BIBLIA

MS IN

MEMBRANA.

460 ll.

Early thirteenth Century
on the Rhine Provinces near Nymegen
and Xanten

Four hundred and sixty leaves

Anno m° ccc° xii° xxiiii die februarii que erat feria sexta [illegible]
contulit in rex filendam sancti quintini Item anno eodem mense predicto xxix die februarii
dominus J. de marcegniaco electus confirmatus belvacensis contulit in filendam
sancti michaelis belvacensis. ad quam fui receptus anno predicto mense marcii
tercia die. Item anno predicto octava die marcii. resignavi filendam novomensem
et sequenti die fui receptus ad filendam sancti quintini

Ex Biblia

Nicolaj Goletij Ecclij Archenej

Sibi et posteris

Postridie Cal. februar.

Anno supra sesquimille simul

sexagesimo septimo

f. ay

Incipit prologus sancti ieronimi presbiteri in v. libris moysi.

Desiderii mei desideratas accepi epistolas quo quodam presagio futurorum cum daniele sortitus est nomen obsecrantis ut translatum in latinam linguam de hebreo sermone penthateucum nostrorum auribus traderem. Periculosum opus certe et obtrectatorum latratibus patens qui me asserunt in lxx interpretum suggillationem noua pro ueteribus cudere. ita ingenium quasi uinum probantes. cum ego sepissime testatus sim me pro uili portione in tabernaculo dei offerre que possim. nec opes alterius aliorum paupertate fedari. Quod ut auderem origenis me studium prouocauit qui editioni antique translationem theodotionis miscuit asterisco et obelo. id est stella et ueru opus omne distinguens. dum aut illucescere facit que minus ante fuerant. aut superflua queque iugulat et confodit. maxime que euangelistarum et apostolorum auctoritas promulgauit. In quibus multa de ueteri testamento legimus que in nostris codicibus non habentur. ut est illud. Ex egypto uocaui filium meum. et quoniam nazareus uocabitur. et uidebunt in quem conpunxerunt. et flumina de uentre eius fluent aque uiue. et que nec oculus uidit nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit que preparauit deus diligentibus se. et multa alia que proprium sintagma desiderant. Interrogemus ergo eos ubi hec scripta sint. et cum dicere non potuerint de libris hebraicis proferamus. Primum testimonium est in osee. secundum in ysaia. tercium in zacharia. quartum in prouerbiis. quintum eque in ysaia. Quod multi ignorantes apocriforum deliramenta sectantur. et hyberas nenias libris autenticis preferunt. Causas erroris non est meum exponere. Iudei prudenti factum dicunt esse consilio. ne ptolomeus unius dei cultor etiam apud hebreos duplicem diuinitatem deprehenderet. quod maxime idcirco faciebant. quia in platonis dogma cadere uidebatur. Denique ubicumque sacratum aliquid scriptura testatur de patre et filio et spiritu sancto. aut aliter interpretati sunt aut omnino tacuerunt. ut et regi satisfacerent. et archanum fidei non uulgarent. Et nescio quis primus auctor septuaginta cellulas alexandrie mendacio suo extruxerit. quibus diuisi eadem scriptitarent. cum aristheus eiusdem ptolomei ὑπερασπιστής et multo post tempore iosephus nil tale retulerint. sed in una basilica congregatos contulisse scribant non prophetasse. Aliud est enim uatem aliud esse interpretem. Ibi spiritus uentura predicit. hic eruditio et uerborum copia ea que intelligit transfert. Nisi forte putandus est tullius economicum xenofontis et platonis pythagoram et demosthenis pro ctesifonte afflatus rethorico transtulisse spiritu. aut aliter de eisdem libris per lxx interpretes. aliter per apostolos spiritus sanctus testimonia texuit. ut quod illi tacuerunt hi scriptum esse mentiti sint. Quid igitur? Dampnamus ueteres? minime. sed post priorum studia in domo domini quod possumus laboramus. Illi interpretati sunt ante aduentum christi. et quod nesciebant dubiis protulere sententiis. nos post passionem eius et resurrectionem non tam prophetiam quam hystoriam scribimus. Aliter enim audita aliter uisa narrantur. Quod melius intelligimus melius et proferimus. Audi igitur emule. obtrectator ausculta. Non dampno non reprehendo lxx. sed confidenter cunctis illis apostolos prefero. Per istorum os mihi christus sonat. quos ante prophetas inter spiritualia charismata positos lego. in quibus ultimum pene gradum interpretes tenent. Quid liuore torqueris? Quid imperitorum animos contra me concitas? Sicubi in translatione tibi uideor errare. interroga hebreos. diuersarum urbium magistros consule. Quod illi habent de christo tui codices non habent. Aliud est si contra se postea ab apostolis usurpata testimonia probauerunt. et emendatiora sunt exemplaria latina quam greca. greca quam hebrea. Verum hec contra inuidos. Nunc te deprecor desideri karissime. ut quia tantum opus me subire fecisti. et a genesi exordium capere. orationibus iuues. quo possim eodem spiritu quo scripti sunt libri in latinum eos transferre sermonem.

Prologus sancti ieronimi in pbu excurrens per singulos diuinos libros pagine

Manifestissima est genesis in qua de creatura mundi. de exordio generis humani. de diuisione terre. de confusione linguarum et gentium usque ad egyptum scribitur hebreorum. Patet exodus cum decem plagis cum decalogo cum misticis diuinisque preceptis. In promptu est leuiticus liber in quo singula sacrificia immo singule pene sillabe et uestes aaron et totus ordo leuiticus celestia spirant sacramenta. Numerorum uero liber tote arithmetice et prophetie

balaam et quadraginta duarum mansionum per heremum mistica continentur. Deuteronomium secunda lex et euangelice legis prefiguratio. nonne sic ea habet que priora sunt. ut tamen noua sint omnia. De uectibus moysi pentatheucus. quibus quinque uerbis se uelle loqui apostolus in ecclesia gloriatur. Iob exemplar patientie. que mistica suo sermone non complectitur. Prosa incipit. uersu labitur. pedestri sermone finitur. Omnesque leges dialetice propositione. assumptione. confirmatione. conclusione determinat. Singula in eo uerba plena sunt sensibus. et ut de ceteris sileam: resurrectionem corporum sic prophetat. ut nullus de ea uel manifestius scripserit uel cautius. Scio inquit quod redemptor meus uiuit. et in nouissimo die de terra surrecturus sum. et rursum circumdabor pelle mea. et in carne mea uidebo deum. Quem uisurus sum ego ipse et oculi mei conspecturi sunt. et non alius. Reposita est hec spes mea in sinu meo. Veniam ad ihesum naue. qui typum domini non solum in gestis. uerum etiam in nomine portat. Transit iordanem. hostium regna subuertit. Diuidit terram uictori populo. et per singulas urbes. uiculos. montes. flumina. torrentes. atque confinia ecclesie celestis. et spiritalia regna ierusalem describit. In iudicum libro quot principes populi. tot figure sunt. Ruth moabitis. ysaie explet uaticinium dicentis. Emitte agnum domine dominatorem terre de petra deserti ad montem filie syon. Samuel in hely mortuo et in occisione saul. ueterem legem abolitam. Probat in sadoch atque dauid. noui sacerdotii nouique imperii sacramenta testatur. Malachim id est regum tertius et quartus regum liber. a salomone usque iechoniam. et ab ieroboam filio nabath usque ad osee qui ductus est in assirios: regnum iuda et regnum israel describit. Si hystoriam respicias. uerba simplicia sunt. Si in litteris sensum latentem. ecclesie paucitatem et hereticorum contra ecclesiam bella narrantur. Duodecim prophete inter angustias unius uoluminis coartati multo aliud quam sonant in littera prefigurant. Osee crebro nominat effraim. samariam. ioseph. iezrahel. et uxorem fornicariam et fornicationis filios. et adulteram cubiculo clausam mariti. que multo tempore sedet uidua et sub ueste lugubri uiri ad se reditum prestolatur. Iohel filius fatuel describit terram duodecim tribuum eruca. brucho. locusta. rubigine uastante consumptam. et post euersionem prioris populi effusum iri spiritum sanctum super seruos dei et ancillas. id est super centum uiginti credentium nomina. et effusum iri in cenaculo syon. Qui centum uiginti ab uno usque ad quindecim graduum numerum efficiunt. qui in psalterio mistice continentur. Amos pastor et rusticus. et ruborum mora distinguens: paucis uerbis explicari non potest. Quis enim digne exprimat tria et quatuor scelera damasci. gaze. et tyri. ydumee. filiorum amon et moab. et septimo octauoque gradu iude et israel. Hic loquitur ad uaccas pingues que sunt in monte samarie. et ruituram domum maiorem minoremque testatur. Ipse cernit fictorem locuste. et stantem dominum super murum litum uel adamantinum. et uncinum pomorum attrahentem supplicia peccatoribus. et famem in terra. non famem panis. neque sitim aque. sed audiendi uerbum domini. Abdias qui interpretatur seruus domini. personat contra edom sanguineum terrenumque. fratris quoque iacob semper emulum hasta percutit spiritali. Ionas columba pulcherrima. naufragio suo passionem domini prefigurans. mundum ad penitentiam reuocat. et sub nomine niniue salutem gentibus nuntiat. Mycha de morasthi coheres christi. uastationem adnuntiat filie latronis. et obsidionem ponit contra eam. quia maxillam percusserit iudicis israel. Naum consolator orbis. increpat ciuitatem sanguinum. et post euersionem illius loquitur. Ecce super montes pedes euangelizantis et adnuntiantis pacem. Abacuch luctator fortis et rigidus. stat super custodiam suam et figit gradum super munitionem. ut christum in cruce contempletur. et dicat. Operuit celos gloria eius. et laudis eius plena est terra. et splendor eius ut lux erit. cornua in manibus eius. ibi abscondita est fortitudo eius. Sophonias speculator et archanorum dei cognitor. audit clamorem a porta piscium. et eiulatum a secunda. et contritionem a collibus. Indicit et ululatum habitatoribus pile. quia conticuit omnis populus chanaan. disperierunt omnes qui inuoluti erant argento. Aggeus festiuus et letus. qui seminauit in lacrimis ut in gaudio meteret. destructum templum edificat. dominumque patrem inducit loquentem. Adhuc unum modicum est et ego commouebo celum et terram. mare et aridam. et mouebo omnes montes. et ueniet desideratus cunctis gentibus. Zacharias memor domini sui. multiplex in prophetia. ihesum uestibus sordidis indutum. et lapidem oculorum septem. et candelabrum aureum cum totidem lucernis quot oculis.

duasque olivas a sinistris lampadis cernit et dextris. ut post equos rufos. varios. albos. et dissipa-
tas quadrigas ex ephraim. et equum de ierusalem: pauperem regem vaticinetur. et sedentem super
pullum filium asine subiugalis. Malachias aperte et in fine omnium prophetarum de abiectione
israel et vocatione gentium: non est mihi ait voluntas in vobis dicit dominus exercituum. et munus non suscipi-
am de manu vestra. Ab ortu solis usque ad occasum. magnum nomen meum in gentibus. et in omni
loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda. Ysaiam. Iheremiam. Ezechielem. Da-
nielem quis possit vel intelligere vel exponere? Quorum primus non prophetiam mihi videtur texere sed euuan-
gelium. Secundus virgam nuceam et ollam succensam a facie aquilonis. et pardum spoliatum suis
coloribus. et quadruplex diversis metris nectit alfabetum. Tercius principia et finem tantis habet obscu-
ritatibus involuta. ut apud hebreos iste partes cum exordio geneseos. ante annos triginta non legan-
tur. Quartus vero qui extremus inter quatuor prophetas temporum conscius. et totius mundi
phylosophus lapidem precisum de monte sine manibus. et regna omnia subvertentem. claro ser-
mone pronunciat. David symonides noster. pyndarus. et alcheus. flaccus quoque catullus et serenus.
christum lyra personat. et in decacordo psalterio ab inferis excitat resurgentem. Salomon paci-
ficus et amabilis domini. mores corrigit naturam docet. ecclesiam iungit ad christum: sanctarumque nu-
ptiarum dulce canit epythalamion. Hester in ecclesie typo populum liberat de periculo. et interfe-
cto aman qui interpretatur iniquitas: partes convivii et diem celebrem mittit in posteros.
Paralypomenon liber id est instrumenti veteris epythomon tantum ac talis est. ut absque illo si
quis scientiam scripturarum sibi voluerit arrogare. se ipsum irrideat. Per singula quippe nomina iun-
cturasque verborum. hec pretermissa que in libris regum tanguntur hystorie. et innumere euuangeli-
i explicantur questiones. Esdras et neemias adiutor videlicet et consolator a domino. in uno
artantur volumine. et instaurant templum. muros extruunt civitatis. omnisque illa tur-
ba populi redeuntis in patriam. et descriptio sacerdotum. levitarum israel. proselitorum. ac per singulas
familias murorum et turrium opera divisa. aliud cortice preferunt. aliud retinent in medulla.
Cernis me scripturarum amore raptum. excessisse modum epistole. et tamen non implesse quod volui. Au-
divimus tantum quid nosse quid cupere debeamus. ut et nos quoque possimus dicere. Concupivit anima mea
desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Ceterum socraticum illud impletur in nobis. hoc
tantum scio quod nescio. Tangam et novum breviter testamentum. Matheus. Marcus. Lucas et Iohannes. quadri-
ga domini. et verum cherubin quod interpretatur multitudo scientie. per totum corpus oculati sunt. scin-
tille micant. discurrunt fulgura. pedes habent rectos. et in sublime tendentes. terga pen-
nata et ubicumque volitantia. tenent se mutuo. sibique perplexi sunt. et quasi rota in rota vol-
vuntur. et pergunt quocumque eos flatus sancti spiritus perduxerit. Paulus apostolus ad septem scribit eccle-
sias. octava enim ad hebreos a plerisque extra numerum ponitur. Timotheum instruit ac titum.
phylomonem pro fugitivo famulo deprecatur. super quo tacere melius puto quam pauca scribere. Actus
apostolorum nudam quidem sonare videntur hystoriam. et nascentis ecclesie infantiam texere. sed si
noverimus scriptorem eorum lucam esse medicum cuius laus in euuangelio: animadvertemus pari-
ter omnia verba illius anime languentis esse medicamina. Iacobus. petrus. Iohannes. Iudas. vii. epi-
stolas ediderunt. tam misticas quam succinctas. et breves pariter et longas. Breves in verbis.
longas in sententiis. ut rarus sit qui non earum lectione cecutiet. Apocalypsis iohannis tot habet sacra-
menta quot verba. Parum dixi pro merito voluminis laus omnis inferior est. in verbis singulis mul-
tiplices latent intelligentie. Oro te frater karissime inter hec vivere. ista meditari. nichil aliud nos-
se. nichil querere. Nonne tibi videtur iam hic in terris regni celestis habitaculum possidere?
Nolo offendaris in scripturis sanctis simplicitate. et quasi vilitate verborum. que vel vicio interpretum
vel de industria sic prolata sunt. ut rusticam contionem facilius instruerent. et in una
eademque sententia. aliter doctus aliter sentiret indoctus. Non sum tam petulans et hebes. ut
hec me nosse pollicear. et eorum fructus carpere in terra. quorum radices in celo fixe sunt. sed
velle fateor. sedenti me prefero magistrum. comitem spondeo. Petenti datur. pulsan-
ti aperitur. querens invenit. Discamus in terris. quod nobis scientia perseveret in celo.

Explicit pro lo gus.

Frater Ambrosius tua michi munuscula perferens **Incipit epistola beati Jeronimi**
detulit et suavissimas litteras. que a principio amicitiarum **presbiteri unde supra**
fidem probate iam fidei et veteris amicitie preferebant. Vera enim
illa necessitudo est et Christi glutino copulata. quam non utilitas rei familiaris
non presentia tantum corporum. non subdola et palpans adulatio. sed dei timor et divina-
rum scripturarum studia conciliant. Legimus in veteribus hystoriis quosdam lu-
strasse provincias. novos adisse populos. maria transisse. ut eos quos ex libris no-
verant. coram quoque viderent. Sic pytagoras memphiticos vates. sic plato egyptum et archytam
tarentinum. eamdemque oram ytalie. que quondam magna grecia dicebatur laboriosissime peragravit.
ut qui athenis magister erat et potens cuiusque doctrinis achademie gymnasia personabant. fieret
peregrinus atque discipulus. malens aliena verecunde discere. quam sua impudenter ingerere. Denique
cum litteras quasi toto fugientes orbe persequitur. captus a pyratis et venundatus. etiam tyranno cru-
delissimo paruit. captivus. vinctus et servus. tamen quia philosophus. maior emente se fuit.
Ad tytum livium lacteo eloquentie fonte manantem. de ultimis hyspanie galliarumque finibus
quosdam venisse nobiles legimus. et quos ad contemplationem sui roma non traxerat. unius hominis
fama perduxit. Habuit illa etas inauditum omnibus seculis celebrandumque miraculum. ut ur-
bem tantam ingressi. aliud extra urbem quererent. Apollonius sive ille magus ut vulgus loquitur.
sive philosophus ut pytagorici tradunt. intravit persas. pertransivit caucasum. albanos. scytas.
massagetas. opulentissima indie regna penetravit. et ad extremum latissimo physon amne
transmisso. pervenit ad bragmanas. ut hyarcam in throno sedentem aureo. et de tantali fonte
potantem. inter paucos discipulos de natura. de moribus dierum ac syderum cursus audiret
docentem. Inde per elamitas. babylonios. chaldeos. medos. assyrios. parthos. syros. feni-
ces. arabes. palestinos. reversus ad alexandriam. perrexit ethyopiam. ut gymnosophystas
et famosissimam solis mensam videret in sabulo. Invenit ille vir ubique quod disceret. et semper
proficiens melior se semper fieret. Scripsit super hoc plenissime phylostratus octo voluminibus.
Quid loquar de seculi hominibus. cum apostolus paulus vas electionis et magister gentium qui de conscientia
tanti in se hospitis loquebatur. an experimentum queritis eius qui in me loquitur Christus. post damascum
arabiamque lustratam ascendit therosolimam. ut videret petrum et mansit apud eum die-
bus quindecim. hoc enim misterio ebdomadis et ogdoadis. futurus gentium predicator instruendus
erat. Rursumque post annos quatuordecim assumpto barnaba et tyto. exposuit apostolis
euvangelium. ne forte in vacuum curreret aut cucurrisset. Habet nescio quid latentis ener-
gie. vive vocis actus. et in aures discipuli de auctoris ore transfusa. fortius sonat. Un-
de et eschynes cum rodi exularet. et legeretur illa demosthenis oratio quam adversus eum ha-
buerat. mirantibus cunctis atque laudantibus suspirans ait. Quid si ipsam audissetis bestiam
sua verba resonantem. Nec hoc dico quod sit aliquid in me tale. quod vel possis vel velis di-
scere. sed quod ardor tuus et discendi studium etiam absque nobis per se probari debeat.
Ingenium docile et sine doctore laudabile est. Non quid invenias. sed quid queras considera-
mus. Mollis cera et ad fingendum facilis. etiam si artificis et plastie cessent manus. tamen vir-
tute est totum quicquid potest esse artifex. Paulus apostolus ad pedes gamalihelis legem
moysi et prophetas didicisse se gloriatur. ut armatus spiritualibus telis. postea doceret confidenter.
Arma enim milicie nostre non carnalia sunt. sed potentia deo ad destructionem munitionum
cogitationes destruentes. et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam dei et capti-
vantes omnem intellectum ad obediendum Christo. et parati subiugare cunctam inobedientiam. Ti-
motheum scribit. ab infantia sacras litteras eruditum. et hortatur ad studium lectionis.
ne negligat gratiam que data sit ei per impositionem manuum presbiteri. Tyto precipit ut inter cete-
ras virtutes episcopi. quem brevi sermone depinxit. scientiam quoque non negligat scripturarum. ob-
tinentem inquit eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem. ut potens sit exhortari
in doctrina sana et contradicentes revincere. Sancta quippe rusticitas solum sibi prodest.
Et quantum edificat ex vite merito ecclesiam Christi. tantum nocet si destruentibus non resistit.

Malachias propheta, immo per malachiam dominus. interrogat sacerdotes legem. In tantum sacerdo
tis officium est: interrogatum respondere de lege. In deuteronomio legimus. interroga patrem tuum
et annuntiabit tibi. seniores tuos et dicent tibi. In psalmo quoque centesimo .viii. x. Cantabiles mihi
erant iustificationes tue in loco peregrinationis mee. In descriptione iusti viri. cum eum arbo
ri vite que est in paradyso. compararet david. inter ceteras virtutes etiam hoc intulit. In le
ge domini voluntas eius: et in lege eius meditabitur die ac nocte. Daniel in fine sacratissime
visionis. iustos fulgere ait quasi stellas. et intelligentes. id est doctos quasi firmamentum. Vides quan
tum inter se distent iusta rusticitas. et docta iusticia. Alii stellis. alii celo comparantur.
Quamquam iuxta hebraicam veritatem. utrumque de eruditis possit intelligi. Ita enim apud eos
legimus. Qui autem docti fuerint. fulgebunt quasi splendor firmamenti. et qui ad iusticiam erudiunt
multos. quasi stelle in perpetuas eternitates. Cur paulus apostolus vas electionis? Nempe quia vas
legis et scripturarum sanctarum armarium. Pharisei stupent in doctrina domini. et mirantur
in petro et iohanne. quomodo legem sciant. cum litteras non didicerint. Quicquid enim aliis exer
citatio et cotidiana in lege meditatio tribuere solet. illis spiritus sanctus suggerebat. Et
erant iuxta quod scriptum est omnes docibiles dei. ΘΕ ΤΥΔΑΚΤΟΙ. Duodecim annos sal
vator impleverat. et in templo sedens et de questionibus legis interrogans. magis docet dum
prudenter interrogabat. Nisi forte rusticum petrum. rusticum dicimus et iohannem. quorum uterque di
cere poterat. et si imperitus sermone. non tamen scientia. Iohannes rusticus. piscator indoctus? Et unde
illa vox obsecro. in principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum?
Λογος grece: multa significat. Est enim ratio et supputatio. et causa uniuscuiusque. Nam
et verbum est et ratio et supputatio. et causa uniuscuiusque rei. per quam sunt singula que sub
sistunt. que universa recte intelligimus in christo. Hoc doctus plato nescivit. hoc demoste
nes eloquens ignoravit. Perdam inquit sapientiam sapientium. et prudentiam prudentium re
probabo. Vera sapientia perdet falsam sapientiam. Et quamquam stulticia predicationis in cruce sit.
tamen paulus sapientiam loquitur inter perfectos. Sapientiam non istius seculi que destruitur. non princi
pum. sed loquitur dei sapientiam in misterio absconditam. quam predestinavit deus ante secula.
Dei sapientia christus est. christus enim dei virtus et dei sapientia. Hec sapientia in misterio ab
scondita est. De qua et noni psalmi titulus prenotatur. pro occultis filii. In quo sunt
omnes thesauri sapientie et scientie dei absconditi. Et qui in misterio absconditus erat: predestinatus
est ante secula. Predestinatus autem et prefiguratus in lege et prophetis. Unde et prophete appella
bantur videntes. quia videbant eum quem ceteri non videbant. Abraham vidit diem
eius et letatus est. Aperiebantur celi ezechieli. qui populo peccatori clausi erant. Revela
inquit david oculos meos: et considerabo mirabilia de lege tua. Lex enim spiritualis est.
et revelatione opus est ut intelligatur. ac revelata facie dei gloriam contemplemur.
Liber in apocalipsi septem sigillis signatus ostenditur. quem si dederis homini scienti
litteras ut legat: respondebit tibi. non possum. signatus est enim. Quanti hodie putant se
nosse litteras. tenent signatum librum nec aperire possunt: nisi ille reseraverit qui habet cla
vem david. qui aperit et nemo claudit. claudit et nemo aperit. In actibus apostolorum sanctus eunu
chus immo vir: sic enim eum scriptura cognominat. cum legeret ysaiam prophetam inter
rogatur a philippo. Putas ne intelligis que legis? Respondit: Quomodo possum
nisi aliquis me docuerit? Ego ut de me interim loquar. nec sanctior sum hoc eunucho. nec
studiosior. qui de ethyopia id est qui de extremis mundi finibus. venit ad templum. re
liquit aulam regiam. et tantus amator legis divineque scientie fuit. ut etiam in
vehiculo sacras legeret litteras. et tamen cum librum teneret. et verba domini cogitatione
conciperet. lingua volveret. labiis personaret. ignorabat eum quem in libro nesciens ve
nerabatur. Venit philippus. ostendit ei ihesum. qui clausus latebat in littera. O mira do
ctoris virtus. Eadem hora credidit eunuchus: baptizatur. fidelis et sanctus est ac magister
de discipulo plus in deserto fonte ecclesie. quam in aurato synagoge templo repperit.
Hec a me perstricta sunt breviter. neque enim epistolaris angustia. evagari longius

patebatur. Tu intelligeres te in scripturis sanctis sine previo et monstrante semitam non posse ingredi. Taceo de grammaticis, rhetoricis, philosophis, geometricis, dialecticis, musicis, astronomis, astrologis, medicis, quorum scientia mortalibus satis vel utilissima est, et in tres partes scinditur: in doctrinam, ΜΑΘΗΜΑΤΑ, rationem, ΤΗΝ ΜΕΘΟΔΟΝ, et usum ΤΗΝ ΕΜΠΕΙΡΙΑΝ. Ad minores artes veniam, et que non tam lingua quam manu administrantur. Agricole, cementarii, fabri metallorum lignorumque cesores, lanarii quoque et fullones, et ceteri qui variam supellectilem et vilia opuscula fabricantur, absque doctore non possunt esse quod cupiunt. Quod medicorum est promittunt medici, tractant fabrilia fabri. Sola scripturarum ars est quam sibi omnes passim vendicant. Scribimus indocti doctique poemata passim. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hanc universi presumunt, lacerant, docent antequam discant. Alii adducto supercilio grandia verba trutinantes inter mulierculas de sacris litteris philosophantur. Alii discunt, pro pudor, a feminis quod viros doceant. Et ne parum hoc sit, quadam facilitate verborum, immo audacie, disserunt aliis quod ipsi non intelligunt. Taceo de meis similibus, qui si forte ad scripturas sanctas post seculares litteras venerint, et sermone composito aurem populi mulserint, quicquid dixerint hoc legem dei putant. Nec scire dignantur quid prophete, quid apostoli senserint, sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia, quasi grande sit et non vitiosissimum docendi genus depravare sententias et ad voluntatem suam scripturam trahere repugnantem. Quasi non legerimus homerocentonas et virgiliocentonas, ac non sic etiam Maronem sine Christo possimus dicere christianum, quia scripserit: Iam redit et virgo, redeunt Saturnia regna. Iam nova progenies celo demittitur alto. Et patrem loquentem ad filium: Nate, mee vires, mea magna potentia solus. Et post verba salvatoris in cruce: Talia perstabat memorans fixusque manebat. Puerilia sunt hec et circulatorum ludo similia, docere quod ignores. Immo, ut cum stomacho loquar, nec hoc quidem scire quod nescias. Videlicet manifestissima est genesis et cetera sicut precedens prologus ostendit usque huc. Discamus in terris quorum nobis scientia perseveret in celo. Obviis te manibus excipiam, et ut inepte aliquid ac de Hermagore tumiditate effundam, quicquid quesieris tecum scire conabor. Habes hic amantissimum fratrem Eusebium, qui litterarum tuarum mihi gratiam duplicavit, referens honestatem morum tuorum, contemptum seculi, fidem amicitie, amorem Christi. Nam prudentiam et eloquii venustatem etiam absque illo epistola ipsa preferebat. Festina, queso te, et herentis in salo navicule funem magis precide quam solve. Nemo renunciaturus seculo bene potest vendere que contempsit ut venderet. Quicquid in sumptus de tuo tuleris, pro lucro computa. Antiquum dictum est: avaro tam deest quod habet quam quod non habet. Credenti totus mundus divitiarum est, infidelis autem etiam obolo indiget. Sic vivamus quasi nichil habentes et omnia possidentes. Victus atque vestitus divitie christianorum. Si habes in potestate tuam rem, vende; si non habes, proice. Tollenti tunicam etiam pallium relinquendum est. Scilicet nisi tu semper recrastinans et diem de die trahens, caute et pedetemptim tuas possessiunculas vendideris, non habet Christus unde alat pauperes suos. Totum deo dedit qui se obtulit. Apostoli navem tantum et retia reliquerunt, et dicitur eis: Vos qui reliquistis omnia et secuti estis me, in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue, sedebitis et vos iudicantes duodecim tribus Israel. Vidua duo era mittit in gazophylacium et prefertur Cresi divitiis. Facile contempnit omnia qui se semper cogitat esse moriturum. Explicit prologus.

Item eiusdem ad Exuperantium.

Inter omnia que mihi sancti fratris Quintiliani amicitie prestiterunt, hoc vel maximum est quod te mihi ignotum corpore mente sociavit. Quis enim non diligat eum qui sub paludamento et habitu militari agit opera prophetarum, et exteriorem hominem aliud pollicentem vincat interiore homine, qui conformatus est ad ymaginem creatoris? Unde et prior ad officium provocare litteris, et precor ut mihi occasionem sepius tribuas rescribendi, quo securius scribam audacter. Illud autem prudentie tue breviter significasse sufficiat, ut apostolice sententie memineris: Vinctus es uxori, ne queras solutionem; solutus es, ne queras uxorem, id est alligationem que solutioni contraria est. Qui igitur

servite officio coniugali vinctus est. Qui vinctus est servus est. Qui autem solutus et liber est. Ergo si
Christi gaudes libertate. et aliud agis aliud reputatas. ac ipse medium indaginare construeris sis.
non debes ad tollendam tunicam tecta descendere. non respicere post tergum. non aratri semel arrepti
stivam dimittere. Sed si fieri potest imitare Ioseph. et egyptie domine pallium delinque. ut nudus se-
quaris dominum salvatorem qui dicit in evangelio. Nisi quis tulerit crucem suam et secutus me fuerit. non potest meus
esse discipulus. Sic certamen sectis. ne queras divitias que cunctorum preteritis comparare. Nu-
dus ad celum vola et levis. ne alas virtutum tuarum auri deprimant pondera. Hoc autem dico non quo te
avarum didicerim. sed subintelligam te adhuc militie opus ante. non impleas sacculum
quem dominus evacuare precepit. Si igitur qui habent possessiones et divitias. iubentur omnia vendere et
dare pauperibus et sic sequi salvatorem. dignatio tua aut dives est. et debet facere quod preceptum
est. aut adhuc tenuis et non debet querere quod erogaturum est. Certe Christo pauperum voluntate
et omnia in acceptum refert. Nemo apostolis pauperior fuit. et nemo pro domino tantum reliquit. Vidua
illa in evangelio paupercula. que duo minuta misit in gazophilacium cunctis prefertur divi-
tibus. quia totum quod habuit dedit. Sic tu ex agnitione non queras. sed quesita tamen tribue. ut fortissi-
mum tirunculum suum Christo agnoscat. ut letus tibi de longissima regione venienti occurrat
pater. ut stolam tribuat. ut donet anulum. ut immolet vitulum saginatum pro te. ut expedi-
tum cum sancto fratre Quintiliano. ad nos cito faciat navigare. Pulsavi amicitiarum fores. si
aperueris nos crebro habebis hospites. Incipit penthateucum Moysi liber primus bresith idest ge-
nesis.

In principio creavit deus celum et terram. Terra autem erat inanis et vacua. et te-
nebre super faciem abyssi. et spiritus dei ferebatur super aquas. Dixitque deus. Fiat lux. Et facta est
lux. Et vidit deus lucem quod esset bona. et divisit lucem a tenebris. Appellavitque lucem di-
em. et tenebras noctem. Factumque est vespere et mane dies unus. Dixit quoque deus. Fiat fir-
mamentum in medio aquarum. et dividat aquas ab aquis. Et fecit deus firmamentum. di-
visitque aquas que erant sub firmamento. ab his que erant super firmamentum. Et factum est ita.
Vocavitque deus firmamentum celum. Et factum est vespere et mane dies secundus. Dixit vero deus.
Congregentur aque que sub celo sunt in locum unum. et appareat arida. Factumque est ita.
Et vocavit deus aridam terram. congregationesque aquarum appellavit maria. Et vidit deus
quod esset bonum. et ait. Germinet terra herbam virentem et facientem semen. et lignum pomi-
ferum faciens fructum iuxta genus suum. cuius semen in semet ipso sit super terram. Et fa-
ctum est ita. Et protulit terra herbam virentem et ferentem semen iuxta genus suum. li-
gnumque faciens fructum. et habens unumquodque sementem secundum speciem suam. Et vidit
deus quod esset bonum. factumque est vespere et mane dies tertius. Dixit autem deus. Fiant luminaria in
firmamento celi. et dividant diem et noctem. et sint in signa et tempora et dies et annos.
et luceant in firmamento celi. et illuminent terram. Et factum est ita. Fecitque deus duo magna
luminaria. luminare maius ut preesset diei. et luminare minus ut preesset nocti. Et stellas.
Et posuit eas in firmamento celi ut lucerent super terram. et preessent diei ac nocti. et divi-
derent lucem ac tenebras. Et vidit deus quod esset bonum. factumque est vespere et mane dies
quartus. Dixit etiam deus. Producant aque reptile anime viventis et volatile super terram sub
firmamento celi. Creavitque deus cete grandia. et omnem animam viventem atque motabilem
quam produxerant aque in species suas. et omne volatile secundum genus suum. Et vidit deus quod esset
bonum. benedixitque eis dicens. Crescite et multiplicamini et replete aquas maris.
avesque multiplicentur super terram. Et factum est vespere et mane dies quintus. Dixit quoque deus. Produ-
cat terra animam viventem in genere suo. iumenta et reptilia et bestias terre secundum species suas.
Factumque est ita. Et fecit deus bestias terre iuxta species suas. et iumenta et omne reptile terre in
genere suo. Et vidit deus quod esset bonum. et ait. Faciamus hominem ad ymaginem et simili-
tudinem nostram. et presit piscibus maris. et volatilibus celi. et bestiis terre. universeque creature. et
omni reptili quod movebatur in terra. Et creavit deus hominem ad ymaginem suam. Ad yma-
ginem dei creavit illum. masculum et feminam creavit eos. Benedixitque illis deus et ait.
Crescite et multiplicamini et replete terram. et subicite eam. et dominamini piscibus maris.

et volatilibus celi et universis animantibus que moventur super terram. Dixitque deus. Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram et universa ligna que habent in semetipsis sementem generis sui ut sint vobis in escam et cunctis animantibus terre. omnique volucri celi et universis que moventur in terra et in quibus est anima vivens ut habeant ad vescendum. Et factum est ita. Viditque deus cuncta que fecerat et erant valde bona. Et factum est vespere et mane dies sextus.

II

Igitur perfecti sunt celi et terra et omnis ornatus eorum. Complevitque deus die septimo opus suum quod fecerat et requievit die septimo ab omni opere quod patrarat. Et benedixit diei septimo et sanctificavit illum quia in ipso cessaverat ab omni opere suo quod creavit deus ut faceret. Iste generationes celi et terre quando create sunt in die quo fecit dominus deus celum et terram et omne virgultum agri antequam oriretur in terra omnemque herbam regionis priusquam germinaret. Non enim pluerat dominus deus super terram et homo non erat qui operaretur terram. sed fons ascendebat e terra irrigans universam superficiem terre. Formavit igitur dominus deus hominem de limo terre et inspiravit in faciem eius spiraculum vite et factus est homo in animam viventem. Plantaverat autem dominus deus paradysum voluptatis a principio in quo posuit hominem quem formaverat. Produxitque dominus deus de humo omne lignum pulchrum visu et ad vescendum suave. lignum etiam vite in medio paradysi. lignumque scientie boni et mali. Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradysum qui inde dividitur in quattuor capita. Nomen uni physon. ipse est qui circuit omnem terram evilath ubi nascitur aurum et aurum terre illius optimum est. Ibique invenitur bdellium et lapis onichinus. Et nomen fluvio secundo gyon. ipse est qui circuit omnem terram ethyopie. Nomen vero fluvii tertii tygris. ipse vadit contra assyrios. Fluvius autem quartus ipse est eufrates. Tulit ergo dominus deus hominem et posuit eum in paradyso voluptatis ut operaretur et custodiret illum. Precepitque ei dicens. Ex omni ligno paradysi comede. de ligno autem scientie boni et mali ne comedas. In quocumque enim die comederis ex eo morte morieris. Dixit quoque dominus deus. Non est bonum esse hominem solum. faciamus ei adiutorium simile sibi. Formatis igitur dominus deus de humo cunctis animantibus terre et universis volatilibus celi adduxit ea ad adam ut videret quid vocaret ea. Omne enim quod vocavit adam anime viventis ipsum est nomen eius. Appellavitque adam nominibus suis cuncta animantia et universa volatilia celi et omnes bestias terre. Adam vero non inveniebatur adiutor similis eius. Inmisit ergo dominus deus soporem in adam. Cumque obdormisset tulit unam de costis eius et replevit carnem pro ea. Et edificavit dominus deus costam quam tulerat de adam in mulierem et adduxit eam ad adam. Dixitque adam. Hoc nunc os ex ossibus meis et caro de carne mea. Hec vocabitur virago quoniam de viro sumpta est. Quam ob rem relinquet homo patrem suum et matrem et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una. Erat autem uterque nudus adam scilicet et uxor eius et non erubescebant.

III

Sed et serpens erat callidior cunctis animantibus terre que fecerat dominus deus. Qui dixit ad mulierem. Cur precepit vobis deus ut non comederetis de omni ligno paradysi. Cui respondit mulier. De fructu lignorum que sunt in paradyso vescimur. de fructu vero ligni quod est in medio paradysi precepit nobis deus ne comederemus et ne tangeremus illud ne forte moriamur. Dixit autem serpens ad mulierem. Nequaquam morte moriemini. Scit enim deus quod in quocumque die comederitis ex eo aperientur oculi vestri et eritis sicut dii scientes bonum et malum. Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum ad vescendum. pulchrum oculis aspectuque delectabile. et tulit de fructu illius et comedit deditque viro suo. Qui comedit et aperti sunt oculi amborum. Cumque cognovissent se esse nudos consuerunt folia ficus et fecerunt sibi perizomata. Et cum audissent vocem domini dei deambulantis in paradyso ad auram post meridiem. abscondit se adam et uxor eius a facie domini dei in medio ligni paradysi. Vocavitque dominus deus adam et dixit ei. Ubi es. Qui ait. Vocem tuam audivi in paradyso et timui eo quod nudus essem et abscondi me. Cui dixit deus. Quis enim indicavit tibi quod nudus esses. nisi quod de ligno de quo preceperam tibi ne comederes comedisti. Dixitque adam. Mulier quam dedisti mihi sociam dedit mihi de ligno et comedi. Et dixit dominus deus ad mulierem. Quare hoc fecisti. Que respondit. Serpens decepit me et comedi. Et ait dominus deus ad serpentem. Quia fecisti hoc maledictus es inter omnia animantia et bestias terre.

Super pectus tuum gradieris: et terram comedes cunctis diebus vite tue. Inimicitias ponam
inter te et mulierem: et semen tuum et semen illius. Ipsa conteret caput tuum: et tu insidiaberis cal
caneo eius. Mulieri quoque dixit. Multiplicabo erumnas tuas: et conceptus tuos. In dolore paries
filios: et sub viri potestate eris: et ipse dominabitur tui. Ade vero dixit. Quia audisti vocem uxoris
tue et comedisti de ligno ex quo preceperam tibi ne comederes: maledicta terra in opere tuo. In labo
ribus comedes eam cunctis diebus vite tue. Spinas et tribulos germinabit tibi: et comedes
herbas terre. In sudore vultus tui vesceris pane. donec revertaris in terram de qua sumptus es:
quia pulvis es et in pulverem reverteris. Et vocavit adam nomen uxoris sue eva: eo quod
mater esset cunctorum viventium. Fecit quoque dominus deus adam et uxori eius tunicas pelliceas. et in
duit eos et ait. Ecce adam factus est quasi unus ex nobis: sciens bonum et malum. Nunc ergo
ne forte mittat manum suam. et sumat etiam de ligno vite et comedat. et vivat in eter
num. Et emisit eum dominus deus de paradyso voluptatis: ut operaretur terram de qua sumptus est.
Eiecitque adam et collocavit ante paradisum voluptatis cherubin. et flammeum gladium
atque versatilem: ad custodiendam viam ligni vite.

IIII

Adam vero cognovit evam uxorem su
am: que concepit et peperit cain dicens. Possedi hominem per deum. Rursumque peperit fratrem eius
abel. Fuit autem abel pastor ovium: et cain agricola. Factum est autem post multos dies ut offer
ret cain de fructibus terre munera domino: abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui. et de adi
pibus eorum. Et respexit dominus ad abel et ad munera eius: ad cain vero et ad munera eius non respexit.
Iratusque est cain vehementer: et concidit vultus eius. Dixitque dominus ad eum. Quare iratus es. et
cur concidit facies tua: Nonne si bene egeris recipies. sin autem male statim peccatum in fo
ribus aderit. Sed sub te erit appetitus eius: et tu dominaberis illius. Dixitque cain ad abel fratrem
suum. Egrediamur foras. Cumque essent in agro consurrexit cain adversus abel fratrem suum:
et interfecit eum. Et ait dominus ad cain. Ubi est abel frater tuus: Qui respondit. Nescio. Numquid
custos fratris mei sum: Dixitque ad eum. Quid fecisti: Vox sanguinis fratris tui clamat ad me
de terra. Nunc igitur maledictus eris super terram. que aperuit os suum et suscepit sanguinem
fratris tui de manu tua. Cum operatus fueris eam. non dabit fructus suos. vagus et profugus eris
super terram. Dixitque cain ad dominum. Maior est iniquitas mea quam ut veniam merear. Ecce
eicis me hodie a facie terre: et a facie tua abscondar: et ero vagus et profugus in terra. Omnis
igitur qui invenerit me occidet me. Dixitque ei dominus. Nequaquam ita fiet: sed omnis qui occide
rit cain septuplum punietur. Posuitque in cain dominus signum. ut non interficeret eum omnis qui
invenisset eum. Egressusque cain a facie domini. habitavit in terra profugus ad orientalem
plagam eden. Cognovit autem cain uxorem suam. que concepit et peperit enoch. Et edifica
vit civitatem: et vocavit ex nomine filii sui enoch. Porro enoch genuit irad. Et
irad genuit mauiahel. Et mauiahel genuit matusahel. Et mathusahel genuit
lamech: qui accepit uxores duas. Nomen uni ada: et nomen alteri sella. Genuitque ada
iabel. qui fuit pater habitantium in tentoriis. atque pastorum. Et nomen fratris eius iubal. ipse
fuit pater canentium cythara et organo. Sella quoque genuit tubalcaim. qui fuit mal
leator et faber in cuncta opera eris et ferri. Soror vero tubalcain noemma. Dixitque
lamech uxoribus suis ade et selle. Audite vocem meam uxores lamech: auscultate
sermonem meum. Quoniam occidi virum in vulnus meum. et adolescentulum in livorem meum;
septuplum ultio dabitur de cain. de lamech vero septuagies septies. Cognovit quoque adhuc
adam uxorem suam. et peperit filium. vocavitque nomen eius seth dicens. Posuit mihi deus se
men aliud pro abel. quem occidit cain. Sed et seth natus est filius: quem vocavit enos.
Iste cepit invocare nomen domini.

V

Hic est liber generationis adam. In die qua creavit deus ho
minem. Ad similitudinem dei fecit illum. masculum et feminam creavit eos: et benedixit illis.
et vocavit nomen eorum adam in die qua creati sunt. Vixit autem adam centum triginta annis. et genuit
ad imaginem et similitudinem suam vocavitque nomen eius seth. Et facti sunt dies ade postquam
genuit seth octingenti anni: genuitque filios et filias. Et factum est omne tempus quo vixit adam.
anni nongenti triginta. et mortuus est. Vixit quoque seth centum quinque annis: et genuit enos. Vixitque

Seth postquam genuit Enos octingentis septem annis: genuitque filios et filias. Et facti sunt omnes dies Seth nongentorum duodecim annorum: et mortuus est. Vixit vero Enos nonaginta annis: et genuit Cainan. Post cuius ortum vixit octingentis quindecim annis: et genuit filios et filias. Factique sunt omnes dies Enos nongentorum quinque annorum: et mortuus est. Vixit quoque Cainan septuaginta annis: et genuit Malaleel. Et vixit Cainan postquam genuit Malaleel octingentis quadraginta annis: genuitque filios et filias. Et facti sunt omnes dies Cainan nongenti decem anni: et mortuus est. Vixit quoque Malaleel sexaginta quinque annis: et genuit Iared. Et vixit Malaleel postquam genuit Iared: dccc. et triginta annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies Malaleel dccc. xcv. anni: et mortuus est. Vixitque Iared clxii. annis: et genuit Enoch. Et vixit Iared postquam genuit Enoch dccc. annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies Iared dccc. lx. duo anni: et mortuus est. Porro Enoch vixit sexaginta quinque annis: et genuit Matusalam. Et ambulavit Enoch cum Deo. Vixitque Enoch postquam genuit Matusalam trecentis annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies Enoch trecenti sexaginta quinque anni. Ambulavitque cum Deo: et non apparuit: quia tulit eum Deus. Vixit quoque Matusalam clxxxvii. annis: et genuit Lamech. Et vixit Matusalam postquam genuit Lamech dcc. lxxxii. annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies Matusale dccc. lx. ix. anni: et mortuus est. Vixit quoque Lamech c. octoginta duobus annis: et genuit filium: vocavitque nomen eius Noe, dicens. Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manuum nostrarum in terra, cui maledixit Dominus. Vixitque Lamech postquam genuit Noe quingentis nonaginta quinque annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies Lamech dcc. septuaginta septem anni: et mortuus est. Noe vero cum quingentorum esset annorum, genuit Sem, Cham, et Iafeth.

VI

Cumque cepissent homines multiplicari super terram, et filias procreassent: videntes filii Dei filias hominum quod essent pulchre: acceperunt uxores sibi ex omnibus quas elegerant. Dixitque Deus. Non permanebit spiritus meus in homine in eternum: quia caro est. Eruntque dies illius cxx. annorum. Gigantes autem erant super terram in diebus illis. Postquam enim ingressi sunt filii Dei ad filias hominum, illeque genuerunt: isti sunt potentes a seculo viri famosi. Videns autem Deus quod multa malitia hominum esset in terra, et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore: penituit eum quod hominem fecisset in terra. Et tactus dolore cordis intrinsecus: Penitet, inquit, me fecisse eos. Noe vero invenit gratiam coram Domino. He sunt generationes Noe. Noe vir iustus atque perfectus fuit in generationibus suis. Cum Deo ambulavit: et genuit tres filios, Sem, Cham, et Iafeth. Corrupta est autem terra coram Deo, et repleta est iniquitate. Cumque vidisset Deus terram esse corruptam (omnis quippe caro corruperat viam suam super terram) dixit ad Noe. Finis universe carnis venit coram me. Repleta est terra iniquitate a facie eorum: et ego disperdam eos cum terra. Fac tibi archam de lignis levigatis. Mansiunculas in archa facies: et bitumine lines intrinsecus et extrinsecus. Et sic facies eam. Trecentorum cubitorum erit longitudo arche: l. cubitorum latitudo: et xxx. cubitorum altitudo eius. Fenestram in archa facies: et in cubito consummabis summitatem eius. Ostium autem arche pones ex latere deorsum. Cenacula et tristega facies in ea. Ecce ego adducam diluvii aquas super terram, ut interficiam omnem carnem in qua spiritus vite est subter celum. Universa que in terra sunt, consumentur. Ponamque fedus meum tecum: et ingredieris archam tu et filii tui, uxor tua et uxores filiorum tuorum tecum. Et ex cunctis animantibus universe carnis bina induces in archam, ut vivant tecum: masculini sexus et feminini. De volucribus iuxta genus suum, et de iumentis in genere suo, et ex omni reptili terre secundum genus suum. Bina de omnibus ingredientur tecum, ut possint vivere. Tolles igitur tecum ex omnibus escis que mandi possunt, et comportabis apud te: et erunt tam tibi quam illis in cibum. Fecit igitur Noe omnia que preceperat illi Deus.

VII

Dixitque Dominus ad eum. Ingredere tu et omnis domus tua in archam. Te enim vidi iustum coram me in generatione hac. Ex omnibus animantibus mundis tolle septena et septena masculum et feminam. De animantibus vero immundis duo et duo masculum et feminam. Sed et de volatilibus celi septena et septena masculum et feminam: ut salvetur semen super faciem universe terre. Adhuc enim et post dies septem, ego pluam super terram xl. die

bus et quadraginta noctibus et delebo omnem substantiam quam feci de superficie terrae. Fecit ergo Noe omnia quae mandaverat ei Dominus. Eratque sescentorum annorum quando diluvii aque inundaverunt super terram. Et ingressus est Noe et filii eius uxor eius et uxores filiorum eius cum eo in archam propter aquas diluvii. De animantibus quoque mundis et inmundis et de volucribus et ex omni quod movetur super terram duo et duo ingressa sunt ad Noe in archam masculus et femina sicut preceperat Deus Noe. Cumque transissent septem dies aque diluvii inundaverunt super terram. Anno sescentesimo vite Noe mense secundo septima decima die mensis rupti sunt omnes fontes abyssi magne et cataracte celi aperte sunt. Et facta est pluvia super terram quadraginta diebus et quadraginta noctibus. In articulo diei illius ingressus est Noe et Sem et Cham et Iafeth filii eius uxor illius et tres uxores filiorum eius cum eis in archam. Ipsi et omne animal secundum genus suum universaque iumenta in genere suo et omne quod movetur super terram in genere suo cunctumque volatile secundum genus suum universe aves omnesque volucres ingresse sunt ad Noe in archam bina et bina ex omni carne in qua erat spiritus vite. Et que ingressa sunt masculus et femina ex omni carne introierunt sicut preceperat ei Deus et inclusit eum Dominus a foris. Factumque est diluvium quadraginta diebus super terram et multiplicate sunt aque et elevaverunt archam in sublime a terra. Vehementer enim inundaverunt et omnia repleverunt in superficie terre. Porro archa ferebatur super aquas. Et aque prevaluerunt nimis super terram. Opertique sunt omnes montes excelsi sub universo celo. Quindecim cubitis altior fuit aqua super montes quos operuerat. Consumpta est omnis caro que movebatur super terram volucrum animantium bestiarum omniumque reptilium que reptant super terram. Universi homines et cuncta in quibus spiraculum vite est in terra mortua sunt. Et delevit omnem substantiam que erat super terram ab homine usque ad pecus tam reptile quam volucres celi et deleta sunt omnia de terra. Remansit autem solus Noe et qui cum eo erant in archa. Obtinueruntque aque terram centum quinquaginta diebus.

VIII

Recordatus autem Deus Noe cunctorumque animantium et omnium iumentorum que erant cum eo in archa adduxit spiritum super terram et inminute sunt aque et clausi sunt fontes abyssi et cataracte celi et prohibite sunt pluvie de celo. Reverseque sunt aque de terra euntes et redeuntes et ceperunt minui post centum quinquaginta dies. Requievitque archa mense septimo vicesima septima die mensis super montes Armenie. At vero aque ibant et decrescebant usque ad decimum mensem. Decimo enim mense prima die mensis apparuerunt cacumina montium. Cumque transissent quadraginta dies aperiens Noe fenestram arche quam fecerat dimisit corvum qui egrediebatur et revertebatur donec siccarentur aque super terram. Emisit quoque columbam post eum ut videret si iam cessassent aque super faciem terre. Que cum non invenisset ubi requiesceret pes eius reversa est ad eum in archam. Aque enim erant super universam terram. Extenditque manum et apprehensam intulit in archam. Expectatis autem ultra septem diebus aliis rursum dimisit columbam ex archa. At illa venit ad eum ad vesperam portans ramum olive virentibus foliis in ore suo. Intellexit ergo Noe quod cessassent aque super terram. Expectavitque nichilominus septem alios dies et emisit columbam que non est reversa ultra ad eum. Igitur sescentesimo primo anno vite Noe primo mense prima die mensis inminute sunt aque super terram. Et aperiens Noe tectum arche aspexit viditque quod exsiccata esset superficies terre. Mense secundo septima et vicesima die mensis arefacta est terra. Locutus est autem Deus ad Noe dicens. Egredere de archa tu et uxor tua filii tui et uxores filiorum tuorum tecum. Cuncta animantia que sunt apud te ex omni carne tam in volatilibus quam in bestiis et universis reptilibus que reptant super terram educ tecum et ingredimini super terram. Crescite et multiplicamini super eam. Egressus est ergo Noe et filii eius uxor illius et uxores filiorum eius cum eo. Sed et omnia animantia iumenta et reptilia que reptant super terram secundum genus suum egressa sunt de archa. Edificavit autem Noe altare Domino et tollens de cunctis pecoribus et volucribus mundis obtulit holocausta super altare. Odoratusque est Dominus odorem suavitatis et ait ad eum. Nequaquam maledicam ultra terre propter homines. Sensus enim et cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua. Non igitur ultra percutiam omnem animam sicut feci. Cunctis diebus terre sementis et messis frigus et estus estas et hiemps nox et dies non requiescent.

IX

Benedixitque Deus Noe et filiis eius et dixit ad eos. Crescite et multiplicamini et replete terram et terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terre et super omnes volucres celi cum universis que moventur in terra. Omnes pisces maris

cum eo.

filii eius

manui vestre tradita sunt. Et omne quod movetur et vivit, erit vobis in cibum: quasi olera virentia tradidi vobis omnia: excepto quod carnem cum sanguine non comedetis. Sanguinem enim animarum vestrarum requiram de manu cunctarum bestiarum: et de manu hominis. De manu viri et fratris eius requiram animam hominis. Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius. Ad imaginem quippe dei factus est homo. Vos autem crescite et multiplicamini, et ingredimini super terram, et replete eam. Hec quoque dixit dominus ad noe et ad filios eius cum eo. Ecce ego statuam pactum meum vobiscum, et cum semine vestro post vos: et ad omnem animam viventem que est vobiscum, tam in volucribus quam in iumentis et pecudibus terre cunctis que egressa sunt de archa, et universis bestiis terre. Statuam pactum meum vobiscum, et nequaquam ultra interficietur omnis caro aquis diluvii, neque erit deinceps diluvium dissipans terram. Dixitque deus: Hoc signum federis quod do inter me et vos, et ad omnem animam viventem que est vobiscum in generationes sempiternas. Arcum meum ponam in nubibus celi, et erit signum federis inter me et inter terram. Cumque obduxero nubibus celum: apparebit arcus meus in nubibus, et recordabor federis mei vobiscum, et cum omni anima vivente que carnem vegetat: et non erunt ultra aque diluvii ad delendam universam carnem. Eritque arcus meus in nubibus, et videbo illum, et recordabor federis sempiterni quod pactum est inter deum et inter omnem animam viventem universe carnis que est super terram. Dixitque deus ad noe. Hoc erit signum federis quod constitui inter me et omnem carnem super terram. Erant igitur filii noe qui egressi sunt de archa: sem, cham, et iafeth. Porro cham ipse est pater chanaan. Tres isti filii sunt noe: et ab his disseminatum est omne genus hominum super universam terram. Cepitque noe vir agricola exercere terram, et plantavit vineam. Bibensque vinum inebriatus est, et nudatus in tabernaculo suo. Quod cum vidisset cham pater chanaan, verenda scilicet patris sui esse nudata: nuntiavit duobus fratribus suis foras. At vero sem et iafeth pallium imposuerunt humeris suis, et incedentes retrorsum operuerunt verenda patris sui, faciesque eorum averse erant, et patris virilia non viderunt. Evigilans autem noe ex vino, cum didicisset que fecerat ei filius suus minor, ait: Maledictus chanaan, servus servorum erit fratribus suis. Dixitque: Benedictus dominus deus sem, sit chanaan servus eius. Dilatet deus iafeth, et habitet in tabernaculis sem, sitque chanaan servus eius. Vixit autem noe post diluvium trecentis quinquaginta annis: et impleti sunt omnes dies eius nongentorum quinquaginta annorum et mortuus est.

X

Hee generationes filiorum noe, sem, cham et iafeth: natique sunt ei filii post diluvium. Filii iafeth: gomer et magog et madai, et iavan et tubal, et mosoch et thiras. Porro filii gomer: ascenez et riphath et thogorma. Filii autem iavan: helisa et tharsis, cethim et dodanim. Ab his divise sunt insule gentium in regionibus suis, unusquisque secundum linguam et familias suas in nationibus suis. Filii autem cham: chus et mesraim et futh et chanaan. Filii chus: saba et evila, et sabatha et regma, et sabathaca. Filii regma: saba et dadan. Porro chus genuit nemroth. Ipse cepit esse potens in terra, et erat robustus venator coram domino. Ab hoc exivit proverbium: quasi nemroth robustus venator coram domino. Fuit autem principium regni eius babylon et arach et archad et chalanne in terra sennaar. De terra illa egressus est assur: et edificavit niniven et plateas civitatis et chale. Resen quoque inter niniven et chale: hec est civitas magna. At vero mesraim genuit ludim et anamim et laabim, nephthuim, et phethrusim et casluim. De quibus egressi sunt philistiim et capthurim. Chanaan autem genuit sydonem primogenitum suum, etheum et iebuseum et amorreum, gergeseum, eveum et aracheum, sineum et aradium, samariten et amatheum. Et post hos disseminati sunt populi chananeorum. Factique sunt termini chanaan venientibus a sydone gerara usque gazam, donec ingrediaris sodomam et gomorram et adamam et seboim usque lesa. Hii filii cham in cognationibus et linguis et generationibus, terrisque et gentibus suis. De sem quoque nati sunt patre omnium filiorum heber, fratre iafeth maiore. Filii sem: helam et assur et arfaxad et lud et aram. Filii aram: hus et hul et gether et mesa. At vero arfaxad genuit sale, de quo ortus est heber. Natique sunt heber filii duo: nomen uni faleg, eo quod in diebus eius divisa sit terra: et nomen fratris eius iectan. Qui iectan

genuit helmodad et saleph et asarmoth et iare et aduram et uzal et decla et ebal et abimahel
saba et ophir et euila et iobab. Omnes isti filii iectan. Et facta est habitatio eorum de messa pergenti
bus usque sephar montem orientalem. Isti filii sem secundum cognationes et linguas et regiones
in gentibus suis. Hee familie noe iuxta populos et nationes suas. Ab his diuise sunt gen
tes in terra post diluuium.

XI

Erat autem terra labii unius et sermonum eorundem. Cumque profi
ciscerentur de oriente. inuenerunt campum in terra sennaar et habitauerunt in eo.
Dixitque alter ad proximum suum. Venite faciamus lateres et coquamus eos igni. Habue
runtque lateres pro saxis. et bitumen pro cemento. et dixerunt. Venite faciamus nobis ciuitatem et
turrem. cuius culmen pertingat ad celum. et celebremus nomen nostrum antequam diuidamur
in uniuersas terras. Descendit autem dominus ut uideret ciuitatem et turrim quam edificabant
filii adam. et dixit. Ecce unus est populus et unum labium omnibus. Ceperuntque hoc facere
nec desistent a cogitationibus suis donec eas opere compleant. Venite igitur descendamus et con
fundamus ibi linguam eorum ut non audiat unusquisque uocem proximi sui. Atque ita diuisit
eos dominus ex illo loco in uniuersas terras et cessauerunt edificare ciuitatem. Et idcirco uo
catum est nomen eius babel. quia ibi confusum est labium uniuerse terre. Et inde dispersit eos
dominus super faciem cunctarum regionum. Hee sunt generationes sem. Sem centum
erat annorum quando genuit arfaxad. biennio post diluuium. Vixitque sem postquam ge
nuit arphaxad. quingentis annis et genuit filios et filias. Porro arfaxad uixit
triginta quinque annis. et genuit sale. Vixitque arphaxad postquam genuit sale. trecentis tribus annis
et genuit filios et filias. Sale quoque uixit triginta annis et genuit heber. Vixitque sale postquam
genuit heber. quadringentis tribus annis et genuit filios et filias. Vixit autem heber triginta quat
uor annis et genuit faleg. Et uixit heber postquam genuit faleg quadringentis triginta annis
et genuit filios et filias. Vixit quoque faleg triginta annis et genuit reu. Vixitque faleg postquam
genuit reu ducentis nouem annis et genuit filios et filias. Vixit autem reu triginta duobus
annis et genuit serug. Vixitque reu postquam genuit serug. ducentis septem annis et genuit
filios et filias. Vixitque serug triginta annis et genuit nachor. Vixitque serug postquam
genuit nachor ducentis annis et genuit filios et filias. Vixit autem nachor uiginti nouem
annis et genuit thare. Vixitque nachor postquam genuit thare centum decem et nouem annis
et genuit filios et filias. Vixitque thare septuaginta annis et genuit abram et nachor et
aran. Hee sunt autem generationes thare. Thare genuit abram et nachor et aran. Porro
aran genuit loth. Mortuusque est aran ante thare patrem suum in terra natiuitatis sue
in ur chaldeorum. Duxerunt autem abram et nachor uxores. Nomen uxoris abram sarai.
et nomen uxoris nachor melcha filia aran patris melche et patris iesche. Erat autem sarai
sterilis. nec habebat liberos. Tulit itaque thare abram filium suum et loth filium aran fili
um filii sui. et sarai nurum suam uxorem abram filii sui. et eduxit eos de ur chalde
orum ut irent in terram chanaan. Veneruntque usque aran et habitauerunt ibi. Et facti sunt
dies thare ducentorum quinque annorum. et mortuus est in aran.

XII

Dixit autem dominus ad abram. Egre
dere de terra tua et de cognatione tua et de domo patris tui et ueni in terram quam monstrabo tibi. Faci
amque te in gentem magnam. et benedicam tibi et magnificabo nomen tuum. erisque bene
dictus. Benedicam benedicentibus tibi et maledicam maledicentibus tibi. atque in te benedicentur
uniuerse cognationes terre. Egressus est itaque abram sicut preceperat ei dominus. et iuit cum eo
loth. Septuaginta quinque annorum erat abram cum egrederetur de aran. Tulitque sarai uxorem
suam. et loth filium fratris sui. uniuersamque substantiam quam possederant. et animas quas fecerant in
aran. et egressi sunt ut irent in terram chanaan. Cumque uenissent in eam. pertransiuit
abram terram. usque ad locum sichem. et usque ad conuallem illustrem. Chananeus autem tunc
erat in terra. Apparuitque dominus abram et dixit ei. Semini tuo dabo terram hanc. Qui edifi
cauit ibi altare domino qui apparuerat ei. Et inde transgrediens ad montem qui erat contra ori
entem bethel. tetendit ibi tabernaculum suum. ab occidente habens bethel et ab oriente ai.
Edificauit quoque ibi altare domino. et inuocauit ibi nomen eius. Perrexitque abram uadens. et

ultra progrediens ad meridiem. Facta est autem fames in terra. Descenditque abram in egyptum ut peregrinaretur ibi; prevaluerat enim fames in terra. Cumque prope esset ut ingrederetur egyptum dixit sarai uxori sue. Novi quod pulchra sis mulier. et quod cum viderint te egyptii dicturi sunt. uxor illius est. et interficient me. et te reservabunt. Dic ergo obsecro quod soror mea sis. ut bene sit mihi propter te. et vivat anima mea ob gratiam tui. Cum itaque ingressus esset abram egyptum. viderunt egyptii mulierem quod esset pulchra nimis. et nunciaverunt principes pharaoni. et laudaverunt eam apud illum. Et sublata est mulier in domum pharaonis. Abram vero bene usi sunt propter illam. Fueruntque ei oves et boves et asini. et servi et famule et asine et cameli. Flagellavit autem dominus pharaonem plagis maximis. et domum eius propter sarai uxorem abram. Vocavitque pharao abram et dixit ei. Quid nam est quod fecisti mihi? Quare non indicasti mihi quod uxor tua esset? Quam ob causam dixisti esse sororem tuam ut tollerem eam mihi in uxorem? Nunc igitur ecce coniunx tua. accipe eam et vade. Precepitque pharao super abram viris. et deduxerunt eum et uxorem eius. et omnia que habebat.

XIII

Ascendit ergo abram de egypto. ipse et uxor eius et omnia que habebat. et loth cum eo. ad australem plagam. Erat autem dives valde in possessione argenti et auri. Reversusque est per iter quo venerat a meridie in bethel. usque ad locum ubi prius fixerat tabernaculum. inter bethel et ai. in loco altaris quod fecerat prius. et invocavit ibi nomen domini. Sed et loth qui erat cum abram. fuerunt greges ovium. et armenta. et tabernacula. nec poterat eos capere terra. ut habitarent simul. Erat quippe substantia eorum multa. et non quibant habitare communiter. Unde et facta est rixa inter pastores gregum abram et loth. Eo autem tempore chananeus et pherezeus habitabant in illa terra. Dixit ergo abram ad loth. Ne queso sit iurgium inter me et te. et inter pastores meos et pastores tuos. Fratres enim sumus. Ecce universa terra coram te est. recede a me obsecro. Si ad sinistram ieris. ego dexteram tenebo. Si tu dexteram elegeris. ego ad sinistram pergam. Elevatis itaque loth oculis vidit omnem circa regionem iordanis que universa irrigabatur. antequam subverteret dominus sodomam et gomorram sicut paradysus domini. et sicut egyptus venientibus in segor. Elegitque sibi loth regionem circa iordanem. et recessit ab oriente. divisique sunt alterutrum a fratre suo. Abram habitavit in terra chanaan. et loth moratus est in oppidis que erant circa iordanem. et habitavit in sodomis. Homines autem sodomite pessimi erant. et peccatores coram domino nimis. Dixitque dominus ad abram postquam divisus est loth ab eo. Leva oculos tuos et vide. a loco in quo nunc es. ad aquilonem et meridiem. ad orientem et occidentem. Omnem terram quam conspicis. tibi dabo et semini tuo. usque in sempiternum. Faciamque semen tuum sicut pulverem terre. Si quis potest hominum numerare pulverem terre. semen quoque tuum numerare poterit. Surge et perambula terram in longitudine et latitudine sua. quia tibi daturus sum eam. Movens igitur tabernaculum suum abram venit et habitavit iuxta convallem mambre. que est in hebron. Edificavitque ibi altare domino.

XIIII

Factum est autem in illo tempore ut amrafel rex sennaar et arioch rex ponti. et chodorlaomor rex elamitarum. et thadal rex gentium inirent bellum contra bara regem sodomorum. et contra bersa regem gomorre. et contra sennaab regem adame. et contra semeber regem seboim. contraque regem bale. ipsa est segor. Omnes hi convenerunt in vallem silvestrem que nunc est mare salis. Duodecim annis servierant chodorlaomor. et tercio decimo anno recesserunt ab eo. Igitur quarto decimo anno venit chodorlaomor et reges qui erant cum eo. percusseruntque raphaim in astaroth carnaim. et zuzim cum eis. et emim in save cariathaim. et correos in montibus seir. usque ad campestria pharan que est in solitudine. Reversique sunt et venerunt ad fontem misphat. ipse est cades. et percusserunt omnem regionem amalechitarum. et amorreum qui habitabat in asasonthamar. Et egressi sunt rex sodomorum. et rex gomorre. rexque adame. et rex seboim. necnon et rex bale que est segor. et direxerunt aciem contra eos in valle silvestri. scilicet adversum chodorlaomor. regem elamitarum. et thadal regem gentium. et amrafel regem sennaar. et arioch regem ponti. quatuor reges adversus quinque. Vallis

Vallis autem silvestris habebat puteos multos bituminis. Itaque rex sodomorum et rex gomorre ter
ga verterunt, cecideruntque ibi. Et qui remanserunt fugerunt ad montem. Tulerunt autem omnem
substantiam sodomorum et gomorre et universa que ad cibum pertinent et abierunt: nec non et loth et
substantiam eius filium fratris abram qui habitabat in sodomis. Et ecce unus qui evaserat nuntiavit
abram hebreo qui habitabat in convalle mambre amorrei fratris escol et fratris aner. Hii enim
pepigerant fedus cum abram. Quod cum audisset abram captum videlicet loth fratrem
suum numeravit expeditos vernaculos suos trecentos decem et octo et persecutus est eos usque dan.
Et divisis sociis irruit super eos nocte. percussitque eos et persecutus est usque hoba que est ad levam da
masci usque ad phenicem. Reduxitque omnem substantiam et loth fratrem suum cum substantia illius.
mulieres quoque et populum. Egressus est autem rex sodomorum in occursum eius postquam reversus est a
cede chodorlaomor et regum qui cum eo erant in valle save que est vallis regis. At vero mel
chisedech rex salem proferens panem et vinum. erat enim sacerdos dei altissimi. benedixit ei
et ait. Benedictus abram deo excelso qui creavit celum et terram. et benedictus deus excelsus. quo
protegente hostes in manibus tuis sunt. Et dedit ei decimas ex omnibus. Dixit autem rex so
domorum ad abram. Da mihi animas cetera tolle tibi. Qui respondit ei. Levo manum meam ad dominum
deum excelsum possessorem celi et terre quod a filo subtegminis usque ad corrigiam caligę
non accipiam ex omnibus que tua sunt ne dicas. ego ditavi abram. exceptis his que comede
derunt iuvenes et partibus virorum qui venerunt mecum. aner. escol. et mambre: isti acci
pient partes suas.

XV

His itaque transactis. factus est sermo domini ad abram per visionem dicens.
Noli timere abram. ego protector tuus sum et merces tua magna nimis. Dixitque abram.
Domine deus quid dabis mihi? Ego vadam absque liberis et filius procuratoris domus mee. iste damascus
eliezer. Addiditque abram. Michi autem non dedisti semen et ecce vernaculus meus heres meus
erit. Statimque sermo domini factus est ad eum dicens. Non erit hic heres tuus. sed qui egre
dietur de utero tuo. ipsum habebis heredem. Eduxitque eum foras et ait illi. Suspice ce
lum et numera stellas si potes. Et dixit ei. Sic erit semen tuum. Credidit abram deo et
reputatum est illi ad iusticiam. Dixitque ad eum. Ego dominus qui eduxi te de ur chaldeorum
ut darem tibi terram istam et possideres eam. At ille ait. Domine deus unde scire possum quod
possessurus sim eam? Et respondit dominus. Sume michi vaccam triennem et capram trimam et
arietem annorum trium, turturem quoque et columbam. Qui tollens universa divisit ea per medium.
et utrasque partes contra se altrinsecus posuit: aves autem non divisit. Descenderuntque volucres
super cadavera et abigebat eas abram. Cumque sol occumberet sopor irruit super abram.
et horror magnus et tenebrosus invasit eum. Dictumque est ad eum. Scito prenoscens quod
peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua et subicient eos servituti et affligent qua
dringentis annis. Verumtamen gentem cui servituri sunt ego iudicabo et post hec egre
dientur cum magna substantia. Tu autem ibis ad patres tuos in pace. sepultus in senectute bona.
Generatione autem quarta revertentur huc. Necdum enim complete sunt iniquitates amor
reorum: usque ad presens tempus. Cum ergo occubuisset sol facta est caligo tenebrosa et appa
ruit clibanus fumans et lampas ignis transiens inter divisiones illas. In die illo pepi
git dominus cum abram fedus dicens. Semini tuo dabo terram hanc a fluvio egypti usque ad
fluvium magnum eufraten. cyneos et cenezeos. cedmoneos et etheos. et phereseos.
raphaim quoque et amorreos et chananeos et gergeseos et iebuseos.

XVI

Igitur sarai uxor abram non
genuerat liberos. Sed habens ancillam egyptiam nomine agar dixit marito suo. Ecce con
clusit me dominus ne parerem. Ingredere ad ancillam meam si forte ex illa suscipiam fili
os. Cumque ille acquiesceret deprecanti tulit agar ancillam suam post annos decem quam habita
re ceperant in terra chanaan et dedit eam viro suo uxorem. Qui ingressus est ad eam. At illa
concepisse se videns. despexit dominam suam. Dixitque sarai ad abram. Inique agis contra
me. Ego dedi ancillam meam in sinum tuum. que videns quod conceperit despectui me habet. Iu
dicet dominus inter me et te. Cui respondit abram. Ecce inquit ancilla tua in manu tua est.
utere ea ut libet. Affligente igitur eam sarai fugam iniit. Cumque illam invenisset

angelus domini iuxta fontem aque in solitudine. qui est in via sur in deserto. dixit ad illam. Agar
ancilla sarai unde venis et quo vadis? Que respondit. A facie sarai domine mee ego fugio. Dixitque
ei angelus domini. Revertere ad dominam tuam et humiliare sub manu ipsius. Et rursum. Multi-
plicans inquit multiplicabo semen tuum et non numerabitur pre multitudine. ac deinceps.
Ecce ait concepisti et paries filium vocabisque nomen eius ysmahel. eo quod audierit dominus
afflictionem tuam. Hic erit ferus homo. Manus eius contra omnes et manus omnium contra eum et e
regione universorum fratrum suorum figet tabernacula. Vocavit autem nomen domini qui loquebatur
ad eam. Tu deus qui vidisti me. Dixit enim. Profecto hic vidi posteriora videntis me. Propterea appella-
vit puteum illum puteum viventis et videntis me. Ipse est inter cades et barad. Peperitque agar
abre filium qui vocavit nomen eius ysmahel. Octoginta et sex annorum erat. quando peperit ei agar ys-

XVII

mahelem. Postquam vero nonaginta et novem annorum esse ceperat. apparuit ei dominus dixitque ad eum. Ego
dominus omnipotens ambula coram me et esto perfectus. Ponamque fedus meum inter me et te. et multiplica-
bo te vehementer nimis. Cecidit abram pronus in faciem. Dixitque ei deus. Ego sum et pactum
meum tecum. erisque pater multarum gentium. Nec ultra vocabitur nomen tuum abram. sed appel-
laberis abraham. quia patrem multarum gentium constitui te. Faciamque te crescere vehemen-
tissime. et ponam in gentibus. regesque ex te egredientur. Et statuam pactum meum inter me
et te. et inter semen tuum post te in generationibus suis. Federe sempiterno ut sim deus tuus
et seminis tui post te. Daboque tibi et semini tuo terram peregrinationis tue. et omnem terram cha-
naan in possessionem eternam. eroque deus eorum. Dixit iterum deus ad abraham. Et tu ergo custo-
dies pactum meum. et semen tuum post te in generationibus suis. Hoc est pactum quod observa-
bitis inter me et vos. et semen tuum post te. Circumcidetur ex vobis omne masculinum. et circum-
cidetis carnem preputii vestri. ut sit signum federis inter me et vos. Infans octo dierum circumcidetur in
vobis. Omne masculinum in generationibus vestris. tam vernaculus quam empticius circumcidetur. et qui-
cumque non fuerit de stirpe vestra. Eritque pactum meum in carne vestra in fedus sempiternum. Mascu-
lus cuius preputii caro circumcisa non fuerit. delebitur anima illa de populo suo. quia pactum meum irritum
fecit. Dixit quoque deus ad abraham. Sarai uxorem tuam non vocabis sarai sed saram. Et benedicam
ei et ex illa dabo tibi filium. cui benedicturus sum. eritque in nationes et reges populorum orientur ex
eo. Cecidit abraham in faciem suam et risit. dicens in corde suo. Putas ne centenario
nascetur filius. et sara nonagenaria pariet? Dixitque ad deum. Utinam ysmahel vivat
coram te. Et ait deus ad abraham. Sara uxor tua pariet tibi filium. vocabisque nomen eius
ysaac. et constituam pactum meum illi. in fedus sempiternum et semini eius post eum. Super ysma-
hel quoque exaudivi te. Ecce benedicam ei et augebo et multiplicabo eum valde. Duode-
cim duces generabit. et faciam illum in gentem magnam. Pactum vero meum statuam ad ysaac.
quem pariet tibi sara tempore isto in anno altero. Cumque finitus esset sermo loquentis cum eo.
ascendit deus ab abraham. Tulit autem abraham ysmahelem filium suum. et omnes vernaculos
domus sue. universosque quos emerat. cunctos mares ex omnibus viris domus sue. et circumcidit
carnem preputii eorum. statim in ipsa die sicut preceperat ei deus. Abraham nonaginta et novem
erat annorum. quando circumcidit carnem preputii sui. et ysmahel filius eius tredecim annos im-
pleverat tempore circumcisionis sue. Eadem die circumcisus est abraham. et ysmahel filius
eius. et omnes viri domus illius. tam vernaculi quam empticii. et alienigene pariter circumcisi

XVIII

sunt. Apparuit autem ei dominus in convalle mambre. sedenti in ostio tabernaculi sui. in ipso fer-
vore diei. Cumque elevasset oculos apparuerunt ei tres viri stantes prope eum. Quos cum
vidisset cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi. et adoravit in terram. et dixit. Domine si
inveni gratiam in oculis tuis ne transeas servum tuum. sed afferam pauxillum aque. et lavent
pedes vestros. et requiescite sub arbore. Ponamque buccellam panis. et confortate cor vestrum. postea transibitis.
Idcirco enim declinastis ad servum vestrum. Qui dixerunt. Fac ut locutus es. Festinavit abra-
ham in tabernaculum ad saram. dixitque ei. Accelera tria sata simile commisce. et fac subci-
nericios panes. Ipse vero ad armentum cucurrit. et tulit inde vitulum tenerrimum et opti-
mum. deditque puero. Qui festinavit et coxit illum. Tulit quoque butyrum et lac. et vitulum quem coxe-

rat. et posuit coram eis. Ipse vero stabat iuxta eos sub arbore. Cumque comedissent dixerunt
ad eum. Ubi est sara uxor tua? Ille respondit. Ecce in tabernaculo est. Cui dixit. Rever
tens veniam ad te tempore isto vita comite. et habebit filium sara uxor tua. Quo audito sa
ra risit post ostium tabernaculi. Erant enim ambo senes provecteque etatis. et desierant sa
re fieri muliebria. Que risit occulte dicens. Postquam consenui. et dominus meus vetulus est
voluptati operam dabo? Dixit autem dominus ad abraham. Quare risit sara dicens. num vere
paritura sum anus? Numquid deo quicquam est difficile? Iuxta condictum revertar ad te hoc
eodem tempore. vita comite. et habebit sara filium. Negavit sara dicens non risi. timo
re perterrita. Dominus autem. Non est inquit ita. sed risisti. Cum ergo surrexissent inde viri. direxe
runt oculos contra sodomam. et abraham simul gradiebatur deducens eos. Dixitque do
minus. Num celare potero abraham que gesturus sum. cum futurus sit in gentem mag
nam ac robustissimam. et benedicende sint in eo omnes nationes terre? Scio enim quod precepturus
sit filiis suis post se. et domui sue ut custodiant viam domini et faciant iusticiam et iudi
cium ut adducat dominus propter abraham omnia que locutus est ad eum. Dixit itaque dominus. Clamor sodo
morum et gomorre multiplicatus est. et peccatum eorum aggravatum est nimis. Descendam et vi
debo utrum clamorem qui venit ad me opere compleverint. an non est ita ut sciam. Converte
runtque se inde. et abierunt sodomam. Abraham vero adhuc stabat coram domino. et appropin
quans ait. Numquid perdes iustum cum impio? Si fuerint quinquaginta iusti in civitate
peribunt simul. et non parces loco illi propter quinquaginta iustos si fuerint in eo? Absit
a te ut hanc rem facias. et occidas iustum cum impio. fiatque iustus sicut impius. Non est
hoc tuum qui iudicas omnem terram. nequaquam facies iudicium. Dixitque dominus ad eum. Si
invenero sodomis quinquaginta iustos in medio civitatis: dimittam omni loco propter eos.
Respondens abraham ait. Quia semel cepi loquar ad dominum meum. cum sim pulvis et cinis.
Quid si minus quinquaginta iustis quinque fuerint. delebis propter quadraginta quinque universam
urbem? Et ait. Non delebo si invenero ibi quadraginta quinque. Rursumque locutus est ad
eum. Sin autem quadraginta inventi fuerint. quid facies? Ait. Non percutiam propter quadragin
ta. Ne quaeso inquit indigneris domine. si loquar. Quid si inventi fuerint ibi triginta? Respondit.
Non faciam si invenero ibi triginta. Quia semel ait cepi loquar ad dominum meum. Quid si in
venti fuerint ibi viginti? Dixit. Non interficiam propter viginti. Obsecro inquit ne iras
caris domine. si adhuc loquar semel. Quid si inventi fuerint ibi decem? Dixit. Non delebo propter
decem. Abiitque dominus postquam cessavit loqui ad abraham. et ille reversus est in locum suum.

XIX

Veneruntque duo angeli sodomam vespere. sedente loth in foribus civitatis. Qui cum vidis
set eos surrexit et ivit obviam eis. et adoravit pronus in terram et dixit. Obsecro domini decli
nate in domum pueri vestri. et manete ibi. Lavate pedes vestros et mane proficiscemini in vi
am vestram. Qui dixerunt. Minime. sed in platea manebimus. Compulit illos oppido ut
diverterent ad eum. Ingressisque domum illius fecit convivium. Coxit azima. et comede
runt. Prius autem quam irent cubitum viri civitatis vallaverunt domum a puero usque ad se
nem. omnis populus simul. Vocaveruntque loth. et dixerunt ei. Ubi sunt viri qui introi
erunt ad te nocte? Educ illos huc ut cognoscamus eos. Egressus ad eos loth. post
tergum accludens ostium ait. Nolite quaeso fratres mei nolite malum hoc facere. Habeo
duas filias que needum cognoverunt virum. educam eas ad vos. et abutimini eis sicut
vobis placuerit. dummodo viris istis nichil faciatis mali. quia ingressi sunt sub umbra cul
minis mei. At illi dixerunt. Recede illuc. Et rursum. Ingressus es inquiunt ut adve
na. numquid ut iudices? Te ergo ipsum magis quam hos affligemus. Vimque faciebant loth ve
hementissime. Iamque prope erat ut effringerent fores. Et ecce miserunt manum viri. et in
troduxerunt ad se loth. Clauseruntque ostium. et eos qui erant foris percusserunt cecitate
a minimo usque ad maximum. ita ut ostium invenire non possent. Dixerunt autem ad loth.
Habes hic tuorum quempiam generum aut filios aut filias? Omnes qui tui sunt educ
de urbe hac. Delebimus enim locum istum eo quod increverit clamor eorum coram domino. qui

quod illudere nos in parare illos. Egressus itaque loth locutus est ad generos suos qui accepturi erant
filias eius et dixit. Surgite egredimini de loco isto. quia delebit dominus civitatem hanc. Et
visus est eis quasi ludens loqui. Cumque esset mane cogebant eum angeli dicentes. Sur-
ge et tolle uxorem tuam. et duas filias quas habes. ne et tu pariter pereas in scelere civita-
tis. Dissimulante illo apprehenderunt manum eius. et manum uxoris et duarum filiarum eius. eo quod
parceret illi dominus. et eduxerunt eum. posueruntque extra civitatem. ibique locuti sunt ad eum
dicentes. Salva animam tuam. Noli respicere post tergum. nec stes in omni circa regione sed
in monte salvum te fac. ne et tu simul pereas. Dixitque ad eos loth. Queso domine mi quia in-
venit servus tuus gratiam coram te et magnificasti misericordiam tuam quam fecisti mecum
ut salvares animam meam nec possum in monte salvari. ne forte apprehendat me malum. et
moriar. Est civitas hec iuxta. ad quam possum fugere parva et salvabor in ea. Numquid
non modica est et vivet anima mea. Dixitque ad eum. Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas
ut non subvertam urbem pro qua locutus es. Festina et salvare ibi. quia non potero facere quic-
quam. donec ingrediaris illuc. Iccirco vocatum est nomen urbis illius segor. Sol egressus est
super terram. et loth ingressus est segor. Igitur dominus pluit super sodomam et gomorram sul-
phur et ignem a domino de celo. et subvertit civitates has et omnem circa regionem. et omnes
habitatores urbium. et cuncta terre virentia. Respiciensque uxor eius post se. versa est in
statuam salis. Abraham autem consurgens mane. ubi steterat prius cum domino. intuitus est so-
domam et gomorram. et universam terram regionis illius. viditque ascendentem favillam de terra.
quasi fornacis fumum. Cum enim subverteret dominus civitates regionis illius. recordatus est abra-
he. et liberavit loth de subversione urbium in quibus habitaverat. Ascenditque loth de segor
et mansit in monte. due quoque filie eius cum eo. Timuerat enim manere in segor. et mansit
in spelunca ipse et due filie eius. Dixitque maior ad minorem. Pater noster senex est et nullus
virorum remansit in terra qui possit ingredi ad nos iuxta morem universe terre. Veni ine-
briemus eum vino. dormiamusque cum eo ut servare possimus ex patre nostro semen.
Dederunt itaque patri suo bibere vinum nocte illa. et ingressa est maior dormivitque cum
patre. At ille non sensit nec quando accubuit filia. nec quando surrexit. Altera quoque die dixit maior
ad minorem. Ecce dormivi heri cum patre meo demus ei bibere vinum etiam hac nocte
et dormies cum eo. ut salvemus semen de patre nostro. Dederuntque et illa nocte patri vinum.
Ingressaque minor filia dormivit cum eo. et nec tunc quidem sensit quando concubuerit.
vel quando illa surrexerit. Conceperunt ergo due filie loth de patre suo. peperitque maior fili-
um et vocavit nomen eius moab. ipse est pater moabitarum. usque in presentem diem.
Minor quoque peperit filium et vocavit nomen eius ammon. id est filius populi mei. ipse est pa-
ter ammonitarum. usque in hodiernum diem.

XX

Profectus inde abraham in terram austra-
lem. habitavit inter cades et sur. et peregrinatus est in geraris. Dixitque de sara uxore
sua. soror mea est. Misit ergo abymelech rex gerare. et tulit eam. Venit autem deus ad
abymelech per somnium nocte et ait illi. En morieris propter mulierem quam tulisti.
habet enim virum. Abymelech vero non tetigerat eam. et ait. Domine num gentem ignorantem
et iustam interficies? Nonne ipse dixit mihi soror mea est. et ipsa ait. frater meus est? In
simplicitate cordis mei et mundicia manuum mearum feci hoc. Dixitque ad eum deus.
Et ego scio quod simplici corde feceris. et ideo custodivi te ne peccares in me. et non dimisi
ut tangeres eam. Nunc ergo redde uxorem viro suo. quia propheta est. et orabit pro te et vi-
ves. Si autem nolueris reddere. scito quod morte morieris tu. et omnia que tua sunt. Sta-
timque de nocte consurgens abymelech. vocavit omnes servos suos. et locutus est uni-
versa verba hec in auribus eorum. timueruntque omnes viri valde. Vocavit autem abymelech etiam
abraham. et dixit ei. Quid fecisti nobis? Quid peccavimus in te quia induxisti super me et super
regnum meum peccatum grande? Que non debuisti facere fecisti nobis. Rursusque expostu-
lans ait. Quid vidisti ut hoc faceres? Respondit abraham. Cogitavi mecum dicens.
Forsitan non est timor dei in loco isto. et interficient me propter uxorem meam. Alias autem

et vere soror mea est: filia patris mei et non filia matris meae. et duxi eam uxorem. Postquam autem
eduxit me deus de domo patris mei dixi ad eam. Hanc misericordiam facies mecum in omni loco ad quem
ingrediemur: dicens quod frater tuus sim. Tulit igitur abymelech oves et boves servos et ancillas. et
dedit abraham reddiditque illi saram uxorem suam. et ait. Terra coram vobis est. ubicumque tibi
placuerit habita. Sare autem dixit. Ecce mille argenteos dedi fratri tuo. Hoc erit tibi in velamen
oculorum ad omnes qui tecum sunt et quocumque perrexeris. mementoque te deprehensam. Orante autem
abraham sanavit deus abymelech et uxorem et ancillas eius et pepererunt. Concluserat enim deus
omnem vulvam domus abymelech propter saram uxorem abraham.

XXI

Visitavit autem dominus saram sicut
promiserat. et implevit quae locutus est. Concepitque et peperit filium in senectute sua tempore quo
praedixerat ei deus. Vocavitque abraham nomen filii sui quem genuit ei sara ysaac. et cir
cumcidit eum octavo die. sicut praeceperat ei deus cum centum esset annorum. Hac quippe aetate pa
tris natus est ysaac. Dixitque sara. Risum fecit mihi deus. Quicumque audierit corridebit mihi.
Rursumque ait. Quis auditurus crederet abraham quod sara lactaret filium quem peperit ei iam
seni. Crevit igitur puer et ablactatus est. fecitque abraham grande convivium in die ablactationis
eius. Cumque vidisset sara filium agar egyptiae ludentem cum ysaac. dixit ad abraham. Eice
ancillam hanc et filium eius. Non enim erit heres filius ancillae cum filio meo ysaac. Dure
accepit hoc abraham pro filio suo. Cui dixit deus. Non tibi videatur asperum super puero et super ancil
la tua. Omnia quae dixerit tibi sara audi vocem eius. quia in ysaac vocabitur tibi semen. Sed et filium
ancillae faciam in gentem magnam. quia semen tuum est. Surrexit itaque abraham mane. et
tollens panem et utrem aquae. imposuit scapulae eius. tradiditque puerum. et dimisit eam. Quae cum
abisset errabat in solitudine bersabee. Cumque consumpta esset aqua in utre. abiecit puerum
subter unam arborum quae ibi erant. et abiit seditque e regione procul. quantum potest arcus iacere.
Dixit enim. Non videbo morientem puerum. Et sedens contra levavit vocem suam et flevit.
Exaudivit autem deus vocem pueri. Vocavitque angelus domini agar de caelo dicens. Quid agis
agar? Noli timere. exaudivit enim deus vocem pueri de loco in quo est. Surge tolle pu
erum et tene manum illius. quia in gentem magnam faciam eum. Aperuitque oculos eius deus. Quae videns
puteum aquae. abiit et implevit utrem. deditque puero bibere. et fuit cum eo. Qui crevit
et moratus est in solitudine. factusque est iuvenis sagittarius. Habitavitque in deserto pha
ran. et accepit illi mater sua uxorem de terra egypti. Eodem tempore dixit abymelech
et phicol princeps exercitus eius ad abraham. Deus tecum est in universis quae agis. Iura ergo per
dominum ne noceas mihi et posteris meis et stirpi meae. sed iuxta misericordiam quam feci tibi facies
mihi. et terrae in qua versatus es advena. Dixitque abraham. Ego iurabo. Et increpavit aby
melech propter puteum aquae quem vi abstulerant servi illius. Respondit abymelech.
Nescivi quis fecerit hanc rem. sed et tu non indicasti mihi. et ego non audivi praeter hodie. Tulit
itaque abraham oves et boves. et dedit abymelech. percusseruntque ambo foedus. Et statuit abra
ham septem agnas gregis seorsum. Cui dixit abymelech. Quid sibi volunt septem
agnae istae quas stare fecisti seorsum? At ille. Septem inquit agnas accipies de manu
mea ut sint in testimonium mihi. quoniam ego fodi puteum istum. Iccirco vocatus est locus ille
bersabee. quia utrique ibi iuraverunt. et inierunt foedus pro puteo iuramenti. Surrexit autem aby
melech et phicol princeps militiae eius. reversique sunt in terram palestinorum. Abraham vero
plantavit nemus in bersabee. et invocavit ibi nomen domini dei aeterni. et fuit colonus diebus
multis terrae palestinorum.

XXII

Quae postquam gesta sunt temptavit deus abraham. et dixit ad
eum. Abraham abraham. Ille respondit. Adsum. Ait illi. Tolle filium tuum uni
genitum quem diligis ysaac. et vade in terram visionis. et offer eum ibi in holocaustum
super unum montium quem monstravero tibi. Igitur abraham de nocte consurgens. stravit asinum
suum. ducens secum duos iuvenes et ysaac filium suum. Cumque concidisset li
gna in holocaustum: abiit ad locum quem praeceperat ei deus. Die autem tertio elevatis oculis
vidit locum procul. dixitque ad pueros suos. Expectate hic cum asino ego et puer il
luc usque properantes. postquam adoraverimus revertemur ad nos. Tulit quoque ligna holocausti

et imposuit super ysaac filium suum. ipse vero portabat in manibus ignem et gladium. Cumque
duo pergerent simul: dixit ysaac patri suo. Pater mi. At ille respondit. Quid vis fili? Ecce inquit
ignis et ligna. ubi est victima holocausti? Dixitque abraham. Deus providebit sibi victimam ho
locausti fili mi. Pergebant ergo pariter. Veneruntque ad locum quem ostenderat ei deus. in quo edi
ficavit altare. et desuper ligna composuit. Cumque colligasset ysaac filium suum. posuit
eum in altari super struem lignorum; extenditque manum et arripuit gladium ut immolaret
filium suum. Et ecce angelus domini de celo dicens. Abraham abraham. Qui respondit. Adsum.

clamavit

Dixitque ei. Non extendas manum tuam super puerum: neque facias illi quicquam. Nunc cognovi
quod times deum. et non pepercisti unigenito filio tuo propter me. Levavit abraham oculos
viditque post tergum arietem inter vepres herentem cornibus quem assumens obtulit holocau
stum pro filio. Appellavitque nomen loci illius. dominus videt. unde usque hodie dicitur in monte
dominus videbit. Vocavit autem angelus domini abraham secundo dicens. Per memet ipsum iuravi dicit dominus.

de celo

quia fecisti rem hanc. et non pepercisti filio tuo unigenito. benedicam tibi et multiplicabo semen tuum
sicut stellas celi et velut harenam que est in litore maris. Possidebit semen tuum portas ini
micorum suorum. et benedicentur in semine tuo omnes gentes terre. quia obedisti voci mee. Reversus est
abraham ad pueros suos. abieruntque bersabee simul et habitavit ibi. His ita gestis
nuntiatum est abraham quod melcha quoque genuisset filios nachor fratri suo. hus primo
genitum. et buz fratrem eius. Camuhel patrem syrorum. et cased. et azau. pheldas quoque et iedlaph. ac
batuhel. de quo nata est rebecca. Octo istos genuit melcha nachor fratri abraham. Con
cubina vero illius nomine roma: peperit tabee et gaon et thaas. et maacha.

XXIII

Vixit autem sara centum
viginti septem annis. et mortua est in civitate arbee. que est hebron in terra chanaan. Ve
nitque abraham ut plangeret et fleret eam. Cumque surrexisset ab officio funeris locu
tus est ad filios heth dicens. Advena sum et peregrinus apud vos. date mihi ius sepulchri vo
biscum. ut sepeliam mortuum meum. Responderuntque filii heth. Audi nos domine. Princeps
dei es apud nos. in electis sepulchris nostris sepeli mortuum tuum. Nullusque prohibere te
te poterit quin in monumento eius sepelias mortuum tuum. Surrexit abraham et adoravit
populum terre. filios videlicet heth dixitque ad eos. Si placet anime vestre ut sepeliam mortu
um meum. audite me et intercedite apud ephron filium seor. ut det mihi speluncam dupli
cem quam habet in extrema parte agri sui. Pecunia digna tradat mihi eam. coram vobis in posses
sionem sepulchri. Habitabat autem ephron in medio filiorum heth. Responditque ad abraham
cunctis audientibus qui ingrediebantur portam civitatis illius dicens. Nequaquam ita
fiet domine mi sed magis ausculta quod dico. Agrum trado tibi et speluncam que in eo est. presentibus
filiis populi mei. Sepeli mortuum tuum. Adoravit abraham coram populo terre. et locutus est
ad ephron circumstante plebe. Queso ut audias me. Dabo pecuniam pro agro. suscipe eam.
et sic sepeliam mortuum meum in eo. Respondit ephron. Domine mi audi. Terra quam postu
las quadringentis argenti siclis valet. Istud est precium inter me et te. Sed quantum est hoc?
Sepeli mortuum tuum. Quod cum audisset abraham appendit pecuniam quam ephron postu
laverat. audientibus filiis heth. quadringentos siclos argenti et probate monete publice.
Confirmatusque est ager quondam ephronis. in quo erat spelunca duplex respiciens mambre.
tam ipse quam spelunca. et omnes arbores eius in cunctis terminis per circuitum. abrahe in possessi
onem. videntibus filiis heth. et cunctis qui intrabant portam civitatis illius. Atque ita sepelivit
abraham saram uxorem suam in spelunca agri duplici que respiciebat mambre.
hec est hebron in terra chanaan. Et confirmatus est ager et antrum quod erat in eo. abrahe
in possessionem monumenti a filiis heth.

XXIIII

Erat autem senex abraham dierumque multorum. et
dominus in cunctis benedixerat ei. Dixitque ad servum seniorem domus sue qui preerat omnibus
que habebat. Pone manum tuam super femur meum. ut adiurem te per dominum deum celi et terre.
ut non accipias uxorem filio meo. de filiabus chananeorum inter quos habito. sed ad terram et
cognationem meam proficiscaris. et inde accipias uxorem filio meo ysaac. Respondit
servus. Si noluerit mulier venire mecum in terram hanc. num reducere debeo filium

tuum ad locum de quo tu egressus es? Dixit abraham. Cave nequaquam reducas illuc filium
meum. Dominus deus celi et terre. qui tulit me de domo patris mei et de terra nativitatis mee qui lo-
cutus est michi. et iuravit dicens. Semini tuo dabo terram hanc. ipse mittet angelum suum coram
te. et accipies inde uxorem filio meo. Sin autem noluerit mulier sequi te. non teneberis iura-
mento. filium tantum meum ne reducas illuc. Posuit ergo servus manum suam sub femore abra-
ham domini sui. et iuravit illi super sermone hoc. Tulitque decem camelos de grege domini sui et
abiit: ex omnibus bonis eius portans secum. Profectusque perrexit mesopotamiam. ad urbem na-
chor. Cumque camelos fecisset accumbere extra oppidum iuxta puteum aque vespere eo tempore
quo solent mulieres egredi ad hauriendam aquam dixit. Domine deus domini mei abraham. occurre
hodie obsecro michi. et fac misericordiam cum domino meo abraham. Ecce ego sto prope fontem aque et
filie habitatorum huius civitatis egredientur ad hauriendam aquam. Igitur puella cui ego di-
xero inclina ydriam tuam. ut bibam. et illa responderit bibe. quin et camelis tuis dabo
potum. ipsa est quam preparasti servo tuo ysaac. et per hoc intelligam quod feceris misericordiam cum
domino meo. Necdum intra se verba compleverat. et ecce rebecca egrediebatur filia batu-
el filii melche uxoris nachor fratris abraham habens ydriam in scapula. puella decora
nimis. virgoque pulcherrima et incognita viro. Descenderat autem ad fontem. et imple-
verat ydriam. ac revertebatur. Occurritque ei servus et ait. Pauxillum michi ad sorbendum
prebe aque de ydria tua. Que respondit. Bibe domine mi. Celeriterque deposuit ydriam
super ulnam suam: et dedit ei potum. Cumque ille bibisset. adiecit. Quin et camelis tuis
hauriam aquam: donec cuncti bibant. Effundensque ydriam in canalibus. recur-
rit ad puteum ut hauriret aquam. et haustam omnibus dedit camelis. Ille autem contem-
plabatur eam tacitus. scire volens utrum prosperum fecisset dominus iter suum: an non. Postquam
autem ombiberunt cameli. protulit vir inaures aureas appendentes syclos duos. et
armillas totidem. pondo syclorum decem. Dixitque ad eam. Cuius es filia? Indica michi.
Est in domo patris tui locus ad manendum? Que respondit. Filia batuelis sum. filii
melche quem peperit ex nachor. Et addidit dicens. Palearum quoque et feni plurimum est
apud nos. et locus spaciosus ad manendum. Inclinavitque se homo. et adoravit dominum dicens.
Benedictus dominus deus domini mei abraham. qui non abstulit misericordiam et veritatem suam a domino
meo. et recto me itinere perduxit. in domum fratris domini mei. Cucurrit itaque puella et
nuntiavit in domum matris sue omnia que audierat. Habebat autem rebecca fratrem nomine
laban qui festinus egressus est ad hominem ubi erat fons. Cumque vidisset inau-
res et armillas. in manibus sororis sue. et audisset cuncta verba referentis. Hec locutus
est michi homo venit ad virum qui stabat iuxta camelos. et prope fontem aque dixitque
ad eum. Ingredere benedicte domini. Cur foris stas? Preparavi domum et locum camelis.
Et introduxit eum in hospicium. ac destravit camelos. deditque paleas et fenum.
et aquam ad lavandos pedes camelorum et virorum qui venerant cum eo. et appositus est
in conspectu eius panis. Qui ait. Non comedam donec loquar sermones meos. Re-
spondit ei. Loquere. At ille. Servus inquit abraham sum. et dominus benedixit domino
meo valde. magnificatusque est. et dedit ei oves et boves. argentum et aurum. servos et
ancillas camelos et asinos. Et peperit sara uxor domini mei filium domino meo in se-
nectute sua. deditque illi omnia que habuerat. Et adiuravit me dominus meus dicens.
Non accipies uxorem filio meo de filiabus chananeorum in quorum terra habito. sed ad do-
mum patris mei perges. et de cognatione mea uxorem accipies filio meo. Ego vero
respondi domino meo. Quid si noluerit mulier venire mecum? Dominus ait in cuius conspe-
ctu ambulo mittet angelum suum tecum. et diriget viam tuam. accipiesque uxorem
filio meo de cognatione mea et de domo patris mei. Innocens eris a maledictione
mea. cum veneris ad propinquos meos. et non dederint tibi. Veni ergo hodie ad fontem. et di-
xi. Domine deus domini mei abraham. si direxisti viam meam in qua nunc ambulo. ecce
sto iuxta fontem aque. et virgo que egredietur ad hauriendam aquam. audierit a

me. Da mihi pauxillum aque ad bibendum de ydria tua. et dixerit mihi et tu bibe. et came-
lis tuis hauriam. ipsa est mulier quam preparavit dominus filio domini mei. Dum hec taci-
tus mecum volverem. apparuit rebecca veniens cum ydria quam portabat in scapu-
la. descenditque ad fontem et hausit aquam. et aio ad eam. Da mihi paululum bibere.
Que festinans deposuit ydriam de humero. et dixit michi. Et tu bibe. et camelis tuis po-
tum tribuam. Bibi et adaquavit camelos. Interrogavique eam et dixi. Cuius es filia?
Que respondit. Filia batuelis sum filii nachor. quem peperit illi melcha. Suspendi
itaque inaures ad ornandam faciem eius. et armillas posui in manibus eius. pronusque ado-
ravi dominum. benedicens domino deo domini mei abraham. qui perduxit me recto itinere ut su-
merem filiam fratris domini mei filio eius. Quam ob rem si facitis misericordiam et veritatem
cum domino meo indicate michi. Sin autem et aliud placet. et hoc dicite. ut vadam ad dexteram
vel ad sinistram. Responderunt laban et batuel. A domino egressus est sermo. et non pos-
sumus extra placitum eius quicquam aliud loqui tecum. En rebecca coram te est. tol-
le eam et proficiscere. et sit uxor filii domini tui. sicut locutus est dominus. Quod cum audis-
set puer abraham. adoravit in terra dominum. Prolatisque vasis argenteis et aureis ac vestibus.
dedit ea rebecce pro munere. fratribus quoque eius et matri. dona obtulit. Initoque convivio
vescentes pariter et bibentes manserunt ibi. Surgens autem mane locutus est puer.
Dimittite me ut vadam ad dominum meum. Responderunt fratres eius et mater. Maneat pu-
ella saltem diebus decem apud nos. et postea proficiscetur. Nolite ait me retinere quia dominus di-
rexit viam meam. Dimittite me ut pergam ad dominum meum. Dixerunt. Vocemus puel-
lam et queramus ipsius voluntatem. Cumque vocata venisset: sciscitati sunt. Vis ire cum ho-
mine isto? Que ait. Vadam. Dimiserunt ergo eam et nutricem illius. servumque abraham.
et comites eius imprecantes prospera sorori sue. atque dicentes. Soror nostra es crescas in mille
milia. et possideat semen tuum portas inimicorum suorum. Igitur rebecca et puelle illius ascensis ca-
melis secute sunt virum. qui festinus revertebatur ad dominum suum. Eo tempore ysaac de-
ambulabat per viam que ducit ad puteum cuius nomen est viventis et videntis. Habita-
bat enim in terra australi. et egressus fuerat ad meditandum in agro. inclinata iam die.
Cumque levasset oculos: vidit camelos venientes procul. Rebecca quoque conspecto ysa-
ac. descendit de camelo. et ait ad puerum. Quis est ille homo qui venit per agrum
in occursum nobis? Dixitque ei. Ipse est dominus meus. At illa cito tollens pallium ope-
ruit se. Servus autem cuncta que gesserat narravit ysaac. Qui introduxit eam in ta-
bernaculum sare matris sue et accepit eam uxorem. et in tantum dilexit ut dolorem qui
ex morte matris acciderat temperaret.

XXV

Abraham vero aliam duxit uxorem nomine
cethuram que peperit ei zamram et iexan et madan. et madian. et iesboch. et sue. Iexan
quoque genuit saba et dadan. Filii dadan fuerunt assurim. et latusim. et loomim. At vero ex
madian ortus est epha et ofer et enoch. et abida. et eldaa. Omnes hii filii cethure.
Deditque abraham cuncta que possederat ysaac. Filiis autem concubinarum largitus
est munera. et separavit eos ab ysaac filio suo. dum adhuc ipse viveret ad plagam ori-
entalem. Fuerunt autem dies vite abrahe centum septuaginta quinque anni. et deficiens
mortuus est in senectute bona provecteque etatis et plenus dierum. Congregatusque est ad po-
pulum suum. et sepelierunt eum ysaac et ysmahel filii sui in spelunca duplici que sita
est in agro ephron. filii seor ethei e regione mambre. quem emerat a filiis heth. Ibi
sepultus est ipse et sara uxor eius. Et post obitum illius benedixit deus ysaac filio eius qui
habitabat iuxta puteum. nomine viventis et videntis. Hee sunt generationes ysmahel
filii abrahe. quem peperit ei agar egyptia. famula sare. et hec nomina filiorum eius in
vocabulis et generationibus suis. Primogenitus ysmahelis nabaioth. deinde cedar. et
abdeel. et mabsam. masma quoque et duma. et massa adad. et thema. iathur. et naphis. et ced-
ma. Isti sunt filii ysmahel et hec nomina per castella et oppida eorum duodecim principes
tribuum suarum. Anni vite ysmahelis centum triginta septem. Deficiens mortuus

est et appositus ad populum suum. Habitavit autem ab evila usque sur que respicit egyptum intro
euntibus assyrios. Coram cunctis fratribus suis obiit. Hee quoque sunt generationes ysaac filii abra
ham. Abraham genuit ysaac. Qui cum quadraginta esset annorum duxit uxorem rebeccam filiam
batuelis syri de mesopotamia sororem laban. Deprecatusque est ysaac dominum pro uxore sua
eo quod esset sterilis. Qui exaudivit eum et dedit conceptum rebecce. Sed collidebantur in utero
eius parvuli. Que ait. Si sic michi futurum erat quid necesse fuit concipere? Perrexitque ut consule
ret dominum. Qui respondens ait. Due gentes in utero tuo sunt et duo populi ex ventre tuo divi
dentur. populusque populum superabit. et maior serviet minori. Iam tempus pariendi venerat.
et ecce gemini in utero eius reperti sunt. Qui prior egressus est rufus erat. et totus in more
pellis hispidus. vocatumque est nomen eius esau. Protinus alter egrediens. plantam fratris tenebat
manu et idcirco appellavit eum iacob. Sexagenarius erat ysaac quando nati sunt parvuli. Quibus
adultis factus est esau vir gnarus venandi et homo agricola. iacob autem vir simplex habita
bat in tabernaculis. ysaac amabat esau eo quod de venationibus illius vesceretur. et rebecca dili
gebat iacob. Coxit autem iacob pulmentum. ad quem cum venisset esau de agro lassus: ait. Da
michi de coctione hac rufa. quia oppido lassus sum. Quam ob causam vocatum est nomen eius edom. Cui
dixit iacob. Vende michi primogenita tua. Ille respondit. En morior. Quid michi proderunt primo
genita? Ait iacob. Iura ergo michi. Iuravit esau et vendidit primogenita. Et sic accepto pane
et lentis edulio. comedit et bibit. et abiit parvipendens: quod primogenita vendidisset.

XXVI

Orta autem fame super terram. post eam sterilitatem que acciderat in diebus abraham. abiit ysa
ac ad abymelech regem palestinorum in gerara. Apparuitque ei dominus et ait. Ne descendas
in egyptum. sed quiesce in terra quam dixero tibi. et peregrinare in ea. eroque tecum et benedicam
tibi. Tibi enim et semini tuo dabo universas regiones has complens iuramentum quod spopon
di abraham patri tuo. et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi. daboque posteris
universas regiones has. et benedicentur in semine tuo omnes gentes terre. eo quod obedierit
abraham voci mee. et custodierit precepta et mandata mea. et cerimonias. legesque ser
vaverit. Mansit itaque ysaac in geraris. Qui cum interrogaretur a viris loci illius. super uxo
re sua respondit. Soror mea est. Timuerat enim confiteri quod sibi sociata esset coniu
gio. reputans ne interficerent eum propter illius pulchritudinem. Cumque pertransissent dies
plurimi. et ibidem moraretur. prospiciens abymelech palestinorum rex per fenestram. vidit
eum iocantem cum rebecca uxore sua: et accersito ait. Perspicuum est quod uxor tua sit.
Cur mentitus es sororem tuam esse? Respondit. Timui ne morerer propter eam. Dixitque
abymelech. Quare imposuisti nobis? Potuit coire quispiam de populo cum uxore tua. et
induxeras super nos grande peccatum. Precepitque omni populo dicens. Qui tetigerit hominis
huius uxorem morte morietur. Sevit autem ysaac. in terra illa. et invenit in ipso anno cen
tuplum. Benedixitque ei deus et locupletatus est homo. et ibat proficiens atque succrescens
donec magnus vehementer effectus est. habuitque possessionem ovium et armentorum et fa
milie plurimum. Ob hoc invidentes ei palestini. omnes puteos quos foderant servi pa
tris illius abraham illo tempore obstruxerunt implentes humo. in tantum ut ipse aby
melech diceret ad ysaac. Recede a nobis quoniam potentior nobis factus es valde. Et ille
discedens festinavit ut veniret ad torrentem gerare habitaretque ibi. Rursum fodit
alios puteos. quos foderant servi patris sui abraham. et quos illo mortuo olim obstruxerant
phylistiim. appellavitque eos eisdem nominibus quibus ante pater vocaverat. Foderunt in tor
rente et repererunt aquam vivam. Sed et ibi iurgium fuit pastorum gerare. adversus pa
stores ysaac dicentium. Nostra est aqua. Quamobrem nomen putei ex eo quod acciderat vocavit
calumpniam. Foderunt et alium. et pro illo quoque rixati sunt. appellavitque eum inimicitias. Profe
ctus inde fodit alium puteum. pro quo non contenderunt. Itaque vocavit nomen eius latitudo
dicens. Nunc dilatavit nos dominus et fecit crescere super terram. Ascendit autem ex illo lo
co in bersabee. ubi ei apparuit dominus in ipsa nocte dicens. Ego sum deus abraham patris
tui. Noli metuere quia tecum sum. et benedicam tibi et multiplicabo semen tuum propter servum

meum abraham. Itaque edificavit ibi altare. et invocato nomine domini extendit tabernaculum.
precepitque servis suis ut foderent puteum. Ad quem locum cum venissent de geraris abymelech.
et ochozath amicus illius. et phicol dux militum. locutus est eis ysaac. Quid venistis ad
me hominem quem odistis. et expulistis a vobis? Qui responderunt. Vidimus tecum esse
dominum. et idcirco nos diximus. Sit iuramentum inter nos. et ineamus fedus. ut non facias nobis quicquam
mali. sicut et nos nichil tuorum attigimus. nec fecimus quod te lederet. sed in pace dimisimus. aucti
benedictione domini. Fecit ergo eis convivium. et post cibum et potum surgentes mane. iuraverunt
sibi mutuo. Dimisitque eos ysaac pacifice in locum suum. Ecce autem in ipso die venerunt ser-
vi ysaac annunciantes ei de puteo quem foderant. atque dicentes. Invenimus aquam. Unde
appellavit eum habundantiam. et nomen urbi impositum est bersabee. usque in presentem diem.
Esau vero quadragenarius duxit uxores iudith filiam beheri hethei. et basemath filiam he-
lon eiusdem loci. que ambe offenderant animum ysaac ac rebecce. Senuit autem ysaac. et caliga-

XXVII

verunt oculi eius. et videre non poterat. Vocavitque esau filium suum maiorem. et dixit ei. Fi-
li mi. Qui respondit. Adsum. Cui pater. Vides inquit quod senuerim. et ignorem diem mor-
tis mee. Sume arma tua pharetram. et arcum. et egredere foras. Cumque venatu aliquid apprehen-
deris. fac mihi inde pulmentum sicut velle me nosti. et affer ut comedam. et benedicat tibi anima mea.
antequam moriar. Quod cum audisset rebecca. et ille abisset in agrum ut iussionem patris
expleret. dixit filio suo iacob. Audivi patrem tuum loquentem cum esau fratre tuo. et dicentem
ei. Affer mihi de venatione tua. et fac cibos ut comedam. et benedicam tibi coram domino antequam moriar.
Nunc ergo fili mi acquiesce consiliis meis. et pergens ad gregem affer mihi duos hedos optimos. ut
faciam ex eis escas patri tuo quibus libenter vescitur. Quas cum intuleris et comederit. bene-
dicat tibi priusquam moriatur. Cui ille respondit. Nosti quod esau frater meus homo pilosus sit. et ego
lenis. Si attrectaverit me pater meus. et senserit. timeo ne putet me sibi voluisse illu-
dere. et inducat super me maledictionem pro benedictione. Ad quem mater. In me sit ait ista
maledictio fili mi. tantum audi vocem meam. et perge affer que dixi. Abiit et attulit dedit-
que matri. Paravit illa cibos sicut noverat velle patrem illius. et vestibus esau valde bonis. quas
apud se habebat domi. induit eum. Pelliculasque hedorum circumdedit manibus. et colli nu-
da protexit. Deditque pulmentum. et panes quos coxerat tradidit. Quibus illatis dixit. Pater
mi. At ille ait. Audio. Quis es tu fili mi? Dixitque iacob. Ego sum esau primogenitus
tuus. Feci sicut precepisti mihi. Surge sede. et comede de venatione mea. et benedicat mihi anima
tua. Rursumque ysaac ad filium suum. Quomodo inquit tam cito invenire potuisti fili mi?
Qui respondit. Voluntatis dei fuit. ut cito mihi occurreret quod volebam. Dixitque ysaac.
Accede huc ut tangam te fili mi. et probem utrum tu sis filius meus esau an non. Accessit ille ad
patrem. et palpato eo dixit ysaac. Vox quidem vox iacob est. sed manus manus sunt esau.
Et non cognovit eum quia pilose manus similitudinem maioris expresserant. Benedicens ergo
illi ait. Tu es filius meus esau. Qui respondit. Ego sum. At ille. Affer inquit mihi cibos de
venatione tua fili mi. ut benedicat tibi anima mea. Quos cum oblatos comedisset. obtulit ei
etiam et vinum. Quo hausto. dixit ad eum. Accede ad me. et da mihi osculum fili mi. Accessit et
osculatus est eum. Statimque ut sensit vestimentorum eius fragrantiam. benedicens ait. Ecce
odor filii mei sicut odor agri pleni. cui benedixit dominus. Det tibi deus de rore celi. et de pin-
guedine terre habundantiam. frumenti. vini. et olei. et serviant tibi populi. et adorent te tribus.
esto dominus fratrum tuorum. et incurventur ante te filii matris tue. Qui maledixerit tibi sit ille ma-
ledictus. et qui benedixerit tibi benedictionibus repleatur. Vix ysaac sermonem impleverat. et egresso
iacob foras venit esau. Coctosque de venatione cibos intulit patri dicens. Surge pater
mi. et comede de venatione filii tui. ut benedicat mihi anima tua. Dixitque illi ysaac. Quis
enim es tu? Qui respondit. Ego sum filius tuus primogenitus esau. Expavit ysaac stu-
pore vehementi. et ultra quam credi potest ammirans ait. Quis igitur ille est qui dudum captam vena-
tionem attulit mihi. et comedi ex omnibus priusquam tu venires? Benedixique ei et erit bene-
dictus. Auditis esau sermonibus patris irrugiit clamore magno. et consternatus

ait. Benedic etiam et mihi pater mi. Qui ait. Venit germanus tuus fraudulenter et accepit benedictionem tuam. At ille subiunxit. Iuste vocatum est nomen eius iacob. supplantavit enim me en altera vice. Primogenita mea ante tulit et nunc secundo subripuit benedictionem meam. Rursumque ad patrem. Numquid non reservasti ait et mihi benedictionem? Respondit ysaac. Dominum tuum illum constitui et omnes fratres eius servituti illius subiugavi. frumento et vino stabilivi eum. et tibi post hec fili mi ultra quid faciam? Cui esau ait. Num unam tantum benedictionem habes pater? Michi obsecro ut benedicas. Cumque eiulatu magno fleret. motus ysaac dixit ad eum. In pinguedine terre et in rore celi desuper erit benedictio tua. Vives gladio et fratri tuo servies. Tempusque veniet cum excutias et solvas iugum eius de cervicibus tuis. Oderat ergo semper esau iacob pro benedictione qua benedixerat ei pater. Dixitque in corde suo. Venient dies luctus patris mei. ut occidam iacob fratrem meum. Nuntiata sunt hec rebecce. Que mittens et vocans iacob filium suum dixit ad eum. Ecce esau frater tuus minatur ut occidat te. Nunc ergo fili audi vocem meam. et consurgens fuge ad laban fratrem meum in charan. habitabisque cum eo dies paucos. donec requiescat furor fratris tui. et cesset indignatio eius. obliviscaturque eorum que fecisti in eum. Postea mittam et adducam te inde huc. Cur utroque orbabor filio in uno die? Dixit quoque rebecca ad ysaac. Tedet me vite mee propter filias heth. Si acceperit iacob uxorem de stirpe terre huius nolo vivere.

XXVIII

Vocavit itaque ysaac iacob et benedixit. precepitque ei dicens. Noli accipere coniugem de filiabus chanaan. sed vade et proficiscere in mesopotamiam syrie. ad domum bathuel patris matris tue. et accipe inde tibi uxorem. de filiabus laban avunculi tui. Deus autem omnipotens benedicat tibi et crescere te faciat. atque multiplicet. ut sis in turbas populorum. et det tibi benedictiones abraham et semini tuo post te. ut possideas terram peregrinationis tue. quam pollicitus est avo tuo. Cumque dimisisset eum ysaac profectus venit in mesopotamiam syrie. ad laban filium bathuel syri. fratrem rebecce matris sue. Videns autem esau quod benedixisset pater suus iacob. et misisset eum in mesopotamiam syrie. ut inde uxorem duceret. et quod post benedictionem precepisset ei dicens. Non accipies coniugem de filiabus chanaan. quodque obediens iacob parentibus isset in syriam. probans quoque quod non libenter aspiceret filias chanaan pater suus. ivit ad ysmahelem. et duxit uxorem absque hiis quas prius habebat meleth filiam ysmahel. filii abraham sororem nabaioth. Igitur egressus iacob de bersabee. pergebat aram. Cumque venisset ad quendam locum et vellet requiescere in eo. post solis occubitum. tulit de lapidibus qui iacebant. et supponens capiti suo dormivit in eodem loco. Viditque in somnis scalam stantem super terram et cacumen illius tangens celum. Angelos quoque dei ascendentes et descendentes per eam. et dominum innixum scale dicentem sibi. Ego sum dominus deus abraham patris tui et deus ysaac. Terram in qua dormis tibi dabo et semini tuo. eritque germen tuum quasi pulvis terre. Dilataberis ad orientem et occidentem. septentrionem et meridiem. et benedicentur in semine tuo omnes tribus terre. et ero custos tuus quocumque perrexeris. et reducam te in terram hanc. nec dimittam nisi complevero universa que dixi. Cumque evigilasset iacob de somno ait. Vere dominus est in loco isto et ego nesciebam. Pavensque quam terribilis est inquit locus iste. non est hic aliud nisi domus dei et porta celi. Surgens ergo mane tulit lapidem quem supposuerat capiti suo et erexit in titulum fundens oleum desuper. Appellavitque nomen urbis bethel que prius luza vocabatur. Vovit etiam votum dicens. Si fuerit deus mecum et custodierit me in via per quam ambulo. et dederit mihi panem ad vescendum et vestimentum ad induendum. reversusque fuero prospere ad domum patris mei. erit mihi dominus in deum. et lapis iste quem erexi in titulum vocabitur domus dei. cunctorumque que dederis mihi decimas offeram tibi.

XXIX

Profectus ergo iacob venit in terram orientalem. et vidit puteum in agro. tres quoque greges ovium accubantes iuxta eum. Nam ex illo adaquabantur pecora. et os eius grandi lapide claudebatur. Morisque erat ut

cunctis ovibus congregatis devolvebant lapidem. et refectis gregibus rursum super os putei
ponebant. Dixitque ad pastores. Fratres unde estis? Qui responderunt. De aran. Quos interro
gans. numquid ait nostis laban filium nachor? Dixerunt. Novimus. Sanus ne est inquit?
Valet inquiunt. Et ecce rachel filia eius venit cum grege suo. Dixitque iacob. Adhuc mul
tum diei superest. nec est tempus ut reducantur ad caulas greges. Date ante potum ovibus
et sic ad caulas eas reducite. Qui responderunt. Non possumus donec omnia pecora con
gregentur. et amoveamus lapidem de ore putei. ut adaquemus greges. Adhuc loquebantur
et ecce rachel veniebat cum ovibus patris sui. Nam gregem ipsa pascebat. Quam
cum vidisset iacob. et sciret consobrinam suam. ovesque laban avunculi sui. amovit lapidem
quo puteus claudebatur. Et adaquato grege osculatus est eam. Et elevata voce flevit.
et indicavit ei quod frater esset patris eius. et filius rebecce. At illa festinans nuntiavit hoc
patri suo. Qui cum audisset venisse iacob filium sororis sue: cucurrit obviam ei. Com
plexusque eum et in oscula ruens. duxit in domum suam. Auditis autem causis itineris re
spondit. Os meum es et caro mea. Et postquam expleti sunt dies mensis unius. dixit ei.
Num quia frater meus es. gratis servies mihi? Dic quid mercedis accipies. Habebat vero filias
duas. nomen maioris lya. minor appellabatur rachel. Sed lya lippis erat oculis. ra
chel decora facie. et venusto aspectu. Quam diligens iacob: ait. Serviam tibi pro rachel filia
tua minore septem annis. Respondit laban. Melius est ut tibi eam dem. quam viro alte
ri. Mane apud me. Servivit ergo iacob pro Rachel septem annis. et videbantur illi pauci
dies pre amoris magnitudine. Dixitque ad laban. Da mihi uxorem meam. quia iam tempus ex
pletum est ut ingrediar ad illam. Qui vocatis multis amicorum turbis ad convivium:
fecit nuptias. et vespere filiam suam lyam introduxit ad eum. dans ancillam filie
zelpham nomine. Ad quam cum ex more iacob fuisset ingressus. facto mane vidit ly
am. et dixit ad socerum suum. Quid est quod facere voluisti? Nonne pro rachel servivi tibi.
Quare imposuisti michi? Respondit laban. Non est in loco nostro consuetudinis ut mi
nores ante tradamus ad nuptias. Imple ebdomadam dierum huius copule. et hanc
quoque dabo tibi pro opere. quo serviturus es michi septem annis aliis. Acquievit placito. et ebdo
mada transacta rachel duxit uxorem. cui pater balam servam dederat. Tandemque po
titus nuptiis optatis: amorem sequentis priori pretulit. serviens apud eum septem annis
aliis. Videns autem dominus quod despiceret lyam aperuit vulvam eius sorore sterili permanente. Que
conceptum genuit filium. vocavitque nomen eius ruben dicens. Vidit dominus humilitatem
meam: nunc amabit me vir meus. Rursumque concepit et peperit filium et ait. Quoniam
audivit dominus haberi me contemptui. dedit etiam istum michi. Vocavitque nomen eius Symeon. Concepit tertio: et genuit alium dixitque. Nunc quoque copulabitur michi maritus meus.
eo quod pepererim ei tres filios. Et idcirco appellavit nomen eius levi. Quarto concepit et peperit
filium. et ait. Modo confitebor domino. Et ob hoc vocavit eum iudam. Cessavitque pa
rere. Cernens autem rachel quod infecunda esset. invidit sorori. et ait marito suo. Da michi
liberos. alioquin moriar. Cui iratus respondit iacob. Num pro deo ego sum qui privavit te fructu ventris tui? At illa. Habeo inquit famulam balam. ingredere ad
illam ut pariat super genua mea: et habeam ex ea filios. Deditque ei balam in con
iugium. Que ingresso ad se viro: concepit et peperit filium. Dixitque rachel. Iudi
cavit michi dominus. et exaudivit vocem meam. dans michi filium. Et idcirco appellavit nomen eius
dan. Rursumque bala concipiens peperit alterum pro quo ait rachel. Comparavit me dominus
cum sorore mea et invalui. Vocavitque eum nepthalim. Sentiens lya quod parere de
sisset. zelpham ancillam suam marito tradidit. Qua post conceptum edente fi
lium dixit. Feliciter. Et idcirco vocavit nomen eius gad. Peperitque zelpha alium. dixitque
lya. Hoc pro beatitudine mea. Beatam me quippe dicent mulieres. Propterea appellavit
eum aser. Egressus autem ruben tempore messis triticee in agrum. repperit man
dragoras. quas matri lye detulit. Dixitque rachel. Da michi partem de mandragoris

lyam

XXX

Illa respondit. Parumne tibi videtur quod preripueris maritum michi. nisi etiam mandragoras filii mei tuleris? Ait rachel. Dormiat tecum hac nocte pro mandragoris filii tui.

filii tui. Redeuntique de agro ad vesperum iacob. egressa est in occursum eius lya et ait.
Ad me inquit intrabis. quia mercede conduxi te pro mandragoris filii mei. Dormivitque
cum ea nocte illa. et exaudivit deus preces eius. Concepitque et peperit filium quintum et ait. Dedit
deus mercedem michi. quia dedi ancillam meam viro meo. Appellavitque nomen eius ysachar.
Rursum lya concipiens. peperit sextum filium et ait. Ditavit me deus dote bona; etiam
hac vice. Mecum erit vir meus. eo quod genuerim ei sex filios. Et idcirco appellavit
nomen eius zabulon. Post quem peperit filiam nomine dinam. Recordatus quoque dominus rache
lis. exaudivit eam. et aperuit vulvam eius. Que concepit et peperit filium dicens. Abstu
lit deus obprobrium meum. Et vocavit nomen eius ioseph dicens. Addat michi dominus filium alterum.
Nato autem ioseph. dixit iacob socero suo. Dimitte me ut revertar ad patriam et ad
terram meam. Da michi uxores et liberos meos pro quibus servivi tibi ut abeam. Tu nosti ser
vitutem qua servivi tibi. Ait ei laban. Inveniam gratiam in conspectu tuo. Experi
mento didici quod benedixerit michi deus propter te. Constitue mercedem quam dem tibi. At
ille respondit. Tu nosti quomodo servierim tibi et quanta in manibus meis fuerit
possessio tua. Modicum habuisti antequam venirem ad te. nunc dives effectus es. benedixitque
tibi dominus ad introitum meum. Iustum est igitur ut provideam aliquando etiam domui mee. Dixitque la
ban. Quid dabo tibi? At ille ait. Nichil volo. Sed si feceris quod postulo rursum pascam et custo
diam pecora tua. Gyra omnes greges tuos. et separa cunctas oves varias et sparso velle
re. et quodcumque furvum et maculosum variumque fuerit tam in ovibus quam in capris. erit mer
ces mea. Respondebitque michi cras iusticia mea quando placiti tempus advenerit coram te. et omnia
que non fuerint varia et maculosa et furva tam in ovibus quam in capris furti me arguent.
Dixit laban. Gratum habeo quod petis. Et separavit in die illa capras et oves. hyrcos et ari
etes varios et maculosos. Cunctum autem gregem unicolorem id est albi et nigri velleris.
tradidit in manibus filiorum suorum. et posuit spatium itineris inter se et generum dierum trium.
qui pascebat reliquos greges eius. Tollens ergo iacob virgas populeas virides et amigdalinas
et ex platanis ex parte decorticavit eas. Detractisque corticibus in hiis que expoliata
fuerant. candor apparuit. illa vero que integra erant. viridia permanserunt. atque in hunc mo
dum color effectus est varius. Posuitque eas in canalibus ubi effundebatur aqua. ut cum ve
nissent greges ad bibendum. ante oculos haberent virgas et in aspectu earum conciperent. Fa
ctumque est ut in ipso calore coitus oves intuerentur virgas et parerent maculosa et varia
et diverso colore respersa. Divisitque gregem iacob. et posuit virgas ante oculos arietum. Erant
autem alba quoque et nigra laban. cetera vero iacob separatis inter se gregibus. Igitur quando primo tempore
ascendebantur oves. ponebat iacob virgas in canalibus aquarum ante oculos arietum et
ovium. ut in earum contemplatione conciperent. Quando vero serotina admissura erant. et con
ceptus extremus non ponebat eas. Factaque sunt ea que erant serotina laban. et que primi temporis
iacob. Ditatusque est homo ultra modum. et habuit greges multos servos et ancillas. came
los et asinos.

XXXI

Postquam autem audivit verba filiorum laban dicentium. Tulit iacob omnia que fue
runt patris nostri. et de illius facultate ditatus factus est inclitus. animadvertit quoque faciem
laban quod non esset erga se. sicut heri et nudius tercius. maxime dicente sibi domino. revertere
in terram patrum tuorum. et ad generationem tuam. eroque tecum. misit et vocavit rachel et lyam
in agrum ubi pascebat greges. dixitque eis. Video faciem patris vestri quod non sit erga
me. sicut heri et nudius tercius. Deus autem patris mei. fuit mecum. et ipse nostis quod totis
viribus meis servierim patri vestro. Sed pater vester circumvenit me. et mutavit mercedem
meam decem vicibus. et tamen non dimisit eum deus ut noceret michi. Si quando dixit varie erunt mer
cedes tue. pariebant omnes oves varios fetus. Quando vero e contrario ait. alba queque accipies
pro mercede. omnes greges alba pepererunt. Tulitque deus substantiam patris vestri et dedit michi. Postquam
enim conceptus ovium tempus advenerat levavi oculos meos. et vidi in sompnis ascendentes
mares super feminas. varios et maculosos. et diversorum colorum. Dixitque angelus domini in
sompnis ad me. Iacob iacob. Et ego respondi. Adsum. Qui ait. Leva oculos tuos. et

unde universos masculos ascendentes super feminas. varios. respersos atque maculosos. Vi-
di enim omnia que fecit tibi Laban. Ego sum deus bethel. ubi unxisti lapidem et votum vovi-
sti mihi. Nunc ergo surge et egredere de terra hac. revertens in terram nativitatis tue. Respon-
derunt rachel et lya. Numquid habemus residui quicquam in facultatibus et hereditate domus
patris nostri? Nonne quasi alienas reputavit nos. et vendidit. comeditque pretium nostrum? Sed deus
tulit opes patris nostri. et nobis eas tradidit ac filiis nostris. Unde omnia que precepit tibi deus fac. Sur-
rexit itaque iacob et impositis liberis et coniugibus suis super camelos abiit. Tulitque omnem
substantiam et greges et quicquid in mesopotamia acquisierat. pergens ad ysaac patrem suum in
terra chanaan. Eo tempore laban ierat ad tondendas oves. et rachel furata est ydola pa-
tris sui. Noluitque iacob confiteri socero suo quod fugeret. Cumque abisset tam ipse quam
omnia que iuris sui erant. et amne transmisso pergeret contra montem galaad. nuntiatum est
laban die tercio quod fugeret iacob. Qui assumptis fratribus suis persecutus est eum diebus septem.
et comprehendit eum in monte galaad. Viditque in somnis dicentem sibi deum. Cave ne quic-
quam aspere loquaris contra iacob. Iamque iacob extenderat in monte tabernaculum. cum
ille consecutus eum cum fratribus suis in eodem monte fixit tentorium. et dixit ad iacob. Quare
ita egisti ut clam me abigeres filias meas. quasi captivas gladio? Cur ignoran-
te me fugere voluisti. nec indicare mihi ut prosequerer te cum gaudio. et canticis et tympa-
nis et cytharis? Non es passus ut oscularer filios meos ac filias. Stulte operatus es. Et
nunc quidem valet manus mea reddere tibi malum. sed deus patris tui heri dixit mihi. Cave ne
loquaris cum iacob quicquam durius. Esto. Ad tuos ire cupiebas. et desiderio tibi erat domus patris
tui. Cur furatus es deos meos? Respondit iacob. Quod inscio te profectus sum timui ne
violenter auferres filias tuas. Quod autem furti me arguis apud quemcumque inveneris deos
tuos. necetur coram fratribus nostris. Scrutare quicquid tuorum apud me inveneris. aufer. Hec dicens
ignorabat quod rachel furata esset ydola. Ingressus itaque laban tabernaculum iacob et lye.
et utriusque famule. non invenit. Cumque intrasset tentorium rachelis. illa festinans ab-
scondit ydola subter stramina cameli. et sedit desuper. Scrutantique omne tentorium et ni-
chil invenienti ait. Ne irascatur dominus meus quod coram te assurgere nequeo. quia iuxta
consuetudinem feminarum nunc accidit mihi. Sic delusa est sollicitudo querentis. Tumensque
iacob cum iurgio ait. Quam ob culpam meam et ob quod peccatum meum. sic exarsisti post me.
et scrutatus es omnem supellectilem meam. Quid invenisti de cuncta substantia domus tue? Pone hic
coram fratribus meis et fratribus tuis. et iudicent inter me et te. Iccirco viginti annis fui tecum.
oves tue et capre steriles non fuerunt. arietes gregis tui non comedi. nec captum a bestia ostendi tibi.
Ego dampnum omne reddebam. quicquid furto peribat a me exigebas. Die noctuque estu ure-
bar et gelu. fugiebatque somnus ab oculis meis. Sic per viginti annos in domo tua servi-
vi tibi. quattuordecim pro filiabus et sex pro gregibus tuis. Immutasti quoque mercedem meam decem
vicibus. Nisi deus patris mei abraham et timor ysaac affuisset mihi. forsitan modo nudum
me dimisisses. Afflictionem meam et laborem manuum mearum respexit deus. et arguit
te heri. Respondit ei laban. Filie mee et filii et greges tui. et omnia que cernis mea sunt.
Quid possum facere filiis et nepotibus meis? Veni ergo et ineamus fedus. ut sit testimonium inter
me et te. Tulit itaque iacob lapidem et erexit illum in titulum. dixitque fratribus suis. Afferte
lapides. Qui congregantes fecerunt tumulum. comederuntque super eum. Quem vocavit laban
tumulum testis. et iacob acervum testimonii. uterque iuxta proprietatem lingue sue. Di-
xitque laban. Tumulus iste testis erit inter me et te hodie. Et iccirco appellatum est nomen eius
galaad. id est tumulus testis. Intueatur dominus et iudicet inter nos. quando recesserimus a nobis
si afflixeris filias meas. et si introduxeris uxores alias super eas. nullus sermonis
nostri testis est. absque deo qui presens respicit. Dixitque rursus ad iacob. En tumulus
hic et lapis quem erexi. inter me et te testis erit. Tumulus inquam iste et lapis. sint in
testimonio. Si autem ego transiero illum pergens ad te. aut tu preterieris malum mihi cogi-
tans. deus abraham et deus nachor iudicet inter nos deus patris eorum. Iuravit iacob per timorem

patris sui ysaac. Immolatisque victimis in monte: vocavit fratres suos ut ederent panem.
Qui cum comedissent: manserunt ibi. Laban vero de nocte consurgens. osculatus est filios et

XXXII

filias suas. et benedixit illis. reversusque est in locum suum. Iacob quoque abiit itinere quo cepe
rat. Fueruntque ei obviam angeli dei. Quos cum vidisset ait. Castra dei sunt hec.
Et appellavit nomen loci illius mahanaym id est castra. Misit autem et nuntios ante se ad
esau fratrem suum in terram seyr. regionis edom: precepitque eis dicens. Sic loquimini
domino meo esau. Hec dicit frater tuus iacob. Apud laban peregrinatus sum et fui usque
in presentem diem. Habeo boves et asinos. oves et servos atque ancillas. mittoque
nunc legationem ad dominum meum. ut inveniam gratiam in conspectu tuo. Rever
sique sunt nuntii ad iacob dicentes. Venimus ad esau fratrem tuum et properat in occur
sum tibi cum quadringentis viris. Timuit iacob valde. et perterritus divisit populum qui secum
erat. greges quoque et oves et boves et camelos. in duas turmas dicens. Si venerit
esau ad unam turmam et percusserit eam: alia turma que reliqua est salvabitur.
Dixitque iacob. Deus patris mei abraham et deus patris mei ysaac. domine qui dixisti mihi
revertere in terram tuam et in locum nativitatis tue. et benefaciam tibi. minor sum
cunctis miserationibus et veritate. quam explesti servo tuo. In baculo meo transivi
iordanem istum et nunc cum duabus turmis regredior. erue me de manu fratris mei de
manu esau. quia eum valde timeo: ne forte veniens percutiat matrem cum filiis.
Tu locutus es quod mihi benefaceres. et dilatares semen meum sicut harenam maris. que pre
multitudine numerari non potest. Cumque dormisset ibi iacob nocte illa. separavit de
his que habebat munera esau fratri suo. capras ducentas. hyrcos viginti. oves ducen
tas. arietes viginti. camelos fetas cum pullis suis triginta. vaccas quadraginta.
et tauros viginti. asinas viginti. et pullos earum decem. Et misit per manus servo
rum suorum singulos seorsum greges. Dixitque pueris suis. Antecedite me et sit spa
cium inter gregem et gregem. Et precepit priori dicens. Si obviam habueris esau fratrem
meum. et interrogaverit te cuius es. aut quo vadis. et cuius sunt ista: que sequeris. respon
debis. Servi tui iacob. Munera misit domino meo esau. ipse quoque post nos venit. Similiter
quoque mandata dedit secundo ac tertio. et cunctis qui sequebantur greges dicens. Hiisdem ver
bis loquimini ad esau cum inveneritis eum. et addetis. Ipse quoque servus tuus iacob: iter nostrum
insequitur. Dixit enim. Placabo eum muneribus que precedunt. et postea videbo eum. For
sitan propiciabitur mihi. Precesserunt itaque munera ante eum: ipse vero mansit nocte illa
in castris. Cumque mature surrexisset tulit duas uxores suas. et totidem famulas cum
undecim filiis et transivit vadum iaboc. Traductisque omnibus que ad se pertinebant re
mansit solus. et ecce vir luctabatur cum eo usque mane. Qui cum videret quod eum superare
non posset. tetigit nervum femoris eius et statim emarcuit. Dixitque ad eum. Dimitte me.
iam enim ascendit aurora. Respondit. Non dimittam te: nisi benedixeris mihi. Ait ergo. Quod
nomen est tibi. Respondit. Iacob. At ille. Nequaquam inquit iacob appellabitur nomen tuum sed
israel. quoniam si contra deum fortis fuisti. quanto magis contra homines prevalebis: Interrogavit eum
iacob. Dic mihi quo appellaris nomine: Respondit. Cur queris nomen meum. Et benedixit
eum in eodem loco. Vocavitque iacob nomen loci illius phanuel dicens. Vidi dominum fa
cie ad faciem et salva facta est anima mea. Ortusque est ei sol. statim postquam transgressus est
phanuel. Ipse vero claudicabat pede. Quam ob causam non comedunt filii israel nervum qui emarcu
it in femore iacob usque in presentem diem. eo quod tetigit nervum femoris eius et obstipuit.

XXXIII

Elevans autem iacob oculos suos. vidit venientem esau. et cum eo quadringentos viros. Di
visitque filios lye et rachel ambarumque famularum. et posuit utramque et filios earum in
principio. Lyam vero et liberos eius in secundo loco. rachel autem et ioseph novissimos. Et ipse progredi
ens adoravit pronus in terram septies: donec appropinquaret frater eius. Currens itaque esau obviam
fratri suo. amplexatus est eum. stringensque collum eius et osculans flevit. Levatisque oculis
vidit mulieres et parvulos earum et ait. Quid sibi volunt isti. et si ad te pertinent: Respon

dit. Parvuli sunt quos donavit mihi deus servo tuo. Et appropinquantes ancille et filii earum
incurvati sunt. Accessitque lya cum liberis suis. et cum similiter adorassent. extremi ioseph
et rachel adoraverunt. Et ait esau. Que nam sunt iste turme. quas obvias habui? Respon
dit. Ut invenirem gratiam coram domino meo. At ille. Habeo inquit plurima frater mi. sint tua
tibi. Dixitque iacob. Noli ita obsecro. sed si inveni gratiam in oculis tuis. accipe munusculum
de manibus meis. Sic enim vidi faciem tuam: quasi viderim vultum dei. Esto mihi propicius.
et suscipe benedictionem quam attuli tibi. et quam donavit mihi deus tribuens omnia. Vix fratre
compellente suscipiens ait. Gradiamur simul. eroque socius itineris tui. Dixitque iacob.
Nosti domine mi quod parvulos habeam teneros. et oves ac boves fetas mecum. quas si plus in
ambulando fecero laborare: morientur una die cuncti greges. Precedat dominus meus
ante servum suum. et ego sequar paulatim vestigia eius. sicut videro posse parvulos meos.
donec veniam ad dominum meum in seyr. Respondit esau. Oro te ut de populo qui mecum
est. saltem socii remaneant vie tue. Non est inquit necesse. hoc uno indigeo tantum ut inve
niam gratiam in conspectu tuo domine mi. Reversus est itaque illo die esau itinere quo venerat
in seyr. Et iacob venit in socoth. ubi edificata domo et fixis tentoriis: appellavit no
men loci illius socoth: id est tabernacula. Transivitque in salem urbem sichimorum. que est
in terra chanaan. postquam reversus est de mesopotamia syrie. et habitavit iuxta oppidum.
Emitque partem agri in qua fixerat tabernacula. a filiis emor patris sychem centum agnis.
et erecto ibi altari invocavit super illud fortissimum deum israel. Egressa est autem dyna filia

XXXIIII

lye: ut videret mulieres regionis illius. Quam cum vidisset sychem filius emor evei princeps
terre illius: adamavit. et rapuit. dormivitque cum illa. vi opprimens virginem. Et conglu
tinata est anima eius cum ea. tristemque blandiciis delinivit. Et pergens ad emor patrem
suum: accipe inquit mihi puellam hanc coniugem. Quod cum audisset iacob. absentibus filiis et in
pastu pecorum occupatis: siluit donec redirent. Egresso autem emor patre sychem: ut loqueretur
ad iacob: ecce filii eius veniebant de agro. Auditoque quod acciderat irati sunt valde. eo quod fe
dam rem operatus esset in israel: et violata filia iacob rem illicitam perpetrasset. Locutus est
itaque emor ad eos. Sichem filii mei adhesit anima filie vestre. date eam illi uxorem. et iunga
mus invicem conubia. Filias vestras tradite nobis et filias nostras accipite. et habitate nobis
cum. Terra in potestate vestra est: exercete. negociamini. et possidete eam. Sed et sychem ad
patrem et ad fratres eius ait. Inveniam gratiam coram vobis. et quecumque statueritis dabo. Au
gete dotem. munera postulate. libens tribuam quod petieritis. tantum date mihi puellam hanc
uxorem. Responderunt filii iacob sychem et patri eius in dolo. sevientes ob stuprum sororis.
Non possumus facere quod petitis. nec dare sororem nostram homini incircumciso. quod illicitum
et nefarium est apud nos. Sed in hoc valebimus federari si esse volueritis nostri similes et
circumcidatur in vobis omne masculini sexus. tunc dabimus et accipiemus mutuo. filias no
stras ac vestras. et habitabimus vobiscum. erimusque unus populus. Si autem circumcidi nolueritis: tol
lemus filiam nostram et recedemus. Placuit oblatio eorum emor et sychem filio eius. Nec di
stulit adolescens quin statim quod petebatur expleret. Amabat enim puellam valde. et
ipse erat inclitus in omni domo patris sui. Ingressique portam urbis locuti sunt populo.
Viri isti pacifici sunt: et volunt habitare nobiscum. Negocientur in terra et exerceant
eam. que spaciosa et lata cultoribus indiget. Filias eorum accipiemus uxores: et nostras eis da
bimus. Unum est quod differtur tantum bonum. Si circumcidamus masculos nostros ritum gentis imi
tantes. et substantia eorum et pecora et cuncta que possident nostra erunt. Tantum in hoc adquies
camus. et habitantes simul unum efficiemus populum. Assensi sunt omnes circumcisis cunctis ma
ribus. Et ecce die tercio quando gravissimus vulnerum dolor est: arreptis duo filii iacob
symeon et levi fratres dyne gladiis: ingressi sunt urbem confidenter. Interfectisque omnibus
masculis emor et sychem pariter necaverunt. tollentes dynam sororem suam de do
mo sychem. Quibus egressis irruerunt super occisos ceteri filii iacob. et depopulati sunt ur
bem in ultionem stupri: oves eorum et armenta et asinos. cunctaque vastantes que

[f]ilios in domo et in agris erant. parvulos quoque et uxores eorum duxerunt captivas. Quibus perpetratis audacter: iacob dixit ad symeon et levi. Turbastis me et odiosum fecistis chananeis et pherezeis habitatoribus terre huius. Nos pauci sumus: illi congregati percutient me. et delebor ego et domus mea. Responderunt. Numquid ut scorto abuti debuerunt sorore nostra?

XXXV

Interea locutus est dominus ad iacob. Surge et ascende in bethel et habita ibi. facque altare domino qui apparuit tibi quando fugiebas esau fratrem tuum. Iacob vero convocata omni domo sua ait. Abicite deos alienos qui in medio vestri sunt et mundamini ac mutate vestimenta vestra. Surgite et ascendamus in bethel: ut faciamus ibi altare deo. qui exaudivit me in die tribulationis mee. et fuit socius itineris mei. Dederunt ergo ei omnes deos alienos. quos habebant. et inaures que erant in auribus eorum. At ille infodit ea subter therebintum. que est post urbem sychem et profecti sunt. Et terror dei invasit omnes per circuitum civitates. et non sunt ausi persequi recedentes. Venit igitur iacob luzam que est in terra chanaan cognomento bethel. ipse et omnis populus cum eo. edificavitque ibi altare. appellavitque nomen loci illius domus dei. Ibi enim apparuit ei deus cum fugeret fratrem suum. Eodem tempore mortua est debbora nutrix rebecce. et sepulta est ad radices bethel subter quercum. vocatumque est nomen loci quercus fletus. Apparuit autem deus rursum iacob. postquam reversus est de mesopotamia syrie. benedixitque ei dicens. Non vocaberis ultra iacob. sed israel erit nomen tuum. Et appellavit eum israel. dixitque ei. Ego deus omnipotens. Cresce et multiplicare. Gentes et populi nationum ex te erunt. et reges de lumbis tuis egredientur. Terramque quam dedi abraham et ysaac dabo tibi et semini tuo post te. Et recessit ab eo. Ille vero erexit titulum lapideum in loco quo locutus fuerat ei deus. libans super eum libamina et effundens oleum. vocansque nomen loci bethel. Egressus inde venit verno tempore ad terram que ducit ephratam. In qua cum parturiret rachel ob difficultatem partus periclitari cepit. Dixitque ei obstetrix. Noli timere: quia et hunc habebis filium. Egrediente autem anima pre dolore. et imminente iam morte vocavit nomen filii sui benoni, id est filius doloris mei. Pater vero appellavit eum beniamin id est filius dextere. Mortua est ergo rachel et sepulta in via que ducit effratam. hec est bethleem. Erexitque iacob titulum super sepulchrum eius. hic est titulus monumenti rachel. usque in presentem diem. Egressus inde fixit tabernaculum trans turrem gregis. Cumque habitaret in illa regione. abiit ruben et dormivit cum bala concubina patris sui. quod illum minime latuit. Erant autem filii iacob duodecim. Filii lye primogenitus ruben et symeon et levi et iudas et ysachar et zabulon. Filii rachel: ioseph et beniamin. Filii bale ancille rachelis: dan et neptalim. Filii zelphe ancille lye: gad et aser. Hii filii iacob qui nati sunt ei in mesopotamia syrie. Venit etiam ad ysaac patrem suum in mambre civitatem arbee. hec est hebron in qua peregrinatus est abraham et ysaac. Et completi sunt dies ysaac centum octoginta annorum. consumptusque est etate mortuus est. et appositus populo suo senex et plenus dierum. et sepelierunt eum esau et iacob filii sui.

XXXVI

Hee sunt autem generationes esau ipse est edom. Esau accepit uxores de filiabus chanaan. ada filiam elom ethei. et oolibama filiam ane filiam sebeon evei. basemath quoque filiam ysmahel. sororem nabaioth. Peperit autem ada eliphath. basemath genuit rahuel. oolibama edidit iheus et ihelom et chore. Hii filii esau qui nati sunt ei in terra chanaan. Tulit autem esau uxores suas et filios suos et filias. et omnem animam domus sue. et substantiam et pecora. et cuncta que habere poterat in terra chanaan. et abiit in alteram regionem. recessitque a fratre suo iacob. Divites enim erant valde. et simul habitare non poterant. nec sustinebat eos terra peregrinationis eorum. pre multitudine gregum. Habitavitque esau in monte seyr. ipse est edom. Hee sunt autem generationes esau patris edom in monte seyr. et hec nomina filiorum eius. Eliphath filius ada uxoris esau. rahuel quoque filius basemath uxoris eius. Fueruntque filii eliphath theman et omar. sepphu et gathan et cenez et chore. Erat autem thamna concubina eliphath filii esau. que peperit ei amalech. Hii sunt filii ade uxoris esau. Filii autem rahuel nahath et zara. semma et maza. Hii fi-

lii basemath uxoris esau. Isti quoque erunt filii oolibama filie ana. filie sebeon uxoris
esau quos genuit ei theus et thelon et chore. Hii duces filiorum esau. filii eliphath
primogeniti esau. Dux theman. dux omar. Dux sephu. dux cenez. dux chore. dux
dathan. dux amalech. Hii filii eliphath in terra edom. et hii filii ade. Hii quoque filii rahu
el filii esau. Dux naath. dux zara. dux semma. dux meza. hii duces rahuel. in
terra edom. Isti sunt filii basemath uxoris esau. Hii autem filii oolibama. uxoris esau.
Dux hieus. dux hielom. dux chore. Hii duces oolibama filii ana uxoris esau. Isti
filii esau et hii duces eorum. ipse est edom. Isti filii seyr horrei habitatoris terre. lothan et sobal.
et sebeon et anan et dison. et deser et disan. Hii duces horrei filii seyr. in terra edom. Facti
sunt autem filii lothan. horri et theman. Erat autem soror lothan. thamna. Et isti sunt filii
sobal. aluan et manaath. et ebal. sepho et onam. Et hii filii sebeon. achia et anam. Iste est
ana qui invenit aquas calidas in solitudine cum pasceret asinas sebeon patris sui. habuitque
filium disan. et filiam oolibama. Et isti filii disan. amdam et esban. et iethram. et charan.
Hii quoque filii eser. balaan et zeuan et achan. Habuit autem filios disan. hus et aran. Isti duces
horreorum. Dux lothan. dux sobal. dux sebeon. dux ana. dux dison. dux eser. dux disan.
Isti duces horreorum qui imperaverunt in terra seyr. Reges autem qui regnaverunt in terra edom. antequam
haberent regem filii israel: fuerunt hii. Bale filius beor. nomenque urbis eius denaba. Mortuus est
autem bale. et regnavit pro eo iobab. filius zare de bosra. Cumque mortuus esset iobab. re
gnavit pro eo usan. de terra themanorum. Hoc quoque mortuo regnavit pro eo adad filius ba
dad. qui percussit madian in regione moab. et nomen urbis eius aveth. Cumque mortuus
esset adad. regnavit pro eo semla de masereca. Hoc quoque mortuo regnavit pro eo saul de flu
vio rooboth. Cumque et hic obisset: successit in regnum balanan filius achobor. Isto quoque
mortuo regnavit pro eo adad. nomenque urbis eius phou. et appellabatur uxor illius meeza
bel. filia matred. filii amzaab. Hec ergo nomina ducum esau. in cognationibus et locis et
vocabulis suis. Dux thamna. dux alua. dux ietheth. dux oolibama. dux ela. dux phi
non. dux cenez. dux theman. dux mabsar. dux magdiel. dux iram. Hii duces edom. habi
tantes in terra imperii sui: ipse est esau pater idumeorum. Habitavit autem iacob in terra chana
an. in qua peregrinatus est pater suus. et hee sunt generationes eius. Joseph cum sedecim esset

XXXVII

annorum. pascebat gregem cum fratribus suis. adhuc puer. et erat cum filiis bale. et zelphe
uxorum patris sui. Accusavitque fratres suos apud patrem suum: crimine pessimo. Israel autem dilige
bat ioseph super omnes filios suos. eo quod in senectute sua genuisset eum. fecitque ei tuni
cam polimitam. Videntes autem fratres eius quod a patre plus cunctis filiis amaretur. oderant eum
nec poterant ei quicquam pacifice loqui. Accidit quoque ut visum somnium referret fratribus suis: que
causa maioris odii seminarium fuit. Dixitque ad eos. Audite somnium meum quod vidi. Pu
tabam nos ligare manipulos in agro. et quasi consurgere manipulum meum et stare. vestrosque
manipulos circumstantes adorare manipulum meum. Responderunt fratres eius. Numquid rex no
ster eris. aut subiciemur dicioni tue? Hec ergo causa somniorum atque sermonum: invidie et odii fo
mitem ministravit. Aliud quoque somnium vidit. quod narrans fratribus ait. Vidi per somnium quasi
solem et lunam. et stellas undecim adorare me. Quod cum patri suo et fratribus retulisset: incre
pavit eum pater suus et dixit. Quid sibi vult hoc somnium quod vidisti? Numquid ego et mater
tua et fratres tui. adorabimus te super terram? Invidebant ergo ei fratres sui. pater vero rem tacitus con
siderabat. Cumque fratres illius in pascendis gregibus patris sui morarentur in sychem: dixit
ad eum israhel. Fratres tui pascunt oves in sychimis: veni mittam te ad eos. Quo re
spondente presto sum: ait. Vade et vide si cuncta prospera sint erga fratres tuos et pecora.
et renuntia mihi quid agatur. Missus de valle hebron venit in sychem. Invenitque eum vir
errantem in agro: et interrogavit quid quereret. At ille respondit. Fratres meos quero in
dica mihi ubi pascant greges. Dixitque ei vir. Recesserunt de loco isto. Audivi enim eos
dicentes. Eamus in dothaim. Perrexit ioseph post fratres suos: et invenit eos in dothaim.
Qui cum vidissent eum procul antequam accederet ad eos: cogitaverunt illum occidere. et mutuo loque

bantur. Ecce somniator venit. venite occidamus eum et mittamus in cisternam veterem. dice
musque fera pessima devoravit eum. et tunc apparebit quid prosint illi somnia sua. Audi
ens autem hoc ruben. nitebatur liberare eum de manibus eorum. et dicebat. Non interficiamus ani
mam eius nec effundamus sanguinem. sed proicite eum in cisternam hanc que est in solitudine. ma
nusque vestras servate innoxias. Hoc autem dicebat volens eripere eum de manibus eorum et red
dere patri suo. Confestim igitur ut pervenit ad fratres suos. nudaverunt eum tunica talari et po
limita. miseruntque in cisternam que non habebat aquam. Et sedentes ut comederent panem
viderunt viatores hismaelitas. venire de galaad. et camelos eorum portantes aroma
ta et resinam. et stacten in egyptum. Dixit ergo judas fratribus suis. Quid nobis prodest si occide
rimus fratrem nostrum. et celaverimus sanguinem ipsius? Melius est ut venundetur hisma
elitis. et manus nostre non polluantur. frater enim et caro nostra est. Acquieverunt fratres sermonibus
eius. et pretereuntibus madianitis negociatoribus. extrahentes eum de cisterna vendiderunt
ismahelitis viginti argenteis. qui duxerunt eum in egyptum. Reversusque ruben ad ci
sternam. non invenit puerum. scissisque vestibus pergens ad fratres suos ait. Puer non com
paret et ego quo ibo? Tulerunt autem tunicam eius et in sanguine hedi. quem occiderant. tin
xerunt. mittentes qui ferrent ad patrem et dicerent. hanc invenimus vide utrum tuni
ca filii tui sit an non. Quam cum agnovisset pater ait. Tunica filii mei est. fera pessi
ma devoravit eum. bestia comedit ioseph. Scissisque vestibus indutus est cilicio. lugens
filium suum multo tempore. Congregatis autem cunctis liberis eius. ut lenirent dolorem pa
tris. noluit consolationem recipere et ait. Descendam ad filium lugens in infernum. Et
illo perseverante in fletu. madianite vendiderunt ioseph ismahelitis. in egypto phutifar

XXXVIII

eunucho pharaonis. magistro militie. Eo tempore descendens judas a fratribus suis. di
vertit ad virum odollamitem nomine iram. viditque ibi filiam hominis. chananei. vo
cabulo sue. Qua uxore accepta. ingressus est ad eam. Que concepit et peperit filium.
vocavitque nomen eius her. Rursum concepto fetu. natum filium nominavit onam.
Tercium quoque peperit quem appellavit sela. Quo nato. parere ultra cessavit. Dedit autem ju
das uxorem primogenito suo her. nomine thamar. Fuit quoque her primogenitus jude. nequam
in conspectu domini et ab eo occisus est. Dixit ergo judas ad onam filium suum. Ingredere ad
uxorem fratris tui et sociare illi. ut suscites semen fratri tuo. Ille sciens non sibi nasci fili
os introiens ad uxorem fratris sui. semen fundebat in terram. ne liberi fratris nomine nascerentur.
Et idcirco percussit eum dominus quod rem detestabilem faceret. Quam ob rem dixit judas tha
mar nurui sue. Esto vidua in domo patris tui. donec crescat sela filius meus. Time
bat enim ne et ipse moreretur sicut fratres eius. Que abiit et habitavit in domo patris sui.
Evolutis autem multis diebus mortua est sue uxor jude. Qui post luctum consolatione susce
pta. ascendebat ad tonsores ovium suarum. ipse et iras opilio gregis. odollamites in tham
nas. Nunciatumque est thamar quod socer illius ascenderet in thamnas. ad tondendas oves. Que
depositis viduitatis vestibus. assumpsit theristrum. Et mutato habitu sedit in bivio
itineris. quod ducit thamnam. eo quod crevisset sela et non accepisset maritum. Quam cum vidis
set judas suspicatus est esse meretricem. operuerat enim vultum suum ne cognosceretur. Ingre
diensque ad eam ait. Dimitte me ut coeam tecum. Nesciebat enim quod nurus sua esset.
Qua respondente quid mihi dabis ut fruaris concubitu meo. dixit. Mittam tibi hedum
de gregibus. Rursumque illa dicente patiar quod vis si dederis mihi arrabonem. donec mittas quod
polliceris. Ait judas. Quid vis tibi pro arrabone dari? Respondit. Anulum tuum et armillam
quam et baculum quem manu tenes. Ad unum igitur coitum concepit mulier. et surgens abiit.
Depositoque habitu quem assumpserat. induta est viduitatis vestibus. Misit autem judas he
dum per pastorem odollamitem. ut reciperet pignus quod dederat mulieri. Qui cum non inve
nisset eam. interrogavit homines loci illius. Ubi est mulier que sedebat in bivio? Re
spondentibus cunctis non fuit in loco isto meretrix. reversus est ad judam et dixit ei. Non
inveni eam. Sed et homines loci illius dixerunt mihi. nunquam ibi sedisse scortum. Ait judas.

Habeat sibi certe nos mendacii arguere non poterit. Ego misi hedum quem promiseram et tu non invenisti eam. Ecce autem post tres menses nuntiaverunt Iude dicentes. Fornicata est Thamar nurus tua. et videtur uterus illius intumescere. Dixit Iudas. Producite eam ut conburatur. Que cum educeretur ad penam. misit ad socerum suum dicens. De viro cuius hec sunt concepi. Cognosce cuius sit anulus armilla et baculus. Qui agnitis muneribus ait. Iustior me est Thamar. quia non tradidi eam Sela filio meo. Attamen ultra non cognovit eam. Instante autem partu apparuerunt gemini in utero eius. atque in ipsa effusione infantium unus protulit manum in qua obstetrix ligavit coccinum dicens. Iste egredietur prior. Illo vero retrahente manum egressus est alter. Dixitque mulier. Quare divisa est propter te maceria. et ob hanc causam vocavit nomen eius Phares. Postea egressus est frater eius in cuius manu erat coccinum quem appellavit Zaram.

XXXIX

Igitur Ioseph ductus est in Egyptum. emitque eum Phutiphar eunuchus Pharaonis. princeps exercitus. vir egyptius. de manu Ismaelitarum a quibus perductus erat. Fuitque dominus cum eo. et erat vir in cunctis prospere agens. Habitavitque in domo domini sui. qui optime noverat dominum esse cum eo. et omnia que gereret ab eo dirigi in manu illius. Invenitque Ioseph gratiam coram domino suo. et ministrabat ei. A quo prepositus omnibus gubernabat creditam sibi domum. et universa que ei tradita fuerant. Benedixitque dominus domui egyptii propter Ioseph. et multiplicavit tam in edibus quam in agris cunctam substantiam eius. nec quicquam aliud noverat nisi panem quo vescebatur. Erat autem Ioseph pulchra facie et decorus aspectu. Post multos autem dies iniecit domina oculos suos in Ioseph. et ait. Dormi mecum. Qui nequaquam acquiescens operi nefario. dixit ad eam. Ecce dominus meus omnibus mihi traditis. ignorat quid habeat in domo sua. nec quicquam est quod non sit in mea potestate. vel non tradiderit mihi. preter te que uxor eius es. Quomodo ergo possum malum hoc facere. et peccare in dominum meum? Huiuscemodi verbis per singulos dies et mulier molesta erat adolescenti. et ille recusabat stuprum. Accidit autem quadam die ut intraret Ioseph domum. et operis quippiam absque arbitris faceret. et illa apprehensa lacinia vestimenti eius diceret. Dormi mecum. Qui relicto in manu illius pallio. fugit et egressus est foras. Cumque vidisset mulier in manibus suis pallium. et se esse contemptam. vocavit homines domus sue. et dixit ad eos. En introduxit hominem hebreum ut illuderet nobis. Ingressus est ad me. ut coiret mecum. Cumque ego succlamassem et audisset vocem meam. reliquit pallium quod tenebam et fugit foras. In argumentum ergo fidei retentum pallium ostendit marito revertenti domum. et ait. Ingressus est ad me servus hebreus quem adduxisti ut illuderet mihi. Cumque audisset me clamare reliquit pallium et fugit foras. His auditis dominus nimium credulus coniugis verbis. iratus est valde. Tradiditque Ioseph in carcerem ubi vincti regis custodiebantur. et erat ibi clausus. Fuit autem dominus cum Ioseph. et misertus est illius. deditque ei gratiam in conspectu principis carceris. Qui tradidit in manu eius omnes vinctos qui in custodia tenebantur. et quicquid fiebat sub ipso erat. nec noverat aliquid cunctis ei traditis. Dominus enim erat cum illo. et omnia eius opera dirigebat.

XXXX

His ita gestis. accidit ut peccarent duo eunuchi pincerna regis Egypti. et pistor domino suo. Iratusque est Pharao contra eos. nam alter pincernis preerat. alter pistoribus. misit eos in carcerem principis militum. in quo vinctus erat et Ioseph. At custos carceris tradidit eos Ioseph. qui et ministrabat eis. Aliquantulum temporis fluxerat. et illi in custodia tenebantur. Videruntque somnium ambo nocte una. iuxta interpretationem congruam sibi. Ad quos cum introisset Ioseph mane. et vidisset eos tristes. sciscitatus est eos dicens. Cur tristior est hodie solito facies vestra? Qui responderunt. Somnium vidimus. et non est qui interpretetur nobis. Dixitque ad eos Ioseph. Numquid non dei est interpretatio? Referte mihi quid videritis. Narravit prior prepositus pincernarum somnium suum. Videbam coram me vitem in qua erant tres propagines crescere paulatim in gemmas. et post flores uvas maturescere. calicemque Pharaonis in manu mea. Tuli ergo uvas et expressi in calicem quem tenebam. et tra

dedi poculum pharaoni. Respondit ioseph. Hec est interpretatio sompnii. Tres pa-
gines tres adhuc dies sunt post quos recordabitur pharao ministerii tui. et restituet te in
gradum pristinum. dabisque ei calicem iuxta officium tuum. sicut facere ante consueveras. tan-
tum memento mei cum bene tibi fuerit. et facies mecum misericordiam. ut suggeras pharaoni. ut edu-
cat me de isto carcere. quia furto sublatus sum de terra hebreorum. et hic innocens in la-
cum missus sum. Videns pistorum magister quod prudenter sompnium dissoluisset. ait. Et
ego vidi sompnium. quod haberem tria canistra farine super caput meum. et in uno canistro quod
erat excelsius portare me omnes cibos qui fiunt arte pistoria. avesque comedere ex eo. Re-
spondit ioseph. Hec est interpretatio sompnii. Tria canistra tres adhuc dies sunt. post quos
auferet pharao caput tuum. ac suspendet te in cruce. et lacerabunt volucres carnes tu-
as. Exinde dies tercius natalicius pharaonis erat. Qui faciens grande convivium pueris
suis. recordatus est inter epulas magistri pincernarum et pistorum principis. restituitque
alterum in locum suum ut porrigeret ei poculum. alterum suspendit in patibulo. ut
coniectoris veritas probaretur. Et tamen succedentibus prosperis. prepositus pincernarum oblitus
est interpretis sui.

XXXXI

Post duos annos vidit pharao sompnium. Putabat se stare
super fluvium. de quo ascendebant septem boves pulchre et crasse nimis. et pasce-
bantur in locis palustribus. Alie quoque septem emergebant de flumine. fede confe-
ceque macie. et pascebantur in ipsa amnis ripa. in locis virentibus. devoraveruntque
eas quarum mira species. et habitudo corporum erat. Expergefactus pharao rursum dor-
mivit. et vidit alterum sompnium. Septem spice pullulabant in culmo uno plene
atque formose. alie quoque totidem spice tenues et percusse uredine oriebantur. devoran-
tes omnem priorum pulchritudinem. Evigilans pharao post quietem et facto mane
pavore perterritus. misit ad coniectores egypti. cunctosque sapientes. Et accer-
sitis narravit sompnium. nec erat qui interpretaretur. Tunc demum reminiscens pincer-
narum magister ait. Confiteor peccatum meum. Iratus rex servis suis me et magistrum pi-
storum retrudi iussit in carcerem militum principis. ubi una nocte uterque vidimus som-
nium presagium futurorum. Erat ibi puer hebreus. eiusdem ducis militum famu-
lus. Cui narrantes sompnia audivimus. quicquid postea rei probavit eventus. Ego enim
redditus sum officio meo. et ille suspensus est in cruce. Protinus ad regis imperium edu-
ctum de carcere ioseph. totonderunt. ac mutata veste obtulerunt regi. Cui ille ait.
Vidi sompnia nec est qui edisserat que vidi. audivi te prudentissime conicere. Respon-
dit ioseph. Absque me deus respondebit prospera pharaoni. Narravit ergo pharao que
viderat. Putabam me stare super ripam fluminis. et septem boves de amne con-
surgere. pulchras nimis et obesis carnibus. que in pastu paludis virecta carpebant.
Et ecce has sequebantur alie septem boves. in tantum deformes et macilente. ut numquam
tales in terra egypti viderim. Que devoratis et consumptis prioribus. nullum saturita-
tis dedere vestigium sed simili macie et squalore torpebant. Evigilans rursum
sopore depressus. vidi sompnium. Septem spice pullulabant in culmo uno. plene
atque pulcherrime. Alie quoque septem tenues et percusse uredine oriebantur. que priorum
pulchritudinem devoraverunt. Narravi coniectoribus sompnium. et nemo est
qui edisserat. Respondit ioseph. Sompnium regis unum est. Que facturus est deus osten-
dit pharaoni. Septem boves pulchre. et septem spice plene. septem ubertatis
anni sunt. eandemque vim sompnii comprehendunt. Septem quoque boves tenues atque ma-
cilente. que ascenderunt post eas. et septem spice tenues. et vento urente percusse.
septem anni sunt future famis. qui hoc ordine complebuntur. Ecce septem anni venient
fertilitatis magne. in universa terra egypti. quos septem anni alii sequentur. sterilitatis
tante. ut oblivioni tradatur cuncta retro habundantia. Consumptura est enim fa-
mes omnem terram. et ubertatis magnitudinem perditura est inopie magnitudo. Quod autem
vidisti secundo ad eandem rem pertinens sompnium. firmitatis indicium est. eo quod fiat ser-

mo die velociter impleatur. Nunc ergo provideat rex virum sapientem et industrium et preficiat
eum terre egypti. qui constituat prepositos per singulas regiones. et quintam partem fructuum per se-
ptem annos fertilitatis qui iam nunc futuri sunt. congreget in horrea. et omne frumen-
tum sub pharaonis potestate condatur. serveturque in urbibus. et preparetur futuro sep-
tem annorum fami que pressura est egyptum. et non consumetur terra inopia. Placuit
pharaoni consilium et cunctis ministris eius. locutusque est ad eos. Num invenire pote-
rimus talem virum qui spiritu dei plenus sit? Dixit ergo ad ioseph. Quia ostendit tibi deus
omnia que locutus es. numquid sapientiorem et similem tui invenire potero? Tu eris super do-
mum meam. et ad tui oris imperium cunctus populus obediet. uno tantum regni solio te precedam.
Dixitque rursum pharao ad ioseph. Ecce constitui te super universam terram egypti. Tu-
litque anulum de manu sua. et dedit in manu eius. vestivitque eum veste byssina. et collo
torquem auream circumposuit. Fecitque eum super currum suum secundum. preclone clamante. ut omnes [ascendere]
coram eo genu flecterent. et prepositum esse scirent universe terre egypti. Dixit quoque rex ad
ioseph. Ego sum pharao absque tuo imperio. non movebit quisquam manum aut pedem in to-
ta terra egypti. Vertitque nomen eius et vocavit eum lingua egyptiaca salvatorem mundi.
Deditque illi uxorem asseneth filiam phutiphares. sacerdotis heliopoleos. Egressus
itaque ioseph ad terram egypti. triginta autem erat annorum quando stetit in conspectu regis pha-
raonis. circuivit omnes regiones egypti. Venitque fertilitas septem annorum. et in manipu-
los redacte segetes. et congregate sunt in horrea egypti. Omnis etiam frugum habun-
dantia in singulis urbibus condita est. Tanta fuit habundantia tritici. ut harene ma-
ris coequaretur. et copia mensuram excederet. Nati sunt autem ioseph filii duo. antequam ve-
niret fames. quos ei peperit asseneth filia phutipharis. sacerdotis heliopoleos. Vocavitque
nomen primogeniti manasses dicens. Oblivisci me fecit deus omnium laborum meorum et
domum patris mei. Nomen quoque secundi appellavit ephraim dicens. Crescere me fecit deus
in terra paupertatis mee. Igitur transactis septem annis ubertatis. que fuerant in egypto.
ceperunt venire septem anni inopie quos predixerat ioseph. et in universo orbe fames
prevaluit. In cuncta autem terra egypti fames erat. Qua esuriente clamavit populus ad
pharaonem alimenta petens. Quibus ille respondit. Ite ad ioseph. et quicquid vobis dixerit
facite. Crescebat autem fames cotidie in omni terra. Aperuitque ioseph universa horrea et ven-
debat egyptiis. oppresserat enim eos fames. Omnesque provincie veniebant in egyptum.
ut emerent escas et malum inopie temperarent. Audiens autem iacob quod alimenta ven-
derentur in egypto. dixit filiis suis. Quare negligitis? Audivi quod triticum venun-
detur in egypto. Descendite et emite nobis necessaria. ut possimus vivere. et non consumamur
inopia. Descendentes igitur fratres ioseph decem ut emerent frumenta in egypto. benia-
min retento domi ab iacob. qui dixerat fratribus eius ne forte in itinere quicquam patia-
tur mali. ingressi sunt terram egypti. cum aliis qui pergebant ad emendum. Erat
~~autem fames in terram chanaan. et ioseph princeps egypti. cum aliis qui pergebant ad~~
emendum. Erat autem fames in terra chanaan. et ioseph princeps egypti. atque ad illius
nutum frumenta populis vendebantur. Cumque adorassent eum fratres sui. et agnovisset eos.
quasi ad alienos durius loquebatur. interrogans eos. Unde venistis? Qui responderunt.
De terra chanaan. ut emamus victui necessaria. Et tamen ipse fratres cognoscens. non est agnitus
ab eis. Recordatusque somniorum que aliquando viderat. ait ad eos. Exploratores estis. ut
videatis infirmiora terre venistis. Qui dixerunt. Non est ita domine. sed servi tui venerunt
ut emerent cibos. Omnes filii unius viri sumus. Pacifici venimus. nec quicquam servi tui
machinantur mali. Quibus ille respondit. Aliter est. Inmunita terre huius considerare
venistis. At illi dixerunt. Duodecim inquiunt servi tui fratres sumus. filii viri unius
in terra chanaan. Minimus est cum patre nostro. alius non est super. Hoc est quod locutus sum.
exploratores estis. Iam nunc experimentum vestri capiam. Per salutem pharaonis non egredi-
emini hinc. donec frater vester minimus veniat. Mittite ex vobis unum et adducat eum. Vos autem

XXXXII

eritis in vinculis donec probentur que dixistis utrum falsa an vera sint. Alioquin per sa-
lutem pharaonis exploratores estis. Tradidit ergo eos custodie tribus diebus. Die autem tercio
eductis de carcere ait. Facite quod dixi et vivetis. Deum enim timeo. Si pacifici estis fra-
ter vester unus ligetur in carcere. vos autem abite et ferte frumenta que emistis in domos vestras.
et fratrem vestrum minimum ad me adducite. ut possim probare sermones vestros et non moria-
mini. Fecerunt ut dixerat et locuti sunt ad invicem. Merito hec patimur quia peccavimus
in fratrem nostrum. videntes angustiam anime illius dum deprecaretur nos et non audivimus. idcirco
venit super nos ista tribulatio. E quibus unus ruben ait. Numquid non dixi vobis nolite
peccare in puerum et non audistis me? En sanguis eius exquiritur. Nesciebant autem quod
intelligeret ioseph. eo quod per interpretem loqueretur ad eos. Avertitque se parumper et fle-
vit. Et reversus locutus est ad eos. Tollensque symeon et ligans eum illis presentibus.
iussit ministris ut implerent saccos eorum tritico. et reponerent pecunias singulorum
in sacculis suis. datis supra cibariis in via. Qui fecerunt ita. At illi portantes frumen-
ta in asinis profecti sunt. Apertoque unus sacco ut daret iumento escam in diversorio. con-
templatus pecuniam in ore sacci: dixit fratribus suis. Reddita est mihi pecunia. en habetur
in sacco. Obstupefacti turbatique dixerunt mutuo. Quidnam est hoc quod fecit nobis
deus? Veneruntque ad iacob patrem suum in terram chanaan. et narraverunt ei omnia que ac-
cidissent. sibi dicentes. Locutus est nobis dominus terre illius dure. et putavit nos explora-
tores provincie. Cui respondimus. Pacifici sumus. nec ullas molimur insidias. Duode-
cim fratres uno patre geniti sumus. unus non est super. minimus cum patre moratur in terra
chanaan. Qui ait nobis. Sic probabo quod pacifici estis. Fratrem vestrum unum dimittite apud
me. et cibaria domibus vestris necessaria sumite. et abite. fratremque vestrum minimum ad me
adducite. ut sciam quod non sitis exploratores. et istum qui tenetur in vinculis recipere possi-
tis. ac deinceps emendi que vultis habeatis licentiam. His dictis cum frumenta effunde-
rent singuli. reppererunt in ore saccorum ligatas pecunias. Exterritisque simul omnibus
dixit pater iacob. Absque liberis me esse fecistis. Joseph non est super. symeon tenetur
in vinculis. beniamin auferetis. in me hec mala omnia reciderunt. Cui respondit ruben.
Duos filios meos interfice. si non reduxero illum tibi. Trade eum in manu mea. et ego
eum tibi restituam. At ille. Non descendet inquit filius meus vobiscum. Frater
eius mortuus est. ipse solus remansit. Si quid ei adversi acciderit in terra ad quam pergitis
deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

XLIII

Interim fames vehementer omnem terram
premebat. Consumptisque cibis. quos ex egypto detulerant. dixit iacob filiis suis. Rever-
timini et emite nobis pauxillum escarum. Respondit iudas. Denuntiavit nobis vir il-
le sub testificatione iurandi dicens. Non videbitis faciem meam nisi fratrem vestrum mini-
mum adduxeritis vobiscum. Si ergo vis eum mittere nobiscum pergemus pariter. et ememus
tibi necessaria. Si autem non vis. non ibimus. Vir enim ut sepe diximus denuntiavit nobis
dicens. Non videbitis faciem meam absque fratre vestro minimo. Dixit eis israel. In meam
hoc fecistis miseriam. ut indicaretis ei. et alium habere vos fratrem. At illi responderunt.
Interrogavit homo nos per ordinem nostram progeniem. si pater viveret. si haberemus
fratrem. et nos respondimus ei consequenter. iuxta id quod fuerat sciscitatus. Numquid scire
poteramus quod dicturus esset. adducite vobiscum fratrem vestrum. Iudas quoque dixit patri suo.
Mitte puerum mecum. ut proficiscamur et possimus vivere. ne moriamur nos et
parvuli nostri. Ego suscipio puerum. De manu mea require illum. Nisi reduxe-
ro et tradidero eum tibi. ero peccati reus in te omni tempore. Si non intercessisset dilatio.
iam vice altera venissemus. Igitur israel pater eorum dixit eis. Si sic necesse est facite quod vul-
tis. Sumite de optimis terre frugibus in vasis vestris. et deferte viro munera. Modicum
resine et mellis. et storacis. et stactes. et therebinti. et amigdalarum. pecuniamque
duplicem ferte vobiscum. et illam quam invenistis in sacculis reportate. ne forte er-
rore factum sit. Sed et fratrem vestrum tollite. et ite ad virum. Deus autem meus omnipotens faciat vo-

bis eum placabilem: et remittat vobiscum fratrem vestrum quem tenet. et hunc beniamin.
Ego autem quasi orbatus absque liberis ero. Tulerunt ergo viri munera et pecuniam duplicem et
beniamin. descenderuntque in egyptum et steterunt coram ioseph. Quos cum ille vidis
set et beniamin simul. precepit dispensatori domus sue dicens. Introduc viros domum et
occide victimas. et instrue convivium: quoniam mecum sunt comesturi meridie. Fecit ille quod fue
rat sibi imperatum: et introduxit viros domum. Illique exterriti: dixerunt mutuo. Propter
pecuniam quam retulimus prius in saccis nostris. introducti sumus ut devolvat in nos ca
lumniam. et violenter subiciat servituti et nos et asinos nostros. Quam ob rem in ipsis
foribus accedentes ad dispensatorem locuti sunt. Oramus domine ut audias. Iam ante
descendimus ut emeremus escas. Quibus emptis cum venissemus ad diversorium aperui
mus saccos nostros. et invenimus pecuniam in ore saccorum. quam nunc eodem pondere reporta
vimus. Sed et aliud attulimus argentum ut emamus que necessaria sunt. Non est in conscien
tia nostra quis eam posuerit in marsupiis nostris. At ille respondit. Pax vobis. Nole
te timere. Deus vester et deus patris vestri: dedit vobis thesauros in sacculis vestris. Nam
pecuniam quam dedistis mihi probatam habeo. Eduxitque ad eos symeon. Et introductis
domum: attulit aquam. et laverunt pedes suos. deditque pabula asinis eorum. Illi vero pa
rabant munera. donec ingrederetur ioseph meridie. Audierunt enim quod ibi comestu
ri essent panem. Igitur ingressus est ioseph domum suam: obtuleruntque ei munera tenen
tes in manibus et adoraverunt proni in terram. At ille clementer resalutatis eis. inter
rogavit eos dicens. Salvus ne est pater vester senex. de quo dixeratis mihi? Adhuc
vivit? Qui responderunt. Sospes est servus tuus pater noster. Adhuc vivit. Et incur
vati adoraverunt eum. Attollens autem ioseph oculos suos vidit beniamin fratrem su
um uterinum et ait. Iste est frater vester minimus. de quo dixeratis mihi? Et rursum. Deus
inquit misereatur tui fili mi. Festinavitque quia commota fuerant viscera eius super fratre
suo. et erumpebant lacrime: et introiens cubiculum flevit. Rursusque lota facie
egressus continuit se et ait. Ponite panes. Quibus appositis seorsum ioseph. et seor
sum fratribus suis. egyptiis quoque qui vescebantur simul seorsum; illicitum enim est egyp
tiis comedere cum hebreis. et prophanum putant huiusmodi convivium; sederunt coram eo.
primogenitus iuxta primogenita sua. et minimus iuxta etatem suam. Et mirabantur
nimis sumptis partibus quas ab eo acceperant. Maiorque pars venit beniamin: ita
ut quinque partibus excederet. Biberuntque et inebriati sunt cum eo.

XLIIII

Precepit autem
ioseph dispensatori domus sue. dicens. Imple saccos eorum frumento quantum capere pos
sunt. et pone pecuniam singulorum in summitate sacci. Scyphum autem meum argenteum et
pretium quod dedit tritici pone in ore sacci iunioris. Factumque est ita. Et orto mane.
dimissi sunt cum asinis suis. Iamque urbe exierant: et processerant paululum. Tunc
ioseph accersito dispensatore domus. Surge inquit persequere viros. et appre
hensis dicito. Quare reddidistis malum pro bono? Ciphum quem furati estis. ipse est
in quo bibit dominus meus et in quo augurari solet. Pessimam rem fecistis. Fecit ille
ut iusserat: et apprehensis per ordinem locutus est. Qui responderunt. Quare sic loquitur
dominus noster. ut servi tui tantum flagicii commiserint? Pecuniam quam invenimus in summita
te saccorum: reportavimus ad te de terra chanaan. Et quomodo consequens est ut furati simus
de domo domini tui aurum vel argentum? Apud quemcumque fuerit inventum servorum tuorum
quod queris. moriatur. et nos servi erimus domini nostri. Qui dixit eis. Fiat iuxta senten
tiam vestram. Apud quem fuerit inventum ipse sit servus meus. vos autem eritis ino
xii. Itaque festinato deponentes in terram saccos. aperuerunt singuli. Quibus scruta
tus incipiens a maiore usque ad minimum. invenit ciphum in sacco beniamin. At
illi scissis vestibus. oneratisque rursum asinis. reversi sunt in oppidum. Primusque
iudas cum fratribus ingressus est ad ioseph. Needum enim de loco abierat. Omnesque ante
eum in terra pariter corruerunt. Quibus ille ait. Cur sic agere voluistis? An ig

ignoratis quod non sit similis mei in augurandi scientia? Cui Iudas: Quid respondebimus
domino meo vel quid loquemur aut iuste poterimus obtendere? Deus invenit iniquitatem servorum
tuorum. En omnes sumus servi domini mei et nos et apud quem inventus est cyphus. Respon-
dit Ioseph: Absit a me ut sic agam. Qui furatus est cyphum ipse sit servus meus. Vos
autem liberi abite ad patrem vestrum. Accedens autem propius Iudas confidenter ait: Oro domine mi lo-
quatur servus tuus verbum in auribus tuis et ne irascaris famulo tuo. Tu es enim post
pharaonem dominus meus. Interrogasti prius servos tuos habetis patrem aut fratrem? Et nos
respondimus tibi domino meo: Est nobis pater senex et puer parvulus qui in senectute illius natus
est. cuius uterinus frater mortuus est. et ipsum solum habet mater sua. Pater vero tenere diligit eum.
Dixistique servis tuis: Adducite eum ad me et ponam oculos meos super illum. Suggessi-
mus domino meo: Non potest puer relinquere patrem suum. Si enim illum dimiserit: morietur.
Et dixisti servis tuis: Nisi venerit frater vester minimus vobiscum: non videbitis faciem meam
amplius. Cum ergo ascendissemus ad famulum tuum patrem nostrum: narravimus ei omnia
quae locutus est dominus meus. Et dixit pater noster: Revertimini et emite nobis parum tritici. Cui
diximus: Ire non possumus. Si frater noster minimus descenderit nobiscum: proficiscemur simul.
Alioquin illo absente non audemus videre faciem viri. Ad quae ille respondit: Vos scitis
quod duos genuerit mihi uxor mea. Egressus est unus et dixistis: bestia devoravit eum. et
huc usque non comparet. Si tuleritis et istum et aliquid ei in via contigerit deducetis
canos meos cum dolore ad inferos. Igitur si intravero ad servum tuum patrem nostrum
et puer defuerit cum anima illius ex anima huius pendeat. videritque eum non esse nobiscum
morietur: et deducent famuli tui canos eius cum dolore ad inferos. Ego proprie servus tuus
sim qui in meam hunc recepi fidem et spopondi dicens: Si non reduxero eum peccati
reus ero in patrem meum omni tempore. Manebo itaque servus tuus pro puero in mini-
sterium domini mei et puer ascendat cum fratribus suis. Non enim possum redire ad patrem
absente puero ne calamitatis quae oppressura est patrem meum testis assistam. Non se

XLV

poterat continere ultra Ioseph: multis coram astantibus. Unde praecepit ut egrederentur
cuncti foras et nullus interesset alienus agnitioni mutuae. Elevavitque vocem cum fle-
tu quam audierunt aegyptii omnisque domus pharaonis. Et dixit fratribus suis:
Ego sum Ioseph. Adhuc pater meus vivit? Non poterant respondere fratres ni-
mio terrore perterriti. Ad quos ille clementer accedite inquit ad me. Et cum acces-
sissent prope: ego sum ait Ioseph frater vester quem vendidistis in egypto. Nolite
pavere. Nec durum vobis esse videatur quod vendidistis me in his regionibus. Pro salute
enim vestra misit me Deus ante vos in egyptum. Biennium est quod esse coepit fames in
terra. et adhuc quinque anni restant quibus poterit non meti. Praemisitque me Deus ut reservemini
super terram et escas ad vivendum habere possitis. Non vestro consilio sed dei voluntate
huc missus sum. qui fecit me quasi patrem pharaonis et dominum universae domus eius ac prin-
cipem in universa terra egypti. Festinate et ascendite ad patrem meum et dicetis ei:
Haec mandat filius tuus Ioseph. Deus me fecit dominum universae terrae egypti. Descende ad
me ne moreris. et habita in terra gesen. erisque iuxta me tu et filii tui et filii filiorum
tuorum. oves tuae et armenta tua et universa quae possides. ibique te pascam. Adhuc
enim quinque anni sunt residui famis. ne et tu pereas et domus tua et omnia quae possides.
En oculi vestri et oculi fratris mei beniamin vident quod os meum loquatur ad vos. Nunti-
ate patri meo universam gloriam meam et cuncta quae vidistis in egypto. Festinate et
adducite eum ad me. Cumque amplexatus recidisset in collum beniamin fratris sui fle-
vit. illo quoque flente similiter super collum eius. Osculatusque est Ioseph omnes fratres suos
et ploravit super singulos. Post quae ausi sunt loqui cum eo. Auditumque est et celebri
sermone vulgatum in aula regis venisse fratres Ioseph: et gavisus est pharao et omnis
familia eius. Dixitque ad Ioseph ut imperaret fratribus suis dicens: Onerantes iumenta i-
te in terram chanaan. et tollite inde patrem vestrum et cognationem et venite ad me.

[margin: n arari]

et ego dabo vobis omnia bona Egypti ut comedatis medullam terre. Precipe etiam ut tollant plaustra de terra Egypti ad subvectionem parvulorum suorum et coniugum: ac dicito. Tollite patrem vestrum et properate quantocius venientes; nec dimittatis quicquam de supellectili vestra, quia omnes opes Egypti vestre erunt. Fecerunt filii Israel ut eis mandatum fuerat. Quibus dedit Ioseph plaustra secundum Pharaonis imperium et cibaria in itinere. singulisque proferri iussit binas stolas. Beniamin vero trecentos argenteos dedit cum quinque stolis optimis. tantundem pecunie et vestium mittens patri suo. addens eis asinos decem. qui subveherent ex omnibus divitiis Egypti. et totidem asinas triticum in itinere panesque portantes. Dimisit ergo fratres suos et proficiscentibus ait. Ne irascimini in via. Qui ascendentes ex Egypto venerunt in terram Chanaan ad patrem suum Iacob. et nuntiaverunt ei dicentes. Ioseph filius tuus vivit. et ipse dominatur in tota terra Egypti. Quo audito Iacob quasi de gravi somno evigilans. tamen non credebat eis. Illi contra referebant omnem ordinem rei. Cumque vidisset plaustra et universa que miserat. revixit spiritus eius et ait. Sufficit michi si adhuc Ioseph filius meus vivit. vadam et videbo eum antequam moriar.

XLVI

Profectusque Israel cum omnibus que habebat venit ad puteum iuramenti et mactatis ibi victimis deo patris sui Ysaac. audivit eum per visionem noctis vocantem se. et dicentem sibi. Iacob Iacob. Cui respondit. Ecce adsum. Ait illi deus. Ego sum deus fortissimus patris tui noli timere. Descende in Egyptum. quia in gentem magnam faciam te ibi. Ego descendam tecum illuc. et ego adducam te inde revertentem. Ioseph quoque ponet manum suam super oculos tuos. Surrexit Iacob a puteo iuramenti. tuleruntque eum filii cum parvulis et uxoribus suis in plaustris que miserat Pharao ad portandum senem. et omnia que possederat in terra Chanaan. venitque in Egyptum cum omni semine suo. filii eius et nepotes. filie et cuncta simul progenies. Hec sunt autem nomina filiorum Israel qui ingressi sunt in Egyptum. Ipse cum liberis suis. Primogenitus Ruben. Filii Ruben. Enoch et Phallu. et Esrom. et Carmi. Filii Symeon. Themuel et Iamin. et Aoth. et Iachin et Sab. et Saher et Saul filius Chananitidis. Filii Levi. Gerson. et Caath et Merari. Filii Iuda Her et Onam et Sela et Phares. et Zaram. Mortui sunt autem Her et Onam in terra Chanaan. Natique sunt filii Phares. Esrom et Amul. Filii Ysachar Thola et Phua et Iob et Semron. Filii Zabulon. Sareth et Thelom et Iachel. Hii filii Lie quos genuit in Mesopotamia Syrie cum Dina filia sua. Omnes anime filiorum eius et filiarum triginta tres. Filii Gad. Sephion et Aggi. Suni et Esebon. Heri. et Arodi et Areli. Filii Aser Iapnne et Iesua et Iesui. et Beria. Sara quoque soror eorum. Filii Berie. Heber et Melchiel. Hii filii Zelphe. quam dedit Laban Lye filie sue. et hos genuit Iacob sedecim animas. Filii Rachel uxoris Iacob Ioseph et Beniamin. Natique sunt Ioseph filii in terra Egypti. quos genuit ei Aseneth filia Phutiphares sacerdotis Heliopoleos. Manasses et Effraim. Filii Beniamin Bela et Bechor et Asbelgera. et Naaman. et Ihei. et Ros Mophim et Opphim et Ared. Hii filii Rachel quos genuit Iacob. omnes anime quatuordecim. Filii Dan Usim. Filii Nepthalim. Asiel et Guni. et Hieser. et Sallem. Hii filii Bale quam dedit Laban Racheli filie sue. et hos genuit Iacob. omnes anime septem. Cuncteque anime que ingresse sunt cum Iacob in Egyptum. et egresse de femore eius absque uxoribus filiorum .lxvi. Filii autem Ioseph qui nati sunt ei in terra Egypti anime due. Omnes anime domus Iacob que ingresse sunt in Egyptum fuere septuaginta. Misit autem Iudam ante se ad Ioseph ut nuntiaret ei et ille occurreret in Iesen. Quo cum pervenisset iuncto Ioseph curru suo. ascendit obviam patri ad eundem locum. Vidensque eum irruit super collum eius. et inter amplexus flevit. Dixitque pater ad Ioseph. Iam letus moriar. quia vidi faciem tuam et superstitem te relinquo. At ille locutus est ad fratres: et ad omnem domum patris sui. Ascendam et nuntiabo Pharaoni. dicamque ei. Fratres mei et domus patris mei. qui erant in terra Chanaan venerunt ad me. et sunt viri pastores ovium. curamque habent alendorum gregum. Pecora sua et armenta et omnia que habere potuerunt: adduxerunt secum. Cumque vocaverit vos: et dixerit quod est opus vestrum? respondebitis. Vi

ri pastores sumus servi tui. ab infantia nostra usque in presens. et nos et patres nostri. Hec autem
dicetis ut habitare possitis in terra iesen. quia detestantur egyptii omnes pastores ovium.

XLVII

Ingressus ergo ioseph nuntiavit pharaoni dicens. Pater meus et fratres oves eorum et armen
ta et cuncta que possident. venerunt de terra chanaan. et ecce consistunt in terra iesen.
Extremos quoque fratrum suorum quinque viros. statuit coram rege. quos ille interrogavit. Quid habe
tis operis. Responderunt. Pastores sumus ovium servi tui. nos et patres nostri. Ad peregri
nandum in terra tua venimus. quoniam non est herba gregibus servorum tuorum ingravescente fa
me in terra chanaan. Petimusque te ut esse iubeas nos servos tuos in terra iesen. Dixitque
rex ad ioseph. Pater tuus et fratres tui venerunt ad te. Terra egypti in conspectu tuo
est. in optimo loco fac habitare eos. et trade eis terram iesen. Quod si nosti in eis esse viros
industrios: constitue eos magistros pecorum meorum. Post hec introduxit ioseph patrem
suum ad regem: et statuit eum coram eo. Qui benedicens illi et interrogatus ab eo.
Quot sunt dies annorum vite tue respondit. Dies peregrinationis vite mee. centum tri
ginta annorum sunt parvi et mali. et non pervenerunt usque ad dies patrum meorum quibus peregrinati
sunt. Et benedicto rege egressus est foras. Ioseph vero patri et fratribus suis dedit. possessio
nem in egypto. in optimo terre solo ramesses. ut preceperat pharao. et alebat eos.
omnemque domum patris sui. prebens cibaria singulis. In toto enim orbe panis deerat.
et oppresserat fames terram. maxime egypti et chanaan. E quibus omnem pecuniam congre
gavit pro venditione frumenti. et intulit eam in erarium regis. Cumque defecisset
emptoribus pretium. venit cuncta egyptus ad ioseph dicens. Da nobis panes. quare
morimur coram te deficiente pecunia? Quibus ille respondit. Adducite pecora vestra et da
bo vobis cibos pro eis si pretium non habetis. Que cum adduxissent. dedit eis alimenta pro
equis et ovibus et bobus et asinis: sustentavitque eos illo anno pro commutatione pecorum.
Veneruntque anno secundo: et dixerunt ei. Non celabimus dominum nostrum quod deficiente pecu
nia. et pecora simul defecerunt. Nec clam te est quod absque corporibus et terra nichil habe
mus. Cur ergo moriemur te vidente. nos et terra nostra tui erimus. Eme nos in ser
vitutem regiam et prebe semina ne pereunte cultore redigatur terra in solitudinem.
Emit ergo ioseph omnem terram egypti. vendentibus singulis possessiones suas. pre magni
tudine famis: subiecitque eam pharaoni et cunctos populos eius a novissimis termi
nis egypti usque ad extremos fines eius. preter terram sacerdotum. que a rege tradita fuerat eis.
Quibus et statuta cibaria ex horreis publicis prebebantur. et iccirco non sunt compulsi
vendere possessiones suas. Dixit ergo ioseph ad populos. En ut cernitis et vos et terram
vestram pharao possidet. Accipite semina et serite agros. ut fruges habere possitis. Quin
tam partem regi dabitis. quatuor reliquas permitto vobis in sementem et in cibos fa
miliis et liberis vestris. Qui responderunt. Salus nostra in manu tua est. Respiciat nos tantum
dominus noster et leti serviemus regi. Ex eo tempore usque in presentem diem. in universa terra
egypti regibus quinta pars solvitur. et factum est quasi in lege absque terra sacerdotali
que libera ab hac conditione fuit. Habitavit ergo israel in egypto. in terra iesen et posse
dit eam. Auctusque est et multiplicatus nimis. et vixit in ea. xvii. annis. factique
sunt omnes dies vite eius centum quadraginta. et septem annorum. Cumque appropin
quare cerneret mortis diem. vocavit filium suum ioseph et dixit ad eum. Si inveni gratiam
in conspectu tuo. pone manum tuam sub femore meo. et facies michi misericordiam et
veritatem. ut non sepelias me in egypto. sed dormiam cum patribus meis et auferas
me de hac terra. condasque in sepulchro maiorum. Cui respondit ioseph. Ego faci
am quod iussisti. Et ille. Iura ergo inquit michi. Quo iurante adoravit israel deum. conversus

XLVIII

ad lectuli caput. His ita transactis nuntiatum est ioseph. quod egrotaret pater su
us. Qui assumptis duobus filiis manasse et effraim. ire perrexit. Dictumque est seni.
Ecce filius tuus ioseph venit ad te. Qui confortatus sedit in lectulo. et ingresso ad
se ait. Deus omnipotens apparuit michi in luza que est in terra chanaan. benedixitque michi et

Ego te augebo et multiplicabo, et faciam in turbas populorum. daboque tibi terram hanc et semini tuo
post te in possessionem sempiternam. Duo ergo filii tui qui nati sunt tibi in terra egypti, antequam
huc venirem ad te mei erunt. Effraim et manasses. Sicut ruben et symeon repu
tabuntur michi. Reliquos autem quos genueris post eos tui erunt, et nomine fratrum suorum
vocabuntur in possessionibus suis. Michi enim quando veniebam de mesopotamia, mortua est ra
chel in terra chanaan in ipso itinere. Eratque vernum tempus et ingrediebar effratam. Et se
pelivi eam iuxta viam effrate, que alio nomine vocatur bethleem. Videns autem filios
eius dixit ad eum. Qui sunt isti? Respondit. Filii mei sunt quos michi dedit deus in loco isto.
Adduc eos inquit ad me, ut benedicam illis. Oculi enim israel caligabant pre nimia senectu
te, et clare videre non poterat. Applicatosque ad se osculatus est, et circumplexus dixit ad fi
lium. Non sum fraudatus a conspectu tuo. insuper ostendit michi deus semen tuum. Cumque
tulisset eos ioseph de gremio patris, adoravit pronus in terram. Et posuit effraim ad dex
teram suam, id est ad sinistram israel. manassem vero in sinistra sua, id est ad dexteram
patris. Applicuitque ambos ad eum. Qui extendens manum suam dexteram posuit super caput
effraim iunioris fratris. sinistram autem super caput manasse. qui maior natu erat, commu
tans manus. Benedixitque ioseph filio suo et ait. Deus in cuius conspectu ambulaverunt
patres mei abraham et ysaac. deus qui pascit me ab adolescentia mea usque in presentem diem.
angelus qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris istis. et invocetur super eos no
men meum. nomina quoque patrum meorum abraham et ysaac. et crescant in multitudinem
super terram. Videns autem ioseph quod posuisset pater suus dexteram manum super caput ef
fraim graviter accepit. Et apprehensam patris manum levare conatus est de capite effra
im, et transferre super caput manassem. Dixitque ad patrem. Non ita convenit pater.
quia hic est primogenitus. pone dexteram tuam super caput eius. Qui renuens ait. Scio fili
mi scio. Et iste quidem erit in populos et multiplicabitur. sed frater eius iunior maior illo
erit. et semen illius crescet in gentes. Benedixitque eis in ipso tempore dicens. In te
benedicetur israel atque dicetur. Faciat tibi deus sicut effraim et manasse. Constituitque ef
fraim ante manassem. et ait ad ioseph filium suum. En ego morior, et erit deus vobis
cum. reducetque vos ad terram patrum vestrorum. Do tibi partem unam extra fratres tuos. quam tu
li de manu amorrei in gladio et arcu meo. Vocavit autem iacob filios suos et ait eis. Con

XLIX

gregamini ut annunciem que ventura sunt vobis diebus novissimis. Congregamini
et audite filii iacob. audite israel patrem vestrum. Ruben primogenitus meus tu fortitudo
mea et principium doloris mei. Prior in donis, maior in imperio. Effusus es sicut aqua
non crescas. quia ascendisti cubile patris tui, et maculasti stratum eius. Symeon et levi
fratres vasa iniquitatis bellantia. In consilium eorum ne veniat anima mea, et in cetu eorum
non sit gloria mea. quia in furore suo occiderunt virum, et in voluntate sua suffoderunt mu
rum. Maledictus furor eorum quia pertinax, et indignatio eorum quia dura. Dividam eos in ia
cob, et dispergam eos in israel. Iuda te laudabunt fratres tui. Manus tua in cervicibus
inimicorum tuorum. adorabunt te filii patris tui. Catulus leonis iuda. ad predam fili mi as
cendisti. requiescens accubuisti ut leo atque leena. Quis suscitabit eum? Non aufe
retur sceptrum de iuda, et dux de femore eius donec veniat qui mittendus est, et ipse ex
pectatio gentium. Ligans ad vineam pullum suum, et ad vitem o fili mi asinam suam. Lava
bit vino stolam suam, et sanguine uve pallium suum. Pulchriores sunt oculi eius vino.
et dentes lacte candidiores. Zabulon in littore maris habitabit, et in statione navium
pertingens usque ad sydonem. Ysachar asinus fortis accubans inter terminos. vidit requi
em quod esset bona, et terram quod optima. et supposuit humerum suum ad portandum. factusque est
tributis serviens. Dan iudicabit populum suum sicut et alia tribus in israel. Fiat dan coluber in
via. cerastes in semita, mordens ungulas equi. ut cadat ascensor eius retro. Salutare
tuum expectabo domine. Gad accinctus preliabitur ante eum, et ipse accingetur retrorsum. Aser
pinguis panis eius, et prebebit delicias regibus. Neptalim cervus emissus, et dans elo

quia pulchritudinis. Filius accrescens ioseph filius accrescens et decorus aspectu. Filie discurrerunt super murum. Sed exasperaverunt eum et iurgati sunt. inviderunque illi habentes iacula. Sedet in forti arcus eius. et dissoluta sunt vincula brachiorum et manuum illius per manus potentis iacob. Inde pastor egressus est. lapis israel. Deus patris tui erit adiutor tuus. et omnipotens benedicet tibi benedictionibus celi desuper. benedictionibus abyssi iacentis deorsum. benedictionibus uberum et vulve. Benedictiones patris tui confortate sunt. benedictionibus patrum eius. donec veniret desiderium collium eternorum. Fiant in capite ioseph et in vertice nazarei inter fratres suos. Beniamin lupus rapax: mane comedet predam et vespere dividet spolia. Omnes hii in tribubus israel duodecim. Hec locutus est pater suus eis. Benedixitque singulis benedictionibus propriis. et precepit eis dicens. Ego congregor ad populum meum. Sepelite me cum patribus meis in spelunca duplici. que est in agro ephron ethei. contra mambre in terra chanaan. quam emit abraham cum agro ab ephron etheo in possessionem sepulchri. Ibi sepelierunt eum et saram uxorem eius. Ibi sepultus est ysaac cum rebecca coniuge. ibi et lya condita iacet. Finitisque mandatis quibus filios instruebat. collegit pedes suos super lectulum et obiit. appositusque est ad populum suum.

L

Quod cernens ioseph ruit super patrem suum flens. et deosculans eum. precepitque servis suis medicis. ut aromatibus condirent patrem. Quibus iussa explentibus: transierunt quadraginta dies. Iste quippe mos erat cadaverum conditorum. Flevitque eum egyptus septuaginta dies. Expleto planctus tempore locutus est ioseph ad familiam pharaonis. Si inveni gratiam in conspectu vestro loquimini in auribus pharaonis. eo quod pater meus adiuraverit me dicens. En morior. in sepulchro meo quod fodi mihi in terra chanaan: sepelies me. Ascendam igitur et sepeliam patrem meum ac revertar. Dixitque ei pharao. Ascende et sepeli patrem tuum sicut adiuratus es. Quo ascendente ierunt cum illo omnes senes domus pharaonis. cunctique maiores natu terre egypti. Domus ioseph cum fratribus suis absque parvulis et gregibus atque armentis. que dereliquerant in terra gessen. Habuit quoque in comitatu currus et equites. et facta est turba non modica. Veneruntque ad aream atad. que sita est trans iordanem ubi celebrantes exequias planctu magno atque vehementi impleverunt septem dies. Quod cum vidissent habitatores terre chanaan dixerunt. Planctus magnus est iste egyptiis. Et idcirco vocatum est nomen loci eius planctus egypti. Fecerunt ergo filii israel sicut preceperat eis. et portantes eum in terram chanaan. sepelierunt eum in spelunca duplici. quam emit abraham cum agro in possessionem sepulchri ab ephron etheo. contra faciem mambre. Reversusque est ioseph in egyptum cum fratribus suis et omni comitatu: sepulto patre. Quo mortuo timentes fratres eius et mutuo colloquentes. ne forte memor sit iniurie quam passus est. et reddat nobis malum omne quod gessimus. mandaverunt ei dicentes. Pater tuus precepit nobis antequam moreretur: ut hec tibi verbis illius diceremus. Obsecro ut obliviscaris sceleris fratrum tuorum. et peccati atque malicie quam exercuerunt in te. Nos quoque oramus ut servis dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis flevit ioseph. Veneruntque ad eum fratres sui. et proni in terram adoraverunt et dixerunt. Servi tui sumus. Quibus respondit ioseph. Nolite timere. Num dei possumus resistere voluntati? Vos cogitastis de me malum. et deus vertit illud in bonum. ut exaltaret me sicut in presentiarum cernitis. et salvos faceret multos populos. Nolite timere. ego pascam vos et filios vestros. Consolatusque est eos. et blande ac leniter locutus est. Et habitavit in egypto cum omni domo patris sui. vixitque .cx. annis. et vidit ephraim filios usque ad tertiam generationem. Filii quoque machir. filii manasse nati sunt in genibus ioseph. Quibus transactis locutus est fratribus suis. Post mortem meam deus visitabit vos. et ascendere faciet de terra ista ad terram quam iuravit abraham et ysaac et iacob. Cumque adiurasset eos. atque dixisset Deus visitabit vos: asportate vobiscum ossa mea de loco isto. mortuus est expletis .cx. vite sue annis. et conditus aromatibus repositus est in loculo in egypto. Explicit liber bresit id est liber geneseos. Incipit elesmoth qui grece exodus dicitur.

EXODUS

I

Hec sunt nomina filiorum israhel qui ingressi sunt in egyptum cum iacob:
singuli cum domibus suis introierunt. Ruben. Symeon. Levi. Judas. Ysa
char. Zabulon et beniamin. Dan et nepthalim. Gad et aser. Erant igitur
omnes anime eorum qui egressi sunt de femore iacob: septuaginta quinque.
Joseph autem in egypto erat. Quo mortuo et universis fratribus eius omnique cogna
tione sua. filii israhel creverunt. et quasi germinantes multiplicati sunt:
ac roborati nimis impleverunt terram. Surrexit interea rex novus
super egyptum. qui ignorabat ioseph: et ait ad populum suum. Ecce populus fi
liorum israhel multus et fortior nobis est. Venite sapienter opprimamus eum. ne forte mul
tiplicetur: et si ingruerit contra nos bellum addatur inimicis nostris: expugnatisque nobis
egrediatur de terra. Preposuit itaque eis magistros operum. ut affligerent eos oneribus. Edifi
caveruntque urbes tabernaculorum pharaoni: phiton et ramesses. Quantoque opprimebantur:
tanto magis multiplicabantur et crescebant. Oderantque filios israhel egyptii. et affligebant
illudentes eis. atque ad amaritudinem perducebant vitam eorum. operibus duris luti et lateris
omnique famulatu quo in terre operibus premebantur. Dixit autem rex egypti obstetricibus hebreorum
quarum una vocabatur sephora. altera phua. precipiens eis. Quando obstetricabitis hebreas. et
partus tempus advenerit. si masculus fuerit interficite illum. si femina reservate. Timu
erunt autem obstetrices deum. et non fecerunt iuxta preceptum regis. sed conservabant mares.
Quibus ad se accersitis rex ait. Quidnam est hoc quod facere voluistis ut pueros serva
retis? Que responderunt. Non sunt hebree sicut egyptie mulieres. Ipse enim obstetri
candi habent scientiam. et priusquam veniamus ad eas pariunt. Bene ergo fecit deus obstetricibus: et
crevit populus: confortatusque est nimis. Et quia timuerunt obstetrices deum: edificavit illis do
mos. Precepit autem pharao omni populo suo dicens. Quicquid masculini sexus natum fuerit
in flumen proicite: quicquid feminini reservate.

II

Egressus est post hec vir de domo
levi. accepta uxore stirpis sue. que concepit et peperit filium. et videns eum elegantem ab
scondit tribus mensibus. Cumque iam celare non posset: sumpsit fiscellam scirpeam. et lini
vit eam bitumine ac pice. posuitque intus infantulum. et exposuit eum in carecto ri
pe fluminis. stante procul sorore eius. et considerante eventum rei. Ecce autem descendebat
filia pharaonis ut lavaretur in flumine. et puelle eius gradiebantur per crepidinem alvei.
Que cum vidisset fiscellam in papirione. misit unam e famulabus suis. et allatam ape
riens. cernensque in ea parvulum vagientem. miserta eius ait. De infantibus hebreorum est
hic. Cui soror pueri. Vis inquit ut vadam. et vocem tibi hebream mulierem. que nutrire
possit infantulum? Respondit. Vade. Perrexit puella: et vocavit matrem eius. Ad quam
locuta filia pharaonis. accipe ait puerum istum et nutri mihi. ego dabo tibi mercedem tuam.
Suscepit mulier et nutrivit puerum. adultumque tradidit filie pharaonis. Quem
illa adoptavit in locum filii: vocavitque nomen illius moyses dicens. quia de aqua tuli
eum. In diebus illis postquam creverat moyses: egressus ad fratres suos vidit afflictionem
eorum. et virum egyptium percutientem quendam de hebreis fratribus suis. Cumque circumspexisset
huc atque illuc. et nullum adesse vidisset: percussum egyptium abscondit sabulo. Et egressus
die altero. conspexit duos hebreos rixantes: dixitque ei qui faciebat iniuriam. Quare
percutis proximum tuum? Qui respondit. Quis constituit te principem et iudicem super
nos? Num occidere me tu vis sicut occidisti heri egyptium? Timuit moyses et ait.
Quomodo palam factum est verbum istud? Audivitque pharao sermonem hunc. et querebat occidere
moysen. Qui fugiens de conspectu eius moratus est in terra madian: et sedit iuxta puteum.
Erant sacerdoti madian septem filie. que venerunt ad hauriendam aquam. et impletis ca
nalibus adaquare cupiebant greges patris sui. Supervenere pastores: et eiecerunt
eas. Surrexitque moyses et adaquavit defensis puellis oves earum. Que cum revertissent
ad raguel patrem suum. dixit ad eas. Cur velocius venistis solito? Responderunt. Vir egy
ptius liberavit nos de manu pastorum. insuper et hausit aquam nobiscum. potumque dedit ovibus.

ait ille. Ubi est inquit? Quare dimisistis hominem? Vocate eum ut comedat panem.
Iuravit ergo moyses: quod habitaret cum eo. Accepitque sefforam filiam eius uxorem. que peperit ei
filium. quem vocavit gersen dicens. Advena fui in terra aliena. Alterum vero peperit. quem
vocavit eliezer dicens. Deus enim patris mei adiutor meus. et eripuit me de manu
pharaonis. Post multum vero temporis mortuus est rex egypti. et ingemiscentes filii israel.
propter opera vociferati sunt. Ascenditque clamor eorum ad deum ab operibus. et audivit gemitum
eorum. ac recordatus est federis quod pepigerat cum abraham ysaac et iacob. Et respexit dominus
filios israel. et liberavit eos.

III

Moyses autem pascebat oves iethro soceri sui. sacerdotis madian.
Cumque minasset gregem ad interiora deserti. venit ad montem dei oreb. Apparuitque ei
dominus in flamma ignis de medio rubi. et videbat quod rubus arderet et non combureretur.
Dixit ergo moyses. Vadam et videbo visionem hanc magnam. quare non comburatur rubus.
Cernens autem dominus quod pergeret ad videndum: vocavit eum de medio rubi et ait. Moyses
moyses. Qui respondit. Adsum. At ille: Ne appropies inquit huc. Solve calciamen
tum de pedibus tuis. locus enim in quo stas terra sancta est. Et ait. Ego sum deus patris
tui. deus abraham. et deus ysaac. et deus iacob. Abscondit moyses faciem suam non enim au
debat respicere contra dominum. Cui ait dominus. Vidi afflictionem populi mei in egypto. et cla
morem eius audivi propter duritiam eorum qui presunt operibus. et sciens dolorem eius descendi
ut liberem eum de manibus egyptiorum. et educerem eos de terra illa in terram bonam et
spaciosam. in terram que fluit lacte et melle. ad loca chananei. et cethei. et amorrei.
pherezei. et evei et iebusei. Clamor ergo filiorum israel venit ad me. vidique afflictionem
eorum qua ab egyptiis opprimuntur. Sed veni mittam te ad pharaonem. ut educas populum
meum filios israel de egypto. Dixit moyses ad deum. Quis ego sum ut vadam ad pha
raonem. et educam filios israel de egypto? Qui dixit ei. Ego ero tecum. et hoc habebis
signum quod miserim te: Cum eduxeris populum meum de egypto: immolabis deo super
montem istum. Ait moyses ad deum. Ecce ego vadam ad filios israel. et dicam eis. Deus
patrum vestrorum misit me ad vos. Si dixerint michi quod est nomen eius? quid dicam eis? Dixit deus
ad moysen. Ego sum qui sum. Ait. Sic dices filiis israel. Qui est misit me ad vos. Di
xitque iterum deus ad moysen. Hec dices filiis israel. Dominus deus patrum vestrorum. deus
abraham. deus ysaac. et deus iacob. misit me ad vos. Hoc nomen michi est in eternum. et hoc
memoriale meum in generatione et generationem. Vade congrega seniores israel. et dices
ad eos. Dominus deus patrum vestrorum apparuit michi. deus abraham deus ysaac et deus iacob dicens.
Visitans visitavi vos et omnia que acciderunt vobis in egypto vidi. et dixi ut edu
cam vos de afflictione egypti. in terram chananei et cethei. et amorrei. pherezei. et
evei et iebusei. ad terram fluentem lacte et melle. et audient vocem tuam. Ingredieris
que tu. et seniores israel ad regem egypti. et dices ad eum. Dominus deus hebreorum voca
vit nos. Ibimus viam trium dierum per solitudinem ut immolemus domino deo nostro. Sed ego
scio quod non dimittet vos rex egipti ut eatis: nisi per manum validam. Extendam enim
manum meam et percutiam egiptum. in cunctis mirabilibus meis. que facturus sum in me
dio eorum. Post hec dimittet vos. Daboque gratiam populo huic coram egyptiis. Et cum egre
diemini non exibitis vacui. sed postulabit mulier a vicina sua et ab hospita sua. vasa ar
gentea et aurea ac vestes. ponetisque ea super filios et filias vestras. et spoliabitis egyptum.

IIII

Respondens moyses ait. Non credent michi neque audient vocem meam sed dicent. Non
apparuit tibi dominus. Dixit ergo ad eum. Quid est quod tenes in manu tua? Respondit. Virga.
Ait. Proice eam in terram. [Proiecit] Et versa est in colubrum. ita ut fugeret moyses. Dixitque
dominus. Extende manum tuam. et apprehende caudam eius. Extendit et tenuit. versaque est
in virgam. Ut credant inquit quod apparuerit tibi dominus deus patrum tuorum deus abraham deus ysa
ac et deus iacob. Dixitque dominus rursum. Mitte manum tuam in sinum tuum. Quam cum mi
sisset in sinum: protulit leprosam instar nivis. Retrahe ait manum in sinum tuum. Retraxit
et protulit iterum. et erat similis carni relique. Si non crediderint inquit tibi neque audierint

sermonem signi prioris: credent verbo signi sequentis. Quod si nec duobus quidem his signis cre-
diderint neque audierint vocem tuam: sume aquam fluminis, et effunde eam super aridam, et quicquid
hauseris de fluvio, vertetur in sanguinem. Ait Moyses: Obsecro domine non sum eloquens ab heri
et nudiustertius, et ex quo locutus es ad servum tuum, impeditioris et tardioris lingue sum. Dixit dominus
ad eum: Quis fecit os hominis? aut quis fabricatus est mutum et surdum, videntem et cecum? nonne ego?
Perge igitur, et ego ero in ore tuo, doceboque te quid loquaris. At ille: Obsecro inquit domine mitte quem
missurus es. Iratus dominus in Moysen, ait: Aaron frater tuus levites, scio quod eloquens sit: ecce ipse
egredietur in occursum tuum, vidensque te letabitur corde. Loquere ad eum, et pone verba mea
in ore eius: et ego ero in ore tuo, et in ore illius, et ostendam vobis quid agere debeatis. Ipse loquetur
pro te ad populum, et erit os tuum. Tu autem eris ei in his que ad deum pertinent. Virgam quoque hanc su-
me in manu tua, in qua facturus es signa. Abiit Moyses, et reversus est ad Iethro socerum su-
um, dixitque ei: Vadam et revertar ad fratres meos in egyptum, ut videam si adhuc vivant.
Cui ait Iethro: Vade in pace. Dixit ergo dominus ad Moysen in Madian: Vade et revertere in egyptum.
Mortui sunt enim omnes qui querebant animam tuam. Tulit Moyses uxorem suam et filios suos,
et imposuit eos super asinum, reversusque est in egyptum, portans virgam dei in manu sua.
Dixitque ei dominus revertenti in egyptum: Vide ut omnia ostenta que posui in manu tua, faci-
as coram pharaone. Ego indurabo cor eius, et non dimittet populum meum. Dicesque ad eum: Hec
dicit dominus. Filius meus primogenitus israel. Dixi tibi: Dimitte filium meum ut serviat michi, et
noluisti dimittere eum. Ecce ego interficiam filium tuum primogenitum. Cumque esset in iti-
nere in diversorio, occurrit ei dominus, et volebat interficere eum. Tulit ilico Sephora acutissimam
petram, et circumcidit preputium filii sui, tetigitque pedes eius, et ait: Sponsus sanguinum tu
michi es. Et dimisit eum postquam dixerat sponsus sanguinum tu es, ob circumcisionem. Dixit
autem dominus ad Aaron: Vade in occursum Moysi in desertum. Qui perrexit ei obviam in montem
dei, et osculatus est eum. Narravitque Moyses Aaron omnia verba domini pro quibus miserat
eum, et signa que mandaverat. Veneruntque simul, et congregaverunt cunctos seniores
filiorum israel. Locutusque est Aaron omnia verba que dixerat dominus ad Moysen, et fecit signa
coram populo, et credidit populus. Audieruntque quod visitasset dominus filios israel, et quod respexisset
afflictionem eorum: et proni adoraverunt. V Post hec ingressi sunt Moyses et Aaron, et di-
xerunt pharaoni: Hec dicit dominus deus israel: Dimitte populum meum ut sacrificet michi in deser-
to. At ille respondit: Quis est dominus ut audiam vocem eius, et dimittam israel? Nescio dominum, et
israel non dimittam. Dixeruntque: Deus hebreorum vocavit nos ut eamus viam trium dierum in solitudine
et sacrificemus domino deo nostro, ne forte accidat nobis pestis aut gladius. Ait ad eos rex egypti:
Quare Moyses et Aaron sollicitatis populum ab operibus suis? Ite ad onera vestra. Dixitque pha-
rao: Multus est populus terre: videtis quod turba succreverit: quanto magis si dederitis eis re-
quiem ab operibus? Precepit ergo in die illo prefectis operum et exactoribus populi dicens: Nequa-
quam ultra dabitis paleas populo ad conficiendos lateres sicut prius: sed ipsi vadant et colli-
gant stipulam. Et mensuram laterum quam prius faciebant imponetis super eos, nec minue-
tis. Vacant enim, et ideo vociferantur dicentes: Eamus et sacrificemus deo nostro. Opprimantur
operibus, et expleant ea, ut non acquiescant verbis mendacibus. Igitur egressi prefecti operum et exacto-
res ad populum dixerunt: Sic dicit pharao: Non do vobis paleas: ite et colligite sicubi
invenire poteritis, nec minuetur quicquam de opere vestro. Dispersusque est populus per universam
terram egypti ad colligendas paleas. Prefecti quoque operum instabant dicentes: Comple-
te opus vestrum cotidie, ut prius facere solebatis quando dabantur vobis palee. Flagellatique sunt
qui preerant operibus filiorum israel, ab exactoribus pharaonis dicentibus: Quare non impletis
mensuram laterum sicut prius, nec heri nec hodie? Veneruntque prepositi filiorum israel, et voci-
feraverunt ad pharaonem dicentes: Cur ita agis contra servos tuos? Palee non
dantur nobis, et lateres similiter imperantur. En famuli tui flagellis cedimur, et in-
iuste agitur contra populum tuum. Qui ait: Vacatis otio, et ideo dicitis: Eamus et sacrifice-
mus domino. Ite ergo et operamini. Palee non dabuntur vobis, et reddetis consuetum numerum late-

rum. Videbantque se prepositi filiorum israel in malum. eo quod diceretur eis. non minuetur quicquam de lateribus per singulos dies. Occurreruntque moysi et aaron qui stabant ex adverso egredientibus a pharaone. et dixerunt ad eos. Videat dominus et iudicet. quoniam fetere fecistis odorem nostrum coram pharaone et servis eius. et prebuistis ei gladium ut occideret nos. Reversusque moyses ad dominum ait. Domine cur afflixisti populum tuum? Quare misisti me? Ex eo enim quo ingressus sum ad pharaonem ut loquerer in nomine tuo: afflixit populum tuum et non liberasti eos.

VI

Dixitque dominus ad moysen. Nunc videbis que facturus sum pharaoni. Per manum enim fortem dimittet eos. et in manu robusta eiciet illos de terra sua. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Ego dominus qui apparui abraham et ysaac et iacob in deo omnipotente: et nomen meum adonay non indicavi eis. Pepigique cum eis fedus ut darem illis terram chanaan. terram peregrinationis eorum in qua fuerunt advene. Ego audivi gemitum filiorum israel. quo egyptii oppresserunt eos. et recordatus sum pacti mei. Ideo dic filiis israel. Ego dominus qui educam vos de ergastulo egyptiorum. et eruam de servitute. ac redimam in brachio excelso: et iudiciis magnis. Et assumam vos mihi in populum et ero vester deus. Scietisque quod ego sum dominus deus vester. qui eduxerim vos de ergastulo egyptiorum. et induxerim in terram super quam levavi manum meam. ut darem eam abraham ysaac et iacob. daboque vobis illam possidendam. Ego dominus. Narravit ergo moyses omnia filiis israel. Qui non acquieverunt ei propter angustiam spiritus et opus durissimum. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Ingredere et loquere ad pharaonem regem egypti. ut dimittat filios israel de terra sua. Respondit moyses coram domino. Ecce filii israel non me audiunt et quomodo audiet me pharao. presertim cum incircumcisus sim labiis? Locutusque est dominus ad moysen et aaron. et dedit mandatum ad filios israel. et ad pharaonem regem egypti. ut educerent filios israel de terra egypti. Isti sunt principes domorum per familias suas. Filii ruben primogeniti israel. enoch et phallu. esron et carmi. Hee cognationes ruben. Filii symeon. iamuel et iamin. et aod. et iachin. et soer. et saul filius chananitidis. Hee progenies symeon. Et hec nomina filiorum levi per cognationes suas. gerson et caath. et merari. Anni autem vite levi. fuerunt centum triginta septem. Filii gerson lobeni et semei per cognationes suas. Filii caath: amram. et ysuar et hebron et oziel. Anni quoque vite caath centum triginta tres. Filii merari: moli et musi. Hee cognationes levi per familias suas. Accepit autem amram uxorem iochabed patruelem suam. que peperit ei aaron et moysen. Fueruntque anni vite amram. centum triginta septem. Filii quoque ysaar: chore et napheg. et zechri. Filii quoque ozihel. mysahel. et elsephan. et sethri. Accepit autem aaron uxorem elysabe filiam aminadab. sororem naason: que peperit ei nadab. et abiu. et eleazar. et ithamar. Filii quoque chore. asir. et helchana et abysab. Hee sunt cognationes coritarum. At vero eleazar filius aaron accepit uxorem de filiabus phutiel. que peperit ei finees. Hii sunt principes familiarum leviticarum. per cognationes suas. Iste est aaron et moyses. quibus precepit dominus ut educerent filios israel de terra egypti per turmas suas. Hii sunt qui loquuntur ad pharaonem regem egypti. ut educant filios israel de egypto. Iste moyses et aaron in die quo locutus est dominus ad moysen in terra egypti.

VII

Et locutus est ad moysen dicens. Ego dominus. Loquere ad pharaonem regem egypti omnia que ego loquor tibi. Et ait moyses coram domino. En incircumcisus labiis ego sum. quomodo audiet me pharao? Dixitque dominus ad moysen. Ecce constitui te deum pharaonis. et aaron frater tuus erit propheta tuus. Tu loquere omnia que mandavi tibi. ille loquetur ad pharaonem: ut dimittat filios israel de terra sua. Sed ego indurabo cor eius et multiplicabo signa. et ostenta mea in terra egypti et non audiet vos. Inmittamque manum meam super egyptum. et educam exercitum et populum meum filios israel de terra egypti per iudicia maxima. Et scient egyptii quod ego sum dominus. qui extenderim manum meam super egyptum. et eduxerim filios israel de medio eorum. Fecit itaque moyses et aaron sicut preceperat eis dominus. ita egerunt. Erat autem moyses octoginta annorum et aaron octoginta trium. quando locuti sunt ad pharaonem. Dixitque dominus ad mo

sen et aaron. Cum dixerit vobis pharao ostendite signa, dices ad aaron. Tolle virgam tuam et proice eam
coram pharaone: ac vertetur in colubrum. Ingressi itaque moyses et aaron ad pharaonem
fecerunt sicut preceperat eis dominus. Tulitque aaron virgam coram pharaone et servis eius que versa est
in colubrum. Vocavit autem pharao sapientes et maleficos. et fecerunt ipsi per incantationes
egyptiacas et archana quedam similiter. Proieceruntque singuli virgas suas que verse sunt
in dracones. Sed devoravit virga aaron virgas eorum. Induratumque est cor pharaonis et non
audivit eos sicut preceperat dominus. Dixit autem dominus ad moysen. Ingravatum est cor pharaonis et non
vult dimittere populum. Vade ad eum mane. Ecce egredietur ad aquas. et stabis in occur
sum eius super ripam fluminis. et virgam que conversa est in draconem. tolles in manu tua. Di
cesque ad eum. Dominus deus hebreorum misit me ad te dicens. Dimitte populum meum ut sacrificet
mihi in deserto: et usque ad presens audire noluisti. Hec igitur dicit dominus. In hoc scies quod dominus
sim. Ecce percutiam virga que in manu mea est aquam fluminis. et vertetur in sanguinem.
Pisces quoque qui sunt in fluvio morientur. et computrescent aque et affligentur egyptii bi
bentes aquam fluminis. Dixit quoque dominus ad moysen. Dic ad aaron. Tolle virgam tuam
et extende manum tuam super aquas egypti et super fluvios eorum. et rivos ac paludes. et omnes
lacus aquarum ut vertantur in sanguinem. et sit cruor in omni terra egypti tam in ligneis
vasis quam in saxeis. Feceruntque ita moyses et aaron: sicut preceperat dominus. Et elevans virga
percussit aquam fluminis coram pharaone et servis eius. Que versa est in sanguinem. et pi
sces qui erant in flumine mortui sunt. Computruitque fluvius. et non poterant egyptii bibe
re aquam fluminis. et fuit sanguis in tota terra egypti. Feceruntque similiter male
fici egyptiorum incantationibus suis. et induratum est cor pharaonis nec audivit eos sicut
preceperat dominus. Avertitque se et ingressus est domum suam: nec apposuit cor etiam hac vice.
Foderunt autem omnes egyptii per circuitum fluminis aquam ut biberent. Non enim poterant bi
bere de aqua fluminis. Impletique sunt dies septem. postquam percussit dominus fluvium. Dix

VIII

itque dominus ad moysen. Ingredere ad pharaonem et dices ad eum. Hec dicit dominus. Dimitte
populum meum ut sacrificet mihi. Sin autem nolueris dimittere ego ecce percutiam omnes ter
minos tuos ranis. et ebulliet fluvius ranas: que ascendent et ingredientur domum tuam et
cubiculum lectuli tui. et super stratum tuum et in domos servorum tuorum et in populum tu
um et in furnos tuos. et in reliquias ciborum tuorum. et ad te. et ad populum tuum et ad omnes
servos tuos intrabunt rane. Dixitque dominus ad moysen. Dic ad aaron. Extende manum
tuam super fluvios et super rivos ac paludes. et educ ranas super terram egypti. Et extendit
aaron manum super aquas egypti et ascenderunt rane. operueruntque terram egypti. Fe
cerunt autem et malefici per incantationes suas. eduxeruntque ranas super terram egypti.
Vocavit autem pharao moysen et aaron et dixit eis. Orate dominum ut auferat ranas a me.
et a populo meo. et dimittam populum ut sacrificet domino. Dixitque moyses pharaoni. Constitue
mihi quando deprecer pro te. et pro servis tuis et pro populo tuo. ut abigantur rane a te. et a domo tua.
et tantum in flumine remaneant. Qui respondit. Cras. At ille. Iuxta verbum tuum inquit
faciam. ut scias quoniam non est sicut dominus deus noster. Et recedent rane a te et a domo tua et a ser
vis tuis et a populo tuo. tantum in flumine remanebunt. Egressique sunt moyses et aaron a
pharaone. et clamavit moyses ad dominum pro sponsione ranarum. quam condixerat pharao
ni. Fecitque dominus iuxta verbum moysi. et mortue sunt rane de domibus et de villis et de
agris. Congregaveruntque eas in immensos aggeres. et computruit terra. Videns autem
pharao quod data esset requies: ingravavit cor suum. et non audivit eos sicut preceperat dominus.
Dixitque dominus ad moysen. Loquere ad aaron. et percute pulverem terre. et sint sciniphes in uni
versa terra egypti. Feceruntque ita. Et extendit aaron manum virgam tenens. percussit
que pulverem terre. et facti sunt sciniphes in hominibus et iumentis. Omnis pulvis terre
versus est in sciniphes per totam terram egypti. Feceruntque similiter malefici incantationibus
suis ut educerent sciniphes et non potuerunt. Eratque sciniphes tam in hominibus quam in iumentis.
Et dixerunt malefici ad pharaonem. Digitus dei est hic. Induratumque est cor pharaonis.

Cum dixerit

similiter

Extende virgam tuam.

et non audivit eos sicut praeceperat dominus. Dixitque dominus ad moysen. Consurge diluculo et sta coram pharaone. egredietur enim ad aquas. et dices ad eum. Hec dicit dominus. Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. Quod si non dimiseris eum. ecce ego immittam in te. et in servos tuos. et in populum tuum et in domos tuas omne genus muscarum. et implebuntur domus egyptiorum muscis diversi generis. et universa terra in qua fuerint. Faciamque mirabilem in die illa terram gessen. in qua populus meus est. ut non sint ibi musce. et scias quoniam ego dominus in medio terre. Ponamque divisionem inter populum meum et populum tuum. Cras erit signum istud. Fecitque dominus ita. Et venit gravissima musca in domus pharaonis et servorum eius et in omnem terram egypti. Corruptaque est terra ab huiuscemodi muscis. Vocavitque pharao moysen et aaron et ait eis. Ite sacrificate deo vestro in terra hac. Et ait moyses. Non potest ita fieri. Abhominationes enim egyptiorum immolabimus domino deo nostro. Quod si mactaverimus ea que colunt egyptii coram eis. lapidibus obruent nos. Viam trium dierum pergemus in solitudine. et sacrificabimus domino deo nostro sicut precepit nobis. Dixitque pharao. Ego dimittam vos ut sacrificetis domino deo vestro in deserto. verumtamen longius ne abeatis. Rogate pro me. Et ait moyses. Egressus a te orabo dominum et recedet musca a pharaone et a servis et a populo eius cras. verumtamen noli ultra fallere. ut non dimittas populum sacrificare domino. Egressusque moyses a pharaone oravit dominum. qui fecit iuxta verbum illius et abstulit muscas a pharaone et a servis eius et a populo eius. non superfuit ne una quidem. Et ingravatum est cor pharaonis. ita ut nec hac vice dimitteret populum.

IX Dixit autem dominus ad moysen. Ingredere ad pharaonem et loquere ad eum. Hec dicit dominus deus hebreorum. Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. Quod si adhuc renuis et retines eos. ecce manus mea erit super agros tuos super equos et asinos et camelos et oves et boves pestis valde gravis. Et faciet dominus mirabile inter possessiones israel et possessiones egyptiorum. ut nichil omnino pereat ex his que pertinent ad filios israel. Constituitque dominus tempus dicens. Cras faciet dominus verbum istud in terra. Fecitque dominus verbum istud altera die. mortuaque sunt omnia animantia egyptiorum. De animalibus vero filiorum israel nichil omnino periit. Et misit pharao ad videndum. nec erat quicquam mortuum de his que possidebat israel. Ingravatumque est cor pharaonis. et non dimisit populum. Et dixit dominus ad moysen et aaron. Tollite plenas manus cineris de camino. et spargat illum in celum coram pharaone. Sitque pulvis super omnem terram egypti. Erunt enim in hominibus et iumentis ulcera. et vesice turgentes in universa terra egypti. Tuleruntque cinerem de camino et steterunt coram pharaone. et sparsit illum moyses in celum. Factaque sunt ulcera vesicarum turgentium in hominibus et iumentis. nec poterant malefici stare coram moyse propter vulnera que in illis erant. et in omni terra egypti. Induravitque dominus cor pharaonis. et non audivit eos sicut locutus est dominus ad moysen. Dixit quoque dominus ad moysen. Mane consurge et sta coram pharaone et dices ad eum. Hec dicit dominus deus hebreorum. Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. quia in hac vice mittam omnes plagas meas super cor tuum. super servos tuos et super populum tuum. ut scias quod non sit similis mei in omni terra. Nunc enim extendens manum percutiam te et populum tuum peste. peribisque de terra. Idcirco autem posui te ut ostendam in te fortitudinem meam. et narretur nomen meum in omni terra. Adhuc retines populum meum et non vis eum dimittere? En pluam hac ipsa hora cras grandinem multam nimis. qualis non fuit in egypto a die qua fundata est usque in presens tempus. Mitte ergo iam nunc et congrega iumenta tua et omnia que habes in agro. Homines enim et iumenta et universa que inventa fuerint foris nec congregata de agris. cecideritque super ea grando morientur. Qui timuit verbum domini de servis pharaonis. fecit confugere servos suos et iumenta in domos. Qui autem neglexit sermonem domini dimisit servos suos et iumenta in agris. Dixitque dominus ad moysen. Extende manum tuam in celum ut fiat grando in universa terra egypti super homines et super iumenta et super omnem herbam agri in terra egypti. Extenditque moyses virgam in celum. et dominus dedit tonitrua et grandinem ac discurrentia fulgura

moyses

super terram. Pluitque dominus grandinem super terram egypti et grando et ignis mixta pariter fere
bantur. Tanteque fuit magnitudinis. quanta ante numquam apparuit in universa terra egy
pti ex quo gens illa condita est. Et percussit grando in omni terra egypti cuncta que fuerunt
in agris. ab homine usque ad iumentum. Cunctam herbam agri percussit grando. et omne li
gnum regionis confregit. Tantum in terra gessen ubi erant filii israhel grando non cecidit. Mi
sitque pharao et vocavit moysen et aaron dicens ad eos. Peccavi etiam nunc. Dominus iustus:
ego et populus meus impii. Orate dominum ut desinant tonitrua dei et grando. ut dimittam
vos: et nequaquam hic ultra maneatis. Ait moyses. Cum egressus fuero de urbe. ex
tendam palmas meas ad dominum. et cessabunt tonitrua et grando non erit. ut scias quia domini
est terra. Novi autem quod et tu et servi tui necdum timeatis dominum deum. Linum ergo et hordeum
lesum est: eo quod hordeum esset virens. et linum iam folliculos germinaret. Triticum autem
et far non sunt lesa: quia serotina erant. Egressusque moyses a pharaone ex urbe. teten
dit manus ad dominum et cessaverunt tonitrua et grando: nec ultra distillavit pluvia super ter
ram. Videns autem pharao quod cessasset pluvia et grando et tonitrua. auxit peccatum: et ingrava
tum est cor eius et servorum illius. Et induratum est nimis. nec dimisit filios israhel. sicut preceperat
dominus per manum moysi.

X

Et dixit dominus ad moysen. Ingredere ad pharaonem. Ego
enim induravi cor eius et servorum illius. ut faciam signa hec in eo. et narres in auribus filii
tui et nepotum tuorum. quotiens contriverim egyptios. et signa mea fecerim in eis. et sciatis
quia ego dominus deus. Introierunt ergo moyses et aaron ad pharaonem: et dixerunt ad eum. Hec
dicit dominus deus hebreorum. Usquequo non vis subici mihi: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi.
Sin autem resistis et non vis dimittere eum: ecce ego inducam cras locustam in fines tu
os. que operiat superficiem terre. nec quicquam eius appareat: sed comedatur quod residuum fuerit gran
dini. Corrodet enim omnia ligna que germinant in agris. et implebunt domos tuas et
servorum tuorum. et omnium egyptiorum. quantam non viderunt patres tui. et avi ex quo orti sunt.
super terram usque in presentem diem. Avertitque se et egressus est a pharaone. Dixerunt autem
servi pharaonis ad eum. Usquequo patiemur hoc scandalum: Dimitte homines
ut sacrificent domino deo suo. Nonne vides quod perierit egyptus: Revocaveruntque moy
sen et aaron ad pharaonem. Qui dixit eis. Ite sacrificate domino deo vestro. Quinam sunt qui
ituri sunt: Ait moyses. Cum parvulis nostris et senioribus pergemus cum filiis et fili
abus. cum ovibus et armentis: est enim sollempnitas domini dei nostri. Et respondit pha
rao. Sic dominus sit vobiscum. quomodo ego dimittam vos et parvulos vestros. Cui dubium
est quod pessime cogitetis: Non fiet ita. sed ite tantum viri et sacrificate domino. Hoc enim et
ipsi petistis. Statimque eiecti sunt de conspectu pharaonis. Dixit autem dominus ad mo
ysen. Extende manum tuam super terram egypti ad locustam. ut ascendat super eam.
et devoret omnem herbam. que residua fuit grandini. Et extendit moyses virgam
super terram egypti. et dominus induxit ventum urentem tota illa die et nocte. Et mane fa
cto ventus urens levavit locustas. que ascenderunt super universam terram egypti. Et sede
runt in cunctis finibus egyptiorum innumerabiles. quales ante illud tempus non fuerunt. nec po
stea future sunt. operueruntque universam superficiem terre. vastantes omnia. Devorata
est igitur herba terre. et quicquid pomorum in arboribus fuit. que grando dimiserat. Nichil quoque omnino
virens relictum est. in lignis et in herbis terre in cuncta egypto. Quam ob rem festinus
pharao vocavit moysen [et aaron] et dixit eis. Peccavi in dominum deum vestrum et in vos: sed nunc dimit
tite mihi peccatum etiam hac vice: et rogate dominum deum vestrum ut auferat a me mortem istam.
Egressusque est de conspectu pharaonis. et oravit dominum. Qui flare fecit ventum vehementissi
mum ab occidente. et arreptam locustam proiecit in mare rubrum. Non remansit ne una quidem.
in cunctis finibus egypti. et induravit dominus cor pharaonis nec dimisit filios israhel. Dixit
autem dominus ad moysen. Extende manum tuam in celum et sint tenebre super terram egypti
tam dense ut palpari queant. Extenditque moyses manum in celum. et facte sunt tenebre hor
ribiles in universa terra egypti. Tribus diebus nemo vidit fratrem suum: nec movit se de lo

eo in quo erat. Ubicumque autem habitabant filii Israel lux erat. Vocavitque pharao moysen et aa
ron. et dixit eis. Ite sacrificate domino. Oves tantum vestre et armenta remaneant. parvuli vestri
eant vobiscum. Ait moyses. Hostias quoque et holocausta dabis nobis que offeramus domino deo nostro.
Cuncti greges pergent nobiscum. non remanebit ex eis ungula. que necessaria sunt. in cultum
domini dei nostri. presertim cum ignoremus quid debeat immolari donec ad ipsum locum perveniamus.
Induravit autem dominus cor pharaonis. et noluit dimittere eos. Dixitque pharao ad moysen.
Recede a me. et cave ne ultra videas faciem meam. Quocumque die apparueris michi morieris.
Respondit moyses. Ita fiat ut locutus es. Non videbo ultra faciem tuam.

XI

Et dixit dominus
ad moysen. Adhuc una plaga tangam pharaonem et egyptum. et post hec dimit
tet vos. et exire compellet. Dices ergo omni plebi ut postulet vir ab amico suo. et mu
lier a vicina sua vasa argentea et aurea. Dabit autem dominus gratiam populo suo. coram egyptiis.
Fuitque moyses vir magnus valde. in terra egypti. coram servis pharaonis et omni
populo. et ait. Hec dicit dominus. Media nocte egrediar in egyptum. et morietur omne primogeni
tum in terra egyptiorum a primogenito pharaonis qui sedet in solio eius usque ad primogenitum
ancille. que est ad molam. et omnia primogenita iumentorum. eritque clamor magnus in
universa terra egypti. qualis nec ante fuit. nec postea futurus est. Apud autem omnes fili
os Israel. non muciet canis ab homine usque ad pecus. ut sciatis quanto miraculo dividat
dominus egyptios et Israel. Descendentque omnes servi tui isti ad me. et adorabunt me dicentes. Egre
dere tu et omnis populus qui subiectus est tibi. Post hec egrediemur. Et exivit a pharaone ira
tus nimis. Dixit autem dominus ad moysen. Non audiet vos pharao ut multa signa fi
ant in terra egypti. Moyses autem et aaron fecerunt omnia ostenta que scripta sunt coram pha
raone. et induravit dominus cor pharaonis. nec dimisit filios Israel de terra sua.

XII

Dixit
quoque dominus ad moysen et aaron in terra egypti. Mensis iste vobis principium mensium. pri
mus erit in mensibus anni. Loquimini ad universum cetum filiorum Israel. et dicite eis.
Decima die mensis huius. tollat unusquisque agnum per familias et domos suas. Sin
autem minor est numerus ut sufficere possit ad vescendum agnum. assumet vicinum su
um qui iunctus est domui eius iuxta numerum animarum que sufficere possunt ad esum
agni. Erit autem agnus absque macula. masculus anniculus. Iuxta quem ritum tolletis
et hedum. et servabitis eum usque ad quartam decimam diem mensis huius. Immolabitque
eum universa multitudo filiorum Israel ad vesperam. et sument de sanguine ac ponent
super utrumque postem. et in superliminaribus domorum in quibus comedent illum. Et edent
carnes nocte illa assas igni. et azimos panes cum lactucis agrestibus. Non comede
tis ex eo crudum quid nec coctum aqua. sed assum tantum igni. Caput cum pedibus eius et intesti
nis vorabitis. nec remanebit ex eo quicquam usque mane. Si quid residuum fuerit igne
comburetis. Sic autem comedetis illum. Renes vestros accingetis. calciamenta habebitis
in pedibus. tenentes baculos in manibus. et comedetis festinantes. Est enim phase
id est transitus domini. Et transibo per terram egypti nocte illa. percutiamque omne primo
genitum in terra egypti ab homine usque ad pecus. et in cunctis diis egypti faciam
iudicia ego dominus. Erit autem sanguis vobis in signum in edibus in quibus eritis. et videbo
sanguinem. et transibo vos. nec erit in vobis plaga disperdens. quando percussero terram egypti.
Habebitis autem hanc diem in monimentum. et celebrabitis eam sollempnem domino. in
generationibus vestris cultu sempiterno. Septem diebus azima comedetis. In die primo
non erit fermentum in domibus vestris. Quicumque comederit fermentatum. peribit anima illa de
Israel. a primo die usque ad septimum. Dies prima erit sancta atque sollempnis. et dies septi
ma eadem festivitate venerabilis. Nichil operis facietis in eis. exceptis his que ad
vescendum pertinent. et observabitis azima. In eadem enim ipsa die educam exercitum
vestrum de terra egypti. et custodietis diem istum in generationibus vestris ritu perpetuo.
Primo mense quarta decima die mensis ad vesperam comedetis azima. usque ad diem
vicesimam primam eiusdem mensis ad vesperam. Septem diebus fermentatum non invenietur

in domibus vestris. Qui comederit fermentatum peribit anima eius de coetu Israel, tam de adve-
nis quam de indigenis terrae. Omne fermentatum non comedetis in cunctis habitaculis
vestris edetis azyma. Vocavit autem Moyses omnes seniores filiorum Israel et dixit ad eos. Ite tol-
lentes animal per familias vestras et immolate phase. Fasciculumque hysopi tinguite san-
guine qui est in limine et aspergite ex eo superliminare et utrumque postem. Nullus ve-
strum egrediatur ostium domus suae usque mane. Transibit enim dominus percutiens Aegy-
ptios. Cumque viderit sanguinem in superliminari et in utroque poste, transcendet ostium
et non sinet percussorem ingredi domos vestras et laedere. Custodi verbum istud legitimum
tibi et filiis tuis usque in aeternum. Cumque introieritis terram quam dominus daturus est vobis ut
pollicitus est, observabitis caerimonias istas. Et cum dixerint vobis filii vestri: Quae est
ista religio? dicetis eis. Victima transitus domini est, quando transivit super domos filiorum Israel
in Aegypto percutiens Aegyptios et domos nostras liberans. Incurvatusque populus adoravit. Et
egressi filii Israel fecerunt sicut praeceperat dominus Moysi et Aaron. Factum est autem in noctis
medio percussit dominus omne primogenitum in terra Aegypti a primogenito Pharaonis qui
sedebat in solio eius usque ad primogenitum captivae quae erat in carcere et omne primo-
genitum iumentorum. Surrexitque Pharao nocte et omnes servi eius cunctaque Aegyptus
et ortus est clamor magnus in Aegypto, neque enim erat domus in qua non iaceret mor-
tuus. Vocatisque Moyse et Aaron nocte ait. Surgite egredimini a populo meo et vos
et filii Israel. Ite immolate domino sicut dicitis. Oves vestras et armenta assumite ut peti-
eratis, et abeuntes benedicite mihi. Urgebantque Aegyptii populum de terra exire velociter
dicentes. Omnes moriemur. Tulit igitur populus conspersam farinam antequam fer-
mentaretur et ligans in palliis posuit super humeros suos. Feceruntque filii Israel
sicut praeceperat dominus Moysi et petierunt ab Aegyptiis vasa argentea et aurea vestemque
plurimam. Dedit autem dominus gratiam populo coram Aegyptiis ut commodarent eis, et spolia-
verunt Aegyptios. Profectique sunt filii Israel de Ramesse in Socoth, sexcenta fere
milia peditum virorum absque parvulis. Sed et vulgus promiscuum innumerabile ascen-
dit cum eis, oves et armenta diversi generis et animantia multa nimis. Coxeruntque
farinam quam dudum conspersam de Aegypto tulerant et fecerunt subcinericios pa-
nes azymos. Neque enim poterant fermentari cogentibus exire Aegyptiis et nullam fa-
cere sinentibus moram. Nec pulmenti quicquam occurrerant praeparare. Habitatio autem
filiorum Israel qua manserunt in Aegypto fuit quadringentorum triginta annorum. Quibus
expletis eadem die egressus est omnis exercitus domini de terra Aegypti. Nox est ista
observabilis domini quando eduxit eos de terra Aegypti. Hanc observare debent omnes fi-
lii Israel in generationibus suis. Dixitque dominus ad Moysen et Aaron. Haec est religio phase.
Omnis alienigena non comedet ex eo. Omnis autem servus empticius circumcidetur et sic
comedet. Advena et mercennarius non comedent ex eo. In una domo comedetur nec effe-
retis de carnibus eius foras nec os illius confringetis. Omnis coetus filiorum Israel faciet illud.
Quod si quis peregrinorum in vestram voluerit transire coloniam et facere phase domini, circumcide-
tur prius omne masculinum eius et tunc rite celebrabit, eritque sicut indigena terrae.
Si quis autem circumcisus non fuerit, non vescetur ex eo. Eadem lex erit indigenae et colo-
no qui peregrinatur apud vos. Fecerunt omnes filii Israel sicut praeceperat dominus Moysi et Aaron.
Et in eadem die eduxit dominus filios Israel de terra Aegypti per turmas suas. XIII Locutusque est
dominus ad Moysen dicens. Sanctifica mihi omne primogenitum quod aperit vulvam in filiis Israel
tam de hominibus quam de iumentis, mea sunt enim omnia. Et ait Moyses ad populum. Me-
mentote diei huius in qua egressi estis de Aegypto de domo servitutis, quoniam in manu
forti eduxit vos dominus de loco isto, ut non comedatis fermentatum panem. Hodie egredimini
mense novarum frugum. Cumque te introduxerit dominus in terram Chananei et Hethei et Amor-
rei et Evei et Iebusei quam iuravit patribus tuis ut daret tibi, terram fluentem lacte et
melle, celebrabis hunc morem sacrorum mense isto. Septem diebus vesceris azymis.

et in die septimo erit sollempnitas domini. Azima comedetis septem diebus. non apparebit
apud te aliquid fermentatum. nec in cunctis finibus tuis. Narrabisque filio tuo in die illo
dicens. Hoc est quod fecit dominus mihi. quando egressus sum de egypto. Et erit quasi signum in manu
tua. et quasi monimentum ante oculos tuos. et ut lex domini semper in ore tuo. In manu enim
forti eduxit te dominus de egypto. Custodies huiuscemodi cultum statuto tempore. a diebus
in dies. Cumque introduxerit te in terram chananei. sicut iuravit tibi et patribus tuis. et de-
derit eam tibi. separabis omne quod aperit vulvam domino. et quod primitivum est in pecoribus tuis.
Quicquid habueris masculini sexus consecrabis domino. Primogenitum asini mutabis ove.
Quod si non redemeris. interficies. Omne autem primogenitum hominis de filiis tuis. precio re-
dimes. Cumque interrogaverit te filius tuus cras. dicens quid hoc est. respondebis ei. In ma-
nu forti eduxit nos dominus. de terra egypti. de domo servitutis. Nam cum induratus
esset pharao et nollet nos dimittere omne primogenitum occidit dominus in terra egypti. a
primogenito hominis. usque ad primogenitum iumentorum. Iccirco immolo domino omne quod a-
perit vulvam masculini sexus. et omnia primogenita filiorum meorum redimo. Erit
igitur quasi signum in manu tua. et quasi appensum quid. ob recordationem inter oculos tuos. eo
quod in manu forti eduxerit nos dominus de egypto. Igitur cum emisisset pharao populum. non eos
duxit dominus per viam terre philistiim que vicina est. reputans ne forte peniteret eum.
si vidisset adversum se bella consurgere et reverteretur in egyptum. Sed circumduxit
per viam deserti. que est iuxta mare rubrum. et armati ascenderunt filii israel de terra
egypti. Tulit quoque moyses ossa ioseph secum. eo quod adiurasset filios israel dicens.
visitabit vos deus. efferte ossa mea hinc vobiscum. Profectique sunt de socoth. et ca-
stra metati sunt in etham. in extremis finibus solitudinis. Dominus autem precedebat eos
ad ostendendam viam. per diem in columna nubis. et per noctem in columna ignis. ut
dux esset itineris utroque tempore. Numquam defuit columna nubis per diem. nec co-

XIIII

lumna ignis per noctem coram populo. Locutus est autem dominus ad moysen dicens. Lo-
quere filiis israel. Reversi. castra metentur e regione phyahiroth. que est inter magda-
lum et mare. contra beelsephon. in conspectu eius castra ponetis super mare. Dictu-
rusque est pharao super filiis israel. Coartati sunt in terra. conclusit eos desertum. Et
indurabo cor eius. ac persequetur vos. et glorificabor in pharaone. et in omni exercitu
eius. scientque egyptii quia ego sum dominus. Feceruntque ita. Et nuntiatum est regi egyp-
tiorum. quod fugisset populus. Immutatumque est cor pharaonis. et servorum eius super
populum. et dixerunt. Quid voluimus facere. ut dimitteremus israel ne serviret nobis.
Iunxit ergo currum. et omnem populum suum assumpsit secum. Tulitque sexcentos currus
electos. quicquid in egypto curruum fuit. et duces totius exercitus. Induravitque dominus cor
pharaonis regis egypti. et persecutus est filios israel. At illi egressi erant in ma-
nu excelsa. Cumque persequerentur egyptii vestigia precedentium reppererunt eos in
castris super mare. Omnis equitatus et currus pharaonis. et universus exercitus erant
in phyahiroth. contra beelsephon. Cumque appropinquasset pharao. levantes filii israel ocu-
los. viderunt egyptios post se. et timuerunt valde. Clamaveruntque ad dominum. et di-
xerunt ad moysen. Forsitan non erant sepulchra in egypto. ideo tulisti nos ut more-
remur in solitudine. Quid hoc facere voluisti. ut educeres nos de ex egypto. Non-
ne iste est sermo quem loquebamur ad te in egypto dicentes. recede a nobis ut ser-
viamus egyptiis. Multo enim melius est servire eis. quam mori in solitudine. Et ait mo-
yses ad populum. Nolite timere. State et videte magnalia domini. que facturus est hodie.
Egyptios enim quos nunc videtis. nequaquam ultra videbitis usque in sempiternum.
Dominus pugnabit pro vobis. et vos tacebitis. Dixitque dominus ad moysen. Quid clamas
ad me. Loquere filiis israel ut proficiscantur. Tu autem eleva virgam tuam et extende
manum tuam super mare. et divide illud. ut gradiantur filii israel in medio mari per
siccum. Ego autem indurabo cor egyptiorum ut persequantur vos. et glorificabor in

pharaone et in omni exercitu eius in curribus et in equitibus illius. Et scient egyptii quia ego sum
dominus cum glorificatus fuero in pharaone et in curribus et in equitibus eius. Tollensque se angelus
domini qui precedebat castra israel abiit post eos et cum eo pariter columna nubis priora dimittens
post tergum stetit inter castra egyptiorum et castra israel. Et erat nubes tenebrosa et illumi
nans noctem. ita ut ad se invicem toto noctis tempore accedere non valerent. Cumque extendis
set moyses manum super mare. abstulit illud dominus flante vento vehementi et urente tota no
cte et vertit in siccum. Divisaque est aqua et ingressi sunt filii israel per medium maris sicci.
Erat enim aqua quasi murus a dextra eorum et leva. Persequentesque egyptii ingressi sunt post eos.
omnis equitatus pharaonis currus eius et equites per medium maris. Iamque advenerat vigilia
matutina et ecce respiciens dominus super castra egyptiorum per columnam ignis et nubis. interfe
cit exercitum eorum et subvertit rotas curruum. ferebanturque in profundum. Dixerunt
ergo egyptii. Fugiamus israelem. dominus enim pro eis pugnat contra nos. Et ait dominus ad moy
sen. Extende manum tuam super mare. ut revertantur aque ad egyptios super currus et
equites eorum. Cumque extendisset moyses manum contra mare. reversum est primo diluculo
ad priorem locum. fugientibusque egyptiis occurrerunt aque et involvit eos dominus in medi
is fluctibus. Reversęque sunt aque et operuerunt currus et equites cuncti exercitus phara
onis. qui sequentes ingressi fuerant mare. ne unus quidem superfuit ex eis. Filii autem israel perrexe
runt per medium sicci maris. et aque eis erant quasi pro muro a dextris et a sinistris. Libera
vitque dominus israel in die illo de manu egyptiorum. et viderunt egyptios mortuos super litus
maris. et manum magnam quam exercuerat dominus contra eos. Timuitque populus dominum et cre
diderunt domino et moysi servo eius. Tunc cecinit moyses et filii israel carmen hoc domino et
dixerunt. Cantemus domino gloriose enim magnificatus est. equum et ascensorem deiecit

C XV

in mare. Fortitudo mea et laus mea dominus et factus est mihi in salutem. Iste deus meus et
glorificabo eum. deus patris mei et exaltabo eum. Dominus quasi vir pugnator. omnipotens nomen
eius. currus pharaonis et exercitum eius proiecit in mare. Electi principes eius submer
si sunt in mari rubro. abyssi operuerunt eos. descenderunt in profundum quasi lapis.
Dextera tua domine magnificata est in fortitudine. dextera tua domine percussit inimi
cum. et in multitudine glorie tue deposuisti adversarios meos. Misisti iram tuam
que devoravit eos sicut stipulam. et in spiritu furoris tui congregate sunt aque. Ste
tit unda fluens. congregate sunt abyssi in medio mari. Dixit inimicus persequar
et comprehendam dividam spolia implebitur anima mea. Evaginabo gladium meum
interficiet eos manus mea. Flavit spiritus tuus et operuit eos mare. submersi sunt quasi plum
bum in aquis vehementibus. Quis similis tui in fortibus domine. quis similis tui magni
ficus in sanctitate. terribilis atque laudabilis et faciens mirabilia. Extendisti ma
num tuam et devoravit eos terra. dux fuisti in misericordia tua. populo quem redemisti. et porta
sti eum in fortitudine tua ad habitaculum sanctum tuum. Ascenderunt populi et irati sunt. do
lores obtinuerunt habitatores philistiim. Tunc conturbati sunt principes edom. robustos
moab obtinuit tremor. obriguerunt omnes habitatores chanaan. Irruat super eos for
mido et pavor. in magnitudine brachii tui. Fiant inmobiles quasi lapis. donec pertranseat
populus tuus domine. donec pertranseat populus tuus iste quem possedisti. Introduces eos et planta
bis in monte hereditatis tue. firmissimo habitaculo tuo quod operatus es domine. Sanctua
rium tuum domine quod firmaverunt manus tue. dominus regnabit in eternum et ultra. Ingressus
est enim eques pharao cum curribus et equitibus eius in mare. et reduxit super eos dominus
aquas maris. Filii autem israel ambulaverunt per siccum in medio eius. Sumpsit ergo ma
ria prophetes soror aaron tympanum in manu. egresseque sunt omnes mulieres post
eam cum tympanis et choris. quibus precinebat dicens. Cantemus domino gloriose enim
magnificatus est. equum et ascensorem deiecit in mare. Tulit autem moyses israel de
mari rubro et egressi sunt in desertum sur. Ambulaveruntque tribus diebus per so
litudinem et non inveniebant aquam. Et venerunt in marath. nec poterant bibere aquas

de mara eo quod essent amare. Unde et congruum loci nomen imposuit. vocans illud mara: id est amaritudinem. Et murmuravit populus contra moysen dicens. Quid bibemus? At ille clamavit ad dominum. Qui ostendit ei lignum. Quod cum misisset in aquas: in dulcedinem verse sunt. Ibi constituit ei precepta atque iudicia: et ibi temptavit eum dicens. Si audieris vocem domini dei tui. et quod rectum est coram eo feceris. et obedieris mandatis eius. custodierisque omnia precepta illius: cunctum languorem quem posui in egypto non inducam super te. Ego enim dominus salvator tuus. Venerunt autem in helim. ubi erant duodecim fontes aquarum et septuaginta palme. et castra metati sunt iuxta aquas.

XVI

Profectique sunt de helim. et venit omnis multitudo filiorum israel in desertum sin. quod est inter helim et synai. quintodecimo die. mensis secundi. postquam egressi sunt de terra egypti. Et murmuravit omnis congregatio filiorum israel: contra moysen et contra aaron: in solitudine. Dixeruntque ad eos filii israel. Utinam mortui essemus per manum domini in terra egypti. quando sedebamus super ollas carnium. et comedebamus panes in saturitate. Cur induxistis nos in desertum istud: ut occideretis omnem multitudinem fame? Dixit autem dominus ad moysen. Ecce ego pluam vobis panes de celo. Egrediatur populus. et colligat que sufficiunt per singulos dies. ut temptem eum utrum ambulet in lege mea an non. Die autem sexto parent quod inferant. et sit duplum quam colligere solebant per singulos dies. Dixeruntque moyses et aaron. ad omnes filios israel. Vespere scietis quod dominus eduxerit vos de terra egypti. et mane videbitis gloriam domini. Audivit enim murmur vestrum contra dominum. Nos vero quid sumus. quia mussitatis contra nos? Et ait moyses. Dabit dominus vespere vobis carnes edere. et mane panes in saturitate. eo quod audierit murmurationes vestras quibus murmurati estis contra eum. Nos enim quid sumus? Nec contra nos est murmur vestrum sed contra dominum. Dixitque moyses ad aaron. Dic universe congregationi filiorum israel. Accedite coram domino. audivit enim murmur vestrum. Cumque loqueretur aaron ad omnem cetum filiorum israel. respexerunt ad solitudinem. et ecce gloria domini apparuit in nube. Locutus est autem dominus ad moysen dicens. Audivi murmurationes filiorum israel. Loquere ad eos. Vespere comedetis carnes. et mane saturabimini panibus. scietisque quod ego sum dominus deus vester. Factum est ergo vespere. et ascendens coturnix operuit castra. mane quoque ros iacuit per circuitum castrorum. Cumque operuisset superficiem terre. apparuit in solitudine minutum et quasi pilo tunsum. in similitudinem pruine super terram. Quod cum vidissent filii israel: dixerunt ad invicem. Manhu? quod significat quid est hoc? Ignorabant enim quid hoc esset. Quibus ait moyses. Iste est panis quem dedit vobis dominus ad vescendum. Hic est sermo quem precepit dominus. Colligat ex eo unusquisque quantum sufficit ad vescendum. gomor per singula capita. Iuxta numerum animarum vestrarum que habitant in tabernaculo sic tolletis. Feceruntque ita filii israel. et collegerunt alius plus alius minus. et mensi sunt ad mensuram gomor. Nec qui plus collegerat habuit amplius. nec qui minus paraverat repperit minus. sed singuli iuxta id quod edere poterant congregaverunt. Dixitque moyses ad eos. Nullus relinquat ex eo in mane. Qui non audierunt eum sed dimiserunt quidam ex eis usque mane. et scatere cepit vermibus atque computruit. Et iratus est contra eos moyses. Colligebant autem mane singuli quantum sufficere poterat ad vescendum. Cumque incaluisset sol: liquefiebat. In die vero sexta collegerunt cibos duplices. id est duo gomor per singulos homines. Venerunt autem omnes principes multitudinis. et narraverunt moysi. Qui ait eis. Hoc est quod locutus est dominus. Requies sabbati sanctificata est domino. Cras quodcumque operandum est facite. et que coquenda sunt coquite. Quicquid autem reliquum fuerit reponite usque mane. Feceruntque ita ut preceperat moyses. et non computruit neque vermis inventus est in eo. Dixitque moyses. Comedite illud hodie quia sabbatum est domini. non invenietur hodie in agro. Sex diebus colligite. in die autem septimo sabbatum est domini. idcirco non invenietur. Venit septima dies. et egressi de populo ut colligerent non invenerunt. Dixit autem dominus

ad moysen. Usquequo non vultis custodire mandata mea et legem meam? Videte quod dominus dedit
vobis sabbatum, et propter hoc tribuerit vobis die sexto cibos duplices. Maneat unusquisque apud
semetipsum. Nullus egrediatur de loco suo die septimo. Et sabbatizavit populus die septimo.
Appellavitque domus israel nomen eius man. quod erat quasi semen coriandri album. gustusque eius
quasi simile cum melle. Dixit autem moyses. Iste est sermo quem praecepit dominus. Imple gomor
ex eo, et custodiatur in futuras retro generationes. ut noverint panem quo alui vos in soli
tudine. quando educti estis de terra egypti. Dixitque moyses ad aaron. Sume vas unum, et mitte
ibi man. quantum potest capere gomor, et repone coram domino ad servandum in generationes
vestras. sicut praecepit dominus moysi. Posuitque illud aaron in tabernaculo reservandum. Filii autem israel
comederunt man quadraginta annis. donec venirent in terram habitabilem. Hoc cibo aliti
sunt usquequo tangerent fines terrae chanaan. Gomor autem decima pars est ephi.

XVII

Igitur
profecta omnis multitudo filiorum israel de deserto sin. per mansiones suas iuxta sermonem
domini. castra metati sunt in raphidim. ubi non erat aqua ad bibendum populo. Qui iurgatus
contra moysen ait. Da nobis aquam ut bibamus. Quibus respondit moyses. Quid iurgamini
contra me? Cur temptatis dominum? Sitivit ergo populus ibi prae aquae penuria, et murmura
vit contra moysen dicens. Cur nos exire fecisti de egypto. ut occideres et nos et libe
ros nostros ac iumenta siti? Clamavit autem moyses ad dominum dicens. Quid faciam populo huic?
Adhuc paululum, et lapidabit me. Ait dominus ad moysen. Antecede populum, et sume tecum de
senioribus israel, et virgam qua percussisti fluvium. tolle in manu tua et vade. En ego sta
bo coram te ibi. supra petram horeb. percutiesque petram, et exibit ex ea aqua. ut bibat populus.
Fecit moyses ita coram filiis israel, et vocavit nomen loci illius temptatio. propter iurgium fi
liorum israel, et quia temptaverunt dominum dicentes. Est ne dominus in nobis an non? Venit autem ama
lech, et pugnabat contra israel in raphidim. Dixitque moyses ad iosue. Elige viros, et
egressus pugna contra amalech. Cras ego stabo in vertice montis. habens virgam dei in
manu mea. Fecit iosue ut locutus erat moyses, et pugnavit contra amalech. Moyses
autem et aaron et hur. ascenderunt super verticem collis. Cumque levaret moyses manus, vin
cebat israel. Sin autem paululum remisisset. superabat amalech. Manus autem moysi erant
graves. Sumentes igitur lapidem. posuerunt subter eum, in quo sedit. Aaron autem et
hur. sustentabant manus eius ex utraque parte. Et factum est ut manus illius non lassarentur
usque ad occasum solis. Fugavitque iosue amalech, et populum eius in ore gladii. Dixit autem
dominus ad moysen. Scribe hoc ob monimentum in libro, et trade auribus iosue. Delebo
enim memoriam amalech sub celo. Edificavitque moyses altare, et vocavit nomen
eius dominus exaltatio mea dicens. quia manus solii domini, et bellum dei erit contra ama
lech. a generatione in generationem.

XVIII

Cumque audisset iethro sacerdos madian co
gnatus moysi. omnia quae fecerat deus moysi, et israel populo suo. eo quod eduxisset dominus
israel de egypto. tulit sephoram uxorem moysi quam remiserat et duos filios eius. quorum
unus vocabatur gersan dicente patre. advena fui in terra aliena. alter vero eliezer.
Deus enim ait patris mei adiutor meus, et eruit me de gladio pharaonis. Venit ergo ie
thro cognatus moysi et filii eius, et uxor eius ad moysen in desertum ubi erat castra metatus iuxta
montem dei, et mandavit moysi dicens. Ego cognatus tuus iethro venio ad te, et uxor tua
et duo filii tui cum ea. Qui egressus in occursum cognati sui adoravit et osculatus est eum.
salutaveruntque se mutuo verbis pacificis. Cumque intrasset tabernaculum narravit moyses
socero suo cuncta quae fecerat dominus pharaoni et egyptiis propter israel. universumque laborem
qui accidisset eis in itinere. quo liberavit eos dominus. Letatusque est iethro super omnibus bo
nis quae fecerat dominus israeli. eo quod eruisset eum de manu egyptiorum, et ait. Benedictus dominus qui libe
ravit vos de manu egyptiorum. et de manu pharaonis. qui eruit populum suum de manu egy
pti. Nunc cognovi quia magnus dominus super omnes deos. eo quod superbe egerint contra illos.
Obtulit ergo iethro cognatus moysi. holocausta et hostias deo. Veneruntque aaron et
omnes seniores israel. ut comederent panem cum eo coram domino. Altera autem die sedit moy

ses ut iudicaret populum qui assistebat moysi de mane usque ad vesperam. Quod cum vidis-
set cognatus eius omnia scilicet que agebat in populo ait. Quid est hoc quod facis in plebe?
Cur solus sedes. et omnis populus prestolatur de mane usque ad vesperam? Cui respondit moyses.
Venit ad me populus querens sententiam dei. Cumque acciderit eis aliqua disceptatio. veniunt
ad me ut iudicem inter eos. et ostendam precepta dei et leges eius. At ille. Non bonam inquit
rem facis. Stulto labore consumeris et tu et populus iste qui tecum est. Ultra vires tuas est
negocium. solus illud non poteris sustinere. Sed audi verba mea atque consilia et erit dominus tecum.
Esto tu populo in hiis que ad deum pertinent. ut referas que dicuntur ad eum. ostendasque
populo cerimonias et ritum colendi. viamque per quam ingredi debeant. et opus quod facere.
Provide autem de omni populo viros potentes et timentes deum. in quibus sit veritas et qui ode-
rint avariciam. et constitue ex eis tribunos et centuriones. et quinquagenarios et deca-
nos. qui iudicent populum omni tempore. Quicquid autem maius fuerit referant ad te. et ipsi mi-
nora tantummodo iudicent. leviusque tibi sit partito in alios onere. Si hoc feceris imple-
bis imperium dei. et precepta eius poteris sustentare. et omnis hic populus revertetur cum pace
ad loca sua. Quibus auditis moyses fecit omnia que ille suggesserat. Et electis viris
strenuis de cuncto israel. constituit eos principes populi. tribunos et centuriones. et quinquage-
narios et decanos. qui iudicabant plebem omni tempore. Quicquid autem gravius erat. re-
ferebant ad eum. faciliora tantum iudicantes. Dimisitque cognatum suum. Qui reversus
abiit in terram suam. XIX Mense tercio egressionis israel de terra egypti. in die hac venerunt
in solitudinem synai. Nam profecti de raphidim et pervenientes usque in desertum
synai. castrametati sunt in eodem loco. ibique israel fixit tentoria e regione montis.
Moyses autem ascendit ad deum. Vocavitque eum dominus de monte et ait. Hec dices do-
mui iacob et annuntiabis filiis israel. Vos ipsi vidistis que fecerim egyptiis. quomodo
portaverim vos super alas aquilarum. et assumpserim mihi. Si ergo audieritis vocem meam
et custodieritis pactum meum. eritis mihi in peculium de cunctis populis. Mea est enim
omnis terra. et vos eritis mihi in regnum sacerdotale. et gens sancta. Hec sunt verba que loque-
ris ad filios israel. Venit moyses et convocatis maioribus natu populi. exposuit omnes
sermones quos mandaverat dominus. Responditque universus populus simul. Cuncta que locutus
est dominus faciemus. Cumque retulisset moyses verba populi ad dominum. ait ei dominus. Iam
nunc veniam ad te in caligine nubis. ut audiat me populus loquentem ad te. et cre-
dat tibi in perpetuum. Nuntiavit ergo moyses verba populi ad dominum. Qui dixit ei. Vade ad
populum et sanctifica eos hodie et cras. laventque vestimenta sua. et sint parati in diem ter-
cium. In die enim tercio descendet dominus coram omni plebe super montem synai. Con-
stituesque terminos per circuitum. et dices. Cavete ne ascendatis in montem. nec tan-
gatis fines illius. Omnis qui tetigerit montem. morte morietur. Manus non tanget
eum. sed lapidibus opprimetur. aut confodietur iaculis. Sive iumentum fuerit sive ho-
mo. non vivet. Cum ceperit clangere buccina. tunc ascendant in montem. Descenditque
moyses de monte ad populum. et sanctificavit eum. Cumque lavissent vestimenta sua. ait
ad eos. Estote parati in diem tercium. ne appropinquetis uxoribus vestris. Iam adve-
nerat tercius dies. et mane inclaruerat. et ecce ceperunt audiri tonitrua. ac micare
fulgura. et nubes densissima operire montem. clangorque buccine vehementius per stre-
pebat. Timuit populus qui erat in castris. Cumque eduxisset eos moyses in occursum
dei de loco castrorum. steterunt ad radices montis. Totus autem mons synai fumabat
eo quod descendisset dominus super eum in igne. et ascenderet fumus ex eo quasi de fornace.
Eratque mons omnis terribilis. et sonitus buccine paulatim crescebat in maius. et pro-
lixius tendebatur. Moyses loquebatur. et dominus respondebat ei. Descenditque dominus su-
per montem synai. in ipso montis vertice. et vocavit moysen in cacumen eius. Quo
cum ascendisset. dixit ad eum. Descende et contestare populum. ne forte velint
transcendere terminos ad videndum dominum. et pereat ex eis plurima multitudo. Sa-

cerdotes quoque qui accedunt ad dominum sanctificentur ne percutiat eos. Dixitque moyses ad dominum. Non poterit vulgus ascendere in montem synai. tu enim testificatus es et iussisti dicens. Pone terminos circa montem et sanctifica illum. Cui ait dominus. Vade descende. ascendesque tu et aaron tecum. Sacerdotes autem et populus ne transeant terminos. nec ascendant ad dominum ne forte interficiat illos. Descenditque moyses ad populum et omnia narravit eis.

XX

Locutusque est dominus cunctos sermones hos. Ego sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti de domo servitutis. Non habebis deos alienos coram me. Non facies tibi sculptile. neque omnem similitudinem que est in celo desuper et que in terra deorsum. nec eorum que sunt in aquis sub terra. Non adorabis ea neque coles. Ego sum dominus deus tuus fortis. zelotes visitans iniquitatem patrum in filiis. in terciam et quartam generationem eorum qui oderunt me. et faciens misericordiam in milia his qui diligunt me et custodiunt precepta mea. Non assumes nomen domini dei tui in vanum. nec enim habebit insontem dominus eum qui assumpserit nomen domini dei sui frustra. Memento ut diem sabbati sanctifices. Sex diebus operabis et facies omnia opera tua. septimo autem die sabbatum domini dei tui non facies omne opus tu et filius tuus et filia tua. servus tuus et ancilla tua. iumentum tuum et advena qui est intra portas tuas. Sex enim diebus fecit deus celum et terram mare et omnia que in eis sunt. et requievit die septimo. Idcirco benedixit dominus diei sabbati. et sanctificavit eum. Honora patrem tuum et matrem tuam ut sis longevus super terram. quam dominus deus tuus dabit tibi. Non occides. Non mechaberis. Non furtum facies. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Non concupisces domum proximi tui. nec desiderabis uxorem eius. Non servum non ancillam. non bovem non asinum. nec omnia que illius sunt. Cunctus autem populus videbat voces et lampades. et sonitum bucine montemque fumantem. Et perterriti ac pavore concussi. steterunt procul dicentes moysi. Loquere tu nobis et audiemus. Non loquatur nobis dominus: ne forte moriamur. Et ait moyses ad populum. Nolite timere. Ut enim probaret vos venit deus. et ut terror illius esset in vobis et non peccaretis. Stetitque populus de longe. Moyses autem accessit ad caliginem in qua erat deus. Dixitque preterea dominus ad moysen. Hec dices filiis israel. Vos vidistis quod de celo locutus sim vobis. Non facietis deos argenteos. nec deos aureos facietis vobis. Altare de terra facietis mihi. et offeretis super eo holocausta et pacifica vestra. oves vestras et boves. in omni loco in quo memoria fuerit nominis mei. Veniam ad te et benedicam tibi. Quod si altare lapideum feceris mihi: non edificabis illud de sectis lapidibus. Si enim levaveris cultrum tuum super eum polluetur. Non ascendes per gradus ad altare meum. ne reveletur turpitudo tua.

XXI

Hec sunt iudicia que propones eis. Si emeris servum hebreum sex annis serviet tibi. in septimo egredietur liber gratis. Cum quali veste intraverit: cum tali exeat. Si habens uxorem: et uxor egredietur simul. Sin autem dominus dedit illi uxorem et peperit filios et filias. mulier et liberi eius erunt domini sui. ipse vero exibit cum vestitu suo. Quod si dixerit servus. diligo dominum meum et uxorem ac liberos. non egrediar liber. offeret eum dominus diis. et applicabitur ad ostium et postes. perforabitque aurem eius subula. et erit ei servus in seculum. Si quis vendiderit filiam suam in famulam. non egredietur sicut ancille consueverunt exire. Si displicuerit oculis domini sui cui tradita fuerit: dimittet eam. Populo autem alieno vendendi non habebit potestatem. si spreverit eam. Sin autem filio suo desponderit eam iuxta morem filiarum faciet illi. Quod si alteram ei acceperit. providebit puelle nuptias et vestimenta. et pretium pudicitie non negabit. Si tria ista non fecerit. egredietur gratis absque pecunia. Qui percusserit hominem volens occidere: morte moriatur. Qui autem non est insidiatus. sed deus illum tradidit in manus eius: constituam tibi locum quo fugere debeat. Si quis per industriam occiderit proximum suum et per insidias: ab altari meo avelles eum ut moriatur. Qui percusserit patrem suum et matrem: morte moriatur. Qui furatus fuerit hominem et vendiderit eum: convictus noxe morte moriatur. Qui maledixerit patri suo aut matri: morte moriatur. Si rixati fuerint viri. et percusserit alter proximum suum lapide vel pugno. et ille mortuus non fuerit sed iacuerit in lectulo. si surrexerit et foras ambulaverit super baculum suum innocens erit qui percusserit

tantum ut opera eius et impensas in medicos restituat. Qui percusserit servum suum vel ancillam
virga et mortui fuerint in manibus eius criminis reus erit. Sin autem uno die supervixerit vel duo
bus: non subiacebit pene quia pecunia illius est. Si rixati fuerint viri et percusserit quis mulierem
pregnantem et abortivum quidem fecerit sed ipsa vixerit. subiacebit dampno quantum expetierit
maritus eius mulieris et arbitri iudicaverint. Sin autem mors eius fuerit subsecuta reddet animam
pro anima. oculum pro oculo. dentem pro dente. manum pro manu. pedem pro pede. adustionem pro adustio
ne. vulnus pro vulnere. livorem pro livore. Si percusserit quispiam oculum servi sui aut
ancille et luscos eos fecerit. dimittet liberos pro oculo quem eruit. Dentem quoque si excusserit
servo vel ancille sue. similiter eos dimittet liberos. Si bos cornu petierit virum. aut muli
erem et mortui fuerint. lapidibus obruetur. et non comedentur carnes eius. dominus quoque bovis innocens
erit. Quod si bos cornupeta fuerit. ab heri et nudiustercius. et contestati sunt dominum eius nec reclu
sit eum. occideritque virum aut mulierem. et bos lapidibus obruetur: et dominum illius occident.
Quod si pretium ei fuerit impositum. dabit pro anima sua quicquid fuerit postulatus. Filium quoque et fi
liam si cornu percusserit. simili sententie subiacebit. Si servum ancillamque invaserit:
triginta siclos argenti dabit domino. bos vero lapidibus opprimetur. Si quis aperuerit cisternam et
foderit et non operuerit eam. cecideritque bos vel asinus in eam. dominus cisterne reddet pretium iu
mentorum. quod autem mortuum est ipsius erit. Si bos alienus bovem alterius vulneravit. et ille mortu
us fuerit. vendent bovem vivum. et divident pretium. Cadaver quidem mortui inter se disperti
ent. Si autem sciebat quod bos cornupeta esset. ab heri et nudiustercius. et non custodivit eum dominus
suus. reddet bovem pro bove. et cadaver integrum accipiet.

XXII

Siquis furatus fuerit ovem
aut bovem. et occiderit vel vendiderit: quinque boves pro uno bove restituet. et quatuor oves pro
una ove. Si effringens fur domum sive suffodiens. fuerit inventus. et accepto vulnere mor
tuus fuerit. percussor non erit reus sanguinis. Quod si orto sole hoc fecerit: homicidium perpe
travit et ipse morietur. Si non habuerit quod pro furto reddat. ipse venundabitur. Si inventum fuerit
apud eum quod furatus est vivens. sive bos. sive asinus sive ovis. duplum restituet. Si
leserit quispiam agrum vel vineam. et dimiserit iumentum suum ut depascatur aliena. quicquid
optimum habuerit in agro suo vel vinea: pro dampni estimatione restituet. Si egressus ignis
invenerit spinas et comprehenderit acervos frugum. sive stantes segetes in agris. reddet
dampnum qui ignem succenderit. Si quis commodaverit amico pecuniam. vel vas in custodiam
et ab eo qui susceperat furto ablata fuerint. si invenitur fur duplum reddet. Si latet dominus do
mus applicabitur ad deos. et iurabit quod non extenderit manum in rem proximi sui. ad perpetrandam
fraudem tam in bove quam in asino et ove ac vestimento. et quicquid dampnum inferre potest.
ad deos utriusque causa perveniet. et si illi iudicaverint duplum restituet proximo suo. Si quis
commendaverit proximo suo asinum. ovem bovem et omne iumentum ad custodiam. et mortuum
fuerit aut debilitatum aut captum ab hostibus nullusque hoc viderit. iusiurandum erit in medio quod
non extenderit manum ad rem proximi sui. suscipietque dominus iuramentum et ille reddere non coge
tur. Quod si furto ablatum fuerit restituet dampnum domino. Si comestum a bestia: deferat ad
eum quod occisum est et non restituet. Qui a proximo suo quicquam horum mutuum postulaverit et debi
litatum aut mortuum fuerit domino non presente: reddere compelletur. Quod si in presentiarum fuerit
dominus non restituet. maxime si conductum venerat pro mercede operis sui. Si seduxerit quis virginem
nondum desponsatam. dormieritque cum ea dotabit eam. et habebit eam uxorem. Si pater vir
ginis dare noluerit: reddet pecuniam iuxta modum dotis quam virgines accipere consueverunt. Male
ficos non patieris vivere. Qui coierit cum iumento: morte moriatur. Qui immolat diis occidetur
preter domino soli. Advenam non contristabis neque affliges eum. advene enim et ipsi fuistis in terra
egypti. Vidue et pupillo non nocebitis. Si leseritis eos vociferabuntur ad me et ego audiam
clamorem eorum. et indignabitur furor meus. percutiamque vos gladio. et erunt uxores vestre vi
due. et filii vestri pupilli. Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi qui habitat tecum. non urge
bis eum quasi exactor nec usuris opprimes. Si pignus a proximo tuo acceperis vestimentum ante
solis occasum reddes ei. Ipsum enim est solum quo operitur indumentum carnis eius. nec habet

aliud in quo dormiat. Si clamaverit ad me exaudiam eum quia misericors sum. Diis non detra-
hes. et principi populi tui non maledices. Decimas tuas et primitias non tardabis offerre. Primoge-
nitum filiorum tuorum dabis mihi. De bobus quoque et ovibus similiter facies. Septem diebus
sit cum matre sua. die octava reddes illum mihi. Viri sancti eritis mihi. Carnem que a bestiis fue-
rit pregustata non comedetis. sed proicietis canibus.

XXIII

Non suscipies vocem mendacii. nec junges
manum tuam. ut pro impio dicas falsum testimonium. Non sequeris turbam ad faciendum
malum. nec in iudicio plurimorum adquiesces sententie. a vero devies. Pauperis quoque non miserebe-
ris in negocio. Si occurreris bovi inimici tui aut asino erranti. reduc ad eum. Si videris asi-
num odientis te iacere sub onere. non pertransibis sed sublevabis cum eo. Non declinabis in iu-
dicio pauperis. Mendacium fugies. Insontem et iustum non occides. quia aversor impium. Nec ac-
cipias munera: que excecant etiam prudentes. et subvertunt verba iustorum. Peregrino mo-
lestus non eris. scitis enim advenarum animas. quia et ipsi peregrini fuistis in terra egypti.
Sex annis seminabis terram tuam. et congregabis fruges eius. anno autem septimo dimit-
tes eam et requiescere facies. ut comedant pauperes populi tui. et quicquid reliqui fuerit edant
bestie agri. Ita facies in vinea et in oliveto tuo. Sex diebus operaberis. septimo die ces-
sabis. ut requiescat bos et asinus tuus. et refrigeretur filius ancille tue et advena. Om-
nia que dixi vobis custodite. et per nomen externorum deorum non iurabitis neque audietur ex ore vestro.
Tribus vicibus per singulos annos mihi festa celebrabitis. Sollempnitatem azimorum custodi-
es. Septem diebus comedes azima. sicut precepi tibi. Tempore mensis novorum quando egressus
es de egypto. non apparebis in conspectu meo vacuus. et sollempnitatem messis primitivorum
operis tui quecumque severis in agro. Sollempnitatem quoque in exitu anni. quando congregaveris
omnes fruges tuas de agro. Ter in anno apparebit omne masculinum tuum coram domino deo.
Non immolabis super fermento sanguinem victime mee. nec remanebit adeps sollempni-
tatis mee usque mane. Primitias frugum terre tue. deferes in domum domini dei tui. Non co-
ques hedum in lacte matris sue. Ecce ego mittam angelum qui precedat te et custodiat in
via. et introducat ad locum quem paravi. Observa eum et audi vocem eius. nec contempnen-
dum putes. quia non dimittet cum peccaveris: et est nomen meum in illo. Quod si audieris vocem
eius et feceris omnia que loquor. inimicus ero inimicis tuis. et affligam affligentes te. prece-
detque te angelus meus. et introducet te ad amorreum et hettheum et phereseum. chananeumque
et eveum et iebuseum quos ego conteram. Non adorabis deos eorum nec coles. Non facies
opera eorum. sed destrues et confringes statuas eorum. servietisque domino deo vestro: ut benedicam
panibus tuis et aquis. et auferam infirmitatem de medio tui. Non erit infecunda nec sterilis
in terra tua. numerum dierum tuorum implebo. Terrorem meum mittam in precursum tuum. et
occidam omnem populum ad quem ingredieris. cunctorumque inimicorum tuorum coram te terga ver-
tam. emittens crabrones prius. qui fugabunt eveum et chananeum. et hettheum antequam
introeas. Non eiciam eos a facie tua anno uno. ne terra in solitudinem redigatur. et crescant
contra te bestie. Paulatim expellam eos de conspectu tuo. donec augearis et possideas terram.
Ponam autem terminos tuos a mari rubro usque ad mare palestinorum. et a deserto usque ad
fluvium. Tradam manibus vestris habitatores terre. et eiciam eos de conspectu vestro. Non inibis cum
eis fedus. nec cum diis eorum. Non habitent in terra tua ne forte peccare te faciant in me. si ser-
vieris diis eorum. quod tibi certe erit in scandalum.

XXIIII

Moysi quoque dixit. Ascende ad dominum tu et aa-
ron. nadab et abiu. et septuaginta senes ex israel. et adorabitis procul. Solusque moyses ascen-
det ad dominum. et illi non appropinquabunt. nec populus ascendet cum eo. Venit ergo moyses et narravit
plebi omnia verba domini atque iudicia. Respondit quoque cunctus populus una voce. Omnia verba domini
que locutus est faciemus. Scripsit autem moyses universos sermones domini. et mane consurgens
edificavit altare ad radices montis. et duodecim titulos per duodecim tribus israel. Misitque
iuvenes de filiis israel. et obtulerunt holocausta. immolaveruntque victimas pacificas domino
vitulos duodecim. Tulit itaque moyses dimidiam partem sanguinis. et misit in crateras.
partem autem residuam fudit super altare. Assumensque volumen federis. legit audiente populo.

Et dixerunt. Omnia que locutus est dominus faciemus et erimus obedientes. Ille vero sumptum
sanguinem respersit in populum et ait. Hic est sanguis federis quod pepigit dominus vobiscum super cun
ctis sermonibus hiis. Ascenderuntque moyses et aaron nadab et abiu et septuaginta de seni
oribus israel et viderunt deum israel. Sub pedibus eius quasi opus lapidis saphirini et quasi celum cum
serenum est. Nec super eos qui procul recesserant de filiis israel misit manum suam. Videruntque
deum et comederunt ac biberunt. Dixit autem dominus ad moysen. Ascende ad me in montem et esto
ibi. daboque tibi tabulas lapideas et legem ac mandata que scripsi ut doceas eos. Sur
rexerunt moyses et iosue minister eius. ascendensque moyses in montem dei. senioribus ait.
Expectate hic. donec revertamur ad vos. Habetis aaron et hur vobiscum. si quid natum fuerit
questionis. referetis ad eos. Cumque ascendisset moyses operuit nubes montem. et habitavit
gloria domini super synai. tegens illum nube sex diebus. Septimo autem die. vocavit illum de me
dio caliginis. Erat autem species glorie domini quasi ignis ardens super verticem montis in con
spectu filiorum israel. Ingressusque moyses medium nebule ascendit in montem. et fuit ibi
quadraginta diebus et quadraginta noctibus.

XXV

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Lo
quere filiis israel ut tollant mihi primitias. Ab omni homine qui offert ultroneus accipie
tis eas. Hec sunt autem que accipere debetis. Aurum et argentum et es et iacinctum et purpuram.
coccumque bis tinctum et byssum. pilos caprarum et pelles arietum rubricatas. pelles hia
cinctinas et ligna sethim. oleum ad luminaria concinnanda. aromata in unguentum
et thymiamata boni odoris. lapides onichinos et gemmas. ad ornandum ephod. ac ra
tionale. Facientque mihi sanctuarium et habitabo in medio eorum. iuxta omnem similitudinem tab
ernaculi quod ostendam tibi et omnium vasorum in cultum eius. sicque facietis illud. Archam de li
gnis sethim compingite. cuius longitudo habeat duos semis cubitos. latitudo cubitum et
dimidium. altitudo cubitum similiter ac semissem. et deaurabis eam auro mundissimo
intus et foris. faciesque super coronam auream per circuitum. et quatuor circulos aureos quos pones
per quatuor arche angulos. Duo circuli sint in latere uno. et duo in altero. Facies quoque
vectes de lignis sethim. et operies eos auro. inducesque per circulos qui sunt in arche lateribus.
ut portetur in eis. qui semper erunt in circulis. nec unquam extrahentur ab eis. Ponesque in
archa testificationem. quam dabo tibi. Facies et propitiatorium de auro mundissimo. duos
cubitos et dimidium tenebit longitudo eius. semissem et cubitum latitudo. Duos quoque che
rubin aureos et productiles. facies ex utraque parte oraculi. Cherub unus sit oraculi in la
tere uno et alter in altero. Utrumque latus propitiatorii tegant. expandentes alas et
operientes oraculum. respiciantque se mutuo. versis vultibus in propitiatorium quo operienda est
archa. in qua pones testimonium quod dabo tibi. Inde precipiam et loquar ad te. supra propitia
torium scilicet ac medio duorum cherubin qui erunt super archam testimonii. cuncta
que mandabo per te filiis israel. Facies et mensam de lignis sethim. habentem duos cubitos lon
gitudinis. et in latitudine cubitum ac semissem. et inaurabis eam auro purissimo. Faci
esque illi labium aureum per circuitum. et ipsi labio coronam interrasilem. altam quatuor
digitis. et super illam alteram coronam aureolam. Quatuor quoque circulos aureos preparabis. et po
nes eos in quatuor angulis eiusdem mense per singulos pedes. Subter coronam auream erunt cir
culi aurei. ut mittantur vectes per eos. et possit mensa portari. Ipsos quoque vectes facies de li
gnis sethim. et circumdabis auro ad subvehendam mensam. Parabis et acetabula ac fia
las. thuribula ac ciatos. in quibus offerenda sunt libamina ex auro purissimo. et pones
super mensam panes propositionis. in conspectu meo semper. Facies et candelabrum ductile de auro
mundissimo. hastile eius et calamos. scyphos et sperulas. ac lilia ex ipso procedentia.
Sex calami egredientur de lateribus. tres ex uno latere. et tres ex altero. Tres scyphi quasi in nu
cis modum per calamos singulos. sperulaque simul et lilium. et tres similiter scyphi in
star nucis in calamo altero. sperulaque et lilium. Hoc erit opus sex calamorum. qui pro
ducendi sunt de hastili. In ipso autem candelabro erunt quatuor scyphi in nucis modum. spe
rulaeque per singulos et lilia. Sperula sub duobus calamis per tria loca qui simul sex fiunt per

candelabri uno. Et sphere igitur et calami ex ipso erunt. universa ductilia de auro puris-
simo. Facies et lucernas septem et pones eas super candelabrum ut luceant ex adverso. Emun-
ctoria quoque et ubi que emuncta sunt extinguantur fient de auro purissimo. Omne pondus cande-
labri cum universis vasis suis habebit talentum auri mundissimi. Inspice et fac secundum
exemplar quod tibi in monte monstratum est.

XXVI

Tabernaculum vero ita fiet. Decem cortinas
de bysso retorta et iacincto ac purpura coccoque bis tincto variatas opere plumario facies. Lon-
gitudo cortine unius habebit viginti octo cubitos. Latitudo quatuor cubitorum erit. Unius mensure
fient universa tentoria. Quinque cortine sibi iungentur mutuo et alie quinque nexu simili co-
herebunt. Ansulas iacinctinas in lateribus ac summitatibus facies cortinarum ut possint invicem
copulari. Quinquagenas ansulas cortina habebit in utraque parte ita insertas ut anse contra
ansas veniant et altera alteri possit aptari. Facies et quinquaginta circulos aureos
quibus cortinarum vela iungenda sunt ut unum tabernaculum fiat. Et facies saga cilicina unde-
cim ad operiendum tectum tabernaculi. Longitudo sagi unius habebit triginta cubitos et lati-
tudo quatuor. Equa erit mensura sagorum omnium. E quibus quinque iunges seorsum et sex
sibi mutuo copulabis ita ut sextum sagum in fronte tecti duplices. Facies et quinqua-
ginta ansas in ore sagi unius ut coniungi cum altero queat et quinquaginta ansas in ora sa-
gi alterius ut cum altero copuletur. Quinquaginta fibulas eneas quibus iungantur anse ut
unum ex omnibus operimentum fiat. Quod autem superfuerit in sagis que parantur tecto id est
unum sagum quod amplius est ex medietate eius operies posteriora tabernaculi et cubitus ex una
parte pendebit et alter ex altera qui plus est in sagorum longitudine utrumque latus ta-
bernaculi protegens. Facies et operimentum aliud tecto de pellibus arietum rubricatis et sup-
er hoc aliud rursum operimentum de iacinctinis pellibus. Facies et tabulas stantes tabernacu-
li de lignis sethim. que singule denos cubitos in longitudine habeant et in latitudine sin-
gulos ac semissem. In lateribus tabule due incastrature fient. quibus tabula alteri
tabule conectatur. atque in hunc modum cuncte tabule parabuntur. Quarum viginti erunt
in latere meridiano quod vergit ad austrum. quibus quadraginta bases argenteas fundes.
ut bine bases singulis tabulis per duos angulos subiciantur. In latere quoque secundo tabernaculi quod ver-
git ad aquilonem viginti tabule erunt quadraginta habentes bases argenteas. Bine bases
singulis tabulis supponentur. Ad occidentalem vero plagam tabernaculi facies sex tabulas
et rursum alias duas. que in angulis erigantur post tergum tabernaculi. eruntque coniun-
cte a deorsum usque sursum et una omnes compago retinebit. Duabus quoque tabulis que in
angulis ponende sunt. similis iunctura servabitur et erunt simul tabule octo. bases ear-
um argentee sedecim. duabus basibus per unam tabulam supputatis. Facies et vectes de lignis
sethim quinque ad continendas tabulas in uno latere tabernaculi et quinque alios in altero.
et eiusdem numeri ad occidentalem plagam qui mittentur per medias tabulas a summo usque
ad summum. Ipsasque tabulas deaurabis et fundes in eis anulos aureos. per quos vectes ta-
bulata contineant. quos operies laminis aureis. et eriges tabernaculum iuxta exemplum quod
tibi in monte monstratum est. Facies et velum de iacincto et purpura coccoque bis tincto et
bysso retorta opere plumario et pulchra varietate contextum quod appendes ante quatuor co-
lumnas de lignis sethim. que ipse quidem deaurate erunt. et habebunt capita aurea sed
bases argenteas. Inseretur autem velum per circulos. intra quod pones archam testimonii.
et quo sanctuarium et sanctuarii sanctuaria dividentur. Pones et propitiatorium super archam testimo-
nii in sancta sanctorum. mensamque extra velum. et contra mensam candelabrum in latere tabernaculi me-
ridiano. mensa enim stabit in parte aquilonis. Facies et tentorium in introitu tabernaculi de ia-
cincto et purpura coccoque bis tincto et bysso retorta opere plumario. et quinque columpnas de-
aurabis de lignis sethim ante quas ducetur tentorium. quarum erunt capita aurea et bases
enee.

XXVII

Facies et altare de lignis sethim quod habebit quinque cubitos in longitudine et tot-
idem in latitudine. id est quadrum et tres cubitos in altitudine. Cornua autem per quatuor
angulos ex ipso erunt. et operies illud ere. Faciesque in usus eius lebetas ad suscipiendos ci-

neres. et forcipes atque fuscinulas. et ignium receptacula. Omnia vasa ex ere fabricabis. cra-
ticulamque in modum retis eneam. per cuius quatuor angulos erunt quatuor anuli enei. quos pones
subter arulam altaris. eritque craticula usque ad altaris medium. Facies et vectes altaris de
lignis sethim duos. quos operies laminis eneis. et induces per circulos. eruntque ex utroque latere
altaris ad portandum. Non solidum sed inane et vacuum intrinsecus facies illud. sicut tibi in monte
monstratum est. Facies et atrium tabernaculi in cuius plaga australi contra meridiem erunt
erunt tentoria de bysso retorta. Centum cubitos unum latus tenebit in longitudine. et colu-
mnas viginti cum basibus totidem eneis. que capita cum celaturis suis. habebunt argentea. Si-
militer in latere aquilonis per longum erunt tentoria. centum cubitorum. columpne vi-
ginti. et bases enee eiusdem numeri. et capita earum cum celaturis suis argentea. In la-
titudine vero atrii quod respicit ad occidentem. erunt tentoria per quinquaginta cubitos. et
columne decem bases que totidem. In ea quoque atrii latitudine que respicit ad orientem quinqua-
ginta cubiti erunt. in quibus quindecim cubitorum tentoria. lateri uno deputabuntur. co-
lumneque tres. et bases totidem. Et in latere altero erunt tentoria cubitos obtinentia quin-
decim. columnas tres. et bases totidem. In introitu vero atrii fiet tentorium cubitorum viginti
ex iacincto et purpura. coccoque bis tincto et bysso retorta opere plumarii. columnasque ha-
bebit quatuor cum basibus totidem. Omnes columne atrii per circuitum vestite erunt argen-
teis laminis capitibus argenteis et basibus eneis. In longitudine occupabit atrium cubitos
centum. in latitudine quinquaginta. Altitudo quinque cubitorum erit. fietque de bysso retorta. et
habebit bases eneas. Cuncta vasa tabernaculi in omnes usus et cerimonias. tam paxil-
los eius quam atrii ex ere facies. Precipe filiis israel ut afferant tibi oleum de arboribus olivarum
purissimum piloque contusum ut ardeat lucerna semper in tabernaculo testimonii extra
velum quod oppansum est testimonio. et collocabunt eam aaron et filii eius. ut usque mane lu-
ceat coram domino. Perpetuus erit cultus per successiones eorum a filiis israel.

XXVIII

Applica quoque ad te
aaron fratrem tuum. cum filiis suis de medio filiorum israel. ut sacerdotio fungantur mihi.
aaron. nadab. et abiu. eleazar et ythamar. Faciesque vestem sanctam fratri tuo in gloriam et deco-
rem. et loqueris cunctis sapientibus corde. quos replevi spiritu prudentie ut faciant ve-
stes aaron. in quibus sanctificatus ministret mihi. Hec autem erunt vestimenta que facient. Rationa-
le et superhumerale. tunicam et lineam strictam. cydarim et balteum. Facient vestimenta
aaron fratri tuo et filiis eius. ut sacerdotio fungantur mihi. accipientque aurum et iacinctum
et purpuram. coccumque bis tinctum et byssum. Facient autem superhumerale de auro et iacin-
cto ac purpura. coccoque bis tincto. et bysso retorta. opere polymito. Duas oras iunctas
habebit in utroque latere summitatum ut in unum redeant. ipsaque textura et cuncta operis
varietas erit ex auro et iacincto. et purpura coccoque bis tincto et bysso retorta. Su-
mesque duos lapides onychinos. et sculpes in eis nomina filiorum israel. Sex nomina in lapi-
de uno et sex reliqua in altero. iuxta ordinem nativitatis eorum. Opere sculptoris et cela-
tura gemmarii sculpes eos nominibus filiorum israel. inclusos auro atque circumdatos.
et pones in utroque latere superhumeralis. memoriale filiis israel. Portabitque aaron nomina
eorum coram domino super utrumque humerum ob recordationem. Facies et uncinos ex auro
et duas cathenulas auri purissimi sibi invicem coherentes quas inseres uncinis. Ra-
tionale quoque iudicii facies opere polymito. iuxta texturam superhumeralis ex auro. iacincto
et purpura. coccoque bis tincto. et bysso retorta. Quadrangulum erit et duplex. mensuram
palmi habebit tam in longitudine quam in latitudine. ponesque in eo quatuor ordines
lapidum. In primo versu erit lapis sardius. et thopazius. et smaragdus. In secundo carbuncu-
lus. saphyrus et iaspis. In tercio ligurius. achates et amethystus. In quarto chrysolitus.
onichinus et berillus. Inclusi auro erunt per ordines suos. habebuntque nomina filiorum
israel. Duodecim nominibus celabuntur singuli lapides nominibus singulorum per duodecim
tribus. Facies in rationali cathenas sibi invicem coherentes ex auro purissimo. et
duos anulos aureos quos pones in utraque rationalis summitate. cathenulasque aureas iun-

gel anulis qui sunt in marginibus eius. et superiorum ad cernatur extrema. duobus copulabuntur uncinis.
in utroque latere superhumeralis quod rationale respicit. Facies et duos anulos aureos quos pones in
summitatibus rationalis. et in oris que e regione sunt superhumeralis. et posteriora eius aspiciunt.
Necnon et alios duos anulos aureos. qui ponendi sunt in utroque latere superhumeralis deorsum.
quod respicit contra faciem iuncture inferioris. ut aptari possit cum superhumerali. et strin
gatur rationale anulis suis. cum anulis superhumeralis uitta iacinctina. ut maneat iunctura
fabrefacta. et a se inuicem rationale et superhumerale nequeant separari. Portabitque aaron nomina
filiorum israhel in rationali iudicii super pectus suum. quando ingredietur sanctuarium. memoriale coram
domino in eternum. Pones autem in rationali iudicii doctrinam et ueritatem. que erunt in pectore aa
ron. quando ingredietur coram domino. et gestabit iudicium filiorum israhel in pectore suo in conspectu
domini semper. Facies et tunicam superhumeralis totam iacinctinam. in cuius medio supra erit ca
pitium. et ora per gyrum eius textilis sicut fieri solet in extremis uestium partibus. ne
facile rumpatur. Deorsum uero ad pedes eiusdem tunice per circuitum quasi mala punica fa
cies. ex iacincto et purpura coccoque bis tincto. mixtis in medio tintinnabulis. ita uidelicet ut tin
tinnabulum sit aureum et malum punicum. rursumque tintinnabulum aliud aureum et malum
punicum. Et uestietur ea aaron in officio ministerii. ut audiatur sonitus quando ingreditur
et egreditur sanctuarium in conspectu domini et non moriatur. Facies et laminam de auro purissi
mo. in qua sculpes opere celatoris Sanctum domino. ligabisque eam uitta iacinctina. et erit super
thiaram inminens fronti pontificis. Portabitque aaron iniquitates eorum que obtule
rint et sanctificauerint filii israhel in cunctis muneribus et donariis suis. Erit autem lami
na semper in fronte eius ut placatus eis sit dominus. Stringesque tunicam bysso. et thiaram
byssinam. Facies et baltheum opere plumarii. Porro filiis aaron tunicas lineas pa
rabis. et balteos ac thiaras in gloriam et decorem. uestiesque hiis omnibus aaron fratrem tu
um et filios eius cum eo. et cunctorum consecrabis manus. sanctificabisque illos ut sacerdo
tio fungantur michi. Facies et feminalia linea. ut operiant carnem turpitudinis sue. a renibus
usque ad feminalia. et utentur eis aaron et filii eius quando ingredientur tabernaculum testimo
nii. uel quando appropinquant ad altare. ut ministrent in sanctuario. ne iniquitatis rei morian
tur. Legitimum sempiternum erit aaron. et semini eius post eum.

XXIX

Sed et hoc facies. ut michi in
sacerdotio consecrentur. Tolle uitulum de armento et arietes duos inmaculatos panesque
azimos. et crustulam absque fermento que conspersa sint oleo. lagana quoque oleo lita azi
ma de simila triticea cuncta facies. et posita in canistro offeres. Vitulum autem et duos
arietes. et aaron ac filios eius. applicabis ad ostium tabernaculi testimonii. Cumque
laueris patrem cum filiis aqua. indues aaron uestimentis suis id est linea et tunica super
humerali et rationali. quod constringes balteo. et pones thiaram in capite eius. et laminam
sanctam super thiaram. et oleum unctionis fundes super caput eius. atque hoc ritu consecra
bitur. Filios quoque illius applicabis. et indues tunicis lineis. cingesque balteo aaron
scilicet et filios eius. et impones eis mitras. eruntque sacerdotes mei in religione perpe
tua. Postquam initiaueris manus eorum. applicabis et uitulum coram tabernaculo testimonii.
imponentque aaron et filii eius manus super caput illius. et mactabis eum in conspectu domini.
iuxta ostium tabernaculi testimonii. Sumptumque de sanguine uituli pones super cor
nua altaris digito tuo. reliquum autem sanguinem fundes iuxta basim eius. Sumes et adi
pem totum qui operit intestina. et reticulum iecoris ac duos renes. et adipem qui super eos
est. et offeres incensum super altare. Carnes uero uituli et corium et fimum. combures foris
extra castra. eo quod pro peccato sit. Vnum quoque arietem sumes. super cuius caput ponent aaron
filii eius manus. Quem cum mactaueris tolles de sanguine eius et fundes circa altare.
Ipsum autem arietem secabis in frusta. lotaque intestina eius ac pedes. pones super concisas
carnes. et super caput illius et offeres totum arietem in incensum super altare. Oblatio est
domino. odor suauissimus uictima dei. Tolles quoque arietem alterum. super cuius caput aaron et fi
lii eius ponent manus. Quem cum immolaueris. sumes de sanguine ipsius. et pones super ex

tremum dextere auricule aaron et filiorum eius et super pollices manus eorum et pedis dextri
fundesque sanguinem super altare per circuitum. Cumque tuleris de sanguine qui est super
altare et de oleo unctionis. asperges aaron et vestes eius. filios et vestimenta eorum. Consecratisque
ipsis et vestibus. tolles adipem de ariete et caudam et arvinam que operit vitalia. ac reticu
lum iecoris. et duos renes. atque adipem qui super eos est. armumque dextrum eo quod sit ari
es consecrationis. tortam panis unius crustulam conspersam oleo. laganum de canistro
azimorum quod positum est in conspectu domini. ponesque omnia super manus aaron et filiorum eius et sancti
ficabis eos elevans coram domino. Suscipiesque universa de manibus eorum et incendes super altare
in holocaustum. odorem suavissimum in conspectu domini quia oblatio eius est. Sumesque
pectusculum de ariete quo initiatus est aaron. sanctificabisque illud elevatum coram domino. et cedet
in partem tuam. Sanctificabisque et pectusculum consecratum et armum quem de ariete separasti
quo initiatus est aaron et filii eius. cedentque in partem aaron et filiorum eius iure perpetuo a fi
liis israel. quia primitiva sunt et initia de victimis eorum pacificis. que offerunt domino. Vestem
autem sanctam qua utetur aaron. habebunt filii eius post eum. ut unguantur in ea et conse
crentur manus eorum. Septem diebus utetur illa qui pontifex fuerit pro eo constitutus de
filiis eius. et qui ingredietur tabernaculum tabernaculum testimonii. ut ministret in sanctua
rio. Arietem autem consecrationum tolles. et coques carnes eius in loco sancto. quibus vescetur
aaron et filii eius. Panes quoque qui sunt in canistro in vestibulo tabernaculi testimonii
comedent. ut sit placabile sacrificium. et sanctificentur offerentium manus. Alienigena
non vescetur ex eis quia sancti sunt. Quod si remanserit de carnibus consecratis sive de panibus
usque mane. combures reliquias igni. non comedentur quia sanctificata sunt. Omnia que precepi
facies super aaron et filiis eius. Septem diebus consecrabis manus eorum. et vitulum pro peccato
offeres. per singulos dies ad expiandum. mundabisque altare cum immolaveris expiatio
nis hostiam. et unges illud in sanctificationem. Septem diebus expiabis altare et sancti
ficabis. et erit sanctum sanctorum. Omnis qui tetigerit illud sanctificabitur. Hoc est quod facies in
altari. Agnos anniculos duos per singulos dies iugiter. unum agnum mane et alterum
vespere. decimam partem simile conspersi oleo tunso. quod habeat mensuram quartam partem
hin. et vinum ad libandum eiusdem mensure in agno uno. Alterum vero agnum offeres ad
vesperam. iuxta ritum matutine oblationis. et iuxta ea que diximus in odorem suavitatis.
sacrificium est domino oblatione perpetua in generationes vestras. ad ostium tabernaculi testimo
nii coram domino. ubi constituam ut loquar ad te. ibique precipiam filiis israel. Et sancti
ficabitur altare in gloria mea. et sanctificabo tabernaculum testimonii cum altari et aa
ron cum filiis eius. ut sacerdotio fungantur mihi. Et habitabo in medio filiorum israel. eroque
eis deus. et scient quia ego dominus eorum qui eduxi eos de terra egypti. ut manerem inter

XXX

illos ego dominus deus ipsorum. Faciesque altare ad adolendum thymiama de lignis sethim.
habens cubitum longitudinis. et alterum latitudinis. id est quadrangulum. et duos cubi
tos altitudinis. Cornua ex ipso procedent. Vestiesque illud auro purissimo. tam craticu
lam eius quam parietes per circuitum. Facies quoque ei coronam aureolam per gyrum. et du

[margin: et cornua]

os anulos aureos sub corona per singula latera. ut mittantur in eos vectes et altare
portetur. Ipsos quoque vectes facies de lignis sethim. et inaurabis. Ponesque altare con
tra velum quod ante archam pendet testimonii. coram propitiatorio quo tegitur testimoni
um ubi loquar tibi. Et adolebit incensum super eo aaron. suave fragrans. Mane quando
componet lucernas incendet illud. et quando collocat eas ad vesperum uret thymiama
sempiternum coram domino. in generationes vestras. Non offeretis super eo thymiama
compositionis alterius. nec oblationem et victimam nec libabitis. Et deprecabitur aaron super
cornua eius semel per annum in sanguine quod oblatum est pro peccato. et placabit super eo in
generationibus vestris. sanctum sanctorum erit domino. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Quando
tuleris summam filiorum israel iuxta numerum. dabunt singuli pretium pro animabus suis
domino. et non erit plaga in eis cum fuerint recensiti. Hoc autem dabit omnis qui transit ad no

tuen. dimidium sicli iuxta mensuram templi. Siclus uiginti obolos habet. Media pars si-
cli offeretur domino. Qui habetur in numero a uiginti annis et supra. dabit pretium. Diues non ad-
det. et pauper nichil minuet. Susceptamque pecuniam que collata est a filiis
israel. trades in usus tabernaculi testimonii. ut sit monimentum eorum coram domino. et propicietur
animabus eorum. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Facies et labrum eneum cum basi sua.
ad lauandum. ponesque illud inter tabernaculum testimonii et altare. Et missa aqua lauabunt
in eo aaron et filii eius manus suas ac pedes. quando ingressuri sunt tabernaculum testimonii et
quando accessuri ad altare. ut offerant in eo thymiama domino. ne forte moriantur. Legitimum sem-
piternum erit ipsi et semini eius per successiones. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Su-
me tibi aromata prime smyrne et electe quingentos siclos. et cinnamomi medium. id est ducen-
tos quinquaginta siclos. calami similiter ducentos quinquaginta. casie autem quingentos siclos in ponde-
re sanctuarii. oleum de oliuetis mensuram hin. Faciesque unctionis oleum sanctum. unguentum compo-
situm opere unguentarii. et unges ex eo tabernaculum testimonii. et archam testamenti.
mensamque cum uasis suis. candelabrum et utensilia eius. altaria thymiamatis et holocausti.
et uniuersam supellectilem que ad cultum eorum pertinent. Sanctificabisque omnia et erunt sancta sanctorum.
Qui tetigerit ea sanctificabitur. Aaron et filios eius sanctificabis. ungesque eos ut sacerdotio fun-
gantur michi. Filiis quoque israel dices. Hoc oleum unctionis sanctum erit michi in generationes uestras. Caro
hominis non ungetur ex eo. et iuxta compositionem eius non facietis aliud quia sanctificatum est.
et sanctum erit uobis. Homo quicumque tale composuerit et dederit ex eo alieno. exterminabitur de po-
pulo suo. Dixitque dominus ad moysen. Sume tibi aromata. stacten et onycha. galbanen boni
odoris et thus lucidissimum. Equalis ponderis erunt omnia. Faciesque thymiama compositum.
opere unguentarii mixtum diligenter et purum et sanctificatione dignissimum. Cumque in te-
nuissimum puluerem uniuersa contuderis. pones ex eo coram testimonio tabernaculi. in quo loco
apparebo tibi. Sanctum sanctorum erit uobis thymiama. Talem compositionem non facietis in usus uestros.
quia sanctum est domino. Homo quicumque fecerit simile. ut odore illius perfruatur. peribit de populis suis.

XXXI

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Ecce uocaui ex nomine beselehel filium uri
filii hur. de tribu iuda. et impleui eum spiritu dei sapientia et intelligentia et scientia. in
omni opere ad excogitandum fabre. quicquid fieri potest ex auro et argento et ere. marmore
et gemmis et diuersitate lignorum. Dedique ei socium hooliab filium achysameth de tribu dan.
Et in corde omnis eruditi posui sapientiam ut faciant cuncta que precepi tibi. tabernaculum fede-
ris et archam testimonii. et propiciatorium quod super eam est. et cuncta uasa tabernaculi.
mensamque et uasa eius. candelabrum purissimum cum uasis suis. et altaria thymiamatis et ho-
locausti et omnia uasa eorum. labrum cum basi sua. uestes sanctas in ministerio aaron sacerdoti
et filiis eius. ut fungantur officio suo in sacris. oleum unctionis et thymiama aromatum
in sanctuario. omnia que precepi tibi facient. Et locutus est dominus ad moysen. Loquere filiis
israel et dices ad eos. Videte ut sabbatum meum custodiatis. quia signum est inter me et uos.
in generationibus uestris. ut sciatis quia ego dominus qui sanctifico uos. Custodite sabbatum meum.
sanctum enim est uobis. Qui polluerit illud morte morietur. Qui fecerit in eo opus peribit anima
illius de medio populi sui. Sex diebus facies opus. in septimo sabbatum est. requies sancta domino.
Omnis qui fecerit opus in hac die. morietur. Custodiant filii israel sabbatum et celebrent
illud in generationibus suis. pactum est sempiternum inter me et filios israel. signumque perpetuum.
Sex enim diebus dominus fecit celum et terram. et in septimo cessauit ab opere. Dedit quoque mo-
ysi completis huiuscemodi sermonibus in monte synai. duas tabulas testimonii lapideas
scriptas digito dei.

XXXII

Videns autem populus quod moram faceret descendendi de monte moy-
ses. congregatus aduersus aaron ait. Surge fac nobis deos qui nos precedant. moysi
enim huic uiro qui nos eduxit de terra egypti. ignoramus quid acciderit. Dixitque ad
eos aaron. Tollite inaures aureas de uxorum filiorumque ac filiarum uestrarum auribus et af-
ferte ad me. Fecit populus que iusserat. deferens inaures ad aaron. Quas cum ille ac-
cepisset formauit opere fusorio. et fecit ex eis uitulum conflatilem. Dixeruntque. Hii

sunt dii tui israel qui te eduxerunt de terra egypti. Quod cum vidisset aaron edificavit altare
coram eo. et preconis voce clamavit dicens. Cras sollempnitas domini est. Surgentesque ma
ne. obtulerunt holocausta et hostias pacificas. Et sedit populus manducare ac bibere. ac sur
rexerunt ludere. Locutus est autem dominus ad moysen dicens. Vade descende. peccavit populus
tuus quem eduxisti de terra egypti. Recesserunt cito de via quam ostendisti eis. Fe
ceruntque sibi vitulum conflatilem. et adoraverunt. atque immolantes ei hostias dixerunt. Isti sunt
dii tui israel qui te eduxerunt de terra egypti. Rursumque ait dominus ad moysen. Cerno quod populus
iste dure cervicis sit. dimitte me ut irascatur furor meus contra eos et deleam eos. faci
amque te in gentem magnam. Moyses autem orabat dominum deum suum dicens. Cur domine irascitur
furor tuus contra populum tuum quem eduxisti de terra egypti in fortitudine magna et in
manu robusta? Ne queso dicant egyptii callide eduxit eos ut interficeret in monti
bus. et deleret e terra. quiescat ira tua. et esto placabilis super nequicia populi tui. Recorda
re abraham. ysaac. et israel servorum tuorum quibus iurasti per temet ipsum dicens. Multipli
cabo semen vestrum sicut stellas celi. et universam terram hanc de qua locutus sum dabo semini
vestro et possidebitis eam semper. Placatusque est dominus ne faceret malum quod locutus fuerat
adversus populum suum. Et reversus est moyses de monte. portans duas tabulas testimo
nii in manu. scriptas ex utraque parte et factas opere dei. Scriptura quoque dei erat sculpta in ta
bulis. Audiens autem iosue tumultum populi vociferantis. ait ad moysen. Ululatus pugne
auditur in castris. Qui respondit. Non est clamor adhortantium ad pugnam. neque vocife
ratio compellentium ad fugam. sed vocem cantantium ego audio. Cumque appropinquasset ad ca
stra. vidit vitulum et choros. iratusque valde. proiecit de manu tabulas et confregit eas ad
radicem montis. Arripiensque vitulum quem fecerant combussit. et contrivit usque ad pul
verem quem sparsit in aquam et dedit ex eo potum filiis israel. Dixitque ad aaron. Quid
tibi fecit hic populus ut induceres super eum peccatum maximum? Cui ille respondit. Ne indigne
tur dominus meus. tu enim nosti populum istum quod pronus sit ad malum. Dixerunt mihi. Fac nobis deos qui
nos precedant. huic enim moysi qui eduxit nos de terra egypti nescimus quid acciderit. Quibus
ego dixi. Quis vestrum habet aurum? Tulerunt et dederunt mihi. et proieci illud in ignem. egressusque est
hic vitulus. Videns ergo moyses populum quod esset nudatus. spoliaverat enim eum aaron propter ignomi
niam sordis. et inter hostes nudum constituerat. et stans in porta castrorum ait. Si quis
est domini. iungatur mihi. Congregatique sunt ad eum omnes filii levi. Quibus ait. Hec dicit
dominus deus israel. Ponat vir gladium super femur suum. Ite et redite de porta usque ad portam
per medium castrorum. et occidat unusquisque fratrem et amicum et proximum suum. Fecerunt filii
levi iuxta sermonem moysi. cecideruntque in die illo quasi viginti tria milia hominum. Et
ait moyses. Consecrastis manus vestras hodie domino. unusquisque in filio et fratre suo. ut de
tur vobis benedictio. Facto autem die altero. locutus est moyses ad populum. Peccastis peccatum maximum.
ascendam ad dominum si quomodo quivero eum deprecari pro scelere vestro. Reversusque ad dominum ait. Obsecro domine
peccavit populus iste peccatum magnum. Feceruntque sibi deos aureos. Aut dimitte eis hanc noxam aut
si non facis dele me de libro tuo quem scripsisti. Cui respondit dominus. Qui peccaverit mihi. delebo eum de
libro meo. Tu autem vade et duc populum istum quo locutus sum tibi. Angelus meus precedet te. Ego autem
in die ultionis visitabo et hoc peccatum eorum. Percussit ergo dominus populum pro reatu vituli. quem fecerat
aaron.

XXXIII

Locutusque est dominus ad moysen. Vade et ascende de loco isto tu et populus tuus quem edu
xisti de terra egypti. in terram quam iuravi abraham ysaac et iacob dicens. Semini tuo dabo
eam. et mittam precursorem tui angelum. ut eiciam chananeum et amorreum et hettheum et pherezeum et
eveum iebuseum. et intres in terram fluentem lacte et melle. Non enim ascendam tecum. quia populus dure
cervicis est. ne forte disperdam te in via. Audiens populus sermonem hunc pessimum luxit et nullus ex more indu
tus est cultu suo. Dixitque dominus ad moysen. Loquere filiis israel. Populus dure cervicis es. se
mel ascendam in medio tui et delebo te. Iam nunc depone ornatum tuum ut sciam quid faciam tibi. Deposuerunt
ergo filii israel ornatum suum a monte horeb. Moyses quoque tollens tabernaculum tetendit extra castra procul no
cavitque nomen eius tabernaculum federis. Et omnis populus qui habebat aliquam questionem egrediebatur ad tabernaculum

federis extra castra. Cumque egrederetur Moyses ad tabernaculum. surgebat universa plebs
et stabat unusquisque in ostio papilionis sui. aspiciebantque tergum Moysi donec ingrederetur
tentorium. Ingresso autem illo tabernaculum federis descendebat columpna nubis et stabat ad
ostium loquebaturque cum Moyse. cernentibus universis quod columpna nubis staret ad
ostium tabernaculi. Stabantque ipsi et adorabant per fores tabernaculorum suorum. Loquebatur
autem dominus ad Moysen facie ad faciem. sicut loqui solet homo ad amicum suum. Cumque ille re
verteretur in castra minister eius Iosue filius Nun puer non recedebat de tabernaculo. Dixit autem
Moyses ad dominum. Precipis ut educam populum istum. et non indicas michi quem missurus es mecum.
presertim cum dixeris. novi te ex nomine et invenisti gratiam coram me. Si ergo inveni gra
tiam in conspectu tuo ostende michi faciem tuam. ut sciam te et inveniam gratiam ante oculos
tuos. Respice populum tuum gentem hanc. Dixitque dominus. facies mea precedet te. et requiem dabo
tibi. Et ait Moyses. Si non tu ipse precedes. ne educas nos de loco isto. In quo enim scire poterimus ego
et populus tuus invenisse nos gratiam in conspectu tuo nisi ambulaveris nobiscum. ut glorificemur
ab omnibus populis qui habitant super terram. Dixit autem dominus ad Moysen. Et verbum istud quod locutus
es faciam. Invenisti enim gratiam coram me. et te ipsum novi ex nomine. Qui ait. Ostende michi
gloriam tuam. Respondit. Ego ostendam omne bonum tibi. et vocabo in nomine domini coram
te. et miserebor cui voluero. et clemens ero in quem michi placuerit. Rursumque ait. Non po
teris videre faciem meam. non enim videbit me homo et vivet. Et iterum. Ecce inquit est locus apud
me. stabis super petram. Cumque transibit gloria mea ponam te in foramine petre. et pro
tegam dextera mea donec transeam. Tollamque manum meam et videbis posteriora mea. fa
ciem autem meam videre non poteris. Ac deinceps. XXXIIII Precide tibi duas tabulas lapideas in
star priorum. et scribam super eas verba que habuerunt tabule quas fregisti. Esto paratus mane
ut ascendas statim in montem Synai. stabisque mecum super verticem montis. Nullus ascen
dat tecum. nec videatur quispiam per totum montem. Boves quoque et oves non pascantur e contra.
Excidit ergo duas tabulas lapideas quales ante fuerant. et de nocte consurgens ascendit in
montem Synai sicut ei preceperat dominus. portans secum tabulas. Cumque descendisset dominus per
nubem stetit Moyses cum eo invocans nomen domini. Quo transeunte coram eo ait. Dominator
domine deus misericors et clemens patiens et multe miserationis ac verax. qui custodis miseri
cordiam in milia. qui aufers iniquitatem et scelera atque peccata. nullusque apud te per se inno
cens est. qui reddis iniquitatem patrum in filiis ac nepotibus. in tertiam et quartam progeniem.
Festinusque Moyses curvatus est pronus in terram. et adorans ait. Si inveni gratiam in conspectu
tuo domine. obsecro ut gradiaris nobiscum. populus enim dure cervicis est. et auferas iniquitates
nostras atque peccata. nosque possideas. Respondit dominus. Ego inibo pactum videntibus cunctis.
signa faciam. que numquam visa sunt super terram. nec in ullis gentibus. ut cernat populus iste
inter quem es medius. opus domini terribile quod facturus sum. Observa cuncta que hodie man
dato tibi. ego ipse eiciam ante faciem tuam Amorreum et Chananeum et Ettheum. Pherezeum
quoque et Eveum et Iebuseum. Cave ne umquam cum habitatoribus terre illius iungas amicicias que
tibi sint in ruinam. sed aras eorum destrue. confringe statuas. lucosque succide. Noli adora
re deum alienum. dominus zelotes nomen eius. deus est emulator. Ne ineas pactum cum hominibus
illarum regionum. ne cum fornicati fuerint cum diis suis. et adoraverint simulachra eorum
vocet te quispiam ut comedas de immolatis. Nec uxorem de filiabus eorum accipies filiis tu
is. ne postquam ipse fuerint fornicate. fornicari faciant filios tuos in deos suos. Deos con
flatiles non facies tibi. Sollempnitatem azimorum custodies. septem diebus vesceris azimis. si
cut precepi tibi in tempore mensis novorum. Mense enim verni temporis. egressus es de Egypto.
Omne quod aperit vulvam generis masculini meum erit. de cunctis animantibus tam de bobus
quam de ovibus meum erit. Primogenitum asini. redimes ove. Sin autem nec precium pro eo de
deris. occidetur. Primogenitum filiorum tuorum redimes. nec apparebis in conspectu meo va
cuus. Sex diebus operabis. in die septimo cessabis arare et metere. Sollempnitatem eb
domadarum facies tibi. in primitiis frugum messis tue tritici. et sollempnitatem quando rede

unte omni tempore cuncta conduntur. Tribus temporibus anni apparebit omne masculinum
tuum in conspectu omnipotentis domini dei israel. Cum enim tulero gentes a facie tua et dila
tavero terminos tuos, nullus insidiabitur terre tue, ascendente te et apparente in con
spectu domini dei tui ter in anno. Non immolabis super fermento sanguinem hostie mee.
neque residebit mane de victima sollempnitatis phase. Primitias frugum terre tue
offeres in domo domini dei tui. Non coques hedum in lacte matris sue. Dixitque dominus ad
moysen. Scribe tibi verba hec quibus et tecum et cum israel pepigi fedus. Fecit ergo ibi cum domino qua
draginta dies et quadraginta noctes. Panem non comedit et aquam non bibit. Et scripsit
in tabulis verba federis decem. Cumque descenderet moyses de monte synai, tenebat du
as tabulas testimonii, et ignorabat quod cornuta esset facies sua ex consortio sermonis
dei. Videntes autem aaron et filii israel cornutam moysi faciem, timuerunt prope accedere. Voca
tique ab eo, reversi sunt tam aaron quam principes synagoge. Et postquam locutus est, ve
nerunt ad eum etiam omnes filii israel, quibus precepit cuncta que audierat a domino in monte
synai. Impletisque sermonibus posuit velamen super faciem suam. Quod ingressus ad do
minum et loquens cum eo, auferebat donec exiret, et tunc loquebatur ad filios israel omnia que
sibi fuerant imperata. Qui videbant faciem moysi egredientis esse cornutam, sed operiebat
ille rursus faciem suam, si quando loquebatur ad eos.

XXXV

Igitur congregata omni turba
filiorum israel, dixit ad eos. Hec sunt que iussit dominus fieri. Sex diebus facietis opus. Septimus
dies erit vobis sanctus, sabbatum et requies domini. Qui fecerit opus in eo occidetur. Non succende
tis ignem in omnibus habitaculis vestris per diem sabbati. Et ait moyses ad omnem catervam
filiorum israel. Iste est sermo quem precepit dominus dicens. Separate apud vos primitias domino. Omnis
voluntarius et prono animo offerat eas domino. Aurum argentum et es, iacinctum et purpuram
coccumque bis tinctum et byssum, pilos caprarum et pelles arietum rubricatas et iacinthi
nas, ligna setthim et oleum ad luminaria concinnanda et ut conficiatur unguentum
et thymiama suavissimum, lapides onichinos et gemmas ad ornatum superhumeralis et ra
tionalis. Quisquis vestrum est sapiens veniat et faciat quod dominus imperavit. Tabernaculum sci
licet et tectum eius atque operimentum, anulos et tabulata cum vectibus, paxillos et bases, ar
cham et vectes, propitiatorium et velum quod ante illud oppanditur. Mensam cum vectibus et va
sis et propositionis panibus, candelabrum ad luminaria sustentanda, vasa illius et lucer
nas et oleum ad nutrimenta ignium. Altare thymiamatis et vectes, oleum unctio
nis et thymiama ex aromatibus, tentorium ad ostium tabernaculi, altare holocausti
et craticulam eius eneam cum vectibus et vasis suis, labrum et basis eius, cortinas atrii
cum columnis et basibus, tentorium in foribus vestibuli, paxillos tabernaculi et atrii cum funi
culis suis, vestimenta quorum usus est in ministerio sanctuarii, vestes aaron pontificis
ac filiorum eius ut sacerdotio fungantur michi. Egressaque omnis multitudo filiorum israel de
conspectu moysi, obtulit mente promptissima atque devota primitias domino ad faciendum opus
tabernaculi testimonii. Quicquid in cultum et ad vestes sanctas necessarium erat, viri
cum mulieribus prebuerunt armillas et inaures, anulos et dextralia. Omne vas aureum
in donaria domini separatum est. Si quis habebat iacinctum et purpuram coccumque bis tinctum,
byssum et pilos caprarum, pelles arietum rubricatas et iacinctinas, argenti et auri et
eris metalla, obtulerunt domino, lignaque setthim in varios usus. Sed et mulieres docte
dederunt que neverant, iacinctum purpuram et vermiculum ac byssum et pilos caprarum
sponte propria cuncta tribuentes. Principes vero obtulerunt lapides onichinos et gemmas
ad superhumerale et rationale, aromataque et oleum ad luminaria concinnanda et ad prepa
randum unguentum ac thymiama odoris suavissimi conponendum. Omnes viri et mu
lieres mente devota obtulere donaria ut fierent opera que iusserat dominus per manum moysi.
Cuncti filii israel voluntaria domino dedicaverunt. Dixitque moyses ad filios israel. Ecce
vocavit dominus ex nomine beselehel filium huri filii hur de tribu iuda, implevitque eum
spiritu sapientie et intelligentie et scientie, omni doctrina ad excogitandum et faciendum opus in

auro et argento et ere, sculpendisque lapidibus, et opere carpentario. quicquid fabre adinue-
niri potest dedit in corde eius. Ooliab quoque filium achysamech de tribu dan ambos eru-
diuit sapientia ut faciant opera abietarii polimitarii ac plumarii de iacincto ac pur-
pura coccoque bis tincto et bysso. et texant omnia ac noua queque repperiant.

XXXVI

Fecit ergo
beselehel et ooliab et omnis uir sapiens quibus dedit dominus sapientiam et intellectum
ut scirent fabre operari in usus sanctuarii. que necessaria sunt et que precepit dominus. Cumque uocasset
eos moyses et omnem eruditum uirum. cui dederat dominus sapientiam et qui sponte sua obtulerant
se ad faciendum opus. tradidit eis uniuersa donaria filiorum israel. Que cum instarent operi cotidie
mane uota populus offerebat. Unde artifices uenire compulsi dixerunt moysi. Plus offert
populus quam necessarium est. Iussit ergo moyses preconis uoce cantari. Nec uir nec mulier quicquam
ultra offerat in opere sanctuarii. Sicque cessatum est a muneribus offerendis. eo quod oblata suf-
ficerent et superabundarent. Feceruntque omnes corde sapientes ad explendum opus tabernaculi
cortinas decem de bysso retorta et iacincto et purpura coccoque bis tincto. opere uario et arte
polymita. quarum una habebat in longitudine uiginti octo cubitos. in latitudine quatuor.
Una mensura erat omnium cortinarum. Coniunxitque cortinas quinque alteram alteri. et alias
quinque sibi inuicem copulauit. Fecit et ansas iacinctinas in ora cortine unius. ex utroque late-
re. et in ora cortine alterius similiter. ut contra se inuicem uenirent anse et mutuo junge-
rentur. Unde et quinquaginta fudit circulos aureos. qui morderent cortinarum ansas. et fie-
ret unum tabernaculum. Fecit et saga undecim de pilis caprarum ad operiendum tectum tabernaculi.
Unum sagum in longitudine habebat cubitos triginta. et in latitudine cubitos quatuor.
Unius mensure erant omnia saga. quorum quinque iunxit seorsum et sex alia separatim. Fecitque
ansas quinquaginta in ora sagi unius et quinquaginta in ora sagi alterius. ut sibi inuicem
jungerentur. Et fibulas eneas quinquaginta quibus necteretur templum. ut unum pallium
ex omnibus sagis fieret. Fecit et opertorium tabernaculi de pellibus arietum rubrica-
tis. aliudque desuper uelamentum de pellibus iacinctinis. Fecit et tabulas tabernaculi de li-
gnis sethim stantes. Decem cubitorum erat longitudo tabule unius. et unum ac semis
cubitum latitudo retinebat. Bine incastrature erant per singulas tabulas. ut altera
alteri iungeretur. Sic fecit in omnibus tabulis tabernaculi. e quibus uiginti ad plagam
meridianam erant contra austrum. cum quadraginta basibus argenteis. Due bases sub
una tabula ponebantur ex utraque angulorum parte ubi incastrature laterum in angulis ter-
minantur. Ad plagam quoque tabernaculi que respicit ad aquilonem. fecit uiginti tabu-
las cum quadraginta basibus argenteis. duas bases per singulas tabulas. Contra occi-
dentem uero id est ad eam partem tabernaculi que mare respicit. fecit sex tabulas. et du-
as alias per singulos angulos tabernaculi retro. que iuncte erant a deorsum usque sursum
et in unam compaginem pariter ferebantur. Ita fecit ex utraque parte per angulos. ut octo
essent simul tabule. et haberent bases argenteas sedecim. binas scilicet bases sub singu-
lis tabulis. Fecit et uectes de lignis sethim quinque ad continendas tabulas unius lateris
tabernaculi. et quinque alios ad alterius lateris tabulas coaptandas. Et extra hos quinque alios
uectes ad occidentalem plagam tabernaculi contra mare. Fecit quoque uectem alium qui per me-
dias tabulas ab angulo usque ad angulum perueniret. Ipsa autem tabulata deaurauit. et cir-
culos eorum fecit aureos. per quos uectes induci possent. quos et ipsos laminis aureis operuit.
Fecit et uelum de iacincto. purpura. uermiculo ac bysso retorta opere polymitario. uarium
atque distinctum. et quatuor columnas de lignis sethim. quas cum capitibus deaurauit fusis ba-
sibus earum argenteis. Fecit et tentorium in introitu tabernaculi ex iacincto purpura.
uermiculo. byssoque retorta opere plumarii. et columnas quinque cum capitibus suis. quas
operuit auro basesque earum fudit eneas. quas operuit auro.

XXXVII

Fecit autem beseleel et ar-
cham de lignis sethim. habentem duos semis cubitos in longitudine. et cubitum ac se-
missem in latitudine. Altitudo quoque unius cubiti fuit et dimidii. uestiuitque eam auro
purissimo intus ac foris. Et fecit illi coronam auream per gyrum. conflans quatuor anu-

cherub unum in summitate unius partis. et cherub unum in summitate partis alterius. Duo cherubin in singulis summitatibus propitiatorii.

los aureos per quattuor angulos eius. duos anulos in latere uno. et duos in altero. Vectes quoque fecit de lignis sethim quos uestiuit auro. et quos misit in anulos qui erant in lateribus arche ad portandam eam. Fecit et propitiatorium id est oraculum de auro mundissimo duorum cubitorum et dimidii in longitudine. et cubiti ac semis in latitudine. Duos etiam cherubin ex auro ductili. quos posuit ex utraque parte propitiatorii. extendentes alas et tegentes propitiatorium. seque mutuo respicientes. Fecit et mensam de lignis sethim in longitudine duorum cubitorum. et in latitudine unius cubiti. que habebat in altitudine cubitum ac semissem. circumdeditque eam auro mundissimo. Et fecit illi labium aureum per gyrum. ipsique labio coronam auream interrasilem quattuor digitorum. et super eandem alteram coronam auream. Fudit et quattuor circulos aureos. quos posuit in quattuor angulis per singulos pedes mense contra coronam. misitque in eos uectes ut possit mensa portari. Ipsos quoque uectes fecit de lignis sethim. et circumdedit eos auro. et uasa ad diuersos usus mense. acetabula. fialas. et ciatos et thuribula ex auro puro in quibus offerenda sunt libamina. Fecit et candelabrum aureum ductile de auro mundissimo. de uecte cuius calami. sciphi ac spherule ac lilia procedebant. sex in utroque latere. Tres calami ex parte una et tres ex altera. Tres sciphi in nucis modum per calamos singulos. spheruleque simul et lilia. et tres sciphi instar nucis in calamo altero. spheruleque simul et lilia. Equum erat opus sex calamorum qui procedebant de stipite candelabri. In ipso autem uecte erant quattuor sciphi in nucis modum. spheruleque per singulos et lilia. et spherule sub duobus calamis per loca tria. qui simul sex fiunt calami procedentes de uecte uno. Et spherule igitur et calami ex ipso erant. uniuersa ductilia ex auro purissimo. Fecit et lucernas septem cum emunctoriis suis. et uasa ubi que emuncta sunt extinguantur de auro mundissimo. Talentum auri appendebat candelabrum. cum omnibus uasis suis. Fecit et altare thymiamatis de lignis sethim. habens per quadrum singulos cubitos et in altitudine duos. e cuius angulis procedebant cornua. uestiuitque illud auro mundissimo. cum craticula ac parietibus et cornibus. Fecitque ei coronam aureolam per gyrum. et duos anulos aureos sub corona per singula latera ut mittantur in eos uectes et possit altare portari. Ipsos autem uectes fecit de lignis sethim et operuit laminis aureis. Composuit et oleum ad sanctificationis unguentum. et thymiama de aromatibus mundissimis. opere pigmentarii. Fecit et altare holocausti de lignis sethim. quinque cubitorum per quadrum. et trium in altitudine. cuius cornua de angulis procedebant. Operuitque illud ereis laminis. et in usus eius parauit ex ere uasa diuersa. lebetes. forcipes. fuscinulas. uncinos. et ignium receptacula. Craticulamque eius in modum retis fecit eneam. et subter eam in altaris medio arulam. fusis quattuor anulis per totidem retiaculi summitates. ad inmittendos uectes ad portandum. quos et ipsos fecit de lignis sethim et operuit laminis eneis. induxitque circulos qui in altaris lateribus eminebant. Ipsum autem altare non erat solidum sed cauum ex tabulatis. et intus uacuum. Fecit et labrum eneum cum basi sua de speculis mulierum. que excubant in ostio tabernaculi. Et atrium in cuius australi plaga erant tentoria de bysso retorta cubitorum centum. columpne enee uiginti cum basibus suis. capita columnarum et tota operis celatura argentea. Eque ad septentrionalem plagam tentoria. columne basesque et capita columnarum eiusdem mensure et operis ac metalli erant. In ea uero plaga que occidentem respicit. fuerunt tentoria cubitorum quinquaginta. columpne decem cum basibus suis enee. et capita columnarum celata argentea. Porro contra orientem quinquaginta cubitorum parauit tentoria. e quibus quindecim cubitos columnarum trium cum basibus suis unum tenebat latus. Et in parte altera quia utrumque introitum tabernaculi facit. quindecim cubitorum erant tentoria. columpne tres et bases totidem. Cuncta atrii tentoria byssus retorta texuerat. Bases columpnarum fuerunt enee. capita autem earum cum celaturis suis argentea. Sed et ipsas columpnas atrii uestiuit argento. et in introitu eius opere plumario fecit tentorium ex iacincto. purpura. uermiculo. ac bysso retorta. quod habebat uiginti cubitos in longitudine. altitudo uero quinque cubitorum erat. iuxta mensuram quam cuncta atrii habebant tentoria. Columne autem

In ingressu fuere quatuor cum basibus eneis, capitaque earum cum celaturis argenteis. Paxillos quoque tabernaculi et atrii per gyrum fecit eneos. Hec sunt instrumenta tabernaculi testimonii que enumerata sunt iuxta preceptum Moysi in cerimoniis levitarum per manum Ythamar filii Aaron sacerdotis, quas Beseleel filius Huri filii Hur de tribu Iuda Domino iubente per Moysen compleverat, iuncto sibi socio Ooliab filio Achisamech de tribu Dan, qui et ipse artifex lignorum egregius fuit et polimitarius atque plumarius ex iacincto purpura vermiculo et bysso. Omne aurum quod expensum est in opere sanctuarii et quod oblatum est in donariis, viginti novem talentorum fuit et septingentorum triginta siclorum ad mensuram sanctuarii. Oblatum est autem ab his qui transierunt ad numerum a viginti annis et supra, de sexcentis tribus milibus et quingentis quinquaginta armatorum. Fuerunt preterea centum talenta argenti e quibus conflate sunt bases sanctuarii et introitus ubi velum pendet. Centum bases facte sunt de talentis centum, singulis talentis per bases singulas supputatis. De mille autem septingentis et septuaginta quinque fecit capita columpnarum quas et ipsas vestivit argento. Eris quoque oblata sunt talenta septuaginta duo milia et quadringenti supra sicli, ex quibus fuse sunt bases in introitu tabernaculi testimonii, et altare eneum cum craticula sua, omniaque vasa que ad usum eius pertinent, et bases atrii tam in circuitu quam in ingressu eius, et paxilli tabernaculi atque atrii per gyrum.

XXXVIII

De iacincto vero et purpura vermiculo ac bysso fecit vestes quibus indueretur Aaron quando ministrabat in sanctis, sicut precepit Dominus Moysi. Fecit igitur superhumerale de auro iacincto et purpura coccoque bis tincto et bysso retorta, opere polimitario, incidit que bratteas aureas et extenuavit in fila ut possent torqueri cum priorum colorum subtegmine, duasque oras sibi invicem copulatas in utroque latere summitatum, et balteum ex hisdem coloribus sicut preceperat Dominus Moysi. Paravit et duos lapides onichinos, astrictos et inclusos auro, et sculptos arte gemmaria nominibus filiorum Israel, posuitque eos in lateribus superhumeralis in monimentum filiorum Israel, sicut preceperat Dominus Moysi. Fecit et rationale opere polimito iuxta opus superhumeralis ex auro iacincto purpura coccoque bis tincto et bysso retorta, quadrangulum duplex mensure palmi, et posuit in eo gemmarum ordines quatuor. In primo versu erat sardius, topazius, smaragdus; in secundo carbunculus, saphyrus, iaspis; in tertio ligyrius, achates, ametistus; in quarto crisolitus, onichinus, berillus, circumdati et inclusi auro per ordines suos. Ipsique lapides duodecim sculpti erant nominibus duodecim tribuum Israel, singuli per nomina singulorum. Fecerunt in rationali et catenulas sibi invicem coherentes de auro purissimo, et duos uncinos, totidemque anulos aureos. Porro anulos posuerunt in utroque latere rationalis, e quibus penderent due catene auree, quas inseruerunt uncinis qui in superhumeralis angulis eminebant. Hec et ante et retro ita conveniebant sibi ut superhumerale et rationale mutuo necterentur, stricta ad balteum et anulis fortius copulata, quos iungebat vitta iacinctina, ne laxa fluerent et a se invicem moverentur, sicut precepit Dominus Moysi. Fecerunt quoque tunicam superhumeralis totam iacinctinam, et capitium in superiori parte contra medium, oramque per gyrum capitii textilem. Deorsum autem ad pedes mala punica ex iacincto purpura vermiculo ac bysso retorta, et tintinnabula de auro mundissimo, que posuerunt inter mala granata in extrema parte tunice per gyrum, tintinnabulum autem et malum punicum, quibus ornatus incedebat pontifex quando ministerio fungebatur, sicut preceperat Dominus Moysi. Fecerunt et tunicas byssinas opere textili Aaron et filiis eius, et mitras cum coronulis suis ex bysso, feminalia quoque linea byssina. Cingulum vero de bysso retorta iacincto purpura ac vermiculo distinctum arte plumaria, sicut preceperat Dominus Moysi. Fecerunt et laminam sacre venerationis de auro purissimo, scripseruntque in ea opere gemmario Sanctum Domini, et strinxerunt eam cum mitra vitta iacinctina, sicut preceperat Dominus Moysi. Perfectum est igitur omne opus tabernaculi et tecti testimonii, feceruntque filii Israel cuncta que preceperat Dominus Moysi. Et obtulerunt tabernaculum et tectum et universam supellectilem, anulos, tabulas, vectes, columpnas ac bases, operimentum de pellibus arietum rubricatis, et aliud operimentum de iacinctinis pellibus, velum, archam, vectes, propitiatorium, mensam cum vasis et propositionis pa

tibus. candelabrum. lucernas et utensilia earum cum oleo. Altare aureum et unguentum. thymiama ex aromatibus. et tentorium in introitu tabernaculi. Altare eneum. reticulum. uectes. et uasa eius omnia. labrum cum basi sua. tentoria atrii. et columpnas cum basibus suis. Tentorium in introitu atrii. funiculosque illius et paxillos. Nichil ex uasis defuit que in ministerium tabernaculi et in tectum federis iussa sunt fieri. Vestes quoque quibus sacerdotes utuntur in sanctuario. aaron scilicet et filii eius. obtulerunt filii israel sicut preceperat dominus. Que postquam moyses cuncta uidit expleta. benedixit eis.

XXXIX

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Mense primo prima die mensis eriges tabernaculum testimonii. et pones in eo archam. dimittesque ante illam uelum et illata mensa. pones super eam que rite precepta sunt. Candelabrum stabit cum lucernis suis. et altare aureum in quo adoletur incensum. coram archa testimonii. Tentorium in introitu tabernaculi pones. et ante illud altare holocausti. Labrum inter altare et tabernaculum. quod implebis aqua. Circumdabisque atrium tentoriis et ingressum eius. et assumpto unctionis oleo. unges tabernaculum cum uasis suis ut sanctificentur. Altare holocausti et omnia uasa eius. labrum cum basi sua. omnia unctionis oleo consecrabis. ut sint sancta sanctorum. Applicabisque aaron et filios eius ad fores tabernaculi testimonii. et lotos aqua indues sanctis uestibus ut ministrent michi. et unctio eorum in sacerdotium proficiat sempiternum. Fecitque moyses omnia que preceperat dominus. Igitur mense primo secundi anni. in prima die mensis collocatum est tabernaculum. Erexitque illud moyses. et posuit tabulas ac bases et uectes. statuitque columnas. et expandit tectum super tabernaculum. imposito desuper operimento sicut dominus preceperat. Posuit et testimonium in archa. subditis infra uectibus. et oraculum desuper. Cumque intulisset archam in tabernaculum. appendit ante eam uelum. ut expleret domini iussionem. Posuit et mensam in tabernaculo testimonii. ad plagam septentrionalem extra uelum. ordinatis coram propositionis panibus sicut preceperat dominus moysi. Posuit et candelabrum in tabernaculo testimonii. e regione mense. in parte australi. Locatisque per ordinem lucernis. iuxta preceptum domini. posuit et altare aureum sub tecto testimonii contra uelum. et adoleuit super eo incensum aromatum. sicut iusserat dominus. Posuit et tentorium in introitu tabernaculi et altare holocausti in uestibulo testimonii. offerens in eo holocaustum et sacrificia. ut dominus imperauit. Labrum quoque statuit inter tabernaculum testimonii et altare. implens illud aqua. Laueruntque moyses et aaron ac filii eius manus suas ac pedes. cum ingrederentur tectum federis. et accederent ad altare sicut preceperat dominus. Erexit et atrium per gyrum tabernaculi et altaris. ducto in introitu eius tentorio. Postquam cuncta perfecta sunt. operuit nubes tabernaculum testimonii. et gloria domini impleuit illud. nec poterat moyses ingredi tectum federis nube operiente omnia. et maiestate domini choruscante. quia nubes cuncta operuerat. Si quando nubes tabernaculum deserebat. proficiscebantur filii israel per turmas suas. Si pendebat desuper: manebant in eodem loco. Nubes quippe domini incubabat per diem tabernaculo. et ignis in nocte. uidentibus populis israel per cunctas mansiones suas.

Explicit exodus. Incipit uagecra quod grece leuiticus dicitur.

I

Vocauit autem moysen. et locutus est ei dominus de tabernaculo testimonii dicens. Loquere filiis israel. et dices ad eos. Homo qui obtulerit ex uobis hostiam domino de pecoribus suis. id est de bobus et ouibus offerens uictimas. si holocaustum fuerit eius oblatio ac de armento: masculum immaculatum offeret ad ostium tabernaculi testimonii. ad placandum sibi dominum. ponetque manus super caput hostie. et acceptabilis erit. atque in expiationem eius proficiens. Immolabitque uitulum coram domino. et offerent filii aaron sacerdotis sanguinem eius fundentes per altaris circuitum. quod est ante ostium tabernaculi. Detractaque pelle hostie. artus in frusta concident. et subicient in altari ignem. strue lignorum ante composita. et membra que cesa sunt desuper ordinantes. caput uidelicet et cuncta que adherent iecori. intestinis et pedibus lotis aqua. Adolebitque ea sacerdos super altare: in holocaustum et suauem odorem domino. Quod si de pecoribus oblatio est. de ouibus siue de capris holocaustum. anniculum et absque macula offeret. immolabitque

ad latus altaris quod respicit ad aquilonem coram domino. Sanguinem vero illius fundent super
altare filii aaron per circuitum. dividentque membra. caput et omnia que adherent iecori. et impo-
nent super ligna quibus subiciendus est ignis. Intestina vero et pedes lavabunt aqua. et oblata
omnia adolebit sacerdos super altare in holocaustum et odorem suavissimum domino. Sin autem de
avibus holocausti oblatio fuerit domino de turturibus et pullis columbe. offeret eam sacerdos
ad altare. et retorto ad collum capite. ac rupto vulneris loco. decurrere faciet sanguinem super
crepidinem altaris. Vesiculam vero gutturis et plumas proiciet prope altare ad orientalem pla-
gam in loco in quo cineres effundi solent. Confringetque ascellas eius et non secabit. nec ferro
dividet eam et adolebit super altare lignis igne supposito. holocaustum est et oblatio sua-
vissimi odoris domino. Anima cum obtulerit oblationem sacrificii domino. simila erit eius oblatio.

II

fundetque super eam oleum et ponet thus. ac deferet ad filios aaron sacerdotis. Quorum
unus tollet pugillum plenum simile et olei ac totum thus. et ponet memoriale super alta-
re in odorem suavissimum domino. Quod autem reliquum fuerit de sacrificio erit aaron et fili-
orum eius. sanctum sanctorum de oblationibus domini. Cum autem obtuleris sacrificium coctum in clibano de si-
mila. panes scilicet absque fermento conspersos oleo. et lagana azima oleo lita. Si obla-
tio tua fuerit de sartagine. simile consperse oleo et absque fermento. divides eam minuta-
tim. et desuper fundes oleum. Sin autem de craticula fuerit sacrificium. eque simila oleo conspe-
getur. quam offerens domino trades manibus sacerdotis. Qui cum obtulerit eam tollet me-
moriale de sacrificio. et adolebit super altare in odorem suavitatis domino. Quicquid autem
reliquum est erit aaron et filiorum eius sanctum sanctorum de oblationibus domini. Omnis oblatio que of-
fertur domino absque fermento fiet. nec quicquam fermenti ac mellis adolebitur in sacri-
ficio domini. Primicias autem eorum tantum offeretis et munera. super altare vero non ponentur in odore
suavitatis. Quicquid obtuleris sacrificii sale condies. nec auferes sal federis dei tui de sa-
crificio tuo. In omni oblatione offeres sal. Sin autem obtuleris munus primarum frugum tuarum
domino de spicis adhuc virentibus. torrebis eas igni. et confringes in morem farris. et sic
offeres primicias tuas domino. fundens super eas oleum et thus imponens. quia oblatio domini
est. De qua adolebit sacerdos in memoriam muneris partem farris fracti. et olei.
ac totum thus. Quod si hostia pacificorum fuerit eius oblatio. et de bobus voluerit offerre

III

marem sive feminam. immaculata offeret coram domino. ponetque manum super caput vi-
ctime sue. que immolabitur in introitu tabernaculi. fundentque filii aaron sacerdotis san-
guinem per circuitum altaris. et offerent de hostia pacificorum in oblationem domino. adi-
pem qui operit vitalia. et quicquid pinguedinis intrinsecus est. duos renes cum adipe
quo teguntur ilia. et reticulum iecoris cum renunculis. adolebuntque ea super altare in ho-
locaustum. lignis igne supposito. in oblationem suavissimi odoris domino. Si vero de ovibus
fuerit eius oblatio. et pacificorum hostia. sive masculum sive feminam obtulerit. immaculata
erunt. Si agnum obtulerit coram domino. ponet manum super caput victime sue.
que immolabitur in vestibulo tabernaculi testimonii. fundentque filii aaron sangui-
nem eius per altaris circuitum. et offerent de pacificorum hostia sacrificium domino. adipem et
caudam totam cum renibus. et pinguedinem que operit ventrem. atque universa vitalia. et utrumque
renunculum cum adipe qui est iuxta ilia. reticulumque iecoris cum renunculis. et adolebit
ea sacerdos super altare in pabulum ignis et oblationis domini. Si capra fuerit eius oblatio
et obtulerit eam domino. ponet manum suam super caput eius. immolabitque eam in introitu ta-
bernaculi testimonii. et fundent filii aaron sanguinem eius super altaris circuitum.
tollentque ex ea in pastum ignis dominici. adipem qui operit ventrem. et qui tegit
universa vitalia. duos renunculos cum reticulo. quod est super eos iuxta ilia. et arvi-
nam iecoris cum renunculis. adolebitque ea sacerdos super altare in alimoniam ignis
et suavissimi odoris. Omnis adeps domini erit iure perpetuo in generationibus et cunctis
habitaculis vestris. nec adipem nec sanguinem omnino comedetis. Locutusque est dominus ad

IIII

moysen dicens. Loquere filiis israel. Anima cum peccaverit per ignorantiam. et de

universis mandatis domini que precepit ut non fierent, et quippiam fecerit: si sacerdos qui est
unctus peccaverit delinquere faciens populum, offeret pro peccato suo vitulum inmaculatum domino.
et adducet illum ad ostium tabernaculi testimonii coram domino, ponetque manum super caput
eius, et immolabit eum domino. Hauriet quoque de sanguine vituli: inferens illud in tabernaculum testi-
monii. Cumque intinxerit digitum in sanguine, asperget eum septies contra velum sanctua-
rii coram domino. ponetque de eodem sanguine super cornua altaris thymiamatis gratissimi
domino, quod est in tabernaculo testimonii. Omnem autem reliquum sanguinem fundet in basim
altaris holocausti, in introitu tabernaculi. et adipem vituli offeret pro peccato, tam eum qui
operit vitalia, quam omnia que intrinsecus sunt, duos renunculos et reticulum quod est super
eos iuxta ilia, et adipem iecoris cum renunculis, sicut offertur de vitulo hostie pacifi-
corum. et adolebit ea super altare holocausti. Pellem vero et omnes carnes cum capite et pedibus et
intestinis et fimo et reliquo corpore, efferet extra castra in locum mundum, ubi cineres ef-
fundi solent: incendetque ea super struem lignorum que in loco effusorum cinerum crema-
buntur. Quod si omnis turba israel ignoraverit, et per imperitiam fecerit quod contra mandatum
domini est, et postea intellexerit peccatum suum, offeret vitulum pro peccato. adducetque eum ad ostium
tabernaculi, et ponent seniores populi manus super caput eius coram domino. Immolatoque vitulo
in conspectu domini, inferet sacerdos qui unctus est de sanguine eius in tabernaculum testi-
monii, tincto digito aspergens septies contra velum. ponetque de eodem sanguine
in cornibus altaris quod est coram domino: in tabernaculo testimonii. Reliquum autem sangui-
nem fundet iuxta basim altaris holocaustorum, quod est in ostio tabernaculi testimonii.
omnemque eius adipem tollet, et adolebit super altare: sic faciens et de hoc vitulo quomodo fecit
et prius, et rogante pro eis sacerdote, propitius erit dominus. Ipsum autem vitulum efferet extra ca-
stra, atque comburet sicut et priorem vitulum, quia pro peccato est multitudinis. Si peccaverit prin-
ceps et fecerit unum e pluribus per ignorantiam quod domini lege prohibetur, et postea intellexe-
rit peccatum suum, offeret hostiam domino, hircum de capris inmaculatum. ponetque manum suam
super caput eius. Cumque immolaverit eum in loco ubi solet mactari holocaustum coram
domino, quia pro peccato est: tinguet sacerdos digitum in sanguine hostie pro peccato, tangens cor-
nua altaris holocausti: et reliquum fundens ad basim eius. Adipem vero adolebit super, sicut
in victimis pacificorum fieri solet: rogabitque pro eo et pro peccato eius, ac dimittetur ei. Quod
si peccaverit anima per ignorantiam de populo terre, ut faciat quicquam ex his que domini
lege prohibentur, atque delinquat, et cognoverit peccatum suum, offeret capram inmacula-
tam. ponetque manum super caput hostie, que pro peccato est, et immolabit eam in loco holo-
causti. Tolletque sacerdos de sanguine in digito suo, et tangens cornua altaris holo-
causti, reliquum fundet ad basim eius. Omnem autem auferens adipem sicut auferri solet
de victimis pacificorum, adolebit super altare in odorem suavitatis domino. rogabitque pro
eo, et dimittetur ei. Sin autem de pecoribus obtulerit victimam pro peccato, ovem scilicet inma-
culatam, ponet manum super caput eius, et immolabit eam in loco, ubi solent holocausto-
rum cedi hostie. sumetque sacerdos de sanguine eius in digito suo, et tangens cor-
nua altaris holocausti, reliquum fundet ad basim eius. Omnem quoque auferens adipem,
sicut auferri solet adeps arietis, qui immolatur pro pacificis, et cremabit super altare in
incensum domini. rogabitque pro eo et pro peccato eius, et dimittetur illi.

V

Si peccaverit anima
et audierit vocem adiurantis, testisque fuit quod aut ipse vidit aut conscius est, nisi indica-
verit portabit iniquitatem suam. Anima que tetigerit aliquid inmundum, sive quod occisum a
bestia est, aut per se mortuum, vel quodlibet aliud reptile, et oblita fuerit inmunditie sue,
rea est et deliquit. Et si tetigerit quicquam de inmunditia hominis, iuxta omnem impu-
ritatem qua pollui solet, oblitaque cognoverit postea: subiacebit delicto. Anima que iura-
verit et protulerit labiis suis, ut vel male quid faceret vel bene, et idipsum iuramento et
sermone firmaverit, oblitaque postea intellexerit delictum suum, agat penitentiam pro peccato,
et offerat agnam de gregibus sive capram, orabitque pro eo sacerdos et pro peccato eius. Sin autem

n potuerit offerre pecudem, offerat duos turtures vel duos pullos columbarum domino, unum
pro peccato et alterum in holocaustum, dabitque eos sacerdoti. Qui primum offerens pro peccato, re
torquebit caput eius ad pennulas, ita ut collo hereat et non penitus abrumpatur. Et asperget de
sanguine eius parietem altaris. Quicquid autem reliquum fuerit, faciet distillare ad fundamentum
eius, quia pro peccato est. Alterum vero adolebit in holocaustum ut fieri solet. Rogabitque pro eo sacerdos
et pro peccato eius, et dimittetur ei. Quod si non quiverit manus eius offerre duos turtures vel duos
pullos columbe, offeret pro peccato similam partem ephi decimam. Non mittet in eam oleum, nec
thuris aliquid imponet, quia pro peccato est. Tradetque eam sacerdoti. Qui plenum ex ea pu
gillum hauriens cremabit super altare in monimentum eius qui obtulit, rogans pro illo et expi
ans. Reliquam vero partem ipse habebit in munere. Locutus est dominus ad moysen dicens. Anima si
prevaricans cerimonias per errorem in hiis que domino sunt sanctificata peccaverit, offeret pro deli
cto suo arietem immaculatum de gregibus, qui emi potest duobus siclis iuxta pondus sanctua
rii. Ipsumque quod intulit dampni restituet, et quintam partem ponet supra, tradens sacerdo
ti. Qui rogabit pro eo offerens arietem, et dimittetur ei. Anima si peccaverit per igno
rantiam feceritque unum ex hiis que domini lege prohibentur, et peccati rea intellexerit iniqui
tatem suam, offeret arietem immaculatum de gregibus sacerdoti, iuxta mensuram estimationemque
peccati. Qui orabit pro eo quod nesciens fecerit, et dimittetur ei, quia per errorem deliquit in dominum.
Locutus est dominus ad moysen dicens. Anima que peccaverit et contempto domino negaverit
depositum proximo suo, quod fidei eius creditum fuerat, vel vi aliquid extorserit aut calumpni
am fecerit, sive rem perditam invenerit et inficians insuper peieraverit, et quodlibet aliud ex
pluribus fecerit in quibus peccare solent homines, convicta delicti reddet omnia que per
fraudem voluit retinere integra, et quintam insuper partem domino cui dampnum intulerat.
Pro peccato autem suo offeret arietem immaculatum de grege et dabit eum sacerdoti iuxta estimatio
nem mensuramque delicti. Qui rogabit pro eo coram domino, et dimittetur illi pro singulis que faciendo
peccavit. Locutus est dominus ad moysen dicens. Precipe aaron et filiis eius. Hec est

VI

lex holocausti. Cremabitur in altari tota nocte usque mane. Ignis ex eodem altari erit.
Vestietur sacerdos tunica et feminalibus lineis, tolletque cineres quos vorans ignis exussit
et ponens iuxta altare spoliabitur prioribus vestimentis, indutusque aliis efferet eos extra castra
et in loco mundissimo usque ad favillam consumi faciet. Ignis autem in altari semper arde
bit, quem nutriet sacerdos subiciens ligna mane per singulos dies. Et imposito holocausto
desuper adolebit adipes pacificorum. Ignis est iste perpetuus qui numquam deficiet in altari.
Hec est lex sacrificii et libamentorum que offerent filii aaron coram domino et coram altari.
Tollet sacerdos pugillum simile que conspersa est oleo, et totum thus quod super similam posi
tum est, adolebitque illud in altari in monimentum odoris suavissimi domino. Reliquam autem
partem simile comedet aaron et filii eius absque fermento, et comedet in loco sancto taber
naculi. Ideo autem non fermentabitur quia in domini partem eius offertur incensum. Sanctum sanctorum erit, si
cut pro peccato atque delicto. Mares tantum stirpis aaron comedent illud. Legitimum ac sempi
ternum est in generationibus vestris de sacrificiis domini. Omnis qui tetigerit illa sanctificabitur.
Et locutus est dominus ad moysen dicens. Hec est oblatio aaron et filiorum eius quam offer
re debent domino in die unctionis sue. Decimam partem ephi offerent simile in sacrificio sem
piterno, medium eius mane et medium eius vespere. Que in sartagine oleo conspersa frigetur.
Offeret autem eam calidam in odorem suavissimum domino sacerdos qui patri iure successe
rit, et tota cremabitur in altari. Omne enim sacrificium sacerdotum igne consumetur, nec
quisquam comedet ex eo. Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere aaron et filiis
eius. Ista est lex hostie pro peccato. In loco ubi offertur holocaustum immolabitur coram do
mino. Sanctum sanctorum est. Sacerdos qui offert comedet eam in loco sancto in atrio taberna
culi. Quicquid tetigerit carnes eius sanctificabitur. Si de sanguine illius vestis fuerit
aspersa, lavabitur in loco sancto. Vas autem fictile in quo cocta est confringetur. Quod si vas
eneum fuerit, defricabitur et lavabitur aqua. Omnis masculus de genere sacer

docalis vescetur carnibus eius quia sanctum sanctorum est. Hostia enim que ceditur pro peccato cuius sanguis
infertur in tabernaculum testimonii ad expiandum in sanctuario non comedetur sed combu
retur igni. Hec quoque est lex hostie pro delicto. Sancta sanctorum est. Idcirco ubi immolabitur holocau
stum: mactabitur et victima pro delicto. sanguis eius per gyrum fundetur altaris. Offe
rent ex eo caudam et adipem qui operit vitalia. duos renunculos et pinguedinem que iux
ta ilia est. reticulumque iecoris cum renunculis. et adolebit ea sacerdos super altare. incensum
est domini pro delicto. Omnis masculus de sacerdotali genere. in loco sancto vescetur his carnibus
quia sanctum sanctorum est. Sicut pro peccato offertur hostia: ita et pro delicto. utriusque hostie lex
una erit. et ad sacerdotem qui eam obtulerit pertinebit. Sacerdos qui offert holocausti vi
ctimam habebit pellem eius. et omne sacrificium simile quod coquitur in clibano. et quic
quid in craticula vel in sartagine preparatur. eius erit sacerdotis a quo offertur. sive o
leo conspersa sive arida fuerint cunctis filiis aaron. equa mensura per singulos dividetur.

VII

Hec est lex hostie pacificorum que offertur domino. Si pro gratiarum actione fuerit oblatio offe
rent panes absque fermento conspersos oleo et lagana azima uncta oleo. coctamque si
milam. et collyridas olei admixtione conspersas. panes quoque fermentatos. cum hostia gra
tiarum que immolatur pro pacificis. Ex quibus unus pro primitiis offeretur domino. et erit sacerdo
tis qui fundet hostie sanguinem. cuius carnes eadem comedentur die. nec remanebit
ex eis quicquam usque mane. Si voto vel sponte quisquam obtulerit hostiam. eadem simi
liter edetur die. Sed et si quid in crastinum remanserit: vesci licitum est. Quicquid autem
tercius invenerit dies: ignis absumet. Si quis de carnibus victime pacificorum die tercio
comederit. irrita fiet oblatio. nec proderit offerenti. quin potius quecumque anima tali se edu
lio contaminaverit: prevaricationis rea erit. Caro que aliquid tetigerit immundum. non come
detur: sed comburetur igne. Qui fuerit mundus: vescetur ex ea. Anima polluta
que ederit hostie pacificorum. que oblata est domino: peribit de populis suis. Et que tetigerit immundi
ciam hominis vel iumenti. sive omnis rei que polluere potest. et comederit de huiuscemodi car
nibus. interibit de populis suis. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Adi
pem bovis et ovis et capre non comedetis. Adipem cadaveris morticini. et eius animalis quod
a bestia captum est. habebitis in usus varios. Si quis adipem qui offerri debet in
incensum domini comederit. peribit de populo suo. Sanguinem quoque omnis animalis. non sume
tis in cibum. tam de avibus quam de pecoribus. Omnis anima que ederit sanguinem: peribit de
populis suis. Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Qui offert victi
mam pacificorum domino. offerat simul et sacrificium id est libamenta eius. Tenebit mani
bus adipem hostie et pectusculum. Cumque ambo oblata domino consecraverit: tradet sacer
doti. qui adolebit adipem super altare. Pectusculum autem erit aaron et filiorum eius. armus
quoque dexter de pacificorum hostiis: cedet in primitias sacerdotis. Qui obtulerit sanguinem et
adipem filiorum aaron. ipse habebit et armum dextrum in portione sua. Pectusculum enim
elationis et armum separationis. tuli a filiis israel. de hostiis eorum pacificis. et dedi aa
ron sacerdoti ac filiis eius lege perpetua ab omni populo israel. Hec est unctio aaron
et filiorum eius in ceremoniis domini. die qua obtulit eos moyses ut sacerdotio funge
rentur. et que precepit eis dari dominus a filiis israel. religione perpetua in generationibus
suis. Ista est lex holocausti et sacrificii pro peccato atque delicto et pro consecratione et pa
cificorum victimis. quas constituit dominus moysi in monte synai. quando mandavit fi
liis israel ut offerrent oblationes suas domino in deserto synai.

VIII

Locutus est dominus ad
moysen dicens. Tolle aaron cum filiis suis. vestes eorum et oleum unctionis. vitu
lum pro peccato. duos arietes. canistrum cum azimis. et congregabis omnem cetum
ad ostium tabernaculi. Fecit moyses ut dominus imperavit. congregataque omni turba
ante fores tabernaculi. Iste est sermo quem iussit dominus fieri. Statimque obtulit aaron et fi
lios eius. Cumque lavisset eos vestivit pontificem subucula linea. accingens
eum balteo. et induens tunica iacinctina: et superhumerale imposuit. Quod astrin

gemma et veritate. Cydarim quoque texit caput. et super
eam contra frontem posuit laminam auream. consecratam in sanctificatione. sicut preceperat
ei dominus. Tulit et unctionis oleum. quo linivit tabernaculum cum omni supellectili sua.
Cumque sanctificans aspersisset altare septem vicibus. unxit illud et omnia vasa eius. labrumque
cum basi sua sanctificavit oleo. Quod fundens super caput aaron. unxit eum et consecra-
vit. Filios quoque eius oblatos vestivit tunicis lineis. et cinxit balteo. imposuitque mitras.
ut iusserat dominus. Obtulit et vitulum pro peccato. Cumque super caput eius posuissent aaron et fi-
lii eius manus suas. immolavit eum hauriens sanguinem. et tincto digito tetigit cor-
nua altaris per gyrum. Quo expiato et sanctificato. fudit reliquum sanguinem ad fundamen-
ta eius. Adipem vero qui erat super vitalia. et reticulum iecoris. duosque renunculos cum
arvinulis suis adolevit super altare. vitulum cum pelle carnibus et fimo. cremans extra
castra. sicut preceperat dominus. Obtulit et arietem in holocaustum. Super cuius caput cum po-
suissent aaron et filii eius manus suas. immolavit eum. et fudit sanguinem eius super alta-
re per circuitum. Ipsumque arietem in frusta concidens. caput eius et artus et adipem adole-
vit igni. lotis prius intestinis et pedibus. totumque simul arietem incendit super altare
eo quod esset holocaustum suavissimi odoris domino. sicut preceperat ei. Obtulit et arietem se-
cundum in consecratione sacerdotum. posueruntque super caput illius aaron et filii eius
manus suas. Quem cum immolasset moyses. sumens de sanguine. tetigit extremum dex-
tere auricule aaron. et pollicem manus eius dextere. similiter et pedis. Obtulit et
filios aaron. Cumque de sanguine arietis immolati tetigisset extremum auricule sin-
gulorum dextere. et pollices manus ac pedis dextri. reliquum fudit super altare per circuitum.
Adipem vero et caudam. et omnem pinguedinem que operit intestina. reticulumque iecoris.
et duos renes cum adipibus suis. et armum dextrum separavit. Tollens autem de canistro azi-
morum quod erat coram domino. panem absque fermento. et collyridam conspersam oleo. laga-
numque. posuit super adipes. et armum dextrum tradens simul omnia. aaron et filiis
eius. Qui postquam levaverunt ea coram domino. rursum suscepta de manibus eorum adolevit super
altare holocausti. eo quod consecrationis esset oblatio. in odorem suavitatis sacrificii domino.
Tulit et pectusculum elevans illud coram domino. de ariete consecrationis in partem suam sicut
preceperat ei dominus. Assumensque unguentum et sanguinem que erant in altari. aspersit super aaron
et vestimenta eius. et super filios illius et ac vestes eorum. Cumque sanctificasset eos in vestitu suo.
precepit eis dicens. Coquite carnes ante fores tabernaculi. et ibi comedite eas. Panes quoque
consecrationis edite qui positi sunt in canistro. sicut precepit michi dominus dicens. aaron et fi-
lii eius comedent eos. Quicquid autem reliquum fuerit de carne et panibus. ignis absumet. De
ostio quoque tabernaculi non exibitis. septem diebus. usque ad diem quo complebitur tempus consecra-
tionis vestre. Septem enim diebus finitur consecratio. sicut et in presentiarum factum est. ut
ritus sacrificii compleretur. Die ac nocte manebitis in tabernaculo. observantes custo-
dias domini ne moriamini. Sic enim michi preceptum est. Feceruntque aaron et filii eius cuncta
que locutus est dominus per manum moysi. Facta autem octava die vocavit moyses aaron et
filios eius ac maiores natu israel. dixitque ad aaron. Tolle de armento vitulum pro peccato. et
arietem in holocaustum. utrumque immaculatos. et offer illos coram domino. Et ad filios israel lo-
queris. Tollite hyrcum pro peccato et vitulum. atque agnum anniculum et sine macula in holo-
caustum. bovem et arietem pro pacificis. et immolate eos coram domino. in sacrificio singulorum.
similam oleo conspersam offerentes. hodie enim dominus apparebit vobis. Tulerunt ergo cun-
cta que iusserat dominus ad ostium tabernaculi. Ubi cum omnis staret multitudo ait moyses.
Iste est sermo quem precepit dominus. facite et apparebit vobis gloria eius. Dixitque et aaron. Ac-
cede ad altare. et immola pro peccato tuo. Offer holocaustum. et deprecare pro te et pro populo. Cumque
mactaveris hostiam populi. ora pro eo sicut precepit dominus. Statimque aaron accedens ad alta-
re. immolavit vitulum pro peccato suo. Cuius sanguinem obtulerunt ei filii sui. in quo tinguens di-
gitum suum. tetigit cornua altaris. et fudit residuum ad basem eius. Adipemque et re-

IX

renunculos ac reticulum iecoris quae sunt pro peccato. adolevit super altare sicut praeceperat
dominus mosi. Carnes vero et pellem eius extra castra combussit igni. Immolavit et holocausti
victimam. obtuleruntque filii sui sanguinem eius. quem fudit per altaris circuitum. Ipsam
etiam hostiam in frusta concisam. cum capite et membris singulis obtulerunt. Et omnia super al
tare cremavit igni. lotis prius aqua intestinis et pedibus. Et pro peccato populi offerens mactavit
hircum. expiatoque altari fecit holocaustum. addens in sacrificium libamenta quae pariter
offeruntur. et adolens ea super altare. absque caerimoniis holocausti matutini. Immolavit
et bovem atque arietem. hostias pacificas populi. obtuleruntque ei filii sui sanguinem quem fu
dit super altare in circuitu. Adipes autem bovis et caudam arietis. renunculosque cum adipibus
suis et reticulum iecoris posuerunt super pectora. Cumque cremati essent adipes in altari
pectora eorum et armos dextros separavit. aaron elevans coram domino. sicut praeceperat moyses.
Et extendens manum ad populum benedixit eis. Sicque completis hostiis pro peccato in holocaustis
et pacificis. descendit. Ingressi autem moyses et aaron tabernaculum testimonii. et deinceps egres
si benedixerunt populo. apparuitque gloria domini omni multitudini. Et ecce ignis egressus a
domino. devoravit holocaustum et adipem qui erat super altare. Quod cum vidissent turbae:
laudaverunt dominum ruentes in facies suas.

X

Arreptisque nadab et abiu filii aaron thu
ribulis. posuerunt ignem et incensum desuper. offerentes coram domino ignem alienum quod
eis praeceptum non erat. Egressusque ignis a domino devoravit eos: et mortui sunt coram domino.
Dixitque moyses ad aaron. Hoc est quod locutus est dominus. Sanctificabor in his qui appro
pinquant mihi. et in conspectu omnis populi glorificabor. Quod audiens tacuit aaron. Vocatis
autem moyses misahel et elisaphan filiis ozihel patrui aaron. ait ad eos. Ite et tollite fratres
vestros de conspectu sanctuarii. et asportate extra castra. Confestimque pergentes. tulerunt eos si
cut iacebant vestitos tunicis lineis. et eiecerunt foras ut sibi fuerat imperatum. Locutus
est moyses ad aaron et ad eleazar atque ythamar filios eius. Capita vestra nolite nudare
et vestimenta nolite scindere. ne forte moriamini. et super omnem coetum oriatur indignatio.
Fratres vestri et omnis domus israhel: plangant incendium quod dominus suscitavit. vos autem non egredi
mini fores tabernaculi. alioquin peribitis. Oleum quippe sanctae unctionis est super vos. Qui
fecerunt omnia iuxta praeceptum moysi. Dixit quoque dominus ad aaron. Vinum et omne quod inebria
re potest. non bibetis tu et filii tui. quando intratis tabernaculum testimonii ne moriamini quia prae
ceptum est sempiternum in generationes vestras. et ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum et pro
phanum. inter pollutum et mundum. doceatisque filios israhel omnia legitima mea quae locutus
sum ad eos per manum moysi. Locutusque est moyses ad aaron et ad eleazar atque ythamar
filios eius qui residui erant. Tollite sacrificium quod remansit de oblatione domini. et come
dite illud absque fermento iuxta altare: quia sanctum sanctorum est. Comedetis autem in loco sancto quod da
tum est tibi et filiis tuis de oblationibus domini. sicut praeceptum est mihi. Pectusculum quoque quod oblatum
est. et armum qui separatus est edetis. in loco mundissimo tu et filii tui ac filiae tuae tecum.
Tibi enim ac liberis tuis. reposita sunt de hostiis salutaribus filiorum israhel. eo quod armum et
pectus et adipes qui cremantur in altari. elevaverunt coram domino. et pertineant ad te et ad
filios tuos. lege perpetua sicut praecepit dominus. Inter haec hircum qui oblatus fuerat pro peccato.
cum quaereret moyses: exustum repperit. Iratusque contra eleazar et contra ythamar filios
aaron qui remanserant: ait. Cur non comedistis hostiam pro peccato in loco sancto. quae sancta sanctorum est
et data vobis ut portetis iniquitatem multitudinis. et rogetis pro ea in conspectu domini. prae
sertim cum de sanguine illius non sit illatum intra sancta. et comedere eam debuistis in
sanctuario sicut praeceptum est mihi. Respondit aaron. Oblata est hodie victima pro peccato.
et holocaustum coram domino: mihi autem accidit quod vides. Quomodo potui comedere eam. aut pla
cere domino in caerimoniis mente lugubri? Quod cum audisset moyses: recepit satisfactio
nem.

XI

Custodite omnia quae scripsi vobis ut sim deus vester.

Locutus est dominus ad moysen et aaron dicens. Dicite filiis israhel. Haec sunt animalia
quae comedere debetis. de cunctis animantibus terrae. Omne quod habet divisam ungulam et rumi
nat in pecoribus comedetis. Quicquid autem ruminat quidem. et habet ungulam sed non dividit eam.

sicut camelus et cetera non comedetis illud et inter inmunda reputabitis. Cyrogryllus qui ru-
minat ungulamque non dividit: inmundus est. Lepus quoque nam et ipse ruminat. sed ungulam non divi-
dit. et sus qui cum ungulam dividat non ruminat. Horum carnibus non vescemini nec cadavera
contingetis quia inmunda sunt vobis. Hec sunt que gignuntur in aquis et quibus vesci licitum
est. Omne quod habet pinnulas et squamas tam in mari quam in fluminibus et stagnis comede-
tis. Quicquid autem pinnulas et squamas non habet. eorum que in aquis moventur et vivunt. abhomi-
nabile vobis et execrandum erit. carnes eorum non comedetis. et morticina vitabitis. Cuncta que
non habent pinnulas et squamas in aquis polluta erunt. Hec sunt que de avibus comede-
re non debetis. et vitanda sunt vobis. Aquilam et gryphen et alietum. milvum ac vulturem iuxta genus
suum. et omne corvini generis in similitudinem suam. Strutionem et noctuam et larum.
et accipitrem iuxta genus suum. bubonem et mergulum et ibin. cygnum et onocrotalum et por-
phyrionem. et herodionem et charadryon. iuxta genus suum. hupupam quoque et vespertilionem.
Omne de volucribus quod graditur super quatuor pedes: abhominabile erit vobis. Quicquid autem
ambulat quidem super quatuor pedes. sed habet longiora retro crura per que salit super terram. come-
dere debetis ut est bruchus in genere suo et achacus atque ophiomachus. ac locusta: singula
iuxta genus suum. Quicquid autem ex volucribus quatuor tantum habet pedes. execrabile erit vobis.
et quicumque eorum morticina tetigerit. polluetur: et erit inmundus usque ad vesperum. Et si
necesse fuerit ut portet quippiam horum mortuum. lavabit vestimenta sua. et inmundus erit
usque ad solis occasum. Omne animal quod habet quidem ungulam. sed non dividit eam nec rumi-
nat inmundum erit. et quicquid tetigerit illud contaminabitur. Quod ambulat super manus ex cun-
ctis animantibus que incedunt quadrupedia inmundum erit. qui tetigerit morticina eorum pollue-
tur usque ad vesperum. et qui portaverit huiuscemodi cadavera lavabit vestimenta sua et inmundus
erit usque ad vesperum. quia omnia hec inmunda sunt vobis. Hec quoque inter polluta reputabuntur.
de hiis que moventur in terra. Mustela et mus et cocodryllus. singula iuxta genus suum.
Mygale et chameleon. et stellio et lacerta et talpa: omnia hec inmunda sunt. Qui tetigerit
morticina eorum: inmundus erit usque ad vesperum. Et super quod ceciderit quicquam de mortici-
nis eorum polluetur: tam vas ligneum et vestimentum quam pelles et cilicia. et in quocumque
fit opus: tinguentur aqua. et polluta erunt usque ad vesperum: et sic postea mundabuntur. Vas autem
fictile in quod horum quicquam intro ceciderit polluetur. et idcirco frangendum est. Omnis cibus quem co-
meditis si fusa fuerit super eum aqua. inmundus erit. Et omne liquens quod bibitur de universo
vase: inmundum erit. Et quicquid de morticinis huiuscemodi ceciderit super illud. inmundum
erit. sive clibani sive cythropodes destruentur: et inmundi erunt. Fontes vero et cisterne et
omnis aquarum congregatio munda erit. Qui morticinum eorum tetigerit polluetur. Si ceci-
derit super sementem: non polluet eam. Si quis autem quippiam aqua sementem perfuderit. et postea
morticinis tacta fuerit illico polluetur. Si mortuum fuerit animal quod licet vobis comedere. qui
cadaver eius tetigerit inmundus erit usque ad vesperum. Et qui comederit ex eo quippiam sive por-
taverit. lavabit vestimenta sua: et inmundus erit usque ad vesperum. Omne quod reptat
super terram abhominabile erit vobis nec assumetur in cibum. Quicquid super pectus quadrupes gra-
ditur: et multos habet pedes. sive per humum trahitur non comedetis. quia abhominabile est. Noli-
te contaminare animas vestras nec tangatis quicquam eorum ne inmundi sitis. ego enim sum dominus
deus vester. Sancti estote: quia ego sanctus sum. Ne polluatis animas vestras in omni reptili quod
movetur in terra. ego enim sum dominus qui eduxi vos de terra egypti. ut essem vobis in deum. Sancti
eritis. quia et ego sanctus sum. Ista est lex animantium et volucrum. et omnis anime viventis
que movetur in aqua. et reptat in terra ut differentias noveritis mundi et inmundi. et sci-
atis quid comedere et quid respuere debeatis.

XII

Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere
filiis israel et dices ad eos. Mulier si suscepto semine pepererit masculum inmunda erit
septem diebus. iuxta dies separationis menstrue. et die octavo circumcidetur infantulus. ipsa vero
triginta et tribus diebus manebit in sanguine purificationis sue. Omne sanctum non tanget nec
ingredietur sanctuarium donec impleantur dies purgationis eius. Sin autem pepererit

feminam. inmunda erit duabus ebdomadibus iuxta ritum fluxus menstrui. et sexaginta
et sex diebus manebit in sanguine purificationis sue. Cumque expleti fuerint dies puri
ficationis eius. pro filio sive pro filia. deferet agnum anniculum in holocaustum. et pullum
columbe sive turturem pro peccato. ad ostium tabernaculi testimonii. et tradet sacerdoti.
Qui offeret illa coram domino. et rogabit pro ea. et sic mundabitur a profluvio sanguinis sui. Ista
est lex parientis masculum et feminam. Quod si non invenerit manus eius. nec potuerit offerre ag
num. sumet duos turtures vel duos pullos columbe. unum in holocaustum. et alterum pro peccato.
Orabitque pro ea sacerdos. et sic mundabitur.

XIII

Locutus est dominus ad moysen et aaron dicens.
Homo in cuius carne et cute ortus fuerit diversus color sive pustula aut quasi lucens quippiam
id est plaga lepre. adducetur ad aaron sacerdotem. vel ad unum quemlibet filiorum eius. Qui
cum viderit lepram in cute. et pilos in album mutatos colorem. ipsamque speciem lepre humilio
rem cute et carne reliqua. plaga lepre est. et ad arbitrium eius separabitur. Sin autem lucens
fuerit candor in cute. nec humilior carne reliqua. et pili coloris pristini. recludet eum
sacerdos septem diebus. et considerabit die septimo. Et siquidem lepra ultra non creverit. nec trans
ierit in cute priores terminos. rursum includet eum septem diebus aliis. et die septimo con
templabitur. Si obscurior fuerit lepra. et non creverit in cute. mundabit eum quia scabies est.
lavabitque homo vestimenta sua. et mundus erit. Quod si postquam a sacerdote visus est. et redditus est
munditie. iterum lepra creverit. adducetur ad eum. et inmunditie condempnabitur. Plaga
lepre si fuerit in homine. adducetur ad sacerdotem. et videbit eum. Cumque color albus in
cute fuerit. et capillorum mutaverit aspectum. ipsa quoque caro viva apparuerit. lepra vetustissi
ma iudicabitur. atque inolita cuti. Contaminabit itaque eum sacerdos. et non recludet. quia
perspicue inmunditia est. Sin autem effloruerit discurrens lepra in cute. et operuerit omnem car
nem. a capite usque ad pedes. quicquid sub aspectu oculorum cadit. considerabit eum sacerdos. et
teneri lepra mundissima iudicabit. eo quod omnis in candorem versa sit. et ideo homo
mundus erit. Quando vero caro vivens in eo apparuerit. tunc sacerdotis iudicio polluetur. et inter
inmundos reputabitur. Caro enim viva si lepra aspergatur. inmunda est. Quod si rursum
versa fuerit in alborem. et totum hominem operuerit. considerabit eum sacerdos. et mundum
esse decernet. Caro et cutis in qua ulcus natum est et sanatum. et in loco ulceris cicatrix
apparuerit alba sive subrufa. adducetur homo ad sacerdotem. Qui cum viderit locum lepre
humiliorem carne reliqua. et pilos versos in candorem. contaminabit eum. plaga enim lepre
orta est in ulcere. Quod si pilus est coloris pristini. et cicatrix subobscura. et vicina carne
humilior non est. recludet eum septem diebus. Et siquidem creverit. adiudicabit eum lepre.
Sin autem steterit in loco suo ulceris est cicatrix. et homo mundus erit. Caro et cutis quam ignis exusse
rit. et sanata albam sive rufam habuerit cicatricem. considerabit eam sacerdos. et ecce versa
est in alborem. et locus eius reliqua cute humilior. contaminabit eum quia plaga lepre in cica
trice orta est. Quod si pilorum color non fuerit inmutatus. nec humilior plaga carne reliqua. et ipsa
lepre species fuerit subobscura. recludet eum septem diebus. et die septimo contemplabitur.
Si creverit in cute lepra. contaminabit eum. Sin autem in loco suo candor steterit. non satis
clarus. plaga combustionis est. et iccirco mundabitur. quia cicatrix est combustionis. Vir sive
mulier in cuius capite vel barba germinaverit lepra. videbit eos sacerdos. Et siquidem
humilior fuerit locus carne reliqua. et capillus flavus solitoque subtilior. contamina
bit eos sacerdos. quia lepra capitis ac barbe est. Sin autem viderit locum macule equalem re
lique carni. et capillum nigrum. recludet eum septem diebus. et die septimo intuebitur. Si non
creverit macula. et capillus sui coloris est. et locus plage carni reliqui equalis. radetur
homo absque loco macule. et includetur septem diebus aliis. Si die septimo visa fuerit ste
tisse plaga in loco suo. nec humilior carne reliqua. mundabit eum lotisque vestibus mun
dus erit. Sin autem post emundationem rursus creverit macula in cute. non queret amplius
utrum capillus in flavum colorem sit inmutatus. quia aperte inmundus est. Porro si steterit macula.
et capilli nigri fuerint. noverit hominem esse sanatum. et confidenter eum pronuntietque mundum.

vir et mulier in cuius cute candor apparuerit, intuebitur eos sacerdos. Si deprehenderit subobscurum alborem lucere in cute. sciat non esse lepram sed maculam coloris candidi. et hominem mundum. Vir de cuius capite capilli fluunt, calvus ac mundus est. Et si de capite ceciderint pili recalvaster et mundus est. Si autem in calvitio sive in recalvatione albus vel rufus color fuerit exortus. et hoc sacerdos viderit, condempnabit eum haut dubie lepre que orta est in calvicio. Quicumque ergo maculatus fuerit lepra. et separatus ad arbitrium sacerdotis. habebit vestimenta dissuta. caput nudum. os veste contectum. contaminatum ac sordidum se clamabit omni tempore quo leprosus est. et inmundus solus habitabit extra castra. Vestis lanea sive linea. que lepram habuerit in stamine atque subtegmine. aut certe pellis. vel quicquid ex pelle confectum est. si alba vel rufa macula fuerit infecta. lepra reputabitur. ostenditurque sacerdoti. Qui consideratam recludet septem diebus. et die septimo rursus aspiciens. si crevisse deprehenderit. lepra perseverans est. pollutum iudicabit vestimentum. et omne in quo fuerit inventa. et iccirco comburetur flammis. Quod si eam viderit non crevisse. precipiet et lavabit id in quo lepra est. recluderque illud septem diebus aliis. Et cum viderit faciem quidem pristinam non reversam nec tamen crevisse lepram. inmundum iudicabit. et igne comburet. eo quod infusa sit in superficie vestimenti. vel per totum lepra. Si autem obscurior fuerit locus lepre postquam vestis est lota. abrumpet eum et a solido dividet. Quod si ultra apparuerit in his locis que prius inmaculata erant. lepra volatilis et vaga. igne debet conburi. Si cessaverit. lavabit ea que pura sunt secundo. et munda erunt. Ista est lex lepre vestimenti lanei et linei. staminis atque subtegminis. omnisque supellectilis pellicee quomodo mundari debeat vel contaminari.

XIIII

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Hic est ritus leprosi. quando mundandus est. adducetur ad sacerdotem. Qui egressus e castris cum invenerit lepram esse mundatam. precipiet ei qui purificatur ut offerat pro se duos passeres vivos quos vesci licitum est. et lignum cedrinum. vermiculumque et ysopum. et unum e passeribus inmolari iubebit in vase fictili super aquas viventes. Alium autem vivum cum ligno cedrino. et cocco et ysopo tinguet in sanguine passeris inmolati. quo asperget illum qui mundandus est septies ut iure purgetur. et dimittet passerem vivum ut in agrum avolet. Cumque laverit homo vestimenta sua. radet omnes pilos corporis. et lavabitur aqua. purificatusque ingredietur castra. ita dumtaxat ut maneat extra tabernaculum suum septem diebus. et die septimo radat capillos capitis. barbamque et supercilia. ac totius corporis pilos. et lotis rursum vestibus et corpore. die octavo assumet duos agnos inmaculatos. et ovem anniculam absque macula. et tres decimas simile in sacrificium. que conspersa sit oleo. et seorsum olei sextarium. Cumque sacerdos purificans hominem statuerit eum coram domino. et hec omnia in ostio tabernaculi testimonii. tollet agnum et offeret eum pro delicto. oleique sextarium. Et oblatis ante dominum omnibus inmolabit agnum ubi inmolari solet hostia pro peccato. et holocaustum id est in loco sancto. Sicut enim pro peccato ita pro delicto ad sacerdotem pertinet hostia sancta sanctorum est. Assumensque sacerdos de sanguine hostie que inmolata est pro delicto. ponet super extremum auricule dextere eius qui mundatur. et super pollices manus dextere et pedis. et de olei sextario mittet in manum suam sinistram. tingetque digitum dexterum in eo. et asperget septies contra dominum. Quod autem reliquum est olei in leva manu fundet super extremum auricule dextere eius qui mundatur. et super pollices manus ac pedis dextri. et super sanguinem qui fusus est pro delicto. et super caput eius. rogabitque pro eo coram domino. et faciet sacrificium pro peccato. Tunc inmolabit holocaustum. et ponet illud in altari. cum libaminibus suis. et homo rite mundabitur. Quod si pauper est et non potest manus eius invenire que dicta sunt. sumet agnum pro delicto ad oblationem ut roget pro eo sacerdos. decimamque partem simile conspersae oleo in sacrificium. et olei sextarium. duosque turtures. sive duos pullos columbe. quorum unus sit pro peccato. et alter in holocaustum. offeretque ea die octavo purificationis sue sacerdoti. ad ostium tabernaculi testimonii coram domino. Qui suscipiens agnum pro delicto et sextarium olei. levabit simul. inmolatoque agno de sanguine eius ponet super extre-

extremum auriculae dextere illius qui mundatur et super pollices manus eius ac pedis dextri. Olei vero partem mittet in manum suam sinistram, in quo tingens digitum dextere manus, asperget septies contra Dominum, tangetque extremum dextere auricule illius qui mundatur, et pollices manus ac pedis dextri in loco sanguinis qui effusus est pro delicto. Reliquam autem partem olei que est in sinistra manu mittet super caput purificati ut placet pro eo Dominum. Et turturem sive pullum columbe offeret, unum pro delicto et alterum in holocaustum, cum libamentis suis. Hoc est sacrificium leprosi qui habere non potest omnia in emundationem sui.

Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron dicens: Cum ingressi fueritis terram Chanaan quam ego dabo vobis in possessionem, si fuerit plaga lepre in edibus, ibit cuius est domus nuntians sacerdoti et dicet: Quasi plaga lepre videtur mihi esse in domo mea. At ille precipiet ut efferant universa de domo priusquam ingrediatur eam et videat utrum leprosa sit, ne immunda fiant omnia que in domo sunt. Intrabitque postea ut consideret domus lepram, et cum viderit in parietibus illius quasi valliculas pallore sive rubore deformes et humiliores superficie reliqua, egredietur ostium domus et statim claudet eam septem diebus. Reversusque die septimo considerabit eam. Si invenerit crevisse lepram, iubebit erui lapides in quibus lepra est et proici eos extra civitatem in loco immundo; domum autem ipsam radi intrinsecus per circuitum et spargi pulverem rasure extra urbem in loco immundo, lapidesque alios reponi pro his qui ablati fuerint, et luto alio liniri domum. Sin autem postquam eruti sunt lapides et pulvis elatus et alia terra lita, ingressus sacerdos viderit reversam lepram et parietes aspersos maculis, lepra est perseverans et immunda domus. Quam statim destruent, et lapides eius ac ligna atque universum pulverem proicient extra oppidum in loco immundo. Qui intraverit domum quando clausa est, immundus erit usque ad vesperum. Et qui dormierit in ea et comederit quippiam, lavabit vestimenta sua. Quod si introiens sacerdos viderit lepram non crevisse in domo postquam denuo lita est, purificabit eam reddita sanitate. Et in purificationem eius sumet duos passeres lignumque cedrinum et vermiculum atque hysopum, et immolato uno passere in vase fictili super aquas vivas, tollet lignum cedrinum et hysopum et coccum et passerem vivum, et intinget omnia in sanguine passeris immolati atque in aquis viventibus, et asperget domum septies, purificabitque eam tam in sanguine passeris quam in aquis viventibus, et in passere vivo lignoque cedrino et hysopo atque vermiculo. Cumque dimiserit passerem avolare in agrum libere, orabit pro domo et iure mundabitur. Ista est lex omnis lepre et percussure, vestium et domorum, cicatricis et erumpentium papularum, lucentis macule, et in varias species coloribus immutatis, ut possit sciri quo tempore mundum quid vel immundum sit.

et percussure lepre

XV

Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron dicens: Loquimini filiis Israel et dicite eis: Vir qui patitur fluxum seminis immundus erit. Et tunc iudicabitur huic vitio subiacere, cum per momenta singula adheserit carni illius fedus humor atque concreverit. Omne stratum in quo dormierit immundum erit, et ubicumque sederit. Si quis hominum tetigerit lectum eius, lavabit vestimenta sua, et ipse lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. Si sederit ubi ille sederit, et ipse lavabit vestimenta sua, et lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. Qui tetigerit carnem eius, lavabit vestimenta sua, et ipse lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. Si salivam huiuscemodi homo iecerit super eum qui mundus est, lavabit vestem suam, et lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. Sagma super quo sederit immundum erit. Et quicquid sub eo fuerit qui fluxum seminis patitur pollutum erit usque ad vesperum. Qui portaverit horum aliquid lavabit vestem suam, et ipse lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. Omnis quem tetigerit qui talis est non lotis ante manibus, lavabit vestimenta sua, et lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. Vas fictile quod tetigerit confringetur; vas autem ligneum lavabitur aqua. Si sanatus fuerit qui huiuscemodi sustinet passionem, numerabit septem dies post emundationem sui, et lotis vestibus ac toto corpore in aquis viventibus erit mundus. Die autem octavo sumet duos turtures aut duos pullos columbe, et veniet in conspectu Domini ad ostium tabernaculi testimonii, dabitque eos

sacerdoti. Qui faciet unum pro peccato et alterum in holocaustum. rogabitque pro eo coram domino ut emundetur a fluxu seminis sui. Vir de quo egreditur semen coitus. lavabit aqua omne corpus suum: et immundus erit usque ad vesperum. Vestem et pellem quam habuerit lavabit aqua. et immunda erit usque ad vesperum. Mulier cum qua coierit lavabitur aqua. et immunda erit usque ad vesperum. Mulier que redeunte mense patitur fluxum sanguinis septem diebus separabitur. Omnis qui tetigerit eam immundus erit usque ad vesperum. Et in quo dormierit vel sederit diebus separationis sue polluetur. Qui tetigerit lectum eius lavabit vestimenta sua. et ipse lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. Omne vas super quod illa sederit quisquis attigerit. lavabit vestimenta sua et lotus aqua pollutus erit usque ad vesperum. Si coierit cum ea vir tempore sanguinis menstrualis. immundus erit septem diebus et omne stratum in quo dormierit polluetur. Mulier que patitur multis diebus fluxum sanguinis. non in tempore menstruali vel que post menstruum sanguinem fluere non cessat. quamdiu huic subiacet passioni immunda erit. quasi sit in tempore menstruo. Omne stratum in quo dormierit. et vas in quo sederit pollutum erit. Quicumque tetigerit eam lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua immundus erit usque ad vesperum. Si steterit sanguis et fluere cessaverit. numerabit septem dies purificationis sue. et octavo die offeret pro se sacerdoti duos turtures vel duos pullos columbe ad ostium tabernaculi testimonii. Qui unum faciet pro peccato et alterum in holocaustum. rogabitque pro ea coram domino. et pro fluxu immunditie eius. Docebitis ergo filios israel ut caveant immunditiam et non moriantur in sordibus suis. cum polluerint tabernaculum meum quod est inter eos. Ista est lex eius qui patitur fluxum seminis. et qui polluitur coitu. et que menstruis temporibus separatur. vel que iugi fluit sanguine. et hominis qui dormierit cum ea.

XVI

Locutusque est dominus ad moysen post mortem duorum filiorum aaron. quando offerentes ignem alienum interfecti sunt. et precepit ei dicens. Loquere ad aaron fratrem tuum. ne omni tempore ingrediatur sanctuarium quod est intra velum coram propitiatorio. quo tegitur archa ut non moriatur: quia in nube apparebo super oraculum. nisi ante hec fecerit. Vitulum offeret pro peccato et arietem in holocaustum. Tunica linea vestietur. feminalibus lineis verecunda celabit. Accingetur zona linea. cydarim lineam imponet capiti. Hec enim vestimenta sunt sancta. quibus cunctis cum lotus fuerit induetur. Suscipietque ab universa multitudine filiorum israel duos hyrcos pro peccato et unum arietem in holocaustum. Cumque obtulerit vitulum et oraverit pro se et pro domo sua. duos hyrcos stare faciet coram domino in ostio tabernaculi testimonii. mittens super utrumque sortem. unam domino: et alteram capro emissario. Cuius sors exierit domino. offeret illum pro peccato. Cuius autem in caprum emissarium. statuet eum vivum coram domino. ut fundat preces super eo. et mittat illum in solitudinem. His rite celebratis offeret et vitulum et rogans pro se et pro domo sua immolabit eum. Assumptoque thuribulo quod de prunis altaris impleverit. et hauriens manu compositum thymiama in incensum. ultra velum intrabit in sancta: ut positis super ignem aromatibus. nebula eorum et vapor operiat oraculum quod est super testimonium et non moriatur. Tollet quoque de sanguine vituli: et asperget digito septies contra propitiatorium ad orientem. Cumque mactaverit hyrcum pro peccato populi. inferet sanguinem eius intra velum. sicut preceptum est de sanguine vituli ut aspergat e regione oraculi. et expiet sanctuarium ab immunditiis filiorum israel et a prevaricationibus eorum cunctisque peccatis. Iuxta hunc ritum faciet tabernaculo testimonii quod fixum est inter eos. in medio sordium habitationis eorum. Nullus hominum sit in tabernaculo. quando pontifex ingreditur sanctuarium ut roget pro se et pro domo sua. et pro universo cetu israel donec egrediatur. Cum autem exierit ad altare quod coram domino est. oret pro se et sumptum sanguinem vituli atque hyrci. fundet super cornua eius per gyrum. aspergensque digito septies. expiet et sanctificet illud ab immunditiis filiorum israel. Postquam emundavit sanctuarium. et tabernaculum et altare. tunc offerat hyrcum viventem. et posita utraque manu super caput eius. confiteatur omnes iniquitates filiorum israel. et universa delicta atque peccata eorum. que imprecans capiti eius emittet illum per hominem paratum in desertum. Cumque portaverit hyrcus omnes iniquitates eorum in ter

tam solitariam. et dimissus fuerit in deserto. revertetur aaron in tabernaculum testimo
nii. et depositis vestibus quibus prius indutus erat cum intraret sanctuarium. relictisque ibi
lavabit carnem suam in loco sancto. indueturque vestimentis suis. Et postquam egressus obtule
rit holocaustum suum ac plebis rogabit tam pro se quam pro populo. et adipem qui oblatus
est pro peccatis adolebit super altare. Ille vero qui dimiserit caprum emissarium. lavabit
vestimenta sua et corpus aqua. et sic ingredietur in castra. Vitulum autem et hircum
qui pro peccato fuerant immolati. et quorum sanguis illatus est. ut in sanctuario expiatio comple
retur. asportabunt foras castra. et comburent igni. tam pelles quam carnes eorum et fimum.
Et quicumque combusserit ea. lavabit vestimenta sua et carnem aqua. et sic ingredietur in
castra. Eritque hoc legitimum sempiternum vobis. Mense septimo decima die mensis affligetis
animas vestras. nullumque facietis opus. sive indigena sive advena qui peregrinatur inter
vos. In hac die expiatio erit vestri atque mundatio. ab omnibus peccatis vestris coram domino
mundabimini. Sabbatum enim requietionis est. et affligetis animas vestras religione perpe
tua. Expiabit autem sacerdos qui unctus fuerit. et cuius initiata est manus ut sacer
dotio fungatur pro patre suo. indueturque stola linea et vestibus sanctis. et expiabit san
ctuarium et tabernaculum testimonii atque altare. sacerdotes quoque et universum populum. Eritque
hoc vobis legitimum sempiternum. ut oretis pro filiis israel. et pro cunctis peccatis eorum semel

XVII

in anno. Fecit igitur sicut preceperat dominus moysi. Et locutus est dominus ad moysen dicens. Lo
quere aaron et filiis eius. et cunctis filiis israel. et dices ad eos. Iste est sermo quem manda
vit dominus dicens. Homo quilibet de domo israel. si occiderit bovem aut ovem. sive ca
pram in castris vel extra castra. et non obtulerit ad ostium tabernaculi oblationem domino. san
guinis reus erit. Quasi sanguinem fuderit: sic peribit de medio populi sui. Ideo offerre
debent sacerdoti filii israel hostias suas. quas occidunt in agro. ut sanctificentur domino
ante ostium tabernaculi testimonii. et immolent eas hostias pacificas domino. Fundetque sa
cerdos sanguinem super altare domini ad ostium tabernaculi testimonii. et adolebit adi
pem in odorem suavitatis domino. et nequaquam ultra immolabunt hostias suas demoni
bus cum quibus fornicati sunt. Legitimum sempiternum erit illis et posteris eorum. Et
ad ipsos dices. Homo de domo israel. et de advenis qui peregrinantur apud vos. qui obtule
rit holocaustum sive victimam. et ad ostium tabernaculi testimonii non adduxerit eam
ut offeratur domino: interibit de populo suo. Homo quilibet de domo israel et de advenis
qui peregrinantur inter eos. si comederit sanguinem obfirmabo faciem meam con
tra animam illius. et disperdam eum de populo suo. quia anima carnis in sanguine est. et ego
dedi illum vobis ut super altare in eo expietis pro animabus vestris. et sanguis pro anime
piaculo sit. Ideirco dixi filiis israel. Omnis anima ex vobis non comedet sanguinem
nec ex advenis qui peregrinantur inter vos. Homo quicumque de filiis israel. et de
advenis qui peregrinantur apud vos. si venatione atque aucupio ceperit feram vel
avem. quibus vesci licitum est. fundat sanguinem eius. et operiat illum terra. anima
enim omnis carnis in sanguine est. Unde dixi filiis israel. Sanguinem universe carnis
non comedetis. quia anima carnis in sanguine est. et quicumque comederit illum interibit.
Anima que comederit morticinum. vel captum a bestia tam de indigenis quam de adve
nis. lavabit vestimenta sua et semetipsum aqua. et contaminatus erit usque ad vespe
rum. et hoc ordine mundus fiet. Quod si non laverit vestimenta sua. vel corpus. portabit ini

XVIII

quitatem suam. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. et di
ces ad eos. Ego dominus deus vester. Iuxta consuetudinem terre egypti. in qua habita
stis non facietis. et iuxta morem regionis chanaan ad quam ego introducturus sum vos
non agetis. nec in legitimis eorum ambulabitis. Facietis iudicia mea et precepta serva
bitis. et ambulabitis in eis. Ego dominus deus vester. Custodite leges meas atque iudicia.
que faciens homo vivet in eis. Ego dominus. Omnis homo ad proximam sanguinis sui non
accedet ut revelet turpitudinem eius. Ego dominus. Turpitudinem patris tui et tur

Turpitudinem matris tue non discooperies. Mater tua est. non revelabis turpitudinem eius.
Turpitudinem uxoris patris tui non discooperies: turpitudo enim patris tui est. Turpi-
tudinem sororis tue ex patre. sive ex matre que domi vel foris genita est. non revela-
bis. Turpitudinem filie filii tui. vel neptis ex filia non revelabis. quia turpitudo tua est. Tur-
pitudinem filie uxoris patris tui. quam peperit patri tuo. et est soror tua non revelabis.
Turpitudinem sororis patris tui non discooperies. quia caro est patris tui. Turpitudinem
sororis matris tue. non revelabis: eo quod caro sit matris tue. Turpitudinem patrui tui
non revelabis. nec accedes ad uxorem eius que tibi affinitate coniungitur. Turpitudinem
nurus tue. non revelabis: quia uxor filii tui est. non discooperies ignominiam eius. Uxo-
rem fratris sui nullus accipiat. Turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis. quia turpi-
tudo fratris tui est. Turpitudinem uxoris tue et filie eius non revelabis. Filiam filii
eius et filiam filie illius non sumes. ut reveles ignominiam eius. quia caro illius sunt. et
talis coitus incestus est. Sororem uxoris tue in pelicatum illius non accipies. non reve-
labis turpitudinem eius adhuc illa vivente. Ad mulierem que patitur menstrua non
accedes. nec revelabis feditatem eius. Cum uxore proximi tui non coibis. nec seminis com-
mixtione maculaberis. De semine tuo non dabis ut consecretur ydolo moloch. nec pollu-
es nomen dei tui. Ego dominus. Cum masculo non commisceberis coitu femineo. quia abho-
minatio est. Cum omni pecore non coibis. nec maculaberis cum eo. Mulier non succumbet
iumento. nec miscebitur ei. quia scelus est. Ne polluamini in omnibus his quibus conta-
minate sunt universe gentes. quas ego eiciam ante conspectum vestrum. et quibus pol-
luta est terra cuius ego scelera visitabo ut evomat habitatores suos. Custodite legiti-
ma mea atque iudicia. et non faciatis ex omnibus abhominationibus istis. tam indigena
quam colonus qui peregrinatur apud vos. Omnes enim execrationes istas fecerunt accole
terre qui fuerunt ante vos. et polluerunt eam. Cavete ergo ne et vos similiter evomat cum
paria feceritis. sicut evomuit gentem que fuit ante vos. Omnis anima que fecerit de abho-
minationibus his quippiam: peribit de medio populi sui. Custodite mandata mea. nolite
facere que fecerunt hii qui fuerunt ante vos. et ne polluamini in eis. Ego dominus
deus vester. **L**ocutus est dominus ad moysen dicens. Loquere ad omnem cetum filiorum israel
et dices ad eos. Sancti estote. quia ego sanctus sum dominus deus vester. Unusquisque matrem et patrem
suum timeat. Sabbata mea custodite: ego dominus deus vester. Nolite converti ad ydola nec deos con-
flatiles faciatis vobis; ego dominus deus vester. Si immolaveritis hostiam pacificorum domino. ut sit placabilis
eo die quo fuerit immolata comedetis eam et die altero. Quicquid autem residuum fuerit in
diem tertium igne comburetis. Si quis post biduum comederit ex ea profanus erit. et im-
pietatis reus portabit iniquitatem suam. quia sanctum domini polluit. et peribit anima illa de
medio populi sui. Cum messueris segetes terre tue. non tondebis usque ad solum superfici-
em terre. nec remanentes spicas colliges. neque in vinea tua racemos et grana deciden-
tia congregabis. sed pauperibus et peregrinis carpenda dimittes. Ego dominus deus vester. Non
facietis furtum. non mentiemini. nec decipiat unusquisque proximum suum. Non peie-
rabis in nomine meo. nec pollues nomen dei tui; ego dominus. Non facies calumpniam
proximo tuo nec vi opprimes eum. Non morabitur opus mercennarii tui apud te usque ma-
ne. Non maledices surdo. nec coram ceco pones offendiculum. sed timebis dominum deum tuum.
quia ego sum dominus. Non facies quod iniquum est. nec iniuste iudicabis; non consideres perso-
nam pauperis. nec honores vultum potentis. Iuste iudica proximo tuo; non eris criminator
et susurro in populis. Non stabis contra sanguinem proximi tui: ego dominus. Ne oderis
fratrem tuum in corde tuo. sed publice argue eum ne habeas super illo peccatum. Non que-
ras ultionem. nec memor eris iniurie civium tuorum. Diliges amicum tuum sicut te
ipsum; ego dominus. Leges meas custodite. Iumenta tua non facies coire cum alterius generis
animantibus. Agrum non seres diverso semine. Veste que ex duobus texta est non indu-
eris. Homo si dormierit cum muliere coitu seminis que sit ancilla et iam nubilis.

et tamen precio non redempta nec libertate donata: vapulabunt ambo et non morientur, quia non fuit li-
bera. Pro delicto autem suo offeret domino ad ostium tabernaculi testimonii arietem. orabitque
pro eo sacerdos et pro delicto eius coram domino, et repropitiabitur ei dimitteturque peccatum. Quando ingressi
fueritis terram et plantaveritis in ea ligna pomifera: auferetis preputia eorum. Poma que germi-
nant inmunda erunt vobis, nec edetis ex eis. Quarto anno omnis fructus eorum sanctifica-
bitur laudabilis domino. Quinto autem anno comedetis fructus, congregantes poma que proferunt.
Ego dominus deus vester. Non comedetis cum sanguine. Non augurabimini, nec observabitis so-
mnia. neque in rotundum attondebitis comam, nec radetis barbam. Et super mortuo non incidetis
carnem vestram, neque figuras aliquas et stigmata facietis vobis. ego dominus. Ne prostituas filiam
tuam ne contaminetur terra et impleatur piaculo. Sabbata mea custodite, et sanctuarium meum
metuite. ego dominus. Ne declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid sciscitemini, ut pollua-
mini per eos. ego dominus deus vester. Coram cano capite consurge, et honora personam senis, et
time dominum deum tuum. ego sum dominus. Si habitaverit advena in terra vestra, et moratus fuerit
inter vos, ne exprobretis ei, sed sit inter vos quasi indigena, et diligetis eum quasi vosmet ipsos.
fuistis enim et vos advene in terra egypti. ego dominus deus vester. Nolite facere iniquum ali-
quid in iudicio, in pondere, in regula, in mensura. Statera iusta et equa sint pondera. iustus mo-
dius equusque sextarius. ego dominus deus vester qui eduxi vos de terra egypti. Custodite omnia

XIX

precepta mea, et universa iudicia, et facite ea. ego dominus. Locutusque est dominus ad moysen di-
cens. Hec loqueris filiis israel. Homo de filiis israel, et de advenis qui habitant in israel, si quis
dederit de semine suo ydolo moloch: morte moriatur. Populus terre lapidabit eum. et ego ponam
faciem meam contra illum. succidamque eum de medio populi mei, eo quod dederit de semine
suo moloch, et contaminaverit sanctuarium meum ac polluerit nomen sanctum meum. Quod si negligens
populus terre. et quasi parvipendens imperium meum, dimiserit hominem qui dederit de semine suo
moloch, nec voluerit eum occidere, ponam faciem meam super hominem illum et cognationem eius.
succidamque et ipsum et omnes qui consenserunt ei ut fornicarentur cum moloch de medio
populi sui. Anima que declinaverit ad magos et ariolos, et fornicata fuerit cum eis, ponam fa-
ciem meam contra eam, et interficiam eam de medio populi sui. Sanctificamini et estote sancti, quia ego
dominus deus vester. Custodite precepta mea et facite ea. ego dominus qui sanctifico vos. Qui maledixerit pa-
tri suo et matri, morte moriatur. Qui matri patrique maledixerit, sanguis eius sit super eum.
Si mechatus quis fuerit cum uxore alterius, et adulterium perpetrarit cum coniuge proximi
sui: morte moriantur et mechus et adultera. Qui dormierit cum noverca sua, et revelaverit
ignominiam patris sui: morte moriantur ambo. sanguis eorum sit super eos. Qui dormierit
cum nuru sua, uterque moriantur, quia scelus operati sunt. sanguis eorum sit super eos. Qui
dormierit cum masculo coitu femineo, uterque operati sunt nephas, morte moriantur.
sanguis eorum sit super eos. Qui supra uxorem filiam duxerit matrem eius, scelus operatus est.
vivus ardebit cum eis, nec permanebit tantum nephas in medio vestri. Qui cum iumento et pe-
core coierit, morte moriatur. pecus quoque occidite. Mulier que succubuerit cuilibet iu-
mento, simul interficietur cum eo. sanguis eorum sit super eos. Qui acceperit uxorem suam
filiam patris sui vel filiam matris sue, et viderit turpitudinem eius, illaque conspexerit
fratris ignominiam, nefariam rem operati sunt. occidentur in conspectu populi, eo quod mu-
tuo turpitudinem suam revelaverint, et portabunt iniquitatem suam. Qui coierit cum mulie-
re in fluxu menstruo, et revelaverit turpitudinem eius, ipsaque aperuerit fontem sanguinis
sui, interficientur ambo de medio populi sui. Turpitudinem matertere et amite tue non
discoperies. Qui hoc fecerit, ignominiam carnis sue nudabit. portabunt ambo iniquitatem
suam. Qui coierit cum uxore patrui vel avunculi sui, et revelaverit ignominiam cogna-
tionis sue, portabunt ambo peccatum suum. et absque liberis morientur. Qui duxerit uxorem
fratris sui, rem facit illicitam. turpitudinem fratris sui revelavit. absque filiis erunt. Custo-
dite leges meas atque iudicia, et facite ea, ne et vos evomat terra quam intraturi estis et
habitaturi. Nolite ambulare in legitimis nationum quas ego expulsurus sum ante

uos. Omnia enim hec fecerunt. et abhominatus sum eos. Vobis autem loquor. Possidete terram eorum quam dabo uobis in hereditatem. terram fluentem lacte et melle. Ego dominus deus uester qui separaui uos a ceteris populis. Separate ergo et uos iumentum mundum ab inmundo. et auem mundam ab inmunda. ne polluatis animas uestras in pecore et in auibus. et in cunctis que mouentur in terra. et que uobis ostendi esse polluta. Eritis sancti michi. quia sanctus ego sum dominus. et separaui uos a ceteris populis ut essetis mei. Vir siue mulier in quibus phytonicus uel diuinationis fuerit spiritus. morte moriantur. lapidibus obruent eos. sanguis eorum sit super illos.

XX

Dixit quoque dominus ad moysen. Loquere ad sacerdotes filios aaron et dices eis. Ne contaminetur sacerdos in mortibus ciuium suorum nisi tantum in consanguineis ac propinquis. id est super matre et patre et filio ac filia. fratre quoque et sorore uirgine que non est nupta uiro. sed nec in principe populi sui contaminabitur. Non radent caput nec barbam. neque in carnibus suis facient incisuras. Sancti erunt deo suo. et non polluent nomen eius. Incensum enim domini et panes dei sui offerunt. et ideo sancti erunt. Scortum et uile prostibulum non ducent uxorem. nec eam que repudiata est a marito. quia consecratus est deo suo. et panes propositionis offert. Sit ergo sanctus quia et ego sanctus sum dominus. qui sanctifico uos. Sacerdotis filia si deprehensa fuerit in stupro. et uiolauerit nomen patris sui flammis exuretur. Pontifex id est sacerdos maximus inter fratres suos. super cuius caput fusum est unctionis oleum. et cuius manus in sacerdotium consecrate sunt. uestitusque est sanctis uestibus. caput suum non discooperiet. uestimenta non scindet. et ad omnem mortuum non ingredietur omnino. Super patre quoque suo et matre non contaminabitur. nec egredietur de sanctis ne polluat sanctuarium domini. quia oleum sancte unctionis dei sui super eum est. Ego dominus. Virginem ducet uxorem. Viduam et repudiatam et sordidam atque meretricem non accipiet. sed puellam de populo suo. Ne commisceat stirpem generis sui uulgo gentis sue. quia ego dominus qui sanctifico eum. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere ad aaron. Homo de semine tuo per familias qui habuerit maculam non offeret panes deo suo. nec accedet ad ministerium eius. Si cecus fuerit si claudus. si uel paruo uel grandi uel torto naso. si fracto pede si manu si gibbus. si lippus si albuginem habens in oculo. si iugem scabiem. si inpetiginem in corpore. uel hyrniosus. Omnis qui habuerit maculam in semine aaron sacerdotis. non accedet hostias offerre domino nec panes deo suo. Vescetur tamen panibus qui offeruntur in sanctuario. ita dumtaxat ut intra uelum non ingrediatur. nec accedat ad altare quia maculam habet. et contaminare non debet sanctuarium meum. Ego dominus qui sanctifico eos. Locutus est ergo moyses ad aaron et filios eius. et ad omnem israhel cuncta que sibi fuerant imperata.

XXI

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere ad aaron et ad filios eius ut caueant ab hiis que consecrata sunt filiorum israhel. et non contaminent nomen sanctificatorum michi. que ipsi offerunt. Ego dominus. Dic ad eos et ad posteros eorum. Omnis homo qui accesserit de stirpe uestra. ad ea que consecrata sunt et que obtulerunt filii israhel domino: in quo est inmunditia peribit coram domino. Ego sum dominus. Homo de semine aaron qui fuerit leprosus. aut patiens fluxum seminis. non uescetur de hiis que sanctificata sunt michi donec sanetur. Qui tetigerit inmundum super mortuo. et ex quo egreditur semen quasi coitus. et qui tangit reptile et quodlibet inmundum. cuius tactus est sordidus: inmundus erit usque ad uesperum. et non uescetur hiis que sanctificata sunt. sed cum lauerit carnem suam aqua et occubuerit sol. tunc mundatus uescetur de sanctificatis. quia cibus illius est. Morticinum et captum a bestia non comedent. nec polluentur in eis. Ego sum dominus. Custodient precepta mea ut non subiaceant peccato et moriantur in sanctuario cum polluerint illud. Ego dominus qui sanctifico eos. Omnis alienigena non comedet de sanctificatis. Inquilinus sacerdotis et mercennarius non uescentur ex eis. Quem autem sacerdos emerit. et qui uernaculus domus eius fuerit. hii comedent ex eis. Si filia sacerdotis cuilibet ex populo nupta fuerit. de hiis que sanctificata sunt et de primitiis non uescetur. Sin autem uidua uel repudiata et absque liberis reuersa fuerit ad domum patris sui. sicut puella consueuerat aletur cibis patris sui. Omnis alienigena comedendi ex eis non habet potestatem. Qui comederit de sanctificatis per ignorantiam: addet quintam partem cum eo quod comedit et dabit sacerdoti in sanctuarium. Nec contaminabunt sanctificata filiorum israhel que offerunt domino.

ne forte sustineant delictum cum sanctificata comederint. Ego dominus qui sanctifico eos. Locutus est
dominus ad moysen dicens. Loquere ad aaron et filios eius et ad omnes filios israhel. dicesque ad eos. Ho
mo de domo israhel et de advenis qui habitant apud vos. qui obtulerit oblationem suam vel vota solvens
vel sponte offerens. quicquid illud obtulerit in holocaustum domini. ut offeratur per vos. mascu
lus immaculatus erit. ex bobus et ex ovibus et ex capris. Si maculam habuerit non offeretis. neque erit
acceptabile. Homo qui obtulerit victimam pacificorum domino vel vota solvens vel sponte offerens.
tam de bobus quam de ovibus. immaculatum offeret ut acceptabile sit. omnis macula non erit in
eo. Si caecum fuerit si fractum si cicatricem habens. si papulas aut scabiem. vel impetigi
nem. non offeretis ea domino. neque adolebitis ex eis super altare domini. Bovem et ovem aure et
cauda amputatis. voluntarie offerre potes. votum autem ex his solvi non potest. Omne
animal quod vel contritis vel tunsis. vel sectis ablatisque testiculis est. non offeretis domino et in
terra vestra hoc omnino ne faciatis. De manu alienigene non offeretis panes deo vestro. et quicquid
aliud dare voluerit. quia corrupta et maculata sunt omnia. non suscipietis ea. Locutusque est
dominus ad moysen dicens. Bos. ovis. et capra cum genita fuerint septem diebus erunt sub ubere
matris sue. die autem octavo et deinceps offerre poterunt domino. sive illa bos sive ovis. non
immolabuntur una die cum fetibus suis. Si immolaveritis hostiam pro gratiarum actione domino. ut
possit esse placabilis. eodem die comedetis eam. Non remanebit quicquam in mane alterius
diei. Ego dominus. Custodite mandata mea et facite ea. Ego dominus. Ne polluatis nomen
meum sanctum ut sanctificer in medio filiorum israhel. Ego dominus qui sanctifico vos. et eduxi de terra
egypti ut essem vobis in deum. Ego dominus.

XXII

Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere fi
liis israhel. et dices ad eos. Hae sunt feriae domini quas vocabitis sanctas. Sex diebus facie
tis opus. dies septimus quia sabbati requies est. vocabitur sanctus. Omne opus non facietis in
eo. sabbatum domini est in cunctis habitationibus vestris. Hae sunt ergo feriae domini sanctae. quas celebra
re debetis temporibus suis. Mense primo quartadecima die mensis ad vesperum. phase
domini est. et quintadecima die mensis huius. sollempnitas azimorum domini est. septem diebus azima co
medetis. Dies primus vobis erit celeberrimus. sanctusque. omne opus servile non facietis in eo.
sed offeretis sacrificium in igne domino septem diebus. dies autem septimus erit celebrior et
sanctior. nullumque servile opus facietis in eo. Locutus est dominus ad moysen dicens. Loque
re filiis israhel. et dices ad eos. Cum ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis. et mes
sueritis segetem. feretis manipulos spicarum primitias messis vestre ad sacerdotem.
Qui elevabit fasciculum coram domino. ut acceptabile sit pro vobis. altero die sabbati. et sanctifica
bit illum. atque in eodem die quo manipulus consecratur. cedetur agnus immaculatus anni
culus in holocaustum domino. et libamenta offerentur cum eo. Due decime simile conspersae
oleo in incensum domini odoremque suavissimum. liba quoque vini quarta pars hin. Panem
et polentam et pultes non comedetis ex segete. usque ad diem qua offeretis ex ea deo vestro.
Preceptum est sempiternum in generationibus cunctisque habitaculis vestris. Numerabi
tis ergo ab altero die sabbati in quo obtulistis manipulum primitiarum septem ebdomadas ple
nas usque ad alteram diem expletionis ebdomade septime id est quinquaginta dies.
et sic offeretis sacrificium novum domino. ex omnibus habitaculis vestris. Panes primitiarum
duos de duabus decimis simile fermentate. quos coquetis in primitias domini. offeretisque
cum panibus septem agnos immaculatos anniculos. et vitulum de armento unum. et duos ari
etes. et erunt in holocaustum cum libaminibus suis. in odorem suavissimum domino. Facietis
et hircum pro peccato. duosque agnos anniculos hostias pacificorum. Cumque elevave
rit eas sacerdos cum panibus primitiarum coram domino. cedent in usum eius. Et voca
bitis hunc diem celeberrimum atque sanctissimum. Omne opus servile non facietis in eo.
legitimum sempiternum erit in cunctis habitaculis et generationibus vestris. Postquam autem
messueritis segetem terre vestre. non secabitis eam usque ad solum. nec remanentes spi
cas colligetis. sed pauperibus et peregrinis dimittetis eas. Ego dominus deus vester. Locutusque
est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israhel. Mense septimo prima die mensis.

erit vobis sabbatum memoriale clangentibus tubis, et vocabitur sanctum. Omne opus servile non
facietis in eo, et offeretis holocaustum domino. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Decimo
die mensis huius septimi, dies expiationum erit celeberrimus, et vocabitur sanctus. Affli-
getisque animas vestras in eo, offeretisque holocaustum domino. Omne opus non facietis in tem-
pore diei huius, quia dies propitiationis est, ut propitietur vobis dominus deus vester. Omnis anima que
afflicta non fuerit die hoc, peribit de populis suis. Et que operis quippiam fecerit, delebo eam
de populo suo. Nichil ergo operis facietis in eo. Legitimum sempiternum erit vobis in cunctis
generationibus et habitationibus vestris. Sabbatum requietionis est: affligetis animas vestras. Die
nono mensis, a vespera usque ad vesperam, celebrabitis sabbata vestra. Et locutus est dominus
ad moysen dicens. Loquere filiis israel. A quintodecimo die mensis huius septimi, erunt
ferie tabernaculorum septem diebus domino. Dies primus erit celeberrimus atque sanctissimus.
omne opus servile non facietis in eo. Septem diebus offeretis holocausta domino. Dies quoque octa-
vus erit celeberrimus atque sanctissimus, et offeretis holocaustum domino; est enim cetus atque col-
lecte. Omne opus servile non facietis in eo. Hee sunt ferie domini, quas vocabitis celeberri-
mas atque sanctissimas, offeretisque in eis oblationes domino, holocausta et libamenta domino, iuxta
ritum uniuscuiusque diei, exceptis sabbatis domini, donisque vestris, et que offeretis ex voto,
vel que sponte tribuitis domino. A quintodecimo ergo die mensis septimi, quando congregaveritis
omnes fructus terre vestre, celebrabitis ferias domini septem diebus. Die primo et die octavo
erit sabbatum, id est requies. Sumetisque vobis die primo fructus arboris pulcherrime,
spatulasque palmarum, et ramos ligni densarum frondium, et salices de torrente, et
letabimini coram domino deo vestro, celebrabitisque sollempnitatem eius septem diebus per annum.
legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. Mense septimo festa celebrabi-
tis, et habitabitis in umbraculis septem diebus. Omnis qui de genere est israel mane-
bit in tabernaculis, ut discant posteri vestri quod in tabernaculis habitare fecerim filios israel,
cum educerem eos de terra egypti. Ego dominus deus vester. Locutusque est moyses super sollem-
pnitatibus domini ad filios israel.

XXIII

Et locutus est dominus ad moysen dicens. Precipe filiis
israel ut afferant tibi oleum de olivis purissimum ac lucidum, ad concinnandas lucernas ju-
giter extra velum testimonii in tabernaculo federis. Ponetque eas aaron a vespere usque
in mane coram domino, cultu ritruque perpetuo in generationibus vestris. Super candelabro
mundissimo ponentur semper in conspectu domini. Accipies quoque similam, et coques ex ea
duodecim panes, qui singuli habebunt duas decimas, quorum senos altrinsecus super men-
sam purissimam coram domino statues, et pones super eos thus lucidissimum, ut sit pa-
nis in monumentum oblationis domini. Per singula sabbata mutabuntur coram domino, suscepti
a filiis israel federe sempiterno. Eruntque aaron et filiorum eius, ut comedant eos in loco
sancto, quia sanctum sanctorum est de sacrificiis domini iure perpetuo. Ecce autem egressus filius mulieris
israelitis, quem pepererat de viro egyptio inter filios israel, iurgatus est in castris
cum viro israelita. Cumque blasfemasset nomen domini, et maledixisset ei, adductus est ad
ductus est ad moysen. Vocabatur autem mater eius salumith, filia dabri de tribu dan.
miseruntque eum in carcerem, donec nosset quid iuberet dominus. Qui locutus est ad
moysen dicens. Educ blasfemum extra castra, et ponant omnes qui audierunt
manus suas super caput eius, et lapidet eum populus universus. Et ad filios israel loque-
ris. Homo qui maledixerit deo suo, portabit peccatum suum, et qui blasfemaverit no-
men domini, morte moriatur. Lapidibus opprimet eum omnis multitudo populi, sive il-
le civis seu peregrinus fuerit. Qui blasfemaverit nomen domini, morte moriatur. Qui
percusserit et occiderit hominem, morte moriatur. Qui percusserit animal, reddat vi-
carium, id est animam pro anima. Qui irrogaverit maculam cuilibet civium suorum, sicut fe-
cit sic fiet ei. Fracturam pro fractura, oculum pro oculo, dentem pro dente restituet. Qua-
lem inflixerit maculam, talem sustinere cogetur. Qui percusserit iumentum, reddat
aliud. Qui percusserit hominem, punietur. Equum iudicium sit inter vos, sive peregri-

nus sue cum peccaverit. quia ego sum dominus deus vester. Locutusque est moyses ad filios israel. et eduxerunt eum qui blasphemaverat extra castra. ac lapidibus oppresserunt. Feceruntque filii israel sicut preceperat dominus moysi.

XXIIII

Locutus est dominus ad moysen in monte synai dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Quando ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis. sabbatizate sabbatum domini. Sex annis seres agrum tuum. et sex annis putabis vineam tuam. colligesque fructus eius. septimo autem anno. sabbatum erit terre requietionis domini. Agrum non seres et vineam non putabis. que sponte gignit humus non metes. et uvas primitiarum tuarum non colliges. quasi vindemiam. Annus enim requietionis terre est. sed erunt vobis in cibum. tibi et servo tuo. ancille et mercennario tuo. et advene qui peregrinatur apud te. iumentis tuis et pecoribus. omnia que nascuntur prebebunt cibum. Numerabis quoque tibi septem ebdomadas annorum. id est septem septies. que simul faciunt annos quadraginta novem. et clanges bucina mense septimo. decima die mensis. propitiationis tempore in universa terra vestra. Sanctificabisque annum quinquagesimum. et vocabis remissionem cunctis habitatoribus terre tue. Ipse est enim annus jubeleus. Revertetur homo ad possessionem suam. et unusquisque redibit ad familiam pristinam. quia jubileus est et quinquagesimus annus. Non seretis neque metetis sponte nascentia in agro. et primitias vindemie non colligetis ob sanctificationem jubelei. sed statim oblata comedetis. Anno jubelei redient omnes ad possessiones suas. Quando vendes quippiam civi tuo. vel emes ab eo. ne contristes fratrem tuum. sed iuxta numerum annorum jubelei emes ab eo. et iuxta supputationem frugum vendet tibi. Quanto plures anni remanserint post jubeleum tanto crescet et pretium. et quanto minus temporis numerabis. tanto minoris et emptio constabit. tempus enim frugum vendet tibi. Nolite affligere contribules vestros. sed timeat unusquisque deum suum. quia ego dominus deus vester. Facite precepta mea et iudicia. custodite et implete ea. ut habitare possitis in terra absque ullo pavore. et gignat vobis humus fructus suos. quibus vescamini usque ad saturitatem. nullius impetum formidantes. Quod si dixeritis quid comedemus anno septimo si non severimus neque collegerimus fruges nostras. dabo benedictionem meam vobis. anno sexto. et faciet fructus trium annorum. Seretisque anno octavo et comedetis veteres fruges usque ad nonum annum. donec nova nascantur edetis vetera. Terra quoque non vendetur in perpetuum. quia mea est. et vos advene et coloni mei estis. unde cuncta regio possessionis vestre. sub redemptionis conditione vendetur. Si attenuatus frater tuus vendiderit possessiunculam suam. et voluerit propinquus eius potest redimere quod ille vendiderat. Sin autem non habuerit proximum. et ipse pretium ad redimendum potuerit invenire. computabuntur fructus ex eo tempore quo vendidit. et quod reliquum est reddet emptori. sicque recipiet possessionem suam. Quod si non invenerit manus eius ut reddat pretium. habebit emptor quod emerat usque ad annum jubeleum. In ipso enim omnis venditio redit. ad dominum et ad possessorem pristinum. Qui vendiderit domum intra urbis muros. habebit licentiam redimendi. donec unus impleatur annus. Si non redemerit et anni circulus fuerit evolutus. emptor possidebit eam. et posteri eius in perpetuum. et redimi non poterit etiam in jubeleo. Sin autem in villa fuerit domus que muros non habet. agrorum iure vendetur. Si ante redempta non fuerit. in jubeleo revertetur ad dominum suum. Edes levitarum que in urbibus sunt. semper possunt redimi. Si redempte non fuerint in jubeleo revertentur ad dominos. quia domus urbium leviticarum pro possessionibus sunt inter filios israel. Suburbana autem eorum non veneant. quia possessio sempiterna est. Si attenuatus fuerit frater tuus et infirmus manu et susceperis eum quasi advenam et peregrinum. et vixerit tecum ne accipias usuras ab eo. nec amplius quam dedisti. Time deum tuum ut vivere possit frater tuus apud te. Pecuniam tuam non dabis ei ad usuram. et frugum superhabundantiam non exiges. Ego dominus deus vester qui eduxi vos de terra egypti. ut darem vobis terram chanaan. et essem vester deus. Si paupertate compulsus vendiderit se tibi frater tuus. non eum opprimes servitute famulorum. sed quasi mercennarius erit et colonus. Usque ad annum jubeleum operabitur apud te. et postea egredietur cum liberis suis. et revertetur ad cognationem et possessionem patrum suorum.

Mei enim servi sunt. et ego eduxi eos de terra egypti. Non veneunt condicione servorum non affligas eum per potentiam. sed metuito dominum tuum. Servus et ancilla sint vobis de nationibus que in circuitu vestro sunt. et de advenis qui peregrinantur apud vos. vel qui ex his nati fuerint in terra vestra. Hos habebitis famulos. et hereditario iure transmittetis ad posteros. ac possidebitis in eternum. Fratres autem vestros filios israel ne opprimatis per potentiam. Si invaluerit apud vos manus advene atque peregrini. et attenuatus frater tuus vendiderit se ei. aut cuiquam de stirpe eius. post venditionem potest redimi. Qui voluerit ex fratribus suis redimet eum. et patruus. et patruelis. et consanguineus. et affinis. Sin autem et ipse potuerit redimet se. supputatis dumtaxat annis. a tempore venditionis sue usque ad annum iubileum. et pecunia qua venditus fuit iuxta annorum numerum. et rationem mercennarii supputata. Si plures fuerint anni qui remanent ad iubileum. secundum hos reddet et pretium. Si pauci, ponet rationem cum eo iuxta annorum numerum. et reddet emptori quod reliquum est annorum quibus ante servivit. mercedibus imputatis. Non affliget eum violenter in conspectu tuo. Quod si per hec redimi non potuerit. anno iubileo egredietur cum liberis suis. Mei enim sunt servi filii israel. quos eduxi de terra egypti. Ego dominus deus vester. Non facietis vobis idolum et sculptile. nec titulos erigetis. nec insignem lapidem ponetis in terra vestra ut adoretis eum. Ego enim sum dominus deus vester. Custodite sabbata mea et pavete sanctuarium meum. Ego dominus. Si in preceptis meis ambulaveritis et mandata mea custodieritis et feceritis ea. dabo vobis pluvias temporibus suis. et terra gignet germen suum. et pomis arbores replebuntur. Apprehendet messium tritura vindemiam. et vindemia occupabit sementem. et comedetis panem vestrum in saturitate. et absque pavore habitabitis in terra vestra. Dabo pacem in finibus vestris. dormietis et non erit qui exterreat. Auferam malas bestias. et gladius non transibit terminos vestros. Persequimini inimicos vestros. et corruent coram vobis. Persequentur quinque de vobis centum alienos. et centum ex vobis decem milia. Cadent inimici vestri in conspectu vestro gladio. Respiciam vos et crescere faciam. multiplicabimini. et firmabo pactum meum vobiscum. Comedetis vetustissima veterum. et vetera novis supervenientibus proicietis. Ponam tabernaculum meum in medio vestri. et non abiciet vos anima mea. Ambulabo inter vos et ero vester deus. vosque eritis meus populus. Ego dominus deus vester qui eduxi vos de terra egyptiorum ne serviretis eis. et qui confregi catenas cervicum vestrarum ut incederetis erecti. Quod si non audieritis me nec feceritis omnia mandata mea. si spreveritis leges meas. et iudicia mea contempseritis. ut non faciatis ea que a me constituta sunt. et ad irritum perducatis pactum meum. ego quoque hec faciam vobis. Visitabo vos velociter in egestate et ardore qui conficiat oculos vestros et consumat animas vestras. Frustra seretis sementem que ab hostibus devorabitur. Ponam faciem meam contra vos. et corruetis coram hostibus vestris. et subiciemini his qui oderunt vos. Fugietis nemine persequente. Sin autem nec sic obedieritis mihi. addam correptiones vestras septuplum propter peccata vestra. et conteram duritiam superbie vestre. Daboque celum vobis desuper sicut ferrum. et terram eneam. Consumetur in cassum labor vester. non proferet terra germen. nec arbores poma prebebunt. Si ambulaveritis ex adverso mihi nec volueritis audire me. addam plagas vestras usque in septuplum propter peccata vestra. emittamque in vos bestias agri que consumant vos et pecora vestra et ad paucitatem cuncta redigant. deserteque fiant vie vestre. Quod si nec sic volueritis recipere disciplinam. sed ambulaveritis ex adverso mihi. ego quoque contra vos adversus incedam. et percutiam vos septies propter peccata vestra. inducamque super vos gladium ultorem federis mei. Cumque confugeritis in urbes. mittam pestilentiam in medio vestri. et trademini hostium manibus. postquam confregero baculum panis vestri. ita ut decem mulieres in uno clibano coquant panes. et reddant eos ad pondus. et comedetis et non saturabimini. Sin autem nec per hec audieritis me. sed ambulaveritis contra me. et ego incedam adversum vos in furore contrario. et corripiam vos septem plagis propter peccata vestra. ita ut comedatis carnes filiorum et filiarum vestrarum. Destruam excelsa vestra. et simulacra confringam. Cadetis inter ruinas ydolorum vestrorum. et abhominabitur vos anima mea. in tantum ut urbes vestras redigam in solitudinem. et deserta faciam sanctuaria

uestra. nec recipiam odorem ultra suauissimum. Disperdamque terram uestram. et stupebunt super ea inimici uestri. cum habitatores illius fuerint. Vos autem dispergam in gentes. et euaginabo post uos gladium. eritque terra uestra deserta. et ciuitates dirute. Tunc placebunt terre sabbata sua. cunctis diebus solitudinis sue. quando fueritis in terra hostili sabbatizabit. et requiescet in sabbatis solitudinis sue. eo quod non requieuit in sabbatis uestris. quando habitabatis in ea. Et qui de uobis remanserint dabo pauorem in cordibus eorum in regionibus hostium. Terrebit eos sonitus folii uolantis. et ita fugient quasi gladium. Cadent nullo persequente. et corruent singuli super fratres suos quasi bella fugientes. Nemo uestrum inimicis audebit resistere. peribitis inter gentes. et hostilis uos terra consumet. Quod si et de his aliqui remanserint. tabescent in iniquitatibus suis in terra inimicorum suorum. et propter peccata patrum suorum et sua. affligentur donec confiteantur iniquitates suas. et maiorum suorum recordentur quibus preuaricati sunt in me. et ambulauerunt ex aduerso mihi. Ambulabo igitur et ego contra eos. et inducam illos in terram hostilem. donec erubescat incircumcisa mens eorum. Tunc orabunt pro iniquitatibus suis. et recordabor federis mei. quod pepigi cum iacob et ysaac et abraham. terre quoque memor ero. Que cum relicta fuerit ab eis. complacebit sibi in sabbatis suis. patiens solitudinem propter illos. Ipsi uero rogabunt pro peccatis suis. eo quod abiecerint iudicia mea et leges meas despexerint. Attamen cum essent in terra hostili non penitus abieci eos. neque sic despexi ut consumerentur. et irritum facerem pactum meum cum eis. Ego enim sum dominus deus eorum. et recordabor federis mei pristini. quando eduxi eos de terra egypti in conspectu gentium ut essem deus eorum. Ego dominus deus. Hec sunt precepta atque iudicia et leges quas dedit dominus inter se et inter filios israel. in monte synai per manum moysi.

XXV

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Homo qui uotum fecerit et uouerit. et spoponderit deo animam suam. sub estimatione dabit precium. Si fuerit masculus a uicesimo anno usque ad sexagesimum annum. dabit quinquaginta syclos argenti ad mensuram sanctuarii. si mulier triginta. A quinto autem anno usque ad uicesimum. masculus dabit uiginti syclos. femina decem. Ab uno mense usque ad annum quintum. pro masculo dabuntur quinque sycli. pro femina tres. Sexagenarius et ultra masculus. dabit quindecim syclos. femina decem. Si pauper fuerit et estimationem reddere non ualebit. stabit coram sacerdote. et quantum ille estimauerit. et uiderit eum posse reddere. tantum dabit. Animal autem quod immolari potest domino si quis uouerit sanctum erit. et mutari non poterit. id est nec melius malo. nec peius bono. Quod si mutauerit. et ipsum quod mutatum est. et illud pro quo mutatum est consecratum erit domino. Animal immundum quod immolari domino non potest. si quis uouerit. adducetur ante sacerdotem. Qui diiudicans utrum bonum an malum sit. statuet precium. Quod si dare uoluerit is qui offert. addet supra estimationis quintam partem. Homo si uouerit domum suam et sanctificauerit domino. considerabit eam sacerdos utrum bona an mala sit. et iuxta precium quod ab eo fuerit constitutum uenundabitur. Sin autem ille qui uouerat uoluerit redimere eam. dabit quintam partem estimationis supra. et habebit domum. Quod si agrum possessionis sue uouerit et consecrauerit domino. iuxta mensuram sementis estimabitur precium. Si triginta modiis hordei seritur terra. quinquaginta syclis uendatur argenti. Si statim ab anno incipientis iubilei. uouerit agrum quanto ualere potest tanto estimabitur. Sin autem post aliquantum temporis. supputabit sacerdos pecuniam iuxta annorum qui reliqui sunt numerum usque ad iubileum. et detrahetur ex precio. Quod si uoluerit redimere agrum ille qui uouerat addet quintam partem estimate pecunie. et possidebit eum. Sin autem noluerit redimere. sed alteri cuilibet fuerit uenundatus. ultra eum qui uouerat redimere non poterit. quia cum iubilei uenerit dies. sanctificatus erit domino. et possessio consecrata ad ius pertinet sacerdotum. Si ager emptus est et non de possessione maiorum. sanctificatus fuerit domino. supputabit sacerdos iuxta annorum numerum usque ad iubileum precium. et dabit ille qui uouerat eum domino. In iubileo autem reuertetur ad priorem dominum. qui uendiderat eum. et habuerat in sorte possessionis sue. Omnis estimatio syclo sanctuarii ponderabitur. Syclus uiginti obolos habet. Primogenita que ad dominum per-

NUMERI

nemo sanctificare potest et vovere. sive bos sive ovis fuerit domini sunt. Quod si immundum est animal redimet qui obtulit iuxta estimationem suam et addet quintam partem pretii. Si redimere noluerit vendetur alteri quantocumque fuerit estimatum. Omne quod domino consecratur sive homo fuerit sive animal sive ager non vendetur nec redimi poterit. Quicquid semel fuerit consecratum sanctum sanctorum erit domino. Et omnis consecratio que offertur ab homine non redimetur sed morte morietur. Omnes decime terre sive de frugibus sive de pomis arborum domini sunt et illi sanctificantur. Si quis autem voluerit redimere decimas suas addet quintam partem earum. Omnium decimarum boves et oves et capre que sub pastoris virga transeunt quicquid decimum venerit sanctificabitur domino. Non eligetur nec bonum nec malum nec altero mutabitur. Si quis mutaverit et quod mutatum est et pro quo mutatum est sanctificabitur domino et non redimetur. Hec sunt precepta que mandavit dominus moysi ad filios israel in monte synai. Explicit leviticus. Incipit vagedaber id est liber numeri.

Locutusque est dominus ad moysen in deserto synai in tabernaculo federis prima die mensis secundi anno altero egressionis eorum ex egypto dicens. Tollite summam universe congregationis filiorum israel per cognationes et domos suas et nomina singulorum quicquid sexus est masculini a vicesimo anno et supra omnium virorum fortium ex israel et numerabitis eos per turmas suas tu et aaron. Eruntque vobiscum principes tribuum ac domorum in cognationibus suis quorum ista sunt nomina. De ruben elisur filius sedeur. De symeon salamihel filius surisaddai. De iuda naason filius aminadab. De ysachar nathanael filius suar. De zabulon helyab filius helon. Filiorum autem ioseph de ephraim elysama filius amiud. De manasse gamalyhel filius phadassur. De beniamin abydan filius gedeonis. De dan ahyezer filius amisadai. De aser phegihel filius ochran. De gad elyasaph filius duel. De neptalim ahyra filius henan. Hii nobilissimi principes multitudinis per tribus et cognationes suas et capita exercitus israel. Quos tulerunt moyses et aaron cum omni vulgi multitudine et congregaverunt primo die mensis secundi recensentes eos per cognationes et domos ac familias et capita et nomina singulorum a vicesimo anno et supra sicut preceperat dominus moysi. Numeratique sunt in deserto synai. De ruben primogenito israel per generationes et familias ac domos suas et nomina capitum singulorum omne quod sexus est masculini a vicesimo anno et supra procedentium ad bellum quadraginta sex milia quingenti. De filiis symeon per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina et capita singulorum omne quod sexus est masculini a vicesimo anno et supra procedentium ad bellum quinquaginta novem milia trecenti. De filiis gad per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a viginti annis et supra omnes qui ad bella procederent quadraginta quinque milia sescenti quinquaginta. De filiis iuda per generationes ac familias ac domos cognationum suarum per nomina singulorum a vicesimo anno et supra omnes qui poterant ad bella procedere recensiti sunt septuaginta quattuor milia sescenti. De filiis ysachar per generationes et familias ac domos cognationum suarum per nomina singulorum a vicesimo anno et supra omnes qui ad bella procederent recensiti sunt quinquaginta quattuor milia quadringenti. De filiis zabulon per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a vicesimo anno et supra omnes qui poterant ad bella procedere quinquaginta septem milia quadringenti. De filiis ioseph filiorum ephraim per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a vicesimo anno et supra omnes qui poterant ad bella procedere quadraginta milia quingenti. Porro filiorum manasse per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a viginti annis et supra omnes qui poterant ad bella procedere triginta duo milia ducenti. De filiis beniamin per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a vicesimo anno et supra omnes qui poterant ad bella procedere triginta quinque milia quadringenti. De filiis dan per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a vicesimo anno et supra omnes qui poterant ad bella procedere sexaginta duo milia septingenti. De filiis aser per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a vicesimo anno et supra omnes qui poterant ad bella procedere quadraginta mi

lia et mille quingenti. De filiis nepthalim per generationes et familias ac domos cognationum
suarum recensiti sunt nominibus singulorum a vicesimo anno et supra. omnes qui poterant ad bel
la procedere quinquaginta tria milia quadringenti. Hii sunt quos numeraverunt moyses et
aaron et duodecim principes israel. singulos per domos cognationum suarum. Fueruntque omnes
filii israel per domos cognationum suarum et familias suas a vicesimo anno et supra. qui po
terant ad bella procedere. sescenta tria milia virorum quingenti quinquaginta. Levite autem in tribu

II

familiarum suarum non sunt numerati cum eis. Locutusque est dominus ad moysen dicens.
Tribum levi noli numerare. neque pones summam eorum cum filiis israel. sed constitue eos super
tabernaculum testimonii. Cuncta vasa eius et quicquid ad cerimonias pertinet. ipsi portabunt
tabernaculum et omnia utensilia eius et erunt in ministerio ac per gyrum tabernaculi metabuntur.
Cum proficiscendum fuerit. deponent levite tabernaculum cum castra metanda erigent. Quis
quis externorum accesserit. occidetur. Metabuntur autem castra filii israel. unusquisque per turmas et cu
neos atque exercitum suum. Porro levite per gyrum tabernaculi figent tentoria. ne fiat in
dignatio super multitudinem filiorum israel. et excubabunt in custodiis tabernaculi testimonii.
Fecerunt ergo filii israel iuxta omnia que preceperat dominus moysi. Locutusque est dominus ad moysen di
cens. Singuli per turmas signa atque vexilla. et domos cognationum suarum castra metabun
tur filiorum israel per gyrum tabernaculi federis. Ad orientem iudas figet tentoria per turmas exer
citus sui. eritque princeps filiorum eius naason filius aminadab. et omnis de stirpe eius summa pu
gnantium. septuaginta quatuor milia sescentorum. Iuxta eum castra metati sunt de tribu
ysachar. quorum princeps fuit nathanahel filius suar. et omnis numerus pugnatorum eius. quinqua
ginta quatuor milia quadringenti. In tribu zabulon princeps fuit heliab filius helon.
Omnis de stirpe eius exercitus pugnatorum. quinquaginta septem milia quadringenti. Uni
versi qui in castris iude annumerati sunt. fuerunt centum octoginta sex milia quadringenti.
et per turmas suas primi egredientur. In castris filiorum ruben ad meridianam plagam. erit
princeps helisur filius sedeur. et cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt. quadragin
ta sex milia quingenti. Iuxta eum castra metati sunt de tribu symeon. quorum princeps fu
it salamihel filius surisaddai. et cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt. quinqua
ginta novem milia. trecenti. In tribu gad princeps fuit helyasaph filius duhel. et cun
ctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt. quadraginta quinque milia sescenti quinqua
ginta. Omnes qui recensiti sunt in castris ruben centum quinquaginta milia. et mille qua
dringenti quinquaginta per turmas suas in secundo loco proficiscentur. Levabitur autem tabernacu
lum testimonii per officia levitarum et turmas eorum. Quomodo erigetur. ita et deponetur. Sin
guli per loca et ordines suos proficiscentur. Ad occidentalem plagam erunt castra filiorum ephra
im. quorum princeps fuit helysama filius amiud. cunctus exercitus pugnatorum eius qui numera
ti sunt. quadraginta milia quingenti. Et cum eis tribus filiorum manasse. quorum princeps
fuit gamalyhel filius phadassur. cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt. tri
ginta duo milia ducenti. In tribu filiorum beniamin. princeps fuit abydan filius ge
deonis. et cunctus exercitus pugnatorum eius qui recensiti sunt. triginta quinque milia quadringenti.
Omnes qui numerati sunt in castris ephraim. centum octo milia centum. per turmas suas profici
scentur tertii. Ad aquilonis partem castra metati sunt filii dan. quorum princeps fuit ahy
ezer filius amisaddai. cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt. sexaginta duo mi
lia septingenti. Iuxta eum fixere tentoria de tribu aser. quorum princeps fuit phegyhel
filius ochran. cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt. quadraginta milia
et mille quingenti. De tribu filiorum neptalim. princeps fuit ahyra filius henan. cunctus
exercitus pugnatorum eius. quinquaginta tria milia quadringenti. Omnes qui numerati sunt
in castris dan. fuerunt centum quinquaginta septem milia sescenti. et novissimi proficiscen
tur. Hic numerus filiorum israel. per domos cognationum suarum. et turmas divisi exercitus sex
centa tria milia. et quingenti quinquaginta. Levite autem non sunt numerati inter filios israel.
sic enim preceperat dominus moysi. Feceruntque filii israel iuxta omnia que mandaverat dominus. ca

castraque metati sunt per turmas suas. et profecti per familias ac domos patrum suorum. Hec sunt
generationes aaron et moysi in die qua locutus est dominus ad moysen in monte synai. et hec no
mina filiorum aaron. Primogenitus eius nadab. Dein abiu et eleazar et ythamar. Hec nomina
filiorum aaron sacerdotum qui uncti sunt. et quorum replete et consecrate manus. ut sacerdotio fun
gerentur. Mortui sunt nadab et abiu cum offerrent ignem alienum in conspectu domini in deser
to synai absque liberis. functique sunt sacerdotio eleazar et ythamar. coram aaron patre suo. Locutus
est dominus ad moysen dicens. Applica tribum levi et fac stare in conspectu aaron sacerdotis ut mi
nistrent ei et excubent et observent quicquid ad cultum pertinet multitudinis coram taber
naculo testimonii. et custodiant vasa tabernaculi. servientes in ministerio eius. Dabisque dono
levitas aaron. et filiis eius. quibus traditi sunt a filiis israel. aaron autem et filios eius constitues
super cultum sacerdotii. Externus qui ad ministrandum accesserit. morietur. Locutusque est
dominus ad moysen dicens. Ego tuli levitas a filiis israel pro omni primogenito qui aperit vulvam
in filiis israel. eruntque levite mei. Meum est enim omne primogenitum. ex quo percussi pri
mogenitos in terra egypti. sanctificavi mihi quicquid primum nascitur in israel. ab homine usque ad pecus mei
sunt. Ego dominus. Locutus est dominus ad moysen in deserto synai dicens. Numera filios le
vi per domos patrum suorum et familias. omnem masculum ab uno mense et supra. Numeravit moy
ses ut preceperat dominus. et inventi sunt filii levi per nomina sua gerson et caath. et merari. Filii ger
son. lobni et semei. Filii caath. amram et iessaar hebron et oziel. Filii merari. mooli et mu
si. De gerson fuere familie due. lobnitica et semeitica. quarum numeratus est populus sexus
masculini ab uno mense et supra. septem milia quingentorum. Hii post tabernaculum metabuntur
ad occidentem sub principe helyasaph filio lahel. et habebunt excubias in tabernaculo federis.
ipsum tabernaculum et operimentum eius. tentorium quod trahitur ante fores tecti federis. et cor
tinas atrii. tentorium quoque quod appenditur in introitu tabernaculi. et quicquid ad ritum altaris
pertinet. funes tabernaculi. et omnia utensilia eius. Cognatio caath habebit populos amramitas
et iessaaritas. et hebronitas. et ozihelitas. Hee sunt familie caathitarum. recensite per
nomina sua. omnis generis masculini ab uno mense et supra. octo milia sexcenti. habebunt ex
cubias sanctuarii. et castra metabuntur ad meridianam plagam. Princeps quoque eorum erit. he
lysaphan filius oziel. et custodient archam mensamque. et candelabrum. altaria. et vasa sanctuarii
in quibus ministratur. et velum cunctamque huiuscemodi supellectilem. Princeps autem principum
levitarum eleazar filius aaron sacerdotis. erit super excubitores custodie sanctuarii. At
vero de merari erunt populi moolite et musite. recensiti per nomina sua. omnis masculini generis
ab uno mense et supra. sex milia ducenti. Princeps eorum suriel filius abiahiel. in plaga
septentrionali castra metabuntur. Erunt sub custodia eorum tabule tabernaculi. et vectes et
columpne. ac bases earum. et omnia que ad cultum huiuscemodi pertinent. columpneque atrii per cir
cuitum cum basibus suis. et paxilli cum funibus. Castra metabuntur ante tabernaculum federis. id est
ad orientalem plagam moyses et aaron cum filiis suis. habentes custodiam sanctuarii in me
dio filiorum israel. Quisquis alienus accesserit morietur. Omnes levite quos numeraverunt
moyses et aaron iuxta preceptum domini per familias suas in genere masculino. a mense uno et
supra. fuerunt viginti duo milia. Et ait dominus ad moysen. Numera primogenitos sexus ma
sculini de filiis israel ab uno mense et supra. et habebis summam eorum. tollesque levitas mihi pro omni
primogenito filiorum israel. ego sum dominus. et pecora eorum pro universis primogenitis. pecorum filiorum
israel. Recensuit moyses sicut preceperat dominus primogenitos filiorum israel. et fuerunt masculi
per nomina sua a mense uno et supra viginti duo milia. ducenti septuaginta tres. Locu
tusque est dominus ad moysen. Tolle levitas pro primogenitis filiorum israel. et pecora levitarum pro
pecoribus eorum. eruntque levite mei. Ego sum dominus. In precio autem ducentorum septuaginta
trium. qui excedunt numerum levitarum de primogenitis filiorum israel. accipies quinque siclos
per singula capita ad mensuram sanctuarii. siclus habet obolos viginti. dabisque pecuniam aaron
et filiis eius. precium eorum qui supra sunt. Tulit igitur moyses pecuniam eorum qui fuerant amplius. et
quos redemerant a levitis pro primogenitis filiorum israel. mille trecentorum sexaginta quinque siclorum

elorum iuxta pondus sanctuarii. et dedit eam aaron et filiis eius. iuxta verbum quod preceperat sibi dominus.

IIII

involvent

Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Tolle summam filiorum caath. de medio le
vitarum per domos et familias suas. a tricesimo anno et supra. usque ad quinquagesimum an
num. omnium qui ingrediuntur ut stent et ministrent in tabernaculo federis. Hic est
cultus filiorum caath. Tabernaculum federis et sancta sanctorum ingredientur aaron et filii eius quando movenda
sunt castra. et deponent velum quod pendet ante fores. involventque eo archam testimo
nii. et operient rursum velamine hyacintinarum pellium. extendentque desuper pallium to
tum hyacintinum. et inducent vectes. Mensam quoque propositionis hyacintino pallio. et ponent
cum ea thuribula et mortariola. cyatos et crateras ad liba fundenda. Panes semper in ea
erunt. extendentque desuper pallium coccineum. quod rursum operient velamento hyacinti
narum pellium. et inducent vectes. Sument et pallium hyacintinum. et operient candela
brum cum lucernis et forcipibus suis. emunctoriis et cunctis vasis olei. que ad concinnandas
lucernas necessaria sunt. et super omnia ponent operimentum hyacintinarum pellium. et inducent
vectes. Necnon et altare aureum involvent hyacintino vestimento. et extendent desuper ope
rimentum hyacintinarum pellium. inducentque vectes. Omnia vasa quibus ministratur in sanctua
rio. involvent hyacintino pallio. et extendent desuper operimentum hyacintinarum pellium.
inducentque vectes. Sed et altare mundabunt cinere. et involvent illud purpureo vestimen
to. ponentque cum eo omnia vasa. quibus in ministerio eius utuntur. id est ignium receptacula
fuscinulas ac tridentes. uncinos et batilla. cuncta vasa altaris operient simul velamine
hyacintinarum pellium. et inducent vectes. Cumque involverint aaron et filii eius sanctuari
um. et omnia vasa eius in commotione castrorum. tunc intrabunt filii caath ut portent in
voluta. et non tangant vasa sanctuarii ne moriantur. Ista sunt onera filiorum caath in taberna
culo federis. super quos erit eleazar filius aaron sacerdotis ad cuius pertinet curam oleum ad concin
nandas lucernas et compositionis incensum. et sacrificium quod semper offertur. et oleum unctio
nis. et quicquid ad cultum tabernaculi pertinet. omniumque vasorum que in sanctuario sunt. Locutusque
est dominus ad moysen et aaron dicens. Nolite perdere populum caath de medio levitarum. sed hoc
facite eis ut vivant et non moriantur. si tetigerint sancta sanctorum. Aaron et filii eius intrabunt ipsique
disponent opera singulorum. et divident quod portare quis debeat. Alii nulla curiositate vide
ant que sunt in sanctuario. priusquam involvantur aliquin moriantur. Locutus est dominus ad moy
sen dicens. Tolle summam etiam filiorum gerson per domos ac familias et cognationes su
as a triginta annis et supra. usque ad annos quinquaginta. numera omnes qui ingrediun
tur et ministrant in tabernaculo federis. Hoc est officium familie gersonitarum ut portent
cortinas tabernaculi et tectum federis. operimentum aliud et super omnia velamen hyacintinum.
tentoriumque quod pendet in introitu federis tabernaculi. cortinas atrii. et velum in introitu
quod est ante tabernaculum. omnia que ad altare pertinent. funiculos et vasa ministerii. iubente
aaron et filiis eius. portabunt filii gerson. singuli cui debeant oneri mancipari. Hic
est cultus familie gersonitarum. in tabernaculo federis. eruntque sub manu ythamar fi
lii aaron sacerdotis. Filios quoque merari per familias et domos patrum suorum. recensebis.
a triginta annis et supra. usque ad annos quinquaginta. omnes qui ingrediuntur ad offi
cium ministerii sui. et cultum federis testimonii. Hec sunt onera eorum. Portabunt ta
bulas tabernaculi et vectes eius. columnas et bases earum. columnas quoque atrii per circuitum cum
basibus et paxillis et funibus suis. Omnia vasa et supellectilem ad numerum accipient.
sicque portabunt. Hoc est officium familie meraritarum. et ministerium in tabernaculo
federis. eruntque sub manu ythamar sacerdotis. Recensuerunt igitur moyses et aa
ron. et principes synagoge filios caath per cognationes et domos patrum suorum a triginta
annis et supra. usque ad annum quinquagesimum omnes qui ingrediuntur ad ministerium tab
naculi federis. et inventi sunt duo milia septingenti quinquaginta. Hic est nume
rus populi caath qui intrant tabernaculum federis. Hos numeravit moyses et aaron iuxta
sermonem domini per manum moysi. Numerati sunt et filii gerson per cognationes et do

mos patrum suorum a triginta annis et supra usque ad annum quinquagesimum omnes qui ingre-
diuntur ut ministrent in tabernaculo federis et inventi sunt duo milia sexcenti triginta. Hic
est populus gersonitarum quos numeraverunt moyses et aaron iuxta verbum domini. Numerati
sunt et filii merari per cognationes et domos patrum suorum a triginta annis et supra usque ad
annum quinquagesimum. omnes qui ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi federis
et inventi sunt tria milia ducenti. Hic est numerus filiorum merari quos recensuerunt
moyses et aaron iuxta imperium domini per manum moysi. Omnes qui recensiti sunt de le-
vitis et quos fecit ad nomen moyses et aaron et principes israel per cognationes et domos patrum
suorum a triginta annis et supra usque ad annum quinquagesimum. ingredientes ad ministeri-
um tabernaculi et onera portanda. fuerunt simul octo milia quingenti octoginta. Iuxta verbum
domini recensuit eos moyses. unumquemque iuxta officium et onera sua sicut preceperat ei dominus.

V

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Precipe filiis israel ut eiciant de castris omnem lep-
rosum et qui semine fluit. pollutusque est super mortuo tam masculum quam feminam eicite de ca-
stris ne contaminent ea cum habitaverint vobiscum. Feceruntque ita filii israel et eiecerunt eos
extra castra. sicut locutus est dominus moysi. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere ad fi-
lios israel. Vir sive mulier cum fecerint ex omnibus peccatis que solent hominibus accidere et
per negligentiam transgressi fuerint mandatum domini atque deliquerint. confitebuntur peccatum su-
um et reddent ipsum caput quintamque partem desuper ei in quem peccaverint. Sin autem non fuerit
qui recipiat. dabunt domino et erunt sacerdotis. excepto ariete qui offertur pro expiatione ut sit
placabilis hostia. Omnes quoque primitie quas offerunt filii israel ad sacerdotem pertinent et quic-
quid in sanctuario offertur a singulis et traditur manibus sacerdotis. ipsius erit. Locutus
est dominus ad moysen dicens. Loquere ad filios israel et dices ad eos. Vir cuius uxor erraverit.
maritumque contempnens dormierit cum alio viro et hoc maritus deprehendere nequiverit.
sed latet adulterium et testibus argui non potest quia non est inventa in stupro. si spiritus ze-
lotipie concitaverit virum contra uxorem suam. que vel polluta est vel falsa suspitio-
ne appetitur. adducet eam ad sacerdotem et offeret oblationem pro ea. decimam partem
sati farine ordeacee. Non fundet super eam oleum nec imponet thus. quia sacrificium
zelotipie est et oblatio investigans adulterium. Offeret igitur eam sacerdos et statuet
coram domino assumetque aquam sanctam in vase fictili et pulverem terre de pavimento
tabernaculi mittet in eam. Cumque steterit mulier in conspectu domini. discooperiet caput
eius et ponet super manus illius sacrificium recordationis et oblationem zelotipie. Ipse autem
tenebit aquas amarissimas. in quibus cum execratione maledicta congessit. adiura-
bitque eam et dicet. Si non dormivit vir alienus tecum. et si non polluta es deserto mari-
ti thoro. non te nocebunt aque iste amarissime. in quas maledicta congessi. Sin autem de-
clinasti a viro tuo atque polluta es. et concubuisti cum altero viro. his maledictioni-
bus subiacebis. Det te dominus in maledictionem. exemplumque cunctorum in populo suo. Pu-
trescere faciat femur tuum. et tumens uterus tuus disrumpatur. Ingrediantur aque
maledicte in ventrem tuum. et utero tumescente putrescat femur. Et respondebit
mulier. amen amen. Scribetque sacerdos in libello ista maledicta. et delebit ea aquis
amarissimis. in quas maledicta congessit. et dabit ei bibere. Quas cum exhause-
rit. tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotipie. et elevabit illud coram domino.
imponetque super altare. ita dumtaxat ut prius pugillum sacrificii tollat de eo quod
offertur. et incendat super altare. et sic potum det mulieri aquas amarissimas.
Quas cum biberit si polluta est et contempto viro adulterii rea. pertransibunt eam aque
maledictionis. et inflato ventre computrescet femur. eritque mulier in maledictio-
nem et exemplum omni populo. Quod si polluta non fuerit. erit innoxia. et faciet liberos.
Ista est lex zelotipie. Si declinaverit mulier a viro suo. et si polluta fuerit. ma-
ritusque zelotipie spiritu concitatus adduxerit eam in conspectu domini. et fecerit ei sacer-
dos iuxta omnia que scripta sunt. maritus absque culpa erit. et illa recipiet iniquitatem

liam. VI Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere ad filios israel et dices ad eos. Vir
sive mulier cum fecerint votum ut sanctificentur et se voluerint domino consecrare. vino et omni
quod inebriare potest abstinebunt. Acetum ex vino et ex qualibet alia potione. et quicquid de
uva exprimitur non bibent. uvas recentes siccasque non comedent. cunctis diebus quibus ex voto
domino consecrantur. Quicquid ex vinea esse potest. ab uva passa usque ad acinum non comedent.
Omni tempore separationis sue novacula non transibit super caput eius. usque ad completum diem
quo domino consecratur. sanctus erit crescente cesarie capitis sui. Omni tempore consecra
tionis sue. super mortuum non ingredietur. nec super patris quidem et matris et fratris sororisque
funere contaminabitur. quia consecratio dei sui super caput eius est. Omnes dies separatio
nis sue sanctus erit domino. Si autem mortuus fuerit subito quispiam coram eo. polluetur
caput consecrationis sue. Quod radet illico et in eadem die purgationis sue. et rursum
septima. In octavo autem die offeret duos turtures vel duos pullos columbe sacerdo
ti in introitu federis testimonii. Faciet que sacerdos unum pro peccato et alterum in holocaustum.
et deprecabitur pro eo quia peccavit super mortuo. sanctificabitque caput eius in die illo. et con
secrabit domino dies separationis illius. offerens agnum anniculum pro peccato. ita tamen ut dies
priores irriti fiant. quoniam polluta est sanctificatio eius. Ista est lex consecrationis. Cum dies
quos ex voto decreverat complebuntur. Adducet eum ad ostium tabernaculi federis. et
offeret oblationem eius domino. agnum anniculum immaculatum pro peccato in holocaustum. et ovem
anniculam immaculatam pro peccato. et arietem immaculatum hostiam pacificam. Canistrum quoque pa
nium azimorum. qui conspersi sunt oleo. et lagana absque fermento. uncta oleo ac libamina singu
lorum. Que offeret sacerdos coram domino. et faciet tam pro peccato quam in holocaustum. Arietem vero
immolabit hostiam pacificam domino. offerens simul canistrum azimorum. et libamenta que ex mo
re debentur. Tunc radet nazareus ante ostium tabernaculi federis cesariem conse
crationis sue. tolletque capillos eius et ponet super ignem qui est suppositus sacrificio pa
cificorum. et armum coctum arietis. tortamque absque fermento unam de canistro. et laganum azi
mum unum. et tradet in manibus nazarei postquam rasum fuerit caput eius. Susceptaque rur
sum ab eo elevabit in conspectu domini. et sanctificata sacerdotis erunt. sicut pectusculum quod
separari iussum est et femur. Post hec potest nazareus bibere vinum. Ista est lex naza
rei cum voverit oblationem suam domino tempore consecrationis sue. exceptis his que inve
nerit manus eius. iuxta quod mente devoverit. ita faciet ad perfectionem sanctificationis
sue. Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere aaron et filiis eius. Sic benedicetis fi
liis israel et dicetis eis. Benedicat tibi dominus et custodiat te. Ostendat tibi dominus faciem suam et
misereatur tui. Convertat dominus vultum suum ad te. et det tibi pacem. Invocabuntque nomen me
um super filios israel. et ego benedicam eis. VII Factum est autem in die qua complevit moyses
tabernaculum. et erexit illud. unxitque et sanctificavit cum omnibus vasis suis. altare similiter et
vasa eius. obtulerunt principes israel. et capita familiarum. qui erant per singulas tribus. prefecti
eorum qui numerati fuerant. munera coram domino. sex plaustra tecta. cum duodecim bobus.
Unum plaustrum obtulere duo duces. et unum bovem singuli. obtuleruntque ea in conspectu
tabernaculi. Ait autem dominus ad moysen. Suscipe ab eis ut serviant in ministerio taber
naculi. et trades ea levitis iuxta ordinem ministerii sui. Itaque cum suscepisset moy
ses plaustra et boves. tradidit eos levitis. Duo plaustra et quattuor boves dedit filiis ger
son. iuxta id quod habebant necessarium. Quattuor alia plaustra et octo boves dedit filiis
merari. secundum officia et cultum suum sub manu ythamar filii aaron sacerdotis.
Filiis autem caath non dedit plaustra et boves. quia in sanctuario serviunt. et onera portant propriis
humeris. Igitur obtulerunt duces in dedicationem altaris in die qua unctum est obla
tionem suam ante altare. Dixitque dominus ad moysen. Singuli duces per singulos dies offe
rant munera in dedicationem altaris. Primo die obtulit oblationem suam naason filius
aminadab de tribu iuda. Fueruntque in ea acetabulum argenteum pondo centum triginta
siclorum. fiala argentea habens septuaginta siclos. iuxta pondus sanctuarii. utrumque plenum

simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum ex decem siclis aureis plenum incenso. bouem
et arietem. et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato. Et in sacrificio pacificorum
boues duos. arietes quinque. hircos quinque. agnos anniculos quinque. Hec est oblatio naason
filii aminadab. Secundo die. obtulit nathanahel filius suar. dux de tribu ysachar. aceta
bulum argenteum. appendens centum triginta siclos. fialam argenteam habentem septuaginta
siclos iuxta pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. mortario
lum aureum habens decem siclos plenum incenso bouem de armento. et arietem et agnum
anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato. Et in sacrificio pacificorum boues duos. arietes
quinque. hircos quinque. agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio nathanahel filii suar. Tercio
die princeps filiorum zabulon. helyab filius helon. obtulit acetabulum argenteum. appen
dens centum triginta siclos. fialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus
sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum aureum appen
dens decem siclos plenum incenso. bouem de armento et arietem. et agnum anniculum in holo
caustum. hircumque pro peccato. Et in sacrificio pacificorum boues duos. arietes quinque. hircos
quinque. agnos anniculos quinque. Hec est oblatio helyab filii helon. Die quarto princeps fili
orum ruben. helysur filius sedeur obtulit acetabulum argenteum. habentem centum triginta
siclos. fialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii. utrumque ple
num simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum aureum appendens decem siclos ple
num incenso. bouem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro
peccato. Et in sacrificio pacificorum boues duos. arietes quinque. hircos quinque. agnos anniculos
quinque. Hec fuit oblatio helysur filii sedeur. Die quinto princeps filiorum symeon salami
hel filius suri saddai. obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos. fia
lam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simila con
spersa oleo in sacrificium. mortariolum aureum appendens decem siclos. plenum incenso. bouem
de armento. et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato. Et in hostias pa
cificorum boues duos. arietes quinque. hircos quinque. agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio
salamihel filii suri saddai. Die sexto princeps filiorum gad. helyasaph filius duhel. obtulit
acetabulum argenteum. habentem centum triginta siclos. fialam argenteam habentem septua
ginta siclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. mor
tariolum aureum. appendens decem siclos. plenum incenso. bouem de armento et arietem. et agnum
anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato. Et in hostias pacificorum boues duos. arietes quinque.
hircos quinque. agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio helyasaph filii duel. Die septimo
princeps filiorum ephraim. helysama filius amiud. obtulit acetabulum argenteum appen
dens centum triginta siclos. fialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii.
utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum aureum appendens decem si
clos plenum incenso. bouem de armento. et arietem. et agnum anniculum in holocaustum. hircumque
pro peccato. Et in hostias pacificas boues duos. arietes quinque. hircos quinque. agnos anniculos
quinque. Hec fuit oblatio helysama filii amiud. Die octauo princeps filiorum manasse. ga
malihel filius phadassur. obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos.
fialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simila
conspersa oleo in sacrificium. mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso. bo
uem de armento et arietem. et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato. Et in hostias
pacificorum boues duos arietes quinque. hircos quinque. agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio
gamalihel filii phadassur. Die nono princeps filiorum beniamin. abydan filius gedeonis.
obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos. fialam argenteam ha
bentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in sacri
ficium. mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso. bouem de armento et arietem et agnum
anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato. Et in hostias pacificorum boues duos. arietes quinque. hircos quinque.
agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio abydan filii gedeonis. Die decimo princeps filiorum dan.

ahiezer filii amisaddai obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta si-
clos. fialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii. utrumque ple-
num simila conspersa oleo in sacrificium. mortariolum aureum appendens decem siclos ple-
num incenso. bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato.
Et in hostias pacificorum boves duos. arietes quinque. hircos quinque. agnos anniculos quinque.
Hec fuit oblatio ahiezer filii amisadai. Die undecimo princeps filiorum aser phegihel fi-
lius ochran. obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos. fialam argen-
team habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in
sacrificium. mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso. bovem de armento
et arietem et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato. Et in hostias pacificorum
boves duos. arietes quinque. hircos quinque. agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio phegihel
filii ochran. Die duodecimo princeps filiorum nepthalim. ahira filius henan obtulit ace-
tabulum argenteum appendens centum triginta siclos. fialam argenteam habentem septua-
ginta siclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. mor-
tariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso. bovem de armento et arietem.
et agnum anniculum in holocaustum. hircumque pro peccato. Et in hostias pacificorum boves duos.
arietes quinque. hircos quinque. agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio ahira filii henan.
Hec in dedicatione altaris oblata sunt a principibus israel. in die qua consecratum est. Aceta-
bula argentea duodecim. fiale argentee duodecim. mortariola aurea duodecim. ita ut
centum triginta argenti siclos haberet unum acetabulum. et septuaginta siclos una fiala
id est in commune vasorum omnium ex argento sicli duo milia quadringenti. pondere sanctua-
rii. Mortariola aurea duodecim plena incenso. denos siclos appendentia pondere sanctua-
rii. id est simul auri sicli centum viginti. Boves de armento in holocaustum duodecim.
arietes duodecim. agni anniculi duodecim. et libamenta eorum. hirci duodecim pro peccato.
Hostie pacificorum boves viginti quatuor. arietes sexaginta. hirci sexaginta. agni
anniculi sexaginta. Hec oblata sunt in dedicatione altaris quando unctum est. Cumque in-
grederetur moyses tabernaculum federis ut consuleret oraculum. audiebat vocem loquentis
ad se de propitiatorio quod erat super archam testimonii. et loquebatur ei.

inter duos cherubin unde

VIII

Locutus est
dominus ad moysen dicens. Loquere aaron et dices ad eum. Cum posueris septem lucer-
nas. candelabrum in australi parte erigatur. Hoc igitur precipe ut lucerne contra
boream e regione respiciant ad mensam panum propositionis. contra eam partem quam
candelabrum respicit. lucere debebunt. Fecitque aaron et imposuit lucernas super can-
delabrum ut preceperat dominus moysi. Hec autem erat factura candelabri. Ex auro ductili tam
medius stipes quam cuncta. ex utroque calamorum latere nascebantur. Iuxta exemplum quod
ostendit dominus moysi. ita operatus est candelabrum. Et locutus est dominus ad moysen di-
cens. Tolle levitas de medio filiorum israel. et purificabis eos iuxta hunc ritum. Asper-
gantur aqua lustrationis. et radant omnes pilos carnis sue. Cumque laverint vestimenta
sua et mundati fuerint. tollant bovem de armentis et libamentum eius. similam oleo conspersam.
Bovem autem alterum de armento accipies pro peccato. et applicabis levitas coram tabernaculo
federis. convocata omni multitudine filiorum israel. Cumque levite fuerint coram domino.
ponent filii israel manus suas super eos. et offeret aaron levitas munus in conspectu domini
a filiis israel. ut serviant in ministerio eius. Levite quoque ponent manus suas super capita bo-
um e quibus unum facies pro peccato. et alterum in holocaustum domini ut depreceris pro eis. Statuesque
levitas in conspectu aaron et filiorum eius. et consecrabis oblatos domino. ac separabis de me-
dio filiorum israel ut sint mei. et postea ingrediantur tabernaculum federis ut serviant mihi.
Sicque purificabis et consecrabis eos in oblationem domini. quoniam dono donati sunt mihi a filiis
israel. Pro primogenitis que aperiunt omnem vulvam in israel. accepi eos. Mea sunt omnia
primogenita filiorum israel. tam ex hominibus quam ex iumentis. Ex die quo percussi omne
primogenitum in terra egypti. sanctificavi eos mihi. et tuli levitas pro cunctis primogeni-

tis filiorum israel. tradidique eos dono aaron et filiis eius de medio populi ut serviant mihi pro israel in ta-
bernaculo federis. et orent pro eis ne sit in populo plaga si ausi fuerint accedere ad sanctuarium.
Feceruntque moyses et aaron et omnis multitudo filiorum israel super levitas que preceperat dominus moysi
purificatique sunt et laverunt vestimenta sua. Elevavitque eos aaron in conspectu domini et
oravit pro eis ut purificati ingrederentur ad officia sua in tabernaculum federis coram aaron et fi-
liis eius. Sicut preceperat dominus moysi de levitis ita factum est. Locutus est dominus ad moysen dicens.
Hec est lex levitarum. A viginti quinque annis et supra ingredientur ut ministrent in ta-
bernaculo federis. Cumque quinquagesimum etatis annum impleverint servire cessabunt. eruntque
ministri fratrum suorum in tabernaculo federis ut custodiant que sibi fuerint commendata. opera autem
ipsa non faciant. Sic dispones levitis in custodiis suis.

IX

Locutus est dominus ad moysen in deser-
to synai anno secundo postquam egressi sunt de terra egypti mense primo dicens. Faciant filii israel
phase in tempore suo. quartadecima die mensis huius ad vesperam. iuxta omnes cerimonias et iu-
stificationes eius. Precepitque moyses filiis israel ut facerent phase. Qui fecerunt tempore suo quar-
tadecima die mensis ad vesperam in monte synai. Iuxta omnia que mandaverat dominus moysi: fece-
runt filii israel. Ecce autem quidam immundi super anima hominis. qui non poterant facere pascha in die
illo: accedentes ad moysen et aaron dixerunt ei. Inmundi sumus super anima hominis. quare fraudamur
ut non valeamus offerre oblationem domino. in tempore suo inter filios israel? Quibus respondit mo-
yses. State ut consulam quid precipiat dominus de vobis. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Lo-
quere filiis israel. Homo qui fuerit immundus super anima. sive in via procul in gente vestra fa-
ciat phase domino mense secundo. quartadecima die mensis ad vesperam. Cum azimis et lactucis
agrestibus comedent illud. non relinquent ex eo quippiam usque mane. et os eius non confringent.
omnem ritum phase observabunt. Si quis autem mundus est et in itinere non fuit. et tamen non fecit
phase. exterminabitur anima illa de populis suis. quia sacrificium domino non obtulit tempore suo.
peccatum suum ipse portabit. Peregrinus quoque et advena si fuerint apud vos. facient phase domini. iux-
ta cerimonias et iustificationes eius. Preceptum idem erit apud vos. tam advene quam indi-
gene. Igitur die qua erectum est tabernaculum: operuit illud nubes. A vespere autem super tentorium erat quasi spe-
cies ignis usque ad mane. Sic fiebat iugiter. Per diem operiebat illud nubes. et per noctem quasi
species ignis. Cumque ablata fuisset nubes que tabernaculum protegebat. tunc proficiscebantur
filii israel. et in loco ubi stetisset nubes ibi castra metabantur. Ad imperium domini proficisceban-
tur: et ad imperium eius figebant tabernaculum. Cunctis diebus quibus stabat nubes super taber-
naculum: manebant in eodem loco. Et si evenisset ut multo tempore maneret super illud.
erant filii israel in excubiis domini. et non proficiscebantur quotquot diebus fuisset nubes super tabernacu-
lum. Ad imperium domini erigebant tentoria: et ad imperium illius deponebant. Si nubes
fuisset usque mane. et statim tabernaculum diluculo reliquisset: proficiscebantur. Et si post di-
em et noctem recessisset: dissipabant tentoria. Si biduo aut uno mense vel longiori tempore
fuisset super tabernaculum. manebant filii israel in eodem loco et non proficiscebantur. Statim autem ut re-
cessisset movebant castra. Per verbum domini figebant tentoria. et per verbum illius proficiscebantur.
eruntque in excubiis domini. iuxta imperium eius per manum moysi.

X

Locutus est dominus ad moysen
dicens. Fac tibi duas tubas argenteas ductiles. quibus convocare possis multitudinem quando
movenda sunt castra. Cumque increpueris tubis congregabitur ad te omnis turba ad osti-
um federis tabernaculi. Si semel clangueris venient ad te principes et capita multitudinis israel.
Sin autem prolixior atque concisus clangor increpuerit. movebuntur castra primum qui sunt ad orien-
talem plagam. In secundo autem sonitu et pari ululatu tube. levabunt tentoria qui habitant ad
meridiem. Et iuxta hunc modum reliqui facient. ululantibus tubis in profectione. Quando autem
congregandus est populus. simplex tubarum clangor erit. et non concise ululabunt. Filii autem aaron
sacerdotes clangent tubis. eritque hoc legitimum sempiternum. in generationibus vestris. Si exi-
eritis ad bellum de terra vestra contra hostes qui dimicant adversum vos. clangetis ululantibus
tubis. et erit recordatio vestri coram domino deo vestro. et eruamini de manibus inimicorum vestrorum. Si
quando habebitis epulum. et dies festos et kalendas. canetis tubis super holocaustis et pacificis

victimis. ut sint vobis in recordationem dei vestri. ego dominus deus vester. Anno secundo mense secundo vicesima
die mensis elevata est nubes de tabernaculo federis. profectique sunt filii israel per turmas suas de deserto
synai. et recubuit nubes in solitudine pharan. Moveruntque castra primi iuxta imperium
domini in manu moysi. filii iuda per turmas suas. quorum princeps erat naason filius aminadab. In
tribu filiorum ysachar. fuit princeps nathanahel filius suar. In tribu zabulon erat princeps he
liab filius helon. Depositumque est tabernaculum. quod portantes egressi sunt filii gerson et me
rari. Profectique sunt et filii ruben per turmas et ordinem suum. quorum princeps erat helysur filius
sedeur. In tribu autem filiorum symeon. princeps fuit salamihel filius surisaddai. Porro in
in tribu gad. erat princeps helyasaph filius duhel. Profecti sunt et caathite portantes sanctuarium.
Tam diu tabernaculum portabatur, donec venirent ad erectionis locum. Moverunt castra et
filii ephraim per turmas suas. in quorum exercitu princeps erat helysama filius ammiud.
In tribu autem filiorum manasse princeps fuit gamalyhel filius phadassur. et in tribu benia
min. dux abydan filius gedeonis. Novissima castrorum omnium. profecti sunt filii dan per
turmas suas. in quorum exercitu princeps fuit ahiezer filius amisaddai. In tribu autem filiorum
aser erat princeps phegyhel filius ochran. et in tribu filiorum neptalim princeps ahyra filius he
nan. Hec sunt castra et profectiones filiorum israel per turmas suas quando egrediebantur. Dixitque moy
ses obab filio raguel madianite cognato suo. Proficiscimur ad locum quem dominus daturus
est nobis. veni nobiscum ut benefaciamus tibi. quia dominus bona promisit israeli. Cui ille respondit. Non
vadam tecum sed revertar in terram meam in qua natus sum. Et ille. noli inquit nos relinque
re. tu enim nosti in quibus locis castra ponere debeamus per desertum. et eris ductor noster. Cumque
nobiscum veneris. quicquid optimum fuerit ex opibus quas nobis traditurus est dominus. dabimus
tibi. Profecti sunt ergo de monte domini via trium dierum. archaque federis domini precedebat eos per dies tres.
providens castrorum locum. Nubes quoque domini super eos erat per diem cum incederent. Cumque eleva
retur archa. dicebat moyses. Surge domine et dissipentur inimici tui. et fugiant qui ode
runt te a facie tua. Cum autem deponeretur aiebat. Revertere domine ad multitudinem exer
citus israel.

XI

Interea ortum est murmur populi. quasi dolentium pro labore contra dominum. Quod
cum audisset iratus est. et accensus in eos ignis domini. devoravit extremam castrorum par
tem. Cumque clamasset populus ad moysen. oravit moyses ad dominum. et absortus est ignis.
Vocavitque nomen loci illius incensio. eo quod succensus fuisset contra eos ignis domini. Vul
gus quippe promiscuum. quod ascenderat cum eis flagravit desiderio carnium sedens et flens.
iunctis sibi pariter filiis israel et ait. Quis dabit nobis ad vescendum carnes? Recordamur
piscium quos comedebamus in egypto gratis. In mentem nobis veniunt cucumeres et pe
pones. porrique et cepe et allia. Anima nostra arida est. nichil aliud respiciunt oculi nostri nisi
man. Erat autem man quasi semen coriandri coloris bdellii. Circuibatque populus. et colligens
illud frangebat mola sive terebat in mortario. coquens in olla. et faciens ex eo tortu
las saporis quasi panis oleati. Cumque descenderet nocte super castra ros. descendebat pariter
et man. Audivit ergo moyses flentem populum per familias. singulos per ostia tentorii sui.
Iratusque est furor domini [valde] et moysi intoleranda res visa est. Et ait ad dominum. Cur afflixisti
servum tuum. Quare non invenio gratiam coram te? Et cur imposuisti pondus universi
populi huius super me? Numquid ego concepi omnem hanc multitudinem vel genui eam.
ut dicas mihi porta eos in sinu tuo sicut portare solet nutrix infantulum. et defer in ter
ram pro qua iurasti patribus eorum? Unde mihi carnes ut dem tante multitudini? Flent
contra me dicentes. Da nobis carnes ut comedamus. Non possum solus sustinere omnem
hunc populum. quia gravis mihi est. Sin aliter tibi videtur obsecro te ut interficias me. et in
veniam gratiam in oculis tuis ne tantis afficiar malis. Et dixit dominus ad moysen. Con
grega mihi septuaginta viros de senioribus israel quos tu nosti quod senes populi sint ac
magistri. et duces eos ad ostium tabernaculi federis. faciesque ibi stare tecum ut descen
dam et loquar tibi. et auferam de spiritu tuo tradamque eis ut sustentent tecum onus populi et non
tu solus graveris. Populo quoque dices. Sanctificamini. cras comedetis carnes. ego

enim audivi vos dicere. Quis dabit nobis escas carnium? Bene nobis erat in egypto. ut det vo
bis dominus carnes et comedatis. non uno die vel duobus vel quinque aut decem vel viginti quidem. sed usque
ad mensem dierum. donec exeat per nares vestras et vertatur in nauseam. eo quod repulistis dominum
qui in medio vestri est. et flevistis coram eo dicentes. Quare egressi sumus ex egypto? Et ait moy
ses ad dominum. Sexcenta milia peditum huius populi sunt. et tu dicis dabo eis esum carnium mense
integro? Numquid ovium et boum multitudo cedetur. ut possit sufficere ad cibum. vel omnes pisces
maris in unum congregabuntur. ut eos satient? Cui respondit dominus. Numquid manus domini invalida
est? Iam nunc videbis utrum meus sermo opere compleatur. Venit igitur moyses et narravit po
pulo verba domini. congregans septuaginta viros de senioribus israel. quos stare fecit circa tabernacu
lum. Descenditque dominus per nubem et locutus est ad eum auferens de spiritu qui erat in moyse. et dans sep
tuaginta viris. Cumque requievisset in eis spiritus prophetaverunt. nec ultra cessaverunt. Remanse
rant autem in castris duo viri quorum unus vocabatur heldad. et alter medad. super quos requievit spiritus.
Nam et ipsi descripti fuerant. et non exierant ad tabernaculum. Cumque prophetarent in castris. cucur
rit puer et nuntiavit moysi dicens. Heldad et medad prophetant in castris. Statim iosue filius
nun minister moysi electus e pluribus ait. Domine mi moyses prohibe eos. Et ille quid inquit emula
ris pro me? Quis tribuat ut omnis populus prophetet et det eis dominus spiritum suum? Reversusque est moyses et
maiores natu israel in castra. Ventus autem egrediens a domino arreptas trans mare coturnices detulit.
et demisit in castra. itinere quantum uno die confici potest. ex omni parte castrorum per circuitum. vo
labantque in aere duobus cubitis altitudine super terram. Surgens ergo populus toto die illo et nocte.
ac die altero congregavit coturnicum qui parum decem choros. et siccaverunt eas per gyrum
castrorum. Adhuc carnes erant in dentibus eorum. nec defecerat huiuscemodi cibus. et ecce furor domini
concitatus in populum: percussit eum plaga magna nimis. Vocatusque est ille locus sepulchra con
cupiscentie. ibi enim sepelierunt populum qui desideraverat. Egressi autem de sepulchris concu
piscentie venerunt in aseroth. et manserunt ibi.

XII

Locutaque est maria et aaron contra
moysen. propter uxorem eius ethyopissam. et dixerunt. Num per solum moysen locutus est dominus?
Nonne et nobis similiter est locutus? Quod cum audisset dominus iratus est. Erat enim moyses vir
mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra. Statim locutus est ad eum et ad aaron
et mariam. Egredimini vos tantum tres ad tabernaculum federis. Cumque fuissent egressi: descen
dit dominus in columpna nubis. et stetit in introitu tabernaculi: vocans aaron et mariam. Qui cum issent
dixit ad eos. Audite sermones meos. Si quis fuerit inter vos propheta domini. in visione apparebo ei
vel per somnium loquar ad illum. At non talis servus meus moyses. qui in omni domo mea fidelissi
mus est. ore enim ad os loquor ei. et palam. non per enigmata et figuras dominum videt. Quare igitur non
timuistis detrahere servo meo moysi? Iratusque contra eos abiit. Nubes quoque recessit que erat
super tabernaculum. et ecce maria apparuit candens lepra quasi nix. Cumque respexisset eam
aaron. et vidisset perfusam lepra: ait ad moysen. Obsecro domine mi ne imponas nobis hoc
peccatum quod stulte commisimus. ne fiat hec quasi mortua. et ut abortivum quod proicitur de vulva ma
tris sue. Ecce iam medium carnis eius devoratum est lepra. Clamavitque moyses ad do
minum dicens. Deus obsecro sana eam. Cui respondit dominus. Si pater eius spuisset in faci
em illius. nonne debuerat saltem septem dierum rubore suffundi? Separetur septem diebus
extra castra. et postea revocabitur. Exclusa est itaque maria extra castra septem diebus. et populus
non est motus de loco illo donec revocata est maria.

XIII

Profectus est igitur de aseroth. fixis ten
toriis in deserto pharan. Ibi locutus est dominus ad moysen dicens. Mitte viros qui considerent
terram chanaan. quam daturus sum filiis israel singulos de singulis tribubus ex principibus. Fecit
moyses quod dominus imperarat de deserto pharan mittens principes viros. quorum ista sunt no
mina. De tribu ruben: semmua filium zachur. De tribu symeon: saphat filium huri. De tri
bu iuda: caleph filium iephone. De tribu ysachar. ygal filium ioseph. De tribu effraim: osee
filium nun. De tribu beniamin: phalti filium raphu. De tribu zabulon: geddihel filium
sodi. De tribu ioseph sceptri manasse gaddi filium susi. De tribu dan: ammihel filium
gemalli. De tribu aser: sthur filium michael. De tribu neptalim: naabbi filium vaphsi.

De tribu gad: guhel filium machi. Hec sunt nomina virorum quos misit moyses ad consideran-
dam terram: vocavitque osee filium nun iosue. Misit ergo eos moyses ad considerandam terram cha-
naan, et dixit ad eos. Ascendite per meridianam plagam. Cumque veneritis ad montes consi-
derate terram qualis sit, et populum qui habitator est eius, utrum fortis sit an infirmus, pauci nu-
mero an plures. Ipsa terra bona an mala, urbes quales, murate an absque muris. Humus
pinguis an sterilis, nemorosa an absque arboribus. Confortamini, et afferte nobis de fructibus
terre. Erat autem tempus quando iam precoque uve vesci possunt. Cumque ascendissent explorave-
runt terram a deserto sin usque rohob intrantibus emath. Ascenderuntque ad meridiem et ve-
nerunt in hebron, ubi erant achyman et sisai et tholmai filii enach. Nam hebron
septem annis ante thanim urbem egypti condita est. Pergentesque usque ad torrentem botri
absciderunt palmitem cum uva sua, quem portaverunt in vecte duo viri. De malis quoque granatis
et de ficis loci illius tulerunt, qui appellatus est nehel eschol, id est torrens botri, eo quod botrum
inde portassent filii israel. Reversique exploratores terre post quadraginta dies, omni regione
circuita venerunt ad moysen et aaron, et omnem cetum filiorum israel in desertum pharan,
quod est in cades. Locutique eis et omni multitudini ostenderunt fructus terre, et narraverunt
dicentes. Venimus in terram ad quam misisti nos, que revera fluit lacte et melle, ut ex his fructi-
bus cognosci potest. Sed cultores fortissimos habet, et urbes grandes atque muratas. Stirpem enach vi-
dimus ibi. Amalech habitat in meridie, ettheus et iebuseus et amorreus in montanis. Cha-
naneus vero moratur iuxta mare et circa fluenta iordanis. Inter hec caleph compescens mur-
mur populi qui oriebatur contra moysen ait. Ascendamus et possideamus terram, quoniam poterimus obti-
nere eam. Alii vero qui fuerant cum eo dicebant. Nequaquam ad hunc populum valemus ascendere, quia
fortior nobis est. Detraxeruntque terre quam inspexerant apud filios israel dicentes. Terra quam
lustravimus devorat habitatores suos. Populus quem aspeximus procere stature est. Ibi vidimus
monstra quedam filiorum enach de genere gigantea, quibus comparati quasi locuste videbamur.

XIIII

Igitur vociferans omnis turba flevit nocte illa, et murmurati sunt contra moysen et aaron cun-
cti filii israel dicentes. Utinam mortui essemus in egypto, et non in hac vasta solitudine. Uti-
nam pereamus, et non inducat nos dominus in terram istam ne cadamus gladio, et uxores ac liberi nostri du-
cantur captivi. Nonne melius est reverti in egyptum? Dixeruntque alter ad alterum.
Constituamus nobis ducem et revertamur in egyptum. Quo audito moyses et aaron ceciderunt
proni in terram coram omni multitudine filiorum israel. At vero iosue filius nun et caleph fili-
us iephone, qui et ipsi lustraverant terram, sciderunt vestimenta sua, et ad omnem multitudinem
filiorum israel locuti sunt. Terra quam circuivimus valde bona est. Si propitius fuerit dominus, in-
ducet nos in eam, et tradet humum lacte et melle manantem. Nolite rebelles esse contra
dominum, neque timeatis populum terre huius, quia sicut panem ita eos possumus devorare. Recessit ab
illis omne presidium. Dominus nobiscum est, nolite metuere. Cumque clamaret omnis multitu-
do, et lapidibus eos vellet opprimere, apparuit gloria domini super tectum federis videntibus cun-
ctis filiis israel. Et dixit dominus ad moysen. Usquequo detrahet mihi populus iste? Quousque non credet
mihi in omnibus signis que feci coram eis? Feriam igitur eos pestilentia atque consumam. Te autem
faciam principem super gentem magnam et fortiorem quam hec est. Et ait moyses ad dominum.
Ut audiant egyptii de quorum medio eduxisti populum istum, et habitatores terre huius, qui
audierunt quod tu domine in populo isto sis, et facie videaris ad faciem, et nubes tua protegat eos,
illos et in columpna nubis precedas eos per diem, et in columpna ignis per noctem, quod occide-
ris tantam multitudinem quasi unum hominem, et dicant. Non poterat introducere populum in
terram pro qua iuraverat, idcirco occidit eos in solitudine. Magnificetur ergo fortitudo domini
sicut iurasti dicens. Dominus patiens et multe misericordie, auferens iniquitatem et scelera, nullumque
innoxium derelinquens, qui visitas peccata patrum in filios in tertiam et quartam generationem.
Dimitte obsecro peccatum populi huius secundum magnitudinem misericordie tue, sicut propitius fuisti
egredientibus de egypto usque ad locum istum. Dixitque dominus. Dimisi iuxta verbum tuum.
Vivo ego, et implebitur gloria domini universa terra. Attamen omnes homines qui viderunt maiesta-

tem meam et signa que feci in Egypto et in solitudine et temptaverunt me iam per decem vices nec obedierunt voci mee non videbunt terram pro qua iuravi patribus eorum nec quisquam ex illis qui detraxerunt michi intuebitur eam. Servum meum Caleph qui plenus alio spiritu secutus est me inducam in terram hanc quam circuivit et semen eius possidebit eam. Quoniam Amalechites et Chananeus habitant in vallibus. Cras movete castra et revertimini in solitudinem per viam maris rubri. Locutusque est dominus ad Moysen et Aaron dicens. Usquequo multitudo hec pessima murmurat contra me? Querelas filiorum Israel audivi. Dic ergo eis. Vivo ego dicit dominus. Sicut locuti estis audiente me: sic faciam vobis. In solitudine hac iacebunt cadavera vestra. Omnes qui numerati estis a viginti annis et supra et murmurastis contra me non intrabitis terram super quam levavi manum meam ut habitare vos facerem preter Caleph filium Iepphone et Iosue filium Nun. Parvulos autem vestros de quibus dixistis quod prede forent hostibus introducam ut videant terram que vobis displicuit. Vestra cadavera iacebunt in solitudine. Filii vestri erunt vagi in deserto annis quadraginta et portabunt fornicationem vestram donec consumantur cadavera patrum in deserto. Iuxta numerum quadraginta dierum quibus terram considerastis. Annus pro die imputabitur. et quadraginta annis recipietis iniquitates vestras. et scietis ultionem meam quoniam sicut locutus sum. ita faciam omni multitudini huic pessime. que consurrexit adversum me. In solitudine hac morietur et deficiet. Igitur omnes viri quos miserat Moyses ad contemplandam terram et qui reversi murmurare fecerant filios Israel contra eum omnem multitudinem detrahentes terre quod esset mala. mortui sunt atque percussi in conspectu domini. Iosue autem filius Nun et Caleph filius Iepphone vixerunt ex omnibus qui perrexerant ad considerandam terram. Locutusque est Moyses universa verba hec ad omnes filios Israel et luxit populus nimis. Et ecce mane primo maneque surgentes ascenderunt verticem montis. atque dixerunt. Parati sumus ascendere ad locum de quo dominus locutus est. quia peccavimus. Quibus Moyses. Cur inquit transgredimini verbum domini quod vobis non cedet in prosperum? Nolite ascendere non enim est dominus vobiscum. ne corruatis coram inimicis vestris. Amalechites et Chananeus ante vos sunt. quorum gladio corruetis eo quod nolueritis acquiescere domino. nec erit dominus vobiscum. At illi contenebrati ascenderunt in verticem montis. Archa autem testamenti domini et Moyses non recesserunt de castris. Descenditque Amalechites et Chananeus qui habitabant in monte et percutiens eos atque concidens persecutus est usque Horma.

XV

Locutus est dominus ad Moysen dicens. Loquere ad filios Israel et dices ad eos. Cum ingressi fueritis terram habitationis vestre quam ego dabo vobis et feceritis oblationem domino in holocaustum aut victimam pacificam. vota solventes vel sponte offerentes munera. aut in sollempnitatibus vestris adolentes odorem suavissimum domino. de bobus sive de ovibus offeret quicumque immolaverit victimam. sacrificium simile decimam partem ephi. conspersam oleo quod mensuram habebit quartam partem hin. et vinum ad liba fundenda eiusdem mensure dabit in holocausto sive in victima. per agnos singulos et arietes. Erit sacrificium simile duarum decimarum. que conspersa sit oleo tercie partis hin. et vinum ad libamentum tercie partis eiusdem mensure. offeret in odorem suavitatis domino. Quando vero de bobus feceris holocaustum aut hostiam ut impleas votum vel pacificas victimas dabis per singulos boves simile tres decimas conspersae oleo. quod habeat medium mensure hin. et vinum ad liba fundenda eiusdem mensure. in oblationem suavissimi odoris domino. Sic facietis per singulos boves et arietes et agnos et hedos. tam indigene quam peregrini eodem ritu offerent sacrificia. Unum preceptum erit atque iudicium tam vobis quam advenis terre. Locutus est dominus ad Moysen dicens. Loquere filiis Israel et dices ad eos. Cum veneritis in terram quam dabo vobis et comederitis de panibus regionis illius separabitis primitias domino de cibis vestris. Sicut de areis primitias separatis ita et de pulmentis dabitis primitiva domino. Quod si per ignorantiam preterieritis quicquam horum que locutus est dominus ad Moysen et mandavit per eum ad vos. a die qua cepit iubere et ultra. oblitaque fuerit multitudo facere. offeret vitulum de armento holocaustum in odorem suavissimum domino. et sacrificium eius ac liba ut cerimonie postulant. hircumque pro peccato et rogabit sacerdos pro omni multitudine filiorum Israel. et dimittetur eis quoniam non sponte peccaverunt nichilominus offerentes in

cium pro se et pro peccato atque errore suo. et dimittetur universe plebi filiorum Israel et advenis qui pe-
regrinantur inter vos. quoniam culpa est omnis populi per ignorantiam. Quod si anima una nesciens pecca-
verit offeret capram anniculam pro peccato suo. et deprecabitur pro ea sacerdos quod inscia peccave-
rit coram Domino. impetrabitque ei veniam et dimittetur illi. Tam indigenis quam advenis una
lex erit omnium qui peccaverint ignorantes. Anima vero que per superbiam aliquid commiserit si-
ve civis sit ille sive peregrinus. quoniam adversum Dominum rebellis fuit. peribit de populo suo. Verbum enim
Domini fecit irritum et preceptum illius contempsit. idcirco delebitur et portabit iniquitatem suam.
Factum est autem cum essent filii Israel in solitudine et invenissent hominem colligentem li-
gna in die sabbati. obtulerunt eum Moysi et Aaron et universe multitudini. Qui recluserunt
eum in carcerem nescientes quid super eo facere deberent. Dixitque Dominus ad Moysen. Morte moria-
tur homo iste. obruat eum lapidibus omnis turba extra castra. Cumque eduxissent eum
foras. obruerunt lapidibus et mortuus est sicut preceperat Dominus. Dixit quoque Dominus ad Moysen. Lo-
quere filiis Israel et dices ad eos ut faciant sibi fimbrias per angulos palliorum. ponentes in
eis vittas hyacinthinas. Quas cum viderint recordentur omnium mandatorum Domini nec sequantur cogi-
tationes suas et oculos per res varias fornicantes. sed magis memores preceptorum Domini faciant
ea. sintque sancti Deo suo. Ego Dominus Deus vester qui eduxi vos de terra Egypti ut essem vester Deus.

XVI

Ecce autem Chore filius Ysaar filii Caath filii Levi. et Dathan atque Abyran filii Heliab. Hon
quoque filius Pheleth de filiis Ruben surrexerunt contra Moysen. aliique filiorum Israel ducenti et
quinquaginta viri proceres synagoge. et qui tempore concilii per nomina vocabantur. Cumque
stetissent adversum Moysen et Aaron dixerunt. Sufficiat vobis quia omnis multitudo sanctorum
est. et in ipsis est Dominus. Cur elevamini super populum Domini? Quod cum audisset Moyses cecidit
pronus in faciem. Locutusque ad Chore et ad omnem multitudinem. Mane inquit notum faciet
Dominus qui ad se pertineant. et sanctos applicabit sibi. et quos elegerit appropinquabunt ei. Hoc
igitur facite. Tollat unusquisque thuribula sua tu Chore et omne concilium tuum. et hausto cras
igne ponite desuper thymiama coram Domino. et quemcumque elegerit ipse erit sanctus. Multum
erigimini filii Levi. Dixitque rursum ad Chore. Audite filii Levi. Num parum vobis est
quod separavit vos Deus Israel ab omni populo. et iunxit sibi ut serviretis ei in cultu tabernaculi.
et staretis coram frequentia populi et ministraretis ei. Idcirco ad se fecit accedere te et omnes
fratres tuos filios Levi ut vobis etiam sacerdotium vindicetis. et omnis globus tuus stet
contra Dominum. Quid est enim Aaron ut murmuretis contra eum? Misit ergo Moyses ut vocaret Da-
than et Abyran filios Heliab. Qui responderunt. Non venimus. Numquid parum est tibi quod edu-
xisti nos de terra que lacte et melle manabat. ut occideres in deserto. nisi et dominatus fueris nostri?
Revera induxisti nos in terram que fluit rivis lactis et mellis. et dedisti nobis possessiones
agrorum et vinearum. An et oculos nostros vis eruere? Non venimus. Iratusque Moyses ait ad
Dominum. Ne respicias sacrificia eorum. tu scis quod nec asellum quidem umquam acceperim ab eis.
nec afflixerim quempiam eorum. Dixitque ad Chore. Tu et omnis congregatio tua state seor-
sum coram Domino. et Aaron die crastino separatim. Tollite singuli thuribula vestra et ponite
super ea incensum. offerentes Domino ducenta quinquaginta thuribula. Aaron quoque teneat thu-
ribulum suum. Quod cum fecissent stantibus Moyse et Aaron. et coacervassent adversum
eos omnem multitudinem ad ostium tabernaculi. apparuit cunctis gloria Domini. Locutusque
Dominus ad Moysen et Aaron ait. Separamini de medio congregationis huius ut eos repen-
te disperdam. Qui ceciderunt proni in faciem atque dixerunt. Fortissime Deus spirituum universe
carnis. num uno peccante contra omnes ira tua deseviet? Et ait Dominus ad Moysen. Precipe
universo populo ut separetur a tabernaculis Chore et Dathan et Abyran. Surrexitque Mo-
yses et abiit ad Dathan et Abyran. et sequentibus eum senioribus Israel dixit ad turbam. Re-
cedite a tabernaculis hominum impiorum et nolite tangere que ad eos pertinent ne invol-
vamini in peccatis eorum. Cumque recessissent a tentoriis eorum per circuitum. Dathan et Aby-
ran egressi stabant in introitu papilionum suorum cum uxoribus et liberis omnique frequentia.
Et ait Moyses. In hoc scietis quod Dominus miserit me ut facerem universa que cernitis. et non ex

et prior coram eis protulerim. Si consueta hominum morte interierint, et visitaverit eos plaga qua et
ceteri visitari solent, non misit me dominus. Sin autem novam rem fecerit dominus ut aperiens terra os su-
um deglutiat eos et omnia que ad eos pertinent, descenderintque viventes in infernum: scietis quod blas-
phemaverint dominum. Confestim igitur ut cessavit loqui, dirupta est terra sub pedibus eorum, et aperiens os
suum devoravit eos cum tabernaculis suis et universa substantia eorum, descenderuntque vivi in infer-
num operti humo, et perierunt de medio multitudinis. At vero omnis Israel qui stabat per gyrum fu-
git a clamore pereuntium dicens: Ne forte et nos terra deglutiat. Sed et ignis egressus a domino in-
terfecit ducentos quinquaginta viros qui offerebant incensum.

XVII

Locutusque est dominus ad moy-
sen dicens: Precipe eleazaro filio aaron sacerdoti ut tollat thuribula que iacent in incendio
et ignem huc illucque dispergat, quoniam sanctificata sunt in mortibus peccatorum: producatque ea in laminas
et affigat altari, eo quod oblatum sit in eis incensum domino et sanctificata sint: ut cernant ea pro si-
gno et monimento filii israel. Tulit ergo eleazar sacerdos thuribula enea in quibus obtulerant hii
quos incendium devoravit, et produxit ea in laminas affigens altari: ut haberent postea filii israel
quibus commonerentur ne quis accedat alienigena et qui non est de semine aaron ad offerendum
incensum domino, ne patiatur sicut passus est chore et omnis congregatio eius loquente domino ad moy-
sen. Murmuravit autem omnis multitudo filiorum israel sequenti die contra moysen et aaron di-
centes: Vos interfecistis populum domini. Cumque oriretur seditio et tumultus incresceret, moyses et aaron
fugerunt ad tabernaculum federis. Quod postquam ingressi sunt, operuit nubes tabernaculum
et apparuit gloria domini. Dixitque dominus ad moysen: Recedite de medio huius multitudinis, etiam
nunc delebo eos. Cumque iacerent in terra, dixit moyses ad aaron: Tolle thuribulum, et
hausto igne de altari mitte incensum desuper, pergens cito ad populum ut roges pro eis: iam
enim egressa est ira a domino et plaga desevit. Quod cum fecisset aaron et cucurrisset ad
mediam multitudinem quam iam vastabat incendium, obtulit thymiama, et stans inter mor-
tuos ac viventes pro populo deprecatus est, et plaga cessavit. Fuerunt autem qui percussi sunt quatu-
ordecim milia hominum et septingenti, absque hiis qui perierant in seditione chore. Rever-
susque est aaron ad moysen ad ostium tabernaculi federis postquam quievit interitus. Et locu-
tus est dominus ad moysen dicens: Loquere ad filios israel et accipe ab eis virgas singulas per
cognationes suas a cunctis principibus tribuum virgas duodecim, et uniuscuiusque nomen super scri-
bes virge sue. Nomen autem aaron erit in tribu levi, et una virga cunctas seorsum familias
continebit. Ponesque eas in tabernaculo federis coram testimonio ubi loquar ad te. Quem ex
hiis elegero, germinabit virga eius: et cohibebo a me querimonias filiorum israel quibus contra
vos murmurant. Locutusque est moyses ad filios israel, et dederunt ei principes singulas virgas
per singulas tribus: fueruntque virge duodecim absque virga aaron. Quas cum posuisset
moyses coram domino in tabernaculo testimonii, sequenti die regressus invenit germinasse
virgam aaron in domo levi, et turgentibus gemmis eruperant flores qui foliis dilatatis
in amigdalas deformati sunt. Protulit ergo moyses omnes virgas de conspectu domini ad
cunctos filios israel, videruntque et receperunt singuli virgas suas. Dixitque dominus ad mo-
ysen: Refer virgam aaron in tabernaculum testimonii ut servetur ibi in signum re-
bellium filiorum israel, et quiescant querele eorum a me ne moriantur. Fecitque moyses sicut
preceperat dominus. Dixerunt autem filii israel ad moysen: Ecce consumpti sumus, omnes perivimus.
Quicumque accedit ad tabernaculum domini moritur. Num usque ad internicionem cuncti delen-
di sumus?

XVIII

Dixitque dominus ad aaron: Tu et filii tui et domus patris tui tecum portabitis
iniquitatem sanctuarii: et tu et filii tui simul sustinebitis peccata sacerdotii vestri. Sed et
fratres tuos de tribu levi et sceptrum patris tui sume tecum, prestoque sint et ministrent
tibi: tu autem et filii tui ministrabitis in tabernaculo testimonii. Excubabuntque levite
ad precepta tua et ad cuncta opera tabernaculi: ita dumtaxat ut ad vasa sanctuarii et altare non
accedant, ne et illi moriantur et vos pereatis simul. Sint autem tecum et excubent in custodi-
is tabernaculi et in omnibus cerimoniis eius. Alienigena non miscebitur vobis. Excubate
in custodia sanctuarii et in ministerio altaris, ne oriatur indignatio super filios israel. Ego

dedi uobis fratres uestros levitas de medio filiorum israel et tradidi donum domino ut seruiant in ministerio tabernaculi eius. Tu autem et filii tui custodite sacerdotium uestrum. Et omnia que ad cultum altaris pertinent, et intra uelum sunt, per sacerdotes administrabuntur. Si quis externus accesserit, occidetur. Locutus est dominus ad aaron. Ecce dedi tibi custodiam primitiarum mearum. omnia que sanctificantur a filiis israel tradidi tibi et filiis tuis pro officio sacerdotali legitima sempiterna. Hoc ergo accipies de his que sanctificantur et oblata sunt domino. Omnis oblatio et sacrificium, et quicquid pro peccato atque delicto redditur michi et cedit in sancta sanctorum, tuum erit et filiorum tuorum. In sanctuario comedes illud. mares tantum edent ex eo. quia consecratum est tibi. Primitias autem quas uouerint et obtulerint filii israel, tibi dedi et filiis ac filiabus tuis iure perpetuo. Qui mundus est in domo tua uescetur eis. Omnem medullam olei et uini ac frumenti. quicquid offerunt primitiarum domino tibi dedi. Uniuersas frugum primitias quas gignit humus et domino deportantur cedent in usus tuos. Qui mundus est in domo tua uescetur eis. Omne quod ex uoto reddiderint filii israel tuum erit. Quicquid primum erumpit e uulua cunctae carnis quam offerunt domino. siue ex hominibus siue de pecoribus fuerit tui iuris erit. ita dumtaxat ut pro hominis primogenito pretium accipias. et omne animal quod inmundum est redimi facias. Cuius redemptio erit post unum mensem siclis argenti quinque pondere sanctuarii. Syclus uiginti obolos habet. Primogenita autem bouis et ouis et caprae non facies redimi. quia sanctificata sunt domino. Sanguinem tantum eorum fundes super altare. et adipem adolebis in suauissimum odorem domino. carnes uero in usum tuum cedent. sicut pectusculum consecratum. et armus dexter tua erunt. Omnes primitias sanctuarii quas offerunt filii israel domino tibi dedi et filiis ac filiabus tuis iure perpetuo. Pactum salis est sempiternum coram domino tibi ac filiis tuis. Dixitque dominus ad aaron. In terra eorum nichil possidebis nec habebitis partem inter eos. ego pars et hereditas tua in medio filiorum israel. Filiis autem leui dedi omnes decimas israelis in possessionem pro ministerio quo seruiunt in tabernaculo federis. ut non accedant ultra filii israel ad tabernaculum federis ne committant peccatum mortiferum. solis filiis leui michi in tabernaculo seruientibus. et portantibus peccata populi. Legitimum sempiternum erit in generationibus uestris. Nichil aliud possidebunt decimarum oblatione contenti. quas in usus eorum et necessaria separaui. Locutus est dominus ad moysen dicens. Precipe leuitis atque denuntia. Cum acceperitis a filiis israel decimas quas dedi uobis. primitias earum offerte domino. id est decimam partem decimae. ut reputetur uobis in oblationem primitiuorum. Tam de areis quam de torcularibus. et uniuersis quorum accipitis primitias offerte domino. et date aaron sacerdoti. Omnia que offertis ex decimis et in donaria domini separatis. optima et electa erunt. Dicesque ad eos. Si preclara et meliora quaeque obtuleritis ex decimis reputabitur uobis quasi de area et torculari dederitis primitias. et comedetis eas in omnibus locis uestris tam uos quam familie uestre quia pretium est pro ministerio quo seruitis in tabernaculo testimonii. et non peccabitis super hoc. egregia uobis et pinguia reseruantes. ne polluatis oblationes filiorum israel et moriamini.

XIX

Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Ista est religio uictime quam constituit dominus. Precipe filiis israel ut adducant ad te uaccam rufam etatis integre. in qua nulla sit macula nec portauerit iugum. tradetisque eam eleazaro sacerdoti. Qui eductam extra castra inmolabit in conspectu omnium. et tingens digitum in sanguine eius. asperget contra fores tabernaculi septem uicibus. combureturque eam cunctis uidentibus. tam pelle et carnibus eius quam sanguine et fimo flamme traditis. Lignum quoque cedrinum et ysopum coccumque bistinctum sacerdos mittet in flammam que uaccam uorat. Et tunc demum lotis uestibus et corpore suo. ingredietur in castra commaculatusque erit usque ad uesperum. Sed et ille qui combusserit eam. lauabit uestimenta sua et corpus. et inmundus erit usque ad uesperum. Colliget autem uir mundus cineres uacce. et effundet eos extra castra in loco purissimo ut sint multitudini filiorum israel in custodiam et in aquam aspersionis. quia pro peccato uacca combusta est. Cumque lauerit qui uacce portauerit cineres uestimenta sua inmundus

erit usque ad vesperum. Habebunt hoc filii Israel et advene qui habitant inter eos sanctum iure perpetuo. Qui tetigerit cadaver hominis et propter hoc septem diebus fuerit inmundus, aspergetur ex hac aqua die tertio et septimo et sic mundabitur. Si die tertio aspersus non fuerit, septimo non poterit emundari. Omnis qui tetigerit humane anime morticinum et aspersus hac commixtione non fuerit, polluet tabernaculum Domini et peribit ex Israel: quia aqua expiationis non est aspersus, inmundus erit et manebit spurcitia eius super eum. Ista est lex hominis qui moritur in tabernaculo. Omnes qui ingrediuntur tentorium illius et universa vasa que ibi sunt polluta erunt septem diebus. Vas quod non habuerit operculum nec ligaturam desuper inmundum erit. Si quis in agro tetigerit cadaver occisi hominis aut per se mortui sive os illius vel sepulchrum, inmundus erit septem diebus. Tollent de cineribus combustionis atque peccati et mittent aquas vivas super eos in vas. In quibus cum homo mundus tinxerit ysopum, asperget ex eo omne tentorium et cunctam supellectilem et homines huiuscemodi contagione pollutos, atque hoc modo mundus lustrabit inmundum tertio et septimo die. Expiatusque die septimo lavabit et se et vestimenta sua et inmundus erit usque ad vesperam. Si quis hoc ritu non fuerit expiatus, peribit anima illius de medio ecclesie, quia sanctuarium Domini polluit et non est aqua lustrationis aspersus. Erit hoc preceptum legitimum sempiternum. Ipse quoque qui aspergit aquas lavabit vestimenta sua. Omnis qui tetigerit aquas expiationis inmundus erit usque ad vesperam. Quicquid tetigerit inmundus inmundum faciet, et anima que horum quippiam tetigerit inmunda erit usque ad vesperam.

XX

Veneruntque filii Israel et omnis multitudo in desertum Sin mense primo et mansit populus in Cades. Mortuaque est ibi Maria et sepulta in eodem loco. Cumque indigeret aqua populus coierunt adversum Moysen et Aaron et versi in seditionem dixerunt: Utinam perissemus inter fratres nostros coram Domino. Cur eduxistis ecclesiam Domini in solitudinem, ut et nos et nostra iumenta moriantur? Quare nos fecistis ascendere de Egypto et adduxistis in locum istum pessimum, qui seri non potest, qui nec ficum gignit nec vineas nec mala granata, insuper et aquam non habet ad bibendum? Ingressusque Moyses et Aaron dimissa multitudine tabernaculum federis corruerunt proni in terram clamaveruntque ad Dominum atque dixerunt: Domine Deus, audi clamorem populi huius et aperi eis thesaurum tuum fontem aque vive, ut satiati cesset murmuratio eorum. Et apparuit gloria Domini super eos. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Tolle virgam et congrega populum tu et Aaron frater tuus et loquimini ad petram coram eis, et illa dabit aquas. Cumque eduxeris aquam de petra, bibet omnis multitudo et iumenta eius. Tulit igitur Moyses virgam que erat in conspectu Domini, sicut preceperat ei, congregata multitudine ante petram. Dixitque eis: Audite rebelles et increduli. Num de petra hac vobis aquam poterimus eicere? Cumque elevasset Moyses manum percutiens virga bis silicem, egresse sunt aque largissime, ita ut et populus biberet et iumenta. Dixitque Dominus ad Moysen et Aaron: Quia non credidistis mihi ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducetis hos populos in terram quam dabo eis. Hec est aqua contradictionis, ubi iurgati sunt filii Israel contra Dominum et sanctificatus est in eis. Misit interea nuntios Moyses de Cades ad regem Edom qui dicerent: Hec mandat frater tuus Israel: Nosti omnem laborem qui apprehendit nos, quomodo descenderint patres nostri in Egyptum et habitaverimus ibi multo tempore, afflixerintque nos Egyptii et patres nostros, et quomodo clamaverimus ad Dominum et exaudierit nos, miseritque angelum qui eduxerit nos de Egypto. Ecce in urbe Cades que est in extremis finibus tuis positi obsecramus ut nobis transire liceat per terram tuam. Non ibimus per agros nec per vineas, non bibemus aquas de puteis tuis, sed gradiemur via publica nec ad dextram nec ad sinistram declinantes donec transeamus terminos tuos. Cui respondit Edom: Non transibis per me, alioquin occurram armatus tibi. Dixeruntque filii Israel: Per tritam gradiemur viam, et si biberimus aquas tuas nos et pecora nostra, dabimus quod iustum est; nulla erit in pretio difficultas, tantum velociter transeamus. At ille respondit: Non transibis. Statimque egressus est obvius cum infinita multitudine et manu forti, nec voluit acquiescere deprecanti ut concederet transitum per fines suos. Quam ob rem divertit ab eo Israel. Cumque castra movissent de Cades, venerunt in montem Or, qui est in finibus terre Edom, ubi locutus est Dominus ad Moysen. Pergat, inquit, Aaron ad populos suos; non enim intrabit terram quam dedi filiis Israel, eo quod incredulus fuerit ori meo ad aquas

contradictionis. Tolle aaron et filium eius cum eo et duces eos in montem Or. Cumque nudaveris patrem veste sua, indues ea eleazarum filium eius, et aaron colligetur et morietur ibi. Fecit moyses ut preceperat dominus, et ascenderunt in montem Or coram omni multitudine. Cumque aaron spoliasset vestibus suis, induit eis eleazarum filium eius. Illo mortuo in montis supercilio: descendit cum eleazaro. Omnis autem multitudo videns occubuisse aaron flevit super eo triginta diebus per cunctas familias suas.

XXI

Quod cum audisset chananeus rex arad qui habitabat ad meridiem, venisse scilicet israel per exploratorum viam, pugnavit contra illum, et victor existens duxit ex eo predam. At israel voto se domino obligans ait. Si tradideris populum istum in manu mea: delebo urbes eius. Exaudivitque dominus preces israel, et tradidit chananeum. Quem ille interfecit subversis urbibus eius, et vocavit nomen loci illius horma, id est anathema. Profecti sunt autem et de monte Or per viam que ducit ad mare rubrum ut circumirent terram edom. Et tedere cepit populum itineris ac laboris. Locutusque contra deum et moysen ait. Cur eduxisti nos de egipto ut moreremur in solitudine? Deest panis, non sunt aque. Anima nostra iam nauseat super cibo isto levissimo. Quam ob rem misit dominus in populum ignitos serpentes. Ad quorum plagas et mortes plurimorum, venerunt ad moysen atque dixerunt. Peccavimus quia locuti sumus contra dominum et te: ora ut tollat a nobis serpentes. Oravitque moyses pro populo et locutus est dominus ad eum. Fac serpentem eneum et pone eum pro signo. Qui percussus aspexerit eum vivet. Fecit ergo moyses serpentem eneum et posuit pro signo. Quem cum percussi aspicerent sanabantur. Profectique filii israel castra metati sunt in oboth. Unde egressi fixerunt tentoria in Ieabarim, in solitudine que respicit moab contra orientalem plagam. Et inde moventes venerunt ad torrentem zared. Quem relinquentes castra metati sunt contra arnon, que est in deserto et prominet in finibus amorrei. Siquidem arnon terminus est moab, dividens moabitas et amorreos. Unde dicitur in libro bellorum domini. Sicut fecit in mari rubro sic faciet in torrentibus arnon. Scopuli torrentium inclinati sunt ut requiescerent in arnon: et recumberent in finibus moabitarum. Ex eo loco apparuit puteus super quo locutus est dominus ad moysen. Congrega populum et dabo ei aquam. Tunc cecinit israel carmen istud. Ascendat puteus. Concinebant. Puteus quem foderunt principes, et paraverunt duces multitudinis in datore legis et in baculis suis. De solitudine matthana. De matthana: nahaliel. De nahaliel: in bamoth. Bamoth vallis est in regione moab, in vertice phasga: que respicit contra desertum. Misit autem israel nuntios ad seon regem amorreorum dicens. Obsecro ut transire mihi liceat per terram tuam. Non declinabimus in agros et vineas, non bibemus aquas ex puteis. Via regia gradiemur donec transeamus terminos tuos. Qui concedere noluit ut transiret israel per fines suos. Quin potius exercitu congregato egressus est obviam in desertum. Et venit in iasa pugnavitque contra eum. A quo percussus est in ore gladii, et possessa est terra eius ab arnon usque iebboc, et filios ammon. Quia forti presidio tenebantur terminum moabitarum. Tulit ergo israel omnes civitates eius, et habitavit in urbibus amorrei, in esebon scilicet et viculis eius. Urbs esebon fuit regis seon amorrei qui pugnavit contra regem moab, et tulit omnem terram que ditionis illius fuerat usque arnon. Idcirco dicitur in proverbio. Venite in esebon. Edificetur et construatur civitas seon. Ignis egressus est de esebon, flamma de oppido seon: et devoravit ar moabitarum, et habitatores excelsorum arnon. Ve tibi moab, peristi popule chamos. Dedit filios eius in fugam, et filias in captivitatem regi amorreorum seon. Iugum eorum disperiit ab esebon usque dibon. Lassi pervenerunt in nophe, et usque medaba. Habitavit itaque israel in terra amorrei. Misitque moyses qui explorarent iazer. Cuius ceperunt viculos, et possederunt habitatores. Verteruntque se et ascenderunt per viam basan, et occurrit eis og rex basan cum omni populo suo pugnaturus in edrai. Dixitque dominus ad moysen. Ne timeas eum quia in manu tua tradidi illum, et omnem populum ac terram eius. Faciesque illi sicut fecisti seon regi amorreorum habitatori esebon. Percusserunt igitur et hunc cum filiis suis, universumque populum eius usque ad internecionem, et possederunt terram illius.

XXII

Profectique castra metati sunt in campestribus moab, ubi trans iordanem hiericho sita est. Videns autem balac filius

sephor omnia que fecerat israel amorreo. et quod pertimuissent eum moabite. et impetum eius ferre
non possent. dixit ad maiores natu madian. Ita delebit hic populus omnes qui in nostris finibus com
morantur. quomodo solet bos herbas usque ad radices carpere. Ipse erat eo tempore rex in mo
ab. Misit ergo nuntios ad balaam filium beor ariolum qui habitabat super flumen terre
filiorum amon. ut vocarent eum et dicerent. Ecce egressus est populus ex egypto qui ope
ruit superficiem terre. sedens contra me. Veni igitur et maledic populo huic quia fortior me
est. si quomodo possim percutere et eicere eum de terra mea. Novi enim quod benedictus sit cui
benedixeris. et maledictus in quem maledicta congesseris. Perrexerunt seniores moab. et
maiores natu madian. habentes divinationis pretium in manibus. Cumque venissent ad ba
laam et narrassent ei omnia verba balac. ille respondit. Manete hic nocte et respondebo
quicquid mihi dixerit dominus. Manentibus illis apud balaam venit dominus et ait ad eum. Quid sibi vo
lunt homines isti apud te? Respondit. Balach filius sephor rex moabitarum misit ad
me dicens. Ecce populus qui egressus est de egypto operuit superficiem terre. veni et male
dic ei si quomodo possim pugnans abigere eum. Dixitque dominus ad balaam. Noli ire
cum eis neque maledicas populo. quia benedictus est. Qui mane consurgens dixit ad principes.
Ite in terram vestram quia prohibuit me dominus venire vobiscum. Reversi principes dixerunt ad balac.
Noluit balaam venire nobiscum. Rursum ille multo plures et nobiliores quam ante mise
rat misit. Qui cum venissent ad balaam dixerunt. Sic dicit balac filius sephor. Ne
cuncteris venire ad me. paratum habeo honorare te. et quicquid volueris dabo tibi. veni et
maledic populo isti. Respondit balaam. Si dederit mihi balac plenam domum suam argenti
et auri. non potero immutare verbum domini dei mei. ut plus vel minus loquar. Obsecro ut hic
maneatis etiam hac nocte. ut scire queam quid mihi rursum respondeat dominus. Venit ergo dominus
ad balaam nocte. et ait ei. Si vocare te venerint homines isti. surge et vade cum eis. ita
dumtaxat ut quod tibi precepero facias. Surrexit balaam mane et strata asina profectus est
cum eis. Et iratus est deus. Stetitque angelus domini in via contra balaam qui sedebat asinam.
et duos pueros habebat secum. Cernens asina angelum stantem in via evaginato gla
dio avertit se de itinere et ibat per agrum. Quam cum verberaret balaam et vellet ad se
mitam reducere. stetit angelus in angustiis duarum maceriarum quibus vinee cin
gebantur. Quem videns asina iunxit se parieti et attrivit sedentis pedem. At ille ite
rum verberabat. et nichilominus angelus ad locum angustum transiens ubi nec ad dex
teram nec ad sinistram poterat deviari obvius stetit. Cumque vidisset asina stantem an
gelum. concidit sub pedibus sedentis. Qui iratus vehementius cedebat fuste latera eius. Ape
ruit dominus os asine et locuta est. Quid feci tibi? Cur percutis me ecce iam tertio? Respondit ba
laam. Quia commeruisti et illusisti mihi. Utinam haberem gladium ut te percuterem. Dixit asi
na. Nonne animal tuum sum cui semper sedere consuevisti usque in presentem diem? Dic quid
simile umquam fecerim tibi. At ille ait. Numquam. Protinus aperuit dominus oculos balaam et vidit
angelum stantem in via evaginato gladio in manu tenentem. adoravitque eum pronus
in terram. Cui angelus. cur inquit tertio verberas asinam tuam? Ego veni ut adversarer tibi.
quia perversa est via tua et mihi contraria. Et nisi asina declinasset de via dans locum resisten
ti te occidissem. et illa viveret. Dixit balaam. Peccavi nesciens quod tu stares contra me.
Et nunc si displicet tibi ut vadam revertar. Ait angelus. Vade cum istis et cave ne aliud quam
precepero tibi loquaris. Ivit igitur cum principibus. Quod cum audisset balac. egressus est in occur
sum ei in oppido moabitarum. quod situm est in extremis finibus arnon. Dixitque ad ba
laam. Misi nuntios ut vocarent te. cur non statim venisti ad me? An quia mercedem adven
tui tuo reddere nequeo? Cui ille respondit. Ecce adsum. Numquid loqui potero aliud nisi quod
deus posuerit in ore meo? Perrexerunt ergo simul. et venerunt in urbem que in extremis regni
eius finibus erat. Cumque occidisset balac boves et oves. misit ad balaam et principes qui cum
eo venerant munera. Mane autem facto duxit eum ad excelsa baal. et intuitus est extremam
partem populi.

XXIII

Dixitque balaam ad balac. Edifica mihi hic septem aras. et para totidem

uitulos eiusdemque numeri arietes. Cumque fecisset iuxta sermonem balaam inposuerunt si
mul uitulum et arietem super aram. Dixitque balaam ad balac. Sta paulisper iuxta holocaustu
tuum donec uadam si forte occurrat mihi dominus et quodcumque imperauerit loquar tibi. Cumque abisset
uelociter occurrit ei deus. Locutusque est ad eum balaam. Septem inquit aras erexi et impo
sui uitulum et arietem desuper. Dominus autem posuit uerbum in ore eius et ait. Reuertere ad balac et
hec loqueris ei. Reuersus inuenit balac stantem iuxta holocaustum suum. et omnes principes
moabitarum. Assumptaque parabola sua ait. De aram adduxit me balac rex moabitarum
de montibus orientis. Veni inquit et maledic iacob. propera et detestare israel. Quomodo male
dicam cui non maledixit deus. Qua ratione detester quem dominus non detestatur? De summis silicibus uidebo
eum et de collibus considerabo illum. Populus solus habitabit et inter gentes non reputabitur. Quis di
numerare possit puluerem iacob. et nosse numerum stirpis israel? Moriatur anima mea morte
iustorum. et fiant nouissima mea horum similia. Dixit balac ad balaam. Quid est hoc quod agis? Ut
malediceres inimicis meis uocaui te. et tu econtrario benedicis eis? Cui ille respondit. Num ali
ud possum loqui nisi quod iusserit dominus? Dixit ergo balac. Veni mecum in alterum locum unde par
tem israelis uideas. et totum uidere non possis. inde maledicito ei. Cumque duxisset eum in locum
sublimem. super uerticem montis phasga. edificauit balaam septem aras. et inpositis
supra uitulis atque arietibus. dixit ad balac. Sta hic iuxta holocaustum tuum donec ego pergam
obuius. Cui cum dominus occurrisset. posuissetque uerbum in ore eius. ait. Reuertere ad balac et
hec loqueris ei. Reuersus inuenit eum stantem iuxta holocaustum suum. et principes moabitarum cum eo.
Ad quem balac. Quid inquit locutus est dominus? At ille assumpta parabola sua ait. Sta balac et
ausculta. audi fili sephor. Non est deus quasi homo ut mentiatur. nec ut filius hominis ut mute
tur. Dixit ergo et non faciet. locutus est et non implebit? Ad benedicendum adductus sum. benedictio
nem prohibere non ualeo. Non est idolum in iacob. nec uidetur simulacrum in israel. Dominus deus eius
cum eo est. et clangor uictorie regis in illo. Deus eduxit eum de egypto. cuius fortitudo simi
lis est rinocerotis. Non est augurium in iacob nec diuinatio in israel. Temporibus suis dicetur
iacob et israeli quid operatus sit deus. Ecce populus ut leena consurget. et quasi leo erigetur.
Non accubabit donec deuoret predam. et occisorum sanguinem bibat. Dixitque balac ad balaam.
Nec maledicas ei nec benedicas. Et ille ait. Nonne dixi tibi quod quicquid mihi deus imperaret. hoc
facerem? Et ait balac ad eum. Veni et ducam te ad alium locum. si forte placeat deo. ut
inde maledicas ei. Cumque duxisset eum super uerticem montis phogor. qui respicit solitu
dinem. dixit ei balaam. Edifica mihi hic septem aras. et para totidem uitulos. eiusdemque
numeri arietes per singulas aras.

XXIIII

Cumque uidisset balaam. quod placeret domino ut benedi
ceret israeli. nequaquam abiit ut ante perrexerat. ut augurium quereret. sed dirigens con
tra desertum uultum suum. et eleuans oculos. uidit israel in tentoriis commorantem per tribus
suas. Et irruente in se spiritu dei. assumpta parabola ait. Dixit balaam filius beor. dixit
homo cuius obturatus est oculus. dixit auditor sermonum dei. qui uisionem omnipotentis intuitus
est. qui cadit. et sic aperiuntur oculi eius. Quam pulchra tabernacula iacob. et tentoria tua israel. ut
ualles nemorose. ut orti iuxta fluuios irrigui. ut tabernacula que fixit dominus. quasi cedri prope
aquas. Fluet aqua de situla eius. et semen illius erit in aquas multas. Tolletur propter agag
rex eius. et auferetur regnum illius. Deus eduxit illum de egypto. cuius fortitudo similis est ri
nocerotis. Deuorabunt gentes illius hostes. ossaque eorum confringent. et perforabunt sa
gittis. Accubans dormiuit ut leo. et quasi leena. quam suscitare nullus audebit. Qui benedixerit
tibi erit ipse benedictus. et qui maledixerit in maledictione reputabitur. Iratusque balac contra
balaam. complosis manibus ait. Ad maledicendum inimicis meis uocaui te. quibus econtrario
tercio benedixisti. Reuertere ad locum tuum. Decreueram quidem magnifice honorare te. sed
dominus priuauit te honore disposito. Respondit balaam ad balac. Nonne nuntiis tuis quos mi
sisti ad me dixi. Si dederit mihi balac plenam domum suam argenti et auri. non potero preterire ser
monem domini dei mei. ut uel boni quid uel mali proferam ex corde meo. sed quicquid dominus dixe
rit hoc loquar. Verumtamen pergens ad populum meum. dabo consilium quid populus tuus

huic populus tuus faciat extremo tempore. Sumpta igitur parabola rursum ait. Dixit balaam fili-
beor. Dixit homo cuius obturatus est oculus. dixit auditor sermonum dei. qui novit doctri-
nam altissimi et visionem omnipotentis videt. qui cadens apertos habet oculos. Videbo eum sed
non modo. intuebor illum sed non prope. Orietur stella ex iacob et consurget virga de israel. et percutiet
duces moab. vastabitque omnes filios seth. et erit ydumea possessio eius. hereditas seir ce-
det inimicis suis. israel vero fortiter aget. De iacob erit qui dominetur. et perdat reliquias civita-
tis. Cumque vidisset amalech. assumens parabolam ait. Principium gentium amalech cuius
extrema perdentur. Vidit quoque cyneum et assumpta parabola ait. Robustum quidem est habitaculum
tuum. sed si in petra posueris nidum tuum. et fueris electus de stirpe cham quamdiu poteris permane-
re? Assur enim capiet te. Assumptaque parabola iterum locutus est. Heu quis victurus est quando
ista faciet deus? Venient in trieribus de ytalia. superabunt assyrios. vastabuntque hebreos.
et ad extremum etiam ipsi peribunt. Surrexitque balaam et reversus est in locum suum. balac quoque

XXV

via qua venerat rediit. Morabatur autem eo tempore israel in sethim. et fornicatus est populus cum
filiabus moab. que vocaverunt eos ad sacrificia sua. At illi comederunt et adoraverunt deos
earum. initiatusque est israel beelphegor. Et iratus dominus ait ad moysen. Tolle cunctos prin-
cipes populi. et suspende eos contra solem in patibulis. ut avertatur furor meus ab israel. Di-
xitque moyses ad iudices israel. Occidat unusquisque proximos suos. qui initiati sunt beelphe-
gor. Et ecce unus de filiis israel intravit coram fratribus suis ad scortum madianitem viden-
te moyse. et omni turba filiorum israel qui flebant ante fores tabernaculi. Quod cum vidisset
phynees filius eleazari filii aaron sacerdotis. surrexit de medio multitudinis. et arrepto
pugione. ingressus est post virum israhelitem in lupanar. et perfodit ambos simul virum
scilicet et mulierem in locis genitalibus. cessavitque plaga a filiis israel. et occisi sunt viginti
quatuor milia hominum. Dixitque dominus ad moysen. Phinees filius eleazari filii aaron sa-
cerdotis. avertit iram meam a filiis israel. quia zelo meo commotus est contra eos. ut non ipse dele-
rem filios israel in zelo meo. Idcirco loquere ad eum. Ecce do ei pacem federis mei. et erit tam
ipsi quam semini illius pactum sacerdotii sempiternum. quia zelatus est pro deo suo. et expiavit
scelus filiorum israel. Erat autem nomen viri israhelite. qui occisus est cum madianitide. Zambri
filius salu. dux de cognatione et tribu symeonis. Porro mulier madianitis que pariter inter-
fecta est. vocabatur chozbi filia sur. principis nobilissimi madianitarum. Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Hostes vos sentiant madianite. et percutite eos. quia et ipsi hostiliter
egerunt contra vos. et decepere insidiis per ydolum phegor. et chozbi filiam ducis madian

XXVI

sororem suam que percussa est in die plage pro sacrilegio phegor. Postquam noxiorum
sanguis effusus est. dixit dominus ad moysen et eleazarum filium aaron sacerdotem. Nu-
merate omnem summam filiorum israel a viginti annis et supra per domos et cognationes suas.
cunctosque qui possunt ad bella procedere. Locuti sunt itaque moyses et eleazar sacerdos in
campestribus moab. super iordanem contra iericho. ad eos qui erant a viginti annis et supra
sicut dominus imperarat. quorum iste est numerus. Ruben primogenitus est israel. Huius filii enoch.
a quo familia enochitarum. et phallu a quo familia phalluitarum. et esron a quo familia
esronitarum. et charmi a quo familia charmitarum. Hee sunt familie de stirpe ruben.
quarum numerus qui inventus est. quadraginta tria milia. et septingenti triginta. Filius
phallu heliab. Huius filii namuhel et dathan et abyram. Isti sunt dathan et abyram prin-
cipes populi qui surrexerunt contra moysen et aaron in seditione chore. quando adversum dominum
rebellaverunt. et aperiens terra os suum. devoravit chore morientibus plurimis. quando combussit
ignis ducentos quinquaginta viros. et factum est grande miraculum. ut chore pereunte
filii illius non perirent. Filii symeon per cognationes suas. namuhel a quo familia
namuhelitarum. iamin ab hoc familia iaminitarum. iachin ab hoc familia iachini-
tarum. zare ab hoc familia zareitarum. saul ab hoc familia saulitarum. Hee sunt fa-
milie de stirpe symeon. quarum omnis numerus fuit. viginti duo milia ducentorum.
filii gad per cognationes suas. Sephon ab hoc familia sephonitarum. aggi ab hoc fa-

milia aggitarum. Suni ab hoc familia suniterum. Ozni ab hoc familia oznitarum.
Her ab hoc familia heritarum. Harod ab hoc familia haroditarum. Arihel ab hoc
familia arihelitarum. Iste sunt familie Gad quarum omnis numerus fuit quadraginta mi-
lia quingentorum. Filii Iuda Her et Onan qui ambo mortui sunt in terra Chanaan. Fueruntque
filii Iude per cognationes suas. Sela a quo familia selaitarum. Phares a quo familia pha-
resitarum. Zare a quo familia zareitarum. Porro filii Phares. Esrom a quo familia esromi-
tarum et Amul a quo familia amulitarum. Iste familie sunt Iuda quarum omnis nume-
rus fuit septuaginta milia quingentorum. Filii Ysachar per cognationes suas. Thola a quo fa-
milia tholaitarum. Phua a quo familia phuaitarum. Iasub a quo familia iasubitarum. Sem-
ram a quo familia semranitarum. Hee sunt cognationes Ysachar quarum numerus fuit
sexaginta quatuor milia trecentorum. Filii Zabulon per cognationes suas. Sared a quo familia
sareditarum. Helon a quo familia helonitarum. Ialel a quo familia ialelitarum. Hee sunt
cognationes Zabulon quarum numerus fuit sexaginta milia quingentorum. Filii Ioseph
per cognationes suas Manasses et Ephraim. De Manasse ortus est Machir a quo familia
machiritarum. Machir genuit Galaad a quo familia galaaditarum. Galaad habuit filios.
Hiezer a quo familia hiezeritarum. et Helech a quo familia elechitarum. et Asrihel a quo
familia asrihelitarum. et Sechem a quo familia sechemitarum. et Semida a quo familia se-
midaitarum. et Epher a quo familia epheritarum. Fuit autem Epher pater Salphaad qui filios
non habebat sed tantum filias quarum ista sunt nomina. Maala et Noa et Egla et Melcha et
Thersa. Hee sunt familie Manasse et numerus earum quinquaginta duo milia septin-
gentorum. Filii autem Ephraim per cognationes suas fuerunt hii. Suthala a quo familia sutha-
laitarum. Becher a quo familia becheritarum. Tehen a quo familia tehenitarum. Porro
filius Suthala fuit Heran a quo familia heranitarum. Hee sunt cognationes filiorum Ephra-
im quarum fuit numerus triginta duo milia quingentorum. Isti sunt filii Ioseph per familias
suas. Filii Beniamin in cognationibus suis. Bale a quo familia baleitarum. Azbel a quo fami-
lia azbelitarum. Ahiram a quo familia ahiramitarum. Supham a quo familia suphami-
tarum. Upham a quo familia uphamitarum. Filii Bale. Hered et Noeman. De Hered familia
hereditarum. De Noeman familia noemitarum. Hii filii sunt Beniamin per cognationes
suas. quorum fuit numerus quadraginta quinque milia sexcentorum. Filii Dan per cognationes
suas. Suham a quo familia suhamitarum. Hee cognationes Dan per familias suas. Omnes
fuere suhamite quorum numerus erat sexaginta quatuor milia quadringentorum. Filii Aser
per cognationes suas. Iemna a quo familia iemnaitarum. Iessui a quo familia iessuitarum.
Brie a quo familia brietarum. Filii Brie. Haber a quo familia haberitarum. et Melchiel
a quo familia melchielitarum. Nomen autem filie Aser fuit Sara. Hee cognationes filiorum
Aser. et numerus eorum quinquaginta tria milia quadringentorum. Filii Nepthalim per cognationes
suas. Iessihel a quo familia iessihelitarum. Guni a quo familia gunitarum. Ieser a quo familia
ieseritarum. Sellem a quo familia sellemitarum. Hee sunt cognationes Nepthalim per fami-
lias suas quorum numerus quadraginta quinque milia quadringentorum. Ista est summa filiorum
Israel qui recensiti sunt. sexcenta milia et mille septingenti triginta. Locutusque est Dominus
ad Moysen dicens. Istis dividetur terra iuxta numerum vocabulorum in possessiones su-
as. Pluribus maiorem partem dabis et paucioribus minorem. Singulis sicut nunc recensiti sunt
tradetur possessio. Ita dumtaxat ut sors terram tribubus dividat et familiis. Quicquid sorte
contigerit. hoc vel plures accipiant vel pauciores. Hic quoque est numerus filiorum Levi per famili-
as suas. Gerson a quo familia gersonitarum. Caath a quo familia caathitarum. Merari
a quo familia meraritarum. Hee sunt familie Levi. Familia Lobni. Familia Ebroni. Fa-
milia Mooli. Familia Musi. Familia Chori. At vero Caath genuit Amram. qui habuit uxorem
Iocabed filiam Levi que nata est ei in Egypto. Hec genuit viro suo Amram filios Aa-
ron et Moysen. et Mariam sororem eorum. De Aaron orti sunt Nadab et Abiu et Eleazar
et Ythamar. Quorum Nadab et Abiu mortui sunt cum obtulissent ignem alienum coram

coram domino. Fueruntque omnes qui numerati sunt viginti tria milia generis masculini ab uno mense et supra. quia non sunt recensiti inter filios israhel. nec eis cum ceteris est data possessio. Hic est numerus filiorum israhel. qui descripti sunt a moyse et eleazaro sacerdote. in campestribus moab super iordanem contra iericho. inter quos nullus fuit eorum qui ante numerati sunt a moyse et aaron in deserto synai. Predixerat enim dominus quod omnes morerentur in solitudine. nullusque remansit ex eis. nisi caleph filius iephone. et iosue filius nun.

XXVII

Accesserunt autem filie salphaad. filii epher filii galaad. filii machir. filii manasse. qui fuit filius ioseph. quarum sunt nomina. maala et noa et egla et melcha et thersa. Steteruntque coram moyse et eleazaro sacerdote et cunctis principibus populi ad ostium tabernaculi federis. atque dixerunt. Pater noster mortuus est in deserto. nec fuit in sedicione que concitata est contra dominum sub chore. sed in peccato suo mortuus est. Hic non habuit mares filios. Cur tollitur nomen illius de familia sua quia non habet filium? Date nobis possessionem inter cognatos patris nostri. Retulitque moyses causam earum ad iudicium domini. Qui dixit ad eum. Iustam rem postulant filie salphaad. da eis possessionem inter cognatos patris sui. et ei in hereditate succedant. Ad filios autem israhel loqueris hec. Homo cum mortuus fuerit absque filio. ad filiam eius transibit hereditas. Si filiam non habuerit habebit successores fratres suos. Quod et si fratres non fuerint. dabitis hereditatem fratribus patris eius. Sin autem nec patruos habuerit. dabitur hereditas hiis qui ei proximi sunt. Eritque hoc filiis israhel sanctum lege perpetua. sicut precepit dominus moysi. Dixit quoque dominus ad moysen. Ascende in montem istum abarim et contemplare inde terram quam daturus sum filiis israhel. Cumque videris eam. ibis et tu ad populum tuum sicut ivit frater tuus aaron. quia offendistis me in deserto sin. in contradictione multitudinis. nec sanctificare me voluistis coram ea super aquas. Hee sunt aque contradictionis in cades deserti sin. Cui respondit moyses. Provideat dominus deus spirituum omnis carnis. hominem qui sit super multitudinem hanc. et possit exire et intrare ante eos. et educere illos vel introducere. ne sit populus domini sicut oves absque pastore. Dixitque dominus ad moysen. Tolle iosue filium nun. virum in quo est spiritus dei. et pone manum tuam super eum. Qui stabit coram eleazaro sacerdote et omni multitudine. et dabis ei precepta cunctis videntibus et partem glorie tue. ut audiat eum omnis synagoga filiorum israhel. Pro hoc si quid agendum erit. eleazar sacerdos consulet dominum. Ad verbum eius egredietur et ingredietur. ipse et omnes filii israhel cum eo et cetera multitudo. Fecit moyses ut preceperat dominus. Cumque tulisset iosue. statuit eum coram eleazaro sacerdote et omni frequentia populi. Et impositis capiti eius manibus cuncta replicavit que mandaverat dominus.

XXVIII

Dixit quoque dominus ad moysen. Precipe filiis israhel. et dices ad eos. Oblationem meam et panes et incensum odoris suavissimi. offerte per tempora sua. Hec sunt sacrificia que offerre debetis. Agnos anniculos immaculatos duos cotidie. in holocaustum sempiternum. unum offeretis mane. et alterum ad vesperam. decimam partem ephi simile que conspersa sit oleo purissimo. et habeat quartam partem hin. Holocaustum iuge est quod obtulistis in monte synai in odorem suavissimum incensi domini. et libabitis vini quartam partem hin. per agnos singulos in sanctuario domini. Alterumque agnum similiter offeretis ad vesperam iuxta omnem ritum sacrificii matutini et libamentorum eius. oblationem suavissimi odoris domino. Die autem sabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos. et duas decimas simile oleo conspersae in sacrificio. et liba que rite funduntur per singula sabbata. in holocaustum sempiternum. In kalendis autem id est in initium exordiis offeretis holocaustum domino. vitulos de armento duos. arietem unum. agnos anniculos septem immaculatos. et tres decimas simile oleo conspersae in sacrificio per singulos vitulos. et duas decimas simile oleo conspersae per singulos arietes. et decimam decime simile ex oleo in sacrificio per agnos singulos. Holocaustum suavissimi odoris atque incensi est domino. Libamenta autem vini que per singulas fundenda sunt victimas. ista erunt. Media pars hin per vitulos singulos. tertia per arietem. quarta per agnum. Hoc erit holocaustum per omnes menses. qui sibi anno vertente succedunt. Hircus quoque offeretur domino pro peccatis in holocaustum sempiternum cum libamentis suis. Mense autem primo. quartadecima die mensis. phase domini erit. et quintadecima die sollempnitas. Septem diebus vescentur azimis. quarum dies prima venerabilis et sancta erit. Omne opus servile non facietis in ea. offeretisque incensum holocaustum

dño. uitulos de armento duos. et arietem unum agnos anniculos inmaculatos septem. et sa-
crificia singulorum ex simila que conspersa sit oleo. tres decimas per singulos uitulos. et duas
duas decimas per arietem. et decimam decime per agnos singulos. id est per septem agnos.
et hircum pro peccato unum ut expietur pro uobis preter holocaustum matutinum quod semper offer-
tis. Ita facietis per singulos dies septem dierum in fomitem ignis et in odorem suauissimum
dño. qui surget de holocausto et de libationibus singulorum. Dies quoque septimus celeberrimus et
sanctus erit uobis. omne opus seruile non facietis in eo. Dies etiam primitiuorum quando offertis no-
uas fruges dño expletis ebdomadibus. uenerabilis et sancta erit. Omne opus seruile non facietis
in ea. offeretisque holocaustum in odorem suauissimum dño. uitulos de armento duos. ari-
etem unum. et agnos anniculos inmaculatos septem. atque in sacrificiis eorum simile oleo
conspersae tres decimas per singulos uitulos. per arietem duas. per agnos decimam decime. qui
simul sunt agni septem. hircum quoque qui mactatur pro expiatione. preter holocaustum sem-
piternum et liba eius. inmaculata offeretis omnia cum libationibus suis.

XXIX

Mensis etiam
septimi prima dies uenerabilis et sancta erit uobis. Omne opus seruile non facietis in ea. quia dies
clangoris est et tubarum. offeretisque holocaustum in odorem suauissimum dño. uitulum de
armento unum. arietem unum. agnos anniculos inmaculatos septem. Et in sacrificiis
eorum simile oleo conspersae tres decimas per singulos uitulos. duas decimas per arietem.
unam decimam per agnum. qui simul sunt agni septem. et hircum pro peccato qui offertur in
expiationem populi. preter holocaustum kalendarum cum sacrificiis suis. et holocaustum
sempiternum cum libationibus solitis. eisdem cerimoniis offeretis. in odorem suauissi-
mum incensum dño. Decima quoque dies mensis huius septimi erit uobis sancta atque uenerabilis. et
affligetis animas uestras. Omne opus seruile non facietis in ea. offeretisque holocaustum dño
in odorem suauissimum. uitulum de armento unum. arietem unum. agnos anniculos inmacula-
tos septem. Et in sacrificiis eorum simile oleo conspersae tres decimas. per uitulos singu-
los. duas decimas per arietem. decimam decime per agnos singulos. qui simul sunt agni
septem. et hircum pro peccato. absque his que offerri pro delicto solent in expiationem. et
holocaustum sempiternum. in sacrificio et libaminibus eorum. Quintadecima uero die mensis
septimi que uobis erit sancta atque uenerabilis. omne opus seruile non facietis in ea. Sed celebra-
bitis sollempnitatem dño septem diebus. offeretisque holocaustum in odorem suauissimum
dño. uitulos de armento tredecim. arietes duos. agnos anniculos quattuordecim inmacula-
tos. Et in libamentis eorum simile oleo conspersae tres decimas. per uitulos singulos.
qui sunt simul uituli tredecim. et duas decimas arieti uno. id est simul arietibus duobus.
et decimam decime agnis singulis. qui sunt simul agni quattuordecim. et hircum pro peccato
absque holocausto sempiterno. et sacrificio et libamine eius. In die altero offeres uitulos de
armento duodecim. arietes duos. agnos anniculos inmaculatos quattuordecim. Sacri-
ficiaque et libamina singulorum per uitulos et arietes et agnos rite celebrabis. et hircum
pro peccato absque holocausto sempiterno. sacrificioque et libamine eius. Die tertio offeres ui-
tulos undecim. arietes duos. agnos anniculos inmaculatos quattuordecim. Sacrifi-
ciaque et libamina singulorum per uitulos et arietes et agnos rite celebrabis. et hircum pro
peccato absque holocausto sempiterno. et sacrificia et libamine eius. Die quarto offeres ui-
tulos decem. arietes duos. agnos anniculos inmaculatos quattuordecim. Sacrificiaque
eorum et libamina singulorum. per uitulos et arietes et agnos. rite celebrabis. et hircum pro
peccato. absque holocausto sempiterno. sacrificioque eius et libamine. Die quinto offeres uitu-
los nouem. arietes duos. agnos anniculos inmaculatos quattuordecim. Sacrificiaque et li-
bamina singulorum. per uitulos et arietes et agnos rite celebrabis. et hircum pro peccato
absque holocausto sempiterno. sacrificioque eius et libamine. Die sexto offeres uitulos octo.
et arietes duos. agnos anniculos inmaculatos quattuordecim. Sacrificiaque et libamina
singulorum. per uitulos et arietes et agnos rite celebrabis. et hircum pro peccato. absque holo-
causto sempiterno. sacrificioque eius et libamine. Die septimo offeres uitulos septem.

arietes duos. agnos anniculos inmaculatos quattuordecim. sacrificiaque et libamina singulorum
per vitulos et arietes et agnos rite celebrabis. et hyrcum pro peccato absque holocausto sempiter
no. sacrificioque eius et libamine. Die octavo qui est celeberrimus omne opus servile non facie
tis offerentes holocaustum in odorem suavissimum domino. vitulum unum arietem unum.
agnos anniculos inmaculatos septem. sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arie
tes et agnos rite celebrabis. et hyrcum pro peccato absque holocausto sempiterno. sacrificioque eius
et libamine. Hec offeretis domino in sollempnitatibus vestris. preter vota et oblationes spon
taneas. in holocausto in sacrificio in libamine et in hostiis pacificis. Narravitque

XXX

Iste est sermo quem precepit dominus

moyses filiis israel omnia que ei dominus imperarat. et locutus est ad principes tribuum filiorum
israel. Si quis virorum votum domino voverit. aut se constrinxerit iuramento. non faciet irritum
verbum suum. sed omne quod promisit implebit. Mulier si quippiam voverit et se constrinxerit
iuramento. que est in domo patris sui et in etate adhuc puellari si cognoverit pater votum
quod pollicita est. et iuramentum quo obligavit animam suam et tacuerit. voti rea erit. quicquid pol
licita est et iuravit opere complebit. Sin autem statim ut audierit contradixerit pater. et
vota et iuramenta irrita erunt. nec obnoxia tenebitur sponsioni. eo quod contradixerit pater.
Si maritum habuerit et voverit aliquid et semel verbum de ore eius egrediens animam illius obliga
verit iuramento. quo die audierit vir et non contradixerit. voti rea erit reddetque quodcumque pro
miserat. Sin autem audiens statim contradixerit. et irritas fecerit pollicitationes eius. verbaque quibus
obstrinxerat animam suam. propitius erit ei dominus. Vidua et repudiata quicquid voverint reddent.
Uxor in domo viri cum se voto constrinxerit et iuramento. si audierit vir et tacuerit nec
contradixerit sponsioni: reddet quodcumque voverat. Sin autem extemplo contradixerit non tene
bitur promissionis rea. quia maritus contradixit. et dominus ei propitius erit. Si voverit et iuramento se con
strinxerit. ut per ieiunium vel ceterarum rerum abstinentiam affligat animam suam: in arbitrio viri
erit. ut faciat sive non faciat. Quod si audiens vir tacuerit et in alterum diem distulerit sententiam:
quicquid voverat atque promiserat reddet. quia statim ut audivit vir tacuit. Sin autem contradi
xerit postquam rescivit. portabit ipse iniquitatem eius. Iste sunt leges quas constituit dominus
moysi inter virum et uxorem. inter patrem et filiam que in puellari adhuc etate est. vel que
manet in parentis domo.

XXXI

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Ulciscere prius fili
os israel de madianitis. et sic colligeris ad populum tuum. Statimque moyses armate in
quit viros ad pugnam. qui possint ultionem expetere de madianitis. Mille viri de sin
gulis tribubus eligantur ex israel. qui mittantur ad bellum. Dederuntque millenos de cunctis
tribubus. id est. xii. milia expeditorum ad pugnam. quos misit moyses cum phinees filio elea
zari sacerdotis. Vasa quoque sancta et tubas ad clangendum tradidit ei. Cumque pugnassent contra
madianitas atque vicissent. omnes mares occiderunt. et reges eorum. evi et recem et sur et ur.
et rebe. quinque principes gentis. Balaam quoque filium beor interfecerunt gladio. Ceperuntque muli
eres eorum et parvulos. omniaque pecora et cunctam supellectilem. quicquid habere potuerant depredati
sunt. tam urbes quam viculos et castella flamma consumpsit. Et tulerunt predam et universa que
ceperant. tam ex hominibus quam ex iumentis. et adduxerunt ad moysen et eleazarum sacer
dotem. et ad omnem multitudinem filiorum israel. Reliqua autem utensilia portaverunt ad castra in
campestribus moab iuxta iordanem contra iericho. Egressi sunt autem moyses et eleazar sa
cerdos et omnes principes synagoge in occursum eorum extra castra. Iratusque moyses principibus
exercitus tribunis et centurionibus. qui venerant de bello: ait. Cur feminas reservastis? Non
ne iste sunt que deceperunt filios israel ad suggestionem balaam: et prevaricari fecerunt vos in domino
super peccato phogor. unde et percussus est populus. Ergo cunctos interficite quicquid est generis mas
culini. etiam parvulos et mulieres. que noverunt viros in coitu iugulate. puellas autem et omnes
feminas virgines reservate vobis. et manete extra castra septem diebus. Qui occiderit homi
nem vel occisum tetigerit lustrabitur die tertio et septimo. Et de omni preda sive vestimentum
fuerit sive vas. et aliquid in utensilia preparatum. de caprarum pellibus et pilis et ligno expi
abitur. Eleazar quoque sacerdos ad viros exercitus qui pugnaverant sic locutus est. Hoc

est preceptum legis quod mandavit dominus mosi. Aurum et argentum et es. et ferrum et stagnum et
plumbum et omne quod potest transire per flammas. igne purgabitur. Quicquid autem ignem non potest su
stinere. aqua expiationis sanctificabitur. Et lavabitis vestimenta vestra die septimo. et purifica
ti postea castra intrabitis. Dixitque dominus ad moysen. Tollite summam eorum que capta sunt ab
homine usque ad pecus. tu et eleazar sacerdos. et principes ex equo predam. inter eos qui pugna
verunt et egressi sunt ad bellum. et inter omnem reliquam multitudinem. Et separabis par
tem domino ab his qui pugnaverunt et fuerunt in bello. unam animam de quingentis tam ex ho
minibus quam ex bobus et asinis et ovibus. et dabis eam eleazaro sacerdoti. quia primitie domini sunt.
Ex media quoque parte filiorum israel. accipies quinquagesimum caput. hominum et boum et asinorum et
ovium. cunctorumque animantium. et dabis ea levitis qui excubant in custodiis tabernaculi domini.
Feceruntque moyses et eleazar sicut preceperat dominus. Fuit autem preda quam exercitus ceperat. ovium sex
centa septuaginta quinque milia boum septuaginta duo milia asinorum. sexaginta milia et
mille anime hominum. sexus feminei que non cognoverunt viros triginta duo milia. Dataque est
media pars his qui in prelio fuerunt. ovium trecenta triginta sex milia. quingente e quibus in
partem domini supputate sunt oves sexcente septuaginta quinque. Et de bobus triginta sex
milibus. boves septuaginta duo. De asinis triginta milibus quingentis. asini sexaginta
unus. De animabus hominum sedecim milibus. cesserunt in partem domini triginta due anime.
Tradiditque moyses numerum primitiarum domini eleazaro sacerdoti. sicut ei fuerat imperatum.
ex media parte filiorum israel. quam separaverat his qui in prelio fuerant. De media vero parte que
contigerat relique multitudini id est de ovibus trecentis triginta septem milibus quingentis.
et de bobus triginta sex milibus. et de asinis triginta milibus quingentis. et de hominibus sedecim
milibus. tulit moyses quinquagesimum caput. et dedit levitis qui excubant in taberna
culo domini. sicut preceperat dominus. Cumque accessissent principes exercitus ad moysen. et tribuni cen
turionesque dixerunt. Nos servi tui recensuimus numerum pugnatorum. quos habuimus
sub manu nostra et ne unus quidem defuit. Ob hanc causam offerimus in donariis domini. singuli
quod in preda auri potuimus invenire. periscelides et armillas. anulos. et dextralia ac mure
nulas. ut deprecaris pro nobis dominum. Susceperuntque moyses et eleazar sacerdos omne aurum in
diversis speciebus. pondo sedecim milia septingentos quinquaginta syclos. a tribunis et cen
turionibus. Unusquisque enim quod in preda rapuerat suum erat. Et susceptum intulerunt in
tabernaculum testimonii in monimentum filiorum israel coram domino.

&vulgi dividesque

XXXII

Filii autem ruben et
gad habebant pecora multa. et erat illis in iumentis infinita substantia. Cumque vidissent
iazer et galaad aptas alendis animalibus terras. venerunt ad moysen et ad eleazarum sa
cerdotem et principes multitudinis. atque dixerunt. Atharoth et dibon et iazer. et nembra
esebon et eleale. et sabam et nebo. et beon terra quam percussit dominus in conspectu filiorum israel.
regio uberrima est ad pastum animalium. et nos servi tui habemus iumenta plurima preca
murque si invenimus gratiam coram te. ut des nobis famulis tuis eam in possessionem. nec
facias nos transire iordanem. Quibus respondit moyses. Numquid fratres vestri ibunt ad
ad pugnam. et vos hic sedebitis? Cur subvertitis mentes filiorum israel. ne transire audeant
in locum quem eis daturus est dominus? Nonne ita egerunt patres vestri quando misi de cadesbar
ne. ad explorandam terram? Cumque venissent usque ad vallem botri. lustrata omni regi
one subverterunt cor filiorum israel. ut non intrarent fines quos eis dominus dedit. Qui iratus iura
vit dicens. Si videbunt homines isti qui ascenderunt ex egypto. a viginti annis et
supra terram. quam sub iuramento pollicitus sum. abraham ysaac et iacob. et noluerunt sequi
me. preter caleph filium iephone cenezeum. et iosue filium nun. Isti impleverunt vo
luntatem meam. Iratusque dominus adversum israel. circumduxit eum per desertum quadraginta
annis. donec consumeretur universa generatio. que fecerat malum in conspectu eius. Et ecce
inquit vos surrexistis pro patribus vestris. incrementa et alumni hominum peccatorum. ut augere
tis furorem domini contra israel. Quod si nolueritis sequi eum in solitudine populum derelinquet.
et vos causa eritis necis omnium. At illi prope accedentes dixerunt. Caulas ovium fa

bricabimus. et stabula iumentorum. parvulis quoque nostris urbes munitas. nos autem ipsi armati et ac
cincti pergemus ad prelium ante filios israel. donec introducamus eos ad loca sua. Parvuli nostri et
quicquid habere possumus erunt in urbibus muratis propter habitatorum insidias. Non revertemur in
in domos nostras usque dum possideant filii israel hereditatem suam. nec quicquam querimus trans iordanem.
quia iam habemus possessionem nostram in orientali eius plaga. Quibus moyses ait. Si facitis
quod promittitis expediti pergite coram domino ad pugnam. et omnis vir bellator armatus iordanem
transeat donec subvertat dominus inimicos suos et subiciatur ei omnis terra. Tunc eritis incul
pabiles et apud dominum et apud israel. et obtinebitis regiones quas vultis coram domino. Sin autem quod dicitis non
feceritis. nulli dubium quin peccetis in dominum. et scitote quoniam peccatum vestrum apprehendet vos. Edifica
te ergo urbes parvulis vestris et caulas ac stabula ovibus ac iumentis. et quod polliciti estis implete. Di
xeruntque filii gad et ruben ad moysen. Servi tui sumus. faciemus quod iubet dominus noster. Parvulos
nostros et mulieres et pecora ac iumenta relinquemus in urbibus galaad. nos autem famuli tui omnes
expediti pergemus ad bellum sicut tu domine loqueris. Precepit ergo moyses eleazaro sacerdoti et io
sue filio nun. et principibus familiarum per tribus israel. et dixit ad eos. Si transierint filii israel gad
et filii ruben vobiscum iordanem omnes armati ad bellum coram domino. et vobis fuerit terra subiecta.
date eis galaad in possessionem. Sin autem noluerint transire vobiscum in terram chanaan. inter vos ha
bitandi accipiant loca. Responderuntque filii gad et filii ruben. Sicut locutus est dominus servis
suis ita faciemus. Ipsi armati pergemus coram domino in terram chanaan. et possessionem iam susce
pisse nos confitemur trans iordanem. Dedit itaque moyses filiis gad. et ruben. et dimidie tri
bui manasse filii ioseph. regnum seon regis amorrei. et regnum og regis basan. et terram
eorum cum urbibus suis per circuitum. Igitur extruxerunt filii gad dybon. et atharoth. et aroer. et
roth. sophan. et iazer. et iecbaa. et beth. nembra. et betharam urbes munitas. et caulas pecori
bus suis. Filii vero ruben edificaverunt esebon. et eleale. et cariathaim. et nabo. et baalmeon versis
nominibus. sabama quoque imponentes vocabula urbibus quas extruxerant. Porro filii machir
filii manasse prexerunt in galaad. et vastaverunt eam interfecto amorreo habitatore eius.
Dedit ergo moyses terram galaad machir filio manasse qui habitavit in ea. Iair autem filius ma
nasse abiit et occupavit vicos eius. quos appellavit avothiair id est villas iair. Nobe quoque per
rexit et apprehendit canath cum viculis suis. vocavitque eam ex nomine suo nobe.

XXXIII

Hee sunt
mansiones filiorum israel. qui egressi sunt de egypto per turmas suas in manu moysi et aaron.
quas descripsit moyses iuxta castrorum loca. que domini iussione mutabant. Profecti igitur de ramasse
mense primo. quintadecima die mensis primi. altera die phase filii israel in manu excelsa
videntibus cunctis egyptiis. et sepelientibus primogenitos quos percusserat dominus. nam et in diis eorum
exercuerat ultionem. castra metati sunt in socchoth. Et de socchoth venerunt in etham que
est in extremis finibus solitudinis. Inde egressi venerunt contra phyahiroth. que respi
cit beelsephon. et castra metati sunt ante magdalum. Profectique de phyahiroth transierunt per
medium mare in solitudinem. Et ambulantes tribus diebus per desertum etham. castra meta
ti sunt in mara. Profectique de mara venerunt in helim. ubi erant duodecim fontes aq
uarum. et palme septuaginta. ibique castra metati sunt. Sed et inde egressi fixere tentoria
super mare rubrum. Profecti de mari rubro castra metati sunt in deserto sin. Unde egressi
venerunt in depheca. Profectique de depheca castra metati sunt in alus. Egressi de alus ra
phidim fixere tentoria. ubi aqua populo defuit ad bibendum. Profectique de raphidim castra
metati sunt in deserto synai. Sed et de solitudine synai egressi. venerunt ad sepul
chra concupiscentie. Profectique de sepulchris concupiscentie. castra metati sunt in aseroth.
Et de aseroth. venerunt in rethma. Profectique de rethma. castra metati sunt in remmon
phares. Unde egressi. venerunt in lebna. Et de lebna. castra metati sunt in ressa. Egressi
de ressa. venerunt in ceelatha. Unde profecti. castra metati sunt in monte sepher. Egres
si de monte sepher venerunt in arada. Inde proficiscentes. castra metati sunt in maceloth.
Profectique de maceloth. venerunt in taath. De taath. castra metati sunt in thare.
Unde egressi. fixere tentoria in methcha. Et de methcha. castra metati sunt in esmona.

Profectique de elmona: venerunt in moseroth. Et de moseroth castra metati sunt in ba
neiacam. Egressique de baneiacam: venerunt in montem gadgad. Unde profecti castra me
tati sunt in ietebatha. Et de ietebatha: venerunt in ebrona. Egressique de ebrona ca
stra metati sunt in asiongaber. Inde profecti venerunt in desertum sin: hec est cades.
Egressique de cades: castra metati sunt in monte hor: in extremis finibus terre edom.
Ascenditque aaron sacerdos montem hor iubente domino: et ibi mortuus est anno quadragesimo
filiorum israel ex egypto mense quinto, prima die mensis. Cum esset annorum centum .xx.iii. Audi
vitque chananeus rex arad. qui habitabat ad meridiem in terra chanaan. venisse filios israel.
Et profecti de monte hor: castra metati sunt in salmona. Unde egressi venerunt in phynon.
Profectique de phynon: castra metati sunt in oboth. Et de oboth. venerunt in ieaba
rim. que est in finibus moabitarum. Profectique de ieabarim. fixere tentoria in dybon gad. In
de egressi castra metati sunt in helmon de blathaim. Egressi de helmon de blatha
im venerunt ad montes abarim contra nabo. Profectique de montibus abarim. transierunt
ad campestria moab. super iordanem contra iericho. ibique castra metati sunt. de bethsi
mon usque ad belsathim. in planioribus locis moabitarum. ubi locutus est dominus ad moysen.
Precipe filiis israel. et dic ad eos. Quando transieritis iordanem intrantes terram chanaan. disperdite
cunctos habitatores regionis illius. Confringite titulos et statuas comminuite. atque omnia
excelsa vastate. mundantes terram et habitantes in ea. Ego enim dedi vobis illam in posses
sionem. quam dividetis vobis sorte. Pluribus dabitis latiorem et paucis angustiorem. Sin
gulis ut sors ceciderit ita tribuetur hereditas. Per tribus et familias: possessio dividetur. Sin
autem nolueritis interficere habitatores terre qui remanserint erunt vobis quasi clavi in oculis. et lan
cee in lateribus. et adversabuntur vobis in terra habitationis vestre. et quecumque illis facere cogitaveram. vobis

XXXIIII

faciam. Locutus est dominus ad moysen. Precipe filiis israel. et dices ad eos. Cum ingressi
fueritis terram chanaan. et in possessionem vobis sorte ceciderit. his finibus terminabitur.
Pars meridiana incipiet a solitudine sin que est iuxta edom. et habebit terminos contra
orientem mare salsissimum qui circumibunt australem plagam. per ascensum scorpionis.
ita ut transeant in senna. et pervenient in meridiem usque ad cades barne. Unde egredientur
confinia ad villam nomine adar. et tendent usque asemona. Ibitque per gyrum terminus.
ab asemona usque ad torrentem egypti. et maris magni litore finietur. Plage autem oc
cidentalis a mari magno terminum incipiet. et ipso fine claudetur. Porro ad septentrio
nalem plagam a mari magno termini incipient. pervenientes usque ad montem altissi
mum. a quo venies in emath. usque ad terminos sedada. ibuntque confinia usque zephrona et ad vil
lam henan. hii erunt termini in parte aquilonis. Inde metabuntur fines contra orienta
lem plagam. de villa henan usque sephama. Et de sephama descendent termini in re
bla contra fontem daphnim. inde pervenient contra orientem ad mare cenereth. et tendent
usque ad iordanem. et ad ultimum salsissimo claudentur mari. Hanc habebitis terram per
fines suos in circuitu. Precepitque moyses filiis israel dicens. Hec erit terra quam posside
bitis sorte. et quam iussit dominus dari novem tribubus. et dimidie tribui. Tribus enim filiorum
ruben per familias suas. et tribus filiorum gad iuxta cognationum numerum. media quoque
tribus manasse. id est due semis tribus. acceperunt partem suam trans iordanem contra ie
richo: ad orientalem plagam. Et ait dominus ad moysen. Hec sunt nomina virorum qui
terram vobis divident. Eleazar sacerdos et iosue filius nun et singuli principes de tribu
bus singulis. quorum ista sunt vocabula. De tribu iuda: caleb filius iephone. De tribu
symeon samuel filius amiud. De tribu beniamin: helidab filius chaselon. De tribu fi
liorum dan: bocci filius iogli. Filiorum ioseph de tribu manasse. hanniel filius ephod. De tri
bu ephraim: camuhel filius sephtan. De tribu zabulon: helysaphan filius pharnach.
De tribu ysachar: dux faltihel filius ozam. De tribu aser. abiud filius salomi. De tri
bu nepthalim: phedahel filius amiud. Hii sunt quibus precepit dominus ut dividerent ter

XXXV

ram chanaan filiis israel. Hec quoque locutus est dominus ad moysen in campestribus

moab super iordanem contra iericho. Precipe filiis israel ut dent levitis de possessionibus suis urbes ad habitandum et suburbana earum per circuitum ut ipsi in oppidis maneant et suburbana sint pecoribus ac iumentis que a muris civitatum forinsecus per circuitum mille passuum spacio tendentur. Contra orientem duo milia erunt cubita et contra meridiem similiter duo milia. Ad mare quoque quod respicit occidentem eadem mensura erit et septentrionalis plaga equali termino finietur. Eruntque urbes in medio et suburbana foris. De ipsis autem oppidis que levitis dabitis sex erunt in fugitivorum auxilia separata ut fugiat ad ea qui fuderit sanguinem et exceptis hiis alia quadraginta duo oppida id est simul quadraginta octo cum suburbanis suis. Ipseque urbes que dabuntur de possessionibus filiorum israel ab hiis qui plus habent plures auferentur et qui minus pauciores. Singuli iuxta mensuram hereditatis dabunt oppida levitis. Ait dominus ad moysen. Loquere filiis israel et dices ad eos. Quando transgressi fueritis iordanem in terram chanaan decernite que urbes esse debeant in presidia fugitivorum qui nolentes sanguinem fuderint. In quibus cum fuerit profugus cognatus occisi eum non poterit occidere donec stet in conspectu multitudinis et causa illius iudicetur. De ipsis autem urbibus que ad fugitivorum subsidia separantur tres erunt trans iordanem et tres in terra chanaan tam filiis israel quam advenis atque peregrinis ut fugiat ad eas qui nolens sanguinem fuderit. Si quis ferro percusserit et mortuus fuerit qui percussus est reus erit homicidii et ipse morietur. Si lapidem iecerit et ictus occubuerit similiter punietur. Si ligno percussus interierit percussoris sanguine vindicabitur. Propinquus occisi homicidam interficiet statim ut apprehenderit eum perimet. Si per odium quis hominem impulerit vel iecerit quippiam in eum per insidias aut cum esset inimicus manu percusserit et ille mortuus fuerit percussor homicidii reus erit. Cognatus occisi statim ut invenerit eum iugulabit. Quod si fortuitu et absque odio et inimiciciis quicquam horum fecerit et hoc audiente populo fuerit comprobatum atque inter percussorem et propinquum sanguinis questio ventilata liberabitur innocens de ultoris manu et reducetur per sententiam in urbem ad quam confugerat manebitque ibi donec sacerdos magnus qui oleo sancto unctus est moriatur. Si interfector extra fines urbium que exulibus deputate sunt fuerit inventus et percussus ab eo qui ultor est sanguinis absque noxa erit qui eum occiderit. Debuerat enim profugus usque ad mortem pontificis in urbe residere. Postquam autem ille obierit homicida revertetur in terram suam. Hec sempiterna erunt et legitima in cunctis habitationibus vestris. Homicida sub testibus punietur. Ad unius testimonium nullus condempnabitur. Non accipietis precium ab eo qui reus est sanguinis. Statim et ipse morietur. Exules et profugi ante mortem pontificis nullo modo in urbes suas reverti poterunt ne polluatis terram habitationis vestre que insontium cruore maculatur. Nec aliter expiari potest nisi per eius sanguinem qui alterius sanguinem fuderit. Atque ita emundabitur vestra possessio me commorante vobiscum. Ego enim sum dominus qui habito inter filios israel.

XXXVI

Accesserunt autem et principes familiarum galaad filii machir filii manasse de stirpe filiorum ioseph. locutique sunt moysi coram principibus israel atque dixerunt. Tibi domino nostro precepit dominus ut terram sorte divideres filiis israel et ut filiabus salphaad fratris nostri dares possessionem debitam patri. Quas si alterius tribus homines acceperint uxores sequetur possessio sua et translata ad aliam tribum de nostra hereditate minuetur. Atque ita fiet ut cum iubeleus id est quinquagesimus annus remissionis advenerit confundatur sortium distributio et aliorum possessio ad alios transeat. Respondit moyses filiis israel et domino precipiente ait. Recte tribus filiorum ioseph locuta est. Et hec lex super filiabus salphaad a domino promulgata est. Nubant quibus volunt tantum ut sue tribus hominibus ne commisceatur possessio filiorum israel de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent uxores de tribu et cognatione sua et cuncte femine maritos de eadem tribu accipient ut hereditas permaneat in familiis nec sibi misceantur tribus sed ita maneant ut a domino separate sunt. Feceruntque filie salphaad ut fuerat imperatum et nupserunt maala et thersa et egla et melcha et noha filiis patrui sui de fa

in familia manasse qui fuit filius ioseph. et possessio que illis fuerat attributa. mansit in tribu et familia patrum earum. Hec sunt mandata atque iudicia que precepit dominus per manum moysi ad filios israel, in campestribus moab super iordanem contra iericho. Explicit liber numeri. Incipit elleadabarim quod grece deuteronomium dicitur.

I

Hec sunt verba que locutus est moyses ad omnem israel trans iordanem in solitudine campestri contra mare rubrum inter pharan et tophel et laban et aseroth. ubi auri est plurimum. undecim diebus de horeb per viam montis seir usque cadesbarne. Quadragesimo anno. undecimo mense. prima die mensis locutus est moyses ad filios israel omnia que preceperat illi dominus ut diceret eis. postquam percussit seon regem amorreorum qui habitavit in esebon et og regem basan qui mansit in aseroth et in edrai. trans iordanem in terra moab. Cepitque moyses explanare legem et dicere. Dominus deus noster locutus est ad nos in horeb dicens. Sufficit vobis quod in hoc monte mansistis. revertimini et venite ad montem amorreorum et ad cetera que ei proxima sunt campestria atque montana. et humiliora loca contra meridiem et iuxta litus maris. terram chananeorum et libani usque ad flumen magnum eufraten. En inquit tradidi vobis terram. ingredimini et possidete eam. super qua iuravit dominus patribus vestris abraham ysaac et iacob. ut daret illam eis et semini eorum post eos. Dixique vobis illo in tempore. Non possum solus sustinere vos. quia dominus deus vester multiplicavit vos. et estis hodie sicut stelle celi plurimi. Dominus deus patrum vestrorum addat ad hunc numerum multa milia. et benedicat vobis sicut locutus est. Non valeo solus vestra negocia sustinere et pondus ac iurgia. Date e vobis viros sapientes et gnaros. et quorum conversatio sit probata in tribubus vestris. ut ponam eos vobis principes. Tunc respondistis mihi. Bona res est quam vis facere. Tulique de tribubus vestris viros sapientes et nobiles. et constitui eos principes tribunos et centuriones. et quinquagenarios ac decanos qui docerent vos singula. Precepique eis dicens. Audite illos et quod iustum est iudicate. sive civis sit ille sive peregrinus. Nulla erit distantia personarum. ita parvum audietis ut magnum. nec accipietis cuiusquam personam. quia dei iudicium est. Quod si difficile vobis aliquid visum fuerit. referte ad me et ego audiam. Precepique omnia que facere deberetis. Profecti de horeb transivimus per heremum terribilem et maximam quam vidistis per viam montis amorrei. sicut preceperat dominus deus noster nobis. Cumque venissemus in cadesbarne dixi vobis. Venistis ad montem amorrei quem dominus deus noster daturus est nobis. Vide terram quam dominus deus tuus dat tibi. ascende et posside eam sicut dominus noster locutus est patribus nostris. Noli metuere nec quicquam paveas. Et accessistis ad me omnes atque dixistis. Mittamus viros qui considerent terram et renuntient per quod iter debeamus ascendere et ad quas pergere civitates. Cumque mihi sermo placuisset. misi e vobis duodecim viros singulos de tribubus suis. Qui cum perrexissent et ascendissent in montana venerunt usque ad vallem botri. et considerata terra sumentes de fructibus eius ut ostenderent ubertatem attulerunt ad nos atque dixerunt. Bona est terra quam dominus deus noster daturus est nobis. Et noluistis ascendere sed increduli ad sermonem domini dei nostri. murmurati estis in tabernaculis vestris atque dixistis. Odit nos dominus et idcirco eduxit nos de terra egypti ut traderet in manu amorrei atque deleret. Quo ascendemus. Nuntii terruerunt cor nostrum dicentes. Maxima multitudo est et nobis in statura procerior. urbes magne et ad celum usque munite. filios enachim vidimus ibi. Et dixi vobis. Nolite metuere nec timeatis eos. Dominus deus qui ductor est vester pro vobis ipse pugnabit sicut fecit in egypto videntibus cunctis. et in solitudine ipse vidisti. portavit te dominus deus tuus ut solet homo gestare filium parvulum suum in omni via per quam ambulastis. donec veniretis ad locum istum. Et nec sic quidem credidistis domino deo vestro qui precessit vos in via et metatus est locum in quo tentoria figere deberetis. nocte ostendens vobis iter per ignem et die per columpnam nubis. Cumque audisset dominus vocem sermonum vestrorum iratus iuravit et ait. Non videbit quispiam de hominibus generationis huius pessime terram bonam quam sub iuramento pollicitus sum patribus vestris preter caleph filium iephone. Ipse enim videbit eam et ipsi dabo terram quam calcavit et filiis eius. quia secutus est dominum. Nec

miranda indignatio in populum cum mihi quoque iratus dominus propter vos dixerit. Nec tu ingredieris illuc sed Iosue filius Nun minister tuus ipse intrabit pro te. Hunc exhortare et robora, et ipse terram sorte dividet Israeli. Parvuli vestri de quibus dixistis quod captivi ducerentur, et filii qui hodie boni ac mali ignorant distantiam, ipsi ingredientur et ipsis dabo terram et possidebunt eam. Vos autem revertimini et abite in solitudinem per viam maris rubri. Et respondistis mihi. Peccavimus domino; ascendemus atque pugnabimus sicut precepit dominus deus noster. Cumque instructi armis pergeretis in montem, ait dominus. Dic ad eos. Nolite ascendere neque pugnetis, non enim sum vobiscum, ne cadatis coram inimicis vestris. Locutus sum et non audistis, sed adversantes imperio domini et tumentes superbia ascendistis in montem. Itaque egressus amorreus qui habitabat in montibus et obviam veniens persecutus est vos sicut solent apes persequi, et cecidit de Seir usque Horma. Cumque reversi ploraretis coram domino, non audivit vos, nec voci vestre voluit adquiescere. Sedistis ergo in Cades Barne multo tempore.

II

Profectique inde venimus in solitudinem que ducit ad mare rubrum, sicut mihi dixerat dominus, et circuivimus montem Seir longo tempore. Dixitque dominus ad me. Sufficit vobis circuire montem istum; ite contra aquilonem. Et populo precipe dicens. Transibitis per terminos fratrum vestrorum filiorum Esau qui habitant in Seir, et timebunt vos. Videte ergo diligenter ne moveamini contra eos. Neque enim dabo vobis de terra eorum quantum potest unius pedis calcare vestigium, quia in possessionem Esau dedi montem Seir. Cibos emetis ab eis pecunia et comedetis; aquam emptam haurietis et bibetis. Dominus deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum. Novit iter tuum, quomodo transieris solitudinem hanc magnam per quadraginta annos. habitans tecum dominus deus tuus, et nichil tibi defuit. Cumque transissemus fratres nostros filios Esau qui habitabant in Seir per viam campestrem de Elath et de Asiongaber, venimus ad iter quod ducit in desertum Moab. Dixitque dominus ad me. Non pugnes contra Moabitas, nec ineas adversus eos prelium; non enim dabo tibi quicquam de terra eorum, quia filiis Loth tradidi Ar in possessionem. Emim primi fuerunt habitatores eius, populus magnus et validus et tam excelsus ut de Enachim stirpe quasi gigantes crederentur et essent similes filiorum Enachim. Denique Moabite appellant eos Emim. In Seir autem prius habitaverunt Horim. Quibus expulsis atque deletis habitaverunt filii Esau, sicut fecit Israel in terra possessionis sue quam dedit ei dominus. Surgentes ergo ut transiremus torrentem Zared, venimus ad eum. Tempus autem quo ambulavimus de Cades Barne usque ad transitum torrentis Zared, triginta et octo annorum fuit, donec consumeretur omnis generatio hominum bellatorum de castris, sicut iuraverat dominus, cuius manus fuit adversum eos ut interirent de medio castrorum. Postquam autem universi ceciderunt pugnatores, locutus est dominus ad me dicens. Tu transibis hodie terminos Moab, urbem nomine Ar, et accedens in vicinia filiorum Ammon, cave ne pugnes contra eos, nec movearis ad prelium; non enim dabo tibi de terra filiorum Ammon, quia filiis Loth dedi eam in possessionem. Terra gigantum reputata est, et in ipsa olim habitaverunt gigantes, quos Ammonite vocant Zomim, populus magnus et multus et procere longitudinis sicut Enachim, quos delevit dominus a facie eorum, et fecit illos habitare pro eis, sicut fecerat filiis Esau qui habitant in Seir, delens Horreos et terram eorum illis tradens, quam possident usque in presens. Eveos quoque qui habitabant in Aserim usque Gazam Cappadoces expulerunt, qui egressi de Cappadocia deleverunt eos et habitaverunt pro illis. Surgite et transite torrentem Arnon. Ecce tradidi in manu tua Seon regem Esebon Amorreum et terram eius. Incipe possidere eam et committe adversus eum prelium. Hodie incipiam mittere terrorem atque formidinem tuam in populos qui habitant sub omni celo, ut audito nomine tuo paveant et in morem parturientium contremiscant et dolore teneantur. Misi ergo nuntios de solitudine Cademoth ad Seon regem Esebon verbis pacificis dicens. Transibimus per terram tuam, publica gradiemur via; non declinabimus neque ad dexteram neque ad sinistram. Alimenta pretio vende nobis ut vescamur; aquam pecunia tribue, et sic bibemus. Tantum est ut nobis concedas transitum, sicut fecerunt filii Esau qui habitant in Seir et Moabite qui morantur in Ar, donec veniamus ad Iordanem et transeamus in terram quam dominus deus noster daturus est nobis. Noluitque Seon rex Esebon dare nobis transitum, quia induraverat dominus deus tuus spiritum eius et obfirmaverat

tavit cor illius ut traderetur in manus tuas sicut nunc vides. Dixitque dominus ad me: Ecce cepi
tradere tibi seon et terram eius. incipe possidere eam. Egressusque est seon obviam nobis cum
omni populo suo ad prelium in iesa. et tradidit eum dominus deus noster nobis. percussimusque eum cum fi
liis et omni populo suo. cunctasque urbes cepimus in tempore illo interfectis habitatoribus earum vi
ris ac mulieribus ac parvulis. Non reliquimus in eis quicquam absque iumentis que in partem
venere predantium. et spoliis urbium quas cepimus. ab aroer que est super ripam torrentis ar
non. oppido quod in valle situm est usque galaad. Non fuit vicus et civitas que nostras effuge
ret manus. Omnes tradidit dominus deus noster nobis. absque terra filiorum amon. ad quam non accessimus
et cunctis que adiacent torrenti iebboc. et urbibus montanis. universisque locis a quibus nos prohi
buit dominus deus noster. Itaque conversi. ascendimus per iter basan. Egressusque est og rex basan in

III

occursum nobis cum populo suo ad bellandum in edrai. Dixitque dominus ad me. Ne timeas eum
quia in manu tua traditus est. cum omni populo ac terra sua. facietque ei sicut fecisti regi amorreorum qui
habitabat in esebon. Tradidit ergo dominus deus noster in manibus nostris etiam og regem basan. et
universum populum eius. percussimusque eos usque ad internecionem. vastantes cunctas civitates
illius uno tempore. Non fuit oppidum quod nos effugeret. Sexaginta urbes et omnem re
gionem argob regni og in basan. cuncte urbes erant munite muris altissimis. por
tisque ac vectibus absque oppidis innumeris que non habebant muros. et delevimus eos sicut fe
ceramus seon regi esebon. disperdentes omnem civitatem. virosque ac mulieres ac parvulos.
Iumenta autem et spolia urbium diripuimus. Tulimusque in illo tempore terram de manu
duorum regum amorreorum qui erant trans iordanem. a torrente arnon usque ad montem her
mon quem sydonii sarion vocant. et amorrei sanir. Omnes civitates que site sunt in pla
nicie et universam terram galaad et basan. usque selcha et edrai. civitates regni og in ba
san. Solus quippe og rex basan restiterat de stirpe gygantum. Monstratur lectus eius
ferreus qui est in rabbath filiorum amon. novem cubitos habens longitudinis. et quatuor la
titudinis. ad mensuram cubiti virilis manus. Terramque possedimus in tempore illo ab aroer
que est super ripam torrentis arnon. usque ad mediam partem montis galaad. et civitates illi
us dedi ruben et gad. Reliquam autem partem galaad. et omnem basan regni og. tradidi
dimidie tribui manasse. omnem regionem argob. Cuncta basan vocatur terra gygantum.
Iair filius manasse possedit omnem regionem ad terminos gesuri et machati. vocavitque
ex nomine suo basan avothiair. id est villas iair usque in presentem diem. Machir quoque de
di galaad. et tribubus ruben et gad dedi de terra galaad usque ad torrentem arnon medium
torrentis et finium usque ad torrentem iebboc. qui est terminus filiorum amon. et pla
niciem solitudinis atque iordanem. et terminos ceneretch usque ad mare deserti quod est sal
sissimum. ad radices montis phasga. contra orientem. Precepique vobis in tempore illo di
cens. Dominus deus vester dat vobis terram hanc in hereditatem. expediti precedite fratres vestros. filios
israel omnes viri robusti. absque uxoribus et parvulis ac iumentis. Novi enim quod plura ha
beatis pecora. et in urbibus remanere debebunt quas tradidi vobis donec requiem tribuat
dominus fratribus vestris sicut vobis tribuit. et possideant etiam ipsi terram quam daturus est eis
trans iordanem. tunc revertetur unusquisque in possessionem suam quam dedi vobis. Iosue quoque in
tempore illo precepi dicens. Oculi tui viderunt que fecit dominus deus vester duobus his regibus. sic
faciet omnibus regnis ad que transiturus es. Ne timeas eos. Dominus enim deus vester pugnabit pro
vobis. Precatusque sum dominum in tempore illo dicens. Domine deus noster tu cepisti ostendere ser
vo tuo magnitudinem tuam manumque fortissimam. neque enim est alius deus vel in celo vel in terra.
qui possit facere opera tua vel comparari fortitudini tue. Transibo igitur et videbo terram
hanc optimam trans iordanem. et montem istum egregium et libanum. Iratusque est michi dominus propter
vos. nec exaudivit me. sed dixit michi. Sufficit tibi. nequaquam ultra de hac re loquaris ad me.
Ascende cacumen phasge. et oculos tuos circumfer ad occidentem. et aquilonem. austrumque et
orientem. et aspice. nec enim transibis iordanem istum. Precipe iosue et corrobora eum atque
conforta. quia ipse precedet populum istum. et dividet eis terram quam visurus es. Mansimusque in

ualle contra phanum phogor. Et nunc israhel audi precepta atque iudicia que ego doceo te ut
faciens ea uiuas. et ingrediens possideas terram quam dominus deus patrum uestrorum daturus est
uobis. Non addetis ad uerbum quod uobis loquor. neque auferetis ex eo. Custodite manda-
ta domini dei uestri que ego precipio uobis. Oculi uestri uiderunt que fecit dominus contra beelphe-
gor. quomodo contriuerit omnes cultores eius de medio uestri. Vos autem qui adheretis domino deo
uestro uiuitis usque in presentem diem uniuersi. Scitis quod docuerim uos precepta atque iustitias.
Sicut mandauit mihi dominus deus meus. sic facietis ea in terra quam possessuri estis. et
obseruabitis. et implebitis opere. Hec est enim uestra sapientia et intellectus coram populis.
ut audientes uniuersi precepta hec dicant. En populus sapiens et intelligens. gens ma-
gna. nec est alia natio tam grandis. que habeat deos appropinquantes sibi. sicut deus noster
adest cunctis obsecrationibus nostris. Que est alia gens sic inclita ut habeat cerimoni-
as iustaque iudicia. et uniuersam legem quam ego proponam hodie. ante oculos uestros?
Custodi igitur temet ipsum et animam tuam sollicite. Ne obliuiscaris uerborum que uiderunt
oculi tui et ne excidant de corde tuo. Cunctis diebus uite tue docebis ea filios ac ne-
potes tuos. diem in quo stetisti coram domino deo tuo in horeb. quando dominus locutus est mihi dicens.
congrega ad me populum ut audiat sermones meos. et discat timere me omni tempore
quo uiuit in terra. doceantque filios suos. Et accessistis ad radices montis qui ardebat usque
ad celum. erantque in eo tenebre. nubesque et caligo. Locutusque est dominus ad uos de me-
dio ignis. Vocem uerborum eius audistis. et formam penitus non uidistis. et ostendit uobis pactum
suum quod precepit ut faceretis. et decem uerba que scripsit in duabus tabulis lapideis. Mi-
chique mandauit in illo tempore ut docerem uos cerimonias et iudicia que facere de-
beretis in terra quam possessuri estis. Custodite igitur sollicite animas uestras. Non ui-
distis aliquam similitudinem in die qua locutus est uobis dominus in horeb. de medio ignis.
ne forte decepti faciatis uobis sculptam similitudinem. aut imaginem masculi uel femine.
similitudinem omnium iumentorum que sunt super terram. uel auium sub celo uolantium
atque reptilium que mouentur in terra siue piscium. que sub terra morantur in aquis. ne for-
te oculis eleuatis uideas solem aut lunam et omnia astra celi. et errore deceptus ado-
res ea et colas. que creauit dominus deus tuus in ministerium cunctis gentibus que sub celo sunt.
Vos autem tulit dominus et eduxit de fornace ferrea egypti. ut haberet populum hereditarium si-
cut est in presenti die. Iratusque est dominus contra me propter sermones uestros et iurauit ut
non transirem iordanem. nec ingrederer terram optimam quam daturus est uobis. Ecce mori-
or in hac humo non transibo iordanem. Vos transibitis et possidebitis terram egregiam.
Caue ne quando obliuiscaris pacti domini dei tui quod pepigit tecum et facias tibi sculptam simi-
litudinem eorum que dominus fieri prohibuit. quia dominus deus tuus ignis consumens est. deus emula-
tor. Si genueritis filios ac nepotes. et morati fueritis in terra. deceptique feceritis aliquam
similitudinem. patrantes malum coram domino deo uestro ut eum ad iracundiam prouocetis. te-
stes inuoco hodie celum et terram. cito perituros uos esse de terra quam transito iordane pos-
sessuri estis. Non habitabitis in ea longo tempore. sed delebit uos dominus atque disperget in omnes
gentes. et remanebitis pauci in nationibus ad quas uos ducturus est dominus. Ibique serui-
etis diis qui hominum manu fabricati sunt. ligno et lapidi qui non uident non audiunt.
non comedunt non odorantur. Cumque quesieris ibi dominum deum tuum. inuenies eum. si tamen
toto corde quesieris et tota tribulatione anime tue. Postquam te inuenerint omnia que predicta sunt
nouissimo tempore reuerteris ad dominum deum tuum. et audies uocem eius. quia deus misericors
dominus deus tuus est. Non dimittet te. nec omnino delebit. neque obliuiscetur pacti in quo iu-
rauit patribus tuis. Interroga de diebus antiquis qui fuerunt ante te. ex die quo creauit
deus super terram hominem. a summo celo usque ad summum eius. si facta est aliquando huiuscemodi res.
aut umquam cognitum est ut audiret populus uocem dei loquentis de medio ignis. sicut tu au-
disti et uixisti. si fecit deus ut ingrederetur et tolleret sibi gentem de medio nationum per
temptationes. signa atque portenta. per pugnam et robustam manum extentumque brachi-

IIII

tum et horribiles visiones, iuxta omnia que fecit pro nobis dominus deus vester in egypto videntibus oculis tuis. ut scires quoniam dominus ipse est deus, et non est alius preter unum. De celo te fecit audire vocem suam ut doceret te. et in terra ostendit tibi ignem suum maximum, et audisti verba illius de medio ignis. quia dilexit patres tuos, et elegit semen eorum post eos. eduxitque te precedens in virtute sua magna ex egypto ut deleret nationes maximas et fortiores te in introitu tuo. et introduceret te. daretque tibi terram earum in possessionem sicut cernis in presenti die. Scito ergo hodie et cogitato in corde tuo. quod dominus ipse sit deus in celo sursum et in terra deorsum. et non sit alius. Custodi precepta eius atque mandata que ego precipio tibi. ut bene sit tibi et filiis tuis post te. et permaneas multo tempore super terram. quam dominus deus tuus daturus est tibi. Tunc separavit moyses tres civitates trans iordanem ad orientalem plagam ut confugiat ad eas qui occiderit nolens proximum suum nec fuerit inimicus ante unum et alterum diem. et ad harum aliquam urbium possit evadere. Bosor in solitudine que sita est in terra campestri de tribu ruben. et ramoth in galaad que est in tribu gad. et golam in basan. que est in tribu manasse. Ista est lex quam proposuit moyses coram filiis israel. et hec testimonia et cerimonie atque iudicia que locutus est moyses ad filios israel quando egressi sunt de egypto trans iordanem. in valle contra phanum phogor. in terra seon regis amorrei qui habitavit in esebon quem percussit moyses. Filii quoque israel egressi ex egypto possederunt terram eius et terram og regis basan. duorum regum amorreorum. qui erant trans iordanem ad solis ortum. ab aroer que sita est super ripam torrentis arnon. usque ad montem seon qui est et hermon. omnem planiciem trans iordanem ad orientalem plagam. usque ad mare solitudinis. et usque ad radices montis phasga.

V

Vocavitque moyses omnem israelem et dixit ad eum. Audi israel cerimonias atque iudicia. que ego loquor in auribus vestris hodie. Discite ea et opere complete. Dominus deus noster pepigit nobiscum fedus in horeb. non cum patribus nostris iniit pactum sed nobiscum qui in presentiarum sumus et vivimus. Facie ad faciem locutus est nobis in monte. de medio ignis. Ego sequester et medius fui inter dominum et vos in tempore illo. ut annuntiarem vobis verba eius. Timuistis enim ignem et non ascendistis in montem. Et ait. Ego dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti de domo servitutis.

Non habebis deos alienos in conspectu meo. non facies tibi sculptile nec similitudinem omnium que in celo sunt desuper. et que in terra deorsum. et que versantur in aquis sub terra. non adorabis ea et non coles. Ego enim sum dominus deus tuus deus emulator. reddens iniquitatem patrum super filios in tertiam et quartam generationem hiis qui oderunt me. et faciens misericordiam in multa milia diligentibus me et custodientibus precepta mea. Non usurpabis nomen domini dei tui frustra. quia non erit impunitus qui super re vana nomen eius assumpserit.

Observa diem sabbati ut sanctifices eum. sicut precepit tibi dominus deus tuus. Sex diebus operaberis et facies omnia opera tua. septima dies sabbati est id est requies domini dei tui. non facies in eo quicquam operis. tu et filius tuus et filia. servus et ancilla tua bos et asinus. et omne iumentum tuum et peregrinus qui est intra portas tuas. ut requiescat servus tuus et ancilla tua sicut et tu. Memento quod et ipse servieris in egypto. et eduxerit te inde dominus deus tuus in manu forti et brachio extento. Idcirco precepit tibi ut observares diem sabbati.

Honora patrem tuum et matrem sicut precepit tibi deus tuus ut longo vivas tempore et bene sit tibi in terra. quam dominus deus tuus daturus est tibi. Non occides. neque mechaberis. furtumque non facies. nec loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Non concupisces uxorem proximi tui. non agrum non servum. non ancillam non bovem non asinum et universa que illius sunt. Hec verba locutus est dominus ad omnem multitudinem vestram in monte. de medio ignis et nubis et caliginis voce magna. nihil addens amplius. et scripsit ea in duabus tabulis lapideis quas tradidit michi. Vos autem postquam audistis vocem de medio tenebrarum. et montem ardere vidistis. accessistis ad me omnes principes tribuum et maiores natu atque dixistis. Ecce ostendit nobis dominus deus noster maiestatem et magnitudinem suam. vocem eius audivimus de medio ignis et probavimus hodie quod loquente deo cum homine. vixerit homo. Cur ergo moriemur et devorabit nos ignis hic maximus? Si enim audierimus

ultra vocem domini dei nostri moriemur. Quid est omnis caro ut audiat vocem domini dei viventis
qui de medio ignis loquitur sicut nos audivimus et possit vivere? Tu magis accede et audi cuncta
que dixerit dominus deus noster tibi. loquerisque ad nos: et nos audientes faciemus ea. Quod cum audisset do
minus ait ad me. Audivi vocem verborum populi huius que locuti sunt tibi. bene omnia sunt lo
cuti. Quis det talem eos habere mentem ut timeant me: et custodiant universa mandata mea.
in omni tempore ut bene sit eis et filiis eorum in sempiternum. Vade et dic eis. Revertimini in
tentoria vestra. Tu vero hic sta mecum et loquar tibi omnia mandata et cerimonias. atque iudicia que
docebis eos ut faciant ea in terra quam dabo eis in possessionem. Custodite igitur et facite que
precepit dominus deus vobis. Non declinabitis neque ad dexteram neque ad sinistram. Sed per viam quam
precepit dominus deus vester ambulabitis. ut vivatis et bene sit vobis et protelentur dies in terra possessionis
vestre.

VI

Hec sunt precepta et cerimonie atque iudicia que mandavit dominus deus vester ut do
cerem vos. et faciatis ea in terra ad quam transgredimini possidendam ut timeas dominum deum tu
um et custodias omnia mandata et precepta eius que ego precipio tibi et filiis ac nepotibus tu
is cunctis diebus vite tue ut prolongentur dies tui. Audi israel et observa. ut facias et bene
sit tibi et multiplliceris amplius. sicut pollicitus est dominus deus patrum tuorum tibi. terram lacte et mel
le manantem. Audi israel. Dominus deus noster deus unus est. Diliges dominum deum tuum ex toto corde
tuo et ex tota anima tua. et ex tota fortitudine tua. eruntque verba hec que ego precipio tibi ho
die. in corde tuo et narrabis ea filiis tuis. et meditaberis sedens in domo tua et ambu
lans in itinere. dormiens atque consurgens. et ligabis ea quasi signum in manu tua. eruntque
et movebuntur inter oculos tuos. scribesque ea in limine et ostiis domus tue. Cumque intro
duxerit te dominus deus tuus in terram pro qua iuravit patribus tuis. abraham ysaac et iacob. et
dederit tibi civitates magnas et optimas quas non edificasti. domos plenas cunctarum opum
quas non extruxisti. cisternas quas non fodisti. vineta et oliveta que non plantasti. et come
deris et saturatus fueris cave diligenter ne obliviscaris domini qui eduxit te de terra egypti.
de domo servitutis. Dominum deum tuum adorabis et illi soli servies. ac per nomen illius
iurabis. Non ibitis post deos alienos cunctarum gentium que in circuitu vestro sunt. quia
deus emulator dominus deus tuus in medio tui. nequando irascatur furor domini dei tui contra te. et
auferat te de superficie terre. Non temptabis dominum deum tuum sicut temptasti in
loco temptationis. Custodi precepta domini dei tui et testimonia ac cerimonias.
quas precepit tibi et fac quod placitum est et bonum in conspectu domini ut bene sit tibi et ingressus
possideas terram optimam de qua iuravit dominus patribus tuis. ut deleret omnes inimicos
tuos coram te sicut locutus est. Cum interrogaverit te filius tuus cras dicens. quid sibi volunt
testimonia hec et cerimonie. atque iudicia que precepit dominus deus noster nobis: dices ei. Servi
eramus pharaonis in egypto. et eduxit nos dominus de egypto in manu forti. fecitque
signa atque prodigia magna et pessima in egypto contra pharaonem et omnem domum
illius in conspectu nostro. et eduxit nos inde. ut introductis daret terram super qua iura
vit patribus nostris. precepitque dominus nobis ut faciamus legitima hec omnia et timeamus dominum
deum nostrum. et bene sit nobis cunctis diebus vite nostre sicut est hodie. eritque nostri miseri
cors. si custodierimus et fecerimus omnia precepta eius. coram domino deo nostro sicut man
davit nobis.

VII

Cum introduxerit te dominus deus tuus in terram quam possessurus ingredieris. et
deleverit gentes multas coram te. hetheum et gergeseum et amorreum et chananeum et
pherezeum. et eveum et iebuseum septem gentes multo maioris numeri quam tu es.
et robustiores te. tradideritque eas dominus deus tuus tibi. percuties eas usque ad internecionem.
Non inibis cum eis fedus. nec misereberis earum. neque sociabis cum eis coniugia. Filiam tuam non
dabis filio eius. nec filiam illius accipies filio tuo. quia seducet filium tuum ne sequatur me. et
ut magis serviat diis alienis. irasceturque furor domini et delebit te cito. Quin potius hec facietis
eis. Aras eorum subvertite. confringite statuas. lucosque succidite. et sculptilia comburite.
quia populus sanctus es domino deo tuo. Te elegit dominus deus tuus. ut sis ei populus peculiaris. de
cunctis populis qui sunt super terram. Non quia cunctas gentes numero vincebatis vos

iunctus est dominus et elegit vos cum omnibus sitis populis pauciores. sed quia dilexit vos dominus et custodivit iuramentum quod iuravit patribus vestris. eduxitque vos in manu forti et redemit de domo servitutis. de manu pharaonis regis egypti. Et scies quia dominus deus tuus ipse est deus fortis et fidelis custodiens pactum et misericordiam diligentibus se et his qui custodiunt precepta eius in mille generationes. et reddens odientibus se statim. ita ut disperdat eos et ultra non differat protinus eis restituens quod merentur. Custodi ergo precepta et cerimonias atque iudicia que ego mando tibi hodie ut facias. Si postquam audieris hec iudicia. custodieris ea et feceris custodiet et dominus deus tuus tibi pactum et misericordiam quam iuravit patribus tuis. et diliget te ac multiplicabit. benedicetque fructui ventris tui et fructui terre tue. frumento tuo atque vindemie. oleo et armentis. gregibus ovium tuarum super terram pro qua iuravit patribus tuis. ut daret eam tibi. Benedictus eris inter omnes populos. Non erit apud te sterilis utriusque sexus. tam in hominibus quam in gregibus tuis. Auferet dominus a te omnem languorem et infirmitates egypti pessimas quas novisti non inferet tibi. sed cunctis hostibus tuis. Devorabis omnes populos quos dominus deus tuus daturus est tibi. Non parcet eis oculus tuus. nec servies diis eorum ne sint in ruinam tui. Si dixeris in corde tuo plures sunt gentes iste quam ego. quomodo potero delere eas. noli metuere sed recordare que fecerit dominus deus tuus pharaoni et cunctis egyptiis. plagas maximas quas viderunt oculi tui et signa atque portenta manumque robustam et extentum brachium ut educeret te dominus deus tuus. Sic faciet cunctis populis quos metuis. Insuper et crabrones mittet dominus deus tuus in eos. donec deleat omnes atque disperdat qui te fugerint et latere potuerint. Non timebis eos quia dominus deus tuus in medio tui est. deus magnus et terribilis. Ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim atque per partes. Non poteris delere eas pariter ne forte multiplicentur contra te bestie terre. Dabitque eos dominus deus tuus in conspectu tuo et interficiet eos donec penitus deleantur. Tradet reges eorum in manus tuas et disperdes nomina eorum sub celo. Nullus poterit resistere tibi donec conteras eos. Sculptilia eorum combures igne. Non concupisces argentum et aurum de quibus facta sunt. neque assumes ex eis tibi quicquam ne offendas. propterea quia abhominatio domini dei tui est. Nec inferes quippiam ex idolo in domum tuam ne fias anathema sicut et illud est. Quasi spurcitiam detestaberis et velut inquinamentum ac sordes abhominationi habebis. quia anathema est.

VIII

Omne mandatum quod ego precipio tibi hodie. cave diligenter ut facias. ut possitis vivere et multiplicemini. ingressique possideatis terram pro qua iuravit dominus patribus vestris. Et recordaberis cuncti itineris per quod adduxit te dominus deus tuus quadraginta annis per desertum ut affligeret te atque temptaret. et nota fierent que in tuo animo versabantur utrum custodires mandata illius an non. Afflixit te penuria et dedit tibi cibum manna quem ignorabas tu et patres tui. ut ostenderet tibi quod non in pane solo vivat homo. sed in omni verbo quod egreditur ex ore dei. Vestimentum tuum quo operiebaris nequaquam vetustate defecit et pes tuus non est subtritus. en quadragesimus annus est. ut recogites in corde tuo quia sicut homo erudit filium suum sic dominus deus erudivit te. ut custodias mandata domini dei tui et ambules in viis eius et timeas eum. Dominus enim deus tuus introducet te in terram bonam. terram rivorum aquarumque fontium. in cuius campis et montibus erumpunt fluviorum abyssi. terram frumenti. ordei ac vinearum. in qua ficus et malagranata et olivete nascuntur. terram olei ac mellis. ubi absque ulla penuria comedes panem tuum. et rerum omnium habundantia perfrueris. cuius lapides ferrum sunt. et de montibus eris metalla fodiuntur. ut cum comederis et saturatus fueris. benedicas domino deo tuo. pro terra optima quam dedit tibi. Observa et cave ne quando obliviscaris domini dei tui et negligas mandata eius atque iudicia et cerimonias quas ego precipio tibi hodie. ne postquam comederis et satiatus fueris domos pulchras edificaveris et habitaveris in eis. habuerisque armenta et ovium greges. argenti et auri cunctarumque rerum copiam. elevetur cor tuum et non reminiscaris domini dei tui. qui eduxit te de terra egypti. de domo servitutis. et ductor tuus fuit in solitudine magna atque terribili. in qua erat

serpens flatu adurens et scorpio ac dypsas et nullae omnino aquae qui eduxit rivos de petra duris
sima et cibavit te manna in solitudine quod nescierunt patres tui et postquam afflixit te ac pro
bavit. ad extremum misertus est tui. ne diceres in corde tuo fortitudo mea et robur manus
meae haec mihi omnia praestiterunt. sed recorderis domini dei tui. quod ipse vires tibi praebuerit ut impleret
pactum suum super quo iuravit patribus tuis. sicut praesens indicat dies. Sin autem oblitus domini
dei tui secutus fueris deos alienos. colueris que illos et adoraveris. ecce nunc praedico tibi quod omnino
dispereas. Sicut gentes quas delevit dominus in introitu tuo. ita et vos peribitis si inobedientes
fueritis voci domini dei vestri.

IX

Audi israhel. Tu transgredieris hodie iordanem. ut possideas
nationes maximas et fortiores te. civitates ingentes. et ad caelum usque muratas.
populum magnum atque sublimem filios enachim quos ipse vidisti et audisti quibus nullus
ex adverso potest resistere. Scies ergo hodie quod dominus deus tuus ipse transibit ante te. ignis
devorans atque consumens. qui conterat eos et deleat atque disperdat ante faciem tuam velo
citer sicut locutus est tibi. ne dicas in corde tuo cum deleverit eos dominus deus tuus. in con
spectu tuo. propter iustitiam meam introduxit me dominus ut terram hanc possiderem. cum propter
impietates suas istae deletae sint nationes. Neque enim propter iustitias tuas et aequitatem
cordis tui. ingredieris ut possideas terras earum. sed quia illae egerunt impietatem introe
unte te deletae sunt. et ut compleret verbum suum dominus. quod sub iuramento pollicitus est patri
bus tuis abraham ysaac et iacob. Scito igitur quod non propter iustitias tuas dominus deus tuus dederit tibi terram
hanc optimam in possessionem. cum durissimae cervicis sis populus. Memento et ne oblivisca
ris quomodo ad iracundiam provocaveris dominum deum tuum in solitudine. Ex eo die quo egressus
es ex egypto usque ad locum istum semper adversum dominum contendisti. Nam et in horeb provo
casti eum et iratus delere te voluit. quando ascendi in montem ut acciperem tabulas lapide
as. tabulas pacti quod pepigit vobiscum dominus. et perseveravi in monte quadraginta diebus ac
noctibus panem non comedens et aquam non bibens. deditque dominus mihi duas tabulas lapideas.
scriptas digito dei et continentes omnia verba quae vobis in monte locutus est. de medio
ignis. quando contio populi congregata est. Cumque transissent quadraginta dies et totidem no
ctes. dedit mihi dominus duas tabulas lapideas. tabulas foederis. dixitque mihi. Surge et descende
hinc cito. quia populus tuus quos eduxisti de egypto deseruerunt velociter viam quam demon
strasti eis. feceruntque sibi conflatile. Rursumque ait dominus ad me. Cerno quod populus iste
durae cervicis sit. dimitte me ut conteram eum. et deleamque nomen eius sub caelo. et constitu
am te super gentem quae hac maior ac fortior sit. Cumque de monte ardente descende
rem. et duas tabulas foederis utraque tenerem manu vidissemque vos peccasse domino deo vestro.
et fecisse vobis vitulum conflatilem. ac deseruisse velociter viam eius quam vobis ostenderat.
proieci tabulas de manibus meis. confregique eas in conspectu vestro. Et procidi ante dominum sicut
prius quadraginta diebus ac noctibus panem non comedens. et aquam non bibens. propter omnia
peccata vestra quae gessistis contra dominum et eum ad iracundiam provocastis. Timui enim in
dignationem et iram illius qua adversum vos concitatus delere vos voluit. et exaudivit me dominus etiam
hac vice. Adversum aaron quoque vehementer iratus. voluit illum conterere. et pro illo similiter depre
catus sum. Peccatum autem vestrum quod feceratis id est vitulum arripiens igne combussi et in frusta commi
nuens. omnino in pulverem redigens. proieci in torrentem qui de monte descendit. In incen
dio quoque et in temptatione et in sepulchris concupiscentiae provocastis dominum. et quando misit vos de ca
des barne dicens. ascendite et possidete terram quam dedi vobis. Et contempsistis imperium domini
dei vestri. et non credidistis ei. neque vocem eius audire voluistis. sed semper fuistis rebelles a die
qua nosse vos coepi. Et iacui coram domino quadraginta diebus ac noctibus quibus eum suppli
citer deprecabar ne deleret vos ut fuerat comminatus. et orans dixi. Domine deus ne disperdas po
pulum tuum et hereditatem tuam. quam redemisti in magnitudine tua. quos eduxisti de terra egypti
in manu forti. Recordare servorum tuorum abraham et ysaac et iacob. Ne aspicias duri
tiam populi huius et impietatem. atque peccatum. ne forte dicant habitatores terrae. de qua eduxisti nos.
non poterat dominus introducere eos in terram quam pollicitus est eis et oderat illos. ideo eduxit

ut interficeret eos in solitudine. Qui sunt populus tuus et hereditas tua, quos eduxisti in fortitudine tua magna: et in brachio tuo extento.

X

In tempore illo dixit dominus ad me. Dola tibi duas tabulas lapideas. sicut priores fuerunt et ascende ad me in montem. faciesque archam ligneam. et scribam in tabulis verba que fuerunt in hiis quas ante confregisti. ponesque eas in archa. Feci igitur archam de lignis sethim. Cumque dolassem duas tabulas lapideas instar priorum: ascendi in montem habens eas in manibus. Scripsitque in tabulis iuxta id quod prius scripserat verba decem que locutus est ad vos dominus in monte de medio ignis, quando populus congregatus est: et dedit eas mihi. Reversusque de monte descendi et posui tabulas in archa quam feceram. que hucusque ibi sunt sicut michi precepit dominus. Filii autem israel castra moverunt ex beroth filiorum iachan in musera. ubi aaron mortuus ac sepultus est, pro quo sacerdotio functus est filius eius eleazar. Inde venerunt in gadgad. de quo loco profecti castrametati sunt in ietebatha, in terra aquarum atque torrentium. Eo tempore separavit tribum levi. ut portaret archam federis domini et staret coram eo in ministerio. ac benediceret in nomine illius usque in presentem diem. Quam ob rem non habuit levi partem neque possessionem cum fratribus suis. quia ipse dominus possessio eius est. sicut promisit ei dominus deus tuus. Ego autem steti in monte sicut prius. quadraginta diebus ac noctibus. exaudivitque me dominus etiam hac vice. et te perdere noluit. dixitque michi. Vade et precede populum ut ingrediatur et possideat terram quam iuravi patribus eorum ut traderem eis. Et nunc israel quid dominus deus tuus petit a te nisi ut timeas dominum deum tuum. et ambules in viis eius. et diligas eum ac servias domino deo tuo. in toto corde tuo et in tota anima tua. custodiasque mandata domini et cerimonias eius quas ego hodie precipio ut bene sit tibi. En domini dei tui celum est. et celum celi terra et omnia que in ea sunt. et tamen patribus tuis conglutinatus est dominus. et amavit eos elegitque semen eorum post eos. id est vos de cunctis gentibus sicut hodie comprobatur. Circumcidite igitur preputium cordis vestri et cervicem vestram ne induretis amplius. quia dominus deus vester ipse est deus deorum et dominus dominantium. deus magnus et potens et terribilis qui personam non accipit nec munera. Facit iudicium pupillo et vidue. amat peregrinum et dat ei victum atque vestitum. Et vos ergo amate peregrinos. quia et ipsi advene fuistis in terra egypti. Dominum deum tuum timebis et ei servies. ipsi adherebis iurabisque in nomine illius. Ipse est enim laus tua et deus tuus. qui fecit tibi hec magnalia et terribilia que viderunt oculi tui. In septuaginta animabus descenderunt patres tui in egyptum. et ecce nunc multiplicavit te dominus deus tuus. sicut astra celi.

XI

Ama itaque dominum deum tuum et observa precepta eius et cerimonias. iudicia atque mandata omni tempore. Cognoscite hodie que ignorant filii vestri qui non viderunt disciplinam domini dei vestri magnalia eius et robustam manum. extentumque brachium. signa et opera que fecit in medio egypti. pharaoni regi et universe terre eius. omnique exercitui egyptiorum et equis ac curribus. quomodo operuerint eos aque rubri maris cum vos persequerentur. et deleverit eos dominus usque in presentem diem. vobisque que fecerit in solitudine donec veniretis ad hunc locum. et dathan atque abyron filiis heliab qui fuit filius ruben. quos aperto ore suo terra absorbuit. cum domibus et tabernaculis et universa substantia eorum, quam habebant in medio israel. Oculi vestri viderunt omnia opera domini magna que fecit. ut custodiatis universa mandata illius que ego hodie precipio vobis. et possitis introire et possidere terram ad quam ingredimini. multoque in ea vivatis tempore. quam sub iuramento pollicitus est patribus vestris et semini eorum lacte et melle manantem. Terra enim ad quam ingrederis possidendam non est sicut terra egypti de qua existi ubi iacto semine in ortorum morem aque ducuntur irrigue. sed montuosa est et campestris. de celo expectans pluvias. quam dominus deus tuus semper invisit. et oculi illius in ea sunt a principio anni usque ad finem eius. Si ergo obedieritis mandatis meis. que ego hodie precipio vobis. ut diligatis dominum deum vestrum. et serviatis ei in toto corde vestro et in tota anima vestra. dabit pluviam terre vestre temporaneam et serotinam. ut colligatis frumentum et vinum et oleum fenumque ex agris ad pascenda iumenta. et ut ipsi comedatis ac saturemini. Cavete ne forte decipiatur cor vestrum et recedatis a domino. serviatisque diis alienis et adoretis eos. iratusque dominus claudat celum et pluvie non descendant. nec terra det germen suum. pere-

tis quam velociter de terra optima quam dominus daturus est vobis. Ponite hec verba mea in cordibus et
in animis vestris. et suspendite ea pro signo in manibus. et inter vestros oculos collocate. Docete
filios vestros ut illa meditentur. Quando sederis in domo tua. et ambulaveris in via. et accubue
ris atque surrexeris. scribes ea super postes et ianuas domus tue. ut multiplicentur dies tui et
filiorum tuorum in terra. quam iuravit dominus patribus tuis. ut daret eis quamdiu celum imminet
terre. Si enim custodieritis mandata que ego precipio vobis. et feceritis ea ut diligatis dominum
deum vestrum. et ambuletis in omnibus viis eius adherentes ei. disperdet dominus omnes gentes
istas ante faciem vestram. et possidebitis eas que maiores et fortiores vobis sunt. Omnis
locus quem calcaverit pes vester vester erit. A deserto et libano a flumine magno eufra
te. et usque ad mare occidentale erunt termini vestri. Nullus stabit contra vos. Terrorem
vestrum et formidinem dabit dominus deus vester super omnem terram quam calcaturi estis. sicut locutus
est vobis. En propono in conspectu vestro hodie benedictionem et maledictionem. Benedictio
nem si obedieritis mandatis domini dei vestri. que ego hodie precipio vobis. maledictionem
si non audieritis mandata domini dei vestri. sed recesseritis de via quam ego nunc ostendo vobis.
et ambulaveritis post deos alienos quos ignoratis. Cum vero introduxerit te dominus deus tuus in
terram ad quam pergis habitandam. pones benedictionem super montem garizim. maledi
ctionem super montem hebal. qui sunt trans iordanem post viam que vergit ad solis occubi
tum in terra chananei qui habitat in campestribus contra galgalam. que est iuxta vallem
tendentem et intrantem procul. Vos enim transibitis iordanem. ut possideatis terram
quam dominus deus vester daturus est vobis. et habeatis ac possideatis illam. Videte ergo ut implea
tis cerimonias atque iudicia que ego hodie ponam in conspectu vestro.

XII

Hec sunt pre
cepta atque iudicia que facere debeatis in terra quam dominus deus patrum tuorum daturus est
tibi. ut possideas eam cunctis diebus quibus super humum gradieris. Subvertite omnia
loca in quibus coluerunt gentes. quas possessuri estis deos suos super montes excelsos. et
colles et subter omne lignum frondosum. Dissipate aras eorum et confringite statuas. Lu
cos igne comburite et ydola comminuite. Disperdite nomina eorum de locis illis. Non
facietis ita domino deo vestro. sed ad locum quem elegerit dominus deus vester de cunctis tribubus vestris. ut
ponat nomen suum ibi et habitet in eo. venietis et offeretis in illo loco holocausta et victimas
vestras. decimas et primitias manuum vestrarum et vota atque donaria primogenita boum et ovi
um. et comedetis ibi in conspectu domini dei vestri. ac letabimini in cunctis ad que miseri
tis manum vos et domus vestre. in quibus benedixerit vobis dominus deus vester. Non facietis
ibi que nos hic facimus hodie. singuli quod sibi rectum videtur. Neque enim usque in pre
sens tempus venistis ad requiem et possessionem quam dominus deus daturus est vobis. Transibi
tis iordanem et habitabitis in terra quam dominus deus vester daturus est vobis. ut requiescatis a
cunctis hostibus per circuitum. et absque ullo timore habitetis in loco quem elegerit dominus deus
vester ut sit nomen eius in eo. Illuc omnia que precipio conferetis. holocausta et hostias. ac
decimas et primitias manuum vestrarum. et quicquid precipuum est in muneribus que vovistis
domino. Ibi epulabimini coram domino deo vestro. vos et filii ac filie vestre. famuli et famule
atque levites qui in vestris urbibus commoratur. Neque enim habet aliam partem et possessionem
inter vos. Cave ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris. sed in eo quem
elegerit dominus in una tribuum tuarum offeres hostias. et facies quecumque precipio tibi. Si
autem comedere volueris. et te esus carnium delectaverit. occide et comede iuxta benedictio
nem domini dei tui. quam dedit tibi in urbibus tuis. sive immundum fuerit hoc est maculatum
et debile. sive mundum hoc est integrum et sine macula quod offerri licet. sicut capream
et cervum. comedes absque esu dumtaxat sanguinis. quem super terram quasi aquam fundes.
Non poteris comedere in oppidis tuis decimam frumenti vini et olei tui primogenita ar
mentorum et pecorum. et omnia que voveris et sponte offerre volueris. et primitias manuum
tuarum sed coram domino deo tuo comedes ea in loco quem elegerit dominus deus tuus. tu et filius
tuus ac filia. servus et famula atque levites qui manet in urbibus tuis. et letaberis

et vesceris coram domino deo tuo. in cunctis ad que extenderis manum tuam. Cave ne derelin-
quas levitem omni tempore quo versaris in terra. Quando dilataverit dominus deus tuus terminos tu-
os sicut locutus est tibi. et volueris vesci carnibus quas desiderat anima tua. locus autem quem ele-
gerit dominus deus tuus ut sit nomen eius ibi si procul fuerit occides de armentis et pecoribus que ha-
bueris sicut precepi tibi. et comedes in oppidis tuis ut tibi placet. Sicut comeditur caprea et
cervus ita vesceris eis. et mundus et inmundus in commune vescentur. Hoc solum cave ne san-
guinem comedas. Sanguis enim eorum pro anima est. et idcirco non debes comedere animam cum car-
nibus sed super terram fundes quasi aquam. ut sit tibi bene. et filiis tuis post te cum feceris quod placet in
conspectu domini. Que autem sanctificaveris et voveris domino. tolles et venies ad locum quem elegerit
dominus. et offeres oblationes tuas. carnem et sanguinem super altare domini dei tui. sanguinem ho-
stiarum fundes in altari. carnibus autem ipse vesceris. Observa et audi omnia que ego precipio tibi.
ut bene sit tibi et filiis tuis post te in sempiternum. cum feceris quod bonum est et placitum in con-
spectu domini dei tui. Quando disperdiderit dominus deus tuus ante faciem tuam gentes ad quas ingre-
dieris possidendas. et possederis eas atque habitaveris in terra earum. cave ne imiteris eas.
postquam fuerint te introeunte subverse. et requiras cerimonias earum dicens. Sicut coluerunt
gentes iste deos suos. ita et ego colam. Non facies similiter domino deo tuo. Omnes enim ab-
hominationes quas aversatur dominus fecerunt diis suis. offerentes filios et filias et comburen-
tes igni. Quod precipio tibi hoc tantum facito domino. nec addas quicquam nec minuas.

XIII

Si surrexerit in
medio tui propheta aut qui somnium vidisse se dicat. et predixerit signum atque portentum
et evenerit quod locutus est. et dixerit tibi. eamus et sequamur deos alienos quos ignoras et servia-
mus eis. non audies verba prophete illius aut somniatoris. quia temptat vos dominus deus vester ut palam
fiat an diligatis eum an non in toto corde et in tota anima vestra. Dominum deum vestrum sequi-
mini. et ipsum timete. Mandata illius custodite. et audite vocem eius. Ipsi servietis et ipsi
adherebitis. Propheta autem ille aut fictor somniorum interficietur. quia locutus est ut vos averteret
a domino deo vestro. qui eduxit vos de terra egypti et redemit de domo servitutis. ut er-
rare te faceret de via quam tibi precepit dominus deus tuus. et auferes malum de medio tui.
Si tibi voluerit persuadere frater tuus filius matris tue. aut filius tuus vel filia. sive uxor
que in sinu tuo est. aut amicus quem diligis ut animam tuam clam dicens. eamus et
serviamus diis alienis que ignoras tu et patres tui. cunctarum in circuitu gentium que iuxta
vel procul sunt. ab initio usque ad finem terre. non adquiescas ei nec audias. neque parcat ei ocu-
lus tuus ut miserearis et occultes eum sed statim interficies. Sit primum manus tua super
eum et post te omnis populus mittat manum. Lapidibus obrutus necabitur quia voluit te abstra-
here a domino deo tuo. qui eduxit te de terra egypti de domo servitutis. ut omnis israel audi-
ens timeat et nequaquam ultra faciat quippiam huius rei simile. Si audieris in una urbium
tuarum quas dominus deus tuus dabit tibi ad habitandum dicentes aliquos. egressi sunt filii beli-
al de medio tui. et averterunt habitatores urbis tue. atque dixerunt. eamus et serviamus
diis alienis quos ignoratis. quere sollicite. et diligenter rei veritate perspecta. si inve-
neris certum esse quod dicitur. et abhominationem hanc opere perpetratam. statim percu-
ties habitatores urbis illius in ore gladii. et delebis eam. omniaque que in illa sunt usque ad
pecora. Quicquid etiam supellectilis fuerit congregabis in medium platearum eius. et
cum ipsa civitate succendes. ita ut universa consumas domino deo tuo. et sit tumulus
sempiternus. Non edificabitur amplius et non adherebit de illo anathemate quicquam
in manu tua. ut avertatur dominus ab ira furoris sui et misereatur tui. multiplicetque te
sicut iuravit patribus tuis. quando audieris vocem domini dei tui. custodiens omnia precep-
ta eius. que ego precipio tibi hodie. ut facias quod placitum est in conspectu domini dei tui.

XIIII

Filii estote domini dei vestri. Non vos incidetis nec facietis calvitium super mortuo. quoniam
populus sanctus es domino deo tuo. et te elegit ut sis ei in populum peculiarem de cunctis genti-
bus que sunt super terram. Ne comedatis que inmunda sunt. Hoc est animal quod come-
dere debetis. Bovem et ovem et capram. cervum. capream. bubalum. tragelaphum.

pygargon. orygem. camelopardulum. Omne animal quod in duas partes ungulam findit et ru-
minat comedetis. De his autem que ruminant et ungulam non findunt: hec comedere non debetis.
Camelum leporem. chirogryllum quia ruminant et non dividunt ungulam: immunda erunt vo-
bis. Suem quoque quoniam dividit ungulam et non ruminat. immunda erit. Carnibus eorum non vescemini. et
cadavera non tangetis. Hec comedetis ex omnibus que morantur in aquis. Que habent pennulas et
squamas comedite. Que absque pennulis et squamis sunt ne comedatis: quia immunda sunt. Omnes
aves mundas comedite. immundas ne comedatis. aquilam scilicet et gryphem et alietum.
yxon et vulturem ac milvum iuxta genus suum. et omne corvini generis et strutionem ac noctuam.
et larum. atque accipitrem iuxta genus suum. herodium et cignum et ybin. ac mergulum porphy-
rionem et nicticoracem. onocrotalum et caradrium. singula in genere suo. hupupam quoque et
vespertilionem. et omne quod reptat et pennulas habet immundum erit et non comedetur.
Omne quod mundum est comedite. Quicquid autem morticinum est ne vescamini ex eo. Peregrino qui in-
tra portas tuas est da ut comedat. aut vende ei quia tu populus sanctus domini dei tui es. Non
coques hedum in lacte matris sue. Decimam partem separabis de cunctis frugibus tuis. que na-
scuntur in terra per annos singulos et comedes in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit ut in eo
nomen illius invocetur. decimam frumenti tui et vini et olei. et primogenita de armentis et ovibus tuis.
ut discas timere dominum deum tuum omni tempore. Cum autem longior fuerit via et locus quem elegerit
dominus deus tuus. tibique benedixerit. nec potueris ad eum hec cuncta portare. vendes omnia. et in pre-
cium rediges. portabisque manu tua. et proficisceris ad locum quem elegerit dominus deus tuus. et e-
mes ex eadem pecunia quicquid tibi placuerit sive ex armentis sive ex ovibus. vinum quoque et
siceram. et omne quod desiderat anima tua. et comedes coram domino deo tuo. et epulaberis tu et domus
tua. et levita qui intra portas tuas est. Cave ne derelinquas eum quia non habet aliam partem in
possessione tua. Anno tercio separabis aliam decimam ex omnibus que nascuntur tibi eo tempore
et repones intra ianuas tuas. venietque levites qui aliam non habet partem nec possessionem tecum.
et peregrinus et pupillus ac vidua. qui intra portas tuas sunt. et comedent et saturabuntur.
ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum que feceris.

XV

Septimo anno facies remissionem. que hoc ordine celebrabitur. Cui debetur aliquid ab ami-
co vel proximo. ac fratre suo repetere non poterit. quia annus remissionis est domini. A peregrino et
advena exiges. civem et propinquum repetendi non habes potestatem. et omnino indigens
et mendicus non erit inter vos. ut benedicat tibi dominus in terra quam traditurus est tibi in pos-
sessionem. Si tamen audieris vocem domini dei tui. et custodieris universa que iussit et que ego
precipio tibi. benedicet tibi ut pollicitus est. Fenerabis gentibus multis. et ipse a nullo accipies mu-
tuum. Dominaberis nationibus plurimis. et tui nemo dominabitur. Si unus de fratribus tuis qui moran-
tur intra portas civitatis tue in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi. ad paupertatem
venerit. non obdurabis cor tuum nec contrahes manum sed aperies eam pauperi. et dabis mutu-
um quo eum indigere perspexeris. Cave ne forte subripiat tibi impia cogitatio. et di-
cas in corde tuo. Appropinquat septimus annus remissionis. et avertas oculos tuos a pau-
pere fratre tuo. nolens ei quod postulat mutuum commodare: ne clamet contra te ad dominum. et fi-
at tibi in ruinam. sed dabis ei nec ages quippiam callide. in eius necessitatibus sublevandis: ut be-
nedicat tibi dominus deus tuus in omni tempore. et in cunctis ad que manum miseris. Non dee-
runt pauperes in terra habitationis tue. Iccirco ego precipio tibi ut aperias manum fratri tuo egeno
et pauperi qui tecum versatur in terra. Cum tibi venditus fuerit frater tuus hebreus aut he-
brea. et sex annis servierit tibi. in septimo anno dimittes eum liberum. et quem li-
bertate donaveris nequaquam vacuum abire patieris. sed dabis viaticum de gregibus
de area et torculari tuo. quibus dominus deus tuus benedixerit tibi. Memento quod et ipse servieris in
terra egypti. et liberaverit te dominus deus tuus. et idcirco ego nunc precipio tibi. Sin autem
dixerit nolo egredi eo quod diligat te et domum tuam. et bene sibi apud te esse sentiat. assu-
mes subulam et perforabis aurem eius in ianua domus tue. et serviet tibi usque in eternum.
Ancille quoque similiter facies. Non avertes ab eis oculos quando dimiseris eos liberos. quia iux-

ta mercedem mercennarii per sex annos servivit tibi. ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunctis operibus
que agis. De primogenitis que nascuntur in armentis et ovibus tuis quodcumque est sexus masculini sanc-
tificabis domino deo tuo. Non operaberis in primogenito bovis. et non tondebis primogenita ovium.
In conspectu domini dei tui comedes ea per annos singulos in loco quem elegerit dominus tu et domus tua. Sin
autem habuerit maculam vel claudum fuerit vel cecum. aut in aliqua parte deforme vel debile.
non immolabitur domino deo tuo. sed intra portas urbis tue comedes illud. Tam mundus quam immundus si-
militer vescentur eis quasi caprea et cervo. hoc solum observabis. ut sanguinem eorum non comedas.

XVI

sed effundas in terram quasi aquam. Observa mensem novarum frugum et verni primum tem-
poris ut facias phase domino deo tuo. quoniam in isto mense eduxit te dominus deus tuus de egypto nocte. Et
immolabisque phase domino deo tuo de ovibus et de bobus in loco quem elegerit dominus deus tuus ut habitet
nomen eius ibi. Non comedes in eo panem fermentatum. Septem diebus comedes absque fermento
afflictionis panem. quoniam in pavore egressus es de egypto. ut memineris diei egressionis tue
de egypto. omnibus diebus vite tue. Non apparebit fermentum in omnibus terminis tuis septem
diebus. et non remanebit de carnibus eius quod immolatum est vespere in die primo mane. Non poteris
immolare phase in qualibet urbium tuarum. quas dominus deus tuus daturus est tibi. sed in loco quem
elegerit dominus deus tuus ut habitet nomen eius ibi. immolabis phase vespere ad solis occasum. quando egressus
es de egypto. et coques et comedes in loco quem elegerit dominus deus tuus maneque consurgens vades in
tabernacula tua. Sex diebus comedes azima. et in die septimo. quia collecta est domini dei tui non fa-
cies opus. Septem ebdomadas numerabis tibi. ab ea die qua falcem in segetem miseris. et celebrabis di-
em festum ebdomadarum domino deo tuo oblationem spontaneam manus tue. quam offeres iuxta bene-
dictionem domini dei tui. et epulaberis coram domino deo tuo tu et filius tuus et filia tua et servus
tuus et ancilla et levites qui est intra portas tuas et advena ac pupillus et vidua qui morantur
vobiscum in loco quem elegerit dominus deus tuus ut habitet nomen eius ibi. et recordaberis quoniam servus fu-
eris in egypto. custodiesque ac facies que precepta sunt. Sollempnitatem quoque tabernaculorum
celebrabis per septem dies. quando collegeris de area et torculari fruges tuas. et epulaberis in
festivitate tua tu et filius tuus et filia. et servus tuus et ancilla. levites quoque et advena et pu-
pillus et vidua qui intra portas tuas sunt. Septem diebus domino deo tuo festa celebrabis in
loco quem elegerit dominus. benedicetque tibi dominus deus tuus in cunctis frugibus tuis. et in omni
opere manuum tuarum. erisque in leticia. Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum
in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit. in sollempnitate azimorum. et in sollempnita-
te ebdomadarum. et in sollempnitate tabernaculorum. Non apparebit ante dominum vacuus. sed
offeret unusquisque secundum quod habuerit. iuxta benedictionem domini dei sui quam dederit ei. Iudices
et magistros constitues. in omnibus portis tuis quas dominus deus tuus dederit tibi per singulas tribus tuas
ut iudicent populum iusto iudicio. nec in alteram partem declinent. Non accipies personam
nec munera. quia munera excecant oculos sapientium. et mutant verba iustorum. Iuste quod iu-
stum est persequeris. ut vivas et possideas terram quam dominus deus tuus dederit tibi. Non plan-
tabis lucum et omnem arborem iuxta altare domini dei tui. nec facies tibi atque constitues statu-

XVII

am que odit dominus deus tuus. Non immolabis domino deo tuo bovem et ovem in quo est macula
aut quippiam vicii. quia abhominatio est domino deo tuo. Cum reperti fuerint apud te intra unam
portarum tuarum quas dominus deus tuus dabit tibi vir aut mulier qui faciant malum in conspe-
ctu domini dei tui et transgrediantur pactum illius ut vadant et serviant diis alienis et adorent eos.
solem et lunam et omnem miliciam celi. que non precepi. et hoc tibi fuerit nunciatum. audiensque in-
quisieris diligenter. et verum esse reppereris. et abhominatio facta est in israhel. educes
virum ac mulierem qui rem sceleratissimam perpetrarunt ad portas civitatis tue. et lapidibus
obruentur. In ore duorum aut trium testium. peribit qui interficietur. Nemo occidatur uno
contra se dicente testimonium. Manus testium prima interficiet eum. et manus reliqui populi extre-
ma mittetur. ut auferas malum de medio tui. Si difficile et ambiguum iudicium esse perspexe-
ris apud te inter sanguinem et sanguinem causam et causam lepram et non lepram. et iudicum intra
portas tuas videris verba variari. surge et ascende ad locum quem elegerit dominus deus tuus.

venies que ad sacerdotes levitici generis. et ad iudicem qui fuerit in illo tempore. queresque ab eis:
qui indicabunt tibi iudicii veritatem. et facies quodcumque dixerint qui presunt loco quem elegerit dominus
et docuerint te iuxta legem eius. sequerisque sententiam eorum nec declinabis ad dexteram vel ad si-
nistram. Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio. qui eo tempore ministrat domino deo
tuo et decreto iudicis morietur homo ille. et auferes malum de israel. cunctusque populus audiens time-
bit. ut nullus deinceps intumescat superbia. Cum ingressus fueris terram quam dominus deus tu-
us dabit tibi et possederis eam. habitaverisque in illa et dixeris. constituam super me regem sicut
habent omnes per circuitum nationes. eum constitues quem dominus deus tuus elegerit de numero fratrum
tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regem facere. qui non sit frater tuus. Cumque fuerit constitu-
tus. non multiplicabit sibi equos nec reducet populum in egyptum. equitatus numero sublevatus
presertim cum dominus preceperit vobis. ut nequaquam amplius per eandem viam revertamini. Non
habebit uxores plurimas que alliciant animum eius. neque argenti et auri inmensa pondera. Po-
stquam autem sederit in solio regni sui. describet sibi deuteronomium legis huius in volumine.
accipiens exemplaria a sacerdotibus levitice tribus et habebit secum. legetque illud omnibus diebus
vite sue. ut discat timere dominum deum suum. et custodire verba et ceremonias eius. que lege precepta
sunt. nec elevetur cor eius in superbiam super fratres suos. neque declinet in dexteram vel sinistram.
ut longo tempore regnet ipse et filius eius super israel. Non habebunt sacerdotes et levite

XVIII

et omnes qui de eadem tribu sunt. partem et hereditatem cum reliquo israel. quia sacrificia
domini et oblationes eius comedent. et nichil aliud accipient de possessione fratrum suorum. Do-
minus enim ipse est hereditas eorum. sicut locutus est illis. Hoc erit iudicium sacerdotum a populo
et ab his qui offerunt victimas. sive bovem sive ovem immolaverint. Dabunt sacerdoti ar-
mum ac ventriculum. primitias frumenti vini et olei. et lanarum partem ex ovium tonsio-
ne. Ipsum enim elegit dominus deus tuus de cunctis tribubus tuis ut stet et ministret nomi-
ni domini dei tui. ipse et filii eius in sempiternum. Si exierit levites de una urbium tuarum
ex omni israel in qua habitat. et voluerit venire desiderans locum quem elegerit dominus. ministra-
bit in domo dei sui sicut omnes fratres eius levite. qui stabunt eo tempore coram domino. Par-
tem ciborum eandem accipiet quam et ceteri. excepto eo quod in urbe sua ex paterna ei suc-
cessione debetur. Quando ingressus fueris terram quam dominus deus tuus dabit tibi. cave ne imitari
velis abhominationes illarum gentium. nec inveniatur in te qui lustret filium suum aut fi-
liam ducens per ignem. aut qui ariolos sciscitetur et observet somnia atque auguria. nec
sit maleficus. neque incantator nec qui phitones consulat neque divinos. et querat a mortuis
veritatem. Omnia enim hec abhominatur dominus. et propter istiusmodi scelera delebit eos in introi-
tu tuo. Perfectus eris et absque macula cum domino deo tuo. Gentes iste quarum possidebis
terram. augures et divinos audiunt. tu autem a domino deo aliter institutus es. Prophetam de
gente tua et de fratribus tuis sicut me suscitabit tibi dominus deus tuus. ipsum audies ut petisti
a domino deo tuo in horeb. quando contio congregata est. atque dixisti. Ultra non audiam vocem domini dei
mei. et ignem hunc maximum amplius non videbo ne moriar. Et ait dominus michi. Bene omnia
sunt locuti. Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui. et ponam verba mea in
ore eius. loqueturque ad eos omnia que precepero illi. Qui autem verba eius que loquetur in nomine meo
audire noluerit. ego ultor existam. Propheta autem qui arrogantia depravatus voluerit loqui in
nomine meo que ego non precepi illi ut diceret. aut ex nomine alienorum deorum interficietur. Quod
si tacita cogitatione responderis. quomodo possum intelligere verbum quod non est locutus dominus. hoc ha-
bebis signum. quod in nomine domini propheta ille predixerit. et non evenerit. hoc dominus non est locutus. sed
per tumorem animi sui propheta confinxit. et idcirco non timebis eum. Cum disperdiderit dominus

XIX

deus tuus gentes quarum tibi traditurus est terram et possederis eam. habitaverisque in urbibus
eius et in edibus. tres civitates separabis tibi in medio terre quam dominus deus tuus dabit tibi in posses-
sionem. Sternens diligenter viam et in tres equaliter partes totam terre tue pro-
vinciam divides. ut habeat e vicino qui propter homicidium profugus est quo possit evade-
re. Hec erit lex homicide fugientis. cuius vita servanda est. Qui percusserit proximum

De Rege

suum nesciens et qui heri et nudius tercius nullum contra eum odium habuisse comprobatur, sed abisse cum eo simpliciter in silvam ad ligna cedenda, et in succisione lignorum securis fugerit manu, ferrumque lapsum de manubrio amicum eius percusserit et occiderit: hic ad unam supradictarum urbium confugiet et vivet, ne forsitan proximus eius cuius effusus est sanguis dolore stimulatus persequatur et apprehendat eum si longior via fuerit, et percutiat animam eius qui non est reus mortis, quia nullum contra eum qui occisus est odium prius habuisse monstratur. Idcirco precipio tibi ut tres civitates equalis inter se spacii dividas. Cum autem dilataverit dominus deus tuus terminos tuos, sicut iuravit patribus tuis, et dederit tibi cunctam terram quam eis pollicitus est, si tamen custodieris mandata eius et feceris que hodie precipio tibi, ut diligas dominum deum tuum et ambules in viis eius omni tempore, addes tibi alias tres civitates, et supradictarum trium urbium numerum duplicabis, ut non effundatur sanguis innoxius in medio terre quam dominus deus tuus dabit tibi possidendam, ne sis sanguinis reus. Si quis autem odio habens proximum suum insidiatus fuerit vite eius, surgensque percusserit illum, et mortuus fuerit, fugeritque ad unam de supradictis urbibus, mittent seniores civitatis illius, et arripient eum de loco effugii, tradentque in manu proximi cuius sanguis effusus est, et morietur. Non misereberis eius, et auferes noxium sanguinem de Israel, ut bene sit tibi. Non assumes et transferes proximi tui terminos, quos fixerunt priores in possessione tua, quam dominus deus tuus dabit tibi in terra quam acceperis possidendam. Non stabit testis unus contra aliquem, quicquid illud peccati et facinoris fuerit, sed in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. Si steterit testis mendax contra hominem, accusans eum prevaricationis, stabunt ambo quorum causa est ante dominum in conspectu sacerdotum et iudicum qui fuerint in diebus illis. Cumque diligentissime perscrutantes invenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium, reddent ei sicut fratri suo facere cogitavit, et auferes malum de medio tui, ut audientes ceteri timorem habeant, et nequaquam talia audeant facere. Non misereberis eius, sed animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede exiges.

XX

Si exieris ad bellum contra hostes tuos, et videris equitatum et currus et maiorem quam tu habes adversarii exercitus multitudinem, non timebis eos, quia dominus deus tuus tecum est, qui eduxit te de terra Egypti. Appropinquante autem iam prelio, stabit sacerdos ante aciem, et sic loquetur ad populum: Audi Israel, vos hodie contra inimicos vestros pugnam committitis; non pertimescat cor vestrum, nolite metuere, nolite cedere, nec formidetis eos, quia dominus deus vester in medio vestri est, et pro vobis contra adversarios dimicabit, ut eruat vos de periculo. Duces quoque per singulas turmas audiente exercitu proclamabunt: Quis est homo qui edificavit domum novam et non dedicavit eam? Vadat et revertatur in domum suam, ne forte moriatur in bello, et alius dedicet eam. Quis est homo qui plantavit vineam et necdum fecit eam esse communem, et de qua vesci omnibus liceat? Vadat et revertatur in domum suam, ne forte moriatur in bello, et alius homo eius fungatur officio. Quis est homo qui desponsavit uxorem et non accepit eam? Vadat et revertatur in domum suam, ne forte moriatur in bello, et alius accipiat eam. His dictis addent reliqua, et loquentur ad populum: Quis est homo formidolosus et corde pavido? Vadat et revertatur in domum suam, ne pavere faciat corda fratrum suorum sicut ipse timore perterritus est. Cumque siluerint exercitus duces, et finem loquendi fecerint, unusquisque suos ad bellandum cuneos preparabit. Si quando accesseris ad expugnandam civitatem, offeres ei primum pacem. Si receperit et aperuerit tibi portas, cunctus populus qui in ea est salvabitur et serviet tibi sub tributo. Sin autem fedus inire noluerint, et ceperint contra te bellum, oppugnabis eam. Cumque tradiderit dominus deus tuus illam in manu tua, percuties omne quod in ea generis masculini est in ore gladii, absque mulieribus et infantibus, iumentis et ceteris que in civitate sunt. Omnem predam exercitui divides, et comedes de spoliis hostium tuorum, que dominus deus tuus dederit tibi. Sic facies cunctis civitatibus que a te procul valde sunt, et non sunt de his urbibus quas in possessionem accepturus es. De his autem civitatibus que dabuntur tibi, nullum omnino permittes vivere, sed interficies in ore

gladii. hettheum videlicet et amorreum et chananeum. phereseum et eveum et iebuseum.
sicut precepit tibi dominus deus tuus. ne forte doceant vos facere cunctas abhominationes quas
ipsi operati sunt diis suis. et peccetis in dominum deum vestrum. Quando obsederis civitatem multo tem
pore et munitionibus circumdederis ut expugnes eam. non succides arbores de quibus vesci po
test. nec securibus per circuitum debes vastare regionem. quoniam lignum est et non homo. nec potest
bellantium contra te augere numerum. Si qua autem ligna non sunt pomifera. sed agre
stia et in ceteros apta usus. succide et instrue machinas. donec capias civitatem que con
tra te dimicat.

XXI

Quando inventum fuerit in terra quam dominus deus tuus daturus est
tibi hominis cadaver occisi. et ignoratur cedis reus. egredientur maiores natu et iudices
tui. et metientur a loco cadaveris singularum per circuitum spacia civitatum. et quam vici
niorem ceteris esse perspexerint. seniores civitatis eius tollent. vitulam de armento que non tra
xit iugum nec terram scidit vomere. et ducent eam ad vallem asperam atque saxosam.
que numquam arata est nec sementem recepit. et cedent in ea cervices vitule. Accedentque
sacerdotes filii levi quos elegerit dominus deus tuus ut ministrent ei et benedicant in no
mine eius. et ad verbum eorum omne negocium. et quicquid mundum vel inmundum est iudicetur.
et maiores natu civitatis illius ad interfectum. lavabuntque manus suas super vitulam que in
valle percussa est et dicent. Manus nostre non effuderunt hunc sanguinem nec oculi vide
runt. Propicius esto populo tuo israhel quem redemisti domine. et non reputes sanguinem innocen
tem in medio populi tui israhel. et auferetur ab eis reatus sanguinis. Tu enim alienus
eris ab innocentis cruore. qui effusus est. cum feceris quod precepit dominus. Si egressus fu
eris ad pugnam contra inimicos tuos. et tradiderit eos dominus deus tuus in manu tua.
captivosque duxeris et videris in numero captivorum mulierem pulchram et adamaveris
eam. volverisque habere uxorem. introduces in domum tuam. Que radet cesariem et circum
cidet ungues et deponet vestem in qua capta est. Sedensque in domo tua flebit patrem
et matrem suam uno mense. et postea intrabis ad eam. dormiesque cum illa et erit uxor tua.
Si autem postea non sedet animo tuo. dimittes eam liberam nec vendere poteris pecunia nec
opprimere per potentiam. quia humiliasti eam. Si habuerit homo uxores duas. unam dilectam et
alteram odiosam. genuerintque ex eo liberos. et fuerit filius odiose primogenitus. volueritque
substantiam suam inter filios suos dividere. non poterit filium dilecte primogenitum facere.
et preferre filio odiose. sed filium odiose agnoscet primogenitum. dabitque ei de hiis que ha
buerit cuncta duplicia. Iste est enim principium liberorum eius. et huic debentur primogenita.
Si genuerit homo filium contumacem et protervum. qui non audiat patris ac matris imperium. et coher
citus obedire contempserit. apprehendent eum et ducent ad seniores civitatis illius. et ad por
tam iudicii. dicentque ad eos. Filius noster iste. protervus et contumax est monita nostra audire
contempnit. Comessationibus vacat et luxurie atque conviviis. Lapidibus eum obruet po
pulus civitatis. et morietur. ut auferatis malum de medio vestri. et universus israhel audiens per
timescat. Quando peccaverit homo quod morte plectendum est. et adiudicatus morti appensus fuerit
in patibulo. non permanebit cadaver eius in ligno. sed in eodem die sepelietur. quia maledictus
a deo est qui pendet in ligno. Et nequaquam contaminabis terram tuam. quam dominus deus tuus
dederit tibi in possessionem.

XXII

Non videbis bovem fratris tui aut ovem errantem et preteri
bis. sed reduces fratri tuo. etiam si non est propinquus tuus frater. nec nosti eum. duces in domum tu
am. et erunt apud te quamdiu querat ea frater tuus et recipiat. Similiter facies de asino et de
vestimento. et de omni re fratris tui que perierit. Si inveneris eam ne neglegas quasi alienam.
Si videris asinum fratris tui aut bovem cecidisse in via. non despicies sed sublevabis cum eo.
Non induetur mulier veste virili. nec vir utetur veste feminea. Abhominabilis
enim apud deum est qui facit hec. Si ambulans per viam in arbore vel in terra nidum
avis inveneris et matrem pullis vel ovis desuper incubantem. non tenebis eam cum filiis. sed
abire patieris captos tenens filios. ut bene sit tibi et longo vivas tempore. Cum edi
ficaveris domum novam facies murum tecti per circuitum. ne effundatur sanguis in domo

tua · et sis reus labente alio · et in preceps ruente. Non seres vineam tuam altero semine.
ne et sementis quam sevisti · et que nascuntur ex vinea pariter sanctificentur. Non arabis in bo
ve simul et asino. Non indueris vestimento quod ex lana linoque contextum est. Funiculos
in fimbriis facies · per quattuor angulos pallii tui quo operiris. Si duxerit vir uxorem et
postea eam odio habuerit · quesieritque occasiones quibus dimittat eam · obiciens ei nomen pessi
mum · et dixerit uxorem hanc accepi · et ingressus ad eam non inveni virginem · tollent
eam pater et mater eius · et ferent secum signa virginitatis eius ad seniores urbis qui intra
portas sunt · et dicet pater. Filiam meam dedi huic uxorem. quam quia odit imponit ei
nomen pessimum ut dicat non inveni filiam tuam virginem · et ecce hec sunt signa vir
ginitatis filie mee. expandent vestimentum coram senioribus civitatis. Apprehendentque
senes urbis illius virum · et verberabunt illum · condempnantes insuper centum siclis
argenti quos dabit patri puelle. quia diffamavit nomen pessimum super virginem
israel. habebitque eam uxorem · et non poterit dimittere eam omni tempore vite sue. Quod
si verum est quod obicitur · et non est in puella inventa virginitas: eicient eam extra fo
res domus patris sui · et lapidibus obruent viri civitatis eius · et morietur. quia fecit
nephas in israel · ut fornicaretur in domo patris sui · et auferes malum de medio tui.
Si dormierit vir cum uxore alterius. uterque morientur. id est adulter et adultera · et aufe
res malum de israel. Si puellam virginem desponderit vir · et invenerit eam aliquis in civi
tate · et concubuerit cum illa educes utrumque ad portam civitatis illius · et lapidibus obruentur.
Puella quia non clamavit in civitate cum esset: vir quia humiliavit uxorem proximi sui · et aufe
res malum de medio tui. Sin autem in agro repperit vir puellam que desponsata est · et appre
hendens concubuerit cum illa: ipse morietur solus. Puella nichil patietur nec est rea mor
tis. quia sicut latro consurgit contra fratrem suum · et occidit animam eius · ita et puella perpessa est.
Sola erat in agro clamavit et nullus affuit qui liberaret eam. Si invenerit vir puellam
virginem que non habet sponsum · et apprehendens concubuerit cum ea · et res ad iudicium vene
rit. dabit qui dormivit cum ea patri puelle centum siclos argenti · et habebit eam uxo
rem quia humiliavit eam. non poterit dimittere eam cunctis diebus vite sue.

XXIII

Non accipi
et homo uxorem patris sui · nec revelabit operimentum eius. Non intrabit eunuchus attri
tis vel amputatis testiculis · et absciso veretro ecclesiam domini. Non ingredietur mamzer hoc
est de scorto natus in ecclesiam dei usque ad decimam generationem. Ammanites et Moabites
etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam domini in eternum. quia noluerunt vo
bis occurrere cum pane et aqua in via. quando egressi estis de egypto · et quia conduxerunt
contra te Balaam filium Beor de Mesopothamia Syrie ut malediceret tibi. et noluit dominus deus
tuus audire Balaam. vertitque maledictionem eius in benedictionem tuam. eo quod di
ligeret te. Non facies cum eis pacem · nec queres eis bona cunctis diebus vite tue in
sempiternum. Non abhominaberis ydumeum quia frater tuus est · nec egyptium quia advena fui
sti in terra eius. Qui nati fuerint ex eis: tertia generatione intrabunt in ecclesiam domini. Quando
egressus fueris adversus hostes tuos in pugnam: custodies te ab omni re mala. Si fuerit
inter vos homo qui nocturno pollutus sit somnio egredietur extra castra · et non rever
tetur priusquam ad vesperum lavetur aqua · et post solis occasum regredietur in castra. Ha
bebis locum extra castra ad quem egrediaris ad requisita nature · gerens paxillum in
balteo. Cumque sederis fodies per circuitum · et egesta humo operies quo relevatus es. Dominus
enim deus tuus ambulat in medio castrorum ut eruat te · et tradat tibi inimicos tuos. ut
sint castra tua sancta · et nichil in eis appareat feditatis · ne derelinquat te. Non tra
des servum domino suo qui ad te confugerit. Habitabit tecum in loco qui ei placuerit · et in una ur
bium tuarum requiescet · ne contristes eum. Non erit meretrix de filiabus israel · neque
scortator de filiis israel. Non offeres mercedem prostibuli · nec pretium canis in domum do
mini dei tui · quicquid illud est quod voverit · quia abhominatio est utrumque apud dominum deum tu
um. Non fenerabis fratri tuo ad usuram pecuniam · nec fruges · nec quamlibet aliam rem. Sed

alieno. fratri autem tuo absque usura id quod indiget commodabis. ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni
opere tuo in terra ad quam ingredieris possidendam. Cum voveris votum domino deo tuo. non tar-
dabis reddere quia requiret illud dominus deus tuus. et si moratus fueris reputabitur tibi in peccatum.
Si nolueris polliceri. absque peccato eris. Quod autem semel egressum est de labiis tuis. observabis
et facies sicut promisisti domino deo tuo. et propria voluntate et ore locutus es. Ingressus vineam proxi-
mi tui comedes uvas quantum tibi placuerit. foras autem ne efferas tecum. Si intraveris in sege-
tem amici tui frange spicas et manu conteres. falce autem non metes.

XXIIII

Si acceperit homo
uxorem et habuerit eam. et non invenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam foeditatem. scribet li-
bellum repudii. et dabit in manu illius et dimittet eam de domo sua. Cumque egressa alte-
rum maritum duxerit. et ille quoque oderit eam. dederitque ei libellum repudii. et dimiserit de domo
sua. vel certe mortuus fuerit. non poterit prior maritus recipere eam in uxorem. quia polluta est et
abhominabilis facta est coram domino. Ne peccare facias terram tuam. quam dominus deus tu-
us tibi tradiderit possidendam. Cum acceperit homo nuper uxorem. non procedet ad bellum nec
ei quippiam necessitatis iniungetur publice. sed vacabit absque culpa domui suae. ut uno an-
no laetetur cum uxore sua. Non accipies loco pignoris superiorem et inferiorem molam.
quia animam suam apposuit tibi. Si deprehensus fuerit homo sollicitans fratrem suum de filiis israel.
et vendito eo acceperit pretium. interficietur. et auferes malum de medio tui. Observa dili-
genter ne incurras in plagam leprae. sed facies quaecumque docuerint te sacerdotes levi-
tici generis iuxta id quod praecepi eis. et imple sollicite. Mementote quae fecerit dominus deus vester mari-
ae in via cum egrederemini de egypto. Cum repetes a proximo tuo rem aliquam
quam debet tibi. non ingredieris domum eius ut pignus auferas. sed stabis foris et ille tibi profe-
ret quod habuerit. Sin autem pauper est non pernoctabit apud te pignus. sed statim reddes ei ante
solis occasum. ut dormiens in vestimento suo benedicat tibi. et habeas iusticiam coram domino
deo tuo. Non negabis mercedem indigentis et pauperis fratris tui. sive advenae qui tecum mora-
tur in terra et intra portas tuas est. sed eadem die reddes ei pretium laboris sui. ante
solis occasum quia pauper est. et ex eo sustentat animam suam. ne clamet contra te ad
dominum. et reputetur tibi in peccatum. Non occidentur patres pro filiis. nec filii pro patribus.
sed unusquisque pro peccato suo morietur. Non pervertes iudicium advenae et pupilli. nec aufe-
res pignoris loco viduae vestimentum. Memento quod servieris in egypto et eruerit
te dominus deus tuus inde. Idcirco praecipio tibi ut facias hanc rem. Quando messueris segetem
in agro tuo. et oblitus manipulum reliqueris. non reverteris ut tollas illum. sed advenam
et pupillum et viduam auferre patieris. ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni opere
manuum tuarum. Si fruges collegeris olivarum. quicquid remanserit in arboribus non re-
verteris ut colligas. sed relinques advenae pupillo et viduae. Si vindemiaveris vine-
am tuam non colliges remanentes racemos. sed cedent in usus advenae pupilli ac vi-
duae. Memento quod et tu servieris in egypto. et idcirco praecipio tibi ut facias hanc rem.

XXV

Si fuerit causa inter aliquos et interpellaverint iudices. quem iustum esse perspexerint.
illi iusticiae palmam dabunt. quem impium condempnabunt impietatis. Sin autem eum
qui peccavit dignum viderint plagis. prosternent. et coram se facient verberari. Pro
mensura peccati erit et plagarum modus. ita dumtaxat ut quadragenarium numerum
non excedant. ne foede laceratus ante oculos tuos abeat frater tuus. Non ligabis os bovis te-
rentis in area fruges tuas. Quando habitaverint fratres simul et unus ex eis absque liberis
mortuus fuerit uxor defuncti non nubet alteri sed accipiet eam frater eius. et suscitabit semen
fratris sui. et primogenitum ex ea filium nomine illius appellabit. ut non deleatur nomen eius ex israel.
Sin autem noluerit accipere uxorem fratris sui quae ei lege debetur. perget mulier ad portam civita-
tis. et interpellabit maiores natu dicetque. Non vult frater viri mei suscitare no-
men fratris sui in israel. nec me in coniugium sumere. Statimque accersiri eum facient
et interrogabunt. Si responderit nolo eam uxorem accipere. accedet mulier ad eum coram
senioribus. et tollet de pede eius calciamentum spuetque in faciem illius et dicet. Sic

fiet homini qui non edificat domum fratris sui. Et vocabitur nomen eius in israel domus discalcia-
ti. Si habuerint inter se iurgium viri. et unus contra alterum rixari ceperit. volensque uxor
alterius eruere virum suum de manu fortioris. miserit manum et apprehenderit verenda eius.
abscides manum illius nec flecteris super eam ulla misericordia. Non habebis in sacculo diversa
pondera maius et minus. nec erit in domo tua modius maior et minor. Pondus habebis iu-
stum et verum. et modius equalis et verus erit tibi. ut multo vivas tempore super terram quam
dominus deus tuus dederit tibi. Abhominatur enim dominus deus tuus. eum qui facit hec. et aversatur omnem
iniusticiam. Memento que fecerit tibi amalech in via. quando egrediebaris ex egypto quomodo occur-
rerit tibi. et extremos agminis tui qui lassi residebant ceciderit. quando tu eras fame et labore
confectus. et non timuerit deum. Cum igitur dominus deus tuus dederit tibi requiem et subiecerit cunctas
per circuitum nationes in terra quam tibi pollicitus est. delebis nomen eius sub celo. cave
ne obliviscaris.

XXVI

Cumque intraveris terram quam dominus deus tuus tibi daturus est possiden-
dam et obtinueris eam. atque habitaveris in illa. tolles de cunctis frugibus tuis. et pones
primicias in cartallo. pergesque ad locum quem dominus deus tuus elegerit ut ibi invocetur no-
men eius. accedesque ad sacerdotem qui fuerit in diebus illis. et dices ad eum. Profiteor
hodie coram domino deo tuo. quod ingressus sim terram pro qua iuravit patribus nostris ut daret
eam nobis. Suscipiensque sacerdos cartallum de manu eius ponet ante altare domini dei tui.
et loqueris in conspectu domini dei tui. Syrus persequebatur patrem meum qui descendit
in egyptum et ibi peregrinatus est in paucissimo numero. crevitque in gentem ma-
gnam et robustam et infinite multitudinis. Afflixeruntque nos egyptii et persecuti sunt.
imponentes omnia gravissima. et clamavimus ad dominum deum patrum nostrorum. qui exau-
divit nos et respexit humilitatem nostram. et laborem atque angustias. et eduxit nos
de egypto in manu forti et brachio extento. in ingenti pavore in signis atque por-
tentis. et introduxit ad locum istum. et tradidit nobis terram lacte et melle manantem. Et idcir-
co nunc offero primicias frugum terre quam dedit dominus mihi. Et dimittes eas in conspectu
domini dei tui. adorato domino deo tuo et epulabis in omnibus bonis que dominus deus tuus dederit
tibi. et domui tue tu et levites et advena qui tecum est. Quando compleveris decimam cunctarum
frugum tuarum. anno decimarum tertio dabis levite et advene et pupillo et vidue. ut
comedant intra portas tuas et saturentur. loquerisque in conspectu domini dei tui. Ab-
tuli quod sanctificatum est de domo mea. et dedi illud levite et advene pupillo et vidue.
sicut iussisti mihi. Non preterivi mandata tua nec sum oblitus imperii. Non comedi ex eis
in luctu meo. nec separavi ea in qualibet inmundicia. nec expendi ex his quicquam in re fu-
nebri. Obedivi voci domini dei mei. et feci omnia sicut precepisti mihi. Respice de sanctuario
tuo et de excelso celorum habitaculo. et benedic populo tuo israel. et terre quam dedisti nobis sicut
iurasti patribus nostris. terre lacte et melle mananti. Hodie dominus deus tuus precepit tibi. ut
facias mandata hec atque iudicia. et custodias et impleas ex toto corde tuo et ex tota anima
tua. Dominum elegisti hodie ut sit tibi deus et ambules in viis eius. et custodias cerimonias
illius et mandata atque iudicia et obedias eius imperio. Et dominus elegit te hodie ut sis ei
populus peculiaris. sicut locutus est tibi. et custodias omnia precepta eius. et faciat te excel-
siorem cunctis gentibus quas creavit in laudem et nomen et gloriam suam. ut sis populus
sanctus domini dei tui sicut locutus est.

XXVII

Precepit autem moyses ad seniores populi israel
dicens. Custodite omne mandatum quod precipio vobis hodie. Cumque transieritis iordanem
in terram quam dominus deus tuus dabit tibi. eriges ingentes lapides et calce levigabis eos
ut possis in eis scribere omnia verba legis huius iordane transmisso. ut intres terram quam
dominus deus tuus dabit tibi. terram lacte et melle manantem. sicut iuravit patribus tuis. Quando
ergo transieris iordanem. erige lapides quos ego precipio vobis. hodie in monte hebal.
et levigabis calce. et edificabis ibi altare domino deo tuo. de lapidibus quos ferrum non
tetigit. et de saxis informibus et impolitis. et offeres super eum holocausta domino deo tuo.
et immolabis hostias pacificas. comedesque ibi et epulaberis coram domino deo tuo. et scri-

bes super lapides omnia verba legis huius plane et lucide. Dixeruntque moyses et sacerdotes le
vitici generis ad omnem israhelem. Attende et audi israhel. hodie factus es populus domini dei tui. Audi
es vocem eius. et facies mandata atque iusticias quas ego precipio tibi. Precepitque moyses populo
in die illo dicens. Hii stabunt ad benedicendum dominum super montem garizim. iordane
transmisso. Symeon. levi. iudas. ysachar. ioseph et beniamin. Et e regione isti stabunt
ad maledicendum in monte hebal. Ruben. Gad et aser. zabulon. dan et neptalim. Et
pronunciabunt levite. dicentque ad omnes viros israhel. excelsa voce. Maledictus homo qui fa
ciet sculptile et conflatile. abhominationem domini. opus manuum artificum. ponetque illud in
abscondito. et respondebit omnis populus et dicet amen. Maledictus qui non honorat patrem suum et
matrem. et dicet omnis populus amen. Maledictus qui transfert terminos proximi sui. et dicet omnis
populus amen. Maledictus qui errare facit cecum in itinere. et dicet omnis populus amen. Ma
ledictus qui pervertit iudicium advene pupilli et vidue. et dicet omnis populus amen. Male
dictus qui dormit cum uxore patris sui et revelat operimentum lectuli eius. et dicet omnis
populus amen. Maledictus qui dormit cum omni iumento. et dicet omnis populus amen. Maledictus
qui dormit cum sorore sua filia patris sui sive matris sue. et dicet omnis populus amen.
Maledictus qui dormit cum socru sua. et dicet omnis populus amen. Maledictus qui clam percusse
rit proximum suum. et dicet omnis populus amen. Maledictus qui accipit munera ut percutiat animam
sanguinis innocentis. et dicet omnis populus amen. Maledictus qui non permanet in sermo
nibus legis huius. nec eos opere perficit. et dicet omnis populus amen. Si autem audieris vo
cem domini dei tui ut facias atque custodias omnia mandata eius que ego precipio tibi hodie. fa
ciet te dominus deus tuus excelsiorem cunctis gentibus que versantur in terra. venientque
super te universe benedictiones iste et apprehendent te. si tamen precepta eius audieris. Bene
dictus tu in civitate. et benedictus in agro. Benedictus fructus ventris tui et fru
ctus terre tue fructusque iumentorum tuorum. greges armentorum tuorum et caule ovium tuarum.
Benedicta horrea tua et benedicte reliquie tue. Benedictus eris et ingrediens et egredi
ens. Dabit dominus inimicos tuos qui consurgunt adversum te corruentes in conspectu tuo.
Per unam viam venient contra te. et per septem fugient a facie tua. Emittet dominus bene
dictionem super cellaria tua. et super omnia opera manuum tuarum. benedicetque tibi in terra quam acce
peris. Suscitabit te dominus sibi in populum sanctum sicut iuravit tibi. si custodieris mandata domini dei
tui. et ambulaveris in viis eius. videbuntque omnes terrarum populi quod nomen domini invocatum
sit super te et timebunt te. Habundare te faciet dominus omnibus bonis. fructu uteri tui.
et fructu iumentorum tuorum. fructu terre tue. quam iuravit dominus patribus tuis ut daret tibi. Aperi
et dominus thesaurum suum optimum celum. ut tribuat pluviam terre sue in tempore suo. Benedi
cet cunctis operibus manuum tuarum. et fenerabis gentibus multis. et ipse a nullo fenus accipies.
Constituet te dominus in caput et non in caudam. et eris semper supra et non subter. si audieris manda
ta domini dei tui que ego precipio tibi hodie. et custodieris et feceris. ac non declinaveris ab eis nec
ad dexteram nec ad sinistram. nec secutus fueris deos alienos. neque colueris eos. Quod si au
dire nolueris vocem domini dei tui ut custodias et facias omnia mandata eius et cerimonias
quas ego precipio tibi hodie. venient super te omnes maledictiones iste. et apprehendent te. Ma
ledictus eris in civitate. maledictus in agro. Maledictum horreum tuum et maledi
cte reliquie tue. Maledictus fructus ventris tui et fructus terre tue. armenta boum tuorum.
et greges ovium tuarum. Maledictus eris ingrediens et maledictus egrediens. Mittet
dominus super te famem et esuriem. et increpationem in omnia opera tua que facies. donec conte
rat te. et perdat velociter de sub celo. propter adinventiones tuas pessimas in quibus reliquisti
me. Adiungat dominus tibi pestilentiam. donec consumat te de terra ad quam ingredieris
possidendam. Percutiat te dominus egestate. febre et frigore. ardore et estu. et aere corrupto.
ac rubigine. et persequatur donec pereas. Sit celum quod supra te est eneum. et terra quam calcas
ferrea. Det dominus ymbrem terre tue pulverem. et de celo descendat super te cinis donec conte
raris. Tradat te dominus corruentem ante hostes tuos. Per unam viam egrediaris contra eos et per

XXVIII

septem fugias. et dispergaris per omnia regna terre. Sitque cadaver tuum in escam cunctis volatilibus celi et bestiis terre. et non sit qui abigat. Percutiat te dominus ulcere egypti. et partem corporis per quam stercora digeruntur. scabie quoque et prurigine. ita ut curari nequeas. Percutiat te dominus amentia et cecitate. ac furore mentis. et palpes in meridie sicut palpare solet cecus in tenebris. et non dirigas vias tuas. omnique tempore calumpniam sustineas et opprimaris violentia. nec habeas qui liberet te. Uxorem accipias. et alius dormiat cum ea. Domum edifices. et non habites in ea. Plantes vineam et non vindemies eam. Bos tuus immoletur coram te. et non comedas ex eo. Asinus tuus rapiatur in conspectu tuo. et non reddatur tibi. Oves tue dentur inimicis tuis. et non sit qui te adiuvet. Filii tui et filie tue tradantur alteri populo videntibus oculis tuis. et deficientibus ad conspectum eorum tota die. et non sit fortitudo in manu tua. Fructus terre tue et omnes labores tuos comedat populus quem ignoras. et sis semper calumpniam sustinens. et oppressus cunctis diebus. et stupens ad terrorem eorum que videbunt oculi tui. Percutiat te dominus ulcere pessimo in genibus et in suris. sanarique non possis. a planta pedis usque ad verticem tuum. Ducet te dominus et regem tuum quem constitueris super te. in gentem quam ignoras tu et patres tui. et servies ibi diis alienis. ligno et lapidi. et eris perditus in proverbium ac fabulam omnibus populis ad quos te introduxerit dominus. Sementem multam iacies in terram et modicum congregabis. quia locuste omnia devorabunt. Vineam plantabis et fodies. et vinum non bibes. nec colliges ex ea quippiam. quoniam vastabitur vermibus. Olivas habebis in omnibus terminis tuis. et non ungeris oleo. quia defluent et peribunt. Filios generabis et filias. et non frueris eis. quoniam ducentur in captivitatem. Omnes arbores tuas et fruges terre tue rubigo consumet. Advena qui tecum versatur in terra. ascendet super te eritque sublimior. tu autem descendes. et eris inferior. Ipse fenerabit tibi. et tu non fenerabis ei. Ipse erit in caput. et tu eris in caudam. Et venient super te omnes maledictiones iste. et persequentes apprehendent te donec intereas. quia non audisti vocem domini dei tui. nec servasti mandata eius et cerimonias quas precepit tibi. Et erunt in te signa atque prodigia. et in semine tuo usque in sempiternum. eo quod non servieris domino deo tuo in gaudio cordisque letitia. propter rerum omnium habundantiam. Servies inimico tuo quem inmittet dominus tibi. in fame et siti et nuditate. et omnium penuria. et imponet iugum ferreum super cervicem tuam donec te conterat. Adducet dominus super te gentem de longinquo. et de extremis finibus terre. in similitudinem aquile volantis cum impetu. cuius linguam intelligere non possis. gentem procacissimam. que non deferat seni nec misereatur parvuli. et devoret fructum iumentorum tuorum. ac fruges terre tue donec intereas. et non te linquat tibi triticum vinum et oleum. armenta boum. et greges ovium. donec te disperdat et conterat in cunctis urbibus tuis. et destruantur muri tui firmi atque sublimes. in quibus habebas fiduciam in omni terra tua. Obsideberis intra portas tuas. in omni terra quam dabit tibi dominus deus tuus. et comedes fructum uteri tui. et carnes filiorum et filiarum tuarum. quas dedit tibi dominus deus tuus in angustia et vastitate. qua opprimet te hostis tuus. Homo delicatus in te. et luxuriosus valde invidebit fratri suo. et uxori que cubat in sinu suo. ne det eis de carnibus filiorum suorum quas comedet. eo quod nichil habeat aliud in obsidione et penuria. qua vastaverint te inimici tui intra omnes portas tuas. Tenera mulier et delicata que super terram ingredi non valebat. nec pedis vestigium figere. propter mollitiem et teneritudinem nimiam. invidebit viro suo qui cubat in sinu eius. super filii et filie carnibus. et illuvie secundarum que egrediuntur de medio feminum eius. et super liberis qui eadem hora nati sunt. Comedent enim eos clam. propter rerum omnium penuriam. in obsidione et vastitate qua opprimet te inimicus tuus intra portas tuas. Nisi custodieris et feceris omnia verba legis huius que scripta sunt in hoc volumine. et timueris nomen eius gloriosum et terribile. hoc est dominum deum tuum. augebit dominus plagas tuas. et plagas seminis tui plagas magnas et perseverantes. infirmitates pessimas et perpetuas. et convertet in te dominus omnes afflictiones egypti quas timuisti. et adherebunt tibi. insuper et universos languores et plagas que non sunt scripte in volumine legis huius. inducet dominus super te donec te conterat. Et remanebitis pauci numero. qui prius eratis sicut astra celi pre multitudine. quoniam non audisti vocem domini dei tui. Et sicut

ante letatus est dominus super vos bene vobis faciens vosque multiplicans. sic letabitur disperdens vos atque subvertens ut auferamini de terra. ad quam ingredieris possidendam. Disperget te dominus in omnes populos a summitate terre usque ad terminos eius et servies ibi diis alienis quos et tu ignoras et patres tui. lignis et lapidibus. In gentibus quoque illis non quiesces neque erit requies vestigio pedis tui. Dabit enim tibi dominus deus ibi cor pavidum et deficientes oculos et animam merore consumptam. et erit vita tua quasi pendens ante oculos tuos. Timebis nocte et die et non credes vite tue. Mane dices. quis michi det vesperum et vespere quis michi det mane. propter cordis tui formidinem qua terreberis. et propter ea que tuis videbis oculis; reducet te dominus in egyptum classibus per viam de qua dixit tibi. ut eam amplius non videres. ibi venderis inimicis tuis in servos et ancillas. et non erit qui emat.

XXIX

Hec sunt verba federis que precepit dominus moysi. ut feriret cum filiis israel in terra moab preter illud fedus quod cum eis pepigit in horeb. Vocavitque moyses omnem israelem et dixit ad eos. Vos vidistis universa que fecit dominus coram vobis in terra egypti. pharaoni et omnibus servis eius. universeque terre illius. Temptationes magnas quas viderunt oculi tui. signa illa portentaque ingentia. et non dedit dominus vobis cor intelligens. et oculos videntes et aures que audire possint usque in presentem diem. Adduxit vos quadraginta annis per desertum non sunt attrita vestimenta vestra. nec calciamenta pedum vestrorum vetustate consumpta sunt. Panem non comedistis. vinum et siceram non bibistis ut sciretis quia ego sum dominus deus vester et venistis ad locum hunc. Egressusque est seon rex esebon et og rex basan. occurrens nobis ad pugnam. et percussimus eos. et tulimusque terram eorum ac tradidimus possidendam ruben et gad et dimidie tribui manasse. Custodite ergo verba pacti huius et implete ea ut intelligatis universa que facitis. Vos statis hodie cuncti coram domino deo vestro. principes vestri ac tribus et maiores natu atque doctores. omnis populus israel liberi et uxores vestre. et advena qui tecum moratur in castris. exceptis lignorum cesoribus. et hiis qui comportant aquas. ut transeas in federe domini dei tui. et in iureiurando quod hodie dominus deus tuus percutit tecum. ut suscitet te sibi in populum. et ipse sit deus tuus sicut locutus est tibi. et sicut iuravit patribus tuis abraham ysaac et iacob. Nec vobis solis ego hoc fedus ferio et hec iuramenta confirmo sed cunctis presentibus et absentibus. Vos enim nostis ut habitaverimus in terra egypti et quomodo transierimus per medium nationum. quas transeuntes vidistis abhominationes et sordes id est ydola eorum. lignum et lapidem. argentum et aurum que colebant. ne forte sit inter vos vir aut mulier. familia aut tribus cuius cor aversum est hodie a domino deo vestro. ut vadat et serviat diis gentium illarum. et sit inter vos radix germinans fel et amaritudinem. Cumque audierit verba iuramenti huius. benedicat sibi in corde suo dicens. Pax erit michi et ambulabo in pravitate cordis mei. Et assumat ebria sitientem. et dominus non ignoscat ei. sed tunc quam maxime furor eius fumet et zelus contra hominem illum. et sedeant super eum omnia maledicta que scripta sunt in hoc volumine. et deleat nomen eius sub celo. et consumat eum in perditionem ex omnibus tribubus israel. iuxta maledictiones que libro legis huius ac federis continentur. Dicetque sequens generatio et filii qui nascentur deinceps. et peregrini qui de longe venerint. videntes plagas terre illius. et infirmitates quibus eam afflixerit dominus. sulphure et salis ardore comburens. ita ut ultra non seratur. nec virens quippiam germinet. in exemplum subversionis sodome et gomorre. adame et seboim quas subvertit dominus in ira et furore suo. et dicent omnes gentes. Quare sic fecit nobis dominus terre huic? Que est hec ira furoris eius immensa? Et respondebunt quia dereliquerunt pactum domini quod pepigit cum patribus eorum. quando eduxit eos de terra egypti. et servierunt diis alienis. et adoraverunt eos quos nesciebant et quibus non fuerant attributi. Idcirco iratus est furor domini contra terram istam. ut induceret super eam omnia maledicta que in hoc volumine scripta sunt. et eiecit eos de terra sua in ira et furore et indignatione maxima. proiecitque in terra aliena sicut hodie comprobatur. Abscondita domino deo nostro. que manifesta sunt nobis et filiis nostris usque in eternum. ut faciamus universa legis huius.

XXX

Cum ergo venerint super te omnes sermones isti. benedictio sive maledictio quam proposui in conspectu tuo. et ductus penitudine cordis tui in universis gentibus

bus in quas dispersit te dominus deus tuus. et reversus fueris ad eum. et obedieris eius imperiis sicut
ego hodie praecipio tibi cum filiis tuis. in toto corde tuo et in tota anima tua: reducet dominus deus cap-
tivitatem tuam. ac miserebitur tui. et rursum congregabit te de cunctis populis in
quos te ante dispersit. Si ad cardines caeli fueris dissipatus. inde te retrahet dominus deus tu-
us. et assumet atque introducet in terram quam possederunt patres tui. et obtinebis eam.
et benedicens tibi maioris numeri esse te faciet quam fuerunt patres tui. Circumcidet
dominus deus tuus cor tuum et cor seminis tui. ut diligas dominum deum tuum in toto corde tuo.
et in tota anima tua et possis vivere. Omnes autem maledictiones has convertet super inimicos tu-
os et eos qui oderunt te et persequuntur. Tu autem reverteris et audies vocem domini dei tui. faciesque universa
mandata quae ego praecipio tibi hodie. et abundare te faciet dominus deus tuus in cunctis operibus
manuum tuarum in sobole uteri tui. et in fructu iumentorum tuorum in ubertate terrae tuae. et in re-
rum omnium largitate. Revertetur enim dominus ut gaudeat super te in omnibus bonis sicut
gavisus est in patribus tuis. si tamen audieris vocem domini dei tui. et custodieris praecepta eius et
cerimonias. quae in hac lege conscripta sunt. et revertaris ad dominum deum tuum in to-
to corde tuo et in tota anima tua. Mandatum hoc quod ego praecipio tibi hodie. non supra te est neque
procul positum. nec in caelo situm ut possis dicere. Quis nostrum valet ad caelum conscendere.
ut deferat illud ad nos. et audiamus atque opere compleamus. neque transmare positum. ut causeris
et dicas. quis e nobis transfretare poterit mare. et illud ad nos usque deferre. ut possimus
audire et facere quod praeceptum est. Sed iuxta te est sermo valde in ore tuo. et in corde tuo
ut facias illud. Considera quod hodie proposuerim in conspectu tuo vitam et bonum. et e contra-
rio mortem et malum. ut diligas dominum deum tuum et ambules in viis eius. et custodias
mandata illius et cerimonias atque iudicia. et vivas ac multiplicet te. benedicatque tibi in terra
ad quam ingredieris possidendam. Sin autem aversum fuerit cor tuum. et audire nolueris.
atque errore deceptus adoraveris deos alienos et servieris eis. praedico tibi hodie quod pereas. et parvo
tempore moreris. in terra ad quam iordane transmisso ingredieris possidendam. Testes
invoco hodie caelum et terram quod proposuerim vobis vitam et bonum. benedictionem et male-
dictionem. Elige ergo vitam. ut et tu vivas et semen tuum. et diligas dominum deum tuum
atque obedias voci eius et illi adhaereas. Ipse est enim vita tua et longitudo dierum tuorum
ut habites in terra pro qua iuravit dominus patribus tuis. abraham ysaac et iacob ut daret
eam illis.

XXXI

Abiit itaque moyses. et locutus est omnia verba haec ad universum israhel et
dixit ad eos. Centum viginti annorum sum hodie. non possum ultra egredi et ingredi. prae-
sertim cum et dominus dixerit mihi. non transibis iordanem istum. Dominus ergo deus tuus transibit ante te.
ipse delebit omnes gentes has in conspectu tuo. et possidebis eas. et iosue iste transibit ante te.
sicut locutus est dominus. Facietque dominus eis sicut fecit seon et og regibus amorreorum et terrae eorum.
delebitque eos. Cum ergo et hos tradiderit vobis. similiter facietis eis sicut praecepi vobis. Viri-
liter agite et confortamini nolite timere nec paveatis ad conspectum eorum. quia dominus deus tuus.
ipse est ductor tuus. et non dimittet nec derelinquet te. Vocavitque moyses iosue. et dixit ei
coram omni israhel. Confortare et esto robustus. Tu enim introduces populum istum in terram quam da-
turum dominus se patribus eorum iuravit. et tu eam sorte divides. et dominus qui ductor vester est ipse
erit tecum non dimittet te. nec derelinquet te. Noli timere nec paveas. Scripsit itaque mo-
yses legem hanc et tradidit eam sacerdotibus filiis levi. qui portabant archam foe-
deris domini. et cunctis senioribus israhel. praecepitque eis dicens. Post septem annos. anno re-
missionis. in sollempnitatibus tabernaculorum convenientibus cunctis ex israhel ut appare-
ant in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit dominus. leges verba legis huius. coram israhel
audientibus eis. et in unum populo congregato tam viris quam mulieribus parvulis et adve-
nis qui sunt intra portas tuas ut audientes discant et timeant dominum deum vestrum. et cu-
stodiant impleantque omnes sermones legis huius. filii quoque eorum qui nunc ignorant audire
possint. et timeant dominum deum suum cunctis diebus quibus versantur in terra. ad quam vos
iordane transito pergitis obtinendam. Et ait dominus ad moysen. Ecce prope sunt dies mor-

tui e. Voca iosue. et state in tabernaculo testimonii ut precipiam ei. Abierunt ergo moyses et iosue.
et steterunt in tabernaculo testimonii. Apparuitque dominus ibi in columpna nubis. que stetit in introi
tu tabernaculi. Dixitque dominus ad moysen. Ecce tu dormies cum patribus tuis. et populus iste
consurgens fornicabitur post deos alienos. in terra ad quam ingredietur. ut habitet in ea. Ibi
delinquet me. et irritum faciet fedus quod pepigi cum eo. Et irascetur furor meus contra eum
in die illo. et derelinquam eum. et abscondam faciem meam ab eo. et erit in devorationem. Inveni
ent eum omnia mala et afflictiones. ita ut dicat in illo die. Vere quia non est deus mecum inve
nerunt me hec mala. Ego autem abscondam et celabo faciem meam in die illo. propter omnia
mala que fecit. quia secutus est deos alienos. Nunc itaque scribite vobis canticum istud. et doce
te filios israhel. ut memoriter teneant. et ore decantent. et sit michi carmen istud pro testimonio inter
filios israhel. Introducam enim eum in terram pro qua iuravi patribus eius. lacte et melle manantem.
Cumque comederint. et saturati crassique fuerint. avertentur ad deos alienos. et servient eis. et de
trahent michi. et irritum facient pactum meum. Postquam invenerint eum mala multa et afflictio
nes. respondebit ei canticum istud pro testimonio. quod nulla delebit oblivio ex ore seminis tui. Scio
enim cogitationes eius que facturus sit hodie. antequam introducam eum in terram quam ei pollici
tus sum. Scripsit ergo moyses canticum. et docuit filios israhel. Precepitque iosue filio nun et ait.
Confortare et esto robustus tu enim introduces filios israhel in terram quam pollicitus sum.
et ego ero tecum. Postquam ergo scripsit moyses verba legis huius in volumine atque complevit.
precepit levitis qui portabant archam federis domini dicens. Tollite librum istum et ponite eum
in latere arche federis domini dei vestri. ut sit ibi contra te in testimonium. Ego enim scio con
tentionem tuam. et cervicem tuam durissimam. Adhuc enim vivente me et ingrediente
vobiscum. semper contentiose egistis contra dominum quanto magis cum mortuus fuero. Congre
gate ad me omnes maiores natu per tribus vestras atque doctores. et loquar audientibus eis sermones
istos. et invocabo contra eos celum et terram. Novi enim quod post mortem meam inique agetis. et de
clinabitis cito de via quam precepi vobis. et occurrent vobis mala in extremo tempore. quando
feceritis malum in conspectu domini. ut irritetis eum per opera manuum vestrarum. Locutus est ergo
moyses audiente universo cetu filiorum israhel. verba carminis huius. et ad finem usque comple
vit. Audite celi que loquor. audiat terra verba oris mei. Concrescat in pluvia doctri
na mea. fluat ut ros eloquium meum. Quasi ymber super herbam. et quasi stille super gram
ina. quia nomen domini invocabo. Date magnificentiam deo nostro dei perfecta sunt opera. et omnes
vie eius iudicia. Deus fidelis et absque ulla iniquitate. iustus et rectus. peccaverunt ei et non
filii eius in sordibus. Generatio prava atque perversa. hecine reddis domino. popule stulte et insipi
ens. Numquid non ipse est pater tuus. qui possedit et fecit et creavit te. Memento dierum
antiquorum. cogita generationes singulas. Interroga patrem tuum et annuntiabit tibi. ma
iores tuos et dicent tibi. Quando dividebat altissimus gentes. quando separabat filios adam.
Constituit terminos populorum. iuxta numerum filiorum israhel. Pars autem domini populus eius. iacob fu
niculus hereditatis eius. Invenit eum in terra deserta. in loco horroris et vaste solitudi
nis. Circumduxit eum et docuit. et custodivit quasi pupillam oculi sui. Sicut aquila
provocans ad volandum pullos suos. et super eos volitans. Expandit alas suas et assum
psit eum. atque portavit in humeris suis. Dominus solus dux eius fuit. et non erat cum eo deus alie
nus. Constituit eum super excelsam terram. ut comederet fructus agrorum. Ut sugge
ret mel de petra. oleumque de saxo durissimo. Butyrum de armento et lac de ovibus. cum
adipe agnorum et arietum filiorum basan. Et hyrcos cum medulla tritici. et sanguinem
uve biberet meracissimum. Incrassatus est dilectus et recalcitravit. incrassatus impingua
tus dilatatus. Dereliquit deum factorem suum. et recessit a deo salutari suo. Provoca
verunt eum in diis alienis. et in abhominationibus ad iracundiam concitaverunt. Immola
verunt demoniis et non deo. diis quos ignorabant. Novi recentesque venerunt quos non co
luerunt patres eorum. Deum qui te genuit dereliquisti. et oblitus es domini creatoris tui.
Vidit dominus et ad iracundiam concitatus est. quia provocaverunt eum filii sui et filie. Et

XXXII

et ait: Abscondam faciem meam ab eis, et considerabo novissima eorum. Generatio enim perversa est, et infideles filii. Ipsi me provocaverunt in eo qui non erat deus, et irritaverunt in vanitatibus suis. Et ego provocabo eos in eo qui non est populus, et in gente stulta irritabo illos. Ignis succensus est in furore meo, et ardebit usque ad inferni novissima. Devorabitque terram cum germine suo, et montium fundamenta comburet. Congregabo super eos mala, et sagittas meas complebo in eis. Consumentur fame, et devorabunt eos aves morsu amarissimo. Dentes bestiarum immittam in eos, cum furore trahentium super terram atque serpentium. Foris vastabit eos gladius, et intus pavor: iuvenem simul ac virginem lactentem cum homine sene. Et dixi: Ubi nam sunt? Cessare faciam ex hominibus memoriam eorum. Sed propter iram inimicorum distuli, ne forte superbirent hostes eorum, et dicerent: Manus nostra excelsa, et non dominus fecit haec omnia. Gens absque consilio est et sine prudentia. Utinam saperent et intelligerent, ac novissima providerent. Quomodo persequebatur unus mille, et duo fugarent decem milia? Nonne ideo quia deus suus vendidit eos, et dominus conclusit illos? Non enim est deus noster ut dii eorum, et inimici nostri sunt iudices. De vinea Sodomorum vinea eorum, et de suburbanis Gomorre. Uva eorum uva fellis, et botri amarissimi. Fel draconum vinum eorum, et venenum aspidum insanabile. Nonne haec condita sunt apud me, et signata in thesauris meis? Mea est ultio, et ego retribuam eis in tempore, ut labatur pes eorum. Iuxta est dies perditionis, et adesse festinant tempora. Iudicabit dominus populum suum, et in servis suis miserebitur. Videbit quod infirmata sit manus, et clausi quoque defecerunt, residuique consumpti sunt. Et dicent: Ubi sunt dii eorum, in quibus habebant fiduciam? De quorum victimis comedebant adipes, et bibebant vinum libaminum. Surgant et opitulentur vobis, et in necessitate vos protegant. Videte quod ego sim solus, et non sit alius deus praeter me. Ego occidam et ego vivere faciam; percutiam, et ego sanabo, et non est qui de manu mea possit eruere. Levabo ad celum manum meam, et dicam: Vivo ego in eternum. Si acuero ut fulgur gladium meum, et arripuerit iudicium manus mea, reddam ultionem hostibus meis, et his qui oderunt me retribuam. Inebriabo sagittas meas sanguine, et gladius meus devorabit carnes, de cruore occisorum, et de captivitate nudati inimicorum capitis. Laudate gentes populum eius, quia sanguinem servorum suorum ulciscetur. Et vindictam retribuet in hostes eorum, et propitius erit terre populi sui. Venit ergo Moyses, et locutus est omnia verba cantici huius in auribus populi, ipse et Iosue filius Nun. Complevitque omnes sermones istos loquens ad universum Israel, et dixit ad eos: Ponite corda vestra in omnia verba que ego testificor vobis hodie, ut mandetis ea filiis vestris custodire et facere et implere universa que scripta sunt legis huius, quia non in cassum precepta sunt vobis, sed ut singuli in eis viverent, que facientes longo perseveretis tempore in terra, ad quam Iordane transmisso ingredimini possidendam. Locutusque est dominus ad Moysen in eadem die, dicens: Ascende in montem istum Abarim, id est transitum, in montem Nebo qui est in terra Moab contra Iericho, et vide terram Chanaan quam ego tradam filiis Israel obtinendam, et morere in monte. Quem conscendens iungeris populis tuis, sicut mortuus est Aaron frater tuus in monte Hor, et appositus populis suis, quia prevaricati estis contra me in medio filiorum Israel ad aquas contradictionis, in Cades deserti Sin, et non sanctificastis me inter filios Israel. E contra videbis terram, et non ingredieris in eam, quam ego dabo filiis Israel.

XXXIII

Hec est benedictio qua benedixit Moyses homo dei filiis Israel ante mortem suam, et ait: Dominus de Syna venit, et de Seyr ortus est nobis. Apparuit de monte Pharan, et cum eo sanctorum milia. In dextera eius ignea lex. Dilexit populos, omnes sancti in manu illius sunt, et qui appropinquant pedibus eius, accipient de doctrina illius. Legem precepit nobis Moyses, hereditatem multitudinis Iacob. Erit apud rectissimum rex, congregatis principibus populi cum tribubus Israel. Vivat Ruben et non moriatur, et sit parvus in numero. Hec est Iude benedictio: Audi domine vocem Iude, et ad populum suum introduc eum. Manus eius pugnabunt pro eo, et adiutor illius contra adversarios eius erit. Levi quoque ait: Perfectio tua et doctrina tua

viro sancto tuo quem probasti in temptatione et iudicasti ad aquas contradictionis. Qui dixit patri suo
et matri sue nescio vos et fratribus suis ignoro illos: et nescierunt filios suos. Hii custodierunt
eloquium tuum et pactum tuum servaverunt. iudicia tua iacob et legem tuam o israel. Ponent
thimiama in furore tuo: et holocaustum super altare tuum. Benedic domine fortitudini eius et
opera manuum illius suscipe. Percute dorsa inimicorum eius. et qui oderunt eum non consurgant.
Et beniamin ait. Amantissimus domini habitabit confidenter. in eo quasi in thalamo tota die mo
rabitur: et inter humeros illius requiescet. Ioseph quoque ait. De benedictione domini terra eius. de po
mis celi et rore. atque abysso subiacente. de pomis fructuum solis ac lune. de vertice antiquorum
montium. de pomis collium eternorum. et de frugibus terre et plenitudine eius. Benedictio illius
qui apparuit in rubo. veniat super caput ioseph. et super verticem nazarei inter fratres suos.
Quasi primogeniti tauri pulchritudo eius. cornua rinocerotis cornua illius. in ipsis ven
tilabit gentes usque ad terminos terre. Hee sunt multitudines ephraim et hec milia manas
se. Et zabulon ait. Letare zabulon in exitu tuo. et ysachar in tabernaculis tuis. Populos
ad montem vocabunt. ibi immolabunt victimas iustitie. Qui inundationem maris quasi
lac sugent. et thesauros absconditos harenarum. Et gad ait. Benedictus in latitudine
gad. quasi leo requievit. cepitque brachium et verticem. et vidit principatum suum quod in parte
sua doctor esset repositus. qui fuit cum principibus populi. et fecit iusticias domini. et iudicium suum
cum israel. Dan quoque ait. Dan catulus leonis. fluet largiter de basan. Et nepthalim ait.
Nepthalim habundantia perfruetur: et plenus erit benedictione domini. mare et meridiem pos
sidebit. Aser quoque ait. Benedictus in filiis aser. sit placens fratribus suis. et intinguat in oleo
pedem suum. Ferrum et es. calciamentum eius. Sicut dies iuventutis tue. ita et senectus
tua. Non est deus alius ut deus rectissimi. ascensor celi auxiliator tuus. Magnificentia
eius discurrunt nubes. habitaculum eius sursum. et subter brachia sempiterna. Eiciet a
facie tua inimicum dicetque conterere. Habitabit israel confidenter. et solus oculus iacob
in terra frumenti et vini. celique caligabunt rore. Beatus tu israel. Quis similis tui popule qui
salvaris in domino. Scutum auxilii tui et gladius glorie tue. Negabunt te inimici tui et tu eorum
colla calcabis. Ascendit ergo moyses de campestribus moab. super montem nebo in verticem phas
ge contra iericho. ostenditque ei dominus omnem terram galaad usque dan. et universum nepthalim ter
ramque ephraim et manasse. et omnem terram iuda usque ad mare novissimum. et australem partem usque
et latitudinem campi iericho civitatis palmarum. usque segor. Dixitque dominus ad eum. Hec est ter
ra pro qua iuravi abraham ysaac et iacob dicens. semini tuo dabo eam. Vidisti eam oculis
tuis et non transibis ad illam. Mortuusque est ibi moyses servus domini in terra moab iubente
domino. et sepelivit eum in valle terre moab contra phogor. et non cognovit homo sepulchrum
eius usque in presentem diem. Moyses centum viginti annorum erat quando mortuus est. non caligavit
oculus eius. nec dentes illius moti sunt. Fleveruntque eum filii israel in campestribus mo
ab triginta diebus. et completi sunt dies planctus lugentium moysen. Iosue vero filius nun
repletus est spiritu sapientie. quia moyses posuit super eum manus suas. et obedierunt ei filii
israel. feceruntque sicut precepit dominus moysi. Et non surrexit propheta ultra in israel sicut moyses. quem
nosset dominus facie ad faciem in omnibus signis atque portentis. que misit per eum ut faceret
in terra egypti. pharaoni et omnibus servis eius. universeque terre illius. et cunctam manum robu
stam. magnaque mirabilia que fecit moyses coram universo israel. Explicit deuteronomium.

Prologus sancti Jeronimi presbiteri in libro Iosue benNun.

Tandem finito pentatheuco moysi. velut
grandi fenore liberati. ad ihesum filium nave manum mittimus.
quem hebrei iosue bennum. id est filium nun vocant. et ad iudicum librum
quem sophtim appellant. ad ruth quoque et hester quos hisdem nominibus effe
runt. monemusque lectorem. ut silvam hebraicorum nominum et distinctiones per membra divisas
diligens scriptor conservet. ne et noster labor et illius studium pereat. Et ut in primis sepe te
status sum. sciat me non in reprehensione veterum nova cudere. sicut amici mei criminan
tur. sed pro virili parte offerre lingue mee hominibus quos tamen nostra delectent. ut pro grecorum

exa plo is.

exaplois que et sumptu et labore maximo indigent. editionem nostram habete. Et sicubi in antiquorum voluminum lectione dubitaverint. hec illis conferentes inveniant quod requirunt. maxime cum apud latinos tot sint exemplaria quot codices. et unusquisque pro arbitrio suo vel addiderit vel subtraxerit quod ei visum est. et utique non possit esse verum quod dissonat. Unde cesset arcuato vulnere contra nos insurgere scorpius. et sanctum opus venenata carpere lingua desistat. vel suscipiens si placet. vel contempnens si displicet. memineritque illorum versuum. Os tuum habundavit malicia: et lingua tua concinnabat dolos. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris. et adversus filium matris tue ponebas scandalum. Hec fecisti et tacui. Existimasti inique quod ero tui similis: arguam te et statuam contra faciem tuam. Que enim audientis vel legentis utilitas est. nos laborando sudare: et alios detrahendo laborare. dolere iudeos quod calumpniandi eis et irridendi xpistianos sit ablata occasio. et ecclesie homines id despicere immo lacerare unde adversarii torqueantur? Quod si veteris eis tantum interpretatio placet. que et mihi non displicet. et nichil extra recipiendum putant. cur ea que sub asteriscis et obelis vel addita sunt vel amputata legunt et negligunt? Quare danihelem iuxta theodotionis translationem ecclesie susceperunt? Cur origenem mirantur et eusebium pamphyli cunctas editiones similiter disserentes? Aut que fuit stulticia postquam vera dixerint proferre que falsa sunt? Unde autem in novo testamento probare poterunt assumpta testimonia que in libris veteribus non habentur? Hec diximus ne omnino calumpniantibus tacere videamur. Ceterum post sancte paule dormitionem cuius vita virtutis exemplum est. et hos libros quos eustochio virgini xpisti negare non potui. decrevimus dum spiritus hos regit artus prophetarum explanationi incumbere. et omissum iam diu opus quodam postliminio repetere. presertim cum et admirabilis sanctusque vir pammachius hoc idem litteris flagitet. et nos ad patriam festinantes. mortiferos syrenarum cantus surda debeamus aure transire. Explicit prologus. Incipit argumentum.

Ihesus filius nave in typum domini non solum in gestis verum etiam in nomine. transiit iordanem hostium regna subvertit. dividit terram victori populo. et per singulas urbes viculos montes flumina torrentes atque confinia ecclesie celestisque iherusalem spiritualia regna describit. Incipit liber Ihesu nave quem hebrei iosue bennum vocant.

Et factum est post mortem moysi servi domini ut loqueretur dominus ad iosue filium nun ministrum moysi et diceret ei. Moyses servus meus mortuus est. Surge et transi iordanem istum tu et omnis populus tecum in terram quam ego dabo filiis israel. Omnem locum quem calcaverit vestigium pedis vestri vobis tradam sicut locutus sum moysi. A deserto et libano usque ad flumen magnum eufraten. omnis terra hetheorum usque ad mare magnum contra solis occasum: erit terminus vester. Nullus vobis poterit resistere cunctis diebus vite tue. Sicut fui cum moyse ero tecum. Non dimittam nec derelinquam te. Confortare et esto robustus. tu enim sorte divides populo huic terram pro qua iuravi patribus tuis: ut traderem eam illis. Confortare igitur et esto robustus valde. ut custodias et facias omnem legem quam precepit tibi moyses servus meus. Ne declines ab ea ad dexteram vel ad sinistram ut intelligas cuncta que agis. Non recedat volumen legis huius de ore tuo. sed meditaberis in eo diebus ac noctibus: ut custodias et facias omnia que scripta sunt in eo. Tunc diriges viam tuam et intelliges eam. Ecce precipio tibi confortare et esto robustus. Noli metuere et noli timere: quoniam tecum est dominus deus tuus in omnibus ad quecumque perrexeris. Precepitque iosue principibus populi dicens. Transite per medium castrorum et imperate populo ac dicite. Preparate vobis cibaria. quoniam post diem tercium transibitis iordanem: et intrabitis ad terram possidendam quam dominus deus vester daturus est vobis. Rubenitis quoque et gadditis et dimidie tribui manasse ait. Mementote sermonis quem precepit vobis moyses famulus domini dicens. Dominus deus vester dedit vobis requiem et omnem terram. Uxores vestre et filii ac iumenta manebunt in terra quam tradidit vobis moyses trans iordanem: vos autem transite armati ante fratres vestros omnes fortes manu et pugnate pro eis donec det requiem dominus fratribus vestris.

licet et nobis dedit. et possideant ipsi quoque terram quam dominus deus vester daturus est eis. et sic revertemini in terram possessionis vestre. et habitabitis in ea quam dedit vobis moyses famulus domini trans iordanem contra solis ortum. Responderuntque ad iosue atque dixerunt. Omnia que precepisti nobis faciemus. et quocumque miseris ibimus. Sicut obedivimus in cunctis moysi. ita obediemus et tibi. tantum sit dominus deus tuus tecum sicut fuit cum moyse. Qui contradixerit ori tuo. et non obedierit cunctis sermonibus tuis que preceperis ei. moriatur. Tu tantum confortare. et viriliter age.

II

Misit ergo iosue filius nun de sethim duos viros exploratores abscondito. et dixit ad eos. Ite considerate terram urbemque iericho. Qui pergentes ingressi sunt domum mulieris meretricis nomine raab. et quieverunt apud eam. Nuntiatumque est regi iericho et dictum. Ecce viri ingressi sunt huc per noctem de filiis israel. ut explorarent terram. Misitque rex iericho ad raab dicens. Educ viros qui venerunt ad te. et ingressi sunt domum tuam. Exploratores quippe sunt. et omnem terram considerare venerunt. Tollensque mulier viros abscondit. et ait. Fateor venerunt ad me. sed nesciebam unde essent. Cumque porta clauderetur in tenebris. et illi pariter exierunt. nescio quo abierunt. Persequimini cito. et comprehendetis eos. Ipsa autem fecit ascendere viros in solarium domus sue operuitque eos lini stipula que ibi erat. Hii autem qui missi fuerant secuti sunt eos per viam que ducit ad vadum iordanis. Illisque egressis. statim porta clausa est. Necdum obdormierant qui latebant. et ecce mulier ascendit ad eos et ait. Novi quod tradiderit dominus vobis terram. etenim irruit in nos terror vester. et elanguerunt omnes habitatores terre. Audivimus quod siccaverit dominus aquas maris rubri ad vestrum introitum. cum egressi estis ex egypto. et que feceritis duobus amorreorum regibus qui erant trans iordanem. seon et og. quos interfecistis. Et hec audientes pertimuimus. et elanguit cor nostrum. nec remansit in nobis spiritus ad introitum vestrum. Dominus enim deus vester ipse est deus in celo sursum. atque in terra deorsum. Nunc ergo iurate mihi per dominum. ut quomodo ego feci vobiscum misericordiam. ita et vos faciatis cum domo patris mei. detisque mihi signum verum. ut salvetis patrem meum et matrem. fratres ac sorores meas. et omnia que eorum sunt et eruatis animas nostras de morte. Qui responderunt ei. Anima nostra sit pro vobis in mortem. si tamen non prodideris nos. Cumque tradiderit nobis dominus terram. faciemus in te misericordiam et veritatem. Dimisit ergo eos per funem de fenestra. domus enim eius herebat muro. dixitque ad eos. Ad montana conscendite. ne forte occurrant vobis revertentes. ibique latete diebus tribus donec redeant. et sic ibitis per viam vestram. Qui dixerunt ad eam. Innoxii erimus a iuramento hoc quo adiurasti nos. si ingredientibus nobis terram. signum fuerit funiculus iste coccineus. et ligaveris eum in fenestra per quam nos demisisti. et patrem tuum ac matrem. fratresque et omnem cognationem tuam. congregaveris in domum tuam. Qui ostium domus tue egressus fuerit. sanguis ipsius erit in caput eius. et nos erimus innoxii. Cunctorum autem sanguis qui tecum in domo fuerint. redundabit super caput nostrum. si eos aliquis tetigerit. Quod si nos prodere volueris. et sermonem istum proferre in medium. erimus mundi ab hoc iuramento quo adiurasti nos. Et illa respondit. Sicut locuti estis ita fiat. Dimittensque eos ut pergerent. appendit funiculum coccineum in fenestra. Illi vero ambulantes pervenerunt ad montana. et manserunt ibi tres dies. donec reverterentur qui fuerant persecuti. Querentes enim per omnem viam non repperunt eos. Quibus urbem ingressis. reversi sunt et descenderunt exploratores de monte. et iordane transmisso venerunt ad iosue filium nun. narraveruntque ei omnia que acciderant sibi. atque dixerunt. Tradidit dominus in manus nostras omnem terram hanc. et timore prostrati sunt omnes habitatores eius.

III

Igitur iosue de nocte consurgens. movit castra. Egredientesque de sethim venerunt ad iordanem. ipse et omnes filii israel. et morati sunt ibi per tres dies. Quibus evolutis transierunt preccones per castrorum medium et clamare ceperunt. Quando videritis archam federis domini dei vestri. et sacerdotes stirpis levitice portantes eam. vos quoque consurgite et sequimini precedentes. sitque inter vos et archam spacium cubitorum duum milium. ut procul videre possitis. et nosse per quam viam ingrediamini. quia prius non ambulastis per eam. et cavete ne appropinquetis ad archam. Dixitque iosue ad populum. Sanctificamini. cras enim inter vos faciet dominus mira

bilia. Et ait ad sacerdotes. Tollite archam federis et precedite populum. Qui iussa complentes: tule
runt et ambulauerunt ante eos. Dixitque dominus ad iosue. Hodie incipiam exaltare te co
ram omni israel. ut sciant quod sicut cum moyse fui ita et tecum sim. Tu autem precipe sacer
dotibus qui portant archam federis. et dic eis. Cum ingressi fueritis partem aque iordanis.
state in ea. Dixitque iosue ad filios israel. Accedite huc: et audite uerba domini dei uestri. Et rursum.
in hoc inquit scietis. quod dominus deus uiuens in medio uestri est. et disperdet in conspectu uestro cha
naneum. hetheum. et eueum. et phereceum. gergeseum quoque et amorreum. et iebuseum. Ec
ce archa federis domini omnis terre. antecedet uos per iordanem. Parate duodecim uiros de tribubus
israel. singulos per singulas tribus. et cum posuerint uestigia pedum suorum sacerdotes. qui portant
archam federis domini dei uniuerse terre. in aquis iordanis: aque que inferiores sunt. decurrent
atque deficient. que autem desuper ueniunt. in una mole consistent. Igitur egressus est po
pulus de tabernaculis suis. ut transiret iordanem: et sacerdotes qui portabant archam federis. pergebant
ante eum. Ingressisque eis iordanem. et pedibus eorum tinctis in parte aque. iordanis autem ri
pas aluei sui tempore messis impleuerat. steterunt aque descendentes in uno loco.
et instar montis intumescentes. apparebant procul ab urbe que uocatur adom usque ad
locum sarthan. Que autem inferiores erant in mare solitudinis quod nunc uocatur mortuum
descenderunt. usquequo omnino deficerent. Populus autem incedebat contra iordanem. et sa
cerdotes qui portabant archam federis domini. stabant super siccam humum in medio iorda
nis accincti. omnisque populus per arentem alueum transibat.

IIII

Quibus transgressis dixit
dominus ad iosue. Elige duodecim uiros singulos per singulas tribus. et precipe eis ut tollant de
medio iordanis alueo. ubi steterunt sacerdotum pedes. duodecim durissimos lapides.
quos ponetis in loco castrorum. ubi fixeritis hac nocte tentoria. Uocauitque iosue duode
cim uiros quos elegerat. de filiis israel. singulos de tribubus singulis: et ait ad eos. Ite an
te archam domini dei uestri ad iordanis medium. et portate inde singuli singulos lapides in
humeris uestris iuxta numerum filiorum israel. ut sit signum inter uos. Et quando interrogaue
rint uos filii uestri cras dicentes. quid sibi uolunt isti lapides respondebitis eis. Defe
cerunt aque iordanis ante archam federis domini. cum transiret eum. idcirco positi sunt la
pides isti in monimentum filiorum israel usque in eternum. Fecerunt ergo filii israel. sicut eis prece
pit iosue. portantes de medio iordanis alueo duodecim lapides iuxta numerum fi
liorum israel. usque ad locum in quo castra metati sunt. ibique posuerunt eos. Alios quoque duo
decim lapides posuit iosue in medio iordanis alueo. ubi steterunt sacerdotes qui por
tabant archam federis. et sunt ibi usque in presentem diem. Sacerdotes autem qui portabant
archam stabant in iordanis medio. donec omnia complerentur que iosue ut loqueretur
ad populum preceperat dominus. et dixerat ei moyses. Festinauitque populus et transiit. Cumque
transissent omnes transiuit et archa domini. sacerdotesque pergebant ante populum. Filii quoque ru
ben et gad et dimidie tribus manasse. armati precedebant filios israel sicut eis preceperat
moyses. et quadraginta pugnatorum milia. per turmas et cuneos incedebant super pla
na atque campestria urbis iericho. In illo die magnificauit dominus iosue. coram omni
israel. ut timerent eum sicut timuerant moysen dum adhuc uiueret. Dixitque ad eum.
Precipe sacerdotibus qui portant archam federis. ut ascendant de iordane. Qui prece
pit eis dicens. Ascendite de iordane. Cumque ascendissent portantes archam federis
domini. et siccam humum calcare cepissent reuerse sunt aque in alueum suum: et flue
bant sicut ante consueuerant. Populus autem ascendit de iordane decimo mensis primi die. et ca
stra metati sunt in galgalis. contra orientalem plagam urbis iericho. Duode
cim quoque lapides quos de iordanis alueo sumpserant. posuit iosue in galgalis. et dixit
ad filios israel. Quando interrogauerint filii uestri cras patres suos et dixerint eis. quid sibi uo
lunt lapides isti docebitis eos atque dicetis. Per arentem alueum transiuit israel iorda
nem istum siccante domino deo uestro aquas eius in conspectu uestro donec transiretis. sicut
fecerat prius in mari rubro. quod siccauit donec transiremus. ut discant omnes

q(ui) portabant

ut ei dominus impe
rauit.

terrarum populi fortissimam manum domini. ut et vos timeatis dominum deum vestrum omni tempore.

V

Postquam ergo audierunt omnes reges amorreorum qui habitabant trans iordanem ad occidentalem plagam et cuncti reges chanaan qui propinqua possidebant magni maris loca. quod siccasset dominus fluenta iordanis coram filiis israel donec transirent: dissolutum est cor eorum. et non remansit in eis spiritus timentium introitum filiorum israel. Eo tempore ait dominus ad iosue. Fac tibi cultros lapideos. et circumcide secundo filios israel. Fecit quod iusserat dominus: et circumcidit filios israel in colle preputiorum. Hec autem causa est secunde circumcisionis. Omnis populus qui egressus est ex egypto generis masculini universi bellatores viri. mortui sunt in deserto per longissimos vie circuitus. qui omnes circumcisi erant. Populus autem qui natus est in deserto per quadraginta annos itineris latissime solitudinis incircumcisus fuit. donec consumerentur qui non audierant vocem domini. et quibus ante iuraverat ut ostenderet eis terram lacte et melle manantem. Horum filii in locum successerunt patrum. et circumcisi sunt ab iosue. quia sicut nati fuerant in preputio erant. nec eos in via aliquis circumciderat. Postquam autem omnes circumcisi sunt. manserunt in eodem castrorum loco donec sanarentur. Dixitque dominus ad iosue. Hodie abstuli obprobrium egypti a vobis. Vocatumque est nomen loci illius galgala: usque in presentem diem. Manseruntque filii israel in galgalis et fecerunt phase quartadecima die mensis ad vesperum in campestribus iericho et comederunt de frugibus terre die altero azimos panes. et polentam eiusdem anni. Defecitque manna postquam comederunt de frugibus terre. nec usi sunt ultra illo cibo filii israel. sed comederunt de frugibus presentis anni terre chanaan. Cum autem esset iosue in agro urbis iericho. levavit oculos et vidit virum stantem contra se et evaginatum tenentem gladium. Perrexitque ad eum et ait. Noster es an adversariorum? Qui respondit. Nequaquam. sed sum princeps exercitus domini. et nunc venio. Cecidit iosue pronus in terram: et adorans ait. Quid dominus meus loquitur ad servum suum? Solve inquit calciamentum tuum de pedibus tuis. locus enim in quo stas sanctus est.

VI

Fecitque iosue ut sibi fuerat imperatum. Iericho autem clausa erat atque munita timore filiorum israel. et nullus egredi audebat aut ingredi. Dixitque dominus ad iosue. Ecce dedi in manu tua iericho et regem eius. omnesque fortes viros. Circuite urbem cuncti bellatores semel per diem. Sic facietis sex diebus. Septimo autem die sacerdotes tollant septem bucinas. quarum usus est in iubileo. et precedant archam federis. Septiesque circuibitis civitatem et sacerdotes clangent bucinis. Cumque insonuerit vox tube longior atque concisior. et in auribus vestris increpuerit. conclamabit omnis populus vociferatione maxima. et muri funditus corruent civitatis. ingredienturque singuli per locum contra quem steterint. Vocavit ergo iosue filius nun sacerdotes et dixit ad eos. Tollite archam federis. et septem alii sacerdotes tollant. septem iubileorum bucinas et incedant ante archam domini. Ad populum quoque ait. Vadite et circuite civitatem armati. et precedentes archam domini. Cumque iosue verba finisset et septem sacerdotes septem bucinis clangerent ante archam federis domini. omnisque precederet armatus exercitus. reliquum vulgus archam sequebatur. ac bucinis omnia concrepabant. Preceperat autem iosue populo dicens. Non clamabitis nec audietur vox vestra neque ullus sermo ex ore vestro egredietur. donec veniat dies in quo dicam vobis. Clamate et vociferamini. Circuivit ergo archa domini civitatem semel per diem. et reversa in castra mansit ibi. Igitur iosue de nocte consurgente. tulerunt sacerdotes archam domini et septem ex eis septem bucinas quarum in iubileis usus est. precedebantque archam domini ambulantes atque clangentes. et armatus populus ibat ante eos. vulgus autem reliquum sequebatur archam. et bucinis personabat. Circuieruntque civitatem die secundo semel. et reversi sunt in castra. Sic fecerunt sex diebus. Die autem septimo diluculo consurgentes. circuierunt urbem sicut dispositum erat septies. Cumque septimo circuitu clangerent bucinis sacerdotes. dixit iosue ad omnem israel. Vociferamini. tradidit enim vobis dominus civitatem. Sitque civitas hec anathema. et omnia que in ea sunt domino. Sola raab meretrix vivat cum universis que cum ea in domo sunt. abscondit enim nuntios quos direximus. Vos autem

cavete ne de his que precepta sunt quippiam contingatis et sitis prevaricationis rei et omnia
castra israel sub peccato sint atque turbentur. Quicquid auri et argenti fuerit et vasorum eneorum
ac ferri domino consecretur repositum in thesauris eius. Igitur omni vociferante populo et clan
gentibus tubis postquam in aures multitudinis vox sonitusque increpuit muri illico
corruerunt et ascendit unusquisque per locum qui contra se erat. Ceperuntque civitatem et
interfecerunt omnia que erant in ea a viro usque ad mulierem ab infante usque ad senem.
Boves quoque et asinos in ore gladii percusserunt et oves. Duobus autem viris qui exploratores
missi fuerant dixit iosue. Ingredimini domum mulieris meretricis et producite eam
et omnia que illius sunt sicut illi iuramento firmastis. Ingressique iuvenes eduxe
runt raab et parentes eius fratres quoque et cunctam supellectilem ac cognationem illius et ex
tra castra israel manere fecerunt. Urbem autem et omnia que in ea sunt succenderunt absque
argento et auro et vasis eneis ac ferro que in erarium domini consecraverunt. Raab vero mere
tricem et domum patris eius atque omnia que habebat fecit iosue vivere et habitaverunt
in medio israel usque in presentem diem eo quod absconderit nuntios quos miserat ut explo
rarent iericho. In tempore illo imprecatus est iosue dicens. Maledictus vir coram domino
qui suscitaverit et edificaverit iericho. In primogenito suo fundamenta illius iaciat et in novis
simo liberorum ponat portas eius. Fuit igitur dominus cum iosue et nomen eius in omni terra vulgatum
est.

VII

Filii autem israel prevaricati sunt mandatum et usurpaverunt de anathemate. Nam
achar filius charmi filii zabdi filii zare de tribu iuda tulit aliquid de anathemate.
Iratusque est dominus contra filios israel. Cumque mitteret iosue de iericho viros contra hai
que est iuxta bethauen ad orientalem plagam oppidi bethel dixit eis. Ascendite et
explorate terram. Qui precepta complentes exploraverunt hai. Et reversi dixerunt ei. Non ascen
dat omnis populus sed duo vel tria milia virorum pergant et deleant civitatem. Quare omnis populus
frustra vexetur contra hostes paucissimos. Ascenderunt igitur tria milia pugnatorum. Qui
statim terga vertentes percussi sunt a viris urbis hai et corruerunt ex eis triginta et sex
homines. Persecutique sunt eos adversarii de porta usque sabarim et ceciderunt per prona
fugientes. Pertimuitque cor populi et instar aque liquefactum est. Iosue vero scidit vestimen
ta sua et cecidit pronus in terram coram archa domini usque ad vesperam tam ipse quam omnes
senes israel miseruntque pulverem super capita sua et dixit iosue. Heu domine deus quid vo
luisti traducere populum istum iordanem fluvium ut traderes nos in manus amorrei et
perderes. Utinam ut cepimus mansissemus trans iordanem. Mi domine deus quid dicam vi
dens israelem hostibus suis terga vertentem. Audient chananei et omnes habitatores terre
ac pariter conglobati circumdabunt nos atque delebunt nomen nostrum de terra. Et quid fa
cies magno nomini tuo. Dixitque dominus ad iosue. Surge. cur iaces pronus in terra.
Peccavit israel et prevaricatus est pactum meum. Tuleruntque de anathemate et fura
ti sunt atque mentiti et absconderunt inter vasa sua. Nec poterit israel stare ante hostes
suos. eosque fugiet. quia pollutus est anathemate. Non ero ultra vobiscum donec
conteratis eum qui huius sceleris reus est. Surge sanctifica populum et dices eis. Sanctifi
camini in crastinum. Hec enim dicit dominus deus israel. Anathema in medio tui est israel. Non
poteris stare coram hostibus tuis donec deleatur ex te qui hoc contaminatus est scele
re. Accedetisque mane singuli per tribus vestras et quamcumque tribum sors invenerit acce
det per cognationes suas et cognatio per domos domusque per viros. Et quicumque ille in
hoc facinore fuerit deprehensus. comburetur igni cum omni substantia sua quoniam prevari
catus est pactum domini et fecit nefas in israel. Surgens itaque iosue mane applicavit
israel per tribus suas et inventa est tribus iuda. Que cum iuxta familias suas esset obla
ta inventa est familia zare. Illam quoque per viros offerens repperit zabdi. Cuius do
mum in singulos dividens viros invenit achar filium charmi filii zabdi filii za
re de tribu iuda. Et ait ad achar. Fili mi da gloriam domino deo israel et confitere atque in
dica mihi quid feceris ne abscondas. Responditque achar iosue et dixit ei. Vere ego

peccavi domino deo israhel. et haec et haec feci. Vidi enim inter spolia pallium coccineum valde bonum
et ducentos siclos argenti. regulamque auream quinquaginta siclorum. et concupiscens abstu-
li. et abscondi in terra contra medium tabernaculi mei. argentumque fossa humo operui. Misit
ergo iosue ministros qui percurrentes ad tabernaculum illius repperierunt cuncta abscondita
in eodem loco et argentum simul. Auferentesque de tentorio. tulerunt ea ad iosue et ad omnes
filios israhel. proieceruntque ante dominum. Tollens itaque iosue achor filium zare. argentumque et pallium et
auream regulam filiosque eius et filias. boves et asinos et oves. ipsumque tabernaculum et cunctam
supellectilem et omnis israhel cum eo duxerunt eos ad vallem achor. ubi dixit iosue. Quia turba-
sti nos exturbet te dominus in die hac. Lapidavitque eum omnis israhel. et cuncta que illius erant ig-
ne consumpta sunt. Congregaverunt quoque super eum acervum magnum lapidum. qui permanet
usque in presentem diem. Et aversus est furor domini ab eis. vocatumque nomen loci illius. vallis
achor. usque hodie.

VIII

Dixit autem dominus ad iosue. Ne timeas neque formides. Tolle tecum omnem
multitudinem pugnatorum. et consurgens ascende in oppidum hai. Ecce tradidi in manu tua
regem eius et populum. urbemque et terram. Faciesque urbi hai et regi eius. sicut fecisti iericho
et regi illius. predam vero et omnia animantia diripietis vobis. Pone insidias urbi post eam.
Surrexitque iosue et omnis exercitus bellatorum cum eo. ut ascenderent in hai. Et electa trigin-
ta milia virorum fortium misit nocte. precepitque eis dicens. Ponite insidias post civitatem.
nec longius recedatis. et eritis omnes parati. ego autem et reliqua multitudo que mecum est. ascen-
demus ex adverso contra urbem. Cumque exierint contra nos sicut ante fecimus fugie-
mus et terga vertemus. donec persequentes ab urbe longius protrahantur. Putabunt enim fuge-
re nos sicut prius. Nobis ergo fugientibus et illis sequentibus. consurgetis de insidiis et va-
stabitis civitatem. tradetque eam dominus deus vester in manus vestras. Cumque ceperitis succendite
eam. Sic omnia facietis ut iussi. Dimisitque eos ad insidiarum locum. sederuntque inter be-
thel et hai. ad occidentalem plagam urbis hai. Josue autem nocte in medio mansit populi.
Surgensque diluculo recensuit socios. et ascendit cum senioribus in fronte exercitus.
vallatus auxilio pugnatorum. Cumque venissent et ascendissent ex adverso civitatis. steterunt
ad septentrionalem urbis plagam inter quam et eos vallis erat media. Quinque milia autem
viros elegerat. et posuerat in insidiis inter bethaven et hai. ex occidentali parte eiusdem ci-
vitatis. Omnis vero reliquus exercitus ad aquilonem aciem dirigebat. ita ut novissimi mul-
titudinis occidentalem plagam urbis attingerent. Abiit ergo iosue nocte illa. et stetit in val-
lis medio. Quod cum vidisset rex hai. festinavit mane. et egressus est cum omni exercitu
civitatis. direxitque aciem contra desertum. ignorans quod post tergum laterent insidie. Josue
vero et omnis israhel cesserunt loco. simulantes metum et fugientes per viam solitudinis. At illi vo-
ciferantes pariter et se mutuo cohortantes. persecuti sunt eos. Cumque recessissent a civitate.
et ne unus quidem in urbe hai et bethel remansisset qui non persequeretur israhel. sicut eruperant ap-
ta oppida relinquentes. dixit dominus ad iosue. Leva clipeum qui in manu tua est contra urbem
hai. quoniam tibi tradam eam. Cumque levasset clipeum ex adverso civitatis insidie que latebant
surrexere confestim. et pergentes ad civitatem ceperunt et succenderunt eam. Viri autem civitatis
qui persequebantur iosue respicientes. et videntes fumum urbis ad celum usque conscendere.
non potuerunt ultra huc illucque diffugere. presertim cum hii qui simulaverant fugam et tende-
bant ad solitudinem contra persequentes. fortissime restitissent. Videnque iosue et omnis israhel
quod capta esset civitas. et fumus urbis ascenderet. reversus percussit viros hai. Siquidem et illi qui
ceperant et succenderant civitatem. egressi ex urbe contra suos. medios hostium ferire ceperunt.
Cum ergo ex utraque parte adversarii cederentur. ita ut nullus de tanta multitudine salvaretur.
regem quoque urbis hai apprehenderunt viventem. et obtulerunt iosue. Igitur omnibus interfectis qui
israhelem ad deserta tendentem fuerant persecuti. et in eodem loco gladio corruentibus. reversi
filii israhel percusserunt civitatem. Erant autem qui in eo die conciderant a viro usque ad muli-
erem duodecim milia hominum omnes urbis hai. Josue vero non contraxit manum quam in subli-
me porrexerat. tenens clipeum. donec interficerentur omnes habitatores hai. Iumenta autem et predam

ciuitatem. Diuiserunt sibi filii israel. sicut preceperat dominus iosue. qui incendit urbem. et fecit eam tu-
mulum sempiternum. Regem quoque eius suspendit in patibulo usque ad uesperum et solis occasum. pre-
cepitque et deposuerunt cadauer eius de cruce. proieceruntque in ipso introitu ciuitatis. congesto super eum
magno aceruo lapidum qui permanet usque in presentem diem. Tunc edificauit iosue altare
domino deo israel in monte hebal sicut preceperat moyses famulus domini filiis israel. et scriptum est in
uolumine legis moysi. altare de lapidibus impolitis quos ferrum non tetigit. et obtulit super
eum holocausta domino. immolauitque pacificas uictimas. et scripsit super lapides deuteronomium
legis moysi. quod ille digesserat coram filiis israel. Omnis autem populus et maiores natu
ducesque ac iudices. stabant ex utraque parte arche. in conspectu sacerdotum qui portabant
archam federis domini. ut aduena ita et indigena. media eorum pars iuxta montem garizim
et media iuxta montem hebal. sicut preceperat moyses famulus domini. Et primum quidem be-
nedixit populo israel. post hec legit omnia uerba benedictionis et maledictionis. et cuncta
que scripta erant in legis uolumine. Nichil ex hiis que moyses iusserat reliquit
intactum. sed uniuersa replicauit coram omni multitudine israel. mulieribus ac paruulis
et aduenis. qui inter eos morabantur.

IX

Quibus auditis cuncti reges transiordanem. qui uer-
sabantur in montanis et campestribus in maritimis ac litore magni maris. hii quoque qui
habitabant iuxta libanum hetheus et amorreus. et chananeus. phereseus et eueus et ie-
buseus. congregati sunt pariter ut pugnarent contra iosue et israel uno animo eademque
sententia. At hii qui habitabant in gabaon. audientes cuncta que fecerat iosue ieri-
cho et hai. et callide cogitantes. tulerunt sibi cibaria saccos ueteres asinis imponentes.
et utres uinarios scissos atque consutos. calciamentaque perantiqua que ad indicium uetu-
statis pictaciis consuta erant. induti ueteribus uestimentis. panes quoque quos portabant
ob uiaticum duri erant et in frusta comminuti. perrexeruntque ad iosue qui tunc mora-
batur in castris galgale. et dixerunt ei atque omni simul israeli. De terra longinqua ueni-
mus. pacem uobiscum facere cupientes. Responderuntque uiri israel ad eos atque dixerunt.
Ne forsitan in terra que nobis sorte debetur habitetis. et non possimus fedus inire uobiscum.
At illi ad iosue. Serui inquiunt tui sumus. Quibus iosue. Qui nam ait estis uos et unde
uenistis? Responderunt. De terra longinqua ualde uenerunt serui tui in nomine domini dei tui.
Audiuimus enim famam potentie eius. cuncta que fecit in egypto. et duobus amorreorum regibus
transiordanem. seon regi esebon et og regi basan. qui erant in astaroth. Dixeruntque nobis
seniores et omnes habitatores terre nostre. Tollite in manibus cibaria ob longissimam uiam
et occurrite eis et dicite. Serui uestri sumus. fedus inite nobiscum. En panes quando egressi su-
mus de domibus nostris. ut ueniremus ad uos calidos sumpsimus. nunc sicci facti sunt et ue-
tustate nimia comminuti. utres uini nouos impleuimus. nunc rupti sunt et soluti. uestes et
calciamenta quibus induimur. et que habemus in pedibus ob longitudinem largioris uie trita
sunt et pene consumpta. Susceperunt igitur de cibariis eorum. et os domini non interrogauerunt.
Fecitque iosue cum eis pacem. et inito federe. pollicitus est quod non occiderentur. Principes quoque
multitudinis iurauerunt eis. Post dies autem tres inito fedus. audierunt quod in uicino ha-
bitarent. et inter eos futuri essent. Moueruntque castra filii israel. et uenerunt in ciuitates
eorum die tercio. quarum hec uocabula sunt. Gabaon. et caphyra. et beroth. et cariathiarim.
Et non percusserunt eos. eo quod iurassent eis principes multitudinis in nomine domini dei israel.
Murmurauit itaque omne uulgus contra principes. Qui responderunt eis. Iurauimus eis in no-
mine domini dei israel. et idcirco non possumus contingere eos. sed hoc faciemus eis. Reseruentur
quidem ut uiuant. ne contra nos ira domini concitetur si peierauerimus. sed sic uiuant ut in usus
uniuerse multitudinis ligna cedant. aquasque comportent. Quibus hec loquentibus. uocauit
gabaonitas iosue et dixit eis. Cur nos decipere fraude uoluistis. ut diceretis procul ualde ha-
bitamus a uobis. cum in medio nostri sitis? Itaque sub maledictione eritis. et non deficiet de stir-
pe uestra ligna cedens. aquasque comportans in domum dei mei. Qui responderunt. Nuntiatum
est nobis seruis tuis. que promisisset dominus deus tuus moysi seruo suo. ut traderet uobis

omne tantum et disperderet cunctos habitatores eius. Timuimus igitur valde et providimus animabus nostris, vestro ter-
rore compulsi, et hoc consilium inivimus. Nunc autem in manu tua sumus; quod tibi bonum et rectum vide-
tur fac nobis. Fecit ergo iosue ut dixerat, et liberavit eos de manibus filiorum israel ut non occiderentur. Decre-
vitque in illo die esse eos in ministerium cuncti populi et altaris domini, cedentes ligna et aquas compor-
tantes usque in presens tempus in loco quem dominus elegisset.

X

Que cum audisset adonisedech rex
iherusalem quod cepisset iosue hai et subvertisset eam (sicut enim fecerat iericho et regi eius sic fecit hai
et regi illius) et quod transfugissent gabaonite ad israel et essent federati eorum, timuit valde. Urbs enim
magna erat gabaon et una regalium civitatum, et maior oppido hai, omnesque bellatores eius
fortissimi. Misit ergo adonisedech rex iherusalem ad oham regem hebron et ad pharam regem ier-
imoth, ad iaphie quoque regem lachis, et ad dabir regem eglon dicens: Ascendite ad me et ferte
presidium ut expugnemus gabaon, quare transfugerit ad iosue et ad filios israel. Congregati
igitur ascenderunt quinque reges amorreorum, et rex iherusalem, rex hebron, rex ierimoth, rex la-
chis, rex eglon, simul cum exercitibus suis, et castra metati sunt circa gabaon, oppugnantes
eam. Habitatores autem gabaon urbis obsesse miserunt ad iosue, qui tunc morabatur in castris
apud galgalam, et dixerunt ei: Ne retrahas manus tuas ab auxilio servorum tuorum. Ascende cito
et libera nos ferque presidium. Convenerunt enim adversum nos omnes reges amorreorum, qui habi-
tant in montanis. Ascenditque iosue de galgalis, et omnis exercitus bellatorum cum eo, viri for-
tissimi. Dixitque dominus ad iosue: Ne timeas eos, in manus enim tuas tradidi illos. Nullus tibi ex eis
resistere poterit. Irruit itaque iosue super eos repente, tota ascendens nocte de galgalis. Et con-
turbavit eos dominus a facie israel, contrivitque plaga magna in gabaon, ac persecutus est per vi-
am ascensus bethoron, et percussit usque azecha et maceda. Cumque fugerent filios israel et essent
in descensu bethoron, dominus misit super eos lapides magnos de celo usque azecha, et mortui sunt
multo plures lapidibus grandinis quam quos gladio percusserant filii israel. Tunc locutus est
iosue domino in die qua tradidit amorreum in conspectu filiorum israel, dixitque coram eis: Sol
contra gabaon ne movearis, et luna contra vallem ahialon. Steteruntque sol et luna donec
ulcisceretur se gens de inimicis suis. Nonne scriptum est hoc in libro iustorum? Stetit itaque
sol in medio celi et non festinavit occumbere spacio unius diei. Non fuit ante et postea tam
longa dies, obediente domino voci hominis, et pugnante pro israel. Reversusque est iosue cum omni
israel in castra galgale. Fugerant enim quinque reges, et se absconderant in spelunca urbis ma-
ceda. Nuntiatumque est iosue quod inventi essent quinque reges latentes in spelunca maceda.
Qui precepit sociis et ait: Volvite saxa ingentia ad os spelunce, et ponite viros industrios qui
clausos custodiant. Vos autem nolite stare, sed persequimini hostes, et extremos quosque fugientium cedi-
te. Ne dimittatis eos urbium suarum intrare presidia, quos tradidit dominus deus in manus vestras. Ce-
sis igitur adversariis plaga magna, et usque ad internecionem pene consumptis, hii qui israel effuge-
re potuerunt, ingressi sunt civitates munitas. Reversusque est omnis exercitus ad iosue in
maceda, ubi tunc erant castra, sani et integro numero. Nullusque contra filios israel mutire
ausus est. Precepitque iosue dicens: Aperite os spelunce, et producite ad me quinque reges qui in ea
latitant. Feceruntque ministri ut sibi fuerat imperatum, et eduxerunt quinque reges ad eum de
spelunca: regem iherusalem, regem hebron, regem ierimoth, regem lachis, regem eglon. Cumque
educti essent ad eum, vocavit omnes viros israel, et ait ad principes exercitus qui secum erant:
Ite et ponite pedes super colla regum istorum. Qui cum perrexissent et subiectorum pedibus colla calca-
rent, rursum ait ad eos: Nolite timere, ne paveatis; confortamini et estote robusti. Sic
enim faciet dominus cunctis hostibus vestris adversum quos dimicatis. Percussitque iosue et interfe-
cit eos, atque suspendit super quinque stipites. Fueruntque suspensi usque ad vesperum. Cumque oc-
cumberet sol, precepit sociis ut deponerent eos de patibulis. Qui depositos proiecerunt in spe-
luncam in qua latuerant, et posuerunt super os eius saxa ingentia, que permanent usque in
presens. Eodem die maceda quoque cepit iosue, et percussit in ore gladii, regemque illius interfe-
cit et omnes habitatores eius. Non dimisit in ea saltem parvas reliquias. Fecitque regi ma-
ceda sicut fecerat regi iericho. Transivit autem cum omni israel de maceda in lebna, et pugnabat

contra eam. quam tradidit dominus cum rege suo in manu Israhel. Percussitque urbem in ore gladii et omnes habitatores eius. Non dimiserunt in ea ullas reliquias. Feceruntque regi Lebna sicut fecerant regi Iericho. De Lebna transivit in Lachis et exercitu per gyrum disposito oppugnabat eam. Tradiditque dominus Lachis in manus Israhel et cepit eam die altero atque percussit in ore gladii omnemque animam que fuerat in ea sicut fecerat Lebna. Eo tempore ascendit hyram rex Gazer ut auxiliaretur Lachis. quem percussit Iosue cum omni populo eius usque ad internitionem. Transivitque de Lachis in Eglon et circumdedit atque expugnavit eam eadem die. percussitque in ore gladii omnes animas que erant in ea iuxta omnia que fecerat Lachis. Ascendit quoque cum omni Israhel de Eglon in Hebron et pugnavit contra eam. cepitque et percussit in ore gladii. regem quoque eius et omnia oppida regionis illius universasque animas que in ea fuerant commorate. Non reliquit in ea ullas reliquias. Sicut fecerat Eglon sic fecit et Hebron. cuncta que in ea repperit consumens gladio. Inde reversus in Dabyr cepit eam atque vastavit. regem quoque eius et omnia per circuitum oppida percussit in ore gladii. Non dimisit in ea ullas reliquias. Sicut fecerat Hebron et Lebna et regibus earum sic fecit Dabyr et regi illius. Percussit itaque Iosue omnem terram montanam et meridianam atque campestrem et Asedoth cum regibus suis. Non dimisit in ea ullas reliquias. sed omne quod spirare poterat interfecit. sicut preceperat ei dominus deus Israhel. a Cadesbarne usque ad Gazam. omnem terram Gosen usque Gabaon. universos reges et regiones eorum uno cepit impetu atque vastavit. Dominus enim deus Israhel pugnabat pro eo. Reversusque est cum omni Israhel ad locum castrorum in Galgala.

XI

Que cum audisset Iabin rex Asor. misit ad Iobab regem Madon et ad regem Semeron. atque ad regem Achsad. ad reges quoque aquilonis qui habitabant in montanis et in planicie contra meridiem Chenereth. in campestribus quoque et in regionibus Dor iuxta mare. Chananeumque ab oriente et occidente et Amorreum atque Hettheum ac Pherezeum et Iebuseum in montanis. Eveum quoque qui habitabat ad radices Hermon in terra Masphe. Egressique sunt omnes cum turmis suis populus multus nimis sicut harena que est in littore maris. equi quoque et currus immense multitudinis. convenerunt omnes reges isti in unum ad aquas Merom ut pugnarent contra Israhel. Dixitque dominus ad Iosue. Ne timeas eos. cras enim hac eadem hora ego tradam omnes istos vulnerandos in conspectu Israhel. Equos eorum subnervabis et currus igne combures. Venitque Iosue et omnis exercitus cum eo adversum illos ad aquas Merom subito et irruerunt super eos. Tradiditque illos dominus in manus Israhel. qui percusserunt eos et persecuti sunt usque ad Sydonem magnam et aquas Maserephoth campumque Masphe qui est ad orientalem illius partem. Ita percussit omnes ut nullas dimitteret ex eis reliquias. Fecit sicut preceperat ei dominus. Equos eorum subnervavit currusque combussit. Reversusque statim cepit Asor et regem eius percussit gladio. Asor enim antiquitus inter omnia regna hec principatum tenebat. Percussitque omnes animas que ibidem morabantur. Non dimisit in ea ullas reliquias. sed usque ad internitionem universa vastavit. ipsamque urbem percussit incendio. et omnes per circuitum civitates regesque earum cepit percussit atque vastavit. sicut preceperat ei Moyses famulus domini. absque urbibus que erant in collibus et in tumulis site. ceteras succendit Israhel. unam tantum Asor munitissimam flamma consumpsit. Omnemque predam istarum urbium ac iumenta diviserunt sibi filii Israhel cunctis hominibus interfectis. Sicut preceperat dominus Moysi servo suo. ita precepit Moyses Iosue. et ille universa complevit. Non preterivit de universis mandatis ne unum quidem verbum quod iusserat dominus Moysi. Cepitque Iosue omnem terram montanam et meridianam terramque Gosen et planitiem et occidentalem plagam montemque Israhel et campestria eius. et partem montis que ascendit Seir usque Baalgad per planitiem Lybani subter montem Hermon. omnes reges eorum cepit. percussit et occidit. Multo tempore pugnavit Iosue contra istos. Non fuit civitas que se non traderet filiis Israhel. preter Eveum qui habitabat in Gabaon. omnes bellando cepit. Domini enim sententia fuerat ut indurarentur corda eorum et pugnarent contra Israhel et caderent. et non mererentur ullam clementiam ac perirent. sicut preceperat dominus Moysi. In tempore illo venit Iosue et interfecit Enachim de montanis Hebron et Dabyr et Anab et de omni monte Iuda et Israhel.

urbesque eorum delevit. Non reliquit ullum de stirpe enachim in terra filiorum israel absque civitatibus gaza et geth et azoto in quibus solis relicti sunt. Cepit ergo iosue omnem terram sicut locutus est dominus ad moysen et tradidit eam in possessionem filiis israel secundum partes et tribus suas. quievitque terra a preliis.

XII

Hii sunt reges quos percusserunt filii israel et possederunt terram eorum trans iordanen ad solis ortum a torrente arnon usque ad montem hermon et omnem orientalem plagam que respicit solitudinem. Seon rex amorreorum qui habitavit in esebon. dominatus est ab aroer que sita est super ripam torrentis arnon et medie partis in valle. dimidieque galaad usque ad torrentem ieboch. qui est terminus filiorum amon. et a solitudine usque ad mare chenereth contra orientem. et usque ad mare deserti quod est mare salsissimum. ad orientalem plagam per viam que ducit bethesimoth. et ab australi parte que subiacet asedoth phasga. Terminus og regis basan de reliquiis raphaim qui habitavit in astaroth et in edrain. et dominatus est in monte hermon et in salacha. atque in universa basan usque ad terminos iesuri et machati et dimidie partis galaad. terminos seon regis esebon. Moyses famulus domini et filii israel percusserunt eos. tradiditque terram eorum moyses in possessionem rubenitis et gadditis et dimidie tribui manasse. Hii sunt reges terre quos percussit iosue et filii israel trans iordanen ad occidentalem plagam a baalgad in campo libani usque ad montem cuius pars ascendit in seir. tradiditque eam iosue in possessionem tribubus israel singulis partes suas. tam in montanis quam in planis atque campestribus. In aseroth et solitudine ac meridie. hetheus fuit et amorreus. chananeus et phereзeus. eveus et iebuseus. Rex iericho unus. rex hai que est ex latere bethel unus. rex iherusalem unus. rex hebron unus. rex ierimoth unus. Rex lachis unus. Rex eglon unus. Rex gazer unus. Rex dabir unus. Rex gader unus. Rex herma unus. Rex hered unus. Rex lebna unus. rex odollam unus. Rex maceda unus. Rex bethel unus. Rex taphua unus. Rex affer unus. Rex afech unus. Rex saron unus. Rex madon unus. Rex asor unus. Rex someron unus. Rex achsaph unus. Rex thenach unus. Rex mageddo unus. Rex cedes unus. Rex iachanaem carmeli unus. Rex dor et provincie dor unus. Rex gentium galgal unus. Rex thersa unus. Omnes reges triginta et unus.

XIII

Iosue senex provecteque etatis erat. et dixit dominus ad eum. Senuisti et longevus es. terraque latissima derelicta est. que necdum est sorte divisa. omnis videlicet galilea philistiim et universa iesuri. a fluvio turbido qui irrigat egyptum usque ad terminos accaron. contra aquilonem. terra chanaan que in quinque regulos philistiim dividitur. gazeos. azotios. aschalonitas. getheos et accaronitas. Ad meridiem vero sunt evei. omnis terra chanaan et maara sidoniorum. usque afecha et terminos amorrei eiusque confinia. libani quoque regio contra orientem a baalgad sub monte hermon donec ingrediaris emath. omnium qui habitant in monte a libano usque ad aquas maserephoth. universique sidonii. Ego sum qui delebo eos a facie filiorum israel. Veniat ergo in partem hereditatis israel. sicut precepi tibi. Et nunc divide terram in possessionem novem tribubus et dimidie tribui manasse cum qua ruben et gad possederunt terram quam tradidit eis moyses famulus domini trans fluenta iordanis ad orientalem plagam. Ab aroer que sita est in ripa torrentis arnon et in vallis medio. universaque campestria medaba usque dibon. et cunctas civitates seon regis amorrei qui regnavit in esebon. usque ad terminos filiorum amon. et galaad. ac terminum gesuri et machati. omnemque montem hermon et universam basan usque salecha. omne regnum og in basan qui regnavit in astaroth et edrain. ipse fuit de reliquiis raphaim. percussitque eos moyses atque delevit. Noluerunt que disperdere filii israel gesuri et machati et habitaverunt in medio israel usque in presentem diem. Tribui autem levi non dedit possessionem. sed sacrificia et victime domini dei israel. ipsa est hereditas eius sicut locutus est illi. Dedit ergo moyses possessionem tribui filiorum ruben iuxta cognationes suas. fuitque terminus eorum ab aroer que sita est in ripa torrentis arnon. et in valle eiusdem torrentis media. universam planitiem que ducit medaba et esebon cunctosque viculos earum qui sunt in campestribus. dibon quoque et bamoth baal et oppidum baal maon. iessa et cedimoth et mephaath. cariathaim et sabama et sarathasar in monte convallis. bethphegor et asedoth. phasga et bethasimoth. omnes urbes campestres. universaque regna seon regis amorrei.

qui regnavit in esebon, quem percussit moyses cum principibus madian, evi et recem et sur et
ur et rebe duces seon habitatores terre. Et balaam filium beor ariolum occiderunt filii israel gladio cum
ceteris interfectis. Factusque est terminus filiorum ruben iordanis fluvius. Hec est possessio rubenita-
rum per cognationes suas urbium et villarum. Deditque moyses tribui gad et filiis eius per cognatio-
nes suas possessionem, cuius hec divisio est. Terminus iazer et omnes civitates galaad, et dimidi-
amque partem terre filiorum ammon usque ad aroer que est contra rabba, et ab esebon usque ramoth mas-
phe et bethanim, et a manaim usque ad terminos dabir. In valle quoque betharam et bethnem-
ra et socoth et saphon, reliquam partem regni seon regis esebon. Huius quoque iordanis finis est
usque ad extremam partem maris chenereth trans iordanem ad orientalem plagam. Hec est
possessio filiorum gad per familias suas, civitates et ville earum. Dedit et dimidie tribui manas-
se filiisque eius iuxta cognationes suas possessionem, cuius hoc principium est. A manaim uni-
versam basan et cuncta regna og regis basan, omnesque vicos iair qui sunt in basan sexa-
ginta oppida, et dimidiam partem galaad, et astaroth et edrai urbes regni og in basan, fi-
liis machir filii manasse, dimidie parti filiorum machir iuxta cognationes suas. Hanc pos-
sessionem divisit moyses in campestribus moab trans iordanem contra iericho ad orientalem
plagam. Tribui autem levi non dedit possessionem, quoniam dominus deus israel ipse est possessio eius, ut
locutus est illi.

XIIII

Hoc est quod possederunt filii israel in terra chanaan, quam dederunt eis ele-
azar sacerdos et iosue filius nun et principes familiarum per tribus israel, sorte omnia dividentes, si-
cut preceperat dominus in manu moysi, novem tribubus et dimidie tribui. Duabus enim tribubus et dimi-
die dederat moyses trans iordanem possessionem, absque levitis qui nihil terre acceperunt inter
fratres suos. Sed in eorum successerant locum filii ioseph in duas divisi tribus, manasse et ephra-
im. Nec acceperunt levite aliam in terra partem nisi urbes ad habitandum et suburbana earum ad
alenda iumenta et pecora sua. Sicut preceperat dominus moysi, ita fecerunt filii israel et diviserunt
terram. Accesserunt itaque filii iuda ad iosue in galgal, locutusque est ad eum chaleb filius
iephone cenezeus. Nosti quid locutus sit dominus ad moysen hominem dei de me et de te in ca-
des barne. Quadraginta annorum eram quando me misit moyses famulus domini de cades bar-
ne ut considerarem terram, nuntiavique ei quod mihi verum videbatur. Fratres autem mei qui ascenderant
mecum dissolverunt cor populi, et nihilominus ego secutus sum dominum deum meum. Iuravitque
moyses in die illo dicens. Terram quam calcavit pes tuus erit possessio tua et filiorum tuorum
in sempiternum, quia secutus es dominum deum meum. Concessit ergo dominus vitam mihi sicut pollicitus est
usque in presentem diem. Quadraginta et quinque anni sunt ex quo locutus est dominus verbum istud ad
moysen, quando ambulabat israel per solitudinem. Hodie octoginta quinque annorum sum, sic valens
ut eo valebam tempore quando ad explorandum missus sum. Illius in me temporis fortitudo usque ho-
die perseverat, tam ad bellandum quam ad gradiendum. Da ergo mihi montem istum quem pollicitus est dominus te
quoque audiente, in quo enachim sunt et urbes magne atque munite, si forte sit dominus mecum et po-
tuero delere eos sicut promisit mihi. Benedixitque ei iosue et tradidit hebron in possessionem.
Atque ex eo fuit hebron chaleb filio iephone cenezeo usque in presentem diem, quia secutus est
dominum deum israel. Nomen hebron ante vocabatur cariatharbe. Adam maximus ibi inter enachim
situs est. Et terra cessavit a preliis.

XV

Igitur sors filiorum iude per cognationes suas ista fuit. A ter-
mino edom desertum sin contra meridiem et usque ad extremam partem australis plage.
Initium eius a summitate maris salsissimi, et a lingua eius que respicit meridiem. Egrediturque contra
ascensum scorpionis, et pertransit in sina, ascenditque in cades barne, et pervenit in esrom
ascendens addara, et circuiens caricaa, atque inde pertransiens in asemona, et perveniens ad
torrentem egypti, eruntque termini eius mare magnum. Hic erit finis meridiane plage. Ab
oriente vero erit initium mare salsissimum usque ad extrema iordanis, et ea que respiciunt aquilonem
a lingua maris usque ad eundem iordanem fluvium. Ascenditque terminus in bethagla, et transit ab
aquilone in betharaba, ascendens ad lapidem boem filii ruben, et tendens usque ad terminos debe-
ra de valle achor contra aquilonem respiciens galgala, que est ex adverso ascensionis adommim
ab australi parte torrentis, transitque aquas que vocantur fons solis, et erunt exitus eius ad fontem

rogel. ascenditque per convallem filii ennon ex latere iebusei ad meridiem. hec est iherusalem. et inde
se erigens ad verticem montis qui est contra geennom ad occidentem in summitate vallis ra-
phaim contra aquilonem. pertransitque a vertice montis usque ad fontem aque nepthoa. et pervenit usque
ad vicos montis ephron. inclinaturque in bala que est cariathiarim. id est urbs silvarum. et cir-
cuit de bala contra occidentem usque ad montem seir. transitque iuxta latus montis iarim ad aquilo-
nem in cheslon. et descendit in bethsames. transitque in thamna. et pervenit contra aquilonem par-
tis accharon ex latere. inclinaturque sethrona. et transit montem baala. pervenitque in iebnehel.
et maris magni contra occidentem fine concluditur. Hii sunt termini filiorum iuda per circuitum in
cognationibus suis. Caleb vero filio iephone dedit partem in medio filiorum iuda. sicut preceperat
ei dominus cariatharbe patris enach. ipsa est hebron. Deleuitque ex ea chaleb tres filios enach.
sesai. et ahiman. et tholmai de stirpe enach. atque inde conscendens. venit ad habitatores da-
bir. que prius vocabatur cariathsepher. id est civitas litterarum. Dixitque chaleb. Qui percusse-
rit cariathsepher et ceperit eam. dabo ei axam filiam meam uxorem. Cepitque eam othoniel
filius cenez frater chaleb iunior. dedit que ei axam filiam suam uxorem. Que cum pergeret simul suasa a
viro ut peteret a patre suo agrum. suspiravit ut sedebat in asino. Cui chaleb. Quid habes in-
quit. At illa respondit. Da michi benedictionem. Terram australem et arentem dedisti michi
iunge et irriguam. Dedit itaque ei chaleb irriguam superius et inferius. Hec est possessio tri-
bus filiorum iuda per cognationes suas. Erantque civitates ab extremis partibus filiorum iuda iuxta
terminos edom a meridie. cabsahel. et heder. et iagur. et cyna. et dimona. adada. et cedes. et asor
iethnan. ziphet. thelem. baloth. et asornoba. et cerioth. esrom. hec est asor. aman. same. et
molada. et ases. gabda. et esemon. bethfeleth. et aser-sual. et bersabee. et baziothia. abala. et hym
esem. et heltholad. et exil. et harma. et sycheleg. et medemena. et selena. lebaoth. et selim. et re-
mon. omnes civitates viginti novem. et ville earum. In campestribus vero esthaol. et sarea. et asena.
et azanoe. et engannim. taphua. et enaim. et ierimoth. adullam. socho. et azecha. et sarim. a-
dithaim. et gedera. et gyrodethaim. urbes quattuordecim. et ville earum. Sanan. et adesa. et mag-
dalgad. delean. et mespha. et iecthel. lachis. baschat. et aglon. chebbon. et leemas. et chethlis. et
gyderoth. bethdagon. et neema. et maceda. civitates sedecim. et ville earum. Labana. et ether.
et asan. iepta. et esna. et nesibi. ceila. et achzib. et maresa. civitates novem et ville earum. Ac-
charon cum vicis et villulis suis. Ab accharon usque ad mare. omnia que vergunt ad azotum
et viculos eius. Azotus cum viculis suis. gaza cum viculis et villulis suis. usque ad torrentem
egypti. et mare magnum terminus eius. Et in monte samir. et iether. et socho. et edena. cari-
athsenna. hec est dabir. anab. et istemo. anim. gosen. olon. et gilo. civitates undecim.
et ville earum. Arab. et roma. et esaan. ianum. et bethaphua. et afecha. athmatha. et cariatharbe.
hec est hebron. et sior. civitates novem. et ville earum. Maon. et chermel. et ziph. et iote. iezrahel.
et iucadam. et zanoe. accaim. gabaa. et thamna. civitates decem. et ville earum. Alul. et beth-
sur. et gedor. mareth. et bethanoth. et helthecon. civitates sex. et ville earum. Cariathbaal hec
est cariathiarim. urbs silvarum. et arebba. civitates due. et ville earum. In deserto betharaba.
meddin. et schacha. nepsan. et civitas salis. et engaddi. civitates sex. et ville earum. Fuerunt si-
mul centum xv. Iebuseum autem habitatorem iherusalem non potuerunt filii iuda delere. habitavitque ie-
buseus cum filiis iuda in iherusalem usque in presentem diem.

XVI

Cecidit quoque sors filiorum ioseph. ab ior-
dane contra iericho. et aquas eius ab oriente. solitudo que ascendit de iericho ad montana bethel.
et egreditur de bethel luzam. transitque terminum archiatharoth. et descendit ad occidentem iuxta
terminum iefleti. usque ad terminos bethoron inferioris. et gazer. finiunturque regiones eius mari ma-
gno. possederuntque filii ioseph manasses et ephraim. Et factus est terminus filiorum ephraim
per cognationes suas et possessio eorum contra orientem atharoth. addar. usque bethoron superiorem.
egrediunturque confinia in mare. Machmethath vero aquilonem respicit. et circuit terminos
contra orientem in thanath selo. et pertransit ab oriente ianoe. Descenditque a ianoe in atha-
roth et noaratha. et pervenit in iericho. et egreditur ad iordanen de taphua. pertransitque contra
mare in vallem harundineti. suntque egressus eius in mare salsissimum. Hec est possessio trib(us)

filiorum ephraim per familias suas. Urbesque separate sunt filiis ephraim in medio possessionis filiorum manasse, et ville earum. Et non interfecerunt filii ephraim chananeum qui habitabat in gazer; habitavitque chananeus in medio ephraim usque in diem hanc tributarius.

XVII

Cecidit autem sors tribui manasse. ipse est enim primogenitus ioseph. machir primogenito manasse patri galaad qui fuit vir pugnator. habuitque possessionem galaad et basan. et reliquis filiorum manasse iuxta familias suas. filiis abiezer. et filiis elech. et filiis esrihel. et filiis sechem. et filiis sepher. et filiis semida. isti sunt filii manasse filii ioseph. mares per cognationes suas. Salphaath vero filio epher filii galaad. filii machir. filii manasse non erant filii. sed sole filie quarum ista sunt nomina. Maala et noa egla et melcha et thersa. Veneruntque in conspectu eleazari sacerdotis. et iosue filii nun et principum dicentes. Dominus precepit per manum moysi ut daretur nobis possessio in medio fratrum nostrorum. Deditque eis iuxta imperium domini possessionem in medio fratrum patris earum. Et ceciderunt funiculi manasse decem. absque terra galaad et basan transiordanem. Filie enim manasse possederunt hereditatem in medio filiorum eius. Terra autem galaad cecidit in sortem filiorum manasse qui reliqui erant. Fuitque terminus filiorum manasse ab aser machmathath. que respicit sychem. et egreditur ad dexteram iuxta habitatores fontis taphue. Etenim in sortem manasse ceciderat terra taphue. que est iuxta terminos manasse filiorum ephraim. descenditque terminus vallis harundineti in meridiem torrentis civitatum ephraim. que in medio sunt urbium manasse. Terminus manasse ab aquilone torrentis et exitus eius pergit ad mare. ita ut ab austro sit possessio ephraim. et ab aquilone manasse. et utramque claudat mare. et coniungantur sibi in tribu aser ab aquilone. et in tribu ysachar ab oriente. Fuitque hereditas manasse in ysachar et in aser. bethsan et viculi eius. et ieblaam cum villulis suis. et habitatores dor cum oppidis suis. habitatores quoque endor cum viculis suis. similiterque habitatores thanach cum villulis suis. et habitatores mageddo cum viculis suis. et tercia pars urbis nopheth. Nec potuerunt filii manasse has subvertere civitates. sed cepit chananeus habitare in terra ista. Postquam autem convaluerunt filii israel. subiecerunt chananeos. et fecerunt sibi tributarios. nec interfecerunt eos. Locutique sunt filii ioseph ad iosue. atque dixerunt. Quare dedisti michi possessionem sortis et funiculi unius. cum sim tante multitudinis. et benedixerit michi dominus. Ad quos iosue ait. Si populus multus es. ascende in silvam et succide tibi spacia in terra pherezei et raphaim quia angusta est tibi possessio montis ephraim. Cui responderunt filii ioseph. Non poterimus ad montana conscendere. cum ferreis curribus utantur chananei qui habitant in terra campestri. in qua site sunt bethsan cum viculis suis. et iezrahel mediam possidens vallem. Dixitque iosue ad domum ioseph ephraim et manasse. Populus multus es et magne fortitudinis. non habebis sortem unam. sed transibis ad montem et succides tibi. atque purgabis ad habitandum spacia. et poteris ultra procedere cum subverteris chananeum. quem dicis ferreos habere currus. et esse fortissimum.

XVIII

Congregatique sunt omnes filii israel in sylo. ibique fixerunt tabernaculum testimonii. et fuit eis terra subiecta. Remanserant autem filiorum israel septem tribus que needum acceperant possessiones suas. Ad quos iosue ait. Usquequo marcetis ignavia et non intratis ad possidendam terram quam dominus deus patrum vestrorum dedit vobis. Eligite de singulis tribubus ternos viros. ut mittam eos. et pergant atque circueant terram. et describant eam iuxta numerum uniuscuiusque multitudinis. referantque ad me quod descripserint. Dividite vobis terram in septem partes. Iudas sit in terminis suis ab australi plaga. et domus ioseph ab aquilone. mediam inter hos terram in septem partes dividite describite. et huc venietis ad me ut coram domino deo vestro mittam vobis hic sortem. quia non est inter vos pars levitarum. sed sacerdotium domini est eorum hereditas. Gad autem et ruben et dimidia tribus manasse iam acceperunt possessiones suas transiordanem ad orientalem plagam. quas dedit eis moyses famulus domini. Cumque surrexissent viri ut pergerent ad describendam terram. precepit eis iosue dicens. Circuite terram et describite eam ac revertimini ad me. ut hic coram domino deo in sylo mittam vobis sortem. Itaque perrexerunt. et lustrantes eam in septem partes diviserunt. scribentes in volumine. reversique sunt ad iosue in castra sylo. Qui misit sortes coram domino

-de in Silo coram domino divisitque terram filiis Israel in septem partes. Et ascendit sors prima filiorum Beniamin per familias suas ut possiderent terram inter filios Iuda et filios Ioseph. Fuitque terminus eorum contra aquilonem a Iordane pergens iuxta latus Iericho septentrionalis plage et inde contra occidentem ad montana conscendens et perveniens ad solitudinem Bethaven atque pertransiens iuxta Luzam ad meridiem ipsa est Bethel descenditque in Atharothaddar in montem qui est ad meridiem Bethoron inferioris et inclinatur circuiens contra mare ad meridiem montis qui respicit Bethoron contra africum suntque exitus eius in Cariathbaal que vocatur et Cariathiarim urbem filiorum Iuda. Hec est plaga contra mare ad occidentem. A meridie autem ex parte Cariathiarim egreditur terminus contra mare et pervenit usque ad fontem aquarum Nepthoa descenditque in partem montis qui respicit vallem filiorum Ennom et est contra septentrionalem plagam in extrema parte vallis Raphaim descenditque Gehennom id est vallem Ennom iuxta latus Iebusei ad austrum et pervenit ad fontem Rogel transiens ad aquilonem et egrediens ad Ensemes id est fontem solis et pertransit usque ad tumulos qui sunt e regione ascensus Adommim descenditque ad Abenboen id est lapidem Boen filii Ruben et pertransit ex latere aquilonis ad campestria descenditque in planitiem et pretergreditur contra aquilonem Bethagla suntque exitus eius contra linguam maris salsissimi ab aquilone in fine Iordanis ad australem plagam qui est terminus eius ab oriente. Hec est possessio filiorum Beniamin per terminos suos in circuitu et familias singulas. Fueruntque civitates eius Iericho et Bethagla et vallis Casis Betharaba et Semarim et Bethel et Avim et Afara et Ofra villa Hemona et Ofni et Gabee civitates xii et ville earum. Gabaon et Rama et Beroth et Messe Cafera et Amosa et Recem Arafel et Tharala et Sela et Eleph et Iebus que est Iherusalem Gabaath et Cariath civitates quattuordecim et ville earum. Hec est possessio filiorum Beniamin iuxta familias suas.

XIX

Et egressa est sors secunda filiorum Symeon per cognationes suas fuitque hereditas eorum in medio possessionis filiorum Iuda Bersabee et Sabee et Molada et Asersua Bala et Asem et Heltholath Bethul et Arma et Sicheleg et Bethmarchaboth et Asersua et Bethlebaoth et Saroen civitates tredecim et ville earum. Ain et Remmon et Athar et Asan civitates quattuor et ville earum. Omnes viculi per circuitum urbium istarum usque ad Balaath Beerrameth contra australem plagam. Hec est hereditas filiorum Symeon iuxta cognationes suas in funiculo et possessione filiorum Iuda quia maior erat et ideo possederunt filii Symeon in medio hereditatis eorum. Ceciditque sors tertia filiorum Zabulon per cognationes suas et factus est terminus possessionis eorum usque Sarith ascenditque de mari et Medala ac pervenit in Debbaseth usque ad torrentem qui est contra Iecnam et revertitur de Sarith contra orientem in fines Ceseleth Thabor et egreditur ad Daberoth ascenditque contra Iafie et inde pertransit ad orientalem plagam Geth Hefer et Thacasin et egreditur in Remmon Amthar et Noa et circuit ad aquilonem et Nathon suntque egressus eius vallis Iepthahel et Catheth et Neholal et Semeron et Iedala et Bethleem civitates xii et ville earum. Hec est hereditas tribus filiorum Zabulon per cognationes suas urbes et viculi earum. Ysachar egressa est sors quarta per cognationes suas fuitque hereditas eius Iezrahel et Casaloth et Sunem et Afaraim et Seon et Anaarath et Rabboth et Cesion Abes et Rameth et Engannim et Enadda et Bethfeses et pervenit terminus eius usque Thabor et Seesima et Bethsemes eruntque exitus eius Iordanis civitates sedecim et ville earum. Hec est possessio filiorum Ysachar per cognationes suas urbes et viculi earum. Ceciditque sors quinta tribui filiorum Aser per cognationes suas fuitque terminus eorum Alchath et Chali et Bethen et Axaph et Elmelech et Amaad et Messal et pervenit usque ad Carmelum maris et Sior Labanath ac revertitur contra orientem Bethdagon et pertransit usque Zabulon et vallem Iepthahel contra aquilonem in Bethemech et Nehiel egrediturque ad levam Chabul et Achran et Roob et Amon et Cana usque ad Sidonem magnam revertiturque in Orma usque ad civitatem munitissimam Tyrum et usque Osa eruntque exitus eius in mare de funiculo Aczyba et Amma et Afech et Roob civitates viginti due et ville earum. Hec est possessio filiorum Aser per cognationes suas urbesque et viculi earum. Filiorum Nepthalim sexta pars cecidit per familias suas et cepit terminus de Eleph et Helon in Saananim et Adami-

que est necepi et iepthahel usque locum egressus eorum usque ad iordanem. Vertiturque terminus contra
occidentem in aznoth thabor. atque inde egreditur in ucaca et pertransit in zabulon contra meri
diem et in aser contra occidentem et in iuda ad iordanem contra ortum solis. Civitates munitis
sime. asedim. ser et amath et reccath et cenereth et edema et arama. asor et cedes et edrai
nasor et ieron et magdalel. horem et bethanath et bethsemes. Civitates decem et novem et vil
le earum. Hec est possessio tribus filiorum nepthalim per cognationes suas. urbes et viculi earum.
Tribui filiorum dan per familias suas egressa est sors septima. et fuit terminus possessionis eius sa
raa et esthaol et ir. semes. id est civitas solis. selebin et aialon et iethela. helon et them
na et acron. helthece et gebbethon et baalath. iud et bene barach et geth. remmon atque hiear
con et arecon. cum termino qui respicit ioppen. et ipso fine concluditur. Ascenderuntque filii dan et
pugnaverunt contra lesem. ceperuntque eam et percusserunt in ore gladii. ac possederunt et ha
bitaverunt in ea vocantes nomen eius lesem dan ex nomine dan patris sui. Hec est posses
sio tribus filiorum dan per cognationes suas. urbes et viculi earum. Cumque complesset terram sor
te dividere singulis per tribus suas. dederunt filii israel possessionem iosue filio nun in medio sui
iuxta preceptum domini urbem quam postulavit thamnathsaraa in monte ephraim. et edifi
cavit civitatem habitavitque in ea. Hec sunt possessiones quas sorte diviserunt eleazar
sacerdos et iosue filius nun et principes familiarum ac tribuum filiorum israel in sylo coram domino
ad ostium tabernaculi testimonii. partitique sunt terram.

XX

Et locutus est dominus ad iosue di
cens. Loquere filiis israel et dices. Separate urbes fugitivorum de quibus locutus sum ad vos per ma
num moysi. ut confugiat ad eas quicumque animam percusserit nesciens. et possit evadere iram
proximi qui ultor est sanguinis. cum ad unam harum confugerit civitatum. Stabitque ante portam ci
vitatis. et loquetur senioribus urbis illius ea que se comprobent innocentem. sicque suscipient eum
et dabunt ei locum ad habitandum. Cumque ultor sanguinis eum fuerit persecutus. non tradent
in manus eius quia ignorans percussit proximum eius. nec ante biduum triduumve eius probatur inimicus. et
habitabit in civitate illa donec stet ante iudicium. causam reddens facti sui. et moriatur
sacerdos magnus qui fuerit in illo tempore. Tunc revertetur homicida et ingredietur civita
tem et domum suam de qua fugerat. Decreveruntque cedes in galilea montis nepthalim
et sychem in monte ephraim et cariatharbe. ipsa est hebron in monte iuda. et trans ior
danem contra orientalem plagam iericho statuerunt bosor que sita est in campestri solitudine
de tribu ruben. et ramoth in galaad de tribu gad. et gaulon in basan de tribu manasse.
Hee civitates constitute sunt cunctis filiis israel et advenis qui habitabant inter eos. ut fuge
ret ad eas qui animam nesciens percussisset. et non moreretur in manu proximi. effusum sanguinem
vindicare cupientis. donec staret ante populum expositurus causam suam.

XXI

Accesseruntque principes
familiarum levi ad eleazar sacerdotem et iosue filium nun. et ad duces cognationum per singu
las tribus filiorum israel. locutique sunt ad eos in sylo terre chanaan. atque dixerunt. Dominus precepit per ma
num moysi ut darentur nobis ad habitandum. et suburbana earum ad alenda iumenta. Dederuntque filii
israel de possessionibus suis iuxta imperium domini civitates et suburbana earum. egressaque est sors
in familia caath filiorum aaron sacerdotis. de tribubus iuda et symeon et beniamin civitates
tredecim. et reliquis filiorum caath. id est levitis qui superflui erant de tribubus ephraim et
dan et dimidia tribu manasse civitates decem. Porro filiis gerson egressa est sors ut ac
ciperent de tribubus ysachar. et aser et nepthalim dimidiaque tribu manasse in basan civita
tes numero tredecim. et filiis merari per cognationes suas de tribubus ruben et gad et zabu
lon urbes duodecim. Dederuntque filii israel levitis civitates et suburbana earum. sicut prece
pit dominus per manum moysi. singulis sorte tribuentes. De tribubus filiorum iuda et symeon dedit io
sue civitates. quarum ista sunt nomina. filiis aaron per familias caath levitici generis.
prima enim sors illis egressa est. cariatharbe patris enach. que vocatur hebron in monte iuda.
et suburbana eius per circuitum. Agros vero et villas eius dederat caleph filio iephone. ad possiden
dum. Dedit igitur filiis aaron sacerdotis hebron confugii civitatem. ac suburbana eius. et
lepnam cum suburbanis suis. et iether et isthymon. et helon. dabir et ain et iectham. et

bethsemes cum suburbanis suis ciuitates nouem . de tribubus ut dictum est duabus. De tribu autem
filiorum beniamin gabaon et gabee et anathoth et almon cum suburbanis suis ciuitates quatuor. Omnes
simul ciuitates filiorum aaron sacerdotis . tredecim cum suburbanis suis. Reliquis uero per fami-
lias filiorum caath leuitici generis . hec est data possessio. De tribu effraim urbes confugii . sychem
cum suburbanis suis in monte effraim et gazer et cepsaim et bethoron cum suburbanis su-
is ciuitates quatuor. De tribu quoque dan eltheco et gebbethon et aialon et gethremmon cum subur-
banis suis ciuitates quatuor. Porro de dimidia tribu manasse . tanach et gethremmon cum subur-
banis suis ciuitates due. Omnes ciuitates decem et suburbana earum date sunt filiis caath
inferioris gradus. Filiis quoque gerson leuitici generis dedit de dimidia tribu manasse confugii ciuita-
tem . gaulon in basan et bosram cum suburbanis suis ciuitates duas. Porro de tribu ysa-
char . cesion et dabereth et iaramoth et engannim cum suburbanis suis ciuitates quatuor.
De tribu autem aser masal et achom et abdon et achron . elachoth et roob cum suburbanis suis ci-
uitates quatuor. De tribu quoque nepthalim ciuitates confugii . cedes in galilea et amothdor et char-
tan cum suburbanis suis ciuitates tres. Omnes urbes familiarum gerson . ciuitates trede-
cim cum suburbanis suis. Filiis autem merari leuitis inferioris gradus per familias suas data est
de tribu zabulon iecnam et charta et damna et naalol . ciuitates quatuor cum suburbanis suis.
et de tribu ruben ultra iordanem contra iericho ciuitatem confugii bosor in solitudine . ysor
et iaser et iethson et maspha ciuitates quatuor cum suburbanis suis. et de tribu gad . ciuita-
tes confugii ramoth in galaad . et manaim et esebon et iazer ciuitates quatuor cum subur-
banis suis. Omnesque urbes filiorum merari per familias et cognationes suas . duodecim . Itaque
uniuerse ciuitates leuitarum in medio possessionis filiorum israel . fuerunt quadraginta octo
cum suburbanis suis singule per familias distribute. Deditque dominus israeli omnem terram quam
traditurum se patribus eorum iurauerat . et possederunt illam atque habitauerunt in ea. Dataque est
ab eo pax in omnes per circuitum nationes . nullusque eis hostium resistere ausus est . sed cuncta
in eorum ditionem redacta sunt. Ne unum quidem uerbum quod illis prestaturum se esse promise-
rat irritum fuit . sed rebus expleta sunt omnia. Eodem tempore uocauit iosue rube-
nitas et gadditas . et dimidiam tribum manasse . dixitque ad eos . Fecistis omnia que uobis prece-
pit moyses famulus domini . michi quoque in omnibus obedistis . nec reliquistis fratres uestros longo tem-
pore . usque in presentem diem . custodientes imperium domini dei uestri. Quia igitur dedit dominus deus uester
fratribus uestris quietem ac pacem sicut pollicitus est . reuertimini et ite in tabernacula uestra
et in terram possessionis quam tradidit uobis moyses famulus domini trans iordanem . ita dumtaxat
ut custodiatis attente et opere compleatis mandatum et legem quam precepit uobis moy-
ses famulus domini . ut diligatis dominum deum uestrum et ambuletis in omnibus uiis eius et obser-
uetis mandata illius . adhereatisque ei ac seruiatis in omni corde et in omni anima uestra. Bene-
dixitque eis iosue . et dimisit eos. Qui reuersi sunt in tabernacula sua. Tribui autem manasse medie
possessionem moyses dederat in basan . idcirco medie que superfuit dedit iosue sortem inter ceteros
fratres suos trans iordanem ad occidentalem eius plagam. Cumque dimitteret eos in tabernacula sua
et benedixisset illis dixit ad eos . In multa substantia atque diuitiis reuertimini ad sedes uestras .
cum argento et auro . ere ac ferro et ueste multiplici . diuidite predam hostium cum fratribus uestris.
Reuersique sunt et abierunt filii ruben et filii gad . et dimidia tribus manasse a filiis israel de
silo . que sita est in chanaan . ut intrarent galaad . terram possessionis sue quam obtinuerant
iuxta imperium domini in manu moysi. Cumque uenissent ad tumulos iordanis in terram cha-
naan . edificauerunt iuxta iordanem altare infinite magnitudinis. Quod cum audissent fi-
lii israel . et ad eos certi nuntii detulissent edificasse filios ruben et gad . et dimidie tribus ma-
nasse . altare in terra chanaan . super iordanis tumulos contra filios israel . conuenerunt omnes
in silo . ut ascenderent et dimicarent contra eos . Et interim miserunt ad eos in terram gala-
ad . finees filium eleazar sacerdotis . et decem principes cum eo . singulos de tribubus singu-
lis. Qui uenerunt ad filios ruben et gad et dimidie tribus manasse in terram galaad . dixeruntque
ad eos . Hec mandat omnis populus domini. Que est ista transgressio? Cur reliquistis dominum deum

XXII

israhel et edificantes altare sacrilegum a cultu illius recessistis? An parum vobis est quod peccastis
in beelfegor et usque in presentem diem macula huius sceleris in nobis permanet. multique de po
pulo corruerunt? Et vos hodie reliquistis dominum et cras in universum israhel eius ira deseviet. Quod
si putatis inmundam esse terram possessionis vestre transite ad terram in qua tabernaculum domini est et
habitate inter nos. tantum ut a domino et a nostro consortio non recedatis. edificato altari preter altare
domini dei nostri. Nonne achar filius zare preterivit mandatum domini et super omnem populum ira
eius incubuit? Et ille erat unus homo atque utinam solus perisset in scelere suo. Responderuntque
filii ruben et gad et dimidia tribus manasse principibus legationis israhel. Fortissimus deus dominus ipse
novit et israhel simul intelliget. Si prevaricationis animo hoc altare construximus non custodi
at nos sed puniat in presenti. et si ea mente fecimus ut holocausta et sacrificium et pacificas victi
mas super eo imponeremus ipse querat et iudicet. et non ea magis cogitatione atque tractatu ut
diceremus. Cras dicent filii vestri filiis nostris. Quid vobis et domino deo israhel? Terminum posuit
dominus inter nos et vos o filii ruben et filii gad iordanem fluvium. et idcirco partem non habetis
in domino. et per hanc occasionem avertent filii vestri filios nostros a timore domini. Putavimus itaque me
lius et diximus. Extruamus nobis altare non in holocausta neque ad victimas offerendas. sed
in testimonium inter nos et vos et sobolem nostram vestramque progeniem. ut serviamus domino et iu
ris nostri sit offerre holocausta et victimas et pacificas hostias. et nequaquam dicant cras
filii vestri filiis nostris non est vobis pars in domino. Quod si voluerint dicere respondebunt eis. Ec
ce altare domini quod fecerunt patres nostri. non in holocausta neque in sacrificium sed in testi
monium nostrum ac vestrum. Absit a nobis hoc scelus ut recedamus a domino et eius vestigia relinqua
mus. extructo altari ad holocausta et sacrificia et victimas offerendas. preter altare domini
dei nostri quod extructum est ante tabernaculum eius. Quibus auditis phinees sacerdos et principes le
gationis israhel qui erant cum eo placati sunt. et verba filiorum ruben et gad et dimidie tribus
manasse libentissime susceperunt. Dixitque phinees filius eleazari ad eos. Nunc scimus
quod nobiscum sit dominus quia alieni estis a prevaricatione hac et liberastis filios israhel de manu
domini. Reversusque est cum principibus a filiis ruben et gad et dimidie tribus manasse de terra galaad
finium chanaan ad filios israhel et retulit eis. Placuitque sermo cunctis audientibus. Et lau
daverunt dominum filii israhel. et nequaquam ultra dixerunt ut ascenderent contra eos atque pu
gnarent. et delerent terram possessionis eorum. Vocaveruntque filii ruben et filii gad alta
re quod construxerant testimonium nostrum quod dominus ipse sit deus.

XXIII

Evoluto autem multo tempore
postquam pacem dominus dederat israheli. subiectis in gyro nationibus universis. et iosue esset lon
gevus et persenilis etatis. vocavit iosue omnem israhelem. maioresque natu et principes ac
duces et magistros. dixitque ad eos. Ego senui et progressioris etatis sum. vosque cerni
tis omnia que fecerit deus vester cunctis per circuitum nationibus. quomodo pro vobis ipse pugnave
rit. Et nunc que vobis sorte divisit omnem terram. ab orientali parte iordanis usque ad ma
re magnum. multeque adhuc supersunt nationes. dominus deus vester auferet et disperdet eas a fa
cie vestra et possidebitis terram sicut vobis pollicitus est. tantum confortamini et estote solliciti
ut custodiatis cuncta que scripta sunt in volumine legis moysi et non declinetis ab eis nec
ad dexteram nec ad sinistram. ne postquam intraveritis ad gentes que inter vos future
sunt iuretis in nomine deorum earum et serviatis eis et adoretis illos. sed adhereatis domino deo vestro.
quod fecistis usque in diem hanc. et tunc auferet dominus deus vester in conspectu vestro gentes magnas
et robustissimas. et nullus vobis resistere poterit. Unus e vobis persequetur hostium mille viros
quia dominus deus vester pro vobis ipse pugnabit. sicut pollicitus est. Hoc tantum diligentissime preca
vete ut diligatis dominum deum vestrum. Quod si volueritis gentium harum que inter vos habi
tant. erroribus adherere et cum eis miscere conubia. atque amicitias copulare. iam nunc
scitote quod dominus deus vester non eas deleat ante faciem vestram. sed sint vobis in foveam ac laqueum et
offendiculum ex latere vestro. et sudes in oculis vestris. donec vos auferat atque disperdat de terra
hac optima quam tradidi vobis. En ego hodie ingrediar viam universe terre. et toto
animo cognoscetis quod de omnibus verbis que se dominus prestaturum vobis pollicitus est. unum non

preterierit in cassum. Sicut ergo implevit opere quod pollicitus est. et prospera cuncta venerunt. sic addu
cet super vos quicquid malorum comminatus est. donec vos auferat atque disperdat de terra hac opti
ma quam tradidit vobis. eo quod preterieritis pactum domini dei vestri quod pepigit vobiscum et ser
vieritis diis alienis et adoraveritis eos. cito atque velociter consurget in vos furor domini et au
feremini de terra hac optima quam tradidit vobis.

XXIIII

Congregavitque iosue omnes tribus israhel
in sychem. et vocavit maiores natu ac principes et iudices et magistros. steteruntque in con
spectu domini et ad populum sic locutus est. Hec dicit dominus deus israhel. Trans fluvium habitaverunt pa
tres vestri ab initio. thare pater abraham et nachor. servieruntque diis alienis. Tuli ergo
patrem vestrum abraham de mesopotamie finibus et adduxi eum in terram chanaan. multi
plicavique semen eius et dedi ei ysaac. illique rursum dedi iacob et esau. E quibus esau dedi
montem seyr ad possidendum. iacob vero descendit in egyptum et filii eius. Misique moysen et
aaron et percussi egyptum multis signis atque portentis. eduxique vos et patres vestros de egypto.
et venistis ad mare. persecutique sunt egyptii patres vestros cum curribus et equitatu usque
ad mare rubrum. Clamaverunt autem ad dominum filii israhel qui posuit tenebras inter vos et
egyptios et adduxit super eos mare et operuit illos. Viderunt oculi vestri cuncta que in egypto
fecerim et habitastis in solitudine multo tempore. Et introduxi vos ad terram amorrei. qui
habitabat trans iordanem. Cumque pugnarent contra vos. tradidi eos in manus vestras. et posse
distis terram eorum. atque interfecistis illos. Surrexit autem balach filius sephor rex moab et pu
gnavit contra israhel. misitque et vocavit balaam filium behor ut malediceret vobis.
et ego nolui audire eum sed econtrario per illum benedixi vos. et liberavi vos de manu eius.
Transistisque iordanem et venistis ad iericho. pugnaveruntque contra vos viri civitatis
eius. amorreus et phereceus. chananeus. et ettheus et gergeseus. et eveus et iebuseus. et
tradidi illos in manus vestras. misique ante vos crabrones. et eieci illos de locis suis. du
os reges amorreorum non in gladio et arcu tuo. dedique vobis terram in qua non laborastis. et
urbes quas non edificastis ut habitaretis in eis. vineas et oliveta que non plantastis. Nunc
ergo timete dominum et servite ei corde perfecto atque verissimo. et auferte deos quibus ser
vierunt patres vestri in mesopotamia et in egypto. ac servite domino. Sin autem malum
vobis videtur ut domino serviatis. optio vobis datur. Eligite hodie quod placet. cui ser
vire potissimum debeatis. utrum diis quibus servierunt patres vestri in mesopotamia
an diis amorreorum in quorum terra habitatis. ego autem et domus mea serviemus domino. Responditque
populus et ait. Absit a nobis ut relinquamus dominum et serviamus diis alienis. Dominus deus noster ipse
eduxit nos et patres nostros de egypto. de domo servitutis. fecitque videntibus nobis signa
ingentia. et custodivit nos in omni via per quam ambulavimus. et in cunctis populis per quos
transivimus. et eiecit universas gentes amorreum habitatorem terre quam nos intravimus. Ser
viemus igitur domino. quia ipse est deus noster. Dixitque iosue ad populum. Non poteritis servire domino. Deus enim
sanctus et fortis emulator est. nec ignoscet sceleribus vestris atque peccatis. Si dimiseritis dominum
et servieritis diis alienis convertet se et affliget vos atque subvertet. postquam vobis prestiterit bo
na. Dixitque populus ad iosue. Nequaquam ita ut loqueris. sed domino serviemus. Et iosue ad populum.
Testes inquit vos estis quia ipsi elegeritis dominum vobis ut serviatis ei. Responderuntque. Testes.
Nunc ergo ait auferte deos alienos de medio vestrum. et inclinate corda vestra ad dominum deum
israhel. Dixitque populus ad iosue. Domino deo nostro serviemus. et obedientes erimus preceptis eius. Percussit
igitur iosue in die illo fedus. et proposuit populo precepta atque iudicia in sychem. scripsitque omnia
verba hec in volumine legis dei. et tulit lapidem pergrandem posuitque eum subter quercum que
erat in sanctuario domini. et dixit ad omnem populum. En lapis iste erit vobis in testimonium.
quod audierit omnia verba domini que locutus est vobis. ne forte postea negare velitis et mentiri
domino deo vestro. Dimisitque populum singulos in possessionem suam. Et post hec mortuus est iosue
filius nun servus domini centum decem annorum. sepelieruntque eum in finibus possessionis
sue in thamnathsare que sita est in monte effraim. a septentrionali parte montis
gaas. Servivitque israhel domino cunctis diebus iosue. et seniorum qui longo vixerunt tempo

post iosue. et qui noverant omnia opera domini que fecerat in israel. Ossa quoque ioseph que tulerant filii israel
de egypto. sepelierunt in sychem in parte agri quem emerat iacob a filiis emmor patris
sychem centum novellis ovibus. et fuit in possessione filiorum ioseph. Eleazar quoque filius aaron
mortuus est. et sepelierunt eum in gaab finees filii eius. que data est ei in monte effraim.

Explicit liber iosue bennum.

Incipit liber Judicum.

Post mortem iosue consuluerunt filii israel dominum
dicentes. Quis ascendet ante nos contra chananeum. et erit
dux belli? Dixitque dominus. Judas ascendet. et ecce tradidi terram in manus eius.
Et ait judas symeoni fratri suo. Ascende mecum in sorte mea. et pugna con
tra chananeum. et ego pergam tecum in sorte tua. Et abiit cum eo symeon.
Ascenditque judas. et tradidit dominus chananeum et phereseum in manus eorum.
et percusserunt in bezech decem milia virorum. Inveneruntque adonibezech in bezech. et pu
gnaverunt contra eum. ac percusserunt chananeum et phereseum. Fugit autem adonibe
zech. Quem secuti comprehenderunt. cesis manuum eius ac pedum summitatibus. Dixitque ado
nibezech. Septuaginta reges amputatis manuum ac pedum summitatibus colligebant
sub mensa mea ciborum reliquias. Sicut feci. ita reddidit mihi dominus. Adduxeruntque eum in
ierusalem. et ibi mortuus est. Oppugnantes ergo filii iuda ierusalem ceperunt eam. et percusserunt in
ore gladii. tradentes cunctam incendio civitatem. Et postea descendentes pugnaverunt contra
chananeum qui habitabat in montanis ad meridiem in campestribus. Pergensque iudas contra
chananeum qui habitabat in hebron. cuius nomen fuit antiquitus cariatharbe. percussit sysai et
achyman et tholmai. Atque inde profectus abiit ad habitatores dabyr. cuius nomen vetus erat
cariathsepher. id est civitas litterarum. Dixitque chaleph. Qui percusserit cariathsepher et
vastaverit eam. dabo ei axam filiam meam uxorem. Cumque cepisset eam othoniel filius ce
nez frater caleph minor. dedit ei filiam suam coniugem. Quam pergentem in itinere mo
nuit vir suus ut peteret a patre suo agrum. Que cum suspirasset sedens asino. dixit
ei caleph. Quid habes? At illa respondit. Da mihi benedictionem. Quia terram arentem
dedisti mihi. da et irriguam aquis. Dedit ergo ei caleph irriguum superius et irriguum inferius.
Filii autem cynei cognati moysi ascenderunt de civitate palmarum cum filiis iuda in deser
tum sortis eius que est ad meridiem arad. et habitaverunt cum eo. Abiit autem judas cum symeo
ne fratre suo. et percusserunt simul chananeum qui habitabat in sephaath. et interfecerunt eum. Vo
catumque est nomen urbis horma id est anathema. Cepitque iudas gazam cum finibus su
is et aschalonem. atque accharon cum terminis suis. Fuitque dominus cum iuda. et montana pos
sedit. nec potuit delere habitatores vallis quia falcatis curribus habundabant. Dederuntque
caleph hebron sicut dixerat moyses. qui delevit ex ea tres filios enach. Jebuseum autem
habitatorem ierusalem non deleverunt filii beniamin. habitavitque iebuseus cum filiis
beniamin usque in presentem diem in ierusalem. Domus quoque ioseph ascendit in bethel.
fuitque dominus cum eis. Nam cum obsiderent urbem que prius luza vocabatur. viderunt ho
minem egredientem de civitate. dixeruntque ad eum. Ostende nobis introitum civitatis.
et faciemus tecum misericordiam. Qui cum ostendisset eis. percusserunt urbem in ore gladii.
Hominem autem illum et omnem cognationem eius dimiserunt. Qui dimissus abiit in ter
ram etthim. et edificavit ibi civitatem. vocavitque eam luzam. que ita appellatur
usque in presentem diem. Manasses quoque non delevit bethsan et thanach cum viculis suis et
habitatores dor. et ieblaam et mageddo cum viculis suis. cepitque chananeus habita
re cum eis. Postquam autem confortatus est israel. fecit eos tributarios. et delere noluit.
Effraim etiam non interfecit chananeum qui habitabat in gazer. sed habitavit cum eo. Za
bulon non delevit habitatores cethron et naalon. sed habitavit chananeus in medio eius. fac
tusque est ei tributarius. Aser quoque non delevit habitatores accho et sydonis. alab. et acaziba. et
helba. et afech. et roob. habitavitque in medio chananei habitatoris illius terre. nec interfecit eum.
Nepthalim non delevit habitatores bethsemes. et bethanath. et habitavit inter chananeum
habitatorem terre. fueruntque ei bethsemite et bethanite tributarii. Artavitque amor

-teus filios dan in monte. nec dedit eis locum ut ad planiora descenderent. habitavitque in monte
hares. quod interpretatur testaceo in haylon et salabim. Et adgravata est manus domus ioseph.
factusque est ei tributarius. Fuit autem terminus amorrei ab ascensu scorpionis petra et su-
periora loca. **II** Ascenditque angelus domini de galgal. ad locum flentium et ait. Eduxi vos de
egypto et introduxi vos in terram pro qua iuravi patribus vestris. et pollicitus sum ut non facerem
irritum pactum meum vobiscum in sempiternum. ita dumtaxat ut non feriretis fedus
cum habitatoribus terre huius. et aras eorum subverteretis. et noluistis audire vocem meam. Cur hoc
fecistis? Quam ob rem nolui delere eos a facie vestra ut habeatis hostes et dii eorum sint vobis
in ruinam. Cumque loqueretur angelus domini verba hec ad omnes filios israel elevaverunt vocem
suam et fleverunt. Et vocatum est nomen loci illius flentium sive lacrimarum. Immolave-
runtque ibi hostias domino. Dimisitque iosue populum. et abierunt filii israel unusquisque in posses-
sionem suam ut obtinerent eam. Servieruntque domino cunctis diebus iosue et seniorum qui lon-
go post eum vixerunt tempore. et noverant omnia opera domini que fecerat cum israel. Mortuus
est autem iosue filius nun famulus domini. centum decem annorum. et sepelierunt eum in finibus
possessionis sue in thamnathsare in monte effraim. a septentrionali plaga montis
gaas. Omnisque illa generatio congregata est ad patres suos. et surrexerunt alii qui non nove-
rant dominum. et opera que fecerat cum israel. Feceruntque filii israel malum in conspectu domini et servi-
erunt baalim. ac dimiserunt dominum deum patrum suorum qui eduxerat eos de terra egypti. et se-
cuti sunt deos alienos. deosque populorum qui habitabant in circuitu eorum. et adoraverunt eos. et
ad iracundiam concitaverunt dominum dimittentes eum. et servientes baal et astaroth. Iratusque
dominus contra israel. tradidit eos in manus diripientium. Qui ceperunt eos et vendiderunt hostibus
qui habitabant per gyrum. nec potuerunt resistere adversariis suis. Sed quocumque pergere volu-
issent manus domini erat super eos sicut locutus est et iuravit eis. et vehementer afflicti
sunt. Suscitavitque dominus iudices qui liberarent eos de vastantium manibus. sed nec illos audire
noluerunt. fornicantes cum diis alienis et adorantes eos. Cito deseruerunt viam per quam
ingressi fuerant patres eorum. et audientes mandata domini omnia fecere contraria. Cumque dominus
suscitaret iudices in diebus eorum. flectebatur misericordia. et audiebat afflictorum gemitus. et li-
berabat eos de cede vastantium. Postquam autem mortuus esset iudex revertebantur. et multo maiora
faciebant quam fecerant patres eorum. sequentes deos alienos et servientes eis. et adorantes illos.
Non dimiserunt adinventiones suas. et viam durissimam per quam ambulare consueverunt.
Iratusque est furor domini in israel. et ait. Quia irritum fecit gens ista pactum meum quod pepige-
ram cum patribus eorum. et vocem meam audire contempsit. et ego non delebo gentes quas dimi-
sit iosue. et mortuus est. ut in ipsis experiar israel utrum custodiant viam domini et ambu-
lent in ea. sicut custodierunt patres eorum an non. Dimisit ergo dominus omnes has nationes. et cito
subvertere noluit. nec tradidit in manus iosue. **III** Hee sunt gentes quas dominus dereliquit ut
erudiret in eis israelem. et omnes qui non noverant bella chananeorum. et postea discerent filii eorum
certare cum hostibus. et habere consuetudinem preliandi. quinque satrapas phylistinorum. omnemque
chananeum. et sydonium atque eveum qui habitabat in monte lybano. de monte baal hermon
usque ad introitum emath. Dimisitque eos ut in ipsis experiretur israel. utrum audiret
mandata domini que preceperat patribus eorum per manum moysi an non. Itaque filii israel habitaverunt in
medio chananei et ethei. et amorrei et pherezei. et evei et iebusei. et duxerunt uxores fi-
lias eorum. ipsique filias suas eorum filiis tradiderunt. et servierunt diis eorum. Feceruntque
malum in conspectu domini. et obliti sunt dei sui. servientes baalim et astaroth. Iratusque
dominus contra israel. tradidit eos in manus chusan rasathaim regis mesopotamie. ser-
vieruntque ei octo annis. Et clamaverunt ad dominum qui suscitavit eis salvatorem.
et liberavit eos. othoniel videlicet filium cenez fratrem caleph minorem. Fuitque in eo spiritus
domini. et iudicavit israel. Egressusque est ad pugnam et tradidit dominus in manus eius
chusan rasathaim regem syrie. et oppressit eum. Quievitque terra quadraginta annis.
et mortuus est othonihel filius cenez. **IIII** Addiderunt autem filii israel facere malum in

conspectu domini. Qui confortavit adversus eos eglon regem moab. quia fecerunt malum in conspe
ctu eius. Et copulavit ei filios amon et amalech. Abiitque et percussit israel. atque possedit urbem palma
rum. Servieruntque filii israel eglon regi moab decem et octo annis. Et postea clamaverunt ad
dominum qui suscitavit eis salvatorem vocabulo aoth. filium gera filii gemini qui utraque ma
nu utebatur pro dextera. Miseruntque filii israel per illum munera eglon regi moab. Qui fecit sibi gla
dium ancipitem. habentem in medio capulum longitudinis palme manus. et accinctus est eo subter
sagum in dextro femore. obtulitque munera eglon regi moab. Erat autem eglon crassus nimis.
Cumque obtulisset ei munera: prosecutus est socios qui cum eo venerant. Et reversus de galgalis
ubi erant ydola: dixit ad regem. Verbum secretum habeo ad te o rex. Et ille imperavit silentium.
Egressisque omnibus qui circa eum erant: ingressus est ad eum aoth. Sedebat autem in estivo
cenaculo solus. Dixitque. Verbum dei habeo ad te. Qui statim surrexit de throno. Extenditque
manum sinistram aoth. et tulit sicam de dextro femore suo. infixitque eam in ventre eius
tam valide. ut capulus ferrum sequeretur in vulnere. ac pinguissimo adipe stringeretur: nec
eduxit gladium. sed ita ut percusserat reliquit in corpore. Statimque per secreta nature alvi ster
cora proruperunt. Aoth autem clausis diligentissime ostiis cenaculi et obfirmatis sera: per posticum
egressus est. Servique regis ingressi. viderunt clausas fores cenaculi atque dixerunt. Forsitan pur
gat alvum in estivo cubiculo. Expectantesque diu donec erubescerent. et videntes quod nullus aperi
ret. tulerunt clavem. Et aperientes invenerunt dominum suum iacentem in terra mortuum. Aoth autem
dum illi turbarentur effugit. et pertransiit locum ydolorum. unde reversus fuerat venitque in seirath.
Et statim insonuit buccina in monte ephraim. descenderuntque cum eo filii israel. ipso in fron
te gradiente. Qui dixit ad eos. Sequimini me. tradidit enim dominus inimicos nostros moabitas in
manus nostras. Descenderuntque post eum et occupaverunt vada iordanis que transmittunt in mo
ab. et non dimiserunt transire quemquam. sed percusserunt moabitas in tempore illo circiter decem
milia. omnes robustos et fortes viros. nullus eorum evadere potuit. Humiliatusque est moab
die illo sub manu israel. et quievit terra octoginta annis. Post hunc fuit samgar filius anath
qui percussit de philistiym sexcentos viros vomere. et ipse defendit israel. Addideruntque filii
israel facere malum in conspectu domini post mortem aoth: et tradidit illos dominus in manu ia
bin regis chanaan qui regnavit in asor. habuitque ducem exercitus sui nomine sysaram.
Ipse autem habitabat in aroseth gentium. Clamaveruntque filii israel ad dominum. nongentos
enim habebat falcatos currus. et per viginti annos vehementer oppresserat eos. Erat autem
delbora prophetes uxor laphydoth. que iudicabat populum in illo tempore. et sedebat sub palma
que nomine ipsius vocabatur inter rama et bethel in monte effraim. Ascendebantque ad
eam filii israel in omne iudicium. Que misit et vocavit barach filium abynoem de cedes ne
pthalim. dixitque ad eum. Precepit tibi dominus deus israel. vade et duc exercitum in montem thabor.
tollesque tecum decem milia pugnatorum de filiis nepthalim et de filiis zabulon. Ego autem ad
ducam ad te in loco torrentis cyson. sysaram principem exercitus iabin. et currus eius
atque omnem multitudinem: et tradam eos in manu tua. Dixitque ad eam barach. Si ve
nis mecum vadam. si nolueris venire non pergam. Que dixit ad eum. Ibo quidem tecum. sed in
hac vice tibi non reputabitur victoria: quia in manu mulieris tradetur sysara. Surrexit itaque
delbora: et perrexit cum barach in cedes. Qui accitis zabulon et nepthalim: ascendit cum decem
milibus pugnatorum: habens delboram in comitatu suo. Aber autem cyneus recesserat quondam a
ceteris cyneis fratribus suis. filiis obab cognati moysi. et tetenderat tabernacula usque ad vallem
que vocatur sennim. et erat iuxta cedes. Nuntiatumque est sysare quod ascendisset barach
filius abynoem. in montem thabor. et congregavit nongentos falcatos currus. omnemque exerci
tum de aroseth gentium. ad torrentem cyson. Dixitque ad barach delbora. Surge. hec
est dies in qua tradidit dominus sysaram in manus tuas. En ipse ductor est tuus. Descendit itaque
barach de monte thabor. et decem milia pugnatorum cum eo. Perterruitque dominus sysaram et
omnes currus eius. universamque multitudinem in ore gladii ad conspectum barach. in tan
tum ut sysara de curru desiliens pedibus fugeret. et barach persequeretur fugientes currus

et exercitum usque ad aroseth gentium. et omnis hostium multitudo usque ad internecionem ca-
deret. Sysara autem fugiens peruenit ad tentorium iahel uxoris aber cynei. Egressa igitur
iahel in occursum sysare dixit ad eum. Intra ad me domine mi intra ne timeas. Qui ingressus
tabernaculum eius et opertus ab ea pallio dixit ad eam. Da mihi obsecro paululum aque quia
ualde sitio. Que aperuit utrem lactis et dedit ei bibere et operuit illum. Dixitque sysara ad ea.
Sta ante ostium tabernaculi et cum uenerit aliquis interrogans te et dicens. numquid hic est aliquis
respondebis. Nullus est. Tulit itaque iahel uxor aber clauum tabernaculi. assumens pa-
riter et malleum. Et ingressa abscondite et cum silentio. posuit super tempora capitis eius cla-
uum. percussumque malleo defixit in cerebrum usque ad terram. Qui soporem morti soci-
ans defecit et mortuus est. Et ecce barach sequens sysaram ueniebat. et egressa iahel
in occursum eius dixit ei. Veni. ostendam tibi uirum quem queris. Qui cum intrasset
ad eam. uidit sysaram iacentem mortuum. et clauum fixum in tempora eius. Humiliauit
ergo deus in die illo iabin regem chanaan coram filiis israhel. qui crescebant cotidie. et
forti manu opprimebant iabin regem chanaan. donec delerent eum.

[Margin: Erat enim pax inter iabin regem asor et domum aber cynei.]

Cecineruntque
delbora et barach filius abynoem in die illo dicentes. Qui sponte obtulistis de israhel animas
uestras ad periculum. benedicite domino. Audite reges. percipite auribus principes. Ego sum
ego sum que domino canam. psallam domino deo israhel. Domine cum exires de seyr et transires per
regiones edom. terra mota est. celique ac nubes stillauerunt aquis. montes fluxerunt
a facie domini et synai a facie domini dei israhel. In diebus samgar filii anath. in diebus iahel
quieuerunt semite. et qui ingrediebantur per eas ambulauerunt per calles deuios. Cessa-
uerunt fortes in israhel. et quieuerunt donec surgeret delbora. surgeret mater in
israhel. Noua bella elegit dominus. et portas hostium ipse subuertit. Clipeus et hasta si appa-
ruerint in quadraginta milibus israhel. cor meum diligit principes israhel. Qui propria uo-
luntate obtulistis uos discrimini. benedicite domino. Qui ascenditis super nitentes asi-
nos. et sedetis in iudicio et ambulatis in uia. loquimini. Ubi collisi sunt currus et ho-
stium suffocatus exercitus. ibi narrentur iustitie domini et clementia in fortes israhel. Tunc
descendit populus domini ad portas. et obtinuit principatum. Surge surge delbora. sur-
ge surge et loquere canticum. Surge barach et apprehende captiuos tuos fili aby-
noem. Saluate sunt reliquie populi. dominus in fortibus dimicauit. Ex effraim. Deleuit
eos in amalech. et post eum in beniamin. in populos tuos o amalech. De machir prin-
cipes descenderunt. et de zabulon qui exercitum ducerent ad bellandum. Duces ysachar
fuere cum delbora. et barach uestigia sunt secuti. qui quasi in preceps ac barathrum
se discrimini dedit. Diuiso contra se ruben. magnanimorum reperta contentio est.
Galaad trans iordanem quiescebat. et dan uacabat nauibus. Aser habitabat in litore
maris. et in portubus morabatur. Zabulon uero et nepthalim obtulerunt animas suas
morti in regione merome. ueneruntque reges et pugnauerunt reges chanaan iuxta
aquas mageddon. et tamen nichil tulere predantes. De celo dimicatum est contra eos. stel-
le manentes in ordine et cursu suo aduersum sysaram pugnauerunt. Torrens cyson
traxit cadauera eorum. torrens chadumim. torrens cyson. Conculca anima mea robustos.
Ungule equorum ceciderunt in impetu. et per preceps ruentibus fortissimis hostium. Maledi-
cite terre meroz. dixit angelus domini. maledicite habitatoribus eius. quia non uenerunt ad auxili-
um domini in auxilium fortissimorum eius. Benedicta inter mulieres iahel uxor aber cynei. be-
nedicatur in tabernaculo suo. Aquam petenti lac dedit. et in fiala principum obtulit bu-
tyrum. Sinistram manum misit ad clauum. et dexteram ad fabrorum malleos. percussitque
sysaram querens in capite uulneri locum. et tempora ualide perforans. Inter pedes
eius ruit defecit et mortuus est. Ante pedes illius uoluebatur. et iacebat exanimis et mise-
rabilis. Per fenestram prospiciens ululabat mater eius. et de cenaculo loquebatur. Cur
moratur regredi currus eius. Quare tardauerunt pedes quadrigarum eius. Una sapi-
entior ceteris uxoribus eius. hec socrui uerba respondit. Forsitan nunc diuidit spolia et pul-

[Margin: Quare habitas inter duos terminos ut audias sibilos gregum. Diuiso contra se ruben magnanimorum reperta contentio est.]

pulcherrima feminarum eligetur ei. Vestes diversorum colorum Sisare traduntur in predam et supellex varia ad ornanda colla congeritur. Sic pereant omnes inimici tui domine. Qui autem diligunt te sicut sol in ortu suo splendet ita rutilent. Quievitque terra per quadraginta annos.

VI Fecerunt autem filii israel malum in conspectu domini. qui tradidit eos in manu madian septem annis. et oppressi sunt valde ab eis. Feceruntque sibi antra et speluncas in montibus et munitissima ad repugnandum loca. Cumque sevisset israel ascendebat madian et amalech et ceteri orientalium nationum. et apud eos figentes tentoria sicut erant in herbis cuncta vastabant usque ad introitum gaze. nichilque omnino ad vitam pertinens relinquebant in israel non oves non boves non asinos. Ipsi enim et universi greges eorum veniebant cum tabernaculis suis et instar locustarum universa complebant. innumera multitudo hominum et camelorum. quicquid tetigerant devastantes. Humiliatusque est israel valde in conspectu madian et clamavit ad dominum postulans auxilium contra madianitas. Qui misit ad eos virum prophetam et locutus est. Hec dicit dominus deus israel. Ego vos conscendere feci de egypto et eduxi de domo servitutis. et liberavi de manu egyptiorum et omnium inimicorum qui affligebant vos. eiecique eos ad introitum vestrum et tradidi vobis terram eorum et dixi. Ego dominus deus vester. ne timeatis deos amorreorum in quorum terra habitatis et noluistis audire vocem meam. Venit autem angelus domini et sedit sub quercu que erat in effra [vel effrata] et pertinebat ad ioas patrem familie ezri. Cumque gedeon filius eius excuteret et purgaret frumenta in torculari ut fugeret madian. apparuit ei et ait. Dominus tecum virorum fortissime. Dixitque ei gedeon. Obsecro domine si dominus nobiscum est. cur apprehenderunt nos hec omnia. Ubi sunt mirabilia eius que narraverunt patres nostri. atque dixerunt de egypto liberavit nos dominus. Nunc autem dereliquit nos. et tradidit in manu madian. Respexitque ad eum dominus et ait. Vade in hac fortitudine tua et liberabis israel de manu madian. scito quod miserim te. Qui respondens ait. Obsecro domine mi in quo liberabo israel? Ecce familia mea infima est in manasse. et ego minimus in domo patris mei. Dixitque ei dominus. Ego ero tecum. et percuties madian quasi hominem unum. Et ille. Si inveni inquit gratiam coram te. da michi signum quod tu sis qui loqueris ad me. Ne recedas hinc donec revertar ad te portans sacrificium et offerens tibi. Qui respondit. Ego prestolabor adventum tuum. Ingressus itaque gedeon coxit hedum. et de farine modio azimos panes. carnesque ponens in canistro. et ius carnium mittens in ollam. tulit omnia sub quercu. et obtulit ei. Cui dixit angelus domini. Tolle carnes et panes azimos. et pone supra petram illam. et ius desuper funde. Cumque fecisset ita. extendit dominus summitatem virge. quam tenebat in manu. et tetigit carnes et azimos panes. ascenditque ignis de petra. et carnes azimosque panes consumpsit. angelus autem domini evanuit ex oculis eius. Viditque gedeon quod esset angelus domini. et ait. Heu mi domine deus quia vidi angelum domini facie ad faciem. Dixitque ei. Pax tecum. Ne timeas non morieris. Edificavit ergo ibi gedeon altare domino. vocavitque illud domini pax. usque in presentem diem. Cumque adhuc esset in ephra que est familie ezri. nocte illa dixit dominus ad eum. Tolle taurum patris tui. et alterum taurum annorum septem. destruesque aram baal que est patris tui. et nemus quod circa aram est succide. et edificabis altare domino deo tuo. in summitate petre huius. super quam sacrificium ante posuisti. tollesque taurum secundum. et offeres holocaustum super struem lignorum que de nemore succideris. Assumptis ergo gedeon decem viris de servis suis. fecit sicut preceperat dominus. Timens autem domum patris sui et homines illius civitatis. per diem facere noluit. sed omnia nocte complevit. Cumque surrexissent viri oppidi illius mane. viderunt destructam aram baal. lucumque succisum. et taurum alterum impositum super altare quod tunc edificatum erat. dixeruntque ad invicem. Quis hoc fecit? Cumque perquirerent auctorem facti. dictum est. Gedeon filius ioas fecit hec omnia. Et dixerunt ad ioas. Produc filium tuum ut moriatur. quia destruxit aram baal. et succidit nemus. Quibus ille respondit. Numquid ultores estis baal. ut pugnetis pro eo? Qui adversarius eius est. moriatur antequam lux crastina veniat. Si deus est. vindicet se de eo qui suffodit aram eius. Ex illo die vocatus est gedeon ierobaal. eo quod dixisset ioas. ulciscatur

angelus

atur se de eo baal qui suffodit aram eius. Igitur omnis madian et amalech et orientales popu-
li congregati sunt simul et transeuntes iordanem castra metati sunt in valle iezrahel. Spiritus autem
domini induit gedeon qui clangens bucina convocavit domum abiezer ut sequeretur se.
Misitque nuntios in universum manassen qui et ipse secutus est eum. Et alios nuntios in
aser et zabulon et nepthalim qui occurrerunt ei. Dixitque gedeon ad dominum. Si salvum fa-
cis per manum meam israel sicut locutus es. ponam vellus hoc lane in area. si ros in solo velle-
re fuerit et in omni terra siccitas. sciam quod per manum meam sicut locutus es liberabis israel. Fa-
ctumque est ita. Et de nocte consurgens expresso vellere concham rore complevit. Dixitque rur-
sus ad dominum. Ne irascatur furor tuus contra me si adhuc semel temptavero signum
querens in vellere. Oro ut solum vellus siccum sit et omnis terra rore madens. Fecitque
deus nocte illa ut postulaverat et fuit siccitas in solo vellere et ros in omni terra.

VII

Igitur
ierobaal qui est et gedeon de nocte consurgens et omnis populus cum eo venit ad fontem
qui vocatur arad. Erant autem castra madian in valle ad septentrionalem plagam collis ex-
celsi. Dixitque dominus ad gedeon. Multus tecum est populus. nec tradetur madian in manus eius.
ne glorietur contra me israel et dicat meis viribus liberatus sum. Loquere ad populum et cunctis
audientibus predica. Qui formidolosus et timidus est revertatur. Recesseruntque de monte ga-
laad et reversi sunt ex populo viginti duo milia virorum et tantum decem milia remanserunt.
Dixitque dominus ad gedeon. Adhuc populus multus est. Duc eos ad aquas et ibi probabo illos
et de quo dixero tibi ut tecum vadat ipse pergat. quem ire prohibuero revertatur. Cumque descen-
disset populus ad aquas dixit dominus ad gedeon. Qui lingua lambuerint aquas sicut solent
canes lambere separabis eos seorsum. Qui autem curvatis genibus biberint in altera parte erunt.
Fuit itaque numerus eorum qui manu ad os proiciente aquas lambuerant trecenti vi-
ri. Omnis autem reliqua multitudo flexo poplite biberat. Dixitque dominus ad gedeon.
In trecentis viris qui lambuerunt aquas liberabo vos. Porro reliqua multitudo revertatur
in locum suum. Sumptis itaque pro numero cibariis et tubis omnem reliquam multitudinem
abire precepit ad tabernacula sua et ipse cum trecentis viris se certamini dedit. Castra autem
madian erant subter in valle. Eadem nocte dixit ad eum dominus. Surge et descende
in castra quia tradidi eos in manu tua. Sin autem solus ire formidas. descendat tecum phara
puer tuus. Et cum audieris quid loquantur tunc confortabuntur manus tue et securior ad hostium
castra descendes. Descendit ergo ipse et phara puer eius in partem castrorum ubi erant armatorum
vigilie. Madian autem et amalech et omnes orientales populi fusi iacebant in valle ut locusta-
rum multitudo. Cameli quoque innumerabiles erant sicut harena que iacet in littore ma-
ris. Cumque venisset gedeon narrabat aliquis somnium proximo suo et in hunc mo-
dum referebat quod viderat. Vidi somnium et videbatur mihi quasi subcinericius panis ex hordeo vol-
vi et in madian castra descendere. Cumque pervenisset ad tabernaculum percussit illud atque subver-
tit et terre funditus coequavit. Respondit is cui loquebatur. Non est hoc aliud nisi gladius gedeo-
nis filii ioas viri israelite. Tradidit enim deus in manu eius madian et omnia castra eius. Cumque
audisset gedeon somnium et interpretationem eius adoravit et reversus ad castra israel ait. Sur-
gite tradidit enim dominus in manus nostras castra madian. Divisitque trecentos viros in tres partes
et dedit tubas in manibus eorum lagenasque vacuas ac lampades in medio lagenarum. Et dixit
ad eos. Quod me facere videritis hoc facite. Ingrediar partem castrorum et quod fecero sectamini.
Quando personuerit tuba in manu mea vos quoque per castrorum circuitum clangite et clamate
domino et gedeoni. Ingressusque est gedeon et trecenti viri qui erant cum eo in partem castrorum
incipientibus vigiliis noctis medie et custodibus suscitatis ceperunt bucinis clangere et
complodere inter se lagenas. Cumque per gyrum castrorum in tribus personarent locis et hydri-
as confregissent tenuerunt sinistris manibus lampades et dextris sonantes tubas cla-
maveruntque gladius domini et gedeonis stantes singuli in loco suo per circuitum castrorum hostilium.
Omnia itaque castra turbata sunt et vociferantes ululantesque fugerunt et nichilominus in-
sistebant trecenti viri bucinis personantes. Immisitque dominus gladium in omnibus castris.

et mutua se cede truncabant. fugientes usque in bethsecha et crepidinem abel meula
in thebbath. Conclamantes autem uiri israel de nepthalim et aser et omni manasse: perse
quebantur madian. Misitque gedeon nuncios in omnem montem effraim dicens. Descen
dite in occursum madian et occupate aquas et occupate aquas usque bethbera atque ior
danen. Clamauitque omnis effraim et preoccupauit aquas atque iordanen usque bethbe
ra. Apprehensosque duos uiros madian oreb et zeb. interfecit oreb in petra oreb. zeb uero
in torculari zeb. Et persecuti sunt madian. capita oreb et zeb portantes ad gedeon trans
fluenta iordanis.

VIII

Dixeruntque ad eum uiri effraim. Quid est hoc quod facere uo
luisti. ut nos non uocares cum ad pugnam pergeres contra madian? Iurgantes fortiter
et prope uim inferentes. Quibus ille respondit. Quid enim tale facere potui quale uos fe
cistis? Nonne melior est racemus effraim uindemiis abiezer? In manus uestras tradi
dit dominus principes madian oreb et zeb. Quid tale facere potui quale uos fecistis? Quod
cum locutus esset: requieuit spiritus eorum quo tumebant contra eum. Cumque uenisset gede
on ad iordanem: transiuit eum cum trecentis uiris qui secum erant. et pre lassitudine fugi
entes persequi non poterant. Dixitque ad uiros socchoth. Date obsecro panes populo qui
mecum sunt. quia ualde defecerunt ut possimus persequi zebee et salmana reges madian.
Responderunt principes socchoth. Forsitan palme manuum zebee et salmana in ma
nu tua sunt. et idcirco postulas ut demus exercitui tuo panes? Quibus ille ait. Cum
ergo tradiderit dominus zebee et salmana in manus meas. conteram carnes uestras cum spinis
tribulisque deserti. Et inde conscendens uenit in phanuhel. locutusque est ad uiros eius
loci similia. Cui et illi responderunt sicut responderant uiri socchoth. Dixit itaque eis.
Cum reuersus fuero uictor in pace. destruam turrim hanc. Zebee autem et salmana requi
escebant cum omni exercitu suo. Quindecim enim milia uiri remanserant ex omnibus
turmis orientalium populorum. cesis centum uiginti milibus pugnatorum et educentium gladi
um. Ascendensque gedeon per uiam eorum qui in tabernaculis morabantur ad orientalem
plagam nobe et iecbaa. percussit castra hostium qui securi erant. et nichil aduersi su
spicabantur. Fugeruntque zebee et salmana. quos persequens gedeon comprehendit. tur
bato omni exercitu eorum. Reuertensque de bello ante solis ortum apprehendit puerum de uiris
socchoth. interrogauitque nomina principum et seniorum socchoth. et descripsit septuaginta
septem uiros. Venitque ad socchoth et dixit. Ecce zebee et salmana: super quibus expro
brastis michi dicentes. Forsitan manus zebee et salmana in manibus tuis sunt. et idcirco
postulas ut demus hiis qui lassi sunt et defecerunt panes. Tulit ergo seniores ciuitatis
et spinas deserti ac tribulos. et contriuit cum eis atque comminuit uiros socchoth. Turrim
quoque phanuhel destruxit. occisis habitatoribus ciuitatis. Dixitque ad zebee et salmana.
Quales fuerunt uiri quos occidistis in thabor? Qui responderunt. Similes tui. et unus ex eis
quasi filius regis. Quibus ille ait. Fratres mei fuerunt filii matris mee. Viuit dominus quia si
seruassetis eos. non uos occiderem. Dixitque iether primogenito suo. Surge et interfice
eos. Qui non eduxit gladium. timebat enim quia adhuc puer erat. Dixeruntque zebee et sal
mana. Tu surge et irrue in nos. quia iuxta etatem robur est hominis. Surrexit gede
on et interfecit zebee et salmana. et tulit ornamenta ac bullas quibus colla regalium ca
melorum decorari solent. Dixeruntque omnes uiri israel ad gedeon. Dominare nostri tu et filius tuus
et filius filii tui. quia liberasti nos de manu madian. Quibus ille ait. Non dominabor uestri
nec dominabitur filius meus in uobis. sed dominabitur dominus. Dixitque ad eos. Unam peticionem
postulo a uobis. Date michi inaures ex preda uestra. Inaures enim aureas ismahelite habere
consueuerant. Qui responderunt. Libentissime dabimus. Expandentesque super terram
pallium. proiecerunt in eo inaures de preda. et fuit postulatarum inaurium. mille sep
tingenti auri sicli. absque ornamentis et monilibus. et ueste purpurea. quibus reges
madian uti soliti erant. et preter torques aureas camelorum. Fecitque ex eo gedeon
ephod. et posuit illud in ciuitate sua ephra. Fornicatusque est omnis israel in eo. et fa

ctum est gedeoni et omni domui eius in ruinam. Humiliatus est autem madian coram filiis israel,
nec potuerunt ultra elevare cervices. sed quievit terra per quadraginta annos, quibus prefuit
gedeon. Abiit itaque ierobaal filius ioas et habitavit in domo sua. habuitque septuaginta
filios qui egressi sunt de femore eius, eo quod plures haberet uxores. Concubina autem illius quam
habebat in sychem, genuit ei filium nomine abymelech. Mortuus est gedeon filius ioas
in senectute bona, et sepultus est in sepulchro ioas patris sui in ephra de familia ezri.
Postquam autem mortuus est gedeon, aversi sunt filii israel, et fornicati sunt cum baalim. percusse-
runtque cum baal fedus ut esset eis in deum. nec recordati sunt domini dei sui, qui eruit eos de ma-
nibus omnium inimicorum suorum per circuitum. nec fecerunt misericordiam cum domo ierobaal gedeon
iuxta omnia bona que fecerat israheli. Abiit autem abymelech filius ierobaal in sy-

IX

chem ad fratres matris sue, et locutus est ad eos et ad omnem cognationem domus patris ma-
tris sue dicens. Loquimini ad omnes viros sychem. Quid vobis est melius ut dominentur vestri
septuaginta viri omnes filii ierobaal, an ut dominetur vobis unus vir? Simulque considerate
quod os vestrum et caro vestra sum. Locutique sunt fratres matris eius de eo, ad omnes viros sychem uni-
versos sermones istos: et inclinaverunt cor eorum post abymelech dicentes: frater noster est. De-
deruntque illi septuaginta pondo argenti de fano baal berith. qui conduxit sibi ex
eo viros inopes et vagos. secutique sunt eum. Et venit in domum patris sui ephra,
et occidit fratres suos filios ierobaal septuaginta viros super lapidem unum. Reman-
sitque ioatham filius ierobaal minimus, et absconditus est. Congregati sunt autem omnes
viri sychem, et universe familie urbis mello. abieruntque et constituerunt regem aby-
melech iuxta quercum que stabat in sychem. Quod cum nuntiatum esset ioatham, ivit et
stetit in vertice montis garizim, elevataque voce clamavit et dixit. Audite me viri
sychem: ita ut audiat vos deus. Ierunt ligna ut ungerent super se regem. Dixeruntque
olive: Impera nobis. Que respondit. Numquid possum deserere pinguedinem meam, qua et dii
utuntur et homines, et venire ut inter ligna promovear? Dixeruntque ligna ad arborem
ficum: Veni et super nos regnum accipe. Que respondit eis. Numquid possum deserere
dulcedinem meam, fructusque suavissimos, et ire ut cetera ligna commovear? Locuta
sunt quoque ligna ad vitem. Veni et impera nobis. Que respondit. Numquid possum deserere
vinum meum quod letificat deum et homines, et inter cetera ligna commoveri? Dixeruntque omnia li-
gna ad rhamnum. Veni et impera super nos. Que respondit eis. Si vere me regem constituitis
vobis: venite et sub mea umbra requiescite. Si autem non vultis, egrediatur ignis de rhamno et
devoret cedros libani. Nunc igitur si recte et absque peccato constituistis super vos regem aby-
melech, et bene egistis cum ierobaal et cum domo eius, et reddidistis vicem beneficiis eius qui pugna-
vit pro vobis, et animam suam dedit periculis, ut erueret vos de manu madian: qui nunc surrexistis
contra domum patris mei, et interfecistis filios eius septuaginta viros super unum lapidem, et con-
stituistis regem abymelech filium ancille eius super habitatores sychem, eo quod frater vester sit. si ergo
recte et absque vitio egistis cum ierobaal et domo eius, hodie letemini in abymelech, et ipse lete-
tur in vobis. Si autem perverse, egrediatur ignis ex eo, et consumat habitatores sychem et oppidum mel-
lo. egrediaturque ignis de viris sychem et oppido mello, et devoret abymelech. Quod cum di-
xisset, fugit et abiit in bera: habitavitque ibi metu abymelech fratris sui. Regnavit itaque
abymelech super israel tribus annis. Misitque dominus spiritum pessimum inter abymelech et habitatores sy-
chem. Qui ceperunt eum detestari, et scelus interfectionis septuaginta filiorum ierobaal, et ef-
fusionem sanguinis eorum conferre in abymelech fratrem suum: et in ceteros sychimorum principes qui
eum adiuverant. Posueruntque insidias adversus eum in montium summitate, et dum illius
prestolarentur adventum, exercebant latrocinia agentes predas de pretereuntibus. Nuntiatumque est
abymelech. Venit autem gaal filius obed cum fratribus suis, et transivit in sychimam. Ad cuius ad-
ventum erecti habitatores sychem, egressi sunt in agros, vastantes vineas uvasque
calcantes. Et factis cantantium choris, ingressi sunt fanum dei sui, et inter epulas et pocula
maledicebant abymelech, clamante gaal filio obed. Quis est abymelech, et que est

sychem ut serviamus ei? Numquid non est filius hierobaal et constituit principem zebul servum suum super
viros emor patris sychem? Cur ergo serviemus ei? Utinam daret aliquis populum istum sub manu
mea ut auferrem de medio abymelech. Dictumque est abymelech: Congrega exercitus
multitudinem et veni. Zebul enim princeps civitatis auditis sermonibus gaal fi-
lii obed iratus est valde et misit clam ad abymelech nuntios dicens. Ecce gaal filius
obed venit in sychimam cum fratribus suis: et oppugnat adversum te civitatem. Surge
itaque nocte cum populo qui tecum est. et latita in agro. et primo mane oriente sole irrue
super civitatem. Illo autem egrediente adversum te cum populo suo: fac ei quod potueris. Surrexit
itaque abymelech cum omni exercitu suo nocte: et tetendit insidias iuxta sychimam in
quattuor locis. Egressusque est gaal filius obed: et stetit in introitu porte civitatis. Sur-
rexit autem abymelech et omnis exercitus cum eo: de insidiarum loco. Cumque vidisset po-
pulum gaal dixit ad zebul. Ecce de montibus multitudo descendit. Cui ille respon-
dit. Umbras montium vides quasi hominum capita et hoc errore deciperis. Rursumque ga-
al ait. Ecce populus de umbilico terre descendit. et unus cuneus venit per viam que respicit
quercum. Cui dixit zebul. Ubi est nunc os tuum quo loquebaris. Quis est abymelech ut servia-
mus ei? Nonne iste est populus quem despiciebas? Egredere et pugna contra eum. Abiit ergo gaal
spectante sychimorum populo. et pugnavit contra abymelech. Qui persecutus est eum fugientem:
et in urbem compulit. Cecideruntque ex parte eius plurimi usque ad portam civitatis. et abymelech
sedit in ruma. Zebul autem gaal et socios eius de urbe expulit. nec in ea passus est commorari.
Sequenti ergo die egressus est populus in campum. Quod cum nuntiatum esset abymelech. tulit
exercitum suum. et divisit in tres turmas. tendens insidias in agris. Videnque quod egrede-
retur populus de civitate. surrexit et irruit in eos cum cuneo suo oppugnans et obsidens
civitatem. Due autem turme palantes per campum adversarios persequebantur. Porro abyme-
lech omni die oppugnabat urbem quam cepit interfectis habitatoribus eius. ipsaque destructa
ita ut sal in ea dispergeret. Quod cum audissent qui habitabant in turre sychimorum. ingressi
sunt fanum dei sui berith. ubi fedus cum eo pepigerant. et ex eo locus nomen acceperat. quod
erat valde munitum. Abymelech autem audiens viros turris sychimorum pariter conglo-
batos: ascendit in montem selmon cum omni populo suo: et arrepta securi precidit arboris
ramum. impositumque ferens humero: dixit ad socios. Quod me vidistis facere: cito facite.
Igitur certatim ramos de arboribus precidentes: sequebantur ducem. Qui circumdantes presidio
succenderunt. atque ita factum est. ut fumo et igne mille homines necarentur. viri pariter
ac mulieres habitatorum turris sychem. Abymelech autem inde proficiscens: venit ad oppidum
thebes: quod circumdans obsidebat exercitu. Erat autem turris excelsa in media civitate.
ad quam confugerant viri simul ac mulieres. et omnes principes civitatis. clausa firmissi-
me ianua. et super turris tectum stantes per propugnacula. Accedensque abymelech iuxta
turrim pugnabat fortiter: et appropinquans ostio ignem supponere nitebatur. Et ecce una
mulier fragmen mole desuper iaciens illisit capiti abymelech. et confregit cerebrum eius.
Qui vocavit cito armigerum suum et ait ad eum. Evagina gladium tuum et percute me. ne for-
te dicatur quod a femina interfectus sim. Qui iussa perficiens interfecit eum. Illoque mortuo omnes
qui cum eo erant de israel reversi sunt ad sedes suas. Et reddidit deus malum quod fecerat
abymelech contra patrem suum. interfectis septuaginta fratribus suis. Sychimitis quoque quod opera-
ti erant retributum est: et venit super eos maledictio ioatham filii hierobaal.

X

Post abymelech surrexit dux in israel thola filius phua patrui abymelech. vir de ysachar
qui habitavit in samir montis ephraim et iudicavit israel viginti tribus annis. mortuusque
est ac sepultus in samir. Huic successit iair galaadites. qui iudicavit israel per viginti et du-
os annos. habens triginta filios. sedentes super triginta pullos asinarum et principes triginta ci-
vitatum. que ex nomine eius appellate sunt avothiair: id est oppida iair. usque in presentem diem
in terra galaad. Mortuusque est iair ac sepultus in loco cui vocabulum est camon. Filii autem
israel peccatis veteribus iungentes nova. fecerunt malum in conspectu domini et servierunt ydolis baa-

lim et astaroth et diis syrie. ac sydonis et moab et filiorum amon et phylistijm. Dimiseruntque
dominum et non colebant eum. Contra quos iratus tradidit eos in manus phylistijm et filiorum
amon afflictique sunt et vehementer oppressi per annos decem et octo. omnes qui habitabant trans
iordanem in terra amorrei. qui est in galaad. intantum ut filii amon iordane transmisso. vasta
rent judam et beniamin et ephraim. Afflictusque est israhel nimis et clamantes ad dominum
dixerunt. Peccavimus tibi quia dereliquimus dominum deum nostrum. et servivimus baalim. Quibus locutus est dominus.
Numquid non egyptii et amorrei filiique amon et phylistijm. sydonii quoque et amalech et chana
an oppresserunt vos et clamastis ad me et erui vos de manu eorum? Et tamen reliquistis me. et
coluistis deos alienos. Idcirco non addam ut ultra vos liberem. ite et invocate deos quos elegistis.
ipsi vos liberent in tempore angustie. Dixeruntque filii israhel ad dominum. Peccavimus. redde tu no
bis quicquid tibi placet. tantum nunc libera nos. Que dicentes. omnia de finibus suis alienorum deorum
ydola proiecerunt et servierunt domino: qui doluit super miseriis eorum. Itaque conclamantes
filii amon in galaad fixere tentoria. Contra quos congregati filii israhel. in maspha castra
metati sunt. Dixeruntque principes galaad: singuli ad proximos suos. Qui primus e nobis
contra filios amon ceperit dimicare. erit dux populi galaad. Fuit illo in tempore
iepthe galaadites vir fortissimus atque pugnator filius mulieris meretricis. qui natus
est de galaad. Habuit autem galaad uxorem: de qua suscepit filios. Qui postquam creverant
eiecerunt iepthe dicentes. Heres in domo patris nostri esse non poteris: quia de adultera matre
generatus es. Quem ille fugiens atque devitans: habitavit in terra thob. Congregatique sunt
ad eum viri inopes et latrocinantes et quasi principem sequebantur. In illis diebus pugna
bant filii amon contra israhel. Quibus acriter instantibus: perrexerunt maiores natu
de galaad. ut tollerent in auxilium sui iepthe de terra thob. Dixeruntque ad eum. Ve
ni et esto princeps noster et pugna contra filios amon. Quibus ille respondit. Nonne vos
estis qui odistis me et eiecistis de domo patris mei. et nunc venistis ad me necessitate compulsi?
Dixeruntque principes galaad ad iepthe. Ob hanc igitur causam. nunc ad te venimus. ut profi
ciscaris nobiscum et pugnes contra filios amon. sisque dux omnium qui habitant in ga
laad. Iepthe quoque dixit eis. Si vere venistis ad me ut pugnem pro vobis contra filios am
mon. tradideritque eos dominus in manus meas. ego ero princeps vester? Qui responderunt.
Dominus qui hec audit ipse mediator ac testis est. quod nostra promissa faciamus. Abiit itaque
iepthe cum principibus galaad: fecitque eum omnis populus principem sibi. Locutusque est
iepthe omnes sermones suos coram domino in maspha. et misit nuntios ad regem filiorum
amon. qui ex persona sua dicerent. Quid mihi et tibi est. quia venisti contra me ut vastares terram
meam? Quibus ille respondit. Quia tulit israhel terram meam quando ascendit de egypto. a fi
nibus arnon usque ieboch. atque iordanem. Nunc ergo cum pace redde mihi eam. Per quos
rursum mandavit iepthe. et imperavit eis ut dicerent regi amon. Hec dicit iepthe. Non
tulit israhel terram moab. nec terram filiorum amon sed quando de egypto conscenderunt. ambulavit per so
litudinem usque ad mare rubrum. et venit in cades misitque nuntios ad regem edom dicens.
Dimitte me ut transeam per terram tuam. Qui noluit acquiescere precibus eius. Misit quoque ad regem mo
ab qui et ipse transitum prebere contempsit. Mansit itaque in cades et circuivit ex latere ter
ram edom et terram moab. venitque contra orientalem plagam terre moab. et castra metatus est trans
arnon. nec voluit intrare terminos moab. Arnon quippe: confinium est terre moab. Misit itaque israhel
nuntios ad seon regem amorreorum qui habitabat in esebon. et dixerunt ei. Dimitte ut transeam
per terram tuam usque ad fluvium. Qui et ipse israhel verba despiciens. non dimisit eum transire per ter
minos suos. sed infinita multitudine congregata. egressus est contra eum in iessa et forti
ter resistebat. Tradiditque eum dominus in manus israhel cum omni exercitu suo. Qui percussit eum et
possedit omnem terram amorrei habitatoris regionis illius. et universos fines eius. de arnon
usque ieboch: et de solitudine usque ad iordanem. Dominus ergo deus israhel subvertit amorreum. pugnan
te contra eum populo suo israhel. et tu nunc vis possidere terram eius? Nonne ea que possedit cha
mos deus tuus tibi iure debentur? Que autem dominus deus noster victor obtinuit: in nostram cedent

XI

possessionem. Nisi forte melior es balach filio sephor rege moab. aut docere potes quod iurgatus sit contra israhel et pugnaverit contra eum quando habitavit in esebon et viculis eius et in aroer et viculis eius. vel in cunctis civitatibus iuxta iordanem per trecentos annos. Quare tanto tempore nichil super hac repeticione temptastis? Igitur non ego pecco in te. sed tu contra me male agis. indicens michi bella non iusta. Iudicet dominus arbiter huius diei inter israhel et inter filios ammon. Noluitque adquiescere rex filiorum ammon verbis iepthe que per nuncios mandaverat. Factus est ergo super iepthe spiritus domini et circuiens galaad et manasse. maspha quoque galaad et inde transiens ad filios ammon: votum vovit domino dicens. Si tradideris filios ammon in manus meas. quicumque primus fuerit egressus de foribus domus mee. mihique occurrerit revertenti cum pace a filiis ammon. eum holocaustum offeram domino. Transivitque iepthe ad filios ammon ut pugnaret contra eos. quos tradidit dominus in manus eius. Percussitque ab aroer usque dum venias in mennith viginti civitates. et usque ad abel que est vineis consita plaga magna nimis. humiliatique sunt filii ammon a filiis israhel. Revertenti autem iepthe in maspha domum suam. occurrit unigenita filia cum tympanis et choris. non enim habebat alios liberos. Qua visa: scidit vestimenta sua: et ait. Heu filia mi: decepisti me et decepta es. Aperui enim os meum ad dominum et aliud facere non potero. Cui illa respondit. Pater mi si aperuisti os tuum ad dominum fac michi quodcumque pollicitus es: concessa tibi ultione. atque victoria de hostibus tuis. Dixitque ad patrem. Hoc solum michi presta quod deprecor. Dimitte me ut duobus mensibus circumeam montes. et plangam virginitatem meam cum sodalibus meis. Cui ille respondit. Vade. Et dimisit eam duobus mensibus. Cumque abisset cum sociis ac sodalibus suis: flebat virginitatem suam in montibus. Expletisque duobus mensibus reversa est ad patrem suum et fecit ei sicut voverat que ignorabat virum. Exinde mos increbruit in israhel et consuetudo servata est ut post anni circulum conveniant filie israhel et plangant filiam iepthe galaaditè quatuor diebus.

XII

Ecce enim in ephraim orta seditio est. Nam transeuntes contra aquilonem dixerunt ad iepthe: Quare vadens ad pugnam contra filios ammon vocare nos noluisti ut pergeremus tecum? Igitur incendemus domum tuam. Quibus ille respondit. Disceptatio erat michi et populo meo contra filios ammon vehemens. vocavique vos ut michi prebeteris auxilium: et facere noluistis. Quod cernens posui in manibus meis animam meam. transivique ad filios ammon. et tradidit eos dominus in manus meas. Quid commerui ut adversum me consurgatis in prelium? Vocatis itaque ad se cunctis viris galaad pugnabat contra ephraim. Percusseruntque viri galaad ephraim. quia dixerat fugitivus est galaad de ephraim. et habitat in medio ephraim et manasse. Occupaveruntque galaadite vada iordanis. per que ephraim reversurus erat. Cumque venisset ad ea de ephraim numero fugiens atque dixisset. obsecro ut me transire permittatis: dicebant ei galaadite. Numquid ephrateus es? Quo dicente non sum: interrogabant eum. Dic ergo sebboleth: quod interpretatur spica. Qui respondebat thebboleth: eadem littera spicam exprimere non valens. Statimque apprehensum iugulabant in ipso iordanis transitu. et ceciderunt in illo die de ephraim quadraginta duo milia. Iudicavitque iepthe galaadites israhel sex annis. et mortuus est. ac sepultus in civitate sua galaad. Post hunc iudicavit israhelem abessam de bethleem qui habuit triginta filios et totidem filias. Quas emittens foras maritis dedit. et eiusdem numeri filiis suis accepit uxores. introducens in domum suam. Qui septem annis iudicavit israhel et mortuus est et sepultus in bethleem. Cui successit ahialon zabulonites. et iudicavit israhelem decem annis. mortuusque est. ac sepultus in zabulon. Post hunc iudicavit israhelem abdon filius ellel pharatonites qui habuit quadraginta filios. et triginta ex eis nepotes ascendentes super septuaginta pullos asinarum. Et iudicavit israhel octo annis mortuusque est. ac sepultus in pharathon terra ephraim. in monte amalech.

XIII

Rursumque filii israhel fecerunt malum in conspectu domini. qui tradidit eos in manus philistinorum quadraginta annis. Erat autem vir quidam de saraa et de stirpe dan nomine manue: habens uxorem sterilem. Cui apparuit angelus domini et dixit

ad eam. Sterilis es et absque liberis. sed concipies et paries filium. Caue ergo ne uinum bibas
ac siceram. nec inmundum quicquam comedas. quia concipies et paries filium cuius non tanget caput
nouacula. Erit enim nazareus dei ab infantia sua et ex matris utero. et ipse incipiet libe-
rare israhel de manu phylistinorum. Que cum uenisset ad maritum suum: dixit ei. Vir dei ue-
nit ad me habens uultum angelicum terribilis nimis. Quem cum interrogassem quis esset et unde ue-
nisset et quo nomine uocaretur noluit michi dicere. sed hoc respondit. Ecce concipies et pari-
es filium. caue ne uinum bibas nec siceram. et ne aliquo uescaris inmundo. erit enim puer
nazareus dei ab infantia sua et ex utero matris usque ad diem mortis sue. Orauit
itaque manue dominum et ait. Obsecro domine ut uir dei quem misisti ueniat iterum et doceat
nos quid facere debeamus de puero qui nasciturus est. Exaudiuitque dominus precantem
manue. et apparuit rursus angelus domini uxori eius sedenti in agro. Manue autem
maritus eius non erat cum ea. Que cum uidisset angelum. festinauit et cucurrit ad uirum
suum: nuntiauitque ei dicens. Ecce apparuit michi uir quem ante uideram. Qui surrexit
et secutus est uxorem suam. ueniensque ad uirum dixit ei. Tu es qui locutus es muli-
eri? Et ille respondit. Ego sum. Cui manue. Quando inquit sermo tuus fuerit expletus.
quid uis ut faciat puer. aut a quo se obseruare debebit? Dixitque angelus domini ad ma-
nue. Ab omnibus que locutus sum uxori tue abstineat se. et quicquid ex uinea nasci-
tur non comedat. uinum et siceram non bibat. nullo uescatur inmundo. et quod ei precepi im-
pleat atque custodiat. Dixitque manue ad angelum domini. Obsecro te ut acquiescas pre-
cibus meis. et faciamus tibi hedum de capris. Cui respondit angelus. Si me cogis: non come-
dam panes tuos. Si autem uis holocaustum facere: offer illud domino. Et nesciebat manue quod
angelus dei esset. Dixitque ad eum. Quod est tibi nomen. ut si sermo tuus fuerit expletus hono-
remus te? Cui ille respondit. Cur queris nomen meum quod est mirabile? Tulit itaque
manue hedum de capris. et libamenta. et posuit super petram. offerens domino qui facit
mirabilia. Ipse autem et uxor eius intuebantur. Cumque ascenderet flamma altaris in celum.
angelus domini in flamma pariter ascendit. Quod cum uidissent manue et uxor eius proni ceci-
derunt in terram: et ultra non apparuit eis angelus domini. Statimque intellexit manue an-
gelum esse domini. et dixit ad uxorem suam. Morte moriemur: quia uidimus deum. Cui respondit
mulier. Si dominus nos uellet occidere. de manibus nostris holocaustum et libamenta non suscepisset.
sed nec ostendisset nobis hec omnia. neque ea que uentura sunt predixisset. Peperit itaque filium
et uocauit nomen eius samson. Creuitque puer et benedixit ei dominus. cepitque spiritus dei esse cum eo
in castris dan. inter saraa et esthaol. Descendit ergo samson in thamnatha. et uidens ibi
mulierem de filiabus phylistiim ascendit et nuntiauit patri suo et matri dicens. Vi-
di mulierem in thamnatha de filiabus phylistinorum quam queso ut michi accipiatis uxo-
rem. Cui dixerunt pater et mater sua. Numquid non est mulier in filiabus fratrum tuorum et
in omni populo tuo quia uis accipere uxorem de filiabus phylistiim qui incircumcisi sunt? Di-
xitque samson ad patrem suum. Hanc michi accipe: quia placuit oculis meis. Parentes autem
eius nesciebant quod res a domino fieret et quereret occasionem contra phylistiim.

XIIII

Eo enim
tempore phylistiim dominabantur israheli. Descendit itaque samson cum patre suo et matre in tham-
natha. Cumque uenissent ad uineas oppidi. apparuit catulus leonis seuus. rugiens: et occur-
rit ei. Irruit autem spiritus domini in samson. et dilacerauit leonem quasi hedum in frusta discerpens.
nichil omnino in manu habens. et hoc patri et matri noluit indicare. Descenditque et locutus
est mulieri que placuerat oculis eius. Et post aliquot dies reuertens ut acciperet eam. decli-
nauit ut uideret cadauer leonis. et ecce examen apium in ore leonis erat. ac fauus mellis.
Quem cum sumpsisset in manibus: comedebat in uia. ueniensque ad patrem suum et matrem: dedit
eis partem. Qui et ipsi comederunt. nec tamen eis uoluit indicare quod mel de corpore leonis assumpse-
rat. Descendit itaque pater eius ad mulierem. et fecit filio suo samson conuiuium. sic enim iu-
uenes facere consueuerant. Cum ergo ciues loci illius uidissent eum: dederunt ei sodales triginta qui
essent cum eo. Quibus locutus est samson. Proponam uobis problema. Quod si solueritis michi infra

septem dies convivii: dabo vobis triginta sindones et totidem tunicas. Si autem non potueritis
solvere: vos dabitis mihi triginta sindones et eiusdem numeri tunicas. Qui responderunt ei. Propone
problema ut audiamus. Dixitque eis. De comedente exivit cibus. et de forti egressa est dulcedo.
Nec potuerunt per tres dies propositionem solvere. Cumque adesset dies septimus: dixerunt
ad uxorem samson. Blandire viro tuo et suade ei ut indicet tibi quid significet problema.
Quod si facere nolueris: incendemus te et domum patris tui. An idcirco nos vocastis ad nuptias
ut spoliaretis? Que fundebat apud samson lacrimas et querebatur dicens. Odisti me et non diligis.
idcirco problema quod proposuisti filiis populi mei non vis mihi exponere. At ille respondit. Patri meo
et matri nolui dicere. et tibi dicere potero? Septem igitur diebus convivii flebat apud eum. tan
demque die septimo cum ei molesta esset exposuit. Que statim indicavit civibus suis. Et illi
dixerunt samson die septimo ante solis occubitum. Quid melle dulcius et quid leone fortius?
Qui ait ad eos. Si non arassetis in vitula mea. non invenissetis propositionem meam. Irruit itaque
in eum spiritus domini descenditque aschalonem. et percussit ibi triginta viros. quorum ablatas vestes
dedit hiis qui problema solverant. Iratusque nimis ascendit in domum patris sui. Uxor autem eius
accepit maritum unum de amicis eius et pronubis.

XV

Post aliquantum autem temporis cum dies triti
cee messis intraret [l. instaret]. venit samson invisere volens uxorem suam. et attulit ei hedum de
capris. Cumque cubiculum eius solito voluisset intrare: prohibuit eum pater illius dicens. Puta
vi quod odisses eam. et ideo tradidi illam amico tuo. Sed habet sororem que iunior et pulchrior
illa est: sit tibi pro illa uxor. Cui respondit samson. Ab hac die non erit culpa in me contra
phylisteos: faciam enim vobis mala. Perrexitque et cepit trecentas vulpes. caudasque earum iun
xit ad caudas. et faces ligavit in medio. Quas igne succendens dimisit ut huc illucque
discurrerent. Que statim perrexerunt in segetes phylistinorum. Quibus succensis et comportate
iam fruges et adhuc stantes in stipula concremate sunt. intantum ut vineas quoque et oliveta flam
ma consumeret. Dixeruntque phylistiym. Quis fecit hanc rem? Quibus dictum est. Samson
gener thamnathei. quia tulit uxorem eius et alteri tradidit. hec operatus est. Ascenderuntque phy
listiym. et combusserunt tam mulierem quam patrem eius. Quibus ait samson. Licet hec feceri
tis. tamen adhuc ex vobis expetam ultionem et tunc quiescam. Percussitque eos ingenti plaga
ita ut stupentes suram femori imponerent. Et descendens habitavit in spelunca petre
etham. Igitur ascendentes phylistiym in terram iuda castra metati sunt. et in loco qui postea
vocatus est lechi. id est maxilla eorum fusus est exercitus. Dixeruntque ad eos viri de tribu
iuda. Cur ascendistis adversum nos? Qui responderunt. Ut ligemus samson venimus. et redda
mus ei que in nos operatus est. Descenderunt ergo tria milia virorum de iuda. ad specum silicis
etham: dixeruntque ad samson. Nescis quod phylistiym imperent nobis? Quare hoc facere vo
luisti? Quibus ille ait. Sicut fecerunt mihi: feci eis. Ligare inquiunt te venimus. et tradere in
manus phylistinorum. Et ait samson. Iurate et spondete mihi quod non me occidatis. Dixerunt.
Non te occidemus: sed vinctum tradimus. Ligaveruntque eum duobus novis funibus et tu
lerunt de petra etham. Qui cum venissent ad locum maxille. et phylistiym occurrissent
ei. irruit spiritus domini in samson. et sicut solent ad odorem ignis ligna consumi: ita et vincula
quibus ligatus erat dissipata sunt et soluta. Inventamque maxillam. id est mandibulam asi
ni. que iacebat arripiens. interfecit in ea mille viros: et ait. In maxilla asini in mandibu
la pulli asinarum delevi eos. et percussi mille viros. Cumque hec canens verba complesset:
proiecit mandibulam de manu. et vocavit nomen loci illius ramath lechi. quod interpretatur ele
vatio maxille. Sitiensque valde: clamavit ad dominum et ait. Tu dedisti in manu servi tui
salutem hanc maximam atque victoriam. et en siti morior: incidamque in manus incircumcisorum.
Aperuit itaque dominus molarem dentem in maxilla asini. et egresse sunt ex eo aque: Quibus haustis re
focillavit spiritum. et vires recepit. Idcirco appellatum est nomen loci illius. Fons invocantis
de maxilla: usque in presentem diem. Iudicavitque israel in diebus phylistiym: viginti an
nis.

XVI

Abiit quoque in gazam. et vidit ibi meretricem mulierem: ingressusque est ad eam.
Quod cum audissent principes phylistinorum. et percrebruisset apud eos intrasse urbem sam

son. circumdederunt eum positis in porta civitatis custodibus et ibi tota nocte cum silentio
prestolantes ut facto mane exeuntem occiderent. Dormivit autem samson usque ad noctis medi
um et inde consurgens apprehendit ambas porte fores cum postibus suis et sera. impositasque
humeris portavit ad verticem montis qui respicit hebron. Post hec amavit mulierem que
habitabat in valle sorech et vocabatur dalila. Veneruntque ad eam principes philistinorum
atque dixerunt. Decipe eum et disce ab illo in quo tantam habeat fortitudinem et quomodo eum supe
rare valeamus et vinctum affligere. Quod si feceris dabimus tibi singuli mille centum argenteos.
Locuta est ergo dalila ad samson. Dic michi obsecro in quo sit tua maxima fortitudo. et
quid sit quo ligatus erumpere nequeas. Cui respondit samson. Si septem nerviceis
funibus necdum siccis et adhuc humentibus ligatus fuero. infirmus ero ut ceteri homines.
Attuleruntque ad eam satrape philistinorum septem funes ut dixerat. quibus vinxit eum la
tentibus apud se insidiis et in cubiculo finem rei expectantibus. Clamavitque ad eum.
Philistiim super te samson. Qui rupit vincula quomodo si rumpat quis filum stuppe tortum de puta
mine cum odorem ignis acceperit et non est cognitum quo esset fortitudo eius. Dixitque ad eum
dalila. Ecce illusisti michi et falsum locutus es. saltem nunc indica quo ligari debeas. Cui ille
respondit. Si ligatus fuero novis funibus qui numquam fuerunt in opere. infirmus ero et aliorum ho
minum similis. Quibus rursum dalila vinxit eum et clamavit. Philistiim super te
samson in cubiculo insidiis preparatis. Qui ita rupit vincula quasi fila telarum araneas.
Dixitque dalila rursum ad eum. Usquequo decipis me et falsum loqueris. Ostende quo vin
ciri debeas. Si inquit septem crines capitis mei cum licio plexueris et clavum hys circumliga
tum terre fixeris. infirmus ero. Quod cum fecisset dalila dixit ad eum. Philistiim su
per te samson. Qui consurgens de somno extraxit clavum cum crinibus et licio. Dixitque ad eum
dalila. Quomodo tu dicis quod ames me cum animus tuus non sit mecum. Per tres vices mentitus es
michi et noluisti dicere in quo sit tua maxima fortitudo. Cumque molesta ei esset et per sin
gulos dies iugiter adhereret. spacium ad quietem non tribuens defecit anima eius et ad mor
tem usque lassata est. Tunc aperiens rei veritatem dixit ad eam. Ferrum numquam ascendit
super caput meum. quia nazareus id est consecratus deo sum de utero matris mee. Si rasum
fuerit caput meum recedet a me fortitudo mea et deficiam. eroque ut ceteri homines. Vi
densque illa quod confessus ei esset omnem animum suum. misit ad principes philistinorum atque man
davit. Ascendite adhuc semel: quia nunc michi aperuit cor suum. Qui ascenderunt. assumpta pe
cunia quam promiserant. At illa dormire eum fecit super genua sua et in sinu suo re
clinare caput. Vocavitque tonsorem et rasit septem crines eius et cepit abicere eum et a
se repellere. Statim enim ab eo fortitudo recessit. Dixitque. Philistiim super te samson.
Qui de somno consurgens dixit in animo suo. Egrediar sicut ante feci et me excuti
am: nesciens quod dominus recessisset ab eo. Quem cum apprehendissent philistiim. statim
eruerunt oculos eius et duxerunt gazam vinctum cathenis. et clausum in carcere mo
lere fecerunt. Iamque capilli eius renasci ceperant et principes philistinorum convenerunt in
unum ut immolarent hostias magnificas dagon deo suo et epularentur dicentes. Tradi
dit deus noster inimicum nostrum samson in manus nostras. Quod etiam populus videns laudabat deum
suum eademque dicebat. Tradidit deus noster in manus nostras adversarium qui delevit terram
nostram et occidit plurimos. Letantesque per convivia sumptis iam epulis preceperunt ut adduce
retur samson. et ante eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante eos. Feceruntque
stare eum inter duas columpnas. Qui dixit puero regenti gressus suos. Dimit
te me ut tangam columpnas quibus omnis imminet domus. ut reclinem super eas et paulu
lum requiescam. Domus autem plena erat virorum ac mulierum et erant ibi omnes principes
philistinorum. ac de tecto et solario circiter tria milia utriusque sexus spectabant ludentem
samson. At ille invocato domino ait. Domine deus memento mei et redde michi nunc pristinam for
titudinem deus meus ut ulciscar me de inimicis meis. et pro amissione duorum lu
minum unam ultionem recipiam. Et apprehendens ambas columpnas quibus innitebatur

domus. alteramque earum dextera. et alteram leva tenens ait. Moriatur anima mea cum phi-
listiim. Concussisque fortiter columpnis. cecidit domus super omnes principes et ceteram multitudi-
nem que ibi erat. multoque plures interfecit moriens quam ante vivus occiderat. Descendentes
autem fratres eius et universa cognatio. tulerunt corpus eius et sepelierunt inter saraa et esthaol.
in sepulchro patris sui manue. Iudicavitque israel viginti annis.

XVII

Fuit eo tempore vir
de monte effraim nomine michas qui dixit matri sue. Mille centum argenteos
quos separaveras tibi. et super quibus me audiente iuraveras: ecce ego habeo et apud me sunt. Cui illa
respondit. Benedictus filius meus domino. Reddidit ergo eos matri sue que dixerat ei. Conse-
cravi et vovi argentum hoc domino. ut de manu mea suscipiat filius meus et faciat sculpti-
le atque conflatile. et nunc trado illud tibi. Reddidit igitur matri sue. Que tulit ducentos argenteos.
et dedit eos argentario ut faceret ex eis sculptile atque conflatile: quod fuit in domo mi-
che. Qui ediculum quoque in ea deo separavit. et fecit ephod et teraphim id est vestem sacerdotalem et
ydola. Implevitque unius filiorum suorum manum. et factus est ei sacerdos. In diebus illis non erat
rex in israel. sed unusquisque quod sibi rectum videbatur hoc faciebat. Fuit quoque alter adolescens
de bethleem iuda et cognatione eius. eratque ipse levites et habitabat ibi. Egressusque de civita-
te bethleem. peregrinari voluit ubicumque sibi commodum repperisset. Cumque venisset in
montem ephraim iter faciens. et declinasset parumper in domum miche. interrogatus est ab
eo. unde venis? Qui respondit. Levita sum de bethleem iuda. et vado ut habitem ubi potue-
ro et utile mihi perspexero. Mane inquit apud me. et esto mihi parens et sacerdos. daboque tibi per annos
singulos decem argenteos. ac vestem duplicem. et que ad victum necessaria sunt. Adquie-
vit et mansit apud hominem. fuitque illi quasi unus de filiis. Implevitque micha manum eius. et habuit
apud se puerum sacerdotem. nunc scio dicens quod bene mihi faciat deus. habenti levitici generis sacer-
dotem.

XVIII

In diebus illis non erat rex in israel. et tribus dan querebat possessionem sibi ut
habitaret in ea. usque ad illum enim diem inter ceteras tribus sortem non acceperat. Miserunt
ergo filii dan stirpis et familie sue quinque viros fortissimos de saraa et esthaol. ut explorarent
terram. et diligenter inspicerent: dixeruntque eis. Ite et considerate terram. Qui cum pergentes ve-
nissent in montem effraim et intrassent in domum miche. requieverunt ibi. Et agno-
scentes vocem adolescentis levite. utentesque illius diversorio: dixerunt ad eum. Quis te huc
adduxit? quid hic agis? Quam ob causam huc venire voluisti? Qui respondit eis. Hec et hec presti-
tit mihi michas. et me mercede conduxit ut sim ei sacerdos. Rogaveruntque eum ut con-
suleret dominum. et scire possent an prospero itinere pergerent. et res haberet effectum. Qui re-
spondit eis. Ite cum pace. dominus respicit viam vestram. et iter quo pergitis. Euntes itaque quinque
viri venerunt lachis. videruntque populum habitantem in ea absque ullo timore. iuxta consuetudi-
nem sydoniorum securum et quietum. nullo eis penitus resistente. magnarumque opum. et procul
a sydone. atque a cunctis hominibus separatum. Reversique ad fratres suos in saraa et esthaol.
et quid egissent sciscitantibus responderunt. Surgite et ascendamus ad eos. Vidimus enim terram
valde opulentam et uberem. Nolite negligere. nolite cessare. eamus et possideamus eam.
Nullus erit labor. ad securos intrabimus in regionem latissimam. tradetque nobis dominus locum
in quo nullius rei est penuria eorum que gignuntur in terra. Profecti igitur sunt de cognatione
dan. id est de saraa et esthaol sexcenti viri. accincti armis bellicis. Ascendentesque man-
serunt in cariathiarim iude. qui locus ex eo tempore castrorum dan nomen accepit. et est post
tergum cariathiarim. Inde transierunt in montem effraim. Cumque venissent ad domum
miche. dixerunt quinque viri qui prius missi fuerant ad considerandam terram lachis ceteris
fratribus suis. Nostis quod in domibus istis sit ephod et teraphim et sculptile atque conflatile:
videte quid vobis placeat. Et cum paululum declinassent. ingressi sunt in domum adolescen-
tis levite qui erat in domo miche. salutaveruntque eum verbis pacificis. Sexcenti autem viri
ita ut erant armati stabant ante ostium. At illi qui ingressi fuerant domum iuvenis. sculp-
tile et ephod et teraphim. atque conflatile tollere nitebantur. et sacerdos stabat ante ostium.
sexcentis viris fortissimis haud procul expectantibus. Tulerunt igitur qui intraverant sculptile

et ephod et idola atque conflatile. Quibus dixit sacerdos. Quid facitis? Cui responderunt. Tace et
pone digitum super os tuum: venique nobiscum ut habeamus te patrem et sacerdotem. Quid tibi
melius est ut sis sacerdos in domo unius viri. an in una tribu et familia in israel? Quod cum au
disset acquievit sermonibus eorum et tulit ephod et idola ac sculptile et cum eis profectus est.
Qui cum pergerent et ante se ire fecissent parvulos et iumenta et omne quod erat preciosum. iamque a
domo miche essent procul: viri qui habitabant in edibus miche conclamantes secuti sunt et post tergum
clamare ceperunt. Qui cum respexissent. dixerunt ad micham. Quid tibi vis? Cur clamas?
Qui respondit. Deos meos quos mihi feci tulistis et sacerdotem et omnia que habeo et di
citis quid tibi est? Dixeruntque filii dan. Cave ne ultra loquaris ad nos: et veniant ad te viri animo
concitati: et ipse cum omni domo tua pereas. Et sic cepto itinere perrexerunt. Videns autem
michas quod fortiores se essent: reversus est in domum suam. Sexcenti autem viri tulerunt sacer
dotem et que supra diximus veneruntque in lachis ad populum quiescentem atque securum et
percusserunt eos in ore gladii. urbemque incendio tradiderunt. nullo penitus ferente pre
sidium. eo quod procul habitarent a sydone: et cum nullo hominum haberent quicquam societatis
ac negocii. Erat autem civitas sita in regione roob. Quam rursum extruentes habita
verunt in ea. vocato nomine civitatis dan. iuxta vocabulum patris sui. quem genue
rat israel. Posueruntque sculptile ibi et ionatham filium gersan filii moysi. ac filios
eius sacerdotes in tribu dan. usque ad diem captivitatis sue. Mansitque apud eos idolum
miche. omni tempore quo fuit domus dei in sylo. In diebus illis non erat rex in israel.

[Margin: quod prius lachis dicebatur]

C XIX

Fuit quidam vir levites habitans in latere montis ephraim. qui accepit uxorem de beth
leem iuda. Que reliquit eum et reversa est in domum patris sui in bethleem. mansitque apud
eum quatuor mensibus. Secutusque est eam vir suus volens ei reconciliari atque blandiri
et secum reducere: habens in comitatu puerum et duos asinos. Que suscepit eum et intro
duxit in domum patris sui. Quod cum audisset socer eius eumque vidisset: occurrit ei letus
et amplexatus est hominem. Mansitque gener in domo soceri tribus diebus comedens cum
eo et bibens familiariter. Die autem quarto de nocte consurgens proficisci voluit: quem tenuit
socer et ait ad eum. Gusta prius pauxillum panis et conforta stomachum et sic proficisceris.
Sederuntque simul et comederunt ac biberunt. Dixitque pater puelle ad generum suum.
Queso te ut hodie hic maneas. pariterque letemur. At ille consurgens cepit velle
proficisci. et nichilominus obnixe eum socer tenuit. et apud se fecit manere. Mane fa
cto: parabat levites iter. Cui rursus socer. Oro te inquit ut paululum cibi capias. et
assumptis viribus donec increscat dies postea proficiscaris. Comederunt ergo simul. Sur
rexitque adolescens ut pergeret cum uxore sua et puero. Cui rursum locutus est socer.
Considera quod dies ad occasum declivior sit et propinquet ad vesperum. Mane apud me etiam
hodie et duc letum diem et cras proficisceris ut vadas in domum tuam. Noluit gener acqui
escere sermonibus eius. sed statim surrexit et venit contra iebus que altero nomine voca
tur ierusalem. ducens secum duos asinos onustos et concubinam. Iamque erant
iuxta iebus. et dies mutabatur in noctem. Dixit puer ad dominum suum. Veni obsecro
declinemus ad urbem iebuseorum: et maneamus in ea. Cui respondit dominus. Non
ingrediar oppidum gentis aliene que non est de filiis israel: sed transibo usque gabaa.
Et cum illuc pervenero: manebimus in ea. aut certe in urbe rama. Transierunt ergo ie
bus. et ceptum carpebant iter. Occubuitque eis sol iuxta gabaa que est in tribu benia
min: diverteruntque ad eam ut manerent ibi. Quo cum intrassent sedebant in platea
civitatis: et nullus eos recipere volebat hospicio. Et ecce apparuit homo senex.
revertens de agro et de opere suo vespere. qui et ipse erat de monte ephraim. et peregrinus habitabat
in gabaa. Homines autem regionis illius erant filii iemini. Elevatisque oculis vidit senex
sedentem hominem cum sarcinulis suis in platea civitatis: et dixit ad eum. Unde venis et quo va
dis? Qui respondit ei. Profecti sumus de bethleem iuda et pergimus ad locum nostrum qui est in la
tere montis ephraim. unde ieramus bethleem. et nunc vadimus ad domum dei. nullusque

sub tectum suum uult recipere. habentes paleas et fenum in asinorum pabulum et panem ac uinum in me
os et ancille tue usus et pueri qui mecum est. nulla re indigemus nisi hospicio. Cui respon
dit senex. Pax tecum sit. ego prebebo omnia que necessaria sunt. tantum queso ne in platea ma
neas. Introduxitque eum in domum suam et pabulum asinis prebuit. Ac postquam lauerunt
pedes suos. recepit eos in conuiuium. Illis epulantibus et post laborem itineris cibo ac potu cor
pora reficientibus. uenerunt uiri ciuitatis illius. filii belial. id est absque iugo. et circumdantes do
mum senis. fores pulsare ceperunt. clamantes ad dominum domus atque dicentes. Educ uirum qui
ingressus est domum tuam ut abutamur eo. Egressusque est senex ad eos et ait. Nolite fratres
nolite facere malum hoc. quia ingressus est homo hospicium meum. et cessate ab hac stulticia
mea. Habeo filiam uirginem et hic homo habet concubinam. educam eas ad uos ut humilie
tis eas. et uestram libidinem compleatis. tantum obsecro ne scelus hoc contra naturam operemini in uirum.
Nolebant acquiescere sermonibus illius. Quod cernens homo eduxit ad eos concubinam suam.
et eis tradidit illudendam. Qui cum tota nocte abusi fuissent ea dimiserunt eam mane. At muli
er recedentibus tenebris uenit ad ostium domus ubi manebat dominus suus. et ibi corruit. Ma
ne facto surrexit homo et aperuit ostium. ut ceptam expleret uiam. et ecce concubina eius
iacebat ante ostium. sparsis in limine manibus. Cui ille putans eam quiescere loquebatur.
Surge et ambulemus. Qua nichil respondente. intelligens quod mortua erat. tulit eam.
Et imponens asino. reuersus est in domum suam. Quam cum esset ingressus. arripuit gladium et
cadauer uxoris cum ossibus suis in duodecim partes ac frusta concidens misit in omnes
terminos israel. Quod cum uidissent singuli conclamabant. Numquam res talis facta est in israel.
ex eo die quo ascenderunt patres nostri de egypto. usque in presens tempus. Ferte sententiam.
et in commune decernite quid facto opus sit.

XX

Egressi sunt itaque omnes filii israel. et
pariter congregati quasi uir unus de dan usque bersabee. et terra galaad ad dominum in mas
fa. omnesque anguli populorum. et cuncte tribus israel in ecclesiam populi dei conuenerunt quadringen
ta milia peditum pugnatorum. Nec latuit filios beniamin quod ascendissent filii israel
in masfa. Interrogatusque leuita maritus mulieris interfecte quomodo tantum scelus perpetratum esset.
respondit. Veni in gabaa beniamin cum uxore mea. illucque diuerti. Et ecce homines ciuita
tis illius circumdederunt nocte domum in qua manebam uolentes me occidere. Et uxorem meam
incredibili libidinis furore uexantes. denique mortua est. Quam arreptam in frusta
concidi. misique partes in omnes terminos possessionis uestre. quia numquam tantum nefas et tam
grande piaculum factum est in israel. Adestis omnes filii israel. decernite quid facere debeatis. Statimque
omnis populus. stans quasi unius hominis sermone respondit. Non recedemus in tabernacula
nostra. nec suam quisque intrabit domum. sed hoc contra gabaa in commune faciemus. Decem uiri
eligantur centum ex omnibus tribubus israel. et centum de mille. et mille de decem milibus. ut
comportent exercitui cibaria. et possimus contra gabaa beniamin pugnantes reddere
pro scelere quod meretur. Conueneruntque uniuersus israel ad ciuitatem quasi unus homo. eadem mente
unoque consilio. et miserunt nuncios ad omnem tribum beniamin qui dicerent. Cur tantum
nefas in uobis repertum est. Tradite homines de gabaa qui hoc flagitium perpetrarunt.
ut moriantur et auferatur malum de israel. Qui noluerunt fratrum suorum filiorum israel audi
re mandatum. sed ex cunctis urbibus que sue sortis erant. conuenerunt in gabaa ut illis
ferrent auxilium et contra uniuersum populum israel dimicarent. Inuentique sunt uigin
ti quinque milia de beniamin educentium gladium. preter habitatores gabaa qui septin
genti erant uiri fortissimi. ita sinistra ut dextra proeliantes. et sic fundis ad certum
iacientes lapides ut capillum quoque possent percutere. et nequaquam in partem alteram ictus
lapidis deferretur. Virorum quoque israel absque filiis beniamin. inuenta sunt quadringen
ta milia educentium gladium. et paratorum ad pugnam. Qui surgentes uenerunt in domum
dei hoc est in silo. consulueruntque dominum atque dixerunt. Quis erit in exercitu nostro princeps cer
taminis contra filios beniamin. Quibus respondit dominus. Iudas sit dux uester. Statimque
filii israel surgentes mane. castra metati sunt contra gabaa. Et inde procedentes ad

ad pugnam contra beniamin: urbem oppugnare ceperunt. Egressique filii beniamin
de gabaa. occiderunt de filiis israel die illo uiginti duo milia uirorum. Rursum filii israel et
fortitudine confidentes et numero. in eodem loco in quo prius certauerant aciem direxe
runt. ita tamen ut prius ascenderent et flerent coram domino usque ad noctem. consulerentque dominum
et dicerent. Debemus ultra procedere ad dimicandum contra filios beniamin fratres nostros an non?
Quibus ille respondit. Ascendite ad eum. et inite certamen. Cumque filii israel altero die
contra beniamin ad prelium processissent. eruperunt filii beniamin de portis gabaa. et
occurrentes eis tanta in eos cede bacchati sunt. ut decem et octo milia uirorum educentium gla
dium prosternerent. Quam ob rem omnes filii israel uenerunt in domum domini. et sedentes fle
bant coram domino. ieiunaueruntque die illo usque ad uesperam. et obtulerunt ei holocausta et paci
ficas uictimas. et super statu suo interrogauerunt. Eo tempore erat ibi archa federis domini et
finees filius eleazar filii aaron prepositus domus. Consuluerunt igitur dominum. atque dixerunt. Exire
debemus ad pugnam contra filios beniamin fratres nostros an quiescere? Quibus ait dominus.
Ascendite: cras enim tradam eos in manus uestras. Posueruntque filii israel insidias per circui
tum urbis gabaa. et tertia uice sicut semel et bis contra beniamin exercitum produxerunt.
Sed et filii beniamin audacter de ciuitate erumpunt. et fugientes aduersarios longius ab urbe
persecuti sunt: ita ut uulnerarent ex eis sicut primo et secundo die. et cederent per duas semitas uerga
tentes. quarum una ferebat in bethel. altera in gabaa. atque prosternerent triginta circiter ui
ros. Putauerunt enim eos solito more cedere. Qui fugam arte simulantes inierunt consili
um ut abstraherent eos de ciuitate. et quasi fugientes ad supradictas semitas perducerent. Omnes
itaque filii israel surgentes de sedibus suis. tetenderunt aciem in locum qui uocatur baal tha
mar. insidie quoque que circa urbem erant paulatim se aperire ceperunt. et ab occidentali ur
bis parte procedere. Sed et alia decem milia uirorum de uniuerso israel: habitatores urbis ad certa
mina prouocabant. Ingrauatumque est bellum contra filios beniamin. et non intellexerunt
quod ex omni parte illis instaret interitus. Percussitque eos dominus in conspectu filiorum israel. et interfe
cerunt ex eis die illo uiginti quinque milia. et centum uiros. bellatores omnes et educentes
gladium. Filii autem beniamin cum se inferiores esse uidissent: ceperunt fugere. Quod cernentes
filii israel: dederunt eis ad fugiendum locum. ut ad preparatas deuenirent insidias quas iuxta
urbem posuerant. Qui cum repente de latibulis surrexissent. et beniamin terga cedentibus
darent. ingressi sunt ciuitatem et percusserunt eam in ore gladii. Signum autem dederant filii
israel hiis quos in insidiis collocauerant. ut postquam urbem cepissent. ignem accenderent.
ut ascendente fumo in altum. captam urbem demonstrarent. Quod cum cernerent filii
israel in ipso certamine positi. putauerunt enim filii beniamin eos fugere et instantius seque
bantur cesis de exercitu eorum triginta uiris. et uiderent quasi columpnam fumi de ciuitate con
scendere. beniamin quoque retro aspiciens captam cerneret ciuitatem. et flammas in subli
me ferri. qui prius simulauerant fugam uersa uice fortius resistebant. Quod cum uidissent
filii beniamin in fugam uersi sunt. et ad uiam deserti ire ceperunt: illuc quoque eos aduersa
riis persequentibus. Sed et hii qui urbem succenderant: occurrerunt eis. Atque ita factum est
ut ex utraque parte ab hostibus cederentur. nec erat ulla morientium requies. Ceciderunt atque
prostrati sunt ad orientalem plagam urbis gabaa. Fuerunt autem qui in eo loco interfecti
sunt decem et octo milia uirorum omnes robustissimi bellatores. Quod cum uidissent qui
remanserant de beniamin. fugerunt in solitudinem. et pergebant ad petram cuius uo
cabulum est remmon. In illa quoque fuga palantes et in diuersa tendentes: occiderunt quinque
milia uirorum. Et cum ultra tenderent. persecuti sunt eos et interfecerunt etiam alia duo
milia. Et sic factum est ut omnes qui ceciderant de beniamin. in diuersis locis essent. ui
ginti quinque milia. pugnatores ad bella promptissimi. Remanserunt itaque de omni
numero beniamin qui euadere potuerunt et fugere in solitudinem. sexcenti uiri. se
deruntque in petra remmon mensibus quatuor. Regressi autem filii israel omnes reliquias ciuita
tis a uiris usque ad iumenta gladio percusserunt. cunctasque urbes et uiculos ben

nium uorax flamma consumpsit.

XXI

Iuraverunt quoque filii israel in maspha et dixerunt. Nullus nostrum dabit filiis beniamin de filiabus suis uxorem. Veneruntque omnes ad domum dei in sylo. et in conspectu eius sedentes usque ad vesperam levaverunt vocem. et magno ululatu ceperunt flere dicentes. Quare domine deus israel factum est hoc malum in populo tuo. ut hodie una tribus auferretur ex nobis? Altera autem die diluculo consurgentes. extruxerunt altare obtuleruntque ibi holocausta et pacificas victimas et dixerunt. Quis non ascendit in exercitu domini de universis tribubus israel? Grandi enim se iuramento constrinxerant. cum essent in maspha. interfici eos qui defuissent. Ductique penitentia filii israel super fratre suo beniamin ceperunt dicere. Ablata est una tribus de israel. unde uxores accipient? Omnes enim in commune iuravimus. non daturos nos his filias nostras. Iccirco dixerunt. Quis est de universis tribubus israel qui non ascendit ad dominum in maspha? Et ecce inventi sunt habitatores iabis galaad in illo exercitu non fuisse. Eo quoque tempore cum essent in sylo nullus ex eis ibi repertus est. Miserunt itaque decem milia viros robustissimos. et preceperunt eis. Ite et percutite habitatores iabis galaad in ore gladii tam uxores quam parvulos eorum. Et hoc erit quod observare debetis. Omne generis masculini et mulieres que cognoverunt viros interficite. virgines autem reservate. Inventeque sunt de iabis galaad quadringente virgines que nescierunt viri thorum. et adduxerunt eas in castra in sylo in terram chanaan. Miseruntque nuntios ad filios beniamin qui erant in petra remon. et preceperunt eis ut eos in pace susciperent. Veneruntque filii beniamin in illo tempore. et date sunt eis uxores de filiabus iabis galaad. Alias autem non repperunt quas simili modo traderent. Universusque israel doluit valde. et egit penitudinem super interfectione unius tribus ex israel. Dixeruntque maiores natu. Quid faciemus reliquis qui non acceperunt uxores? Omnes in beniamin femine conciderunt. et magna nobis cura. ingentique studio providendum est ne una tribus deleatur ex israel. Filias enim nostras eis dare non possumus. constricti iuramento et maledictione qua diximus. maledictus qui dederit de filiabus suis uxorem beniamin. Ceperuntque consilium atque dixerunt. Ecce sollempnitas domini est in sylo anniversaria. que sita est ad septentrionalem urbis bethel. et ad orientalem plagam vie que de bethel tendit ad sychimam. et ad meridiem oppidi lebona. Preceperuntque filiis beniamin atque dixerunt. Ite et latitate in vineis. Cumque videritis filias sylo ad ducendos choros ex more procedere. exite repente de vineis. et rapite eas singuli uxores singulas. et pergite in terram beniamin. Cumque venerint patres earum ac fratres. et adversum vos queri ceperint atque iurgari dicemus eis. Misereamini eorum. non enim rapuerunt eas iure bellantium atque victorum. sed rogantibus ut acciperent non dedistis. et a parte vestra peccatum est. Feceruntque filii beniamin ut sibi fuerat imperatum. et iuxta numerum suum rapuerunt sibi de his que ducebant choros uxores singulas. abieruntque in possessionem suam edificantes urbes. et habitantes in eis. Filii quoque israel reversi sunt per tribus et familias in tabernacula sua. In diebus illis non erat rex in israel. sed unusquisque quod sibi rectum videbatur. hoc faciebat.

I

In diebus unius iudicis quando iudices preerant. facta est fames in terra. Abiitque homo de bethleem iuda. ut peregrinaretur in regione moabitide cum uxore sua ac duobus liberis. Ipse vocabatur elymelech. et uxor eius noemi. Et duo filii. alter maalon. et alter chelion ephratei de bethleem iuda. Ingressique regionem moabitidem. morabantur ibi. Et mortuus est elymelech maritus noemi. remansitque ipsa cum filiis. Qui acceperunt uxores moabitidas. quarum una vocabatur orpha. altera vero ruth. Manseruntque ibi decem annis. et ambo mortui sunt. maalon videlicet et chelion. Remansitque mulier orbata duobus liberis ac marito. et surrexit ut in patriam pergeret cum utraque nuru sua de regione moabitide. audierat enim quod respexisset dominus populum suum et dedisset eis escas. Egressa est itaque de loco peregrinationis sue cum utraque nuru. et iam in via posita revertendi in terram iuda. dixit ad eas. Ite in domum patris vestri. Faciat vobiscum dominus misericordiam. sicut fecistis cum mortuis et mecum. Det vobis invenire requiem in domibus virorum quos sortiture estis. Et osculata est eas.

Que elevata voce flere ceperunt et dicere. Tecum pergemus ad populum tuum. Quibus illa respon
dit. Revertimini filie mee. Cur venitis mecum? Num ultra habeo filios in utero meo
ut viros ex me sperare possitis? Revertimini filie mee et abite. Jam enim senectute confe
cta sum. nec apta vinculo coniugali. Etiam si possem hac nocte. concipere et parere fi
lios. si eos expectare velitis donec crescant et annos impleant pubertatis. ante eritis vetu
le quam nubatis. Nolite quaeso filie mee. quia vestra angustia me magis premit. et egressa est manus
domini contra me. Elevata igitur voce rursum flere ceperunt. Orpha osculata socrum est ac
reversa: Ruth adhesit socrui sue. Cui dixit noemi. En reversa est cognata tua ad po
pulum suum. et ad deos suos: vade cum ea. Que respondit. Ne adverseris mihi ut relinquam te
et abeam. Quocumque perrexeris pergam. ubi morata fueris et ego pariter morabor. Populus
tuus populus meus. et deus tuus deus meus. Que te morientem terra susceperit in ea moriar. ibique
locum accipiam sepulture. Hec mihi faciat deus et hec addat: si non sola mors me et te se
paraverit. Videns autem noemi quod obstinato Ruth animo decrevisset secum pergere. adversari nolu
it. nec ultra ad suos reditum persuadere. Profecteque sunt simul: et venerunt in bethleem.
Quibus urbem ingressis. velox apud cunctos fama percrebruit. dicebantque mulieres. Hec
est illa noemi. Quibus ait. Ne vocetis me noemi id est pulchram sed vocate me mara id
est amaram. quia valde me amaritudine replevit omnipotens. Egressa sum plena: et va
cuam reduxit me dominus. Cur igitur vocatis me noemi quam humiliavit dominus et afflixit omnipotens?
Venit igitur noemi cum Ruth moabitide nuru sua de terra peregrinationis sue ac reversa est in bethleem
quando primum ordea metebantur.

II

Erat autem viri elymelech consanguineus. homo potens.
et magnarum opum nomine booz. Dixitque Ruth moabitis ad socrum suam. Si iubes vadam
in agrum et colligam spicas que metentium fugerint manus. ubicumque clementis in me patris
familias repperero gratiam. Cui illa respondit. Vade filia mea. Abiit itaque et colligebat
spicas post terga metentium. Accidit autem ut ager ille haberet dominum nomine booz. qui erat
de cognatione elymelech. et ecce ipse veniebat de bethleem. Dixitque messoribus.
Dominus vobiscum. Qui responderunt ei. Benedicat tibi dominus. Dixitque booz iuveni qui messoribus
preerat. Cuius est hec puella? Qui respondit. Hec est moabitis que venit cum noemi de
regione moabitide. et rogavit ut spicas colligeret remanentes. sequens messorum
vestigia. et de mane usque nunc stat in agro. et ne ad momentum quidem domum reversa est. Et
ait booz ad Ruth. Audi filia. Ne vadas ad colligendum in alterum agrum. nec rece
das ab hoc loco sed iungere puellis meis et ubi messuerint sequere. Mandavi enim pue
ris meis ut nemo tibi molestus sit. Sed etiam si sitieris vade ad sarcinulas et bibe aquas
de quibus et pueri bibunt. Que cadens in faciem suam et adorans super terram: ait ad eum.
Unde mihi hoc ut invenirem gratiam ante oculos tuos. et nosse me dignareris peregrinam muli
erem? Cui ille respondit. Nuntiata sunt mihi omnia que feceris socrui tue post mortem viri tui.
et quod dereliqueris parentes tuos et terram in qua nata es. et veneris ad populum quem ante nesciebas.
Reddat tibi dominus pro opere tuo et plenam mercedem recipias a domino deo israel ad quem venisti et sub
cuius confugisti alas. Que ait. Inveni gratiam ante oculos tuos domine mi qui consolatus es me.
et locutus es ad cor ancille tue. que non sum similis unius puellarum tuarum. Dixitque ad eam booz:
Quando hora vescendi fuerit veni huc et comede panem. et intingue buccellam tuam in aceto. Se
dit itaque ad messorum latus. et congessit polentam sibi. Comeditque et saturata est et tulit reliquias. atque
inde surrexit ut spicas ex more colligeret. Precepit autem booz pueris suis dicens. Etiam si mecum me
tere voluerit ne prohibeatis eam. et de vestris quoque manipulis proicite de industria. et remanere permittite. ut
absque rubore colligat: et colligentem nemo corripiat. Collegit igitur in agro usque ad vesperam. et
que collegerat virga cedens et excutiens invenit hordei quasi ephi mensuram id est tres modios.
Quos portans reversa est in civitatem. et ostendit socrui sue. insuper protulit et dedit ei de reliquiis
cibi sui quibus saturata fuerat. Dixitque ei socrus. Ubi collegisti hodie et ubi fecisti opus? Sit benedictus qui
misertus est tui. Indicavitque ei apud quem esset operata. et nomen dixit viri quod booz vocaretur. Cui respon
dit noemi. Benedictus sit a domino. quoniam eandem gratiam quam prebuerat vivis. servavit et mortuis. Rur

sumque propinquus ait noster est homo. Et Ruth. Hoc quoque inquit praecepit mihi, ut tam diu messoribus
eius iungerer, donec omnes segetes meterentur. Cui dixit socrus. Melius est filia mi, ut cum
puellis eius exeas ad metendum, ne in alieno agro quispiam resistat tibi. Iuncta est itaque pu-
ellis Booz, et tam diu cum eis messuit, donec hordea et triticum in horreis conderentur.

III

Postquam autem reversa est ad socrum suam, audivit ab ea. Filia mi, quaeram tibi requiem, et pro-
videbo ut bene sit tibi. Booz iste cuius puellis in agro iuncta es, propinquus est noster, et hac no-
cte aream hordei ventilat. Lavare igitur et ungere, et induere cultioribus vestimentis, ac de-
scende in aream. Non te videat homo, donec esum potumque finierit. Quando autem ierit ad dormi-
endum, nota locum in quo dormiat. Veniesque et discooperies pallium quo operitur a parte pe-
dum, et proicies te, et ibi iacebis. Ipse autem dicet tibi quid agere debeas. Quae respondit. Quicquid
praeceperis faciam. Descenditque in aream, et fecit omnia quae sibi imperaverat socrus. Cumque co-
medisset Booz, et bibisset, et factus esset hylarior, issetque ad dormiendum iuxta acervum
manipulorum, venit abscondite, et discooperto a pedibus eius pallio, se proiecit. Et ecce no-
cte iam media, expavit homo, et conturbatus est, viditque mulierem iacentem ad pedes
suos, et ait illi. Quae es? Illaque respondit. Ego sum Ruth ancilla tua. Expande palli-
um tuum super famulam tuam, quia propinquus es. Et ille. Benedicta inquit es a domino filia, et pri-
orem misericordiam posteriore superasti, quia non es secuta iuvenes pauperes sive divites. Noli ergo metuere, sed quicquid
dixeris mihi faciam tibi. Scit enim omnis populus qui habitat intra portas urbis meae, mulierem te
esse virtutis. Nec abnuo me propinquum, sed est alius me propinquior. Quiesce hac nocte, et facto
mane si te voluerit propinquitatis iure retinere, bene res acta est. Sin autem ille noluerit, ego te
absque ulla dubitatione suscipiam, vivit dominus. Dormi usque mane. Dormivit itaque ad
pedes eius usque ad noctis abscessum. Surrexitque antequam homines se cognoscerent mu-
tuo, et dixit Booz ad eam. Cave ne quis noverit quod huc veneris. Et rursum. Expande inquit
palliolum tuum quo operiris, et tene utraque manu. Qua extendente et tenente, mensus est
sex modios hordei, et posuit super eam. Quae portans ingressa est civitatem, et venit ad socrum
suam. Quae dixit ei. Quid egisti filia? Narravitque ei omnia quae sibi fecisset homo, et ait. Ecce
sex modios hordei dedit mihi, et ait. Nolo vacuam te reverti ad socrum tuam. Dixitque Noemi.
Expecta filia, donec videamus quem res exitum habeat. Neque enim cessabit homo, nisi compleverit

IIII

quod locutus est. Ascendit ergo Booz ad portam, et sedit ibi. Cumque vidisset propinquum praeterire
de quo prius sermo habitus est, dixit ad eum. Declina paulisper, et sede hic, vocans eum nomine
suo. Qui divertit, et sedit. Tollens autem Booz decem viros de senioribus civitatis, dixit ad eos.
Sedete hic. Quibus residentibus, locutus est ad propinquum. Partem agri fratris nostri Elymelech
vendit Noemi, quae reversa est de regione Moabitide. Quod audire te volui, et tibi dicere coram
cunctis sedentibus et maioribus natu de populo meo. Si vis possidere iure propinquitatis, eme et pos-
side. Sin autem tibi displicet, hoc ipsum indica mihi, ut sciam quid facere debeam. Nullus enim est propin-
quus excepto te qui prior es, et me qui secundus sum. At ille respondit. Agrum ego emam. Cui
dixit Booz. Quando emeris agrum de manu mulieris, Ruth quoque Moabitidem quae uxor de-
functi fuit debes accipere, ut suscites nomen propinqui tui in hereditate tua. Qui respondit. Ce-
do iure propinquitatis, neque enim posteritatem familiae meae delere debeo. Tu meo utere privi-
legio, quo me libenter carere profiteor. Hic autem erat mos antiquitus in Israel inter propin-
quos, ut siquando alter alteri suo iure cedebat, ut esset firma concessio, solvebat homo cal-
ciamentum suum, et dabat proximo suo. Hoc erat signum cessionis in Israel. Dixit ergo propin-
quus Booz. Tolle calciamentum. Quod statim solvit de pede suo. At ille maioribus natu et
universo populo. Testes inquit vos estis hodie, quod possederim omnia quae fuerunt Elymelech et Che-
lyon et Maalon, tradente Noemi. Et Ruth Moabitidem uxorem Maalon in coniugium
sumpserim, ut suscitem nomen defuncti in hereditate sua, ne vocabulum eius de familia
sua ac fratribus et populo deleatur. Vos inquam huius rei testes estis. Respondit omnis populus qui erat
in porta et maiores natu. Nos testes sumus. Faciat dominus hanc mulierem quae ingreditur do-
mum tuam, sicut Rachel et Liam quae aedificaverunt domum Israel, ut sit exemplum virtutis in

ephrata et habe celebre nomen in bethleem. fiatque domus tua sicut domus phares, quem thamar peperit iude de semine quod dederit dominus tibi ex hac puella. Tulit itaque booz ruth et accepit uxorem. Ingressusque est ad eam et dedit illi dominus ut conciperet et pareret filium. Dixeruntque mulieres ad noemi. Benedictus dominus qui non est passus ut deficeret successor familie tue et vocaretur nomen eius in israhel. et habeas qui consoletur animam tuam et enutriat senectutem. De nuru enim tua natus est que te diligit, et multo tibi est melior quam si septem haberes filios. Susceptumque noemi puerum posuit in sinu suo et nutricis ac gerule officio fungebatur. Vicine autem congratulantes ei et dicentes: natus est filius noemi, vocaverunt nomen eius obeth. hic est pater ysai patris david. Hee sunt generationes phares. Phares genuit esrom, esrom genuit aram. Aram genuit aminadab, aminadab genuit naason. Naason genuit salmon, salmon genuit booz. Booz genuit obeth, obeth genuit ysai. Ysai genuit david.

Incipit prologus sancti Ieronimi presbiteri de omnibus libris veteris testamenti.

Viginti et duas litteras esse apud hebreos syrorum quoque et chaldeorum lingua testatur. que hebree magna ex parte confinis est. Nam et ipsi viginti duo habent elementa eodem sono sed diversis caracteribus. Samaritani etiam pentatheucum moysi totidem litteris scriptitant, figuris tantum et apicibus discrepantes. Certumque est esdram scribam legisque doctorem post captam ierosolimam et instaurationem templi sub zorobabel alias litteras repperisse quibus nunc utimur, cum ad illud usque tempus idem samaritanorum et hebreorum caracteres fuerint. In libro quoque numerorum hec eadem supputatio sub levitarum ac sacerdotum censu mystice ostenditur. et nomen domini tetragrammaton in quibusdam grecis voluminibus usque hodie antiquis expressum litteris invenimus. Sed et psalmi tricesimus sextus, et centesimus decimus, et centesimus undecimus, et centesimus octavus decimus, et centesimus quadragesimus quartus, quamquam diverso scribantur metro, tamen eiusdem numeri texuntur alphabeto. et ieremie lamentationes et oratio eius. Salomonis quoque in fine proverbia ab eo loco in quo ait: mulierem fortem quis inveniet, hisdem alphabetis vel incisionibus supputantur. Porro quinque littere duplices apud eos sunt. Caph. mem. nun. phe. sade. Aliter enim per has scribunt principia medietatesque verborum, aliter fines. Unde et quinque a plerisque libri duplices estimantur. samuhel. malachim. dabreiamin. ezras. ieremias cum cynoth, id est lamentationibus suis. Quomodo igitur viginti duo elementa sunt per que scribimus hebraice omne quod loquimur, et eorum initiis vox humana comprehenditur, ita viginti duo volumina supputantur, quibus quasi litteris et exordiis in dei doctrina tenera adhuc et lactens viri iusti eruditur infantia. Primus apud eos liber vocatur bresith, quem nos genesim dicimus. Secundus hellesmoth, qui exodus appellatur. Tercius vaiecra, id est leviticus. Quartus vaiedaber, quem numeros appellamus. Quintus helleaddabarim, qui deuteronomium prenotatur. Hii sunt quinque libri moysi, quos proprie thorath vocant, id est legem. Secundum prophetarum ordinem faciunt, et incipiunt ab ihesu filio nave, qui apud eos iosue bennum dicitur. Deinde subtexunt sophtim, id est iudicum librum, et in eundem compingunt ruth, quia in diebus iudicum facta narratur hystoria. Tercius sequitur samuhel, quem nos regnorum primum et secundum dicimus. Quartus malachim, id est regum, qui tercio et quarto regnorum volumine continetur. Multoque melius est malachim id est regum quam malachot id est regnorum dicere. Non enim multarum gentium regna describit, sed unius israhelitici populi, qui tribubus duodecim continetur. Quintus est ysayas. sextus ieremias. septimus iezechiel. octavus liber duodecim prophetarum, qui apud illos vocatur thareasra. Tercius ordo agyographa possidet. Et primus liber incipit ab iob. secundus a david, quem quinque incisionibus et uno psalmorum volumine comprehendunt. Tercius est salomon, tres libros habens. Proverbia que illi parabolas, id est masloth appellant, et ecclesiasten id est coeleth, et canticum canticorum quem titulo syrasirim prenotant. Sextus est daniel. septimus dabreiamin, id est verba dierum, quod significantius cronicon totius divine hystorie possumus appellare. Qui liber apud nos paralipomenon primus et secundus inscribitur. Octavus ezras, qui et ipse similiter apud grecos et latinos in duos libros divisus est. Nonus hester. atque ita si

-unt pariter veteris legis libri viginti duo, id est Mosi quinque, prophetarum octo, agiographorum novem. Quamquam nonnulli Ruth et Cynoth inter agiographa scriptitent et libros hos in suo putent numero supputandos, ac per hoc esse priscae legis libros viginti quattuor, quos sub numero viginti quattuor seniorum Apocalypsis Iohannis inducit adorantes agnum et coronas suas prostratis vultibus offerentes, stantibus coram quattuor animalibus oculatis ante et retro, id est et in praeteritum et in futurum respicientibus, et indefessa voce clamantibus: Sanctus sanctus sanctus Dominus Deus omnipotens, qui erat et qui est et qui venturus est. Hic prologus Scripturarum quasi galeatum principium omnibus libris quos de hebraeo sermone vertimus in latinum convenire potest, ut scire valeamus quicquid extra hos est inter apocrypha seponendum. Igitur Sapientia, quae vulgo Salomonis inscribitur, et Iesu filii Syrach liber et Iudith et Thobias et Pastor non sunt in canone. Machabeorum primum librum hebraicum repperi, secundus graecus est, quod ex ipsa quoque phrasi probari potest. Quae cum ita se habeant, obsecro te lector, ne laborem meum reprehensionem aestimes antiquorum. In tabernaculo Dei offert unusquisque quod potest: alii aurum et argentum et lapides pretiosos, alii byssum et purpuram et coccum offerunt et iacinctum; nobiscum bene agetur, si obtulerimus pelles et caprarum pilos. Et tamen apostolus contemptibiliora nostra magis necessaria iudicat. Unde et tota illa tabernaculi pulchritudo et per singulas species ecclesiae praesentis futuraeque distinctio pellibus tegitur et ciliciis, ardoremque solis et iniuriam imbrium ea quae viliora sunt prohibent. Lege ergo primum Samuhel et Malachim meum; meum, inquam, meum: quicquid enim crebrius vertendo et emendando sollicitius et didicimus et tenemus, nostrum est. Et cum intellexeris quod antea nesciebas, vel interpretem me aestimato, si gratus es, vel paraphrasten, si ingratus, quamquam mihi omnino conscius non sim mutasse me quippiam de hebraica veritate. Certe si incredulus es, lege graecos codices et latinos et confer cum his opusculis, et ubicumque inter se videris discrepare, interroga quemlibet Hebraeorum cui magis accommodare debeas fidem, et si nostra firmaverit, puto quod eum non aestimes coniectorem, ut in eodem loco mecum similiter divinarit. Sed et vos famulas Christi rogo, quae Domini discumbentis pretiosissimo fidei myrro unguitis caput, quae nequaquam Salvatorem quaeritis in sepulchro, quibus iam ad Patrem Christus ascendit, ut contra latrantes canes, qui adversum me rabido ore desaeviunt et circumeunt civitatem atque in eo se doctos arbitrantur si aliis detrahant, orationum vestrarum clypeos opponatis. Ego sciens humilitatem meam illius semper sententiae recordabor: Dixi custodiam vias meas ut non delinquam in lingua mea; posui ori meo custodiam, cum consisteret adversum me peccator; obmutui et humiliatus sum et silui a bonis. Explicit prologus.

Incipit Samuel liber primus.

Fuit vir unus de Ramathaim Sophim de monte Ephraim et nomen eius Helchana filius Ieroboam filii Eliu filii Thau filii Suph Ephratheus; et habuit duas uxores: nomen uni Anna et nomen secundae Fenenna. Fueruntque Fenennae filii, Annae autem non erant liberi. Et ascendebat vir ille de civitate sua statutis diebus ut adoraret et sacrificaret Domino exercituum in Sylo. Erant autem ibi duo filii Hely, Ophni et Phinees, sacerdotes Domini. Venit ergo dies et immolavit Helchana deditque Fenennae uxori suae et cunctis filiis eius et filiabus partes; Annae autem dedit unam partem tristis, quia Annam diligebat; Dominus autem concluserat vulvam eius. Affligebat quoque eam aemula eius et vehementer angebat, in tantum ut exprobraret quod Dominus conclusisset vulvam eius. Sicque faciebat per singulos annos, cum redeunte tempore ascenderent templum Domini, et sic provocabat eam. Porro illa flebat et non capiebat cibum. Dixit ergo ei Helchana vir suus: Anna, cur fles et quare non comedis panem, et quam ob rem affligitur cor tuum? Numquid non ego melior tibi sum quam decem filii? Surrexit autem Anna postquam comederat et in Sylo biberat; et Hely sacerdote sedente super sellam ante postes templi Domini, cum esset Anna amaro animo, oravit ad Dominum flens largiter et votum vovit dicens: Domine exercituum, si respiciens videris afflictionem famulae tuae et recordatus mei fueris nec oblitus ancillae tuae dederisque servae tuae sexum virilem, dabo

eum domino omnibus diebus uite eius. & nouacula non ascendet super caput eius. Factum est autem cum illa
multiplicaret preces coram domino: ut heli obseruaret os eius. Porro anna loquebatur in
corde suo. tantumque labia illius mouebantur. & uox penitus non audiebatur. Estimauit
que eam heli temulentam. dixitque ei. Usquequo ebria eris? Digere paulisper uinum quo mades.
Respondens anna. nequaquam inquit domine mi. Nam mulier infelix nimis ego sum. uinumque
& omne quod inebriare potest non bibi. sed effudi animam meam in conspectu domini. Ne reputes
ancillam tuam quasi unam de filiabus belial: quia ex multitudine doloris & meroris mei locu
ta sum usque in presens. Tunc heli ait ei. Uade in pace. & deus israel det tibi petitionem quam
rogasti eum. Et illa dixit. Utinam inueniat ancilla tua gratiam in oculis tuis. Et abiit
mulier in uiam suam & comedit. uultusque eius non sunt amplius in diuersa mutati. Et sur
rexerunt mane & adorauerunt coram domino. reuersique sunt & uenerunt domum suam ra
matha. Cognouit autem helchana annam uxorem suam. & recordatus est eius dominus. Et factum
est post circulum dierum concepit anna. & peperit filium. uocauitque nomen eius samuhel. eo quod
a domino postulasset eum. Ascendit autem uir eius helchana. & omnis domus eius ut imolaret
domino hostiam sollempnem. & uotum suum: & anna non ascendit. Dixit enim uiro suo. Non ua
dam donec ablactetur infans & ducam eum. & appareat ante conspectum domini. & ma
neat ibi iugiter. Et ait helchana uir suus. Fac quod tibi bonum uidetur. & mane donec abla
ctes eum. precorque ut impleat dominus uerbum suum. Mansit ergo mulier. & lactauit filium
suum: donec amoueret eum a lacte. Et adduxit eum secum postquam ablactauit. in uitu
lis tribus. & tribus modiis farine. & amphora uini. & adduxit eum in domum domini in silo. Pu
er autem adhuc erat infantulus. Et imolauerunt uitulum. & obtulerunt puerum heli. Et ait
anna. Obsecro mi domine. uiuit anima tua domine. ego sum illa mulier que steti coram te
hic orans dominum pro puero isto. Oraui. & dedit mihi dominus petitionem meam quam postulaui
eum. Idcirco & ego commodaui eum domino. cunctis diebus quibus fuerit accomodatus domino. Et
adorauerunt ibi dominum. Et orauit anna & ait. Exultauit cor meum in domino. & ex
altatum est cornu meum in deo. Dilatatum est os meum super inimicos meos: quia letata sum
in salutari tuo. Non est sanctus ut est dominus. neque enim est alius extra te. & non est fortis
sicut deus noster. Nolite multiplicare loqui sublimia: gloriantes. Recedant uetera de ore uestro:
quia deus scientiarum dominus est. & ipsi preparantur cogitationes. Arcus fortium superatus est: &
infirmi accincti sunt robore. Saturati prius pro panibus se locauerunt. & famelici sa
turati sunt. Donec sterilis peperit plurimos: & que multos habebat filios infirmata
est. Dominus mortificat & uiuificat: deducit ad inferos & reducit. Dominus pauperem facit &
ditat: humiliat & subleuat. Suscitat de puluere egenum: & de stercore eleuat pauperem.
Ut sedeat cum principibus: & solium glorie teneat. Domini enim sunt cardines terre: & po
suit super eos orbem. Pedes sanctorum suorum seruabit: & impii in tenebris conticescent:
quia non in fortitudine sua roborabitur uir. Dominum formidabunt aduersarii eius. & super ipsos in ce
lis tonabit. Dominus iudicabit fines terre. & dabit imperium regi suo: & sublimabit cornu
xpisti sui. Et abiit helchana ramatha in domum suam. puer autem erat minister in con
spectu domini. ante faciem heli sacerdotis. Porro filii heli filii belial nescientes dominum. neque
officium sacerdotum ad populum. sed quicumque imolasset uictimam. ueniebat puer sacerdo
tis dum coquerentur carnes. & habebat fuscinulam tridentem in manu sua. & mittebat eam
in lebetem. uel in caldariam aut in ollam uel in caccabum. & omne quod tollebat fuscinula
tollebat sacerdos sibi. Sic faciebant uniuerso israeli uenientium in silo. etiam antequam
adolerent adipem. ueniebat puer sacerdotis. & dicebat imolanti. Da mihi carnem ut coquam sac
erdoti. non enim accipiam a te carnem coctam sed crudam. Dicebatque illi imolans. Incendatur
primum iuxta morem hodie adeps. & tolle tibi quantumcumque desiderat anima tua. Qui respondens
aiebat ei. Nequaquam. Nunc enim dabis. alioquin tollam ui. Erat ergo peccatum puerorum
grande nimis coram domino. quia detrahebant homines sacrificio domini. Samuhel autem ministra
bat ante faciem domini puer. accinctus ephot lineo. & tunicam paruam faciebat ei mater sua.

qua afferebat statutis diebus. ascendens cum uiro suo ut immolaret hostiam sollempnem.
Et benedixit hely helcane et uxori eius. dixitque. Reddat dominus tibi semen de muliere hac. pro
fenore quod commodasti domino. Et abierunt in locum suum. Visitauit ergo dominus annam. et concepit
et peperit tres filios et duas filias. et magnificatus est puer samuhel apud dominum. Hely
autem erat senex ualde. et audiuit omnia que faciebant filii sui uniuerso israheli. et quomodo
dormiebant cum mulieribus que obseruabant ad ostium tabernaculi. et dixit eis. Quare
facitis res huiuscemodi quas ego audio. res pessimas ab omni populo. Nolite filii mei. Non est
enim bona fama quam ego audio. ut transgredi faciatis populum domini. Si peccauerit
uir in uirum placari ei potest deus. Si autem peccauerit uir in dominum quis orabit pro eo. Et non
audierunt uocem patris sui. quia uoluit dominus occidere eos. Puer autem samuhel proficiebat
atque crescebat. et placebat tam deo quam hominibus. Venit autem uir dei ad hely et ait
ad eum. Hec dicit dominus. Numquid non aperte reuelatus sum domui patris tui cum esset in
egypto in domo pharaonis. et elegi eum ex omnibus tribubus israhel mihi in sacerdotem ut
ascenderet ad altare meum et adoleret mihi incensum. et portaret ephot coram me. et dedi
domui patris tui omnia de sacrificiis filiorum israhel. Quare calce abiecistis uictimam meam et
munera mea que precepi ut offerrentur in templo. et magis honorasti filios tuos quam me.
ut comederetis primitias omnis sacrificii israhel populi mei. Propterea ait dominus deus israhel. Loquens
locutus sum ut domus tua et domus patris tui ministraret in conspectu meo usque in
sempiternum. Nunc autem hec dicit dominus. Absit hoc a me. sed quicumque glorificauerit me
glorificabo eum. qui autem contempnunt me erunt ignobiles. Ecce dies ueniunt et precidam
brachium tuum et brachium domus patris tui. ut non sit senex in domo tua. et uidebis
emulum tuum in templo. in uniuersis prosperis israhel. et non erit senex in domo tua omnibus
diebus. Verumtamen non auferam penitus uirum ex te ab altari meo. sed ut deficiant
oculi tui et tabescat anima tua. et pars magna domus tue morietur cum ad uirilem etatem
peruenerit. Hoc autem erit tibi signum quod uenturum est duobus filiis tuis. ophni et phynees.
In die una morientur ambo. Et suscitabo mihi sacerdotem fidelem. qui iuxta cor meum
et animam meam faciat. et edificabo ei domum fidelem. et ambulabit coram christo meo
cunctis diebus. Futurum est enim ut quicumque remanserit in domo tua ueniat ut oretur
pro eo et offerat nummum argenteum. et tortam panis dicatque. Dimitte me obsecro ad
unam partem sacerdotalem. ut comedam bucellam panis.

III

Puer autem samuhel
ministrabat domino coram hely. et sermo domini preciosus erat. In diebus illis non erat uisio
manifesta. Factum est ergo in die quadam hely iacebat in lecto suo. et oculi eius
caligauerant. nec poterat uidere lucernam dei antequam extingueretur. Samuhel autem
dormiebat in templo domini ubi erat archa dei. Et uocauit dominus samuhelem. Qui respondens
ait. Ecce ego. Et cucurrit ad hely et dixit. Ecce ego. uocasti enim me. Qui dixit.
Non uocaui. reuertere dormi. Et abiit et dormiuit. Et adiecit dominus uocare
rursum samuhelem. Consurgensque samuhel abiit ad hely et dixit. Ecce ego quia
uocasti me. Qui respondit. Non uocaui te fili mi. reuertere et dormi. Porro samuhel
nondum sciebat dominum. neque reuelatus ei fuerat sermo domini. Et adiecit dominus et uocauit
adhuc samuhelem tercio. Qui consurgens abiit ad hely. et ait. Ecce ego quia uocasti me.
Intellexit ergo hely quia dominus uocaret puerum. et ait ad samuhelem. Vade et dormi. et si
deinceps uocauerit te dices. Loquere domine quia audit seruus tuus. Abiit ergo
samuhel et dormiuit in loco suo. et uenit dominus et stetit. et uocauit sicut uocauerat secundo.
Samuhel. samuhel. Et ait samuhel. Loquere domine quia audit seruus tuus. Et dixit dominus
ad samuhelem. Ecce ego facio uerbum in israhel. quod quicumque audierit tinnient
ambe aures eius. In die illo suscitabo aduersum hely omnia que locutus sum super
domum eius. Incipiam et complebo. Predixi enim ei quod iudicaturus essem domum eius
in eternum propter iniquitatem. eo quod nouerat indigne agere filios suos. et non
corripuit eos. Idcirco iuraui domui hely quod non expietur domus eius uictimis et mune-

nibus usque mane. Dormivit autem Samuhel usque mane aperuitque ostia domus domini. Et Samuhel ti-
mebat indicare visionem heli. Vocavit ergo heli Samuhelem et dixit. Samuhel fili mi. Qui re-
spondens ait. Presto sum. Et interrogavit eum. Quis est sermo quem locutus est dominus ad te?
oro te ne celaveris me. Hec faciat tibi deus et hec addat. si absconderis a me sermonem ex omnibus verbis
que dicta sunt tibi. Indicavit itaque ei Samuhel universos sermones et non abscondit ab eo. Et
ille respondit. Dominus est. quod bonum est in oculis suis faciat. Crevit autem Samuhel et dominus erat cum
eo. et non cecidit ex omnibus verbis eius in terram. Et cognovit universus Israel a dan usque bersabee.
quod fidelis Samuhel propheta esset. Et addidit dominus ut appareret in sylo. quoniam revelatus fuerat
dominus Samuheli in sylo iuxta verbum domini. et evenit sermo Samuhelis universo Israeli. Et factum est

IIII

in diebus illis convenerunt philistiim in pugnam. Egressus namque est Israel obviam phy-
listiim in prelium. castrametatus est iuxta lapidem adiutorii. Porro philistiim venerunt
in aphech. et instruxerunt aciem contra Israel. Inito autem certamine terga vertit Israel philiste-
is. Et cesa sunt in illo certamine passim per agros quasi quatuor milia virorum. et reversus
est populus ad castra. Dixeruntque maiores natu de Israel. Quare percussit nos hodie dominus coram
philistiim? Afferamus ad nos de sylo archam federis domini. et veniat in medium nostri. ut
salvet nos de manu inimicorum nostrorum. Misit ergo populus in sylo et tulerunt inde archam
federis domini exercituum. sedentis super cherubin. Eruntque duo filii heli cum archa federis domini.
ophni et phinees. Cumque venisset archa federis domini in castra. vociferatus est omnis Israel
clamore grandi. et personuit terra. Et audierunt philistiim vocem clamoris. dixeruntque.
Que nam hec est vox clamoris magni in castris hebreorum? Et cognoverunt quod archa domini venis-
set in castra. timueruntque philistiim dicentes. Venit deus in castra. Et ingemuerunt dicen-
tes. ve nobis. Non enim fuit tanta exultatio heri et nudiustertius. Ve nobis. Quis nos salvabit
de manu deorum subli- mium istorum? Hii sunt dii qui percusserunt egyptum omni plaga in de-
serto. Confortamini et estote viri philistiim. ne serviatis hebreis. sicut illi ser-
vierunt nobis. Con- fortamini et bellate. Pugnaverunt ergo philistiim. et cesus est Israel
et fugit unusquisque in tabernaculum suum. et facta est plaga magna nimis. Et ceciderunt de Israel
triginta milia peditum. et archa dei capta est. duoque filii heli mortui sunt ophni et phy-
nees. Currens autem vir de beniamin ex acie. venit in sylo die illo scissa veste. et pulvere
conspersus caput. Cumque ille venisset heli sedebat super sellam contra viam spectans. Erat
enim cor eius pavens pro archa domini. Vir autem ille postquam ingressus est. nuntiavit urbi. et ulu-
lavit omnis civitas. Et audivit heli sonitum clamoris. dixitque. Quis est hic sonitus tumul-
tus huius? At ille festinavit et venit. et nuntiavit heli. Heli autem erat nonaginta et
octo annorum. et oculi eius caligaverant. et videre non poterat. Et dixit ad heli. Ego sum qui veni de
prelio. et ego qui de acie fugi hodie. Cui ille ait. Quid actum est fili mi? Respondens autem
ille qui nuntiabat fugit inquit Israel coram philistiim. et ruina magna facta est in populo.
insuper et duo filii tui mortui sunt. ophni et phinees. et archa dei capta est. Cumque il-
le nominasset archam dei. cecidit de sella retrorsum iuxta ostium. et fractis cervicibus mor-
tuus est. Senex enim erat vir et grandevus. et ipse iudicavit Israel quadraginta annis. Nu-
rus autem eius uxor phinees pregnans erat. vicinaque partui. Et audito nuntio quod capta esset
archa dei. et mortuus socer suus et vir suus. incurvavit se et peperit. Irruerant enim in eam
dolores subiti. In ipso autem momento mortis eius. dixerunt ei que stabant circa eam. Ne timeas
quia filium peperisti. Que non respondit eis. neque animadvertit. Et vocavit puerum hychabod
dicens. Translata est gloria de Israel. quia capta est archa dei. et pro socero suo et pro viro suo ait. Tran-
slata est gloria de Israel. eo quod capta esset archa dei. Philistiim autem tulerunt archam dei

V

et asportaverunt eam a lapide adiutorii in azotum. Tuleruntque philistiim archam dei et in-
tulerunt eam in templo dagon. Cumque surrexissent diluculo azotii altera die. ecce dagon
iacebat pronus in terram ante archam domini. Et tulerunt dagon. et restituerunt eum in loco suo.
Rursumque mane die alio consurgentes. invenerunt dagon iacentem super faciem suam
in terram ante archam domini. Caput autem dagon et due palme manuum eius abscisa erant super

et statuerunt eam iuxta dagon.

limen. Porro dagon truncus solus remanserat in loco suo. Propter hanc causam non calcant sacerdotes dagon et omnes qui ingrediuntur templum eius super limen dagon in azoto usque in hodiernum diem. Aggravata est autem manus domini super azotios et demolitus est eos et percussit in secretiori parte natium azotum et fines eius. Et ebullierunt ville et agri in medio regionis illius. et nati sunt mures. et facta est confusio mortis magna in civitate. Videntes autem viri azotii huiuscemodi plagam dixerunt. Non maneat archa dei israhel apud nos. quoniam dura est manus eius super nos et super dagon deum nostrum. Et mittentes congregaverunt omnes satrapas philistinorum ad se et dixerunt. Quid faciemus de archa dei israhel? Responderuntque gethei. Circumducatur archa dei israhel. Et circumduxerunt archam dei israhel. Illis autem circumducentibus eam fiebat manus domini per singulas civitates interfectionis magne nimis. et percutiebat viros uniuscuiusque urbis a parvo usque ad maiorem. et computrescebant prominentes extales eorum. Miserunt ergo archam dei in accharon. Cumque venisset archa dei in accharon, exclamaverunt accharonite dicentes. Adduxerunt ad nos archam dei israhel ut interficiat nos et populum nostrum. Miserunt itaque et congregaverunt omnes satrapas philistinorum. Qui dixerunt. Dimittite archam dei israhel et revertatur in locum suum. et non interficiat nos cum populo nostro. Fiebat enim pavor mortis in singulis urbibus. et gravissima valde manus domini. Viri quoque qui non fuerant mortui percutiebantur in secretiori parte natium. et ascendebat ululatus uniuscuiusque civitatis in celum.

VI

Fuit ergo archa domini in regione philistinorum septem mensibus. Et vocaverunt philistiim sacerdotes et divinos dicentes. Quid faciemus de archa dei? Indicate nobis quomodo remittemus eam in locum suum. Qui dixerunt. Si remittitis archam dei israhel, nolite dimittere eam vacuam, sed quod debetis reddite ei pro peccato. et tunc curabimini. et scietis quare non recedat manus eius a vobis. Qui dixerunt. Quid est quod pro delicto reddere debeamus? Responderuntque illi. Iuxta numerum provinciarum philistiim quinque anos aureos facietis. et quinque mures aureos. quia plaga una fuit omnibus vobis et satrapis vestris. Facietisque similitudines anorum vestrorum. et similitudines murium qui demoliti sunt terram. et dabitis deo israhel gloriam si forte relevet manum suam a vobis. et a diis vestris et a terra vestra. Quare aggravatis corda vestra sicut aggravavit egyptus et pharao cor suum? Nonne postquam percussus est tunc dimisit eos et abierunt? Nunc ergo arripite et facite plaustrum unum novum. et duas vaccas fetas quibus non est impositum iugum iungite in plaustro. et recludite vitulos earum domi. Tolletisque archam domini et ponetis in plaustro. et vasa aurea que exsolvistis ei pro delicto ponetis in capsella ad latus eius. et dimittite eam ut vadat. et aspicietis. Et siquidem per viam finium suorum ascenderit contra bethsames, ipse fecit nobis malum hoc grande. Sin autem minime, sciemus quia nequaquam manus eius tetigit nos. sed casu accidit. Fecerunt ergo illi hoc modo. Et tollentes duas vaccas que lactabant vitulos. iunxerunt ad plaustrum. vitulosque earum concluserunt domi. Et posuerunt archam dei super plaustrum et capsellam que habebat mures aureos et similitudines anorum. Ibant autem in directum vacce per viam que ducit bethsames. et itinere uno gradiebantur pergentes et mugientes. et non declinabant neque ad dexteram neque ad sinistram. Sed satrape philistinorum sequebantur usque ad terminos bethsames. Porro bethsamite metebant triticum in valle. Et elevantes oculos viderunt archam. et gavisi sunt cum vidissent. Et plaustrum venit in agrum iosue bethsamitis et stetit ibi. Erat autem ibi lapis magnus. et conciderunt ligna plaustri. vaccasque imposuerunt super ea holocaustum domino. Levite autem deposuerunt archam dei et capsellam que erat iuxta eam. in qua erant vasa aurea. et posuerunt super lapidem grandem. Viri autem bethsamitae obtulerunt holocausta et immolaverunt victimas in die illa domino. Et quinque satrape philistinorum viderunt et reversi sunt in accharon in die illo. Hii sunt autem ani aurei quos reddiderunt philistiim pro delicto domino. Azotus unum. gaza unum. ascalon unum. geth unum. accharon unum. Et mures aureos secundum numerum urbium philistiim quinque provinciarum. ab urbe murata que erat usque ad villam que erat sine muro. et usque ad abel magnum super quem posuerunt archam domini. que erat usque in illa die in agro iosue bethsamitis. Percussit autem de viris bethsamitibus eo quod vi-

dissent archam domini. et percussit de populo septuaginta milia uiros. et quinquaginta milia plebis. Luxitque populus quod percussisset dominus plebem plaga magna. Et dixerunt uiri bethsamitę. Quis poterit stare in conspectu domini dei sancti huius? Et ad quem ascendet a nobis? Miseruntque nuntios ad habitatores cariathiarim dicentes. Reduxerunt phylistym archam domini. descendite et reducite eam ad uos.

VII

Venerunt ergo uiri cariathiarim. et duxerunt archam domini et intulerunt eam in domum aminadab in gabaa. eleazarum autem filium eius sanctificauerunt ut custodiret archam domini. Et factum est ex qua die mansit archa domini in cariathiarim. multiplicati sunt dies. Erat quippe iam annus uicesimus. et requieuit omnis domus israel post dominum. Ait autem samuhel ad uniuersam domum israel dicens. Si in toto corde uestro reuertimini ad dominum auferte deos alienos de medio uestrum et astharoth. et preparate corda uestra domino et seruite ei soli. et eruet uos de manu phylistym. Abstulerunt ergo filii israel baalim et astharoth. et seruierunt domino soli. Dixit autem samuhel. Congregate uniuersum israel in masphat. ut orem pro uobis dominum. Et conuenerunt in masphat. hauseruntque aquam et effuderunt in conspectu domini. et ieiunauerunt in die illa et dixerunt. Tibi peccauimus domino. Iudicauitque samuhel israel filios in masphat. Et audierunt phylistym quod congregati essent filii israel in masphat. et ascenderunt satrape phylistinorum ad israel. Quod cum audissent filii israel. timuerunt a facie phylistinorum. dixeruntque ad samuhelem. Ne cesses pro nobis clamare ad dominum deum nostrum. ut saluet nos de manu phylistinorum. Tulit autem samuhel agnum lactentem unum et obtulit illum in holocaustum integrum domino. Et clamauit samuhel ad dominum pro israel. et exaudiuit eum dominus. Factum est ergo cum samuhel offerret holocaustum phylisteos inire prelium contra israel. Intonuit autem dominus fragore magno in die illa super phylistym. et exterruit eos. et cesi sunt a filiis israel. Egressique filii israel de masphat persecuti sunt philisteos. et percusserunt eos usque ad locum qui erat subter bethchar. Tulit ergo samuhel lapidem unum et posuit eum inter masphat. et inter sen. et uocauit nomen loci illius. lapis adiutorii. Dixitque. Hucusque auxiliatus est nobis dominus. Et humiliati sunt phylistym nec apposuerunt ultra ut uenirent in terminos israel. Facta est itaque manus domini super phylisteos. cunctis diebus samuhelis. et reddite sunt urbes quas tulerant phylistym ab israel israeli. ab accharon usque geth et terminos suos. liberauitque israel de manu phylistinorum. eratque pax inter israel et amorreum. Iudicauit quoque samuhel israel cunctis diebus uite sue. et ibat per singulos annos circuiens bethel. et galgal. et masphat. et iudicabat israelem in supradictis locis. Reuertebaturque in ramatha. ibi enim erat domus eius. et ibi iudicabat israelem. Edificauit etiam ibi altare domino.

VIII

Factum est autem cum senuisset. posuit filios suos iudices israel. Fuitque nomen filii eius primogeniti iohel. et nomen secundi abia. iudicum in bersabee. Et non ambulauerunt filii illius in uiis eius. sed declinauerunt post auaritiam. Acceperuntque munera. et peruerterunt iudicium. Congregati ergo uniuersi maiores natu israel. uenerunt ad samuhelem in ramatha. dixeruntque ei. Ecce tu senuisti. et filii tui non ambulant in uiis tuis. constitue nobis regem ut iudicet nos. sicut et uniuerse habent nationes. Displicuit sermo in oculis samuhelis eo quod dixissent da nobis regem. ut iudicet nos. et orauit samuhel dominum. Dixit autem dominus ad samuhelem. Audi uocem populi in omnibus que loquuntur tibi. non enim te abiecerunt sed me. ne regnem super eos. Iuxta omnia opera sua que fecerunt a die qua eduxi eos de egipto. usque ad diem hanc. sicut dereliquerunt me. et seruierunt diis alienis. sic faciunt etiam tibi. Nunc ergo audi uocem eorum. uerumtamen contestare eos. et predic eis ius regis. qui regnaturus est super eos. Dixit autem samuhel omnia uerba domini ad populum qui petierat a se regem et ait. Hoc erit ius regis qui imperaturus est uobis. Filios uestros tollet et ponet in curribus suis. Facietque sibi equites et precursores quadrigarum suarum. et constituet sibi tribunos et centuriones. et aratores agrorum suorum. et messores segetum. et fabros armorum et curruum suorum. Filias quoque uestras faciet sibi unguentarias et focarias et panificas. Agros quoque uestros et uineas et oliueta optima tollet. et dabit seruis suis. Sed et segetes uestras et uinearum redditus

addecimabit. ut det eunuchis et famulis suis. Servos etiam vestros et ancillas et iuve-
nes optimos et asinos auferet. et ponet in opere suo. Greges vestros addecimabit. vosque eritis
ei servi. Et clamabitis in die illa a facie regis vestri quem elegistis vobis. et non exaudiet vos
dominus in die illa. quia petistis vobis regem. Noluit autem populus audire vocem Samuhelis. sed dixerunt.
Nequaquam: rex enim erit super nos. et erimus nos quoque sicut omnes gentes. et iudicabit nos rex noster.
et egredietur ante nos. et pugnabit bella nostra pro nobis. Et audivit Samuhel omnia verba populi.
et locutus est ea in auribus domini. Dixit autem dominus ad Samuhel. Audi vocem eorum et constitue super
eos regem. Et ait Samuhel ad viros Israhel. Vadat unusquisque in civitatem suam.

LX

Et erat vir de
Beniamin nomine Cis. filius Abihel. filii Seor. filii Bechor. filii Sared. filii Aphia. filii viri Iemi-
ni fortis robore. et erat ei filius vocabulo Saul electus et bonus. et non erat vir de filiis Israhel
melior illo. Ab humero et sursum eminebat super omnem populum. Perierant autem asine Cis pa-
tris Saul. et dixit Cis ad Saul filium suum. Tolle tecum unum de pueris. et consurgens vade et quere
asinas. Qui cum transissent per montem Ephraim et per terram Salisa et non invenissent. transierunt
etiam per terram Salim et non erant. sed et per terram Iemini et minime repperierunt. Cum autem
venissent in terram Suph et non invenissent: dixit Saul ad puerum suum qui erat cum eo. Veni et
revertamur ne forte dimiserit pater meus asinas. et sollicitus sit pro nobis. Qui ait ei. Ecce
est vir dei in civitate hac vir nobilis. et omne quod loquitur absque ambiguitate venit.
Nunc ergo eamus illuc: si forte indicet nobis de via nostra propter quam venimus. Dixitque Saul
ad puerum suum. Ecce ibimus quid feremus nobiscum ad virum? Panis defecit in sitar-
ciis nostris. et sportulam non habemus ut demus homini dei nec quicquam aliud. Rursum puer respon-
dit Sauli et ait. Ecce inventa est in manu mea quarta pars stateris argenti. demus homini dei
ut indicet nobis viam nostram. Olim in Israhel sic loquebatur unusquisque vadens consulere
dominum. Venite eamus ad videntem. Qui enim propheta dicitur hodie vocabatur olim videns.
Et dixit Saul ad puerum suum. Optimus sermo tuus: veni eamus. Et ierunt in civitatem
in qua erat vir dei. Cumque ascenderent clivum montis in quo erat civitas. invenerunt
puellas egredientes ad hauriendam aquam. Et dixerunt eis. Num hic est videns? Que
respondentes dixerunt illis. Hic est. ecce ante te. Festina nunc: hodie enim venit in civi-
tatem. quia sacrificium est populi hodie in excelso. Ingredientes urbem statim invenie-
tis eum antequam ascendat in excelsum ad vescendum. Neque enim comesurus est populus donec ille
veniat. quia ipse benedicit hostie. et deinceps comedunt qui vocati sunt. Nunc ergo ascen-
dite: quia hodie repperietis eum. Et ascenderunt in civitatem. Cumque illi ambularent
in medio urbis. apparuit Samuhel egrediens obviam eis. ut ascenderet in excelsum.
Dominus autem revelaverat auriculam eius ante unam diem quam veniret Saul: dicens. Hac ipsa
que nunc est hora cras mittam ad te virum de terra Beniamin. et unges eum ducem super
populum meum Israhel. et salvabit populum meum de manu Philistinorum. quia respexi populum meum.
Venit enim clamor eorum ad me. Cumque aspexisset Samuhel Saulem: dominus ait ei. Ecce vir
quem dixeram tibi. Iste dominabitur populo meo. Accessit autem Saul ad Samuhelem in medio porte
et ait. Indica oro mihi: ubi est domus videntis. Et respondit Samuhel Sauli dicens. Ego
sum videns. Ascende ante me in excelsum. ut comedas mecum hodie. et dimittam te
mane. et omnia que sunt in corde tuo indicabo tibi. Et de asinis quas perdidisti nudius terti-
ane sollicitus sis. quia invente sunt. Et cuius erunt optima queque Israhel? Nonne tibi et omni
domui patris tui? Respondit autem Saul et ait. Numquid non filius Iemini ego sum de mi-
nima tribu Israhel. et cognatio mea novissima inter omnes familias de tribu Beniamin?
Quare ergo locutus es mihi sermonem istum? Assumens itaque Samuhel Saulem et pue-
rum eius introduxit eos in triclinium. et dedit eis locum in capite eorum qui fuerant invitati. erant
enim quasi triginta viri. Dixitque Samuhel coco. Da partem quam dedi tibi et precepi ut repone-
res seorsum apud te. Levavit autem cocus armum. et posuit ante Saul. Dixitque Samuhel.
Ecce quod remansit pone ante te et comede. quia de industria servatum est tibi. quando populum
vocavi. Et comedit Saul cum Samuhele in die illa. et descenderunt de excelso in oppi-

dum et locutus est cum Saul in solario. Stravitque Saul et dormivit in solario. Cumque mane
surrexissent et iam dilucesceret, vocavit Samuhel Saulem in solario dicens: Surge ut di-
mittam te. Et surrexit Saul. Egressique sunt ambo, ipse videlicet et Samuhel. Cumque descen-
derent in extrema parte civitatis, Samuhel dixit ad Saul: Dic puero ut antecedat nos et tran-
seat. Tu autem subsiste paulisper ut indicem tibi verbum domini.

X

Tulit autem Samuhel lenticulam olei
et effudit super caput eius et deosculatus est eum et ait: Ecce unxit te dominus super hereditatem suam in
principem, et liberabis populum eius de manibus inimicorum eius qui in circuitu eius sunt. Et hoc tibi signum quia
unxit te deus in principem. Cum abieris hodie a me invenies duos viros iuxta sepulchrum
Rachel in finibus Beniamin in meridie salientes magnas foveas, dicentque tibi: Inventae sunt
asinae ad quas ieras perquirendas. Et intermissis pater tuus asinis sollicitus est pro vobis et dicit:
Quid faciam de filio meo? Cumque abieris inde et ultra transieris et veneris ad quercum Tha-
bor, invenient te ibi tres viri ascendentes ad deum in Bethel, unus portans tres hedos et alius
tres tortas panis et alius portans lagenam vini. Cumque te salutaverint, dabunt tibi duos pa-
nes et accipies de manu eorum. Post haec venies in collem dei ubi est statio Philistinorum.
Et cum ingressus fueris ibi urbem, obvium habebis ibi gregem prophetarum descendentium de
excelso, et ante eos psalterium et tympanum et tibiam et cytharam, ipsosque prophetantes. Et insi-
liet in te spiritus domini et prophetabis cum eis et mutaberis in virum alium. Quando ergo evenerint signa haec
omnia tibi, fac quecumque invenerit manus tua quia dominus tecum est. Et descendes ante me in
Galgala. Ego quippe descendam ad te ut offeras oblationem et immoles victimas pacificas.
Septem diebus expectabis donec veniam ad te et ostendam tibi quid facias. Itaque cum avertisset
humerum suum ut abiret a Samuhele, immutavit ei deus cor aliud, et venerunt omnia signa
haec in die illa. Veneruntque ad praedictum collem et ecce cuneus prophetarum obvius ei et
insilivit spiritus dei super eum et prophetavit in medio eorum. Videntes autem omnes qui noverant eum
heri et nudiustertius quod esset cum prophetis et prophetaret, dixerunt ad invicem: Quaenam res accidit fi-
lio Cis? Num et Saul inter prophetas? Responditque alius ad alium dicens: Et quis pater eius?
Propterea versum est in proverbium: Num et Saul inter prophetas? Cessavit autem prophetare et venit
ad excelsum. Dixitque patruus Saul ad eum et ad puerum eius: Quo abistis? Qui responderunt:
Quaerere asinas. Quas cum non repperissemus, venimus ad Samuhelem. Dixitque ei patruus su-
us: Indica mihi quid dixerit tibi Samuhel. Et ait Saul ad patruum suum: Indicavit nobis quia
inventae essent asinae. De sermone autem regni non indicavit ei quem locutus fuerat illi Samu-
hel. Et convocavit Samuhel populum in Masphat et ait ad filios Israel: Haec dicit dominus deus
Israel: Ego eduxi Israel de Egypto et erui vos de manu Egyptiorum et de manu omnium
regum qui affligebant vos. Vos autem hodie proiecistis dominum deum vestrum qui solus salvavit
vos de universis malis et tribulationibus vestris, et dixistis: Nequaquam, sed regem constitue super
nos. Nunc ergo state coram domino per tribus vestras et per familias. Et applicuit Samuhel omnes
tribus Israel et cecidit sors tribus Beniamin. Et applicuit tribum Beniamin et cognationes
eius, et cecidit sors cognationi Metri et pervenit usque ad Saul filium Cis. Quesierunt ergo eum
et non est inventus. Et consuluerunt post haec dominum utrumnam venturus esset illuc. Responditque
dominus: Ecce absconditus est domi. Cucurrerunt itaque et tulerunt eum inde. Stetitque in medio
populi et altior fuit universo populo ab humero et sursum. Et ait Samuhel ad omnem populum: Cer-
te videtis quem elegit dominus, quoniam non sit similis ei in omni populo. Et clamavit omnis populus
et ait: Vivat rex. Locutus est autem Samuhel ad populum legem regni et scripsit in libro et repo-
suit coram domino. Et dimisit Samuhel omnem populum singulos in domum suam. Sed et Saul abi-
it in domum suam in Gabaath, et abiit cum eo pars exercitus, quorum tetigerat deus corda.
Filii vero Belial dixerunt: Num salvare nos poterit iste? Et despexerunt eum et non attulerunt
ei munera. Ille vero dissimulabat se audire.

XI

Et factum est quasi post mensem

Ascendit autem Naas Ammonites et pugnare coepit
adversum Iabes Galaad. Dixeruntque viri Iabes Galaad ad Naas: Habeto nos foederatos
et serviemus tibi. Et respondit ad eos Naas Ammonites: In hoc feriam vobiscum foedus ut
eruam omnium vestrum oculos dextros, ponamque vos opprobrium in universo Israel. Et di-

xerunt ad eum seniores Iabes. Concede nobis septem dies, ut mittamus nuntios in universos terminos Israel, et si non fuerit qui defendat nos, egrediemur ad te. Venerunt ergo nuntii in Gabaath Saulis, et locuti sunt verba audiente populo. Et levavit omnis populus vocem suam, et flevit. Et ecce Saul veniebat sequens boves de agro, et ait: Quid habet populus quod plorat? Et narraverunt ei verba virorum Iabes. Et insilivit spiritus Dei in Saul cum audisset verba haec, et iratus est furor eius nimis. Et assumens utrumque bovem, concidit in frusta, misitque in omnes terminos Israel per manum nuntiorum, dicens: Quicumque non exierit, et secutus fuerit Saul et Samuhelem, sic fiet bobus eius. Invasit ergo timor Domini populum, et egressi sunt quasi vir unus. Et recensuit eos in Bezech. Fueruntque filiorum Israel trecenta milia, virorum autem Iuda triginta milia. Et dixerunt nuntiis qui venerant: Sic dicetis viris qui sunt in Iabes Galaad: Cras erit vobis salus cum incaluerit sol. Venerunt ergo nuntii, et annuntiaverunt viris Iabes, qui laetati sunt. Et dixerunt: Mane exibimus ad vos, et facietis nobis quicquid placuerit vobis. Et factum est, cum venisset dies crastinus, constituit Saul populum in tres partes, et ingressus est media castra in vigilia matutina, et percussit Ammon usque dum incalesceret dies. Reliqui autem dispersi sunt, ita ut non relinquerentur in eis duo pariter. Et ait populus ad Samuhelem: Quis est iste qui dixit: Saul non regnabit super nos? Date viros, et interficiemus eos. Et ait Saul: Non occidetur quisquam in die hac, quia hodie fecit salutem in Israel. Dixit autem Samuhel ad populum: Venite, et eamus in Galgala, et innovemus ibi regnum. Et perrexit omnis populus in Galgala, et fecerunt ibi regem Saul coram Domino in Galgala, et immolaverunt ibi victimas pacificas coram Domino. Et laetatus est ibi Saul, et cuncti viri Israel nimis.

XI

Dixit autem Samuhel ad universum Israel: Ecce audivi vocem vestram iuxta omnia quae locuti estis ad me, et constitui super vos regem. Et nunc rex graditur ante vos. Ego autem senui et incanui, porro filii mei vobiscum sunt. Itaque conversatus coram vobis ab adolescentia mea usque ad diem hanc, ecce praesto sum. Loquimini de me coram Domino et coram christo eius, utrum bovem cuiusquam tulerim, aut asinum, si quempiam calumniatus sum, si oppressi aliquem, si de manu cuiusquam munus accepi, et contempnam illud hodie, restituamque vobis. Et dixerunt: Non es calumniatus nos, neque oppressisti, neque tulisti de manu alicuius quippiam. Dixitque ad eos: Testis est Dominus adversum vos, et testis christus eius in die hac, quia non inveneritis in manu mea quippiam. Et dixerunt: Testis. Et ait Samuhel ad populum: Dominus qui fecit Moysen et Aaron, et eduxit patres nostros de terra Aegypti. Nunc ergo state, ut iudicio contendam adversum vos coram Domino de omnibus misericordiis Domini quas fecit vobiscum et cum patribus vestris. Quomodo ingressus est Iacob in Aegyptum, et clamaverunt patres vestri ad Dominum, et misit Dominus Moysen et Aaron, et eduxit patres vestros ex Aegypto, et collocavit eos in loco hoc. Qui obliti sunt Domini Dei sui, et tradidit eos in manu Sisarae magistri militiae Asor, et in manu Philisthinorum, et in manu regis Moab, et pugnaverunt adversum eos. Postea autem clamaverunt ad Dominum, et dixerunt: Peccavimus, quia dereliquimus Dominum, et servivimus Baalim et Astaroth. Nunc ergo erue nos de manu inimicorum nostrorum, et serviemus tibi. Et misit Dominus Ierobaal, et Badan, et Iephte, et Samuhel, et eruit vos de manu inimicorum vestrorum per circuitum, et habitastis confidenter. Videntes autem quod Naas rex filiorum Ammon venisset adversum vos, dixistis mihi: Nequaquam, sed rex imperabit nobis, cum Dominus Deus vester regnaret in vobis. Nunc ergo praesto est rex vester quem elegistis et petistis. Ecce dedit vobis Dominus regem. Si timueritis Dominum, et servieritis ei, et audieritis vocem eius, et non exasperaveritis os Domini, eritis et vos, et rex vester qui imperat vobis, sequentes Dominum Deum vestrum. Si autem non audieritis vocem Domini, sed exasperaveritis sermones Domini, erit manus Domini, erit manus Domini super vos et super filios vestros. Sed et nunc state, et videte rem istam grandem quam facturus est Dominus in conspectu vestro. Numquid non messis tritici est hodie? Invocabo Dominum, et dabit voces et pluvias, et scietis et videbitis quia grande malum feceritis vobis in conspectu Domini, petentes super vos regem. Et clamavit Samuhel ad Dominum, et dedit voces et pluvias. Et timuit omnis populus nimis Dominum et Samuhelem. Dixitque universus populus ad Samuhelem: Ora pro servis tuis ad Dominum Deum tuum ut non moriamur. Addi-

in die illa

Addidimus enim universis peccatis nostris malum: ut peteremus nobis regem. Dixit autem Samuhel ad populum. Nolite timere. Vos fecistis universum malum hoc. Verumtamen nolite recedere a tergo domini, et servite domino in omni corde vestro, et nolite declinare post vana que non proderunt vobis neque eruent vos quia vana sunt. Et non derelinquet dominus populum suum propter nomen suum magnum, quia iuravit dominus facere vos sibi populum. Absit autem a me hoc peccatum in dominum, ut cessem orare pro vobis. Et docebo vos viam rectam et bonam. Igitur timete dominum et servite ei in veritate ex toto corde vestro. Vidistis enim magnifica que in vobis gesserit. Quod si perseveraveritis in malicia: et vos et rex vester pariter peribitis.

XIII

Filius unius anni Saul cum regnare cepisset, duobus autem annis regnavit super Israel. Et elegit sibi Saul tria milia de Israel. Et erant cum Saul duo milia in Machmas et in monte Bethel, mille autem cum Ionatha in Gabaath Beniamin. Porro ceterum populum remisit unumquemque in tabernacula sua. Et percussit Ionathas stationem Philistiym que erat in Gabaa. Quod cum audissent Philistiym, Saul cecinit bucina in omni terra dicens. Audiant Hebrei. Et universus Israel audivit huiuscemodi famam. Percussit Saul stationem Philistinorum, et erexit se Israel adversum Philistiym. Clamavit autem populus post Saul in Galgala. Et Philistiym congregati sunt ad preliandum contra Israel, triginta milia curruum et sex milia equitum, et reliquum vulgus sicut harena que est in litore maris plurima. Et ascendentes castrametati sunt in Machmas ad orientem Bethaven. Quod cum vidissent viri Israel se in arto positos, afflictus est enim populus, absconderunt se in speluncis et in abditis, in petris quoque et in antris et in cisternis. Hebrei autem transierunt Iordanem in terram Gad et Galaad. Cumque adhuc esset Saul in Galgala, universus populus perterritus est qui sequebantur eum. Et expectavit septem diebus iuxta placitum Samuhelem, et non venit Samuhel in Galgala, dilapsusque est populus ab eo. Ait ergo Saul. Afferte michi holocaustum et pacifica. Et obtulit holocaustum. Cumque complesset offerens holocaustum, ecce Samuhel veniebat. Et egressus est Saul obviam ei ut salutaret eum. Locutusque est ad eum Samuhel. Quid fecisti? Respondit Saul. Quia vidi quod dilaberetur populus a me, et tu non veneras iuxta placitos dies, porro Philistiym congregati fuerant in Machmas, dixi. Nunc descendent ad me Philistiym in Galgala, et faciem domini non placavi. Necessitate compulsus obtuli holocaustum. Dixitque Samuhel ad Saul. Stulte egisti, nec custodisti mandata domini dei tui que precepit tibi. Quod si non fecisses, iam nunc preparasset dominus regnum tuum super Israel in sempiternum. Sed nequaquam regnum tuum ultra consurget. Quesivit dominus virum sibi iuxta cor suum, et precepit ei dominus ut esset dux super populum suum, eo quod non servaveris que precepit tibi dominus. Surrexit autem Samuhel et ascendit de Galgalis in Gabaa Beniamin. Et reliqui populi ascenderunt post Saul obviam populo qui expugnabant eos venientes de Galgala in Gabaa in collem Beniamin. Et recensuit Saul populum qui inventi fuerant cum eo quasi sexcentos viros. Et Saul et Ionathas filius eius populusque qui inventus fuerat cum eis erat in Gabaa Beniamin. Porro Philistiym consederant in Machmas. Et egressi sunt ad predandum de castris Philistiym tres cunei. Unus cuneus pergebat contra viam Ephra ad terram Saul. Porro alius ingrediebatur per viam Bethoron. Tertius autem verterat se ad iter termini imminentis valli Seboim contra desertum. Porro faber ferrarius non inveniebatur in omni terra Israel. Caverant enim Philistiym ne forte facerent Hebrei gladium aut lanceam. Descendebat ergo omnis Israel ad Philistiym ut exacueret unusquisque vomerem suum et ligonem et securim et sarculum. Retuse itaque erant acies vomerum et ligonum et tridentium et securium usque ad stimulum corrigendum. Cumque venisset dies prelii, non est inventus ensis et lancea in manibus totius populi qui erat cum Saul et cum Ionatha, excepto Saul et Ionatha filio eius. Egressa est autem statio Philistiym ut transcenderet in Machmas.

XIIII

Et accidit quadam die ut diceret Ionathas filius Saul ad adolescentem armigerum suum. Veni et transeamus ad stationem Philistiym que est trans locum istum. Patri autem suo hoc ipsum non indicavit. Porro Saul morabatur in extrema parte Gabaa sub malo granato que erat in Magron. Et erat populus cum eo quasi sexcentorum virorum. Et Achias filius Achitob fratris Ichabod filii Phinees qui ortus fuerat ex Heli sacerdote domini in Silo

lo portabat ephot. Sed et populus ignorabat quo isset ionathan. Erant autem inter ascensus per
quos nitebatur ionathas transire ad stationem phylistinorum eminentes petre ex utraque
parte. et quasi in modum dentium scopuli hinc inde prerupti. Nomen uni boses. et nomen alte
ri sene. Unus scopulus prominens ad aquilonem ex adverso machmas. et alter ad meridiem contra
gabaa. Dixit autem ionathas ad adolescentem armigerum suum. Veni transeamus ad stationem
incircumcisorum horum. si forte faciat dominus pro nobis. quia non est domino difficile saluare uel in multi
tudine uel in paucis. Dixitque ei armiger suus. Fac omnia que placent animo tuo. Perge
quo cupis. ero tecum ubicumque uolueris. Et ait ionathan. Ecce nos transibimus ad ui
ros istos. Cumque apparuerimus eis. si taliter locuti fuerint ad nos. manete donec ueni
amus ad uos. stemus in loco nostro nec ascendamus ad eos. Si autem dixerint ascendite ad nos.
ascendamus. quia tradidit eos dominus in manibus nostris. Hoc erit nobis signum. Apparuit igitur
uterque stationi phylistiym. Dixeruntque phylistiym. En hebrei egrediuntur de cauer
nis in quibus absconditi fuerant. Et locuti sunt uiri de statione ad ionathan et ad armi
gerum eius dixeruntque. Ascendite ad nos et ostendemus uobis rem. Et ait ionathan ad ar
migerum suum. Ascendamus. sequere me. tradidit enim eos dominus in manus israel. Ascen
dit autem ionathas reptans manibus et pedibus. et armiger eius post eum. Et cum uidissent
faciem ionathe. alii cadebant ante ionathan. alios interficiebat armiger eius se
quens eum. Et facta est plaga magna prima quam percussit ionathas et armiger
eius quasi uiginti uirorum. in media parte iugeri quam par boum in die arare consueuit.
Et factum est miraculum in castris per agros. Sed et omnis populus stationis eorum qui ierant ad pre
dandum obstupuit. et conturbata est terra. et accidit quasi miraculum a deo. Et respexerunt
speculatores saul. qui erant in gabaa beniamin. et ecce multitudo prostrata. et huc
illucque diffugiens. Et ait saul populo qui erat cum eo. Requirite et uidete quis abie
rit e nobis. Cumque requisissent. repertum est non adesse ionathan et armigerum eius. Et ait
saul ad achiam. Applica archam dei. Erat enim ibi archa dei in die illa cum filiis
israel. Cumque loqueretur saul ad sacerdotem. tumultus magnus exortus est in castris
phylistinorum. Crescebatque paulatim. et clarius reboabat. Et ait saul ad sacerdotem. Con
trahe manum tuam. Conclamauit ergo saul et omnis populus qui erat cum eo. et uenerunt
usque ad locum certaminis. Et ecce uersus fuerat gladius uniuscuiusque ad proximum suum. et ce
des erat magna nimis. Sed et hebrei qui fuerant cum phylistiym heri et nudiustertius
ascenderantque cum eis in castris. reuersi sunt ut essent cum israel. qui erant cum saul et
ionatha. Omnes autem israelite qui se absconderant in monte ephraim audientes quod fu
gissent phylistiym. sociauerunt se cum suis in prelio. et erant cum saul quasi decem milia
uirorum. et saluauit dominus in die illa israel. Pugna autem peruenit usque bethauen. et uir
israel sociatus est sibi in die illa. Adiurauit autem saul populum dicens. Maledictus uir qui co
mederit panem usque ad uesperum. donec ulciscar de inimicis meis. Et non manducauit
uniuersus populus panem. Omneque terre uulgus uenit in saltum. in quo erat mel super
faciem agri. Ingressus est itaque populus saltum et apparuit fluens mel. nullusque appli
cuit manum ad os suum. timebat enim populus iuramentum. Porro ionathas non audierat
cum adiuraret pater eius populum. extenditque summitatem uirge quam habebat in manu
et intinxit in fauo mellis. et conuertit manum suam ad os suum. et illuminati sunt oculi eius.
Respondensque unus de populo ait. Iure iurando constrinxit pater tuus populum dicens. Ma
ledictus uir qui comederit panem hodie. Defecerat autem populus. Dixitque ionathas. Turbauit
pater meus terram. Vidistis ipsi quia illuminati sunt oculi mei eo quod gustauerim paululum
de melle isto. Quanto magis si comedisset populus de preda inimicorum suorum quam repperit.
nonne maior facta fuisset plaga in phylistiym? Percusserunt ergo in die illa phylisteos
a machmis usque in ahilon. Defatigatus est autem populus nimis. et uersus ad predam
tulit oues et boues et uitulos. et mactauerunt in terra. comeditque populus cum sanguine.
Nuntiauerunt autem saul dicentes quod populus peccasset domino comedens cum sanguine. Qui

ate. Prevaricati estis. Volvite ad me iam nunc saxum grande. Et dixit Saul. Dispergimini in vulgus, et dicite eis ut adducat ad me unusquisque bovem suum et arietem, et occidite super istud, et vescimini, et non peccabitis domino comedentes cum sanguine. Adduxit itaque omnis populus unusquisque bovem in manu sua usque ad noctem: et occiderunt ibi. Edificavit autem Saul altare domino. Tuncque primum cepit edificare altare domino. Et dixit Saul. Irruamus super Phylistiim nocte, et vastemus eos usque dum illucescat mane, nec relinquamus de eis virum. Dixitque populus. Omne quod bonum videtur in oculis tuis fac. Et ait sacerdos. Accedamus huc ad deum. Et consuluit Saul dominum. Num persequar Phylistiim? si tradidis eos in manus Israel? Et non respondit ei in die illa. Dixitque Saul. Applicate huc universos angulos populi, et scitote et videte per quem acciderit peccatum hoc hodie. Vivit dominus salvator Israel, quia si per Ionathan filium meum factum est, absque retractione morietur. Ad quod nullus contradixit ei de omni populo. Et ait ad universum Israel. Separamini vos in partem unam, et ego cum Ionatha filio meo ero in parte altera. Responditque populus ad Saul. Quod bonum videtur in oculis tuis fac. Et dixit Saul ad dominum. Domine deus Israel, da iudicium. Quid est quod non responderis servo tuo hodie? Si in me aut in Ionatha filio meo est iniquitas hec, da ostensionem: aut si est in populo tuo, da sanctitatem. Et deprehensus est Ionathas et Saul. Populus autem exivit. Et ait Saul. Mittite sortem inter me et inter Ionathan filium meum. Et captus est Ionathan. Dixit autem Saul ad Ionathan. Indica mihi quid feceris. Et indicavit ei Ionathas et ait. Gustans gustavi in summitate virge que erat in manu mea paululum mellis, et ecce morior. Et ait Saul. Hec faciat mihi deus et hec addat, quia morte morieris Ionathan. Dixitque populus ad Saul. Ergo ne Ionathas morietur, qui fecit salutem hanc magnam in Israel? hoc nefas est. Vivit dominus, si ceciderit capillus de capite eius in terram, quia cum deo operatus est hodie. Liberavit ergo populus Ionathan ut non moreretur. Recessitque Saul, nec persecutus est Phylistiim. Porro Phylistiim abierunt in loca sua. At Saul confirmato regno super Israel, pugnabat per circuitum adversum omnes inimicos eius, contra Moab et filios Amon et Edom et reges Soba et Phylisteos: et quocumque se verterat superabat. Congregatoque exercitu percussit Amalech, et eruit Israel de manu vastatorum eius. Fuerunt autem filii Saul, Ionathas et Iesui et Melchisua. Et nomina duarum filiarum eius, nomen primogenite Merob, et nomen minoris Mychol. Et nomen uxoris Saul Achynoem filia Achymaas. Et nomina principum militie eius Abner filius Ner patruelis Saul. Porro Cis fuit pater Saul, et Ner pater Abner, filius Abyhel. Erat autem bellum potens adversum Phylisteos omnibus diebus Saul. Nam quemcumque viderat Saul virum fortem et aptum ad prelium, sociabat eum sibi. Et dixit Samuhel ad Saul. Me misit dominus ut ungerem te regem super populum eius Israel. Nunc ergo audi vocem domini. Hec dicit dominus exercituum. Recensui quecumque fecit Amalech Israel, quomodo restitit ei in via cum ascenderet de Egypto. Nunc ergo vade et percute Amalech, et demolire universa eius. Non parcas ei, et non concupiscas ex rebus illius aliquid. Sed interfice a viro usque ad mulierem, et parvulum atque lactentem, bovem et ovem, camelum et asinum. Precepit itaque Saul populo, et recensuit eos quasi agnos, ducenta milia peditum, et decem milia virorum Iuda. Cumque venisset Saul usque ad civitatem Amalech, tetendit insidias in torrente. Dixitque Saul Cyneo. Abite, recedite atque discedite ab Amalech, ne forte involvam te cum eo. Tu enim fecisti misericordiam cum omnibus filiis Israel cum ascenderent de Egypto. Et recessit Cyneus de medio Amalech. Percussitque Saul Amalech ab Evila donec venias Assur, que est e regione Egypti. Et apprehendit Agag regem Amalech vivum. Omne autem vulgus interfecit in ore gladii. Et pepercit Saul et populus Agag, et optimis gregibus ovium et armentorum, et vestibus et arietibus, et universis que pulchra erant: nec voluerunt disperdere ea. Quicquid vero vile fuit et reprobum, hoc demoliti sunt. Factum est autem verbum domini ad Samuel dicens. Penitet me quod constituerim

XV

Saul regem quia dereliquit me, et verba mea opere non implevit. Contristatusque est Samuhel et
clamavit ad dominum tota nocte. Cumque de nocte surrexisset Samuhel ut iret ad Saul
mane, nuntiatum est Samuheli eo quod venisset Saul in carmelum, et erexisset sibi fornicem
triumphalem, et reversus transisset descendissetque in galgala. Venit ergo Samuel ad Saul, et
Saul offerebat holocaustum domino de initiis predarum que attulerat ex amalech. Et cum ve-
nisset Samuel ad Saul, dixit ei Saul: Benedictus tu a domino, implevi verbum domini. Dixitque
Samuel: Et que est vox gregum haec que resonat in auribus meis, et armentorum quam ego au-
dio? Et ait Saul: De amalech adduxerunt ea. Pepercit enim populus melioribus ovibus et ar-
mentis, ut immolarentur domino deo tuo, reliqua vero occidimus. Dixit autem Samuel ad Saul:
Sine me et indicabo tibi que locutus sit dominus ad me nocte. Dixitque ei: Loquere. Et ait
Samuel: Nonne cum parvulus esses in oculis tuis, caput in tribubus israel factus es? Un-
xitque te dominus in regem super israel, et misit te dominus in viam et ait: Vade et interfice pecca-
tores amalech, et pugnabis contra eos usque ad internecionem eorum. Quare ergo non
audisti vocem domini, sed versus ad predam es, et fecisti malum in oculis domini? Et ait Sa-
ul ad Samuhelem: Immo audivi vocem domini, et ambulavi per viam in qua me
misit dominus, et adduxi agag regem amalech, et amalech interfeci. Tulit autem populus
oves et boves de preda, primitias eorum que cesa sunt, ut immolet domino deo suo in galgalis.
Et ait Samuel: Numquid vult dominus holocausta et victimas, et non potius ut obediatur
voci domini? Melior est enim obedientia quam victime, et auscultare magis quam offerre
adipem arietum. Quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare, et quasi scelus ydola-
trie nolle acquiescere. Pro eo ergo quod abiecisti sermonem domini, abiecit te ne sis rex. Di-
xitque Saul ad Samuhelem: Peccavi quia prevaricatus sum sermonem domini et verba tua,
timens populum et obediens voci eorum. Sed nunc porta queso peccatum meum, et revertere
mecum ut adorem dominum. Et ait Samuel ad Saul: Non revertar tecum, quia proiecisti
sermonem domini, et proiecit te dominus ne sis rex super israel. Et conversus est Samuel ut
abiret. Ille autem apprehendit summitatem pallii eius que et scissa est. Et ait Samu-
el: Scidit dominus regnum israel a te hodie, et tradidit illud proximo tuo meliori te. Por-
ro triumphator in israel non parcet, et penitudine non flectetur, neque enim homo est
ut agat penitentiam. At ille ait: Peccavi, sed nunc honora me coram senioribus populi mei
et coram israel, et revertere mecum ut adorem dominum deum tuum. Reversus ergo Samuel
secutus est Saulem, et adoravit Saul dominum. Dixitque Samuel: Adducite ad me
agag regem amalech. Et oblatus est ei agag pinguissimus. Et dixit agag:
Sicine separat amara mors? Et ait Samuel: Sicut fecit absque liberis mulie-
res gladius tuus, sic absque liberis erit mater tua inter mulieres. Et in frusta con-
cidit Samuel agag coram domino in galgalis. Abiit autem Samuel in ramatha,
Saul vero ascendit domum suam in gabaath. Et non vidit Samuel ultra Saul usque in
diem mortis sue. Verumtamen lugebat Samuel Saulem, quoniam dominum penitebat
quod constituisset Saul regem super israel.

XVI

Dixitque dominus ad Samuhelem: Usquequo
tu luges Saul, cum ego proiecerim eum ne regnet super israel? Imple cornu tuum
oleo et veni ut mittam te ad ysai bethleemitem, providi enim in filiis eius mihi regem. Et
ait Samuel: Quomodo vadam? Audiet enim Saul et interficiet me. Et ait dominus:
Vitulum de armento tolles in manu tua et dices: Ad immolandum domino veni. Et
vocabis ysai ad victimam, et ego ostendam tibi quid facias, et unges quemcumque
monstravero tibi. Fecit ergo Samuel sicut locutus est ei dominus. Venitque in bethleem
et [seniores] admirati sunt civitatis occurrentes ei, dixeruntque: Pacificusne est ingressus
tuus? Et ait: Pacificus. Ad immolandum domino veni. Sanctificamini et venite mecum
ut immolem. Sanctificavit ergo ysai et filios eius, et vocavit eos ad sacrificium. Cumque in-
gressi essent, vidit eliab et ait: Num coram domino est christus eius? Et dixit dominus
ad Samuelem: Ne respicias vultum eius, neque altitudinem stature eius, quoniam ab

ieci eum, nec iuxta intuitum hominis iudico. Homo enim videt ea que parent, Deus autem intuetur cor. Et vocavit
Ysai Abynadab, et eum adduxit coram Samuhel. Qui dixit: Nec hunc elegit Dominus. Adduxit
autem Ysai Samaa: de quo ait: Etiam hunc non elegit Dominus. Adduxit itaque Ysai septem filios suos
coram Samuel. Et ait Samuel ad Ysai: Non elegit Dominus ex istis. Dixitque Samuel ad Ysai:
Numquid iam completi sunt filii? Adhuc reliquus est parvulus et pascit oves. Et ait Sa-
muel ad Ysai: Mitte et adduc eum; non enim prius quam ille huc veniat discumbemus. Misit ergo
et adduxit eum. Erat autem rufus et pulcher aspectu, decoraque facie. Et ait Dominus: Surge
et unge eum, ipse enim est. Tulit igitur Samuel cornu olei et unxit eum in medio fratrum eius: et di-
rectus est spiritus Domini in David a die illa et in reliquum. Surgensque Samuel abiit in Rama-
tha. Spiritus autem Domini recessit a Saule, et exagitabat eum spiritus nequam a Domino. Dixeruntque servi
Saul ad eum: Ecce spiritus Dei malus exagitat te. Iubeat dominus noster rex, et servi tui qui coram
te sunt quaerent hominem scientem psallere cythara, ut quando arripuerit te spiritus Dei malus, psal-
lat manu sua, et levius feras. Et ait Saul ad servos suos: Providete mihi aliquem bene psallen-
tem, et adducite eum ad me. Et respondens unus de pueris ait: Ecce vidi filium Ysai Bethle-
emitem scientem psallere, et fortissimum robore, et virum bellicosum, et prudentem in verbis, et virum
pulchrum: et Dominus est cum eo. Misit ergo Saul nuntios ad Ysai dicens: Mitte ad me David fi-
lium tuum qui est in pascuis. Tulitque Ysai asinum plenum panibus, et lagenam vini, et hedum de
capris unum, et misit per manum David filii sui Sauli. Et venit David ad Saul, et stetit coram eo.
At ille dilexit eum nimis: et factus est eius armiger. Misitque Saul ad Ysai dicens: Stet
David in conspectu meo: invenit enim gratiam in oculis meis. Igitur quandocumque arripiebat spiritus
Dei malus Saul, tollebat David cytharam, et percutiebat manu sua, et refocillabatur Saul,
et levius habebat: recedebat enim ab eo spiritus malus. Congregantes vero Phylistiim agmi-
na sua in proelium, venerunt in Socoth Iudae, et castra metati sunt inter Socoth et Azecha
in finibus Dommim. Porro Saul et viri Israel congregati venerunt in vallem Therebinthi, et
direxerunt aciem ad pugnandum contra Phylistiim. Et Phylistiim stabant super montem
ex hac parte, et Israel stabat super montem ex altera parte: vallisque erat inter eos. Et egressus
est vir spurius de castris Phylistiim nomine Golyath de Geth, altitudinis sex cubitorum et pal-
mo: et cassis aerea super caput eius, et lorica hamata induebatur. Porro pondus loricae eius quinque
milia siclorum aeris: et ocreas aereas habebat in cruribus, et clipeus aereus tegebat humeros eius.
Hastile autem hastae eius erat quasi liciatorium texentium: ipsum autem ferrum hastae eius sexcentos si-
clos habebat ferri: et armiger eius antecedebat eum. Stansque clamabat adversus pha-
langas Israel, et dicebat eis: Quare venistis parati ad proelium? Numquid non sum ego Phylisteus
et vos servi Saul? Eligite ex vobis virum, et descendat ad singulare certamen. Si
quiverit pugnare mecum et percusserit me, erimus vobis servi. Si autem ego praevaluero et percus-
sero eum, vos servi eritis, et servietis nobis. Et aiebat Phylisteus: Ego exprobravi ag-
minibus Israelis hodie: Date mihi virum, et ineat mecum singulare certamen. Audiens autem Saul
et omnes viri Israelitae sermones Phylistei huiuscemodi, stupebant et metuebant nimis.
David autem erat filius viri Ephratei de quo supra dictum est, de Bethleem Iuda, cui nomen Ysai erat,
qui habebat octo filios, et erat vir in diebus Saul senex et grandaevus inter viros. Abierunt autem
tres filii eius maiores post Saul in proelium: et nomina trium filiorum eius qui perrexerunt
ad bellum, Helyab primogenitus, et secundus Abynadab, tertius Semmaa. David autem erat mini-
mus. Tribus ergo maioribus secutis Saulem, abiit David, et reversus est a Saul ut pasceret
gregem patris sui in Bethleem. Procedebat vero Phylisteus mane et vespere, et stabat quadra-
ginta diebus. Dixit autem Ysai ad David filium suum: Accipe fratribus tuis ephi polentae, et decem
panes istos, et curre in castra ad fratres tuos: et decem formellas casei has deferes ad tri-
bunum: et fratres tuos visitabis si recte agant: et cum quibus ordinati sunt disce. Saul
autem et illi et omnes filii Israel in valle Therebinthi pugnabant adversum Phylistiim.
Surrexit itaque David mane, et commendavit gregem custodi: et onustus abiit sicut praece-
perat ei Ysai. Et venit ad locum Magala, et ad exercitum qui egressus ad pugnam vociferatus

Et respondit

XVII

erat in certamine. Direxerat enim aciem Israel sed et Philisthiim ex adverso fuerant praeparati. De-
relinquens ergo vasa que attulerat David sub manu custodis ad sarcinas, cucurrit ad lo-
cum certaminis, et interrogabat si omnia recte agerentur erga fratres suos. Cumque ille
adhuc loqueretur eis apparuit vir ille spurius ascendens Golyath nomine de Geth,
Philistheus ex castris Philistinorum. Et loquente eo hec eadem verba audivit David. Omnes
autem Israelite cum vidissent virum fugerunt a facie eius timentes eum valde. Et dixit
unusquispiam de Israel. Num vidistis virum hunc qui ascendit? Ad exprobrandum enim
Israeli ascendit. Virum ergo qui percusserit eum ditabit rex divitiis magnis, et filiam suam
dabit ei, et domum patris eius faciet absque tributo in Israel. Et ait David ad viros qui stabant
secum dicens. Quid dabitur viro qui percusserit Philistheum hunc, et tulerit ob-
probrium de Israel? Quis est enim hic Philistheus incircumcisus qui exprobravit acies dei
viventis? Referebat autem ei populus eundem sermonem dicens. Hec dabuntur viro qui per-
cusserit eum. Quod cum audisset Heliab frater eius maior, loquente eo cum aliis, iratus est
contra David et ait. Quare venisti, et quare dereliquisti pauculas oves illas in de-
serto? Ego novi superbiam tuam et nequitiam cordis tui: quia ut videres proelium descen-
disti. Et dixit David. Quid feci? Numquid non verbum est? Et declinavit paululum ab
eo ad alium: dixitque eundem sermonem. Et respondit ei populus verbum sicut et prius. Audi-
ta sunt autem verba que locutus est David, et annuntiata in conspectu Saul. Ad quem cum
fuisset adductus, locutus est ei. Non concidat cor cuiusquam in eo. Ego servus tuus va-
dam et pugnabo adversus Philistheum. Et ait Saul ad David. Non vales resistere
Philistheo isti, nec pugnare adversus eum: quia puer es, hic autem vir bellator ab adole-
scentia sua. Dixitque David ad Saul. Pascebat servus tuus gregem patris sui et
veniebat leo vel ursus, tollebatque arietem de medio gregis, et sequebar eos et
percutiebam eruebamque de ore eorum. Et illi consurgebant adversum me, et ap-
prehendebam mentum eorum et suffocabam, interficiebamque eos. Nam et leonem et ursum
interfeci ego servus tuus. Erit igitur et Philistheus hic incircumcisus, quasi unus ex eis.
Nunc vadam et auferam obprobrium populi. Quoniam hic Philistheus incircumcisus, qui ausus est
maledicere exercitui dei viventis. Et ait David. Dominus qui eruit me de manu leonis
et de manu ursi: ipse liberabit me de manu Philisthei huius. Dixit autem Saul ad David.
Vade et dominus tecum sit. Et induit Saul David vestimentis suis, et inposuit galeam
eream super caput eius, et induit eum lorica. Accinctus ergo David gladio eius super
vestem suam, cepit temptare si armatus posset incedere: non enim habebat consuetudi-
nem. Dixitque David ad Saul. Non possum sic incedere: quia non usum habeo. Et deposuit
ea, et tulit baculum suum quem semper habebat in manibus, et elegit sibi quinque limpidissi-
mos lapides de torrente, et misit eos in peram pastoralem quam habebat secum, et
fundam manu tulit, et processit adversus Philistheum. Ibat autem Philistheus incedens et
appropinquans adversum David, et armiger eius ante eum. Cumque inspexisset Philistheus
et vidisset David, despexit eum. Erat enim adolescens rufus et pulcher aspectu. Et
dixit Philistheus ad David. Numquid canis ego sum, quod tu venis ad me cum baculo?
Et maledixit Philistheus David in diis suis. Dixitque ad David. Veni ad me, et da-
bo carnes tuas volatilibus celi et bestiis terre. Dixit autem David ad Philistheum. Tu venis
ad me cum gladio et hasta et clypeo: ego autem venio ad te in nomine domini exercitu-
um dei agminum Israel, quibus exprobrasti hodie. Et dabit te dominus in manu mea, et per-
cutiam te, et auferam caput tuum a te, et dabo cadavera castrorum Philisthiim hodie vo-
latilibus celi et bestiis terre, ut sciat omnis terra quia est deus in Israel. Et noverit universa eccle-
sia hec quia non in gladio nec in hasta salvat dominus. Ipsius est enim bellum, et tradet vos
in manus nostras. Cum ergo surrexisset Philistheus, et veniret et appropinquaret ad Da-
vid, cucurrit David ad pugnam et festinavit ex adverso Philistei. Et misit ma-
num suam in peram, tulitque unum lapidem, et funda iecit et percussit Philistheum in fron-

te et infixus est in fronte eius lapis et cecidit in faciem suam super terram. Praevaluitque
david adversus philisteum in funda et in lapide. percussumque philisteum interfecit.
Cumque gladium non haberet in manu david. cucurrit et stetit super philisteum et tulit
gladium eius et eduxit de vagina sua et interfecit eum. praeciditque caput eius. Videntes
autem philistiim quod mortuus esset fortissimus eorum fugerunt. Et consurgentes viri israhelite et
iuda. vociferati sunt et persecuti sunt philisteos. usque dum venirent in vallem. et
usque ad portas accharon. Cecideruntque vulnerati de philistiim in via sarim usque ad
geth et usque accharon. Et revertentes filii israhel postquam persecuti fuerant philisteos.
invaserunt castra eorum. Assumens autem david caput philistei. attulit illud in ierusalem.
arma vero eius posuit in tabernaculo suo. Eo autem tempore quo viderat saul david egre
dientem contra philisteum. ait ad abner principem militiae. De qua stirpe descen
dit hic adolescens abner? Dixitque abner. Vivit anima tua rex si novi. Et ait rex.
Interroga tu. cuius filius sit iste puer. Cumque regressus esset david percusso philisteo
tulit eum abner et introduxit coram saul. caput philistei habentem in manu. Et ait
ad eum saul. De qua progenie es o adolescens? Dixitque david. Filius servi tui ysai
bethleemite ego sum.

XVIII

Et factum est cum complesset loqui ad saul. anima ionathan
colligata est anime david. et dilexit eum ionathas quasi animam suam. Tulitque eum
saul in die illa. et non concessit ei ut reverteretur in domum patris sui. Inierunt autem iona
thas et david foedus. diligebat enim eum quasi animam suam. Nam expoliavit se tu
nica qua erat vestitus et dedit eam david. et reliqua vestimenta sua usque ad gladium
et arcum suum et usque ad balteum. Egrediebatur quoque david ad omnia quaecumque misisset eum
saul. et prudenter se agebat. Posuitque eum saul super viros belli. et acceptus
erat in oculis universi populi. maximeque in conspectu famulorum saul. Porro cum rever
teretur percusso philisteo david. egressae sunt mulieres de universis urbibus israhel.
cantantes chorosque ducentes. in occursum saul regis. in tympanis laetitiae et
in sistris. et praecinebant mulieres ludentes atque dicentes. Percussit saul mille et
david decem milia. Iratus est autem saul nimis et displicuit sermo iste in oculis
eius dixitque. Dederunt david decem milia. et mihi dederunt mille. Quid ei superest nisi so
lum regnum? Non rectis ergo oculis saul respiciebat david ex die illa et deinceps.
Post diem autem alteram invasit spiritus dei malus saul. et prophetabat in medio domus suae.
David autem psallebat manu sua sicut per singulos dies. tenebatque saul lanceam et
misit eam putans quod configere posset david in pariete. Et declinavit david a fa
cie eius secundo. et timuit saul david eo quod esset dominus cum eo et a se recessisset. Amovit ergo
eum a se et fecit eum tribunum super mille viros. et egrediebatur et ingrediebatur
in conspectu populi. In omnibus quoque viis suis david prudenter agebat. et dominus erat cum
eo. Vidit itaque saul quod prudens esset nimis. et coepit cavere eum. Omnis itaque israhel et
iuda diligebat david. Ipse autem egrediebatur et ingrediebatur ante eos. Dixit autem sa
ul ad david. Ecce filia mea maior merob. ipsam dabo tibi uxorem. tantummodo esto vir
fortis et proeliare bella domini. Saul autem reputabat dicens. Non sit manus mea in eum.
sed sit super eum manus philistinorum. Ait autem david ad saul. Quis ego sum aut quae est vita
mea. aut cognatio patris mei in israhel ut fiam gener regis? Factum est autem tempus
cum deberet dari merob filia saul david. data est adriel molatite uxor. Dilexit
autem mychol filiam saul altera david. et nuntiatum est saul et placuit ei. Dixitque
saul. Dabo eam illi ut fiat ei in scandalum. et sit super eum manus philistinorum. Dixit
ergo saul ad david. In duabus rebus gener meus eris hodie. Et mandavit saul ser
vis suis. Loquimini ad david clam me dicentes. Ecce places regi. et omnes servi
eius diligunt te. Nunc ergo esto gener regis. Et locuti sunt servi saul in auribus da
vid omnia verba haec. Et ait david. Num parvum vobis videtur generum esse regis?
Ego autem sum vir pauper et tenuis. Et renuntiaverunt servi saul dicentes. Huiusce

modi verba locutus est David. Dixit autem Saul: Sic loquimini ad David. Non habet neces
se rex sponsalia nisi tantum centum preputia phylistinorum: ut fiat ultio de inimicis regis.
Porro Saul cogitabat tradere David in manus phylistinorum. Cumque renuntiassent
servi eius David verba que dicebat Saul, placuit sermo in oculis David ut fieret
gener regis. Et post dies paucos surgens David abiit in accharon cum viris qui
sub eo erant. et percussit phylistiym ducentos viros. attulit preputia eorum et adnu
meravit ea regi ut esset gener eius. Dedit itaque ei Saul michol filiam suam uxorem;
et vidit Saul et intellexit quia dominus esset cum David. Michol autem filia Saul diligebat
eum. et Saul magis cepit timere David. Factusque est Saul inimicus David cunctis
diebus. Et egressi sunt phylistinorum principes. A principio autem egressionis eorum
prudentius se agebat David quam omnes servi Saul. et celebre factum est nomen eius
nimis.

XIX

Locutus est Saul ad ionathan filium suum. et ad omnes servos suos ut
occiderent David. Porro ionathan filius Saul diligebat David valde. et indicavit
ionathan David dicens. Querit Saul pater meus occidere te. Quapropter observa te
queso mane. et manebis clam et absconderis. Ego autem egrediens stabo iuxta pa
trem meum in agro ubicumque fuerit. et ego loquar de te ad patrem meum. et quodcumque vi
dero nuntiabo nuntiabo tibi. Locutus est ergo ionathan de David bona ad Sau
lem patrem suum. Dixitque ad eum. Ne pecces rex in servum tuum David. quia
non peccavit tibi. et opera eius bona sunt tibi valde. et posuit animam suam in manu sua.
et percussit phylisteum. et fecit dominus salutem magnam in universo israel. Vidisti et le
tatus es. quare ergo peccas in sanguine innoxio. interficiens David qui est absque
culpa? Quod cum audisset Saul placatus voce ionathe. iuravit. Vivit dominus
quia non occidetur. Vocavit itaque ionathan David et indicavit ei omnia verba hec. Et
introduxit ionathan David ad Saul et fuit ante eum sicut fuerat heri et nu
diustertius. Motum est autem rursus bellum et egressus David pugnavit ad
versus phylistiym. et percussit eos plaga magna et fugerunt a facie eius. Et factus
est spiritus malus in Saul. Sedebat autem in domo sua et tenebat lanceam. Porro David
psallebat in manu sua. nisusque est Saul configere lancea David in pariete. Et de
clinavit David a facie Saul. lancea autem casso vulnere perlata est in parietem. et Da
vid fugit. et salvatus est nocte illa. Misit ergo Saul satellites suos in domum David. no
cte ut custodirent eum. et interficeretur mane. Quod cum adnuntiasset David michol
uxor sua dicens. nisi salvaveris te nocte hac cras morieris. deposuit eum per fenestram.
Porro ille abiit. aufugit atque salvatus est. Tulit autem michol statuam et posuit eam super
lectum. et pellem pilosam caprarum posuit ad caput eius. et operuit eam vestimentis.
Misit autem Saul apparitores qui raperent David. et responsum est quod egrotaret. Rursumque
misit Saul nuntios. ut viderent David dicens. Afferte eum huc ad me in lecto: ut
occidatur. Cumque venissent nuntii inventum est simulachrum super lectum. et pellis
caprarum ad caput eius. Dixitque Saul ad michol. Quare sic illusisti mihi. et dimisisti
inimicum meum ut fugeret? Et dixit michol ad Saul. Quia ipse locutus est mihi dicens. Di
mitte me. alioquin interficiam te. David autem fugiens salvatus est. et venit ad Samu
helem in ramatha. et nuntiavit ei omnia que fecerat sibi Saul. Et abierunt ipse et
Samuhel. et morati sunt in naioth. Nuntiatum est autem Sauli a dicentibus. Ecce David
in naioth in rama. Misit ergo Saul lictores ut raperent David. Qui cum vidissent cune
um prophetarum vaticinantium. et Samuhel stantem super eos. factus est etiam in illis spiritus domini.
et prophetare ceperunt etiam ipsi. Quod cum nuntiatum esset Sauli. misit alios nuntios. Propheta
verunt autem et illi. Et rursum Saul misit tertios nuntios: qui et ipsi prophetaverunt. Et ira
tus est iracundia Saul. Abiit autem etiam ipse in ramatha. et venit usque ad cisternam
magnam que est in socchoth. et interrogavit dicens. In quo loco sunt Samuhel et David?
Dictumque est ei. Ecce in naioth in rama sunt. Et abiit in naioth in rama. Et factus

Et factus est etiam super eum spiritus domini. et ambulabat ingrediens et prophetabat. usque dum veniret in naioth in rama. Et expoliavit se ipse vestimentis suis. et prophetavit cum ceteris coram samuhel. et cecidit nudus tota die illa et nocte. Unde et exivit proverbium. Num et saul inter prophetas. Fugit autem david de naioth que erat in rama. veniensque locutus est coram ionathan. Quid feci? Que est iniquitas mea et quod peccatum meum in patrem tuum. quia querit animam meam? Qui dixit ei. Absit a te. non morieris. Neque enim faciet pater meus quicquam grande vel parvum. nisi prius indicaverit michi. Hunc ergo celavit me pater meus sermonem tantummodo. nequaquam erit istud. Et iuravit rursum david. et ille ait. Scit profecto pater tuus quia inveni gratiam in oculis tuis et dicet. Nesciat hoc ionathan ne forte tristetur. Quinimmo vivit dominus et vivit anima tua. quia uno tantum ut ita dicam gradu ego morsque dividimur. Et ait ionathan ad david. Quodcumque dixerit michi anima tua. faciam tibi.

XX

Dixit autem david ad ionathan. Ecce kalende sunt crastino. et ego ex more sedere soleo iuxta regem ad vescendum. Dimitte ergo me ut abscondar in agro usque ad vesperam diei tercie. Si respiciens requisierit me pater tuus respondebis ei. Rogavit me david ut iret celeriter in bethleem civitatem suam quia victime sollempnes ibi sunt universis contribulibus suis. Si dixerit bene. pax erit servo tuo. Si autem fuerit iratus. scito quia completa est malicia eius. Fac ergo misericordiam in servum tuum. quia federe domini me famulum tuum tecum inire fecisti. Si autem est in me aliqua iniquitas tu me interfice. et ad patrem tuum ne introducas me. Et ait ionathan. Absit hoc a me. Neque enim fieri potest ut si certe cognovero completam patris mei esse maliciam contra te. non annunciem tibi. Responditque david ad ionathan. Quis nunciabit michi si quid forte responderit tibi pater tuus dure? Et ait ionathan ad david. Veni et egrediamur in agrum. Cumque exissent ambo in agrum. ait ionathan ad david. Domine deus israel si investigavero sententiam patris mei crastino vel perendie. et aliquid boni fuerit super david. et non statim misero ad te et notum tibi fecero. hec faciat dominus ionathan et hec addat. Si autem perseveraverit patris mei malicia adversum te. revelabo aurem tuam et dimittam te ut vadas in pace. et sit dominus tecum sicut fuit cum patre meo. Et si vixero facies michi misericordiam domini. si vero mortuus fuero non auferes misericordiam tuam a domo mea usque in sempiternum. quando eradicaverit dominus inimicos david unumquemque de terra. Pepigit ergo fedus ionathan cum domo david. et requisivit dominus de manu inimicorum david. Et addidit ionathan deierare david eo quod diligeret eum. sicut animam enim suam ita diligebat eum. Dixitque ad eum ionathan. Cras kalende sunt et requireris. Requiretur enim sessio tua usque perendie. Descendes ergo festinus et venies in locum ubi celandus es in die qua operari licet. et sedebis iuxta lapidem cui nomen est ezel. et ego tres sagittas mittam iuxta eum. et iaciam quasi exercens me ad signum. Mittam quoque puerum dicens ei. Vade et affer michi sagittas. Si dixero puero ecce sagitte intra te sunt tolle eas. tu et veni ad me quia pax tibi est et nichil est mali vivit dominus. Si autem sic locutus fuero puero ecce sagitte ultra te sunt. vade quia dimisit te dominus. De verbo autem quod locuti sumus ego et tu sit dominus inter me et te usque in sempiternum. Absconditus est ergo david in agro. et venerunt kalende et sedit rex ad comedendum panem. Cumque sedisset rex super cathedram suam secundum consuetudinem que erat iuxta parietem. surrexit ionathan. et sedit abner ex latere saul. vacuusque apparuit locus david. et non est locutus saul quicquam in die illa. Cogitabat enim quod forte evenisset ei ut non esset mundus nec purificatus. Cumque illuxisset dies secunda post kalendas. rursum apparuit vacuus locus david.

Dixitque saul ad ionathan filium suum.

Cur non venit filius ysai ad vescendum nec heri nec hodie? Et respondit ionathan sauli. Rogavit me obnixe ut iret in bethleem et ait. Dimitte me quoniam sacrificium sollempne est in civitate. unus de fratribus meis accersivit me. Nunc ergo si inveni gratiam in oculis tuis. vadam cito et videbo fratres meos. Ob hanc causam non venit ad mensam regis. Iratus autem saul adversus ionathan dixit ei. Fili mulieris virum ultro rapientis. numquid ignoro quia diligis filium ysai in confusionem tuam et in confusionem ignominiose matris tue? Omnibus enim diebus quibus filius ysai vixerit super terram. non stabilieris tu neque regnum

tuum. Itaque iam nunc mitte et adduc eum ad me quia filius mortis est. Respondens autem Io-
nathan Sauli patri suo ait. Quare moritur? Quid fecit? Et arripuit Saul lanceam ut
percuteret eum. Et intellexit Ionathan quod definitum esset patri suo ut interficeret Da-
vid. Surrexit ergo Ionathan a mensa in ira furoris et non comedit in die kalendarum secunda pa-
nem. Contristatus est enim super David eo quod confudisset eum pater suus. Cumque illuxis-
set mane venit Ionathan in agrum iuxta placitum David et puer parvulus cum
eo. Et ait ad puerum suum. Vade et affer michi sagittas quas ego iacio. Cumque puer cu-
currisset: iecit aliam sagittam trans puerum. Venit itaque puer ad locum iaculi quod mi-
serat Ionathan. et clamavit Ionathan post tergum pueri et ait. Ecce ibi est sagit-
ta porro ultra te. Clamavitque Ionathan post tergum pueri dicens. Festina velociter
ne steteris. Collegit autem puer Ionathe sagittas et attulit ad dominum suum et quid ageretur
penitus ignorabat. Tantummodo enim Ionathan et David rem noverant. Dedit ergo Ionathan ar-
ma sua puero et dixit ei. Vade. defer in civitatem. Cumque abisset puer: surrexit Da-
vid de loco qui vergebat ad austrum. et cadens pronus in terram adoravit tercio. et osculan-
tes alterutrum fleverunt pariter: David autem amplius. Dixit autem Ionathan ad David.
Vade in pace. Quecumque iuravimus ambo in nomine domini. dicentes. Dominus sit inter me et te.
et inter semen tuum et semen meum usque in sempiternum. Et surrexit et abiit. sed et Ionathan

XXI

ingressus est civitatem. Venit autem David in Nobe ad Achymelech sacerdotem. et obstupu-
it Achymelech eo quod venisset David. et surrexit obviam et dixit ei. Quare tu solus
et nullus tecum? Et ait David ad Achymelech sacerdotem. Rex precepit michi sermonem et di-
xit. Nemo sciat rem propter quam a me missus es. et cuiusmodi precepta tibi dederim. Nam et
pueris condixi in illum et illum locum. Nunc ergo si quid habes ad manum vel quinque panes da
michi. aut quicquid inveneris. Et respondens David sacerdos ait ei. Non habeo ad ma-
num panes laicos. sed tantum panem sanctum. Si mundi sunt pueri maxime autem a mulieribus
manducent. Et respondit David sacerdoti et dixit ei. Et quidem si de mulieribus agitur
continuimus nos ab heri et nudius tercius. quando egrediebamur et fuerunt vasa puerorum sancta.
Porro via hec polluta est sed et ipsa sanctificabitur: hodie in vasis meis. Dedit ergo ei
sacerdos sanctificatum panem. neque enim erat ibi panis nisi tantum panes propositionis. qui sublati fu-
erant a facie domini. ut ponerentur panes calidi. Erat autem ibi quidam vir de servis Sa-
ul intus in tabernaculo domini in die illa. et nomen eius Doech ydumeus. potentissi-
mus pastorum Saul. Hic pascebat mulas Saul. Dixit autem David ad Achymelech.
Si habes hic ad manum hastam aut gladium. quia gladium meum et arma mea non tuli
mecum. sermo enim regis urgebat. Et dixit sacerdos. Ecce hic gladius Goliath phy-
listei quem percussisti in valle therebinthi: est involutus pallio post ephod. Si istum
vis tollere. tolle. neque enim est hic alius absque eo. Et ait David. Non est huic alter simi-
lis. da michi eum. Surrexit itaque David et fugit in die illa a facie Saul. et venit ad Achis
regem Geth. Dixeruntque ei servi Achis. Numquid non iste est David rex terre? Nonne
huic cantabant per choros dicentes. percussit Saul mille et David decem milia? Posu-
it ergo David sermones istos in corde suo. et extimuit valde a facie Achis regis Geth. et
inmutavit os suum coram eis. et collabebatur inter manus eorum. et impingebat in ostia por-
te. defluebantque salive eius in barbam. Et ait Achis ad servos suos. Vidistis hominem
insanum. quare adduxistis eum ad me? An desunt nobis furiosi aut desideramus epylenti-
cos quod introduxistis istum ut fureret me presente? Hic ne ingredietur domum
meam?

XXII

Abiit ergo inde David et fugit in speluncam Odollam. Quod cum audissent fra-
tres eius et omnis domus patris eius descenderunt ad eum illuc. et convenerunt ad eum omnes
qui erant in angustia constituti et oppressi ere alieno et amaro animo. et factus est eorum
princeps. Fueruntque cum eo quasi quadringenti viri. et profectus est David inde in
Masphat que est Moab. Et dixit ad regem Moab. Maneat oro pater meus et mater
mea vobiscum donec sciam quid faciat michi deus. Et reliquit eos ante faciem regis Mo-

ab. Manseruntque apud eum cunctis diebus quibus david fuit in presidio. Dixitque gad
propheta ad david. Noli manere in presidio: proficiscere et vade in terram juda. Et profectus
david venit in saltum areth. Et audivit saul quod apparuisset david et viri qui erant
cum eo. Saul autem cum maneret in gabaa et esset in nemore quod est in rama hastam manu
tenens cunctique servi eius circumstarent eum: ait ad servos suos qui assistebant ei. Audi-
te filii gemini. Numquid omnibus vobis dabit filius ysai agros et vineas et universos vos
faciet tribunos et centuriones. quoniam coniurastis omnes adversum me et non est qui mihi renuntiet
maxime cum et filius meus fedus ineerit cum filio ysai. Non est qui vicem meam do-
leat ex vobis. nec qui annuntiet mihi. eo quod suscitaverit filius meus servum meum adver-
sum me insidiantem mihi usque hodie. Respondens autem doech ydumeus. qui assiste-
bat et erat primus inter servos saul. vidi inquit filium ysai in nobe apud achyme-
lech filium achytob sacerdotem. Qui consuluit pro eo dominum et cibaria dedit ei. Sed et gladi-
um goliath phylistei dedit ei. Misit ergo saul rex ad accersiendum achymelech fi-
lium achytob sacerdotem et omnem domum patris eius sacerdotum qui erant in nobe. qui ve-
nerunt universi ad regem. Et ait saul. Audi fili achytob. Qui respondit. Presto
sum domine. Dixitque ad eum saul. Quare coniurastis adversum me: tu et filius ysai
et dedisti ei panes et gladium. et consuluisti pro eo dominum ut consurgeret adversum me in-
sidiator usque hodie permanens. Respondensque achymelech regi ait. Et quis in
omnibus servis tuis sicut david fidelis et gener regis et pergens ad imperium tuum.
et gloriosus in domo tua. Num hodie cepi consulere pro eo dominum. Absit hoc a me.
Ne suspicetur rex adversus servum suum rem huiuscemodi: in universa domo patris mei.
Non enim scivit servus tuus quicquam vel modicum vel grande super hoc negocio. Dixitque
rex. Morte morieris achymelech tu et omnis domus patris tui. Et ait rex emis-
sariis qui circumstabant eum. Convertimini et interficite sacerdotes domini. nam manus eorum
cum david est. scientes quod fugisset et non indicaverunt mihi. Noluerunt autem servi regis
extendere manum in sacerdotes domini. Et ait rex doech ydumeo. Convertere tu et irrue
in sacerdotes domini. Conversusque doech ydumeus irruit in sacerdotes et trucidavit in die
illa octoginta quinque viros. vestitos ephod lineo. Nobe autem civitatem sacerdotum percus-
sit in ore gladii. viros et mulieres parvulos et lactentes. bovem et asinum et ovem in ore
gladii. Evadens autem unus filius achymelech. filii achytob. cuius nomen erat abyathar fugit
ad david et annuntiavit ei quod occidisset saul sacerdotes domini. Et ait david ad abyathar. Sci-
ebam in die illa quod cum ibi esset doech ydumeus procul dubio annuntiaret saul. Ego sum re-
us omnium animarum domus patris tui. Mane mecum ne timeas. si quis quesierit animam meam
queret et animam tuam. mecumque servaberis. Et annuntiaverunt david dicentes. Ecce phylistiim
oppugnant ceila. et diripiunt areas. Consuluit ergo david dominum dicens. Num vadam et percuti-
am phylisteos istos. Et ait dominus ad david. Vade et percuties phylisteos istos et salvabis ceila.
Et dixerunt viri qui erant cum david ad eum. Ecce nos hic in iudea consistentes timemus. quanto
magis si ierimus in ceila adversus agmina phylistinorum. Rursum ergo david consuluit do-
minum. Qui respondens ait ei. Surge et vade in ceila: ego enim tradam phylisteos in ma-
nu tua. Abiit ergo david et viri eius in ceila et pugnavit adversum phylisteos et abegit iumenta
eorum et percussit eos plaga magna. et salvavit david habitatores ceile. Porro eo tempore quo fu-
giebat abyathar filius achymelech ad david in ceila. ephod secum habens descenderat. Nunti-
atum est autem sauli quod venisset david in ceila. Et ait saul. Tradidit eum dominus in manus meas.
Conclususque est ingressus urbem: in qua porte et sere. Et precepit saul omni
populo ut ad pugnam descenderent in ceila et obsiderent david et viros eius. Quod cum rescisset david
quod prepararet ei saul clam malum. dixit ad abyathar sacerdotem. Applica ephod. Et ait david.
Domine deus israel audivit famam servus tuus quod disponat saul venire in ceila. ut evertat
urbem propter me. si tradent me viri ceile in manus eius. et si descendet saul sicut au-
divit servus tuus. domine deus israel indica servo tuo. Et ait dominus. Descendet. Dixitque rursum

XXIII

David. Si tradent viri Ceilae me et viros qui sunt mecum in manu Saul? Et dixit Dominus:
Tradent. Surrexit ergo David et viri eius quasi sexcenti, et egressi de Ceila huc atque illuc va-
gabantur incerti. Nuntiatumque est Sauli quod fugisset David de Ceila, et salvatus esset: quam ob
rem dissimulavit exire. Morabatur autem David in deserto in locis firmissimis, mansitque
in monte solitudinis Ziph in monte opaco. Quaerebat tamen eum Saul cunctis diebus:
et non tradidit eum Deus in manus eius. Et vidit David quod egressus esset Saul ut quaereret animam
eius. Porro David in deserto Ziph in silva. Et surrexit Ionathan filius Saul, et abiit ad
David in silvam, et confortavit manus eius in Domino, dixitque ei: Ne timeas: neque enim inve-
niet te manus Saul patris mei, et tu regnabis super Israel, et ego ero tibi secundus, sed et Saul pater meus
scit hoc. Percussit ergo uterque foedus coram Domino: mansitque David in silva: Ionathas autem rever-
sus est in domum suam. Ascenderunt autem Ziphei ad Saul in Gabaa, dicentes: Nonne ecce David
latitat apud nos in locis tutissimis silvae, in colle Achila, quae est ad dexteram deserti?
Nunc ergo, sicut desideravit anima tua ut descenderes, descende: nostrum autem erit ut tradamus eum in
manus regis. Dixitque Saul: Benedicti vos a Domino, quia doluistis vicem meam. Abite ergo oro, et di-
ligentius praeparate, et curiosius agite, et considerate locum ubi sit pes eius, et quis viderit
eum ibi: recogitat enim de me quod callide insidier ei. Considerate et videte omnia lati-
bula eius in quibus absconditur, et revertimini ad me ad rem certam, ut vadam vobiscum.
Quod si etiam se in terram abstruserit, perscrutabor eum in cunctis milibus Iuda. At illi sur-
gentes abierunt in Ziph ante Saul. David autem et viri eius erant in deserto Maon in
campestribus ad vesperam [illegible] ad dexteram Iesimuth. Iit ergo Saul et socii eius ad
quaerendum eum. Nuntiatumque est David, et statim descendit ad petram, et versabatur in deser-
to Maon. Quod cum audisset Saul, persecutus est David in deserto Maon. Et ibat Saul et viri eius ad
xd latus montis ex parte una: David autem et viri eius erant ex parte altera in latere montis.
Porro David desperabat se posse evadere a facie Saul. Itaque Saul et viri eius in modum coronae cinge-
bant David et viros eius, ut caperent eos. Et nuntius venit ad Saul dicens: Festina et veni,
quoniam infuderunt se Philisthim super terram. Reversus est ergo Saul desistens persequi David, et per-
rexit in occursum Philisthinorum. Propter hoc vocaverunt locum illum: petram dividen-

XXIIII

tem. Ascendit ergo David inde, et habitavit in locis tutissimis Engaddi. Cumque reversus
esset Saul postquam persecutus est Philistheos, nuntiaverunt ei dicentes: Ecce David in deserto est
Engaddi. Assumens ergo Saul tria milia electorum virorum ex omni Israel, perrexit ad investi-
gandum David et viros eius, etiam super abruptissimas petras, quae solis ibicibus perviae sunt.
Et venit ad caulas ovium, quae se offerebant vianti. Eratque ibi spelunca, quam ingressus
est Saul ut purgaret ventrem. Porro David et viri eius in interiori parte speluncae late-
bant. Et dixerunt servi David ad eum: Ecce dies de qua locutus est Dominus ad te: Ego tra-
dam tibi inimicum tuum, ut facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo David, et praecidit
oram chlamydis Saul silenter. Post haec percussit cor suum David, eo quod abscidisset oram chla-
mydis Saul. Dixitque ad viros suos: Absit a me Domine ne faciam hanc rem domino meo
christo Domini, ut mittam manum meam in eum, quia christus Domini est. Vivit Dominus quia nisi percusserit eum
Dominus, aut dies eius venerit ut moriatur, aut descendens in proelio perierit, propitius sit mihi Dominus
ne mittam manum meam in christum Domini. Et confregit David viros suos sermonibus, et non
permisit eos ut consurgerent in Saul. Porro Saul exsurgens de spelunca, pergebat coepto
itinere. Surrexit autem David post eum, et egressus de spelunca, clamavit post tergum
Saul dicens: Domine mi rex. Et respexit Saul post se: et inclinans se David pronus in terram
adoravit. Dixitque ad Saul: Quare audis verba hominum loquentium: David quaerit malum
adversum te? Ecce hodie viderunt oculi tui quod tradiderit te Dominus in manu mea in spelun-
ca, et cogitavi ut occiderem te, sed pepercit tibi oculus meus. Dixi enim: Non extendam ma-
num meam in dominum meum, quia christus Domini est. Quin potius pater mi vide et cognosce oram
chlamydis tuae in manu mea, quia cum praeciderem summitatem chlamydis tuae, nolui ex-
tendere manum meam in te. Animadverte et vide quia non est in manu mea malum, neque

iniquitas. neque peccavi in te. Tu autem insidiaris anime mee ut auferas eam. Iudicet dominus
inter me et te. sicut et in proverbio antiquo dicitur: ab impiis egredietur impietas. Manus
ergo mea non sit in te. Quem persequeris rex israel? quem persequeris? Canem mortuum persequeris
et pulicem unum. Sit dominus iudex et iudicet inter me et te. et videat et iudicet causam meam.
et eruat me de manu tua. Cum autem complesset david loquens sermones huiusmodi ad
saul: dixit saul. Numquid vox hec tua est fili mi david? Et levavit saul vocem suam et
flevit. dixitque ad david. Iustior tu es quam ego. Tu enim tribuisti michi bona. ego autem reddidi
tibi mala. Et tu indicasti hodie que feceris michi bona quomodo tradiderit me dominus in manum
tuam et non occideris me. Quis enim cum invenerit inimicum suum dimittet eum in via bona? Sed
dominus reddat tibi vicissitudinem hanc. pro eo quod hodie operatus es in me. Et nunc quia scio quod cer-
tissime regnaturus sis et habiturus in manu tua regnum israel: iura michi in domino ne dele-
as semen meum post me. neque auferas nomen meum de domo patris mei. Et iuravit david sau-
li. Abiit ergo saul in domum suam. david et viri eius ascenderunt ad tutiora loca. Mortuus
est autem samuel. et congregatus est universus israel et planxerunt eum. et sepelierunt in domo
sua in ramatha. Consurgensque david descendit in desertum pharan. Erat autem vir quis-
piam in solitudine maon. et possessio eius in charmelo. et homo ille magnus nimis.
erantque ei oves tria milia et mille capre. Et accidit ut tonderetur grex eius in charmelo.
Nomen autem viri illius erat nabal. et nomen uxoris eius abygail. Eratque mulier illa pru-
dentissima et speciosa. porro vir eius durus et pessimus et malitiosus. erat enim de ge-
nere caleph. Cum ergo audisset david in deserto quod tonderet nabal gregem suum: misit de-
cem iuvenes et dixit eis. Ascendite in charmelum et venietis ad nabal et salutabi-
tis eum ex nomine meo pacifice. Fratribus meis et tibi pax. et domui tue pax. et omnibus que-
cumque habes sit pax. Audivi quod tonderent pastores tui qui erant nobiscum in de-
serto. numquam eis molesti fuimus. nec aliquid defuit eis de grege omni tempore
quo fuerunt nobiscum in charmelo. Interroga pueros tuos et indicabunt tibi. Nunc ergo inveni-
ant pueri tui gratiam in oculis tuis. in die enim bona venimus. quodcumque invenerit ma-
nus tua da servis tuis et filio tuo david. Cumque venissent pueri david locuti sunt ad
nabal omnia verba hec ex nomine david. et siluerunt. Respondens autem nabal pueris david ait.
Quis est david et quis est filius ysai? Hodie increverunt servi qui fugiunt dominos suos. Tol-
lam ergo panes meos et aquas meas et carnes pecorum que occidi tonsoribus meis et da-
bo viris quos nescio unde sint? Regressi sunt itaque pueri david per viam suam. et
reversi venerunt et nuntiaverunt ei omnia verba que dixerat. Tunc david ait viris suis.
Accingatur unusquisque gladio suo. Et accincti sunt singuli gladiis suis. Accinctusque est et da-
vid ense suo. et secuti sunt david quasi quadringenti viri. porro ducenti remanserunt
ad sarcinas. Abygail autem uxori nabal nuntiavit unus de pueris dicens. Ecce david mi-
sit nuntios de deserto ut benedicerent domino nostro. et aversatus est eos. Homines isti bo-
ni satis fuerunt et non molesti. nec quicquam aliquando periit omni tempore quo fuimus conversati cum
eis in deserto. Pro muro erant nobis tam in nocte quam in die. omnibus diebus quibus pa-
vimus apud eos greges. Quamobrem considera et recogita quid facias. quoniam completa est ma-
licia adversus virum tuum et adversus domum tuam. et ipse est filius belial ita ut ne-
mo possit loqui. Festinavit igitur abygail et tulit ducentos panes. et duos utres vini.
et quinque arietes coctos. et quinque sata polente. et centum ligaturas uve passe. et ducentas
massas caricarum. et imposuit super asinos. dixitque pueris suis. Precedite me. ego
autem post tergum sequar vos. viro autem suo nabal non indicavit. Cum ergo ascendisset asi-
num et descenderet ad radicem montis. david et viri eius descendebant in occursum eius. Quibus
et illa occurrit. Et ait david. Vere frustra servavi omnia que huius erant in deserto.
et non periit quicquam de cunctis que ad eum pertinebant. et reddidit michi malum pro bono. Hec
faciat dominus inimicis david. et hec addat. si reliquero de omnibus que ad eum pertinent
usque mane mingentem ad parietem. Cum autem vidisset abygail david. festinavit

[margin: et ulciscatur me dominus ex te.]

[margin: XXV]

[margin: et dicetis sic.]

[margin: sata polente]

et descendit de asino. et cecidit coram david super faciem suam. et adoravit super terram et ceci
dit ad pedes eius et dixit. In me sit domine mi hec iniquitas. Loquatur obsecro ancilla tua in
auribus tuis. et audi verba ancille tue. Ne ponat oro dominus meus rex cor suum super virum istum
iniquissimum nabal. quia secundum nomen suum stultus est. et est stulticia cum eo. Ego autem ancilla
tua non vidi pueros tuos domine mi quos misisti. Nunc ergo domine mi vivit dominus et vivit anima
tua qui prohibuit te ne venires in sanguine. et salvavit manum tuam tibi. Et nunc fiant si
cut nabal inimici tui. et qui querunt domino meo malum. Quapropter suscipe benedictionem
hanc quam attulit ancilla tua tibi domino meo et da pueris qui sequuntur te dominum meum. Au
fer iniquitatem famule tue. faciens enim faciet dominus tibi domino meo domum fidelem. quia
prelia domini domine mi tu preliaris. Malicia ergo non inveniatur in te omnibus diebus vite tue.
Si enim insurrexerit aliquando homo persequens te et querens animam tuam. erit anima domini mi
custodita quasi in fasciculo viventium apud dominum deum tuum. Porro anima inimicorum
tuorum rotabitur quasi in impetu et circulo funde. Cum ergo fecerit dominus tibi domino meo omnia que
locutus est bona de te. et constituerit te ducem super israel. non erit tibi hoc in singultum et in
scrupulum cordis domino meo. quod effuderis sanguinem innoxium. aut ipse te ultus fueris.
Et cum benefecerit dominus domino meo. recordaberis ancille tue. et tu benefacies ei. Et ait david ad
abygail. Benedictus dominus deus israel qui misit te hodie in occursum meum. et benedictum elo
quium tuum. et benedicta tu que prohibuisti me hodie ne irem ad sanguinem. ne ulciscere
rer me manu mea. Alioquin vivit dominus deus israel. qui prohibuit me ne malum facerem tibi
nisi cito venisses in occursum mihi. non remansisset nabal usque ad lucem matutinam mingens
ad parietem. Suscepit ergo david de manu eius omnia que attulerat ei. Dixitque ei. Vade paci
fice in domum tuam. ecce audivi vocem tuam et honoravi faciem tuam. Venit autem
ad nabal abygail. et ecce erat ei convivium in domo eius quasi convivium regis. et cor
nabal iocundum. Erat enim ebrius nimis. et non indicavit ei pusillum verbum aut grande
usque mane. Diluculo autem cum digessisset vinum nabal. indicavit ei uxor sua ver
ba. et emortuum est cor eius intrinsecus. et factus est quasi lapis. Cumque pertransissent decem dies
percussit dominus nabal et mortuus est. Quod cum audisset david mortuum nabal ait. Bene
dictus dominus qui iudicavit causam obprobrii mei de manu nabal. et servum suum custodi
vit a malo. et maliciam nabal reddidit dominus in caput eius. Misit ergo david et locutus
est ad abygail. ut sumeret eam sibi in uxorem. Et venerunt pueri david ad abygail in
charmelum. et locuti sunt ad eam dicentes. David misit nos ad te. ut accipiat te
sibi in uxorem. Que consurgens adoravit prona in terram. et ait. Ecce famula
tua sit in ancillam. ut lavet pedes servorum domini mei. Et festinavit et surrexit
abygail. et ascendit super asinum. et quinque puelle ierunt cum ea pedisseque eius. et se
cuta est nuncios david. et facta est illi uxor. Sed et achynoem accepit david de iesrael
et fuit utraque uxor eius. Saul autem dedit michol filiam suam uxorem david alio vi
ro. phalthi filio lais qui erat de gallim.

XXVI

Et venerunt ziphei ad saul in gabaa
dicentes. Ecce david absconditus est in colle achile. qui est ex adverso solitudinis.
in via. Et surrexit saul. et descendit in desertum ziph. et cum eo tria milia virorum
de electis israel. ut quereret david in deserto ziph. et castrametatus est saul in gabaa
achile. que erat ex adverso solitudinis in via. David autem erat in deserto habitans.
Videns autem quod venisset saul post se in desertum. misit exploratores. et didicit
quod venisset certissime. Et surrexit david clam. et venit ad locum ubi erat saul. Cumque
vidisset locum ubi dormiebat saul. et abner filius ner princeps milicie eius. saulem
dormientem in tentorio. et reliquum vulgus per circuitum eius. ait david ad achymelech
ethteum. et ad abysai filium sarvie fratrem ioab dicens. Quis descendet mecum ad
saul in castra. Dixitque abysai. Ego descendam tecum. Venerunt ergo david et abysai
ad populum nocte. et invenerunt saul iacentem et dormientem in tentorio. et hastam
fixam in terra ad caput eius. abner autem et populum dormientes in circuitu eius. Dixitque

abysai ad David. Conclusit Deus hodie inimicum tuum in manus tuas. Nunc ergo perfodiam eum
lancea semel in terra, et secundo opus non erit. Et dixit David ad Abysai: Ne interficias eum. Quis
enim extendet manum suam in christum Domini, et innocens erit? Et dixit David: Vivit Dominus, quia
nisi Dominus percusserit eum, aut dies eius venerit ut moriatur, aut in prelium descendens perie-
rit, propitius michi sit Dominus ne extendam manum meam in christum Domini. Nunc igitur tolle hastam
que est ad caput eius, et scyphum aque, et abeamus. Tulit igitur David hastam et scyphum aque
qui erat ad caput Saul, et abierunt. Et non erat quisquam qui videret et intelligeret et vigilaret,
sed omnes dormiebant: quia sopor Domini irruerat super eos. Cumque transisset David ex adverso,
et stetisset in vertice montis de longe, et esset grande intervallum inter eos, clamavit David
ad populum et ad Abner filium Ner dicens: Nonne respondebis Abner? Et respondens
Abner ait: Quis es tu qui clamas, et inquietas regem? Et ait David ad Abner: Numquid non
vir tu es? Et quis alius similis tui in Israel? Quare ergo non custodisti dominum tuum re-
gem? Ingressus est enim unus de turba ut interficeret regem dominum tuum. Non est
bonum hoc quod fecisti. Vivit Dominus, quoniam filii mortis estis vos, qui non custodistis dominum
vestrum christum Domini. Nunc ergo vide ubi sit hasta regis, et ubi scyphus aque qui erat
ad caput eius. Cognovit autem Saul vocem David, et dixit: Numquid vox tua est hec fi-
li mi David? Et ait David: Vox mea domine mi rex. Et ait: Quam ob causam dominus meus persequitur
servum suum? Quid feci, aut quod est in manu mea malum? Nunc ergo audi oro domine mi rex
verba servi tui. Si Dominus incitat te adversum me, odoretur sacrificium. Si autem filii ho-
minum, maledicti sunt in conspectu Domini, qui eiecerunt me hodie ut non habitem in he-
reditate Domini, dicentes: Vade, servi diis alienis. Et nunc non effundatur sanguis meus
in terram coram Domino: quia egressus est rex Israel ut querat pulicem unum, sicut
persequitur perdix in montibus. Et ait Saul: Peccavi, revertere fili mi David: nequaquam enim
ultra tibi malefaciam, eo quod preciosa fuerit anima mea in oculis tuis. Hodie apparet
quod stulte egerim, et ignoraverim multa nimis. Et respondens David ait: Ecce hasta
regis: transeat unus de pueris et tollat eam. Dominus autem retribuet unicuique secundum iusticiam
suam et fidem: tradidit enim te Dominus in manum meam hodie, et nolui levare manum meam in
christum Domini. Et sicut magnificata est anima tua in oculis meis hodie, sic magnificetur
anima mea in oculis Domini, et liberet me de omni angustia. Ait ergo Saul ad David: Benedictus
tu fili mi David: et quidem faciens facies, et potens poteris. Abiit autem David in viam suam, et Sa-
ul reversus est in locum suum. Et ait David in corde suo: Aliquando incidam una die in manus
Saul. Nonne melius est ut fugiam, et salver in terra Philistinorum, ut desperet Saul,
cesseturque me querere in cunctis finibus Israel? Fugiam ergo manus eius. Et surrexit David, et

XXVII

abiit ipse et sexcenti viri cum eo ad Achis filium Maoch regem Geth. Et habitavit David
cum Achis in Geth, ipse et viri eius, vir et domus eius: David autem et due uxores eius, Achinoem Ie-
zrahelites, et Abigail uxor Nabal Carmeli. Et nunciatum est Saul quod fugisset David
in Geth: et non addidit ultra ut quereret eum. Dixit autem David ad Achis: Si inveni graciam in
oculis tuis, detur michi locus in una urbium harum regionis huius, ut circa agros habitem
ibi. Cur enim manet servus tuus in civitate regis tecum? Dedit itaque ei Achis in die
illa Siceleg: propter quam causam facta est Siceleg regum Iuda usque in diem hanc. Fuit autem
numerus dierum quibus habitavit David in regione Philistinorum, quatuor mensium. Et ascendit
David et viri eius, et agebant predas de Gessuri, et de Gedri, et de Amalechitis. Hii enim pagi ha-
bitabantur in terra antiquitus euntibus Sur usque ad terram Egypti. Et percutiebat David omnem
terram, nec relinquebat viventem virum et mulierem: tollensque boves et oves et asinos et ca-
melos et vestes, revertebatur et veniebat ad Achis. Dicebat autem ei Achis: In quem irruistis
hodie? Respondebatque David: Contra meridiem Iude, et contra meridiem Hiramel, et contra meridiem
ceni. Virum et mulierem non vivificabat David, nec adducebat in Geth, dicens: Ne forte loquantur
adversum nos. Hec fecit David, et hoc erat decretum illi cunctis diebus quibus habitavit in re-
gione Philistinorum. Credidit ergo Achis David dicens: Multa mala operatus est contra populum suum

rit ergo michi in servus sempiternus. Factum est autem in diebus illis congregaverunt Philisti-
im agmina sua ut prepararentur ad bellum contra Israhel. Dixitque Achis ad David: Sciens nunc scito
quoniam mecum egredieris in castris tu et viri tui. Dixitque David ad Achis: Nunc scies que factu-
rus est servus tuus. Et ait Achis ad David: Et ego custodem capitis mei ponam te cunctis
diebus. Samuhel autem mortuus est, planxitque eum omnis Israhel et sepelierunt eum in Rama
urbe sua. Et Saul abstulit magos et ariolos de terra. Et interfecit eos qui phytones habe-
bant in ventre. Congregatique sunt Philistiim et venerunt et castrametati sunt in Su-
nam. Congregavit autem et Saul universum Israhel et venit in Gelboe. Et vidit Saul castra Phi-
listiim et timuit, et expavit cor eius nimis. Consuluitque Dominum, et non respondit ei neque
per somnia neque per sacerdotes neque per prophetas. Dixitque Saul pueris suis: Querite michi mu-
lierem habentem phytonem et vadam ad eam et sciscitabor per illam. Et dixerunt servi
eius ad eum: Est mulier habens phytonem in Endor. Mutavit ergo habitum suum, vestitusque est aliis
vestimentis, et abiit ipse et duo viri cum eo. Veneruntque ad mulierem nocte, et ait Saul:
Divina michi in phytone, et suscita michi quem dixero tibi. Et ait mulier ad eum: Ecce nosti
quanta fecerit Saul, et quomodo eraserit magos et ariolos de terra. Quare ergo insidiaris ani-
me mee ut occidar? Et iuravit ei Saul in Domino dicens: Vivit Dominus quia non eveniet tibi quicquam
mali propter hanc rem. Dixitque ei mulier: Quem suscitabo tibi? Qui ait: Samuhelem suscita
michi. Cum autem vidisset mulier Samuhelem, exclamavit voce magna, et dixit ad Saul:
Quare imposuisti michi? Tu es enim Saul. Dixitque ei rex: Noli timere. Quid vidisti?
Et ait mulier ad Saul: Deos vidi ascendentes de terra. Dixitque ei: Qualis est for-
ma eius? Que ait: Vir senex ascendit, et ipse amictus est pallio. Intellexit ergo Saul quod
Samuhel esset, et inclinavit se super faciem suam in terram, et adoravit. Dixit autem
Samuhel ad Saul: Quare inquietasti me ut suscitarer? Et ait Saul: Coartor nimis.
Siquidem Philistiim pugnant adversum me, et Deus recessit a me, et exaudire me
noluit neque in manu prophetarum neque per somnia. Vocavi ergo te, ut ostenderes michi quid
faciam. Et ait Samuhel: Quid interrogas me, cum Dominus recesserit a te, et transierit ad emu-
lum tuum? Faciet enim Dominus tibi sicut locutus est in manu mea, et scindet regnum de
manu tua, et dabit illud proximo tuo David. Quia non obedisti voci Domini, neque fecisti iram
furoris eius in Amalech, idcirco quod pateris fecit tibi Dominus hodie. Et dabit etiam Dominus
Israhel tecum in manus Philistiorum. Cras autem tu et filii tui mecum eritis. Sed et castra
Israhel tradet Dominus in manus Philistiorum. Statimque Saul cecidit porrectus in terram. Ex-
timuerat enim verba Samuhelis, et robur non erat in eo, quia non comederat panem tota
die illa. Ingressa est itaque mulier ad Saul, et vidit conturbatum eum valde. Di-
xitque ad eum: Ecce obedivit ancilla tua voci tue, et posui animam meam in manu
mea, et audivi sermones tuos quos locutus es ad me. Nunc igitur audi et tu vocem an-
cille tue, ut ponam coram te buccellam panis, et comedens convalescas, et possis
iter agere. Qui renuit, et ait: Non comedam. Coegerunt autem eum servi sui
et mulier, et tandem audita voce eorum surrexit de terra, et sedit super lectum. Muli-
er autem habebat vitulum pascualem in domo, et festinavit et occidit eum. Tollensque
farinam miscuit eam, et coxit azima, et posuit ante Saul et ante servos eius. Qui cum comedis-
sent surrexerunt, et ambulaverunt per totam noctem illam. Congregata sunt ergo Philisti-

XXIX

im universa agmina in Aphech. Sed et Israhel castrametatus est super fontem qui erat
in Iezrahel. Et satrape quidem Philistiim incedebant in centuriis et in milibus.
David autem et viri eius erant in novissimo agmine cum Achis. Dixeruntque principes Phi-
listiim ad Achis: Quid sibi volunt Hebrei isti? Et ait Achis ad principes Philistiim:
Num ignoratis David, qui fuit servus Saul regis Israhel, et est apud me multis diebus vel
annis? Et non inveni in eo quicquam ex die qua transfugit ad me usque ad diem hanc.
Irati sunt autem adversus eum principes Philistiim, et dixerunt ei: Revertatur vir iste, et sede-
at in loco suo in quo constituisti eum, et non descendat nobiscum in prelium, et non fiat con-

liari nu. ne fiat nobis adversarius cum proeliari coeperimus. Quomodo enim aliter placare
poterit dominum suum nisi in capitibus nostris? Nonne iste est David cui cantabant per choros di-
centes: percussit Saul in milibus suis, et David in decem milibus suis? Vocavit ergo Achis David
et ait ei: Vivit dominus quia bonus es tu et rectus in conspectu meo, et exitus tuus et introitus tu-
us est mecum in castris, et non inveni in te quicquam mali ex die qua venisti ad me usque
ad diem hanc. Sed satrapis non places. Revertere ergo et vade in pace, et non offendas oculos
satraparum Philisthim. Dixitque David ad Achis: Quid enim feci, et quid invenisti in me ser-
vo tuo a die qua fui in conspectu tuo usque ad diem hanc, ut non veniam et pugnem
contra inimicos domini mei regis? Respondens autem Achis locutus est ad David: Scio quia bo-
nus es tu in oculis meis sicut angelus dei; sed principes Philisthim dixerunt: Non
ascendet nobiscum in proelium. Igitur consurge tu et servi domini tui qui venerunt tecum.
Et cum de nocte surrexeritis et coeperit dilucescere, pergite. Surrexit itaque de nocte
David ipse et viri eius ut proficiscerentur mane et reverterentur ad terram Philisthim. Phi-
listhim autem ascenderunt in Iezrahel. Cumque venissent David et viri eius in Siceleg die
tertia, Amalechitae impetum fecerant ex parte australi in Siceleg, et percusserant
Siceleg et succenderant eam igni, et captivas duxerant mulieres ex ea a mini-
mo usque ad magnum; et non interfecerant quemquam sed secum duxerant et pergebant itinere
suo. Cum ergo venissent David et viri eius ad civitatem, et invenissent eam succensam igni,
et uxores suas et filios suos et filias ductas esse captivas, levaverunt David et populus
qui erat cum eo voces suas et planxerunt donec deficerent in eis lacrimae. Siquidem
et duae uxores David captivae ductae fuerant, Achinoem Iezrahelites et Abigail uxor
Nabal Carmeli. Et contristatus est David valde; volebat enim eum populus lapida-
re, quia amara erat anima uniuscuiusque viri super filiis suis et filiabus. Confortatus est autem
David in domino deo suo, et ait ad Abiathar sacerdotem filium Achimelech: Applica
ad me ephod. Et applicuit Abiathar ephod ad David, et consuluit David dominum di-
cens: Persequar latrunculos hos et comprehendam illos an non? Dixitque ei dominus:
Persequere, absque dubio enim comprehendes eos et excuties praedam. Abiit ergo David ipse
et sescenti viri cum eo qui erant, et venerunt usque ad torrentem Besor, et lassi quidem
substiterunt. Persecutus est autem David ipse et quadringenti viri cum eo; substiterant enim ducenti
qui lassi non poterant transire torrentem Besor. Et invenerunt virum Aegyptium in agro
et adduxerunt eum ad David, dederuntque ei panem ut comederet et aquam ut biberet, sed et
fragmen massae caricarum et duas ligaturas uvae passae. Quae cum comedisset, rever-
sus est spiritus eius et refocillatus est. Non enim comederat panem neque biberat aquam tribus
diebus et tribus noctibus. Dixit itaque ei David: Cuius es tu vel unde? Et quo pergis? Qui ait: Pu-
er Aegyptius ego sum servus viri Amalechitae. Dereliquit autem me dominus meus quia
aegrotare coepi nudius tertius. Siquidem nos erupimus ad australem partem Cere-
thi et contra Iudam et ad meridiem Caleb, et Siceleg succendimus igni. Dixitque
ei David: Potes me ducere ad istum cuneum? Qui ait: Iura mihi per dominum quod non occidas me et
non tradas me in manus domini mei, et ducam te ad istum cuneum. Et iuravit David. Qui cum
duxisset eum, ecce illi discumbebant super faciem universae terrae, comedentes et bi-
bentes et quasi festum celebrantes diem pro cuncta praeda et spoliis quae ceperant de ter-
ra Philisthim et de terra Iuda. Et percussit eos David a vespere usque ad vesperam alterius
diei, et non evasit ex eis quisquam nisi quadringenti viri cum eo adolescentes qui ascen-
derant camelos et fugerant. Eruit ergo David omnia quae tulerant Amalechitae, et du-
as uxores suas eruit. Nec defuit quicquam a parvo usque ad magnum tam de filiis
quam de filiabus et spoliis, et quaecumque rapuerant omnia reduxit David. Et tulit
universos greges et armenta, et minavit ante faciem suam. Dixeruntque: Haec est
praeda David. Venit autem David ad ducentos viros qui lassi substiterant nec sequi potuerant
David, et residere eos iusserat in torrente Besor. Qui egressi sunt obviam David et

XXX

populo qui erat cum eo. Accedens autem David ad populum salutavit eos pacifice. Respondensque omnis
vir pessimus et iniquus de viris qui erant cum David dixit. Quia non venerunt nobiscum non
dabimus eis quicquam de preda quam eruimus. Sed sufficiat unicuique uxor sua et filii. quos cum
acceperint recedant. Dixit autem David. Non sic facietis fratres mei de hiis que tradidit dominus
nobis. et custodivit nos et dedit latrunculos qui eruperant adversum nos in manu nostra.
Nec audiet vos quisquam super sermone hoc. Equa enim pars erit descendentis ad prelium.
et remanentis ad sarcinas. et similiter divident. Et factum est hoc ex die illa et deinceps
constitutum et prefinitum et quasi lex in israel usque in diem hanc. Venit ergo David in siceleg. et mi
sit dona de preda senioribus iuda proximis suis dicens. Accipite benedictionem de preda
hostium domini. hiis qui erant in bethel et qui in ramoth ad meridiem. et qui in iether. et qui
in aroer. et qui in sephamoth. et qui in esthama. et qui in rachal. et qui in urbibus ierame
li. et qui in urbibus cheni. et qui in rhama. et qui in lacu asan. et qui in athac. et qui in hebron. et
reliquis qui erant in hiis locis in quibus commoratus fuerat David ipse et viri eius.

XXXI

Phylisti
im autem pugnabant adversus israel. et fugerunt viri israel ante faciem philistiim.
et ceciderunt interfecti in monte gelboe. Irrueruntque phylistiim in saul et in
filios eius. et percusserunt ionathan et abynadab et melchisue filios saul. totumque
pondus prelii versum est in saul. Et consecuti sunt eum viri sagittarii. et vulneratus est
vehementer a sagittariis. Dixitque saul ad armigerum suum. Evagina gladi
um tuum et percute me. ne forte veniant incircumcisi isti et interficiant me illu
dentes mihi. Et noluit armiger eius. erat enim nimio terrore perterritus. Arripuit
itaque saul gladium. et irruit super eum. Quod cum vidisset armiger eius videli
cet quod mortuus esset saul. irruit etiam ipse super gladium suum. et mortuus est cum
eo. Mortuus est ergo saul et tres filii eius. et armiger illius. et universi viri eius in die
illa pariter. Videntes autem filii israel qui erant trans vallem et trans iordanem. quod fu
gissent viri israelite. et quod mortuus esset saul et filii eius. reliquerunt civitates suas
et fugerunt. Veneruntque phylistiim et habitaverunt ibi. Facta autem die altera vene
runt phylistiim ut expoliarent interfectos. et invenerunt saul et tres filios eius ia
centes in monte gelboe. Et preciderunt caput saul et spoliaverunt eum armis.
et miserunt in terram phylistinorum per circuitum. ut annuntiaretur in templo
ydolorum et in populis. Et posuerunt arma eius in templo astaroth. corpus vero eius
suspenderunt in muro bethsan. Quod cum audissent habitatores iabes galaad que
cumque fecerant phylistiim saul. surrexerunt omnes viri fortissimi et ambula
verunt tota nocte. et tulerunt cadaver saul. et cadavera filiorum eius de muro
bethsan. Veneruntque iabes et combusserunt ea ibi. et tulerunt ossa eorum et sepe
lierunt in nemore iabes. et ieiunaverunt septem diebus. Explicit samuel liber primus. Incipit secundus.

Factum est autem postquam mortuus est saul. ut david reverte
retur a cede amalech. et maneret in siceleg dies duos. In die autem
tertia apparuit homo veniens de castris saul. veste conscissa et pul
vere aspersus caput. Et ut venit ad David. cecidit in faciem suam et
adoravit. Dixitque ad eum David. Unde venis? Qui ait. De castris israel
fugi. Et dixit ad eum David. Quod est verbum quod factum est? Indica mihi. Qui
ait. Fugit populus ex prelio. et multi corruentes e populo mortui sunt. Sed et
saul et ionathan filius eius interierunt. Dixitque David ad adolescentem qui nuntiabat ei.
Unde scis quod mortuus est saul et ionathan filius eius? Et ait adolescens qui narrabat
ei. Casu veni in montem gelboe. et saul incumbebat super hastam suam. porro currus
et equites appropinquabant ei. Et conversus post tergum suum. vidensque me vocavit.
Cui cum respondissem adsum. dixit mihi. Quis nam es tu? Aioque ad eum. Amale
chites sum. Et locutus est mihi. Sta super me et interfice me. quoniam tenent me angustie.
et adhuc tota anima in me est. Stansque super illum occidi eum. sciebam enim quod vi

vivere non poterat post ruinam. Et tuli diadema quod erat in capite eius et armillam de bra-
chio illius et attuli ad te dominum meum huc. Apprehendens autem David vestimenta sua scidit omnesque
viri qui erant cum eo et planxerunt et fleverunt et ieiunaverunt usque ad vesperam super Sa-
ul et super Ionathan filium eius et super populum domini et super domum Israel quod corruissent gladio.
Dixitque David ad iuvenem qui nuntiaverat ei: Unde es? Qui respondit: Filius hominis
advene Amalechite ego sum. Et ait ad eum David: Quare non timuisti mittere manum tu-
am ut occideres christum domini? Vocansque David unum de pueris suis ait: Accedens irrue in eum. Qui
percussit illum et mortuus est. Et ait ad eum David: Sanguis tuus super caput tuum; os enim
tuum locutum est adversum te dicens: ego interfeci christum domini. Planxit autem David planctum huiusce-
modi super Saul et super Ionathan filium eius et precepit ut docerent filios Iuda arcum sicut
scriptum est in libro iustorum. Considera Israel pro his qui mortui sunt super excelsa tua vul-
nerati et ait. Inclita Israel super montes tuos interfecti sunt. Quomodo ceciderunt fortes? Noli-
te annuntiare in Geth neque annuntietis in compitis Ascalonis ne forte letentur filie
Philisthiim ne exultent filie incircumcisorum. Montes Gelboe nec ros nec pluvie veniant
super vos neque sint agri primitiarum quia ibi abiectus est clipeus fortium clipeus Saul
quasi non esset unctus oleo. A sanguine interfectorum ab adipe fortium sagitta Ionathan numquam
rediit retrorsum et gladius Saul non est reversus inanis. Saul et Ionathan amabiles et deco-
ri in vita sua in morte quoque non sunt divisi. Aquilis velociores leonibus fortiores. Filie Israel
super Saul flete qui vestiebat vos coccino in deliciis qui prebebat ornamenta aurea cultui
vestro. Quomodo ceciderunt fortes in prelio? Ionathan in excelsis tuis occisus es. Doleo super
te frater mi Ionathan decore nimis et amabilis super amorem mulierum. Sicut mater
unicum amat filium sic ego te diligebam. Quomodo ceciderunt robusti et perierunt arma bel-
lica? Igitur post hec consuluit David dominum dicens: Num ascendam in unam de civitatibus Iu-
da? Et ait dominus ad eum: Ascende. Et ait David: Quo ascendam? Et respondit ei: In Hebron.
Ascendit ergo David et due uxores eius Achinoem Iezrahelites et Abigail uxor Nabal Char-
meli. Sed et viros qui erant cum eo duxit David singulos cum domo sua et manserunt in oppidis
Hebron. Veneruntque viri Iuda et unxerunt ibi David ut regnaret super domum Iuda. Et
nuntiatum est David quod viri Iabes Galaad sepelissent Saul. Misit ergo David nuntios ad viros
Iabes Galaad dixitque ad eos: Benedicti vos domino qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul
et sepelistis eum. Et nunc retribuet quidem vobis dominus misericordiam et veritatem sed et ego reddam gratiam
eo quod fecistis verbum istud. Confortentur manus vestre et estote filii fortitudinis. Licet enim
mortuus sit dominus vester Saul tamen me unxit domus Iuda sibi regem. Abner autem filius Ner prin-
ceps exercitus Saul tulit Hysboseth filium Saul et circumduxit eum per castra regemque
constituit super Galaad et super Iessuri et super Iezrahel et super Beniamin et super Ephraim
et super Israel universum. Quadraginta annorum erat Hysboseth filius Saul cum regnare ce-
pisset super Israel et duobus annis regnavit. Sola autem domus Iuda sequebatur David. Et fuit
numerus dierum quos commoratus est David imperans in Hebron super domum Iuda septem annorum
et sex mensium. Egressusque est Abner filius Ner et pueri Hysboseth filii Saul de castris
in Gabaon. Porro Ioab filius Sarvie et pueri David egressi sunt et occurrerunt eis iuxta pi-
scinam Gabaon. Et cum in unum convenissent e regione sederunt hii ex una parte
piscine et illi ex altera. Dixitque Abner ad Ioab: Surgant pueri et ludant coram nobis. Et
respondit Ioab: Surgant. Surrexerunt ergo et transierunt numero duodecim de Ben-
iamin ex parte Hysboseth filii Saul et duodecim de pueris David. Apprehensoque unusquisque ca-
pite comparis sui defixit gladium in latus contrarii et ceciderunt simul. Vocatumque est no-
men loci illius ager robustorum in Gabaon. Et ortum est bellum durum satis. Fugatusque Ab-
ner et viri Israel a pueris David. Erant autem ibi tres filii Sarvie Ioab et Abysai et Asahel.
Porro Asahel cursor velocissimus fuit quasi unus ex capreis que morantur in silvis. Perseque-
batur autem Asahel Abner et non declinabat ad dexteram sive ad sinistram omittens per-
sequi Abner. Respexit itaque Abner post tergum suum et ait: Tune es Asahel? Qui

respondit. Ego sum. Dixitque ei abner: Vade ad dexteram sive ad sinistram, et appre-
hende unum de adolescentibus, et tolle tibi spolia eius. Noluit autem omittere asahel quin urge-
ret eum. Rursumque locutus est abner ad asahel. Recede. noli me sequi ne compellar
confodere te in terram. et levare non potero faciem meam ad ioab fratrem tuum. Qui audire
contempsit et noluit declinare. Percussit ergo eum abner aversa hasta in inguine. et
transfodit. et mortuus est in eodem loco. Omnesque qui transibant per locum. in quo ceciderat
asahel. et mortuus erat subsistebant. Persequentibus autem ioab et abysai fugientem ab
ner. sol occubuit. Et venerunt usque ad collem aqueductus. qui est ex adverso vallis.
et itineris deserti in gabaon. Congregatique sunt filii beniamin ad abner. et congloba
ti in unum cuneum. steterunt in summitate tumuli unius. et exclamavit abner ad io
ab et ait. Num usque ad internitionem tuus mucro deseviet? An ignoras quod periculo
sa sit desperatio? Usquequo non dicis populo. ut omittat persequi fratres suos? Et ait ioab. Vi
vit dominus si locutus fuisses mane. recessisset populus persequens fratrem suum. Insonuit
ergo ioab bucina. et stetit omnis exercitus. nec persecuti sunt ultra israhel. neque iniere cer
tamen. Abner autem et viri eius abierunt per campestria tota nocte illa. et transierunt iorda
nem. et lustrata omni bethoron. venerunt ad castra. Porro ioab reversus omisso
abner. congregavit omnem populum. et defuerunt de pueris david decem et novem viri ex
cepto asahel. Servi autem david percusserunt de beniamin. et de viris qui erant cum abner
trecentos sexaginta. qui et mortui sunt. Tuleruntque asahel et sepelierunt eum in sepulchro
patris sui in bethleem. et ambulaverunt tota nocte ioab et viri qui erant cum eo. et in ipso
crepusculo venerunt in hebron.

III

Facta est ergo longa concertatio inter domum saul et do
mum david. David proficiens et semper se ipso robustior. domus autem saul decrescens coti
die. Natique sunt david filii in hebron. fuitque primogenitus eius amon de achynoem
iezrahelitide. et post eum chelaab de abygail uxore nabal charmeli. Porro tertius ab
salon filius maacha. filie tholomai regis gessur. Quartus autem adonias filius aggith.
et quintus saphatia filius abythal. sextus quoque iezrhaam de egla uxore david. Hii nati
sunt in hebron. Cum ergo esset prelium inter domum saul et domum david. abner filius ner rege
bat domum saul. Fuerat autem sauli concubina nomine respha. filia aiha. Dixitque hys
boseth ad abner. Quare ingressus es ad concubinam patris mei? Qui iratus nimis propter
verba hysboseth ait. Numquid caput canis ego sum adversum iudam hodie? ipse non
feci hoc. qui fecerim misericordiam super domum saul patris tui et super fratres et proximos eius. et non tra
didi te in manus david. et tu requisisti in me quod arguereis pro muliere hodie? Hec faciat
deus abner. et hec addat ei. nisi quomodo iuravit dominus david. sic faciam cum eo. ut transferatur
regnum de domo saul. et elevetur thronus david super israhel et super iudam a dan usque ber
sabee. Et non potuit respondere ei quicquam. quia metuebat illum. Misit ergo abner
nuntios ad david pro se dicentes. Cuius est terra? Et ut loquerentur. Fac mecum amicitias. et
erit manus mea tecum. et reducam ad te universum israhel. Qui ait. Optime ego fa
ciam tecum amicitias. sed unam rem peto a te dicens. Non videbis faciem meam antequam
adduxeris michol filiam saul. et sic venies et videbis me. Misit autem david nuntios ad
hysboseth filium saul dicens. Redde uxorem meam michol. quam despondi mihi cen
tum preputiis phylistiym. Misit ergo hysboseth et tulit eam a viro suo falthiel filio
lais. sequebaturque eam vir suus plorans usque bahurim. Et dixit ad eum abner.
Vade. revertere. Qui reversus est. Sermonem quoque intulit abner ad seniores israhel di
cens. Tam heri quam nudiustertius querebatis david ut regnaret super vos. Nunc ergo
facite. quoniam dominus locutus est ad david dicens. In manu servi mei david salvabo populum me
um israhel. de manu phylistiym et omnium inimicorum eius. Locutus est autem abner etiam
ad beniamin. et abiit ut loqueretur ad david in hebron omnia que placuerant israheli
et universo beniamin. Venitque ad david in hebron cum viginti viris. Et fecit david abner
convivium. et viris eius qui venerant cum eo. Et dixit abner ad david. Surgam ut congre

gem ad te dominum meum regem omnem israel. et ineam tecum fedus. et imperes omnibus sicut desiderat anima tua. Cum ergo deduxisset David abner et ille isset in pace. statim pueri David et ioab venerunt cesis latrunculis cum preda magna nimis. Abner autem non erat cum David in hebron quia iam dimiserat eum et profectus fuerat in pace. et ioab et omnis exercitus qui erat cum eo postea venerunt. Nuntiatum est itaque ioab a narrantibus. Venit abner filius ner ad regem. et dimisit eum et abiit in pace. Et ingressus est ioab ad regem et ait. Quid fecisti? Ecce venit abner ad te. quare dimisisti eum et abiit et recessit? Ignoras abner filium ner. quoniam ad hoc venit ut deciperet te. et sciret exitum tuum et introitum tuum. et omnia nosset que agis. Egressus itaque ioab a David misit nuntios post abner. et reduxit eum a cisterna sira. ignorante david. Cumque redisset abner in hebron. seorsum adduxit eum ioab ad medium porte ut loqueretur ei in dolo. Et percussit illum ibi in inguine et mortuus est. in ultionem sanguinis asahel fratris eius. Quod cum audisset David rem iam gestam ait. Mundus ego sum et regnum meum apud dominum usque in sempiternum a sanguine abner filii ner. et veniat super caput ioab et super omnem domum patris eius. nec deficiat de domo ioab fluxum seminis sustinens. et leprosus et tenens fusum. et cadens gladio et indigens pane. Igitur ioab et abisai frater eius interfecerunt abner. eo quod occidisset asahel fratrem eorum in gabaon in prelio. Dixit autem David ad ioab et ad omnem populum qui erat cum eo. Scindite vestimenta vestra et accingimini saccis. et plangite ante exequias abner. Porro rex David sequebatur feretrum. Cumque sepelissent abner in hebron. levavit rex vocem suam et flevit super tumulum abner. flevit autem et omnis populus. Plangensque rex et lugens abner ait. Nequaquam ut mori solent ignavi mortuus es abner. Manus tue non sunt ligate. et pedes tui non sunt compedibus aggravati. Sed sicut solent cadere coram filiis iniquitatis sic corruisti. Congeminansque omnis populus flevit super eum. Cumque venisset universa multitudo cibum capere cum David clara adhuc die. iuravit David dicens. Hec faciat mihi deus et hec addat. si ante occasum solis gustavero panem vel aliud quicquam. Omnisque populus audivit et placuerunt eis cuncta que fecit rex in conspectu totius populi. Et cognovit omne vulgus et universus israel in die illa. quoniam non actum fuisset a rege ut occideretur abner filius ner. Dixit quoque rex ad servos suos. Num ignoratis quoniam princeps et maximus occidit hodie in israel? Ego autem adhuc delicatus et unctus rex. et quia hodie cognitus et constitutus sub rege fui. porro viri isti filii sarvie duri mihi sunt. Retribuat dominus facienti malum iuxta maliciam suam.

IIII

Audivit autem filius saul quod cecidisset abner in hebron. et dissolute sunt manus eius. omnisque israel perturbatus est. Duo autem viri principes latronum erant filio saul. Nomen uni baana. et nomen alteri rechab. filii remmon berothite de filiis beniamin. Siquidem et beroth reputata est in beniamin. Et fugerunt berothite in gethaim. fueruntque ibi advene usque in tempus illud. Erat autem ionathe filio saul filius debilis pedibus. quinquennis enim fuit. quando venit nuntius de saul et ionathan ex iezrahel. Tollens itaque eum nutrix sua fugit. Cumque festinaret ut fugeret. cecidit et claudus effectus est. habuitque vocabulum miphybosech. Venientes igitur filii remmon berothite rechab et baana. ingressi sunt fervente die domum hysboseth. Qui dormiebat super stratum suum meridie. et ostiaria domus purgans triticum obdormivit. Ingressi sunt autem domum assumentes spicas tritici latenter et percusserunt eum in inguine rechab et baana frater eius. et fugerunt. Cum autem ingressi fuissent domum. ille dormiebat super lectum suum in conclavi. et percutientes interfecerunt eum. Sublatoque capite eius abierunt per viam deserti tota nocte. et attulerunt caput hysboseth ad David in hebron. Dixeruntque ad regem. Ecce caput hysboseth filii saul inimici tui qui querebat animam tuam. Et dedit dominus domino meo regi ultionem hodie de saul et de semine eius. Respondens autem David rechab et baana fratri eius. filiis remmon berothite. dixit ad eos. Vivit dominus qui eruit

animam meam de omni angustia. quoniam eum qui adnuntiaverat mihi et dixerat mortuus est Saul. qui putabat se prospera nuntiare. tenui et occidi in Siceleg. cui oportebat me dare mercedem pro nuntio. quanto magis nunc cum homines impii interfecerint virum innoxium in domo sua super lectulum suum. non quaeram sanguinem eius de manu vestra et auferam vos de terra? Praecepit itaque David pueris suis. et interfecerunt eos. Praecidentesque manus et pedes eorum. suspenderunt eos super piscinam in Hebron. caput autem Hisboseth tulerunt et sepelierunt in sepulchro Abner in Hebron.

V

Et venerunt universae tribus Israhel ad David in Hebron dicentes. Ecce nos os tuum et caro tua sumus. Sed et heri et nudius tertius cum esset Saul rex super nos tu eras educens et reducens Israhel. Dixit autem Dominus ad te. Tu pasces populum meum Israhel et tu eris dux super Israhel. Venerunt quoque et seniores de Israhel ad regem in Hebron. et percussit cum eis rex David foedus in Hebron coram Domino. unxeruntque David regem super Israhel. Filius triginta annorum erat David cum regnare coepisset. et quadraginta annis regnavit. In Hebron regnavit super Iudam septem annis et sex mensibus. In Hierusalem autem regnavit triginta tribus annis super omnem Israhel et Iudam. Et abiit rex et omnes viri qui erant cum eo in Hierusalem. ad Iebuseum habitatorem terrae. Dictumque ad David ab eis. Non ingredieris huc nisi abstuleris caecos et claudos dicentes. non ingredietur David huc. Cepit autem David arcem Sion. haec est civitas David. Proposuerat enim David in die illa praemium qui percussisset Iebuseum et tetigisset domatum fistulas. et abstulisset caecos et claudos odientes animam David. Idcirco dicitur in proverbio. caecus et claudus non intrabunt templum. Habitavit autem David in arce. et vocavit eam civitatem David. Et aedificavit per gyrum a Mello et intrinsecus. et ingrediebatur proficiens atque succrescens. et Dominus Deus exercituum erat cum eo. Misit quoque Hiram rex Tyri nuntios ad David. et ligna cedrina et artifices lignorum. artificesque lapidum ad parietes. et aedificaverunt domum David. Et cognovit David quoniam confirmasset eum Dominus regem super Israhel. et quoniam exaltasset regnum eius super populum suum Israhel. Accepit ergo adhuc concubinas et uxores de Hierusalem postquam venerat de Hebron. Natique sunt David alii filii et filiae. Et haec nomina eorum qui nati sunt ei in Hierusalem. Samua et Sobab et Nathan et Salomon. et Ibaar et Helisua et Nepheg. et Iafia et Helisama. et Helida et Helifeleth. Audierunt ergo Philisthim quod unxissent David regem super Israhel. et ascenderunt universi ut quaererent David. Quod cum audisset David descendit in praesidium. Philisthim autem venientes. diffusi sunt in valle Raphaim. Et consuluit David Dominum dicens. Si ascendam ad Philisthim et si dabis eos in manu mea? Et dixit Dominus ad David. Ascende. quia tradens dabo Philisthim in manu tua. Venit ergo David in Baalpharasim. et percussit eos ibi et dixit. Divisit Dominus inimicos meos coram me sicut dividuntur aquae. Propterea vocatum est nomen loci illius Baalpharasim. Et reliquerunt ibi sculptilia sua. quae tulit David et viri eius. Et addiderunt adhuc Philisthim ut ascenderent. et diffusi sunt in valle Raphaim. Consuluit autem David Dominum. Qui respondit. Non ascendas in obviam eorum. sed gyra post tergum eorum. et venies ad eos ex adverso pirorum. Et cum audieris sonitum gradientis in cacumine pirorum. tunc inibis proelium. quia tunc egredietur Dominus ante faciem tuam. ut percutiat castra Philisthim. Fecit itaque David sicut praeceperat ei Dominus. et percussit Philisthim de Gabee usque dum venias Gezer.

VI

Congregavit autem rursum David omnes electos ex Israhel triginta milia. Surrexitque et abiit. et universus populus qui erat cum eo de viris Iuda. ut adducerent arcam Dei super quam invocatum est nomen Domini exercituum sedentis in cherubin super eam. Et imposuerunt arcam Domini super plaustrum novum. tuleruntque eam de domo Aminadab qui erat in Gabaa. Oza autem et Haio filii Aminadab. plaustrum novum minabant. Cumque tulissent eam de domo Aminadab qui erat in Gabaa custodiens arcam Domini. Haio praecedebat arcam. David autem et omnis Israhel ludebant coram Domino in omnibus lignis fabrefactis. et in citharis et lyris. et tympanis. et sistris et cymbalis. Postquam autem venerunt ad aream Nachon. extendit manum Oza ad arcam Dei et tenuit eam quoniam calcitrabant boves et declinaverunt eam. Iratusque est indignatione Dominus

contra ozam et percussit eum super temeritatem. qui mortuus est ibi iuxta archam dei. Con
tristatus est autem David. eo quod percussisset dominus ozam. et vocatum est nomen loci illius percussio oze usque
in diem hanc. Et extimuit David dominum in die illa dicens. Quomodo ingredietur ad me ar
cha domini? Et noluit diuertere ad se archam domini in ciuitatem david. sed diuertit eam in do
mo obededom gethei. Et habitauit archa domini in domo obededom gethei. tribus mensibus. et
benedixit dominus obededom et omnem domum eius. Nuntiatumque est regi David. benedixit dominus obe
dedom et omnem domum eius propter archam domini. Abiit ergo David et adduxit archam dei de do
mo obededom gethei in ciuitatem David cum gaudio. et erant cum David septem chori et
uictima uituli. Cumque transcendissent qui portabant archam domini sex passus immo
labant bouem et arietem. Et David percutiebat in organis armigatis. et David saltabat to
tis uiribus ante dominum. Porro David erat accinctus ephod lineo. et David et omnis israel deducebant
archam testamenti domini in iubilo et clangore bucine. Cumque intrasset archa domini ciuitatem
David. michol filia saul prospiciens per fenestram. uidit regem David subsilientem atque sal
tantem coram domino. et despexit eum in corde suo. Et introduxerunt archam domini et po
suerunt eam in loco suo in medio tabernaculi quod tetenderat ei David. Et obtulit David holocau
sta coram domino et pacifica. Cumque complesset offerens holocaustum et pacifica. benedixit
populo in nomine domini exercituum. et partitus est uniuerse multitudini israel tam uiro quam
mulieri. singulis collyridam panis unam. et assaturam bubule carnis unam. et similam
frixam oleo. Et abiit omnis populus unusquisque in domum suam. Reuersusque est David ut bene
diceret domui sue. Et egressa est michol filia saul in occursum David ait. Quam gloriosus
fuit hodie rex israel. discooperiens se ante ancillas seruorum suorum. et nudatus est quasi si nude
tur unus de scurris. Dixitque David ad michol. Viuit dominus quia ludam ante dominum qui elegit
me potius quam patrem tuum. et quam omnem domum eius. et precepit michi ut essem dux super populum
domini in israel. et ludam et uilior fiam plus quam factus sum. et ero humilis in oculis meis.
et cum ancillis de quibus locuta es gloriosior apparebo. Igitur michol filie saul non est natus
filius usque ad diem mortis sue.

Dixitque David. Ibo et reducam archam cum benedictione in domum meam.

VII

Factum est autem cum sedisset rex in domo sua. et dominus de
disset ei requiem undique ab uniuersis inimicis suis. dixit ad nathan prophetam. Vides
ne quod ego habitem in domo cedrina. et archa dei posita sit in medio pellium? Dixitque
nathan ad regem. Omne quod est in corde tuo uade fac. quia dominus tecum est. Factum est autem
in nocte illa. et ecce sermo domini ad nathan dicens. Vade et loquere ad seruum meum
David. Hec dicit dominus. Numquid tu edificabis michi domum ad habitandum? Neque enim habita
ui in domo ex die qua eduxi filios israel de terra egypti usque ad diem hanc. sed am
bulabam in tabernaculo et in tentorio per cuncta loca que transiui cum omnibus filiis
israel. Numquid loquens locutus sum ad unam de tribubus israel. cui precepi ut pasceret popu
lum meum israel dicens. quare non edificastis michi domum cedrinam? Et nunc hec dices seruo meo
David. Hec dicit dominus exercituum. Ego tuli te de pascuis sequentem gregem. ut esses dux
super populum meum israel. et fui tecum in omnibus ubicumque ambulasti. et interfeci uniuersos
inimicos tuos a facie tua. fecique tibi nomen grande iuxta nomen magnorum qui sunt in
terra. et ponam locum populo meo israel. et plantabo eum et habitabit sub eo. et non turbabitur
amplius. nec addent filii iniquitatis ut affligant eum sicut prius. ex die qua constitui
iudices super populum meum israel. et requiem dabo tibi ab omnibus inimicis tuis. Predicitque tibi
dominus quod domum faciat tibi dominus. Cumque completi fuerint dies tui. et dormieris cum patri
bus tuis. suscitabo semen tuum post te quod egredietur de utero tuo. et firmabo regnum eius.
Ipse edificabit domum nomini meo. et stabiliam thronum regni eius usque in sempiter
num. Ego ero ei in patrem. et ipse erit michi in filium. Qui si inique aliquid gesserit. arguam
eum in uirga uirorum. et in plagis filiorum hominum. Misericordiam autem meam non auferam ab eo. si
cut abstuli a saul quem amoui a facie tua. Et fidelis erit domus tua et regnum tu
um usque in eternum ante faciem meam. et thronus tuus erit firmus iugiter. Secundum omnia
uerba hec et iuxta uniuersam uisionem istam. sic locutus est nathan ad David. Ingressus est autem

rex David et sedit coram domino et dixit. Quis ego sum domine deus et que domus mea quia adduxisti
me huc usque? Sed et hoc parum visum est in conspectu tuo domine deus nisi loquereris etiam de
domo servi tui in longinquum. Ista est enim lex adam domine deus. Quid ergo addere poterit adhuc
David ut loquatur ad te? Tu enim scis servum tuum domine deus. Propter verbum tuum et secundum cor tu-
um fecisti omnia magnalia hec. ita ut notum faceres servo tuo. Idcirco magnificatus
es domine deus. quia non est similis tui. neque est deus extra te. in omnibus que audivimus auribus
nostris. Que est autem ut populus tuus gens in terra. propter quam ivit deus ut redimeret eam sibi
in populum. et poneret sibi nomen. faceretque eis magnalia et horribilia super terram a facie po-
puli tui quem redemisti tibi ex egypto. gentem et deum eius. Et firmasti tibi populum tuum israel
in populum sempiternum. Et tu domine factus es eis in deum. Nunc ergo domine deus verbum quod lo-
cutus es super servum tuum et super domum eius suscita in sempiternum. atque dic ut dicatur dominus
exercituum deus super israel. et domus servi tui David erit stabilita coram domino. quia tu domine ex-
ercituum deus israel. revelasti aurem servi tui dicens. domum edificabo tibi. propterea inve-
nit servus tuus cor suum. ut oraret te oratione hac. Nunc ergo domine deus tu es deus. et verba
tua erunt vera. locutus es enim ad servum tuum bona hec. Incipe ergo et benedic domui
servi tui. ut sit in sempiternum coram te. quia tu domine deus locutus es. et benedictione
tua benedicetur servi tui in sempiternum.

VIII

Factum est autem post hec percussit David philistiim.
et humiliavit eos. Et tulit David frenum tributi de manu philistiim et percussit moab.
et mensus est eos funiculo coequans terre. Mensus est autem duos funiculos. unum ad
occidendum. et unum ad vivificandum. Factusque est moab David serviens sub tributo. Et
percussit David adadezer. filium roob. regem soba. quando profectus est ut dominaretur super
flumen eufraten. Et cepit David ex parte eius mille septingentos equites. et viginti
milibus peditum. subnervavit omnes iugales curruum. dereliquit autem ex eis centum currus.
Venit quoque syria damasci ut presidium ferret adadezer regi soba. et percussit David de
syria viginti duo milia virorum. Et posuit david presidium in syria damasci. Fa-
ctaque est syria David serviens sub tributo. Servavit autem dominus David in omnibus ad quecumque
profectus est. Et tulit David arma aurea et torques aureas quas habebant servi adade-
zer. et detulit ea in ierusalem. Et hec accepit postea sesach rex egypti in diebus robo-
am filii salomonis cum ascendisset de ierusalem. De terra machmas. et electis civitati-
bus adadezer regis. et de bethe. et de beroth civitatibus adadezer. tulit rex David es mul-
tum nimis. de quo fecit salomon omnia vasa erea in templo. Audivit autem thou rex
emath. quod percussisset David omne robur adadezer. et misit thou rex ioram filium suum
ad regem David ut salutaret eum congratulans. et gratias ageret eo quod expugnasset
adadezer et percussisset eum. Hostis quippe erat thou adadezer. et in manu eius erant
vasa argentea et vasa aurea et vasa erea. que et ipsa sanctificavit rex David domino cum
argento et auro. que sanctificaverat de universis gentibus quas subegerat. de syria
et moab et filiis ammon. et philistiim et amalech et de manubiis adadezer. filii
roob. regis soba. Fecit quoque David sibi nomen cum reverteretur capta syria in valle
salinarum. cesis duodecim milibus. et in gebelemath. xx. [illegible] milia. et posuit in
ydumea custodes. statuitque presidium. et facta est universa ydumea serviens David. Et ser-
vavit dominus David in omnibus ad quecumque profectus est. et regnavit super omnem israel. Fa-
ciebat quoque David iudicium et iusticiam omni populo suo. Ioab autem filius sarvie erat super exer-
citum. Porro iosaphath filius ahilud erat a commentariis. et sadoch filius achytob.
et abymelech filius abyathar sacerdotes. et sarayas scriba. banaias autem filius ioiade super
cerethi et phelethi. filii autem David sacerdotes erant.

IX

Et dixit David. Putasne est aliquis
qui remanserit de domo saul. ut faciam cum eo misericordiam propter ionathan? Erat autem ibi
servus de domo saul nomine syba. Quem cum vocasset rex ad se. ait ei. Tu-
ne es syba? Et ille respondit. Ego sum servus tuus. Et ait rex. Numquid superest
aliquis de domo saul. ut faciam cum eo misericordiam dei? Dixitque syba regi. Superest filius

ionathan debilis pedibus. Ubi inquit est? Et Siba ad regem. Ecce ait in domo est Ma
chir filii Amihel in Lodabar. Misit ergo rex David et tulit eum de domo Machir filii Ami
hel de Lodabar. Cum autem venisset Miphiboseth filius Ionathan filii Saul ad David, corru
it in faciem suam et adoravit. Dixitque David: Miphiboseth? Qui respondit: Adsum servus
tuus. Et ait ei David: Ne timeas quia faciens faciam in te misericordiam propter Ionathan patrem tuum,
et restituam tibi omnes agros Saul patris tui, et tu comedes panem in mensa mea semper.
Qui adorans eum dixit: Quis ego sum servus tuus quoniam respexisti super canem mortuum
similem mei? Vocavit itaque rex Sibam puerum Saul et dixit ei: Omnia quecumque
fuerunt Saul et universam domum eius dedi filio domini tui. Operare ergo terram ei tu et filii tui et servi
tui, et inferes cibos filio domini tui ut alatur. Miphiboseth autem filius domini tui comedet semper
panem super mensam meam. Erant autem Sibe quindecim filii et viginti servi. Dixitque Siba
ad regem: Sicut iussisti domine mi rex servo tuo sic faciet servus tuus. Et Miphiboseth
comedet super mensam tuam quasi unus de filiis regis. Habebat autem Miphiboseth filium par
vulum nomine Micham. Omnis vero cognatio domus Sibe serviebat Miphiboseth.
Porro Miphiboseth habitabat in Ierusalem quia de mensa regis iugiter vescebatur, et erat clau
dus utroque pede. X Factum est autem post hec ut moreretur rex filiorum Amon, et regnaret
Anon filius eius pro eo. Dixitque David: Faciam misericordiam cum Anon filio Naas sicut fecit pater
eius mecum misericordiam. Misit ergo David consolans eum per servos suos super patris interitu. Cum autem
venissent servi David in terram filiorum Ammon, dixerunt principes filiorum Ammon ad
Anon dominum suum: Putas quod propter honorem patris tui David ad te miserit consolatores, et non ideo
ut investigaret et exploraret civitatem et everteret eam misit servos suos ad te? Tu
lit itaque Anon servos David rasitque dimidiam partem barbe eorum, et precidit vestes eorum me
dias usque ad nates, et dimisit eos. Quod cum nuntiatum esset David, misit in occursum eorum. Erant
enim viri confusi turpiter valde, et mandavit eis David: Manete in Iericho donec crescat
barba vestra, et tunc revertimini. Videntes autem filii Amon quod iniuriam fecissent David, mise
runt et conduxerunt mercede Syrum Rohob, et Syrum Soba viginti milia peditum, et a re
ge Maacha mille viros, et ab Istob duodecim milia virorum. Quod cum audisset David, misit Io
ab et omnem exercitum bellatorum. Egressi sunt ergo filii Amon, et direxerunt aciem ante ipsum
introitum porte. Syrus autem Soba et Rohob et Istob et Maacha seorsum erant in campo.
Videns autem Ioab quod preparatum esset adversum se prelium et ex adverso et post tergum, elegit ex
omnibus electis Israel, et instruxit aciem contra Syrum. Reliquam autem partem populi tra
didit Abisai fratri suo, qui direxit aciem contra filios Amon. Et ait Ioab: Si prevaluerint
adversum me Syri, eris mihi in adiutorium. Si autem filii Amon prevaluerint adversum te, auxi
liabor tibi. Esto vir fortis et pugnemus pro populo nostro et civitate Dei nostri. Dominus autem faciet quod bo
num est in conspectu suo. Iniit itaque Ioab et populus qui erat cum eo certamen contra Syros,
qui statim fugerunt a facie eius. Videntes autem filii Amon quod fugissent Syri, fugerunt
et ipsi a facie Abisai, et ingressi sunt civitatem. Reversusque est Ioab a filiis Amon, et venit
in Ierusalem. Videntes igitur filii Amon quia Syri expavit et quoniam corruisset coram Israel, congre
gati sunt pariter. Misitque Adadezer et eduxit Syros qui erant trans fluvium, et adduxit
exercitum eorum. Sobach autem magister militie Adadezer erat princeps eorum. Quod cum nuntia
tum esset David, contraxit omnem Israel et transivit Iordanem, venitque in Helema. Et direxerunt
aciem Syri ex adverso David, et pugnaverunt contra eum, fugeruntque Syri a facie Israel. Et occi
dit David de Syris septingentos currus, et quadraginta milia equitum, et Sobach principem mili
tie percussit qui statim mortuus est. Videntes autem universi reges qui erant in presidio Adade
zer, victos se esse ab Israel, expaverunt et fugerunt quinquaginta octo milia coram Israel.
Feceruntque pacem cum Israel et servierunt eis. Timueruntque Syri auxilium prebere filiis Am
mon. XI Factum est autem vertente anno, eo tempore quo solent reges ad bella procedere, mi
sit David Ioab et servos suos cum eo et universum Israel, et vastaverunt filios Amon, et obse
derunt Rabbath. David autem remansit in Ierusalem. Dum hec agerentur, accidit ut surgeret David

de strato suo post meridiem et deambularet in solario domus regie. uiditque mulierem se
lauantem ex aduerso super solarium suum. Erat autem mulier pulchra ualde. Misit ergo rex
et requisiuit que esset mulier. Nuntiatumque est ei quod ipsa esset bethsabee filia heliam
uxor urie ethei. Missis itaque dauid nuntiis tulit eam. Que cum ingressa fuisset ad il
lum dormiuit cum ea. statimque sanctificata est ab inmunditia sua. et reuersa est domum
suam concepto fetu. Mittensque nuntiauit dauid et ait. Concepi. Misit autem dauid ad ioab
dicens. Mitte ad me uriam etheum. Misitque ioab uriam ad dauid. Et uenit urias
ad dauid. quesiuitque dauid quam recte ageret ioab et populus. et quomodo administraretur
bellum. Et dixit dauid ad uriam. Vade in domum tuam et laua pedes tuos. Et egressus
est de domo regis urias. secutusque eum cibus regius. Dormiuit autem urias ante portam
domus regie cum aliis seruis domini sui. et non descendit in domum suam. Nuntiatumque
est dauid a dicentibus. Non iuit urias in domum suam. Et ait dauid ad uriam. Numquid non de
uia uenisti. quare non descendisti in domum tuam? Et ait urias ad dauid. Archa dei et israel et iuda
habitant in papilionibus. et dominus meus ioab et serui domini mei. super faciem terre manent.
et ego ingrediar domum meam ut comedam et bibam et dormiam cum uxore mea? Per
salutem tuam et per salutem anime tue non faciam hanc rem. Ait ergo dauid ad uriam. Mane
hic etiam hodie. et cras dimittam te. Mansit autem urias die illa et altera in ierusalem.
et uocauit eum dauid ut comederet coram se et biberet. et inebriauit eum. Qui egressus
uespere dormiuit similiter in strato suo cum seruis domini sui. et in domum suam non descen
dit. Factum est ergo mane et scripsit dauid epistolam ad ioab. misitque per manum urie scribens
in epistola. Ponite uriam ex aduerso belli. ubi fortissimum prelium est. et derelinquite eum
ut percussus intereat. Igitur cum ioab obsideret urbem. posuit uriam in loco quo sciebat
uiros esse fortissimos. Egressique uiri de ciuitate bellabant aduersum ioab. et ceci
derunt de populo seruorum dauid et mortuus est etiam urias etheus. Misit itaque ioab et
nuntiauit dauid omnia uerba prelii. precepitque nuntio dicens. Cum compleueris uniuersos
sermones belli ad regem. si eum uideris indignari. et dixerit quare accessistis
ad murum ut prelaremini. an ignorabatis quod multa desuper ex muro tela mittan
tur? quis percussit abymelech filium ierobosech. nonne mulier misit super eum fragmen
mole de muro. et interfecit eum in thebes? Quare iuxta murum accessistis? dices.
Etiam seruus tuus urias occubuit. Abiit ergo nuntius et uenit et narrauit dauid omnia
que preceperat ei ioab. Et dixit nuntius ad dauid. Preualuerunt aduersum nos uiri. et egressi
sunt ad nos in agrum. Nos autem facto impetu persecuti eos sumus. usque ad portam ciui
tatis. Et direxerunt iacula sagittarii ad seruos tuos. ex muro desuper. mortuique sunt
de seruis regis. quin etiam seruus tuus urias mortuus est. Et dixit dauid ad nuntium.
Hec dices ioab. Non te frangat ista res. uarius enim est euentus prelii. et nunc hunc nunc
illum consumit gladius. Conforta bellatores tuos aduersus urbem ut destruas
eam. et exhortare eos. Audiuit autem uxor urie quod mortuus esset urias uir suus. et
planxit eum. Transactoque luctu. misit dauid et introduxit eam in domum suam. et fa
cta est ei uxor. peperitque filium ei. Et displicuit uerbum hoc quod fecerat dauid coram domino.

XII

Misit ergo dominus nathan ad dauid. Qui cum uenisset ad eum: dixit ei. Responde mihi iudici
um. Duo uiri erant in ciuitate una: unus diues. et alter pauper. Diues habebat
oues et boues plurimos ualde. pauper autem nichil habebat omnino. preter ouem unam
paruulam. quam emerat et nutrierat. et que creuerat apud eum cum filiis eius. simul
de pane illius comedens. et de calice eius bibens. et in sinu illius dormiens. eratque
illi sicut filia. Cum autem peregrinus quidam uenisset ad diuitem. parcens ille sume
re de ouibus et de bobus suis ut exhiberet conuiuium peregrino illi qui uenerat ad se. tulit
ouem uiri pauperis. et preparauit cibos homini qui uenerat ad se. Iratus autem indignatione
dauid aduersum hominem nimis: dixit ad nathan. Viuit dominus quoniam filius mortis est uir
qui fecit hoc. Ouem reddet in quadruplum: eo quod fecerit uerbum istud. et non pepercerit.

Dixit autem nathan ad David. Tu es ille vir. Hec dicit dominus deus israel. Ego unxi te in regem
super israel. et ego erui te de manu saul. et dedi tibi domum domini tui. et uxores domini tui in sinu
tuo. dedique tibi domum israel et iuda. et si parva sunt ista: adiciam tibi multo maiora. Quare
ergo contempsisti verbum domini ut faceres malum in conspectu meo? Uriam hettheum percussisti
gladio. et uxorem illius accepisti tibi uxorem. et interfecisti eum gladio filiorum amon.
Quam ob rem non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum. eo quod despexeris
me. et tuleris uxorem urie hetthei. ut esset uxor tua. Itaque hec dicit dominus. Ecce ego suscitabo
super te malum de domo tua. et tollam uxores tuas in oculis tuis. et dabo proximo
tuo. et dormiet cum uxoribus tuis in oculis solis huius. Tu enim fecisti abscondite.
ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis israel. et in conspectu solis. Et dixit David
ad nathan. Peccavi domino. Dixitque nathan ad David. Dominus quoque transtulit peccatum tuum non morieris.
Verumtamen quoniam blasphemare fecisti inimicos domini propter verbum hoc. filius qui
natus est tibi morte morietur. Et reversus est nathan in domum suam. Percussitque dominus
parvulum quem peperit uxor urie David. et desperatus est. Deprecatusque est David dominum pro
parvulo. et ieiunavit David ieiunio: et ingressus seorsum domum iacuit super terram. Venerunt
autem seniores domus eius. cogentes eum ut surgeret de terra. Qui noluit neque comedit
cum eis cibum. Accidit autem die septima. ut moreretur infans. Timuerunt servi David nuntiare ei
quod mortuus esset parvulus. Dixerunt enim. Ecce dum parvulus adhuc viveret. loquebamur
ad eum. et non audiebat vocem nostram. quanto magis si dixerimus mortuus
est puer se affliget? Cum ergo audisset David servos suos mussitantes. intellexit quod mortuus
esset infantulus. Dixitque ad servos suos. Num mortuus est puer? Qui responderunt
ei. Mortuus est. Surrexit ergo David de terra. et lotus unctusque est. Cumque mutasset
vestem. ingressus est domum domini. et adoravit. et venit in domum suam petivitque ut
poneret ei panem. et comedit. Dixerunt autem ei servi sui. Quis est sermo quem fecisti.
Propter infantem cum adhuc viveret ieiunasti et flebas. mortuo autem puero surrexisti
et comedisti panem? Qui ait. Propter infantem dum adhuc viveret ieiunavi et flevi.
Dicebam enim. Quis scit si forte donet eum mihi dominus. et vivat infans? Nunc autem quia mortuus
est quare ieiunem? Numquid potero revocare eum amplius? Ego vadam magis ad eum.
ille vero non revertetur ad me. Et consolatus est David bethsabee uxorem suam. ingressusque ad
eam. dormivit cum ea. Que genuit filium. et vocavit nomen eius salomon. et dominus dilexit
eum. Misitque in manu nathan prophete. et vocavit nomen eius amabilis domino. eo quod diligeret
eum dominus. Igitur pugnabat ioab contra rabbath filiorum amon. et expugnabat urbem regiam.
Misitque ioab nuntios ad David dicens. Dimicavi adversum rabbath. et capienda est
urbs aquarum. Nunc igitur congrega reliquam partem populi. et obside civitatem et cape
eam. ne cum a me vastata fuerit urbs. nomini meo ascribatur victoria. Congregavit
itaque David omnem populum. et profectus est adversum rabbath. Cumque dimicasset cepit
eam. et tulit diadema melchom regis eorum de capite eius. pondo auri talentum. habens gemmas
preciosissimas. et impositum est super caput David. Sed et predam civitatis asportavit multam
valde. Populum quoque eius adducens serravit. et circumegit super eos ferrata carpenta.
divisitque cultris. et traduxit in typo laterum. Sic fecit universis civitatibus filiorum
amon. et reversus est David et omnis exercitus eius in ierusalem. Factum est autem post hec ut absalon
filii David sororem speciosissimam. vocabulo thamar. adamaret amon filius David. et
diligeret eam valde. ita ut egrotaret propter amorem eius. quia cum esset virgo difficile ei
videbatur ut quippiam inhoneste ageret cum ea. Erat autem amon amicus nomine ionadab.
filius semmaa fratris David. vir prudens valde. Qui dixit ad eum. Quare sic attenuaris
macie fili regis per singulos dies? Cur non indicas mihi? Dixitque ei amon.
Thamar sororem absalon fratris mei amo. Cui respondit ionadab. Cuba super
lectum tuum: et languorem simula. Cumque venerit pater tuus ut visitet te. dic:
Veniat oro thamar soror mea. ut det mihi cibum. et faciat pulmentum. ut comedam de

XIII

manu eius. Accubuit itaque amnon et quasi egrotare cepit. Cumque venisset rex ad visitandum
eum: ait amnon ad regem. Veniat obsecro thamar soror mea ut faciat in oculis meis
duas sorbitiunculas. et cibum capiam de manu eius. Misit ergo david ad thamar domum di-
cens. Veni in domum amnon fratris tui: et fac ei pulmentum. Venitque thamar in domum
amnon fratris sui: ille autem iacebat. Que tollens farinam commiscuit. et liquefaciens in
oculis eius coxit sorbitiunculas. Tollensque quod coxerat effudit et posuit coram eo.
et noluit comedere. Dixitque amnon. Eicite universos foras a me. Cumque eiecis-
sent omnes. dixit amnon ad thamar. Infer cibum in conclavi ut vescar de manu
tua. Tulit ergo thamar sorbitiunculas quas fecerat et intulit ad amnon fratrem suum in
conclavi. Cumque obtulisset ei cibum. apprehendit eam et ait. Veni cuba mecum soror
mea. Que respondit ei. Noli frater mi noli opprimere me. neque enim hoc fas est in
israel. Noli facere stulticiam hanc. ego enim ferre non potero obprobrium meum. et
tu eris quasi unus ex insipientibus in israel. Quin potius loquere ad regem. et non
negabit me tibi. Noluit itaque acquiescere precibus eius. sed prevalens viribus oppressit eam.
et cubavit cum illa. Et exosam eam habuit amnon magno odio nimis. ita ut maius
esset odium quo oderat eam. amore quo ante dilexerat. Dixitque ei amnon. Surge vade.
Que respondit ei. Maius est hoc malum quod nunc agis adversum me quam quod ante fecis-
ti. expellens me. Et noluit audire eam sed vocato puero qui ministrabat ei dixit.
Eice hanc a me foras et claude ostium post eam. Que induta erat thalari tunica.
huiuscemodi enim filie regis virgines vestibus utebantur. Eiecit itaque eam minister
illius foras. et clausit fores post eam. Que aspergens cinerem capiti suo scissa tha-
lari tunica. impositisque manibus super caput suum: ibat ingrediens et clamans.
Dixit autem ei absalon frater suus. Num amnon frater tuus concubuit tecum?
Sed nunc soror tace. frater tuus est. neque affligas cor tuum pro hac re. Mansit itaque tha-
mar contabescens in domo absalon fratris sui. Cum autem audisset rex david verba hec.
contristatus est valde. et noluit contristare spiritum amnon filii sui. quoniam diligebat
eum. quia primogenitus erat ei. Porro non est locutus absalon ad amnon nec bonum
nec malum. Oderat enim absalon amnon: eo quod violasset thamar sororem suam. Fa-
ctum est autem post tempus biennii. ut tonderentur oves absalon in baalasor que est
iuxta ephraim. et vocavit absalon omnes filios regis. venitque ad regem et ait
ad eum. Ecce tondentur oves servi tui: veniat oro rex cum servis suis ad ser-
vum suum. Dixitque rex ad absalon. Noli fili mi noli rogare ut veniamus omnes et
gravemus te. Cum autem cogeret eum et noluisset ire. benedixit ei. Et ait absalon ad david.
Si non vis venire. veniat obsecro nobiscum saltem amnon frater meus. Dixitque ad eum
rex. Non est necesse ut eat tecum. Coegit itaque eum absalon et dimisit cum eo
amnon. et universos filios regis. Feceratque absalon convivium. quasi convivium regis. Pre-
ceperat autem absalon pueris suis dicens. Observate cum temulentus fuerit amnon vino. et
dixero vobis. percutite eum et interficite. nolite timere. Ego sum qui precipio vobis. robora-
mini et estote viri fortes. Fecerunt ergo pueri absalon adversus amnon sicut preceperat eis
absalon. Surgentesque omnes filii regis: ascenderunt singuli mulas suas et fugerunt.
Cumque adhuc pergerent in itinere fama pervenit ad david dicens. Percussit absalon omnes fi-
lios regis. et non remansit ex eis saltem unus. Surrexit itaque rex et scidit vestimenta sua
et cecidit super terram. et omnes servi ipsius qui assistebant ei sciderunt vestimenta sua. Respon-
dens autem ionadab filius semmaa fratris david dixit. Ne estimet dominus meus rex quod omnes
pueri filii regis occisi sint. amnon solus mortuus est. quoniam in odio absalon positus erat
ex die qua oppressit thamar sororem eius. Nunc ergo ne ponat dominus meus rex super cor su-
um verbum istud dicens. omnes filii regis occisi sunt. quoniam amnon solus mortuus est.
Fugit autem absalon. et elevavit puer speculator oculos suos et aspexit. et ecce populus
multus veniebat per iter devium. ex latere montis. Dixit autem ionadab ad regem. Ecce

filii regis adsunt: iuxta verbum servi tui sic factum est. Cumque cessassent loqui: apparue-
runt et filii regis. Et intrantes levaverunt vocem suam et fleverunt. Sed et rex et omnes servi
eius fleverunt ploratu magno nimis. Porro absalon fugiens abiit ad tholomai filium
amiur regem gessur. Luxit ergo David filium suum multis diebus. Absalon autem cum fu-
gisset et venisset in gessur: fuit ibi tribus annis: cessavitque rex David persequi absalon. eo
quod consolatus esset super amnon interitu.

XIIII

Intelligens autem ioab filius sarvie quod cor regis ver-
sum esset ad absalon: misit thecuam et tulit inde mulierem sapientem dixitque ad eam.
Lugere te simula: et induere veste lugubri et ne ungaris oleo. ut sis quasi mulier plu-
rimo iam tempore lugens mortuum. et ingredieris ad regem et loqueris ad eum sermones
huiuscemodi. Posuit autem ioab verba in ore eius. Itaque cum ingressa fuisset mulier thecuites
ad regem. cecidit coram eo super terram et adoravit et dixit. Serva me rex. Et ait ad eam
rex. Quid cause habes? Que respondit. Heu mulier vidua ego sum. mortuus est enim
vir meus. et ancille tue erant duo filii. qui rixati sunt adversum se in agro nullusque
erat qui prohibere posset. et percussit alter alterum: et interfecit eum. Et ecce consurgens omnis
cognatio adversus ancillam tuam dicit. Trade eum qui percussit fratrem suum ut occidamus
illum pro anima fratris sui quem interfecit. et deleamus heredem. et querunt extinguere scintillam
meam que relicta est: ut non supersit viro meo nomen et reliquie super terram. Et ait rex
ad mulierem. Vade in domum tuam et ego iubebo pro te. Dixitque mulier thecuites ad
regem. In me domine mi rex iniquitas et in domum patris mei: rex autem et thronus eius
sit innocens. Et ait rex. Qui contradixerit tibi adduc eum ad me et ultra non addet ut tangat
te. Que ait. Recordetur rex domini dei sui. ut non multiplicentur proximi sanguinis ad ulciscen-
dum: et nequaquam interficient interficient filium meum. Qui ait. Vivit dominus. quia non cadet de
capillis filii tui super terram. Dixit ergo mulier. Loquatur ancilla tua ad dominum meum re-
gem verbum. Qui ait. Loquere. Dixitque mulier. Quare cogitasti huiuscemodi rem contra
populum dei et locutus est rex verbum istud ut peccet et non reducat eiectum suum? Omnes morimur
et quasi aque dilabimur in terram que non revertuntur. nec vult perire deus animam sed retractat
cogitans ne penitus pereat qui abiectus est. Nunc igitur veni ut loquar ad dominum meum regem
verbum hoc presente populo. Et dixit ancilla tua. Loquar ad regem si quomodo faciat rex
verbum ancille sue. Et audivit rex ut liberaret ancillam suam de manu omnium qui vole-
bant delere me et filium meum simul de hereditate dei. Dicat ergo ancilla tua: ut fiat
verbum domini mei regis quasi sacrificium. Sicut enim angelus dei sic est dominus meus rex. ut nec
benedictione nec maledictione moveatur. unde et dominus deus tuus est tecum. Et respondens
rex dixit ad mulierem. Ne abscondas a me verbum quod te interrogo. Dixitque muli-
er. Loquere domine mi rex. Et ait rex. Numquid manus ioab tecum est in omnibus istis? Re-
spondit mulier et ait. Per salutem anime tue domine mi rex nec ad dexteram nec ad sinistram est ex
omnibus que locutus est dominus meus rex. servus enim tuus ioab ipse precepit mihi. et ipse po-
suit in ore ancille tue omnia verba hec. ut verterem figuram sermonis huius. servus
enim tuus ioab ipse precepit istud. Tu autem domine mi rex sapiens es. sicut habet sapientiam
angelus dei: ut intelligas omnia super terram. Et ait rex ad ioab. Ecce placatus feci ver-
bum tuum. Vade ergo et revoca puerum absalon. Cadensque ioab super faciem suam in
terram: adoravit et benedixit regi. Dixitque ioab. Hodie intellexit servus tuus quia
inveni gratiam in oculis tuis domine mi rex. fecisti enim sermonem servi tui. Surrexit
ergo ioab et abiit in gessur: et adduxit absalon in ierusalem. Dixit autem rex. Revertatur
in domum suam et faciem meam non videat. Reversus est itaque absalon in domum suam.
et faciem regis non vidit. Porro sicut absalon vir non erat pulcher in omni israel et decorus
nimis. A vestigio pedis usque ad verticem non erat in eo ulla macula. Et quando tonde-
bat capillum semel autem in anno tondebatur quia gravabat eum cesaries. ponderabat capil-
los capitis sui. ducentis siclis pondere publico. Nati sunt autem tres filii. et filia una
nomine thamar. eleganti forma. Mansitque absalon in ierusalem duobus annis. et

faciem regis non vidit. Misit itaque ad ioab: ut mitteret eum ad regem. Qui noluit
venire ad eum. Cumque secundo misisset et ille noluisset venire: dixit. Servis suis. Scitis agrum io-
ab iuxta agrum meum habentem messem hordei: Ite et succendite eum igni. Suc-
cenderunt ergo servi absalon segetem ioab igni. Surrexitque ioab et venit ad absalon
in domum eius: et dixit. Quare succenderunt servi tui segetem meam igni? Et respondit
absalon ad ioab. Misi ad te obsecrans ut venires ad me et mitterem te ad regem et di-
ceres ei. Quare veni de gessur? melius michi erat ibi esse. Obsecro ergo ut videam faciem
regis. Quod si memor est iniquitatis mee interficiat me. Ingressus ioab ad regem:
nuntiavit ei. Vocatusque absalon intravit ad regem. et adoravit super faciem terre
coram eo. osculatusque est rex absalon.

XV

Igitur post hec fecit sibi absalon currum et equites
et quinquaginta viros qui precederent eum. Et mane consurgens absalon stabat iuxta intro-
itum porte. et omnem virum qui habebat negotium ut veniret ad regis iudicium:
vocabat absalon ad se et dicebat. De qua civitate es tu? Qui respondens aiebat. Ex
una tribu israel ego sum servus tuus. Respondebatque ei absalon. Videntur michi sermo-
nes tui boni et iusti: sed non est qui te audiat constitutus a rege. Dicebatque absalon.
Quis me constituat iudicem super terram ut ad me veniant omnes qui habent negotia et iu-
ste iudicem? Sed et cum accederet ad eum homo ut salutaret illum. extendebat manum
suam. et apprehendens osculabatur eum. Faciebatque hoc omni israel qui veniebat ad iu-
dicium ut audiretur a rege. et sollicitabat corda virorum israel. Post quadraginta autem
annos: dixit absalon ad regem david. Vadam et reddam vota mea que vovi domino in hebron.
Vovens enim vovit servus tuus cum esset in gessur syrie dicens. Si reduxerit me dominus
in ierusalem sacrificabo domino. Dixitque ei rex david. Vade in pace. Et surrexit: et abiit in
hebron. Misit autem absalon exploratores in universas tribus israel dicens. Statim ut
audieritis clangorem bucine dicite. Regnavit absalon in hebron. Porro cum absa-
lon ducenti viri de ierusalem vocati. euntes simplici corde et causam penitus ignorantes.
Accersivit quoque absalon achytofel gylonitem consiliarium david de civitate sua gylo.
Cumque immolaret victimas. facta est coniuratio valida. Populusque concurrens au-
gebatur cum absalon. Venit igitur nuntius ad david dicens. Toto corde universus israel sequi-
tur absalon. Et ait david servis suis qui erant cum eo in ierusalem. Surgite: fugiamus.
Neque enim erit nobis effugium a facie absalon. Festinate egredi ne forte veniens
occupet nos et impellat super nos ruinam: et percutiat civitatem in ore gladii. Dixeruntque
servi regis ad eum. Omnia quecumque preceperit dominus noster rex. libenter exequemur servi tui.
Egressus est ergo rex et universa domus eius pedibus suis. Et dereliquit rex decem mulieres
concubinas ad custodiendam domum. Egressusque rex et omnis israel pedibus suis stetit pro-
cul a domo. et universi servi eius ambulabant iuxta eum. et legiones cerethi et phele-
thi. et omnes getthei pugnatores validi. sexcenti viri qui secuti eum fuerant de geth: pre-
cedebant regem. Dixit autem rex ad ethai gettheum. Cur venis nobiscum? Revertere et
habita cum rege: quia peregrinus es et egressus de loco tuo. Heri venisti. et hodie impel-
leris nobiscum egredi? Ego autem vadam quo iturus sum. Revertere. et reduc tecum fratres tuos.
Ostendisti gratiam et fidem. Et respondit ethai dicens. Vivit dominus. et vivit dominus meus
rex. quoniam in quocumque loco fueris domine mi rex. sive in morte sive in vita ibi erit ser-
vus tuus. Et ait david ethai. Veni et transi. Et transivit ethai gettheus et rex et omnes viri qui
erant cum eo. et reliqua multitudo. omnesque flebant voce magna. et universus populus
transibat. Rex quoque transgrediebatur torrentem cedron. et cunctus populus incedebat contra viam
que respicit ad desertum. Venit autem et sadoch sacerdos. et universi levite cum eo portan-
tes archam federis dei: et deposuerunt archam dei. Et ascendit abyathar donec ex-
pletus esset omnis populus qui egressus fuerat de civitate. Et dixit rex ad sadoch. Repor-
ta archam dei in urbem. Si invenero gratiam in oculis domini. reducet me et ostendet
michi eam et tabernaculum suum. Si autem dixerit non places: presto sum. Faciat quod bonum est

coram se. Et dixit rex ad sadoch sacerdotem. O videns: revertere in civitatem in pace. et achimaas filius tuus. et ionathan filius abiathar. Duo filii vestri sint vobiscum. ecce ego abscondar in campestribus deserti. donec veniat sermo a vobis indicans michi. Reportaverunt ergo sadoch et abiathar archam dei in ierusalem. et manserunt ibi. Porro david ascendebat clivum montis olivarum. scandens et flens. operto capite et nudis pedibus incedens. Sed et omnis populus qui erat cum eo operto capite ascendebat plorans. Nuntiatum est autem david quod et achitofel esset in coniuratione cum absalon. Dixitque david. Infatua quaeso consilium achitofel domine. Cumque ascenderet david summitatem montis in quo adoraturus erat dominum. ecce occurrit ei chusai arachites scissa veste et terra pleno capite. Et dixit ei david. Si veneris mecum: eris michi oneri. Sin autem in civitatem revertaris. et dixeris absalon. servus tuus sum rex. patere me vivere. sicut fui servus patris tui. sic ero servus tuus. dissipabis consilium achitofel. Habes autem tecum sadoch et abiathar sacerdotes. et omne verbum quodcumque audieris de domo regis. indicabis sadoch et abiathar sacerdotibus. Sunt autem cum eis duo filii eorum: achimaas filius sadoch. et ionathan filius abiathar. Et mittetis per eos ad me omne verbum quod audieritis. Veniente ergo amico david chusai in civitatem: absalon quoque ingressus est ierusalem.

XVI

Cumque david transisset paululum montis verticem. apparuit siba puer miphiboseth in occursum eius cum duobus asinis. qui onusti erant ducentis panibus. et centum alligaturis uve passe. et centum massis palatarum. et utribus vini. Et dixit rex sibe. Quid sibi volunt hec? Responditque siba. Asini domestici regis ut sedeant. et panes et palate ad vescendum pueris tuis. vinum autem ut bibat si quis defecerit in deserto. Et ait rex. Ubi est filius domini tui? Responditque siba regi. Remansit in ierusalem dicens. Hodie restituet michi domus israel regnum patris mei. Et ait rex sibe. Tua sint omnia que fuerunt miphiboseth. Dixitque siba. Oro inveniam gratiam in oculis tuis domine mi rex. Venit ergo rex david usque bahurim. et ecce egrediebatur inde vir de cognatione domus saul nomine semei filius gera. Procedebat autem egrediens et maledicebat. mittebatque lapides contra david. et contra universos servos regis david. Omnis autem populus et universi bellatores a dextro et sinistro latere regis incedebant. Ita autem loquebatur semei cum malediceret regi david. Egredere egredere vir sanguinum. et vir belial. reddidit tibi dominus universum sanguinem domus saul. quoniam invasisti regnum pro eo. et dedit dominus regnum in manu absalon filii tui. et ecce premunt te mala tua. quoniam vir sanguinum es. Dixit autem abisai filius sarvie regi. Quare maledicit canis hic mortuus domino meo regi? Vadam et amputabo caput eius. Et ait rex. Quid michi et vobis filii sarvie? Dimittite eum ut maledicat. dominus enim precepit ei ut malediceret david. Et quis est qui audeat dicere quare sic fecerit dominus? Et ait rex ad abisai et ad universos servos suos. Ecce filius meus qui egressus est de utero meo querit animam meam. quanto magis nunc filius iemini? Dimittite eum ut maledicat iuxta preceptum domini. si forte respiciat dominus afflictionem meam. et reddat michi bonum pro maledictione hac hodierna. Ambulabat itaque david et socii eius per viam cum eo. semei autem per iugum montis ex latere montis contra illum gradiebatur maledicens. et mittens lapides adversus eum. terramque spargens. Venit itaque rex et universus populus cum eo lassus. et refocillati sunt ibi. Absalon autem et omnis populus israel. ingressi sunt in ierusalem. sed et achitofel cum eo. Cum autem venisset chusai arachites amicus david ad absalon: locutus est ad eum. Salve rex. salve rex. Ad quem absalon. Hec est inquit gratia ad amicum tuum. Quare non isti cum amico tuo? Responditque chusai ad absalon. Nequaquam. quia illius ero quem elegit dominus. et omnis hic populus et universus israel. et cum eo manebo. Sed ut et hoc inferam. cui ego serviturus sum? Nonne filio regis? Sicut parui patri tuo: sic parebo et tibi.

XVII

Dixit ergo ad achitofel absalon. Inite consilium: quid agere debeamus. Et ait achitofel ad absalon. Ingredere ad concubinas patris tui quas dimisit ad custodiendam domum. ut cum audierit omnis

israel quod oderis patrem tuum: roborentur manus eorum tecum. Tetenderunt ergo absalon
tabernaculum in solario. ingressusque est ad concubinas patris sui coram universo israel. Con
silium autem achytofel quod dabat in diebus illis. quasi si quis consuleret deum. sic erat omne consi
lium achytofel. et cum esset cum david. et cum esset cum absalon. Dixit ergo achytofel ad absa
lon. Eligam mihi duodecim milia virorum. et consurgens persequar david hac nocte. et ir
ruens super eum quippe qui lassus est et solutis manibus percutiam eum. Cumque fu
gerit omnis populus qui cum eo est. percutiam regem desolatum. et reducam univer
sum populum quomodo unus reverti solet. Unum enim virum tu queris. et omnis populus erit
in pace. Placuitque sermo eius absalon et cunctis maioribus natu israel. Ait autem absalon.
Vocate et chusai arachytem. et audiamus quid etiam ipse dicat. Cumque venisset chusai
arachites ad absalon. ~~ait absalon~~ ait absalon ad eum. Huiuscemodi sermonem locutus
est achytofel. facere debemus an non? Tu quid das? Quod das consilium. Et dixit chusai ad
absalon. Non est bonum consilium quod dedit achytofel hac vice. Et rursum intulit chu
sai. Tu nosti patrem tuum et viros qui cum eo sunt esse fortissimos. et amaro animo veluti
si ursa raptis catulis in saltu seviat. Sed et pater tuus vir bellator est nec morabitur
cum populo. Forsitan nunc latitat in foveis. aut in uno quo voluerit loco. Et cum ceciderit unus
quilibet in principio. audiet quicumque audierit et dicet. Facta est plaga in populo qui se
quebatur absalon. et fortissimus quisque cuius est cor quasi leonis pavore solvetur. Scit
enim omnis israel fortem esse patrem tuum: et robustos omnes qui cum eo sunt. Sed hoc mihi
videtur rectum esse consilium. Congregetur ad te universus israel a dan usque bersa
bee. quasi arena maris innumerabilis. et tu eris in medio eorum. et irruemus super eum
in quocumque loco fuerit inventus. et operiemus eum sicut cadere solet ros super terram
et non relinquemus de viris qui cum eo sunt ne unum quidem. Quod si urbem aliquam fuerit
ingressus. circumdabit omnis israel civitati illi funes. et trahemus eam in torrentem
ut non repperiatur nec calculus quidem ex ea. Dixitque absalon et omnes viri israel. Melius
est consilium chusai arachite. consilio achytofel. Domini autem nutu dissipatum est consili
um achytofel utile. ut induceret dominus malum super absalon. Et ait chusai ad sadoch et a
byathar sacerdotes. Hoc et hoc modo consilium dedit achytofel absalon et senibus israel. et ego
tale et tale dedi consilium. Nunc ergo mittite cito et nuntiate david dicentes. Ne moreris
in nocte hac in campestribus deserti. sed et absque dilatione transgredere. ne forte absorbe
atur rex et omnis populus qui cum eo est. Jonathan autem et achymaas stabant iuxta fontem
rogel. Abiit ancilla et nuntiavit eis. et illi profecti sunt ut referrent ad regem david
nuntium. Non enim poterant videri aut introire civitatem. Vidit autem eos quidam pu
er et indicavit absalon. Illi vero concito gradu ingressi sunt domum cuiusdam viri in ba
hurim qui habebat puteum in vestibulo suo: et descenderunt in eum. Tulit autem muli
er. et expandit velamen super os putei quasi siccans ptisanas. et sic res latuit. Cumque venis
sent servi absalon ad mulierem in domum: dixerunt. Ubi est achymaas et iona
than? Et respondit mulier. Transierunt festinanter: gustata paululum aqua. At hi
qui querebant cum non repperissent reversi sunt in ierusalem. Cumque abissent ascen
derunt illi de puteo. et pergentes nuntiaverunt regi david atque dixerunt. Surgite et
transite cito fluvium. quoniam huiuscemodi dedit consilium contra vos achytofel. Sur
rexit ergo david et omnis populus qui cum eo erat. et transierunt iordanem donec illucesceret.
et ne unus quidem residuus fuit qui non transiret fluvium. Porro achytofel videns quod
non fuisset factum consilium suum. stravit asinum suum. et surrexit et abiit in domum su
am. et in civitatem suam. Et disposita domo sua. suspendio interiit: et sepultus est in se
pulchro patris sui. David autem venit in castra. et absalon transivit iordanem ipse
et omnes viri israel cum eo. Amasam vero constituit absalon pro ioab super exercitum. Amasa
autem erat filius viri qui vocabatur iethra de iezreli. Qui ingressus est ad abygail
filiam naas sororem sarvie que fuit mater ioab. Et castra metatus est israel cum

absalon in terra galaad. Cumque venisset david in castra. Sobi filius naas de rabbath filiorum ammon. et machir filius ammihel de lodabar. et berzellai galaadites de rogelim. obtulerunt ei stratoria et tapecia et vasa fictilia. frumentum et hordeum et farinam. polentam et fabam. et lentem. frixum cicer. et mel et butyrum oves et pingues vitulos. dederuntque david et populo. qui erat cum eo ad vescendum. suspicati enim sunt populum fame et siti fatigari in deserto.

XVIII

Igitur considerato david populo suo. constituit super eum tribunos et centuriones. et dedit populi tertiam partem sub manu ioab. et tertiam partem sub manu abysai filii sarvie fratris ioab. et tertiam sub manu ethai qui erat de geth. Dixitque rex ad populum. Egrediar et ego vobiscum. Et respondit populus. Non exibis. Sive enim fugerimus non magnopere ad eos de nobis pertinebit. sive media pars ceciderit e nobis. non satis curabunt. quia tu unus pro decem milibus computaris. Melius est igitur ut sis nobis in urbe presidio. Ad quos rex ait. Quod vobis rectum videtur: hoc faciam. Stetit ergo rex iuxta portam egrediebaturque populus per turmas suas centeni et milleni. Et precepit rex ioab et abysai et ethai dicens. Servate mihi puerum absalon. Et omnis populus audiebat regem precipientem cunctis principibus israel pro absalon. Itaque egressus est populus in campum contra israel. et factum est prelium in saltu ephraim. et cesus est ibi populus israel ab exercitu david. Factaque est plaga magna in die illa. viginti milium. Fuit autem ibi prelium dispersum super faciem omnis terre. et multo plures erant. quos saltus consumpserat de populo. quam hii quos voraverat gladius in die illo. Accidit autem ut occurreret absalon servis david sedens mulo. Cumque ingressus fuisset mulus subter condensam quercum et magnam: adhesit caput eius quercui. Et illo suspenso inter celum et terram. mulus cui insederat pertransivit. Vidit autem hoc quispiam et nuntiavit ioab dicens. Vidi absalon pendere de quercu. Et ait ioab viro qui nuntiaverat ei. Si vidisti quare non confodisti eum cum terra. et ego dedissem tibi decem argenti siclos. et unum balteum? Qui dixit ad ioab. Si appenderes in manibus meis mille argenteos. nequaquam mitterem manum meam in filium regis. Audientibus enim nobis precepit rex tibi. et abysai et ethai dicens. Custodite mihi puerum absalon. Sed et si fecissem contra animam meam audacter. nequaquam hoc regem latere potuisset. et tu stares ex adverso. Et ait ioab. Non sicut tu vis. sed aggrediar eum coram te. Tulit ergo ioab tres lanceas in manu sua: et infixit eas in corde absalon. Cumque adhuc palpitaret herens in quercu. cucurrerunt decem iuvenes armigeri ioab. et percutientes interfecerunt eum. Cecinit autem ioab bucina. et retinuit populum. ne persequeretur fugientem israel volens parcere multitudini. Et tulerunt absalon et proiecerunt in saltu eum in foveam grandem. et comportaverunt super eum acervum lapidum magnum nimis. Omnis autem israel fugit in tabernacula sua. Porro absalon erexerat sibi dum adhuc viveret titulum qui est in valle regis. Dixerat enim. Non habeo filium. et hoc erit monimentum nominis mei. Vocavitque titulum nomine suo. monumentum nominis mei: et appellatur manus absalon usque in hunc diem. Achimaas autem filius sadoch ait. Curram et nuntiabo regi quia iudicium fecerit ei dominus de manu inimicorum eius. Ad quem ioab dixit. Non eris nuntius in die hac. sed nuntiabis in alia. Hodie nolo te nuntiare: filius enim regis mortuus est. Et ait ioab chusi. Vade et nuntia regi que vidisti. Adoravit chusi ioab et cucurrit. Rursum autem achimaas filius sadoch dixit ad ioab. Quid impedit si etiam ego curram post chusi? Dixitque ei ioab. Quid vis currere fili mi? Non eris boni nuntii baiulus. Qui respondit. Quid enim si cucurrero? Et ait ei. Curre. Currens ergo achimaas per viam compendii transivit chusi. David autem sedebat inter duas portas. Speculator vero qui erat in fastigio porte super murum. elevans oculos vidit hominem currentem solum. et exclamans indicavit regi. Dixitque rex. Si solus est bonus nuntius est in ore eius. Properante autem illo et accedente propius. vidit speculator hominem currentem alterum. et vociferans in culmine ait. Apparet mihi homo alter currens solus. Dixitque rex. Et iste bonus est nuntius. Speculator autem: Contemplor ait cursum prioris. quasi cursum achi-

maas filii Sadoch. Et ait rex: Vir bonus est, et nuntium portans bonum venit. Cla-
mans autem Achimaas dixit ad regem: Salve rex. Et adorans regem coram eo pronus in
terram, ait: Benedictus dominus deus tuus qui conclusit homines qui levaverunt manus suas
contra dominum meum regem. Et ait rex: Estne pax puero Absalon? Dixitque Achimaas:
Vidi tumultum magnum cum mitteret Ioab servus tuus o rex me servum tuum: nescio
aliud. Ad quem rex: Transi, ait, et sta hic. Cumque ille transisset et staret, apparuit Chu-
si: et veniens ait: Bonum apporto nuntium domine mi rex. Iudicavit enim pro te dominus hodie
de manu omnium qui surrexerunt contra te. Dixit autem rex ad Chusi: Estne pax pu-
ero Absalon? Cui respondit Chusi: Fiant inquit sicut puer inimici domini mei regis
et universi qui consurgunt adversus eum in malum. Contristatus itaque rex ascendit ce-
naculum porte et flevit. Et sic loquebatur vadens: Fili mi Absalon, fili mi Absalon:
quis mihi tribuat ut ego moriar pro te, Absalon fili mi, fili mi Absalon.

CXVIII

XIX

Nuntiatum est
autem Ioab quod rex fleret et lugeret filium suum. Et versa est victoria in die illa in luctum omni populo.
Audivit enim populus in die illa dici: Dolet rex super filio suo. Et declinabat populus in die illa
ingredi civitatem, quomodo declinare solet populus versus et fugiens de prelio. Porro rex
operuit caput suum et clamabat voce magna: Fili mi Absalon, Absalon fili mi. Ingres-
sus ergo Ioab ad regem in domum, ait: Confudisti hodie vultus omnium servorum tuorum
qui salvam fecerunt animam tuam, et animam filiorum tuorum et filiarum tuarum, et animam
uxorum tuarum, et animam concubinarum tuarum. Diligis odientes te: et odio habes dili-
gentes te. Et ostendisti hodie quia non curas de ducibus tuis, et de servis tuis. Et vere co-
gnovi modo quia si Absalon viveret, et nos omnes occubuissemus: tunc placeret tibi. Nunc igitur
surge et procede, et alloquens satisfac servis tuis. Iuro enim tibi per dominum quod si non exieris,
ne unus quidem remansurus sit tecum nocte hac. Et peius erit tibi hoc, quam omnia mala que ve-
nerunt super te ab adolescentia tua usque in presens. Surrexit ergo rex et sedit in por-
ta. Et omni populo nuntiatum est quod rex sederet in porta. Venitque universa multitudo
coram rege. Israel autem fugit in tabernacula sua. Omnis quoque populus certabat in cunctis
tribubus Israel dicens: Rex liberavit nos de manu inimicorum nostrorum. Ipse salvavit nos
de manu Philistinorum: et nunc fugit de terra propter Absalon. Absalon autem quem unxi-
mus super nos mortuus est in bello. Usquequo siletis, et non reducitis regem? Rex vero
David misit ad Sadoch et ad Abyathar sacerdotes dicens: Loquimini ad maiores na-
tu Iuda dicentes: Cur novissimi venitis ad reducendum regem in domum suam?
Sermo autem omnis Israel pervenerat ad regem. Fratres mei vos, os meum et caro mea vos:
quare novissimi reducitis regem? Et Amase dicite: Nonne os meum es et caro mea?
Hec faciat mihi deus et hec addat, si non magister militie fueris coram me omni tempore pro Io-
ab. Et inclinavit cor omnium virorum Iuda quasi viri unius. Miseruntque ad regem dicen-
tes: Revertere tu et omnes servi tui. Et reversus est rex et venit usque ad Iordanem.
Et Iuda venit in Galgala ut occurreret regi et traduceret eum Iordanem. Festina-
vit autem Semei filius Gera filii Iemini de Bahurim, et descendit cum viris Iuda in
occursum regis David cum mille viris de Beniamin. Et Siba puer de domo Saul,
et quindecim filii eius ac viginti servi erant cum eo. Et irrumpentes Iordanem ante
regem, transierunt vada ut traducerent domum regis, et facerent iuxta iussionem eius.
Semei autem filius Gera prostratus coram rege cum transisset Iordanem, dixit ad eum: Ne
reputes mihi domine mi iniquitatem, neque memineris iniurias servi tui in die qua egressus
es domine mi rex de Ierusalem, neque ponas rex in corde tuo. Agnosco enim servus tuus
peccatum meum. Et idcirco hodie primus veni de omni domo Ioseph, descendique in oc-
cursum domini mei regis. Respondensque Abisai filius Sarvie dixit: Numquid pro his
verbis non occidetur Semei, qui maledixit christo domini? Et ait David: Quid mihi et vobis filii
Sarvie? Cur efficimini mihi hodie in Sathan? Ergo ne hodie interficietur vir in
Israel? An ignoro hodie me factum regem super Israel? Et ait rex Semei: Non morie-

ris. Iuitque ei. Miphiboseth quoque filius saul descendit in occursum regis. illotis pedibus
et intonsa barba. vestesque suas non laverat a die qua egressus fuerat rex usque ad diem re
versionis eius in pace. Cumque ierusalem occurrisset regi dixit ei rex. Quare non venisti
mecum miphiboseth? Qui respondens ait. Domine mi rex servus meus contempsit me.
Dixi ei ego servus tuus ut sterneret mihi asinum et ascendens abirem cum rege.
claudus enim sum servus tuus. insuper et accusavit me servum tuum ad te dominum meum re
gem. Tu autem domine mi rex sicut angelus dei. fac quod placitum est tibi. neque enim fuit do
mus patris mei nisi morti obnoxia domino meo regi. tu autem posuisti me servum tuum inter
convivas mense tue. Quid igitur habeo iuste querele. aut quid possum ultra vocife
rari ad regem? Ait igitur ei rex. Quid ultra loqueris? fixum est quod locutus sum. tu et
siba dividite possessiones. Responditque miphiboseth regi. Etiam cuncta accipi
at. postquam reversus est dominus meus rex pacifice in domum suam. Berzellai quoque galaa
dites. descendens de rogelim traduxit regem iordanem. paratus etiam ultra flu
vium prosequi eum. Erat autem berzellai galaadites senex valde. id est octogenarius et
ipse prebuit alimenta regi cum moraretur in castris. fuit quippe vir dives nimis. Dixit
itaque rex ad berzellai. Veni mecum ut requiescas mecum secure in ierusalem. Et ait ber
zellai ad regem. Quot sunt dies annorum vite mee. ut ascendam cum rege in ierusalem?
Octogenarius sum hodie. Numquid vigent sensus mei ad discernendum suave aut ama
rum. aut delectare potest servum tuum cibus et potus. vel audire ultra possum vocem
cantorum atque cantatricum? Quare servus tuus sit oneri domino meo regi? Paululum
procedam famulus tuus ab iordane tecum. Nec indigeo hac vicissitudine. sed obsecro ut
revertar ego servus tuus. et moriar in civitate mea. et sepeliar iuxta sepulchrum pa
tris mei et matris mee. Est autem hic servus tuus chamaam. ipse vadat tecum domine mi
rex. et fac ei quod tibi bonum videtur. Dixitque rex. Mecum transeat chamaam. et ego faciam
ei quicquid tibi placuerit. et omne quod volueris a me impetrabis. Cumque transisset universus
populus et rex iordanem. osculatus est rex berzellai et benedixit ei. et ille reversus est in lo
cum suum. Transivit ergo rex in galgala. et chamaam cum eo. Omnis autem populus iuda tradu
xerat regem. et media tantum pars affuerat de populo israel. Itaque omnes viri israel concurren
tes ad regem. dixerunt ei. Quare te furati sunt fratres nostri viri iuda et traduxerunt
regem et domum eius iordanem. omnesque viros david cum eo? Et respondit omnis vir iu
da ad viros israel. Quia propior est mihi rex. Cur irasceris super hac re? Numquid comedimus
aliquid ex rege. aut munera nobis data sunt? Et respondit vir israel ad viros iuda et ait.
Decem partibus maior ego sum apud regem. magisque ad me pertinet david quam ad te. Cur
mihi fecisti iniuriam. et non mihi nuntiatum est priori. ut reducerem regem meum? Durius
autem responderunt viri iuda viris israel.

XX

Accidit quoque ut ibi esset vir belial nomine siba
filius bochri. vir iemineus. et cecinit bucina. et ait. Non est nobis pars in david. neque
hereditas in filio ysai. vade in tabernacula tua israel. Et separatus est omnis israel a david. secutusque
est sibam filium bochri. Viri autem iuda adheserunt regi suo. a iordane usque ad ierusalem.
Cumque venisset rex in domum suam in ierusalem. tulit decem mulieres concubinas.
quas dereliquerat ad custodiendam domum. et tradidit eas in custodiam alimenta eis prebens.
et non est ingressus ad eas. sed erant clause usque ad diem mortis sue in viduitate ma
nentes. Dixit autem rex amase. Convoca mihi omnes viros iuda in diem tertium et tu adesto
presens. Abiit ergo amasa ut convocaret iudam. et moratus est extra placitum quod ei consti
tuerat rex. Ait autem abisai ad david. Nunc magis afflicturus est nos siba filius bochri quam ab
salon. Tolle igitur servos domini tui et persequere eum. ne forte inveniat civitates muni
tas et effugiat nos. Egressi sunt ergo cum eo viri ioab robusti. cerethi quoque et phelethi. et
omnes robusti exierunt de ierusalem ad persequendum sibam filium bochri. Cumque illi essent
iuxta lapidem grandem qui est in gabaon. amasa veniens occurrit eis. Porro ioab vesti
tus erat tunica stricta. ad mensuram habitus sui. et desuper accinctus gladio dependente

usque ad ilia in vagina, qui fabrefactus levi motu egredi poterat et percutere. Dixit
itaque Ioab ad Amasam: Salve mi frater. Et tenuit manu dextera mentum Amase quasi
osculans eum. Porro Amasa non observavit gladium quem habebat Ioab. Qui percussit
eum in latere et effudit intestina eius in terram, et mortuus est, nec secundum
vulnus apposuit. Ioab autem et Abisai frater eius persecuti sunt Sibam filium Bochri.
Interea quidam viri cum stetissent iuxta cadaver Amase de sociis Ioab dixerunt: Ecce
qui esse voluit comes David pro Ioab. Amasa autem conspersus sanguine iacebat in media via.
Vidit hoc quidam vir quod subsisteret omnis populus ad videndum eum, et amovit Ama-
sam de via in agrum, operuitque eum vestimento, ne subsisterent transeuntes propter
eum. Amoto igitur illo de via, transibat omnis vir sequens Ioab ad persequendum Sibam fi-
lium Bochri. Porro ille transierat per omnes tribus Israel in Habelam Bethmacha; omnesque
electi congregati venerant ad eum. Venerunt itaque et oppugnabant eum in Abela
Bethmacha, et circumdederunt munitionibus civitatem, et obsessa est urbs. Omnis autem turba
que erat cum Ioab moliebatur destruere muros. Et exclamavit mulier sapiens
de civitate: Audite, audite; dicite Ioab: Appropinqua huc, et loquar tecum. Qui cum ac-
cessisset ad eam, ait illi: Tu es Ioab? Et ille respondit: Ego. Ad quem sic lo-
cuta est: Audi sermones ancille tue. Qui respondit: Audio. Rursumque illa: Ser-
mo, inquit, dicebatur in veteri proverbio: Qui interrogant interrogent in Abela; et sic
perficiant. Nonne ego sum que respondeo veritatem in Israel? Et tu queris subver-
tere civitatem et evertere matrem in Israel? Quare precipitas hereditatem Domini? Re-
spondensque Ioab ait: Absit, absit hoc a me; non precipito neque demolior. Non se sic
habet res, sed homo de monte Ephraim Siba filius Bochri nomine levavit manum
suam contra regem David. Tradite illum solum et recedemus a civitate. Et ait mulier
ad Ioab: Ecce caput eius mittetur ad te per murum. Ingressa est ergo ad omnem populum
et locuta est eis sapienter. Qui abscisum caput Sibe filii Bochri proiecerunt ad Ioab.
Et ille cecinit tuba, et recesserunt ab urbe unusquisque in tabernacula sua. Ioab autem reversus
est ad regem in Ierusalem. Fuit ergo Ioab super omnem exercitum Israel. Banaias vero filius
Ioiade super Cerethos et Phelethos. Aduram autem super tributa. Porro Iosaphat filius Ahi-
lud a commentariis. Siva autem scriba. Sadoch autem et Abiathar sacerdotes. Ira autem Iairites
erat sacerdos David.

XXI

Facta est quoque fames in diebus David tribus annis iugiter. Et consulu-
it David oraculum Domini. Dixitque Dominus: Propter Saul et domum eius et sanguinem, quia occidit
Gabaonitas. Vocatis ergo Gabaonitis rex dixit ad eos. Porro Gabaonite non sunt de fi-
liis Israel, sed reliquie Amorreorum sunt. Filii quippe Israel iuraverant eis, et voluit Saul per-
cutere eos zelo quasi pro filiis Israel et Iuda. Dixit ergo David ad Gabaonitas: Quid faciam vo-
bis, et quod erit vestri piaculum, ut benedicatis hereditati Domini? Dixeruntque ei Gabaonite:
Non est nobis super auro et super argento questio, sed contra Saul et contra domum eius;
neque volumus ut interficiatur homo de Israel. Ad quos rex ait: Quid ergo vultis ut faciam
vobis? Qui dixerunt regi: Virum qui attrivit nos et oppressit nos ita delere debemus, ut
ne unus quidem remansurus sit de stirpe eius in cunctis finibus Israel. Dentur nobis
septem viri de filiis eius, ut crucifigamus eos Domino in Gabaath Saul quondam electi Domini.
Et ait rex: Ego dabo. Pepercitque rex Miphiboseth filio Ionathe filii Saul, propter ius-
iurandum Domini quod fuerat inter David et Ionathan filium Saul. Tulit itaque rex duos fili-
os Resphe filie Achia quos peperit Saul, Armoni et Miphiboseth, et quinque filios Me-
rob filie Saul quos genuerat Adrieli filio Berzellai qui fuit de Molathi, et dedit eos
in manu Gabaonitarum. Qui crucifixerunt eos in monte coram Domino, et ceciderunt hii
septem simul occisi in diebus messis prime, incipiente messione hordei. Tollens
autem Respha filia Achia cilicium substravit sibi super petram ab initio messis donec
stillaret super eos aqua de celo; et non dimisit aves lacerare eos per diem neque besti-
as per noctem. Et nuntiata sunt David que fecerat Respha filia Achia concubina

saul. Et abiit David et tulit ossa saul et ossa ionathan filii eius a viris iabes galaad qui
furati fuerant ea de platea bethsan in qua suspenderant eam philistiim cum interfecissent
saul in gelboe. et asportavit inde ossa saul et ossa ionathan filii eius. Et colligentes ossa
eorum qui affixi fuerant. sepelierunt ea cum ossibus saul et ionathan filii eius. in terra beniamin.
in latere. in sepulchro cis patris eius. Feceruntque omnia que preceperat rex. et repropitiatus est deus
terre post hec. Factum est autem rursum prelium philistinorum adversum israel. et descendit David
et servi eius cum eo et pugnabant contra philistiim. Deficiente autem David iesbibenob
qui fuit de genere arapha. cuius haste ferrum trecentas uncias appendebat. et accinctus erat ense
novo. nisus est percutere David. Presidioque ei fuit abysai filius sarvie. et percussum philisteum
interfecit. Tunc iuraverunt viri David dicentes. Non egredieris nobiscum in bellum ne ex
tinguas lucernam in israel. Secundum quoque fuit bellum in gob. contra philisteos. Tunc percus
sit sybbachai de usathi seph. de stirpe arapha. Tercium quoque fuit bellum in gob.
contra philisteos in quo percussit adeodatus polimitarius bethleemites goliath gethe
um. cuius hastile haste erat quasi liciatorium texentium. Quartum bellum fuit in geth.
in quo vir excelsus qui senos in manibus pedibusque habebat digitos. id est viginti et
quatuor. et erat de origine arapha. blasfemavit israel. Percussit autem eum ionathan filius
semmaa fratris David. Hii quattuor nati sunt de arapha in geth. et ceciderunt in manu David et
servorum eius. Locutus est autem David domino verba carminis huius in die qua liberavit eum dominus de manu
omnium inimicorum suorum et de manu saul et ait.

XXII

Dominus petra mea et robur me
um. et salvator meus. Deus meus fortis meus. sperabo in eum. Scutum meum et cornu
salutis mee. elevator meus et refugium meum. Salvator meus. de iniquitate libe
rabis me. Laudabilem invocabo dominum et ab inimicis meis salvus ero. Quia circum
dederunt me contritiones mortis. torrentes belyal terruerunt me. Funes inferi
circumdederunt me. prevenerunt me laquei mortis. In tribulatione mea invocabo dominum
et ad deum meum clamabo. et exaudiet me de templo suo vocem meam et clamor meus ve
niet ad aures eius. Commota est et contremuit terra fundamenta montium conturba
ta sunt et commota sunt. quoniam iratus est. Ascendit fumus in naribus eius. et ignis de
ore eius vorabit. carbones incensi sunt ab eo. Inclinavit celos. et descendit. et
caligo sub pedibus eius. Et ascendit super cherubin et volavit. et lapsus est super pennas
venti. Posuit tenebras in circuitu suo latibulum. cribrans aquas de nubibus ce
lorum. Pre fulgore in conspectu eius. succensi sunt carbones ignis. Tonabit de ce
lis dominus. et excelsus dabit vocem suam. Misit sagittas suas et dissipavit eos.
fulgur et consumpsit eos. Et apparuerunt effusiones maris et revelata sunt fun
damenta orbis. ab increpatione domini ab inspiratione spiritus furoris eius. Misit de ex
celso et assumpsit me. et extraxit me de aquis multis. Liberavit me de inimico meo
potentissimo. et ab hiis qui oderunt me quoniam robustiores me erant. Prevenit me
in die afflictionis mee. et factus est dominus firmamentum meum. Et eduxit me in lati
tudinem. liberavit me quia placui ei. Retribuet michi dominus secundum iusticiam meam. et secundum
munditiam manuum mearum reddet michi. quia custodivi vias domini et non egi impie a deo meo.
Omnia enim iudicia eius in conspectu meo. et precepta eius non amovi a me. Et ero perfectus
cum eo. et custodiam me ab iniquitate mea. Et restituet michi dominus secundum iusticiam
meam. et secundum munditiam manuum mearum in conspectu oculorum suorum. Cum san
cto sanctus eris. et cum robusto perfectus. Cum electo electus eris. et cum perverso perver
teris. Et populum pauperem salvum facies et oculos excelsos humiliabis. Quia tu lu
cerna mea domine. et domine illuminabis tenebras meas. In te enim curram accinctus.
in deo meo transiliam murum. Deus. inmaculata via eius. eloquium domini igne examina
tum. scutum est omnium sperantium in se. Quis est deus preter dominum. et quis fortis pre
ter deum nostrum. Deus qui accinxit me fortitudine. et complanavit perfectam viam
meam. coequans pedes meos cervis. et super excelsa mea statuens me. docens manus

meas ad proelium et componens quasi arcum aereum brachia mea. Dedisti mihi clipeum
salutis tuae: et mansuetudo mea multiplicavit me. Dilatabis gressus meos subter
me: et non deficient tali mei. Persequar inimicos meos et conteram: et non revertar donec
consumam eos. Consumam eos et confringam ut non consurgant: cadent sub pedibus
meis. Accinxisti me fortitudine ad proelium: incurvabis resistentes mihi sub me.
Inimicos meos dedisti mihi dorsum: odientes me et disperdam eos. Clamabunt et non
erit qui salvet: ad dominum et non exaudiet eos. Delebo eos ut pulverem terrae: quasi lutum
platearum comminuam eos atque confringam. Salvabis me a contradictionibus
populi mei: custodies me in caput gentium. Populus quem ignoro serviet mihi.
Filii alieni resistent mihi: auditu auris obedient mihi. Filii alieni defluxerunt:
et contrahentur in angustiis suis. Vivit dominus et benedictus deus meus: et exaltabitur
deus fortis salutis meae. Deus qui das vindictas mihi: et deicis populos sub me. Qui educis
me ab inimicis meis: et a resistentibus mihi elevas me: a viro iniquo liberabis
me. Propterea confitebor tibi in gentibus domine: et nomini tuo cantabo. Magni-
ficans salutes regis sui: et faciens misericordiam christo suo David: et semini eius in sempiternum.

XXIII

Haec autem verba novissima sunt: quae dixit David filius Isai. Dixit vir cui constitutum
est de christo dei Iacob: egregius psalmista Israel. Spiritus domini locutus est per me: et sermo
eius per linguam meam. Dixit deus Israel mihi locutus est fortis Israel: dominator hominum
iustus: dominator in timore dei. Sicut lux aurorae oriente sole mane absque nubibus
rutilat: et sicut pluviis germinat herba de terra. Nec tanta est domus mea apud de-
um: ut pactum sempiternum iniret mecum: firmum in omnibus atque munitum.
Cuncta enim salus mea et omnis voluntas mea: nec est quicquam ex ea quod non germinet.
Praevaricatores autem quasi spinae evellentur universi: quae non tolluntur manibus. Et si quis tan-
gere voluerit eas: armabitur ferro et ligno lanceato: igneque succensae comburentur
usque ad nihilum. Haec nomina virorum fortium David. David sedens in cathedra sa-
pientissimus princeps inter tres: ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus: qui octingen-
tos interfecit impetu uno. Post hunc Eleazar filius patrui eius Ahohites inter tres for-
tes qui erant cum David quando exprobraverunt Philisthiim: et congregati sunt illuc in proelium.
Cumque ascendissent viri Israel: ipse stetit et percussit Philistheos donec deficeret ma-
nus eius et obrigesceret cum gladio. Fecitque dominus salutem magnam in die illa:
et populus qui fugerat reversus est ad caesorum spolia detrahenda. Et post hunc Semma
filius Age de Arari. Et congregati sunt Philisthiim in statione. Erat quippe ibi
ager plenus lente. Cumque fugisset populus a facie Philisthiim: stetit ille in medio agri
et tuitus est eum: percussitque Philistheos: et fecit dominus salutem magnam. Necnon et ante
descenderant tres qui erant principes inter triginta: et venerant tempore messis ad David
in speluncam Odollam. Castra autem Philisthiim erant posita in valle gigantum: porro David
erat in praesidio. Porro statio Philisthinorum tunc erat in Bethleem. Desideravit igitur
David et ait. Si quis mihi daret potum aquae de cisterna quae est in Bethleem iuxta por-
tam. Irruperunt ergo tres fortes castra Philisthinorum: et hauserunt aquam de cisterna
Bethleem quae erat iuxta portam: et attulerunt ad David. At ille noluit bibere: sed liba-
vit eam domino dicens. Propitius mihi sit dominus ne faciam hoc. Num sanguinem hominum istorum
qui profecti sunt et animarum periculum bibam: Noluit ergo bibere. Haec fecerunt tres
robustissimi. Abisai quoque frater Ioab filius Sarviae princeps erat de tribus Israel. Ipse est
qui elevavit hastam suam contra trecentos quos interfecit: nominatus in tribus: et
inter tres nobilior: eratque eorum princeps: sed usque ad tres primos non pervenerat. Et
Banaias filius Ioiadae viri fortissimi magnorum operum de Capsehel: ipse percussit
duos leones Moab: et ipse descendit et percussit leonem in media cisterna in diebus
nivis. Ipse quoque interfecit virum aegyptium virum dignum spectaculo habentem in ma-
nu hastam. Itaque cum descendisset ad eum in virga: vi extorsit hastam de ma-

num egyptii. et interfecit eum hasta sua. Hec fecit banaias filius ioiade. et ipse nominatus inter tres robustos qui erant inter triginta nobiliores. verumtamen usque ad tres primos non pervenerat. Fecitque eum david sibi auricularium a secreto. Asahel frater ioab inter triginta. Eleanan filius patrui eius de bethleem. Semma de arari. helyca de arodi. helas de phelti. hyras filius acces de thecua. abiezer de anathot. mobonnai de usathi. selmon ahothes. maharai netophatites. helad filius baana. et ipse netophatites. hithai filius ribai. de gebeeth. filiorum beniamin. banaia ufrathonites. eddai de torrente gaas. abyalbon arbathites. azmaveth de beromi. elyaba de salboni. filii asen. ionathan. semma de horodi. haiam filius sarai arorites. helyphelech filius saasbai filii machati. heliam filius achitophel gylonites. esdrai de charmelo. pharai de arbi. ygaal filius nathan de soba. bonni de gaddi. selech de ammoni. naharai berothites. armiger ioab filii sarvie. hyra iethrites. gareb et ipse iethrites. urias hettheus. omnes triginta septem.

XXIIII

Et addidit furor domini irasci contra israel. Et addidit furor domini irasci contra israel. commovitque david in eis dicentem. Vade numera israel et iudam. Dixitque rex ad ioab principem exercitus sui. Perambula omnes tribus israel a dan usque bersabee. et numerate populum ut sciam numerum eius. Dixitque ioab regi. Adaugeat dominus deus tuus ad populum quantus nunc est. iterumque centuplicet. in conspectu domini mei regis. Sed quid sibi dominus meus vult rex in re huiuscemodi? Obtinuit autem sermo regis verba ioab et principum exercitus. Egressusque est ioab et principes militum a facie regis ut numerarent populum israel. Cumque pertransissent iordanem. venerunt in aroer. ad dexteram urbis que est in valle gad. et per iazer transierunt in galaad. et in terram inferiorem hodsi. et venerunt in dan silvestria. Circueuntesque iuxta sydonem. transierunt prope menia tyri. et omnem terram evei et chananei. veneruntque ad meridiem iuda in bersabee. Et lustrata universa terra. affuerunt post novem menses et viginti dies in ierusalem. Dedit ergo ioab numerum descriptionis populi regi. et inventa sunt de israel octingenta milia virorum fortium qui educerent gladium. et de iuda quingenta milia pugnatorum. Percussit autem cor david eum. postquam numeratus est populus. Et dixit david ad dominum. Peccavi valde. in hoc facto. Sed precor domine ut transferas iniquitatem servi tui. quia stulte egi nimis. Surrexit itaque david mane. et sermo domini factus est ad gad prophetam et videntem david dicens. Vade et loquere ad david. Hec dicit dominus. Trium tibi datur optio. elige unum quod volueris ex his ut faciam tibi. Cumque venisset gad ad david. nuntiavit ei dicens. Aut septem annis veniet tibi fames in terra tua. aut tribus mensibus fugies adversarios tuos. et illi te persequentur. aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera et vide quem respondeam ei qui me misit sermonem. Dixit autem david ad gad. Artor nimis. sed melius est ut incidam in manus domini. multe enim misericordie eius sunt. quam in manus hominis. Inmisitque dominus pestilentiam in israel. de mane usque ad tempus constitutum. et mortui sunt ex populo a dan usque bersabee. septuaginta milia virorum. Cumque extendisset manum suam angelus domini super ierusalem ut disperderet eam. misertus est dominus super afflictionem. et ait angelo percutienti populum. Sufficit. nunc contine manum tuam. Erat autem angelus domini iuxta aream areune iebusei. Dixitque david ad dominum cum vidisset angelum cedentem populum. Ego sum qui peccavi. et ego inique egi. isti qui oves sunt quid fecerunt? Vertatur obsecro manus tua contra me. et contra domum patris mei. Venit autem gad ad david in die illa. et dixit ei. Ascende. constitue domino altare in area areune iebusei. Et ascendit david iuxta sermonem gad. quem preceperat ei dominus. Conspiciensque areuna animadvertit regem. et servos eius transire ad se. Et egressus adoravit regem prono vultu in terram. et ait. Quid cause est ut veniat dominus meus rex ad servum suum? Cui david ait. Ut emam a te aream et edificem altare domino. et cesset interfectio que grassatur in populo. Et ait areuna ad david. Accipiat et offerat dominus meus rex sicut ei placet. Habes boves in holocaustum et plaustrum et iuga boum in usum lignorum. Omnia dedit areuna regi. Dixitque areuna ad regem. Dominus deus tuus suscipiat vo

tuum tuum. Cui respondens rex ait. Nequaquam ut vis. sed emam pretio a te. et non offeram
domino deo meo holocausta gratuita. Emit ergo david aream et boves argenti siclis quinquaginta
et edificavit ibi altare domino. et obtulit holocausta et pacifica. Et repropitiatus est dominus ter-
re. et cohibita est plaga ab israel. Explicit samuel liber secundus. Incipit malachim liber primus.

Et rex david senuerat. habebatque etatis plurimos dies. Cumque operiretur
vestibus: non calefiebat. Dixerunt ergo ei servi sui. Queramus domino nostro regi
adolescentulam virginem. et stet coram rege. et foveat eum dormiatque
in sinu suo et calefaciat dominum nostrum regem. Quesierunt igitur adolescen-
tulam speciosam in omnibus finibus israel. et invenerunt abisag suna-
mitem. et adduxerunt eam ad regem. Erat autem puella pulchra ni-
mis. dormiebatque cum rege et ministrabat ei. Rex vero non cognovit eam.
Adonias autem filius aggith elevabatur dicens. Ego regnabo. Fecitque
sibi currum et equites. et quinquaginta viros qui ante eum currerent. nec corripuit
eum aliquando pater suus dicens. quare hoc fecisti. Erat autem et ipse pulcher valde. secundus na-
tu post absalon. et sermo ei cum ioab filio sarvie et cum abiathar sacerdote. qui adiuvabant
partes adonie. Sadoch vero sacerdos et banaias filius ioiade et nathan propheta. et semei et re-
hi et robur exercitus david non erant cum adonia. Immolatis ergo adonias arietibus et vitulis
et universis pinguibus iuxta lapidem zoheleth qui erat vicinus fonti rogel. vocavit
universos fratres suos filios regis. et omnes viros iuda servos regis. nathan autem prophetam et
banaiam filium ioiade. et robustos quosque et salomonem fratrem suum non vocavit. Dixit
itaque nathan ad bethsabee matrem salomonis. Numquid audisti quod regnavit adonias
filius aggith. et dominus noster david hoc ignorat? Nunc ergo veni accipe a me consilium et salva
animam tuam. filiique tui salomonis. Vade et ingredere ad regem david et dic ei. Nonne tu
domine mi rex iurasti mihi ancille tue dicens. Salomon filius tuus regnabit post me et
ipse sedebit in throno meo? Quare ergo regnavit adonias. Et adhuc ibi te loquente
cum rege. ego veniam post te. et complebo sermones tuos. Ingressa est itaque bethsabee
ad regem in cubiculum. rex autem senuerat nimis. et abisag sunamitis ministrabat
ei. Inclinavit ergo se bethsabee et adoravit regem. Ad quam rex. Quid tibi inquit vis? Que respondens ait.

Ad quam rex.

Domine mi tu iurasti per dominum deum tuum ancille tue. Salomon filius tuus regnabit post
me. et ipse sedebit in solio meo. et ecce nunc adonias regnavit. te domine mi rex ignoran-
te. Mactavit boves et pinguia queque et arietes plurimos. et vocavit omnes filios regis.
abiathar quoque sacerdotem et ioab principem militie. Salomonem autem servum tuum non vocavit.
Verumtamen domine mi rex. in te oculi respiciunt totius israel. ut indices eis quis sedere de-
beat in solio tuo domine mi rex post te. Eritque cum dormierit rex dominus meus cum patri-
bus suis. erimus ego et salomon filius meus peccatores. Adhuc illa loquente cum rege: na-
than propheta venit. Et nuntiaverunt regi david dicentes. Adest nathan propheta. Cumque intro-
isset ante conspectum regis. et adorasset eum pronus in terram: ait nathan. Domine mi rex
tu dixisti adonias regnet post me. et ipse sedeat super thronum meum. quia descendit ho-
die et immolavit boves et pinguia. et arietes plurimos. et vocavit omnes filios regis
et principes exercitus. abiathar quoque sacerdotem. Illisque vescentibus et bibentibus coram eo et
dicentibus vivat rex adonias. me servum tuum et sadoch sacerdotem et banaiam filium
ioiade. et salomonem famulum tuum non vocavit. Numquid a domino meo rege exivit hoc ver-
bum. et mihi non indicasti servo tuo. quis sessurus esset super thronum domini mei regis post
eum? Et respondit rex david dicens. Vocate ad me bethsabee. Que cum ingressa fuisset
coram rege: et stetisset ante eum: iuravit rex et ait. Vivit dominus qui eruit animam me-
am de omni angustia. quia sicut iuravi tibi per dominum deum israel dicens. Salomon filius
tuus regnabit post me. et ipse sedebit super solium meum pro me. sic faciam hodie.
Summissoque in terram vultu bethsabee: adoravit regem dicens. Vivat dominus meus rex
david in eternum. Dixit quoque rex david. Vocate mihi sadoch sacerdotem et nathan prophetam et ba-

naiam filium ioiade. Qui cum ingressi fuissent coram rege: dixit ad eos. Tollite vobiscum servos domini vestri. et imponite salomonem filium meum super mulam meam et ducite eum in gyon: et unguat eum ibi sadoch sacerdos et nathan propheta in regem super israel. et canetis buccina atque dicetis. Vivat rex salomon. Et ascendetis post eum et veniet. et sedebit super solium meum. et ipse regnabit pro me: illique precipiam ut sit dux super israel et super iudam. Et respondebit banaias filius ioiade regi dicens. Amen. Sic loquatur dominus deus domini mei regis. Quomodo fuit deus cum domino meo rege. sic sit cum salomone: et sublimius faciat solium eius a solio domini mei regis david. Descendit ergo sadoch sacerdos et nathan propheta et banaias filius ioiade. et cerethi et phelethi et imposuerunt salomonem super mulam regis david et adduxerunt eum in gyon. Sumpsit itaque sacerdos cornu olei de tabernaculo et unxit salomonem. Et cecinerunt buccina: et dixit omnis populus. Vivat rex salomon. Et ascendit universa multitudo post eum. et populus canentium tybiis. et letantium gaudio magno et insonuit terra a clamore eorum. Audivit autem adonias et omnes qui invitati fuerant ab eo. iamque convivium finitum erat. Sed et ioab audita voce tube ait. Quid sibi vult clamor civitatis tumultuantis? Adhuc illo loquente ionathan filius abiathar sacerdotis venit. Cui dixit adonias. Ingredere quia vir fortis es et bona nuntians. Responditque ionathan adonie. Nequaquam. Dominus enim rex noster david. regem constituit salomonem. misitque cum eo sadoch sacerdotem et nathan prophetam et banaiam filium ioiade. et cerethi et phelethi. et imposuerunt eum super mulam regis. unxeruntque eum sadoch sacerdos et nathan propheta regem in gyon. et ascenderunt inde letantes. et insonuit civitas. Et hec est vox quam audistis. Sed et salomon sedet super solium regni: et ingressi servi regis. benedixerunt domino nostro regi david dicentes. Amplificet dominus nomen salomonis super nomen tuum. et magnificet thronum eius super thronum tuum. Et adoravit rex in lectulo suo. insuper et hec locutus est. Benedictus dominus deus israel. qui dedit hodie sedentem in solio meo: videntibus oculis meis. Territi sunt ergo et surrexerunt omnes qui invitati fuerant ab adonia. et ivit unusquisque in viam suam. Adonias autem timens salomonem surrexit et abiit: tenuitque cornu altaris. Et nuntiaverunt salomoni dicentes. Ecce adonias timens salomonem: tenet cornu altaris dicens. Iuret mihi hodie rex salomon quod non interficiat servum suum gladio. Dixitque salomon. Si fuerit vir bonus: non cadet ne unus quidem capillus eius in terram. Sin autem malum inventum fuerit in eo: morietur. Misit ergo rex salomon et eduxit eum ab altari. Et ingressus adoravit regem salomonem. Dixitque ei salomon. Vade in domum tuam.

II

Appropinquaverunt autem dies david ut moreretur: precepitque salomoni filio suo dicens. Ego ingredior viam universe terre. confortare et esto vir. Et observa custodias domini dei tui. ut ambules in viis eius et custodias cerimonias eius. et precepta eius. et iudicia et testimonia sicut scriptum est in lege moysi. ut intelligas universa que facis et quocumque te verteris. ut confirmet dominus sermones suos quos locutus est de me dicens. Si custodierint filii tui viam suam. et ambulaverint coram te in veritate in omni corde suo et in omni anima sua: non auferetur tibi vir de solio israel. Tu quoque nosti que fecerit mihi ioab filius sarvie. que fecerit duobus principibus exercitus israel. abner filio ner. et amase filio iether. quos occidit. et effudit sanguinem belli in pace. et posuit cruorem prelii in balteo suo qui erat circa lumbos eius. et in calciamento quod erat in pedibus eius. Facies ergo iuxta sapientiam tuam: et non deduces canitiem eius pacifice ad inferos. Sed et filiis berzellai galaadite reddes gratiam. eruntque comedentes in mensa tua. occurrerunt enim mihi quando fugiebam a facie absalon fratris tui. Habes quoque apud te semei filium gera filii iemini de bahurim qui maledixit mihi maledictione pessima. quando ibam ad castra. Sed quia descendit mihi in occursum cum transirem iordanem. et iuravi ei per dominum dicens. non te interficiam gladio. tu noli eum pati innoxium esse. et scies quid facias ei. deducesque canos eius cum sanguine ad infernum. Dormivit igitur david cum patribus suis. et sepultus est in civitate david. Dies autem quibus regnavit david super israel: quadraginta

anni sunt. In hebron regnauit septem annis. in ierusalem triginta tribus. Salomon autem se-
dit super thronum dauid patris sui. et firmatum est regnum eius nimis. Et ingressus est adonias
filius aggith. ad bethsabee matrem salomonis. Que dixit ei. Pacificusne est ingressus
tuus? Qui respondit. Pacificus. Addiditque. Sermo michi est ad te. Cui ait. Loquere. Et ille. Tu
inquit nosti quia meum erat regnum. et me preposuerat omnis israel sibi in regem. Sed translatum
est regnum. et factum est fratris mei. constitutum enim est ei a domino. Nunc ergo peticionem unam deprecor
a te. ne confundas faciem meam. Que dixit ad eum. Loquere. Et ille ait. Precor ut di-
cas salomoni regi. neque enim negare tibi quicquam potest. ut det michi abysag sunamitem uxo-
rem. Et ait bethsabee. Bene ego loquar pro te regi. Venit ergo bethsabee ad regem salomo-
nem ut loqueretur ei pro adonia. Et surrexit salomon in occursum eius. adorauitque
eam. et sedit super thronum suum. Positusque est thronus matri eius que sedit ad dexteram
regis. Dixitque ei. Peticionem unam paruulam ego deprecor a te. ne confundas faci-
em meam. Dixitque ei rex. Pete mater mi. neque enim fas est ut auertam faciem
tuam. Que ait. Detur abysag sunamitis fratri tuo adonie uxor. Responditque rex sa-
lomon et dixit matri sue. Quare postulas abysag sunamiten adonie? Postula ei
et regnum. Ipse est enim frater meus maior me. et habet abyathar sacerdotem et ioab filium
saruie. Iurauit itaque rex salomon per dominum dicens. Hec faciat michi deus et hec addat. quia
contra animam suam locutus est adonias uerbum hoc. Et nunc uiuit dominus qui firmauit me
et collocauit super solium dauid patris mei. et qui fecit michi domum sicut locutus est. quia hodie occi-
detur adonias. Misitque rex salomon per manum banaie filii ioiade. qui interfecit eum. et
mortuus est. Abyathar quoque sacerdoti dixit rex. Vade in anathot ad agrum tuum. es
quidem uir mortis. sed hodie te non interficiam. quia portasti archam domini coram dauid patre meo.
et sustinuisti laborem in omnibus in quibus laborauit pater meus. Eiecit ergo salomon abya-
thar. ut non esset sacerdos domini. ut impleretur sermo domini quem locutus est super domum he-
li in sylo. Venit autem nuntius ad salomonem quod ioab declinasset post adoniam. et post
salomonem non declinasset. Fugit ergo ioab in tabernaculum domini. et apprehendit cornu altaris.
Nuntiatumque est regi salomoni quod fugisset ioab in tabernaculum domini. et esset iuxta
altare. Misitque salomon banaiam filium ioiade dicens. Vade et interfice eum. Et ue-
nit banaias ad tabernaculum domini. et dixit ei. Hec dicit rex. Egredere. Qui ait. Non
egrediar. sed hic moriar. Renuntiauit banaias regi sermonem dicens. Hec locutus
est ioab. et sic respondit michi. Dixitque ei rex. Fac sicut locutus est. et interfice eum et sepe-
li. et amouebis sanguinem innocentem qui effusus est a ioab. a me et a domo patris mei.
et reddet dominus sanguinem eius super caput eius. quia interfecit duos uiros iustos melioresque se.
et occidit eos gladio patre meo dauid ignorante. abner filium ner principem milicie
israel. et amasam filium iether principem exercitus iuda. et reuertetur sanguis illorum in ca-
put ioab. et in capite seminis eius in sempiternum. Dauid autem et semini eius et domui et
throno illius sit pax usque in eternum a domino. Ascendit itaque banaias filius ioiade. et
aggressus eum interfecit. sepultusque est in domo sua in deserto. Et constituit rex
banaiam filium ioiade pro eo super exercitum. et sacerdotem posuit pro abyathar. Misit quoque
rex salomon et uocauit semei dixitque ei. Edifica tibi domum in ierusalem. et habita ibi.
et non egredieris inde huc atque illuc. Quacumque autem die egressus fueris. et transieris tor-
rentem cedron. scito te interficiendum. sanguis tuus erit super caput tuum. Dixitque
semei regi. Bonus est sermo. sicut locutus est dominus meus rex. sic faciet seruus
tuus. Habitauit itaque semei in ierusalem diebus multis. Factum est autem post annos
tres. ut fugerent serui semei ad achis filium maacha regem geth. Nuntiatum
est autem regi salomoni quod isset semei in geth de ierusalem. et redisset. Et mittens
uocauit eum dixitque illi. Nonne testificatus sum tibi per dominum. et predixi tibi quacumque die egressus fu-
eris huc atque illuc. scito te esse moriturum. et respondisti michi bonus est sermo
quem audiui? Quare ergo non custodisti iusiurandum domini. et preceptum quod preceperam tibi?

sadoc

Nuntiatumque est semei quod ser-
ui eius essent in geth. Et surre-
xit semei et strauit asi-
num suum. iuitque in geth
ad achis ad requirendos
seruos suos. et addu-
xit eos de geth.

Dixitque rex ad Semei. Tu nosti omne malum cuius tibi conscium est cor tuum quod fecisti David patri
meo. Reddidit dominus maliciam tuam in caput tuum et rex Salomon benedictus et thro
nus David erit stabilis coram domino usque in sempiternum. Iussit itaque rex Banaie filio Io
iade. qui percussit eum et mortuus est.

III

Confirmatum est igitur regnum in manu Salomo
nis. et affinitate coniunctus est regi Egypti. Accepit namque filiam eius et adduxit
in civitatem David. donec compleret edificans domum suam et domum domini et murum Ihe
rusalem per circuitum. Attamen populus immolabat in excelsis. Non enim edificatum erat templum
nomini domini usque in diem illum. Dilexit autem Salomon dominum. ambulans in preceptis
David patris sui. excepto quod in excelsis immolabat et accendebat thymiamata. Abiit itaque
in Gibaon ut immolaret. illud quippe erat excelsum maximum. Mille hostias obtulit in ho
locaustum Salomon super altare illud. In Gibaon apparuit dominus Salomoni per somnium no
cte dicens. Postula quod vis ut dem tibi. Et ait Salomon. Tu fecisti cum servo tuo David patre
meo misericordiam tuam magnam. sicut ambulavit in conspectu tuo in veritate. et iusticia et
recto corde tecum. Custodisti ei misericordiam tuam grandem. et dedisti ei filium se
dentem super thronum eius sicut est hodie. Et nunc domine deus tu regnare fecisti servum
tuum pro David patre meo. ego autem sum puer parvulus et ignorans egressum et introitum meum.
Et servus tuus in medio est populi quem elegisti populi infiniti qui numerari et supputa
ri non potest pre multitudine. Dabis ergo servo tuo cor docile. ut iudicare populum tuum. et dis
cernere inter bonum et malum. Quis enim iudicare poterit populum tuum hunc multum. Placu
it ergo sermo coram domino quod Salomon rem huiuscemodi postulasset. Et dixit deus Salomoni.
Quia postulasti verbum hoc. et non petisti tibi dies multos. nec divitias. aut animam inimico
rum tuorum. sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum iudicium. ecce feci tibi secundum sermones
tuos. et dedi tibi cor sapiens et intelligens in tantum. ut nullus ante te similis tui fuerit. nec post te
surrecturus sit. Sed et hec que non postulasti dedi tibi. divitias scilicet et gloriam. ut nemo
fuerit similis tui in regibus cunctis retro diebus. Si autem ambulaveris in viis meis et cu
stodieris precepta mea et mandata mea. sicut ambulavit David pater tuus. longos faci
am dies tuos. Igitur evigilavit Salomon et intellexit quod esset somnium. Cumque ve
nisset Ierusalem stetit coram archa federis domini et obtulit holocausta et victimas paci
ficas et fecit grande convivium universis famulis suis. Tunc venerunt due mulieres
meretrices ad regem Salomonem. steteruntque coram eo. Quarum una ait. Obsecro domine
mi ego et mulier hec habitabamus in domo una. et peperi apud eam in cubiculo. Tercia vero die
postquam ego peperi peperit et hec. Et eramus simul nullusque alius nobiscum in domo. excep
tis nobis duabus. Mortuus est autem filius mulieris huius nocte. dormiens quippe oppressit eum.
Et consurgens intempeste noctis silentio: tulit filium meum de latere meo ancille tue
dormientis. et collocavit in sinu suo. suum autem filium qui erat mortuus posuit in si
nu meo. Cumque surrexissem mane ut darem lac filio meo: apparuit mortuus.
Quem diligentius intuens clara luce: deprehendi non esse meum quem genueram. Respon
ditque altera mulier. Non est ita. sed filius tuus mortuus est meus autem vivit. E contrario
illa dicebat. Mentiris. filius quippe vivit meus. et filius tuus mortuus est. Atque in
hunc modum contendebant coram rege. Tunc rex ait. Hec dicit filius meus vivit et
filius tuus mortuus est. et ista respondet non. sed filius tuus mortuus est. et fi
lius meus vivit. Dixit ergo rex. Afferte mihi gladium. Cumque attulissent gladium
coram rege. dividite inquit infantem vivum in duas partes: et date dimidiam partem
uni: et dimidiam partem alteri. Dixit autem mulier cuius filius erat vivus ad re
gem: commota sunt quippe viscera eius super filio suo. Obsecro domine date illi infan
tem vivum: et nolite interficere eum. E contra illa dicebat. Nec mihi nec tibi sit sed divi
datur. Respondit rex et ait. Date huic infantem vivum et non occidatur: hec est mater
eius. Audivit itaque omnis Israel iudicium quod iudicasset rex et timuerunt regem. viden
tes sapientiam dei esse in eo ad faciendum iudicium.

IIII

Erat autem rex Salomon regnans.

super omnem Israel. Et hi principes quos habebat. Azarias filius Sadoc sacerdotis. Helioreph et
Ahia filii Sisa scribe. Iosaphat filius Ahilud a commentariis. Banaias filius Ioiade super exercitum.
Sadoch autem et Abiathar sacerdotes. et Azarias filius Nathan super eos. qui assistebant regi.
Zabud filius Nathan sacerdos amicus regis. et Ahisar prepositus domus. et Adoniram filius
Abda super tributa. Habebat autem Salomon duodecim prefectos super omnem Israel. qui prebe-
bant annonam regi et domui eius. Per singulos enim menses in anno singuli necessaria
ministrabant. Et hec nomina eorum. Benhur in monte Ephraim. Bendechar in Mac-
ces et in Salebbim et in Bethsames et Helon et Bethanan. Benesed in Araboth. Ipsius
erat Socho et omnis terra Epher. Benab in adab. cuius omnis Naphador. Thaphat fili-
am Salomonis habebat uxorem. Baana filius Ahilud regebat Thanac et Mageddo.
et uniuersam Bethsan. que est iuxta Sarthana subter Iezrahel a Bethsan usque Abel Me-
hula. e regione Iecmaan. Bengaber in Ramoth Galaad habebat Auothiair.
filii Manasse in Galaad. Ipse preerat in omni regione Argob. que est in Basan.
sexaginta ciuitatibus magnis atque muratis. que habebant seras ereas. Ahina-
dab filius Addo preerat in Manahim. Achimaas in Nepthalim. Sed et ipse habe-
bat Basmath filiam Salomonis in coniugio. Baana filius Chusi in Aser et in
Balod. Iosaphat filius Pharue in Ysachar. Semei filius Hela in Beniamin. Ga-
ber filius Huri in terra Galaad. in terra Seon regis Amorrei et Og regis Basan. super omnia que
erant in illa terra. Iuda et Israel innumerabiles sicut harena maris in multitudine. come-
dentes et bibentes atque letantes. Salomon autem erat in ditione sua habens omnia regna sicut
a flumine terre Phylistiim usque ad terminum Egypti. offerentium sibi munera et seruien-
tium ei cunctis diebus uite eius. Erat autem cibus Salomonis per singulos dies triginta chori si-
mile et sexaginta chori farine. decem boues pingues et uiginti pascuales et centum
arietes. excepta uenatione ceruorum. caprearum. bubalorum et auium altilium. Ipse enim
obtinebat omnem regionem que erat trans flumen. que a Thapsa usque Gazam. et cunctos
reges illarum regionum. et habebat pacem ex omni parte in circuitu. Habitabatque Iudas
et Israel absque timore ullo. unusquisque sub uite sua et sub ficu sua. a Dan usque Bersabee
cunctis diebus Salomonis. Et habebat Salomon quadraginta milia presepia equorum curru-
um. et duodecim milia equestrium. nutriebantque eos supradicti regis prefecti. Sed et necessa-
ria mense regis Salomonis. cum ingenti cura prebebant in tempore suo. Hordeum quoque et pa-
leas equorum et iumentorum deferebant in locum ubi erat rex. iuxta constitutum sibi. Dedit quoque
deus sapientiam Salomoni et prudentiam multam nimis. et latitudinem cordis quasi harenam
que est in littore maris. Et precedebat sapientia Salomonis sapientiam omnium orientalium et
Egyptiorum et erat sapientior cunctis hominibus. Sapientior etiam Ethan Ezraite. et Heman
et Chalchal et Dorda filiis Mahol. et erat nominatus in uniuersis gentibus per circuitum. Locutus
quoque est Salomon tria milia parabolas. et fuerunt carmina eius quinque milia. et disputa-
uit super lignis. a cedro que est in Libano usque ad ysopum que egreditur de pariete. et dis-
seruit de iumentis et reptilibus et uolucribus et piscibus. et ueniebant de cunctis populis ad au-
diendam sapientiam Salomonis. et ab uniuersis regibus terre qui audiebant sapientiam eius.

V.

Misit quoque Hyram rex Tyri seruos suos ad Salomonem. Audiuit enim quod ipsum unxissent
regem pro patre eius. quia amicus fuerat Hyram Dauid omni tempore. Misit autem Salomon ad Hyram
dicens. Tu scis uoluntatem Dauid patris mei. et quia non potuerit edificare domum nomini domini dei
sui. propter bella imminentia per circuitum. donec daret dominus eos sub uestigio pedum eius. Nunc
requiem dedit michi dominus deus meus per circuitum. et non est Sathan neque occursus malus. Quamobrem cogito
edificare templum nomini domini dei mei. sicut locutus est dominus Dauid patri meo dicens. Filius tuus quem
dabo pro te super solium tuum ipse edificabit domum nomini meo. Precipe igitur ut precidant michi ce-
dros de Lybano. et serui mei sint cum seruis tuis. Mercedem autem seruorum tuorum dabo tibi
quamcumque petieris. Scis enim quomodo non est in populo meo uir qui nouerit ligna cedere sicut Sydonii.
Cum ergo audisset Hyram uerba Salomonis. letatus est ualde et ait. Benedictus dominus hodie.

qui dedit David filium sapientissimum super populum hunc plurimum. Et misit hyram ad salomonem
dicens. Audivi quecumque mandasti michi. Ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis
cedrinis et abiegnis. Servi mei deponent ea de lybano ad mare. et ego componam ea in ra
tibus in mari usque ad locum quem significaveris michi. et applicabo ea ibi. et tu tolles ea. prebe
bisque necessaria michi. ut detur cibus domui mee. Itaque hyram dabat salomoni ligna cedri
na et abiegna iuxta omnem voluntatem eius. Salomon autem prebebat hyram viginti milia
choros tritici in cibum domui eius. et viginti choros purissimi olei. Hec tribuebat salo
mon hyram per singulos annos. Dedit quoque dominus sapientiam salomoni sicut locutus est ei. et
erat pax inter hyram et salomonem. et percusserunt fedus ambo. Elegitque salomon rex opa
rios de omni israel. et erat indictio triginta milia virorum. Mittebatque eos in lybanum de
cem milia per menses singulos vicissim. ita ut duobus mensibus essent in domibus suis. et adoni
ram erat super huiusmodi indictionem. Fueruntque salomoni septuaginta milia
eorum qui onera portabant. et octoginta milia latomorum in monte. absque prepositis qui
preerant singulis operibus numero trium milium et trecentorum precipientium populo et his qui facie
bant opus. Precepitque rex ut tollerent lapides grandes. lapides preciosos in fundamentum tem
pli. et quadrarent eos. quos dolaverunt cementarii salomonis. et cementarii hyram. Porro by
blii preparaverunt ligna et lapides ad edificandam domum.

VI

Factum est ergo quadringentesimo et
octogesimo anno egressionis filiorum israel de terra egypti in anno quarto mense zio. ipse est
mensis secundus regis salomonis super israel. edificare cepit domum domino. Domus autem quam edifi
cabat rex salomon domino. habebat sexaginta cubitos in longitudine. et viginti cubi
tos in latitudine. et triginta cubitos in altitudine. et porticus erat ante templum viginti
cubitorum longitudinis. iuxta mensuram latitudinis templi. et habebat decem cubitos
latitudinis ante faciem templi. Fecitque in templo fenestras obliquas. et edificavit super
parietem templi tabulata per gyrum in parietibus domus per circuitum templi et oraculi. et fe
cit latera in circuitu. Tabulatum quod subter erat quinque cubitos habebat latitudinis. et me
dium tabulatum sex cubitorum latitudinis. et tercium tabulatum septem cubitos lati
tudinis. Trabes autem posuit in domo per circuitum forinsecus. ut non hererent muris
templi. Domus autem cum edificaretur lapidibus dedolatis atque perfectis edificata est. et mal
leus et securis et omne ferramentum non sunt audita in domo cum edificaretur. Ostium late
ris medii in parte erat domus dextere. et per cocleam ascendebant in medium cenaculum. et a
medio in tercium. Et edificavit domum et consummavit eam. Texit quoque domum laquearibus ce
drinis. et edificavit tabulatum super omnem domum. quinque cubitis altitudinis. et operuit do
mum lignis cedrinis. Et factus est sermo domini ad salomonem dicens. Domus hec quam edifi
cas si ambulaveris in preceptis meis. et iudicia mea feceris. et custodieris omnia man
data mea gradiens per ea. firmabo sermonem meum tibi. quem locutus sum ad David patrem tuum.
et habitabo in medio filiorum israel. et non derelinquam populum meum israel. Igitur edificavit salo
mon domum et consummavit eam. Et edificavit parietes domus intrinsecus tabulatis cedrinis.
a pavimento domus usque ad summitatem parietum. et usque ad laquearia operuit lignis intrin
secus. et texit pavimentum domus tabulis abiegnis. Edificavitque viginti cubitorum
ad posteriorem partem templi tabulata cedrina. a pavimento usque ad superiora et fecit in
teriorem domum oraculi in sanctum sanctorum. Porro quadraginta cubitorum erat ipsum tem
plum pro foribus oraculi. et cedro omnis domus intrinsecus vestiebatur. habens tornaturas
suas. et iuncturas fabrefactas. et celaturas eminentes. Omnia cedrinis tabulis vesti
ebantur. nec omnino lapis apparere poterat in pariete. Oraculum autem in medio domus in
teriore parte fecerat. ut poneret ibi archam federis domini. Porro oraculum habebat
viginti cubitos longitudinis. et viginti cubitos altitudinis. et viginti cubitos
latitudinis. et operuit illud atque vestivit auro purissimo. Sed et altare vestivit ce
dro. Domum quoque ante oraculum vestivit auro purissimo. et affixit laminas clavis au
reis. Nichilque erat in templo quod non auro tegeretur. Sed et totum altare oraculi texit

auro. Fecit in oraculo duos cherubin de lignis olivarum decem cubitorum altitudinis. Quinque
cubitorum ala cherub una, et quinque cubitorum ala cherub altera, id est decem cubitos habentes
a summitate alę usque ad alę alterius summitatem. Decem quoque cubitorum erat cherub secundus. In men-
sura pari et opus unum erat in duobus cherubin, id est altitudinem habebat unus cherub
decem cubitorum, et similiter cherub secundus. Posuitque cherubin in medio templi interioris.
Extendebant autem alas suas cherubin, et tangebat ala una parietem, et ala cherub
secundi tangebat parietem alterum. Alę autem alterę in media parte templi se invicem con-
tingebant. Texit quoque cherubin auro. Et omnes parietes templi per circuitum sculpsit variis
celaturis et torno. Et fecit in eis cherubin et palmas et picturas varias quasi prominen-
tes de pariete et egredientes. Sed et pavimentum domus texit auro intrinsecus et extrinse-
cus. Et in ingressu oraculi fecit ostiola de lignis olivarum, postesque angulorum quinque, et
duo ostia de lignis olivarum. Et sculpsit in eis picturam cherubin et palmarum species et
anaglifa valde prominentia, et texit ea auro. Et operuit tam cherubin quam palmas et ce-
tera auro. Fecitque in introitu templi postes de lignis olivarum quadrangulatos, et duo ostia
de lignis abiegnis alterinsecus. Et utrumque ostium duplex erat, et se invicem tenens
aperiebatur. Et sculpsit cherubin et palmas et celaturas valde eminentes. Operuitque omnia
laminis aureis opere quadro ad regulam. Et edificavit atrium interius tribus ordinibus
lapidum politorum, et uno ordine lignorum cedri. Anno quarto fundata est domus domini in
mense zio, et in anno undecimo mense bul, ipse est mensis octavus, perfecta est domus
domini in omni opere suo et in universis utensilibus, edificavitque eam annis septem.

VII

Domum autem
suam edificavit Salomon tredecim annis, et ad perfectum usque perduxit. Edifica-
vit quoque domum saltus Lybani, centum cubitorum longitudinis, et quinquaginta cubitorum
latitudinis, et triginta cubitorum altitudinis, et quatuor deambulatoria inter columpnas
cedrinas. Ligna quippe cedrina excidit in columpnis, et tabulatis cedrinis vestivit
totum camerum, quę quadraginta quinque columpnis sustentabatur. Unus autem ordo habe-
bat columnas quindecim contra se invicem positas, et e regione se respicientes, equali
spacio inter columnas, et super columnas quadrangulata ligna in cunctis equalia.
Et porticum columnarum fecit quinquaginta cubitorum longitudinis, et triginta cubitorum
latitudinis, et alteram porticum in facie maioris porticus, et columnas et epistilia
super columnas. Porticum quoque solii in qua tribunal est fecit, et texit lignis cedrinis a pa-
vimento usque ad summitatem. Et domuncula in qua sedebatur ad iudicandum erat in
media porticu simili opere. Domum quoque fecit filię Pharaonis, quam uxorem duxerat
tali opere quali et hanc porticum. Omnia lapidibus preciosis, qui ad normam quandam atque
mensuram tam intrinsecus quam extrinsecus serrati erant a fundamento usque ad summita-
tem parietum, et extrinsecus usque ad atrium maius. Fundamenta autem de lapidibus preciosis,
lapidibus magnis decem sive octo cubitorum. Et desuper lapides preciosi equalis mensurę
secti erant. Similiterque de cedro. Et atrium maius rotundum, trium ordinum de lapidibus
sectis, et unus ordinis dolata cedro. Necnon et in atrio domus domini interiori et in porticu do-
mus. Misit quoque rex Salomon et tulit Hyram de Tyro, filium mulieris vidue de tribu
Nepthalim, patre Tyrio, artificem erarium, et plenum sapientia et intelligentia et doctrina
ad faciendum omne opus ex ere. Qui cum venisset ad regem Salomonem fecit omne
opus eius. Et finxit duas columnas ereas, decem et octo cubitorum columnam unam altitudi-
nis, et linea duodecim cubitorum ambiebat columnam utramque. Duo quoque capitella fe-
cit quę ponerentur super capita columnarum fusilia ex ere. Quinque cubitorum altitudinis ca-
pitellum unum, et quinque cubitorum altitudinis capitellum alterum, et quasi in modum retis
et catenarum sibi invicem miro opere contextarum. Utrumque capitellum columnarum fu-
sile erat. Septena versuum retiacula in capitello uno, et septena retiacula in ca-
pitello altero. Et perfecit columnas, et duos ordines per circuitum retiaculorum singulorum,
ut tegerent capitella quę erant super summitatem malogranatorum. Eodem modo fecit et ca-

pitello secundo. Capitella autem que erant super capita columnarum quasi opere lilii fabricata erant
in porticu quatuor cubitorum. Et rursum alia capitella in summitate columnarum desuper,
iuxta mensuram columne contra retiacula. Malogranatorum autem ducenti ordines erant
in circuitu capitelli secundi. Et statuit duas columnas in porticu templi. Cumque statuisset
dextram columnam: uocauit eam nomine iachin. Similiter erexit columnam secundam:
et uocauit nomen eius booz. Et super capita columnarum opus in modum lilii posuit. Perfectumque
est opus columnarum. Fecit quoque mare fusile decem cubitorum a labio usque ad labium rotun
dum in circuitu. Quinque cubitorum altitudo eius. et resticula triginta cubitorum cingebat illud per
circuitum. Et sculptura subter labium circuibat illud: decem cubitis ambiens mare.
Duo ordines sculpturarum hystriatarum erant fusiles. et stabant super duodecim boues
e quibus tres respiciebant ad aquilonem et tres ad occidentem. et tres ad meridiem. et
et tres ad orientem: et mare desuper erat super eos. quorum posteriora uniuersa intrinsecus
latitabant. Grossitudo autem luteris trium unciarum erat. labiumque eius quasi labium cali
cis. et folium repandi lilii. duo milia batos capiebat. Et fecit bases decem ereas.
quatuor cubitorum longitudinis bases singulas. et quatuor cubitorum latitudinis. et trium
cubitorum altitudinis. Et ipsum opus basium interrasile erat. et sculpture inter iuncturas.
et inter coronulas et plectas. leones et boues et cherubin. et in iuncturis similiter
desuper. et subter leones et boues quasi lora ex ere dependentia. Et quatuor rote per ba
ses singulas. et axes erei: et per quatuor partes quasi humeruli subter luterem fusiles. contra
se inuicem respectantes. Os quoque luteris intrinsecus erat in capitis summitate. et quod fo
rinsecus apparebat unius cubiti erat totum rotundum. pariterque habebat unum cubitum et
dimidium. In angulis autem columnarum uarie celature erant. et media intercolumnia quadrata
non rotunda. Quatuor quoque rote que per quatuor angulos basis erant: coherebant subter ba
sim. Una rota habebat altitudinis cubitum et semis. Tales autem rote erant quales so
lent in curru fieri. Et axes earum et radii et canti et modioli: omnia fusilia. Nam et
humeruli illi quatuor per singulos angulos basis unius. ex ipsa basi fusiles et coniun
cti erant. In summitate autem basis erat quedam rotunditas. unius et dimidii cubiti. ita
fabrefacta ut luter desuper posset imponi. habens celaturas suas et sculpturas uarias ex
semetipsa. Sculpsit quoque in tabulatis illis que erant ex ere et in angulis. cheru
bin et leones et palmas. quasi in similitudinem stantis hominis ut non celata sed apposita per
circuitum uiderentur. In hunc modum fecit bases decem. fusura una et mensura sculptu
raque consimili. Fecit quoque decem luteres ereos. Quadraginta batos capiebat luter
unus. eratque quatuor cubitorum. Singulos quoque luteres per singulas id est decem bases po
suit. et constituit decem bases. quinque ad dextram partem templi et quinque ad sinistram.
mare autem posuit ad dextram partem templi contra orientem ad meridiem. Fecit ergo
hyram lebetas. et scutras et hamulas. et perfecit omne opus regis salomonis in domo
domini. Columnas duas et funiculos capitellorum super capitella duos. et retiacula duo
ut operirent duos funiculos qui erant super capita columnarum. et malogranata quadringen
ta in duobus retiaculis. Duos uersus malogranatorum in retiaculis singulis. ad operiendos
funiculos capitellorum qui erant super capita columnarum. et bases decem et luteres decem
super bases. et mare unum et boues duodecim. subter mare. et lebetas et scutras. et hamu
las. Omnia uasa que fecit hyram regi salomoni in domo domini: de auricalco erant. In
campestri regione iordanis fudit ea rex in argillosa terra. inter socchot et sarthan.
et reposuit salomon omnia uasa. Propter multitudinem autem nimiam. non erat pondus eris. Fe
citque salomon omnia uasa in templo domini. altare aureum et mensam super quam poneren
tur panes propositionis auream. et candelabra aurea quinque ad dextram et quinque ad sinistram.
contra oraculum ex auro puro. et quasi lilii flores. et lucernas desuper aureas. et forcipes aure
os. et hydrias et fuscinulas et fialas. et mortariola. et thuribula de auro purissimo.
et cardines ostiorum domus interioris sancti sanctorum. et ostiorum domus templi ex auro erant. Et

VIII

Perfecit omne opus quod faciebat Salomon in domo Domini, et intulit que sanctificaverat David pater eius: argentum et aurum et vasa, reposuitque in thesauris domus Domini. Tunc congregati sunt omnes maiores natu Israel cum principibus tribuum et duces familiarum filiorum Israel ad regem Salomonem in Ierusalem, ut deferrent archam federis Domini de civitate David, id est de Syon. Convenitque ad regem Salomonem universus Israel in mense bethanim in sollempni die. Ipse est mensis septimus. Veneruntque cuncti senes ex Israel, et tulerunt archam sacerdotes, et portaverunt archam Domini et tabernaculum federis, et omnia vasa sanctuarii que erant in tabernaculo, et ferebant ea sacerdotes et levite. Rex autem Salomon et omnis multitudo Israel que convenerat ad eum gradiebatur cum illo ante archam, et immolabant oves et boves absque estimatione et numero. Et intulerunt sacerdotes archam federis Domini in locum suum, in oraculum templi, in sancta sanctorum, subter alas cherubin. Siquidem cherubin expandebant alas suas super locum arche, et protegebant archam et vectes eius desuper. Cumque eminerent vectes et apparerent summitates eorum foris sanctuarium ante oraculum, non apparebant ultra extrinsecus. Qui et fuerunt ibi usque in presentem diem. In archa autem non est aliud nisi due tabule lapidee quas posuerat in ea Moyses in Choreb, quando pepigit fedus Dominus cum filiis Israel, cum egrederentur de terra Egypti. Factum est autem cum exissent sacerdotes de sanctuario, nebula implevit domum Domini, et non poterant sacerdotes stare et ministrare propter nebulam. Impleverat enim gloria Domini domum Domini. Tunc ait Salomon: Dominus dixit ut habitaret in nebula. Edificans edificavi domum in habitaculum tuum, firmissimum solium tuum in sempiternum. Convertitque rex faciem suam, et benedixit omni ecclesie Israel. Omnis enim ecclesia Israel stabat, et ait: Benedictus Dominus Deus Israel qui locutus est ore suo ad David patrem meum, et in manibus eius perfecit dicens: A die qua eduxi populum meum Israel de Egypto, non elegi civitatem de universis tribubus Israel ut edificaretur domus et esset nomen meum ibi, sed elegi David ut esset super populum meum Israel. Voluitque David pater meus edificare domum nomini Domini Dei Israel, et ait Dominus ad David patrem meum: Quod cogitasti hodie in corde tuo edificare domum nomini meo, bene fecisti hoc ipsum mente tractans. Verumtamen tu non edificabis domum, sed filius tuus qui egredietur de renibus tuis, ipse edificabit domum nomini meo. Confirmavit igitur Dominus sermonem suum quem locutus est. Stetique pro David patre meo et sedi super thronum Israel, sicut locutus est Dominus, et edificavi domum nomini Domini Dei Israel, et constitui ibi locum arche in qua fedus Domini est quod percussit cum patribus nostris quando egressi sunt de terra Egypti. Stetit autem Salomon ante altare Domini in conspectu ecclesie Israel, et expandit manus suas in celum, et ait: Domine Deus Israel non est similis tui Deus in celo desuper et super terram deorsum, qui custodis pactum et misericordiam servis tuis qui ambulant coram te in toto corde suo, qui custodisti David patri meo que locutus es ei. Ore locutus es et manibus perfecisti, ut et hec dies probat. Nunc igitur Domine Deus Israel conserva famulo tuo David patri meo que locutus es ei dicens: Non auferetur vir de te coram me qui sedeat super thronum Israel, ita tamen si custodierint filii tui viam suam, ut ambulent coram me sicut ambulasti in conspectu meo. Et nunc Deus Israel firmentur verba tua que locutus es servo tuo David patri meo. Ergo ne putandum est quod vere Deus habitet super terram? Si enim celum et celi celorum te capere non possunt, quanto magis domus hec quam edificavi? Sed respice ad orationem servi tui et ad preces eius Domine Deus. Audi ymnum et orationem quam servus tuus orat coram te hodie, ut sint oculi tui aperti super domum hanc nocte et die, super domum de qua dixisti: Erit nomen meum ibi, ut exaudias orationem servi tui et populi tui Israel. Quodcumque oraverint in loco isto, et exaudies in loco habitaculi tui in celo, et cum exaudieris propitius eris. Si peccaverit homo in proximum suum et habuerit aliquod iuramentum quo teneatur astrictus, et venerit propter iuramentum coram altari tuo in domum tuam, tu exaudies in celo et facies et iudicabis servos tuos, condempnans impios et reddens viam suam super caput eius, iustificansque iustum et retribuens ei secundum iusticiam suam. Si fugerit populus tuus inimicos suos, quia peccaturus est tibi, et agentes penitentiam et confitentes nomini tuo venerint et oraverint et deprecati te fuerint in do-

quia orat servus tuus in loco isto ut exaudias deprecationem

mo hac. exaudi in celo. et dimitte peccatum populi tui israel. et reduces eos in terram quam dedisti
patribus eorum. Si clausum fuerit celum et non pluerit propter peccata eorum et orantes in loco
isto penitentiam egerint nomini tuo. et a peccatis suis conversi fuerint propter afflictionem suam. ex
audi eos in celo et dimitte peccata servorum tuorum et populi tui israel. et ostende eis viam bonam
per quam ambulent. et da pluviam super terram tuam quam dedisti populo tuo in possessionem.
Fames si oborta fuerit in terra. aut pestilentia aut corruptus aer. aut erugo. locusta rubi
go. et afflixerit eum. et inimicus eius portas obsidens. omnis plaga. universa infirmitas.
cuncta devotatio et imprecatio que acciderit omni homini de populo israel. si quis cognoverit
plagam cordis sui et expanderit manus suas in domo hac. tu exaudies in celo in loco ha
bitationis tue. et repropitiabis et facies. ut des unicuique secundum omnes vias suas. sicut vi
deris cor eius quia tu solus nosti cor omnium filiorum hominum. ut timeant te cunctis diebus
quibus vivunt super faciem terre quam dedisti patribus nostris. Insuper et alienigena qui non
est de populo tuo israel cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum. audietur enim nomen
tuum magnum et manus tua fortis. et brachium tuum extentum ubique. cum venerit ergo et oraverit
in loco hoc. tu exaudies in celo in firmamento habitaculi tui. et facies omnia pro quibus in
vocaverit te alienigena. ut discant universi populi terrarum. nomen tuum timere sicut populus
tuus israel. et probent quia nomen tuum invocatum est super domum hanc quam edificavi. Si egres
sus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos suos. per viam quocumque miseris eos.
orabunt te contra viam civitatis quam elegisti et contra domum quam edificavi nomi
ni tuo. et exaudies in celo orationes eorum et preces eorum et facies iudicium eorum. Quod si pec
caverint tibi. non est enim homo qui non peccet. et iratus tradideris eos inimicis suis. et cap
tivi ducti fuerint in terram inimicorum longe vel prope. et egerint penitentiam in corde suo.
in loco captivitatis. et conversi deprecati te fuerint in captivitate sua dicentes pecca
vimus. inique egimus. impie gessimus. et reversi fuerint ad te in universo corde suo et tota anima
sua. in terra inimicorum suorum ad quam captivi ducti fuerint. et oraverint te contra viam ter
re sue. quam dedisti patribus eorum et civitatis quam elegisti et templi quod edificavi no
mini tuo. exaudies in celo in firmamento solii tui orationem eorum et preces. et facies iu
dicium eorum. et propitiaberis populo tuo qui peccavit tibi. et omnibus iniquitatibus eorum quibus
prevaricati sunt in te. et dabis misericordiam coram eis qui eos captivos habuerint ut miseren
tur eis. Populus enim tuus est. et hereditas tua quos eduxisti de terra egypti. de medio
fornacis ferree. ut sint oculi tui aperti ad deprecationem servi tui et populi tui israel. et exau
dies eos in universis pro quibus invocaverint te. Tu enim separasti eos tibi in hereditatem de universis
populis terre. sicut locutus es per moysen servum tuum. quando eduxisti patres nostros de egypto
domine deus. Factum est autem cum complesset salomon orans dominum omnem orationem et depre
cationem hanc. surrexit de conspectu altaris domini. utrumque enim genu in terram fixerat.
et manus expanderat ad celum. Stetit ergo et benedixit omni ecclesie israel voce magna dicens.
Benedictus dominus qui dedit requiem populo suo israel. iuxta omnia que locutus est. Non ceci
dit ne unus quidem sermo ex omnibus bonis que locutus est per moysen servum suum. Sit
dominus deus noster nobiscum. sicut fuit cum patribus nostris. non derelinquens nos neque proiciens. sed incli
net corda nostra ad se. ut ambulemus in universis viis eius. et custodiamus mandata eius et
cerimonias. et iudicia quecumque mandavit patribus nostris. et sint sermones mei isti
quibus deprecatus sum coram domino. appropinquantes domino deo nostro die ac nocte. ut faciat
iudicium servo suo. et populo suo israel per singulos dies. et sciant omnes populi terre quia dominus ipse
est deus. et non est ultra absque eo. Sit quoque cor nostrum perfectum cum domino deo nostro ut ambule
mus in decretis eius. et custodiamus mandata eius sicut et hodie. Igitur rex et omnis israel cum
eo immolabant victimas coram domino. Mactavitque salomon hostias pacificas quas im
molavit domino. boum viginti duo milia. ovium centum viginti milia. et dedicaverunt
templum domini rex et filii israel. In die illa sanctificavit rex medium atrii. quod erat ante do
mum domini. Fecit quippe ibi holocaustum et sacrificium. et adipem pacificorum quia altare

IX

ereum quod erat coram domino. minus erat et capere non poterat holocausta et sacrificium et adipem
pacificorum. Fecit ergo Salomon in tempore illo festivitatem celebrem et omnis Israel cum eo multi
tudo magna ab introitu Emath usque ad rivum Egypti coram domino deo nostro septem diebus
et septem diebus. id est quatuordecim diebus. et in die octava dimisit populos. Qui benedicentes
regi profecti sunt in tabernacula sua letantes et alacri corde super omnibus bonis que fecerat do
minus David servo suo et Israel populo suo. Factum est autem cum perfecisset Salomon edificium do
mus domini et edificium regis et omne quod optaverat et voluerat facere. apparuit ei dominus se
cundo sicut apparuerat ei in Gabaon. Dixitque dominus ad eum. Exaudivi orationem tuam et
deprecationem tuam qua deprecatus es coram me. Sanctificavi domum hanc quam edifica
sti. ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum. et erunt oculi mei et cor meum ibi cunctis
diebus. Tu quoque si ambulaveris coram me sicut ambulavit David pater tuus in simplicitate
cordis et in equitate. et feceris omnia que precepi tibi et legitima mea et iudicia mea servave
ris. ponam thronum regni tui super Israel in sempiternum. sicut locutus sum David pa
tri tuo dicens. Non auferetur de genere tuo vir de solio Israel. Si autem aversione aversi fu
eritis vos et filii vestri non sequentes me. nec custodientes mandata mea et cerimonias quas
proposui vobis. sed abieritis et colueritis deos alienos. et adoraveritis eos. auferam Israel de super
ficie terre. quam dedi eis et templum quod sanctificavi nomini meo proiciam a conspectu
meo. eritque Israel in proverbium et in fabulam cunctis populis et domus hec erit in exemplum.
Omnis qui transierit per eam stupebit et sibilabit et dicet. Quare fecit dominus sic terre huic
et domui huic? Et respondebunt. Quia dereliquerunt dominum deum suum qui eduxit patres
eorum de terra Egypti et secuti sunt deos alienos. et adoraverunt eos et coluerunt. Idcirco in
duxit dominus super eos omne malum hoc. Expletis autem annis viginti postquam edificavit
Salomon duas domos. id est domum domini et domum regis. Hyram rege Tyri prebente Salo
moni ligna cedrina et abiegna et aurum iuxta omne quod opus habuerat. tunc dedit Salo
mon Hyram viginti oppida in terra Galilee. Egressusque est Hyram de Tyro ut vi
deret oppida que dederat ei Salomon. et non placuerunt ei et ait. Hecine sunt civitates quas
dedisti mihi frater? Et appellavit eas terram Chabul usque in presentem diem. Misit quoque Hy
ram ad regem centum viginti talenta auri. Hec est summa expensarum quam obtu
lit rex Salomon ad edificandam domum domini et domum suam et Mello et murum Ie
rusalem et Eser et Mageddo et Gazer. Pharao rex Egypti ascendit et cepit Gazer. succen
ditque eam igni et Chananeum qui habitabat in civitate interfecit et dedit eam in dotem
filie sue uxori Salomonis. Edificavit ergo Salomon Gazer et Bethoron inferiorem et
Baalath et Palmiram in terra solitudinis et omnes vicos qui ad se pertinebant. et que erant
absque muro munivit. et civitates curruum et civitates equitum. et quodcumque ei placuit
ut edificaret in Ierusalem et in Libano et in omni terra potestatis sue. Universum populum qui
remanserat de Amorreis et Hetheis et Phereseis et Eveis et Iebuseis qui non sunt de fi
liis Israel. horum filios qui remanserant in terra quos scilicet non potuerant filii Israel ex
terminare. fecit Salomon tributarios usque in diem hanc. De filiis autem Israel non constitu
it Salomon servire quemquam. sed erant viri bellatores et ministri eius et principes et du
ces et prefecti curruum et equorum. Erant autem principes super omnia opera Salomonis preposi
ti quingenti quinquaginta qui habebant subiectum populum et statutis operibus impera
bant. Filia autem Pharaonis descendit de civitate David in domum suam quam edificave
rat ei. Tunc edificavit Mello. Offerebat quoque rex Salomon tribus vicibus per annos sin
gulos holocausta et pacificas victimas super altare quod edificaverat domino et adolebat thy
miama coram domino. perfectumque est templum. Classem quoque fecit rex Salomon in Asy
ongaber que est iuxta Ahylam in littore maris rubri in terra Ydumee. Misitque
Hyram in classem illam servos suos viros nauticos et gnaros maris cum servis
Salomonis. Qui cum venissent in Ophyr. sumptum inde aurum quadringentorum viginti talen
torum detulerunt ad regem Salomonem.

X

Sed et regina Saba audita fama Salomonis

in nomine domini venit temptare eum in enigmatibus. Et ingressa Ierusalem multo
comitatu et divitiis. camelis portantibus aromata et aurum infinitum nimis. et gem
mas preciosas venit ad Salomonem. et locuta est ad eum universa que habebat in corde
suo. et docuit eam Salomon omnia verba que proposuerat. Non fuit sermo qui posset
regem latere. et non responderet ei. Videns autem regina Saba omnem sapientiam Salo
monis. et domum quam edificaverat. et cibos mense eius. et habitacula servorum. et ordinem mi
nistrantium. vestesque eorum. et pincernas eorum. et holocausta que offerebat in domo domini. non ha
bebat ultra spiritum. Dixitque ad regem. Verus est sermo quem audivi in terra mea super ser
monibus tuis. et super sapientia tua. et non credebam narrantibus mihi. donec ipsa veni et vidi o
culis meis. et probavi quod media pars mihi nuntiata non fuit. Maior est sapientia tua et opera tua
quam rumor quem audivi. Beati viri tui et beati servi tui hii qui semper stant coram
te. et audiunt sapientiam tuam. Sit dominus deus tuus benedictus cui placuisti. et posuit te super thronum
israel. eo quod dilexit dominus israel in sempiternum. et constituit te regem. ut faceres iudicium
et iusticiam. Dedit ergo regi centum viginti talenta auri. et aromata multa nimis. et gem
mas preciosas. Non sunt allata ultra aromata tam multa. quam ea que dedit regina
Saba regi Salomoni. Sed et classis Hyram que portabat aurum de Ophyr attulit
ex Ophyr ligna thina multa nimis. et gemmas preciosas. Fecitque rex de lignis thi
nis. fulcra domus domini. et domus regie. et cytharas. lyrasque cantoribus. Non sunt al
lata huiuscemodi ligna thina neque visa usque in presentem diem. Rex autem Salomon
dedit regine Saba quecumque voluit. et petivit ab eo. exceptis hiis que ultro obtule
rat ei munere regio. Que reversa est et abiit in terram suam cum servis suis. Erat
autem pondus auri quod afferebatur Salomoni per annos singulos sexcentorum sexaginta sex talentorum
auri. excepto eo quod offerebant viri qui super vectigalia erant et negociatores. u
niversique scruta vendentes. et omnes reges Arabie. ducesque terre. Fecitque rex Salomon
ducenta scuta de auro puro. Sexcentos auri syclos dedit in laminas scuti unius.
et trecentas peltas ex auro probato. Trecente mine auri vestiebant peltam unam.
posuitque ea rex in domo saltus Lybani. Fecit etiam rex Salomon thronum de ebore
grandem. et vestivit eum auro fulvo nimis qui habebat sex gradus. Et summitas
throni rotunda erat in parte posteriori. et due manus hinc atque inde tenentes se
dile. et duo leones stabant iuxta manus singulas. et duodecim leunculi stantes super
sex gradus hinc atque inde. Non est factum tale opus in universis regnis. Sed et omnia
vasa de quibus potabat rex Salomon erant aurea. et universa supellex domus saltus
Lybani de auro purissimo. Non erat argentum nec alicuius precii putabatur in diebus Sa
lomonis quia classis regis per mare cum classe Hyram semel per tres annos ibat in Thar
sis. deferens inde aurum et argentum. et dentes elephantorum. et symias et pavos. Mag
nificatus est ergo rex Salomon super omnes reges terre divitiis et sapientia. et universa terra dese
derabat vultum Salomonis. ut audiret sapientiam eius quam dominus dederat in corde eius.
et singuli deferebant ei munera. vasa argentea et aurea. vestes et arma bellica. aro
mata quoque et equos et mulos per annos singulos. Congregavitque Salomon currus et equi
tes. et facti sunt ei mille quadringenti currus. et duodecim milia equitum. et disposuit
eos per civitates munitas. et cum rege in Ierusalem. Fecitque ut tanta esset habun
dantia argenti in Ierusalem quanta lapidum. Et cedrorum prebuit multitudinem quasi sycho
moros que nascuntur in campestribus. Et educebantur equi Salomoni de Egypto et de
Choa. Negociatores enim regis emebant de Choa. et statuto precio perducebant.
Egrediebatur autem quadriga ex Egypto. sexcentis syclis argenti. et equus centum
quinquaginta. atque in hunc modum cetheorum et Syrie equos venundabant. Rex autem

cuncti reges

XI

Salomon amavit mulieres alienigenas multas. Filiam quoque Pharaonis et mo
abitidas. et Ammanitidas. et Ydumeas. et Sydonias. et Ceteas. de gentibus super quibus
dixit dominus filiis Israel. Non ingrediemini ad eas. neque de illis ingredientur ad

uobis. Certissime enim auertent corda uestra ut sequamini deos eorum. His itaque copulatus
est salomon ardentissimo amore. Fueruntque ei uxores regine septingente et concubi
ne trecente. et auerterunt mulieres cor eius. Cumque iam esset senex, depravatum est per mulie
res cor eius. ut sequeretur deos alienos. nec erat cor eius perfectum cum domino deo suo sicut cor
david patris eius. Sed colebat salomon astharten deam sydoniorum. et moloch ydolum amma
nitarum. Fecitque salomon quod non placuit coram domino. et non adimpleuit ut sequeretur
dominum sicut david pater eius. Tunc edificauit salomon fanum chamos ydolo moab.
in monte qui est contra ierusalem. et moloch ydolo filiorum ammon. atque in hunc modum fe
cit uniuersis uxoribus suis alienigenis que adolebant thura et immolabant diis suis. Igi
tur iratus est dominus salomoni quod auersa esset mens eius a domino deo israel qui apparuerat ei secundo. et
preceperat de uerbo hoc ne sequeretur deos alienos. et non custodiuit que mandauit ei
dominus. Dixit itaque dominus salomoni. Quia habuisti hoc apud te et non custodisti pactum meum et precep
ta mea que precepi tibi. disrumpens scindam regnum tuum. et dabo illud seruo tuo. Verumtamen
in diebus tuis non faciam propter david patrem tuum. De manu filii tui scindam illud. nec totum
regnum auferam. sed tribum unam dabo filio tuo propter david seruum meum et propter ierusalem
quam elegi. Suscitauit autem dominus aduersarium salomoni adad ydumeum de semine re
gio. qui erat in edom. Cum enim esset david in ydumea. et ascendisset ioab princeps
militie ad sepeliendos eos qui fuerant interfecti. et occidisset omne masculinum in
ydumea. sex enim mensibus ibi moratus est ioab et omnis israel donec interimerent omne
masculinum in ydumea. fugit adad ipse et uiri ydumei de seruis patris eius cum eo ut
ingrederentur egyptum. Erat autem puer paruulus adad. Cumque surrexissent de
madian uenerunt in pharan. tuleruntque secum uiros de pharan. et introierunt egy
ptum ad pharaonem regem egypti. Qui dedit ei domum. et cibos constituit. et
terram delegauit. Et inuenit adad gratiam coram pharaone ualde. intantum ut
daret ei uxorem sororem uxoris sue germanam taphnes regine. Genuitque
ei soror taphnes genebath filium. et nutriuit eum taphnes in domo pharao
nis. Eratque genebath in domo pharaonis cum filiis eius. Cumque audis
set adad in egypto dormisse david cum patribus suis. et ioab principem militie
mortuum esse dixit pharaoni. Dimitte me ut uadam in terram meam. Dixitque
pharao. Qua enim re apud me indiges. ut queras ire in terram tuam? At ille respon
dit. Nulla. sed obsecro te ut dimittas me. Suscitauit quoque ei deus aduersarium ra
zon filium eliada qui fugerat adadezer regem soba dominum suum. et congrega
uit contra eum uiros et factus est princeps latronum cum interficeret eos david. Abi
eruntque damascum. et habitauerunt ibi. et constituerunt eum regem in damasco.
eratque aduersarius israel cunctis diebus salomonis. Et hoc est malum adad et odi
um contra israel. regnauitque in syria. Hieroboam quoque filius nabath ephrate
us de sareda. cuius mater erat nomine sarua mulier uidua seruus salomo
nis leuauit manum contra regem. Et hec causa rebellionis aduersus eum. quia sa
lomon edificauit mello. et coequauit uoraginem ciuitatis david patris sui. Erat
autem hieroboam uir fortis et potens. Uidensque salomon adolescentem bone in
dolis et industrium constituerat eum prefectum super tributa uniuerse domus ioseph.
Factum est igitur in tempore illo ut hieroboam egrederetur de ierusalem et inueniret
eum ahias sylonites propheta in uia. opertus pallio nouo. Erant autem duo tantum in agro.
Apprehendensque ahias pallium suum nouum quo opertus erat scidit in duodecim par
tes. Et ait ad hieroboam. Tolle tibi decem scissuras. Hec enim dicit dominus deus israel.
Ecce ego scindam regnum de manu salomonis. et dabo tibi decem tribus. Porro una
tribus remanebit ei propter seruum meum david. et ierusalem ciuitatem quam elegi ex
omnibus israel tribubus. Eo quod dereliquerit me. et adorauerit astharten deam sydoni
orum. et chamos deum moab. et melchom deum filiorum ammon. et non ambulauit in uiis

meis ut facerent iusticiam coram me et precepta mea et iudicia mea sicut David pater eius.
Nec auferam omne regnum de manu eius. sed ducem ponam eum cunctis diebus vite sue
propter David servum meum quem elegi. qui custodivit mandata mea et precepta mea. Au-
feram autem regnum de manu filii eius. et dabo tibi decem tribus. filio autem eius dabo tribum
unam. ut remaneat lucerna David servo meo cunctis diebus in Ierusalem coram me ci-
vitate quam elegi ut esset nomen meum ibi. Te autem assumam et regnabis super omnia que
desiderat anima tua. erisque rex super Israel. Si igitur audieris universa que precepero tibi et am-
bulaveris in viis meis et feceris quod rectum est coram me. custodiens mandata mea
et precepta mea sicut fecit David servus meus ero tecum. et edificabo tibi domum fidelem
quomodo edificavi David. et tradam tibi Israel. et affligam semen David super hoc. verumtamen
non cunctis diebus. Voluit ergo Salomon interficere Ieroboam. Qui surrexit et au-
fugit in Egyptum ad Sesach regem Egypti. et fuit in Egypto usque ad mor-
tem Salomonis. Reliquum autem verborum Salomonis et omnia que fecit et sapientia
eius. ecce universa scripta sunt in libro verborum Salomonis. Dies autem quos regnavit
Salomon super omnem Israel. quadraginta anni sunt. Dormivitque Salomon cum
patribus suis. et sepultus est in civitate David patris sui. regnavitque Roboam filius
eius pro eo. XII Venit autem Roboam in Sychem. illuc enim congregatus erat omnis
Israel ad constituendum eum regem. At Ieroboam filius Nabath cum adhuc esset in Egy-
pto profugus a facie regis Salomonis. audita morte eius reversus est de Egypto. Mi-
seruntque et vocaverunt eum. Venit ergo Ieroboam et omnis multitudo Israel et locuti
sunt ad Roboam dicentes. Pater tuus durissimum iugum imposuit nobis. tu itaque
nunc imminue paululum de imperio patris tui durissimo. et de iugo gravissimo quod
imposuit nobis et serviemus tibi. Qui ait eis. Ite usque ad tertium diem et revertimini
ad me. Cumque abisset populus iniit consilium rex Roboam cum senibus qui assistebant co-
ram Salomone patre eius dum adhuc viveret et ait. Quod mihi datis consilium ut res-
pondeam populo huic. Qui dixerunt ei. Si hodie obedieris populo huic et servieris
et petitioni eorum cesseris. locutusque fueris ad eos verba lenia. erunt tibi servi cunctis
diebus. Qui dereliquit consilium senum quod dederant ei. et adhibuit adolescentes qui nu-
triti fuerant cum eo et assistebant ei. dixitque ad eos. Quod mihi datis consilium ut
respondeam populo huic. qui dixerunt mihi. Levius fac iugum quod imposuit pater
tuus super nos. Et dixerunt ei iuvenes qui nutriti fuerant cum eo. Sic loquere populo
huic qui locuti sunt ad te dicentes. pater tuus aggravavit iugum nostrum. tu re-
leva nos. sic loqueris ad eos. Minimus digitus meus grossior est dorso patris
mei. Et nunc pater meus posuit super vos iugum grave. ego autem addam super iugum
vestrum. Pater meus cecidit vos flagellis. ego autem cedam vos scorpionibus. Venit ergo
Ieroboam et omnis populus ad Roboam die tercia sicut locutus fuerat rex dicens.
revertimini ad me die tercia. Responditque rex populo dura. derelicto consilio seniorum quod
ei dederant. et locutus est eis secundum consilium iuvenum dicens. Pater meus aggravavit iu-
gum vestrum. ego autem addam iugo vestro. Pater meus cecidit vos flagellis. et ego cedam
vos scorpionibus. Et non adquievit rex populo quoniam aversatus eum fuerat Dominus ut susci-
taret verbum suum quod locutus fuerat Dominus in manu Ahie Silonite ad Thero-
am filium Nabath. Videns itaque populus quod noluisset audire eos rex. respondit
ei dicens. Que nobis pars in David vel que hereditas in filio Ysai. Redi in tabernacula tua
Israel nunc vide domum tuam David. Et abiit Israel in tabernacula sua. Super filios autem
Israel quicumque habitabant in Iuda regnavit Roboam. Misit ergo rex Roboam Ad-
uram qui erat super tributum et lapidavit eum omnis Israel et mortuus est. Por-
ro rex Roboam festinus ascendit currum et fugit in Ierusalem. recessitque Israel
a domo David usque in presentem diem. Factum est autem cum audisset omnis Israel
quod reversus esset Ieroboam miserunt et vocaverunt eum congregato cetu et constituerunt

runt regem super omnem Israel, nec secutus est quisquam domum David praeter tribum Iuda solam. Venit autem Roboam in Ierusalem et congregavit universam domum Iuda et tribum Beniamin, centum octoginta milia electorum virorum bellatorum, ut pugnarent contra domum Israel et reducerent regnum Roboam filio Salomonis. Factus est autem sermo Domini ad Semeiam virum Dei dicens: Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda, et ad omnem domum Iuda et Beniamin et reliquos de populo dicens: Haec dicit Dominus: Non ascendetis neque bellabitis contra fratres vestros filios Israel. Revertatur vir in domum suam, a me enim factum est verbum hoc. Audierunt verbum Domini, et reversi sunt de itinere sicut eis praeceperat Dominus. Aedificavit autem Ieroboam Sichem in monte Ephraim et habitavit ibi, et egressus inde aedificavit Phanuel. Dixitque Ieroboam in corde suo: Nunc revertetur regnum ad domum David, si ascenderit populus iste ut faciat sacrificia in domo Domini in Ierusalem, et convertetur cor populi huius ad dominum suum Roboam regem Iuda, interficientque me et revertentur ad eum. Et excogitato consilio fecit duos vitulos aureos, et dixit eis: Nolite ultra ascendere in Ierusalem. Ecce dii tui Israel qui eduxerunt te de terra Aegypti. Posuitque unum in Bethel et alterum in Dan. Et factum est verbum hoc in peccatum; ibat enim populus ad adorandum vitulum usque in Dan. Et fecit fana in excelsis, et sacerdotes de extremis populi qui non erant de filiis Levi. Constituitque diem sollempnem in mense octavo quintadecima die mensis, in similitudinem sollempnitatis quae celebratur in Iuda. Et ascendens altare similiter fecit in Bethel, ut immolaret vitulis quos fabricatus erat; constituitque in Bethel sacerdotes excelsorum quae fecerat. Et ascendit super altare quod extruxerat in Bethel quintadecima die mensis octavi, quem finxerat in corde suo; et fecit sollempnitatem filiis Israel, et ascendit super altare ut adoleret incensum.

XIII

Et ecce vir Dei venit de Iuda in sermone Domini in Bethel, Ieroboam stante super altare et thus iaciente. Et exclamavit contra altare in sermone Domini et ait: Altare altare, haec dicit Dominus: Ecce filius nascetur domui David, Iosias nomine, et immolabit super te sacerdotes excelsorum qui nunc in te thura succendunt, et ossa hominum succendet super te. Deditque in die illa signum dicens: Hoc erit signum quod locutus est Dominus: Ecce altare scindetur et effundetur cinis qui in eo est. Cumque audisset rex sermonem hominis Dei quem inclamaverat contra altare in Bethel, extendit manum suam de altari dicens: Apprehendite eum. Et exaruit manus eius quam extenderat contra eum, nec valuit retrahere eam ad se. Altare quoque scissum est, et effusus est cinis de altari iuxta signum quod praedixerat vir Dei in verbo Domini. Et ait rex ad virum Dei: Deprecare faciem Domini Dei tui, et ora pro me ut restituatur manus mea mihi. Oravitque vir Dei faciem Domini, et reversa est manus regis ad eum, et facta est sicut prius fuerat. Locutus est autem rex ad virum Dei: Veni mecum domum ut prandeas, et dabo tibi munera. Responditque vir Dei ad regem: Si dederis mihi mediam partem domus tuae non veniam tecum, nec comedam panem neque bibam aquam in loco isto. Sic enim mandatum est mihi in sermone Domini praecipientis: Non comedes panem neque bibes aquam, nec reverteris per viam qua venisti. Abiit ergo per aliam viam, et non est reversus per iter quo venerat in Bethel. Propheta autem quidam senex habitabat in Bethel, ad quem venit filius suus et narravit ei omnia opera quae fecerat vir Dei illa die in Bethel, et verba quae locutus fuerat ad regem; et narraverunt patri suo. Et dixit eis pater eorum: Per quam viam abiit? Et ostenderunt ei filii sui viam per quam abierat vir Dei qui venerat de Iuda. Et ait filiis suis: Sternite mihi asinum. Qui cum stravissent, ascendit et abiit post virum Dei, et invenit eum sedentem subter terebinthum. Et ait illi: Tune es vir Dei qui venisti de Iuda? Respondit ille: Ego sum. Dixit ad eum: Veni mecum domum ut comedas panem. Qui ait: Non possum reverti neque venire tecum, nec comedam panem neque bibam aquam in loco isto, quia locutus est Dominus ad me in sermone Domini dicens: Non comedes panem neque bibes ibi aquam, nec

revertaris per viam per quam ieris. Qui ait illi. Et ego propheta sum similis tui; et angelus do-
mini locutus est michi in sermone domini dicens. Reduc eum tecum in domum tuam, ut co-
medat panem et bibat aquam. Fefellit eum et reduxit secum. Comedit ergo panem in
domo eius et bibit aquam. Cumque sederent ad mensam, factus est sermo domini ad prophetam qui
reduxerat eum, et exclamavit ad virum dei qui venerat de iuda dicens. Hec di-
cit dominus. Quia inobediens fuisti ori domini et non custodisti mandatum quod precepit tibi dominus deus tu-
us, et reversus es et comedisti panem et bibisti aquam in loco in quo precepit tibi ne comederes
panem neque biberes aquam, non inferetur cadaver tuum in sepulchrum patrum tuorum.
Cumque comedisset et bibisset, stravit asinum suum prophete quem reduxerat. Qui cum
abisset invenit eum leo in via et occidit, et erat cadaver eius proiectum in itinere. Asi-
nus autem stabat iuxta eum, et leo stabat iuxta cadaver. Et ecce viri transeuntes vide-
runt cadaver proiectum in via, et leonem stantem iuxta cadaver; et venerunt et di-
vulgaverunt in civitate in qua propheta senex ille habitabat. Quod cum audisset propheta
ille qui reduxerat eum de via, ait. Vir dei est qui inobediens fuit ori domini, et tra-
didit eum dominus leoni, et confregit eum et occidit, iuxta verbum domini quod locutus
est ei. Dixitque ad filios suos. Sternite michi asinum. Qui cum stravissent, et ille abisset,
invenit cadaver eius proiectum in via, et asinum et leonem stantes iuxta cadaver. Non
comedit leo de cadavere, nec lesit asinum. Tulit ergo propheta cadaver viri dei, et im-
posuit illud super asinum. Et reversus intulit in civitatem prophete senis ut plan-
geretur eum, et posuit cadaver eius in sepulchro suo; et planxerunt eum heu heu
frater. Cumque planxissent eum, dixit ad filios suos. Cum mortuus fuero, sepelite me
in sepulchro in quo vir dei sepultus est. Iuxta ossa eius ponite ossa mea. Profecto
enim veniet sermo quem predixit in sermone domini contra altare quod est in be-
thel, et contra omnia fana excelsorum que sunt in urbibus samarie. Post verba hec non est reversus
therobam de via sua pessima, sed e contrario fecit de novissimis populi sacerdotes excelsorum. Qui-
cumque volebat implebat manum suam, et fiebat sacerdos excelsorum. Et propter hanc causam peca-
vit domus therobaam, et eversa est, et deleta de superficie terre. In tempore illo egrotavit abya
filius therobaam. Dixitque therobaam uxori sue. Surge et commuta habitum, ne cogno-
scaris quod sis uxor therobaam, et vade in sylo, ubi est ahyas propheta, qui locutus est michi quod regna-
turus essem super populum hunc. Tolle quoque in manu tua decem panes et crustulam et vas mellis, et va-
de ad illum. Ipse indicabit tibi quid eventurum sit huic puero. Fecit ut dixerat uxor therobaam.
Et consurgens abiit in sylo, et venit in domum ahie. At ille non poterat videre, quia caligave-
rant oculi eius pre nimia senectute. Dixit autem dominus ad ahyam. Ecce uxor ierobaam ingreditur ut consu-
lat te super filio suo qui egrotat. Hec et hec loqueris ei. Cum ergo illa intraret et dissimularet se
que erat, audivit ahia sonitum pedum eius introeuntis per ostium, et ait. Ingredere, ingredere
uxor therobaam. Quare aliam te esse simulas? Ego autem missus sum ad te durus nuntius. Vade et dic ihe-
robaam. Hec dicit dominus deus israel. Quia exaltavi te de medio populi, et dedi te ducem super populum meum
israel, et scidi regnum domus david, et dedi illud tibi; et non fuisti sicut servus meus david qui custodivit mandata
mea, et secutus est me in toto corde suo, faciens quod placitum esset in conspectu meo, sed operatus es ma-
le super omnes qui fuerunt ante te, et fecisti tibi deos alienos et conflatiles, ut me ad iracundiam provo-
cares, me autem proiecisti post corpus tuum. Idcirco ecce ego inducam mala super domum therobo-
am, et percutiam de therobaam mingentem ad parietem, et clausum et novissimum in israel,
et mundabo reliquias domus ierobaam sicut mundari solet fimus usque ad purum. Qui mortui fuerint
de ierobaam in civitate, comedent eos canes; qui autem mortui fuerint in agro, vorabunt eos vo-
lucres celi, quia dominus locutus est. Tu ergo surge et vade in domum tuam, et in ipso introitu pedum
tuorum in urbem morietur puer, et planget eum omnis israel, et sepeliet. Iste enim solus infe-
retur de ierobaam in sepulchrum, quia inventus est super eo sermo bonus a domino deo israel
in domo therobaam. Constituet autem sibi dominus regem super israel qui percutiat domum ihe-
robaam in die hac et in hoc tempore, et percutiet dominus israel sicut moveri solet harundo

XIIII

in aqua. et evellet israel de terra hac bona. quam dedit patribus eorum. et ventilabit eos trans flu-
men. quia fecerunt sibi lucos ut irritarent dominum. Et tradet dominus israel propter peccata ieroboam qui
peccavit et peccare fecit israel. Surrexit itaque uxor ieroboam et abiit. et venit in thersa.
Cumque illa ingrederetur limen domus puer mortuus est. et sepelierunt eum. Et planxit
illum omnis israel. iuxta sermonem domini quem locutus est in manu servi sui ahie prophete.
Reliqua autem verborum ieroboam quomodo pugnaverit et quomodo regnaverit. ecce scripta sunt
in libro verborum dierum regum israel. Dies autem quibus regnavit ieroboam viginti et duo
anni sunt. Et dormivit cum patribus suis regnavitque nadab filius eius pro eo. Porro
roboam filius salomonis regnavit in iuda. Quadraginta et unius anni erat cum re-
gnare cepisset. et decem et septem annis regnavit in ierusalem civitate quam ele-
git dominus ut poneret nomen suum ibi. ex omnibus tribubus israel. Nomen matris eius
naama amanitis. Et fecit iudas malum coram domino. et irritaverunt eum super omnibus
que fecerant patres eorum in peccatis suis que peccaverunt. Edificaverunt enim et ipsi
sibi aras. et statuas et lucos super omnem collem excelsum. et subter omnem arbo-
rem frondosam. sed et effeminati fuerunt in terra. Feceruntque omnes abhominatio-
nes gentium. quas attrivit dominus ante faciem filiorum israel. In quinto autem anno regni
roboam ascendit sesach rex egypti in ierusalem et tulit thesauros domus domini et
thesauros regios. et universa diripuit. scuta quoque aurea que fecerat rex salomon.
Pro quibus fecit rex roboam scuta erea et tradidit ea in manu ducum scutario-
rum qui excubabant ante ostium domus regis. Cumque ingrederetur rex do-
mum domini portabant ea qui preeundi habebant officium. et postea reporta-
bant ad armamentarium scutariorum. Reliqua autem sermonum roboam et omnia
que fecit. ecce scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Fuitque bellum
inter roboam et ieroboam cunctis diebus. Dormivitque roboam cum patribus
suis. et sepultus est cum eis in civitate david. nomen autem matris eius naama aman-
itis. et regnavit abia filius eius pro eo.

XV

Igitur in octavo decimo anno regni ieroboam
filii nabath. regnavit abia super iudam. Tribus annis regnavit in ierusalem. no-
men matris eius maacha filia absalom. Ambulavitque in omnibus peccatis patris sui
que fecerat ante eum. nec erat cor eius perfectum cum domino deo suo. sicut cor david pa-
tris sui. Sed propter david dedit ei dominus deus suus lucernam in ierusalem ut suscita-
ret filium eius post eum. et staret in ierusalem eo quod fecisset david rectum in oculis
domini. et non declinasset ab omnibus que preceperat ei cunctis diebus vite sue. excepto ser-
mone urie hethei. Attamen bellum fuit inter roboam et ieroboam omni tem-
pore vite eius. Reliqua autem sermonum abiam et omnia que fecit nonne hec scripta
sunt in libro verborum regum iuda. Fuitque prelium inter abiam et ieroboam. Et
dormivit abia cum patribus suis. et sepelierunt eum in civitate david. regnavitque
asa filius eius pro eo. In anno ergo vicesimo ieroboam regis israel. regnavit asa
rex iuda. et quadraginta uno anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius
maacha filia absalom. Et fecit asa rectum ante conspectum domini sicut david pater
eius. Et abstulit effeminatos de terra purgavitque universas sordes ydolorum que fe-
cerant patres eius. insuper et maacham matrem suam amovit. ne esset princeps in
sacris priapi et in luco eius quem consecraverat. subvertitque specum eius et confregit
symulachrum turpissimum. et combussit in torrente cedron. excelsa autem non abstu-
lit. Verumtamen cor asa perfectum erat cum domino deo cunctis diebus suis. et intulit ea
que sanctificaverat pater suus et voverat in domum domini. argentum et aurum et va-
sa. Bellum autem erat inter asa et baasa regem israel cunctis diebus eorum. Ascendit
quoque baasa rex israel in iudam et edificavit rama. ut non posset quispiam ingredi vel
egredi de parte asa regis iude. Tollens itaque asa omne argentum et aurum quod
remanserat in thesauris domus domini et in thesauris domus regie. et dedit illud

in manu servorum suorum et misit ad benadab filium thabremmon filii ezion regem syrie
qui habitabat in damasco dicens. foedus est inter me et te et inter patrem meum et patrem tuum. ideo
misi tibi munera argentum et aurum et peto ut venias et irritum facias foedus quod habes cum
baasa rege israel et recedat a me. Acquiescens benadab regi asa misit principes exercitus sui
in civitates israel et percusserunt ahion et dan et abel domum maacha et universam cenne
roth, omnem scilicet terram nepthalim. Quod cum audisset baasa intermisit edificare
rama et reversus est in thersa. Rex autem asa misit nuntium in omnem judam ut nemo
sit excusatus. Et tulerunt lapides rama et ligna eius quibus edificaverat baasa et extruxit de
eis rex asa gabaa beniamin et masfa. Reliqua autem omnium sermonum asa et universe
fortitudinis eius et cuncta que fecit et civitates quas extruxit nonne hec scripta sunt in
libro verborum dierum regum juda? Verumtamen in tempore senectutis sue doluit pedes. Et
dormivit asa cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate david patris sui. regna
vitque iosaphat filius eius pro eo. Nadab vero filius ierobaam regnavit super israel anno
secundo asa regis juda. regnavitque super israel duobus annis et fecit quod malum est in conspe
ctu domini et ambulavit in viis patris sui et in peccatis eius quibus peccare fecit israel. In
sidiatus est autem ei baasa filius ahya de domo ysachar et percussit eum in gebbethon
que est urbs phylistinorum. Siquidem nadab et omnis israel obsidebant gebbethon. Interfe
cit ergo illum baasa in anno tertio asa regis juda et regnavit pro eo. Interfecit ergo illum baa
sa in anno tertio asa regis juda et regnavit pro eo. Cumque regnasset percussit omnem
domum ierobaam. non dimisit ne unam quidem animam de semine eius donec deleret
eum. iuxta verbum domini quod locutus fuerat in manu servi sui ahye sylonitis. propter pec
cata ierobaam que peccaverat. et quibus peccare fecerat israel. et propter delictum quo
irritaverat dominum deum israel. Reliqua autem sermonum nadab et omnia que operatus
est. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel? Fuitque bellum inter asa et baa
sa regem israel cunctis diebus eorum. Anno tertio asa regis juda regnavit baasa filius
ahya super omnem israel in thersa viginti quatuor annis. Et fecit malum coram domino.
ambulavitque in via ierobaam et in peccatis eius quibus peccare fecit israel. Factus est
autem sermo domini ad hieu filium anani contra baasa dicens. Pro eo quod exaltavi te
de pulvere et posui ducem super populum meum israel. tu autem ambulasti in via ierobo
am. et peccare fecisti populum meum israel ut me irritares in peccatis eorum. ecce ego de
metam posteriora baasa et posteriora domus eius. et faciam domum tuam sicut domum
ierobaam filii nabath. Qui mortuus fuerit de baasa in civitate, comedent eum ca
nes. et qui mortuus fuerit ex eo in regione, comedent eum volucres celi. Reliqua
autem sermonum baasa et quecumque fecit et prelia eius. nonne hec scripta sunt in libro verborum
dierum regum israel? Dormivit ergo baasa cum patribus suis. sepultusque in thersa. et
regnavit hela filius eius pro eo. Cum autem in manu hieu filii anani prophete. verbum domini
factum esset contra baasam et contra domum eius. et contra omne malum quod fecerat coram
domino. ad irritandum eum in operibus manuum suarum. ut fieret sicut domus ierobaam.
ob hanc causam occidit eum. Anno vicesimo sexto asa regis juda. regnavit hela filius
baasa. super israel in thersa duobus annis. et rebellavit contra eum servus suus zamri.
dux medie partis equitum. Erat autem hela in thersa bibens et temulentus in domo ar
sa prefecti thersa. Irruens ergo zamri percussit eum et occidit. anno vicesimo septi
mo asa regis iuda. et regnavit pro eo. Cumque regnasset et sedisset super solium eius.
percussit omnem domum baasa. et non dereliquit ex ea mingentem ad parietem. et propinquos et
amicos eius. Delevitque zamri omnem domum baasa. iuxta verbum domini quod locutus
fuerat ad baasa in manu hieu prophete propter universa peccata baasa. et peccata hela fi
lii eius. qui peccaverunt et peccare fecerunt israel. provocantes dominum deum israel in va
nitatibus suis. Reliqua autem sermonum hela et omnia que fecit. nonne hec scripta sunt
in libro verborum dierum regum israel? Anno vicesimo et septimo asa regis iuda. re

XVI

vacat

gnauit baasa filius achia super omnem israel in thersa uiginti quatuor. Et fecit malum coram domino. ambulauitque in uia iheroboam et in peccatis eius quibus peccare fecit israel. Factus est autem sermo domini ad hieu filium anani contra baasa dicens. Pro eo quod exaltaui te de puluere: et posui ducem super populum meum israel. tu autem ambulasti in uia iheroboam et peccare fecisti populum meum israel. ut me irritares in peccatis eorum. ecce ego demetam posteriora baasa. et posteriora domus eius. et faciam domum tuam sicut domum iheroboam filii nabath. Qui mortuus fuerit de baasa in ciuitate. comedent eum canes. et qui mortuus fuerit ex eo in regione. comedent eum uolucres celi. Reliqua autem sermonum baasa. et quecumque fecit et prelia eius. nonne hec scripta sunt in libro uerborum dierum regum israel? Dormiuit ergo baasa cum patribus suis. sepultusque in thersa. et regnauit hela filius eius pro eo. Cum autem in manu hieu filii anani prophete uerbum domini factum esset contra baasan et contra domum eius. et contra omne malum quod fecerat coram domino. ad irritandum eum in operibus manuum suarum. ut fieret sicut domus iheroboam. ob hanc causam occidit eum. Anno uicesimo asa regis iuda. regnauit hela filius baasa. super israel in thersa duobus annis. et rebellauit contra eum seruus suus zambri. dux medie partis equitum. Irruens ergo zambri percussit eum et occidit. anno uicesimo septimo asa regis iuda. et regnauit pro eo. Cumque regnasset et sedisset super solium eius. percussit omnem domum iheroboam. et non dereliquit ex eo mingentem ad parietem. et propinquos et amicos eius. Deleuitque zambri omnem domum baasa. iuxta uerbum domini quod locutus fuerat in manu hieu prophete. propter uniuersa peccata baasa. et peccata hela filii eius. qui peccauerunt et peccare fecerunt israel. prouocantes dominum deum israel in uanitatibus suis. Reliqua autem sermonum hela et omnia que fecit. nonne hec scripta sunt in libro uerborum dierum regum israel? Anno uicesimo et septimo asa regis iuda. regnauit zambri septem diebus in thersa. Porro exercitus obsidebat gebbethon urbem phylistinorum. Cumque audisset rebellasse zambri et occidisse regem. fecit sibi regem omnis israel amri qui erat princeps militie super israel in die illa in castris. Ascendit ergo amri et omnis israel de gebbethon cum eo et obsidebant thersa. Uidens autem zambri quod expugnanda esset ciuitas. ingressus est palacium et succendit secum domum regiam. et mortuus est in peccatis suis que peccauerat faciens malum coram domino. et ambulans in uia iheroboam. et in peccato eius quo peccare fecit israel. Reliqua autem sermonum zambri. et insidiarum eius et tyrannidis. nonne hec scripta sunt in libro uerborum dierum regum israel? Tunc diuisus est populus israel in duas partes. Media pars populi sequebatur thebni filium gyneth. ut constitueret eum regem: et media pars amri. Preualuit autem populus qui erat cum amri. populo qui sequebatur thebni filium gyneth. mortuusque est thebni et regnauit amri. Anno tricesimo primo asa regis iuda. regnauit amri super israel duodecim annis. In thersa regnauit sex annis. Emitque montem samarie a somer duobus talentis argenti et edificauit eam et uocauit nomen ciuitatis quam extruxerat. nomine somer domini montis samarie. Fecit autem amri malum in conspectu domini: et operatus est nequiter super omnes qui fuerant ante eum. ambulauitque in omni uia iheroboam. filii nabath. et in peccatis eius quibus peccare fecit israel. ut irritaret dominum deum israel. in uanitatibus suis. Reliqua autem sermonum amri. et prelia eius que gessit. nonne hec scripta sunt in libro uerborum dierum regum israel? Et dormiuit amri cum patribus suis. et sepultus est in samaria. regnauitque achab filius eius pro eo. Achab uero filius amri regnauit super israel: anno tricesimo octauo asa regis iuda. Et regnauit achab filius amri filius amri super israel in samaria. uiginti et duobus annis regnauit. Et fecit achab filius amri malum in conspectu domini super omnes qui fuerunt ante eum nec suffecit ei ut ambularet in peccatis iheroboam. filii nabath: insuper duxit uxorem iezabel filiam ethbahal regis sydoniorum. Et abiit et seruiuit baal et adorauit eum. et posuit aram baal in templo baal quod edificauerat in

samaria. et edificavit lucum. Et addidit achab in opere suo irritans dominum deum israel super omnes reges israel qui fuerunt ante eum. In diebus eius edificavit ahiel de bethel hiericho. In abyram primitivo suo fundavit eam. et in segub novissimo suo posuit portas eius. iuxta verbum domini quod locutus fuerat in manu iosue filii nun.

XVII

Et dixit helyas thesbites de habitatoribus galaad ad achab. Vivit dominus deus israel in cuius conspectu sto. si erit annis hiis ros et pluvia. nisi iuxta oris mei verba. Et factum est verbum domini ad eum dicens. Recede hinc et vade contra orientem et abscondere in torrente carith. qui est contra iordanem. et ibi de torrente bibes. corvisque precepi ut pascant te ibi. Abiit ergo et fecit iuxta verbum domini. Cumque abisset sedit in torrente carith qui est contra iordanem. Corvi quoque deferebant panem et carnes mane. similiter panem et carnes vespere. et bibebat de torrente. Post dies autem siccatus est torrens. non enim pluerat super terram. Factus est ergo sermo domini ad eum dicens. Surge et vade in sarepta sydoniorum. et manebis ibi. Precepi enim mulieri ibi vidue. ut pascat te. Surrexit et abiit in sarepta. Cumque venisset ad portam civitatis apparuit ei mulier vidua colligens ligna. Et vocavit eam dixitque ei. Da mihi paululum aque in vase ut bibam. Cumque illa pergeret ut afferret. clamavit post tergum eius dicens. Affer mihi obsecro buccellam panis in manu tua. Que respondit. Vivit dominus deus tuus quia non habeo panem. nisi quantum pugillus capere potest farine in ydria. et paululum olei in lechito. En colligo duo ligna ut ingrediar et faciam illud michi et filio meo ut comedamus et moriamur. Ad quam helyas ait. Noli timere. sed vade et fac sicut dixisti. Verumptamen michi primum fac de ipsa farinula subcinericium panem parvulum. et affer ad me. Tibi autem et filio tuo facies postea. Hec autem dicit dominus deus israel. Hydria farine non deficiet. nec lechitus olei minuetur. usque ad diem in qua daturus est dominus pluviam super faciem terre. Que abiit et fecit iuxta verbum helye. et comedit ipse et illa et domus eius. Et ex die illa hydria farine non defecit. et lechitus olei non est imminutus iuxta verbum domini quod locutus fuerat in manu helye. Factum est autem post verba hec egrotavit filius mulieris matris familie. et erat languor ei fortissimus. ita ut non remaneret in eo alitus. Dixit ergo ad helyam. Quid michi et tibi vir dei. Ingressus es ad me ut rememorarentur iniquitates mee. et interficeres filium meum. Et ait ad eam. Da michi filium tuum. Tulitque eum de sinu eius et portavit in cenaculum ubi ipse manebat. et posuit super lectulum suum. et clamavit ad dominum et dixit. Domine deus meus etiam ne viduam apud quam ego utcumque sustentor afflixisti. ut interficeres filium eius. Et expandit se atque mensus est super puerum tribus vicibus. clamavitque ad ad dominum et ait. Domine deus meus revertatur oro anima pueri huius in viscera eius. Exaudivit dominus vocem helye. et reversa est anima pueri intra eum. et revixit. Tulitque helyas puerum et posuit eum de cenaculo in inferiorem domum. et tradidit eum matri sue. Et ait illi. En vivit filius tuus. Dixitque mulier ad helyam. Nunc in isto cognovi. quoniam vir dei es tu. et verbum domini in ore tuo verum est.

XVIII

Post dies multos verbum domini factum est ad helyam in anno tercio dicens. Vade et ostende te achab. ut dem pluviam super faciem terre. Iuit ergo helyas ut ostenderet se achab. Erat autem fames vehemens in samaria. Vocavitque achab abdiam dispensatorem domus sue. Abdias autem timebat dominum valde. Nam cum interficeret iezabel prophetas domini tulit iste centum prophetas. et abscondit eos quinquagenos in speluncis et pavit eos pane et aqua. Dixit ergo achab ad abdiam. Vade in terram ad universos fontes aquarum et in cunctas valles si forte invenire possimus herbam et salvare equos et mulos. et non penitus iumenta intereant. Diviseruntque sibi regiones ut circuirent eas. Achab ibat per viam unam et abdias per viam alteram seorsum. Cumque esset abdias in via. helyas occurrit ei. Qui cum cognovisset eum cecidit super faciem suam et ait. Num tu es domine mi helyas. Cui ille respondit. Ego. Et ait. Vade dic domino tuo. Adest helyas. Et ille quid peccavi. quia tradis me servum tuum in manu achab ut interficiat me. Vivit do

minus Deus tuus non est gens aut regnum quo non miserit me dominus meus te requirens. Et respondentibus cunctis non est hic, adiuravit regna singula et gentes eo quod minime reperireris. Et nunc dicis mihi: Vade et dic domino tuo: Adest Helias. Cumque recessero a te, spiritus Domini asportabit te in locum quem ego ignoro. Ingressus nuntiabo Ahab et non inveniens te occidet me. Servus autem tuus timet Dominum ab infantia sua. Numquid non indicatum est tibi domino meo quid fecerim cum interficeret Iezabel prophetas Domini, quod absconderim de prophetis Domini centum viros quinquagenos et quinquagenos in speluncis et paverim eos pane et aqua? Et nunc tu dicis: Vade et dic domino tuo: Adest Helias, ut interficiat me. Dixit Helias: Vivit Dominus exercituum ante cuius vultum sto, quia hodie apparebo ei. Abiit ergo Abdias in occursum Ahab et indicavit ei. Venitque Ahab in occursum Heliae. Et cum vidisset eum ait: Tune es ille qui conturbas Israhel? Et ille ait: Non turbavi Israhel, sed tu et domus patris tui, qui dereliquistis mandata Domini et secuti estis Baalim. Verumtamen nunc mitte et congrega ad me universum Israhel in monte Carmeli, et prophetas Baal quadringentos quinquaginta, prophetasque lucorum quadringentos qui comedunt de mensa Iezabel. Misit ergo Ahab ad omnes filios Israhel et congregavit prophetas in monte Carmeli. Accedens autem Helias ad omnem populum ait: Usquequo claudicatis in duas partes? Si Dominus est Deus, sequimini eum; si autem Baal, sequimini illum. Et non respondit ei populus verbum. Et ait rursum Helias ad populum: Ego remansi propheta Domini solus; prophetae autem Baal quadringenti et quinquaginta viri sunt. Dentur nobis duo boves, et illi eligant bovem unum et in frusta caedentes ponant super ligna, ignem autem non supponant; et ego faciam bovem alterum et imponam super ligna, ignem autem non supponam. Invocate nomina deorum vestrorum, et ego invocabo nomen Domini; et deus qui exaudierit per ignem, ipse sit Deus. Respondens omnis populus ait: Optima propositio. Dixit ergo Helias prophetis Baal: Eligite vobis bovem unum et facite primi, quia plures estis, et invocate nomina deorum vestrorum, ignemque non supponatis. Qui cum tulissent bovem quem dederat eis, fecerunt, et invocabant nomen Baal de mane usque ad meridiem dicentes: Baal exaudi nos. Et non erat vox nec qui responderet. Transiliebantque altare quod fecerant. Cumque esset iam meridies, illudebat eis Helias dicens: Clamate voce maiore; deus enim est, et forsitan loquitur aut in diversorio est aut in itinere, aut certe dormit ut excitetur. Clamabant ergo voce magna et incidebant se iuxta ritum suum cultris et lanceolis donec perfunderentur sanguine. Postquam autem transiit meridies, et illis prophetantibus venerat tempus quo sacrificium offerri solet, nec audiebatur vox, neque aliquis respondebat, nec attendebat orantes, dixit Helias omni populo: Venite ad me. Et accedente ad se populo curavit altare Domini quod destructum fuerat. Et tulit duodecim lapides iuxta numerum tribuum filiorum Iacob, ad quem factus est sermo Domini dicens: Israhel erit nomen tuum. Et aedificavit ex lapidibus altare in nomine Domini. Fecitque aquaeductum quasi per duas aratiunculas in circuitu altaris. Et composuit ligna divisitque per membra bovem et posuit super ligna. Et ait: Implete quattuor hydrias aqua et fundite super holocaustum et super ligna. Rursumque dixit: Etiam secundo hoc facite. Qui cum fecissent et secundo, ait: Etiam tertio id ipsum facite. Feceruntque et tertio. Et currebant aquae circa altare, et fossa aquaeductus repleta est. Cumque iam tempus esset ut offerretur holocaustum, accedens Helias propheta ait: Domine Deus Abraham et Isaac et Israhel, hodie ostende quia tu es Deus Israhel et ego servus tuus, et iuxta praeceptum tuum feci omnia verba haec. Exaudi me Domine, exaudi me, ut discat populus iste quia tu es Dominus Deus et tu convertisti cor eorum iterum. Cecidit autem ignis Domini et voravit holocaustum et ligna et lapides, pulverem quoque et aquam quae erat in aquaeductu lambens. Quod cum vidisset omnis populus, cecidit in faciem suam et ait: Dominus ipse est Deus, Dominus ipse est Deus. Dixitque Helias ad eos: Adprehendite prophetas Baal, et ne unus quidem fugiat ex eis. Quos cum conprehendissent, duxit eos Helias ad torrentem Cison et interfecit eos ibi. Et ait Helias ad Ahab: Ascende, comede et bibe, quia sonus multae

pluuie est. Ascendit ahab ut comederet et biberet. helyas autem ascendit in verticem char
meli. et pronus in terram posuit faciem inter genua sua. et dixit ad puerum suum. Ascen
de et prospice contra mare. Qui cum ascendisset et contemplatus esset: ait. Non est quicquam. Et
rursum ait illi. Reuertere septem uicibus. In septima autem uice ecce nubecula parua.
quasi uestigium hominis ascendebat de mari. Qui ait. Ascende et dic ahab. Iunge currum
tuum et descende ne occupet te pluuia. Cumque se uerteret huc atque illuc: ecce celi
contenebrati sunt et nubes et uentus et facta est pluuia grandis. Ascendens itaque ahab.
abiit in iezrahel.

XIX

Et manus domini facta est super helyam. accinctisque lumbis currebat ante ahab donec ueniret in iezrahel.

Nuntiauit autem ahab iezabel omnia que fecerat helyas. et quomodo occi
disset uniuersos prophetas gladio. Misitque iezabel nuntium ad helyam dicens. Hec mihi
faciant dii et hec addant. nisi hac hora cras posuero animam tuam sicut animam unius ex illis.
Timuit ergo helyas et surgens abiit quocumque eum ferebat uoluntas. Venitque in ber
sabee iuda et dimisit ibi puerum suum. et perrexit in desertum uia unius diei. Cumque
uenisset et sedisset subter unam iuniperum. petiuit anime sue ut moreretur et ait.
Sufficit mihi domine tolle animam meam. neque enim melior sum quam patres mei. Proiecitque
se et obdormiuit in umbra iuniperi. Et ecce angelus angelus domini. tetigit eum et di
xit illi. Surge et comede. Respexit et ecce ad caput suum subcinericius panis
et uas aque. Comedit ergo et bibit. et rursum obdormiuit. Reuersusque angelus domini se
cundo. et tetigit eum dixitque illi. Surge comede. grandis enim tibi restat uia. Qui cum
surrexisset comedit et bibit et ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta
diebus et quadraginta noctibus usque ad montem dei horeb. Cumque uenisset illuc
mansit in spelunca. et ecce sermo domini ad eum ad eum: dixitque illi. Quid hic agis
helya. At ille respondit. Zelatus zelatus sum pro domino deo exercituum. quia dereliquerunt
pactum domini filii israel. altaria tua destruxerunt et prophetas tuos occiderunt gladio et
derelictus ego solus. et querunt animam meam ut auferant eam. Et ait. Egrede
re et sta in monte coram domino. et ecce dominus transit et spiritus grandis et fortis subuertens
montes et conterens petras ante dominum. Non in spiritu dominus et post spiritum commotio. Non
in commotione dominus et post commotionem ignis. Non in igne dominus: et post ignem si
bilus aure tenuis. Quod cum audisset helyas operuit uultum suum pallio: et egressus
stetit in ostio spelunce. et ecce uox ad eum dicens. Quid hic agis helya. Et ille re
spondit. Zelo zelatus sum pro domino deo exercituum. quia dereliquerunt pactum tuum filii israel.
altaria tua destruxerunt. et prophetas tuos occiderunt gladio. et derelictus sum ego solus
et querunt animam meam ut auferant eam. Et ait dominus ad eum. Vade et reuertere in uiam
tuam per desertum damasci. Cumque perueneris unges azahel regem super syriam
et hieu filium namsi unges unges regem super israel. helyseum autem filium sa
phat qui est de abelmaula. unges prophetam pro te. Et erit quicumque fugerit gladium azahel:
occidet eum eum hieu. et quicumque fugerit gladium hieu. interficiet eum helyseus.
Et derelinquam mihi in israel septem milia uirorum. quorum genua non sunt incuruata baal.
et omne os quod non adorauit eum osculans manus. Profectus ergo inde repperit helyseum
filium saphat. arantem duodecim iugis boum. et ipse in duodecim arantibus
unus erat. Cumque uenisset helyas ad eum: misit pallium super eum. Qui statim reli
ctis bobus cucurrit post helyam et ait. Osculer oro patrem meum et matrem meam.
et sic sequar te. Dixitque ei. Vade et reuertere quod enim meum erat feci tibi. Reuersus autem
ab eo tulit par boum et mactauit illud. et in aratro boum coxit carnes. et dedit
populo et comederunt. Consurgensque abiit. et secutus est helyam et ministrabat ei.

XX

Porro benadab rex syrie congregauit omnem exercitum suum et triginta reges
secum. et equos et currus. et ascendens pugnabat contra samariam. et obsidebat
eam. Mittensque nuntios ad ahab regem israel in ciuitatem: ait. Hec dicit benadab.
Argentum tuum et aurum tuum meum est et uxores tue et filii tui optimi mei sunt.
Responditque rex israel. Iuxta uerbum tuum domine mi rex. tuus sum ego et omnia

nea. Reuertentesque nuncii dixerunt. Hec dicit benadab qui misit nos ad te. Argentum
tuum et aurum tuum. et uxores tuas et filios tuos dabis mihi. Cras igitur hac eadem hora mit
tam seruos meos ad te. et scrutabuntur domum tuam et domos seruorum tuorum. et omne quod
eis placuerit. ponent in manibus suis et auferent. Vocauit autem rex israel omnes seniores
terre. et ait. Animaduertite. et uidete quoniam insidietur nobis. Misit enim ad me pro
uxoribus meis et filiis. et pro argento et auro. et non abnui. Dixeruntque maiores natu et
uniuersus populus ad eum. Non audias eum neque acquiescas illi. Respondit
itaque nunciis benadab. Dicite domino meo regi. Omnia propter que misisti ad seruum
tuum initio faciam. hanc autem rem facere non possum. Reuersique nuncii retulerunt ei.
Qui remisit et ait. Hec faciant mihi dii et hec addant si suffecerit puluis samarie
pugillis omnis populi qui sequitur me. Et respondens rex israel ait. Dicite ei. Ne
glorietur accinctus. eque ut discinctus. Factum est autem cum audisset benadab uer
bum istud. bibebat ipse et reges in umbraculis ait seruis suis. Circumdate ciuitatem.
Et circumdederunt eam. Et ecce propheta unus accedens ad ahab regem israel ait. Hec dicit dominus.
Certe uidisti omnem multitudinem hanc nimiam. Ecce ego tradam eam in manu tua
hodie. ut scias quia ego sum dominus. Et ait ahab. Per quem? Dixitque ei. Hec dicit dominus. Per pedis
sequos principum prouintiarum. Et ait. Quis incipiet preliari? Et ille dixit. Tu. Recensu
it ergo pueros principum prouinciarum. et repperit numerum ducentorum triginta duorum. Et post
eos recensuit populum. omnes filios israel septem milia. et egressi sunt meridie. Benadab autem
bibebat temulentus in umbraculo suo. et reges triginta duo cum eo qui ad auxilium eius
uenerant. Egressi sunt autem pueri principum prouinciarum in prima fronte. Misit
itaque benadab. qui nunciauerunt ei dicentes. Viri egressi sunt de samaria. At ille ait.
Siue pro pace ueniunt. apprehendite eos uiuos. siue ut prelientur uiuos eos capite.
Egressi sunt ergo pueri principum prouinciarum. ac reliquus exercitus sequebatur eos. Et
percussit unusquisque uirum qui contra se uenerat. Fugeruntque syri et persecutus est eos israel.
Fugit quoque benadab rex syrie in equo cum equitibus. Nec non egressus rex israel percussit equos
et currus. et percussit syriam plaga magna. Accedens autem propheta ad regem israel dixit
ei. Vade et confortare. et scito et uide quid facias. Sequenti enim anno rex syrie ascendet
contra te. Serui uero regis syrie dixerunt ei. Dii montium sunt dii eorum. ideo superauerunt
nos. Sed melius est ut pugnemus contra eos in campestribus. et obtinebimus eos. Tu ergo uer
bum hoc fac. Amoue reges singulos ab exercitu suo. et pone principes pro eis. et instau
ra numerum militum qui ceciderunt de tuis. et equos secundum equos pristinos. et currus secundum cur
rus quos ante habuisti. et pugnabimus contra eos in campestribus. et uidebis quod obtine
bimus eos. Credidit consilio eorum et fecit ita. Igitur postquam annus transierat. recensuit bena
dab syros. et ascendit in aphec. ut pugnaret contra israel. Porro filii israel recensiti sunt
et acceptis cibariis profecti ex aduerso. castraque metati sunt contra eos. quasi duo parui
greges caprarum. Syri autem repleuerunt terram. Et accedens unus uir dei dixit ad regem
israel. Hec dicit dominus. Quia dixerunt syri. deus montium est dominus. et non est deus uallium. dabo om
nem multitudinem hanc grandem in manu tua. et scietis quia ego dominus. Dirigebantque septem
diebus ex aduerso hii atque illi acies. septima autem die commissum est bellum. Percusseruntque fi
lii israel de syris centum milia peditum in die una. Fugerunt autem qui remanserant in aphec
in ciuitatem. et cecidit murus super uiginti septem milia hominum qui remanserant. Por
ro benadab fugiens ingressus est ciuitatem in cubiculum quod erat intra cubiculum. Dixe
runtque ei serui sui. Ecce audiuimus quod reges domus israel clementes sint. Ponamus itaque
saccos in lumbis nostris. et funiculos in capitibus nostris. et egrediamur ad regem israel. Forsi
tan saluabit animas nostras. Accinxeruntque saccis lumbos suos. et posuerunt funes in ca
pitibus suis. ueneruntque ad regem israel. et dixerunt. Seruus tuus benadab dicit. Viuat
oro anima mea. Et ille ait. Si adhuc uiuit frater meus est. Quod acceperunt uiri pro omi
ne. festinanterque rapuerunt uerbum ex ore eius atque dixerunt. Frater tuus benadab.

Et dixit eis. Ite et adducite eum. Egressus est ergo ad eum benadab. et levavit eum in currum
suum. Et dixit ei. Civitates quas tulit pater meus a patre tuo reddam tibi. et plateas fac tibi
in damasco. sicut fecit pater meus in samaria. et ego federatus recedam a te. Pepigit
ergo fedus et dimisit eum. Tunc vir quidam de filiis prophetarum dixit ad socium suum in
sermone domini. Percute me. At ille noluit percutere. Cui ait. Quia noluisti audire vocem domini
ecce recedes a me et percutiet te leo. Cumque paululum recessisset ab eo. invenit eum leo
atque percussit. Sed et alterum inveniens virum dixit ad eum. Percute me. Qui percussit eum et
vulneravit. Abiit ergo propheta et occurrit regi in via et mutavit aspersione pulveris os et oculos su-
os. Cumque rex transisset: clamavit ad regem et ait. Servus tuus egressus est ad prelian-
dum comminus. Cumque fugisset vir unus: adduxit eum quidam ad me et ait. Custodi virum
istum. Qui si lapsus fuerit erit anima tua pro anima eius. aut talentum argenti appendes. Dum
autem ego turbatus huc atque illucque me verterem: subito non comparuit. Et ait rex israel ad
eum. Hoc est iudicium tuum quod ipse decrevisti. At ille statim abstersit pulverem de facie
sua. et cognovit eum rex israel quod esset de prophetis. Qui ait ad eum. Hec dicit dominus. Quia dimi-
sisti virum dignum morte de manu tua. erit anima tua pro anima eius. et populus tuus pro populo
eius. Reversus est igitur rex israel in domum suam audire contempnens et furibundus venit sama-
riam.

XXI

Post verba autem hec vinea erat naboth iezrahelite que erat in iezrahel iuxta pala-
cium ahab regis samarie. Locutus est ergo ahab ad naboth dicens. Da mihi vineam tuam
ut faciam mihi ortum olerum. quia vicina est et prope domum meam. daboque tibi pro ea vineam melio-
rem. aut si tibi commodius putas. argenti precium quanto digna est. Cui respondit na-
both. Propicius mihi sit dominus: ne dem hereditatem patrum meorum tibi. Venit ergo ahab in domum
suam indignans et frendens super verbo quod locutus fuerat ad eum naboth iezrahelites
dicens. Non do tibi hereditatem patrum meorum. Et proiciens se in lectulum suum. avertit faciem suam
ad parietem. et non comedit panem. Ingressa est autem ad eum iezabel uxor sua. dixitque ei.
Quid est hoc: unde anima tua contristata est. et quare non comedis panem. Qui respondit ei.
Locutus sum naboth iezrahelite et dixi ei. Da mihi vineam tuam accepta pecunia. aut si tibi
placet dabo tibi vineam pro ea. Et ille ait. Non do tibi vineam meam. Dixit ergo ad eum iezabel
uxor sua. Grandis auctoritatis es. et bene regis regnum israel. Surge et comede panem et
equo esto animo. ego tibi dabo vineam naboth iezrahelite. Scripsit itaque litteras ex nomine
ahab. et signavit eas anulo eius. et misit ad maiores natu. et ad optimates qui erant in
civitate eius. et habitabant cum naboth. Litterarum autem erat ista sententia. Predicate ie-
iunium et sedere facite naboth inter primos populi. et submittite duos viros filios beli-
al contra eum. et falsum testimonium dicant. benedixit deo et regi. et educite eum et la-
pidate. sicque moriatur. Fecerunt ergo cives eius maiores natu et optimates qui habitabant cum
eo in urbe sicut preceperat eis iezabel. et sicut scriptum erat in litteris quas miserat ad
eos. Predicaverunt ieiunium et sedere fecerunt naboth inter primos populi. et adductis duo-
bus viris filiis diaboli. fecerunt eos sedere contra eum. At illi scilicet ut viri be-
lial dixerunt contra eum testimonium coram omni multitudine: benedixit naboth deo et
regi. Quam ob rem eduxerunt eum extra civitatem. et lapidibus interfecerunt. miseruntque
ad iezabel dicentes. Lapidatus est naboth et mortuus est. Factum est autem cum audisset ieza-
bel lapidatum naboth et mortuum: locuta est ad ahab. Surge et posside vineam naboth
iezrahelite. qui noluit tibi acquiescere: et dare eam accepta pecunia. Non enim vivit
naboth sed mortuus est. Quod cum audisset ahab mortuum videlicet naboth. surrexit et
descendebat in vineam naboth iezrahelite. ut possideret eam. Factus est autem sermo
domini ad heliam thesbithen dicens. Surge descende in occursum ahab regis israel
qui est in samaria. Ecce ad vineam naboth descendit ut possideat eam. et loqueris ad
eum dicens. Hec dicit dominus. Occidisti insuper et possedisti. Et post hec addes. Hec dicit do-
minus. In loco in quo linxerunt canes sanguinem naboth: lambent quoque tuum sanguinem.
Et ait ahab ad heliam. Num invenisti me inimice mi. Qui dixit. Inveni

eo quod venundatus sis ut faceres malum in conspectu domini. Ecce ego inducam super te malum et demetam posteriora tua et interficiam de achab mingentem ad parietem et clausum et ultimum in israel. Et dabo domum tuam sicut domum ieroboam filii nabath et sicut domum baasa filii achia, quia egisti ut me ad iracundiam provocares et peccare fecisti israel. Sed et de iezabel locutus est dominus dicens: Canes comedent iezabel in agro iezrahel. Si mortuus fuerit achab in civitate, comedent eum canes; si autem mortuus fuerit in agro, comedent eum volucres celi. Igitur alter talis non fuit ut achab, qui venundatus est ut faceret malum in conspectu domini. Concitavit enim eum uxor sua iezabel, et abhominabilis effectus est in tantum ut sequeretur ydola que fecerant amorrei, quos consumpsit dominus a facie filiorum israel. Itaque cum audisset achab sermones istos, scidit vestimenta sua et operuit cilicio carnem suam, ieiunavitque et dormivit in sacco, et ambulabat demisso capite. Factus est autem sermo domini ad heliam thesbiten dicens: Nonne vidisti humiliatum achab coram me? Quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus eius, sed in diebus filii sui inferam malum domui eius.

XXII

Transierunt igitur tres anni absque bello inter syriam et israel. In anno autem tercio descendit iosaphat rex iuda ad regem israel. Dixitque rex israel ad servos suos: Ignoratis quod nostra sit ramoth galaad, et negligimus tollere eam de manu regis syrie? Et ait ad iosaphat: Venies mecum ad preliandum in ramoth galaad? Dixitque iosaphat ad regem israel: Sicut ego sum ita et tu; populus meus et populus tuus unum sunt, et equites mei et equites tui. Dixitque iosaphat ad regem israel: Quere oro te hodie sermonem domini. Congregavit ergo rex israel prophetas quadringentos circiter viros, et ait ad eos: Ire debeo in ramoth galaad ad bellandum an quiescere? Qui responderunt: Ascende, et dabit dominus in manu regis. Dixit autem iosaphat: Non est hic propheta domini quispiam ut interrogemus per eum? Et ait rex israel ad iosaphat: Remansit vir unus per quem possimus interrogare dominum, sed ego odi eum, quia non prophetat michi bonum sed malum: micheas filius hyemla. Cui ait iosaphat: Ne loquaris ita rex. Vocavit ergo rex israel eunuchum quendam et dixit ad eum: Festina adducere micheam filium hyemla. Rex autem israel et iosaphat rex iuda sedebant unusquisque in solio suo, vestiti cultu regio, in area iuxta ostium porte samarie, et universi prophete prophetabant in conspectu eorum. Fecit quoque sibi sedechias filius chanaana cornua ferrea et ait: Hec dicit dominus: His ventilabis syriam donec deleas eam. Omnesque prophete similiter prophetabant dicentes: Ascende in ramoth galaad et vade prospere, et tradet dominus in manu regis. Nuntius vero qui ierat ut vocaret micheam locutus est ad eum dicens: Ecce sermones prophetarum ore uno bona regi predicant; sit ergo et sermo tuus similis eorum, et loquere bona. Cui micheas ait: Vivit dominus, quia quodcumque dixerit michi dominus hoc loquar. Venit itaque ad regem, et ait illi rex: Michea, ire debemus in ramoth galaad ad preliandum an cessare? Cui ille respondit: Ascende, vade prospere, et tradet dominus in manu regis. Dixit autem rex ad eum: Iterum atque iterum te adiuro ut non loquaris michi nisi quod verum est in nomine domini. Et ille ait: Vidi cunctum israel dispersum in montibus quasi oves non habentes pastorem. Et ait dominus: Non habent dominum isti; revertatur unusquisque in domum suam in pace. Dixit ergo rex israel ad iosaphat: Numquid non dixi tibi quia non prophetet michi bonum sed semper malum? Ille vero addens ait: Propterea audi sermonem domini: Vidi dominum sedentem super solium suum, et omnem exercitum celi assistentem ei a dextris et a sinistris. Et ait dominus: Quis decipiet achab regem israel ut ascendat et cadat in ramoth galaad? Et dixit unus verba huiuscemodi et alius aliter. Egressus est autem spiritus et stetit coram domino et ait: Ego decipiam illum. Cui locutus est dominus: In quo? Et ille ait: Egrediar et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Et dixit dominus: Decipies et prevalebis; egredere et fac ita. Nunc igitur ecce dedit dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum qui hic sunt, et dominus locutus est contra te malum. Accessit autem sedechias filius chanaana et percussit micheam in maxilla et dixit: Mene ergo dimisit spiritus domini et locutus est tibi? Et ait micheas: Visurus es in die illa quando ingredieris cubi

cubiculum intra cubiculum ut abscondaris. Et ait rex Israel: Tollite Micheam, et maneat apud Amon principem civitatis, et apud Ioas filium Amalech, et dicite eis: Haec dicit rex: Mittite virum istum in carcerem, et sustentate eum pane tribulationis et aqua angustiae, donec revertar in pace. Dixitque Micheas: Si reversus fueris in pace, non est locutus Dominus in me. Et ait: Audite populi omnes. Ascendit itaque rex Israel et Iosaphat rex Iuda in Ramoth Galaad. Dixitque rex Israel ad Iosaphat: Sume arma, et ingredere proelium, et induere vestibus tuis. Porro rex Israel mutavit habitum, et ingressus est bellum. Rex autem Syriae praeceperat principibus curruum triginta duobus dicens: Non pugnabitis contra minorem et maiorem quempiam, nisi contra regem Israel solum. Cum ergo vidissent principes curruum Iosaphat, suspicati sunt quod ipse esset rex Israel, et impetu facto pugnabant contra eum. Et exclamavit Iosaphat. Intellexeruntque principes curruum quod non esset rex Israel, et cessaverunt ab eo. Unus autem quidam tetendit arcum in incertum sagittam dirigens, et casu percussit regem Israel inter pulmonem et stomachum. At ille dixit aurigae suo: Verte manum tuam, et eice me de exercitu, quia graviter vulneratus sum. Commissum est ergo proelium in die illa, et rex Israel stabat in curru suo contra Syros, et mortuus est vespere. Fluebat autem sanguis plagae in sinum currus, et praeco personuit in universo exercitu antequam sol occumberet, dicens: Unusquisque revertatur in civitatem suam, et in terram suam. Mortuus est autem rex, et perlatus est Samariam. Sepelieruntque regem in Samaria, et laverunt currum eius in piscina Samariae, et linxerunt canes sanguinem eius, et habenas laverunt, iuxta verbum Domini quod locutus fuerat. Reliqua vero sermonum Achab, et universa quae fecit, et domus eburneae quam aedificavit, cunctarumque urbium quas extruxit, nonne scripta sunt haec in libro verborum dierum regum Israel? Dormivit ergo Achab cum patribus suis, et regnavit Ochozias filius eius pro eo. Iosaphat vero filius Asa regnare coeperat super Iudam anno quarto Achab regis Israel. Triginta quinque annorum erat cum regnare coepisset, et viginti quinque annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Azuba filia Salai. Et ambulavit in omni via Asa patris sui, et non declinavit ex ea, fecitque quod rectum est in conspectu Domini. Verumtamen excelsa non abstulit; adhuc enim populus sacrificabat et adolebat incensum in excelsis. Pacemque habuit Iosaphat cum rege Israel. Reliqua autem verborum Iosaphat, et opera eius quae gessit, et proelia, nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda? Sed et reliquias effeminatorum qui remanserant in diebus Asa patris eius, abstulit de terra. Nec erat tunc rex constitutus in Edom. Rex vero Iosaphat fecerat classes in mari, quae navigarent in Ophir propter aurum, et ire non potuerunt, quia confractae sunt in Asiongaber. Tunc ait Ochozias filius Achab ad Iosaphat: Vadant servi mei cum servis tuis in navibus. Et noluit Iosaphat. Dormivitque Iosaphat cum patribus suis, et sepultus est cum eis in civitate David patris sui, regnavitque Ioram filius eius pro eo. Ochozias autem filius Achab regnare coeperat super Israel in Samaria anno septimodecimo Iosaphat regis Iuda, regnavitque super Israel duobus annis. Et fecit malum in conspectu Domini, et ambulavit in via patris sui et matris suae, et in via Ieroboam filii Nabath qui peccare fecit Israel. Servivit quoque Baal, et adoravit eum, et irritavit Dominum Deum Israel iuxta omnia quae fecerat pater eius. Explicit Malachim liber tertius. Incipit liber secundus IIII.

Praevaricatus est autem Moab in Israel, postquam mortuus est Achab. Ceciditque Ochozias per cancellos cenaculi sui quod habebat in Samaria, et aegrotavit. Misitque nuntios dicens ad eos: Ite, consulite Beelzebub deum Accaron, utrum vivere queam de infirmitate mea hac. Angelus autem Domini locutus est ad Heliam Thesbiten dicens: Surge, et ascende in occursum nuntiorum regis Samariae, et dices ad eos: Numquid non est Deus in Israel, ut eatis ad consulendum Beelzebub deum Accaron? Quam ob rem haec dicit Dominus: De lectulo super quem ascendisti non descendes, sed morte morieris. Et abiit Helias. Reversique sunt nuntii ad Ochoziam. Qui dixit eis: Quare reversi estis? At illi responderunt ei: Vir occurrit nobis, et dixit ad nos: Ite

revertimini ad regem qui misit vos et dicetis ei. Hec dicit dominus. Numquid quia non erat deus in israel mitti-
tis ut consulatur beelzebub deus accharon? Iccirco de lectulo super quem ascendisti non descendes,
sed morte morieris. Qui dixit eis. Cuius figure et habitus est vir qui occurrit vobis et locu-
tus est verba hec? At illi dixerunt ei. Vir pilosus et zona pellicia accinctus renibus. Qui ait.
Helyas thesbites est. Misitque ad eum quinquagenarium principem et quinquaginta qui
erant cum eo. Qui ascendit ad eum sedentique in vertice montis ait. Homo dei, rex precepit
ut descendas. Respondensque helyas dixit quinquagenario. Si homo dei sum ego descen-
dat ignis de celo et devoret te et quinquaginta tuos. Descendit itaque ignis dei de ce-
lo et devoravit eum et quinquaginta qui erant cum eo. Rursum misit ad eum principem
quinquagenarium alterum et quinquaginta cum eo. Qui locutus est ei. Homo dei hec di-
cit rex. Festina, descende. Respondens helyas ait. Si homo dei ego sum, descendat
ignis de celo et devoret te et quinquaginta tuos. Descendit ergo ignis de celo et devora-
vit illum et quinquaginta eius. Iterum misit principem quinquagenarium tercium et quinquaginta
qui erant cum eo. Qui cum venisset curvavit genua sua contra helyam et precatus est
eum et ait. Homo dei noli despicere animam meam et animam servorum tuorum qui mecum sunt.
Ecce descendit ignis de celo et devoravit duos principes quinquagenarios primos
et quinquagenos qui cum eis erant. Sed nunc obsecro ut miserearis anime mee. Locutus
est autem angelus domini ad helyam thesbiten dicens. Descende cum eo, ne timeas. Sur-
rexit ergo et descendit cum eo ad regem et locutus est ei. Hec dicit dominus. Quia misisti nun-
tios ad consulendum beelzebub deum accharon, quasi non esset deus in israel a quo posses interroga-
re sermonem, ideo de lectulo super quem ascendisti non descendes, sed morte morieris.
Mortuus est ergo iuxta sermonem domini quem locutus est helyas, et regnavit ioram
frater eius pro eo, anno secundo ioram filii iosaphat regis iude: non enim habebat filium.
Reliqua autem sermonum ochozie que operatus est, nonne hec scripta sunt in libro sermo-
num dierum regum israel?

II

Factum est autem cum levare vellet dominus helyam per turbinem
in celum, ibant helyas et helyseus de galgalis. Dixitque helyas ad helyseum. Se-
de hic, quia dominus misit me usque bethel. Cui ait helyseus. Vivit dominus et vivit anima tua
quia non derelinquam te. Cumque descendissent bethel, egressi sunt filii prophetarum qui erant in be-
thel ad helyseum et dixerunt ei. Numquid nosti quia hodie dominus tollet dominum tuum a te? Qui
respondit. Et ego novi. Silete. Dixit autem helyas ad helyseum. Sede hic, quia dominus misit
me in iericho. Et ille ait. Vivit dominus et vivit anima tua quia non derelinquam te. Cumque ve-
nissent iericho, accesserunt filii prophetarum qui erant in iericho ad helyseum et di-
xerunt ei. Numquid nosti quia hodie dominus tollet dominum tuum a te? Et ait. Et ego novi. Si-
lete. Dixit autem ei helyas. Sede hic, quia dominus misit me ad iordanem. Qui ait. Vivit dominus et
vivit anima tua quia non derelinquam te. Ierunt ergo ambo pariter et quinquaginta viri de
filiis prophetarum secuti sunt, qui et steterunt econtra longe. Illi autem ambo stabant su-
per iordanem. Tulitque helyas pallium suum et involvit illud et percussit aquas, que divise
sunt in utramque partem, et transierunt ambo per siccum. Cumque transissent, dixit helyas
ad helyseum. Postula quod vis ut faciam tibi antequam tollar a te. Dixitque helyseus.
Obsecro ut fiat spiritus tuus duplex in me. Qui respondit. Rem difficilem postulasti.
Attamen si videris me quando tollar a te, erit quod petisti; si autem non videris, non erit. Cumque
pergerent et incedentes sermocinarentur, ecce currus igneus et equi ignei diviserunt
utrumque, et ascendit helyas per turbinem in celum. Helyseus autem videbat et cla-
mabat. Pater mi, pater mi, currus israel et auriga eius. Et non vidit eum amplius. Appre-
hendensque vestimenta sua, scidit illa in duas partes. Et levavit pallium helye quod ce-
ciderat ei, et reversus stetit super ripam iordanis, et pallio helye quod ceciderat ei percussit
aquas, et non sunt divise. Et dixit. Ubi est deus helye etiam nunc? Percussitque aquas et di-
vise sunt huc atque illuc, et transiit helyseus. Videntes autem filii prophetarum qui erant in
hiericho econtra dixerunt. Requievit spiritus helye super helyseum. Et venien-

rei in occursum eius adoraverunt eum proni in terram. Dixeruntque illi. Ecce cum servis
tuis sunt quinquaginta viri fortes qui possunt ire et querere dominum tuum. ne forte tulerit eum
spiritus domini et proiecerit in unum montium. aut in unam vallium. Qui ait. Nolite mittere. Coege
runtque eum donec acquiesceret et diceret. Mittite. Et miserunt quinquaginta viros.
Qui cum quesissent tribus diebus non invenerunt. et reversi sunt ad eum. At ille habitabat in hierico.
Dixitque eis. Numquid non dixi vobis nolite ire? Dixerunt quoque viri civitatis ad helyseum. Ecce
habitatio civitatis huius optima est. sicut tu ipse domine perspicis. sed aque pessime sunt et ter
ra sterilis. At ille ait. Afferte michi vas novum et mittite in illud sal. Qui cum attulissent. egres
sus ad fontes aquarum misit in illud sal et ait. Hec dicit dominus. Sanavi aquas has et non erit in
eis ultra mors. neque sterilitas. Sanate sunt ergo aque usque ad diem hanc. iuxta verbum he
lysei quod locutus est. Ascendit autem inde bethel. Cumque ascenderet per viam pueri parvi egressi
sunt de civitate et illudebant ei dicentes. Ascende calve. ascende calve. Qui cum post se re
spexisset vidit eos. et maledixit eis in nomine domini. Egressique sunt duo ursi de saltu et la
ceraverunt ex eis quadraginta et duos pueros. Abiit autem inde in montem charmeli et inde
reversus est samariam.

III

Ioram vero filius ahab regnavit super israel in samaria anno octavodeci
mo iosaphat regis iude. regnavitque duodecim annis. Et fecit malum coram domino. sed non sicut
pater suus et mater. tulit enim statuas baal. quas fecerat pater eius. Verumtamen in peccatis hiero
boam filii nabath qui peccare fecit israel adhesit. nec recessit ab eis. Porro mesa rex moab
nutriebat pecora plurima et solvebat regi israel centum milia agnorum et centum milia arietum cum
velleribus suis. Cumque mortuus fuisset ahab prevaricatus est fedus quod habebat cum rege israel.
Egressus est igitur rex ioram in die illa de samaria et recensuit universum israel. misitque ad iosaphat
regem iuda dicens. Rex moab recessit a me. veni mecum contra moab ad prelium. Qui respon
dit. Ascendam. Qui meus est tuus est. populus meus populus tuus. et equi mei equi tui. Dixitque. Per quam
viam ascendemus? At ille respondit. Per desertum ydumee. Perrexerunt igitur rex israel et rex iuda et
rex edom et circuierunt per viam septem dierum. nec erat aqua exercitui et iumentis que sequebantur eos.
Dixitque rex israel. Heu heu heu. congregavit nos dominus tres reges. ut traderet in manus mo
ab. Et ait iosaphat. Estne hic propheta domini. ut deprecemur dominum per eum? Et respondit unus de
servis regis israel. Est hic helyseus filius saphat. qui fundebat aquam super manus helye. Et
ait iosaphat. Est apud eum sermo domini. Descenditque ad eum rex israel et rex iuda iosaphat
et rex edom. Dixit autem helyseus ad regem israel. Quid michi et tibi est? Vade ad prophetas patris tui et
matris tue. Et dixit illi rex israel. Quare congregavit dominus tres reges hos ut traderet eos in ma
nus moab? Dixit autem helyseus. Vivit dominus exercituum in cuius conspectu sto. quod si non vultum
iosaphat regis iude erubescerem. non attendissem te nec respexissem. Nunc autem addu
cite michi psaltem. Cumque caneret psaltes. facta est super eum manus domini et ait. Hec dicit
dominus. Facite alveum torrentis huius. fossas et fossas. Hec enim dicit dominus. Non videbitis ven
tum neque pluviam. et alveus iste replebitur aquis. et bibetis vos et familie vestre et iumenta vestra.
Parumque est hoc in conspectu domini. insuper tradet etiam moab in manus vestras. Et percutietis om
nem civitatem munitam. et omnem urbem electam. et omne lignum fructiferum succidetis.
cunctosque fontes aquarum obturabitis. et omnem agrum egregium operietis lapidibus. Factum est
igitur mane quando sacrificium offerri solet. et ecce aque veniebant per viam edom. et repleta est
terra aquis. Universi autem moabite audientes quod ascendissent reges ut pugnarent adversum
eos. convocaverunt omnes qui accincti erant balteo desuper. et steterunt in terminis. Primoque
mane surgentes. et orto iam sole ex adverso aquarum. viderunt moabite contra aquas ru
beas quasi sanguinem. dixeruntque. Sanguis est gladii. Pugnaverunt igitur reges contra se. et
cesi sunt mutuo. Nunc perge ad predam moab. Perrexeruntque in castra israel. Porro consur
gens israel percussit moab. At illi fugerunt coram eis. Venerunt igitur qui vicerant et percusserunt
moab et civitates destruxerunt. et omnem agrum optimum mittentes singuli lapides re
pleverunt. et universos fontes aquarum obturaverunt. et omnia ligna fructifera succi

derunt, ita ut muri tantum fictiles remanerent. Et circumdata est civitas a fundibulariis, et mag-
na ex parte percussa. Quod cum vidisset rex Moab, praevaluisse scilicet hostes, tulit secum sep-
tingentos viros educentes gladium, ut irrumperent ad regem Edom, et non potuerunt.
Arripiensque filium suum primogenitum qui regnaturus erat pro eo, obtulit holocaustum super murum. Et
facta est indignatio magna in Israel; statimque recesserunt ab eo, et reversi sunt in terram suam.

IIII

Mulier autem quaedam de uxoribus prophetarum clamabat ad Helyseum dicens: Servus tuus vir meus
mortuus est, et tu nosti quia servus tuus fuit timens Dominum. Et ecce creditor venit ut tollat du-
os filios meos ad serviendum sibi. Cui dixit Helyseus: Quid vis ut faciam tibi? Dic mihi quid
habes in domo tua. At illa respondit: Non habeo quicquam ancilla tua in domo mea nisi pa-
rum olei quo ungar. Cui ait: Vade et pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vasa vacua non pau-
ca, et ingredere et claude ostium cum intrinsecus fueris tu et filii tui, et mitte inde in omnia va-
sa haec, et cum plena fuerint tolles. Ivit itaque mulier et clausit ostium super se et super filios
suos. Illi offerebant vasa, et illa infundebat. Cumque plena fuissent vasa, dixit ad fi-
lium suum: Affer mihi adhuc vas. Et ille respondit: Non habeo. Stetitque oleum. Venit
autem illa, et indicavit homini Dei. Et ille: Vade, inquit, vende oleum et redde creditori tuo;
tu autem et filii tui vivite de reliquo. Facta est autem quaedam dies, et transibat Helyseus per Sunam.
Erat autem ibi mulier magna, quae tenuit eum ut comederet panem. Cumque frequenter inde
transiret, divertebat ad eam ut comederet panem. Quae dixit ad virum suum: Animadverto quod
vir Dei sanctus est iste qui transit per nos frequenter. Faciamus ergo cenaculum parvum et ponamus
ei in eo lectulum et mensam et sellam et candelabrum, ut cum venerit ad nos maneat ibi. Fa-
cta est ergo dies quaedam, et veniens divertit in cenaculum et requievit ibi. Dixitque ad Giezi
puerum suum: Voca Sunamitem istam. Qui cum vocasset eam et illa stetisset, dixit ad puerum
suum: Loquere ad eam: Ecce sedule in omnibus ministrasti nobis; quid vis ut faciam tibi?
Numquid habes negotium, et vis ut loquar regi sive principi militiae? Quae respondit: In me-
dio populi mei habito. Et ait: Quid ergo vult ut faciam ei? Dixitque Giezi: Ne quaeras; filium enim
non habet, et vir eius senex est. Praecepit itaque ut vocaret eam. Quae cum vocata fuisset et ste-
tisset ad ostium, dixit ad eam: In tempore isto et in hac eadem hora, si vita comes fuerit,
habebis in utero filium. At illa respondit: Noli quaeso domine mi vir Dei, noli mentiri ancillae tuae.
Et concepit mulier, et peperit filium in tempore et in hora eadem qua dixerat ei Hely-
seus. Crevit autem puer. Et cum esset quaedam dies, et egressus isset ad patrem suum ad messores,
ait patri suo: Caput meum doleo, caput meum doleo. At ille dixit puero: Tolle et duc
eum ad matrem suam. Qui cum tulisset et adduxisset eum ad matrem suam, posuit eum illa
super genua sua usque ad meridiem, et mortuus est. Ascendit autem et collocavit eum super
lectulum hominis Dei, et clausit ostium; et egressa vocavit virum suum et ait: Mitte me-
cum obsecro unum de pueris et asinam, ut excurram usque ad hominem Dei et rever-
tar. Qui ait: Quam ob causam vadis ad eum? Hodie non sunt Kalendae neque sabbatum. Quae
respondit: Vale. Stravitque asinam et praecepit puero: Mina et propera, ne mihi moram fa-
cias in eundo; et hoc age quod praecipio tibi. Profecta est igitur, et venit ad virum Dei in montem Car-
meli. Cumque vidisset eam vir Dei de contra, ait ad Giezi puerum suum: Ecce Sunami-
tis illa. Vade ergo in occursum eius et dic ei: Recte ne agitur circa te et circa virum tuum et
circa filium tuum? Quae respondit: Recte. Cumque venisset ad virum Dei in montem,
apprehendit pedes eius. Et accessit Giezi ut amoveret eam. Et ait homo Dei: Dimitte illam;
anima enim eius in amaritudine est, et Dominus celavit me et non indicavit mihi. Quae dixit illi:
Numquid petivi filium a domino meo? Numquid non dixi tibi: ne illudas me? Et ille ait ad Giezi:
Accinge lumbos tuos, et tolle baculum meum in manu tua et vade. Si occurrerit tibi ho-
mo, non salutes eum; et si te salutaverit quispiam, non respondeas illi; et pones baculum meum
super faciem pueri. Porro mater pueri ait: Vivit Dominus et vivit anima tua, non dimittam
te. Surrexit ergo et secutus est eam. Giezi autem praecesserat eos, et posuerat baculum super fa-
ciem pueri, et non erat vox neque sensus. Reversusque est in occursum eius et nuntiavit ei

dicens. Non surrexit puer. Ingressus est ergo helyseus domum. et ecce puer iacebat mortu
us in lectulo eius. Et ingressus clausit ostium super se et puerum. et oravit ad dominum. Et as
cendit et incubuit super puerum. posuitque os suum super os eius. et oculos suos super oculos eius
et manus suas super manus eius. et incurvavit se super puerum. et calefacta est caro pueri. At ille reversus
ille deambulavit in domo semel huc et illuc. et ascendit et incubuit super eum. Et oscitavit
puer septies. aperuitque oculos. Et ille vocavit giezi et dixit ei. Voca sunamitem
hanc. Que vocata ingressa est ad eum. Qui ait. Tolle filium tuum. Venit illa et corruit ad
pedes eius. et adoravit super terram. Tulitque filium suum et egressa est. et helyseus reversus
est in galgala. Erat autem fames in terra. et filii prophetarum habitabant coram eo. Dixitque
uni de pueris suis. Pone ollam grandem. et coque pulmentum filiis prophetarum. Et egressus est
unus in agrum ut colligeret herbas agrestes invenitque quasi vitem silvestrem. et collegit ex
ea colochintidas agri. et implevit pallium suum. et reversus concidit in ollam pulmenti.
nesciebat enim quid esset. Infuderunt ergo sociis ut comederent. Cumque gustassent de coctio
ne. exclamaverunt dicentes. Mors in olla vir dei. Et non potuerunt comedere. At ille. af
ferte inquit farinam. Et misit in ollam. et ait. Infunde turbe ut comedat. Et non fuit quicquam
amplius amaritudinis in olla. Vir autem quidam venit de baalsalisa. deferens viro dei pa
nes primiciarum. viginti panes ordeaceos. et frumentum novum in pera sua. At ille dixit.
Da populo ut comedat. Responditque ei minister eius. Quantum est hoc ut apponam coram
centum viris. Rursum ille. Da ait populo ut comedat. Hec enim dicit dominus. Comedent et
supererit. Posuit itaque coram eis. Qui comederunt et superfuit iuxta verbum domini.

V

Naaman
autem princeps milicie regis syrie. erat vir magnus apud dominum suum et honoratus. Per illum enim
dedit dominus salutem syrie. Erat autem vir fortis et dives sed leprosus. Porro de syria egressi fu
erant latrunculi. et captivam duxerant de terra israel puellam parvulam. que erat in ob
sequio uxoris naaman. Que ait ad dominam suam. Utinam fuisset dominus meus ad prophetam qui est
in samaria. profecto curasset eum a lepra quam habet. Ingressus est itaque naaman ad
dominum suum. et nunciavit ei dicens. Sic et sic locuta est puella de terra israel. Dixitque ei rex
syrie. Vade. et mittam litteras ad regem israel. Qui cum profectus fuisset et tulisset secum de
cem talenta argenti. et sex milia aureos. et decem mutatoria vestimentorum. detulit litte
ras ad regem israel in hec verba. Cum acceperis epistolam hanc scito quod miserim ad te
naaman servum meum. ut cures eum a lepra sua. Cumque legisset rex israel litteras. sci
dit vestimenta sua. et ait. Numquid deus sum ego ut occidere possim et vivificare. quia iste
misit ad me ut curem hominem a lepra sua. Animadvertite. et videte quod occasiones querat
adversum me. Quod cum audisset helyseus vir dei. scidisse videlicet regem israel vesti
menta sua. misit ad eum dicens. Quare scidisti vestimenta tua. Veniat ad me et sciat
prophetam esse in israel. Venit ergo naaman cum equis. et curribus. et stetit ad ostium domus helysei. Mi
sitque ad eum helyseus nuncium dicens. Vade et lavare septies in iordane. et recipiet
sanitatem caro tua atque mundaberis. Iratusque naaman recedebat dicens. Putabam quod
egrederetur ad me. et stans invocaret nomen domini dei sui. et tangeret manu sua lo
cum lepre et curaret me. Numquid non meliores sunt abbana et farphar. fluvii dama
sci omnibus aquis israel ut laver in eis et munder. Cum ergo vertisset se. et abiret indig
nans. accesserunt ad eum servi sui. et dixerunt ei. Pater. si rem grandem dixisset tibi propheta
certe facere debueras. Quanto magis quia nunc dixit tibi. lavare et mundaberis. Descendit
et lavit in iordane septies. iuxta sermonem viri dei. et restituta est caro eius sicut
caro pueri parvuli. et mundatus est. Reversusque ad virum dei cum universo comitatu
suo. venit et stetit coram eo et ait. Vere scio quod non sit deus in universa terra. nisi tantum in israel.
Obsecro itaque ut accipias benedictionem a servo tuo. At ille respondit. Vivit dominus
ante quem sto. quia non accipiam. Cumque vim faceret non acquievit penitus ei. Dixitque naaman.
Ut vis. sed obsecro concede michi servo tuo. ut tollam onus duorum burdonum de terra. Non
enim faciet ultra servus tuus holocaustum aut victimam diis alienis nisi domino. Hoc autem

solum est de quo depreceris dominum pro servo tuo. quando ingredietur dominus meus templum remmon ut adoret, et illo innitente super manum meam si adoravero in templo remmon, adorante eo in eodem loco, ut ignoscat mihi dominus servo tuo pro hac re. Qui dixit ei: Vade in pace. Abiit ergo ab eo electo terre tempore. Dixitque giezi puer viri dei: Pepercit dominus meus naaman syro isti, ut non acciperet ab eo que attulit. vivit dominus quia curram post eum, et accipiam ab eo aliquid. Et secutus est giezi post tergum naaman. Quem cum vidisset currentem post se desiliit de curru in occursum eius, et ait: Recte ne sunt omnia? Et ille ait: Recte. Dominus meus misit me dicens: Modo venerunt ad me duo adolescentes de monte ephraim ex filiis prophetarum. da eis talentum argenti et vestes mutatorias duplices. Dixitque naaman: Melius est ut accipias duo talenta. Et coegit eum. ligavitque duo talenta argenti in duobus saccis, et duplicia vestimenta, et imposuit duobus pueris suis qui et portaverunt coram eo. Cumque venisset iam vesperi, tulit de manu eorum et reposuit in domo: dimisitque viros et abierunt. Ipse autem ingressus stetit coram domino suo. Et dixit helyseus: Unde venis giezi? Qui respondit: Non ivit servus tuus quoquam. At ille ait: Nonne cor meum in presenti erat, quando reversus est homo de curru suo in occursum tui? Nunc igitur accepisti argentum, et accepisti vestes ut emas oliveta et vineas et oves et boves et servos et ancillas. Sed et lepra naaman adherebit tibi et semini tuo usque in sempiternum. Et egressus est ab eo leprosus quasi nix.

VI

Dixerunt autem filii prophetarum ad helyseum: Ecce locus in quo habitamus coram te angustus est nobis. eamus usque ad iordanem et tollant singuli de silva materias singulas, ut edificemus ibi nobis locum ad habitandum. Qui dixit: Ite. Et ait unus ex illis: Veni ergo et tu cum servis tuis. Respondit: Ego veniam. Et abiit cum eis. Cumque venissent ad iordanem, cedebant ligna. Accidit autem ut cum unus materiam succidisset, caderet ferrum securis in aquam. Exclamavitque ille et ait: Heu heu domine mi, et hoc ipsum mutuo acceperam. Dixit autem homo dei: Ubi cecidit? At ille monstravit ei locum. Precidit ergo lignum et misit illuc, natavitque ferrum. et ait: Tolle. Qui extendit manum et tulit illud. Rex autem syrie pugnabat contra israel, consiliumque iniit cum servis suis dicens: In loco illo et illo ponamus insidias. Misit itaque vir dei ad regem israel dicens: Cave ne transeas in locum illum, quia ibi syri in insidiis sunt. Misit itaque rex israel ad locum quem dixerat ei vir dei, et preoccupavit eum, et observavit se ibi non semel neque bis. Conturbatumque est cor regis syrie pro hac re, et convocatis servis suis ait: Quare non indicatis michi quis proditor mei sit apud regem israel? Dixitque unus servorum eius: Nequaquam domine mi rex, sed helyseus propheta qui est in israel indicat regi israel omnia verba quecumque locutus fueris in conclavi tuo. Dixit eis: Ite et videte ubi sit, ut mittam et capiam eum. Annuntiaveruntque ei dicentes: Ecce in dothan. Misit ergo illuc equos et currus et robur exercitus. Qui cum venissent nocte, circumdederunt civitatem. Consurgens autem diluculo minister viri dei egressus est, viditque exercitum in circuitu civitatis et equos et currus. nuntiavitque ei dicens: Heu heu domine mi, quid faciemus? At ille respondit: Noli timere, plures enim nobiscum sunt quam cum illis. Cumque orasset helyseus ait: Domine aperi oculos huius ut videat. Et aperuit dominus oculos pueri et vidit. et ecce mons plenus equorum et curruum igneorum in circuitu helysei. Hostes vero descenderunt ad eum. Porro helyseus oravit dominum dicens: Percute obsecro gentem hanc cecitate. Percussitque eos dominus ne viderent iuxta verbum helysei. Dixit autem ad eos helyseus: Non est hec via, nec ista est civitas. Sequimini me et ostendam vobis virum quem queritis. Duxit ergo eos in samariam. Cumque ingressi fuissent in samariam, dixit helyseus: Domine aperi oculos istorum ut videant. Aperuitque dominus oculos eorum, et viderunt se esse in medio samarie. Dixitque rex israel ad helyseum cum vidisset eos: Numquid percutiam eos pater mi? At ille ait: Non percuties. Neque enim cepisti eos gladio et arcu tuo ut percutias. sed pone panem et aquam coram eis ut comedant et bibant et vadant ad dominum suum. Appositaque est eis ciborum magna preparatio, et comederunt et biberunt, et dimisit eos. Abieruntque ad dominum suum, et ultra non venerunt latrunculi syrie in terram israel. Factum est autem post

hec congregauit benadab rex syrie uniuersum exercitum suum. et obsidebat samariam. Fa
ctaque est fames magna in samaria. et tamdiu obsessa est donec uenundaretur caput asini
octoginta argenteis. et quarta pars cabi stercoris columbarum quinque argenteis. Cumque rex israhel
transiret per murum mulier quedam exclamauit ad eum dicens. Salua me domine mi rex. Qui
ait. Non te saluet dominus. Unde saluare te possum de area uel de torculari? Dixitque ad eam rex.
Quid tibi uis? Que respondit. Mulier ista dixit mihi. Da filium tuum ut comedamus hodie. et filium me
um comedemus cras. Coximus ergo filium meum et comedimus. Dixique ei die altera. Da filium tuum ut
comedamus eum. Que abscondit filium suum. Quod cum audisset rex scidit uestimenta sua et transi
bat super murum. Viditque omnis populus cilicium quo uestitus erat ad carnem intrinsecus. Et ait rex. Hec
mihi faciat deus et hec addat. si steterit caput helysei filii saphat super eum hodie. Helyseus autem sede
bat in domo sua et senes sedebant cum eo. Premisit itaque uirum. et antequam ueniret nuncius
ille dixit ad senes. Numquid scitis quod miserit filius homicide hic ut precidatur caput meum?
Videte ergo cum uenerit nuncius claudite ostium. et non sinatis eum introire. ecce enim sonitus pedum
domini eius post eum est. Adhuc illo loquente cum eis apparuit nuncius qui ueniebat ad eum. et ait. Ecce
tantum malum a domino est. quid amplius expectabo a domino?

VII

Dixit autem helyseus. Audite uerbum domini.
Hec dicit dominus. In tempore hoc cras modius simile statere erit uno. et duo modii hordei statere
uno in porta samarie. Respondens autem unus de ducibus super cuius manum rex incumbebat homi
ni dei ait. Si dominus fecerit etiam cataractas in celo numquid poterit esse quod loqueris? Et dix
it uir dei. Videbis oculis tuis. et inde non comedes. Quattuor ergo uiri erant leprosi iuxta introi
tum porte. Qui dixerunt ad inuicem. Quid hic esse uolumus donec moriamur? Siue ingredi uoluerimus
ciuitatem. fame moriemur. siue manserimus hic moriendum nobis est. Venite igitur et transfugi
amus ad castra syrie. Si pepercerint nobis uiuemus. si autem occidere uoluerint nichilominus morie
mur. Surrexerunt ergo uesperi ut uenirent ad castra syrie. Cumque uenissent ad princi
pium castrorum syrie. nullum ibidem repperierunt. Siquidem dominus sonitum audiri fecerat in castris
syrie curruum et equorum et exercitus plurimi. Dixeruntque ad inuicem. Ecce mercede con
duxit aduersum nos rex israhel reges ettheorum et egyptiorum et uenerunt super nos. Surre
xerunt ergo et fugerunt in tenebris. et dereliquerunt tentoria sua et equos et asinos et mulos
in castris. fugeruntque animas tantum suas saluare cupientes. Igitur cum uenissent leprosi illi
ad principium castrorum ingressi sunt unum tabernaculum. et comederunt et biberunt. tuleruntque
inde aurum et argentum et uestes et abierunt et absconderunt. Et reuersi sunt ad aliud ta
bernaculum rursum. et inde similiter auferentes absconderunt. Dixeruntque ad inuicem. Non re
cte facimus. Hec enim dies boni nuncii est. Si tacuerimus et noluerimus nunciare usque mane. sce
leris arguemur. Venite eamus et nunciemus in aula regis. Cumque uenissent ad portam
ciuitatis. narrauerunt eis dicentes. Iuimus ad castra syrie. et nullum ibidem repperimus ho
minum. nisi equos et asinos alligatos et fixa tentoria. Ierunt ergo portarii et nunciauerunt in
palacio regis intrinsecus. Qui surrexit nocte et ait ad seruos suos. Dico uobis quid fecerint
nobis syri. Sciunt quia fame laboramus. et iccirco egressi sunt de castris. et latitant in agris
dicentes. Cum egressi fuerint de ciuitate capiemus eos uiuos. et tunc ciuitatem ingre
di poterimus. Respondit autem unus seruorum eius. Tollamus quinque equos qui remanserunt in urbe.
quia ipsi tantum sunt in uniuersa multitudine israhel. alii enim consumpti sunt. et mittentes ex
plorare poterimus. Adduxerunt ergo duos equos. misitque rex in castra syrorum dicens. Ite et
uidete. Qui abierunt post eos usque ad iordanem. Ecce autem omnis uia plena erat uestibus et ua
sis. que proiecerant syri cum turbarentur. Reuersique nuncii indicauerunt regi. Et egressus po
pulus diripuit castra syrie. Factusque est modius simile statere uno. et duo modii hor
dei statere uno iuxta uerbum domini. Porro rex ducem illum in cuius manu incumbebat con
stituit ad portam. Quem conculcauit turba in introitu et mortuus est iuxta uerbum quod
locutus fuerat uir dei. quando descenderat rex ad eum. Factumque est secundum sermonem uiri
dei quem dixerat regi quando ait. Duo modii hordei statere uno erunt. et modius simile state
re uno. hoc eadem tempore cras in porta samarie. quando responderat dux ille uiro dei.

Et dixerat etiam si Dominus fecerit kataractas in celo aperiri. numquid poterit fieri quod loqueris? Et
dixit ei. Videbis oculis tuis. et inde non comedes. Evenit ergo ei sicut predictum erat. et concul-
cavit eum populus in porta et mortuus est.

VIII

Heliseus autem locutus est ad mulierem cuius fi-
lium vivere fecerat dicens. Surge vade tu et domus tua et peregrinare ubicumque repperis.
vocabit enim Dominus famem. et veniet super terram septem annis. Que surrexit et fecit iuxta ver-
bum hominis dei. Et vadens cum domo sua peregrinata est in terra philistiim diebus multis.
Cumque finiti essent anni septem. reversa est mulier de terra philistiim. et egressa est ut
interpellaret regem pro domo sua et pro agris suis. Rex autem loquebatur cum giezi pue-
ro viri dei dicens. Narra mihi omnia magnalia que fecit heliseus. Cumque ille narra-
ret regi quomodo mortuum suscitasset. apparuit mulier cuius vivificaverat filium.
clamans ad regem pro domo sua et pro agris suis. Dixitque giezi. Domine mi rex. hec est illa
mulier et hic est filius eius. quem suscitavit heliseus. Et interrogavit rex mulierem.
Que narravit ei. Deditque ei rex eunuchum unum dicens. Restitue ei omnia que sua sunt
et universos reditus agrorum. a die qua reliquit terram usque ad presens. Venit quoque heliseus dama-
scum et benadab rex syrie egrotabat. Nuntiaveruntque ei dicentes. Venit vir dei huc. Et ait
rex ad azahel. Tolle tecum munera et vade in occursum viri dei. et consule per eum dominum di-
cens. Si evadere potero de infirmitate mea hac? Ivit igitur azahel in occursum eius habens secum
munera et omnia bona damasci. onera quadraginta camelorum. Cumque stetisset coram eo
ait. Filius tuus benadab rex syrie misit me ad te dicens. Si sanari potero de infir-
mitate mea hac? Dixitque heliseus. Vade. et dic ei. Sanaberis. Porro ostendit mihi dominus
quia morte morietur. Stetitque cum eo. et conturbatus est usque ad suffusionem vultus. Fle-
vitque vir dei. Cui azahel ait. Quare dominus meus flet? At ille respondit. Quia scio que
facturus sis filiis israel mala. Civitates eorum munitas igne succendes. et iuvenes eorum
interficies gladio. et parvulos eorum elides. et pregnantes divides. Dixitque azahel. Quid
enim sum servus tuus canis ut faciam rem istam magnam? Et ait heliseus. Ostendit
mihi dominus te regem syrie fore. Qui cum recessisset ab heliseo. venit ad dominum suum. Qui
ait ei. Quid tibi dixit heliseus? At ille respondit. Dixit mihi. Recipies sanitatem. Cumque ve-
nisset dies altera. tulit stragulum et infudit aqua. et expandit super faciem eius. Quo mortuo re-
gnavit azahel pro eo. Anno quinto ioram filii ahab regis israel. et iosaphat regis iuda re-
gnavit ioram filius iosaphat rex iuda. Triginta duorum erat annorum cum regnare ce-
pisset. et octo annis regnavit in ierusalem. Ambulavitque in viis regum israel. sicut ambu-
laverat domus ahab. Filia enim ahab erat uxor eius. et fecit quod malum est coram domino. Noluit
autem dominus disperdere iudam propter david servum suum sicut promiserat ei. ut daret illi lucernam
et filiis eius cunctis diebus. In diebus eius recessit edom. ne esset sub iuda. et constituit sibi
regem. Venitque ioram seira. et omnes currus cum eo. Et surrexit nocte percussitque idu-
meos qui eum circumdederant. et principes curruum. populus autem fugit in tabernacula sua.
Recessit ergo edom ne esset sub iuda usque ad diem hanc. Tunc recessit et lobna in tempore
illo. Reliqua autem sermonum ioram et universa que fecit. nonne hec scripta sunt in libro
verborum dierum regum iuda? Et dormivit ioram cum patribus suis. sepultusque est cum eis
in civitate david. et regnavit acharias filius eius pro eo. Anno duodecimo ioram filii
ahab regis israel. regnavit acharias filius ioram regis iude. Viginti duorum erat annorum
acharias cum regnare cepisset. et uno anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius
athalia filia amri regis israel. et ambulavit in viis domus ahab. et fecit quod malum
est coram domino sicut domus ahab. gener enim domus ahab fuit. Abiit quoque cum ioram filio
ahab ad preliandum contra azahel regem syrie. in ramoth galaad. et vulneraverunt
syri ioram. Qui reversus est ut curaretur in iezrahel. quia vulneraverant eum syri in
rama preliantem contra azahel regem syrie. Porro acharias filius ioram rex
iuda descendit invisere ioram filium ahab in iezrahel. quia egrotabat ibi.

IX

Heli-
seus autem propheta. vocavit unum de filiis prophetarum. et ait illi. Accinge lumbos tuos. et

tolle lenticulam olei hanc in manu tua et vade in ramothgalaad. Cumque veneris
illuc. videbis hieu filium iosaphat filii namsi. et ingressus suscitabis eum de me
dio fratrum suorum et introduces in interius cubiculum. tenensque lenticulam olei fundes super
caput eius et dices. Hec dicit dominus. Unxi te regem super israhel. Aperiesque ostium et fugies.
et non ibi subsistes. Abiit ergo adolescens puer prophete in ramothgalaad et ingressus est. Ec
ce autem principes exercitus sedebant. et ait. verbum mihi ad te o princeps. Dixitque ei hieu. Ad
quem ex omnibus nobis? At ille dixit. Ad te o princeps. Qui surrexit. et ingressus est cu
biculum. At ille fudit oleum super caput eius et ait. Hec dicit dominus deus israhel. Unxi te regem
super populum domini israhel. et percuties domum ahab domini tui. ut ulciscar sanguinem servorum
meorum prophetarum et sanguinem omnium servorum domini de manu iezabel. Perdamque omnem do
mum ahab. et interficiam de ahab mingentem ad parietem et clausum et novissimum in israhel.
et dabo domum ahab sicut domum ieroboam filii nabath et sicut domum baasa filii ahia. Je
zabel quoque comedent canes in agro iezrahel. nec erit qui sepeliat eam. Aperuitque ostium et
fugit. Hieu autem egressus est ad servos domini sui. Qui dixerunt ei. Recte ne sunt omnia?
Quid venit insanus iste ad te? Qui ait eis. Nostis hominem et quid locutus sit. At illi respon
derunt. Falsum est. sed magis narra nobis. Qui ait eis. Hec et hec locutus est mihi. et ait. Hec
dicit dominus. Unxi te regem super israhel. Festinaverunt itaque et unusquisque tollens pallium suum.
posuerunt sub pedibus eius in similitudinem tribunalis. et cecinerunt tuba atque dixerunt. Re
gnabit hieu. Coniuravit ergo hieu filius iosaphat filii namsi contra ioram. Porro
ioram obsederat ramothgalaad ipse et omnis israhel contra azael regem syrie. et reversus
fuerat ut curaretur in iezrahel propter vulnera. quia percusserant eum syri preliantem contra
azael regem syrie. Dixitque hieu. Si placet vobis nemo egrediatur profugus de civitate.
ne vadat et nuntiet in iezrahel. Et ascendit et profectus est in iezrahel. Ioram enim egro
tabat ibi. et acharias rex iuda descenderat ad visitandum ioram. Igitur speculator qui sta
bat super turrem iezrahel. vidit globum hieu venientis. et ait. Video ego globum. Di
xitque ioram. Tolle currum et mitte in occursum eorum. et dicat vadens. Recte ne sunt
omnia? Abiit ergo qui ascenderat currum in occursum eius. et ait. Hec dicit rex. Pacata sunt
omnia? Dixitque ei hieu. Quid tibi et paci? Transi et sequere me. Nuntiavit quoque speculator
dicens. Venit nuntius ad eos et non revertitur. Misit etiam currum equorum secundum. venitque
ad eos et ait. Hec dicit rex. Numquid pax est? Et ait hieu. Quid tibi et paci? Transi et seque
re me. Nuntiavit autem speculator dicens. Venit usque ad eos et non revertitur. Est autem in
cessus quasi incessus hieu filii namsi. preceps enim graditur. Et ait ioram. Iunge cur
rum. Iunxeruntque currum eius. et egressus est ioram rex israhel et acharias rex iu
da singuli in curribus suis. egressique sunt in occursum hieu. et invenerunt eum in agro
naboth iezrahelite. Cumque vidisset ioram hieu dixit. Pax est hieu? At ille respon
dit. Que pax? Adhuc fornicationes iezabel matris tue et veneficia eius multa vigent.
Convertit autem ioram manum suam et fugiens ait ad achariam. Insidie acharia. Por
ro hieu tetendit arcum manu et percussit ioram inter scapulas. et egressa est sagitta per
cor eius. statimque corruit in curru suo. Dixitque hieu ad baddacer ducem. Tolle proice
eum in agrum naboth iezrahelite. Memini enim quando ego et tu sedentes in curru seque
bamur ahab patrem huius. quod dominus onus hoc levaverit super eum dicens. Si non pro sanguine na
both et pro sanguine filiorum eius quem vidi heri ait dominus. reddam tibi in agro isto dicit dominus.
Nunc ergo tolle proice eum in agrum iuxta verbum domini. Acharias autem rex iuda videns
hoc fugit per viam domus orti. Persecutusque est eum hieu et ait. Etiam hunc percutite in cur
ru suo in ascensu gaber qui est iuxta ieblaam. Qui fugit in mageddo et mortuus
est ibi. et imposuerunt eum servi eius super currum suum et tulerunt in ierusalem. sepelieruntque
in sepulchro cum patribus suis in civitate david. Anno undecimo ioram filii ahab
regnavit acharias super iudam. venitque hieu in iezrahel. Porro iezabel introitu eius
audito depinxit oculos suos stibio et ornavit caput suum. et respexit per fenestram

ingredientem iehu per portam et ait. Numquid pax potest esse zamri qui interfecit dominum suum? Levavitque iehu faciem suam ad fenestram et ait. Que est ista? Et inclinaverunt se ad eum duo vel tres eunuchi. At ille dixit eis. Precipitate eam deorsum. Et precipitaverunt eam aspersusque est sanguine paries et equorum ungule conculcaverunt eam. Cumque ingressus esset ut comederet et biberet ait. Ite et videte maledictam illam et sepelite eam quia filia regis est. Cumque issent ut sepelirent eam non invenerunt nisi calvariam et pedes et summas manus. Reversique nuntiaverunt ei. Et ait iehu. Sermo domini est quem locutus est per servum suum heliam thesbiten dicens. In agro iezrahel comedent canes carnes iezabel. Et erunt carnes iezabel sicut stercus super faciem terre in agro iezrahel ita ut pretereuntes dicant. Hecine est illa iezabel?

C X

Erant autem ahab septuaginta filii in samaria. Scripsit ergo iehu litteras et misit in samariam ad optimates civitatis et ad maiores natu et ad nutricios ahab dicens. Statim ut acceperitis litteras qui habetis filios domini vestri et currus et civitates firmas et arma. eligite meliorem et eum qui vobis placuerit de filiis domini vestri. ponite eum super solium patris sui et pugnate pro domo domini vestri. Timuerunt illi vehementer et dixerunt. Ecce duo reges non potuerunt stare coram eo et quomodo nos valebimus resistere? Miserunt ergo prepositi domus et prefecti civitatis et maiores natu et nutricii ad iehu dicentes. Servi tui sumus quecumque iusseris faciemus nec constituemus nobis regem. quecumque tibi placent fac. Rescripsit autem eis litteras secundo dicens. Si mei estis et obeditis mihi. tollite capita filiorum domini vestri et venite ad me hac eadem hora cras in iezrahel. Porro filii regis septuaginta viri apud optimates civitatis nutriebantur. Cumque venissent littere ad eos. tulerunt filios regis et occiderunt septuaginta viros et posuerunt capita eorum in cophinis. et miserunt ad eum in iezrahel. Venit autem nuntius et indicavit ei dicens. Attulerunt capita filiorum regis. Qui respondit. Ponite ea ad duos acervos iuxta introitum porte usque mane. Cumque diluxisset egressus est. Et stans dixit ad omnem populum. Iusti estis. Si ego coniuravi adversus dominum meum et interfeci eum. quis percussit omnes hos? Videte ergo nunc quoniam non cecidit de sermonibus domini in terram quos locutus est dominus super domum ahab. et dominus fecit quod locutus est in manu servi sui helye. Percussit ergo iehu omnes qui reliqui erant de domo ahab in iezrahel. et universos optimates eius et notos et sacerdotes. donec non remanerent ex eo reliquie. Et surrexit et venit in samariam. Cumque venisset ad cameram pastorum in via invenit fratres achazie regis iuda dixitque ad eos. Quinam estis vos? At illi responderunt. Fratres achazie sumus. et descendimus ad salutandos filios regis et regine. Qui ait. Comprehendite eos vivos. Quos cum comprehendissent vivos. iugulaverunt eos in cisterna iuxta cameram quadraginta duos viros. et non reliquit ex eis quemquam. Cumque abisset inde invenit ionadab filium rechab in occursum sibi et benedixit ei. Et ait ad eum iehu. Numquid est cor tuum rectum sicut cor meum cum corde tuo? Et ait ionadab. Est. Si est inquit da manum tuam. Qui dedit ei manum suam. At ille levavit eum ad se in currum. dixitque ad eum. Veni mecum et vide zelum meum pro domino. Et impositum curru suo duxit in samariam. Et percussit omnes qui reliqui fuerant de ahab in samaria usque ad unum iuxta verbum domini quod locutus est per heliam. Congregavit ergo iehu omnem populum et dixit ad eos. Ahab coluit baal parum. ego autem colam eum amplius. Nunc ergo omnes prophetas baal et universos servos eius et cunctos sacerdotes illius vocate ad me. Nullus sit qui non veniat. sacrificium enim grande est mihi baal. Quicumque defuerit non vivet. Porro iehu faciebat hoc insidiose ut disperderet cultores baal. Dixit autem. Sanctificate diem sollempnem baal. Vocavitque et misit in universos terminos israel. et venerunt cuncti servi baal. Non fuit residuus ne unus quidem qui non veniret. Et ingressi sunt templum baal. et repleta est domus baal a summo usque ad summum. Dixitque his qui erant super vestes. Proferte vestimenta universis servis baal. Et protulerunt eis vestes. Ingressusque iehu et ionadab filius rechab templum baal ait cultoribus baal. Perquirite et videte ne quis forte vobiscum sit de servis domini. sed ut sint soli servi baal. Ingressi sunt ergo ut facerent victimas et holo-

causta. Iehu autem praeparaverat sibi foris octoginta viros et dixerat eis: Quicumque fugerit de hominibus his quos ego adduxero in manus vestras, anima eius erit pro anima illius. Factum est autem cum completum esset holocaustum, praecepit Iehu principibus et militibus suis: Ingredimini et percutite eos, nullus evadat. Percusseruntque eos in ore gladii et proiecerunt milites et duces, et ierunt in civitatem templi Baal, et protulerunt statuam de fano Baal et combusserunt et comminuerunt eam. Destruxerunt quoque aedem Baal et fecerunt in ea latrinas usque in diem hanc. Delevit itaque Iehu Baal de Israhel; verumtamen a peccatis Hieroboam filii Nabath qui peccare fecit Israhel non recessit, nec dereliquit vitulos qui erant in Bethel et in Dan. Dixit autem Dominus ad Iehu: Quia studiose fecisti quod rectum erat et placebat coram oculis meis, et omnia quae erant in corde meo fecisti contra domum Ahab, filii tui usque ad quartam generationem sedebunt super thronum Israhel. Porro Iehu non custodivit ut ambularet in lege Domini Dei Israhel in toto corde suo; non enim recessit a peccatis Hieroboam qui peccare fecerat Israhel. In diebus illis coepit Dominus tedere super Israhel; percussitque eos Azahel in universis finibus Israhel, a Iordane contra orientalem plagam, omnem terram Galaad et Gad et Ruben et Manasse, ab Aroer quae est super torrentem Arnon, et Galaad et Basan. Reliqua autem verborum Iehu et universa quae fecit et fortitudo eius, nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Israhel? Et dormivit Iehu cum patribus suis, sepelieruntque eum in Samaria, et regnavit Ioachaz filius eius pro eo. Dies autem quibus regnavit Iehu super Israhel viginti et octo anni sunt in Samaria.

IX

Athalia vero mater Achaziae videns mortuum filium suum surrexit et interfecit omne semen regium. Tollens autem Iosabeth filia regis Ioram soror Achaziae Ioas filium Achaziae furata est eum de medio filiorum regis qui interficiebantur, et nutricem eius de triclinio, et abscondit eum a facie Athaliae ut non interficeretur. Eratque cum ea in domo Domini clam sex annis. Porro Athalia regnavit super terram. Anno autem septimo misit Ioiada et assumens centuriones et milites introduxit ad se in templum Domini, pepigitque cum eis foedus et adiurans eos in domo Domini ostendit eis filium regis, et praecepit illis dicens: Iste est sermo quem facere debetis. Tertia pars vestrum introeat sabbato et observet excubias domus regis; tertia autem pars sit ad portam Sur, et tertia pars ad portam quae est post habitaculum scutariorum, et custodietis excubias domus Messa. Duae vero partes e vobis omnes egredientes sabbato custodiant excubias domus Domini circa regem, et vallabitis eum habentes arma in manibus vestris. Si quis autem ingressus fuerit septum templi interficiatur; eritisque cum rege introeunte et egrediente. Et fecerunt centuriones iuxta omnia quae praeceperat Ioiada sacerdos, et assumentes singuli viros suos qui ingrediebantur sabbato venerunt ad Ioiadam sacerdotem. Qui dedit eis hastas et arma regis David quae erant in domo Domini. Et steterunt singuli habentes arma in manu sua a parte templi dextera usque ad partem sinistram altaris et aedis circum regem. Produxitque filium regis et posuit super caput eius diadema et testimonium, feceruntque eum regem et unxerunt, et plaudentes manu dixerunt: Vivat rex. Audivit autem Athalia vocem currentis populi, et ingressa ad turbas in domum Domini vidit regem stantem super tribunal iuxta morem, et cantores et tubas prope eum, omnemque populum terrae laetantem et canentem tubis; et scidit vestimenta sua clamavitque: Coniuratio, coniuratio. Praecepit autem Ioiada centurionibus qui erant super exercitum et ait eis: Educite eam extra consepta templi, et quicumque eam secutus fuerit feriatur gladio. Dixerat enim sacerdos: Non occidatur in templo Domini. Imposueruntque ei manus, et impegerunt eam per viam introitus equorum iuxta palatium, et interfecta est ibi. Pepigit ergo Ioiada foedus inter Dominum et inter regem et inter populum, ut esset populus Domini, et inter regem et populum. Ingressusque est omnis populus terrae templum Baal, et destruxerunt aras eius et imagines contriverunt valde. Mathan quoque sacerdotem Baal occiderunt coram altari. Et posuit sacerdos custodias in domo Domini. Tulitque centuriones et Cerethi et Phelethi legiones et omnem populum terrae, deduxeruntque regem de domo Domini, et venerunt per viam portae scutariorum in palatium, et sedit super thronum regum. Laetatusque est omnis populus terrae, et civitas conquievit. Athalia autem occisa est gladio in domo regis. Septemque

XII

annorum erat ioas cum regnare cepisset. Anno septimo hieu regnavit ioas quadraginta
annis in ierusalem. nomen matris eius sebia de bersabee. Fecitque ioas rectum coram domino cunctis
diebus quibus eum docuit ioiada sacerdos. verumtamen excelsa non abstulit. Adhuc enim populus im
molabat et adolebat in excelsis incensum. Dixitque ioas ad sacerdotes. Omnem pecuniam san
ctuarii que illata fuerit in templum domini a pretereuntibus que offertur pro pretio anime. et quam
sponte et arbitrio cordis sui inferunt in templum domini accipiant illam sacerdotes iuxta ordi
nem suum. et instaurent sartatecta domus. si quid necessarium viderint instauratio
ne. Igitur usque ad vicesimum tertium annum regis ioas non instauraverunt sartatecta templi
sacerdotes. Vocavitque rex ioas sacerdotes et ioiadam pontificem dicens eis. Quare sar
tatecta non instauratis templi? Nolite ergo amplius accipere pecuniam iuxta ordinem vestrum.
sed ad instaurationem templi reddite eam. Prohibitique sunt sacerdotes ultra pecuniam
accipere a populo et instaurare sartatecta templi. Et tulit ioiada sacerdos pontifex gazo
philacium unum. aperuitque foramen desuper et posuit illud iuxta altare ad dexteram ingredien
tium domum domini. mittebantque in eo sacerdotes qui custodiebant ostia omnem pecuniam
que deferebatur ad templum domini. Cumque viderent nimiam pecuniam esse in gazophilacio ascen
debat scriba regis et pontifex. effundebantque pecuniam que inveniebatur in domo
domini et numerabant. et dabant eam iuxta numerum atque mensuram in manu eorum qui pre
erant cementariis domus domini. qui impendebant eam in fabris lignorum et in cementariis
hiis qui operabantur in templo et sartatecta faciebant. et hiis qui cedebant saxa. et ut
emerent ligna et lapides qui excidebantur. ita ut impleretur instauratio domus domini
in universis que indigebant expensa ad muniendam domum. Verumtamen non fiebant
ex eadem pecunia hydrie templi domini et fuscinule et thuribula et tube. omne vas
aureum et argenteum de pecunia que inferebatur in templum domini. Hiis enim qui facie
bant opus dabatur ut instauraretur templum domini. et non fiebat ratio hiis hominibus qui
accipiebant pecuniam ut distribuerent eam artificibus. sed in fide tractabant eam. Pe
cuniam vero pro delicto et pecuniam pro peccatis non inferebant in templum domini. quia sacerdotum
erat. Tunc ascendit azahel rex syrie et pugnabat contra geth. cepitque eam. et dire
xit faciem suam ut ascenderet in ierusalem. Quam ob rem tulit ioas rex iuda omnia
sanctificata que consecraverant iosaphat et ioram et ochozias patres eius reges iuda. et que
ipse obtulerat. et universum argentum quod inveniri potuit in thesauris templi domini
et in palatio regis. misitque azaheli regi syrie. et recessit ab ierusalem. Reliqua autem
sermonum ioas. et universa que fecit. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum re
gum iuda? Surrexerunt autem servi eius et coniuraverunt inter se. percusseruntque ioas in
domo mello in descensu sela. Iosachar namque filius semath. et iosabat filius somer
servi eius percusserunt eum. et mortuus est. et sepelierunt eum cum patribus suis in civi
tate david. regnavitque amazias filius eius pro eo.

XIII

Anno vicesimo tertio ioas filii ocho
zie regis iude. regnavit ioachaz filius hieu. super israel in samaria decem et septem annis.
Et fecit malum coram domino. secutusque est peccata ieroboam filii nabath. qui peccare
fecit israel nec declinavit ab eis. Iratusque est furor domini contra israelem. et tradidit eos
in manu azahelis regis syrie. et in manu benadab filii eius cunctis diebus. Deprecatus est autem
ioachaz faciem domini. et audivit eum dominus. Vidit enim angustiam israelis. quia attrive
rat eos rex syrie. et dedit dominus israeli salvatorem. et liberatus est de manu syrie. Habitave
runtque filii israel in tabernaculis suis. sicut heri et nudiustertius. Verumtamen non recesse
runt a peccatis domus ieroboam qui peccare fecit israel. in ipsis ambulaverunt. Siquidem
et lucus permansit in samaria. Et non sunt derelicti ioachaz de populo nisi quinquaginta equites
et decem currus. et decem milia peditum. Interfecerat enim eos rex syrie. et redegerat
eos quasi pulverem in tritura aree. Reliqua autem sermonum ioachaz et universa que fe
cit. ~~nonne h[ec] scripta sunt in libro~~ sed et fortitudo eius. nonne hec scripta sunt in libro verborum
dierum regum israel? Dormivitque ioachaz cum patribus suis. et sepelierunt eum in sa

maria. regnavitque ioas filius eius pro eo. Anno tricesimo septimo ioas regis iuda regnavit ioas filius ioachaz super israel in samaria sedecim annis. et fecit quod malum est in conspectu domini. Non enim declinavit ab omnibus peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel. in ipsis ambulavit. Reliqua autem sermonum ioas et universa que fecit. sed et fortitudo eius quomodo pugnaverit contra amasiam regem iuda. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel? Et dormivit ioas cum patribus suis. Ieroboam autem sedit super thronum eius. Porro ioas sepultus est in samaria cum regibus israel. Helyseus autem egrotabat infirmitate qua et mortuus est. Descenditque ad eum ioas rex israel et flebat coram eo dicebatque. Pater mi pater mi. currus israel et auriga eius. Et ait illi helyseus. Affer arcum et sagittas. Cumque attulisset ad eum arcum et sagittas: dixit ad regem israel. Pone manum tuam super arcum. Et cum posuisset ille manum suam: superposuit helyseus manus suas manibus regis et ait. Aperi fenestram orientalem. Cumque aperuisset: dixit helyseus. Iace sagittam. Et iecit. Et ait helyseus. Sagitta salutis domini et sagitta salutis contra syriam. Percutiesque syriam in aphech donec consumas eam. Et ait. Tolle sagittas. Qui cum tulisset: rursum dixit ei. Percute iaculo terram. Et cum percussisset tribus vicibus et stetisset: iratus est contra eum vir dei et ait. Si percussisses quinquies aut sexies sive septies: percussisses syriam usque ad consummationem. Nunc autem tribus vicibus percuties eam. Mortuus est ergo helyseus et sepelierunt eum. Latrunculi quoque de moab venerunt in terram israel ipso anno. Quidam autem sepelientes hominem viderunt latrunculos: et proiecerunt cadaver in sepulchro helysei. Quod cum tetigisset ossa helysei: revixit homo et stetit super pedes suos. Igitur azahel rex syrie afflixit israel cunctis diebus ioachaz. Et misertus est dominus eorum et reversus est ad eos propter pactum suum quod habebat cum abraham et ysaac et iacob: et noluit disperdere eos. neque proicere penitus usque in presens tempus. Mortuus est autem azahel rex syrie. et regnavit benadab filius eius pro eo. Porro ioas filius ioachaz tulit urbes de manu benadab filii azahelis. quas tulerat de manu ioachaz patris sui iure prelii. Tribus vicibus percussit eum ioas: et reddidit civitates israel.

XIIII

Anno secundo ioas filii ioachaz regis israel: regnavit amasias filius ioas regis iuda. Viginti quinque annorum erat cum regnare cepisset. viginti autem et novem annis regnavit in ierusalem. Nomen autem matris eius ioaden de ierusalem. Et fecit rectum coram domino. verumtamen non ut david pater eius. Iuxta omnia que fecit ioas pater suus fecit. nisi hoc tantum quod excelsa non abstulit. Adhuc enim populus immolabat et adolebat incensum in excelsis. Cumque obtinuisset regnum: percussit servos suos qui interfecerant regem patrem suum. filios autem eorum qui occiderant non occidit. iuxta quod scriptum est in libro legis moysi. sicut precepit dominus dicens. Non morientur patres pro filiis. neque filii morientur pro patribus. sed unusquisque pro peccato suo morietur. Ipse percussit edom in valle salinarum decem milia. et apprehendit petram in prelio. vocavitque nomen eius iecthehel: usque in presentem diem. Tunc misit amasias nuntios ad ioas filium ioachaz filii iehu regis israel dicens. Veni et videamus nos. Remisitque ioas rex israel ad amasiam regem iuda dicens. Carduus libani misit ad cedrum que est in libano dicens. Da filiam tuam filio meo uxorem. Transieruntque bestie saltus que sunt in libano et conculcaverunt carduum. Percutiens invaluisti super edom. et sublevavit te cor tuum. Contentus esto gloria: et sede in domo tua. Quare provocas malum ut cadas tu et iuda tecum? Et non acquievit amasias. Ascenditque ioas rex israel et viderunt se ipse et amasias rex iuda in bethsames oppido iude. Percussusque est iuda coram israel et fugerunt unusquisque in tabernacula sua. Amasiam vero regem iuda filium ioas filii ochozie cepit ioas rex israel in bethsames. et adduxit eum in ierusalem. et interrupit murum ierusalem a porta ephraim usque ad portam anguli quadringentis cubitis. tulitque omne aurum et argentum et universa vasa que inventa sunt in domo domini et in thesauris regis. et obsides. et reversus est samariam. Reliqua autem verborum ioas et universa que fecit et fortitudo eius qua pugnavit contra amasiam regem iuda. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum

regum israel. Dormivitque ioas cum patribus suis. et sepultus est in samaria cum regibus israel.
et regnavit hieroboam filius eius pro eo. Vixit autem amasias filius ioas rex iuda postquam mor
tuus est ioas filius ioachaz regis israel quindecim annis. Reliqua autem sermonum amasie nonne
hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. Factaque est coniuratio contra eum in ihe
rusalem. at ille fugit in lachis. Miseruntque post eum in lachis et interfecerunt eum ibi.
et asportaverunt in equis. sepultusque est in ierusalem cum patribus suis in civitate David. Tu
lit autem universus populus iude. azariam annos natum sedecim. et constituerunt eum regem pro
patre eius amasia. Ipse edificavit ahilam. et restituit eam iude. postquam dormivit rex cum
patribus suis. Anno quintodecimo amasie filii ioas regis iude. regnavit ieroboam filius
ioas regis israel. in samaria quadraginta uno anno. Et fecit quod malum est coram domino. non
recessit ab omnibus peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel. Ipse restituit ter
minos israel ab introitu emath usque ad mare solitudinis. iuxta sermonem domini dei israel.
quem locutus est per servum suum ionam prophetam filium amathi qui erat de geth que est in
ophyr. Vidit enim dominus afflictionem israel amaram nimis. et quod consumpti essent usque ad
clausos carcere et extremos. et non esset qui auxiliaretur israeli. nec locutus est dominus ut dele
ret nomen israel sub celo. sed salvavit eos in manu ieroboam filii ioas. Reliqua autem ser
monum ieroboam et universa que fecit. et fortitudo eius qua preliatus est. et quomodo restituit
damascum et emath iude in israel. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel. Dor
mivitque ieroboam cum patribus suis regibus israel. et regnavit zacharias filius eius pro eo.

XV

Anno vicesimo septimo ieroboam regis israel. regnavit azarias filius amasie regis iude.
Sedecim annorum erat cum regnare cepisset. et quinquaginta duobus annis regnavit in
ierusalem. Nomen matris eius iechelia de ierusalem. Fecitque quod erat placitum coram domino. iuxta omnia
que fecerat amasias pater eius. verumtamen excelsa non est demolitus. Adhuc populus sacrificabat et
adolebat incensum in excelsis. Percussit autem dominus regem et fuit leprosus usque in diem mortis
sue. et habitabat in domo libera seorsum. ioatham vero filius eius gubernabat palatium et iudi
cabat populum terre. Reliqua autem sermonum azarie et universa que fecit. nonne hec scripta sunt
in libro verborum dierum regum iuda. Et dormivit azarias cum patribus suis. sepelieruntque eum
cum maioribus suis in civitate David. et regnavit ioatham filius eius pro eo. Anno tricesimo octa
vo azarie regis iude. regnavit zacharias filius ieroboam super israel in samaria
sex mensibus. Et fecit quod malum est coram domino sicut fecerant patres eius. et non recessit a peccatis
hieroboam filii nabath qui peccare fecit israel. Coniuravit autem contra eum sellum fi
lius iabes. percussitque eum palam et interfecit. regnavitque pro eo. Reliqua autem verborum za
charie. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel. Iste est sermo domini
quem locutus est ad ieu dicens. Filii tui usque ad quartam generationem sedebunt de te
super thronum israel. Factumque est ita. Sellum filius iabes. regnavit tricesimo nono an
no azarie regis iude. Regnavit autem uno mense in samaria. et ascendit manahem
filius gaddi de thersa venitque samariam. et percussit sellum filium iabes in samaria
et interfecit eum. regnavitque pro eo. Reliqua autem verborum sellum et coniuratio eius per quam
tetendit insidias. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel. Tunc per
cussit manahem thapsam. et omnes qui erant in ea et terminos eius de thersa. noluerant enim
aperire ei. et interfecit omnes pregnantes eius et scidit eas. Anno tricesimo nono azarie regis iu
de. regnavit manahem filius gaddi super israel decem annis in samaria. Fecitque quod malum
erat coram domino. Non recessit a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel.
Cunctis diebus eius veniebat phul rex assyriorum in terram israel. et dabat manahem phul
mille talenta argenti ut esset ei in auxilium et firmaret regnum eius. Indixitque mana
hem argentum super israel cunctis potentibus et divitibus ut daret regi assyriorum quinquagin
ta siclos argenti per singulos. Reversusque est rex assyriorum et non est moratus in terra. Reli
qua autem sermonum manahem et universa que fecit. nonne hec scripta sunt in libro ser
monum dierum regum israel. Et dormivit manahem cum patribus suis. regnavitque phace

iatus filius eius pro eo. Anno quinquagesimo azarie regis iude regnavit phacea filius mana-
hem super israhel in samaria biennio. et fecit quod malum erat coram domino. Non recessit a pec-
catis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israhel. Coniuravit autem adversus eum phacee
filius romelie dux eius. et percussit eum in samaria in turre domus regie. iuxta argob et
iuxta arieb. et cum eo quinquaginta viros de filiis galaaditarum. et interfecit eum regnavitque
pro eo. Reliqua autem sermonum phacea et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro ver-
borum dierum regum israhel. Anno quinquagesimo secundo azarie regis iude. regnavit phacee fi-
lius romelie super israhel in samaria viginti annis. et fecit quod malum erat coram domino. Non
recessit a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israhel. In diebus phacee regis israhel
venit theglathphalassar rex assur. et cepit ahion et abel domum maacha. et ianoe. et
cedes. et azor. et galaad. et galyleam. universam terram nepthalim. et transtulit eos in assyri-
os. Coniuravit autem et tetendit insidias osee filius hela contra phacee filium romelie. et per-
cussit eum et interfecit. regnavitque pro eo vicesimo anno ioatham filii ozie. Reliqua autem
sermonum phacee et universa que fecit. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum
israhel. Anno secundo phacee filii romelie regis israhel. regnavit ioatham filius ozie regis iu-
da. Viginti quinque annorum erat cum regnare cepisset. et sedecim annis regnavit in ihe-
rusalem. Nomen matris eius ierusa filia sadoch. fecitque quod placitum erat coram domino. Iuxta
omnia que fecit ozias pater eius operatus est. verumtamen excelsa non abstulit. Adhuc po-
pulus immolabat et adolebat incensum in excelsis. Ipse edificavit portam domus domini subli-
missimam. Reliqua autem sermonum ioatham et universa que fecit. nonne hec scripta sunt in
libro verborum dierum regum iuda. In diebus illis cepit dominus mittere in iudam rasin regem syrie.
et phacee filium romelie. Et dormivit ioatham cum patribus suis. sepultusque est cum eis
in civitate david patris sui. et regnavit achaz filius eius pro eo.

XVI

Anno septimodecimo phacee
filii romelie. regnavit achaz filius ioatham regis iuda. Viginti annorum erat achaz cum
regnare cepisset. et sedecim annis regnavit in ierusalem. Non fecit quod erat placitum
coram domino deo suo sicut david pater eius. sed ambulavit in via regum israhel. insuper et filium suum
consecravit transferens per ignem secundum ydola gentium que dissipavit dominus coram filiis
israhel. Immolabat quoque victimas et adolebat incensum in excelsis. et in collibus. et sub omni li-
gno frondoso. Tunc ascendit rasin rex syrie et phacee filius romelie rex israhel in
ierusalem ad preliandum. Cumque obsiderent achaz. non valuerunt superare eum. In tempore
illo restituit rasin rex syrie ahylam syrie. et eiecit iudeos de ahylam. Syri et ydu-
mei venerunt in ahylam. et habitaverunt ibi usque in diem hanc. Misit autem achaz nuntios
ad theglathphalassar regem assyriorum dicens. Servus tuus et filius tuus ego sum.
Ascende et salvum me fac de manu regis syrie. et de manu regis israhel qui consurrexerunt
adversum me. Et cum collegisset achaz argentum et aurum quod inveniri potuit in domo
domini et in thesauris regis. misit regi assyriorum munera. Qui et acquievit voluntati eius. Ascen-
dit enim rex assyriorum in damascum et vastavit eam. et transtulit habitatores eius cyrenen.
rasin autem interfecit. Perrexitque rex achaz in occursum theglaphalassar regis assyriorum in da-
mascum. Cumque vidisset altare damasci. misit rex achaz ad uriam sacerdotem exem-
plar eius et similitudinem. iuxta omne opus eius. extruxitque urias sacerdos altare. Iuxta
omnia que preceperat rex achaz de damasco. ita fecit urias sacerdos. donec veniret
rex achaz de damasco. Cumque venisset rex achaz de damasco. vidit altare et venera-
tus est illud. Ascenditque et immolavit holocausta et sacrificium suum. et libavit libamina.
et fudit sanguinem pacificorum que obtulerat super altare. Porro altare eneum quod erat
coram domino transtulit de facie templi et de loco altaris. et de loco templi domini. posuitque
illud ex latere altaris ad aquilonem. Precepit quoque rex achaz urie sacerdoti dicens.
Super altare maius offer holocaustum matutinum. et sacrificium vespertinum. et holocaustum re-
gis. et sacrificium eius. et holocaustum universi populi terre. et sacrificia eorum. et libamina eorum.
et omnem sanguinem holocausti et universum sanguinem victime super illud effundes.

altare uero eneum erit paratum ad uoluntatem meam. Fecit igitur urias sacerdos iuxta omnia que
preceperat ei rex achaz. Tulit autem rex achaz celatas bases et luterem qui erat desuper et mare
deposuit de bobus ereis qui sustentabant illud et posuit super pauimentum stratum lapide.
Musach quoque sabbati quod edificauerat in templo et ingressum regis exterius conuertit in templo
domini propter regem assiriorum. Reliqua autem uerborum achaz et omnia que fecit nonne hec scripta
sunt in libro sermonum dierum regum iuda? Dormiuitque achaz cum patribus suis et sepul
tus est cum eis in ciuitate dauid. et regnauit ezechias filius eius pro eo.

XVII

Anno duodecimo achaz
regis iuda regnauit osee filius hela in samaria super israel nouem annis. Fecitque quod malum
erat coram domino. sed non sicut reges israel qui ante eum fuerant. Contra hunc ascendit sal
manassar rex assiriorum. et factus est ei osee seruus reddebatque illi tributa. Cumque depre
hendisset rex assiriorum osee quod rebellare nitens misisset nuntios ad sua regem egy
pti. ne prestaret tributa regi assiriorum sicut singulis annis solitus erat. obsedit eum et
uinctum misit in carcerem. peragrauitque omnem terram. Et ascendens samariam obsedit
eam tribus annis. Anno autem nono osee cepit rex assiriorum samariam. et transtulit israel
in assirios. posuitque eos in ala et in habor. iuxta fluuium gozan in ciuitatibus medorum.
Factum est enim cum peccassent filii israel domino deo suo qui eduxerat eos de terra
egypti de manu pharaonis regis egypti coluerunt deos alienos. et ambulauerunt iuxta
ritum gentium quas consumpserat dominus in conspectu filiorum israel et regum israel quia similiter
fecerunt. et operuerunt filii israel uerbis non rectis dominum deum suum. et edificauerunt sibi excelsa
in cunctis urbibus suis a turre custodum usque ad ciuitatem munitam. Feceruntque sibi sta
tuas et lucos. in omni colle sublimi et subter omne lignum nemorosum. et adolebant ibi
incensum super aras in morem gentium quas transtulerat dominus a facie eorum. Feceruntque
uerba pessima irritantes dominum. et coluerunt inmunditias de quibus precepit dominus eis ne
facerent uerbum hoc. et testificatus est dominus in israel et in iuda. in manu omnium prophetarum
et uidentium dicens. Reuertimini a uiis uestris pessimis. et custodite precepta mea et cerimo
nias. iuxta omnem legem quam precepi patribus uestris. et sicut misi ad uos per manum seruorum
meorum prophetarum. Qui non audierunt sed indurauerunt ceruicem suam iuxta ceruicem
patrum suorum. qui noluerunt obedire domino deo suo. et abiecerunt legitima et pactum
eius quod pepigit cum patribus eorum. et testificationes quibus testificatus est eos. secutique sunt
uanitates. et uane egerunt. et secuti sunt gentes que erant per circuitum eorum super quibus
preceperat dominus eis. ut non facerent sicut et ille faciebant. Et dereliquerunt omnia precepta do
mini dei sui. feceruntque sibi conflatiles duos uitulos. et lucos et adorauerunt uniuer
sam miliciam celi. seruieruntque baal. et consecrabant ei filios suos et filias suas per
ignem. et diuinationibus inseruiebant. et auguriis. et tradiderunt se ut facerent ma
lum coram domino. et irritarent eum. Iratusque est dominus uehementer israeli. et abstulit
eos de conspectu suo. et non remansit nisi tribus iuda tantummodo. Sed nec ipse iuda custodi
uit mandata domini dei sui. uerumtamen ambulauit in erroribus israel quos operatus fue
rat. Proiecitque dominus omne semen israel. et afflixit eos et tradidit in manu diripienti
um. donec proiceret eos a facie sua. ex eo iam tempore quo scissus est israel a domo dauid
et constituerunt sibi regem ieroboam filium nabath. Separauit enim ieroboam
israel a domino. et peccare eos fecit peccatum magnum. Et ambulauerunt filii israel in uni
uersis peccatis ieroboam que fecerat. et non recesserunt ab eis usquequo auferret dominus
israel a facie sua. sicut locutus est in manu omnium seruorum suorum prophetarum. Transla
tusque est israel de terra sua in assirios. usque in diem hanc. Adduxit autem rex assiriorum
de babilone et de cutha et de auath. et de emath et de sepharuaim. et collocauit eos
in ciuitatibus samarie pro filiis israel. Qui possederunt samariam et habitauerunt in ur
bibus eius. Cumque ibi habitare cepissent. non timebant dominum. Et inmisit in eos do
minus leones qui interficiebant eos. Nuntiatumque est regi assiriorum et dictum. Gen
tes quas transtulisti et habitare fecisti in ciuitatibus samarie. ignorant legitima

dei terre. et immisit in eos dominus leones. et ecce interficiunt eos: eo quod ignorent ritum dei terre. Prece
pit autem rex assyriorum dicens. Ducite illuc unum de sacerdotibus quos inde captivos adduxistis. et va
dat et habitet cum eis. et doceat eos legitima dei terre. Igitur cum venisset unus de sacerdotibus his qui
captivi ducti fuerant de samaria. habitavit in bethel: et docebat eos quomodo colerent dominum. Et una
queque gens fabricata est deum suum. posueruntque eos in fanis excelsis que fecerant samaritę. gens
et gens in urbibus suis in quibus habitabant. Viri enim babylonii fecerunt sochoth benoth. viri
autem cuthei fecerunt nergel. et viri de emath fecerunt asima. Porro evei fecerunt nebaaz et
tharthac: Hii autem qui erant de sepharvaim. comburebant filios suos igni adramelech. et
anamelech. diis sepharvaim. et nichilominus colebant dominum. Fecerunt autem sibi de novissimis
sacerdotes excelsorum. et ponebant eos in fanis sublimibus. et cum dominum colerent. diis quoque suis ser
viebant. iuxta consuetudinem gentium de quibus translati fuerant samariam. Usque in presen
tem diem morem sequuntur antiquum. Non timent dominum neque custodiunt ceremonias eius.
et iudicia et legem et mandatum. quod preceperat dominus filiis iacob quem cognominavit israhel. et per
cusserat cum eis pactum et mandaverat eis dicens. Nolite timere deos alienos et non adoretis eos
neque colatis. et non immoletis eis. Sed dominum deum vestrum qui eduxit vos de terra egypti in fortitu
dine magna et in brachio extento: ipsum timete et illum adorate et illi immolate. Cerimo
nias quoque et iudicia et legem et mandatum quod scripsit vobis custodite ut faciatis cunctis die
bus. et non timeatis deos alienos. et pactum quod percussit vobiscum nolite oblivisci. nec colatis deos
alienos. Sed dominum deum vestrum timete. et ipse eruet vos de manu omnium inimicorum vestrorum.
Illi vero non audierunt. sed iuxta consuetudinem suam pristinam perpetrabant. Fuerunt igitur gen
tes iste timentes dominum quidem. sed nichilominus et idolis suis servientes. Nam et filii eorum et ne
potes. sicut fecerunt patres sui: ita faciunt usque in presentem diem. Anno tercio osee filii

XVIII

hela regis israhel. regnavit ezechias filius achaz regis iuda. Viginti quinque annorum erat cum
regnare cepisset. et viginti et novem annis regnavit in iherusalem. Nomen matris eius abi
filia zacharie. Fecitque quod erat bonum coram domino. iuxta omnia que fecerat david pater eius. Ipse
dissipavit excelsa. et contrivit statuas et succidit lucos. confregitque serpentem eneum quem
fecerat moyses. Siquidem usque ad illud tempus filii israhel adolebant ei incensum. vocavitque
eum nahestam. In domino deo israhel speravit. Itaque post eum non fuit similis ei de cunctis regibus
iuda. sed neque in his qui ante eum fuerunt. Et adhesit domino et non recessit a vestigiis eius. Fecitque
mandata eius que preceperat dominus moysi. Unde et erat dominus cum eo. et in cunctis ad que proce
debat. sapienter se agebat. Rebellavit quoque contra regem assyriorum: et non servivit ei.
Ipse percussit philisteos usque gazam. et omnes terminos eorum a turre custodum usque ad civi
tatem munitam. Anno quarto regis ezechie qui erat annus septimus osee filii hela regis israhel.
ascendit salmanassar rex assyriorum in samariam. et oppugnavit eam. et cepit. Nam post
annos tres anno sexto ezechie id est nono anno osee regis israhel. capta est samaria.
Et transtulit rex assyriorum israhel in assyrios. collocavitque eos in hala et in habor. fluviis
gazam in civitatibus medorum. quia non audierunt vocem domini dei sui. sed pretergressi sunt
pactum eius. Omnia que preceperat moyses servus domini non audierunt neque fecerunt. Anno
quartodecimo regis ezechie ascendit sennacherib rex assyriorum ad universas civitates
iuda munitas. et cepit eas. Tunc misit ezechias rex iuda nuncios ad regem assyriorum
in lachis dicens. Peccavi. Recede a me et omne quod imposueris michi feram. Indixit itaque
rex assyriorum ezechie regi iuda. trecenta talenta argenti. et triginta talenta auri.
Deditque ei ezechias omne argentum quod repertum fuerat in domo domini. et in thesauris re
gis. In tempore illo confregit ezechias valvas templi domini. et laminas auri quas ipse af
fixerat: et dedit eas regi assyriorum. Misit autem rex assyriorum tharthan et rabsaris et rabsa
cen de lachis ad regem ezechiam cum manu valida iherusalem. Qui cum ascendissent vene
runt iherusalem et steterunt in aque ductum piscine superioris que est in via agri fullonis.
vocaveruntque regem. Egressus est autem ad eos heliachim filius helchie prepositus do
mus. et sobna scriba. et ioahe filius asaph a commentariis. Dixitque ad eos rabsaces. Loqu

nium ezechie. Hec dicit rex magnus rex assyriorum. Que est ista fiducia qua niteris? Forsitan
inisti consilium ut prepares te ad bellum. In quo confidis ut audeas rebellare? An speras in
baculo harundineo atque confracto egypto. super quem si incubuerit homo comminutus ingre-
dietur manum eius et perforabit eam? Sic est pharao rex egypti omnibus qui confidunt in eo.
Quod si dixeritis michi in domino deo nostro habemus fiduciam. Nonne iste est cuius abstulit ezechias
excelsa et altaria et precepit iude et ierusalem ante altare hoc adorabitis in ierusalem? Nunc igitur
transite ad dominum meum regem assyriorum et dabo vobis duo milia equorum et videte an habere vale-
tis ascensores eorum. Et quomodo potestis resistere ante unum satrapam de servis domini mei mi-
nimis? An fiduciam habes in egypto propter currus et equites? Numquid sine domini voluntate
te conscendi ad locum istum ut demolirer eum? Dominus dixit michi. Ascende ad terram hanc et
demolire eam. Dixerunt autem helyachim filius helchie et sobna et iohe rabsaci. Pre-
camur ut loquaris nobis servis tuis syriace. siquidem intelligimus hanc linguam. et non lo-
quaris nobis iudaice audiente populo qui est super murum. Responditque eis rabsaces dicens.
Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus meus ut loquerer sermones hos et non potius
ad viros qui sedent super murum ut comedant stercora sua et bibant urinam suam vobiscum?
Stetit itaque rabsaces et clamavit voce magna iudaice et ait. Audite verba regis ma-
gni regis assyriorum. Hec dicit rex. Non vos seducat ezechias. non enim poterit vos erue-
re de manu mea. neque vobis fiduciam tribuat super domino dicens. eruens liberabit nos dominus.
et non tradetur civitas hec in manu regis assyriorum. Nolite audire ezechiam. Hec enim
dicit rex assyriorum. Facite mecum quod vobis est utile. et egredimini ad me et comedet
unusquisque de vinea sua et de ficu sua et bibetis aquas de cisternis vestris donec veniam et
transferam vos in terram que similis terre vestre est. in terram fructiferam et fertilem vi-
ni. terram panis et vinearum. terram olivarum et olei ac mellis. et vivetis et non moriemini.
Nolite audire ezechiam qui vos decipit dicens. dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt
dii gentium terram suam de manu regis assyriorum? Ubi est deus emath et arphat? Ubi est
deus sepharvaim ana et ava? Numquid liberaverunt samariam de manu mea? Quinam illi
sunt in universis diis terrarum qui eruerunt regionem suam de manu mea ut possit eru-
ere dominus ierusalem de manu mea? Tacuit itaque populus et non respondit ei quicquam. Siquidem
preceptum regis acceperant ut non responderent ei. Venitque helyachim filius helchie prepositus
domus. et sobna scriba et iohe filius asaph a commentariis ad ezechiam scissis vestibus et
nuntiaverunt ei verba rabsacis.

XIX

Que cum audisset rex ezechias. scidit vestimenta sua et opertus
est sacco. ingressusque est domum domini. et misit helyachim prepositum domus et sobnam scribam
et senes de sacerdotibus opertos saccis. ad ysaiam prophetam filium amos. Qui dixerunt. Hec
dicit ezechias. Dies tribulationis et increpationis et blasfemie dies iste. Venerunt filii
usque ad partum. et vires non habet parturiens. Si forte audiat dominus deus tuus universa verba
rabsacis. quem misit rex assyriorum dominus suus. ut exprobraret deum viventem et ar-
gueret verbis que audivit dominus deus tuus. et fac orationem pro reliquiis que reperte sunt. Ve-
nerunt ergo servi regis ezechie ad ysaiam. Dixitque eis ysaias. Hec dicetis domino vestro. Hec
dicit dominus. Nolite timere a facie verborum que audisti. quibus blasfemaverunt pueri regis assy-
riorum me. Ecce ego immittam ei spiritum et audiet nuntium et revertetur in terram suam. et deici-
am eum gladio in terra sua. Reversus est igitur rabsaces et invenit regem assyriorum ex-
pugnantem lobnam. Audierat enim quod recessisset de lachis. Cumque audisset de thara-
cha rege ethyopie dicentes. ecce egressus est ut pugnet adversum te. et iret contra eum.
misit nuntios ad ezechiam dicens. Hec dicite ezechie regi iude. Non te seducat deus
tuus. in quo habes fiduciam neque dicas. non tradetur ierusalem in manu regis assyriorum. Tu
enim ipse audisti que fecerunt reges assyriorum universis terris quomodo vastaverunt
eas. Num ergo solus poteris liberari? Numquid liberaverunt dii gentium singulos quos vastave-
runt patres mei. gozan videlicet et aran et reseph et filios eden. qui erant in the-
lassar? Ubi est rex emath et rex arphat. et rex civitatis sepharvaim. ana et ava?

Itaque cum accepisset ezechias litteras de manu nuntiorum regis et legisset eas ascendit in do
mum domini et expandit eas coram domino et oravit in conspectu eius dicens. Domine deus israhel qui sedes
super cherubin tu es deus solus regum omnium terre. tu fecisti celum et terram. inclina aurem tuam
et audi. aperi oculos tuos et vide. et audi omnia verba sennacherib qui misit ut exprobraret nobis de
um viventem. Vere domine dissipaverunt reges assyriorum gentes et terras omnium. et miserunt
deos eorum in ignem. Non enim erant dii sed opera manuum hominum ex ligno et lapide. et perdiderunt
eos. Nunc igitur domine deus noster salvos nos fac de manu eius ut sciant omnia regna terre. quia tu es dominus deus
solus. Misit autem ysayas filius amos ad ezechiam dicens. Hec dicit dominus deus israhel. Que deprecatus es
me super sennacherib rege assyriorum audivi. Iste est sermo quem locutus est dominus de eo. Sprevit
te et subsannavit te virgo filia syon. post tergum tuum caput movit filia iherusalem. Cui expro
brasti et quem blasphemasti? Contra quem exaltasti vocem et elevasti in excelsum oculos tu
os? Contra sanctum israhel. Per manum servorum tuorum exprobrasti domino et dixisti. In multitudine cur
ruum meorum ascendi excelsa montium in summitate lybani et succidi sublimes cedros eius et ele
ctas abietes eius. et ingressus sum usque ad terminos eius. Saltum charmeli eius ego succidi. et bibi
aquas alienas et siccavi vestigiis pedum meorum omnes aquas clausas. Numquid non audisti quid ab
initio fecerim? Ex diebus antiquis plasmavi illud et nunc adduxi. eruntque in ruinam collium
pugnantium civitates munite. et qui sedent in eis humiles manu. Contremuerunt et confusi sunt.
facti sunt quasi fenum agri et virens herba tectorum que arefacta est antequam veniret ad matura
tem. Habitaculum tuum et egressum tuum et introitum tuum et viam tuam ego prescivi. et furorem
tuum contra me. Insanisti in me et superbia tua ascendit in aures meas. Ponam itaque circu
lum in naribus tuis et camum in labiis tuis. et reducam te in viam per quam venisti. Tibi autem
ezechia hoc erit signum. Comede hoc anno quod reppereris. in secundo autem anno que sponte nascun
tur. Porro in anno tercio seminate et metite. plantate vineas et comedite fructus earum. et quod
cumque reliquum de domo iuda mitte radicem deorsum et faciet fructum sursum. De iherusalem
quippe egredientur reliquie. et quod salvetur de monte syon. Zelus domini exercituum faciet hoc. Quam ob
rem hec dicit dominus de rege assyriorum. Non ingredietur urbem hanc. non mittet in eam sagittam.
non occupabit eam clipeus. nec circumdabit eam munitio. Per viam qua venit revertetur. et civi
tatem hanc non ingredietur dicit dominus. Protegamque urbem hanc et salvabo eam propter me. et propter david
servum meum. Factum est igitur in nocte illa venit angelus domini et percussit in castris assyriorum centum
octoginta quinque milia. Cumque diluculo surrexisset vidit omnia corpora mortuorum et recedens
abiit. Et reversus est sennacherib rex assyriorum et mansit in ninive. Cumque adoraret in
templo nesrach deum suum. adramelech et sarasar filii eius percusserunt eum gladio. et fuge
runt in terram armeniorum. et regnavit asoradon filius eius pro eo. In diebus illis egrotavit eze

XX

chias usque ad mortem. et venit ad eum ysayas filius amos propheta dixitque ei. Hec dicit dominus. Pre
cipe et ordina domui tue. morieris enim et non vives. Qui convertit faciem suam ad parietem et
oravit dominum dicens. Obsecro domine memento quomodo ambulaverim coram te in veritate. et in corde
perfecto. et quod placitum est coram te fecerim. Flevit itaque ezechias fletu magno. Et antequam egre
deretur ysayas mediam partem atrii. factus est sermo domini ad eum dicens. Revertere et dic eze
chie duci populi mei. Hec dicit dominus deus david patris tui. Audivi orationem tuam vidi lacrimas tuas et ecce
sanavi te. Die tercio ascendes templum domini et addam diebus tuis quindecim annos sed et de ma
nu regis assyriorum liberabo te et civitatem hanc. et protegam urbem istam propter me. et propter david
servum meum. Dixitque ysayas. Afferte massam ficorum. Quam cum attulissent et posuissent su
per ulcus eius curatus est. Dixit autem ezechias ad ysayam. Quod erit signum quia dominus me sanabit.
et quia ascensurus sum die tercio templum domini? Cui ait ysayas. Hoc erit signum a domino quod fa
cturus sit dominus sermonem quem locutus est. Vis ut ascendat umbra decem lineis an ut revertatur
totidem gradibus? Et ait ezechias. Facile est crescere umbram decem lineis. nec hoc volo
ut fiat. sed ut revertatur retrorsum decem gradibus. Invocavit itaque ysayas propheta dominum. et re
duxit umbram per lineas quibus iam descenderat in orologio achaz retrorsum decem gradibus.
In tempore illo misit berodach baladan filius baladan rex babyloniorum litteras et munera

ad ezechiam. audierat enim quod egrotasset ezechias. Letatus est autem in adventu eorum ezechias. et ostendit eis domum aromatum et aurum et argentum et pigmenta varia. unguenta quoque et domum vasorum suorum. et omnia que habere poterat in thesauris suis. Non fuit quod non monstraret eis ezechias in domo sua et in omni potestate sua. Venit autem ysayas ad regem ezechiam. dixitque ei. Quid dixerunt viri isti aut unde venerunt ad te? Cui ait ezechias. De terra longinqua venerunt. de babylone. At ille respondit. Quid viderunt in domo tua? Ait ezechias. Omnia que sunt in domo mea viderunt. nichil est enim in thesauris meis quod non monstraverim eis. Dixit itaque ysayas ezechie. Audi sermonem domini. Ecce dies venient et auferentur omnia que sunt in domo tua et que condiderunt patres tui usque in diem hanc in babylonem: non remanebit quicquam ait dominus. Sed et de filiis tuis qui egredientur ex te. quos generabis tollentur. et erunt eunuchi in palacio regis babylonis. Dixitque ezechias ad ysayam. Bonus est sermo domini quem locutus est. sit pax et veritas in diebus meis. Reliqua autem sermonum ezechie et omnis fortitudo eius et quomodo fecit piscinam et aque ductum. et introduxit aquas in civitatem. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? Dormivitque ezechias cum patribus suis. et regnavit manasses filius eius pro eo.

XXI

Duodecim annorum erat manasses cum regnare cepisset. et quinquaginta quinque annis regnavit in iherusalem. Nomen matris eius aphsiba. Fecitque malum in conspectu domini. iuxta ydola gentium quas delevit dominus a facie filiorum israel. Conversusque est et edificavit excelsa que dissipaverat ezechias pater eius. et erexit aras baal. et fecit lucos sicut fecerat ahab rex israel. et adoravit omnem miliciam celi. et coluit eam. extruxitque aras in domo domini. de qua dixit dominus in iherusalem ponam nomen meum. Et extruxit altaria universe milicie celi. in duobus atriis domus templi domini. et traduxit filium suum per ignem. et ariolatus est et observavit auguria et fecit phytones et aruspices. Multiplicavit ut faceret malum coram domino: et irritaret eum. Posuitque ydolum luci quem fecerat in templo domini. super quo locutus est dominus ad david et ad salomonem filium eius. in templo hoc et in iherusalem quam elegi de cunctis tribubus israel. ponam nomen meum in sempiternum. et ultra non faciam commoveri pedem israel de terra quam dedi patribus eorum. sic tamen si custodierint opere omnia que precepi eis. et universam legem quam mandavit eis moyses servus meus. Illi vero non audierunt sed seducti sunt a manasse ut facerent malum super gentes quas contrivit dominus a facie filiorum israel. Locutusque est dominus in manu servorum suorum prophetarum dicens. Quia fecit manasses rex iuda abhominationes istas pessimas super omnia que fecerunt amorrei ante eum. et peccare fecit etiam iudam in inmundiciis suis: propterea hec dicit dominus deus israel. Ecce inducam ego malum super iherusalem et iudam ut quicumque audierit tinniant ambe aures eius. et extendam super iherusalem funiculum samarie et pondus domus ahab. et delebo iherusalem sicut deleri solent tabule. delens vertam et ducam crebrius stilum super faciem eius. Dimittam vero reliquias hereditatis mee et tradam eas in manu inimicorum eius. eruntque in vastitatem et in rapinam cunctis adversariis eius. eo quod fecerint malum coram me. et perseveraverint irritantes me. ex die qua egressi sunt patres eorum ex egypto usque ad diem hanc: insuper et sanguinem innoxium fudit manasses multum nimis donec impleret iherusalem usque ad os. absque peccatis suis quibus peccare fecit iudam. ut faceret malum coram domino. Reliqua autem sermonum manasse et universa que fecit. et peccatum eius quod peccavit. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? Dormivit itaque cum patribus suis et sepultus est in orto domus sue. in orto oza: et regnavit amon filius eius pro eo. Viginti et duorum annorum erat amon cum regnare cepisset. duobus quoque annis regnavit in iherusalem. Nomen matris eius messalemeth: filia harus de iethba. Fecitque malum in conspectu domini sicut fecerat manasses pater eius. et ambulavit in omni via per quam ambulaverat pater eius. servivitque inmundiciis quibus servierat pater eius. et adoravit eas. et dereliquit dominum deum patrum suorum. et non ambulavit in via domini. Tetenderuntque ei insidias servi sui: et interfecerunt regem in domo sua. Percussit autem omnis populus terre omnes qui coniuraverant contra regem amon. et constituerunt sibi regem iosiam filium eius pro eo. Reliqua autem sermonum amon et universa que fecit. nonne hec scripta sunt in

libro sermonum dierum regum iuda. Sepelieruntque eum in sepulchro suo in orto oza. et regnavit iosias filius eius pro eo.

XXII

Octo annorum erat iosias cum regnare cepisset. et triginta uno anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius ydida. filia phadaia de besechath. Fecitque quod placitum erat coram domino et ambulavit per omnes vias david patris sui. non declinavit ad dexteram sive ad sinistram. Anno autem octavodecimo regis iosie. misit rex saphan filium aslia filii messulam scribam templi domini dicens ei. Vade ad helchiam sacerdotem magnum ut confletur pecunia que illata est in templum domini. quam collegerunt ianitores a populo. deturque fabris per prepositos in domo domini. qui et distribuant eam hiis qui operantur in templo domini. ad instauranda sartatecta templi. tignariis videlicet et cementariis. et hiis qui interrupta componunt. et ut emantur ligna et lapides de lapidicinis ad instaurandum templum domini. Verumtamen non supputetur eis argentum quod accipiunt. sed in potestate habeant et in fide. Dixit autem helchias pontifex ad saphan scribam. Librum legis repperi in domo domini. Deditque helchias volumen saphan qui et legit illud. Venit quoque saphan scriba ad regem et renuntiavit ei quod preceperat et ait. Conflaverunt servi tui pecuniam que reperta est in domo domini. et dederunt ut distribueretur fabris a prefectis operum templi domini. Narravitque saphan scriba regi dicens. Librum dedit mihi helchias sacerdos. Quem cum legisset saphan coram rege. et audisset rex verba libri legis domini. scidit vestimenta sua. et precepit helchie sacerdoti et haicham filio saphan. et achobor filio micha. et saphan scribe. et asaie servo regis dicens. Ite et consulite dominum super me et super populo et super omni iuda de verbis voluminis istius quod inventum est. Magna enim ira domini succensa est contra nos. quia non audierunt patres nostri verba libri huius. ut facerent omne quod scriptum est nobis. Ierunt itaque helchias sacerdos. et haicham et achobor. et saphan et asaia. ad holdam prophetem uxorem sellum filii thecue. filii aras. custodis vestium. que habitabat in ierusalem in secunda. Locutique sunt ad eam. Et illa respondit eis. Hec dicit dominus deus israel. Dicite viro qui misit vos ad me. Hec dicit dominus. Ecce ego adducam mala super locum hunc et super habitatores eius. omnia verba legis que legit rex iuda. quia dereliquerunt me et sacrificaverunt diis alienis. irritantes me in cunctis operibus manuum suarum. et succendetur indignatio mea in loco hoc. et non extinguetur. Regi autem iuda qui misit vos ut consuleretis dominum: sic dicetis. Hec dicit dominus deus israel. Pro eo quod audisti verba voluminis. et perterritum est cor tuum. et humiliatus es coram domino auditis sermonibus contra locum istum et habitatores eius. quod videlicet fierent in stuporem et in maledictum. et scidisti vestimenta tua et flevisti coram me. et ego audivi ait dominus. Idcirco colligam te ad patres tuos. et colligeris ad sepulchrum tuum in pace. ut non videant oculi tui mala que inducturus sum super locum istum.

XXIII

Et renuntiaverunt regi quod dixerat. Qui misit et congregati sunt ad eum omnes senes iuda et ierusalem. Ascenditque rex templum domini. et omnes viri iuda universique qui habitabant in ierusalem cum eo. sacerdotes et prophete et omnis populus. a parvo usque ad magnum legitque audientibus cunctis omnia verba libri federis qui inventus est in domo domini. Stetitque rex super gradum et percussit fedus coram domino ut ambularent post dominum et custodirent precepta eius et testimonia et cerimonias. in omni corde et in tota anima. et suscitarent verba federis huius que scripta erant in libro illo. Adquievitque populus pacto. et precepit rex helchie pontifici. et sacerdotibus secundi ordinis et ianitoribus ut proicerent de templo domini omnia vasa que facta fuerant baal. et luco et universe milicie celi. et combussit ea foris ierusalem in convalle cedron et tulit pulverem eorum in bethel. Et delevit aruspices quos posuerant reges iuda ad sacrificandum in excelsis per civitates iuda. et in circuitu ierusalem. et eos qui adolebant incensum baal et soli et lune. et duodecim signis. et omni milicie celi. Et efferri fecit lucum de domo domini. foras ierusalem in convallem cedron. et combussit eum ibi. et redegit in pulverem. et proiecit super sepulchra vulgi. Destruxit quoque ediculas effeminatorum que erant in domo domini. pro quibus mulieres texebant quasi domunculas luci. Congregavitque omnes sacerdotes de civitatibus iuda. et contaminavit excelsa ubi sacrificabant sacerdotes de gabaa usque bersabee. et destruxit aras portarum in introitu ostii iosue principis civitatis quod erat ad sinistram porte civitatis. Verumtamen non ascendebant sacerdotes excelsorum ad altare domini in ierusalem.

sed tantum comedebant azima in medio fratrum suorum. Contaminavit quoque Thopheth quod est in convalle filii Ennom: ut nemo consecraret filium suum aut filiam suam per ignem Moloch. Abstulit quoque equos quos dederant reges Iude soli in introitu templi domini iuxta exedram Nathan Melech eunuchi qui erant in Pharurim: currus autem solis combussit igni. Altaria quoque que erant super cenacula templi Achaz que fecerant reges Iude et altaria que fecerat Manasses in duobus atriis templi domini destruxit rex: et cucurrit inde et dispersit cinerem eorum in torrentem Cedron. Excelsa quoque que erant in Ierusalem ad dexteram partem montis offensionis que edificaverat Salomon rex Israel Astaroth ydolo Sydoniorum et Chamos offensioni Moab et Melchom abhominationi filiorum Ammon polluit rex: et contrivit statuas et succidit lucos. replevitque loca eorum ossibus mortuorum. Insuper et altare quod erat in Bethel et excelsum quod fecerat Ieroboam filius Nabath qui peccare fecit Israel: et altare illud et excelsum destruxit. atque combussit et comminuit in pulverem. succenditque etiam lucum. Et conversus Iosias vidit ibi sepulchra que erant in monte. misitque et tulit ossa de sepulchris: et combussit ea super altare et polluit illud iuxta verbum domini quod locutus est vir dei qui predixerat verba hec et ait. Quis est titulus ille quem video? Responderuntque ei cives illius urbis. Sepulchrum est hominis dei qui venit de Iuda et predixit verba hec que fecisti super altare in Bethel. Et ait. Dimittite eum: nemo commoveat ossa eius. Et intacta manserunt ossa illius cum ossibus prophete qui venerat de Samaria. Insuper et omnia fana excelsorum que erant in civitatibus Samarie que fecerant reges Israel ad irritandum dominum. abstulit Iosias et fecit eis secundum omnia opera que fecerat in Bethel: et occidit universos sacerdotes excelsorum qui erant ibi super altaria et combussit ossa humana super ea. Reversusque est Ierusalem et precepit omni populo dicens. Facite phase domino deo vestro. secundum quod scriptum est in libro federis huius. Nec enim factum est phase tale a diebus iudicum qui iudicaverunt Israel et omnium dierum regum Israel et regum Iude. sicut in octavodecimo anno regis Iosie. Factum est phase istud domino in Ierusalem. Sed et phytones et ariolos et figuras ydolorum et inmundicias abhominationesque que fuerant in terra Iuda et in Ierusalem abstulit Iosias. ut statueret verba legis que scripta sunt in libro quem invenit Helchias sacerdos in templo domini. Similis illi non fuit ante eum rex qui reverteretur ad dominum deum suum in toto corde suo et in tota anima sua et in universa virtute sua iuxta omnem legem Moysi neque post eum surrexit similis illi. Verumtamen non est aversus dominus ab ira furoris sui magni quo iratus est furor eius contra Iudam propter irritationes quibus provocaverat eum Manasses. Dixit itaque dominus. Etiam Iudam auferam a facie mea sicut abstuli Israel: et proiciam civitatem hanc quam elegi Ierusalem et domum de qua dixi erit nomen meum ibi. Reliqua autem verborum Iosie et universa que fecit. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum Iude? In diebus eius ascendit Pharao Nechao rex Egypti contra regem Assyriorum ad flumen Euphraten: et abiit Iosias rex in occursum eius et occisus est in Mageddo cum vidisset eum. et portaverunt eum servi sui mortuum de Mageddo et pertulerunt in Ierusalem et sepelierunt eum in sepulchro suo. Tulitque populus terre Ioahaz filium Iosie et unxerunt eum et constituerunt eum regem pro patre suo. Viginti trium annorum erat Ioaz cum regnare cepisset. et tribus mensibus regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Amithal filia Iheremie de Lobna. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerant patres eius. Vinxitque eum Pharao Nechao in Reblatha que est in terra Emath ne regnaret in Ierusalem. et imposuit multam terre centum talentis argenti et talento auri. Regemque constituit Pharao Nechao Eliachim filium Iosie pro Iosia patre eius. vertitque nomen eius Ioachim. Porro Ioas tulit et duxit in Egyptum. Argentum et aurum dedit Ioachim Pharaoni. cum indixisset terre per singulos. ut conferretur iuxta preceptum Pharaonis. et unumquemque secundum vires suas. exegit. tam argentum quam aurum de populo terre. ut daret Pharaoni Nechao. Viginti quinque annorum erat Ioachim cum regnare cepisset. et undecim annis regnavit in Iherusalem. Nomen matris eius Zebida filia Phadaia de Ruma. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerant patres eius.

XXIIII

In diebus eius ascendit Nabuchodonosor rex Assyriorum Babylonis. et factus est ei Ioachim servus tribus annis. et rursum rebellavit contra eum. Inmisitque ei dominus latrunculos Chaldeorum et latrunculos Syrie. latrunculos Moab. et latrunculos filiorum Ammon. et inmisit eos in Iudam ut disperderent eum iuxta verbum

domini quod locutus fuerat per servos suos prophetas. Factum est autem hoc per verbum domini contra iudam ut au-
ferret eum coram se propter peccata manasse universa que fecit. et propter sanguinem innoxium
quem effudit et implevit ierusalem innocentium cruore. et ob hanc rem noluit dominus propitiari.
Reliqua autem sermonum ioachim et universa que fecit. nonne hec scripta sunt in libro sermonum
dierum regum iuda. Et dormivit ioachim cum patribus suis. regnavitque ioachin filius eius pro eo.
et ultra non addidit rex egypti ut egrederetur de terra sua. Tulerat enim rex babylonis a rivo egy-
pti usque ad flumen eufraten. omnia que fuerant regis egypti. Decem et octo annorum erat ioa-
chin cum regnare cepisset. et tribus mensibus regnavit in ierusalem. Nomen matris eius noestha filia el-
nathan de ierusalem. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerat pater eius. In tempore illo ascen-
derunt servi nabuchodonosor regis babylonis in ierusalem. et circumdata est urbs munitio-
nibus. Venitque nabuchodonosor rex babylonis ad civitatem. cum servi eius oppugnarent eam.
Egressusque est ioachin rex iuda ad regem babylonis. ipse et mater eius et servi eius et principes
eius et eunuchi eius. et suscepit eum rex babylonis anno octavo regni sui. et protulit inde omnes
thesauros domus domini. et thesauros domus regie. et concidit universa vasa aurea que fecerat rex
salomon in templo domini. iuxta verbum domini. et transtulit omnem ierusalem. et universos principes et
omnes fortes exercitus. decem milia in captivitatem. et omnem artificem et clusorem. nichilque
relictum est exceptis pauperibus populi terre. Transtulit quoque ioachin in babylonem. et matrem eius et
uxores regis. et eunuchos eius. et iudices terre duxit in captivitatem. de ierusalem in baby-
lonem. et omnes viros robustos septem milia. et artifices et clusores mille. et omnes viros for-
tes et bellatores. duxitque eos rex babylonis captivos in ierusalem babylonem. et constituit
mathaniam patruum eius pro eo. imposuitque ei nomen sedechiam. Vicesimum et primum an-
num etatis habebat sedechias cum regnare cepisset. et undecim annis regnavit in ihe-
rusalem. Nomen matris eius erat amithal. filia ieremie de lobna. Et fecit malum coram domino
iuxta omnia que fecerat ioachim. Irascebatur enim dominus contra ierusalem. et contra iudam donec
proiceret eos a facie sua. recessitque sedechias a rege babylonis. Factum est autem anno nono re-
gni eius. mense decimo. decima die mensis. venit nabuchodonosor rex babylonis. ipse et omnis
exercitus eius in ierusalem. et circumdederunt eam. et extruxerunt in circuitu eius munitiones. Et
clausa est civitas atque vallata usque ad undecimum annum regis sedechie. nona die mensis.
Prevaluitque fames in civitate. nec erat panis populo terre. Et interrupta est civitas. et omnes
viri bellatores nocte fugerunt per viam porte que est inter duplicem murum ad ortum regis.
Porro chaldei obsidebant in circuitu civitatem. Fugit itaque sedechias per viam que ducit
ad campestria solitudinis. et persecutus est exercitus chaldeorum regem. comprehenditque eum in
planicie iericho. et omnes viri bellatores qui erant cum eo dispersi sunt et reliquerunt eum.
Apprehensum ergo eum regem duxerunt ad regem babylonis in reblatha. qui locutus est cum
eo iudicium. Filios autem sedechie occidit coram eo et oculos eius effodit. vinxitque eum cathenis
et adduxit in babylonem. Mense quinto septima die mensis. ipse est annus nonusdecimus regis
babylonis. venit nabuzardan princeps exercitus servus regis babylonis ierusalem. et suc-
cendit domum domini et domum regis. et domos ierusalem. omnemque domum combussit igne. et mu-
ros ierusalem in circuitu destruxit. omnis exercitus chaldeorum qui erat cum principe militum.
Reliquam autem populi partem que remanserat in civitate. et perfugas qui transfugerant ad regem
babylonis et reliquum vulgus transtulit nabuzardan princeps milicie. et de pauperibus terre
reliquit vinitores et agricolas. Columnas autem ereas que erant in templo domini et bases. et mare
ereum quod erat in domo domini confregerunt chaldei et transtulerunt omne es in babylonem.
Ollas quoque ereas et trullas. et mortariola et tridentes. et scyphos. et omnia vasa in quibus mini-
strabant tulerunt. Nec non et thuribula et phialas. que aurea aurea. et que argentea ar-
gentea. tulit princeps milicie. id est columnas duas. mare unum. et bases quas fecerat salo-
mon in templo domini. Non erat pondus eris omnium vasorum. Decem et octo cubitos alti-
tudinis habebat columna una. et capitellum ereum super se altitudinis trium cubitorum.
et reticulum et malagranata super capitellum columne. omnia erea. Similem et columna

XXV

secunda habebat ornatum. Tulit quoque princeps militie Saraiam sacerdotem primum, et Sophoniam sacerdotem secundum, et tres ianitores, et de civitate eunuchum unum qui erat prefectus super viros bellatores, et quinque viros de his qui steterant coram rege, quos repperit in civitate, et Sopher principem exercitus qui probabat tyrones de populo terre, et sex viros e vulgo quos invenerat in civitate. Quos tollens Nabuzardan princeps militie militum duxit ad regem Babylonis in Reblatha. Percussitque eos rex Babylonis et interfecit in Reblatha in terra Emath, et translatus est Iuda de terra sua. Populo autem qui relictus erat in terra Iuda, quem dimiserat Nabuchodonosor rex Babylonis, prefecit Godoliam filium Ahicam filii Saphan. Quod cum audissent omnes duces militum, ipsi et viri qui erant cum eis, videlicet quod constituisset rex Babylonis Godoliam, venerunt ad Godoliam in Maspha, Ysmael filius Nathanie, et Iohannan filius Caree, et Saraia filius Thanehumeth Nethophathites, et Iezonias filius Maachathi, ipsi et socii eorum. Iuravitque eis Godolias et sociis eorum dicens: Nolite timere servire Chaldeis. Manete in terra et servite regi Babylonis, et bene erit vobis. Factum est autem in mense septimo, venit Ysmael filius Nathanie filii Elysama de semine regio, et decem viri cum eo, percusseruntque Godoliam qui mortuus est, sed et Iudeos et Chaldeos qui erant cum eo in Maspha. Consurgensque omnis populus a parvo usque ad magnum et principes militum venerunt in Egyptum timentes Chaldeos. Factum est vero anno tricesimo septimo transmigrationis Ioachin regis Iude, mense duodecimo, vicesima septima die mensis, sublevavit Evilmerodach rex Babylonis, anno quo regnare ceperat, caput Ioachin regis Iuda de carcere. Et locutus est ei benigne, et posuit thronum eius super thronum regum qui erant cum eo in Babylone, et mutavit vestes eius quas habuerat in carcere, et comedebat panem semper in conspectu eius cunctis diebus vite sue. Annonam quoque constituit ei absque intermissione, que et dabatur ei a rege per singulos dies omnibus diebus vite sue.

Explicit malachim lib. iiii. Incipit prologus sancti ieronimi presbiteri in libro qui dicitur dabriamin hoc est paralipomenon latine verba dierum.

Si septuaginta interpretum pura et ut ab eis in grecum versa est editio permaneret, superflue me mi Chromati episcoporum sanctissime atque doctissime impelleres ut hebrea tibi volumina latino sermone transferrem. Quod enim semel aures hominum occupaverat et nascentis ecclesie roboraverat fidem, iustum erat etiam nostro silentio comprobari. Nunc vero cum pro varietate regionum diversa ferantur exemplaria, et germana illa antiquaque translatio corrupta sit atque violata, nostri arbitrii putas aut e pluribus iudicare quid verum sit, aut novum opus in veteri opere cudere, illudentibusque Iudeis cornicum ut dicitur oculos configere. Alexandria et Egyptus in septuaginta suis Esychium laudat auctorem, Constantinopolis usque Antiochiam Luciani martyris exemplaria probat, medie inter has provincie palestinos codices legunt, quos ab Origene elaboratos Eusebius et Pamphilus vulgaverunt, totusque orbis hac inter se trifaria varietate conpugnat. Et certe Origenes non solum exemplaria composuit quattuor editionum e regione singula verba describens, ut unus dissentiens statim ceteris inter se consentientibus arguatur, sed quod maioris audacie est, in editione septuaginta Theodotionis editionem miscuit, asteriscis designans que minus fuerant, et virgulis que ex superfluo videbantur apposita. Si ergo aliis licuit non tenere quod semel susceperant, et post septuaginta cellulas que vulgo sine auctore iactantur singulas cellulas aperire, hocque in ecclesiis legitur quod septuaginta nescierunt, cur me non suscipiant latini mei, qui inviolata editione veteri ita novam condidi, ut laborem meum hebreis et quod his maius est apostolis auctoribus probem. Scripsi nuper librum de optimo genere interpretandi, ostendens illa de evangelio: Ex Egypto vocavi filium meum, et: Quoniam Nazareus vocabitur, et: Videbunt in quem compunxerunt, et illud apostoli: Que oculus non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascenderunt, que preparavit Deus diligentibus se, ceteraque his similia in hebreorum libris inveniri. Certe apostoli et evangeliste septuaginta interpretes noverant, et unde eis hec dicere que in septuaginta non habentur? Christus Deus noster utriusque testamenti conditor in evangelio secundum Iohannem qui

credit in me sicut dicit scriptura flumina de ventre eius fluent aque vive. Utique scri
ptum est quod salvator scriptum esse testatur. Ubi scriptum est septuaginta non habent: apocrifa nescit ecclesia.
Ad hebreos igitur revertendum est. unde et dominus loquitur et discipuli exempla presumunt. Hec
pace veterum loquor. et obtrectatoribus meis tantum respondeo. qui canino dente me rodunt.
in publico detrahentes. legentes in angulis. idem et accusatores et defensores. cum in aliis
probent quod in me reprobant. quasi virtus et vitium non in rebus sit sed cum auctore mutetur. Ceterum
memini editionem septuaginta translatorum olim de greco emendatam tribuisse me nostris. nec ini
micum debere estimari eorum quos in conventu fratrum semper edissero. et quod nunc dabreiamin id
est verba dierum interpretatus sum. idcirco feci ut inextricabiles moras. et silvam nominum que
scriptorum confusa sunt vicio. sensuumque barbariem apertius et per versuum cola digererem. mi
met ipsi et meis iuxta hismenium canens. si aures surde sunt ceterorum. *Item prologus.*

Eusebius Hieronimus domnioni et rogatiano suis in ihesu christo salutem. Quomodo
grecorum hystorias magis intelligunt. qui athenas viderint. et tercium virgilii li
brum qui troade leucaten et achroceraunia ad siciliam. et inde ad ostia tyberis
navigaverint. ita sanctam scripturam lucidius intuebitur. qui iudeam oculis contem
platus est. et antiquarum urbium memorias. locorumque vel eadem vocabula vel mu
tata cognoverit. Unde et nobis cure fuit cum eruditissimis hebreorum hunc laborem subi
re. ut circuiremus provinciam quam universe christi ecclesie sonant. Fateor enim mi domnion et ro
gatiane karissimi. numquam me in divinis voluminibus propriis viribus credidisse. nec habuisse ma
gistram opinionem meam. sed etiam ea de quibus scire me arbitrabar. interrogare me solitum.
quanto magis de his super quibus anceps eram. Denique cum a me nuper litteris flagitassetis. ut
vobis paralypomenon latino sermone transferrem. de tyberiade legis quendam auctorem qui
apud hebreos admirationi habebatur adsumpsi. et contuli cum eo a vertice ut aiunt usque
ad extremum unguem. et sic confirmatus ausus sum facere quod iubebatis. Libere enim vobis loquor.
ita et in grecis et in latinis codicibus hic nominum liber viciosus est. ut non tam hebrea quam bar
bara quedam et sarmatica nomina congesta arbitrandum sit. Nec hoc septuaginta interpreti
bus qui spiritu sancto pleni ea que vera fuerant transtulerunt. sed scriptorum culpe adscribendum.
dum de inemendatis inemendata scriptitant. et sepe tria nomina subtractis e medio sillabis.
in unum vocabulum cogunt. vel e regione unum nomen propter latitudinem suam in duo vel tria vo
cabula dividunt. Sed et ipse appellationes non homines ut plerique estimant. sed urbes et re
giones et saltus et provincias sonant. et oblique sub interpretatione et figura eorum quedam nar
rantur hystorie. de quibus in regnorum dicitur. Nonne ecce scripta sunt hec in libro verborum die
rum regum iuda. que utique in nostris codicibus non habentur. Hoc primum sciendum est quod apud
hebreos paralipomenon unus liber sit. et apud illos vocetur dabreiamin id est verba dierum. qui propter
magnitudinem apud nos divisus est. quod nulli etiam in bruto ciceronis dialogo facie
unt. ut eum in tres partes secent. cum unus a suo auctore sit editus. Deinde etiam illud attenden
dum quod frequenter nomina non vocabula hominum. sed rerum ut dixi significantias so
nent. ad extremum quod omnis eruditio scripturarum in hoc libro continetur. et hystorie vel
que pretermisse sunt in locis suis. vel perstricte leviter. hic per quedam verborum compendia
explicentur. Orationum itaque vestrarum. adiutus auxilio. misi librum benivolis placitu
rum. tamen invidis displiciturum esse non ambigo. Optima enim queque ut ait plinius ma
lunt contempnere videri plerique quam discere. Siquis in hac interpretatione voluerit
aliquid reprehendere. interroget hebreos. suam conscientiam recolat. videat ordinem tex
tumque sermonis. et tunc nostro labori si potuerit detrahat. Ubicumque vero asteriscos id
est stellas radiare in hoc volumine videritis. ibi sciatis de hebreo additum. quod in latinis
codicibus non habetur. Ubi vero obelus transversa scilicet virga preposita est illic significatur.
quod septuaginta interpretes addiderunt vel ob decoris gratiam. vel ob spiritus sancti au
ctoritatem. et in hebreis voluminibus non legatur. *Incipit paralipomenon liber primus.*

Adam. seth. enos. cainan. malalehel. iared. enoch. matusale. lamech.
noe. Filii noe: sem. cam. et iafeth. Filii iafeth: gomer. magog. madai. ia
uan. thubal. mosoch. thiras. Porro filii gomer: aschenez. et riphat.
et thogorma. Filii autem iauan: elysa et tharsis. cethim et dodanim. Fi
lii cham: chus et mesraim. phuth. et chanaan. Filii autem chus: saba et eui
lath. sabatha et regma et sabathacha. Porro filii regma: saba et dadan.
Chus autem genuit nemroth: iste cepit esse potens in terra gigas. Mesraim
uero genuit ludim et anamim et laabim et nepthuim. phetrusim quoque et
cheslum. de quibus egressi sunt phylistiim et capthurim. Chanaan
uero genuit sydonem primogenitum suum et hetheum. iebuseum quoque et
amorreum. gergeseum. eueumque et aracheum et sineum. aradium quoque et samareum.
et amatheum. Filii sem: helam et assur. et arphaxad et lud et aram. Filii aram: hus. et hul.
et gether et mosoch. Arphaxat autem genuit sala: qui et ipse genuit heber. Porro heber
nati sunt duo filii. Nomen uni phaleg. quia in diebus eius diuisa est terra. et nomen fratris eius
iectan. Iectan autem genuit elmodad et saleph. et asermoth. et iare. aduram quoque et uzal.
et decla. hebal etiam et abimahel et saba. et ophir. et euila. et iobab. Omnes isti filii ie
ctan. Sem. arphaxath. sale. heber. phalech. ragau. seruch. nachor. thare. abram. Iste

Filii autem abraham

est abraham. ysaac. et ysmahel. et hee generationes eorum. Primogenitus ysmahelis naba
ioth. et cedar. et abdehel. et mabsam. masma et duma. massa adad et thema. iathur. na
phis. cedma. Hii sunt filii ysmahelis. Filii autem cethure concubine abraham quos genu
it. zaram. iecsan. madan. madian. gesboch et sue. Porro filii iecsan: saba et dadan. Fi
lii autem dadan: assurim et latussim. et loomim. Filii autem madian: epha et apher. et enoch.
et habida et heldaa. Omnes hii filii cethure. Generauit autem abraham ysaac. cuius fue
runt filii esau et israhel. Filii esau: eliphaz et rauhel. seir. iaus. ialam. chore. Filii eli
phaz: theman. omer. sepphi. iethan. cenez. thamna. amalech. Filii rauhel: naad. za
ra. somma. maza. Filii seir: lothan. sobal. sebeon. ana. dison. eser. disan. Filii lothan: hor
ri. huma. Soror autem lothan fuit thamna. Filii sobal: alian. et manaath. hebal. et sepphi.
et onam. Filii sebeon: aia et ana. Filii ana: dison. hamaram et hesebon. et iecheran. et charan.
Filii eser: balaam et zaban et iachan. Filii disan: hus et haram. Isti sunt reges qui imperauerunt
in terra edom antequam esset rex super filios israhel. Bale filius beor. et nomen ciuitatis eius dena
ba. Mortuus est autem bale et regnauit pro eo iobab filius zare de bosra. Cumque iobab fuis
set mortuus: regnauit pro eo usam de terra themanorum. Obiit quoque usam: et regnauit pro eo
adad filius badad qui percussit madian in terra moab. et nomen ciuitatis eius auith. Cumque
et adad fuisset mortuus regnauit pro eo semla de masreca. Sed et semla mortuus est. et
regnauit pro eo saul de rooboth. que iuxta amnem sita est. Mortuo quoque saul. regnauit pro
eo balaanan. filius achobor. Sed et hic mortuus est: et regnauit pro eo adad cuius urbis fuit no
men phou. Et appellata est uxor eius meetabel filia matred. filie mezaab. Adad autem
mortuo. duces pro regibus in edom esse ceperunt. Dux thamna. dux alua. dux ietheth.
dux oolibama: dux ela. dux phinon. dux cenez. dux theman. dux mabsar. dux
magdihel. dux iram. Hii duces edom.

II

Filii autem israhel: Ruben. symeon. leui. iuda. ysa
char. zabulon. dan. ioseph. beniamin. nepthalim. gad. aser. Filii autem iuda: her. onan.
et sela. Hii tres nati sunt ei de filia sue chananitidis. Fuit autem her primogenitus iuda ma
lus coram domino et occidit eum. Thamar autem nurus eius. peperit ei phares et zara. Omnes
ergo filii iuda: quinque. Filii autem phares: esrom et hamul. Filii quoque zare. zamri et bethan.
et heman. chalcal quoque et darda: simul quinque. Filii zamri: achar qui turbauit israhel: et pec
cauit in furto anathematis. Filii ethan: azarias. Filii autem esrom qui nati sunt ei: ie
rameel et aram et chalubi. Porro aram genuit aminadab. Aminadab autem genu
it naason: principem filiorum iuda. Naason autem genuit salmon: de quo ortus est
booz. Booz autem genuit obed. qui et ipse genuit isai. Isai autem genuit primogenitum eliap.

secundum aminadab. tercium samaa. quartum nathanael. quintum raddai. sextum asom. septimum
david. quorum sorores fuerunt sarvia et abygail. filii sarvie: abysai. ioab et azael tres. Abygail
autem genuit amasa: cuius pater fuit iether ismahelites. Chaleph vero filius esrom accepit uxo
rem nomine azuba: de qua genuit ierioth. Fueruntque filii eius. iesar et sobab et ardon.
Cumque mortua fuisset azuba. accepit uxorem chaleph ephrata: que peperit ei ur. Porro ur
genuit uri: et uri genuit bezelehel. Post hec ingressus est esrom ad filiam machir: filii ma
nasse patris galaad. et accepit eam cum esset annorum sexaginta. que peperit ei segub. Sed et segub
genuit iair: et possedit viginti tres civitates in terra galaad. Cepit gessur et aram oppida ia
ir: et chanath et viculos eius. sexaginta civitatum. Omnes isti filii machir. patris galaad. Cum
autem mortuus esset esrom. ingressus est chaleph ad ephratha. Habuit quoque esrom uxorem abia.
que peperit ei assur: patrem thecue. Nati sunt autem filii ierameel ierioth: primogeniti
esrom. Ram primogenitus eius. et buna et aram. et asom. et abia. Duxit quoque uxorem alteram
ierameel nomine athara. que fuit mater onam. Sed et filii ram primogeniti ierameel:
fuerunt moos et iamin et achar. Onam autem habuit filios. semmei et iada. Filii autem semmei
nadab et abisur. Nomen vero uxoris abisur. abigail. que peperit achoban et molid. Filii autem
nadab: fuerunt saled et appharm. Mortuus est autem saled absque liberis. Filius vero appharm: iesi. Qui
iesi genuit sesan. porro sesan genuit ohol. Filii autem iada fratris semmei. iether et ionathan. Sed
et iether mortuus est absque liberis. Porro ionathan genuit phalec et ziza. Isti fuerunt filii
ierameel. Sesan autem non habuit filios. sed filias. et servum egyptium nomine ieraa. deditque ei fili
am suam uxorem. que peperit ei hethei. Ethei autem genuit nathan: et nathan genuit zabath.
Zabath quoque genuit ophal. et ophlal genuit obed. Obed genuit ieu. ieu genuit azariam.
Azarias genuit helles. helles genuit helasa. Helasa genuit sisamoi. Sisamoi genuit
sellum. Sellum genuit ichamiam. Iechamiam genuit elysama. Filii autem chaleph fratris iera
meel. mosa primogenitus eius. Ipse est pater ziph. et filii malesa patris hebron. Porro filii
hebron. chore et taphu. et recem et semma. Semma autem genuit raam patrem iercharam.
et recem genuit semmei. Filius semmei maon. et maon pater bethsur. Epha autem concu
bina caleph peperit arram et mosa. et gezez. Porro arram genuit gezez. Filii iadai regom
et iotham et iesum. et faleth. et epha. et saap. Concubina caleph maacha. peperit saber et tha
rana. Genuit autem saap pater madmenas. sue patrem machbena. et patrem gabaa.
Filia vero caleph fuit axa. Hii erant filii caleph. filii ur primogeniti ephrata. sobal pater
cariathiarim. salma pater bethleem. ariph pater bethgader. Fuerunt autem filii sobal pa
tris cariathiarim qui videbat dimidium requietionum. Et de cognatione cariathiarim:
iethrei et aphuthei. et semathei. et macerei. Ex hiis egressi sunt saraite et esthaolite. Fi
lii salma bethleem et netophati. corone domus ioab. et dimidium requietionis sarai. cognatio
nes quoque scribarum habitantium in iabis. canentes atque resonantes. et in tabernaculis commoran
tes. Hii sunt cinei qui venerunt de calore patris domus rechab.

III

David vero hos habuit filios qui ei nati sunt in hebron. Primogenitum amnon ex achi
noem iezrahelitide. secundum daniel de abigail carmelitide. tercium absalon filium maa
cha filie ptholomei regis gessur. quartum adoniam filium aggith. quintum saphatiam
ex abithal. sextum iethraam de egla uxore sua. Sex ergo nati sunt ei in hebron. ubi regna
vit septem annis et sex mensibus. triginta autem et tribus annis regnavit in ierusalem. Porro in ie
rusalem nati sunt ei filii. samaa et sobab. et nathan et salomon. Quatuor de bethsabee filia
amihel. iebaar quoque et helysama. et eliphaleg. et nagen et napheg. et iaphie. nenon elisama et eli
ade. et eliphaled. novem. Omnes hii filii david absque filiis concubinarum. habueruntque sororem tha
mar. Filius autem salomonis roboam cuius abia filius genuit asa. de hoc quoque natus est iosa
phat pater ioram. Qui ioram genuit ochoziam ex quo ortus est ioas. et huius amasias
filius genuit azariam. Porro azarie filius ioatham procreavit achaz. patrem ezechie de
quo natus est manasses. Sed et manasses genuit amon patrem iosie. Filii autem iosie fue
runt primogenitus iohanan. secundus ioachim. tercius sedechias. quartus sellum. De ioachim natus est

IIII

iechonias et sedechias. filii iechonie fuerunt asir. salathihel. melchiram. fadaia. semasser.
et iecemia. sama et nadabia. De fadaia orti sunt zorobabel et semei. Zorobabel genuit mo
sollam. ananiam et salomith. sororem eorum. asaban quoque et ohol et barachiam et asadiam et iose
besed quinque. Filius autem ananie. phaltias pater ieseie. cuius filius raphaia. huius quoque filius arnan.
de quo natus est abdia. cuius filius fuit sechenia. Filius sechenie semeia. cuius filii acthus. et ie
galech. baria. et naaria. et saphath. sessa. numero sex. Filii naarie. helioenai et ezechias.
et ezricham tres. Filii helioenai. oduia et heliasub et pheleia. et accub et iohannam et dala
ia et anani septem. Filii iuda. phares. esrom. et charmi et ur. et sobal. Reaia vero filius sobal ge
nuit geth. de quo nati sunt achimai et leeth. Hee generationes sarathi. Ista quoque stirps etham.
iezrahel et iesema. et iesebos. nomen quoque sororis eorum. asalelphun. phunihel autem pater gedor.
et ezer pater osa. Isti sunt filii ur. primogeniti ephratha patris bethleem. Assur vero patri
thecue erant due uxores. halaa et naara. Peperit autem ei naara. oosam et epher. et themani et
asthari. Isti sunt filii naara. Porro filii alaa. sereth. isaar et hunan. Chus autem genuit
anob et sobaba. et cognationem alar filii arum. Fuit autem iabes inclitus pre fratribus suis. et ma
ter eius vocavit nomen eius dicens. iabes. quia peperi eum in dolore. Invocavit vero iabes deum
israel dicens. Si benedicens benedixeris mihi. et dilataveris terminos meos. et fuerit manus tua mecum.
et feceris me a malicia non opprimi. Et prestitit deus que precatus est. Chaleph autem frater suaa ge
nuit machir. qui fuit pater esthon. Porro esthon genuit bethrapha. et phesse. et the
na. patrem urbis naas. Hii sunt viri recha. Filii autem cenez othoniel et saraia. Porro
filii othoniel. athath et maonathi. genuit ophra. Saraias autem genuit ioab patrem
vallis artificum. ibi quippe artifices erant. Filii vero caleph filii iephone. hir. et hela.
et nahem. Filii quoque hela. cenez. Filii quoque iallel. ziph et zipha. thiria. et asrahel. Et
filii ezra. iether et mereth. et epher et ialon. Genuitque mariam et samai et iesba
patrem esthamo. Uxor quoque eius iudaia. peperit iareth patrem gedor et heber patrem
socho. et ieuthihel patrem zano. Hii autem filii bethie filie pharaonis. quam acce
pit mereth. et filii uxoris odaie. sororis nathan patris ceila. garmi et esthamo.
qui fuit de machati. Filii quoque simon. amon et remna. Filius anan hecilon. et filii ge
si zoeth. et benzoeth. Filii sela filii iuda. her pater lecha. et laada pater maresa. Et
cognationes domus operantium byssum in domo iuramenti. et qui stare fecit solem. virique
mendacii. et securus et incendens. qui principes fuerunt in moab. et qui reversi sunt in lehem.
Hec autem verba vetera. Hii sunt figuli habitantes in plantationibus et in sepibus
apud regem in operibus eius. commoratique sunt ibi. Filii simeon. namuhel. et iamin. iarib.
zara. saul. Sellum filius eius. mapsan filius eius. masma filius eius. Filii masma. amu
hel filius eius. zacchur filius eius. semei filius eius. Filii semei sedecim. et filie sex. Fra
tres autem eius non habuerunt filios multos. et universa cognatio non potuit adequare summam
filiorum iuda. Habitaverunt autem in bersabee et molada. et asarsual. et in balaa et
in asom. et in tholath. et in bathuhel. et in horma et in sicheleth. et in bethmarcha
both. et in asarsusim. et in bethberai. et in saarim. Hee civitates eorum usque ad regem david.
Ville quoque eorum. etham et aen et remon. et thochen et asan. civitates quinque. et universi viculi eorum
per circuitum civitatum istarum. usque ad baal. Hec est habitatio eorum et sedium distributio. Maso
bab quoque et iemlech et iosa filius amasie. et iohel et iehu filius iosabie. Filii saraie filii asi
hel. et helioenai. et iacoba. isuhaia. et asaia. et adihel. et ismihel et banaia. ziza quoque fi
lius sephei. filii alon. filii idaia. filii semri. filii samaia. Isti sunt nominati principes
in cognationibus et in domo affinitatum suarum. multiplicati sunt vehementer. et profe
cti sunt ut ingrederentur in gador. usque ad orientem vallis. et ut quererent pascua
gregibus suis. Inveneruntque pascuas uberes et valde bonas. et terram latissimam et quie
tam et fertilem. in qua ante habitaverunt de stirpe cham. Hii ergo venerunt quos supra
scripsimus nominatim in diebus ezechie regis iuda. et percusserunt tabernacula eorum et ha
bitatores qui inventi fuerant ibi. et deleverunt eos usque in presentem diem. habitaveruntque pro

eis. quia uberrimas ibidem pascuas repperunt. De filiis quoque symeon. abierunt in montem
seir uiri quingenti. habentes principes phaltiam. et nachariam. et raphaiam. et ozihel filios ge
si. et percusserunt reliquias que euadere potuerant amalechitarum. et habitauerunt ibi pro eis usque
ad diem hanc. Filii quoque ruben primogeniti israhel. ipse quippe fuit primogenitus eius. sed cum
uiolasset thorum patris sui. data sunt primogenita eius filiis ioseph. filii israhel. et non
est ille reputatus in primogenitum. porro iudas qui erat fortissimus inter fratres suos. de stirpe
eius principes germinati sunt. primogenita autem reputata sunt ioseph. Filii igitur ruben pri
mogeniti israhel. enoch. et phallu. esrom. et charmi. Filii iohel. semma filius eius. gog fi
lius eius. semei filius eius. micha filius eius. reeia filius eius. baal filius eius. beera filius eius.
quem captiuum duxit theglathphalassar rex assiriorum. et fuit princeps in tribu ruben.
fratres autem eius et uniuersa cognatio quando numerabantur per familias suas. habuerunt
principes iahel et zachariam. Porro bala filius azaz. filii semma filii iohel. ipse
habitauit in aroer. usque ad nebon et beelmeon. Contra orientalem quoque plagam habi
tauit. usque ad introitum heremi et fluuium eufraten. Multum quippe numerum
iumentorum possidebant in terra galaad. In diebus autem saul preliati sunt contra agarenos
et interfecerunt eos. habitaueruntque pro eis in tabernaculis eorum in omni plaga que
respicit ad orientem galaad. Filii uero gad e regione eorum habitauerunt in terra
basan usque selcha. Iohel in capite. et saphan secundus. anai autem et saphat in basan.
fratres uero eorum secundum domos cognationum suarum. michahel. et mosollam et sebe. et io
ri. et iachan et zie. et heber septem. Hii filii abiahil. filii uri. filii iara. filii gala
ad. filii michahel. filii iesesi. filii eddo filii buz. fratres quoque filii abdihel. filii guni.
principes domus in familiis suis. et habitauerunt in galaad et in basan. et in uiculis eius.
et in cunctis suburbanis saron. usque ad terminos. Omnes hii numerati sunt in diebus
ioathan regis iuda et in diebus ieroboam regis israhel. Filii ruben et gad et dimidie
tribus manasse. uiri bellatores. scuta portantes et gladios. et tendentes arcum eru
ditique ad prelia quadraginta et quatuor milia septingenti sexaginta procedentes
ad pugnam. et dimicauerunt contra agarenos. Ithurei uero et naphei et nodab. prebuerunt
eis auxilium. traditique sunt in manus eorum agareni et uniuersi qui fuerant cum eis. quia deum inuocauerunt
cum preliarentur. et exaudiuit eos eo quod credidissent in eum. ceperuntque omnia que possederant.
Camelorum quinquaginta milia. et ouium ducenta quinquaginta milia. asinos duo milia. et
animas hominum centum milia. uulnerati autem multi corruerunt. Fuit enim bellum domini. habita
ueruntque pro eis. usque ad transmigrationem. Filii quoque dimidie tribus manasse possederunt terram
a finibus basan usque baal hermon et sanir et montem hermon. ingens quippe numerus erat. Et hii
fuerunt principes domus cognationis eorum. Epher et iesi. et helihel. ezrihel et ieremia. et odoia et ie
dihel. uiri fortissimi et potentes et nominati duces. in familiis suis. Reliquerunt autem
deum patrum suorum et fornicati sunt post deos populorum terre. quos abstulit dominus coram eis. et suscitauit
deus israhel spiritum ful regis assiriorum et spiritum theglathphalassar regis assur et transtulit ruben et
gad et dimidiam tribum manasse. et adduxit eos in alae et abor et ara et fluuium gozan. usque ad
diem hanc. Filii leui. gerson. chaath. merari. Filii chaath. amram. isaar. hebron. et ozihel.
Filii amram. aaron. moyses. et maria. Filii aaron. nadab et abiu. et eleazar et ithamar. Ele
azar genuit phinees. et phinees genuit abisue. Abisue quoque genuit bocci. et bocci genuit ozi.
Ozi genuit zaraiam. et zaraias genuit meraioth. Porro meraioth genuit amariam. et
amarias genuit achitob. Achitob genuit sadoch. sadoch genuit achimaas. Achimaas genu
it azariam. Azarias genuit iohannan. Iohannas genuit azariam. Ipse est qui sacerdotio
functus est in domo quam edificauit salomon in ierusalem. Genuit autem azarias amariam. et
amarias genuit achitob. Achitob genuit sadoch. et sadoch genuit sellum. Sellum genu
it helchiam. et helchias genuit azariam. Azarias genuit saraiam. et saraias genuit iose
dech. Porro iosedech egressus est quando transtulit dominus iudam et ierusalem per manus nabuchodonosor. Fi
lii ergo leui. caath. gerson. et merari. Et hec nomina filiorum gerson. lobeni et semei. Filii caath. am

nadab · aminan · et ysaar · et hebron · et ozihel · filii merari · mooli et musi · Hee cognationes autem levi
secundum familias eorum · Gerson · lobeni filius eius · iaath filius eius · zamma filius eius · ioaha filius eius · ado
filius eius · zara filius eius · iethrai filius eius · Filii caath · aminadab filius eius · chore filius eius · asira
filius eius · helchana filius eius · abiasaph filius eius · asir filius eius · thaath filius eius · urihel filius eius · ozi
as filius eius · saul filius eius · Filii helchana · amasai et ahimoth · helchana · filii helchana · sophai
filius eius · naath filius eius · heliab filius eius · theraim filius eius · helchana filius eius · Filii samuhel
primogenitus vassenj · et abia · Filii autem merari · mooli · lobeni et musi filius eius · semmei filius eius
oza filius eius · samaa filius eius · aggia filius eius · asaia filius eius · Isti sunt quos constituit david
super cantores domus domini · ex quo collocata est archa · et ministrabant coram tabernaculo te
stimonii canentes · donec edificaret salomon domum domini in ierusalem · Stabant autem iuxta or
dinem suum in ministerio · Hii vero sunt qui assistebant cum filiis suis · De filiis caath · He
man cantor filius iohel · filii samuhel · filii helchana filii ieroam · filii helyhel · filii thov ·
filii suph · filii helchana · filii maath · filii amasai · filii helchana · filii iohel · filii azarie · fi
lii sophonie · filii thaath · filii asir · filii abyasaph · filii chore · filii isaar · filii caath · filii
levi · filii israel · et frater eius asaph · qui stabat a dextris eius · Asaph filius barachie · filii samaa · fi
lii michael · filii basiae · filii melchie · filii athani · filii zarai · filii adaia · filii ethan · filii
zamma · filii semei · filii geth · filii gerson · filii levi · Filii autem merari fratres eorum ad sini
stram · Ethan filius chusi · filii abdi · filii moloch · filii asabie · filii amasie · filii helchie ·
filii amasai · filii bunni · filii somer · filii mooli · filii musi · filii merari · filii levi · Fratres
quoque eorum levite qui ordinati sunt · in cunctum ministerium tabernaculi domus domini · Aaron vero
et filii eius adolebant incensum super altare holocausti · et super altare thimiamatis in omne
opus sancti sanctorum · et ut precarentur pro israel · iuxta omnia que preceperat moyses servus dei · Hii autem sunt
filii aaron · Eleazar filius eius · finees filius eius · abisue filius eius · bocci filius eius · ozi filius
eius · zaraia filius eius · meraioth filius eius · amaria filius eius · achytob filius eius · sadoch filius eius
achimaas filius eius · et hec habitacula eorum · per vicos atque confinia filiorum scilicet aaron · iuxta
cognationes caathitarum · Ipsis enim sorte contigerant · Dederunt igitur eis hebron in terra
iuda · et suburbana eius per circuitum eius · Agros autem civitatis et villas caleph filio iephone ·
Porro filiis aaron dederunt civitates ad confugiendum · hebron et lobna et suburbana
eius · iether quoque et esthomo cum suburbanis suis · Sed et helon et dabir · cum suburbanis suis · asan
quoque et bethsames · et suburbana earum · De tribu autem beniamin · gabee et suburbana eius · et almath
cum suburbanis suis · anathoth quoque cum suburbanis suis · Omnes civitates tredecim cum sub
urbanis suis · per cognationes suas · Filiis autem caath residuis de cognatione sua dederunt ex
dimidia tribu manasse in possessionem urbes decem · Porro filiis gerson per cognationes su
as · de tribu ysachar · et de tribu aser · et de tribu nepthalim · et de tribu manasse in basan urbes
tredecim · Filiis autem merari per cognationes suas · de tribu ruben · et de tribu gad · et de tribu zabu
lon dederunt sorte civitates duodecim · Dederunt quoque filii israel levitis civitates · et suburbana
earum · Dederuntque per sortem ex tribu filiorum iuda · et ex tribu filiorum symeon · et ex tribu
filiorum beniamin · urbes has quas vocaverunt nominibus suis · et hiis qui erant ex co
gnatione filiorum caath · fueruntque civitates in terminis eorum ex tribu ephraim · Dederunt
igitur eis urbes ad confugiendum · sichem cum suburbanis suis in monte effraim · et gazer cum
suburbanis suis · hiemaan quoque cum suburbanis suis · et bethoron similiter · nec non et helon
cum suburbanis suis · et geth remmon in eundem modum · Porro ex dimidia tribu manasse ·
aner et suburbana eius · balaam et suburbana illius · hiis videlicet qui de cognatione filiorum
caath reliqui erant · Filiis autem gerson de cognatione dimidie tribus manasse · gaulon in ba
san et suburbana eius · et astharoth cum suburbanis suis · De tribu ysachar cedes et suburba
na eius · et dabereth cum suburbanis suis · ramoth quoque et suburbana illius · et anem cum suburba
nis suis · De tribu vero aser · masal cum suburbanis suis · et abdon similiter · acue quoque et suburba
na eius · et roob cum suburbanis suis · Porro de tribu nepthalim · cedes in galilea et subur
bana eius · amon cum suburbanis suis · et cariathiarim et suburbana eius · Filiis autem merari

residuis de tribu zabulon. remmono et suburbana eius. et thabor cum suburbanis suis. Trans
iordanem quoque ex adverso hiericho contra orientem iordanis de tribu ruben. bosor in solitudine cum
suburbanis suis. et iasa cum suburbanis suis. cademoth quoque et suburbana eius. et mephaat cum
suburbanis suis. Insuper et de tribu gad. ramoth in galaad et suburbana eius. et manaim cum sub
urbanis suis. Sed et esebon cum suburbanis suis. et iezer cum suburbanis suis.

VII

Porro filii ysachar
thola et phua. iasub et simaron quatuor. Filii thola ozi et raphaia et ieriel et iemai et iepsem et
samuhel principes per domos cognationum suarum. De stirpe thola viri fortissimi numerati sunt in die
bus david viginti duo milia sexcenti. Filii ozi. iezraia. de quo nati sunt michahel et obadia et io
hel et iasia. quinque omnes principes. et cum eis per familias et populos suos accincti ad prelium viri for
tissimi triginta sex milia. multas enim habuerunt uxores et filios. Fratres quoque eorum per omnem cog
nationem ysachar. robustissimi ad pugnandum octoginta septem milia numerati sunt. Filii
beniamin. bale et bechor et iadihel tres. Filii bale. esbon et ozi et ozihel et ierimoth et urai.
quinque principes familiarum et ad pugnandum robustissimi. Numerus autem eorum viginti et duo mi
lia et triginta et quatuor. Porro filii bechor. zamira et ioas et eliezer et helioenai et amri et ie
rimoth et abia et anathoth et almathan. Omnes hii filii bechor. Numerati sunt autem per familias
suas principes cognationum ad bella robustissimi viginti milia et ducenti. Porro filii ia
dihel. balan. Filii autem balan. hieus et beniamin et aoth et canana et iothan et tharsis et ahisa
ar. Omnes hii filii iadihel principes cognationum suarum viri fortissimi decem et septem milia
et ducenti ad prelium procedentes. Sephan quoque et apham filii hir. et asim filii aser. Filii autem
nepthalim. iasihel et guni et aser et sellum filii bala. Porro filius manasse esrihel. Concu
bina quoque eius syra peperit machir patrem galaad. Machir autem accepit uxores filiis suis. happhi
am et sephan et habuit sororem nomine maacha. Nomen autem secundi salphaad. Natique sunt salphaad filie. et pe
perit maacha uxor machir filium. vocavitque nomen eius phares. Porro nomen fratris eius sares. et filii
eius hulam et recem. Filius autem hulam badan. Hii sunt filii galaad filii machir filii manas
se. Soror autem eius regina peperit virum decorum et abiezer et moola. Erant autem filii semida
ahin et sechem et leci et aniam. Filii autem ephraim. suthala. bared filius eius. thaath filius eius. ela
da filius eius. thaath filius eius. et huius filius zabad. et huius filius suthala. et huius filius ezer. et
elad. Occiderunt autem eos viri geth indigene quod descendissent ut invaderent possessiones eorum.
Luxit igitur effraim pater eorum multis diebus. et venerunt fratres eius ut consolarentur eum. Ingressusque
est ad uxorem suam. que concepit et peperit filium et vocavit nomen eius beria. eo quod in malis
domus eius ortus esset. Filia autem eius fuit sara. que edificavit bethoron inferiorem et superiorem et
ozensara. Porro filius eius rapha et reseph. et thale. de quo natus est thaan qui genuit laadan.
huius quoque filius ammiud. genuit elysama de quo ortus est nun. qui habuit filium iosue. Possessio autem
eorum et habitatio bethel cum filiabus suis. et contra orientem noran. Ad occidentalem plagam ga
zer et filie eius. sychem quoque cum filiabus suis usque aza et filias eius. Iuxta quoque filios manasse bethsan
et filias eius. thanach et filias eius. mageddo et filias eius. dor et filias eius. In hiis habitaverunt filii io
seph filii israel. Filii aser. iomna et iesua et isui et baria et sara soror eorum. Filii autem baria. heber
et melchiel. ipse est pater barsaith. Heber autem genuit iephlat et somer et hotham et suaa sororem
eorum. Filii iephlat. phosech et chamaal et asoph. hii filii iephlat. Porro filii somer. achi et ro
aga et iaba et aram. Filii autem helam fratris eius. supha et iemna et selles et amal. Filii supha. sue
arnapher et sual et beri et iamra. bosor et od et samma et salusa et iethran et bera. Filii iethran
iephone et phaspha et ara et ollai. Filii autem ollai. arech et aniel et resia. Omnes hii filii aser prin
cipes cognationum electi atque fortissimi duces ducum. Numerus autem eorum etatis que apta esset
ad bellum triginta sex milia.

VIII

Beniamin autem genuit bale primogenitum suum. asbaal secundum. et aho
ra tertium. nuhaa quartum et rapha quintum. Fueruntque filii bale. addaor et gera et abiud. abisue quoque
et noheman et achia. Sed et gera et sephuphan et uram. Hii sunt filii addaor principes cogna
tionum habitantium in gabaa. qui translati sunt in manath. Noeman autem et achia et gera. ipse
transtulit eos. et genuit oza et ahiud. Porro saarim genuit in regione moab. postquam di
misit usim et bara uxores suas. Genuit autem de edes uxore sua iobab et sebeia et mosa et mol

chom. Iebus quoque et Iecenia et Marma. Hii sunt filii eius principes in familiis suis. Mehusim vero ge-
nuit Achitob et Helphaal. Porro filii Helphaal. Heber et Misaam et Samad. Hic edificavit Ono et
Lod et filias eius. Baria autem et Samma principes cognationum habitantium in Haialon. Hii fu-
gaverunt habitatores Geth. Et Haio et Sesach et Ierimoth. Et Zadabia et Arod et Eder. Michahel quoque et Iespha
et Ioha filii Baria. Et Zabadia et Mosollam et Ezechi et Heber. Et Iesamari et Iezlia et Iobab filii
Elphaal. Et Iachim et Zechri et Zabdi et Helioenai. Et Selethai et Helihel et Adaia et Baraia et Sama-
rath filii Semei. Iesphan et Heber et Helihel. Et Abdon et Zechri et Anan et Anania et Hailam et Ana-
thothia et Iephdaia et Phanuhel filii Sesac. Et Samsari et Sooria et Otholia et Iersia et Helia et
Zechri filii Ieroam. Hii patriarche et cognationum principes qui habitaverunt in Ierusalem. In Ga-
baon autem habitaverunt Abigabaon et Iahihel et nomen uxoris eius Maacha. Filiusque eius primogeni-
tus Abdon et Sur et Cis et Baal et Ner et Nadab. Gedor quoque et Haio et Zacher et Macelloth. Genuit
Samaa. Habitaveruntque e regione fratrum suorum in Ierusalem cum fratribus suis. Ner autem genuit Cis
et Cis genuit Saul. Porro Saul genuit Ionathan et Melchisue et Abinadab et Esbaal. Filius
autem Ionathan Meribbaal. Et Meribbaal genuit Micha. Filii Miche Phiton et Melech et
Tharaa et Ahaz. Ahaz autem genuit Ioiada. Et Ioiada genuit Almoth. Et Almoth genuit Zamri.
Porro Zamri genuit Mosa et Mosa genuit Baana. Cuius filius fuit Repha. De quo ortus est
Elasa qui genuit Asel. Porro Asel sex filii fuere hiis nominibus. Ezricham. Bocru.
Ismahel. Saria. Abdia. Anan. Omnes hii filii Asel. Filii autem Asach fratris eius. Hulam primogenitus
eius. et Ihus secundus. et Eliphaleth tercius. Fueruntque filii Hulam viri fortissimi et magno robore.
tendentes arcum et multos habentes filios ac nepotes usque ad centum quinquaginta milia.

IX

Omnes hii filii Beniamin. Universus ergo Israel dinumeratus est. Et summa eorum scripta est in libro
regum Israel et Iuda. Translatique sunt in Babylonem propter delictum suum. Qui autem habitaverunt
primi in possessionibus et in urbibus suis. Israel et levite. sacerdotes et nathinnei. Commorati sunt
in Ierusalem de filiis Iuda et de filiis Beniamin. De filiis quoque Effraim et Manasse. Othei filius
Amiud. filii Amri. filii Omrai. filii Bonni. De filiis Phares filii Iuda et de Siloni. Asaia primo-
genitus et filii eius. De filiis autem Zara. Ieuhel et fratres eorum. sexcenti nonaginta. Porro de fi-
liis Beniamin. Salo filius Mosollam. filii Odua. filii Asana. et Iobania. filius Ieroam.
Et Hela filius Ozi. filii Mochori. Et Mosollam filius Saphatie. filii Raguel. filii Iebanie. Et fratres
eorum per familias suas nongenti quinquaginta sex. Omnes hii principes cognationum suarum
per domos patrum suorum. De sacerdotibus autem. Ioiada. Ioiarib. et Ioachim. Azarias quoque
filius Helchie. filii Mosollam. filii Sadoch. filii Marioth. filii Achitob. pontifex domus Dei.
Porro Adaias filius Ieroam. filii Phassur. filii Melchie. Et Masaia filius Adihel. filii Iezra.
filii Mosollam. filii Mosollamoth. filii Emer. Fratres quoque eorum principes per familias suas mille
sexcenti sexaginta. Fortissimi robore ad faciendum opus ministerii in domo Dei. De levi-
tis autem Semeia filius Asub. filii Ezricham. filii Asebia. De filiis Merari. Bachacar quoque
carpentarius. et Galal. et Mathania filius Micha. filii Zechri. filii Asaph. Et Obdia filius Seme-
ie. filii Galal. filii Idithun. Et Barachia filius Asa. filii Helchana. qui habitavit in atriis Ne-
tophati. Ianitores autem Sellum et Accub et Thelmon et Haiman et fratres eorum. Sellum princeps
usque ad illud tempus in porta regis ad orientem. Observabant per vices suas de filiis Levi.
Sellum vero filius Chore. filii Abiasaph. filii Chore cum fratribus suis et domo patris sui. Hii sunt
Chorite super opera ministerii. custodes vestibulorum tabernaculi. Et familie eorum per vices castrorum
Domini. custodientes introitum. Finees autem filius Eleazar erat dux eorum coram Domino. Porro Za-
charias filius Mosollam ianitor porte tabernaculi testimonii. Omnes hii electi in ostia-
rios per portas ducenti duodecim. et descripti in villis propriis. quos constituerunt David et Samu-
hel videns in fide sua. tam ipsos quam filios eorum in ostiis domus Domini et in tabernaculo vicibus
suis. Per quatuor ventos erant ostiarii. id est ad orientem. ad occidentem. ad aquilonem et
ad austrum. Fratres autem eorum in viculis morabantur et veniebant in sabbatis suis de tempore
usque ad tempus. Hiis quatuor levitis creditus erat omnis numerus ianitorum. Et erant super
exedras et thesauros domus Domini. Per gyrum quoque templi Domini morabantur in custodiis suis. ut cum

tempus tulisset. ipsi mane aperirent fores. De horum genere erant et super vasa ministerii. Ad numerum enim et inferebantur vasa et efferebantur. De ipsis et qui credita habebant utensilia sanctuarii preerant simile et vino et oleo et thuri et aromatibus. Filii autem sacerdotum unguenta ex aromatibus conficiebant. Et mathathias levites primogenitus sellum chorite prefectus erat eorum que in sartagine frigebantur. Porro de filiis caath fratribus eorum super panes erant propositionis. ut semper novos per singula sabbata prepararent. Hii sunt principes cantorum per familias levitarum. qui in exedris morabantur. ita ut die et nocte iugiter suo ministerio deservirent. Capita levitarum per familias suas. principes manserunt in iherusalem. In gabaon autem commorati sunt. Pater gabaon iahihel et nomen uxoris eius maacha. Filius primogenitus eius abdon et sur et cis et baal et ner. et nadab. gedor quoque et ahio. et zacharias et macelloth. Porro macelloth genuit semmaham. Isti habitaverunt e regione fratrum suorum in iherusalem cum fratribus suis. Ner autem genuit cis. et cis genuit saul. et saul genuit ionatham et melchisue. et abinadab. et esbaal. Filius autem ionathan meribbaal. et meribbaal genuit micha. Porro filii micha. phiton et malech. et tharaa et ahaz. Aaz autem genuit iara. et iara genuit alamath. et azmoth et zamri. Porro zamri genuit mosa. mosa vero genuit banaa. cuius filius raphaia. genuit elasa. de quo ortus est asel. Porro asel sex filios habuit his nominibus. Ezricham. bocru. hisma saria. abdia anan. hii filii asel.

X

Philistiim autem pugnabant contra israel. fugeruntque filii israel philistheos. et ceciderunt vulnerati multi in monte gelboe. Cumque appropinquassent philistei persequentes saul et filios eius. percusserunt ionathan et abinadab. et melchisue filios saul. et aggravatum est prelium contra saul. Inveneruntque viri sagittarii eum. et vulneraverunt iaculis. Et dixit saul ad armigerum suum. Evagina gladium tuum et interfice me. ne forte veniant incircumcisi isti et illudant mihi. Noluit autem armiger eius hoc facere: timore perterritus. Arripuit ergo saul ensem suum: et irruit in eum. Quod cum vidisset armiger eius videlicet mortuum esse saul: irruit etiam ipse in gladium suum et mortuus est. Interiit ergo saul et tres filii eius. et omnis domus illius pariter concidit. Quod cum vidissent viri israel qui habitabant in campestribus: fugerunt. et saul ac filiis eius mortuis. dereliquerunt urbes suas. et huc illucque dispersi sunt. Veneruntque philistiim et habitaverunt in eis. Die igitur altero detrahentes philistiim spolia cesorum invenerunt saul et filios eius: iacentes in monte gelboe. Cumque spoliassent eum et amputassent caput. armisque nudassent: miserunt in terram suam. ut circumferretur et ostenderetur ydolorum templis et populis. Arma eius autem consecraverunt in fano dei sui: et caput affixerunt in templo dagon. Hoc cum audissent viri iabes galaad. omnia scilicet que philistiim fecerant super saul. consurrexerunt singuli virorum fortium. et tulerunt cadavera saul et filiorum eius. attuleruntque ea in iabes. et sepelierunt ossa eorum subter quercum que erat in iabes. et ieiunaverunt septem diebus. Mortuus est ergo saul propter iniquitates suas. eo quod prevaricatus sit mandatum domini quod preceperat. et non custodierit illud. sed insuper etiam phitonissam consuluerit. nec speraverit in domino. Propter quod et interfecit eum et transtulit regnum eius ad david filium ysai.

XI

Congregatus est igitur omnis israel ad david in hebron dicens. Os tuum sumus et caro tua. Heri quoque et nudius tertius cum adhuc regnaret saul. tu eras qui educebas et introducebas israel. Tibi enim dixit dominus deus tuus. Tu pasces populum meum israel et tu eris princeps super eum. Venerunt ergo omnes maiores natu israel ad regem in hebron: et iniit cum eis david fedus coram domino. unxeruntque eum regem super israel iuxta sermonem domini quem locutus fuerat in manu samuhel. Abiit quoque david et omnis israel in iherusalem. hec est iebus ubi erant iebusei habitatores terre. Dixeruntque qui habitabant in iebus ad david. Non ingredieris huc. Porro david cepit arcem syon. que est civitas david. Dixitque. Omnis qui percusserit iebuseum in primis. erit princeps et dux. Ascendit igitur primus ioab filius sarvie: et factus est princeps. Habitavit autem david in arce. et idcirco appellata est civitas david. Edificavitque urbem in circuitu a mello usque ad gyrum. Ioab autem reliqua urbis extruxit. Proficiebatque david vadens et crescens: et dominus exercituum erat cum eo. Hii principes virorum fortium david qui adiuverunt eum ut rex fieret super omnem israel. iuxta verbum domini quod lo-

cutus est ad israhel. Et iste numerus robustorum David. Iesbaam filius achamoni princeps inter triginta.
Iste levavit hastam suam super trecentos vulneratos una vice. et post eum eleazar filius patrui eius
ahohites qui erat inter tres potentes. Iste fuit cum David in aphesdomim quando philistiym congregati
sunt ad locum illum in prelium. et erat ager regionis illius plenus hordeo. fugeratque
populus a facie philistinorum. Hic stetit in medio agri et defendit eum. Cumque percussisset phi-
listeos. dedit dominus salutem magnam populo suo. Descenderunt autem tres de triginta princi-
pibus ad petram in qua erat David ad speluncam odollam quando philistiym fuerant castra metati in
valle raphaim. Porro David erat in presidio et statio philistinorum in bethleem. Desideravit igitur
david et dixit. O si quis michi daret aquam de cisterna bethleem que est in porta. Tres ergo isti
per media castra philistinorum perrexerunt et hauserunt aquam de cisterna bethleem que
erat in porta et attulerunt ad David ut biberet. Qui noluit. sed magis libavit illam domino dicens.
Absit ut in conspectu dei mei hoc faciam et sanguinem virorum istorum bibam. quia in periculo
animarum suarum attulerunt michi aquam. et ob hanc causam noluit bibere. Hec fecerunt tres ro-
bustissimi. Abisai quoque frater ioab ipse erat princeps trium. Et ipse levavit hastam suam contra
trecentos vulneratos. et ipse erat inter tres nominatissimus. inter tres secundus et inclitus princeps eorum.
verumtamen usque ad tres primos non pervenerat. Banaias filius ioiade viri robustissimi qui mul-
ta opera perpetraverat de capsehel. ipse percussit duos arihel moab. et ipse descendit et interfecit leo-
nem in media cisterna tempore nivis. et ipse percussit virum egyptium cuius statura erat quinque
cubitorum. et habebat lanceam ut liciatorium texentium. Descendit ergo ad eum cum virga et
rapuit hastam quam tenebat manu et interfecit eum hasta sua. Hec fecit banaias filius
ioiade. qui erat inter tres robustos nominatissimus. inter triginta primus. verumtamen ad tres
usque non pervenerat. Posuit autem eum David ad auriculam suam. Porro viri robustissimi in exer-
citu asahel frater ioab et helcanan filius patrui eius de bethleem. semmoth arothites.
helles phallonites. iras filius acces thecuites. abiezer anathotites. sobochai asothites.
ilai ahohites. maarai nethophathites. heled filius baana nethophatites. ethai filius ribai
de gabaa filiorum beniamin. banaia pharathonites. urri de torrente gaas. abihel arbathi-
tes. azmoth bauramites. eliaba salabonites. filii asen gezonites. ionathan filius saga
ararites. achiam filius sachar ararites. eliphal filius ur. epher. mechurathites. ahia phello-
nites. asrahi carmelites. noorai filius azbi. iohel frater nathan. mabar filius aggarai.
Selech ammonites. noorai berothites armiger ioab filii sarvie. iras iethreus. ga-
reb iethreus. urias ethteus. zabad filius oolai. adina filius siza rubenites. princeps rube-
nitarum. et cum eo triginta. hanan filius maacha et iosaphat mathanites. ozias astharo-
thites. semma et iahiel filius otam arorites. iedihel filius sameri et ioha frater eius thosa-
ites. elihel mavimites. et ierebai et iosaia filii helnaem et iethma moabites. elihel et
obed. et iasihel de masobia.

XII

Hii quoque venerunt ad David in siceleg. cum adhuc fugeret
saul filium cis. qui erant fortissimi et egregii pugnatores. tendentes arcum et utraque
manu fundis saxa iacientes. et dirigentes sagittas. De fratribus saul ex tribu benia-
min princeps abiezer. et ioas filius samaa gabaathites. et iazihel et phallet filii azmoth.
et barachia et hieu anathothites. samaias quoque gabaonites. fortissimus inter triginta et su-
per triginta. ieremias et iezihel. et iohanan et zebrath. gaderothites. eluzai et ierimuth.
et baalia et samaria. et saphatia amphites. elchana et iesia. et azrihel et ioezer et iesbaam
de charim. iohela quoque et zabadia filii ieroam de gedor. Sed et de gaddi transfugerunt
ad David. cum lateret in deserto viri robustissimi et pugnatores optimi tenentes cly-
peum et hastam. facies eorum quasi facies leonis. et veloces quasi capree in montibus. Ezer
princeps. obdias secundus. eliab tertius. masmana quartus. ieremias quintus. ethi sextus. helihel
septimus. iohanan octavus. helzebad nonus. ieremias decimus. bachannai undecimus.
hii de filiis gad principes exercitus. novissimus centum militibus preerat. et maximus
mille. Isti sunt qui transierunt iordanem mense primo quando inundare consuevit su-
per ripas suas. et omnes fugaverunt qui morabantur in vallibus ad orientalem plagam.

et ad occidentalem. Venerunt autem et de beniamin et de iuda: ad presidium in quo morabatur David.
Egressusque est David obviam eis: et ait. Si pacifice venitis ad me ut auxiliemini mihi: cor meum
iungatur vobis. Si autem insidiamini mihi pro adversariis meis. cum ego iniquitatem in manibus non
habeam: videat deus patrum nostrorum et iudicet. Spiritus vero induit Amasai principem inter triginta: et
ait. Tui sumus o David et tecum fili ysai. Pax pax tibi et pax adiutoribus tuis. te enim adiuvat deus tuus.
Suscepit ergo eos David: et constituit principes turme. Porro de manasse transfugerunt ad David quando ve-
niebat cum philistim. ut adversus saul pugnaret. et non dimicavit cum eis. quia inito consi-
lio remiserunt eum principes philistinorum dicentes. Periculo capitis nostri revertetur ad dominum
suum saul. Quando igitur reversus est in siceleg. transfugerunt ad eum de manasse. Ednas. et Iosa-
bad. et iedihel. et michahel. et naas. et iozabad. et heliu. et salathi principes milium in manasse.
Hii prebuerunt auxilium David adversum latrunculos. Omnes enim erant viri fortissimi: et fac-
ti sunt principes in exercitu. Sed et per singulos dies veniebant ad David ad auxiliandum ei: usque
dum fieret grandis numerus quasi exercitus dei. Iste quoque est numerus principum exercitus qui venerunt ad
David cum esset in hebron: ut transferrent regnum saul ad eum iuxta verbum domini. Filii iuda
portantes clypeum et hastam. sex milia octingenti. expediti ad prelium. De filiis symeon
virorum fortissimorum ad pugnandum: septem milia centum. De filiis levi: quatuor milia sex-
centi. Ioiada quoque princeps de stirpe aaron: et cum eo septem milia septingenti. Sadoc etiam pu-
er egregie indolis. et domus patris eius: principes viginti et duo. De filiis autem beniamin fratribus
saul. tria milia. Magna enim pars eorum adhuc sequebatur domum saul. Porro de filiis ef-
fraim viginti milia octingenti. fortissimi robore. viri nominati in cognationibus suis. et ex
dimidia parte tribu manasse. decem et octo milia singuli per nomina sua venerunt ut consti-
tuerent regem David. De filiis quoque ysachar viri eruditi. qui noverant singula tempora ad precipi-
endum quid facere deberet israhel: principes ducenti. Omnis autem reliqua tribus eorum consilium
sequebatur. Porro de zabulon qui egrediebantur ad prelium et stabant in acie instructi armis
bellicis: quinquaginta milia venerunt in auxilium non in corde duplici. Et de nephthalim
principes mille: et cum eis instructi clypeo et hasta triginta et septem milia. De dan etiam
preparati ad prelium viginti et octo milia sexcentorum. et de aser egredientes ad pugnam et in
acie provocantes: quadraginta milia. Trans iordanem autem de filiis ruben et gad et dimidia
parte tribus manasse. instructi armis bellicis centum viginti milia. Omnes isti viri
bellatores et expediti ad pugnandum: corde perfecto venerunt in hebron ut constitue-
rent regem David super universum israhel. Sed et omnes reliqui ex israhel uno corde erant ut rex
fieret David. Fueruntque ibi apud David tribus diebus comedentes et bibentes. Preparaverant enim eis fratres sui.
Sed et qui iuxta eos erant usque ad ysachar et zabulon et nephthalim. afferebant panes in asinis
et camelis et mulis et bobus ad vescendum. farinam palathas. uvam passam. vinum oleum.
boves et arietes. ad omnem copiam. gaudium quippe erat in israhel. Iniit autem consilium David cum
tribunis et centurionibus et universis principibus: et ait ad omnem cetum israhel. Si placet vobis et a domino deo
nostro egreditur sermo quem loquor: mittamus ad fratres nostros reliquos in universas regiones
israhel. et ad sacerdotes et ad levitas. qui habitant in suburbanis urbium. ut congregentur ad
nos. et reducamus archam dei nostri ad nos. Non enim requisivimus eam in diebus saul. Et
respondit universa multitudo ut ita fieret. placuerat enim sermo omni populo. Congregavit
ergo david cunctum populum israhel a sior egypti usque dum ingrediaris emath: ut adduceret archam
dei de cariathiarim. Et ascendit David et omnis vir israhel. ad collem cariathiarim. que est in iu-
da ut afferret inde archam domini dei sedentis super cherubin: ubi invocatum est nomen eius.
Imposueruntque archam domini super plaustrum novum. de domo aminadab. Oza autem et fratres eius
minabant plaustrum. Porro David et universus israhel ludebant coram domino. omni virtute in can-
ticis et in cytharis et psalteriis et tympanis et cymbalis et tubis. Cum autem pervenissent
ad aream chidon: tetendit oza manum suam ut sustentaret archam. bos quippe lasciviens
eum paululum inclinaverat eam. Iratusque est dominus contra ozam et percussit eum eo quod tetigisset archam
dei et mortuus est ibi coram domino. Contristatusque est David eo quod divisisset dominus ozam. vocavitque locum

XIII

illum divisio oza usque in presentem diem. Et timuit David dominum tunc temporis dicens: Quomodo possum ad me introducere archam dei? et ob hanc causam eam non adduxit ad se, hoc est in civitatem David: sed avertit in domum obededom gethei. Mansit ergo archa in domo obededom tribus mensibus, et benedixit dominus domui eius et omnibus que habebat.

XIIII

Misit quoque hyram rex tyri nuntios ad David, et ligna cedrina et artifices parietum lignorumque, ut edificarent ei domum. Cognovitque David quod confirmasset eum dominus in regem super israel, et sublevatum esset regnum suum super populum eius israel. Accepit quoque David alias uxores in iherusalem, genuitque filios et filias. Et hec nomina eorum qui nati sunt ei in iherusalem: Samua et sobab, nathan et salomon, iebaar et elisua, et helyphalech, naga quoque et napheth, et iaphie, elisama et baliada, et elyphalech. Audientes autem philistiim eo quod unctus esset David in regem super universum israel, ascenderunt omnes ut quererent eum. Quod cum audisset David, egressus est obviam eis. Porro philistiim venientes diffusi sunt in valle raphaim. Consuluitque David dominum dicens: Si ascendam ad philisteos, et trades eos in manu mea? Dixitque ei dominus: Ascende, et tradam eos in manu tua. Cumque illi ascendissent in baalpharasim, percussit eos David et dixit: Divisit deus inimicos meos per manum meam sicut dividuntur aque. et idcirco vocatum est nomen loci illius baalpharasim. Dereliqueruntque ibi deos suos quos David iussit exuri. Alia etiam vice philistiim irruerunt, et diffusi sunt in valle. Consuluitque rursum David dominum, et dixit ei deus: Non ascendas post eos, recede ab eis, et venies contra eos ex adverso pyrorum. Cumque audieris sonitum gradientis in cacumine pyrorum, tunc egredieris ad bellum. Egressus est enim deus ante te ut percutiat castra philistiim. Fecit ergo David sicut preceperat ei deus, et percussit castra philistinorum de gabaon usque gazara. Divulgatumque est nomen David in universis regionibus, et dominus dedit pavorem eius super omnes gentes.

XV

Fecit quoque sibi domos in civitate David, et edificavit locum arche dei, tetenditque ei tabernaculum. Tunc dixit David: Illicitum est ut a quoquam portetur archa dei nisi a levitis quos elegit dominus ad portandum eam, et ad ministrandum sibi usque in eternum. Congregavitque universum israel in iherusalem, ut afferretur archa dei in locum suum quem preparaverat ei, necnon et filios aaron et levitas. De filiis caath urihel princeps fuit, et fratres eius ducenti viginti. De filiis merari asaia princeps, et fratres eius ducenti viginti. De filiis gerson iohel princeps, et fratres eius centum triginta. De filiis elisaphan semeias princeps, et fratres eius ducenti. De filiis hebron helihel princeps, et fratres eius octoginta. De filiis ozihel aminadab princeps, et fratres eius centum duodecim. Vocavitque David sadoch et abiathar sacerdotes, et levitas urihel asaiam iohel semeiam elihel et aminadab, et dixit ad eos: Vos qui estis principes familiarum leviticarum, sanctificamini cum fratribus vestris, et afferte archam domini dei israel ad locum qui ei preparatus est, ne ut a principio quia non eratis presentes percussit nos dominus, sic et nunc fiat. illicitum enim quid nobis agentibus. Sanctificati sunt ergo sacerdotes et levite ut portarent archam domini dei israel. Et tulerunt filii levi archam dei sicut preceperat moyses iuxta verbum domini humeris suis in vectibus. Dixitque David principibus levitarum ut constituerent de fratribus suis cantores in organis musicorum, nablis videlicet et lyris et cymbalis, ut resonaret in excelsum sonitus leticie. Constitueruntque levitas eman filium iohel, et de fratribus eius asaph filium barachie. De filiis vero merari fratribus eorum ethan filium casaie, et cum eis fratres eorum. In secundo ordine zachariam et bedehel et iaziel et semiramoth et iahihel et hani et heliab et banaiam et maasiam et mathathiam et helyphalu et macheniam et obededom et iehihel ianitores. Porro cantores eman asaph et ethan in cymbalis eneis concrepantes. Zacharias autem et ozihel et semiramoth et iahihel et hani et heliab et maasias et banaias in nablis archana cantabant. Porro mathathias et helyphalu et machenias et obededom et iehihel et ozazias in cytharis pro octava canebant et epinikion. Chonenias autem princeps levitarum prophetie preerat ad precinendam melodiam, erat quippe valde sapiens. Et barachias et helchana ianitores arche. Porro sebenias et iosaphat et nathanahel et amasai et zacharias et banaias et eliezer sacerdotes clangebant tubis coram archa dei. et obededom et ahaias erant ianitores arche. Igitur David et omnes maiores natu israel et tribuni ierunt ad deportandam archam federis domini de domo obededom cum leticia. Cumque adiu-

uasset deus leuitas qui portabant archam federis domini. immolarentur septem tauri et septem arietes.
Porro dauid erat indutus stola bissina. et uniuersi leuite qui portabant archam cantoresque et chone
nias princeps prophetie inter cantores. Dauid autem etiam indutus erat ephot lineo. uniuersusque israhel dedu
cebant archam federis domini. in iubilo et sonitu bucine. et tubis et cymbalis. et nablis. et cytharis
concrepantes. Cumque peruenisset archa federis domini usque ad ciuitatem dauid. mychol filia saul prospi
ciens per fenestram. uidit regem dauid saltantem atque ludentem. et despexit eum in corde suo.

XVI

Attulerunt igitur archam dei et constituerunt eam in medio tabernaculi. quod tetenderat ei dauid. et ob
tulerunt holocausta et pacifica coram deo. Cumque complesset dauid offerens holocausta et pa
cifica. benedixit populum in nomine domini. et diuisit uniuersis per singulos a uiro usque ad mulierem.
tortam panis et partem asse carnis bubule. et frixam oleo similam. Constituitque coram archa
domini de leuitis qui ministrarent et recordarentur operum eius. et glorificarent atque lauda
rent dominum deum israhel. asaph principem et secundum eius zachariam. Porro iahihel et semiramoth
et iehihel et mathathiam et heliab et banaiam et obededom et iehihel. super organa psalterii et
lyras. asaph autem ut cymbalis personaret. banaiam uero et aziel sacerdotes. canere tuba
iugiter. coram archa federis domini. In illo die fecit dauid principem ad confitendum domino. asaph et
fratres eius. Confitemini domino et inuocate nomen eius. notas facite in populis adinuentiones eius.
Cantate ei et psallite ei et narrate omnia mirabilia eius. laudate nomen sanctum eius. Letetur cor que
rentium dominum. querite dominum et uirtutem eius. querite faciem eius semper. Recordamini mira
bilium eius que fecit. signorum illius et iudiciorum oris eius. Semen israhel serui eius. filii iacob ele
cti eius. Ipse dominus deus noster: in uniuersa terra iudicia eius. Recordamini in sempiternum pacti eius.
sermonis quem precepit in mille generationes. quem pepigit cum abraham et iuramenti
illius cum ysaac. et constituit illud iacob in preceptum: et israhel in pactum sempiternum.
Dicens. Tibi dabo terram chanaan: funiculum hereditatis uestre. cum essent numero pauci et par
ui et coloni eius. et transierunt de gente in gentem. et de regno ad populum alterum. Non di
misit quemquam calumpniari eos. sed increpauit pro eis reges. Nolite tangere christos meos.
et in prophetis meis nolite malignari. Cantate domino omnis terra. annuntiate ex die in di
em salutare eius. Narrate in gentibus gloriam eius. et in cunctis populis mirabilia eius. quia ma
gnus dominus et laudabilis nimis. horribilis super omnes deos. Omnes enim dii populorum ydola. dominus autem
celos fecit. Confessio et magnificentia coram eo: fortitudo et gaudium in loco eius. Affer
te domino familie populorum. afferte domino gloriam et imperium. date domino gloriam nomini eius. Leua
te sacrificium et uenite in conspectu eius. et adorate dominum in decore sancto. Commoueatur a facie
illius omnis terra. ipse enim fundauit orbem immobilem. Letentur celi et exultet terra. et
dicant in nationibus dominus regnauit. Tonet mare et plenitudo eius. exultent agri et omnia
que in eis sunt. Tunc laudabunt ligna saltus coram domino. quia uenit iudicare terram. Con
fitemini domino quoniam bonus quoniam in eternum misericordia eius. et dicite. Salua nos deus saluator noster. et con
grega nos et erue de gentibus. ut confiteamur nomini sancto tuo. et exultemus in carmini
bus tuis. Benedictus dominus deus israhel ab eterno et usque in eternum. et dicat omnis populus amen. et ymnum
deo. Dereliquit itaque ibi coram archa federis domini et fratres eius. ut ministrarent in conspe [asaph]
ctu arche iugiter per singulos dies et uices suas. Porro obededom et fratres eius sexaginta octo.
et obededom filium ydithun. et osa constituit ianitores. Sadoch autem sacerdotem et fratres eius
sacerdotes coram tabernaculo domini in excelso quod erat in gabaon ut offerrent holocausta
domino super altare holocautomatis. iugiter mane et uespere. iuxta omnia que scripta sunt in
lege domini. quam precepit israheli. et post eum heman et ydithun. et reliquos electos unum
quemque uocabulo suo ad confitendum domino: quoniam in eternum misericordia eius. Heman quoque et ydithun.
canentes tuba et quatientes cymbala et omnia musicorum organa ad canendum deo. Filios autem
ydithun fecit esse portarios. Reuersusque est omnis populus in domum suam: et dauid ut benediceret
etiam domui sue.

XVII

Cum autem habitaret dauid in domo sua: dixit ad nathan prophetam. Ecce
habito in domo cedrina. archa autem federis domini sub pellibus est. Et ait nathan ad dauid.
Omnia que in corde tuo sunt fac: deus enim tecum est. Igitur nocte illa factus est sermo

dn̄i ad nathan dicens. Vade et loquere servo meo David. Hec dicit dominus. Non edificabis tu michi
domum ad habitandum. neque enim mansi in domo ex eo tempore quo eduxi filios israel de terra egypti usque ad
hanc diem. sed fui semper mutans loca tabernaculi et in tentorio manens cum omni israel. Numquid lo-
cutus sum saltem uni iudicum israel. quibus preceperam ut pascerent populum meum et dixi. Quare non edifica-
stis michi domum cedrinam. Nunc itaque sic loqueris ad servum meum David. Hec dicit dominus exerci-
tuum. Ego te tuli cum in pascuis sequereris gregem ut esses dux populi mei israel. et fui
tecum quocumque perrexisti. et interfeci omnes inimicos tuos coram te. Fecique tibi nomen quasi unius magnorum
qui celebrantur in terra. et dedi locum populo meo israel. Plantabitur et habitabit in eo. et ultra non commo-
vebitur. nec filii iniquitatis atterent eos. sicut a principio ex diebus quibus dedi iudices populo meo
israel. et humiliavi universos inimicos tuos. Annuntio ergo tibi quod edificaturus sit tibi dominus domum. Cumque
impleveris dies tuos. ut vadas ad patres tuos. suscitabo semen tuum post te. quod erit de filiis
tuis. et stabiliam regnum eius. Ipse edificabit michi domum. et firmabo solium eius usque in eternum.
Ego ero ei in patrem. et ipse erit michi in filium. et misericordiam meam non auferam ab eo. sicut abstu-
li ab eo qui ante te fuit. et statuam eum in domo mea. et in regno meo usque in sempiternum.
et thronus eius erit firmissimus in perpetuum. Iuxta omnia verba hec. et iuxta universam visionem
istam. sic locutus est nathan ad David. Cumque venisset rex David. et sedisset coram domino: dixit.
Quis ego sum domine deus. et que domus mea ut prestares michi talia? Sed et hoc parum visum est in conspe-
ctu tuo. Ideoque locutus es super domum servi tui. etiam in futurum. et fecisti me spectabilem
super omnes homines. Domine deus meus quid ultra addere potest David. cum ita glorificaveris servum
tuum. et cognoveris eum? Domine propter famulum tuum. iuxta cor tuum fecisti omnem magnifi-
centiam hanc. et nota voluisti esse universa magnalia. Domine non est similis tui. et non est alius
deus absque te. ex omnibus quos audivimus auribus nostris. Quis enim est alius ut populus tuus israel.
gens una in terra. ad quam perrexit deus. ut liberaret et faceret populum sibi. et magnitudine sua
atque terroribus eiceret nationes a facie eius quem de egypto liberarat? Et posuisti populum tuum
israel tibi in populum. usque in eternum. et tu domine deus factus es deus eius. Nunc ergo domine sermo quem
locutus es famulo tuo. et super domum eius firmetur in perpetuum. et fac sicut locutus es. Perma-
neatque et magnificetur nomen tuum usque in sempiternum. et dicatur. Dominus exercituum deus israel.
et domus David servi eius permanens coram eo. Tu enim domine deus meus revelasti auriculam servi
tui ut edificares ei domum. Idcirco invenit servus tuus fiduciam ut oret coram te.
Nunc ergo domine tu es deus. et locutus es ad servum tuum tanta beneficia. et cepisti benedicere do-
mui servi tui ut sit semper coram te. Te enim domine benedicente. benedicta erit in perpe-
tuum.

XVIII

Factum est autem post hec ut percuteret David philistiim. et humiliaret eos. et tolleret geth et fi-
lias eius de manu philistiim. percuteretque moab. et fierent moabite servi David. offerentes ei
munera. Eo tempore percussit David etiam adarezer regem soba regionis emath. quando perrexit
ut dilataret imperium suum. usque ad flumen eufraten. Cepit ergo David mille quadrigas eius. et
septem milia equites. ac viginti milia virorum peditum. Subnervavitque omnes equos cur-
ruum. exceptis centum quadrigis quas reservavit sibi. Supervenit autem et syrus damascenus
ut auxilium preberet adarezer regi soba. Sed et hunc percussit David viginti duo milia virorum.
et posuit milites in damasco. ut syria quoque serviret sibi. et offerret munera. Adiu-
vitque eum dominus in cunctis ad que perrexerat. Tulit quoque David pharetras aureas quas ha-
buerant servi adarezer. et attulit eas in iherusalem nec non de thebath. et chun urbibus ada-
dezer eris plurimum. De quo fecit salomon mare eneum. et columpnas. et vasa enea. Quod cum au-
disset thou rex emath. percussisse videlicet David omnem exercitum adarezer regis soba: mi-
sit adoram filium suum ad regem David. ut postularet ab eo pacem. et congratularetur
ei. eo quod expugnasset et percussisset adarezer. Adversarius quippe thou erat adarezer.
Sed et omnia vasa aurea. et argentea. et enea consecravit rex David domino. cum argento et
auro quod tulerat ex universis gentibus. tam de ydumea et moab et filiis amon quam de
philistiim. et amalech. Abisai vero filius sarvie percussit edom in valle salinarum de-
cem et octo milia. et constituit in edom presidium. ut serviret ydumea David. Salva-

utque dominus David in cunctis ad quae profectus est. Regnavit ergo David super universum Israel et faciebat iudi-
cium atque iustitiam cuncto populo suo. Porro Ioab filius Sarviae erat super exercitum et Iosaphat
filius Ahilud a commentariis. Sadoch autem filius Achitob et Abymelech filius Abyathar sacerdotes
et Susa scriba. Banaias quoque filius Ioiadae super legiones Cerethi et Phelethi. Porro filii David primi ad
XIX
manum regis. Accidit autem ut moreretur Naas rex filiorum Amon et regnaret filius eius pro eo.
Dixitque David: Faciam misericordiam cum Anon filio Naas; praestitit enim mihi pater eius gratiam. Misitque David
nuntios ad consolandum eum super morte patris sui. Qui cum pervenissent in terram filiorum A-
mon ut consolarentur Anon, dixerunt principes filiorum Amon ad Anon: Tu forsitan putas
quod David honoris causa in patrem tuum miserit qui consolarentur te, nec animadvertis quod ut
explorent et investigent et scrutentur terram tuam venerunt ad te servi eius. Igitur Anon pu-
eros David decalvavit et rasit capita et barbam et praecidit vestimenta eorum a natibus usque ad pedes,
et dimisit eos. Qui cum abissent et hoc mandassent David, misit in occursum eorum. Grandem enim
contumeliam sustinuerant. Et praecepit ut manerent in Iericho donec cresceret barba eorum et
capilli, et tunc reverterentur. Videntes autem filii Amon quod iniuriam fecissent David, tam Anon quam
reliquus populus miserunt mille talenta argenti ut conducerent sibi de Mesopotamia et de
Syria Maacha et de Soba currus et equites. Conduxeruntque triginta duo milia curruum et re-
gem Maacha cum populo eius. Qui cum venissent, castrametati sunt e regione Medaba. Filii quoque
Amon congregati de urbibus suis venerunt ad bellum. Quod cum audisset David, misit Ioab et
omnem exercitum virorum fortium. Egressique filii Amon direxerunt aciem iuxta portam
civitatis. Reges autem qui ad auxilium eorum venerant separatim in agro steterunt. Igitur Ioab in-
tellegens bellum ex adverso et post tergum contra se fieri, elegit viros fortissimos de uni-
verso Israel et perrexit contra Syrum. Reliquam autem partem populi dedit sub manu Abysai fratris
sui, et perrexerunt contra filios Amon. Dixitque: Si vicerit me Syrus, auxilio eris mihi. Si autem
superaverint te filii Amon, ero tibi in praesidium. Confortare et agamus viriliter pro populo nostro et
pro urbibus dei nostri. Dominus autem quod in conspectu suo bonum videtur faciat. Perrexit autem Ioab et populus
qui cum eo erat contra Syrum ad proelium, et fugavit eos. Porro filii Amon videntes quod
fugisset [erasure] Syrus, ipsi quoque fugerunt Abysai fratrem eius et ingressi sunt civitatem. Reversusque
est etiam [erasure] in Iherusalem. Videns autem Syrus quod cecidisset coram Israel, misit nuntios et addu-
xit Syrum qui erat trans fluvium. Sophath autem princeps militiae Adadezer erat dux eorum. Quod
cum nuntiatum esset David, congregavit universum Israelem et transivit Iordanem irruitque in eos
et direxit ex adverso aciem illis contra pugnantibus. Fugavit autem Syros Israel et interfecit David
de Syris septem milia curruum et quadraginta milia peditum et Sophath principem exer-
citus. Videntes autem servi Adadezer se ab Israel esse superatos, transfugerunt ad David et servierunt ei,
XX
noluitque ultra Syria auxilium praebere filiis Amon. Factum est autem post anni circulum eo tem-
pore quo solent reges ad bella procedere, congregavit Ioab exercitum et robur militiae et va-
stavit terram filiorum Amon, perrexitque et obsedit Rabbath. Porro David manebat in Iherusalem cum
Ioab percussit Rabbath et destruxit eam. Tulit autem David coronam Melchom de capite eius et inve-
nit in ea auri pondo talentum et pretiosissimas gemmas, fecitque inde sibi diadema. Ma-
nubias quoque urbis plurimas tulit. Populum autem qui erat in ea eduxit et fecit super eos tribu-
las et trahas et ferrata carpenta transire, ita ut dissecarentur et contererentur omnes.
Sic fecit David cunctis urbibus filiorum Amon et reversus est cum omni populo suo in Iherusalem.
Post haec initum est bellum in Gazer adversum Phylisteos, in quo percussit Sobbochai Usathi-
tes Saphai de genere Raphaim et humiliavit eos. Aliud quoque bellum gestum est adversum Phy-
listeos, in quo percussit Adeodatus filius Saltus Bethleemites fratrem Goliath Getthei, cuius
hastae lignum erat quasi liciatorium texentium. Sed et aliud bellum accidit in Geth, in quo fuit
homo longissimus, habens digitos senos, id est simul viginti quattuor, qui et ipse de Rapha fuerat
stirpe generatus. Hic blasfemavit Israel et percussit eum Ionathan filius Samaa fratris David.
XXI
Hii sunt filii Rapha in Geth qui ceciderunt in manu David et servorum eius. Consurrexit
autem Sathan contra Israel et incitavit David ut numeraret Israel. Dixitque David ad Ioab et ad

principes populi. Ite et adnumerate israhel a bersabee usque dan. et afferte mihi numerum ut sciam. Responditque ioab et ait. Augeat dominus populum suum centuplum quam sunt. Nonne domine mi rex omnes servi tui sunt? Quare hoc querit dominus meus rex quod in peccatum reputetur israheli? Sed sermo regis magis prevaluit. Egressusque est ioab et circuivit universum israhel. et reversus est in iherusalem. Deditque david numerum eorum quos circumierat. et inventus est omnis israhel numerus mille milia et centum milia virorum educentium gladium. De iuda autem trecenta septuaginta milia bellatorum. Nam levi et beniamin non numeravit. eo quod invitus exequeretur regis imperium. Displicuit autem deo quod iussum erat. et percussit israhel. Dixitque david ad dominum. Peccavi nimis ut hoc facerem. Obsecro domine aufer iniquitatem servi tui. quia insipienter egi. Et locutus est dominus ad gad videntem dicens. Vade et loquere ad david. et dic ei. Hec dicit dominus. Trium tibi optionem do. unum quod volueris elige. et faciam tibi. Cumque venisset gad ad david. dixit ei. Hec dicit dominus. Elige quod volueris. aut tribus annis pestilentiam famis. aut tribus mensibus fugere te inimicos tuos et gladium eorum non posse evadere. aut tribus diebus gladium domini et mortem versari in terra. et angelum domini interficere in universis finibus israhel. Nunc igitur vide quid respondeam ei qui misit me. Et dixit david. Ex omni parte me angustie premunt. Sed melius est mihi ut incidam in manus domini. quia multe sunt miserationes eius. quam in manus hominum. Misit igitur dominus pestilentiam in israhel. et ceciderunt de israhel septuaginta milia virorum. Misit quoque angelum in iherusalem ut percuteret eam. Cumque percuteretur. vidit dominus et misertus est super magnitudine mali. et imperavit angelo qui percutiebat. Sufficit. iam cesset manus tua. Porro angelus domini stabat iuxta aream arvine iebusei. Levansque david oculos suos. vidit angelum domini stantem inter celum et terram. et evaginatum gladium in manu eius. et versum contra iherusalem. et ceciderunt tam ipse quam maiores natu vestiti ciliciis proni in terram. Dixitque david ad dominum. Nonne ego sum qui iussi ut numeraretur populus? Ego qui peccavi. ego qui malum feci. iste grex quid commeruit? Domine deus meus vertatur obsecro manus tua in me. et in domum patris mei. populus autem tuus non percutiatur. Angelus autem domini precepit gad ut diceret david. ut ascenderet et extrueret altare domino deo in area arvine iebusei. Ascendit ergo david iuxta sermonem gad quem locutus fuerat ei ex nomine domini. Porro arvina cum suspexisset et vidisset angelum. quatuorque filii eius cum eo absconderunt se. Nam eo tempore terebat in area triticum. Igitur cum veniret david ad arvinam. conspexit eum arvina. et processit ei obviam de area. et adoravit illum pronus in terram. Dixitque ei david. Da mihi locum aree tue ut edificem in ea altare domini. ita ut quantum valet argentum accipias. et cesset plaga a populo. Dixit autem arvina ad david. Tolle. et faciat dominus meus rex quodcumque ei placet. Sed et boves do in holocaustum. et tribulas in ligna. et triticum in sacrificium. omnia libens prebeo. Dixitque ei rex david. Nequaquam ita fiet ut vis. sed argentum dabo tibi quantum valet. Neque enim tibi auferre debeo. et sic offerre domino holocausta gratuita. Dedit ergo david arvine pro loco. siclos auri iustissimi ponderis sexcentos. et edificavit ibi altare domino. obtulitque holocausta et pacifica. et invocavit dominum. et exaudivit eum in igne de celo super altare holocausti. Precepitque dominus angelo. et convertit gladium suum in vaginam. Protinus ergo david videns quod exaudisset eum dominus in area arvine iebusei. immolavit ibi victimas. Tabernaculum autem domini quod fecerat moyses in deserto. et altare holocaustorum. ea tempestate erat in excelso gabaon. et non prevaluit david ire ad altare. ut ibi obsecraret dominum. Nimio enim fuerat timore perterritus. videns gladium angeli domini.

XXII

Dixitque david. Hec est domus domini. et hoc altare in holocaustum israhel. Et precepit ut congregarentur omnes proselyti de terra israhel. et constituit ex eis latomos ad cedendos lapides et poliendos. ut edificaretur domus dei. Ferrum quoque plurimum ad clavos ianuarum. et ad commissuras atque iuncturas preparavit david. et eris pondus innumerabile. Ligna quoque cedrina non poterant estimari. que sydonii et tyrii deportaverant ad david. Et dixit david. Salomon filius meus puer parvulus est et delicatus. domus autem quam edificare volo domino. talis esse debet. ut in cunctis regionibus nominetur. Preparabo ergo ei necessaria. Et ob hanc causam ante mortem suam omnes preparavit impensas. Vocavitque salomonem filium suum et precepit ei ut edificaret domum domino deo israhel. Dixitque david ad salomonem. Fili mi voluntatis mee

fuit ut edificarem domum nomini domini dei mei. sed factus est sermo domini ad me dicens. Multum
sanguinem effudisti et plurima bella bellasti. non poteris edificare domum nomini meo tanto effu
so sanguine coram me. Filius qui nascetur tibi erit vir quietissimus. Faciam enim eum requiesce
re ab omnibus inimicis suis per circuitum. et ob hanc causam pacificus vocabitur. et pacem et otium
dabo in israel cunctis diebus eius. Ipse edificabit domum nomini meo. et ipse erit mihi in filium. et ego
ero ei in patrem. firmaboque solium regni eius super israel in eternum. Nunc ergo fili mi sit dominus te
cum. et prosperare et edifica domum domino deo tuo. sicut locutus est de te. Det quoque tibi dominus prudentiam et sci
entiam ut regere possis israel. et custodire legem domini dei tui. Tunc enim proficere poteris si cu
stodieris mandata et iudicia que precepit dominus moysi ut doceret israel. Confortare. et viriliter
age. ne timeas neque paveas. Ecce ego in paupertatula mea preparavi impensas domus domini.
auri talenta centum milia. et argenti mille milia talentorum. eris vero et ferri non est pondus.
vincitur enim numerus magnitudine. Ligna et lapides preparavi ad universa impendia. Habes
quoque plurimos artifices. latomos et cementarios. artificesque lignorum et omnium artium ad fa
ciendum opus prudentissimos. in auro et argento ere et ferro cuius non est numerus. Surge
igitur et fac. et erit dominus tecum. Precepit quoque david cunctis principibus israel ut adiuvarent salomonem
filium suum. cernitis inquiens. quod dominus deus vester vobiscum sit et dederit vobis requiem per circuitum. et tra
diderit omnes inimicos in manu vestra. et subiecta sit terra coram domino et coram populo eius. Prebe
te igitur corda vestra et animas vestras. ut queratis dominum deum vestrum. et consurgite et edificate sanctua
rium domino deo. ut introducatur archa federis domini. et vasa domino consecrata in domum que
edificatur nomini domini.

XXIII

Igitur david senex et plenus dierum regem constituit salo
monem filium suum super israel. et congregavit omnes principes israel et sacerdotes atque levitas. Nu
meratique sunt levite a viginti annis et supra. et inventa sunt triginta octo milia virorum.
Ex hiis electi sunt et distributi in ministerium domus domini. viginti quatuor milia. Prepositorum
autem et iudicum sex milia. Porro quatuor milia ianitores. et totidem psalte canentes domino in
organis. que fecerat david ad canendum. et distribuit eos david per vices filiorum levi. gerson vi
delicet et caath et merari. Filii gerson. ledan et semei. Filii ledan princeps. iehihel. et ze
tham et iohel. tres. Filii semei. salomith. et oziel et aram tres. Isti principes familiarum
ledan. Porro filii semei. leeth et ziza et iaus et baria. Isti filii semei quatuor. Erat autem
leeth prior. ziza secundus. Porro iaus et baria non habuerunt plurimos filios. et idcirco in
una familia unaque domo computati sunt. Filii caath. amram et isaar et hebron. et
oziel. quatuor. Filii amram. aaron et moyses. Separatusque est aaron ut ministraret in sancta
sanctorum ipse et filii eius in sempiternum. et adoleret incensum domino secundum ritum suum. ac bene
diceret nomini eius in perpetuum. Moysi quoque hominis dei filii annumerati sunt in tribu le
vi. Filii moysi. gerson et eliezer. Filii gerson. subuhel primus. Fuerunt autem filii eliezer
roobia primus. et non erant eliezer filii alii. Porro filii roobia multiplicati sunt nimis.
Filii isaar. salumith primus. Filii hebron. ieriau primus. amarias secundus. iaziel tercius. iec
maam quartus. Filii oziel. micha primus. iesaia secundus. Filii merari. mooli et musi. Filii moo
li. eleazar et cis. Mortuus est autem eleazar et non habuit filios sed filias. acceperuntque eas filii cis
fratres earum. Filii musi. mooli et eder. et therimuth tres. Hii filii levi in cognationibus et
familiis suis principes per vices et numerum capitum singulorum. qui faciebant opera ministerii
domus domini a viginti annis et supra. Dixit enim david. Requiem dedit dominus deus israel populo suo. et ha
bitationem in ierusalem usque in eternum. nec erit officii levitarum ut ultra portent ta
bernaculum. et omnia vasa eius ad ministrandum. Iuxta precepta quoque david novissima suppu
tabitur numerus filiorum levi a viginti annis et supra. et erunt sub manu filiorum aa
ron in cultum domus domini. in vestibulis et in exedris. et in loco purificationis. et in sanctua
rio. et in universis operibus ministerii templi domini. Sacerdotes autem super panes propositionis.
et ad simile sacrificium. ad lagana et azima. et sartaginem. et ad ferventem similam.
et super omne pondus atque mensuram. Levite vero ut stent mane ad confitendum et canen
dum domino. similiterque ad vesperum tam in oblatione holocaustorum domini. quam in sabbatis et

Kalendis et sollempnitatibus reliquis iuxta numerum et cerimonias uniuscuiusque rei iugi-
ter coram domino. et custodiant observationes tabernaculi federis. et ritum sanctuarii. et observatio-
nem filiorum aaron fratrum suorum ut ministrent in domo domini.

XXIIII

Porro filiis aaron hee partitiones
erant. Filii aaron nadab et abiu et eleazar et ithamar. Mortui sunt autem nadab et abiu ante pa-
trem suum absque liberis. sacerdotioque functus est eleazar et ithamar. Et divisit eos david id est sa-
doch de filiis eleazar. et abymelech de filiis ithamar secundum vices suas et ministerium. Inventique
sunt multo plures filii eleazar in principibus virorum quam filii ithamar. Divisit autem eis. hoc est
filiis eleazar principes per familias sedecim. et filiis ithamar per familias et domos suas octo.
Porro divisit utrasque inter se familias sortibus. Erant enim principes sanctuarii et principes domus
dei. tam de filiis eleazar quam de filiis ithamar. Descripsitque eos semeias filius nathanahel
scriba levites. coram rege et principibus. et sadoch sacerdote. et achymelech filio abiathar.
Principibus quoque familiarum sacerdotalium et leviticarum. unam domum que ceteris preerat. elea-
zar. et alteram domum que sub se habebat ceteros ithamar. Exivit autem sors prima ioarib. secunda ie-
dee. tertia harim. quarta seorim. quinta melchia. sexta maiman. septima accos. octava abia.
nona ihesu. decima sechenia. undecima heliasib. duodecima iachim. terciadecima oppha.
quartadecima isbaab. quintadecima abelga. sextadecima emmer. septimadecima ezir.
octavadecima hapses. nonadecima phetia. vicesima iezechel. vicesima prima iachin.
vicesima secunda gamul. vicesima tercia dalaia. vicesima quarta maziau. Hee vices eorum
secundum ministeria sua ut ingrediantur domum dei et iuxta ritum suum sub manu aaron pa-
tris eorum. sicut preceperat dominus deus israel. Porro filiorum levi qui reliqui fuerant de filiis amram erat
subuhel. de filiis subuhel iedeia. De filiis quoque roobie princeps iesaias. Isaaris vero salemoth.
filiis quoque salemoth iaad. filiusque eius ieriau. Amarias secundus. iazihel tertius. iechmaam quartus.
Filius oziel micha. filius micha samir. frater micha iesia. filiusque iesie zacharias. Filii
merari. mooli et musi. filius oziau. bennon. filii quoque merari oziau et soem et zachur
et hebri. Porro mooli filius eleazar qui non habebat liberos. Filius vero cis ierameel. Filii mu-
si. mooli. eder et ierimuth. Isti filii levi secundum domos familiarum suarum. Miseruntque et
ipsi sortes contra fratres suos filios aaron coram david rege. et sadoch et achimelech et principibus famili-
arum sacerdotalium et leviticarum tam maiores quam minores. omnes sors equaliter divide-
bat.

XXV

Igitur david et magistratus exercitus segregaverunt in ministerium filios asaph et heman et hi-
dithum qui prophetarent in cytharis et psalteriis et cymbalis. secundum numerum suum dedicato
sibi officio servientes. De filiis asaph. zachur et ioseph et nathania asarela. Filii
asaph sub manu asaph prophetantes iuxta regem. Porro hidithum filii hidithum. go-
dolias. sori. iesaias et asabias et mathathias. sex. sub manu patris sui hidithum qui in
cythara prophetabat super confitentes et laudantes dominum. Heman quoque filii heman. bocci. ia-
mathania. oziel. subuhel et ierimoth. ananias. anani. eliatha. godollathi et romen
thiezer et iesbachasa. mellothi. othir. mazioth. Omnes isti filii heman. videntes re-
gis in sermonibus dei ut exaltaret cornu. Deditque deus filios heman quatuordecim et filias
tres. Universi sub manu patris sui ad cantandum in templo domini distributi erant. In cym-
balis et psalteriis et cytharis in ministeria domus domini iuxta regem. asaph videlicet et idithum
et heman. Fuit autem numerus eorum cum fratribus suis qui erudiebant canticum domini cuncti doctores
ducenti octoginta octo. Miseruntque sortes suas ex equo tam maior quam minor doctus
pariter et indoctus. Egressaque est sors prima ioseph qui erat de asaph. secunda godolie ipsi et
filiis eius et fratribus eius duodecim. tercia zachur. filiis et fratribus eius duodecim. quarta isari. fi-
liis et fratribus eius duodecim. Quinta nathanie. filiis et fratribus eius duodecim. Sexta bocciau.
filiis et fratribus eius duodecim. Septima asarela filiis et fratribus eius duodecim. Octava iesaie.
filiis et fratribus eius duodecim. Nona mathanie. filiis et fratribus eius duodecim. Decima semeie.
filiis et fratribus eius duodecim. Undecima ezrihel. filiis et fratribus eius duodecim. Duodecima asabie.
filiis et fratribus eius duodecim. Terciadecima subuhel. filiis et fratribus eius duodecim. Quartadecima matha-
thie. filiis et fratribus eius duodecim. Quintadecima ierimoth. filiis et fratribus eius duodecim. Sexta-

decima ananie: filii et fratres eius duodecim. Septimadecima iesbocase: filii et fratres eius duodecim. Octavadecima anani: filii et fratres eius duodecim. Nonadecima mellothi: filii et fratres eius duodecim. Vicesima eliatha: filii et fratres eius duodecim. Vicesima prima othir: filii et fratres eius duodecim. Vicesima secunda godollathi: filii et fratres eius duodecim. Vicesima tertia maziath: filii et fratres eius duodecim. Vicesima quarta romemthiezer: filii et fratres eius duodecim.

XXVI

Divisiones autem ianitorum de chorites. meselemia filius chore. de filiis asaph. Filii meselemie. zacharias primogenitus. iadihel secundus. zabadias tertius. iathanahel quartus. ahilam quintus. iohannan sextus. helioenai septimus. Filii autem obededom. semeias primogenitus. iozabad secundus. ioha tertius. sachar quartus. nathanahel quintus. amihel sextus. isachar septimus. phollathi octavus. quia benedixit illi dominus. Semeie autem filio eius nati sunt filii prefecti familiarum suarum. erant enim viri fortissimi. Filii ergo semeie othni et raphahel et obedihel. zabath et fratres eius viri fortissimi. heliu quoque et samachias. Omnes hii de filiis obededom. ipsi et filii et fratres eorum viri fortissimi ad ministrandum: sexaginta duo de obededom. Porro meselemie filii et fratres robustissimi: decem et octo. De hosa autem id est de filiis merari. semri princeps. non enim habuerat primogenitum. et idcirco posuerat eum pater eius in principem. helchias secundus. tabelias tertius. zacharias quartus. Omnes hii filii et fratres hosa tredecim. Hii divisi sunt in ianitores ut semper principes custodiarum. sicut et fratres eorum ministrarent in domo domini. Missae sunt ergo sortes ex equo et parvis et magnis per familias suas. in unamquamque portarum. Cecidit ergo sors orientalis semelie. Porro zacharie filio eius viro prudentissimo et erudito: sortito obtigit plaga septentrionalis. Obededom vero et filiis eius ad austrum. in qua parte domus erat seniorum concilium. Sephim et hosa ad occidentem. iuxta portam que ducit ad viam ascensionis. custodia contra custodiam. Ad orientem vero levite sex. et ad aquilonem quatuor per diem. atque ad meridiem. similiter in die quatuor. et ubi erat concilium bini et bini. in cellulis quoque ianitorum ad occidentem. quatuor in via. binique per cellulas. Hee sunt divisiones ianitorum filiorum chore et merari. Porro achias erat super thesauros domus domini ac vasa sanctorum. Filii ledan. filii gersonni. De ledan principes familiarum ledan et gersonni iehieli. Filii iehieli: zathan et iohel. fratres eius super thesauros domus domini. amramitis et isaaritis. et hebronitis et ozielitis. Subuhel autem filius gerson. filii moysi. prepositus thesauris. Fratres quoque eius eliezer. cuius filius rabia et huius filius isayas: et huius filius ioram. huius quoque filius zechri. sed et huius filius selemith. Ipse et fratres eius super thesauros sanctorum que sanctificavit david rex et principes familiarum. tribuni et centuriones. et duces exercitus. de bellis et manubiis preliorum que consecraverant ad instaurationem et supellectilem templi domini. Hec autem universa sanctificavit samuhel videns: et saul filius cis. et abner filius ner. et ioab filius sarvie. Omnes qui sanctificaverant ea per manum selemith et fratrum eius. Isaaritis vero preerat chonenias et filii eius ad opera forinsecus super israhel ad docendum et ad iudicandum eos. Porro de hebronitis asabias et fratres eius viri fortissimi mille septingenti preerant israheli trans iordanem contra occidentem in cunctis operibus domini et in ministerio regis. Hebronitarum autem princeps fuit ierias secundum familias et cognationes eorum. Quadragesimo anno regni david recensiti sunt: et inventi viri fortissimi in iazer galaad. Fratresque eius robustioris etatis. duo milia septingenti principes familiarum. Preposuit autem eos rex david rubenitis et gadditis. et dimidie tribui manasse in omne ministerium dei et regis.

> ipse selemith

XXVII

Filii autem israhel secundum numerum suum principes familiarum. tribuni et centuriones. et prefecti qui ministrabant regi iuxta turmas suas ingredientes et egredientes per singulos menses in anno. viginti quatuor milibus singuli preerant.

Prime turme in primo mense iesboam preerat filius zabdihel. et sub eo viginti quatuor milia. De filiis phares princeps cunctorum principum in exercitu mense primo. Secundi mensis habebat turmam dudi ahohites. et post se alterum nomine macelloth. qui regebat partem exercitus viginti quatuor milium. Dux quoque turme tertie in mense tertio. erat banaias filius ioiade sacerdos. et in divisione sua viginti quatuor milia. Ipse est banaias fortissimus inter triginta et super triginta. Preerat autem turme ipsius amizabath filius eius. Quartus mense quarto.

Asahel frater Ioab, et Zabadias filius eius post eum: et in turma eius viginti quatuor milia. Quintus mense quinto princeps Samaoth Iezarites: et in turma eius viginti quatuor milia. Sextus mense sexto Hira filius Acces Thecuites: et in turma eius viginti quatuor milia. Septimus mense septimo Helles Phallonites de filiis Effraim: et in turma eius viginti quatuor milia. Octavus mense octavo Sobochai Asochites de stirpe Zarai: et in turma eius viginti quatuor milia. Nonus mense nono Abiezer Anathothites de filiis Iemini: et in turma eius viginti quatuor milia. Decimus mense decimo Marai et ipse Netophatites de stirpe Zarai: et in turma eius viginti quatuor milia. Undecimus mense undecimo Banaias Pharathonites de filiis Effraim: et in turma eius viginti quatuor milia. Duodecimus duodecimo mense Holdai Netophatites de stirpe Gothonihel: et in turma eius viginti quatuor milia. Porro hiis tribubus preerant Israel: Rubenitis dux Eliezer filius Zechri. Symeonitis dux Saphatias filius Maacha. Levitis Asabias filius Chamuhel. Aaronitis Sadoch. Iuda Eliab frater David. Issachar Amri filius Michahel. Zabulonitis Iesmaias filius Abdie. Nephthalitibus Ierimoth filius Ozihel. Filiis Effraim Osee filius Ozaziu. Dimidie tribui Manasse Iohel filius Phadaie. Et dimidie tribui Manasse in Galaad Iaddo filius Zacharie. Beniamin autem Iasihel filius Abner. Dan vero Ezrihel filius Ieroam. Hii principes filiorum Israel. Noluit autem David numerare eos a viginti annis inferius: quia dixerat Dominus ut multiplicaret Israel quasi stellas celi. Ioab filius Sarvie ceperat numerare, nec complevit: quia super hoc ira irruerat in Israel: et idcirco numerus eorum qui fuerant recensiti, non est relatus in Fastos regis David. Super thesauros autem regis fuit Azmoth filius Adihel. Hiis autem thesauris qui erant in urbibus, et in vicis, et in turribus, presidebat Ionathan filius Ozie. Operi autem rustico, et agricolis qui exercebant terram, preerat Ezri filius Chelub: vinearumque cultoribus Semeias Romathites. Cellis autem vinariis Zabdias Aphonites. Nam super oliveta et ficeta, que erant in campestribus, Balanan Gederites. Super apothecas autem olei Ioas. Porro armentis que pascebantur in Sarona, prepositus fuit Sethrai Saronites: et super boves in vallibus Saphat filius Adli. Super camelos vero Ubil Ismahelites: et super asinos Iadias Meronathites. Super oves quoque Iaziz Agareus. Omnes hii principes substantie regis David. Ionathan autem patruus David consiliarius, vir prudens et litteratus: ipse et Iahihel filius Achamoni erant cum filiis regis. Achitofel etiam consiliarius regis, et Chusai Arachites amicus regis. Post Achitofel fuit Ioiada filius Banaie, et Abiathar. Princeps autem exercitus regis erat Ioab.

XXVIII

Convocavit igitur David omnes principes Israel, duces tribuum, et prepositos turmarum, qui ministrabant regi: tribunos quoque et centuriones, et qui preerant substantie et possessionibus regis, filiosque suos cum eunuchis, et potentes et robustissimos quosque in exercitu Ierusalem. Cumque surrexisset rex et stetisset, ait: Audite me fratres mei, et populus meus. Cogitavi ut edificarem domum in qua requiesceret archa federis Domini, et scabellum pedum Dei nostri: et ad edificandum omnia preparavi. Deus autem dixit michi: Non edificabis domum nomini meo, eo quod sis vir bellator, et sanguinem fuderis. Sed elegit Dominus Deus Israel me de universa domo patris mei, ut essem rex super Israel in sempiternum. De Iuda enim elegit principes: porro de domo Iude domum patris mei, et de filiis patris mei placuit ei ut me eligeret regem super cunctum Israel. Sed et de filiis meis (filios enim multos dedit michi Dominus) elegit Salomonem filium meum, ut sederet in throno regni Domini super Israel. Dixitque michi: Salomon filius tuus edificabit domum meam et atria mea: ipsum enim elegi michi in filium, et ego ero ei in patrem. Et firmabo regnum eius usque in eternum, si perseveraverit facere precepta mea et iudicia, sicut et hodie. Nunc ergo coram universo cetu Israel, audiente Deo nostro, custodite et perquirite cuncta mandata Domini Dei nostri: ut possideatis terram bonam, et relinquatis eam filiis vestris post vos usque in sempiternum. Tu autem Salomon fili mi, scito Deum patris tui, et servi ei corde perfecto et animo voluntario. Omnia enim corda scrutatur Dominus, et universas mentium cogitationes intelligit. Si quesieris eum, invenies: si autem dereliqueris eum, proiciet te in eternum. Nunc ergo quia elegit te Dominus ut edificares domum sanctuarii, confortare et perfice. Dedit autem David Salomoni filio suo descriptionem porticus et templi, et cellariorum, et cenaculi, et cubiculorum in adytis, et domus propitiationis, necnon et omnium que cogitaverat atriorum, et exedrarum per circuitum in thesauris

domus domini et in thesauros sanctorum. divisionumque sacerdotalium et leviticarum. in omnia opera domus domini.
et in universa vasa ministerii templi domini. aurum in pondere per singula vasa ministerii. argenti
quoque pondus pro vasorum et operum diversitate. Sed et ad candelabra aurea. et ad lucernas eorum. aurum pro
mensura uniuscuiusque candelabri et lucernarum. Similiter et in candelabris argenteis. et in lucer-
nis eorum pro diversitate mensurarum pondus argenti tradidit. Aurum quoque in mensas propositionis pro
dedit
diversitate mensure. similiter et argentum in alias mensas argenteas. Ad fuscinulas quoque et phia-
las et thuribula ex auro purissimo. et leunculos aureos pro qualitate mensure pondus di-
stribuit in leunculum et leunculum. similiter et in leones argenteos diversum pondus argen-
ti separavit. Ad altare autem in quo adoletur incensum aurum purissimum dedit. ut ex ipso fie-
ret similitudo quadrige cherubim extendentium alas suas et velantium archam federis domini.
Omnia inquit venerunt scripta manu domini ad me. ut intelligerem opera universa exemplaris. Dixit quoque
David Salomoni filio suo. Viriliter age et confortare et fac. ne timeas et ne paveas. Dominus enim deus
tecum erit et non dimittet te nec derelinquet. donec perficias omne opus ministerii domus domini. Ecce
divisiones levitarum et sacerdotum in omne opus ministerii domus domini. adsistunt tibi et parati sunt et
noverunt tam principes quam populus facere omnia precepta tua.

XIX

Locutusque est rex David ad omnem
ecclesiam. Salomonem filium meum unum elegit deus adhuc puerum et tenellum. Opus autem grande est.
neque hominum preparatur habitatio sed dei. Ego autem totis viribus meis preparavi impensas domus
dei mei. aurum ad vasa aurea. et argentum in argentea. es in enea. ferrum in ferrea.
ligna ad lignea. lapides onichinos et quasi stibinos et diversorum colorum. omnemque preciosum lapi-
dem et marmor parium habundantissime. Et super hec que obtuli in domum dei mei de pe-
culio meo. aurum et argentum do in templo dei mei. exceptis his que preparavi in edem sanctam.
tria milia talenta auri de auro ophyr. et septem milia talentorum argenti probatissimi ad de-
aurandos parietes templi. et ubicumque opus est aurum de auro. et ubicumque opus est argentum.
argentea opera fiant per manus artificum. Et si quis sponte offert impleat manum suam hodie et offe-
rat quod voluerit dominus. Polliciti sunt itaque principes familiarum et proceres tribuum israel. tribuni
quoque et centuriones et principes possessionum regis. Dederuntque in opera domus domini auri talenta
quinque milia et solidos decem milia. argenti talenta decem milia. et eris talenta decem et
octo milia. ferri quoque centum milia talentorum. Et apud quemcumque inventi sunt lapides dederunt
in thesaurum domus domini per manum iehihel gersonitis. Letatusque est populus cum vota sua spon-
te promitterent. quia toto corde offerebant ea domino. Sed et David rex letatus est gaudio magno et bene-
dixit domino coram universa multitudine et ait. Benedictus es domine deus israel patris nostri ab eterno in eter-
num. Tua est domine magnificentia et potentia et gloria atque victoria. et tibi laus. Cuncta enim
que in celo sunt et que in terra tua sunt. Tuum domine regnum et tu es super omnes principes. Tue
divitie et tua est gloria. tu dominaris omnium. In manu tua virtus et potentia. in manu tua
magnitudo et imperium omnium. Nunc igitur deus noster confitemur tibi et laudamus nomen tuum in-
clitum. Quis ego et quis populus meus ut possimus tibi hec universa promittere? Tua sunt omnia et que de
manu tua accepimus dedimus tibi. Peregrini enim sumus coram te et advene sicut omnes patres
nostri. Dies nostri quasi umbra super terram et nulla est mora. Domine deus noster omnis hec copia quam paravi-
mus ut edificaretur domus nomini sancto tuo de manu tua est. et tua sunt omnia. Scio deus
meus quod probes corda et simplicitatem diligas. unde et ego in simplicitate cordis mei letus
obtuli universa hec. et populum tuum qui hic repertus est vidi cum ingenti gaudio tibi offerre do-
naria. Domine deus abraham et ysaac et israel patrum nostrorum. custodi in eternum hanc voluntatem cor-
dis eorum. et semper in venerationem tui mens ista permaneat. Salomoni quoque filio meo da cor per-
fectum. ut custodiat mandata tua et testimonia et cerimonias tuas. et faciat universa. et
edificet edem cuius impensas paravi. Precepit autem David universe ecclesie. Benedicite domino deo nostro. Et
benedixit omnis ecclesia domino deo patrum suorum. et inclinaverunt se et adoraverunt deum. et deinde re-
gem. Immolaveruntque victimas domino et obtulerunt holocausta die sequenti. tauros mille.
arietes mille. agnos mille cum libaminibus suis et universo ritu habundantissime in omnem
israel. Et comederunt et biberunt coram domino in die illa cum grandi leticia. Et unxerunt secundo sa-

lomonem filium David. Unxerunt autem eum domino in principem, et Sadoc in pontificem. Seditque
Salomon super solium domini in regem pro David patre suo, et cunctis placuit, et paruit ei omnis Israel. Sed
et universi principes et potentes, et cuncti filii regis David dederunt manum, et subiecti fuerunt re
gi Salomoni. Magnificavit ergo dominus Salomonem super omnem Israel, et dedit illi gloriam regni qua
lem nullus habuit ante eum rex Israel. Igitur David filius Ysai regnavit super universum Israel. Et dies
quibus regnavit super Israel fuerunt quadraginta annis. In hebron regnavit septem annis,
et in Ierusalem annis triginta tribus. Et mortuus est in senectute bona plenus dierum, et divi
tiis, et gloria. Et regnavitque Salomon filius eius pro eo. Gesta autem David regis priora et novissima, scripta
sunt in libro Samuhel videntis, et in libro Nathan prophete, atque in volumine Gad videntis,
universique regni eius, et fortitudinis, et temporum que transierunt sub eo, sive in Israel, sive
in cunctis regnis terrarum. Explicit paralipomenon liber primus. Incipit secundus.

Confortatus est ergo Salomon filius David in regno suo, et dominus erat cum eo, et magnifi
cavit eum in excelsum. Precepitque Salomon universo Israeli tribunis, et centurio
nibus, et ducibus, et iudicibus omnis Israel, et principibus familiarum, et abiit cum uni
versa multitudine in excelsum Gabaon, ubi erat tabernaculum federis
domini, quod fecit Moyses famulus dei in solitudine. Archam autem dei adduxe
rat David de Cariathiarim in locum quem preparaverat ei, et ubi fixerat illi taber
naculum, hoc est in Ierusalem. Altare quoque eneum, quod fabricatus fuerat Bese
leel filius Uri filii Hur, ibi erat coram tabernaculo domini, quod et requisivit Salomon et omnis
ecclesia. Ascenditque Salomon ad altare eneum coram tabernaculo federis domini, et obtulit in
eo mille hostias. Ecce autem in ipsa nocte apparuit ei deus dicens: Postula quod vis ut dem tibi.
Dixitque Salomon deo: Tu fecisti cum David patre meo misericordiam magnam, et constituisti me regem
pro eo. Nunc ergo domine deus impleatur sermo tuus, quem pollicitus es David patri meo. Tu enim me feci
sti regem super populum tuum multum, qui tam innumerabilis est quam pulvis terre. Da mihi sapientiam
et intelligentiam, ut egrediar coram populo tuo et ingrediar. Quis enim potest hunc popu
lum tuum digne qui tam grandis est iudicare? Dixit autem deus ad Salomonem: Quia hoc magis pla
cuit cordi tuo, et non postulasti divitias, et substantiam, et gloriam, neque animas eorum qui te oderunt, sed
nec dies vite plurimos, petisti autem sapientiam et scientiam, ut iudicare possis populum meum super quem
constitui te regem, sapientia et scientia data sunt tibi. Divitias autem et substantiam et gloriam dabo tibi, ita
ut nullus in regibus nec ante te nec post te fuerit similis tui. Venit ergo Salomon ab excelso Ga
baon in Ierusalem coram tabernaculo federis, et regnavit super Israel. Congregavitque sibi
currus et equites, et facti sunt ei mille quadringenti currus, et duodecim millia equitum, et fe
cit eos esse in urbibus quadrigarum, et cum rege in Ierusalem. Prebuitque rex argentum et
aurum in Ierusalem, et cedros quasi sicomoros que nascuntur in campestribus multitudine
magna. Adducebantur autem ei equi de Egypto et de Choa a negotiatoribus regis, qui ibant
et emebant pretio quadrigam equorum sexcentis argenteis, et equum centum quinquaginta.
Similiter et de universis regnis Cetheorum et a regionibus Syrie emptio celebrabatur.

[marginal note: quasi lapides]

II

Decrevit autem Salomon edificare domum nomini domini, et palatium sibi. Et numeravit sep
tuaginta millia virorum portantium humeris, et octoginta millia cedentium lapides in mon
tibus, prepositosque eorum tria millia sexcentos. Misit quoque ad Hyram regem Tyri dicens: Sicut egi
sti cum David patre meo, et misisti ei ligna cedrina ut edificaret sibi domum in qua et habitavit, sic
fac mecum, ut edificem domum nomini domini dei mei, et consecrem eam ad adolendum in
censum coram illo, et fumigandum aromata, et ad propositionem panum sempiternam, et ho
locaustomata mane et vespere, sabbatis quoque et neomeniis, et sollempnitatibus domini dei nostri in
sempiternum, que mandata sunt Israeli. Domus autem quam edificare cupio magna est. Magnus
est enim deus noster super omnes deos. Quis ergo poterit prevalere ut edificet ei dignam domum? Si celum et celi ce
lorum capere eum nequeunt, quantus ego sum ut possim edificare ei domum? Sed ad hoc tantum ut adole
atur incensum coram illo. Mitte ergo mihi virum eruditum qui noverit operari in auro, et argento,
ere, et ferro, purpura, coccino, et iacincto, et qui sciat sculpere celaturas cum his artificibus quos

mecum fabro in iudea et in ierusalem quos preparavit david pater meus. Sed et ligna cedrina mitte
michi cypressina. arceuthyna. abyetina. et pyna de lybano. Scio enim quod servi tui noverint ce-
dere ligna de lybano. et erunt servi mei cum servis tuis ut parentur michi ligna plurima. Domus
enim quam edificare cupio magna est nimis et inclyta. Preterea operariis qui cesuri sunt ligna.
servis tuis dabo in cibaria tritici choros viginti milia. et hordei choros totidem. olei quoque sata
viginti milia. et vini metretas viginti milia. Dixit autem hyram rex tyri. per litteras quas
miserat salomoni. Quia dilexit dominus populum suum. idcirco te regnare fecit super eum. Et addidit
dicens. Benedictus dominus deus israel qui fecit celum et terram. qui dedit david regi filium sapientem et eru-
ditum. sensatum atque prudentem. ut edificaret domum domino et palacium sibi. Misi ergo tibi vi-
rum prudentem et scientissimum. hyram fabrum patrem meum. filium mulieris de filiabus
dan. cuius pater tyrius fuit qui noverit operari in auro et argento et ere et ferro et marmore
et lignis. In purpura quoque et iacincto et bysso et coccino. qui sciat celare omnem sculpturam et ad-
invenire prudenter quodcumque in opere necessarium est. cum artificibus tuis et cum artificibus domini mei
david patris tui. Triticum ergo et hordeum et oleum et vinum que pollicitus es domine mi mitte servis tuis. Nos
autem cedemus ligna de lybano quotquot necessaria habueris. et applicabimus ea ratibus per mare in ioppe. et tu tran-
feres ea in ierusalem. Numeravit ergo salomon omnes viros proselitos. qui erant in terra israel
post dinumerationem quam dinumeravit david pater eius. et inventi sunt centum quinquaginta tria
milia et sexcenti. Fecitque ex eis septuaginta milia qui humeris onera portarent. et octoginta
milia qui lapides in montibus cederent. tria milia autem et sexcentos prepositos operum populi.

III

Ce-
pit salomon edificare domum domini in ierusalem. in monte moria qui demonstratus fuerat david pa-
tri eius. in loco quem paraverat david in area ornan iebusei. Cepit autem edificare mense secundo. anno
quarto regni sui. Et hec sunt fundamenta que iecit salomon ut edificaret domum dei. Longitudinis
cubitos in mensura prima sexaginta: latitudinis cubitos viginti. Porticum vero ante frontem
que tendebatur in longum iuxta mensuram latitudinis domus cubitorum viginti. Porro alti-
tudo centum viginti cubitorum erat. et deauravit eam intrinsecus auro mundissimo. Domum
quoque maiorem texit tabulis ligneis abiegnis. et laminas auri obrizi affixit per totum.
sculpsitque in ea palmas. et quasi catenulas se invicem complectentes. Stravit quoque pavimentum
templi preciosissimo marmore: decore multo. Porro aurum erat probatissimum de cuius laminis
texit domum et trabes eius et postes et parietes et ostia: et celavit cherubin in parietibus. Fecit
quoque domum sancti sanctorum. longitudinem iuxta latitudinem domus cubitorum viginti. et latitudinem
similiter viginti cubitorum. et laminis aureis texit eam. quasi talentis sexcentis. Sed et cla-
vos fecit aureos. ita ut singuli clavi siclos quinquagenos appenderent. Cenacula quoque
texit auro. Fecit etiam in domo sancti sanctorum cherubin duos. opere statuario et texit ea auro. Ale
cherubin utrisque viginti cubitis extendebantur. ita ut una ala haberet cubitos quinque. et tan-
geret parietem domus. et ala altera quinque cubitos habens: alam tangeret alterius cherub. Si-
militer cherub alterius ala quinque habebat cubitos et tangebat parietem. et ala eius altera quinque
cubitorum: alam cherub alterius contingebat. Igitur ale utriusque cherubin expanse erant et ex-
tendebantur per cubitos viginti. Ipsi autem stabant erectis pedibus. et facies eorum verse erant ad
exteriorem domum. Fecit quoque velum ex iacincto. purpura. coccino et bysso et intexuit ei che-
rubin: Ante fores etiam templi duas columnas que triginta et quinque cubitos habebant alti-
tudinis. Porro capita earum quinque cubitorum. necnon et quasi catenulas in oraculo. et suppo-
suit eas capitibus columnarum. mala granata etiam centum. que catenulis interposuit. Ipsasque
columnas posuit in vestibulo templi. unam a dextris et alteram a sinistris. Eam que a
dextris erat vocavit iachin: et que ad levam booz.

IIII

Fecit quoque altare eneum viginti cubi-
torum longitudinis. et viginti cubitorum latitudinis et decem cubitorum altitudinis. Mare
etiam fusile decem cubitis a labio usque ad labium rotundum per circuitum. quinque cubitos
habebat altitudinis et funiculus triginta cubitorum ambiebat gyrum eius. Similitudo quoque
boum erat subter illud. et decem cubitis quedam extrinsecus celature. quasi duobus versibus
alvum maris ambiebant. Boves autem erant fusiles. et ipsum mare super duodecim boves im-

positum erat quorum tres respiciebant ad aquilonem et alii tres ad occidentem. Porro tres alii meridiem et tres qui reliqui erant orientem mare habentes superpositum. Posteriora autem boum erant introrsus sub mari. Porro vastitas eius habebat mensuram palmi et labium illius erat quasi labium calicis vel repandi lilii. capiebatque mensure tria milia metretas. Fecit quoque concas decem et posuit quinque a dextris et quinque a sinistris ut lavarent in eis omnia que in holocaustum oblaturi erant. Porro in mari sacerdotes lavabantur. Fecit autem et candelabra aurea decem secundum speciem qua iussa erant fieri et posuit ea in templo quinque a dextris et quinque a sinistris. Fialas quoque aureas centum. Fecit quoque atrium sacerdotum et basilicam grandem et ostia in basilica que texit ere. Porro mare posuit in latere dextro contra orientem ad meridiem. Fecit autem hyram lebetas et creagras et fialas et complevit omne opus regis in domo domini. hoc est columnas duas et epystilia et capita et quasi quedam retiacula que capita tegerent super epystilia. Malagranata quoque quadringenta et retiacula duo. ita ut bini ordines malogranatorum singulis iungerentur retiaculis que protegerent epystilia et capita columnarum. Bases etiam et concas quas superposuit basibus. Mare unum boves quoque duodecim sub mari et lebetas et creagras et fialas. Omnia vasa fecit salomoni hyram pater eius in domo domini ex ere mundissimo. In regione iordanis fudit ea rex in argillosa terra inter socoth et saredatha. Erat autem multitudo vasorum innumerabilis ita ut ignoraretur pondus eris. Fecitque salomon omnia vasa domus domini et altare aureum et mensas et super eas panes propositionis. candelabra quoque cum lucernis suis ut lucerent ante oraculum iuxta ritum ex auro purissimo et florentia et lucernas et forcipes aureos. omnia de auro mundissimo facta sunt. Thimiamateria quoque et thuribula et fialas et mortariola ex auro purissimo. et ostia celavit templi interioris id est in sancta sanctorum et ostia templi forinsecus aurea. Sicque completum est omne opus quod fecit salomon in domo domini.

> Fecit et mensas decem posuitque eas in templo quinque a dextris et quinque a sinistris.

V

Intulit igitur salomon omnia que voverat david pater suus argentum et aurum et universa vasa posuit in thesauris domus domini. Post que congregavit maiores natu israel et cunctos principes tribuum et capita familiarum de filiis israel in ierusalem ut adducerent archam federis domini de civitate david que est in syon. Venerunt itaque ad regem omnes viri israel in die sollempni mensis septimi. Cumque venissent cuncti seniores israel portaverunt levite archam et intulerunt eam et omnem apparatum tabernaculi. Porro vasa sanctuarii que erant in tabernaculo portaverunt sacerdotes cum levitis. Rex autem salomon et universus cetus israel et omnes qui fuerant congregati immolabant ante archam arietes et boves absque ullo numero. Tanta enim erat multitudo victimarum. Et intulerunt sacerdotes archam federis domini in locum suum id est ad oraculum templi in sancta sanctorum subter alas cherubim. ita ut cherubim expanderent alas suas super locum in quo posita erat archa et ipsam archam tegerent cum vectibus suis. Vectium autem quibus portabatur archa quia paululum longiores erant capita parebant ante oraculum. Si vero quis paululum fuisset extrinsecus eos videre non poterat. Fuit itaque archa ibi usque in presentem diem. Nichilque erat aliud in archa nisi due tabule quas posuerat moyses in horeb quando legem dedit dominus filiis israel egredientibus ex egypto. Egressis autem sacerdotibus de sanctuario omnes enim sacerdotes qui ibi potuerunt inveniri sanctificati sunt nec adhuc illo tempore vices et ministeriorum ordo inter eos divisus erat tam levite quam cantores id est et qui sub asaph erant et qui sub heman et qui sub ydithun filii et fratres eorum vestiti byssinis cymbalis et psalteriis et cytharis concrepabant stantes ad orientalem plagam altaris et cum eis sacerdotes centum viginti canentes tubis. Igitur cunctis pariter et tubis et voce et cymbalis et organis et diversi generis musicorum concinentibus et vocem in sublime tollentibus longe sonitus audiebatur ita ut cum dominum laudare cepissent et dicere confitemini domino quoniam bonus quoniam in eternum misericordia eius impleretur domus dei nube. Nec possent sacerdotes stare et ministrare propter caliginem. Compleverat enim gloria domini templum dei.

VI

Tunc salomon ait. Dominus pollicitus est ut habitaret in caligine. ego autem edificavi domum nomini eius ut habitaret ibi in sempiternum. Et convertit faciem suam et benedixit universe multitudini israel nam omnis turba stabat

implevit et ait. Benedictus dominus deus israhel qui locutus est ore suo ad David patrem meum et in manibus eius perfecit dicens. A die
qua eduxi populum meum Israhel de terra Aegypti non elegi civitatem de cunctis tribubus Israhel ut aedificare-
tur in ea domus nomini meo: neque elegi quempiam alium virum ut esset dux in populo meo Israhel. Sed
elegi Hierusalem ut sit nomen meum in ea: et elegi David ut constituerem eum super populum meum Israhel.
Cumque fuisset voluntatis David patris mei ut aedificaret domum nomini domini dei Israhel: dixit do-
minus ad eum. Qualis fuit voluntas tua ut aedificares domum nomini meo: bene quidem fecisti
fecisti hanc voluntatem habendo. Sed non tu aedificabis domum. Verumtamen filius tuus qui egre-
dietur de lumbis tuis: ipse aedificabit domum nomini meo. Complevit ergo dominus sermonem
suum quem locutus fuerat. Et ego surrexi pro David patre meo: et sedi super thronum Israhel sicut locutus
est dominus: et aedificavi domum nomini domini dei Israhel. Et posui in ea archam in qua est pactum domini
quod pepigit cum filiis Israhel. Stetit ergo coram altari domini ex adverso universae multitudinis Israhel:
et extendit manus suas. Siquidem fecerat Salomon basim aeneam et posuerat eam in medio ba-
silicae habentem quinque cubitos longitudinis: et quinque cubitos latitudinis: et tres cubitos in al-
tum. Stetitque super eam: et deinceps flexis genibus contra universam multitudinem Israhel: et pal-
mis in caelum levatis ait. Domine deus Israhel non est similis tui deus in caelo et in terra qui custodis
pactum et misericordiam servis tuis: qui ambulant coram te in toto corde suo. Qui praestitisti pa-
tri meo David servo tuo quaecumque fueras locutus ei: et quae ore promiseras opere complesti: sicut et
praesens tempus probat. Nunc ergo domine deus Israhel imple servo tuo David patri meo quaecumque locutus es dicens.
Non deficiet ex te vir coram me qui sedeat super thronum Israhel: ita tamen si custodierint filii tui
vias meas: et ambulaverint in lege mea sicut et tu ambulasti coram me. Et nunc domine deus Israhel
firmetur sermo tuus quem locutus es servo tuo David. Ergo ne credibile est ut habitet deus
cum hominibus super terram. Si caelum et caeli caelorum non te capiunt: quanto magis domus ista quam aedificavi.
Sed ad hoc tantum facta est ut respicias orationem servi tui et obsecrationem eius domine deus meus: audi-
as et preces quas effundit famulus tuus coram te: ut aperias oculos tuos super domum istam diebus
et noctibus: super locum in quo pollicitus es ut invocaretur nomen tuum: et exaudires orationem
quam servus tuus orat in eo. Exaudi preces famuli tui et populi tui Israhel quaecumque oraverit in
loco isto: et exaudi de habitaculo tuo id est de caelis et propitiare. Si peccaverit quispiam in proxi-
mum suum: et iurare contra eum paratus venerit: seque maledicto constrinxerit coram altari in
domo ista: tu exaudies de caelo: et facies iudicium servorum tuorum: ita ut reddas iniquo viam suam
in caput proprium: et ulciscaris iustum: retribuens ei secundum iustitiam suam. Si superatus fuerit populus
tuus Israhel ab inimicis: peccabunt enim tibi: et conversi egerint paenitentiam: et obsecraverint nomen
tuum: et fuerint deprecati in loco isto: tu exaudies de caelo et propitiare peccato populi tui Israhel: et reduces
eos in terram quam dedisti eis et patribus eorum. Si clauso caelo pluvia non fluxerit propter peccata
populi: et deprecati te fuerint in loco isto et confessi nomini tuo: et conversi a peccatis suis cum eos af-
flixeris: exaudi de caelo domine: et dimitte peccata servis tuis: et populi tui Israhel: et doce eos viam bo-
nam per quam ingrediantur: et da pluviam terrae quam dedisti populo tuo ad possidendum. Fames
si orta fuerit in terra et pestilentia: aerugo aut aurugo: et locusta et bruchus: et hostes vasta-
tis regionibus portas obsederint civitatis: omnisque plaga et infirmitas presserit: si quis de populo
tuo Israhel fuerit deprecatus: cognoscens plagam et infirmitatem suam: et expanderit manus suas
in domo hac: tu exaudies de caelo de sublimi scilicet habitaculo tuo et propitiare: et redde unicuique
secundum vias suas quas nosti eum habere in corde suo. Tu enim solus nosti cor omnium filiorum hominum:
ut timeant te et ambulent in viis tuis cunctis diebus quibus vivunt super faciem terrae quam
dedisti patribus nostris. Externum quoque qui non est de populo tuo Israhel si venerit de terra longinqua
propter nomen tuum magnum: et propter manum tuam robustam: et brachium tuum extentum: et ado-
raverit in loco isto: tu exaudies de caelo firmissimo habitaculo tuo: et facies cuncta pro quibus invo-
caverit te ille peregrinus: ut sciant omnes populi terrae nomen tuum: et timeant te sicut po-
pulus tuus Israhel: et cognoscant quia nomen tuum invocatum est super domum hanc quam aedifica-
vi nomini tuo. Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra adversarios suos per viam
quam miseris eos: adorabunt te contra viam in qua civitas haec est quam elegisti: et domum quam

edificavi nomini tuo. ut exaudias de celo preces eorum et obsecrationem et ulciscaris. Si autem pecca-
verint tibi neque enim est homo qui non peccet. et iratus fueris eis. et tradideris hostibus et captivos eos
duxerint in terram longinquam. vel certe que iuxta est. et conversi corde suo in terra ad quam captivi
ducti fuerint. egerint penitentiam et deprecati te fuerint in terra captivitatis sue dicentes. peccavimus
inique egimus. iniuste fecimus. et reversi fuerint ad te in toto corde suo. et in tota anima sua in terra capti-
vitatis sue ad quam ducti sunt. adorabunt te contra viam terre sue. quam dedisti patribus eorum
et urbis quam elegisti et domus quam edificavi nomini tuo. ut exaudias de celo. hoc est de firmissimo
habitaculo tuo preces eorum et facias iudicium et dimittas populo tuo quamvis peccatori. tu es enim deus meus.
aperiantur queso oculi tui et aures tue intente sint ad orationem que fit in loco isto. Nunc igitur consur-
ge domine deus in requiem tuam. tu et archa fortitudinis tue. Sacerdotes tui domine deus induantur
salutari. et sancti tui letentur in bonis. Domine deus ne averteris faciem christi tui. memento misericordiarum david

VII

servi tui. Cumque complesset salomon fundens preces. ignis descendit de celo et devoravit ho-
locausta et victimas. et maiestas domini implevit domum. nec poterant sacerdotes ingredi templum
domini. eo quod implesset maiestas domini templum dei. Sed et omnes filii israel videbant descendentem
ignem et gloriam domini super domum. et corruentes proni in terram. super pavimentum stratum lapide. ado-
raverunt et laudaverunt dominum quoniam bonus. quoniam in eternum misericordia eius. Rex autem et omnis populus
immolabant victimas coram domino. Mactavit autem rex salomon hostias boum viginti duo mi-
lia. arietum centum viginti milia. et dedicavit domum domini rex et universus populus. Sacerdo-
tes autem stabant in officiis suis et levite in organis carminum domini que fecit david rex. ad laudan-
dum dominum. quoniam in eternum misericordia eius. ymnos david canentes per manus suas. Porro sacerdotes cane-
bant tubis ante eos. cunctusque israel stabat. Sanctificavit quoque salomon medium atrii ante templum
domini. Obtulerat enim ibi holocausta et adipes pacificorum quia altare eneum quod fecerat. non poterat su-
stinere holocausta et sacrificia et adipes. Fecit ergo salomon in tempore illo septem diebus et omnis
israel cum eo ecclesia magna valde. ab introitu emath usque ad torrentem egypti. Fecitque die octa-
vo collectam. eo quod dedicasset altare septem diebus. et sollempnitatem celebrasset diebus septem.
Igitur in die vicesimo tertio mensis septimi dimisit populos ad tabernacula sua letantes atque
gaudentes super bonis que fecerat deus david et salomoni et israeli populo suo. Complevitque salomon
domum domini et domum regis. et omnia que disposuerat in corde suo ut faceret in domo domini et in
domo sua et prosperatus est. Apparuit autem ei dominus nocte et ait. Audivi orationem tuam et elegi
locum istum mihi in domum sacrificii. Si clausero celum et pluvia non fluxerit et mandavero et pre-
cepero locuste ut devoret terram et misero pestilentiam in populum meum. conversus autem populus me-
us super quos invocatum est nomen meum deprecatus me fuerit et exquisierit faciem meam.
et egerit penitentiam a viis suis pessimis. et ego exaudiam de celo et propitius ero peccatis eorum et sa-
nabo terram eorum. Oculi quoque mei erunt aperti. et aures mee erecte ad orationem eius qui in loco isto
oraverit. Elegi enim et sanctificavi locum istum. ut sit nomen meum ibi in sempiternum. et permane-
ant oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si ambulaveris coram me sicut ambu-
lavit david pater tuus. et feceris iuxta omnia que precepi tibi. et iusticias meas iudiciaque serva-
veris. suscitabo thronum regni tui. sicut pollicitus sum david patri tuo dicens. non auferetur de
stirpe tua vir qui sit princeps in israel. Si autem aversi fueritis et dereliqueritis iusticias meas et pre-
cepta mea que proposui vobis. et abeuntes servieritis diis alienis et adoraveritis eos. evellam
vos de terra mea quam dedi vobis. et domum hanc quam edificavi nomini meo proiciam a facie
mea et tradam eam in parabolam et in exemplum cunctis populis. et domus ista erit in proverbium univer-
sis transeuntibus. et dicent stupentes. Quare fecit sic dominus terre huic et domui huic. Respondebuntque.
Quia dereliquerunt dominum deum patrum suorum. qui eduxit eos de terra egypti. et apprehenderunt
deos alienos. et adoraverunt eos atque coluerunt. idcirco venerunt super eos universa hec mala.

VIII

Expletis autem viginti annis postquam edificavit salomon domum domini et domum suam. civitates
quas dederat hyram salomoni edificavit. et habitare fecit ibi filios israel. Abiit quoque in emath suba
et obtinuit eam. et edificavit palmiram in deserto. et alias civitates munitissimas edificavit
in emath. Extruxitque bethoron superiorem et bethoron inferiorem civitates muratas. habentes

sollepnitatem

portis et uectibus et seris. Baalath etiam et omnes firmissimas urbes que fuerunt Salomonis.
cunctasque urbes quadrigarum et urbes equitum. omnia que uoluit Salomon atque disposuit edifi
cauit in Ierusalem et in Libano. et in uniuersa terra potestatis sue. omnemque populum qui derelictus fue
rat de Ettheis et Amorreis et Ferezeis et Eueis et Iebuseis. qui non erant de stirpe Israel. de filiis eorum et
de posteris quos non interfecerant filii Israel subiugauit Salomon in tributarios. usque in diem hanc.
Porro de filiis Israel non posuit ut seruirent operibus regis. ipsi enim erant uiri bellatores et duces
primi et principes quadrigarum et equitum eius. Omnes autem principes exercitus regis Salomonis fuerunt
ducenti quinquaginta. qui erudiebant populum. Filiam autem Pharaonis transtulit de ciuitate
David in domum quam edificauerat ei. Dixit enim. Non habitabit uxor mea in domo David regis Israel
eo quod sanctificata sit. quia ingressa est ad eam archa Domini. Tunc obtulit Salomon holocausta
Domino super altare Domini quod extruxerat ante porticum ut per singulos dies offerretur in eo iuxta pre
ceptum Moysi in sabbatis et in kalendis et in festis diebus ter per annum. id est in sollempni
tate azimorum et in sollempnitate ebdomadarum. et in sollempnitate tabnaculorum. et constitu
it iuxta dispositionem David patris sui officia sacerdotum in ministeriis suis. et leuitas in or
dine suo ut laudarent et ministrarent coram sacerdotibus iuxta ritum uniuscuiusque diei. et ia
nitores in diuisionibus suis per portam et portam. Sic enim preceperat David homo Dei. Neque preter
gressi sunt de mandatis regis tam sacerdotes quam leuite ex omnibus que preceperat et in custo
diis thesaurorum. omnes impensas preparatas habuit Salomon. ex eo die quo fundauit domum Domini
usque in diem quo perfecit eam. Tunc abiit Salomon in Asiongaber et in Ahilath. ad horam
maris rubri que est in terra Edom. Misit autem ei Hyram per manum seruorum suorum naues et nau
tas gnaros maris. et abierunt cum seruis Salomonis in Ophyr. tuleruntque inde quadrin
genta quinquaginta talenta auri. et attulerunt ad regem Salomonem. Regina quoque Saba
cum audisset famam Salomonis. uenit ut temptaret eum in enigmatibus in Ierusalem cum
magnis opibus et camelis qui portabant aromata et auri plurimum gemmasque preciosas. Cumque
uenisset ad Salomonem locuta est ei quecumque erant in corde suo. exposuitque ei Salomon omnia
que proposuerat. nec quicquam fuit quod ei non perspicuum fecerit. Que postquam uidit sapientiam scilicet Salo
monis. et domum quam edificauerat. necnon et cibaria mense eius et habitacula seruorum. et officia minis
trorum eius et uestimenta eorum. pincernas quoque et uestes eorum. et uictimas quas immolabat in domo
Domini. non erat pre stupore ultra in ea spiritus. Dixitque ad regem. Verus sermo quem audieram in
terra mea. De uirtutibus et sapientia tua non credebam narrantibus. donec ipsa uenissem et uidis
sent oculi mei. et probassem uix medietatem sapientie tue fuisse narratam. uicisti famam
uirtutibus tuis. Beati uiri tui et beati serui tui hii qui assistunt coram te omni tempore. et audi
unt sapientiam tuam. Sit Dominus Deus tuus benedictus. qui uoluit te ordinare super thronum suum
regem Domini Dei tui. Quia diligit Dominus Deus Israel et uult seruare eum in eternum. idcirco posu
it te super eum regem. ut facias iudicia atque iusticiam. Dedit autem regi centum uiginti ta
lenta auri et aromata multa nimis et gemmas preciosissimas. Non fuerunt aromata ta
lia ad[?] ut hec que dedit regina Saba regi Salomoni. Sed et serui Hyram cum seruis
Salomonis attulerunt aurum de Ophyr. et ligna thyina. et gemmas preciosissimas de quibus
fecit rex de lignis scilicet thyinis gradus in domo Domini et in domo regia. cytharas quoque et psal
teria in domo Domini cantoribus. Numquam uisa sunt in terra Iuda ligna talia. Rex autem Salo
mon dedit regine Saba cuncta que uoluit et que postulauit. multo plura quam attulerat
ad eum. Que reuersa abiit in terram suam cum seruis suis. Erat autem pondus auri quod afferreba
tur Salomoni per annos singulos sexcenta sexaginta sex talenta auri. excepta ea summa quam
legati diuersarum gentium et negociatores afferre consueuerant. omnesque reges Arabie. et sa
trape terrarum qui comportabant aurum et argentum Salomoni. Fecit igitur rex Salomon
ducentas hastas aureas. de summa sexcentorum aureorum. qui in hastis singulis expendebantur.
trecenta quoque scuta aurea trecentorum aureorum quibus tegebantur scuta singula. posuitque ea rex
in armamentario quod consitum erat nemore. Fecit quoque rex solium eburneum grande et
uestiuit illud auro mundissimo. Sex quoque gradus quibus ascendebatur ad solium. et scabellum

IX

aureum et brachiola duo altrinsecus et duos leones stantes iuxta brachiola. Sed et alios duodecim leunculos stantes super sex gradus ex utraque parte. Non fuit tale solium in universis regnis. Omnia quoque vasa convivii regis erant aurea, et vasa domus saltus Libani ex auro purissimo. Argentum enim in diebus illis pro nihilo reputabatur. Siquidem naves regis ibant in Tharsis cum servis Hyram semel in annis tribus et deferebant inde aurum et argentum et ebur et simias et pavos. Magnificatus est igitur Salomon super omnes reges terrarum divitiis et gloria. Omnesque reges terrarum desiderabant faciem videre Salomonis ut audirent sapientiam quam dederat Dominus in corde eius, et deferebant ei munera, vasa argentea et aurea, et vestes et arma et aromata, equos et mulos per singulos annos. Habuit quoque Salomon quadraginta milia equorum in stabulis et curruum et equitum duodecim milia, constituitque eos in urbibus quadrigarum et ubi erat rex in Ierusalem. Exercuit etiam potestatem super cunctos reges a flumine Eufrate usque ad terram Philistinorum et usque ad terminos Egypti. Tantamque copiam prebuit argenti in Ierusalem quasi lapidum, et cedrorum tantam multitudinem velut sicomororum que gignuntur in campestribus. Adducebantur autem ei equi de Egypto cunctisque regionibus. Reliqua autem operum Salomonis priorum et novissimorum scripta sunt in verbis Nathan prophete et in libris Ahie Silonitis, in visione quoque Addo videntis contra Ierobaam filium Nabath. Regnavit autem Salomon in Ierusalem super omnem Israel quadraginta annis. Dormivitque cum patribus suis, et sepelierunt eum in civitate David. Regnavitque Roboam filius eius pro eo.

X

Profectus est autem Roboam in Sychem. Illuc enim cunctus Israel convenerat ut constituerent eum regem. Quod cum audisset Ierobaam filius Nabath qui erat in Egypto, fugerat quippe illuc ante Salomonem, statim reversus est. Vocaveruntque eum et venit cum universo Israel, et locuti sunt ad Roboam dicentes: Pater tuus durissimo iugo nos oppressit; tu leviora impera patre tuo, qui nobis gravem imposuit servitutem, et paululum de onere sublеva, ut serviamus tibi. Qui ait: Post dies tres revertimini ad me. Cumque abisset populus, iniit consilium cum senibus qui steterant coram patre eius Salomone dum adhuc viveret, dicens: Quid datis consilii ut respondeam populo? Qui dixerunt ei: Si placueris populo huic et leniveris eos verbis clementibus, servient tibi omni tempore. At ille reliquit consilium senum, et cum iuvenibus tractare cepit qui cum eo nutriti fuerant et erant in comitatu illius. Dixitque ad eos: Quid vobis videtur? vel respondere quid debeam populo huic qui dixit mihi: Sublеva iugum quod imposuit nobis pater tuus. At illi responderunt ut iuvenes et nutriti cum eo in deliciis atque dixerunt: Sic loqueris populo qui dixit tibi: Pater tuus aggravavit iugum nostrum, tu sublеva; et sic respondebis eis: Minimus digitus meus grossior est lumbis patris mei. Pater meus imposuit vobis iugum grave, et ego maius pondus apponam. Pater meus cecidit vos flagellis, ego vero cedam scorpionibus. Venit ergo Ierobaam et universus populus ad Roboam die tertio sicut preceperat eis. Responditque rex dura, derelicto consilio seniorum, locutusque est iuxta iuvenum voluntatem: Pater meus grave vobis imposuit iugum, quod ego gravius faciam. Pater meus cecidit vos flagellis, ego vero cedam scorpionibus. Et non adquievit populi precibus; erat enim voluntatis Dei ut compleretur sermo eius quem locutus fuerat per manum Ahie Silonitis ad Ierobaam filium Nabath. Populus autem universus rege duriora dicente sic locutus est ad eum: Non est nobis pars in David neque hereditas in filio Ysai. Revertere in tabernacula tua Israel, tu autem pasce domum tuam David. Et abiit Israel in tabernacula sua. Super filios autem Israel qui habitabant in civitatibus Iuda regnavit Roboam. Misitque rex Roboam Aduram qui preerat tributis, et lapidaverunt eum filii Israel, et mortuus est. Porro rex Roboam currum festinavit ascendere et fugit in Ierusalem. Recessitque Israel a domo David usque ad diem hanc. Factum est autem cum audisset omnis Israel quod reversus esset Ierobaam, miserunt et vocaverunt eum congregato cetu et constituerunt regem super universum Israel, nec secutus est quisquam domum David preter tribum Iuda solam.

XI

Venit autem Roboam in Ierusalem et convocavit universam domum Iuda et Beniamin, centum octoginta milia electorum atque bellantium, ut dimicaret contra Israel et converteret ad se regnum suum. Factusque est sermo Domini ad Semeiam hominem Dei dicens: Loquere ad Roboam filium Salo-

lomonis regem iuda et ad universum israel qui est in iuda et beniamin. Hec dicit dominus. Non ascendetis neque pugnabitis contra fratres vestros. Revertatur unusquisque in domum suam quia mea hoc gestum est voluntate. Qui cum audissent sermonem domini reversi sunt nec perrexerunt contra ieroboam. Habitavit autem roboam in iherusalem et edificavit civitates muratas in iuda. Extruxitque bethleem et etham et thecue. bethsur quoque et socho et odollam. necnon et geth et maresa et ziph. Sed et aduram et lachis et azeca. saraa quoque et ahialon et hebron que erant in iuda et beniamin. civitates munitissimas. Cumque clausisset eas muris posuit in eis principes. ciborumque horrea hoc est olei et vini. Sed et in singulis urbibus fecit armamentaria scutorum et hastarum. firmavitque eas multa diligentia et imperavit super iudam et beniamin. Sacerdotes autem et levite qui erant in universo israel venerunt ad eum de cunctis sedibus suis. relinquentes suburbana et possessiones suas et transeuntes ad iudam et iherusalem. eo quod abiecisset eos ieroboam et posteri eius ne sacerdotio domini fungerentur. Qui constituit sibi sacerdotes excelsorum et demoniorum vitulorumque quos fecerat. Sed et de cunctis tribubus israel quicumque dederant cor suum ut quererent dominum deum israel venerunt iherusalem ad immolandas victimas. domino deo patrum suorum. et roboraverunt regnum iuda et confirmaverunt roboam filium salomonis per tres annos. Ambulaverunt enim in viis david et salomonis annis tantum tribus. Duxit autem roboam uxorem malath filiam ierimoth filii david. abigail quoque filiam heliab filii isai. que peperit ei filios ieus et somoriam et zoom. Post hanc quoque accepit maacham filiam absalon que peperit ei abia et ethai et ziza et salomith. Amavit autem roboam maacham filiam absalon super omnes uxores suas et concubinas. Nam uxores decem et octo duxerat. concubinasque sexaginta et genuit viginti et octo filios ac sexaginta filias. Constituit vero in capite abiam filium maacha ducem super omnes fratres suos. Ipsum enim regem facere cogitabat. quia sapientior fuit et potentior super omnes filios eius. et in cunctis finibus iuda et beniamin et in universis civitatibus muratis. Prebuitque eis escas plurimas et petivit uxores multas.

XII

Cumque roboratum fuisset regnum roboam et confortatum. dereliquit legem domini et omnis israel cum eo. Anno autem quinto regni roboam ascendit sesach rex egypti in iherusalem. quia peccaverant domino. cum mille ducentis curribus et sexaginta milibus equitum. Nec erat numerus vulgi quod venerat cum eo ex egypto. lybies scilicet et trogodite et ethiopes. Cepitque civitates munitissimas in iuda. et venit usque iherusalem. Semeias autem propheta ingressus est ad roboam et principes iuda qui congregati fuerant in iherusalem fugientes sesach. Dixitque ad eos. Hec dicit dominus. Vos reliquistis me et ego reliqui vos in manu sesach. Consternatique principes israel et rex dixerunt. Iustus est dominus. Cumque vidisset dominus quod humiliati essent. factus est sermo domini ad semeiam dicens. Quia humiliati sunt non disperdam eos. daboque eis pauxillum auxilii. et non stillabit furor meus super iherusalem per manum sesach. Verumtamen servient ei ut sciant distantiam servitutis mee et servitutis regni terrarum. Recessit itaque sesach rex egypti ab iherusalem. sublatis thesauris domus domini et domus regis. omniaque secum tulit et clipeos aureos quos fecerat salomon. pro quibus rex fecit eneos. et tradidit illos principibus scutariorum qui custodiebant vestibulum palatii. Cumque introiret rex domum domini veniebant scutarii et tollebant eos. iterumque referebant ad armamentarium suum. Verumtamen quia humiliati sunt aversa est ab eis ira domini nec deleti sunt penitus. Siquidem et in iuda inventa sunt opera bona. Confortatus est igitur rex roboam in iherusalem atque regnavit. Quadraginta autem et unius anni erat cum regnare cepisset. et decem septemque annis regnavit in iherusalem urbe quam elegit dominus ut confirmaret nomen suum ibi de cunctis tribubus israel. nomenque matris eius naama ammanitis. Fecit autem malum et non preparavit cor suum ut quereret dominum. Opera vero roboam prima et novissima scripta sunt in libris semeie prophete et addo videntis. et diligenter exposita sunt. pugnaveruntque adversum se roboam et ieroboam cunctis diebus. Et dormivit roboam cum patribus suis sepultusque est in civitate david et regnavit abia filius eius pro eo.

XIII

Anno octavo decimo regis ieroboam regnavit abia super iudam. Tribus annis regnavit in iherusalem. nomenque matris eius michaia filia urihel de gabaa. et erat bellum inter abiam et ieroboam. Cumque iniisset abia certamen et haberet bellicosissimos viros et electorum quadraginta milia. ieroboam instru

ret econtra aciem octoginta milia virorum qui et ipsi electi erant et ad bella fortissimi. Stetit
ergo abia super montem semeron qui erat in ephraim et ait. Audi ieroboam et omnis israel. Num
ignoratis quod dominus deus israel dederit regnum david super israel in sempiternum. ipsi et filiis eius in pactum salis
et surrexit ieroboam filius nabath servus salomonis filii david et rebellavit contra dominum suum.
congregatique sunt ad eum viri vanissimi et filii belial et praevaluerunt contra roboam filium
salomonis. porro roboam erat rudis et corde pavido nec potuit resistere eis. Nunc ergo vos di
citis quod resistere possitis regno domini quod possidet per filios david. habetisque grandem populi multitu
dinem. atque vitulos aureos quos fecit vobis ieroboam in deos. et eiecistis sacerdotes domini fili
os aaron atque levitas. et fecistis vobis sacerdotes sicut omnes populi terrarum. Quicumque venerit et ini
tiaverit manum suam in tauro. in bobus et in arietibus septem. fit sacerdos eorum qui non sunt dii.
noster autem dominus deus est quem non relinquimus. Sacerdotesque ministrant domino de filiis aaron et le
vitae sunt in ordine suo. holocausta quoque offerunt domino per singulos dies mane et vespere. et thymia
ma iuxta legis praecepta confectum. et proponuntur panes in mensa mundissima. estque apud nos
candelabrum aureum et lucerna eius. ut accendatur semper ad vesperam. Nos quippe custodimus
praecepta domini dei nostri. quem vos reliquistis. Ergo in exercitu nostro dux est deus. et sacerdotes
eius qui clangunt tubis. et resonant contra vos filii israel. Nolite pugnare contra dominum
deum patrum vestrorum. quia non vobis expedit. Haec illo loquente. ieroboam retro moliebatur insi
dias. Cumque ex adverso hostium staret. ignorantem iudam suo ambiebat exercitu. Respi
ciensque iudas vidit instare bellum. et ex adverso et post tergum. et clamavit ad dominum et sacer
dotes tubis canere coeperunt. omnisque viri iuda vociferati sunt. Et ecce illis vociferantibus
perterruit deus ieroboam. et omnem israel qui stabat ex adverso abia et iuda. Fugeruntque fi
lii israel iudam. et tradidit eos deus in manu eorum. Percussit ergo eos abia et populus eius plaga magna.
et corruerunt vulnerati ex israel. quinquaginta milia virorum fortium. Humiliatique sunt filii
israel in tempore illo. et vehementissime sunt confortati filii iuda eo quod sperassent in domino deo pa
trum suorum. Persecutus est autem abia fugientem ieroboam. et cepit civitates eius. bethel et filias
eius. et iesena cum filiabus eius. ephron quoque et filias eius. nec valuit ultra resistere ieroboam in
diebus abia. quem percussit dominus et mortuus est. Igitur abia confortato imperio suo accepit uxo
res quattuordecim. procreavitque viginti duos filios et sedecim filias. Reliqua autem sermonum
abia viarumque et operum eius scripta sunt diligentissime in libro prophetae addo.

XIIII

Dormivit autem
abia cum patribus suis. et sepelierunt eum in civitate david. regnavitque asa filius eius pro eo. in cuius
diebus quievit terra annis decem. Fecit autem asa quod bonum et placitum erat in conspectu dei sui.
et subvertit altaria peregrini cultus et excelsa. et confregit statuas lucosque succidit. ac praecepit iu
dae ut quaereret dominum deum patrum suorum. et faceret legem et universa mandata. et abstulit de
cunctis urbibus iuda aras et fana et regnavit in pace. Aedificavit quoque urbes munitas in
iuda. quia quietus erat. et nulla temporibus eius bella surrexerunt pacem domino largiente. Dixit
autem iudae. Aedificemus civitates istas et vallemus muris et roboremus turribus et portis et se
ris. donec a bellis quieta sunt omnia. eo quod quaesierimus dominum patrum nostrorum et dederit nobis pacem per
gyrum. Aedificaverunt igitur et nullum in extruendo impedimentum fuit. Habuitque asa in
exercitu suo portantium scuta et hastas de iuda trecenta milia. de beniamin vero scutariorum et sagitta
riorum ducenta octoginta milia. omnes isti viri fortissimi. Egressus est autem contra eos zara
ethiops cum exercitu decies centena milia. et curribus trecentis et venit usque maresa. Porro
asa perrexit obviam. et instruxit aciem ad bellum in valle saphatha quae est iuxta mare
sa. et invocavit dominum deum et ait. Domine non est apud te ulla distantia. utrum in paucis auxilieris
an in pluribus. Adiuva nos domine deus noster. in te enim et in tuo nomine habentes fiduciam venimus
contra hanc multitudinem. Domine deus noster tu es. non praevaleat contra te homo. Exterruit itaque
dominus ethiopes coram asa et iuda. Fugeruntque ethiopes. et persecutus est eos asa et populus qui cum eo
erat. usque gerar. et ruerunt ethiopes usque ad internecionem. quia domino caedente contriti sunt.
et exercitu illius proeliante. Tulerunt ergo spolia multa. et percusserunt omnes civitates per circuitum
gerarae. Grandis quippe cunctos terror invaserat. et diripuerunt urbes et multam prae

tam asportaverunt. Sed et caulas ovium destruentes tulerunt pecorum infinitam multitudinem et
camelorum: reversique sunt in Iherusalem.

XV

Azarias autem filius Oded facto in se spiritu dei egressus est in oc-
cursum Asa et dixit ei. Audite me Asa et omnis Iuda et Beniamin. Dominus vobiscum quia fuistis cum eo.
Si quesieritis eum invenietis. si autem dereliqueritis eum: derelinquet vos. Transibunt autem multi di-
es in Israel absque deo vero et absque sacerdote doctore et absque lege. Cumque reversi fuerint in angustia
sua. clamaverintque ad dominum deum Israel et quesierint eum: repperient eum. In tempore illo non erit pax
egredienti et ingredienti sed terrores undique in cunctis habitatoribus terrarum. Pugnabit enim
gens contra gentem et civitas contra civitatem. quia dominus conturbabit eos in omni angustia. Vos
ergo confortamini et non dissolvantur manus vestre. erit enim merces operi vestro. Quod cum audisset Asa verba sci-
licet et prophetiam Azarie filii Oded prophete. confortatus est et abstulit ydola de omni terra Iuda et Ben-
iamin et ex urbibus quas ceperat montis Effraim et dedicavit altare domini quod erat ante porticum
domus domini. congregavitque universum Iudam et Beniamin et advenas cum eis de Effraim et de
Manasse et de Symeon. Plures enim ad eum confugerant ex Israel videntes quod dominus deus illius
esset cum eo. Cumque venissent Iherusalem mense tertio anno quintodecimo regni Asa immolaverunt
domino in die illa de manubiis et preda quam adduxerant boves septingentos et arietes septem
milia. Et intravit ex more ad corroborandum fedus ut quererent dominum deum patrum suorum in toto cor-
de et in tota anima sua. Si quis autem inquit non quesierit dominum deum Israel moriatur a minimo usque
ad maximum: a viro usque ad mulierem. Iuraveruntque domino voce magna in iubilo et in clan-
gore tube et in sonitu bucinarum. omnes qui erant in Iuda cum execratione. In omni enim corde
suo iuraverunt et in tota voluntate quesierunt eum et invenerunt. prestititque eis dominus requi-
em per circuitum. Sed et Maacham matrem Asa regis ex augusto deposuit imperio. eo quod fe-
cisset in luco simulachrum priapi. quod omne contrivit et in frusta comminuens. conbussit in torren-
te Cedron. Excelsa autem derelicta sunt in Israel. Attamen cor Asa erat perfectum cunctis diebus e-
ius. Ea que voverat pater suus et ipse intulit in domum domini argentum et aurum vasorumque diver-
sam supellectilem. Bellum vero non fuit usque ad tricesimum annum regni Asa.

XVI

Anno autem tricesimo
sexto regni eius ascendit Baasa rex Israel in Iudam et muro circumdabat Rama ut nullus tute
posset egredi et ingredi de regno Asa. Protulit ergo Asa argentum et aurum de thesauris
domus domini et de thesauris regis misitque ad Benadab regem Syrie qui habitabat in Damasco di-
cens. Fedus inter me et te est. et pater meus et pater tuus habuere concordiam. Quam ob rem misi tibi
argentum et aurum ut rupto federe quod habes cum Baasa rege Israel. facias eum a me recedere. Quo
comperto Benadab misit principes exercituum suorum ad urbes Israel. qui percusserunt Ahion et Dan
et Abelmaim et universas urbes muratas Nepthalim. Quod cum audisset Baasa desivit edifica-
re Rama et intermisit opus suum. Porro Asa rex assumpsit universum Iudam et tulerunt lapides
Rama et ligna que edificationi preparaverat Baasa. edificavitque ex eis Gabaa et Maspha. In tempore
illo venit Anani propheta ad Asa regem Iuda et dixit ei. Quia habuisti fiduciam in rege Syrie et non
in domino deo tuo. idcirco evasit Syrie regis exercitus de manu tua. Nonne Ethiopes et Lybies mul-
to plures erant quadrigis et equitibus et multitudine nimia. quos cum domino credidisses tra-
didit in manu tua. Oculi enim eius contemplantur universam terram et prebent fortitudinem his qui
corde perfecto credunt in eum. Stulte ergo egisti et propter hoc etiam presenti tempore bella contra te
consurgent. Iratusque Asa adversus videntem. iussit eum mitti in nervum. Valde quippe super hoc
fuerat indignatus et interfecit de populo in tempore illo plurimos. Opera autem Asa prima et novissima:
scripta sunt in libro regum Iuda et Israel. Egrotavit etiam Asa anno tricesimo nono regni sui
dolore pedum vehementissime. et nec in infirmitate sua quesivit dominum. sed magis in medicorum
arte confisus est. Dormivitque cum patribus suis et mortuus est anno quadragesimo primo regni sui.
et sepelierunt eum in sepulchro suo quod foderat sibi in civitate David. posueruntque eum super
lectulum suum plenum aromatibus et unguentis meretriciis. que erant pigmentariorum arte
confecta et conbusserunt super eum conbustionem nimiam.

XVII

Regnavit autem Iosaphat filius eius pro
eo et invaluit contra Israel. Constituitque militum numeros in cunctis urbibus Iude que
erant vallate muris. presidiaque disposuit in terra Iuda et in civitatibus Effraim. quas ceperat

ala pater eius. Et fuit dominus cum iosaphat quia ambulavit in viis david patris sui primis. et non spera-
vit in baalim. sed in deo patris sui. et perrexit in preceptis illius. et non iuxta precepta israel. Confir-
mavitque dominus regnum in manu eius. et dedit omnis iuda munera iosaphat. Factæque sunt ei infi-
nite divitie. et multa gloria. Cumque sumpsisset cor eius audaciam propter vias domini. etiam excel-
sa et lucos de iuda abstulit. Tertio autem regni sui anno misit de principibus suis benaiel et obdiam
et zachariam. et nathanahel et micheam. ut docerent in civitatibus iuda. et cum eis levitas. semei-
am et nathaniam et zabadiam. azahel quoque et semiramoth et ionathan. adoniamque et tobiam.
et tobadoniam. levitas. et cum eis elisama et ioram sacerdotes. docebantque in iuda habentes
librum legis domini. et circumibant cunctas civitates. iuda. atque erudiebant populum. Itaque fa-
ctus est pavor domini super omnia regna terrarum que erant per gyrum iuda. nec audebant bellare
contra iosaphat. Sed et philistei iosaphat. munera deferebant. et vectigal argenti. arabes quoque
adducebant pecora. arietum septem milia septingentos. et hyrcos totidem. Crevit ergo iosa-
phat. et magnificatus est usque in sublime. atque edificavit in iuda domos ad instar turrium.
urbesque muratas et multa opera paravit in urbibus iuda. Viri quoque bellatores et robusti erant in
ierusalem. quorum iste numerus per domos atque familias singulorum. In iuda principes exercitus ednas dux.
et cum eo robustissimorum trecenta milia. Post hunc iohannan princeps. et cum eo ducenta
octoginta milia. Post istum quoque amasias filius zechri consecratus domino. et cum eo ducenta milia
virorum fortium. Hunc sequebatur robustus ad prelia heliadab. et cum eo tenentium arcum et cly-
peum ducenta milia. Post istum etiam iozabed. et cum eo centum octoginta milia expe-
ditorum militum. Hii omnes erant ad manum regis exceptis aliis quos posuerat in urbibus

XVIII

muratis et in universo iuda. Fuit ergo iosaphat dives et inclitus multum. et affinitate coniun-
ctus est ahab. Descenditque ad eum post annos in samariam. Ad cuius adventum macta-
vit ahab arietes et boves plurimos. et populo qui venerat cum eo. persuasitque illi ut ascenderet
in ramoth galaad. Dixitque ahab rex israel ad iosaphat regem iuda. Veni mecum in ra-
moth galaad. Cui ille respondit. Ut ego et tu. Sicut populus tuus. sic et populus meus. tecumque
erimus in bello. Dixitque iosaphat ad regem israel. Consule obsecro in presentiarum sermo-
nem domini. Congregavitque rex israel prophetarum quadringentos viros. et dixit ad eos. In
ramoth galaad ad bellandum ire debemus an quiescere? At illi. Ascende inquiunt et tra-
det dominus in manu regis. Dixitque iosaphat. Numquid non est hic propheta domini. ut ab illo etiam
requiramus? Et ait rex israel ad iosaphat. Est vir unus a quo possimus querere domini vo-
luntatem. sed ego odi eum. quia non prophetat mihi bonum sed malum omni tempore. Est autem mi-
cheas filius iembla. Dixitque ei iosaphat. Ne loquaris rex hoc modo. Vocavit ergo rex israel
unum de eunuchis. et dixit ei. Voca cito micheam filium iembla. Porro rex israel et
iosaphat rex iuda uterque sedebant in solio suo vestiti cultu regio. sedebant autem in a-
rea iuxta portam samarie. omnesque prophete vaticinabantur coram eis. Sedechias vero filius
chanaan fecit sibi cornua ferrea et ait. Hec dicit dominus. His ventilabis syriam donec
conteras eam. Omnesque prophete similiter prophetabant atque dicebant. Ascende in ramoth
galaad et prosperaberis et tradet eos dominus in manus tuas. Nuntius autem qui ierat ad vo-
candum micheam: ait illi. En verba omnium prophetarum ore uno bona regi adnuntiant. Que-
so ergo te ut et sermo tuus ab eis non dissentiat. loquarisque prospera. Cui respondit micheas. Vivit
dominus quia quodcumque dixerit deus meus hoc loquar. Venit ergo ad regem. Cui rex ait. Michea. ire debemus
in ramoth galaad ad bellandum an quiescere? Cui ille respondit. Ascendite. Cuncta enim
prospera evenient. et tradentur hostes in manus vestras. Dixitque rex. Iterum atque iterum te adiuro. ut non
loquaris mihi nisi quod verum est in nomine domini. At ille ait. Vidi universum israel dispersum in monti-
bus. sicut oves absque pastore. et dixit dominus. Non habent isti dominum. Revertatur unusquisque in
domum suam in pace. Et ait rex israel ad iosaphat. Nonne dixi tibi quod non prophetaret mihi iste quicquam
boni. sed ea que mala sunt? At ille. Idcirco ait. audite verbum domini. Vidi dominum seden-
tem in solio suo. et omnem exercitum celi adsistentem ei a dextris et a sinistris. Et di-
xit dominus. Quis decipiet ahab regem israel. ut ascendat et corruat in ramoth galaad?

Cumque diceret unus hoc modo et alter alio, processit spiritus et stetit coram domino et ait. Ego decipiam eum. Cui dominus inquit. In quo decipies? At ille respondit. Egrediar et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Dixitque dominus. Decipies et prevalebis. Egredere et fac ita. Nunc igitur ecce dedit dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum et dominus locutus est de te mala. Accessit autem sedechias filius chanaan et percussit michee maxillam et ait. Per quam viam transivit spiritus domini a me ut loqueretur tibi? Dixitque micheas. Tu ipse videbis in die illa quando ingressus fueris cubiculum de cubiculo ut absconderis. Precepit autem rex israel dicens. Tollite micheam et ducite eum ad amon principem civitatis et ad ioas filium amalech et dicetis. Hec dicit rex. Mittite hunc in carcerem et date ei panis modicum et aque pauxillum donec revertar in pace. Dixitque micheas. Si reversus fueris in pace non est dominus locutus in me. Et ait. Audite populi omnes. Igitur ascenderunt rex israel et rex iuda in ramothgalaad. Dixitque rex israel ad iosaphat. Mutabo habitum et sic ad pugnandum vadam. Tu autem induere vestibus tuis. Mutatoque rege israel habitu venit ad bellum. Rex autem syrie preceperat ducibus equitatus sui dicens. Ne pugnetis contra minimum aut contra maximum nisi contra solum regem israel. Itaque cum vidissent principes equitatus iosaphat. dixerunt. Rex israel est iste. Et circumdederunt eum dimicantes. At ille clamavit ad dominum et auxiliatus est ei atque avertit eos ab illo. Cum enim vidissent duces equitatus quod non esset rex israel: reliquerunt eum. Accidit autem ut unus e populo sagittam in incertum iaceret et percuteret regem israel inter cervicem et scapulas. At ille aurige suo ait. Converte manum tuam et educ me de acie quia vulneratus sum. Et finita est pugna in die illo. Porro rex israel stabat in curru suo contra syros usque ad vesperam et mortuus est occidente sole.

XIX

Reversus est autem iosaphat rex iuda domum suam pacifice in ierusalem. Cui occurrit hieu filius anani videns et ait ad eum. Impio prebes auxilium et his qui oderunt dominum amicitia iungeris. Et idcirco iram domini quidem merebaris. Sed bona opera inventa sunt in te eo quod abstuleris lucos de terra iuda et preparaveris cor tuum ut requireres dominum. Habitavit igitur iosaphat in ierusalem. Rursusque egressus est ad populum de bersabee usque ad montem effraim et revocavit eos ad dominum deum patrum suorum. Constituitque iudices terre in cunctis civitatibus iuda munitis per singula loca. Et precipiens iudicibus videte ait quid faciatis. Non enim hominis exercetis iudicium sed domini. Et quodcumque iudicaveritis in vos redundabit. Sit timor domini vobiscum et cum diligentia cuncta facite. Non est enim apud dominum deum nostrum iniquitas nec personarum acceptio nec cupido munerum. In ierusalem quoque constituit iosaphat levitas et sacerdotes et principes familiarum ex israel ut iudicium et causam domini iudicarent habitatoribus eius. Precepitque eis dicens. Sic agetis in timore domini fideliter et corde perfecto. Omnem causam que venerit ad vos fratrum vestrorum qui habitant in urbibus suis inter cognationem et cognationem ubicumque questio est de lege de mandato de ceremoniis de iustificationibus ostendite eis ut non peccent in dominum et veniat ira super vos et super fratres vestros. Sic ergo agetis et non peccabitis. Amarias autem sacerdos et pontifex vester in his que ad dominum pertinent presidebit. Porro zabadias filius ismahel qui est dux in domo iuda super ea opera erit que ad regis officium pertinent. Habetisque magistros levitas coram vobis. Confortamini et agite diligenter et erit dominus vobiscum in bono.

XX

Post hec congregati sunt filii moab et filii ammon et cum eis de amanitis ad iosaphat ut pugnarent contra eum. Veneruntque nuntii et indicaverunt iosaphat dicentes. Venit contra te multitudo magna de his locis que trans mare sunt et de syria et ecce consistunt in asasonthamar que est engaddi. Iosaphat autem timore perterritus totum se contulit ad rogandum dominum et predicavit ieiunium in universo iuda. Congregatusque est iudas ad placandum dominum. Sed et omnes de urbibus suis venerunt ad obsecrandum eum. Cumque stetisset iosaphat in medio cetu iude et ierusalem in domo domini ante atrium novum ait. Domine deus patrum nostrorum tu es deus in celo et tu dominaris cunctis regnis gentium. In manu tua est fortitudo et potentia nec quisquam tibi potest resistere. Nonne tu deus noster interfecisti omnes habitatores terre huius coram populo tuo israel et dedisti eam semini abraham amici tui in sempiternum? Habitaveruntque in ea et extruxerunt in illa sanctuarium nomini tuo dicentes. Si venerint super nos mala gladius iudicii pestilentia et fames stabimus coram domo hac in conspectu tuo in qua invocatum est nomen tuum et clamabimus ad te in tribulationibus nostris et exaudi

et salvos facies. Nunc igitur ecce filii ammon et moab et mons seir per quos non concessisti israheli
ut transirent quando egrediebantur de egypto sed declinaverunt ab eis et non interfecerunt illos. e
contrario agunt et nituntur eicere nos de possessione quam tradidisti nobis deus noster. Ergo non
iudicabis eos? In nobis quidem non tanta est fortitudo ut possimus huic multitudini resistere que
irruit super nos. Sed cum ignoremus quid agere debeamus hoc solum habemus residui ut oculos nostros
dirigamus ad te. Omnis vero iuda stabat coram domino cum parvulis et uxoribus et liberis suis. Erat autem
iaziel filius zacharie filii banaie filii hiehiel filii mathanie levites de filiis asaph: super
quem factus est spiritus domini in medio turbe et ait. Attendite omnis iuda et qui habitatis in ierusalem:
et tu rex iosaphat. Hec dicit dominus vobis. Nolite timere nec paveatis hanc multitudinem. non enim
est vestra pugna sed dei. Cras descendetis contra eos. Ascensuri enim sunt per clivum nomine sis: et
invenietis illos in summitate torrentis qui est contra solitudinem ieruhel. Non eritis vos
qui dimicabitis. sed tantummodo confidenter state: et videbitis auxilium domini super vos. O iuda et
ierusalem nolite timere. nec paveatis. cras egrediemini contra eos et dominus erit vobiscum. Iosa
phat ergo et iuda et omnes habitatores ierusalem ceciderunt proni in terram coram domino et adoraverunt
eum. Porro levite de filiis caath et de filiis core laudabant dominum deum israhel voce magna in
excelsum. Cumque mane surrexissent: egressi sunt per desertum thecue. Profectisque eis stans
iosaphat in medio eorum dixit. Audite me iuda et omnes habitatores ierusalem. Credite in domino deo
vestro et securi eritis. Credite prophetis eius: et cuncta evenient vobis prospera. Deditque consilium populo
et statuit cantores domini ut laudarent eum in turmis suis et antecederent exercitum ac voce con
sona dicerent. Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in eternum misericordia eius. Cumque cepissent laudes ca
nere vertit dominus insidias eorum in semet ipsos filiorum scilicet ammon et moab et montis seir qui
egressi fuerant ut pugnarent contra iudam et percussi sunt. Namque filii ammon et moab con
surrexerunt adversus habitatores montis seir ut interficerent et delerent eos. Cumque hoc opere
perpetrassent. iam in semet ipsos versi mutuis se concidunt vulneribus. Porro iudas cum ve
nisset ad speluncam que respicit solitudinem vidit procul omnem late regionem plenam ca
daveribus nec superesse quemquam qui necem potuisset evadere. Venit ergo iosaphat et omnis populus
cum eo ad detrahenda spolia mortuorum. inveneruntque inter cadavera variam supellecti
lem. vestes quoque et vasa preciosissima et diripuerunt. ita ut omnia portare non possent. nec per tres
dies spolia auferre pre prede magnitudine. Die autem quarto congregati sunt in valle be
nedictionis. Etenim quoniam ibi benedixerant domino. vocaverunt locum illum vallem benedicti
onis usque in presentem diem. Reversusque est omnis vir iuda et habitatores ierusalem et iosaphat
ante eos in ierusalem. cum leticia magna. eo quod dedisset eis dominus gaudium de inimicis suis. In
gressique sunt ierusalem cum psalteriis et cytharis et tubis in domum domini. Irruit autem pavor
domini super universa regna terrarum. cum audissent quod pugnasset dominus contra inimicos israhel. quie
vitque regnum iosaphat et prebuit ei deus pacem per circuitum. Regnavit igitur iosaphat super iuda
et erat triginta quinque annorum cum regnare cepisset et. viginti autem et quinque annis regnavit
in ierusalem. Nomen matris eius azuba filia selachi. et ambulavit in via patris sui asa. nec declina
vit ab ea faciens que placita erant coram domino. Verumtamen excelsa non abstulit. et adhuc populus non
direxerat cor suum ad dominum deum patrum suorum. Reliqua autem gestorum iosaphat priorum et novissi
morum scripta sunt in libro iehu filii anani que digessit in librum regum israhel. Post hec init
amicitias iosaphat rex iuda cum ochozia rege israhel. cuius opera fuerunt pessima. et particeps fu
it ut facerent naves. que irent in tharsis. feceruntque classem in asiongaber. Prophetavit autem
heliezer filius dodau de maresa ad iosaphat dicens. Quia habuisti fedus cum ochozia percussit dominus
opera tua. contriteque sunt naves. nec potuerunt ire in tharsis.

XXI

Dormivit autem iosaphat cum patribus
suis et sepultus est cum eis in civitate david. regnavitque ioram filius eius pro eo. Qui habuit fratres iosa
phat. azariam. iahiel. et zachariam. et azariam. et michael. et saphatiam. Omnes hii filii iosaphat
regis iuda. Deditque eis pater suus multa munera argenti et auri. et pensitationes cum civitatibus muni
tissimis in iuda. regnum autem tradidit ioram eo quod esset primogenitus. Surrexit ergo ioram super re
gnum patris sui. Cumque se confirmasset. occidit omnes fratres suos gladio: et quosdam de principi

bus israel. Triginta duorum annorum erat ioram cum regnare cepisset et octo annis regnavit in
ierusalem. Ambulavitque in viis regum israel sicut egerat domus ahab. filia quippe ahab erat uxor
eius et fecit malum in conspectu domini. Noluit autem dominus disperdere domum david propter pactum quod inierat
cum eo et quia promiserat ut daret illi lucernam et filiis eius omni tempore. In diebus illis rebellavit
edom ne esset subditus iude et constituit sibi regem. Cumque transisset ioram cum principibus suis et
cuncto equitatu qui erat cum eo surrexit nocte et percussit edom qui se circumdederat et omnes duces
equitatus eius. Attamen rebellavit edom ne esset sub ditione iuda usque ad hanc diem. Eo tempore et
lobna recessit ne esset sub manu illius. Dereliquerat enim dominum deum patrum suorum. Insuper et excelsa
fabricatus est in urbibus iuda et fornicari fecit habitatores ierusalem et prevaricari iudam. Allate sunt autem ei littere
ab helya propheta in quibus scriptum erat. Hec dicit dominus deus david patris tui. Pro eo quod non ambulasti in viis iosa
phat patris tui et in viis asa regis iuda sed incessisti per iter regum israel et fornicari fecisti iudam et habitato
res ierusalem imitatus fornicationem domus ahab. insuper et fratres tuos domum patris tui meliores te occidi
sti. ecce dominus percutiet te plaga magna cum populo tuo et filiis et uxoribus tuis universaque substantia
tua. Tu autem egrotabis pessimo languore uteri donec egrediantur vitalia tua paulatim per singulos
dies. Suscitavit ergo dominus contra ioram spiritum phylistinorum et arabum qui confines sunt ethyopibus et
ascenderunt in terram iuda et vastaverunt eam. Diripueruntque omnem substantiam que inventa
est in domo regis. insuper et filios eius et uxores. nec remansit ei filius nisi ioachaz qui minimus natu
erat. Et super hec omnia percussit eum dominus alvi languore insanabili. Cumque diei succederet dies
et temporum spacia volverentur duorum annorum expletus est circulus. et sic longa consumptus tabe
ita ut egereret etiam viscera sua. languore pariter et vita caruit mortuusque est infirmitate
pessima. Et non fecit ei populus secundum morem combustionis exequias. sicut fecerat maioribus eius. Tri
ginta duorum annorum fuit cum regnare cepisset et octo annis regnavit in ierusalem. Ambu
lavitque non recte et sepelierunt eum in civitate david. verumtamen non in sepulchro regum.

XXII

Constituerunt
autem habitatores ierusalem ochoziam filium eius minimum regem pro eo. Omnes enim maiores natu qui
ante eum fuerant interfecerant latrunculi arabum qui irruerant in castra. regnavitque ochozias filius
ioram pro eo regis iuda. Filius quadraginta duorum annorum erat ochozias cum regnare cepisset et
uno anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius athalia filia amri. Sed et ipse ingressus est
per vias domus ahab. mater enim eius impulit eum ut impie ageret. Fecit ergo malum in conspectu
domini sicut domus ahab. ipsi enim fuerunt consiliarii post mortem patris sui in interitum eius. Am
bulavitque in consiliis eorum et perrexit cum ioram filio ahab rege israel in bellum contra azahel
regem syrie in ramoth galaad. vulneraveruntque syri ioram. Qui reversus est ut curaretur in iezrahel. Mul
tas enim plagas acceperat in supradicto certamine. Igitur ochozias filius ioram rex
iuda descendit ut inviseret ioram filium ahab in iezrahel egrotantem. Voluntatis quippe
fuit dei adversum ochoziam ut veniret ad ioram. et cum venisset ut egrederetur cum eo
adversum iehu filium namsi. quem unxit dominus ut deleret domum ahab. Cum ergo subverteret
iehu domum ahab. invenit principes iuda et filios fratrum ochozie qui ministrabant ei et interfecit
illos. ipsumque perquirens ochoziam comprehendit latentem in samaria. adductumque ad se
occidit. Et sepelierunt eum eo quod esset filius iosaphat. qui quesierat dominum in toto corde
suo. Nec erat ultra spes aliqua ut de stirpe regnaret ochozie. Siquidem athalia mater eius vi
dens quod mortuus esset filius eius surrexit et interfecit omnem stirpem regiam regis ioram.
Porro iosabeth filia regis tulit ioas filium ochozie et furata est eum de medio filiorum regis cum
interficerentur. absconditque eum cum nutrice sua in cubiculo lectulorum. Iosabeth autem que abscon
derat eum erat filia regis ioram uxor ioiade pontificis. soror ochozie. et idcirco athalia
non interfecit eum. Fuit ergo cum eis in domo domini absconditus sex annis quibus regnavit atha
lia super terram.

XXIII

Anno autem septimo confortatus ioiade. assumpsit centuriones. azariam vide
licet filium ieroam et hismael filium iohannan. azariam quoque filium obed et maasiam filium
adaie et helisaphat filium zechri et iniit cum eis fedus. Qui circumeuntes iudam congregave
runt levitas de cunctis urbibus iuda et principes familiarum israel. veneruntque in ierusalem.
Iniit ergo omnis multitudo israel pactum in domo domini cum rege. et dixit ad eos ioiada. Ecce

filius regis regnabit sicut locutus est dominus super filios David. Iste est ergo sermo quem facietis. Tertia pars vestrum qui veniunt ad sabbatum sacerdotum et levitarum et ianitorum erit in portis; tertia vero pars ad domum regis, et tertia ad portam quae appellatur fundamenti; omne vero reliquum vulgus sit in atriis domus domini. Nec quispiam alius ingrediatur domum domini nisi sacerdotes et qui ministrant de levitis; ipsi tantummodo ingrediantur quia sanctificati sunt, et omne reliquum vulgus observet custodias domini. Levitae autem circumdent regem, habentes singuli arma sua; et si quis alius ingressus fuerit templum, interficiatur; sintque cum rege et intrante et egrediente. Fecerunt ergo levitae et universus Iuda iuxta omnia quae praeceperat Ioiada pontifex, et assumpserunt singuli viros qui sub se erant, et veniebant per ordinem sabbati cum his qui iam impleverant sabbatum et egressuri erant. Siquidem Ioiada pontifex non dimiserat abire turmas quae sibi per singulas ebdomadas succedere consueverant. Deditque Ioiada sacerdos centurionibus lanceas clipeosque et peltas regis David quas consecraverat in domo domini. Constituitque omnem populum tenentium pugiones a parte templi dextera usque ad partem templi sinistram coram altari et templo per circuitum regis. Et eduxerunt filium regis et imposuerunt ei diadema, dederuntque in manu eius legem tenendam, et constituerunt eum regem. Unxitque illum Ioiada pontifex et filii eius, inprecatique sunt atque dixerunt: Vivat rex. Quod cum audisset Athalia, vocem scilicet currentium atque laudantium regem, ingressa est ad populum in templum domini. Cumque vidisset regem stantem super gradum in introitu, et principes turmasque iuxta eum, omnemque populum terrae gaudentem atque clangentem tubis, et diversi generis organis concinentem, vocemque laudantium, scidit vestimenta sua et ait: Insidiae, insidiae. Egressus autem Ioiada pontifex ad centuriones et principes exercitus dixit eis: Educite eam extra septa templi et interficiatur foris gladio. Praecepitque sacerdos ne occideretur in domo domini. Et imposuerunt cervicibus eius manus. Cumque intrasset portam equorum domus regis, interfecerunt eam ibi. Pepigit autem Ioiada foedus inter se universumque populum et regem, ut esset populus domini. Itaque ingressus est omnis populus domum Baal et destruxerunt eam, et altaria ac simulacra illius confregerunt; Matthan quoque sacerdotem Baal interfecerunt ante aras. Constituit autem Ioiada praepositos in domo domini sub manibus sacerdotum ac levitarum quos distribuit David in domo domini ut offerrent holocausta domino sicut scriptum est in lege Moysi in gaudio et in canticis iuxta dispositionem David. Constituit quoque ianitores in portis domus domini, ut non ingrederetur eam inmundus in omni re. Assumpsitque centuriones et fortissimos viros ac principes populi, et omne vulgus terrae, et fecerunt descendere regem de domo domini, et introire per medium portae superioris in domum regis, et collocaverunt eum in solio regali. Laetatusque est omnis populus terrae et urbs quievit. Porro Athalia interfecta est gladio.

XXIIII

Septem annorum erat Ioas cum regnare coepisset et quadraginta annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Sebia de Bersabee. Fecitque quod bonum est coram domino cunctis diebus Ioiadae sacerdotis. Accepit autem ei Ioiada uxores duas, ex quibus genuit filios et filias. Postquam placuit Ioas ut instauraret domum domini, congregavitque sacerdotes et levitas et dixit eis: Egredimini ad civitates Iuda et colligite de universo Israhel pecuniam ad sarta tecta templi dei vestri per singulos dies, festinatoque hoc facite. Porro levitae egerunt neglegentius. Vocavitque rex Ioiadam principem et dixit ei: Quare tibi non fuit curae ut cogeres levitas inferre de Iuda et Ierusalem pecuniam quae constituta est a Moyse servo domini ut inferret eam omnis multitudo Israhel in tabernaculum testimonii? Athalia enim impiissima et filii eius destruxerunt domum domini et de universis quae sanctificata fuerant in templo domini ornaverunt phanum Baalim. Praecepitque rex et fecerunt arcam, posueruntque eam iuxta portam domini forinsecus, et praedicatum est in Iuda et Ierusalem ut deferrent singuli pretium domino quod constituit Moyses servus domini super omnem Israhel in deserto. Laetatique sunt cuncti principes et omnis populus, et ingressi contulerunt in arcam domini atque miserunt ita ut impleretur. Cumque tempus esset ut deferrent arcam coram rege per manus levitarum, videbant enim multam pecuniam, ingrediebatur scriba regis et quem primus sacerdos constituerat, effundebantque pecuniam quae erat in arca; porro arcam reportabant ad locum suum. Sicque faciebant per singulos dies, et congregata est infinita pecunia. Quam dederunt rex et Ioiada his qui praeerant operibus domus domini, at illi conducebant ex ea caesores lapidum et artifices ope

virum largiorum ut instaurarent domum Domini fabros quoque ferri et aeris ut quod cadere coeperat ful-
ciretur. Egeruntque hii qui operabantur industrie et obducebatur parietum cicatrix per manus eorum
ac suscitaverunt domum Domini in statum pristinum et firmiter eam stare fecerunt. Cumque imples-
sent omnia opera detulerunt coram rege et Ioiada reliquam partem pecuniae de qua facta sunt
vasa templi in ministerium et holocausta fialae quoque et cetera vasa aurea et argentea et offe-
rebantur holocausta in domo Domini iugiter cunctis diebus Ioiadae. Senuit autem Ioiada plenus dierum
et mortuus est cum centum triginta esset annorum. Sepelieruntque eum in civitate David cum regi-
bus eo quod fecisset bonum cum Israhel et cum domo eius. Postquam autem obiit Ioiada ingressi sunt princi-
pes Iuda et adoraverunt regem. Qui delinitus obsequiis eorum adquievit eis. Et dereliquerunt
templum Domini Dei patrum suorum servieruntque lucis et sculptilibus et facta est ira contra Iudam
et Hierusalem propter hoc peccatum. Mittebatque eis prophetas ut reverterentur ad Dominum. Quos protestan-
tes illi audire noluerunt. Spiritus itaque Domini induit Zachariam filium Ioiadae sacerdotem et
stetit in conspectu populi et dixit eis. Haec dicit Dominus. Quare transgredimini praeceptum Domini
quod vobis non proderit et dereliquistis Dominum ut derelinqueret vos? Qui congregati adversus eum
miserunt lapides iuxta regis imperium in atrio domus Domini et non est recordatus Ioas rex mi-
sericordiae quam fecerat Ioiada pater illius cum eo sed interfecit filium eius. Qui cum more-
retur ait. Videat Dominus et requirat. Cumque evolutus esset annus ascendit contra eum exercitus
Syriae venitque in Iudam et Hierusalem et interfecit cunctos principes populi atque universam prae-
dam miserunt regi Damascum. Et certe cum permodicus venisset numerus Syrorum tradidit
Dominus in manibus eorum infinitam multitudinem eo quod dereliquissent Dominum Deum patrum suorum. In Ioas quoque ignomini-
osa exercuere iudicia et abeuntes dimiserunt eum in languoribus magnis. Surrexe-
runt autem contra eum servi sui in ultionem sanguinis filii Ioiadae sacerdotis et occiderunt eum in lectu-
lo suo et mortuus est. Sepelieruntque eum in civitate David sed non in sepulchris regum. Insidia-
ti vero sunt ei Zabath filius Semath Ammanitidis et Iosabath filius Semarith Moabitidis.
Porro filii eius ac summa pecuniae quae adunata fuerat sub eo et instauratio domus Domini scri-
pta sunt diligentius in libro regum. Regnavitque Amasias filius eius pro eo.

XXV

Viginti quinque
annorum erat Amasias cum regnare coepisset et viginti novem annis regnavit in Hierusalem.
Nomen matris eius Ioaden de Hierusalem. Fecitque bonum in conspectu Domini verumtamen non in corde
perfecto. Cumque roboratum sibi videret imperium iugulavit servos qui occiderant regem pa-
trem suum sed filios eorum non interfecit sicut scriptum est in libro legis Mosi ubi praecepit Dominus dicens.
Non occidentur patres pro filiis neque filii pro patribus suis sed unusquisque in peccato suo morietur. Congrega-
vit ergo Amasias Iudam et constituit eos per familias tribunosque et centuriones in universo Iuda et
Beniamin et recensuit a viginti annis et sursum invenitque triginta milia iuvenum qui egre-
derentur ad pugnam et tenerent hastam et clypeum. Mercede quoque conduxit de Israhel centum milia
robustorum centum talentis argenti. Venit autem homo Dei ad illum et ait. O rex ne egrediatur tecum
exercitus Israhel. Non est enim Dominus cum Israhel et cunctis filiis Ephraim. Quod si putas in robore exercitus
bella resistere superari te faciet Deus ab hostibus. Dei quippe est et iuvare et in fugam vertere.
Dixitque Amasias ad hominem Dei. Quid ergo fiet de centum talentis quae dedi militibus Israhel? Et
respondit ei homo Dei. Habet Dominus unde tibi dare possit multo his plura. Separavit itaque Ama-
sias exercitum qui venerat ad eum ex Ephraim ut reverteretur in locum suum. At illi contra Iudam ve-
hementer irati reversi sunt in regionem suam. Porro Amasias confidenter eduxit populum su-
um et abiit in vallem Salinarum percussitque filios Seir decem milia. Et alia decem milia virorum ce-
perunt filii Iuda et adduxerunt ad praeruptum cuiusdam petrae praecipitaveruntque eos de summo
in praeceps qui universi crepuerunt. At ille exercitus quem remiserat Amasias ne secum iret in
proelium diffusus est in civitatibus Iuda a Samaria usque Bethoron et interfectis tribus milibus diripu-
it praedam magnam. Amasias vero post caedem Idumeorum et allatos deos filiorum Seir statuit illos in
deos sibi et adorabat eos et illis adolebat incensum. Quam ob rem iratus Dominus contra Amasiam misit
ad illum prophetam qui diceret illi. Cur adorasti deos qui non liberaverunt populum suum de manu tua?
Cumque haec loqueretur ille respondit ei. Num consiliarius regis es? Quiesce ne interficiam te.

Descendensque propheta scio inquit quod cogitavit dominus occidere te quia fecisti hoc malum et insuper non adquievisti consilio meo. Igitur amasias rex iuda inito pessimo consilio misit ad ioas filium ioachaz filii hieu regem israhel dicens. Veni videamus nos mutuo. At ille remisit nuntium dicens. Carduus qui est in libano misit ad cedrum libani dicens. Da filiam tuam filio meo uxorem. Et ecce bestie que erant in silva libani discurrerunt et conculcaverunt carduum. Dixisti. Percussi edom. et idcirco erigitur cor tuum in superbiam. Sede in domo tua. cur malum adversum te provocas. ut cadas tu et iuda tecum. Noluit audire amasias eo quod domini esset voluntas ut traderetur in manibus hostium propter deos edom. Ascendit ergo ioas rex israhel. et mutuos sibi prebuere conspectus. Amasias autem rex iuda erat in bethsames iude. Corruitque iudas coram israhel et fugit in tabernacula sua. Porro amasiam regem iuda filium ioas filii ioachaz cepit ioas rex israhel in bethsames et adduxit in ierusalem. destruxitque murum eius a porta effraim usque ad portam anguli quadringentis cubitis. Omne quoque aurum et argentum et universa vasa que repperit in domo domini et apud obededom in thesauris etiam domus regie. necnon et filios obsidum reduxit in samariam. Vixit autem amasias filius ioas rex iuda postquam mortuus est ioas filius ioachaz rex israhel quindecim annis. Reliqua autem sermonum amasie priorum et novissimorum scripta sunt in libro regum iuda et israhel. Qui postquam recessit a domino tetenderunt ei insidias in ierusalem. Cumque fugisset lachis miserunt et interfecerunt eum ibi. Reportantesque super equos sepelierunt eum cum patribus suis in civitate david.

XXVI

Omnis autem populus iuda filium eius oziam annorum sedecim constituit regem pro patre suo amasia. Ipse edificavit ahiloch et restituit eam dicioni iude. postquam dormivit rex cum patribus suis. Sedecim annorum erat ozias cum regnare cepisset. et quinquaginta duobus annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius iechelia de ierusalem. Fecitque quod rectum erat in oculis domini iuxta omnia que fecerat amasias pater eius. Et exquisivit dominum in diebus zacharie intelligentis et videntis deum. Cumque requireret dominum direxit eum in omnibus. Denique egressus est et pugnavit contra philistiim. et destruxit murum geth et murum iamnie. murumque azoti. Edificavit quoque oppida in azoto et in philistiim. et contra arabas qui habitabant in gurbaal. et adiuvavit eum deus contra amanitas. Et pendebantque ammanite munera ozie. et divulgatum est nomen eius usque ad introitum egypti propter crebras victorias. Edificavitque ozias turres in ierusalem super portam anguli et super portam vallis et reliquas in eodem muri latere. firmavitque eas. Extruxit etiam turres in solitudine. et fodit cisternas plurimas eo quod haberet multa pecora tam in campestribus quam in heremi vastitate. Vineas quoque habuit et vinitores in montibus et in carmelo. Erat quippe homo agriculture deditus. Fuit autem exercitus bellatorum eius qui procedebant ad prelia sub manu iehihel scribe maasieque doctoris et sub manu ananie qui erat de ducibus regis. Omnisque numerus per familias virorum fortium [margin: et principum] duum milium sexcentorum. et sub eis universus exercitus trecentorum et septem milium quingentorum. qui erant apti ad bella et pro rege contra adversarios dimicabant. Preparavit quoque eis ozias id est cuncto exercitui clipeos. et hastas. et galeas et loricas. arcusque et fundas ad iaciendos. ad iaciendos lapides. Et fecit in ierusalem diversi generis machinas quas in turribus collocavit et in angulis murorum. ut mitterent sagittas et saxa grandia. Egressumque est nomen eius procul eo quod auxiliaretur ei dominus et corroborasset illum. Sed cum roboratus esset elevatum est cor eius in interitum suum. et neglexit dominum deum suum. Ingressusque templum domini adolere voluit incensum super altare thymiamatis. Statimque ingressus post eum azarias sacerdos et cum eo sacerdotes domini octoginta viri fortissimi. restiterunt regi atque dixerunt. Non est tui officii ozia ut adoleas incensum domino. sed sacerdotum. hoc est filiorum aaron qui consecrati sunt domino ad huiusmodi ministerium. Egredere de sanctuario ne contempseris. quia non reputabitur tibi in gloriam hoc a domino deo. Iratusque est ozias et tenens in manu thuribulum ut adoleret incensum minabatur sacerdotibus. Statimque orta est lepra in fronte eius coram sacerdotibus in domo domini super altare thymiamatis. Cumque respexisset eum azarias pontifex et omnes reliqui sacerdotes viderunt lepram in fronte eius. et festinato expulerunt eum. Sed et ipse perterritus acceleravit egredi eo quod sensisset illico plagam domini. Fuit igitur ozias rex leprosus usque ad diem mortis sue. et habitavit in domo separata plenus lepra. ob quam et eiectus fue

rat de domo domini. Porro ioatham filius eius regebat domum regis et iudicabat populum terre. Reliqua autem
sermonum ozie priorum et novissimorum scripsit ysaias propheta filius amos. Dormivitque ozias cum patribus suis
et sepelierunt eum in agro regalium sepulchrorum eo quod esset leprosus. Regnavitque ioatham filius eius

XXVII

pro eo. Viginti quinque annorum erat ioatham cum regnare cepisset. et sedecim annis regnavit in ihe-
rusalem. Nomen matris eius ierusa filia sadoch. Fecitque quod rectum erat coram domino iuxta omnia que fe-
cerat ozias pater eius. excepto quod non est ingressus templum domini. et adhuc populus delinquebat. Ipse edifi-
cavit portam domus domini excelsam. et in muro ophel multa construxit. Urbes quoque edificavit in
montibus iuda et in saltibus castella et turres. Ipse pugnavit contra regem filiorum amon. et vicit eum.
Dederuntque ei filii amon in tempore illo centum talenta argenti. et decem milia choros triti-
ci. ac totidem choros hordei. Hec ei prebuerunt filii amon in anno secundo et tertio. Corroboratusque
est ioatham eo quod direxisset vias suas coram domino deo suo. Reliqua autem sermonum ioatham et
omnis pugne eius et opera. scripta sunt in libro regum israel et iuda. Viginti quinque annorum erat cum re-
gnare cepisset. et sedecim annis regnavit in ierusalem. Dormivitque ioatham cum patribus suis.
et sepelierunt eum in civitate david. et regnavit achaz filius eius pro eo. Viginti quinque annorum erat achaz

XXVIII

cum regnare cepisset. et sedecim annis regnavit in ierusalem. Non fecit rectum in conspectu
domini sicut david pater eius. sed ambulavit in viis regum israel. insuper et statuas fudit baalim. Ipse est qui
adolevit incensum in valle benennon. et lustravit filios suos in igne iuxta ritum gentium
quas interfecit dominus in adventu filiorum israel. Sacrificabat quoque et thimiama succendebat in excel-
sis et in collibus. et sub omni ligno frondoso. Tradiditque eum dominus deus eius in manu regis syrie. Qui
percussit eum magnamque predam de eius cepit imperio. et adduxit in damascum. Manibus quoque regis
israel traditus est. et percussus plaga grandi. Occiditque phacee filius romelie de iuda centum viginti mi-
lia in die uno. omnes viros bellatores. eo quod reliquissent dominum deum patrum suorum. Eodem tempore
occidit zechri vir potens ex effraim maasiam filium regis. et ezricham ducem domus eius. et helcha-
nan secundum a rege. Ceperuntque filii israel de fratribus suis ducenta milia mulierum puerorum et puellarum
et infinitam predam. pertuleruntque eam in samariam. Ea tempestate erat ibi propheta domini nomine
oded. Qui egressus obviam exercitui venienti in samariam dixit eis. Ecce iratus dominus deus
patrum vestrorum contra iudam. tradidit eos in manibus vestris. et occidistis illos atrociter. ita ut celum
pertingeret vestra crudelitas. insuper et filios iuda et ierusalem vultis vobis subicere in servos et ancillas
quod nequaquam facto opus est. Peccastis enim super hoc domino deo vestro. Sed audite consilium meum et reducite
captivos quos adduxistis de fratribus vestris. quia magnus furor domini imminet vobis. Steterunt itaque viri de
principibus filiorum effraim. azarias filius iohannan. barachias filius mosollamoth. ezechias filius
sellum. et amasa filius adali. contra eos qui veniebant de prelio. et dixerunt eis. Non introducetis huc ca-
ptivos ne peccemus domino. Quare vultis adicere super peccata nostra. et vetera cumulare delicta.
Grande quippe peccatum est et ira furoris domini imminet super israel. Dimiseruntque viri bellatores pre-
dam et universa que ceperant coram principibus et omni multitudine. Steteruntque viri quos supra
memoravimus. et apprehendentes captivos omnesque nudi erant vestierunt de spoliis. Cumque vestis-
sent eos et calciassent ac refecissent cibo ac potu. unxissentque propter laborem. et adhibuissent
eis curam. quicumque ambulare non poterant et erant imbecillo corpore. imposuerunt eos iumentis et
adduxerunt hiericum civitatem palmarum. ad fratres eorum. ipsique reversi sunt samariam. Tempore
illo misit rex achaz ad regem assyriorum auxilium postulans. Veneruntque idumei et percusserunt
multos ex iuda. et ceperunt predam magnam. Philistiim quoque diffusi sunt per urbes campestres.
et ad meridiem iuda. ceperuntque bethsames. thalon et gaderoth socho quoque et thamnam et gam-
zo cum viculis suis. et habitaverunt in eis. Humiliaverat enim dominus iudam propter achaz regem iuda
eo quod nudasset eum auxilio. et contemptui habuisset dominum. Adduxitque contra eum theglathphal-
lasar regem assyriorum qui et afflixit eum et nullo resistente vastavit. Igitur achaz spoliata do-
mo domini et domo regum et principum. dedit regi assyriorum munera. et tamen nichil ei profuit. insu-
per et in tempore angustie sue auxit contemptum in dominum. Ipse per se rex achaz immolavit victimas
diis damasci percussoribus suis. et dixit. Dii regum syrie auxiliantur eis. quos ego placabo hostiis et ade-
rit mihi. cum econtrario ipsi fuerint ruina ei et universo israel. Direptis itaque achaz omnibus vasis domus

dei atque confractis. clausit ianuas templi dei et fecit sibi altaria in universis angulis ierusalem.
In omnibus quoque urbibus iuda extruxit aras ad cremandum thus. atque ad iracundiam provocavit dominum
deum patrum suorum. Reliqua autem sermonum eius et omnium operum priorum et novissimorum. scripta sunt
in libro regum iuda et israel. Dormivitque achaz cum patribus suis et sepelierunt eum in civita
te david ierusalem. neque enim receperunt eum in sepulchra regum israel. regnavitque ezechias filius
eius pro eo.

XXIX

Igitur ezechias regnare cepit cum viginti quinque esset annorum. et viginti novem annis re
gnavit in ierusalem. Nomen matris eius abia filia zacharie. Fecitque quod erat placitum in conspectu
domini iuxta omnia que fecerat david pater eius. Ipso anno et mense primo regni sui aperuit valvas do
mus domini et instauravit eas. adduxitque sacerdotes et levitas et congregavit eos in partem
orientalem dixitque ad eos. Audite me levite et sanctificamini. Mundate domum domini dei patrum
vestrorum. auferte omnem inmunditiam de sanctuario. Peccaverunt patres nostri et fecerunt malum in con
spectu domini dei nostri derelinquentes eum. Averterunt facies suas a tabernaculo domini et prebuerunt dorsum. Clau
serunt ostia que erant in porticu et extinxerunt lucernas. incensumque non adoleverunt. et holocausta non obtu
lerunt in sanctuario deo israel. Concitatus est itaque furor domini super iudam et ierusalem. tradiditque eos in com
motionem et in interitum. et in sibilum sicut cernitis oculis vestris. En corruerunt patres nostri
gladiis. filii nostri et filie nostre et coniuges captive ducte sunt propter hoc scelus. Nunc ergo placet
mihi ut ineamus fedus cum domino deo israel. et avertat a nobis furorem ire sue. Filii mei nolite negli
gere. Vos elegit dominus ut stetis coram eo et ministretis illi et colatis eum et cremetis ei incensum.
Surrexerunt ergo levite maath filius amasie et iohel filius azarie. de filiis caath. porro de filiis
merari cis filius abdi et azarias filius iohel. de filiis autem gerson ioha filius zemma et eden fi
lius ioaha. At vero de filiis elisaphan. samri et iahihel. de filiis quoque asaph. zacharias et mathani
as. Necnon de filiis eman iahihel et semei. Sed et de filiis idithun semeias et oziel. Hii sunt
centum et undecim viri. congregaveruntque fratres suos et sanctificati sunt et ingressi iuxta man
datum regis et imperium domini ut expiarent domum dei. Sacerdotes quoque ingressi templum domini
ut sanctificarent illud. extulerunt omnem inmunditiam quam intus repperant in vestibulo do
mus domini. quam tulerunt levite et asportaverunt ad torrentem cedron foras. Ceperunt autem prima
die mensis primi mundare. et in die octava eiusdem mensis ingressi sunt porticum templi
domini. Expiaveruntque templum diebus octo. et in die sextadecima mensis eiusdem quod ceperant
impleverunt. Ingressi quoque ad ezechiam regem. dixerunt ei. Sanctificavimus omnem domum
domini et altare holocausti vasaque eius necnon et mensam propositionis cum omnibus vasis suis. cun
ctamque templi supellectilem quam polluerat rex achaz in regno suo postquam prevari
catus est. et ecce exposita sunt omnia coram altari domini. Consurgensque diluculo ezechias rex aduna
vit omnes principes civitatis. et ascendit in domum domini. obtuleruntque simul tauros septem.
arietes septem. agnos septem. et hircos septem pro peccato. pro regno. pro sanctuario. pro iuda. Dixitque
sacerdotibus filiis aaron ut offerrent super altare domini. Mactaverunt igitur tauros et suscepe
runt sacerdotes sanguinem et fuderunt illum super altare. Mactaverunt etiam arietes et il
lorum sanguinem super altare fuderunt. Immolaveruntque agnos et fuderunt super altare san
guinem. Applicuerunt hircos pro peccato coram rege et universa multitudine. Posueruntque manus
suas super eos et immolaverunt illos sacerdotes et asperserunt sanguinem illorum coram altari pro pia
culo universi israel. Pro omni quippe israel preceperat rex ut holocaustum fieret et pro peccato. Consti
tuit quoque levitas in domo domini cum cymbalis et psalteriis et cytharis secundum dispositionem david
et gad videntis regis et nathan prophete. Siquidem domini preceptum fuit per manum prophetarum
eius. Steteruntque levite tenentes organa david et sacerdotes tubas. Et iussit ezechias ut of
ferrent holocaustum super altare. Cumque offerrentur holocausta. ceperunt laudes cane
re et clangere tubis. atque in diversis organis que david rex israel repperat concrepare.
Omni autem turba adorante. cantores et hii qui tenebant tubas erant in officio suo do
nec compleretur holocaustum. Cumque finita esset oblatio. incurvatus est rex et omnes
qui erant cum eo. et adoraverunt. Precepitque ezechias et principes levitis ut laudarent
deum sermonibus david et asaph videntis. Qui laudaverunt eum magna leticia et in

curvati genu adoraverunt eum. Ezechias autem etiam hec addidit. Implestis manus vestras domino.
accedite et offerte victimas et laudes in domo domini. Obtulit ergo universa multitudo hostias et lau
des et holocausta mente devota. Porro numerus holocaustorum que obtulit multitudo hic fuit. Tau
ros septuaginta. arietes centum. agnos ducentos. Sanctificaveruntque domino boves sexcentos. et o
ves tria milia. Sacerdotes vero qui pauci erant. non poterant sufficere ut pelles holocaustorum de
traherent. unde et levite fratres eorum adiuverunt eos donec impleretur opus et sanctificarentur antistites.
Levite quippe faciliori ritu sanctificabantur quam sacerdotes. Fuerunt ergo holocausta plu
rima. adipes pacificorum. et libamina holocaustorum. et completus est cultus domus domini. Letatusque
est omnis Ezechias et omnis populus. eo quod ministerium domini esset expletum. De repente quippe
hoc fieri placuerat.

XXX

Misit quoque Ezechias ad omnem Israel et Iudam. scripsitque epistolas ad Effraim
et Manassem. ut venirent ad domum domini in Iherusalem. et facerent phase domino deo Israel. Inito ergo con
silio regis et principum. et universi cetus Iherusalem. decreverunt ut facerent phase mense secundo.
Non enim occurrerant facere in tempore suo. quia sacerdotes qui possent sufficere sanctificati non fue
rant. et populus necdum congregatus erat in Iherusalem. Placuitque sermo regi et omni multitu
dini. et decreverunt ut mitterent nuntios in universum Israel de Bersabee usque Dan ut face
rent phase domino deo Israel in Iherusalem. Multi enim non fecerant sicut lege prescriptum est. Perrexeruntque
cursores cum epistolis ex regis imperio et principum eius in universum Israel et Iudam. iuxta id
quod rex iusserat predicantes. Filii Israel revertimini ad dominum deum Abraham et Ysaac et Israel et re
vertetur ad reliquias que effugerunt manum regis Assyriorum. Nolite fieri sicut patres vestri
et fratres qui recesserunt a domino deo patrum suorum. qui tradidit eos in interitum ut ipsi cernitis. Nolite
indurare cervices vestras sicut patres vestri. Tradite manus domino et venite ad sanctuarium eius quod
sanctificavit in eternum. Servite domino deo patrum vestrorum et avertetur a vobis ira furoris eius. Si enim vos re
versi fueritis ad dominum. filii vestri et fratres vestri habebunt misericordiam coram dominis suis. qui illos duxerunt ca
ptivos et revertentur in terram hanc. Pius enim et clemens est dominus deus vester. et non avertet faciem
suam a vobis. si reversi fueritis ad eum. Igitur cursores pergebant velociter de civitate in ci
vitatem per terram Effraim et Manasse usque Zabulon. illis irridentibus et subsannantibus eos.
Attamen quidam viri ex Aser et Manasse et Zabulon acquiescentes consilio venerunt Ihe
rusalem. In Iuda vero facta est manus domini. ut daret eis cor unum et facerent iuxta preceptum regis
et principum verbum domini. Congregatique sunt in Iherusalem populi multi. ut facerent sollempni
tatem azimorum in mense secundo. Et surgentes destruxerunt altaria que erant in Iherusalem. atque uni
versa in quibus idolis adolebatur incensum subvertentes proiecerunt in torrentem Cedron.
Immolaverunt autem phase quartadecima die mensis secundi. Sacerdotes quoque et levite tandem sanctificati.
obtulerunt holocausta in domo domini. Steteruntque in ordine suo iuxta dispositionem et legem
Moysi hominis dei. Sacerdotes vero suscipiebant effundendum sanguinem de manibus levita
rum. eo quod multa turba sanctificata non esset. Et idcirco levite immolarent phase his qui non occurre
rant sanctificari domino. Magna etiam pars populi de Effraim et Manasse et Ysachar et Zabulon que
sanctificata non fuerat comedit phase. Non iuxta quod scriptum est. Et oravit pro eis Ezechias di
cens. Dominus bonus propitiabitur cunctis qui in toto corde requirunt dominum deum patrum suorum et non
imputabit eis quod minus sanctificati sunt. Quem exaudivit dominus et placatus est populo. Fece
runtque filii Israel qui inventi sunt in Iherusalem sollempnitatem azimorum septem diebus in leti
cia magna. laudantes dominum per singulos dies. levite quoque et sacerdotes per organa que officio suo
congruebant. Et locutus est Ezechias ad cor omnium levitarum qui habebant intelligen
tiam bonam super domino. et comederunt septem diebus sollempnitatis immolantes victimas paci
ficorum et laudantes dominum deum patrum suorum. Placuitque universe multitudini ut celebrarent
etiam alios septem dies. Quod et fecerunt cum ingenti gaudio. Ezechias enim rex Iuda pre
buerat multitudini mille tauros. et septem milia ovium. Principes vero dederunt populo mil
le tauros. et oves decem milia. Sanctificata est ergo sacerdotum plurima multitudo. et hylari
tate perfusa omnis turba Iuda. tam sacerdotum et levitarum. tam universe frequentie que
venerat ex Israel. proselitorum quoque de terra Israel. et habitantium in Iuda. Factaque est grandis celebritas

in ierusalem. qualis a diebus salomonis filii david regis israhel in ea urbe non fuerat. Surrexerunt autem sacer-
dotes atque levite benedicentes populo. et exaudita est vox eorum. pervenitque oratio in habitaculum sanctum
celi.

XXXI

Cumque hec fuissent rite celebrata. egressus est omnis israhel qui inventus fuerat in urbibus iuda.
et fregerunt simulachra. succideruntque lucos. demoliti sunt excelsa. et altaria destruxerunt.
non solum de universo iuda et beniamin. sed et de effraim quoque et manasse: donec penitus everterent. Re-
versique sunt omnes filii israhel in possessiones et civitates suas. Ezechias vero constituit turmas sa-
cerdotales et leviticas per divisiones suas. unumquemque in officio proprio. tam sacerdotum videlicet
quam levitarum. ad holocausta et ad pacifica. ut ministrarent et confiterentur. canerentque in portis
castrorum domini. Pars autem regis erat ut de propria eius substantia offerretur holocaustum mane semper et ve-
spere. sabbatis quoque et kalendis. et sollempnitatibus ceteris. sicut scriptum est in lege moysi. Precepit autem po-
pulo habitantium ierusalem. ut darent partes sacerdotibus et levitis. ut possent vacare legi domini. Que
cum percrebruisset in auribus multitudinis. plurimas obtulere primicias filii israhel frumenti. vini et
olei. mellis quoque. et omnium que gignit humus decimas obtulerunt. Sed et filii israhel et iuda qui habitabant in
urbibus iuda. obtulerunt decimas boum et ovium. decimasque sanctorum que voverant domino deo suo. atque
universa portantes fecerunt acervos plurimos. Mense tercio ceperunt acervorum iacere fundamenta
et mense septimo compleverunt eos. Cumque ingressi fuissent ezechias et principes eius. viderunt
acervos: et benedixerunt domino ac populo israhel. Interrogavitque ezechias sacerdotes et levitas cur ita ia-
cerent acervi. Respondit illi azarias sacerdos primus. de stirpe sadoch dicens. Ex quo cepe-
runt offerri primitie in domo domini comedimus et saturati sumus. remanseruntque plurima eo
quod benedixerit dominus populo suo. Reliquiarum autem copia est ista quam cernitis. Precepit igitur ezechias ut
[margin: preparent] horrea in domo domini. Que cum fecissent intulerunt tam primitias quam decimas et quecumque voverant fi-
deliter. Fuit autem prefectus eorum chonenias levita. et semei frater eius secundus. Post quem iehihel. et azarias. et
naath. et asahel. et ierimoth. iozabath quoque. et helihel. et iesmachias. et maath. et banaias. prepositi
sub manibus choneniae. et semeie fratris eius. ex imperio regis ezechie. et azarie pontificis domus
domini. ad quos omnia pertinebant. Chore vero filius iemna levites et ianitor orientalis porte
prepositus erat hiis que sponte offerebantur domino. primitiisque et consecratis in sancta sanctorum. et sub
cura eius eden. et beniamin. iesue. et semeias. amarias quoque. et sechenias in civitatibus sacerdotum.
ut fideliter distribuerent fratribus suis partes minoribus atque maioribus. exceptis maribus ab an-
nis tribus et supra. hiis cunctis qui ingrediebantur templum domini. et quicquid per singulos dies conducebat mini-
sterio. atque observationibus iuxta divisiones suas. sacerdotibus per familias. et levitis a vicesimo
anno et supra per ordines et turmas suas. universeque multitudini tam uxoribus quam liberis eorum
utriusque sexus. fideliter cibi de hiis que sanctificata erant prebebantur. Sed et filiorum aaron per agros
et suburbana urbium singularum. dispositi erant viri qui partes distribuerent universo
sexui masculino de sacerdotibus et levitis. Fecit ergo ezechias universa que diximus in omni iuda. ope-
ratusque est bonum et rectum et verum coram domino deo suo. in universa cultura ministerii domus domini iuxta
legem et cerimonias. volens requirere dominum deum suum in toto corde suo. fecitque et prosperatus est.

XXXII

Post
que et huiusmodi veritatem venit sennacherib rex assiriorum. et ingressus iudam. obsedit ci-
vitates munitas volens eas capere. Quod cum audisset ezechias venisse scilicet sennacherib.
et totum belli impetum verti contra ierusalem. inito cum principibus consilio virisque fortissimis.
ut obturarent capita fontium que erant extra urbem. et hoc omnium decernente sententia. congre-
gavit plurimam multitudinem. et obturaverunt fontes cunctos. et rivum qui fluebat in medio
terre dicentes. ne veniant reges assiriorum. et inveniant aquarum habundantiam. Edifica-
vit quoque agens industrie omnem murum qui fuerat dissipatus. et extruxit turres desuper. et forinse-
cus alterum murum. Instauravitque mello in civitate david. et fecit universi generis armaturam et
clipeos. Constituitque principes bellatorum in exercitu. et convocavit universos in platea por-
te civitatis. et locutus est ad cor eorum dicens. Viriliter agite et confortamini. nolite time-
re nec paveatis regem assiriorum et universam multitudinem que est cum eo. Multo enim
plures nobiscum sunt quam cum eo. Cum illo enim est brachium carneum. nobiscum dominus deus noster
qui auxiliator noster est. pugnabitque pro nobis. Confortatusque est populus huiuscemodi verbis

ezechie regis iuda. Et postquam gesta sunt misit sennacherib rex assyriorum servos suos ierusalem. Ipse
enim cum universo exercitu obsidebat lachis. ad ezechiam regem iuda. et ad omnem populum qui erat in
urbe dicens. Hec dicit sennacherib rex assyriorum. In quo habentes fiduciam sedetis obsessi in ihe
rusalem? Num ezechias decipit vos. ut tradat morti in fame et siti. affirmans quod dominus deus vester
liberet vos de manu regis assyriorum? Numquid non iste est ezechias qui destruxit illius excelsa et alta
ria. et precepit iude et ierusalem dicens. coram altari uno adorabitis. et in ipso comburetis incensum?
An ignoratis que ego fecerim et patres mei cunctis terrarum populis? Numquid prevaluerunt dii gen
tium omniumque terrarum liberare regionem suam de manu mea? Quis est de universis diis gen
tium quas vastaverunt patres mei. qui potuerit eruere populum suum de manu mea ut possit etiam
deus vester eruere vos de hac manu? Non vos ergo decipiat ezechias. nec vana persuasione deludat
neque credatis ei. Si enim nullus potuit deus cunctarum gentium atque regnorum. liberare populum su
um de manu mea et de manu patrum meorum consequenter. nec deus vester poterit eruere vos de hac
manu. Sed et alia multa locuti sunt servi eius contra dominum deum et contra ezechiam servum
eius. Epistolas quoque plenas scripsit blasfemie in dominum deum israel et locutus est adversus eum. Sicut dii gen
tium ceterarum non potuerunt liberare populos suos de manu mea. sic et deus ezechie eruere non
poterit populum suum de manu ista. Insuper et clamore magno lingua iudaica contra populum qui sede
bat in muris ierusalem personabat. ut terreret eos et caperet civitatem. Locutusque est contra deum
ierusalem. sicut adversus deos populorum terre. opera manuum hominum. Oraverunt igitur ezechias rex et
ysayas filius amos propheta adversum hanc blasfemiam. ac vociferati sunt usque ad celum. Et misit
dominus angelum qui percussit omnem virum robustum et bellatorem et principem exercitus regis assy
riorum. reversusque est cum ignominia in terram suam. Cumque ingressus esset domum dei sui. filii qui
egressi fuerant de utero eius interfecerunt eum gladio. Salvavitque dominus ezechiam et habitatores
ierusalem de manu sennacherib regis assyriorum et de manu omnium. et prestitit ei salutem et quietem
per circuitum. Multi etiam deferebant hostias et sacrificia domino in ierusalem. et munera ezechie regi
iuda. Qui exaltatus est post hec coram cunctis gentibus. In diebus illis egrotavit ezechias usque
ad mortem. et oravit dominum. et exaudivit eum. dedit que ei signum. Sed non iuxta beneficia que acceperat re
tribuit. quia elevatum est cor eius. et facta est contra eum ira. et contra iudam et ierusalem.
Humiliatusque est postea. eo quod exaltatum fuisset cor eius. tam ipse quam habitatores ierusalem.
et idcirco non venit super eos ira domini in diebus ezechie. Fuit autem ezechias dives et inclitus valde.
et thesauros sibi plurimos congregavit argenti. auri et lapidis preciosi. aromatum et armorum
universi generis. et vasorum magni precii. apothecas quoque frumenti. vini et olei. et presepia omnium
iumentorum caulasque pecorum. et urbes sibi edificavit. Habebat quippe greges ovium et armentorum
innumerabiles. eo quod dedisset ei dominus substantiam multam nimis. Ipse est ezechias qui obturavit fon
tem superiorem aquarum gyon. et avertit eas subter ad occidentem urbis david. In omnibus operibus
suis fecit prospere que voluit. attamen in legatione principum babylonis qui missi fuerant ad
eum ut interrogarent eum de portento quod acciderat super terram. dereliquit eum deus ut temp
taretur. et nota fierent omnia que erant in corde eius. Reliqua autem sermonum eze
chie et misericordiarum eius. scripta sunt in visione ysaye filii amos prophete. et in libro regum
iuda et israel. Dormivitque ezechias cum patribus suis et sepelierunt eum super sepulchra filiorum david.

XXXIII

et celebraverunt eius exequias universus iuda. et omnes habitatores ierusalem. Regnavitque manasses filius eius pro
eo. Duodecim annorum erat manasses cum regnare cepisset. et quinquaginta quinque annis re
gnavit in ierusalem. Fecit autem malum coram domino iuxta abhominationes gentium quas subvertit
dominus coram filiis israel. Et conversus instauravit excelsa que demolitus fuerat ezechias pater eius.
construxitque aras baalim. et fecit lucos. et adoravit omnem miliciam celi et coluit eam. Edifica
vit quoque altaria in domo domini. de qua dixerat dominus. in ierusalem erit nomen meum in eternum. Edificavit
autem ea cuncto exercitui celi. in duobus atriis domus domini. Transireque fecit filios suos per ignem in
valle benennon. Observabat sompnia. sectabatur auguria. maleficis artibus inserviebat. Habe
bat secum magos et incantatores. multaque mala operatus est coram domino ut irritaret eum.
Sculptile quoque et conflatile signum posuit in domo domini de qua locutus est deus ad david. et ad salomonem filium

ei dicens. In domo hac et in ierusalem quam elegi de cunctis tribubus israel. ponam nomen meum in sem-
piternum. et moveri non faciam pedem israel de terra quam tradidi patribus eorum. ita dumtaxat si
custodierint facere que precepi eis. cunctamque legem et cerimonias atque iudicia per manum moy-
si. Igitur manasses seduxit iudam et habitatores ierusalem. ut facerent malum super omnes gentes quas
subverterat dominus a facie filiorum israel. Locutusque est dominus ad eum et ad populum illius et attendere nolu-
erunt. Idcirco superinduxit eis principes exercitus regis assyriorum. ceperuntque manassen et vin-
ctum cathenis atque compedibus duxerunt in babylonem. Qui postquam coangustatus est oravit ad
dominum deum suum et egit penitentiam valde coram deo patrum suorum. deprecatusque est eum et obsecravit
intente. et exaudivit orationem eius. Reduxitque eum ierusalem in regnum suum. Et cognovit manasses
quod dominus ipse esset deus. Post hec edificavit murum extra civitatem david ad occidentem gyon in convalle.
ab introitu porte piscium per circuitum usque ad ophel. et exaltavit illum vehementer. Constituitque
principes exercitus in cunctis civitatibus iuda munitis. et abstulit deos alienos et simulachrum
de domo domini. aras quoque quas fecerat in monte domus domini et in ierusalem. et proiecit omnia extra urbem.
Porro instauravit altare domini et immolavit super illud victimas et pacifica et laudem. precepitque iu-
de ut serviret domino deo israel. Attamen adhuc populus immolabat in excelsis domino deo suo. Reliqua autem
gestorum manasse et obsecratio eius ad dominum deum suum. verba quoque videntium qui loquebantur ad eum
in nomine domini dei israel. continentur in sermonibus regum israel. oratio quoque eius et exauditio et cuncta
peccata atque contemptus. loca etiam in quibus edificavit excelsa et fecit lucos et statuas antequam a-
geret penitentiam scripta sunt in sermonibus ozai. Dormivit ergo manasses cum patribus suis et sepe-
lierunt eum in domo sua. regnavitque pro eo filius eius amon. Viginti duorum annorum erat amon cum
regnare cepisset. et duobus annis regnavit in ierusalem. fecitque malum in conspectu domini. sicut fe-
cerat manasses pater eius. et cunctis ydolis que manasses fuerat fabricatus immolavit atque servivit.
et non est reveritus faciem domini sicut reveritus est pater eius. et multo maiora deliquit. Cumque coniuras-
sent adversus eum servi sui. interfecerunt eum in domo sua. Porro reliqua populi multitudo cesis his

o manasse

XXXIIII

qui amon percusserant. constituit regem iosiam filium eius pro eo. Octo annorum erat iosias cum regna-
re cepisset. et triginta et uno anno regnavit in ierusalem. fecitque quod rectum erat in [viis] conspectu
domini. et ambulavit in viis david patris sui. non declinavit ad dexteram neque ad sinistram. Octavo
autem anno regni sui cum adhuc esset puer. cepit querere deum patris sui david. et duodecimo anno
postquam cepit mundavit iudam et ierusalem ab excelsis et lucis simulacrisque et sculptilibus. destru-
xeruntque coram eo aras baalim. et simulachra que superposita erant demoliti sunt. Lucos etiam
et sculptilia succidit atque comminuit. et super tumulos eorum qui eis immolare consueverant frag-
menta dispersit. ossa preterea sacerdotum combussit in altaribus sacerdotum. mundavitque iudam et ierusa-
lem. et in urbibus manasse et effraim et symeon usque neptalim cuncta subvertit. Cumque altaria dissi-
passet. et lucos. et sculptilia contrivisset in frusta. cunctaque delubra demolitus esset de uni-
versa terra israel. reversus est in ierusalem. Igitur anno octavodecimo regni sui. mundata iam terra et
templo domini. misit saphan filium aselie. et maasiam principem civitatis. et ioha filium ioachaz a com-
mentariis ut instaurarent domum domini dei sui. Qui venerunt ad helchiam sacerdotem magnum. ac-
ceptamque ab eo pecuniam que illata fuerat in domum domini. et quam congregaverant levite et ianitores
de manasse et effraim et universis reliquiis israel. ab omni quoque iuda et beniamin et habitatoribus ierusa-
lem tradiderunt in manibus eorum qui preerant operariis in domo domini ut instaurarent templum. et infir-
ma queque sarcirent. At illi dederunt eam artificibus et cementariis. ut emerent lapides et lapi-
dicinis. et ligna ad commissuras edificii. et ad contignationem domorum quas destruxerant re-
ges iuda. qui fideliter cuncta faciebant. Erant autem prepositi operantium iahath et abdias de filiis
merari. zacharias et mosollam de filiis caath. qui urgebant opus. omnes levite scientes organis canere.
Super eos vero qui ad varios usus opera portabant. erant scribe et magistri de levitis ianitores.
Cumque efferrent pecuniam que illata fuerat in templum domini. reperit helchias sacerdos librum
legis domini per manum moysi. et ait ad saphan scribam. Librum legis inveni in domo domini. et tra-
didit ei. At ille intulit volumen ad regem. et nuntiavit ei dicens. Omnia que dedisti in manu
servorum tuorum ecce complentur. Argentum quod repertum est in domo domini conflaverunt. datumque est prefectis

artificum et universa opera fabricantium. Porro tradidit mihi helchias sacerdos hunc librum. Quem cum rege presente recitasset. audissetque ille verba legis scidit vestimenta sua et precepit helchie et ahicham filio saphan. et abdon filio micha. saphan quoque scribe et asaie servo regis dicens. Ite et orate dominum pro me et pro reliquiis israel et iuda. super universis sermonibus libri istius qui repertus est. Magnus enim furor domini stillavit super nos eo quod non custodierint patres nostri verba domini. ut facerent omnia que scripta sunt in isto volumine. Abiit ergo helchias et hii qui simul a rege missi fuerant ad oldam prophetissam uxorem sellum filii thecuath filii hasra custodis vestium. que habitabat ierusalem in secunda et locuti sunt ei verba que supra narravimus. At illa respondit eis. Hec dicit dominus deus israel. Dicite viro qui misit vos ad me. Hec dicit dominus. Ecce ego inducam mala super locum istum et super habitatores eius cunctaque maledicta que scripta sunt in libro hoc quem legerunt coram rege iuda. quia dereliquerunt me et sacrificaverunt diis alienis. ut me ad iracundiam provocarent in cunctis operibus manuum suarum. idcirco stillabit furor meus super locum istum et non extinguetur. Ad regem autem iuda qui misit vos pro domino deprecando. sic loquimini. Hec dicit dominus deus israel. Quoniam audisti verba voluminis. atque emollitum est cor tuum et humiliatus es in conspectu dei super hiis que dicta sunt contra locum hunc et habitatores ierusalem. reveritusque faciem meam scidisti vestimenta tua et flevisti coram me ego quoque exaudivi te dicit dominus. Iam enim colligam te ad patres tuos et inferis in sepulchrum tuum in pace. nec videbunt oculi tui omne malum quod ego inducturus sum super locum istum et super habitatores eius. Retulerunt itaque regi cuncta que dixerat holda. At ille convocatis universis maioribus natu iuda et ierusalem. ascendit domum domini. unaque omnes viri iuda et habitatores ierusalem. sacerdotes et levite et cunctus populus. a minimo usque ad maximum. Quibus audientibus in domo domini legit rex omnia verba voluminis. et stans in tribunali suo percussit fedus coram domino. ut ambularet post eum et custodiret precepta et testimonia et iustificationes eius in toto corde suo et in tota anima sua. faceretque que scripta sunt in volumine illo quod legerat. Adiuravit quoque super hoc omnes qui reperti fuerant in ierusalem et beniamin. et fecerunt habitatores ierusalem iuxta pactum domini dei patrum suorum. Abstulit ergo iosias cunctas abhominationes de universis regionibus filiorum israel. et fecit omnes qui residui erant in israel servire domino deo suo. Cunctis diebus vite eius non recesserunt a domino deo patrum suorum.

XXXV

Fecit autem iosias in ierusalem phase domino. quod immolatum est quartadecima die mensis primi. et constituit sacerdotes in officiis suis. hortatusque est eos ut ministrarent in domo domini. Levitis quoque ad quorum eruditionem omnis israel sanctificabatur domino. locutus est. Ponite archam in sanctuario templi quod edificavit salomon filius david rex israel. nequaquam enim eam ultra portabitis. Nunc autem ministrate domino deo vestro. et populo eius israel. et preparate vos per domos et cognationes vestras in divisionibus singulorum. sicut precepit david rex israel. et descripsit salomon filius eius. Ministrate in sanctuario per familias turmasque leviticas. et sanctificati immolate phase. Fratres etiam vestros ut possint iuxta verba que locutus est dominus in manu moysi facere preparate. Dedit preterea iosias populo qui ibi fuerat inventus in sollempnitate phase. agnos et hedos de gregibus et reliqui pecoris triginta milia. boumque tria milia. Hec de regis universa substantia. Duces quoque eius sponte quod voverant obtulerunt. tam populo quam sacerdotibus et levitis. Porro helchias et zacharias et iehihel principes domus domini dederunt sacerdotibus ad faciendum phase pecora commixtim duo milia sexcenta et boves trecentos. Chonenias autem et semeias etiam et nathanael fratres eius. necnon asabias et iahihel et iozabath principes levitarum. dederunt ceteris levitis ad celebrandum phase quinque milia pecorum et boves quingentos. Preparatumque est ministerium et steterunt sacerdotes in officio suo. levite quoque in turmis iuxta regis imperium. et immolatum est phase. Asperseruntque sacerdotes manu sua sanguinem et levite detraxerunt pelles holocaustorum et separaverunt ea ut darent per domos et familias singulorum. et offerrentur domino sicut scriptum est in libro moysi. De bobus quoque fecerunt similiter. et assaverunt phase super ignem iuxta quod lege preceptum erat. Pacificas vero hostias coxerunt in lebetibus et caccabis et ollis. et festinato distribuerunt universe plebi. Sibi autem et sacerdotibus postea paraverunt. Nam in oblatione holocaustorum et adipum usque ad noctem sacerdotes fuerant occupati. unde levite et sibi et sacerdotibus filiis aaron paraverunt novissimis. Porro cantores filii asaph stabant in ordine

suo iuxta preceptum David et asaph et heman et idithun prophetarum regis. Ianitores vero per portas singulas obser-
vabant. ita ut ne punctum quidem discederent a ministerio. Quamobrem et fratres eorum levite paraverunt eis
cibos. Omnis igitur cultura domini rite completa est in die illa ut facerent phase et offerrent holocausta super
altare domini iuxta preceptum regis iosie. Feceruntque filii israel qui reperti fuerant ibi phase in tempore illo
et sollempnitatem azimorum septem diebus. Non fuit phase simile huic in israel a diebus samuelis
prophete. sed nec quisquam de cunctis regibus israel fecit phase sicut iosias sacerdotibus et levitis et omni iuda et israel
qui repertus fuerat et habitantibus ierusalem. Octavodecimo anno regni iosie hoc phase celebratum est.
Postquam instauraverat iosias templum. ascendit nechao rex egypti ad pugnandum in charchamis
iuxta eufraten et processit in occursum eius iosias. At ille missis ad eum nuntiis ait. Quid mihi et tibi est
rex iuda. Non adversum te hodie venio. sed contra aliam pugno domum. ad quam me deus festinato
ire precepit. Desine adversus deum facere qui mecum est. ne te interficiat. Noluit iosias reverti sed prepara-
vit contra eum bellum nec acquievit sermonibus nechao ex ore dei. verum perrexit ut dimicaret
in campo mageddo. Ibique vulneratus a sagittariis dixit pueris suis. Educite me de prelio quia
oppido vulneratus sum. Qui transtulerunt eum de curru in alterum currum. qui sequebatur eum more re-
gio. et asportaverunt in ierusalem. mortuusque est et sepultus in mausoleo patrum suorum. et universus
iuda et ierusalem luxerunt eum. ieremias maxime cuius omnes cantores atque cantatrices usque in presentem
diem lamentationes super iosia replicant. et quasi lex obtinuit in israel. ecce scriptum fertur in la-
mentationibus. Reliqua autem sermonum iosie et misericordiarum eius que lege precepta sunt domini. opera
quoque illius prima et novissima scripta sunt in libro regum iuda et israel.

XXXVI

Tulit ergo populus terre ioachaz filium
iosie et constituit eum regem pro patre suo in ierusalem. Viginti trium annorum erat ioachaz cum regna-
re cepisset et tribus mensibus regnavit in ierusalem. Amovit autem eum rex egypti cum venisset ierusalem et
condempnavit terram centum talentis argenti et talento auri. constituitque regem pro eo heliachim
fratrem eius super iudam et ierusalem et vertit nomen eius ioachim. Ipsum vero ioachaz tulit secum et abduxit
in egyptum. Viginti quinque annorum erat ioachim cum regnare cepisset. et undecim annis re-
gnavit in ierusalem. fecitque malum coram domino deo suo. Contra hunc ascendit nabuchodonosor rex chal-
deorum et vinctum cathenis duxit in babylonem. Ad quam et vasa domini transtulit. et posuit ea in templo suo.
Reliqua autem verborum ioachim et abominationum eius quas operatus est et que inventa sunt in eo continentur in libro regum
israel et iuda. Regnavitque ioachin filius eius pro eo. Octo annorum erat ioachin cum regnare cepisset
et tribus mensibus ac decem diebus regnavit in ierusalem. fecitque malum in conspectu domini. Cumque anni cir-
culus volveretur misit nabuchodonosor rex qui adduxerunt eum in babylonem. asportatis simul
pretiosissimis vasis domus domini. regem vero constituit sedechiam patruum eius super iudam et ierusalem. Viginti et unius anni

Sedechi an.

erat sedechias cum regnare cepisset. et undecim annis regnavit in ierusalem. Fecitque malum in oculis
domini dei sui. nec erubuit faciem ieremie prophete loquentis ad se ex ore domini. A rege quoque nabuchodonosor
recessit qui adiuraverat eum per deum. et induravit cervicem suam et cor ut non reverteretur ad dominum deum israel.
Sed et universi principes sacerdotum et populus prevaricati sunt inique iuxta universas abominationes gentium
et polluerunt domum domini quam sanctificaverat sibi in ierusalem. Mittebat autem dominus deus patrum suorum ad illos per
manum nuntiorum suorum de nocte consurgens et cotidie commonens. eo quod parceret populo et habitaculo suo.
At illi subsannabant nuntios dei et parvipendebant sermones eius. illudebantque prophetis donec ascenderet
furor domini in populum et esset nulla curatio. Adduxit enim super eos regem chaldeorum et interfecit iuvenes
eorum gladio in domo sanctuarii sui. Non est misertus adolescentuli et virginis et senis. sed nec decrepiti quidem. sed omnes
tradidit in manibus eius. Universaque vasa domus domini tam maiora quam minora et thesauros templi et
regis et principum transtulit in babylonem. Incenderunt hostes domum domini destruxeruntque murum ierusalem.
universas turres combusserunt et quicquid pretiosum fuerat demoliti sunt. Si quis evaserat gladium ductus in baby-
lonem servivit regi et filiis eius donec imperaret rex persarum et compleretur sermo domini ex ore ieremie
et celebraret terra sabbata sua. Cunctis enim diebus desolationis egit sabbatum usque dum complerentur
septuaginta anni. Anno autem primo cyri regis persarum ad explendum sermonem domini quem locutus
fuerat per os ieremie suscitavit dominus spiritum cyri regis persarum qui iussit predicari in universo re-
gno suo etiam per scripturam dicens. Hec dicit cyrus rex persarum. Omnia regna terre dedit mihi dominus deus celi
et ipse precepit michi ut edificarem ei domum in ierusalem que est in iudea. Quis ex vobis est in omni

populo (eius) … est. Sit dominus deus eius cum eo et ascendat. Explicit paralipomenon. Incipit prologus beati ieronimi presbyteri in esdra.

Utrum difficilius sit facere quod poscitis an negare, necdum statui. Nam neque vobis aliquid imperantibus abnuere sententia est, et magnitudo oneris impositi ita cervices premit, ut ante sub fasce ruendum sit quam levandum. Accedunt ad hoc invidorum studia, qui omne quod scribimus reprehendendum putant, et interdum contra se conscientia repugnante publice lacerant quod occulte legunt: in tantum ut clamare compellar et dicere: Domine libera animam meam a labiis iniquis et a lingua dolosa. Tertius annus est quod semper scribitis atque rescribitis, ut Ezre librum vobis de hebreo transferam, quasi non habeatis greca et latina volumina, aut quicquid illud est quod a nobis vertitur non statim ab omnibus conspuendum sit. Frustra autem, ut ait quidam, niti, neque aliud fatigando nisi odium querere, extreme dementie est. Itaque obsecro vos, mi Domnion et Rogatiane karissimi, ut privata lectione contenti librum non efferatis in publicum, nec fastidiosis ingeratis cibos, vitetisque eorum supercilium, qui iudicare tantum de aliis et ipsi facere nichil noverunt. Si qui autem fratrum sunt quibus nostra non displicent, his tribuatis exemplar, admonentes ut hebrea nomina, quorum grandis in hoc volumine copia est, distincte et per intervalla transcribant. Nichil enim proderit emendasse librum, nisi emendatio librariorum diligentia conservetur. Nec quemquam moveat quod unus a nobis editus liber est, nec apocriphorum tertii et quarti libri sompniis delectetur: quia et apud hebreos Esdre Neemieque sermones in unum volumen coartantur, et que non habentur apud illos nec de viginti quattuor senibus sunt procul abicienda. Si quis autem septuaginta vobis opposuerit interpretes, quorum exemplaria varietas ipsa lacerata et eversa demonstrat, nec potest utique verum asseri quod diversum est, mittite eum ad evangelia, in quibus multa ponuntur de veteri testamento que apud septuaginta interpretes non habentur, velut illud: Quoniam nazareus vocabitur; et: Ex egypto vocavi filium meum; et: Videbunt in quem compunxerunt; multaque alia que latiori operi reservamus; et querite ab eo ubi scripta sint. Cumque proferre non potuerit, vos legite de his exemplaribus que nuper a nobis edita maledicorum cotidie linguis confodiuntur. Sed ut compendium faciam, certe quod illatus sum equissimum est. Edidi aliquid quod non habetur in greco, vel aliter habetur quam a me versum est: quid interpretem laniant? Interrogent hebreos, et ipsis auctoribus translationi mee vel arrogent vel derogent fidem. Porro aliud est si clausis, quod dicitur, oculis mihi volunt maledicere, et non imitantur grecorum studium et benivolentiam, qui post septuaginta translatores, iam Christi evangelio choruscante, iudeos et hebionitas legis veteris interpretes, Aquilam videlicet, Symmachum et Theodotionem, et curiose legunt et per Origenis laborem in exaplis ecclesiis dedicarunt. Quanto magis latini grati esse deberent, quod exultantem cernerent greciam a se aliquid mutuari? Primum enim magnorum sumptuum est et infinite difficultatis exemplaria posse habere omnia; deinde etiam qui habuerint et hebrei sermonis ignari sunt magis errabunt, ignorantes quis e multis verius dixerit. Quod etiam sapientissimo cuidam nuper apud grecos accidit, ut interdum scripture sensum relinquens uniuscuiusque interpretis sequeretur errorem. Nos autem qui hebree lingue saltem parvam habemus scientiam, et latinus nobis utcumque sermo non deest, et de aliis magis possumus iudicare, et ea que ipsi intelligimus in nostra lingua exprimere. Itaque licet excetra sibilet, victorque Synon incendia iactet, numquam meum iuvante Christo silebit eloquium; etiam precisa lingua balbutiet. Legant qui volunt, qui nolunt abiciant; eventilent apices, litteras calumnientur: magis vestra caritate provocabor ad studium quam illorum detractione et odio deterrebor. Incipit liber esdre.

In anno primo Cyri regis persarum, ut compleretur verbum domini ex ore Ieremie, suscitavit dominus spiritum Cyri regis persarum, et traduxit vocem in omni regno suo etiam per scripturam dicens: Hec dicit Cyrus rex persarum: Omnia regna terre dedit mihi dominus deus celi, et ipse precepit mihi ut edificarem ei domum in Ierusalem que est in iudea. Quis est in vobis de universo populo eius? Sit deus illius cum ipso. Ascendat Ierusalem que est in iudea, et edificet domum domini dei israel; ipse est deus qui est in Ierusalem. Et omnes reliqui in cunctis locis ubicumque habitant adiuvent eum viri de loco suo argento et auro et substantia et pecoribus, excepto quod voluntarie offerunt templo dei quod est in Ierusalem. Et surrexerunt principes patrum de Iuda et Beniamin et sacerdotes et levi

te. omnis cuius deus suscitavit spiritum ut ascenderent ad edificandum templum domini quod
erat in iherusalem. Universique qui erant in circuitu. adiuverunt manus eorum in vasis argenteis et au
reis. in substantia et iumentis. in supellectili exceptis hiis que sponte obtulerant. Rex quoque cyrus protulit vasa
templi domini que tulerat nabuchodonosor de iherusalem et posuerat ea in templo dei sui. Pro
tulit autem cyrus rex persarum per manum mitridatis filii gazabar. et annumeravit ea sasaba
sar principi iude. et hic est numerus eorum. Fiale auree triginta. fiale argentee mille. cultri vi
ginti novem. Sciphi aurei triginta. sciphi argentei secundi quadringenti decem. vasa alia
mille. Omnia vasa aurea et argentea. quinque milia quadringenta. Universa tulit sasabasar cum
hiis qui ascendebant de transmigratione babylonis in iherusalem.

II

Hii sunt autem filii provincie qui
ascenderunt de captivitate quam transtulerat nabuchodonosor rex babylonis in babylonem.
et reversi sunt in iherusalem et iudeam unusquisque in civitatem suam. qui venerunt cum zorobabel.
hiesua. neemia. saraia. rahelaia. mardochai. belsam. mespharath. beguai. reum. baana. Nu
merus virorum populi israel. Filii phares. duo milia. centum septuaginta duo. Filii sephetia trecenti sep
tuaginta duo. Filii area. septingenti septuaginta quinque. Filii phet moab filiorum iosue ioab. duo
milia octingenti duodecim. Filii helam. mille ducenti quinquaginta quatuor. Filii zethua.
nongenti quadraginta quinque. Filii zachai. septingenti sexaginta. Filii bani. sexcenti qua
draginta duo. Filii bebai. sexcenti viginti tres. Filii archad. mille ducenti viginti duo.
Filii adonicam sexcenti sexaginta sex. Filii beguai. duo milia quinquaginta sex. Filii adin
quadringenti quinquaginta quatuor. Filii ater qui erant ex ezechia. nonaginta octo. Filii besai
trecenti viginti duo. Filii iora. centum viginti duo. Filii asom. ducenti viginti tres.
Filii iebbar. nonaginta quinque. Filii bethleem. centum viginti tres. Viri netupha. quinqua
ginta sex. Viri anathot. centum viginti octo. Filii azmaveth. quadraginta duo. Filii
cariathiarim cephira et beroth. septingenti quadraginta tres. Filii rama et gaba. sexcenti
viginti unus. Viri machmas. centum viginti duo. Viri bethel et hai. ducenti viginti
tres. Filii nebo. quinquaginta duo. Filii megbis. centum quinquaginta sex. Filii helam al
terius. mille ducenti quinquaginta quatuor. Filii arim. trecenti viginti. Filii loda
din et ono. septingenti viginti quinque. Filii hiericho. trecenti quadraginta quinque. Filii
senaa. tria milia sexcenti triginta. Sacerdotes. Filii idaia in domo hiesue. octingenti sep
tuaginta tres. Filii emmer. mille quinquaginta duo. Filii phessur. mille ducenti quadra
ginta septem. Filii arim. mille decem et septem. Levite. Filii hiesue et cedmihel filiorum
odevie. septuaginta quatuor. Cantores. Filii asaph. centum viginti octo. Filii ianitorum. filii sel
lum. filii ater. filii thelmon. filii accub. filii atita. filii sobai. universi centum triginta novem. Na
thinnei. filii siha. filii asupha. filii thebaoth. filii ceros. filii siaa. filii phadon. filii lebana. fi
lii agaba. filii accub. filii agab. filii selmai. filii anan. filii gaddel. filii gaer. filii rahaia.
filii rasin. filii nechoda. filii gazem. filii phasea. filii besee. filii asenaa. filii munim. filii

filii asa

nephusim. filii bacbuc. filii acupha. filii arur. filii besluth. filii mauida. filii arsa. filii ber
cos. filii sisara. filii thema. filii nasia. filii atupha. filii servorum salomonis. filii sothei. fi
lii sopheret. filii pharuda. filii iala. filii dercon. filii geddel. filii saphatia. filii athil. fi
lii phochereth. qui erant de asebaim. filii ammi. Omnes nathinnei et filii servorum salomonis.
trecenti nonaginta duo. Et hii qui ascenderunt. de thel mela. thel arsa. cherub. et addon
et emmer. et non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen suum utrum ex israel essent. Filii delaia
filii thobia. filii nechoda sexcenti quinquaginta duo. Et de filiis sacerdotum. filii hobia
filii accos. filii berzellai. qui accepit de filiabus berzellai galaaditis uxorem. et vocatus est no
mine eorum. Hii quesierunt scripturam genealogie sue et non invenerunt et eiecti sunt de sa
cerdotio. Et dixit athersatha eis ut non comederent de sanctis sanctorum. donec surgeret sacerdos do
ctus atque perfectus. Omnis multitudo quasi unus. quadraginta duo milia trecenti sexaginta. ex
ceptis servis eorum et ancillis. qui erant septem milia trecenti triginta septem. et in ipsis can
tores atque cantrices ducente. Equi eorum septingenti triginta sex. muli eorum ducenti quadraginta
quinque. cameli eorum quadringenti triginta quinque. asini eorum sex milia septingenti viginti

Et de principibus patrum cum ingrederentur templum domini quod est in Ierusalem, sponte obtulerunt
in domum domini ad extruendam eam in loco suo. Secundum vires suas dederunt in impensas operis auri so-
lidos quadraginta milia et mille, argenti minas quinque milia, et vestes sacerdotales centum. Habi-
taverunt ergo sacerdotes et levite de populo et cantores et ianitores et nathinnei in urbibus suis, uni-
versusque Israel in civitatibus suis.

III

Iamque venerat mensis septimus, et erant filii Israel in civitatibus
suis. Congregatus est ergo populus quasi vir unus in Ierusalem. Et surrexit Iosue filius Iosedech et fratres eius
sacerdotes et Zorobabel filius Salathiel et fratres eius, et edificaverunt altare dei Israel, ut offerrent in
eo holocaustomata, sicut scriptum est in lege Moysi servi dei. Collocaverunt autem altare super ba-
ses suas, deterrentibus eos per circuitum populis terrarum, et obtulerunt super illud holocaustum domino mane
et vespere. Feceruntque sollempnitatem tabernaculorum sicut scriptum est, et holocaustum diebus singulis
per ordinem secundum preceptum opus diei in die suo. Et post hoc holocaustum iuge tam in kalendis
quam in universis sollempnitatibus domini que erant consecrate, et in omnibus in quibus ultro offere-
batur munus domino. A primo die mensis septimi ceperunt offerre holocaustum domino. Porro templum
dei fundatum nondum erat. Dederunt autem pecunias latomis et cementariis, cibum quoque et potum et
oleum Sydoniis Tyriisque ut deferrent de Lybano ligna cedrina ad mare Ioppe, iuxta quod prece-
perat Cyrus rex Persarum eis. Anno autem secundo adventus eorum ad templum dei in Ierusalem mense secundo
ceperunt Zorobabel filius Salathihel et Iosue filius Iosedech et reliqui de fratribus eorum sacerdotes et levi-
te et omnes qui venerant de captivitate in Ierusalem, et constituerunt levitas a viginti annis et su-
pra ut urgerent opus domini. Stetitque Iosue et filii eius et fratres eius, Cedmihel et filii eius et filii Iuda quasi vir
unus ut instarent super eos qui faciebant opus in templo domini, filii Enadad, filii eorum et fratres eorum
levite. Fundato igitur a cementariis templo domini steterunt sacerdotes in ornatu suo cum tubis
et levite filii Asaph in cymbalis, ut laudarent deum per manum David regis Israel. Et concinebant
in hymnis et confessione domino quoniam bonus, quoniam in eternum misericordia eius super Israel. Omnis quoque populus vo-
ciferabatur clamore magno in laudando dominum, eo quod fundatum esset templum domini. Plurimi
etiam de sacerdotibus et levitis et principes patrum et seniores qui viderant templum prius cum funda-
tum esset, et hoc templum in oculis eorum, flebant voce magna, et multi vociferantes in letitia ele-
vabant vocem. Nec poterat quisquam agnoscere vocem clamoris letantium et vocem fletus populi.
Commixtim enim populus vociferabatur clamore magno, et vox audiebatur procul.

IIII

Audierunt
autem hostes Iude et Beniamin quia filii captivitatis edificarent templum domino deo Israel. Et acceden-
tes ad Zorobabel et ad principes patrum dixerunt eis: Edificemus vobiscum quia ita ut vos querimus
dominum deum vestrum. Ecce nos immolavimus victimas ex diebus Asoraddan regis Assur qui addu-
xit nos huc. Et dixit eis Zorobabel et Iosue et reliqui principes patrum Israel: Non est nobis et vo-
bis ut edificemus domum domino deo nostro, sed nos ipsi soli edificabimus domino deo nostro, sicut precepit nobis Cyrus
rex Persarum. Factum est igitur ut populus terre impediret manus populi Iude, et turbaret eos in edifican-
do. Conduxerunt quoque adversum eos consiliatores ut destruerent consilium eorum in omnibus diebus
Cyri regis Persarum, et usque ad regnum Darii regis Persarum. In regno autem Assueri ipse est Artaxer-
ses, in principio regni eius scripserunt accusationem adversum habitatores Iude et Ierusalem. Et in die-
bus Artaxersis scripsit Besellam, Mitridates et Tabel et reliqui qui erant in consilio eorum ad Ar-
taxersen regem Persarum. Epistola autem accusationis scripta erat syriace et legebatur sermo-
ne syro. Reum Beelteem et Samsai scriba scripserunt epistolam unam de Ierusalem Artaxersi
regi huiuscemodi. Reum Beelteem et Samsai scriba et reliqui consiliatores eorum, Dinei et
Apharsathei, Terphalei, Apharsei, Arenei, Babylonii, Susannechei, Devei, Elamite, et ceteri de
gentibus quas transtulit Salmanassar magnus et gloriosus, et habitare eas fecit in civitatibus Samarie
et in reliquis regionibus trans flumen in pace. Hoc est exemplar epistole quam miserunt ad eum. Artar-
xersi regi servi tui viri qui sunt trans fluvium salutem dicunt. Notum sit regi quia Iudei qui ascen-
derunt a te ad nos venerunt in Ierusalem civitatem rebellem et pessimam, quam edificant extruen-
tes muros eius et parietes componentes. Nunc igitur notum sit regi quia si civitas illa edificata
fuerit et muri eius instaurati, tributum et vectigal et annuos reditus non dabunt, et usque ad re-
ges hec noxa perveniet. Nos igitur memores salis quod in palatio comedimus et quia lesiones regis

videre nephas ducimus. Idcirco misimus et nuntiavimus regi, ut recenseas in libris historiarum
patrum tuorum, et invenies scriptum in commentariis, et scies quoniam urbs illa urbs rebellis est et nocens
regibus et provinciis, et bella concitantur in ea ex diebus antiquis. Quamobrem et civitas ipsa destructa est.
Nuntiamus nos regi, quoniam si civitas illa edificata fuerit, et muri ipsius instaurati, possessi-
onem trans fluvium non habebis. Verbum misit rex ad Reum Beelteem et Samsai scribam, et ad re-
liquos qui erant in consilio eorum habitatores Samarie, et ceteris trans fluvium, salutem dicens et pacem.
Accusatio quam misistis ad me manifeste lecta est coram me. Et a me preceptum est, et recensue-
runt, inveneruntque quoniam civitas illa a diebus antiquis adversum reges rebellat, et seditiones et prelia
concitantur in ea. Nam et reges fortissimi fuerunt in Ierusalem, qui dominati sunt omni regioni que
trans fluvium est; tributum quoque et vectigal et reditus accipiebant. Nunc ergo audite sententiam:
prohibeatis viros illos, et urbs illa non edificetur, donec si forte a me iussum fuerit. Videte ne negli-
genter hoc impleatis, et paulatim crescat malum contra reges. Itaque exemplum edicti regis
Artaxerxis lectum est coram Reum Beelteem et Samsai scriba, et consiliariis eorum; et abierunt

V

festini in Ierusalem ad Iudeos, et prohibuerunt eos in brachio et robore. Tunc intermissum est
opus domus Dei in Ierusalem, et non fiebat usque ad annum secundum regni Darii regis Persarum. Prophetave-
runt autem Aggeus propheta, et Zacharias filius Addo, prophetantes ad Iudeos qui erant in Iudea et Ierusalem
in nomine Dei Israel. Tunc surrexerunt Zorobabel filius Salathiel, et Iosue filius Iosedech, et ce-
perunt edificare templum Dei in Ierusalem, et cum eis prophete Dei adiuvantes eos. In ipso tempore
venit ad eos Tathanai, qui erat dux trans flumen, et Starbuzanai, et consiliarii eorum, sicque dixe-
runt eis: Quis dedit vobis consilium ut domum hanc edificaretis, et muros hos instaura-
retis? Ad quod respondimus eis, que essent nomina hominum auctorum illius edificationis. Oculus autem
Dei eorum factus est super senes Iudeorum, et non potuerunt inhibere eos. Placuitque ut res ad Darium re-
ferretur, et tunc satisfacerent adversus accusationem illam. Exemplar epistole quam misit Tathanai
dux regionis trans flumen, et Starbuzanai, et consiliatores eius Apharsachei, qui erant trans flu-
men, ad Darium regem. Sermo quem miserant ei sic scriptus erat: Dario regi pax omnis. No-
tum sit regi isse nos ad Iudeam provinciam, ad domum Dei magni, que edificatur lapide impo-
lito, et ligna ponuntur in parietibus; opusque illud diligenter extruitur, et crescit in manibus eorum.
Interrogavimus ergo senes illos, et ita diximus eis: Quis dedit vobis potestatem ut domum hanc edi-
ficaretis, et muros hos instauraretis? Sed et nomina eorum quesivimus ab eis, ut nuntiaremus tibi;
scripsimusque nomina eorum qui sunt principes in eis. Huiuscemodi autem sermonem responderunt
nobis, dicentes: Nos sumus servi Dei celi et terre, et edificamus templum quod erat extructum ante hos an-
nos multos, quodque rex Israel magnus edificaverat et extruxerat. Postquam autem ad iracundiam provoca-
verunt patres nostri Deum celi, tradidit eos in manu Nabuchodonosor regis Babylonis Chaldei; domum
quoque hanc destruxit, et populum eius transtulit in Babylonem. Anno autem primo Cyri regis Babylonis, Cyrus
rex proposuit edictum, ut domus Dei edificaretur. Nam et vasa templi Dei aurea et argentea, que
Nabuchodonosor tulerat de templo quod erat in Ierusalem, et asportaverat ea in templum Babylonis, pro-

tulit Cyrus rex de templo Babylonis, et data sunt Sassabassar vocabulo, quem et principem constituit; dixitque ei: Hec vasa tolle, et
vade, et pone ea in templo quod est in Ierusalem, et domus Dei edificetur in loco suo. Tunc itaque Sassa-
bassar ille venit, et posuit fundamenta templi Dei in Ierusalem; et ex eo tempore usque nunc edificatur,
et nondum completum est. Nunc ergo si videtur regi bonum, recenseat in bibliotheca regis que est in
Babylone, utrumnam a Cyro rege iussum sit ut edificaretur domus Dei in Ierusalem; et volunta-

VI

tem regis super hac re mittat ad nos. Tunc Darius rex precepit, et recensuerunt in bibliotheca li-
brorum qui erant repositi in Babylone, et inventum est in Ecbathanis, quod est castrum in Meda
na provincia, volumen unum, talisque scriptus erat in eo commentarius: Anno primo Cyri regis,
Cyrus rex decrevit ut domus Dei que est in Ierusalem edificaretur in loco ubi immolent hostias,
et ut ponant fundamenta supportantia altitudinem cubitorum sexaginta, ordines de lapi-

dibus impolitis tres, et sic ordines de lignis novis; sumptus autem de domo regis dabuntur. Sed
et vasa domus Dei aurea et argentea, que Nabuchodonosor tulerat de templo Ierusalem
et attulerat ea in Babylonem, reddantur et referantur in templum Ierusalem in locum suum, que et

posita sunt in templo dei. Nunc ergo thathanai dux regionis que est trans flumen, starbuzannai et consiliarii vestri arphasachei qui estis trans flumen procul recedite ab illis, et dimittite fieri templum dei illud a duce iudeorum et a senioribus eorum. Domum dei illam edificent in loco suo. Sed et a me preceptum est quid oporteat fieri a presbiteris iudeorum illis, ut edificetur domus dei, scilicet ut de archa regis, id est de tributis que dantur de regione trans flumen, studiose sumptus dentur viris illis, ne impediatur opus. Quod si necesse fuerit, et vitulos et agnos et hedos in holocaustum deo celi, frumentum, sal, vinum et oleum secundum ritum sacerdotum qui sunt in ierusalem, detur eis per singulos dies, ne sit in aliquo querimonia, et offerant oblationes deo celi, orentque pro vita regis et filiorum eius. A me ergo positum est decretum ut omnis homo qui hanc iussionem commutaverit, tollatur lignum de domo ipsius, et erigatur, et configatur in eo, domus autem eius publicetur. Deus autem qui habitare fecit nomen suum ibi, dissipet omnia regna et populum qui extenderit manum suam ut repugnet et dissipet domum dei illam que est in ierusalem. Ego darius statui decretum quod studiose impleri volo. Igitur thathanai dux regionis trans flumen et starbuzannai et consiliarii eius secundum quod preceperat darius rex sic diligenter executi sunt. Seniores autem iudeorum edificabant et prosperabantur iuxta prophetiam aggei prophete et zacharie filii addo. Et edificaverunt et construxerunt iubente domino deo israel, et iubente cyro et dario et artaxerse regibus persarum, et compleverunt domum dei istam usque ad diem tertium mensis adar, qui est annus sextus regni darii regis. Fecerunt autem filii israel sacerdotes et levite et reliqui filiorum transmigrationis dedicationem domus dei in gaudio, et obtulerunt in dedicationem domus dei vitulos centum, arietes ducentos, agnos quadringentos, hyrcos caprarum pro peccato totius israel duodecim, iuxta numerum tribuum israel. Et statuerunt sacerdotes in ordinibus suis et levitas in vicibus suis super opera dei in ierusalem, sicut scriptum est in libro moysi. Fecerunt autem filii transmigrationis pascha quartadecima die mensis primi. Purificati enim fuerant sacerdotes et levite quasi unus, omnes mundi ad immolandum pascha universis filiis transmigrationis et fratribus suis sacerdotibus et sibi. Et comederunt filii israel qui reversi fuerant de transmigratione, et omnis qui se separaverat a coinquinatione gentium terre ad eos, ut quererent dominum deum israel. Et fecerunt sollempnitatem azimorum septem diebus in letitia, quoniam letificaverat eos dominus, et converterat cor regis assur ad eos, ut adiuvaret manus eorum in opere domus domini dei israel.

VII

Post hec autem verba in regno artaxersis regis persarum esdras filius saraie, filii azarie, filii helchie, filii sellum, filii sadoch, filii achitob, filii amarie, filii azarie, filii meraioth, filii zarahie, filii ozi, filii bocci, filii abisue, filii phinees, filii eleazar, filii aaron sacerdotis ab initio. Ipse esdras ascendit de babylone, et ipse scriba velox in lege moysi quam dedit dominus deus israel, et dedit ei rex secundum manum domini dei eius super eum omnem petitionem eius. Et ascenderunt de filiis israel et de filiis sacerdotum et de filiis levitarum et de cantoribus et de ianitoribus et de nathineis in ierusalem anno septimo artaxersis regis. Et venerunt in ierusalem mense quinto, ipse est annus septimus regis. Quia in primo die mensis primi cepit ascendere de babylone, et in primo die mensis quinti venit in ierusalem iuxta manum dei sui bonam super se. Esdras enim paravit cor suum ut investigaret legem domini et faceret, et doceret in israel preceptum et iudicium. Hoc est autem exemplar epistole edicti quod dedit rex artaxerses esdre sacerdoti, scribe erudito in sermonibus et preceptis domini et cerimoniis eius in israel. Artaxerses rex regum esdre sacerdoti scribe legis dei celi doctissimo salutem. A me decretum est ut cuicumque placuerit in regno meo de populo israel et de sacerdotibus eius et de levitis ire in ierusalem tecum vadat. A facie enim regis et septem consiliatorum eius missus es, ut visites iudeam et ierusalem in lege dei tui que est in manu tua, et ut feras argentum et aurum quod rex et consiliatores eius sponte obtulerunt deo israel, cuius in ierusalem tabernaculum est. Et omne argentum et aurum quodcumque inveneris in universa provincia babylonis, et populus offerre voluerit, et de sacerdotibus qui sponte obtulerint domui dei sui que est in ierusalem, libere accipe, et studiose eme de hac pecunia vitulos, arietes, agnos, et sacrificia et libamina eorum, et offer ea super altare templi dei vestri quod est in ierusalem. Sed et si quid tibi et fratribus tuis placuerit de reliquo argento ut faciatis, iuxta voluntatem dei vestri facite. Vasa quoque que dantur tibi in ministerium domus dei tui, trade in conspectu dei in ierusalem. Sed et cetera quibus opus fuerit in domo dei

tui. Quicumque necesse est ut expendas. dabis de thesauro et de fisco regis et a me. Ego
artaxerxes rex statui. atque decrevi omnibus custodibus arche publice qui sunt trans flumen
ut quodcumque petierit a vobis esdras sacerdos. scriba legis dei celi absque mora detis ei. usque ad ar-
genti talenta centum. et usque ad frumenti choros centum. et usque ad vini batos centum. et usque ad
olei batos centum. sal vero absque mensura. Omne quod ad ritum dei celi pertinet. tribuatur in domo
diligenter dei celi. ne forte irascatur contra regnum regis et filiorum eius. Vobis quoque notum faci-
mus de universis sacerdotibus et levitis. cantoribus et ianitoribus. nathinneis et ministris domus
dei huius. ut vectigal et tributum et annonas non habeatis potestatem imponendi super eos. Tu autem
esdras secundum sapientiam dei tui. que est in manu tua constitue iudices et presides. ut iudicent
omni populo qui est trans flumen. hiis videlicet qui noverunt legem dei tui. sed et imperitos docete libere.
Et omnis qui non fecerit legem dei tui et legem regis diligenter. iudicium erit de eo. sive in
mortem sive in exilium. sive in condempnationem substantie eius. vel certe in carcerem. Bene-
dictus dominus deus patrum nostrorum. qui dedit hoc in corde regis. ut glorificaret domum dei que est in
ierusalem. et in me inclinavit misericordiam suam coram rege et consiliatoribus eius. et universis princi-
pibus regis potentibus. Et ego confortatus manu domini dei mei que erat in me. congregavi de israel prin-
cipes qui ascenderent mecum.

VIII

Hii sunt ergo principes familiarum et genealogia eorum qui ascende-
runt mecum in regno artaxerxis regis de babylone. De filiis phynees. gersom. De filiis
ythamar. daniel. De filiis david. attus. De filiis sechenie. de filiis phares zacharias. et
cum eo numerati sunt viri centum quinquaginta. De filiis phetmoab. helioenai filius zaraie.
et cum eo ducenti viri. De filiis sechenie filius iehihel. et cum eo trecenti viri. De filiis adan
nabeth filius ionathan. et cum eo quinquaginta viri. De filiis helam ysaias filius athalie et cum eo
septuaginta viri. De filiis saphatie. zebedia filius michael. et cum eo octoginta viri. De
ioab obedia filius iehihel. et cum eo ducenti decem et octo viri. De filiis selomith filius iosphie
et cum eo centum sexaginta viri. De filiis bebai zacharias filius bebai. et cum eo viginti
et octo viri. De filiis ezgad. iohannan filius ecchatan. et cum eo centum decem viri. De filiis ado-
nicham qui erant novissimi. et hec nomina eorum. eliphelech. et iehihel. et samaias. et cum eis sexa-
ginta viri. De filiis begguai. uthai et zacchur. et cum eis septuaginta viri. Congrega-
vi autem eos ad fluvium qui decurrit ad hauua. et mansimus ibi diebus tribus. quesivique in populo et
in sacerdotibus de filiis levi. et non inveni ibi. Itaque misi eliezer. et hariel. et semeiam. et helna-
than. et iarib. et alterum helnathan. et nathan. et zachariam. et mosollam principes. et iarib.
et helnathan. et nathan sapientes. Et misi eos ad addo qui est princeps in casphie loco. et posui
in ore eorum verba que loquerentur ad addo. et ad fratres eius nathinneos in loco casphie.
ut adducerent nobis ministros domus dei nostri. Et adduxerunt nobis per manum dei nostri bonam super nos
virum doctissimum de filiis mooli filii levi filii israel. et sarabiam et filios eius et fratres eius decem et
octo. et asabiam. et cum eo ysaiam de filiis merari. fratresque eius. et filios eius viginti. et de nathin-
neis quos dederat david et principes ad ministeria levitarum. nathinneos ducentos viginti. Omnes
hii suis nominibus vocabantur. Et predicavi ibi ieiunium iuxta fluvium hauua. ut affligere-
remur coram domino deo nostro. et peteremus ab eo viam rectam nobis et filiis nostris. universeque substan-
tie nostre. Erubui enim petere a rege auxilium et equites qui defenderent nos ab inimico in via.
quia dixeramus regi. Manus dei nostri est super omnes qui querunt eum in bonitate. et imperium eius
et fortitudo eius et furor super omnes qui derelinquunt eum. Ieiunavimus autem et rogavimus deum per hoc. et
evenit nobis prospere. Et separavi de principibus sacerdotum duodecim. sarabiam. asabiam. et cum eis
de fratribus eorum decem. appendique eis argentum et aurum et vasa consecrata domus dei nostri que obtu-
lerat rex. et consiliatores eius. et principes eius. universusque israel eorum qui inventi fuerant. et appendi
in manibus eorum argenti talenta sexcenta quinquaginta. et vasa argentea centum. auri centum
talenta. et crateras aureas viginti qui habebant solidos millenos. et vasa eris fulgentis
optimi duo. pulchra ut aurum. Et dixi eis. Vos estis sancti domini. et vasa sancta. et argentum et aurum
quod sponte oblatum est domino deo patrum nostrorum. vigilate et custodite. donec appendatis coram prin-
cipibus sacerdotum et levitarum. et ducibus familiarum israel in ierusalem in thesaurum domus domini. Su-

Susceperunt autem sacerdotes et levite pondus argenti et auri et vasorum ut deferrent ierusalem in domum dei nostri. Promovimus ergo a flumine hauua ut pergeremus ierusalem duodecimo die mensis primi et manus dei nostri fuit super nos et liberavit nos de manu inimici et insidiatoris in via. Et venimus ierusalem et mansimus ibi diebus tribus. Die autem quarta appensum est argentum et aurum et vasa in domo dei nostri per manum meremoth filii urie sacerdotis et cum eo eleazar filius finees cumque eis iozabed filius iosue et noadaia filius bennoi levite iuxta numerum et pondus omnium. descriptumque est omne pondus in tempore illo. Sed et qui venerant de captivitate filii transmigrationis obtulerunt holocaustomata deo israel vitulos duodecim pro omni populo israel arietes nonaginta sex agnos septuaginta septem hircos pro peccato duodecim omnia in holocaustum domino. Dederunt autem edicta regis satrapis qui erant de conspectu regis et ducibus trans flumen et elevaverunt populum et domum dei.

IX

Postquam autem hec completa sunt accesserunt ad me principes dicentes. Non est separatus populus israel sacerdotes et levite a populis terrarum et de abhominationibus eorum chananei videlicet et hethei et ferezei et iebusei et ammonitarum et moabitarum et egyptiorum et amorreorum. Tulerunt enim de filiabus eorum sibi et filiis suis et commiscuerunt semen sanctum cum populis terrarum. manus etiam principum et magistratuum fuit in transgressione hac prima. Cumque audissem sermonem istum scidi pallium meum et tunicam et evulsi capillos capitis mei et barbe et sedi merens. Convenerunt autem ad me omnes qui timebant verbum dei israel pro transgressione eorum qui de captivitate venerant et ego sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum. Et in sacrificio vespertino surrexi de afflictione mea et scisso pallio et tunica curvavi genua mea et expandi manus meas ad dominum deum meum et dixi. Deus meus confundor et erubesco levare faciem meam ad te quoniam iniquitates nostre multiplicate sunt super caput nostrum et delicta nostra creverunt usque ad celum a diebus patrum nostrorum. Sed et nos ipsi peccavimus graviter usque ad diem hanc et in iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi et reges nostri et sacerdotes nostri in manum regum terrarum et in gladium et in captivitatem et in rapinam et in confusionem vultus sicut et die hac. Et nunc quasi parum et ad momentum facta est deprecatio nostra apud dominum deum nostrum ut dimitterentur nobis reliquie et daretur paxillus in loco sancto eius et illuminaret oculos nostros deus noster et daret nobis vitam modicam in servitute nostra quia servi sumus et in servitute nostra non dereliquit nos deus noster et inclinavit super nos misericordiam coram rege persarum ut daret nobis vitam et sublimaret domum dei nostri et extrueret solitudines eius et daret nobis sepem in iuda et ierusalem. Et nunc quid dicemus deus noster post hec quia dereliquimus mandata tua que precepisti in manu servorum tuorum prophetarum dicens. Terra ad quam vos ingredimini ut possideatis eam terra immunda est iuxta immunditiam populorum ceterarumque terrarum abhominationibus eorum qui repleverunt eam ab ore usque ad os in coinquinatione sua. Nunc ergo filias vestras ne detis filiis eorum et filias eorum ne accipiatis filiis vestris et non queratis pacem eorum et prosperitatem eorum usque in eternum ut confortemini et comedatis que bona sunt terre et heredes habeatis filios vestros usque in seculum. Et post omnia que venerunt super nos in operibus nostris pessimis et in delicto nostro magno quia tu deus noster liberasti nos de iniquitate nostra et dedisti nobis salutem sicut est hodie ut non converteremur et irrita faceremus mandata tua neque matrimonia iungeremus cum populis abhominationum istarum. Numquid iratus es nobis usque ad consummationem ne dimitteres nobis reliquias ad salutem. domine deus israel iustus tu es quoniam derelicti sumus qui salvaremur sicut die hac. Ecce coram te sumus in delicto nostro. non enim stari potest coram te super hoc.

Sic ergo orante esdra et implorante eo et flente et iacente ante templum dei collectus est ad eum de israel cetus grandis nimis virorum et mulierum et puerorum et flevit populus fletu multo. Et respondit sechenias filius iehiel de filiis elam et dixit esdre. Nos prevaricati sumus in deum nostrum et duximus uxores alienigenas de populis terre. et nunc si est penitentia in israel super hoc percutiamus fedus cum domino deo nostro ut proiciamus universas uxores et eos qui de his nati sunt iuxta voluntatem domini et eorum qui timent preceptum domini dei nostri secundum legem fiat. Surge tuum est decernere nosque erimus tecum. Confortare et fac. Surrexit ergo esdras et adiuravit principes sacerdotum et levitarum et omnem israel ut facerent secundum verbum hoc et iuraverunt. Et surrexit esdras ante domum dei et abiit ad cubiculum iohanan filii heliasib et ingressus est illuc. panem non comedit et aquam non bibit. lugebat enim transgressionem eorum qui de captivitate venerant. Et missa est vox in iuda et in ierusalem omnibus filiis transmigrationis ut congregarentur in ierusalem. et omnis qui non venerit in tribus diebus iuxta consilium principum et seniorum auferetur universa substantia eius et ipse abicietur de cetu transmigrationis. Convenerunt igitur omnes viri iuda et ben

venerit

iamin in ierusalem in tribus diebus. ipse est mensis nonus vicesimo die mensis. et sedit omnis populus in platea domus dei. trementes pro peccato et pluviis. Et surrexit esdras sacerdos et dixit ad eos. Vos transgressi estis. et duxistis uxores alienigenas. ut adderetis super delictum israel. Et nunc date confessionem domino deo patrum vestrorum. et facite placitum eius. et separamini a populis terre. et ab uxoribus alienigenis. Et respondit universa multitudo dixitque voce magna. Iuxta verbum tuum ad nos: sic fiat. Verumtamen quia populus multus est. et tempus pluvie et non sustinemus stare foris. et opus non est diei unius vel duorum. vehementer quippe peccavimus in sermone isto. constituantur principes in universa multitudine. et omnes in civitatibus nostris qui duxerunt uxores alienigenas veniant in temporibus statutis. et cum his seniores per civitatem et civitatem. et iudices eius donec avertatur ira dei nostri a nobis super peccato hoc. Igitur ionathan filius asahel. et iaasia filius thecue steterunt super hoc. et mosollam et sebethai levites adiuverunt eos. Feceruntque sic filii transmigrationis. Et abierunt esdras sacerdos et viri principes familiarum in domo patrum suorum. et omnes per nomina sua. et sederunt in die primo mensis decimi ut quererent rem. Et consummati sunt omnes viri qui duxerunt uxores alienigenas usque ad diem primum mensis primi. Et inventi sunt de filiis sacerdotum qui duxerant uxores alienigenas. De filiis iosue filii iosedech et fratres eius maasia. et eliezer et iarib. et godolia. Et dederunt manus suas ut eicerent uxores suas. et pro delicto suo arietem de ovibus offerrent. Et de filiis emmer. anani et zebedia. Et de filiis arim. masia et helia et semeia. et hiehihel et ozias. Et de filiis phessur. helioenai. maasia. ismahel. nathanahel. et iosabeth. et helesa. Et de filiis levitarum. iozabeth et semei. et celaia. ipse est calita. phataia. iuda et eliezer. Et de cantoribus eliasub. Et de ianitoribus sellum et thelem et uri. Et ex israel de filiis phares. semia et ezia et melchia. et thanea. Et de filiis helam. mathania. et zacharias et iehiel. et abdi et ierimoth. et helia. Et de filiis zechua. helioenai. eliasib. nathania. et hierimuth. et zabeth. et aziza. Et de filiis bebai. iohannan anania zabbai. atharaia. Et de filiis bani. mosollam et melluch. et adaia iasub et saal. et ramoth. Et de filiis phethmoab. edna et calal banaias. maasias. mathanias. beselehel. et bennui et manasse. Et de filiis erem. eliezer. iesue. melchias. semeias. symeon. beniamin. moloch. samarias. De filiis asom. mathannai. mathetha zabeth. eliphelech. iermai. manasse. semei. De filiis bani. maddi. amram. et huhel. baneas et badaias. cheliau bannia. marimuth. et heliasib. mathanias. mathanai. et iasi. sarai et banni et bannui. semei et salmias. et nathan et addaias. mechnedebai. sisai. sarai ezrel. et seleman. semeria. sellum. amaria ioseph. De filiis nebu. ahihel mathathias. zabet. zabina. ieddu et iohel banaia. Omnes hii acceperunt uxores alienigenas. et fuerunt ex his mulieres que pepererunt filios. Apud hebreos esdre liber in unum volumen coartatur.

Verba neemie filii elchie sedis.

Et factum est in mense casleu. anno vicesimo. et ego eram in susis castro. Et venit anani unus de fratribus meis ipse et viri ex iuda. et interrogavi eos de iudeis qui remanserant et supererant de captivitate. et de ierusalem. Et dixerunt mihi. Qui remanserunt et relicti sunt de captivitate ibi in provincia in afflictione magna sunt et in obprobrio. et murus ierusalem dissipatus est. et porte eius combuste sunt igni. Cumque audissem verba huiuscemodi. sedi et flevi. et luxi diebus multis. et ieiunabam et orabam ante faciem dei celi. et dixi. Queso domine deus celi fortis magne atque terribilis qui custodis pactum et misericordiam cum his qui te diligunt. et custodiunt mandata tua. Fiat auris tua auscultans et oculi tui aperti. ut audias orationem servi tui quam ego oro coram te hodie nocte et die pro filiis israel servis tuis. et confiteor pro peccatis filiorum israel quibus peccaverunt tibi. Et ego et domus patris mei peccavimus. vanitate seducti sumus. et non custodivimus mandatum et cerimonias et iudicia que precepisti moysi servo tuo. Memento verbi quod mandasti moysi famulo tuo dicens. Cum transgressi fueritis ego dispergam vos in populos. et si revertamini ad me et custodiatis mandata mea et faciatis ea. etiam si abducti fueritis ad extrema celi. inde congregabo vos. et reducam in locum quem elegi ut habitaret nomen meum ibi in sempiternum. Et ipsi servi tui et populus tuus quos redemisti in fortitudine tua magna. et in manu tua valida. Obsecro domine sit auris tua attendens

ad orationem servi tui et ad orationem servorum tuorum qui volunt timere nomen tuum et dirige servum
tuum hodie et da ei misericordiam ante virum hunc. Ego enim eram pincerna regis. Factum est autem
in mense nisan anno vicesimo artaxersis regis et vinum erat ante eum et levavi vinum et dedi re
gi et eram quasi languidus ante faciem eius. Dixitque mihi rex. Quare vultus tuus tristis est. cum te egro
tum non videam? Non est hoc frustra sed malum nescio quod in corde tuo est. Et timui valde ac ni
mis et dixi regi. Rex in eternum vive. Quare non meret vultus meus quia civitas domus sepul
chrorum patris mei deserta est et porte eius combuste sunt igni? Et ait mihi rex. Pro qua re postu
las? Et oravi deum celi et dixi ad regem. Si videtur regi bonum et si placet servus tuus ante
faciem tuam ut mittas me in iudeam ad civitatem sepulchri patris mei et edificabo eam. Di
xitque mihi rex et regina que sedebat iuxta eum. Usque ad quod tempus erit iter tuum et quando reverteris?
Et placuit ante vultum regis et misit me et constitui ei tempus et dixi regi. Si regi videtur bonum
epistolas det mihi ad duces regionis trans flumen ut traducant me donec veniam in iudeam et epi
stolam ad asaph custodem saltus regis ut det mihi ligna et tegere possim portas templi turris
domus et muros civitatis et domum quam ingressus fuero. Et dedit mihi rex iuxta manum dei
mei bonam mecum et veni ad duces regionis trans flumen. dedique eis epistolas regis. Miserat
autem mecum rex principes militum et equites. Et audierunt sanaballath horonites et tobias ser
vus ammanites et contristati sunt afflictione magna quod venisset homo qui quereret prosperitatem
filiorum israel. Et veni ierusalem et eram ibi diebus tribus. Et surrexi nocte ego et viri pauci mecum et
non indicavi cuiquam quid deus dedisset in corde meo ut facerem in ierusalem et iumentum non erat me
cum nisi animal cui sedebam. Et egressus sum per portam vallis nocte et ante fontem draconis
et ad portam stercoris et considerabam murum ierusalem dissipatum et portas eius consumptas igni.
Et transivi ad portam fontis et ad aqueductum regis et non erat locus iumento cui sedebam ut
transiret. Et ascendi per torrentem nocte et considerabam murum et reversus veni ad portam vallis
et redii. Magistratus autem nesciebant quo abissem aut quid ego facerem. sed et iudeis et sacerdotibus et
optimatibus et magistratibus et reliquis qui faciebant opus usque ad id loci nichil indicaveram. Et
dixi eis. Vos nostis afflictionem in qua sumus. quia ierusalem deserta est et porte eius consumpte
sunt igni. Venite et edificemus muros ierusalem et non simus ultra obprobrium. Et indicavi eis ma
num dei mei quod esset bona mecum et verba regis que locutus esset mihi et aio. Surgamus et edificemus.
Et confortate sunt manus eorum in bono. Audierunt autem sanaballath horonites et tobias servus amma
nites et gosen arabs et subsannaverunt nos et despexerunt dixeruntque. Que est ista res quam
facitis? Numquid contra regem vos rebellatis? Et reddidi eis sermonem dixique ad eos. Deus celi
ipse nos iuvat et nos servi eius sumus. Surgamus et edificemus. vobis autem non est pars et iustitia et
memoria in ierusalem. Et surrexit heliasib sacerdos magnus et fratres eius sacerdotes et edificave
runt portam gregis. Ipsi sanctificaverunt eam et statuerunt valvas eius et usque ad turrim centum cubi
torum sanctificaverunt eam usque ad turrim ananehel. Et iuxta eum edificaverunt viri iericho et
iuxta eum edificavit zachur filius amri. Portam autem piscium edificaverunt filii asnaa. Ipsi te
xerunt eam et statuerunt valvas eius et seras et vectes. Et iuxta eos edificavit marimuth
filius urie filii accus et iuxta eum edificavit mosollam filius barachie filii meserebel. Et iuxta
eum edificavit sadoch filius baana et iuxta eum edificaverunt thecueni. Optimates autem
eorum non subposuerunt colla sua in opere domini sui. Portam vero veterem edificaverunt ioiada filius fa
sea et mosollam filius besodie. Ipsi texerunt eam et statuerunt valvas eius et seras et vectes. Et
iuxta eos edificaverunt melchias gabaonites et iadon meronathites viri de gabaon et
masphat pro duce qui erat in regione trans flumen et iuxta eos edificavit ezihel filius araa
aurifex. Et iuxta eum edificavit ananias filius pigmentarii et dimiserunt ierusalem usque ad mu
rum platee latioris. Et iuxta eos edificavit rafaia filius hahul princeps vici ierusalem. Et iuxta
eum edificavit ioiada filius aromaph contra domum suam. Et iuxta eum edificavit acchus filius asebe
ne. Mediam partem vici edificavit melchias filius erem et asuba filius phethmaab. turrem
rem furnorum. Et iuxta eos edificavit sellum filius alloes. princeps medie partis vici ierusalem
ipse et filii eius. Et portam vallis edificavit anum et habitatores zanoe. Ipsi edificaverunt eam et

statuerunt valvas eius et seras et vectes, et mille cubitos in muro usque ad portam sterquilinii. Et portam sterquilinii edificavit melchias filius rechab princeps vici bethacharem. Ipse edificavit eam et statuit valvas eius et seras et vectes. Et portam fontis edificavit sellum filius cholozai princeps pagi masphat. Ipse edificavit eam et texit et statuit valvas eius et seras et vectes, et muros piscine syloe in hortum regis, et usque ad gradus qui descendunt de civitate David. Post eum edificavit neemias filius azboc princeps dimidie partis vici bethsur usque contra sepulchrum David, et usque ad piscinam que grandi opere constructa est, et usque ad domum fortium. Post eum edificaverunt levite, rehum filius benni. Post eum edificavit asebia princeps dimidie partis vici ceile in vico suo. Post eum edificaverunt fratres eorum, bethui filius enadad, princeps dimidie partis ceile. Et edificavit iuxta eum ezer filius iosue princeps mespha, mensuram secundam contra ascensum firmissimum anguli. Post eum edificavit baruch filius zachai mensuram secundam ab angulo usque ad portam domus heliasib sacerdotis magni. Post eum edificavit marimuth filius urie filii accus mensuram secundam a porta domus heliasib donec extenderetur domus heliasib. Et post eum edificaverunt sacerdotes viri de campestribus iordanis. Post eos edificavit beniamin et asub contra domum suam. Et post eos edificavit azarias filius maasie filii ananie contra domum suam. Post eum edificavit bennui filius enadad mensuram secundam a domo azarie usque ad flexuram et usque ad angulum. Phalel filius ozi contra flexuram et turrem que eminet de domo regis excelsa, id est in atrio carceris. Post eum phadaia filius pheros. Nathinnei autem habitabant in ofel usque contra portam aquarum ad orientem et turrem que prominebat. Post eos edificaverunt thecueni mensuram secundam e regione a turre magna et eminenti usque ad murum templi. Sursum autem a porta equorum edificaverunt sacerdotes unusquisque contra domum suam. Post eos edificavit seddo filius emmer contra domum suam. Et post eum edificavit semeia filius secheme custos porte orientalis. Post eum edificaverunt ananias filius selemie et anon filius sellum sextus mensuram secundam. Post eos edificavit mosollam filius barachie contra gazophilacium suum. Post eum edificavit melchias filius aurificis usque ad domum nathinneorum et scruta vendentium contra portam iudicialem et usque ad cenaculum anguli. Et inter cenaculum anguli in porta regis edificaverunt artifices et negociatores.

IIII Factum est autem cum audisset sanaballath quod edificaremus murum iratus est valde, et motus nimis subsannavit iudeos, et dixit coram fratribus suis et frequentia samaritanorum: Quid iudei imbecilles faciunt? Num dimittent eos gentes? Num sacrificabunt et complebunt in una die? Numquid edificare poterunt lapides de acervis pulveris qui combusti sunt? Sed et tobias amanites proximus eius ait: Edificent. Si ascenderit vulpis transiliet murum eorum lapideum. Audi deus noster quia facti sumus despectui. Converte obprobrium super caput eorum, et da eos in despectionem in terra captivitatis. Ne operias iniquitatem eorum, et peccatum eorum coram facie tua non deleatur, quia irriserunt edificantes. Itaque edificavimus murum et coniunximus totum usque ad partem dimidiam, et provocatum est cor populi ad operandum. Factum est autem cum audisset sanaballath et tobias et arabes et amanite et azotii, quod obducta esset cicatrix muri ierusalem, et quod cepissent interrupta concludi, irati sunt nimis. Et congregati sunt omnes pariter ut venirent et pugnarent contra ierusalem et molirentur insidias. Et oravimus dominum deum nostrum, et posuimus custodes super murum die ac nocte contra eos. Dixit autem iudas: Debilitata est fortitudo portantium, et humus nimia est, et nos non poterimus edificare murum. Et dixerunt hostes nostri: Nesciant et ignorent donec veniamus in medio eorum et interficiamus eos, et cessare faciamus opus. Factum est autem venientibus iudeis qui habitabant iuxta eos, et dicentibus nobis per decem vices ex omnibus locis quibus venerant ad nos, statui in loco post murum per circuitum populum in ordine cum gladiis suis et lanceis et arcubus. Perspexi atque surrexi et aio ad optimates et ad magistratus et ad reliquam partem populi: Nolite timere a facie eorum. Domini magni et terribilis mementote, et pugnate pro fratribus vestris, filiis vestris et filiabus vestris, et uxoribus vestris et domibus. Factum est autem cum audissent inimici nostri nuntiatum esse nobis, dissipavit deus consilium eorum, et reversi sumus omnes ad muros, unusquisque ad opus suum. Et factum est

a die illa media pars iuvenum eorum faciebat opus et media parata erat ad bellum et lancee et scuta et arcus et lorice et principes post eos in omni domo Iuda edificantium in muro et portantium onera et imponentium. Una manu sua faciebat opus et altera tenebat gladium. Edificantium unusquisque erat accinctus renes et edificabant et clangebant bucina iuxta me. Et dixi ad optimates et ad magistratus et ad reliquam partem vulgi. Opus grande est et latum et nos separati sumus in muro procul alter ab altero. In loco quocumque audieritis clangorem tube illuc concurrite ad nos. Deus noster pugnabit pro nobis et nos ipsi faciamus opus et media pars nostrum teneat lanceas ab ascensu aurore donec egrediantur astra. In tempore quoque illo dixi populo. Unusquisque cum puero suo maneat in medio Ierusalem et sint nobis vices per noctem et diem ad operandum. Ego autem et fratres mei et pueri mei et custodes qui erant post me non deponebamus vestimenta nostra. Unusquisque tantum nudabatur ad baptismum.

V

Et factus est clamor populi et uxorum eius magnus adversus fratres suos iudeos. Et erant qui dicerent. Filii nostri et filie nostre multe sunt nimis. Accipiamus pro pretio eorum frumentum et comedamus et vivamus. Et erant qui dicerent. Agros nostros et vineas et domos nostras opponamus et accipiamus frumentum in fame. Et alii dicebant. Mutuo sumamus pecunias in tributa regis. demusque agros nostros et vineas. Et nunc sicut carnes fratrum nostrorum sic carnes nostre sunt. et sicut filii eorum ita filii nostri. Ecce nos subiugamus filios nostros et filias nostras in servitutem. et de filiabus nostris sunt famule. nec habemus unde possint redimi. et agros nostros et vineas alii possident. Et iratus sum nimis cum audissem clamorem eorum secundum verba hec. cogitavitque cor meum et increpavi optimates et magistratus et dixi eis. Usuras ne singuli a fratribus vestris exigitis? Et congregavi adversum eos contionem magnam et dixi eis. Nos ut scitis redemimus fratres nostros iudeos qui venditi fuerant gentibus secundum possibilitatem nostram. et vos igitur venditis fratres vestros et redimemus eos? Et siluerunt nec invenerunt quid responderent. Dixique ad eos. Non est bona res quam facitis. Quare in timore dei nostri non ambulatis. ne exprobretur nobis a gentibus inimicis nostris. Et ego et fratres mei et pueri mei commodavimus plurimis pecuniam et frumentum. Non repetamus in commune istud. es alienum concedamus quod debetur nobis. Reddite eis hodie agros suos et vineas. oliveta sua et domos suas. Quin potius et centesimam pecunie. frumenti vini et olei. quam exigere soletis ab eis date pro illis. Et dixerunt. Reddemus et nihil ab eis queremus. sicque faciemus ut loqueris. Et vocavi sacerdotes et adiuravi eos ut facerent iuxta quod dixeram. Insuper et sinum meum excussi et dixi. Sic excutiat deus omnem virum qui non compleverit verbum istud de domo sua et de laboribus suis. Sic excutiatur et vacuus fiat. Et dixit universa multitudo Amen. et laudaverunt deum. Fecit ergo populus sicut dictum erat. A die autem illa qua preceperat rex ut essem dux in terra Iuda ab anno vicesimo usque ad annum tricesimum secundum Artaxerxis regis per annos duodecim ego et fratres mei annonas que ducibus debebantur non comedimus. Duces autem primi qui fuerant ante me gravaverunt populum et acceperunt ab eis in pane vino et pecunia cotidie siclos quadraginta. Sed et ministri eorum depresserant populum. Ego autem non feci ita propter timorem dei. Quin potius in opere muri edificavi et agrum non emi. et omnes pueri mei ad opus congregati erant. Iudei quoque et magistratus centum quinquaginta viri. et qui veniebant ad nos de gentibus que in circuitu nostro sunt. in mensa mea erant. Parabatur autem mihi per dies singulos bos unus. arietes septem electi exceptis volatilibus. et inter dies decem vina diversa. et alia multa tribuebam. Insuper et annonas ducatus mei non quesivi. valde enim erat attenuatus populus. Memento mei deus meus in bonum secundum omnia que feci populo huic.

VI

Factum est autem cum audisset Sanaballath et Thobias et Gosen Arabs et ceteri inimici nostri quod edificassem ego murum et non esset in ipso residua interruptio. usque ad tempus autem illud valvas non posueram in portis. miserunt Sanaballath et Gosen Arabs ad me dicentes. Veni et percutiamus fedus pariter in viculis in campo Ono. Ipsi autem cogitabant ut facerent mihi malum. Misi ergo ad eos nuntios dicens. Opus grande ego facio et non possum descendere ne forte negligatur cum venero et descendero ad vos. Miserunt autem ad me secundum verbum hoc per quatuor vices. et respondi eis iuxta sermonem priorem. Et misit ad me Sanaballath iuxta verbum prius quinta vice puerum

suum et epistolam habebat in manu scriptam hoc modo. In gentibus auditum est et Gosem dixit
quod tu et iudei cogitetis rebellare et propterea edifices murum et leuare te uelis super eos regem.
Propter quam causam et prophetas posueris qui predicent de te in ierusalem dicentes. rex in iudea est. Audi-
turus est rex uerba hec. Iccirco nunc ueni ut ineamus consilium pariter. Et misi ad eos dicens. Non est
factum secundum uerba hec que tu loqueris. De corde enim tuo tu componis hec. Omnes autem hii terre-
bant nos cogitantes quod cessarent manus nostre ab opere et quiescerent. Quam ob causam magis confor-
taui manus meas. et ingressus sum domum Samaie filii Dalaie filii Metabeel secreto. qui ait.
Tractemus nobiscum in domo dei in medio templi et claudamus portas edis. quia uenturi sunt ut
interficiant te. et nocte uenturi sunt ad occidendum te. Et dixi. Num quisquam similis mei fu-
git. et quis ut ego ingredietur templum et uiuet? Non ingrediar. Et intellexi quod deus non
misisset eum. sed quasi uaticinans locutus esset ad me. et Thobias et Sanaballath conduxissent eum.
Acceperat enim pretium ut territus facerem et peccarem. et haberent malum quod exprobrarent mihi. Me-
mento mei domine pro Thobia et Sanaballath. iuxta opera eorum talia. sed et Noadie prophete et ceterorum
prophetarum qui terrebant me. Completus est autem murus uicesimo quinto die mensis Elul. quinqua-
ginta duobus diebus. Factum est ergo cum audissent omnes inimici nostri. ut timerent uniuerse
gentes que erant in circuitu nostro. et conciderent intra semet ipsos et scirent quod a domino factum
esset opus hoc. Sed et in diebus illis multe de optimatibus iudeorum epistole mittebantur ad Thobi-
am. et a Thobia ueniebant ad eos. Multi enim erant in iudea habentes iuramentum eius quia ge-
ner erat Sechenie filii Area. et Iohannan filius eius acceperat filiam Mosollam filii Barachie.
sed et laudabant eum coram me. et uerba mea nuntiabant ei. et Thobias mittebat epistolas ut
terreret me.

VII

Postquam autem edificatus est murus et posui ualuas. et recensui ianitores et can-
tores. et leuitas. precepi Anani fratri meo. et Ananie principi domus de ierusalem. ipse enim quasi
uir uerax et timens deum plus ceteris uidebatur. et dixi eis. Non aperiantur porte ierusalem usque
ad calorem solis. Cumque adhuc assisterent clause porte sunt et oppilate. et posui custodes de
habitatoribus ierusalem singulos per uices suas. et unumquemque contra domum suam. Ciuitas autem
erat lata nimis et grandis. et populus paruus in medio eius. et non erant domus edificate. De-
dit autem deus in corde meo et congregaui optimates et magistratus et uulgus ut recense-
rem eos. Et inueni librum census eorum qui ascenderant primum. et inuentum est in eo scriptum.
Isti filii prouincie qui ascenderunt de captiuitate migrantium. quos transtulerat Nabuchodono-
sor rex babylonis. et reuersi sunt in ierusalem et iudeam. unusquisque in ciuitatem suam. qui uene-
runt cum Zorobabel. Iesue. Neemias. Azarias. Raamias. Naamini. Mardocheus. Belsam.
Mespharath. Beggai. Reum. Baana. Numerus uirorum populi israel. filii Pharos. duo mi-
lia centum septuaginta duo. Filii Saphatie trecenti septuaginta duo. Filii Area sex-
centi quinquaginta duo. Filii autem Phethmoab filiorum Iesue et Ioab. duo milia octingenti
decem et octo. Filii Helam mille ducenti quinquaginta quatuor. Filii Zechua octingenti qua-
draginta quinque. Filii Zachai septingenti sexaginta. Filii Bannui sexcenti quadraginta
et octo. Filii Bebai sexcenti uiginti et octo. Filii Azgad duo milia trecenti uiginti duo. Fi-
lii Adonicam sexcenti sexaginta septem. Filii Beggai duo milia sexaginta septem.
Filii Adin sexcenti quinquaginta quinque. Filii Ater filii Ezechie nonaginta septem. Filii
Asem trecenti uiginti et octo. Filii Besai trecenti uiginti quatuor. Filii Areph centum
duodecim. Filii Gabaon nonaginta quinque. Viri Bethleem et Netupha centum octoginta
et octo. Viri Anathoth centum uiginti et octo. Viri Bethamoth quadraginta duo. Viri Ca-
riathiarim Cephira et Beroth. septingenti quadraginta tres. Viri Rama et Geba sexcenti
uiginti et unus. Viri Machmas centum uiginti duo. Viri Bethel et Hai centum uiginti tres.
Viri Nebo alterius quinquaginta duo. Viri Helam alterius mille ducenti quinquaginta
quatuor. Filii Arem trecenti uiginti. Filii Hiericho trecenti quadraginta quinque. Filii Lo-
di et Ono. septingenti uiginti unus. Filii Senaa tria milia nongenti triginta. Sacerdotes.
Filii Idaia in domo Iesua nongenti septuaginta tres. Filii Emmer mille quinquaginta duo.
Filii Phassur mille ducenti quadraginta septem. Filii Arem mille decem et septem.

Levite: filii Iosue et Cedmihel filiorum Oduia, septuaginta quatuor. Cantores: filii Asaph centum decem et octo. Ianitores: filii Sellum, filii Ater, filii Telmon, filii Accub, filii Atita, filii Sobai, centum triginta et octo. Nathinnei: filii Sha, filii Asfa, filii Thebaoth, filii Cheros, filii Siaa, filii Fado, filii Lebana, filii Agaba, filii Selmon, filii Anan, filii Geddel, filii Gaer, filii Rahaia, filii Rasin, filii Nechoda, filii Gazen, filii Aza, filii Phasea, filii Besai, filii Minim, filii Nephthusim, filii Bogub, filii Acupha, filii Pharur, filii Besloth, filii Meida, filii Arsa, filii Bercos, filii Sisara, filii Thema, filii Nesia, filii Atipha. Filii servorum Salomonis: filii Sothai, filii Sophereth, filii Pherida, filii Iahala, filii Dercon, filii Geddel, filii Saphatia, filii Atil, filii Phocereth, qui erat ortus ex Sabaim filio Amon. Omnes Nathinnei et filii servorum Salomonis, trecenti nonaginta duo. Hii sunt autem qui ascenderunt: Dethel-mela, Athel-arsa, Cherub, Addon et Emmer; et non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen suum, utrum ex Israel essent. Filii Dalaia, filii Thobia, filii Nechoda: sexcenti quadraginta duo. Et de sacerdotibus filii Abia, filii Accos, filii Berzellai, qui accepit de filiabus Berzellai Galaaditis uxorem et vocatus est nomine eorum. Hii quesierunt scripturam suam in censu et non invenerunt, et eiecti sunt de sacerdotio. Dixitque Athersata eis ut non manducarent de sanctis sanctorum, donec staret sacerdos doctus et eruditus. Omnis multitudo quasi unus: quadraginta duo milia trecenti sexaginta, absque servis et ancillis eorum, qui erant septem milia trecenti triginta septem. Et inter eos cantores et cantatrices ducenti quadraginta quinque. Cameli eorum quadringenti triginta quinque, asini sex milia septingenti viginti.

Nonnulli autem de principibus familiarum dederunt in opus. Athersata dedit in thesaurum auri dragmas mille, fialas quinquaginta, tunicas sacerdotales quingentas triginta. Et de principibus familiarum dederunt in thesaurum operis auri dragmas viginti milia, et argenti minas duo milia ducentas. Et quod dedit reliquus populus, auri dragmas viginti milia, et argenti minas duo milia, et tunicas sacerdotales sexaginta septem. Habitaverunt autem sacerdotes et levite et ianitores et cantores et reliquum vulgus et Nathinnei et omnis Israel in civitatibus suis.

VIII

Et venerat mensis septimus; filii autem Israel erant in civitatibus suis. Congregatusque est omnis populus quasi vir unus ad plateam que est ante portam aquarum, et dixerunt Esdre scribe ut afferret librum legis Moysi, quem preceperat Dominus Israeli. Attulit ergo Esdras sacerdos legem coram multitudine virorum et mulierum cunctisque qui poterant intelligere, in die prima mensis septimi. Et legit in eo aperte in platea que erat ante portam aquarum de mane usque ad mediam diem in conspectu virorum et mulierum et sapientium, et aures omnis populi erant erecte ad librum. Stetit autem Esdras scriba super gradum ligneum quem fecerat ad loquendum. Et steterunt iuxta eum Mathathia et Semeia et Anania et Uria et Helcia et Maasia ad dexteram eius, et ad sinistram Fadaia, Misahel et Melchia et Asum et Aseph, Dana, Zacharia et Mosollam. Et aperuit Esdras librum coram omni populo; super universum quippe populum eminebat. Et cum aperuisset eum, stetit omnis populus. Et benedixit Esdras Domino Deo magno, et respondit omnis populus: Amen, amen. Elevantes autem manus suas incurvati sunt, et adoraverunt Deum proni in terram. Porro Iosue et Bani et Serebia, Iamin, Accub, Septhai, Odia, Maasia, Celitha, Azarias, Iozabed, Anan, Phalaia, levite, silentium faciebant in populo ad audiendam legem. Populus autem stabat in gradu suo. Et legerunt in libro legis Dei distincte et aperte ad intelligendum, et intellexerunt cum legeretur. Dixit autem Neemias (ipse est Athersatha) et Esdras sacerdos et scriba et levite interpretantes universo populo: Dies sanctificatus est Domino Deo nostro; nolite lugere et nolite flere. Flebat enim omnis populus cum audiret verba legis. Et dixit eis: Ite, comedite pinguia et bibite mulsum, et mittite partem eis qui non preparaverunt sibi, quia sanctus dies Domini est; et nolite contristari. Gaudium etenim Domini est fortitudo nostra. Levite autem silentium faciebant in omni populo dicentes: Tacete, quia dies sanctus est, et nolite dolere. Abiit itaque omnis populus ut comederet et biberet et mitteret partes et faceret letitiam magnam, quia intellexerunt verba que docuerat eos Moyses. Et in die secundo congregati sunt principes familiarum universi populi, sacerdotes et levite ad Esdram scri

ban ut interpretaretur eis verba legis. et invenerunt scriptum in lege precepisse dominum
in manu moysi ut habitent filii israel in tabernaculis in die sollempnitatis mense septimo. et
ut predicent et divulgent vocem in universis urbibus suis et in ierusalem dicentes. Egredimini
in montem et afferte frondes olive et frondes ligni pulcherrimi. frondes mirti. et ra-
mos palmarum et frondes ligni nemorosi: ut fiant tabernacula sicut scriptum est. Et egres-
susque est populus et attulerunt. Feceruntque sibi tabernacula unusquisque in domate suo et in
atriis suis. et in atriis domus dei. et in platea porte aquarum. et in platea porte effraim.
Fecit ergo universa multitudo ecclesia eorum qui redierunt de captivitate tabernacula: et habita-
verunt in tabernaculis. Non enim fecerant a diebus iosue filii nun taliter filii israel usque ad
diem illum. et fuit leticia magna nimis. Legit autem librum legis dei per dies singu-
los. a die primo usque ad diem novissimum. Et fecerunt sollempnitatem septem diebus. et in
die octavo collectam iuxta ritum.

IX

In die autem vicesimo quarto mensis huius convenerunt
filii israel in ieiunio et saccis. et humus super eos. et separatum est semen filiorum israel ab omni filio
alienigena. et steterunt et confitebantur peccata sua. et iniquitates patrum suorum. Et consur-
rexerunt ad standum. et legerunt in volumine legis domini dei sui quater in die. et quater
confitebantur et adorabant dominum deum suum. Surrexerunt autem super gradum levitarum
iosue et bani. cedmihel. sebnia. bani. sarebias. bani et canani. et clamaverunt voce magna
ad dominum deum suum. Et dixerunt levite: iosue et cedmihel. bonni asebia. sarebia. odvia. se-
bnia. phathaia. Surgite et benedicite domino deo vestro ab eterno usque in eternum. et benedicant no-
mini glorie tue in excelso. in omni benedictione et laude. Tu ipse domine solus tu fecisti celum
celorum. et omnem exercitum eorum. terram et universa que in ea sunt. maria et omnia que in eis sunt.
et tu vivificas omnia hec. et exercitus celi te adorat. Tu ipse domine deus qui elegisti abram. et e-
duxisti eum de igne chaldeorum. et posuisti nomen eius abraham. et invenisti cor eius fidele co-
ram te. et percussisti cum eo fedus ut dares ei terram chananei. etthei. amorrei. et pherezei.
et iebusei et gergesei. ut dares semini eius. et implesti verba tua. quoniam iustus es. et vidisti affli-
ctionem patrum nostrorum in egypto. Clamoremque eorum audisti super mare rubrum. et dedisti
signa et portenta in pharaone. et in universis servis eius. et in omni populo terre illius. Cogno-
visti enim quia superbe egerant contra eos. et fecisti tibi nomen sicut et in hac die. et mare divi-
sisti ante eos. et transierunt per medium maris in sicco. Persecutores autem eorum proiecisti in profun-
dum quasi lapidem in aquas validas. et in columpna nubis ductor eorum fuisti per diem. et in
columna ignis per noctem: ut appareret eis via per quam ingrediebantur. Ad montem quoque synai
descendisti. et locutus es cum eis de celo. et dedisti eis iudicia recta. et legem veritatis.
cerimonias et precepta bona. et sabbatum sanctificatum tuum ostendisti eis. et mandata et ce-
rimonias. et legem precepisti eis in manu moysi servi tui. panem quoque de celo dedisti
eis in fame eorum. et aquam de petra eduxisti eis sitientibus. et dixisti eis ut ingrederentur
et possiderent terram. super quam levasti manum tuam ut traderes eis. Ipsi vero et patres nostri su-
perbe egerunt. et induraverunt cervices suas. et non audierunt mandata tua. et nolu-
erunt audire. et non sunt recordati mirabilium tuorum que fecisti eis. et induraverunt cer-
vices suas. et dederunt caput suum ut converterentur ad servitutem suam. quasi per contentionem.
Tu autem deus propitius. clemens. et misericors. longanimis et multe miserationis. non dereliquisti
eos. et quidem cum fecissent sibi vitulum conflatilem. et dixissent iste est deus tuus qui edu-
xit te de egypto. feceruntque blasphemias magnas. Tu autem in misericordiis tuis multis
non dimisisti eos in deserto. Columna nubis non recessit ab eis per diem ut duceret eos in viam
et columpna ignis per noctem ut ostenderet eis iter per quod ingrederentur. et spiritum tuum bonum
dedisti eis qui doceret eos. et manna tuum non prohibuisti ab ore eorum. et aquam dedisti
eis in siti. Quadraginta annis pavisti eos in deserto nichilque eis defuit. vestimenta
eorum non inveteraverunt. et pedes eorum non sunt attriti. et dedisti eis regna et populos et partitus
es eis sortes. et possederunt terram seon. terram regis esebon. et terram og regis basan. et fi-
lios eorum multiplicasti sicut stellas celi. et adduxisti eos ad terram de qua dixeras patribus

eorum ut ingrederentur et possiderent eam. Et venerunt filii et possederunt terram et humiliasti coram
eis habitatores terre chananeos et dedisti eos in manu eorum et reges eorum et populos terre ut facerent
eis sicut placebat eis. Ceperunt itaque urbes munitas et humum pinguem et possederunt domos
plenas cunctis bonis. Cisternas ab aliis edificatas vineas et oliveta et ligna pomifera mul-
ta et comederunt et saturati sunt et impinguati sunt et habundaverunt deliciis in bonitate
tua magna. Provocaverunt autem te ad iracundiam et recesserunt a te et proiecerunt legem
tuam post terga sua et prophetas tuos occiderunt qui contestabantur eos ut reverterentur ad te. Feceruntque
blasphemias grandes et dedisti eos in manu hostium suorum et afflixerunt eos et in tempore
tribulationis sue clamaverunt ad te et tu de celo audisti et secundum miserationes tuas multas
dedisti eis salvatores qui salvaverunt eos de manu hostium suorum. Cumque requievissent
reversi sunt ut facerent malum in conspectu tuo et dereliquisti eos in manu inimicorum suorum
et possederunt eos conversique sunt et clamaverunt ad te. Tu autem de celo audisti et liberasti eos in
misericordiis tuis multis temporibus et contestatus es eos ut reverterentur ad legem tuam. Ipsi
vero superbe egerunt et non audierunt mandata tua et in iudiciis tuis peccaverunt que faciet ho-
mo et vivet in eis. Et dederunt humerum recedentem et cervicem suam induraverunt nec audierunt. Et
protraxisti super eos annos multos et contestatus es eos in spiritu tuo per manum prophetarum tuorum et non au-
dierunt et tradidisti eos in manu populorum terrarum. In misericordiis autem tuis plurimis non fecisti eos
in consumptionem nec dereliquisti eos quoniam deus miserationum et clemens tu es. Nunc itaque
deus noster deus magne fortis et terribilis custodiens pactum et misericordiam ne avertas a facie tua
omnem laborem qui invenit nos reges nostros principes nostros et sacerdotes nostros prophetas nostros
et patres nostros et omnem populum tuum a diebus regis assur usque in diem hanc. Et tu iustus in omnibus
que venerunt super nos quia veritatem fecisti nos autem impie egimus. Reges nostri principes
nostri sacerdotes nostri et patres nostri non fecerunt legem tuam et non attenderunt mandata tua
et testimonia tua que testificatus es in eis. Et ipsi in regnis suis bonis et in bonitate
tua multa quam dederas eis et in terra latissima et pingui quam tradideras in conspectu eorum non ser-
vierunt tibi nec reversi sunt ab studiis suis pessimis. Ecce nos ipsi hodie servi sumus
et terram quam dedisti patribus nostris ut comederent panem eius et que bona sunt eius et nos ipsi ser-
vi sumus in ea et fruges eius multiplicantur regibus quos posuisti super nos propter peccata nostra
et corporibus nostris dominantur et iumentis nostris secundum voluntatem suam et in tribulatione magna
sumus. Super omnibus ergo hiis nos ipsi percutimus fedus et scribimus et signant principes nostri levite nostri
et sacerdotes nostri.

X

Signatores autem fuerunt neemias athersatha filius achelai et sedechias saraias
azarias hieremias. phessur amaria melchia. accus sebenia mellucharem meremuth
abdias daniel genton baruch mosollam abia miamin et maria belga semeia. hii sacer-
dotes. Porro levite iosue filius azarie et bennui. De filiis ennadam cedmihel et fratres eorum se-
chenia odnia celita phalaia anan micha roba asebia zacchur sarebia sabania abia bani
banninu. Capita populi pharos phetmoab elam zethuan bonni azgad bebai adonia beggu-
ai adin ater ezechia azur odenia asub hysai ares anathoth nebai mecphia mosollam
azir mezabel sadoch ieddua phelchia anan anania osee anania asub aloes phalaim so-
bech reum asemna madsia echaia hanan anan mellucharem harana et reliqui de populo.
Sacerdotes levite ianitores et cantores nathinnei et omnes qui se separaverunt de populis ter-
rarum ad legem dei uxores eorum filii eorum et filie eorum omnis qui poterant sapere spondentes
pro fratribus suis. Optimates eorum et qui veniebant ad pollicendum et iurandum ut ambularent
in lege dei quam dederat in manu moysi servi sui ut facerent et custodirent universa man-
data domini dei nostri et iudicia eius et cerimonias eius et ut non daremus filias nostras populo terre et fi-
lias eorum non acciperemus filiis nostris. Populi quoque terre qui important venalia et omnia ad usum
per diem sabbati ut vendant non accipiemus ab eis in sabbato et in die sanctificato et dimittemus
annum septimum et exactionem universe manus et statuemus super nos precepta ut demus tertiam
partem sicli per annum ad opus domus dei nostri ad panes propositionis et ad sacrificium sempiter-
num et in holocaustum sempiternum in sabbatis in kalendis in sollempnitatibus et in sancti-

entis et pro peccato ut exoretur pro israhel et in omnem usum domus dei nostri. Sortes quoque misimus super oblati
onem lignorum inter sacerdotes et levitas et populos ut inferrentur in domum dei nostri per domos patrum
nostrorum per tempora a temporibus anni usque ad annum ut arderent super altare domini dei nostri sicut scriptum
est in lege moysi. Et ut afferremus primogenita terre nostre et primitiva universi fructus omnis ligni
ab anno in annum in domum domini. Et primitiva filiorum nostrorum et pecorum nostrorum sicut scriptum est in
lege. Et primitiva boum nostrorum et ovium nostrarum ut offerrentur in domo domini dei nostri sacerdoti
bus qui ministrant in domo dei nostri. Et primicias ciborum nostrorum et libaminum nostrorum et poma omnis
ligni vindemie quoque et olei afferemus sacerdotibus ad gazofilatium dei nostri. Et decimam partem terre
nostre levitis. Ipsi levite decimas accipient ex omnibus civitatibus operum nostrorum. Erit autem sacerdos
filius aaron cum levitis in decimis levitarum. Et levite offerent decimam partem decime sue in do
mum dei nostri ad gazofilatium in domo thesauri. Ad gazofilatium enim deportabunt filii israhel et
filii levi primitias frumenti vini et olei. Et ibi erunt vasa sanctificata et sacerdotes et cantores et ia
nitores et ministri. Et non dimittemus domum dei nostri. Habitaverunt autem principes populi in ie
rusalem. Reliqua vero plebs misit sortem ut tolleret unam partem de decem qui habitaturi essent in ie
rusalem in civitate sancta. Novem vero partes in civitatibus. Benedixit autem populus omnibus viris qui se sponte
obtulerant ut habitarent in ierusalem. Hii sunt itaque principes provincie qui habitaverunt in ierusalem

XI

et in civitatibus iuda. Habitaverunt autem in eis pacifice manens unusquisque in possessione sua
in urbibus israhel sacerdotes levite nathinnei et filii servorum salomonis. Et in ierusalem habita
verunt de filiis iuda et de filiis beniamin. De filiis iuda athaias filius aziam filii zacha
rie filii amarie filii saphatie filii malaleel. De filiis phares ismasia filius baruch
filius colaza filius azia filius adaia filius ioiarib filius zacharie filius syloniris. Omnes
filii phares qui habitaverunt in ierusalem quadringenti sexaginta octo viri fortes. Hii sunt
autem filii beniamin. Sellum filius mosollam filius ioed filius phadaia filius colaia filius ma
sia filius echeel filius asaia. Et post eum gebbai sellai nongenti viginti et octo. Et iohel filius
zechri prepositus eorum. Et iuda filius semua super civitatem secundus. Et de sacerdotibus
adaia filius ioiarib iachin saraia filius helchie filius mosollam filius sadoch filius mera
ioth filius achitob princeps domus dei. Et fratres eorum facientes opera templi nongenti vigin
ti duo. Et adaia filius heroam filius phelelia filius amsi filius zacharie filius phessur
filius melchie. Et fratres eius principes patrum ducenti quadraginta duo. Et amasia filius azri
hel filius ahazi filius mosollamoth filius emmer. Et fratres eorum potentes nimis centum
viginti octo. Et prepositus eorum zabdihel filius potentium. Et de levitis sebenia filius asob filius
azaricham filius asabia filius bonni. Et sabathai et iozabeth super opera que erant forinsecus
in domo dei a principibus levitarum. Et mathania filius micha filius zebdei filius asaph prin
ceps ad laudandum et confitendum in oratione. Et bechecia secundus de fratribus eius. Et abda filius
samua filius galal filius idithum. Omnes levite in civitate sancta ducenti octoginta
quatuor. Et ianitores acchob thelmon et fratres eorum qui custodiebant ostia centum septuaginta
duo. Et reliqui ex israhel sacerdotes et levite in universis civitatibus iuda unusquisque in pos
sessione sua. Et nathinnei qui habitabant in ophel et siacha et gaspha de nathinneis. Et episcopus
levitarum in ierusalem azzi filius bani filius asabie filius mathanie filius miche. De fi
liis asaph cantores in ministerio domus dei. Preceptum quippe regis super eos erat et ordo in
cantoribus per dies singulos. Et phathaia filius mesezebel de filiis zara filii iuda in manu
regis iuxta omne verbum populi et in domibus per omnes regiones eorum. De filiis iuda habitaverunt
in cariatharbe et filiabus eius et in dibon et in filiabus eius et in capsehel et in villis eius et
in iesue et in molada et in bethfelech et in asersual et in bersabee et in filiabus eius et in
sicheleg et in mochona et in filiabus eius et in remmon et in sara et in hierimuth zanoa
odollam et in villis earum lachis et in regionibus eius azecha et in filiabus eius. Et mansorunt in
bersabee usque in vallem ennon. Filii autem beniamin a gebaa machmas et ahia et be
thel et filiabus eius anathoth nobam ania asor rama getham adid seboim neballath

XII

et lod et ono vallem artificum. Et de levitis portiones iuda et beniamin. Hii autem sacerdotes

et levitae qui ascenderunt cum Zorobabel filio Salathiel. Iesue Saraia Hieremias Ezra Amarias Melluch. Atthus Sechenia Reum Remmuth Addo Genton Abia Miamin Madia Belga Semeia et Ioiarib Idaia Sellum Amoch Elchia Idaia. Isti principes sacerdotum et fratres eorum in diebus Iosue. Porro levitae Iosua Bennui Cedmihel Sarebia Iuda Mathania super hymnos ipsi et fratres eorum. et Bechecia atque Ethanni fratres eorum unusquisque in officio suo. Iesue autem genuit Ioachim et Ioachim genuit Eliasib. et Eliasib genuit Ioiada. et Ioiada genuit Ionathan. et Ionathan genuit Ieddua. In diebus autem Ioachim erant sacerdotes et principes familiarum. Saraia Amaria Hieremiae Anania Ezrae. Mosollam Amariae Iohannan. Milicho Ionathan Sebeniae Ioseph. Aran Edna Meraioth Helchi. Addaie Zacharia. Genton Mosollam. Asabie Zechri. Miamin et Moadie Phelthi. Belge Samua. Semaie Ionathan. Ioiarib Mathanai. Idaie Azi. Sellaie Celaia. Amoc Heber. Elchie Asebia. Idaie Nathanahel. Levitae autem in diebus Eliasib et Ioiada et Ionan et Ieddoa scripti principes familiarum et sacerdotes in regno Darii Persae. Filii Levi principes familiarum scripti in libro verborum dierum. et usque ad dies Ionathan filii Eliasib. et principes levitarum Asebia Serebia et Iesue filius Cedmihel et fratres eorum per vices suas ut laudarent et confiterentur. iuxta praeceptum David viri dei. et observarent aeque per ordinem. Mathania et Bechecia Obedia Mosollam Thelmon Accub custodes portarum et vestibulorum ante portas. Hii in diebus Ioachim filii Iesue filii Iosedech et in diebus Neemiae ducis. et Ezrae sacerdotis scribaeque. In dedicatione autem muri Ierusalem requisierunt levitas de omnibus locis suis. ut adducerent eos in Ierusalem et facerent dedicationem in laetitia. in gratiarum actione et in cantico. et cymbalis psalteriis et citharis. Congregati sunt autem filii cantorum et de campestribus circa Ierusalem. et de villis Nethophati et de domo Galgal. et de regionibus Geba et Azmabueth. quoniam villas aedificaverunt cantores sibi in circuitu Ierusalem. et mundati sunt sacerdotes et levitae. et mundaverunt populum et portas et murum. Ascendere autem feci principes Iuda super murum et statui duos choros laudantium magnos. et ierunt ad dexteram super murum ad portam sterquilinii. et ivit post eos Osaias et media pars principum Iuda et Azarias Ezra et Mosollam Iuda et Beniamin et Semeia et Hieremia. Et de filiis sacerdotum in tubis. Zacharias filius Ionathan filius Semeie. filius Mathanie filius Machaie. filius Zacchur filii Asaph. et fratres eius Semeia et Azarel. Malelai Galalai Nathanahel et Iuda et Anani in vasis cantici David viri dei. et Ezra scriba ante eos. in porta fontis. Et contra eos ascenderunt in gradibus civitatis David in ascensu muri super domum David. et usque ad portam aquarum ad orientem. Et chorus secundus gratias referentium ibat ex adverso. et ego post eum. et media pars populi super murum. et super turrem furnorum. usque ad murum latissimum. et super portam Ephraim et super portam antiquam et super portam piscium. et turrem Ananehel. et turrem Emaath. et usque ad portam gregis. et steterunt in porta custodiae. Steteruntque duo chori laudantium in domo dei. et ego et dimidia pars magistratuum mecum. et sacerdotes. Eliachim Maasia. Miamin Michea Helioenai. Zacharia Anania in tubis. et Maasia et Semeia et Eleazar et Azi et Iohannan et Melchia. et Helam et Ezer. et clare cecinerunt cantores et Iezraia praepositus. et immolaverunt in die illa victimas magnas et laetati sunt. Deus enim laetificaverat eos laetitia magna. Sed et uxores eorum et liberi gavisi sunt. et audita est laetitia Ierusalem procul. Recensuerunt quoque in die illa viros super gazophylacia thesauri ad libamina. et ad primitias et ad decimas. ut inferrent per eos principes civitatis in decore gratiarum actionis sacerdotes et levitas. quia laetatus est Iuda in sacerdotibus et levitis adstantibus. et custodierunt observationem dei sui. et observationem expiationis. et cantores et ianitores iuxta praeceptum David et Salomonis filii eius. quia in diebus David et Asaph ab exordio erant principes constituti cantorum in carmine laudantium et confitentium deo. et omnis Israhel in diebus Zorobabel. et in diebus Neemiae dabant partes cantoribus et ianitoribus per dies singulos. et sanctificabant levitas. et levitae sanctificabant filios Aaron.

XIII

In die autem illo lectum est in libro Moysi audiente populo. et inventum est scriptum in eo. quod non debeant introire Ammanites et Moabites in ecclesiam dei usque in aeternum eo quod non occurrerint filiis Israhel cum pane et aqua. et conduxerunt adversus eos Balaam ad maledicendum eis. et convertit deus noster maledictionem in benedictionem. Factum est autem cum audissent legem separaverunt omnem alienigenam ab Israhel. et super

hec erat Eliasib sacerdos qui fuerat positus in gazophilacio domus Dei nostri et proximus Thobie. Fecit autem sibi gazophilacium grande et ibi erant ante eum reponentes munera et thus et vasa et decimam frumenti vini et olei partes Levitarum et cantorum et ianitorum et primitias sacerdotales. In omnibus autem his non fui in Ierusalem quia anno tricesimo secundo Artaxersis regis Babylonis veni ad regem et in fine dierum rogavi regem et veni in Ierusalem et intellexi malum quod fecerat Eliasib Thobie ut faceret ei thesaurum in vestibulis domus Dei. Et malum mihi visum est valde et proieci vasa domus Thobie foras de gazophilacio. Precepique et emundaverunt gazofilacia et retuli ibi vasa domus Dei sacrificium et thus. Et cognovi quod partes Levitarum non fuissent date et fugisset unusquisque in regionem suam de Levitis et cantoribus et de his qui ministrabant. Et egi causam adversum magistratus et dixi: Quare dereliquimus domum Dei? Et congregavi eos et feci stare in stationibus suis. Et omnis Iuda adportabat decimam frumenti vini et olei in horrea. Et constituimus super horrea Selemiam sacerdotem et Sadoch scribam et Phadaiam de Levitis et iuxta eos Anan filium Zachur filium Mathanie quoniam fideles comprobati sunt et ipsis credite sunt partes fratrum suorum. Memento mei Deus meus pro hoc et ne deleas miserationes meas quas feci in domo Dei mei et in ceremoniis eius. In diebus illis vidi in Iuda calcantes torcularia in sabbato et portantes acervos et onerantes super asinos vinum et uvas et ficus et omne onus et inferentes in Ierusalem in die sabbati. Et contestatus sum ut in die qua vendere liceret venderent. Et Tyrii habitaverunt in ea inferentes pisces et omnia venalia et vendebant in sabbatis filiis Iuda in Ierusalem. Et obiurgavi optimates Iuda et dixi eis: Que est hec res mala quam vos facitis et profanatis diem sabbati? Numquid non hec fecerunt patres nostri et adduxit Deus noster super nos omne malum hoc et super civitatem hanc? Et vos additis iracundiam super Israel violando sabbatum. Factum est autem cum quievissent porte Ierusalem die sabbati dixi et clauserunt ianuas et precepi ut non aperirent eas usque post sabbatum. Et de pueris meis constitui super portas ut nullus inferret onus in die sabbati. Et manserunt negociatores et vendentes universa venalia foris Ierusalem semel et bis. Et contestatus sum eos et dixi eis: Quare manetis ex adverso muri? Si secundo hoc feceritis manum mittam in vos. Itaque ex tempore illo non venerunt in sabbato. Dixi quoque Levitis ut mundarentur et venirent ad custodiendas portas et sanctificandam diem sabbati. Et pro hoc ergo memento mei Deus meus et parce mihi secundum multitudinem miserationum tuarum. Sed et in diebus illis vidi Iudeos ducentes uxores Azotidas Amanitidas et Moabitidas. Et filii eorum ex media parte loquebantur azotice et nesciebant loqui iudaice et loquebantur iuxta linguam populi et populi. Et obiurgavi eos et maledixi. Et cecidi ex ipsis viros et decalvavi eos et adiuravi in Deo ut non darent filias suas filiis eorum et non acciperent de filiabus eorum filiis suis et sibimet ipsis dicens: Numquid non in huiuscemodi re peccavit Salomon rex Israel? Et certe in gentibus multis non erat rex similis ei et dilectus Deo suo erat et posuit eum Deus regem super omnem Israel et ipsum ergo ad peccatum perduxerunt mulieres alienigene. Numquid et nos inobedientes faciemus omne malum grande hoc ut prevaricemur in Deo nostro et ducamus uxores peregrinas? De filiis autem Ioiada filii Eliasib sacerdotis magni gener erat Sanaballath Horonites quem fugavi a me. Recordare Domine Deus meus adversus eos qui polluunt sacerdotium iusque sacerdotale et leviticum. Igitur mundavi eos ab omnibus alienigenis et constitui ordines sacerdotum et Levitarum unumquemque in ministerio suo et in oblatione lignorum in temporibus constitutis et in primitivis. Memento mei Deus meus in bonum. Amen.

Chromatio et Heliodoro episcopis Hieronimus presbyter in Domino salutem. Mirari non desino exactionis vestre instantiam. Exigitis enim ut librum chaldeo sermone conscriptum ad latinum stilum traham, librum utique Thobie quem Hebrei de cathalogo divinarum scripturarum secantes, his que agiographa memorant manciparunt. Feci satis desiderio vestro, non tamen meo studio. Arguunt enim nos Hebreorum studia et imputant nobis contra suum canonem latinis auribus ista transferre. Sed melius esse iudicans Phariseorum displicere iudicio et episcoporum iussionibus deservire, institi ut potui. Et quia vicina est Chaldeorum lingua sermoni hebraico, utriusque lingue peritissimum loquacem repperiens, unius diei laborem arripui, et quicquid ille mihi hebraicis verbis expressit, hoc ego accito notario sermonibus latinis exposui. Orationibus vestris mercedem huius operis compensabo, cum gratum vobis didicero me quod iubere estis dignati complesse.

Incipit liber Thobie

Tobias ex tribu et civitate Nepthalim que est in superioribus Galilee supra Naasson post viam que ducit ad occidentem in sinistro habens civitatem Sephet, cum captus esset in diebus Salmanassar regis Assyriorum, in captivitate tamen positus viam veritatis non deseruit, ita ut omnia que habere poterat cotidie concaptivis fratribus qui erant ex eius genere impartiret. Cumque esset iunior omnibus in tribu Nepthalim nichil tamen puerile gessit in opere. Denique cum irent omnes ad vitulos aureos quos Ieroboam fecerat rex Israel, hic solus fugiebat consortia omnium et pergebat in Ierusalem ad templum Domini et ibi adorabat Dominum Deum Israel

primitiua sua et decimas suas fideliter offerens: ita ut in tercio anno proselitis et aduenis ministraret omnem decimationem. Hec et his similia secundum legem dei puerulus obseruabat. Cum uero factus esset uir accepit uxorem annam ex tribu sua et genuit ex ea filium nomen suum imponens ei. quem ab infantia timere deum docuit et abstinere ab omni peccato. Igitur cum per captiuitatem deuenisset cum uxore sua et filio in ciuitatem niniue. cum omni tribu sua. et omnes ederent ex cibis gentilium. iste custodiuit animam suam et numquam contaminatus est in escis eorum. Et quia memor fuit domini in toto corde suo. dedit illi deus gratiam in conspectu salmanasar regis. et dedit ei potestatem quocumque uellet ire. habens libertatem quecumque facere uoluisset. Pergebat ergo per omnes qui erant in captiuitate et monita salutis dabat eis. Cum autem uenisset in rages ciuitatem medorum. et ex his quibus honoratus fuerat a rege. habuisset decem talenta argenti et cum multa turba generis sui gabelum egentem uideret qui erat ex tribu eius. sub cyrographo dedit illi memoratum pondus argenti. Post multum uero temporis mortuo salmanasar rege. cum regnaret sennacherib filius eius pro eo. et filios israel exosos haberet in conspectu suo. tobias pergebat per omnem cognationem suam et consolabatur eos. et diuidebat unicuique prout poterat de facultatibus suis. Esurientes alebat nudisque uestimenta prebebat. et mortuis atque occisis sepulturam sollicitus exhibebat. Denique cum reuersus esset rex sennacherib fugiens a iudea plaga quam circa eum deus fecerat propter blasfemiam suam et iratus multos occideret ex filiis israel. tobias sepeliebat corpora eorum. At ubi nuntiatum est regi iussit eum occidi et tulit ei omnem substantiam. Tobias uero cum filio suo et cum uxore fugiens nudus latuit: quia multi diligebant eum. Post dies uero quadraginta quinque: occiderunt regem filii ipsius. Et reuersus est tobias ad domum suam et omnis facultas eius restituta est ei. Post hec uero cum esset dies festus domini et factum esset prandium bonum in domo tobie dixit filio suo. Vade et adduc aliquos de tribu nostra timentes deum ut epulentur simul nobiscum. Cumque abisset reuersus nuntiauit unum ex filiis israel iugulatum iacere in platea. Statimque exiliens de accubitu suo. relinquens prandium ieiunus peruenit ad corpus et tollens illud portauit ad domum suam occulte. ut dum sol occubuisset caute sepeliret eum. Cumque occultasset corpus manducauit panem cum luctu et tremore. memorans illum sermonem quem dixit dominus per amos prophetam. dies festi uestri conuertentur in lamentationem et luctum. Cum uero sol occubuisset abiit et sepeliuit eum. Arguebant autem illum omnes proximi sui dicentes. Iam huius rei causa interfici iussus es. et uix effugisti mortis imperium et iterum sepelis mortuos? Sed tobias plus timens deum quam regem: rapiebat corpora occisorum et occultabat in domo sua et mediis noctibus sepeliebat ea. Contigit autem ut quadam die fatigatus a sepultura ueniens domum iactasset se iuxta parietem et obdormisset. et ex nido hirundinum dormienti illi calida stercora insiderent super oculos eius et fieret cecus. Hanc autem temptationem ideo permisit dominus euenire illi. ut posteris daret exemplum patientie sicut et sancti iob. Nam cum ab infantia sua semper deum timuerit et mandata eius custodierit. non est contristatus contra deum quod plaga cecitatis euenit ei. sed inmobilis in dei timore permansit agens gratias deo omnibus diebus uite sue. Nam sicut beato iob insultabant reges: ita isti parentes et cognati eius irridebant uitam eius dicentes. Vbi est spes tua pro qua elemosinas et sepulturas faciebas? Tobias uero increpabat eos dicens. Nolite ita loqui: quoniam filii sanctorum sumus et uitam illam expectamus quam deus daturus est his qui fidem suam numquam mutant ab eo. Anna uero uxor eius ibat ad textrinum opus cotidie. et de labore manuum suarum uictum quem consequi poterat deferebat. Vnde factum est ut hedum caprarum accipiens detulisset domum. Cuius cum uocem balantis uir eius audisset dixit. Videte ne forte furtiuus sit. reddite eum dominis suis quia non licet nobis ex furto aliquid aut edere aut contingere. Ad hec uxor eius irata respondit. Manifeste uana facta est spes tua et elemosine tue modo apparuerunt. Atque his et aliis huiusmodi uerbis exprobrabat ei. Tunc tobias ingemuit et cepit orare cum lacrimis dicens. Iustus es domine et omnia iudicia tua iusta sunt et omnes uie tue misericordia et ueritas et iudicium. Et nunc domine memor esto mei ne uindictam sumas de peccatis meis neque reminiscaris delicta mea uel parentum meorum. Quoniam non obediuimus preceptis tuis. ideo traditi sumus in direptionem et captiuitatem et mortem et in fabulam et in improperium omnibus nationibus in quibus dispersisti nos. Et nunc domine magna iudicia tua quia non egi

mus secundum precepta tua: et non ambulavimus sinceriter coram te. Et nunc domine secundum voluntatem tuam fac mecum: et precipe in pace recipi spiritum meum. Expedit enim michi mori magis quam vivere. Eadem itaque die contigit ut Sara filia Raguel in civitate Medorum: et ipsa audiret improperium ab una ex ancillis patris sui. quoniam tradita fuit septem viris: et demonium nomine Asmodeus occiderat eos. mox ut ingressi fuissent ad eam. Ergo cum pro culpa increparet puellam: respondit ei dicens. Amplius ex te non videamus filium aut filiam super terram. interfectrix virorum tuorum. Numquid et me occidere vis sicut iam occidisti septem viros: Ad hanc vocem perrexit in superius cubiculum domus sue. et tribus diebus ac tribus noctibus non manducavit neque bibit. sed in oratione persistens lacrimis deprecabatur deum. ut ab isto improperio liberaret eam. Factum est autem tercia die. dum compleret orationem: benedicens dominum dixit. Benedictum est nomen tuum domine deus patrum nostrorum. qui cum iratus fueris misericordiam facies. et in tempore tribulationis peccata dimittis hiis qui invocant te. Ad te domine faciem meam converto. ad te oculos meos converto. Peto domine ut de vinculo improperii huius absolvas me. aut certe desuper terram eripias me. Tu scis domine quia numquam concupivi virum. et mundam servavi animam meam ab omni concupiscentia. Numquam cum ludentibus miscui me. neque cum hiis qui in levitate ambulant participem me prebui. Virum autem cum timore tuo non libidine mea consensi suscipere. Et aut ego indigna fui illis. aut illi digni forsitan mihi non fuerunt. quia forsitan viro alio conservasti me. Non est enim in hominis potestate consilium tuum. Hoc autem pro certo habet omnis qui colit te. quia vita eius si in probatione fuerit coronabitur. Si autem in tribulatione fuerit liberabitur. et si in correptione fuerit ad misericordiam tuam pervenire licebit. Non enim delectaris in perditionibus nostris. quia post tempestatem tranquillum facis. et post lacrimationem et fletum exultationem infundis. Sit nomen tuum deus israel benedictum in secula. In illo tempore exaudite sunt preces amborum in conspectu glorie summi dei. et missus est angelus domini sanctus raphael ut curaret ambos quorum uno tempore fuerat oratio in conspectu domini recitata.

IIII

Igitur cum tobias putaret orationem suam exaudiri ut mori potuisset. vocavit ad se tobiam filium suum dixitque ei. Audi fili mi verba oris mei. et ea in corde tuo quasi fundamentum construe. Cum acceperit deus animam meam corpus meum sepeli. et honorem habebis matri tue omnibus diebus vite eius. Memor enim esse debes que et quanta pericula passa sit propter te in utero suo. Cum autem et ipsa compleverit tempus vite sue. sepelies eam circa me. Omnibus autem diebus vite tue deum in mente habe. et cave ne aliquando consentias peccato. et pretermittas precepta dei nostri. Ex substantia tua fac elemosinam. et noli avertere faciem tuam ab ullo paupere. Ita enim fiet ut nec a te avertatur facies domini. Quomodo potueris ita esto misericors. Si multum tibi fuerit habundanter tribue. Si exiguum fuerit. etiam exiguum libenter impartiri stude. Premium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis. quoniam elemosina ab omni peccato et a morte liberat. et non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram summo deo elemosina omnibus qui faciunt eam. Attende tibi fili mi ab omni fornicatione. et preter uxorem tuam numquam paciaris crimen scire. Superbiam numquam in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas. In ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. Quicumque aliquid tibi operatus fuerit. statim mercedem ei restitue. et merces mercennarii omnino non maneat apud te. Quod ab alio oderis fieri tibi. vide ne alteri tu aliquando facias. Panem tuum cum esurientibus et egenis comede. et de vestimentis tuis nudos tege. Panem tuum et vinum tuum super sepulturam iusti constitue. et noli ex eo manducare et bibere cum peccatoribus. Consilium semper a sapiente perquire. Omni tempore benedic deum. et pete ab eo ut vias tuas dirigat. et omnia consilia tua in ipso permaneant. Indico etiam tibi fili mi. dedisse me decem talenta argenti dum adhuc infantulus esses gabelo in rages civitate medorum. et cyrographum eius apud me habeo. et ideo perquire quomodo ad eum pervenias. et recipias ab eo supra memoratum pondus argenti. et restituas ei cyrographum suum. Noli timere fili mi. Pauperem quidem vitam gerimus. sed multa bona habebimus si timuerimus deum. et recesserimus ab omni peccato. et fecerimus

bene.

V

Tunc Thobias respondit patri suo et dixit. Omnia quecumque precepisti michi faciam pater. Quo-
modo autem hanc pecuniam requiram ignoro. Ille me nescit et ego illum ignoro. Quod signum da-
bo illi? Sed neque viam qua pergitur illuc aliquando agnovi. Tunc pater suus respondit illi
et dixit. Cirographum quidem eius penes me habeo. Quod dum illi ostenderis statim restitu-
et. Sed perge nunc et inquire tibi aliquem fidelem virum qui eat tecum salva mercede sua.
dum adhuc vivo ut recipias eam. Tunc Thobias egressus invenit iuvenem splendidum
stantem precinctum et quasi paratum ad ambulandum. Ignorans quod angelus dei esset salutavit
eum et dixit. Unde te habemus bone iuvenis? At ille respondit. Ex filiis Israhel. Et Thobias
dixit ei. Nosti viam que ducit in regionem medorum? Cui respondit. Novi et omnia
itinera eius frequenter ambulavi et mansi apud Gabelum fratrem nostrum qui moratur in Ra-
ges civitate medorum que posita est in monte Ecbathanis. Cui Thobias ait. Sustine me
obsecro donec hec ipsa nuntiem patri meo.

Tunc ingressus Thobias indicavit universa hec patri suo.

Super que admirans pater rogavit ut introiret ad
eum. Ingressus itaque salutavit eum et dixit. Gaudium tibi sit semper. Et Thobias ait. Qua-
le michi gaudium erit qui in tenebris sedeo et lumen celi non video? Cui ait iuvenis. Forti
animo esto. In proximo est ut a deo cureris. Dixit itaque illi Thobias. Numquid poteris perduce-
re filium meum ad Gabelum in Rages civitatem medorum? Et cum redieris restituam
tibi mercedem tuam. Et dixit ei angelus. Ego eum ducam et reducam ad te. Cui Thobias
respondit. Rogo te indica michi de qua domo aut de qua tribu es tu. Cui Raphael ange-
lus dixit. Genus queris mercenarii an ipsum mercenarium qui cum filio tuo eat? Sed ne
forte sollicitum te reddam ego sum Azarias Ananie magni filius. Et Thobias respondit.
Ex magno genere es tu. Sed peto te ne irascaris quod voluerim cognoscere genus tuum.
Dixit autem illi angelus. Ego sanum ducam et sanum tibi reducam filium tuum. Respondens
autem Tobias dixit. Bene ambuletis et sit deus in itinere vestro et angelus eius comitetur vo-
biscum. Tunc paratis omnibus que erant in via portanda fecit Thobias vale patri et matri
sue et ambulaverunt ambo simul. Cumque profecti essent cepit mater eius flere et dicere.
Baculum senectutis nostre tulisti et transmisisti a nobis. Numquam esset pecunia pro qua misisti
eum. Sufficiebat enim nobis paupertas nostra ut divitias computaremus hoc quod videbamus fi-
lium nostrum. Dixitque ei Thobias. Noli flere. Salvus perveniet filius noster et sal-
vus revertetur ad nos et oculi tui videbunt eum. Credo enim quod angelus dei bonus comi-
tetur ei et bene disponat omnia que circa ipsum geruntur. Ita ut cum gaudio revertatur
ad nos. Ad hanc vocem cessavit mater eius flere et tacuit.

VI

Profectus est autem Thobias et
canis secutus est eum et mansit prima mansione iuxta fluvium Tygris. Et exivit ut
lavaret pedes suos et ecce piscis immanis exivit ad devorandum eum. Quem expavescens
Thobias clamavit voce magna dicens. Domine invadit me. Et dixit ei angelus. Appre-
hende branciam eius et trahe eum ad te. Quod cum fecisset attraxit eum in siccum et pal-
pitare cepit ante pedes eius. Tunc dixit ei angelus. Exentera hunc piscem et cor e-
ius et fel et iecur repone tibi. Sunt enim hec necessaria ad medicamenta utiliter. Quod cum fe-
cisset assavit carnes eius et secum tulerunt in via. Cetera salierunt que sufficerent eis
quousque pervenirent in Rages civitatem medorum. Tunc interrogavit Thobias angelum et
dixit ei. Obsecro te Azaria frater ut dicas michi quod remedium habebunt ista que de pisce
servare iussisti. Respondensque angelus dixit ei. Cordis eius particulam si super carbo-
nes ponas fumus eius extricat omne genus demoniorum sive a viro sive a muliere. Ita ut ultra
non accedat ad eos. Et dixit ei. Ubi vis ut maneamus? Respondensque angelus ait. Est
hic Raguel nomine propinquus vir de tribu tua et hic habet filiam nomine Saram.
Sed neque masculum neque feminam ullam habet preter eam. Tibi debetur omnis substan-
tia eius et oportet te eam accipere coniugem. Pete ergo eam a patre eius et dabit tibi eam uxo-
rem. Tunc respondit Tobias et dixit. Audio quod tradita est septem viris et mor-
tui sunt. Sed et hoc audivi quod demonium illos occidit. Timeo ergo ne forte et michi hec
eveniant et cum sim unicus parentibus meis deponam senectutem illorum cum tri-

sticia ad infernum. Tunc angelus raphael dixit ei. Audi me et ostendam tibi qui sunt quibus prevalere potest demonium. Hii namque qui coniugium ita suscipiunt ut deum a se et a sua mente excludant et sue libidini ita vacent sicut equus et mulus quibus non est intellectus. habet potestatem demonium super eos. Tu autem cum acceperis eam. ingressus cubiculum per tres dies continens esto ab ea. et nichil aliud nisi orationibus vacabis cum ea. Ipsa autem nocte incenso iecore piscis fugabitur demonium. Secunda vero nocte in copulatione sanctorum patriarcharum admitteris. Tercia autem nocte benedictionem consequeris. ut filii ex vobis incolumes procreentur. Transacta autem tercia nocte. accipies virginem cum timore domini. amore filiorum magis quam libidinis ductus. ut in semine abrahe benedictionem in filiis consequaris.

VII

Ingressi sunt autem ad raguhelem et suscepit eos raguel cum gaudio. Intuensque thobiam raguhel dixit anne uxori sue. Quam similis est iuvenis iste consobrino meo. Et cum hec dixisset ait. Unde estis iuvenes fratres nostri? At illi dixerunt. Ex tribu neptalim sumus ex captivitate ninive. Dixit illis raguhel. Nostis thobiam fratrem meum? Qui dixerunt. Novimus. Cumque multa bona loqueretur de eo. dixit angelus ad raguhel. Thobias de quo interrogas pater huius est. Et misit se raguel et cum lacrimis osculatus est eum. et plorans super collum eius dixit. Benedictio sit tibi fili mi. quia boni et optimi viri filius es. Et anna uxor eius et sara filia ipsorum lacrimate sunt. Postquam autem locuti sunt precepit raguhel occidi arietem. et parari convivium. Cumque hortaretur eos discumbere ad prandendum. thobias dixit. Hic ego hodie non manducabo neque bibam. nisi prius peticionem meam confirmes. et promittas mihi dare saram filiam tuam. Quo audito verbo raguhel expavit. sciens quid evenerit illis septem viris. et timere cepit ne forte et ipse moreretur. Et cum nutaret nec daret ullum petenti responsum. dixit illi angelus. Noli timere dare eam isti. quoniam huic timenti deum debetur coniux filia tua. propterea alius non potuit habere illam. Tunc dixit raguhel. Non dubito quod deus preces et lacrimas meas in conspectu suo admiserit. et credo quoniam ideo vos fecit ad me venire. ut ista coniungeretur cognationi sue secundum legem moysi. Et nunc noli dubium gerere. quod tibi eam tradam. Et apprehendens dexteram filie sue. dextere thobie tradidit dicens. Deus abraham et deus ysaac et deus iacob. sit vobiscum. et ipse coniungat vos. impleatque benedictionem suam in vobis. Et accepta carta fecerunt conscriptionem coniugii. Et post hec epulati sunt benedicentes deum. Vocavitque ad se raguhel annam uxorem suam. et precepit ei ut prepararet alterum cubiculum. et introduxit in eum saram filiam suam. et lacrimata est. Dixitque ei. Forti animo esto filia mea. Dominus celi det tibi gaudium pro tedio quod perpessa es.

VIII

Postquam vero cenaverunt introduxerunt iuvenem ad eam. Recordatus itaque thobias sermonis angeli. protulit de cassidili suo partem iecoris. posuitque super carbones vivos. Tunc raphael angelus apprehendit demonium et religavit in deserto superioris egypti. Tunc hortatus est virginem thobias. dixitque ei. Sara exurge et deprecemur deum hodie et cras. et secundum cras. quia istis tribus noctibus deo iungimur. Tercia autem transacta nocte in nostro erimus coniugio. Filii quippe sanctorum sumus. et non possumus ita coniungi sicut et gentes que ignorant deum. Surgentes autem pariter instanter orabant ambo simul. ut sanitas daretur eis. Dixitque thobias. Domine deus patrum nostrorum benedicant te celi et terra. et mare. fontes et flumina. et omnis creatura tua que in eis sunt. Tu fecisti adam de limo terre. dedistique ei adiutorium evam. Et nunc domine tu scis quia non luxurie causa. accipio sororem meam. sed sola posteritatis dilectione in qua benedicatur nomen tuum in secula seculorum. Dixit itaque sara. Miserere nobis domine miserere nobis. et consenescamus ambo pariter sani. Et factum est circa pullorum cantum accersiri iussit raguhel servos suos. et abierunt pariter ut foderent sepulchrum. Dicebat enim ne forte simili modo evenerit ei quod et ceteris illis septem viris qui ingressi sunt ad eam. Cumque parassent fossam. reversus ad uxorem suam raguhel dixit. Mitte unam ex ancillis tuis ut videat si mortuus est ut sepeliam illum antequam illucescat. At illa misit unam ex ancillis suis. Que ingressa cubiculum repperit eos incolumes. secum pariter dormientes. Et

tersa inmutavit bonum mutuum. Et benedixerunt deum raguel videlicet et anna uxor eius et dixerunt. Benedicimus te domine deus israel quia non contigit nobis quemadmodum putabamus. Fecisti enim nobiscum misericordiam tuam et exclusisti a nobis inimicum persequentem nos. Misertus es autem duobus unicis. Fac eos domine plenius benedicere te et sacrificium tibi laudis tue et sue sanitatis offerre. ut cognoscat universitas gentium quia tu es deus solus in universa terra. Statimque precepit servis suis raguhel ut replerent fossam quam fecerant priusquam illucesceret. Uxori autem sue dixit ut instrueret convivium et prepararet omnia que in cibos erant iter agentibus erant necessaria. Duas quoque vaccas pingues et quatuor arietes occidi fecit et parari epulas omnibus vicinis suis et cunctis amicis. Et adiuravit raguhel thobiam ut duas ebdomadas moraretur apud eum. De omnibus autem que possidebat raguel dimidiam partem dedit thobie et fecit hanc scripturam ut dimidia pars que supererat post obitum eorum thobie dominio deveniret.

IX

Tunc vocavit tobias ad se angelum quem quidem hominem estimabat. dixitque ei. Azarias frater peto ut auscultes verba mea. Si meipsum tradam tibi servum non ero condignus providentie tue. Tamen obsecro te ut assumas tibi animalia sive servitia et vadas ad gabelum in rages civitatem medorum et reddasque ei cyrographum suum et recipias ab eo pecuniam. et roges eum venire ad nuptias meas. Scis enim ipse quoniam numerat dies pater meus et si tardavero una die plus contristatur anima eius. Et certe vides quomodo adiuravit me raguel cuius adiuramentum spernere non possum. Tunc raphahel assumens quatuor ex servis raguhelis et duos camelos in rages civitatem medorum perrexit. Et inveniens gabelum dedit ei cyrographum suum et recepit ab eo omnem pecuniam. Indicavitque ei de thobia filio thobie omnia que gesta sunt. fecitque eum secum venire ad nuptias. Cumque ingressus esset domum raguelis invenit thobiam discumbentem et exiliens osculati sunt se alterutrum. Flevit itaque gabelus. benedixitque deum dixit. Benedicat te dominus deus israel quia filius es viri optimi et iusti et timentis deum et elemosinas facientis. et dicatur benedictio super uxorem tuam et super parentes vestros. et videatis filios vestros et filios filiorum vestrorum. usque in tertiam et quartam generationem. et sit semen vestrum benedictum a domino deo israel qui regnat in secula seculorum. Cumque omnes dixissent amen. accesserunt ad convivium. sed et cum timore domini nuptiarum convivium exercebant.

X

Cum vero moras faceret ibi thobias causa nuptiarum. sollicitus erat pater eius thobias dicens. Putas quare moratur filius meus aut quare detentus est ibi. Putas ne gabelus mortuus est. et nemo illi reddit pecuniam. Cepit autem contristari nimis ipse et anna uxor eius et ceperunt ambo simul flere. eo quod die statuto minime reverteretur filius eorum ad eos. Flebat igitur mater eius inremediabilibus lacrimis. atque dicebat. Heu me heu me fili mi. ut quid te misimus peregrinari. lumen oculorum nostrorum. baculum senectutis nostre. solacium vite nostre. spem posteritatis nostre. Omnia simul in te uno habentes. non te debuimus dimittere ire a nobis. Cui dicebat thobias. Tace et noli turbari. Sanus est filius noster. satis fidelis est vir ille cum quo misimus eum. Illa autem nullo modo consolari poterat. sed cotidie circumspiciens exiliens circumspiciebat et circuibat vias omnes per quas omnis spes remeandi videbatur. ut procul videret eum si fieri posset venientem. At vero raguhel dicebat ad generum suum. Mane hic et ego mittam nuntium salutis de te ad thobiam patrem tuum. Cui thobias dixit. Ego novi quia pater meus et mater mea modo dies computant et cruciatur spiritus eorum in ipsis. Cumque verbis multis rogaret raguhel thobiam et ille eum nulla ratione vellet audire. tradidit ei saram. et dimidiam partem omnis substantie sue in pueris et in puellis. in pecoribus et in camelis. in vaccis et in pecunia multa. et salvum atque gaudentem dimisit eum a se dicens. Angelus domini sanctus sit in itinere vestro. perducatque vos incolumes et inveniatis omnia recte circa parentes vestros. et videant oculi mei filios vestros priusquam moriar. Et apprehendentes parentes filiam suam osculati sunt eam et dimiserunt ire. monentes eam honorare soceros. diligere maritum. regere familiam. gubernare domum. et seipsam inreprehensibilem exhibere.

XI

Cumque reverterentur pervenerunt ad carram que est in medio itinere contra niniven undecimo die. Dixitque angelus. Thobias frater scis quemadmodum reliquisti

patrem tuum. Si placet itaque tibi praecedamus, et lento gradu sequantur iter nostrum familiae si-
mul cum coniuge tua et cum animalibus. Cumque hoc placuisset ut irent, dixit Raphahel ad To-
biam: Tolle tecum ex felle piscis: erit enim necessarium. Tulit itaque Thobias ex felle
illo et abierunt. Anna autem sedebat secus viam cotidie in supercilio montis, unde respi-
cere poterat de longinquo. Et dum ex eodem loco specularetur adventum eius, vidit a longe, et
illico agnovit venientem filium suum. Et currens nuntiavit viro suo dicens: Ecce ve-
nit filius tuus. Dixitque Raphael ad Thobiam: At ubi introieris domum tuam, statim ado-
ra dominum deum tuum, et gratias agens ei accede ad patrem tuum et osculare eum. Statimque linies
super oculos eius ex felle piscis hoc quod portas tecum. Scias enim quoniam mox aperientur oculi
eius, et videbit pater tuus lumen caeli, et in aspectu tuo gaudebit. Tunc praecucurrit canis
qui simul fuerat in via, et quasi nuntius adveniens blandimento suae caudae gaudebat. Unde
contigit ut exurgens caecus pater coepit offendens pedibus currere, et data manu pue-
ro occurrit in obviam filio suo. Et suscipiens osculatus est eum cum uxore sua, et coepe-
runt ambo flere prae gaudio. Cumque adorassent deum et gratias egissent consederunt. Tunc
sumens Thobias de felle piscis, linivit oculos patris sui. Et sustinuit quasi dimidiam fere ho-
ram, coepit albugo ex oculis eius quasi membrana ovi egredi. Quam apprehendens Thobias sepro-
traxit ab oculis eius, statimque visum recepit Tobias. Et glorificabant deum, ipse videlicet et u-
xor eius et omnes qui sciebant eum. Dicebatque Tobias: Benedico te domine deus Israhel, quia tu casti-
gasti me, et tu salvasti me. Et ecce video Thobiam filium meum. Ingressa est etiam post se-
ptem dies Sarra uxor filii eius, et omnis familia, et pecora sana et cameli, et pecunia multa uxo-
ris. Sed et alia pecunia quam receperat a Gabelo. Et narravit parentibus suis omnia beneficia dei
quae fecisset circa eum per hominem qui eum duxerat. Veneruntque Achior et Nabath consobrini
Thobie gaudentes ad Thobiam, congratulantes ei de omnibus bonis quae circa illum ostenderat
deus. Et per septem dies epulantes omnes gaudio magno gavisi sunt. Tunc vocavit ad se

XII

Thobias filium suum, dixitque ei: Quid possumus dare viro isti sancto qui venit tecum? Respondens
Thobias dixit patri suo: Pater, quam mercedem dabimus ei? Aut quid dignum poterit esse beneficiis eius?
Me duxit et reduxit sanum, pecuniam a Gabelo ipse suscepit, uxorem ipse me fecit habe-
re, et demonium ab ea ipse compescuit, gaudium parentibus eius fecit, me ipsum a devoratione pi-
scis eripuit, te quoque fecit videre lumen caeli, et bonis omnibus per eum repleti sumus. Quid illi ad
haec dignum poterimus dare? Sed peto te pater mi ut roges eum si forte dignetur medietatem
de omnibus quae allata sunt sibi assumere. Et vocantes eum pater scilicet et filius tulerunt
eum in partem, et rogare coeperunt ut dignaretur dimidiam partem omnium quae attule-
rant acceptam habere. Tunc dixit eis occulte: Benedicite deum caeli, et coram omnibus viven-
tibus confitemini ei, quia fecit vobiscum misericordiam suam. Etenim sacramentum regis abscondere bonum
est, opera autem dei revelare et confiteri honorificum est. Bona est oratio cum ieiunio et elemo-
sina, magis quam thesauros auri recondere. Quoniam elemosina a morte liberat, et ipsa est quae
purgat peccata, et facit invenire misericordiam et vitam aeternam. Qui autem faciunt peccatum et ini-
quitatem, hostes sunt animae suae. Manifesto autem vobis veritatem, et non abscondam a vobis sermo-
nem occultum. Quando orabas cum lacrimis et sepeliebas mortuos, et derelinquebas prandium tuum, et
mortuos abscondebas per diem in domo tua, et nocte sepeliebas eos, ego obtuli orationem
tuam domino. Et quia acceptus eras deo, necesse fuit ut temptatio probaret te. Et nunc misit me
dominus ut curarem te, et Sarram uxorem filii tui a demonio liberarem. Ego enim sum Ra-
phael angelus, unus ex septem qui astamus ante deum. Cumque haec audissent, turbati sunt, et tre-
mentes ceciderunt super terram in facies suas. Dixitque eis angelus: Pax vobis, nolite timere.
Etenim cum essem vobiscum per voluntatem dei eram: ipsum benedicite et cantate illi. Vi-
debar quidem manducare vobiscum et bibere, sed ego cibo et potu invisibili qui ab hominibus
videri non potest utor. Tempus enim est ut revertar ad eum qui me misit. Vos autem benedicite
deum, et enarrate omnia mirabilia eius. Et cum haec dixisset, ab aspectu eorum ablatus est, et ultra
eum videre non potuerunt. Tunc prostrati per horas tres benedixerunt deum, et exurgen-

in faciem

tes narraveritis omnia mirabilia eius. Aperiens autem Thobias senior os suum benedixit dominum et di-
xit. Magnus es domine in eternum, et in omnia secula regnum tuum. quoniam tu flagellas et salvas. de-
ducis ad inferos et reducis. et non est qui effugiat manum tuam. Confitemini domino filii Israel.
et in conspectu gentium laudate eum. quoniam ideo dispersit vos inter gentes que ignorant eum ut vos
narretis mirabilia eius. et faciatis scire eos. quia non est alius deus omnipotens preter eum. Ipse castigavit
nos propter iniquitates nostras. et ipse salvabit nos propter misericordiam suam. Aspicite ergo que fecit nobiscum
et cum timore et tremore confitemini illi. regemque seculorum exaltate in operibus vestris. Ego autem in
terra captivitatis mee confitebor illi. quoniam ostendit maiestatem suam in gentem peccatricem.
Convertimini itaque peccatores et facite iustitiam coram deo. credentes quod faciat vobiscum misericordiam
suam. Ego autem et anima mea in eo letabimur. Benedicite dominum omnes electi eius. agite dies le-
titie et confitemini illi. Ierusalem civitas dei castigavit te dominus in operibus manuum tuarum.
Confitere domino in bonis et benedic deum seculorum. ut reedificet in te tabernaculum suum. et revocet
ad te omnes captivos et gaudeas in omnia secula seculorum. Luce splendida fulgebis et omnes fines

XIII

terre adorabunt te. Nationes ex longinquo ad te venient. et munera afferentes adorabunt do-
minum in te. et terram tuam in sanctificatione habebunt. nomen enim magnum invocabunt in te.
Maledicti qui contempserint te. et condempnati erunt omnes qui blasphemaverint te. benedi-
ctique erunt qui edificaverint te. Tu autem letaberis in filiis tuis. quoniam omnes benedicentur et
congregabuntur ad dominum. Beati omnes qui diligunt te. et qui gaudent super pace tua. Anima
mea benedic dominum quoniam liberavit Ierusalem civitatem suam. Beatus ero si fuerint reliquie semi-
nis mei ad videndam claritatem Ierusalem. Porte Ierusalem ex saphiro et smaragdo edifica-
buntur. et ex lapide pretioso omnis circuitus murorum eius. Ex lapide candido et mundo omnes pla-
tee eius sternentur. et per vicos eius alleluia cantabitur. Benedictus dominus qui exaltavit eam. ut sit regnum
eius in secula seculorum super eam amen. Et consummati sunt omnes sermones Thobie. Et postquam illumina-

XIIII

tus est vixit annis quadraginta duobus. et vidit filios nepotum suorum. Completis itaque annis
centum duobus. sepultus est honorifice in Ninive. Quinquaginta namque et sex annorum ocu-
lorum lumen amisit. sexagenarius vero recepit. Reliquum vero vite sue in gaudio fuit. et cum bo-
no profectu timoris domini perrexit in pace. In hora autem mortis sue vocavit ad se Thobiam fi-
lium suum. et septem iuvenes filios eius nepotes suos. dixitque eis. Prope erit interitus Nini-
ve. non enim excidit verbum domini. Et fratres nostri qui dispersi sunt a terra Israel revertentur ad eam. Omnis
deserta terra eius replebitur. et domus dei que in ea incensa est iterum edificabitur. ibique revertentur
omnes timentes deum. et relinquent gentes ydola sua. et venient in Ierusalem et inhabitabunt in ea.
et gaudebunt in ea omnes adorantes regem Israel. Audite ergo filii mei patrem vestrum. Servite
domino in veritate. et inquirite ut faciatis que sunt placita illi. et filiis vestris mandate ut facient
iustitias et elemosinas. ut sint memores dei. et benedicant eum in omni tempore in veritate
et in tota virtute sua. Nunc ergo filii audite me et nolite manere hic. sed in quacumque
die sepelieritis matrem vestram circa me in uno sepulchro. ex eo dirigite gressus vestros ut
exeatis hinc. Video enim quia iniquitas eius finem dabit ei. Factum est autem post obitum matris sue
Thobias abscessit ex Ninive. cum uxore et filiis et filiorum filiis. et reversus est ad soceros suos. Invenitque
eos incolumes in senectute bona. et curam eorum gessit. et ipse clausit oculos eorum. et omnem
hereditatem domus Raguelis ipse recepit. viditque quintam generationem filios filiorum suorum. et
completis annis nonaginta et novem in timore domini. cum gaudio sepelierunt eum. Omnis
cognatio eius et omnis generatio eius in bona vita et sancta conversatione permansit. ita ut accepti
essent tam deo quam hominibus et cunctis habitatoribus terre. Explicit liber Thobie. Incipit pro-
logus in Iudith.

Apud Hebreos liber Iudith inter agiographa legitur. cuius auctoritas ad roboranda illa que in contentionem veniunt minus idonea iudicatur.
Chaldeo tamen sermone conscriptus: inter hystorias computatur. Sed quia hunc li-
brum synodus nicena in numero sanctarum scripturarum legitur computasse. acquievi
postulationi vestre. immo exactioni. et sepositis occupationibus quibus vehementer artabar: huic
unam lucubratiunculam dedi. magis sensum e sensu quam ex verbo verbum transferens. Mul-

rum codicum varietatem vitiosissimam amputavi; sola ea que intelligentia integra in verbis chaldeis invenire potui latinis expressi. Accipite Judith viduam castitatis exemplum et triumphali laude perpetuis eam preconiis declarate. Hanc enim non solum feminis sed et viris imitabilem dedit. qui castitatis eius remunerator virtutem talem tribuit ut invictum omnibus hominibus vinceret et insuperabilem superaret. Explicit prologus. Incipit liber Judith.

Arphaxat itaque rex Medorum subiugaverat multas gentes imperio suo. et ipse edificavit civitatem potentissimam quam appellavit Ecbathanis. Ex lapidibus quadratis et sectis fecit muros eius in altitudinem cubitorum septuaginta et in latitudinem cubitorum triginta. Turres vero eius posuit in altitudinem cubitorum centum. Per quadrum vero earum latus utrumque moenorum pedum spacio tendebatur. Posuitque portas in altitudine turrium. et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui et in gloria quadrigarum suarum. Anno igitur duodecimo regni sui Nabuchodonosor rex Assyriorum qui regnabat in Ninive civitate magna. pugnavit contra Arphaxat et obtinuit eum in campo magno qui appellatur Ragau circa Eufraten et Tygrim et Hyadasan in campo Erioch regis Elychorum. Tunc exaltatum est regnum Nabuchodonosor et cor eius elevatum. et misit ad omnes qui habitabant in Cilicia et Damasco et Libano. et ad gentes que sunt in Carmelo. et Cedar. et inhabitantes Galileam in campo magno Hesdrelon. et ad omnes qui erant in Samaria et trans flumen Jordanem usque Iherusalem et omnem terram Iesse quousque perveniatur ad terminos Ethiopie. Ad hos omnes misit nuntios Nabuchodonosor rex Assyriorum. Qui omnes uno animo contradixerunt et remiserunt eos vacuos ac sine honore abiecerunt. Tunc indignatus est Nabuchodonosor rex ad omnem terram illam. et iuravit per regnum et thronum suum quod defenderet se de omnibus.

II

Anno tertiodecimo Nabuchodonosor regis. vicesima et secunda die mensis primi. factum est verbum in domo Nabuchodonosor regis Assyriorum ut defenderet se. Vocavitque omnes maiores natu. omnesque duces. et bellatores suos et habuit cum eis mysterium consilii sui. Dixitque cogitationem suam in eo esse. ut omnem terram suo subiugaret imperio. Quod dictum cum placuisset omnibus vocavit Nabuchodonosor rex Holofernem principem militie sue et dixit ei. Egredere adversum omne regnum occidentis et contra eos precipue qui contempserunt imperium meum. Non parcet oculus tuus ulli regno. omnemque urbem munitam subiugabis mihi. Tunc Holofernes vocavit duces et magistratus virtutis Assyriorum et dinumeravit viros in expeditione sicut precepit ei rex. centum viginti milia peditum pugnatorum et equites sagittarios duodecim milia. Omnemque expeditionem fecit preire multitudine innumerabili camelorum cum hiis que exercitibus sufficerent copiose. boumque armenta gregesque ovium quorum non erat numerus. Frumentum ex omni Syria parari constituit. Aurum vero et argentum de domo regis assumpsit multum nimis et profectus est ipse et omnis exercitus cum quadrigis et equitibus et sagittariis. qui cooperuerunt faciem terre sicut locuste. Cumque pertransisset fines Assyriorum. venit ad magnos montes Ange. qui sunt a sinistro Cilicie. ascenditque omnia castella eorum et obtinuit omnem munitionem. Effregit autem civitatem opinatissimam Melothi. Predavitque omnes filios Tharsis et filios Ismahel qui erant contra faciem deserti et ad austrum terre Celeon et transiit Eufraten et venit ad Mesopotamiam et effregit omnes civitates excelsas que erant ibi a torrente Mambre usquequo perveniatur ad mare et occupavit terminos a Cilicia usque ad fines Iafeth qui sunt ad austrum. Abduxitque omnes filios Madian. ac predavit omnem locupletationem eorum. omnesque resistentes sibi occidit in ore gladii. Et post hec descendit in campos Damasci in diebus messis et succendit omnia sata. omnesque arbores ac vineas fecit incidi. et cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram.

III

Tunc miserunt legatos suos universarum urbium ac provinciarum reges et principes Syrie scilicet Mesopotamie et Syrie Sobal et Lybie atque Cilicie. Qui venientes ad Holofernem dixerunt. Desinat indignatio tua circa nos. Melius est enim ut viventes serviamus Nabuchodonosor regi magno et subditi simus tibi quam morientes cum inte-

vitae nostrae. ipsi servitutis nostrae damnum patiamur. Omnis civitas nostra omnisque possessio. omnes
colles et montes et campi. armenta boum. greges ovium. caprarumque. equorum camelorumque et uni
versae facultates nostrae atque familiae in conspectu tuo sunt. Sint omnia sub lege tua. nos etiam
et filii nostri servi tui sumus. Veni nobis pacificus dominus. et utere servitio nostro sicut placuerit tibi.
Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna. et obtinuit omnem civitatem. et om
nem inhabitantem terram. De universis autem urbibus assumpsit sibi auxiliarios. viros fortes. et
electos ad bellum. Tantusque metus provinciis illis incubuit. ut universarum urbium habita
tores principes et honorati simul cum populis exirent in obviam venienti. excipientes
eum cum coronis et lampadibus ducentes choros in tibiis et tympanis. Nec ista tamen facientes
ferocitatem pectoris eius mitigare potuerunt. Nam et civitates eorum destruxit et lucos eorum
excidit. Praeceperat enim illi nabuchodonosor rex. ut omnes deos exterminaret. videlicet ut
ipse solus diceretur deus ab his nationibus quae potuissent holofernis potentia subiugari.
Pertransiens autem syriam sobal et omnem apamiam omnemque mesopotamiam. venit ad idu
meos in terram gabaa. accepitque civitates eorum. et sedit ibi per triginta dies. In quibus diebus adu
nari praecepit universum exercitum virtutis suae.

IIII

Tunc audientes haec filii israel qui habitabant in terra
iuda. timuerunt valde a facie eius. Tremor etiam et horror invasit sensus eorum. ne hoc fa
ceret iherusalem et templo domini quod fecerat ceteris civitatibus et templis earum. Et miserunt in
omnem samariam per circuitum. usque iericho. et praeoccupaverunt omnes vertices montium.
et muris circumdederunt vicos suos et congregaverunt frumenta in praeparationem pugnae.
Sacerdos etiam heliachim scripsit ad universos qui erant contra hesdrelon. quae est contra faci
em campi magni iuxta dothaim. et ad universos per quos transitus esse poterat. ut obtinerent
ascensus montium per quos via esse poterat ad iherusalem. ut illic custodirent ubi angustum iter esse
poterat inter montes. Et fecerunt filii israel secundum quod constituerat eis sacerdos domini heliachim.
Et clamavit omnis populus ad dominum instantia magna. et humiliaverunt animas suas in ie
iuniis ipsi et mulieres eorum. et induerunt se sacerdotes ciliciis. et infantes prostraverunt contra
faciem templi domini. et clamaverunt ad dominum deum israel unanimiter. ne darentur in praedam

et altare domini operuerunt cilicio.

infantes eorum. et uxores eorum in divisionem. et civitates eorum in exterminium. et sancta eorum in pol
lutionem. Tunc heliachim sacerdos domini magnus circuivit omnem israel allocutusque eos dicens. Sci
tote quoniam exaudiet dominus preces vestras. si manentes permanseritis in ieiuniis et orationibus in conspe
ctu domini. Memores estote moysi servi domini. qui amalech confidentem in virtute sua et in poten
tia sua et in exercitu suo. et in clypeis suis et in curribus suis et in equitibus suis. non ferro pu
gnando sed precibus sanctis orando deiecit. sic erunt universi hostes israel. si perseveraveritis in hoc
opere quod coepistis. Ad hanc igitur exhortationem eius deprecantes dominum permanebant in conspe
ctu domini. ita ut etiam hii qui holocausta domino offerebant. praecincti ciliciis offerrent sacrifi
cia domino. et erat cinis super capita eorum. et ex toto corde suo omnes orabant dominum. ut visitaret
populum suum israel.

V

Nuntiatumque est holoferni principi militiae assyriorum quod filii israel
praepararent se ad resistendum. ac montium itinera conclusissent. et furore nimio ex
arsit in iracundia magna. Vocavitque omnes principes moab et duces ammon. et dixit eis.
Dicite mihi quis sit populus iste qui montana obsidet. aut quae et quales et quantae sint civitates eorum.
vel quis rex militiae illorum. quare prae omnibus qui habitant in oriente isti contempserunt me. et
non exierunt in obviam nobis ut susciperent nos cum pace. Tunc achior dux omnium filiorum ammon
respondens ait. Si digneris domine mi audire dicam veritatem in conspectu tuo. de populo isto
qui in montanis habitat. et non egredietur verbum falsum ex ore meo. Populus iste ex proge
nie chaldeorum est. Hic primum in mesopotamia habitavit. quoniam noluerunt sequi deos patrum suorum
qui erant in terra chaldeorum. Deserentes itaque caerimonias patrum suorum quae in multitudine
deorum erant. unum deum caeli coluerunt. qui et praecepit eis ut exirent inde et habitarent in
charran. Cumque operuisset omnem terram fames. descenderunt in aegyptum. illicque per quadrin
gentos annos sic multiplicati sunt. ut dinumerari eorum non posset exercitus. Cumque gravaret
eos rex aegypti atque in aedificationibus urbium suarum in luto et latere subiugasset eos

clamaverunt ad deum illorum percussit totam terram egypti plagis variis. Cumque eiecissent
eos a se egyptii et cessasset plaga ab eis. et vellent eos iterum capere. et ad suum servitium revoca
re. fugientibus his deus celi mare aperuit. ita ut hinc inde aque quasi murus solidarentur. et isti pede
sicco fundum maris perambulando transirent. In quo loco dum innumerabilis exercitus egyptiorum
eos persequeretur. ita aquis coopertus est ut non remaneret vel unus qui factum posteris nuntiaret.
Egressi etiam mare rubrum deserta syna montis occupaverunt. in quibus numquam homo ha
bitare potuit. vel filius hominis requievit. Illic fontes amari obdulcati sunt eis ad biben
dum. et per annos quadraginta annonam de celo consecuti sunt. Ubicumque ingressi sunt sine
arcu et sagitta. et absque scuto et gladio deus eorum pro eis pugnavit. et vicit. et non fuit qui insulta
ret populo isti nisi quando recessit a cultu domini dei sui. Quotienscumque autem preter ipsum deum suum alterum
coluerunt. dati sunt in predam et in gladium et in obprobrium. Quotienscumque autem penitue
runt se recessisse a cultura dei sui: dedit eis deus celi virtutem resistendi. Denique chana
neum regem et iebuseum et ferezeum et etheum et eveum et amorreum. et omnes potentes
in esebon prostraverunt. et terras eorum et civitates eorum ipsi possederunt. et usque dum non peccarent in
conspectu dei sui erant cum illis bona. Deus enim illorum odit iniquitatem. Nam et ante hos
annos cum recessissent a via quam dederat deus illis ut ambularent in ea. exterminati sunt
preliis a multis nationibus. et plurimi eorum abducti sunt in terram non suam. Nuper autem reversi ad deum
suum ex dispersione qua dispersi fuerant adunati sunt. et ascenderunt montana hec omnia et iterum
possident ierusalem ubi sunt sancta eorum. Nunc ergo mi domine perquire si est aliqua iniquitas eorum
in conspectu dei eorum. ascendamus ad illos. quoniam tradens tradet illos deus eorum tibi. et subiugati erunt
sub iugo potentie tue. Si autem non est offensio populi huius coram deo suo. non poterimus resi
stere illis. quoniam deus eorum defendet illos: et erimus in obprobrium universe terre. Et factum est cum
cessasset loqui achior hec verba irati sunt omnes magnates holofernis. et cogitaverunt
interficere eum dicentes ad alterutrum. Quis iste est qui filios israel posse dicat resistere
regi nabuchodonosor et exercitibus eius. homines inermes et sine virtute. et sine peritia ar
tis pugne? Ut ergo agnoscat achior quoniam fallit nos. ascendamus ad montana et cum capti
fuerint potentes eorum tunc cum eisdem gladio transfodietur. ut sciant omnes gentes quoniam
nabuchodonosor deus terre est. et preter ipsum non est alius.

VI

Factum est autem cum cessas
sent loqui. indignatus holofernes vehementer dixit ad achior. Quoniam prophetasti nobis dicens
quod gens israel defendatur a deo suo. ut ostendam tibi quoniam non est deus nisi nabuchodonosor. cum percusse
rimus eos omnes sicut hominem unum. tunc et ipse cum illis assyriorum gladio interibis. et omnis
israel tecum perditione disperiet. et probabis quoniam nabuchodonosor dominus sit universe terre. Tuncque
gladius militie mee transiet per latera tua. et confixus cades inter vulneratos israel. et non respi
rabis ultra donec extermineris cum illis. Porro autem si prophetiam tuam veram existimas. non
concidat vultus tuus. et pallor qui faciem tuam obtinuit abscedat a te. si verba mea hec
putas impleri non posse. Ut autem noveris quia simul cum illis hec experieris. ecce ex hac hora illorum
populis sociaberis. ut dum dignas mei gladii penas exceperint ipse simul ultioni sub
iaceas. Tunc holofernes precepit servis suis ut comprehenderent achior et perducerent eum in be
thuliam. et traderent eum in manu filiorum israel. Et accipientes eum servi holofer
nis: profecti sunt per campestria. Sed cum appropinquassent ad montana: exierunt contra
eos fundibularii. Illi autem divertentes a latere montis. ligaverunt achior ad arborem
manibus ac pedibus. et sic vinctum de restibus dimiserunt eum: et reversi sunt ad dominum suum.
Porro filii israel descendentes de bethulia venerunt ad eum. Quem solventes duxerunt
ad bethuliam. atque in medio populi illum statuentes percunctati sunt quid rerum esset quod
illum vinctum assyrii reliquissent. In diebus illis erant illic principes. ozias filius mycha
de tribu symeon. et charmi qui et gothoniel. In medio itaque seniorum et in con
spectu omnium. achior dixit omnia que locutus fuerat ab holoferne interrogatus. et quomodo populus
holofernis voluisset propter hoc verbum interficere eum. et quemadmodum ipse holofernes iratus
iussisset eum israelitis hac de causa tradi. ut dum vicerit filios israel tunc etiam ipsum achior

duxisset iubeat suppliciis interire, propter hoc quod dixisset: Deus celi defensor eorum est. Cumque Achior exposuisset omnia, omnis populus cecidit in faciem, adorantes Dominum, et communi lamentatione et fletu unanimes preces suas Domino effuderunt, dicentes: Domine Deus celi et terre, intuere superbiam illorum, et respice ad nostram humilitatem, et faciem sanctorum tuorum attende, et ostende quoniam non derelinquis presumentes de te, et presumentes de se, et de sua virtute gloriantes humilias. Finito itaque fletu, et per totam diem populorum oratione completa, consolati sunt Achior, dicentes: Deus patrum nostrorum, cuius tu virtutem predicasti, ipse tibi hanc dabit vicissitudinem, ut eorum magis tu interitum videas. Cum vero Dominus Deus noster dederit hanc libertatem servis suis, sit et tecum Deus in medio nostri, ut sicut placuerit tibi, ita cum tuis omnibus converseris. Tunc Ozias finito consilio suscepit eum in domum suam, et fecit ei cenam magnam. Et vocatis omnibus presbiteris, simul expleto ieiunio refecerunt. Postea vero convocatus est omnis populus, et per totam noctem intra ecclesiam oraverunt, petentes auxilium a Deo Israel.

VII

Holofernes autem altera die precepit exercitibus suis ut ascenderent contra Bethuliam. Erant autem pedites bellatorum centum viginti milia, et equites viginti duo milia, preter preparationes virorum illorum quos occupaverat captivitas, et abducti fuerant de provinciis et urbibus universe iuventutis. Omnes pariter paraverunt se ad pugnam contra filios Israel, et venerunt per crepidinem montis usque ad apicem, qui respicit super Dothain, a loco qui dicitur Belma usque Chelmon, qui est contra Hesdrelon. Filii autem Israel ut viderunt multitudinem illorum, prostraverunt se super terram, mittentes cinerem super capita sua, unanimes orantes ut Deus Israel misericordiam suam ostenderet super populum suum. Et assumentes arma sua bellica, sederunt per loca que ad angusti itineris tramitem dirigunt inter montosa, et erant custodientes ea tota die et nocte. Porro Holofernes, dum circuit per gyrum, repperit quod fons qui influebat in aqueductum illorum a parte australi extra civitatem dirigeret, et incidi precepit aqueductum eorum. Erant tamen non longe a muris fontes, ex quibus furtim videbantur haurire aquam ad refocillandum potius quam ad potandum. Sed filii Amon et Moab accesserunt ad Holofernem, dicentes: Filii Israel non in lancea nec in sagitta confidunt, sed montes defendunt illos, et muniunt illos colles in precipitio constituti. Ut ergo sine congressione pugne possis superare eos, pone custodes fontium, ut non hauriant ex eis, et sine gladio interficies eos, vel certe fatigati tradent civitatem suam, quam putant in montibus positam superari non posse. Et placuerunt verba hec coram Holoferne, et coram omnibus satellitibus eius, et constituit per gyrum centenarios per singulos fontes. Cumque ista custodia per dies viginti fuisset expleta, defecerunt cisterne et collectiones aquarum omnibus inhabitantibus in Bethulia, ita ut non esset intra civitatem unde satiarentur vel una die, quoniam ad mensuram dabatur populis aqua cotidie. Tunc ad Oziam congregati omnes viri et femine, iuvenes, senes et parvuli, simul omnes una voce dixerunt: Iudicet Deus inter nos et te, quoniam fecisti in nos mala, nolens loqui pacifice cum Assyriis, et propter hoc vendidit nos Deus in manibus eorum. Et ideo non est qui adiuvet, cum prosternamur ante oculos eorum in siti et perditione magna. Et nunc congregate universos qui in civitate sunt, ut sponte tradamus nos omnes populo Holofernis. Melius est enim ut captivi benedicamus Dominum viventes, quam moriamur et simus obprobrium omni carni, cum viderimus uxores nostras et infantes nostros mori ante oculos nostros. Contestamur hodie celum et terram, et Deum patrum nostrorum, qui ulciscitur nos secundum peccata nostra, ut iam tradatis civitatem in manu militie Holofernis, et sit finis noster brevis in ore gladii, qui longior efficitur in ariditate sitis. Et cum hec dixissent, factus est fletus et ululatus magnus in ecclesia omnibus, et per multas horas una voce clamaverunt ad Deum, dicentes: Peccavimus cum patribus nostris, iniuste egimus, iniquitatem fecimus. Tu quia pius es, miserere nostri, aut in tuo flagello vindica iniquitates nostras, et noli tradere confitentes te populo qui ignorat te, ut non dicant gentes: Ubi est Deus eorum? Et cum fatigati his clamoribus et his fletibus lassati siluissent, exurgens Ozias infusus lacrimis dixit: Equo animo estote fratres, et hos quinque dies expectemus a Domino misericordiam. Forsitan enim indignationem suam abscidet, et dabit gloriam nomini suo. Si autem transactis quinque diebus non venerit adiutorium, faciemus hec verba que locuti estis.

VIII

Et factum est cum audisset hec Iudith vidua, que erat filia Merari, filii Idox, filii Ioseph, filii Ozie, filii Helai, filii Iamnor, filii Gedeon, filii Raphaim, filii Achitob, filii Melchie, filii Enan,

filii nathanie filii salathihel filii symeon filii ruben. Et vir eius fuit manasses qui mortuus est in diebus messis hordeacee. instabat enim super alligantes manipulos in campo. et venit estus super caput eius et mortuus est in bethulia civitate sua et sepultus est illic cum patribus suis. Erat autem iudith relicta eius vidua iam annis tribus et mensibus sex. et in superioribus domus sue fecit sibi secretum cubiculum in quo cum puellis suis clausa morabatur. et habens super lumbos suos cilicium ieiunabat omnibus diebus vite sue preter sabbata et neomenias et festa domus israel. Erat enim eleganti aspectu nimis. cui vir suus dimiserat divitias multas et familiam copiosam ac possessiones armentis boum et gregibus ovium plenas. Et erat hec in omnibus famosissima quia timebat dominum valde. nec erat qui loqueretur de illa verbum malum. Hec itaque cum audisset quoniam ozias promisisset quod transacto quinto die traderet civitatem misit ad presbiteros chabri et charmi. et venerunt ad illam. et dixit illis. Quod est hoc verbum in quo consensit ozias ut tradat civitatem assyriis. si intra quinque dies non venerit vobis adiutorium. Non est iste sermo qui misericordiam provocet. sed potius qui iram excitet et furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis domini. et in arbitrium vestrum diem constituistis ei. Sed quia patiens est dominus in hoc ipso peniteamus et indulgentiam eius fusis lacrimis postulemus. Non enim quasi homo deus sic comminabitur. neque sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur. Et ideo humiliemus illi animas nostras et in spiritu constituti humiliato servientes illi dicamus flentes domino ut secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam suam ut sicut conturbatum est cor nostrum in superbia illorum. ita etiam de nostra humilitate glorietur. quoniam non secuti sumus peccata patrum nostrorum qui dereliquerunt deum suum et adoraverunt deos alienos. pro quo scelere dati sunt in gladium et in rapinam et in confusionem inimicis suis. Nos autem alterum deum nescimus preter ipsum. Expectemus humiles consolationem eius. et exquiret sanguinem nostrum de afflictionibus inimicorum nostrorum et humiliabit omnes gentes quecumque insurgunt contra nos. et faciet illas sine honore dominus deus noster. Et nunc fratres quoniam vos qui estis presbiteri in populo dei. et ex vobis pendet anima illorum. ad eloquium vestrum corda eorum erigite. ut memores sint quia temptati sunt patres nostri ut probarentur si vere colerent deum suum. Memores esse debent quomodo pater noster abraham temptatus est. et per multas tribulationes probatus dei amicus effectus est. Sic ysaac sic iacob sic moyses et omnes qui placuerunt deo. per multas tribulationes transierunt fideles. Illi autem qui temptationes non susceperunt cum timore domini. et inpatientiam suam et inproperium murmurationis sue contra dominum protulerunt. exterminati sunt ab exterminatore. et a serpentibus perierunt. Et nos ergo non ulciscamur nos pro his que patimur. sed reputantes peccatis nostris hec ipsa minora esse supplicia. flagella domini quasi servi qui corripimur. ad emendationem non ad perditionem nostram evenisse credamus. Et dixerunt illi ozias et presbiteri. Omnia que locuta es vera sunt et non est in sermonibus tuis ulla reprehensio. Nunc ergo ora pro nobis quoniam mulier sancta es et timens deum. Et dixit iudith. Sicut quod loqui potui dei esse cognoscitis. ita quod facere disposui probate si ex deo est. et orate ut firmum faciat consilium meum deus. Stabitis vos ad portam nocte ista et ego exeam cum abra mea et orate ut sicut dixistis in diebus quinque respiciat dominus populum suum israel. Vos autem nolo scrutemini actum meum. et usque dum renuntiem vobis nichil aliud fiat nisi oratio pro me ad dominum deum nostrum. Et dixit ad iudith ozias princeps iude. Vade in pace et dominus sit tecum in ultionem inimicorum nostrorum. Et revertentes abierunt.

IX

Quibus abscedentibus iudith ingressa est oratorium suum et induens se cilicio posuit cinerem super caput suum et prosternens se domino clamavit ad dominum dicens. Domine deus patris mei symeon qui dedisti ei gladium in defensionem alienigenarum qui violatores extiterunt in coinquinatione sua et denudaverunt femur virginis in confusionem. et dedisti mulieres eorum in predam et filias eorum in captivitatem. et omnem predam in divisionem servis tuis qui zelaverunt zelum tuum subveni queso te domine deus meus michi vidue. Tu enim fecisti priora et illa post illa cogitasti et hoc factum est quod ipse voluisti. Omnes enim vie tue parate sunt et tua iudicia in providentia tua posuisti. Respice castra assyriorum nunc sicut tunc castra egyptiorum

videre dignatus es quando post servos tuos armati erant gloriantes in quadrigis et in equitatu
suo et in multitudine bellatorum. Sed aspexisti super castra eorum et tenebrae fatigaverunt eos.
Tenuit pedes eorum abyssus et aquae operuerunt eos. Sic fiant et isti domine qui confidunt in
multitudine sua et in curribus suis et in contis et in scutis et in sagittis suis et in lance
is gloriantur. et nesciunt quia tu ipse es deus noster qui conteris bella ab initio et dominus nomen est tibi.
Erige brachium tuum sicut ab initio et allide virtutem illorum in virtute tua. Cadat vir
tus eorum in iracundia tua qui promittunt se violare sancta tua et polluere tabernaculum honoris
tui et deicere gladio suo cornua altaris tui. Fac domine ut gladio proprio eius superbia amputetur
tur. capiatur laqueo oculorum suorum in me et percuties eum ex labiis caritatis meae. Da mihi
animo constantiam ut contemnam illum et virtutem ut evertam eum. Erit enim memoriale
nominis tui cum manus feminae deiecerit eum. Non enim in multitudine est virtus tua domine.
neque in equorum viribus voluntas tua. nec superbi ab initio placuerunt tibi. sed humilium et mansue
torum tibi semper placuit deprecatio. Deus caelorum creator aquarum et dominus totius creaturae exaudi me mise
ram deprecantem et de tua misericordia praesumentem. Memento domine testamenti tui et da verbum in ore
meo et in corde meo consilium corrobora ut domus tua in tua sanctificatione permaneat. et omnes
gentes agnoscant quia tu es deus et non est alius praeter te.

X

Factum est autem cum cessasset cla
mare ad dominum surrexit de loco ubi iacuerat prostrata domino. vocavitque abram suam et
descendens in domum suam abstulit a se cilicium et exuit se vestibus viduitatis suae et la
vit corpus suum et unxit se myro optimo et discriminavit crinem capitis sui et impo
suit mitram super caput suum et induit se vestibus iucunditatis suae. induitque sandalia
pedibus suis. Assumpsit dextraliola et lilia et inaures et anulos et omnibus ornamentis suis
ornavit se. Cui etiam dominus contulit splendorem quoniam omnis ista compositio non ex libi
dine sed ex virtute pendebat. Et ideo dominus hanc in illam pulchritudinem ampliavit ut incom
parabili decore omnium oculis appareret. Inposuit itaque abrae suae ascopam vini et vas
olei et polentam et palatas et panes et caseum et profecta est. Cumque venissent ad portam ci
vitatis invenerunt expectantem oziam et presbyteros civitatis. Qui cum vidissent eam stupen
tes mirati sunt pulchritudinem eius. Nichil tamen interrogantes eam dimiserunt transire
dicentes. Deus patrum nostrorum det tibi gratiam et omne consilium tui cordis sua virtute corrobo
ret ut glorietur super te Ierusalem et sit nomen tuum in numero sanctorum. Et dixerunt hi qui illic
aderant omnes una voce. Fiat fiat. Iudith vero orans dominum transiit portas ipsa et abra eius. Factum
est autem cum descenderet montem circa ortum diei occurrerunt ei exploratores assyriorum
et tenuerunt illam dicentes. Unde venis aut quo vadis? Quae respondit. Filia hebreorum
sum. ideo ego fugi a facie eorum quoniam futurum agnovi quod dentur vobis in depraedationem pro
eo quod contemnentes vos noluerunt ultro tradere seipsos ut invenirent misericordiam in con
spectu vestro. Hac de causa cogitavi mecum dicens. Vadam ad faciem principis Holofernis
ut indicem illi secreta illorum et ostendam illi quo aditu possit obtinere illos. ita ut non ca
dat unus vir de exercitu eius. Et cum audissent viri illi verba eius considerabant faciem eius et erat
in oculis eorum stupor quoniam mirabantur pulchritudinem eius nimis. Et dixerunt ad eam. Conserva
sti animam tuam eo quod tale repperisti consilium ut descenderes ad dominum nostrum. Hoc autem scias quoniam
cum steteris in conspectu eius bene tibi faciet et eris gratissima in corde eius. Duxeruntque illam
ad tabernaculum Holofernis nuntiantes eam. Cumque intrasset ante faciem eius statim
captus est in oculis suis Holofernes. Dixeruntque ad eum satellites eius. Quis contem
pnet populum hebreorum qui tam decoras mulieres habent ut non pro his merito pugnare debe
amus contra eos? Videns itaque Iudith Holofernem sedentem in conopeo quod erat ex purpura
et auro et smaragdo et lapidibus pretiosis intextum. et cum in faciem eius intendisset adoravit
eum prosternens se super terram. et levaverunt illam servi Holofernis iubente domino suo.

XI

Tunc Ho
lofernes dixit ei. Aequo animo esto et noli pavere in corde tuo. quoniam ego numquam nocui vi
ro qui voluit servire Nabuchodonosor regi. Populus autem tuus si non contempsis
set me non levassem lanceam meam super illum. Nunc autem dic mihi qua ex causa recessi

sunt ab illis. et placuit tibi ut venires ad nos. Et dixit illi judith. Quod si secuta fueris verba ancille
tue sumens verba ancille tue perfectam rem faciet deus tecum. Vivit enim nabuchodonosor rex ter-
re et vivit virtus eius que est in te ad correctionem omnium animarum errantium quoniam non solum
homines serviunt illi per te. sed et bestie agri. Industria animi tui universis gentibus indica-
tum est omni seculo quoniam tu solus bonus et potens es in omni regno eius. et disciplina tua omnibus
provinciis predicatur. Nec hoc latet quod locutus est achior: nec illud ignoratur quod ei iusseris eveni-
re. Constat enim deum nostrum sic offensum peccatis ut mandaverit per prophetas suos ad populum quod tradat
eos pro peccatis suis. Et quoniam sciunt se offendisse filii israel deum suum tremor tuus super ipsos est. insuper etiam
fames invasit eos. et ab ariditate aque iam inter mortuos computantur. Denique hoc ordinant
ut interficiant pecora sua et sanguinem eorum bibant. et sancta domini dei sui que precepit deus non con-
tingi. in frumento vino et oleo hec cogitaverunt impendere. et volunt consumere que nec ma-
nibus deberent contingere. Ergo quoniam hec faciunt: certum est quod in perditionem dabuntur. Et ego
ancilla tua cognoscens fugi ab illis. et misit me dominus hec ipsa nuntiare tibi. Ego enim ancil-
la tua deum colo etiam nunc apud te. Et exiet ancilla tua et orabo dominum et dicet michi quando eis
reddat peccatum suum. et veniens nuntiabo tibi ita ut ego adducam te per medium ierusalem et
habebis omnem populum israel sicut oves quibus non est pastor. et non latrabit canis unus contra te. quoniam
hec michi dicta sunt per providentiam dei. Et quoniam iratus est illis deus: hec ipsa missa sum nuntiare
tibi. Placuerunt autem omnia verba hec coram holoferne. et coram pueris eius et mirabantur sa-
pientiam eius. et dicebant alter ad alterum. Non est talis mulier super terram. in aspectu
in pulchritudine in sensu verborum. Et dixit ad illam holofernes. Benefecit deus qui mi-
sit te ante populum ut des illum tu in manibus nostris. Et quoniam bona est promissio tua si fecerit
michi hoc deus tuus erit et deus meus. et tu in domo nabuchodonosor regis magna eris. et
nomen tuum nominabitur in universa terra. Tunc iussit eam introire ubi repositi erant
thesauri eius. et constituit quod daretur illi de convivio suo. Cui respondens judith dixit.
Nunc non potero manducare ex his que michi precipis tribui. ne veniat super me offensio. Ex
his autem que michi detuli manducabo. Cui holofernes ait. Si defecerint tibi ista que tecum de-
tulisti quid faciemus tibi? Et dixit judith. Vivit anima mea domine quia non expendet omnia hec an-
cilla tua donec faciat deus in manu mea hec que cogitavi. Et induxerunt illam servi eius in
tabernaculum quo preceperat. Et petiit dum introiret ut daretur illi copia nocte et ante lucem egre-
diendi foras ad orationem et deprecandi dominum. Et precepit cubiculariis suis ut sicut placeret
illi exiret et introiret. ad adorandum deum suum per triduum. Et exibat noctibus in vallem
bethulie. et baptizabat se in fonte aque. Et ut ascendebat orabat dominum deum israel ut dirige-
ret viam eius ad liberationem populi sui. Et introiens munda manebat in tabernaculo: usque dum
acciperet escam suam in vesperum. Et factum est in quarto die holofernes fecit cenam servis suis
et dixit ad vagao eunuchum suum. Vade et suade hebream illam ut sponte consentiat
habitare nobiscum. Fedum est enim apud assyrios si femina irrideat virum: agendo ut
immunis transeat ab eo. Tunc introivit vagao ad judith et dixit ei. Non vereatur bona pu-
ella introire ad dominum meum ut honorificetur ante faciem eius et manducet cum eo et bibat
vinum in iocunditate. Cui judith respondit. Ego sum que contradicam domino meo? Omne
quod erit ante oculos eius bonum et optimum faciam. Quicquid autem illi placuerit: hoc michi erit
optimum omnibus diebus vite mee. Et surrexit et ornavit se vestimento suo et ingressa
stetit ante faciem eius. Cor autem holofernis concussum est. erat enim ardens in concupi-
scentia eius. Et dixit ad eam holofernes. Bibe nunc et accumbe in iocunditate quoniam gratiam in-
venisti coram me. Et dixit judith. Bibam domine quoniam magnificata est anima mea hodie pre omnibus
diebus meis. Et accepit et manducavit et bibit coram ipso ea que paraverat illi ancilla eius.
Et iocundus factus est holofernes ad illam. bibitque vinum multum nimis quantum numquam bibe-
rat in vita sua. Ut autem sero factum est festinaverunt servi illius ad hospitia sua. et conclu-
sit vagao ostia cubiculi et abiit. Erant autem omnes fatigati a vino: eratque judith sola
in cubiculo. Porro holofernes iacebat in lecto: nimia ebrietate sopitus. Dixitque judith

[margin: obtemperare illi. Nunciatur enim]

[margin: deum suum]

XII

XIII

puelle sue ut staret foris ante cubiculum et observaret. Stetitque judith ante lectum orans
cum lacrimis et labiorum motu in silentio dicens. Confirma me domine deus israel et respice in
hac hora ad opera manuum mearum. ut sicut promisisti ierusalem civitatem tuam erigas. et hoc quod
credens per te posse fieri cogitavi perficiam. Et hec cum dixisset accessit ad columnam que erat
ad caput lectuli eius. et pugionem eius qui in ea ligatus pendebat exsolvit. Cumque evaginas-
set illum. apprehendit comam capitis eius et ait. Confirma me domine deus israel in hac hora. Et per-
cussit bis in cervicem eius. et abscidit caput eius. et abstulit conopeum eius a columnis. et evol-
vit corpus eius truncum. Et post pusillum exivit. et tradidit caput holofernis ancille sue. et
dixit ut mitteret illud in peram suam. Et exierunt due secundum consuetudinem suam quasi ad oratio-
nem. et transierunt castra. et gyrantes vallem venerunt ad portam civitatis. Et dixit judith a longe cu-
stodibus murorum. Aperite portas quoniam nobiscum est deus qui fecit virtutem in israel. Et factum est cum
audissent viri vocem eius vocaverunt presbyteros civitatis. et concurrerunt ad eam omnes a mi-
nimo usque ad maximum. quoniam sperabant eam iam non esse venturam. Et accendentes luminaria con-
gyraverunt circa eam universi. Illa autem ascendens in eminentiorem locum iussit fieri silenti-
um. Cumque omnes tacuissent dixit judith. Laudate dominum deum nostrum qui non deseruit spe-
rantes in se. et in me ancillam suam adimplevit misericordiam suam. quam promisit domui israel. et
interfecit in manu mea hostem populi sui in hac nocte. Et proferens de pera caput holofer-
nis ostendit illis dicens. Ecce caput holofernis principis militie assyriorum. et ecce cono-
peum illius in quo recumbebat in ebrietate sua. ubi et per manum femine percussit illum
dominus deus noster. Vivit autem ipse dominus quoniam custodivit me angelus eius. et hinc euntem. et ibi commo-
rantem. et inde huc revertentem. et non permisit me dominus ancillam suam coinquinari. sed sine
pollutione peccati revocavit me vobis gaudentem in victoria sua. et in evasione mea.
et in liberatione vestra. Confitemini illi omnes quoniam bonus. quoniam in seculum misericordia eius. Uni-
versi autem adorantes dominum dixerunt ad eam. Benedixit te dominus in virtute sua. quia
per te ad nichilum redegit inimicos nostros. Porro ozias princeps populi israel dixit ad eam.
Benedicta es tu filia a domino deo excelso. pre omnibus mulieribus super terram. Benedictus
dominus qui creavit celum et terram. qui direxit te in vulnera capitis principis inimicorum
nostrorum. quia hodie nomen tuum ita magnificavit. ut non recedat laus tua de ore hominum.
qui memores fuerint virtutis domini in eternum. pro quibus non pepercisti anime tue propter angustias et
tribulationem generis tui. sed subvenisti ruine ante conspectum dei nostri. Et dixit omnis populus. Fiat
fiat. Porro achior vocatus venit. Et dixit ei judith. Deus israel cui tu testimonium dedi-
sti. quod ulciscatur se de inimicis suis. ipse caput omnium incredulorum incidit in hac no-
cte in manu mea. Et ut probes quia ita est. ecce caput holofernis qui in contemptu superbie
sue deum israel contempsit. et tibi interitum minabatur dicens. Cum captus fuerit populus
israel gladio perforari precipiam latera tua. Videns autem achior caput holofernis an-
gustiatus pre pavore cecidit in faciem suam super terram et estuavit anima eius. Postea vero quam
resumpto spiritu recreatus est procidit ad pedes eius. et adoravit eam et dixit. Benedicta
tu deo tuo in omni tabernaculo iacob. quoniam in omni gente que audierit nomen tuum magnifica-
bitur deus israel super te.

XIIII

Dixit autem judith ad omnem populum. Audite me fratres. Suspendite caput
hoc super muros nostros. Et erit cum exierit sol accipiet unusquisque arma sua et exite cum impe-
tu non ut descendatis deorsum. sed quasi impetum facientes. Tunc exploratores necesse erit
ut fugiant ad principem suum excitandum ad pugnam. Cumque duces eorum cucurrerint ad taber-
naculum holofernis. et invenerint eum truncum in suo sanguine volutatum. decidet super eos
timor. Cumque cognoveritis eos fugere ite post illos securi. quoniam dominus conteret eos sub pe-
dibus vestris. Tunc achior videns virtutem quam fecit deus israel. relicto gentilitatis ritu cre-
didit deo. et circumcidit carnem preputii sui. et appositus est ad populum israel. et omnis successio ge-
neris eius usque in hodiernum diem. Mox autem ut ortus est dies suspenderunt super muros caput
holofernis. accepitque unusquisque vir arma sua. et egressi sunt cum grandi strepitu et ulu-
latu. Quod videntes exploratores ad tabernaculum holofernis cucurrerunt. Porro hi qui in tab

naculo erant venientes, et ante ingressum cubiculi perstrepentes, excitandi gratia inquietudinem arte
moliebantur, ut non ab excitantibus sed a sonantibus Holofernes evigilaret. Nullus enim audebat cu-
biculum virtutis Assyriorum pulsando aut intrando aperire. Sed cum venissent duces eius et tribu-
ni, et universi maiores exercitus Assyriorum, dixerunt cubiculariis: Intrate et excitate eum, quo-
niam egressi mures de cavernis suis, ausi sunt provocare ad praelium. Tunc ingressus Vagao cubicu-
lum eius, stetit ante cortinam, et plausum fecit manibus suis: suspicabatur enim illum cum Iudith dor-
mire. Sed cum nullum motum iacentis sensu aurium caperet, accessit proximans ad cortinam,
et elevans eam, vidensque cadaver absque capite Holofernis in suo sanguine tabefactum iacere
super terram, et exclamavit voce magna cum fletu, et scidit vestimenta sua, et ingressus taber-
naculum Iudith non invenit eam, et exilivit foras ad populum, et dixit: Una mulier hebraea fe-
cit confusionem in domo regis Nabuchodonosor. Ecce enim Holofernes iacet in terra, et ca-
put illius non est in illo. Quod cum audissent principes virtutis Assyriorum, sciderunt omnes vesti-
menta sua, et intolerabilis timor et tremor cecidit super eos, et turbati sunt eorum animi valde.
Et factus est clamor incomparabilis in medio castrorum eorum.

XV

Cumque omnis exercitus decollatum Ho-
lofernem audisset, fugit mens et consilium ab eis, et solo tremore et metu agitati, fu-
gae praesidium sumunt, ita ut nullus loqueretur cum proximo suo, sed inclinato capite, reli-
ctis omnibus, evadere cupiebant hebraeos quos armatos venientes super se audiebant, fu-
gientes per vias camporum et semitas collium. Videntes autem filii Israel fugientes illos, descenderunt
clangentes et ululantes post ipsos. Et quoniam Assyrii non adunati in fugam ibant praecipites, filii
Israel uno agmine persequentes debilitabant omnes quos invenire potuissent. Misitque
Ozias nuntios per omnes civitates et regiones Israel. Omnis itaque regio omnisque urbs electam
iuventutem misit armatam post eos, et persecuti sunt eos in ore gladii, quousque pervenirent ad
extremitatem finium suorum. Reliqui autem qui erant in Bethulia ingressi sunt castra Assyri-
orum, et praedam quam fugientes Assyrii reliquerant abstulerunt, et onustati sunt valde. Hii vero qui
victores reversi sunt ad Bethuliam, omnia quaeque erant illorum abstulerunt secum, ita ut non esset
in pecoribus et in iumentis et in universis mobilibus eorum, ut a minimo usque ad maximum omnes
divites fierent de praedationibus eorum. Ioachim autem summus pontifex de Ierusalem venit in Be-
thuliam cum universis presbiteris suis ut videret Iudith. Quae cum exisset ad illum, be-
nedixerunt illam omnes una voce dicentes: Tu gloria Ierusalem, tu laetitia Israel, tu honorifi-
centia populi nostri: quia fecisti viriliter, et confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaveris,
et post virum tuum alterum non scieris: ideo et manus Domini confortavit te, et eris benedicta in ae-
ternum. Et dixit omnis populus: Fiat, fiat. Per dies autem triginta vix collecta sunt spolia Assyriorum a
populo Israel. Porro autem universa quae Holofernis peculiaria fuisse probata sunt, dederunt Iudith in
auro et argento et vestibus et gemmis et omni supellectili, et tradita sunt illi omnia a populo. Et
omnes populi gaudebant cum mulieribus et virginibus et iuvenibus in organis et citharis.

XVI

Tunc can-
tavit canticum hoc Domino Iudith dicens: Incipite Domino in tympanis, cantate Domino in cymba-
lis, modulamini illi psalmum novum, exultate et invocate nomen eius. Dominus conterens bella,
Dominus nomen est illi. Qui posuit castra sua in medio populi sui, ut eriperet nos de manu omnium
inimicorum nostrorum. Venit Assur ex montibus ab aquilone in multitudine fortitudinis
suae, cuius multitudo obturavit torrentes, et equi eorum cooperuerunt valles. Dixit se incensu-
rum fines meos, et iuvenes meos occisurum gladio, infantes meos dare in praedam, et virgines
in captivitatem. Dominus autem omnipotens nocuit eum, et tradidit eum in manus feminae, et confodit
eum. Non enim cecidit potens eorum a iuvenibus, nec filii Titan percusserunt eum, nec excelsi gy-
gantes opposuerunt se illi, sed Iudith filia Merari in specie faciei suae dissolvit eum.
Exuit enim se vestimentis viduitatis, et induit se veste laetitiae in exultatione filiorum Israel.
Unxit faciem suam unguento, et colligavit cincinnos suos mitra, accepit stolam novam. San-
dalia eius rapuerunt oculos eius, pulchritudo eius captivam fecit animam eius: amputavit pugione
cervicem eius. Horruerunt Persae constantiam eius, et Medi audaciam eius. Tunc ululaverunt castra
Assyriorum, quando apparuerunt humiles mei arescentes in siti. Filii puellarum compunxerunt

Filii mulierum compunxerunt eos, et sicut pueros fugientes occiderunt eos. Perierunt in prelio a facie domini mei. Hymnum can-
temus domino, hymnum novum cantemus deo nostro. Adonay domine, magnus es tu et preclarus in virtute,
et quem superare nemo potest. Tibi serviat omnis creatura tua, quia dixisti et facta sunt. Misisti
spiritum tuum et creata sunt, et non est qui resistat voci tue. Montes movebuntur a fundamentis cum
aquis, petre sicut cera liquescent ante faciem tuam. Qui autem timent te magni erunt apud te per
omnia. Ve genti insurgenti super genus meum. Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die iudi-
cii visitabit illos. Dabit enim ignem et vermes in carnes eorum, ut urantur et sentiant usque in
sempiternum. Et factum est post hec, omnis populus post victoriam venit in Iherusalem adorare dominum.
Et mox ut purificati sunt, obtulerunt omnes holocausta et vota et repromissiones suas. Porro Iu-
dith obtulit universa vasa bellica Holofernis, que dedit illi populus, et conopeum quod ipsa sustulerat
in anathema oblivionis. Erat autem populus iocundus secundum faciem sanctorum, et per tres menses
gaudium huius victorie celebratum est cum Iudith. Post dies autem illos unusquisque rediit in do-
mum suam, et Iudith magna facta est in Bethulia, et preclarior erat universe terre Israhel. Erat
etiam virtuti castitas adiuncta, ita ut non cognosceret virum omnibus diebus vite sue, ex quo
defunctus est Manasses vir eius. Erat autem diebus festis procedens cum gloria magna. Mansit autem
in domo viri sui annos centum quinque, et dimisit abram suam liberam, et defuncta est ac sepul-
ta cum viro suo in Bethulia, luxitque illam omnis populus diebus septem. In omni autem spacio
vite eius non fuit qui perturbaret Israhel, et post mortem eius annis multis. Dies autem victorie huius
festivitatem ab Hebreis in numero sanctorum dierum accepit, et colitur a Iudeis ex illo tem-
pore usque in presentem diem. Explicit Iudit. Incipit prefacio sancti Ieronimi presbiteri in libro Hester.

Librum Hester variis translatoribus constat esse viciatum.
Quem ego de archivis Hebreorum elevans, verbum e verbo expressius transtuli.
Quem librum editio vulgata laciniosis hinc inde verborum funibus trahit, addens
ea que ex tempore dici poterant et audiri, sicut solitum est scolaribus disciplinis sumpto the-
mate excogitare quibus verbis uti potuit qui iniuriam passus est, vel ille qui iniuriam fe-
cit. Vos autem, o Paula et Eustochium, quoniam bibliothecas Hebreorum studuistis intrare et interpretum
certamina comprobastis, tenentes Hester Hebraicum librum, per singula verba nostram trans-
lationem aspicite, ut possitis agnoscere me nichil etiam augmentasse addendo, sed
fideli testimonio simpliciter, sicut in Hebreo habetur, hystoriam Hebraicam Latine
lingue tradidisse. Nec affectamus laudes hominum nec vituperationes expavescimus.
Deo enim placere curantes, minas hominum penitus non timemus, quoniam dissipat deus
ossa eorum qui hominibus placere desiderant, et secundum apostolum qui huiusmodi sunt servi Christi
esse non possunt. Explicit prefacio. Incipit liber Hester.

In diebus Assueri, qui regnavit ab India usque Ethyopiam super centum viginti et septem
provincias, quando sedit in solio regni sui, Susa civitas regni eius exordium fuit. Tercio igitur
anno imperii sui fecit grande convivium cunctis principibus et pueris suis, fortissimis Per-
sarum et Medorum inclitis et prefectis provinciarum coram se, ut ostenderet divitias glorie regni
sui ac magnitudinem atque iactantiam potentie sue multo tempore, centum videlicet et octo-
ginta diebus. Cumque implerentur dies convivii, invitavit omnem populum qui inventus est in Su-
sis a maximo usque ad minimum, et septem diebus iussit convivium preparari in vestibulo hor-
ti et nemoris, quod regio cultu et manu consitum erat. Et pendebant ex omni parte tento-
ria aerii coloris et carpasini et iacintini, sustentata funibus byssinis atque purpureis,
qui eburneis circulis inserta erant et columnis marmoreis fulciebantur. Lectuli quoque aurei
et argentei super pavimentum smaragdino et pario stratum lapide dispositi erant, quod mi-
ra varietate pictura decorabat. Bibebant autem qui invitati erant aureis poculis, et aliis
atque aliis vasis cibi inferebantur. Vinum quoque ut magnificentia regia dignum erat habundans
et precipuum ponebatur. Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum, sed sic rex statuerat pro-
ponens unicuique singulis de principibus suis ut sumeret unusquisque quod vellet. Vasthi quoque regina fe-
cit convivium feminarum in palacio ubi rex Assuerus manere consueverat. Itaque die septi-

mo cum rex esset hylarior et post nimiam potationem incaluisset mero. precepit maunan et
baratha et arbona et bagatha et abgatha et zarath et charcas septem eunuchis qui in conspectu
eius ministrabant ut introducerent reginam uasthi coram rege. posito super caput eius diade
mate ut ostenderet cunctis populis et principibus illius pulchritudinem. Erat enim pulchra ual
de. Que renuit et ad regis imperium quod per eunuchos mandauerat uenire contempsit. Unde
iratus rex et nimio furore succensus. interrogauit sapientes qui ex more regio semper ei aderant
et illorum faciebat cuncta consilio. scientium leges ac iura maiorum. erant autem primi et pro
ximi. charsena et sethar et admatha et tharsis et mares et marsana et mamucha septem
duces persarum. atque medorum qui uidebant faciem regis et primi post eum residere soliti erant.
cui sententie uasthi regina subiaceret. que assueri regis imperium quod per eunuchos manda
uerat facere noluisset. Responditque mamucham. audiente rege atque principibus. Non
solum regem lesit regina uasthi. sed omnes principes et populos qui sunt in cunctis prouinciis
regis assueri. Egredietur enim sermo regine ad omnes mulieres. ut contempnant ui
ros suos et dicant. Rex assuerus iussit ut regina uasthi intraret ad eum. et illa noluit.
atque hoc exemplo omnes principum coniuges persarum. atque medorum paruipendent imperia ma
ritorum. Unde regis iusta est indignatio. Si tibi placet egrediatur edictum a facie tua. et
scribatur iuxta legem persarum. atque medorum quam preteriri illicitum est. ut nequaquam ul
tra uasthi ingrediatur ad regem. sed regnum illius altera que melior est illa accipiat.
et hoc in omne quod latissimum est prouinciarum tuarum diuulgetur imperium. et cuncte uxo
res tam maiorum quam minorum deferant maritis suis honorem. Placuit consilium eius regi
et principibus. Fecitque rex iuxta consilium mamucham et misit epistolas ad uniuersas prouin
tias regni sui. ut queque gens audire et legere poterat. diuersis linguis et litteris esse uiros
principes ac maiores in domibus suis. et per cunctos populos diuulgari.

II

His ita gestis.
postquam regis assueri deferbuerat indignatio. recordatus est uasthi et que fecisset
uel que passa esset. Dixeruntque pueri regis ac ministri eius. Querantur regi puelle uirgi
nes ac speciose. et mittantur qui considerent per uniuersas prouincias puellas speciosas
et uirgines et adducant eas ad ciuitatem susan. et tradant in domo feminarum sub ma
nu egei eunuchi. qui est prepositus et custos mulierum regiarum. et accipiant mundum mu
liebrem et cetera ad usus necessaria. et quecumque inter omnes oculis regis placuerit. ipsa re
gnet pro uasthi. Placuit sermo regi et ita ut suggesserant iussit fieri. Erat uir iu
deus in susis ciuitate uocabulo mardocheus filius iair. filii semei. filii cis. de stirpe ge
mini qui translatus fuerat de iherusalem. eo tempore quo iechoniam regem iuda nabuchodono
sor rex babylonis transtulerat. qui fuit nutricius filie fratris sui edisse. que altero nomine
hester uocabatur et utrumque parentem amiserat. pulchra nimis et decora facie. Mor
tuisque patre eius ac matre. mardocheus sibi eam adoptauit in filiam. Cumque percrebru
isset regis imperium et iuxta mandata illius multe uirgines pulchre adducerentur su
san et egeo traderentur eunucho. hester quoque inter ceteras puellas ei tradita est ut serua
retur in numero feminarum. Que placuit ei et inuenit gratiam in conspectu illius. ut accelararet
mundum muliebrem et traderet ei partes suas et septem puellas speciosissimas de domo
regis. et tam ipsam quam pedissequas eius ornaret atque excoleret. Que noluit indicare ei populum
et patriam suam. Mardocheus enim preceperat. ut de hac re omnino reticeret. Qui deambu
labat cotidie ante uestibulum domus in qua electe uirgines seruabantur. curam agens salutis
hester. et scire uolens quid ei accideret. Cum autem uenisset tempus singularum per ordinem puellarum
ut intrarent ad regem expletis omnibus que ad cultum muliebrem pertinebant. mensis duodecimus uer
tebatur. ita dumtaxat ut sex menses oleo ungerentur myrtino. et aliis sex quibusdam
pigmentis et aromatibus uterentur. Ingredientesque ad regem quicquid postulassent ad orna
tum pertinens accipiebant. et ut eis placuerat composite de triclinio feminarum. ad regis
cubiculum transibant. Et que intrauerat uespere egrediebatur mane. atque inde in secundas
edes deducebatur. que sub manu sasagazi eunuchi erant qui concubinis regis presidebat

bat. nec habebat potestatem ad regem ultra redeundi nisi voluisset rex. et eam venire iussisset ex
nomine. Evoluto autem tempore per ordinem instabat dies quo hester filia abihail fratris mardochei
quam sibi adoptaverat in filiam. intrare deberet ad regem. Que non quesivit muliebrem cul
tum sed quecumque voluit egeus eunuchus custos virginum hec ei ad ornatum dedit. Erat enim formosa
valde et incredibili pulchritudine omnium oculis gratiosa et amabilis videbatur. Ducta est
itaque ad cubiculum regis assueri. mense decimo qui vocatur tebeth septimo anno regni eius. et ama
vit eam rex plusquam omnes mulieres. habuitque gratiam et misericordiam coram eo super omnes mulieres.
et posuit diadema regni in capite eius. fecitque eam regnare in loco vasthi. Et iussit convi
vium preparari permagnificum. cunctis principibus et servis suis pro coniunctione et nuptiis he
ster. et dedit requiem in universis provinciis. ac dona largitus est iuxta magnificentiam princi
palem. Cumque et secundo quererentur virgines et congregarentur. mardocheus manebat ad regis
ianuam. necdumque prodiderat hester patriam et populum suum iuxta mandatum mardochei. Quicquid
enim ille precipiebat observabat hester. et ita cuncta faciebat ut eo tempore solita erat. quo eam
parvulam nutriebat. Eo igitur tempore quo mardocheus ad regis ianuam morabatur. irati sunt gabathan
et thares duo eunuchi regis qui ianitores erant. et in primo palacii limine presidebant. vo
lueruntque insurgere in regem et occidere eum. Quod mardocheum non latuit. Statimque nuntiavit
regine hester. et illa regi ex nomine mardochei qui ad se rem detulerat. Quesitum est et in
ventum. et appensus uterque eorum est in patibulo. mandatumque est hystoriis et annalibus traditum
coram rege.

III

Post hec rex assuerus exaltavit aman filium amadathi. qui erat de stirpe agag.
et posuit solium eius super omnes principes quos habebat. cunctique servi regis qui in foribus pala
tii versabantur flectebant genua et adorabant aman. Sic enim eis preceperat imperator. So
lus mardocheus non flectebat genu neque adorabat eum. Cui dixerunt pueri regis qui ad fo
res palacii presidebant. Cur preter ceteros non observas mandata regis? Cumque hoc crebrius di
cerent. et ille nollet audire. nuntiaverunt aman. scire cupientes utrum perseveraret in senten
tia. Dixerat enim eis se esse iudeum. Quod cum audisset aman et experimento probasset quod mar
docheus non sibi flecteret genu nec se adoraret. iratus est valde. et pro nichilo duxit in unum
mardocheum mittere manus suas. Audierat enim quod esset gentis iudee. magisque voluit omnem
iudeorum qui erant in regno assueri. perdere nationem. Mense primo cuius vocabulum est nisan. an
no duodecimo regni assueri. missa est sors in urnam. que hebraice dicitur phur coram aman.
quo die et quo mense gens iudeorum deberet interfici. et exivit mensis duodecimus qui vocatur adar.
Dixitque aman regi assuero. Est populus per omnes provincias regni tui dispersus. et a se mutuo
separatus. novis utens legibus et cerimoniis. insuper et regis scita contempnens. et optime
nosti quod non expediat regno tuo ut insolescat per licentiam. Si tibi placet decerne ut pereat
et decem milia talentorum. appendam archariis gaze tue. Tulit ergo rex anulum quo utebatur de
manu sua. et dedit eum aman filio amadathi de progenie agag hosti iudeorum. dixitque ad
eum. Argentum quod polliceris tuum sit. de populo age quod tibi placet. Vocatique sunt scribe regis
mense primo nisan. tertiadecima die eiusdem mensis. et scriptum est ut iusserat aman. ad
omnes satrapas regis et iudices provinciarum diversarumque gentium. ut quoque gens legere po
terat et audire. pro varietate linguarum ex nomine regis assueri. et littere ipsius signate
anulo misse sunt per cursores regis. ad universas provincias ut occiderent atque delerent omnes
iudeos. a puero usque ad senem parvulos et mulieres. uno die hoc est tertio decimo mensis
duodecimi qui vocatur adar. et bona eorum diriperent. Summa autem epistolarum hec fuit. ut omnes pro
vincie scirent. et pararent se ad predictam diem. Festinabant cursores qui missi erant exple
re regis imperium. Statimque in susis pependit edictum a rege. et aman celebrante con
vivium. et cunctis iudeis qui in urbe erant flentibus.

IIII

Que cum audisset mardocheus scidit ve
stimenta sua et indutus est sacco. spargens cinerem capiti. et in platea medie civitatis voce ma
gna clamabat ostendens amaritudinem animi sui. et hoc eiulatu usque ad fores palacii
gradiens. Non enim erat licitum indutum sacco aulam regis intrare. In omnibus quoque pro
vinciis oppidis ac locis. ad que crudele regis dogma pervenerat. planctus ingens erat. apud

iudeos. ieiunium ululatus et fletus. sacco et cinere multis pro strato utentibus. Ingresse sunt autem puelle hester et eunuchi nuntiaveruntque ei. Quod audiens consternata est et misit vestem ut ablato sacco indueret eum. Quam accipere noluit. Accitoque athac eunucho, quem rex ministrum ei dederat. precepit ut iret ad mardocheum. et disceret ab eo cur hoc faceret. Egressusque athac ivit ad mardocheum stantem in platea civitatis ante ostium palacii. Qui indicavit ei omnia que acciderant. quomodo aman promisisset ut in thesauros regis pro iudeorum nece inferret argentum. exemplarque edicti quod pendebat in susis dedit ei ut regine ostenderet. et moneret eam ut intraret ad regem. et deprecaretur eum pro populo suo. Regressus athac nuntiavit hester omnia que mardocheus dixerat. Que respondit ei et iussit ut diceret mardocheo. Omnes servi regis et cuncte que sub dicione eius sunt norunt provincie. quod sive vir sive mulier non vocatus interius atrium regis intraverit. absque ulla cunctatione statim interficiatur. nisi forte rex auream virgam ad eum tetenderit pro signo clementie. atque ita possit vivere. Ego igitur quomodo ad regem intrare potero. que triginta iam diebus non sum vocata ad eum. Quod cum audisset mardocheus rursum mandavit hester dicens. Ne putes quod animam tuam tantum liberes quia in domo regis es pre cunctis iudeis. Si enim nunc silueris per aliam occasionem liberabuntur iudei et tu et domus patris tui peribitis. Et quis novit utrum idcirco ad regnum veneris. ut in tali tempore parareris. Rursumque hester hec mardocheo mandavit. Vade et congrega omnes iudeos quos in susis reppereris et orate pro me. Non comedatis et non bibatis tribus diebus ac tribus noctibus et ego cum ancillis meis similiter ieiunabo. et tunc ingrediar ad regem contra legem faciens non vocata. tradensque me morti et periculo. Ivit itaque mardocheus et fecit omnia que ei hester preceperat.

V

Die autem tercio induta est regalibus vestimentis hester. et stetit in atrio domus regis quod erat interius contra basilicam domus regis. At ille sedebat super solium suum in consistorio palacii contra ostium domus. Cumque vidisset rex reginam stantem placuit oculis eius et extendit contra eam virgam auream quam tenebat manu. Que accedens osculata est summitatem virge eius. Dixitque ad eam rex. Quid vis hester regina. Que est peticio tua. Etiam si dimidiam partem regni petieris. dabitur tibi. At illa respondit. Si regi placet obsecro ut venias ad me hodie et aman tecum ad convivium quod paravi. Statimque rex. Vocate inquit cito aman. ut hester obediat voluntati. Venerunt itaque rex et aman ad convivium quod eis regina paraverat. Dixitque ei rex postquam vinum biberat habundanter. Quid petis ut detur tibi et pro qua re postulas. Etiam si dimidiam partem regni mei petieris impetrabis. Cui respondit hester. Peticio mea et preces mee iste sunt. Si inveni gratiam in conspectu regis et si regi placet ut det michi quod postulo et meam impleat peticionem. veniat rex et aman ad convivium quod paravi eis et cras regi aperiam voluntatem meam. Egressus est itaque illo die aman letus et alacer. Cumque vidisset mardocheum sedentem ante fores palacii. et non solum non assurrexisse sibi sed nec motum quidem de loco sessionis sue. indignatus est valde. et dissimulata ira reversus est in domum suam. Convocavitque ad se amicos suos et zares uxorem suam et exposuit illis magnitudinem divitiarum suarum. filiorumque turbam et quanta eum gloria super omnes principes et servos suos rex elevasset. Et post hec ait. Regina quoque hester nullum alium vocavit cum rege ad convivium preter me. apud quam etiam cras cum rege pransurus sum. Et cum hec omnia habeam nichil me habere puto. quamdiu videro mardocheum iudeum sedentem ante fores palacii. Responderuntque ei zares uxor eius et ceteri amici. Iube parari excelsam trabem. habentem altitudinis quinquaginta cubitos. et dic mane regi ut appendatur super eam mardocheus et sic ibis cum rege letus ad convivium. Placuit ei consilium et iussit excelsam parari crucem.

VI

Noctem autem illam rex duxit insompnem. iussitque afferri sibi hystorias et annales priorum temporum. Que cum illo presente legerentur. ventum est ad eum locum ubi scriptum erat. quomodo nunciasset mardocheus insidias bagathan et thares eunuchorum regem assuerum iugulare cupientium. Quod cum audisset rex ait. Quid pro hac fide honoris ac premii mardocheus consecutus est. Dixeruntque servi illius ac ministri. Nichil omnino mercedis accepit. Statimque rex. Quis

est intrinsecus in atrio. Aman quippe interius atrium domus regie intraverat. ut suggereret regi. et iuberet mardocheum affigi patibulo quod ei fuerat preparatum. Responderuntque pueri. Aman stat in atrio. Dixitque rex. Ingrediatur. Cumque esset ingressus: ait illi. Quid debet fieri viro quem rex honorare desiderat? Cogitans autem aman in corde suo. et reputans quod nullum alium nisi se vellet honorare: respondit. Homo quem rex honorare cupit. debet indui vestibus regiis. et imponi super equum qui de sella regis est. et accipere regium diadema super caput suum. et primus de regiis principibus ac tyrannis teneat equum eius. et per plateam civitatis incedens clamet et dicat. Sic honorabitur quemcumque rex voluerit honorare. Dixitque ei rex. Festina. et sumpta stola et equo. fac ita ut locutus es mardocheo iudeo. qui sedet ante fores palacii. Cave ne quicquam de hiis que locutus es pretermittas. Tulit itaque aman stolam et equum. indutumque mardocheum in platea civitatis. et impositum equo precedebat. atque clamabat. Hoc honore condignus est quemcumque rex honorare voluerit. Reversusque est mardocheus ad ianuam palacii. et aman festinavit ire in domum suam lugens. et operto capite. Narravitque zares uxori sue et amicis. omnia que evenissent illi. Cui responderunt sapientes quos habebat in consilio. et uxor eius. Si de semine iudeorum est mardocheus ante quem cadere cepisti. non poteris ei resistere. sed cades in conspectu eius. Adhuc illis loquentibus. venerunt eunuchi regis. et cito eum ad convivium quod regina paraverat pergere compulerunt.

Intravit itaque rex et aman. ut biberent cum regina. Dixitque ei rex etiam in secundo die. postquam vino incaluerat. Que est peticio tua hester. ut detur tibi? Et quid vis fieri? Etiam si dimidiam partem regni mei petieris: impetrabis. Ad quem illa respondit. Si inveni gratiam in oculis tuis o rex. et si tibi placet dona michi animam meam pro qua rogo. et populum meum pro quo obsecro. Traditi enim sumus ego et populus meus ut conteramur. iugulemur et pereamus. Atque utinam in servos et in famulas venderemur. esset tolerabile malum. et gemens tacerem. Nunc autem hostis noster est. cuius crudelitas redundat in regem. Respondensque rex assuerus ait. Quis est iste. et cuius potentie. ut hec audeat facere? Dixitque hester. Hostis et inimicus noster pessimus iste est aman. Quod ille audiens: ilico obstupuit. vultum regis ac regine ferre non sustinens. Rex autem surrexit iratus: et de loco convivii intravit in hortum arboribus consitum. Aman quoque surrexit ut rogaret hester reginam pro anima sua. Intellexit enim a rege sibi paratum malum. Qui cum reversus esset de horto nemoribus consito. et intrasset convivii locum. repperit aman super lectulum ruisse. in quo iacebat hester. et ait. Etiam reginam vult opprimere me presente in domo mea. Nondum verbum de ore regis exierat. et statim operuerunt faciem eius. Dixitque arbona unus de eunuchis qui stabant in ministerio regis. En lignum quod paraverat mardocheo qui locutus est pro rege. stat in domo aman. habens altitudinis quinquaginta cubitos. Cui dixit rex. Appendite eum in eo. Suspensus est itaque aman in patibulo quod paraverat mardocheo. et regis ira quievit.

Die illo dedit rex assuerus hester regine domum aman. adversarii iudeorum. et mardocheus ingressus est ante faciem regis. Confessa est enim hester ei quod esset patruus suus. Tulitque rex anulum quem ab aman recipi iusserat. et tradidit mardocheo. Hester autem constituit mardocheum super domum suam. Nec hiis contenta. procidit ad pedes regis. flevitque. et locuta ad eum oravit ut maliciam aman agagite. et machinationes eius pessimas quas excogitaverat contra iudeos iuberet irritas fieri. At ille ex more sceptrum aureum protendit manu: quo signum clementie monstrabatur. Illaque consurgens stetit ante eum. et ait. Si placet regi. et si inveni gratiam coram oculis eius. et deprecatio mea non ei videatur esse contraria. obsecro ut novis epistolis veteres aman littere insidiatoris et hostis iudeorum. quibus eos in cunctis regis provinciis perire preceperat corrigantur. Quomodo enim sustinere potero necem et interfectionem populi mei. Responditque rex assuerus hester regine. et mardocheo iudeo. Domum aman concessi hester. et ipsum iussi affigi cruci. quia ausus est manum mittere in iudeos. Scribite ergo iudeis sicut vobis placet ex regis nomine. signantes litteras anulo meo. Hec enim consuetudo erat ut epistolis que ex regis nomine mittebantur. et illius anulo signate

erant· nemo auderet contradicere. Accitisque scribis et librariis regis. erat autem tempus tercii
mensis qui appellatur siban· vicesima et tercia die illius scripte sunt epistole· ut mardocheus
voluerat ad iudeos· et ad principes procuratoresque et iudices qui centum viginti et septem provinciis
ab india usque ethiopiam presidebant. provincie atque provincie. populo atque populo iuxta linguas
et litteras suas· et iudeis prout legere poterant et audire. Ipseque epistole que ex regis nomine mit
tebantur· anulo illius signate sunt· et misse per veredarios· qui per omnes provincias discurrentes
veteres litteris novis nuntiis prevenirent. Quibus imperavit rex ut convenirent iudeos per
singulas civitates et in unum preciperent congregari ut starent pro animabus suis· et omnes inimicos
suos cum coniugibus suis ac liberis et universis domibus interficerent· atque delerent. Et constituta est per
omnes provincias una ultionis dies· id est tercia decima mensis duodecimi adar. Summaque epistole
hec fuit· ut in omnibus terris ac populis· qui regis assueri imperio subiacebant notum fieret paratos
esse iudeos ad capiendam vindictam de hostibus suis· Egressique sunt veredarii celeres nun
tios perferentes· et edictum regis pependit in susis. Mardocheus autem de palatio et de conspectu
regis egrediens fulgebat vestibus regiis· iacinctinis videlicet et aeriis· coronam auream
portans in capite· et amictus pallio serico atque purpureo· omnisque civitas exultavit atque le
tata est. Iudeis autem nova lux oriri visa est. gaudium honor et tripudium apud omnes populos
urbes atque provincias· quocumque regis iussa veniebant. mira exultatio epule atque convi
via et festus dies in tantum ut plures alterius gentis et secte. eorum religioni et cerimoniis
iungerentur. Grandis enim cunctos iudaici nominis terror invaserat.

IX

Igitur duodecimi mensis
quem adar vocari ante iam diximus· tercia decima die. quando cunctis iudeis interfectio parabatur.
et hostes eorum inhiabant sanguini· versa vice iudei superiores esse ceperunt· et se de adversariis
vindicare. Congregatique sunt per singulas civitates· oppida et loca. ut extenderent ma
num contra inimicos et persecutores suos· nullusque ausus est resistere· eo quod omnes populos magni
tudinis eorum formido penetraret. Nam et provinciarum iudices. duces et procuratores omnisque
dignitas· que singulis locis et operibus preerat. extollebant iudeos timore mardochei· quem
principem esse palatii et plurimum posse cognoverant. Fama quoque nominis eius crescebat cotidie.
et per cunctorum ora volitabat. Itaque percusserunt iudei inimicos suos plaga magna· et occide
runt eos. reddentes eis quod sibi paraverant facere in tantum ut etiam in susis quingentos vi
ros interficerent· et decem ex filiis aman agagite hostis iudeorum quorum ista sunt nomina· Phar
sandatha et delphon et esphata· et phoratha· et adalia et aridatha et ephermestha· et arisa
et aridai· et vaiezatha· Quos cum occidissent. predas de substantiis eorum agere noluerunt.
Statimque numerus eorum qui occisi erant in susis· ad regem relatus est. Qui dixit regi
ne· In urbe susis interfecerunt iudei quingentos viros· et alios decem filios aman· quantam
putas eos exercere cedem· in universis provinciis· Quid ultra postulas· et quid vis ut fieri
iubeam· Cui illa respondit. Si regi placet detur potestas iudeis· ut sicut hodie fece
runt in susis. sic et cras faciant· et decem filii aman in patibulis suspendantur. Precepitque
rex ut ita fieret. Statimque in susis pependit edictum· et decem filii aman suspensi
sunt. Congregatis iudeis quarta decima adar mensis die. interfecti sunt in susis trecenti
viri· nec eorum ab illis direpta substantia est. Sed et per omnes provincias que dicioni regis subia
cebant. pro animabus suis steterunt iudei· interfectis hostibus ac persecutoribus suis. in tantum ut
septuaginta quinque milia occisorum complerentur· et nullus de substantiis eorum quicquam contin
geret. Dies autem tercius decimus mensis adar unus apud omnes interfectionis fuit· et quartodecimo
die cedere desierunt. Quem constituerunt esse sollempnem· ut in eo omni deinceps tempore
vacarent epulis. gaudio atque conviviis. At hii qui in urbe susis cedem exercuerant.
terciodecimo et quartodecimo eiusdem mensis die in cede versati sunt. Quintodecimo autem die percutere desierunt.
et idcirco eandem diem constituere sollempnem epularum atque letitie. Hii vero iudei qui in oppidis non
muratis ac villis morabantur. quartumdecimum diem mensis adar. conviviorum et gaudii decre
verunt. ita ut exultent in eo· et mittant sibi invicem partes epularum et ciborum. Scripsit itaque
mardocheus omnia hec· et litteris comprehensa misit ad iudeos qui in omnibus regis provinciis morabantur

tur. tam in uicino positi quam procul. Ut quartamdecimam et quintamdecimam diem mensis adar pro festis
susciperent. et reuertente semper anno sollempni honore celebrarent. Quia in ipsis diebus se ulti sunt
iudei de inimicis suis. et luctus atque tristicia in hylaritatem gaudiumque conuersa sunt. Essentque
isti dies epularum atque leticie. et mitterent sibi inuicem ciborum partes. et pauperibus munuscula
largirentur. Susceperuntque iudei in sollempnem ritum. cuncta que eo tempore facere cepe-
runt. et que mardocheus litteris facienda mandauerat. Aman enim filius amadathi stir-
pis agag. hostis et aduersarius iudeorum cogitauit contra eos malum. ut occideret illos atque dele-
ret. et misit phur quod nostra lingua uertitur in sortem. et postea ingressa est hester ad re-
gem. obsecrans ut conatus eius litteris regis irrita fierent. et malum quod contra iudeos co-
gitauerat reuerteretur in caput eius. Denique et ipsum et filios eius affixerunt cruci. atque ex illo tem-
pore dies isti appellati sunt phurim. id est sortium. eo quod phur id est sors in urnam
missa fuerit. et cuncta que gesta sunt epistole id est libri huius uolumine continentur. queque
sustinuerunt. et que deinceps immutata sunt susceperunt iudei super se et super semen suum et super
cunctos qui religioni eorum uoluerint copulari. ut nulli liceat duos hos dies absque sollem-
pnitate transigere. quos scriptura testatur et certa expetunt tempora. annis sibi iugiter
succedentibus. Isti sunt dies quos nulla umquam delebit obliuio. et per singulas generationes cun-
cte in toto orbe prouincie celebrabunt. nec est ulla ciuitas in qua dies phurim id est sorti-
um non obseruentur a iudeis. et ab eorum progenie que his cerimoniis obligata est. Scripseruntque
hester regina filia abiahil et mardocheus iudeus etiam secundam epistolam ut omni studio dies
ista sollempnis sanciretur in posterum. et miserunt ad omnes iudeos qui in centum uiginti et
septem regis assueri prouinciis uersabantur. ut haberent pacem et susciperent ueritatem. obser-
uantes dies sortium. et suo tempore cum gaudio celebrarent sicut constituerant mardo-
cheus et hester. et illi obseruanda susceperunt a se et a semine suo. ieiunia atque clamores et
sortium dies. et omnia que libri huius qui uocatur hester historia continentur.

X

Rex uero
assuerus omnem terram et cunctas maris insulas fecit tributarias. cuius fortitudo et imperium
et dignitas atque sublimitas qua exaltauit mardocheum scripta sunt in libris medorum atque
persarum. et quomodo mardocheus iudaici generis secundus a rege assuero fuerit. et magnus inter iu-
deos et acceptabilis plebi fratrum suorum querens bona populo suo. et loquens ea que ad pacem sui
seminis pertinerent. Que habentur in hebreo plena fide expressi. Hec autem que secuntur scripta
repperi in editione uulgata que grecorum lingua et litteris continentur. et interim post finem
libri hoc capitulum ferebatur quod iuxta consuetudinem nostram obelo id est ueru prenotauimus.
Dixitque mardocheus. A deo facta sunt ista. Recordatus sum somnii quod uideram hec eadem
significantis. nec eorum quicquam irritum fuit. Paruus fons qui creuit in fluuium et in lucem
solemque conuersus est. et in aquas plurimas redundauit. hester est. quam rex accepit uxorem.
et uoluit esse reginam. Duo autem dracones. ego sum et aman. Gentes que conuenerant
hii sunt qui delere nomen conati sunt iudeorum. Gens autem mea israel est que clamauit ad do-
minum et saluum fecit dominus populum suum. liberauitque nos de omnibus malis. et fecit signa ma-
gna atque portenta inter gentes. et duas sortes esse precepit unam populi dei et alteram cunctarum
gentium. Uenitque utraque sors in statutum ex illo iam tempore coram deo uniuersis gen-
tibus. et recordatus est dominus populi sui. ac misertus est hereditatis sue. Et obseruabuntur dies isti in
mense adar quartadecima et quintadecima die eiusdem mensis cum omni studio et gaudio. in
unum cetum populi congregati. in cunctas deinceps generationes populi israel.

XI

Anno quar-
to regnantibus ptolomeo et cleopatra. attulerunt dositheus qui se sacerdotem et leuitici ge-
neris ferebat. et ptholomeus filius eius hanc epistolam phurim. quam dixerunt interpretatum
esse lysimachum ptholomei filium in hierusalem. Hoc quoque principium erat in editione uulga-
ta. quod nec in hebreo nec apud ullum fertur interpretum. Anno secundo regnante arta-
xerse maximo prima die mensis nisan uidit somnium mardocheus filius iahir. filii semei.
filii cis de tribu beniamin. homo iudeus qui habitabat in urbe susis. uir magnus et inter
primos aule regie. Erat autem de eo numero captiuorum quos transtulerat nabuchodonosor

rex babylonis de ierusalem cum iechonia rege iude. Et hoc eius somnium fuit. Apparuerunt voces et tumultus et tonitrua et terremotus et conturbatio super terram. Et ecce duo dracones magni paratique contra se in prelium. Ad quorum clamorem cuncte concitate sunt nationes ut pugnarent contra gentem iustorum. Fuitque dies illa tenebrarum et discriminis, tribulationis et angustie, et ingens formido super terram. Conturbataque est gens iustorum timentium mala sua et preparata ad mortem. Clamaveruntque ad deum et illis vociferantibus fons parvus crevit in fluvium maximum et in aquas plurimas redundavit. Lux et sol ortus est et humiles exaltati sunt et devoraverunt inclitos. Quod cum vidisset mardocheus et surrexisset de strato, cogitabat quid deus facere vellet et fixum habebat in animo, scire cupiens quid significaret somnium.

XII

Morabatur autem eo tempore in aula regis cum bagatha et thara eunuchis regis qui ianitores erant palatii. Cumque intellexisset cogitationes eorum et curas diligentius pervidisset, didicit quod conarentur in regem artaxerxen manus mittere, et nuntiavit super eo regi. Qui de utroque habita questione confessos duci iussit ad mortem. Rex autem quod gestum erat scripsit in commentariis. Sed et mardocheus rei memoriam litteris tradidit. Precepitque ei rex ut in aula palatii moraretur, datis ei pro delatione muneribus. Aman vero filius amadathi bugeus erat gloriosissimus coram rege, et voluit nocere mardocheo et populo eius pro duobus regis eunuchis qui fuerant interfecti. Huc usque prohemium. Que sequuntur in eo loco posita erant ubi scriptum est in volumine: Et diripuerunt bona vel substantias eorum. Que in sola vulgata editione repperimus.

XIII

Epistole autem hoc exemplar fuit. Rex maximus artaxerxes ab india usque ethyopiam centum viginti septem provinciarum principibus et ducibus qui eius imperio subiecti sunt salutem dicit. Cum plurimis gentibus imperarem et universum orbem mee ditioni subiugassem, volui nequaquam abuti potentie magnitudine, sed clementia et lenitate gubernare subiectos, ut absque ullo terrore vitam silentio transigentes, optata cunctis mortalibus pace fruerentur. Querente autem me a consiliariis meis quomodo hoc posset impleri, unus qui sapientia et fide ceteros precellebat et erat post regem secundus, aman nomine, indicavit mihi in toto orbe terrarum populum esse dispersum qui novis uteretur legibus et contra omnium gentium faciens consuetudinem, regum iussa contemneret et universarum concordiam nationum sua dissensione violaret. Quod cum didicissemus, videntes unam gentem rebellem adversum omne hominum genus perversis uti legibus nostrisque iussionibus contraire et turbare subiectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam, iussimus ut quoscumque aman qui omnibus provinciis prepositus est et secundus a rege et quem patris loco colimus monstraverit, cum coniugibus ac liberis deleantur ab inimicis suis, nullusque eorum misereatur, quartadecima die duodecimi mensis adar anni presentis, ut nefarii homines uno die ad inferos descendentes reddant imperio nostro pacem quam turbaverant. Huc usque exemplar epistole.

Que sequuntur post eum locum scripta reperi ubi legitur: Pergensque mardocheus fecit omnia que ei mandaverat hester. Nec tamen habentur in hebreo, et apud nullum penitus feruntur interpretum. Mardocheus autem deprecatus est dominum memor omnium operum eius et dixit: Domine domine rex omnipotens, in ditione enim tua cuncta sunt posita, et non est qui possit tue resistere voluntati, si decreveris salvare israel. Tu fecisti celum et terram et quicquid celi ambitu continetur. Dominus omnium es, nec est qui resistat maiestati tue. Cuncta nosti et scis quia non pro superbia et contumelia et aliqua glorie cupiditate fecerim hoc, ut non adorarem aman superbissimum. Libenter enim pro salute israel etiam vestigia pedum eius deosculari paratus essem, sed timui ne honorem dei mei transferrem ad hominem, et ne quemquam adorarem excepto deo meo. Et nunc domine rex deus abraham, miserere populi tui, quia volunt nos inimici nostri perdere et hereditatem tuam delere. Ne despicias partem tuam quam redemisti tibi de egypto. Exaudi deprecationem meam et propitius esto sorti et funiculo tuo, et converte luctum nostrum in gaudium, ut viventes laudemus nomen tuum domine, et ne claudas ora canentium te. Omnis quoque israel pari mente et obsecratione clamavit ad dominum eo quod eis certa mors

XIII

impenderet. Hester quoque regina confugit ad Dominum, pavens periculum quod imminebat. Cumque deposuisset vestes regias, fletibus et luctui apta indumenta suscepit, et pro unguentis variis cinere et stercore implevit caput, et corpus suum humiliavit ieiuniis. omniaque loca in quibus letari ante consueverat, crinium laceratione complevit. Et deprecabatur Dominum Deum Israel dicens: Domine mi, qui rex noster es solus, adiuva me solitariam, et cuius preter te nullus auxiliator est alius. Periculum meum in manibus meis est. Audivi a patre meo quod tu Domine tulisses Israel de cunctis gentibus, et patres nostros ex omnibus retro maioribus suis ut possideres hereditatem sempiternam, fecistique eis sicut locutus es. Peccavimus in conspectu tuo, et idcirco tradidisti nos in manus inimicorum nostrorum. coluimus enim deos eorum. Iustus es Domine. Et nunc non eis sufficit quod durissima nos opprimunt servitute, sed robur manuum suarum idolorum potentie deputantes, volunt tua mutare promissa, et delere hereditatem tuam, et claudere ora te canentium et te laudantium, atque extinguere gloriam templi et altaris tui, ut aperiant ora gentium, et laudent idolorum fortitudinem, et predicent carnalem regem in sempiternum. Ne tradas Domine sceptrum tuum his qui non sunt, ne rideant ad ruinam nostram, sed converte consilium eorum super eos, et eum qui in nos cepit sevire disperde. Memento Domine, et ostende te nobis in tempore tribulationis nostre, et michi da fiduciam, rex deorum et universe Domine potestatis. Tribue sermonem compositum in ore meo in conspectu leonis, et transfer cor illius in odium hostis nostri, ut et ipse pereat, et ceteri qui ei consentiunt. Nos autem libera manu tua, et adiuva me nullum aliud habentem auxilium nisi te Domine, qui habes omnium scientiam. Et nosti quod oderim gloriam iniquorum, et detester cubile incircumcisorum et omnis alienigene. Tu scis necessitatem meam, quod abhominer signum superbie et glorie mee quod est super caput meum in diebus ostentationis mee, et detester illud quasi pannum menstruate, et non portem in diebus silentii mei, et quod non comederim in mensa Aman, nec michi placuerit convivium regis, et non biberim vinum libaminum, et nunquam letata est ancilla tua ex quo huc translata sum usque in presentem diem, nisi in te Domine Deus Abraham. Deus fortis super omnes, exaudi vocem eorum qui nullam aliam spem habent, et libera nos de manu iniquorum, et erue me a timore meo.

XV

Hoc quoque addita reperi in editione vulgata. Et mandavit ei haut dubium quin Hester Mardocheus, ut ingrederetur ad regem, et rogaret pro populo suo et pro patria sua. Memor inquit dierum humilitatis tue, quomodo nutrita sis in manu mea. quia Aman secundus a rege locutus est contra nos in mortem. Et tu invoca Dominum, et loquere regi pro nobis, et libera nos de morte. necnon et ista que subdita sunt. Die autem tertio deposuit vestimenta ornatus sui, et circumdata est gloria sua. Cumque regio fulgeret habitu, et invocasset omnium rectorem et salvatorem Deum, assumpsit duas famulas, et super unam quidem innitebatur, quasi pre delitiis et nimia teneritudine corpus suum ferre non sustinens. altera autem famularum sequebatur dominam, defluentia in humum indumenta sustentans. Ipsa autem roseo vultum colore perfusa, et gratis ac nitentibus oculis, tristem celabat animum, et nimio timore contractum. Ingressa igitur cuncta per ordinem ostia, stetit contra regem ubi ille residebat super solium regni sui, indutus vestibus regiis, auroque fulgens et preciosis lapidibus, eratque terribilis aspectu. Cumque elevasset faciem, et ardentibus oculis furorem pectoris indicasset, regina corruit, et in pallorem colore mutato, lassum super ancillam reclinavit caput. Convertitque Deus spiritum regis in mansuetudinem, et festinus ac metuens exilivit de solio, et sustentans eam ulnis suis donec rediret ad se, his verbis blandiebatur. Quid habes Hester? Ego sum frater tuus. Noli metuere, non morieris. non enim pro te sed pro omnibus hec lex constituta est. Accede igitur et tange sceptrum. Cumque illa taceret, tulit auream virgam, et posuit super collum eius, et osculatus est eam, et ait: Cur michi non loqueris? Que respondit: Vidi te domine quasi angelum Dei, et conturbatum est cor meum pre timore glorie tue. Valde enim mirabilis es domine, et facies tua plena est gratiarum. Cumque loqueretur, rursum corruit, et pene exanimata est. Rex autem turbabatur, et omnes ministri eius consolabantur eam.

XVI

Exemplar epistole regis Artaxerxis, quam pro Iudeis ad totas regni sui provincias misit. quod et ipsum in hebraico volumine non habetur. Rex magnus Artaxerxes ab India usque Ethyopiam centum viginti septem provinciarum ducibus ac principibus qui nostre obediunt iussioni salutem dicit. Multi bonitate principum et honore qui in eos collatus est abusi sunt in superbiam, et non solum subiectos regibus nituntur

XVII

opprimere. Sed datam sibi gloriam in ferentes in eos qui dederunt moliuntur insidias. Nec contenti
sunt gratias non agere beneficiis et humanitatis in se iura violare. Sed dei quoque cuncta cernentis
arbitrantur se fugere posse sententiam. Et in tantum vesaniae proruperunt ut eos qui credi
ta sibi officia diligenter observant et ita cuncta agunt ut omnium laude sint digni men
daciorum cuniculis conantur subvertere. Dum aures principum simplices et ex sua natura ali
os aestimantes callida fraude decipiunt. Quae res et ex veteribus probatur hystoriis et ex his que
geruntur cotidie. Quomodo malis quorundam suggestionibus regum studia depraventur. Unde provi
dendum est paci omnium provinciarum. Nec putare debetis si diversa iubeamus ex animi nostri
venire levitate. Sed pro qualitate et necessitate temporum ut rei publicae poscit utilitas ferre
sententiam. Et ut manifestius quod dicimus intellegatis. Aman filius Amadathi et animo
et gente Macedo. alienusque a Persarum sanguine. et pietatem nostram sua crudelitate com
maculans peregrinus a nobis susceptus est. et tantam in se expertus humanitatem ut pater noster
vocaretur. et adoraretur ab omnibus post regem secundus. Qui in tantum arrogantiae tumore
sublatus est. ut regno nos privare niteretur et spiritu. Nam Mardocheum cuius fide et benefi
ciis vivimus. et consortem regni nostri Hester cum omni gente sua novis quibusdam atque in
auditis machinis expetivit in mortem. Hoc cogitans ut illis interfectis insidiaretur
nostrae solitudini. et regnum Persarum transferret in Macedonas. Nos autem a pessimo mor
talium Iudaeos neci destinatos. in nulla penitus culpa repperimus. Sed econtrario iustis utentes
legibus. et filios altissimi et maximi. semperque viventis dei cuius beneficio et patribus nostris
nobis regnum est traditum. et usque hodie custoditur. Unde eas litteras quas sub nomine nostro
ille direxerat sciatis esse irritas. Pro quo scelere ante portas huius urbis id est Susis. et ipse
qui machinatus est et omnis cognatio eius pendet in patibulis. Non nobis sed deo ei reddente quod
meruit. Hoc autem edictum quod nunc mittimus in cunctis urbibus proponatur ut liceat Iudaeis uti
legibus suis quibus debetis esse adminiculo. Ut eos qui se ad necem eorum paraverant possint inter
ficere tertiadecima die mensis duodecimi qui vocatur Adar. Hunc enim diem omnipotens deus
merorem et luctus eis vertit in gaudium. Unde et vos inter ceteros festos dies hanc habetote di
em et celebrate eam cum omni laetitia. ut et in posterum cognoscatur. omnes qui fideliter Persis
obediunt. dignam pro fide recipere mercedem. qui autem insidiantur regno eorum perire pro scelere.
Omnis autem provincia et civitas que noluerit sollempnitatis huius esse particeps. gladio et ig
ne pereat. et sic deleatur ut non solum hominibus sed etiam bestiis invia sit in sempiter
num. pro exemplo contemptus et inobedientiae. Explicit liber Hester. Incipit prefatio beati Ieronimi in li
Cogor per singulos scripturae divinae libros adversariorum respondere ma bro Iob.
ledictis. qui interpretationem meam reprehensione Septuaginta interpretum crimi
nantur. quasi non et apud Graecos Aquila Symmachus et Theodotion vel verbum e verbo. vel
sensum e sensu. vel ex utroque commixtum et medie temperatum genus translationis
expresserint. et omnia veteris instrumenti volumina. Origenes obelis asteriscisque distin
xerit. quos vel additos vel de Theodotione sumptos translationi antiquae inseruit. pro
bans defuisse quod additum est. Discant igitur obtrectatores mei recipere in toto quod in
partibus susceperunt. aut interpretationem meam cum asteriscis suis radere. Neque enim fieri
potest. ut quos plura intermisisse conspexerint. non eosdem etiam in quibusdam errasse fate
antur. praecipue in Iob cui si ea quae sub asteriscis addita sunt subtraxeris. pars maxi
ma detruncabitur. et hoc dumtaxat apud Graecos. Ceterum apud Latinos ante eam editio
nem quam sub asteriscis et obelis nuper edidimus. septingenti ferme aut octingenti
versus desunt. quibus decurtatus et laceratus corrosusque liber. foeditatem sui publice le
gentibus praebet. Haec autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem. sed ex ipso hebra
ico arabicoque sermone et interdum syro. nunc verba nunc sensus nunc simul utrumque reso
nabit. Obliquus enim etiam apud Hebraeos totus liber fertur et lubricus. et quod Graece
rhetores vocant schematismenos. dumque aliud loquitur aliud agit. ut si velis an
guillam aut murenulam strictis tenere manibus. quanto fortius presseris. tanto citius

elaborat. Memini me ob intelligentiam huius voluminis lyddeum quendam praeceptorem qui apud
hebreos primus putabatur non parvis redemisse nummis. cuius doctrina an aliquid profecerim
nescio. hoc unum scio non potuisse me interpretari nisi quod ante intellexeram. A principio autem voluminis
usque ad verba iob. apud hebreos prosa oratio est. Porro a verbis iob in quibus ait pereat dies in qua natus
sum. et nox in qua dictum est conceptus est homo. usque ad eum locum ubi ante finem voluminis
scriptum est. Idcirco ipse me reprehendo et ago penitentiam in favilla et cinere. exametri versus sunt. dac
tilo spondeoque currentes. et propter lingue ydioma crebro recipientes et alios pedes non earundem
sillabarum. sed eorundem temporum. Interdum quoque rithmus ipse dulcis et tinnulus fertur. numeri
lege solutis. quod metrici magis quam simplex lector intelligunt. A supradicto autem versu usque ad fi
nem libri parvum comma quod remanet prosa oratione contexitur. Quod si cui videtur incredulum. metra
scilicet esse apud hebreos. et in morem nostri flacci grecique pindari et alcei et sapphus vel psalteri
um vel lamentationes ieremie vel omnia fere scripturarum cantica comprehendi. legat philo
nem. iosephum. origenem. et cesariensem eusebium. et eorum testimonio me verum dicere comprobabit.
Audiant quapropter canes mei. idcirco me in hoc volumine laborasse. non ut interpretationem
antiquam reprehenderem. sed ut ea que in illa aut obscura sunt aut omissa. aut certe scriptorum
vicio depravata. manifestiora nostra interpretatione fierent. qui et hebreum sermonem ex parte
didicimus. et in latino pene ab ipsis cunabulis inter grammaticos et rethores atque philoso
phos detriti sumus. Quod si apud grecos post septuaginta editionem iam christi euangelio coru
scante. iudeus aquila symmachus. et theodotion iudaizantes. heretici sunt recepti. qui multa
mysteria salvatoris subdola interpretatione celarunt. et tamen in exaplis habentur apud
ecclesias. et explanantur ab ecclesiasticis viris. quanto magis ego christianus de parentibus christianis
natus. et vexillum crucis in mea fronte portans cuius studium fuit omissa repetere. depra
vata corrigere. et sacramenta ecclesie puro ac fideli aperire sermone. vel a fastidiosis vel a
malediciis lectoribus non debeo reprehendi. Habeant qui volunt veteres libros. vel in membranis
purpureis auro argentoque descriptos vel uncialibus ut vulgo aiunt litteris. onera magis exarata
quam codices. dum modo mihi meisque permittant pauperes habere scedulas. et non pulchros codices. quam
emendatos. Utraque editio et septuaginta iuxta grecos. et mea iuxta hebreos: in latinum meo la
bore translata est. Eligat unusquisque quod vult. et studiosum se magis quam malivolum probet. Finit
prefatio. Item alia prefatio.

Si aut fiscellam texerem. aut palmarum folia complicarem. ut in
sudore vultus mei comederem panem. et ventris opus sollicita mente tracta
rem: nullus morderet. nemo reprehenderet. Nunc autem quia iuxta sententiam sal
vatoris. volo operari cibum qui non perit. et antiquam divinorum voluminum viam senti
bus virgultisque purgare. error mihi geminus infligitur. Corrector viciorum falsarius vocor.
et errores non auferre sed serere. Tanta est enim vetustatis consuetudo ut etiam confessa
plerisque vitia placeant. dum magis pulchros volunt habere codices quam emendatos. Quapropter o fratres di
lectissimi. unicum nobilitatis et humilitatis exemplar. pro flabello calathis sportellisque
munusculo monachorum spiritalia hec et mansura dona suscipite. ac beatum iob qui adhuc
apud latinos iacebat in stercore et vermibus scatebat errorum. integrum inmaculatumque gau
dete. Quomodo enim post probationem atque victoriam duplicia ei universa sunt reddita.
ita ego in linguam nostram ut audacter loquar. feci eum habere que amiserat. Igitur et vos et
unumquemque lectorum solita prefatione commoneo. et in principiis librorum eadem semper ad
nectens rogo. ut ubicumque semper precedentes virgulas videritis. sciatis ea que subiecta sunt
in hebraicis voluminibus non haberi. porro ubi stelle imago prefulserit. ex hebreo in nostro
addita sermone. Necnon et illa que habere videbantur. et ita corrupta erant. ut sensum legentibus
tollerent. orantibus vobis magno labore correxi. magis utile quod ex ocio meo ecclesiis christi even
turum ratus. quam ex aliorum negocio. Item eiusdem argumentum in iob.

IOB exemplar patientie que non misteria suo sermone complectitur? Prosa incipit. versu labitur. pede
stri sermone finitur. omnesque leges dialectice propositione. assumptione. confirmatione. con
clusione determinat. Singula in eo verba plena sunt sensibus. Et ut de ceteris sileam, resur

resurrectionem corporis sic prophetat, ut nullus de ea vel manifestius vel cautius scripserit. Scio inquit quia redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra surrecturus sum, et rursum circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo deum. Quem visurus sum ego ipse et oculi mei conspecturi sunt et non alius. Reposita est hec spes mea in sinu meo. Incipit liber Job.

Vir erat in terra Hus nomine Job, et erat vir ille simplex et rectus, ac timens deum et recedens a malo. Natique sunt ei septem filii et tres filie. Et fuit possessio illius septem milia ovium, et tria milia camelorum, quingenta quoque iuga boum, et quingente asine, ac familia multa nimis. Eratque vir ille magnus inter omnes orientales. Et ibant filii eius et faciebant convivium per domos, unusquisque in die suo. Et mittentes vocabant tres sorores suas, ut comederent et biberent cum eis. Cumque in orbem transissent dies convivii, mittebat ad eos Job et sanctificabat illos. Consurgensque diluculo, offerebat holocausta per singulos. Dicebat enim: Ne forte peccaverint filii mei, et benedixerint deo in cordibus suis. Sic faciebat Job cunctis diebus. Quadam autem die cum venissent filii dei ut assisterent coram domino, affuit inter eos etiam Sathan. Cui dixit dominus: Unde venis? Qui respondens ait: Circuivi terram et perambulavi eam. Dixitque dominus ad eum: Numquid considerasti servum meum Job, quod non sit ei similis in terra, homo simplex et rectus, timens deum et recedens a malo? Cui respondens Sathan ait: Numquid frustra timet Job deum? Nonne tu vallasti eum, ac domum eius, universamque substantiam per circuitum? Operibus manuum eius benedixisti, et possessio eius crevit in terra. Sed extende paululum manum tuam, et tange cuncta que possidet, nisi in faciem tuam benedixerit tibi. Dixit ergo dominus ad Sathan: Ecce universa que habet in manu tua sunt, tantum in eum ne extendas manum tuam. Egressusque est Sathan a facie domini. Cum autem quadam die filii et filie eius comederent et biberent vinum in domo fratris sui primogeniti, nuntius venit ad Job qui diceret: Boves arabant, et asine pascebantur iuxta eos, et irruerunt Sabei, tuleruntque omnia, et pueros percusserunt gladio, et evasi ego solus ut nuntiarem tibi. Cumque adhuc ille loqueretur, venit alter et dixit: Ignis dei cecidit e celo, et tactas oves puerosque consumpsit, et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Sed et illo adhuc loquente venit alius et dixit: Chaldei fecerunt tres turmas, et invaserunt camelos et tulerunt eos, necnon et pueros percusserunt gladio, et ego fugi solus ut nuntiarem tibi. Adhuc loquebatur ille, et ecce alius intravit et dixit: Filiis tuis et filiabus vescentibus et bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti, repente ventus vehemens irruit e regione deserti, et concussit quatuor angulos domus, que corruens oppressit liberos tuos, et mortui sunt, et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Tunc surrexit Job et scidit tunicam suam, et tonso capite corruens in terram adoravit et dixit: Nudus egressus sum de utero matris mee, et nudus revertar illuc. Dominus dedit, dominus abstulit; sicut domino placuit ita factum est; sit nomen domini benedictum. In omnibus his non peccavit Job labiis suis, neque stultum quid contra deum locutus est.

II

Factum est autem cum quadam die venissent filii dei et starent coram domino, venisset quoque Sathan inter eos, et staret in conspectu eius, ut diceret dominus ad Sathan: Unde venis? Qui respondens ait: Circuivi terram et perambulavi eam. Et dixit dominus ad Sathan: Numquid considerasti servum meum Job, quod non sit ei similis in terra, vir simplex et rectus, ac timens deum et recedens a malo, et adhuc retinens innocentiam? Tu autem commovisti me adversus eum ut affligerem eum frustra. Cui respondens Sathan ait: Pellem pro pelle, et cuncta que habet homo dabit pro anima sua. Alioquin mitte manum tuam et tange os eius et carnem, et tunc videbis quod in faciem benedicat tibi. Dixit ergo dominus ad Sathan: Ecce in manu tua est, verumtamen animam illius serva. Egressus igitur Sathan a facie domini percussit Job ulcere pessimo a planta pedis usque ad verticem eius. Qui testa saniem radebat, sedens in sterquilinio. Dixit autem illi uxor sua: Adhuc tu permanes in simplicitate tua? Benedic deo et morere. Qui ait ad illam: Quasi una de stultis mulieribus locuta es. Si bona suscepimus de manu domini, quare mala non suscipiamus? In omnibus

his non peccavit iob labiis suis. Igitur audientes tres amici iob omne malum quod accidisset ei, ve
nerunt singuli de loco suo. Eliphaz themanites et baldad suites et sophar naamathites.
Condixerant enim ut pariter venientes visitarent eum et consolarentur. Cumque elevas
sent procul oculos suos non cognoverunt eum. Et exclamantes ploraverunt. Scissisque vestibus
sparserunt pulverem super caput suum in celum. Et sederunt cum eo in terra septem diebus
et septem noctibus. et nemo loquebatur ei verbum. Videbant enim dolorem esse vehemen

III

tem. Post hec aperuit iob os suum et maledixit diei suo et sic locutus est. Pereat dies
in qua natus sum et nox in qua dictum est conceptus est homo. Dies ille vertatur in tenebras.
non requirat eum deus desuper et non illustretur lumine. Obscurent eum tenebre et
umbra mortis. occupet eum caligo et involvatur amaritudine. Noctem illam te
nebrosus turbo possideat. non computetur in diebus anni nec numeretur in mensibus. Sit
nox illa solitaria. nec laude digna. Maledicant ei qui maledicunt diei. qui parati sunt
suscitare leviathan. Obtenebrentur stelle caligine eius. expectet lucem et non videat. nec or
tum surgentis aurore. quia non conclusit ostia ventris qui portavit me. nec abstulit ma
la ab oculis meis. Quare non in vulva mortuus sum. egressus ex utero non statim perii.
Quare exceptus genibus cur lactatus uberibus. Nunc enim dormiens silerem et som
no meo requiescerem. cum regibus et consulibus terre. qui edificant sibi solitudines. aut
cum principibus qui possident aurum et replent domos suas argento. aut sicut abortivum abscon
ditum non subsisterem. vel qui concepti non viderunt lucem. Ibi impii cessaverunt a tumul
tu et ibi requieverunt fessi robore. et quondam vincti pariter sine molestia. Non audierunt
vocem exactoris. Parvus et magnus ibi sunt. et servus liber a domino suo. Quare
data est misero lux et vita his qui in amaritudine anime sunt. Qui expectant mortem
et non venit. quasi effodientes thesaurum. gaudentque vehementer cum invenerint sepul
chrum. Viro cuius abscondita est via et circumdedit eum deus tenebris. Antequam co
medam suspiro. et quasi inundantes aque sic rugitus meus. quia timor quem timebam
evenit michi. et quod verebar accidit. Nonne dissimulavi. Nonne silui. Nonne quievi.

IIII

Et venit super me indignatio. Respondens autem heliphaz themanites dixit. Si ceperi
mus loqui tibi forsitan moleste accipies. Sed conceptum sermonem tenere quis posset. Ec
ce docuisti multos et manus lassas roborasti. Vacillantes confirmaverunt sermones
tui et genua trementia confortasti. Nunc autem venit super te plaga et defecisti. tetigit
te et conturbatus es. Ubi est timor tuus fortitudo tua. patientia tua. et perfectio viarum tua
rum. Recordare obsecro te quis umquam innocens perierit. aut quando recti deleti sint. Quin
potius vidi eos qui operantur iniquitatem et seminant dolores et metunt eos flante deo
perisse. et spiritu ire eius esse consumptos. Rugitus leonis et vox leene. et dentes catulorum leo
num contriti sunt. Tigris periit eo quod non haberet predam. et catuli leonum dissipati sunt.
Porro ad me dictum est verbum absconditum. et quasi furtive suscepit auris mea venas
susurri eius. In horrore visionis nocturne quando solet sopor occupare homines. pavor te
nuit me et tremor. et omnia ossa mea perterrita sunt. Et cum spiritus me presente transiret: in
horruerunt pili carnis mee. Stetit quidam cuius non agnoscebam vultum. ymago coram oculis
meis. et vocem quasi aure levis audivi. Numquid homo dei comparatione iustificabitur. aut factore suo
purior erit vir. Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles. et in angelis suis reperit pravitatem.
Quanto magis qui habitant domos luteas qui terrenum habent fundamentum. consumentur velut a tinea.
De mane usque ad vesperum succidentur. et quia nullus intelligit in eternum peribunt. Qui autem reliqui fuerint
auferentur ex eis. morientur et non in sapientia.

V

Voca ergo si est qui tibi respondeat. et ad aliquem sanctorum
convertere. Vere stultum interficit iracundia. et parvulum occidit invidia. Ego vidi stul
tum firma radice. et maledixi pulchritudini eius statim. Longe fient filii eius a salute. et
conterentur in porta. et non erit qui eruat. Cuius messem famelicus comedet. et ipsum rapiet ar
matus. et ebibent sitientes divitias eius. Nichil in terra sine causa fit. et de humo non orietur do
lor. Homo ad laborem nascitur et avis ad volatum. Quam ob rem ego deprecabor dominum et

et ad deum ponam eloquium meum. Qui facit magna et inscrutabilia et mirabilia absque numero. Qui dat pluviam super faciem terre et irrigat aquis universa. Qui ponit humiles in sublime, et merentes erigit sospitate. Qui dissipat cogitationes malignorum ne possint implere manus eorum quod ceperant. Qui apprehendit sapientes in astutia eorum et consilium pravorum dissipat. Per diem incurrent tenebras, et quasi in nocte sic palpabunt in meridie. Porro salvum faciet egenum a gladio oris eorum, et de manu violenti pauperem. Et erit egeno spes: iniquitas autem contrahet os suum. Beatus homo qui corripitur a deo. Increpationem ergo domini ne reprobes. Quia ipse vulnerat et medetur. Percutit et manus eius sanabunt. In sex tribulationibus liberabit te et in septima non tanget te malum. In fame eruet te de morte, et in bello de manu gladii. A flagello lingue absconderis, et non timebis calamitatem cum venerit. In vastitate et fame ridebis, et bestias terre non formidabis. Sed cum lapidibus regionum pactum tuum, et bestie terre pacifice erunt tibi. Et scies quod pacem habeat tabernaculum tuum, et visitans speciem tuam non peccabis. Scies quoque quoniam multiplex erit semen tuum, et progenies tua quasi herba terre. Ingredieris in habundantia sepulchrum, sicut infertur acervus tritici in tempore suo. Ecce hoc ut investigavimus ita est. Quod auditum mente pertracta.

VI

Respondens autem Iob dixit. Utinam appenderentur peccata mea quibus iram merui, et calamitas quam patior in statera. Quasi harena maris hec gravior appareret unde et verba mea dolore sunt plena. Quia sagitte domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum, et terrores militant contra me. Numquid rugiet onager cum habuerit herbam? Aut mugiet bos cum ante presepe plenum steterit? Aut poterit comedi insulsum quod non est sale conditum? Aut potest aliquis gustare quod gustatum affert mortem? Que prius tangere nolebat anima mea, nunc pre angustia cibi mei sunt. Quis det ut veniat petitio mea, et quod expecto tribuat mihi deus? Et qui cepit ipse me conterat. Solvat manum suam et succidat me, et hec mihi sit consolatio ut affligens me dolore non parcat, nec contradicam sermonibus sancti. Que est enim fortitudo mea ut sustineam? Aut quis finis meus ut patienter agam? Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea enea est. Ecce non est auxilium mihi in me, et necessarii quoque mei recesserunt a me. Qui tollit ab amico suo misericordiam, timorem domini derelinquit. Fratres mei preterierunt me, sicut torrens qui raptim transit in convallibus. Qui timent pruinam, irruet super eos nix. Tempore quo fuerint dissipati peribunt, et ut incaluerit solventur de loco suo. Involute sunt semite gressuum eorum, ambulabunt in vacuum et peribunt. Considerate semitas Theman, itinera Saba, et expectate paulisper. Confusi sunt quia speravi. Venerunt quoque usque ad me, et pudore cooperti sunt. Nunc venistis, et modo videntes plagam meam timetis. Numquid dixi afferte mihi, et de substantia vestra donate mihi, vel liberate me de manu hostis, et de manu robustorum eruite me? Docete me et ego tacebo, et si quid forte ignoravi instruite me. Quare detraxistis sermonibus veritatis, cum e vobis nullus sit qui possit arguere me? Ad increpandum tantum eloquia concinnatis, et in ventum verba profertis. Super pupillum irruitis et subvertere nitimini amicum vestrum. Verumtamen quod cepistis explete. Prebete aurem et videte an mentiar. Respondete obsecro absque contentione, et loquentes id quod iustum est iudicate, et non invenietis in lingua mea iniquitatem, nec in faucibus meis stultitia personabit.

VII

Militia est vita hominis super terram, et sicut dies mercennarii dies eius. Sicut cervus desiderat umbram, et sicut mercennarius prestolatur finem operis sui, sic et ego habui menses vacuos, et noctes laboriosas enumeravi mihi. Si dormiero dicam quando consurgam, et rursum expectabo vesperam, et replebor doloribus usque ad tenebras. Induta est caro mea putredine et sordibus pulveris. Cutis mea aruit et contracta est. Dies mei velocius transierunt quam a texente tela succiditur, et consumpti sunt absque ulla spe. Memento quia ventus est vita mea, et non revertetur oculus meus ut videat bona. Nec aspiciet me visus hominis. Oculi tui in me, et non subsistam. Sicut consumitur nubes et pertransit, sic qui descenderit ad inferos non ascendet, nec revertetur ultra in domum suam, neque cognoscet eum amplius locus eius. Quapropter et ego non parcam ori meo. Loquar in tribulatione spiritus mei, confabulabor cum amaritudine anime mee. Numquid mare sum ego aut cetus, quia circumdedisti me carcere? Si dixero consolabitur me lectulus meus, et relevabor loquens mecum in stratu meo, terrebis me per somnia et per visiones

horrore concuties. Quamobrem elegit suspendium anima mea, et mortem ossa mea. Desperavi,
nequaquam ultra iam vivam. Parce mihi, nihil enim sunt dies mei. Quid est homo quia magnificas
eum, aut quid apponis erga eum cor tuum? Visitas eum diluculo, et subito probas illum. Usquequo non
parcis mihi, nec dimittis me ut glutiam salivam meam? Peccavi. Quid faciam tibi, o custos
hominum? quare posuisti me contrarium tibi, et factus sum mihimetipsi gravis? Cur non tollis pecca
tum meum, et quare non aufers iniquitatem meam? Ecce nunc in pulvere dormiam, et si mane me
quesieris, non subsistam.

VIII

Respondens autem Baldad Suhites dixit: Usquequo loqueris talia, et spiritus
multiplex sermones oris tui? Numquid Deus supplantat iudicium, aut omnipotens subver
tit quod iustum est? Etiam si filii tui peccaverunt ei, et dimisit eos in manu iniquitatis
sue, tu tamen si diluculo consurrexeris ad Deum, et omnipotentem fueris deprecatus, si mundus et
rectus incesseris, statim evigilabit ad te, et pacatum reddet habitaculum iusticie tue, in tantum
ut priora tua fuerint parva, et novissima tua multiplicentur nimis. Interroga enim generationem pristi
nam, et diligenter investiga patrum memoriam. Hesterni quippe sumus, et ignoramus, quoniam si
cut umbra dies nostri sunt super terram. Ipsi docebunt te, et de corde suo proferent eloquia. Numquid
vivere potest scirpus absque humore, aut crescere biblus sine aqua? Cum adhuc sit in flore
nec carpatur manu, ante omnes herbas arescit. Sic vie omnium qui obliviscuntur Deum, et spes
hypocrite peribit. Non ei placebit vecordia sua, et sicut tela aranearum fiducia eius. Innite
tur super domum suam, et non stabit; fulciet eam, et non consurget. Humectus videtur antequam
veniat sol, et in ortu suo germen eius egreditur. Super acervum petrarum radices eius densa
buntur, et inter lapides commorabitur. Si absorbuerit eum de loco suo, negabit eum et di
cet: Non novi te. Hec est enim leticia vie eius, ut rursum de terra alii germinentur. Deus non pro
iciet simplicem, nec porriget manum malignis, donec impleatur risu os tuum, et labia tua
iubilo. Qui oderunt te induentur confusione, et tabernaculum impiorum non subsistet.

IX

Et respon
dens Iob ait: Vere scio quod ita sit, et quod non iustificetur homo compositus Deo. Si voluerit con
tendere cum eo, non poterit ei respondere unum pro mille. Sapiens corde est, et fortis robore.
Quis restitit ei, et pacem habuit? Qui transtulit montes, et nescierunt hii quos subvertit in fu
rore suo. Qui commovet terram de loco suo, et columne eius concutiuntur. Qui precipit soli, et non oritur,
et stellas claudit quasi sub signaculo. Qui extendit celos solus, et graditur super fluctus maris. Qui fa
cit Arcturum et Oriona et Hyadas, et interiora austri. Qui facit magna et incomprehensibilia
et mirabilia quorum non est numerus. Si venerit ad me, non videbo; si abierit, non intelligam eum.
Si repente interroget, quis respondebit ei? vel quis dicere potest: Cur ita facis? Deus cuius resi
stere ire nemo potest, et sub quo curvantur qui portant orbem. Quantus ergo sum ego qui re
spondeam ei, et loquar verbis meis cum eo? Qui etiam si habuero quippiam iustum, non respon
debo, sed meum iudicem deprecabor. Et cum invocantem exaudierit me, non credo quod audierit
vocem meam. In turbine enim conteret me, et multiplicabit vulnera mea etiam si
ne causa. Non concedit requiescere spiritum meum, et implet me amaritudinibus. Si
fortitudo queritur, robustissimus est; si equitas iudicii, nemo pro me audet testimoni
um dicere. Si iustificare me voluero, os meum condempnabit me; et si innocentem osten
dero, pravum me comprobabit. Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea,
et tedebit me vite mee. Unum est quod locutus sum, et innocentem et impium ipse consumit.
Si flagellat, occidat semel, et non de penis innocentum rideat. Terra data est in manu
impii; vultum iudicum eius operit. Quod si non ille est, quis ergo est? Dies mei velociores fu
erunt cursore; fugerunt et non viderunt bonum. Pertransierunt quasi naves poma portantes, si
cut aquila volans ad escam. Cum dixero: Nequaquam ita loquar, commuto faciem me
am, et dolore torqueor. Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti. Si
autem et sic impius sum, quare frustra laboravi? Si lotus fuero quasi aquis nivis, et fulse
rint velut mundissime manus mee, tamen sordibus intinges me, et abhominabuntur me
vestimenta mea. Neque enim viro qui similis mei est respondebo, nec qui mecum in iudicio
ex equo possit audiri. Non est qui utrumque valeat arguere, et ponere manum suam

in ambobus. Auferat a me virgam suam, et pavor eius non me terreat. Loquar et non timebo eum; neque enim possum metuens respondere.

X

Taedet animam meam vitae meae; dimittam adversum me eloquium meum, loquar in amaritudine animae meae. Dicam Deo: Noli me condempnare; indica mihi cur me ita iudices. Numquid bonum tibi videtur si calumnieris et opprimas me, opus manuum tuarum, et consilium impiorum adiuves? Numquid oculi carnei tibi sunt, aut sicut videt homo, et tu videbis? Numquid sicut dies hominis dies tui, et anni tui sicut humana sunt tempora, ut quaeras iniquitatem meam, et peccatum meum scruteris, et scias quia nihil impium fecerim, cum sit nemo qui de manu tua possit eruere? Manus tuae plasmaverunt me, et fecerunt me totum in circuitu: et sic repente praecipitas me? Memento, quaeso, quod sicut lutum feceris me, et in pulverem reduces me. Nonne sicut lac mulsisti me, et sicut caseum me coagulasti? Pelle et carnibus vestisti me; ossibus et nervis compegisti me. Vitam et misericordiam tribuisti mihi, et visitatio tua custodivit spiritum meum. Licet haec celes in corde tuo, tamen scio quia universorum memineris. Si peccavi, et ad horam pepercisti mihi, cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris? Et si impius fuero, vae mihi est; et si iustus, non levabo caput, saturatus afflictione et miseria. Et propter superbiam quasi leaenam capies me, reversusque mirabiliter me crucias. Instauras testes tuos contra me, et multiplicas iram tuam adversum me, et poenae militant in me. Quare de vulva eduxisti me? qui utinam consumptus essem, ne oculus me videret. Fuissem quasi non essem, de utero translatus ad tumulum. Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? Dimitte ergo me, ut plangam paululum dolorem meum, antequam vadam et non revertar, ad terram tenebrosam et opertam mortis caligine, terram miseriae et tenebrarum, ubi umbra mortis et nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.

XI

Respondens autem Sophar Naamathites dixit: Numquid qui multa loquitur non exaudiet? aut vir verbosus non iustificabitur? Tibi soli tacebunt homines? et cum ceteros irriseris, a nullo confutaberis? Dixisti enim: Purus est sermo meus, et mundus sum in conspectu tuo. Atque utinam Deus loqueretur tecum, et aperiret labia sua tibi, ut ostenderet tibi secreta sapientiae, et quod multiplex esset lex eius, et intelligeres quod multo minora exigaris ab eo quam meretur iniquitas tua. Forsitan vestigia Dei comprehendes, et usque ad perfectum omnipotentem reperies? Excelsior caelo est, et quid facies? profundior inferno, et unde cognosces? Longior terra mensura eius, et latior mari. Si subverterit omnia, vel in unum coartaverit, quis contradicet ei? vel quis dicere ei potest: Cur ita facis? Ipse enim novit hominum vanitatem, et videns iniquitatem, nonne considerat? Vir vanus in superbiam erigitur, et tamquam pullum onagri se liberum natum putat. Tu autem firmasti cor tuum, et expandisti ad eum manus tuas. Si iniquitatem quae est in manu tua abstuleris a te, et non manserit in tabernaculo tuo iniustitia, tunc levare poteris faciem tuam absque macula, et eris stabilis, et non timebis. Miseriae quoque oblivisceris, et quasi aquarum quae praeterierunt recordaberis. Et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperam; et cum te consumptum putaveris, orieris ut lucifer. Et habebis fiduciam, proposita tibi spe, et defossus securus dormies. Requiesces, et non erit qui te exterreat, et deprecabuntur faciem tuam plurimi. Oculi autem impiorum deficient, et effugium peribit ab eis, et spes illorum abominatio animae.

XII

Respondens autem Iob dixit: Ergo vos estis soli homines, et vobiscum morietur sapientia? Et mihi est cor sicut et vobis, nec inferior vestri sum; quis enim haec quae nostis ignorat? Qui deridetur ab amico suo sicut ego, invocabit Deum, et exaudiet eum; deridetur enim iusti simplicitas. Lampas contempta apud cogitationes divitum, parata ad tempus statutum. Abundant tabernacula praedonum, et audacter provocant Deum, cum ipse dederit omnia in manus eorum. Nimirum interroga iumenta, et docebunt te; et volatilia caeli, et indicabunt tibi. Loquere terrae, et respondebit tibi, et narrabunt pisces maris. Quis ignorat quod omnia haec manus Domini fecerit? In cuius manu anima omnis viventis, et spiritus universae carnis hominis. Nonne auris verba diiudicat, et fauces comedentis saporem? In antiquis est sapientia, et in multo tempore prudentia. Apud ipsum est sapientia et fortitudo; ipse habet consilium et intelligentiam. Si destruxerit, nemo est qui aedificet; et si incluserit hominem, nemo est qui aperiat. Si continuerit aquas, omnia siccabuntur; et si emiserit eas, subvertent terram. Apud ipsum

est fortitudo et sapientia. ipse novit et decipientem et eum qui decipitur. Adducit consiliarios in stultum finem, et iudices in stuporem. Balteum regum dissolvit, et precingit fune renes eorum. Ducit sacerdotes inglorios, et optimates supplantat. Commutans labium veracium, et doctrinam senum auferens. Effundit despectionem super principes, et eos qui oppressi fuerant relevans. Qui revelat profunda de tenebris, et producit in lucem umbram mortis. Qui multiplicat gentes, et perdit eas, et subversas in integrum restituit. Qui immutat cor principum populi terre, et decipit eos ut frustra incedant per invium. Palpabunt quasi in tenebris, et non in luce, et errare eos faciet quasi ebrios.

XIII

Ecce omnia vidit oculus meus, et audivit auris mea, et intellexi singula. Secundum scientiam vestram et ego novi, nec inferior vestri sum. Sed tamen ad omnipotentem loquar, et disputare cum deo cupio. prius vos ostendens fabricatores mendacii, et cultores perversorum dogmatum. Atque utinam taceretis, ut putaremini esse sapientes. Audite ergo correptiones meas, et iudicium labiorum meorum attendite. Numquid deus indiget vestro mendacio, ut pro illo loquamini dolos? Numquid faciem eius accipitis, et pro deo iudicare nitimini? Aut placebit ei quem celare nichil potest? aut decipietur ut homo vestris fraudulentiis? Ipse vos arguet, quoniam in abscondito faciem eius accipitis. Statim ut se commoverit, turbabit vos, et terror eius irruet super vos. Memoria vestra comparabitur cineri, et redigentur in lutum cervices vestre. Tacete paulisper ut loquar quodcumque michi mens suggesserit. Quare lacero carnes meas dentibus meis, et animam meam porto in manibus meis? Etiam si occiderit me, in ipso sperabo. Verumtamen vias meas in conspectu eius arguam. et ipse erit salvator meus. Non enim veniet in conspectu eius omnis hypocrita. Audite sermonem meum, et enigmata percipite auribus vestris. Si fuero iudicatus, scio quod iustus inveniar. Quis est qui iudicetur mecum? Veniat. Quare tacens consumor? Duo tantum ne facias michi, et tunc a facie tua non abscondar. Manum tuam longe fac a me, et formido tua non me terreat. Voca me, et respondebo tibi. aut certe loquar, et tu responde michi. Quantas habeo iniquitates et peccata? scelera mea et delicta ostende michi. Cur faciem tuam abscondis, et arbitraris me inimicum tuum? Contra folium quod vento rapitur ostendis potentiam tuam, et stipulam siccam persequeris. Scribis enim contra me amaritudines, et consumere me vis peccatis adolescentie mee. Posuisti in nervo pedem meum, et observasti omnes semitas meas, et vestigia pedum meorum considerasti. Qui quasi putredo consumendus sum, et quasi vestimentum quod comeditur a tinea.

XIIII

Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis. Qui quasi flos egreditur et conteritur, et fugit velut umbra, et numquam in eodem statu permanet. Et dignum ducis super huiuscemodi aperire oculos tuos, et adducere eum tecum in iudicium? Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu qui solus es? Breves dies hominis sunt, numerus mensium eius apud te est. Constituisti terminos eius, qui preteriri non poterunt. Recede paululum ab eo, ut quiescat, donec optata veniat, sicut mercenarii, dies eius. Lignum habet spem. Si precisum fuerit, rursum virescit, et rami eius pullulant. Si senuerit in terra radix eius, et in pulvere emortuus fuerit truncus illius, ad odorem aque germinabit, et faciet comam quasi cum primum plantatum est. Homo vero cum mortuus fuerit, et nudatus atque consumptus, ubi queso est? Quomodo si recedant aque de mari, et fluvius vacuefactus arescat, sic homo cum dormierit non resurget, donec atteratur celum non evigilabit, nec consurget de somno suo. Quis michi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, et abscondas me donec pertranseat furor tuus, et constituas michi tempus in quo recorderis mei? Putasne mortuus homo rursum vivat? Cunctis diebus quibus nunc milito, expecto donec immutatio mea veniat. Vocabis me, et ego respondebo tibi. Operi manuum tuarum porriges dexteram. Tu quidem gressus meos dinumerasti, sed parce peccatis meis. Signasti quasi in sacculo delicta mea, sed curasti iniquitatem meam. Mons cadens defluit, et saxum transfertur de loco suo. Lapides excavant aque, et alluvione paulatim terra consumitur. Et hominem ergo similiter perdes. Roborasti eum paululum, ut in perpetuum pertransiret. Immutabis faciem eius, et emittes eum. Sive nobiles fuerint filii eius sive ignobiles, non intelliget. Attamen caro eius dum vivet dolebit, et anima illius super semetipso lugebit.

XV

Respondens autem Eliphaz Themanites dixit. Numquid sapiens respondebit quasi in ventum loquens, et implebit ardore stomachum suum? Arguis verbis eum qui non est

coequalis tibi, et loqueris quod tibi non expedit? Quantum in te est evacuasti timorem, et tulisti preces coram Deo. Docuit enim iniquitas tua os tuum, et imitaris linguam blasphemantium. Condempnabit te os tuum, et non ego; et labia tua respondebunt tibi. Numquid primus homo tu natus es, et ante colles formatus? Numquid consilium Dei audisti, et inferior te erit eius sapientia? Quid nosti quod ignoremus? quid intelligis quod nesciamus? Et senes et antiqui sunt in nobis, multo vetustiores quam patres tui. Numquid grande est ut consoletur te Deus? Sed verba tua prava hoc prohibent. Quid te elevat cor tuum, et quasi magna cogitans, attonitos habes oculos? Quid tumet contra Deum spiritus tuus, ut proferas de ore tuo huiuscemodi sermones? Quid est homo ut immaculatus sit, et ut iustus appareat natus de muliere? Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis, et celi non sunt mundi in conspectu eius. Quanto magis abhominabilis et inutilis homo qui bibit quasi aquam iniquitatem? Ostendam tibi, audi me; quod vidi narrabo tibi. Sapientes confitentur et non abscondunt patres suos. Quibus solis data est terra, et non transibit alienus per eos. Cunctis diebus suis impius superbit, et numerus annorum incertus est tyrannidis eius. Sonitus terroris semper in auribus illius, et cum pax sit, ille insidias suspicatur. Non credit quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspectans undique gladium. Cum se moverit ad querendum panem, novit quod paratus sit in manu eius dies tenebrarum. Terrebit eum tribulatio et angustia vallabit eum, sicut regem qui preparatur ad prelium. Tetendit enim adversus Deum manum suam, et contra omnipotentem roboratus est. Cucurrit adversus eum erecto collo, et pingui cervice armatus est. Habitabit in civitatibus desolatis, et in domibus desertis que in tumulos sunt redacte. Non ditabitur nec perseverabit substantia eius, nec mittet in terra radicem suam. Non recedet de tenebris. Ramos eius arefaciet flamma, et auferetur spiritu oris sui. Non credat frustra errore deceptus quod aliquo pretio redimendus sit. Antequam dies eius impleantur peribit, et manus eius arescent. Ledetur quasi vinea in primo flore botrus eius, et quasi oliva proiciens florem suum. Congregatio enim hypocrite sterilis, et ignis devorabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt. Concepit dolorem, et peperit iniquitatem, et uterus eius preparat dolos.

XVI

Respondens autem Iob dixit: Audivi frequenter talia, consolatores onerosi omnes vos estis. Numquid habebunt finem verba ventosa? aut aliquid tibi molestum est si loquaris? Poteram et ego similia vestri loqui. Atque utinam esset anima vestra pro anima mea. Consolarer et ego vos sermonibus, et moverem caput meum super vos. Roborarem vos ore meo, et moverem labia quasi parcens vobis. Sed quid agam? Si locutus fuero, non quiescet dolor meus, et si tacuero, non recedet a me. Nunc autem oppressit me dolor meus, et in nichilum redacti sunt omnes artus mei. Ruge mee testimonium dicunt contra me, et suscitatur falsiloquus adversus faciem meam contradicens mihi. Collegit furorem suum in me, et comminans mihi infremuit contra me dentibus suis. Hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. Aperuerunt super me ora sua, exprobrantes percusserunt maxillam meam, satiati sunt penis meis. Conclusit me Deus apud iniquum, et manibus impiorum me tradidit. Ego ille quondam opulentus repente contritus sum. Tenuit cervicem meam, confregit me, et posuit me quasi in signum. Circumdedit me lanceis suis, convulneravit lumbos meos, non pepercit, et effudit in terra viscera mea. Concidit me vulnere super vulnus, irruit in me quasi gigas. Saccum consui super cutem meam, et operui cinere carnem meam. Facies mea intumuit a fletu, et palpebre mee caligaverunt. Hec passus sum absque iniquitate manus mee, cum haberem mundas ad Deum preces. Terra ne operias sanguinem meum, neque inveniat locum in te latendi clamor meus. Ecce enim in celo testis meus, et conscius meus in excelsis. Verbosi mei amici, ad Deum stillat oculus meus. Atque utinam sic iudicaretur vir cum Deo, quomodo iudicatur filius hominis cum collega suo. Ecce enim breves anni transeunt, et semitam per quam non revertar ambulo.

XVII

Spiritus meus attenuabitur, dies mei breviabuntur, et solum mihi superest sepulchrum. Non peccavi, et in amaritudinibus moratur oculus meus. Libera me Domine, et pone me iuxta te, et cuiusvis manus pugnet contra me. Cor eorum longe fecisti a disciplina, propterea non exaltabuntur. Predam pollicetur sociis, et oculi filiorum eius deficient. Posuit me quasi in proverbium vulgi, et exemplum sum coram eis. Caligavit ab indignatione oculus meus, et membra mea quasi

in nihilum redacta sunt. Stupebunt iusti super hoc: et innocens contra hypocritam suscitabitur.
et tenebit iustus viam suam: et mundis manibus addet fortitudinem. Igitur vos omnes convertimini
et venite: et non inveniam in vobis ullum sapientem. Dies mei transierunt cogitationes meae
dissipatae sunt: torquentes cor meum. Noctem verterunt in diem: et rursum post tene-
bras spero lucem. Si sustinuero infernus domus mea est: et in tenebris stravi lectulum
meum. Putredini dixi. Pater meus es: mater mea et soror mea vermibus. Ubi est ergo praesto-
latio mea: et patientiam meam quis considerat? In profundissimum infernum descendent omnia
mea. Putasne saltem ibi erit requies mihi? Respondens autem Baldad Suhites dixit.

XVIII

Usque ad quem finem verba iactabitis? Intelligite prius: et sic loquamur. Quare reputati sumus ut
iumenta et sorduimus coram vobis? Qui perdis animam tuam in furore tuo: Numquid propter te
derelinquetur terra: et transferentur rupes de loco suo? Nonne lux impii extinguetur: nec
splendebit flamma ignis eius? Lux obtenebrescet in tabernaculo illius: et lucerna quae
super eum est extinguetur. Artabuntur gressus virtutis eius: et praecipitabit eum consilium su-
um. Inmisit enim in rete pedes suos: et in maculis eius ambulat. Tenebitur planta illius
laqueo: et exardescet contra eum sitis. Abscondita est in terra pedica eius: et decipula illius
per semitam. Undique terrebunt eum formidines: et involvent pedes eius. Attenuetur fame
robur eius: et inedia invadat costas illius. Devoret pulcritudinem cutis eius: consumat bra-
chia illius primogenita mors. Avellatur de tabernaculo suo fiducia eius: et calcet super eum quasi
rex interitus. Habitent in tabernaculo illius socii eius qui non est: aspergatur in tabernaculo eius
sulphur. Deorsum radices eius siccentur: sursum autem atteratur messis eius. Memoria illius
pereat de terra: et non celebretur nomen eius in plateis. Expellet eum de luce in tenebras:
et de orbe transferet eum. Non erit semen eius neque progenies in populo suo: nec ulle reliquiae in
regionibus eius. In die eius stupebunt novissimi: et primos invadet horror. Haec sunt ergo ta-
bernacula iniqui: et iste locus eius qui ignorat deum. Respondens autem Iob dixit.

XIX

Usquequo affligitis animam meam: et atteritis me sermonibus? En decies confunditis me: et non eru-
bescitis opprimentes me. Nempe et si ignoravi: mecum erit ignorantia mea. At vos
contra me erigimini: et arguitis me obprobriis meis. Saltem nunc intelligite quia deus non aequo iu-
dicio afflixerit me: et flagellis suis me cinxerit. Ecce clamabo vim patiens et nemo
audiet. vociferabor et non est qui iudicet. Semitam meam circumsepsit et transire non possum.
et in calle meo tenebras posuit. Spoliavit me gloria mea: et abstulit coronam de capite
meo. Destruxit me undique et pereo: et quasi evulse arbori abstulit spem meam. Iratus est contra
me furor eius: et sic me habuit quasi hostem suum. Simul venerunt latrones eius et fecerunt
sibi viam per me: et obsederunt in gyro tabernaculum meum. Fratres meos longe fecit a me: et noti
mei quasi alieni recesserunt a me. Dereliquerunt me propinqui mei: et qui noverant me obliti sunt
mei. Inquilini domus meae: et ancillae meae sicut alienum habuerunt me: et quasi peregrinus in ocu-
lis eorum. Servum meum vocavi et non respondit mihi. ore proprio deprecabar illum. Halitum meum
exhorruit uxor mea: et orabam filios uteri mei. Stulti quoque despiciebant me: et cum ab eis
recessissem detrahebant mihi. Abhominati sunt me quondam consiliarii mei: et quem maxi-
me diligebam adversatus est me. Pelli meae consumptis carnibus adhesit os meum: et derelicta
sunt tantummodo labia circa dentes meos. Miseremini mei miseremini mei saltem vos amici
mei: quia manus domini tetigit me. Quare persequimini me sicut deus: et carnibus meis satura-
mini? Quis mihi tribuat ut scribantur sermones mei? Quis mihi det ut exarentur in libro stilo
ferreo: et plumbi lamina vel certe sculpantur in silice? Scio enim quod redemptor meus vivit:
et in novissimo die de terra surrecturus sum. Et rursum circumdabor pelle mea: et in carne
mea videbo deum. Quem visurus sum ego ipse: et oculi mei conspecturi sunt et non alius.
Reposita est haec spes mea in sinu meo. Quare ergo nunc dicitis: persequamur eum: et radicem
verbi inveniamus contra eum? Fugite ergo a facie gladii: quoniam ultor iniquitatum gladius est: et
scitote esse iudicium. Respondens autem Sophar Naamathites dixit.

XX

Idcirco cogitatio-
nes meae varie succedunt sibi: et mens in diversa rapitur. Doctrinam qua me arguis

audiam, et spiritus intelligentiae meae respondebit mihi. Hoc scio a principio ex quo positus est homo super terram, quod laus impiorum brevis sit, et gaudium hypocritae ad instar puncti. Si ascenderit usque ad caelum superbia eius, et caput eius nubes tetigerit, quasi sterquilinium in fine perdetur, et qui eum viderant dicent: Ubi est? Velut somnium avolans non invenietur, transiet sicut visio nocturna. Oculus qui eum viderat non videbit, neque ultra intuebitur eum locus suus. Filii eius atterentur egestate, et manus illius reddent ei dolorem suum. Ossa eius implebuntur vitiis adolescentiae eius, et cum eo in pulvere dormient. Cum enim dulce fuerit in ore eius malum, abscondet illud sub lingua sua. Parcet illi et non derelinquet illud, et celabit in gutture suo. Panis eius in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus. Divitias quas devoravit evomet, et de ventre illius extrahet eas deus. Caput aspidum suget, et occidet eum lingua viperae. Non videat rivulos fluminis, torrentes mellis et butyri. Luet quae fecit omnia, nec tamen consumetur. Iuxta multitudinem adinventionum suarum, sic et sustinebit. Quoniam confringens nudavit pauperes, domum rapuit et non aedificavit eam. Nec est satiatus venter eius. Et cum habuerit quae cupierat, possidere non poterit. Non remansit de cibo eius, et propterea nihil permanebit de bonis eius. Cum satiatus fuerit, artabitur, et aestuabit, et omnis dolor irruet in eum. Utinam impleatur venter eius, ut emittat in eum iram furoris sui, et pluat super illum bellum suum. Fugiet arma ferrea, et irruet in arcum aereum. Eductus et egrediens de vagina sua, et fulgurans in amaritudine sua. Vadent et venient super eum horribiles. Omnes tenebrae absconditae sunt in occultis eius. Devorabit eum ignis qui non succenditur, affligetur relictus in tabernaculo suo. Revelabunt caeli iniquitatem eius, et terra consurget adversum eum. Apertum erit germen domus illius, detrahetur in die furoris dei. Haec est pars hominis impii a deo, et hereditas verborum eius a domino.

XXI

Respondens autem Iob dixit: Audite quaeso sermones meos, et agite paenitentiam. Sustinete me ut et ego loquar, et post mea si videbitur verba ridete. Numquid contra hominem disputatio mea est, ut merito non debeam contristari? Attendite me et obstupescite, et superponite digitum ori vestro. Et ego quando recordatus fuero pertimesco, et concutit carnem meam tremor. Quare ergo impii vivunt, sublevati sunt, confortatique divitiis? Semen eorum permanet coram eis, propinquorum turba et nepotum in conspectu eorum. Domus eorum securae sunt et pacatae, et non est virga dei super illos. Bos eorum concepit et non abortivit, vacca peperit et non est privata fetu suo. Egrediuntur quasi greges parvuli eorum, et infantes eorum exultant lusibus. Tenent tympanum et citharam, et gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos, et in puncto ad inferna descendunt. Qui dixerunt deo: Recede a nobis, et scientiam viarum tuarum nolumus. Quis est omnipotens ut serviamus ei, et quid nobis prodest si oraverimus illum? Verumtamen quia non sunt in manu eorum bona sua, consilium impiorum longe sit a me. Quotiens lucerna impiorum extinguetur, et superveniet eis inundatio, et dolores dividet furoris sui? Erunt sicut paleae ante faciem venti, et sicut favilla quam turbo dispergit. Deus servabit filiis illius dolorem patris, et cum reddiderit tunc sciet. Videbunt oculi eius interfectionem suam, et de furore omnipotentis bibet. Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se, et si numerus mensium eius dimidietur? Numquid deum quispiam docebit scientiam, qui excelsos iudicat? Iste moritur robustus et sanus, dives et felix. Viscera eius plena sunt adipe, et medullis ossa illius irrigantur. Alius vero moritur in amaritudine animae absque ullis opibus, et tamen simul in pulvere dormient, et vermes operient eos. Certe novi cogitationes vestras, et sententias contra me iniquas. Dicitis enim: Ubi est domus principis, et ubi tabernacula impiorum? Interrogate quemlibet de viatoribus, et haec eadem illum intelligere cognoscetis, quia in diem perditionis servatur malus, et ad diem furoris ducetur. Quis arguet coram eo viam eius, et quae fecit quis reddet illi? Ipse ad sepulchra ducetur, et in congeriem mortuorum vigilabit. Dulcis fuit glareis Cocyti, et post se omnem hominem trahet, et ante se innumerabiles. Quomodo igitur consolamini me frustra, cum responsio vestra repugnare ostensa sit veritati?

XXII

Respondens autem Heliphaz Themanites dixit: Numquid deo comparari potest homo, etiam cum perfectae fuerit scientiae? Quid prodest deo si iustus fueris, aut quid ei confers si immaculata

fuerit in viis tuis? Numquid timens te arguet te et veniet tecum in iudicium et non propter malitiam tuam plurimam et infinitas iniquitates tuas? Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa et nudos spoliasti vestibus. Aquam lasso non dedisti, esurienti subtraxisti panem. In fortitudine brachii tui possidebas terram et potentissimus obtinebas eam. Viduas dimisisti vacuas et lacertos pupillorum comminuisti. Propterea circumdatus es laqueis et conturbat te formido subita. Et putabas te tenebras non visurum et impetu aquarum inundantium non oppressum iri. An cogitas quod Deus excelsior caelo sit et super stellarum verticem sublimetur? Et dicis: quid enim novit Deus? et quasi per caliginem iudicat. Nubes latibulum eius nec nostra considerat et circa cardines caeli perambulat. Numquid semitam saeculorum custodire cupis quam calcaverunt viri iniqui? qui sublati sunt ante tempus suum et fluvius subvertit fundamentum eorum. Qui dicebant Deo: recede a nobis; et quasi nihil possit facere omnipotens aestimabant eum, cum ille implesset domos eorum bonis; quorum sententia procul sit a me. Videbunt iusti et laetabuntur et innocens subsannabit eos. Nonne succisa est erectio eorum et reliquias eorum devoravit ignis? Acquiesce igitur ei et habeto pacem et per hoc habebis fructus optimos. Suscipe ex ore illius legem et pone sermones illius in corde tuo. Si reversus fueris ad omnipotentem aedificaberis et longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo. Dabit pro terra silicem et pro silice torrentes aureos. Eritque omnipotens contra hostes tuos et argentum coacervabitur tibi. Tunc super omnipotentem deliciis affluens et elevabis ad Deum faciem tuam. Rogabis eum et exaudiet te et vota tua reddes. Decernes rem et eveniet tibi et in viis tuis splendebit lumen. Qui enim humiliatus fuerit erit in gloria, et qui inclinaverit oculos suos ipse salvabitur. Salvabitur innocens, salvabitur autem munditia manuum suarum.

XXIII

Respondens autem Iob dixit: Nunc quoque in amaritudine est sermo meus et manus plagae meae aggravata est super gemitum meum. Quis mihi tribuat ut cognoscam et inveniam illum et veniam usque ad solium eius? Ponam coram eo iudicium et os meum replebo increpationibus, ut sciam verba quae mihi respondeat et intellegam quid loquatur mihi. Nolo multa fortitudine contendat mecum nec magnitudinis suae mole me premat. Proponat aequitatem contra me et perveniet ad victoriam iudicium meum. Si ad orientem iero non apparet, si ad occidentem non intellegam eum. Si ad sinistram quid agat non apprehendam eum; si me vertam ad dexteram non videbo illum. Ipse vero scit viam meam et probabit me quasi aurum quod per ignem transit. Vestigia eius secutus est pes meus, viam eius custodivi et non declinavi ex ea. A mandatis labiorum eius non recessi et in sinu meo abscondi verba oris eius. Ipse enim solus est et nemo avertere potest cogitationem eius, et anima eius quodcumque voluit hoc fecit. Cum expleverit in me voluntatem suam et alia multa similia praesto sunt ei. Et idcirco a facie eius turbatus sum et considerans eum timore sollicitor. Deus mollivit cor meum et omnipotens conturbavit me. Non enim perii propter imminentes tenebras nec faciem meam operuit caligo.

XXIIII

Ab omnipotente non sunt abscondita tempora, qui autem noverunt eum ignorant dies illius. Alii terminos transtulerunt, diripuerunt greges et paverunt eos. Asinum pupillorum abegerunt et abstulerunt pro pignore bovem viduae. Subverterunt pauperum viam et oppresserunt pariter mansuetos terrae. Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum, vigilantesque ad praedam praeparant panem liberis. Agrum non suum demetunt et vineam eius quem vi oppresserint vindemiant. Nudos dimittunt homines indumenta tollentes quibus non est operimentum in frigore. Quos imbres montium rigant et non habentes velamen amplexantur lapides. Vim fecerunt depraedantes pupillos et vulgum pauperem spoliaverunt. Nudis et incedentibus absque vestitu et esurientibus tulerunt spicas. Inter acervos eorum meridiati sunt qui calcatis torcularibus sitiunt. De civitatibus fecerunt viros gemere et anima vulneratorum clamavit et Deus inultum abire non patitur. Ipsi fuerunt rebelles luminis, nescierunt vias eius nec reversi sunt per semitas illius. Mane primo consurgit homicida, interficit egenum et pauperem, per noctem vero erit quasi fur. Oculus adulteri observat caliginem dicens: non me videbit oculus, et operiet vultum suum. Perfodit in tenebris domos sicut in die condixerant sibi et ignoraverunt lucem. Si subito apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis, et sic in tenebris quasi in luce ambulant. Levis est super faciem aquae. Maledicta sit pars eius in terra nec ambulet per viam

arum. Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium, et usque ad inferos peccatum illius. Obliviscatur eius misericordia; dulcedo illius vermes. Non sit in recordatione, sed conteratur quasi lignum infructuosum. Pavit enim sterilem et que non parit, et vidue bene non fecit. Detraxit fortes in fortitudine sua, et cum steterit non credet vite sue. Dedit ei Deus locum penitentie, et ille abutitur eo in superbiam. Oculi autem eius sunt in viis illius. Elevati sunt ad modicum, et non subsistent. Et humiliabuntur sicut omnia, et auferentur, et sicut summitates spicarum conterentur. Quod si non est ita, quis me potest arguere esse mentitum, et ponere ante Deum verba mea? Respondens autem Baldad Suhites dixit:

XXV

Potestas et terror apud eum est, qui facit concordiam in sublimibus suis. Numquid est numerus militum eius? et super quem non surget lumen illius? Numquid iustificari potest homo comparatus Deo, aut apparere mundus natus ex muliere? Ecce etiam luna non splendet, et stelle non sunt munde in conspectu eius; quanto magis homo putredo, et filius hominis vermis! Respondens autem Iob dixit:

XXVI

Cuius adiutor es? Numquid imbecillis? et sustentas brachium eius qui non est fortis? Cui dedisti consilium? Forsitan illi qui non habet sapientiam, et prudentiam tuam ostendisti plurimam. Quem docere voluisti? Nonne eum qui fecit spiramentum? Ecce gygantes gemunt sub aquis, et qui habitant cum eis. Nudus est infernus coram illo, et nullum est operimentum perditioni. Qui extendit aquilonem super vacuum, et appendit terram super nichilum. Qui ligat aquas in nubibus suis, ut non erumpant pariter deorsum. Qui tenet vultum solii sui, et expandit super illud nebulam suam. Terminum circumdedit aquis, usque dum finiantur lux et tenebre. Columne celi contremiscunt, et pavent ad nutum eius. In fortitudine illius repente maria congregata sunt, et prudentia eius percussit superbum. Spiritus eius ornavit celos, et obstetricante manu eius eductus est coluber tortuosus. Ecce hec ex parte dicta sunt viarum eius; et cum vix parvam stillam sermonis eius audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri? Addidit quoque Iob, assumens parabolam suam, et dixit:

XXVII

Vivit Deus qui abstulit iudicium meum, et omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam. Quia donec superest halitus in me, et spiritus Dei in naribus meis, non loquentur labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium. Absit a me ut iustos vos esse iudicem; donec deficiam non recedam ab innocentia mea. Iustificationem meam quam cepi tenere non deseram; nec enim reprehendit me cor meum in omni vita mea. Sicut impius inimicus meus, et adversarius meus quasi iniquus. Que enim spes est hypocrite si avare rapiat, et non liberet Deus animam eius? Numquid clamorem eius audiet Deus, cum venerit super illum angustia? Aut poterit in omnipotente delectari, et invocare Deum in omni tempore? Docebo vos per manum Dei que omnipotens habeat, nec abscondam. Ecce vos omnes nostis, et quid sine causa vana loquimini? Hec est pars hominis impii apud Deum, et hereditas violentorum quam ab omnipotente suscipient. Si multiplicati fuerint filii eius, in gladio erunt, et nepotes eius non saturabuntur pane. Qui reliqui fuerint ex eo sepelientur in interitu, et vidue illius non plorabunt. Si comportaverit quasi terram argentum, et sicut lutum preparaverit vestimenta, preparabit quidem, sed iustus vestietur illis, et argentum innocens dividet. Edificavit sicut tinea domum suam, et sicut custos fecit umbraculum. Dives cum dormierit nichil secum auferet; aperiet oculos suos et nichil inveniet. Apprehendet eum quasi aqua inopia; nocte opprimet eum tempestas. Tollet eum ventus urens et auferet, et velut turbo rapiet eum de loco suo. Et mittet super eum, et non parcet; de manu eius fugiens fugiet.

XXVIII

Stringet super eum manus suas, et sibilabit super illum intuens locum eius. Habet argentum venarum suarum principia, et auro locus est in quo conflatur. Ferrum de terra tollitur, et lapis solutus calore in es vertitur. Tempus posuit tenebris, et universorum finem ipse considerat, lapidem quoque caliginis et umbram mortis. Dividit torrens a populo peregrinante eos quos oblitus est pes egentis hominis, et invios. Terra de qua oriebatur panis in loco suo igne subversa est. Locus saphyri lapides eius, et glebe illius aurum. Semitam ignoravit avis, nec intuitus est eam oculus vulturis. Non calcaverunt eam filii institorum, nec pertransivit per eam leena. Ad silicem extendit manum suam, subvertit a radicibus

montes. In petris riuos excidit. et omne preciosum uidit oculus eius. Profunda quoque fluuiorum scruta
tus est. et abscondita produxit in lucem. Sapientia uero ubi inuenitur. et quis est locus intelligen
tie? Nescit homo precium eius. nec inuenitur in terra suauiter uiuentium. Abyssus dicit. non
est in me. et mare loquitur non est mecum. Non dabitur aurum obrizum pro ea. nec ap
pendetur argentum in commutatione eius. Non conferetur tinctis Indie coloribus. nec lapidi
sardonicho preciosissimo uel saphyro. Non adequabitur ei aurum uel uitrum. nec commu
tabuntur pro ea uasa auri excelsa et eminentia. nec commemorabuntur comparatione eius. Tra
hitur autem sapientia de occultis. Non equabitur ei thopazion de ethyopia. nec tincture mun
dissime componetur. Unde ergo sapientia uenit. et quis est locus intelligentie? Abscondita est ab
oculis omnium uiuentium. uolucres quoque celi latet. Perditio et mors dixerunt auribus nostris au
diuimus famam eius. Deus intelligit uiam eius. et ipse nouit locum illius. Ipse enim fines mun
di intuetur. et omnia que sub celo sunt respicit. Qui fecit uentis pondus. et aquas appen
dit mensura. Quando ponebat pluuiis legem. et uiam procellis sonantibus. tunc uidit illam
et enarrauit. et preparauit et inuestigauit. Et dixit homini. Ecce timor domini. ipsa est sa
pientia. et recedere a malo intelligentia. Addidit quoque iob. assumens parabolam suam et dixit.

XXIX

Quis mihi tribuat ut sim iuxta menses pristinos. secundum dies quibus deus custodiebat me.
Quando splendebat lucerna eius super caput meum. et ad lumen eius ambulabam in tenebris.
Sicut fui in tenebris adolescentie mee. quando secreto deus erat in tabernaculo meo. Quando
erat omnipotens mecum. et in circuitu meo pueri mei. Quando lauabam pedes meos butyro.
et petra fundebat riuulos olei. Quando procedebam ad portam ciuitatis. et in platea para
bant cathedram mihi. Uidebant me iuuenes et abscondebantur. et senes assurgentes sta
bant. Principes cessabant loqui. et digitum superponebant ori suo. Uocem suam cohibe
bant duces. et lingua eorum gutturi suo adherebat. Auris audiens beatificabat me. et
oculus uidens testimonium reddebat mihi. quod liberassem pauperem uociferantem. et pupillum cui
non erat adiutor. Benedictio perituri super me ueniebat. et cor uidue consolatus sum. Iusticia indu
tus sum. et uestiui me sicut uestimento. et diademate iudicio meo. Oculus fui ceco. et pes clau
do. Pater eram pauperum. et causam quam nesciebam diligentissime inuestigabam. Contere
bam molas iniqui. et de dentibus illius auferebam predam. Dicebamque. In nidulo meo moriar.
et sicut palma multiplicabo dies. Radix mea aperta est secus aquas. et ros morabitur in messi
one mea. Gloria mea semper innouabitur. et arcus meus in manu mea instaurabitur. Qui me audie
bant expectabant sententiam. et intenti tacebant ad consilium meum. Verbis meis addere nichil
audebant. et super illos stillabat eloquium meum. Expectabant me sicut pluuiam. et os suum aperie
bant quasi ad imbrem serotinum. Si quando ridebam ad eos non credebant. et lux uultus mei non cadebat
in terram. Si uoluissem ire ad eos sedebam primus. cumque sederem quasi rex circumstante exercitu.
eram tamen merentium consolator.

XXX

Nunc autem derident me iuniores tempore. quorum non dignabar pa
tres ponere cum canibus gregis mei. Quorum uirtus manuum erat mihi pro nichilo. et uita ipsa puta
batur indigni. Egestate et fame steriles. qui rodebant in solitudine squalentes calamitate
et miseria. et manducabant herbas. et arborum cortices. et radix iuniperorum erat cibus eorum. Qui de
conuallibus ista rapientes cum singula reperissent ad ea cum clamore currebant. In desertis ha
bitabant torrentium. et in cauernis terre. uel super glaream. Qui inter huiuscemodi letabantur. et
esse sub sentibus delicias computabant. Filii stultorum et ignobilium. et in terra penitus non parentes.
Nunc in eorum canticum uersus sum. et factus sum eis prouerbium. Abhominantur me et longe fu
giunt a me. et faciem meam conspuere non uerentur. Pharetram enim suam aperuit et afflixit me.
et frenum posuit in os meum. Ad dexteram orientis calamitates mee illico surrexerunt. pe
des meos subuerterunt. et oppresserunt quasi fluctibus semitis suis. Dissipauerunt itinera mea. In
sidiati sunt mihi et preualuerunt. et non fuit qui ferret auxilium. Quasi rupto muro et aper
ta ianua irruerunt super me. et ad meas miserias deuoluti sunt. Redactus sum in ni
chilum. Abstulisti quasi uentus desiderium meum. et uelut nubes pertransiit salus mea. Nunc autem
in memet ipso marcescit anima mea. et possident me dies afflictionis. Nocte os meum perfora

tur doloribus. et qui me comedunt non dormiunt. In multitudine eorum consumitur vestimentum
meum. et quasi capitio tunice sic cinxerunt me. Comparatus sum luto. et assimilatus sum favil-
le et cineri. Clamo ad te. et non exaudis me. sto et non respicis me. Mutatus es michi in crudelem. et in
duricia manus tue adversaris michi. Elevasti me et quasi super ventum ponens. elisisti me valide.
Scio quia morti trades me. ubi constituta est domus omni viventi. Verumtamen non ad con-
sumptionem eorum emittes manum tuam. et si corruerint non eos ipse salvabis. Flebam quondam
super eo qui afflictus erat. et compaciebatur anima mea pauperi. Expectabam bona et vene-
runt michi mala. prestolabar lucem et ~~venerunt~~ erumpunt tenebre. Interiora mea effer-
buerunt absque ulla requie. prevenerunt me dies afflictionis. Merens incedebam sine
furore consurgens in turba clamavi. Frater fui draconum et socius strutionum. Cutis mea
denigrata est super me. et ossa mea aruerunt pre caumate. Versa est in luctum cythara mea.

XXXI

et organum meum in vocem flentium. Pepigi fedus cum oculis meis ut ne cogitarem quidem
de virgine. Quam enim partem haberet deus in me desuper. et hereditatem omnipotens de excelsis? Num-
quid non perditio est iniquo. et alienatio operantibus iniusticiam? Nonne ipse considerat vias me-
as. et cunctos gressus meos dinumerat? Si ambulavi in vanitate aut festinavit in dolo
pes meus. appendat me in statera iusta. et sciat deus simplicitatem meam. Si declinavit gressus
meus de via. et si secutus est oculus meus cor meum. et in manibus meis adhesit macula. seram
et alius comedat. et progenies mea eradicetur. Si deceptum est cor meum super muliere. et si
ad ostium amici mei insidiatus sum. scortum sit alterius uxor mea. et super illam incurven-
tur alii. Hoc enim nefas est et iniquitas maxima. Ignis est usque ad perditionem devorans. et
omnia eradicans genimina. Si contempsi subire iudicium cum servo meo. et ancille
mee cum disceptarent adversum me. Quid enim faciam cum surrexerit ad iudicandum deus.
et cum quesierit quid respondebo illi? Numquid non in utero fecit me qui et illum operatus
est. et formavit me in vulva unus? Si negavi quod volebant pauperibus et oculos vidue ex-
pectare feci. Si comedi buccellam meam solus. et non comedit pupillus ex ea. Quia ab infantia
mea crevit mecum miseratio. et de utero matris mee egressa est mecum. Si despexi pere-
untem eo quod non habuerit indumentum. et absque operimento pauperem. Si non benedixerunt michi
latera eius. et de velleribus ovium mearum calefactus est. Si levavi super pupillum manum
meam. etiam cum viderem me in porta superiorem. humerus meus a iunctura sua cadat.
et brachium meum cum suis ossibus confringatur. Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui
deum. et pondus eius ferre non potui. Si putavi aurum robur meum. et obrizo dixi fiducia
mea. Si letatus sum super multis divitiis meis. et quia plurima reperit manus mea. Si vidi
solem cum fulgeret. et lunam incedentem clare. et letatum est in abscondito cor meum. et
osculatus sum manum meam ore meo. que est iniquitas maxima et negatio contra deum altissimum.
Si gavisus sum ad ruinam eius qui me oderat. et exultavi quod invenisset eum malum. Non enim
dedi ad peccandum guttur meum. ut expeterem maledicens animam eius. Si non dixerunt viri taber-
naculi mei. Quis det de carnibus eius ut saturemur. Foris non mansit peregrinus ostium meum viatori
patuit. Si abscondi quasi homo peccatum meum. et celavi in sinu meo iniquitatem meam. Si
expavi ad multitudinem nimiam et despectio propinquorum terruit me. et non magis tacui nec egres-
sus sum ostium. Quis michi tribuat adiutorem. ut desiderium meum omnipotens audiat. et librum ipse
scribat qui iudicat. ut in humero meo portem illum. et circumdem illum quasi coronam michi.
Per singulos gradus meos pronunciabo illum. et quasi principi offeram eum. Si adversum me terra
mea clamat. et cum ipsa sulci eius deflent. Si fructus eius comedi absque pecunia. et animam
agricolarum eius afflixi. pro frumento oriatur michi tribulus. et pro hordeo spina. Finita sunt verba

XXXII

iob. Omiserunt autem tres viri isti respondere iob. eo quod iustus sibi videretur. Et iratus
indignatusque est heliu filius barachel buzites. de cognatione ram. Iratus est autem
adversus iob. eo quod iustum se esse diceret coram deo. Porro adversum amicos eius indignatus
est. eo quod non invenissent responsionem rationabilem. sed tantum condempnassent iob. Igitur heliu
expectavit iob loquentem. eo quod seniores se essent qui loquebantur. Cum autem vidisset quod

tres respondere non possent, iratus est vehementer. Respondensque Heliu filius Barachel Buzites dixit: Iunior sum tempore, vos autem antiquiores: idcirco demisso capite veritus sum indicare vobis meam sententiam. Sperabam enim quod aetas prolixior loqueretur, et annorum multitudo doceret sapientiam. Sed ut video, spiritus est in hominibus, et inspiratio omnipotentis dat intelligentiam. Non sunt longaevi sapientes, nec senes intelligunt iudicium. Ideo dicam: Audite me, ostendam vobis etiam ego meam sapientiam. Expectavi sermones vestros, audivi prudentiam vestram, donec disceptaremini sermonibus. Et donec putabam vos aliquid dicere, considerabam: sed ut video non est qui arguere possit Iob, et respondere ex vobis sermonibus eius: ne forte dicatis: Invenimus sapientiam: Deus proiecit eum, et non homo. Nihil locutus est mihi, et ego non secundum sermones vestros respondebo illi. Extimuerunt, non responderunt ultra, abstuleruntque a se eloquia. Quoniam igitur expectavi, et non sunt locuti, steterunt et non responderunt ultra: respondebo et ego partem meam, et ostendam scientiam meam. Plenus sum enim sermonibus, et coartat me spiritus uteri mei. En venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculas novas disrumpit. Loquar et respirabo paululum: aperiam labia mea et respondebo. Non accipiam personam viri, et deum homini non aequabo. Nescio enim quamdiu subsistam, et si post modicum tollat me factor meus.

XXXIII

Audi igitur Iob eloquia mea, et omnes sermones meos ausculta. Ecce aperui os meum, loquatur lingua mea in faucibus meis. Simplici corde meo sermones mei, et scientiam labia mea puram loquentur. Spiritus dei fecit me, et spiraculum omnipotentis vivificavit me. Si potes, responde mihi, et adversum faciem meam consiste. Ecce et me sicut et te fecit deus, et de eodem luto ego quoque formatus sum. Verumtamen miraculum meum non te terreat, et eloquentia mea non sit tibi gravis. Dixisti ergo in auribus meis, et vocem verborum tuorum audivi: Mundus sum ego absque delicto, immaculatus, et non est iniquitas in me. Quia querelas in me repperit, ideo arbitratus est me inimicum sibi. Posuit in nervo pedes meos, custodivit omnes semitas meas. Hoc est ergo in quo non es iustificatus. Respondebo tibi, quia maior sit deus homine. Adversum eum contendis, quod non ad omnia verba responderit tibi? Semel loquitur deus, et secundo id ipsum non repetit. Per somnium in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, et dormiunt in lectulo: tunc aperit aures virorum, et erudiens eos instruit disciplina: ut avertat hominem ab his quae facit, et liberet eum de superbia: eruens animam eius a corruptione, et vitam illius ut non transeat in gladium. Increpat quoque per dolorem in lectulo, et omnia ossa eius marcescere facit. Abhominabilis ei fit in vita sua panis, et animae illius cibus ante desiderabilis. Tabescet caro eius, et ossa quae tecta fuerant nudabuntur. Appropinquabit corruptioni anima eius, et vita illius mortiferis. Si fuerit pro eo angelus loquens unum de milibus ut annuntiet hominis aequitatem, miserebitur eius, et dicet: Libera eum, et non descendet in corruptionem: inveni in quo ei propitier. Consumpta est caro eius a suppliciis, revertatur ad dies adolescentiae suae. Deprecabitur deum, et placabilis ei erit, et videbit faciem eius in iubilo, et reddet homini iustitiam suam. Respiciet homines et dicet: Peccavi, et vere deliqui, et ut eram dignus non recepi. Liberavit animam suam ne pergeret in interitum, sed vivens lumen videret. Ecce haec omnia operatur deus tribus vicibus per singulos, ut revocet animas eorum a corruptione, et illuminet luce viventium. Attende Iob, et audi me, et tace dum ego loquor. Si autem habes quod loquaris, responde mihi: loquere, volo enim te apparere iustum. Quod si non habes, audi me: tace, et docebo te sapientiam.

XXXIIII

Pronuntians itaque Heliu haec locutus est: Audite sapientes verba mea, et eruditi auscultate me. Auris enim verba probat, et guttur escas gustu diiudicat. Iudicium eligamus nobis, et inter nos videamus quid sit melius. Quia dixit Iob: Iustus sum, et deus subvertit iudicium meum. In iudicando enim me mendacium est, violenta sagitta mea absque ullo peccato. Quis est vir ut est Iob, qui bibit subsannationem quasi aquam? Qui graditur cum operantibus iniquitatem, et ambulat cum viris impiis? Dixit enim: Non placebit vir deo, etiam si cucurrerit cum eo. Ideo viri cordati audite me: Absit a deo impietas, et ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis reddet ei, et iuxta vias singulorum reddet eis. Vere enim deus non condempnabit frustra, nec omnipotens subvertet iudicium. Quem constituit alium super terram? aut quem posuit super orbem quem fabricatus est? Si direxerit ad eum cor suum, spiritum illius et flatum ad se trahet. Deficiet omnis caro simul, et homo in cinerem revertetur. Si ha-

bes quo intellectum audi quod dicitur et ausculta vocem eloquii mei. Numquid qui non amat iudicium
sanari potest? Et quomodo tu eum qui iustus est in tantum condempnas? Qui dicit regi apostata, qui vo-
cat duces impios. Qui non accipit personas principum, nec cognovit tyrannum cum disceptaret
contra pauperem. Opus enim manuum eius sunt universi. Subito morientur, et in media nocte
turbabuntur populi et pertransibunt, et auferent violentum absque manu. Oculi enim eius super
vias hominum, et omnes gressus eorum considerat. Non sunt tenebre et non est umbra mortis,
ut abscondantur ibi qui operantur iniquitatem. Neque enim ultra in hominis potestate est ut
veniat ad deum in iudicium. Conteret multos et innumerabiles, et stare faciet alios pro
eis. Novit enim opera eorum, et idcirco inducet noctem et conterentur. Quasi impios percussit
eos in loco videntium. Qui quasi de industria recesserunt ab eo, et omnes vias eius intellige-
re noluerunt, ut pervenire facerent ad eum clamorem egeni, et audiret vocem pau-
perum. Ipso enim concedente pacem, quis est qui condempnet? Ex quo absconderit
vultum, quis est qui contempletur eum? Et super gentem et super omnes homines qui regnare
facit hominem ypocritam propter peccata populi. Quia ergo ego locutus sum ad deum, te quoque non
prohibebo. Si erravi, tu doce me. Si iniquitatem locutus sum, ultra non addam. Numquid a te deus expetet
eam quia displicuit tibi? Tu enim cepisti loqui, et non ego. Quod si quid nosti melius, loquere. Viri intelligentes
loquantur mihi, et vir sapiens audiat me. Iob autem stulte locutus est, et verba illius non sonant
disciplinam. Pater mi, probetur Iob usque ad finem. Ne desinas ab homine iniquitatis. Quia addit
super peccata sua blasphemiam. Inter nos interim constringatur, et tunc ad iudicium provocet ser-

XXXV

monibus suis deum. Igitur Heliu hec rursum locutus est. Numquid equa tibi videtur tua cogita-
tio, ut diceres iustior deo sum? Dixisti enim: Non tibi placet quod rectum est, vel quid tibi proderit si
ego peccavero? Itaque ego respondebo sermonibus tuis, et amicis tuis tecum. Suspice celum
et intuere, et contemplare ethera quod altior te sit. Si peccaveris quid ei nocebis? Et si multiplica-
te fuerint iniquitates tue, quid facies contra eum? Porro si iuste egeris, quid donabis ei, aut
quid de manu tua accipiet? Homini qui similis tui est nocebit impietas tua, et filium hominis
adiuvabit iusticia tua. Propter multitudinem calumpniatorum clamabunt, et eiulabunt propter
vim brachii tyrannorum. Et non dixit: Ubi est deus qui fecit me, qui dedit carmina in nocte? Qui
docet nos super iumenta terre, et super volucres celi erudit nos. Ibi clamabunt et non exaudiet
propter superbiam malorum. Non ergo frustra audiet deus, et omnipotens singulorum causas intuebitur. Etiam
cum dixeris non considerat, iudicare coram eo, et expecta eum. Nunc enim non infert furorem suum,
nec ulciscitur scelus valde. Ergo Iob frustra aperit os suum, et absque scientia verba multiplicat.

XXXVI

Addensque Heliu hec locutus est. Sustine me paululum et indicabo tibi. Adhuc enim habeo quod
pro deo loquar. Repetam scientiam meam a principio, et operatorem meum probabo iustum. Vere
enim absque mendacio sermones mei, et perfecta scientia probabitur tibi. Deus potentes non abicit,
cum et ipse sit potens. Sed non salvat impios, et iudicium pauperibus tribuit. Non auferet a iusto
oculos suos, et reges in solio collocat in perpetuum, et illi eriguntur. Et si fuerint in cathenis
et vinciantur funibus paupertatis, indicabit eis opera eorum, quia violenti fuerunt. Revelabit quoque
aurem eorum ut corripiat, et loquetur ut revertantur ab iniquitate. Si audierint et observa-
verint, complebunt dies suos in bono, et annos suos in gloria. Si autem non audierint, transi-
bunt per gladium, et consumentur in stulticia. Simulatores et callidi provocant iram dei, neque
clamabunt cum vincti fuerint. Morietur in tempestate anima eorum, et vita eorum inter effe-
minatos. Eripiet pauperem de angustia sua, et revelabit in tribulatione aurem eius. Igitur
salvabit te de ore angusto latissime, et non habente fundamentum subter se. Requies
autem mense tue erit plena pinguedine. Causa tua quasi impii iudicata est, causam iudiciumque
recipies. Non te ergo superet ira ut aliquem opprimas, nec multitudo donorum inclinet te. Depo-
ne magnitudinem tuam absque tribulatione, et omnes robustos fortitudine. Ne protrahas noctem,
ut ascendant populi pro eis. Cave ne declines ad iniquitatem. Hanc enim cepisti sequi post
miseriam. Ecce deus excelsus in fortitudine sua, et nullus ei similis in legislatoribus. Quis po-
terit scrutari vias eius, aut quis ei dicere audeat: Operatus es iniquitatem? Memento quod igno-

[margin:] vel scelera eorum

res opus eius: de quo cecinerunt viri. Omnes homines vident eum, unusquisque intuetur procul. Ec-
ce deus magnus vincens scientiam nostram: numerus annorum eius inestimabilis. Qui aufert stel-
las pluvie, et effundit imbres ad instar gurgitum, qui de nubibus fluunt, que pretexunt
cuncta desuper. Si voluerit extendere nubes quasi tentorium suum, et fulgurare lumine suo desu-
per, cardines quoque maris operiet. Per hec enim iudicat populos, et dat escas multis mortalibus.
In manibus abscondit lucem, et precipit ei ut rursus adveniat. Annunciat de ea amico suo,
quod possessio eius sit, et ad eam possit ascendere.

XXXVII

Super hoc expavit cor meum, et emotum est de
loco suo. Audite auditionem in terrore vocis eius, et sonum de ore illius procedentem. Subter
omnes celos ipse considerat, et lumen illius super terminos terre. Post eum rugiet sonitus, to-
nabit voce magnitudinis sue, et non investigabitur cum audita fuerit vox eius. Tonabit
deus in voce sua mirabiliter, qui facit magna et inscrutabilia. Qui precipit nivi ut descen-
dat in terram, et hyemis pluviis et imbri fortitudinis sue. Qui in manu omnium hominum
signat, ut noverint singuli opera sua. Ingredietur bestia latibulum, et in antro suo morabi-
tur. Ab interioribus egreditur tempestas, et ab arcturo frigus. Flante deo concrescit gelu, et rur-
sum latissime funduntur aque. Frumentum desiderat nubes, et nubes spargunt lumen suum. Que lu-
strant cuncta per circuitum, quocumque eas voluntas gubernantis duxerit, ad omne quod preceperit illis
super faciem orbis terrarum: sive in una tribu, sive in terra sua, sive in quocumque loco misericordie sue
eas iusserit inveniri. Ausculta hec Iob. Sta et considera mirabilia dei. Numquid scis quando precepe-
rit deus pluviis, ut ostenderent lucem nubium eius? Numquid nosti semitas nubium magnas
et perfectas scientias? Nonne vestimenta tua calida sunt, cum perflata fuerit terra austro? Tu
forsitan cum eo fabricatus es celos, qui solidissimi quasi ere fusi sunt. Ostende nobis quid di-
camus illi, nos quippe involvimur tenebris. Quis narrabit ei que loquor? Etiam si locutus fuerit
homo devorabitur. At nunc non vident lucem. Subito aer cogetur in nubes, et ventus transiens
fugabit eas. Ab aquilone aurum venit, et ad deum formidolosa laudatio. Digne eum in-
venire non possumus: magnus fortitudine et iudicio et iusticia, et enarrari non potest. Ideo timebunt
eum viri, et non audebunt contemplari omnes qui sibi videntur esse sapientes.

XXXVIII

Respondens
autem dominus Iob de turbine dixit: Quis est iste involvens sententias sermonibus imperitis? Accinge
sicut vir lumbos tuos: interrogabo te, et responde mihi. Ubi eras quando ponebam fundamenta
terre? Indica mihi si habes intelligentiam. Quis posuit mensuras eius si nosti, vel quis tetendit
super eam lineam? Super quo bases illius solidate sunt, aut quis dimisit lapidem angularem eius,
cum me laudarent simul astra matutina, et iubilarent omnes filii dei? Quis conclusit ostiis
mare, quando erumpebat quasi de vulva procedens, cum ponerem nubem vestimentum eius, et caligine
illud quasi pannis infantie obvolverem? Circumdedi illud terminis meis, et posui vectem et ostia,
et dixi: Usque huc venies, et non procedes amplius, et hic confringes tumentes fluctus tuos. Numquid
post ortum tuum precepisti diluculo, et ostendisti aurore locum suum? Et tenuisti concutiens ex-
trema terre, et excussisti impios ex ea? Restituetur ut lutum signaculum, et stabit sicut
vestimentum. Auferetur ab impiis lux sua, et brachium excelsum confringetur. Numquid ingressus
es profunda maris, et in novissimis abyssi deambulasti? Numquid aperte tibi sunt porte mortis,
et ostia tenebrosa vidisti? Numquid considerasti latitudinem terre? Indica mihi si nosti omnia, in qua ha-
bitet lux, et tenebrarum quis locus sit, ut ducas unumquodque ad terminos suos, et intelligas semi-
tas domus eius. Sciebas tunc quando nasciturus esses, et numerum dierum tuorum noveras? Numquid ingressus
es thesauros nivis, aut thesauros grandinis aspexisti, que preparavi in tempus hostis, in diem pu-
gne et belli? Per quam viam spargitur lux, dividitur estus super terram? Quis dedit vehementissimo ym-
bri cursum, et viam sonantis tonitrui, ut plueret super terram absque homine in deserto, ubi
nullus mortalium commoratur? Ut impleret inviam et desolatam, et produceret herbas virentes?
Quis est pluvie pater, vel quis genuit stillas roris? De cuius utero egressa est glacies, et gelu de ce-
lo quis genuit? In similitudinem lapidis aque durantur, et superficies abyssi constringitur. Numquid
coniungere valebis micantes stellas pliades, aut gyrum arcturi poteris dissipare? Numquid
produces luciferum in tempore suo, et vesperum super filios terre consurgere facis? Numquid nosti or-

tionem celi et pones rationem eius in terra? Numquid elevabis in nebula vocem tuam et impetus aquarum operiet te? Numquid mittes fulgura et ibunt et revertentia dicent tibi adsumus? Quis posuit in visceribus hominis sapientiam vel quis dedit gallo intelligentiam? Quis enarrabit celorum rationem et concentum celi quis dormire faciet? Quando fundebatur pulvis in terram et glebe compingebantur? Numquid capies leene predam et animam catulorum eius implebis, quando cubant in antris et in specubus insidiantur? Quis preparat corvo escam suam, quando pulli eius ad deum clamant vagantes eo quod non habeant cibos?

XXXIX

Numquid nosti tempus partus ibicum in petris vel parturientes cervas observasti? Dinumerasti menses conceptus earum et scisti tempus partus earum? Incurvantur ad fetum et pariunt et rugitus emittunt. Separantur filii earum et pergunt ad pastum, egrediuntur et non revertuntur ad eas. Quis dimisit onagrum liberum et vincula eius quis solvit? Cui dedi in solitudine domum et tabernacula eius in terra salsuginis. Contempnit multitudinem civitatis, clamorem exactoris non audit. Circumspicit montes pascue sue et virentia queque perquirit. Numquid volet rinoceros servire tibi aut morabitur ad presepe tuum? Numquid alligabis rinocerota ad arandum loro tuo aut confringet glebas vallium post te? Numquid fiduciam habebis in magna fortitudine eius et derelinques ei labores tuos? Numquid credes ei quod reddat sementem tibi et aream tuam congreget? Penna strutionum similis est pennis herodii et accipitris. Que derelinquit in terra ova sua, tu forsitan in pulvere calefacies ea? Obliviscitur quod pes conculcet ea aut bestia agri conterat. Induratur ad filios suos quasi non sint sui, frustra laboravit nullo timore cogente. Privavit enim eam deus sapientia nec dedit illi intelligentiam. Cum tempus fuerit in altum alas erigit, deridet equum et ascensorem eius. Numquid prebebis equo fortitudinem aut circumdabis collo eius hinnitum? Numquid suscitabis eum quasi locustas? Gloria narium eius terror. Terram ungula fodit, exultat audacter, in occursum pergit armatis. Contempnit pavorem nec cedit gladio. Super ipsum sonabit pharetra, vibrabit hasta et clipeus. Fervens et fremens sorbet terram nec reputat tube sonare clangorem. Ubi audierit bucinam dicit va. Procul odoratur bellum, exhortationem ducum et ululatum exercitus. Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter expandens alas suas ad austrum? Aut ad preceptum tuum elevabitur aquila et in arduis ponet nidum suum? In petris manet et in preruptis silicibus commoratur atque inaccessis rupibus. Inde contemplatur escam et de longe oculi eius prospiciunt. Pulli eius lambent sanguinem et ubicumque cadaver fuerit statim adest. Et adiecit dominus et locutus est ad Iob: Numquid qui contendit cum deo tam facile conquiescit? Utique qui arguit deum debet et respondere ei. Respondens autem Iob domino dixit: Qui leviter locutus sum respondere quid possum? Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem, et alterum quibus ultra non addam.

XL

Respondens autem dominus Iob de turbine ait: Accinge sicut vir lumbos tuos, interrogabo te et indica mihi. Numquid irritum facies iudicium meum et condempnabis me ut tu iustificeris? Si habes brachium sicut deus et voce simili tonas, circumda tibi decorem et in sublime erigere et esto gloriosus et speciosis induere vestibus. Disperge superbos furore tuo et respiciens omnem arrogantem humilia. Respice cunctos superbos et confunde eos et contere impios in loco suo. Absconde eos in pulvere simul et facies eorum demerge in foveam. Et ego confitebor quod salvare te possit dextera tua. Ecce vehemoth quem feci tecum fenum quasi bos comedet. Fortitudo eius in lumbis eius et virtus eius in umbilico ventris eius. Constringit caudam suam quasi cedrum, nervi testiculorum eius perplexi sunt. Ossa eius velut fistule eris, cartilago illius quasi lamine ferree. Ipse principium est viarum dei, qui fecit eum applicabit gladium eius. Huic montes herbas ferunt, omnes bestie agri ludunt ibi. Sub umbra dormit in secreto calami et locis humentibus. Protegunt umbre umbram eius, circumdabunt eum salices torrentis. Ecce absorbebit fluvium et non mirabitur, et habet fiduciam quod influat Iordanis in os eius. In oculis eius quasi hamo capiet eum et in sudibus perforabit nares eius. An extrahere poteris leviathan hamo et fune ligabis linguam eius? Numquid pones circulum in naribus eius aut armilla perforabis maxillam eius? Numquid mul

tiplicabit ad te preces aut loquetur tibi mollia? Numquid feriet tecum pactum et accipies eum servum sempiternum? Numquid illudes ei quasi avi. aut ligabis eum ancillis tuis? Concident eum amici. divident eum negociatores. Numquid implebis sagenas pelle eius et gurgustium piscium capite illius? Pones super eum manum tuam? Memento belli. nec ultra addas loqui.

XLI

Ecce spes eius frustrabitur eum. et videntibus cunctis precipitabitur. Non quasi crudelis suscitabo eum. Quis enim potest resistere vultui meo? Quis ante dedit mihi ut reddam ei? Omnia que sub celo sunt mea sunt. Non parcam ei verbis potentibus et ad deprecandum compositis. Quis revelabit faciem indumenti eius. et in medium oris eius quis intrabit? Portas vultus eius quis aperiet? Per gyrum dentium eius formido. Corpus illius quasi scuta fusilia. et compactum squamis se prementibus. Una uni coniungitur. et ne spiraculum quidem incedit per eas. Una alteri adherebunt. et tenentes se nequaquam separabuntur. Sternutatio eius splendor ignis. et oculi eius ut palpebre diluculi. De ore eius lampades procedunt sicut tede ignis accense. De naribus eius procedit fumus. sicut olle succense atque fervente. Halitus eius prunas ardere facit. et flamma de ore eius egreditur. In collo eius morabitur fortitudo. et faciem eius precedet egestas. Membra carnium eius coherentia sibi. Mittet contra eum fulmina et ad locum alium non ferentur. Cor eius indurabitur quasi lapis. et stringetur quasi malleatoris incus. Cum sublatus fuerit timebunt angeli et territi purgabuntur. Cum apprehenderit eum gladius. subsistere non poterit neque hasta neque thorax. Reputabit enim quasi paleas ferrum. et quasi lignum putridum es. Non fugabit eum vir sagittarius. in stipulam ei versi sunt lapides funde. Quasi stipulam estimabit malleum. et deridebit vibrantem hastam. Sub ipso erunt radii solis. sternet sibi aurum quasi lutum. Fervescere faciet quasi ollam profundum mare. et ponet quasi cum unguenta bulliunt. Post eum lucebit semita. estimabit abyssum quasi senescentem. Non est super terram potestas que comparetur ei. qui factus est ut nullum timeret. Omne sublime videt. ipse est rex super universos filios superbie.

XLII

Respondens autem Iob domino: dixit. Scio quia omnia potes. et nulla te latet cogitatio. Quis est iste qui celat consilium absque scientia? Ideo insipienter locutus sum. et que ultra modum excederent scientiam meam. Audi et ego loquar. interrogabo et ostende mihi. Auditu auris audivi te nunc autem oculus meus videt te. Idcirco ipse me reprehendo. et ago penitentiam in favilla et cinere. Postquam autem locutus est dominus verba hec ad Iob: dixit ad Elyphaz Themanitem. Iratus est furor meus in te. et in duos amicos tuos. quoniam non estis locuti coram me rectum sicut servus meus Iob. Sumite igitur vobis septem tauros et septem arietes. et ite ad servum meum Iob. et offerte holocaustum pro vobis. Iob autem servus meus orabit pro vobis. faciem eius suscipiam. ut non vobis imputetur stulticia. Neque enim locuti estis ad me recta. sicut servus meus Iob. Abierunt ergo Elyphaz Themanites et Baldad Suites. et Sophar Naamathites. et fecerunt sicut locutus fuerat ad eos dominus. et suscepit dominus faciem Iob. Dominus quoque conversus est ad penitentiam Iob. cum oraret ille pro amicis suis. et addidit dominus omnia quecumque fuerant Iob duplicia. Venerunt autem ad eum omnes fratres sui et universe sorores sue. et cuncti qui noverant eum prius. et comederunt cum eo panem in domo eius. et moverunt super eum caput. et consolati sunt eum super omni malo. quod intulerat dominus super eum. Et dederunt ei unusquisque ovem unam. et inaurem auream unam. Dominus autem benedixit Iob novissimis. magis quam principio eius. Et facta sunt ei quatuordecim milia ovium. et sex milia camelorum. et mille iuga boum. et mille asine. Et fuerunt ei septem filii. et tres filie. Et vocavit nomen unius Diem. et nomen secunde Cassia. et nomen tertie Cornu stibii. Non sunt autem invente mulieres speciose. sicut filie Iob in universa terra. Deditque eis pater suus hereditatem inter fratres earum. Vixit autem Iob post hec centum quadraginta annis. et vidit filios suos et filios filiorum suorum usque ad quartam generationem. et mortuus est senex et plenus dierum.

Beatus uir qui non abiit in consilio impiorum et in uia peccatorum non stetit et in cathedra pestilentie non sedit. Sed in lege domini uoluntas eius et in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tamquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dabit in tempore suo. Et folium eius non defluet: et omnia quecumque faciet prosperabuntur. Non sic impii non sic: sed tamquam puluis quem proicit uentus a facie terre. Ideo non resurgunt impii in iudicio: neque peccatores in consilio iustorum. Quoniam nouit dominus uiam iustorum: et iter impiorum peribit.

Quare fremuerunt gentes: et populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terre et principes conuenerunt in unum: aduersus dominum et aduersus christum eius. Dirumpamus uincula eorum: et proiciamus a nobis iugum ipsorum. Qui habitat in celis irridebit eos: et dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua: et in furore suo conturbabit eos. Ego autem constitutus sum rex ab eo super syon montem sanctum eius: predicans preceptum eius. Dominus dixit ad me filius meus es tu: ego hodie genui te. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam: et possessionem tuam terminos terre. Reges eos in uirga ferrea: et tamquam uas figuli confringes eos. Et nunc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram. Seruite domino in timore: et exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam nequando irascatur dominus: et pereatis de uia iusta. Cum exarserit in breui ira eius: beati omnes qui confidunt in eo.

Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me: multi insurgunt aduersum me. Multi dicunt anime mee: non est salus ipsi in deo eius. Tu autem domine susceptor meus es: gloria mea et exaltans caput meum. Uoce mea ad dominum clamaui: et exaudiuit me de monte sancto suo. Ego dormiui et soporatus sum: et exsurrexi quia dominus suscepit me. Non timebo milia populi circumdantis me: exurge domine saluum me fac deus meus. Quoniam tu percussisti omnes aduersantes mihi sine causa: dentes peccatorum contriuisti. Domini est salus: et super populum tuum benedictio tua.

Cum inuocarem exaudiuit me deus iustitie mee: in tribulatione dilatasti mihi. Miserere mei: et exaudi orationem meam. Filii hominum usquequo graui corde: ut quid diligitis uanitatem et queritis mendacium. Et scitote quoniam mirificauit dominus sanctum suum: dominus exaudiet me cum clamauero ad eum. Irascimini et nolite peccare: que dicitis in cordibus uestris et in cubilibus uestris compungimini. Sacrificate sacrificium iustitie et sperate in domino: multi dicunt quis ostendit nobis bona. Signatum est super nos lumen uultus tui domine: dedisti letitiam in corde meo. A fructu frumenti uini et olei sui multiplicati sunt. In pace in idipsum: dormiam et requiescam. Quoniam tu domine singulariter in spe: constituisti me.

Uerba mea auribus percipe domine: intellige clamorem meum. Intende uoci orationis mee: rex meus et deus meus. Quoniam ad te orabo domine: mane exaudies uocem meam. Mane astabo tibi et uidebo: quoniam non deus uolens iniquitatem tu es. Neque habitabit iuxta te malignus: neque permanebunt iniusti ante oculos tuos. Odisti omnes qui operantur iniquitatem: perdes omnes qui loquuntur mendacium. Uirum sanguinum et dolosum abhominabitur dominus: ego autem in multitudine misericordie tue. Introibo in domum tuam: adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. Domine deduc me in iustitia tua propter inimicos meos: dirige in conspectu tuo uiam meam. Quoniam non est in ore eorum ueritas: cor eorum uanum est. Sepulchrum patens est guttur eorum linguis suis dolose agebant: iudica illos deus. Decidant a cogitationibus suis secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos: quoniam irritauerunt te domine. Et letentur omnes qui sperant in te: in eternum exultabunt et habitabis in eis. Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum: quoniam tu benedices iusto. Domine ut scuto bone uoluntatis tue coronasti nos.

Domine ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripias me. Miserere mei domine quoniam infirmus sum: sana me domine quoniam conturbata sunt ossa mea. Et anima mea turbata est ualde: sed tu domine usquequo. Conuertere domine et eripe animam meam: saluum me fac propter misericordiam tuam. Quoniam non est in morte qui memor sit tui.

in inferno autem quis confitebitur tibi. Laboravi in gemitu meo lavabo per singulas noctes lectum meum lacrimis meis stratum meum rigabo. Turbatus est a furore oculus meus inveteravi inter omnes inimicos meos. Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem quoniam exaudivit dominus vocem fletus mei. Exaudivit dominus deprecationem meam dominus orationem meam suscepit. Erubescant et conturbentur vehementer omnes inimici mei convertantur et erubescant valde velociter.

Domine deus meus in te speravi salvum me fac ex omnibus persequentibus me et libera me. Nequando rapiat ut leo animam meam dum non est qui redimat neque qui salvum faciat. Domine deus meus si feci istud si est iniquitas in manibus meis. Si reddidi retribuentibus mihi mala decidam merito ab inimicis meis inanis. Persequatur inimicus animam meam et comprehendat et conculcet in terra vitam meam et gloriam meam in pulverem deducat. Exurge domine in ira tua et exaltare in finibus inimicorum meorum. Et exurge domine deus meus in precepto quod mandasti et synagoga populorum circumdabit te. Et propter hanc in altum regredere dominus iudicat populos. Iudica me domine secundum iustitiam meam et secundum innocentiam meam super me. Consumetur nequitia peccatorum et diriges iustum scrutans corda et renes deus. Iustum adiutorium meum a domino qui salvos facit rectos corde. Deus iudex iustus fortis et patiens numquid irascitur per singulos dies. Nisi conversi fueritis gladium suum vibrabit arcum suum tetendit et paravit illum. Et in eo paravit vasa mortis sagittas suas ardentibus effecit. Ecce parturiit iniustitiam concepit dolorem et peperit iniquitatem. Lacum aperuit et effodit eum et incidit in foveam quam fecit. Convertetur dolor eius in caput eius et in verticem ipsius iniquitas eius descendet. Confitebor domino secundum iustitiam eius et psallam nomini domini altissimi.

Domine dominus noster quam admirabile est nomen tuum in universa terra. Quoniam elevata est magnificentia tua super celos. Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos ut destruas inimicum et ultorem. Quoniam videbo celos tuos opera digitorum tuorum lunam et stellas que tu fundasti. Quid est homo quod memor es eius aut filius hominis quoniam visitas eum. Minuisti eum paulo minus ab angelis gloria et honore coronasti eum et constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius oves et boves universas insuper et pecora campi. Volucres celi et pisces maris qui perambulant semitas maris. Domine dominus noster quam admirabile est nomen tuum in universa terra.

Confitebor tibi domine in toto corde meo narrabo omnia mirabilia tua. Letabor et exultabo in te psallam nomini tuo altissime. In convertendo inimicum meum retrorsum infirmabuntur et peribunt a facie tua. Quoniam fecisti iudicium meum et causam meam sedisti super thronum qui iudicas iustitiam. Increpasti gentes et periit impius nomen eorum delesti in eternum et in seculum seculi. Inimici defecerunt framee in finem et civitates eorum destruxisti. Periit memoria eorum cum sonitu et dominus in eternum permanet. Paravit in iudicio thronum suum et ipse iudicabit orbem terre in equitate iudicabit populos in iustitia. Et factus est dominus refugium pauperi adiutor in opportunitatibus in tribulatione. Et sperent in te qui noverunt nomen tuum quoniam non dereliquisti querentes te domine. Psallite domino qui habitat in Syon annuntiate inter gentes studia eius. Quoniam requirens sanguinem eorum recordatus est non est oblitus clamorem pauperum. Miserere mei domine vide humilitatem meam de inimicis meis. Qui exaltas me de portis mortis ut annuntiem omnes laudationes tuas in portis filie Syon. Exultabo in salutari tuo infixe sunt gentes in interitu quem fecerunt. In laqueo isto quem absconderunt comprehensus est pes eorum. Cognoscetur dominus iudicia faciens in operibus manuum suarum comprehensus est peccator. Convertantur peccatores in infernum omnes gentes que obliviscuntur deum. Quoniam non in finem oblivio erit pauperis patientia pauperum non peribit in finem. Exurge domine non confortetur homo iudicentur gentes in conspectu tuo. Constitue domine legislatorem super eos sciant gentes quoniam homines sunt. Ut quid domine recessisti longe despicis in opportunitatibus in tribulatione. Dum superbit impius incenditur pauper comprehenduntur in consiliis quibus cogitant. Quoniam laudatur peccator in desideriis anime sue et iniquus benedicitur

tur. Exacerbavit dominum peccator: secundum multitudinem ire sue non queret. Non est deus in conspe-
ctu eius: inquinate sunt vie illius in omni tempore. Auferuntur iudicia tua a facie eius:
omnium inimicorum suorum dominabitur. Dixit enim in corde suo non movebor: a generatione in ge-
nerationem sine malo. Cuius maledictione os plenum est et amaritudine et dolo: sub lingua
eius labor et dolor. Sedet in insidiis cum divitibus in occultis: ut interficiat innocentem. Ocu-
li eius in pauperem respiciunt: insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca sua. Insidiatur ut
rapiat pauperem: rapere pauperem dum attrahit eum. In laqueo suo humiliabit eum: incli-
nabit se et cadet cum dominatus fuerit pauperum. Dixit enim in corde suo oblitus est deus:
avertit faciem suam ne videat in finem. Exurge domine deus exaltetur manus tua: ne oblivisca-
ris pauperum. Propter quid irritavit impius deum: dixit enim in corde suo non requiret. Vi-
des quoniam tu laborem et dolorem consideras: ut tradas eos in manus tuas. Tibi derelictus est pauper:
orphano tu eris adiutor. Contere brachium peccatoris et maligni: queretur peccatum illius et non
invenietur. Dominus regnabit in eternum et in seculum seculi: peribitis gentes de terra illius. Desiderium
pauperum exaudivit dominus: preparationem cordis eorum audivit auris tua. Iudicare pupillo
et humili: ut non apponat ultra magnificare se homo super terram.

In domino confido: quomodo dicitis anime mee transmigra in montem sicut passer. Quoniam ecce peccatores
intenderunt arcum paraverunt sagittas suas in pharetra: ut sagittent in obscuro recto
rectos corde. Quoniam que perfecisti destruxerunt: iustus autem quid fecit. Dominus in templo sancto suo:
dominus in celo sedes eius. Oculi eius in pauperem respiciunt: palpebre eius interrogant filios
hominum. Dominus interrogat iustum et impium: qui autem diligit iniquitatem odit animam suam.
Pluit super peccatores laqueos: ignis sulphur et spiritus procellarum pars calicis eorum. Quoniam iustus
dominus et iusticias dilexit: equitatem vidit vultus eius.

Salvum me fac domine quoniam defecit sanctus: quoniam diminute sunt veritates a filiis hominum.
Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum: labia dolosa in corde et corde locuti sunt.
Disperdat dominus universa labia dolosa: et linguam magniloquam. Qui dixerunt linguam nostram
magnificabimus labia nostra a nobis sunt: quis noster dominus est. Propter miseriam inopum et
gemitum pauperum: nunc exurgam dicit dominus. Ponam in salutari: fiducialiter agam in eo.
Eloquia domini eloquia casta: argentum igne examinatum probatum terre purgatum septuplum.
Tu domine servabis nos et custodies nos: a generatione hac in eternum. In circuitu impii
secundum altitudinem tuam multiplicasti filios hominum.

Usquequo domine oblivisceris me in finem: usquequo avertis faciem tuam a me. Quam-
diu ponam consilia in anima mea: dolorem in corde meo per diem. Usquequo
exaltabitur inimicus meus super me: respice et exaudi me domine deus meus. Illumina oculos
meos ne unquam obdormiam in morte: nequando dicat inimicus meus prevalui adversus eum.
Qui tribulant me exultabunt si motus fuero: ego autem in misericordia tua speravi. Exultabit cor
meum in salutari tuo: cantabo domino qui bona tribuit michi: et psallam nomini domini altissimi.

Dixit insipiens in corde suo: non est deus. Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt
in studiis suis: non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Dominus de celo prospexit super
filios hominum: ut videat si est intelligens aut requirens deum. Omnes declinaverunt
simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Sepulchrum patens
est guttur eorum linguis suis dolose agebant: venenum aspidum sub labiis eorum. Quorum
os maledictione et amaritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem.
Contritio et infelicitas in viis eorum et viam pacis non cognoverunt: non est timor dei ante oculos eorum.
Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem: qui devorant plebem meam sicut escam pa-
nis. Dominum non invocaverunt illic trepidaverunt timore: ubi non erat timor. Quoniam dominus in ge-
neratione iusta est consilium inopis confudistis: quoniam dominus spes eius est. Quis dabit ex Sy-
on salutare Israel cum averterit dominus captivitatem plebis sue: exultabit Iacob et letabitur Israel.

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requiescet in monte sancto tuo. Qui ingre-
ditur sine macula: et operatur iusticiam. Qui loquitur veritatem in corde suo: q

non egit dolum in lingua sua. Nec fecit proximo suo malum: et obprobrium non accepit proximos
suos. Ad nichilum deductus est in conspectu eius malignus: timentes autem dominum glorificat.
Qui iurat proximo suo et non decipit qui pecuniam suam non dedit ad usuram: et munera super inno-
centem non accepit. Qui facit hec: non movebitur in eternum.

Conserva me domine quoniam speravi in te: dixi domino deus meus es tu: quoniam bonorum meorum non eges. Sanctis
qui sunt in terra eius: mirificavit omnes voluntates meas in eis. Multiplicate sunt
infirmitates eorum: postea accelaverunt. Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus:
nec memor ero nominum eorum per labia mea. Dominus pars hereditatis mee et calicis mei: tu es qui
restitues hereditatem meam michi. Funes ceciderunt michi in preclaris: etenim hereditas mea preclara est
michi. Benedicam dominum qui tribuit michi intellectum: insuper et usque ad noctem increpuerunt me re-
nes mei. Providebam dominum in conspectu meo semper: quoniam a dextris est michi ne commovear. Pro-
pter hoc letatum est cor meum et exultavit lingua mea: insuper et caro mea requiescet in
spe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Notas
michi fecisti vias vite adimplebis me leticia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua usque in finem.

Exaudi domine iusticiam meam: intende deprecationem meam. Auribus
percipe orationem meam: non in labiis dolosis. De vultu tuo iudicium meum prodeat: oculi tui
videant equitates. Probasti cor meum et visitasti nocte: igne me examinasti et non est inventa
in me iniquitas. Ut non loquatur os meum opera hominum: propter verba labiorum tuorum ego custo-
divi vias duras. Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non moveantur vestigia mea. Ego
clamavi quoniam exaudisti me deus: inclina aurem tuam michi et exaudi verba mea. Mirifica misericordias
tuas: qui salvos facis sperantes in te. A resistentibus dextere tue custodi me: ut pupillam
oculi. Sub umbra alarum tuarum protege me: a facie impiorum qui me afflixerunt. Inimi-
ci mei animam meam circumdederunt: adipem suum concluserunt: os eorum locutum est superbiam.
Proicientes me nunc circumdederunt me: oculos suos statuerunt declinare in terram. Susceperunt
me sicut leo paratus ad predam: et sicut catulus leonis habitans in abditis. Exurge domine pre-
veni eum et supplanta eum. eripe animam meam ab impio: frameam tuam ab inimicis manus tue. Do-
mine a paucis de terra divide eos in vita eorum: de absconditis tuis adimpletus est venter eorum.
Saturati sunt filiis: et dimiserunt reliquias suas. Ego autem cum iusticia apparebo conspectui
tuo: satiabor cum apparuerit gloria tua.

Diligam te domine fortitudo mea dominus firmamentum meum: et refugium meum et liberator meus. Deus meus ad-
iutor meus: et sperabo in eum. Protector meus et cornu salutis mee: et susceptor meus.
Laudans invocabo dominum: et ab inimicis meis salvus ero. Circumdederunt me do-
lores mortis: et torrentes iniquitatis conturbaverunt me. Dolores inferni circumdede-
runt me: preoccupaverunt me laquei mortis. In tribulatione mea invocavi dominum: et ad de-
um meum clamavi. Et exaudivit de templo sancto suo vocem meam: et clamor meus
introivit in aures eius. Commota est et contremuit terra fundamenta montium contur-
bata sunt et commota sunt: quoniam iratus est eis. Ascendit fumus in ira eius: et ignis a facie
eius exarsit: carbones succensi sunt ab eo. Inclinavit celos et descendit: et caligo sub
pedibus eius. Et ascendit super cherubin et volavit: volavit super pennas ventorum. Et
posuit tenebras latibulum suum: in circuitu eius tabernaculum eius: tenebrosa aqua in nu-
bibus aeris. Pre fulgore in conspectu eius nubes transierunt: grando et carbones ignis.
Et intonuit de celo dominus et altissimus dedit vocem suam: grando et carbones ignis. Et mi-
sit sagittas suas et dissipavit eos: fulgura multiplicavit et conturbavit eos. Et ap-
paruerunt fontes aquarum: et revelata sunt fundamenta orbis terrarum. Ab in-
crepatione tua domine: ab inspiratione spiritus ire tue. Misit de summo et accepit me: et
assumpsit me de aquis multis. Eripuit me de inimicis meis fortissimis: et ab his
qui oderunt me: quoniam confortati sunt super me. Prevenerunt me in die afflictio-
nis mee: et factus est dominus protector meus. Et eduxit me in latitudinem: salvum me fe-
cit quoniam voluit me. Et retribuet michi dominus secundum iusticiam meam: et secundum puritatem

manuum mearum retribuet michi. Quia custodivi vias domini: nec impie gessi a deo meo. Quoniam omnia
iudicia eius in conspectu meo: et iusticias eius non repulli a me. Et ero inmaculatus cum eo:
et observabo me ab iniquitate mea. Et retribuet michi dominus secundum iusticiam meam: et secundum pu
ritatem manuum mearum in conspectu oculorum eius. Cum sancto sanctus eris: et cum viro innocente
innocens eris. Et cum electo electus eris: et cum perverso perverteris. Quoniam tu populum humilem sal
vum facies: et oculos superborum humiliabis. Quoniam tu illuminas lucernam meam domine: deus meus illumina
tenebras meas. Quoniam in te eripiar a temptatione: et in deo meo transgrediar murum. Deus meus im
pollluta via eius: eloquia domini igne examinata: protector est omnium sperantium in se. Quoniam quis deus
preter dominum: aut quis deus preter deum nostrum. Deus qui precinxit me virtute: et posuit inmaculatam
viam meam. Qui perfecit pedes meos tamquam cervorum: et super excelsa statuens me. Qui docet ma
nus meas ad prelium: et posuisti ut arcum ereum brachia mea. Et dedisti michi protectionem salutis
tue: et dextera tua suscepit me. Et disciplina tua correxit me in finem: et disciplina tua
ipsa me docebit. Dilatasti gressus meos subtus me: et non sunt infirmata vestigia mea. Persequar
inimicos meos et comprehendam illos: et non convertar donec deficiant. Confringam illos nec pote
runt stare: cadent subtus pedes meos. Et precinxisti me virtute ad bellum: et supplantasti insur
gentes in me subtus me. Et inimicos meos dedisti michi dorsum: et odientes me disperdidisti.
Clamaverunt nec erat qui salvos faceret ad dominum: nec exaudivit eos. Et comminuam eos ut pulverem
ante faciem venti: ut lutum platearum delebo eos. Eripies me de contradictionibus populi: consti
tues me in caput gentium. Populus quem non cognovi servivit michi: in auditu auris obedivit
michi. Filii alieni mentiti sunt michi: filii alieni inveterati sunt: et claudicaverunt a semitis suis.
Vivit dominus et benedictus deus meus: et exaltetur deus salutis mee. Deus qui das vindictas michi et subdis populos sub
me: liberator meus de inimicis meis iracundis. Et ab insurgentibus in me exaltabis me: a viro iniquo
eripies me. Propterea confitebor tibi in nationibus domine: et nomini tuo psalmum dicam. Magnifi
cans salutes regis eius: et faciens misericordiam christo suo David: et semini eius usque in seculum.
Celi enarrant gloriam dei: et opera manuum eius annuntiat firmamentum. Dies diei eructat
verbum: et nox nocti indicat scientiam. Non sunt loquele neque sermones: quorum non audian
tur voces eorum. In omnem terram exivit sonus eorum: et in fines orbis terre verba eorum. In sole
posuit tabernaculum suum: et ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo. Exultavit ut
gigas ad currendam viam: a summo celo egressio eius. Et occursus eius usque ad summum eius:
nec est qui se abscondat a calore eius. Lex domini inmaculata convertens animas: testimonium domini fi
dele: sapientiam prestans parvulis. Iusticie domini recte letificantes corda: preceptum domini lucidum il
luminans oculos. Timor domini sanctus permanet in seculum seculi: iudicia domini vera iustificata in
semet ipsa. Desiderabilia super aurum et lapidem preciosum multum: et dulciora super mel et favum.
Etenim servus tuus custodit ea: in custodiendis illis retributio multa. Delicta quis
intelligit ab occultis meis munda me: et ab alienis parce servo tuo. Si mei non fuerint do
minati tunc inmaculatus ero: et emundabor a delicto maximo. Et erunt ut compla
ceant eloquia oris mei: et meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine adiutor meus: et
redemptor meus.
Exaudiat te dominus in die tribulationis: protegat te nomen dei
Iacob. Mittat tibi auxilium de sancto: et de Syon tueatur te. Memor sit omnis sacrificii
tui: et holocaustum tuum pingue fiat. Tribuat tibi secundum cor tuum: et omne consilium tuum con
firmet. Letabimur in salutari tuo: et in nomine dei nostri magnificabimur. Imple
at dominus omnes peticiones tuas: nunc cognovi quoniam salvum fecit dominus christum suum. Exaudiet
illum de celo sancto suo: in potentatibus salus dextere eius. Hii in curribus et hii in equis: nos
autem in nomine domini dei nostri invocabimus. Ipsi obligati sunt et ceciderunt: nos autem
surreximus et erecti sumus. Domine salvum fac regem: et exaudi nos in die qua invocaverimus te.
Domine in virtute tua letabitur rex: et super salutare tuum exultabit vehementer.
Desiderium cordis eius tribuisti ei: et voluntate labiorum eius non fraudasti eum. Quoniam preve
nisti eum in benedictionibus dulcedinis: posuisti in capite eius coronam de lapide precio
so. Vitam peciit a te tribuisti ei: longitudinem dierum in seculum et in seculum seculi. Magna glo

eius in salutari tuo: gloriam et magnum decorem impones super eum. Quoniam dabis eum in bene
dictionem in seculum seculi: letificabis eum in gaudio cum vultu tuo. Quoniam rex sperat in domino: et in
misericordia altissimi non commovebitur. Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua in
veniat omnes qui te oderunt. Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui: dominus in ira sua con
turbabit eos: et devorabit eos ignis. Fructum eorum de terra perdes: et semen eorum a filiis hominum.
Quoniam declinaverunt in te mala: cogitaverunt consilia: que non potuerunt stabilire. Quoniam pones
eos dorsum in reliquiis tuis: preparabis vultum eorum. Exaltare domine in virtute tua: cantabimus et
Deus deus meus respice in me quare me dereliquisti: longe | et psallemus virtutes tuas.
a salute mea verba delictorum meorum. Deus meus clamabo per diem et non exaudies: et nocte et non
ad insipientiam mihi. Tu autem in sancto habitas: laus israel. In te speraverunt patres nostri: speraverunt et li
berasti eos. Ad te clamaverunt et salvi facti sunt: in te speraverunt et non sunt confusi. Ego autem sum
vermis et non homo: obprobrium hominum et abiectio plebis. Omnes videntes me deriserunt me:
locuti sunt labiis et moverunt caput. Speravit in domino eripiat eum: salvum faciat eum quoniam vult
eum. Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre spes mea ab uberibus matris mee: in te proiectus sum
ex utero. De ventre matris mee deus meus es tu: ne discesseris a me. Quoniam tribulatio proxima est:
quoniam non est qui adiuvet. Circumdederunt me vituli multi: tauri pingues obsederunt me. Ape
ruerunt super me os suum: sicut leo rapiens et rugiens. Sicut aqua effusus sum: et dispersa
sunt omnia ossa mea. Factum est cor meum tamquam cera liquescens: in medio ventris mei.
Aruit tamquam testa virtus mea et lingua mea adhesit faucibus meis: et in pulverem mortis de
duxisti me. Quoniam circumdederunt me canes multi: concilium malignantium obsedit me. Fode
runt manus meas et pedes meos: dinumeraverunt omnia ossa mea. Ipsi vero consideraverunt et in
spexerunt me: diviserunt sibi vestimenta mea: et super vestem meam miserunt sortem. Tu autem domine
ne elongaveris auxilium tuum a me: ad defensionem meam conspice. Erue a framea deus animam
meam: et de manu canis unicam meam. Salva me ex ore leonis: et a cornibus unicornium humi
litatem meam. Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesie laudabo te. Qui timetis dominum
laudate eum: universum semen iacob glorificate eum. Timeat eum omne semen israel: quoniam non spre
vit neque despexit deprecationem pauperis. Nec avertit faciem suam a me: et cum clamarem ad
eum exaudivit me. Apud me laus mea in ecclesia magna: vota mea reddam in conspectu
timentium eum. Edent pauperes et saturabuntur et laudabunt dominum qui requirunt eum: vivent
corda eorum in seculum seculi. Reminiscentur et convertentur ad dominum: universi fines terre. Et
adorabunt in conspectu eius: universe familie gentium. Quoniam domini est regnum: et ipse domina
bitur gentium. Manducaverunt et adoraverunt omnes pingues terre: in conspectu eius cadent
omnes qui descendunt in terram. Et anima mea illi vivet: et semen meum serviet ipsi. Annun
ciabitur domino generatio ventura: et annuntiabunt celi iustitiam eius: populo qui nascetur quem fecit dominus.
Dominus regit me et nichil michi deerit: in loco pascue ibi me collocavit. Super aquam
refectionis educavit me: animam meam convertit. Deduxit me super semitas iusti
cie: propter nomen suum. Virga tua et baculus tuus: ipsa me consolata sunt. Parasti in
conspectu meo mensam: adversus eos qui tribulant me. Impinguasti in oleo caput meum:
et calix meus inebrians quam preclarus est. Et misericordia tua subsequetur me: omnibus diebus
vite mee. Et ut inhabitem in domo domini: in longitudinem dierum.

Nam et si ambulavero in
medio umbre mortis: non ti
mebo mala quoniam tu mecum es.

Domini est terra et plenitudo eius: orbis terrarum et universi qui habitant in eo. Quia ipse
super maria fundavit eum: et super flumina preparavit eum. Quis ascendet in montem
domini: aut quis stabit in loco sancto eius. Innocens manibus et mundo corde: qui non accepit in va
no animam suam: nec iuravit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem a domino: et mi
sericordiam a deo salutari suo. Hec est generatio querentium eum: querentium faciem dei iacob.
Attollite portas principes vestras: et elevamini porte eternales: et introibit rex glorie. Quis est iste
rex glorie: dominus fortis et potens: dominus potens in prelio. Attollite portas principes vestras et elevami
ni porte eternales: et introibit rex glorie. Quis est iste rex glorie: dominus virtutum ipse est rex
Ad te domine levavi animam meam: deus meus in te confido non erubescam. | glorie.

Neque irrideant me inimici mei: etenim universi qui sustinent te non confundentur. Confundantur omnes iniqua agentes supervacue. Vias tuas domine demonstra michi: et semitas tuas edoce me. Dirige me in veritate tua et doce me: quia tu es deus salvator meus: et te sustinui tota die. Reminiscere miserationum tuarum domine: et misericordiarum tuarum que a seculo sunt. Delicta iuventutis mee: et ignorantias meas ne memineris. Secundum misericordiam tuam memento mei tu: propter bonitatem tuam domine. Dulcis et rectus dominus: propter hoc legem dabit delinquentibus in via. Diriget mansuetos in iudicio: docebit mites vias suas. Universe vie domini misericordia et veritas: requirentibus testamentum eius et testimonia eius. Propter nomen tuum domine propitiaberis peccato meo: multum est enim. Quis est homo qui timet dominum: legem statuit ei in via quam elegit. Anima eius in bonis demorabitur: et semen eius hereditabit terram. Firmamentum est dominus timentibus eum: et testamentum ipsius ut manifestetur illis. Oculi mei semper ad dominum: quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos. Respice in me et miserere mei: quia unicus et pauper sum ego. Tribulationes cordis mei multiplicate sunt: de necessitatibus meis erue me. Vide humilitatem meam et laborem meum: et dimitte universa delicta mea. Respice inimicos meos quoniam multiplicati sunt: et odio iniquo oderunt me. Custodi animam meam et erue me: non erubescam quoniam speravi in te. Innocentes et recti adheserunt michi: quia sustinui te. Libera deus israel: ex omnibus tribulationibus suis.

Iudica me domine quoniam ego in innocentia mea ingressus sum: et in domino sperans non infirmabor. Proba me domine et tempta me: ure renes meos et cor meum. Quoniam misericordia tua ante oculos meos est: et complacui in veritate tua. Non sedi cum concilio vanitatis: et cum iniqua gerentibus non introibo. Odivi ecclesiam malignantium: et cum impiis non sedebo. Lavabo inter innocentes manus meas: et circuibo altare tuum domine. Ut audiam vocem laudis: et enarrem universa mirabilia tua. Domine dilexi decorem domus tue: et locum habitationis glorie tue. Ne perdas cum impiis deus animam meam: et cum viris sanguinum vitam meam. In quorum manibus iniquitates sunt: dextera eorum repleta est muneribus. Ego autem in innocentia mea ingressus sum: redime me domine et miserere mei. Pes meus stetit in directo: in ecclesiis benedicam te domine.

Dominus illuminatio mea: et salus mea quem timebo. Dominus protector vite mee: a quo trepidabo. Dum appropiant super me nocentes: ut edant carnes meas. Qui tribulant me inimici mei: ipsi infirmati sunt et ceciderunt. Si consistant adversum me castra: non timebit cor meum. Si exurgat adversum me prelium: in hoc ego sperabo. Unam petii a domino hanc requiram: ut inhabitem in domo domini omnibus diebus vite mee. Ut videam voluntatem domini: et visitem templum eius. Quoniam abscondit me in tabernaculo suo in die malorum: protexit me in abscondito tabernaculi sui. In petra exaltavit me: et nunc exaltavit caput meum super inimicos meos. Circuivi et immolavi in tabernaculo eius hostiam vociferationis: cantabo et psalmum dicam domino. Exaudi domine vocem meam qua clamavi ad te: miserere mei et exaudi me. Tibi dixit cor meum exquisivit te facies mea: faciem tuam domine requiram. Ne avertas faciem tuam a me: ne declines in ira a servo tuo. Adiutor meus esto ne derelinquas me: neque despicias me deus salutaris meus. Quoniam pater meus et mater mea dereliquerunt me: dominus autem assumpsit me. Legem pone michi domine in via tua: et dirige me in semita recta propter inimicos meos. Ne tradideris me in animas tribulantium me: quoniam insurrexerunt in me testes iniqui: et mentita est iniquitas sibi. Credo videre bona domini: in terra viventium. Expecta dominum viriliter age: et confortetur cor tuum et sustine dominum.

Ad te domine clamabo deus meus ne sileas a me: nequando taceas a me: et assimilabor descendentibus in lacum. Exaudi domine vocem deprecationis mee dum oro ad te: dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum. Ne simul tradas me cum peccatoribus: et cum operantibus iniquitatem ne perdas me. Qui loquuntur pacem cum proximo suo: mala autem in cordibus eorum. Da illis secundum opera eorum: et secundum nequitiam adinventionum ipsorum. Secundum opera manuum eorum tribue illis: redde retributionem eorum ipsis. Quoniam non intellexerunt opera domini: et in opera manuum

eorum destrues illos: et non edificabis eos. Benedictus dominus: quoniam exaudivit vocem deprecationis mee. Dominus adiutor meus et protector meus: et in ipso speravit cor meum et adiutus sum. Et refloruit caro mea: et ex voluntate mea confitebor ei. Dominus fortitudo plebis sue: et protector salvationum christi sui est. Salvum fac populum tuum domine et benedic hereditati tue: et rege eos et extolle illos usque in eternum.

Afferte domino filii dei: afferte domino filios arietum. Afferte domino gloriam et honorem afferte domino gloriam nomini eius: adorate dominum in atrio sancto eius. Vox domini super aquas deus maiestatis intonuit: dominus super aquas multas. Vox domini in virtute: vox domini in magnificentia. Vox domini confringentis cedros: et confringet dominus cedros libani. Et comminuet eas dominus tamquam vitulum libani: et dilectus quemadmodum filius unicornium. Vox domini intercidentis flammam ignis: vox domini concutientis desertum: et commovebit dominus desertum cades. Vox domini preparantis cervos et revelabit condensa: et in templo eius omnes dicent gloriam. Dominus diluvium inhabitare facit: et sedebit dominus rex in eternum. Dominus virtutem populo suo dabit: dominus benedicet populo suo in pace.

Exaltabo te domine quoniam suscepisti me: nec delectasti inimicos meos super me. Domine deus meus clamavi ad te: et sanasti me. Domine eduxisti ab inferno animam meam: salvasti me a descendentibus in lacum. Psallite domino sancti eius: et confitemini memorie sanctitatis eius. Quoniam ira in indignatione eius: et vita in voluntate eius. Ad vesperum demorabitur fletus: et ad matutinum letitia. Ego autem dixi in abundantia mea: non movebor in eternum. Domine in voluntate tua: prestitisti decori meo virtutem. Avertisti faciem tuam a me: et factus sum conturbatus. Ad te domine clamabo: et ad deum meum deprecabor. Que utilitas in sanguine meo: dum descendo in corruptionem. Numquid confitebitur tibi pulvis: aut annuntiabit veritatem tuam. Audivit dominus et misertus est mei: dominus factus est adiutor meus. Convertisti planctum meum in gaudium mihi: conscidisti saccum meum et circumdedisti me letitia. Ut cantet tibi gloria mea et non compungar: domine deus meus in eternum confitebor tibi.

In te domine speravi non confundar in eternum: in iustitia tua libera me. Inclina ad me aurem tuam: accelera ut eruas me. Esto mihi in deum protectorem: et in domum refugii ut salvum me facias. Quoniam fortitudo mea et refugium meum es tu: et propter nomen tuum deduces me et enutries me. Educes me de laqueo quem absconderunt mihi: quoniam tu es protector meus. In manus tuas commendo spiritum meum: redemisti me domine deus veritatis. Odisti observantes vanitates: supervacue. Ego autem in domino speravi: exultabo et letabor in misericordia tua. Quoniam respexisti humilitatem meam: salvasti de necessitatibus animam meam. Nec conclusisti me in manibus inimici: statuisti in loco spatioso pedes meos. Miserere mei domine quoniam tribulor: conturbatus est in ira oculus meus anima mea et venter meus. Quoniam defecit in dolore vita mea: et anni mei in gemitibus. Infirmata est in paupertate virtus mea: et ossa mea conturbata sunt. Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium vicinis meis valde: et timor notis meis. Qui videbant me foras fugerunt a me: oblivioni datus sum tamquam mortuus a corde. Factus sum tamquam vas perditum: quoniam audivi vituperationem multorum commorantium in circuitu. In eo dum convenirent simul adversum me: accipere animam meam consiliati sunt. Ego autem in te speravi domine: dixi deus meus es tu: in manibus tuis sortes mee. Eripe me de manu inimicorum meorum: et a persequentibus me. Illustra faciem tuam super servum tuum: salvum me fac in misericordia tua domine non confundar: quoniam invocavi te. Erubescant impii et deducantur in infernum: muta fiant labia dolosa. Que loquuntur adversus iustum iniquitatem: in superbia et in abusione. Quam magna multitudo dulcedinis tue domine: quam abscondisti timentibus te. Perfecisti eis qui sperant in te: in conspectu filiorum hominum. Abscondes eos in abscondito faciei tue: a conturbatione hominum. Proteges eos in tabernaculo tuo: a contradictione linguarum. Benedictus dominus quoniam mirificavit misericordiam suam mihi in civitate munita. Ego autem dixi in excessu mentis mee: proiectus sum a facie oculorum tuorum. Ideo exaudisti vocem orationis mee: dum clamarem ad te. Diligite dominum omnes sancti eius: quoniam veritatem requiret dominus et retribuet habundanter facientibus superbiam.

Viriliter agite et confortetur cor vestrum omnes qui speratis in domino.

Beati quorum remisse sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputavit dominus peccatum nec est in spiritu eius dolus. Quoniam tacui inveteraverunt ossa mea dum clamarem tota die. Quoniam die ac nocte gravata est super me manus tua conversus sum in erumna mea dum configitur spina. Delictum meum cognitum tibi feci et iniusticiam meam non abscondi. Dixi confitebor adversum me iniusticiam meam domino et tu remisisti impietatem peccati mei. Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore oportuno. Verumtamen in diluvio aquarum multarum ad eum non approximabunt. Tu es refugium meum a tribulatione que circumdedit me exultatio mea erue me a circumdantibus me. Intellectum tibi dabo et instruam te in via hac qua gradieris firmabo super te oculos meos. Nolite fieri sicut equus et mulus quibus non est intellectus. In chamo et freno maxillas eorum constringe qui non approximant ad te. Multa flagella peccatoris sperantem autem in domino misericordia circumdabit. Letamini iusti in domino et exultate iusti et gloriamini omnes recti corde.

Exultate iusti in domino rectos decet collaudatio. Confitemini domino in cythara in psalterio decem cordarum psallite illi. Cantate ei canticum novum bene psallite ei in vociferatione. Quia rectum est verbum domini et omnia opera eius in fide. Diligit misericordiam et iudicium misericordia domini plena est terra. Verbo domini celi firmati sunt et spiritu oris eius omnis virtus eorum. Congregans sicut in utre aquas maris ponens in thesauris abyssos. Timeat dominum omnis terra ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem. Quoniam ipse dixit et facta sunt ipse mandavit et creata sunt. Dominus dissipat consilia gentium reprobat autem cogitationes populorum et reprobat consilia principum. Consilium autem domini in eternum manet cogitationes cordis eius in generatione et generationem. Beata gens cuius est dominus deus eius populus quem elegit in hereditatem sibi. De celo respexit dominus vidit omnes filios hominum. De preparato habitaculo suo respexit super omnes qui habitant terram. Qui finxit sigillatim corda eorum qui intelligit omnia opera eorum. Non salvatur rex per multam virtutem et gigas non salvabitur in multitudine virtutis sue. Fallax equus ad salutem in habundantia autem virtutis sue non salvabitur. Ecce oculi domini super metuentes eum et in eis qui sperant super misericordia eius. Ut eruat a morte animas eorum et alat eos in fame. Anima nostra sustinet dominum quoniam adiutor et protector noster est. Quia in eo letabitur cor nostrum et in nomine sancto eius speravimus. Fiat misericordia tua domine super nos quemadmodum speravimus in te.

Benedicam dominum in omni tempore semper laus eius in ore meo. In domino laudabitur anima mea audiant mansueti et letentur. Magnificate dominum mecum et exaltemus nomen eius in idipsum. Exquisivi dominum et exaudivit me et ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. Accedite ad eum et illuminamini et facies vestre non confundentur. Iste pauper clamavit et dominus exaudivit eum et de omnibus tribulationibus eius salvavit eum. Immittet angelus domini in circuitu timentium eum et eripiet eos. Gustate et videte quoniam suavis est dominus beatus vir qui sperat in eo. Timete dominum omnes sancti eius quoniam non est inopia timentibus eum. Divites eguerunt et esurierunt inquirentes autem dominum non minuentur omni bono. Venite filii audite me timorem domini docebo vos. Quis est homo qui vult vitam diligit dies videre bonos. Prohibe linguam tuam a malo et labia tua ne loquantur dolum. Diverte a malo et fac bonum inquire pacem et persequere eam. Oculi domini super iustos et aures eius in preces eorum. Vultus autem domini super facientes mala ut perdat de terra memoriam eorum. Clamaverunt iusti et dominus exaudivit eos et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos. Iuxta est dominus his qui tribulato sunt corde et humiles spiritu salvabit. Multe tribulationes iustorum et de omnibus his liberabit eos dominus. Custodit dominus omnia ossa eorum unum ex his non conteretur. Mors peccatorum pessima et qui oderunt iustum delinquent. Redimet dominus animas servorum suorum et non delinquent omnes qui sperant in eo.

Iudica domine nocentes me expugna impugnantes me. Apprehende arma et scutum et exurge in adiutorium michi. Effunde frameam et conclude adversus eos qui persequuntur

me: dic anime mee salus tua ego sum. Confundantur et reuereantur querentes animam
meam. Auertantur retrorsum et confundantur cogitantes michi mala. Fiant tamquam pului
ante faciem uenti et angelus domini coartans eos. Fiat uia illorum tenebre et lubricum et an
gelus domini persequens eos. Quoniam gratis absconderunt michi interitum laquei sui: superuacue exp
brauerunt animam meam. Ueniat illi laqueus quem ignorat et captio quam abscondit appre
hendat eum: et in laqueum cadat in ipsum. Anima autem mea exultabit in domino: et delectabitur
super salutari suo. Omnia ossa mea dicent domine: quis similis tibi. Eripiens inopem de
manu fortiorum eius: egenum et pauperem a diripientibus eum. Surgentes testes iniqui: que ig
norabam interrogabant me. Retribuebant michi mala pro bonis: sterilitatem anime mee.
Ego autem cum michi molesti essent: induebar cilicio. Humiliabam in ieiunio animam meam:
et oratio mea in sinu meo conuertetur. Quasi proximum et quasi fratrem nostrum sic complacebam:
quasi lugens et contristatus sic humiliabar. Et aduersum me letati sunt et conuenerunt:
congregata sunt super me flagella et ignoraui. Dissipati sunt nec compuncti temptaue
runt me, subsannatione: frenduerunt super me dentibus suis. Domine quando respicies? resti
tue animam meam a malignitate eorum: a leonibus unicam meam. Confitebor tibi in ecclesia
magna: in populo graui laudabo te. Non supergaudeant michi qui aduersantur michi inique: qui ode
runt me gratis et annuunt oculis. Quoniam michi quidem pacifice loquebantur: et in iracundia terre
loquentes dolos cogitabant. Et dilatauerunt super me os suum: dixerunt euge euge uiderunt
oculi nostri. Uidisti domine ne sileas: domine ne discedas a me. Exurge et intende iudicio meo
deus meus et dominus meus in causam meam. Iudica me secundum iusticiam tuam domine deus meus: et non
supergaudeant michi. Non dicant in cordibus suis euge euge anime nostre: nec dicant deuorauimus
eum. Erubescant et reuereantur simul: qui gratulantur malis meis. Induantur confusi
one et reuerentia: qui maligna loquuntur super me. Exultent et letentur qui uolunt iusti
ciam meam: et dicant semper magnificetur dominus: qui uolunt pacem serui eius. Et lingua mea
meditabitur iusticiam tuam: tota die laudem tuam.

subsannauerunt me.

Dixit iniustus ut delinquat in semet ipso: non est timor dei ante oculos eius. Quoniam dolose e
git in conspectu eius ut inueniatur iniquitas eius ad odium. Uerba oris eius iniquitas et do
lus: noluit intelligere ut bene ageret. Iniquitatem meditatus est in cubili suo: astitit omni
uie non bone: maliciam autem non odiuit. Domine in celo misericordia tua: et ueritas tua usque ad nubes. Iu
sticia tua sicut montes dei: iudicia tua abyssus multa. Homines et iumenta saluabis domine:
quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus. Filii autem hominum in tegmine alarum tuarum
sperabunt. Inebriabuntur ab ubertate domus tue: et torrente uoluptatis tue potabis eos. Quoniam
apud te est fons uite: et in lumine tuo uidebimus lumen. Pretende misericordiam tuam scientibus te:
et iusticiam tuam hiis qui recto sunt corde. Non ueniat michi pes superbie: et manus peccatoris non
moueat me. Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulsi sunt nec potuerunt stare.

Noli emulari in malignantibus: neque zelaueris facientes iniquitatem. Quoniam tamquam
fenum uelociter arescent: et quemadmodum olera herbarum cito decident. Spera in domino et
fac bonitatem: et pasceris in diuiciis eius. Delectare in domino: et dabit tibi petitiones cor
dis tui. Reuela domino uiam tuam: et spera in eo et ipse faciet. Et educet quasi lumen iusticiam tuam:
et iudicium tuum tamquam meridiem: subditus esto domino et ora eum. Noli emulari in eo qui prospera
tur in uia sua: in homine faciente iniusticias. Desine ab ira et derelinque furorem:
noli emulari ut maligneris. Quoniam qui malignantur exterminabuntur: sustinentes autem
dominum ipsi hereditabunt terram. Et adhuc pusillum et non erit peccator: et queres locum eius
et non inuenies. Mansueti autem hereditabunt terram: et delectabuntur in multitudine pacis.
Obseruabit peccator iustum: et stridebit super eum dentibus suis. Dominus autem irridebit eum:
quoniam prospicit quod ueniet dies eius. Gladium euaginauerunt peccatores: intenderunt arcum su
um. Ut deiciant pauperem et inopem: ut trucident rectos corde. Gladius eorum in
tret in corda ipsorum: et arcus eorum confringatur. Melius est modicum iusto: super diuitias
peccatorum multas. Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem iustos dominus. Nouit

dominus dies immaculatorum: et hereditas eorum in eternum erit. Non confundentur in tempore malo et in diebus famis saturabuntur: quia peccatores peribunt. Inimici vero domini mox ut honorificati fuerint et exaltati: deficientes quemadmodum fumus deficient. Mutuabitur peccator et non solvet: iustus autem miseretur et tribuet. Quia benedicentes ei hereditabunt terram: maledicentes autem ei disperibunt. Apud dominum gressus hominis dirigentur: et viam eius volet. Cum ceciderit non collidetur: quia dominus supponit manum suam. Iunior fui etenim senui: et non vidi iustum derelictum: nec semen eius querens panem. Tota die miseretur et commodat: et semen illius in benedictione erit. Declina a malo et fac bonum: et inhabita in seculum seculi. Quia dominus amat iudicium: et non derelinquet sanctos suos in eternum conservabuntur. Iniusti punientur: et semen impiorum peribit. Iusti autem hereditabunt terram: et inhabitabunt in seculum seculi super eam. Os iusti meditabitur sapientiam: et lingua eius loquetur iudicium. Lex dei eius in corde ipsius: et non supplantabuntur gressus eius. Considerat peccator iustum: et querit mortificare eum. Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius: nec damnabit eum cum iudicabitur illi. Expecta dominum et custodi viam eius: et exaltabit te ut hereditate capias terram: cum perierint peccatores videbis. Vidi impium superexaltatum: et elevatum sicut cedros libani. Et transivi et ecce non erat: quesivi eum et non est inventus locus eius. Custodi innocentiam et vide equitatem: quoniam sunt reliquie homini pacifico. Iniusti autem disperibunt: simul reliquie impiorum interibunt. Salus autem iustorum a domino: et protector eorum in tempore tribulationis. Et adiuvabit eos dominus et liberabit eos: et eruet eos a peccatoribus et salvabit eos quia speraverunt in eo.

Domine ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripias me. Quoniam sagitte tue infixe sunt mihi: et confirmasti super me manum tuam. Non est sanitas in carne mea a facie ire tue: non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum. Quoniam iniquitates mee supergresse sunt caput meum: et sicut onus grave gravate sunt super me. Putruerunt et corrupte sunt cicatrices mee: a facie insipientie mee. Miser factus sum et curvatus sum usque in finem: tota die contristatus ingrediebar. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus: et non est sanitas in carne mea. Afflictus sum et humiliatus sum nimis: rugiebam a gemitu cordis mei. Domine ante te omne desiderium meum: et gemitus meus a te non est absconditus. Cor meum conturbatum est dereliquit me virtus mea: et lumen oculorum meorum et ipsum non est mecum. Amici mei et proximi mei: adversum me appropinquaverunt et steterunt. Et qui iuxta me erant de longe steterunt: et vim faciebant qui querebant animam meam. Et qui inquirebant mala mihi locuti sunt vanitates: et dolos tota die meditabantur. Ego autem tamquam surdus non audiebam: et sicut mutus non aperiens os suum. Et factus sum sicut homo non audiens: et non habens in ore suo redargutiones. Quoniam in te domine speravi: tu exaudies me domine deus meus. Quia dixi nequando supergaudeant mihi inimici mei: et dum commoventur pedes mei super me magna locuti sunt. Quoniam ego in flagella paratus sum: et dolor meus in conspectu meo semper. Quoniam iniquitatem meam annuntiabo: et cogitabo pro peccato meo. Inimici autem mei vivunt et confirmati sunt super me: et multiplicati sunt qui oderunt me inique. Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant mihi: quoniam sequebar bonitatem. Ne derelinquas me domine deus meus: ne discesseris a me. Intende in adiutorium meum: domine deus salutis mee.

Dixi custodiam vias meas: ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam: cum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis: et dolor meus renovatus est. Concaluit cor meum intra me: et in meditatione mea exardescet ignis. Locutus sum in lingua mea: notum fac mihi domine finem meum. Et numerum dierum meorum quis est: ut sciam quid desit mihi. Ecce mensurabiles posuisti dies meos: et substantia mea tamquam nichilum ante te. Verumtamen universa vanitas: omnis homo vivens. Verumtamen in ymagine pertransit homo: sed et frustra conturbatur. Thesaurizat et ignorat: cui congregabit ea. Et nunc que est expectatio mea nonne dominus: et substantia mea apud te est. Ab omnibus iniquitatibus meis erue me: obprobrium insipienti dedisti me. Obmutui et non aperui os meum quoniam tu fecisti: amove a me plagas tuas. A fortitudine manus tue ego defeci in increpationibus: propter iniquitatem corripuisti hominem. Et tabescere fecisti sicut araneam animam eius: ve

verumtamen vane conturbatur omnis homo. Exaudi orationem meam domine et deprecationem
meam: auribus percipe lacrimas meas. Ne sileas quoniam advena ego sum apud te et peregrinus sicut
omnes patres mei. Remitte michi ut refrigerer priusquam abeam et amplius non ero.

Expectans expectavi dominum: et intendit michi. Et exaudivit preces meas et eduxit me de
lacu miserie et de luto fecis. Et statuit super petram pedes meos: et direxit gressus meos.
Et immisit in os meum canticum novum: carmen deo nostro. Videbunt multi et timebunt et sperabunt
in domino. Beatus vir cuius est nomen domini spes eius et non respexit in vanitates et insanias falsas. Mul
ta fecisti tu domine deus meus mirabilia tua: et cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi. Annuntia
vi et locutus sum: multiplicati sunt super numerum. Sacrificium et oblationem noluisti: au
res autem perfecisti michi. Holocaustum et pro peccato non postulasti: tunc dixi ecce venio. In capite
libri scriptum est de me ut facerem voluntatem tuam deus meus volui et legem tuam in medio
cordis mei. Annuntiavi iusticiam tuam in ecclesia magna: ecce labia mea non prohibebo domine tu scisti.
Iusticiam tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuam et salutare tuum dixi. Non abscon
di misericordiam tuam et veritatem tuam a concilio multo. Tu autem domine ne longe facias miserationes
tuas a me: misericordia tua et veritas tua semper susceperunt me. Quoniam circumdederunt me mala quorum non
est numerus: comprehenderunt me iniquitates mee et non potui ut viderem. Multiplicate sunt super
capillos capitis mei: et cor meum dereliquit me. Complaceat tibi domine ut eruas me: domine ad adiu
vandum me respice. Confundantur et revereantur simul qui querunt animam meam ut auferant
eam. Convertantur retrorsum et revereantur: qui volunt michi mala. Ferant confestim confu
sionem suam: qui dicunt michi euge euge. Exultent et letentur super te omnes querentes te et di
cant semper magnificetur dominus: qui diligunt salutare tuum. Ego autem mendicus sum et pauper: dominus
sollicitus est mei. Adiutor meus et protector meus tu es: deus meus ne tardaveris.

Beatus qui intelligit super egenum et pauperem: in die mala liberabit eum dominus. Dominus conser
vet eum et vivificet eum: et beatum faciat eum in terra: et non tradat eum in animam
inimicorum eius. Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius: universum stratum eius versasti in
infirmitate eius. Ego dixi domine miserere mei: sana animam meam quia peccavi tibi. Inimici mei di
xerunt mala michi: quando morietur et peribit nomen eius. Et si ingrediebatur ut videret ma
la loquebatur: cor eius congregavit iniquitatem sibi. Egrediebatur foras: et loquebatur in
idipsum. Adversum me susurrabant omnes inimici mei: adversum me cogitabant mala michi.
Verbum iniquum constituerunt adversum me: numquid qui dormit non adiciet ut resurgat.
Etenim homo pacis mee in quo speravi: qui edebat panes meos magnificavit super
me supplantationem. Tu autem domine miserere mei et resuscita me: et retribuam eis. In hoc
cognovi quoniam voluisti me: quoniam non gaudebit inimicus meus super me. Me autem propter innocentiam
suscepisti: et confirmasti me in conspectu tuo in eternum. Benedictus dominus deus israel a seculo et

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: — in seculum fiat fiat.
ita desiderat anima mea ad te deus. Sitivit anima mea ad deum fontem vivum: quando veniam
et apparebo ante faciem dei. Fuerunt michi lacrime mee panes die ac nocte: dum dicitur michi
cotidie ubi est deus tuus. Hec recordatus sum et effudi in me animam meam quoniam transibo in
locum tabernaculi admirabilis: usque ad domum dei. In voce exultationis et confessio
nis: sonus epulantis. Quare tristis es anima mea: et quare conturbas me. Spera in deo
quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei et deus meus. Ad me ipsum anima mea conturba
ta est: propterea memor ero tui de terra iordanis: et hermoniim a monte modico. Abissus
abyssum invocat: in voce cataractarum tuarum. Omnia excelsa tua et fluctus tui: super me
transierunt. In die mandavit dominus misericordiam suam: et nocte canticum eius. Apud me oratio deo
vite mee: dicam deo susceptor meus es. Quare oblitus es mei: et quare contristatus incedo
dum affligit me inimicus. Dum confringuntur ossa mea: exprobraverunt michi qui tribu
lant me inimici mei. Dum dicunt michi per singulos dies ubi est deus tuus: quare tristis es anima mea:
et quare conturbas me. Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei et deus

Iudica me deus et discerne causam meam: de gente non sancta: ab homine — meus.

iniquo et doloso erue me. Quia tu es deus fortitudo mea quare me repulisti et quare tristis incedo
dum affligit me inimicus. Emitte lucem tuam et veritatem tuam: ipsa me deduxerunt et ad
duxerunt in montem sanctum tuum et in tabernacula tua. Et introibo ad altare dei ad deum qui letifi
cat iuventutem meam. Confitebor tibi in cythara deus deus meus quare tristis es anima mea et quare
conturbas me. Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei et deus meus.

Deus auribus nostris audivimus: patres nostri annuntiaverunt nobis. Opus quod operatus es in
diebus eorum: et in diebus antiquis. Manus tua gentes disperdidit et plantasti eos: affli
xisti populos et expulisti eos. Nec enim in gladio suo possederunt terram: et brachium eorum non
salvavit eos. Sed dextera tua et brachium tuum: et illuminatio vultus tui quoniam complacui
sti in eis. Tu es ipse rex meus et deus meus: qui mandas salutes Iacob. In te inimicos nostros
ventilabimus cornu: et in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis. Non enim in arcu meo
sperabo: et gladius meus non salvabit me. Salvasti enim nos de affligentibus nos: et odientes nos
confudisti. In deo laudabimur tota die: et in nomine tuo confitebimur in seculum. Nunc
autem repulisti et confudisti nos: et non egredieris deus in virtutibus nostris. Avertisti nos retrorsum
post inimicos nostros: et qui oderunt nos diripiebant sibi. Dedisti nos tamquam oves escarum: et in
gentibus dispersisti nos. Vendidisti populum tuum sine precio: et non fuit multitudo in commuta
tionibus eorum. Posuisti nos obprobrium vicinis nostris: subsannationem et derisum hiis qui
in circuitu nostro sunt. Posuisti nos in similitudinem gentibus: commotionem capitis in po
pulis. Tota die verecundia mea contra me est: et confusio faciei mee cooperuit me. A vo
ce exprobrantis et obloquentis: a facie inimici et persequentis. Hec omnia venerunt super nos nec obli
ti sumus te: et inique non egimus in testamento tuo. Et non recessit retro cor nostrum: et declinasti
semitas nostras a via tua. Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis: et cooperuit nos umbra
mortis. Si obliti sumus nomen dei nostri: et si expandimus manus nostras ad deum alienum. Nonne deus
requiret ista: ipse enim novit abscondita cordis. Quoniam propter te mortificamur tota die: estima
ti sumus sicut oves occisionis. Exurge quare obdormis domine: exurge et ne repellas in fi
nem. Quare faciem tuam avertis: oblivisceris inopie nostre et tribulationis nostre. Quoniam hu
miliata est in pulvere anima nostra: conglutinatus est in terra venter noster. Exurge domine ad
iuva nos: et redime nos propter nomen tuum.

Eructavit cor meum verbum bonum: dico ego opera mea regi. Lingua mea calamus
scribe: velociter scribentis. Speciosus forma pre filiis hominum diffusa est gratia in la
biis tuis: propterea benedixit te deus in eternum. Accingere gladio tuo: super femur tuum po
tentissime. Specie tua et pulchritudine tua: intende prospere procede et regna. Propter ve
ritatem et mansuetudinem et iusticiam: et deducet te mirabiliter dextera tua. Sagitte tue
acute: populi sub te cadent in corda inimicorum regis. Sedes tua deus in seculum seculi: virga
directionis virga regni tui. Dilexisti iusticiam et odisti iniquitatem: propterea unxit te deus deus
oleo leticie pre consortibus tuis. Mirra et gutta et casia a vestimentis tuis a domibus eburne
is: ex quibus delectaverunt te filie regum in honore tuo. Astitit regina a dextris tuis in vesti
tu deaurato: circumdata varietate. Audi filia et vide et inclina aurem tuam: et obliviscere
populum tuum et domum patris tui. Et concupiscet rex decorem tuum: quoniam ipse est dominus deus tuus
et adorabunt eum. Et filie Tyri in muneribus: vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis.
Omnis gloria eius filie regis ab intus: in fimbriis aureis circumamicta varietatibus. Addu
centur regi virgines post eam: proxime eius afferentur tibi. Afferentur in leticia et exultatio
ne: adducentur in templum regis. Pro patribus tuis nati sunt tibi filii: constitues eos prin
cipes super omnem terram. Memores erunt nominis tui: in omni generatione et generationem.
Propterea populi confitebuntur tibi in eternum: et in seculum seculi.

Deus noster refugium et virtus: adiutor in tribulationibus que invenerunt nos nimis.
Propterea non timebimus dum turbabitur terra: et transferentur montes in cor ma
ris. Sonuerunt et turbate sunt aque eorum: conturbati sunt montes in fortitudine
eius. Fluminis impetus letificat civitatem dei: sanctificavit tabernaculum suum altissi

mus. Deus in medio eius non commovebitur: adiuvabit eam deus mane diluculo. Conturbate sunt gentes et inclinata sunt regna: dedit vocem suam mota est terra. Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster deus iacob. Venite et videte opera domini: que posuit prodigia super terram. Auferens bella usque ad finem terre: arcum conteret et confringet arma: et scuta comburet igni. Vacate et videte quoniam ego sum deus exaltabor in gentibus: et exaltabor in terra. Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster deus iacob.

Omnes gentes plaudite manibus: iubilate deo in voce exultationis. Quoniam dominus excelsus: terribilis rex magnus super omnem terram. Subiecit populos nobis: et gentes sub pedibus nostris. Elegit nobis hereditatem suam: speciem iacob quem dilexit. Ascendit deus in iubilo: et dominus in voce tube. Psallite deo nostro psallite: psallite regi nostro psallite. Quoniam rex omnis terre deus: psallite sapienter. Regnabit deus super gentes: deus sedet super sedem sanctam suam. Principes populorum congregati sunt cum deo abraham: quoniam dii fortes terre vehementer elevati sunt.

Magnus dominus et laudabilis nimis: in civitate dei nostri in monte sancto eius. Fundatur exultatione universe terre mons syon latera aquilonis civitas regis magni. Deus in domibus eius cognoscetur: cum suscipiet eam. Quoniam ecce reges congregati sunt: convenerunt in unum. Ipsi videntes sic admirati sunt conturbati sunt commoti sunt: tremor apprehendit eos. Ibi dolores ut parturientis: in spiritu vehementi conteres naves tharsis. Sicut audivimus sic vidimus in civitate domini virtutum: in civitate dei nostri deus fundavit eam in eternum. Suscepimus deus misericordiam tuam: in medio templi tui. Secundum nomen tuum deus sic et laus tua in fines terre: iusticia plena est dextera tua. Letetur mons syon et exultent filie iude: propter iudicia tua domine. Circumdate syon et complectimini eam: narrate in turribus eius. Ponite corda vestra in virtute eius: et distribuite domos eius ut enarretis in progenie altera. Quoniam hic est deus deus noster in eternum et in seculum seculi: ipse reget nos in secula.

Audite hec omnes gentes: auribus percipite omnes qui habitatis orbem. Quique terrigene et filii hominum: simul in unum dives et pauper. Os meum loquetur sapientiam: et meditatio cordis mei prudentiam. Inclinabo in parabolam aurem meam: aperiam in psalterio propositionem meam. Cur timebo in die mala: iniquitas calcanei mei circumdabit me. Qui confidunt in virtute sua: et in multitudine divitiarum suarum gloriantur. Frater non redimit redimet homo: et non dabit deo placationem suam. Et precium redemptionis anime sue: et laborabit in eternum et vivet adhuc in finem. Non videbit interitum cum viderit sapientes morientes: simul insipiens et stultus peribunt. Et relinquent alienis divitias suas: et sepulchra eorum domus illorum in eternum. Tabernacula eorum in progenie et progenie: vocaverunt nomina sua in terris suis. Et homo cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus: et similis factus est illis. Hec via illorum scandalum ipsis: et postea in ore suo complacebunt. Sicut oves in inferno positi sunt: mors depascet eos. Et dominabuntur eorum iusti in matutino: et auxilium eorum veterascet in inferno a gloria eorum. Verumtamen deus redimet animam meam de manu inferi: cum acceperit me. Ne timueris cum dives factus fuerit homo: et cum multiplicata fuerit gloria domus eius. Quoniam cum interierit non sumet omnia: neque descendet cum eo gloria eius. Quia anima eius in vita ipsius benedicetur: confitebitur tibi cum benefeceris ei. Introibit usque in progenies patrum suorum: et usque in eternum non videbit lumen. Homo cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus: et similis factus est illis.

Deus deorum dominus locutus est: et vocavit terram. A solis ortu usque ad occasum: ex syon species decoris eius. Deus manifeste veniet: deus noster et non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet: et in circuitu eius tempestas valida. Advocavit celum desursum: et terram discernere populum suum. Congregate illi sanctos eius: qui ordinant testamentum eius super sacrificia. Et annunciabunt celi iusticiam eius: quoniam deus iudex est. Audi populus meus et loquar israel: et testificabor tibi deus deus tuus ego sum. Non in sacrificiis tuis arguam te: holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper. Non accipiam de domo tua vitulos: neque de gregibus tuis hircos. Quoniam mee sunt omnes fere silvarum: iumenta in montibus et bo-

ues. Cognovi omnia volatilia celi: et pulchritudo agri mecum est. Si esuriero non dicam tibi: meus est enim orbis terre et plenitudo eius. Numquid manducabo carnes taurorum: aut sanguinem hyrcorum potabo. Immola deo sacrificium laudis: et redde altissimo vota tua. Et invoca me in die tribulationis: eruam te et honorificabis me. Peccatori autem dixit deus quare tu enarras iusticias meas: et assumis testamentum meum per os tuum. Tu vero odisti disciplinam: et proiecisti sermones meos retrorsum. Si videbas furem currebas cum eo: et cum adulteris porcionem tuam ponebas. Os tuum habundavit malicia: et lingua tua concinnabat dolos. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris: et adversus filium matris tue ponebas scandalum hec fecisti et tacui. Existimasti inique quod ero tui similis: arguam te et statuam contra faciem tuam. Intelligite hec qui obliviscimini deum: nequando rapiat et non sit qui eripiat. Sacrificium laudis honorificabit me: et illic iter quo ostendam illi salutare dei.

Miserere mei deus: secundum magnam misericordiam tuam. Et secundum multitudinem miserationum tuarum: dele iniquitatem meam. Amplius lava me ab iniquitate mea: et a peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco: et peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccavi et malum coram te feci: ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: et in peccatis concepit me mater mea. Ecce enim veritatem dilexisti: incerta et occulta sapientie tue manifestasti michi. Asperges me ysopo et mundabor: lavabis me et super nivem dealbabor. Auditui meo dabis gaudium et leticiam: et exultabunt ossa humiliata. Averte faciem tuam a peccatis meis: et omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea in me deus: et spiritum rectum innova in visceribus meis. Ne proicias me a facie tua: et spiritum rectum innova in visceribus meis.
Ne proicias me a facie tua: et spiritum sanctum tuum ne auferas a me. Redde michi leticiam salutaris tui: et spiritu principali confirma me. Docebo iniquos vias tuas: et impii ad te convertentur. Libera me de sanguinibus deus deus salutis mee: et exultabit lingua mea iusticiam tuam. Domine labia mea aperies: et os meum annunciabit laudem tuam. Quoniam si voluisses sacrificium dedissem: utique holocaustis non delectaberis. Sacrificium deo spiritus contribulatus: cor contritum et humiliatum deus non despicies. Benigne fac domine in bona voluntate tua Syon: et edificentur muri Ierusalem. Tunc acceptabis sacrificium iusticie oblationes et holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.

Quid gloriaris in malicia: qui potens es in iniquitate. Tota die iniusticiam cogitavit lingua tua: sicut novacula acuta fecisti dolum. Dilexisti maliciam super benignitatem: iniquitatem magis quam loqui equitatem. Dilexisti omnia verba precipitationis: lingua dolosa. Propterea deus destruet te in finem: evellet te et emigrabit te de tabernaculo tuo: et radicem tuam de terra viventium. Videbunt iusti et timebunt et super eum ridebunt et dicent: ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum. Sed speravit in multitudine divitiarum suarum: et prevaluit in vanitate sua. Ego autem sicut oliva fructifera in domo dei: speravi in misericordia dei in eternum: et in seculum seculi. Confitebor tibi quia fecisti et expectabo nomen tuum: quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

Dixit insipiens in corde suo: non est deus. Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt in iniquitatibus: non est qui faciat bonum. Deus de celo prospexit super filios hominum ut videat si est intelligens aut requirens deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem: qui devorant plebem meam ut cibum panis. Deum non invocaverunt illic trepidaverunt timore: ubi non fuit timor. Quoniam deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent: confusi sunt quoniam deus sprevit eos. Quis dabit ex Syon salutare Israel: cum converterit captivitatem plebis sue: exultabit Iacob et letabitur Israel.

Deus in nomine tuo salvum me fac: et in virtute tua iudica me. Deus exaudi orationem meam: auribus percipe verba oris mei. Quoniam alieni insurrexerunt adversum me et fortes quesierunt animam meam: et non proposuerunt deum ante conspectum suum. Ecce

enim deus adiuvat me: dominus susceptor est anime mee. Averte mala inimicis meis et
in veritate tua disperde illos. Voluntarie sacrificabo tibi: et confitebor nomini tuo domine quoniam
bonum est. Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me: et super inimicos meos despexit ocu
lus meus.

Exaudi deus orationem meam et ne despexeris deprecationem meam:
intende michi et exaudi me. Contristatus sum in exercitatione mea et conturbatus sum
a voce inimici et a tribulatione peccatoris. Quoniam declinaverunt in me iniquitates: et in ira mole
sti erant michi. Cor meum conturbatum est in me: et formido mortis cecidit super me. Ti
mor et tremor venerunt super me: et contexerunt me tenebre. Et dixi quis dabit michi pennas
sicut columbe: et volabo et requiescam. Ecce elongavi fugiens: et mansi in solitudine.
Expectabam eum qui salvum me fecit a pusillanimitate spiritus: et tempestate. Precipita
domine et divide linguas eorum: quoniam vidi iniquitatem et contradictionem in civitate. Die ac
nocte circumdabit eam super muros eius iniquitas: et labor in medio eius et iniusticia. Et non defe
cit de plateis eius: usura et dolus. Quoniam si inimicus meus maledixisset michi: sustinuissem utique.
Et si is qui oderat me super me magna locutus fuisset: abscondissem me forsitan ab eo. Tu
vero homo unanimis: dux meus et notus meus. Qui simul mecum dulces capiebas cibos: in do
mo dei ambulavimus cum consensu. Veniat mors super illos: et descendant in infernum
viventes. Quoniam nequitie in habitaculis eorum: in medio eorum. Ego autem ad deum clamavi: et do
minus salvabit me. Vespere et mane et meridie narrabo et annuntiabo: et exaudiet vocem meam.
Redimet in pace animam meam ab hiis qui appropinquant michi: quoniam inter multos erant mecum.
Exaudiet deus et humiliabit illos: qui est ante secula. Non enim est illis commutatio et non ti
muerunt deum: extendit manum suam in retribuendo. Contaminaverunt testamentum
eius divisi sunt ab ira vultus eius: et appropinquavit cor illius. Molliti sunt sermones eius super
oleum: et ipsi sunt iacula. Iacta super dominum curam tuam et ipse te enutriet: et non dabit
in eternum fluctuationem iusto. Tu vero deus deduces eos: in puteum interitus. Viri san
guinum et dolosi non dimidiabunt dies suos: ego autem sperabo in te domine.

Miserere mei deus quoniam conculcavit me homo: tota die impugnans tribulavit me. Con
culcaverunt me inimici mei tota die: quoniam multi bellantes adversum me. Ab alti
tudine diei timebo: ego vero in te sperabo. In deo laudabo sermones meos, in deo speravi: non time
bo quid faciat michi caro. Tota die verba mea execrabantur: adversum me omnes cogitationes eorum in
malum. Inhabitabunt et abscondent: ipsi calcaneum meum observabunt. Sicut sustinuerunt
animam meam pro nichilo salvos facies illos: in ira populos confringes. Deus vitam meam annun
ciavi tibi: posuisti lacrimas meas: posuisti lacrimas meas in conspectu tuo. Sicut et in pro
missione tua: tunc convertentur inimici mei retrorsum. In quacumque die invocavero
te: ecce cognovi quoniam deus meus es. In deo laudabo verbum, in domino laudabo sermonem: in deo
speravi non timebo quid faciat michi homo. In me sunt deus vota tua: que reddam laudationes
tibi. Quoniam eripuisti animam meam de morte et pedes meos de lapsu: ut placeam coram deo in
lumine viventium.

Miserere mei deus miserere mei: quoniam in te confidit
anima mea. Et in umbra alarum tuarum sperabo: donec transeat iniquitas. Cla
mabo ad deum altissimum: deum qui benefecit michi. Misit de celo et liberavit me: dedit in ob
probrium conculcantes me. Misit deus misericordiam suam et veritatem suam: et eripuit animam
meam de medio catulorum leonum dormivi conturbatus. Filii hominum dentes eorum arma et
sagitte: et lingua eorum gladius acutus. Exaltare super celos deus: et in omnem terram gloria tua.
Laqueum paraverunt pedibus meis: et incurvaverunt animam meam. Foderunt ante faciem meam
foveam: et inciderunt in eam. Paratum cor meum deus paratum cor meum: cantabo et psal
mum dicam. Exurge gloria mea exurge psalterium et cythara: exurgam diluculo. Con
fitebor tibi in populis domine: et psalmum dicam tibi in gentibus. Quoniam magnificata est usque ad
celos misericordia tua: et veritas tua usque ad nubes. Exaltare super celos deus: et super omnem terram
gloria tua.

Si vere utique iusticiam loquimini: recta iudicate filii homi
num. Etenim in corde iniquitates operamini in terra: iniusticias manus vestre con

ciuitate. Alienati sunt peccatores a uulua: errauerunt ab utero. locuti sunt falsa. Furor illis
secundum similitudinem serpentis: sicut aspidis surde et obturantis aures suas. Que non exaudiet uocem incan
tantium: et uenefici incantantis sapienter. Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum: molas leo
num confringet dominus. Ad nichilum deuenient tamquam aqua decurrens: intendit arcum
suum donec infirmentur. Sicut cera que fluit auferentur: supercecidit ignis et non uiderunt solem.
Priusquam intelligerent spine uestre ramnum: sicut uiuentes sic in ira absorbet eos. Letabitur
iustus cum uiderit uindictam: manus suas lauabit in sanguine peccatoris. Et dicet homo si
utique est fructus iusto: utique est deus iudicans eos in terra.

Eripe me de inimicis meis deus meus: et ab insurgentibus in me libera me. Eripe me de ope
rantibus iniquitatem: et de uiris sanguinum salua me. Quia ecce ceperunt animam meam:
irruerunt in me fortes. Neque iniquitas mea neque peccatum meum domine: sine iniquitate cucurri
et direxi. Exurge in occursum meum et uide: et tu domine deus uirtutum deus israel. Intende ad
uisitandas omnes gentes: non miserearis omnibus qui operantur iniquitatem. Conuertentur
ad uesperam et famem patientur ut canes: et circuibunt ciuitatem. Ecce loquentur in ore
suo: et gladius in labiis eorum quoniam quis audiuit. Et tu domine deridebis eos: et ad nichilum
deduces omnes gentes. Fortitudinem meam ad te custodiam: quia deus susceptor meus deus meus
misericordia eius preueniet me. Deus ostendit michi super inimicos meos ne occidas eos: ne
quando obliuiscantur populi mei. Disperge illos in uirtute tua: et depone eos protector meus domine.
Delictum oris eorum sermonem labiorum ipsorum: et comprehendantur in superbia sua. Et de exe
cratione et mendacio annuntiabuntur in consummatione: in ira consummationis et non erunt.
Et scient quia dominus deus dominabitur iacob: et finium terre. Conuertentur ad uesperam et fa
mem patientur ut canes: et circuibunt ciuitatem. Ipsi dispergentur ad manducandum:
si uero non fuerint saturati et murmurabunt. Ego autem cantabo fortitudinem tuam: et exaltabo
mane misericordiam tuam. Quia factus es susceptor meus et refugium meum: in die tribulatio
nis mee. Adiutor meus tibi psallam quia deus susceptor meus: deus meus misericordia mea.

Deus repulisti nos et destruxisti nos: iratus es et misertus es nobis. Commouisti terram
et conturbasti eam: sana contritiones eius quia commota est. Ostendisti populo tuo dura:
potasti nos uino conpunctionis. Dedisti metuentibus te significationem: ut fugiant a
facie arcus. Ut liberentur dilecti tui: saluum fac dextera tua et exaudi me. Deus locutus est
in sancto suo: letabor et partibor sicimam: et conuallem tabernaculorum metibor. Meus est
galaad et meus est manasses: et effraim fortitudo capitis mei. Iuda rex meus: moab ol
la spei mee. In idumeam extendam calciamentum meum: michi alienigene subditi sunt. Quis
deducet me in ciuitatem munitam: quis deducet me usque in idumeam. Nonne tu deus qui re
pulisti nos: et non egredieris deus in uirtutibus nostris. Da nobis auxilium de tribulatione: quia ua
na salus hominis. In deo faciemus uirtutem: et ipse ad nichilum deducet tribulantes nos.

Exaudi deus deprecationem meam: intende orationi mee. A finibus terre ad te cla
maui: dum anxiaretur cor meum in petra exaltasti me. Deduxisti me quia factus
es spes mea: turris fortitudinis a facie inimici. Inhabitabo in tabernaculo tuo in secula:
protegar in uelamento alarum tuarum. Quoniam tu deus meus exaudisti orationem meam: dedisti he
reditatem timentibus nomen tuum. Dies super dies regis adicies: annos eius usque in di
em generationis et generationis. Permanet in eternum in conspectu dei: misericordiam et ue
ritatem eius quis requiret. Sic psalmum dicam nomini tuo in seculum seculi: ut reddam

Nonne deo subiecta erit anima mea: ab ... uota mea de die in diem.
ipso enim salutare meum. Nam et ipse deus meus et salutaris meus: susceptor meus
non mouebor amplius. Quousque irruitis in hominem: interficitis uniuersi uos: tamquam
parieti inclinato et macerie depulse. Uerumtamen pretium meum cogitauerunt repellere
cucurri in siti: ore suo benedicebant et corde suo maledicebant. Uerumtamen deo sub
iecta esto anima mea: quoniam ab ipso patientia mea. Quia ipse deus meus et saluator meus: adiutor
meus non emigrabo. In deo salutare meum et gloria mea: deus auxilii mei et spes mea in deo est.

Sperate in eo omnis congregatio populi: effundite coram illo corda vestra deus adiutor noster in eter-
num. Verumtamen vani filii hominum mendaces filii hominum in stateris: ut decipiant ipsi
de vanitate in idipsum. Nolite sperare in iniquitate et rapinas nolite concupiscere: divitie
si affluant nolite cor apponere. Semel locutus est deus duo hec audivi quia potestas dei est
et tibi domine misericordia: quia tu reddes unicuique iuxta opera sua.

Deus deus meus: ad te de luce vigilo. Sitivit in te anima mea: quam multipliciter tibi
caro mea. In terra deserta invia et inaquosa sic in sancto apparui tibi: ut viderem vir-
tutem tuam et gloriam tuam. Quoniam melior est misericordia tua super vitas: labia mea laudabunt
te. Sic benedicam te in vita mea: et in nomine tuo levabo manus meas. Sicut adipe et
pinguedine repleatur anima mea: et labiis exultationis laudabit os meum. Si memor
fui tui super stratum meum in matutinis meditabor in te: quia fuisti adiutor meus. Et in ve-
lamento alarum tuarum exultabo: adhesit anima mea post te: me suscepit dextera tua.
Ipsi vero in vanum quesierunt animam meam introibunt in inferiora terre: tradentur in manus
gladii partes vulpium erunt. Rex vero letabitur in deo laudabuntur omnes qui iurant in
eo: quia obstructum est os loquentium iniqua.

Exaudi deus orationem meam cum deprecor: a timore inimici eripe animam meam. Prote-
xisti me a conventu malignantium: a multitudine operantium iniquitatem. Quia ex-
acuerunt ut gladium linguas suas intenderunt arcum rem amaram: ut sagittent in
occultis immaculatum. Subito sagittabunt eum et non timebunt: firmaverunt sibi ser-
monem nequam. Narraverunt ut absconderent laqueos: dixerunt quis videbit eos. Scru-
tati sunt iniquitates: defecerunt scrutantes scrutinio. Accedet homo ad cor altum:
et exaltabitur deus. Sagitte parvulorum facte sunt plage eorum: et infirmate sunt contra eos lingue
eorum. Conturbati sunt omnes qui videbant eos: et timuit omnis homo. Et annuntiaverunt
opera dei: et facta eius intellexerunt. Letabitur iustus in domino et sperabit in eo: et laudabuntur
omnes recti corde.

Te decet ymnus deus in syon: et tibi reddetur votum in ierusalem. Exaudi orationem meam: ad te omnis caro veniet. Verba iniquorum prevaluerunt super
nos: et impietatibus nostris tu propitiaberis. Beatus quem elegisti et assumpsisti: inhabitabit
in atriis tuis. Replebimur in bonis domus tue: sanctum est templum tuum mirabile in e-
quitate. Exaudi nos deus salutaris noster: spes omnium finium terre et in mari longe. Preparans mon-
tes in virtute tua accinctus potentia: qui conturbas profundum maris sonum fluctuum eius.
Turbabuntur gentes et timebunt qui habitant terminos a signis tuis: exitus matutini
et vespere delectabis. Visitasti terram et inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam.
Flumen dei repletum est aquis: parasti cibum illorum quoniam ita est preparatio eius. Rivos eius
inebrians multiplica genimina eius: in stillicidiis eius letabitur germinans. Bene-
dices corone anni benignitatis tue: et campi tui replebuntur ubertate. Pinguescent
speciosa deserti: et exultatione colles accingentur. Induti sunt arietes ovium et val-
les abundabunt frumento: clamabunt etenim hymnum dicent.

Iubilate deo omnis terra psalmum dicite nomini eius: date gloriam laudi eius. Dicite deo quam
terribilia sunt opera tua domine: in multitudine virtutis tue mentientur tibi inimici tui. Omnis
terra adoret te deus et psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo. Venite et videte opera dei: terri-
bilis in consiliis super filios hominum. Qui convertit mare in aridam in flumine pertransibunt
pede: ibi letabimur in ipso. Qui dominatur in virtute sua in eternum oculi eius super gentes
respiciunt: qui exasperant non exaltentur in semetipsis. Benedicite gentes deum nostrum:
et auditam facite vocem laudis eius. Qui posuit animam meam ad vitam: et non dedit in com-
motionem pedes meos. Quoniam probasti nos deus igne nos examinasti: sicut examinatur argen-
tum. Induxisti nos in laqueum posuisti tribulationes in dorso nostro: imposuisti homines
super capita nostra. Transivimus per ignem et aquam: et eduxisti nos in refrigerium. Introibo
in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea que distinxerunt labia mea. Et lo-
cutum est os meum: in tribulatione mea. Holocausta medullata offeram tibi cum incenso

arietum: offeram tibi boves cum hircis. Venite audite et narrabo omnes qui timetis deum:
quanta fecit anime mee. Ad ipsum ore clamavi: et exultavi sub lingua mea. Iniquitatem
si aspexi in corde meo: non exaudiet dominus. Propterea exaudivit deus: et attendit voci depre-
cationis mee. Benedictus deus: qui non amovit orationem meam: et misericordiam suam a me.
Deus misereatur nostri et benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos et mise-
reatur nostri. Ut cognoscamus in terra viam tuam: in omnibus gentibus salutare tu-
um. Confiteantur tibi populi deus: confiteantur tibi populi omnes. Letentur et exultent gentes:
quoniam iudicas populos in equitate: et gentes in terra dirigis. Confiteantur tibi populi deus confi-
teantur tibi omnes: terra dedit fructum suum. Benedicat nos deus deus noster benedicat nos
deus: et metuant eum omnes fines terre.

Exurgat deus et dissipentur inimici eius: et fugiant qui oderunt eum a facie
eius. Sicut deficit fumus deficiant: sicut fluit cera a facie ignis: sic pereant peccatores a
facie dei. Et iusti epulentur et exultent in conspectu dei: et delectentur in letitia. Cantate
deo psalmum dicite nomini eius: iter facite ei qui ascendit super occasum dominus nomen illi.
Exultate in conspectu eius turbabuntur a facie eius patris orphanorum: et iudicis viduarum.
Deus in loco sancto suo: deus qui inhabitare facit unius moris in domo. Qui educit vinctos in
fortitudine: similiter eos qui exasperant qui habitant in sepulchris. Deus cum egredereris in con-
spectu populi tui: cum pertransires in deserto. Terra mota est etenim celi distillaverunt a fa-
cie dei synai: a facie dei israel. Pluviam voluntariam segregabis deus hereditati tue: et in-
firmata est: tu vero perfecisti eam. Animalia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua
pauperi deus. Dominus dabit verbum evangelizantibus: virtute multa. Rex virtutum dilecti di-
lecti: et speciei domus dividere spolia. Si dormiatis inter medios cleros penne colum-
be deargentate: et posteriora dorsi eius in pallore auri. Dum discernit celestis reges
super eam nive dealbabuntur in selmon: mons dei mons pinguis. Mons coagulatus mons
pinguis: ut quid suspicamini montes coagulatos. Mons in quo beneplacitum est deo habi-
tare in eo: etenim dominus habitabit in finem. Currus dei decem milibus multiplex milia
letantium: dominus in eis in syna in sancto. Ascendisti in altum cepisti captivitatem: acce-
pisti dona in hominibus. Etenim non credentes: inhabitare dominum deum. Benedictus dominus
die cotidie: prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. Deus noster deus salvos faciendi: et
domini domini exitus mortis. Verumtamen deus confringet capita inimicorum suorum: verticem capilli
perambulantium in delictis suis. Dixit dominus ex basan convertam: convertam in profundum
maris. Ut intinguatur pes tuus in sanguine: lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso.
Viderunt ingressus tuos deus: ingressus dei mei regis mei qui est in sancto. Prevenerunt
principes coniuncti psallentibus: in medio iuvencularum tympanistriarum. In ecclesiis bene-
dicite deo: domino de fontibus israel. Ibi beniamin adolescentulus: in mentis excessu. Prin-
cipes iuda duces eorum: principes zabulon principes neptalim. Manda deus virtuti tue con-
firma hoc deus quod operatus es in nobis. A templo tuo in ierusalem: tibi offerent reges munera.
Increpa feras harundinis congregatio taurorum in vaccis populorum: ut excludant
eos qui probati sunt argento. Dissipa gentes que bella volunt venient legati ex e-
gypto: ethyopia preveniet manus eius deo. Regna terre cantate deo: psallite domino. Psal-
lite deo qui ascendit super celum celi: ad orientem. Ecce dabit voci sue vocem virtutis
date gloriam deo super israel: magnificentia eius et virtus eius in nubibus. Mirabilis deus in san-
ctis suis deus israel ipse dabit virtutem et fortitudinem plebi sue benedictus deus.

Salvum me fac deus quoniam intraverunt aque: usque ad animam meam. Infixus sum in
limo profundi: et non est substantia. Veni in altitudinem maris: et tempe-
stas demersit me. Laboravi clamans rauce facte sunt fauces mee: de-
fecerunt oculi mei: dum spero in deum meum. Multiplicati sunt super capillos
capitis mei: qui oderunt me gratis. Confortati sunt qui persecuti sunt me inimi-
ci mei iniuste: que non rapui tunc exsolvebam. Deus tu scis insipientiam meam: et delicta mea

a te non sunt abscondita. Non erubescant in me qui expectant te domine domine virtutum. Non confundantur super me qui querunt te deus israel. Quoniam propter te sustinui obprobrium: operuit confusio faciem meam. Extraneus factus sum fratribus meis: et peregrinus filiis matris mee. Quoniam zelus domus tue comedit me: et obprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. Et operui in ieiunio animam meam: et factum est in obprobrium michi. Et posui vestimentum meum cilicium: et factus sum illis in parabolam. Adversum me loquebantur qui sedebant in porta: et in me psallebant qui bibebant vinum. Ego vero orationem meam ad te domine: tempus beneplaciti deus. In multitudine misericordie tue: exaudi me in veritate salutis tue. Eripe me de luto ut non infigar: libera me ab hiis qui oderunt me: et de profundis aquarum. Non me demergat tempestas aque neque absorbeat me profundum: neque urgeat super me puteus os suum. Exaudi me domine quoniam benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me. Et ne avertas faciem tuam a puero tuo: quoniam tribulor velociter exaudi me. Intende anime mee et libera eam: propter inimicos meos eripe me. Tu scis improperium meum et confusionem meam: et reverentiam meam. In conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me: improperium expectavit cor meum et miseriam. Et sustinui qui simul contristaretur et non fuit: et qui consolaretur et non inveni. Et dederunt in escam meam fel: et in siti mea potaverunt me aceto. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum: et in retributiones et in scandalum. Obscurentur oculi eorum ne videant: et dorsum eorum semper incurva. Effunde super eos iram tuam: et furor ire tue comprehendat eos. Fiat habitatio eorum deserta: et in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet. Quoniam quem tu percussisti persecuti sunt: et super dolorem vulnerum meorum addiderunt. Appone iniquitatem super iniquitatem eorum: et non intrent in iusticiam tuam. Deleantur de libro viventium: et cum iustis non scribantur. Ego sum pauper et dolens: salus tua deus suscepit me. Laudabo nomen dei cum cantico: et magnificabo eum in laude. Et placebit deo super vitulum novellum: cornua producentem et ungulas. Videant pauperes et letentur: querite deum et vivet anima vestra. Quoniam exaudivit pauperes dominus: et vinctos suos non despexit. Laudent illum celi et terra: mare et omnia reptilia in eis. Quoniam deus salvam faciet syon: et edificabuntur civitates iude. Et inhabitabunt ibi: et hereditate adquirent eam. Et semen servorum eius possidebit eam: et qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuvandum me festina. Confundantur et revereantur: qui querunt animam meam. Avertantur retrorsum et erubescant: qui volunt michi mala. Avertantur statim erubescentes: qui dicunt michi euge euge. Exultent et letentur in te qui querunt te: et dicant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum. Ego vero egenus et pauper sum: deus adiuva me. Adiutor meus et liberator meus esto: domine ne moreris.

In te domine speravi non confundar in eternum: in iusticia tua libera me et eripe me. Inclina ad me aurem tuam: et salva me. Esto michi in deum protectorem: et in locum munitum ut salvum me facias. Quoniam firmamentum meum: et refugium meum es tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris: et de manu contra legem agentis et iniqui. Quoniam tu es patientia mea domine: domine spes mea a iuventute mea. In te confirmatus sum ex utero de ventre matris mee: tu es protector meus. In te cantatio mea semper tamquam prodigium factus sum multis: et tu adiutor fortis. Repleatur os meum laude ut cantem gloriam tuam tota die laudem tuam. Ne proicias me in tempore senectutis: cum defecerit virtus mea ne derelinquas me. Quia dixerunt inimici mei michi: et qui custodiebant animam meam consilium fecerunt in unum. Dicentes deus dereliquit eum persequimini et comprehendite eum: quia non est qui eripiat. Deus ne elongeris a me: deus meus in auxilium meum respice. Confundantur et deficiant detrahentes anime mee: operiantur confusione et pudore qui querunt mala michi. Ego autem semper sperabo: et adiciam super omnem laudem tuam. Os meum annuntiabit iusticiam tuam: tota die salutare tuum. Quoniam non cognovi litteraturam introibo in potentias domini: domine memorabor iusticie tue solius. Deus docuisti me a iuventute mea: et usque nunc pronuntiabo mirabilia tua. Et usque in sene

ctam et senium deus ne derelinquas me. Donec annunciem brachium tuum: generationi
omni que uentura est. Potentiam tuam et iusticiam tuam deus usque in altissima que fecisti ma-
gnalia: deus quis similis tibi. Quantas ostendisti michi tribulationes multas et malas et conuer-
sus uiuificasti me: et de abyssis terre iterum reduxisti me. Multiplicasti magnificentiam tuam:
et conuersus consolatus es me. Nam et ego confitebor tibi in uasis psalmi ueritatem tuam deus:
in cythara sanctus israel. Exultabunt labia mea cum cantauero tibi: et anima mea quam rede-
misti. Sed et lingua mea meditabitur iusticiam tuam: cum confusi et reueriti fuerint qui querunt

Deus iudicium tuum regi da: et iusticiam tuam filio regis. Iudica- [mala michi.]
re populum tuum in iusticia: et pauperes tuos in iudicio. Suscipiant montes pacem populo:
et colles iusticiam. Iudicabit pauperes populi et saluos faciet filios pauperum: et humiliabit
calumpniatorem. Et permanebit cum sole et ante lunam: in generatione et generationem.
Descendet sicut pluuia in uellus: et sicut stillicidia stillantia super terram. Orietur in
diebus eius iusticia et habundantia pacis: donec auferatur luna. Et dominabitur a mari usque
ad mare: et a flumine usque ad terminos orbis terrarum. Coram illo procident ethyopes:
et inimici eius terram lingent. Reges tharsis et insule munera offerent: reges arabum et
saba dona adducent. Et adorabunt eum omnes reges: omnes gentes seruient ei. Quia
liberabit pauperem a potente: et pauperem cui non erat adiutor. Parcet pauperi et inopi: et
animas pauperum saluas faciet. Ex usuris et iniquitate redimet animas eorum: et honora-
bile nomen eorum coram illo. Et uiuet et dabitur ei de auro arabie: et adorabunt de ipso
semper: tota die benedicent ei. Et erit firmamentum in terra in summis montium: superextolle-
tur super libanum fructus eius: et florebunt de ciuitate sicut fenum terre. Sit nomen eius
benedictum in secula: ante solem permanet nomen eius. Et benedicentur in ipso omnes tribus terre:
omnes gentes magnificabunt eum. Benedictus dominus deus israel: qui facit mirabilia solus.
Et benedictum nomen maiestatis eius in eternum: et replebitur maiestate eius omnis terra fiat [fiat.]

Quam bonus israel deus: hiis qui recto sunt corde. Mei autem pene moti sunt
pedes: pene effusi sunt gressus mei. Quia zelaui super iniquos: pacem peccatorum ui-
dens. Quia non est respectus morti eorum: et firmamentum in plaga eorum. In labore hominum
non sunt: et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia: operti sunt iniquitate
et impietate sua. Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum: transierunt in affectum cordis. Co-
gitauerunt et locuti sunt nequitiam: iniquitatem in excelso locuti sunt. Posuerunt in celum os
suum: et lingua eorum transiuit in terra. Ideo conuertetur populus meus hic: et dies pleni inuenientur
Et dixerunt quomodo scit deus: et si est scientia in excelso. Ecce ipsi peccatores et habundantes in
seculo: obtinuerunt diuitias. Et dixi ergo sine causa iustificaui cor meum: et laui inter innocen-
tes manus meas. Et fui flagellatus tota die: et castigatio mea in matutinis. Si dicebam
narrabo sic: ecce filiorum tuorum nationem reprobaui. Et existimabam ut cognoscerem:
hoc labor est ante me. Donec intrem in sanctuarium dei: et intelligam in nouissimis
eorum. Verumtamen propter dolos posuisti eis: deiecisti eos dum alleuarentur. Quomodo facti sunt in de-
solationem: subito defecerunt perierunt propter iniquitatem suam. Velut somnium surgentium
domine in ciuitate tua: et imaginem ipsorum ad nichilum rediges. Quia inflammatum est
cor meum et renes mei commutati sunt: et ego ad nichilum redactus sum et nesciui. Ut iumentum
factus sum apud te: et ego semper tecum. Tenuisti manum dexteram meam: et in uoluntate tua
deduxisti me: et cum gloria suscepisti me. Quid enim michi est in celo: et a te quid uolui super
terram. Defecit caro mea et cor meum: deus cordis mei et pars mea deus in eternum. Quia ec-
ce qui elongant se a te peribunt: perdidisti omnes qui fornicantur abs te. Michi autem adhere-
re deo bonum est: ponere in domino deo spem meam. Ut annunciem omnes predicationes tuas: in por- [tis filie syon.]

Ut quid deus repulisti in finem: iratus est furor tuus super
oues pascue tue. Memor esto congregationis tue: quam possedisti ab initio.
Redemisti uirgam hereditatis tue: mons syon in quo habitasti in eo. Leua manus tuas in
superbias eorum in finem: quanta malignatus est inimicus in sancto. Et gloriati sunt qui oderunt

te: in medio sollempnitatis tue. Posuerunt signa sua signa: et non cognouerunt sicut in
exitu super summum. Quasi in silua lignorum securibus exciderunt ianuas eius in idipsum: in securi et ascia
deiecerunt eam. Incenderunt igni sanctuarium tuum in terra: polluerunt tabernaculum no
minis tui. Dixerunt in corde suo cognatio eorum simul: quiescere faciamus omnes dies fe
stos dei a terra. Signa nostra non uidimus iam non est propheta: et nos non cognoscet amplius. Usquequo
deus improperabit inimicus: irritat aduersarius nomen tuum in finem. Ut quid auertis manum
tuam et dexteram tuam: de medio sinu tuo in finem. Deus autem rex noster ante secula: operatus
est salutem in medio terre. Tu confirmasti in uirtute tua mare: contribulasti capita
draconum in aquis. Tu confregisti capita draconis: dedisti eum escam populis ethyopum. Tu
dirupisti fontes et torrentes: tu siccasti fluuios ethan. Tuus est dies et tua est nox: tu fa
bricatus es auroram et solem. Tu fecisti omnes terminos terre: estatem et uer tu plasma
sti ea. Memor esto huius inimicus improperauit domino: et populus insipiens incitauit nomen tuum.
Ne tradas bestiis animas confitentes tibi: et animas pauperum tuorum ne obliuiscaris in fi
nem. Respice in testamentum tuum: quia repleti sunt qui obscurati sunt terre domibus iniquitatum.
Ne auertatur humilis factus confusus: pauper et inops laudabunt nomen tuum. Exurge
deus iudica causam tuam: memor esto improperiorum tuorum eorum que ab insipiente sunt tota die.
Ne obliuiscaris uoces inimicorum tuorum: superbia eorum qui te oderunt ascendit semper.
Confitebimur tibi deus confitebimur: et inuocabimus nomen tuum. Narrabimus mirabilia tua
cum accepero tempus: ego iustitias iudicabo. Liquefacta est terra et omnes qui habitant in
ea: ego confirmaui columnas eius. Dixi iniquis nolite inique agere: et delinquentibus nolite
exaltare cornu. Nolite extollere in altum cornu uestrum: nolite loqui aduersus deum iniquitatem.
Quia neque ab oriente neque ab occidente neque a desertis montibus: quoniam deus iudex est. Hunc
humiliat et hunc exaltat: quia calix in manu domini uini meri plenus mixto. Et inclinauit
ex hoc in hoc: uerumtamen fex eius non est exinanita: bibent omnes peccatores terre. Ego autem
annuntiabo in seculum: cantabo deo iacob. Et omnia cornua peccatorum confringam: et exaltabun
Notus in iudea deus: in israel magnum nomen eius. Et factus tur cornua iusti.
est in pace locus eius: et habitatio eius in syon. Ibi confregit potentias arcuum scutum gla
dium et bellum. Illuminans tu mirabiliter a montibus eternis: turbati sunt omnes insipi
entes corde. Dormierunt somnum suum: et nichil inuenerunt omnes uiri diuitiarum
in manibus suis. Ab increpatione tua deus iacob: dormitauerunt qui ascenderunt equos. Tu
terribilis es et quis resistet tibi: ex tunc ira tua. De celo auditum fecisti iudicium: terra tre
muit et quieuit. Cum exurgeret in iudicium deus: ut saluos faceret omnes mansuetos
terre. Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi: et reliquie cogitationis diem festum agent tibi.
Uouete et reddite domino deo uestro: omnes qui in circuitu eius affertis munera. Terribili et ei qui
aufert spiritum principum: terribili apud reges terre.
Uoce mea ad dominum clamaui: uoce mea ad deum et intendit mihi. In die tribulationis
mee deum exquisiui manibus meis nocte contra eum: et non sum deceptus. Renuit con
solari anima mea: memor fui dei et delectatus sum: et exercitatus sum et defecit spiritus meus. Antici
pauerunt uigilias oculi mei: turbatus sum et non sum locutus. Cogitaui dies antiquos: et an
nos eternos in mente habui. Et meditatus sum nocte cum corde meo: et exercitabar et scopebam spiritum
meum. Numquid in eternum proiciet deus: aut non apponet ut complacitior sit adhuc. Aut in fi
nem misericordiam suam abscindet: a generatione in generationem. Aut obliuiscetur misereri deus: aut
continebit in ira sua misericordias suas. Et dixi nunc cepi: hec mutatio dextere excelsi. Memor fui
operum domini: quia memor ero ab initio mirabilium tuorum. Et meditabor in omnibus operibus
tuis: et in adinuentionibus tuis exercebor. Deus in sancto uia tua: quis deus magnus sicut deus
noster tu es deus qui facis mirabilia. Notam fecisti in populis uirtutem tuam: redemisti in bra
chio tuo populum tuum filios iacob et ioseph. Uiderunt te aque deus uiderunt te aque et timue
runt: et turbate sunt abyssi. Multitudo sonitus aquarum: uocem dederunt nubes. Etenim
sagitte tue transeunt: uox tonitrui tui in rota. Illuxerunt choruscationes tue orbi terre.

commota est et contremuit terra. In mari via tua et semite tue in aquis multis: et vestigia tua non cognoscentur. Deduxisti sicut oves populum tuum: in manu moysi et aaron.

Attendite popule meus legem meam: inclinate aurem vestram in verba oris mei. Aperiam in parabolis os meum: loquar propositiones ab initio. Quanta audivimus et cognovimus ea: et patres nostri narraverunt nobis. Non sunt occultata a filiis eorum: in generatione altera. Narrantes laudes domini et virtutes eius: et mirabilia eius que fecit. Et suscitavit testimonium in iacob: et legem posuit in israel. Quanta mandavit patribus nostris nota facere ea filiis suis: ut cognoscat generatio altera. Filii qui nascentur et exurgent: et narrabunt filiis suis. Ut ponant in deo spem suam et non obliviscantur operum dei: et mandata eius exquirant. Ne fiant sicut patres eorum: generatio prava et exasperans. Generatio que non direxit cor suum: et non est creditus cum deo spiritus eius. Filii effrem intendentes et mittentes arcum: conversi sunt in die belli. Non custodierunt testamentum dei: et in lege eius noluerunt ambulare. Et obliti sunt benefactorum eius: et mirabilium eius que ostendit eis. Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra egypti: in campo thaneos. Interrupit mare et perduxit eos: et statuit aquas quasi in utre. Et deduxit eos in nube diei: et tota nocte in illuminatione ignis. Interrupit petram in heremo: et adaquavit eos velut in abysso multa. Et eduxit aquam de petra: et deduxit tanquam flumina aquas. Et apposuerunt adhuc peccare ei: in iram concitaverunt excelsum in inaquoso. Et temptaverunt deum in cordibus suis: ut peterent escas animabus suis. Et male locuti sunt de deo: dixerunt numquid poterit deus parare mensam in deserto. Quoniam percussit petram et fluxerunt aque: et torrentes inundaverunt. Numquid et panem poterit dare: aut parare mensam populo suo. Ideo audivit dominus et distulit: et ignis accensus est in iacob: et ira dei ascendit in israel. Quia non crediderunt in deo: nec speraverunt in salutari eius. Et mandavit nubibus desuper: et ianuas celi aperuit. Et pluit illis manna ad manducandum: et panem celi dedit eis. Panem angelorum manducavit homo: cibaria misit eis in habundantia. Transtulit austrum de celo: et induxit in virtute sua affricum. Et pluit super eos sicut pulverem carnes: et sicut harenam maris volatilia pennata. Et ceciderunt in medio castrorum eorum: circa tabernacula eorum. Et manducaverunt et saturati sunt nimis et desiderium eorum attulit eis: non sunt fraudati a desiderio suo. Adhuc esce eorum erant in ore ipsorum: et ira dei ascendit super eos. Et occidit pingues eorum: et electos israel impedivit. In omnibus hiis peccaverunt adhuc: et non crediderunt in mirabilibus eius. Et defecerunt in vanitate dies eorum: et anni eorum cum festinatione. Cum occideret eos querebant eum: et revertebantur et diluculo veniebant ad eum. Et rememorati sunt quia deus adiutor est eorum: et deus excelsus redemptor eorum est. Et dilexerunt eum in ore suo: et lingua sua mentiti sunt ei. Cor autem eorum non erat rectum cum eo: nec fideles habiti sunt in testamento eius. Ipse autem est misericors et propicius fiet peccatis eorum: et non disperdet eos. Et habundavit ut averteret iram suam: et non accendit omnem iram suam. Et recordatus est quia caro sunt: spiritus vadens et non rediens. Quotiens exacerbaverunt eum in deserto: in iram concitaverunt eum in inaquoso. Et conversi sunt et temptaverunt deum: et sanctum israel exacerbaverunt. Non sunt recordati manus eius: die qua redemit eos de manu tribulantis.

Sicut posuit in egypto signa sua: et prodigia sua in campo thaneos. Et convertit in sanguinem flumina eorum: et imbres eorum ne biberent. Misit in eos cynomiam et comedit eos: et ranam et disperdidit eos. Et dedit erugini fructus eorum: et labores eorum locuste. Et occidit in grandine vineas eorum: et moros eorum in pruina. Et tradidit grandini iumenta eorum: et possessionem eorum igni. Misit in eos iram indignationis sue: indignationem et iram et tribulationem: immissiones per angelos malos. Viam fecit semite ire sue non pepercit a morte animarum eorum: et iumenta eorum in morte conclusit. Et percussit omne primogenitum in terra egypti: primicias omnis laboris eorum in tabernaculis cham. Et abstulit sicut oves populum suum: et perduxit eos tanquam gregem in deserto. Et deduxit eos in spe et non timuerunt: et inimicos eorum operuit mare. Et induxit eos

in montem sanctificationis sue: montem quem adquisivit dextera eius. Et eiecit a facie eorum gentes: et sorte divisit eis terram in funiculo distributionis. Et habitare fecit in tabernaculis eorum tribus israel. Et temptaverunt et exacerbaverunt deum excelsum: et testimonia eius non custodierunt. Et averterunt se et non servaverunt pactum: quemadmodum patres eorum conversi sunt in arcum pravum. In ira concitaverunt eum in collibus suis: et ad emulationem eum provocaverunt. Audivit deus et sprevit: et ad nichilum redegit valde israel. Et repulit tabernaculum sylo: tabernaculum suum ubi habitavit in hominibus. Et tradidit in captivitatem virtutem eorum: et pulchritudinem eorum in manus inimici. Et conclusit in gladio populum suum: et hereditatem suam sprevit. Iuvenes eorum comedit ignis: et virgines eorum non sunt lamentate. Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt: et vidue eorum non plorabantur. Et excitatus est tamquam dormiens dominus: tamquam potens crapulatus a vino. Et percussit inimicos suos in posteriora: opprobrium sempiternum dedit illis. Et repulit tabernaculum ioseph: et tribum effraim non elegit. Sed elegit tribum iuda: montem syon quem dilexit. Et edificavit sicut unicornium sanctificium suum: in terra quam fundavit in secula. Et elegit david servum suum et sustulit eum de gregibus ovium: de post fetantes accepit eum. Pascere iacob servum suum: et israel hereditatem suam. Et pavit eos in innocentia cordis sui: et in intellectibus manuum suarum deduxit eos.

[margin: et in sculptilibus suis]

Deus venerunt gentes in hereditatem tuam: polluerunt templum sanctum tuum: posuerunt ierusalem in pomorum custodiam. Posuerunt morticina servorum tuorum escas volatilibus celi: carnes sanctorum tuorum bestiis terre. Effuderunt sanguinem ipsorum tamquam aquam in circuitu ierusalem: et non erat qui sepeliret. Facti sumus opprobrium vicinis nostris: subsannatio et illusio hiis qui in circuitu nostro sunt. Usquequo domine irasceris in finem: accendetur velut ignis zelus tuus. Effunde iram tuam in gentes que te non noverunt: et in regna que nomen tuum non invocaverunt. Quia comederunt iacob: et locum eius desolaverunt. Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum cito anticipent nos misericordie tue: quia pauperes facti sumus nimis. Adiuva nos deus salutaris noster: et propter gloriam nominis tui domine libera nos: et propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum. Ne forte dicant in gentibus ubi est deus eorum: et innotescat in nationibus coram oculis nostris. Ultio sanguinis servorum tuorum qui effusus est: introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum. Secundum magnitudinem brachii tui: posside filios mortificatorum. Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum: improperium ipsorum quod exprobraverunt tibi domine. Nos autem populus tuus et oves pascue tue: confitebimur tibi in seculum. In generatione et generationem: annuntiabimus laudem tuam.

Qui regis israel intende: qui deducis velut ovem ioseph. Qui sedes super cherubin: manifestare coram effraim beniamin et manasse. Excita potentiam tuam et veni: ut salvos facias nos. Deus converte nos: et ostende faciem tuam et salvi erimus. Domine deus virtutum quousque irasceris super orationem servi tui. Cibabis nos pane lacrimarum: et potum dabis nobis in lacrimis in mensura. Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris: et inimici nostri subsannaverunt nos. Deus virtutum converte nos: et ostende faciem tuam et salvi erimus. Vineam de egypto transtulisti: eiecisti gentes et plantasti eam. Dux itineris fuisti in conspectu eius: et plantasti radices eius et implevit terram. Operuit montes umbra eius: et arbusta eius cedros dei. Extendit palmites suos usque ad mare: et usque ad flumen propagines eius. Ut quid destruxisti maceriam eius: et vindemiant eam omnes qui pretergrediuntur viam. Exterminavit eam aper de silva: et singularis ferus depastus est eam. Deus virtutum convertere: respice de celo et vide et visita vineam istam. Et perfice eam quam plantavit dextera tua: et super filium hominis quem confirmasti tibi. Incensa igni et suffossa: ab increpatione vultus tui peribunt. Fiat manus tua super virum dextere tue: et super filium hominis quem confirmasti tibi. Et non discedimus a te vivificabis nos: et nomen tuum invocabimus. Domine deus virtutum converte nos: et ostende faciem tuam et salvi erimus.

Exultate deo adiutori nostro: iubilate deo iacob. Sumite psalmum et date tympanum: psalterium iocundum cum cythara. Bucinate in neomenia tuba: in insigni die sollempnitatis vestre. Quia preceptum in israel est: et iudicium deo iacob. Testimonium in ioseph posuit illud cum exiret de terra egypti: linguam quam non noverat audivit. Divertit ab oneribus dorsum eius: manus eius in cophino servierunt. In

tribulatione invocasti me et liberavi te: exaudivi te in abscondito tempestatis: probavi te apud aquam contradictionis. Audi populus meus et contestabor te israel si audieris me non erit in te deus recens: neque adorabis deum alienum. Ego enim sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti: dilata os tuum et implebo illud. Et non audivit populus meus vocem meam: et israel non intendit mihi. Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum: ibunt in adinventionibus suis. Si populus meus audisset me: israel si in viis meis ambulasset. Pro nichilo forsitan inimicos eorum humiliassem: et super tribulantes eos misissem manum meam. Inimici domini mentiti sunt ei: et erit tempus eorum in secula. Et cibavit illos ex adipe frumenti: et de petra melle saturavit eos.

Deus stetit in synagoga deorum: in medio autem deos diiudicat. Usquequo iudicatis iniquitatem: et facies peccatorum sumitis. Iudicate egeno et pupillo: humilem et pauperem iustificate. Eripite pauperem: et egenum de manu peccatoris liberate. Nescierunt neque intellexerunt in tenebris ambulant: movebuntur omnia fundamenta terre. Ego dixi dii estis: et filii excelsi omnes. Vos autem sicut homines moriemini: et sicut unus de principibus cadetis. Surge deus iudica terram: quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus.

Deus quis similis erit tibi: ne taceas neque compescaris deus. Quoniam ecce inimici tui sonuerunt: et qui oderunt te extulerunt caput. Super populum tuum malignaverunt consilium: et cogitaverunt adversus sanctos tuos. Dixerunt venite et disperdamus eos de gente: et non memoretur nomen israel ultra. Quoniam cogitaverunt unanimiter simul adversum te testamentum disposuerunt tabernacula ydumeorum et ismahelite. Moab et agareni gebal et amon et amalech: alienigene cum habitantibus tyrum. Etenim assur venit cum illis: in adiutorium filiis loth. Fac illis sicut madian et sisare: sicut iabin in torrente cyson. Disperierunt in endor: facti sunt ut stercus terre. Pone principes eorum sicut oreb et zeb: et zebee et salmana. Omnes principes eorum qui dixerunt: hereditate possideamus sanctuarium dei. Deus meus pone illos ut rotam: et sicut stipulam ante faciem venti. Sicut ignis qui comburit silvam: et sicut flamma comburens montes. Ita persequeris illos in tempestate tua: et in ira tua turbabis eos. Imple facies eorum ignominia: et querent nomen tuum domine. Erubescant et conturbentur in seculum seculi: et confundantur et pereant. Et cognoscant quia nomen tibi dominus: tu solus altissimus in omni terra.

Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum: concupiscit et deficit anima mea in atria domini. Cor meum et caro mea: exultaverunt in deum vivum. Etenim passer invenit sibi domum: et turtur nidum ubi reponat pullos suos. Altaria tua domine virtutum rex meus et deus meus. Beati qui habitant in domo tua domine: in secula seculorum laudabunt te. Beatus vir cuius est auxilium abs te: ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrimarum in loco quem posuit. Etenim benedictionem dabit legis lator: ibunt de virtute in virtutem: videbitur deus deorum in syon. Domine deus virtutum exaudi orationem meam: auribus percipe deus iacob. Protector noster aspice deus: et respice in faciem christi tui. Quia melior est dies una in atriis tuis super milia. Elegi abiectus esse in domo dei mei: magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Quia misericordiam et veritatem diligit deus: gratiam et gloriam dabit dominus. Non privabit bonis eos qui ambulant in innocentia domine virtutum: beatus homo qui sperat in te.

Benedixisti domine terram tuam: avertisti captivitatem iacob. Remisisti iniquitatem plebis tue: operuisti omnia peccata eorum. Mitigasti omnem iram tuam: avertisti ab ira indignationis tue. Converte nos deus salutaris noster: et averte iram tuam a nobis. Numquid in eternum irasceris nobis: aut extendes iram tuam a generatione in generationem. Deus tu conversus vivificabis nos: et plebs tua letabitur in te. Ostende nobis misericordiam tuam: et salutare tuum da nobis. Audiam quid loquatur in me dominus deus: quoniam loquetur pacem in plebem suam. Et super sanctos suos: et in eos qui convertuntur ad cor. Verumtamen prope timentes eum salutare ipsius: ut inhabitet gloria in terra nostra. Misericordia et veritas obviaverunt sibi: iustitia et pax osculate sunt. Veritas de terra orta est: et iustitia de celo prospexit. Etenim dominus dabit benignitatem: et terra nostra dabit fructum suum. Iustitia ante eum ambulabit: et ponet in via gressus suos.

Inclina domine aurem tuam et exaudi me: quoniam inops et pauper sum ego. Custodi animam meam

quoniam sanctus sum: saluum fac seruum tuum deus meus sperantem in te. Miserere mei domine quoniam ad te clamaui tota die: letifica animam serui tui: quoniam ad te domine animam meam leuaui. Quoniam tu domine suauis et mitis: et multe misericordie omnibus inuocantibus te. Auribus percipe domine orationem meam: et intende uoci deprecationis mee. In die tribulationis mee clamaui ad te: quia exaudisti me. Non est similis tui in diis domine: et non est secundum opera tua. Omnes gentes quascumque fecisti uenient et adorabunt coram te domine: et glorificabunt nomen tuum. Quoniam magnus es tu et faciens mirabilia: tu es deus solus. Deduc me domine in uia tua et ingrediar in ueritate tua: letetur cor meum ut timeat nomen tuum. Confitebor tibi domine deus meus in toto corde meo: et glorificabo nomen tuum in eternum. Quia misericordia tua magna est super me: et eruisti animam meam ex inferno inferiori. Deus iniqui insurrexerunt super me: et synagoga potentium quesierunt animam meam: et non proposuerunt te in conspectu suo. Et tu domine deus miserator et misericors: patiens et multe misericordie et uerax. Respice in me et miserere mei da imperium puero tuo: et saluum fac filium ancille tue. Fac mecum signum in bono ut uideant qui oderunt me et confundantur: quoniam tu domine adiuuisti me et consolatus es me.

Fundamenta eius in montibus sanctis: diligit dominus portas syon super omnia tabernacula iacob. Gloriosa dicta sunt de te: ciuitas dei. Memor ero raab et babylonis scientium me. Ecce alienigene et tyrus et populus ethyopum: hii fuerunt illic. Numquid syon dicet homo et homo natus est in ea: et ipse fundauit eam altissimus. Dominus narrabit in scripturis populorum et principum horum qui fuerunt in ea. Sicut letantium omnium: habitatio est in te.

Domine deus salutis mee: in die clamaui et nocte coram te. Intret in conspectu tuo oratio mea: inclina aurem tuam ad precem meam. Quia repleta est malis anima mea: et uita mea inferno appropinquauit. Estimatus sum cum descendentibus in lacum: factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. Sicut uulnerati dormientes in sepulchris quorum non es memor amplius: et ipsi de manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu inferiori: in tenebrosis et in umbra mortis. Super me confirmatus est furor tuus: et omnes fluctus tuos induxisti super me. Longe fecisti notos meos a me: posuerunt me abhominationem sibi. Traditus sum et non egrediebar: oculi mei languerunt pre inopia. Clamaui ad te domine: tota die expandi ad te manus meas. Numquid mortuis facies mirabilia aut medici suscitabunt et confitebuntur tibi. Numquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam: et ueritatem tuam in perditione. Numquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua: et iusticia tua in terra obliuionis. Et ego ad te domine clamaui: et mane oratio mea preueniet te. Ut quid domine repellis orationem meam: auertis faciem tuam a me. Pauper sum ego et in laboribus a iuuentute mea: exaltatus autem humiliatus sum et conturbatus. In me transierunt ire tue: et terrores tui conturbauerunt me. Circumdederunt me sicut aqua tota die: circumdederunt me simul. Elongasti a me amicum et proximum: et notos meos a misericordia.

Misericordias domini: in eternum cantabo. In generatione et generationem: annunciabo ueritatem tuam in ore meo. Quoniam dixisti in eternum misericordia edificabitur in celis: preparabitur ueritas tua in eis. Disposui testamentum electis meis. iuraui dauid seruo meo usque in eternum preparabo semen tuum. Et edificabo in generatione et generationem: sedem tuam. Confitebuntur celi mirabilia tua domine: etenim ueritatem tuam in ecclesia sanctorum. Quoniam quis in nubibus equabitur domino: similis erit deo in filiis dei. Deus qui glorificatur in consilio sanctorum: magnus et terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt. Domine deus uirtutum quis similis tibi: potens es domine: et ueritas tua in circuitu tuo. Tu dominaris potestati maris: motum autem fluctuum eius tu mitigas. Tu humiliasti sicut uulneratum superbum: in brachio uirtutis tue dispersisti inimicos tuos. Tui sunt celi et tua est terra. orbem terre et plenitudinem eius tu fundasti: aquilonem et mare tu creasti. Thabor et hermon in nomine tuo exultabunt: tuum brachium cum potentia. Firmetur manus tua et exaltetur dextera tua: iusticia et iudicium preparatio sedis tue. Misericordia et ueritas precedent faciem tuam: beatus populus qui scit iubilationem. Domine in lumine uultus tui ambulabunt: et in nomine tuo exultabunt tota die.

et in iustitia tua exaltabuntur. Quoniam gloria virtutis eorum tu es: et in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum. Quia domini est assumptio nostra: et sancti Israel regis nostri. Tunc locutus es in visione sanctis tuis et dixisti: posui adiutorium in potente: et exaltavi electum de plebe mea. Inveni David servum meum: oleo sancto meo unxi eum. Manus enim mea auxiliabitur ei: et brachium meum confirmabit eum. Nihil proficiet inimicus in eo: et filius iniquitatis non apponet nocere ei. Et concidam a facie ipsius inimicos eius: et odientes eum in fugam convertam. Et veritas mea et misericordia mea cum ipso: et in nomine meo exaltabitur cornu eius. Et ponam in mari manum eius: et in fluminibus dexteram eius. Ipse invocavit me pater meus es tu: deus meus et susceptor salutis mee. Et ego primogenitum ponam illum: excelsum pre regibus terre. In eternum servabo illi misericordiam meam: et testamentum meum fidele ipsi. Et ponam in seculum seculi semen eius: et thronum eius sicut dies celi. Si autem dereliquerint filii eius legem meam: et in iudiciis meis non ambulaverint. Si iustitias meas profanaverint: et mandata mea non custodierint. Visitabo in virga iniquitates eorum: et in verberibus peccata eorum. Misericordiam autem meam non dispergam ab eo: neque nocebo in veritate mea. Neque profanabo testamentum meum: et que procedunt de labiis meis non faciam irrita. Semel iuravi in sancto meo si David mentiar: semen eius in eternum manebit. Et thronus eius sicut sol in conspectu meo: et sicut luna perfecta in eternum: et testis in celo fidelis. Tu vero repulisti et despexisti: distulisti christum tuum. Avertisti testamentum servi tui: profanasti in terra sanctuarium eius. Destruxisti omnes sepes eius: posuisti firmamentum eius formidinem. Diripuerunt eum omnes transeuntes viam: factus est obprobrium vicinis suis. Exaltasti dexteram deprimentium eum: letificasti omnes inimicos eius. Avertisti adiutorium gladii eius: et non es auxiliatus ei in bello. Destruxisti eum ab emundatione: et sedem eius in terra collisisti. Minorasti dies temporis eius: perfudisti eum confusione. Usquequo domine avertis in finem: exardescet sicut ignis ira tua. Memorare que mea substantia: numquid enim vane constituisti omnes filios hominum. Quis est homo qui vivet et non videbit mortem: eruet animam suam de manu inferi. Ubi sunt misericordie tue antique domine: sicut iurasti David in veritate tua. Memor esto domine obprobrii servorum tuorum quod continui in sinu meo multarum gentium. Quod exprobraverunt inimici tui domine: quod exprobraverunt commutationem christi tui. Benedictus dominus in eternum fiat fiat.

Domine refugium factus es nobis: a generatione in generationem. Priusquam montes fierent aut formaretur terra et orbis: a seculo et usque in seculum tu es deus. Ne avertas hominem in humilitatem: et dixisti convertimini filii hominum. Quoniam mille anni ante oculos tuos: tamquam dies hesterna que preteriit. Et custodia in nocte: que pro nichilo habentur eorum anni erunt. Mane sicut herba transeat mane floreat et transeat: vespere decidat induret et arescat. Quia defecimus in ira tua: et in furore tuo turbati sumus. Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo: seculum nostrum in illuminatione vultus tui. Quoniam omnes dies nostri defecerunt: et in ira tua defecimus. Anni nostri sicut aranea meditabuntur: dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. Si autem in potentatibus octoginta anni: et amplius eorum labor et dolor. Quoniam supervenit mansuetudo: et corripiemur. Quis novit potestatem ire tue: et pre timore tuo iram tuam dinumerare. Dexteram tuam sic notam fac: et eruditos corde in sapientia. Convertere domine usquequo: et deprecabilis esto super servos tuos. Repleti sumus mane misericordia tua: et exultavimus et delectati sumus in omnibus diebus nostris. Letati sumus pro diebus quibus vidimus mala. Respice in servos tuos et in opera tua: et dirige filios eorum. Et sit splendor domini dei nostri super nos: et opera manuum tuarum dirige super nos: et opus manuum nostrarum dirige.

quibus nos humiliasti: annis

Qui habitat in adiutorio altissimi: in protectione dei celi commorabitur. Dicet domino susceptor meus es tu et refugium meum: deus meus sperabo in eum. Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium: et a verbo aspero. Scapulis suis obumbrabit tibi: et sub pennis eius sperabis. Scuto circumdabit te veritas eius: non timebis a timore nocturno. A sagitta volante in die, a negotio perambulante in tenebris: ab incursu et demonio meridiano. Cadent a latere tuo mille et decem milia a dextris tuis: ad te autem non appropinquabit. Verumtamen oculis tuis considerabis: et retributionem peccatorum videbis. Quoniam tu es domine spes mea: altissi

mum posuisti refugium tuum. Non accedet ad te malum: et flagellum non appropinquabit ta
bernaculo tuo. Quoniam angelis suis mandavit de te: ut custodiant te in omnibus viis tuis.
In manibus portabunt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Super aspidem et ba
siliscum ambulabis: et conculcabis leonem et draconem. Quoniam in me speravit liberabo eum:
protegam eum quia cognovit nomen meum. Clamavit ad me et ego exaudiam eum. cum ipso
sum in tribulatione: eripiam eum et glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum:
et ostendam illi salutare meum.

Bonum est confiteri domino: et psallere nomini tuo altissime. Ad annunciandum ma
ne misericordiam tuam: et veritatem tuam per noctem. In decacordo psalterio: cum cantico in ci
thara. Quia delectasti me domine in factura tua: et in operibus manuum tuarum exultabo. Quam
magnificata sunt opera tua domine: nimis profunde facte sunt cogitationes tue. Vir insipi
ens non cognoscet: et stultus non intelliget hec. Cum exorti fuerint peccatores sicut fenum: et
apparuerint omnes qui operantur iniquitatem. Ut intereant in seculum seculi: tu autem altissimus in e
ternum domine. Quoniam ecce inimici tui domine. quoniam ecce inimici tui peribunt: et dispergentur omnes qui
operantur iniquitatem. Et exaltabitur sicut unicornis cornu meum: et senectus mea in misericordia
uberi. Et despexit oculus meus inimicos meos: et insurgentibus in me malignantibus au
diet auris mea. Iustus ut palma florebit: et sicut cedrus libani multiplicabitur. Plantati
in domo domini: in atriis domus dei nostri florebunt. Adhuc multiplicabuntur in senecta
uberi: et bene patientes erunt ut annuncient. Quoniam rectus dominus deus noster: et non est iniquitas in eo.

Dominus regnavit decorem indutus est: indutus est dominus fortitudinem et precinxit
se. Etenim firmavit orbem terre: qui non commovebitur. Parata sedes tua ex tunc:
a seculo tu es. Elevaverunt flumina domine: elevaverunt vocem suam. Elevaverunt flumina
fluctus suos: a vocibus aquarum multarum. Mirabiles elationes maris: mirabilis in al
tis dominus. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis: domum tuam domine decet sanctitudo in
longitudine dierum.

Deus ultionum dominus: deus ultionum libere egit. Exaltare
qui iudicas terram: redde retributionem superbis. Usquequo peccatores domine: usquequo pec
catores gloriabuntur. Effabuntur et loquentur iniquitatem: loquentur omnes qui operantur iniusticiam.
Populum tuum domine humiliaverunt: et hereditatem tuam vexaverunt. Viduam et advenam inter
fecerunt: et pupillos occiderunt. Et dixerunt non videbit dominus: nec intelliget deus iacob. In
telligite insipientes in populo: et stulti aliquando sapite. Qui plantavit aurem non audiet:
aut qui finxit oculum non considerat. Qui corripit gentes non arguet: qui docet hominem scientiam.
Dominus scit cogitationes hominum: quoniam vane sunt. Beatus homo quem tu erudieris do
mine: et de lege tua docueris eum. Ut mitiges ei a diebus malis: donec fodiatur peccatori fovea.
Quia non repellet dominus plebem suam: et hereditatem suam non derelinquet. Quoadusque iu
sticia convertatur in iudicium: et qui iuxta illam omnes qui recto sunt corde. Quis con
surget mihi adversus malignantes: aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem. Nisi
quia dominus adiuvit me: paulominus habitasset in inferno anima mea. Si dicebam motus est pes
meus: misericordia tua domine adiuvabat me. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo: [consolationes tue]
letificaverunt animam meam. Numquid adheret tibi sedes iniquitatis: qui fingis laborem in
precepto. Captabunt in animam iusti: et sanguinem innocentem condempnabunt. Et factus
est mihi dominus in refugium: et deus meus in adiutorium spei mee. Et reddet illis iniquitatem ipsorum
et in malicia eorum disperdet eos: disperdet illos dominus deus noster.

Venite exultemus domino: iubilemus deo salutari nostro. Preoccupemus faciem eius
in confessione: et in psalmis iubilemus ei. Quoniam deus magnus dominus: et rex magnus
super omnes deos. Quia in manu eius fines terre: et altitudines montium ipsius sunt. Quoniam
ipsius est mare et ipse fecit illud: et siccam manus eius formaverunt. Venite adoremus et pro
cidamus et ploremus ante dominum qui fecit nos: quia ipse est dominus deus noster. Et nos populus pascue
eius: et oves manus eius. Hodie si vocem eius audieritis: nolite obdurare corda vestra. Sicut
in irritatione: secundum diem temptationis in deserto. Ubi temptaverunt me patres vestri:

probaverunt me et viderunt opera mea. Quadraginta annis offensus fui generationi illi et dixi
semper errant corde. Et isti non cognoverunt vias meas: ut iuravi in ira mea si introibunt
Cantate domino canticum novum: cantate domino omnis terra. Can ... in requiem meam.
tate domino et benedicite nomini eius: annuntiate de die in diem salutare eius. An
nuntiate inter gentes gloriam eius: in omnibus populis mirabilia eius. Quoniam magnus dominus et lau
dabilis nimis: terribilis est super omnes deos. Quoniam omnes dii gentium demonia: dominus autem celos
fecit. Confessio et pulchritudo in conspectu eius: sanctimonia et magnificentia in sanctificatione eius. Af
ferte domino patrie gentium afferte domino gloriam et honorem: afferte domino gloriam nomini
eius. Tollite hostias et introite in atria eius: adorate dominum in atrio sancto eius. Commoveatur a facie eius
universa terra: dicite in gentibus quia dominus regnavit. Etenim correxit orbem terre qui non commovebitur: iudicabit
populos in equitate. Letentur celi et exultet terra, commoveatur mare et plenitudo eius:
gaudebunt campi et omnia que in eis sunt. Tunc exultabunt omnia ligna silvarum
a facie domini quia venit: quoniam venit iudicare terram. Iudicabit orbem terre in equitate: et
Dominus regnavit exultet terra: letentur insule ... et populos in veritate sua.
multe. Nubes et caligo in circuitu eius: iustitia et iudicium correctio sedis eius. Ig
nis ante ipsum precedet: et inflammabit in circuitu inimicos eius. Illuxerunt fulgura eius or
bi terre: vidit et commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt a facie domini: a facie
domini omnis terra. Annuntiaverunt celi iustitiam eius: et viderunt omnes populi gloriam eius. Con
fundantur omnes qui adorant sculptilia: et qui gloriantur in simulacris suis.
Adorate eum omnes angeli eius: audivit et letata est Syon. Et exultaverunt filie Iude propter
iudicia tua domine. Quoniam tu dominus altissimus super omnem terram: nimis exaltatus es super
omnes deos. Qui diligitis dominum odite malum: custodit dominus animas sanctorum suorum: de manu pec
catoris liberabit eos. Lux orta est iusto: et rectis corde letitia. Letamini iusti in
domino: et confitemini memorie sanctificationis eius.
Cantate domino canticum novum: quia mirabilia fecit. Salvavit sibi dexteram
eius: et brachium sanctum eius. Notum fecit dominus salutare suum: in conspectu gentium
revelavit iustitiam suam. Recordatus est misericordie sue: et veritatis sue domui
Israel. Viderunt omnes termini terre: salutare dei nostri. Iubilate domino omnis
terra: cantate et exultate et psallite. Psallite domino in cythara et in cythara
et voce psalmi: in tubis ductilibus et voce tube cornee. Iubilate in conspectu regis domini: movea
tur mare et plenitudo eius: orbis terrarum et qui habitant in eo. Flumina plaudent manu si
mul montes exultabunt a conspectu domini: quoniam venit iudicare terram. Iudicabit orbem
terrarum in iustitia: et populos in equitate.
Dominus regnavit irascantur populi: qui sedes super cherubin moveatur terra. Dominus in
Syon magnus: et excelsus super omnes populos. Confiteantur nomini tuo magno quoniam
terribile et sanctum est: et honor regis iudicium diligit. Tu parasti directiones: iudicium et iusti
tiam in Iacob tu fecisti. Exaltate dominum deum nostrum: et adorate scabellum pedum eius quoniam sanctum
est. Moyses et Aaron in sacerdotibus eius: et Samuel inter eos qui invocant nomen eius. Invocabant
dominum et ipse exaudiebat eos: et in columna nubis loquebatur ad eos. Custodiebant testimo
nia eius: et preceptum quod dedit illis. Domine deus noster tu exaudiebas eos: deus tu propitius fuisti eis: et
ulciscens in omnes adinventiones eorum. Exaltate dominum deum nostrum et adorate in monte sancto eius:
Iubilate domino omnis terra: servite domino in letitia. Introite ... quoniam sanctus dominus deus noster.
in conspectu eius in exultatione. Scitote quoniam dominus ipse est deus: ipse fecit nos et non ipsi nos. Po
pulus eius et oves pascue eius: introite portas eius in confessione: atria eius in hymnis confitemini
illi. Laudate nomen eius quoniam suavis est dominus in eternum misericordia eius: et usque in generatione
Misericordiam et iudicium: cantabo tibi domine. Psallam ... et generationem veritas eius.
et intelligam in via immaculata: quando venies ad me. Perambulabam in innocentia
cordis mei: in medio domus mee. Non proponebam ante oculos meos rem iniustam: facien
tes prevaricationes odivi. Non adhesit mihi cor pravum: declinantem a me malignum non cognoscebam

i conspectu [marginal note]
dicite in gentibus [marginal note]

sciebam. Detrahentem secreto proximo suo: hunc persequebar. Superbo oculo et insatiabi-
li corde: cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terre: ut sedeant mecum. ambulans in
via immaculata hic mihi ministrabat. Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam: qui
loquitur iniqua: non direxit in conspectu oculorum meorum. In matutino interficiebam omnes
peccatores terre: ut disperderem de civitate domini omnes operantes iniquitatem.

Domine exaudi orationem meam: et clamor meus ad te veniat. Non avertas faciem tuam
a me: in quacumque die tribulor inclina ad me aurem tuam. In quacumque die invo-
cavero te: velociter exaudi me. Quia defecerunt sicut fumus dies mei: et ossa mea sicut
cremium aruerunt. Percussus sum ut fenum et aruit cor meum: quia oblitus sum co-
medere panem meum. A voce gemitus mei: adhesit os meum carni mee. Similis factus sum
pellicano solitudinis: factus sum sicut nicticorax in domicilio. Vigilavi et factus
sum sicut passer: solitarius in tecto. Tota die exprobrabant mihi inimici mei: et qui lauda-
bant me adversum me iurabant. Quia cinerem tamquam panem manducabam: et potum meum
cum fletu miscebam. A facie ire indignationis tue: quia elevans allisisti me. Dies mei
sicut umbra declinaverunt: et ego sicut fenum arui. Tu autem domine in eternum permanes:
et memoriale tuum in generatione et generationem. Tu exurgens domine misereberis Syon:
quia tempus miserendi eius quia venit tempus. Quoniam placuerunt servis tuis lapides eius: et terre
eius miserebuntur. Et timebunt gentes nomen tuum domine: et omnes reges terre gloriam tuam.
Quia edificavit dominus Syon: et videbitur in gloria sua. Respexit in orationem humilium:
et non sprevit precem eorum. Scribantur hec in generatione altera: et populus qui creabitur lauda-
bit dominum. Quia prospexit de excelso sancto suo: dominus de celo in terram aspexit. Ut audiret
gemitus compeditorum: ut solveret filios interemptorum. Ut annuntient in Syon nomen domini:
et laudem eius in Ierusalem. In conveniendo populos in unum: et reges ut serviant domino. Re-
spondit ei in via virtutis sue: paucitatem dierum meorum nuntia mihi. Ne revoces me in di-
midio dierum meorum: in generationem et generationem anni tui. Initio tu domine terram funda-
sti: et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribunt tu autem permanes: et omnes sicut vestimentum ve-
terascent. Et sicut opertorium mutabis eos et mutabuntur: tu autem idem ipse es et anni tui
non deficient. Filii servorum tuorum habitabunt: et semen eorum in seculum dirigetur.

Benedic anima mea domino: et omnia que intra me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea
domino: et noli oblivisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitati-
bus tuis: qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam: qui coronat
te in misericordia et miserationibus. Qui replet in bonis desiderium tuum: renovabitur ut aquile iu-
ventus tua. Faciens misericordias dominus: et iudicium omnibus iniuriam patientibus. Notas fecit
vias suas Moysi: filiis Israel voluntates suas. Miserator et misericors dominus: longani-
mis et multum misericors. Non in perpetuum irascetur: neque in eternum comminabitur. Non secundum
peccata nostra fecit nobis: neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam secundum altitudi-
nem celi a terra: corroboravit misericordiam suam super timentes se. Quantum distat ortus ab occi-
dente: longe fecit a nobis iniquitates nostras. Quomodo miseretur pater filiorum misertus
est dominus timentibus se: quoniam ipse cognovit figmentum nostrum. Recordatus est quoniam pulvis
sumus homo sicut fenum dies eius tamquam flos agri sic efflorebit. Quoniam spiritus pertransibit
in illo et non subsistet: et non cognoscet amplius locum suum. Misericordia autem domini ab eterno: et usque
in eternum super timentes eum. Et iustitia illius in filios filiorum: his qui servant testamentum
eius. Et memores sunt mandatorum ipsius: ad faciendum ea. Dominus in celo paravit sedem suam:
et regnum ipsius omnibus dominabitur. Benedicite domino omnes angeli eius: potentes virtute
facientes verbum illius: ad audiendam vocem sermonum eius. Benedicite domino omnes virtutes
eius: ministri eius qui facitis volun- tatem eius. Benedicite domino omnia opera eius in
omni loco dominationis eius. E[t] benedic anima mea domino.

Benedic anima mea domino: domine deus meus magnificatus es vehementer. Confessionem
et decorem induisti: amictus lumine sicut vestimento. Extendens celum sicut pellem:

qui tegis aquis superiora eius. Qui ponis nubem ascensum tuum: qui ambulas sup pennas
uentorum. Qui facis angelos tuos sps: et ministros tuos ignem urentem. Qui fundasti ter
ram sup stabilitatem suam non inclinabitur in seculum seculi. Abyssus sicut uestimentum amictus
eius: sup montes stabunt aque. Ab increpatione tua fugient: a uoce tonitrui tui for
midabunt. Ascendunt montes et descendunt campi: in locum quem fundasti eis. Termi
num posuisti quem non transgredientur: neque conuertentur operire terram. Qui emittis fon
tes in conuallibus: inter medium montium pertransibunt aque. Potabunt omnes bestie agri
expectabunt onagri in siti sua. Sup ea uolucres celi habitabunt: de medio petrarum dabunt
uoces. Rigans montes de superioribus suis: de fructu operum tuorum saciabitur terra. Pro
ducens fenum iumentis: et herbam seruituti hominum. Ut educas panem de terra: et uinum
letificet cor hominis. Ut exhilaret faciem in oleo: et panis cor hominis confirmet. Saturabun
tur ligna campi et cedri libani quas plantauit: illic passeres nidificabunt. Herodii do
mus dux est eorum montes excelsi ceruis: petra refugium herinaciis. Fecit lunam in
tempora: sol cognouit occasum suum. Posuisti tenebras et facta est nox: in ipsa pertransi
bunt omnes bestie silue. Catuli leonum rugientes ut rapiant: et querant a deo escam sibi.
Ortus est sol et congregati sunt: et in cubilibus suis collocabuntur. Exibit homo ad opus suum:
et ad operationem suam usque ad uesperum. Quam magnificata sunt opera tua domine: omnia in
sapientia fecisti: impleta est terra possessione tua. Hoc mare magnum et spaciosum mani
bus: illic reptilia quorum non est numerus. Animalia pusilla cum magnis: illic naues pertransi
bunt. Draco iste quem formasti ad illudendum ei: omnia a te expectant ut des illis es
cam in tempore. Dante te illis colligent: aperiente te manum tuam: omnia imple
buntur bonitate. Auertente autem te faciem turbabuntur: auferes spiritum eorum et defi
cient: et in puluerem suum reuertentur. Emitte spiritum tuum et creabuntur: et renouabis faciem
terre. Sit gloria domini in seculum: letabitur dominus in operibus suis. Qui respicit terram et facit eam
tremere: qui tangit montes et fumigant. Cantabo domino in uita mea: psallam deo
meo quamdiu sum. Iocundum sit ei eloquium meum: ego uero delectabor in domino. Deficiant
peccatores a terra et iniqui ita ut non sint: benedic anima mea domino.

Confitemini domino et inuocate nomen eius: annuntiate inter gentes opera eius. Cantate
ei et psallite ei: narrate omnia mirabilia eius. Laudamini in nomine sancto eius: letetur
cor querentium dominum. Querite dominum et confirmamini: querite faciem eius semper.
Mementote mirabilium eius que fecit: prodigia et iudicia oris eius. Semen abraham serui eius:
filii iacob electi eius. Ipse dominus deus noster: in uniuersa terra iudicia eius. Memor fuit in seculum testa
menti sui: uerbi quod mandauit in mille generationes. Quod disposuit ad abraham: et iura
menti sui ad ysaac. Et statuit illud iacob in preceptum: et israel in testamentum eternum.
Dicens tibi dabo terram chanaan: funiculum hereditatis uestre. Cum essent numero breui: pau
cissimi et incole eius. Et pertransierunt de gente in gentem: et de regno ad populum alte
rum. Non reliquit hominem nocere eis: et corripuit pro eis reges. Nolite tangere christos
meos: et in prophetis meis nolite malignari. Et uocauit famem sup terram: et omne firma
mentum panis contriuit. Misit ante eos uirum: in seruum uenundatus est ioseph. Humili
auerunt in compedibus pedes eius ferrum pertransiit animam eius: donec ueniret uerbum eius. Elo
quium domini inflammauit eum misit rex et soluit eum: princeps populorum et dimisit eum. Con
stituit eum dominum domus sue: et principem omnis possessionis sue. Ut erudiret principes
eius sicut semet ipsum: et senes eius prudentiam doceret. Et intrauit israel in egyptum:
et iacob accola fuit in terra cham. Et auxit populum suum uehementer: et firmauit eum
sup inimicos eius. Conuertit cor eorum ut odirent populum eius: et dolum facerent in seruos
eius. Misit moysen seruum suum: aaron quem elegit ipsum. Posuit in eis uerba signorum
suorum: et prodigiorum in terra cham. Misit tene[...]bras et obscurauit: et non exacerba
uit sermones suos. Conuertit aquas eorum in [...] sanguinem: et occidit pisces eorum. Ede
dit terra eorum ranas: in penetralibus regum ipsorum. Dixit et uenit cynomia et sciniphes:

in omnibus finibus eorum. Posuit pluvias eorum grandinem: ignem comburentem in terra ipsorum.
Et percussit vineas eorum et ficulneas eorum: et contrivit lignum finium eorum. Dixit et venit locusta:
et bruchus cuius non erat numerus. Et comedit omne fenum in terra eorum: et comedit omnem
fructum terre eorum. Et percussit omne primogenitum in terra eorum: primicias omnis laboris eorum.
Et eduxit eos cum argento et auro: et non erat in tribubus eorum infirmus. Letata est Egi
ptus in profectione eorum: quia incubuit timor eorum super eos. Expandit nubem in protectio
nem eorum: et ignem ut luceret eis per noctem. Pecierunt et venit coturnix: et pane celi sa
turavit eos. Dirupit petram et fluxerunt aque: abierunt in sicco flumina. Quoniam me
mor fuit verbi sancti sui: quod habuit ad Abraham puerum suum. Et eduxit populum suum in exultatione:
et electos suos in leticia. Et dedit illis regiones gentium: et labores populorum possederunt. Ut
custodiant iustificationes eius: et legem eius requirant.

Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. Quis loquetur potentias domini: auditas
faciet omnes laudes eius. Beati qui custodiunt iudicium: et faciunt iusticiam in omni tempore.
Memento nostri domine in beneplacito populi tui: visita nos in salutari tuo. Ad videndum in bonitate
electorum tuorum ad letandum in leticia gentis tue: ut lauderis cum hereditate tua. Peccavimus
cum patribus nostris: iniuste egimus iniquitatem fecimus. Patres nostri in Egypto non intellexe
runt mirabilia tua: non fuerunt memores multitudinis misericordie tue. Et irritaverunt ascen
dentes in mare, mare rubrum: et salvavit eos propter nomen suum: ut notam faceret potentiam su
am. Et increpuit mare rubrum et exsiccatum est: et deduxit eos in abyssis sicut in de
serto. Et salvavit eos de manu odiencium: et redemit eos de manu inimici. Et operu
it aqua tribulantes eos: unus ex eis non remansit. Et crediderunt verbis eius: et laudaverunt lau
dem eius. Cito fecerunt obliti sunt operum eius: non sustinuerunt consilium eius. Et con
cupierunt concupiscentiam in deserto: et temptaverunt deum in inaquoso. Et dedit eis
peticionem ipsorum: et misit saturitatem in animas eorum. Et irritaverunt Moysen in castris: Aa
ron sanctum domini. Aperta est terra et deglutivit Dathan: et operuit super congregationem Abyron.
Et exarsit ignis in synagoga eorum: flamma combussit peccatores. Et fecerunt vitulum in Oreb:
et adoraverunt sculptile. Et mutaverunt gloriam suam: in similitudinem vituli come
dentis fenum. Obliti sunt deum qui salvavit eos. qui fecit magnalia in Egypto: mi
rabilia in terra Cham: terribilia in mari rubro. Et dixit ut disperderet eos: si non Moy
ses electus eius: stetisset in confractione in conspectu eius. Ut averteret iram eius ne disperderet
eos: et pro nichilo habuerunt terram desiderabilem. Non crediderunt verbo eius: et murmuraverunt
in tabernaculis suis: non exaudierunt vocem domini. Et elevavit manum suam super eos: ut
prosterneret eos in deserto. Et ut deiceret semen eorum in nationibus: et dispergeret eos in re
gionibus. Et initiati sunt Beelphegor: et comederunt sacrificia mortuorum. Et irritaverunt
eum in adinventionibus suis: et multiplicata est in eis ruina. Et stetit Phinees et placa
vit: et cessavit quassatio. Et reputatum est ei ad iusticiam: in generatione et generationem
usque in sempiternum. Et irritaverunt eum ad aquam contradictionis: et vexatus est Moyses propter
eos: quia exacerbaverunt spiritum eius. Et distinxit in labiis suis: non disperdiderunt gentes quas di
xit dominus illis. Et commixti sunt inter gentes et didicerunt opera eorum: et servierunt sculptilibus eorum:
et factum est illis in scandalum. Et immolaverunt filios suos: et filias suas demoniis. Et effuderunt
sanguinem innocentem: sanguinem filiorum suorum et filiarum suarum: quas sacrificaverunt sculptilibus
Chanaan. Et infecta est terra in sanguinibus eorum et contaminata est in operibus eorum: et forni
cati sunt in adinventionibus suis. Et iratus est furore dominus in populo suo: et abhominatus est
hereditatem suam. Et tradidit eos in manus gentium: et dominati sunt eorum qui oderunt eos. Et
tribulaverunt eos inimici eorum et humiliati sunt sub manibus eorum: sepe liberavit eos. Ipsi
autem exacerbaverunt eum in consilio suo: et humiliati sunt in iniquitatibus suis. Et vidit
cum tribularentur: et audivit orationem eorum. Et memor fuit testamenti sui: et penituit eum secundum
multitudinem misericordie sue. Et dedit eos in misericordias: in conspectu omnium qui ceperant eos. Salvos
fac nos domine deus noster: et congrega nos de nationibus. Ut confiteamur nomini sancto tuo: et glo

mur in laude tua. Benedictus dominus deus israel a seculo et usque in seculum: et dicet omnis populus fiat fi(at).
Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. Dicant nunc qui re- ab.
dempti sunt a domino: quos redemit de manu inimici de regionibus congregavit eos.
A solis ortu et occasu: ab aquilone et mari. Erraverunt in solitudine in inaquoso: viam civi-
tatis habitaculi non invenerunt. Esurientes et sitientes: anima eorum in ipsis defecit. Et clamaverunt
ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum eripuit eos. Et deduxit eos in viam rectam: ut i-
rent in civitatem habitationis. Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum. Quia
satiavit animam inanem: et animam esurientem satiavit bonis. Sedentes in tenebris et
umbra mortis: vinctos in mendicitate et ferro. Quia exacerbaverunt eloquia dei: et consili-
um altissimi irritaverunt. Et humiliatum est in laboribus cor eorum: et infirmati sunt nec
fuit qui adiuvaret. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum
liberavit eos. Et eduxit eos de tenebris et umbra mortis: et vincula eorum disrupit. Confite-
antur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum. Quia contrivit portas ereas: et vectes fer-
reos confregit. Suscepit eos de manu iniquitatis eorum: propter iniusticias enim suas humiliati
sunt. Omnem escam abhominata est anima eorum: et appropinquaverunt usque ad portas mor-
tis. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum liberavit eos. Misit ver-
bum suum et sanavit eos: et eripuit eos de interitionibus eorum. Confiteantur domino misericordie ei(us):
et mirabilia eius filiis hominum. Et sacrificent sacrificium laudis: et annuntient opera eius
in exultatione. Qui descendunt mare in navibus: facientes operationem in aquis multis.
Ipsi viderunt opera domini: et mirabilia eius in profundo. Dixit et stetit spiritus procelle: et exaltati sunt
fluctus eius. Ascendunt usque ad celos et descendunt usque ad abyssos: anima eorum in malis ta-
bescebat. Turbati sunt et moti sunt sicut ebrius: et omnis sapientia eorum devorata est.
Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum eduxit eos. Et statuit pro-
cellam eius in auram: et siluerunt fluctus eius. Et letati sunt quia siluerunt: et deduxit eos in
portum voluntatis eorum. Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum. Et
exaltent eum in ecclesia plebis: et in cathedra seniorum laudent eum. Posuit flumina in
desertum: et exitus aquarum in sitim. Terram fructiferam in salsuginem: a malicia
inhabitantium in ea. Posuit desertum in stagna aquarum: et terram sine aqua in exitus aquarum.
Et collocavit illic esurientes: et constituerunt civitatem habitationis. Et seminaverunt agros
et plantaverunt vineas: et fecerunt fructum nativitatis. Et benedixit eis et multiplicati sunt
nimis: et iumenta eorum non minoravit. Et pauci facti sunt et vexati sunt a tribulatione malorum
dolore. Effusa est contentio super principes: et errare fecit eos in invio et non in via. Et adiu-
vit pauperem de inopia: et posuit sicut oves familias. Videbunt recti et letabuntur: et
omnis iniquitas oppilabit os suum. Quis sapiens et custodiet hec: et intelliget misericordias domini.

Paratum cor meum deus paratum cor meum: cantabo et psallam in gloria mea. Exurge psal-
terium et cythara: exurgam diluculo. Confitebor tibi in populis domine: et psallam tibi in na-
tionibus. Quia magna est super celos misericordia tua: et usque ad nubes veritas tua. Exaltare super
celos deus et super omnem terram gloria tua: ut liberentur dilecti tui. Salvum fac dextera tua et exau-
di me: deus locutus est in sancto suo. Exultabo et dividam sicimam: et convallem tabernaculorum di-
metiar. Meus est galaad et meus est manasses: et effraim susceptio capitis mei. Iuda rex
meus: moab lebes spei mee. In idumeam extendam calciamentum meum: mihi alienigene ami-
ci facti sunt. Quis deducet me in civitatem munitam: quis deducet me usque in ydumeam.
Nonne tu deus qui repulisti nos: et non exibis deus in virtutibus nostris. Da nobis auxilium de tribula-
tione: quia vana salus hominis. In deo faciemus virtutem: et ipse ad nichilum deducet inimicos nros.

Deus laudem meam ne tacueris: quia os peccatoris et os dolosi super me apertum
est. Locuti sunt adversum me lingua dolosa: et sermonibus odii circumdederunt me et expu-
gnaverunt me gratis. Pro eo ut me diligerent detrahebant mihi: ego autem orabam. Et posu-
erunt adversum me mala pro bonis: et odium pro dilectione mea. Constitue super eum pec-
catorem: et diabolus stet a dextris eius. Cum iudicatur exeat condempnatus: et oratio eius fiat in

catum. Fiant dies eius pauci: et episcopatum eius accipiat alter. Fiant filii eius orphani: et uxor
eius vidua. Nutantes transferantur filii eius et mendicent: et eiciantur de habitationibus suis. Scru
tetur fenerator omnem substantiam eius: et diripiant alieni labores eius. Non sit illi adiutor: nec sit qui
misereatur pupillis eius. Fiant nati eius in interitum: in generatione una deleatur nomen eius.
In memoriam redeat iniquitas patrum eius in conspectu domini: et peccatum matris eius non deleatur.
Fiant contra dominum semper et dispereat de terra memoria eorum: pro eo quod non est recordatus facere
misericordiam. Et persecutus est hominem inopem et mendicum: et compunctum corde mortificare. Et dilexit
maledictionem et veniet ei: et noluit benedictionem et elongabitur ab eo. Et induit male
dictionem sicut vestimentum, et intravit sicut aqua in interiora eius: et sicut oleum in ossibus
eius. Fiat ei sicut vestimentum quo operitur: et sicut zona qua semper precingitur. Hoc opus eorum
qui detrahunt mihi apud dominum: et qui loquuntur mala adversus animam meam. Et tu domine deus mi
sericors et misericors: patiens et multe misericordie et verax. Et tu domine fac mecum propter nomen tuum: quia
suavis est misericordia tua. Libera me quia egenus et pauper ego sum: et cor meum conturbatum est intra
me. Sicut umbra cum declinat ablatus sum: et excussus sum sicut locuste. Genua mea
infirmata sunt a ieiunio: et caro mea immutata est propter oleum. Et ego factus sum
obprobrium illis: viderunt me et moverunt capita sua. Adiuva me domine deus meus: salvum
me fac secundum misericordiam tuam. Et sciant quia manus tua hec: et tu domine fecisti eam. Maledicent illi
et tu benedices. qui insurgunt in me confundantur: servus autem tuus letabitur. Induantur
qui detrahunt mihi pudore: et operiantur sicut diploide confusione sua. Confite
bor domino nimis in ore meo: et in medio multorum laudabo eum. Qui astitit a dextris pau
peris: ut salvam faceret a persequentibus animam meam.

Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos: scabel
lum pedum tuorum. Virgam virtutis tue emittet dominus ex syon: dominare in medio
inimicorum tuorum. Tecum principium in die virtutis tue in splendoribus sanctorum:
ex utero ante luciferum genui te. Iuravit dominus et non penitebit eum: tu es sacer
dos in eternum secundum ordinem melchisedech. Dominus a dextris tuis: confregit in die ire sue
reges. Iudicabit in nationibus implebit ruinas: conquassabit capita in terra multorum.
De torrente in via bibet: propterea exaltabit caput.

Confitebor tibi domine in toto corde meo: in consilio iustorum et congregatione. Magna
opera domini: exquisita in omnes voluntates eius. Confessio et magnificentia opus eius:
et iustitia eius manet in seculum seculi. Memoriam fecit mirabilium suorum misericors et misericors
dominus: escam dedit timentibus se. Memor erit in seculum testamenti sui: virtutem operum
suorum annuntiabit populo suo. Ut det illis hereditatem gentium: opera manuum eius veritas et iudi
cium. Fidelia omnia mandata eius confirmata in seculum seculi: facta in veritate et equitate.
Redemptionem misit dominus populo suo: mandavit in eternum testamentum suum. Sanctum et terri
bile nomen eius: initium sapientie timor domini. Intellectus bonus omnibus facientibus eum: laudatio
Beatus vir qui timet dominum: in mandatis eius volet eius manet in seculum seculi.
nimis. Potens in terra erit semen eius: generatio rectorum benedicetur. Gloria et divitie in do
mo eius: et iustitia eius manet in seculum seculi. Exortum est in tenebris lumen rectis: misericors et
miserator et iustus. Iocundus homo qui miseretur et commodat disponet sermones suos in
iudicio: quia in eternum non commovebitur. In memoria eterna erit iustus: ab auditione ma
la non timebit. Paratum cor eius sperare in domino confirmatum est cor eius: non commovebitur donec
despiciat inimicos suos. Dispersit dedit pauperibus iustitia eius manet in seculum seculi: cornu
eius exaltabitur in gloria. Peccator videbit et irascetur dentibus suis fremet et tabescet:
desiderium peccatorum peribit. et usque in seculum.

Laudate pueri dominum: laudate nomen domini. Sit nomen domini benedictum: ex hoc nunc
A solis ortu usque ad occasum: laudabile nomen domini. Excelsus super omnes gentes do
minus: et super celos gloria eius. Quis sicut dominus deus noster qui in altis habitat: et humilia re
spicit in celo et in terra. Suscitans a terra inopem: et de stercore erigens pauperem. Ut collo

Locet eum cum principibus: cum principibus populi sui. Qui habitare facit sterilem in domo: matrem filiorum letantem.
In exitu israel de egypto: domus iacob de barbaro populo. Facta est iudea sanctificatio eius: israel potestas eius. Mare vidit et fugit: iordanis conversus est retrorsum.
Montes exultaverunt ut arietes: et colles sicut agni ovium. Quid est tibi mare quod fugisti: et tu iordanis quia conversus es retrorsum. Montes exultastis sicut arietes: et colles sicut agni ovium. A facie domini mota est terra: a facie dei iacob. Qui convertit petram in stagna aquarum: et rupem in fontes aquarum. Non nobis domine non nobis: sed nomini tuo da gloriam. Super misericordia tua et veritate tua: nequando dicant gentes ubi est deus eorum. Deus autem noster in celo: omnia quecumque voluit fecit. Simulachra gentium argentum et aurum: opera manuum hominum. Os habent et non loquentur: oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient: nares habent et non odorabunt. Manus habent et non palpabunt pedes habent et non ambulabunt: non clamabunt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea: et omnes qui confidunt in eis. Domus israel speravit in domino: adiutor eorum et protector eorum. Domus aaron speravit in domino: adiutor eorum et protector eorum est. Qui timent dominum speraverunt in domino: adiutor eorum et protector eorum est. Dominus memor fuit nostri: et benedixit nobis. Benedixit domui israel: benedixit domui aaron. Benedixit omnibus qui timent dominum: pusillis cum maioribus. Adiciat dominus super vos: super vos et super filios vestros. Benedicti vos a domino: qui fecit celum et terram. Celum celi domino: terram autem dedit filiis hominum. Non mortui laudabunt te domine: neque omnes qui descendunt in infernum. Sed nos qui vivimus benedicimus domino: ex hoc nunc et usque in seculum.

Dilexi quoniam exaudiet dominus: vocem orationis mee. Quia inclinavit aurem suam mihi: et in diebus meis invocabo. Circumdederunt me dolores mortis: et pericula inferni invenerunt me. Tribulationem et dolorem inveni: et nomen domini invocavi. O domine libera animam meam misericors dominus et iustus: et deus noster miseretur. Custodiens parvulos dominus: humiliatus sum et liberavit me. Convertere anima mea in requiem tuam: quia dominus benefecit tibi. Quia eripuit animam meam de morte oculos meos a lacrimis: pedes meos a lapsu. Placebo domino: in regione vivorum.

Credidi propter quod locutus sum: ego autem humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo: omnis homo mendax. Quid retribuam domino: pro omnibus que retribuit mihi. Calicem salutaris accipiam: et nomen domini invocabo. Vota mea domino reddam coram omni populo eius: preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius. O domine quia ego servus tuus: ego servus tuus et filius ancille tue. Dirupisti vincula mea tibi sacrificabo hostiam laudis: et nomen domini invocabo. Vota mea domino reddam in conspectu omnis populi eius: in atriis domus domini in medio tui ierusalem.

Laudate dominum omnes gentes: laudate eum omnes populi. Quoniam confirmata est super nos misericordia eius: et veritas domini manet in eternum.

Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. Dicat nunc israel quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. Dicat nunc domus aaron: quoniam in seculum misericordia eius. Dicant nunc qui timent dominum: quoniam in seculum misericordia eius. De tribulatione invocavi dominum: et exaudivit me in latitudine dominus. Dominus mihi adiutor: non timebo quid faciat mihi homo. Dominus mihi adiutor: et ego despiciam inimicos meos. Bonum est confidere in domino: quam confidere in homine. Bonum est sperare in domino: quam sperare in principibus. Omnes gentes circuierunt me: et in nomine domini quia ultus sum in eos. Circumdantes circumdederunt me: et in nomine domini quia ultus sum in eos. Circumdederunt me sicut apes et exarserunt sicut ignis in spinis: et in nomine domini quia ultus sum in eos. Impulsus eversus sum ut caderem: et dominus suscepit me. Fortitudo mea et laus mea dominus: et factus est mihi in salutem. Vox exultationis et salutis: in tabernaculis iustorum. Dextera domini fecit virtutem dextera domini exaltavit me: dextera domini fecit virtutem. Non moriar sed vivam: et narrabo opera domini. Castigans castigavit me dominus: et morti non tradidit me. Aperite mihi portas iusticie ingressus in eas confitebor domino: hec porta domini iusti intrabunt in eam. Confitebor tibi quoniam exaudisti me: et factus es mihi in salutem. Lapidem quem reprobaverunt edificantes: hic factus est in caput anguli. A domino factum est istud: et est mirabile in oculis nostris. Hec est dies quam fecit dominus:

exultemus et letemur in ea. O domine saluum me fac o domine bene prosperare: benedictus qui uenit in nomine domini. Benediximus uobis de domo domini: deus dominus et illuxit nobis. Constituite diem sollempnem in condensis: usque ad cornu altaris. Deus meus es tu et confitebor tibi: deus meus es tu et exaltabo te. Confitebor tibi quoniam exaudisti me: et factus es michi in salutem. Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius.

Beati immaculati in uia: qui ambulant in lege domini. Beati qui scrutantur testimonia eius: in toto corde exquirunt eum. Non enim qui operantur iniquitatem: in uiis eius ambulauerunt. Tu mandasti mandata tua: custodiri nimis. Utinam dirigantur uie mee: ad custodiendas iustificationes tuas. Tunc non confundar: cum perspexero in omnibus mandatis tuis. Confitebor tibi in directione cordis: in eo quod didici iudicia iusticie tue. Iustificationes tuas custodiam: non me derelinquas usquequaque.

In quo corrigit adolescentior uiam suam: in custodiendo sermones tuos. In toto corde meo exquisiui te: ne repellas me a mandatis tuis. In corde meo abscondi eloquia tua: ut non peccem tibi. Benedictus es domine: doce me iustificationes tuas. In labiis meis pronunciaui: omnia iudicia oris tui. In uia testimoniorum tuorum delectatus sum: sicut in omnibus diuitiis. In mandatis tuis exercebor: et considerabo uias tuas. In iustificationibus tuis meditabor: non obliuiscar sermones tuos.

Retribue seruo tuo: uiuifica me et custodiam sermones tuos. Reuela oculos meos: et considerabo mirabilia de lege tua. Incola ego sum in terra: non abscondas a me mandata tua. Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas: in omni tempore. Increpasti superbos: maledicti qui declinant a mandatis tuis. Aufer a me obprobrium et contemptum: quia testimonia tua exquisiui. Etenim sederunt principes et aduersum me loquebantur: seruus autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis. Nam et testimonia tua meditatio mea est: et consilium meum iustificationes tue.

Adhesit pauimento anima mea: uiuifica me secundum uerbum tuum. Vias meas enunciaui et exaudisti me: doce me iustificationes tuas. Uiam iustificationum tuarum instrue me: et exercebor in mirabilibus tuis. Dormitauit anima mea pre tedio: confirma me in uerbis tuis. Uiam iniquitatis amoue a me: et de lege tua miserere mei. Viam ueritatis elegi: iudicia tua non sum oblitus. Adhesi testimoniis tuis domine: noli me confundere. Uiam mandatorum tuorum cucurri: cum dilatasti cor meum.

Legem pone michi domine uiam iustificationum tuarum: et exquiram eam semper. Da michi intellectum et scrutabor legem tuam: et custodiam illam in toto corde meo. Deduc me in semita mandatorum tuorum: quia ipsam uolui. Inclina cor meum in testimonia tua: et non in auariciam. Auerte oculos meos ne uideant uanitatem: in uia tua uiuifica me. Statue seruo tuo eloquium tuum: in timore tuo. Amputa obprobrium meum quod suspicatus sum: quia iudicia tua iocunda. Ecce concupiui mandata tua: in equitate tua uiuifica me.

Et ueniat super me misericordia tua domine: salutare tuum secundum eloquium tuum. Et respondebo exprobrantibus michi uerbum: quia speraui in sermonibus tuis. Et ne auferas de ore meo uerbum ueritatis usquequaque: quia in iudiciis tuis supersperaui. Et custodiam legem tuam semper: in seculum et in seculum seculi. Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquisiui. Et loquebar in testimoniis tuis in conspectu regum: et non confundebar. Et meditabar in mandatis tuis: que dilexi. Et leuaui manus meas ad mandata tua que dilexi: et exercebor in iustificationibus tuis.

Memor esto uerbi tui seruo tuo: in quo michi spem dedisti. Hec me consolata est in humilitate mea: quia eloquium tuum uiuificauit me. Superbi inique agebant usquequaque: a lege autem tua non declinaui. Memor fui iudiciorum tuorum a seculo domine: et consolatus sum. Defectio tenuit me: pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam. Cantabiles michi erant iustificationes tue: in loco peregrinationis mee. Memor fui nocte nominis tui domine: et custodiui legem tuam. Hec facta est michi: quia iustificationes tuas exquisiui.

Portio mea domine: dixi custodire legem tuam. Deprecatus sum faciem tuam in toto cor

de meo: miserere mei secundum eloquium tuum. Cogitavi vias meas et converti pedes meos in testi-
monia tua. Paratus sum et non sum turbatus: ut custodiam mandata tua. Funes peccatorum
circumplexi sunt me: et legem tuam non sum oblitus. Media nocte surgebam ad confitendum tibi:
super iudicia iustificationis tue. Particeps ego sum omnium timentium te: et custodientium
mandata tua. Misericordia tua domine plena est terra: iustificationes tuas doce me.

Bonitatem fecisti cum servo tuo domine: secundum verbum tuum. Bonitatem et discipli-
nam et scientiam doce me: quia mandatis tuis credidi. Priusquam humiliarer ego de-
liqui: propterea eloquium tuum ego custodivi. Bonus es tu: et in bonitate tua doce me iu-
stificationes tuas. Multiplicata est super me iniquitas superborum: ego autem in toto corde scru-
tabor mandata tua. Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego vero legem tuam meditatus
sum. Bonum mihi quia humiliasti me: ut discam iustificationes tuas. Bonum mihi lex oris tui:
super milia auri et argenti.

Manus tue fecerunt me et plasmaverunt me: da mihi intellectum ut discam mandata tua. Qui timent te videbunt me et letabuntur:
quia in verba tua supersperavi. Cognovi domine quia equitas iudicia tua: et in veritate tua humiliasti
me. Fiat misericordia tua ut consoletur me: secundum eloquium tuum servo tuo. Veniant mihi mise-
rationes tue et vivam: quia lex tua meditatio mea est. Confundantur superbi quia iniuste
iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis. Convertantur mihi timentes
te: et qui noverunt testimonia tua. Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis: ut non confundar.

Defecit in salutare tuum anima mea: et in verbum tuum super-
speravi. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum: dicentes quando consolaberis me. Quia
factus sum sicut uter in pruina: iustificationes tuas non sum oblitus. Quot sunt dies
servi tui: quando facies de persequentibus me iudicium. Narraverunt mihi iniqui fabulatio-
nes: sed non ut lex tua. Omnia mandata tua veritas: inique persecuti sunt me adiuva me.
Paulominus consummaverunt me in terra: ego autem non dereliqui mandata tua. Secundum misericordiam
tuam vivifica me: et custodiam testimonia oris tui.

In eternum domine verbum tuum: permanet in celo. In generationem et generationem veritas tua:
fundasti terram et permanet. Ordinatione tua perseverat dies: quoniam omnia serviunt tibi. Ni-
si quod lex tua meditatio mea est: tunc forte periissem in humilitate mea. In eternum
non obliviscar iustificationes tuas: quia in ipsis vivificasti me. Tuus sum ego salvum me
fac: quoniam iustificationes tuas exquisivi. Me expectaverunt peccatores ut perderent me: testi-
monia tua intellexi. Omnis consummationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis.

Quomodo dilexi legem tuam domine: tota die meditatio mea est. Super inimicos
meos prudentem me fecisti mandato tuo: quia in eternum mihi est. Super omnes docentes
me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est. Super senes intellexi: quia mandata tua que-
sivi. Ab omni via mala prohibui pedes meos: ut custodiam verba tua. A iudiciis tuis
non declinavi: quia tu legem posuisti mihi. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua: super mel
ori meo. A mandatis tuis intellexi: propterea odivi omnem viam iniquitatis.

Lucerna pedibus meis verbum tuum: et lumen semitis meis. Iuravi et statui custodi-
re: iudicia iustitie tue. Humiliatus sum usquequaque domine: vivifica me secundum
verbum tuum. Voluntaria oris mei beneplacita fac domine: et iudicia tua doce me. Ani-
ma mea in manibus meis semper: et legem tuam non sum oblitus. Posuerunt peccatores
laqueum mihi: et de mandatis tuis non erravi. Hereditate acquisivi testimonia tua in eter-
num: quia exultatio cordis mei sunt. Inclinavi cor meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum propter retributionem.

Iniquos odio habui: et legem tuam dilexi. Adiu-
tor et susceptor meus es tu: et in verbum tuum supersperavi. Declinate a me maligni: et scru-
tabor mandata dei mei. Suscipe me secundum eloquium tuum et vivam: et non confundas me ab expectatione
mea. Adiuva me et salvus ero: et meditabor in iustificationibus tuis semper. Sprevi-
sti omnes discedentes a iudiciis tuis: quia iniusta cogitatio eorum. Prevaricantes reputa-
vi omnes peccatores terre: ideo dilexi testimonia tua. Confige timore tuo carnes meas: a iu-
diciis enim tuis timui.

Feci iudicium et iusticiam: non tradas me calumpniantibus me. Suscipe servum tu-
um in bonum: non calumpnientur me superbi. Oculi mei defecerunt in salutare tuum:
et in eloquium iusticie tue. Fac cum servo tuo secundum misericordiam tuam: et iustificationes tuas doce
me. Servus tuus sum ego da michi intellectum: ut sciam testimonia tua. Tempus faci-
endi domine: dissipaverunt legem tuam. Ideo dilexi mandata tua: super aurum et topazion.
Propterea ad omnia mandata tua dirigebar: omnem viam iniquam odio habui.
Mirabilia testimonia tua: ideo scrutata est ea anima mea. Declaratio sermonum tuorum illu-
minat: et intellectum dat parvulis. Os meum aperui et attraxi spiritum: quia mandata tua
desiderabam. Aspice in me et miserere mei: secundum iudicium diligentium nomen tuum.
Gressus meos dirige secundum eloquium tuum: ut non dominetur mei omnis iniusticia. Redime me
a calumpniis hominum: ut custodiam mandata tua. Faciem tuam illumina super servum tuum: et doce
me iustificationes tuas. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam.
Iustus es domine: et rectum iudicium tuum. Mandasti iusticiam testimonia tua: et veritatem tuam
nimis. Tabescere me fecit zelus meus: quia obliti sunt verba tua inimici mei. Ignitum eloquium tuum
vehementer: et servus tuus dilexit illud. Adolescentulus sum ego et contemptus: iustificationes tuas
non sum oblitus. Iusticia tua iusticia in eternum: et lex tua veritas. Tribulatio et angustia invenerunt me:
mandata tua meditatio mea est. Equitas testimonia tua in eternum: intellectum da michi et vivam.
Clamavi in toto corde meo exaudi me domine: iustificationes tuas requiram. Clama-
vi ad te salvum me fac: ut custodiam mandata tua. Preveni in maturitate et clamavi: quia
in verba tua supersperavi. Prevenerunt oculi mei ad te diluculo: ut meditarer eloquia tua. Vocem
tuam audi secundum misericordiam tuam domine: et secundum iudicium tuum vivifica me. Appropinquaverunt perse-
quentes me iniquitati: a lege autem tua longe facti sunt. Prope es tu domine: et omnes vie tue veritas. Ini-
cio cognovi de testimoniis tuis: quia in eternum fundasti ea.
Vide humilitatem meam et eripe me: quia legem tuam non sum oblitus. Iudica iudicium meum et
redime me: propter eloquium tuum vivifica me. Longe a peccatoribus salus: quia iustificatio-
nes tuas non exquisierunt. Misericordie tue multe domine: secundum iudicium tuum vivifica me. Multi
qui persequuntur me et tribulant me: a testimoniis tuis non declinavi. Vidi prevaricantes et ta-
bescebam: quia eloquia tua non custodierunt. Vide quoniam mandata tua dilexi domine: in misericordia tua vivi-
fica me. Principium verborum tuorum veritas: in eternum omnia iudicia iusticie tue.
Principes persecuti sunt me gratis: et a verbis tuis formidavit cor meum. Letabor ego super
eloquia tua: sicut qui invenit spolia multa. Iniquitatem odio habui et abhominatus sum:
legem autem tuam dilexi. Septies in die laudem dixi tibi: super iudicia iusticie tue. Pax multa
diligentibus legem tuam: et non est illis scandalum. Expectabam salutare tuum domine: et mandata tua di-
lexi. Custodivit anima mea testimonia tua: et dilexit ea vehementer. Servavi mandata tua
et testimonia tua: quia omnes vie mee in conspectu tuo.
Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo domine: iuxta eloquium tuum da michi intellectum. In-
tret postulatio mea in conspectu tuo: secundum eloquium tuum eripe me. Eructabunt
labia mea ympnum: cum docueris me iustificationes tuas. Pronunciabit lingua mea eloquium
tuum: quia omnia mandata tua equitas. Fiat manus tua ut salvet me: quoniam mandata tua ele-
gi. Concupivi salutare tuum domine: et lex tua meditatio mea est. Vivet anima mea et laudabit
te: et iudicia tua adiuvabunt me. Erravi sicut ovis que periit: quere servum tuum quia mandata tua non sum oblitus.
Ad dominum cum tribularer clamavi: et exaudivit
me. Domine libera animam meam a labiis iniquis: et a lingua dolosa. Quid detur tibi aut quid apponatur
tibi ad linguam dolosam. Sagitte potentis acute: cum carbonibus desolatoriis. Heu michi quia inco-
latus meus prolongatus est: habitavi cum habitantibus cedar multum incola fuit anima mea. Cum
hiis qui oderunt pacem eram pacificus: cum loquebar illis impugnabant me gratis.
Levavi oculos meos in montes: unde veniet auxilium michi. Auxilium meum a domino: qui
fecit celum et terram. Non det in commotionem pedem tuum: neque dormitet qui custodit te.
Ecce non dormitabit neque dormiet: qui custodit israel. Dominus custodit te dominus protectio tua: super ma-

Lnuum dexteram tuam. Per diem sol non uret te: neque luna per noctem. Dominus custodit te ab
omni malo: custodiat animam tuam dominus. Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum: ex hoc
Letatus sum in hiis que dicta sunt michi: in domum domini   nunc et usque in seculum.
ibimus. Stantes erant pedes nostri: in atriis tuis ierusalem. Ierusalem que edificatur
ut ciuitas: cuius participatio eius in idipsum. Illuc enim ascenderunt tribus tribus domini: testi
monium israel ad confitendum nomini domini. Quia illic sederunt sedes in iudicio: sedes super
domum dauid. Rogate que ad pacem sunt ierusalem: et habundantia diligentibus te. Fiat
pax in uirtute tua: et habundantia in turribus tuis. Propter fratres meos et proximos
meos: loquebar pacem de te. Propter domum domini dei nostri quesiui bona tibi.
Ad te leuaui oculos meos: qui habitas in celis. Ecce sicut oculi seruorum: in manibus
dominorum suorum. Sicut oculi ancille in manibus domine sue: ita oculi nostri ad dominum deum
nostrum donec misereatur nostri. Miserere nostri domine miserere nostri: quia multum repleti
sumus despectione. Quia multum repleta est anima nostra: obprobrium habundantibus et de
Nisi quia dominus erat in nobis dicat nunc israel: nisi quia dominus erat   spectio superbis.
in nobis. Cum exurgerent homines in nos: forte uiuos deglutissent nos. Cum ira
sceretur furor eorum in nos: forsitan aqua absorbuisset nos. Torrentem pertransiuit
anima nostra: forsitan pertransisset anima nostra: aquam intolerabilem. Benedictus dominus:
qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. Anima nostra sicut passer erepta est: de la
queo uenantium. Laqueus contritus est: et nos liberati sumus. Adiutorium nostrum in nomine
domini: qui fecit celum et terram.
Qui confidunt in domino sicut mons syon: non commouebitur in eternum: qui habitat in
ierusalem. Montes in circuitu eius et dominus in circuitu populi sui: ex hoc nunc et usque in se
culum. Quia non relinquet dominus uirgam peccatorum super sortem iustorum: ut non extendant iu
sti ad iniquitatem manus suas. Benefac domine: bonis et rectis corde. Declinantes autem
in obligationes adducet dominus cum operantibus iniquitatem pax super israel.
In conuertendo dominus captiuitatem syon: facti sumus sicut consolati. Tunc repletum est
gaudio os nostrum: et lingua nostra exultatione. Tunc dicent inter gentes: magnifica
uit dominus facere cum eis. Magnificauit dominus facere nobiscum: facti sumus letantes. Con
uerte domine captiuitatem nostram: sicut torrens in austro. Qui seminant in lacrimis:
in exultatione metent. Euntes ibant et flebant: mittentes semina sua. Uenien
tes autem uenient cum exultatione: portantes manipulos suos.
Nisi dominus edificauerit domum: in uanum laborauerunt qui edificant eam. Nisi dominus cu
stodierit ciuitatem: frustra uigilat qui custodit eam. Uanum est uobis ante lu
cem surgere: surgite postquam sederitis qui manducatis panem doloris. Cum dederit dilecti
suis sompnum: ecce hereditas domini filii merces fructus uentris. Sicut sagitte in manu po
tentis: ita filii excussorum. Beatus uir qui impleuit desiderium suum ex ipsis: non confun
detur cum loquetur inimicis suis in porta.
Beati omnes qui timent dominum: qui ambulant in uiis eius. Labores manuum tuarum
quia manducabis: beatus es et bene tibi erit. Uxor tua sicut uitis habundans: in
lateribus domus tue. Filii tui sicut nouelle oliuarum: in circuitu mense tue. Ecce sic
benedicetur homo: qui timet dominum. Benedicat tibi dominus ex syon: et uideas bona ierusalem
omnibus diebus uite tue. Et uideas filios filiorum tuorum: pacem super israel.
Sepe expugnauerunt me a iuuentute mea: dicat nunc israel. Sepe expugnauerunt
me a iuuentute mea: etenim non potuerunt michi. Supra dorsum meum fabrica
uerunt peccatores: prolongauerunt iniquitatem suam. Dominus iustus concidet ceruices
peccatorum: confundantur et conuertantur retrorsum omnes qui oderunt syon. Fiant sicut fenum te
ctorum: quod priusquam euellatur exaruit. De quo non impleuit manum suam qui metit: et sinum suum
De qui manipulos colliget. Et non dixerunt qui preteribant benedictio domini super uos: benediximus uobis
profundis clamaui ad te domine: domine exaudi uocem   in nomine domini.

meam. Fiant aures tue intendentes: in vocem deprecationis mee. Si iniquitates observaveris domine: domine quis sustinebit. Quia apud te propitiatio est: et propter legem tuam sustinui te domine. Sustinuit anima mea in verbo eius: speravit anima mea in domino. A custodia matutina usque ad noctem: speret israel in domino. Quia apud dominum misericordia: et copiosa apud eum redemptio. Et ipse redimet israel: ex omnibus iniquitatibus eius.

Domine non est exaltatum cor meum: neque elati sunt oculi mei. Neque ambulavi in magnis: neque in mirabilibus super me. Si non humiliter sentiebam: sed exaltavi animam meam. Sicut ablactatus est super matre sua: ita retributio in anima mea. Speret israel in domino: ex hoc nunc et usque in seculum.

Memento domine david: et omnis mansuetudinis eius. Sicut iuravit domino: votum vovit deo iacob. Si introiero in tabernaculum domus mee: si ascendero in lectum strati mei. Si dedero sompnum oculis meis: et palpebris meis dormitationem. Et requiem temporibus meis donec inveniam locum domino: tabernaculum deo iacob. Ecce audivimus eam in effrata: invenimus eam in campis silve. Introibimus in tabernaculum eius: adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius. Surge domine in requiem tuam: tu et archa sanctificationis tue. Sacerdotes tui induantur iusticiam: et sancti tui exultent. Propter david servum tuum: non avertas faciem christi tui. Iuravit dominus david veritatem et non frustrabitur eum: de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Si custodierint filii tui testamentum meum: et testimonia mea hec que docebo eos. Et filii eorum usque in seculum: sedebunt super sedem tuam. Quoniam elegit dominus syon: elegit eam in habitationem sibi. Hec requies mea in seculum seculi: hic habitabo quoniam elegi eam. Viduam eius benedicens benedicam: pauperes eius saturabo panibus. Sacerdotes eius induam salutari: et sancti eius exultatione exultabunt. Illuc producam cornu david: paravi lucernam christo meo. Inimicos eius induam confusione: super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea.

Ecce quam bonum et quam iocundum: habitare fratres in unum. Sicut unguentum in capite: quod descendit in barbam barbam aaron. Quod descendit in oram vestimenti eius: sicut ros hermon qui descendit in montem syon. Quoniam illic mandavit dominus benedictionem: et vitam usque in seculum.

Ecce nunc benedicite dominum: omnes servi domini. Qui statis in domo domini: in atriis domus dei nostri. In noctibus extollite manus vestras in sancta: et benedicite dominum. Benedicat te dominus ex syon: qui fecit celum et terram.

Laudate nomen domini: laudate servi dominum. Qui statis in domo domini: in atriis domus dei nostri. Laudate dominum quia bonus dominus: psallite nomini eius quoniam suave est. Quoniam iacob elegit sibi dominus: israel in possessionem sibi. Quia ego cognovi quod magnus est dominus: et deus noster pre omnibus diis. Omnia quecumque voluit dominus fecit in celo et in terra: in mari et in omnibus abyssis. Educens nubes ab extremo terre: fulgura in pluviam fecit. Qui producit ventos de thesauris suis. qui percussit primogenita egypti: ab homine usque ad pecus. Emisit signa et prodigia in medio tui egypte: in pharaonem et in omnes servos eius. Qui percussit gentes multas: et occidit reges fortes. Seon regem amorreorum: et og regem basan: et omnia regna chanaan. Et dedit terram eorum hereditatem: hereditatem israel populo suo. Domine nomen tuum in eternum: domine memoriale tuum in generatione et generationem. Quia iudicabit dominus populum suum: et in servis suis deprecabitur. Simulachra gentium argentum et aurum: opera manuum hominum. Os habent et non loquentur: oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient: neque enim est spiritus in ore ipsorum. Similes illis fiant qui faciunt ea: et omnis qui confidunt in eis. Domus israel benedicite domino: domus aaron benedicite domino. Domus levi benedicite domino: qui timetis dominum benedicite domino. Benedictus dominus ex syon: qui habitat in ierusalem.

Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in eternum misericordia eius. Confitemini deo deorum. Confitemini domino dominorum. Qui facit mirabilia magna solus. Qui fecit celos in intellectu. Qui firmavit terram super aquas. Qui fecit luminaria magna. Solem in potestatem diei. Lunam et stellas: in potestatem noctis. Qui percus-

(percus)sit egyptum: cum primogenitis eorum. Qui eduxit Israel de medio eorum. In manu potenti et brachio excelso. Qui divisit mare rubrum in divisiones. Et eduxit Israel per medium eius. Et excussit pharaonem et virtutem eius in mari rubro. Qui traduxit populum suum per desertum. Qui percussit reges magnos. Et occidit reges fortes. Seon regem amorreorum. Et og regem basan. Et omnia regna chanaan. Et dedit terram eorum hereditatem. Hereditatem Israel servo suo. Quia in humilitate nostra memor fuit nostri. Et redemit nos ab inimicis nostris. Qui dat escam omni carni. Confitemini deo celi. Confitemini domino dominorum: quoniam in eternum misericordia eius.

Super flumina babylonis illic sedimus et flevimus: dum recordaremur Syon. In salicibus in medio eius: suspendimus organa nostra. Quia illic interrogaverunt nos qui captivos duxerunt nos: verba cantionum. Et qui abduxerunt nos: hymnum cantate nobis de canticis Syon. Quomodo cantabimus canticum domini: in terra aliena. Si oblitus fuero tui Ierusalem: oblivioni detur dextera mea. Adhereat lingua mea faucibus meis: si non meminero tui. Si non proposuero Ierusalem: in principio letitie mee. Memor esto domine filiorum Edom: in diem Ierusalem. Qui dicunt exinanite exinanite: usque ad fundamentum in ea. Filia babylonis misera: beatus qui retribuet tibi retributionem tuam quam retribuisti nobis. Beatus qui tenebit et allidet parvulos tuos ad petram.

Confitebor tibi domine in toto corde meo: quoniam audisti verba oris mei. In conspectu angelorum psallam tibi: adorabo ad templum sanctum tuum et confitebor nomini tuo. Super misericordia tua et veritate tua: quoniam magnificasti super omne nomen sanctum tuum. In quacumque die invocavero te exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem. Confiteantur tibi domine omnes reges terre: quia audierunt omnia verba oris tui. Et cantent in viis domini: quoniam magna est gloria domini. Quoniam excelsus dominus et humilia respicit: et alta a longe cognoscit. Si ambulavero in medio tribulationis vivificabis me: et super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam et salvum me fecit dextera tua. Dominus retribuet pro me: domine misericordia tua in seculum: opera manuum tuarum ne despicias.

Domine probasti me et cognovisti me: tu cognovisti sessionem meam et resurrectionem meam. Intellexisti cogitationes meas de longe: semitam meam et funiculum meum investigasti. Et omnes vias meas previdisti: quia non est sermo in lingua mea. Ecce domine tu cognovisti omnia novissima et antiqua: tu formasti me et posuisti super me manum tuam. Mirabilis facta est scientia tua ex me: confortata est et non potero ad eam. Quo ibo a spiritu tuo: et quo a facie tua fugiam. Si ascendero in celum tu illic es: si descendero ad infernum ades. Si sumpsero pennas meas diluculo: et habitavero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me: et tenebit me dextera tua. Et dixi forsitan tenebre conculcabunt me: et nox illuminatio mea in deliciis meis. Quia tenebre non obscurabuntur a te et nox sicut dies illuminabitur: sicut tenebre eius ita et lumen eius. Quia tu possedisti renes meos: suscepisti me de utero matris mee. Confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es: mirabilia opera tua et anima mea cognoscit nimis. Non est occultatum os meum a te quod fecisti in occulto: et substantia mea in inferioribus terre. Imperfectum meum viderunt oculi tui et in libro tuo omnes scribentur: dies formabuntur et nemo in eis. Michi autem nimis honorificati sunt amici tui deus: nimis confortatus est principatus eorum. Dinumerabo eos et super arenam multiplicabuntur: exurrexi et adhuc sum tecum. Si occideris deus peccatores: viri sanguinum declinate a me. Quia dicitis in cogitatione: accipient in vanitate civitates tuas. Nonne qui oderunt te domine oderam: et super inimicos tuos tabescebam. Perfecto odio oderam illos: et inimici facti sunt michi. Proba me deus et scito cor meum: interroga me et cognosce semitas meas. Et vide si via iniquitatis in me est: et deduc me in via eterna.

Eripe me domine ab homine malo: a viro iniquo eripe me. Qui cogitaverunt iniquitates in corde: tota die constituebant prelia. Acuerunt linguas suas sicut serpentis: venenum aspidum sub labiis eorum. Custodi me domine de manu peccatoris: et ab hominibus iniquis eripe me. Qui cogitaverunt supplantare gressus meos: absconderunt superbi laqueum michi. Et funes extenderunt in laqueum: iuxta iter scandalum posue(runt)

runt mihi. Dixi domino deus meus es tu: exaudi domine vocem deprecationis meae. Domine domine virtus
salutis meae: obumbrasti super caput meum in die belli. Non tradas me domine desiderio meo pec
catori cogitaverunt contra me ne derelinquas me: ne forte exaltentur. Caput circuitus eorum:
labor labiorum ipsorum operiet eos. Cadent super eos carbones in ignem deicies eos: in miseriis
non subsistent. Vir linguosus non dirigetur in terra: virum iniustum mala capient in interi-
tu. Cognovi quia faciet dominus iudicium inopis: et vindictam pauperum. Verumtamen iusti confite
buntur nomini tuo: et habitabunt recti cum vultu tuo.

Domine clamavi ad te exaudi me: intende voci meae cum clamavero ad te. Dirigatur oratio
mea sicut incensum in conspectu tuo: elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum.
Pone domine custodiam ori meo: et ostium circumstantiae labiis meis. Non declines cor meum in
verba malitiae: ad excusandas excusationes in peccatis. Cum hominibus operantibus iniquitatem: et non
communicabo cum electis eorum. Corripiet me iustus in misericordia et increpabit me: oleum autem peccatoris
non impinguet caput meum. Quoniam adhuc et oratio mea in beneplacitis eorum: absorti sunt iuncti pe
trae iudices eorum. Audient verba mea quoniam potuerunt: sicut crassitudo terrae erupta est super
terram. Dissipata sunt ossa nostra secus infernum quia ad te domine domine oculi mei: in te speravi
non auferas animam meam. Custodi me a laqueo quem statuerunt mihi: et a scandalis operantium
iniquitatem. Cadent in retiaculo eius peccatores: singulariter sum ego donec transeam.

Voce mea ad dominum clamavi: voce mea ad dominum deprecatus sum. Effundo in conspectu eius orationem
meam: et tribulationem meam ante ipsum pronuntio. In deficiendo ex me spiritum meum: et tu co
gnovisti semitas meas. In via hac qua ambulabam: absconderunt laqueum mihi. Considerabam ad
dexteram et videbam: et non erat qui cognosceret me. Periit fuga a me: et non est qui requirat animam
meam. Clamavi ad te domine dixi tu es spes mea: portio mea in terra viventium. Intende ad de
precationem meam: quia humiliatus sum nimis. Libera me a persequentibus me: quia confortati sunt
super me. Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo: me expectant iusti donec retri
buas mihi.

Domine exaudi orationem meam auribus percipe obsecrationem meam in veri
tate tua exaudi me in tua iustitia. Et non intres in iudicium cum servo tuo domine: quia non
iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Quia persecutus est inimicus animam meam: humiliavit
in terra vitam meam. Collocavit me in obscuris sicut mortuos saeculi: et anxiatus est super
me spiritus meus: in me turbatum est cor meum. Memor fui dierum antiquorum meditatus sum in
omnibus operibus tuis: in factis manuum tuarum meditabar. Expandi manus meas ad te: anima
mea sicut terra sine aqua tibi. Velociter exaudi me domine: defecit spiritus meus. Non avertas faciem
tuam a me: et similis ero descendentibus in lacum. Auditam fac mihi mane misericordiam tuam:
quia in te speravi. Notam fac mihi viam in qua ambulem: quia ad te levavi animam meam. Eripe
me de inimicis meis domine ad te confugi: doce me facere voluntatem tuam quia deus meus es
tu. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam: propter nomen tuum domine vivificabis me in
aequitate tua. Educes de tribulatione animam meam: et in misericordia tua disperdes inimicos meos.
Et perdes omnes qui tribulant animam meam: quoniam ego servus tuus sum.

Benedictus dominus deus meus qui docet manus meas ad proelium: et digitos meos ad bellum. Mise
ricordia mea et refugium meum: susceptor meus et liberator meus. Protector meus et in ipso
speravi: qui subdit populum meum sub me. Domine quid est homo quia innotuisti ei: aut filius hominis
quia reputas eum. Homo vanitati similis factus est: dies eius sicut umbra praetereunt. Do
mine inclina caelos tuos et descende: tange montes et fumigabunt. Fulgura coruscatio
nem et dissipabis eos: emitte sagittas tuas et conturbabis eos. Emitte manum tuam
de alto eripe me et libera me de aquis multis: et de manu filiorum alienorum. Quorum os locu
tum est vanitatem: et dextera eorum dextera iniquitatis. Deus canticum novum cantabo tibi: in psalterio
decacordo psallam tibi. Qui das salutem regibus: qui redemisti David servum tuum de gladio
maligno eripe me. Et erue me de manu filiorum alienorum quorum os locutum est vani
tatem: et dextera eorum dextera iniquitatis. Quorum filii sicut novellae plantationes in
iuventute sua. Filiae eorum compositae circumornatae ut similitudo templi. Promptuaria

eorum plena: eructantia ex hoc in illud. Oves eorum fetose habundantes in egressibus suis: bo-
ves eorum crasse. Non est ruina maceriae neque transitus: neque clamor in plateis eorum. Beatum
dixerunt populum cui hec sunt: beatus populus cuius dominus deus eius.

Exaltabo te deus meus rex: et benedicam nomini tuo in seculum: et in seculum seculi. Per singu-
los dies benedicam tibi: et laudabo nomen tuum in seculum et in seculum seculi. Magnus dominus et
laudabilis nimis: et magnitudinis eius non est finis. Generatio et generatio laudabit
opera tua: et potentiam tuam pronuntiabunt. Magnificentiam glorie sanctitatis tue loquentur: et mirabi-
lia tua narrabunt. Et virtutem terribilium tuorum dicent: et magnitudinem tuam narrabunt.
Memoriam habundantie suavitatis tue eructabunt: et iudicia tua exultabunt. Mise-
rator et misericors dominus: patiens et multum misericors. Suavis dominus universis: et mise-
rationes eius super omnia opera eius. Confiteantur tibi domine omnia opera tua: et sancti tui benedicant tibi.
Gloriam regni tui dicent: et potentiam tuam loquentur. Ut notam faciant filiis homi-
num potentiam tuam: et gloriam magnificentie regni tui. Regnum tuum regnum omnium
seculorum: et dominatio tua in omni generatione et generationem. Fidelis dominus in omnibus
verbis suis: et sanctus in omnibus operibus suis. Allevat dominus omnes qui corruunt: et erigit omnes
elisos. Oculi omnium in te sperant domine: et tu das escam illorum in tempore oportuno. Aperis
tu manum tuam: et imples omne animal benedictione. Iustus dominus in omnibus viis suis: et
sanctus in omnibus operibus suis. Prope est dominus omnibus invocantibus eum: omnibus invocantibus
eum in veritate. Voluntatem timentium se faciet et deprecationem eorum exaudiet: et salvos
faciet eos. Custodit dominus omnes diligentes se: et omnes peccatores disperdet. Laudationem
domini loquetur os meum: et benedicat omnis caro nomini sancto eius in seculum et in seculum seculi.

Lauda anima mea dominum laudabo dominum in vita mea: psallam deo meo quamdiu fuero. Noli-
te confidere in principibus: in filiis hominum in quibus non est salus. Exibit spiritus eius
et revertetur in terram suam: in illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Beatus cuius deus
Iacob adiutor eius spes eius in domino deo ipsius qui fecit celum et terram: mare et omnia que in
eis sunt. Qui custodit veritatem in seculum facit iudicium iniuriam patientibus: dat escam
esurientibus. Dominus solvit compeditos: dominus illuminat cecos. Dominus erigit elisos: dominus
diligit iustos. Dominus custodit advenas pupillum et viduam suscipiet: et vias peccatorum dis-
perdet. Regnabit dominus in secula deus tuus syon: in generatione et generationem.

Laudate dominum quoniam bonus est psalmus: deo nostro sit iocunda decoraque laudatio. Edificans
Ierusalem dominus: dispersiones israelis congregabit. Qui sanat contritos corde: et alligat
contritiones eorum. Qui numerat multitudinem stellarum: et omnibus eis nomina vocat. Magnus
dominus noster et magna virtus eius: et sapientie eius non est numerus. Suscipiens mansuetos
dominus: humilians autem peccatores usque ad terram. Precinite domino in confessione: psallite deo
nostro in cythara. Qui operit celum nubibus: et parat terre pluviam. Qui producit in mon-
tibus fenum: et herbam servituti hominum. Qui dat iumentis escam ipsorum: et pullis corvorum
invocantibus eum. Non in fortitudine equi voluntatem habebit: nec in tibiis viri be-
neplacitum erit ei. Beneplacitum est domino super timentes eum: et in eis qui sperant super mi[sericordi]a eius.

Lauda Ierusalem dominum: lauda deum tuum syon. Quoniam confortavit se-
ras portarum tuarum: benedixit filiis tuis in te. Qui posuit fines tuos pacem: et
adipe frumenti satiat te. Qui emittit eloquium suum terre: velociter currit sermo eius.
Qui dat nivem sicut lanam: nebulam sicut cinerem spargit. Mittit cristallum suam sicut buc-
cellas: ante faciem frigoris eius quis sustinebit? Emittet verbum suum et liquefaciet ea: flabit
spiritus eius et fluent aque. Qui annuntiat verbum suum Iacob: iustitias et iudicia sua israel. Non
fecit taliter omni nationi: et iudicia sua non manifestavit eis.

Laudate dominum de celis: laudate eum in excelsis. Laudate eum omnes angeli eius:
laudate eum omnes virtutes eius. Laudate eum sol et luna: laudate eum omnes
stelle et lumen. Laudate eum celi celorum: et aque que super celos sunt laudent nomen domini.
Quia ipse dixit et facta sunt: ipse mandavit et creata sunt. Statuit ea in seculum et in

seculum seculi: preceptum posuit et non preteribit. Laudate dominum de terra: dracones et omnes abyssi. Ignis grando nix glacies spiritus procellarum: que faciunt verbum eius. Montes et omnes colles: ligna fructifera et omnes cedri. Bestie et universa pecora: serpentes et volucres pennate. Reges terre et omnes populi: principes et omnes iudices terre. Iuvenes et virgines senes cum iunioribus laudent nomen domini: quia exaltatum est nomen eius solius. Confessio eius super terram et celum: et exaltavit cornu populi sui. Hymnus omnibus sanctis eius: filiis israel populo appropinquanti sibi.

Cantate domino canticum novum: laus eius in ecclesia sanctorum. Letetur israel in eo qui fecit eum: et filie syon exultent in rege suo. Laudent nomen eius in choro: in tympano et psalterio psallant ei. Quia beneplacitum est domino in populo suo: et exaltavit mansuetos in salutem. Exultabunt sancti in gloria: letabuntur in cubilibus suis. Exultationes dei in gutture eorum: et gladii ancipites in manibus eorum. Ad faciendam vindictam in nationibus: increpationes in populis. Ad alligandos reges eorum in compedibus: et nobiles eorum in manicis ferreis. Ut faciant in eis iudicium conscriptum: gloria hec est omnibus sanctis eius.

Laudate dominum in sanctis eius: laudate eum in firmamento virtutis eius. Laudate eum in virtutibus eius: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius. Laudate eum in sono tube: laudate eum in psalterio et cythara. Laudate eum in tympano et choro: laudate eum in cordis et organo. Laudate eum in cymbalis bene sonantibus laudate eum in cymbalis iubilationis: omnis spiritus laudet dominum.

Incipit prefatio Ieronimi presbiteri in libros Salomonis.

Iungat epistola quos iungit sacerdotium: immo carta non dividat quos christi nectit amor. Commentarios in osee. amos. zachariam. malachiam. quos poscitis scripsissem si licuisset pre valitudine. Mittitis solatia sumptuum. notarios nostros et librarios sustentatis. ut vobis potissimum nostrum desudet ingenium. Et ecce ex latere frequens turba diversa poscentium. quasi aut equum sit me vobis esurientibus aliis laborare. aut in ratione dati et accepti. cuiquam preter vos obnoxius sim. Itaque longa egrotatione fractus. ne penitus hoc anno reticerem. et apud vos mutus essem. tridui opus vestro nomini consecravi. interpretationem videlicet trium salomonis voluminum. Masloth. quas hebrei parabolas. vulgata editio proverbia vocat. Coeleth. quod grece ecclesiasten. latine concionatorem possumus dicere. Sirasirim quod in nostram linguam vertitur canticum canticorum. Fertur et panaretos ihesu filii syrach liber. et alius pseudographus. qui sapientia salomonis inscribitur. quorum priorem hebraicum repperi. non ecclesiasticum ut apud latinos. sed parabolas prenotatum. cui iuncti erant ecclesiastes et canticum canticorum. ut similitudinem salomonis non solum librorum numero sed et materiarum genere coequaret. Secundus apud hebreos nusquam est. quia et ipse stilus grecam eloquentiam redolet. et nonnulli scriptorum veterum hunc esse iudei phylonis affirmant. Sicut ergo iudith et thobi et machabeorum libros legit quidem ecclesia. sed inter canonicas scripturas non recipit. sic et hec duo volumina legit ad edificationem plebis. non ad auctoritatem ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Si cui sane septuaginta interpretum magis editio placet. habet eam a nobis olim emendatam. Neque enim sic nova cudimus. ut vetera destruamus. Et tamen cum diligentissime legerit. sciat magis nostra intelligi. que non in tertium vas transfusa coacuerunt. sed statim de prelo purissime commendata teste. suum saporem servaverunt.

Explicit prefatio. Incipit liber parabolarum Salomonis.

Parabole salomonis filii david regis israel. ad sciendam sapientiam et disciplinam. ad intelligenda verba prudentie. et suscipiendam eruditionem doctrine. iustitiam et iudicium et equitatem. ut detur parvulis astutia. adolescenti scientia et intellectus. Audiens igitur sapiens sapientior erit. et intelligens gubernacula possidebit. Animadvertet parabolam et interpretationem. verba sapientium et enigmata eorum. Timor domini principium sapientie. Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt. Audi fili mi disciplinam patris tui et ne dimittas legem matris tue. ut addatur gratia capiti tuo. et torques collo tuo. Fili mi si te lactaverint peccatores: ne acquiescas eis. Si dixerint veni nobiscum. insidiemur sanguini. abscondamus tendiculas contra insontem frustra. deglutiamus eum sicut infernus vi

viventem et integrum quasi descendentem in lacum. omnem pretiosam substantiam reperiemus, implebimus domus nostras spoliis. sortem mitte nobiscum, marsuppium unum sit omnium nostrum. Fili mi ne ambules cum eis. Prohibe pedem tuum a semitis eorum; pedes enim illorum ad malum currunt, et festinant ut effundant sanguinem. Frustra autem iacitur rete ante oculos pennatorum. Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur, et moliuntur fraudes contra animas suas. Sic semite omnis avari: animas possidentium rapiunt. Sapientia foris predicat: in plateis dat vocem suam. In capite turbarum clamitat, in foribus portarum urbis profert verba sua dicens. Usquequo parvuli diligitis infantiam, et stulti ea que sibi sunt noxia cupient, et imprudentes odibunt scientiam? Convertimini ad correptionem meam. En proferam vobis spiritum meum, et ostendam verba mea. Quia vocavi et renuistis, extendi manum meam et non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, et increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo, et subsannabo cum vobis quod timebatis advenerit. Cum irruerit repentina calamitas, et interitus quasi tempestas ingruerit: quando venerit super vos tribulatio et angustia. Tunc invocabunt me et non exaudiam; mane consurgent et non invenient me: eo quod exosam habuerint disciplinam, et timorem Domini non susceperint, nec acquieverint consilio meo, et detraxerint universe correptioni mee. Comedent igitur fructus vie sue, suisque consiliis saturabuntur. Aversio parvulorum interficiet eos, et prosperitas stultorum perdet illos. Qui autem me audierit absque terrore requiescet, et habundantia perfruetur, malorum timore sublato.

II

Fili mi si susceperis sermones meos, et mandata mea absconderis penes te, ut audiat sapientiam auris tua, inclina cor tuum ad noscendam prudentiam. Si enim sapientiam invocaveris, et inclinaveris cor tuum prudentie, si quesieris eam quasi pecuniam, et sicut thesauros effoderis illam: tunc intelliges timorem Domini, et scientiam Dei invenies, quia Dominus dat sapientiam, et ex ore eius scientia et prudentia. Custodiet rectorum salutem, et proteget gradientes simpliciter, servans semitas iustitie, et vias sanctorum custodiens. Tunc intelliges iudicium et iustitiam, et equitatem, et omnem semitam bonam. Si intraverit sapientia cor tuum, et scientia anime tue placuerit, consilium custodiet te, et prudentia servabit te, ut eruaris de via mala, et ab homine qui perversa loquitur, qui relinquunt iter rectum et ambulant per vias tenebrosas; qui letantur cum malefecerint, et exultant in rebus pessimis; quorum vie perverse, et infames gressus eorum. Ut eruaris a muliere aliena, et ab extranea que mollit sermones suos, et relinquit ducem pubertatis sue, et pacti Dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mortem domus eius, et ad inferos semite ipsius. Omnes qui ingrediuntur ad eam non revertentur, nec apprehendent semitas vite. Ut ambules in via bona, et calles iustorum custodias. Qui enim recti sunt habitabunt in terra, et simplices permanebunt in ea. Impii vero de terra perdentur, et qui inique agunt auferentur ex ea.

III

Fili mi ne obliviscaris legis mee, et precepta mea custodiat cor tuum. Longitudinem enim dierum et annos vite et pacem apponent tibi. Misericordia et veritas non te deserant. Circunda eas gutturi tuo, et describe in tabulis cordis tui, et invenies gratiam et disciplinam bonam coram Deo et hominibus. Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, et ne innitaris prudentie tue. In omnibus viis tuis cogita illum, et ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapiens apud temetipsum: time Deum, et recede a malo. Sanitas quippe erit umbilico tuo, et irrigatio ossium tuorum. Honora Dominum de tua substantia, et de primitiis omnium frugum tuarum, et implebuntur horrea tua saturitate, et vino torcularia redundabunt. Disciplinam Domini fili mi ne abicias, nec deficias cum ab eo corriperis. Quem enim diligit Dominus corripit, et quasi pater in filio complacet sibi. Beatus homo qui invenit sapientiam, et qui affluit prudentia. Melior est acquisitio eius negotiatione argenti et auri primi et purissimi fructus eius. Pretiosior est cunctis opibus, et omnia que desiderantur huic non valent comparari. Longitudo dierum in dextera eius, et in sinistra illius divitie et gloria. Vie illius vie pulchre, et omnes semite illius pacifice. Lignum vite est his qui apprehenderint eam, et qui tenuerit eam beatus. Dominus sapientia fundavit terram, stabilivit celos prudentia. Sapientia illius eruperunt abyssi, et nubes rore concrescunt. Fili mi ne effluant hec ab oculis tuis. Custodi legem atque consilium, et erit vita anime tue, et gratia faucibus tuis. Tunc ambulabis fi

ducialiter in via tua et pes tuus non impinget. Si dormieris non timebis. quiesces et suavis erit
somnus tuus. ne paveas repentino terrore et irruentes tibi potentias impiorum. Dominus enim erit in
latere tuo et custodiet pedem tuum ne capiaris. Noli prohibere eum qui potest benefacere. si va
les et ipse benefac. Ne dicas amico tuo vade et revertere et cras dabo tibi. cum statim possis dare.
Ne moliaris amico tuo malum. cum ille in te habeat fiduciam. Ne contendas adversus hominem fru
stra. cum ipse tibi nichil mali fecerit. Ne emuleris hominem iniustum. nec imiteris vias eius.
quia abhominatio domini est omnis illusor. et cum simplicibus sermocinatio eius. Egestas a domino in
domo impii. habitacula autem iustorum benedicentur. Illusores ipse deludet. et mansuetis da
bit gratiam. Gloriam sapientes possidebunt. stultorum exaltatio ignominia.

IIII

Audite filii disci
plinam patris. et attendite ut sciatis prudentiam. Donum bonum tribuam vobis. legem meam ne derelin
quatis. Nam et ego filius fui patris mei tenellus. et unigenitus coram matre mea. et docebat me
atque dicebat. Suscipiat verba mea cor tuum. custodi precepta mea et vives. Posside sapientiam pos
side prudentiam. ne obliviscaris. neque declines a verbis oris mei. Ne dimittas eam et custodiet
te. dilige eam et servabit te. Principium sapientie posside sapientiam. et in omni possessione tua
adquire prudentiam. Arripe illam et exaltabit te. glorificaberis ab ea. cum eam fueris ample
xatus. Dabit capiti tuo augmenta gratiarum. et corona inclita proteget te. Audi fili mi et su
scipe verba mea. ut multiplicentur tibi anni vite. Viam sapientie monstrabo tibi. ducam te per semi
tas equitatis. Quas cum ingressus fueris non artabuntur gressus tui. et currens non habebis offendiculum.
Tene disciplinam ne dimittas eam. custodi illam quia ipsa est vita tua. Ne delecteris semitis im
piorum. nec tibi placeat malorum via. Fuge ab ea ne transeas per illam. declina et desere eam. Non enim dormi
unt nisi malefecerint. et rapitur somnus ab eis nisi supplantaverint. Comedunt panem impietatis. et vi
num iniquitatis bibunt. Iustorum autem semita quasi lux splendens procedit. et crescit usque ad perfectam
diem. Via impiorum tenebrosa. nesciunt ubi corruant. Fili mi ausculta sermones meos.
et ad eloquia mea inclina aurem tuam. Ne recedant ab oculis tuis. custodi ea in medio cor
dis tui. Vita enim sunt invenientibus ea. et universe carni sanitas. Omni custodia serva cor
tuum. quia ex ipso vita procedit. Remove a te os pravum et detrahentia labia sint procul a te. Ocu
li tui recta videant. et palpebre tue precedant gressus tuos. Dirige semitam pedibus tuis. et
omnes vie tue stabilientur. Ne declines ad dexteram neque ad sinistram. averte pedem tuum a
malo. Vias enim que a dextris sunt novit dominus. perverse vero sunt que a sinistris sunt. Ipse autem rectos
faciet cursus tuos. itinera autem tua in pace producet.

V

Fili mi attende sapientiam meam. et
prudentie mee inclina aurem tuam. ut custodias cogitationes. et disciplinam labia tua con
servent. Favus enim distillans labia meretricis. et nitidius oleo guttur eius. Novissima autem illius
amara quasi absinthium. et acuta lingua eius quasi gladius biceps. Pedes eius descendunt in mortem. et
ad inferos gressus illius penetrant. Per semitam vite non ambulant. vagi sunt gressus eius et inve
stigabiles. Nunc ergo fili audi me. et ne recedas a verbis oris mei. Longe fac ab ea viam tuam
et ne appropies foribus domus eius. Ne des alienis honorem tuum. et annos tuos crudeli.
ne forte impleantur extranei viribus tuis. et labores tui sint in domo aliena. et gemas in
novissimis. quando consumpseris carnes et corpus tuum. et dicas. Cur detestatus sum disciplinam.
et increpationibus non adquievit cor meum. nec audivi vocem docentium me. et magistris non inclinavi
in aurem meam. Pene fui in omni malo in medio ecclesie et synagoge. Bibe aquam de ci
sterna tua. et fluenta putei tui. Deriventur fontes tui foras. et in plateis aquas tuas
divide. Habeto eas solus. nec sint alieni participes tui. Sit vena tua benedicta. et letare cum
muliere adolescentie tue. Cerva karissima. et gratissimus hinnulus. ubera eius inebrient te
omni tempore. in amore eius delectare iugiter. Quare seduceris fili mi ab aliena. et foveris
in sinu alterius. Respicit dominus vias hominis. et omnes gressus illius considerat. Iniquitates
sue capiunt impium. et funibus peccatorum suorum constringitur. Ipse morietur quia non habuit discipli
nam. et in multitudine stultitie sue decipietur.

VI

Fili mi si spoponderis pro amico tuo. defixi
sti apud extraneum manum tuam. illaqueatus es verbis oris tui. et captus propriis sermonibus. Fac
ergo quod dico fili mi. et temet ipsum libera. quia incidisti in manum proximi tui. Discurre. festina.

suscita amicum tuum. Ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebre tue. Erue
re quasi damula de manu, et quasi avis de insidiis aucupis. Vade ad formicam o piger, et con
sidera vias eius, et disce sapientiam. Que cum non habeat ducem, nec preceptorem, nec principem,
parat in estate cibum sibi, et congregat in messe quod comedat. Usquequo piger dormies?
Quando consurges e somno tuo? Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conse
res manus ut dormias. Et veniet tibi quasi viator egestas, et pauperies quasi vir armatus. Si vero
impiger fueris, veniet ut fons messis tua, et egestas longe fugiet a te. Homo
apostata vir inutilis, graditur ore perverso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur,
pravo corde machinatur malum, et in omni tempore iurgia seminat. Huic extemplo
veniet perditio sua, et subito conteretur, nec habebit ultra medicinam. Sex sunt que
odit Dominus, et septimum detestatur anima eius. Oculos sublimes, linguam mendacem,
manus effundentes innoxium sanguinem, cor machinans cogitationes pessimas, pedes
veloces ad currendum in malum, proferentem mendacia testem fallacem, et eum qui seminat inter
fratres discordias. Conserva fili mi precepta patris tui, et ne dimittas legem matris tue. Li
ga ea in corde tuo iugiter, et circumda gutturi tuo. Cum ambulaveris, gradiantur tecum;
cum dormieris, custodiant te; et evigilans loquere cum eis. Quia mandatum lucerna est, et
lex lux, et via vite increpatio discipline. Ut custodiant te a muliere mala, et a blan
da lingua extranee. Non concupiscat pulchritudinem eius cor tuum, nec capiaris nutibus illius.
Pretium enim scorti vix unius est panis; mulier autem viri preciosam animam capit. Numquid
abscondere potest homo ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant? Aut ambu
lare super prunas, ut non comburantur plante eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui,
non erit mundus cum tetigerit eam. Non grandis est culpe cum quis furatus fuerit. Furatur enim ut
esurientem impleat animam; deprehensus quoque reddet septuplum, et omnem substantiam domus sue
tradet, et liberabit se. Qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam. Turpitudi
nem et ignominiam congregat sibi, et opprobrium illius non delebitur. Quia zelus et furor viri
non parcet in die vindicte, nec acquiescet cuiusquam precibus, nec suscipiet pro redemptione do

VII

na plurima. Fili mi custodi sermones meos, et precepta mea reconde tibi. Fili, honora Do
minum, et valebis; preter eum vero ne timueris alienum. Serva mandata mea, et vives; et
legem meam quasi pupillam oculi tui. Liga eam in digitis tuis, scribe illam in tabulis
cordis tui. Dic sapientie soror mea es, et prudentiam voca amicam tuam, ut custodiat te a mu
liere extranea, et ab aliena que verba sua dulcia facit. De fenestra enim domus mee per can
cellos prospexi, et video parvulos. Considero vecordem iuvenem, qui transit in platea iuxta an
gulum, et prope viam domus illius graditur in obscuro, advesperascente die, in noctis te
nebris et caligine. Et ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio, preparata ad capiendas
animas, garrula et vaga, quietis impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis, nunc
foris, nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians. Apprehensumque deosculatur iuvenem, et
procaci vultu blanditur dicens: Victimas pro salute debui, hodie reddidi vota mea. Idcirco
egressa sum in occursum tuum, desiderans te videre, et repperi. Intexui funibus lectulum meum,
stravi tapetibus pictis ex Egypto. Aspersi cubile meum mirra, et aloe, et cinnamomo. Veni, ine
briemur uberibus, donec illucescat dies, et fruamur cupitis amplexibus. Non est enim vir in do
mo sua, abiit via longissima. Sacculum pecunie secum tulit, in die plene lune reversurus
est in domum suam. Irretivit eum multis sermonibus, et blanditiis labiorum protraxit illum.
Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam, et quasi agnus lasciviens, et ignorat quod ad vincula
stultus trahatur, donec transfigat sagitta iecur eius. Velut si avis festinet ad laqueum, et nescit
quia de periculo anime illius agitur. Nunc ergo fili audi me, et attende verba oris mei. Ne abstraha
tur in viis illius mens tua, neque decipiaris semitis eius. Multos enim vulneratos deiecit, et
fortissimi quique interfecti sunt ab ea. Vie inferi domus eius, penetrantes interiora mortis.

VIII

Numquid non sapientia clamitat, et prudentia dat vocem suam? In summis excelsisque verticibus super
viam in mediis semitis stans, iuxta portas civitatis in ipsis foribus loquitur dicens. Om

ri ad vos clamito et vox mea ad filios hominum. Intelligite parvuli astutiam et insipientes
animadvertite. Audite quoniam de rebus magnis locutura sum et aperientur labia mea ut recta prae
dicent. Veritatem meditabitur guttur meum et labia mea detestabuntur impium. Iusti sunt omnes
sermones mei. non est in eis pravum quid neque perversum. Recti sunt intelligentibus et aequi inve
nientibus scientiam. Accipite disciplinam meam et non pecuniam. doctrinam magis quam aurum eligite.
Melior est enim sapientia cunctis pretiosissimis opibus et omne desiderabile ei non potest comparari. Ego
sapientia habito in consilio et eruditis intersum cogitationibus. Timor domini odit malum. arrogantiam
et superbiam et viam pravam et os bilingue detestor. Meum est consilium et aequitas. mea est pru
dentia. mea est fortitudo. Per me reges regnant et legum conditores iusta decernunt. Per me
principes imperant et potentes decernunt iustitiam. Ego diligentes me diligo et qui mane vigi
lant ad me invenient me. Mecum sunt divitiae et gloria. opes superbae et iustitia. Melior est
fructus meus auro et lapide pretioso et genimina mea argento electo. In viis iustitiae am
bulo. in medio semitarum iudicii. ut ditem diligentes me et thesauros eorum repleam.
Dominus possedit me initio viarum suarum. antequam quicquam faceret a principio. Ab aeterno ordinata
sum et ex antiquis antequam terra fieret. Nondum erant abyssi et ego iam concepta eram.
Nondum fontes aquarum eruperant. Nondum montes gravi mole constiterant. ante colles ego partu
riebar. Adhuc terram non fecerat et flumina et cardines orbis terrae. Quando praeparabat caelos aderam.
quando certa lege et gyro vallabat abyssos. quando aethera firmabat sursum et librabat fontes
aquarum. quando circumdabat mari terminum suum et legem ponebat aquis ne transirent fines su
os. quando appendebat fundamenta terrae. cum eo eram cuncta componens. Et delectabar per singu
los dies. ludens coram eo omni tempore. ludens in orbe terrarum. et deliciae meae esse cum fi
liis hominum. Nunc ergo filii audite me. Beati qui custodiunt vias meas. Audite disci
plinam et estote sapientes et nolite abicere eam. Beatus homo qui audit me et qui vi
gilat ad fores meas cotidie et observat ad postes ostii mei. Qui me invenerit inveniet
vitam et hauriet salutem a domino. Qui autem in me peccaverit laedet animam suam. Omnes
qui me oderunt diligunt mortem.

IX

Sapientia aedificavit sibi domum. excidit columnas
septem. Immolavit victimas suas. miscuit vinum et proposuit mensam suam. Misit
ancillas suas ut vocarent ad arcem et ad moenia civitatis. Si quis est parvulus veni
at ad me. Et insipientibus locuta est. Venite comedite panem meum et bibite vinum
quod miscui vobis. Relinquite infantiam et vivite et ambulate per vias pruden
tiae. Qui erudit derisorem ipse sibi facit iniuriam. et qui arguit impium generat maculam sibi.
Noli arguere derisorem ne oderit te. Argue sapientem et diliget te. Da sapienti occasionem
et addetur ei sapientia. Doce iustum et festinabit accipere. Principium sapientiae timor domini et
scientia sanctorum prudentia. Per me enim multiplicabuntur dies tui et addentur tibi anni vitae.
Si sapiens fueris tibimet ipsi eris. Si autem illusor solus portabis malum. Mulier stulta
et clamosa. plenaque illecebris et nihil omnino sciens. sedit in foribus domus suae su
per sellam in excelso urbis loco. ut vocaret transeuntes per viam et pergentes itinere suo.
Qui est parvulus declinet ad me. Et vecordi locuta est. Aquae furtivae dulciores sunt et
panis absconditus suavior. Et ignoravit quod gigantes ibi sunt et in profundis infer
ni convivae eius. Qui applicabitur illi descendet ad inferos. nam qui abscesserit ab ea sal
vabitur.

X

Filius sapiens laetificat patrem. filius stultus
maestitia est matri suae. Non proderunt thesauri impietatis. iustitia vero liberabit a mor
te. Non affliget dominus fame animam iusti et insidias impiorum subvertet. Egestatem operata est
manus remissa. manus autem fortium divitias parat. Qui nititur mendaciis hic pa
scit ventos. idem autem ipse sequitur aves volantes. Qui congregat in messe filius
sapiens est. qui autem stertit aestate filius confusionis. Benedictio super caput iu
sti. os autem impiorum operit iniquitatem. Memoria iusti cum laudibus. et nomen impiorum pu
trescet. Sapiens corde praecepta suscipit. stultus caeditur labiis. Qui ambulat simpliciter am
bulat confidenter. qui autem depravat vias suas manifestus erit. Qui annuit oculo dabit do

lorem. Stultus labiis uerberabitur. at qui palam arguit pacificat. Vena uite os iusti. et os im-
piorum operit iniquitatem. Odium suscitat rixas. et uniuersa delicta operit caritas. In labiis
sapientis inuenitur sapientia. et uirga in dorso eius qui indiget corde. Sapientes abscondunt
scientiam. os autem stulti confusioni proximum est. Substantia diuitis urbs fortitudinis eius. pauor
pauperum egestas eorum. Opus iusti ad uitam. fructus autem impii ad peccatum. Via uite custo-
dienti disciplinam. qui autem increpationes relinquit. errat. Abscondunt odium labia
mendacia. qui profert contumeliam insipiens est. In multiloquio peccatum non deerit. qui autem mo-
deratur labia sua prudentissimus est. Argentum electum lingua iusti. cor impiorum pro
nichilo. Labia iusti erudiunt plurimos. qui autem indocti sunt in cordis egestate morientur.
Benedictio domini diuites facit. nec sociabitur eis afflictio. Quasi per risum stultus operatur scelus.
sapientia autem est uiro prudentia. Quod timet impius ueniet super eum. desiderium suum iustis da-
bitur. Quasi tempestas transiens non erit impius. iustus autem quasi fundamentum sempiternum.
Sicut acetum dentibus et fumus oculis. sic piger hiis qui miserunt eum in uia. Timor domini ap-
ponet dies. et anni impiorum breuiabuntur. Expectatio iustorum leticia. spes autem impiorum
peribit. Fortitudo simplicis uia domini. et pauor hiis qui operantur malum. Iustus in eternum non commo-
uebitur. impii autem non habitabunt in terra. Os iusti parturiet sapientiam. lingua prauorum per-
ibit. Labia iusti considerant placita. et os impiorum peruersa.

XI

Statera dolosa abhominatio
apud deum. et pondus equum uoluntas eius. Vbi fuerit superbia. ibi erit et contumelia. ubi autem
humilitas. ibi est sapientia. Simplicitas iustorum diriget eos. et supplantatio peruersorum uastabit
illos. Non proderunt diuitie in die ultionis. iusticia autem liberabit a morte. Iusticia sim-
plicis diriget uiam eius. et in impietate sua corruet impius. Iusticia rectorum liberabit
eos. et in insidiis suis capientur iniqui. Mortuo homine impio. nulla erit ultra spes. et
expectatio sollicitorum peribit. Iustus de angustia liberatus est. et tradetur impius pro eo. Simulator
ore decipit amicum suum. iusti autem liberabuntur scientia. In bonis iustorum exultabit ciuitas. et
in perditione impiorum erit laudatio. Benedictione iustorum exaltabitur ciuitas. et ore impi-
orum subuertetur. Qui despicit amicum suum indigens corde est. uir autem prudens tacebit. Qui am-
bulat fraudulenter reuelat archana. qui autem fidelis est animi celat commissum. Vbi non est
gubernator populus corruet. salus autem ubi multa sunt consilia. Affligetur malo qui fidem fa-
cit pro extraneo. qui autem cauet laqueos securus erit. Mulier gratiosa habebit gloriam. et robusti
habebunt diuitias. Benefacit anime sue uir misericors. qui autem crudelis est et propinquos abi-
cit. Impius facit opus instabile. seminanti autem iusticiam merces fidelis. Clementia preparat uitam.
et sectatio malorum mortem. Abhominabile domino cor prauum. et uoluntas eius in hiis qui sim-
pliciter ambulant. Manus in manu non erit innocens malus. semen autem iustorum saluabitur.
Circulus aureus in naribus suis. mulier pulchra et fatua. Desiderium iustorum omne
bonum est. prestolatio impiorum furor. Alii diuidunt propria et ditiores fiunt. alii rapiunt non
sua. et semper in egestate sunt. Anima que benedicit impinguabitur. et qui inebriat ipse quoque
inebriabitur. Qui abscondit frumenta maledicetur in populis. benedictio autem super caput
uendentium. Bene consurgit diluculo qui querit bona. qui autem inuestigator malorum est.
opprimetur ab eis. Qui confidit in diuitiis suis corruet. iusti autem quasi uirens folium germina-
bunt. Qui conturbat domum suam possidebit uentos. et qui stultus est seruiet sapien-
ti. Fructus iusti lignum uite. et qui suscipit animas sapiens est. Si iustus in terra recipit. quanto
magis impius et peccator.

XII

Qui diligit disciplinam. diligit scientiam. qui autem odit increpationes
insipiens est. Qui bonus est hauriet a domino gratiam. qui autem confidit cogitationibus suis
impie agit. Non roborabitur homo ex impietate. et radix iustorum non commouebitur.
Mulier diligens corona est uiro suo. et putredo in ossibus eius que confusione res di-
gnas gerit. Cogitationes iustorum iudicia. et consilia impiorum fraudulenta. Verba impiorum
insidiantur sanguini. os iustorum liberabit eos. Verte impios et non erunt. domus autem iustorum
permanebit. Doctrina sua noscetur uir. qui autem uanus et excors est patebit contemptui.
Melior est pauper et sufficiens sibi. quam gloriosus et indigens pane. Nouit iustus animas

iumentorum suorum. viscera autem impiorum crudelia. Qui operatur terram suam saciabitur panibus. qui autem sectatur
ocium stultissimus est. Qui suavis est in vini moratoriis. in suis munitionibus relinquit con
tumeliam. Desiderium impii monimentum est pessimorum. radix autem iustorum proficiet. Propter
peccata labiorum ruina proximat malo. effugiet autem iustus de angustia. De fructu oris sui
unusquisque replebitur bonis. et iuxta opera manuum suarum retribuetur ei. Via stulti recta
in oculis eius. qui autem sapiens est audit consilia. Fatuus statim indicat iram suam. qui autem dis
simulat iniuriam callidus est. Qui quod novit loquitur. index iusticie est. qui autem mentitur
testis est fraudulentus. Est qui promittit et quasi gladio pungitur conscientie. lingua autem sa
pientium sanitas est. Labium veritatis firmum erit in perpetuum. qui autem testis est repentinus
concinnat linguam suam mendacii. Dolus in corde cogitantium mala. qui autem ineunt pacis con
silia. sequitur eos gaudium. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit. impii autem reple
buntur malo. Abhominatio est domino labia mendacia. qui autem fideliter agunt placent ei. Ho
mo versutus celat scientiam. et cor insipientium provocabit stulticiam. Manus fortium dominabitur.
que autem remissa est tributis serviet. Meror in corde viri humiliabit illum. et sermone bo
no letificabitur. Qui negligit dampnum propter amicum iustus est. iter autem impiorum decipiet eos.
Non inveniet fraudulentus lucrum. et substantia hominis erit auri precium.

XIII

In semita iusticie vi
ta. iter autem devium ducit ad mortem. Filius sapiens doctrina patris. qui autem illusor est non au
dit cum arguitur. De fructu oris sui saciabitur homo bonus. anima autem prevaricatorum iniqua.
Qui custodit os suum custodit animam suam. qui autem inconsideratus est ad loquendum sentiet
mala. Vult et non vult piger. anima autem operantium impinguabitur. Verbum mendax iustus dete
stabitur. impius autem confundit et confundetur. Iusticia custodit innocentis viam. impietas
autem peccatorem supplantat. Est quasi dives cum nichil habeat. et est quasi pauper cum in multis
diviciis sit. Redemptio anime viri divitie sue. qui autem pauper est increpationem non su
stinet. Lux iustorum letificat. lucerna autem impiorum extinguetur. Inter superbos semper
~~semper~~ iurgia sunt. qui autem agunt cuncta consilio reguntur sapientia. Substantia festina
ta minuetur. que autem paulatim colligitur manu multiplicabitur. Spes que differtur affli
git animam. lignum vite desiderium veniens. Qui detrahit alicui rei ipse se in futurum
obligat. qui autem timet preceptum in pace versabitur. Filio doloso nichil erit boni. servo
autem sapienti prosperi erunt actus et dirigetur via eius. Lex sapientis fons vite ut declinet
a ruina mortis. Doctrina bona dabit gratiam. in itinere contemptorum vorago. Astutus
omnia agit cum consilio. qui autem fatuus est aperit stulticiam. Nuntius impii cadet in malum.
legatus fidelis sanitas. Egestas et ignominia ei qui deserit disciplinam. qui autem adquiescet
arguenti glorificabitur. Desiderium si compleatur delectat animam. detestantur stulti eos qui fugiunt ma
la. Qui cum sapientibus graditur sapiens erit. amicus stultorum efficietur similis. Peccatores persequitur malum. et iu
stis retribuentur bona. Bonus relinquit heredes filios et nepotes. et custoditur iusto substantia peccatoris. Multi cibi
in novalibus patrum. aliis congregantur absque iudicio. Qui parcit virge sue odit filium suum. qui autem diligit illum
instanter erudit. Iustus comedit et replet animam suam. venter autem impiorum insaturabilis.

XIIII

Sapiens mulier
edificabit domum suam. insipiens extructam quoque destruet manibus. Ambulans recto itinere et ti
mens deum. despicitur ab eo qui infami graditur via. In ore stulti virga superbie. labia autem sapientium cu
stodiunt eos. Ubi non sunt boves presepe vacuum est. ubi autem plurime segetes. ibi manifesta for
titudo bovis. Testis fidelis non mentietur. profert autem mendacium dolosus testis. Querit derisor
doctrinam et non invenit. doctrina prudentium facilis. Vade contra virum stultum. et nescit labia
prudentie. Sapientia callidi est intelligere viam suam. et imprudentia stultorum errans. Stultus
illudit peccatum. et inter iustos morabitur gratia. Cor quod novit amaritudinem anime sue. in gaudio
eius non miscebitur extraneus. Domus impiorum delebitur. tabernacula iustorum germinabunt. Est via
que videtur homini iusta. novissima autem eius deducunt ad mortem. Risus dolore miscebitur. et ex
trema gaudii luctus occupat. Viis suis replebitur stultus. et super eum erit vir bonus. Inno
cens credit omni verbo. astutus considerat gressus suos. Sapiens timet et declinat malum. stultus
transilit et confidit. Inpatiens operabitur stulticiam. et vir versutus odiosus est. Possidebunt parvuli

stultitiam, et astuti expectabunt scientiam. Iacebunt mali ante bonos, et impii ante portas iustorum. Etiam proximo suo pauper odiosus erit; amici vero divitum multi. Qui despicit proximum suum peccat; qui autem miseretur pauperis beatus erit. Qui credit in Domino misericordiam diligit. Errant qui operantur malum. Misericordia et veritas preparant bona. In omni opere erit habundantia; ubi autem verba sunt plurima frequenter egestas. Corona sapientium divitie eorum; fatuitas stultorum imprudentia. Liberat animas testis fidelis, et profert mendacia versipellis. In timore Domini fiducia fortitudinis, et filiis eius erit spes. Timor Domini fons vite, ut declinet a ruina mortis. In multitudine populi dignitas regis, et in paucitate plebis ignominia principis. Qui patiens est multa gubernatur prudentia; qui autem impatiens est exaltat stultitiam suam. Vita carnium sanitas cordis; putredo ossium invidia. Qui calumniatur egentem exprobrat factori eius; honorat autem eum qui miseretur pauperis. In malitia sua expelletur impius; sperat autem iustus in morte sua. In corde prudentis requiescit prudentia, et indoctos quosque erudiet. Iustitia elevat gentem; miseros facit populos peccatum. Acceptus est regi minister intelligens; iracundiam eius inutilis sustinebit.

XV

Responsio mollis frangit iram; sermo durus suscitat furorem. Lingua sapientium ornat scientiam; os fatuorum ebullit stultitiam. In omni loco oculi Domini contemplantur bonos et malos. Lingua placabilis lignum vite; que autem immoderata est conteret spiritum. Stultus irridet disciplinam patris sui; qui autem custodit increpationes astutior fiet. In habundanti iustitia virtus maxima est; cogitationes autem impiorum eradicabuntur. Domus iusti plurima fortitudo, et in fructibus impii conturbatio. Labia sapientium disseminabunt scientiam; cor stultorum dissimile erit. Victime impiorum abhominabiles Domino; vota iustorum placabilia. Abhominatio est Domino via impii; qui sequitur iustitiam diligitur ab eo. Doctrina mala deserenti viam vite; qui increpationes odit morietur. Infernus et perditio coram Domino; quanto magis corda filiorum hominum? Non amat pestilens eum qui se corripit, nec ad sapientes graditur. Cor gaudens exhilarat faciem; in merore animi deicitur spiritus. Cor sapientis querit doctrinam, et os stultorum pascitur imperitia. Omnes dies pauperis mali; secura mens quasi iuge convivium. Melius est parum cum timore Domini quam thesauri magni et insatiabiles. Melius est vocari ad holera cum caritate quam ad vitulum saginatum cum odio. Vir iracundus provocat rixas; qui patiens est mitigat suscitatas. Iter impiorum quasi sepes spinarum; via iustorum absque offendiculo. Filius sapiens letificat patrem, et stultus homo despicit matrem suam. Stultitia gaudium stulto, et vir prudens dirigit gressus suos. Dissipantur cogitationes ubi non est consilium; ubi vero plures sunt consiliarii confirmantur. Letatur homo in sententia oris sui, et sermo opportunus est optimus. Semita vite super eruditum, ut declinet de inferno novissimo. Domum superborum demolietur Dominus, et firmos faciet terminos vidue. Abhominatio Domini cogitationes male, et purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo. Conturbat domum suam qui sectatur avaritiam; qui autem odit munera vivet. Per misericordiam et fidem purgantur peccata; per timorem autem Domini declinat omnis a malo. Mens iusti meditatur obedientiam; os impiorum redundat malis. Longe est Dominus ab impiis, et orationes iustorum exaudiet. Lux oculorum letificat animam; fama bona impinguat ossa. Auris que audit increpationes vite in medio sapientium commorabitur. Qui abicit disciplinam despicit animam suam; qui autem acquiescit increpationibus possessor est cordis. Timor Domini disciplina sapientie, et gloriam precedit humilitas.

XVI

Hominis est animum preparare, et Domini gubernare linguam. Omnes vie hominum patent oculis eius; spirituum ponderator est Dominus. Revela Domino opera tua, et dirigentur cogitationes tue. Universa propter semetipsum operatus est Dominus, impium quoque ad diem malum. Abhominatio Domini est omnis arrogans; etiam si manus ad manum fuerit, non erit innocens. Initium vie bone facere iustitiam; accepta est autem apud Deum magis quam immolare hostias. Misericordia et veritate redimitur iniquitas, et in timore Domini declinatur a malo. Cum placuerint Domino vie hominis, inimicos quoque eius convertet ad pacem. Melius est parum cum iustitia quam multi fructus cum iniquitate. Cor hominis disponit viam suam, sed Domini est dirigere gressus eius. Divinatio in labiis regis, in iudicio non errabit os

est. Pondus et statera iudicia domini sunt. et opera eius omnes lapides sacculi. Abhominabiles
regi qui agunt impie. quoniam iusticia firmatur solium. Voluntas regum labia iusta. qui re
cta loquitur dirigetur. Indignatio regis nuncii mortis. et vir sapiens placabit eum.
In hilaritate vultus regis vita. et clementia eius quasi imber serotinus. Posside sapientiam quia auro
melior est. et acquire prudentiam quia preciosior est argento. Semita iustorum declinat ma
la. custos anime sue servat viam suam. Contricionem precedit superbia. et ante ruinam exal
tatur spiritus. Melius est humiliari cum mitibus: quam dividere spolia cum superbis. Eruditus in ver
bo reperiet bona. et qui in domino sperat beatus est. Qui sapiens corde est appellabitur prudens. et qui dulcis
eloquio maiora reperiet. Fons vite eruditio possidentis. doctrina stultorum fatuitas. Cor
sapientis erudiet os eius. et labiis illius addet gratiam. Favus mellis verba composita. Dulce
do anime est sanitas ossium. Est via que videtur homini recta: et novissimum eius ducit
ad mortem. Anima laborantis laborat sibi. quia compulit eum os suum. Vir impius fodit
malum. et in labiis eius ignis ardescit. Homo perversus suscitat lites. et verbosus separat prin
cipes. Vir iniquus lactat amicum suum. et ducit eum per viam non bonam. Qui attonitis oculis
cogitat prava. mordens labia sua perficit malum. Corona dignitatis senectus. que in viis
iusticie reperietur. Melior est paciens viro forti. et qui dominatur animo suo expugnatore ur
bium. Sortes mittuntur in sinum. sed a domino temperantur.

XVII

Melior est bucella sicca cum gau
dio. quam domus plena victimis cum iurgio. Servus sapiens dominabitur filiis stultis. et
inter fratres hereditatem dividet. Sicut igne probatur argentum et aurum camino: ita cor
da probat dominus. Malus obedit lingue inique. et fallax obtemperat labiis mendacibus. Qui despi
cit pauperem exprobrat factori eius. et qui in ruina letatur alterius. non erit impunitus. Coro
na senum filii filiorum. et gloria filiorum patres eorum. Non decent stultum verba composita. nec princi
pem labium mentiens. Gemma gratissima expectatio prestolantis. quocumque se verterit
prudenter intelligit. Qui celat delictum querit amicitias. qui altero sermone repetit se
parat federatos. Plus proficit correptio apud prudentem. quam centum plage apud stultum.
Semper iurgia querit malus. angelus autem crudelis mittetur contra eum. Expedit magis
urse occurrere raptis fetibus. quam fatuo confidenti sibi in stulticia. Qui reddit mala
pro bonis. non recedet malum de domo eius. Qui dimittit aquam caput est iurgiorum. et antequam
paciatur contumeliam. iudicium deserit. Et qui iustificat impium. et qui condemnat iu
stum. abhominabilis est uterque apud deum. Quid prodest habere divitias stultum. cum sapi
entiam emere non possit? Qui altam facit domum suam. querit ruinam. et qui evitat di
scere incidit in mala. Omni tempore diligit qui amicus est. et frater in angustiis compro
batur. Homo stultus plaudet manibus. cum spoponderit pro amico suo. Qui meditatur discordias
diligit rixas. et qui exaltat os suum. querit ruinam. Qui perversi cordis est non inveniet bo
num: et qui vertit linguam incidet in malum. Natus est stultus in ignominiam suam. sed nec
pater letabitur in fatuo. Animus gaudens etatem floridam facit. spiritus tristis exsiccat
ossa. Munera de sinu impius accipit. ut pervertat semitas iudicii. In facie prudentis
lucet sapientia. oculi stultorum in finibus terre. Ira patris. filius stultus. et dolor matris que genu
it eum. Non est bonum dampnum inferre iusto. nec percutere principem qui recta iudicat.
Qui moderatur sermones suos doctus et prudens est. et preciosi spiritus vir eruditus. Stultus quoque si
tacuerit sapiens reputabitur. et si compresserit labia sua intelligens.

XVIII

Occasiones querit qui vult re
cedere ab amico. omni tempore erit exprobrabilis. Non recipit stultus verba prudentie. nisi
ea dixeris que versantur in corde eius. Impius cum venerit in profundum peccatorum contempnet.
sed sequitur eum ignominia et obprobrium. Aqua profunda. verba ex ore viri. et torrens redun
dans fons sapientie. Accipere personam impii non est bonum ut declines a veritate
iudicii. Labia stulti inmiscent se rixis. et os eius iurgia provocat. Os stulti contricio
eius. et labia ipsius. ruina anime eius. Verba bilinguis quasi simplicia. et ipsa perveniunt
usque ad interiora ventris. Pigrum deicit timor. anime autem effeminatorum esurient. Qui mollis
et dissolutus est in opere suo: frater est sua opera dissipantis. Turris fortissima nomen domini.

ad ipsum currit iustus et exaltabitur. Substantia divitis urbs roboris eius et quasi murus validus circumdans eum. Antequam conteratur exaltatur cor hominis et antequam glorificetur humiliatur. Qui prius respondet quam audiat stultum se esse demonstrat et confusione dignum. Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam spiritum vero ad irascendum facilem quis poterit sustinere? Cor prudens possidebit scientiam et auris sapientium querit doctrinam. Donum hominis dilatat viam eius et ante principes spatium ei facit. Iustus prior est accusator sui venit amicus eius et investigabit eum. Contradictiones comprimit sors et inter potentes quoque diiudicat. Frater qui adiuvatur a fratre quasi civitas firma et iudicia quasi vectes urbium. De fructu oris viri replebitur venter eius et genimina labiorum illius saturabunt eum. Mors et vita in manibus lingue qui diligit eam comedet fructus eius. Qui invenit mulierem bonam invenit bonum et hauriet iocunditatem a Domino. Qui expellit mulierem bonam expellit bonum qui autem tenet adulteram stultus est et insipiens. Cum obsecrationibus loquetur pauper et dives effabitur rigide. Vir amicabilis ad societatem magis amicus erit quam frater.

XIX

Melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua quam dives torquens labia insipiens. Ubi non est scientia anime non est bonum et qui festinus est pedibus offendet. Stulticia hominis supplantat gressus eius et contra Deum fervet animo suo. Divitie addunt amicos plurimos a paupere autem et hii quos habuit separantur. Testis falsus non erit impunitus et qui mendacia loquitur non effugiet. Multi colunt personam potentis et amici sunt dona tribuentis. Fratres pauperis hominis oderunt eum insuper et amici procul recesserunt ab eo. Qui tantum verba sectatur nichil habebit qui autem possessor est mentis diligit animam suam et custos prudentie inveniet bona. Testis falsus non erit impunitus et qui loquitur mendacia peribit. Non decent stultum delicie nec servum dominari principibus. Doctrina viri per patientiam noscitur et gloria eius est iniqua pretergredi. Sicut fremitus leonis ita et regis ira et sicut ros super herbam ita et hilaritas eius. Dolor patris filius stultus et tecta iugiter perstillantia litigiosa mulier. Domus et divitie dantur a parentibus a Domino autem proprie uxor prudens. Pigredo inmittit soporem et anima dissoluta esuriet. Qui custodit mandatum custodit animam suam qui autem negligit vias suas mortificabitur. Feneratur Domino qui miseretur pauperis et vicissitudinem suam reddet ei. Erudi filium tuum ne desperes ad interfectionem autem eius ne ponas animam tuam. Qui impatiens est sustinebit dampnum et cum rapuerit aliud apponet. Audi consilium et suscipe disciplinam ut sis sapiens in novissimis tuis. Multe cogitationes in corde viri voluntas autem Domini permanebit. Homo indigens misericors est et melior est pauper quam vir mendax. Timor Domini ad vitam et in plenitudine commorabitur absque visitatione pessima. Abscondit piger manum suam sub ascella nec ad os suum applicat eam. Pestilente flagellato stultus sapientior erit. Si autem corripueris sapientem intelliget disciplinam. Qui affligit patrem et fugit matrem ignominiosus est et infelix. Non cesses fili audire doctrinam nec ignores sermones scientie. Testis iniquus deridet iudicium et os impiorum devorat iniquitatem. Parata sunt derisoribus iudicia et mallei percutientes stultorum corporibus.

XX

Luxuriosa res vinum et tumultuosa ebrietas quicumque his delectatur non erit sapiens. Sicut rugitus leonis ita terror regis qui provocat eum peccat in animam suam. Honor est homini qui separat se a contentionibus omnes autem stulti miscentur contumeliis. Propter frigus piger arare noluit mendicabit ergo estate et non dabitur ei. Sicut aqua profunda sic consilium in corde viri sed homo sapiens exhauriet illud. Multi homines misericordes vocantur virum autem fidelem quis inveniet? Iustus autem qui ambulat in simplicitate sua beatos post se filios derelinquet. Rex qui sedet in solio iudicii dissipat omne malum intuitu suo. Quis potest dicere mundum est cor meum purus sum a peccato? Pondus et pondus mensura et mensura utrumque abhominabile est apud Deum. Ex studiis suis intelligitur puer si munda et si recta sint opera eius. Aurem audientem et oculum videntem Dominus fecit utrumque. Noli diligere somnum ne te egestas opprimat aperi oculos tuos et saturare panibus. Malum est malum est dicit omnis emptor et cum recesserit tunc gloriabitur. Est aurum et mul

titudo gemmarum et vas pretiosum labia scientiae. Tolle vestimentum eius qui fideiussor extitit alieni et pro extraneis aufer pignus ab eo. Suavis est homini panis mendacii et postea implebitur os eius calculo. Cogitationes consiliis roborantur et gubernaculis tractanda sunt bella. Ei qui revelat mysteria et ambulat fraudulenter et dilatat labia sua ne commiscearis. Qui maledicit patri suo et matri extinguetur lucerna eius in mediis tenebris. Hereditas ad quam festinatur in principio in novissimo benedictione carebit. Ne dicas reddam malum pro malo. Expecta Dominum et liberabit te. Abominatio est apud Dominum pondus et pondus. Statera dolosa non est bona. A Domino diriguntur gressus viri; quis autem hominum intelligere potest viam suam? Ruina est hominis devorare sanctos et post vota retractare. Dissipat impios rex sapiens et curvat super eos fornicem. Lucerna Domini spiraculum hominis quae investigat omnia secreta ventris. Misericordia et veritas custodiunt regem et roboratur clementia thronus eius. Exultatio iuvenum fortitudo eorum et dignitas senum canities. Livor vulneris abstergit mala et plagae in secretioribus ventris.

XXI

Sicut divisiones aquarum ita cor regis in manu Domini; quocumque voluerit inclinabit illud. Omnis via viri recta sibi videtur; appendit autem corda Dominus. Facere misericordiam et iudicium magis placet Domino quam victimae. Exaltatio oculorum et dilatatio cordis, lucerna impiorum peccatum. Cogitationes robusti semper in abundantia; omnis autem piger semper in egestate est. Qui congregat thesauros lingua mendacii vanus est et impingetur ad laqueos mortis. Rapinae impiorum detrahent eos, quia noluerunt facere iudicium. Perversa via viri aliena est; qui autem mundus est rectum opus eius. Melius est sedere in angulo domatis quam cum muliere litigiosa et in domo communi. Anima impii desiderat malum; non miserebitur proximo suo. Multato pestilente sapientior erit parvulus, et si sectetur sapientem sumet scientiam. Excogitat iustus de domo impii ut detrahat impios a malo. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis et ipse clamabit et non exaudietur. Munus absconditum extinguit iras, et donum in sinu indignationem maximam. Gaudium iusto est facere iudicium, et pavor operantibus iniquitatem. Vir qui erraverit a via doctrinae in coetu gigantum commorabitur. Qui diligit epulas in egestate erit; qui amat vinum et pinguia non ditabitur. Pro iusto datur impius, et pro rectis iniquus. Melius est habitare in terra deserta quam cum muliere rixosa et iracunda. Thesaurus desiderabilis et oleum in habitaculo iusti, et imprudens homo dissipabit illud. Qui sequitur iustitiam et misericordiam inveniet vitam, iustitiam et gloriam. Civitatem fortium ascendit sapiens et destruxit robur fiduciae eius. Qui custodit os suum et linguam suam custodit ab angustiis animam suam. Superbus et arrogans vocatur indoctus qui in ira operatur superbiam. Desideria occidunt pigrum, noluerunt enim quicquam manus eius operari. Tota die concupiscit et desiderat; qui autem iustus est tribuet et non cessabit. Hostiae impiorum abominabiles quia offeruntur ex scelere. Testis mendax peribit; vir obediens loquetur victoriam. Vir impius procaciter obfirmat vultum suum; qui autem rectus est corrigit viam suam. Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum. Equus paratur ad diem belli, Dominus autem salutem tribuet.

XXII

Melius est nomen bonum quam divitiae multae; super argentum et aurum gratia bona. Dives et pauper obviaverunt sibi; utriusque operator est Dominus. Callidus vidit malum et abscondit se; innocens pertransiit et afflictus est damno. Finis modestiae timor Domini, divitiae et gloria et vita. Arma et gladii in via perversi; custos autem animae suae longe recedit ab eis. Proverbium est: adolescens iuxta viam suam etiam cum senuerit non recedet ab ea. Dives pauperibus imperat, et qui accipit mutuum servus est fenerantis. Qui seminat iniquitatem metet mala, et virga irae suae consummabitur. Qui pronus est ad misericordiam benedicetur; de panibus enim suis dedit pauperi. Victoriam et honorem acquiret qui dat munera; animam autem aufert accipientium. Eice derisorem et exibit cum eo iurgium, cessabuntque causae et contumeliae. Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem. Oculi Domini custodiunt scientiam, et supplantantur verba iniqui. Dicit piger: Leo est foris, in medio platearum occidendus sum. Fovea profunda os alienae; cui iratus est Dominus incidet in eam. Stultitia colligata est in corde pueri, et virga disciplinae effugabit eam. Qui calumniatur pauperem ut augeat divitias suas dabit ipse ditiori et egebit. Inclina aurem tuam et audi verba sapientium; appone

autem cor ad doctrinam meam. que pulchra erit tibi cum servaveris eam in corde tuo et redundabit in labiis tuis ut sit in domino fiducia tua. unde et ostendi eam tibi hodie. Ecce descripsi eam tibi tripliciter in cogitationibus et scientia ut ostenderem tibi firmitatem et eloquia veritatis. respondere ex his illis qui miserunt te. Non facias violentiam pauperi quia pauper est neque conteras egenum in porta. quia dominus iudicabit causam eius et configet eos qui confixerunt animam eius. Noli esse amicus homini iracundo. neque ambules cum viro furioso: ne forte discas semitas eius et sumas scandalum anime tue. Noli esse cum his qui defigunt manus suas et qui vades se offerunt pro debitis. Si enim non habes unde restituas quid cause est ut tollat operimentum de cubiculo tuo? Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui. Vidisti virum velocem in opere suo. coram regibus stabit. nec erit ante ignobiles.

XXIII

Quando sederis ut comedas cum principe. diligenter attende que apposita sunt ante faciem tuam. et statue cultrum in gutture tuo. si tamen habes in potestate animam tuam. Ne desideres de cibis eius in quo est panis mendacii. Noli laborare ut diteris. sed prudentie tue pone modum. Ne erigas oculos tuos ad opes quas habere non potes. quia facient sibi pennas quasi aquile et volabunt in celum. Ne comedas cum homine invido et ne desideres cibos eius. quoniam in similitudinem arioli et coniectoris estimat quod ignorat. Comede et bibe dicet tibi. et mens eius non est tecum. Cibos quos comederas evomes. et perdes pulchros sermones tuos. In auribus insipientium ne loquaris. quia despicient doctrinam eloquii tui. Ne attingas terminos parvulorum. et agrum pupillorum ne introeas. Propinquus enim eorum fortis est. et ipse iudicabit causam illorum contra te. Ingrediatur ad doctrinam cor tuum. et aures tue ad verba scientie. Noli subtrahere a puero disciplinam. si enim percusseris eum virga non morietur. Tu virga percuties eum. et animam eius de inferno liberabis. Fili mi si sapiens fuerit animus tuus. gaudebit tecum cor meum. et exultabunt renes mei. cum locuta fuerint rectum labia tua. Non emuletur cor tuum peccatores. sed in timore domini esto tota die. quia habebis spem in novissimo. et prestolatio tua non auferetur. Audi fili mi et esto sapiens. et dirige in via animum tuum. Noli esse in conviviis potatorum. nec in comessationibus eorum qui carnes ad vescendum conferunt. quia vacantes potibus et dantes symbola consumentur. et vestietur pannis dormitatio. Audi patrem tuum qui genuit te. et ne contempnas cum senuerit mater tua. Veritatem eme. et noli vendere sapientiam et doctrinam et intelligentiam. Exultat gaudio pater iusti. qui sapientem genuit letabitur in eo. Gaudeat pater tuus et mater tua. et exultet que genuit te. Prebe fili mi cor tuum mihi. et oculi tui vias meas custodiant. Fovea enim profunda est meretrix. et puteus angustus aliena. Insidiatur in via quasi latro. et quos incautos viderit interficiet. Cui ve. cuius patri ve. cui rixe. cui fovee. cui sine causa vulnera. cui suffusio oculorum. Nonne his qui morantur in vino et student calicibus epotandis. Ne intuearis vinum quando flavescit. cum splenduerit in vitro color eius. Ingreditur blande. sed in novissimo mordebit ut coluber. et sicut regulus venena diffundet. Oculi tui videbunt extraneas. et cor tuum loquetur perversa. et eris sicut dormiens in medio mari. et quasi sopitus gubernator amisso clavo. et dices. Verberaverunt me sed non dolui. traxerunt me et ego non sensi. Quando evigilabo et rursus vina repperiam?

XXIIII

Ne emuleris viros malos. nec desideres esse cum eis. quia rapinas meditatur mens eorum. et fraudes labia eorum loquuntur. Sapientia edificabitur domus. et prudentia roborabitur. In doctrina replebuntur cellaria. universa substantia preciosa et pulcherrima. Vir sapiens fortis est. et vir doctus robustus et validus. quia cum dispositione initur bellum. et erit salus ubi multa consilia sunt. Excelsa stulto sapientia. in porta non aperiet os suum. Qui cogitat mala facere stultus vocabitur. Cogitatio stulti peccatum est. et abhominatio hominum detractor. Si desperaveris lassus in die angustie imminuetur fortitudo tua. Erue eos qui ducuntur ad mortem. et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. Si dixeris vires non suppetunt. qui inspector est cordis. ipse intelligit. et servatorem anime tue nichil fallit. reddetque homini iuxta opera sua. Comede fili mi mel quia bonum est. et favum dulcissimum gutturi tuo. Sic et doctrina sapientie anime tue. quam cum inveneris habebis spem in novissimis. et spes tua non peribit. Ne insidie

ris. et queras impietatem in domo iusti. neque vastes requiem eius. Septies enim cadet iustus et resurget. impii autem corruent in malum. Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas et in ruina eius ne exultet cor tuum. ne forte videat dominus et displiceat ei. et auferat ab eo iram suam. Ne contendas cum pessimis. nec emuleris impios. quoniam non habent futurorum spem mali. et lucerna impiorum extinguetur. Time dominum fili mi. et regem. et cum detractoribus ne commiscearis. quoniam repente consurget perditio eorum. et ruinam utriusque quis novit? Hec quoque sapientibus. Cognoscere personam in iudicio non est bonum. Qui dicit impio iustus es. maledicent ei populi. et detestabuntur eum tribus. Qui arguunt laudabuntur. et super ipsos veniet benedictio. Labia deosculabitur. qui recta verba respondet. Prepara foris opus tuum. et diligenter exerce agrum tuum. ut postea edifices domum tuam. Ne sis testis frustra contra proximum tuum. ne lactes quemquam labiis tuis. Ne dicas quomodo fecit mihi sic faciam ei. reddam unicuique secundum opus suum. Per agrum hominis pigri transivi. et per vineam viri stulti. et ecce totum repleverant urtice. operuerant superficiem eius spine. et maceria lapidum destructa erat. Quod cum vidissem posui in corde meo. et exemplo didici disciplinam. Usquequo piger dormis? usquequo de somno non consurgis? Paululum inquam dormies. paululum dormitabis. paululum conseres manus ut quiescas. et veniet tibi quasi cursor egestas tua. et mendicitas quasi vir armatus.

XXV

Hec quoque parabole salomonis quas transtulerunt viri ezechie regis iude. Diapsalma.

Gloria dei celare verbum. et gloria regum investigare sermonem. Celum sursum. et terra deorsum. et cor regum inscrutabile. Aufer rubiginem de argento. et egredietur vas purissimum. Aufer impietatem de vultu regis. et firmabitur iustitia thronus eius. Ne gloriosus appareas coram rege. et in loco magnorum ne steteris. Melius est enim ut dicatur tibi ascende huc. quam ut humilieris coram principe. Que viderunt oculi tui ne proferas in iurgio cito. ne postea emendare non possis. cum dehonestaveris amicum tuum. Causam tuam tracta cum amico tuo. et secretum extraneo ne reveles. ne forte insultet tibi cum audierit. et exprobrare non cesset. Gratia et amicitia liberant. quas tibi serva ne exprobrabilis fias. Mala aurea in lectis argenteis qui loquitur verbum in tempore suo. Inauris aurea et margaritum fulgens. qui arguit sapientem et aurem obedientem. Sicut frigus nivis in die messis. ita legatus fidelis ei qui misit eum. animam illius requiescere facit. Nubes et ventus et pluvie non sequentes. vir gloriosus et promissa non complens. Patientia lenietur princeps. et lingua mollis confringet duritiam. Mel invenisti. comede quod sufficiat tibi ne forte satiatus evomas illud. Subtrahe pedem tuum de domo proximi tui ne forte satiatus oderit te. Iaculum et gladius et sagitta acuta. homo qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium. Dens putridus et pes lassus. qui sperat super infideli in die angustie. et amittit pallium in die frigoris. Acetum in nitro. et qui cantat carmina cordi pessimo. Sicut tinea vestimento et vermis ligno. ita tristitia viri nocet cordi. Si esurierit inimicus tuus ciba illum. si sitierit da ei aquam bibere. Prunas enim congregabis super caput eius. et dominus reddet tibi. Ventus aquilo dissipat pluvias. et facies tristis linguam detrahentem. Melius est sedere in angulo domatis. quam cum muliere litigiosa et in domo communi. Aqua frigida anime sitienti. et nuntius bonus de terra longinqua. Fons turbatus pede et vena corrupta. iustus cadens coram impio. Sicut qui mel comedit multum non est ei bonum. sic qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria. Sicut urbs patens et absque murorum ambitu. ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

XXVI

Quomodo nix in estate et pluvie in messe. sic indecens est stulto gloria. Nam sicut avis ad alta transvolans. et passer quolibet vadens. sic maledictum frustra prolatum in quempiam superveniet. Flagellum equo. et chamus asino. et virga dorso imprudentium. Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam. ne efficiaris ei similis. Responde stulto iuxta stultitiam suam. ne sibi sapiens esse videatur. Claudus pedibus et iniquitatem bibens qui mittit verba per nuntium stultum. Quomodo pulchras frustra habet claudus tibias. sic indecens est in ore stultorum parabola. Sicut qui mittit lapidem in acervum mercurii. ita qui tribuit insipienti honorem. Quomodo si spina nascatur in manu temulenti. sic parabola in ore stultorum. Iudicium deter

minat eam. et qui imponit stulto silentium iras mitigat. Sicut canis qui revertitur ad vomi-
tum suum: sic inprudens qui iterat stultitiam suam. Vidisti hominem sapientem sibi videri?
magis illo spem habebit stultus. Dicit piger: leena in via. leo in itineribus. Sicut ostium
vertitur in cardine suo: ita piger in lectulo suo. Abscondit piger manum sub ascella sua.
et laborat si ad os suum eam converterit. Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus
sententias. Sicut qui apprehendit auribus canem: sic qui transit et impatiens commiscetur rixe
alterius. Sicut noxius est qui mittit lanceas et sagittas in mortem. sic vir qui fraudulen-
ter nocet amico suo. et cum fuerit deprehensus dicit: ludens feci. Cum defecerint ligna ex-
tinguetur ignis. et susurrone subtracto iurgia conquiescunt. Sicut carbones ad pru-
nas. et ligna ad ignem: sic homo iracundus suscitat rixas. Verba susurronis quasi simpli-
cia. et ipsa perveniunt usque ad intima ventris. Quomodo si argento sordido ornare velis vas
fictile. sic labia tumentia cum pessimo corde sociata. Labiis suis intelligitur inimicus. cum in cor-
de tractaverit dolos. Quando submiserit vocem suam. ne credideris ei: quoniam nequicie septem sunt in cor-
de illius. Qui operit odium fraudulenter. revelabitur malicia eius in concilio. Qui fodit fove-
am incidet in eam: et qui volvit lapidem revertetur ad eum. Lingua fallax non amat

XXVII

veritatem: et os lubricum operatur ruinas. Ne glorieris in crastinum. ignorans quid su-
perventura pariat dies. Laudet te alienus et non os tuum. extraneus et non labia tua. Gra-
ve est saxum et onerosa arena. sed ira stulti utroque gravior. Ira non habet misericordiam nec erumpens
furor. et impetum concitati ferre quis poterit? Melior est manifesta correptio: quam
amor absconditus. Meliora sunt vulnera diligentis: quam fraudulenta odientis oscula. Anima
saturata calcabit favum. anima esuriens et amarum pro dulce sumet. Sicut avis transmi-
grans de nido suo: sic vir qui relinquit locum suum. Unguento et variis odoribus de-
lectatur cor. et bonis amici consiliis anima dulcoratur. Amicum tuum et amicum patris tui ne di-
miseris. et domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tue. Melior est vicinus iuxta
quam frater procul. Stude sapientie fili mi. et letifica cor meum. ut possis exprobranti respondere
sermonem. Astutus videns malum absconditus est. parvuli transeuntes sustinuere dispendia.
Tolle vestimentum eius qui fidem spopondit pro extraneo. et pro alienis aufer ei pignus. Qui be-
nedicit amico suo voce grandi de nocte consurgens: maledicenti similis est. Tecta per-
stillantia in die frigoris. et litigiosa mulier comparantur. Qui retinet eam quasi qui ventum re-
tineat. et oleum dextere sue vocabit. Ferrum ferro acuitur. et homo exacuit faciem amici
sui. Qui servat ficum comedet fructus eius. et qui custos est domini sui glorificabitur. Quomodo in
aquis resplendent vultus prospicientium: sic corda hominum manifesta sunt prudentibus.
Infernus et perditio numquam replebuntur. similiter et oculi hominum insaciabiles. Quomodo pro-
batur in conflatorio argentum. et in fornace aurum: sic probatur homo ore laudantis.
Cor iniqui exquirit mala: cor autem rectum exquirit scientiam. Si contuderis stultum in pila quasi
ptisanas feriente desuper pilo. non auferetur ab eo stulticia eius. Diligenter agnosce vultum pe-
coris tui. tuosque greges considera. Non enim habebis iugiter potestatem. sed corona tribuetur in
generatione generationum. Aperta sunt prata. et apparuerunt herbe virentes. et collecta sunt
fena de montibus. Agni ad vestimentum tuum. et hedi ad agri pretium. Sufficiat tibi lac caprarum in

XXVIII

cibos tuos. et in necessaria domus tue. et ad victum ancillis tuis. Fugit impius nemine
persequente. iustus autem quasi leo confidens absque terrore erit. Propter peccata terre multi principes eius. et propter homi-
num sapientiam. et horum scientiam que dicuntur. vita ducis longior erit. Vir pauper calumnians pauperes
similis est imbri vehementi in quo paratur fames. Qui derelinquunt legem laudant impium. qui
custodiunt succenduntur contra eum. Viri mali non cogitant iudicium. qui autem requirunt dominum
animadvertunt omnia. Melior est pauper ambulans in simplicitate sua: quam dives pravis itineribus.
Qui custodit legem filius sapiens est. qui autem pascit comessatores confundit patrem suum. Qui coacer-
vat divitias usuris et fenore liberali: in pauperes congregat eas. Qui declinat aurem suam
ne audiat legem: oratio eius erit execrabilis. Qui decipit iustos in via mala. in interitu suo
corruet. et simplices possidebunt bona eius. Sapiens sibi videtur vir dives. pauper autem prudens

scrutabitur eum. In exultatione iustorum multa gloria; regnantibus impiis ruinae hominum. Qui abscondit scelera sua non dirigetur; qui autem confessus fuerit et reliquerit ea misericordiam consequetur. Beatus homo qui semper est pavidus; qui vero mentis est durae corruet in malum. Leo rugiens et ursus esuriens princeps impius super populum pauperem. Dux indigens prudentia multos opprimet per calumniam; qui autem odit avaritiam longi fient dies eius. Hominem qui calumniatur animae sanguinem, si usque ad lacum fugerit, nemo sustinet. Qui ambulat simpliciter salvus erit; qui perversis graditur viis concidet semel. Qui operatur terram suam satiabitur panibus; qui sectatur otium replebitur egestate. Vir fidelis multum laudabitur; qui autem festinat ditari non erit innocens. Qui cognoscit in iudicio faciem non facit bene; iste et pro bucella panis deserit veritatem. Vir qui festinat ditari et aliis invidet ignorat quod egestas superveniet ei. Qui corripit hominem gratiam postea inveniet apud eum magis quam ille qui per linguae blandimenta decipit. Qui subtrahit aliquid a patre suo et a matre et dicit hoc non est peccatum, particeps homicidae est. Qui se iactat et dilatat iurgia concitat; qui vero sperat in domino sanabitur. Qui confidit in corde suo stultus est; qui autem graditur sapienter ipse salvabitur. Qui dat pauperi non indigebit; qui despicit deprecantem sustinebit penuriam.

XXIX

Cum surrexerint impii abscondentur homines; cum illi perierint multiplicabuntur iusti. Viro qui corripientem dura cervice contemnit repentinus superveniet interitus, et eum sanitas non sequetur. In multiplicatione iustorum laetabitur vulgus; cum impii sumpserint principatum gemet populus. Vir qui amat sapientiam laetificat patrem suum; qui autem nutrit scorta perdet substantiam. Rex iustus erigit terram; vir avarus destruet eam. Homo qui blandis fictisque sermonibus loquitur amico suo rete expandit gressibus eius. Peccantem virum iniquum involvet laqueus, et iustus laudabit atque gaudebit. Novit iustus causam pauperum; impius ignorat scientiam. Homines pestilentes dissipant civitatem; sapientes vero avertunt furorem. Vir sapiens si cum stulto contenderit, sive irascatur sive rideat non inveniet requiem. Viri sanguinum oderunt simplicem; iusti autem quaerunt animam eius. Totum spiritum suum profert stultus; sapiens differt et reservat in posterum. Princeps qui libenter audit verba mendacii omnes ministros habebit impios. Pauper et creditor obviaverunt sibi; utriusque illuminator est dominus. Rex qui iudicat in veritate pauperes, thronus eius in aeternum firmabitur. Virga atque correptio tribuit sapientiam; puer autem qui dimittitur voluntati suae confundit matrem suam. In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera, et iusti ruinas eorum videbunt. Erudi filium tuum et refrigerabit te, et dabit delicias animae tuae. Cum prophetia defecerit dissipabitur populus; qui vero custodit legem beatus est. Servus verbis non potest erudiri, quia quod dicis intellegit et respondere contemnit. Vidisti hominem velocem ad loquendum? stultitia magis speranda est quam illius correptio. Qui delicate a pueritia nutrit servum suum, postea illum sentiet contumacem. Vir iracundus provocat rixas, et qui ad indignandum facilis est erit ad peccandum proclivior. Superbum sequitur humilitas, et humilem spiritu suscipiet gloria. Qui cum fure participat odit animam suam; adiurantem audit et non indicat. Qui timet hominem cito corruet; qui sperat in domino sublevabitur. Multi requirunt faciem principis, et a domino iudicium egreditur singulorum. Abominantur iusti virum impium, et abominantur impii eos qui in recta sunt via. Verbum custodiens filius extra perditionem erit.

XXX

Verba congregantis filii vomentis. Visio quam locutus est vir cum quo est deus, et qui deo secum morante confortatus ait. Stultissimus virorum sum, et sapientia hominum non est mecum. Non didici sapientiam, et novi scientiam sanctorum. Quis ascendit in caelum atque descendit? Quis continuit spiritum in manibus suis? Quis colligavit aquas quasi in vestimento? Quis suscitavit omnes terminos terrae? Quod nomen est eius, aut quod nomen filii eius si nosti? Omnis sermo dei ignitus, clipeus est sperantibus in se. Ne addas quicquam verbis illius et arguaris inveniarisque mendax. Duo rogavi te, ne deneges mihi antequam moriar. Vanitatem et verba mendacia longe fac a me; mendicitatem et divitias ne dederis mihi. Tribue tantum victui meo necessaria, ne forte satiatus illiciar ad negandum, et dicam quis est dominus? et egestate compulsus furer et periurem nomen dei mei. Ne accuses servum ad dominum suum, ne forte maledicat tibi et moriaris. Generatio quae patri suo maledicit et matri

sue non benedicit. Generatio que sibi munda videtur, et tamen non est lota a sordibus suis. Generatio cuius
excelsi sunt oculi, et palpebre eius in alta surrecte. Generatio que pro dentibus gladios habet,
et commandit molaribus suis, ut comedat inopes de terra et pauperes de hominibus. Sanguisuge
due sunt filie dicentes: affer, affer. Tria sunt insaturabilia, et quartum quod numquam dicit: sufficit.
Infernus et os vulve, et terra que numquam satiatur aqua. Ignis vero numquam dicit: sufficit. Ocu-
lum qui subsannat patrem, et qui despicit partum matris sue, effodiant eum corvi de torrentibus,
et comedant illum filii aquile. Tria sunt difficilia michi, et quartum penitus ignoro. Viam aquile
in celo, viam colubri super terram, viam navis in medio mari, et viam viri in adolescentia. Ta-
lis est et via mulieris adultere, que comedit et tergens os suum dicit: non sum operata ma-
lum. Per tria movetur terra, et quartum non potest sustinere. Per servum cum regnaverit, per stultum cum sa-
turatus fuerit cibo, per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit assumpta, et per ancillam cum
heres fuerit domine sue. Quatuor sunt minima terre, et ipsa sunt sapientiora sapientibus.
Formice, populus infirmus, que preparant in messe cibum sibi. Lepusculus, plebs invalida, que
collocat in petra cubile suum. Regem locusta non habet, et egreditur universa per turmas suas.
Stellio manibus nititur, et moratur in edibus regum. Tria sunt que bene gradiuntur, et
quartum incedit feliciter. Leo fortissimus bestiarum, ad nullius pavebit occursum. Gallus suc-
cinctus lumbos, et aries. Nec est rex qui resistat ei. Et qui stultus apparuit postquam elatus est
in sublime. Si enim intellexisset, ori suo imposuisset manum. Qui autem fortiter premit
ubera ad eliciendum lac, exprimit butyrum; et qui vehementer emungit, elicit sanguinem; et
qui provocat iras, producit discordias. Verba Lamuhelis regis.

XXXI

Visio qua erudivit eum mater sua. Quid dilecte mi? Quid dilecte uteri mei? Quid dilecte vo-
torum meorum? Ne dederis mulieribus substantiam tuam, et divitias tuas ad delendos reges.
Noli regibus o Lamuhel, noli regibus dare vinum, quia nullum est secretum ubi regnat ebri-
etas, ne forte bibant et obliviscantur iudiciorum, et mutent causam filiorum pauperis. Da-
te siceram merentibus, et vinum his qui amaro sunt animo. Bibant et obliviscantur egestatis sue,
et doloris non recordentur amplius. Aperi os tuum muto, et causis omnium filiorum qui pertranseunt. Aperi
os tuum, decerne quod iustum est, et iudica inopem et pauperem. Mulierem fortem quis inveniet?
procul et de ultimis finibus pretium eius. Confidit in ea cor viri sui, et spoliis non indigebit.
Reddet ei bonum et non malum, omnibus diebus vite sue. Quesivit lanam et linum, et operata est
consilio manuum suarum. Facta est quasi navis institoris, de longe portans panem suum. Et
de nocte surrexit, deditque predam domesticis suis, et cibaria ancillis suis. Consideravit
agrum et emit eum, de fructu manuum suarum plantavit vineam. Accinxit fortitudine
lumbos suos, et roboravit brachium suum. Gustavit et vidit quia bona est negociatio eius,
non extinguetur in nocte lucerna illius. Manum suam misit ad fortia, et digiti eius apprehende-
runt fusum. Manum suam aperuit inopi, et palmas suas extendit ad pauperem. Non ti-
mebit domui sue a frigoribus nivis, omnes enim domestici eius vestiti duplicibus. Stra-
gulatam vestem fecit sibi, byssus et purpura indumentum eius. Nobilis in portis vir eius,
quando sederit cum senatoribus terre. Sindonem fecit et vendidit, et cingulum tradidit chana-
neo. Fortitudo et decor indumentum eius, et ridebit in die novissimo. Os suum aperuit sa-
pientie, et lex clementie in lingua eius. Consideravit semitas domus sue, et panem ociosa non co-
medit. Surrexerunt filii eius et beatissimam predicaverunt; vir eius et laudavit eam. Mul-
te filie congregaverunt divitias, tu supergressa es universas. Fallax imago est et vana pul-
chritudo. Mulier timens dominum ipsa laudabitur. Timore autem domini ipsa collau-
dat. Date ei de fructu manuum suarum, et laudent eam in portis opera eius.
Verba Ecclesiastes, filii David regis Iherusalem. Vanitas vanitatum dixit Eccle-
siastes, vanitas vanitatum et omnia vanitas. Quid amplius habet homo de uni-
verso labore suo quo laborat sub sole? Generatio preterit et generatio adve-
nit, terra vero in eternum stat. Explicit liber proverbiorum. Incipit liber ecclesia-
Oritur sol et occidit, et ad locum suum revertitur, ibique renascens stes.

ECCLESIASTES

girat per meridiem et flectitur ad aquilonem. Lustrans universa in circuitu pergit spiritus et in circulos suos revertitur. Omnia flumina intrant in mare et mare non redundat. Ad locum unde exeunt flumina revertuntur ut iterum fluant. Cuncte res difficiles: non potest homo eas explicare sermone. Non saturatur oculus visu nec auris impletur auditu. Quid est quod fuit? ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est? ipsum quod faciendum est. Nichil sub sole novum, nec valet quisquam dicere: ecce hoc recens est. Iam enim precessit in seculis que fuerunt ante nos. Non est priorum memoria, sed nec eorum quidem que postea futura sunt erit recordatio apud eos qui futuri sunt in novissimo. Ego ecclesiastes fui rex Israel in Ierusalem et proposui in animo meo querere et investigare sapienter de omnibus que fiunt sub sole. Hanc occupationem pessimam dedit deus filiis hominum ut occuparentur in ea. Vidi que fiunt cuncta sub sole et ecce universa vanitas et afflictio spiritus. Perversi difficile corriguntur et stultorum infinitus est numerus. Locutus sum in corde meo dicens: Ecce magnus effectus sum et precessi sapientia omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem, et mens mea contemplata est multa sapienter et didici. Dedique cor meum ut scirem prudentiam atque doctrinam, erroresque et stultitiam. Agnovi quod in his quoque esset labor et afflictio spiritus, eo quod in multa sapientia multa sit indignatio, et qui addit scientiam addit et laborem.

II

Dixi ego in corde meo: vadam et affluam deliciis et fruar bonis. Et vidi quod hoc quoque esset vanitas. Risum reputavi errorem, et gaudio dixi: quid frustra deciperis? Cogitavi in corde meo abstrahere a vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam devitaremque stultitiam, donec viderem quid esset utile filiis hominum, quo facto opus est sub sole numero dierum vite sue. Magnificavi opera mea, edificavi michi domos, plantavi vineas, feci ortos et pomeria, et consevi ea cuncti generis arboribus, et extruxi michi piscinas aquarum ut irrigarem silvam lignorum germinantium. Possedi servos et ancillas multamque familiam habui, armenta quoque et magnos greges ovium ultra omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem. Coacervavi michi argentum et aurum et substantias regum ac provinciarum. Feci michi cantores et cantatrices et delicias filiorum hominum, scyphos et urceos in ministerio ad vina fundenda, et supergressus sum opibus omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem. Sapientia quoque perseveravit mecum, et omnia que desideraverunt oculi mei non negavi eis, nec prohibui cor meum quin omni voluptate frueretur et oblectaret se in his que paraveram, et hanc ratus sum partem meam si uterer labore meo. Cumque me convertissem ad universa opera que fecerant manus mee, et ad labores in quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem et afflictionem animi, et nichil permanere sub sole. Transivi ad contemplandam sapientiam, erroresque et stultitiam. Quid est, inquam, homo ut sequi possit regem factorem suum? Et vidi quod tantum precederet sapientia stultitiam quantum differt lux a tenebris. Sapientis oculi in capite eius, stultus in tenebris ambulat, et didici quod unus utriusque esset interitus. Et dixi in corde meo: Si unus et stulti et meus occasus erit, quid michi prodest quod maiorem sapientie dedi operam? Locutusque cum mente mea animadverti quod hoc quoque esset vanitas. Non enim erit memoria sapientis similiter ut stulti in perpetuum, et futura tempora oblivione cuncta pariter operient. Moritur doctus similiter et indoctus, et idcirco taeduit me vite mee, videntem mala esse universa sub sole et cuncta vanitatem atque afflictionem spiritus. Rursum detestatus sum omnem industriam meam qua sub sole studiosissime laboravi, habiturus heredem post me, quem ignoro utrum sapiens an stultus futurus sit, et dominabitur in laboribus meis quibus desudavi et sollicitus fui. Et est quicquam tam vanum? Unde cessavi, renuntiavitque cor meum ultra laborare sub sole. Nam cum alius laboret in sapientia et doctrina et sollicitudine, homini ocioso quesita dimittit. Et hoc ergo vanitas et magnum malum. Quid enim proderit homini de universo labore suo et afflictione spiritus qua sub sole cruciatus est? Cuncti dies eius doloribus et erumnis pleni sunt, nec per noctem mente requiescit. Et hoc nonne vanitas est? Nonne melius est comedere et bibere et ostendere anime sue bona de laboribus suis? Et hoc de manu dei est. Quis ita devorabit et deliciis affluet ut ego? Homini bono in conspectu suo dedit deus sapientiam et scientiam et leticiam; peccatori autem dedit afflictionem et curam superfluam, ut addat et congreget et tradat ei qui placuit deo. Sed et hoc vanitas et cassa sollicitudo mentis.

III

Omnia tempus habent et suis spaciis transeunt universa sub celo. Tempus nascendi et tempus moriendi. Tempus plantandi et tempus evellendi

quod plantatum est. Tempus occidendi et tempus sanandi. Tempus destruendi et tempus edificandi. Tempus flendi et tempus ridendi. Tempus plangendi et tempus saltandi. Tempus spargendi lapides et tempus colligendi. Tempus amplexandi et tempus longe fieri ab amplexibus. Tempus adquirendi et tempus perdendi. Tempus custodiendi et tempus abiciendi. Tempus scindendi et tempus consuendi. Tempus tacendi et tempus loquendi. Tempus dilectionis et tempus odii. Tempus belli et tempus pacis. Quid habet amplius homo de labore suo? Vidi afflictionem quam dedit deus filiis hominum ut distendantur in ea. Cuncta fecit bona in tempore suo et mundum tradidit disputationi eorum ut non inveniat homo opus quod operatus est deus ab initio usque ad finem. Et cognovi quod non esset melius nisi letari et facere bene in vita sua. Omnis enim homo qui comedit et bibit et videt bonum de labore suo hoc donum dei est. Didici quod omnia opera que fecit deus perseverent in perpetuum. Non possumus hiis quicquam augere vel auferre que fecit deus ut timeatur. Quod factum est ipsum permanet. Que futura sunt iam fuerunt et deus instaurat quod abiit. Vidi sub sole in loco iudicii impietatem et in loco iusticie iniquitatem. Et dixi in corde meo: Iustum et impium iudicabit deus et tempus omnis rei tunc erit. Dixi in corde meo de filiis hominum ut probaret eos deus et ostenderet similes esse bestiis. Ideo unus interitus est hominis et iumentorum et equa utriusque conditio. Sicut moritur homo sic et illa moriuntur. Similiter spirant omnia et nichil habet homo iumento amplius. Cuncta subiacent vanitati et omnia pergunt ad unum locum. De terra facta sunt et in terram pariter revertuntur. Quis novit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum et si spiritus iumentorum descendat deorsum? Et deprehendi nichil esse melius quam letari hominem in opere suo et hanc esse partem illius. Quis enim eum adducet ut post se futura cognoscat?

IIII

Verti me ad alia et vidi calumnias que sub sole geruntur et lacrimas innocentum et consolatorem neminem nec posse resistere eorum violentie cunctorum auxilio destitutos. Et laudavi magis mortuos quam viventes et feliciorem utroque iudicavi qui necdum natus est nec vidit mala que sub sole fiunt. Rursum contemplatus sum omnes labores hominum et industrias animadverti patere invidie proximi; et in hoc ergo vanitas et cura superflua. Stultus complicat manus suas et comedit carnes suas dicens: Melior est pugillus cum requie quam plena utraque manus cum labore et afflictione animi. Considerans repperi et aliam vanitatem sub sole. Unus est et secundum non habet non filium non fratrem et tamen laborare non cessat nec satiantur oculi eius divitiis nec recogitat dicens: Cui laboro et fraudo animam meam bonis? In hoc quoque vanitas est et afflictio pessima. Melius est ergo duos simul esse quam unum; habent enim emolumentum societatis sue. Si unus ceciderit ab altero fulcietur. Ve soli quia cum ceciderit non habet sublevantem se. Et si dormierint duo fovebuntur mutuo; unus quomodo calefiet? Et si quispiam prevaluerit contra eum duo resistunt ei. Funiculus triplex difficile rumpitur. Melior est puer pauper et sapiens rege sene et stulto qui nescit previdere in posterum. Quod et de carcere catenisque interdum quis egreditur ad regnum et alius natus in regno inopia consumitur. Vidi cunctos viventes qui ambulant sub sole cum adolescente secundo qui consurgit pro eo. Infinitus numerus est omnium populi qui fuerunt ante eum et qui postea futuri sunt non letabuntur in eo. Sed et hoc vanitas et afflictio spiritus. Custodi pedem tuum ingrediens domum dei et appropinqua ut audias. Multo enim melior est obedientia quam stultorum victime qui nesciunt quid faciant mali.

V

Ne temere quid loquaris nec cor tuum sit velox ad proferendum sermonem coram deo. Deus enim in celo et tu super terram; ideo sint pauci sermones tui. Multas curas sequuntur somnia et in multis sermonibus invenitur stulticia. Si quid vovisti deo ne moreris reddere; displicet enim ei infidelis et stulta promissio. Sed quodcumque voveris redde. Multoque melius est non vovere quam post votum promissa non reddere. Ne dederis os tuum ut peccare facias carnem tuam neque dicas coram angelo: Non est providentia, ne forte iratus deus super sermone tuo dissipet cuncta opera manuum tuarum. Ubi multa sunt somnia plurime vanitates et sermones innumeri; tu vero deum time. Si videris calumnias egenorum et violenta iudicia et subverti iusticiam in provincia non mireris super hoc negocio; quia excelso alius excelsior est et super hos quoque eminentiores sunt alii; et insuper universe terre rex imperat servienti. Avarus

n implebitur pecunia. et qui amat divitias fructus non capiet ex eis. et hoc ergo vanitas. Ubi multe sunt opes, multi et qui comedunt eas. Et quid prodest possessori nisi quod cernit divitias oculis suis? Dulcis est somnus operanti sive parum sive multum comedat. saturitas autem divitis non sinit dormire eum. Est et alia infirmitas pessima quam vidi sub sole. Divitie conservate in malum domini sui. Pereunt enim in afflictione pessima. Generavit filium qui in summa egestate erit. Sicut egressus est nudus de utero matris sue sic revertetur, et nichil auferet secum de labore suo. Miserabilis prorsus infirmitas. Quomodo venit sic revertetur. Quid ergo prodest ei quod laboravit in ventum? Cunctis diebus vite sue comedit in tenebris et in curis multis et in erumna atque tristicia. Hoc itaque visum est mihi bonum ut comedat quis et bibat et fruatur leticia ex labore suo quo laboravit ipse sub sole numero dierum vite sue quos dedit ei deus et hec est pars illius. Et omni homini cui dedit deus divitias atque substantiam potestatemque ei tribuit ut comedat ex eis et fruatur parte sua et letetur de labore suo, hoc est donum dei. Non enim satis recordabitur dierum vite sue eo quod deus occupet deliciis cor eius.

VI

Est et aliud malum quod vidi sub sole et quidem frequens apud homines. Vir cui dedit deus divitias et substantiam et honorem et nichil deest anime eius ex omnibus que desiderat, nec tribuit ei potestatem deus ut comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud. Hoc vanitas et magna miseria est. Si genuerit quispiam centum filios et vixerit multos annos et plures dies etatis habuerit et anima illius non utatur bonis substantie sue sepulturaque careat, de hoc ego pronuntio quod melior illo sit abortivus. Frustra enim venit et pergit ad tenebras et oblivione delebitur nomen eius. Non vidit solem neque cognovit distantiam boni et mali. Etiam si duobus milibus annis vixerit et non fuerit perfruitus bonis, nonne ad unum locum properant omnia? Omnis labor hominis in ore eius, sed anima illius non implebitur bonis. Quid habet amplius sapiens a stulto? et quid pauper nisi ut pergat illuc ubi est vita? Melius est videre quod cupias quam desiderare quod nescias. Sed et hoc vanitas et presumptio spiritus. Qui futurus est iam vocatum est nomen eius et scitur quod homo sit et non possit contra fortiorem se in iudicio contendere. Verba sunt plurima multamque in disputando habentia vanitatem.

VII

Quid necesse est homini maiora se querere, cum ignoret quid conducat sibi in vita sua numero dierum peregrinationis sue et tempore quod velut umbra preterit? Aut quis ei poterit indicare quid post eum futurum sub sole sit? Melius est nomen bonum quam unguenta pretiosa, et dies mortis die nativitatis. Melius est ire ad domum luctus quam ad domum convivii. In illa enim finis cunctorum admonetur hominum et vivens cogitat quid futurum sit. Melior est ira risu, quia per tristiciam vultus corrigitur animus delinquentis. Cor sapientium ubi tristicia et cor stultorum ubi leticia. Melius est a sapiente corripi quam stultorum adulatione decipi. quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla sic risus stulti. Sed et hoc vanitas. Calumnia conturbat sapientem et perdet robur cordis illius. Melior est finis orationis quam principium. Melior est patiens arrogante. Ne velox sis ad irascendum quia ira in sinu stulti requiescit. Ne dicas quid putas cause est quod priora tempora meliora fuere quam nunc sunt? Stulta est enim huiuscemodi interrogatio. Utilior est sapientia cum divitiis et magis prodest videntibus solem. Sicut enim protegit sapientia sic protegit pecunia. Hoc autem amplius habet eruditio et sapientia quod vitam tribuunt possessori suo. Considera opera dei quod nemo possit corrigere quem ille despexerit. In die bona fruere bonis et malam diem precave. Sicut enim hanc sic et illam fecit deus ut non inveniat homo contra eum iustas querimonias. Hec quoque vidi in diebus vanitatis mee. Iustus perit in iusticia sua et impius multo vivit tempore in malicia sua. Noli esse iustus multum neque plus sapias quam necesse est ne obstupescas. Ne impie agas multum et noli esse stultus ne moriaris in tempore non tuo. Bonum est sustentare iustum sed et ab illo ne subtrahas manum tuam quia qui deum timet nichil negligit. Sapientia confortabit sapientem super decem principes civitatis. Non est enim homo iustus in terra qui faciat bonum et non peccet. Sed et cunctis sermonibus qui dicuntur ne accommodes cor tuum ne forte audias servum tuum maledicentem tibi. Scit enim conscientia tua quia et tu crebro maledixisti aliis. Cuncta temptavi in sapientia. Dixi sapiens efficiar et ipsa longius recessit a me multo magis quam erat et alta profunditas quis inveniet eam? Lustravi universa animo meo ut scirem et considerarem et que-

rerem sapientiam et rationem. et ut cognoscerem impietatem stulti et errorem imprudentium.
et inveni amariorem morte mulierem que laqueus venatorum est. et sagena cor eius. vin-
cula enim sunt manus illius. Qui placet deo effugiet eam. qui autem peccator est capietur ab illa. Ecce
hoc inveni dicit ecclesiastes unum et alterum. ut invenirem rationem quam adhuc querit anima
mea. et non inveni. Virum de mille unum repperi. mulierem ex omnibus non inveni. Solum-
modo hoc inveni quod fecerit deus hominem rectum. et ipse se infinitis miscuerit questionibus.

VIII

Quis talis ut sapiens est. et quis cognovit solutionem verbi. Sapientia hominis lucet in vultu
eius. et potentissimus faciem illius commutabit. Ego os regis observo. et precepta iuramenti dei.
Ne festines recedere a facie eius neque permaneas in opere malo. quia omne quod voluerit faciet.
et sermo illius potestate plenus est. nec dicere ei quisquam potest quare ita facis. Qui custodit
preceptum. non experietur quicquam mali. Tempus et responsionem cor sapientis intelligit. Om-
ni negocio tempus est et opportunitas. et multa hominis afflictio. quia ignorat preterita. et
ventura nullo scire potest nuntio. Non est in hominis dicione prohibere spiritum suum. nec habet
potestatem in die mortis. nec sinitur quiescere ingruente bello. neque salvabit impie-
tas impium. Omnia hec consideravi. et dedi cor meum in cunctis operibus que fiunt sub sole.
Interdum dominatur homo homini in malum suum. Vidi impios sepultos qui etiam cum
adviverent in loco sancto erant. et laudabantur in civitate quasi iustorum operum. Sed et hoc
vanitas. Etenim quia non profertur cito contra malos sententia. absque ullo timore filii ho-
minum perpetrant mala. Attamen peccator ex eo quod centies malum facit. et per patientiam susten-
tatur. ego cognovi quod erit bonum timentibus deum qui verentur faciem eius. Non sit bo-
num impio. nec prolongentur dies eius. sed quasi umbra transeant qui non timent faciem dei. Est
et alia vanitas que fit super terram. Sunt iusti quibus multa proveniunt quasi opera egerint im-
piorum. et sunt impii qui ita securi sunt quasi iustorum facta habeant. Sed et hoc vanitas est et
vanissimum iudicium. Laudavi igitur leticiam. quod non esset homini bonum sub sole. nisi quod come-
deret et biberet atque gauderet. et hoc solum secum auferret de labore suo in diebus vite
sue. quos dedit ei deus sub sole. Et apposui cor meum ut scirem sapientiam et intelligerem
distensionem que versatur in terra. Est homo qui diebus ac noctibus somnum oculis non capit.
Et intellexi quod omnium operum dei nullam possit homo invenire rationem eorum que fiunt
sub sole. et quanto plus laboraverit ad querendum. tanto minus inveniat. Etiam si dixerit sa-
piens se nosse. non poterit reperire. Omnia hec tractavi in corde meo. ut curiosius intelli-
gerem.

IX

Sunt iusti atque sapientes. et opera eorum in manu dei. et tamen nescit homo utrum
amore an odio dignus sit. Sed omnia in futurum servantur incerta. eo quod universa eque e-
veniant iusto et impio. bono et malo. mundo et inmundo. immolanti victimas. et sacri-
ficia contemnenti. Sicut bonus sic et peccator. ut periurus ita et ille qui verum deierat. Hec
est pessimum inter omnia que sub sole fiunt quia eadem cunctis eveniunt. unde et corda fi-
liorum hominum implentur malicia et contemptu in vita sua. et post hec ad inferos deducen-
tur. Nemo est qui semper vivat. et qui huius rei habeat fiduciam. Melior est canis vivus
leone mortuo. Viventes enim sciunt se esse morituros. mortui vero nichil noverunt amplius.
nec habebunt ultra mercedem. quia oblivioni tradita est memoria eorum. Amor quoque et
odium et invidia simul perierunt. nec habent partem in hoc seculo. et in opere quod sub sole ge-
ritur. Vade ergo et comede in leticia panem tuum. et bibe cum gaudio vinum tuum. quia deo pla-
cent opera tua. Omni tempore sint vestimenta tua candida. et oleum de capite tuo non deficiat.
Perfruere vita cum uxore quam diligis cunctis diebus vite instabilitatis tue que date sunt
tibi sub sole omni tempore vanitatis tue. Hec est enim pars in vita et in labore tuo. quo
laboras sub sole. Quodcumque potest manus tua facere. instanter operare. quia nec opus nec ratio
nec sciencia nec sapientia erunt apud inferos quo tu properas. Verti me ad aliud vidique sub sole nec
velocium esse cursum. nec fortium bellum. nec sapientium panem. nec doctorum divitias. nec
artificum gratiam. sed tempus casumque in omnibus. Nescit homo finem suum. sed sicut pisces
capiuntur hamo. et sicut aves comprehenduntur laqueo. sic capiuntur homines tempore ma-

lo. cum ex eis exemplo supervenerit. Hanc quoque vidi sub sole sapientiam et probavi maximam. Ci-
vitas parva et pauci in ea viri; venit contra eam rex magnus et vallavit eam, extruxitque
munitiones per gyrum, et perfecta est obsidio. Inventusque est in ea vir pauper et sapiens et
liberavit urbem per sapientiam suam, et nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis. Et dicebam
ego meliorem esse sapientiam fortitudine. Quomodo ergo sapientia pauperis contempta est et verba illius
non sunt audita? Verba sapientium audiuntur in silentio, plus quam clamor principis inter stul-
tos. Melior est sapientia quam arma bellica; et qui in uno peccaverit, multa bona perdet.

X

Muscae mo-
rientes perdunt suavitatem unguenti. Pretiosior est sapientia et gloria parva ad tempus
stultitia. Cor sapientis in dextera eius, et cor stulti in sinistra illius. Sed et in via stultus ambulans
cum ipse insipiens sit omnes stultos estimat. Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum
tuum ne dimiseris, quia curatio cessare faciet peccata maxima. Est malum quod vidi sub sole
quasi per errorem egrediens a facie principis: positum stultum in dignitate sublimi, et divites
sedere deorsum. Vidi servos in equis, et principes ambulantes quasi servos super terram. Qui
fodit foveam incidet in eam, et qui dissipat sepem mordebit eum coluber. Qui transfert lapides af-
fligetur in eis, et qui scindit ligna vulnerabitur ab eis. Si retunsum fuerit ferrum, et hoc non ut
prius, sed hebetatum erit, multo labore exacuetur, et post industriam sequetur sapientia. Si mor-
deat serpens in silentio, nihil eo minus habet qui occulte detrahit. Verba oris sapientis gratia,
et labia insipientis praecipitabunt eum. Initium verborum eius stultitia, et novissimum oris illius
error pessimus. Stultus verba multiplicat. Ignorat homo quid ante se fuerit, et quid post
futurum est quis illi poterit indicare? Labor stultorum affliget eos qui nesciunt in urbem
pergere. Vae tibi terra cuius rex est puer, et cuius principes mane comedunt. Beata terra cuius rex no-
bilis est, et cuius principes vescuntur in tempore suo ad reficiendum et non ad luxuriam. In pigri-
tiis humiliabitur contignatio, et in infirmitate manuum perstillabit domus. In risu faci-
unt panem ac vinum ut epulentur bibentes, et pecuniae obediunt omnia. In cogitatione
tua regi ne detrahas, et in secreto cubiculi tui ne maledixeris diviti, quia aves caeli por-
tabunt vocem tuam, et qui habet pennas annuntiabit sententiam.

XI

Mitte panem tuum super transeuntes
aquas, quia post multa tempora invenies illum. Da partem septem necnon et octo, quia ignoras
quid futurum sit mali super terram. Si repletae fuerint nubes, imbrem super terram effundent.
Si ceciderit lignum ad austrum aut ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit ibi erit. Qui obser-
vat ventum non seminat, et qui considerat nubes numquam metet. Quomodo ignoras quae sit
via spiritus, et qua ratione compingantur ossa in ventre praegnantis, sic nescis opera Dei qui fabricator
est omnium. Mane semina sementem tuam, et vespere ne cesset manus tua, quia nescis quid magis ori-
atur hoc aut illud, et si utrumque simul melius erit. Dulce lumen et delectabile oculis est vi-
dere solem. Si annis multis vixerit homo, et in his omnibus laetatus fuerit, meminisse debet
tenebrosi temporis et dierum multorum; qui cum venerint, vanitatis arguentur praeterita. Laetare
ergo iuvenis in adolescentia tua, et in bono sit cor tuum in diebus iuventutis tuae, et ambula
in viis cordis tui, et in intuitu oculorum tuorum, et scito quod pro omnibus his adducet te Deus in
iudicium. Aufer iram a corde tuo, et amove malitiam a carne tua; adolescentia enim
et voluptas vana sunt.

XII

Memento creatoris tui in diebus iuventutis tuae, antequam veniat
tempus afflictionis tuae, et appropinquent anni de quibus dicas: Non mihi placent. Antequam tenebre-
scat sol et lumen et luna et stellae, et revertantur nubes post pluviam. Quando commovebuntur custodes
domus, et nutabunt viri fortissimi, et otiosae erunt molentes in minuto numero, et tenebre-
scent videntes per foramina; et claudent ostia in platea in humilitate vocis molentis, et
consurgent ad vocem volucris, et obsurdescent omnes filiae carminis. Excelsa quoque time-
bunt, et formidabunt in via; florebit amygdalum, impinguabitur locusta, et dissipabitur
capparis, quoniam ibit homo in domum aeternitatis suae, et circuibunt in platea plangentes.
Antequam rumpatur funiculus argenteus, et recurrat vitta aurea, et conteratur hydria
super fontem, et confringatur rota super cisternam, et revertatur pulvis in terram suam
unde erat, et spiritus redeat ad Deum qui dedit illum. Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes, et omnia

vanitas. Cumque esset sapientissimus ecclesiastes: docuit populum et enarravit que fecerat. et investi
gans composuit parabolas multas. Quesivit verba utilia. et conscripsit sermones rectissi
mos ac veritate plenos. Verba sapientium sicut stimuli et quasi clavi in altum defixi. que per
magistrorum consilium data sunt a pastore uno. His amplius fili mi ne requiras. Faciendi
plures libros nullus est finis. frequensque meditatio carnis afflictio. Finem loquendi
omnes pariter audiamus. Deum time et omnia mandata eius observa: hoc est omnis homo.
Et cuncta que fiunt. adducet deus in iudicium pro omni errato. sive bonum sive malum sit.

Incipit liber cantici canticorum.

Osculetur me osculo oris sui. Quia meliora sunt ubera
tua vino: fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum: ideo ado
lescentule dilexerunt te. Trahe me post te: curremus in odore unguentorum
tuorum. Introduxit me rex in cellaria sua. Exultabimus et letabimur in te:
memores uberum tuorum super vinum. Recti diligunt te. Nigra sum sed formo
sa filie ierusalem. sicut tabernacula cedar sicut pelles salomonis. Nolite me considerare
quod fusca sim: quia decoloravit me sol. Filii matris mee pugnaverunt contra me: posuerunt
me custodem in vineis: vineam meam non custodivi. Indica mihi quem diligit anima mea. ubi pa
scas. ubi cubes in meridie: ne vagari incipiam per greges sodalium tuorum. Si ignoras te o
pulcherrima inter mulieres. egredere et abi post vestigia gregum: et pasce hedos tuos iuxta taberna
cula pastorum. Equitatui meo in curribus pharaonis assimilavi te amica mea. Pulchre
sunt gene tue sicut turturis: collum tuum sicut monilia. Murenulas aureas faciemus tibi:
vermiculatas argento. Dum esset rex in accubitu suo: nardus mea dedit odorem suum. Fascicu
lus myrre dilectus meus mihi: inter ubera mea commorabitur. Botrus cypri dilectus meus mihi:
in vineis engaddi. Ecce tu pulchra es amica mea ecce tu pulchra oculi tui columbarum.
Ecce tu pulcher es dilecte mi et decorus. Lectulus noster floridus. tigna domorum nostrarum cedrina.

II

laquearia nostra cypressina. Ego flos campi et lilium convallium. Sicut lilium inter spinas: sic
amica mea inter filias. Sicut malus inter ligna silvarum: sic dilectus meus inter filios. Sub
umbra illius quem desideraveram sedi: et fructus eius dulcis gutturi meo. Introduxit me
rex in cellam vinariam: ordinavit in me caritatem. Fulcite me floribus. stipate me malis:
quia amore langueo. Leva eius sub capite meo: et dextera illius amplexabitur me. Adiuro
vos filie ierusalem per capreas cervosque camporum ne suscitetis neque evigilare faciatis di
lectam: quoadusque ipsa velit. Vox dilecti mei. Ecce iste venit saliens in montibus transi
liens colles. Similis est dilectus meus capree hinnuloque cervorum. En ipse stat post pari
etem nostrum. respiciens per fenestras. prospiciens per cancellos. En dilectus meus loquitur mihi.
Surge propera amica mea. columba mea. formosa mea et veni. Iam enim hyemps transiit.
imber abiit et recessit. Flores apparuerunt in terra nostra: tempus putationis advenit. vox
turturis audita est in terra nostra. ficus protulit grossos suos. vinee florentes dederunt odo
rem suum. Surge amica mea. speciosa mea et veni. columba mea in foraminibus petre
in caverna macerie. Ostende mihi faciem tuam. sonet vox tua in auribus meis. Vox enim
tua dulcis. et facies tua decora. Capite nobis vulpes parvulas que demoliuntur vineas. Nam
vinea nostra floruit. Dilectus meus mihi et ego illi. qui pascitur inter lilia donec aspiret dies
et inclinentur umbre. Revertere. similis esto dilecte mi capree hinnuloque cer
vorum. super montes bethel.

III

In lectulo meo per noctes quesivi quem diligit anima mea.
quesivi illum et non inveni. Surgam et circuibo civitatem. per vicos et plateas queram quem dili
git anima mea. Quesivi illum et non inveni. Invenerunt me vigiles qui custodiunt civitatem.
Num quem diligit anima mea vidistis? Paululum cum pertransissem eos: inveni quem diligit anima
mea. Tenui eum nec dimittam donec introducam illum in domum matris mee et in cubiculum geni
tricis mee. Adiuro vos filie ierusalem per capreas cervosque camporum ne suscitetis neque
evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit. Que est ista que ascendit per desertum si
cut virgula fumi ex aromatibus myrre et thuris. et universi pulveris pigmentarii? En
lectulum salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis israel. omnes tenentes

gladios et ad bella doctissimi, uniuscuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos. Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis Libani: columnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum: media caritate constravit propter filias Ierusalem. Egredimini et videte filie Syon regem Salomonem in diademate quo coronavit illum mater sua in die desponsionis illius, et in die letitie cordis eius.

IIII

Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es! oculi tui columbarum, absque eo quod intrinsecus latet. Capilli tui sicut greges caprarum que ascenderunt de monte Galaad. Dentes tui sicut greges tonsarum que ascenderunt de lavacro, omnes gemellis fetibus, et sterilis non est inter eas. Sicut vitta coccinea labia tua, et eloquium tuum dulce. Sicut fragmen mali punici ita gene tue, absque eo quod intrinsecus latet. Sicut turris David collum tuum que edificata est cum propugnaculis: mille clipei pendent ex ea, omnis armatura fortium. Duo ubera tua sicut duo hinnuli capree gemelli qui pascuntur in liliis, donec aspiret dies et inclinentur umbre. Vadam ad montem mirre, et ad collem thuris. Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te. Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni: coronaberis de capite Amana, de vertice Sanir et Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum. Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, et in uno crine colli tui. Quam pulchre sunt mamme tue soror mea sponsa! Pulchriora sunt ubera tua vino, et odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Favus distillans labia tua sponsa, mel et lac sub lingua tua, et odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris. Ortus conclusus soror mea sponsa, ortus conclusus, fons signatus. Emissiones tue paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus. Cypri cum nardo, nardus et crocus, fistula et cinnamomum cum universis lignis Libani, mirra et aloe cum omnibus primis unguentis. Fons ortorum, puteus aquarum viventium que fluunt impetu de Libano. Surge aquilo et veni auster, perfla ortum meum, et fluant aromata illius.

V

Veniat dilectus meus in ortum suum, et comedat fructum pomorum suorum. Veni in ortum meum soror mea sponsa, messui mirram meam cum aromatibus meis. Comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. Comedite amici et bibite, et inebriamini karissimi. Ego dormio, et cor meum vigilat. Vox dilecti mei pulsantis. Aperi michi soror mea amica mea, columba mea, immaculata mea: quia caput meum plenum est rore, et cincinni mei guttis noctium. Expoliavi me tunica mea, quomodo induar illa? Lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos? Dilectus meus misit manum suam per foramen, et venter meus intremuit ad tactum eius. Surrexi ut aperirem dilecto meo. Manus mee stillaverunt mirram, digiti mei pleni mirra probatissima. Pessulum ostii mei aperui dilecto meo: at ille declinaverat atque transierat. Anima mea liquefacta est ut locutus est. Quesivi et non inveni illum: vocavi, et non respondit michi. Invenerunt me custodes qui circueunt civitatem, percusserunt me et vulneraverunt me. tulerunt pallium meum custodes murorum. Adiuro vos filie Ierusalem, si inveneritis dilectum meum ut nuntietis ei quia amore langueo. Qualis est dilectus tuus ex dilecto o pulcherrima mulierum? qualis est dilectus tuus ex dilecto, quia sic adiurasti nos? Dilectus meus candidus et rubicundus, electus ex milibus. Caput eius aurum optimum: come eius sicut elate palmarum, nigre quasi corvus. Oculi eius sicut columbe super rivos aquarum, que lacte sunt lote, et resident iuxta fluenta plenissima. Gene illius sicut areole areole aromatum consite a pigmentariis. Labia illius lilia distillantia mirram primam. Manus illius tornatiles auree plene hyacinthis. Venter eius eburneus distinctus saphyris. Crura illius columne marmoree, que fundate sunt super bases aureas. Species eius ut Libani, electus ut cedri. Guttur illius suavissimum, et totus desiderabilis. Talis est dilectus meus, et iste est amicus meus, filie Ierusalem. Quo abiit dilectus tuus o pulcherrima mulierum? Quo declinavit dilectus tuus? et queremus eum tecum.

VI

Dilectus meus descendit in ortum suum ad areolam aromatum, ut pascatur in ortis, et lilia colligat. Ego dilecto meo et dilectus meus michi, qui pascitur inter lilia. Pulchra es amica mea, suavis et decora sicut Ierusalem, terribilis ut castrorum acies ordinata. Averte oculos tuos a me, quia ipsi me avolare fecerunt. Capilli tui sicut grex caprarum que apparuerunt de Galaad. Dentes tui sicut grex ovium que ascende-

runt de lavacro. Omnes gemellis foetibus, et sterilis non est in eis. Sicut cortex mali punici, sic genae tuae absque occultis tuis. Sexaginta sunt reginae et octoginta concubinae, et adolescentularum non est numerus. Una est columba mea, perfecta mea, una est matri suae, electa genitrici suae. Viderunt illam filiae et beatissimam praedicaverunt; reginae et concubinae et laudaverunt eam. Quae est ista quae progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata? Descendi ad ortum nucum ut viderem poma convallis, ut inspicerem si floruisset vinea et germinassent mala punica. Nescivi; anima mea conturbavit me propter quadrigas Aminadab. Revertere, revertere Sunamitis; revertere, revertere ut intueamur te.

VII

Quid videbis in Sunamiten nisi choros castrorum? Quam pulchri sunt gressus tui in calciamentis, filia principis! Iunctura feminum tuorum sicut monilia, quae fabricata sunt manu artificis. Umbilicus tuus crater tornatilis, numquam indigens poculis. Venter tuus sicut acervus tritici vallatus liliis. Duo ubera tua sicut duo hinnuli gemelli capreae. Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscinae in Esebon, quae sunt in porta filiae multitudinis. Nasus tuus sicut turris Libani, quae respicit contra Damascum. Caput tuum ut Carmelus, et comae capitis tui sicut purpura regis vincta canalibus. Quam pulchra es et quam decora, carissima, in deliciis! Statura tua assimilata est palmae, et ubera tua botris. Dixi: Ascendam in palmam et apprehendam fructus eius; et erunt ubera tua sicut botri vineae, et odor oris tui sicut malorum. Guttur tuum sicut vinum optimum, dignum dilecto meo ad potandum, labiisque et dentibus illius ruminandum. Ego dilecto meo, et ad me conversio eius. Veni, dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Mane surgamus ad vineas; videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punica. Ibi dabo tibi ubera mea. Mandragorae dederunt odorem in portis nostris. Omnia poma nova et vetera, dilecte mi, servavi tibi.

VIII

Quis det te fratrem meum sugentem ubera matris meae, ut inveniam te foris et deosculer, et iam me nemo despiciat? Apprehendam te et ducam in domum matris meae, et in cubiculum genitricis meae. Ibi me docebis, et dabo tibi poculum ex vino condito et mustum malorum granatorum meorum. Leva eius sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me. Adiuro vos, filiae Ierusalem, ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit. Quae est ista quae ascendit de deserto deliciis affluens, innixa super dilectum suum? Sub arbore malo suscitavi te; ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genitrix tua. Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum, quia fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus aemulatio; lampades eius lampades ignis atque flammarum. Aquae multae non poterunt extinguere caritatem, nec flumina obruent illam. Si dederit homo omnem substantiam domus suae pro dilectione, quasi nihil despiciet eam. Soror nostra parva et ubera non habet. Quid faciemus sorori nostrae in die quando alloquenda est? Si murus est, aedificemus super eum propugnacula argentea; si ostium est, compingamus illud tabulis cedrinis. Ego murus, et ubera mea sicut turris, ex quo facta sum coram eo quasi pacem reperiens. Vinea fuit pacifico in ea quae habet populos; tradidit eam custodibus; vir affert pro fructu eius mille argenteos. Vinea mea coram me est. Mille tui pacifici, et ducenti his qui custodiunt fructus eius. Quae habitas in hortis, amici auscultant; fac me audire vocem tuam. Fuge, dilecte mi, et assimilare capreae hinnuloque cervorum super montes aromatum. Explicit Canticum canticorum. Incipit prologus in librum Sapientiae.

Liber Sapientiae apud Hebraeos nusquam est, unde et ipse stilus graecam magis eloquentiam redolet. Hunc quidam Iudaei Philonis esse affirmant, qui proinde Sapientiae nominatur, quia in eo Christi adventus, qui est sapientia Patris, et passio eius evidenter exprimitur. Explicit prologus. Incipit liber Sapientiae.

Diligite iustitiam qui iudicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis quaerite illum, quoniam invenitur ab his qui non temptant illum, apparet autem eis qui fidem habent in illum. Perversae enim cogitationes separant a Deo; probata autem virtus corripit insipientes; quoniam in malivolam animam non introibit

sapientia. nec habitabit in corpore subdito peccatis. Sanctus enim spiritus discipline effugiet fictum. et auferet se a cogitationibus que sunt sine intellectu. et corripietur a superveniente iniquitate. Benignus est enim spiritus sapientie. et non liberabit maledictum a labiis suis. quoniam renum illius testis est deus. et cordis eius scrutator est verus. et lingue illius auditor. Quoniam spiritus domini replevit orbem terrarum. et hoc quod continet omnia scientiam habet vocis. Propter hoc qui loquitur iniqua non potest latere. nec preteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus enim impii interrogatio erit. sermonum autem illius auditio ad deum veniet ad correptionem iniquitatum illius. quoniam auris zeli audit omnia. et tumultus murmurationum non abscondetur. Custodite ergo vos a murmuratione que nichil prodest. et a detractione parcite lingue. quoniam responsum obscurum in vacuum non ibit. os autem quod mentitur occidit animam. Nolite zelare mortem in errorem vite vestre. neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum. quoniam deus mortem non fecit. nec letatur in perditione vivorum. Creavit enim ut essent omnia. et sanabiles fecit nationes orbis terrarum. et non est in illis medicamentum exterminii. nec inferorum regnum in terra. Iustitia enim perpetua est et immortalis. iniustitia autem mortis est acquisitio. Impii autem manibus et verbis accersierunt illam. et estimantes illam amicam defluxerunt. et sponsiones posuerunt ad illam. quoniam digni sunt qui sunt ex parte illius.

II. Dixerunt enim apud se cogitantes non recte. Exiguum et cum tedio est tempus vite nostre. et non est refrigerium in fine hominis. et non est qui agnitus sit reversus ab inferis. quia ex nichilo nati sumus. et post hoc erimus tamquam si non fuerimus. quoniam fumus afflatus est in naribus nostris. et sermo scintille ad commovendum cor nostrum. qua extincta cinis erit corpus nostrum. et spiritus diffundetur tamquam mollis aer. et transibit vita nostra tamquam vestigium nubis. et sicut nebula dissolvetur que effugata est a radiis solis. et a calore illius aggravata. et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus. et nemo memoriam habebit operum nostrorum. Umbre enim transitus est tempus nostrum. et non est reversio finis nostri. quoniam consignata est. et nemo revertitur. Venite ergo et fruamur bonis que sunt. et utamur creatura tamquam in iuventute celeriter. Vino precioso et unguentis nos impleamus. et non pretereat nos flos temporis. Coronemus nos rosis antequam marcescant. nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Nemo nostrum sit exsors luxurie nostre. ubique relinquamus signa leticie. quoniam hec est pars nostra. et hec est sors nostra. Opprimamus pauperem iustum. et non parcamus vidue. nec veterani revereamur canos multi temporis. Sit autem fortitudo nostra lex iniustitie. quod enim infirmum est inutile invenitur. Circumveniamus ergo iustum. quoniam inutilis est nobis. et contrarius est operibus nostris. et improperat nobis peccata legis. et diffamat in nos peccata discipline nostre. Promittit se scientiam dei habere. et filium dei se nominat. Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum. Gravis est nobis etiam ad videndum. quoniam dissimilis est aliis vita illius. et immutate sunt vie eius. Tamquam nugaces estimati sumus ab illo. et abstinet se a viis nostris tamquam ab inmunditiis. et prefert novissima iustorum. et gloriatur patrem deum se habere. Videamus ergo si sermones illius veri sunt. et temptemus que ventura sunt illi. et sciemus que erunt novissima illius. Si enim est verus filius dei. suscipiet illum. et liberabit eum de manu contrariorum. Contumelia et tormento interrogemus illum. ut sciamus reverentiam ipsius. et probemus patientiam eius. Morte turpissima condempnemus illum. erit enim ei respectus ex sermonibus illius. Hec cogitaverunt et erraverunt. Excecavit enim illos malicia eorum. et nescierunt sacramenta dei. neque mercedem speraverunt iustitie. nec iudicaverunt honorem animarum sanctarum. quoniam deus creavit hominem inexterminabilem. et ad ymaginem similitudinis sue fecit illum. Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum. imitantur autem illum qui sunt ex parte illius.

III. Iustorum autem anime in manu dei sunt. et non tanget illos tormentum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori. et estimata est afflictio exitus illorum. et quod a nobis est iter exterminium. illi autem sunt in pace. Et si coram hominibus tormenta passi sunt. spes illorum inmortalitate plena est. In paucis vexati in multis bene disponentur. quoniam deus temptavit illos. et invenit illos

dignos se. Tamquam aurum in fornace probavit illos, et quasi holocausti hostiam accepit illos, et
in tempore erit respectus illorum. Fulgebunt iusti et tamquam scintille in harundineto di-
scurrent. Iudicabunt nationes et dominabuntur populis, et regnabit dominus illorum in perpetuum.
Qui confidunt in illo intelligent veritatem, et fideles in dilectione acquiescent illi, quoniam donum
et pax est electis illius. Impii autem secundum que cogitaverunt correptionem habebunt, qui ne-
glexerunt iustum et a domino recesserunt. Sapientiam enim qui abicit et disciplinam infe-
lix est, et vacua est spes illorum, et labores sine fructu, et inhabitabilia opera illorum sunt, et ab
timore iusti abierunt in exterminium. Mulieres eorum insensate sunt, et nequissimi filii
eorum. Maledicta creatura illorum, quoniam felix est sterilis et incoinquinata, que non scivit thorum in
delicto; habebit fructum in respectione animarum, et spado qui non operatus est per manus suas
iniquitatem, nec cogitavit adversus deum nequissima. Dabitur enim illi fidei donum
electum, et sors in templo dei acceptissima. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus,
et que non concidat radix sapientie. Filii autem adulterorum in consummatione erunt, et ab iniquo tho-
ro semen exterminabitur. Et si quidem longe vite erunt, in nichilum computabuntur, et sine
honore erit novissima senectus illorum. Et si celerius defuncti fuerint, non habebunt spem, nec
in die agnitionis allocutionem. Nationis enim inique dire sunt consummationes.

IIII

O quam pulchra est casta generatio cum caritate. Immortalitas enim est in memoria illius,
quoniam et apud deum nota est, et apud homines. Cum presens est imitantur illam, et desiderant
eam cum se eduxerit, et in perpetuum coronata triumphat, incoinquinatorum certaminum premi-
um vincens. Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, et spuria vitulamina
non dabunt radices altas, nec stabile firmamentum collocabunt. Et si in ramis in tempore
germinaverint, infirmiter posita a vento commovebuntur, et a nimietate ventorum era-
dicabuntur. Confringentur enim rami inconsummati, et fructus illorum inutiles, et acer-
bi ad manducandum, et ad nichilum apti. Ex iniquis enim omnes filii qui nascuntur
testes sunt nequitie adversus parentes in interrogatione sua. Iustus autem si morte preoccu-
patus fuerit, in refrigerio erit. Senectus enim venerabilis est non diuturna, neque numero
annorum computata. Cani sunt autem sensus hominis, et etas senectutis vita immaculata.
Placens deo factus dilectus, et vivens inter peccatores translatus est. Raptus est ne malicia
mutaret intellectum illius, aut fictio malicie deciperet animam illius. Fascinatio enim nugaci-
tatis obscurat bona, et inconstantia concupiscentie transvertit sensum sine malicia. Con-
summatus in brevi explevit tempora multa. Placita enim erat deo anima illius. Propter hoc pro-
peravit educere illum de medio iniquitatum. Populi autem videntes et non intelligentes, nec po-
nentes in precordiis suis talia, quoniam gratia dei et misericordia est in sanctos illius, et respectus super electos
illius. Condempnat autem iustus mortuus vivos impios, et iuventus celerius consummata lon-
gam vitam iniusti. Videbunt enim finem sapientis, et non intelligent quid cogitaverit de
illo deus, et quare munierit illum dominus. Videbunt enim et contempnent eum; illos autem dominus
irridebit. Et erunt post hec decidentes sine honore, et inter mortuos in contumeliam in
perpetuum, quoniam disrumpet illos inflatos sine voce, et commovebit illos a fundamentis, et
usque ad supremum desolabuntur, et erunt gementes, et memoria eorum peribit. Venient in cogi-
tatione peccatorum suorum timidi, et traducent illos ex adverso iniquitates ipsorum.

V

Tunc stabunt
iusti in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt, et qui abstulerunt labores
illorum. Videntes turbabuntur timore horribili, et mirabuntur in subitatione insperate salu-
tis, gementes pre angustia spiritus. Dicent intra se penitentiam agentes, et pre angustia spiritus gemen-
tes: Hii sunt quos habuimus aliquando in derisum, et in similitudinem improperii. Nos insensa-
ti vitam illorum estimabamus insaniam, et finem illorum sine honore. Quomodo computati
sunt inter filios dei, et inter sanctos sors illorum est. Ergo erravimus a via veritatis, et iu-
sticie lumen non luxit nobis, et sol intelligentie non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis
et perditionis, et ambulavimus vias difficiles, viam autem domini ignoravimus. Quid nobis profuit
superbia? aut quid divitiarum iactantia contulit nobis? Transierunt omnia illa tamquam

umbra. et tamquam nuntius percurrens. et tamquam navis que pertransit fluctuantem aquam. cuius
cum preterierit non est vestigium invenire. neque semitam carine illius in fluctibus. aut avis que
transvolat in aere. nullum invenitur argumentum itineris illius. sed tantum est alarum ipsius verberans
levem ventum et scindens per vim iter aerem. commotisque alis transvolabit. et post hoc nullum
signum invenitur itineris illius. aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum. divisus aer
continuo in se reclusus est. ut ignoretur transitus illius. Sic et nos nati continuo desivimus
esse. et virtutis quidem signum nullum valuimus ostendere. in malignitate autem nostra consumpti sumus.
Talia dixerunt in inferno hii qui peccaverunt. quoniam spes impii tamquam lanugo est. que a vento
tollitur et tamquam spuma gracilis. que a procella dispergitur. et tamquam fumus qui a vento diffu-
sus est. et tamquam memoria hospitis unius diei pretereuntis. Iusti autem in perpetuum vivent. et
apud dominum est merces eorum. et cogitatio illorum apud altissimum. Ideo accipient regnum decoris. et
diadema speciei de manu domini. quoniam dextera sua teget eos. et brachio suo defendet illos.
Accipiet armaturam zelus illius. et armabit creaturam ad ultionem inimicorum. Induet pro thora-
ce iustitiam. et accipiet pro galea iudicium certum. Sumet scutum inexpugnabile. equitatem.
acuet autem diram iram in lanceam. et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Ibunt
directe emissiones fulgurum. et tamquam a bene curvato arcu nubium exterminabuntur. et ad
certum locum insilient. et a petrosa ira plene mittentur grandines. Excandescet in illos aqua
maris. et flumina concurrent duriter. Contra illos stabit spiritus virtutis. et tamquam
turbo venti dividet illos. et ad heremum perducet omnem terram iniquitatis illorum. et ma-
lignitas evertet sedes potentium. Melior est sapientia quam vires. et vir prudens magis quam

VI

fortis. Audite ergo reges et intelligite. discite iudices finium terre. Prebete aures vos qui
continetis multitudines. et placetis vobis in turbis nationum. quoniam data est a domino pote-
stas vobis. et virtus ab altissimo. Qui interrogabit opera vestra et cogitationes scrutabitur.
quoniam cum essetis ministri regni illius. non recte iudicastis. neque custodistis legem iustitie
neque secundum voluntatem dei ambulastis. Horrende et cito apparebit vobis. quoniam iudicium
durissimum in hiis qui presunt fiet. Exiguo enim conceditur misericordia. potentes autem potenter tormenta
patientur. Non enim subtrahet personam cuiusquam deus. nec verebitur magnitudinem
cuiusquam. quoniam pusillum et magnum ipse fecit. et equaliter cura est illi de omnibus. fortioribus autem
fortior instat cruciatio. Ad vos ergo reges sunt hii sermones mei. ut discatis sapientiam
et non excidatis. Qui enim custodierint iustitiam iuste iustificabuntur. et qui didicerint ista
invenient quod respondeant. Concupiscite ergo sermones meos. diligite illos et habebitis
disciplinam. Clara est et que numquam marcescit sapientia. et facile videtur ab hiis qui
diligunt illam. et invenitur ab hiis qui querunt eam. Preoccupat qui se concupiscunt.
ut illis se priorem ostendat. qui de luce vigilaverit ad illam non laborabit. assidentem enim
illam in foribus suis inveniet. Cogitare ergo de illa sensus est consummatus. et qui vigila-
verit propter illam cito erit securus. quoniam dignos se ipsa circuit querens. et in viis suis
ostendit se illis hylariter. et in omni providentia occurrit illis. Initium enim illius veris-
sima est discipline concupiscentia. Cura ergo discipline dilectio est. et dilectio custodia le-
gum illius est. Custoditio autem legum consummatio incorruptionis est. incorruptio autem fa-
cit esse proximum deo. Concupiscentia itaque sapientie deducit ad regnum perpetuum. Si ergo delecta-
mini sedibus et sceptris reges populi diligite sapientiam. ut in perpetuum regnetis. Di-
ligite lumen sapientie omnes qui preestis populis. Quid est autem sapientia et quemadmodum facta sit re-
feram. et non abscondam a vobis sacramenta dei. sed ab initio nativitatis investigabo.
et ponam in lucem scientiam illius. et non preteribo veritatem. neque cum invidia tabescente iter
habebo. quoniam talis homo non erit particeps sapientie. Multitudo ergo sapientium sanitas est
orbis terrarum. et rex sapiens populi stabilimentum est. Ergo accipite disciplinam per sermo-

VII

nes meos. et proderit vobis. Sum et ego quidem homo mortalis. similis omnibus et ex genere
terreni illius qui prius factus est. et in ventre matris figuratus sum caro. Decem mensium tempore
coagulatus sum in sanguine. ex semine hominis et delectamento somni conveniente.

Et ego natus accepi communem aerem, et in similiter factam decidi terram, et primam
vocem similem omnibus emisi plorans. Et in involumentis nutritus sum et curis magnis.
Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis initium. Unus ergo introitus est omnibus
ad vitam, et similis exitus. Propter hoc optavi et datus est mihi sensus. Et invocavi et venit
in me spiritus sapientie. Et preposui illam regnis et sedibus. Et divitias nichil esse duxi in compa-
ratione illius. Nec comparavi illi lapidem preciosum, quoniam aurum in comparatione illius est ha-
rena exigua, et tamquam lutum estimabitur argentum in conspectu illius. Super salutem
et speciem dilexi illam, et proposui pro luce habere illam, quoniam inextinguibile est lumen
illius. Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, et innumerabilis honestas per
manus illius. Et letatus sum in omnibus, quoniam antecedebat ista sapientia, et ignorabam quoniam
omnium horum mater est. Quam sine fictione didici, et sine invidia communico bonis
illius. Et honestatem illius non abscondo. Infinitus enim thesaurus est hominibus, quo qui usi sunt
participes facti sunt amicitie Dei, propter discipline dona commendati. Michi autem dedit
Deus dicere ex sententia, et presumere digna horum que dantur, quoniam ipse sapientie dux
est, et sapientium emendator. In manu enim illius et nos et sermones nostri, et omnis sapientia
et operum scientie disciplina. Ipse enim mihi dedit horum que sunt scientiam veram, ut sciam
dispositionem orbis terrarum, et virtutes elementorum, initium et consummationem et medie-
tatem temporum, vicissitudinum permutationes, et mutationem omnium morum, mutationes
et divisiones temporum, anni cursus et stellarum dispositiones, naturas animalium et iras
bestiarum, vim ventorum et cogitationes hominum, differentias arborum et virtutes ra-
dicum. Et quecumque sunt absconsa et improvisa didici. Omnium enim artifex docuit
me sapientia. Est enim in illa spiritus intellectus, sanctus, unicus, multiplex, subtilis, mo-
bilis, disertus, incoinquinatus, certus, suavis, amans bonum, acutus, quem nichil ve-
tat benefacere, humanus, benignus, stabilis, certus, securus, omnem habens virtutem,
omnia prospiciens, et qui capit omnes spiritus intelligibiles, mundus, subtilis. Omnibus
enim mobilibus mobilior est sapientia. Attingit autem ubique propter suam mundiciam. Va-
por est enim virtutis Dei, et emanatio quedam est claritatis omnipotentis Dei sin-
cera, et ideo nichil inquinatum in illa incurrit. Candor est enim lucis eterne, et
speculum sine macula Dei maiestatis, et imago bonitatis illius. Et cum sit una omnia
potest, et permanens in se omnia innovat, et per nationes in animas sanctas se transfert. Ami-
cos Dei et prophetas constituit. Neminem enim diligit Deus, nisi eum qui cum sapientia inhabitat. Est
enim hec speciosior sole, et super omnem stellarum dispositionem. Luci comparata invenitur
prior. Illi enim succedit nox, sapientiam autem non vincit malicia.

VIII

Attingit ergo a fine usque ad fi-
nem fortiter, et disponit omnia suaviter. Hanc amavi et exquisivi a iuventute
mea, et quesivi sponsam mihi assumere, et amator factus sum forme illius. Genero-
sitatem glorificat, contubernium habens Dei. Sed et omnium dominus dilexit illam. Doctrix
est enim discipline Dei, et electrix operum illius. Et si divitie appetuntur in vita, quid sa-
pientia locupletius, que omnia operatur? Si autem sensus operatur, quis horum magis que
sunt quam illa est artifex? Et si iusticiam quis diligit, dilectio huius magnas habet
virtutes. Sobrietatem enim et sapientiam docet, et iusticiam et virtutem, quibus utilius in
vita nichil est hominibus. Et si multitudinem scientie desiderat quis, scit preterita et de fu-
turis estimat. Scit versutias sermonum et dissolutiones argumentorum. Signa et mon-
stra scit antequam fiant, et eventus temporum et seculorum. Proposui ergo hanc adducere mihi
ad convivendum, sciens quoniam communicabit mecum de bonis, et erit allocutio cogitatio-
nis et tedii mei. Habebo propter hanc claritatem ad turbas, et honorem apud seniores
iuvenis. Et acutus inveniar in iudicio, et in conspectu potentum admirabilis ero,
et facies principum admirabuntur me. Tacentem me sustinebunt, et loquentem me re-
spicient, et sermocinante me plura manus ori suo imponent. Propterea habebo per hanc im-
mortalitatem, et hanc et memoriam eternam, his qui post me futuri sunt relin-

quam. Disponam populos et nationes michi erunt subiecte. Timebunt me audientes reges horrendi. in multitudine videbor bonus. et in bello fortis. Intrans in domum meam conquiescam cum illa. non enim habet amaritudinem conversatio illius. nec tedium convictus illius. sed leticiam et gaudium. Hec cogitans apud me et commemorans in corde meo. quoniam immortalitas est in cogitatione sapientie. et in amicitia illius delectatio bona. et in operibus manuum illius honestas sine defectione. et in certamine loquele illius sapientia. et preclaritas in communicatione sermonum ipsius. circuibam querens ut michi illam assumerem. Puer autem eram ingeniosus. et sortitus sum animam bonam. Et cum essem magis bonus. veni ad corpus incoinquinatum. Et ut scivi quoniam aliter non possum esse continens nisi deus det. et hoc ipsum erat sapientie scire cuius esset hoc donum. adii dominum et deprecatus sum illum. et dixi ex totis precordiis meis.

IX

Deus patrum meorum et domine misericordie qui fecisti omnia verbo tuo. et sapientia tua constituisti hominem. ut dominaretur creature que a te facta est. ut disponat orbem terrarum in equitate et iusticia. et in directione cordis iudicium iudicet. Da michi sedium tuarum assistricem sapientiam et noli me reprobare a pueris tuis. quoniam ego servus tuus sum et filius ancille tue. homo infirmus et exigui temporis. et minor ad intellectum iudicii et legum. Nam et si quis erit consummatus inter filios hominum. si abfuerit ab illo sapientia tua. in nichilum computabitur. Tu me elegisti regem populo tuo. et iudicem filiorum tuorum et filiarum. et dixisti edificare templum in monte sancto tuo. et in civitate habitationis tue aram. similitudinem tabernaculi tui quod preparasti ab initio. et tecum sapientia que novit opera tua. que et affuit tunc cum orbem terrarum faceres. et sciebat quid placitum esset oculis tuis. et quid directum in preceptis tuis. Mitte illam de celis sanctis tuis. et mitte illam a sede magnitudinis tue. ut mecum sit et mecum laboret. ut sciam quid acceptum sit apud te. Scit enim illa omnia. et intelligit. et deducet me in operibus sobrie. et custodiet me in sua potentia. et erunt accepta opera mea. et disponam populum tuum iuste. et ero dignus sedium patris mei. Quis enim hominum poterit scire consilium dei. aut quis poterit cogitare quid velit deus. Cogitationes enim mortalium timide. et incerte providentie nostre. Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam. et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Et difficile estimamus que in terra sunt. et que in prospectu sunt invenimus cum labore. que in celis sunt autem quis investigabit? Sensum autem tuum quis sciet. nisi tu dederis sapientiam. et miseris sanctum spiritum tuum de altissimis? Et sic correcte sunt semite eorum qui in terris sunt. et que tibi placent didicerunt homines. Nam et per sapientiam sanati sunt quicumque placuerunt tibi ab initio domine.

X

Hec illum qui primus factus est. patrem orbis terrarum cum solus esset creatus custodivit. et eduxit illum a delicto suo. et eduxit illum de limo terre. et dedit illi virtutem continendi omnia. Ab hac ut recessit iniustus in ira sua. per iram homicidii fraternitatis deperiit. Propter quod cum aqua deleret terram. iterum sanavit sapientia. per contemptibile lignum iustum gubernans. Hec et in consensu nequitie cum se nationes contulissent. scivit iustum et servavit sine querela deo. et in filii misericordia fortem custodivit. Hec iustum a pereuntibus impiis liberavit fugientem. descendente igne in pentapoli. Quibus in testimonium nequitie fumigabunda constat deserta terra. et incerto tempore fructus habentes arbores. et incredibilis anime memoria stans figmentum salis. Sapientiam enim pretereuntes non tantum in hoc lapsi sunt ut ignorarent bona. sed et insipientie sue reliquerunt hominibus memoriam. ut in his que peccaverunt nec latere potuissent. Sapientia autem hos qui se observant a doloribus liberavit. Hec autem profugum ire fratris iustum deduxit per vias rectas. et ostendit illi regnum dei. et dedit illi scientiam sanctorum. honestavit illum in laboribus. et complevit labores illius. In fraude circumvenientium illum affuit. et honestum fecit illum. Custodivit illum ab inimicis. et a seductoribus tutavit

et certamen forte dedit illi ut vinceret et sciret quoniam omnium potentior est sapientia. Hec venditum iustum non dereliquit, sed a peccatoribus liberavit eum. Descenditque cum illo in foveam, et in vinculis non dereliquit eum, donec afferret illi sceptrum regni et potentiam adversus eos qui eum deprimebant. Et mendaces ostendit qui maculaverunt illum, et dedit illi claritatem eternam. Hec populum iustum et semen sine querela liberavit a nationibus que illum premebant. Intravit in animam servi Dei, et stetit contra reges horrendos in portentis et signis. Et reddidit iustis mercedem laborum suorum, et deduxit illos in via mirabili. Et fuit illis in velamento diei, et in luce stellarum nocte. Transtulit illos per mare rubrum et transvexit illos per aquam nimiam; inimicos autem illorum demersit in mare, et ab altitudine inferorum eduxit illos. Ideo iusti tulerunt spolia impiorum, et decantaverunt, Domine, nomen sanctum tuum, et victricem manum tuam laudaverunt pariter; quoniam sapientia aperuit os mutorum, et linguas infantium fecit disertas.

XI

Direxit opera illorum in manibus prophete sancti. Iter fecerunt per deserta que non habitabantur, et in locis desertis fixerunt casas. Steterunt contra hostes, et de inimicis se vindicaverunt. Sitierunt et invocaverunt te, et data est de petra altissima aqua, et requies sitis de lapide duro. Per que enim penas passi sunt inimici illorum a defectione potus sui, et in eis cum habundarent filii Israel letati sunt, per hec cum illis deessent, bene cum illis actum est. Nam pro fonte quidem sempiterni fluminis, humanum sanguinem dedisti iniustis. Qui cum minuerentur in traductione infantium occisorum, dedisti illis habundantem aquam insperate, ostendens per sitim que tunc fuit quemadmodum tuos exaltares, et adversarios illorum necares. Cum enim temptati sunt, et quidem cum misericordia disciplinam accipientes, scierunt quemadmodum cum ira iudicati impii tormenta paterentur. Hos quidem tamquam pater monens probasti; illos autem tamquam durus rex interrogans condempnasti. Absentes enim et presentes similiter torquebantur. Duplex enim illos acceperat tedium, et gemitus cum memoria preteritorum. Cum enim audirent per sua tormenta bene secum agi, commemorati sunt Dominum, admirantes in finem exitus. Quem enim in expositione prava deriserunt, in fine eventus mirati sunt, non similiter iustis sitiens. Pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis illorum, quod quidam errantes colebant mutos serpentes et bestias supervacuas, inmisisti illis multitudinem mutorum animalium in vindictam, ut scirent quia per que peccat quis, per hec et torquetur. Non enim impossibilis erat omnipotens manus tua, que creavit orbem terrarum ex materia invisa, inmittere illis multitudinem ursorum, aut audaces leones, aut novi generis ira plenas, aut ignotas bestias, aut vaporem igneum spirantes, aut odorem fumi proferentes, aut horrendas ab oculis scintillas emittentes; quarum non solum lesura poterat illos exterminare, sed et aspectus per timorem occidere. Sed et sine his uno spiritu occidi poterant, persecutionem passi ab ipsis factis suis, et sparsi per spiritum virtutis tue. Sed omnia in mensura et in numero et pondere disposuisti. Multum enim valere tibi soli superat semper; et virtuti brachii tui quis resistet? Quoniam tamquam momentum staterę, sic ante te est orbis terrarum, et tamquam gutta roris antelucani que descendit in terram. Sed misereris omnium quoniam omnia potes, et dissimulas peccata hominum propter penitentiam. Diligis enim omnia que sunt, et nichil odisti horum que fecisti; nec enim odiens aliquid constituisti. Quomodo autem posset aliquid permanere nisi tu voluisses, aut quod a te vocatum non esset conservaretur? Parcis autem omnibus quoniam tua sunt, Domine, qui amas animas.

XII

O quam bonus et suavis est, Domine, spiritus tuus in nobis. Ideoque hos qui exerrant partibus corripis, et de quibus peccant admonens alloqueris, ut relicta malicia credant in te, Domine. Illos enim antiquos inhabitatores terre sancte tue, quos exhorruisti, quoniam odibilia tibi opera faciebant per medicamina et sacrificia iniusta, et filiorum suorum necatores sine misericordia, et comestores viscerum hominum, et devoratores sanguinis a medio sacramento tuo, et auctores parentes animarum inauxiliatarum, voluisti perdere per manus parentum nostrorum, ut dignam perciperent peregrinationem puerorum Dei, que tibi omnium carior est terra. Sed et his tamquam hominibus pepercisti, et misisti antecessores exercitus tui vespas,

mare rubrum et transvexit illos

prectum

ut illos paulatim exterminaret. Non quia impotens eras in bello subicere impios iustis.
aut bestiis seuis aut verbo duro simul exterminare. Sed partibus iudicans dabas locum penitentie. non
ignorans quoniam nequam est natio eorum. et naturalis malicia ipsorum. et quoniam non poterat mutari cogitatio
illorum in perpetuum. Semen enim erat maledictum ab initio. nec timens aliquem veniam
dabas peccatis eorum. Quis enim dicet tibi quid fecisti. aut quis stabit contra iudicium tuum. Aut quis
in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum. Aut quis tibi imputabit si nationes pe-
rierint quas tu fecisti. Non enim est alius deus quam tu cui cura est de omnibus ut ostendas quoniam
non iniuste iudicas iudicium. Neque rex neque tyrannus in conspectu tuo inquirent de hiis quos
perdidisti. Cum sis ergo iustus iuste omnia disponis. ipsum quoque qui non debet puniri condempnas.
et exterum estimas a tua uirtute. Virtus enim tua iusticie initium est. et ob hoc quod omni-
um dominus es. omnibus te parcere facis. Virtutem enim ostendis tu qui non crederis esse in uir-
tute consummatus. et hos qui sciunt audaciam traducis. Tu autem dominator domine uirtutum cum
tranquillitate iudicas. et cum magna reuerentia disponis nos. Subest enim tibi cum uolueris
posse. Docuisti autem populum tuum per talia opera quoniam oportet esse iustum et humanum. et bone spei
fecisti filios tuos. quoniam das locum in peccatis penitentie. Si enim inimicos seruorum tuorum et debi-
tos morti cum tanta cruciasti attentione et liberasti. dans tempus et locum per que possint
mutari a malicia. Cum quanta diligentia iudicasti filios tuos. quorum parentibus iura-
menta et conuentiones dedisti bonarum promissionum. Cum ergo nobis disciplinam das. inimi-
cos nostros multipliciter flagellas. ut bonitatem tuam cogitemus iudicantes. et cum de no-
bis iudicatur speremus misericordiam. Unde et illis qui in uita sua insensate et iniuste uixe-
runt. per hec que coluerunt dedisti summa tormenta. Etenim in erroris uia diutius
errauerunt deos estimantes hec que in animalibus sunt superuacua. infantium insen-
satorum more uiuentes. Propter hoc tamquam pueris insensatis iudicium in derisum de-
disti. Qui autem ludibriis et increpationibus non sunt correpti. dignum dei iudicium experti sunt.
In hiis enim que patiebantur moleste ferebant. in quibus patientes indignabantur. per
hec quos putabant deos in ipsis cum exterminarentur. uidentes illum quem olim nega-
bant se nosse. deum uerum agnouerunt. Propter quod et finis condempnationis illorum uenit.

XIII

Vani sunt autem omnes homines in quibus non subest scientia dei. et de hiis que uiden-
tur bona non potuerunt intelligere eum qui est. neque operibus attendentes agnouerunt
quis esset artifex. Sed aut ignem aut spiritum aut citatum aerem aut gyrum stellarum
aut nimiam aquam aut solem et lunam rectores orbis terrarum deos putauerunt.
Quorum si specie delectati deos putauerunt. sciant quanto hiis dominator eorum speciosior est. Spe-
ciei enim generator hec omnia constituit. Aut si uirtutem et opera eorum mirati sunt. intel-
ligant ab illis quoniam qui hec constituit fortior est illis. A magnitudine enim speciei
et creature cognoscibiliter poterit horum creator uideri. Sed tamen adhuc in hiis minor est
querela. Et hii enim fortassis errant deum uolentes et querentes inuenire. Etenim
cum in operibus illius conuersentur inquirunt. et persuasum habent quoniam bona sunt que ui-
dentur. Iterum autem nec hiis debet ignosci. Si enim tantum potuerunt scire ut possent
estimare seculum. quomodo huius dominum non facilius inuenerunt. Infelices autem sunt. et inter
mortuos spes illorum est. qui appellauerunt deos opera manuum hominum. aurum et argen-
tum. artis inuentionem et similitudines animalium. aut lapidem inutilem opus ma-
nus antique. Aut si quis artifex faber de silua lignum rectum secauerit. et huius docte
eradat omnem corticem. et arte sua usus diligenter fabricet uas utile in conuersatione
uite. reliquiis autem eius operis ad preparationem esce abutatur. et reliquum horum quod ad nul-
los usus facit lignum curuum et uerticibus plenum sculpat diligenter per uacuitatem suam
et per scientiam artis sue figuret illud. et assimilet illud ymagini hominis. aut alicui ex
animalibus illud comparet. perliniens rubrica et rubicundum faciens fuco colorem illius.
et omnem maculam que in illo est perliniens. terram et faciat ei dignam habitationem in
pariete ponens illud. confirmans ferro ne forte cadat. prospiciens illi sciens quoniam non po-

vest se adiuvare. imago enim est. et opus est illi adiutorium. et de substantia sua et filiis suis
et de nuptiis votum faciens inquirit. Non erubescit loqui cum illo qui sine anima
est. et pro sanitate quidem infirmum deprecatur. et pro vita mortuum rogat. et in adiutorium inu-
tilem invocat. et pro itinere petit ab eo qui ambulare non potest. et de adquirendo et de operando
et de omnium rerum eventu petit ab eo qui in omnibus est inutilis. Iterum alius navigare
cogitans. et per feroces fluctus incipiens iter facere. ligno portante se. fragilius lig-
num invocat.

XIIII

Illud enim cupiditas adquirendi excogitavit. et artifex sua fabricavit sapi-
entia. Tua autem pater gubernat providentia. quoniam dedisti et in mari viam. et inter fluctus semi-
tam firmissimam. ostendens quoniam potens es ex omnibus sanare. etiam si sine rate quis adeat
mare. Sed ut non essent vacua sapientie tue opera. propter hoc exiguo ligno credunt homines
animas. et transeuntes mare per ratem liberati sunt. Ab initio enim cum perirent superbi gi-
gantes. spes orbis terrarum ad ratem confugiens. remisit seculo semen nativitatis que
manu tua erat gubernata. Benedictum est enim lignum per quod fit iustitia. per manus autem quod
fit ydolum. maledictum est ipsum et qui fecit illud. quia ille quidem operatus est. illud autem cum esset
fragile. deus cognominatum est. Similiter autem odio sunt deo. impius et impietas eius. Et enim
quod factum est. cum illo qui fecit tormenta patietur. Propter hoc et in ydolis nationum non erit
respectus. quoniam creature dei in odium facte sunt et in temptationem animis hominum
et in muscipulam pedibus insipientium. Initium enim fornicationis est exquisitio idolorum. et
adinventio illorum corruptio vite est. Neque enim erant ab initio. neque erunt in perpetuum.
Supervacuitas enim hominum hec advenit in orbem terrarum. et ideo brevis illorum finis
inventus est. Acerbo enim luctu dolens pater. cito sibi rapti filii fecit ymaginem. Illum
qui tunc homo mortuus fuerat. nunc tamquam deum colere cepit. et constituit inter servos
suos sacra et sacrificia. Deinde interveniente tempore. convalescente iniqua consuetu-
dine. hic error tamquam lex custoditus est. et tyrannorum imperio colebantur figmenta. Et
hos quos in palam honorare non poterant homines. propter quod longe essent. e longinquo
figura illorum allata. evidentem ymaginem regis quem honorare volebant fecerunt.
ut illum qui aberat tamquam presentem colerent sua sollicitudine. Provexit autem ad horum
culturam et hos qui ignorabant artificis eximia diligentia. Ille enim volens placere
illi qui se assumpsit. elaboravit arte sua ut similitudinem in melius figuraret. Multi-
tudo autem abducta per speciem operis. eum qui ante tempus tamquam homo honoratus fuerat.
nunc ut deum existimaverunt. Et hec fuit vite humane deceptio. quoniam aut affectui aut
regibus deservientes homines incommunicabile nomen lapidibus et lignis imposuerunt.
Et non sufficerat errasse eos circa dei scientiam. sed et in magno viventes inscientie bello.
tot et tam magna mala pacem appellant. Aut enim filios suos sacrificantes. aut obscura
sacrificia facientes. aut insanie plenas vigilias habentes. neque vitam neque nuptias
mundas iam custodiunt. sed alius alium per invidiam occidit. aut adulterans contristat.
et omnia commixta sunt. sanguis. homicidium. furtum. et fictio. corruptio. infideli-
tas. turbatio et periurium. tumultus bonorum. dei immemoratio. animarum inquinatio. na-
tivitatis inmutatio. nuptiarum inconstantia. inordinatio mechie et inpudicitie. In-
fandorum enim ydolorum cultura. omnis mali causa est. et initium et finis. Aut enim dum le-
tantur insaniunt. aut certe vaticinantur falsa. aut vivunt iniuste aut peierant cito.
Dum enim confidunt in ydolis que sunt sine anima. male iurantes noceri se non sperant.
Utraque ergo illis evenient digne. quoniam male senserunt de deo attendentes ydolis. et iura-
verunt iniuste in dolo. contempnentes iustitiam. Non enim iuratorum est virtus.
sed peccantium pena perambulat semper iniustorum prevaricationem.

XV

Tu autem deus noster suavis et
verus es. patiens et in misericordia disponens omnia. Etenim si peccaverimus tui sumus. scientes ma-
gnitudinem tuam. et si non peccaverimus scimus quoniam apud te sumus computati. Nosse enim te
consummata iustitia est. et scire iustitiam et veritatem tuam radix est inmortalitatis.
Non enim in errorem induxit nos hominum male artis excogitatio. nec umbra

picture labor sine fructu effigies sculpta per varios colores. cuius aspectus insensato dat concupiscentiam. et diligit mortuam ymaginem et effigiem sine anima. Malorum amatores digni sunt qui spem in talibus habent. et qui faciunt illos. et qui diligunt et qui colunt. Sed et figulus mollem terram premens. laboriose fingit ad usus nostros unumquodque vas. et de eodem luto fingit que munda sunt in usum vasa. similiter et que hiis sunt contraria. Horum autem vasorum quis sit usus. iudex est figulus. et cum labore vano deum de eodem fingit luto. ille qui paulo ante de terra factus fuerat. et post pusillum se ducit unde acceptus est. repetitus debitum anime quam habebat. Sed est illi cura non quia laboraturus est. nec quoniam brevis illi vita est. sed concertatur aurificibus et argentariis. sed et erarios imitatur. et gloriam profert. quoniam res supervacuas fingit. Cinis est enim cor eius. et terra supervacua spes illius. et luto vilior vita illius. quoniam ignoravit qui se finxit. et qui inspiravit illi animam que operatur est. et qui insufflavit ei spiritum vitalem. Sed et estimaverunt lusum esse vitam nostram. et conversationem vite compositam ad lucrum. et oportere undecumque etiam ex malo adquirere. Hic enim scit super omnes se delinquere. qui ex terre materia fragilia vasa et sculptilia fingit. Omnes enim insipientes et infelices super modum anime superbi sunt. inimici populi tui et imperantes illi. quoniam omnia ydola nationum existimaverunt deos. quibus neque oculorum usus est ad videndum. neque nares ad percipiendum spiritum. neque aures ad audiendum. nec digiti manuum ad tractandum. sed et pedes eorum pigri ad ambulandum. Homo enim fecit illos. et qui spiritum mutuatus est finxit illos. Nemo enim sibi similem homo poterit deum fingere. cum sit enim mortalis. mortuum fingit manibus iniquis. Melior enim est ipse hiis quos colit. quia ipse quidem vixit cum esset mortalis. illi autem numquam. Sed et animalia miserrima colunt. insensata enim comparata hiis. aliis sunt deteriora. Sed neque aspectu aliquis ex hiis animalibus bona potest conspicere. Effugit autem dei laudem et benedictionem eius.

XVI

Propter hec et per hec similia passi sunt digna tormenta. et per multitudinem bestiarum exterminati sunt. Pro quibus tormentis bene disposuisti populum tuum quibus dedisti concupiscentiam delectamenti sui. novum saporem escam parans eis ortigometram. ut illi quidem concupiscentes escam. propter ea que illis ostensa et missa sunt etiam a necessaria concupiscentia averterentur. Hii autem in brevi inopes facti. novam gustaverunt escam. Oportebat enim illis quidem sine excusatione supervenire interitum exercentibus tyrampnidem. hiis autem tantum ostendere quemadmodum inimici illorum exterminabantur. Et enim cum supervenit illis seva bestiarum ira. morsibus perversorum colubrorum exterminabantur. Non in perpetuum permansit ira tua. sed ad correptionem in brevi turbati sunt. signum habentes salutis. ad commemorationem mandati legis tue. Qui enim conversus est. non per hoc quod videbat sanabatur. sed per te omnium salvatorem. Et in hoc autem ostendisti inimicis tuis. quia tu es qui liberas ab omni malo. Illos enim locustarum et muscarum occiderunt morsus. et non est inventa sanitas anime illorum. quia digni erant ab huiusmodi exterminari. Filios autem tuos nec draconum venenatorum vicerunt dentes. misericordia enim tua adveniens sanabat illos. In memoria enim sermonum tuorum examinabantur. et salvabantur velociter. ne in altam incidentes oblivionem. non possent tuo uti adiutorio. Et enim neque herba neque malagma sanavit illos sed tuus domine sermo qui sanat omnia. Tu enim vite et mortis habes potestatem. et deducis usque ad portas mortis et reducis. Homo autem occidit quidem per maliciam animam suam. et cum exierit spiritus non revertetur. nec revocabit animam que recepta est. Sed tuam manum effugere impossibile est. Negantes enim nosse te impii. per fortitudinem brachii tui flagellati sunt. novis aquis et grandinibus et pluviis persecutionem passi sunt. et per ignem consumpti sunt. Quod enim mirabile erat in aqua que omnia extinguit. plus ignis valebat. vindex est enim orbis iustorum. Quodam

enim tempore mansuetabatur ignis, ne comburerentur que ad impios missa erant animalia. Sed ut ipsi videntes scirent quoniam dei iudicio patiuntur persecutionem. Et quadam tempore in aqua super virtutem ignis ardebat undique, ut inique terre nationem exterminaret. Pro quibus angelorum esca nutristi populum tuum, et paratum panem de celo prestitisti illis sine labore omne delectamentum in se habentem et omnis saporis suavitatem. Substantia enim tua dulcedinem tuam quam in filios habes ostendebat, et serviens uniuscuiusque voluntati ad quod quisque volebat convertebatur. Nix autem et glacies sustinebant vim ignis et non tabescebant; ut scirent quoniam fructus inimicorum exterminabat ignis ardens in grandine et pluvia choruscans. Hoc autem iterum ut nutrirentur iusti, etiam sue virtutis oblitus est. Creatura enim tibi factori deserviens exardescit in tormentum adversus iniustos, et lenior fit ad benefaciendum pro hiis qui in te confidunt. Propter hoc et tunc in omnia transfigurata omnium nutrici gratie tue deserviebant, ad voluntatem eorum qui a te desiderabant, ut scirent filii tui quos dilexisti domine, quoniam non nativitatis fructus pascunt homines, sed sermo tuus hos qui in te crediderint conservat. Quod enim ab igne non poterat exterminari, statim ab igneo radio solis calefactum tabescebat, ut notum omnibus esset quoniam oportet prevenire solem ad benedictionem tuam, et ad orientem lucis te adorare. Ingrati enim spes tanquam hibernalis glacies tabescet, et disperiet tanquam aqua supervacua.

XVII

Magna enim sunt iudicia tua domine, et inenarrabilia verba tua; propter hoc indisciplinate anime erraverunt. Dum enim persuasum habent iniqui posse dominari nationi sancte, vinculis tenebrarum et longe noctis compediti, inclusi sub tectis, fugitivi perpetue providentie iacuerunt. Et dum putant se latere in obscuris peccatis, tenebroso oblivionis velamento dispersi sunt, paventes horrende, et cum admiratione nimia perturbati. Neque enim que continebat illos spelunca sine timore custodiebat, quoniam sonitus descendens perturbabat illos, et persone triste apparentes pavorem illis prestabant. Et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen prebere, nec siderum limpide flamme illuminare poterant illam noctem horrendam. Apparebat autem illis subitaneus ignis timore plenus, et timore perculsi illius que videbatur faciei, estimabant deteriora esse que non videbantur. Et magice artis appositi erant derisus, et sapientie glorie correptio cum contumelia. Illi enim qui promittebant timores et turbationes expellere se ab anima languente, hii cum derisu pleni timore languebant. Nam et si nichil illos ex monstris perturbabat, transitu animalium et serpentium sibilatione commoti, tremebundi peribant, et aerem quem nulla ratione quis effugere poterat negantes se videre. Frequenter enim preoccupant pessima redarguente conscientia. Cum sit enim timida nequitia, data est in omnium condempnationem. Semper enim presumit seva, conturbata conscientia. Nichil enim est timor nisi presumptionis adiutorium, proditio cogitationis auxiliorum. Et dum ab intro minor est expectatio, eius maiorem putat scientiam eius cause de qua illi tormentum prestat. Illi autem qui impotentem vere noctem et ab infimis et ab altissimis inferis supervenientem, eundem somnum dormientes, aliquando monstrorum exagitabantur timore, aliquando anime deficiebant traductione. Subitaneus enim illis et insperatus timor supervenerat. Deinde si quisquam ex illis decidisset, custodiebatur in carcere sine ferro reclusus. Si enim rusticus quis erat aut pastor aut agricola laborum operarius preoccupatus esset, ineffugibilem sustinebat necessitatem. Una enim cathena tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilans, aut inter spissos ramos avium sonus suavis, aut vis aque decurrentis nimium, aut sonus validus precipitatarum petrarum, aut ludentium animalium cursus invisus, aut mugientium valida bestiarum vox, aut resonans de altissimis montibus echo, deficientes faciebant eos pre timore. Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine, et non impeditis operibus continebatur. Solis autem illis superposita erat gravis nox, imago tenebrarum que superventura illis erat. Ipsi igitur sibi erant graviores tenebris.

XVIII

Sanctis autem tuis maxima erat lux, et horum quidem vo

vocem quidem audiebant, sed figuram non videbant. Et quia non et ipsi eadem passi erant, magnificabant. Et qui ante lesi erant quia non ledebantur gratias agebant, et ut esset differentia donum petebant. Propter quod igni ardentem columnam ducem habuerunt ignote vie, et solem sine lesura boni hospicii prestitisti. Digni quidem carere illi luce et pati carcerem tenebrarum, qui inclusos custodiebant filios tuos, per quos incipiebat incorruptum legis lumen seculo dari. Cogitaverunt iustorum occidere infantes, et uno exposito filio et liberato, in traductione illorum multitudinem filiorum abstulisti, et pariter illos perdidisti in aqua valida. Illa nox ante cognita est a patribus nostris, ut vere scientes quibus iuramentis crediderunt, animequiores essent. Suscepta est autem a populo tuo sanitas quidem iustorum, iniustorum autem exterminatio. Sicut enim lesisti adversarios nostros, sic nos provocans magnificasti. Absconse enim sacrificabant iusti pueri bonorum, et iusticie legem in concordia disposuerunt, similiter bona et mala percepturos iustos, patrum omnium decantantes laudes. Resonabat autem in conspecta inconveniens inimicorum vox, et flebilis audiebatur planctus ploratorum infantium. Simili autem pena servus cum domino afflictus, et popularis homo regi similia passus. Similiter ergo omnes uno nomine mortis mortuos habebant innumerabiles. Nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant, quoniam uno momento que erat preclarior natio illorum exterminata est. De omnibus enim non credentes propter veneficia, tunc cum primum fuit exterminium in primogenitorum spoponderunt populum Dei se esse. Cum enim quietum silentium contineret omnia, et nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus de celo a regalibus sedibus durus debellator in mediam exterminii terram prosilivit, gladius acutus, insimulatum imperium tuum portans. Et stans replevit omnia morte, et usque ad celum attingebat stans in terra. Tunc continuo visus sompniorum malorum turbaverunt illos, et timores supervenerunt insperati. Et alius alibi proiectus semivivus propter quam moriebatur causam demonstrabat. Visiones enim que illos turbaverunt hec premonebant, ne inscii quare mala patiebantur perirent. Tetigit autem tunc et iustos temptatio mortis, et commotio in heremo facta est multitudinis, sed non diu permansit ira tua. Properans enim homo sine querela deprecari pro populis, proferens servitutis sue scutum, orationem et per incensum deprecationem allegans, restitit ire, et finem imposuit necessitati, ostendens quoniam tuus est famulus. Vicit autem turbas non in virtute corporis, nec armatura potentie, sed verbo vexatorem subiecit, iuramenta parentum et testamentum commemorans. Cum enim iam acervatim cecidissent super alterutrum mortui, interstetit et amputavit impetum, et divisit illam que ad vivos ducebat viam. In veste enim poderis quam habebat totus orbis terrarum erat, et parentum magnalia in quatuor ordinibus lapidum erant sculpta, et magnificentia tua in diademate illius erat sculpta. Hec autem cessit qui exterminabat, et hec extimuit. Erat enim sola temptatio ire sufficiens.

XIX

Impiis autem usque in novissimum sine misericordia ira supervenit. Presciebat enim et futura illorum, quoniam ipsi cum reversi essent ut seducerent, et cum magna sollicitudine premisissent illos, consequebantur illos penitentia acti. Adhuc enim inter manus habentes luctum et deplorantes ad monumenta mortuorum, aliam sibi assumpserunt cogitationem insipientie, et quos rogantes proiecerant, hos tamquam fugitivos persequebantur. Ducebat enim illos ad hunc finem digna necessitas, et horum que acciderant commemorationem amittebant, ut que deerant tormentis repleret punitio, et populus quidem tuus mirabiliter transiret, illi autem novam mortem invenirent. Omnis enim creatura ad suum genus ab initio refigurabatur, deserviens tuis preceptis, ut pueri tui custodirentur illesi. Nam nubes castra eorum obumbrabat, et ex aqua que ante erat terra arida apparuit, et ex mari rubro via sine impedimento, et campus germinans de profundo nimio, per quem omnis natio transivit que tegebatur tua manu, videntes mirabilia et monstra. Tamquam equi enim depaverunt, et tamquam agni exultaverunt, magnificantes te Domine qui liberasti illos. Memores enim erant adhuc eorum que in incolatu illorum facta fuerant, quemadmodum pro natione animalium eduxit terra muscas, et pro piscibus eructa-

ut fluctus multitudinis tantarum. Novissime autem viderunt novam creaturam avium. cum abducti concupiscentia postulaverunt escam epulationis. In allocutione enim desiderii ascendit illis de mari ortigometra. et vexationes peccatoribus supervenerunt. non sine illis que ante facta erant argumentis per vim fluminum. Iuste enim patiebantur secundum suas nequitias. Etenim detestabiliorem inhospitalitatem instituerunt. Alii quidem ignotos non recipiebant advenas. alii autem bonos hospites in servitutem accipiebant. Et non solum hec: sed et alius quidem respectus erit illorum. quoniam inviti recipiebant extraneos. Qui autem cum leticia receperunt hos qui eisdem usi erant iusticiis. sevissimis afflixerunt doloribus. Percussi sunt autem cecitate sicut illi in foribus iusti. cum subitaneis cooperti essent tenebris. unusquisque ostii sui transitum querebat. In se enim elementa dum convertuntur. sicut in organo qualitatis sonus immutatur. et omnia suum sonum custodiunt. Unde estimari ex ipso certo visu. Agrestia enim in aquatica convertebantur. et quecumque erant natantia in terram transibant. Ignis in aqua valebat supra suam virtutem. et aqua extinguentis nature obliviscebatur. Flamme econtrario corruptibilium animalium non vexaverunt carnes ambulantium. nec dissolvebant illam que facile dissolvebatur sicut glacies bonam escam. In omnibus enim domine magnificasti populum tuum et honorasti. et non despexisti in omni tempore et in omni loco assistens eis. Explicit liber sapientie. Incipit prefatio in libro Ihesu filii Syrach.

Multorum nobis et magnorum per legem et prophetas aliosque qui secuti sunt illos sapientia demonstrata est. in quibus oportet laudare Israel doctrine et sapientie causa. quia non solum ipsos loquentes necesse est esse peritos. sed etiam extraneos posse et dicentes et scribentes doctissimos fieri. Avus meus Ihesus postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis legis et prophetarum. et aliorum librorum qui nobis a parentibus nostris traditi sunt. voluit et ipse scribere aliquid horum que ad doctrinam et sapientiam pertinent. ut sapientes discere volentes et illorum periti magis magisque attendant animo et confirmentur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cum benivolentia et attentiori studio lectionem facere. et veniam habere in illis. in quibus videmur sequentes imaginem sapientie deficere in verborum compositione. Nam deficiunt verba hebraica quando translata fuerint ad alteram linguam. Non solum autem hec. sed et ipsa lex et prophete. ceteraque aliorum librorum non parvam habent differentiam. quando inter se dicuntur. Nam in octavo et tricesimo anno temporibus Ptolomei Evergetis regis. postquam perveni in Egyptum et cum multum temporis ibi fecissem: inveni libros relictos non parve neque contempnende doctrine. Itaque bonum et necessarium putavi et ipse aliquam addere diligentiam et laborem interpretandi istum librum. et multa vigilia attuli doctrinam in spacio temporis ad illa que ad finem ducunt librum dare. et illis qui volunt animum intendere et discere quemadmodum oporteat instituere mores. qui secundum legem domini proposuerint vitam agere. Explicit prologus. Incipit liber Ihesu filii Syrach.

Omnis sapientia a domino deo est. et cum illo fuit semper et est ante evum. Harenam maris et pluvie guttas. et dies seculi quis dinumeravit? Altitudinem celi et latitudinem terre et profundum abyssi quis mensus est? Sapientiam dei precedentem omnia quis investigavit? Prior omnium creata est sapientia. et intellectus prudentie ab evo. Fons sapientie verbum dei in excelsis. et ingressus illius mandata eterna. Radix sapientie cui revelata est. et astucias illius quis agnovit? Disciplina sapientie cui revelata est et manifestata. et multiplicationem ingressus illius quis intellexit? Unus est altissimus creator omnipotens rex potens et metuendus nimis. sedens super thronum illius. et dominans deus. Ipse creavit illam in spiritu sancto et vidit et dinumeravit et mensus est. et effudit illam super omnia opera sua. et super omnem carnem secundum datum suum. et prebuit illam diligentibus se. Timor domini gloria et gloriatio et leticia et corona exultationis. Timor domini delectabit cor. et dabit leti-

ciam et gaudium in longitudinem dierum. Timenti dominum bene erit in extremis, et in die defun-
ctionis sue benedicetur. Dilectio dei honorabilis sapientia. quibus autem apparuerit in visu di-
ligunt eam in visione et in agnitione magnalium suorum. Initium sapientie timor domini et cum
fidelibus in vulva concreatus est. et cum electis feminis graditur. et cum iustis et fidelibus ag-
noscitur. Timor domini scientie religiositas. religiositas custodiet et iustificabit cor. iocun-
ditatem atque gaudium dabit. Timenti dominum bene erit. et in diebus consummationis illius benedi-
cetur. Plenitudo sapientie timere deum. et plenitudo a fructibus illius. Omnem domum illius imple-
bit a generationibus et receptacula a thesauris illius. Corona sapientie timor domini. replens pa-
cem et salutis fructum. et vidit et dinumeravit eam. Utraque autem sunt dona dei. Scientiam et in-
tellectum prudentie sapientia compartietur. et gloriam tenentium se exaltat. Radix sapientie est
timere dominum. rami enim illius longevi. In thesauris sapientie intellectus et scientie religi-
ositas. execratio autem peccatoribus sapientia. Timor domini expellit peccatum. nam qui sine timore
est non poterit iustificari. Iracundia enim animositatis illius. subversio illius est. Usque in tem-
pus sustinebit patiens. et postea redditio iocunditatis. Bonus sensus usque ad tempus ab-
scondet verba illius. et labia multorum enarrabunt sensum illius. In thesauris sapientie significa-
tio discipline. execratio autem peccatori cultura dei. Fili concupiscens sapientiam conserva iusti-
ciam. et deus prebebit illam tibi. Sapientia enim et disciplina timor domini. et quod beneplacitum est illi fides
et mansuetudo. et adimplebit thesauros illius. Non sis incredibilis timori domini. et ne acces-
seris ad illum duplici corde. Ne fueris hypocrita in conspectu hominum. et non scandalize-
ris labiis tuis. Attende in illis ne forte cadas. et ponas scandalum anime tue. et adducas
inhonorationem tibi. et revelet deus absconsa tua. et in medio synagoge elidat te. quoniam ac-
cessisti maligne ad dominum. et cor tuum plenum est dolo et fallacia.

II

Fili accedens ad ser-
vitutem dei sta in iusticia et timore. et prepara animam tuam ad temptationem. Deprime cor
tuum et sustine. inclina aurem tuam et suscipe verba intellectus. et ne festines in tempus
obductionis. Sustine sustentationes dei. coniungere deo et sustine. ut crescat in novis-
simo vita tua. Omne quod tibi applicitum fuerit. accipe. et in dolore sustine. et in humilita-
te tua patientiam habe. quoniam in igne probatur aurum et argentum. homines vero receptibiles
in camino humiliationis. Crede deo et recuperabit te. et dirige viam tuam et spera in illum.
Serva timorem illius. et in illo veterasce. Metuentes deum sustinete misericordiam eius. et non defle-
ctatis ab illo ne cadatis. Qui timetis dominum credite illi. et non evacuabitur merces vestra. Qui
timetis dominum sperate in illum. et in oblectatione veniet vobis misericordia. Qui timetis dominum diligi-
te illum. et illuminabuntur corda vestra. Respicite filii nationes hominum. et scitote quia nullus
speravit in domino et confusus est. Quis permansit in mandatis eius et derelictus est. Aut quis invo-
cavit illum et despexit eum. Quoniam pius et misericors est deus. et remittet in tempore tri-
bulationis peccata. omnibus exquirentibus se in veritate. Ve duplici corde et labiis scelestis et
manibus malefacientibus. et peccatori terram ingredienti duabus viis. Ve dissolutis corde
qui non credunt deo. ideo non protegentur ab eo. Ve his qui perdiderunt sustinentiam. et qui derelique-
runt vias rectas. et diverterunt in vias pravas. Et quid facient cum inspicere ceperit deus. Qui
timent dominum non erunt incredibiles verbo illius. et qui diligunt illum. conservabunt viam
illius. Qui timent dominum inquirent que beneplacita sunt illi. et qui diligunt eum replebun-
tur lege ipsius. Qui timent dominum preparabunt corda sua. et in conspectu illius sanctificabunt
animas suas. Qui timent dominum custodiunt mandata illius. et patientiam habebunt usque ad in-
spectionem illius dicentes. Si penitentiam non egerimus incidemus in manus dei. et non in manus
hominum. Secundum enim magnitudinem illius. sic et misericordia ipsius cum ipso.

III

Filii sa-
pientie ecclesia iustorum. et natio illorum obedientia et dilectio. Iudicium patris audite filii dile-
cti. et sic facite ut salvi sitis. Deus enim honoravit patrem in filiis. et iudicium matris
exquirens firmavit in filios. Qui diligit deum exorabit pro peccatis. et continebit se ab
illis. et in oratione dierum exaudietur. Et sicut qui thesaurizat. ita et qui honorificat ma-
trem suam. Qui honorat patrem iocundabitur in filiis. et in die orationis sue exaudietur.

Qui honorat patrem suum vita vivet longiore. et qui obedit patri refrigerabit matrem. Qui timet
dominum honorat parentes. et quasi dominis serviet his qui se genuerunt in omni opere. et ser
mone et omni patientia. Honora patrem tuum ut superveniat tibi benedictio a deo. et benedictio
illius in novissimo maneat. Benedictio patris firmat domos filiorum. maledictio autem matris
eradicat fundamenta. Ne glorieris in contumelia patris tui. non est enim tibi gloria sed confusio. Gloria enim
hominis ex honore patris sui. et dedecus filii pater sine honore. Fili suscipe senectam patris
tui. et ne contristes eum in vita illius. Et si defecerit sensu veniam da. et ne spernas eum in tua virtu
te. Elemosina enim patris non erit in oblivione. Nam pro peccato matris restituetur tibi bonum. et in
iusticia edificabitur tibi. In die tribulationis commemorabitur tui. et sicut in sereno glacies
solventur tua peccata. Quam male fame est qui relinquit patrem. et est maledictus a deo
qui exasperat matrem. Fili in mansuetudine opera tua perfice. et super hominum gloriam diligeris.
Quanto magnus es humilia te in omnibus. et coram deo invenies gratiam. quoniam magna potentia
dei solius. et ab humilibus honoratur. Altiora te ne quesieris. et fortiora te ne scrutatus
fueris. Sed que precepit deus illa cogita semper. et in pluribus operibus eius ne fueris curiosus. Non est enim tibi
necessarium ea que abscondita sunt videre oculis tuis. In supervacuis rebus noli scrutari multi
pliciter. et in pluribus operibus eius noli esse curiosus. Plurima enim super sensum hominum ostensa
sunt tibi. Multos enim supplantavit suspicio illorum. et in vanitate detinuit sensus illorum.
Cor durum male habebit in novissimo. et qui amat periculum in illo peribit. Cor ingrediens
duas vias non habebit successus. et pravus corde in illis scandalizabitur. Cor nequam grava
bitur in doloribus. et peccator adiciet ad peccandum. Synagoge superborum non erit sanitas.
Frutex enim peccati eradicabitur in illis. et non intelligetur. Cor sapientis intelligetur in sa
pientia. et auris bona audiet cum omni concupiscentia sapientiam. Sapiens cor et intelli
gibile abstinebit se a peccatis. et in operibus iusticie successus habebit. Ignem ardentem extin
guit aqua. et elemosina resistit peccatis. et deus conspector eius qui reddit gratiam meminit

IIII

in posterum. et in tempore casus sui inveniet firmamentum. Fili elemosinam pauperis ne defrau
des. et oculos tuos ne transvertas a paupere. Animam esurientem ne despexeris. et non exas
peres pauperem in inopia sua. Cor inopis ne afflixeris. et non protrahas datum angustianti.
Rogationem contribulati ne abicias. et non avertas faciem tuam ab egeno. Ab inope ne aver
tas oculos propter iram. et non relinquas querentibus tibi retro maledicere. Maledicentis
enim tibi in amaritudine anime exaudietur precatio illius. exaudiet autem eum qui fecit illum.
Congregationi pauperum affabilem te facito. et presbitero humilia animam tuam. et magnato
humilia caput tuum. Declina pauperi sine tristicia aurem tuam. et redde debitum
tuum. et responde pacifica in mansuetudine. Libera eum qui iniuriam patitur de
manu superbi. et non acide feras in anima tua. In iudicando esto pupillis misericors ut
pater. et pro viro matri illorum. et eris velut filius altissimi obediens. et miserebitur tui
magis quam mater. Sapientia filiis suis vitam inspirat. et suscipit exquirentes
se. et preibit in via iusticie. Qui illam diligit diligit vitam. et qui vigilaverint ad
illam complectentur placorem eius. Et qui tenuerint illam vitam hereditabunt. et
quo introibit benedicet deus. Qui serviunt ei obsequentes erunt sancto. et eos qui diligunt
illam diligit deus. Qui audit illam iudicat gentes. et qui intuebitur illam permane
bit confidens. Si crediderit illi hereditabit illam. et erunt in confirmatione creature
illorum. quoniam in temptatione ambulat cum eo. et in primis eligit eum. Timorem et
metum et probationem inducet super illum. et cruciabit illum in tribulatione doctri
ne sue. donec temptet illum in cogitationibus illius. et credat anime illius. Et firma
bit illum. et iter adducet directum ad illum. et letificabit eum. et denudabit abscon
sa sua illi. et thesaurizabit super illum scientiam et intellectum iusticie. Si autem oberrave
rit derelinquet eum. et tradet eum in manus inimici sui. Fili conserva tempus et
devita a malo. Pro anima tua non confundaris dicere verum. Est enim confusio addu
cens peccatum. et est confusio adducens gloriam et gratiam. Ne accipias faciem adversus

faciem tuam. et adversus animam tuam mendacium. Non reverearis proximum tuum in casu
suo. nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore eius.
in lingua enim agnoscitur sapientia. et sensus et scientia et doctrina in verbis sensati. et fir
mamentum in operibus iusticie. Non contradicas verbo veritatis ullo modo. et de mendacio ineruditionis tue
confundere. Non confundaris confiteri peccata tua. et ne subicias te homini pro peccato. No
li resistere contra faciem potentis. nec coneris contra ictum fluvii. Pro iusticia agoni
zare pro anima tua. et usque ad mortem certa pro iusticia. et deus expugnabit pro te inimi
cos tuos. Noli citatus esse in lingua tua. et inutilis et remissus in operibus tuis. Noli esse
sicut leo in domo tua. evertens domesticos tuos. et opprimens subiectos tibi. Non sit por
recta manus tua ad accipiendum et ad dandum collecta.

V

Noli attendere ad possessiones
iniquas. et ne dixeris est mihi sufficiens vita. nichil enim proderit in tempore vindicte et
obductionis. Non sequaris concupiscentiam cordis tui. et ne dixeris quomodo potui.
aut quis me subiciet propter facta mea. Deus enim vindicans vindicabit. Ne dixeris
peccavi et quid mihi accidit triste. altissimus est enim paciens redditor. De propiciato
peccato noli esse sine metu. et neque adicias peccatum super peccatum. et ne dicas miseratio dei
magna est. multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim et ira ab illo ci
to proximant. et in peccatores respicit ira illius. Non tardes converti ad dominum. et ne diffe
ras de die in diem. subito enim veniet ira illius. et in tempore vindicte disperdet te. No
li anxius esse in divitiis iniustis. nichil enim proderunt in die obductionis et vindicte.
Non ventiles te in omnem ventum. et non eas in omnem viam. sic enim peccator probatur in du
plici lingua. Esto firmus in via dei. et in veritate sensus tui et scientia. et prosequatur te ver
bum pacis et iusticie. Esto mansuetus ad audiendum verbum dei ut intelligas. et cum sapi
entia proferes responsum verum. Si est tibi intellectus responde proximo. sin autem
sit manus tua super os tuum. ne capiaris in verbo indisciplinato et confundaris. Honor et
gloria in sermone sensati. lingua imprudentis subversio ipsius. Non appelleris susur
ro. et lingua tua capiaris et confundaris. Super furem enim est confusio. et penitentia et
denotatio pessima super bilinguem. susurratori autem odium et inimicicia et contume
lia. Iustifica pusillum et magnum similiter.

VI

Noli fieri pro amico inimicus proximo. Impro
perium enim et contumeliam malus hereditabit. et omnis peccator invidus et bilinguis. Non te
extollas in cogitatione anime tue velut taurus. ne forte elidatur virtus tua per stulticiam. et
folia tua comedat. et fructus tuos perdat. et relinquaris velut lignum aridum in heremo.
Anima enim nequam disperdet qui se habet. et in gaudium inimicis dat illum. et deducet
in sortem impiorum. Verbum dulce multiplicat amicos et mitigat inimicos. et lingua
eucharis in bono homine habundabit. Multi pacifici sint tibi. et consiliarius tibi sit unus
de mille. Si possides amicum in temptatione posside eum. et non facile credas illi te ipsum.
Est enim amicus secundum tempus suum. et non permanebit in die tribulationis. Et est amicus qui
egreditur ad inimiciciam. et est amicus qui odium et rixam et convicia denuda
bit. Est autem amicus socius mense. et non permanet in die necessitatis. Amicus si permanserit
fixus erit tibi quasi coequalis. et in domesticis tuis fiducialiter aget. Si humiliaverit se
contra te. et a facie tua absconderit se. unanimem habebis amiciciam bonam. Et
ab inimicis tuis separare. et ab amicis tuis attende. Amicus fidelis protectio fortis. qui
autem invenit illum invenit thesaurum. Amico fideli nulla est comparatio. et non est digna
ponderatio auri et argenti contra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medicamen
tum vite et immortalitatis. et qui metuunt dominum invenient illum. Qui timet deum
eque habebit amiciciam bonam. quoniam secundum illum erit amicus illius. Fili a iuventu
te tua excipe doctrinam. et usque ad canos invenies sapientiam. Quasi is qui arat et se
minat accede ad illam. et sustine bonos fructus illius. In opere enim ipsius exiguum labo
rabis. et cito edes de generationibus illius. Quam aspera est nimium sapientia indoctis ho
minibus. et non permanebit in illa excors. Quasi lapidis virtus probatio erit in illis. et non

demorabuntur prope illam. Sapientia enim doctrine secundum nomen est eius. et non multis est
manifesta. Quibus autem agnita est: permanet usque ad conspectum dei. Audi fili et accipe
consilium intellectus: et ne abicias consilium meum. Iniice pedem tuum in compedes illius.
et in torques illius collum tuum. Subiice humerum tuum. et porta illam et ne acidieris uincu
lis eius. In omni animo tuo accede ad illam. et in omni uirtute tua serua uias eius. Inuestiga il
lam et manifestabitur tibi. et continens factus ne derelinqueris eam. In nouissimis enim in
uenies requiem in ea. et conuertetur tibi in oblectationem. Et erunt tibi compedes eius in pro
tectione fortitudinis. et bases uirtutis. et torques illius in stola glorie. Decor enim uite est in illa.
et uincula illius uectura salutaris. Stola glorie indues eam. et coronam gratulationis super
pones tibi. Fili si attenderis mihi disces. et si accommodaueris animam tuam sapiens eris.
Et si inclinaueris aurem tuam excipies doctrinam. et si dilexeris audire sapiens eris.
In multitudine presbiterorum prudentium sta. et sapientie illorum ex corde coniungere. ut omnem
narrationem dei possis audire. et prouerbia laudis non effugiant a te. Et si uideris sensatum
euigila ad illum. et gradus ostiorum illius exterat pes tuus. Cogitatum habe in preceptis
dei. et in mandatis illius maxime assiduus esto. et ipse dabit cor tibi. et concupiscentia sa
VII pientie dabitur tibi. Noli facere mala. et non te apprehendent. Discede ab iniquo. et defici
ent mala abs te. Non semines mala in sulcis iniustitie. et non metes ea in septuplum.
Noli querere ab homine ducatum. neque a rege cathedram honoris. Non te iustifi
ces ante deum quoniam agnitor cordis ipse est: et penes regem noli uelle uideri sapiens.
Noli querere fieri iudex. nisi ualeas uirtute irrumpere iniquitates. ne forte extime
scas faciem potentis. et ponas scandalum in agilitate tua. Non pecces in multitu
dine ciuitatis. nec te immittas in populum. neque alliges duplicia peccata. nec enim in uno
eris immunis. Noli esse pusillanimis in anima tua. exorare et facere elemosinam ne
despicias. Ne dicas in multitudine munerum meorum respiciet deus. et offerente me deo
altissimo. suscipiet munera mea. Non irrideas hominem in amaritudine anime.
est enim qui humiliat et exaltat circumspector deus. Noli arare mendacium aduersus fra
trem tuum. neque in amicum similiter facias. Noli uelle mentiri omne mendacium. assi
duitas enim illius non est bona. Noli uerbosus esse in multitudine presbiterorum. et non iteres uerbum
in tua oratione. Non oderis laboriosa opera. et rusticationem ab altissimo creatam. Non
te reputes in multitudine indisciplinatorum. Memento ire quoniam non tardabit. Humilia
ualde spiritum tuum quoniam uindicta carnis impii. ignis et uermis. Noli preuaricari in amicum
pecunia differenti. neque fratrem carissimum auro spreueris. Noli discedere a muliere sensa
ta et bona. quam sortitus es in timore dei. gratia enim uerecundie illius super aurum. Non le
das seruum operantem in ueritate. neque mercennarium dantem animam suam. Seruus sensa
tus sit tibi dilectus quasi anima tua. non defraudes illum libertate. neque inopem derelinquas
illum. Pecora tibi sunt? attende illis. et si sunt utilia: perseuerent apud te. Filii tibi sunt? erudi
illos. et curua illos a pueritia illorum. Filie tibi sunt? serua corpus illarum. et non ostendas hila
rem faciem tuam ad illas. Trade filiam et grande opus perfeceris. et homini sensato da
illam. Mulier si est tibi secundum animam tuam non proicias illam. et odibili non credas te in toto
corde. Honora patrem tuum et gemitus matris tue ne obliuiscaris. Memento enim quoniam nisi per illos
non fuisses. et retribue illis quomodo et illi tibi. In tota anima tua time dominum. et sacerdotes
illius sanctifica. In omni uirtute dilige eum qui te fecit. et ministros eius non derelinquas. Hono
ra deum ex tota anima tua et honorifica sacerdotes. et propugnato cum brachiis.
Da illis partem sicut mandatum est tibi primitiarum et purgationis. et de negligentia
purga te cum paucis. Datum brachiorum tuorum et sacrificium sanctificationis offeres
domino. et initia sanctorum. et pauperi porrige manum tuam: ut perficiatur propitiatio et benedi
ctio tua: gratia dati in conspectu omnis uiuentis. Et mortuo non prohibeas gratiam. Non
desis plorantibus in consolatione. et cum lugentibus ambula. Non te pigeat uisi
tare infirmum. ex his enim in dilectione firmaberis. In omnibus operibus tuis memora

VIII

te novissima tua et in eternum non peccabis. Non litiges cum homine potente: ne forte inci-
das in manus illius. Non contendas cum viro locuplete: ne forte econtra constituat litem tibi.
Multos enim perdidit aurum atque argentum et usque cor regum extendit et convertit. Non litiges
cum homine linguato et non struas in ignem illius ligna. Non communices homini indocto.
ne male de progenie tua loquatur. Ne despicias hominem avertentem se a peccato. neque
improperes ei: memento quoniam omnes in correptione sumus. Non spernas hominem in sua
senectute. etenim ex nobis senescunt. Noli de mortuo inimico tuo gaudere. sciens quoniam omnes
morimur: et in gaudium nolumus venire. Ne despicias narrationem presbiterorum sapien-
tium. et in proverbiis illorum conversare. ab ipsis enim disces doctrinam intellectus. et servire ma-
gnatis sine querela. Non te preterat narratio seniorum. et ipsi enim didicerunt a patribus
suis. quoniam ab ipsis disces intellectum. et in tempore necessitatis responsum. Non incendas car-
bones peccatoris arguens eum: ne incenderis flamma ignis peccatorum illius. Ne contra faci-
em stes contumeliosi. ne sedeat quasi insidiator ori tuo. Noli fenerari homini fortiori te. quod
si feneraveris tanquam perditum habeto. Non spondeas super virtutem tuam. quod si spoponde-
ris quasi restituens cogita. Non iudices contra iudicem. quoniam secundum quod dignum est iudicat.
Cum audace non eas in via. ne forte gravet mala sua in te. ipse enim secundum voluntatem
suam vadit. et simul cum stulticia illius peries. Cum iracundo non facias rixam. cum audace
eas in desertum. quoniam quasi nichil est ante illum sanguis. et ubi non est adiutorium elidet te.
Cum fatuis ne consilium habeas. non enim poterunt diligere. nisi que ipsis placent. Co-
ram extraneo ne facias consilium. nescis enim quid pariet. Non omni homini cor
tuum manifestes. ne forte inferat tibi gratiam falsam et convicietur tibi. Ne zeles muli-
erem sinus tui. ne ostendat super te doctrine nequam maliciam.

IX

Ne des mulieri potesta-
tem anime tue. ne ingrediatur in virtute tua et confundaris. Ne respicias muli-
erem multivolam. ne forte incidas in laqueos illius. Cum saltatrice ne assiduus
sis. nec audias illam. ne forte pereas in efficacia illius. Virginem ne conspicias. ne for-
te scandalizeris in decore illius. Non des fornicariis animam tuam in ullo. ne perdas te et
hereditatem tuam. Noli circumspicere in vicis civitatis nec oberraveris in plateis
illius. Averte faciem tuam a muliere compta. et non circumspicias speciem alienam. Propter
speciem mulieris multi perierunt. et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. Omnis
mulier que est fornicaria: quasi stercus in via conculcatur. ab omnibus pretereuntibus. Spe-
ciem mulieris aliene multi admirati reprobi facti sunt: colloquium enim illius quasi ignis
exardescit. Cum aliena muliere ne sedeas omnino. nec accumbas cum ea super cubitum.
et non altercaris cum illa in vino. ne forte declinet cor tuum in illam. et sanguine tuo la-
baris in perditionem. Non derelinquas amicum antiquum. novus enim non erit similis illi. Vi-
num novum amicus novus. veterascet et cum suavitate bibes illud. Non zeles gloriam et opes
peccatoris. non enim scis que futura sit illius subversio. Non placeat tibi iniuria iniustorum. sciens
quoniam usque ad inferos non placebit impius. Longe esto ab homine potestatem habente occi-
dendi. et non suscitandi. et non suspicaveris timorem mortis. et si accesseris ad illum noli ali-
quid committere. ne forte auferat vitam tuam. Communionem mortis scito. quoniam in medio
laqueorum ingredieris. et super dolentium arma ambulabis. Secundum virtutem tuam cave
te a proximo tuo. et cum sapientibus et prudentibus tracta. Viri iusti sint tibi convive. et in
timore dei sit gloriatio tibi. et in sensu sit tibi cogitatus dei. et omnis narratio tua in precep-
tis altissimi. In manu artificum opera laudabuntur. et princeps populi in sapientia sermonis
sui. in sensu vero seniorum verbum. Terribilis est in civitate sua homo linguosus. et te-
merarius in verbo suo odibilis est.

X

Iudex sapiens iudicabit populum suum. et principatus
sensati stabilis erit. Secundum iudicem populi sic et ministri eius. et qualis rector est ci-
vitatis: tales et inhabitantes. Rex insipiens perdet populum suum. et civitates inhabitabun-
tur per sensum prudentium. In manu dei potestas terre. et execrabilis omnis ini-
quitas gentium. et utilem rectorem in tempus suscitabit super illam. In manu dei po-

testis hominis. et super faciem scribae imponet honorem suum. Omnis iniuriae proximi ne me-
mineris. et nihil agas in operibus iniuriae. Odibilis coram deo et hominibus superbia. et exe-
crabilis omnis iniquitas gentium. Regnum a gente in gentem transfertur propter iniu-
stitias et iniurias et contumelias et diversos dolos. Avaro autem nihil est scelestius. Quid super-
bit terra et cinis? Nihil est iniquius quam amare pecuniam. Hic enim animam suam ve-
nalem habet. quoniam in vita sua proiecit intima sua. Omnis potentatus brevis vita. Languor
prolixior gravat medicum. Sic et rex est hodie. et cras morietur. Cum enim morietur homo

Breve languorem praecidit medicus.

hereditabit serpentes. et bestias et vermes. Initium superbiae hominis apostatare a deo. quoniam ab
eo qui fecit illum recessit cor eius. Quoniam initium omnis peccati superbia. qui tenuerit illam abho-
minabilis erit apud deum. Propterea exhonoravit dominus conventus malorum. et destruxit eos usque
in finem. Sedes ducum superborum destruxit deus. et sedere fecit mites pro eis. Radices gentium
superbarum arefecit deus. et plantavit humiles ex ipsis gentibus. Terras gentium evertit dominus
et perdidit eas usque ad fundamentum. Arefecit ex ipsis et disperdidit illos. et cessare fecit memo-
riam eorum a terra. Perdidit deus memoriam superborum. et reliquit memoriam humilium sensu.
Non est creata hominibus superbia. neque iracundia nationi mulierum. Semen hominum ho-
norabitur hoc quod timet deum. quod praeterit mandata domini. In medio fratrum rector illorum in

semen autem hoc exhonorabitur hominum

honore. et qui timent deum erunt in oculis illius. Gloria divitum honoratorum et pauperum ti-
mor dei est. Noli despicere hominem iustum pauperem. et non magnificare virum peccato-
rem divitem. Magnus est iudex. et potens est in honore. et non est maior illo qui timet deum.
Servo sensato liberi servient. et vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus. et inscius
non honorabitur. Noli te extollere in faciendo opere tuo. et noli cunctari in tempore an-
gustiae. Melior est qui operatur et abundat in omnibus. quam qui gloriatur et eget pane. Fi-
li in mansuetudine serva animam tuam. et da illi honorem secundum meritum suum. Peccan-
tem in animam suam quis iustificabit. et quis honorificabit exhonorantem animam suam?
Pauper gloriatur per disciplinam et timorem suum. et est homo qui honorificatur propter
substantiam suam. Qui gloriatur in paupertate quanto magis in substantia? et qui gloriatur in substantia

XI

paupertatem vereatur. Sapientia humiliati exaltabit caput illius. et in medio magna-
torum consedere illum faciet. Non laudes virum in specie sua. neque spernas hominem in vi-
su suo. Brevis in volatilibus est apis. et initium dulcoris habet fructus illius. In vestitu
ne glorieris umquam. nec in die honoris tui extollaris. quoniam mirabilia opera altissimi
solius. et gloriosa et absconsa et invisa opera illius. Multi tyranni sederunt in throno.
et insuspicabilis portavit diadema. Multi potentes oppressi sunt valde. et gloriosi traditi
sunt in manus alterorum. Priusquam interroges ne vituperes quemquam. et cum interrogaveris cor-
ripe iuste. Priusquam audias ne respondeas verbum. et in medio seniorum ne adicias loqui.
De ea quae te molestat ne certeris. et in iudicio peccantium ne consistas. Fili ne in mul-
tis sint actus tui. et si dives fueris non eris immunis a delicto. Si enim secutus fueris non
apprehendes. et non effugies si praecucurreris. Est laborans et festinans et dolens impius
et tanto magis non abundat. Est homo marcidus egens recuperatione. plus deficiens
virtute et abundans paupertate. et oculus dei respexit illum in bono. et erexit illum
ab humilitate ipsius. et exaltavit caput eius. et mirati sunt in illo multi et honora-
verunt deum. Bona et mala vita et mors. et paupertas et honestas a deo sunt. Datio dei
permanet iustis. et profectus illius successus habebunt in aeternum. Est qui locupletatur
parce agendo. et est pars mercedis illius in eo quod dicit. inveni requiem mihi. et nunc man-
ducabo de bonis meis solus. et nescit quod tempus praeteriet. et relinquet aliis omnia
et morietur. Sta in testamento tuo. et in illo colloquere. et in opere mandatorum tuorum
veterasce. Ne manseris in operibus peccatorum. confide autem in deo. et mane in loco tuo.
Facile est enim in oculis dei subito honestare pauperem. Benedictio dei in mercedem
iusti festinat. et in honore veloci processus illius fructificat. Ne dicas. quid est mihi opus. et
quae erunt mihi ex hoc bona? Ne dicas. sufficiens sum. et quid ex hoc pessimabor?

In die bonorum ne inmemor sis malorum. et in die malorum ne inmemor sis bonorum. quoniam facile est coram deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas. Malicia hore oblivionem facit luxurie magne. et in fine hominis denudatio operum illius. Ante mortem ne laudes hominem quemquam. quoniam in filiis suis agnoscitur vir. Non omnem hominem inducas in domum tuam. multe enim insidie sunt dolosi. Sicut enim eructant precordia fetentium. et sicut perdix inducitur in caveam. et ut caprea in laqueum. sic et cor superborum. et sicut prospector videns casum proximi sui. Bona enim in mala convertens insidiatur. et in electis imponit maculam. Ab scintilla enim una augetur ignis. et ab uno doloso augetur sanguis. Homo vero peccator sanguini insidiatur. Attende te a pestifero. fabricat enim mala. ne forte inducat super te subsannationem in perpetuum. Admitte ad te alienigenam et subvertet te in turbine. et alienabit te a viis propriis.

XII

Si benefeceris. scito cui benefeceris. et erit gratia in bonis tuis multa. Benefac iusto et invenies retributionem magnam. et si non ab ipso certe a domino. Non est ei bene qui assiduus est in malis. et elemosinam non danti. quoniam et altissimus odio habet peccatores. et misertus est penitentibus. Da misericordi. et ne suscipias peccatorem. et impiis et peccatoribus redde vindictam. custodiens eos in die vindicte. Da bono et ne receperis peccatorem. Benefac humili et non dederis impio. Prohibe panes illi dari. ne in ipsis potentior te sit. nam duplicia mala invenies in omnibus bonis. quoniam et altissimus odio habet peccatores. et impiis reddet vindictam. Non agnoscetur in bonis amicus. et non abscondetur in malis inimicus. In bonis viri inimici illius in tristicia. et in malicia illius amicus agnitus est. Non credas inimico tuo in eternum. sicut enim eramentum eruginat nequicia illius. Et si humiliatus vadat curvus. abice animum tuum et custodi te ab illo. Non statuas illum penes te. nec sedeat ad dextram tuam. nec conversus stet in loco tuo. ne forte conversus in locum tuum. inquirat cathedram tuam. et in novissimo cognoscas verba mea. et in sermonibus meis stimuleris. Quis miserebitur incantatori a serpente percusso. et omnibus qui appropinquant bestiis? Sic et qui comitatur cum viro iniquo. et obvolutus est in peccatis eius. Una hora tecum permanebit. si autem declinaveris non supportabit. In labiis suis indulcat inimicus. et in corde suo insidiatur ut subvertat te in foveam. In oculis suis lacrimatur inimicus. et si invenerit tempus non satiabitur sanguine. Si incurrerint tibi mala. invenies eum illic priorem. In oculis suis lacrimatur inimicus. et quasi adiuvans suffodiet plantas tuas. Caput suum movebit et plaudet manu. et multa susurrans. commovebit vultum suum.

XIII

Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. et qui communicaverit superbo induet superbiam. Pondus super se tollet qui honestiori communicat. et ditiori te ne socius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam? Quando enim se colliserint confringetur. Dives iniuste egit et fremebit. pauper autem lesus tacebit. Si largitus ei fueris assumet te. et si non habueris derelinquet te. Si habes convivet tecum. et evacuabit te. et ipse non dolebit super te. Si necessarius illi fueris supplantabit te. et subridens spem dabit narrans tibi bona. et dicet. Quid opus est tibi? Et confundet te in cibis suis. donec te exinaniat bis et ter. et in novissimo deridebit te. Postea videns derelinquet te. et caput suum movebit ad te. Attende ne seductus in stulticia humilieris. Noli esse humilis in sapiencia tua. ne humiliatus in stulticiam seducaris. Advocatus a potentiore discede. ex hoc enim magis te advocabit. Ne inprobus sis ne inpingaris. et ne longe sis ab eo ne eas in oblivionem. Ne retineas ex equo loqui cum illo. nec credas multis verbis illius. Ex multa enim loquela temptabit te. et subridens interrogabit te de absconditis tuis. Inmitis animus illius conservabit verba tua. et non parcet. et de malicia et de vinculis cave tibi. et attende diligenter auditui tuo. quoniam cum subversione tua ambulas. Audiens vero illa quasi in sompnis vide et vigilabis. Omni vita tua dilige deum. et invoca eum in salute tua. Omne animal diligit simile sibi. sic et omnis homo proximum sibi. Omnis caro ad similem sibi coniungetur. et omnis homo simili sibi sociabitur. Si communicabit lupus agno aliquando? sic peccator iusto. Que communicatio sancto homini

ad canem. aut que pax bone diviti ad pauperem? Venatio leonis onager in heremo. sic pascua sunt divitum pauperes. Et sicut abhominatio superbo humilitas. sic execratio divitis pauper. Dives commotus confirmatur ab amicis. humilis autem cum ceciderit expelletur et a notis. Diviti decepto multi recuperatores. locutus est superba et iustificaverunt illum. Humilis deceptus est. insuper et arguitur. locutus est sensate. et non est datus ei locus. Dives locutus est et omnes tacuerunt. et verbum illius usque ad nubes perducent. Pauper locutus est et dicunt quis est hic. et si offenderit subvertent illum. Bona est substantia cui non est peccatum in conscientia. et nequissima paupertas in ore impii. Cor hominis inmutat faciem illius. sive in bona sive in mala. Vestigium cordis boni et faciem bonam difficile invenies et cum labore.

XIIII

Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo. et non est stimulatus in tristicia delicti. Felix qui non habuit animi sui tristiciam. et non excidit a spe sua. Viro cupido et tenaci sine ratione est substantia. et homini livido ad quid aurum? Qui acervat ex animo suo iniuste aliis congregat. et in bonis illius alius luxuriabitur. Qui sibi nequam est cui alii bonus erit? et non iocundabitur in bonis suis. Qui sibi invidet nichil est illo nequius. et hec redditio est malicie illius. Et si benefecerit ignoranter et non volens facit. et in novissimo manifestabit maliciam suam. Nequam est oculus lividi. et avertens faciem et despiciens animam suam. Insatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis non satiabitur. donec consumet arefaciens animam suam. Oculus malus ad mala non satiabitur pane. et in tristicia erit super mensam suam. Fili si habes benefac tecum. et deo dignas oblationes offer. Memor esto quoniam mors non tardat. et testamentum inferorum quod demonstratum est tibi. Testamentum enim huius mundi morte morietur. Ante mortem benefac amico tuo. et secundum vires tuas exporrigens da pauperi. Non defrauderis a die bono. et particula boni non te pretereat. Nonne aliis relinques dolores et labores tuos? In divisione sortis da et accipe. et iustifica animam tuam. Ante obitum tuum operare iusticiam, quoniam non est apud inferos invenire cibum. Omnis caro sicut fenum veterascet. Et sicut folium fructificans in arbore viridi. alia generantur et alia deiciuntur: sic generatio carnis et sanguinis. alia finitur et alia nascitur. Omne opus corruptibile in fine deficiet. et qui illud operatur ibit cum ipso. Et omne opus electum iustificabitur. et qui operatur illud honorabitur in illo. Beatus vir qui in sapientia morabitur. et qui in iusticia meditabitur. et in sensu cogitabit circumspectionem dei. Qui excogitat vias illius in corde suo. et in absconsis illius intelliget. vadens post illum quasi investigator. et in viis illius consistens. Qui respicit per fenestras eius. et in ianuis illius audiens. Qui requiescit iuxta domum illius. et in parietibus illius figens palum. Statuet casulam suam ad manus illius. et requiescent in casula illius bona per evum. Statuet filios suos sub tegmine illius. et sub ramis illius morabitur. Protegetur sub tegmine illius a fervore. et in gloria eius requiescet.

XV

Qui timet deum faciet bonum illud. et qui continens est iusticie apprehendet illam. et obviabit illi quasi mater honorificata. et quasi mulier a virginitate suscipiet illum. Cibabit illum pane vite et intellectus. et aqua sapientie salutaris potabit illum. Et firmabitur in illo et non flectetur. et continebit illum et non confundetur. et exaltabit illum apud proximos suos. et in medio ecclesie aperiet os illius. et adimplebit illum spiritu sapientie et intellectus. et stola glorie vestiet illum. Iocunditatem et exultationem thesaurizabit super illum. et nomine eterno hereditabit illum. Homines stulti non apprehendent illam. et homines sensati obviabunt illi. Homines stulti non videbunt illam. longe enim abest a superbia et dolo. Viri mendaces non erunt illius memores. et viri veraces invenientur in illa. et successum habebunt usque ad inspectionem dei. Non est laus speciosa in ore peccatoris. quia non est a deo missus. Quoniam a deo profecta est sapientia. Sapientie enim dei adstabit laus. et in ore fideli habundabit. et dominator deus dabit eam illi. Non dixeris per deum abest. que enim odit ne feceris. Non dicas ille me implanavit. non enim necessarii sunt illi homines impii. Omne execramentum

erroris odit deus. et non erit amabile timentibus illum. Deus ab initio constituit hominem et re-
liquit eum in manu consilii sui. Adiecit mandata et precepta sua. Si volueris mandata con-
servare conservabunt te. et in perpetuum fidem placitam facere. Apposuit tibi aquam et ignem.
ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita et mors. bonum et malum quod placu-
erit ei dabitur illi. quoniam multa sapientia dei et fortis in potentia. videns omnes sine intermissi-
one. Oculi dei ad timentes eum. et ipse agnoscit omnem operam hominis. Nemini man-
davit impie agere. et nemini dedit spacium peccandi. Non enim concupiscit multitu-
dinem filiorum infidelium et inutilium.

XVI

Ne iocunderis in filiis impiis. si multiplicentur.
non oblecteris super ipsos si non est timor dei cum illis. Non credas vite illorum et ne respe-
xeris in labores illorum. Melior est unus timens deum. quam mille filii impii. et utile mo-
ri sine filiis. quam relinquere filios impios. Ab uno sensato inhabitabitur patria. et a
tribu impiis deseretur. Multa talia vidit oculus meus et fortiora horum audivit au-
ris mea. In sinagoga peccantium exardebit ignis. et in gente incredibili exarde-
scet ira. Non exoraverunt pro peccatis suis antiqui gigantes. qui destructi sunt confi-
dentes sue virtuti. Non pepercit peregrinationi illorum. sed percussit eos et execratus est illos
pre superbia verbi illorum. Non misertus est illis gentem totam perdens. et extollentem se in
suis peccatis. Et sicut sexcenta milia peditum. qui congregati sunt in duritia
cordis sui. et si unus fuisset cervicatus. mirum si fuisset immunis. Misericordia enim et ira est cum
illo. potens exoratio. et effundens iram secundum misericordiam suam. Sic correptio illius ho-
minem secundum opera sua iudicat. Non effugiet in rapina peccator. et non retardabit suf-
ferentia misericordiam facientis. Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum
suorum. et secundum intellectum peregrinationis illius. Non dicas a deo abscondar. et ex summo
quis mei memorabitur? In populo magno non agnoscar. que est enim anima mea in tam
immensa creatura? Ecce celum et celi celorum. abyssus et universa terra. et que in eis sunt
in conspectu illius commovebuntur. montes simul et colles et fundamenta terre. et cum
conspexerit illa deus tremore concucientur. Et in omnibus hiis insensatum est cor. et
omne cor intelligitur ab illo. et vias illius quis intelligit. et procellam quam nec oculus vi-
debit hominis? Nam plurima opera illius sunt in absconsis. Sed opera iustitie quis enunti-
abit aut quis sustinebit? Longe enim est testamentum a quibusdam. et interrogatio omni-
um in consummatione est. Qui minoratur corde cogitat inania. et vir imprudens et
errans cogitat stulta. Audi me fili et disce disciplinam sensus. et in verbis meis
attende in corde tuo. et dicam in equitate disciplinam. et scrutabor enarrare sapien-
tiam. et in verbis meis attende in corde tuo. et dico in equitate spiritus virtutes quas posuit
deus in opera sua ab initio. et in veritate enuntio scientiam eius. In iudicio dei opera ipsius ab
initio. et ab institutione ipsorum distinxit partes illorum. et initia ipsorum sunt in gentibus
suis. Ornavit in eternum opera illorum nec esurierunt nec laboraverunt. et non destiterunt
ab operibus suis. Unusquisque proximum sibi non angustiabit usque in evum. Non sis incredibi-
lis verbo illius. Post hec deus in terram respexit. et implevit illam bonis suis. Anima
omnis vitalis denuntiavit ante faciem ipsius. et ipsa iterum reversio illorum.

XVII

Deus creavit
de terra hominem et secundum ymaginem suam fecit illum. et iterum convertit illum in ipsam. et
secundum se vestivit illum virtute. Numerum dierum et tempus dedit illi. et dedit illi po-
testatem eorum que sunt super terram. Posuit timorem illius super omnem carnem. et dominatus
est bestiarum et volatilium. Creavit ex ipso adiutorium simile sibi. consilium et linguam et ocu-
los et aures. et cor dedit illis excogitandi. et disciplina intellectus replevit illos. Cre-
avit illis scientiam spiritus. sensu implevit cor illorum. et mala et bona ostendit illis. Posuit
oculum ipsorum super corda illorum. ostendere illis magnalia operum suorum ut nomen sanctificatio-
nis collaudent. et gloriari in mirabilibus suis illius ut magnalia enarrent operum eius.
Addidit illis disciplinam et legem vite hereditavit illos. Testamentum eternum constitu-
it cum illis. et iustitiam et iudicia sua ostendit illis. et magnalia honoris eius vidit oculus

illorum et honorem vocis audierunt aures eorum. Et dixit illis: Attendite vos ab omni iniquo. Et mandavit illis unicuique de proximo. Vie illorum coram ipso sunt semper, non sunt absconse ab oculis ipsius. In unamquamque gentem preposuit rectorem, et pars Dei Israel facta est manifesta. Et omnia opera illorum velut sol in conspectu Dei, et oculi eius sine intermissione inspicientes in viis eorum. Non sunt absconsa testamenta per iniquitatem eorum, et omnes iniquitates eorum in conspectu Dei. Elemosina viri quasi sacculum cum ipso, et gratiam hominis quasi pupillam conservabit. Et postea resurget, et retribuet illis retributionem unicuique in caput ipsorum, et convertet in interiores partes terre. Penitentibus autem dedit viam iustitie, et corroboravit deficientes sustinere, et destinavit illis sortem veritatis. Convertere ad Dominum, et relinque peccata tua. Precare ante faciem Domini, et minue offendicula. Revertere ad Dominum, et avertere ab iniustitia tua, et nimis odito execrationem. Et cognosce iustitias et iudicia Dei, et sta in sorte propositionis et orationis altissimi Dei. In partes vade seculi sancti, cum vivis et dantibus confessionem Deo. Non demoreris in errore impiorum, ante mortem confitere. A mortuo quasi nichil perit confessio. Confiteberis vivens, vivus et sanus confiteberis, et laudabis Deum, et gloriaberis in miserationibus illius. Quam magna misericordia Domini, et propitiatio illius convertentibus ad se. Nec enim omnia possunt esse in hominibus, quoniam non est immortalis filius hominis, et in vanitate malitie placuerunt. Quid lucidius sole? Et hic deficiet. Aut quid nequius quam quod excogitavit caro et sanguis? Et hoc arguetur. Virtutem altitudinis celi ipse conspicit, et omnes homines terra et cinis.

XVIII

Qui vivit in eternum creavit omnia simul. Deus solus iustificabitur, et manet invictus rex in eternum. Quis sufficit enarrare opera illius? Quis enim investigabit magnalia eius? Virtutem autem magnitudinis eius quis enuntiabit? Aut quis adiciet enarrare misericordiam eius? Non est minuere neque adicere, nec est invenire magnalia Dei. Cum consummaverit homo, tunc incipiet, et cum quieverit, aporiabitur. Quid est homo, et que est gratia illius? Et quid bonum aut quid nequam illius? Numerus dierum hominum ut multum centum anni: quasi gutta aque maris, et sicut calculus harene, sic exigui anni in die evi. Propter hoc patiens est Deus in illis, et effundit super eos misericordiam suam. Vidit presumptionem cordis eorum quoniam mala est, et cognovit subversionem illorum quoniam nequam est. Ideo adimplevit propitiationem suam in illis, et ostendit illis viam equitatis. Miseratio hominis circa proximum suum, misericordia autem Dei super omnem carnem. Qui misericordiam habet, docet et erudit quasi pastor gregem suum. Miseretur excipientis doctrinam miserationis, et qui festinat in iudiciis eius. Fili, in bonis non des querelam, et in omni dato non des tristitiam verbi mali. Nonne ardorem refrigerabit ros? Sic et verbum melius quam datum. Nonne ecce verbum super datum bonum? Sed utraque cum homine iustificato. Stultus acriter improperabit, et datus indisciplinati tabescere facit oculos. Ante iudicium para iustitiam tibi, et antequam loquaris disce. Ante languorem adhibe medicinam, et ante iudicium interroga te ipsum, et in conspectu Dei invenies propitiationem. Ante languorem humilia te, et in tempore infirmitatis ostende conversationem tuam. Non impediaris orare semper, et non verearis usque ad mortem iustificari, quoniam merces Dei manet in eternum. Ante orationem prepara animam tuam, et noli esse quasi homo qui temptat Deum. Memento ire in die consummationis, et tempus retributionis in conversione faciei. Memento paupertatis in tempore habundantie, et necessitatem paupertatis in die divitiarum. A mane usque ad vesperum immutabitur tempus, et hec omnia citata in oculis Dei. Homo sapiens in omnibus metuet, et in diebus delictorum attendet ab inertia. Omnis astutus agnoscit sapientiam, et invenienti eam dabit confessionem. Sensati in verbis et ipsi sapienter egerunt, et intellexerunt veritatem et iustitiam, et imploraverunt proverbia et iudicia. Post concupiscentias tuas non eas, et a voluntate tua avertere. Si prestes anime tue concupiscentias eius, faciet te in gaudium inimicis. Ne oblecteris in turbis nec in modicis, assidua enim est commissio illorum. Ne fueris mediocris in contentione ex fenore, et non est tibi nichil in sacculo; eris enim invidus vite tue.

XIX

Operarius ebriosus non locupletabitur, et qui spernit modica paulatim decidet. Vinum et mulieres apostatare faciunt sapientes, et arguent sensatos. Et qui se iungit fornicariis erit nequam. Putredo et vermes hereditabunt illum, et extolle

tur in exemplum maris. et tolletur de numero anima eius. Qui credit cito levis corde est. et minorabitur. et qui delinquit in animam suam insuper habebitur. Qui gaudet iniquitati denotabitur. et qui odit correptionem minuetur vita. et qui odit loquacitatem extinguit maliciam. Qui peccat in animam suam penitebit. et qui iocundatur in malicia denotabitur. Ne iteres verbum nequam et durum. et non minoraberis. Amico et inimico noli enarrare sensum tuum. et si est tibi delictum noli denudare. Audiet enim te et custodiet te. et quasi defendens peccatum odiet te. et sic aderit tibi semper. Audisti verbum adversus proximum tuum. commoriatur in te fidens quoniam non te dirumpet. A facie verbi parturit fatuus. tamquam gemitus partus infantis. Sagitta infixa femori carnis. sic verbum in corde stulti. Corripe amicum. ne forte non intellexerit. et dicat non feci. aut si fecerit ne iterum addat facere. Corripe proximum ne forte non dixerit. et si dixerit ne forte iteret. Corripe amicum sepe enim fit commissio. et non omni verbo credas. Est qui labitur lingua sua sed non ex animo. Quis est enim qui non deliquerit in lingua sua? Corripe proximum antequam commineris. et da locum timori altissimi. quia omnis sapientia timor dei. et in illa timere deum. Et in omni sapientia dispositio legis. et non est sapientia nequicie disciplina. et non est cogitatus peccatorum prudentia. Est nequicia et in ipsa execratio. et est insipiens qui minuitur sapientia. Melior est homo qui deficit sapientia et deficiens sensu in timore. quam qui habundat sensu et transgreditur legem altissimi. Est sollercia certa et ipsa iniqua. et est qui emittit verbum certum enarrans veritatem. Est qui nequiter humiliat se. et interiora eius plena sunt dolo. et est iustus qui se nimium submittit a multa humilitate. Et est iustus qui inclinat faciem et fingit non videre se quod ignoratum est. et si ab imbecillitate virium vetetur peccare. si invenerit tempus malefaciendi malefaciet. Ex visu cognoscitur vir. et ab occursu faciei cognoscitur sensatus. Amictus corporis et risus dentium et ingressus hominis enunciant de illo. Est correptio mendax in ira contumeliosi. et est iudicium quod non probatur esse bonum. et est tacens et ipse est prudens.

XX

Non bonum est arguere quam irasci. et confitentem in oratione non prohibere. Concupiscentia spadonis devirginavit iuvenculam. sic qui facit per vim iudicium iniquum. Quam bonum est correptum manifestare penitentiam. sic enim effugies voluntarium peccatum. Est tacens qui invenitur sapiens. et est odibilis qui procax est ad loquendum. Est autem tacens non habens sensum loquele. et est tacens sciens tempus apti temporis. Homo sapiens tacebit usque ad tempus. lascivus autem et imprudens non servabunt tempus. Qui multis utitur verbis ledit animam suam. et qui potestatem sibi assumit iniuste odietur. Est processio in malis viro indisciplinato. et est inventio in detrimentum. Est datum quod non est utile. et est datum cuius retributio duplex. Est propter gloriam minoratio. et est qui ab humilitate levavit caput. Est qui multa redimat modico precio. et est restituens ea in septuplum. Sapiens in verbis seipsum amabilem facit. gratie autem fatuorum effundentur. Datum insipientis non erit utile tibi. oculi enim illius septemplices sunt. Exigua dabit. et multa improperabit. et apertio oris illius inflammatio est. Hodie fenerat quis et cras expetit. et odibilis homo eiusmodi. Fatuo non erit amicus. et non erit gratia bonis illius. Qui enim edunt panem illius false lingue sunt. quotiens et quanti irridebunt eum. Neque enim quod habendum erat directo sensu distribuit. similiter et quod non erat habendum. Lapsus false lingue quasi qui pavimento cadens. sic casus malorum festinanter veniet. Homo ingratus quasi fabula vana. et in ore indisciplinatorum assidua erit. Ex ore fatui reprobabitur parabola. non enim dicit illam in tempore suo. Est qui vetatur peccare ab inopia. et in requie sua stimulabitur. Est qui perdet animam suam pre confusione. et ab imprudenti persona perdet eam. persone autem acceptione perdet se. Est qui pre confusione promittit amico. et lucratus est eum inimicum gratis. Opprobrium enim nequam in homine mendacium. et in ore indisciplinatorum assidue erit. Potior est fur quam assiduitas viri mendacis. perditionem autem ambo hereditabunt. Mores hominum mendacium sine honore. et confusio illorum cum ipsis sine intermissione. Sapiens in verbis producet seipsum. et homo prudens

placebit magnatis. Qui operatur terram inaltabit acervum frugum. et qui operatur iustici-
am ipse exaltabitur. qui vero placet magnatis effugiet iniquitatem. Xenia et dona exce-
cant oculos iudicum. et quasi mutus in ore avertit correptiones eorum. Sapientia absconsa et the-
saurus invisus. que utilitas in utrisque? Melior est qui celat insipientiam suam. quam
homo qui abscondit sapientiam suam.

XXI

Fili peccasti. non adicias iterum. sed et de pristinis depreca-
re. ut tibi dimittantur. Quasi a facie colubri fuge peccata. et si accesseris ad illa. suscipient
te. Dentes leonis dentes eius. interficientes animas hominum. Quasi rumphea bis acuta.
omnis iniquitas. plage illius non est sanitas. Obiurgatio et iniurie adnullabunt su-
bstantiam. et domus que nimium locuples est adnullabitur superbia. sic substantia
superbi eradicabitur. Deprecatio pauperis ex ore usque ad aures eius veniet. et iudici-
um festinato adveniet illi. Qui odit correptionem. vestigium est peccatoris. et qui timet
deum. convertet ad cor suum. Notus a longe potens lingua audaci. et sensatus scit la-
bi ab ipso. Qui edificat domum impendiis alienis. quasi qui colligit lapides suos in hyeme. Stup-
pa collecta synagoga peccantium. et consummatio illorum flamma ignis. Via peccantium
complanata lapidibus. et in finem illorum inferi et tenebre et pene. Qui custodit iusticiam
continebit sensum eius. Consummatio timoris dei. sapientia et sensus. Non erudietur. qui
non est sapiens in bono. Est autem insipientia que habundat in malo. et non est sensus ubi
habundat amaritudo. Sapientia sapientis tamquam inundatio habundabit. et consilium
illius sicut fons vite permanet. Cor fatui sicut vas confractum. et omnem sapientiam non te-
nebit. Verbum sapiens quodcumque audierit scius. laudabit et ad se adiciet. Audivit
luxuriosus et displicebit illi. et proiciet illud post dorsum suum. Narratio fatui quasi sarci-
na in via. nam in labiis sensati invenietur gratia. Os prudentis queritur in eccle-
sia et verba illius cogitabunt in cordibus suis. Tamquam domus exterminata sic fatuo sapientia.
et scientia insensati inenarrabilia verba. Compedes in pedibus stulto doctrina. et quasi
vincula manuum super manum dextram. Fatuus in risu inaltat vocem suam. vir autem sa-
piens vix tacite ridebit. Ornamentum aureum prudenti doctrina. et quasi brachiale in bra-
chio dextro. Pes fatui facilis in domum proximi. et homo peritus confundetur a persona
potentis. Stultus a fenestra respiciet in domum. vir autem eruditus foris stabit. Stul-
ticia hominis auscultare per ostium. et prudens gravabitur contumelia. Labia impru-
dentium stulta narrabunt. verba autem prudentium statera ponderabuntur. In ore fatuorum
cor illorum. et in corde sapientium os illorum. Dum maledicit impius diabolum. maledicit
ipse animam suam. Susurro coinquinabit animam suam et in omnibus odietur. et qui
manserit odiosus erit. tacitus et sensatus honorabitur.

XXII

In lapide luteo lapidatus
est piger. et omnes loquentur super aspernationem illius. De stercore boum lapidatus est
piger. et omnis qui tetigerit eum excutiet manus. Confusio patris est de filio indisci-
plinato. filia autem fatua in deminoratione fiet. Filia prudens hereditas viro suo.
nam que confundit in contumeliam fit genitoris. Patrem et virum confundit audax.
et ab impiis non minorabitur. ab utrisque autem inhonorabitur. Musica in luctu importuna
narratio. Flagella et doctrina in omni tempore sapientia. Qui docet fatuum quasi qui con-
glutinat testam. Qui narrat verbum non audienti quasi qui excitat dormientem de gravi
somno. Cum dormiente loquitur qui enarrat stulto sapientiam. et in fine narrationis
dicit. quis est hic? Supra mortuum plora. defecit enim lux eius. et supra fatuum
plora. defecit enim sensus. Modicum plora super mortuum quoniam requievit. Nequissimi enim
nequissima vita super mortem fatui. Luctus mortui septem dies. fatui autem et
impii. omnes dies vite illorum. Cum stulto non multum loquaris. et cum insensato ne
abieris. Serva te ab illo ut non molestiam habeas. et non coinquinaberis in peccato illius.
Deflecte ab illo et invenies requiem. et non acediaberis in stulticia illius. Super plum-
bum quid grava[illegible]bitur. et quod illi aliud nomen quam fatuus? Harenam et salem et
massam fer[illegible]ri facilius est portare. quam hominem imprudentem et fatuum et impium.

Sicut loramentum ligneum colligatum fundamento edificii non dissolvitur. sic et cor confirmatum in cogitatione consilii. Cogitatus sensati in omni tempore vel metu non depravabitur. Sicut ornatus harenosus in pariete. et sicut pales in excelsis. et cementa sine impensa posita contra faciem venti non permanebunt. sic et cor timidum in cogitatione stulti. contra impetum timoris non resistet omni tempore. sic et cor trepidum in cogitatione omni tempore non metuet. sic et qui in preceptis dei permanet semper. Pungens oculum deducet lacrimas. et qui pungit cor profert sensum. Mittens lapidem in volatilia deiciet illa. sic et qui conviciatur amico dissolvit amicitiam. Ad amicum et si produxeris gladium non desperes. est enim regressus ad amicum. Si aperuerit os triste non timeas. est enim concordatio ad amicum. excepto convicio et improperio et superbia. et mysterii revelatione. et plaga dolosa. In his omnibus effugiet amicus. Fidem posside cum proximo in paupertate illius. ut et in bonis illius leteris. In tempore tribulationis illius permane illi fidelis. ut et in hereditate illius coheres sis. Ante ignem camini vapor et fumus ignis inaltatur. sic et ante sanguinem maledicta et contumelie et mine. Amicum salutare non confundaris. et a facie illius non me abscondam. et si mala mihi evenerint sustinebo. Omnis qui audiet cavebit se ab eo. Quis dabit ori meo custodiam. et super labia mea signaculum certum. ut non cadam ab ipsis et lingua mea perdat me.

XXIII

Domine pater et dominator vite mee. non relinquas me. nec sinas me cadere in illis. Quis superponet in cogitatu meo flagella. et in corde meo doctrinam sapientie. ut ignorationibus eorum non parcant mihi. et non appareant delicta illorum. et adincrescant ignorantie mee. et multiplicentur delicta mea. et peccata mea habundent. et incidam in conspectu adversariorum meorum. et gaudeat inimicus meus. Domine pater et deus vite mee ne derelinquas me in cogitatu illorum. extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi. et omne desiderium averte a me. Aufer a me ventris concupiscentias. et concubitus concupiscentie ne apprehendant me. et anime irreverenti et infrunite ne tradas me. Doctrinam oris audite filii. et qui custodierit illam non periet in labiis suis. nec scandalizabitur in operibus nequissimis. In vanitate sua apprehenditur peccator. et superbus et maledicus scandalizabitur in illis. Iurationi non assuescat os tuum. multi enim casus in illa. Nominatio vero dei non sit assidua in ore tuo. et nominibus sanctorum non admiscearis. quoniam non eris inmunis ab eis. Sicut enim servus interrogatus assidue a livore non minuitur. sic omnis iurans et nominans in toto a peccato non purgabitur. Vir multum iurans replebitur iniquitate. et non discedet a domo illius plaga. Et si frustraverit delictum ipsius super ipsum erit. et si dissimulaverit delinquet dupliciter. et si in vacuum iuraverit non iustificabitur. replebitur enim retributione domus illius. Est et alia loquela contraria morti. non inveniatur in hereditate iacob. Etenim a misericordibus omnia hec auferentur. et in delictis non volutabuntur. Indisciplinose loquele non assuescat os tuum. est enim in illa verbum peccati. Memento patris et matris tue. in medio enim magnatorum consistis. ne forte obliviscatur te deus in conspectu illorum. et assiduitate tua infatuatus improperium patiaris. et malluisses non nasci. et diem nativitatis tue maledicas. Homo assuetus in verbis improperii. in omnibus diebus suis non erudietur. Duo genera habundant in peccatis. et tertium adducit iram et perditionem. Anima calida quasi ignis ardens. non extinguetur donec aliquid degluciat. et homo nequam in ore carnis sue non desinet donec incendat ignem. Homini fornicario omnis panis dulcis. non fatigabitur transgrediens usque ad finem. Omnis homo qui transgreditur lectum suum. contempnens in animam suam et dicens. quis me videt tenebre circumdant me et parietes cooperiunt me. et nemo circumspicit me. quem vereor. delictorum meorum non memorabitur altissimus. et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius. quoniam expellit a se timorem dei. huiusmodi hominis timor. et oculi hominum timentes illum. et non cognovit quoniam oculi domini multo plus lucidiores sunt super solem. circumspicientes omnes vias hominum et profundum abyssi. et hominum corda intuentes in absconditas partes. Domino enim deo antequam crearentur omnia sunt agnita. sic et post perfectum respicit omnia. hic in plateis civitatis vindicabitur. et quasi pullus equinus fugabitur. et ubi non spe

bit apprehendetur: et erit dedecus omnibus eo quod non intellexerit timorem dei. Sic et mulier
omnis relinquens virum suum: et statuens hereditatem ex alieno matrimonio. Primo enim
in lege altissimi incredibilis fuit: et secundo virum suum dereliquit. tertio in adulterio fornicata
est: et ex alio viro filios statuit sibi. Hec in ecclesiam adducetur: et in filios eius respicietur.
Non tradent filii eius radices: et rami eius non dabunt fructum. Derelinquent in male
dictum memoriam illius: et dedecus illius non delebitur. Et agnoscent qui derelicti sunt quoniam nichil
melius est quam timor dei: et nichil dulcius quam respicere in mandatis domini. Gloria magna est sequi

XXIIII

dominum. longitudo enim dierum assumetur ab eo. Sapientia laudabit animam suam: et in deo honora
bitur. et in medio populi sui gloriabitur: et in ecclesiis altissimi aperiet os suum: et in conspectu
virtutis illius gloriabitur. In medio populi exaltabitur: et in plenitudine sancta admirabitur.
et in multitudine electorum habebit laudem: et inter benedictos benedicetur dicens. Ego
ex ore altissimi prodivi: primogenita ante omnem creaturam. Ego feci in celis ut oriretur lu
men indeficiens: et sicut nebula texi omnem terram. Ego in altis habito: et thronus me
us in columna nubis. Gyrum celi circuivi sola: et in profundum abyssi penetravi: et in flu
ctibus maris ambulavi: et in omni terra steti: et in omni populo: et in omni gente primatum habui.
et omnium excellentium et humilium corda virtute calcavi. Et in his omnibus requiem quesi
vi: et in hereditate eius morabor. Tunc precepit et dixit michi creator omnium: et qui creavit me
requievit in tabernaculo meo: et dixit michi. In iacob inhabita et in israel hereditare: et in
electis meis mitte radices. Ab initio ante secula creata sum: et usque ad futurum seculum non de
sinam: et in habitatione sancta coram ipso ministravi. Et sic in syon firmata sum: et in civi
tate sanctificata similiter requievi: et in ierusalem potestas mea. Et radicavi in populo hono
rificato. et in parte dei mei hereditas illius: et in plenitudine sanctorum detentio mea. Quasi ce
drus exaltata sum in libano: et quasi cypressus in monte syon. Quasi palma exaltata
sum in cades: et quasi plantatio rose in iericho. Quasi oliva speciosa in campis: et quasi plata
nus exaltata sum iuxta aquam in plateis. Sicut cinnamomum et balsamum aromati
zans: odorem dedi. Quasi myrra electa dedi suavitatem odoris: et quasi storax et galbanus
et ungula et gutta: et quasi libanus non incisus vaporavi habitationem meam: et quasi balsamum
non mixtum odor meus. Ego quasi therebintus extendi ramos meos: et rami mei honoris
et gratie. Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris: et flores mei fructus honoris
et honestatis. Ego mater pulchre dilectionis et timoris: et agnitionis et sancte spei. In
me gratia omnis vie et veritatis: in me omnis spes vite et virtutis. Transite ad me omnes
qui concupiscitis me: et a generationibus meis implemini. Spiritus enim meus super mel
dulcis: et hereditas mea super mel et favum: memoria mea in generatione seculorum. Qui edunt
me adhuc esurient: et qui bibunt me adhuc sitient. Qui audit me non confundetur: et
qui operantur in me non peccabunt: qui elucidant me vitam eternam habebunt. Hec omnia
liber vite et testamentum altissimi et agnitio veritatis. Legem mandavit moyses in pre
ceptis iustitiarum: et hereditatem domui iacob et israel promissionis. Posuit david puero suo
excitare regem ex ipso fortissimum in throno honoris sedentem in sempiternum. Qui
implet quasi physon sapientiam: et sicut tygris in diebus novorum. Qui adimplet quasi eufrates
sensum: qui multiplicat quasi iordanis in tempore messis. Qui mittit disciplinam sicut lucem. et
assistens quasi gyon in die vindemie. Qui perficit primus scire ipsam: et infirmior non investiga
bit eam. A mari enim habundavit cogitatio eius: et consilium eius ab abysso magna. Ego sa
pientia effudi flumina. ego quasi trames aque inmense defluo. Ego quasi fluvius dorix: et sicut
aqueductus exivi a paradiso. Dixi. rigabo meum hortum plantationum: et inebriabo partus mei
fructum. Et ecce factus est michi trames habundans: et fluvius meus appropinquavit ad mare.
quoniam doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus: et enarrabo illam usque in longinquum. Penetra
bo inferiores partes terre: et inspiciam omnes dormientes: et illuminabo omnes sperantes in domino. Ad
huc doctrinam quasi prophetiam effundam: et relinquam illam querentibus sapientiam: et non desinam in progenies
illorum. usque in evum sanctum. Videte quoniam non soli michi laboravi: sed omnibus exquirentibus veritatem.

XXV

In tribus placitum est spiritui meo, que sunt probata coram deo et hominibus. Concordia fratrum
et amor proximorum, et vir et mulier sibi consentientes. Tres species odivit anima mea, et aggra-
vor valde anime illorum. Pauperem superbum, et divitem mendacem, et senem fatuum et insen-
satum. In iuventute tua non congregasti, et quomodo invenies in senectute tua? Quam specio-
sum canicie iudicium, et presbiteris agnoscere consilium. Quam speciosa veteranis sa-
pientia, et gloriosis intellectus et consilium. Corona senum multa peritia, et gloria illorum ti-
mor domini. Novem insuspicabilia cordis magnificavi, et decimum dicam in lingua ho-
minibus. Homo qui iocundatur in filiis, vivens et videns subversionem inimicorum suorum.
Beatus qui habitat cum muliere sensata, et qui in lingua sua non est lapsus, et qui non ser-
vivit indignis se. Beatus qui invenit amicum verum, et qui enarrat iusticiam auri
audienti. Quam magnus qui invenit sapientiam et scientiam. Sed non est super timentem deum. Timor
dei super omnia superposuit. Beatus cui donatum est habere timorem dei. Qui tenet il-
lum cui assimilabitur? Timor dei initium dilectionis eius. Fidei autem initium agglu-
tinandum est ei. Omnis plaga tristicia cordis est, et omnis malicia nequicia mu-
lieris est. Et omnem plagam et non plagam videbit cordis, et omnem nequitiam et non nequi-
tiam mulieris, et omnem obductum et non obductum odientium, et omnem vindictam et non vindictam
inimicorum. Non est caput nequius super caput colubri, et non est ira super iram mulieris. Com-
morari leoni et draconi placebit, quam habitare cum muliere nequam. Nequicia mulieris
inmutat faciem eius, et obcecabit vultum suum tamquam ursus, et quasi saccum ostendit.
In medio proximorum ingemuit vir eius, et audiens suspiravit modicum. Brevis omnis mali-
cia super maliciam mulieris. Sors peccatorum cadat super illam. Ascensus arenosus in pedibus
veterani, sic mulier linguata homini quieto. Ne respicias in mulieris speciem, et non con-
cupiscas mulierem in specie. Mulieris ira et irreverentia et confusio magna. Mulier
si primatum habeat, contraria est viro suo. Cor humile et facies tristis et plaga mortis mu-
lier nequam. Manus debiles et genua dissoluta, mulier que non beatificat virum suum. A mu-
liere initium factum est peccati, et per illam omnes morimur. Non des aque tue exitum, nec modi-
cum; nec mulieri nequam veniam prodeundi. Si non ambulaverit ad manum tuam, confun-

XXVI

det te in conspectu inimicorum. A carnibus tuis abscide illam, ne semper te abutatur. Mu-
lieris bone beatus vir; numerus enim annorum illorum duplex. Mulier fortis oblectat virum
suum, et annos vite illius in pace implebit. Pars bona mulier bona, in parte bona timen-
tium deum dabitur viro pro factis bonis. Divitis autem et pauperis cor bonum, in omni tem-
pore vultus illorum hilaris. A tribus timuit cor meum, et in quarto facies mea metuit. De-
laturam civitatis, et collectionem populi, et calumniam mendacem, super mortem omnia gravia. Do-
lor cordis et luctus mulier zelotipa. In muliere infideli flagellum lingue, omnibus commu-
nicans. Sicut boum iugum quod movetur, ita et mulier nequam. Qui tenet illam quasi qui appre-
hendat scorpionem. Mulier ebriosa ira magna est, et contumelia et turpitudo illius non
contegetur. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, et in palpebris illius agnoscetur.
In filia non avertente se firma custodiam, ne inventa occasione utatur se. Ab omni irreve-
rentia oculis eius cave, et ne mireris si te neglexerit. Sicut viator sitiens ad fontem os aperi-
et, et ab omni aqua proxima bibet, et contra omnem palum sedebit, et contra omnem sa-
gittam aperiet pharetram, donec deficiat. Gratia mulieris sedule delectabit virum suum, et
ossa illius impinguabit. Disciplina illius datum est dei. Mulier sensata et tacita, non est
inmutatio erudite anime. Gratia super gratiam mulier sancta et pudorata. Omnis autem ponderatio non est
digna continentis anime. Sicut sol oriens in mundo altissimi dei, sic mulieris bone
species in ornamentum domus eius. Lucerna splendens super candelabrum sanctum, et species faciei super
etatem stabilem. Columne auree super bases argenteas, et pedes firmi super plantas stabi-
lis mulieris. Fundamenta eterna supra petram solidam, et mandata dei in corde mulie-
ris sancte. In duobus contristatum est cor meum, et in tertio iracundia michi advenit. Vir bellator de-
ficiens per inopiam, et vir sensatus contemptus, et qui transgreditur a iusticia ad peccatum, deus paravit

eum ad rumpheam. Due species difficiles et periculose mihi apparuerunt. Difficile exuitur negocians a negligentia. et non iustificabitur caupo a peccatis labiorum.

XXVII

Propter inopiam multi deliquerunt. et qui querit locupletari avertit oculum suum. Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur. sic et inter medium venditionis et emptionis angustabitur peccatis. Conteretur cum delinquente delictum. Si non in timore dei tenueris te instanter: cito subvertetur domus tua. Sicut in percussura cribri remanebit (pulvis) stercus: sic aporia hominis in cogitatu illius. Vasa figuli probat fornax. et homines iustos temptatio tribulationis. Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius. sic verbum ex cogitatu hominis cor. Ante sermonem non laudes virum. hec enim temptatio est hominum. Si sequaris iusticiam apprehendes illam. et indues quasi poderem honoris. et inhabitabis cum ea et proteget te in sempiternum. et in die agnitionis invenies firmamentum. Volatilia ad sibi similia conveniunt. et veritas ad eos qui operantur illam revertetur. Leo venationi insidiatur semper. sic peccata operantibus iniquitatem. Homo sanctus in sapientia manet sicut sol. nam stultus sicut luna mutatur. In medio insensatorum serva verbum tempori. in medio autem cogitantium assiduus esto. Narratio peccantium odiosa. et risus illorum in deliciis peccati. Loquela multum iurans horripilationem capitis statuet. et irreverentia ipsius obturatio aurium. Effusio sanguinis in rixa superborum. et maledictio illorum auditus gravis. Qui denudat archana amici perdit fidem. et non inveniet amicum ad animum suum. Dilige proximum et coniungere fide cum illo. quod si denudaveris absconsa illius. non persequeris eum. Sicut enim homo qui perdit amicum suum: sic qui perdit amicitiam proximi sui. Et sicut qui dimittit avem de manu sua. sic reliquisti proximum tuum et non eum capies. non eum sequeris quoniam longe abest. Effugit enim quasi caprea de laqueo quoniam vulnerata est anima eius. Ultra eum non poteris colligare. et maledicti est concordatio. Denudare autem amici mysteria desperatio est anime infelicis. Annuens oculo fabricat iniqua. et nemo eum abiciet. In conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum. et super sermones tuos admirabitur. Novissime autem pervertet os suum. et in verbis tuis dabit scandalum. Multa audivi et non coequavi ei. et dominus odiet illum. Qui in altum mittit lapidem super caput eius cadet. et plaga dolosa dolosi dividet vulnera. Qui foveam fodit in illam decidet. et qui statuit lapidem proximo offendet in eo. et qui laqueum alio ponit. peribit in illo. Facienti nequissimum consilium super ipsum devolvetur. et non agnoscet unde adveniat illi. Illusio et improperium superborum et vindicta sicut leo insidiabitur illi. Laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum. dolor autem consumet illos antequam moriantur. Ira et furor utraque execrabilia. et vir peccator continens erit illorum.

XXVIII

Qui vindicari vult a deo inveniet vindictam. et peccata illius servans servabit. Relinque proximo tuo nocenti te. et tunc deprecanti tibi peccata solventur. Homo homini reservat iram. et a deo querit medelam. In hominem similem sibi non habet misericordiam. et de peccatis suis deprecatur altissimum. Ipse dum caro sit reservat iram. et propitiationem querit a deo. Quis exorabit pro peccatis illius? Memento novissimorum. et desine inimicari. Tabitudo enim et mors imminet in mandatis. Memorare timorem dei. et non irascaris proximo. Memorare testamenti altissimi. et despice ignorantiam proximi. Abstine te a lite. et minues peccata. Homo enim iracundus incendit litem. et vir peccator turbabit amicos. et in medio pacem habentium immittet inimicitiam. Secundum enim ligna silve. sic ignis exardescet. et secundum virtutem hominis sic iracundia illius erit. et secundum substantiam suam exaltabit iram suam. Certamen festinatum incendit ignem. et lis festinans effundit sanguinem. et lingua testificans adducit mortem. Si sufflaveris quasi ignis exardebit. et si expueris super illam extinguetur. et utraque ex ore proficiscuntur. Susurro et bilinguis maledictus. multos enim turbavit pacem habentes. Lingua tertia multos commovit. et dispersit illos a gente in gentem. Civitates muratas divitum destruxit. et domos magnatorum effodit. Virtutes populorum concidit. et gentes fortes dissolvit. Lingua tertia mulieres viratas eiecit. et privavit illas laboribus suis. Qui respicit illam non habebit requiem. nec habebit amicum in quo requiescat.

gelli plaga livorem facit: plaga autem lingue comminuet ossa. Multi ceciderunt in ore gladii: sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam. Beatus qui tectus est a lingua nequam: qui in iracundia illius non transivit: et qui non attraxit iugum eius: et in vinculis illius non est ligatus. Iugum enim illius iugum ferreum est: et vinculum illius vinculum ereum est. Mors illius mors nequissima et utilis potius infernus quam illa. Perseverantia illius non permanebit sed obtinebit vias iniustorum: et in flamma sua non comburet iustos. Qui relinquunt deum incident in illam: et exardescet in illis et non extinguetur: et immittetur in illos quasi leo et quasi pardus ledet illos. Sepi aures tuas spinis et noli audire linguam nequam: et ori tuo facito ostia et seras auribus tuis. Aurum tuum et argentum confla: et verbis tuis facito stateram: et frenos ori tuo rectos: et attende ne forte labaris in lingua tua: et cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi: et sit casus tuus insanabilis in mortem.

XXIX

Qui facit misericordiam feneratur proximo: et qui prevalet manu mandata servat. Fenerare proximo tuo in tempore necessitatis illius: et iterum redde proximo in tempore suo. Confirma verbum et fideliter age cum illo: et in omni tempore invenies quod tibi necessarium est. Multi quasi inventionem estimaverunt fenus: et prestiterunt molestiam his qui se adiuverunt. Donec accipiant osculantur manus dantis: et in promissionibus humiliant vocem suam: et in tempore redditionis postulabit tempus: et loquetur verba tedii et murmurationum: et tempus causabitur. Si autem potuerit reddere adversabitur: solidi vix reddet dimidium: et computabit illud quasi inventionem. Sin autem fraudabit illum pecunia sua: et possidebit illum inimicum gratis: et convicia et maledicta reddet illi: et pro honore et beneficio reddet illi contumeliam. Multi non causa nequitie non fenerati sunt: sed fraudari gratis timuerunt. Verumtamen super humilem animo fortior esto: et pro elemosina non trahas illum. Propter mandatum assume pauperem: et propter inopiam eius ne dimittas eum vacuum. Perde pecuniam propter fratrem et amicum: et non abscondas illam sub lapide in perditionem. Pone thesaurum tuum in preceptis altissimi: et proderit tibi magis quam aurum. Conclude elemosinam in corde pauperis: et hec pro te exorabit ab omni malo. Super scutum potentis et super lanceam adversus inimicum tuum pugnabit. Vir bonus fidem facit proximo suo: et qui perdidit confusionem derelinquet sibi. Gratiam fideiussoris ne obliviscaris: dedit enim pro te animam suam. Repromissorem fugit peccator et immundus. Bona repromissoris sibi adscribit peccator: et ingratus sensu derelinquet liberantem se. Vir repromittit de proximo suo: et cum perdiderit reverentiam relinquetur ab eo. Repromissio nequissima multos perdidit dirigentes: et commovit illos quasi fluctus maris. Viros potentes gyrans migrare fecit: et vagati sunt in gentibus alienis. Peccator transgrediens mandata domini incidet in promissionem nequam: et qui conatur multa agere incidet in iudicium. Recupera proximum secundum virtutem tuam: et attende tibi ne incidas. Initium vite hominis aqua et panis et vestimentum et domus protegens turpitudinem. Melior victus pauperis sub tegmine asserum quam epule splendide in peregre sine domicilio. Super minimum et magnum placeat tibi: et improperium peregrinationis non audies. Vita nequam hospitandi de domo in domum: et ubi hospitabitur non fiducialiter aget: nec aperiet os. Hospitabitur et pascet et potabit ingratos: et ad hec amara audiet. Transi hospes et orna mensam: et que in manu habes ciba ceteros. Exi a facie honoris amicorum meorum: necessitudine domus mee hospicio factus est michi frater. Gravia hec homini habenti sensum: correptio domus et improperium feneratoris.

XXX

Qui diligit filium suum assiduat illi flagella: ut letetur in novissimo suo: et non palpet proximorum ostia. Qui docet filium suum laudabitur in illo: et in medio domesticorum in illo gloriabitur. Qui docet filium suum in zelum mittit inimicum: et in medio amicorum gloriabitur in illo. Mortuus est pater illius: et quasi non est mortuus: similem enim reliquit sibi post se. In vita sua vidit et letatus est in illo: et in obitu suo non est contristatus: nec confusus est coram inimicis. Reliquit enim defensorem domus contra inimicos: et amicis reddentem gratiam. Pro animabus filiorum colligabit vulnera sua: et super omnem vocem turbabuntur viscera eius. Equus indomitus evadet durus: et filius remissus evadet preceps. Lacta filium tuum et paventem te faciet. Lude cum eo: et contristabit te. Non corrideas illi ne doleas: et in novissimo obstupescent dentes tui. Non des illi potestatem in iuventute: et ne despicias cogitatus

illius. Curva cervicem eius in iuventute et tunde latera illius dum infans est, ne forte induret et non credat tibi et erit tibi dolor animae. Doce filium tuum et operare in illo, ne in turpitudinem illius offendas. Melior est pauper sanus et fortis viribus quam dives imbecillis et flagellatus malitia. Salus animae in sanctitate iustitiae et melior omni auro et argento, et corpus validum quam census inmensus. Non est census super censum salutis corporis, et non est oblectatio super cordis gaudium. Melior est mors quam vita amara, et requies eterna quam languor perseverans. Bona abscondita in ore clauso quasi appositiones epularum circumpositae sepulchro. Quid proderit libatio ydolo? Nec enim manducabit nec odorabit. Sic qui effugatur a Domino, portans mercedes iniquitatis, videns oculis et ingemiscens, sicut spado complectens virginem et suspirans. Tristitiam non des animae tuae, et non affligas temet ipsum in consilio tuo. Iocunditas cordis haec est vita hominis, et thesaurus sine defectione sanctitatis, et exultatio viri est longevitas. Miserere animae tuae placens Deo, et contine et congrega cor tuum in sanctitate eius, et tristitiam longe expelle a te. Multos enim occidit tristitia, et non est utilitas in illa. Zelus et iracundia minuunt dies, et ante tempus senectam adducet cogitatus. Splendidum cor bonum in epulis: epule enim illius diligenter fiunt.

XXXI

Vigilia honestatis tabefaciet carnes, et cogitatus illius auferet somnum. Cogitatus prescientie avertit sensum, et infirmitas gravis sobriam facit animam. Laboravit dives in congregatione substantiae, et in requie sua replebitur bonis suis. Laboravit pauper in diminutione victus, et in fine inops fit. Qui aurum diligit non iustificabitur, et qui insequitur consumptionem replebitur ex ea. Multi dati sunt in auri casus, et facta est in specie ipsius perditio illorum. Lignum offensionis est aurum sacrificantium; ve illis qui sectantur illud, et omnis imprudens deperiet in illo. Beatus dives qui inventus est sine macula, et qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia et thesauris. Quis est hic et laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita sua. Quis probatus est in illo et perfectus est? Invenietur et erit illi in gloria eterna. Qui potuit transgredi et non est transgressus, et facere mala et non fecit. Ideo stabilita sunt bona illius in Domino, et elemosinas illius enarrabit omnis ecclesia sanctorum. Super mensam magnam sedisti? Non aperias super illam faucem tuam prior. Non dicas: Simulata sunt que super illam sunt. Memento quoniam malus oculus nequam. Nequius oculo quid creatum est? Ideo ab omni facie sua lacrimabitur cum viderit. Ne extendas manum tuam prior, et invidia contaminatus erubescas. Nec comprimaris in convivio. Intellige que sunt proximi tui ex te ipso. Utere quasi homo frugi his que tibi apponuntur, et non cum manducas multum odio habearis. Cessa prior causa discipline, et noli nimius esse ne forte offendas. Et si in medio multorum sedisti, prior illis non extendas manum tuam, nec prior poscas bibere. Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum, et in dormiendo non laborabis ab illo, et non senties dolorem. Vigilia et colera et tortura viro infrunito. Somnus sanitatis in homine parco: dormiet usque in mane, et anima illius cum ipso delectabitur. Et si coactus fueris in edendo multum, surge e medio et vome, et refrigerabit te, et non adduces corpori tuo infirmitatem. Audi me fili et ne spernas me, et in novissimo invenies verba mea. In omnibus operibus tuis esto velox, et omnis infirmitas non occurret tibi. Splendidum in panibus benedicent labia multorum, et testimonium veritatis illius fidele. In nequissimo pane murmurabit civitas, et testimonium nequitie illius verum est. Diligentes in vino noli provocare: multos enim exterminavit vinum. Ignis probat ferrum durum: sic vinum corda superborum arguet in ebrietate potatum. Equa vita hominibus vinum in sobrietate; si bibas illud moderate, eris sobrius. Que est vita que minuitur vino? Quid defraudat vitam? Mors. Vinum in iocunditate creatum est, non in ebrietate, ab initio. Exultatio anime et cordis vinum moderate potatum. Sanitas est corporis et anime sobrius potus. Vinum multum potatum irritationem et iram et ruinas multas facit. Amaritudo anime vinum multum potatum. Ebrietatis animositas imprudentis offensio, minorans virtutem et faciens vulnera. In convivio vini non arguas proximum, et non despicias eum in iocunditate illius. Verba improperii non dicas illi, et non premas illum in repetendo.

XXXII

Rectorem te posuerunt? Noli extolli; esto in illis quasi unus ex ipsis. Curam illorum habe, et sic conside, et omni cura tua explicita recumbe, ut leteris propter illos, et ornamentum gratie accipias coronam, et dig-

narrationem consequaris congratulationis. Loquere maior natu: decet enim te. Primum verbum dili-
genti scientia. et non impedias musicam. Ubi auditus non est non effundas sermonem intempesti-
ve. et importune noli extolli in sapientia tua. Gemmula carbunculi in ornamento auri. et com-
paratio musicorum in convivio vini. Sicut in fabricatione auri signum est smaragdi. sic nu-
merus musicorum in iocundo et moderato vino. Audi tacens et pro reverentia accedet tibi bona gratia.
Adolescens loquere in tua causa vix cum necesse fuerit. Si bis interrogatus fueris habeat caput re-
sponsum tuum. In multis esto quasi inscius. et audi tacens simul et querens. Et loqui in medio
magnatorum non presumas. et ubi sunt senes non multum loquaris. Ante grandinem preibit cho-
ruscatio. et ante verecundiam preibit gratia. et pro reverentia accedet tibi bona gratia. et hora surgen-
di non te trices. Precurre autem prior in domum tuam. et illic avocare et illic lude. et age concep-
tiones tuas. et non in delictis et verbo superbo. Et super his omnibus benedicito dominum qui fecit
te. et inebriantem te ab omnibus bonis suis. Qui timet deum excipiet doctrinam eius
et qui vigilaverint ad illum invenient benedictionem. Qui querit legem replebitur ab ea.
et qui insidiose agit scandalizabitur in ea. Qui timent dominum invenient iudicium iustum. et iu-
sticias quasi lumen accendent. Peccator homo devitabit correptionem. et secundum voluntatem suam
inveniet comparationem. Vir consilii non disperdet intelligentiam. alienus et superbus non pertime-
scet timorem. Etiam postquam fecit cum eo sine consilio. et suis insectationibus arguetur.
Fili sine consilio nichil facias. et post factum non penitebis. In via ruine non eas. et non offendes
in lapides. nec credas te vie laboriose. ne ponas anime tue scandalum. Et a filiis tuis ca-
ve. et a domesticis tuis attende. In omni opere tuo crede ex fide anime tue. hoc est enim conserva-
tio mandatorum. Qui credit deo attendit mandatis. et qui confidit in illo non minorabitur.

XXXIII

Timenti deum non occurrent mala. sed in temptatione deus illum conservat et liberabit a
malis. Sapiens non odit mandata et iusticias. et non illidetur quasi in procella navis. Homo sen-
satus credit legi dei. et lex illi fidelis. Qui interrogationem manifestat. parabit verbum et
sic deprecatus exaudietur. et conservabit disciplinam et tunc respondebit. Precordia
fatui quasi rota carri. et quasi axis versatilis cogitatus illius. Equus emissarius sicut amicus
subsannator. sub omni supra se sedente hinnit. Quare dies diem superat. et iterum lux lucem
et annus annum a sole? A domini scientia separati sunt. facto sole et preceptum custodiente. Et immuta-
vit tempora et dies festos ipsorum. et in illis dies festos celebraverunt ad horam. Ex ipsis
exaltavit et magnificavit deus. et ex ipsis posuit in numero dierum. et homines omnes de solo.
et ex terra unde creatus est adam. In multitudine discipline domini separavit eos. et immuta-
vit vias eorum. Ex ipsis benedixit et exaltavit. et ex ipsis sanctificavit. et ad se applicavit. Ex
ipsis maledixit et humiliavit. et convertit illos a separatione ipsorum. Quasi lutum figuli in
manus ipsius. plasmare illud et disponere. omnes vie eius secundum dispositionem eius. sic homo
in manu illius qui se fecit. reddet illi secundum iudicium suum. Contra malum bonum est. et contra
mortem vita. sic et contra virum iustum peccator. et sic intuere in omnia opera altissimi. Duo
et duo unum contra unum. Et ego novissimus vigilavi. et quasi qui colligit acinos post vin-
demiatores. In benedictione dei et ipse speravi. et quasi qui vindemiat replevi torcular. Re-
spicite quoniam non soli michi laboravi. sed omnibus exquirentibus disciplinam. Audite me magnati
et omnes populi. et rectores ecclesie auribus percipite. Filio et mulieri fratri et amico non des potestatem
super te in vita tua. et non dederis alii possessionem tuam ne forte peniteat te. et deprecaberis
pro illis. Dum adhuc superes et aspiras non immutabit te omnis caro. Melius est enim ut fi-
lii tui te rogent. quam te respicere in manus filiorum tuorum. In omnibus operibus tuis precellens
esto. ne dederis maculam in gloriam tuam. In die consummationis dierum vite tue. et in tempore
exitus tui distribue hereditatem tuam. Cibaria et virga et onus asino. panis et disciplina et opus
servo. Operatur in disciplina et querit requiescere. laxa manus illi et querit libertatem. Iugum
et lorum curvant collum durum. et servum inclinant operationes assidue. Servo malivolo tor-
tura et compedes. mitte illum in operationem ne vacet. Multam enim maliciam docuit
ociositas. in opera constitue eum. sic enim condecet illum. Quod si non obaudierit. curva illum

compedibus et non amplifices super omnem carnem eius. Verum tamen sine iudicio nichil facias grave.
Si est tibi servus bonus sit tibi quasi anima tua. Quasi fratrem sic eum tracta, quoniam in sanguine anime
comparasti eum. Si leseris eum iniuste in fugam convertetur. Et si extollens discesserit,
quem queris et in qua via queras illum nescis.

XXXIIII

Vana spes et mendacium insensato viro,
et somnia extollunt imprudentes. Quasi qui apprehendit umbram et persequitur ventum, sic
et qui attendit ad visa mendacia. Hoc secundum hoc visio somniorum. Ante faciem hominis si-
militudo alterius hominis. Ab inmundo quid mundabitur? Et a mendace quid verum dicetur?
Divinatio erroris et auguria mendacia et somnia malefacientium vanitas est. Et sicut
parturientis cor tuum fantasiam patitur. Nisi ab altissimo fuerit emissa visitatio, ne dederis
in illis cor tuum. Multos enim errare fecerunt somnia et exciderunt sperantes in illis.
Sine mendacio consummabitur verbum et sapientia in ore fidelis complanabitur. Qui non tempta-
tus est quid scit? Vir in multis expertus cogitabit multa, et qui multa didicit enarrabit
intellectum. Et qui non est expertus pauca recognoscit. Qui autem in multis factus est multi-
plicavit maliciam. Qui temptatus non est qualia scit? Qui implanatus est habun-
dabit nequitia. Multa vidi enarrando et plurimas verborum consuetudines. Aliquotiens
usque ad mortem periclitatus sum horum causa et liberatus sum gratia dei. Spiritus timentium
deum queretur ab eo et in respectu illius benedicetur. Spes enim illorum in salvantem
illos et oculi dei in diligentes se. Qui timet dominum nichil trepidabit et non pavebit quoniam
ipse est spes eius. Timentis dominum beata est anima. Ad quem respicit et quis est fortitu-
do eius? Oculi domini super timentes eum, protector potentie, firmamentum virtutis, te-
gimen ardoris et umbraculum meridiani, deprecatio offensionis et adiutorium casus,
exaltans animam et illuminans oculos, dans sanitatem, vitam et benedictionem. Immo-
lantis ex iniquo oblatio est maculata, et non sunt beneplacite subsannationes iniustorum. Do-
minus solus sustinentibus se in via veritatis et iustitie. Dona iniquorum non probat altissimus
nec respicit in oblationibus iniquorum, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur
peccatis. Qui offert sacrificium ex substantia pauperum quasi qui victimat filium in
conspectu patris sui. Panis egentium vita pauperis est; qui defraudat illum homo sanguinis
est. Qui aufert in sudore panem quasi qui occidit proximum suum. Qui effundit sanguinem et qui
fraudem facit mercennario fratres sunt. Unus edificans et unus destruens, quid prodest illis nisi
labor? Unus orans et unus maledicens, cuius vocem exaudiet deus? Qui baptizatur a mor-
tuo et iterum tangit eum, quid proficit lavatio eius? Sic homo qui ieiunat a peccatis suis
et iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? Orationem illius quis exaudiet?

XXXV

Qui conservat verbum multiplicat orationem. Salutare sacrificium est attendere man-
datis et discedere ab omni iniquitate, et propitiationem litare sacrificii super iniusticias.
Retribuit gratiam qui offert similaginem, et qui facit misericordiam offert sacrificium. Benepla-
citum est domino recedere ab iniquitate, et deprecatio recedere ab iniusticia. Non appare-
bis ante conspectum dei vacuus. Hec enim omnia propter mandatum domini fiunt. Oblatio iu-
sti impinguat altare et odor suavitatis in conspectu altissimi. Sacrificium iusti
acceptum est et memoriam eius non obliviscetur dominus. Bono animo gloriam redde deo et non minu-
as primitias manuum tuarum. In omni dato hylarem fac vultum tuum et in exultatione sancti-
fica decimas tuas. Da altissimo secundum datum eius et in bono oculo adinventionem facito
manuum tuarum, quoniam dominus retribuens est et septies tantum reddet tibi. Noli offerre munera pra-
va, non enim suscipiet illa. Et noli inspicere sacrificium iniustum, quoniam dominus iudex est et non est apud
illum gloria persone. Non accipiet dominus personam in pauperem et deprecationem lesi exaudiet.
Non despiciet preces pupilli nec viduam si effundat loquelam gemitus. Nonne
lacrime vidue ad maxillam descendunt et exclamatio eius super deducentem eas? A
maxilla enim ascendunt usque ad celum, et dominus exauditor non delectabitur in illis. Qui ado-
rat deum in oblectatione suscipietur, et deprecatio illius usque ad nubes propinquabit. Oratio
humiliantis se nubes penetrabit, et donec propinquet non consolabitur, et non discedet

XXXVI

XXXVII

donec aspiciat altissimus. et dominus non elongabit. et iudicabit iustos et faciet iudicium. et for-
tissimus non habebit in illis patientiam ut contribulet dorsum ipsorum. et gentibus reddet vindictam
donec tollat plenitudinem superborum. et sceptra iniquorum contribulet. donec reddat homi-
nibus secundum actus suos. et secundum opera ade. et secundum presumptionem ipsius. donec iudicet iudicium
plebis sue. et oblectabit iustos misericordia sua. Speciosa misericordia dei in tempore tribulationis. quasi
nubes pluvie in tempore siccitatis. Miserere nostri deus omnium et respice nos. et ostende no-
bis lucem miserationum tuarum. et inmitte timorem tuum super gentes que non exquisierunt te.
et cognoscant quia non est deus nisi tu. ut enarrent magnalia tua. Alleva manum tuam super gen-
tes alienas. ut videant potentiam tuam. Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in
nobis. sic in conspectu nostro magnificaberis in illis. ut cognoscant te sicut et nos agnovi-
mus. quoniam non est deus preter te domine. Innova signa. et inmuta mirabilia. Glorifica manum et bra-
chium dextrum. Excita furorem. et effunde iram. Extolle adversarium et affligle inimi-
cum. Festina tempus et memento finis. ut enarrent mirabilia tua. In ira flamme devoretur
qui salvatur. et qui pessimant plebem tuam inveniant perditionem. Contere caput prin-
cipum inimicorum dicentium. non est alius preter nos. Congrega omnes tribus iacob. et cognoscant
quia non est deus nisi tu. ut enarrent magnalia tua. et hereditabis eos sicut ab initio. Miserere
plebi tue super quam invocatum est nomen tuum. et israel quem coequasti primogenito tuo. Mi-
serere civitati sanctificationis tue. iherusalem. civitati requiei tue. Reple syon inenarrabi-
libus verbis tuis. et gloria tua populum tuum. Da testimonium quia ab initio creature tue sunt. et su-
scita predicationes quas locuti sunt in nomine tuo prophete priores. Da mercedem sustinentibus
te. ut prophete tui fideles inveniantur. et exaudi orationes servorum tuorum. Secundum benedictionem a-
aron da populo tuo. et dirige nos in viam iusticie. et sciant omnes qui inhabitant terram. quia
tu es deus conspector seculorum. Omnem escam manducabit venter. et est cibus cibo melior.
Fauces contingunt cibum. et cor insensatum verba mendacia. Cor pravum dabit tristiciam. et
homo peritus resistet illi. Omnem masculum excipiet mulier. et est filia melior filia. Spe-
cies mulieris exhilarat faciem viri sui. et super omnem concupiscentiam hominis super-
ducet desiderium. Si est lingua curationis. et mitigationis et misericordie. non est vir illius secundum
filios hominum. Qui possidet mulierem. inchoat possessionem. Adiutorium secundum illum est
et columna ut requies. Ubi non est sepis diripietur possessio. et ubi non est mulier gemi-
scit egens. Cui credit qui non habet nidum. et deflectens ubicumque obscuraverit quasi succin-
ctus latro exiliens de civitate in civitatem. Omnis amicus dicet. et ego amicitiam co-
pulavi. sed est amicus solo nomine amicus. Nonne tristicia inest usque ad mortem. Sodalis
autem et amicus ad inimiciciam convertentur. O presumptio pessima unde creata es. coo-
perire aridam maliciam et dolositatem illius. Sodalis amico conocundatur in oble-
ctatione. et in tempore tribulationis adversarius erit. Sodalis amico condolet causa ventris.
et contra hostem accipiet scutum. Non obliviscaris amici tui in animo tuo. et non imme-
mor sis illius in operibus tuis. Noli consiliari cum socero tuo. et a zelantibus te abscon-
de consilium. Omnis consiliarius prodit consilium. sed est consiliarius in semetipso. A con-
siliario serva animam tuam. prius scito que sit illius necessitas. et quid ipse animo suo cogi-
tet. ne forte mittat sudem in terram. et dicat tibi. bona est via tua. et stet e contrario vi-
dere quid tibi eveniat. Cum viro irreligioso tracta de sanctitate. et cum iniusto de iusticia. Noli
consiliari cum eo qui suspectum te habet. et ab emulantibus te absconde consilium. et cum mu-
liere de hiis que emulatur. cum timido de bello. cum negociatore de traiectione. cum emp-
tore de venditione. cum viro livido de gratiis agendis. cum impio de pietate. cum inho-
nesto de honestate. cum operario agrario de omni opere. cum operario annuali de consummatio-
ne anni. cum servo pigro de multa operatione. Non attendas hiis in omni consilio.
Cum viro sancto maxime assiduus esto. quemcumque cognoveris observantem timorem dei.
cuius anima est secundum animam tuam. Quicumque titubaverit in tenebris non condolebit tibi. et cor
boni consilii statue tecum. non est enim tibi aliud plus illo. Anima viri sancti enuntiat aliquando vera. quam

septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum. Et in his omnibus deprecare altis-
simum, ut dirigat in veritate viam tuam. Ante omnia opera verbum verax precedat te, et ante
omnem actum consilium stabile. Verbum nequam immutabit cor, ex quo partes quatuor oriuntur: bonum
et malum, vita et mors, et dominatrix illorum est assidua lingua. Vir peritus qui multos erudivit,
et anime sue suavis est. Qui sophistice loquitur odibilis est, hic omni re defraudabitur.
Non est enim data illi a Domino gratia, omni enim sapientia defraudatus est. Est sapiens anime
sue sapiens, et fructus sensus illius laudabilis. Vir sapiens plebem suam erudit, et fru-
ctus sensus illius fideles sunt. Vir sapiens implebitur benedictionibus, et videntes illum
laudabunt. Vita viri in numero dierum, dies autem Israel innumerabiles sunt. Sapiens in
populo hereditabit honorem, et nomen illius erit vivens in eternum. Fili, in vita tua tempta a-
nimam tuam, et si fuerit nequam, non des illi potestatem. Non enim omnibus omnia expediunt,
et non omni anime omne genus placet. Noli avidus esse in omni epulatione, et non te effundas
super omnem escam. In multis enim escis erit infirmitas, et aviditas appropinquabit usque
ad coleram. Propter crapulam multi obierunt, qui autem abstinens est adiciet vitam.

XXXVIII

Honora
medicum propter necessitatem, etenim illum creavit Altissimus. A Deo est enim omnis me-
dela, et a rege accipiet dationem. Disciplina medici exaltabit caput illius, et in conspectu
magnatorum collaudabitur. Altissimus de terra creavit medicinam, et vir prudens non abhorre-
bit illam. Nonne a ligno indulcata est amara aqua? Et ad agnitionem hominum virtus
illorum, et dedit hominibus scientiam Altissimus, honorari in mirabilibus suis. In his curans miti-
gabit dolorem, et unguentarius faciet pigmenta suavitatis, et unctiones conficiet sa-
nitatis, et non consummabuntur opera eius. Pax enim Dei super faciem terre. Fili, in tua infirmi-
tate non despicias teipsum, sed ora Dominum, et ipse curabit te. Averte a delicto et dirige ma-
nus, et ab omni delicto munda cor tuum. Da suavitatem et memoriam similaginis, et im-
pingua oblationem, et da locum medico, etenim illum Dominus creavit, et non discedat a te, quia
opera sunt necessaria. Est enim tempus quando in manus eorum incurras. Ipsi vero Dominum deprecabuntur ut
dirigat requiem eorum et sanitatem propter conversationem eorum. Qui delinquit in conspectu eius qui fe-
cit eum, incidet in manus medici. Fili, in mortuum produc lacrimas, et quasi dira passus in-
cipe plorare, et secundum iudicium contege corpus illius, et non despicias sepulturam illius.
Propter delaturam autem amare fer luctum illius uno die, et consolare propter tristiciam, et fac
luctum secundum meritum eius uno die vel duobus propter detractionem. A tristicia enim festinat mors,
et cooperit virtutem, et tristicia cordis flectit cervicem. In abductione permanet tristicia, et sub-
stantia inopis secundum cor eius. Non dederis in tristicia cor tuum, sed repelle eam a te, et memento no-
vissimorum. Noli oblivisci, neque enim est conversio, et huic nihil proderis, et teipsum pessima-
bis. Memor esto iudicii mei, sic enim erit et tuum: mihi heri et tibi hodie. In requie mortui re-
quiescere fac memoriam eius, et consolare illum in exitu spiritus sui. Sapientiam scribe in tem-
pore vacuitatis, et qui minoratur actu sapientiam percipiet, quia sapientia replebitur. Qui tenet
aratrum, et qui gloriatur in iaculo, stimulo boves agitat, et conversatur in operibus eorum, et narra-
tio eius in filiis taurorum. Cor suum dabit ad versandos sulcos, et vigilia eius in sagina vac-
carum. Sic omnis faber et architectus qui noctem tamquam diem transigit, qui sculpit signa-
cula sculptilia, et assiduitas eius variat picturam, cor suum dabit in similitudinem pi-
cture, et vigilia sua perficit opus. Sic faber ferrarius sedens iuxta incudem et considerans op-
us ferri, vapor ignis urit carnes eius, et in calore fornacis concertatur. Vox mallei in-
novat aurem eius, et contra similitudinem vasis oculus eius. Cor suum dabit in consummationem ope-
rum, et vigilia sua ornabit in perfectionem. Sic figulus sedens ad opus suum, et convertens
sub pedibus suis rotam, qui in sollicitudine positus est propter opus suum, et innumera est omnis
operatio eius. In brachio suo formabit lutum, et ante pedes suos curvabit virtutem suam. Cor
suum dabit ut consummet linitionem, et vigilia sua mundabit fornacem. Omnes in manibus
suis speraverunt, et unusquisque in arte sua sapiens est. Sine his omnibus non edificatur civitas,
et non inhabitabunt, nec inambulabunt, et in ecclesiam non transilient. Super sellam iudicis

non sedebunt et testamentum iudicii non intelligent neque palam facient disciplinam et iudicium et in parabolis non invenientur sed creaturam evi confirmabunt et deprecatio illorum in operatione artis accommodantes animam suam et conquirentes in lege altissimi.

XXXIX

Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens et in prophetis vacabit. Narrationem virorum nominatorum conservabit et in versutias parabolarum simul introibit. Occulta proverbiorum exquiret et in absconditis parabolarum conversabitur. In medio magnatorum ministrabit et in conspectu presidis apparebit. In terram alienarum gentium transiet. bona enim et mala in omnibus temptabit. Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad dominum qui fecit illum et in conspectu altissimi deprecabitur. Aperiet os suum in oratione et pro delictis suis deprecabitur. Si enim dominus magnus voluerit spiritu intelligentie replebit illum. et ipse tamquam imbres mittet eloquia sapientie sue et in oratione confitebitur domino. Ipse diriget consilium eius et disciplinam et in absconditis suis consiliabitur. Ipse palam faciet doctrine sue et in lege testamenti domini gloriabitur. Collaudabunt multi sapientiam eius et usque in seculum non delebitur. Non recedet memoria eius et nomen eius requiretur a generatione in generationem. Sapientiam eius enarrabunt gentes et laudem eius enuntiabit ecclesia. Si permanserit nomen eius derelinquet plus quam mille et si requieverit proderit illi. Adhuc consiliabor ut enarrem. ut furore enim repletus sum. Obaudite me divini fructus et quasi rosa plantata super rivos aquarum fructificate. Quasi libanus odorem suavitatis habete. Florete flores quasi lilium date odorem et frondete in gratiam et collaudate canticum et benedicite dominum in operibus suis. Date nomini eius magnificentiam et confitemini illi in voce labiorum vestrorum. In canticis labiorum et cytharis. et sic dicetis in confessione. opera domini universa bona valde. In verbo eius stetit aqua sicut congeries et in sermone oris illius sicut exceptoria aquarum. quoniam in precepto illius placor fit. et non est minoratio in salute illius. Opera omnis carnis coram illo. et non est quicquam absconditum ab oculis eius. A seculo et usque in seculum respicit et nichil est mirabile in conspectu eius. Non est dicere quid est hoc aut quid est istud. omnia enim in tempore suo querentur. Benedictio illius quasi fluvius inundabit. et quomodo diluvium aridam inebriavit. sic ira ipsius gentes que non exquisierunt eum hereditabit. Quomodo convertit aquas in siccitatem et siccata est terra et vie illius viis illorum directe sunt. sic peccatoribus offensiones in ira eius. Bona bonis creata sunt ab initio sic nequissimis bona et mala. Initium necessarie rei vite hominum. aqua. ignis et ferrum. lac et panis similagineus et mel et botrus uve et oleum et vestimentum. Hec omnia sanctis in bonis. sic et impiis et peccatoribus in mala convertentur. Sunt spiritus qui ad vindictam creati sunt. et in furore suo confirmaverunt tormenta sua. et in tempore consummationis effundent virtutem et furorem eius qui fecit illos confundent. Ignis grando fames et mors. omnia hec ad vindictam creata sunt. bestiarum dentes et scorpii et serpentes. et rumphea vindicans in exterminium impios. In mandatis eius epulabuntur. et super terram in necessitate preparabuntur. et in temporibus suis non preterient verbum. Propterea ab initio confirmatus sum et consiliatus sum. et cogitavi et scripta dimisi. Omnia opera domini bona. et omne opus hora sua subministrabit. Non est dicere hoc illo nequius est. omnia enim in tempore suo comprobabuntur. Et nunc in omni corde et ore collaudate et benedicite nomen domini.

XL

Occupatio magna creata est omnibus hominibus et iugum grave super filios adam. a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulture in matrem omnium. Cogitationes eorum et timores cordis adinventio expectationis et dies finitionis. residentes super sedem gloriosam. usque ad humiliatum in terra et cinere. ab eo qui utitur iacincto et portat coronam. usque ad eum qui operitur lino crudo. Furor. zelus. tumultus. fluctuatio et timor mortis. iracundia perseverans et contentio. et in tempore refectionis in cubili somnus noctis immutat scientiam eius. Modicum tamquam nichil in requie et ab eo in somnis quasi in die respectus. Conturbatus est in visu cordis sui tamquam qui evaserit in die belli. In tempore salutis sue exsurrexit et admirans ad nullum timorem. cum omni carne ab homine usque ad pecus. et super peccatores septuplum. Ad hec mors. sanguis. contentio et rumphea. oppressiones fames. et contritio et flagella. Super iniquos creata sunt hec omnia et propter illos factus est cathaclysmus. Omnia

que de terra sunt in terram convertentur, et aque omnes in mare convertentur. Omne munus et iniquitas delebitur, et fides in seculum stabit. Substantie iniustorum sicut fluvius siccabuntur, et sicut tonitruum magnum in pluvia personabunt. In aperiendo manus suas letabitur; sic prevaricatores in consummatione tabescent. Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos, et radices immunde super cacumen petre sonant. Super omnem aquam viriditas, et ad oram fluminis ante omne fenum evelletur. Gratia sicut paradysus in benedictionibus, et misericordia in seculum permanet. Vita sibi sufficientis operarii condulcabitur, et in ea invenies thesaurum. Edificatio civitatis confirmabit nomen, et super hanc mulier immaculata computabitur. Vinum et musica letificant cor, et super utraque dilectio sapientie. Tybia et psalterium suavem faciunt melodiam, et super utraque lingua suavis. Gratiam et speciem desiderabit oculus tuus, et super hec virides sationes. Amicus et sodalis in tempore convenientes, et super utrosque mulier cum viro. Fratres in adiutorium in tempore tribulationis, et super eos misericordia liberabit. Aurum et argentum et constitutio pedum, et super utrumque consilium beneplacitum. Facultates et virtutes exaltant cor, et super hec timor Domini. Non est in timore Domini minoratio, et non est in eo querere adiutorium. Timor Domini sicut paradysus benedictionis, et super omnem gloriam operuerunt illum. Fili, in tempore vite tue ne indigeas; melius est enim mori quam indigere. Vir respiciens in mensam alienam, non est vita eius in cogitatione victus; alit enim animam suam cibis alienis. Vir autem disciplinatus et eruditus custodiet se. In ore imprudentis inopia condulcabitur, et in ventre eius ignis ardebit.

XLI

O mors, quam amara est memoria tua homini iniusto et pacem habenti in substantiis suis, viro quieto et cuius vie directe sunt in omnibus, et adhuc valenti accipere cibum. O mors, bonum est iudicium tuum homini indigenti et qui minoratur viribus, defecto etate, et cui de omnibus cura est, et incredibili qui perdit sapientiam. Noli metuere iudicium mortis; memento que ante te fuerunt et que superventura sunt tibi. Hoc iudicium a Domino omni carni, et quid superveniet tibi in beneplacito Altissimi? sive decem sive centum sive mille anni, non est enim in inferno accusatio vite. Filii abhominationum fiunt filii peccatorum, et qui conversantur secus domos impiorum. Filiorum peccatorum periet hereditas, et cum semine illorum assiduitas obprobrii. De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum sunt in obprobrium. Ve vobis viri impii, qui dereliquistis legem Domini Altissimi. Et si nati fueritis, in maledictione nascemini, et si mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra. Omnia que de terra sunt in terram convertentur; sic impii a maledicto in perditionem. Luctus hominum in corpore ipsorum, nomen autem impiorum delebitur. Curam habe de bono nomine; hoc enim magis permanebit tibi quam mille thesauri magni pretiosi. Bone vite numerus dierum, bonum autem nomen permanebit in evum. Disciplinam in pace conservate, filii. Sapientia enim abscondita et thesaurus invisus, que utilitas in utrisque? Melior est homo qui abscondit stultitiam suam quam homo qui abscondit sapientiam suam. Verumtamen reveremini in his que procedunt de ore meo. Non est enim bonum omnem reverentiam observare, et non omnia omnibus beneplacent in fide. Erubescite a matre et patre de fornicatione, et a presidente et a potente de mendacio, a principe et iudice de delicto, a synagoga et plebe de iniquitate, a socio et amico de iniustitia, et de loco in quo habitas de furto, de veritate Dei et testamento, de discubitu in panibus, et ab obfuscatione dati et accepti, a salutantibus de silentio, a respectu mulieris fornicarie, et ab aversione vultus cognati. Ne avertas faciem a proximo tuo, et ab auferendo partem et non restituendo. Ne respicias mulierem alieni viri, et ne scruteris ancillam eius, neque steteris ad lectum eius. Ab amicis de sermonibus improperii, et cum dederis ne improperes.

XLII

Non duplices sermonem auditus de revelatione sermonis absconditi, et eris vere sine confusione, et invenies gratiam in conspectu omnium hominum. Ne pro his omnibus confundaris, nec accipias personam ut delinquas: De lege Altissimi et testamento, de iudicio iustificare impium, de verbo sociorum et viatorum, et de datione hereditatis amicorum, de equalitate statere et ponderum, et de acquisitione multorum et paucorum, de corruptione emptionis et negotiatorum, et de multa disciplina

filiorum et de servo pessimo latus sanguinare. Super mulierem nequam bonum est signum. Ubi ma-
nus multe sunt claude. et quecumque trades numera et appende. datum vero et acceptum omnia
describe. De disciplina insensati et fatui. et de senioribus qui iudicantur ab adolescenti-
bus. et eris eruditus in omnibus. et probabilis in conspectu omnium vivorum. Filia patris abscon-
dita est. vigilia et sollicitudo eius aufert somnum. ne forte in adolescentia sua adultera
efficiatur. et commorata cum viro odibilis fiat. nequando polluatur in virginitate sua. et
in paternis suis gravida inveniatur. ne forte cum viro commorata transgrediatur. aut cer-
te sterilis efficiatur. Super filiam luxuriosam confirma custodiam. nequando faciat te in obpro-
brium venire inimicis. a detractione in civitate et abiectione plebis. et confundat te
in multitudine populi. Omni homini noli intendere in specie. et in medio mulierum noli commo-
rari. De vestimentis enim procedit tinea. et a muliere iniquitas viri. Melior est iniquitas viri
quam benefaciens mulier. et mulier confundens in obprobrium. Memor ero igitur operum domini. et
que vidi adnuntiabo. In sermonibus domini opera eius. Sol illuminans per omnia respexit. et
gloria domini plenum est opus eius. Nonne dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua. que
confirmavit dominus omnipotens stabiliri in gloria sua. Abyssum et cor hominum investigavit
et in astutia illorum excogitavit. Cognovit enim dominus omnem scientiam. et inspexit in si-
gnum evi. annuntians que preterierunt et que superventura sunt. revelans vestigia occul-
torum. Non preterit illum omnis cogitatus. et non abscondit se ab eo ullus sermo. Magnalia
sapientie sue decoravit. qui est ante seculum et usque in seculum. Neque adiectum est neque mi-
nuitur. et non eget alicuius consilio. Quam desiderabilia omnia opera eius. et tamquam scintilla
quam est considerare. Omnia hec vivunt et manent in seculum. et in omni necessitate omnia ob-
audiunt ei. Omnia duplicia unum contra unum. et non fecit quicquam deesse. Uniuscuiusque con-
firmavit bona. et quis satiabitur videns gloriam eius.

XLIII

Altitudinis firmamentum pulchri-
tudo eius. species celi in visione glorie. Sol in aspectu annuntians in exitu. vas admirabi-
le opus excelsi. In meridiano exurit terram. et in conspectu ardoris eius quis poterit sustine-
re. Fornacem custodiens in operibus ardoris. tripliciter sol exurens montes. radi-
os igneos exsufflans. et refulgens radiis suis obcecat oculos. Magnus dominus qui fecit
illum. et in sermonibus eius festinavit iter. Luna in omnibus in tempore suo. ostensio
temporis et signum evi. A luna signum diei festi. luminare quod minuitur in consum-
matione. Mensis secundum nomen eius in consummatione est. crescens admirabiliter in
consummationem. Vas castrorum in excelsis. in firmamento celi resplendens gloriose. Spe-
cies celi gloria stellarum. mundum illuminans in excelsis dominus. In verbis sancti stabunt ad
iudicium. et non deficient in vigiliis suis. Vide arcum et benedic qui fecit illum. valde
speciosus est in splendore suo. Gyravit celum in circuitu glorie sue. manus excelsi ape-
ruerunt illum. Imperio suo acceleravit nivem. et accelerat choruscationes emittere iu-
dicii sui. Propterea aperti sunt thesauri. et evolaverunt nebule sicut aves. In magnitu-
dine sua posuit nubes. et confracti sunt lapides grandinis. In conspectu eius commove-
buntur montes. et in voluntate eius aspirabit notus. Vox tonitrui eius verberavit terram.
Tempestas aquilonis et congregatio spiritus sicut avis deponens ad sedendum. aspergit ni-
vem. et sicut locusta demergens. descensus eius. Pulchritudinem candoris eius admirabitur
oculus. et super imbrem eius expavescet cor. Gelu sicut salem effundet super terram. et dum
gelaverit fiet tamquam cacumina tribuli. Frigidus ventus aquilo flavit. et gelavit cri-
stallus ab aqua. Super omnem congregationem requiescet et sicut lorica induet se
aquis. Devorabit montes et exuret desertum. et extinguet viride sicut ignem. Me-
dicina omnium in festinatione nebule. et ros obvians ardori venienti humilem ef-
ficiet eum. In sermone eius siluit ventus. cogitatione sua placavit abyssum. et plan-
tavit illam dominus Ihesus. Qui navigant mare enarrant pericula eius. et audientes au-
ribus nostris admirabimur. Illic preclara et mirabilia opera. varia genera bestiarum et omni-
um pecorum et creatura beluarum. Propter ipsum consummatus est itineris finis. et in ser-

mone eius composita sunt omnia. Multa dicemus et deficiemus verbis, consummatio autem sermonum ipse est.
In omnibus glorantes ad quid valebimus? Ipse enim omnipotens super omnia opera sua. Terribilis dominus
et magnus vehementer, et mirabilis potentia ipsius. Glorificantes dominum quantumcumque potueritis
supervalebit adhuc, et admirabilis magnificentia eius. Benedicentes dominum exaltate illum
quantum potestis, maior est enim omni laude. Exaltantes eum replemini virtute. Ne labo
retis, non enim pervenietis. Quis videbit eum et enarrabit? Et quis magnificabit eum sicut est
ab initio? Multa abscondita sunt maiora his; pauca enim vidimus operum eius. Omnia enim
dominus fecit, et pie agentibus dedit sapientiam. Laus patrum.

XLIIII

Laudemus viros gloriosos et parentes nostros in generatione sua. Multam gloriam fecit dominus
magnificentia sua a seculo. Dominantes in potestatibus suis homines magni virtute
et prudentia sua preediti, nuntiantes in prophetis dignitatem prophetarum, et imperantes in presen
ti populo, et virtute prudentie populis sanctissima verba. In peritia sua requirentes modos musi
cos, et narrantes carmina scripturarum. Homines divites in virtute, pulchritudinis stu
dium habentes, pacificantes in domibus suis. Omnes isti in generationibus gentis sue gloriam adepti sunt,
et in diebus suis habentur in laudibus. Qui de illis nati sunt reliquerunt nomen narrandi
laudes eorum. Et sunt quorum non est memoria; perierunt quasi qui non fuerint, et nati sunt quasi non nati, et
filii ipsorum cum ipsis. Sed illi viri misericordie sunt quorum pietates non defuerunt. Cum semine ipsorum perse
verant bona. Hereditas nepotum eorum, et in testamentis stetit semen illorum, et filii ipsorum
propter illos usque in eternum manent. Semen eorum et gloria illorum non derelinquetur. Corpora ipsorum in pa
ce sepulta sunt, et nomen eorum vivet in generationes et generationes. Sapientiam ipsorum narrant
populi, et laudem illorum nuntiat ecclesia. Enoch placuit deo et translatus est in paradisum ut det
gentibus penitentiam. Noe inventus est perfectus iustus, et in tempore iracundie factus est re
conciliatio. Ideo dimissum est reliquum terre cum factum est diluvium. Testamenta seculi po
sita sunt apud illum, ne deleri possit diluvio omnis caro. Abraham magnus pater mul
titudinis gentium, et non est inventus similis illi in gloria. Qui conservavit legem excel
si, et fuit in testamento cum illo. In carne eius stare fecit testamentum, et in temptatio
ne inventus est fidelis. Ideo iureiurando dedit illi gloriam in gente sua, crescere illum quasi terre
cumulum, et ut stellas exaltare semen eius, et hereditare illos a mari usque ad mare, et a flumine
usque ad terminos orbis terre. Et in Ysaac eodem fecit modo propter Abraham patrem suum.
Benedictionem omnium gentium dedit illi, et testamentum suum confirmavit super ca
put Iacob. Agnovit eum in benedictionibus suis, et dedit illi hereditatem, et divisit ei par
tem in tribubus duodecim. Et conservavit illi homines misericordie, invenientes gratiam in
oculis omnis carnis.

XLV

Dilectus a deo et hominibus Moyses, cuius memoria in benedictione
est. Similem illum fecit in gloria sanctorum, et magnificavit eum in timore inimicorum, et in verbis
suis monstra placavit. Glorificavit illum in conspectu regum, et iussit illi coram populo
suo, et ostendit illi gloriam suam. In fide et lenitate ipsius sanctum fecit illum, et elegit illum
de omni carne. Audivit enim eum et vocem ipsius, et induxit illum in nubem. Et dedit illi
coram precepta et legem vite et discipline, docere Iacob testamentum et iudicia sua Isra
hel. Excelsum fecit Aaron fratrem eius et similem sibi de tribu Levi. Statuit ei testamentum
eternum, et dedit illi sacerdotium gentis, et beatificavit illum in gloria. Et circumcinxit illum
zona glorie, et induit illum stola glorie, et coronavit illum in vasis virtutis. Circumpedes
et femoralia et humerale posuit ei, et cinxit illum tintinabulis aureis in gyro plurimis
dare sonitum in incessu suo, auditum facere sonitum in templo, in memoriam filiis
gentis sue. Stolam sanctam auro et iacincto et purpura, opus textile viri sapientis, iu
dicio et veritate preditum, torto cocco, opus artificis, gemmis preciosis figuratis in ligatura
auri, et opere lapidarii sculptis in memoriam secundum numerum tribuum Israel. Coro
nam auream super mitram eius, expressam signo sanctitatis, gloriam honoris, et opus virtutis,
desideria oculorum ornata. Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia usque ad orientem.

ante originem

est uicinus illa alienigena aliquis: sed tantum filii ipsius soli et nepotes eius per omne tempus.
Sacrificia ipsius consummata sunt igni cotidie. Complevit moyses manus eius et
unxit eum oleo sancto. Factum est illi in testamentum eternum et semini eius sicut dies
celi fungi sacerdotio et habere laudem. et glorificare populum suum in nomine suo. Ipsum elegit
ab omni vivente. offerre deo sacrificium. incensum et bonum odorem in memoriam.
placere populo suo. Dedit illi in preceptis suis potestatem. in testamentis iudiciorum docere
iacob testimonia sua. et in lege sua lucem dare israel. quia contra illum steterunt alieni. et
propter invidiam circumdederunt illum in deserto homines qui erant cum dathan et abi
ron. et congregatio chore in iracundiam. Vidit dominus et non placuit ei. et consumpti sunt in
impetu iracundie. Fecit illis monstra et consumpsit eos in flamma ignis. Et addidit aa
ron gloriam et dedit illi hereditatem. et primicias frugum terre divisit illi. Panem
ipsis in primis parauit in satietatem. nam sacrificia domini edent. que dedit ipsi et semini
eius. Ceterum inter gentes non hereditabit. et pars illi non est in gente. ipse enim pars eius
est et hereditas. Et phinees filius eleazari tertius in gloria. imitando eum in timore domini. et sta
re in reverentia gentis in bonitate et alacritate anime sue placuit deo israel. Ideo statuit il
li testamentum pacis. principem sanctorum et gentis sue. ut sit illi et semini eius sacerdotii di
gnitas in eternum. Et testamentum david regi filio iesse de tribu iuda. hereditas ipsi et semi
ni eius. ut daret sapientiam in cor nostrum. iudicare gentem suam in iusticia ne abolerentur bona
ipsorum. et gloriam eorum in gentem ipsorum.

XLVI

Fortis in bello ihesus naue. successor moy
si in prophetis: qui fuit magnus secundum nomen suum. maximus in salute electorum dei. expugnare
insurgentes hostes. ut consequeretur hereditatem israel. Quam gloriam adeptus est in extol
lendo manus suas. et iactando contra civitates rumpheas. Quis ante illum sic restitit? Nam
hostes ipse dominus percussit. Aut non iracundia eius impeditus est sol. et una dies facta est quasi
duo? Invocavit altissimum potentem. in oppugnando inimicos undique: et exaudivit
illum magnus et sanctus deus in saxis grandinis virtutis valde fortis. Impetum fecit con
tra gentem hostilem. et in descensu perdidit contrarios. ut cognoscant gentes poten
tiam eius. quia contra dominum pugnare non est facile et secutus est a tergo potentis. Et in die
bus moysi misericordiam fecit ipse et chaleph filius iephone. stare contra hostem et prohibe
re gentem a peccatis. et perfringere murmur malicie. Et ipsi duo constituti a periculo li
berati sunt. a numero sexcentorum milium peditum. inducere illos in hereditatem
in terram que manat lac et mel. Et dedit dominus ipsi chaleph fortitudinem. et usque ad se
nectutem permansit illi virtus. ut ascenderet in excelsum terre locum. et semen ipsius obti
nuit hereditatem. ut viderent omnes filii israel. quia bonum sit obsequi sancto deo. Et iudices sin
guli suo nomine quorum non est corruptum cor. qui non aversi sunt a domino. ut sit memoria
illorum in benedictione. et ossa eorum pullulent de loco suo. et nomen eorum permaneat in eternum.
permanens in filios eorum sanctorum virorum gloria. Dilectus a deo suo samuhel propheta domini renova
vit imperium et unxit principes in gente sua. In lege domini iudicavit congregationem
et vidit dominus iacob. et in fide sua probatus est propheta. et cognitus est in verbis suis fidelis quia
vidit deum lucis. et invocavit dominum omnipotentem in oppugnando hostes circumstantes
undique. in oblatione agni inviolati. Et intonuit de celo dominus et in sonitu magno
auditam fecit vocem suam. et contrivit principes tyriorum et omnes duces philistym. et ante
tempus finis vite et seculi testimonium prebuit in conspectu domini et christi. Pecunias et
usque ad calciamenta ab omni carne non accepit. et non accusavit illum homo. Et post hoc
dormivit et notum fecit regi. et ostendit illi finem vite sue. Et exaltavit vocem suam
de terra in prophetia delere iniquitatem gentis.

XLVII

Post hoc surrexit nathan propheta in die
bus david. Et quasi adeps separatus est a carne: sic david a filiis israel. Cum leonibus lusit quasi
cum agnis. et in ursis similiter fecit sicut cum agnis ovium in iuventute sua.
Numquid non occidit gigantem. et abstulit obprobrium a gente? In tollendo manum in
saxo funde deiecit exaltationem golie. Ubi invocavit dominum potentem. et dedit in

dextera eius tollere hominem fortem in bello. et exaltare cornu gentis sue. Sic in decem milibus
glorificavit illum et laudavit illum in benedictionibus domini. in offerendo illi coronam glorie. Contrivit
enim inimicos undique et extirpavit phylistiym contrarios usque in hodiernum diem. Contrivit
cornu ipsorum usque in eternum. In omni opere dedit confessionem sancto et excelso in verbo glorie. De omni
corde suo laudavit dominum et dilexit deum qui fecit illum. et dedit illi contra inimicos
potentiam. et stare fecit cantores contra altare. et in sono eorum dulces fecit modos. et
dedit in celebrationibus decus. et ornavit tempora usque ad consummationem vite ut laudarent
nomen sanctum domini. et amplificarent mane dei sanctitatem. Christus purgavit peccata ipsius. et ex-
altavit in eternum cornu ipsius. et dedit illi testamentum regum. et sedem glorie in israel. Post
ipsum surrexit filius sensatus. et propter illum requievit in latitudine. Salomon impera-
vit in diebus pacis. cui subiecit deus omnes gentes. ut conderet domum in nomine suo. et
pararet sanctitatem in sempiternum. Quemadmodum eruditus est in iuventute sua. et
impletus est quasi flumen sapientia. et terram retexit anima tua. et replesti in comparationibus enig-
mata. et ad insulas longe extulisti nomen tuum. et dilectus es in pace tua. In cantile-
nis et proverbiis et comparationibus. et interpretationibus mirate sunt gentes. et in nomine domini
dei cui est cognomen deus israel. collegisti quasi auricalcum aurum. et ut plumbum complesti
argentum. et inclinasti femora tua mulieribus. Potestatem habuisti in tuo corpore. dedisti
maculam in gloria tua. et prophanasti semen tuum inducere iracundiam in liberos tuos. et in-
cendi stultitiam tuam. ut faceres imperium bipertitum. et ex ephraim imperare imperi-
um durum. Deus autem non relinquet misericordiam suam. et non corrumpet nec delebit opera sua. neque perdet a
stirpe nepotes electi sui. et semen eius qui diligit dominum non corrumpet. Dedit autem reliquum
iacob. et david de ipsa stirpe. Et finem habuit salomon cum patribus suis. et reliquit post se de se-
mine suo gentis stultitiam. et imminutum a prudentia roboam. qui avertit gentem consilio
suo. et ieroboam filium nabath qui peccare fecit israel et dedit ephraim viam peccandi. et pluri-
ma redundaverunt peccata eorum valde. Averterunt eos a terra sua. et quesivit omnes nequitias usque

XLVIII

dum perveniret ad illos defensio. et ab omnibus peccatis liberavit eos dominus. Et surrexit helyas
propheta quasi ignis. et verbum ipsius quasi facula ardebat. qui induxit in illos famem. et irritan-
tes illum invidia tabefacti sunt. non poterant enim sustinere precepta domini. Verbo domini contin-
uit celum. et deiecit a se ignem ter. Sic amplificatus est helyas in mirabilibus suis. Et quis
potest similiter gloriari tibi. qui sustulisti mortuum ab inferis a sorte mortis in verbo domini dei.
qui deiecisti reges ad perniciem. et confregisti facile potentiam ipsorum. et gloriosos de le-
cto suo. qui audisti in syna iudicium. et in oreb iudicia defensionis. qui ungis reges
ad penitentiam. et prophetas facis successores tuos post te. qui receptus es in turbine ignis.
in curru equorum igneorum. qui inscriptus es in iudiciis temporum. et lenire iracundiam
domini. conciliare cor patris ad filium. et restituere tribus iacob. Beati sunt qui te vide-
runt. et amicicia tua decorati sunt. Nam nos vitam vivimus tantum. post mortem autem non erit
tale nomen nostrum. Helyas quidem in turbine tectus est. et in helyseo completus est spiritus eius. In diebus suis
non pertimuit principem. et potentia nemo vicit illum. nec superavit illum verbum aliquod. et mor-
tuum prophetavit corpus eius. In vita sua fecit monstra. et in morte mirabilia operatus est. In
omnibus istis non penituit populus. et non recesserunt a peccatis suis. usque dum eiecti sunt de terra
sua. et dispersi sunt in omnem terram. et relicta est gens perpauca. et princeps in domo david. Quidam
ipsorum fecerunt quod placeret deo. alii autem multa commiserunt peccata. Ezechias munivit civitatem
suam. et induxit in medium ipsius aquam. et fodit ferro rupem. et edificavit ad aquam puteum.
In diebus illis ascendit sennacherib. et misit rabsacen. et sustulit manum suam contra
illos. et extulit manum suam in syon. et superbus factus est potentia sua. Tunc mota sunt
corda et manus ipsorum. et doluerunt quasi parturientes mulieres. et invocaverunt dominum miseri-
cordem. Et expandentes manus extulerunt in celum. et sanctus dominus deus audivit cito vo-
cem ipsorum. Non est commemoratus peccatorum illorum. neque dedit illos inimicis suis. sed purgavit
illos in manu ysaye sancti prophete. Deiecit castra assyriorum. et contrivit illos angelus

dei. Quam fecit ezechias et placuit deo et fortiter iuit in via david patris sui. quam manda
uit illi ysayas propheta magnus et fidelis in conspectu dei. In diebus suis retro rediit sol.
et addidit regi vitam. Spiritu magno vidit ultima. et consolatus est lugentes syon usque
in sempiternum. Ostendit futura et abscondita antequam evenirent.

XLIX

Memoria iosie in
compositione odoris: facta opus pigmentarii. In omni ore quasi mel indulcabitur memoria
eius: et ut musica in convivio vini. Ipse est directus divinitus in penitentia gentis. et tulit
abhominationes impietatis et gubernavit ad dominum cor suum. et in diebus peccatorum corroboravit
pietatem. Preter david et ezechiam et iosiam: omnes peccatum commiserunt. Reliquerunt enim legem al
tissimi reges iuda et contempserunt timorem dei. Dederunt enim
regnum suum aliis. et gloriam suam alienigene genti. Incenderunt electam sanctitatis civitatem. et deser
tas fecerunt vias eius: in manu ieremie. Nam male tractaverunt illum qui a ventre
matris consecratus est propheta. evertere et eruere. et perdere. et iterum edificare et renova
re. Ezechiel qui vidit conspectum glorie quam ostendit illi in curru cherubin.
Nam commemoratus est inimicorum in imbri. et benefacere illis qui ostenderunt rectas vias.
Et duodecim prophetarum ossa pullulant de loco suo. Nam corroboraverunt iacob. et rede
merunt se in fide virtutis. Quomodo amplificemus zorobabel. nam et ipse quasi signum in dex
tera manu israel. et ihesum iosedech: qui in diebus suis edificaverunt domum et exaltaverunt tem
plum domino. paratum in gloriam sempiternam. Et neemias in memoria multi temporis. qui erexit
nobis muros eversos. et stare fecit portas et seras. qui erexit domos nostras. Nemo natus est
in terra qualis enoch. nam et ipse receptus est a terra. Et ioseph natus est homo princeps fratrum.
firmamentum gentis. rector fratrum. stabilimentum populi. et ossa ipsius visitata sunt: et post
mortem prophetaverunt. Seth et sem apud homines gloriam adepti sunt: et super omnem animam in ori
gine adam.

L

Symon onie filius sacerdos magnus. qui in vita sua suffulsit domum. et
in diebus suis corroboravit templum. Templi etiam altitudo ab ipso fundata est. duplex
edificatio et excelsi parietes templi. In diebus ipsius remanaverunt putei aquarum.
et quasi mare adimpleti sunt supra modum. Qui curavit gentem suam et liberavit illam a perdi
tione. qui prevaluit amplificare civitatem. qui adeptus est gloriam in conversatione gen
tis. et ingressum domus et atrii amplificavit. Quasi stella matutina in medio nebule
et quasi luna plena in diebus suis lucet. Quasi sol refulgens sic ille refulsit in tem
plo dei. Quasi arcus effulgens inter nebulas glorie. et quasi flos rosarum in diebus vernis. Quasi
lilia que sunt in transitu aque: et quasi thus redolens in diebus estatis. Quasi ignis effulgens. et
thus ardens in igne. et quasi vas auri solidum ornatum omni lapide precioso. Quasi oliva pul
lulans: et cypressus in altitudinem se extollens. In accipiendo ipsum stolam glorie et vestiri
eum in consummatione virtutum. in ascensu altaris sancti gloriam dedit sanctitatis amictum.
In accipiendo autem partes de manu sacerdotum. et ipse stans iuxta aram. circa illum corona
fratrum. quasi plantatio cedri in monte libano. sic circumsteterunt quasi rami palme. et omnes
filii aaron in gloria sua. Oblatio autem domini in manibus ipsorum. coram omni synagoga israel. et
consummatione fungens in ara. amplificare oblationem excelsi regis. Porrexit ma
num suam in libatione. et libavit de sanguine uve. Effudit ad fundamentum altaris
odorem divinum excelso principi. Tunc exclamaverunt filii aaron in tubis productis
libus sonaverunt. et auditam fecerunt vocem in memoria coram deo. Tunc omnis populus simul pro
perverunt. et ceciderunt in faciem super terram. adorare dominum suum. et dare preces deo omnipoten
ti excelso. et amplificaverunt psallentes in vocibus suis. et in magna domo factus est so
nus suavitatis plenus. Et rogavit omnis populus dominum excelsum in prece usque dum perfectus est honor
domini. et munus suum perfecerunt. Tunc descendens extulit manus suas in omnem congregatio
nem filiorum israel. dare gloriam deo in labiis suis. et in ipsius nomine gloriari. Et iteravit orationem
suam volens ostendere virtutem dei. et plus oravit deum omnium. qui magna fecit in
omni terra. Qui auxit dies nostros a ventre matris nostre. et fecit nobiscum secundum misericordiam suam.
det nobis iocunditatem cordis. et fieri pacem in diebus nostris in israel per dies sempiternos: crede

sit nobiscum et uitam det ut liberet nos in diebus suis. Duas gentes odit anima mea, tertia
autem non est gens quam oderim. Qui sedent in monte Seir et philistiim, et stultus populus
qui habitat in Sichimis. Doctrinam sapientie et discipline scripsit in codice isto Ihesus filius Si-
rach Ierosolimita, qui renouauit sapientiam de corde suo. Beatus qui in istis uersatur bonis.
qui ponit illa in corde suo, sapiens erit semper. Si enim hec fecerit ad omnia ualebit,
quia lux dei uestigium eius est.

LI Confitebor tibi domine rex, et collaudabo te deum saluatorem
meum. Confitebor nomini tuo quoniam adiutor et protector factus es mihi, et liberasti corpus meum a
perditione. A laqueo lingue inique, a labiis operantium mendacium, et in conspectu astantium
factus es mihi adiutor, et liberasti me secundum multitudinem misericordie tue et nominis tui a ru-
gientibus preparatis ad escam, de manibus querentium animam meam, et de multis tribula-
tionibus, et de portis tribulationum que circumdederunt me. A pressura flamme que circum-
dedit me, et in medio ignis non sum estuatus. De altitudine uentris inferi, et a lingua
coinquinata, et a uerbo mendacii. A rege iniquo, et a lingua iniusta. Laudabit usque
ad mortem anima mea dominum, et uita mea appropinquans erat in inferno deorsum.
Circumdederunt me undique, et non erat qui adiuuaret. Respiciens eram ad adiuto-
rium hominum, et non erat. Memoratus sum misericordie tue domine, et cooperationis tue que a seculo sunt,
quoniam eruis sustinentes te, et liberas eos de manibus gentium. Exaltasti super terram habitationem
meam, et pro morte defluente deprecatus sum. Inuocaui dominum patrem domini mei, ut non derelinquat
me in die tribulationis mee, et in tempore superborum sine adiutorio. Laudabo nomen tuum assi-
due, et collaudabo illud in confessione, et exaudita est oratio mea. Liberasti me a perditione, et
eripuisti me de tempore iniquo. Propterea confitebor et laudem dicam tibi, et benedicam nomini
domini. Cum adhuc iunior sum, priusquam oberrarem quesiui sapientiam palam in oratione mea.
ante tempus postulabam pro illa, et usque in nouissimis inquiram illam. Defloruit tamquam
precoqua uua, letatum est cor meum in ea. Ambulauit pes meus iter rectum, a iuuentute
mea inuestigabam illam. Inclinaui modice aurem meam, et excepi illam. Multam inueni
in me ipso sapientiam, et multum profeci in ea. Danti mihi sapientiam dabo gloriam. Consiliatus sum
enim ut facerem illam. Zelatus sum bonum, et non confundar. Colluctata est anima mea in illa, et
in faciendo eam confirmatus sum. Manus meas extendi in altum, et in sapientia eius luxit, et
ignorantias meas illuminauit. Animam meam direxi ad illam, et in agnitione inue-
ni eam. Possedi cum ipsis cor ab initio, propter hoc non derelinquar. Venter meus conturbatus
est querendo eam, propterea possidebo bonam possessionem. Dedit enim mihi dominus linguam
mercedem meam, et in ipsa laudabo eum. Appropinquate ad me indocti, et congregate
uos in domum discipline. Quid adhuc retardatis, et quid dicitis in his? Anime uestre sitiunt
uehementer. Aperui os meum et locutus sum. Comparate uobis sine argento sapientiam,
et collum uestrum subicite iugo eius, et suscipiat anima uestra disciplinam. In proximo est enim inue-
nire eam. Videte oculis uestris quoniam modicum laboraui, et inueni mihi multam requiem. Assu-
mite disciplinam in multo numero argenti, et copiosum aurum possidete in ea. Letetur
anima uestra in misericordia eius, et non confundemini in laude ipsius. Operamini opus uestrum ante tem-
pus, et dabit uobis mercedem uestram in tempore suo.

Explicit liber ecclesiastici. Incipit prologus in libro ysaie prophete.

Nemo cum prophetas uersibus uiderit esse descriptos,
metro eos estimet apud hebreos ligari, et aliquid simile habere
de psalmis uel operibus salomonis. Sed quod in demostene et tullio
solet fieri, ut per cola scribantur et commata, qui utique prosa et non uersibus
conscripserunt. Nos quoque utilitati legentium prouidentes, interpretationem nouam no-
uo scribendi genere distinximus. Ac primum de ysaia sciendum quod in sermone suo di-
sertus sit, quippe ut uir nobilis et urbane elegantie, nec habens quicquam in eloquio rustici-
tatis admixtum. Unde accidit ut pre ceteris florem sermonis eius translatio non po-
tuerit conseruare. Deinde etiam hoc adiciendum quod non tam propheta dicendus sit quam
euangelista. Ita enim uniuersa Christi ecclesieque mysteria ad liquidum persecutus est, ut non eum

putes de futuro vaticinari, sed de preteritis hystoriam texere. Unde coniicio noluisse tunc temporis septuaginta interpretes fidei sue sacramenta perspicue ethnicis prodere, ne sanctum canibus et margaritas porcis darent. Que cum hanc editionem legeritis, ab illis animadvertetis abscondita. Nec ignoro quanti laboris sit prophetas intelligere, nec facile quempiam posse iudicare de interpretatione, nisi intellexerit ante que legerit; nosque patere morsibus plurimorum, qui stimulante invidia quod consequi non valent despiciunt. Sciens ergo et prudens in flammam mitto manum, et nichilominus hoc a fastidiosis lectoribus precor, ut quomodo Greci post septuaginta translatores Aquilam et Simmachum et Theodotionem legunt, vel ob studium doctrine sue, vel ut septuaginta magis ex collatione eorum intelligant, sic et isti saltim unum post priores habere dignentur interpretem. Legant prius et postea despiciant, ne videantur non ex iudicio, sed ex odii presumptione ignorata damnare. Prophetavit autem Ysaias in Ierusalem et in Iudea, necdum decem tribubus in captivitatem ductis, ac de utroque regno nunc commixtim nunc separatim texit oracula. Et cum interdum ad presentem respiciat hystoriam et post Babylonie captivitatem reditum populi significet in Iudeam, tamen omnis ei cura de vocatione gentium et de adventu Christi est. Quem quanto plus amatis, o Paula et Eustochium, tanto magis ab eo petite, ut pro obtrectatione presenti, qua me indesinenter emuli laniant, ipse michi mercedem restituat in futurum; qui scit me ob hoc in peregrine lingue eruditionem sudasse, ne Iudei de falsitate scripturarum ecclesiis eius diutius insultarent.

Explicit prologus. Incipit liber Ysaie prophete.

Visio Ysaie filii Amos quam vidit super Iudam et Ierusalem in diebus Ozie, Ioatham, Achaz, Ezechie regum Iuda. Audite celi et auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus est. Filios enutrivi et exaltavi, ipsi autem spreverunt me. Cognovit bos possessorem suum et asinus presepe domini sui; Israhel autem me non cognovit, populus meus non intellexit. Ve genti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam, filiis sceleratis. Dereliquerunt Dominum, blasfemaverunt sanctum Israhel, abalienati sunt retrorsum. Super quo percutiam vos ultra addentes prevaricationem? Omne caput languidum et omne cor merens. A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas; vulnus et livor et plaga tumens non est circumligata nec curata medicamine neque fota oleo. Terra vestra deserta, civitates vestre succense igni; regionem vestram coram vobis alieni devorant, et desolabitur sicut in vastitate hostili. Et derelinquetur filia Syon ut umbraculum in vinea, et sicut tugurium in cucumerario, sicut civitas que vastatur. Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuissemus et quasi Gomorra similes essemus. Audite verbum Domini principes Sodomorum, percipite auribus legem Dei nostri populus Gomorre. Quo michi multitudinem victimarum vestrarum, dicit Dominus? Plenus sum. Holocausta arietum et adipem pinguium et sanguinem vitulorum et agnorum et hyrcorum nolui. Cum veneritis ante conspectum meum, quis quesivit hec de manibus vestris, ut ambularetis in atriis meis? Ne afferatis ultra sacrificium frustra; incensum abhominatio est michi. Neomeniam et sabbatum et festivitates alias non feram; iniqui sunt cetus vestri. Kalendas vestras et sollempnitates vestras odivit anima mea; facta sunt michi molesta, laboravi sustinens. Et cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos a vobis; et cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam: manus enim vestre sanguine plene sunt. Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Quiescite agere perverse, discite benefacere. Querite iudicium, subvenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam. Et venite et arguite me, dicit Dominus. Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur; et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Si volueritis et audieritis me, bona terre comedetis. Quod si nolueritis et me provocaveritis ad iracundiam, gladius devorabit vos, quia os Domini locutum est. Quomodo facta est meretrix civitas fidelis plena iudicii? Iusticia habitavit in ea, nunc autem homicide. Argentum tuum versum est in scoriam, vinum tuum mixtum est aqua. Principes tui infideles, socii furum. Omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. Pupillo non iudicant, et causa vidue non ingreditur ad eos. Propter hoc ait Dominus exercituum fortis Israhel: Heu consolabor super hostibus meis, et uin

dicabor de inimicis meis. Et convertam manum meam ad te: et excoquam ad purum scoriam tuam. et auferam a te omne stagnum tuum. et restituam iudices tuos ut fuerunt prius. et consiliarios tuos sicut antiquitus. Post hec vocaberis civitas iusti: urbs fidelis. Syon in iudicio redimetur. et reducent eam in iusticia. et conteret scelestos et peccatores simul. et qui dereliquerunt dominum consumentur. Confundentur enim ab ydolis quibus sacrificaverunt. et erubescetis super ortis quos elegeratis cum fueritis velut quercus defluentibus foliis et velut ortus absque aqua. Et erit fortitudo vestra ut favilla stuppe. et opus vestrum quasi scintilla. et succendetur utrumque simul. et non erit qui extinguat.

II

Verbum quod vidit ysayas filius amos super iudam et ierusalem. Et erit in novissimis diebus preparatus mons domus domini in vertice montium. et elevabitur super colles. et fluent ad eum omnes gentes et ibunt populi multi. et dicent. Venite ascendamus ad montem domini et ad domum dei iacob. et docebit nos vias suas. et ambulabimus in semitis eius. quia de syon exibit lex. et verbum domini de ierusalem. Et iudicabit gentes et arguet populos multos. Et conflabunt gladios suos in vomeres. et lanceas suas in falces. Non levabit gens contra gentem gladium. nec exercebuntur ultra ad prelium. Domus iacob venite et ambulemus in lumine domini. Proiecisti enim populum tuum domum iacob: quia repleti sunt ut olim. et augures habuerunt ut philistiim. et pueris alienis adheserunt. Repleta est terra argento et auro: et non est finis thesaurorum eius. Et repleta est terra eius equis. et innumerabiles quadrige eius. Et repleta est terra eius ydolis opus manuum suarum adoraverunt quod fecerunt digiti eorum. Et incurvavit se homo. et humiliatus est vir. Ne ergo dimittas eis. Ingredere in petram. et abscondere fossa humo a facie timoris domini. et a gloria maiestatis eius. Oculi sublimes hominis humiliati sunt. et incurvabitur altitudo virorum. Exaltabitur autem dominus solus in die illa. quia dies domini exercituum super omnem superbum et excelsum. et super omnem arrogantem et humiliabitur. et super omnes cedros libani sublimes et erectas. et super omnes quercus basan. et super omnes montes excelsos. et super omnes colles elevatos. et super omnem turrim excelsam. et super omnem murum munitum. et super omnes naves tharsis. et super omne quod visu pulchrum est. Et incurvabitur sublimitas hominum. et humiliabitur altitudo virorum. Et elevabitur dominus solus in die illa. et ydola penitus conterentur. Et introibunt in speluncas petrarum. et in voragines terre. a facie formidinis domini. et a gloria maiestatis eius cum surrexerit percutere terram. In die illa proiciet homo ydola argenti sui et simulachra auri sui. que fecerat sibi ut adoraret talpas et vespertiliones. et ingredietur scissuras petrarum et cavernas saxorum a facie formidinis domini. et a gloria maiestatis eius cum surrexerit percutere terram. Quiescite ergo ab homine cuius spiritus in naribus eius: quia excelsus reputatus est ipse.

III

Ecce enim dominator dominus exercituum auferet ab ierusalem et a iuda validum et fortem. omne robur panis. et omne robur aque. fortem et virum bellatorem. iudicem et prophetam ariolum et senem. principem super quinquaginta et honorabilem vultu. et consiliarium sapientem de architectis. et prudentem eloquii mystici. Et dabo pueros principes eorum. et effeminati dominabuntur eis. Et irruet populus vir ad virum. unusquisque ad proximum suum. Tumultuabitur puer contra senem. et ignobilis contra nobilem. Apprehendet enim vir fratrem suum domesticum patris sui. et dicet. Vestimentum tibi est princeps esto noster. ruina autem hec sub manu tua. Respondebit in die illa dicens. Non sum medicus. et in domo mea non est panis. neque vestimentum. Nolite me constituere principem populi. Ruit enim ierusalem et iudas concidit. quia lingua eorum et adinventiones eorum contra dominum. ut provocarent oculos maiestatis eius. Agnitio vultus eorum respondebit eis. et peccatum suum quasi sodoma predicaverunt. nec absconderunt. Ve anime eorum quoniam reddita sunt eis mala. Dicite iusto quoniam bene. quoniam fructum adinventionum suarum comedet. Ve impio in malum. retributio enim manuum eius fiet ei. Populum meum exactores sui spoliaverunt. et mulieres dominate sunt eius. Popule meus qui beatum te dicunt. ipsi te decipiunt. et viam gressuum tuorum dissipant. Stat ad iudicandum dominus. et stat ad iudicandum populos. Dominus ad iudicium veniet cum senioribus populi sui et cum principibus eius. Vos enim depasti estis vineam meam. et rapina pauperis in

domo vestra. Quare atteritis populum meum et facies pauperum commolitis. dicit dominus deus exercituum.
Et dixit dominus. Pro eo quod elevate sunt filie Syon et ambulaverunt extento collo et nutibus oculorum
ibant et plaudebant. ambulabant et in pedibus suis composito gradu incedebant. decalva-
bit dominus verticem filiarum Syon et dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet dominus orna-
tum calciamentorum et lunulas et torques et monilia et armillas et mitras. et discrimina-
lia et periscelidas et murenulas et olfactoriola et inaures et anulos et gemmas in fronte
pendentes. et mutatoria et pallia et linteamina et acus et specula et sindones et vittas et the-
ristra. Et erit pro suavi odore fetor. et pro zona funiculus. et pro crispanti crine calvitium. et pro
fascia pectorali cilicium. Pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent. et fortes tui in prelio. Et me-
rebunt atque lugebunt porte eius. et desolata in terra sedebit. IIII Et apprehendent septem mu-
lieres virum unum in die illa dicentes. Panem nostrum comedemus. et vestimentis nostris
operiemur. tantummodo invocetur nomen tuum super nos. aufer obprobrium nostrum. In die illa
erit germen domini in magnificentia et in gloria. et fructus terre sublimis. et exulta-
tio hiis qui salvati fuerint de Israel. Et erit omnis qui relictus fuerit in Syon et residu-
us in Ierusalem. sanctus vocabitur. omnis qui scriptus est in vita in Ierusalem. Si abluerit
dominus sordem filiarum Syon et sanguinem Ierusalem laverit de medio eius. spiritu iudicii et spiritu
ardoris. Et creavit dominus super omnem locum montis Syon et ubi invocatus est nubem per di-
em et fumum et splendorem ignis flammantis per noctem. Super omnem enim gloriam prote-
ctio et tabernaculum erit in umbraculum diei ab estu. et in securitatem et in abscon-
sionem a turbine et a pluvia. V Cantabo dilecto meo canticum patruelis mei vinee
sue. Vinea facta est dilecto meo in cornu filii olei. et sepivit eam. et lapides elegit ex
ea. et plantavit eam electam. et edificavit turrim in medio eius. et torcular extruxit
in ea. Et expectavit ut faceret uvas. et fecit labruscas. Nunc ergo habitatores Ierusalem et
viri Iuda. iudicate inter me et vineam meam. Quid est quod debui ultra facere vinee
mee et non feci ei. An quod expectavi ut faceret uvas. et fecit labruscas. Et nunc ego osten-
dam vobis quid faciam vinee mee. Auferam sepem eius. et erit in direptionem.
Diruam maceriam eius. et erit in conculcationem. et ponam eam desertam. Non pu-
tabitur neque fodietur. et ascendent super eam spine. et nubibus mandabo ne pluant super
eam imbrem. Vinea enim domini exercituum domus Israel est. et vir Iuda germen delecta-
bile eius. Et expectavi ut faceret iudicium et ecce iniquitas. et iusticiam et ecce cla-
mor. Ve qui coniungitis domum ad domum. et agrum agro copulatis. usque ad termi-
num loci. Numquid habitabitis soli vos in medio terre. In auribus meis sunt hec domini exercituum.
Nisi domus multe deserte fuerint. grandes et pulchre absque habitatore. Decem enim iugera
vinearum. facient lagunculam unam. et triginta modii sementis. facient modios tres.
Ve qui consurgitis mane ad sectandam ebrietatem. et potandum usque ad vesperam ut vino
estuetis. Cythara et lyra et tympanum et tybia et vinum in conviviis vestris. et opus domini non re-
spicitis. nec opera manuum eius consideratis. Propterea ductus est captivus populus meus. quia non ha-
buit scientiam. et nobiles eius interierunt fame. et multitudo siti exaruit. Propterea infernus
animam suam dilatavit. et aperuit os suum absque ullo termino. et descendent fortes eius et
populus eius. et sublimes gloriosique eius ad eum. Et incurvabitur homo et humiliabitur vir.
et oculi sublimium deprimentur. Exaltabitur autem dominus exercituum in iudicio. et deus sanctus
sanctificabitur in iusticia. Et pascentur agni iuxta ordinem suum. et deserta in uberta-
tem conversa advene comedent. Ve qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis.
et quasi vinculum plaustri peccatum. qui dicitis. Festinet et cito veniat opus eius ut videa-
mus. et appropiet et veniat consilium sancti Israel. et sciemus illud. Ve qui dicitis malum bonum
et bonum malum. ponentes tenebras in lucem et lucem in tenebras. ponentes amarum in
dulce. et dulce in amarum. Ve qui sapientes estis in oculis vestris. et coram vobismet
ipsis prudentes. Ve qui potentes estis ad bibendum vinum. et viri fortes ad miscen-
dam ebrietatem. qui iustificatis impium pro muneribus. et iusticiam iusti aufertis

ab eo. Propter hoc sicut devorat stipulam lingua ignis, et calor flammae exurit, sic radix eo-
rum quasi favilla erit, et germen eorum ut pulvis ascendet. Abiecerunt enim legem domini exercituum, et elo-
quium sancti Israel blasphemaverunt. Ideo iratus est furor domini in populum suum, et extendit manum suam super eum, et per-
cussit eum; et conturbati sunt montes, et facta sunt morticina eorum quasi stercus in medio platearum.
In omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Et levabit signum in natio-
nibus procul, et sibilabit ad eum de finibus terrae; et ecce festinus velociter veniet. Non est defi-
ciens neque laborans in eo; non dormitabit neque dormiet, neque solvetur cingulum renum eius,
nec rumpetur corrigia calciamenti eius. Sagittae eius acutae, et omnes arcus eius extenti. Ungulae equorum eius
ut silex, et rotae eius quasi impetus tempestatis. Rugitus eius ut leonis, rugiet ut catuli leonis,
et frendet, et tenebit praedam, et amplexabitur, et non erit qui eruat. Et sonabit super eum in die illa si-
cut sonitus maris. Aspiciemus in terram, et ecce tenebrae tribulationis, et lux obtenebrata est
in caligine eius.

VI

In anno quo mortuus est rex Ozias, vidi dominum sedentem super solium excel-
sum et elevatum, et ea quae sub ipso erant replebant templum. Seraphim stabant super illud;
sex alae uni, et sex alae alteri. Duabus velabant faciem eius, et duabus velabant pedes eius, et dua-
bus volabant. Et clamabant alter ad alterum, et dicebant: Sanctus, sanctus, sanctus dominus deus exercituum; ple-
na est omnis terra gloria eius. Et commota sunt superliminaria cardinum a voce clamantis, et
domus impleta est fumo. Et dixi: Vae mihi, quia tacui, quia vir pollutus labiis ego sum, et in me-
dio populi polluta labia habentis ego habito, et regem dominum exercituum vidi oculis meis. Et vo-
lavit ad me unus de seraphim, et in manu eius calculus, quem tulerat forcipe de altari. Et te-
tigit os meum, et dixit: Ecce tetigi hoc labia tua, et auferetur iniquitas tua, et peccatum tuum
mundabitur. Et audivi vocem domini dicentis: Quem mittam? et quis ibit nobis? Et dixi:
Ecce ego sum, mitte me. Et dixit: Vade, et dices populo huic: Audite audientes, et nolite
intelligere; et videte visionem, et nolite cognoscere. Excaeca cor populi huius, et aures eius
aggrava, et oculos eius claude, ne forte videat oculis suis, et auribus suis audiat, et corde suo
intelligat, et convertatur, et sanem eum. Et dixi: Usquequo domine? Et dixit: Donec desolentur
civitates absque habitatore, et domus sine homine, et terra relinquetur deserta. Et longe fa-
ciet dominus homines, et multiplicabitur quae derelicta fuerat in medio terrae. Et adhuc in ea de-
cimatio, et convertetur, et erit in ostensionem sicut terebinthus, et sicut quercus quae expan-
dit ramos suos. Semen sanctum erit id quod steterit in ea.

VII

Et factum est in diebus Achaz filii Io-
atham filii Oziae regis Iuda, ascendit Rasin rex Syriae, et Facee filius Romeliae rex Israel
in Ierusalem ad proeliandum contra eam, et non potuerunt debellare eam. Et nuntiaverunt do-
mui David dicentes: Requievit Syria super Effraim; et commotum est cor eius, et cor populi eius, sicut
moventur ligna silvarum a facie venti. Et dixit dominus ad Ysaiam: Egredere in occur-
sum Achaz tu et qui derelictus est Iasub filius tuus, ad extremum aquaeductus piscinae su-
perioris, in via agri fullonis. Et dices ad eum: Vide ut sileas; noli timere, et cor
tuum ne formidet a duabus caudis titionum fumigantium istorum, in ira furoris Rasin
Syriae et filii Romeliae, eo quod consilium inierit Syria malum contra te, Effraim
et filius Romeliae dicentes: Ascendamus ad Iudam, et suscitemus eum, et avellamus eum ad nos,
et ponamus regem in medio eius filium Tabeel. Haec dicit dominus deus: Non stabit et non erit istud;
sed caput Syriae Damascus, et caput Damasci Rasin; et adhuc sexaginta et quinque anni,
et desinet Effraim esse populus; et caput Effraim Samaria, et caput Samariae filius Romeliae.
Si non credideritis, non permanebitis. Et adiecit dominus loqui ad Achaz dicens: Pete tibi signum a
domino deo tuo in profundum inferni, sive in excelsum supra. Et dixit Achaz: Non petam,
et non temptabo dominum. Et dixit: Audite ergo domus David: Numquid parum vobis est mole-
stos esse hominibus, quia molesti estis et deo meo? Propter hoc dabit dominus ipse vobis signum. Ecce
virgo concipiet in utero et pariet filium, et vocabitis nomen eius Emmanuel. Buty-
rum et mel comedet, ut sciat reprobare malum et eligere bonum. Quia antequam sciat pu-
er reprobare malum et eligere bonum, derelinquetur terra quam tu detestaris a fa-
cie duorum regum suorum. Adducet dominus super te et super populum tuum et super domum patris tui

dies qui non venerunt a diebus separationis Ephraim a Iuda cum rege Assyriorum. Et erit in die
illa sibilabit Dominus muscae quae est in extremo fluminum Aegypti et api quae est in terra Assur
et venient et requiescent omnes in torrentibus vallium et in cavernis petrarum et in omnibus frutec-
tis et in universis foraminibus. In die illa radet Dominus in novacula conducta in his qui trans
flumen sunt in rege Assyriorum caput et pilos pedum et barbam universam. Et erit in die
illa nutriet homo vaccam boum et duas oves et prae ubertate lactis comedet butyrum. Butyrum enim
et mel ~~comedet~~ manducabit omnis qui relictus fuerit in medio terrae. Et erit in die illa omnis
locus ubi fuerint mille vites mille argenteis et in spinas et in vepres erunt. Cum sagittis
et arcu ingredientur illuc. Vepres enim et spinae erunt in universa terra. Et omnes montes
qui in sarculo sarrientur non veniet illuc terror spinarum et veprium et erit in pascua bo-
vis et in conculcationem pecoris.

VIII

Et dixit Dominus ad me: Sume tibi librum grandem et scribe
in eo stilo hominis. Velociter spolia detrahe, cito praedare. Et adhibui mihi testes fideles.
Uriam sacerdotem et Zachariam filium Barachiae. Et accessi ad prophetissam et concepit et pe-
perit filium. Et dixit Dominus ad me: Voca nomen eius Accelera spolia detrahere, festina praeda-
ri. Quia antequam sciat puer vocare patrem suum et matrem suam auferetur fortitudo Dama-
sci et spolia Samariae coram rege Assyriorum. Et adiecit Dominus loqui ad me adhuc dicens.
Pro eo quod abiecit populus iste aquas Siloe quae vadunt cum silentio et assumpsit magis
Rasin et filium Romeliae propter hoc ecce Dominus adducet super eos aquas fluminis fortes et
multas regem Assyriorum et omnem gloriam eius et ascendet super omnes rivos eius et fluet super
universas ripas eius et ibit per Iudam inundans et transiens usque ad collum veniet. Et erit
extensio alarum eius implens latitudinem terrae tuae o Emanuhel. Congregamini populi et
vincimini et audite universae procul terrae. Confortamini et vincimini. accingite vos et vincimini. inite consilium
et dissipabitur. loquimini verbum et non fiet quia nobiscum Deus. Haec enim ait Dominus ad me. Sicut
in forti manu erudivit me ne irem in via populi huius dicens. Non dicatis coniuratio
omnia enim quae loquitur populus iste coniuratio est. Et timorem eius ne timeatis neque pave-
atis. Dominum exercituum ipsum sanctificate. ipse pavor vester et ipse terror vester. Et erit vobis in sancti-
ficationem. in lapidem autem offensionis et in petram scandali duabus domibus Israhel in laque-
um et in ruinam habitantibus Ierusalem. Et offendent ex eis plurimi et cadent et conterentur et
irretientur et capientur. Liga testimonium signa legem in discipulis meis. Et expectabo
Dominum qui abscondit faciem suam a domo Iacob et praestolabor eum. Ecce ego et pueri quos
mihi dedit Dominus in signum et in portentum Israhel a Domino exercituum qui habitat in monte Sion.
Et cum dixerint ad vos: Quaerite a pythonibus et a divinis qui strident in incantationibus
suis. numquid non populus a Deo suo requirit pro vivis a mortuis. ad legem magis et ad testi-
monium. Quod si non dixerint iuxta verbum hoc non erit eis matutina lux. Et transibit per eam
et corruet et esuriet. Et cum esurierit irascetur et maledicet regi et Deo suo. Et suspiciet sur-
sum et ad terram intuebitur et ecce tenebrae et tribulatio. dissolutio. angustia et caligans per-
sequens et non poterit avolare de angustia sua.

IX

Primo tempore alleviata est terra Zabu-
lon et terra Nepthalim et novissimo aggravata est via maris trans Iordanem Galileae
gentium. Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam. habitantibus in regi-
one umbrae mortis lux orta est eis. Multiplicasti gentem et non magnificasti laetitiam.
Laetabuntur coram te sicut qui laetantur in messe. sicut exultant victores capta praeda quando di-
vidunt spolia. Iugum enim oneris eius et virgam humeri eius et sceptrum exactoris eius superasti
sicut in die Madian. Quia omnis violenta praedatio cum tumultu et vestimentum mixtum san-
guine erit in combustionem et cibus ignis. Parvulus enim natus est nobis. filius datus est
nobis. Et factus est principatus super humerum eius et vocabitur nomen eius Admirabilis. consiliarius.
Deus. fortis. pater futuri saeculi. princeps pacis. Multiplicabitur eius imperium et pacis
non erit finis. Super solium David sedebit et super regnum eius ut confirmet illud et corrobo-
ret in iudicio et iustitia amodo et usque in sempiternum. Zelus Domini exercituum faciet hoc. Ver-
bum misit Dominus in Iacob et cecidit in Israhel. Et sciet populus omnis Ephraim et habitantes Sa-

mariam in superbia et magnitudine cordis dicentes. Lateres ceciderunt sed quadris lapidibus
edificabimus. Sicomoros succiderunt: sed cedros inmutabimus. Et elevabit dominus hostes rasin
super eum. et inimicos eius in tumultum vertet. Syriam ab oriente. et philistiim ab occidente. et
devorabunt israel toto ore. In omnibus his non est aversus furor eius: sed adhuc manus eius extenta.
Et populus non est reversus ad percutientem se. et dominum exercituum non inquisierunt. Et disperdet dominus
ab israel caput et caudam. incurvantem et refrenantem die una. Longevus et honorabilis
ipse est caput. et propheta docens mendacium: ipse est cauda. Et erunt qui beatificant populum istum sedu-
centes: et qui beatificantur precipitati. Propter hoc super adolescentulis eius non letabitur dominus. et pu-
pillorum eius et viduarum non miserebitur. quia omnis ypocrita est et nequam. et universum os locutum
est stulticiam. In omnibus his non est aversus furor eius. sed adhuc manus eius extenta. Succensa est
enim quasi ignis impietas. veprem et spinam vorabit. et succendet in densitate saltus. et convol-
vetur superbia fumi. In ira domini exercituum conturbata est terra. et erit populus quasi esca ig-
nis. Vir fratri suo non parcet. et declinabit ad dexteram et esuriet. et comedet ad sinistram et non
saturabitur. Unusquisque carnem brachii sui vorabit. manasses ephraim. et ephraim
manassen: simul ipsi contra iudam. In omnibus his non est aversus furor eius. sed adhuc manus
eius extenta.

X

Ve qui condunt leges iniquas. et scribentes iniusticiam scripserunt. ut
opprimerent in iudicio pauperes. et vim facerent cause humilium populi mei. ut essent vidue pre-
da eorum. et pupillos diriperent. Quid facietis in die visitationis et calamitatis de longe veni-
entis? Ad cuius confugietis auxilium? et ubi derelinquetis gloriam vestram. Ne incurvemini
sub vinculo. et cum interfectis cadatis. Super omnibus his non est aversus furor eius. sed adhuc
manus eius extenta. Ve assur. virga furoris mei et baculus ipse in manu eorum indigna-
tione mea. Ad gentem fallacem mittam eum. et contra populum furoris mei. mandabo illi ut
auferat spolia. et diripiat predam. et ponat illum in conculcationem quasi lutum platearum.
Ipse autem non sic arbitrabitur. et cor eius non ita existimabit. sed ad conterendum erit cor eius.
et ad internecionem gentium non paucarum. Dicet enim. Numquid non principes mei simul
reges sunt? Numquid non ut charcamis sic calanno. et ut arfath sic emath? Numquid
non ut damascus sic samaria? Quomodo invenit manus mea regna ydoli: sic et simulacra
eorum de ierusalem et de samaria. Numquid non sicut feci samarie. et ydolis eius. sic faciam ierusalem
et simulachris eius? Et erit cum impleverit dominus cuncta opera sua in monte syon et in ierusalem
visitabo super fructum magnifici cordis regis assur. et super gloriam altitudinis oculorum eius.
Dixit enim. In fortitudine manus mee feci. et in sapientia mea intellexi. et abstuli terminos
populorum. et principes eorum depredatus sum. et detraxi quasi potens in sublimi residentes. et
invenit quasi nidum manus mea fortitudinem populorum. et sicut colliguntur ova que derelicta sunt.
sic universam terram ego congregavi. et non fuit qui moveret pennam et aperiret os et ganniret.
Numquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea. aut exaltabitur serra contra eum a
quo trahitur? Quomodo si elevetur virga contra levantem se. et exaltetur baculus qui utique
lignum est? Propter hoc mittet dominus dominator exercituum. in pinguibus eius tenuitatem. et subtus
gloriam eius succensa ardebit quasi combustio ignis. Et erit lumen israel in igne. et sanctus eius
in flamma. Et succendetur et devorabitur spina eius et vepres in die una. et gloria saltus eius
et carmeli eius ab anima usque ad carnem consumetur. et erit terrore profugus. et reliquie ligni
saltus eius pre paucitate numerabuntur. et puer scribet eos. Et erit in die illa non adiciet resi-
duum israel et hii qui fugerint de domo iacob. inniti super eos qui percutit eos. sed inniten-
tur super dominum sanctum israel. In veritate reliquie convertentur. reliquie inquam iacob ad dominum fortem.
Si enim fuerit populus tuus israel quasi arena maris reliquie convertentur ex eo. Consummatio
abbreviata inundabit iusticiam. Dominus deus exercituum faciet in medio omnis terre. Prop-
ter hoc hec dicit dominus deus exercituum. Noli timere populus meus habitator syon ab assur. In virga
percutiet te. et baculum suum levabit super te in via egypti. Adhuc enim paululum modicumque
et consummabitur indignatio et furor meus super scelus eorum. Et suscitabit dominus exercituum
super eum flagellum. iuxta plagam madian in petra oreb. et virgam suam super mare. et

Consummationem enim et abbreviationem

levabit eam in via Egypti. Et erit in die illa auferetur onus eius de humeris tuis et iugum eius de collo tuo et computrescet iugum a facie olei. Veniet in Aiath, transibit in Magron, apud Machmas commendabit vasa sua. Transierunt cursim, Gabaa sedes nostra. Obstupuit Rama, Gabaath Saulis fugit. Hinni voce tua filia Gallim, attende Laisa paupercula Anathoth. Migravit Medemena, habitatores Gabim confortamini. Adhuc dies est ut in Nob stetur, agitabit manum suam super montem filie Syon, collem Ierusalem. Ecce dominator dominus exercituum confringet laguncula in terrore, et excelsi statura succidentur, et sublimes humiliabuntur. Et subvertentur condensa saltus ferro, et Libanus cum excelsis cadet.

XI

Et egredietur virga de radice Iesse, et flos de radice eius ascendet. Et requiescet super eum spiritus domini, spiritus sapientie et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientie et pietatis, et replebit eum spiritus timoris domini. Non secundum visionem oculorum iudicabit, neque secundum auditum aurium arguet. Sed iudicabit in iusticia pauperes, et arguet in equitate pro mansuetis terre. Et percutiet terram virga oris sui, et spiritu labiorum suorum interficiet impium. Et erit iusticia cingulum lumborum eius, et fides cinctorium renum eius. Habitabit lupus cum agno, et pardus cum hedo accubabit. Vitulus et leo et ovis simul morabuntur, et puer parvulus minabit eos. Vitulus et ursus pascentur, simul requiescent catuli eorum. Et leo quasi bos comedet paleas. Et delectabitur infans ab ubere super foramine aspidis, et in caverna reguli qui ablactatus fuerit manum suam mittet. Non nocebunt et non occident in universo monte sancto meo, quia repleta est terra scientia domini, sicut aque maris operientes. In illa die radix Iesse qui stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur, et erit sepulchrum eius gloriosum. Et erit in die illa adiciet dominus secundo manum suam ad possidendum residuum populi sui, quod relinquetur ab Assyriis et ab Egypto et a Phetros et ab Ethyopia et ab Elam et a Sennaar et ab Emath et ab insulis maris. Et levabit signum in nationes, et congregabit profugos Israel, et dispersos colliget Iuda a quatuor plagis terre. Et auferetur zelus Ephraim, et hostes Iuda peribunt. Ephraim non emulabitur Iudam, et Iudas non pugnabit contra Effraim. Et volabunt in humeros Philistiim per mare, simul predabuntur filios orientis. Idumea et Moab preceptum manus eorum, et filii Amon obedientes erunt. Et desolabit dominus linguam maris Egypti, et levabit manum suam super flumen in fortitudine spiritus sui, et percutiet eum in septem rivis ita ut transeant per eum calciati. Et erit via residuo populo meo qui relinquetur ab Assyriis, sicut fuit Israel in die qua ascendit de terra Egypti.

XII

Et dices in die illa. Confitebor tibi domine quoniam iratus es michi, conversus est furor tuus et consolatus es me. Ecce deus salvator meus, fiducialiter agam et non timebo, quia fortitudo mea et laus mea dominus deus, et factus est michi in salutem. Haurietis aquas in gaudio de fontibus salvatoris. Et dicetis in illa die: Confitemini domino et invocate nomen eius. Notas facite in populis adinventiones eius, mementote quoniam excelsum est nomen eius. Cantate domino quoniam magnifice fecit, annunciate hoc in universa terra. Exulta et lauda habitatio Syon, quia magnus in medio tui sanctus Israel.

XIII

Onus Babylonis quod vidit Ysaias filius Amos. Super montem caliginosum levate signum, exaltate vocem, levate manum, et ingrediantur portas duces. Ego mandavi sanctificatis meis et vocavi fortes meos in ira mea, exultantes in gloria mea. Vox multitudinis in montibus quasi populorum frequentium. Vox sonitus regum, gentium congregatarum. Dominus exercituum precepit milicie belli venientibus de terra procul a summitate celi. Dominus et vasa furoris eius ut disperdat omnem terram. Ululate quia prope est dies domini, quasi vastitas a domino veniet. Propter hoc omnes manus dissolventur, et omne cor hominis tabescet et conteretur. Torsiones et dolores tenebunt, quasi parturiens dolebunt. Unusquisque ad proximum suum stupebit, facies combuste vultus eorum. Ecce dies domini veniet crudelis et indignationis plenus et ire furorisque, ad ponendam terram in solitudinem, et peccatores eius conterendos de ea. Quoniam stelle celi et splendor earum non expandent lumen suum. Obtenebratus est sol in ortu suo, et luna non splendebit in lumine suo. Et visitabo super orbis mala, et contra impios iniquitatem eorum. Et quiescere faciam superbiam infidelium, et

arrogantiam fortium humiliabo. Preciosior erit vir auro, et homo mundo obrizo.
Super hoc celum turbabo, et movebitur terra de loco suo propter indignationem domini exerci-
tuum, et propter diem ire furoris eius. Et erit quasi damula fugiens, et quasi ovis, et non erit qui congre-
get. Unusquisque ad populum suum convertetur, et singuli ad terram suam fugient. Omnis qui
inventus fuerit occidetur, et omnis qui supervenerit cadet in gladio. Infantes eorum allidentur
in oculis eorum, diripientur domus eorum, et uxores eorum violabuntur. Ecce ego suscitabo super
eos medos, qui argentum non querant, nec aurum velint, sed sagittis parvulos interficiant,
et lactantibus uteri non misereantur, et super filios non parcat oculus eorum. Et erit babilon il-
la gloriosa in regnis inclita, in superbia chaldeorum, sicut subvertit dominus sodomam et gomorram.
Non habitabitur usque in finem, et non fundabitur usque ad generationem et generationem. nec

XIIII

ponet ibi tentoria arabs, nec pastores requiescent ibi. Sed requiescent ibi bestie, et replebuntur
domus eorum draconibus, et habitabunt ibi strutiones, et pilosi saltabunt ibi. Respondebunt
ibi ulule in edibus eius, et sirene in delubris voluptatis. Prope est ut veniat tempus eius, et
dies eius non elongabuntur. Miserebitur enim dominus iacob, et eliget adhuc de israel, et requiescere eos
faciet super humum suam. Adiungetur advena ad eos, et adherebit domui iacob, et tenebunt
eos populi, et adducent eos in locum suum. Et possidebit eos domus israel super terram domini in servos
et ancillas, et erunt capientes eos qui se ceperant, et subicient exactores suos. Et erit in
die illa cum requiem dederit tibi dominus a labore tuo, et a concussione tua, et a servitute
tua dura, qua ante servisti, sumes parabolam istam contra regem babilonis, et dices. Quo-
modo cessavit exactor, quievit tributum? Contrivit dominus baculum impiorum, virgam domi-
nantium, cedentem populos in indignatione plaga insanabili, subicientem in furore
gentes, et persequentem crudeliter. Conquievit et siluit omnis terra, gavisa est et exulta-
vit. Abietes quoque letate sunt super te, et cedri libani. Ex quo dormisti, non ascendit qui succi-
dat nos. Infernus subter conturbatus est in occursum adventus tui. Suscitabit tibi gigan-
tes. Omnes principes terre surrexerunt de soliis suis, omnes principes nationum. universi re-
spondebunt et dicent tibi. Et tu vulneratus es sicut nos, nobis similis effectus es. Detracta est
ad inferos superbia tua, concidit cadaver tuum. Subter te sternetur tinea, et operimentum
tuum erunt vermes. Quomodo cecidisti de celo lucifer qui mane oriebaris, corruisti in ter-
ram qui vulnerabas gentes? Qui dicebas in corde tuo: in celum conscendam, super astra dei
exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti, in lateribus aquilonis. ascendam super
altitudinem nubium, et ero similis altissimo. Verumtamen ad infernum detraheris, in pro-
fundum laci. Qui te viderint, ad te inclinabuntur, teque prospicient. Numquid iste est vir
qui conturbavit terram, qui concussit regna, qui posuit orbem desertum, et urbes eius de-
struxit, vinctis eius non aperuit carcerem? Omnes reges gentium universi dormierunt in glo-
ria, vir in domo sua. Tu autem proiectus es de sepulchro tuo quasi stirps inutilis, pollutus et ob-
volutus cum his qui interfecti sunt gladio, et descenderunt ad fundamenta laci. Quasi
cadaver putridum non habebis consortium, neque cum eis in sepultura. Tu enim terram disperdidisti,
populum occidisti. Non vocabitur in eternum semen pessimorum. Preparate filios eius occisioni in iniquitate
patrum suorum. Non consurgent, nec hereditabunt terram, neque implebunt faciem orbis ci-
vitatum. Et consurgam super eos dicit dominus exercituum, et perdam babilonis nomen et reliquias,
et germen et progeniem ait dominus exercituum. Et ponam eam in possessionem ericii, et in paludes
aquarum, et scopabo eam in scopa terens dicit dominus exercituum. Iuravit dominus exercituum di-
cens. Si non ut putavi ita erit, et quomodo mente tractavi sic eveniet. ut conteram assyrium
in terra mea, et in montibus meis conculcem eum. Et auferetur ab eis iugum eius, et onus illius
ab humero eorum tolletur. Hoc consilium quod cogitavi super omnem terram, et hec est manus ex-
tenta super universas gentes. Dominus enim exercituum decrevit, et quis poterit infirmare? Et
manus eius extenta, et quis avertet eam? In anno quo mortuus est rex achaz, factum est onus
istud. Ne leteris philistea omnis tu, quia comminuta est virga percussoris tui. De radice enim co-
lubri egredietur regulus, et semen eius absorbens volucrem. Et pascentur pauperum primoge-

tiva et pauperes fiducialiter requiescent. Et interire faciam in fame radicem tuam et reliquias
tuas interficiam. Ulula porta, clama civitas, prostrata est philistea omnis. Ab aquilone enim
fumus veniet et non est qui effugiat agmen eius. Et quid respondebitur nuntiis gentis?
Quia dominus fundavit syon et in ipso sperabunt pauperes populi eius.

XV

Onus moab. Quia nocte va
stata est ar moab conticuit. Quia nocte vastatus est murus moab conticuit. Ascendit
domus et dibon ad excelsa in planctum super nabo et super medaban moab ululavit. In cun
ctis capitibus eius calvitium, omnis barba radetur. In triviis eius accincti sunt sacco, super tecta eius
et in plateis eius omnis ululatus descendit in fletum. Clamabit esebon et eleale, usque iasa
audita est vox eorum. Super hoc expediti moab ululabunt, anima eius ululabit sibi. Cor meum
ad moab clamabit. Vectes eius usque ad segor vitulam conternantem. Per ascensum enim luith
flens ascendet, et in via oronaim clamorem contritionis levabunt. Aque enim nem
rim deserte erunt, quia aruit herba, defecit germen, viror omnis interiit. Secundum magni
tudinem operis et visitatio eorum. Ad torrentem salicum ducent eos, quoniam circuivit cla
mor terminum moab. Usque ad gallim ululatus eius, et usque ad puteum helim clamor eius. Quia
aque dibon replete sunt sanguine. Ponam enim super dibon additamenta his qui fuge
rint de moab leonem et reliquiis terre.

XVI

Emitte agnum dominatorem terre de petra
deserti ad montem filie syon. Et erit sicut avis fugiens et pulli de nido avolan
tes, sic erunt filie moab in transcensu arnon. Ini consilium, coge concilium, pone quasi
noctem umbram tuam in meridie. Absconde fugientes et vagos ne prodas. Habitabunt
apud te profugi mei. Moab esto latibulum eorum a facie vastatoris. Finitus est enim pul
vis, consummatus est miser, defecit qui conculcabat terram. Et preparabitur in misericordia so
lium et sedebit super illud in veritate in tabernaculo david, iudicans et querens iudicium
et velociter reddens quod iustum est. Audivimus superbiam moab, superbus est valde. Super
bia eius et arrogantia eius et indignatio eius plusquam fortitudo eius. Iccirco ululabit mo
ab ad moab, universus ululabit. His qui letantur super muro cocti lateris loquimini
plagas suas. Quoniam suburbana esebon deserta sunt, et vineam sabama domini gentium
exciderunt. Flagella eius usque ad iaser pervenerunt, erraverunt in deserto. Propagines
eius relicte sunt, transierunt mare. Super hoc plorabo in fletu iazer vineam sabama.
Inebriabo te lacrima mea esebon et eleale, quoniam super vindemiam tuam et super messem
tuam vox calcantium irruit. Et auferetur leticia et exultatio de carmelo, et in vineis
non exultabit neque iubilabit. Vinum in torculari non calcabit qui calcare consueverat.
Vocem calcantium abstuli. Super hoc venter meus ad moab quasi cythara sonabit, et visce
ra mea ad murum cocti lateris. Et erit cum apparuerit quod laboravit moab super excel
sis suis, ingredietur ad sancta sua ut obsecret et non valebit. Hoc verbum quod locutus est
dominus ad moab. Extunc et nunc locutus est dominus dicens. In tribus annis quasi anni mercena
rii auferetur gloria moab super omni populo multo, et relinquetur parvulus et modicus nequaquam
quam multus.

XVII

Onus damasci. Ecce damascus desinet esse civitas, et erit sicut acervus la
pidum in ruina. Derelicte civitates aroer gregibus erunt et requiescent ibi et non
erit qui exterreat. Et cessabit adiutorium ab ephraim et regnum a damasco. Et reli
quie syrie sicut gloria filiorum israel erunt, dicit dominus exercituum. Et erit in die illa at
tenuabitur gloria iacob, et pinguedo carnis eius emarcescet. Et erit sicut congregans
in messe quod restiterit, et brachium eius spicas leget. Et erit sicut querens spicas in
valle raphaim, et relinquetur in eo sicut racemus, et sicut excussio olee duarum aut
trium olivarum in summitate rami sive quatuor aut quinque. In cacuminibus eius fructus
eius, dicit dominus deus israel. In die illa inclinabitur homo ad factorem suum, et oculi eius ad sanctum
israel respicient, et non inclinabitur ad altaria que fecerunt manus eius, et que operati sunt digi
ti eius non respiciet lucos et delubra. In die illa erunt civitates fortitudinis eius derelicte
sicut aratra et segetes que derelicte sunt a facie filiorum israel, et eris deserta. Quia oblita
es dei salvatoris tui et fortis adiutoris tui non es recordata. Propterea plantabis planta

tionem infidelem, et germen alienum seminabis. In die plantationis tue labrusca, et mane semen tuum florebit. Ablata est messis in die hereditatis, et dolebit graviter. Ve multitudini populorum multorum, ut multitudo maris sonantis, et tumultus turbarum, sicut sonitus aquarum multarum. Sonabunt populi sicut sonitus aquarum inundantium. Et increpabit eum et fugiet procul, et rapietur sicut pulvis montium a facie venti, et sicut turbo coram tempestate. In tempore vespere, et ecce turbatio. In matutino, et non subsistet. Hec est pars eorum qui vastaverunt nos, et sors diripientium nos.

XVIII

Ve terre cimbalo alarum que est trans flumina Ethiopie, que mittit in mari legatos, in vasis papiri super aquas. Ite angeli veloces ad gentem convulsam et dilaceratam, ad populum terribilem post quem non est alius, gentem expectantem et conculcatam, cuius diripuerunt flumina terram eius. Omnes habitatores orbis qui moramini in terra, cum elevatum fuerit signum in montibus videbitis, et clangorem tube audietis. Quia hec dicit dominus ad me. Quiescam et considerabo in loco meo, sicut meridiana lux clara est, et sicut nubes roris in die messis. Ante messem enim totus effloruit, et inmatura perfectio germinabit. Et precidentur ramusculi eius falcibus, et que derelicta fuerint abscidentur. Excutientur et relinquentur simul avibus montium et bestiis terre, et estate perpetua erunt super eum volucres, et omnes bestie terre super illum hiemabunt. In tempore illo deferetur munus domino exercituum a populo divulso et dilacerato, a populo terribili post quem non fuit alius, a gente expectante expectante et conculcata, cuius diripuerunt flumina terram eius, ad locum nominis domini exercituum montem Syon.

XIX

Onus Egypti. Ecce dominus ascendet super nubem levem et ingredietur Egyptum, et movebuntur simulachra Egypti a facie eius, et cor Egypti tabescet in medio eius. Et concurrere faciam Egyptios adversus Egyptios, et pugnabit vir contra fratrem suum et vir contra amicum suum, civitas adversus civitatem, regnum adversus regnum. Et dirumpetur spiritus Egypti in visceribus eius, et consilium eius precipitabo. Et interrogabunt simulachra sua et divinos suos et ariolos et phitones. Et tradam Egyptum in manu dominorum crudelium, et rex fortis dominabitur eorum ait dominus exercituum. Et arescet aqua maris, et fluvius desolabitur atque siccabitur, et deficient flumina, et attenuabuntur et siccabuntur rivi aggerum. Calamus et iuncus marcescet, nudabitur alveus rivi a fonte suo, et omnis sementis irrigua siccabitur, arescet et non erit. Et merebunt piscatores, et lugebunt omnes mittentes in flumen hamum, et expandentes rete super faciem aque marcescent. Confundentur qui operabantur linum plectentes et texentes subtilia, et erunt irrigua eius flaccentia, omnes qui faciebant lacunas ad capiendos pisces. Stulti principes Thaneos, sapientes consiliarii Pharaonis dederunt consilium insipiens. Quomodo dicetis Pharaoni filius sapientium ego, filius regum antiquorum? Ubi sunt nunc sapientes tui? Annuntient tibi et indicent quid cogitaverit dominus exercituum super Egyptum. Stulti facti sunt principes Thaneos, emarcuerunt principes Memphos, deceperunt Egyptum angulum populorum eius. Dominus miscuit in medio eius spiritum vertiginis, et errare fecerunt Egyptum in omni opere suo, sicut errat ebrius et vomens. Et non erit Egypto opus quod faciat caput et caudam incurvantem et refrenantem. In die illa erit Egyptus quasi mulieres, et stupebunt et timebunt a facie commotionis manus domini exercituum quam ipse movebit super eam. Et erit terra Iuda Egypto in festivitatem. Omnis qui illius fuerit recordatus pavebit a facie consilii domini exercituum quod ipse cogitavit super eam. In die illa erunt quinque civitates in terra Egypti loquentes lingua Chanaan, et iurantes per dominum exercituum. Civitas solis vocabitur una. In die illa erit altare domini in medio terre Egypti, et titulus iuxta terminum eius domino, et erit in signum et in testimonium domino exercituum in terra Egypti. Clamabunt enim ad dominum a facie tribulantis, et mittet eis salvatorem et propugnatorem qui liberet eos. Et cognoscetur dominus ab Egypto, et cognoscent Egyptii dominum in die illa, et colent eum in hostiis et muneribus, et vota vovebunt domino et solvent. Et percutiet dominus Egyptum plaga et sanabit eam. Et revertentur ad dominum et placabitur eis, et sanabit eos. In die illa erit via de Egypto in Assyrios, et intrabit Assyrius in Egyptum, et Egyptii in Assyrios, et servient Egyptii Assur. In die illa erit Israel tertius Egypto et Assyriis, benedictio in

medio terre. cui benedixit dominus exercituum dicens. Benedictus populus meus egypti. et opus manuum mearum assirius. hereditas autem mea israel.

XX

In anno quo ingressus est tharatan in azotum. cum misisset eum sargon rex assiriorum et pugnasset contra azotum. et cepisset eam in tempore illo locutus est dominus in manu ysaye filii amos dicens. Vade et saccum solue de lumbis tuis. et calciamenta tua solue de pedibus tuis. Et fecit sic uadens nudus et discalciatus. Et dixit dominus. Sicut ambulauit seruus meus ysayas nudus et discalciatus. trium annorum signum et portentum erit super egyptum et super ethyopiam. sic minabit rex assiriorum captiuitatem egypti. et transmigrationem ethyopie. iuuenem et senem nudam et discalciatam. discoopertis natibus ignominiam egypti. Et timebunt et confundentur ab ethyopia spe sua. et ab egypto gloria sua. Et dicet habitator insule huius in die illa. Ecce erat hec spes nostra ad quos confugimus in auxilium ut liberaret nos a facie regis assiriorum. Et quomodo effugere poterimus nos?

XXI

Onus deserti maris. Sicut turbines ab affrico ueniunt. de deserto uenit. de terra horribili. uisio dura nunciata est michi. Qui incredulus est infideliter agit. et qui depopulator est uastat. Ascende helam. obside mede. omnem gemitum eius cessare feci. Propterea repleti sunt lumbi mei dolore. angustia possedit me sicut angustia parturientis. Corrui cum audirem. conturbatus sum cum uiderem. Emarcuit cor meum tenebre stupefecerunt me. Babylon dilecta mea posita est michi in miraculum. Pone mensam contemplare in specula comedentes et bibentes. Surgite principes arripite clypeum. Hec enim dixit dominus michi. Vade et pone speculatorem. et quodcumque uiderit annunciet. Et uidit currum duorum equitum ascensorem asini et ascensorem cameli. et contemplatus est diligenter multo intuitu. et clamauit ut leo. Super speculam domini ego sum. stans iugiter per diem. et super custodiam meam ego sum stans totis noctibus. Ecce iste uenit ascensor uir bige equitum. et respondit et dixit. Cecidit cecidit babylon. et omnia sculptilia deorum eius contrita sunt in terra. Trituratura mea et filia aree mee. que audiui a domino exercituum deo israel annunciaui uobis. Onus duma. Ad me clamat ex seyr. Custos quid de nocte. custos quid de nocte. Dixit custos. Venit mane et nox. Si queritis querite. conuertimini et uenite. Onus in arabia. In saltu ad uesperam dormietis in semitis dodanim. Occurrentes sitienti ferte aquam. Qui habitatis terram austri cum panibus occurrite fugienti. A facie enim gladiorum fugerunt. a facie gladii imminentis. a facie arcus extenti. a facie grauis prelii. Quia hec dixit dominus ad me. Adhuc in uno anno quasi in anno mercennarii. et auferetur omnis gloria cedar. et reliquie numeri sagittariorum fortium de filiis cedar imminuentur. Dominus enim deus israel locutus est.

XXII

Onus uallis uisionis. Quid na tibi quoque est. quia ascendisti et tu omnis in tecta. clamoris plena. urbs frequens. ciuitas exultans. Interfecti tui non interfecti gladio. nec mortui in bello. Cuncti principes tui fugerunt simul. dureque ligati sunt. Omnes qui inuenti sunt uincti sunt pariter. procul fugerunt. Propterea dixi. Recedite a me. amare flebo. Nolite incumbere ut consolemini me. super uastitate filie populi mei. Dies enim interfectionis et conculcationis et fletuum domino deo exercituum in ualle uisionis scrutans murum et magnificus super montem. Et helam sumpsit pharetram currum hominis equitis. et parietem nudauit clipeus. Et erunt electe ualles tue plene quadrigarum. et equites ponent sedes suas in porta. Et reuelabitur operimentum iude. et uidebis in die illa armamentarium domus saltus. Et scissuras ciuitatis dauid uidebitis quia multiplicate sunt. Et congregastis aquas piscine inferioris. et domos ierusalem numerastis. et destruxistis domos ad muniendum murum. et lacum fecistis inter duos muros. et aquam piscine ueteris. et non suspexistis ad eum qui fecerat eam. et operatorem eius de longe non uidistis. Et uocabit dominus deus exercituum in die illa ad fletum et ad planctum. ad caluitium et ad cingulum sacci. Et ecce gaudium et leticia. occidere uitulos et iugulare arietes. comedere carnes et bibere uinum. Comedamus et bibamus. cras enim moriemur. Et reuelata est uox domini exercituum in auribus meis. Si dimittetur iniquitas hec uobis donec moriamini dicit dominus deus exercituum. Hec dicit dominus deus exercituum. Vade et ingredere ad eum qui habitat in tabernaculo ad sobnam prepositum templi. et dices ad eum. Quid tu hic. aut quasi quis hic. quia excidisti tibi hic sepulchrum. Excidisti in excelso memoriam diligenter. in petra tabernaculum tibi. Ecce dominus

Nota

Nota

Nota

asportari te faciet. sicut asportatur gallus gallinacius. et quasi amictum sic sublevabit te. Coronans coronabit te tribulatione. Quasi pilam mittet te in terram latam et spaciosam. Ibi morieris et ibi erit currus glorie tue: ignominia domus domini dei tui. Et expellam te de statione tua et de ministerio tuo deponam te. Et erit in die illa vocabo servum meum Helyachim filium Helchie. et induam illum tunica tua. et cingulo tuo confortabo eum. et potestatem tuam dabo in manu eius. et erit quasi pater habitantibus Ierusalem. et domui Iuda. Et dabo clavem domus David super humerum eius. et aperiet. et non erit qui claudat. et claudet et non erit qui aperiat. Et figam illum paxillum in loco fideli. et erit in solium glorie domui patris sui. Et suspendent super eum omnem gloriam domus patris eius: vasorum diversa genera. omne vas parvulum. a vasis craterarum usque ad omne vas musicorum. In die illo dicit dominus exercituum auferetur paxillus qui fixus fuerat in loco fideli et frangetur et cadet. et peribit quod pependerat in eo. quia dominus locutus est.

XXIII

Onus Tyri. Ululate naves maris. quia vastata est domus unde venire consueverant. De terra Cethim revelatum est eis. Tacete qui habitatis in insula: negociatio Sydonis. Transfretantes mare repleverunt te. In aquis multis semen Nili messis fluminis fruges eius. et facta est negociatio gentium. Erubesce Sydon: ait enim mare fortitudo maris dicens. Non parturivi et non peperi et non nutrivi iuvenes. et ad incrementum perduxi virgines. Cum auditum fuerit in Egypto dolebunt: cum audierint de Tyro. Transite maria ululate qui habitatis in insula. Numquid non hec vestra est que gloriabatur a diebus pristinis in antiquitate sua? Ducent eam pedes sui longe ad peregrinandum. Quis cogitavit hoc super Tyrum quondam coronatam? Cuius negociatores principes. institores eius incliti terre? Dominus exercituum cogitavit hoc ut detraheret superbiam omnis glorie. et ad ignominiam deduceret universos inclitos terre. Transi terram tuam quasi flumen filia maris. non est cingulum ultra tibi. Manum suam extendit super mare et conturbavit regna. Dominus mandavit adversus Chanaan. ut contereret fortes eius. Et dixit. Non adicies ultra ut glorieris calumpniam sustinens. virgo filia Sydonis. In Cethim consurgens transfreta. ibi quoque non erit requies tibi. Ecce terra Chaldeorum: talis populus non fuit. Assur fundavit eam. in captivitatem transduxerunt robustos eius. Suffoderunt domos eius posuerunt eam in ruinam. Ululate naves maris. quia devastata est fortitudo vestra. Et erit in die illa in oblivione eris o Tyre. septuaginta annis sicut dies regis unius. Post septuaginta autem annos: erit Tyro quasi canticum meretricis. Sume cytharam. circui civitatem meretrix oblivioni tradita. Bene cane. frequenta canticum ut memoria tui sit. Et erit post septuaginta annos visitabit dominus Tyrum et reducet eam ad mercedes suas. Et rursum fornicabitur cum universis regnis terre: super faciem terre. et erunt negociationes eius. et mercedes eius sanctificate domino. Non condentur neque reponentur quia his qui habitaverint coram domino. erit negociatio eius ut manducent in saturitatem et vestiantur usque ad vetustatem.

XXIIII

Ecce dominus dissipabit terram et nudabit eam. et affliget faciem eius. et disperget habitatores eius. Et erit sicut populus sic sacerdos. sic servus sic dominus eius. et sic ancilla sic domina eius. Sicut emens: sic ille qui vendit. Sicut fenerator sic is qui mutuum accipit. Sic qui repetit: sic qui debet. Dissipatione dissipabitur terra. et direptione predabitur. Dominus enim locutus est verbum hoc. Luxit et defluxit terra: et infirmata est. Defluxit orbis: infirmata est altitudo populi terre. Et terra infecta est ab habitatoribus suis. quia transgressi leges mutaverunt ius. dissipaverunt fedus sempiternum. Propter hoc maledictio vorabit terram. et peccabunt habitatores eius. Ideoque insanient cultores eius. et relinquentur homines pauci. Luxit vindemia infirmata est vitis. Ingemuerunt omnes: qui letabantur corde. Cessavit gaudium tympanorum. quievit sonitus letantium. conticuit dulcedo cythare. Cum cantico non bibent vinum. amara erit potio bibentibus illam. Attrita est civitas vanitatis. clausa est omnis domus nullo introeunte. Clamor erit super vino in plateis. deserta est omnis leticia. translatum est gaudium terre. Relicta est in urbe solitudo et calamitas opprimet portas. quia hec erunt in medio terre in medio populorum. quomodo si pauce olive que remanserunt excutiantur ex olea. et racemi cum fuerit finita vindemia. Hii levabunt vocem suam atque laudabunt. cum glorificatus fuerit dominus. hinnient de mari. Propter hoc in doctrinis glorificate dominum. in in-

insulis maris nomen domini dei israel. A finibus terre laudes audiuimus: gloriam iusti. Et dixi: Secretum meum michi: secretum meum michi. Ve michi. Preuaricantes preuaricati sunt, et preuaricatione transgressorum preuaricati sunt. Formido et fouea et laqueus super te, qui habitator es terre. Et erit qui fugerit a uoce formidinis cadet in foueam; et qui se explicuerit de fouea tenebitur laqueo: quia cataracte de excelsis aperte sunt, et concutientur fundamenta terre. Confractione confringetur terra, contritione conteretur terra, commotione commouebitur terra, agitatione agitabitur terra sicut ebrius, et auferetur quasi tabernaculum unius noctis; et grauabit eam iniquitas sua, et corruet, et non adiciet ut resurgat. Et erit: in die illa uisitabit dominus super miliciam celi in excelso, et super reges terre qui sunt super terram. Et congregabuntur in congregatione unius fascis in lacum, et claudentur ibi in carcere, et post multos dies uisitabuntur. Et erubescet luna, et confundetur sol, cum regnauerit dominus exercituum in monte Syon et in Ierusalem, et in conspectu senum suorum fuerit glorificatus.

XXV

Domine deus meus tu: exaltabo te. Confitebor nomini tuo, quoniam fecisti mirabilia, cogitationes antiquas fideles. Amen. Quia posuisti ciuitatem in tumultum, urbem fortem in ruinam, domum alienorum ut non sit ciuitas, et in sempiternum non edificetur. Super hoc laudabit te populus fortis, ciuitas gentium robustarum timebit te. Quia factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua: spes a turbine, umbraculum ab estu. Spiritus enim robustorum: quasi turbo impellens parietem. Sicut estum in siti, tumultum alienorum humiliabis. et quasi calorem sub nube torrente, propaginem fortium marcescere facies. Et faciet dominus exercituum omnibus populis in monte hoc conuiuium pinguium, conuiuium uindemie, pinguium medullatorum, uindemie defecate. Et precipitabit in monte isto faciem uinculi colligati super omnes populos, et telam quam orditus est super uniuersas nationes. Precipitabit mortem in sempiternum, et auferet dominus lacrimam ab omni facie, et obprobrium populi sui auferet de uniuersa terra: quia dominus locutus est. Et dicet in die illa: Ecce deus noster iste, expectauimus eum, et saluabit nos. Iste dominus sustinuimus eum, exultabimus et letabimur in salutari eius. Quia requiescet manus domini in monte isto. Et triturabitur moab sub eo. sicut extendit natans ad natandum. Et humiliabit gloriam eius cum allisione manuum eius. Et munimenta sublimium murorum tuorum concident, et humiliabuntur et detrahentur in terram usque ad puluerem.

XXVI

In die illa cantabitur canticum istud in terra iuda. Urbs fortitudinis nostre Syon saluator ponetur in ea murus et antemurale. Aperite portas, et ingrediatur gens iusta custodiens ueritatem. Uetus error abiit: seruabis pacem: pacem quia in te sperauimus. Sperastis in domino in seculis eternis, in domino deo forti in perpetuum. Quia incuruabit habitantes in excelso, ciuitatem sublimem humiliabit. Humiliabit eam usque ad terram: detrahet eam usque ad puluerem. Conculcabit eam pes pauperis: gressus egenorum. Semita iusti recta est: rectus callis iusti ad ambulandum. Et in semita iudiciorum tuorum domine sustinuimus te. nomen tuum et memoriale tuum in desiderio anime. Anima mea desiderauit te in nocte. Sed et spiritu meo in precordiis meis de mane uigilabo ad te. Cum feceris iudicia tua in terra, iusticiam discent habitatores orbis. Misereamur impio, et non discet facere iusticiam. In terra sanctorum iniqua gessit, et non uidebit gloriam domini. Domine exaltetur manus tua et non uideant: uideant et confundantur zelantes populi, et ignis hostes tuos deuoret. Domine dabis pacem nobis: omnia enim opera nostra operatus es nobis. Domine deus noster possederunt nos domini absque te. Tantum in te recordemur nominis tui. Morientes non uiuant, gigantes non resurgant. Propterea uisitasti et contriuisti eos: et perdidisti omnem memoriam eorum. Indulsisti genti domine, indulsisti genti. Numquid glorificatus es? Elongasti omnes terminos terre. Domine in angustia requisierunt te, in tribulatione murmuris doctrina tua eis. Sicut que concepit cum appropinquauerit ad partum, dolens clamat in doloribus suis: sic facti sumus a facie tua domine. Concepimus, et quasi parturiuimus et peperimus spiritum salutis. non fecimus in terra. ideo non ceciderunt habitatores terre. Uiuent mortui tui, interfecti mei resurgent. Expergiscimini et laudate qui habitatis in puluere: quia ros lucis ros tuus, et terram gigantum detrahes in ruinam. Uade populus meus, intra in cubicula tua, claude ostia tua super te. abscondere modicum ad momentum, donec pertranseat indignatio. Ecce enim

iusticiam

dominus egredietur de loco suo ut visitet iniquitatem habitatoris terre contra eum. Et revelabit terra sanguinem suum et non operiet ultra interfectos suos.

XXVII

In die illa visitabit dominus in gladio suo duro et grandi et forti super leviathan serpentem vectem et super leviathan serpentem tortuosum et occidet cetum qui in mari est. In die illa vinea meri cantabit ei. Ego dominus qui servo eam repente propinabo ei. ne forte visitetur contra eam nocte et die servabo eam. Indignatio non est michi. Quis dabit me spinam et veprem in prelio? Gradiar super eam succendam eam pariter. An potius tenebit fortitudinem meam? Faciet pacem michi. pacem faciet michi. Qui ingrediuntur impetu ad iacob: florebit et germinabit israel. et implebunt faciem orbis semine. Numquid iuxta plagam percutientis se percussit eum. aut sicut occidit interfectos eius. sic occisus est? In mensura contra mensuram cum abiecta fuerit iudicabis eam. Meditata est in spiritu suo duro per diem estus. Idcirco super hoc dimittetur iniquitas domui iacob. et iste omnis fructus ut auferetur peccatum eius. Cum posuerit omnes lapides altaris sicut lapides cineris allisos. non stabunt luci et delubra. Civitas enim munita desolata erit. speciosa relinquetur et dimittetur quasi desertum. Ibi pascetur vitulus et ibi accubabit. et consumet summitates eius. In siccitate messis illius conterentur mulieres venientes et docentes eam. Non est enim populus sapiens: propterea non miserebitur eius qui fecit eum. et qui formavit eum non parcet ei. Et erit in die illa percutiet dominus ab alveo fluminis usque ad torrentem egypti. et vos congregabimini unus et unus filii israel. Et erit in die illa clangetur in tuba magna. et venient qui perditi fuerant de terra assyriorum. et qui eiecti erant in terra egypti. et adorabunt dominum in monte sancto in iherusalem.

XXVIII

Ve corone superbie ebriis ephraim. et flori decidenti glorie exultationis eius. qui erant in vertice vallis pinguissime. errantes a vino. Ecce validus et fortis dominus sicut impetus grandinis. turbo confringens. sicut impetus aquarum multarum inundantium. et emissarum super terram spaciosam. Pedibus conculcabitur corona superbie ebriorum ephraim. et erit flos decidens glorie exultationis eius. qui est super verticem vallis pinguium. quasi temporaneum ante maturitatem autumpni. quod cum aspexerit videns statim. ut manu tenuerit devorabit illud. In die illa erit dominus exercituum corona glorie et sertum exultationis residuo populi sui. et spiritus iudicii sedenti super iudicium et revertentibus fortitudo de bello ad portam. Verum hii quoque pre vino nescierunt. et pre ebrietate erraverunt. Sacerdos et propheta nescierunt pre ebrietate: absorti sunt a vino. Erraverunt in ebrietate. nescierunt videntem. ignoraverunt iudicium. Omnes enim mense replete sunt vomitu sordiumque. ita ut non esset ultra locus. Quem docebit scientiam et quem intelligere faciet auditum? Ablactatos a lacte. avulsos ab uberibus. Quia manda remanda. manda remanda. expecta reexpecta. expecta reexpecta. modicum ibi. modicum ibi. In loquela enim labii et in lingua altera loquetur ad populum istum cui dixit. Hec est requies mea reficite lassum. et hoc est meum refrigerium et noluerunt audire. Et erit eis verbum domini manda remanda. manda remanda. expecta reexpecta. expecta reexpecta. modicum ibi modicum ibi. ut vadant et cadant retrorsum. et conterantur et illaqueentur et capiantur. Propter hoc audite verbum domini viri illusores. qui dominamini super populum meum qui est in iherusalem. Dixistis enim. Percussimus fedus cum morte. et cum inferno fecimus pactum. Flagellum inundans cum transierit non veniet super nos: quia posuimus mendacium spem nostram. et mendacio protecti sumus. Idcirco hec dicit dominus deus. Ecce ego mittam in fundamentis syon lapidem. lapidem probatum. angularem preciosum. in fundamento fundatum: qui crediderit non festinet. Et ponam iudicium in pondere. et iusticiam in mensura. et subvertet grando spem mendacii. et protectionem aque inundabunt. Et delebitur fedus vestrum cum morte. et pactum vestrum cum inferno non stabit. Flagellum inundans cum transierit eritis ei in conculcationem. quandocumque pertransierit tollet vos. quia mane diluculo pertransibit in die et in nocte. et tantummodo sola vexatio intellectum dabit auditui. Coangustatum est enim stratum ita ut alter decidat. et pallium breve. utrumque operire non potest. Sicut enim in monte divisionum stabit dominus. sicut in valle que est in gabaon irascetur: ut faciat opus suum alienum opus eius. ut operetur opus suum

peregrinum est opus ab eo. Et nunc nolite illudere ne forte constringantur vincula vestra. Consum-
mationem enim et abbreviationem audivi a domino deo exercituum super universam terram.
Auribus percipite et audite vocem meam. attendite et audite eloquium meum. Numquid tota die
arabit arans ut serat, proscindet et sariet humum suam? Nonne cum adequaverit faciem eius
seret gith. et ciminum sparget. et ponet triticum per ordinem. et hordeum et milium et viciam
in finibus suis? Et erudiet illum in iudicio: deus suus docebit eum. Non enim in serris triturabitur
gith. nec rota plaustri super ciminum circuibit. sed in virga excutietur gith et ciminum in baculo.
panis autem comminuetur. Verum non in perpetuum triturans triturabit illum. neque vexabit eum rota
plaustri. nec ungulis suis comminuet eum. Et hoc a domino deo exercituum exivit, ut mira-
bile faceret consilium et magnificaret iustitiam.

XXIX

Ve ariel. Ariel civitas quam expugnavit
David. additus est annus ad annum. sollempnitates evolute sunt. Et circumvallabo ariel. et erit
tristis et merens. Et erit michi ariel. et circumdabo quasi speram in circuitu et iaciam contra
te aggerem et munimenta ponam in obsidionem tuam. Humiliaberis de terra loqueris et de
humo audietur eloquium tuum. Et erit quasi phitonis vox tua de terra. et de humo eloquium tuum
mussitabit. Et erit sicut pulvis tenuis multitudo ventilantium te. et sicut favilla pertrans-
iens multitudo eorum qui contra te prevaluerunt. Eritque repente confestim a domino deo exercituum
visitabitur in tonitruo et in commotione terre et voce magna turbinis et tempestatis.
et flamme ignis devorantis. Et erit sicut sompnium visionis nocturne multitudo omnium
gentium que dimicaverunt contra ariel. et omnes qui militaverunt et obsederunt et prevaluerunt
adversus eam. Et sicut sompniat esuriens et comedit. cum autem fuerit expergefactus va-
cua est anima eius. et sicut sompniat sitiens et bibit. et postquam fuerit expergefactus lassus
adhuc sitit. et anima eius vacua est. Sic erit multitudo omnium gentium que dimicaverunt
contra montem syon. Obstupescite et admiramini. fluctuate et vacillate. inebriamini et
non a vino. movemini et non ab ebrietate. Quoniam miscuit vobis dominus spiritum soporis. Claudet ocu-
los vestros. prophetas et principes vestros qui vident visiones operiet. Et erit vobis visio omnium
sicut verba libri signati. quem cum dederint scienti litteras dicent: Lege istum. Et respondebit: Non
possum: signatus est enim. Et dabitur liber nescienti litteras. diceturque ei: Lege. Et respondebit:
Nescio litteras. Et dixit dominus. Eo quod appropinquat populus iste ore suo. et labiis suis glorificat me. cor
autem eius longe est a me. et timuerunt me mandato hominum et doctrinis. Ideo ecce ego addam ut
faciam admirationem populo huic. miraculo grandi et stupendo. Peribit enim sapientia a sapien-
tibus eius. et intellectus prudentium eius abscondetur. Ve qui profundi estis corde. ut a domino abscon-
datis consilium. Quorum sunt in tenebris opera et dicunt: quis videt nos. et quis novit nos?
Perversa est hec vestra cogitatio. quasi si lutum contra figulum cogitet. et dicat opus factori suo: non fe-
cisti me. et figmentum dicat fictori suo: non intelligis. Nonne adhuc in modico et in brevi et
convertetur libanus in chermel. et chermel in saltum reputabitur? Et audient in die
illa surdi verba libri. et de tenebris et caligine oculi cecorum videbunt. Et addent mites in domino
leticiam. et pauperes homines in sancto israel exultabunt. Quoniam defecit qui prevalebat. Consum-
matus est illusor. et succisi sunt omnes qui vigilabant super iniquitatem. qui peccare fa-
ciebant homines in verbo. et arguentem in porta supplantabant. et declinaverunt frustra
a iusto. Propter hoc hec dicit dominus ad domum iacob. qui redemit abraham. Non modo confun-
detur iacob. nec modo vultus eius erubescet. sed cum viderit filios suos opera manuum mearum in
medio sui sanctificantes nomen meum. et sanctificabunt sanctum iacob. et deum israel predicabunt. et sci-
ent errantes spiritu intellectum. et mussitatores discent legem.

XXX

Ve filii desertores dicit dominus.
ut faceretis consilium et non ex me. et ordiremini telam et non per spiritum meum. ut adderetis pecca-
tum super peccatum. Qui ambulatis ut descendatis in egyptum. et os meum non interrogastis spe-
rantes auxilium in fortitudine pharaonis. et habentes fiduciam in umbra egypti. Et
erit fortitudo pharaonis in confusionem. et fiducia umbre egypti in ignominiam. Erant
enim in thanis principes tui. et nuntii tui usque ad hanes pervenerunt. Omnes confusi sunt
super populo qui eis prodesse non potuit. hii non sunt in auxilium et in aliquam utilitatem: sed in con-

fusionem et in obprobrium. Onus iumentorum austri. In terra tribulationis et angustie leena et leo. ex
eis vipera et regulus volans. portantes super humeros iumentorum divitias suas. et super gibbum came
lorum thesauros suos. ad populum qui eis prodesse non poterit. Egyptus enim frustra auxiliabitur et vane
ideo clamavi super hoc superbia tantum est quiesce. Nunc ingressus scribe ei super buxum et in
libro diligenter exara illud. et erit in die novissimo in testimonium et usque in eternum. Popu
lus enim ad iracundiam provocans est. et filii mendaces filii nolentes audire legem dei. Qui dicunt
videntibus nolite videre. et aspicientibus nolite aspicere nobis ea que recta sunt. Loquimi
ni nobis placentia. videte nobis errores. Auferte a me viam. declinate a me semitam.
cesset a facie nostra sanctus israel. Propterea hec dicit dominus sanctus israel. Pro eo quod reprobastis verbum
hoc et sperastis in calumnia et tumultu et innixi estis super eo. propterea erit vobis iniquitas hec
sicut interruptio cadens et requisita in muro excelso. quoniam subito dum non speratur veniet
contricio eius. et comminuetur sicut conteritur lagena figuli contritione pervalida. et non
invenietur de fragmentis eius testa. in qua portetur igniculus de incendio. aut hauriatur
parum aque de fovea. Quia hec dicit dominus deus sanctus israel. Si revertamini et quiescatis: sal
vi eritis. In silentio et in spe erit fortitudo vestra. Et noluistis: et dixistis. Nequaquam sed
ad equos fugiemus. Ideo fugietis. Et super veloces ascendemus. Ideo velociores erunt qui perse
quentur vos. Mille homines a facie terroris unius et a facie terroris quinque fugietis. donec re
linquamini quasi malus navis in vertice montis. et quasi signum super collem. Propterea expectat dominus
ut misereatur vestri. et ideo exaltabitur parcens vobis. Quia deus iudicii dominus. beati omnes qui
expectant eum. Populus enim syon habitabit in ierusalem. Plorans nequaquam plorabis.
miserans miserebitur tui. Ad vocem clamoris tui statim ut audierit responde
bit tibi. Et dabit dominus vobis panem artum et aquam brevem et non faciet avolare a te ul
tra doctorem tuum. Et erunt oculi tui videntes preceptorem tuum et aures tue audient ver
bum monentis. Hec via ambulate in ea neque ad dexteram neque ad sinistram. Et conta
minabis laminas sculptilium argenti tui. et vestimentum conflatilis auri tui. et disper
ges ea sicut inmundiciam menstruate. Egredere dices ei. Et dabitur pluvia semini tuo ubi
cumque seminaveris in terra. et panis frugum terre tue erit uberrimus. et pinguis. Pascetur
in possessione tua in die illo agnus spaciose et tauri tui et pulli asinorum qui operantur
terram commixtum migma comedent. sicut in area ventilatum est. Et erunt super
omnem montem excelsum. et super omnem collem elevatum rivi currentium aquarum in die
interfectionis multorum: cum ceciderint turres. Et erit lux lune sicut lux solis et lux so
lis erit septempliciter. sicut lux septem dierum. in die qua alligaverit dominus vulnus popu
li sui et percussuram plage eius sanaverit. Ecce nomen domini venit de longinquo. ardens fu
ror eius et gravis ad portandum. Labia eius repleta sunt indignatione. et lingua eius quasi
ignis devorans. Spiritus eius velut torrens inundans usque ad medium colli ad perdendas gen
tes in nichilum. et frenum erroris quod erat in maxillis populorum. Canticum erit vobis sicut
vox sanctificate sollempnitatis. et leticia cordis sicut qui pergit cum tybia. ut intret in
montem domini ad fortem israel. Et auditam faciet dominus gloriam vocis sue. et terrorem brachii
sui ostendet in comminatione furoris. et flamme ignis devorantis. Allidet in turbine
et in lapide grandinis. A voce enim domini pavebit assur. virga percussus. Et erit transitus vir
ge fundatus. quam requiescere faciet dominus super eum. In tympanis et in cytharis
et in bellis precipuis expugnabit eos. Preparata est enim ab heri tofeth: a rege preparata
profunda et dilatata. Nutrimenta eius ignis et ligna multa. Flatus domini sicut torrens sul
phuris succendens eam.

XXXI

Ve qui descendunt in egyptum ad auxilium in equis sperantes.
et habentes fiduciam super quadrigis quia multe sunt: et super equitibus quia prevalidi nimis.
non sunt confisi super sanctum israel. et dominum non requisierunt. Ipse autem sapiens adduxit malum.
et verba sua non abstulit. Et consurget contra domum pessimorum: et contra auxilium operantium in
iquitatem. Egyptus homo et non deus. et equi eorum caro. et non spiritus. Et dominus inclinabit manum suam et corru
et auxiliator et cadet cui prestatur auxilium. simulque omnes consumentur. Quia hec dicit dominus

ad me: Quomodo si rugiat leo et catulus leonis super predam suam cum occurrerit ei multitudo pastorum a voce eorum non formidabit et a multitudine eorum non pavebit. Sic descendet dominus exercituum ut prelietur super montem Syon et super collem eius. Sicut aves volantes sic proteget dominus exercituum Ierusalem protegens et liberans transiens et salvans. Convertimini sicut in profundum recesseratis filii Israel. In die enim illa abiciet vir idola argenti sui et idola auri sui que fecerunt vobis manus vestre in peccatum. Et cadet Assur in gladio non viri et gladius non hominis vorabit eum et fugiet non a facie gladii. Et iuvenes eius vectigales erunt et fortitudo eius a terrore transibit et pavebunt fugientes principes eius. Dixit dominus cuius ignis est in Syon et caminus eius in Ierusalem.

XXXII

Ecce in iustitia regnabit rex et principes in iudicio preerunt. Et erit vir sicut qui absconditur a vento et celat se a tempestate sicut rivi aquarum in siti et umbra petre prominentis in terra deserta. Non caligabunt oculi videntium et aures audientium diligenter auscultabunt et cor stultorum intelliget scientiam et lingua balborum velociter loquetur et plane. Non vocabitur ultra is qui insipiens est princeps neque fraudulentus appellabitur maior. Stultus enim fatua loquetur et cor eius faciet iniquitatem ut perficiat simulationem et loquatur ad dominum fraudulenter et vacuam faciet animam esurientis et potum sitienti auferet. Fraudulenti vasa pessima sunt. Ipse enim cogitationes concinnavit ad perdendos mites in sermone mendacii cum loqueretur pauper iudicium. Princeps vero ea que digna sunt principe cogitabit et ipse super duces stabit. Mulieres opulente surgite et audite vocem meam. Filie confidentes percipite auribus eloquium meum. Post dies enim et annum et vos conturbabimini confidentes. Consummata est vindemia collectio ultra non veniet. Obstupescite opulente conturbamini confidentes. Exuite vos et confundimini accingite lumbos vestros super ubera plangite super regione desiderabili super vinea fertili. Super humum populi mei spine et vepres ascendent quanto magis super omnes domos gaudii civitatis exultantis. Domus enim dimissa est multitudo urbis relicta est. Tenebre et palpatio facte sunt super speluncas usque in eternum gaudium onagrorum pascua gregum donec effundatur super nos spiritus de excelso. Et erit desertum in chermel et chermel in saltum reputabitur. Et habitabit in solitudine iudicium et iustitia in chermel sedebit. Et erit opus iustitie pax et cultus iustitie silentium et securitas usque in sempiternum. Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis et in tabernaculis fiducie et in requie opulenta. Grando autem in descensione saltus et humilitate humiliabitur civitas. Beati qui seminatis super omnes aquas inmittentes pedem bovis et asini.

XXXIII

Ve qui predaris nonne et ipse predaberis. Et qui spernis nonne et ipse sperneris. Cum consummaveris depredationem depredaberis cum fatigatus desieris contemnere contemneris. Domine miserere nostri te enim expectavimus. Esto brachium nostrum in mane et salus nostra in tempore tribulationis. A voce angeli fugerunt populi et ab exaltatione tua dispersi sunt gentes. Et congregabuntur spolia vestra sicut colligitur bruchus velut cum fosse plene fuerint de eo. Magnificatus est dominus quoniam habitavit in excelso. Implevit Syon iudicio et iustitia et erit fides in temporibus tuis. Divitie salutis sapientia et scientia timor domini ipse thesaurus eius. Ecce videntes clamabunt foris angeli pacis amare flebunt. Dissipate sunt vie cessavit transiens per semitam irritum factum est pactum proiecit civitates non reputavit homines. Luxit et elanguit terra confusus est Libanus et obsorduit et factus est Saron sicut desertum et concussa est Basan et Carmelus. Nunc consurgam dicit dominus nunc exaltabor nunc sublevabor. Concipietis ardorem parietis stipulam. Spiritus vester ut ignis vorabit vos et erunt populi quasi de incendio cinis spine congregate igni comburentur. Audite qui longe estis que fecerim et cognoscite vicini fortitudinem meam. Conterriti sunt in Syon peccatores possedit tremor hypocritas. Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante aut quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? Qui ambulat in iustitiis et loquitur veritatem qui proicit avaritiam ex calumnia et excutit manus suas ab omni munere. Qui obturat aures suas ne audiat san-

guinem et claudit oculos suos ne videat malum. Iste in excelsis habitabit: munimenta saxorum sublimitas eius. Panis ei datus est: aque eius fideles sunt. Regem in decore suo videbunt oculi eius. cernent terram de longe. cor tuum meditabitur timorem. Ubi est litteratus? ubi verba legis ponderans? ubi doctor parvulorum? Populum inpudentem non videbis. populum alti sermonis. ita ut non possis intelligere disertitudinem lingue eius. in quo nulla est sapientia. Respice syon civitatem sollempnitatis nostre. Oculi tui videbunt ierusalem habitationem opulentam. tabernaculum quod nequaquam transferri poterit. nec auferentur clavi eius in sempiternum. et omnes funiculi eius non rumpentur. quia solummodo ibi magnificus dominus deus noster. locus fluviorum rivi latissimi et patentes. Non transibit per eam navis remigum. neque trieris magna transgredietur eam. Dominus enim iudex noster. dominus legifer noster. dominus rex noster ipse salvabit nos. Laxati sunt funiculi tui sed non prevalebunt. Sic erit malus tuus. ut dilatare signum non queas. Tunc dividentur spolia predarum multarum. claudi diripient rapinam. nec dicet vicinus elangui. Populus qui habitat in ea. auferetur ab eo iniquitas.

XXXIIII

Accedite gentes et audite et populi attendite. Audiat terra et plenitudo eius. orbis et omne germen eius. quia indignatio domini super omnes gentes. et furor super omnem miliciam eorum. Interfecit eos: et dedit eos in occisionem. Interfecti eorum proicientur. et de cadaveribus eorum ascendet fetor. Tabescent montes sanguine eorum. et tabescet omnis milicia celorum. et complicabuntur sicut liber celi. Et omnis milicia eorum defluet. sicut defluit folium de vinea et de ficu. Quoniam inebriatus est in celo gladius meus. Ecce super idumeam descendet. et super populum interfectionis mee ad iudicium. Gladius domini repletus est sanguine. incrassatus est adipe. De sanguine agnorum et hircorum de sanguine medullatorum arietum. Victima enim domini in bosra: et interfectio magna in terra edom. Et descendent unicornes cum eis: et tauri cum potentibus. Inebriabitur terra eorum sanguine et humus eorum adipe pinguium. quia dies ultionis domini. annus retributionis iudicii syon. Et convertentur torrentes eius in picem. et humus eius in sulphur. et erit terra eius in picem ardentem: nocte et die non extinguetur. In sempiternum ascendet fumus eius. a generatione in generationem. Desolabitur. in secula seculorum non erit transiens per eam. Et possidebunt illam onocrotalus et ericius. et ibis et corvus habitabunt in ea. Et extendetur super eam mensura ut redigatur ad nichilum. et perpendiculum in desolationem. Nobiles eius non erunt ibi regem potius invocabunt. et omnes principes eius erunt in nichilum. Et orientur in domibus eius spine et urtice: et paliurus in munitionibus eius. Et erit cubile draconum. et pascua strutionum. Et occurrent demonia onocentauris. et pilosus clamabit alter ad alterum. Ibi cubavit lamia: et invenit sibi requiem. Ibi habuit foveam herinacius et enutrivit catulos. et circumfodit et fovit in umbra eius. Illuc congregati sunt milvi alter ad alterum. Requirite diligenter in libro domini et legite. Unum ex eis non defuit. alter ad alterum non quesivit. quia quod ex ore meo procedit. ille mandavit. et spiritus eius ipse congregavit ea. et ipse misit eis sortem. et manus eius divisit eam illis in mensuram. Usque in eternum possidebunt eam. in generatione et generationem habitabunt in ea.

XXXV

Letabitur deserta et invia. et exultabit solitudo. et florebit quasi lilium. Germinans germinabit. et exultabit letabunda et laudans. Gloria libani data est ei decor carmeli et saron. Ipsi videbunt gloriam domini. et decorem domini dei nostri. Confortate manus dissolutas et genua debilia roborate. Dicite pusillanimes confortamini: nolite timere. Ecce deus noster ultionem adducet retributionis. deus ipse veniet et salvabit nos. Tunc aperientur oculi cecorum. et aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut cervus claudus. et aperta erit lingua mutorum. quia scisse sunt in deserto aque. et torrentes in solitudine. et que erat arida in stagnum. et sitiens in fontes aquarum. In cubilibus in quibus prius dracones habitabant orietur viror calami et iunci. et erit ibi semita et via. et via sancta vocabitur. Non transibit per eam pollutus. et hec erit nobis directa via. ita ut stulti non errent per eam. Non erit ibi leo. et mala bestia non ascendet per eam: nec invenietur ibi. et ambulabunt qui liberati fuerint. et redempti a domino convertentur. et venient in syon cum lau

de: et leticia sempiterna super capita eorum. Gaudium et leticiam obtinebunt. et fugiet do
lor et gemitus.

XXXVI

Et factum est in anno quartodecimo regis ezechie. ascendit sennacherib rex
assyriorum. super omnes civitates iuda munitas. et cepit eas. Et misit rex assyriorum rabsacen
de lachis in ierusalem ad regem ezechiam. in manu gravi. et stetit in aque ductu pisci
ne superioris in via agri fullonis. Et egressus est ad eum heliachim filius helchie.
qui erat super domum. et sobna scriba. et iohe filius asaph a commentariis. Et dixit ad eos
rabsaces. Dicite ezechie. Hec dicit rex magnus rex assyriorum. Que est ista fiducia qua
confidis. aut quo consilio vel fortitudine rebellare disponis? Super quem habes fidu
ciam quia recessisti a me? Ecce confidis super baculum harundineum confractum istum. super
egyptum cui si innisus fuerit homo intrabit in manum eius et perforabit eam. Sic pharao
rex egypti omnibus qui confidunt in eo. Quod si responderis mihi in domino deo nostro confidimus.
nonne ipse est cuius abstulit ezechias excelsa et altaria. et dixit iude et ierusalem coram
altari isto adorabitis? Et nunc trade te domino meo regi assyriorum. et dabo tibi duo milia equorum.
nec poteris ex te prebere ascensores eorum. Et quomodo sustinebis faciem iudicis unius loci
ex servis domini mei minoribus? Quod si confidis in egypto in quadrigis et in equitibus. et nunc
numquid sine domino. ascendi ad terram istam ut disperderem eam? Dominus dixit ad me. Ascende super
terram istam. et disperde eam. Et dixit heliachim. et sobna. et iohe ad rabsacen. Loquere ad
servos tuos syra lingua. intelligimus enim. Ne loquaris ad nos iudaice. in auribus po
puli qui est super murum. Et dixit ad eos rabsaces. Numquid ad dominum tuum et ad te misit me
dominus meus ut loquerer omnia verba ista. et non potius ad viros qui sedent in muro ut
comedant stercora sua. et bibant urinam pedum suorum vobiscum? Et stetit rabsa
ces et clamavit voce magna iudaice. et dixit. Audite verba regis magni regis assy
riorum. Hec dicit rex. Non seducat vos ezechias quia non poterit eruere vos. et non vobis tri
buat fiduciam ezechias super domino dicens. Eruens liberabit nos dominus. non dabitur civitas
ista in manu regis assyriorum. Nolite audire ezechiam. Hec enim dicit rex assyriorum.
Facite mecum benedictionem et egredimini ad me. et comedite unusquisque vineam suam. et
unusquisque ficum suam. et bibite unusquisque aquam cisterne sue. donec veniam et tollam
vos ad terram que est ut terra vestra. terram frumenti et vini terram panum et vinearum.
Nec conturbet vos ezechias dicens. Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium
unusquisque terram suam de manu regis assyriorum? Ubi est deus emath et arphat? Ubi est deus
sepharvaim. Numquid liberaverunt samariam de manu mea. Quis est ex omnibus diis
terrarum istarum qui eruerit terram suam de manu mea. ut eruat dominus ierusalem de ma
nu mea? Et siluerunt et non responderunt ei verbum. Mandaverat enim rex dicens. ne re
sponderetis ei. Et ingressus est est heliachim filius helchie. qui erat super domum. et sob
na scriba. et iohe filius asaph. a commentariis ad ezechiam scissis vestibus. et nuntiave
runt ei verba rabsacis.

XXXVII

Et factum est cum audisset rex ezechias. scidit vestimenta sua.
et obvolutus est sacco. et intravit in domum domini. Et misit heliachim qui erat super
domum et sobnam scribam. et seniores de sacerdotibus opertos saccis. ad ysayam amos pro
phetam. et dixerunt ad eum. Hec dicit ezechias. Dies tribulationis. et correptionis. et blas
phemie dies hec: quia venerunt filii usque ad partum. et virtus non est parienti. Si quomodo
audiat dominus deus tuus. verba rabsacis quem misit rex assyriorum dominus suus. ad blasphe
mandum deum viventem. et ad exprobrandum sermonibus quos audivit dominus deus tuus. Le
va ergo orationem pro reliquiis que reperte sunt. Et venerunt servi regis ezechie ad ysa
yam. Et dixit ad eos ysayas. Hec dicetis domino vestro. Hec dicit dominus. Ne timeatis a
facie verborum que audistis. quibus blasphemaverunt pueri regis assyriorum me. Ecce
ego dabo ei spiritum. et audiet nuntium. et revertetur ad terram suam. et corruere eum faciam
gladio in terra sua. Reversus est autem rabsaces. et invenit regem assyriorum preliantem
adversus lobnam. Audierat enim quia profectus esset de lachis. Et audivit de tharacha
rege ethyopie dicentes. egressus est ut pugnet contra te. Quod cum audisset misit

nuntios ad ezechiam dicens. Hec dicetis ezechie regi iude loquentes. Non te decipiat deus tuus in quo tu confidis. dicens. non dabitur ierusalem in manu regis assyriorum. Ecce tu audisti omnia que fecerunt reges assyriorum. omnibus terris quas subverterunt. et tu poteris liberari? Numquid eruerunt eos dii gentium quos subverterunt patres mei gozam et aram et reseph et filios eden qui erant in thalassar. Ubi est rex emath et rex arphat et rex urbis sepharuaim. ana et aua? Et tulit ezechias libros de manu nuntiorum et legit eos. et ascendit in domum domini et expandit eos ezechias coram domino. Et oravit ezechias ad dominum dicens. Domine exercituum deus israel. qui sedes super cherubim. tu es deus solus omnium regnorum terre. tu fecisti celum et terram. Inclina domine aurem tuam et audi. aperi domine oculos tuos et vide. et audi omnia verba sennacherib. que misit ad blasfemandum deum viventem. Vere enim domine desertas fecerunt reges assyriorum terras et regiones earum. et dederunt deos earum igni. Non enim erant dii sed opera manuum hominum. lignum et lapis et comminuerunt eos. Et nunc domine deus noster salva nos de manu eius et cognoscant omnia regna terre quia tu es dominus solus. Et misit ysayas filius amos. ad ezechiam dicens. Hec dicit dominus deus israel. Pro quibus rogasti me de sennacherib rege assyriorum. hoc est verbum quod locutus est dominus super eum. Despexit te et subsannavit te virgo filia syon. post te caput movit filia ierusalem. Cui exprobrasti et quem blasfemasti et super quem exaltasti vocem et levasti altitudinem oculorum tuorum ad sanctum israel? In manu servorum tuorum exprobrasti domino. et dixisti. In multitudine quadrigarum mearum ego ascendi altitudinem montium iuga libani. et succidam excelsa cedrorum eius et electas abietes illius. et introibo altitudinem summitatis eius. Saltum carmeli eius ego fodi et bibi aquam. et exsiccavi vestigio pedis mei omnes rivos aggerum. Numquid non audisti que olim fecerim ei? Ex diebus antiquis ego plasmavi illud et nunc adduxi. Et factum est in eradicationem collium compugnantium et civitatum munitarum. Habitatores earum breviata manu contremuerunt. et confusi sunt. facti sunt sicut fenum agri et gramen pascue. et herba tectorum que exaruit antequam maturesceret. Habitationem tuam et egressum tuum et introitum tuum ego cognovi. et insaniam tuam contra me. Cum fureres adversum me. superbia tua ascendit in aures meas. Ponam ergo circulum in naribus tuis. et frenum in labiis tuis. et reducam te in viam per quam venisti. Tibi autem hoc erit signum. Comede hoc anno que sponte nascuntur. et in anno secundo pomis vescere. in anno autem tertio seminate et metite et plantate vineas. et comedite fructum earum. Et mittet id quod salvatum fuit de domo iuda. et quod reliquum est radicem deorsum. et faciet fructum sursum. quia de ierusalem exibunt reliquie. et salvatio de monte syon. Zelus domini exercituum faciet istud. Propterea hec dicit dominus de rege assyriorum. Non introibit civitatem hanc. et non iaciet ibi sagittam. et non occupabit eam clipeus. et non mittet in circuitu eius aggerem. In via qua venit per eam revertetur. et civitatem hanc non ingredietur dicit dominus. Et protegam civitatem istam ut salvem eam propter me et propter david servum meum. Egressus est autem angelus domini et percussit in castris assyriorum centum octoginta quinque milia. Et surrexerunt mane. et ecce omnia cadavera mortuorum. Et egressus est et abiit. Et regressus est sennacherib rex assyriorum. et habitavit in ninive. Et factum est cum adoraret in templo nesrach deum suum. adramelech et sarasar filii eius percusserunt eum gladio. fugeruntque in terram ararath. et regnavit asoradelon filius eius pro eo.

XXXVIII

In diebus illis egrotavit ezechias usque ad mortem. et introivit ad eum ysayas filius amos propheta. et dixit ei. Hec dicit dominus. Dispone domui tue quia morieris tu et non vives. Convertit ezechias faciem suam ad parietem. et oravit ad dominum et dixit. Obsecro domine. memento queso quomodo ambulaverim coram te in veritate et in corde perfecto. et quod bonum est in oculis tuis fecerim. Et flevit ezechias fletu magno. Et factum est verbum domini ad ysayam dicens. Vade et dic ezechie. Hec dicit dominus deus david patris tui. Audivi orationem tuam. vidi lacrimam tuam. Ecce ego adiciam super dies tuos quindecim annos. et de manu regis assyriorum eruam te et civitatem istam. et protegam eam. Hoc autem erit tibi signum a domino. quia faciet dominus verbum hoc quod locutus est. Ecce

ego reverti faciam umbram linearum per quas descenderat in horologio achaz in sole
retrorsum decem lineis. Et reversus est sol decem lineis per gradus quos descenderat. Scriptura
ezechie regis iuda cum egrotasset: et convaluisset de infirmitate sua. Ego dixi In
dimidio dierum meorum: vadam ad portas inferi. Quesivi residuum annorum meorum. Dixi. Non
videbo dominum deum in terra viventium: non aspiciam hominem ultra et habitatorem. Quie-
vit generatio mea: ablata est et convoluta est a me. quasi tabernaculum pastorum. Precisa est
velut a texente vita mea: dum adhuc ordirer succidit me. De mane usque ad vespe-
ram finies me. Sperabam usque ad mane: quasi leo sic contrivit omnia ossa mea. De mane
usque ad vesperam finies me. Sicut pullus hyrundinis sic clamabo: meditabor ut colum-
ba. Attenuati sunt oculi mei: suspicientes in excelso. Domine vim patior responde pro
me. Quid dicam aut quid respondebit michi cum ipse fecerit? Recogitabo omnes annos me-
os in amaritudine anime mee. Domine si sic vivitur et in talibus vita spiritus mei: corripies me et
vivificabis me. Ecce in pace amaritudo mea amaritudo mea amarissima. Tu autem
eruisti animam meam ut non periret: proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea. quia non infer-
nus confitebitur tibi neque mors laudabit te non expectabunt qui descendunt in lacum verita-
tem tuam. Vivens vivens ipse confitebitur tibi: sicut et ego hodie: pater filiis notam fa-
ciet veritatem tuam. Domine salvum me fac: et psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vite
nostre in domo domini. Et iussit ysaias ut tollerent massam de ficis et cataplasmarent super
vulnus et sanaretur. Et dixit ezechias. Quod erit signum quia ascendam in domum domini?

XXXIX

In tempore illo: misit merodac baladan filius baladan rex babylonis libros et mune-
ra ad ezechiam. Audierat enim quod egrotasset: et convaluisset. Letatus est autem super eis
ezechias et ostendit eis cellam aromatum et argenti et auri et odoramentorum et unguenti
optimi et omnes apothecas supellectilis sue et universa que inventa sunt in thesauris eius.
Non fuit verbum quod non ostenderet eis ezechias in domo sua et in omni potestate sua.
Introivit autem ysaias propheta ad regem ezechiam et dixit ei. Quid dixerunt viri isti et unde
venerunt ad te? Et dixit ezechias. De terra longinqua venerunt ad me: de babylone.
Et dixit. Quid viderunt in domo tua? Et dixit ezechias. Omnia que in domo mea sunt
viderunt. Non fuit res quam non ostenderim eis in thesauris meis. Et dixit ysaias ad eze-
chiam. Audi verbum domini exercituum. Ecce dies venient et auferentur omnia que in do-
mo tua sunt et que thesaurizaverunt patres tui usque in diem hanc in babylonem. Non
relinquetur quicquam dicit dominus. Et de filiis tuis qui exibunt de te quos genueris tol-
lent et erunt eunuchi in palacio regis babylonis. Et dixit ezechias ad ysaiam.
Bonum verbum domini quod locutus est. Et dixit. Fiat tantum pax et veritas in diebus meis.

XL

Con-
solamini consolamini populus meus: dicit deus vester. Loquimini ad cor ierusalem et advoca-
te eam. quoniam completa est malicia eius: dimissa est iniquitas illius. Suscepit de ma-
nu domini duplicia pro omnibus peccatis suis. Vox clamantis in deserto. parate viam domini:
rectas facite in solitudine semitas dei nostri. Omnis vallis exaltabitur: et omnis mons
et collis humiliabitur et erunt prava in directa et aspera in vias planas. Et revela-
bitur gloria domini et videbit omnis caro pariter quod os domini locutum est. Vox dicentis.
Clama. Et dixi. Quid clamabo? Omnis caro fenum: et omnis gloria eius quasi flos agri. Ex-
siccatum est fenum et cecidit flos quia spiritus dei sufflavit in eo. Vere fenum est
populus. Exsiccatum est fenum et cecidit flos: verbum autem dei nostri stabit in eter-
num. Super montem excelsum ascende tu qui evangelizas syon: exalta in forti-
tudine vocem tuam qui evangelizas ierusalem. Exalta noli timere: dic civitatibus iude.
Ecce deus vester. Ecce dominus deus in fortitudine veniet: et brachium eius dominabitur. Ecce mer-
ces eius cum eo: et opus illius coram illo. Sicut pastor gregem suum pascet. in brachio
suo congregabit agnos: et in sinu suo levabit: fetas ipse portabit. Quis mensus est
pugillo aquas: et celos palmo ponderavit? Quis appendit tribus digitis molem terre.
et libravit in pondere montes et colles in statera? Quis adiuvit spiritum domini aut quis con-

Cui ergo similem fecistis deum aut quam ymaginem ponetis ei?

silarius eius fuit et ostendit illi? Cum quo iniit consilium et instruxit eum et docuit eum
semitam iusticie et erudivit eum scientiam et viam prudentie ostendit illi? Ecce gentes quasi stil
la situle et quasi momentum statere reputate sunt. Ecce insule quasi pulvis exiguus. Et libanus
non sufficiet ad succendendum et animalia eius non sufficient ad holocaustum. Omnes gentes quasi
non sint sic sunt coram eo et quasi nichilum et inane reputate sunt ei. Numquid sculptile con
flavit faber aut aurifex auro figuravit illud et laminis argenteis argentarius? Forte
lignum et imputribile elegit ~~aurifex~~ artifex sapiens querit quomodo statuat simulacrum
quod non moveatur. Numquid non scietis numquid non audietis? Numquid non annunciatum est ab initio
vobis? Numquid non intellexistis fundamenta terre? Qui sedet super girum terre et habitatores eius sunt
quasi locuste. Qui extendit velut nichilum celos et expandit eos sicut tabernaculum ad inha
bitandum. Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint: iudices terre velut inane fecit. Et qui
dem neque plantato neque sato neque radicato truncos in terra eorum. repente flavit in eos et
aruerunt et turbo quasi stipulam auferet eos. Et cui assimilastis me et adequastis dicit sanctus?
Levate in excelsum oculos vestros et videte quis creavit hec. Qui educit in numero miliciam
eorum et omnes ex nomine vocat pre multitudine fortitudinis et roboris virtutisque eius neque
unum reliquum fuit. Quare dicis iacob et loqueris israel: abscondita est via mea
a domino et a deo meo iudicium meum transivit? Numquid nescis aut non audisti? Deus sempi
ternus dominus qui creavit terminos terre. Non deficiet neque laborabit. nec est investi
gatio sapientie eius. qui dat lasso virtutem et hiis qui non sunt fortitudinem et robur mul
tiplicat. Deficient pueri et laborabunt et iuvenes in infirmitate cadent. Qui autem sperant
in domino mutabunt fortitudinem. assument pennas sicut aquile: current et non labora
bunt. ambulabunt et non deficient.

XLI

Taceant ad me insule et gentes mutent fortitudinem.
Accedant et tunc loquantur. simul ad iudicium propinquemus. Quis suscitavit ab oriente
iustum. vocavit eum ut sequeretur se? Dabit in conspectu eius gentes et reges obtinebit.
Dabit quasi pulverem gladio eius. sicut stipulam vento raptam arcui eius. Persequetur eos transi
bit in pace. semita in pedibus eius non apparebit. Quis hec operatus est et fecit. vocans genera
tiones ab exordio? Ego dominus primus et novissimus ego sum. Viderunt insule et timu
erunt. extrema terre obstupuerunt: appropinquaverunt et accesserunt. Unusquisque proximo
suo auxiliabitur et fratri suo dicet confortare. Confortabit faber erarius percutiens malleo
eum qui cudebat tunc temporis dicens. glutino bonum est. et confortabit eum in cla
vis ut non moveatur. Et tu israel serve meus iacob quem elegi. semen abraham amici
mei. in quo apprehendi te ab extremis terre et a longinquis eius vocavi te et dixi tibi.
Servus meus es tu. elegi te et non abieci te. Ne timeas quia tecum sum ego. Ne declines
quia ego deus tuus. Confortavi te et auxiliatus sum tui et suscepit te dextera iusti mei.
Ecce confundentur et erubescent omnes qui pugnant adversum te. erunt quasi non sint. et pe
ribunt viri qui contradicunt tibi. Queres eos et non invenies viros rebelles tuos. erunt
quasi non sint. et velut consumptio homines bellantes adversum te. quia ego dominus deus tuus apprehen
dens manum tuam dicensque tibi. Ne timeas ego adiuvi te. Noli timere vermis iacob qui
mortui estis ex israel. Ego auxiliatus sum tui dicit dominus. et redemptor tuus sanctus
israel. Ego posui te quasi plaustrum triturans novum habens rostra serrantia. Triturabis
montes et comminues. et colles quasi pulverem pones. Ventilabis eos et ventus tollet. et turbo
disperget eos. Et tu exultabis in domino. in sancto israel letaberis. Egeni et pauperes querunt a
quas. et non sunt: lingua eorum siti aruit. Ego dominus exaudiam eos. deus israel non derelinquam
eos. Aperiam in supinis collibus flumina: et in medio camporum fontes. Ponam deser
tum in stagna aquarum: et terram inviam in rivos aquarum. Dabo in solitudine
cedrum et spinam et mirtum et lignum olive. Ponam in deserto abietem. ulmum et bu
xum simul. ut videant et sciant et recogitent. et intelligant pariter quia manus domini
fecit hoc. et sanctus israel creavit illud. Prope facite iudicium vestrum dicit dominus. Afferte
si quid forte habetis: dixit rex iacob. Accedant et nuncient nobis quecumque ventura

sunt. Priora nuntiate que fuerunt: et ponemus cor nostrum et sciemus novissima eorum. et que ventura sunt indicate nobis. Annuntiate que ventura sunt in futurum: et sciemus quia dii estis vos. Bene quoque aut male si potestis facite: et loquamur et videamus simul. Ecce vos estis ex nichilo. et opus vestrum ex eo quod non est: abhominatio est qui elegit vos. Suscitavi ab aquilone et veniet ab ortu solis. Vocabit nomen meum et adducet magistratus quasi lutum et velut plastes conculcans humum. Quis annuntiavit ab exordio ut sciamus. et a principio ut dicamus iustus es? Non est neque annuntians neque predicens. neque audiens sermones vestros. Primus ad Syon dicet. ecce adsunt. et Ierusalem evangelistam dabo. Et vidi et non erat neque ex istis quisquam qui iniret consilium et interrogatus responderet verbum. Ecce omnes iniusti et vana opera eorum. ventus et inane simulachra eorum.

XLII

Ecce servus meus suscipiam eum. electus meus complacuit sibi in illo anima mea. Dedi spiritum meum super eum. iudicium gentibus proferet. Non clamabit neque accipiet personam. neque audietur foris vox eius. Calamum quassatum non conteret: et linum fumigans non extinguet. In veritate educet iudicium. Non erit tristis neque turbulentus. donec ponat in terra iudicium. et legem eius insule expectabunt. Hec dicit dominus deus creans celos et extendens eos. firmans terram et que germinant ex ea. dans flatum populo qui est super terram et spiritum calcantibus eam. Ego dominus vocavi te in iusticia et apprehendi manum tuam et servavi te. et dedi te in fedus populi. in lucem gentium. ut aperires oculos cecorum. et educeres de conclusione vinctum. de domo carceris sedentes in tenebris. Ego dominus hoc est nomen meum. Gloriam meam alteri non dabo. et laudem meam sculptilibus. Que prima fuerunt ecce venerunt. nova quoque que ego annuntio. antequam oriantur. audita vobis faciam. Cantate domino canticum novum laus eius ab extremis terre. Qui descenditis in mare et plenitudo eius. insule et habitatores earum. Sublevetur desertum et civitates eius. in domibus habitabit cedar. Laudate habitatores terre. de vertice montium clamabunt. Ponent domino gloriam: et laudem eius in insulis nuntiabunt. Dominus sicut fortis egredietur: sicut vir preliator suscitabit zelum. Vociferabitur et clamabit. super inimicos suos confortabitur. Tacui. semper silui. patiens fui. sicut parturiens loquar. Dissipabo et absorbebo. simul desertos faciam montes. et colles. et omne gramen eorum exsiccabo. Et ponam flumina in insulas. et stagna arefaciam. Et ducam cecos in via quam nesciunt. in semitis quas ignoraverunt ambulare eos faciam. Ponam tenebras coram eis in lucem et prava in recta. Hec verba feci eis. et non dereliqui eos. conversi sunt retrorsum. Confundantur confusione qui confidunt in sculptilibus qui dicitis conflatili vos dii nostri. Surdi audite et ceci intuemini ad videndum. Quis cecus nisi servus meus? et surdus nisi ad quem nuntios meos misi? Quis cecus nisi qui venundatus est? Quis cecus nisi servus domini? Qui vides multa nonne custodies? Qui apertas habes aures nonne audies? Et dominus voluit ut sanctificaret eum. et magnificaret legem et extolleret. Ipse autem populus direptus et vastatus. Laqueus iuvenum omnes. et in domibus carcerum absconditi sunt. facti sunt in rapinam nec est qui eruat. in direptionem et non est qui dicat redde. Quis est in vobis qui audiat hoc attendat et auscultet futura? Quis dedit in direptionem iacob. et israel vastantibus? Nonne dominus ipse cui peccavimus? Et noluerunt in viis eius ambulare. et non audierunt legem eius. Et effudit super eum indignationem furoris sui. et forte bellum. Et combussit eum in circuitu. et non cognovit. Et succendit eum. et non intellexit.

XLIII

Et nunc hec dicit dominus creans te iacob. et formans te israel. noli timere. quia redemi te. et vocavi te nomine tuo meus es tu. Cum transieris per aquas tecum ero. et flumina non operient te. Cum ambulaveris in igne non combureris. et flamma non ardebit in te. quia ego dominus deus tuus. sanctus israel salvator tuus. Dedi propitiationem tuam egyptum. ethyopiam et sabba pro te. Ex quo honorabilis factus es in oculis meis et gloriosus ego dilexi te. et dabo homines pro te et populos pro anima tua. Noli timere: quia tecum ego sum. Ab oriente adducam semen tuum. et ab occidente congregabo te. Dicam aquiloni da. et austro noli prohibere. Affer filios meos de longinquo: et filias meas ab extremis

terre. Et omnem qui invocat nomen meum in gloriam meam creavi eum, formavi eum et feci eum. Educ foras populum cecum et oculos habentem: surdum et aures ei sunt. Omnes gentes congregate sunt simul et collecte sunt tribus. Quis in vobis annuntiet istud, et que prima sunt audire nos faciat? Dent testes eorum et iustificentur, et audiant et dicant vere. Vos testes mei dicit dominus, et servus meus quem elegi, ut sciatis et credatis michi, et intelligatis quia ego ipse sum. Ante me non est formatus deus, et post me non erit. Ego sum ego sum dominus, et non est absque me salvator. Ego annuntiavi et salvavi; auditum feci, et non fuit in vobis alienus. Vos testes mei dicit dominus, et ego sum deus. Et ego ipse ab initio, et non est qui de manu mea eruat. Operabor, et quis avertet illud? Hec dicit dominus redemptor vester sanctus israel: Propter vos emisi babylonem, et detraxi vectes universos, et chaldeos in navibus suis gloriantes. Ego dominus sanctus vester, creans israel rex vester. Hec dicit dominus qui dedit in mari viam, et in aquis torrentibus semitam, qui eduxit quadrigam et equum, agmen et robustum. Simul obdormierunt nec resurgent, contriti sunt quasi lignum, et extincti sunt. Ne meminieritis priorum, et antiqua ne intueamini. Ecce ego facio nova, et nunc orientur; utique cognoscetis ea. Ponam in deserto viam, et in invio flumina. Glorificabit me bestia agri, dracones et strutiones, quia dedi in deserto aquas, flumina in invio, ut darem potum populo meo, electo meo. Populum istum formavi michi, laudem meam narrabit. Non me invocasti iacob, nec laborasti in me israel. Non obtulisti michi arietem holocausti tui, et victimis tuis non glorificasti me. Non te servire feci in oblatione, nec laborem tibi prebui in thure. Non emisti michi argento calamum, et adipe victimarum tuarum inebriasti me. Verumptamen servire me fecisti in peccatis tuis, prebuisti michi laborem in iniquitatibus tuis. Ego sum ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me, et peccatorum tuorum non recordabor. Reduc me in memoriam, et iudicemur simul. Narra si quid habes ut iustificeris. Pater tuus primus peccavit, et interpretes tui prevaricati sunt in me, et contaminavi principes tuos. Dedi ad internitionem iacob, et israel in blasfemiam.

XLIIII

Et nunc audi iacob serve meus, et israel quem elegi. Hec dicit dominus faciens et formans te ab utero auxiliator tuus. Noli timere serve meus iacob, et rectissime quem elegi. Effundam enim aquas super sitientem, et fluenta super aridam. Effundam spiritum meum super semen tuum, et benedictionem meam super stirpem tuam. Et germinabunt inter herbas quasi salices iuxta preter fluentes aquas. Iste dicet: domini ego sum, ille vocabit in nomine iacob, et hic scribet manu sua domino, et in nomine israel assimilabitur. Hec dicit dominus rex israel et redemptor eius dominus exercituum. Ego primus et ego novissimus, et absque me non est deus. Quis similis mei? Vocet et annuntiet, et ordinem exponat michi, ex quo constitui populum antiquum. Ventura et que futura sunt annuntient eis. Nolite timere neque conturbemini. Ex tunc audire te feci, et annuntiavi: vos estis testes mei. Numquid est deus absque me, et formatorem quem ego non noverim? Plaste ydoli nichil sunt omnes, et amantissima eorum non proderunt eis. Ipsi sunt testes eorum quia non vident neque intelligunt ut confundantur. Quis formavit deum, et sculptile conflavit ad nichil utile? Ecce omnes participes eius confundentur. Fabri enim sunt ex hominibus. Convenient omnes, stabunt et pavebunt, et confundentur simul. Faber ferrarius lima operatus est. In prunis et in malleis formavit illud, et operatus est in brachio fortitudinis sue. Esuriet et deficiet, et non bibet aquam et lassescet. Artifex lignarius extendit normam, formavit illud in runcina, fecit illud in angularibus, et in circino tornavit illud. Et fecit ymaginem viri quasi speciosum hominem habitantem in domo. Succidit cedros, tulit ylicem et quercum que steterat inter ligna saltus. Plantavit pinum quam pluvia nutrivit, et facta est hominibus in focum. Sumpsit ex eis et calefactus est, et succendit et coxit panes. De reliquo autem operatus est deum, et adoravit. Fecit sculptile, et curvatus est ante illud. Medium eius combussit igni, et de medio eius carnes comedit. Coxit pulmentum et saturatus est, et calefactus est, et dixit.

Va calefactus sum: vidi focum. Reliquum autem eius deum fecit et sculptile sibi. Curvatur
autem illud et adorat illud et obsecrat dicens. Libera me quoniam deus meus es tu. Nescierunt
neque intellexerunt oblitti enim sunt. ne videant oculi eorum et ne intelligant corde
suo. Non recogitant in mente sua. neque cognoscunt neque sentiunt: ut dicant. Me
diettatem eius combussi igne. et coxi super carbones eius panes. Coxi carnes et comedi. et
de reliquo eius ydolum faciam. ante truncum ligni procidam. Pars eius cinis est cor insipi
ens adoravit illud. et non liberavit animam suam neque dicet. forte mendacium est in dextera
mea. Memento horum iacob et israhel. quoniam servus meus es tu. Formavi te. servus meus
es tu israhel: non oblivisceris mei. Delevi ut nubem iniquitates tuas. et quasi nebulam
peccata tua. Revertere ad me: quoniam redemi te. Laudate celi quoniam fecit dominus. iubilate
extrema terre. resonate montes laudationem saltus et omne lignum eius. quoniam rede
mit dominus iacob: et israhel glorificabitur. Hec dicit dominus redemptor tuus. et formator tuus
ex utero. Ego sum dominus faciens omnia extendens celos solus. stabiliens terram et
nullus mecum. irrita faciens signa divinorum et ariolos in furorem vertens. convertens
sapientes retrorsum et scientiam eorum stultam faciens. suscitans verbum servi mei. et con
silium nuntiorum suorum complens. Qui dico ierusalem habitaberis. et civitatibus iude edi
ficabimini et deserta eius suscitabo. Qui dico profundo desolare: et flumina tua arefaciam.
Qui dico cyro pastor meus es. et omnem voluntatem meam complebis. Qui dico ierusalem edifi
caberis. et templo fundaberis. Hec dicit dominus christo meo cyro cuius apprehendi dexteram.
ut subiciam ante faciem eius gentes et dorsa regum vertam. et aperiam coram eo ianu
as. et porte non claudentur. Ego ante te ibo: et gloriosos terre humiliabo. Portas ereas contere
ram: et vectes ferreos confringam. Et dabo tibi thesauros absconditos. et archana se
cretorum. ut scias quia ego dominus qui voco nomen tuum deus israhel propter servum meum iacob: et israhel e
lectum meum. et vocavi te nomine tuo assimilavi te et non cognovisti me. Ego dominus et non
est alius. extra me non est deus. Accinxi te et non cognovisti me. ut sciant hii qui ab ortu
solis et qui ab occidente. quoniam absque me non est deus. Ego dominus et non est alter. formans lucem et
creans tenebras. faciens pacem: et creans malum. Ego dominus faciens omnia hec. Rorate
celi desuper et nubes pluant iustum. aperiatur terra et germinet salvatorem. et iusticia ori
atur simul: ego dominus creavi eum. Ve qui contradicit fictori suo: testa de samiis terre. Numquid
dicet lutum figulo suo quid facis. et opus tuum absque manibus est: Ve qui dicit patri
quid generas. et mulieri quid parturis: Hec dicit dominus sanctus israhel plastes eius. Ventura inter
rogate me super filios meos. et super opus manuum mearum mandate mihi. Ego feci terram. et ho
minem super eam creavi ego. Manus mee tetenderunt celos: et omni milicie eorum mandavi.
Ego suscitavi eum ad iusticiam: et omnes vias eius dirigam. Ipse edificabit civitatem me
am. et captivitatem meam dimittet non in precio neque in muneribus dicit dominus deus exercituum.
Hec dicit dominus. Labor egypti et negociatio ethiopie. et sabaim viri sublimes. ad te
transibunt. et tui erunt. post te ambulabunt. vincti manicis pergent. et te adorabunt.
teque deprecabuntur: Tantum in te est deus. et non est absque te deus. Vere tu es deus absconditus. deus
israhel salvator. Confusi sunt et erubuerunt omnes simul. abierunt in confusione fabri
catores errorum. Israhel salvatus est in domino salute eterna. Non confundemini et non erube
scetis. usque in seculum seculi: quia hec dicit dominus. creans celos. ipse deus formans terram et faciens
eam: ipse plastes eius. Non in vanum creavit eam ut habitetur formavit eam. Ego dominus: et non
est alius. Non in abscondito locutus sum: in loco terre tenebroso. Non dixi semini ia
cob frustra querite me: ego dominus loquens iusticiam: annuntians recta. Congregamini
et venite: et accedite simul qui salvati estis ex gentibus. Nescierunt qui levant sculp
ture sue signum. et rogant deum non salvantem. Annuntiate et venite: et consiliamini
simul. Quis auditum fecit hoc ab initio. extunc predixit illud: Numquid non ego dominus. et non
est ultra deus absque me: Deus iustus et salvans non est preter me. Convertimini ad me
et salvi eritis. omnes fines terre. quia ego dominus et non est alius. In memet ipso iuravi. egre

egredietur de ore meo iusticie verbum et non revertetur: quia michi curvabitur omne genu et iu-
rabit omnis lingua. Ergo in domino dicet: mee sunt iusticie et imperium. Ad eum venient
et confundentur omnes qui repugnant ei. In domino iustificabitur et laudabitur omne
semen israel.

XLVI

Confractus est bel. contritus est nabo. facta sunt simulachra eorum bestiis
et iumentis. Onera vestra gravi pondere usque ad lassitudinem. Contabuerunt et contrita
sunt simul. non potuerunt salvare portantem et anima eorum in captivitatem ibit. Au-
dite me domus iacob et omne residuum domus israel. qui portamini a meo utero. qui gesta-
mini a mea vulva. Usque ad senectam ego ipse: et usque ad canos ego portabo. Ego fe-
ci et ego feram et ego portabo et salvabo. Cui assimilastis me et adequastis et comparastis
me et fecistis similem? Qui confertis aurum de sacculo et argentum statera ponderastis
conducentes aurificem ut faciat deum et procidunt et adorant. Portant illum in humeris
gestantes et ponentes in loco suo ac stabit et de loco suo non movebitur. Sed et cum clama-
verint ad eum non audiet. de tribulatione non salvabit eos. Mementote istud et confundimini: re-
dite prevaricatores ad cor. Recordamini prioris seculi. quoniam ego sum deus et non est ultra deus.
nec est similis mei. Annuntians ab exordio novissimum et ab initio que necdum facta
sunt dicens. Consilium meum stabit et omnis voluntas mea fiet. Vocans ab oriente avem
et de terra longinqua virum voluntatis mee. Et locutus sum et adducam illud. creavi et facie-
am illud. Audite me duro corde qui longe estis a iusticia. Prope feci iusticiam meam non
elongabitur. et salus mea non morabitur. Dabo in syon salutem et israel gloriam meam.

XLVII

Descende. sede in pulvere virgo filia babylon: sede in terra. Non est solium filie chal-
deorum. quia ultra non vocaberis mollis et tenera. Tolle molam et mole farinam. Denuda
turpitudinem tuam. discooperi humerum. revela crura. transi flumina. Revelabitur igno-
minia tua. et videbitur obprobrium tuum. Ultionem capiam: et non resistet michi homo. Re-
demptor noster dominus exercituum nomen illius. sanctus israel. Sede tace et intra in tenebras filia
chaldeorum: quia non vocaberis ultra domina regnorum. Iratus sum super populum meum contamina-
vi hereditatem meam et dedi eos in manu tua. Non posuisti eis misericordias. super senem aggra-
vasti iugum tuum valde. et dixisti in sempiternum ero domina. Non posuisti super cor tu-
um hec. nec recordata es novissimi tui. Et nunc audi hec delicata et habitans confidenter.
que dicis in corde tuo ego sum et non est preter me amplius. non sedebo vidua. et ignorabo
sterilitatem. Venient tibi duo hec subito in die una. sterilitas et viduitas. Universa ve-
nerunt super te. propter multitudinem maleficiorum tuorum et propter duriciam incantatorum
tuorum vehementem. Et fiduciam habuisti in malicia tua et dixisti non est qui videat me. Sa-
pientia tua et scientia tua hec decepit te. et dixisti in corde tuo ego sum et preter me non est altera.
Veniet super te malum et nescies ortum eius et irruet super te calamitas quam non poteris ex-
piare. Veniet super te miseria repente quam nescies. Sta cum incantatoribus tuis et cum
multitudine maleficiorum tuorum in quibus laborasti ab adolescentia tua. si forte quid
prosit tibi. aut si possis fieri fortior. Defecisti in multitudine consiliorum tuorum. Stent et
salvent te augures celi. qui contemplabantur sydera et supputabant menses. ut ex
eis annuntiarent ventura tibi. Ecce facti sunt quasi stipula. ignis combussit eos. non libe-
rabunt animam suam de manu flamme. Non sunt prune quibus calefiant. nec focus ut se-
deant ad eum. Sic facta sunt tibi in quibuscumque laboraveras. Negociatores tui ab adoles-
centia tua. unusquisque in via sua erraverunt. non est qui salvet te.

XLVIII

Audite hec domus
iacob. qui vocamini nomine israel et de aquis iuda existis. qui iuratis in nomine domini
et dei israel recordamini. non in veritate neque in iusticia. De civitate enim sancta vocati sunt
et super deum israel constabiliti sunt. dominus exercituum nomen eius. Priora ex tunc annuntia-
vi et ex ore meo exierunt et audita feci ea. Repente operatus sum et venerunt. Sci-
vi enim quia durus es tu et nervus ferreus cervix tua et frons tua erea. Predixi tibi
ex tunc: antequam venirent indicavi tibi. ne forte diceres ydola mea fecerunt hec. et
sculptilia mea et conflatilia mandaverunt ista que audisti. vide omnia: vos autem

non annuntiasti. Audita feci tibi noua ex tunc: et conseruata que nescis. nunc creata sunt
et non ex tunc: et ante diem et non audisti ea. Ne forte dicas ecce cognoui ea. neque audisti
neque cognouisti. neque ex tunc aperta est auris tua. Scio enim quia preuaricans preuarica
beris. et transgressorem de uentre uocaui te. Propter nomen meum longe faciam furorem
meum et laude mea infrenabo te ne intereas. Ecce excoxi te sed non quasi argentum. Elegi
te in camino paupertatis. Propter me propter me faciam. ut non blasphemer: et gloriam meam alteri non
dabo. Audi me iacob: et israel quem ego uoco. Ego ipse ego primus. manus quoque mea fundauit
terram et dextera mea mensa est celos. Ego uocabo eos et stabunt simul. Congregamini
omnes uos et audite. Quis de eis annuntiauit hec? Dominus dilexit eum. faciet uoluntatem
suam in babylone: et brachium suum in chaldeis. Ego ego locutus sum et uocaui eum.
adduxi eum et directa est uia eius. Accedite ad me et audite hoc. Non a principio in abscon
dito locutus sum. ex tempore antequam fieret ibi eram. et nunc dominus deus misit me et spiri
tus eius. Hec dicit dominus redemptor tuus sanctus israel. Ego dominus deus tuus docens te utilia.
gubernans te in uia qua ambulas. Utinam attendisses mandata mea. facta fuisset sicut
flumen pax tua. et iusticia tua sicut gurgites maris: et fuisset quasi harena semen tuum et stirps
uteri tui ut lapilli eius. Non interisset. et non fuisset attritum nomen eius a facie mea. Egre
dimini de babylone. fugite a chaldeis. In uoce exultationis annuntiate. auditum facite
hoc: et ferte illud usque ad extremum terre. Dicite. Redemit dominus seruum suum iacob. Non
sitierunt in deserto cum educeret eos. aquam de petra produxit eis: et scidit petram:
et fluxerunt aque. Non est pax impiis dicit dominus.

XLIX

Audite insule et attendite populi
de longe. Dominus ab utero uocauit me: de uentre matris mee recordatus est nominis mei.
Et posuit os meum quasi gladium acutum. In umbra manus sue protexit me: et posuit me sicut
sagittam electam. In pharetra sua abscondit me: et dixit michi. Seruus meus es tu israel
quia in te gloriabor. Et ego dixi. In uacuum laboraui sine causa et uane fortitudinem meam con
sumpsi. Ergo iudicium meum cum domino: et opus meum cum deo meo. Et nunc dicit dominus formans
me ex utero seruum sibi. ut reducam iacob ad eum. et israel non congregabitur. Et glorificatus
sum in oculis domini. et deus meus factus est fortitudo mea. et dixit. Parum est ut sis michi
seruus ad suscitandas tribus iacob: et feces israel conuertendas. Dedi te in lucem gentium ut
sis salus mea usque ad extremum terre. Hec dicit dominus redemptor israel sanctus eius. ad contempti
bilem animam ad abhominatam gentem. ad seruum dominorum. Reges uidebunt et consurgent
principes. et adorabunt propter dominum quia fidelis est: et sanctum israel qui elegit te. Hec dicit dominus.
In tempore placito exaudiui te: et in die salutis auxiliatus sum tui. Et seruaui te et dedi te
in fedus populi. ut suscitares terram et possideres hereditates dissipatas. ut diceres hiis qui uincti sunt
exite: et hiis qui in tenebris reuelamini. Super uias pascentur et in omnibus planis pascua eorum.
Non esurient. et non sitient. et non percutiet eos estus et sol: quia miserator eorum reget eos et ad fon
tes aquarum potabit eos. Et ponam omnes montes meos in uiam. et semite mee exaltabuntur.
Ecce isti de longe uenient. et ecce illi ab aquilone et mari: et isti de terra australi. Laudate
celi et exulta terra. iubilate montes laudem. quia consolatus est dominus populum suum et paupe
rum suorum miserebitur. Et dixit syon. Dereliquit me dominus: et dominus oblitus est mei. Numquid
obliuisci potest mulier infantem suum. ut non misereatur filio uteri sui: Et si illa obli
ta fuerit. ego tamen non obliuiscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te: muri tui coram
oculis meis semper. Uenerunt structores tui destruentes te: et dissipantes a te exibunt.
Leua in circuitu oculos tuos et uide. omnes isti congregati sunt uenerunt tibi. Viuo ego
dicit dominus quia omnibus hiis uelut ornamento uestieris. et circumdabis tibi eos quasi sponsa. quia deser
ta tua et solitudines tue. et terra ruine tue nunc angusta erunt pre habitatoribus. et longe
fugabuntur qui absorbebant te. Adhuc dicent in auribus tuis. filii sterilitatis tue.
Angustus michi est locus. fac spacium michi ut habitem. Et dices in corde tuo. Quis genuit michi
istos? Ego sterilis et non pariens. transmigrata et captiua. et istos quis enutriuit? Ego desti
tuta et sola. et isti ubi hic erant? Hec dicit dominus deus. Ecce leuo ad gentes manum meam et

[margin: l. ego nouis / simus]

ad populos exaltabo signum meum. et afferent filios tuos in ulnis: et filias tuas super humeros
portabunt. Et erunt reges nutricii tui. et regine nutrices tue. Vultu in terram demisso.
adorabunt te: et pulverem pedum tuorum lingent. et scies quia ego dominus super quo non confun-
dentur. qui expectant eum. Numquid tolletur a forti preda. aut quod captum fuerit a robu-
sto. salvum esse non poterit? Quia hec dicit dominus. Equidem et captivitas a forti tolletur. et quod
ablatum fuerit a robusto salvabitur. Eos vero qui iudicaverunt te ego iudicabo. et fili-
os tuos ego salvabo. Et cibabo hostes tuos carnibus suis. et quasi musto sanguine suo inebri-
abuntur. et sciet omnis caro quia ego dominus. salvans te: et redemptor tuus fortis iacob.

L

Hec dicit dominus. Quis est hic liber repudii matris vestre quo dimisi eam? Aut quis est creditor meus
cui vendidi vos? Ecce in iniquitatibus vestris venditi estis. et in sceleribus vestris dimisi ma-
trem vestram. quia veni et non erat vir: vocavi et non erat qui audiret. Numquid abbreviata et par-
vula facta est manus mea. ut non possim redimere? Aut non est in me virtus ad liberandum? Ec-
ce in increpatione mea desertum faciam mare. ponam flumina in siccum. Computre-
scent pisces sine aqua: et morientur in siti. Induam celos tenebris. et saccum ponam
operimentum eorum. Dominus dedit michi linguam eruditam. ut sciam sustentare eum qui lapsus
est verbo. Erigit mane. mane erigit michi aurem. ut audiam quasi magistrum. Dominus deus aperuit
michi aurem. ego autem non contradico: retrorsum non abii. Corpus meum dedi percutientibus et genas
meas vellentibus. Faciem meam non averti ab increpantibus et conspuentibus. Dominus deus auxi-
liator meus et ideo non sum confusus. Ideo posui faciem meam ut petram durissimam: et
scio quoniam non confundar. Iuxta est qui iustificat me. quis contradicet michi? Stemus simul.
Quis est adversarius meus? Accedat ad me. Ecce dominus deus auxiliator meus. quis est qui
condempnet me? Ecce omnes quasi vestimentum conterentur. tinea comedet eos. Quis ex
vobis timens dominum. audiens vocem servi sui? Qui ambulavit in tenebris et non est lu-
men ei: Speret in nomine domini. et innitatur super deum suum. Ecce omnes vos accenden-
tes ignem accincti flammis. ambulate in lumine ignis vestri. et in flammis quas suc-
cendistis. De manu mea factum est hoc vobis: in doloribus dormietis.

LI

Audite me qui
sequimini quod iustum est et queritis dominum. Attendite ad petram unde excisi estis. et
ad cavernam laci de qua precisi estis. Attendite ad abraham patrem vestrum. et ad saram que
peperit vos: quia unum vocavi eum et benedixi ei et multiplicavi eum. Consolabitur ergo dominus
syon: et consolabitur omnes ruinas eius. et ponet desertum eius quasi delicias. et solitudinem
eius quasi ortum domini. Gaudium et leticia invenietur in ea: gratiarum actio et vox laudis. Atten-
dite ad me populus meus: et tribus mea me audite. quia lex a me exiet. et iudicium meum
in lucem populorum requiescet. Prope est iustus meus egressus est salvator meus. et brachia
mea populos iudicabunt. Me insule expectabunt. et brachium meum sustinebunt. Levate
in celum oculos vestros. et videte sub terra deorsum. quia celi sicut fumus liquescent. et terra si-
cut vestimentum atteretur: et habitatores eius sicut hec interibunt. Salus autem mea in sem-
piternum erit: et iusticia mea non deficiet. Audite me qui scitis iustum populus meus.
Lex mea in corde eorum. Nolite timere opprobrium hominum: et blasphemias eorum ne metu-
atis. Sicut enim vestimentum: sic comedet eos vermis. et sicut lanam sic devorabit eos
tinea. Salus autem mea in sempiternum erit: et iusticia mea in generationes generatio-
num. Consurge consurge induere fortitudinem brachium domini. Consurge sicut
in diebus antiquis: in generationibus seculorum. Numquid non tu percussisti superbum. vulnerasti
draconem? Numquid non tu siccasti mare. aquam abyssi vehementis? Qui posuisti pro-
fundum maris viam: ut transirent liberati. Et nunc qui redempti sunt a domino revertentur.
et venient in syon laudantes. et leticia sempiterna super capita eorum. Gaudium et le-
ticiam tenebunt. fugiet dolor et gemitus. Ego ego ipse consolabor vos. Quis tu ut ti-
meres ab homine mortali. et a filio hominis qui quasi fenum ita arescet. et oblitus es
domini factoris tui qui tetendit celos. et fundavit terram. et formidasti iugiter tota die
a facie furoris eius qui te tribulabat. et paraverat ad perdendum? Ubi nunc est furor tri-

bulantis. Cito veniet gradiens ad aperiendum. et non interficiet usque ad internitionem. nec de
ficiet panis eius. Ego autem sum dominus deus tuus. qui conturbo mare et intumescunt fluctus
eius. dominus exercituum nomen meum. Posui verba mea in ore tuo. et in umbra manus mee pro
texi te: ut plantes celos et fundes terram. et dicas ad Syon populus meus es tu. Elevare ele
vare consurge Iherusalem. que bibisti de manu domini calicem ire eius. Usque ad fundum ca
licis soporis bibisti. et potasti usque ad feces. Non est qui sustentet eam ex omnibus fili
is quos genuit. et non est qui apprehendat manum eius ex omnibus filiis quos enutrivit. Duo
sunt que occurrerunt tibi. Quis contristabitur super te? vastitas et contritio et fames et gladius.
Quis consolabitur te? Filii tui proiecti sunt. dormierunt in capite omnium viarum. sicut
bestia illaqueata pleni indignatione domini. increpatione dei tui. Idcirco audi hec pau
percula. et ebria non a vino. Hec dicit dominus dominator tuus dominus et deus tuus. qui pugnavit
pro populo suo. Ecce tuli de manu tua calicem soporis. fundum calicis indignationis mee.
non adicies ultra ut bibas illum. et ponam illum in manu eorum qui te humiliaverunt. et
dixerunt anime tue incurvare ut transeamus. Et posuisti ut terram corpus tuum. et quasi viam
transeuntibus.

LII

Consurge consurge induere fortitudine tua Syon. induere vestimentis
glorie tue Iherusalem civitas sancti. quia non adiciet ultra ut pertranseat per te incircumcisus et in
mundus. Excutere de pulvere consurge. sede Iherusalem. solve vincula colli tui captiva
filia Syon. quia hec dicit dominus. Gratis venundati estis. et sine argento redimemini. quia
hec dicit dominus deus. In egyptum descendit populus meus in principio. ut colonus esset ibi.
et assur absque ulla causa calumpniatus est eum. Et nunc quid michi est hic dicit dominus. Quoniam
ablatus est populus meus gratis. Dominatores eius inique agunt dicit dominus. et iugiter to
ta die nomen meum blasfematur. Propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa quia ego
ipse qui loquebar ecce adsum. Quam pulchri super montes pedes annuntiantis et predicantis pa
cem. annuntiantis bonum predicantis salutem. dicentis Syon regnabit deus tuus. Vox specu
latorum tuorum levaverunt vocem. simul laudabunt. quia oculo ad oculum videbunt. cum conver
terit dominus Syon. Gaudete et laudate simul deserta Iherusalem. quia consolatus est dominus populum su
um redemit Iherusalem. Paravit dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium. et vi
debunt omnes fines terre salutare dei nostri. Recedite recedite. exite inde. pollutum nolite
tangere. Exite de medio eius. mundamini qui fertis vasa domini. quoniam non in tumultu exi
bitis. nec in fuga properabitis. Precedet enim vos dominus. et congregabit vos deus israel. Ecce in
telliget servus meus. exaltabitur et elevabitur et sublimis erit valde. Sicut obstupue
runt super eum multi. sic inglorius erit inter viros aspectus eius. et forma eius inter filios homi
num. Iste asperget gentes multas. super ipsum continebunt reges os suum. quia quibus non est
narratum de eo videbunt. et qui non audierunt contemplati sunt.

LIII

Quis credidit auditui nostro
et brachium domini cui revelatum est? Et ascendet sicut virgultum coram eo. et sicut ra
dix de terra sicienti. Non est species ei neque decor. Et vidimus eum et non erat aspectus. et desideravi
mus eum despectum. et novissimum virorum. virum dolorum et scientem infirmitatem. et quasi
absconditus vultus eius. et despectus. unde nec reputavimus eum. Vere languores nostros
ipse tulit. et dolores nostros ipse portavit. Et nos putavimus eum quasi leprosum. et percussum a deo
et humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras. attritus est propter scelera nostra.
Disciplina pacis nostre super eum. et livore eius sanati sumus. Omnes nos quasi oves erravimus.
unusquisque in viam suam declinavit. et dominus posuit in eo iniquitatem omnium nostrum. Oblatus
est quia ipse voluit. et non aperuit os suum. Sicut ovis ad occisionem ducetur. et quasi agnus coram tonden
te se obmutescet. et non aperiet os suum. De angustia et de iudicio sublatus est. generationem
eius quis enarrabit? Quia abscisus est de terra viventium. Propter scelus populi mei percussi eum. et
dabit impios pro sepultura. et divitem pro morte sua. eo quod iniquitatem non fecerit. neque dolus
fuerit in ore eius. et dominus voluit conterere eum in infirmitate. Si posuerit pro peccato
animam suam videbit semen longevum. et voluntas domini in manu eius dirigetur. Pro eo quod labo
ravit anima eius. videbit et saturabitur. In scientia sua iustificabit ipse servos meos. iustus

multos. et iniquitates eorum ipse portabit. Ideo dispertiam ei plurimos. et fortium dividet spo-
lia. pro eo quod tradidit in mortem animam suam. et cum sceleratis reputatus est. et ipse peccata mul-
torum tulit. et pro transgressoribus rogavit. LIIII Lauda sterilis que non paris. decanta laudem et hynni
que non pariebas dicit dominus. quoniam multi filii deserte. magis quam eius que habebat virum dicit
dominus. Dilata locum tentorii tui. et pelles tabernaculorum tuorum extende ne parcas. Longos fac
funiculos tuos. et clavos tuos consolida. Ad dexteram enim et ad levam penetrabis. et semen
tuum gentes hereditabit. et civitates desertas inhabitabit. Noli timere quia non confunderis.
neque erubescas. Non enim te pudebit. quia confusionis adolescentie tue oblivisceris. et ob-
probrii viduitatis tue non recordaberis amplius. quia dominabitur tui qui fecit te dominus exercituum
nomen eius. et redemptor tuus sanctus israel. deus omnis terre vocabitur. Quia ut mulierem dere-
lictam et merentem spiritu vocavit te dominus. et uxorem ab adolescentia abiectam. dixit deus
tuus. Ad punctum in modico dereliqui te. et in miserationibus magnis congregabo te. In mo-
mento indignationis abscondi faciem meam parumper a te. et in misericordia sempiterna miser-
tus sum tui. dixit redemptor tuus dominus. Sicut in diebus noe istud mihi est cui iuravi ne
inducerem aquas ultra super terram. sic iuravi ut non irascar tibi et non increpem te.
Montes enim commovebuntur. et colles contremiscent. misericordia autem mea non recedet. et fedus pacis
mee non movebitur. dixit miserator tuus dominus. Paupercula tempestate convulsa. absque
ulla consolatione. Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos. et fundabo te in saphi-
ris. Et ponam iaspidem propugnacula tua. et portas tuas in lapides sculptos. et omnes
terminos tuos in lapides desiderabiles. universos filios tuos doctos a domino. et multitudinem
pacis filiis tuis. et in iusticia fundaberis. Recede procul a calumnia quia non timebis. et a
pavore quia non appropinquabit tibi. Ecce accola veniet qui non erat tecum. advena quondam
tuus adiungetur tibi. Ecce ego creavi fabrum. sufflantem in igne prunas. et proferentem
vas in opus suum. et ego creavi interfectorem ad disperdendum. Omne vas quod fictum est
contra te non dirigetur. et omnem linguam resistentem tibi in iudicio iudicabis. Hec est
hereditas servorum domini. et iusticia eorum apud me dicit dominus. LV Omnes sitientes venite ad aquas.
et qui non habetis argentum properate emite et comedite. Venite emite absque argento et
absque ulla commutatione vinum et lac. Quare appenditis argentum non in panibus. et laborem
vestrum non in saturitate. Audite audientes me et comedite bonum. et delectabitur in crassi-
tudine anima vestra. Inclinate aurem vestram et venite ad me. audite me et vivet anima vestra.
Et feriam vobiscum pactum sempiternum. misericordias david fideles. Ecce testem populis
dedi eum ducem ac preceptorem gentibus. Ecce gentem quam nesciebas vocabis. et gen-
tes que non cognoverunt te ad te current. propter dominum deum tuum et sanctum israel quia glorifi-
cavit te. Querite dominum dum inveniri potest. invocate eum dum prope est. Derelinquat impius viam
suam. et vir iniquus cogitationes suas. et revertatur ad dominum et miserebitur eius. et ad deum
nostrum quoniam multus est ad ignoscendum. Non enim cogitationes mee cogitationes vestre. neque
vie mee vie vestre dicit dominus. quia sicut exaltantur celi a terra. sic exaltate sunt vie mee a
viis vestris et cogitationes mee a cogitationibus vestris. Et quomodo descendit imber et nix de
celo et illuc ultra non revertitur. sed inebriat terram et infundit eam. et germinare eam facit et
dat semen serenti et panem comedenti. sic erit verbum meum quod egredietur de ore meo. Non
revertetur ad me vacuum. sed faciet quecumque volui. et prosperabitur in hiis ad que misi illud.
quia in leticia egrediemini et in pace deducemini. Montes et colles cantabunt coram vobis
laudem. et omnia ligna regionis plaudent manu. Pro saliunca ascendet abies. et pro urtica
crescet mirtus. Et erit dominus nominatus in signum eternum. quod non auferetur. LVI Hec dicit dominus. Cu-
stodite iudicium et facite iusticiam. quia iuxta est salus mea ut veniat. et iusticia mea ut
reveletur. Beatus vir qui facit hoc. et filius hominis qui apprehendit istud. custodiens
sabbatum ne polluat illud. custodiens manus suas ne faciat omne malum. Et non dicat filius
advene qui adheret domino dicens. separatione dividet me dominus a populo suo. Et non dicat eunuchus
ecce ego lignum aridum. quia hec dicit dominus eunuchis. Qui custodierint sabbata mea. et

elegerint que volui et tenuerint fedus meum dabo eis in domo mea et in muris meis locum et
nomen melius a filiis et filiabus nomen sempiternum dabo eis quod non peribit. Et filios adue
ne qui adherent domino ut colant eum et diligant nomen eius ut sint ei in servos. omnem
custodientem sabbatum ne polluat illud et tenentem fedus meum adducam eos in montem sanctum
meum et letificabo eos in domo orationis mee. Holocausta eorum et victime eorum placebunt mihi
super altari meo. quia domus mea domus orationis vocabitur cunctis populis ait dominus deus qui congre
gat dispersos israhel. Adhuc congregabo ad eum congregatos eius. Omnes bestie agri venite
ad devorandum universe bestie saltus. Speculatores eius ceci omnes nescierunt. Universi canes
muti non valentes latrare. videntes vana. dormientes et amantes somnia. Et canes im
pudentissimi nescierunt saturitatem. Ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam. omnes
in viam suam declinaverunt. unusquisque ad avaritiam suam. a summo usque ad novissimum.
Venite sumamus vinum et impleamur ebrietate. et erit sicut hodie sic et cras. et multo amplius.

LVII

Iustus perit et nemo est qui recogitet in corde suo. et viri misericordie colliguntur. quia non est qui
intelligat. A facie enim malicie collectus est iustus. Veniat pax. requiescat in cubili
suo qui ambulavit in directione sua. Vos autem accedite huc filii auguratricis. semen adul
teri et fornicarie. Super quem lusistis super quem dilatastis os. et eiecistis linguam.
Numquid non vos filii scelesti semen mendax. qui consolamini in diis subter omne li
gnum frondosum immolantes parvulos in torrentibus. subter eminentes petras.
in partibus torrentis pars tua. hec est sors tua. Et ipsis effudisti libamen. obtulisti sa
crificium. Numquid super his non indignabor. Super montem excelsum et sublimem ascende et subli
mem posuisti cubile tuum. et illuc ascendisti ut immolares hostias. Et post ostium et
retro postem. posuisti memoriale tuum. quia iuxta me discooperuisti et suscepisti adul
terum. Dilatasti cubile tuum et pepigisti cum eis. Dilexisti stratum eorum manu ap
ta. et ornasti te regio unguento. et multiplicasti pigmenta tua. Misisti legatos tuos
procul et humiliata es usque ad inferos. In multitudine vie tue laborasti. non dixisti quiescam.
Vitam manus tue invenisti. propterea non rogasti. Pro quo sollicita timuisti. quia mentita es et
mei non es recordata. neque cogitasti in corde tuo quia ego tacens. et quasi non videns et mei
oblita es. Ego annunciabo iusticiam tuam. et opera tua non proderunt tibi. Cum clamaveris
liberent te congregati tui. Et omnes eos auferet ventus. tollet aura. Qui autem fiduciam
habet mei hereditabit terram. et possidebit montem sanctum meum et dicam. Viam facite. pre
bete iter. declinate de semita. auferte offendicula de via populi mei. quia hec dicit
excelsus et sublimis habitans eternitatem. et sanctum nomen eius in excelso et in sancto ha
bitans. et cum contrito et humili spiritu ut vivificet spiritum humilium. et vivificet cor contri
torum. Non enim in sempiternum litigabo. neque usque in finem irascar. quia spiritus a facie mea
egredietur. et flatus ego faciam. Propter iniquitatem avaricie eius iratus sum. et percussi eum.
abscondi et indignatus sum. et abiit vagus in via cordis sui. Vias eius vidi et dimisi eum
et reduxi eum. et reddidi consolationes ipsi et lugentibus eius. Creavi fructum labiorum
pacem. pacem ei qui longe est. et qui prope dixit dominus. et sanavi eum. Impii autem quasi ma
re fervens quod quiescere non potest. et redundant fluctus eius in conculcationem et in lutum.
Non est pax dixit deus meus impiis.

LVIII

Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam. et annun
tia populo meo scelera eorum. et domui iacob peccata eorum. Me etenim de die in diem querunt.
et scire vias meas volunt quasi gens que iusticiam fecerit. et que iudicium dei sui non dereli
querit. Rogant me iudicia iusticie. et appropinquare deo volunt. Quare ieiunavimus et non
aspexisti. humiliavimus animas nostras et nescisti. Ecce in die ieiunii vestri invenitur vo
luntas vestra. et omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites et contentiones ieiunatis.
et percutitis pugno impie. Nolite ieiunare sicut usque ad hanc diem. ut audiatur in ex
celso clamor vester. Numquid tale est ieiunium quod elegi. per diem affligere hominem animam
suam. Numquid contorquere quasi circulum caput suum. et saccum et cinerem sternere.
Numquid istud vocabis ieiunium et diem acceptabilem domino. Nonne hoc est magis ieiunium quod

elegi? Dissolue colligationes impietatis. solue fasciculos deprimentes. Dimitte eos qui con-
fracti sunt liberos. et omne onus disrumpe. Frange esurienti panem tuum. et egenos ua-
gosque induc in domum tuam. Cum uideris nudum operi eum. et carnem tuam ne despexeris.
Tunc erumpet quasi mane lumen tuum. et sanitas tua citius orietur. et anteibit faciem tuam iusti-
cia tua. et gloria domini colliget te. Tunc inuocabis et dominus exaudiet. et clamabis et dicet ecce
adsum. Si abstuleris de medio tui cathenam. et desieris digitum tuum extendere et loqui quod
non prodest. cum effuderis esurienti animam tuam. et animam afflictam repleueris. orietur in te-
nebris lux tua. et tenebre tue erunt sicut meridies. Et requiem dabit tibi dominus deus semper. et
implebit splendoribus animam tuam. et ossa tua liberabit. Et eris quasi ortus irriguus. et sic-
ut fons aquarum cuius non deficient aque. Et edificabuntur in te deserta seculorum. fundamenta
generationis et generationis suscitabis. Et uocaberis edificator sepium. auertens semitas
in quietem. Si auerteris a sabbato pedem tuum. facere uoluntatem tuam in die sancto meo. et
uocaueris sabbatum delicatum et sanctum domini gloriosum. et glorificaueris eum dum non facis uias tuas.
et non inuenitur uoluntas tua ut loquaris sermonem. tunc delectaberis super domino. et sub-

LIX

leuabo te super altitudinem terre. et cibabo te hereditate iacob patris tui. Os enim domini
locutum est. Ecce non est abbreuiata manus domini. ut saluare nequeat. neque adgrauata est
auris eius ut non exaudiat. sed iniquitates uestre diuiserunt inter uos et inter deum uestrum
et peccata uestra absconderunt faciem eius a uobis. ne exaudiret. Manus enim uestre sangui-
ne pollute sunt. et digiti uestri iniquitate. Labia uestra locuta sunt mendacium. et lingua
uestra iniquitatem fatur. Non est qui inuocet iusticiam neque est qui iudicet uere.
sed confidunt in nichilo et loquuntur uanitates. Conceperunt laborem et pepererunt iniqui-
tatem. Oua aspidum ruperunt. et telas aranee texuerunt. Qui comederit de ouis eorum mo-
rietur. et quod confotum est erumpet in regulum. Tele eorum non erunt in uestimentum neque ope-
rientur operibus suis. Opera eorum opera inutilia. et opus iniquitatis in manibus eorum. Pedes eorum ad
malum currunt. et festinant ut effundant sanguinem innocentem. Cogitationes eorum cogi-
tationes inutiles. uastitas et contritio in uiis eorum. Viam pacis nescierunt. et non est iu-
dicium in gressibus eorum. Semite eorum incuruate sunt eis. omnis qui calcat in eis igno-
rat pacem. Propter hoc elongatum est iudicium a nobis. et non apprehendet nos iusticia.
Expectauimus lucem et ecce tenebre. splendorem et in tenebris ambulauimus. Pal-
pauimus sicut ceci parietem. et quasi absque oculis attrectauimus. Impegimus meridie quasi in te-
nebris. in caligosis quasi mortui. Rugiemus quasi ursi omnes. et quasi columbe meditantes ge-
memus. Expectauimus iudicium et non est. salutem. et elongata est a nobis. Multiplicate
sunt enim iniquitates nostre coram te. et peccata nostra responderunt nobis. quia scelera nostra no-
biscum. et iniquitates nostras cognouimus. Peccare et mentiri contra dominum. et auersi su-
mus ne iremus post tergum dei nostri. ut loqueremur calumniam et transgressionem. Concepi-
mus et locuti sumus de corde uerba mendacii. Et conuersum est retrorsum iudicium et iusticia lon-
ge stetit. quia corruit in platea ueritas. et equitas non potuit ingredi. Et facta est ueritas in
obliuionem. et qui recessit a malo prede patuit. Et uidit dominus et malum apparuit in
oculis eius. quia non est iudicium. Et uidit quia non est uir et aporiatus est quia non est qui occurrat.
Et saluabit sibi brachium suum. et iusticia eius ipsa confirmabit eum. Indutus est iusticia
ut lorica. et galea salutis in capite eius. Indutus est uestimentis ultionis. et opertus est
quasi pallio zeli. sicut ad uindictam quasi ad retributionem indignationis hostibus suis. et
uicissitudinem inimicis suis. insulis uicem reddet. Et timebunt qui ab occidente no-
men domini. et qui ab ortu solis gloriam eius. cum uenerit quasi fluuius uiolentus. quem spiritus domini co-
git. et uenerit syon redemptor. et eis qui redeunt ab iniquitate in iacob dicit dominus. Hoc
fedus meum cum eis dicit dominus. Spiritus meus qui est in te et uerba mea que posui in ore tuo
non recedent de ore tuo et de ore seminis tui dicit dominus. amodo et usque in sempiternum.

LX

Surge illuminare quia uenit lumen tuum. et gloria domini super te orta est. quia ecce tenebre
operient terram et caligo populos. Super te autem orietur dominus. et gloria eius in te uidebitur. Et

ambulabunt gentes in lumine tuo: et reges in splendore ortus tui. Leva in circuitu
oculos tuos et vide. omnes isti congregati sunt venerunt tibi. filii tui de longe venient.
et filie tue de latere surgent. Tunc videbis et afflues et mirabitur et dilatabitur cor
tuum quando conversa fuerit ad te multitudo maris fortitudo gentium venerit tibi. Inundatio
camelorum operiet te: dromedarii madian et epha. Omnes de saba venient aurum et thus
deferentes et laudem domino annuntiantes. Omne pecus cedar congregabitur tibi. arietes na
baioth ministrabunt tibi. Offerentur super placabili altari meo. et domum maiestatis mee
glorificabo. Qui sunt isti qui ut nubes volant. et quasi columbe ad fenestras suas? Me enim
insule expectant. et naves maris in principio. ut adducam filios tuos de longe: argen
tum eorum et aurum eorum cum eis. nomini domini dei tui et sancto israel quia glorificabit te. Et edi
ficabunt filii peregrinorum muros tuos. et reges eorum ministrabunt tibi. In indignatione
enim mea percussi te. et in reconciliatione tua misertus sum tui. Et aperientur porte tue
iugiter. die et nocte non claudentur: ut afferatur ad te fortitudo gentium et reges earum
adducantur. Gens enim et regnum quod non servierit tibi peribit. et gentes solitudine vasta
buntur. Gloria libani ad te veniet. et abies et buxus et pinus simul ad ornandum locum sancti
ficationis mee. et locum pedum meorum glorificabo. Et venient ad te curvi filii eorum qui hu
miliaverunt te. et adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi. Et vocabunt
civitatem syon sancti israel. Pro eo quod fuisti derelicta et odio habita. et non erat qui per te transiret po
nam te in superbiam seculorum. gaudium in generationem et generationem. et suges lac
gentium. et mamilla regum lactaberis. et scies quia ego dominus salvans te. et redemptor tu
us fortis iacob. Pro ere afferam aurum. et pro ferro afferam argentum. et pro lignis es.
et pro lapidibus ferrum. Et ponam visitationem tuam pacem. et prepositos tuos iustitiam.
Non audietur ultra iniquitas in terra tua. vastitas et contritio in terminis
tuis. Et occupabit salus muros tuos: et portas tuas laudatio. Non erit tibi amplius sol
ad lucendum per diem. nec splendor lune illuminabit te. sed erit tibi dominus in lucem sempi
ternam. et deus tuus in gloriam tuam. Non occidet ultra sol tuus. et luna tua non minuetur.
quia dominus erit in lucem sempiternam. et complebuntur omnes dies luctus tui. Populus autem
tuus omnes iusti. in perpetuum hereditabunt terram. germen plantationis mee. opus manus
mee ad glorificandum. Minimus erit in mille. et parvulus in gentem fortissimam. Ego dominus
in tempore eius subito faciam istud. Spiritus domini super me eo quod unxerit dominus me. ad annunti
andum mansuetis misit me: ut mederer contritis corde. et predicarem captivis indulgen
tiam et clausis apertionem: ut predicarem annum placabilem domino. et diem ultionis deo nostro:
ut consolarer omnes lugentes. ut ponerem lugentibus syon: et darem eis coronam pro cinere.
oleum gaudii pro luctu: pallium laudis pro spiritu meroris. Et vocabuntur in ea fortes iustitie.
plantatio domini ad glorificandum. Et edificabunt deserta a seculo: et ruinas antiquas eri
gent. et instaurabunt civitates desertas. dissipatas in generationem et generationem.
Et stabunt alieni et pascent alieni pecora vestra. et filii peregrinorum agricole. et vinitores vestri erunt.
Vos autem sacerdotes domini vocabimini ministri dei nostri. dicetur vobis. Fortitudinem gen
tium comedetis. et in gloria eorum superbietis. Pro confusione vestra duplici et rubore. lauda
bunt partem eorum. Propter hoc in terra sua duplicia possidebunt. leticia sempiterna erit
eis. quia ego dominus diligens iudicium et odio habens rapinam in holocausto. Et dabo opus eorum
in veritate: et fedus perpetuum feriam eis. Et scietur in gentibus semen eorum. et germen eorum
in medio populorum. Omnes enim qui viderint eos cognoscent illos: quia isti sunt semen cui
benedixit dominus. Gaudens gaudebo in domino: et exultabit anima mea in deo meo. quia in
duit me vestimentis salutis. et indumento iustitie circumdedit me: quasi sponsum decora
tum corona et quasi sponsam ornatam monilibus suis. Sicut enim terra profert germen
suum. et sicut ortus semen suum germinat: sic dominus deus germinabit iustitiam et laudem
coram universis gentibus. Propter syon non tacebo. et propter ierusalem non quiescam: donec egre
diatur ut splendor iustus eius. et salvator eius ut lampas accendatur. Et videbunt gen

LXI

LXII

des iustum tuum et cuncti reges inclitum tuum. Et vocabitur tibi nomen novum quod os domini no-
minavit. Et eris corona glorie in manu domini et diadema regni in manu dei tui. Non vo-
caberis ultra derelicta et terra tua non vocabitur amplius desolata. et terra tua inhabitabitur
quia complacuit domino in te et terra tua inhabitabitur. Habitabit enim iuvenis cum
virgine et habitabunt in te filii tui. Et gaudebit sponsus super sponsam et gaudebit super
te deus tuus. Super muros tuos Ierusalem constitui custodes. tota die et tota nocte perpetuo
non tacebunt. Qui reminiscimini domini ne taceatis et ne detis silentium ei donec stabiliat et
donec ponat Ierusalem laudem in terra. Iuravit dominus in dextera sua et in brachio fortitudinis
sue. Si dedero triticum tuum ultra cibum inimicis tuis et si biberint filii alieni vinum tuum
in quo laborasti. quia qui congregabunt illud comedent et laudabunt dominum et qui compor-
tant illud bibent in atriis meis. Transite transite per portas. preparate viam populo. planum
facite iter et eligite lapides. et levate signum ad populos. Ecce dominus auditum fecit in ex-
tremis terre. Dicite filie Syon. Ecce salvator tuus venit. ecce merces eius cum eo et opus
eius coram illo. Et vocabunt eos populus sanctus redempti a domino. Tu autem vocaberis quesita civi-
tas et non derelicta.

LXIII

Quis est iste qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosra? Iste formosus in
stola sua gradiens in multitudine fortitudinis sue. Ego qui loquor iusticiam et propugna-
tor sum ad salvandum. Quare ergo rubrum est indumentum tuum et vestimenta tua sicut cal-
cantium in torculari? Torcular calcavi solus et de gentibus non est vir mecum. Calcavi eos
eos in furore meo et conculcavi eos in ira mea. Et aspersus est sanguis eorum super vesti-
menta mea et omnia indumenta mea inquinavi. Dies enim ultionis in corde meo annus
retributionis mee venit. Circumspexi et non erat auxiliator. quesivi et non fuit qui adiuvaret.
Et salvavit michi brachium meum et indignatio mea ipsa auxiliata est michi. Et conculcavi
populos in furore meo et inebriavi eos in indignatione mea et detraxi in terram virtu-
tem eorum. Miserationum domini recordabor. laudem domini super omnibus que reddidit nobis
dominus. et super multitudine bonorum domui Israel que largitus est eis secundum indulgentiam suam
secundum multitudinem misericordiarum suarum. Et dixit. Verumtamen populus meus est filii non negantes.
et factus est eis salvator. In omni tribulatione eorum non est tribulatus et angelus faciei eius sal-
vavit eos. In dilectione sua et in indulgentia sua. ipse redemit eos et portavit eos et
levavit eos cunctis diebus seculi. Ipsi autem ad iracundiam provocaverunt et afflixerunt spiritum
sanctum eius. Et conversus est eis in inimicum et ipse debellavit eos. et recordatus est dierum seculi Mo-
ysi populi sui. Ubi est qui eduxit eos de mari cum pastoribus gregis sui? Ubi est qui po-
suit in medio eius spiritum sanctum suum? Qui eduxit ad dexteram Moysen brachio maiestatis sue.
qui scidit aquas ante eos ut faceret sibi nomen sempiternum. Qui eduxit eos per abyssos quasi
equum in deserto non impingentem sicut animal in campo descendens. Spiritus domini ductor eius
fuit. Sic adduxisti populum tuum ut faceres tibi nomen glorie. Attende de celo et vide de habitacu-
lo sancto tuo et glorie tue. Ubi est zelus tuus et fortitudo tua? Multitudo viscerum tuorum et mise-
rationum tuarum. super me continuerunt se. Tu enim pater noster et Abraham nescivit nos et
Israel ignoravit nos. Tu domine pater noster et redemptor noster. a seculo nomen tuum. Quare erra-
re fecisti nos domine de viis tuis? Indurasti cor nostrum ne timeremus te. Convertere propter ser-
vos tuos tribus hereditatis tue. Quasi nichilum possederunt populum sanctum tuum hostes nostri con-
culcaverunt sanctificationem tuam. Facti sumus sicut in principio cum non dominareris nostri neque invo-
caretur nomen tuum super nos.

LXIIII

Utinam dirumperes celos et descenderes. a facie tua mon-
tes defluerent. sicut exustio ignis tabescerent. aque arderent igni ut notum fieret no-
men tuum inimicis tuis. a facie tua gentes turbarentur. Cum feceris mirabilia non su-
stinebimus. Descendisti et a facie tua montes defluxerunt. A seculo non audierunt neque au-
ribus perceperunt. Oculus non vidit deus absque te que preparasti expectantibus te. Occurristi le-
tanti et facienti iusticiam tuam. In viis tuis recordabuntur tui. Ecce tu iratus es et pec-
cavimus. in ipsis fuimus semper et salvabimur. Et facti sumus ut immundus omnes nos. quasi pannus
menstruate universe iusticie nostre. Et cecidimus quasi folium universi et iniquitates nostre quasi

ventus abstulerunt nos. Non est qui invocet nomen tuum, qui consurgat et teneat te. Abscondisti faciem tuam a nobis, et allisisti nos in manu iniquitatis nostre. Et nunc domine pater noster es tu, nos vero lutum, et fictor noster tu, et opera manuum tuarum omnes nos. Ne irascaris domine satis, et ne ultra memineris iniquitatis nostre. Ecce respice, populus tuus omnes nos. Civitas sancti tui facta est deserta. Syon deserta facta est. Iherusalem desolata. Domus sanctificationis nostre et glorie nostre ubi laudaverunt te patres nostri facta est in exustionem ignis, et omnia desiderabilia nostra versa sunt in ruinas. Numquid super hiis continebis te domine, tacebis, et affliges nos vehementer?

LXV

Quesierunt me qui ante non interrogabant, invenerunt qui non quesierunt me. Dixi. Ecce ego ecce ego ad gentem que non invocabat nomen meum. Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas. Populus qui ad iracundiam provocat me ante faciem meam semper, qui immolant in ortis, et sacrificant super lateres, qui habitant in sepulchris, et in delubris ydolorum dormiunt, qui comedunt carnem suillam, et ius prophanum in vasis eorum, qui dicunt: Recede a me, non appropinques michi, quia immundus es. Isti fumus erunt in furore meo, ignis ardens tota die. Ecce scriptum est coram me: non tacebo, sed reddam et retribuam in sinum eorum iniquitates vestras et iniquitates patrum vestrorum simul, dicit dominus, qui sacrificaverunt super montes, et super colles exprobraverunt michi, et remetiar opus eorum primum in sinu eorum. Hec dicit dominus. Quomodo si inveniatur granum in botro, et dicatur: ne dissipes illud, quoniam benedictio est, sic faciam propter servos meos, ut non disperdam totum. Et educam de Iacob semen, et de Iuda possidentem montes meos. Et hereditabunt eam electi mei, et servi mei habitabunt ibi. Et erunt campestria in caulas gregum, et vallis Achor in cubile armentorum populo meo qui requisierunt me. Et vos qui dereliquistis dominum, qui obliti estis montem sanctum meum, qui ponitis fortune mensam, et libatis super eam, numerabo vos in gladio, et omnes in cede corruetis, pro eo quod vocavi et non respondistis, locutus sum et non audistis, et faciebatis malum in oculis meis, et que nolui elegistis. Propter hoc hec dicit dominus deus. Ecce servi mei comedent, et vos esurietis. Ecce servi mei bibent, et vos sitietis. Ecce servi mei letabuntur, et vos confundemini. Ecce servi mei laudabunt pre exultatione cordis, et vos clamabitis pre dolore cordis, et pre contritione spiritus ululabitis. Et dimittetis nomen vestrum in iuramentum electis meis, et interficiet te dominus deus. Et servos suos vocabit nomine alio, in quo qui benedictus est super terram benedicetur in domino amen, et qui iurat in terra iurabit in domino amen, quia oblivioni tradite sunt angustie priores, et quia abscondite sunt ab oculis nostris. Ecce enim ego creo celos novos et terram novam, et non erunt in memoria priora, et non ascendent super cor. Sed gaudebitis et exultabitis usque in sempiternum in hiis que ego creo, quia ecce ego creo Iherusalem exultationem, et populum eius gaudium. Et exultabo in Iherusalem, et gaudebo in populo meo, et non audietur in ea ultra vox fletus et vox clamoris. Non erit ibi amplius infans dierum, et senex qui non impleat dies suos, quoniam puer centum annorum morietur, et peccator centum annorum maledictus erit. Et edificabunt domos, et habitabunt, et plantabunt vineas, et comedent fructus earum. Non edificabunt et alius habitabit, non plantabunt et alius comedet. Secundum dies enim ligni erunt dies populi mei, et opera manuum eorum inveterabunt electi mei. Non laborabunt frustra, neque generabunt in conturbatione, quia semen benedictorum domini est, et nepotes eorum cum eis. Eritque antequam clament ego exaudiam, et adhuc illis loquentibus ego audiam. Lupus et agnus pascentur simul, et leo et bos comedent paleas, et serpenti pulvis panis eius. Non nocebunt neque occident in omni monte sancto meo, dicit dominus.

LXVI

Hec dicit dominus. Celum sedes mea, et terra scabellum pedum meorum. Que est ista domus quam edificabitis michi, et quis est iste locus quietis mee? Omnia hec manus mea fecit, et facta sunt universa ista, dicit dominus. Ad quem autem respiciam nisi ad pauperculum et contritum spiritu, et trementem sermones meos? Qui immolat bovem quasi qui interficiat virum. Qui mactat pecus quasi qui excerebret canem. Qui offert oblationem quasi qui sanguinem suillum offerat. Qui recordatur thuris quasi qui benedicat ydolo. Hec omnia elegerunt in viis suis, et in abhominationibus suis anima eorum delectata est. Unde et ego eligam illusiones eorum, et que

timebant adducam eis quia vocavi et non erat qui responderet locutus sum et non audierunt fecerunt malum in oculis meis et que nolui elegerunt. Audite verbum Domini qui tremitis ad verbum eius. Dixerunt fratres vestri odientes vos et abicientes propter nomen meum glorificetur Dominus et videbimus in gloria vestra leticia ipsi autem confundentur. Vox populi de civitate vox de templo vox Domini reddentis retributionem inimicis suis. Antequam parturiret peperit antequam veniret partus eius peperit masculum. Quis audivit umquam tale et quis vidit huic simile? Numquid parturiet terra in die una aut parietur gens simul quia parturivit et peperit Syon filios suos? Numquid ego qui alios parere facio ipse non pariam dicit Dominus? Si ego qui generationem ceteris tribuo sterilis ero ait Dominus Deus tuus? Letamini cum Iherusalem et exultate in ea omnes qui diligitis eam. Gaudete cum ea gaudio universi qui lugetis super eam ut sugatis et repleamini ab ubere consolationis eius ut mulgeatis et deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius. Quia hec dicit Dominus: Ecce ego declinabo super eam quasi fluvium pacis et quasi torrentem inundantem gloriam gentium quam sugetis. Ad ubera portabimini et super genua blandientur vobis. Quomodo si cui mater blandiatur ita ego consolabor vos et in Iherusalem consolabimini. Videbitis et gaudebit cor vestrum et ossa vestra quasi herba germinabunt. Et cognoscetur manus Domini servis eius et indignabitur inimicis suis. Quia ecce Dominus in igne veniet et quasi turbo quadrige eius reddere in indignatione furorem suum et increpationem suam in flamma ignis. Quia in igne Dominus diiudicabit et in gladio suo ad omnem carnem. Et multiplicabuntur interfecti a Domino qui sanctificabantur et mundos se putabant in ortis post ianuam intrinsecus qui comedebant carnem suillam et abominationem et murem simul consumentur dicit Dominus. Ego autem opera eorum et cogitationes eorum venio ut congregem cum omnibus gentibus et linguis et venient et videbunt gloriam meam. Et ponam in eis signum et mittam ex eis qui salvati fuerint ad gentes in mari in Affricam et in Lydiam tendentes sagittam in Ytaliam et Greciam ad insulas longe ad eos qui non audierunt de me et non viderunt gloriam meam. Et annuntiabunt gloriam meam gentibus et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus donum Domino in equis et in quadrigis et in lecticis et in mulis et in carrucis ad montem sanctum meum Iherusalem dicit Dominus quomodo si inferant filii Israel munus in vase mundo in domum Domini. Et assumam ex eis in sacerdotes et in levitas dicit Dominus. Quia sicut celi novi et terra nova que ego facio stare coram me dicit Dominus sic stabit semen vestrum et nomen vestrum. Et erit mensis ex mense et sabbatum ex sabbato veniet omnis caro ut adoret coram facie mea dicit Dominus. Et egredientur et videbunt cadavera virorum qui prevaricati sunt in me. Vermis eorum non morietur et ignis eorum non extinguetur et erunt usque ad satietatem visionis omni carni. Explicit ysaias. Incipit prologus in ieremiam propham.

Ieremias propheta cui hic prologus scribitur sermone quidem apud hebreos ysaia et osee et quibusdam aliis prophetis videtur esse rusticior sed sensibus par est quippe qui eodem spiritu prophetaverit. Porro simplicitas eloquii de loco ei in quo natus est accidit. Fuit enim anathothites qui est usque hodie viculus tribus ab iherosolimis distans milibus. Sacerdos ex sacerdotibus et a matris utero sanctificatus virginitate sua evangelicum virum Christi ecclesie dedicans. Hic vaticinari exorsus est puer et captivitatem urbis atque Iudee non solum spiritu sed et oculis carnis intuitus est. Iam decem tribus Israel assyrios in medos transtulerat iam terras earum colonie gentium possidebant. Unde in Iuda tantum et in Beniamin prophetavit et civitatis sue ruinas quadruplici planxit alfabeto quod nos mensure metri versibus reddidimus. Preterea ordinem visionum qui apud grecos et latinos omnino confusus est ad pristinam fidem correximus. Librum autem Baruch notarii eius qui apud hebreos nec legitur nec habetur pretermisimus pro his omnibus maledicta ab emulis prestolantes quibus me necesse est per singula opuscula respondere. Et hoc patior quia vos cogitis me o Paula et Eustochium. Ceterum ad compendium mali rectius fuerat modum non ponere silentio meo ponere frena quam cotidie novi aliquid scribentem invidorum insaniam provocare. Explicit prologus. Incipit liber ieremie prophete.

VErba Ieremie filii helchie de sacerdotibus qui fuerunt in anathot in terra beniamin. quod factum est verbum domini ad eum in diebus iosie filii amon regis iuda. in tercio decimo anno regni eius. et factum est in diebus ioachim filii iosie regis iuda usque ad consummationem undecimi anni sedechie filii iosie regis iuda usque ad transmigrationem ierusalem in mense quinto. Et factum est verbum domini ad me dicens. Priusquam te formarem in utero novi te. et antequam exires de vulva sanctificavi te. et prophetam in gentibus dedi te. Et dixi. A. a. a. domine deus ecce nescio loqui. quia puer ego sum. Et dixit dominus ad me. Noli dicere puer sum. quia ad omnia que mittam te ibis. et universa quecumque mandavero tibi loqueris. Ne timeas a facie eorum. quia tecum ego sum ut eruam te dicit dominus. Et misit dominus manum suam et tetigit os meum. et dixit dominus ad me. Ecce dedi verba mea in ore tuo. ecce constitui te hodie super gentes et super regna. ut evellas et destruas. et disperdas et dissipes. et edifices. et plantes. Et factum est verbum domini ad me dicens. Quid tu vides Ieremia? Et dixi. Virgam vigilantem ego video. Et dixit dominus ad me. Bene vidisti. quia vigilabo ego super verbo meo ut faciam illud. Et factum est verbum domini secundo ad me dicens. Quid tu vides? Et dixi. Ollam succensam ego video. et faciem eius a facie aquilonis. Et dixit dominus ad me. Ab aquilone pandetur malum super omnes habitatores terre. quia ecce ego convocabo omnes omnes nationes regnorum aquilonis ait dominus. et venient et ponent unusquisque solium suum in introitu portarum ierusalem et super omnes muros eius in circuitu et super universas urbes iuda. et loquar iudicia mea cum eis. super omnem maliciam eorum qui dereliquerunt me. et libaverunt diis alienis. et adoraverunt opus manuum suarum. Tu ergo accinge lumbos tuos. et surge et loquere ad eos omnia que ego precipio tibi. Ne formides a facie eorum nec enim timere te faciam vultum eorum. Ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam et in columnam ferream et in murum ereum. super omnem terram regibus iuda et principibus eius et sacerdotibus et populo terre. et bellabunt adversum te et non prevalebunt. quia tecum ego sum ait dominus ut liberem te.

II

Et factum est verbum domini ad me dicens. Vade et clama in auribus ierusalem dicens. Hec dicit dominus. Recordatus sum tui miserans adolescentiam tuam et caritatem desponsationis tue quando secuta es me in deserto in terra que non seminatur. Sanctus israel domino primitie frugum eius. Omnes qui devorant eum delinquunt. mala venient super eos dicit dominus. Audite verbum domini domus iacob et omnes cognationes domus israel. Hec dicit dominus. Quid invenerunt patres vestri in me iniquitatis. quia elongaverunt a me. et ambulaverunt post vanitatem et vani facti sunt. Et non dixerunt ubi est dominus qui ascendere nos fecit de terra egypti. qui traduxit nos per desertum per terram inhabitabilem et inviam per terram sitis et ymaginem mortis. per terram in qua non ambulavit vir neque habitavit homo. et induxi vos in terram carmeli. ut comederetis fructum eius et optima illius. Et ingressi contaminastis terram meam. et hereditatem meam posuistis in abhominationem. Sacerdotes non dixerunt ubi est dominus. et tenentes legem nescierunt me. Et pastores prevaricati sunt in me. et prophete prophetaverunt in baal. et ydola secuti sunt. Propterea iudicio contendam vobiscum ait dominus. et cum filiis vestris disceptabo. Transite ad insulas cethim et videte. et in cedar mittite et considerate vehementer. et videte si factum est huiusmodi. si mutavit gens deos suos. et certe ipsi non sunt dii. Populus vero meus mutavit gloriam suam in ydolum. Obstupescite celi super hoc et porte eius desolamini vehementer dicit dominus. Duo enim mala fecit populus meus. Me dereliquerunt fontem aque vive. et foderunt sibi cisternas dissipatas. que continere non valent aquas. Numquid servus est israel aut vernaculus? Quare ergo factus est in predam? Super eum rugierunt leones. et dederunt vocem suam. Posuerunt terram eius in solitudinem. civitates eius exuste sunt. et non est qui habitet in eis. Filii quoque mempheos et taphnes constupraverunt te usque ad verticem. Numquid non istud factum est tibi. quia dereliquisti dominum deum tuum. eo tempore quo ducebat te per viam? Et nunc quid tibi vis in via egypti. ut bibas aquam turbidam? Et quid tibi cum via assyriorum. ut bi

bas aquam fluminis? Arguet te malicia tua, et aversio tua increpabit te. Scito et vide quia
malum et amarum est reliquisse te dominum deum tuum, et non esse timorem mei apud te dicit dominus deus
exercituum. A seculo confregisti iugum meum, rupisti vincula mea et dixisti: Non serviam.
In omni enim colle sublimi et sub omni ligno frondoso tu prosternebaris meretrix. Ego autem
plantavi te vineam electam, omne semen verum. Quomodo ergo conversa es mihi in pravum vinea
aliena? Si laveris te nitro et multiplicaveris tibi herbam borith, maculata es in iniquitate
tua coram me dicit dominus deus. Quomodo dicis: Non sum polluta, post baalim non ambulavi? Vide
vias tuas in convalle, scito quid feceris. Cursor levis explicans vias suas. Onager assu-
etus in solitudine, in desiderio anime sue attraxit ventum amoris sui: nullus avertet eam.
Omnes qui querunt eam non deficient, in menstruis eius invenient eam. Prohibe pedem tuum
a nuditate, et guttur tuum a siti. Et dixisti: Desperavi, nequaquam faciam: adamavi quippe
alienos et post eos ambulabo. Quomodo confunditur fur quando deprehenditur, sic confusi sunt
domus israel ipsi et reges eorum, principes et sacerdotes, et prophete eorum, dicentes ligno: Pater meus es
tu: et lapidi: Tu me genuisti. Verterunt ad me tergum et non faciem, et in tempore affli-
ctionis sue dicent: Surge et libera nos. Ubi sunt dii tui quos fecisti tibi? Surgant et liberent
te in tempore afflictionis tue. Secundum numerum quippe civitatum tuarum erant dii tui iuda.
Quid vultis mecum iudicio contendere? Omnes dereliquistis me dicit dominus. Frustra percussi fi-
lios vestros, disciplinam non receperunt. Devoravit gladius vester prophetas vestros: quasi leo vastator
generatio vestra. Videte verbum domini. Numquid solitudo factus sum israeli, aut terra serotina?
Quare ergo dixit populus meus: Recessimus, non veniemus ultra ad te? Numquid obliviscetur virgo
ornamenti sui, aut sponsa fascie pectoralis sue? Populus vero meus oblitus est mei diebus innu-
meris. Quid niteris bonam ostendere viam tuam ad querendam dilectionem, que insuper et ma-
licias tuas docuisti vias tuas, et in alis tuis inventus est sanguis animarum pauperum et
innocentium? Non in foveis inveni eos, sed in omnibus que supra memoravi. Et dixisti:
Absque peccato et innocens ego sum: et propterea avertatur furor tuus a me. Ecce ego iudicio
contendam tecum, eo quod dixeris: Non peccavi. Quam vilis facta es nimis, iterans vias tuas:
ab egypto confunderis sicut confusa es ab assur. Nam et ab ista egredieris, et manus
tue erunt super caput tuum: quoniam obtrivit dominus confidentiam tuam, et nichil habebis prosperum.

III

Vulgo dicitur: Si dimiserit vir uxorem suam, et recedens ab eo duxerit virum alterum: num-
quid revertetur ad eam ultra? Numquid non polluta et contaminata erit mulier illa? Tu
autem fornicata es cum amatoribus multis: tamen revertere ad me dicit dominus deus et ego susci-
piam te. Leva oculos tuos in directum, et vide ubi non prostrata sis. In viis sedebas expe-
ctans eos quasi latro in solitudine: et polluisti terram in fornicationibus tuis et in maliciis tuis.
Quamobrem prohibite sunt stille pluviarum, et serotinus ymber non fuit. Frons meretricis facta
est tibi, noluisti erubescere. Ergo saltem amodo voca me: Pater meus, dux virginitatis
mee es tu. Numquid irasceris in perpetuum, aut perseverabis in finem? Ecce locuta es et fe-
cisti mala, et potuisti. Et dixit dominus ad me in diebus iosie regis: Numquid vidisti que fecerit
adversatrix israel? Abiit sibimet super omnem montem excelsum, et sub omne lignum frondosum, et
fornicata est ibi. Et dixi cum fecisset hec omnia: Ad me convertere: et non est reversa. Et vidit
prevaricatrix soror eius iuda, quia pro eo quod mechata esset adversatrix israel, dimisissem eam et dedis-
sem ei libellum repudii: et non timuit prevaricatrix iuda soror eius, sed abiit et fornicata est
etiam ipsa. Et facilitate fornicationis sue contaminavit terram, et mechata est cum lapide et cum ligno.
Et in omnibus his non est reversa ad me prevaricatrix soror eius iuda in toto corde suo, sed in mendacio
ait dominus. Et dixit dominus ad me: Iustificavit animam suam adversatrix israel comparatione prevarica-
tricis iude. Vade et clama sermones istos contra aquilonem et dices: Revertere adversatrix
israel ait dominus, et non avertam faciem meam a vobis: quia sanctus ego sum dicit dominus, et non irascar
in perpetuum. Tamen scito iniquitatem tuam, quia in dominum deum tuum prevaricata es, et dispersisti
vias tuas alienis sub omni ligno frondoso, et vocem meam non audisti ait dominus. Converti-
mini ad me filii revertentes dicit dominus: quia ego vir vester. Et assumam vos unum de civi-

tate et duos de cognatione, et introducam vos in Syon. Et dabo vobis pastores iuxta cor meum et
pascent vos scientia et doctrina. Cumque multiplicati fueritis et creveritis in terra in diebus
illis ait Dominus non dicent ultra: archa testamenti Domini. neque ascendet super cor. neque recordabuntur
illius nec visitabitur. nec fiet ultra. In tempore illo vocabunt Ierusalem solium Domini et con
gregabuntur ad eam omnes gentes in nomine Domini in Ierusalem et non ambulabunt post pravi
tatem cordis sui pessimi. In diebus illis ibit domus Iuda ad domum Israel et venient simul de terra
aquilonis ad terram quam dedi patribus vestris. Ego autem dixi: Quomodo ponam te in filiis et tri
buam tibi terram desiderabilem hereditatem preclaram exercituum gentium? Et dixi: Patrem voca
bis me et post me ingredi non cessabis. Sed quomodo si contempnat mulier amatorem suum sic
contempsit me domus Israel dicit Dominus. Vox in viis audita est ploratus et ululatus filiorum Israel quoniam
iniquam fecerunt viam suam. obliti sunt Domini Dei sui. Convertimini filii revertentes et sana
bo aversiones vestras. Ecce nos venimus ad te: tu enim es Dominus Deus noster. Vere mendaces erant colles
multitudo montium. vere in Domino Deo nostro salus Israel. Confusio comedit laborem patrum nostrorum
ab adolescentia nostra. greges eorum et armenta eorum. filios eorum et filias eorum. Dormiemus in con
fusione nostra et operiet nos ignominia nostra. quoniam Domino Deo nostro peccavimus nos et patres nostri ab ad

IIII

olescentia nostra usque ad diem hanc: et non audivimus vocem Domini Dei nostri. Si converteris Israel
ait Dominus: ad me convertere. Si abstuleris offendicula tua a facie tua non commoveberis. Et
iurabis vivit Dominus in veritate et in iudicio et in iustitia. Et benedicent eum gentes ipsumque
laudabunt. Hec enim dicit Dominus viro Iuda et Ierusalem: Novate vobis novale et nolite
serere super spinas. Circumcidimini Domino et auferte preputia cordium vestrorum viri Iuda et
habitatores Ierusalem: ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea et succendatur et non sit
qui extinguat, propter maliciam cogitationum vestrarum. Annuntiate in Iuda et in Ierusalem
auditum facite. loquimini et canite tuba in terra. clamate fortiter. Dicite: Congregamini
et ingrediamur civitates munitas. Levate signum in Syon. confortamini. nolite stare:
quia malum ego adduco ab aquilone et contritionem magnam. Ascendit leo de cubili
suo et predo gentium se levavit. Egressus est de loco suo ut ponat terram tuam in deso
lationem. Civitates tue vastabuntur remanentes absque habitatore. Super hoc accin
gite vos ciliciis. plangite et ululate quia non est aversa ira furoris Domini a vobis. Et erit in
die illa dicit Dominus peribit cor regis et cor principum et obstupescent sacerdotes et prophete conster
nabuntur. Et dixi: Heu heu heu Domine Deus. Ergo ne decepisti populum istum et Ierusalem di
cens: pax erit vobis: et ecce pervenit gladius usque ad animam. In tempore illo dicetur populo huic
et Ierusalem: ventus urens in viis que sunt in deserto vie filie populi mei non ad venti
landum et ad purgandum. Spiritus plenus ex his veniet michi. Et nunc ego loquar iudicia mea
cum eis. Ecce quasi nubes ascendet et quasi tempestas currus eius. Velociores aquilis equi
illius. Ve nobis quoniam vastati sumus. Lava a malicia cor tuum Ierusalem ut salva fias. Usquequo
morabuntur in te cogitationes noxie? Vox enim annuntiantis a Dan: et notum facien
tis ydolum de monte Effraim. Concitate gentes. Ecce auditum est in Ierusalem custo
des venire de terra longinqua et dare super civitates Iuda vocem suam. Quasi custodes agrorum
facti sunt super eam in gyro. quia me ad iracundiam provocavit ait Dominus. Vie tue et cogi
tationes tue fecerunt hec tibi. Ista malicia tua quia amara. quia tetigit cor tuum. Ventrem
meum ventrem meum doleo. sensus cordis mei conturbati sunt in me. Non tacebo. quoniam vo
cem bucine audivit anima mea: clamorem prelii. Contritio super contritionem vocata est
et vastata est omnis terra. Repente vastata sunt tabernacula mea: subito pelles mee.
Usquequo videbo fugientem. audiam vocem bucine? Quia stultus populus meus me non cognovit.
filii insipientes sunt et vecordes. Sapientes sunt ut faciant mala. bene autem facere nesci
erunt. Aspexi terram et ecce vacua erat et nichili et celos et non erat lux in eis. Vidi mon
tes et ecce movebantur. et omnes colles conturbati sunt. Intuitus sum et non erat homo et
omne volatile celi recessit. Aspexi et ecce carmelus desertus. et omnes urbes eius destructe
sunt a facie Domini et a facie ire furoris eius. Hec enim dicit Dominus: Deserta erit omnis

terra; sed tamen consummationem non faciam. Lugebit terra et merebunt celi desuper eo quod locutus sum. Cogitavi et non penituit me, nec aversus sum ab eo. A voce equitis et mittentis sagittam fugit omnis civitas. Ingressi sunt ardua, et ascenderunt rupes. Universe urbes derelicte sunt, et non habitat in eis homo. Tu autem vastata quid facies? Cum vestieris te coccino, cum ornata fueris monili aureo, et pinxeris stibio oculos tuos, frustra componeris. Contempserunt te amatores tui; animam tuam querent. Vocem enim quasi parturientis audivi, angustias ut puerpere. Vox filie Syon intermorientis expandentisque manus suas: Ve michi, quia defecit anima mea propter interfectos.

V

Circuite vias Ierusalem, et aspicite et considerate, et querite in plateis eius an inveniatis virum facientem iudicium et querentem fidem, et propitius ero ei. Quod si etiam vivit Dominus dixerint, et hoc falso iurabunt. Domine, oculi tui respiciunt fidem. Percussisti eos, et non doluerunt; attrivisti eos, et renuerunt accipere disciplinam. Induraverunt facies suas super petram, et noluerunt reverti. Ego autem dixi: Forsitan pauperes sunt et stulti, ignorantes viam Domini, iudicium dei sui. Ibo igitur ad optimates et loquar eis. Ipsi enim cognoverunt viam Domini, iudicium dei sui. Et ecce hii magis simul confregerunt iugum, ruperunt vincula. Idcirco percussit eos leo de silva, lupus ad vesperam vastavit eos, pardus vigilans super civitates eorum. Omnis qui egressus fuerit ex eis capietur, quia multiplicate sunt prevaricationes eorum, confortate sunt aversiones eorum. Super quo propitius tibi esse potero? Filii tui dereliquerunt me, et iurant in hiis qui non sunt dii. Saturavi eos, et mechati sunt, et in domo meretricis luxuriabantur. Equi amatores in feminas et admissarii facti sunt; unusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat. Numquid super hiis non visitabo, dicit Dominus, et in gente tali non ulciscetur anima mea? Ascendite muros eius et dissipate, consummationem autem nolite facere. Auferte propagines eius, quia non sunt Domini. Prevaricatione enim prevaricata est in me domus Israel et domus Iuda, ait Dominus. Negaverunt Dominum et dixerunt: Non est ipse, neque veniet super nos malum; gladium et famem non videbimus. Prophete fuerunt in ventum locuti, et responsum non fuit in eis. Hec igitur evenient illis. Hec dicit Dominus deus exercituum: Quia locuti estis verbum istud, ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem, et populum istum ligna, et vorabit eos. Ecce ego adducam super vos gentem de longinquo, domus Israel, ait Dominus, gentem robustam, gentem antiquam, gentem cuius ignorabis linguam, nec intelliges quid loquatur. Pharetra eius quasi sepulchrum patens; universi fortes. Et comedet segetes tuas et panem tuum, devorabit filios tuos et filias tuas, comedet gregem tuum et armenta tua, comedet vineam tuam et ficum tuam, et conteret urbes munitas tuas in quibus tu habes fiduciam gladio. Verumptamen in diebus illis, ait Dominus, non faciam vos in consummationem. Quod si dixeritis: Quare fecit Dominus deus noster nobis hec omnia? dices ad eos: Sicut dereliquistis me et servistis deo alieno in terra vestra, sic servietis alienis in terra non vestra. Annuntiate hoc domui Iacob, et auditum facite in Iuda dicentes: Audi, popule stulte qui non habes cor, qui habentes oculos non videtis, et aures et non auditis. Me ergo non timebitis, ait Dominus, et a facie mea non dolebitis? Qui posui harenam terminum mari, preceptum sempiternum quod non preteribit. Et commovebuntur, et non poterunt; et intumescent fluctus eius, et non transibunt illud. Populo autem huic factum est cor incredulum et exasperans; recesserunt et abierunt, et non dixerunt in corde suo: Metuamus Dominum deum nostrum, qui dat nobis pluviam temporaneam et serotinam in tempore suo, plenitudinem annue messis custodientem nobis. Iniquitates vestre declinaverunt hec, et peccata vestra prohibuerunt bonum a vobis. Quia inventi sunt in populo meo impii insidiantes quasi aucupes, laqueos ponentes et pedicas ad capiendos viros. Sicut decipula plena avibus, sic domus eorum plene dolo. Ideo magnificati sunt et ditati, incrassati sunt et impinguati, et preterierunt sermones meos pessime. Causam vidue non iudicaverunt, causam pupilli non direxerunt, et iudicium pauperum non iudicaverunt. Numquid super hiis non visitabo, dicit Dominus, aut super gentem huiuscemodi non ulciscetur anima mea? Stupor et mirabilia facta sunt in terra: prophete prophetabant mendacium, et sacerdotes applaudebant manibus suis, et populus meus dilexit talia. Quid igitur fiet in novissimo eius?

VI

Confortamini filii Beniamin in medio Ierusalem, et in Thecua clangite bucina, et super Bethacarem elevate vexillum, quia malum visum est ab aquilone et contritio magna. Speciosam et delicatam assi

mulam filiam Syon. Ad eam venient pastores et greges eorum. Fixerunt in ea tentoria in cir-
cuitu. Pascet unusquisque eos qui sub manu sua sunt. Sanctificate super eam bellum. Consur-
gite et ascendamus in meridie. Ve nobis quia declinavit dies, quia longiores facte sunt umbre vesperi.
Surgite et ascendamus in nocte, et dissipemus domos eius. Quia hec dicit dominus exercituum. Cedite
lignum eius. Effundite circa Ierusalem aggerem. Hec est civitas visitationis. Omnis calumnia
in medio eius. Sicut frigidam facit cisterna aquam suam: sic frigidam facit maliciam
suam. Iniquitas et vastitas audietur in ea coram me semper infirmitas et plaga. Eru-
dire Ierusalem ne forte recedat anima mea a te, ne forte ponam te desertam terram inhabitabilem.
Hec dicit dominus exercituum. Usque ad racemum colligent quasi in vinea reliquias Israel. Converte
manum tuam quasi vindemiator ad cartallum. Cui loquar et quem contestabor ut audiat? Ecce
incircumcise aures eorum et audire non possunt. Ecce verbum domini factum est eis in obprobrium
et non suscipient illud. Iccirco furore domini plenus sum, laboravi sustinens. Effunde super
parvulum foris et super consilium iuvenum simul. Vir enim cum muliere capietur, senex
cum pleno dierum. Et transibunt domus eorum ad alteros, agri et uxores pariter. Quia exten-
dam manum meam super habitantes terram dicit dominus. A minore quippe usque ad maiorem
omnes avaricie student, et a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum. Et curabant
contritionem filie populi mei cum ignominia dicentes pax pax, et non erat pax. Confusi
sunt qui abhominationem fecerunt. Quin potius confusione non sunt confusi, erubescere
nescierunt. Quam ob rem cadent inter ruentes. In tempore visitationis sue corru-
ent dicit dominus. Hec dicit dominus. State super vias et videte, et interrogate de semitis anti-
quis que sit via bona, et ambulate in ea, et invenietis refrigerium animabus vestris. Et
dixerunt: non ambulabimus. Et constitui super vos speculatores. Audite vocem tube. Et dixe-
runt: non audiemus. Ideo audite gentes, et cognosce congregatio, quanta ego faciam eis.
Audi terra. Ecce ego adducam mala super populum istum fructum cogitationum eius, quia
verba mea non audierunt, et legem meam proiecerunt. Ut quid michi thus de Saba affertis, et
calamum suave olentem de terra longinqua? Holocaustomata vestra non sunt accepta, et vic-
time vestre non placuerunt michi. Propterea hec dicit dominus. Ecce ego dabo in populum istum ruinas, et ru-
ent in eis patres et filii simul, vicinus et proximus, et peribunt. Hec dicit dominus. Ecce populus venit
de terra aquilonis, et gens magna consurget a finibus terre. Sagittam et scutum arripiet. Cru-
delis est et non miserebitur. Vox eius quasi mare sonabit, et super equos ascendent preparati quasi vir
ad prelium adversum te filia Syon. Audivimus famam eius, dissolute sunt manus nostre. Tri-
bulatio apprehendit nos, dolores ut parturientem. Nolite exire ad agros, et in via ne
ambuletis, quoniam gladius inimici, pavor in circuitu. Filia populi mei, accingere cilicio et
conspergere cinere. Luctum unigeniti fac tibi, planctum amarum, quia repente veniet va-
stator super nos. Probatorem dedi te in populo meo robustum, et scies et probabis viam eorum.
Omnes isti principes declinantes, ambulantes fraudulenter. Es et ferrum universi corru-
pti sunt. Defecit sufflatorium in igne, consumptum est plumbum. Frustra confla-
vit conflator. Malicie enim eorum non sunt consumpte. Argentum reprobum vocate eos, quia
dominus proiecit illos.

VII

Verbum quod factum est a domino ad Ieremiam dicens. Sta in porta domus domini
et predica ibi verbum istud et dic. Audite verbum omnis Iuda qui ingredimini per portas
has ut adoretis dominum. Hec dicit dominus exercituum deus Israel. Bonas facite vias vestras et studia
vestra, et habitabo vobiscum in loco isto. Nolite confidere in verbis mendacii dicentes. Templum
domini templum domini templum domini est. Quoniam si bene direxeritis vias vestras et studia vestra, si feceritis iu-
dicium inter virum et proximum eius, advene et pupillo et vidue non feceritis calumniam, nec
sanguinem innocentem effuderitis in loco isto, et post deos alienos non ambulaveritis in malum
vobismetipsis, habitabo vobiscum in loco isto, in terra quam dedi patribus vestris a seculo et
usque in seculum. Ecce vos confiditis vobis in sermonibus mendacii, qui non proderunt vobis,
furari, occidere, adulterari, iurare mendaciter, libare Baalim, et ire post deos alienos quos
ignoratis. Et venistis et stetistis coram me in domo hac in qua invocatum est nomen

meum et dixistis: Liberati sumus eo quod fecerimus omnes abhominationes istas. Numquid spelunca latronum
facta est domus ista in qua invocatum est nomen meum in oculis vestris? Ego ego sum. Ego vi-
di dicit dominus. Ite ad locum meum in Sylo ubi habitavit nomen meum a principio: et videte que fe-
cerim ei propter maliciam populi mei Israel. Et nunc quia fecistis omnia opera hec dicit dominus, et locu-
tus sum ad vos mane consurgens et loquens et non audistis, et vocavi vos et non respondistis: fa-
ciam domui huic in qua invocatum est nomen meum, et in qua vos habetis fiduciam, et
loco quem dedi vobis et patribus vestris sicut feci Sylo: et proiciam vos a facie mea sicut pro-
ieci omnes fratres vestros universum semen Effraim. Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumas pro
eis laudem et orationem: et non obsistas michi quia non exaudiam te. Nonne vides quid isti faciant
in civitatibus Iuda et in plateis Ierusalem? Filii colligunt ligna et patres succendunt ignem, et
mulieres conspergunt adipem ut faciant placentas regine celi, et libent diis alienis, et
me ad iracundiam provocent. Numquid me ad iracundiam provocant dicit dominus? Nonne se-
met ipsos in confusionem vultus sui? Ideo hec dicit dominus deus: Ecce furor meus et indigna-
tio mea conflatur super locum istum, super viros et super iumenta et super lignum regionis, et super
fruges terre et succendetur et non extinguetur. Hec dicit dominus exercituum deus Israel: Holocau-
stomata vestra addite victimis vestris, et comedite carnes. Quia non sum locutus cum patribus vestris, et non
precepi eis in die qua eduxi eos de terra Egypti de verbo holocaustomatum et victimarum. Sed hoc ver-
bum precepi eis dicens: Audite vocem meam et ero vobis deus, et vos eritis michi populus, et am-
bulate in omni via quam mandavi vobis: ut bene sit vobis. Et non audierunt nec inclinaverunt
aurem suam, sed abierunt in voluntatibus et pravitate cordis sui mali: factique sunt retrorsum
et non in ante, a die qua egressi sunt patres eorum de terra Egypti usque ad diem hanc. Et misi
ad vos omnes servos meos prophetas per diem consurgens diluculo et mittens, et non audierunt
me nec inclinaverunt aurem suam, sed induraverunt cervicem et peius operati sunt quam patres eorum.
Et loqueris ad eos omnia verba hec et non audient te, et vocabis eos et non respondebunt tibi. Et di-
ces ad eos: Hec est gens que non audivit vocem domini dei sui, nec recepit disciplinam. Pe-
riit fides, et ablata est de ore eorum. Tonde capillum tuum et proice, et sume in directum planctum,
quia proiecit dominus et reliquit generationem furoris sui. Quia fecerunt filii Iuda malum in oculis me-
is dicit dominus. Posuerunt offendicula sua in domo in qua invocatum est nomen meum ut pol-
luerent eam, et edificaverunt excelsa Thofeth que est in valle filii Ennon, ut incenderent
filios suos et filias suas igni: que non precepi nec cogitavi in corde meo. Ideo ecce dies ve-
nient dicit dominus, et non dicetur amplius Thofeth et vallis filii Ennon, sed vallis interfectionis,
et sepelient in Thofeth eo quod non sit locus. Et erit morticinum populi huius in cibum volucribus
celi et bestiis terre: et non erit qui abigat. Et quiescere faciam de urbibus Iuda et de plateis
Ierusalem vocem gaudii et vocem leticie: vocem sponsi et vocem sponse. In desolatione enim

VIII

erit terra. In tempore illo ait dominus eicient ossa regis Iuda et ossa principum eius et ossa sa-
cerdotum et ossa prophetarum, et ossa eorum qui habitaverunt in Ierusalem de sepulchris suis,
et pandent ea ad solem et lunam et omnem miliciam celi, que dilexerunt et quibus ser-
vierunt, et post que ambulaverunt, et que quesierunt et adoraverunt. Non colligentur et
non sepelientur. In sterquilinium super faciem terre erunt, et eligent magis mortem quam vitam
omnes qui residui fuerint de cognatione hac pessima in universis locis que derelicta sunt ad
que eieci eos dicit dominus exercituum. Et dices ad eos: Hec dicit dominus: Numquid qui cadit non re-
surget? et qui aversus est non revertetur? Quare ergo aversus est populus iste in Ierusalem aversione con-
tentiosa? Apprehenderunt mendacium et noluerunt reverti. Attendi et auscultavi: nemo quod bonum
est loquitur. Nullus est qui agat penitentiam super peccato suo dicens: Quid feci? Omnes conversi sunt ad
cursum suum, quasi equus impetu vadens in prelio. Milvus in celo cognovit tempus suum;
turtur et hirundo et ciconia custodierunt tempus adventus sui, populus autem meus non
cognovit iudicium domini. Quomodo dicitis: Sapientes nos sumus et lex domini nobiscum est?
Vere mendacium operatus est stilus mendax scribarum. Confusi sunt sapientes, perterriti et
capti sunt. Verbum enim domini proiecerunt, et sapientia nulla est in eis. Propterea dabo mulieres eo-

exteris. agros eorum heredibus. quia a minimo usque ad maximum omnes avariciam sequuntur. a
propheta usque ad sacerdotem omnes faciunt mendacium. Et sanabant contritionem filie populi mei
ad ignominiam dicentes pax pax. cum non esset pax. Confusi sunt. quia abhominationem fe-
cerunt. Quinimmo confusione non sunt confusi et erubescere nescierunt. Iccirco cadent
inter corruentes in tempore visitationis sue corruent dicit dominus. Congregans congregabo
eos ait dominus. Non est uva in vitibus. et non sunt ficus in ficulnea. folium defluxit. et dedi eis que
pretergressa sunt. Quare sedemus? Convenite et ingrediamur civitatem munitam. et sile-
amus ibi. quia dominus deus noster silere nos fecit. et potum dedit nobis aquam fellis. Peccavimus enim domino.
Expectavimus pacem. et non erat bonum. tempus medele. et ecce formido. A dan auditus est fre-
mitus equorum eius. A voce hinnituum pugnatorum eius commota est universa terra. et venerunt et
devoraverunt terram. et plenitudinem eius urbem et habitatores eius. quia ecce ego mittam vobis
serpentes regulos quibus non est incantatio. et mordebunt vos ait dominus. Dolor meus super dolo-
rem. in me cor meum merens. Ecce vox clamoris filie populi mei de terra longinqua. Numquid
dominus non est in syon. aut rex eius non est in ea? Quare ergo me ad iracundiam concitaverunt in sculpti-
libus suis et in vanitatibus alienis? Transiit messis finita est estas. et nos salvati non sumus.
Super contritionem filie populi mei contritus sum. et contristatus sum. stupor obtinuit me. Numquid
resina non est in galaad. aut medicus non est ibi? Quare igitur non est obducta cicatrix filie popu-
li mei?

IX

Quis dabit capiti meo aquam. et oculis meis fontem lacrimarum? et plorabo die ac no-
cte interfectos filie populi mei? Quis dabit me in solitudine diversorium viatorum. et derelinquam po-
pulum meum. et recedam ab eis? Quia omnes adulteri sunt. cetus prevaricatorum. Et extenderunt
linguam suam quasi arcum mendacii. et non veritatis. Confortati sunt in terra. quia de malo ad ma-
lum egressi sunt. et me non cognoverunt dicit dominus. Unusquisque se a proximo suo custodiat.
et in omni fratre suo non habeat fiduciam. quia omnis frater supplantans supplantabit. et omnis amicus
fraudulenter incedet. Et vir fratrem suum deridebit. et veritatem non loquentur. Docuerunt
enim linguam suam loqui mendacium. ut inique agerent laboraverunt. Habitatio tua in medio
doli. in dolo renuerunt scire me dicit dominus. Propterea hec dicit dominus exercituum. Ecce ego con-
flabo et probabo eos. Quid enim aliud faciam a facie filie populi mei? Sagitta vulnerans lin-
gua eorum dolum locuta est. in ore suo. pacem cum amico suo loquitur. et occulte ponit insidi-
as. Numquid super his non visitabo dicit dominus. aut in gente huiusmodi non ulciscetur anima mea?
Super montes assumam fletum ac lamentum. et super speciosa deserti planctum. quoniam incensa sunt
eo quod non sit vir pertransiens. et non audierunt vocem possidentis. A volucre celi usque ad pecora
transmigraverunt. et recesserunt. Et dabo ierusalem in acervos harene et cubilia draconum. et ci-
vitates iuda dabo in desolationem. eo quod non sit habitator. Quis est vir sapiens qui intelligat hoc
et ad quem verbum oris domini fiat ut annunciet istud? Quare perierit terra et exusta sit quasi
desertum. eo quod non sit qui pertranseat? Et dixit dominus. Quia dereliquerunt legem meam. quam dedi
eis. et non audierunt vocem meam et non ambulaverunt in ea. et abierunt post pravitatem cordis
sui. et post baalim quod didicerunt a patribus suis. Iccirco hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce
ego cibabo populum istum absinthio. et dabo eis potum aquam fellis. et dispergam eos in gentibus
quas non noverunt ipsi et patres eorum. et mittam post eos gladium donec consumantur. Hec dicit
dominus exercituum. Contemplamini et vocate lamentatrices et veniant. et ad eas que sa-
pientes sunt mittite et properent. Festinent et assumant super nos lamentum. Deducant oculi
nostri lacrimas. et palpebre nostre defluant aquis. quia vox lamentationis audita est de syon.
Quomodo vastati sumus et confusi vehementer? Quia dereliquimus terram. quoniam delicta sunt taber-
nacula nostra. Audite ergo mulieres verbum domini et assumat auris vestra sermonem oris eius. Et
docete filias vestras lamentum. et unaqueque proximam suam planctum. quia ascendit mors per
fenestras nostras. ingressa est domos nostras. disperdere parvulos deforis. iuvenes de plateis.
Loquere. Hec dicit dominus. Et cadet morticinum hominis quasi stercus super faciem regionis.
et quasi fenum post tergum metentis. et non est qui colligat. Hec dicit dominus. Non glorietur sa-
piens in sapientia sua. et non glorietur fortis in fortitudine sua. et non glorietur dives in

divitiis suis. Sed in hoc glorietur qui gloriatur scire et nosse me. quia ego sum dominus qui facio misericordiam et iu-
dicium et iusticiam in terra. Hec enim placent mihi ait dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus et visi-
tabo super omnem qui circumcisum habet preputium. super egyptum et super iudam et super edom et super
filios ammon et super moab et super omnes qui attonsi sunt in comam. habitantes in deserto quia omnes
gentes habent preputium. omnis autem domus israhel incircumcisi sunt corde.

X

Audite verbum quod locutus
est dominus super vos domus israhel. Hec dicit dominus. Iuxta vias gentium nolite discere. et a signis ce-
li nolite metuere que timent gentes. quia leges populorum vane sunt. quia lignum de saltu precidit
opus manuum artificis in ascia. Argento et auro decoravit illud. clavis et malleis conpegit ut non
dissolvatur. In similitudinem palme fabricata sunt. et non loquentur. Portata tollentur quia incce-
dere non valent. Nolite ergo timere ea. quia nec male facere possunt. nec bene. Non est similis
tui domine. Magnus tu et magnum nomen tuum in fortitudine. Quis non timebit te o rex
gentium? Tuum est enim decus inter cunctos sapientes gentium. et in universis regnis
eorum nullus est similis tui. Pariter insipientes et fatui probabuntur. doctrina vanitatis
eorum lignum est. Argentum involutum de tharsis affertur. et aurum de ofaz opus arti-
ficis et manus erarii. Iacinctus et purpura indumentum eorum opus artificum universa hec. Dominus autem
deus verus est. ipse deus vivens et rex sempiternus. Ab indignatione eius commovebitur terra et
non sustinebunt gentes comminationem eius. Sic ergo dicetis eis. Dii qui celos et terram non fe-
cerunt pereant de terra et de hiis que sunt sub celo. Qui facit terram in fortitudine sua
preparat orbem in sapientia sua et prudentia sua extendit celos. Ad vocem suam dat
multitudinem aquarum in celo et levat nebulas ab extremitatibus terre. Fulgura in plu-
viam facit et educit ventum de thesauris suis. Stultus factus est omnis homo ab sci-
entia. confusus artifex omnis in sculptili. quia falsum est quod conflavit. et non est spiritus in eis.
Vana sunt et opus risu dignum in tempore visitationis sue peribunt. Non est hiis simi-
lis pars iacob. Qui enim formavit omnia ipse est et israhel virga hereditatis eius. dominus exerci-
tuum nomen est illi. Congrega de terra confusionem tuam que habitas in obsidione. quia
hec dicit dominus. Ecce ego longe proiciam habitatores terre in hac vice et tribulabo eos ita ut
non inveniantur. Ve mihi super contritione mea. pessima plaga mea. Ego autem dixi. Plane
hec infirmitas mea est et portabo illam. Tabernaculum meum vastatum est. omnes funiculi
mei disrupti sunt. Filii mei exierunt a me et non subsistunt. Non est qui extendat ul-
tra tentorium meum et erigat pelles meas. quia stulte egerunt pastores et dominum non quesie-
runt. Propterea non intellexerunt. et omnis grex eorum dispersus est. Vox auditionis ecce ve-
nit et commotio magna de terra aquilonis. ut ponat civitates iuda solitudinem et ha-
bitaculum draconum. Scio domine quia non est hominis via eius. nec viri est ut ambulet et dirigat
gressus suos. Corripe me domine verumptamen in iudicio et non in furore tuo. ne forte ad
nichilum redigas me. Effunde indignationem tuam super gentes que non cognoverunt te
et super provincias que nomen tuum non invocaverunt. quia comederunt iacob et devora-
verunt eum. consumpserunt illum et decus eius dissipaverunt.

XI

Verbum quod factum est ad
iheremiam a domino dicens. Audite verba pacti huius et loquimini ad viros iuda et ad ha-
bitatores iherusalem et dices ad eos. Hec dicit dominus deus israhel. Maledictus vir qui non audie-
rit verbum pacti huius. quod precepi patribus vestris in die qua eduxi eos de terra egypti de
fornace ferrea dicens. Audite vocem meam et facite omnia que precipio vobis et eritis
mihi in populum et ego ero vobis in deum. ut suscitem iuramentum quod iuravi patribus vestris
daturum me eis terram fluentem lacte et melle sicut est dies hec. Et respondi et dixi.
Amen domine. Et dixit dominus ad me. Vociferare omnia verba hec in civitatibus iuda et foris ierusalem
dicens. Audite verba pacti huius et facite illa quia contestans contestatus sum patres vestros
in die qua eduxi eos de terra egypti usque ad diem hanc. Mane surgens conte-
status sum et dixi. Audite vocem meam et non audierunt. nec inclinaverunt aurem suam
sed abierunt unusquisque in pravitate cordis sui mali. Et induxi super eos omnia verba pa-
cti huius quod precepi ut facerent et non fecerunt. Et dixit dominus ad me. Inventa est coniuratio in

[in] viri iuda et in habitatoribus ierusalem. Reversi sunt ad iniquitates patrum suorum priores qui noluerunt audire verba mea. Et hii ergo abierunt post deos alienos ut servirent eis. Irritum fecerunt domus israel et domus iuda pactum meum quod pepigi cum patribus eorum. Quam ob rem hec dicit dominus. Ecce ego inducam super eos mala de quibus exire non poterunt et clamabunt ad me et non exaudiam eos. Et ibunt civitates iuda et habitatores ierusalem et clamabunt ad deos quibus libant et non salvabunt eos in tempore afflictionis eorum. Secundum numerum enim civitatum tuarum erant dii tui iuda et secundum numerum viarum ierusalem posuisti aras confusionis aras ad libandum baalim. Tu ergo noli orare pro populo hoc et ne assumas pro eis laudem et orationem quia non exaudiam in tempore clamoris eorum ad me in tempore afflictionis eorum. Quid est quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa? Numquid carnes sancte auferent a te malicias tuas in quibus gloriata es? Olivam uberem pulchram fructiferam speciosam vocavit dominus nomen tuum. Ad vocem loquele grandis exarsit ignis in ea et combusta sunt fructeta eius. Et dominus exercituum qui plantavit te locutus est super te malum pro malis domus israel et domus iuda que fecerunt sibi ad irritandum me libantes baalim. Tu autem domine demonstrasti michi et cognovi. Tunc ostendisti michi studia eorum. Et ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam et non cognovi quia cogitaverunt super me consilia dicentes. Mittamus lignum in panem eius et eradamus eum de terra viventium et nomen eius non memoretur amplius. Tu autem domine sabaoth qui iudicas iuste et probas renes et corda videam ultionem tuam ex eis. Tibi enim revelavi causam meam. Propterea hec dicit dominus ad viros anathoth qui querunt animam tuam et dicunt. Non prophetabis in nomine domini et non morieris in manibus nostris. Propterea hec dicit dominus exercituum. Ecce ego visitabo super eos. Iuvenes morientur in gladio. Filii eorum et filie eorum morientur in fame et reliquie non erunt ex eis. Inducam enim malum super viros anathoth annum visitationis eorum.

XII

Iustus quidem tu es domine si disputem tecum verumtamen iusta loquar ad te. Quare via impiorum prosperatur? Bene est omnibus qui prevaricantur et inique agunt. Plantasti eos et radicem miserunt. Proficiunt et faciunt fructum. Prope es tu ori eorum et longe a renibus eorum. Et tu domine nosti me vidisti me et probasti cor meum tecum. Congrega eos quasi gregem ad victimam et sanctifica eos in die occisionis. Usquequo lugebit terra et herba omnis regionis siccabitur propter maliciam habitantium in ea? Consumptum est animal et volucre quoniam dixerunt. Non videbit novissima nostra. Si cum peditibus currens laborasti quomodo contendere poteris cum equis? Cum autem in terra pacis securus non fueris quid facies in superbia iordanis? Nam et fratres tui et domus patris tui etiam ipsi pugnaverunt adversum te et clamaverunt post te plena voce. Ne credas eis cum locuti fuerint tibi bona. Reliqui domum meam dimisi hereditatem meam. Dedi dilectam animam meam in manu inimicorum eius. Facta est michi hereditas mea quasi leo in silva. Dedit contra me vocem ideo odivi eam. Numquid avis discolor hereditas mea michi? Numquid avis tincta per totum? Venite congregamini omnes bestie terre properate ad devorandum. Pastores multi demoliti sunt vineam meam conculcaverunt partem meam. Dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis. Posuerunt eam in dissipationem luxitque super me. Desolatione desolata est omnis terra quia nullus est qui recogitet corde. Super omnes vias deserti venerunt vastatores quia gladius domini devorabit ab extremo terre usque ad extremum eius. Non est pax universe carni. Seminaverunt triticum et spinas messuerunt. Hereditatem acceperunt et non eis proderit. Confundemini a fructibus vestris propter iram furoris domini. Hec dicit dominus adversum omnes vicinos meos pessimos qui tangunt hereditatem quam distribui populo meo israel. Ecce ego evellam eos de terra eorum et domum iuda evellam de medio eorum. Et cum evellero eos convertar et miserebor eorum et reducam eos virum ad hereditatem suam et virum in terram suam. Et erit si eruditi didicerint vias populi mei ut iurent in nomine meo. Vivit dominus. Sicut docuerunt populum meum iurare in baal edificabuntur in medio populi mei. Quod si non audierint evellam gentem illam evulsione et perditione dicit dominus.

XIII

Hec dicit dominus ad me. Vade et posside lumbare lineum et pones illud super lumbos tuos et in aquam non inferes illud. Et possedi lumbare iuxta verbum domini et

posui circa lumbos meos. Et factus est sermo domini ad me secundo dicens. Tolle lumbare quod posse-
disti quod est circa lumbos tuos. et surgens vade ad eufraten et absconde illud ibi in foramine
petre. Et abii et abscondi illud in eufraten: sicut preceperat mihi dominus. Et factum est post dies plurimos
dixit dominus ad me. Surge vade ad eufraten et tolle inde lumbare quod precepi tibi ut absconderes
illud ibi. Et abii ad eufraten et fodi et tuli lumbare illud de loco ubi absconderam illud. Et ecce com-
putruerat lumbare ita ut nulli usui aptum esset. Et factum est verbum domini ad me dicens. Hec
dicit dominus. Sic putrescere faciam superbiam iuda et superbiam iherusalem multam. populum istum pessi-
mum qui nolunt audire verba mea et ambulant in pravitate cordis sui. abieruntque post deos
alienos. ut servirent eis et adorarent eos. et erunt sicut lumbare istud quod nulli usui aptum
est. Sicut enim adheret lumbare ad lumbos viri. sic agglutinavi mihi omnem domum israhel et omnem
domum iuda dicit dominus. ut essent mihi in populum et in nomen et in laudem et in gloriam: et non audierunt.
Dices ergo ad eos sermonem istum. Hec dicit dominus deus israhel. Omnis laguncula implebitur vino. Et
dicent ad te. Numquid ignoramus quia omnis laguncula implebitur vino? Et dices ad eos. Hec di-
cit dominus. Ecce ego implebo habitatores terre huius et reges qui sedent de stirpe david super thronum eius.
et sacerdotes et prophetas et omnes habitatores iherusalem ebrietate. et dispergam eos virum a fratre suo. et
patres et filios pariter ait dominus. Non parcam et non concedam neque miserebor: ut non disperdam eos.
Audite et auribus percipite. Nolite elevari: quia dominus locutus est. Date domino deo vestro gloriam antequam
contenebrescat. et antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos. Expectabitis lu-
cem et ponet eam in umbram mortis. et in caliginem. Quod si hoc non audieritis. in abscondito
plorabit anima mea a facie superbie. Plorans plorabit et deducet oculus meus lacrimam. quia captus
est grex domini. Dic regi et dominatrici. Humiliamini. sedete quoniam descendit de capite vestro coro-
na glorie vestre: Civitates austri clause sunt. et non est qui aperiat. Translata est omnis iuda
transmigratione perfecta. Levate oculos vestros et videte. qui venitis ab aquilone. Ubi est grex
qui datus est tibi. pecus inclitum tuum? Quid dices cum visitaverit te? Tu enim docuisti eos adversum
te. et erudisti eos in caput tuum. Numquid non dolores apprehendent te quasi mulierem parturien-
tem? Quod si dixeris in corde tuo quare evenerunt michi hec. propter multitudinem iniqui-
tatis tue revelata sunt verecundiora tua. polluti sunt plante tue. Si mutare potest ethi-
opis pellem suam. aut pardus varietates suas et vos poteritis benefacere cum didiceritis ma-
lum. Et disseminabo eos quasi stipulam que vento raptatur in deserto. Hec sors tua parsque
mensure tue a me dicit dominus. quia oblita es mei et confisa in mendacio es. Unde et ego nudavi
femora tua contra faciem tuam. et apparuit ignominia tua. Adulteria tua et hinnitus tuus
scelus fornicationis tue. Super colles in agro vidi abhominationes tuas. Ve tibi iherusalem non mun-
daberis post me usque adhuc.

XIIII

Quod factum est verbum domini ad iheremiam de sermonibus siccitatis.
Luxit iudea et porte eius corruerunt. et obscurate sunt in terra. et clamor iherusalem ascendit.
Maiores miserunt minores suos ad aquam. Venerunt ad hauriendum et non invenerunt
aquam. reportaverunt vasa sua vacua. Confusi sunt et afflicti et operuerunt capita sua. propter ter-
re vastitatem. quia non venit pluvia in terram. Confusi sunt agricole. operuerunt capita sua. Nam
et cerva in agro peperit et reliquit. quia non erat herba. Et onagri steterunt in rupibus. traxerunt
ventum quasi dracones. Defecerunt oculi eorum quia non erat herba. Si iniquitates nostre responde-
rint nobis. domine fac propter nomen tuum. quoniam multe sunt aversiones nostre. Tibi peccavimus expe-
ctatio israhel. salvator eius in tempore tribulationis. Quare quasi colonus futurus es in terra et quasi
viator declinans ad manendum? Quare futurus es velut vir vagus. ut fortis qui non
potest salvare. Tu autem in nobis es domine et nomen tuum super nos invocatum est. ne de-
relinquas nos. Hec dicit dominus populo huic qui dilexit movere pedes suos. et non quievit et
domino non placuit. Nunc recordabitur iniquitatum eorum. et visitabit peccata eorum. Et dixit
dominus ad me. Noli orare pro populo isto in bonum. Cum ieiunaverint non exaudiam preces eorum.
Et si obtulerint holocaustomata et victimas non suscipiam ea. quoniam gladio et fame et
peste ego consumam eos. Et dixi. A. a. a. domine deus prophete dicunt eis. Non videbitis gladi-
um et fames non erit in vobis. sed pacem veram dabit vobis in loco isto. Et dixit dominus

omnes

ad me: Falso prophete vaticinantur in nomine meo. non misi eos et non precepi eis neque locutus sum
ad eos. Visionem mendacem et divinationem fraudulentam et seductionem cordis sui prophe
tant vobis. Ideo hec dicit dominus de prophetis qui prophetant in nomine meo quos ego non misi dicentes gla
dius et fames non erit in terra hac. in gladio et fame consumentur prophete illi. Et populi quibus pro
phetant erunt proiecti in viis iherusalem pre fame et gladio et non erit qui sepeliat eos. ipsi et uxo
res eorum filii et filie eorum et effundam super eos malum suum. Et dices ad eos verbum istud. Dedu
cant oculi mei lacrimam per noctem et diem et non taceant. quoniam contritione magna contrita est
virgo filia populi mei. pessima plaga vehementer. Si egressus fuero ad agros ecce occisi gla
dio et si introiero civitatem ecce attenuati fame. Propheta quoque et sacerdos abierunt in
terram quam ignorabant. Numquid proiciens proiecisti iudam. aut syon abhominata est
anima tua? Quare ergo percussisti nos ita ut nulla sit sanitas? Expectavimus pacem et non est
bonum et tempus curationis et ecce turbatio. Cognovimus domine impietates nostras. iniquitates
patrum nostrorum quia peccavimus tibi. Ne des nos in obprobrium propter nomen tuum. neque facias nobis
contumeliam. Solii glorie tue recordare. ne irritum facias fedus tuum nobiscum. Numquid sunt
in sculptilibus gentium qui pluant. aut celi possunt dare ymbres? Nonne tu es dominus deus
noster quem expectavimus? Tu enim fecisti omnia hec.

XV

Et dixit dominus ad me. Si steterit moy
ses et samuel coram me. non est anima mea ad populum istum. Eice illos a facie mea et
egrediantur. Quod si dixerint ad te quo egrediemur? dices ad eos. Hec dicit dominus. Qui ad
mortem ad mortem. et qui ad gladium ad gladium. et qui ad famem ad famem. et qui ad capti
vitatem ad captivitatem. Et visitabo super eos quatuor species dicit dominus. Gladium ad occisio
nem et canes ad lacerandum. et volatilia celi et bestias terre ad devorandum et dissipandum.
Et dabo eos in fervorem universis regnis terre propter manassem filium ezechie regis iuda.
super omnibus que fecit in iherusalem. Quis enim miserebitur tui iherusalem aut quis contristabi
tur pro te. aut quis ibit ad rogandum pro pace tua? Tu reliquisti me dicit dominus. retrorsum abi
sti. Et extendam manum meam super te et interficiam te. Laboravi rogans et dispergam eos
ventilabro in portis terre. Interfeci et perdidi populum meum. et tamen a viis suis non sunt reversi.
Multiplicate sunt michi vidue eius super harenam maris. Induxi eis super matrem adolescen
tis vastatorem meridie. Misi super civitates repente terrorem. Infirmata est que pe
perit septem. defecit anima eius. Occidit ei sol cum adhuc esset dies. Confusa est et eru
buit. Et residuos eius in gladium dabo. in conspectu inimicorum eorum ait dominus. Ve michi mater
mea quare genuisti me virum rixe. virum discordie in universa terra? Non feneravi. nec fe
neravit michi quisquam. Omnes maledicunt michi. Dicit dominus si non reliquie tue in bonum. si non occurri
tibi in tempore afflictionis et in tempore tribulationis adversum inimicum. Numquid federabitur
ferrum ferro ab aquilone et es? Divitias tuas et thesauros tuos in direptionem
dabo in omnibus peccatis tuis et in omnibus terminis tuis. Et adducam inimicos tuos de
terra quam nescis. quia ignis succensus est in furore meo. super vos ardebit. Tu scis domine
recordare mei [et visita me] et tuere me ab hiis qui persequuntur me. Noli in patientia tua suscipere me.
scito quoniam sustinui propter te obprobrium. Inventi sunt sermones tui et comedi eos. et factum est
michi verbum tuum in gaudium et in leticiam cordis mei. quoniam invocatum est nomen tuum super
me domine deus exercituum. Non sedi in concilio ludentium et gloriatus sum. A facie manus
tue solus sedebam. quoniam comminatione replesti me. Quare factus est dolor meus perpetuus
et plaga mea desperabilis renuit curari? Facta est michi quasi mendacium aquarum infidelium.
Propter hoc hec dicit dominus. Si converteris convertam te. et ante faciem meam stabis. Et si sepa
raveris preciosum a vili. quasi os meum eris. Convertentur ipsi ad te. et tu non converteris ad eos.
Et dabo te populo huic in murum ereum fortem. et bellabunt adversum te et non prevalebunt. quia
ego tecum sum ut salvem te et eruam te dicit dominus. et liberabo te de manu pessimorum
et redimam te de manu fortium.

XVI

Et factum est verbum domini ad me dicens. Non accipies
uxorem et non erunt tibi filii et filie in loco isto. quia hec dicit dominus super filios et super filias
qui generantur in loco isto. et super matres eorum que genuerunt eos. et super patres eorum de quorum

stirpe sunt nati. In terra hac mortibus egrotationum morientur. non plangentur et non sepelientur.
In sterquilinium super faciem terre erunt. et gladio et fame consumentur. Et erit cadaver
eorum in escam volatilibus celi et bestiis terre. Hec enim dicit dominus. Ne ingrediaris domum convi
vii. neque vadas ad plangendum. neque consoleris eos. quia abstuli pacem meam a populo isto dicit
dominus misericordiam et miserationes. Et morientur grandes et parvi in terra ista. Non sepelientur
neque plangentur. et non se incident neque calvicium fiet pro eis. et non frangent inter eos lugenti
panem. ad consolandum super mortuo. et non dabunt eis potum calicis ad consolandum. super patre
suo et matre. Et domum convivii non ingredieris ut sedeas cum eis. et comedas et bibas. quia hec dicit
dominus exercituum deus israel. Ecce ego auferam de loco isto in oculis vestris. et in diebus vestris vocem gau
dii et vocem leticie. vocem sponsi et vocem sponse. Et cum annunciaveris populo huic omnia
verba hec. et dixerint tibi quare locutus est dominus super nos omne malum grande istud. que iniquitas nostra
et quod peccatum nostrum quod peccavimus domino deo nostro dices ad eos. Quia dereliquerunt patres vestri me. ait
dominus. et abierunt post deos alienos. et servierunt eis et adoraverunt eos. et me dereliquerunt et le
gem meam non custodierunt. Sed et vos peius operati estis quam patres vestri. Ecce enim ambulat unusquisque
post pravitatem cordis sui mali. ut non me audiat. Et eiciam vos de terra hac in terram quam ignora
tis vos et patres vestri. et servietis ibi diis alienis die ac nocte. qui non dabunt vobis requiem. Propterea
ecce dies veniunt dicit dominus et non dicetur ultra vivit dominus qui eduxit filios israel de terra egypti.
sed vivit dominus qui eduxit filios israel de terra aquilonis. et de universis terris ad quas eieci eos. et re
ducam eos in terram suam quam dedi patribus eorum. Ecce ego mittam piscatores multos dicit
dominus. et piscabuntur eos. Et post hec mittam eis multos venatores et venabuntur eos de omni
monte. et de omni colle et de cavernis petrarum. quia oculi mei super omnes vias eorum. Non sunt abscon
dite a facie mea. et non fuit occulta iniquitas eorum ab oculis meis. Et reddam primum duplices ini
quitates et peccata eorum. quia contaminaverunt terram meam in morticinis ydolorum suorum. et abhomi
nationibus suis impleverunt hereditatem meam. Domine fortitudo mea et robur meum et refugium
meum in die tribulationis. Ad te gentes venient ab extremis terre et dicent. Vere mendacium posse
derunt patres nostri. vanitatem que eis non profuit. Numquid faciet sibi homo deos. Et ipsi non sunt
dii. Idcirco ecce ego ostendam eis per vicem hanc. ostendam eis manum meam et virtutem meam.

XVII

scientque quia nomen mihi dominus. Peccatum iuda scriptum est stilo ferreo. in ungue adamantino.
exaratum super latitudinem cordis eorum. et in cornibus ararum eorum. Cum recordati fuerint
filii eorum ararum suarum. et lucorum lignorumque frondentium. in montibus excelsis sacrificantes
in agro. fortitudinem tuam et omnes thesauros in direptionem dabo. excelsa tua propter
peccata in universis finibus tuis. Et relinqueris sola ab hereditate tua quam dedi tibi. et ser
vire te faciam inimicis tuis in terra quam ignoras. quoniam ignem succendisti in furo
re meo. usque in eternum ardebit. Hec dicit dominus. Maledictus homo qui confidit in homine et
ponit carnem brachium suum. et a domino recedit cor eius. Erit enim quasi myrice in deser
to. et non videbit cum venerit bonum. sed habitabit in siccitate in deserto. in terra salsuginis
et inhabitabili. Benedictus vir qui confidit in domino. et erit dominus fiducia eius. Et erit quasi lig
num quod transplantatur super aquas. quod ad humorem mittit radices suas. et non timebit cum ve
nerit estus. Et erit folium eius viride. et in tempore siccitatis non erit sollicitum. nec aliquando de
sinet facere fructum. Pravum est cor hominis et inscrutabile. Quis cognoscet illud?
Ego dominus scrutans corda et probans renes. qui do unicuique iuxta viam et iuxta fructum
adinventionum suarum. Perdix fovit que non peperit. fecit divitias et non in iudicio. In dimidio
dierum suorum derelinquet eas. et in novissimo suo erit insipiens. Solium glorie altitudinis a
principio. locus sanctificationis nostre expectatio israel. Domine omnes qui te derelinquunt confundentur.
Recedentes a te in terra scribentur. quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium dominum.
Sana me domine et sanabor. salvum me fac et salvus ero. quoniam laus mea tu es. Ecce ipsi dicunt
ad me. Ubi est verbum domini? veniat. Et ego non sum turbatus te pastorem sequens. et diem ho
minis non desideravi tu scis. Quod egressum est de labiis meis. rectum in conspectu tuo fu
it. Non sis mihi tu formidini. spes mea tu in die afflictionis. Confundantur omnes qui

persequuntur me, et non confundar ego. Paveant illi, et non paveam ego. Induc super eos diem afflictionis, et duplici contritione contere eos. Hec dicit Dominus ad me: Vade et sta in porta filiorum populi tui, per quam ingrediuntur reges Iuda et egrediuntur, et in cunctis portis Ierusalem, et dices ad eos: Audite verbum Domini, reges Iuda, et omnis Iuda, cunctique habitatores Ierusalem, qui ingredimini per portas istas. Hec dicit Dominus: Custodite animas vestras, et nolite portare pondera in die sabbati, nec inferatis per portas Ierusalem. Et nolite eicere onera de domibus vestris in die sabbati, et omne opus non facietis. Sanctificate diem sabbati, sicut precepi patribus vestris, et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam, sed induraverunt cervicem suam, ne audirent me, et ne acciperent disciplinam. Et erit: si audieritis me, dicit Dominus, ut non inferatis onera per portas civitatis huius in die sabbati, et si sanctificaveritis diem sabbati, ne faciatis in ea omne opus, ingredientur per portas civitatis huius reges et principes sedentes super solium David, et ascendentes in curribus et equis, ipsi et principes eorum, viri Iuda et habitatores Ierusalem. Et habitabitur civitas hec in sempiternum. Et venient de civitatibus Iuda et de circuitu Ierusalem, et de terra Beniamin, et de campestribus, et de montuosis, et ab austro, portantes holocaustum et victimam et sacrificium et thus, et inferent oblationem in domum Domini. Si autem non audieritis me ut sanctificetis diem sabbati, succendam ignem in portis eius, et devorabit domos Ierusalem, et non extinguetur.

[margin: et ne portetis onus et ne inferatis per portas Ierusalem in die sabbati.]

XVIII

Verbum quod factum est ad Ieremiam a Domino dicens: Surge et descende in domum figuli, et ibi audies verba mea. Et descendi in domum figuli, et ecce ipse faciebat opus super rotam. Et dissipatum est vas quod faciebat ipse e luto manibus suis. Conversusque fecit illud vas alterum, sicut placuerat in oculis eius ut faceret. Et factum est verbum Domini ad me dicens: Numquid sicut figulus iste non potero vobis facere, domus Israel, dicit Dominus? Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea, domus Israel. Repente loquar adversum gentem et adversum regnum, ut eradicem et destruam et disperdam illud. Si penitentiam egerit gens illa a malo suo, quod locutus sum adversum eam, agam et ego penitentiam super malo quod cogitavi ut facerem ei. Et subito loquar de gente et de regno, ut edificem et plantem illud. Si fecerit malum in oculis meis, ut non audiat vocem meam, penitentiam agam super bono quod locutus sum ut facerem ei. Nunc ergo dic viro Iuda et habitatoribus Ierusalem dicens: Hec dicit Dominus: Ecce ego fingo contra vos malum, et cogito contra vos cogitationem. Revertatur unusquisque a via sua mala, et dirigite vias vestras et studia vestra. Qui dixerunt: Desperavimus; post cogitationes enim nostras ibimus, et unusquisque pravitatem cordis sui mali faciemus. Ideo hec dicit Dominus: Interrogate gentes: quis audivit talia horribilia que fecit nimis virgo Israel? Numquid deficiet de petra agri nix Libani, aut evelli possunt aque erumpentes frigide et defluentes? Quia oblitus est mei populus meus, frustra libantes et impingentes in viis suis, in semitis seculi, ut ambularent per eas in itinere non trito, ut fieret terra eorum in desolationem et in sibilum sempiternum. Omnis qui preterierit per eam obstupescet, et movebit caput suum. Sicut ventus urens dispergam eos coram inimico. Dorsum et non faciem ostendam eis in die perditionis eorum. Et dixerunt: Venite et cogitemus contra Ieremiam cogitationes. Non enim peribit lex a sacerdote, neque consilium a sapiente, nec sermo a propheta. Venite et percutiamus eum lingua, et non attendamus ad universos sermones eius. Attende, Domine, ad me, et audi vocem adversariorum meorum. Numquid redditur pro bono malum, quia foderunt foveam anime mee? Recordare quod steterim in conspectu tuo ut loquerer pro eis bonum, et averterem indignationem tuam ab eis. Propterea da filios eorum in famem, et deduc eos in manus gladii. Fiant uxores eorum absque liberis et vidue, et viri earum interficiantur morte; iuvenes eorum confodiantur gladio in prelio. Audiatur clamor de domibus eorum. Adduces enim super eos latronem repente, quia foderunt foveam ut caperent me, et laqueos absconderunt pedibus meis. Tu autem, Domine, scis omne consilium eorum adversum me in mortem. Ne propitieris iniquitati eorum, et peccatum eorum a facie tua non deleatur. Fiant corruentes in conspectu tuo; in tempore furoris tui abutere eis.

XIX

Hec dicit Dominus: Vade et accipe lagunculam figuli testeam a senioribus populi et a senioribus sacerdotum, et egredere ad vallem filii Ennon, que est iuxta introitum porte fictilis.

et predicabis ibi verba que ego loquar ad te. et dices. Audite verbum domini reges iuda et habitatores
ierusalem. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego inducam afflictionem super locum
istum ita ut omnis qui audierit illam tinniant aures eius. eo quod dereliquerint me. et
alienum fecerint locum istum. et libaverint in eo diis alienis. quos nescierunt ipsi et
patres eorum. et reges iuda. et repleverunt locum istum sanguine innocentum. et edifica
verunt excelsa baalim. ad comburendos filios suos igni in holocaustum baalim: que
non precepi nec locutus sum nec ascenderunt in cor meum. Propterea ecce dies veniunt dicit
dominus. et non vocabitur locus iste amplius thofeth. et vallis filii ennon. sed vallis occisio
nis. Et dissipabo consilium iuda et ierusalem in loco isto. et subvertam eos gladio in conspe
ctu inimicorum suorum. et in manu querentium animas eorum. et dabo cadavera eorum escam
volatilibus celi et bestiis terre. et ponam civitatem hanc in stuporem et in sibilum. Omnis
qui preterierit per eam obstupescet. et sibilabit super universa plaga eius. Et cibabo eos car
nibus filiorum suorum. et carnibus filiarum suarum. et unusquisque carnes amici sui comedet. in
obsidione et in angustia in qua concludent eos inimici eorum: et qui querunt animas eorum.
Et conteres laguunculam in oculis virorum qui ibunt tecum. et dices ad eos. Hec dicit
dominus exercituum. Sic conteram populum istum et civitatem istam sicut conteritur vas figu
li quod non potest ultra restaurari. Et in thofeth sepelientur: eo quod non sit alius locus ad sepe
liendum. Sic faciam loco huic ait dominus et habitatoribus eius. et ponam civitatem istam sicut
thofeth. Et erunt domus ierusalem et domus regum iuda. sicut locus thofeth. immunde: omnes
domus. in quarum domatibus sacrificaverunt omni militie celi. et libaverunt libamina diis
alienis. Venit autem ieremias de thofeth quo miserat eum dominus ad prophetandum. et stetit in
atrio domus domini. et dixit ad omnem populum. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego indu
cam super civitatem hanc et super omnes urbes eius universa mala que locutus sum adversus eam.
quoniam induraverunt cervicem suam. ut non audirent sermones meos.

XX

Et audivit phassur
filius emmer sacerdos qui constitutus erat princeps in domo domini. ieremiam prophetantem ser
mones istos. et percussit phassur ieremiam prophetam. et misit eum in nervum quod erat in
porta beniamin superiori. in domo domini. Cumque illuxisset in crastinum. eduxit phassur
ieremiam de nervo. Et dixit ad eum ieremias. Non phassur vocavit dominus nomen
tuum. sed pavorem undique. quia hec dicit dominus. Ecce ego dabo in pavorem te et omnes amicos
tuos. et corruent gladio inimicorum suorum. et oculi tui videbunt. Et omnem iudam dabo in
manu regis babylonis. et traducet eos in babylonem. et percutiet eos gladio. Et dabo
universam substantiam civitatis huius. et omnem laborem eius. omneque pretium. et cun
ctos thesauros regum iuda in manu inimicorum eorum dabo. et diripient eos et tollent et
ducent in babylonem. Tu autem phassur et omnes habitatores domus tue ibitis in captivi
tatem. et in babylonem venies. et ibi morieris. ibique sepelieris tu et omnes amici tui quibus
prophetasti mendacium. Seduxisti me et seductus sum. Fortior me fuisti et invaluisti. Fa
ctus sum in derisum tota die omnes subsannant me. quia iam olim loquor vociferans
iniquitatem et vastitatem clamito. Et factus est michi sermo domini in obprobrium et in derisum
tota die. Et dixi. Non recordabor amplius eius. neque loquar ultra in nomine illius. Et factum est
in corde meo quasi ignis exestuans. claususque in ossibus meis. et defeci ferre non sust
nens. Audivi enim contumelias multorum et terrorem in circuitu. Persequimini et perse
quamur eum ab omnibus viris qui erant pacifici mei et custodientes latus meum. si quo
modo decipiatur et prevaleamus adversus eum. et consequamur ultionem ex eo. Dominus autem mecum
est quasi bellator fortis. Idcirco qui persequuntur me cadent. et infirmi erunt. Confun
dentur vehementer. quia non intellexerunt obprobrium sempiternum quod numquam de
lebitur. Et tu domine exercituum probator iusti. qui vides renes et cor. videam queso ul
tionem tuam ex eis. tibi enim revelavi causam meam. Cantate domino laudate dominum. quia li
beravit animam pauperis. de manu malorum. Maledicta dies in qua natus sum. dies in qua
peperit me mater mea. non sit benedicta. Maledictus vir qui annunciavit patri meo

dicens: Natus est tibi puer masculus, et quasi gaudio laetificavit eum. Sit homo ille ut sunt civitates quas subvertit Dominus, et non poenituit eum: audiat clamorem mane, et ululatum in tempore meridiano: qui non fecit me interfecit a vulva, ut fieret mihi mater mea sepulchrum, et vulva eius conceptus eternus. Quare de vulva egressus sum, ut viderem laborem et dolorem, et consumerentur in confusione dies mei?

XXI

Verbum quod factum est ad Ieremiam a Domino, quando misit ad eum rex Sedechias Phassur filium Melchie, et Sophoniam filium Maasie sacerdotem, dicens: Interroga Dominum pro nobis, quia Nabuchodonosor rex Babylonis preliatur adversum nos: si forte faciat Dominus nobiscum secundum omnia mirabilia sua, et recedat a nobis. Et dixit Ieremias ad eos: Sic dicetis Sedechie: Hec dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego convertam vasa belli que in manibus vestris sunt, et quibus vos pugnatis adversum regem Babylonis et Chaldeos qui obsident vos in circuitu murorum: et congregabo ea in medio civitatis huius. Et debellabo ego vos in manu extenta, et in brachio forti, et in furore, et in indignatione, et in ira grandi. Et percutiam habitatores civitatis huius: homines et bestie pestilentia magna morientur. Et post hec, ait Dominus, dabo Sedechiam regem Iuda, et servos eius, et populum eius, et qui derelicti sunt in civitate hac a peste, et gladio, et fame, in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, et in manu inimicorum eorum, et in manu querentium animam eorum: et percutiet eos in ore gladii, et non movebitur, neque parcet, neque miserebitur. Et ad populum hunc dices: Hec dicit Dominus: Ecce ego do coram vobis viam vite et viam mortis. Qui habitaverit in urbe hac, morietur gladio, et fame, et peste: qui autem egressus fuerit, et transfugerit ad Chaldeos qui obsident vos, vivet, et erit ei anima sua quasi spolium. Posui enim faciem meam super civitatem hanc in malum, et non in bonum, ait Dominus: in manu regis Babylonis dabitur, et exuret eam igni. Et domui regis Iuda: Audite verbum Domini, domus David. Hec dicit Dominus: Iudicate mane iudicium, et eruite vi oppressum de manu calumniantis: ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea, et succendatur, et non sit qui extinguat, propter malitiam studiorum vestrorum. Ecce ego ad te habitatricem vallis solide atque campestris, ait Dominus: qui dicitis: Quis percutiet nos? et quis ingredietur domos nostras? Et visitabo super vos iuxta fructum studiorum vestrorum, dicit Dominus: et succendam ignem in saltu eius, et devorabit omnia in circuitu eius.

XXII

Hec dicit Dominus: Descende in domum regis Iuda, et loqueris ibi verbum hoc, et dices: Audi verbum Domini, rex Iuda, qui sedes super solium David, tu, et servi tui, et populus tuus, qui ingredimini per portas istas. Hec dicit Dominus: Facite iudicium et iustitiam, et liberate vi oppressum de manu calumniatoris: et advenam, et pupillum, et viduam nolite contristare, neque opprimatis inique, et sanguinem innocentem ne effundatis in loco isto. Si enim facientes feceritis verbum istud, ingredientur per portas domus huius reges sedentes de genere David super thronum eius, et ascendentes currus et equos, ipsi, et servi et populus eorum. Quod si non audieritis verba hec, in memetipso iuravi, dicit Dominus, quia in solitudinem erit domus hec. Quia hec dicit Dominus super domum regis Iuda: Galaad tu mihi caput Libani: si non posuero te solitudinem, urbes inhabitabiles. Et sanctificabo super te interficientem virum et arma eius: et succident electas cedros tuas, et precipitabunt in ignem. Et pertransibunt gentes multe per civitatem hanc: et dicet unusquisque proximo suo: Quare fecit Dominus sic civitati huic grandi? Et respondebunt: Eo quod dereliquerunt pactum Domini Dei sui, et adoraverunt deos alienos, et servierunt eis. Nolite flere mortuum, neque lugeatis super eum fletu: plangite eum qui egreditur, quia non revertetur ultra, nec videbit terram nativitatis sue. Quia hec dicit Dominus ad Sellum filium Iosie regem Iuda, qui regnavit pro Iosia patre suo, qui egressus est de loco isto: Non revertetur amplius huc, sed in loco ad quem transtuli eum, ibi morietur, et terram istam non videbit amplius. Ve qui edificat domum suam in iniustitia, et cenacula sua non in iudicio; amicum suum opprimet frustra, et mercedem eius non reddet ei; qui dicit: Edificabo mihi domum latam, et cenacula spatiosa; qui aperit sibi fenestras, et facit laquearia cedrina, pingitque sinopide. Numquid regnabis, quoniam confers te cedro? pater tuus numquid non comedit et bibit, et fecit iudicium et iustitiam tunc cum bene erat ei? Iudicavit causam pauperis et egeni in bonum suum: numquid non ideo quia cognovit me? dicit Dominus. Tui vero oculi et cor ad avaritiam, et ad sanguinem innocentem fundendum, et ad calumniam, et ad cursum mali operis. Propterea hec dicit Dominus ad Ioachim filium Iosie regem Iuda: Non plangent

eum ue frater et ue soror. Non plangent eum ue domine et ue inclite. Sepultura asini sepelietur putrefactus et proiectus extra portas Ierusalem. Ascende libanum et clama, et in basan da uocem tuam. Et clama ad transeuntes, quia contriti sunt omnes amatores tui. Locutus sum ad te in habundantia tua, et dixisti non audiam. Hec est uia tua ab adolescentia tua, quia non audisti uocem meam. Omnes pastores tuos pascet uentus, et amatores tui in captiuitatem ibunt. et tunc confunderis et erubesces ab omni malicia tua. Que sedes in libano et nidificas in cedris, quomodo congemuisti cum uenissent tibi dolores quasi dolores parturientis? Viuo ego dicit dominus, quia si fuerit Iechonias filius Ioachim regis Iuda anulus in manu dextera mea, inde euellam eum. Et dabo te in manu querentium animam tuam, et in manu quorum tu formidas faciem, et in manu nabuchodonosor regis babylonis, et in manu chaldeorum. Et mittam te et matrem tuam que genuit te, in terram alienam in qua nati non estis, ibique moriemini. Et in terram ad quam ipsi leuant animam suam ut reuertantur illuc, non reuertentur. Numquid uas fictile atque contritum uir iste Iechonias? Numquid uas absque omni uoluptate? Quare abiecti sunt ipse et semen eius, et proiecti in terram quam ignorauerunt? Terra terra terra audi sermonem domini. Hec dicit dominus. Scribe uirum istum sterilem uirum qui in diebus suis non prosperabitur. nec enim erit de semine eius uir qui sedeat super solium dauid, et potestatem habeat ultra in iuda.

XXIII

Ve pastoribus qui disperdunt et dilacerant gregem pascue mee dicit dominus. Ideo hec dicit dominus deus israel ad pastores qui pascunt populum meum. Vos dispersistis gregem meum, et eiecistis eos, et non uisitastis eos. Ecce ego uisitabo super uos maliciam studiorum uestrorum ait dominus. Et ego congregabo reliquias gregis mei de omnibus terris ad quas eiecero eos illuc. Et conuertam eos ad rura sua, et crescent et multiplicabuntur. et suscitabo super eos pastores et pascent eos. Non formidabunt ultra et non pauebunt. et nullus queretur ex numero dicit dominus. Ecce dies ueniunt dicit dominus, et suscitabo dauid germen iustum, et regnabit rex, et sapiens erit et faciet iudicium et iusticiam in terra. In diebus illis saluabitur iuda, et israel habitabit confidenter. Et hoc est nomen quod uocabunt eum dominus iustus noster. Propter hoc ecce dies ueniunt dicit dominus, et non dicent ultra uiuit dominus qui eduxit filios israel de terra egypti, sed uiuit dominus qui eduxit et adduxit semen domus israel de terra aquilonis, et de cunctis terris ad quas eiecerim eos illuc, et habitabunt in terra sua.

Ad prophetas. Contritum est cor meum in medio mei, contremuerunt omnia ossa mea. Factus sum quasi uir ebrius et quasi homo madidus a uino a facie domini, et a facie uerborum sanctorum eius. Quia adulteris repleta est terra, quia a facie maledictionis luxit terra. arefacta sunt arua deserti. Factus est cursus eorum malus, et fortitudo eorum dissimilis. Propheta namque et sacerdos polluti sunt, et in domo mea inueni malum eorum ait dominus. Idcirco uia eorum erit quasi lubricum in tenebris. impellentur enim et corruent in ea. Afferam enim super eos mala, annum uisitationis eorum ait dominus. Et in prophetis samarie uidi fatuitatem. Prophetabant in baal et decipiebant populum meum israel. Et in prophetis ierusalem uidi similitudinem adulterantium et iter mendacii. Et confortauerunt manus pessimorum ut non conuerteretur unusquisque a malicia sua. Facti sunt mihi omnes sodoma, et habitatores eius quasi gomorra. Propterea hec dicit dominus exercituum ad prophetas. Ecce ego cibabo eos absinthio et potabo eos felle. A prophetis enim ierusalem egressa est pollutio super omnem terram. Hec dicit dominus exercituum. Nolite audire uerba prophetarum qui prophetant uobis et decipiunt uos. Visionem cordis sui loquuntur non de ore domini. Dicunt hiis qui blasphemant me. Locutus est dominus pax erit uobis. Et omni qui ambulat in prauitate cordis sui dixerunt. non ueniet super uos malum. Quis enim affuit in consilio domini et uidit et audiuit sermonem eius? Quis considerauit uerbum illius et audiuit? Ecce turbo dominice indignationis egreditur, et tempestas erumpens super caput impiorum ueniet. Non reuertetur furor domini usque dum faciat et usque dum compleat cogitationem cordis sui. In nouissimis diebus intelligetis consilium eius. Non mittebam prophetas et ipsi currebant, non loquebar ad eos et ipsi prophetabant. Si stetissent in consilio meo et nota fecissent uerba mea populo meo, auertissem utique eos a uia sua mala et a pessimis cogitationibus suis. Putas ne deus e ui

cinquo ego sum dicit dominus, et non deus de longe? Si occultabitur vir in absconditis et ego non videbo, dicit dominus? Numquid non celum et terram ego impleo, ait dominus? Audivi que dixerunt prophete prophetantes
in nomine meo mendacium, atque dicentes: Somniavi, somniavi. Usquequo istud in corde est prophetarum vaticinantium mendacium, et prophetantium seductiones cordis sui? Qui volunt facere
ut obliviscatur populus meus nominis mei propter somnia eorum que narrant unusquisque ad proximum suum, sicut obliti sunt patres eorum nominis mei propter baalim. Propheta qui habet somnium, narret somnium. Et qui habet sermonem meum, loquatur sermonem meum vere. Quid paleis
ad triticum, dicit dominus? Numquid non verba mea sunt quasi ignis, ait dominus, et quasi malleus conterens petram? Propterea ecce ego ad prophetas, ait dominus, qui furantur verba mea unusquisque a proximo suo.
Ecce ego ad prophetas, ait dominus, qui assumunt linguas suas et aiunt: Dicit dominus. Ecce ego ad prophetas somniantes mendacium, ait dominus, qui narraverunt ea et seduxerunt populum meum in mendacio suo et in miraculis suis, cum ego non misissem eos nec mandassem eis, qui nihil profuerunt populo huic, dicit dominus. Si igitur interrogaverit te populus iste vel propheta aut sacerdos dicens: Quod est onus
domini? dices ad eos: Vos estis onus. Proiciam quippe vos, dicit dominus. Et propheta et sacerdos et populus
qui dicit: Onus domini, visitabo super virum illum et super domum eius. Hec dicetis unusquisque ad proximum suum et ad fratrem suum: Quid respondit dominus? et quid locutus est dominus? Et onus domini ultra non memorabitur, quia onus erit unicuique sermo suus. Et pervertistis verba dei viventis, domini exercituum dei
nostri. Hec dices ad prophetam: Quid respondit tibi dominus, et quid locutus est dominus? Si autem onus domini dixeritis,
propter hoc hec dicit dominus: Quia dixistis sermonem istum: Onus domini, et misi ad vos dicens: Nolite dicere
onus domini, propterea ecce ego tollam vos portans, et derelinquam vos et civitatem quam dedi vobis et patribus
vestris a facie mea. Et dabo vos in obprobrium sempiternum et in ignominiam eternam que numquam oblivione delebitur.

XXIIII

Ostendit michi dominus, et ecce duo calathi pleni ficis positi ante templum domini, postquam transtulit Nabuchodonosor rex Babylonis Iechoniam filium Ioachim
regem Iuda et principes eius et fabrum et inclusorem de Ierusalem, et adduxit eos in Babylonem.
Calathus unus ficus bonas habebat nimis, ut solent ficus esse primi temporis. Et calathus
unus ficus habebat malas nimis, que comedi non poterant eo quod essent male. Et dixit dominus ad
me: Quid tu vides, Iheremia? Et dixi: Ficus, ficus bonas bonas valde, et malas malas valde, que comedi non possunt eo quod sunt male. Et factum est verbum domini ad me dicens: Hec dicit dominus deus Israel: Sicut ficus hee bone, sic cognoscam transmigrationem Iuda, quam emisi de loco isto in terram Chaldeorum in bonum. Et ponam oculos meos super eos ad placandum
et reducam eos in terram hanc, et edificabo eos et non destruam, et plantabo eos et non evellam.
Et dabo eis cor ut sciant me quia ego sum dominus, et erunt michi in populum et ego ero eis in deum,
quia revertentur ad me in toto corde suo. Et sicut ficus pessime que comedi non possunt eo quod
sunt male, hec dicit dominus, sic dabo Sedechiam regem Iuda et principes eius et reliquos de Ierusalem qui remanserunt in urbe hac, et qui habitant in terra Egypti. Et dabo eos in vexationem afflictionemque omnibus regnis terre, in obprobrium et in parabolam et in proverbium et in
maledictionem in universis locis ad que eieci eos. Et mittam in eis gladium et famem et
pestem, donec consumantur de terra quam dedi eis et patribus eorum.

XXV

Verbum quod factum est ad
Iheremiam de omni populo Iude in anno quarto Ioachim filii Iosie regis Iuda, ipse est annus primus Nabuchodonosor regis Babylonis, quod locutus est Iheremias propheta ad omnem
populum Iuda et ad universos habitatores Ierusalem dicens: A tertiodecimo anno Iosie filii Amon regis Iuda usque ad diem hanc, iste est tercius et vicesimus annus, factum est verbum domini ad
me, et locutus sum ad vos de nocte consurgens et loquens, et non audistis. Et misit dominus ad vos
omnes servos suos prophetas consurgens diluculo mittensque, et non audistis, neque inclinastis aures
vestras ut audiretis cum diceret: Revertimini unusquisque a via sua mala et a pessimis cogitationibus vestris, et habitabitis in terra quam dedit dominus vobis et patribus vestris a seculo et usque in seculum.
Et nolite ire post deos alienos ut serviatis eis adoretisque eos, neque me ad iracundiam provocetis in operibus manuum vestrarum, et non affligam vos. Et non audistis me, dicit dominus, ut me ad iracundiam provocaretis in operibus manuum vestrarum in malum vestrum. Propterea hec dicit dominus ex-

exercituum. Pro eo quod non audistis verba mea ecce ego mittam et assumam universas cognationes
aquilonis dicit dominus. et nabuchodonosor regem babylonis servum meum. et adducam eos super
terram istam. et super habitatores eius et super omnes nationes que in circuitu illius sunt. Et interficiam
eos et ponam eos in stuporem et in sibilum. et in solitudines sempiternas. Perdamque ex eis
vocem gaudii et vocem leticie. vocem sponsi et vocem sponse. vocem mole et lumen lucerne.
Et erit universa terra eius in solitudinem et in stuporem. Et servient omnes gentes iste re-
gi babylonis: septuaginta annis. Cumque impleti fuerint anni septuaginta. visitabo
super regem babylonis. et super gentem illam dicit dominus. iniquitatem eorum et super terram chal-
deorum et ponam illam in solitudines sempiternas. et adducam super terram illam omnia ver-
ba mea que locutus sum contra eam. omne quod scriptum est in libro isto. quecumque prophe-
tavit iheremias adversus omnes gentes. quia servierunt eis cum essent gentes multe. et re-
ges magni et reddam eis secundum opera eorum. et secundum facta manuum suarum. quia hec dicit dominus
exercituum deus israel. Sume calicem vini furoris huius de manu mea. et propinabis de illo
cunctis gentibus ad quas ego mittam te: Et bibent et turbabuntur et insanient a facie gla-
dii quem ego mittam inter eos. Et accepi calicem de manu domini et propinavi cunctis gen-
tibus ad quas misit me dominus. Iherusalem et civitatibus iude et regibus eius et principibus eius ut darem
eos in solitudinem et in stuporem in sibilum et in maledictionem sicut est dies ista. Pharaoni
oni regi egypti et servis eius et principibus eius. et omni populo eius. et universis generaliter cunctis re-
gibus terre ausitidis. et cunctis regibus terre philistiim et ascaloni et gaze et accaron et re-
liquiis azoti. ydumee et moab et filiis amon et cunctis regibus tyri et cunctis regibus si-
donis et regibus terre insularum que sunt trans mare. et dedan et theman et buz et universis qui
attonsi sunt in comam. et cunctis regibus arabie. et cunctis regibus occidentis qui habitant in
deserto. et cunctis regibus zambri. et cunctis regibus elam. et cunctis regibus medorum. et cun-
ctis regibus aquilonis de prope et de longe. unicuique contra fratrem suum. et omnibus regnis terre
que super faciem eius sunt. et rex sesach bibet post eos. Et dices ad eos. Hec dicit dominus exer-
cituum deus israel. Bibite et inebriamini et vomite et cadite. neque surgatis a facie gla-
dii quem ego mittam inter vos. Cumque noluerint accipere calicem de manu tua ut bibant
dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum. Bibentes bibetis. quia ecce in civitate in qua invoca-
tum est nomen meum ego incipio affligere. et vos quasi innocentes immunes eritis? Non eri-
tis immunes. Gladium enim voco super omnes habitatores terre dicit dominus exercituum. Et tu prophetabis ad
eos omnia verba hec. et dices ad illos. Dominus de excelso rugiet et dabit vocem suam de habitacu-
lo sancto suo. Rugiens rugiet super decorem suum. celeuma quasi calcantium concinetur adversus omnes
habitatores terre. Pervenit sonitus usque ad extrema terre. quia iudicium domino cum gentibus. Iudica-
tur ipse cum omni carne. Impios tradidi gladio dicit dominus. Hec dicit dominus exercituum.
Ecce afflictio egredietur de gente in gentem. et turbo magnus egredietur a summita-
tibus terre. Et erunt interfecti domini in die illa. a summo terre usque ad summum eius. Non plangentur
et non colligentur neque sepelientur. in sterquilinium super faciem terre iacebunt. Ululate
pastores et clamate aspergite vos cinere optimates gregis quia completi sunt dies vestri ut
interficiamini. et dissipationes vestre et cadetis quasi vasa preciosa. et peribit fuga a pastoribus et sal-
vatio ab optimatibus gregis. Vox clamoris pastorum et ululatus optimatum gregis. quia va-
stavit pascua eorum. et conticuerunt arva pacis a facie ire furoris domini. Dereliquit quasi leo
umbraculum suum. facta est terra eorum in desolationem a facie ire columbe. et a facie ire fu-
XXVI
roris domini. In principio regni regis ioachim filii iosie regis iuda. factum est verbum istud
a domino dicens. Hec dicit dominus. Sta in atrio domus domini. et loqueris ad omnes civitates iu-
da de quibus veniunt in domo domini. universos sermones quos ego mandavi tibi ut
loquaris ad eos. Noli subtrahere verbum si forte audiant et convertatur unusquisque a via
sua mala. et peniteat me mali quod cogito facere eis propter maliciam studiorum eorum. Et dices
ad eos. Hec dicit dominus. Si non audieritis me ut ambuletis in lege mea quam dedi vobis
ut audiatis sermones servorum meorum prophetarum quos ego misi ad vos de nocte consurgens.

et dirigens et non audistis. dabo domum istam sicut Sylo. et urbem hanc dabo in maledictionem
cunctis gentibus terre. Et audierunt sacerdotes et prophete et omnis populus Ieremiam loquentem verba hec
in domo domini. Cumque complesset Ieremias loquens omnia que preceperat ei dominus ut loqueretur ad
universum populum: apprehenderunt eum sacerdotes et prophete et omnis populus dicens. Morte moriatur.
Quare prophetavit in nomine domini dicens. Sicut Sylo erit domus hec et urbs ista desolabitur. eo quod
non sit habitator? Et congregatus est omnis populus adversum Ieremiam in domo domini. Et audie-
runt principes Iuda verba hec: et ascenderunt de domo regis in domum domini. et sederunt in intro-
itu porte domus domini nove. Et locuti sunt sacerdotes et prophete ad principes et ad omnem populum dicentes.
Iudicium mortis est viro huic. quia prophetavit adversus civitatem istam sicut audistis auribus
vestris. Et ait Ieremias ad omnes principes et ad universum populum dicens. Dominus misit me ut propheta-
rem ad domum istam et ad civitatem hanc omnia verba que audistis. Nunc ergo bonas facite
vias vestras et studia vestra. et audite vocem domini dei vestri. et penitebit dominus mali quod locutus est adver-
sum vos. Ego autem ecce in manibus vestris sum. facite mihi quod bonum est et rectum in oculis
vestris. Verumtamen scitote et cognoscite quod si occideritis me. sanguinem innocentem tradetis
contra vosmetipsos et contra civitatem istam et habitatores eius. In veritate enim misit me dominus
ad vos ut loquerer in auribus vestris omnia verba hec. Et dixerunt principes et omnis populus ad sa-
cerdotes et prophetas. Non est viro huic iudicium mortis: quia in nomine domini dei nostri locutus
est ad nos. Surrexerunt ergo viri de senioribus terre: et dixerunt ad omnem cetum populi loquen-
tes. Micheas de Morasthim fuit propheta in diebus Ezechie regis Iude. et ait ad omnem populum
Iude dicens. Hec dicit dominus exercituum. Syon quasi ager arabitur. et Ierusalem in acervum la-
pidum erit. et mons domus domini in excelsa silvarum. Numquid morte condempnavit eum Ezechi-
as rex Iuda et omnis Iuda? Numquid non timuerunt dominum et deprecati sunt faciem domini. et pe-
nituit dominum mali quod locutus erat adversum eos? Itaque nos facimus malum grande contra
animas nostras. Fuit quoque vir prophetans in nomine domini Urias filius Semei de Cariathiarim. et
prophetavit adversum civitatem istam et adversum terram hanc iuxta universa verba Ieremie. Et
audivit rex Ioachim et omnes potentes et principes eius verba hec: et quesivit rex interficere eum.
Et audivit Urias et timuit. fugitque et ingressus est Egyptum. Et misit rex Ioachim vi-
ros in Egyptum. Elnathan filium Achobor. et viros cum eo in Egyptum. et eduxerunt Uriam
de Egypto et adduxerunt eum ad regem Ioachim: et percussit eum gladio. et proiecit cadaver
eius in sepulchris vulgi ignobilis. Igitur manus Ahicam filii Saphan fuit cum Ieremia ut non
traderetur in manus populi et interficerent eum.

XXVII

In principio regni Ioachim filii Iosie regis
Iuda. factum est verbum istud ad Ieremiam a domino dicens. Hec dicit dominus ad me. Fac tibi vin-
cula et cathenas. et pones ea in collo tuo. et mittes eas ad regem Edom. et ad regem
Moab et ad regem filiorum Amon et ad regem Tyri et ad regem Sydonis. in manu nunti-
orum qui venerunt in Ierusalem ad Sedechiam regem Iuda et precipies eis. ut ad dominos suos
loquantur. Hec dicit dominus deus exercituum deus Israel. Hec dicetis ad dominos vestros. Ego feci ter-
ram et hominem et iumenta que sunt super faciem terre in fortitudine mea magna. et in
brachio meo extento. et dedi eam ei qui placuit in oculis meis. Et nunc itaque ego dedi omnes
terras istas in manu Nabuchodonosor regis Babylonis servi mei. insuper et bestias agri
dedi ei ut serviant illi. et servient ei omnes gentes et filio eius et filio filii eius donec ve-
niat tempus terre eius et ipsius. et servient ei gentes multe et reges magni. Gens autem et
regnum quod non servierit Nabuchodonosor regi Babylonis et quicumque non curvaverit collum suum
sub iugo regis Babylonis. in gladio et in fame et in peste visitabo super gentem illam
ait dominus. donec consumam eos in manu eius. Vos ergo nolite audire prophetas vestros et divinos.
et somniatores et augures et maleficos. qui dicunt vobis. Non servietis regi Babylonis. quia
mendacium prophetant vobis ut longe faciant vos de terra vestra et eiciant vos et pereatis. Por-
ro gens que subiecerit cervicem suam sub iugo regis Babylonis et servierit ei. di-
mittam eam in terra sua dicit dominus et colet eam et habitabit in ea. Et ad Sedechiam regem
Iuda locutus sum secundum omnia verba hec dicens. Subicite colla vestra sub iugo regis Baby-

lonis, et servite ei et populo eius et vivetis. Quare moriemini tu et populus tuus gladio et fame
et peste, sicut locutus est Dominus ad gentem que servire noluerit regi Babylonis? Nolite audire
verba prophetarum dicentium vobis: Non servietis regi Babylonis, quia mendacium loquuntur vobis; quia non
misi eos, ait Dominus, et ipsi prophetant in nomine meo mendaciter, ut eiciant vos, et pereatis tam vos
quam prophete qui vaticinantur vobis. Et ad sacerdotes et ad populum istum locutus sum dicens:
Hec dicit Dominus: Nolite audire verba prophetarum vestrorum qui prophetant vobis dicentes: Ecce
vasa Domini revertentur de Babylone nunc cito. Mendacium enim prophetant vobis. Nolite ergo audi-

et vivatis.

re eos, sed servite regi Babylonis. Quare datur hec civitas in solitudinem? Et si prophete sunt
et est verbum Domini in eis, occurrant Domino exercituum ut non veniant vasa que derelicta fue-
rant in domo Domini et in domo regis Iuda et in Ierusalem in Babylonem. Quia hec dicit Dominus
exercituum ad columnas et ad mare et ad bases et ad reliqua vasorum que remanserunt in
civitate hac, que non tulit Nabuchodonosor rex Babylonis cum transferret Iechoniam
filium Ioachim regem Iuda de Ierusalem in Babylonem, et omnes optimates Iuda et Ierusalem,
quia hec dicit Dominus exercituum Deus Israel ad vasa que derelicta sunt in domo Domini et in domo
regis Iuda et Ierusalem: In Babylonem transferentur et ibi erunt usque ad diem visitationis
sue, dicit Dominus, et afferri faciam ea et restitui in loco isto.

XXVIII

Et factum est in anno illo in
principio regni Sedechie regis Iude, in anno quarto, in mense quinto, dixit ad me Ananias
filius Azur propheta de Gabaon in domo Domini coram sacerdotibus et omni populo dicens: Hec di-
cit Dominus exercituum Deus Israel: Contrivi iugum regis Babylonis. Adhuc duo anni dierum
et ego referri faciam ad locum istum omnia vasa Domini que tulit Nabuchodonosor
rex Babylonis de loco isto et transtulit ea in Babylonem. Et Iechoniam filium Ioachim re-
gem Iuda et omnem transmigrationem Iude qui ingressi sunt in Babylonem ego con-
vertam ad locum istum, ait Dominus. Conteram enim iugum regis Babylonis. Et dixit Ie-
remias propheta ad Ananiam prophetam in oculis sacerdotum et in oculis omnis populi qui
stabat in domo Domini, et ait Ieremias propheta: Amen. Sic faciat Dominus. Suscitet Dominus verba tua
que prophetasti, ut referantur vasa in domum Domini et omnis transmigratio de Babylone ad
locum istum. Verumtamen audi verbum hoc quod ego loquor in auribus tuis et in auribus univer-
si populi: Prophete qui fuerunt ante me et ante te ab initio et prophetaverunt super terras multas et super
regna magna de prelio et de afflictione et de fame. Propheta qui vaticinatus est pacem, cum
venerit verbum eius, scietur propheta quem misit Dominus in veritate. Et tulit Ananias propheta cathe-
nam de collo Ieremie prophete et confregit eam. Et ait Ananias propheta in conspectu omnis
populi dicens: Hec dicit Dominus: Sic confringam iugum regis Babylonis post duos annos
dierum de collo omnium gentium. Et abiit Ieremias propheta in viam suam. Et factum est ver-
bum Domini ad Ieremiam postquam confregit Ananias propheta cathenam de collo Ieremie
prophete dicens: Vade et dices Anania: Hec dicit Dominus: Cathenas ligneas contrivisti, et facies
pro eis cathenas ferreas. Quia hec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Iugum ferreum posui super
collum cunctarum gentium istarum ut serviant Nabuchodonosor regi Babylonis et
servient ei; insuper et bestias terre dedi ei. Et dixit Ieremias propheta ad Ananiam prophetam:
Audi Anania: Non misit te Dominus, et tu confidere fecisti populum istum in mendacio.
Idcirco hec dicit Dominus: Ecce mittam te a facie terre. Hoc anno morieris; adversum enim
Dominum locutus es. Et mortuus est Ananias propheta in anno illo mense septimo.

XXIX

Et hec
sunt verba libri quem misit Ieremias propheta de Ierusalem ad reliquias seniorum transmigra-
tionis et ad sacerdotes et ad prophetas et ad omnem populum quem transduxerat Nabuchodo-
nosor de Ierusalem in Babylonem, postquam egressus est Iechonias rex et domina et eunu-
chi et principes Iude et Ierusalem et faber et inclusor de Ierusalem, in manu Elasa filii
Saphan et Gamarie filii Helchie, quos misit Sedechias rex Iuda ad Nabuchodono-
sor regem Babylonis in Babylonem, dicens: Hec dicit Dominus exercituum Deus Israel omni
transmigrationi quam transtuli de Ierusalem in Babylonem: Edificate domos et habi-
tate, et plantate hortos et comedite fructum eorum. Accipite uxores et generate fi-

uos et filias. date filiis uestris uxores et filias uestras date uiris et pariant filios et filias et
multiplicamini. et nolite esse pauci numero. Querite pacem ciuitatis ad quam transmigra-
re uos feci. et orate pro ea ad dominum. quia in pace illius erit pax uobis. Hec enim dicit dominus
exercituum deus israel. Non uos seducant prophete uestri qui sunt in medio uestrum et diuini uestri. et
ne attendatis ad sompnia uestra que uos sompniatis quia falso ipsi prophetant uobis in no-
mine meo. et non misi eos dicit dominus quia hec dicit dominus. Cum ceperint impleri in babylone
septuaginta anni uisitabo uos. et suscitabo super uos uerbum meum bonum ut reducam
uos ad locum istum. Ego enim scio cogitationes quas ego cogito super uos ait
dominus. cogitationes pacis et non afflictionis. ut dem uobis finem et patientiam. et inuocabitis
me et ibitis et orabitis me. et exaudiam uos. Queretis me et inuenietis. Cum quesie-
ritis me in toto corde uestro inueniar a uobis ait dominus. Et reducam captiuitatem ue-
stram. et congregabo uos de uniuersis gentibus et de cunctis locis. ad que expuli uos
dicit dominus. Et reuerti uos faciam de loco ad quem transmigrare uos feci quia dixistis
suscitabit nobis dominus prophetas in babylone quia hec dicit dominus ad regem qui sedet super solium
dauid. et ad omnem populum habitatorem urbis huius. ad fratres uestros qui non sunt egressi uobiscum
in transmigrationem. Hec dicit dominus exercituum. Ecce mittam in eis gladium et fa-
mem et pestem. et ponam eos quasi ficus malas que comedi non possunt. eo quod pessime
sint. et persequar eos in gladio in fame et in pestilentia. Et dabo eos in uexationem uni-
uersis regnis terre. in maledictionem et in stuporem et in sibilum et in obprobrium. cun-
ctis gentibus ad quas ego eicio eos. eo quod non audierint uerba mea dicit dominus. que misi ad
eos per seruos meos prophetas de nocte consurgens. et mittens. et non audistis dicit dominus. Vos ergo
audite uerbum domini omnis transmigratio. quam emisi de ierusalem in babylonem. Hec
dicit dominus exercituum deus israel. ad ahab filium colie et ad sedechiam filium maasie qui
prophetant uobis in nomine meo mendaciter. Ecce ego tradam eos in manu nabuchodo-
nosor regis babylonis. et percutiet eos in oculis uestris. et assumetur ex eis maledictio.
omni transmigrationi iuda que est in babylone dicentium. Ponat te dominus sicut sedechiam
et sicut ahab quos frixit rex babylonis in igne. pro eo quod fecerint stultitiam in israel. et
mechati sunt in uxores amicorum suorum. et locuti sunt uerbum in nomine meo mendaciter.
quod non mandaui eis. Ego sum iudex et testis dicit dominus. Et ad semeiam neelamitem di-
ces. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Pro eo quod misisti in nomine tuo libros ad om-
nem populum qui est in ierusalem et ad sophoniam filium maasie sacerdotem. et ad uniuer-
sos sacerdotes dicens. Dominus dedit te sacerdotem pro ioiada sacerdote. ut sis dux in domo
domini super omnem uirum arrepticium et prophetantem ut mittas eum in neruum et in carce-
rem. et nunc quare non increpasti ieremiam anathothitem qui prophetat uobis. Quia
super hoc misit ad nos in babylonem dicens. longum est. edificate domos et habitate. et
plantate hortos et comedite fructum eorum. Legit ergo sophonias sacerdos librum istum
in auribus ieremie prophete. Et factum est uerbum domini ad ieremiam dicens. Mitte ad omnem
transmigrationem dicens. Hec dicit dominus ad semeiam neelamitem. Pro eo quod prophetauit
uobis semeias et ego non misi eum. et fecit uos confidere in mendacio. iccirco hec dicit dominus.
Ecce ego uisitabo super semeiam neelamitem. et super semen eius. Non erit ei uir se-
dens in medio populi huius. et non uidebit bonum quod ego faciam populo meo ait dominus. quia
preuaricationem locutus est aduersus dominum.

XXX

Hoc uerbum quod factum est ad ieremiam a domino
dicens. hec dicit dominus deus israel. Scribe tibi omnia uerba que locutus sum ad te in libro. Ec-
ce enim dies ueniunt dicit dominus. et conuertam conuersionem populi mei israel et iuda ait
dominus. et conuertam eos ad terram quam dedi patribus eorum et possidebunt eam. Et hec uerba que
locutus est dominus ad israel et ad iudam. Quoniam hec dicit dominus. Vocem terroris audiuimus. formi-
do et non est pax. Interrogate et uidete. si generat masculus. Quare ergo uidi omnis uiri
manum super lumbum suum quasi parturientis. et conuerse sunt uniuerse facies in auruginem.
Ve quia magna dies illa. nec est similis ei. tempusque tribulationis est iacob. et ex ipso sal-

nabunt. Et erit in die illa ait dominus exercituum conteram iugum eius de collo tuo et uincula
illius disrumpam et non dominabuntur ei amplius alieni: sed seruient domino deo suo et dauid regi suo
quem suscitabo eis. Tu ergo ne timeas serue meus iacob ait dominus neque paueas israhel. quia ecce
ego saluabo te de terra longinqua et semen tuum de terra captiuitatis eorum. Et reuertetur
iacob et quiescet et cunctis affluet bonis et non erit quem formidet. quoniam tecum ego sum ait
dominus ut saluem te. faciam enim consummationem in cunctis gentibus in quibus dispersi te. Te
autem non faciam in consummationem sed castigabo te in iudicio ut non tibi uidearis innoxius.
Quia haec dicit dominus. Insanabilis fractura tua: pessima plaga tua. Non est qui iudicet iudi
cium tuum ad alligandum: curationum utilitas non est tibi. Omnes amatores tui obliti
sunt tui: teque non quaerent. Plaga enim inimici percussi te: castigatione crudeli. Propter
multitudinem iniquitatis tuae: dura facta sunt peccata tua haec tibi. Propterea omnes qui comedunt
te deuorabuntur: et uniuersi hostes tui in captiuitatem ducentur. et qui te uastant uasta
buntur. cunctosque praedatores tuos dabo in praedam. Obducam enim cicatricem tibi. et a
uulneribus tuis sanabo te dicit dominus. quia eiectam uocauerunt te syon; haec est quae non
habebat requirentem. Haec dicit dominus. Ecce ego conuertam conuersionem tabernacu
lorum iacob: et tectis eius miserebor. Et aedificabitur ciuitas in excelso suo. et templum iuxta
ordinem suum fundabitur. Et egredietur de eis laus uoxque ludentium. et multiplicabo
eos et non imminuentur: et glorificabo eos et non attenuabuntur. Et erunt filii eius sicut a principio
et coetus eius coram me permanebit et uisitabo aduersum omnes qui tribulant eum. Et erit dux
eius ex eo. et princeps de medio eius producetur. et applicabo eum et accedet ad me. Quis enim
iste est qui applicet cor suum ut appropinquet mihi ait dominus. et eritis mihi in populum et ego ero uo
bis in deum. Ecce turbo domini furor egrediens procella ruens. in capite impiorum conqui
escet. Non auertet iram indignationis dominus. donec faciat et compleat cogitationem cordis sui.

XXXI

In nouissimo dierum intellegetis ea. In tempore illo dicit dominus ero deus uniuersis cognationi
bus israhel et ipsi erunt mihi in populum. Haec dicit dominus. Inuenit gratiam in deserto: populus qui remanse
rat gladio. Vadet ad requiem suam israhel. longe dominus apparuit mihi. Et in caritate perpe
tua dilexi te: ideo attraxi te miserans. Rursumque aedificabo te: et aedificaberis uirgo israhel.
Adhuc ornaberis tympanis tuis. et egredieris in choro ludentium. Adhuc plantabis ui
neas in montibus samariae. Plantabunt plantantes. et donec tempus ueniat non uindemia
bunt. quia erit dies in qua clamabunt custodes. in monte ephraim. Surgite et ascen
damus in syon. ad dominum deum nostrum quia haec dicit dominus. Exultate in laetitia iacob: et hin
nite contra caput gentium. Personate canite et dicite. Salua domine populum tuum reliquias israhel.
Ecce ego adducam eas de terra aquilonis et congregabo eos ab extremis terrae. inter quos erit
caecus et claudus et praegnans et pariens simul: coetus magnus reuertentium huc. In fletu uenient
et in precibus deducam eos. et adducam eos per torrentes aquarum in uia recta. et non impin
gent in ea. quia factus sum israheli pater. et ephraim primogenitus meus est. Audite uerbum domini
gentes. et annuntiate in insulis quae procul sunt et dicite. Qui dispersit israhel congregabit
eum. et custodiet eum sicut pastor gregem suum. Redemit enim dominus iacob et liberauit de
manu potentioris. et uenient et laudabunt in monte syon. et confluent ad bona domini
super frumento uino et oleo et fetu pecorum et armentorum. Eritque anima eorum quasi hortus irrigu
us: et ultra non esurient. Tunc laetabitur uirgo in choro. iuuenes et senes simul et conuer
tam luctum eorum in gaudium et consolabor eos et laetificabo a dolore suo et inebriabo animam
sacerdotum pinguedine. et populus meus bonis meis adimplebitur ait dominus. Haec dicit dominus.
Uox in excelso audita est. lamentationis fletus et luctus. rachel plorantis filios suos: et nolentis
consolari super eis quia non sunt. Haec dicit dominus. Quiescat uox tua a ploratu. et oculi tui a la
crimis quia est merces operi tuo ait dominus. Et reuertentur de terra inimici. et est spes nouissimi
tuis ait dominus. et reuertentur filii ad terminos suos. Audiens audiui effraim transmigrantem.
Castigasti me et eruditus sum quasi iuuenculus indomitus. Conuerte me et conuertar quia tu
es dominus deus meus. Postquam enim conuertisti me egi paenitentiam et postquam ostendisti mihi percussi

Dura facta sunt peccata tua. Quid clamas super contritione tua: Insanabilis est dolor tuus. Propter multitudinem iniquitatis tuae.

femur meum. Confusus sum et erubui quoniam sustinui obprobrium adolescentie mee. Si filius
honorabilis mihi effraim si puer delicatus. quia ex quo locutus sum de eo adhuc recordabor eius.
Iccirco conturbata sunt viscera mea super eum. miserans miserebor eius ait dominus. Statue tibi spe
culam pone tibi amaritudines. dirige cor tuum in viam directam in qua ambulasti. Reverte
re virgo israel. revertere ad civitates tuas istas. Usquequo deliciis dissolveris filia vaga. Quia crea
vit dominus novum super terram femina circumdabit virum. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Adhuc
dicent verbum istud in terra iuda et in urbibus eius. cum convertero captivitatem eorum. Benedicat
tibi dominus pulchritudo iusticie mons sanctus. Et habitabunt in eo iudas et omnes civitates eius simul
agricole et minantes greges. quia inebriavi animam lassam et omnem animam esurientem saturavi.
Ideo quasi de somno suscitatus sum et vidi et somnus meus dulcis est mihi. Ecce dies veniunt di
cit dominus et seminabo domum israel et domum iuda semine hominum et semine iumentorum. Et sicut vigilavi
super eos ut evellerem et demolirer et dissiparem et disperderem et affligerem. sic vigilabo super eos
ut edificem et plantem ait dominus. In diebus illis non dicent ultra patres comederunt uvam acerbam.
et dentes filiorum obstupuerunt. sed unusquisque in iniquitate sua morietur. Omnis homo qui come
derit uvam acerbam obstupescent dentes eius. Ecce dies venient dicit dominus et feriam do
mui israel et domui iuda fedus novum non secundum pactum quod pepigi cum patribus vestris. in die qua appre
hendi manum eorum ut educerem eos de terra egypti. pactum quod irritum fecerunt. et ego dominatus
sum eorum dicit dominus. sed hoc erit pactum quod feriam cum domo israel. Post dies illos dicit dominus
dabo legem meam in visceribus eorum. et in corde eorum scribam eam. et ero eis in deum et ipsi erunt
mihi in populum. et non docebit ultra vir proximum suum et vir fratrem suum dicens. cognosce dominum. Omnes
enim cognoscent me a minimo eorum usque ad maximum ait dominus. quia propitiabor iniquitati eorum
et peccati eorum non ero memor amplius. Hec dicit dominus qui dat solem in lumine diei. ordinem lu
ne et stellarum in lumine noctis. qui turbat mare et sonant fluctus eius. dominus exercituum nomen
est illi. Si defecerint leges iste coram me dicit dominus. tunc et semen israel deficiet. ut non sit gens coram
me cunctis diebus. Hec dicit dominus. Si mensurari potuerint celi sursum et investigari funda
menta terre deorsum. et ego abiciam universum semen israel propter omnia que fecerunt dicit
dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus et edificabitur civitas domino. a turre ananehel usque ad
portam anguli. Et exibit ultra norma mensure in conspectu eius super collem gareb. et cir
cuibit goatha et omnem vallem cadaverum et cineris et universam regionem mortis. usque
ad torrentem cedron et usque ad angulum porte equorum orientalis. Sanctum domini non evelletur.
et non destruetur ultra in perpetuum.

XXXII

Verbum quod factum est a domino ad ieremiam in anno de
cimo sedechie regis iuda. ipse est annus octavus decimus nabuchodonosor. Tunc exercitus re
gis babylonis obsidebat ierusalem et ieremias propheta erat clausus in atrio carceris. qui erat in do
mo regis iuda. Clauserat enim eum sedechias rex iuda dicens. Quare vaticinaris dicens.
hec dicit dominus. Ecce ego dabo civitatem istam in manu regis babylonis. et capiet eam. Et
sedechias rex iuda non effugiet de manu chaldeorum. sed tradetur in manu regis babylonis.
et loquetur os eius cum ore illius. et oculi eius oculos illius videbunt. et in babylonem ducet sede
chiam. et ibi erit donec visitem eum ait dominus. Si autem dimicaveritis adversum chaldeos nichil
prosperum habebitis. Et dixit ieremias. Factum est verbum domini ad me dicens. Ecce ana
nehel filius sellum patruelis tuus veniet ad te dicens. Eme tibi agrum meum qui est in
anathot. Tibi enim competit ex propinquitate ut emas. Et venit ad me ananehel filius pa
trui mei secundum verbum domini ad vestibulum carceris et ait ad me. Posside agrum meum qui est in
anathoth in terra beniamin. quia tibi competit hereditas et tu es propinquus ut possideas. In
tellexi autem quod verbum domini esset. et emi agrum ab ananehel filio patrui mei qui est in
anathoth. et appendi ei argentum septem stateres et decem argenteos. et scripsi in li
bro signa et signavi. et adhibui testes. et appendi argentum in statera. et accepi librum posses
sionis signatum stipulationes et rata et signa forinsecus. Et dedi librum possessionis ba
ruch filio neri filii maasie in oculis ananehel patruelis mei. et in oculis testium qui
scripti erant in libro emptionis. in oculis omnium iudeorum qui sedebant in atrio carceris.

Et precepi baruch coram eis dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Sume libros istos. librum
emptionis hunc signatum. et librum hunc qui apertus est. et pones illos in vase fictili. ut
permanere possint diebus multis. Hec enim dicit dominus exercituum deus israel. Adhuc possidebun-
tur domus et agri et vinee. in terra ista. Et oravi ad dominum postquam tradidi librum baruch fi-
lio nerie dicens. Heu heu heu domine deus ecce tu fecisti celum et terram in fortitudine tua
magna et in brachio tuo extento. Non erit tibi difficile omne verbum qui facis misericordiam in mi-
libus. et reddis iniquitatem patrum in sinum filiorum eorum post eos. Fortissime magne potens
dominus exercituum nomen tibi. Magnus consilio et incomprehensibilis cogitatu. Cuius oculi aper-
ti sunt super omnes vias filiorum adam. ut reddas unicuique secundum vias suas. et secundum fructum
adinventionum eius. Qui posuisti signa et portenta in terra egypti usque ad diem hanc
et in israel et in hominibus. et fecisti tibi nomen sicut est hec dies. et eduxisti populum tuum de
terra egypti. in signis et in portentis et in manu robusta et in brachio extento et
in terrore magno. et dedisti eis terram hanc quam iurasti patribus eorum. ut dares eis
terram fluentem lacte et melle. Et ingressi sunt et possederunt eam. et non obedierunt
voci tue et in lege tua non ambulaverunt. Omnia que mandasti eis ut facerent non fe-
cerunt. et evenerunt eis omnia mala hec. Ecce munitiones extructe sunt adver-
sum civitatem ut capiatur. et urbs data est in manus chaldeorum qui preliantur adver-
sus eam a facie gladii et famis et pestilentie et quecumque locutus es acciderunt. ut tu
ipse cernis. et tu domine deus dicis mihi. eme agrum argento et adhibe testes. cum urbs da-
ta sit in manus chaldeorum. Et factum est verbum domini ad ieremiam dicens. Ecce ego dominus deus
universe carnis. numquid mihi difficile erit omne verbum? Propterea hec dicit dominus. Ecce ego
tradam civitatem istam in manus chaldeorum. et in manus regis babylonis. et capient eam.
et venient chaldei preliantes adversum urbem hanc. et succendent eam igni. et comburent
eam. et domos in quarum domatibus sacrificabant baal. et libabant diis alienis libamina
ad irritandum me. Erant enim filii israel et filii iuda iugiter facientes malum in oculis meis
ab adolescentia sua. filii israel qui usque nunc exacerbant me in opere manuum suarum dicit
dominus. Quia in furore et in indignatione mea facta est mihi civitas hec a die qua edificaverunt
eam usque in diem istam. qua auferetur de conspectu meo propter maliciam filiorum israel
et filiorum iuda quam fecerunt ad iracundiam me provocantes. ipsi et reges eorum principes
eorum et sacerdotes et prophete eorum viri iuda et habitatores ierusalem. Et verterunt ad me
terga et non facies. cum docerem eos diluculo et erudirem. et nollent audire ut acci-
perent disciplinam. Et posuerunt ydola sua in domo in qua invocatum est nomen meum
ut polluerent eam. Et edificaverunt excelsa baal que sunt in valle filii ennon. ut
initiarent filios suos et filias suas moloch. quod non mandavi eis nec ascendit in cor
meum. ut facerent abhominationem hanc. et in peccatum deducerent iudam. Et nunc propter
ista hec dicit dominus deus israel. ad civitatem hanc de qua vos dicitis quod tradatur in ma-
nu regis babylonis in gladio et in fame et in peste. ecce ego congregabo eos de uni-
versis terris ad quas eieci eos in furore meo. et in ira mea et in indignatione grandi. et
reducam eos ad locum istum et habitare eos faciam confidenter. Et erunt mihi in populum et
ego ero eis in deum. Et dabo eis cor unum et viam unam ut timeant me universis diebus.
et bene sit eis et filiis eorum post eos. Et feriam cum eis pactum sempiternum et non desinam
eis benefacere. et timorem meum dabo in corde eorum ut non recedant a me. Et letabor super
eis cum bene eis fecero. et plantabo eos in terra ista in veritate. in toto corde meo et in to-
ta anima mea. Quia hec dicit dominus sicut adduxi super populum istum omne malum hoc grande.
sic adducam super eos omne bonum. quod ego loquor ad eos. et possidebuntur agri in terra
ista de qua vos dicitis quod deserta sit. eo quod non remanserit homo et iumentum
et data sit in manu chaldeorum. Agri pecunia ementur. et scribentur in libro. et impri-
metur signum et testes adhibebuntur. in terra beniamin et in circuitu ierusalem. in
civitatibus iuda et in civitatibus montanis. in civitatibus campestribus et in civita-

tibus que ad austrum sunt quia convertam captivitatem eorum ait dominus. Et factum est ver
bum domini ad Ieremiam secundo. cum adhuc clausus esset in atrio carceris dicens. Hec

XXXIII

dicit dominus. Qui facturus est et formaturus illud, dominus nomen eius. Clama ad me et exaudi
am te. et annuntiabo tibi grandia et firma que nescis. Quia hec dicit dominus deus israhel ad do
mos urbis huius et ad domos regis iuda que destructe sunt. et ad munitiones et ad
gladium venientium ut dimicent cum chaldeis. et impleant eas cadaveribus hominum
quos percussi in furore meo et in indignatione mea. abscondens faciem meam a civi
tate hac propter omnem maliciam eorum. Ecce ego obducam eis cicatricem et sanitatem. et
curabo eos. et revelabo illis deprecationem pacis et veritatis. Et convertam conversionem
iuda et conversionem ierusalem. et edificabo eos sicut a principio. et emundabo illos ab om
ni iniquitate sua in qua peccaverunt mihi. et propitius ero cunctis iniquitatibus eorum in quibus de
liquerunt mihi et spreverunt me. Et erit mihi in nomen et in gaudium et in exultatio
nem cunctis gentibus terre que audierint omnia bona que ego facturus sum eis. et pavebunt
et turbabuntur in universis bonis et in omni pace quam ego faciam eis. Hec dicit dominus.
Adhuc audietur in loco isto quem vos dicitis esse desertum eo quod non sit homo et iumentum
in civitatibus iuda et foris ierusalem que desolate sunt absque homine et absque habitatore
et absque pecore vox gaudii et vox leticie. vox sponsi et vox sponse. vox dicentium con
fitemini domino exercituum quoniam bonus. quoniam in eternum misericordia eius. et portantium vota in do
mum domini. Reducam enim conversionem terre sicut a principio dicit dominus. Hec dicit
dominus exercituum. Adhuc erit in loco isto deserto absque homine et absque iumento et in cun
ctis civitatibus eius. habitaculum pastorum accubantium gregum. In civitatibus montuosis
et in civitatibus campestribus et in civitatibus que ad austrum sunt et in terra ben
iamin. et in circuitu ierusalem et in civitatibus iuda. adhuc transibunt greges ad manus
numerantis ait dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus et suscitabo verbum bonum quod lo
cutus sum ad domum israhel et ad domum iuda. In diebus illis et in tempore illo germinare
faciam david germen iusticie. et faciet iudicium et iusticiam in terra. In diebus illis sal
vabitur iuda et ierusalem habitabit confidenter. et hoc est nomen quod vocabunt eum dominus
iustus noster. Quia hec dicit dominus. Non interibit de david vir qui sedeat super thronum domus
israhel. et de sacerdotibus et de levitis non interibit vir a facie mea. qui offerat holocaustomata
et incendat sacrificium et cedat victimas cunctis diebus. Et factum est verbum domini ad
Ieremiam dicens. Hec dicit dominus. Si irritum fieri potest pactum meum cum die et
pactum meum cum nocte. ut non sit dies et nox in tempore suo. et pactum meum irritum
esse poterit. cum david servo meo ut non sit ex eo filius qui regnet in throno eius et levite et sacer
dotes ministri mei. Sicut numerari non possunt stelle celi et metiri harena maris
sic multiplicabo semen david servi mei et levitas ministros meos. Et factum est ver
bum domini ad Ieremiam dicens. Numquid non vidisti quid populus hic locutus sit dicens.
Due cognationes quas elegerat dominus abiecte sunt et populum meum despexerunt eo quod non sit ultra gens coram
eis. Hec dicit dominus. Si pactum meum inter diem et noctem et leges celo et terre non po
sui. et quidem et semen iacob et david servi mei proiciam. ut non assumam de semine eius principes
seminis abraham et ysaac et iacob. Reducam enim conversionem eorum et miserebor eis.

XXXIIII

Verbum quod factum est ad Ieremiam a domino. quando nabuchodonosor rex babylonis et omnis
exercitus eius. universaque regna terre que erant sub potestate manus eius et omnes populi
bellabant contra ierusalem et contra omnes urbes eius dicens. Hec dicit dominus deus israhel. Va
de et loquere ad sedechiam regem iuda et dices ad eum. Hec dicit dominus. Ecce ego tra
dam civitatem hanc in manum regis babylonis et succendet eam igni. Et tu non effu
gies de manu eius. sed comprehensione capieris. et in manu eius traderis. Et oculi tui
oculos regis babylonis videbunt. et os eius cum ore tuo loquetur. et babylonem intra
bis. Attamen audi verbum domini sedechia rex iuda. Hec dicit dominus ad te. Non mori
eris in gladio sed in pace morieris. Et secundum combustiones patrum tuorum regum priorum qui

fuerunt ante te, sic comburent te. Et ve domine plangent te: quia verbum ego locutus sum, dicit dominus. Et locutus est Ieremias propheta ad Sedechiam regem Iuda universa verba hec in Ierusalem. Et exercitus regis Babylonis pugnabat contra Ierusalem et contra omnes civitates Iuda que reliquie erant, contra Lachis et contra Azecha. Hee enim supererant de civitatibus Iuda urbes munite. Verbum quod factum est ad Ieremiam a domino postquam percussit rex Sedechias fedus cum omni populo in Ierusalem predicans ut dimitteret unusquisque servum suum et unusquisque ancillam suam hebreum et hebream liberos, et nequaquam dominarentur eis, id est in Iudeo et fratre suo. Audierunt ergo omnes principes et universus populus qui inierant pactum ut dimitteret unusquisque servum suum et unusquisque ancillam suam liberos, et ultra non dominarentur eis. Audierunt igitur et dimiserunt. Et conversi sunt deinceps et retraxerunt servos et ancillas suas quos dimiserant liberos, et subiugaverunt in famulos et in famulas. Et factum est verbum domini ad Ieremiam a domino dicens. Hec dicit dominus deus Israel: Ego percussi fedus cum patribus vestris in die qua eduxi eos de terra Egypti de domo servitutis dicens: Cum completi fuerint septem anni dimittat unusquisque fratrem suum hebreum qui venditus est ei, et serviet tibi sex annis, et dimittes eum a te liberum. Et non audierunt patres vestri me, nec inclinaverunt aurem suam. Et conversi estis vos hodie et fecistis quod rectum est in oculis meis, ut predicaretis libertatem unusquisque ad amicum suum, et inistis pactum in conspectu meo in domo in qua invocatum est nomen meum super eam. Et reversi estis et commaculastis nomen meum, et reduxistis unusquisque servum suum et unusquisque ancillam suam quos dimiseratis ut essent liberi et sue potestatis, et subiugastis eos ut sint vobis servi et ancille. Propterea hec dicit dominus: Vos non audistis me ut predicaretis unusquisque libertatem fratri suo et unusquisque amico suo. Ecce ego predico libertatem, ait dominus, ad gladium et famem et pestem, et dabo vos in commotionem cunctis regnis terre. Et dabo viros qui prevaricantur fedus meum, et non observaverunt verba federis quibus assensi sunt in conspectu meo, vitulumque ceciderunt in duas partes et transierunt inter divisiones eius, principes Iuda et principes Ierusalem, eunuchi et sacerdotes et omnis populus terre qui transierunt inter divisiones vituli. Et dabo eos in manu inimicorum suorum et in manu querentium animam eorum, et erit morticinum eorum in escam volucribus celi et bestiis terre. Et Sedechiam regem Iuda et principes eius dabo in manu inimicorum eorum et in manu querentium animam eorum, et in manu exercituum regis Babylonis qui recesserunt a vobis. Ecce ego precipio, dicit dominus, et reducam eos in civitatem hanc, et prelabuntur adversus eam et capient eam et incendent igni, et civitates Iuda dabo in solitudinem eo quod non sit habitator.

XXXV

Verbum quod factum est ad Ieremiam a domino in diebus Ioachim filii Iosie regis Iuda dicens. Vade ad domum Rechabitarum et loquere eis, et introduces eos in domum domini in unam exedram thesaurorum, et dabis eis bibere vinum. Et assumpsi Iezoniam filium Ieremie filii Absanie, et fratres eius et omnes filios eius, et universam domum Rechabitarum, et introduxi eos in domum domini ad gazofilacium filiorum Anan filii Gedelie hominis dei, quod erat iuxta gazofilacium principum super thesaurum Maasie filii Sellum qui erat custos vestibuli. Et posui coram filiis domus Rechabitarum scyphos plenos vino et calices, et dixi ad eos: Bibite vinum. Qui responderunt: Non bibemus vinum, quia Ionadab filius Rechab pater noster precepit nobis dicens: Non bibetis vinum vos et filii vestri usque in sempiternum, et domum non edificabitis, et sementem non seretis, et vineas non plantabitis, nec habebitis: sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris, ut vivatis diebus multis super faciem terre in qua vos peregrinamini. Obedivimus ergo Ionadab voci filii Rechab patris nostri in omnibus que precepit nobis, ita ut non biberemus vinum cunctis diebus nostris nos et mulieres nostre, filii et filie nostre, et non edificaremus domos ad habitandum, et vineam et agrum et sementem non habuimus, sed habitavimus in tabernaculis, et obedientes fuimus iuxta omnia que precepit nobis Ionadab pater noster. Cum autem ascendisset Nabuchodonosor rex Babylonis ad terram nostram, diximus: Venite et ingrediamur Ierusalem a facie exercitus Chaldeorum et a facie exercitus Syrie, et mansimus in Ierusalem. Et factum est verbum domini ad Ieremiam dicens. Hec dicit dominus exercituum deus Israel: Vade et

dic viris Iuda et habitatoribus Ierusalem. Numquid non recipietis disciplinam ut obediatis verbis
meis, dicit Dominus? Praevaluerunt sermones Ionadab filii Rechab, quos praecepit filiis suis
ut non biberent vinum, et non biberunt usque ad diem hanc, quia obedierunt praecepto patris sui.
Ego autem locutus sum ad vos de mane consurgens et loquens, et non obedistis mihi. Misique ad vos
omnes servos meos prophetas, consurgens diluculo, mittensque et dicens: Convertimini unusquisque
a via sua pessima, et bona facite studia vestra, et nolite sequi deos alienos, neque colatis eos, et
habitabitis in terra quam dedi vobis et patribus vestris, et non inclinastis aurem vestram, neque audistis
me. Firmaverunt igitur filii Ionadab filii Rechab praeceptum patris sui quod praecepit eis; populus autem iste
non obedivit mihi. Idcirco haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego adducam super Iudam et super
omnes habitatores Ierusalem universam afflictionem quam locutus sum adversum eos, eo quod locutus
sum ad illos et non audierunt, vocavi illos et non responderunt mihi. Domui autem Rechabitarum
dixit Ieremias: Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Pro eo quod obedistis praecepto Ionadab patris
vestri, et custodistis omnia mandata eius, et fecistis universa quae praecepit vobis, propterea haec dicit Dominus
exercituum Deus Israel: Non deficiet vir de stirpe Ionadab filii Rechab stans in conspectu
meo cunctis diebus.

XXXVI

Et factum est in anno quarto Ioachim filii Iosie regis Iuda, factum est verbum
hoc ad Ieremiam a Domino dicens: Tolle volumen libri, et scribes in eo omnia verba quae locutus
sum tibi adversum Ierusalem et Iudam, et adversum omnes gentes, a die qua locutus sum ad te ex
diebus Iosie usque ad diem hanc, si forte audiente domo Iuda universa mala quae ego cogito
facere eis, revertatur unusquisque a via sua pessima, et propitius ero iniquitati et peccato eorum.
Vocavit ergo Ieremias Baruch filium Nerie, et scripsit Baruch ex ore Ieremie omnes sermones
Domini quos locutus est ad eum in volumine libri. Et praecepit Ieremias Baruch dicens: Ego clausus sum, nec valeo ingredi domum Domini. Ingredere ergo tu, et lege de volumine in quo scripsisti ex ore meo verba Domini audiente populo in domo Domini in die ieiunii;
insuper et audiente universo Iuda qui veniunt de civitatibus suis, leges eis, si forte cadat
oratio eorum in conspectu Domini, et revertatur unusquisque a via sua pessima, quoniam magnus furor
et indignatio quam locutus est Dominus adversum populum hunc. Et fecit Baruch filius Nerie
iuxta omnia quae praeceperat ei Ieremias propheta, legens ex volumine sermones Domini in domo
Domini. Factum est autem in anno quinto Ioachim filii Iosie regis Iuda, in mense nono, praedicaverunt
ieiunium in conspectu Domini omni populo in Ierusalem, et universae multitudini quae confluxerat de
civitatibus Iuda in Ierusalem. Legitque Baruch ex volumine sermones Ieremie in domo
Domini in gazophilacio Gamarie filii Saphan scribe, in vestibulo superiori, in introitu porte nove
domus Domini, audiente omni populo. Cumque audisset Micheas filius Gamarie filii Saphan
omnes sermones Domini ex libro, descendit in domum regis ad gazophilacium scribe, et ecce ibi
omnes principes sedebant: Elisama scriba, et Dalaias filius Semeie, et Elnathan filius Achobor,
et Gamarias filius Saphan, et Sedecias filius Ananie, et universi principes. Et nuntiavit eis Micheas omnia verba quae audivit legente Baruch ex volumine in auribus populi. Miserunt itaque
omnes principes ad Baruch Iudi filium Nathanie filii Semeie filii Chusi dicentes: Volumen
ex quo legisti audiente populo sume in manu tua et veni. Tulit ergo Baruch filius Nerie
volumen in manu sua et venit ad eos. Et dixerunt ad eum: Sede et lege haec in auribus nostris.
Et legit Baruch in auribus eorum. Igitur cum audissent omnia verba, obstupuerunt unusquisque
ad proximum suum, et dixerunt ad Baruch: Nuntiare debemus regi omnes sermones istos.
Et interrogaverunt eum dicentes: Indica nobis quomodo scripsisti omnes sermones istos ex ore
eius. Dixit autem eis Baruch: Ex ore suo loquebatur quasi legens ad me omnes sermones istos,
et ego scribebam in volumine atramento. Et dixerunt principes ad Baruch: Vade et abscondere tu et Ieremias, et nemo sciat ubi sitis. Et ingressi sunt ad regem in atrium. Porro
volumen commendaverunt in gazophilacio Elisame scribe, et nuntiaverunt audiente rege omnes sermones. Misitque rex Iudi ut sumeret volumen. Qui tollens illud
de gazophilacio Elisame scribe legit audiente rege et universis principibus qui stabant circa
regem. Rex autem sedebat in domo hiemali in mense nono, et posita erat arula coram eo

plena prunis. Cumque legisset iudi tres pagellas vel quatuor, scidit illud scalpello scribe et
proiecit in ignem qui erat super arulam, donec consumeretur omne volumen igni qui erat in arula. Et
non timuerunt neque sciderunt vestimenta sua, rex et omnes servi eius qui audierunt universos
sermones istos. Verumtamen Elnathan et Dalaias et Gamarias contradixerunt regi ne combu
reret librum, et non audivit eos. Et precepit rex Ieremihel filio Amelech et Saraie filio Ezribel
et Selemie filio Abdehel ut comprehenderent Baruch scribam et Ieremiam prophetam. Abscondit
autem eos Dominus. Et factum est verbum Domini ad Ieremiam postquam combussisset rex volumen et sermones
quos scripserat Baruch ex ore Ieremie dicens. Rursum tolle volumen aliud et scribe in eo
omnes sermones priores qui erant in volumine primo, quod combussit Ioachim rex Iuda. Et ad Ioa
chim regem Iuda dices. Hec dicit Dominus. Tu combussisti volumen illud dicens. Quare scripsisti
in eo annuntians: Festinus veniet rex Babylonis et vastabit terram hanc et cessare faciet
ex illa hominem et iumentum? Propterea hec dicit Dominus contra Ioachim regem Iuda. Non erit
ex eo qui sedeat super solium David, et cadaver eius proicietur ad estum per diem et ad gelu per noctem.
Et visitabo contra eum et contra semen eius et contra servos eius iniquitates suas, et adducam
super eos et super habitatores Ierusalem et super viros Iuda omne malum quod locutus sum ad eos et non audi
erunt. Ieremias autem tulit volumen aliud et dedit illud Baruch filio Nerie scribe. Qui scripsit
in eo ex ore Ieremie omnes sermones libri quem combusserat Ioachim rex Iuda igni. Et

XXXVII

insuper additi sunt sermones multo plures quam ante fuerant. Et regnavit Sedechias rex filius
Iosie pro Iechonia filio Ioachim quem constituit regem Nabuchodonosor rex Babylonis
in terra Iuda et non obedivit ipse et servi eius et populus terre verbis Domini que locutus est in manu
Ieremie prophete. Et misit rex Sedechias Iuchal filium Selemie et Sophoniam filium Ma
asie sacerdotem ad Ieremiam prophetam dicens. Ora pro nobis Dominum Deum nostrum. Ieremias
autem libere ambulabat in medio populi. Non enim miserant eum in custodiam carceris. Igitur exerci
tus Pharaonis egressus est de Egypto et audientes Chaldei qui obsidebant Ierusalem hoc nun
tium recesserunt ab Ierusalem. Et factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam dicens. Hec
dicit Dominus Deus Israel. Sic dicetis regi Iuda qui misit vos ad me interrogandum. Ecce exercitus
Pharaonis qui egressus est vobis in auxilium revertetur in terram suam in Egyptum et redi
ent Chaldei et bellabunt contra civitatem hanc et capient eam et incendent igni. Hec
dicit Dominus. Nolite decipere animas vestras dicentes. Euntes abibunt et recedent a nobis
Chaldei, quia non abibunt. Sed et si percusseritis omnem exercitum Chaldeorum qui preliantur adver
sum vos, et derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati, singuli de tentorio suo consurgent et
incendent civitatem hanc igni. Ergo cum recessisset exercitus Chaldeorum ab Ierusalem propter
exercitum Pharaonis, egressus est Ieremias de Ierusalem ut iret in terram Beniamin
et divideret ibi possessionem in conspectu civium. Cumque pervenisset ad portam Benia
min, erat ibi custos porte per vices nomine Ierias filius Selemie filii Ananie. Et appre
hendit Ieremiam prophetam dicens: Ad Chaldeos profugis. Et respondit Ieremias: Falsum
est, non fugio ad Chaldeos. Et non audivit eum, sed comprehendit Ierias Ieremiam et addu
xit eum ad principes. Quam ob rem irati principes contra Ieremiam cesum eum miserunt
in carcerem qui erat in domo Ionathe scribe. Ipse enim prepositus erat super carcerem. Itaque
ingressus est Ieremias in domum laci et in ergastulum, et sedit ibi Ieremias diebus mul
tis. Mittens autem rex Sedechias tulit eum et interrogavit in domo sua abscondite et dix
it: Putas ne est sermo a Domino? Et dixit Ieremias: Est. Et ait: In manu regis Babylo
nis traderis. Et dixit Ieremias ad regem Sedechiam: Quid peccavi tibi et servis tuis et
populo tuo, quia misisti me in domum carceris? Ubi sunt prophete vestri qui prophetabant vobis et di
cebant: Non veniet rex Babylonis super vos et super terram hanc? Nunc ergo audi obsecro domine
mi rex. Valeat deprecatio mea in conspectu tuo et ne me remittas in domum Ionathe scribe
ne moriar ibi. Precepit ergo rex Sedechias ut traderetur Ieremias in vestibulo car
ceris et daretur ei torta panis cotidie excepto pulmento, donec consumerentur omnes

XXXVIII

panes de civitate. Et mansit Ieremias in vestibulo carceris. Audivit autem Saphatias fi

lius Mathan, et Gedelias filius Phassur, et Iuchal filius Selemie, et Phassur filius Melchie sermones quos Ieremias loquebatur ad omnem populum dicens: Hec dicit Dominus: Quicumque manserit in civitate hac, morietur gladio et fame et peste; qui autem profugerit ad Chaldeos vivet, et erit anima eius sospes et vivens. Hec dicit Dominus: Tradenda tradetur civitas hec in manu exercitus regis Babylonis, et capiet eam. Et dixerunt principes regi: Rogamus ut occidatur homo iste. De industria enim dissolvit manus virorum bellantium qui remanserunt in civitate hac, et manus universi populi, loquens ad eos iuxta verba hec. Siquidem homo hic non querit pacem populo huic, sed malum. Et dixit rex Sedechias: Ecce ipse in manibus vestris est; nec enim fas est regem quicquam vobis negare. Tulerunt ergo Ieremiam et proiecerunt eum in lacum Melchie filii Amalech, qui erat in vestibulo carceris; et submiserunt Ieremiam in funibus in lacum in quo non erat aqua sed lutum. Descendit autem Ieremias in cenum. Audivit autem Abdemelech Ethiops vir eunuchus qui erat in domo regis quod misissent Ieremiam in lacum. Porro rex sedebat in porta Beniamin. Et egressus est Abdemelech de domo regis, et locutus est ad regem dicens: Domine mi rex, male fecerunt viri isti omnia quecumque perpetraverunt contra Ieremiam prophetam, mittentes eum in lacum ut ibi moriatur fame; non sunt enim ultra panes in civitate. Precepit itaque rex Abdemelech Ethiopi dicens: Tolle tecum hinc triginta viros, et leva Ieremiam prophetam de lacu antequam moriatur. Assumptis ergo Abdemelech secum viris, ingressus est domum regis que erat sub cellario; et tulit inde veteres pannos et antiqua que computruerant, et submisit ea ad Ieremiam in lacum per funiculos. Dixitque Abdemelech Ethiops ad Ieremiam: Pone veteres pannos et hec scissa et putrida sub cubitis manuum tuarum et super funes. Fecit ergo Ieremias sic. Et extraxerunt Ieremiam funibus, et eduxerunt eum de lacu. Mansit autem Ieremias in vestibulo carceris. Et misit rex Sedechias, et tulit ad se Ieremiam prophetam ad ostium tertium quod erat in domo Domini. Et dixit rex ad Ieremiam: Interrogo ego te sermonem; ne abscondas a me aliquid. Dixit autem Ieremias ad Sedechiam: Si annuntiavero tibi, numquid non interficies me? Et si consilium tibi dedero, non me audies. Iuravit ergo Sedechias Ieremie clam dicens: Vivit Dominus qui fecit nobis animam hanc, si occidero te, et si tradidero te in manus virorum istorum qui querunt animam tuam. Et dixit Ieremias ad Sedechiam: Hec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Si profectus exieris ad principes regis Babylonis, vivet anima tua, et civitas hec non succendetur igni, et salvus eris tu et domus tua. Si autem non exieris ad principes regis Babylonis, tradetur civitas hec in manus Chaldeorum, et succendent eam igni, et tu non effugies de manu eorum. Et dixit rex Sedechias ad Ieremiam: Sollicitus sum propter Iudeos qui transfugerunt ad Chaldeos, ne forte tradar in manus eorum et illudant mihi. Respondit autem Ieremias: Non te tradent. Audi queso vocem Domini quam ego loquor ad te, et bene tibi erit, et vivet anima tua. Quod si nolueris egredi, iste est sermo quem ostendit mihi Dominus: Ecce omnes mulieres que remanserunt in domo regis Iuda educentur ad principes regis Babylonis, et ipse dicent: Seduxerunt te et prevaluerunt adversum te viri pacifici tui; demerserunt in ceno et lubrico pedes tuos. Et omnes uxores tue et filii tui educentur ad Chaldeos, et non effugies manus eorum, sed in manu regis Babylonis capieris, et civitatem hanc comburet igni. Dixit ergo Sedechias ad Ieremiam: Nullus sciat verba hec, et non morieris. Si autem audierint principes quia locutus sum tecum, et venerint ad te et dixerint tibi: Indica nobis quid locutus sis cum rege; ne celes nos, et non te interficiemus; et quid locutus est tecum rex: dices ad eos: Prostravi ego preces meas coram rege, ne me reduci iuberet in domum Ionathe, et ibi morerer. Venerunt ergo omnes principes ad Ieremiam et interrogaverunt eum, et locutus est eis iuxta omnia verba que preceperat ei rex; et cessaverunt ab eo. Nihil enim fuerat auditum. Mansit ergo in vestibulo carceris usque in diem quo capta est Ierusalem. Et factum est ut caperetur Ierusalem.

XXXIX

Anno nono Sedechie regis Iuda, mense decimo, venit Nabuchodonosor rex Babylonis et omnis exercitus eius ad Ierusalem, et obsidebant eam. Undecimo autem anno Sedechie, mense quarto, quinta die mensis aperta est civitas, et in

gressi sunt omnes principes regis babylonis et sederunt in porta media neregel sereser
seregar nabusarsachim rapsares neregel sereser rebmac et omnes reliqui principes
regis babylonis. Cumque vidisset eos sedechias rex iuda et omnes viri bellatores fugerunt et
egressi sunt nocte de civitate per viam orti regis et per portam que erat inter duos mu
ros et egressi sunt ad viam deserti. Persecutus est autem eos exercitus chaldeorum et compre
henderunt sedechiam in campo solitudinis iherichontine et captum adduxerunt ad nabu
chodonosor regem babylonis in reblatha que est in terra emath et locutus est ad eum
iudicia. Et occidit rex babylonis filios sedechie in reblatha in oculis eius et omnes
nobiles iuda occidit rex babylonis. Oculos quoque sedechie eruit et vinxit eum compe
dibus ut duceretur in babylonem. Domum quoque regis et domum vulgi succenderunt chaldei ig
ni et murum iherusalem subverterunt et reliquias populi que remanserunt in civitate et perfu
gas qui transfugerant ad eum et superfluos vulgi qui remanserant transtulit nabuzar
dan magister militum in babylonem. Et de plebe pauperum qui penitus nichil habebant
dimisit nabuzardan magister militum in terra iuda et dedit eis vineas et cisternas in die
illa. Preceperat autem nabuchodonosor rex babylonis de ieremia nabuzardan magistro
milicie dicens. Tolle illum et pone super eum oculos tuos nichilque ei mali facias. Sed ut
voluerit sic facies ei. Misit ergo nabuzardan princeps milicie et nabusezban et rapsa
res et neregel et sereser et rebmach et omnes optimates regis babylonis. miserunt
et tulerunt iheremiam de vestibulo carceris et tradiderunt eum godolie filio a
chan filii saphan ut intraret in domum et habitaret in populo. Ad ieremiam autem factus
fuerat sermo domini cum clausus esset in vestibulo carceris dicens. Vade et dic abde
melech ethiopi dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego inducam sermo
nes meos super civitatem hanc in malum et non in bonum et erunt in conspectu tuo in die
illa et liberabo te in die illa ait dominus et non traderis in manus virorum quos tu formidas. sed
eruens liberabo te et gladio non cades. sed erit tibi anima tua in salutem quia in me habuisti fi
duciam ait dominus.

XL

Sermo qui factus est ad iheremiam a domino postquam dimissus est a
nabuzardan magistro milicie de rama quando tulit eum vinctum cathenis in medio omni
um qui migrabant de ierusalem et iuda et ducebantur in babylonem. Tollens ergo princeps
milicie iheremiam dixit ad eum. Dominus deus tuus locutus est malum hoc super locum istum et ad
duxit et fecit dominus sicut locutus est quia peccastis domino et non audistis vocem eius et factus est
vobis sermo hic. Nunc ergo ecce solvi te hodie de cathenis que sunt in manibus tuis. Si
placet tibi ut venias mecum in babylonem veni et ponam oculos meos super te. Si autem displi
cet tibi venire mecum in babylonem reside. Ecce omnis terra in conspectu tuo. quo ele
geris et quo placuerit tibi ut vadas illuc perge. et mecum noli venire. sed habita apud godoliam
filium achan filii saphan quem prefecit rex babylonis civitatibus iude. Habita ergo cum eo
in medio populi vel quocumque placuerit tibi ut vadas vade. Dedit quoque ei magister milicie cibaria
et munuscula et dimisit eum. Venit autem iheremias ad godoliam filium achan in masphath
et habitavit cum eo in medio populi qui relictus fuerat in terra. Cumque audissent omnes princi
pes exercitus qui dispersi fuerant per regiones ipsi et socii eorum quod prefecisset rex babylonis
godoliam filium achan terre et quod commendasset ei viros et mulieres et parvulos et de pau
peribus terre qui non fuerant translati in babylonem venerunt ad godoliam in masphath
ismael filius nathanie et iohannan filius caree et sareas filius thenoemeth et filii ophi
qui erant de nethophati et iezonias filius maachati ipsi et viri eorum. Et iuravit eis go
dolias filius achan filii saphan et comitibus eorum dicens. Nolite timere servire chal
deis. Habitate in terra et servite regi babylonis et bene erit vobis. Ecce ego habito in
masphath ut respondeam preceptis chaldeorum qui mittuntur ad nos. Vos autem colligite vin
demiam et messem et oleum et condite in vasis vestris et manete in urbibus vestris quas
tenetis. Sed et omnes iudei qui erant in moab et in filiis ammon et in ydumea et in
universis regionibus audito quod dedisset rex babylonis reliquias in iudeam et quod preposu

isset super eos godoliam filium aicham filii saphan: reuersi sunt inquam de uniuersis locis omnes
iudei ad quae profugerant, et uenerunt in terram iuda ad godoliam in masphath: et collegerunt ui-
num et messem multam nimis. Iohannan autem filius caree et omnes principes exercitus qui disper-
si erant in regionibus uenerunt ad godoliam in masphath: et dixerunt ei. Scito quia baalis
rex filiorum ammon: misit ismahel filium nathanie percutere animam tuam. Et non credidit eis
godolias filius aicham. Iohannan uero filius caree dixit ad godoliam seorsum in masphat
loquens. Ibo et percutiam ysmahel filium nathanie nullo sciente ne interficiat animam tuam.
et dissipentur omnes iudei qui congregati sunt ad te, et peribunt reliquie iuda. Et ait godolias
filius aicham ad iohannan filium caree. Noli facere uerbum hoc: falsum enim tu loqueris

XLI

de ismahel. Et factum est in mense septimo uenit ismahel filius nathanie filii elisama de
semine regali, et optimates regis, et decem uiri cum eo ad godoliam filium aicham in
masphath: et comederunt ibi panes simul in masphat. Surrexit autem ysmahel filius natha-
nie et decem uiri qui erant cum eo, et percusserunt godoliam filium aicham filii saphan gladio:
et interfecerunt eum quem prefecerat rex babylonis terre. Omnes quoque iudeos qui erant cum go-
dolia in masphat: et caldeos qui reperti sunt ibi et uiros bellatores percussit ysmahel. Secundo autem
die postquam occiderat godoliam nullo adhuc sciente uenerunt uiri de sychem et de sylo et de sama-
ria octoginta uiri. rasa barba et scissis uestibus squalentes. munera et thus habebant in ma-
nu ut offerrent in domo domini. Egressus ergo ysmahel filius nathanie in occursum eorum
de masphat: incedens et plorans ibat. Cum autem occurrisset eis dixit ad eos. Uenite ad
godoliam filium aicham. Qui cum uenissent ad medium ciuitatis eos ysmahel filius na-
thanie. circa medium ciuitatis ipse et uiri qui erant cum eo. Decem autem uiri reperti sunt inter

interfecit

eos. qui dixerunt ad ysmahel. Noli occidere nos. quia habemus thesauros in agro frumenti et hor-
dei et olei et mellis. Et cessauit et non interfecit eos cum fratribus suis. Lacus autem in quem proie-
cerat ysmahel omnia cadauera uirorum quos percussit propter godoliam. ipse est quem fecit rex
asa propter baasa regem israel. ipsum repleuit ysmahel filius nathanie occisis. Et captiuas
duxit ysmahel omnes reliquias populi. que erant in masphat filias regis. et uniuersum po-
pulum qui remanserat in masphat: quos commendauerat nabuzardan princeps mi-
licie godolie filio aicham. Et cepit eos ysmahel filius nathanie. et abiit ut transiret ad fi-
lios ammon. Audiuit autem iohannan filius caree. et omnes principes bellatorum qui erant cum
eo. et omne malum quod fecerat ysmahel filius nathanie. et assumptis uniuersis uiris profe-
cti sunt ut bellarent aduersum ysmahel filium nathanie. et inuenerunt eum ad aquas mul-
tas que sunt in gabaon. Cumque uidisset omnis populus qui erat cum ysmahel iohannan fili-
um caree et uniuersos principes bellatorum qui erant cum eo letati sunt. et reuersus est omnis
populus quem ceperat ysmahel in masphat. Reuersusque abiit ad iohannan filium caree.
Ysmahel autem filius nathanie fugit cum octo uiris a facie iohannan. et abiit ad filios
ammon. Tulit ergo iohannan filius caree et omnes principes bellatorum qui erant cum eo uni-
uersas reliquias uulgi. quas reduxerat ab ysmahel filio nathanie de masphat:
postquam percussit godoliam filium aicham. fortes uiros ad prelium et mulieres et pueros
et eunuchos quos reduxerant de gabaon: et abierunt et sederunt peregrinantes in chana-
am que est iuxta bethleem ut pergerent et introirent egyptum a facie chaldeorum. Timebant
enim eos quia percusserat ysmahel filius nathanie godoliam filium aicham quem preposue-

XLII

rat rex babylonis in terra iuda. Et accesserunt omnes principes bellatorum. et iohannan filius
caree et iezonias filius osie. et reliquum uulgus a paruo usque ad magnum. Dixeruntque ad iere-
miam prophetam. Cadat oratio nostra in conspectu tuo. et ora pro nobis ad dominum deum tuum pro uniuer-
sis reliquiis istis. quia relicti sumus pauci de pluribus sicut oculi tui nos intuentur. et annun-
tiet dominus deus tuus uiam per quam pergamus et uerbum quod faciamus. Dixit autem ad eos ieremi-
as propheta. Audiui. Ecce ego oro ad dominum deum uestrum secundum uerba uestra. Omne uerbum quodcumque
responderit uobis indicabo uobis. nec celabo uos quicquam. Et illi dixerunt ad ieremiam. Sit
dominus inter nos testis ueritatis et fidei. si non iuxta omne uerbum in quo miserit te dominus deus tuus ad

nos sic faciemus. sive bonum est sive malum. Voci domini dei nostri ad quem mittimus te obe-
diemus. ut bene sit nobis cum audierimus vocem domini dei nostri. Cum autem completi essent
decem dies. factum est verbum domini ad ieremiam. vocavitque iohannan filium caree
et omnes principes bellatorum qui erant cum eo. et universum populum a minimo usque ad maxi-
mum. et dixit ad eos. Hec dicit dominus deus israel ad quem misistis me. ut prosternerem preces vestras
in conspectu eius. Si quiescentes manseritis in terra hac. edificabo vos et non destruam. planta-
bo et non evellam. Iam enim placatus sum super malo quod feci vobis. Nolite timere a facie re-
gis babylonis quem vos pavidi formidatis. nolite eum metuere dicit dominus quia vobiscum
sum ego ut salvos faciam vos. et eruam vos de manu eius. Et dabo vobis misericordiam et misere-
bor vestri. et habitare faciam vos in terra vestra. Si autem dixeritis vos non habitabimus in terra ista. nec
audiemus vocem domini dei nostri dicentes nequaquam. sed ad terram egypti pergemus ubi non videbimus
bellum. et clangorem tube non audiemus. et famem non sustinebimus. et ibi habitabimus. propter hoc
nunc audite verbum domini reliquie iuda. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Si posueritis fa-
ciem vestram ut ingrediamini egyptum. et intraveritis ut ibi habitetis. gladius quem vos
formidatis ibi comprehendet vos in terra egypti. et fames pro qua estis solliciti adherebit
vobis in egypto. et ibi moriemini. Omnesque viri qui posuerint faciem suam ut ingredian-
tur egyptum. ut habitent ibi morientur gladio fame et peste. nullus de eis remane-
bit nec effugiet a facie mali quod ego afferam super eos. quia hec dicit dominus exercituum deus
israel. Sicut conflatus est furor meus et indignatio mea super habitatores ierusalem. sic
conflabitur indignatio mea super vos cum ingressi fueritis egyptum. et eritis in iusiu-
randum et in stuporem. et in maledictionem et in obprobrium. et nequaquam ultra videbitis
locum istum. Verbum domini super vos reliquie iuda. Nolite intrare egyptum. Scientes
scietis quia obtestatus sum vos hodie. quia decepistis animas vestras. Vos enim misistis me ad
dominum deum nostrum dicentes. Ora pro nobis ad dominum deum nostrum et iuxta omnia quecumque di-
xerit tibi dominus deus noster. sic annuntia nobis et faciemus. et annuntiavi vobis hodie et non audistis
vocem domini dei nostri. super universis pro quibus misit me ad vos. Nunc ergo scientes scietis
quia gladio et fame et peste moriemini in loco ad quem voluistis intrare ut habi-
taretis ibi.

XLIII

Factum est autem cum complesset ieremias loquens ad populum univer-
sos sermones domini dei eorum pro quibus miserat eum dominus deus illorum ad illos omnia verba hec.
dixit azarias filius osie et iohannan filius caree et omnes viri superbi dicentes ad ie-
remiam. Mendacium tu loqueris. non misit te dominus deus noster dicens. Ne ingrediamini
in egyptum ut habitetis illuc. sed baruch filius nerie incitat te adversum nos. ut tradat
nos in manibus chaldeorum ut interficiat nos et traduci faciat in babylonem. Et non
audivit iohannan filius caree et omnes principes bellatorum et universus populus vocem domini
ut manerent in terra iuda. sed tollens iohannan filius caree et universi principes bel-
latorum universos reliquias iuda qui reversi fuerant de cunctis gentibus ad quas fue-
rant ante dispersi. ut habitarent in terra iuda viros et mulieres et parvulos. et fili-
as regis. et omnem animam quam reliquerat nabuzardan princeps milicie cum godo-
lia filio aicham filii saphan. et ieremiam prophetam et baruch filium nerie. ingressi
sunt terram egypti. quia non obedierunt voci domini. et venerunt usque ad tafnes. Et
factum est verbum domini ad ieremiam in tafnis dicens. Sume in manu tua lapi-
des grandes et absconde eos in cripta que est sub muro latericio in porta domus pharao-
nis. in tafnis cernentibus viris iudeis. et dices ad eos. Hec dicit dominus exerci-
tuum deus israel. Ecce ego mittam et assumam nabuchodonosor regem babylonis
servum meum. et thronum eius ponam super lapides istos quos abscondi. et statuet solium suum
super eos. Veniensque percutiet terram egypti quos in morte in mortem. et quos in capti-
vitatem in captivitatem. et quos in gladio in gladium. et succendet ignem in delubris
deorum egypti et comburet ea. et captivos ducet illos. et amicietur terram egypti sicut
amicitur pastor pallio suo. et egredietur inde in pace. Et conteret statuas domus

solis que sunt in terra egypti et delubra deorum egypti comburet igni.

XLIIII

Verbum quod factum
est ad Ieremiam ad omnes iudeos iudeos qui habitabant in terra egypti. habitantes in
magdalo et in tafnis. et in menfis et in terra phatures dicens. Hec dicit dominus exer
cituum deus israel. Vos vidistis omne malum istud quod adduxi super ierusalem et super omnes urbes
urbes iuda et ecce sunt deserte hodie et non est in eis habitator propter maliciam quam fece
runt ut me ad iracundiam provocarent et irent et sacrificarent et colerent deos alienos.
quos nesciebant. et illi et vos et patres vestri. Et misi ad vos omnes servos meos prophetas de no
cte consurgens mittensque et dicens. Nolite facere verbum huiuscemodi abhominationis quam odi.
et non audierunt. nec inclinaverunt aurem suam ut converterentur a malis suis. et non sacri
ficarent diis alienis. et conflata est indignatio mea et furor meus. et succensa est in ci
vitatibus iuda et in plateis ierusalem. et verse sunt in solitudinem et vastitatem secundum di
em hanc. Et nunc hec dicit dominus exercituum deus israel. Quare vos facitis malum grande
contra animas vestras. ut intereat ex vobis vir et mulier. parvulus et lactans de medio iu
de. nec relinquatur vobis quicquam residuum. provocantes me in operibus manuum vestrarum
sacrificantes diis alienis. in terra egypti in quam ingressi estis ut habitetis ibi et di
spereatis. et sitis in maledictionem et in obprobrium cunctis gentibus terre. Numquid obli
ti estis mala patrum vestrorum et mala regum iuda et mala uxorum eius et mala vestra et mala
uxorum vestrarum. que fecerunt in terra iuda et in regionibus ierusalem. Non sunt mundati
usque ad diem hanc. et non timuerunt et non ambulaverunt in lege domini et in preceptis meis.
que dedi coram vobis et coram patribus vestris. Ideo hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce
ego ponam faciem meam in vobis malum et disperdam omnem iudam et assumam reliquias
iude. qui posuerunt facies suas ut ingrederentur terram egypti et habitarent ibi. et consumen
tur omnes in terra egypti. Cadent in gladio et in fame. et consumentur a minimo
usque ad maximum. In gladio et in fame morientur. et erunt in iusiurandum et in miracu
lum et in maledictionem et in obprobrium. Et visitabo habitatores terre egypti. sicut visi
tavi super ierusalem in gladio et in fame et peste. et non erit qui effugiat et sit residuus de
reliquiis iudeorum. qui vadunt ut peregrinentur in terra egypti. et revertantur in terram
iuda. ad quam ipsi levant animas suas. ut revertantur et habitent ibi. Non revertentur
nisi qui fugerint. Responderunt autem Ieremie omnes viri scientes quod sacrificarent uxo
res eorum diis alienis. et universe mulieres quarum stabat multitudo grandis. et omnis
populus habitantium in terra egypti. in phatures dicens. Sermonem quem lo
cutus es ad nos. in nomine domini non audiemus ex te. Sed facientes faciemus omne verbum
quod egredietur de ore nostro. ut sacrificemus regine celi et libemus ei libamina sicut fe
cimus nos et patres nostri. reges nostri et principes nostri in urbibus iude et in plateis ierusalem.
et saturati sumus panibus. et bene nobis erat malumque non vidimus. Ex eo autem tempore quo
cessavimus sacrificare regine celi et libare ei libamina. indigemus omnibus et gladio
et fame consumpti sumus. Quod si nos sacrificamus regine celi et libamus ei liba
mina. numquid sine viris nostris fecimus ei placentas ad colendum eam et libandum ei libami
na. Et dixit Ieremias ad omnem populum adversum viros et adversum mulieres. et adver
sum universam plebem qui responderant ei verbum dicens. Numquid non sacrificium quod sa
crificastis in civitatibus iuda et in plateis ierusalem vos et patres vestri. reges vestri et principes
vestri et populus terre. horum recordatus est dominus et ascendit super cor eius. Et non poterat dominus
ultra portare propter maliciam studiorum vestrorum et propter abhominationes quas fecistis.
Et facta est terra vestra in desolationem et in stuporem et in maledictum. eo quod non sit habita
tor sicut est dies hec. Propterea quod sacrificaveritis ydolis. et peccaveritis domino et non audie
ritis vocem domini et in lege et in preceptis et in testimoniis eius non ambulaveritis. ideo e
venerunt vobis mala hec sicut est dies hec. Dixit autem Ieremias ad omnem populum et ad
universas mulieres. Audite verbum omnis iuda qui estis in terra egypti. Hec inquit
dominus exercituum deus israel dicens. Vos et uxores vestre locute estis ore vestro et manibus vestris

impleistis dicentes. Faciamus vota nostra que vovimus: ut sacrificemus regine celi: et libemus
ei libamina. Implestis vota vestra et opere perpetrastis ea. Ideo audite verbum domini omnis iuda qui
habitatis in terra egypti. Ecce ego iuravi in nomine meo magno ait dominus. quia ultra
nequaquam nomen meum vocabitur ex ore omnis viri iudei dicentis. vivit dominus deus in omni
terra egypti. Ecce ego vigilabo super eos in malum et non in bonum et consumentur omnes
viri iuda qui sunt in terra egypti. gladio et fame donec penitus consumantur. Et qui
fugerint gladium revertentur de terra egypti. in terram iuda viri pauci et scient omnes
reliquie iuda ingredientium terram egypti. ut habitent ibi: cuius sermo compleatur meus
an illorum. Et hoc vobis signum ait dominus quod visitem ego super vos in loco isto ut sciatis quia
vere complebuntur sermones mei. contra vos in malum. Hec dicit dominus. Ecce ego tra-
dam pharaonem ephree regem egypti in manu inimicorum eius et in manu querentium
animam illius. sicut tradidi sedechiam regem iuda in manu nabuchodonosor regis baby-
lonis inimici sui et querentis animam eius.

XLV

Verbum quod locutus est iheremias propheta ad baruch
filium nerei cum scripsisset verba hec in libro de ore iheremie. anno quarto ioachim filii io-
sie regis iuda dicens. Hec dicit dominus deus israel ad te baruch. Dixisti. Ve misero michi quoniam
addidit dominus dolorem dolori meo. Laboravi in gemitu meo: et requiem non inveni. Hec
dices ad eum. Sic dicit dominus. Ecce quos edificavi ego destruo et quos plantavi ego
evello. et universam terram hanc. et tu queris tibi grandia? Noli querere: quia ecce ego adducam ma-
lum super omnem carnem ait dominus et dabo tibi animam tuam in salutem. in omnibus locis ad
quecumque perrexeris.

XLVI

Quod factum est verbum domini ad ieremiam prophetam contra gentes ad
egyptum adversus exercitum pharaonis nechao regis egypti qui erat iuxta flumen
eufratem in charcamis quem percussit nabuchodonosor rex babylonis. in quarto anno
ioachim filii iosie regis iuda. Preparate scutum et clipeum: et procedite ad bellum. Iungi-
te equos: et ascendite equites. State in galeis. polite lanceas. induite vos loricis. Quid
igitur vidi ipsos pavidos et terga vertentes. et fortes eorum cesos: fugerunt concitati nec respe-
xerunt. terror undique ait dominus. Non fugiat velox. nec salvari se putet fortis. Ad aqui-
lonem iuxta flumen eufraten victi sunt: et ruerunt. Quis est iste qui quasi flumen ascen-
dit. et veluti fluviorum intumescunt gurgites eius? Egyptus fluminis instar ascendet.
et velut flumina movebuntur fluctus eius et dicet ascendens. Operiam terram perdam civi-
tatem et habitatores eius. Ascendite equos et exultate in curribus et procedant fortes. ethio-
pia et libies tenentes scutum: et lydii arripientes et iacientes sagittas. Dies autem ille
domini dei exercituum dies ultionis: ut sumat vindictam de inimicis suis. Devorabit
gladius et saturabitur: et inebriabitur sanguine eorum. Victima enim domini dei exercituum in terra aquilonis
iuxta flumen eufraten. Ascende in galaad et tolle resinam virgo filia egypti. Frustra
multiplicas medicamina. sanitas non erit tibi. Audierunt gentes ignominiam tuam et ulula-
tus tuus replevit terram. quia fortis impegit in fortem: ambo pariter conciderunt. Verbum quod
locutus est dominus ad iheremiam prophetam super eo quod venturus est nabuchodonosor rex baby-
lonis: et percussurus terram egypti. Annuntiate egypto et auditum facite magdalo et re-
sonet in memphis et in taphnis dicite. Sta et prepara te: quia devorabit gladius ea que per cir-
cuitum tuum sunt. Quare computruit fortis tuus: Non stetit: quoniam dominus subvertit
eum. Multiplicavit ruentes. ceciditque vir ad proximum suum et dicent. Surge et rever-
tamur ad populum nostrum et ad terram nativitatis nostre. a facie gladii columbe. Vocate
nomen pharaonis regis egypti. Tumultum adduxit tempus. Vivo ego inquit rex do-
minus exercituum nomen eius. quoniam sicut thabor in montibus et sicut carmelus in mari
veniet. Vasa transmigrationis fac tibi habitatrix filia egypti quia memphis in solitudinem
erit. et deseretur inhabitabilis. Vitula elegans atque formosa egyptus. stimulator
ab aquilone veniet ei. Mercennarii quoque eius qui versabantur in medio eius. quasi vituli sagi-
nati versi sunt et fugerunt simul. nec stare potuerunt. quia dies interfectionis eorum venit
super eos. tempus visitationis eorum. Vox eius quasi eris sonabit. quoniam cum exercitu pergent.

et cum securibus venient ei. Quasi ligna cedentes succiderunt saltum eius ait dominus qui
supputari non potest. Multiplicati sunt super lucustas et non est eis numerus. Confusa est filia
egypti et tradita in manu populi aquilonis. Dixit dominus exercituum deus israhel. Ecce ego visi
tabo super tumultum alexandrie et super pharaonem et super egyptum et super deos eius et super reges
eius et super pharao et super eos qui confidunt in eo. Et dabo eos in manu querentium animam
eorum et in manu nabuchodonosor regis babylonis et in manu servorum eius. Et post hec ha
bitabitur sicut diebus pristinis ait dominus. Et tu ne timeas serve meus iacob et ne paveas israhel. Quia
ecce ego salvum faciam de longinquo et semen tuum de terra captivitatis sue. Et revertetur
iacob et quiescet et prosperabitur et non erit qui exterreat eum. Et tu noli timere serve meus
iacob ait dominus quia tecum ego sum. Quia consumam ego cunctas gentes ad quas eieci
te. Te vero non consumam sed castigabo te in iudicio nec quasi innocenti parcam tibi.

XLVII

Quod fac
tum est verbum domini ad ieremiam prophetam contra palestinos antequam percuteret pha
rao gazam. Hec dicit dominus. Ecce aque ascendunt ab aquilone et erunt quasi torrens in
undans et operient terram et plenitudinem eius urbem et habitatores eius. Clamabunt homi
nes et ululabunt omnes habitatores terre a strepitu pompe armorum et bellatorum eius a commotio
ne quadrigarum eius et multitudine rotarum illius. Non respexerunt patres filios manibus
dissolutis pro adventu diei in quo vastabuntur omnes philistiym et dissipabitur tyrus
et sidon cum omnibus reliquis auxiliis suis. Depopulatus est enim dominus palestinos reliquias
insule capadocie. Venit calvicium super gazam. Conticuit ascalon et reliquie vallis
earum. Usquequo concideris o mucro domini usquequo non quiesces. Ingredere in vaginam
tuam refrigerare et sile. Quomodo quiescet cum dominus preceperit ei adversum ascalonem et
adversus maritimas eius regiones. Ibique condixerit illi.

XLVIII

Ad moab. Hec dicit dominus exerci
tuum deus israhel. Ve super nabo quoniam vastata est et confusa. Capta est cariathaim con
fusa est fortis et tremuit. Non est ultra exultatio in moab. Cogitaverunt malum contra
esebon venite et disperdamus eos de gente. Ergo silens conticesces sequeturque te
gladius. Vox clamoris de oronaim vastitas et contritio magna. Contrita est moab.
annunciate clamorem parvulis eius. Per ascensum enim luith plorans ascendet in fle
tu quoniam in descensu oronaim hostes contritionis ululatum audierunt. Fugite salvate
animas vestras et eritis quasi myrice in deserto. Pro eo enim quod habuisti fiduciam in mu
nitionibus tuis et in thesauris tuis tu quoque capieris et ibit chamos in transmigratione
sacerdotes eius et principes eius simul. Et veniet predo ad omnem urbem et urbs nulla sal
vabitur. Et peribunt valles et dissipabuntur campestria quoniam dixit dominus. Date flo
rem moab quia florens egredietur et civitates eius deserte erunt et inhabitabiles.
Maledictus qui facit opus domini fraudulenter et maledictus qui prohibet gladium
suum a sanguine. Fertilis fuit moab ab adolescentia sua et requievit in fecibus suis
nec transfusus est de vase in vas et in transmigrationem non abiit. Idcirco permansit gu
stus eius in eo et odor eius non est inmutatus. Propterea ecce dies veniunt dicit dominus et mittam
ei ordinatores et stratores laguncularum et sternent eum et vasa eius exhaurient et lage
nas eorum collident. Et confundetur moab a chamos sicut confusa est domus israhel a bethel
in qua habebat fiduciam. Quomodo dicitis fortes sumus et viri robusti ad preliandum.
Vastata est moab et civitates illius ascenderunt et electi iuvenes eius descenderunt in oc
cisionem ait rex dominus exercituum nomen eius. Prope est interitus moab ut veniat et ma
lum eius velociter accurret nimis. Consolamini eum omnes qui estis in circuitu eius
et universi qui scitis nomen eius. Dicite. Quomodo confracta est virga fortis bacu
lus gloriosus. Descende de gloria et sede in siti habitatio filie dibon quoniam vastator moab
ascendet ad te dissipabit munitiones tuas. In via sta et prospice habitatio aroer. In
terroga fugientem et ei qui evasit dic. Quid accidit. Confusus est moab quoniam
victus est. Ululate et clamate annunciate in arnon quoniam vastata est moab. Et iu
dicium venit ad terram campestrem super helon et super iesa et super mephaat et super

dibon et super nabo et super domum deblathaim et super cariathaim et super bethgamul et super
bethmaon et super carioth et super bosra et super omnes civitates terre moab que longe et que
prope sunt. Abscisum est cornu moab et brachium eius contritum est ait dominus. Inebriate
eum quoniam contra dominum erectus est. et allidet manum moab in vomitu suo. et erit in derisum
etiam ipse. Fuit enim in derisum tibi israel quasi inter fures reperisses eum. Propter
verba ergo tua que adversus illum locutus es. captivus duceris. Relinquite civitates et ha
bitate in petra habitatores moab. et estote quasi columba nidificans in summo ore fora
minis. Audivimus superbiam moab superbus est valde. Sublimitatem eius et arrogantiam
et superbiam et altitudinem cordis illius ego scio ait dominus. Iactantiam eius et quod non sit iuxta eam
virtus eius. nec iuxta quod poterat conatus sit facere. Ideo super moab eiulabo et ad moab
universam clamabo. ad viros muri fictilis lamentantes. De planctu iazer plorabo tibi
vinea sobama. Propagines tue transierunt mare. usque ad mare iazer pervenerunt. Super
messem tuam et vindemiam tuam predo irruit. Ablata est leticia et exultatio de
carmelo et de terra moab et vinum de torcularibus sustuli. nequaquam calcator uve soli
tum celeuma cantabit. De clamore esebon usque eleale et iesa. dederunt vocem suam.
A segor usque ad oronaim vitulam conternantem. Aque quoque nemrim pessime erunt.
et auferam de moab ait dominus offerentem in excelsis et sacrificantem diis eius. Propterea cor meum
ad moab quasi tybia resonabit. Et cor meum ad viros muri fictilis. dabit sonitum ty
biarum. eo quod plus fecit quam potuit idcirco perierunt. Omne enim caput calvitium et omnis
barba rasa erit. In cunctis manibus colligatio et super omne dorsum cilicium. super omnia
tecta moab et in plateis eius omnis planctus. quia contrivi moab. sicut vas inutile ait dominus.
Quomodo victa est et ululaverunt. Quomodo deiecit cervicem moab et confusus est.
Eritque moab in derisum et in exemplum omnibus in circuitu suo. Hec dicit dominus.
Ecce quasi aquila volabit et extendet alas suas ad moab. Capta est carioth et muni
tiones comprehense sunt. Et erit cor fortium moab in die illa. sicut cor mulieris
parturientis. Et cessabit moab esse populus. quoniam contra dominum gloriatus est. Pavor et fovea
et laqueus super te o habitator moab ait dominus. Qui fugerit a facie pavoris cadet in fove
am. et qui conscenderit de fovea. capietur laqueo. Adducam enim super moab annum vi
sitationis eorum ait dominus. In umbra esebon steterunt de laqueo fugientes. quia ignis
egressus est de esebon. et flamma de medio seon. et devorabit partem moab et verticem
filiorum tumultus. Ve tibi moab. Periisti popule chamos. quia comprehensi sunt filii tui et filie tue
in captivitatem. Et convertam captivitatem moab in novissimis diebus. ait dominus.

clx — Ad filios amon.

Hec dicit dominus. Numquid filii non sunt israel aut heres non est ei. Cur igitur hereditate posse
dit melchon gad. et populus eius in urbibus eius habitavit. Ideo ecce dies veniunt dicit dominus.
et auditum faciam super rabbath filiorum amon fremitum prelii et erit in tumultum dissipa
ta. filie quoque eius igni succendentur et possidebit israel possessores suos ait dominus. Ulula ese
bon. quoniam vastata est hai. Clamate filie rabbath. accingite vos ciliciis. Plangite et cir
cuite per sepes quoniam melchon in transmigrationem ducetur. sacerdotes eius et principes eius si
mul. Quid gloriaris in vallibus. Defluxit vallis tua filia delicata. que confidebas in the
sauris tuis et dicebas. Quis veniet ad me. Ecce ego inducam super te terrorem ait dominus
deus exercituum ab omnibus qui sunt in circuitu tuo. et dispergemini singuli a conspectu
vestro. nec erit qui congreget fugientes. Et post hec reverti faciam captivos filiorum
amon. ait dominus. Ad idumeam. Hec dicit dominus exercituum. Numquid non est ultra sapientia in the
man. Periit consilium a filiis. inutilis facta est sapientia eorum. Fugite terga verti
te. descendite in voraginem habitatores dedan. quoniam perditionem esau adduxi super eum tem
pus visitationis eius. Si vindemiatores venissent super te. non reliquissent racemum.
Si fures in nocte. rapuissent quod sufficeret sibi. Ego vero discooperui esau revelavi
abscondita eius. et celari non poterit. Vastatum est semen eius et fratres eius. et vicini eius et non erit.
Relinque pupillos tuos. ego illos faciam vivere. et vidue tue in me sperabunt. Quia hec

dicit dominus. Ecce quibus non erat iudicium ut biberent calicem bibentes bibent. et tu quasi innocens relinqueris? Non eris innocens sed bibens bibes. Quia per memet ipsum iuravi dicit dominus. quod in solitudinem et in obprobrium et in desertum et in maledictionem erit bosra. et omnes civitates eius erunt in solitudines sempiternas. Auditum audivi a domino: et legatus ad gentes missus est. Congregamini et venite contra eam: et consurgamus in prelium. Ecce enim parvulum dedi te in gentibus. contemptibilem inter homines. Arrogantia tua decepit te et superbia cordis tui qui habitas in cavernis petre. et apprehendere niteris altitudinem collis. Cum exaltaveris quasi aquila nidum tuum: inde detraham te dicit dominus. Et erit idumea deserta. Omnis qui transibit per eam stupebit et sibilabit super omnes plagas eius. Sicut subversa est sodoma et gomorra. et vicine eius ait dominus. Non habitabit ibi vir: nec incolet eam filius hominis. Ecce quasi leo ascendet de superbia iordanis ad pulchritudinem robustam. quia subito currere faciam illum ad illam. Et quis erit electus quem preponam ei? Quis enim similis mei. et quis sustinebit me? Et quis est iste pastor qui resistat vultui meo? Propterea audite consilium domini quod iniit de edom. et cogitationes eius quas cogitavit de habitatoribus theman. Si non deiecerint eos parvuli gregis. nisi dissipaverint cum eis habitaculum eorum. A voce ruine eorum commota est terra. clamor in mari rubro auditus est vocis eius. Ecce quasi aquila ascendet et devolabit. et expandet alas suas super bosram. Et erit cor fortium idumee in die illa: quasi cor mulieris parturientis. Ad damascum

Confusa est emath et arfad: quia auditum pessimum audierunt. Turbati sunt in mari pre sollicitudine: quiescere non potuerunt. Dissoluta est damascus versa in fugam. tremor apprehendit eam. Angustie et dolores tenuerunt eam quasi parturientem. Quomodo dereliquerunt civitatem laudabilem urbem letitie? Ideo cadent iuvenes eius in plateis eius. et omnes viri prelii conticescent in die illa: ait dominus exercituum. Et succendam ignem in muro damasci. et devorabit menia benadad. Ad cedar et ad regna asor que percussit nabugodonosor rex

Hec dicit dominus. Surgite ascendite ad cedar. et vastate filios orientis. Tabernacula babylonis eorum et greges eorum capient. pelles eorum et omnia vasa eorum et camelos eorum tollent sibi. et vocabunt super eos formidinem in circuitu. Fugite abite vehementer in voraginibus sedete qui habitatis asor ait dominus. Iniit enim contra vos nabuchodonosor rex babylonis consilium: et cogitavit adversum vos cogitationes. Consurgite et ascendite ad gentem quietam et habitantem confidenter ait dominus. Non hostia nec vectes eis: soli habitant. Et erunt cameli eorum in direptionem. et multitudo iumentorum in predam. Et dispergam eos in omnem ventum qui sunt attonsi in comam: et ex omni confinio eorum adducam interitum super eos ait dominus. Et erit asor in habitaculum draconum: deserta usque in eternum. Non manebit ibi vir: nec incolet eam filius hominis. Quod factum est verbum domini ad ieremiam prophetam adversum helam: in principio regni sedechie regis iuda dicens. Hec dicit dominus exercituum. Ecce ego confringam arcum helam. et summam fortitudinem eorum. et inducam super helam quatuor ventos a quatuor plagis celi. et ventilabo eos in omnes ventos istos. et non erit gens ad quam non perveniant profugi helam. Et pavere faciam helam coram inimicis suis et in conspectu querentium animam eorum. Et adducam super eos malum iram furoris mei ait dominus. Et emittam post eos gladium donec consumam eos. Et ponam solium meum in helam et perdam inde reges et principes ait dominus. In novissimis autem diebus reverti faciam captivos helam dicit dominus.

XLIX L.

Verbum quod locutus est dominus de babylone et de terra chaldeorum: in manu ieremie prophete. Annuntiate in gentibus et auditum facite. levate signum predicate et nolite celare. Dicite capta est babylon. confusus est bel. victus est mardach: confusa sunt sculptilia eius. superata sunt idola eorum. Quoniam ascendet contra eam gens ab aquilone. que ponet terram eius in solitudinem. et non erit qui habitet in ea ab homine usque ad pecus. et moti sunt et abierunt. In diebus illis et in tempore illo ait dominus. venient filii israel ipsi et filii iuda simul. Ambulantes et flentes properabunt et dominum deum suum querent. In syon interrogabunt viam: huc facies eorum venient. Et apponentur ad dominum federe sempiterno: quod nulla

oblivione delebitur. Grex perditus factus est populus meus. pastores eorum seduxerunt eos. fece-
runtque vagari in montibus. De monte in collem transierunt. obliti sunt cubilis sui. Omnes
qui invenerunt comederunt eos. et hostes eorum dixerunt non peccavimus. Pro eo quod peccaverunt domino
decori iustitie et expectationi patrum eorum domino. Recedite de medio babylonis. et de terra chaldeorum
egredimini et estote quasi hedi ante greges. Quia ecce ego suscito et adducam in babylonem
congregationem gentium magnarum. de terra aquilonis et preparabuntur adversum eam. et inde ca-
pietur. Sagitta eius quasi viri fortis interfectoris. non revertetur vacua. Et erit chaldea in pre-
dam. omnes vastantes eam replebuntur ait dominus. quoniam exultatis et magna loquimini diripien-
tes hereditatem meam. quoniam effusi estis sicut vituli super herbam. et mugistis ut tauri.
Confusa est mater vestra nimis. et adequata pulveri que genuit vos. Ecce novissima
erit in gentibus. deserta. invia et arens. Ab ira domini non habitabitur. sed redigetur tota in soli-
tudinem. Omnis qui transibit per babylonem. stupebit et sibilabit super universis plagis eius.
Preparamini contra babylonem per circuitum. Omnes qui tenditis arcum debellate eam.
non parcatis iaculis quia domino peccavit. Clamate adversus eam. ubique dedit manum. ceci-
derunt fundamenta eius. destructi sunt muri eius. Quoniam ultio domini est. ultionem accipite de
ea. sicut fecit facite ei. Disperdite satorem de babylone et tenentem falcem in tempore
messis. a facie gladii columbe unusquisque ad populum suum convertetur. et singuli ad terram su-
am fugient. Grex dispersus israel. leones eiecerunt eum. Primus comedit eum rex assur.
Iste novissimus exossavit eum. nabuchodonosor rex babylonis. Propterea hec dicit dominus exer-
cituum deus israel. Ecce ego visitabo regem babylonis et terram eius. sicut visitavi regem
assur. Et reducam israel ad habitaculum suum. et pascetur carmelum et basan. et in mon-
tibus effraim et galaad. saturabitur anima eius. In diebus illis et in tempore illo. ait dominus. quere-
tur iniquitas israel. et non erit. Et peccatum iude et non invenietur. quoniam propitius ero eis quos reli-
quero. Super terram dominantium ascende. et super habitatores eius visita. Dissipa et interfice
que post eos sunt. ait dominus. et fac iuxta omnia que precepi tibi. Vox belli in terra. et contritio
magna. Quomodo confractus est et contritus est malleus universe terre. Quomodo versa est
in desertum babylon in gentibus. Illaqueavi te et capta est babylon. et nesciebas. Inven-
ta es et apprehensa. quoniam dominum provocasti. Aperuit dominus thesaurum suum. et protulit vasa
ire sue. quoniam opus est domino deo exercituum in terra chaldeorum. Venite ad eam ab extremis fini-
bus. aperite ut exeant qui conculcent eam. Tollite de via lapides et redigite in acervos
et interficite eam. nec sit quicquam reliquum. Dissipate universos fortes eius. descendant in
occisionem. Ve eis quia venit dies eorum. tempus visitationis eorum. Vox fugientium et eorum qui
evaserunt de terra babylonis. ut annuntient in syon ultionem domini dei nostri. ultionem tem-
pli eius. Annuntiate in babylone plurimis. omnibus qui tendunt arcum. Consistite adversum
eam per gyrum. et nullus evadat. Reddite ei secundum opus suum. iuxta omnia que fecit fa-
cite illi. quia contra dominum erecta est adversum sanctum israel. Idcirco cadent iuvenes eius in pla-
teis eius. et omnes viri bellatores eius conticescent in die illa ait dominus. Ecce ego ad te super-
be dicit dominus deus exercituum. quia venit dies tuus tempus visitationis tue. et cadet superbus
et corruet. et non erit qui suscitet eum. Et succendam ignem in urbibus eius. et devorabit omnia
in circuitu eius. Hec dicit dominus exercituum. Calumniam sustinent filii israel et filii iuda simul.
Omnes qui ceperunt eos tenent nolunt dimittere eos. Redemptor eorum fortis. dominus exercituum
nomen eius. Iudicio defendet causam eorum. ut exterreat terram. et commoveat habitatores babylonis.
Gladius ad chaldeos ait dominus. et ad habitatores babylonis. et ad principes et ad sapientes eius.
Gladius ad divinos eius qui stulti erunt. Gladius ad fortes illius qui timebunt. Gladius ad equos eius
et ad currus eius. et ad omne vulgus quod est in medio eius. et erunt quasi mulieres. Gladius
ad thesauros eius qui diripientur. Siccitas super aquas eius erit. et arescent. quia terra sculp-
[margin: dracone] tilium est. et in portentis gloriantur. Propterea habitabunt cum fatuis ficariis. et habitabunt
in ea struthones. et non habitabitur ultra usque in sempiternum. nec extruetur usque
ad generationem et generationem. Sicut subvertit deus sodomam et gomorram et vicinas

eius ait dominus: non habitabit ibi vir, nec incolet eam filius hominis. Ecce populus veni-
ab aquilone et gens magna, et reges multi consurgunt a finibus terre. Arcum et scutum
apprehendent. crudeles sunt et inmisericordes. Vox eorum quasi mare sonabit, et super equos as-
cendent sicut vir paratus ad prelium contra te filia babylon. Audivit rex babylonis fa-
mam eorum, et dissolute sunt manus eius. Angustia apprehendit eum: dolor quasi parturientem.
Ecce quasi leo ascendet de superbia iordanis ad pulchritudinem robustam. quia subito cur-
rere faciam eum ad illam. Et quis erit electus quem preponam ei? Quis enim similis mei?
Et quis sustinebit me? Et quis est iste pastor qui resistat vultui meo? Propterea audite con-
silium domini quod mente concepit adversum babylonem. et cogitationes eius quas cogitavit
super terram chaldeorum. Nisi detraxerint eos parvuli gregum, nisi dissipatum fuerit cum ipsis habi-
taculum eorum. A voce captivitatis babylonis commota est terra, et clamor inter gentes
auditus est.

LI

Hec dicit dominus. Ecce ego suscitabo super babylonem et super habitatores eius
qui cor suum levaverunt contra me, quasi ventum pestilentem. Et mittam in babylonem
ventilatores, et ventilabunt eam, et demolientur terram eius. quoniam venerunt super eam undique
in die afflictionis eius. Non tendat qui tendit arcum suum, et non ascendat loricatus. Nolite
parcere iuvenibus eius. interficite omnem miliciam eius. Et cadent interfecti in terram
chaldeorum, et vulnerati in regionibus eius. Quoniam non fuit viduatus israhel, et iuda a deo suo domino ex-
ercituum. Terra autem eorum repleta est delicto a sancto israhel. Fugite de medio babylonis et salvet
unusquisque animam suam. Nolite tacere super iniquitatem eius. quoniam tempus ultionis est domino. vi-
cissitudinem ipse retribuet ei. Calix aureus babylon in manu domini: inebrians omnem
terram. De vino eius biberunt gentes, et ideo commote sunt. Subito cecidit babylon: et
contrita est. Ululate super eam. Tollite resinam ad dolorem eius: si forte sanetur. Cura-
vimus babylonem, et non est sanata. Derelinquamus eam, et eamus unusquisque in terram suam.
quoniam pervenit usque ad celos iudicium eius, et elevatum est usque ad nubes. Protulit dominus iusticias
nostras. Venite et narremus in syon opus domini dei nostri. Acuite sagittas: implete pharetras.
Suscitavit dominus spiritum regum medorum, et contra babylonem mens eius ut perdat eam. quoniam
ultio domini est. ultio templi sui. Super muros babylonis levate signum: augete custo-
diam. Levate custodes. preparate insidias. quia cogitavit dominus, et fecit quecumque locutus
est contra habitatores babylonis. Que habitas super aquas multas locuples in thesauris:
venit finis tuus pedalis precisionis tue. Iuravit dominus exercituum per animam suam. quoniam re-
plebo te hominibus quasi bruco, et super te celeuma cantabitur. Qui fecit terram in fortitu-
dine sua, et preparavit orbem in sapientia sua, et prudentia sua extendit celos. Dante eo vo-
cem multiplicantur aque in celo. qui levat nubes ab extremo terre. Fulgura in plu-
viam fecit, et produxit ventum de thesauris suis. Stultus factus est omnis homo ab sciencia. Con-
fusus est omnis conflator in sculptili. quia mendax conflatio eius. nec est spiritus in eis. Vana sunt
opera et risu digna. In tempore visitationis sue peribunt. Non sicut hec pars iacob: quia
qui fecit omnia ipse est, et israhel sceptrum hereditatis eius. Dominus exercituum nomen eius. Col-
lidis tu mihi vasa belli, et ego collidam in te gentes, et disperdam in te regna, et collidam
in te equum et equitem eius, et collidam in te currum et ascensorem eius. et collidam in te
virum et mulierem, et collidam in te senem et puerum, et collidam in te iuvenem et vir-
ginem, et collidam in te pastorem et gregem eius, et collidam in te agricolam et iugales
eius, et collidam in te duces et magistratus. et reddam babyloni et cunctis habitatoribus
chaldee omne malum suum quod fecerunt in syon in oculis vestris ait dominus. Ecce ego ad te
mons pestifer ait dominus. qui corrumpis universam terram, et extendam manum meam
super te, et evolvam te de petris, et dabo te in montem combustionis, et non tollent de te
lapidem in angulum, et lapidem in fundamenta: sed perditus in eternum eris ait dominus.
Levate signum in terra. clangite bucina in gentibus. Sanctificate super eam gentes.
annunciate contra illam regibus ararath. menni. et ascenez. numerate contra eam taph-
sar. adducite equum quasi bruchum aculeatum. sanctificate contra eam gentes. reges me-

die duces eius et universos magistratus eius cunctamque terram potestatis eius et commovebitur
terra et conturbabitur quia evigilavit contra babylonem cogitatio domini ut ponat terram
babylonis desertam et inhabitabilem. Cessaverunt fortes babylonis a prelio: habitaverunt
in presidiis. Devoratum est robur eorum facti sunt quasi mulieres. Incensa sunt tabernacula eius
contriti sunt vectes eius. Currens obviam currenti veniet et nuntius obvius nuntianti ut
annuntiet regi babylonis quia capta est civitas eius a summo usque ad summum et vada preoccupata
sunt et paludes incense sunt igni: et viri bellatores conturbati sunt. Quia hec dicit dominus
exercituum deus israel. Filia babylon quasi area tempus triture eius. adhuc modicum et veniet
tempus messionis eius. Comedit me devoravit me. nabuchodonosor rex babylonis. reddi-
dit me quasi vas inane. absorbuit me quasi draco. Replevit ventrem suum teneritudine
mea: et eiecit me. Iniquitas adversum me et caro mea super babylonem. dicit habitatio syon:
et sanguis meus super habitatores chaldee. dicit iherusalem. Propterea hec dicit dominus. Ecce ego
iudicabo causam tuam et ulciscar ultionem tuam et desertum faciam mare eius et siccabo ve-
nam eius. et erit babylon in tumulos habitatio draconum. stupor et sibilus eo quod non sit habi-
tator. Simul ut leones rugient. Excutient comas velut catuli leonum. In calore eorum po-
nam potus eorum et inebriabo eos ut sopiantur et dormiant somnum sempiternum et non consur-
gant dicit dominus. Deducam eos quasi agnos ad victimam: quasi arietes cum hedis. Quomodo cap-
ta est sesach. et comprehensa est inclinata universe terre? Quomodo facta est in stuporem ba-
bylon inter gentes. ascendit super babylonem mare. multitudine fluctuum eius operta est.
Facte sunt civitates eius in stuporem. terra inhabitabilis et deserta. Terra in qua nullus ha-
bitet. nec transeat per eam filius hominis. et visitabo super bel in babylone et eiciam quod ab-
sorbuerat de ore eius. et non confluent ad eum ultra gentes. Siquidem et murus babylonis
corruet. Egredimini de medio eius populus meus ut salvet unusquisque animam suam ab
ira furoris domini. et ne forte mollescat cor vestrum et timeatis auditum qui audietur in terra.
et veniet in anno auditio. et post hunc annum auditio. et iniquitas in terra. et dominatores su-
per dominatorem. Propterea ecce dies veniunt et visitabo super sculptilia babylonis. et omnis
terra eius confundetur: et universi interfecti eius cadent in medio eius. et laudabunt super
babylonem celi et terra et omnia que in eis sunt. quia ab aquilone venient ei predones
ait dominus. Et quomodo fecit babylon ut caderent occisi in israel: sic de babylone cadent occi-
si in universa terra. Qui fugistis gladium venite et nolite stare. recordamini procul
domino. et iherusalem ascendat super cor vestrum. Confusi sumus: quoniam audivimus obprobrium. Operuit
ignominia facies nostras: quia venerunt alieni super sanctificationem domus domini. Propterea ec-
ce dies veniunt ait dominus et visitabo super sculptilia eius. et in omni terra eius mugiet vul-
neratus. Si ascenderit babylon in celum et firmaverit in excelso robur suum. a me venient
vastatores eius ait dominus. Vox clamoris de babylone et contritio magna de terra chal-
deorum. quoniam vastavit dominus babylonem. et perdidit ex ea vocem magnam. et sonabunt fluctus
eorum quasi aque multe. Dedit sonitum vox eorum. quia venit super eam id est super babylonem
predo. et apprehensi sunt fortes eius. et emarcuit arcus eorum. quia fortis ultor dominus reddens retri-
buet: et inebriabo principes eius et sapientes eius. duces eius et magistratus eius. et fortes eius et dor-
mient somnum sempiternum et non expergiscentur. ait dominus exercituum nomen eius. Hec dicit dominus
exercituum. Murus babylonis ille latissimus suffodietur: et porte eius excelse igni com-
burentur. et labores populorum ad nichilum et gentium in ignem erunt. et disperibunt.
Verbum quod precepit iheremias propheta saraie filio neerie. filii maasie. cum pergeret
cum sedechia rege in babylonem. in anno quarto regni eius. Saraias autem erat princeps mi-
licie. et scripsit iheremias omne malum quod venturum erat super babylonem in libro uno.
omnia verba hec: que scripta sunt contra babylonem. Et dixit iheremias ad saraiam. Cum
veneris in babylonem. et videris et legeris verba hec omnia: dices. Domine tu locutus es contra
locum istum. ut disperderes eum ne sit qui in eo habitet. ab homine usque ad pecus: et ut sit
perpetua solitudo. Cumque compleveris librum istum legere. ligabis ad eum lapidem et

proicies illum in medium eufraten et dices. Sic submergetur babylon et non consurget
a facie afflictionis quam ego adduco super eam et dissolvetur. Hucusque verba ieremie. Filius

LII

viginti et unius anni erat sedechias cum regnare cepisset et undecim annis regna
vit in ierusalem et nomen matris eius amithal filia ieremie de lobna. Et fecit malum in
oculis domini iuxta omnia que fecerat ioachim quoniam furor domini erat in ierusalem et in iuda usque
quo proiceret eos a facie sua et recessit sedechias a rege babylonis. Factum est autem in
anno nono regni eius in mense decimo. decima mensis venit nabuchodonosor rex baby
lonis ipse et exercitus eius adversum ierusalem et obsederunt eam et edificaverunt contra eam mu
nitiones in circuitu. Et fuit civitas obsessa usque in undecimum annum regni sedechie. Men
se autem quarto nona mensis obtinuit fames in civitate et non erant alimenta populo terre.
et dirupta est civitas et omnes viri bellatores fugerunt et exierunt de civitate nocte.
per viam porte que est inter duos muros et ducit ad ortum regis. chaldeis obsidentibus
urbem in gyro. Et abierunt per viam que ducit in heremum. Persecutus est autem exercitus
chaldeorum regem et apprehenderunt sedechiam in deserto quod est iuxta iericho et omnis co
mitatus eius diffugit ab eo. Cumque comprehendissent regem adduxerunt eum ad regem
babylonis in reblatha que est in terra emath et locutus est ad eum iudicia. Et iugu
lavit rex babylonis filios sedechie in oculis eius. Sed et omnes principes iuda occidit in re
blatha et oculos sedechie eruit et vinxit eum compedibus et adduxit eum rex ba
bylonis in babylonem et posuit eum in domum carceris usque in diem mortis eius. In
mense autem quinto decima mensis ipse est annus nonusdecimus nabuchodonosor re
gis babylonis venit nabuzardan princeps milicie qui stabat coram rege baby
lonis in ierusalem et incendit domum domini et domum regis et omnes domos ierusalem et omnem
domum magnam igne combussit et totum murum ierusalem per circuitum destruxit cun
ctus exercitus chaldeorum qui erat cum magistro milicie. De pauperibus autem populi et de reli
quo vulgo quod remanserat in civitate et de perfugis qui transfugerant ad regem ba
bylonis et ceteros de multitudine transtulit nabuzardan princeps milicie. De pauperibus
vero terre reliquit nabuzardan princeps milicie vinitores et agricolas. Columnas quoque
ereas que erant in domo domini et bases et mare eneum quod erat in domo domini confrege
runt chaldei et tulerunt omne es eorum in babylonem et lebetes et creagras et psalteria
et phialas et mortariola et omnia vasa erea que in ministerio fuerant tulerunt et hy
drias et thymiamatheria et urceos et pelves et candelabra et mortaria et cyathos. Et
quot aurea aurea et quot argentea argentea tulit magister milicie. Columnas duas
et mare unum et vitulos duodecim ereos qui erant sub basibus quas fecerat rex salo
mon in domo domini. Non erat pondus eris omnium vasorum horum. De columpnis autem
decem et octo cubiti altitudinis erant in columpna una et funiculus duodecim
cubitorum circuibat eam. Porro grossitudo eius quatuor digitorum et intrinsecus cava
erat et capitella super utramque erea. Altitudo capitelli unius quinque cubitorum et reti
cula et malagranata super coronam in circuitu omnia erea. Similiter columne secunde. Et malagranata nonaginta et sex dependentia et omnia malagranata centum
reticulis circumdabantur. Et tulit magister milicie saraiam sacerdotem primum et so
phoniam sacerdotem secundum et tres custodes vestibuli et de civitate tulit eunuchum
unum qui erat prepositus super viros bellatores et septem viros de his qui videbant fa
ciem regis qui inventi sunt in civitate et scribam principem militum qui probabat ty
rones et sexaginta viros de populo terre qui inventi sunt in medio civitatis. Tulit
autem eos nabuzardan magister milicie et adduxit eos ad regem babylonis in rebla
tha et percussit eos rex babylonis et interfecit eos in reblatha in terra emath. Et translatus
est iuda de terra sua. Iste est populus quem transtulit nabuchodonosor. In anno se
ptimo iudeos tria milia viginti tres. In anno octavodecimo nabuchodonosor de ie
rusalem animas octingentas triginta duas. In anno vicesimo tercio nabuchodonosor tran
stulit nabuzardan princeps milicie animas iudeorum septingentas quadraginta quinque.

Omnes ergo anime quatuor milia sexcente. Et factum est in tricesimo septimo anno trans-
migrationis ioachim regis iuda. duodecimo mense. vicesima quinta mensis. elevavit evil-
merodach rex babylonis ipso anno regni sui. caput ioachim regis iude. et eduxit eum
de domo carceris. et locutus est cum eo bona. Et posuit thronum eius super thronum re-
gum qui erant post se in babylone. et mutavit vestimenta carceris eius. et comedebat
panem coram eo. semper cunctis diebus vite sue. et cibaria eius cibaria perpetua dabantur
ei a rege babylonis. statuta per singulos dies usque ad diem mortis sue.

Incipit exemplar epistole ieremie.

Exemplar epistole quam misit iheremias ad abductos captivos in
babyloniam. a rege babyloniorum. ut nuntiaret illis secundum quod preceptum est illi
a deo. Propter peccata que peccastis ante deum. abducemini in babyloniam capti-
vi. a nabuchodonosor rege babylonium. Ingressi itaque in babyloniam eritis illic annis
plurimis. et temporibus longum usque ad generationes septem. Post hoc autem educam vos inde
cum pace. nunc autem videbitis in babylonia deos aureos. et argenteos et lapideos et li-
gneos. in humeris portari. ostentantes metum gentibus. Videte ergo ne et vos similes ef-
ficiamini factis alienis. et metuatis. et metus vos capiat in ipsis. Visa itaque turba de
retro et ab ante. adorantes dicite in cordibus vestris. Te oportet adorari domine. Angelus
autem meus vobiscum est. ipse autem exquiram animas vestras. Nam lingua ipsorum polita a fabro. ipsa
etiam inaurata et inargentata. falsa sunt et non possunt loqui. Et sicut virgini aman-
ti ornamenta. ita accepto auro fabricata sunt. Coronas certe habent aureas super capi-
ta sua dii illorum. unde subtrahunt sacerdotes ab eis aurum et argentum. et erogant
illud in semetipsis. Dant autem et ex ipso prostitutis. et meretrices ornant. Et iterum cum receperint
illud a meretricibus ornant deos suos. hii autem non liberantur ab erugine et tinea. Opertis
autem illis veste purpurea extergunt faciem ipsorum propter pulverem domus qui est plu-
rimus inter eos. Sceptrum autem habet ut homo. sicut iudex regionis qui in se peccantem
non interficit. Habet etiam gladium in manu et securim. se autem de bello et a latronibus
non liberat. Unde vobis notum sit quia non sunt dii. ne ergo timueritis eos. Sicut enim vas hominis
confractum inutile efficitur. tales sunt dii illorum. Constitutis illis in domo oculi
eorum pleni sunt pulvere a pedibus introeuntium. et sicut alicui qui regem offendit cir-
cumsepte sunt ianue. aut sicut ad sepulchrum adductum mortuum. ita tutantur sacer-
dotes ostia clausuris. et seris ne a latronibus expolientur. Lucernas accendunt illis
et quidem multas. ex quibus nullam videre possunt. Sunt autem sicut trabes in domo.
Corda vero eorum dicunt elingere serpentes qui de terra sunt. dum comedunt eos et vesti-
mentum ipsorum. et non sentiunt. Nigre sunt facies eorum. a fumo qui in domo fit. Super
corpus eorum et supra caput volant noctue. et hyrundines et aves etiam similiter et cat-
te. Unde sciatis quia non sunt dii. ne ergo timueritis eos. Aurum etiam quod habent ad spe-
ciem est. nisi aliquis exterserit eruginem non fulgebunt. neque enim dum conflarentur
sentiebant. Ex omni pretio empta sunt in quibus spiritus non est in ipsis. Sine pedibus
in humeris portantur. ostentantes ignobilitatem suam hominibus. Confundantur
etiam qui colunt ea. propterea si ceciderint in terram a semet ipsis non surgunt. Neque si quis
eum statuerit rectum per semetipsum stabit. sed sicut mortuis munera eorum illis apponentur.
Hostias illorum sacerdotes eorum vendunt. et abutuntur. Similiter et mulieres eorum. decer-
pentes. neque infirmo. neque mendicanti. aliquid impertiunt de sacrificiis eorum. fete et
menstruate contingunt. Scientes itaque ex his quia non sunt dii. ne timeatis eos. In-
de enim vocantur dii. quia mulieres apponunt diis argenteis et aureis et ligneis. et in
domibus eorum sacerdotes sedent. habentes tunicas scissas. et capita et barbam rasam. quorum
capita nuda sunt. Rugiunt autem clamantes contra deos suos. sicut in cena mortui.
Vestimenta eorum auferunt sacerdotes. et vestiunt uxores suas et filios suos. Neque
si quid mali patiuntur ab aliquo. neque si quid boni poterunt retribuere. neque regem
constituere possunt. neque auferre similiter. neque divitias dare possunt. neque

malum retribuere. Si quis illis uotum uouerit et non reddiderit nec hoc requirunt. hominem a mor
te non liberant. neque infirmum a potentiore eripiunt. Hominem cecum ad uisum non restituunt.
de necessitate hominem non liberant. Vidue non miserebuntur. neque orphanis benefacient. Lapidi
bus de monte similes sunt dii illorum lignei et lapidei aurei et argentei. Qui autem colunt illa
confundentur. Quomodo ergo estimandum est. aut dicendum illos esse deos? Adhuc enim ipsis
chaldeis non honorantibus ea. qui cum audierint mutum non posse loqui offerunt illum ad
bel. postulantes ab eo loqui quasi possint sentire qui non habent motum. et ipsi cum intellexerint
relinquent ea. Sensum enim non habent dii illorum. Mulieres autem circumdate funibus in
uiis sedent: succendentes ossa oliuarum. Cum autem aliqua ex ipsis attracta ab aliquo
transeunte dormierit: proxime sue exprobrat quod ea non sit digna habita sicut ipsa:
neque funis eius diruptus sit. Omnia autem que illis fiunt: falsa sunt. Quomodo esti
mandum aut dicendum est illos esse deos? A fabris autem et ab aurificibus facta sunt nichil
aliud erunt. nisi id quod uolunt esse sacerdotes. Artifices ipsi etiam qui ea faciunt non
sunt multi temporis. Numquid ergo possunt que ab ipsis fabricata sunt esse dii? Reliquerunt
autem falsa et obprobrium: postea futuris. Nam cum superuenerit illis prelium et mala: cogi
tant sacerdotes ubi se abscondant cum illis. Quomodo ergo sentiri debeant quoniam dii
sunt qui nec de bello se liberant. neque de malis se eripiunt? Nam cum sint lignea et in
aurata et inargentata. scietur postea quia falsa sunt gentibus uniuersis et regibus que ma
nifestata sunt. quia non sunt dii. sed opera manuum hominum et nullum opus dei in illis. Vnde ergo no
tum est quia non sunt dii. sed opera manuum hominum et nullum opus dei in ipsis est? Regem
regioni non suscitant. neque pluuiam hominibus dabunt. Iudicium quoque non discernent neque
regionem liberabunt ab iniuria: quia nichil possunt sicut cornicule inter medium celi et
terre. Etenim cum inciderit ignis in domum deorum ligneorum aureorum et argenteorum. sa
cerdotes quidem ipsorum fugient et liberabuntur. Ipsi uero sicut trabes in medio comburentur.
Regi autem et bello non resistent. Quomodo ergo estimandum est aut recipiendum quia dii sunt?
Non a furibus neque a latronibus se liberabunt dii lignei et lapidei et inaurati et inargen
tati. Quibus hii qui fortiores sunt aurum et argentum et uestimentum quo operti sunt
auferent illis et abibunt: nec sibi auxilium ferunt. Itaque melius est esse regem ostentantem
uirtutem suam aut uas in domo utile. in quo gloriabitur qui possidet illud. quam falsi dii:
uel ostium in domo quod custodit que in ipsa sunt quam falsi dii. Sol quidem et luna et si
dera cum sint splendida et emissa ad utilitates obaudiunt. Similiter et fulgur
cum apparuerit perspicuum est. Id ipsum autem et spiritus in omni regione spirat et nubes. Qui
bus cum imperatum fuerit a deo perambulare uniuersum orbem perficiunt quod imperatum est
eis. Ignis etiam missus desuper ut consumat montes et siluas. facit quod preceptum est ei.
Hec autem neque speciebus neque uirtutibus uni eorum similia sunt. Vnde neque estiman
dum est neque dicendum esse illos deos. quando non possunt neque iudicium iudicare neque facere
hominibus. Scientes itaque quia non sunt dii: ne ergo timueritis eos. Neque enim regibus maledi
cent: neque benedicent. Signa etiam in celo gentibus non ostendent neque ut sol lucebunt:
neque illuminabunt ut luna. Bestie meliores sunt illis que possunt fugere sub tectum
ac prodesse sibi. Nullo itaque modo nobis est manifestum quia sunt dii: propter quod ne timeatis eos.
Nam sicut in cucumerario formido nichil custodit: ita sunt dii illorum lignei et argentei et
inaurati. Eodem modo et in orto spina alba. supra quam omnis auis sedet. Similiter et
mortuo proiecto in tenebris. similes sunt dii illorum. lignei et inaurati et inargentati. A
purpura quoque et marmore que super illos tineant. scietis quia non sunt dii. Ipsi etiam postremo
comeduntur et erit obprobrium in regione. Melior est homo iustus qui non habet simulachra: nam
erit longe ab obprobriis. Explicit exemplar epistole ieremie. Incipit eiusdem cinoth id est la
mentatio.

Et factum est postquam in captiuitatem reductus est israel et ierusalem
deserta est. sedit ieremias flens. et planxit lamentationem hanc in ierusalem
et dixit. Quomodo sedet sola ciuitas plena populo: facta est quasi uidua domina

gentium, princeps provinciarum facta est sub tributo. Plorans ploravit in nocte et lacrime eius in maxillis eius; non est qui consoletur eam ex omnibus caris eius. Omnes amici eius spreverunt eam et facti sunt ei inimici. Migravit Iuda propter afflictionem et multitudinem servitutis; habitavit inter gentes nec invenit requiem; omnes persecutores eius apprehenderunt eam inter angustias. Vie Syon lugent eo quod non sint qui veniant ad sollempnitatem. Omnes porte eius destructe, sacerdotes eius gementes, virgines eius squalide, et ipsa oppressa amaritudine. Facti sunt hostes eius in capite, inimici illius locupletati sunt, quia Dominus locutus est super eam propter multitudinem iniquitatum eius. Parvuli eius ducti sunt captivi ante faciem tribulantis. Et egressus est a filia Syon omnis decor eius. Facti sunt principes eius velut arietes non invenientes pascua, et abierunt absque fortitudine ante faciem subsequentis. Recordata est Ierusalem dierum afflictionis sue et prevaricationis omnium desiderabilium suorum que habuerat a diebus antiquis, cum caderet populus eius in manu hostili et non esset auxiliator. Viderunt eam hostes et deriserunt sabbata eius. Peccatum peccavit Ierusalem, propterea instabilis facta est. Omnes qui glorificabant eam spreverunt illam, quia viderunt ignominiam eius. Ipsa autem gemens et conversa retrorsum. Sordes eius in pedibus eius, nec recordata est finis sui. Deposita est vehementer, non habens consolatorem. Vide Domine afflictionem meam, quoniam erectus est inimicus. Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius, quia vidit gentes ingressas sanctuarium suum, de quibus preceperas ne intrarent in ecclesiam tuam. Omnis populus eius gemens et querens panem; dederunt preciosa queque pro cibo ad refocillandam animam. Vide Domine et considera quoniam facta sum vilis. O vos omnes qui transitis per viam, attendite et videte si est dolor sicut dolor meus, quoniam vindemiavit me ut locutus est Dominus in die ire furoris sui. De excelso misit ignem in ossibus meis et erudivit me. Expandit rete pedibus meis, convertit me retrorsum. Posuit me desolatam, tota die merore confectam. Vigilavit iugum iniquitatum mearum; in manu eius convolute sunt et imposite collo meo. Infirmata est virtus mea; dedit me Dominus in manu de qua non potero surgere. Abstulit Dominus omnes magnificos meos de medio mei; vocavit adversum me tempus ut contereret electos meos. Torcular calcavit Dominus virgini filie Iuda. Idcirco ego plorans et oculus meus deducens aquam, quia longe factus est a me consolator convertens animam meam. Facti sunt filii mei perditi quoniam invaluit inimicus. Expandit Syon manus suas; non est qui consoletur eam. Mandavit Dominus adversus Iacob in circuitu eius hostes eius. Facta est Ierusalem quasi polluta menstruis inter eos. Iustus est Dominus, quia os eius ad iracundiam provocavi. Audite obsecro universi populi et videte dolorem meum. Virgines mee et iuvenes mei abierunt in captivitatem. Vocavi amicos meos et ipsi deceperunt me. Sacerdotes mei et senes mei in urbe consumpti sunt, quia quesierunt cibum sibi ut refocillarent animam suam. Vide Domine quoniam tribulor; venter meus conturbatus est; subversum est cor meum in memetipsa, quoniam amaritudine plena sum. Foris interficit gladius et domi mors similis est. Audierunt quia ingemisco ego et non est qui consoletur me. Omnes inimici mei audierunt malum meum, letati sunt quoniam tu fecisti. Adduxisti diem consolationis et fient similes mei. Ingrediatur omne malum eorum coram te et vindemia eos sicut vindemiasti me propter omnes iniquitates meas; multi enim gemitus mei et cor meum merens.

II

Quomodo obtexit caligine in furore suo Dominus filiam Syon; proiecit de celo in terram inclitam Israel, et non recordatus est scabelli pedum suorum in die furoris sui. Precipitavit Dominus nec pepercit omnia speciosa Iacob; destruxit in furore suo munitiones virginis Iuda, deiecit in terram, polluit regnum et principes eius. Confregit in ira furoris sui omne cornu Israel; avertit retrorsum dexteram suam a facie inimici, et succendit in Iacob quasi ignem flamme devorantis in gyro. Tetendit arcum suum quasi inimicus, firmavit dexteram suam quasi hostis, et occidit omne quod pulchrum erat visu in tabernaculo filie Syon; effudit quasi

ignem indignationem suam. Factus est dominus velut inimicus: precipitavit israel. Pre
cipitavit omnia menia eius: dissipavit omnes munitiones eius: et replevit in filia syon hu
miliatum et humiliatam. Et dissipavit quasi ortum tentorium suum: demolitus est
tabernaculum suum. Oblivioni tradidit dominus in syon festivitatem et sabbatum: et obprobrio
in indignatione furoris sui regem et sacerdotem. Reppulit dominus altare suum: male
dixit sanctificationi sue. tradidit in manu inimici muros turrium eius: vocem dede
runt in domo domini sicut in die sollempni. Cogitavit dominus dissipare murum filie
syon: tetendit funiculum suum et non avertit manum suam a perditione: Luxitque antemu
rale: et murus pariter dissipatus est. Defixe sunt in terra porte eius: perdidit et con
trivit vectes eius: regem eius et principes eius. In gentibus non est lex: et prophete eius non
invenerunt visionem a domino. Sederunt in terra conticuerunt senes filie syon:
consperserunt cinere capita sua. accincti sunt ciliciis. abiecerunt in terra capita
sua virgines ierusalem. Defecerunt pre lacrimis oculi mei. conturbata sunt viscera
mea: effusum est in terra iecur meum. super contritionem filie populi mei: cum defice
ret parvulus et lactans in plateis oppidi. Matribus suis dixerunt. Ubi est triti
cum et vinum: cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis: cum exalarent animas suas
in sinu matrum suarum. Cui comparabo te: vel cui assimilabo te filia ierusalem: cui exequabo
te et consolabor te virgo filia syon: magna enim velut mare contritio tua: quis mede
bitur tui? Prophete tui viderunt tibi falsa et stulta. nec aperiebant iniquitatem tuam:
ut te ad penitentiam provocarent. Viderunt autem tibi assumptiones falsas: et electiones. Plau
serunt super te manibus omnes transeuntes per viam: sibilaverunt et moverunt ca
put suum. super filiam ierusalem. Hecine est urbs dicentes perfecti decoris: gaudium universe
terre. Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui. sibilaverunt et fremuerunt dentibus: di
xerunt devorabimus. En ista est dies quam expectabamus: invenimus vidimus. Fecit dominus que
cogitavit. complevit dominus sermonem suum quem preceperat a diebus antiquis: destruxit et non
pepercit: et letificavit super te inimicum: et exaltavit cornu hostium tuorum. Clamavit
cor eorum ad dominum: super muros filie syon. Deduc quasi torrentem lacrimas per diem et no
ctem non des requiem tibi: neque taceat pupilla oculi tui. Consurge lauda in nocte in
principio vigiliarum. Effunde sicut aquam cor tuum: ante conspectum domini. Leva
ad eum manus tuas pro animabus parvulorum tuorum: qui defecerunt in fame in capite omni
um compitorum. Vide domine et considera: quem vindemiaveris ita. Ergo ne comedent
mulieres fructum suum: parvulos ad mensuram palme? Si occiditur in sanctuario
domini sacerdos et propheta. Iacuerunt in terra foris puer et senex: virgines mee et iu
venes mei. ceciderunt in gladio. Interfecisti in die furoris tui: percussisti nec misertus
es. Vocasti quasi ad diem sollempnem qui terrerent me de circuitu: et non fuit in die fu
roris domini qui effugeret et relinqueretur. Quos educavi et enutrivi: inimicus meus con
sumpsit eos.

III

Ego vir videns paupertatem meam: in virga indignationis eius.
Me minavit et adduxit in tenebras: et non in lucem. Tantum in me vertit: et convertit
manum suam tota die. Vetustam fecit pellem meam et carnem meam: contrivit omnia
ossa mea. Edificavit in giro meo: et circumdedit me felle et labore. In tenebro
sis collocavit me: quasi mortuos sempiternos. Circumedificavit adversum me ut non
egrediar: aggravavit compedem meum. Sed et cum clamavero et rogavero: exclu
dit orationem meam. Conclusit vias meas lapidibus quadris: semitas meas subver
tit. Ursus insidians factus est michi: leo in absconditis. Semitas meas subvertit et
confregit me: posuit me desolatam. Tetendit arcum suum: et posuit me quasi signum ad
sagittam. Misit in renibus meis: filias pharetre sue. Factus sum in derisum omni
populo meo: canticum eorum tota die. Replevit me amaritudinibus: inebriavit
me absinthio. Et fregit ad numerum dentes meos: cibavit me cinere. Et re
pulsa est a pace anima mea: oblitus sum bonorum. Et dixi. Periit finis meus et

spes mea a domino. Recordare paupertatis et transgressionis mee: absinthii et fellis. Me-
morie memor ero: et tabescet in me anima mea. Hec recolens in corde meo: ideo sperabo in
eo. Misericordie domini quia non sumus consumpti: quia non defecerunt miserationes eius. Novi diluculo:
multa est fides tua. Pars mea dominus dixit anima mea: propterea expectabo eum. Bonus
est dominus sperantibus in eum: anime querenti illum. Bonum est prestolari cum silentio: salu-
tare domini. Bonum est viro: cum portaverit iugum ab adolescentia sua. Sedebit solita-
rius et tacebit: quia levavit se super se. Ponet in pulvere os suum: si forte sit spes. Da-
bit percutienti se maxillam: saturabitur obprobriis. Quia non repellet: in sempiternum do-
minus. Quia si abiecit et miserebitur: secundum multitudinem misericordiarum suarum. Non
enim humiliavit ex corde suo: et abiecit filios hominum. Ut contereret sub pedibus
suis: omnes vinctos terre. Ut declinaret iudicium viri: in conspectu vultus al-
tissimi. Ut perverteret hominem in iudicio suo: dominus ignoravit. Quis est iste qui dixit
ut fieret domino non iubente? Ex ore altissimi: non egredientur nec bona nec mala. Quid
murmurabit homo vivens: vir pro peccatis suis? Scrutemur vias nostras: et queramus et rever-
tamur ad dominum. Levemus corda nostra cum manibus ad dominum: in celos. Nos inique egimus et
ad iracundiam provocavimus: idcirco tu inexorabilis es. Operuisti in furore et percussisti
nos: occidisti nec pepercisti. Opposuisti nubem tibi: ne transeat oratio. Eradicationem et
abiectionem: posuisti me in medio populorum. Aperuerunt super nos os suum: omnes ini-
mici. Formido et laqueus: facta est nobis vaticinatio et contritio. Divisiones aquarum
deduxit oculus meus: in contritione filie populi mei. Oculus meus afflictus est nec ta-
cuit: eo quod non esset requies. Donec respiceret et videret dominus de celis: oculus meus
depredatus est animam meam: in cunctis filiabus urbis mee. Venatione ceperunt me quasi
avem: inimici mei gratis. Lapsa est in lacum vita mea: et posuerunt lapidem super
me. Inundaverunt aque super caput meum: dixi perii. Invocavi nomen tuum domine: de lacu
novissimo. Vocem meam audisti: ne avertas aurem tuam a singultu meo: et cla-
moribus. Appropinquasti in die quando invocavi te: dixisti ne timeas. Iudicasti domine causam
anime mee: redemptor vite mee. Vidisti domine iniquitatem eorum adversum me: iudi-
ca iudicium meum. Vidisti omnem furorem: universas cogitationes eorum adversum me.
Audisti obprobrium eorum domine: omnes cogitationes eorum adversum me. Labia insurgen-
tium et meditationes eorum adversum me tota die. Sessionem eorum et resurrectionem eorum
vide: ego sum psalmus eorum. Reddes eis domine vicem: iuxta opera manuum suarum. Dabis
eis scutum cordis: laborem tuum. Persequeris in furore: et conteres eos sub celis domine.

IIII

Quomodo obscuratum est aurum mutatus est color optimus: dispersi sunt lapides sanctuarii
in capite omnium platearum? Filii Syon incliti et amicti auro primo: quomodo reputati sunt
in vasa testea: opus manuum figuli? Sed et lamie nudaverunt mammam: lactaverunt
catulos suos. Filia populi mei crudelis: quasi strucio in deserto. Adhesit lingua lacten-
tis ad palatum eius in siti: parvuli petierunt panem: et non erat qui frangeret eis.
Qui vescebantur voluptuose interierunt in viis: qui nutriebantur in tapetas: amplexa-
ti sunt stercora. Et maior effecta est iniquitas filie populi mei peccato Sodomorum: que subver-
sa est in momento: et non ceperunt in ea manus. Candidiores Nazarei eius nive: nitidiores
lacte: rubicundiores ebore antiquo: saphyro pulchriores. Denigrata est super carbo-
nes facies eorum: et non sunt cogniti in plateis. Adhesit cutis eorum ossibus: aruit et facta est
quasi lignum. Melius fuit occisis gladio quam interfectis fame: quoniam isti extabuerunt
consumpti sunt ab sterilitate terre. Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos:
facti sunt cibus earum in contritione filie populi mei. Complevit dominus furorem suum:
effudit iram indignationis sue: et succendit ignem in Syon: et devoravit fundamen-
ta eius. Non crediderunt reges terre: et universi habitatores orbis: quoniam ingrederetur hostis et
inimicus per portas Ierusalem. Propter peccata prophetarum eius: et iniquitates sacerdotum eius:
qui effuderunt in medio eius sanguinem iustorum. Erraverunt ceci in plateis polluti

sunt sanguine, cumque non possent tenuerunt lacinias suas. Recedite polluti clamaverunt eis, recedite, abite, nolite tangere; iurgati quippe sunt et commoti dixerunt inter gentes: non addet ultra ut habitet cum eis. Facies Domini divisit eos, non addet ut respiciat eos; facies sacerdotum non erubuerunt, neque senum miserti sunt. Cum adhuc subsisteremus defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vanum; cum respiceremus attenti ad gentem que salvare non poterat. Lubricaverunt vestigia nostra in itinere platearum nostrarum; appropinquavit finis noster, completi sunt dies nostri, quia venit finis noster. Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis celi; super montes persecuti sunt nos, in deserto insidiati sunt nobis. Spiritus oris nostri christus Dominus captus est in peccatis nostris, cui diximus: in umbra tua vivemus in gentibus. Gaude et letare filia Edom que habitas in terra Hus; ad te quoque perveniet calix, inebriaberis atque nudaberis. Completa est iniquitas tua filia Syon, non addet ultra ut transmigret te. Visitavit iniquitatem tuam filia Edom, discooperuit peccata tua.

Oratio Ieremie prophete.

Recordare Domine quid acciderit nobis; intuere et respice obprobrium nostrum. Hereditas nostra versa est ad alienos, domus nostre ad extraneos. Pupilli facti sumus absque patre, matres nostre quasi vidue. Aquam nostram pecunia bibimus, ligna nostra pretio comparavimus. Cervicibus minabamur, lassis non dabatur requies. Egypto dedimus manum et Assyriis ut saturaremur pane. Patres nostri peccaverunt et non sunt, et nos iniquitates eorum portavimus. Servi dominati sunt nostri; non fuit qui redimeret de manu eorum. In animabus nostris afferebamus panem nobis a facie gladii in deserto. Pellis nostra quasi clibanus exusta est a facie tempestatum famis. Mulieres in Syon humiliaverunt, virgines in civitatibus Iuda. Principes manu suspensi sunt; facies senum non erubuerunt. Adolescentibus impudice abusi sunt, et pueri in ligno corruerunt. Senes de portis defecerunt, iuvenes de choro psallentium. Defecit gaudium cordis nostri, versus est in luctum chorus noster. Cecidit corona capitis nostri, ve nobis quia peccavimus. Propterea mestum factum est cor nostrum, ideo contenebrati sunt oculi nostri, propter montem Syon quia disperiit; vulpes ambulaverunt in eo. Tu autem Domine in eternum permanebis, solium tuum in generationem et generationem. Quare in perpetuum oblivisceris nostri, derelinques nos in longitudinem dierum? Converte nos Domine ad te et convertemur; innova dies nostros sicut a principio. Sed proiciens repulisti nos, iratus es contra nos vehementer.

Incipit prologus in librum Baruch.

Liber iste qui baruch nomine prenotatur in hebreo canone non habetur, sed tantum in vulgata editione. Similiter et epistola Ieremie. Propter noticiam autem legentium hic scripta sunt, quia multa de christo novissimisque temporibus indicant.

De oratione et sacrificio pro vita Nabugodonosor.

Hec verba libri que scripsit Baruch filius Nerie filii Maasie filii Sedechie filii Sedei filii Helchie in Babylonia, in anno quinto, in septima die mensis, in tempore quo ceperunt Chaldei Ierusalem et succenderunt eam igni. Et legit Baruch verba libri huius ad aures Iechonie filii Ioachim regis Iuda, et ad aures universi populi venientis ad librum, et ad aures potentium filiorum regum, et ad aures presbiterorum, et ad aures populi a minimo usque ad magnum eorum omnium habitantium in Babylonia ad flumen Sudi. Qui audientes plorabant et ieiunabant et orabant in conspectu Domini. Et collegerunt pecuniam secundum quod potuit uniuscuiusque manus, et miserunt in Ierusalem ad Ioachim filium Helchie filii Salon sacerdotem, et ad sacerdotes, et ad omnem populum qui inventi sunt cum eo in Ierusalem, cum acciperet vasa templi Domini que ablata fuerant de templo, revocare in terram Iuda, decima die mensis Sivan, vasa argentea que fecit Sedechias filius Iosie rex Iuda, postea quam cepisset Nabuchodonosor rex Babylonis Iechoniam et principes et vinctos et potentes et populum terre ab Ierusalem et duxit eos in Babylonem. Et dixerunt: Ecce misimus ad vos

pecunias. de quibus emite holocaustomata et thus et facite manna et offerte pro peccato ad aram domini dei nostri et orate pro vita nabuchodonosor regis babylonis et pro vita balthasar filii eius ut sint dies ipsorum sicut dies celi super terram. et dominus det virtutem nobis et illuminet oculos nostros ut vivamus sub umbra nabuchodonosor regis babylonis et sub umbra balthasar filii eius et serviamus eis multis diebus et inveniamus gratiam in conspectu eorum. Et pro nobis ipsis orate ad dominum deum nostrum. quia peccavimus domino deo nostro et non est aversus furor eius a nobis usque in hunc diem. Et legite librum istum quem misimus ad vos recitari in templo domini in die sollempni et in die oportuno. et dicetis. Domino deo nostro iusticia. nobis autem confusio faciei nostre. sicut est dies hec omni iuda et habitatoribus ierusalem. regibus nostris et principibus nostris. sacerdotibus nostris et prophetis nostris. et patribus nostris. Peccavimus ante dominum nostrum. et non credidimus diffidentes in eum. et non fuimus subiectibiles illi. et non obaudivimus vocem domini dei nostri. ut ambularemus in mandatis eius que dedit nobis. A die qua eduxit patres nostros de terra egypti. usque in hunc diem eramus incredibiles ad dominum deum nostrum. et dissipati recessimus ne audiremus vocem ipsius. et adheserunt nobis mala multa. et maledictiones quas constituit dominus moysi servo suo. qui eduxit patres nostros de terra egypti dare nobis terram fluentem lacte et melle. sicut hodierna die et non audivimus vocem domini dei nostri secundum omnia verba prophetarum quos misit ad nos. et abivimus unusquisque in sensum cordis nostri maligni. operari deos alienos. facientes mala ante oculos domini dei nostri.

II

Propter quod statuit dominus deus noster verbum suum quod locutus est ad nos et ad iudices nostros qui iudicaverunt in israel et ad reges nostros et ad principes nostros. et ad omnem israel et iudam. ut adduceret dominus super nos mala magna que non sunt facta sub celo quemadmodum facta sunt in ierusalem. secundum que scripta sunt in lege moysi. ut manducaret homo carnes filii sui et carnes filie sue. et dedit illos sub manu regum omnium qui sunt in circuitu nostro in obprobrium et in desolationem et in omnibus populis quo nos dispersit dominus. et facti sumus subtus et non supra. quia peccavimus domino deo nostro non obaudiendo voci eius. Domino deo nostro iusticia. nobis autem et patribus nostris confusio faciei sicut est dies hec. quia locutus est dominus super nos omnia mala hec que venerunt super nos. et non sumus deprecati faciem domini dei nostri. ut reverteremur unusquisque nostrum a viis nostris pessimis. Et vigilavit dominus in malis et adduxit ea super nos. quia iustus est dominus in omnibus operibus suis. que mandavit nobis et non audivimus vocem ipsius. ut iremus in preceptis domini que dedit nobis ante faciem nostram. Et nunc domine deus israel qui eduxisti plebem tuam de terra egypti. in manu valida et in signis et prodigiis et in virtute tua magna et in brachio excelso. et fecisti tibi nomen sicut dies iste. peccavimus impie egimus. inique gessimus domine deus noster in omnibus iusticiis tuis. Avertatur ira tua a nobis quia derelicti sumus pauci inter gentes. ubi dispersisti nos. Exaudi domine preces nostras et orationes nostras. et educ nos propter te. et da nobis invenire gratiam ante faciem eorum qui nos abduxerunt ut sciat omnis terra quia tu es dominus deus noster et quia nomen tuum invocatum est super israel et super genus ipsius. Respice domine de domo sancta tua in nos. et inclina aurem tuam et audi. aperi oculos tuos et vide. quia non mortui qui sunt in inferno. quorum spiritus acceptus est a visceribus suis. dabunt honorem et iustificationem domino. sed anima que tristis est super magnitudine et incedit curva et infirma et oculi deficientes et anima esuriens dat tibi gloriam et iusticiam domino. quia non secundum iusticias patrum nostrorum nos fundimus preces ante conspectum tuum domine deus noster. sed quia misisti iram tuam et furorem tuum super nos. sicut locutus es in manibus puerorum tuorum prophetarum dicens. Sic dicit dominus. Inclinate humerum vestrum et cervicem vestram. et opera facite regi babylonis. et sedebitis in terra quam dedi patribus vestris. Quod si non audieritis vocem domini dei vestri operari regi babylonis. defectionem faciam de civitatibus iuda et a foris ierusalem. et auferam a vobis vocem iocunditatis et vocem gaudii et vocem sponsi et vocem sponse. et erit omnis terra sine vestigio ab habitantibus eam.

et non audierunt vocem tuam ut operarentur regi babylonie. et statuisti verba tua que locutus es in manibus puerorum tuorum prophetarum. ut transferrentur ossa regum nostrorum et ossa patrum nostrorum de loco suo. Et ecce sunt proiecta in ardorem solis. et in gelu noctis. et mortui sunt in doloribus pessimis. in fame et in gladio et in emissione. et posuisti templum in quo invocatum est nomen tuum in ipso. sicut hec dies propter iniquitatem domus israel. et domus iuda. et fecisti in nobis domine deus noster secundum omnem benignitatem tuam et secundum omnem miserationem tuam illam magnam sicut locutus es in manu pueri tui moysi in die qua precepisti ei scribere legem tuam coram filiis israel dicens. Si non obaudieritis vocem meam. ambitio hec magna et multa convertetur in minimo inter gentes quo ego dispergam illos. quia scio quod me non audiet populus. Populus est enim dura cervice. Et convertetur ad cor suum in terra captivitatis sue et scient quoniam ego sum dominus deus eorum. et dabo eis cor. et audient aures. et laudabunt me in terra captivitatis sue. et memores erunt nominis mei et avertent se a dorso suo duro. et a malignitatibus suis. quia reminiscentur viam patrum suorum qui peccaverunt in me. Et revocabo illos in terram quam iuravi patribus illorum abraham. ysaac. et iacob. et dominabuntur eius. et non minorabuntur. et statuam illis testamentum alterum sempiternum. ut sim illis in deum et ipsi erunt mihi in populum. et non movebo amplius populum meum filios israel. a terra quam dedi illis.

[margin: et multiplicabo eos]

III

Et nunc domine omnipotens deus israel. anima in angustiis et spiritus anxius clamat ad te. Audi domine et miserere quia deus es misericors. et miserere nostri quia peccavimus ante te. quia tu sedes in eternum. et non audierunt vocem domini dei sui et nos peribimus in evum. Domine omnipotens deus israel audi nunc orationem mortuorum israel. et filiorum ipsorum qui peccaverunt ante te. et non audierunt vocem domini dei sui. et adglutinata sunt nobis mala. Noli meminisse iniquitatum patrum nostrorum. sed memento manus tue et nominis tui in tempore isto. quia tu es dominus deus noster et laudabimus te domine. quia propter hoc dedisti timorem tuum in cordibus nostris. ut invocemus nomen tuum et laudemus te in captivitate nostra. quia convertimur ab iniquitatem patrum nostrorum qui peccaverunt ante te. et ecce nos hodie in captivitate nostra sumus. qua nos dispersisti in improperium et in maledictum et in peccatum. secundum omnes iniquitates patrum nostrorum qui discesserunt a te domine deus noster. Et cum explicuisset librum orationis captivorum. accipiens spiritum vocem therusalem loquutus est dicens.

Audi israel mandata vite. auribus percipe ut scias prudentiam. Quid est israel quod in terra es inimicorum? Inveterasti in terra aliena coinquinatus es cum mortuis. deputatus es cum descendentibus in infernum. Dereliquisti fontem sapientie. Si in via dei ambulasses. habitasses in pace sempiterna. Disce ubi sit prudentia ubi sit virtus. ubi sit intellectus. ut scias simul ubi sit longiturnitas vite et victus. ubi sit lumen oculorum et pax. Quis invenit locum eius et quis intravit in thesauros eius? Ubi sunt principes gentium et qui dominantur super bestias que sunt super terram. qui in avibus celi ludunt qui argentum thesaurizant. et aurum in quo confidunt homines. et non est finis adquisitionis eorum. qui argentum fabricant et solliciti sunt. nec est adinventio operum illorum. Exterminati sunt et ad inferos descenderunt. et alii in loco eorum exsurrexerunt. Iuvenes viderunt lumen et habitaverunt super terram. viam autem discipline ignoraverunt. neque intellexerunt semitas eius. neque filii eorum susceperunt eam. A facie eorum longe facta est. non est audita in terra chanaan. neque visa est in theman. Filii quoque agar qui exquirunt prudentiam que de terra est negociatores terre et theman. et fabulatores et exquisitores intelligentie. viam autem sapientie nescierunt neque commemorati sunt semitas eius. O israel quam magna est domus dei et ingens locus possessionis eius. magnus et non habet finem excelsus et immensus. Ibi fuerunt gygantes nominati illi qui fuerunt ab initio. statura magna. scientes bellum. Non hos elegit dominus. neque viam discipline dedit illis. et perierunt eo quod non haberent sapientiam. et perierunt propter insipientiam suam. Quis ascendit in celum et accepit eam. et deduxit eam de nubibus? Quis tran-

fretavit mare et invenit illam et attulit illam super aurum electum. Non est qui possit scire vias eius neque qui exquirat semitas eius. Sed qui scit universa novit eam et invenit eam prudentia sua. Qui preparavit terram in eterno tempore et replevit eam pecudibus et quadrupedibus. qui emittit lumen et vadit. et vocavit illud et obedit illi in tremore. Stelle autem lumen dederunt in custodiis suis et letate sunt. vocate sunt et dixerunt. Adsumus. et luxerunt ei cum iocunditate qui fecit illas.

IIII

Hic deus noster et non estimabitur alius adversus eum. Hic adinvenit omnem viam discipline et tradidit illam iacob puero suo et israel dilecto suo. Post hec in terris visus est et cum hominibus conversatus est. Hic liber mandatorum dei et lex que est in eternum. Omnes qui tenent eam ad vitam: qui autem dereliquerunt eam in mortem. Convertere iacob et apprehende eam. ambula per viam ad splendorem eius contra lumen eius. ne tradas alteri gloriam tuam et dignitatem tuam genti aliene. Beati sumus israel quia que deo placent manifesta sunt nobis. Animequior esto populus dei memorabilis israel. Venundati estis gentibus non in perditionem sed propter quod in iracundiam provocastis deum traditi estis adversariis. Exacerbastis enim eum qui fecit vos deum eternum. immolantes demoniis et non deo. Obliti autem estis eum qui nutrivit vos et contristastis nutricem vestram ierusalem. Vidit enim iracundiam a deo venientem vobis et dixit. Audite confines syon. adduxit enim michi deus luctum magnum. Vidi enim captivitatem populi mei filiarum meorum et filiorum quam superduxit illis eternus. nutrivi enim illos cum iocunditate. dimisi autem illos cum fletu et luctu.

Nemo gaudeat super me viduam et desolatam. A multis derelicta sum propter peccata filiorum meorum quia declinaverunt a lege dei. Iusticias autem ipsius nescierunt nec ambulaverunt per vias mandatorum dei neque per semitas veritatis eius cum iusticia ingressi sunt. Veniant confines syon et memorentur captivitatem filiorum et filiarum mearum quam superduxit illis eternus. Adduxit enim super illos gentem de longinquo gentem improbam et alterius lingue. Qui non sunt reveriti senem neque puerorum miserti sunt. et abduxerunt dilectos vidue et a filiis unicam desolaverunt. ego autem quid possum adiuvare vos? Qui enim adduxit super vos mala ipse vos eripiet de manibus inimicorum vestrorum. Ambulate filii ambulate. ego enim derelicta sum sola. Exui me stola pacis. indui autem me sacco obsecrationis. et clamabo ad altissimum in diebus meis. Animequiores estote filii clamate ad dominum et eruet vos de manu principum inimicorum. Ego enim speravi in eternum salutem vestram et venit michi gaudium a sancto super misericordia que veniet vobis ab eterno salutari nostro. Emisi enim vos cum luctu et ploratu. reducet autem vos michi deus cum gaudio et iocunditate in sempiternum. Sicut enim viderunt vicine syon captivitatem vestram. sic videbunt et in celeritate salutem vestram a deo. que superveniet vobis cum honore magno et splendore eterno. Filii patienter sustinete iram que supervenit vobis. Persecutus est enim te inimicus tuus. sed cito videbis perditionem ipsius et super cervices ipsius ascendes. Delicati mei [ambulaverunt] vias asperas. ducti sunt enim ut grex direptus ab inimicis. Animequiores estote filii et proclamate ad dominum. erit enim memoria vestra ab eo qui ducit vos. Sicut enim fuit sensus vester ut erraretis a deo. decies tantum iterum convertentes requiretis eum. Qui enim induxit vobis mala ipse rursum adducet vobis sempiternam iocunditatem cum salute vestra. Animequior esto ierusalem. exhortatur enim te qui te nominavit. Nocentes peribunt qui te vexaverunt et qui gratulati sunt in tua ruina punientur. Civitates quibus servierunt filii tui punientur et que accepit filios tuos. Sicut enim gavisa est in ruina tua et letata est in tuo casu sic contristabitur in sua desolatione. et amputabitur exultatio multitudinis eius et gaudimonium eius erit in luctum. Ignis enim superveniet ei ab eterno in longiturnis diebus et habitabitur a demoniis in multitudine temporis.

V

Circumspice ierusalem ad orientem et vide iocunditatem a deo tibi venientem. Ecce enim veniunt filii tui quos dimisisti dispersos. veniunt collecti ab oriente usque ad occidentem in verbo sancti gaudentes

ambulaverunt

in honorem dei.

Exue te ierusalem stola luctus et vexationis tue: et indue te decore et honore eius que a deo tibi est in sempiterna gloria. Circumdabit te deus diploide iusticie: et imponet mitram capiti tuo honoris eterni. Deus enim ostendet splendorem suum in te: qui sub celo est. Nominabitur enim tibi nomen tuum a deo in sempiternum: pax iusticie et honor pietatis. Exurge iherusalem et sta in excelso et circumspice ad orientem et vide collectos filios tuos ab oriente sole usque ad occidentem in verbo sancti: gaudentes in dei memoria. Exierunt enim abs te pedibus ducti ab inimicis. adducet autem illos dominus ad te: portatos in honore sicut filios regni. Constituit enim deus humiliare omnem montem excelsum et rupes perhennes et convalles replere in equalitatem terre. ut ambulet israel diligenter in honorem dei. Obumbraverunt autem et silve. et omne lignum suavitatis israel: mandato dei. Adducet enim deus israel cum iocunditate in lumine maiestatis sue: cum misericordia et iusticia que est ab ipso.

Incipit prologus sancti Ieronimi presbyteri in iezechiele propheta.

Iezechiel propheta cum ioachim rege iuda captivus ductus est in babylonem. ibique hiis qui concaptivi cum eo erant prophetavit. penitentibus quod ad ieremie vaticinium se ultro adversariis tradidissent. et videntibus adhuc urbem ierusalem stare. quam ille casuram esse predixerat. Tricesimo autem etatis sue anno et captivitatis quinto exorsus est ad concaptivos loqui. et eodem tempore licet posterior hic in chaldea. ieremias in iudea prophetaverunt. Sermo eius nec satis disertus nec admodum rusticus est. sed ex utroque medie temperatus. Sacerdos et ipse fuit et ieremias. Principia voluminis et finem magnis habent obscuritatibus involuta. Sed et vulgata eius editio non multum distat ab hebraico. Unde satis miror quid cause extiterit. ut si eosdem in universis libris habemus interpretes. in aliis eadem. in aliis diversa transtulerint. Legite igitur et hunc iuxta translationem nostram. quia per cola scriptus et commata. manifestiorem sensum legentibus tribuit. Si autem amici mei et hunc subsannaverint. dicite eis quod nemo eos compellat ut legant. Sed vereor ne illis eveniat. quod grece significantius dicitur. ut vocentur fagolidori. o.a.t.o.a. o.iaopxi. hoc est manducantes senectas. **Explicit prologus. Incipit liber iezechiel prophete.**

Et factum est in tricesimo anno in quarto in quinta mensis. cum essem in medio captivorum iuxta fluvium chobar: aperti sunt celi et vidi visiones dei. In quinta mensis ipse est annus quintus transmigrationis regis ioachim. factum est verbum domini ad iezechiel filium buzi sacerdotem in terra chaldeorum secus flumen chobar. Et facta est super eum ibi manus domini. Et vidi et ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone et nubes magna et ignis involvens. et splendor in circuitu eius. Et de medio eius quasi species electri id est de medio ignis. Et ex medio eorum similitudo quatuor animalium. Et hic aspectus eorum similitudo hominis in eis. Et quatuor facies uni: et quatuor penne uni. Et pedes eorum pedes recti et planta pedis eorum quasi planta pedis vituli et scintille quasi aspectus eris candentis. Et manus hominis sub pennis eorum in quatuor partibus. Et facies et pennas per quatuor partes habebant. iunctaeque erant penne eorum alterius ad alterum. Non revertebantur cum incederent: sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur. Similitudo autem vultus eorum facies hominis et facies leonis a dextris ipsorum quatuor. facies autem bovis a sinistris ipsorum quatuor et facies aquile desuper ipsorum quatuor. Et facies eorum et penne eorum extente desuper. Due penne singulorum iungebantur. et due tegebant corpora eorum. Et unumquodque eorum coram facie sua ambulabat. Ubi erat impetus spiritus illuc gradiebantur. nec revertebantur cum ambularent. Et similitudo animalium aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium. et quasi aspectus lampadarum. Hec erat visio discurrens in medio animalium splendor ignis et de igne fulgur egrediens. Et animalia ibant et revertebantur: in similitudinem fulguris coruscantis. Cumque aspicerem animalia apparuit rota una super terram iuxta animalia habens quatuor facies. Et aspectus rotarum et opus earum quasi visio maris.

[E]t una similitudo ipsarum quattuor. Et aspectus earum et opera quasi si sit rota in medio rote. Per quattuor partes earum euntes ibant, et non revertebantur cum ambularent. Statura quoque erat rotis et altitudo et horribilis aspectus, et totum corpus plenum oculis in circuitu ipsarum quattuor. Cumque ambularent animalia, ambulabant pariter et rote iuxta ea. Et cum elevarentur animalia de terra, elevabantur simul et rote. Quocumque ibat spiritus illuc euntes spiritu, et rote pariter elevabantur sequentes eum. Spiritus enim vite erat in rotis. Cum euntibus ibant et cum stantibus stabant et cum elevatis elevabantur a terra pariter et rote sequentes ea, quia spiritus vite erat in rotis. Et similitudo super capita animalium firmamenti quasi aspectus cristalli horribilis et extenti super capita eorum desuper. Sub firmamento autem penne eorum recte alterius ad alterum. Unumquodque duabus alis velabat corpus suum et alterum similiter velabatur. Et audiebam sonum alarum quasi sonum aquarum multarum, quasi sonum sublimis dei. Cum ambularent quasi sonus erat multitudinis, ut sonus castrorum. Cumque starent demittebantur penne eorum. Nam cum fieret vox super firmamentum quod erat super caput eorum stabant et submittebant alas suas. Et super firmamentum quod erat imminens capiti eorum quasi aspectus lapidis saphyri similitudo throni. Et super similitudinem throni similitudo quasi aspectus hominis desuper. Et vidi quasi speciem electri velut aspectum ignis intrinsecus eius per circuitum a lumbis eius et desuper. Et a lumbis eius usque deorsum vidi speciem ignis splendentis in circuitu, velut aspectum arcus cum fuerit in nube in die pluvie. Hic erat aspectus splendoris per gyrum.

II

Hec visio similitudinis glorie domini. Et vidi et cecidi in faciem meam, et audivi vocem loquentis. Et dixit ad me: Fili hominis sta super pedes tuos, et loquar tecum. Et ingressus est in me spiritus postquam locutus est mihi, et statuit me supra pedes meos. Et audivi loquentem ad me et dicentem: Fili hominis mitto ego te ad filios israhel, ad gentes apostatrices que recesserunt a me. Ipsi et patres eorum prevaricati sunt pactum meum usque ad diem hanc. Et filii dura facie et indomabili corde sunt, ad quos mitto ego te. Et dices ad eos: Hec dicit dominus deus, si forte vel ipsi audiant et si forte quiescant, quoniam domus exasperans est. Et scient quia propheta fuerit in medio eorum. Tu ergo fili hominis ne timeas eos neque sermones eorum metuas, quoniam increduli et subversores sunt tecum, et cum scorpionibus habitas. Verba eorum ne timeas et vultus eorum ne formides, quia domus exasperans est. Loqueris ergo verba mea ad eos si forte audiant et quiescant, quoniam irritatores sunt. Tu autem fili hominis audi quecumque loquar ad te, et noli esse exasperans sicut domus exasperatrix est. Aperi os tuum et comede quecumque ego do tibi. Et vidi et ecce manus missa ad me in qua erat involutus liber. Et expandit illum coram me qui erat scriptus intus et foris, et scripte erant lamentationes et carmen et ve.

III

Et dixit ad me: Fili hominis quodcumque inveneris comede. Comede volumen istud et vadens loquere ad filios israhel. Et aperui os meum et cibavit me volumine illo, et dixit ad me: Fili hominis venter tuus comedet et viscera tua complebuntur volumine isto quod ego do tibi. Et comedi illud et factum est in ore meo sicut mel dulce. Et dixit ad me: Fili hominis vade ad domum israhel et loqueris verba mea ad eos. Non enim ad populum profundi sermonis et ignote lingue tu mitteris, ad domum israhel, neque ad populos multos profundi sermonis et ignote lingue quorum non possis audire sermones. Et si ad illos mittereris ipsi audirent te. Domus autem israhel nolunt audire te quia nolunt audire me. Omnis quippe domus israhel attrita fronte est et duro corde. Ecce dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum et frontem tuam duriorem frontibus eorum. Ut adamantem et ut silicem dedi faciem tuam. Ne timeas eos neque metuas a facie eorum, quia domus exasperans est. Et dixit ad me: Fili hominis omnes sermones meos quos loquor ad te assume in corde tuo et auribus tuis audi, et vade ingredere ad transmigrationem ad filios populi tui et loqueris ad eos et dices eis: Hec dicit dominus deus, si forte audiant et quiescant. Et assumpsit me

spiritus et audivi post me vocem commotionis magne. Benedicta gloria domini de loco suo. Et
vocem animalium alas percutientium alteram ad alteram et vocem rotarum sequentium animalia
et vocem commotionis magne. Spiritus quoque levavit me et assumpsit me et abii amarus
in indignatione spiritus mei. Manus enim domini erat mecum confortans me. Et veni ad
transmigrationem ad acervum novarum frugum ad eos qui habitabant iuxta fluvium
chobar et sedi ubi illi sedebant et mansi ibi septem diebus merens in medio eorum. Cum
autem pertransissent septem dies factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis specu
latorem dedi te domui israel et audies de ore meo verbum et annuntiabis eis ex me. Si di
cente me ad impium morte morieris non annuntiaveris ei neque locutus fueris ut averta
tur a via sua impia et vivat. ipse impius in iniquitate sua morietur. sanguinem autem
eius de manu tua requiram. Si autem tu annuntiaveris impio et ille non fuerit conversus ab impi
etate sua et via sua impia. ipse quidem in iniquitate sua morietur tu autem animam tuam li
berasti. Sed et si conversus iustus a iusticia sua fuerit et fecerit iniquitatem ponam offendiculum
coram eo. Ipse morietur quia non annuntiasti ei. in peccato suo morietur et non erunt in me
moria iusticie eius quas fecit. Sanguinem vero eius de manu tua requiram. Si autem tu
annuntiaveris iusto ut non peccet iustus et ille non peccaverit vivens vivet quia annuntiasti ei et tu ani
mam tuam liberasti. Et facta est super me manus domini et dixit ad me. Surgens egredere in cam
pum et ibi loquar tecum. Et surgens egressus sum in campum. Et ecce ibi gloria domini stabat.
quasi gloria quam vidi iuxta fluvium chobar. et cecidi in faciem meam et ingressus est in me
spiritus et statuit me supra pedes meos. et locutus est mihi et dixit ad me. Ingredere et includere
in medio domus tue. Et tu fili hominis ecce data sunt super te vincula et ligabunt
te in eis. et non egredieris de medio eorum. et linguam tuam adherere faciam palato
tuo et eris mutus. nec quasi vir obiurgans quia domus exasperans est. Cum autem locutus fuero
tibi aperiam os tuum et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Qui audit audiat et qui quiescit
quiescat. quia domus exasperans est.

IIII

Et tu fili hominis sume tibi laterem et pones eum coram
te et describes in eo civitatem ierusalem. et ordinabis adversum eam obsidionem et
edificabis munitiones et comportabis aggerem et dabis contra eam castra et pones
arietes in gyro. Et tu sume tibi sartaginem ferream et pones eam murum ferreum inter
te et inter civitatem et obfirmabis faciem tuam ad eam et erit in obsidionem et
circumdabis eam. Signum est domui israel. Et tu dormies super latus tuum sinistrum et
pones iniquitates domus israel super eo. numero dierum quibus dormies super illud et assu
mes iniquitates eorum. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum numero dierum tre
centos et nonaginta dies et portabis iniquitatem domus israel. Et cum compleveris hec dor
mies super latus tuum dexterum secundo et assumes iniquitatem domus iuda quadragin
ta diebus. Diem pro anno. diem inquam pro anno dedi tibi. Et ad obsidionem ierusalem con
vertes faciem tuam et brachium tuum erit extentum et prophetabis adversum eam. Ecce
circumdedi te vinculis et non te convertes a latere tuo in latus aliud donec compleas dies ob
sidionis tue. Et tu sume tibi frumentum et hordeum et fabam et lentem et milium et viciam
et mittes ea in vas unum et facies tibi panes. numero dierum quibus dormies super latus tuum.
trecentis et nonaginta diebus comedes illud. Cibus autem tuus quo vesceris erit in pon
dere viginti stateres in die. A tempore usque ad tempus comedes illud. et aquam in
mensuram bibes sextam partem hin. a tempore usque ad tempus bibes illud. et quasi subci
nericium hordeaceum comedes illud et stercore quod egreditur de homine operies illud
in oculis eorum. Et dixit dominus ad me. Sic comedent filii israel panem suum pollutum inter
gentes. ad quas eiciam eos. Et dixi. A. a. a. domine deus. Ecce anima mea non est pol
luta. et morticinum et laceratum a bestiis non comedi. ab infantia mea usque nunc et non est
ingressa in os meum omnis caro immunda. Et dixit ad me. Ecce dedi tibi fimum boum pro
stercoribus humanis et facies panem tuum in eo. Et dixit ad me. Fili hominis ecce ego
conteram baculum panis in ierusalem et comedent panem in pondere et in sollicitudine

et aquam in mensura et in angustia bibent. ut deficientibus pane et aqua corruat unus-
quisque ad fratrem suum et contabescant in iniquitatibus suis.

V

Et tu fili hominis sume tibi gla-
dium acutum radentem pilos. assumesque eum et duces per caput tuum et per barbam tuam.
et assumes tibi stateram ponderis et divides eos. Terciam partem igni combures in me-
dio civitatis: iuxta completionem dierum obsidionis. Et assumens terciam partem con-
cides gladio in circuitu eius. Terciam vero aliam disperges in ventum. et gladium nudabo
post eos. Et sumes inde parvum numerum et ligabis eos in summitate pallii tui. et ex eis
rursum tolles. et proicies in medio ignis et combures eos igni. Et ex eo egredie-
tur ignis in omnem domum israel. Hec dicit dominus deus. Ista est ierusalem. In medio genti-
um posui eam et in circuitu eius terras. Et contempsit iudicia mea ut plus esset
impia quam gentes et precepta mea ultra quam terre que in circuitu eius sunt. Iudicia
enim mea proiecerunt: et in preceptis meis non ambulaverunt. Ideo hec dicit dominus deus.
Quia superastis gentes que in circuitu vestro sunt. ~~in conspectu omnis pretereuntis~~. et in
preceptis meis non ambulastis. et iudicia mea non fecistis. et iuxta iudicia gentium
que in circuitu vestro sunt estis operati. ideo hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te et ego
ipse faciam in medio tui. iudicia in oculis gentium et faciam in te que non feci. et
quibus similia ultra non faciam propter omnes abhominationes tuas. Ideo patres comedent
filios in medio tui. et filii comedent patres suos. et faciam in te iudicia et ventila-
bo omnes reliquias tuas in omnem ventum. Ideo vivo ego dicit dominus deus nisi pro eo quod san-
ctum meum violasti. in omnibus offensionibus tuis. et in omnibus abhominationibus tuis.
ego quoque confringam et non parcet oculus meus et non miserebor. Tercia pars tui pe-
ste morietur. et fame consumetur in medio tui. et tercia pars tui gladio cadet in circui-
tu tuo. Terciam vero partem tuam in omnem ventum dispergam et gladium evagi-
nabo post eos. ut compleam furorem meum et requiescere faciam indignationem
meam. in eis et consolabor. et scient quia ego dominus in zelo meo. cum complevero indi-
gnationem meam in eis. Et dabo te in desertum et in obprobrium cunctis gentibus
que in circuitu tuo sunt in conspectu omnis pretereuntis. Et eris obprobrium et
blasphemia exemplum et stupor in gentibus que in circuitu tuo sunt. cum fece-
ro in te iudicia in furore et in indignatione. et in increpationibus ire. Ego dominus
locutus sum. Quando misero sagittas famis pessimas. in eos que erunt mortife-
re. et quas mittam ut disperdam vos. et famem congregabo super vos. et conteram
vobis baculum panis. et immittam in vos famem et bestias pessimas usque ad
internetionem. et pestilentia et sanguis transibunt per te. et gladium inducam super te.
Ego dominus locutus sum.

VI

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone
faciem tuam ad montes israel et prophetabis ad eos et dices. Montes israel audite verbum
domini dei. Hec dicit dominus deus montibus et collibus. rupibus et vallibus. Ecce ego inducam
super vos gladium et disperdam excelsa vestra. et demoliar aras vestras et confringentur
simulachra vestra. et deiciam interfectos vestros ante ydola vestra. et dabo cadavera filiorum
israel ante faciem simulachrorum vestrorum. et dispergam ossa vestra circum aras vestras. In omni-
bus habitationibus vestris urbes deserte erunt. et excelsa demolientur et dissipabuntur
et interibunt are vestre. et confringentur et cessabunt ydola vestra. et conterentur
delubra vestra et delebuntur opera vestra. et cadet interfectus in medio vestri. et scietis quia
ego sum dominus. Et relinquam in vobis eos qui fugerint gladium in gentibus. cum dispersero
vos in terris. et recordabuntur mei liberati vestri in gentibus. ad quas captivi ducti
sunt. quia contrivi cor eorum fornicans. et recedens a me. et oculos eorum fornicantes
post ydola sua. Et displicebunt sibimet super malis que fecerant in universis abho-
minationibus suis. et scient quia ego dominus non frustra locutus sum ut facerem eis ma-
lum hoc. Hec dicit dominus deus. Percute manum tuam et allide pedem tuum et dic heu
ad omnes abhominationes malorum domus israel. qui gladio et fame et peste ruituri sunt.

Qui longe est peste morietur. qui autem prope gladio corruet. Et qui relictus fuerit et obsessus fame morietur. et complebo indignationem meam in eis. et scietis quia ego dominus cum interfecti vestri fuerint in medio ydolorum vestrorum. in circuitu ararum vestrarum in omni colle excelso. et in cunctis summitatibus montium. et subtus omne lignum nemorosum. et subter universam quercum frondosam. locum ubi accenderunt thura redolentia universis ydolis suis. Et extendam manum meam super eos. et faciam terram desolatam et destitutam a deserto deblatha in omnibus habitationibus eorum. et scient quia ego dominus.

VII

Et factus est sermo domini ad me dicens. Et tu fili hominis hec dicit dominus deus terre israel. Finis venit venit finis super quattuor plagas terre. Nunc finis super te. et emittam furorem meum in te. et iudicabo te iuxta vias tuas. et ponam contra te omnes abhominationes tuas. et non parcet oculus meus super te. et non miserebor. Sed vias tuas ponam super te. et abhominationes tue in medio tui erunt. et scietis quia ego dominus. Hec dicit dominus deus. Afflictio una afflictio ecce venit. Finis venit. venit finis. evigilavit adversum te. Ecce venit. venit contricio super te. qui habitas in terra. Venit tempus. prope est dies occisionis. et non glorie montium. Nunc de propinquo effundam iram meam super te. et complebo furorem meum in te. et iudicabo te iuxta vias tuas. et imponam tibi omnia scelera tua. et non parcet oculus meus neque miserebor. Sed vias tuas imponam tibi. et abhominationes tue erunt in medio tui. et scietis quia ego sum dominus percutiens. Ecce dies ecce venit egressa est contricio. Floruit virga. germinavit superbia. iniquitas surrexit in virga impietatis. Non ex eis neque ex populo neque ex sonitu eorum. et non erit requies in eis. Venit tempus. appropinquavit dies. Qui emit non letetur. et qui vendit non lugeat. quia ira super omnem populum eius. quia qui vendit ad id quod vendidit non revertetur. et adhuc in viventibus vita eorum. Visio enim ad omnem multitudinem eius non regredietur. et vir in iniquitate vite sue non confortabitur. Canite tuba. preparentur omnes. et non est qui vadat ad prelium. Ira enim mea super universum populum eius. Gladius foris. pestis et fames intrinsecus. Qui in agro est gladio morietur. et qui in civitate pestilentia et fame devorabuntur. Et salvabuntur qui fugerint ex eis. et erunt in montibus quasi columbe convallium. omnes trepidi unusquisque in iniquitate sua. Omnes manus dissolventur. et omnia genua fluent aquis. et accingent se ciliciis. et operiet eos formido. In omni facie confusio. et in universis capitibus eorum calvitium. Argentum eorum foras proicietur. et aurum eorum in sterquilinium erit. Argentum eorum et aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris domini. Animam suam non saturabunt. et ventres eorum non implebuntur. quia scandalum iniquitatis eorum factum est. et ornamenta monilium suorum in superbiam posuerunt. et ymagines abhominationum suarum et simulachrorum fecerunt ex eo. Propter hoc dedi eis illud in inmundiciam. et dabo illud in manus alienorum ad diripiendum. et impiis terre in predam. et contaminabunt illud. Et avertam faciem meam ab eis. et violabunt archanum meum. et introibunt in illud emissarii. et contaminabunt illud. Fac conclusionem quoniam terra plena est iudicio sanguinum. et civitas plena est iniquitate. Et adducam pessimos de gentibus. et possidebunt domos eorum. et quiescere faciam superbiam potentium. et possidebunt sanctuaria eorum. Angustia superveniente requirent pacem. et non erit. Conturbatio super conturbationem veniet. et auditus super auditum. et querent visionem de propheta. et lex peribit a sacerdote. et consilium a senioribus. Rex lugebit. et princeps induetur merore. et manus populi terre conturbabuntur. Secundum viam eorum faciam eis. et secundum iudicia eorum iudicabo eos. et scient quia ego dominus.

VIII

Et factum est in anno sexto in sexto mense. in quinta mensis. ego sedebam in domo mea. et senes iuda sedebant coram me. et cecidit ibi super me manus domini dei. Et vidi et ecce similitudo quasi aspectus ignis. Ab aspectu lumborum eius et deorsum ignis. et a lumbis eius et sursum quasi aspectus splendoris ut visio electri. Et emissa similitudo manus apprehendit me in cincinno capitis mei. et elevavit me spiritus inter celum et terram. et adduxit in ierusalem in visione dei. iuxta ostium interius. quod respiciebat ad aquilonem. ubi

erat statutum ydolum zeli ad provocandam emulationem. Et ecce ibi gloria dei israel secundum visionem quam videram in campo. Et dixit ad me. Fili hominis. leva oculos tuos ad viam aquilonis. Et levavi oculos meos ad viam aquilonis et ecce ab aquilone porte altaris ydolum zeli in ipso introitu. Et dixit ad me. Fili hominis putasne vides tu quid isti faciunt abhominationes magnas quas domus israel facit hic. ut procul recedam a sanctuario meo? Et adhuc conversus: videbis abhominationes maiores. Et introduxit me ad ostium atrii et vidi et ecce foramen in pariete. Et dixit ad me. Fili hominis fode parietem. Et cum perfodissem parietem: apparuit ostium unum. Et dixit ad me. Ingredere: et vide abhominationes pessimas quas isti faciunt hic. Et ingressus vidi et ecce omnis similitudo reptilium et animalium abhominatio: et universa ydola domus israel. depicta erant in pariete in circuitu per totum. Et septuaginta viri de senioribus domus israel. et iezonias filius saphan stabat in medio eorum stantium ante picturas: et unusquisque habebat turibulum in manu sua. et vapor nebule de thure consurgebat. Et dixit ad me. Certe vides fili hominis que seniores domus israel faciunt in tenebris. unusquisque in abscondito cubiculi sui. Dicunt enim. Non videt dominus nos: dereliquit dominus terram. Et dixit ad me. Adhuc conversus videbis abhominationes maiores quas isti faciunt. Et introduxit me per ostium porte domus domini. quod respiciebat ad aquilonem. et ecce ibi mulieres sedebant. plangentes adonidem. Et dixit ad me. Certe vidisti fili hominis. Adhuc conversus videbis abhominationes maiores his. Et introduxit me in atrium domus domini interius. et ecce in ostio templi domini inter vestibulum et altare quasi viginti quinque viri. dorsa habentes contra templum domini et facies ad orientem et adorabant ad ortum solis. Et dixit ad me. Certe vidisti fili hominis. Numquid leve est hoc domui iuda. ut facerent abhominationes istas quas fecerunt hic. quia replentes terram iniquitate. conversi sunt ad irritandum me: et ecce applicant ramum ad nares suas. Ergo et ego faciam in furore. non parcet oculus meus nec miserebor. Et cum clamaverint ad aures meas voce magna. non exaudiam eos.

IX

Et clamavit in auribus meis voce magna dicens. Appropinquaverunt visitationes urbis. et unusquisque vas interfectionis habet in manu sua. Et ecce sex viri veniebant de via porte superioris que respicit ad aquilonem et uniusquisque vas interitus in manu eius. Vir quoque unus in medio eorum vestitus lineis. et atramentarium scriptoris ad renes eius. Et ingressi sunt et steterunt iuxta altare aureum. et gloria domini israel assumpta est de cherub. que erat super eum ad limen domus. et vocavit virum qui indutus erat lineis. et atramentarium scriptoris habebat in lumbis suis: et dixit dominus ad eum. Transi per mediam civitatem in medio ierusalem. et signa thau super frontes virorum gementium et dolentium super cunctis abhominationibus que fiunt in medio eius. Et illis dixit audiente me. Transite per civitatem sequentes eum et percutite. Non parcat oculus vester: neque misereamini. Senem adolescentulum virginem et parvulum et mulieres interficite usque ad internecionem. Omnem autem super quem videritis thau ne occidatis: et a sanctuario meo incipite. Ceperunt ergo a viris senioribus qui erant ante faciem domus. Et dixit ad eos. Contaminate domum: et implete atria interfectis. Egredimini. Et egressi sunt et percutiebant eos qui erant in civitate. Et cede completa remansi ego. ruique super faciem meam et clamans aio. Heu heu heu domine deus ergone disperdes omnes reliquias israel. effundens furorem tuum super ierusalem. Et dixit ad me. Iniquitas domus israel et iuda magna est nimis valde et repleta est terra sanguinibus. et civitas repleta est aversione. Dixerunt enim. Dereliquit dominus terram: et dominus non videt. Igitur et meus non parcet oculus neque miserebor: viam eorum super caput eorum reddam. Et ecce vir qui indutus erat lineis. qui habebat atramentarium in dorso suo: respondit verbum dicens. Feci sicut precepisti mihi.

X

Et vidi et ecce in firmamento quod erat super caput cherubin quasi lapis saphirus. quasi species similitudinis solii apparuit super ea. Et dixit ad virum qui indutus erat lineis et ait. Ingredere in medio rotarum que sunt sub cherubin et imple manum tuam prunis ignis. que sunt inter cherubin et effunde super civitatem.

virum. Ingressusque est in conspectu meo. Cherubin autem stabant a dextris domus cum in
grederetur vir: et nubes implevit atrium interius. Et elevata est gloria domini desuper cheru
bin ad limen domus: et repleta est domus nube, et atrium repletum est splendore glorie domini.
Et sonitus alarum cherubin audiebatur usque ad atrium exterius. quasi vox dei omnipotentis
loquentis. Cumque precepisset viro qui indutus erat lineis dicens: sume ignem de me
dio rotarum. que sunt inter cherubin: ingressus ille stetit iuxta rotam et exten
dit cherub manum de medio cherubin ad ignem qui erat inter cherubin: et sum
psit. et dedit in manus eius qui indutus erat lineis. Qui accipiens egressus est: et appa
ruit in cherubin similitudo manus hominis subtus pennas eorum. Et vidi et ecce quatuor
rote iuxta cherubin. Rota una iuxta cherub unum, et rota alia iuxta cherub unum.
Species autem erat rotarum quasi visio lapidis crisoliti. et aspectus earum similitudo una
quatuor. quasi si sit rota in medio rote. Cumque ambularent: in quatuor partes gra
diebantur. Non revertebantur ambulantes. sed ad locum ad quem ire declinabat
que prima erat sequebantur et cetere: nec convertebantur. Et omne corpus earum et colla et ma
nus et penne et circuli. plena erant oculis. in circuitu quatuor rotarum. et rotas
istas vocavit volubiles. audiente me. Quatuor autem facies habebat unum. facies una
facies cherub. et facies secunda facies hominis. et in tertio facies leonis. et in quarto
facies aquile. Et elevata sunt cherubin. Ipsum est animal quod videram iuxta flu
vium chobar. Cumque ambularent cherubin: ibant pariter et rote iuxta ea. et
cum levarent cherubin alas suas ut exaltarentur a terra: non residebant rote sed et
ipse iuxta erant. Stantibus illis stabant: et cum elevatis elevabantur. Spiritus enim
vite erat in eis. Et egressa est gloria domini a limine templi. et stetit super cherubin
et elevantia cherubin alas suas. exaltata sunt a terra coram me. Et illis egredien
tibus rote quoque subsecute sunt. Et stetit in introitu porte domus domini orientalis. et gloria dei
israel erat super ea. Ipsum est animal quod vidi subter deum israel iuxta fluvium cho
bar. Et intellexi quia cherubin essent. Quatuor per quatuor vultus uni. et quatuor ale uni.
Et similitudo manus hominis sub alis eorum. et similitudo vultuum eorum ipsi vultus quos
videram iuxta fluvium chobar. Et intuitus eorum et impetus singulorum ante faciem suam

XI

ingredi. Et elevavit me spiritus et introduxit me ad portam domus domini orientalem. que
respicit solis ortum. et ecce in introitu porte viginti viri. Et vidi in medio eorum iecho
niam filium azur. et pheltiam filium banaie principes populi. Dixitque ad me. Fili hominis
hi viri qui cogitant iniquitatem. et tractant consilium pessimum in urbe ista dicen
tes. Nonne dudum edificate sunt domus? Hec est lebes: nos autem carnes. Ideo vati
cinare de eis. vaticinare fili hominis. Et irruit in me spiritus domini: et dixit ad me. Lo
quere. Hec dicit dominus. Sic locuti estis domus israel: et cogitationes cordis vestri ego novi.
Plurimos occidistis in urbe hac: et implestis vias eius interfectis. Propterea hec dicit dominus deus.
Interfecti vestri quos posuistis in medio eius: hi sunt carnes: et hec est lebes. Et educam
vos de medio eius. Gladium metuistis et gladium inducam super vos ait dominus deus. et eiciam
vos de medio eius. daboque vos in manus hostium exterorum: et faciam in vobis iudicia. Gla
dio cadetis in finibus israel iudicabo vos: et scietis quia ego dominus. Hec non erit vobis in lebe
tem: et vos non eritis in medio eius in carnes. In finibus israel iudicabo vos: et scietis quia
ego dominus. quia in preceptis meis non ambulastis. et iudicia mea non fecistis. sed iuxta iudicia
gentium que in circuitu vestro sunt estis operati. Et factum est cum prophetarem: pheltias fi
lius banaie: mortuus est. Et cecidi in faciem meam clamans voce magna et di
xi. Heu heu heu. domine deus. consummationem tu facis reliquiarum israel. Et factum est ver
bum domini ad me dicens. Fili hominis fratres tui viri propinqui tui. et omnis domus israel
universi quibus dixerunt habitatores ierusalem: longe recedite a domino. nobis data est terra
in possessionem. Propterea hec dicit dominus deus. Quia longe feci eos in gentibus, et quia dispersi
eos in terris: ero eis in sanctificationem modicam in terris ad quas venerunt. Propterea

loquere. Hec dicit dominus deus. Congregabo uos de populis et adunabo de terris in quibus disper-
si estis. daboque uobis humum israel. et ingredientur illuc. et auferent omnes offensiones. cunctasque
abhominationes eius de illa. et dabo eis cor unum et spiritum nouum tribuam in uisceribus eorum. et
auferam cor lapideum de carne eorum. et dabo eis cor carneum ut in preceptis meis ambulent.
et iudicia mea custodiant. faciantque ea. ut sint michi in populum et ego sim eis in deum. Quorum
cor post offendicula et abhominationes suas. ambulabat. horum uiam in capite suo ponam
dicit dominus deus. Et eleuauerunt cherubin alas suas et rote cum eis. et gloria dei israel erat
super ea. Et ascendit gloria domini de medio ciuitatis. stetitque super montem qui est ad orientem
urbis. Et spiritus leuauit me adduxitque in chaldeam ad transmigrationem in uisione in spiritu
dei. Et sublata est a me uisio quam uideram. Et locutus sum ad transmigrationem omnia uer-
ba domini que ostenderat michi.

XII

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis in me-
dio domus exasperantis tu habitas. qui oculos habent ad uidendum et non uident. et aures ad
audiendum et non audiunt. quia domus exasperans est. Tu ergo fili hominis. fac tibi uasa transmi-
grationis. et transmigrabis per diem coram eis. Transmigrabis autem de loco tuo ad locum al-
terum in conspectu eorum. si forte aspiciant quia domus exasperans est. Et efferes foras uasa
tua. quasi uasa transmigrantis. per diem in conspectu eorum. Tu autem egredieris uespere coram
eis. sicut egreditur migrans. Ante oculos eorum perfode tibi parietem. et egredieris per eum
in conspectu eorum. In humeris portaberis. in caligine efferreris. faciem tuam uelabis.
et non uidebis terram. quia portentum dedi te domui israel. Feci ergo sicut preceperat michi. uasa
mea protuli quasi uasa transmigrantis per diem. et uespere perfodi michi parietem manu. In caligi-
ne egressus sum et in humeris portatus in conspectu eorum. Et factus est sermo domini ma-
ne ad me dicens. Fili hominis numquid non dixerunt ad te domus israel domus exasperans quid tu fa-
cis? Dic ad eos. Hec dicit dominus deus. Super ducem onus istud quod est in ierusalem et super omnem do-
mum israel que est in medio eorum. Dic. Ego portentum uestrum. Quomodo feci sic fiet illis. In trans-
migrationem et captiuitatem ibunt. Et dux qui est in medio eorum in humeris portabitur.
in caligine egredietur. parietem perfodient ut educant eum. facies eius operietur. ut non uideat
oculis terram. Et extendam rete meum super eum et capietur in sagena mea et adducam
eum in babylonem in terra chaldeorum. Et ipsam non uidebit. ibique morietur. et omnes qui
circa eum sunt. Presidium eius et agmina eius dispergam in omnem uentum et gladium eua-
ginabo post eos. et scient quia ego dominus quando dispersero illos in gentibus et disseminauero
eos in terris. Et relinquam ex eis uiros paucos a gladio et fame et pestilentia. ut
narrent omnia scelera eorum in gentibus ad quas ingredientur. et scient quia ego dominus. Et fa-
ctus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis panem tuum in conturbatione comme-
de. Sed et aquam tuam in festinatione et merore bibe. et dices ad populum terre. Hec dicit dominus
deus ad eos qui habitant ierusalem in terra israel. Panem suum in sollicitudine comedent. et
aquam suam in desolatione bibent. ut desoletur terra a multitudine sua propter
iniquitatem omnium qui habitant in ea. Et ciuitates que nunc habitantur desolate erunt.
terraque deserta. et scietis quia ego dominus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili ho-
minis quod est prouerbium istud. uobis in terra israel dicentium. In longum differuntur
dies et peribit omnis uisio? Ideo dic ad eos. Hec dicit dominus deus. Quiescere faciam prouer-
bium istud. neque uulgo dicetur ultra in israel. Et loquere ad eos quod appropinquaue-
runt dies. et sermo omnis uisionis. Non enim erit ultra omnis uisio cassa. neque diui-
natio ambigua in medio filiorum israel quia ego dominus loquar. quodcumque locutus fuero uerbum
et fiet. Non prolongabitur amplius. sed in diebus uestris domus exasperans loquar uerbum
et faciam illud dicit dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis
ecce domus israel dicentium. Visio quam hic uidet in dies multos. et in tempora longa
iste prophetat. Propterea dic ad eos. Hec dicit dominus deus. Non prolongabitur ultra omnis
sermo meus. Verbum quod locutus fuero complebitur dicit dominus deus.

XIII

Et factus
est sermo domini ad me dicens. Fili hominis uaticinare ad prophetas israel qui prophetant

et dices prophetantibus de corde suo: Audite verbum Domini. Haec dicit Dominus Deus: Vae prophetis insipienti-
bus qui sequuntur spiritum suum et nihil vident. Quasi vulpes in desertis prophetae tui Israel
erant. Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel ut staretis in proe-
lio in die Domini. Vident vana et divinant mendacium dicentes: Ait Dominus, cum Dominus non mise-
rit eos. Et perseveraverunt confirmare sermonem. Numquid non visionem cassam vidi-
stis, et divinationem mendacem locuti estis? Et dicitis: Ait Dominus, cum ego non sim locutus.
Propterea haec dicit Dominus Deus: Quia locuti estis vana et vidistis mendacium, ideo ecce ego ad vos
ait Dominus Deus. Et erit manus mea super prophetas qui vident vana et divinant mendacium. In con-
cilio populi mei non erunt, et in scriptura domus Israel non scribentur, nec in terram Israel ingredien-
tur, et scietis quia ego Dominus Deus. Eo quod deceperint populum meum dicentes: Pax, pax, et non est pax.
Et ipse aedificabat parietem, ipsi autem liniebant eum luto absque paleis. Dic ad eos qui
liniunt absque temperatura quod casurus sit. Erit enim imber inundans, et dabo lapides
praegrandes desuper irruentes, et ventum procellae dissipantem. Siquidem ecce cecidit paries.
Numquid non dicetur vobis: Ubi est litura quam levistis? Propterea haec dicit Dominus Deus: Et
erumpere faciam spiritum tempestatum in indignatione mea, et imber inundans in fu-
rore meo erit, et lapides grandes in ira in consummationem. Et destruam parietem
quem levistis absque temperamento, et adaequabo eum terrae, et revelabitur fundamentum
eius, et cadet, et consumetur in medio eius, et scietis quia ego sum Dominus. Et complebo indig-
nationem meam in pariete, et in his qui liniunt eum absque temperamento, dicamque vobis:
Non est paries, et non sunt qui liniunt eum, prophetae Israel qui prophetant ad Ierusalem et vident
ei visionem pacis, et non est pax, ait Dominus Deus. Et tu fili hominis pone faciem tuam contra
filias populi tui quae prophetant de corde suo, et vaticinare super eas, et dic: Haec dicit Dominus Deus:
Vae his qui consuunt pulvillos sub omni cubito manus, et faciunt cervicalia sub capite
universae aetatis ad capiendas animas. Cum caperent animas populi mei vivificabant animas
eorum, et violabant me ad populum meum propter pugillum hordei et fragmen panis, ut interfi-
cerent animas quae non moriuntur, et vivificarent animas quae non vivunt, mentientes populo
meo credenti mendaciis. Propter hoc haec dicit Dominus Deus: Ecce ego ad pulvillos vestros quibus
vos capitis animas volantes, et dirumpam eos de brachiis vestris, et dimittam animas
quas vos capitis animas ad volandum, et dirumpam cervicalia vestra, et liberabo populum meum
de manu vestra, neque erunt ultra in manibus vestris ad praedandum, et scietis quia ego Dominus. Pro eo
quod maerere fecistis cor iusti mendaciter, quem ego non contristavi, et confortastis manus
impii ut non reverteretur a via sua mala et viveret, propterea vana non videbitis et divinatio-
nes non divinabitis amplius. Et eruam populum meum de manu vestra, et scietis quoniam ego Dominus.

XIIII

Et venerunt ad me viri seniorum Israel, et sederunt coram me. Et factus est ad me sermo Domini
dicens: Fili hominis, viri isti posuerunt immunditias suas in cordibus suis, et scandalum
iniquitatis suae statuerunt contra faciem suam. Numquid interrogatus respondebo eis?
Propter hoc loquere eis, et dices ad eos: Haec dicit Dominus Deus: Homo homo de domo Israel qui po-
suerit immunditias suas in corde suo, et scandalum iniquitatis suae statuerit contra faciem
suam, et venerit ad prophetam interrogans per eum me, ego Dominus respondebo ei in multitudi-
ne immunditiarum suarum, ut capiatur domus Israel in corde suo quo recesserunt a me in cun-
ctis idolis suis. Propterea dic ad domum Israel: Haec dicit Dominus Deus: Convertimini et recedite ab
idolis vestris, et ab universis contaminationibus vestris avertite facies vestras. Quia homo homo
de domo Israel et de proselytis quicumque advena fuerit in Israel, si alienatus fuerit a me
et posuerit idola sua in corde suo, et scandalum iniquitatis suae statuerit contra faciem
suam, et venerit ad prophetam ut interroget per eum me, ego Dominus respondebo ei per me.
Et ponam faciem meam super hominem illum, et faciam eum in exemplum et in proverbium, et di-
sperdam eum de medio populi mei, et scietis quia ego Dominus. Et propheta cum erraverit et locutus
fuerit verbum, ego Dominus decepi prophetam illum, et extendam manum meam super eum et de-
lebo eum de medio populi mei Israel. Et portabunt iniquitatem suam. Iuxta iniquitatem

interrogantis. sic iniquitas prophete erit. ut non erret ultra domus israel a me. neque polluatur
in uniuersis preuaricationibus suis. sed sit michi in populum et ego sim ei in deum ait dominus exercituum.
Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis terra cum peccauerit michi ut preuarice-
tur preuaricans extendam manum meam super eam et conteram uirgam panis eius et inmittam
in eam famem et interficiam de ea hominem et iumentum. Et si fuerint tres uiri isti
in medio eius noe daniel et iob. ipsi iusticia sua liberabunt animas suas ait dominus exercituum.
Quod si et bestias pessimas induxero super terram [in margin: ut uastem eam] et fuerit inuia. eo quod non sit pertransiens
propter bestias. et tres uiri isti fuerint in ea. uiuo ego dicit dominus deus. quia nec filios nec filias
liberabunt. sed ipsi soli liberabuntur terra autem desolabitur. Vel si gladium induxero super
terram illam et dixero gladio transi per terram et interfecero de ea hominem et iumentum.
et tres uiri isti fuerint in medio eius. uiuo ego dicit dominus. non liberabunt filios neque filias. sed
ipsi soli liberabuntur. Si autem et pestilentiam inmisero super terram illam. et effudero indignatio-
nem meam super eam in sanguinem. ut auferam ex ea hominem et iumentum. et noe et da-
niel et iob. fuerint in medio eius. uiuo ego dicit dominus deus. quia filium et filiam non liberabunt.
sed ipsi iusticia sua liberabunt animas suas. quoniam hec dicit dominus deus. Quod si et quatuor iudicia mea
pessima gladium et famem et bestias malas et pestilentiam inmisero in ierusalem. ut interfici-
am de ea hominem et pecus. tamen relinquetur in ea saluatio. educentium filios et filias.
Ecce ipsi egredientur ad uos et uidebitis uiam eorum et adinuentiones eorum et consolabi-
mini super malo quod induxi in ierusalem in omnibus que importaui super super eam et consola-
buntur super uos cum uideritis uiam eorum et adinuentiones eorum et cognoscetis quod non frus-
tra fecerim omnia que feci in ea ait dominus deus.

XV

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili
hominis quid fiet ligno uitis. ex omnibus lignis nemorum que sunt inter ligna siluarum?
Numquid tolletur de ea lignum ut fiat opus. aut fabricabitur de ea paxillus ut de-
pendeat in eo quodcumque uas? Ecce igni datum est in escam. utramque partem eius consump-
sit ignis. et medietas eius redacta est in fauillam. Numquid utile erit ad opus? Etiam cum
esset integrum non erat aptum ad opus. quanto magis cum ignis illud deuorauit et conbusse-
rit. nichil ex eo fiet operis? Propterea hec dicit dominus deus. Quomodo lignum uitis inter ligna
siluarum quod dedi igni ad deuorandum. sic tradam habitatores ierusalem. et ponam faciem
meam in eos. De igne egredientur et ignis consumet eos. et scietis quia ego dominus cum po-
suero faciem meam in eos. et dedero terram inuiam et desolatam. eo quod preuaricatores ex-
titerint dicit dominus deus.

XVI

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis noti-
fac ierusalem abhominationes suas. et dices. Hec dicit dominus deus. Ierusalem radix tua et ge-
neratio tua de terra chanaan. Pater tuus amorreus. et mater tua cethea. Et quando
nata es in die ortus tui. non est precisus umbilicus tuus. et in aqua non es lota in salutem.
nec sale salita. nec inuoluta pannis. Non pepercit super te oculus meus ut facerem
tibi unum de hiis. misertus tui. sed proiecta es super faciem terre. in abiectione anime tue in
die qua nata es. Transiens autem per te uidi te conculcari in sanguine tuo. et dixi tibi
cum esses in sanguine tuo. uiue. Dixi inquam tibi cum esses in sanguine tuo. uiue. Multipli-
catam quasi germen agri dedi te. et multiplicata es et grandis effecta. et ingressa
es. et peruenisti ad mundum muliebrem. Vbera tua intumuerunt. et pilus tuus germina-
uit. et eras nuda et confusione plena. Et transiui per te et uidi te. et ecce tempus tuum
tempus amantium. Et expandi amictum meum super te. et operui ignominiam tuam. et iura-
ui tibi. et ingressus sum pactum tecum ait dominus deus. Et facta es michi. et laui te aqua. et emun-
daui sanguinem tuum ex te. et unxi te oleo et uestiui te discoloribus. et calciaui te ia-
cincto. et cinxi te bysso. et indui te subtilibus et ornaui te ornamento. et dedi ar-
millas in manibus tuis. et torquem circa collum tuum. et dedi inaurem super os tuum et cir-
culos auribus tuis. et coronam decoris in capite tuo. Et ornata es auro et argento.
et uestita es bisso et polimito et multicoloribus. Similam et mel et oleum comedisti.
et decora facta es uehementer nimis. Et profecisti in regnum. et egressum est nomen

tuum in gentes propter speciem tuam quia perfecta eras in decore meo, quem posueram super te
dicit dominus deus. Et habens fiduciam in multitudine tua fornicata es in nomine tuo, et exposui-
sti fornicationem tuam omni transeunti ut eius fieres. Et sumens de vestimentis meis, fecisti tibi ex-
celsa hinc inde consuta, et fornicata es super eis, sicut non est factum neque futurum est. Et tulisti va-
sa decoris tui de auro meo et de argento meo que dedi tibi, et fecisti tibi ymagines masculinas
et fornicata es in eis. Et sumpsisti vestimenta tua multicoloria et vestita es eis, et oleum meum et
thymiama meum posuisti coram eis. Et panem meum quem dedi tibi, similam et oleum et mel quibus
enutrivi te, posuisti in conspectu eorum in odorem suavitatis. Et factum est, ait dominus deus. Et tulisti
filios tuos et filias tuas quas genuisti mihi, et immolasti eis ad devorandum. Numquid parva est fornica-
tio tua? Immolasti filios meos et dedisti illos consecrans eis. Et post omnes abhominationes tuas
et fornicationes non es recordata dierum adolescentie tue, quando eras nuda et confusione plena con-
culcata in sanguine tuo. Et accidit post omnem maliciam tuam, ve ve tibi, ait dominus deus, et edificasti
tibi lupanar, et fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis. Ad omne caput vie edificasti signum prosti-
tutionis tue, et abhominabilem fecisti decorem tuum, et divisisti pedes tuos omni transeunti. Et
multiplicasti fornicationes tuas. Et fornicata es cum filiis Egypti vicinis tuis magnarum car-
nium, et multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me. Ecce ego extendam manum meam
super te et auferam iustificationem tuam, et dabo te in animam odientium te, filiarum palestinarum
que erubescunt in via tua scelerata. Et fornicata es in filiis assyriorum, eo quod needum fueris
expleta. Et postquam fornicata es, nec sic es saciata. Et multiplicasti fornicationem tuam in terra
chanaan cum chaldeis, et nec sic saciata es. In quo mundabo cor tuum, ait dominus deus, cum facias hec
omnia opera mulieris meretricis et procacis? Quia fabricasti lupanar tuum in capite omnis vie
et excelsum tuum fecisti in omni platea. Nec facta es quasi meretrix fastidio augens precium, sed quasi
mulier adultera que super virum suum inducit alienos. Omnibus meretricibus dantur mercedes.
tu autem dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis, et donabas eis ut intrarent ad te undique ad
fornicandum tecum. Factumque in te est contra consuetudinem mulierum in fornicationibus tuis, et post te
non erit fornicatio. In eo enim quod dedisti mercedes et mercedes non accepisti, factum est in te contrarium.
Propterea meretrix audi verbum domini. Hec dicit dominus deus. Quia effusum est es tuum et revelata est
ignominia tua in fornicationibus tuis super amatores tuos et super ydola abhominationum
tuarum, in sanguine filiorum tuorum quos dedisti eis, ecce ego congregabo omnes amatores
tuos quibus commixta es, et omnes quos dilexisti cum universis quos oderas, et congregabo eos super
te undique, et nudabo ignominiam tuam coram eis, et videbunt omnem turpitudinem tuam.
Et iudicabo te iudiciis adulterarum et effundentium sanguinem, et dabo te in sanguinem
furoris et zeli, et dabo te in manus eorum, et destruent lupanar tuum, et demolientur prostibulum
tuum, et denudabunt te vestimentis tuis, et auferent vasa decoris tui, et derelinquent te nudam
plenamque ignominia. Et adducent super te multitudinem, et lapidabunt te lapidibus, et tru-
cidabunt te gladiis suis, et comburent domos tuas igni, et facient in te iudicia in o-
culis mulierum plurimarum. Et desines fornicari, et mercedes ultra non dabis. Et requiescet in-
dignatio mea in te, et auferetur zelus meus a te, et quiescam nec irascar amplius, eo quod
non fueris recordata dierum adolescentie tue, et provocasti me in omnibus his. Quapropter et ego
vias tuas in capite tuo dedi, ait dominus deus. Et non feci iuxta scelera tua in omnibus abhomina-
tionibus tuis. Ecce omnis qui dicit vulgo proverbium, in te assumet illud dicens: Sicut ma-
ter, ita et filia eius. Filia matris tue es tu, que proiecit virum suum et filios suos, et soror sororum
tuarum tu, que proiecerunt viros suos et filios suos. Mater vestra cethea et pater tuus amor-
reus. Et soror tua maior samaria, ipsa et filie eius que habitant ad sinistram tuam. Soror autem
tua minor te, que habitat a dextris tuis, sodoma et filie eius. Sed nec in viis earum ambulasti, neque
secundum scelera earum fecisti. Pusillum minus pene sceleratiora fecisti illis in omnibus viis tuis. Vi-
vo ego dicit dominus deus, quia non fecit sodoma soror tua ipsa et filie eius sicut fecisti tu et filie tue.
Ecce hec fuit iniquitas sodome sororis tue: superbia, saturitas panis et habundan-
tia, et ocium ipsius et filiarum eius, et manum egeno et pauperi non porrigebant. Et elevate sunt et

fecerunt abhominationes coram me: et abstuli eas sicut vidisti. Et samaria dimidium
peccatorum tuorum non peccavit. sed vicisti eas sceleribus tuis et iustificasti sorores tuas in omnibus abho-
minationibus tuis quas operata es. Ergo et tu porta confusionem tuam que vicisti sorores
tuas peccatis tuis. sceleratius agens illis. Iustificate sunt enim a te. Ergo et tu confunde-
re et porta ignominiam tuam. que iustificasti sorores tuas. Et convertam restituens eas con-
versione sodomorum cum filiabus suis. et conversione samarie et filiarum eius. et convertam re-
versionem tuam in medio earum. ut portes ignominiam tuam et confundaris in omnibus
que fecisti consolans eas. Et soror tua sodoma et filie eius revertentur ad antiquitatem suam. et sa-
maria et filie eius revertentur ad antiquitatem suam. et tu et filie tue revertemini ad an-
tiquitatem vestram. Non fuit autem sodoma soror tua audita in ore tuo. in die superbie tue
antequam revelaretur malicia tua. sicut hoc tempore in obprobrium filiarum syrie et cuncta-
rum in circuitu tuo filiarum palestinarum. que ambiunt te per gyrum. Scelus tuum et ignomi-
niam tuam tu portasti: ait dominus deus. Quia hec dicit dominus deus. Et faciam tibi sicut despexisti iura-
mentum ut irritum faceres pactum. et recordabor ego pacti mei tecum. in diebus adolescentie
tue. et suscitabo tibi pactum sempiternum. et recordaberis viarum tuarum et confunderis cum re-
ceperis sorores tuas te maiores cum minoribus tuis. et dabo eas tibi in filias sed non ex pacto tuo. Et
suscitabo ego pactum meum tecum. et scies quia ego dominus ut recorderis et confundaris. et non sit tibi
ultra aperire os. pre confusione tua cum placatus tibi fuero. in omnibus que fecisti ait dominus deus.

XVII

Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis propone enigma et narra parabolam ad
domum israel. et dices. Hec dicit dominus deus. Aquila grandis magnarum alarum longo membrorum
ductu. plena plumis et varietate venit ad libanum et tulit inde medullam cedri. Sum-
mitatem frondium eius avulsit: et transportavit eam in terram chanaan. In urbem nego-
ciatorum posuit illam et tulit de semine terre. et posuit illud in terra pro semine. ut firma-
ret radicem super aquas multas. in superficie posuit illud. Cumque germinasset crevit
in vineam latiorem. humili statura respicientibus ramis eius ad eam. et radices eius sub
illa erant. Facta est ergo vinea et fructificavit in palmites et emisit propagines. Et facta est
aquila altera grandis magnis alis. multisque plumis. et ecce vinea ista quasi mittens ra-
dices suas ad eam. palmites suos extendit ad illam. ut irrigaret eam de areolis ger-
minis sui. In terra bona super aquas multas plantata est. ut faciat frondes et portet
fructum: ut sit in vineam grandem. Dic. Hec dicit dominus deus. Ergo ne prosperabitur? Nonne
radices eius evellet. et fructus eius distringet. et siccabit omnes palmites germinis eius
et arescet? Et non in brachio grandi neque in populo multo. ut evelleret eam radicitus. Ecce planta-
ta est. Ergo ne prosperabitur? Nonne cum tetigerit eam ventus urens siccabitur et in a-
reis germinis sui arescet? Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis dic ad
domum exasperantem. Nescitis quid ista significent? Dic. Ecce venit rex babylonis
ierusalem. et assumet regem et principes eius. et adducet eos ad semetipsum in babylonem.
et tollet de semine regni. ferietque cum eo fedus. et accipiet ab eo iusiurandum. Sed et
fortes terre tollet ut sit regnum humile. et non elevetur. sed custodiat pactum eius et
servet illud. Qui recedens ab eo misit nuntios ad egyptum. ut daret sibi equos et po-
pulum multum. Numquid prosperabitur vel consequetur salutem qui fecit hec? Et qui dis-
solvit pactum numquid effugiet? Vivo ego dicit dominus deus quoniam in loco regis qui consti-
tuit eum regem. cuius fecit irritum iuramentum. et solvit pactum quod habebat cum eo in
medio babylonis morietur. et non in exercitu grandi neque in populo multo faciet con-
tra eum pharao bellum. in iactu aggeris. et in extructione vallorum ut interficiat
animas multas. Spreverat enim iuramentum ut solveret fedus. et ecce dedit manum suam.
Et cum omnia hec fecerit: non effugiet. Propterea hec dicit dominus deus. Vivo ego quoniam iuramentum
quod sprevit. et fedus quod prevaricatus est: ponam super caput eius. Et expandam super eum rete
meum et comprehendetur sagena mea. Et adducam eum in babylonem et iudicabo
eum ibi in prevaricatione qua despexit me. et omnes profugi eius cum universo agmine gla-

dio cadent. Reliqui autem in omnem ventum dispergentur. et scietis quia ego dominus locutus sum. Hec dicit
dominus deus. Et sumam ego de medulla cedri sublimis: et ponam de vertice ramorum eius. Tenerum
destringam et plantabo super montem excelsum et eminentem. In monte sublimi israel planta
bo illum. et erumpet in germen et faciet fructum. et erit in cedrum magnam. et habitabunt sub ea
omnes volucres. et universum volatile sub umbra frondium eius nidificabit. et scient omnia ligna
regionis quia ego dominus humiliavi lignum sublime. et exaltavi lignum humile. et siccavi lignum
viride. et frondere feci lignum aridum. Ego dominus locutus sum et feci.

XVIII

Et factus est sermo domini
ad me dicens. Quid est quod inter vos parabolam vertitis in proverbium istud in terra israel. di
centes patres comederunt uvam acerbam. et dentes filiorum obstupuerunt? Vivo ego dicit
dominus deus. si erit vobis ultra parabola hec in proverbium in israel. Ecce omnes anime mee sunt ut
anima patris ita et anima filii mea est. Anima que peccaverit ipsa morietur. Et vir si fuerit
iustus et fecerit iudicium et iusticiam in montibus non comederit. et oculos suos non levaverit ad ydola
domus israel. et uxorem proximi sui non violaverit. et ad mulierem menstruatam non accesserit et
hominem non contristaverit. pignus debitori reddiderit. per vim nichil rapuerit. panem esuri
enti dederit. et nudum operuerit vestimento. ad usuram non commodaverit. et amplius non acceperit. ab
iniquitate non averterit manum suam. iudicium verum fecerit inter virum et virum. in preceptis meis
ambulaverit. et iudicia mea custodierit ut faciat veritatem hic iustus est. vita vivet ait dominus
deus. Quod si genuerit filium latronem effundentem sanguinem. et fecerit unum de istis. et hec quidem
omnia non facientem sed in montibus comedentem. et uxorem proximi sui polluentem. egenum
et pauperem contristantem. rapientem rapinas pignus non reddentem. et ad ydola levantem
oculos suos. abhominationes facientem ad usuras dantem. et amplius accipientem numquid
vivet? Non vivet cum universa hec detestanda fecerit. morte morietur. sanguis eius in ipso erit.
Quod si genuerit filium qui videns omnia peccata patris sui que fecit. timuerit et non fecerit
simile eis super montes non comederit. et oculos suos non levaverit ad ydola domus israel. et uxo
rem proximi sui non violaverit. et virum non contristaverit pignus non retinuerit. et rapinam non rapue
rit. panem suum esurienti dederit. et nudum operuerit vestimento. a pauperis iniuria aver
terit manum suam. usuram et superhabundantiam non acceperit. iudicia mea fecerit. in preceptis
meis ambulaverit. hic non morietur in iniquitate patris sui. sed vita vivet. Pater eius quia calumni
atus est et vim fecit fratri. et malum operatus in medio populi sui. ecce mortuus est in iniquitate
sua. Et dicitis. Quare non portavit filius iniquitatem patris? videlicet quia filius iudicium et iusticiam
operatus est. omnia precepta mea custodivit. et fecit illa: vita vivet. Anima que peccaverit:
ipsa morietur. filius non portabit iniquitatem patris: et pater non portabit iniquitatem filii. Iusticia
iusti super eum erit: et impietas impii erit super eum. Si autem impius egerit penitentiam ab omnibus
peccatis suis que operatus est. et custodierit universa precepta mea. et fecerit iudicium et iustici
am vita vivet. et non morietur. Omnium iniquitatum eius quas operatus est non recordabor: in iu
sticia sua quam operatus est vivet. Numquid voluntatis mee est mors impii. dicit dominus
deus. et non ut convertatur a viis suis et vivat? Si autem averterit se iustus a iusticia sua et fe
cerit iniquitatem secundum abhominationes suas quas operari solet impius numquid vivet? Omnes
iusticie quas fecerat: non recordabuntur. In prevaricatione qua prevaricatus est. et in peccato
suo quod peccavit. in ipsis morietur. Et dixistis. Non est equa via domini. Audite domus israel.
Numquid via mea non est equa. et non magis vie vestre prave sunt? Cum enim averterit
se iustus a iusticia sua et fecerit iniquitatem morietur in ea. In iniusticia quam operatus est
morietur. Et cum averterit se impius ab impietate sua quam operatus est. et fecerit iudicium et
iusticiam. ipse animam suam vivificabit. Considerans enim et avertens se ab omnibus iniquitatibus
suis quas operatus est: vita vivet et non morietur. Et dicunt filii israel. Non est equa via domini.
Numquid vie mee non sunt eque domus israel. et non magis vie vestre prave? Idcirco unumquemque iuxta
vias suas iudicabo domus israel. ait dominus deus. Convertimini et agite penitentiam ab omnibus
iniquitatibus vestris. et non erit vobis in ruinam iniquitas. Proicite a vobis omnes prevaricationes
vestras in quibus prevaricati estis. et facite vobis cor novum et spiritum novum. Et quare moriemini

XI

domus israel? Quia nolo mortem morientis dicit dominus deus revertimini et vivite. Et tu assume
planctum super principes israel et dices. Quare mater tua leena inter leones cubavit? In
medio leunculorum enutrivit catulos suos: et eduxit unum de leunculis suis. Leo factus
est et didicit capere predam: hominemque comedere. Et audierunt de eo gentes. et non absque vulneri
bus suis ceperunt eum. et adduxerunt eum in cathenis in terram egipti. Que cum vidisset quoniam infir
mata est et periit expectatio eius: tulit unum de leunculis suis et leonem constituit eum. Qui ince
debat inter leones et factus est leo. Didicit predam capere et homines devorare. Didicit vi
duas facere. et civitates eorum in desertum adducere. et desolata est terra et plenitu
tudo eius a voce rugitus illius. Et convenerunt adversum eum gentes undique de provinciis. et ex
panderunt super eum rete suum. In vulneribus earum captus est: et miserunt eum in caveam.
In cathenis adduxerunt eum ad regem babylonis. miseruntque eum in carcerem: ne audi
retur vox eius ultra super montes israel. Mater tua quasi vinea in sanguine tuo super aquam
plantata. fructus eius et frondes eius creverunt ex aquis multis. et facte sunt ei virge soli
de in sceptra dominantium: et exaltata est statura eius inter frondes. Et vidit altitudinem suam
in multitudine palmitum suorum et evulsa est in ira. in terramque projecta. et ventus urens
siccavit fructum eius. Marcuerunt et arefacte sunt virge roboris eius. ignis comedit eam.
Et nunc transplantata est in desertum in terra invia et sitienti. Et egressus est ignis de virga
ramorum eius. qui fructum eius comedit. et non fuit in ea virga fortis sceptrum dominantium. Planctus

XX

est et erit in planctum. Et factum est in anno septimo in quinto. in decima mensis venerunt
viri de senioribus israel. ut interrogarent dominum et sederunt coram me. Et factus est sermo domini
ad me dicens. Fili hominis loquere senioribus israel et dices ad eos. Hec dicit dominus deus.
Num ad interrogandum me vos venistis? Vivo ego quia non respondebo vobis ait dominus deus. Si
iudicas eos si iudicas fili hominis. abhominationes patrum eorum ostende eis: et dices ad eos.
Hec dicit dominus deus. In die qua elegi israel et levavi manum meam pro stirpe domus iacob: et apparui eis
in terra egipti. et levavi manum meam pro eis dicens. ego dominus deus vester. In die illa levavi manum
meam pro eis. ut educerem eos de terra egipti. in terram quam provideram eis fluentem lacte et
melle que est egregia inter omnes terras. et dixi ad eos. Unusquisque offensiones oculorum
suorum abiciat. et in ydolis egipti nolite pollui ego dominus deus vester. Et irritaverunt me nolue
runtque me audire. unusquisque abhominationes oculorum suorum non proiecit: nec ydola egipti
reliquerunt. Et dixi ut effunderem indignationem meam super eos. et implerem iram meam
in eis in medio terre egipti. Et feci propter nomen meum ut non violaretur coram gentibus
in quarum medio erant. et inter quas apparui eis. ut educerem eos de terra egipti. Eiec
i ergo eos de terra egipti et eduxi in desertum. et dedi eis precepta mea et iudicia mea ostendi
eis que faciat homo et vivet in eis. Insuper et sabbata mea dedi eis. ut esset signum
inter me et ipsos. et scirent quia ego dominus sanctificans eos. Et irritaverunt me domus israel
in deserto. in preceptis meis non ambulaverunt et iudicia mea proiecerunt. que faciens homo vi
vet in eis: et sabbata mea violaverunt vehementer. Dixi ergo ut effunderem furorem
meum super eos in deserto et consumerem eos. et feci propter nomen meum ne violaretur coram
gentibus: de quibus eieci eos in conspectu earum. Ego igitur levavi manum meam super eos in
deserto. ne inducerem eos in terram quam dedi eis fluentem lacte et melle. precipuam
terrarum omnium quia iudicia mea proiecerunt. et in preceptis meis non ambulaverunt. et sabbata
mea violaverunt. Post ydola enim cor eorum gradiebatur. Et pepercit oculus meus super eos ut
non interficerem eos: nec consumpsi eos in deserto. Dixi autem ad filios eorum in solitudine. In
preceptis patrum vestrorum nolite incedere. nec iudicia eorum custodiatis. nec in ydolis eorum pol
luamini: ego dominus deus vester. In preceptis meis ambulate et custodite iudicia mea et facite ea.
et sabbata mea sanctificate. ut sit signum inter me et vos: et sciatur quia ego dominus deus vester.
Et exacerbaverunt me filii. et in preceptis meis non ambulaverunt. et iudicia mea non custo
dierunt. ut facerent ea que cum fecerit homo vivet in eis. et sabbata mea violaverunt. Et
comminatus sum ut effunderem furorem meum super eos. et implerem iram meam in eis in de

deserto. Averti autem manum meam et feci propter nomen meum ut non violaretur coram gentibus de quibus
eieci eos in oculis earum. Iterum levavi manum meam in eos in solitudine ut dispergerem illos
in nationes et ventilarem eos in terras, eo quod iudicia mea non fecissent et praecepta mea
reprobassent et sabbata mea violassent et post idola patrum suorum fuissent oculi eorum. Ergo
et ego dedi eis praecepta non bona et iudicia in quibus non vivent et pollui eos in muneribus
suis cum offerrent omne quod aperit vulvam propter delicta sua, et scient quia ego Dominus. Quamobrem
loquere ad domum Israhel fili hominis et dices ad eos. Haec dicit Dominus Deus. Adhuc et in hoc blas
phemaverunt me patres vestri cum sprevissent me contempnentes et induxissem eos in
terram super quam levavi manum meam ut darem eis. Viderunt omnem collem excelsum et omne
lignum nemorosum et immolaverunt ibi victimas suas et dederunt ibi in irritationem oblationes
suas et posuerunt ibi odorem suavitatis sue et libaverunt libationes suas. Et dixi ad eos.
Quid est excelsum ad quod vos ingredimini? Et vocatum est nomen eius excelsum usque ad
hanc diem. Propterea dic ad domum Israhel. Haec dicit Dominus Deus. Certe in via patrum vestrorum vos pol
luimini et post offendicula eorum vos fornicamini et in oblatione donorum vestrorum cum traduci
tis filios vestros per ignem vos polluimini in omnibus idolis vestris usque hodie et ego res
pondebo vobis domus Israhel? Vivo ego dicit Dominus Deus quia non respondebo vobis. Neque cogitatio
mentis vestre fiet dicentium: Erimus sicut gentes et sicut cognationes terre ut colamus
ligna et lapides. Vivo ego dicit Dominus Deus quoniam in manu forti et in brachio extento et in
furore effuso regnabo super vos. Et educam vos de populis et congregabo vos de terris in
quibus dispersi estis in manu valida et brachio extento et in furore effuso regnabo super
vos et adducam vos in desertum populorum et iudicabor vobiscum ibi facie ad faciem. Sicut
iudicio contendi adversum patres vestros in deserto terre Egypti, sic iudicabo vos dicit Dominus
et subiciam vos sceptro meo et inducam vos in vinculis federis. Et eligam de vobis trans
gressores et impios et de terra incolatus eorum educam eos et in terram Israhel non ingredientur et sci
etis quia ego Dominus. Et vos domus Israhel haec dicit Dominus Deus. Et singuli post idola vestra ambulate et
servite eis. Quod si et in hoc non audieritis me et nomen meum sanctum pollueritis ultra in
muneribus vestris et in idolis vestris in monte sancto meo in monte excelso Israhel ait Dominus Deus.
ibi servient mihi omnis domus Israhel omnes inquam in terra in qua placebunt mihi et ibi queram pri
mitias vestras et initium decimarum vestrarum in omnibus sanctificationibus vestris in odorem suavita
tis suscipiam vos cum eduxero vos de populis et congregavero vos de terris in quas dis
persi estis et sanctificabor in vobis in oculis nationum et scietis quia ego Dominus cum induxero vos ad
terram Israhel in terram pro qua levavi manum meam ut darem eam patribus vestris et recordabimini
ibi viarum vestrarum et omnium scelerum vestrorum quibus polluti estis in eis et displicebitis vo
bis in conspectu vestro in omnibus malitiis vestris quas fecistis et scietis quia ego Dominus cum benefe
cero vobis propter nomen meum non secundum vias vestras malas neque secundum scelera vestra pessima do
mus Israhel ait Dominus Deus. Et factus est sermo Domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem
tuam contra viam austri et stilla ad africum et propheta ad saltum agri meridiani et dices
saltui meridiano. Audi verbum Domini. Haec dicit Dominus Deus. Ecce ego succendam in te ignem et
comburam in te omne lignum viride et omne lignum aridum. Non extinguetur flamma succensionis
et comburetur in ea omnis facies ab austro usque ad aquilonem et videbit universa caro quia ego Dominus succendi
eam nec extinguetur. Et dixi. A. a. a. Domine Deus. Ipsi dicunt de me: Numquid non per parabolas loquitur iste? Et

XXI

factus est sermo Domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam ad Ierusalem et stilla ad sanctuaria et
propheta contra humum Israhel et dices terre Israhel. Haec dicit Dominus Deus. Ecce ego ad te et eiciam gladi
um meum de vagina sua et occidam in te iustum et impium. Pro eo autem quod occidi in te iustum
et impium idcirco egredietur meus de vagina sua ad omnem carnem ab austro usque ad aquilo
nem ut sciat omnis caro quia ego Dominus eduxi gladium meum de vagina sua irrevocabilem.
Et tu fili hominis ingemisce in contritione lumborum et in amaritudinibus ingemisces coram eis.
Cumque dixerint ad te: Quare tu gemis? dices: Pro auditu quia venit. Et tabescet omne cor et dissolventur
universe manus et infirmabitur omnis spiritus et per cuncta genua fluent aque. Ecce venit et fiet.

ait dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis propheta et dices. Hec dicit
dominus deus. Loquere. Gladius gladius exacutus est et limatus. Ut cedat victimas exacutus est. ut splen
deat limatus est. Qui moves sceptrum filii mei succidisti omne lignum. et dedi eum ad levigan
dum ut teneatur manu. Iste exacutus est gladius et iste limatus est. ut sit in manu interficien
tis. Clama et ulula fili hominis. quia hic factus est in populo meo. hic in cunctis ducibus israel qui
fugerant gladio traditi sunt cum populo meo. Ideirco plaude super femur quia probatus est. et hoc
cum sceptrum subverterit. et non erit dicit dominus deus. Tu ergo fili hominis propheta. et percute manu
ad manum. et duplicetur gladius ac triplicetur gladius interfectorum. Hic est gladius occisionis magne.
qui obstupescere eos facit et corde tabescere. et multiplicat ruinas. In omnibus portis eorum dedi
conturbationem gladii acuti et limati ad fulgendum. amicti ad cedem. Exacuere. vade ad dex
teram sive ad sinistram. quocumque faciei tue est appetitus. Quin et ego plaudam manu ad manum.
et implebo indignationem meam. Ego dominus locutus sum. Et factus est sermo domini ad me di
cens. Et tu fili hominis pone tibi duas vias. ut veniat gladius regis babylonis. De terra una
egredientur ambo. et manu capiet coniecturam. in capite vie civitatis coniciet. Viam
pones ut veniat gladius ad rabbath filiorum ammon. et ad iudam in ierusalem munitissimam.
Stetit enim rex babylonis in bivio. in capite duarum viarum divinationem querens. commiscens
sagittas. Interrogavit idola. exta consuluit. Ad dexteram eius facta est divinatio. super ierusalem
ut ponat arietes. ut aperiat os in cede. et elevet vocem in ululatu. ut ponat arietes contra
portas. ut comportet aggerem ut edificet munitiones. Eritque quasi consulens frustra ora
culum in oculis eorum et sabbatorum otium imitans. Ipse autem recordabitur iniquitatis ad capiendum. Idcirco
hec dicit dominus deus. Pro eo quod recordati estis iniquitatis vestre. et revelastis prevaricationes vestras
et apparuerint peccata vestra in omnibus cogitationibus vestris. pro eo inquam quod recordati estis manu
capiemini. Tu autem profane impie dux israel. cuius venit dies in tempore iniquitatis prefi
nita. Hec dicit dominus deus. Aufer cidarim. tolle coronam. Nonne hec est que humilem sub
levavit. et sublimem humiliavit. Iniquitatem. iniquitatem. iniquitatem ponam eam. Et hoc non factum. do
nec veniat cuius est iudicium. et tradam ei. Et tu fili hominis propheta et dic. Hec dicit dominus deus ad filios ammon
et ad obprobrium eorum et dices. Mucro mucro evagina te ad occidendum. lima te ut interficias et ful
geas. Cum tibi viderentur vana. et divinarentur mendacia. ut dareris super colla vulneratorum impiorum quorum
veniet dies in tempore iniquitatis prefinita. Revertere ad vaginam tuam in locum in quo creata
es. in terra nativitatis tue iudicabo te. et effundam super te indignationem meam. In
igne furoris mei sufflabo in te. daboque te in manus hominum insipientium et fabricantium
interitum. Igni eris cibus. sanguis tuus erit in medio terre. oblivioni traderis quia ego dominus

locutus sum. Et factum est verbum domini ad me dicens. Et tu fili hominis nonne iudicas. nonne iu
dicas civitatem sanguinum. Et ostendes ei omnes abhominationes suas. et dices. Hec dicit dominus
deus. Civitas effundens sanguinem in medio sui ut veniat tempus eius. et que fecit idola
contra semet ipsam ut pollueretur. In sanguine tuo qui a te effusus est deliquisti. et in idolis
tuis que fecisti polluta es. et appropinquare fecisti dies tuos. et adduxisti tempus annorum
tuorum. Propterea dedi te obprobrium gentibus. et irrisionem universis terris que iuxta sunt et
que procul a te. Triumphabunt de te sordida. nobilis. grandis interitu. Ecce principes israel
singuli in brachio suo fuerunt in te. ad effundendum sanguinem. Patrem et matrem contu
meliis affecerunt in te. advenam calumniati sunt in medio tui. pupillum et viduam
contristaverunt apud te. Sanctuaria mea sprevisti. et sabbata mea polluisti. Viri detracto
res fuerunt in te ad effundendum sanguinem. et super montes comederunt in te. scelus opera
ti sunt in medio tui. Verecundiora patris discooperuerunt in te. inmunditiam men
struate humiliaverunt in te. et unusquisque in uxorem proximi sui operatus est abhomi
nationem. et socer nurum suam polluit nepharie. Et frater sororem suam filiam patris sui oppres
sit in te. Munera acceperunt apud te ad effundendum sanguinem. usuram et superhabun
dantiam accepisti. et avare proximos tuos calumniabaris. meique oblita es ait dominus deus.
Ecce complosi manus meas super avaritiam tuam quam fecisti. et super sanguinem qui effusus

est in medio tui. Numquid sustinebit cor tuum, aut prevalebunt manus tue in diebus quos ego fa-
ciam tibi? Ego dominus locutus sum et faciam. Et dispergam te in nationes, et ventilabo te in ter-
ras, et deficere faciam immunditiam tuam a te. Et possidebo te in conspectu gentium, et scies quia
ego dominus. Et factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis, versa est mihi domus Israel in scoriam:
omnes isti es et stagnum et ferrum et plumbum in medio fornacis; scoria argenti facti sunt.
Propterea hec dicit dominus deus: eo quod versi estis omnes in scoriam, idcirco ecce ego congregabo vos in me-
dio Ierusalem congregatione argenti et eris et ferri et stagni et plumbi in medio fornacis, ut
succendam in ea ignem ad conflandum. Sic congregabo in furore meo et in ira mea, et requiescam, et
conflabo vos. Et congregabo vos et succendam vos in igne furoris mei, et conflabimini in medio
eius. Ut conflatur argentum in medio fornacis, sic eritis in medio eius, et scietis quia ego dominus
cum effuderim indignationem meam super vos. Et factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis,
dic ei: Tu es terra immunda, et non compluta in die furoris. Coniuratio prophetarum in medio eius, sicut
leo rugiens rapiensque predam. Animas devoraverunt in opibus, et acceperunt pretium. Viduas
eius multiplicaverunt in medio illius. Sacerdotes eius contempserunt legem meam, et polluerunt sanctuaria
mea. Inter sanctum et profanum non habuerunt distantiam, et inter pollutum et mundum non intellexerunt, et
a sabbatis meis averterunt oculos suos, et coinquinabar in medio eorum. Principes eius in medio
illius quasi lupi rapientes predam, ad effundendum sanguinem, et ad perdendas animas, et avare sectanda
lucra. Prophete autem eius liniebant eos absque temperamento, videntes vana et divinantes eis men-
dacium, dicentes: Hec dicit dominus deus, cum dominus non sit locutus. Populi terre calumniabantur calumnia(m)
et rapiebant violenter. Egenum et pauperem affligebant, et advenam opprimebant calumnia
absque iudicio. Et quesivi de eis virum qui interponeret sepem, et staret oppositus contra me pro
terra, ne dissiparem eam, et non inveni. Et effudi super eos indignationem meam, in igne
ire mee consumpsi eos. Viam eorum in caput eorum reddidi, ait dominus deus.

XXIII

Et factus est sermo
domini ad me dicens: Fili hominis, due mulieres filie unius matris fuerunt, et fornicate sunt in
Egypto. In adolescentia sua fornicate sunt. Ibi subacta sunt ubera earum, et fracte sunt
mamme pubertatis earum. Nomina autem earum Oolla maior, et Ooliba soror eius minor. Et habui eas,
et pepererunt filios et filias. Porro earum nomina Samaria Oolla, et Ierusalem Ooliba. Fornica-
ta est igitur Oolla super me, et insanivit in amatores suos, Assyrios propinquantes, vestitos iacin-
cto, principes et magistratus, iuvenes cupidinis universos, equites ascensores equorum. Et dedit
fornicationes suas super eos, electos filios Assyriorum universos, et in omnibus in quos insanivit in im-
mundiciis eorum polluta est. Insuper et fornicationes suas quas habuerat in Egypto non reliquit,
nam et illi dormierunt cum ea in adolescentia eius, et illi confregerunt ubera pubertatis eius,
et effuderunt fornicationem suam super eam. Propterea tradidi eam in manus amatorum suorum, in manus
filiorum Assur, super quorum insanivit libidine. Ipsi discooperuerunt ignominiam eius, filios et filias eius
tulerunt, et ipsam occiderunt gladio. Et facte sunt famose mulieres, et iudicia perpetrarunt
in ea. Quod cum vidisset soror eius Ooliba, insanivit plus quam illa libidine, et fornicationem su-
am super fornicationem sororis sue ad filios Assyriorum prebuit impudenter, ducibus et ma-
gistratibus ad se venientibus, indutis veste varia, equitibus qui vectabantur equis, et adole-
scentibus forma cunctis egregia. Et vidi quod polluta esset via una ambarum, et auxit for-
nicationes suas. Cumque vidisset viros depictos in pariete, imagines Chaldeorum expressas
coloribus, et accinctos balteis renes, et tiaras tinctas in capitibus eorum, formam ducum
omnium, similitudinem filiorum Babylonis terreque Chaldeorum in qua orti sunt, et insanivit
super eos concupiscentia oculorum suorum, et misit ad eos nuntios in Chaldea. Cumque venis-
sent ad eam filii Babylonis ad cubile mammarum, polluerunt eam stupris suis, et polluta est
ab eis, et saturata est anima eius ab illis. Denudavit quoque fornicationes suas, et discooperuit igno-
miniam suam, et recessit anima mea ab ea, sicut recesserat anima mea a sorore eius. Multi-
plicavit enim fornicationes suas recordans dies adolescentie sue, quibus fornicata est in
terra Egypti. Et insanivit libidine super concubitum eorum, quorum carnes sunt ut carnes asi-
norum, et sicut fluxus equorum fluxus eorum. Et visitasti scelus adolescentie tue, quando subacta

sunt in egypto ubera tua. et confracte sunt mamme pubertatis tue. Propterea Ooliba hec dicit dominus deus.
Ecce ego suscitabo omnes amatores tuos contra te de quibus satiata est anima tua et congregabo eos
adversum te in circuitu. Filios babylonis et universos chaldeos nobiles tyrannosque et principes.
omnes filios assyriorum. iuvenes forma egregia. duces et magistratus universos. principes princi
pum et nominatos ascensores equorum. et venient super te instructi curru et rota multitu
do populorum. Lorica et clypeo et galea armabuntur contra te undique. et dabo coram eis iudicium
et iudicabunt te iudiciis suis. et ponam zelum meum in te quem exercent tecum in furore. Na
sum tuum et aures tuas precident. et que remanserint gladio concident. Ipsi filios tuos et filias
tuas capient. et novissimum tuum devorabitur igni. et denudabunt te vestimentis tuis. et tol
lent vasa glorie tue. Et requiescere faciam scelus tuum de te. et fornicationem tuam de terra egypti.
nec levabis oculos tuos ad eos. et egypti non recordaberis amplius quia hec dicit dominus deus. Ecce
ego tradam te in manus eorum quos odisti. in manus de quibus satiata est anima tua et agent tecum
in odio. et tollent omnes labores tuos. et dimittent te nudam. et ignominia plenam. et re
velabitur ignominia fornicationum tuarum. Scelus tuum et fornicationes tue fecerunt hec tibi.
quia fornicata es post gentes. inter quas polluta es in ydolis earum. In via sororis tue am
bulasti. et dabo calicem eius in manu tua. Hec dicit dominus deus. Calicem sororis tue bibes pro
fundum et latum. et eris in derisum et in subsannationem que est capacissima. Ebrieta
te et dolore repleberis. calice sororis tue samarie. et bibes illum et potabis usque ad feces.
et fragmenta eius devorabis. et ubera tua lacerabis quia ego locutus sum ait dominus deus. Quia
oblita es mei et proiecisti me post corpus tuum. tu quoque porta scelus tuum et fornicationes tuas.
Et ait dominus ad me dicens. Fili hominis numquid iudicas Oollam et Oolibam et annuntias
eis scelera earum. Quia adultere sunt et sanguis in manibus earum. et cum ydolis suis forni
cate sunt. insuper et filios suos quos genuerunt michi obtulerunt eis ad devorandum. Sed et hoc
fecerunt michi. Polluerunt sanctuarium meum in die illa et sabbata mea prophanaverunt. Cumque
immolarent filios suos ydolis suis. et ingrederentur sanctuarium meum in die illa ut pollue
rent illud. etiam hec fecerunt in medio domus mee. Miserunt ad viros venientes de longe.
ad quos nuntios miserant. Itaque ecce venerunt quibus te lavisti et circumlinisti stibio oculos
tuos et ornata es mundo muliebri. Sedisti in lecto pulcherrimo et mensa ornata est
ante te. Thymiama meum et unguentum meum posuisti super eam. et vox multitudinis ex
ultantis erat in ea. et in viris qui de multitudine hominum adducebantur et vene
bant de deserto posuerunt armillas in manibus eorum et coronas speciosas in capitibus
eorum. Et dixi ei que attrita est in adulteriis. Nunc fornicabitur fornicatione sua etiam
hec. Et ingressi sunt ad eam. Quasi ad mulierem meretricem: sic ingrediebantur ad Oollam
et ad Oolibam mulieres nefarias. Viri ergo iusti sunt. hii iudicabunt eas iudicio
adulterarum. et iudicio effundentium sanguinem. quia adultere sunt et sanguis in ma
nibus earum. Hec enim dicit dominus deus. Adduc ad eas multitudinem et trade eas in tumultum et
in rapinam: et lapidentur lapidibus populorum. et confodiantur gladiis eorum. Filios et filias earum
interficient et domos earum igni succendent. Et auferam scelus de terra. et discent omnes mulie
res ne faciant secundum scelus earum. Et dabunt scelus vestrum super vos. et peccata ydolorum vestrorum
portabitis et scietis quia ego dominus deus.

XXIIII

Et factum est verbum domini ad me in anno nono. in mense de
cimo decima mensis dicens. Fili hominis scribe tibi nomen diei huius. in qua confirmatus est
rex babylonis adversus iherusalem hodie. Et dices per proverbium ad domum irritatricem para
bolam. et loqueris ad eos. Hec dicit dominus deus. Pone ollam. pone inquam. et mitte in eam aquam.
Congere frusta eius in ea. omnem partem bonam. femur et armum. electa et ossibus plena.
Pinguissimum pecus assume. compone quoque struces ossium sub ea. Efferbuit coctio eius et
discocta sunt ossa illius in medio eius. Propterea hec dicit dominus deus. Ve civitati sanguinum
olle. cuius rubigo in ea est. et rubigo eius non exivit de ea. Per partes et partes suas eice
eam. non cecidit super eam sors. Sanguis enim eius in medio eius est. Super limpidissi
mam petram effudit illum. Non effudit illum super terram ut possit operiri pulvere. Ut

super educerem indignationem meam et vindicta ulciscerer. dedi sanguinem eius super petram limpi
dissimam ne operiretur. Propterea hec dicit dominus deus. Ve civitati sanguinum cuius ego grandem faciam pyram.
Congere ossa que igne succendam. Consumentur carnes et coquetur universa compositio et
ossa tabescent. Pone quoque eam super prunas vacuam ut incalescat et liquefiat es eius et confle
tur in medio eius inquinamentum eius et consumatur rubigo eius. Multo labore sudatum est
et non exivit de ea nimia rubigo eius neque per ignem. Immundicia tua execrabilis. quia munda
re te volui et non es mundata a sordibus tuis. sed nec mundaberis prius donec quiescere faciam indignationem
meam in te. Ego dominus locutus sum. Veniet et faciam. non transeam nec parcam. nec placabor. Iuxta
vias tuas et iuxta adinventiones tuas. iudicavi te dicit dominus. Et factum est verbum domini ad me
dicens. Fili hominis ecce ego tollo a te desiderabile oculorum tuorum in plaga. et non plangens. nec
plorabis. neque fluent lacrime tue. Ingemisce tacens mortuorum luctum non facies. Corona tua cir
cumligata sit tibi. et calciamenta tua erunt in pedibus tuis. Nec amictu ora velabis. nec cibos lu
gentium comedes. Locutus sum ergo ad populum mane. et mortua est uxor mea vespere. Fecique ma
ne sicut preceperat michi. Et dixit ad me populus. Quare non indicas nobis quid ista significent que tu
facis? Et dixi ad eos. Sermo domini factus est ad me dicens. Loquere domui israel. Hec dicit
dominus deus. Ecce ego polluam sanctuarium meum superbiam imperii vestri. et desiderabile oculorum vestrorum et
super quo pavet anima vestra. et filii vestri et filie quas reliquistis gladio cadent. et facietis sicut fe
ci. Ora amictu non velabitis. et cibos lugentium non comedetis. Coronas habebitis in capitibus
vestris. et calciamenta in pedibus. Non plangetis neque flebitis sed tabescetis in iniquitatibus vestris.
et unusquisque gemet ad fratrem suum. eritque iezechiel vobis in portentum. Iuxta omnia que fecit
facietis cum venerit istud. et scietis quia ego dominus. Et tu fili hominis ecce in die qua tollam ab eis
fortitudinem eorum et gaudium dignitatis. et desiderium oculorum eorum super quo requiescunt anime eorum.
filios et filias eorum in die illa cum venerit fugiens ad te. ut annunciet tibi in die inquam illa ape
rietur os tuum cum eo qui fugit. et loqueris et non silebis ultra. erisque eis in portentum. et scie
tis quia ego dominus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam contra

XXV

filios amon. et prophetabis de eis. et dices filiis amon. Audite verbum domini dei. Hec dicit dominus deus.
Pro eo quod dixistis euge euge super sanctuarium meum quia pollutum est. et super terram israel quoniam desola
ta est. et super domum iuda quoniam ducti sunt in captivitatem. ideirco ego tradam te filiis orien
talibus in hereditatem. et collocabunt caulas suas in te. et ponent in te tentoria sua. Ipsi co
medent fruges tuas. et ipsi bibent lac tuum. Daboque rabbath in habitaculum camelorum. et filios
amon in cubile pecorum. et scietis quia ego dominus. Quia hec dicit dominus deus. Pro eo quod plausisti manu et
percussisti pede. et gavisa es ex toto affectu super terram israel. ideirco ecce ego extendam manum
meam super te. et tradam te in direptionem gentium. et interficiam te de populis et perdam de terris.
et conteram. et scies quia ego dominus. Hec dicit dominus deus. Pro eo quod dixerunt moab et seyr. ecce si
cut omnes gentes domus iuda. ideirco ecce ego aperiam humerum moab de civitatibus. de
civitatibus inquam eius et de finibus eius. inclitas terre bethiesimoth. et beelmeon et cariathaim.
filiis orientis cum filiis amon. et dabo eam in hereditatem ut non sit ultra memoria filiorum amon
in gentibus. Et in moab faciam iudicia et scient quia ego dominus. Hec dicit dominus deus. Pro eo quod fe
cit ydumea ultionem. ut se vindicaret de filiis iuda. peccavitque delinquens. et vindictam
expetivit de eis. ideirco hec dicit dominus deus. Extendam manum meam super ydumeam et auferam de
ea hominem et iumentum. et faciam eam desertam ab austro. et qui sunt in dedan gladio cadent.
Et dabo ultionem meam super ydumeam per manum populi mei israel. et facient in edom iuxta iram
meam et iuxta furorem meum. et scient vindictam meam dicit dominus deus. Hec dicit dominus deus. Pro eo
quod fecerunt palestini vindictam et ulti se sunt toto animo interficientes. et implentes inimi
cicias veteres. propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego extendam manum meam super palestinos. et in

XXVI

terficiam interfectores. et perdam reliquias maritime regionis. faciamque in eis ultiones
magnas. arguens in furore. et scient quia ego dominus cum dedero vindictam meam super eos. Et factum
est in undecimo anno prima mensis. factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pro
eo quod dixit tyrus de ierusalem. euge confracte sunt porte populorum. conversa est ad me. im

plebor, deserta est. Propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego super te tyre. et ascendere faciam ad te gentes
multas. sicut ascendit mare fluctuans. et dissipabunt muros tyri. et destruent turres eius. et
radam pulverem eius de ea. et dabo eam in limpidissimam petram. Siccatio sagenarum erit in me-
dio maris. quia ego locutus sum ait dominus deus. Et erit in direptionem gentibus. Filie quoque eius que sunt
in agro. gladio interficientur. et scient quia ego dominus. Quia hec dicit dominus deus. Ecce ego adducam ad
tyrum nabuchodonosor regem babylonis ab aquilone regem regum cum equis et curribus et
equitibus et cetu populoque magno. Filias tuas que sunt in agro gladio interficiet. et circumdabit
te munitionibus. et comportabit aggerem in gyro. et levabit contra te clypeum. Et vineas
et arietes temperabit in muros tuos. et turres tuas destruet in armatura sua. Inundatio-
ne equorum eius operiet te pulvis eorum. A sonitu equitum et rotarum et curruum movebuntur muri
tui. dum ingressus fuerit portas tuas quasi per introitum urbis dissipate. Ungulis equorum suorum concul-
cabit omnes plateas tuas. populum tuum gladio cedet. et statue tue nobiles in terram corruent. Va-
stabunt opes tuas. diripient negociationes tuas. et destruent muros tuos. et domos tuas pre-
claras subvertent. et lapides tuos et ligna tua et pulverem tuum in medio aquarum ponent. Et qui-
escere faciam multitudinem cantorum tuorum. et sonitus cytharum tuarum non audietur amplius. et
dabo te in limpidissimam petram. Siccatio sagenarum eris. nec edificaberis ultra. quia ego lo-
cutus sum dicit dominus deus. Hec dicit dominus deus tyro. Numquid non a sonitu ruine tue et gemitu
interfectorum tuorum cum occisi fuerint in medio tui commovebuntur insule. et descendent de se-
dibus suis omnes principes maris. et auferent omnes exuvias suas. et vestimenta sua varia abici-
ent. et induentur stupore. In terra sedebunt et attoniti super repentino casu tuo. admira-
buntur. et assumentes super te lamentum dicent tibi. Quomodo peristi que habitabas in mari urbs in-
clita que fuisti fortis in mari. cum habitatoribus tuis quos formidabant universi. Nunc
stupebunt naves in die pavoris tui. et turbabuntur insule in mari. eo quod nullus egrediatur
ex te. Quia hec dicit dominus deus. Cum dedero te urbem desolatam sicut civitates que non habitantur
et adduxero super te abyssum. et operuerint te aque multe. et detraxero te cum hiis qui
descendunt in lacum. ad populum sempiternum. et collocavero te in terra novissima. sicut
solitudines veteres cum hiis qui deducuntur in lacum. ut non habiteris. porro cum dedero gloriam
in terra viventium. in nichilum redigam te et non eris. et requisita non invenieris ultra in

XXVII

sempiternum dicit dominus deus. Et factum est verbum domini ad me dicens. Tu ergo fili hominis
assume super tyrum lamentum. et dices tyro que habitat in introitu maris. negociatrici
populorum ad insulas multas. Hec dicit dominus deus. O tyre tu dixisti. Perfecti decoris ego
et in corde maris sita. Finitimi tui qui te edificaverunt. impleverunt decorem tuum. Ab-
ietibus de sanir extruxerunt te cum omnibus tabulatis maris. Cedrum de lybano tulerunt
ut facerent tibi malum. Quercus de basan dolaverunt in remos tuos. Transtra tua fecerunt
tibi ex ebore indico. et pretoriola de insulis ytalie. Byssus varia de egypto texta est tibi in ve-
lum. ut poneretur in malo. Iacinctus et purpura de insulis elisa. facta sunt operimentum tuum.
Habitatores sydonis et aradii. fuerunt remiges tui. Sapientes tui tyre facti sunt gu-
bernatores tui. Senes biblii et prudentes eius prebuerunt nautas. ad ministerium varie
suppellectilis tue. Omnes naves maris et naute earum. fuerunt in populo negociationis tue. Per-
se et lydii et lybies. erant in exercitu tuo. Viri bellatores tui clypeum et galeam sus-
penderunt in te. pro ornatu tuo. Filii aradii cum exercitu tuo erant super muros tuos in cir-
cuitu. Sed et pigmei qui erant in turribus tuis. pharetras suas suspenderunt in muris tuis per
gyrum. Ipsi compleverunt pulchritudinem tuam. Carthaginenses negociatores tui. a mul-
titudine cunctarum divitiarum. argento ferro stagno. plumboque repleverunt nundinas
tuas. Grecia. tubal et mosoch ipsi institores tui mancipia et vasa erea adduxerunt populo tuo.
De domo thogorma equos et equites et mulos adduxerunt ad forum tuum. Filii dedan negocia-
tores tui. insule multe negociationes manus tue. dentes eburneos et hebeninos commuta-
verunt in precio tuo. Syrus negociator tuus propter multitudinem operum tuorum. Gemmam
purpuram et scutulata et byssum et sericum et chodchod. proposuerunt in mercatu tuo. Iuda et

terra israel ipsi institores tui in frumento primo balsamum et mel et oleum et resinam proposuerunt in
nundinis tuis. Damascenus negociator tuus in multitudine operum tuorum in multitudine diver-
sarum opum in vino pingui in lanis coloris optimi. Dan et grecia et mosel in nundinis
tuis proposuerunt ferrum fabrefactum. Stacten et calamus in negociatione tua. Dedan institores
tui in tapetibus ad sedendum. Arabia et universi principes cedar ipsi negociatores manus tue. cum
agnis et arietibus et hedis venerunt ad te negociatores tui. Venditores saba et reema ipsi ne-
gociatores tui cum universis primis aromatibus et lapide precioso et auro quod proposuerunt in mer-
catu suo. Aran et chenne et eden negociatores tui. saba assur et chelmad venditores tui.
Ipsi negociatores tui multifariam in involucris iacincti et polimitorum gazarumque preciosarum.
que obvolute et astricte erant funibus. cedros quoque habebant in negociationibus tuis. Naves
maris principes tui in negociatione tua. Et repleta es et glorificata nimis in corde maris. In

[margin: In aquis multis adduxerunt te remiges tui ventus auster contrivit te in corde maris.]

Divitie tue et thesauri tui et multiplex instrumentum tuum. Naute tui et gubernatores tui
qui tenebant supellectilem tuam et populo tuo preerant. viri quoque bellatores tui qui erant in te cum
universa multitudine tua que est in medio tui. cadent in corde maris in die ruine tue.
A sonitu clamoris gubernatorum tuorum. conturbabuntur classes et descendent de navibus suis
omnes qui tenebant remum. Naute et universi gubernatores maris in terra stabunt et eiulabunt
super te voce magna et clamabunt amare et superiacient pulverem capitibus suis et cinere con-
spergentur. et radent super te calvicium et accingentur ciliciis. et plorabunt te in amaritudine
anime ploratu amarissimo. et assument super te carmen lugubre et plangent te. Que est
ut tyrus que obmutuit in medio maris. Que in exitu negociationum tuarum de mari im-
plesti populos multos. In multitudine divitiarum tuarum et populorum tuorum ditasti reges terre. nunc
contrita es a mari in profundis aquarum. Opes tue et omnis multitudo tua que erat in me-
dio tui ceciderunt. universi habitatores insularum obstupuerunt super te. et reges earum omnes tem-
pestate percussi. mutaverunt vultus. Negociatores populorum sibilaverunt super te. Ad nichi-
lum deducta es. et non eris in perpetuum.

[margin: usque] XXVIII

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili ho-
minis dic principi tyri. Hec dicit dominus deus. Eo quod elevatum est cor tuum et dixisti. deus ego
sum. et in cathedra dei sedi in corde maris. cum sis homo et non deus. et dedisti cor tuum quasi cor dei
ecce sapientior es tu danihele. Omne secretum non est absconditum a te. In sapientia et pru-
dentia tua fecisti tibi fortitudinem. et acquisisti tibi aurum et argentum in thesauris tuis.
In multitudine sapientie tue et negociatione tua multiplicasti tibi fortitudinem. et elevatum
est cor tuum in robore tuo. Propterea hec dicit dominus deus. Eo quod elevatum est cor tuum quasi cor dei.
iccirco ecce ego adducam super te alienos robustissimos gentium. et nudabunt gladios suos
super pulchritudinem sapientie tue. et polluent decorem tuum. Interficient et detrahent te. et
morieris in interitu occisorum in corde maris. Numquid dicens loqueris deus ego sum co-
ram interficientibus te cum sis homo et non deus. In manu occidentium te morte incircumcisorum
morieris. in manu alienorum. quia ego locutus sum ait dominus deus. Et factus est sermo domini
ad me dicens. Fili hominis leva planctum super regem tyri. et dices ei. Hec dicit dominus deus.
Tu signaculum similitudinis plenus sapientia et perfectus decore. in deliciis paradysi dei fu-
isti. Omnis lapis preciosus operimentum tuum. sardius topazius et iaspis. chrisolitus et onix.
et berillus. saphirus et carbunculus et smaragdus. Aurum opus decoris tui et foramina tua
in die qua conditus es preparata sunt. Tu cherub extentus et protegens. et posui te in monte
sancto dei. In medio lapidum ignitorum ambulasti. perfectus in viis tuis a die conditionis
tue donec inventa est iniquitas in te. In multitudine negociationis tue repleta sunt
interiora tua iniquitate et peccasti. et eieci te de monte dei. et perdidi te o cherub protegens
de medio lapidum ignitorum. Et elevatum est cor tuum in decore tuo. perdidisti sapientiam tuam
in decore tuo. In terram proieci te. Ante faciem regum dedi te ut cernerent te. In multi-
tudine iniquitatum tuarum et iniquitate negociationis tue polluisti sanctificationem tuam.
Producam ergo ignem de medio tui qui comedat te. et dabo te in cinerem super terram in conspe-
ctu omnium videntium te. Omnes qui viderint te in gentibus obstupescent super te. Nichili

factus es, et non eris in perpetuum. Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis pone fa-
ciem tuam contra Sidonem: et prophetabis de ea, et dices: Hec dicit Dominus Deus. Ecce ego ad te Sydon,
et glorificabor in medio tui: et scient quia ego Dominus cum fecero in ea iudicia, et sanctificatus fuero in
ea. Et inmittam ei pestilentiam et sanguinem in plateis eius: et corruent interfecti in medio eius
gladio per circuitum: et scient quia ego Dominus. Et non erit ultra domui Israel offendiculum amaritudinis,
et spina dolorem inferens undique per circuitum eorum qui adversantur eis: et scient quia ego Dominus Deus.
Hec dicit Dominus Deus. Quando congregavero domum Israel de populis in quibus dispersi sunt: sanctificabor in
eis coram gentibus: et habitabunt in terra sua, quam dedi servo meo Iacob. Et habitabunt in ea
securi: et edificabunt domos, plantabuntque vineas et habitabunt confidenter, cum fecero
iudicia in omnibus qui adversantur eis per circuitum: et scient quia ego Dominus Deus eorum.

XXIX

In anno decimo
in decimo mense, undecima mensis factum est verbum Domini ad me dicens: Fili hominis pone fa-
ciem tuam contra Pharaonem regem Egypti: et prophetabis de eo, et de Egypto universa. Loquere et
dices: Hec dicit Dominus Deus. Ecce ego ad te Pharao rex Egypti, draco magne qui cubas in medio
fluminum tuorum, et dicis: Meus est fluvius, et ego feci memet ipsum. Et ponam frenum in ma-
xillis tuis, et adglutinabo pisces fluminum tuorum squamis tuis: et extraham te de medio
fluminum tuorum: et universi pisces tui squamis tuis adherebunt. Et proiciam te in desertum
et omnes pisces fluminis tui. Super faciem terre cades, non colligeris neque congregaberis. Bestiis
terre et volatilibus celi dedi te ad devorandum: et scient omnes habitatores Egypti quia ego sum
Dominus. Pro eo quod fuisti baculus harundineus domui Israel. Quando apprehenderunt te manu, et con-
fractus es: et lacerasti omnem humerum eorum: et innitentibus eis super te comminutus es, et dissol-
visti omnes renes eorum. Propterea hec dicit Dominus Deus. Ecce ego adducam super te gladium: et inter-
ficiam de te hominem et iumentum. Et erit terra eorum Egypti in desertum et in solitudinem:
et scient quia ego Dominus. Pro eo quod dixeris: Fluvius meus est, et ego feci eum. Idcirco ecce ego ad te et ad
flumina tua: daboque terram Egypti in solitudines, gladio dissipatam a turre Syenes
usque ad terminos Ethiopie. Non pertransibit eam pes hominis, neque pes iumenti gradietur
in ea: et non habitabitur quadraginta annis. Daboque terram Egypti desertam in medio terrarum
desertarum, et civitates eius in medio urbium subversarum, et erunt desolate quadraginta annis:
et dispergam Egyptios in nationes, et ventilabo eos in terras. Quia hec dicit Dominus Deus. Post
finem .xl. annorum congregabo Egyptum de populis in quibus dispersi fuerant, et reducam cap-
tivitatem Egypti, et collocabo eos in terra Phatures, in terra nativitatis sue. Et erunt ibi
regnum humile, et inter regna erit humillima: et non elevabitur ultra super nationes.
Et imminuam eos ne imperent gentibus. Neque erunt ultra domui Israel in confidentia, docen-
tes iniquitatem, ut fugiant et sequantur eos: et scient quia ego Dominus Deus. Et factum est in vice-
simo et septimo anno in primo, in una mensis: factum est verbum Domini ad me dicens: Fili
hominis Nabuchodonosor rex Babylonis servire fecit exercitum suum servitute ma-
gna adversus Tyrum. Omne caput decalvatum, et omnis humerus depilatus est: et merces non
est reddita ei, neque exercitui eius de Tyro, pro servitute qua servivit mihi adversus eam.
Propterea hec dicit Dominus Deus. Ecce ego dabo Nabuchodonosor regem Babylonis in terra Egypti:
et accipiet multitudinem eius, et depredabitur manubias eius, et diripiet spolia eius: et erit mer-
ces exercitui illius, et operi pro quo servivit adversus eam. Et dedi ei terram Egypti, pro eo quod la-
boraverint mihi, ait Dominus Deus. In die illo pullulabit cornu domui Israel, et tibi dabo apertum os
in medio eorum: et scient quia ego Dominus.

XXX

Et factum est verbum Domini ad me dicens: Fili hominis
propheta et dic: Hec dicit Dominus Deus. Ululate, ve, ve diei, quia iuxta est dies, et appropinquat dies
Domini: dies nubis, tempus gentium erit. Et veniet gladius in Egyptum: et erit pavor in
Ethiopia, cum ceciderint vulnerati in Egypto, et ablata fuerit multitudo illius, et destru-
cta fundamenta eius. Ethiopia et Lybia et Lydi, et omne reliquum vulgus, et Chub, et filii terre
federis, cum eis gladio cadent. Hec dicit Dominus Deus. Et corruent fulcientes Egyptum, et
destruetur superbia imperii eius. A turre Syenes gladio cadent in ea, ait Dominus exercituum.
Et dissipabuntur in medio terrarum desolatarum, et urbes eius in medio civitatum desertarum.

erunt. et scient quia ego dominus cum dedero ignem in egypto. et attriti fuerint omnes auxiliatores eius.
In die illa egredientur nuntii a facie mea in trieribus ad conterendam ethyopie confidenti
am. et erit pavor in eis in die egypti. quia absque dubio veniet. Hec dicit dominus deus. Et cessare
faciam multitudinem egypti in manu nabuchodonosor regis babylonis. Ipse et populus eius cum
eo fortissimi gentium adducentur ad disperdendam terram. et evaginabunt gladios suos super egy
ptum. et implebunt terram interfectis. Et faciam alveos fluminum aridos. et tradam terram
in manu pessimorum. et dissipabo terram et plenitudinem eius in manu alienorum. Ego dominus locutus
sum. Hec dicit dominus deus. Et disperdam simulachra. et cessare faciam ydola de menphis. et
dux de terra egypti non erit amplius. Et dabo terrorem in terra egypti. et disperdam terram phatu
res. et dabo ignem in taphnis. et faciam iudicia in alexandria. Et effundam indignationem
meam super pelusium robur egypti. et interficiam multitudinem alexandrie. et dabo ignem in
egypto. Quasi parturiens dolebit pelusium. et alexandria erit dissipata. et in menphis an
gustie cotidiane. Iuvenes heliopoleos et bubasti gladio cadent. et ipse captive ducentur.
Et in taphnis nigrescet dies. cum contrivero ibi sceptra egypti. et defecerit in ea superbia
potentie eius. Ipsam operiet nubes. filie autem eius in captivitatem ducentur. et faciam iudicia
in egypto. et scient quia ego dominus. Et factum est in undecimo anno in septimo mensis.
factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis brachium pharaonis regis egypti
confregi. et ecce non est obvolutum ut restitueretur ei sanitas. ut ligaretur pannis et fasciaretur
linteolis. et recepto robore posset tenere gladium. Propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego
ad pharaonem regem egypti. et comminuam brachium eius forte sed confractum. et deiciam
gladium de manu eius. Et dispergam egyptum in gentibus. et ventilabo eos in terras. et con
fortabo brachia regis babylonis. daboque gladium meum in manu eius. et confringam
brachia pharaonis. et gement gemitibus interfecti coram facie eius. Et confortabo bra
chia regis babylonis. et brachia pharaonis concident. et scient quia ego dominus cum dedero gla
dium meum in manu regis babylonis. et extenderit eum super terram egypti. et dispergam egyptum
in nationes. et ventilabo eos in terris. et scient quia ego dominus. Et factum est in undecimo
anno tertio. una mensis. factum est verbum domini ad me dicens.

XXXI

Fili hominis dic pharaoni
regi egypti et populo eius. Cui similis factus es in magnitudine tua? Ecce assur quasi cedrus
in lybano pulcher ramis. et frondibus nemorosus. excelsusque altitudine. et inter conden
sas frondes elevatum est cacumen eius. Aque nutrierunt illum. abyssus exaltavit eum.
Flumina eius manabant in circuitu radicum eius. et rivos suos emisit ad universa
ligna regionis. Propterea elevata est altitudo eius super omnia ligna regionis. et multi
plicata sunt arbusta eius. et elevati sunt rami eius pre aquis multis. Cumque extendisset
umbram suam. in ramis eius fecerunt nidos omnia volatilia celi. et sub frondibus eius genu
erunt omnes bestie saltuum. et sub umbraculo illius habitabat cetus gentium plurimarum.
Eratque pulcherrimus in magnitudine sua. et in dilatatione arbustorum suorum. erat enim
radix illius iuxta aquas multas. Cedri non fuerunt altiores illo in paradyso dei. abietes non ad
equaverunt summitatem eius. et platani non fuerunt eque frondibus illius. Omne lignum paradysi
dei non est assimilatum illi. et pulchritudini eius. quia speciosum feci eum. et multis conden
sisque frondibus. et emulata sunt eum omnia ligna voluptatis que erant in paradyso dei.
Propterea hec dicit dominus deus. Pro eo quod sublimatus est in altitudine. et dedit summitatem suam
virentem atque condensam. et elevatum est cor eius in altitudine sua. tradidi eum in ma
nu fortissimi gentium. faciens faciet ei. Iuxta impietatem eius eieci eum. et succident eum alie
ni crudelissimi nationum. et proicient eum super montes. et in cunctis convallibus corruent
rami eius. et confringentur arbusta eius in universis rupibus terre. et recedent de umbraculo
eius omnes populi terre. et relinquent eum. In ruina eius habitaverunt omnia volatilia celi. et in ramis
eius fuerunt universe bestie regionis. Quamobrem non elevabuntur in altitudine sua omnia
ligna aquarum. neque ponent sublimitatem suam inter nemorosa atque frondosa. nec stabunt
in sublimitate eorum omnia que irrigantur aquis. quia omnes traditi sunt in mortem. ad terram

ultimam in medio filiorum hominum. ad eos qui descendunt in lacum. Hec dicit dñs ds. In die
qua descendit ad inferos induxi luctum. operui eum abysso. et prohibui flumina eius. et cohercui aquas
multas. Contristatus est super eum libanus. et omnia ligna agri concussa sunt. A sonitu
ruine eius commovi gentes. cum deducerem eum ad infernum cum his qui descendebant in lacum.
et consolata sunt in terra infima omnia ligna voluptatis. egregia atque preclara in libano.
universa que irrigantur aquis. Nam et ipsi descendent cum eo ad infernum ad interfectos
gladio. et brachium uniuscuiusque sedebit sub umbraculo eius. in medio nationum. Cui assi
milatus es o inclite atque sublimis inter ligna voluptatis. Ecce deductus es cum lignis volu
ptatis ad terram ultimam. In medio incircumcisorum dormies. cum his qui interfecti sunt gladio.
Ipse est pharao et omnis multitudo eius dicit dñs ds.

XXXII

Et factum est in duodecimo anno. in
mense duodecimo. in una mensis. factum est verbum dñi ad me dicens. Fili hominis assu
me lamentum super pharaonem regem egypti. et dices ad eum. Leoni gentium assimilatus es et
draconi qui est in mari. et in fluminibus ventilabas cornu. et conturbabas aquas pedibus tuis.
et conculcabas flumina eorum. Propterea hec dicit dñs ds. Expandam super te rete meum in multitu
dine populorum multorum. et extraham te in sagena mea. et proiciam te in terram. Super faciem agri
abiciam te. et habitare faciam super te omnia volatilia celi. et saturabo de te bestias universe terre.
Et dabo carnes tuas super montes. et implebo colles tuos sanie tua. et irrigabo terram pedore
sanguinis tui. Super montes et valles implebuntur ex te. et operiam cum extinctus fueris celos. et
nigrescere faciam stellas eorum. Solem nube tegam. et luna non dabit lumen suum. Omnia lumi
naria celi merere faciam super te. et dabo tenebras super terram tuam dicit dñs ds. propter univer
sas iniquitates quas operatus es. Et irritabo cor populorum multorum. cum induxero contritionem tuam
in gentibus super terras quas nescis. et stupescere faciam super te populos multos. et reges eorum hor
rore nimio formidabunt super te. cum ceciderint vulnerati tui in medio terre ait dñs ds.
Cum volare cepit gladius meus super facies eorum. et obstupescent singuli repente pro anima sua in
die ruine sue. Quia hec dicit dñs ds. Gladius regis babylonis veniet tibi. In gladiis fortium deiciam
multitudinem tuam. Inexpugnabiles gentes omnes hee. Et vastabunt superbiam egypti. et
dissipabitur multitudo eius. Et perdam omnia iumenta eius que erant super aquas plurimas. et non con
turbabit eas pes hominis ultra. neque ungula iumentorum turbabit eas. Tunc purissimas red
dam aquas eorum. et flumina eorum quasi oleum adducam ait dñs ds. cum dedero terram egypti deso
latam. Deseretur autem terra a plenitudine sua quando percussero omnes habitatores eius. et scient quia ego
Planctus est. et plangent eum. filie gentium plangent eum. super egyptum et super multitudinem
eius plangent eum ait dñs ds. Et factum est in duodecimo anno. in quintadecima mensis. factum est
verbum dñi ad me dicens. Fili hominis cane lugubre super multitudinem egypti. et detrahe
eam ipsam et filias gentium robustarum ad terram ultimam cum his qui descendunt in lacum.
Quo pulchrior es. descende et dormi cum incircumcisis. In medio interfectorum gladio cadent.
Gladius datus est. attraxerunt eam et omnes populos eius. Loquentur ei potentissimi robustorum de medio
inferni qui cum auxiliatoribus eius descenderunt. et dormierunt incircumcisi interfecti gladio. Ibi assur
et omnis multitudo eius. In circuitu illius sepulchra eius omnes interfecti. et qui ceciderunt gladio
quorum data sunt sepulchra in novissimis laci. et facta est multitudo eius per gyrum sepulchri
eius. universi interfecti cadentesque gladio. qui dederant quondam formidinem in terra viventium. Ibi elam
et omnis multitudo eius per gyrum sepulchri sui. Omnes hii interfecti ruentesque gladio. qui de
scenderunt incircumcisi ad terram ultimam qui posuerunt terrorem suum in terra viventium. et portaverunt
ignominiam suam. cum his qui descendunt in lacum. In medio interfectorum posuerunt cubile eius in
universis populis eius. in circuitu eius sepulchrum illius. Omnes hii incircumcisi interfectique gladio. De
derunt enim terrorem suum in terra viventium. et portaverunt ignominiam suam cum his qui descen
dunt in lacum. In medio interfectorum positi sunt. Ibi mosoch et thubal. et omnis multitudo eius.
in circuitu eius sepulchra illius. Omnes hii incircumcisi interfectique et cadentes gladio. quia dede
runt formidinem suam in terra viventium. et non dormient cum fortibus cadentibusque et incircumci
sis. qui descenderunt ad infernum cum armis suis. et posuerunt gladios suos sub capitibus suis.

tuis

et fuerunt iniquitates eorum in ossibus eorum, quia terror fortium facti sunt in terra viventium. Et tu igitur in medio incircumcisorum contereris, et dormies cum interfectis gladio. Ibi Idumea et reges eius et omnes duces eius qui dati sunt cum exercitu suo cum interfectis gladio, et qui cum incircumcisis dormierunt, et cum his qui descenderunt in lacum. Ibi principes aquilonis omnes et universi venatores qui deducti sunt cum interfectis, paventes et in sua fortitudine confusi, qui dormierunt incircumcisi cum interfectis gladio, et portaverunt confusionem suam cum his qui descendunt in lacum. Vidit eos pharao et consolatus est super universa multitudine sua que interfecta est gladio, et portavit confusionem suam cum his qui descendunt in lacum. Pharao et omnis exercitus eius ait dominus deus, quia dedit terrorem suum in terra viventium, et dormivit in medio incircumcisorum cum interfectis gladio pharao et omnis multitudo eius ait dominus deus.

XXXIII

Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis loquere ad filios populi mei et dices ad eos. Terra cum induxero super eam gladium et tulerit populus terre virum unum de novissimis suis et constituerit eum super se speculatorem, et ille viderit gladium venientem super terram et cecinerit bucina et annuntiaverit populo, audiens autem quisquis ille est sonitum bucine non se observaverit, veneritque gladius et tulerit eum, sanguis ipsius super caput eius erit. Sonum bucine audivit et se non observavit, sanguis eius in ipso erit. Si autem se custodierit, animam suam salvabit. Quod si speculator viderit gladium venientem et non insonuerit bucina, et populus se non custodierit, veneritque gladius et tulerit de eis animam, ille quidem in iniquitate sua captus est, sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram. Et tu fili hominis speculatorem dedi te domui israel. Audiens ergo ex ore meo sermonem annuntiabis eis ex me. Si me dicente ad impium, impie morte morieris, non fueris locutus ut se custodiat impius a via sua, ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Si autem annuntiante te ad impium ut a viis suis convertatur non fuerit conversus a via sua, ipse in iniquitate sua morietur, porro tu animam tuam liberasti. Tu ergo fili hominis dic ad domum israel. Sic locuti estis dicentes: Iniquitates nostre et peccata nostra super nos sunt, et in ipsis nos tabescimus; quomodo ergo vivere poterimus? Dic ad eos: Vivo ego dicit dominus, nolo mortem impii, sed ut convertatur impius a via sua et vivat. Convertimini a viis vestris pessimis; et quare moriemini domus israel? Tu itaque fili hominis dic ad filios populi tui: Iustitia iusti non liberabit eum in quacumque die peccaverit, et impietas impii non nocebit ei in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua, et iustus non poterit vivere in iustitia sua in quacumque die peccaverit. Etiam si dixero iusto quod vita vivat, et confisus in iustitia sua fecerit iniquitatem, omnes iustitie eius oblivioni tradentur, et in iniquitate sua quam operatus est in ipsa morietur. Sin autem dixero impio: morte morieris, et egerit penitentiam a peccato suo feceritque iudicium et iustitiam, pignus restituerit ille impius rapinamque reddiderit, in mandatis vite ambulaverit nec fecerit quicquam iniustum, vita vivet et non morietur. Omnia peccata eius que peccavit non imputabuntur ei; iudicium et iustitiam fecit, vita vivet. Et dixerunt filii populi tui: Non est equi ponderis via domini, et ipsorum via iniusta est. Cum enim recesserit iustus a iustitia sua feceritque iniquitates, morietur in eis. Et cum recesserit impius ab impietate sua feceritque iudicium et iustitiam, vivet in eis. Et dicitis: Non est recta via domini. Unumquemque iuxta vias suas iudicabo de vobis domus israel. Et factum est in duodecimo anno in duodecimo mense in quinta mensis transmigrationis nostre, venit ad me qui fugerat de ierusalem dicens: vastata est civitas. Manus autem domini facta fuerat ad me vespere antequam veniret qui fugerat, aperuitque os meum donec veniret ad me mane, et aperto ore meo non silui amplius. Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis qui habitant in ruinosis his super humum israel loquentes aiunt: Unus erat abraham et hereditate possedit terram, nos autem multi, nobis data est terra in possessionem. Idcirco dices ad eos: Hec dicit dominus deus: Qui in sanguine comeditis et oculos vestros levatis ad immunditias vestras et sanguinem funditis, numquid terram hereditate possidebitis? Stetistis in gladiis vestris, fecistis abhominationes, et unusquisque uxorem proximi sui polluit, et terram hereditate possidebitis? Hec dices ad eos: Sic dicit dominus deus: Vivo ego quia qui in ruinosis habitant gladio cadent, et qui in agro est bestiis tradetur ad devorandum; qui autem in presidiis et in speluncis sunt

peste morientur. Et dabo terram in solitudinem et in desertum, et deficiet superba fortitudo eius, et desolabuntur montes Israel, eo quod nullus sit qui per eos transeat. Et scient quia ego dominus cum dedero terram desolatam eorum et desertam, propter universas abhominationes suas quas operati sunt. Et tu fili hominis, filii populi tui loquuntur de te iuxta muros et in ostiis domorum, et dicunt unus ad alterum, vir ad proximum suum loquentes: Venite et audiamus quis sit sermo egrediens a domino. Et veniunt ad te quasi si ingrediatur populus, et sedent coram te populus meus, et audiunt sermones tuos, et non faciunt eos, quia in canticum oris sui vertunt illos, et avariciam suam sequitur cor eorum. Et es eis quasi carmen musicum quod suavi dulcique sono canitur. Et audient verba tua et non facient ea. Et cum venerit quod predictum est (ecce enim venit), tunc scient quod prophetes fuit inter eos.

XXXIIII

Et factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis, propheta de pastoribus Israel; propheta et dices pastoribus: Hec dicit dominus dominus deus: Ve pastoribus Israel qui pascebant semetipsos. Nonne greges pascuntur a pastoribus? Lac comedebatis, et lanis operiebamini, et quod crassum erat occidebatis, gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit non consolidastis, et quod egrotum non sanastis. Quod fractum est non alligastis, et quod abiectum est non reduxistis. Quod perierat non quesistis, sed cum austeritate imperabatis eis et cum potentia. Et disperse sunt oves mee eo quod non esset pastor, et facte sunt in devorationem omnium bestiarum agri, et disperse sunt. Erraverunt greges mei in cunctis montibus et in universo colle excelso, et super omnem faciem terre dispersi sunt greges mei, et non erat qui requireret, non erat inquam qui requireret. Propterea pastores audite verbum domini. Vivo ego dicit dominus deus, quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam, et oves mee in devorationem omnium bestiarum agri, eo quod non esset pastor, neque enim quesierunt gregem meum pastores, sed pascebant pastores semetipsos, et greges meos non pascebant: propterea pastores audite verbum domini. Hec dicit dominus deus: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, et cessare eos faciam ut ultra non pascant gregem, nec pascant amplius pastores semetipsos. Et liberabo gregem meum de ore eorum, et non erit ultra eis in escam. Quia hec dicit dominus: Ecce ego ipse requiram oves meas, et visitabo eas sicut visitat pastor gregem suum in die quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum. Sic visitabo oves meas et liberabo eas de omnibus locis in quibus disperse erant in die nubis et caliginis. Et educam eas de populis, et congregabo eas de terris, et inducam eas in terram suam, et pascam eas in montibus Israel, in rivis, et in cunctis sedibus terre. In pascuis uberrimis pascam eas, et in montibus excelsis Israel erunt pascua eorum. Ibi requiescent in herbis virentibus, et in pascuis pinguibus pascentur super montes Israel. Ego pascam oves meas, et ego eas accubare faciam, dicit dominus deus. Quod perierat et quod abiectum erat reducam, et quod fractum fuerat alligabo, et quod infirmum erat consolidabo, et quod pingue et forte custodiam, et pascam illas in iudicio. Vos autem greges mei, hec dicit dominus deus: Ecce ego iudico inter pecus et pecus, arietum et hircorum. Nonne satis vobis erat pascuam bonam depasci? Insuper et reliquias pascuarum vestrarum conculcastis pedibus vestris, et cum purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis. Et oves mee his que conculcata pedibus vestris fuerant pascebantur, et que pedes vestri turbaverant hec bibebant. Propterea hec dicit dominus deus ad eos: Ecce ego iudico inter pecus pingue et macilentum. Pro eo quod lateribus et humeris impingebatis, et cornibus vestris ventilabatis omnia infirma pecora, donec dispergerentur foras: salvabo gregem meum, et non erit ultra in rapinam, et iudicabo inter pecus et pecus. Et suscitabo super eas pastorem unum qui pascat eas, servum meum David. Ipse pascet eas et ipse erit eis in pastorem. Ego autem dominus ero eis in deum, et servus meus David princeps in medio eorum. Ego dominus locutus sum. Et faciam cum eis pactum pacis, et cessare faciam bestias pessimas de terra, et qui habitant in deserto securi dormient in saltibus. Et ponam eos in circuitu collis mei benedictionem: et deducam imbrem in tempore suo. Pluvie benedictionis erunt, et dabit lignum agri fructum suum, et terra dabit germen suum, et erunt in terra sua absque timore, et scient quia ego dominus, cum contrivero cathenas iugi eorum, et eruero eos de manu imperantium sibi. Et non erunt ultra in rapinam gentibus, neque bestie terre devorabunt eos, sed habitabunt confidenter absque ullo terrore. Et suscitabo eis germen nominatum, et non erunt ultra immi-

inite fame in terra. neque portabunt amplius obprobria gentium. et scient quia ego dominus deus eorum cum eis.
et ipsi populus meus domus israhel ait dominus deus. Vos autem greges mei greges pascue mee homines estis. et ego
dominus deus vester dicit dominus deus.

XXXV

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem
tuam adversum montem seyr. et prophetabis de illo et dices illi. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te
mons seyr. et extendam manum meam super te. et dabo te desolatum atque desertum. Urbes tu-
as demoliar. et tu desertus eris. et scies quia ego dominus. eo quod fueris inimicus sempiternus. et concluse-
ris filios israhel in manus gladii. in tempore afflictionis eorum in tempore iniquitatis extreme.
Propterea vivo ego dicit dominus deus. quoniam sanguini tradam te. et sanguis te persequetur. et cum san-
guinem oderis. sanguis persequetur te. Et dabo montem seyr desolatum et desertum. et auferam de
eo euntem et redeuntem. et implebo montes eius occisorum suorum. In collibus tuis et in vallibus tuis
atque in torrentibus interfecti gladio cadent. In solitudines sempiternas tradam te. et civi-
tates tue non inhabitabuntur. et scietis quia ego dominus. eo quod dixeris due gentes et due terre mee erunt.
et hereditate possidebo eas. cum dominus esset ibi. Propterea vivo ego dicit dominus deus. quia faciam iuxta
iram tuam. et secundum zelum tuum quem fecisti odio habens eos. et notus efficiar per eos cum te iudicavero.
et scies quia ego dominus audivi universa obprobria tua. que locutus es de montibus israhel dicens.
Deserti nobis dati sunt ad devorandum. Et insurrexistis super me ore vestro. et derogastis ad-
versum me verba vestra. ego audivi. Hec dicit dominus deus. Letante universa terra in solitudi-
nem te redigam. Sicut gavisus es super hereditate domus israhel. eo quod fuerit dissipata. sic fa-
ciam tibi. Dissipatus eris mons seyr et ydumea omnis. et scient quia ego dominus.

XXXVI

Tu autem fili hominis
propheta super montes israhel et dices. Montes israhel audite verbum domini. Hec dicit dominus deus. Eo quod
dixerit inimicus de vobis euge altitudines sempiterne in hereditatem date sunt nobis. propterea vaticina-
re et dic. Hec dicit dominus deus. Pro eo quod desolati estis et conculcati per circuitum. et facti in here-
ditatem reliquis gentibus. et ascendistis super labium lingue et obprobrium populi. propterea montes
israhel audite verbum domini dei. Hec dicit dominus deus montibus et collibus torrentibus vallibusque et
desertis parietinis. et urbibus derelictis que depopulate sunt. et subsannate a reliquis gen-
tibus per circuitum. Propterea hec dicit dominus deus. Quoniam in igne zeli mei locutus sum de reliquis gentibus
et de ydumea universa que dederunt terram meam sibi in hereditatem cum gaudio et toto corde et
ex animo et eiecerunt eam ut vastarent. idcirco vaticinare super humum israhel et dices montibus
et iugis et vallibus et collibus. Hec dicit dominus deus. Ecce ego in zelo meo et in furore meo locu-
tus sum. eo quod confusionem gentium sustinueritis. idcirco hec dicit dominus deus. Ego levavi ma-
num meam ut gentes que in circuitu vestro sunt. ipse confusionem suam portent. Vos autem montes israhel
ramos vestros germinetis. et fructum meum afferatis populo meo israhel. prope est enim ut veniat.
Quia ecce ego ad vos. et convertar ad vos. et arabimini. et accipietis sementem. et multiplicabo
in vobis homines omnemque domum israhel. et habitabuntur civitates. et ruinosa instaurabuntur.
et replebo vos hominibus et iumentis. et multiplicabuntur et crescent. et habitare vos faciam si-
cut a principio. bonisque donabo maioribus quam habuistis ab initio. et scietis quia ego dominus. Et
adducam super vos homines populum meum israhel. et hereditate possidebunt te. et eris eis in he-
reditatem. et non addes ultra ut absque eis sis. Hec dicit dominus deus. Pro eo quod dicunt de vobis devora-
trix hominum es. et suffocans gentem tuam. propterea homines non comedes amplius. et gentem tu-
am non necabis ultra ait dominus deus. nec auditam faciam in te amplius confusionem gentium
et obprobrium populorum nequaquam portabis. et gentem tuam non amittes amplius ait dominus deus. Et
factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis domus israhel habitaverunt in humo sua. et
polluerunt eam in viis suis et in studiis suis. Iuxta inmunditiam menstruate facta est via eorum
coram me. et effudi indignationem meam super eos. pro sanguine quem effuderunt super ter-
ram. et in ydolis suis polluerunt eam. et dispersi eos in gentes. et ventilati sunt in ter-
ras. Iuxta vias eorum et adinventiones iudicavi eos. Et ingressi sunt ad gentes ad quas
introierunt. et polluerunt nomen sanctum meum cum diceretur de eis populus domini iste est. et de
terra eius egressi sunt. et peperci nomini meo sancto. quod polluerat domus israhel in gentibus. ad
quas ingressi sunt. Idcirco dices domui israhel. Hec dicit dominus deus. Non propter vos ego
faciam domus israhel. sed propter nomen meum sanctum. quod polluistis in gentibus ad quas intrastis

stis. Et sanctificabo nomen meum magnum quod pollutum est inter gentes, quod polluistis in medio earum, ut sciant gentes quia ego dominus, ait dominus exercituum, cum sanctificatus fuero in eis coram vobis. Tollam quippe vos de gentibus, et congregabo de universis terris, et adducam vos in terram vestram. Et effundam super vos aquam mundam, et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, et ab universis idolis vestris mundabo vos. Et dabo vobis cor novum, et spiritum novum ponam in medio vestri. Et auferam cor lapideum de carne vestra, et dabo vobis cor carneum, et spiritum meum ponam in medio vestri. Et faciam ut in preceptis meis ambuletis, et iudicia mea custodiatis et operemini. Et habitabitis in terra quam dedi patribus vestris, et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in deum. Et salvabo vos ex universis inquinamentis vestris, et vocabo frumentum et multiplicabo illud, et non imponam vobis famem. Et multiplicabo fructum ligni, et germina agri, ut non portetis ultra obprobrium famis in gentibus. Et recordabimini viarum vestrarum pessimarum, studiorumque non bonorum, et displicebunt vobis iniquitates vestre et scelera vestra. Non propter vos ego faciam, ait dominus deus, notum sit vobis. Confundimini et erubescite super viis vestris, domus israhel. Hec dicit dominus deus: In die qua mundavero vos ex omnibus iniquitatibus vestris, et inhabitari fecero urbes, et instauravero ruinosa, et terra deserta fuerit exculta, que quondam erat desolata in oculis omnis viatoris, dicent: Terra illa inculta facta est ut ortus voluptatis, et civitates deserte et destitute atque suffosse munite sederunt. Et scient gentes quecumque derelicte fuerint in circuitu vestro, quia ego dominus edificavi dissipata, plantavique inculta; ego dominus locutus sum et fecerim. Hec dicit dominus deus: Adhuc in hoc invenient me domus israhel, ut faciam eis. Multiplicabo eos sicut gregem hominum, ut gregem sanctum, ut gregem ierusalem in sollempnitatibus eius. Sic erunt civitates deserte plene gregibus hominum, et scient quia ego dominus.

XXXVII

Facta est super me manus domini, et eduxit me in spiritu domini, et dimisit me in medio campi qui erat plenus ossibus, et circumduxit me per ea in gyro. Erant autem multa valde super faciem campi, siccaque vehementer. Et dixit ad me: Fili hominis, putasne vivent ossa ista? Et dixi: Domine deus, tu nosti. Et dixit ad me: Vaticinare de ossibus istis, et dices eis: Ossa arida, audite verbum domini. Hec dicit dominus deus ossibus his: Ecce ego intromittam in vos spiritum, et vivetis. Et dabo super vos nervos, et succrescere faciam super vos carnes, et superextendam in vobis cutem, et dabo vobis spiritum et vivetis, et scietis quia ego dominus. Et prophetavi sicut preceperat michi. Factus est autem sonitus prophetante me, et ecce commotio. Et accesserunt ossa ad ossa, unumquodque ad iuncturam suam. Et vidi, et ecce super ea nervi et carnes ascenderunt, et extenta est in eis cutis desuper, et spiritum non habebant. Et dixit ad me: Vaticinare ad spiritum, vaticinare, fili hominis, et dices ad spiritum: Hec dicit dominus deus: A quatuor ventis veni, spiritus, et insuffla super interfectos istos, et reviviscant. Et prophetavi sicut preceperat michi. Et ingressus est in ea spiritus, et vixerunt, steteruntque super pedes suos, exercitus grandis nimis valde. Et dixit ad me: Fili hominis, universa hec ossa domus israhel est. Ipsi dicunt: Aruerunt ossa nostra, et periit spes nostra, et abscisi sumus. Propterea vaticinare et dices ad eos: Hec dicit dominus deus: Ecce ego aperiam tumulos vestros, et educam vos de sepulchris vestris, populus meus, et inducam vos in terram israhel. Et scietis quia ego dominus, cum aperuero sepulchra vestra, et eduxero vos de tumulis vestris, populus meus; et dedero spiritum meum in vobis, et vixeritis, et requiescere vos faciam super humum vestram, et scietis quia ego dominus locutus sum et feci, ait dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens: Et tu, fili hominis, sume tibi lignum unum, et scribe super illud: Iude et filiorum israhel sociorum eius. Et tolle lignum alterum, et scribe super eum: Ioseph ligno effraim, et cuncte domus israhel sociorumque eius. Et adiunge illa unum ad alterum tibi in lignum unum, et erunt in unionem in manu tua. Cum autem dixerint ad te filii populi tui dicentes: Nonne indicas nobis quid in his tibi velis? Loqueris ad eos: Hec dicit dominus deus: Ecce ego assumam lignum ioseph quod est in manu effraim, et tribus israhel que iuncte sunt ei, et dabo ea pariter cum ligno iuda, et faciam eas in lignum

unum. et erunt unum in manu mea. Erunt autem ligna super que scripseris in manu tua in oculis eorum. et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Ecce ego assumam filios israel de medio nationum ad quas abierunt. et congregabo eos undique. et adducam eos ad humum suam. et faciam eos gentem unam in terra in montibus israel. Et rex unus erit omnibus imperans. et non erunt ultra due gentes. nec dividentur amplius in duo regna. neque polluentur ultra in ydolis suis et abhominationibus et in cunctis iniquitatibus suis. Et salvos eos faciam de universis sedibus suis in quibus peccaverunt et mundabo eos. et erunt michi populus et ego ero eis deus. et servus meus david rex super eos. et pastor unus erit omnium eorum. In iudiciis meis ambulabunt et mandata mea custodient. et facient ea. et habitabunt super terram quam dedi servo meo iacob. in qua habitaverunt patres eorum. Et habitabunt super eam ipsi et filii eorum et filii filiorum eorum usque in sempiternum. et david servus meus princeps eorum in perpetuum. et percutiam cum illis fedus pacis. pactum sempiternum erit eis. et fundabo eos et multiplicabo. et dabo sanctificationem meam in medio eorum in perpetuum. Et erit tabernaculum meum in eis. et ero eis deus. et ipsi erunt michi populus. et scient gentes quia ego dominus sanctificator israel. cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in perpetuum.

XXXVIII

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam contra gog. terram magog. principem capitis mosoch et thubal. et vaticinare de eo. et dices ad eum. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te gog principem capitis mosoch et thubal. et circumagam te. et ponam frenum in maxillis tuis. et educam te et omnem exercitum tuum. equos et equites vestitos loricis universos. multitudinem magnam hastam et clypeum arripientium et gladium. Perse ethiopes et libyes cum eis omnes scutati et galeati. gomer et universa agmina eius. domus thogorma. latera aquilonis. et totum robur eius. populique multi tecum. Prepara et instrue te. et omnem multitudinem tuam que coacervata est ad te. et esto eis in preceptum. Post dies autem multos visitaberis. In novissimo annorum venies ad terram que reversa est a gladio. et congregata est de populis multis ad montes israel qui fuerunt deserti iugiter. Hec de populis educta est. et habitaverunt in ea confidenter universi. Ascendens autem quasi tempestas venies. et quasi nubes ut operias terram tu et agmina tua omnia. et populi multi tecum. Hec dicit dominus deus. In die illa ascendent sermones super cor tuum. et cogitabis cogitationem pessimam. et dices. Ascendam ad terram absque muro. veniam ad quiescentes habitantesque secure. omnes hii habitant sine muro. vectes et porte non sunt eis. ut diripias spolia et invadas predam. ut inferas manum tuam super eos qui deserti fuerant et postea restituti. et super populum qui est congregatus ex gentibus qui possidere cepit. et esse habitator umbilici terre. Saba et dedan et negotiatores tharsis. et omnes leones eius dicent tibi. Numquid ad sumenda spolia tu venis? Ecce ad diripiendam predam congregasti multitudinem tuam. ut tollas argentum et aurum. et auferas supellectilem atque substantiam. et diripias manubias infinitas. Propterea vaticinare fili hominis et dices ad gog. Hec dicit dominus deus. Numquid non in die illo cum habitaverit populus meus israel confidenter. scies et venies de loco tuo a lateribus aquilonis. tu et populi multi tecum. ascensores equorum universi. cetus magnus et exercitus vehemens. et ascendes super populum meum israel quasi nubes ut operias terram. In novissimis diebus eris. et adducam te super terram meam. ut sciant omnes gentes me cum sanctificatus fuero in te in oculis eorum o gog. Hec dicit dominus deus. Tu ergo ille es de quo locutus sum in diebus antiquis in manu servorum meorum prophetarum israel. qui prophetaverunt in diebus illorum temporum. ut adducerem te super eos. Et erit in die illa in die adventus gog super terram israel ait dominus deus. ascendet indignatio mea in furore meo et in zelo meo. In igne ire mee locutus sum quia in die illa erit commotio magna super terram israel. et commovebuntur a facie mea pisces maris. et volucres celi. et bestie agri. et omne reptile quod movetur super humum. cunctique homines qui sunt super faciem terre. et subvertentur montes. et cadent sepes. et omnis murus in terra corruet. et convocabo adversus eum in cunctis montibus meis gladium ait dominus deus. Gladius uniuscuiusque in fratrem suum dirigetur. et iudicabo eum peste et sanguine. et ymbre vehementi. et lapidibus immensis. Ignem et sulphur pluam super eum. et super exercitum eius. et super populos multos qui sunt cum eo. et magnificabor et sanctificabor. et notus ero in oculis gentium multarum. et scient quia ego dominus.

XXXIX

Tu autem fili hominis vaticinare adversum gog. et dices. Hec dicit dominus deus. Ecce ego super

te gog principem capitis mosoch et thubal. et circumagam te et seducam te. et ascendere faciam de lateribus aquilonis. et adducam te super montes israel. et percutiam arcum tuum in manu sinistra tua. et sagittas tuas de dextera tua deiciam. super montes israel. cades tu et omnia agmina tua. et populi qui sunt tecum. feris avibus. omnique volatili. et bestiis terre dedi te ad devorandum. Super faciem agri cades. quia ego locutus sum ait dominus deus. Et emittam ignem in magog. et in his qui habitant in insulis confidenter. et scient quia ego dominus. et nomen sanctum meum notum faciam in medio populi mei israel. et non polluam nomen sanctum meum amplius. et scient gentes quia ego dominus sanctus israel. Ecce venit et factum est ait dominus deus. Hec est dies de qua locutus sum. Et egredientur habitatores de civitatibus israel. et succendent et comburent arma. clypeum et hastas. arcum et sagittas. et baculos manuum et contos. et succendent ea igni septem annis. et non portabunt ligna de regionibus. neque succident de saltibus. quoniam arma succendent igni. et depredabuntur eos quibus prede fuerant. et diripient vastatores suos ait dominus deus. Et erit in die illa. dabo gog locum nominatum sepulchrum in israel. vallem viatorum ad orientem maris. que obstupescere faciet pretereuntes. Et sepelient ibi gog et omnem multitudinem eius. et vocabitur vallis multitudinis gog. Et sepelient eos domus israel ut mundent terram septem mensibus. Sepeliet autem eum omnis populus terre. et erit eis nominata dies. in qua glorificatus sum ait dominus deus. Et viros iugiter constituent lustrantes terram. qui sepeliant et requirant eos qui remanserant super faciem terre ut emundent eam. Post menses autem septem querere incipient. et circuibunt peragrantes terram. Cumque viderint os hominis. statuent iuxta illud titulum. donec sepeliant illud pollinctores in valle multitudinis gog. Nomen autem civitatis amona. et mundabunt terram. Tu ergo fili hominis. hec dicit dominus deus. Dic omni volucri et universis avibus. cunctisque bestiis agri. Convenite. properate. concurrite undique ad victimam meam quam ego immolo vobis. victimam grandem super montes israel. ut comedatis carnes et bibatis sanguinem. Carnes fortium comedetis. et sanguinem principum terre bibetis. arietum. agnorum et hircorum taurorumque. et altilium et pinguium omnium. et comedetis adipem in saturitate. et bibetis sanguinem in ebrietate de victima quam ego immolabo vobis. et saturabimini super mensam meam de equo et de equite forti. et de universis viris bellatoribus ait dominus deus. Et ponam gloriam meam in gentibus. et videbunt omnes gentes iudicium meum quod fecerim. et manum meam quam posuerim super eos. Et scient domus israel quia ego dominus deus eorum. a die illa et deinceps. Et scient gentes quoniam in iniquitate sua capta sit domus israel. eo quod dereliquerint me. et abscondi faciem meam ab eis. et tradidi eos in manus hostium. et ceciderunt in gladio universi. Iuxta immunditiam eorum et scelus feci eis. et abscondi faciem meam ab illis. Propterea hec dicit dominus deus. Nunc reducam captivitatem iacob. et miserebor omnis domus israel. et assumam zelum pro nomine sancto meo. Et portabunt confusionem suam. et omnem prevaricationem qua prevaricati sunt in me. cum habitaverint in terra sua confidenter neminem formidantes. et reduxero eos de populis. et congregavero eos de terris inimicorum suorum. et sanctificatus fuero in eis in oculis gentium plurimarum. et scient quia ego dominus deus eorum. eo quod transtulerim eos in nationes. et congregaverim eos super terram suam. et non dereliquerim quemquam ex eis ibi. Et non abscondam ultra faciem meam ab eis. eo quod effuderim spiritum meum super omnem domum israel ait dominus deus.

XL

In vicesimo et quinto anno transmigrationis nostre in exordio anni decima mensis. quartodecimo anno postquam percussa est civitas. in ipsa hac die facta est super me manus domini. et adduxit me illuc in visionibus dei. Et adduxit me in terram israel. et dimisit me super montem excelsum nimis. super quem erat quasi edificium civitatis vergentis ad austrum. et introduxit me illuc. Et ecce vir cuius erat species quasi species eris. et funiculus lineus in manu eius. et calamus mensure in manu eius. Stabat autem in porta. et locutus est ad me idem vir. Fili hominis vide oculis tuis. et auribus tuis audi. et pone cor tuum in omnia que ego ostendam tibi. quia ut ostendantur tibi. adductus es huc. et annuntia omnia que tu vides domui israel. Et ecce murus forinsecus in circuitu domus undique. et in manu viri calamus mensure. sex cubitorum et palmo. Et mensus est latitudinem edificii calamo

uno. altitudinem quoque calamo uno. Et venit ad portam que respiciebat ad viam orientalem.
et ascendit per gradus eius. Et mensus est limen porte calamo uno latitudinem. id est limen
unum calamo uno in latitudine. et thalamum uno calamo in longum. et uno calamo in la
tum. Et inter thalamos quinque cubitos. et limen porte iuxta vestibulum porte intrinsecus ca
lamo uno. Et mensus est vestibulum porte octo cubitorum. et frontem eius duobus cubitis. Ve
stibulum autem porte erat intrinsecus. Porro thalami porte ad viam orientalem. tres hinc et
tres inde. mensura una trium. et mensura una frontium ex utraque parte. Et mensus est
latitudinem liminis porte decem cubitorum. et longitudinem porte tredecim cubitorum. et mar
ginem ante thalamos cubiti unius. et cubitus unus finis utrimque. Thalami autem sex cubitorum
erant hinc et inde. Et mensus est portam a tecto thalami usque ad tectum eius. latitudine
viginti et quinque cubitorum. ostium contra ostium. Et fecit frontes per sexaginta cubitos. et
ad frontem atrium porte undique per circuitum. Et ante faciem porte que pertingebat usque
faciem vestibuli porte interioris quinquaginta cubitos. et fenestras obliquas in tha
lamis et in frontibus eorum que erant intra portam undique per circuitum. Similiter autem erant
et in vestibulis fenestre per gyrum intrinsecus. et ante frontes pictura palmarum celata. Et duxit
me ad atrium exterius. et ecce gazophilacia et pavimentum stratum lapide in atrio per circuitum.
Triginta gazophilacia in circuitu pavimenti. et pavimentum in fronte portarum. secundum lon
gitudinem portarum erat inferius. Et mensus est latitudinem a facie porte inferioris. usque ad frontem
atrii interioris extrinsecus. centum cubitos ad orientem et ad aquilonem. Portam quoque que respiciebat viam
aquilonis atrii exterioris mensus est tam in longitudine quam in latitudine. et thalamos eius tres
hinc et tres inde. et frontem eius et vestibulum eius secundum mensuram porte prioris quinquaginta cubitorum
longitudinem eius. et latitudinem viginti quinque cubitorum. Fenestre autem eius et vestibulum et sculpture
secundum mensuram porte que respiciebat ad orientem. Et septem graduum erat ascensus eius. et
vestibulum ante eam. et porta atrii interioris contra portam aquilonis et orientalem. Et mensus est a
porta usque ad portam centum cubitos. Et duxit me ad viam australem et ecce porta que respicie
bat ad austrum. Et mensus est frontem eius et vestibulum eius iuxta mensuras superiores. et fenestras eius et ve
stibula in circuitu sicut ceteras fenestras. quinquaginta cubitorum longitudine. et latitudine
viginti quinque cubitorum. Et in gradibus septem ascendebatur ad eam. et vestibulum ante fores eius.
Et celate palme erant una hinc et altera inde. in frontibus eius. et porta atrii interioris in via au
strali. Et mensus est a porta usque ad portam in via australi. centum cubitos. Et introduxit me
in atrium interius ad portam australem. et mensus est portam iuxta mensuras superiores. thalamum
eius et frontem eius et vestibulum eius hiisdem mensuris. et fenestras eius et vestibulum eius in circuitu quinqua
ginta cubitos longitudinis. et latitudinis viginti quinque cubitos. et vestibulum per gyrum longi
tudine viginti quinque cubitorum. et latitudine quinque cubitorum. et vestibulum eius ad atrium exterius et
palmas eius in fronte. Et octo gradus erant quibus ascendebatur per eam. Et introduxit me in atrium
interius per viam orientalem. et mensus est portam secundum mensuras superiores. thalamum eius et fron
tem eius et vestibula eius sicut supra. et fenestras eius et vestibula eius in circuitu longitudine quinqua
ginta cubitorum. et latitudine viginti quinque cubitorum. et vestibulum eius id est atrii exterioris. et pal
me celate hinc et inde in fronte eius. et in octo gradibus ascensus eius. Et introduxit me ad por
tam que respiciebat ad aquilonem. et mensus est secundum mensuras superiores. thalamum eius.
frontem eius et vestibulum eius. et fenestras eius per circuitum longitudine quinquaginta cubitorum. et lati
tudine viginti quinque cubitorum. Vestibulum eius respiciebat in atrium exterius. et celatura palmarum
in fronte illius hinc et inde. et in octo gradibus ascensus eius. Et per singula gazophilacia ostium in
frontibus portarum. ibi lavabant holocaustum. Et in vestibulo porte due mense hinc. et due mense
inde. ut immoletur super eas holocaustum et pro peccato et pro delicto. Et ad latus exterius quod ascendit ad osti
um porte que pergit ad aquilonem due mense. et ad latus alterum ante vestibulum porte due mense. Quatuor
mense hinc. et quatuor mense inde per latera porte. Octo mense erant super quas immolabant. Quatuor
autem mense ad holocaustum de lapidibus quadris extructe longitudine cubiti unius et dimidii.
et latitudine cubiti unius et dimidii. et altitudine cubiti unius. super quas ponant vasa in quibus

immolatur holocaustum et victima. Et labia eorum palmi unius reflexa intrinsecus per circuitum. Super mensas autem carnes oblationis. Et extra portam interiorem gazophylacia cantorum in atrio interiori quod erat in latere portae respicientis ad aquilonem. Et facies eorum contra viam australem, una ex latere portae orientalis quae respiciebat ad viam aquilonis. Et dixit ad me: Hoc gazophylacium quod respicit viam meridianam erit sacerdotum qui excubant in custodiis templi. Porro gazophylacium quod respicit ad viam aquilonis sacerdotum erit qui excubant ad ministerium altaris. Isti sunt filii Sadoch qui accedunt de filiis Levi ad dominum ut ministrent ei. Et mensus est atrium longitudine centum cubitorum et latitudine centum cubitorum per quadrum, et altare ante faciem templi. Et introduxit me in vestibulum templi, et mensus est vestibulum quinque cubitis hinc et quinque cubitis inde. Et latitudinem portae trium cubitorum hinc et trium cubitorum inde. Longitudinem autem vestibuli viginti cubitorum et latitudinem undecim cubitorum, et octo gradibus ascendebatur ad eam. Et columnae erant in frontibus, una hinc et altera inde.

XLI

Et introduxit me in templum, et mensus est frontes sex cubitos latitudinis hinc et sex cubitos latitudinis inde, latitudinem tabernaculi. Et latitudo portae decem cubitorum erat, et latera portae quinque cubitis hinc et quinque cubitis inde. Et mensus est longitudinem eius quadraginta cubitorum et latitudinem viginti cubitorum. Et ingressus intrinsecus mensus est in fronte portae duos cubitos, et portam sex cubitorum, et latitudinem portae septem cubitorum. Et mensus est longitudinem eius viginti cubitorum et latitudinem viginti cubitorum ante faciem templi. Et dixit ad me: Hoc est sanctum sanctorum. Et mensus est parietem domus sex cubitorum, et latitudinem lateris quattuor cubitorum undique per circuitum domus. Latera autem latus ad latus bis triginta tria. Et erant eminentia quae ingrederentur per parietem domus in lateribus per circuitum, ut continerent et non attingerent parietem templi. Et platea erat in rotundum ascendens sursum per cocleam, et in cenaculum templi deferebat per gyrum. Ideo latius erat templum in superioribus, et sic de inferioribus ascendebatur ad superiora in medium. Et vidi in domo altitudinem per circuitum fundata latera ad mensuram calami sex cubitorum spatio. Et latitudinem per parietem lateris forinsecus quinque cubitorum, et interior domus in lateribus domus. Et inter gazophylacia latitudinem viginti cubitorum in circuitu domus undique. Et ostium lateris ad orationem, ostium unum ad viam aquilonis, et ostium unum ad viam australem, et latitudinem loci ad orationem quinque cubitorum in circuitu. Et aedificium quod erat separatum versumque ad viam respicientem ad mare, latitudinis septuaginta cubitorum. Paries autem aedificii quinque cubitorum latitudinis per circuitum, et longitudo eius nonaginta cubitorum. Et mensus est domus longitudinem centum cubitorum, et quod separatum erat aedificium et parietes eius longitudinis centum cubitorum. Latitudo autem ante faciem domus et eius quod erat separatum contra orientem centum cubitorum. Et mensus est longitudinem aedificii contra faciem eius quod erat separatum ad dorsum, et ethecas ex utraque parte centum cubitorum, et templum interius et vestibula atrii, limina et fenestras obliquas et ethecas in circuitu per tres partes contra uniuscuiusque limen, stratumque ligno per gyrum in circuitu. Terra autem usque ad fenestras, et fenestrae clausae super ostia, et usque ad domum interiorem et forinsecus per omnem parietem in circuitu intrinsecus et forinsecus ad mensuram. Et fabrefacta cherubim et palmae, et palma inter cherub et cherub, duasque facies habebat cherub: faciem hominis iuxta palmam ex hac parte, et faciem leonis iuxta palmam ex alia parte, expressam per omnem domum in circuitu. De terra usque ad superiora portae cherubim et palmae caelatae erant in pariete templi. Limen quadrangulum, et facies sanctuarii aspectus contra aspectum. Altaris lignei trium cubitorum altitudo, et longitudo eius duorum cubitorum, et anguli eius et longitudo eius et parietes eius lignei. Et locutus est ad me: Haec est mensa coram domino. Et duo ostia erant in templo et in sanctuario. Et in duobus ostiis ex utraque parte bina erant ostiola quae in se invicem plicabantur; bina enim ostia erant ex utraque parte ostiorum. Et caelata erant in ipsis ostiis templi cherubim et sculpturae palmarum sicut in parietibus quoque expressae erant. Quam ob rem et grossiora erant ligna in vestibuli fronte forinsecus, super quae fenestrae obliquae et similitudo pal

marum hinc atque inde in humerulis vestibuli secundum latera domus latitudinesque parietum. XLII Et
eduxit me in atrium exterius per viam ducentem ad aquilonem et induxit me in garofilatium
quod erat contra separatum edificium et contra edem vergentem ad aquilonem. In facie longitudi
nis centum cubitos ostii aquilonis et latitudinis quinquaginta cubitos. contra viginti cu
bitos atrii interioris et contra pavimentum stratum lapide atrii exterioris ubi erat porticus
iuncta portici triplici. Et ante garofilatia deambulatio decem cubitorum latitudinis. ad
interiora respiciens vie cubiti unius. et ostia eorum ad aquilonem. ubi erant garofilatia in supe
rioribus humiliora. quia supportabant porticus que ex illis eminebant de inferioribus et de me
diis edificii. Tristega enim erant et non habebant columnas sicut erant columpne atriorum. propterea
eminebant de mediis a terra cubitis quinquaginta et peribolus exterior secundum garofilatia
que erant in via atrii exterioris ante garofilatia. Longitudo eius quinquaginta cubitorum
quia longitudo erat garofilatiorum atrii exterioris quinquaginta cubitorum et longitudo ante
faciem templi centum cubitorum. Et erat subter garofilatia hec introitus ab oriente ingre
dientium in ea de atrio exteriori. in latitudinem peribuli atrii quod erat contra viam orientalem in facie
edificii separati. Et erant ante edificium garofilatia et via ante faciem eorum iuxta similitudi
nem garofilatiorum que erant in via aquilonis. Secundum longitudinem eorum sic et latitu
do eorum et omnis introitus eorum et similitudines et ostia eorum secundum ostia garophilatiorum que
erant in via respiciente ad austrum ostium in capite vie. Que via erat ante vestibulum ad no
chum separatum per viam orientalem ingredientibus. Et dixit ad me. Garofilatia aquilonis et ga
zophilatia austri que sunt ante edificium separatum. hec sunt garofilatia sancta in quibus ve
scuntur sacerdotes qui appropinquant ad dominum in sancta sanctorum. Ibi ponent sancta sanctorum et oblatio
nes pro peccato et pro delicto. Locus enim sanctus est. Cum autem ingressi fuerint sacerdotes non egre
dientur de sanctis in atrium exterius et ibi reponent vestimenta sua in quibus mini
strant quia sancta sunt. vestienturque vestimentis aliis et sic procedent ad populum. Cumque com
plesset mensuras domus interioris eduxit me per viam porte que respiciebat ad viam ori
entalem et mensus est eam undique per circuitum. Mensus est autem contra ventum orientalem
calamo mensure quingentos calamos in calamo mensure per circuitum. Et mensus est contra ventum
aquilonem quingentos calamos in calamo mensure per gyrum. Et ad ventum australem
mensus est quingentos calamos in calamo mensure per circuitum. et ad ventum occidentalem
mensus est quingentos calamos in calamo mensure. per quatuor ventos mensus est murum eius
undique per circuitum longitudinem quingentorum cubitorum et latitudinem quingentorum cubitorum
dividentem inter sanctuarium et vulgi locum. XLIII Et duxit me ad portam que respiciebat ad viam
orientalem. et ecce gloria dei Israel ingrediebatur per viam orientalem. et vox erat ei quasi vox aquarum
multarum et terra splendebat a maiestate eius. Et vidi visionem secundum speciem quam videram quando
venit ut disperderet civitatem et species secundum aspectum quem videram iuxta fluvium Chobar. Et
cecidi super faciem meam et maiestas domini ingressa est templum per viam porte que respicie
bat ad orientem. Et levavit me spiritus et introduxit me in atrium interius. et ecce repleta
erat gloria domini domus. Et audivi loquentem ad me de domo. et vir qui stabat iuxta me dixit ad
me. Fili hominis locus solii mei et locus vestigiorum pedum meorum ubi habito in medio filiorum
Israel in eternum. et non polluent ultra domus Israel nomen sanctum meum. ipsi et reges eorum in fornica
tionibus suis et in ruinis regum suorum et in excelsis. Qui fabricati sunt limen suum iuxta limen
meum et postes suos iuxta postes meos. et murus erat inter me et illos. et polluerunt nomen sanctum
meum in abhominationibus quas fecerunt. propter quod consumpsi eos in ira mea. Nunc ergo repellant
procul fornicationem suam et ruinas regum suorum a me. et habitabo in medio eorum semper. Tu
autem fili hominis ostende domui Israel templum et confundantur ab iniquitatibus suis et metian
tur fabricam et erubescant ex omnibus que fecerunt. Figuram domus et fabricae eius exitus
et introitus et omnem descriptionem eius et universa precepta eius cunctumque ordinem eius et omnes le
ges ostende eis et scribes in oculis eorum ut custodiant omnes descriptiones eius et precepta illius
et faciant ea. Ista est lex domus in summitate montis. Omnis finis eius in circuitu sanctum sanctorum

est. Hec est ergo lex domus. Iste autem mensure altaris in cubito verissimo. qui habebat cubitum et palmum. In sinu eius erat cubitus et cubitus in latitudine. et definitio usque ad labium eius in circuitu palmi unius. Hec quoque erat fossa altaris. Et de sinu terre usque ad crepidinem novissimam duo cubiti. et latitudo cubiti unius. Et a crepidine maiori usque ad crepidinem minorem quatuor cubiti. et latitudo unius cubiti. Ipse autem arihel quatuor cubitorum. et ab arihel usque sursum cornua quatuor. Et arihel duodecim cubitorum in latitudinem et in longitudinem. per duodecim cubitos latitudinis. quadrangulatum equis lateribus. Et crepido quatuordecim cubitorum longitudinis per quatuordecim latitudinis in quatuor angulis eius. et corona in circuitu eius dimidii cubiti. et sinus eius unius cubiti per circuitum. gradus autem eius versi ad orientem. Et dixit ad me. Fili hominis. hec dicit dominus deus. Hii sunt ritus altaris in quacumque die fuerit fabricatum. ut offeratur super illud holocaustum. et effundatur sanguis. Et dabis sacerdotibus et levitis qui sunt de semine Sadoc. qui accedunt ad me ait dominus deus. ut offerant michi vitulum de armento pro peccato. Et assumens de sanguine eius pones super quatuor cornua eius. et super quatuor angulos crepidinis. et super coronam in circuitu. et mundabis illud et expiabis. Et tolles vitulum qui oblatus fuerit pro peccato. et combures illum in separato loco domus extra sanctuarium. Et in die secunda offeres hyrcum caprarum. immaculatum pro peccato. et expiabunt altare sicut expiaverunt in vitulo. Cumque compleveris expians illud. offeres vitulum de armento immaculatum. et arietem de grege immaculatum. et offeres eos in conspectu domini. et mittent sacerdotes super eos sal. et offerent eos holocaustum domino. Septem diebus facies hyrcum pro peccato cotidie. Et vitulum de armento et arietem de pecoribus immaculatos offerent. Septem diebus expiabunt altare et mundabunt illud. et implebunt manus eius. Expletis autem diebus in die octava et ultra. facient sacerdotes super altare holocausta vestra. et que pro pace offerunt. et placatus ero vobis ait dominus deus.

XLIIII

Et convertit me ad viam porte sanctuarii exterioris. que respiciebat ad orientem. et erat clausa. Et dixit dominus ad me. Porta hec clausa erit. non aperietur. et vir non transibit per eam. quoniam dominus deus israel ingressus est per eam. eritque clausa principi. Princeps ipse sedebit in ea. ut comedat panem coram domino. Per viam vestibuli porte ingredietur. et per viam eius egredietur. Et adduxit me per viam porte aquilonis. in conspectu domus. et vidi. et ecce gloria domini implevit domum domini. et cecidi in faciem meam. Et dixit dominus ad me. Fili hominis pone cor tuum. et vide oculis tuis. et auribus tuis audi omnia que ego loquor ad te. de universis cerimoniis domus domini. et de cunctis legibus eius. et pones cor tuum in viis templi per omnes exitus sanctuarii. et dices ad exasperantem me domum israel. Hec dicit dominus deus. Sufficiant vobis omnia scelera vestra domus israel. eo quod inducitis filios alienos incircumcisos corde. et incircumcisos carne. ut sint in sanctuario meo. et polluant domum meam. et offertis panes meos adipem et sanguinem. et dissolvitis pactum meum in omnibus sceleribus vestris. et non servastis precepta sanctuarii mei. et posuistis custodes observationum mearum in sanctuario meo vobismet ipsis. Hec dicit dominus deus. Omnis alienigena incircumcisus corde. et incircumcisus carne. non ingredietur sanctuarium meum. Omnis filius alienus qui est in medio filiorum israel. Sed et levite qui longe recesserunt a me in errore filiorum israel. et erraverunt a me post ydola sua. et portaverunt iniquitatem suam. erunt in sanctuario meo editui. et ianitores portarum domus. et ministri domus. Ipsi mactabunt victimas. holocausta populi. et ipsi stabunt in conspectu eorum ut ministrent eis. pro eo quod ministraverunt illis in conspectu idolorum suorum. et facti sunt domui israel in offendiculum iniquitatis. Idcirco levavi manum meam super eos dicit dominus deus. et portaverunt iniquitatem suam. Et non appropinquabunt ad me ut sacerdotio fungantur michi. neque accedent ad omne sanctuarium meum iuxta sancta sanctorum. sed portabunt confusionem suam. et scelera sua que fecerunt. Et dabo eos ianitores domus in omni ministerio eius. et in universis que fiunt in ea. Sacerdotes autem et levite filii Sadoch. qui custodierunt cerimonias sanctuarii mei. cum errarent filii israel a me. ipsi accedent ad me ut ministrent michi. et stabunt in conspectu meo ut offerant michi adipem et sanguinem. ait dominus deus. Ipsi ingredientur sanctuarium meum. et ipsi ac-

dent ad mensam meam ut ministrent mihi et custodiant cerimonias meas. Cumque ingredientur portas atrii interioris. vestibus lineis induentur. nec ascendet super eos quicquam laneum. quando ministrant in portis atrii interioris et intrinsecus. Vitte linee erunt in capitibus eorum. et feminalia linea erunt in lumbis eorum. et non accingentur in sudore. Cumque egredientur atrium exterius ad populum. exuent se vestimentis suis. in quibus ministraverant. et reponent ea in gazofilatio sanctuarii. et vestient se vestimentis aliis. et non sanctificabunt populum in vestibus suis. Caput autem suum non radent. neque comam nutrient. sed tondentes attondent capita sua. Vinum non bibet omnis sacerdos. quando ingressurus est atrium interius. et viduam et repudiatam non accipient uxores. sed virgines de semine domus israel. Sed et viduam que fuerit vidua a sacerdote accipient. et populum meum docebunt. quid sit inter sanctum et pollutum. et inter mundum et inmundum ostendent eis. Et cum fuerit controversia stabunt in iudiciis meis. et iudicabunt. et leges meas et precepta mea. in omnibus sollempnitatibus meis custodient. et sabbata mea sanctificabunt. et ad mortuum hominem non ingredientur ne polluantur. nisi ad patrem et matrem. et filium et filiam. et fratrem et sororem. que alterum virum non habuit. in quibus contaminabuntur. Et postquam fuerit emundatus. septem dies numerabuntur ei. et in die introitus sui in sanctuarium ad atrium interius ut ministret mihi in sanctuario offeret pro peccato suo: ait dominus deus. Non erit autem eis hereditas. ego hereditas eorum. Et possessionem non dabitis eis in israel. ego enim possessio eorum. Victimam et pro peccato et pro delicto ipsi comedent. et omne votum in israel ipsorum erit. et primitiva omnium primogenitorum. et omnia libamenta ex omnibus que offeruntur sacerdotum erunt. Et primitiva ciborum vestrorum dabitis sacerdoti. ut reponat benedictionem domui sue. Omne morticinum et captum a bestia de avibus et de pecoribus non comedent sacerdotes.

XLV

Cumque ceperitis terram dividere sortito separate primitias domino. Sanctificatum de terra longitudinis viginti quinque milia. et latitudinis decem milia. sanctificatum erit in omni termino eius per circuitum. Et erit ex omni parte sanctificatum quingentos per quingentos. quadrifariam per circuitum. et quinquaginta cubitis in suburbana eius per gyrum. Et a mensura ista mensurabis longitudinem viginti quinque milium. et latitudinem decem milium. et in ipso erit templum sanctumque sanctorum. Sanctificatum de terra erit sacerdotibus ministris sanctuarii. qui accedunt ad ministerium domini. et erit eis locus in domos. et in sanctuarium sanctitatis. viginti quinque milia longitudinis. et decem milia latitudinis. Levite autem qui ministrant domui: ipsi possidebunt viginti quinque gazofilatia. Et possessionem civitatis dabitis quinque latitudinis. et longitudinis viginti quinque milia secundum separationem sanctuarii: omni domui israel. Principi quoque hinc et inde in separationem sanctuarii et in possessionem civitatis contra faciem separationis sanctuarii. et contra faciem possessionis urbis a latere maris usque ad mare. et a latere orientis usque ad orientem. Longitudinis autem iuxta unamquamque partem a termino occidentali usque ad terminum orientalem. De terra erit ei possessio in israel. et non depopulabuntur ultra principes populum meum. sed terram dabunt domui israel secundum tribus eorum. Hec dicit dominus deus. Sufficiat vobis principes israel. Iniquitatem et rapinas intermittite. et iudicium et iusticiam facite. Separate confinia vestra a populo meo: ait dominus deus. Stateram iustam. et ephi iustum et bathus iustus erit vobis. Ephi et bathus equalia et unius mensure erunt ut capiat decimam partem chori bathus. et decimam partem chori ephi. Iuxta mensuram chori erit equa libratio eorum. Siclus autem viginti obolos habet. Porro viginti sicli et viginti quinque sicli et quindecim sicli mnam faciunt. Et hee primitie sunt quas tolletis. Sextam partem ephi de choro frumenti. et sextam partem ephi de choro hordei. Mensura quoque olei. bathus olei decima pars chori est. et decem bathi chorum faciunt. quia decem bathi implent chorum. Et arietem unum de grege ducentorum de his que nutriunt filii israel. in sacrificium et in holocaustum et in pacifica ad expiandum pro eis ait dominus deus. Omnis populus terre tenebitur primitiis his principi in israel. et super principem erunt holocausta et sacrificium et libamina in sollempnitatibus et in kalendis. et in sabbatis. in universis sollempnitatibus domus israel. Ipse faciet pro peccato sacrificium et holocaustum et pacifica ad expiandum pro do

mo israel. Hec dicit dominus deus. In primo mense una mensis sumes vitulum de armento imacu-
latum et expiabis sanctuarium. et tollet sacerdos de sanguine quod erit pro peccato et ponet in po-
stibus domus et in quatuor angulis crepidinis altaris et in postibus porte atrii interioris.
Et sic facies in septima mensis pro unoquoque qui ignoravit et errore deceptus est. et expia-
bis pro domo. In primo mense quartadecima die mensis erit vobis pasche sollempnitas. Septem
diebus azima comedentur. Et faciet princeps in die illa pro se et pro universo populo terre vitulum
pro peccato. et in septem diebus sollempnitatis faciet holocaustum domino septem vitulos et septem
arietes immaculatos cotidie septem diebus. et pro peccato hyrcum caprarum cotidie. Et sacrificium
ephi per vitulum et ephi per arietem faciet. et olei hin per singula ephi. Septimo mense
quintadecima mensis in sollempnitate faciet sicut supradicta sunt per septem dies.

XLVI

tam pro peccato quam pro holocausto et in sacrificio et in oleo. Hec dicit dominus deus. Porta atrii interio-
ris que respicit ad orientem erit clausa sex diebus in quibus opus fit. Die autem sabbati aperietur.
Sed et in die kalendarum aperietur. et intrabit princeps per viam vestibuli porte deforis. et
stabit in limine porte et facient sacerdotes holocaustum eius et pacifica eius. et adorabit super
limen porte et egredietur. Porta autem non claudetur usque ad vesperum. Et adorabit populus terre ad osti-
um porte illius in sabbatis et in kalendis coram domino deo. Holocaustum autem hoc offeret prin-
ceps domino in die sabbati. Sex agnos immaculatos et arietem immaculatum et sacrificium
ephi per arietem. Agnis autem sacrificium sicut invenerit manus eius. et olei hin per singula ephi.
In die autem kalendarum vitulum de armento immaculatum. et sex agni et arietes imma-
culati erunt. et ephi per vitulum. ephi quoque per arietem faciet sacrificium. Agnis autem sicut inve-
nerit manus eius. et olei hin per singula ephi. Cumque ingressurus est princeps per viam vesti-
buli porte ingrediatur et per eandem viam exeat. Et cum intrabit populus terre in conspectu
domini in sollempnitatibus. qui ingreditur per portam aquilonis ut adoret. egrediatur per
viam porte meridiane. Porro qui ingreditur per viam porte meridiane. egrediatur
per viam porte aquilonis. Non revertetur per viam porte per quam ingressus est. sed e
regione illius egredietur. Princeps autem in medio eorum erit. Cum ingredientibus ingredie-
tur. et cum egredientibus egredietur. Et in nundinis et in sollempnitatibus erit sacrifi-
cium ephi per vitulum et ephi per arietem. Agnis autem erit sacrificium sicut invenerit manus
eius. et olei hin per singula ephi. Cum autem fecerit princeps spontaneum holocaustum. aut pa-
cifica voluntaria domino. aperietur ei porta que respicit ad orientem. et faciet holocau-
stum suum et pacifica sua. sicut fieri solet in die sabbati. et egredietur. claudeturque porta
postquam exierit. Et agnum eiusdem anni immaculatum faciet holocaustum domino cotidie. Semper
mane faciet illud. Et sacrificium faciet super eo cata mane mane partem sextam ephi
et de oleo tertiam partem hin ut misceatur simile. sacrificium domino legitimum
iuge atque perpetuum. Faciet agnum in sacrificium et oleum cata mane mane holocau-
stum sempiternum. Hec dicit dominus deus. Si dederit princeps donum alicui de filiis suis.
hereditas eius filiorum suorum erit. et possidebunt eam hereditarie. Si autem dederit legatum
de hereditate sua uni servorum suorum. erit illius usque ad annum remissionis. et revertetur ad
principem. Hereditas autem eius filiis eius erit. Et non accipiet princeps de hereditate populi per
violentiam et de possessione eorum. sed de possessione sua hereditatem dabit filiis suis.
ut non dispergatur populus meus. unusquisque a possessione sua. Et introduxit me per ingres-
sum qui erat ex latere porte in gazophilatia sanctuarii ad sacerdotes que respiciebant
ad aquilonem. et erat ibi locus vergens ad occidentem. Et dixit ad me. Iste est locus ubi
coquent sacerdotes pro delicto et pro peccato. ubi coquent sacrificium ut non efferant in atrium ex-
terius. et sanctificetur populus. Et eduxit me in atrium exterius. et circumduxit
me per quatuor atrii. et ecce atriolum erat in angulo atrii. atriola singula per an-
gulos atrii. In quatuor angulos atrii atriola disposita quadraginta cubitorum per
longum. mensure unius quatuor erant. et paries per circuitum ambiens quatuor atri-
ola. et culine fabricate erant subter porticus per gyrum. Et dixit ad me. Hec est domus

[margin:] et triginta per latum

culinarum in qua coquent ministri domus domini victimas populi. Et convertit me ad portam
domus. et ecce aque egrediebantur subter limen domus ad orientem. Facies enim domus respici
ebat ad orientem. aque autem descendebant in latus templi dextrum. ad meridiem altaris. Et
eduxit me per viam porte aquilonis. et convertit me ad viam foras portam exteriorem. viam
que respiciebat ad orientem. et ecce aque redundantes a latere dextro. Cum egrederetur
vir ad orientem qui habebat funiculum in manu sua mensus est mille cubitos. et transduxit
me per aquam usque ad talos. Rursumque mensus est mille. et traduxit me per aquam usque
ad genua. Et mensus est mille. et traduxit me per aquam usque ad renes. Et mensus est mille
torrentemque non potui pertransire. quoniam intumuerant aque profundi torrentis qui non potest trans
vadari. Et dixit ad me. Certe vidisti fili hominis. Et eduxit me et convertit ad ripam
torrentis. Cumque me convertissem. ecce in ripa torrentis ligna multa nimis ex utraque
parte. Et ait ad me. Aque iste que egrediuntur ad tumulos sabuli orientalis et descen
dunt ad plana deserti. intrabunt mare et exibunt. et sanabuntur aque. et omnis anima vivens
que serpit quocumque venerit torrens. vivet. Et erunt pisces multi satis postquam venerint il
luc aque iste. et sanabuntur et vivent omnia ad que venerit torrens. et stabunt super illa pisca
tores. ab engaddi usque ad engallim. siccatio sagenarum erit. Plurime species erunt piscium
eius. sicut pisces maris magni multitudinis nimie. In litoribus autem eius et in palustribus non
sanabuntur. quia in salinas dabuntur. et super torrentem orietur in ripis eius ex utraque parte
omne lignum pomiferum. Non defluet folium ex eo. et non deficiet fructus eius. Per singulos
menses afferet primitiva. quia aque eius de sanctuario egredientur. et erunt fructus eius in ci
bum et folia eius ad medicinam. Hec dicit dominus deus. Hic est terminus in quo possidebitis
terram in duodecim tribubus israel. quia ioseph duplicem funiculum habet. Possidebitis
autem eam singuli eque. ut frater suus super quem levavi manum meam. ut darem
patribus vestris. et cadet terra hec vobis in possessionem. Hic est autem terminus terre ad
plagam septentrionalem. A mari magno vie hethalon venientibus sedada. hemath.
berotha. sabarim que est inter medium damasci et confinium emath. atrium thi
con que est iuxta terminos hauram. Et erit terminus a mari usque ad atrium
enon terminus damasci. et ab aquilone usque ad aquilonem. et terminus emath pla
ga septentrionalis. Porro plaga orientalis de medio hauram. et de medio damasci
et de medio galaad. et de medio terre israel. iordanis disterminans ad mare orienta
le. Metiemini etiam plagam orientalem. Plaga autem australis meridiana a thamar
usque ad aquas contradictionis cades. et torrens usque ad mare magnum. et plaga ad
meridiem australis. Et plaga maris mare magnum a confinio per desertum donec venias
emath. hec est plaga maris. Et dividetis terram istam vobis per tribus israel. et mittetis eam in
hereditatem vobis et advenis qui accesserint ad vos. qui genuerint filios in medio vestrum.
et erunt vobis sicut indigene inter filios israel. Vobiscum divident possessionem in medio
tribuum israel. In tribu autem quacumque fuerit advena ibi dabitis possessionem illi ait dominus
deus. Et hec nomina tribuum. A finibus aquilonis iuxta viam ethalon pergentibus emath
atrium enan terminus damasci ad aquilonem iuxta emath. Et erit ei plaga orienta
lis mare dan una. Et ad terminum dan. a plaga orientali. usque ad plagam maris aser
una. Et super terminum aser a plaga orientali usque ad plagam maris neptalim una. Et
super terminum neptalim. a plaga orientali usque ad plagam maris manasse una.
Et super terminum manasse a plaga orientali. usque ad plagam maris ephraim una. Et
super terminum ephraim. a plaga orientali usque ad plagam maris ruben una. Et super
terminum iuda a plaga orientali usque ad plagam maris erunt primitie. quas separabitis
viginti quinque milibus latitudinis. et longitudinis sicut singule partes a plaga orien
tali usque ad plagam maris. et erit sanctuarium in medio eius. Primitie quas separabitis
domino. longitudo viginti quinque milibus. et latitudo decem milibus. Hec autem erunt primitie
sanctuarii sacerdotum. Ad aquilonem longitudinis viginti quinque milia. et ad mare latitu

XLVII

XLVIII

Et super terminum ruben
a plaga orientali
usque ad plagam
maris. Iu
da una.

dinis decem milia. et ad orientem latitudinis decem milia. et ad meridiem longitudinis xxv. milia. et erit sanctuarium domini in medio eius. Sacerdotibus sanctuarium erit de filiis sadoch. qui custodierunt cerimonias meas. et non erraverunt cum errarent filii israel sicut erraverunt et levite. et erunt eis primitie de primitiis terre. sanctum sanctorum iuxta terminum levitarum. Sed et levitis similiter iuxta fines sacerdotum viginti quinque milia longitudinis. et latitudinis decem milia. Omnis longitudo viginti quinque milium. et latitudo decem milium. Et non venundabunt ex eo neque mutabunt nec transferentur primicie terre. quia sanctificate sunt domino. Quinque milia autem que supersunt in latitudine per viginti quinque milia prophana erunt. urbis in habitaculum et in suburbana. et erit civitas in medio eius. Et hee mensure eius. Ad plagam septentrionalem quingenti et quatuor milia. et ad plagam meridianam quingenti et quatuor milia. et ad plagam orientalem quingenti et quatuor milia. Erunt autem suburbana civitatis ad aquilonem ducenti quinquaginta. et in meridiem ducenti quinquaginta. et ad orientem ducenti quinquaginta. et ad mare ducenti quinquaginta. Quod autem reliquum fuerit in longitudine secundum primitias sanctuarii. decem milia in orientem. et decem milia ad occidentem erunt. sicut primitie sanctuarii. et erunt fruges eius in panes. hiis qui serviunt civitati. Servientes autem civitati operabuntur ex omnibus tribubus israel. Omnes primitie viginti quinque milium. per viginti quinque milia in quadrum separabuntur in primicias sanctuarii. et possessionem civitatis. Quod autem reliquum fuerit principis erit. ex omni parte primitiarum sanctuarii et possessionis civitatis. viginti quinque milium e regione primitiarum usque ad terminum orientalem. Sed et a mari e regione viginti quinque milium usque ad terminum maris similiter in partibus principis erit. et erunt primitie sanctuarii et sanctuarium templi in medio eius. De possessione autem levitarum et de possessione civitatis in medio partium principis erit. inter terminum iuda et inter terminum beniamin. et ad principem pertinebit. Et reliquis tribubus a plaga orientali usque ad plagam occidentalem beniamin una. Et contra terminum beniamin a plaga orientali usque ad plagam occidentalem: symeon una. Et super terminum symeonis a plaga orientali usque ad plagam occidentis ysachar una. Et super terminum ysachar a plaga orientali usque ad plagam occidentalem zabulon una. Et super terminum zabulon a plaga orientali usque ad plagam maris gad una. Et super terminum gad a plaga austri in meridiem. Et erit finis de thamar usque ad aquas contradictionis cades. hereditas contra mare magnum. Hec est terra quam mittetis in sortem tribubus israel. et hee particiones earum ait dominus deus. Et hii egressus civitatis. A plaga septentrionali quingentos et quatuor milia mensurabis. Et porte civitatis in nominibus tribuum israel. Porte tres a septentrione. Porta ruben una. porta iuda una. porta levi una. Et ad plagam orientalem quingentos et quatuor milia. et porte tres. Porta ioseph una. porta beniamin una. porta dan una. Et ad plagam meridianam quingentos et quatuor milia metieris. Portam symeonis unam. portam ysachar unam. portam zabulon unam. Et ad plagam occidentalem quingenti et quatuor milia. Porte eorum tres. Porta gad una. porta aser una. porta nepthalym una. Per circuitum decem et octo milia. Et nomen civitatis ex illa die dominus ibidem. Amen.

Explicit iezechiel propheta.

Incipit prologus sancti ieronimi presbiteri in libro danielis prophete.

Danielem prophetam iuxta septuaginta interpretes domini salvatoris ecclesie non legunt. utentes theodotionis editione. Et hoc cur acciderit nescio. Sive enim quia sermo chaldaicus est. et quibusdam proprietatibus a nostro eloquio discrepat. noluerunt septuaginta interpretes easdem lineas in translatione servare. sive sub nomine eorum ab alio nescio quo non satis chaldeam linguam sciente editus liber est. sive aliud quid cause extiterit ignorans. hoc unum affirmare possum quod multum a veritate discordet. et recto iudicio repudiatus sit. Sciendum quippe est danielem maxime. et ezram hebraicis quidem litteris. sed chaldaico sermone conscriptos. et unam iheremie pericopen. iob quoque cum arabica lingua habere societatem plurimam. Denique et ego adolescentulus post quintiliani et tullii lectionem. ac flores rethoricos cum me in lingue

huius pistrinum reclusissem et multo sudore multoque tempore vix coepissem anhelantia stri-
dentiaque verba resonare et quasi per cryptam ambulans rarum desuper lumen aspicerem. impegi no-
vissime in danihelem et tanto tedio affectus sum ut desperatione subita omnem veterem la-
borem voluerim contempnere. Verum adhortante me quodam hebreo et illud mihi sua lingua
crebrius ingerente. labor omnia vincit improbus. qui mihi videbar sciolus inter hebreos coepi rur-
sum discipulus esse chaldaicus. Et ut verum fatear usque ad presentem diem magis possum ser-
monem chaldaicum legere et intelligere quam sonare. Hec ideo dixi ut difficultatem vo-
bis danihelis ostenderem. qui apud hebreos nec susanne habet hystoriam nec hymnum trium pue-
rorum nec belis draconisque fabulas. quas nos quia in toto orbe disperse sunt veru anteposito easque
iugulante subiecimus. ne videremur apud imperitos magnam partem voluminis detrun-
casse. Audivi ego quendam de preceptoribus iudeorum cum susanne derideret hystoriam
et a greco nescio quo diceret esse confictam illud opponere quod origeni quoque africanus opposuit
ethimologias has apo tu schinu schise. ke apo tu prinu prise de greco sermone descen-
dere. Cuius rei nos intelligentiam hanc nostris possumus dare. ut verbi gratia dicamus ab ar-
bore ilice dixisse eum cum ilice perias et a lentisco in lentem te comminuat angelus. vel non len-
te perias aut lentus id est flexibilis ducaris ad mortem. sive aliud quid ad arboris nomen conveniens.
Deinde tantum fuisse otii tribus pueris cavillabatur. ut in camino estuantis incen-
dii metro luderent et per ordinem ad laudem dei elementa omnia provocarent. Vel quod miracu-
lum divineque aspirationis indicium. vel draconem interfectum offa picis vel sacerdotum
belis machinas deprehensas. que magis prudentia sollertis viri quam prophetali spiritu essent
perpetrata. Cum vero ad abacuc veniret et de iudea in chaldeam raptum discophorum lectica-
ter. querebat exemplum ubi legissemus in toto veteri testamento quemquam sanctorum gravi vo-
lasse corpore et in puncto hore tanta terrarum spacia transisse. Cui cum quidam ex nostris satis
promptulus ad loquendum iezechielem adduxisset in medium. diceret eum de chaldea
in iudeam fuisse translatum. derisit hominem et ex ipso volumine demonstravit ie-
zechielem in spiritu se vidisse transportatum. Denique et apostolum nostrum videlicet ut eruditum vi-
rum et qui legem ab hebreis didicisset non fuisse ausum affirmare se raptum in corpore.
sed dixisse sive in corpore sive extra corpus nescio. deus scit. Hiis et talibus argumentis apo-
crifas in libro ecclesie fabulas arguebat. Super qua re lectoris arbitrio iudicium relin-
quens illud ammoneo non haberi danihelem apud hebreos inter prophetas. sed inter eos qui
agiographa conscripserunt. In tres siquidem partes omnis ab eis scriptura dividitur.
in legem in prophetas in agiographa. id est in quinque et in octo et in undecim libros. de quo non
est huius temporis disserere. Que autem ex hoc propheta immo contra hunc librum porfirius obiciat
testes sunt methodius eusebius apollinaris. qui multis versuum milibus eius vesanie respon-
dentes nescio an curioso lectori satisfecerint. Unde obsecro vos o paula et eustochium funda-
tis pro me ad dominum preces. ut quamdiu in hoc corpusculo sum. scribam aliquid gratum vobis. utile
ecclesie. dignum posteris. Presentium quippe iudiciis non satis moveor. qui in utramque partem aut amo-
re labuntur aut odio. Item prologus.

Danihel interpretatur iudicium dei. sive quia in presbiterorum iudicio sententiam divi-
ne examinationis exhibuit. dum repressa eorum falsitate susannam ab interitu libe-
ravit. sive quod visiones et somnia quibus per singula quedam et enigmata futura mon-
strabantur sagaci mente discernens aperuit. Siquidem et desideriorum vir appella-
tus est. quia panem desiderii non manducavit. et vinum concupiscentie non bibit. Hic de Christo cun-
ctorum manifestior prophetarum. in prophetia sua claro sermone regna orbis pronuntiat. et temporis
adventus Christi manifestissima predicatione adnotat. Finit prologus. Incipit liber danielis

prophete. Visio .i.

Anno tertio regni ioachim regis iuda venit nabuchodonosor
rex babylonis in ierusalem et obsedit eam. Et tradidit dominus in manu eius ioachim
regem iude et partem vasorum domus dei et asportavit ea in terram sennaar.
in domum dei sui et vasa intulit in domum thesauri dei sui. Et ait rex asfa-

nar preposito eunuchorum suorum ut introduceret de filiis israhel et de semine regio et tyrannorum pueros
in quibus nulla esset macula. decoros forma et eruditos omni sapientia. cautos scientia et doctos di
sciplina et qui possent stare in palacio regis. ut doceret eos litteras et linguam chalde
orum. Et constituit eis rex annonam per singulos dies. de cibis suis et de vino unde bibe
bat ipse. ut enutriti tribus annis. postea starent in conspectu regis. Fuerunt ergo inter eos de filiis
juda. danihel. azarias. misahel et ananias. Et imposuit eis prepositus eunuchorum nomina.
Danieli baltasar. et ananie sydrac. misaheli misach. et azarie abdenago. Proposuit
autem danihel in corde suo ne pollueretur de mensa regis neque de vino potus eius. et roga
vit eunuchorum prepositum ne contaminaretur. Dedit autem deus danihelem gratiam et mi
sericordiam in conspectu principis eunuchorum. Et ait princeps eunuchorum ad danihelem. Ti
meo ego dominum meum regem. qui constituit vobis cibum et potum. Qui si viderit vultus
vestros macilentiores pre ceteris adolescentibus coevis vestris. condemnabitis caput meum
regi. Et dixit danihel ad malassar quem constituerat princeps eunuchorum super dani
helem. ananiam. misahel et azariam. Tempta nos obsecro servos tuos diebus de
cem. et dentur nobis legumina ad vescendum et aqua ad bibendum. et contemplare
vultus nostros et vultus puerorum qui vescuntur cibo regio. et sicut videris facies cum ser
vis tuis. Qui audito sermone huiuscemodi. temptavit eos diebus decem. Post dies autem
decem apparuerunt vultus eorum meliores et corpulentiores pre omnibus pueris qui vesce
bantur cibo regio. Porro malassar tollebat cibaria et vinum potus eorum. dabatque eis
legumina. Pueris autem his dedit deus scientiam et disciplinam in omni libro et sapientia. da
niheli autem intelligentiam omnium visionum et somniorum. Completis autem diebus post quos dixe
rat rex ut introducerentur. introduxit eos prepositus eunuchorum in conspectu nabu
chodonosor. Cumque locutus fuisset eis rex. non sunt inventi de universis tales. ut
danihel ananias misahel et azarias. Et steterunt in conspectu regis. et omne verbum sapientie
et intellectus quod sciscitatus est ab eis rex. invenit in eis decuplum super cunctos
ariolos et magos. qui erant in universo regno eius. Fuit autem danihel usque ad annum
primum cyri regis.

Visio danielis secunda

II

In anno secundo regni nabuchodonosor
vidit nabuchodonosor somnium. et conterritus est spiritus eius. et somnium eius fugit ab eo. Pre
cepit ergo rex ut convocarentur arioli et magi et malefici et caldei. ut indicarent regi som
nia sua. Qui cum venissent. steterunt coram rege. Et dixit ad eos rex. Vidi somnium. et
mente confusus ignoro quid viderim. Responderuntque chaldei regi syriace. Rex in
perpetuum vive. Dic somnium servis tuis. et interpretationem eius indicabimus. Et respon
dens rex ait chaldeis. Sermo recessit a me. Nisi indicaveritis mihi somnium et con
iecturam eius. peribitis vos. et domus vestre publicabuntur. Si autem somnium et coniecturam eius narra
veritis. premia et dona et honorem multum accipietis a me. Somnium igitur et interpretatio
nem eius indicate mihi. Responderunt secundo. atque dixerunt. Rex somnium dicat servis su
is. et interpretationem illius indicabimus. Respondit rex et ait. Certe novi quod tempus rede
mitis. scientes quod recesserit a me sermo. Si ergo somnium non indicaveritis michi. una est
de vobis sententia quod interpretationem quoque fallacem et deceptione plenam composueri
tis. ut loquamini michi donec tempus pertranseat. Somnium itaque dicite michi ut sciam quod in
terpretationem quoque eius verum loquamini. Respondentes ergo chaldei coram rege dixerunt.
Non est homo super terram qui sermonem tuum rex possit implere. sed neque regum quisquam
magnus et potens. verbum huiuscemodi sciscitatur ab omni ariolo et mago et chaldeo. Ser
mo enim quem tu queris rex gravis est. nec reperietur quisquam qui indicet illum in con
spectu regis. exceptis diis quorum non est cum hominibus conversatio. Quo audito rex
in furore et in ira magna precepit. ut perirent omnes sapientes babylonis. Et egressa
sententia sapientes interficiebantur. querebanturque danihel et socii eius ut perirent. Tunc dani
hel requisivit de lege et de sententia ab arioch principe milicie regis qui egressus fu
erat ad interficiendos sapientes babylonis. et interrogavit eum qui a rege acce

perat potestatem. quam ob causam tam crudelis sententia a facie regis esset egressa. Cum ergo rem
indicasset arioch danihelis: daniel ingressus rogavit regem ut tempus daret sibi ad so
lutionem indicandam regi. Et ingressus est domum suam ananieque misaeli et azarie
sociis suis indicavit negotium ut quererent misericordiam a facie dei celi super sacramento isto. et
non perirent danihel et socii eius cum ceteris sapientibus babylonis. Tunc danihelis per visionem no
cte mysterium revelatum est. et daniel benedixit deo celi et locutus ait. Sit nomen domini bene
dictum a seculo et usque in seculum. quia sapientia et fortitudo eius sunt. et ipse mutat tempora et etates. trans
fert regna atque constituit. dat sapientiam sapientibus. et scientiam intelligentibus disciplinam.
Ipse revelat profunda et abscondita. et novit in tenebris constituta. et lux cum eo est. Tibi
deus patrum nostrorum confiteor. teque laudo. quia sapientiam et fortitudinem dedisti michi. et nunc ostendisti
michi que rogavimus te. quia sermonem regis aperuisti nobis. Post hec danihel ingressus est ad ari
och quem constituerat rex ut perderet sapientes babylonis: sic ei locutus est. Sapientes ba
bylonis ne perdas. Introduc me in conspectum regis. et solutionem regi narrabo. Tunc ari
och festinus introduxit danihelem ad regem. et dixit ei. Inveni hominem de filiis transmigra
tionis iude. qui solutionem regi annuntiet. Respondit rex et dixit danieli cuius nomen erat
baltassar. Putasne vere potes indicare michi somnium quod vidi. et interpretationem eius? Et
respondens danihel ait coram rege. Mysterium quod rex interrogat sapientes magi et arioli
et aruspices non queunt indicare regi. sed est deus in celo revelans mysteria qui indicavit
tibi rex nabuchodonosor que ventura sunt in novissimis temporibus. Somnium tuum et visio
nes capitis tui in cubili tuo: huiuscemodi sunt. Tu rex cogitare cepisti in strato tuo. quid
esset futurum post hec. et qui revelat mysteria ostendit tibi que ventura sunt. Michi quoque non in sapientia
que est in me plusquam in cunctis viventibus sacramentum hoc revelatum est. sed ut mani
festa fieret interpretatio regi. et cogitationes mentis tue scires. Tu rex videbas: et ecce
quasi statua una grandis. Statua illa magna et statura sublimis stabat contra te. et intuitus
eius erat terribilis. Huius statue caput ex auro optimo erat. pectus autem et brachia de ar
gento: porro venter et femora ex ere: tybie autem ferree. Pedum vero quedam pars erat fer
rea: quedam fictilis. Videbas ita. donec abscisus est lapis sine manibus. et percussit statuam
in pedibus eius ferreis et fictilibus: et comminuit eos. Tunc contrita sunt pariter ferrum te
sta es. argentum et aurum. et redacta quasi in favillam estive aree. que rapta sunt ven
to. nullusque locus inventus est in eis. Lapis autem qui percusserat statuam factus est mons
magnus. et implevit universam terram. Hoc est somnium. Interpretationem quoque eius dicemus
coram te rex. Tu rex regum es. et deus celi regnum et fortitudinem et imperium et gloriam
dedit tibi. et omnia in quibus habitant filii hominum. et bestie agri volucresque celi. dedit
in manu tua. et sub ditione tua universa constituit. Tu ergo es caput aureum. Et post
te consurget regnum aliud minus te. et regnum tertium aliud ereum. quod imperabit uni
verse terre. et regnum quartum erit velut ferrum. Quomodo ferrum comminuit et
domat omnia. sic comminuet omnia hec et conteret. Porro quia vidisti pedum et digitorum
partem teste figuli et partem ferream. regnum divisum erit. quod tamen de plantario fer
ri orietur. Secundum quod vidisti ferrum mixtum teste ex luto. et digitos pedum ex parte
ferreos. et ex parte fictiles. ex parte regnum erit solidum. et ex parte contritum. Quia autem
vidisti ferrum mixtum teste ex luto commiscebuntur quidem humano semine. sed non adhe
rebunt sibi. sicuti ferrum non potest misceri teste. In diebus autem regnorum illorum su
scitabit deus celi regnum quod in eternum non dissipabitur. et regnum eius populo alteri non
tradetur. Comminuet autem et consumet universa regna hec. et ipsum stabit in eternum.
Secundum quod vidisti quod de monte abscisus est lapis sine manibus. et comminuit testam
et ferrum. et es. et argentum. et aurum. deus magnus ostendit regi que futura sunt postea.
et verum est somnium. et fidelis interpretatio eius. Tunc rex nabuchodonosor cecidit
in faciem suam. et danihelem adoravit. et hostias et incensum precepit ut sacrifi
carent ei. Loquens ergo rex danihelis ait. Vere deus vester deus deorum est. et dominus regum reve

lans mysteria: qui potuisti aperire sacramentum hoc. Tunc rex danielem in sublime extu-
lit. et munera magna et multa dedit ei. et constituit eum principem super omnes provincias
babylonis. et prefectum magistratuum super cunctos sapientes babylonis. Daniel autem a rege
postulavit. et constituit super opera provincie babylonis. sydrach. misach et abdenago; ipse autem da-
niel erat in foribus regis.

Visio danielis tercia.

III

Nabuchodonosor rex fecit statuam auream. altitudine cubitorum sexaginta. latitudine cubitorum sex. et sta-
tuit eam in campo duram provincie babylonis. Itaque nabuchodonosor rex misit
ad congregandos satrapas magistratus et iudices duces. et tyrannos. et prefectos.
omnesque principes regionum: ut convenirent ad dedicationem statue quam erexerat nabucho-
donosor rex. Tunc congregati sunt satrape magistratus et iudices. duces et tyranni et optima-
tes. qui erant in potestatibus constituti. et universi principes regionum: ut convenirent ad dedi-
cationem statue quam erexerat nabuchodonosor rex. Stabant autem in conspectu statue quam
posuerat nabuchodonosor rex: et preco clamabat valenter: Vobis dicitur populis. tribubus et linguis.
In hora qua audieritis sonitum tube et fistule. et cythare et sambuce. et psalterii et symphonie et uni-
versi generis musicorum. cadentes adorate statuam auream quam constituit nabuchodonosor rex.
Si quis autem non prostratus adoraverit. eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis. Post hec igitur statim ut audie-
runt omnes populi sonitum tube. fistule et cythare. sambuce et psalterii symphonie et omnis generis
musicorum: cadentes omnes populi et tribus et lingue adoraverunt statuam auream quam constituerat
nabuchodonosor rex. Statimque et in ipso tempore accedentes viri chaldei accusaverunt iudeos.
dixeruntque nabuchodonosor regi. Rex in eternum vive. Tu rex posuisti decretum ut omnis ho-
mo qui audierit sonitum tube. fistule et cythare sambuce et psalterii simphonie et universi generis mu-
sicorum: prosternat se et adoret statuam auream. Si quis autem non procidens adoraverit. mittatur in fornacem
ignis ardentis. Sunt ergo viri iudei quos constituisti super opera regionis babylonis. sydrach.
misach et abdenago. Viri isti contempserunt rex decretum tuum. deos tuos non colunt. et statuam
auream quam erexisti non adorant. Tunc nabuchodonosor in furore et in ira precepit ut addu-
cerentur sydrach. misach. et abdenago. Qui confestim adducti sunt in conspectu regis.
Pronuntiansque nabuchodonosor rex. ait eis. Vere ne sydrach misach et abdenago deos meos
non colitis. et statuam auream quam statui non adoratis? Nunc ergo si estis parati quacumque hora
audieritis sonitum tube fistule et cythare sambuce et psalterii et simphonie et omnis generis
musicorum. prosternite vos. et adorate statuam auream quam feci. Quod si non adoraveritis eadem hora
mittemini in fornacem ignis ardentis. Et quis est deus qui eripiat vos de manu mea? Re-
spondentes sydrach misach et abdenago. dixerunt regi nabuchodonosor. Non oportet
nos de hac re respondere tibi. Ecce enim deus noster quem colimus potest eripere nos de camino ignis
ardentis. et de manibus tuis rex liberare. Quod si noluerit notum sit tibi rex. quia deos tuos non colimus
et statuam auream quam erexisti non adoramus. Tunc nabuchodonosor rex repletus est furore
et aspectus faciei illius immutatus est super sydrach. misach et abdenago. et precepit ut suc-
cenderetur fornax. septuplum quam succendi consueverat. et viris fortissimis de exercitu
suo iussit. ut ligatis pedibus sydrach misach et abdenago mitterent eos in fornacem ignis
ardentis. Et confestim viri illi vincti cum bracis suis et tiaris et calciamentis et vestibus
missi sunt in medium fornacis ignis ardentis. Nam iussio regis urgebat. fornax autem
succensa erat nimis. Porro viros illos qui miserant sydrach misach et abdenago: interfecit
flamma ignis. Viri autem hii tres. id est sydrach misach et abdenago: ceciderunt in medio ca-
mini ignis ardentis colligati. *Que sequuntur in hebraicis voluminibus non reperi.* Et ambu-
labant in medio flamme laudantes deum et benedicentes domino. Stans autem azarias oravit
sic. aperiensque os suum in medio ignis ait. Benedictus es domine deus patrum nostrorum et laudabile et
gloriosum nomen tuum in secula. quia iustus es in omnibus que fecisti nobis. et universa opera tua vera.
et vie tue recte. et omnia iudicia tua vera. Iudicia enim vera fecisti iuxta omnia que indu-
xisti super nos. et super civitatem sanctam patrum nostrorum ierusalem. quia in veritate et in iudicio indu-
xisti omnia hec propter peccata nostra. Peccavimus enim et inique egimus recedentes a te. et deliquimus

in omnibus. et precepta tua non audivimus. nec observavimus nec fecimus sicut preceperas nobis ut bene nobis esset. Omnia ergo que induxisti super nos et universa que fecisti nobis vero iudicio fecisti. et tradidisti nos in manibus inimicorum iniquorum et pessimorum et prevaricatorum et regi iniusto et pessimo ultra omnem terram. Et nunc non possumus aperire os. Confusio et obprobrium facti sumus servis tuis et his qui te colunt. Ne quesumus tradas nos in perpetuum propter nomen tuum et ne dissipes testamentum tuum neque auferas misericordiam tuam a nobis propter Abraham dilectum tuum et Ysaac servum tuum et Israel sanctum tuum quibus locutus es pollicens. quod multiplicares semen eorum velut stellas celi et sicut harenam que est in littore maris. Quia domine imminuti sumus plusquam omnes gentes. sumusque humiles in universa terra hodie propter peccata nostra. et non est in hoc tempore princeps et propheta et dux. neque holocaustum neque sacrificium neque oblatio neque incensum neque locus primitiarum coram te ut possimus invenire misericordiam sed in anima contrita et spiritu humilitatis suscipiamur. Sicut in holocausto arietum et taurorum et sicut in milibus agnorum pinguium. sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie ut placeat tibi quoniam non est confusio confidentibus in te domine. Et nunc sequimur in toto corde et timemus te et querimus faciem tuam. Ne confundas nos sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam. et secundum multitudinem misericordie tue. et erue nos in mirabilibus tuis et da gloriam nomini tuo domine. et confundantur omnes qui ostendunt servis tuis mala. Confundantur in omnipotentia et robur eorum conteratur. et sciant quia tu es dominus deus solus et gloriosus super orbem terrarum. Et non cessabant qui miserant eos ministri regis succendere fornacem. naptha et stuppa et pice et malleolis. et effundebatur flamma super fornacem cubitis quadraginta novem. et erupit et incendit quos repperit iuxta fornacem chaldeis.

[margin: ministros regis qui eam incendebant.]

Angelus autem domini descendit cum Azaria et sociis eius in fornacem et excussit flammam ignis de fornace. et fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem. Et non tetigit eos ignis omnino neque contristavit. nec quicquam molestie intulit. Tunc hi tres quasi ex uno ore laudabant et glorificabant et benedicebant deum in fornace dicentes.

Benedictus es domine deus patrum nostrorum et laudabilis et superexaltatus in secula. et benedictum nomen glorie tue sanctum et laudabile et superexaltatum in omnibus seculis. Benedictus es in templo sancto glorie tue et superlaudabilis et superexaltatus in secula. Benedictus es qui intueris abyssos. et sedes super cherubin et superlaudabilis et superexaltatus in secula. Benedictus es in firmamento celi et laudabilis et gloriosus in secula.

[margin: Benedictus es in throno regni tui et superlaudabilis et superexaltatus in secula.]

Benedicite omnia opera domini domino. laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite angeli domini domino. laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite celi domino laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite aque omnes que super celos sunt domino. laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite omnes virtutes domini domino. laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite sol et luna domino laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite stelle celi domino. laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite omnis ymber et ros domino. laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite omnes spiritus dei domino. laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite ignis et estus domino. laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite frigus et estas domino. laud. et superex. e. in secula. Benedicite rores et pruina domino. laud. et sup exal. e. in secula. Benedicite gelu et frigus domino. laud. et superex. e. in secula. Benedicite glacies et nives domino. laud. et sup exal. e. in secula. Benedicite noctes et dies domino. laud. et sup exal. e. in secula. Benedicite lux et tenebre domino. laud. et superex. e. in secula. Benedicite fulgura et nubes domino. laud. et superexaltate. e. in secula. Benedicat terra dominum. laudet et superexaltet eum in secula. Benedicite montes et colles domino. laud. et superexaltate eum in se. Benedicite universa germinantia in terra domino. laud. et sup ex. e. in secula. Benedicite fontes domino. laud. et sup ex. e. in secula. Benedicite maria et flumina domino. laud. et sup ex. e. in secula. Benedicite cete et omnia que moventur in aquis domino. laud. et superex. e. in secula. Benedicite omnes volucres celi domino. laud. et superex. e. in secula. Benedicite omnes bestie et pecora domino. laud. et superex. e. in se. Benedicite filii hominum domino. laud. et superexalt. e. in se. Benedicat Israel dominum. laudet et superexaltet eum in secula. Benedicite sacerdotes domini domino. laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite servi

domini dominum laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite spiritus et anime iustorum dominum laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite sancti et humiles corde dominum laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite anania azaria misael dominum laudate et superexaltate eum in secula. quia eruit nos deus ab inferis et salvos fecit de manu mortis et liberavit nos de medio ardentis flamme et de medio ignis eruit nos. Confitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Benedicite omnes religiosi domino deo deorum. laudate et confitemini ei quia in omnia secula misericordia eius. Hucusque in

Tunc nabuchodonosor rex obstupuit et surrexit habetur in hebreo et que posuimus properanter et ait optimatibus suis. Nonne tres viros misimus in me de theodotionis editione dio ignis compeditos? Qui respondentes dixerunt regi. Vere rex. rex translata sunt Respondit et ait. Ecce ego video viros quatuor solutos et ambulantes in medio ignis et nichil corruptionis in eis est. et species quarti similis est filio dei. Tunc accessit nabuchodonosor ad ostium fornacis ignis ardentis et ait. Sydrach misach et abdenago servi dei excelsi egredimini et venite. Statimque egressi sunt sydrach misach et abdenago de medio ignis. Et congregati satrape magistratus et iudices et potentes regis contemplabantur viros illos. quoniam nichil potestatis habuisset ignis in corporibus eorum. et capillus capitis eorum non esset adustus. et saraballa eorum non fuissent immutata. et odor ignis non transisset per eos. Et erumpens nabuchodonosor ait. Benedictus deus eorum sydrach videlicet misach et abdenago. qui misit angelum suum et eruit servos suos. qui crediderunt in eum et verbum regis immutaverunt. et tradiderunt corpora sua ne servirent et ne adorarent omnem deum excepto deo suo. A me ergo positum est hoc decretum. ut omnis populus tribus et lingua quecumque locuta fuerit blasfemiam contra deum sydrach misach et abdenago disperat. et domus eius vastetur. Neque enim est deus alius. qui possit ita salvare. Tunc rex promovit sydrach misach et abdenago in provinciam babylonis. Nabuchodonosor rex omnibus gentibus populis et linguis que habitant in universa terra pax vobis multiplicetur. Signa et mirabilia fecit apud me deus excelsus. Placuit ergo mihi predicare signa eius quia magna sunt et mirabilia eius quia fortia. et regnum eius regnum sempiternum et potestas eius in generatione et generationem.

IIII

Ego nabuchodonosor quietus eram in domo mea et florens in visio danielis palatio meo. Somnium vidi quod perterruit me et cogitationes mee in stratu iiij meo et visiones capitis mei conturbaverunt me. Et per me propositum est decretum ut introducerentur in conspectum meum cuncti sapientes babylonis et ut solutionem somnii indicarent mihi. Tunc ingrediebantur arioli magi chaldei et aruspices et somnium narravi in conspectu eorum. et solutionem eius non indicaverunt mihi. donec collega ingressus est in conspectu meo daniel. cui nomen balthasar secundum nomen dei mei. qui habet spiritum deorum sanctorum in semetipso et somnium coram eo locutus sum. Balthasar princeps ariolorum quem ego scio quod spiritum deorum sanctorum habeas in te et omne sacramentum non est impossibile tibi. visiones somniorum meorum quas vidi et solutionem eorum narra. Visio capitis mei in cubili meo. Videbam et ecce arbor in medio terre et altitudo eius nimia. Magna arbor et fortis et proceritas eius contingens celum. Aspectus illius erat usque ad terminos universe terre. Folia eius pulcherrima et fructus eius nimius et esca universorum in ea. Subter eam habitabant animalia et bestie et in ramis eius conversabantur volucres celi. et ex ea vescebatur omnis caro. Videbam in visione capitis mei super stratum meum et ecce vigil et sanctus de celo descendit et clamavit fortiter et sic ait. Succidite arborem et precidite ramos eius et excutite folia eius et dispergite fructum eius. fugiant bestie que subter eam sunt et volucres de ramis eius. Verumptamen germen radicum eius in terra sinite et alligetur vinculo ferreo et ereo. in herbis que foris sunt et rore celi tinguatur. et cum feris pars eius in herba terre. Cor eius ab humano commutetur. et cor fere detur ei et septem tempora mutentur super eum. In sententia vigilum decretum est et sermo sanctorum et petitio donec cognoscant viventes quoniam dominatur excelsus in regno hominum et cuicumque voluerit dabit illud

humillimum hominem constituet super eum. Hoc somnium vidi ego nabuchodonosor rex. Tu ergo balthasar interpretationem narra festinus. quia omnes sapientes regni mei non queunt solutionem edicere michi. Tu autem potes quia spiritus deorum sanctorum in te est. Tunc daniel cuius nomen balthasar cepit intra semetipsum tacitus cogitare quasi una hora. et cogitationes eius conturbabant eum. Respondens autem rex ait. Balthasar somnium et interpretatio eius non conturbent te. Respondit balthasar et dixit. Domine mi somnium hiis qui te oderunt. et interpretatio eius hostibus tuis sit. Arborem quam vidisti sublimem atque robustam cuius altitudo pertingit ad celum. et aspectus illius in omnem terram. et rami eius pulcherrimi. et fructus eius nimius. et esca omnium in ea. subter eam habitantes bestie agri. et in ramis eius commorantes aves celi tu es rex. qui magnificatus es et invaluisti. et magnitudo tua crevit et pervenit usque ad celum. et potestas tua in terminos universe terre. Quod autem vidit rex vigilem et sanctum descendere de celo et dicere succidite arborem et dissipate illam. attamen radicum eius germen in terra dimittite. et vinciatur ferro et ere. in herbis foris. et rore celi conspergatur. et cum feris sit pabulum eius donec septem tempora commutentur super eum. hec est interpretatio sententie altissimi. que pervenit super dominum meum regem. Eicient te ab hominibus et cum bestiis ferisque erit habitatio tua. et fenum ut bos comedes. et rore celi infunderis. Septem quoque tempora mutabuntur super te. donec scias quod dominetur excelsus super regnum hominum. et cuicumque voluerit det illud. Quod autem precepit ut relinqueretur germen radicum eius. id est arboris. regnum tuum tibi manebit. postquam cognoveris potestatem esse celestem. Quamobrem rex consilium meum placeat tibi. et peccata tua elemosinis redime. et iniquitates tuas misericordiis pauperum. forsitan ignoscet delictis tuis. Omnia venerunt super nabuchodonosor regem. Post finem mensium duodecim in aula babylonis deambulabat. Respondit que rex et ait. Nonne hec est babylon magna quam ego edificavi in domum regni. in robore fortitudinis mee et in gloria decoris mei. Cum adhuc sermo esset in ore regis. vox de celo ruit. Tibi dicitur nabuchodonosor rex. Regnum tuum transibit a te. et ab hominibus te eicient. et cum bestiis ferisque erit habitatio tua. fenum quasi bos comedes. et septem tempora mutabuntur super te donec scias quod dominetur excelsus in regno ho et cuicumque voluerit det illud. Eadem hora completus est sermo super nabuchodonosor. Et ex hominibus abiectus est et fenum ut bos comedit. et rore celi corpus eius infectum est. donec capilli eius in similitudinem aquilarum crescerent. et ungues eius quasi avium. Igitur post finem dierum ego nabuchodonosor oculos meos ad celum levavi. et sensus meus redditus est michi. et altissimo benedixi. et viventem in sempiternum laudavi et glorificavi. quia potestas eius potestas sempiterna. et regnum eius in generatione et generationem. et omnes habitatores terre apud eum in nichilum reputati sunt. Iuxta voluntatem enim suam facit. tam in virtutibus celi quam in in habitatoribus terre. et non est qui resistat manui eius et dicat ei. Quare fecisti. In ipso tempore sensus meus reversus est ad me. et ad honorem regni mei decoremque perveni. et figura mea reversa est ad me. et optimates mei et magistratus mei requisierunt me. et in regno meo restitutus sum. et magnificentia amplior addita est michi. Nunc igitur ego nabuchodonosor laudo et magnifico et glorifico regem celi. quia omnia opera eius vera et vie eius iudicia. et gradientes in superbia potens est humiliare.

Visio danielis quinta.

Balthasar rex fecit grande convivium optimatibus suis mille. et unusquisque secundum suam bibebat etatem. Precepit ergo iam temulentus ut afferrentur vasa aurea et argentea que asportaverat nabuchodonosor rex pater eius de templo quod fuit in ierusalem. ut biberent in eis rex et optimates eius. uxores et concubine eius. Tunc allata sunt vasa aurea et argentea. que asportaverat de templo quod fuerat in ierusalem. et biberunt in eis rex et optimates eius uxores et concubine eius. Bibebant vinum et laudabant deos suos aureos et argenteos et ereos. ferreos ligneosque et lapideos. In eadem hora apparuerunt digiti quasi manus hominis scribentis contra candelabrum. in superficie parietis aule regie. et rex aspiciebat articulos manus scribentis. Tunc regis facies commutata est. et cogitationes eius perturbabant eum. et compages renum eius solvebantur. et genua eius

ad se invicem collidebantur. Exclamavit itaque rex fortiter ut introducerent magos Chaldeos et aruspices. Et proloquens rex ait sapientibus Babylonis: Quicumque legerit scripturam hanc et interpretationem eius manifestam mihi fecerit, purpura vestietur et torquem auream habebit in collo et tertius in regno meo erit. Tunc ingressi omnes sapientes regis non potuerunt nec scripturam legere nec interpretationem indicare regi. Unde rex Balthasar satis conturbatus est et vultus eius immutatus est, sed et optimates eius conturbabantur. Regina autem pro re que acciderat regi et optimatibus eius domum convivii ingressa est et proloquens ait: Rex in eternum vive. Non te conturbent cogitationes tue neque facies tua immutetur. Est vir in regno tuo qui spiritum deorum sanctorum habet in se et in diebus patris tui scientia et sapientia invente sunt in eo. Nam et rex Nabuchodonosor pater tuus principem magorum incantatorum et aruspicum constituit eum, pater inquam tuus o rex. Quia spiritus amplior et prudentia intelligentiaque et interpretatio somniorum et ostensio secretorum ac solutio ligatorum invente sunt in eo, hoc est in Daniele, cui rex nomen imposuit Balthasar, nunc itaque Daniel vocetur et interpretationem narrabit. Igitur introductus est Daniel coram rege. Ad quem prefatus rex ait: Tu es Daniel de filiis captivitatis Iude quem adduxit rex pater meus de Iudea? Audivi de te quoniam spiritum deorum sanctorum habeas et scientia intelligentiaque ac sapientia ampliores invente sint in te. Et nunc introgressi sunt in conspectu meo sapientes magi ut scripturam hanc legerent et interpretationem eius indicarent mihi, et nequiverunt sensum sermonis huius edicere. Porro ego audivi de te quod possis obscura interpretari et ligata dissolvere. Si ergo vales scripturam legere et interpretationem eius indicare mihi, purpura vestieris et torquem auream circa collum habebis et tertius in regno meo princeps eris. Ad que respondens Daniel ait coram rege: Munera tua sint tibi et dona domus tue alteri da. Scripturam autem legam tibi rex et interpretationem eius ostendam tibi. O rex, Deus altissimus regnum et magnificentiam, gloriam et honorem dedit Nabuchodonosor patri tuo, et propter magnificentiam quam dederat ei universi populi tribus et lingue tremebant et metuebant eum. Quos volebat interficiebat et quos volebat percutiebat et quos volebat exaltabat et quos volebat humiliabat. Quando autem elevatum est cor eius et spiritus illius obfirmatus est ad superbiam, depositus est de solio regni sui et gloria eius ablata est, et a filiis hominum eiectus est. Sed et cor eius cum bestiis positum est et cum onagris erat habitatio eius. Fenum quoque ut bos comedebat et rore celi corpus eius infectum est, donec cognosceret quod potestatem haberet altissimus in regno hominum et quemcumque voluerit suscitabit super illud. Tu quoque filius eius Balthasar non humiliasti cor tuum cum scires hec omnia, sed adversum dominatorem celi elevatus es, et vasa domus eius allata sunt coram te, et tu et optimates tui et uxores tue et concubine tue vinum bibistis in eis. Deos quoque argenteos et aureos et ereos, ferreos ligneosque et lapideos, qui non vident neque audiunt neque sentiunt laudasti. Porro Deum qui habet flatum tuum in manu sua et omnes vias tuas non glorificasti. Idcirco ab eo missus est articulus manus que scripsit hoc quod exaratum est. Hec est autem scriptura que digesta est: Mane, thecel, phares. Et hec interpretatio sermonis. Mane: numeravit Deus regnum tuum et complevit illud. Thecel: appensus es in statera et inventus es minus habens. Phares: divisum est regnum tuum et datum est Medis et Persis. Tunc iubente rege indutus est Daniel purpura et circumdata est torques aurea collo eius, et predicatum est de eo quod haberet potestatem tertius in regno. Eadem nocte interfectus est Balthasar Chaldeorum rex, et Darius Medus successit in regnum annos natus sexaginta duo.

VI

Visio danielis. VI.

Placuit Dario et constituit super regnum suum satrapas centum viginti ut essent in toto regno suo, et super eos principes tres, ex quibus Daniel unus erat, ut satrape illis redderent rationem et rex non sustineret molestiam. Igitur Daniel superabat omnes principes et satrapas, quia spiritus Dei amplior erat in eo. Porro rex cogitabat constituere eum super omne regnum. Unde principes et satrape querebant occasionem ut invenirent Danieli ex latere regis, nullamque causam et suspicionem reperire potuerunt, eo quod fidelis esset et omnis culpa et suspicio non inveniretur

eo. Dixerunt ergo viri illi: Non inveniemus danieli huic aliquam occasionem: nisi forte in lege dei sui. Tunc principes et satrape subripuerunt regi: et sic locuti sunt ei. Dari rex in eternum vive. Consilium inierunt cuncti principes regni magistratus et satrape. senatores et iudices. ut decretum imperatorium exeat et edictum: ut omnis qui aliquam peticionem petierit a quocumque deo vel homine. usque ad dies triginta nisi a te rex: mittatur in lacum leonum. Nunc itaque rex confirma sententiam et scribe decretum: ut non immutetur quod statutum est a medis et persis: nec prevaricari cuiquam liceat. Porro rex darius proposuit edictum et statuit. Quod cum daniel comperisset. id est constitutam legem. ingressus est domum suam: et fenestris apertis in cenaculo suo contra ierusalem. tribus temporibus in die flectebat genua sua et adorabat. confitebaturque coram deo suo. sicut et ante facere consueverat. Viri ergo illi curiosius inquirentes invenerunt danielem orantem et obsecrantem deum suum. Et accedentes locuti sunt regi super edicto. Rex numquid non constituisti. ut omnis homo qui rogaret quemquam de diis vel hominibus usque ad dies .xxx. nisi a te rex mitteretur in lacum leonum? Ad quod respondens rex ait. Verus sermo iuxta decretum medorum et persarum quod prevaricari non licet. Tunc respondentes dixerunt coram rege. Daniel de filiis captivitatis iude. non curavit de lege tua et de edicto tuo quod constituisti. sed tribus temporibus per diem orat obsecratione sua. Quod verbum cum audisset rex. satis contristatus est: et pro daniele posuit cor ut liberaret eum: et usque ad occasum solis laborabat ut erueret eum. Viri autem illi intelligentes regem: dixerunt ei. Scito rex: quia lex medorum est atque persarum. ut omne decretum quod constituit rex non liceat immutari. Tunc rex precepit: et adduxerunt danielem. et miserunt eum in lacum leonum. Dixitque rex danieli. Deus tuus quem colis semper: ipse liberabit te. Allatusque est lapis unus: et positus est super os laci. Quem obsignavit rex anulo suo et anulo optimatum suorum ne quid fieret contra danielem. Et abiit rex in domum suam: et dormivit incenatus. cibique non sunt allati coram eo. insuper et somnus recessit ab eo. Tunc rex primo diluculo consurgens festinus ad lacum leonum perrexit. appropinquansque laco danielem voce lacrimabili inclamavit. et affatus est eum. Daniel serve dei viventis deus tuus cui tu servis semper. putasne valuit te liberare a leonibus? Et daniel regi respondens ait. Rex in eternum vive. Deus meus misit angelum suum et conclusit ora leonum et non nocuerunt mihi. quia coram eo iusticia inventa est in me. Sed et coram te rex delictum non feci. Tunc rex vehementer gavisus est super eo: et danielem precepit educi de laco. Eductusque est daniel de laco et nulla lesio inventa est in eo quia credidit deo suo. Iubente autem rege adducti sunt viri illi qui accusaverant danielem: et in lacum leonum missi sunt. ipsi et filii et uxores eorum. et non pervenerunt usque ad pavimentum laci. donec arriperent eos leones: et omnia ossa eorum comminuerunt. Tunc darius rex scripsit universis populis tribubus et linguis habitantibus in universa terra: pax vobis multiplicetur. A me constitutum est decretum ut in universo imperio meo et regno tremiscant et paveant deum danielis. Ipse est enim deus vivens et eternus in secula et regnum eius non dissipabitur et potestas eius usque in eternum. Ipse liberator atque salvator faciens signa et mirabilia in celo et in terra. qui liberavit danielem de laco leonum. Porro daniel perseveravit usque ad regnum darii regis

VII

Anno primo balthasar regis baby *Visio danielis .vij.* et regnumque cyri per se lonis: daniel somnium vidit. Visio autem capitis eius in cubili suo. et somnium scribens brevi sermone comprehendit. summatimque perstringens ait. Videbam in visione mea nocte. et ecce quatuor venti celi pugnabant in mari magno. et quattuor bestie grandes ascendebant de mari: diverse inter se. Prima quasi leena et alas habebat aquile. Aspiciebam donec evulse sunt ale eius. et sublata est de terra. et super pedes quasi homo stetit. Et cor hominis datum est ei. Et ecce bestia alia similis urso in parte stetit. et tres ordines erant in ore eius et in dentibus eius. et sic dicebant ei. Surge comede carnes plurimas. Post hec aspiciebam et ecce alia quasi pardus. et alas habebat quattuor quasi avis super se. et quattuor capita erant in bestia et potestas data est ei. Post hec aspiciebam in visione noctis. et ecce bestia quarta terribilis atque mirabilis et fortis nimis. Dentes ferreos habebat magnos comedens atque comminuens et reliqua pedibus suis conculcans. Dissimilis autem erat ceteris bestiis quas videram ante eam et habe

vii

bat cornua decem. Considerabam cornua et ecce cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum
et tria de cornibus primis evulsa sunt a facie eius. et ecce oculi quasi oculi hominis erant in cornu
isto et os loquens ingentia. Aspiciebam donec throni positi sunt et antiquus dierum sedit.
vestimentum eius quasi nix candidum et capilli capitis eius quasi lana munda. Thronus eius flamme
ignis. rote eius ignis accensus. Fluvius igneus rapidusque egrediebatur a facie eius. Milia mi-
lium ministrabant ei. et decies milies centena milia assistebant ei. Judicium sedit et li-
bri aperti sunt. Aspiciebam propter vocem sermonum grandium quos cornu illud loquebatur. et vidi quoniam in-
terfecta esset bestia et perisset corpus eius et traditum esset ad comburendum igni. aliarum quoque bestia-
rum ablata esset potestas. et tempora vite constituta essent eis usque ad tempus et tempus. Aspi-
ciebam ergo in visione noctis. et ecce cum nubibus celi quasi filius hominis veniebat. et usque ad anti-
quum dierum pervenit. et in conspectu eius obtulerunt eum. Et dedit ei potestatem et honorem
et regnum. et omnes populi tribus et lingue ipsi servient. Potestas eius potestas eterna que non aufere-
tur. et regnum eius quod non corrumpetur. Horruit spiritus meus. Ego daniel territus sum in hiis. et
visiones capitis mei conturbaverunt me. Accessi ad unum de assistentibus et veritatem que-
rebam ab eo de omnibus hiis. Qui dixit michi interpretationem sermonum et docuit me. He
bestie magne quatuor. quatuor regna consurgent de terra. Suscipient autem regnum sancti dei
altissimi. et obtinebunt regnum usque in seculum et seculum seculorum. Post hoc volui diligenter
discere de bestia quarta. que erat dissimilis valde ab omnibus et terribilis nimis. dentes et un-
gues eius ferrei. comedebat et comminuebat et reliquias pedibus suis conculcabat. et de cornibus
decem que habebat in capite. et de alio quod ortum fuerat ante quod ceciderant tria cornua. et de
cornu illo quod habebat oculos. et os loquens grandia et maius erat ceteris. Aspiciebam et ecce cor-
nu illud faciebat bellum adversum sanctos et prevalebat eis. donec venit antiquus dierum
et iudicium dedit sanctis excelsi et tempus advenit et regnum obtinuerunt sancti. Et sic ait. Be-
stia quarta regnum quartum erit in terra. quod erit maius omnibus regnis. et devorabit universam
terram et conculcabit et comminuet eam. Porro cornua decem ipsius regni decem reges erunt.
Et alius consurget post eos. et ipse potentior erit prioribus. et tres reges humiliabit. et sermo-
nes contra excelsum loquetur. et sanctos altissimi conteret. et putabit quod possit mutare tem-
pora et leges. et tradentur in manu eius usque ad tempus et tempora et dimidium temporis. Et iu-
dicium sedebit. ut auferatur potentia et conteratur. et dispereat usque in finem. Regnum autem
et potestas et magnitudo regni que est subter omne celum. detur populo sanctorum altissimi.
cuius regnum regnum sempiternum est. et omnes reges servient ei et obedient. Hucusque fi[nis]

Ego daniel multum cogitationibus meis conturbabar. et facies mea mutata est in me.
verbum autem in corde meo conservavi. Visio danielis. viij.

VIII

viii

Anno tercio regni balthasar regis. visio apparuit michi. Ego daniel post id quod vi-
deram in principio. vidi in visione mea cum essem in susis castro. quod est in he-
lam civitate. Vidi autem in visione esse me super portam ulai. et levavi oculos
meos et vidi. et ecce aries unus stabat ante paludem. habens cornua excelsa. et unum
excelsius altero atque succrescens. Postea vidi arietem cornibus ventilantem contra
occidentem et contra aquilonem et contra meridiem. Et omnes bestie non poterant resistere
ei. neque liberari de manibus eius. fecitque secundum voluntatem suam et magnificatus est. Et ego
intelligebam. Ecce autem hyrcus caprarum veniebat ab occidente. super faciem totius
terre. et non tangebat terram. Porro hyrcus habebat cornu insigne inter oculos suos. et
venit usque ad arietem illum cornutum quem videram stantem ante portam. et cucurrit ad
eum in impetu fortitudinis sue. Cumque appropinquasset prope arietem efferatus est in eum
et percussit arietem et comminuit duo cornua eius. et non poterat aries resistere ei. Cumque eum
misisset in terram conculcavit. et nemo quibat arietem liberare de manu eius. Hyrcus autem ca-
prarum magnus factus est nimis. Cumque crevisset fractum est cornu magnum. et
orta sunt quatuor cornua subter illud. per quatuor ventos celi. De uno autem ex eis egressum est cor-
nu unum modicum et factum est grande contra meridiem. et contra orientem. et contra fortitu-

dinem et magnificatum est usque ad fortitudinem celi et deiecit de fortitudine et de stel
lis et conculcavit eas. et usque ad principem fortitudinis magnificatum est. et ab eo tu
lit iuge sacrificium. et deiecit locum sanctificationis eius. Robur autem datum est contra iu
ge sacrificium propter peccata et prosternetur veritas in terram: et faciet et prosperabitur. Et au
divi unum de sanctis loquentem. Et dixit unus sanctus alteri: nescio cui loquenti. Usquequo
visio et iuge sacrificium et peccatum desolationis que facta est. et sanctuarium et fortitudo con
culcabitur. Et dixit ei. Usque ad vesperam et mane duo milia trecenti: et mundabitur
sanctuarium. Factum est autem cum viderem ego daniel visionem et quererem intelligen
tiam: ecce stetit in conspectu meo quasi species viri. et audivi vocem viri inter ulai: et
clamavit et dixit. Gabriel: fac intelligere istum visionem. Et venit et stetit: iuxta
ubi stabam. Cumque venisset: pavens corrui in faciem meam. Et ait ad me. Intellige
fili hominis: quoniam in tempore finis complebitur visio. Cumque loqueretur ad me. collap
sus sum pronus in terram. Et tetigit me et statuit me in gradu meo dixitque mihi. Ego osten
dam tibi que futura sunt in novissimo maledictionis. quoniam habet tempus finem suum. Aries
quem vidisti habere cornua. rex medorum est atque persarum. Porro hyrcus caprarum
rex grecorum est. et cornu grande quod erat inter oculos eius. ipse est rex primus. Quod autem fracto
illo surrexerunt quattuor pro eo. quattuor reges de gente eius consurgent. sed non in fortitudi
ne eius. Et post regnum eorum cum creverint iniquitates. consurget rex impudens facie.
et intelligens propositiones et roborabitur fortitudo eius sed non in viribus suis. Et supra quam
credi potest universa vastabit. et prosperabitur et faciet. et interficiet robustos. et popu
lum sanctorum secundum voluntatem suam. et dirigetur dolus in manu eius et cor suum magnifica
bit. et in copia rerum omnium occidet plurimos et contra principem principum consur
get. et sine manu conteretur. Et visio vespere et mane que dicta est vera est. Tu ergo
signa visionem quia post dies multos erit. Et ego daniel langui et egrotavi per dies. Cumque
surrexissem faciebam opera regis. et stupebam ad visionem. et non erat qui interpretaretur.

IX

In anno primo darii filii assueri de semine medorum qui impera *visio danielis secunda.*
vit super regnum chaldeorum anno uno regni eius ego daniel intellexi in libris nu
merum annorum de quo factus est sermo domini ad ieremiam prophetam. ut complerentur de
solationis ierusalem septuaginta anni. et posui faciem meam ad dominum deum rogare
et deprecari in ieiuniis. sacco et cinere. et oravi dominum deum meum et confessus sum et di
xi. Obsecro domine deus magne et terribilis. custodiens pactum et misericordiam diligentibus
te et custodientibus mandata tua. peccavimus iniquitatem fecimus. impie egimus et recessimus a
te et declinavimus a mandatis tuis. ac iudiciis: non obedivimus servis tuis prophetis. qui locuti
sunt in nomine tuo regibus nostris. principibus nostris. patribus nostris. omnique populo terre. Tibi
domine iusticia. nobis autem confusio faciei sicut est hodie viro iuda. et habitatoribus ierusalem et
omni israel. his qui prope sunt et his qui procul sunt in universis terris. ad quas eieci
sti eos propter iniquitates eorum: in quibus peccaverunt in te domine. Nobis confusio faciei
regibus nostris. principibus nostris. et patribus nostris. qui peccaverunt. tibi autem domino deo nostro misericordia et
propitiatio. quia recessimus a te. et non obaudivimus vocem domini dei nostri. ut ambularemus in le
ge eius. quam posuit nobis per servos suos prophetas. et omnis israel prevaricati sunt legem tuam.
et declinaverunt ne audirent vocem tuam. Et stillavit super nos maledictio et detestatio.
que scripta est in libro moysi servi dei. quia peccavimus ei. Et statuit sermones suos quos
locutus est super nos et super principes nostros qui iudicaverunt nos. ut superduceret in nos
malum magnum. quale numquam fuit sub omni celo. secundum quod factum est in ierusalem: sicut scri
ptum est in lege moysi. Omne malum hoc venit super nos. et non rogavimus faciem tuam
domine deus noster. ut reverteremur ab iniquitatibus nostris. et cogitaremus veritatem tuam. Et
vigilavit dominus super maliciam et adduxit eam super nos. Iustus est dominus deus noster in omni
bus operibus suis que fecit. non enim audivimus vocem eius. Et nunc domine deus noster qui eduxisti
populum tuum de terra egypti in manu forti et fecisti tibi nomen secundum diem hanc. pec

cavimus iniquitatem. Domine in omnem iustitiam tuam: avertatur obsecro ira tua et furor tuus a civitate tua Ierusalem et a monte sancto tuo. Propter peccata enim nostra et iniquitates patrum nostrorum Ierusalem et populus tuus in obprobrium sunt per circuitum nostrum. Nunc ergo exaudi domine deus noster orationem servi tui et preces eius et ostende faciem tuam super sanctuarium tuum quod desertum est. Propter temet ipsum inclina deus meus aurem tuam et audi. Aperi oculos tuos et vide desolationem nostram et civitatem super quam invocatum est nomen tuum. Neque enim in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam: sed in miserationibus tuis multis. Exaudi domine placare domine attende et fac. Ne moreris propter temet ipsum deus meus: quia nomen tuum invocatum est super civitatem et super populum tuum. Cumque adhuc loquerer et orarem et confiterer peccata mea et peccata populi mei Israel: ut prosternerem preces meas in conspectu dei mei pro monte sancto dei mei. adhuc me loquente in oratione: ecce vir Gabriel quem videram in visione in principio. cito volans tetigit me in tempore sacrificii vespertini. et docuit me et locutus est mihi. dixitque Daniel nunc egressus sum ut docerem te et intelligeres. ab exordio precum tuarum egressus est sermo. Ego autem veni ut indicarem tibi quia vir desideriorum es. Tu ergo animadverte sermonem et intellige visionem. Septuaginta ebdomades abbreviate sunt super populum tuum et super urbem sanctam tuam ut consumetur prevaricatio et finem accipiat peccatum et deleatur iniquitas, et impleatur visio et prophetia et ungatur sanctus sanctorum. Scito ergo et animadverte ab exitu sermonis: ut iterum edificetur Ierusalem usque ad christum ducem ebdomades septem et ebdomades sexaginta due erunt. et rursum edificabitur platea et muri in angustia temporum. Et post ebdomades sexaginta duas occidetur christus. et non erit populus eius qui eum negaturus est. et civitatem et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo. et finis eius vastitas: et post finem belli statuta desolatio. Confirmabit autem pactum multis ebdomada una et in dimidio ebdomadis deficiet hostia et sacrificium et in templo erit abhominatio desolationis. et usque ad consummationem et finem perseverabit desolatio.

[Margin: omnibus]

[Margin: et adducatur iustitia sempiterna]

Visio danielis. X.

Anno tertio Cyri regis Persarum verbum revelatum est Danieli cognomento Balthasar et verum verbum et fortitudo magna. intellexitque sermonem. intelligentia enim opus est in visione. In diebus illis ego Daniel lugebam trium ebdomadarum diebus. panem desiderabilem non comedi et caro et vinum non introierunt in os meum. Sed neque unguento unctus sum nec complerentur trium ebdomadarum dies. Die autem vicesima et quarta mensis primi eram iuxta fluvium magnum qui est Tygris. et levavi oculos meos et vidi. et ecce vir unus vestitus lineis et renes eius accincti auro obrizo. et corpus eius quasi crisolitus. et facies eius velut species fulguris et oculi eius ut lampas ardens et brachia eius et que deorsum usque ad pedes quasi species eris candentis. et vox sermonum eius ut vox multitudinis. Vidi autem ego Daniel solus visionem. Porro viri qui erant mecum non viderunt. sed terror nimius irruit super eos. et fugerunt in absconditum. Ego autem relictus solus vidi visionem grandem hanc: et non remansit in me fortitudo. Sed et species mea immutata est in me. et emarcui nec habui quicquam virium. Et audivi vocem sermonum eius. et audiens iacebam consternatus super faciem meam: vultusque meus herebat terre. Et ecce manus tetigit me. et erexit me super genua mea et super articulos manuum mearum. Et dixit ad me. Daniel vir desideriorum intellige verba que ego loquor ad te. et sta in gradu tuo. Nunc enim sum missus ad te. Cumque dixisset mihi sermonem istum: steti tremens. Et ait ad me. Noli metuere Daniel quia ex die primo quo posuisti cor tuum ad intelligendum ut te affligeres in conspectu dei tui. exaudita sunt verba tua. et ego veni propter sermones tuos. Princeps autem regni Persarum restitit mihi viginti et uno diebus. Et ecce Michael unus de principibus primis venit in adiutorium meum. et ego remansi ibi iuxta regem Persarum. Veni autem ut docerem te que ventura sunt populo tuo in novissimis diebus. quoniam adhuc visio in dies. Cumque loqueretur mihi huiuscemodi verbis: deieci vultum meum ad terram et tacui. Et ecce quasi similitudo filii hominis tetigit labia mea. et aperiens os meum locutus sum. et dixi ad eum qui stabat contra me. Domine mi in visione tua dissolute sunt compages mee. et nichil in me remansit virium. Et quomodo poterit servus domini mei cum domino meo loqui?

Nichil enim in me remansit virium. sed et alitus meus intercluditur. Rursum ergo tetigit me
quasi visio hominis. et confortavit me et dixit. Noli timere vir desideriorum. Pax tibi. Confortare
et esto robustus. Cumque loqueretur mecum convalui et dixi. Loquere domine mi quia confor
tasti me. Et ait. Numquid scis quare venerim ad te? Et nunc revertar ut prelier adversum
principem persarum. Cum ergo egrederer apparuit princeps grecorum veniens. Verumptamen
annuntiabo tibi quod expressum est in scriptura veritatis. et nemo est adiutor meus in omnibus
his nisi michael princeps vester. XI Ego autem ab anno primo darii medi stabam ut confortaretur
et roboraretur. Et nunc veritatem annuntiabo tibi. Ecce adhuc tres reges stabunt in perside. Et
quartus ditabitur opibus nimiis super omnes. Et cum invaluerit divitiis suis: concitabit
omnes adversum regnum grecie. Surget vero rex fortis. et dominabitur potestate multa.
et faciet quod placuerit ei. Et cum steterit conteretur regnum eius. et dividetur in qua
tuor ventos celi. sed non in posteros eius. neque [secundum] potentiam illius qui dominatus est. Lacerabi
tur enim regnum eius etiam in externos. exceptis his. Et confortabitur rex austri
et de principibus eius prevalebit super eum. et dominabitur ditione. multa enim dominatio eius. Et post
finem annorum federabuntur. Filia quoque regis austri veniet ad regem aquilonis facere
amicitiam. et non obtinebit fortitudinem brachii. nec stabit semen eius. et tradetur
ipsa. et qui adduxerunt eam adolescentes eius. et qui confortabant eam in temporibus.
Et stabit de germine radicum eius plantatio. et veniet cum exercitu et ingredietur
provinciam regis aquilonis. et abutetur eis. et obtinebit. Insuper et deos eorum et sculptilia.
vasa quoque pretiosa argenti et auri. captiva ducet in egyptum. Ipse prevalebit adversum
regem aquilonis. et intrabit in regnum rex austri et revertetur ad terram suam. Filii
autem eius provocabuntur et congregabunt multitudinem exercituum plurimorum. et properans ve
niet et inundans et revertetur. et concitabitur et congredietur cum robore eius. Et provoca
tus rex austri egredietur. et pugnabit adversum regem aquilonis. et preparabit multi
tudinem nimiam. et dabitur multitudo in manu eius. Et capiet multitudinem et exal
tabitur cor eius. et deiciet multa milia sed non prevalebit. Convertetur enim rex aquilo
nis. et preparabit multitudinem multo maiorem quam prius. et in finem temporum annorumque ve
niet properans. cum exercitu magno et opibus nimiis. Et in temporibus illis multi consurgent adver
sum regem austri. Filii quoque prevaricatorum populi tui extollentur ut impleant visionem et corru
ent. Et veniet rex aquilonis et comportabit aggerem et capiet urbes munitissimas. et bra
chia regis austri non sustinebunt. Et consurgent electi eius ad resistendum. et non erit fortitudo. Et
faciet veniens super eum iuxta placitum suum. et non erit qui stet contra faciem eius. Et stabit in ter
ra inclita. et consumetur in manu eius. et ponet faciem suam ut veniat ad tenendum univer
sum regnum eius. et recta faciet cum eo. et filiam feminarum dabit ei ut evertat illud. et non sta
bit nec illius erit. Et convertet faciem suam ad insulas. et capiet multas. et cessare faciet principem
obprobrii sui. et obprobrium eius convertetur in eum. Et convertet faciem suam ad imperium terre
sue. et impinget et corruet et non invenietur. Et stabit in loco eius vilissimus. et indignus decore regio:
et in paucis diebus conteretur non in furore nec in prelio. Et stabit in loco eius despectus. et non tri
buetur ei honor regius. et veniet clam. et obtinebit regnum in fraudulentia. et brachia pu
gnantis expugnabuntur a facie eius. et conterentur. Insuper et dux federis. et post amicitias cum eo fa
ciet dolum: et ascendet et superabit in modico populo. Et abundantes et uberes urbes ingredie
tur. et faciet que non fecerunt patres eius. et patres patrum eius. Rapinas et predam eorum dissipabit. et
divitias. et contra firmissimas cogitationes inibit. et hoc usque ad tempus. Et concitabitur forti
tudo eius et cor eius adversum regem austri in exercitu magno. Et rex austri provocabitur ad
bellum multis auxiliis et fortibus nimis. et non stabunt quia inibunt adversum eum consilia. Et
comedentes panem cum eo conterent illum. exercitusque eius opprimetur. et cadent interfecti eius
plurimi. Duorum quoque regum cor erit ut male faciant. et ad mensam unam mendacium loquentur.
et non proficient. quia adhuc finis in aliud tempus. Et revertetur in terram suam cum opibus multis.
et cor eius adversum testamentum sanctum. et faciet et revertetur in terram suam. Statuto tempore

revertetur et veniet ad austrum et non erit priori simile novissimum. Et venient super eum trie-
res et romani et percutietur et revertetur. et indignabitur contra testamentum sanctuarii et faciet et
revertetur. et cogitabit adversum eos qui dereliquerunt testamentum sanctuarii. Et brachia ex
eo stabunt. et polluent sanctuarium fortitudinis. et auferent iuge sacrificium. et dabunt
abhominationem in desolationem. et impii in testamentum simulabunt fraudulenter.
Populus autem sciens deum suum obtinebit et faciet. Et docti in populo docebunt plurimos. et ruent
in gladio et in flamma et in captivitate et rapina dierum. Cumque corruerint sublevabuntur
auxilio parvulo. et applicabuntur eis plurimi fraudulenter. Et de eruditis ruent. ut
conflentur et eligantur. et dealbentur usque ad tempus prefinitum. quia adhuc aliud tempus
erit. Et faciet iuxta voluntatem suam rex. et elevabitur atque magnificabitur adver-
sum omnem deum. et adversum deum deorum loquetur magnifica. et diriget donec compleatur
iracundia. Perpetrata est quippe diffinitio. Et deum patrum suorum non reputabit. et erit in concu-
piscentiis feminarum. nec quemquam deorum curabit. quia adversum universa consurget. Deum autem
maozim in loco suo venerabitur. et deum quem ignoraverunt patres eius colet auro et argen-
to et argento et lapide precioso. rebusque preciosis. Et faciet ut muniat maozim cum deo alie-
no quem non cognovit. Et multiplicabit gloriam. et dabit eis potestatem in multis. et terram
dividet gratuito. Et in tempore prefinito preliabitur adversus eum rex austri. et quasi tem-
pestas veniet contra illum rex aquilonis in curribus et in equitibus et in classe mag-
na. et ingredietur terras. et conteret. et pertransiet. et introibit in terram gloriosam. et multe
corruent. Hee autem sole salvabuntur de manu eius. Edom et moab. et principium filiorum
ammon. Et mittet manum suam in terras. et terra egypti non effugiet. et dominabitur thesau-
rorum auri et argenti. et in omnibus preciosis egypti. Per lybias quoque et ethyopes transibit. et fama
turbabit eum ab oriente et aquilone. et veniet in multitudine magna ut conterat
et interficiat plurimos. et figet tabernaculum suum apedno inter maria super montem

XII

inclitum et sanctum. et veniet usque ad summitatem eius et nemo auxiliabitur ei. In tempore
autem illo consurget michael princeps magnus. qui stat pro filiis populi tui et veniet tem-
pus quale non fuit ab eo quo gentes esse ceperunt usque ad tempus illud. Et in tempore illo sal-
vabitur populus tuus omnis qui inventus fuerit scriptus in libro. et multi de hiis qui dormi-
unt in terre pulvere evigilabunt alii in vitam eternam. et alii in obprobrium ut vide-
ant semper. Qui autem docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti. et qui ad iusticiam
erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. Tu autem daniel claude sermones et sig-
na librum usque ad tempus statutum. Pertransibunt plurimi et multiplex erit scientia. Et vidi ego
daniel. et ecce quasi duo alii stabant. unus hinc super ripam fluminis. et alius inde ex altera
ripa fluminis. Et dixi viro qui indutus erat lineis. qui stabat super aquas fluminis.
Usquequo finis horum mirabilium. Et audivi virum qui indutus erat lineis. qui stabat super
aquas fluminis cum levasset dexteram et sinistram suam in celum et iurasset per viventem in eter-
num. quia in tempus et tempora et dimidium temporis. Et cum completa fuerit dispersio populi sancti.
complebuntur universa hec. Et ego audivi et non intellexi. Et dixi. Domine mi quid erit post hec. Et
ait. Vade daniel quia clausi sunt signatique sermones usque ad tempus prefinitum. Eligentur
et dealbabuntur. et quasi ignis probabuntur multi. et impie agent impii neque intelligent omnes
impii. porro docti intelligent. Et a tempore cum ablatum fuerit iuge sacrificium. et posita
fuerit abhominatio in desolatione. dies mille ducenti sexaginta. Beatus qui expectat
et pervenit ad dies mille trecentos triginta quinque. Tu autem daniel vade ad prefinitum et requi-
esces et stabis in sorte tua in fine dierum. Hucusque danielem in hebreo volumine legimus.

XIII

Et erat vir habitans in babylone cetera que sequuntur usque ad finem libri de the-
cuius nomen erat ioachim. et accepit odotionis editione translata sunt.
uxorem nomine susannam filiam helchie Visio danielis vide-
pulchram nimis. et timentem deum. Parentes tuna.
enim illius cum essent iusti. erudierunt filiam suam secundum legem moysi. Erat autem ioachi-

dives valde. et erat ei pomerium vicinum domui sue. et ad ipsum confluebant iudei eo quod esset ho-
norabilior omnium. Et constituti sunt duo senes iudices in anno illo de quibus locutus est dominus.
quia egressa est iniquitas de babylone a senioribus iudicibus qui videbantur regere populum. Isti fre-
quentabant domum ioachim. et veniebant ad eos omnes qui habebant iudicia. Cum autem populus
revertisset in die: ingrediebatur susanna et deambulabat in pomerio viri sui. Et vide-
bant eam senes cotidie ingredientem et deambulantem. et exarserunt in concupiscentia
eius. et everterunt sensum suum et declinaverunt oculos suos ut non viderent celum. nec recordarentur
iudiciorum iustorum. Erant autem ambo vulnerati in amore eius. nec indicaverunt sibi vicissim dolorem
suum. Erubescebant enim indicare sibi concupiscentiam suam. volentes concumbere cum ea. et obser-
vabant cotidie sollicitius videre eam. Dixitque alter ad alterum. Eamus domum: quia prandii
hora est. Et egressi recesserunt a se. Cumque revertissent: venerunt in unum. Et sciscitantes ab invicem
causam confessi sunt concupiscentiam suam. Et tunc in commune statuerunt tempus quando eam inve-
nire possent solam. Factum est autem cum observarent diem aptum: ingressa est aliquando
sicut heri et nudius tertius cum duabus solis puellis: voluitque lavari in pomerio: estus quippe e-
rat. Et non erat ibi quisquam preter duos senes absconditos: contemplantes eam. Dixit ergo puel-
lis. Afferte mihi oleum et smigmata: et ostia pomerii claudite ut laver. Et fecerunt sicut pre-
ceperat clauseruntque ostia pomerii. et egresse sunt per posticum ut afferrent que iusserat: ne-
sciebantque senes intus esse absconditos. Cum autem egresse essent puelle. surrexerunt duo senes et
accurrerunt ad eam et dixerunt. Ecce ostia pomerii clausa sunt et nemo nos videt: et in con-
cupiscentia tui sumus. Quam ob rem assentire nobis et commiscere nobiscum. Quod si nolueris dice-
mus testimonium contra te. quod fuerit tecum iuvenis. et ob hanc causam emiseris puellas a
te. Ingemuit susanna et ait. Angustie mihi sunt undique. Si enim hoc egero mors mihi est: si
autem non egero non effugiam manus vestras. Sed melius est mihi absque opere incidere in manus vestras.
quam peccare in conspectu domini. Et exclamavit voce magna susanna. Exclamaverunt autem et
et senes adversus eam. Et cucurrit unus et aperuit ostia pomerii. Cum ergo audissent clamorem
in pomerio famuli domus irruerunt per posticam ut viderent quidnam esset. Postquam autem se-
nes locuti sunt erubuerunt servi vehementer. quia nunquam dictus fuerat sermo huiuscemo-
di de susanna. Et facta est dies crastina. Cumque venisset populus ad virum eius ioachim venerunt
et duo presbiteri pleni iniqua cogitatione adversus susannam ut interficerent eam. Et
dixerunt coram populo. Mittite ad susannam filiam helchie uxorem ioachim. Et statim mi-
serunt. Et venit cum parentibus et filiis et universis cognatis suis. Porro susanna erat de-
licata nimis et pulchra facie. At iniqui illi iusserunt ut discooperiretur. erat enim
cooperta ut vel sic satiarentur decore eius. Flebant igitur sui et omnes qui noverant eam. Consurgen-
tes autem illi presbiteri duo in medio populi. posuerunt manus super caput eius. Que flens
suspexit ad celum. Erat enim cor eius fiduciam habens in domino. Et dixerunt presbiteri.
Cum deambularemus in pomerio soli ingressa est cum duabus puellis et clausit
ostia pomerii. et dimisit a se puellas. Venitque adolescens ad eam qui erat abscon-
ditus: et concubuit cum ea. Porro nos cum essemus in angulo pomerii videntes
iniquitatem cucurrimus ad eos et vidimus eos pariter commisceri. Et illum quidem non quivimus
comprehendere quia fortior nobis erat: et apertis ostiis exilivit. Hanc autem cum apprehendissemus inter-
rogavimus quis esset adolescens: et noluit indicare nobis. Huius rei testes sumus. Credi-
dit eis multitudo quasi senibus populi et iudicibus: et condempnaverunt eam ad mortem. Excla-
mavit autem voce magna susanna: et dixit. Deus eterne qui occultorum es cognitor qui omnia no-
sti antequam fiant. tu scis quoniam contra me falsum tulerint testimonium. Et ecce morior cum
nichil horum fecerim que isti maliciose composuerunt adversum me. Exaudivit autem
dominus vocem eius. Cumque duceretur ad mortem. suscitavit dominus spiritum sanctum pueri iunioris
cui nomen daniel: et exclamavit voce magna. Mundus ego sum a sanguine huius. Et
conversus ad eum omnis populus dixit. Quis est sermo iste quem tu locutus es? Qui cum sta-
ret in medio eorum ait. Sic fatui filii israel non iudicantes neque quod verum est cognoscen-

res: condempnastis filiam israel. Revertimini ad iudicium: quia falsum testimonium locuti sunt
adversum eam. Reversus est ergo populus cum festinatione. Et dixerunt ei senes. Veni et sede
in medio nostrum et indica nobis: quia tibi dedit deus honorem senectutis. Et dixit ad eos da-
niel. Separate eos ab invicem procul: et diiudicabo eos. Cum ergo divisi essent alter ab alte-
ro: vocavit unum de eis et dixit ad eum. Inveterate dierum malorum nunc advenerunt
peccata tua que operabaris prius iudicans iudicia iniusta. innocentes opprimens et dimit-
tens noxios: dicente domino. Innocentem et iustum non interficies. Nunc ergo si vidisti eam
dic sub qua arbore videris eos loquentes sibi. Qui ait. Sub scino. Dixit autem daniel.
Recte mentitus es in caput tuum. Ecce enim angelus domini accepta sententia ab eo. scin-
det te medium. Et amoto eo iussit venire alium: et dixit ei. Semen chanaan et non iuda
species decepit te: et concupiscentia subvertit cor tuum. Sic faciebatis filiabus israel et ille
timentes loquebantur vobis. Sed non filia iuda sustinuit iniquitatem vestram. Nunc ergo dic
mihi: sub qua arbore comprehenderis eos loquentes sibi. Qui ait. Sub prino. Dixit autem ei dani-
el. Recte mentitus es et tu in caput tuum. Manet enim angelus dei gladium habens ut se-
cet te medium et interficiat vos. Exclamavit itaque omnis cetus voce magna: et bene-
dixerunt dominum qui salvat sperantes in se. Et consurrexerunt adversus duos presbiteros:
convicerat enim eos [daniel ex ore suo] falsum dixisse testimonium. Feceruntque eis sicuti male egerant ad-
versus proximum. ut facerent secundum legem moysi: et interfecerunt eos. Et salvatus est sanguis
innoxius in die illa. Helchias autem et uxor eius laudaverunt dominum pro filia sua susanna cum ioachim
viro suo et cognatis omnibus: quia non est inventa in ea res turpis. Daniel autem factus est ma-
gnus in conspectu populi a die illa et deinceps. Visio danielis. xiij.

XIII

Et rex astiages appositus est ad patres suos: et suscepit cyrus perses regnum eius. Erat
autem daniel conviva regis: et honoratus super omnes amicos eius. Erat quoque ydolum nomine
bel apud babylonios: et impendebantur in eo per singulos dies simile artabe duo-
decim. et oves quadraginta. vinique amfore sex. Rex quoque colebat eum et ibat per
singulos dies adorare eum. Porro daniel adorabat deum suum. Dixitque ei rex. Quare non ado-
ras bel? Qui respondens ait ei. Quia non colo ydola manufacta. sed viventem deum qui creavit ce-
lum et terram. et habet potestatem omnis carnis. Et dixit ad eum rex. Non tibi videtur esse bel
deus vivens. An non vides quanta comedat et bibat cotidie? Et ait daniel arridens. Ne erres
rex. Iste enim intrinsecus luteus est et forinsecus ereus. neque comedit aliquando. Et iratus rex vo-
cavit sacerdotes eius et ait eis. Nisi dixeritis mihi quis est qui comedat impensas has: mo-
riemini. Si autem ostenderitis quoniam bel comedat hec: morietur daniel quia blasfemavit in bel.
Et daniel dixit regi. Fiat iuxta verbum tuum. Erant autem sacerdotes bel septuaginta. exce-
ptis uxoribus et parvulis et filiis. Et venit rex cum daniele in templum belis: et dixerunt sacerdo-
tes belis. Ecce nos egredimur foras. et tu rex pone escas. et misce vinum et claude osti-
um et signa anulo tuo. Et cum ingressus fueris mane si non inveneris omnia comesta a bel morte
morimur: vel daniel qui mentitus est adversum nos. Contemnebant autem quia fecerant sub mensa abs-
conditum introitum: et per illum ingrediebantur semper et devorabant ea. Factum est autem postquam
egressi sunt illi et rex posuit cibos ante bel. precepit daniel pueris suis et attulerunt cine-
rem et cribravit per totum templum coram rege. Et egressi clauserunt ostium et signantes
anulo regis abierunt. Sacerdotes autem ingressi sunt nocte iuxta consuetudinem suam et uxo-
res et filii eorum: et comederunt omnia et biberunt. Surrexit autem rex primo diluculo et daniel
cum eo. Et ait rex. Salva ne sunt signa daniel? Qui respondit. Salva rex. Statimque
cum aperuisset ostium: intuitus rex mensam exclamavit voce magna. Magnus es bel: et non est
apud te dolus quisquam. Et risit daniel et tenuit regem ne ingrederetur intus et dixit. Ecce
pavimentum. animadverte cuius vestigia sunt hec. Et dixit rex. Video vestigia virorum et mu-
lierum et infantium. Et iratus est rex. Tunc apprehendit sacerdotes et uxores et filios eorum. et osten-
derunt ei abscondita ostiola. per que ingrediebantur et consumebant que erant super mensam.
Occidit ergo illos rex. et tradidit bel in potestatem danielis. qui subvertit eum et templum eius. Et erat

draco magnus in loco illo: et colebant eum babylonii. Et dixit rex danieli. Ecce nunc non potes di-
cere quia non sit iste deus vivens: adora ergo eum. Dixitque daniel. Dominum deum meum adoro: quia ipse est
deus vivens. Tu autem rex da mihi potestatem et interficiam draconem absque gladio et fuste. Et ait rex.
Do tibi. Tulit ergo daniel picem et adipem et pilos et coxit pariter fecitque offas et dedit in os
draconis et disruptus est draco. Et dixit. Ecce quem colebatis. Quod cum audissent baby-
lonii indignati sunt vehementer et congregati adversum regem dixerunt. Iudeus factus est
rex. Bel destruxit. draconem interfecit et sacerdotes occidit. Et dixerunt cum venissent ad
regem. Trade nobis danielem: alioquin interficiemus te et domum tuam. Vidit ergo rex quod irru-
erent in eum vehementer et necessitate compulsus tradidit eis danielem. Qui miserunt
eum in lacum leonum: et erat ibi diebus sex. Porro in lacu erant leones septem et dabantur eis
cotidie duo corpora et due oves. Et tunc non data sunt eis: ut devorarent danielem. Erat
autem abacuc propheta in iudea et ipse coxerat pulmentum et intriverat panes in alveolo: et i-
bat in campum ut ferret messoribus. Dixitque angelus domini ad abacuc. Fer prandium quod habes
in babylonem danieli qui est in lacu leonum. Et dixit abacuc. Domine babylonem non vidi: et
lacum nescio. Et apprehendit eum angelus in vertice eius: et portavit eum capillo capitis sui:
posuitque eum in babylone supra lacum in impetu spiritus sui. Et clamavit abacuc dicens. Da-
niel tolle prandium quod misit tibi deus. Et ait daniel. Recordatus es enim mei deus: et non dereliquisti
diligentes te. Surgensque daniel comedit. Porro angelus domini restituit abacuc confe-
stim in loco suo. Venit ergo rex die septima ut lugeret danielem. Et venit ad lacum et
introspexit et ecce daniel sedens. Et exclamavit rex voce magna dicens. Magnus est dominus deus
danielis. Et extraxit eum de lacu. Porro illos qui perditionis eius causa fuerant intromi-
sit: et devorati sunt in momento coram eo. Explicit daniel propheta. Prologus in libro duodecim prophetarum.

Non idem ordo est duodecim prophetarum apud hebreos
qui et apud nos. Unde secundum id quod ibi legitur: hic quoque dispositi sunt. Osee comma-
ticus est: et quasi per sententias loquens. Iohel planus in principiis: in fine obscuri-
or. Et usque ad malachiam habent singuli proprietates suas. que etiam scribam le-
gisque doctorem. hebrei autumant. Et quia longum est nunc de omnibus dicere
hoc tantum vos o paula et eustochium admonitas volo. unum librum esse duodecim propheta-
rum. Et osee sinchronon esse ysaye. malachiam vero aggei et zacharie fuisse temporibus.
in quibus autem tempus non prefertur in titulo. sub illis eos regibus prophetasse sub quibus et hii
qui ante eos habent titulos prophetaverunt. Finit prologus. Incipit prefatio in osee propheta.

Temporibus ozie et ioatham et achaz et ezechie regum iuda.
et ieroboam filii ioas regis israel. osee filius beeri ad prophetiam dicendam spiritu
sancto repletus est. De memorato itaque numero regum achaz rex iuda et ie-
roboam rex israel deum delinquentes. ut hystorie regum et paralypomenon in-
etiam israel ydolatrie crimen impio. ac potestate sua ad imitandum coegerunt. Propter quod
deus ad osee hoc locutus est dicens. Accipe tibi uxorem fornicariam sive fornicationum et fac tibi fili-
os fornicationis. Fornicariam itaque non elocati corporis meretricem. sed gentilem dominum ignoran-
tem appellat. que dei creatoris sui amore contempto. simulachrorum se subiecerat
delectis. Sed cum dei precepto propheta in hac re paruisset. conceptum ex ea filium iezrahel
precepit nominare. deo pollicente post breve tempus sanguinem iezrahel in domo ieu
vindicare. Cuius permissionis hec causa est. Ieu per helyseum in regnum unctus. ad defen-
dendum sanguinem naboth cuius iezrahel que tunc temporis metropolis erat. quem iezabel
achab regis israel uxor interemerat. sicut hystoria regum exponit. Is cum graviter iux-
ta divinum preceptum vindicandi sanguinis causa in omnem memorati domum dese-
visset. hoc pacto dominum dereliquisse invenitur. Cum per nepotem ieroboam qui lectione com-
prehensus est originis sue peccata imitante ac contra dei precepta et religionem cum populo
israel agente. sanguis naboth qui in loco certe iezrahel fuerat effusus in domo ieu pa-
tris memorati ieroboam propter peccata redundaturus significatur. Hinc factum est ut in-

dei in ppl'o isrl' p denunciatonem pphe poessura diceret. Domus au iude una lectone conp
hensa ob hoc pmissa est. qr ezechias rex iuda fili achaz sublatis ydolis que tam pater eius
qm ceteri reges consecrauerunt. templum dei purificasse monstratur. Item p̄fatio.

Osee de tribu ysachar ortus de bethleemoth. hic pnuntians dedit signu. uenet dns
in terram sicut quercus que e in sylo. hic in tra sua sepultus placita qete dormi
uit. Gerit au figuram xpi q ex fornicone gentium accepit in corpore suo ecclam. Pro
phauit au contra decem tribus. pauca de duob locus. Prnuntiauit au hystorialiter iudos
in ultimo tempe ad xpm redituros. Tercia q diem dnice resurrectonis pdixit.

Incipit osee propheta.

Verbum dni qd fcm est ad osee filium beeri in diebz
ozie. ioatham achaz ezechie regum iuda. et in diebz ieroboam filii
ioas regis isrl. Principiu loquendi dno in osee. Et dixit dns ad osee. ua
de sume t uxorem fornicariam et fac filios fornicationum. qr fornicans
fornicabitur tra a dno. Et abiit et accepit gomer filiam debelaim. et con
cepit et pepit ei filium. Et dixit dns ad eum. Voca nom ei iezrahel.
qm adhuc modicu et uisitabo sanguine iezrahel sup domu hieu. et qui
escere faciam regnum de domo isrl. et in illa die conteram arcum isrl in ualle iezra
hel. Et concepit adhuc. et pepit filiam. Et dixit ei. Voca nomen ei absq mia. qr n adda
ultra misereri domui isrl. sz obliuione obliuiscar eoz. et domui iuda miserebor et sal
uabo eos in dno deo suo. et n saluabo eos in arcu et gladio. et in bello. et in equis et in equi
tibus. Et ablactauit eam que erat absq mia. et concepit et pepit filium. et dixit. Vo
ca nomen ei non ppls meus. qr uos n populus ms. et ego n ero ur. Et erit numerus
filioz isrl qsi harena maris que sine mensura est. et n numabitur. Et erit in loco ubi
dicetur eis n ppls meus uos. dicetur eis filii di uiuentis. Et congregabuntur filii iuda
et filii isrl pariter. et ponent sibimet caput unum. et ascendent de tra. qr magnu dies
iezrahel. Dicite fribz uris ppls meus. et sorori ure miam consecuta. Iudicate matre
uram iudicate. qm ipa non uxor mea. et ego non uir ei. Auferat fornicones suas a
facie sua. et adultia sua de medio uberum suoz. ne forte expoliem ea nuda. et statuam
eam scdm diem natiuitatis sue. et ponam eam qsi solitudine. et statuam eam uelut ter
ram inuia. et interficiam eam in siti. Et filioz illius non miserebor qm filii forni
tionum sunt. qr fornicata est mater eoz. Confusa est que concepit eos qr dixit.
Vadam post amatores meos q dant panes m et aquas meas. lana meam et linum meu.
oleum meu et potum meum. Propter hoc ecce sepiam uiam tuam spinis. et sepia eam ma
ceria. et semitas suas n inueniet. Et sequetur amatores suos et n apprehendet eos. et
queret eos et n inueniet. Et dicet. Vadam et reuertar ad uirum meu priorem. qr bene
michi erat tunc magis qm nunc. Et hoc nesciuit. qr dedi ego ei frumentu et uinu
oleum. et argentum multiplicaui ei et aurum. que fecerunt baal. Ideo conuertar et
sumam frumentu meu in tempe suo. et uinu meu in tempore suo. et liberabo lana mea et
linu meu. que opiebant ignominiam ei. Et nc reuelabo stulticiam ei in oculis ama
torum ei. et uir n eruet eam de manu mea. Et cessare faciam gaudiu omne ei. sollempni
tate ei. neomenia ei. sabbatum ei. et omia festa tempora eius. et corrupam uineam
ei. et ficum ei. de quibz dixit. Mercedes hee mee sunt. quas dederunt m amatores mei.
Et ponam eam in saltum. et comedet eam bestia agri. Et uisitabo sup eam dies baalim
quibz accendebat incensum. et ornabatur inaure sua. et monili suo. et ibat post ama
tores suos. et mei obliuiscebatur dicit dns. Propter hoc ecce ego lactabo eam. et ducam
eam in solitudinem. et loquar ad cor ei. Et dabo ei uinitores ei ex eodem loco. et ual
lem achor ad aperiendam spem. Et canet ibi iuxta dies iuuentutis sue. et iuxta dies
ascensionis sue de tra egypti. Et erit in die illa ait dns uocabit me uir meus. et
non uocabit me ultra baal. Et auferam noia baalim de ore ei. et n recordabitur ultra
nominis eoz. Et percutiam eis fedus in die illa. cu bestia agri et cu uolucre celi. et cu reptili tre.

et arcum et gladium et bellum conteram de terra: et dormire eos faciam fiducialiter. Et sponsabo
te mihi in sempiternum. et sponsabo te mihi in iustitia et iudicio et in misericordia et miserationibus. et spon-
sabo te mihi in fide et scies quia ego dominus. Et erit in die illa exaudiam dicit dominus. exaudiam ce-
los. et illi exaudient terram. et terra exaudiet triticum et vinum et oleum. et hec exaudient iezra-
hel. Et seminabo eam mihi in terram et miserebor eius que fuit absque misericordia. Et dicam non populo meo populus
meus es tu. et ipse dicet deus meus es tu.

III

Et dixit dominus ad me. Adhuc vade et dilige mulie-
rem dilectam amico et adulteram sicut diligit dominus filios israel. et ipsi respectant ad deos alie-
nos. et diligunt vinacia uvarum. Et fodi eam mihi quindecim argenteis et choro ordei et dimidio
choro ordei. Et dixi ad eam. Diebus multis expectabis me: non fornicaberis et non eris viro. Sed
et ego expectabo te. quia dies multos sedebunt filii israel sine rege et sine principe et sine sacri-
ficio et sine altari et sine ephod et sine theraphin. Et post hec revertentur filii israel et que-
rent dominum deum suum et david regem suum et pavebunt ad dominum et ad bonum eius in novis-
simo dierum.

IIII

Audite verbum domini filii israel. quia iudicium domino cum habitatoribus terre. Non est enim
veritas et non est misericordia et non est scientia dei in terra. Maledictum et mendacium et homicidium et
furtum et adulterium inundaverunt et sanguis sanguinem tetigit. Propter hoc lugebit terra.
et infirmabitur omnis qui habitat in ea. in bestia agri et in volucre celi. sed et pisces ma-
ris congregabuntur. Verumtamen unusquisque non iudicet et non arguatur vir. Populus enim
tuus sicut hi qui contradicunt sacerdoti. et corrues hodie et corruet etiam propheta tecum. Nocte
tacere feci matrem tuam. conticuit populus meus eo quod non habuerit scientiam. Quia tu scientiam reppu-
listi repellam te ne sacerdotio fungaris mihi. Et oblita es legis dei tui: obliviscar filiorum
tuorum et ego. Secundum multitudinem eorum sic peccaverunt mihi. Gloriam eorum in ignominiam com-
mutabo. Peccata populi mei comedent: et ad iniquitatem eorum sublevabunt animas eorum. et erit si-
cut populus sic sacerdos. Et visitabo super eum vias eius et cogitationes eius reddam ei. et comedent
et non saturabuntur. fornicati sunt et non cessaverunt. quoniam dominum dereliquerunt in non custodiendo.
Fornicatio et vinum et ebrietas aufert cor. Populus meus in ligno suo interrogavit et baculus
eius annuntiavit ei. Spiritus enim fornicationum decepit eos. et fornicati sunt a deo suo. Su-
per capita montium sacrificabant et super colles accendebant thymiama. Subtus quercum et populum
et therebintum quia bona erat umbra eius. Ideo fornicabuntur filie vestre. et sponse vestre adulte-
re erunt. Non visitabo super filias vestras cum fuerint fornicate. neque super sponsas vestras
cum adulteraverint. quoniam ipsi cum meretricibus conversabantur. et cum effeminatis sacrifica-
bant. et populus non intelligens vapulabit. Si fornicaris tu israel: non delinquat saltem iuda. Et noli-
te ingredi in galgala. et ne ascenderitis in bethaven. neque iuraveritis vivit dominus. Quoniam si-
cut vacca lasciviens declinavit israel. Nunc pascet eos dominus quasi agnum in latitudine.
Particeps idolorum effraim dimitte eum. Separatum est convivium eorum. fornicatione for-
nicati sunt dilexerunt afferre ignominiam protectores eius. Ligavit eum spiritus in alis suis.
et confundentur a sacrificiis suis.

V

Audite hoc sacerdotes. et attendite domus israel et do-
mus regis auscultate. quia vobis iudicium est. quoniam laqueus facti estis speculationi et
rete expansum super thabor. Et victimas declinastis in profundum. et ego eruditor omnium
eorum. Ego scio effraim et israel non est absconditus a me. Quia nunc fornicatus est effraim con-
taminatus est israel. Non dabunt cogitationes suas ut revertantur ad deum suum quia spiritus
fornicationis in medio eorum et dominum non cognoverunt. Et respondebit arrogantia israel
in facie eius. et israel et effraim ruent in iniquitate sua. ruet etiam iuda cum eis. In
gregibus suis vadent ad querendum dominum. et non invenient. Ablatus est ab eis. In dominum pre-
varicati sunt quia filios alienos genuerunt. Nunc devorabit eos mensis cum partibus
suis. Clangite buccina in gabaa. tuba in rama. ululate in bethaven. post tergum
tuum beniamin. Effraim in desolatione erit in die correptionis. In tribubus israel osten-
di fidem. Facti sunt principes iuda quasi assumentes terminum super eos. effundam quasi aquam iram
meam. Calumniam patiens effraim fractus iudicio. quoniam cepit abire post sordes. Et ego quasi ti-
nea effraim et quasi putredo domui iuda. Et vidit effraim languorem suum et iudas

ad vinculum suum. Et abiit Effraim ad Assur, et misit ad regem ultorem: et ipse non po-
terit sanare vos, nec solvere poterit a vobis vinculum. Quoniam ego quasi leaena Effraim, et quasi catu-
lus leonis domui Iuda. Ego ego capiam et vadam, tollam et non est qui eruat. Vadens re-
vertar ad locum meum donec deficiatis, et quaeratis faciem meam.

VI

In tribulatione sua ma-
ne consurgent ad me. Venite et revertamur ad dominum, quia ipse cepit et sanabit nos, per-
cutiet et curabit nos. Vivificabit nos post duos dies: in die tertia suscitabit nos, et vive-
mus in conspectu eius. Sciemus sequemurque ut cognoscamus dominum. Quasi diluculum prepara-
tus est egressus eius, et veniet quasi imber nobis temporaneus et serotinus terrae. Quid facia-
m tibi Effraim? Quid faciam tibi Iuda? Misericordia vestra quasi nubes matutina, et quasi ros mane pertrans-
iens. Propter hoc dolavi in prophetis, et occidi eos in verbis oris mei: et iudicia mea quasi lux egre-
dientur. Quia misericordiam volui et non sacrificium, et scientiam dei plus quam holocausta. Ipsi autem
sicut Adam transgressi sunt pactum, ibi praevaricati sunt in me. Galaad civitas opera-
tium idolum supplantata sanguine. Et quasi fauces virorum latronum, particeps sa-
cerdotum in via interficientium pergentes de Sichem: quia scelus operati sunt. In domo
Israel vidi horrendum, ibi fornicationes Effraim. Contaminatus est Israel. Sed et Iuda pone
messem tibi, cum convertero captivitatem populi mei.

VII

Cum sanare vellem Israel, revelata est ini-
quitas Effraim, et malicia Samariae, quia operati sunt mendacium: et fur ingressus est spo-
lians latrunculus foris. Et ne forte dicant in cordibus suis omnem maliciam eorum me re-
cordatum, nunc circumdederunt eos adinventiones suae: coram facie mea factae sunt. In mali-
cia sua laetificaverunt regem, et in mendaciis suis principes. Omnes adulterantes quasi cliba-
nus succensus a coquente. Quievit paululum civitas a commixtione fermenti donec ferm-
taretur totum. Dies regis nostri, ceperunt principes furere a vino. Extendit manum
suam cum illusoribus, quia applicaverunt quasi clibanum cor suum cum insidiaretur eis. Tota
nocte dormivit coquens eos, mane ipse succensus quasi ignis flammae. Omnes calefacti sunt quasi
clibanus, et devoraverunt iudices suos. Omnes reges eorum ceciderunt: non est qui clamet in
eis ad me. Effraim in populis ipse commiscebatur. Effraim factus est subcinericius
qui non reversatur. Comederunt alieni robur eius, et ipse nescivit. Sed et cani effusi sunt in eo,
et ipse ignoravit. Et humiliabitur superbia Israel in facie eius, nec reversi sunt ad dominum
deum suum, et non quaesierunt eum in omnibus his. Et factus est Effraim quasi columba sedu-
cta non habens cor. Egyptum invocabant, et ad Assyrios abierunt. Et cum profecti f-
uerint expandam super eos rete meum. Quasi volucrem caeli detraham eos. Cedam eos
secundum auditionem coetus eorum. Vae eis quoniam recesserunt a me. Vastabuntur, quia praevaricati
in me. Et ego redemi eos, et ipsi locuti sunt contra me mendacia. Et non clamaverunt ad me in
corde suo, sed ululabant in cubilibus suis. Super triticum et vinum ruminabant, recesse-
runt a me. Et ego erudivi eos, et confortavi brachia eorum, et in me cogitaverunt maliciam.
Reversi sunt ut essent absque iugo: facti sunt quasi arcus dolosus. Cadent in gladio princi-
pes eorum a furore linguae suae. Ista subsannatio eorum in terra Egypti.

VIII

In gutture tuo
sit tuba quasi aquila super domum domini. Pro eo quod transgressi sunt foedus meum, et legem meam prae-
varicati sunt. Me invocabunt: deus meus, cognovimus te Israel. Proiecit Israel bonum: inimicus
persequetur eum. Ipsi regnaverunt et non ex me: principes extiterunt et non cognovi. Argentum
suum et aurum suum fecerunt sibi idola, ut interirent. Proiectus est vitulus tuus Samaria,
iratus est furor meus in eis. Usquequo non poterunt emundari? Quia ex Israel et ipse est. Arti-
fex fecit illum, et non est deus: quoniam in aranearum telas erit vitulus Samariae. Quia ventum
seminabunt et turbinem metent. Culmus stans non est in eis, germen non faciet farinam.
Quod si et fecerit, alieni comedent eam. Devoratus est Israel, nunc factus est in natio-
nibus quasi vas inmundum. Quia ipsi ascenderunt ad Assur: onager solitarius sibi. Effraim
munera dederunt amatoribus suis. Sed et cum mercede conduxerint nationes, nunc con-
gregabo eos, et quiescent paulisper ab onere regis et principum. Quia multiplicavit Effra-
im altaria ad peccandum, factae sunt ei arae in delictum. Scribam ei multiplices

leges meas, que velut aliene computate sunt. Hostias afferent, immolabunt carnes et co-
medent, et dominus non suscipiet eas. Nunc recordabitur iniquitates eorum et visitabit peccata
eorum. Ipsi ad egyptum convertentur. Et oblitus est israel factoris sui, et edificavit delubra.
et iudas multiplicavit urbes munitas. Et mittam ignem in civitates eius, et devorabit e-
des illius. [IX] Noli letari israel, noli exultare sicut populi, quia fornicatus es a deo tuo. Dilexi-
sti mercedes super omnes areas tritici. Area et torcular non pascet eos, et vinum mentietur
eis. Non habitabunt in terra domini. Reversus est effraim in egyptum, et in assyriis
pollutum comedit. Non libabunt domino vinum, et non placebunt ei. Sacrificia eorum quasi pa-
nis lugentium. Omnes qui comedunt eum contaminabuntur, quia panis eorum anime ipsorum
non intrabit in domum domini. Quid facietis in die sollempni, in die festivitatis domini? Ecce
enim profecti sunt a vastitate. egyptus congregabit eos, memphis sepeliet eos. De-
siderabile argenti eorum urtica hereditabit, lappa in tabernaculis eorum. Venerunt dies visi-
tationis, venerunt dies retributionis. Scitote israel stultum prophetam, insanum virum spiritalem.
Propter multitudinem iniquitatis tue et multitudo amentie. Speculator effraim
cum deo meo. Propheta laqueus ruine factus est super omnes vias eius, insania in do-
mo dei eius. Profunde peccaverunt, sicut in diebus gabaa. Recordabitur iniquitatis eorum et
visitabit peccata eorum. Quasi uvas in deserto inveni israel, quasi prima poma ficul-
nee in cacumine eius vidi patres eorum. Ipsi autem [intraverunt] ad beelphegor et abalienati sunt
in confusione, et facti sunt abhominabiles sicut ea que dilexerunt. Effraim quasi
avis avolavit. Gloria eorum a partu et ab utero et a conceptu. Quod si et enutrierint filios
suos, absque liberis eos faciam in hominibus. Sed et ve eis cum recessero ab eis. Effra-
im ut vidi tyrus erat fundata in pulchritudine. Effraim educet ad interfecto-
rem filios suos. Da eis domine. Quid dabis eis? Da eis vulvam sine liberis, et ubera aren-
tia. Omnes nequitie eorum in galgal, quia ibi exosos habui eos. Propter maliciam adinventionum
eorum de domo mea eiciam eos. Non addam ut diligam eos. Omnes principes eorum recedentes.
Percussus est effraim, radix eorum exsiccata est. Fructum nequaquam facient. Quod si et ge-
nuerint, interficiam amantissima uteri eorum. Abiciet eos deus meus quia non audierunt eum, et
erunt vagi in nationibus. [X] Vitis frondosa israel, fructus adequatus est ei. Secundum multitu-
dinem fructus sui multiplicavit altaria, iuxta ubertatem terre sue exuberavit simula-
chris. Divisum est cor eorum, nunc interibunt. Ipse confringet simulachra eorum, depopulabitur aras
eorum. Quia nunc dicent: Non est rex nobis. Non enim timemus dominum, et rex quid faciet nobis? Loquimi-
ni verba visionis inutilis, et ferietis fedus, et germinabit quasi amaritudo iudicium super sulcos
agri. Vaccas bethaven coluerunt habitatores samarie, quia luxit super eum populus eius, et editui
eius super eum exultaverunt in gloria eius, quia migravit ab eo. Siquidem et ipse in assur delatus
est, munus regi ultori. Confusio effraim capiet, et confundetur israel in voluntate sua.
Transire fecit samaria regem suum, quasi spumam super faciem aque. Et disperdentur ex-
celsa ydoli peccatum israel. Lappa et tribulus ascendent super aras eorum, et dicent montibus: Operite
nos, et collibus: Cadite super nos. Ex diebus gabaa peccavit israel, ibi steterunt. Non compre-
hendet eos in gabaa prelium super filios iniquitatis. Iuxta desiderium meum corripiam eos.
Congregabuntur super eos populi cum corripientur propter duas iniquitates suas. Effraim vitula
docta diligere trituram, et ego transivi super pulchritudinem colli eius. Ascendam super effra-
im. Arabit iudas, confringet sibi sulcos iacob. Seminate vobis in iusticia, et metite in
ore misericordie. Innovate vobis novale. Tempus autem requirendi dominum cum venerit qui docebit vos
iusticiam. Arastis impietatem, iniquitatem messuistis. Comedistis frugem mendacii, quia
confisus es in viis tuis, in multitudine fortium tuorum. Consurget tumultus in populo tuo, et omnes
munitiones tue vastabuntur. Sicut vastatus est salmana a domo eius qui iudicavit baal in die pre-
lii, matre super filios allisa. Sic fecit vobis bethel a facie malicie nequitiarum vestrarum. [XI] Sicut ma-
ne transiit, pertransiit rex israel. Quia puer israel, et dilexi eum, et ex egypto vocavi filium meum. Vo-
caverunt eos, sic abierunt a facie eorum. Baalim immolabant, et simulachris sacrificabant.

Et ego quasi nutricius effraim portabam eos in brachiis meis. et nescierunt quod curarem eos.
In funiculis adam traham eos in vinculis caritatis. Et ero eis quasi exaltans iugum super ma-
xillas eorum. et declinaui ad eum ut vesceretur. Non revertetur in terram egypti. et assur ipse
est rex eius quoniam noluerunt converti. Cepit gladius in civitatibus eius. et consumet electos eius. et co-
medet capita eorum. et populus meus pendebit ad reditum meum. iugum autem imponetur eis simul
quod non auferetur. Quomodo dabo te effraim protegam te israel? Quomodo dabo te? Sicut adama
ponam te. ut seboim. Conversum est in me cor meum pariter. conturbata est penitudo mea.
Non faciam furorem ire mee. non convertar ut disperdam effraim. quoniam deus ego et non homo in
medio tui sanctus. et non ingrediar civitatem. Post dominum ambulabunt. Quasi leo rugiet. quia ipse ru-
giet. et formidabunt filii maris. et avolabunt quasi avis ex egypto et quasi columba de terra assyriorum. et
collocabo eos in domibus suis dicit dominus.

XII

Circumdedit me in negatione sua effraim. et in
dolo domus israel. Iudas autem descendit cum deo. et cum sanctis fidelis. Effraim pascit ventum et seq-
uitur estum. Tota die mendacium et vastitatem multiplicat. et fedus cum assyriis iniit. et ole-
um in egyptum ferebat. Iudicium ergo domini cum iuda. et visitatio super iacob. Iuxta vias eius
et iuxta adinventiones eius reddet ei. In utero supplantavit fratrem suum. et in fortitudine sua di-
rectus est cum angelo. Et invaluit ad angelum et confortatus est. corroboratus flevit et rogavit
eum. In bethel invenit eum. et ibi locutus est nobiscum. Et dominus deus exercituum dominus memoriale
eius. Et tu ad dominum tuum converteris. misericordiam et iudicium custodi. et spera in deo tuo semper. Chana-
an in manu eius statera dolosa. calumniam dilexit. Et dixit effraim. Verumtamen dives effectus sum
inveni ydolum michi. Omnes labores mei non invenient michi iniquitatem quam peccavi. Et ego do-
minus deus tuus ex terra egypti. adhuc sedere te faciam in tabernaculis. sicut in diebus
festivitatis. Et locutus sum super prophetas. et ego visionem multiplicavi. et in manu prophetarum
assimilatus sum. Si galaad ydolum tamen frustra erant in galgal. bobus immolantes. Nam et
altaria eorum quasi acervi super sulcos agri erunt. Fugit iacob in regionem syrie. et servivit israel
in uxorem. et in uxore servavit. In propheta autem eduxit dominus israel de egypto. et in propheta servatus est.
Ad iracundiam me provocavit effraim in amaritudinibus suis. et sanguis eius super eum veni-
et. et obprobrium eius restituet ei dominus deus suus.

XIII

Loquente effraim horror invasit israel. et deliquit in
baal. et mortuus est. Et nunc addiderunt ad peccandum feceruntque sibi conflatile de argento suo. quasi si-
militudinem ydolorum. factura artificum totum est. His ipsi dicunt immolate homines. vitulos ado-
rantes. Idcirco erunt quasi nubes matutina. et sicut ros matutinus preteriens. sicut pulvis tur-
bine raptus ex area. et sicut fumus de fumario. Ego autem dominus deus tuus ex terra egypti. et deum
absque me nescies. et salvator non est preter me. Ego cognovi te in deserto in terra soli-
tudinis. Iuxta pascua sua adimpleti sunt et saturati. et levaverunt cor suum. et obliti sunt
mei. Et ero eis quasi leena. sicut pardus in via assyriorum. Occurram eis quasi ursa raptis catulis. et
dirumpam interiora iecoris eorum. et consumam eos ibi quasi leo. Bestia agri scindet eos. Perditio tua
israel. tantummodo in me auxilium tuum. Ubi est rex tuus? Maxime nunc salvet te in omnibus urbi-
bus tuis. et iudices tui de quibus dixisti. Da michi regem et principes. Dabo tibi regem in furore meo
et auferam in indignatione mea. Colligata est iniquitas effraim. absconditum peccatum eius.
Dolores parturientis venient ei. ipse filius non sapiens. Nec enim nunc stabit in contritione filiorum.
De manu inferni liberabo eos de morte redimam eos. Ero mors tua o mors ero morsus
tuus inferne. consolatio abscondita est ab oculis meis. quia ipse inter fratres dividet. Adducet
urentem ventum dominus de deserto ascendentem. et siccabit venas eius et desolabit fontem eius.
et ipse diripiet thesaurum omnis vasis desiderabilis. Pereat samaria quoniam ad amaritudinem
concitavit deum suum. In gladio pereant. parvuli eorum elidantur. et fete eius discindantur.

XIIII

Convertere
israel ad dominum deum tuum. quoniam corruisti in iniquitate tua. Tollite vobiscum verba et convertimini
ad dominum. Dicite ei. Omnem aufer iniquitatem et accipe bonum. et reddemus vitulos labiorum
nostrorum. Assur non salvabit nos. super equum non ascendemus. nec dicemus ultra. dii nostri opera
manuum nostrarum. quia eius qui in te est misereberis pupilli. Sanabo contritiones eorum diligam
eos spontanee. quia aversus est furor meus ab eis. Ero quasi ros. israel germinabit sicut lilium. et

erumpet radix eius ut libani. Ibunt rami eius et erit quasi oliva gloria eius et odor eius ut libani. Convertentur sedentes in umbra eius. vivent tritico et germinabunt quasi vinea. Memoriale eius sicut vinum libani. Effraim quid mihi ultra idola? Ego exaudiam et dirigam eum. ego ut abietem virentem. ex me fructus tuus inventus est. Quis sapiens et intelliget ista. intelligens et sciet hec? Quia recte vie domini et iusti ambulabunt in eis. prevaricatores vero corruent in eis. Explicit osee propheta. Incipit prefatio in iohel propheta.

Sanctus iohel apud hebreos post osee ponitur. et sicut sibi sub nomine effraim ad decem tribus confertur vaticinium. que vel samaria vel israel sepe memorantur. sic in hunc prophetam omne quod dicitur. ad tribum iuda et ad ierusalem pertinere credendum est. et nullam omnino israelis id est decem tribuum in hoc fieri mentionem. Tempora quoque quibus prophetavit. eadem debemus accipere que in osee legimus. in diebus ozie ioathan et achaz et ezechie regum iude. et in diebus ieroboam filii ioas regis israel. Porro factum esse sermonem domini ad minimum eius refertur aut fit. non ad conditionem illius qui fieri dicitur. ut alibi legimus. Dominus michi factus est in salutem. Audire autem in scripturis sanctis. non est istud quod in aure sonat. sed quod in corde percipitur. iuxta illud quod loquitur in evangelio. Qui habet aures audiendi audiat. Quod autem dicitur ενωτισασθε et latine sonat auribus percipite. proprie non aure sed corde percipitur. Quia senes sunt et celestes audiunt spiritaliter. qui autem habitant in terra. appellantur quoque terrenum auribus percipiunt. Ubicumque autem hec duo verba iuncta ponuntur. non ad simplicem tantum verborum sonum. sed ad reconditum quoque dictorum intelligentiam certum est pertinere. In genesi lamech loquitur ad uxores suas. ada et sella. Audite verba mea uxores lamech. auribus percipite sermones meos quia virum occidi in vulnus meum. et iuvenem in livorem meum. Et ysaias. Audite celi et auribus percipe terra.

Item prologus in iohel.

Iohel fatuel filius. describit terram duodecim tribuum. eruca. brucho. locusta. rubigine vastante consumptam. et post eversionem prioris populi effusum spiritum sanctum super servos dei et ancillas. id est super centum viginti credentium nomina. que fuerunt virum in cenaculo syon. centum viginti. qui ab uno usque ad quindecim paulatim et per incrementa surgentes quindecim graduum numerum efficiunt. qui in psalterio mystice continentur. Ex tribus igitur generibus rethorum hic sumuntur principia. et tres sunt argumentorum partes ex quibus incipere solet omnis oratio. Aut enim dociles. aut benivolos. aut attentos auditores debet efficere. Hic quoque propheta recte a magnitudine cladis sumens principium eosque qui audituri erant. volens ad penitentiam provocare. reddit intentos. admirans futurorum malum. ut considerantes [illegible] cladis asperitatem. vel arripiant penitentiam. In hoc propheta [illegible]. nec reges nec tempora sunt prenotata. et iisdem temporibus ac regibus quibus osee prophetavit. Iohel interpretatur incipiens. aut domini descensus tropologice. hoc est qui ostium dei et sciam domini habuerit aptam. recte incipit prophetare.

Item alia prefatio.

Iohel de tribu ruben natus est in agro bethoron. ubi etiam in pace mortuus est atque sepultus.

Incipit iohel propheta.

Verbum domini quod factum est ad iohel filium fatuel. Audite hoc senes et auribus percipite omnes habitatores terre. Si factum est istud in diebus vestris aut in diebus patrum vestrorum. Super hoc filiis vestris narrate. et filii vestri filiis suis. et filii eorum generationi altere. Residuum eruce comedit locusta. et residuum locuste comedit bruchus. et residuum bruchi comedit erugo. Expergiscimini ebrii et flete et ululate omnes qui bibitis vinum in dulcedine. quia periit ab ore vestro. Gens enim ascendit super terram meam fortis et innumerabilis. Dentes eius ut dentes leonis. et molares eius ut catuli leonis. Posuit vineam meam in desertum. et ficum meam decorticavit. Nudans spoliavit eam et proiecit. albi facti sunt rami eius. Plange quasi virgo accincta sacco. super virum pubertatis sue. Periit sacrificium et libatio de domo domini. luxerunt sacerdotes ministri domini. Depopulata est regio. luxit humus. quoniam devastatum est triticum. confusum est vinum.

elanguit oleum. Confusi sunt agricole. ululaverunt vinitores super frumento et hordeo: quia periit
messis agri. Vinea confusa est. et ficus elanguit. Malogranatum et palma et malum et omnia ligna
agri aruerunt. quia confusum est gaudium a filiis hominum. Accingite vos et plangite sacerdotes.
ululate ministri altaris. ingredimini. cubate in sacco ministri dei mei. quoniam interiit de domo
dei vestri sacrificium et libatio. Sanctificate ieiunium vocate cetum congregate senes. omnes habitatores
terre in domum dei vestri et clamate ad dominum. ah. ah. ah. diei. quia prope est dies domini et quasi vastitas a potente
veniet. Numquid non coram oculis vestris alimenta perierunt de domo dei nostri leticia et exultatio? Com-
putruerunt iumenta in stercore suo. demolita sunt horrea. dissipate sunt apothece. quoniam con-
fusum est triticum. Quid ingemuit animal mugierunt greges armenti? Quia non est pascua
eis. sed et greges pecorum disperierunt. Ad te domine clamabo quia ignis comedit speciosa deserti. et
flamma succendit omnia ligna regionis. Sed et bestie agri quasi area sitiens ymbrem suspe-
xerunt ad te. quoniam exsiccati sunt fontes aquarum et ignis devoravit speciosa deserti. Cani-
te tuba in syon. ululate in sancto monte meo. Conturbentur omnes habitatores terre: quia venit
dies domini: quia prope est dies tenebrarum et caliginis. dies nubis et turbinis. Quasi mane ex-
pansum super montes. populus multus et fortis. Similis ei non fuit a principio: et post eum
non erit usque in annos generationis et generationis. Ante faciem eius ignis vorans: et post eum
exurens flamma. Quasi hortus voluptatis terra ante eum. et post eum solitudo deserti nec est qui
effugiat eum. Quasi aspectus equorum aspectus eorum: et quasi equites sic current. Sicut sonitus
quadrigarum super capita montium exilient. sicut sonitus flamme ignis devorantis stipulam.
velut populus fortis preparatus ad prelium. A facie eius cruciabuntur populi. omnes vultus redigentur
in ollam. Sicut fortes current et quasi viri bellatores ascendent murum. Vir in viis suis gra-
dientur. et non declinabunt a semitis suis. Unusquisque fratrem suum non coartabit. singuli in calle
suo ambulabunt. Sed et per fenestras cadent et non demolientur. Urbem ingredientur: in muro
current domos conscendent. per fenestras intrabunt quasi fur. A facie eius contremuit terra.
moti sunt celi. sol et luna obtenebrati sunt et stelle retraxerunt splendorem suum. Et
dominus dedit vocem suam ante faciem exercitus sui. quia multa sunt nimis castra eius. quia for-
tia et facientia verbum eius. Magnus enim dies domini et terribilis valde et quis sustinebit eum?
Nunc ergo dicit dominus. Convertimini ad me in toto corde vestro in ieiunio et in fletu et in plan-
ctu. et scindite corda vestra et non vestimenta vestra. et convertimini ad dominum deum vestrum quia benignus
et misericors est. patiens et multe misericordie. et prestabilis super malicia. Quis scit si convertatur et
ignoscat. et relinquat post se benedictionem? Sacrificium et libamen domino deo vestro. Canite
tuba in syon sanctificate ieiunium vocate cetum. congregate populum sanctificate ecclesiam. coa-
dunate senes. congregate parvulos et sugentes ubera. Egrediatur sponsus de cubili suo
et sponsa de thalamo suo. Inter vestibulum et altare plorabunt sacerdotes ministri domini
dicentes. Parce domine parce populo tuo et ne des hereditatem tuam in obprobrium. ut dominentur eis
nationes. Quare dicunt in populis ubi est deus eorum? Zelatus est dominus terram suam et pepercit populo suo.
Et respondit dominus et dixit populo suo. Ecce ego mittam vobis frumentum et vinum et oleum. et re-
plebimini eo. et non dabo vos ultra obprobrium in gentibus. Et eum qui ab aquilone est pro-
cul faciam a vobis. et expellam eum in terram inviam et desertam. faciem eius contra mare ori-
entale. et extremum eius ad mare novissimum. et ascendet fetor eius et ascendet putredo eius. quia
superbe egit. Noli timere terra. exulta et letare: quia magnificavit dominus ut faceret. Noli-
te timere animalia regionis. quia germinaverunt speciosa deserti. quia lignum attulit fru-
ctum suum. ficus et vinea dederunt virtutem suam. Et filii syon exultate et letamini in domino
deo vestro. quia dedit vobis doctorem iusticie. et descendere faciet ad vos ymbrem matutinum et se-
rotinum sicut in principio. Et implebuntur aree frumento. et redundabunt torcularia vi-
no et oleo. et reddam vobis annos quos comedit locusta. bruchus et rubigo et eruca. fortitudo mea
magna quam misi in vos. et comedetis vescentes et saturabimini: et laudabitis nomen domini
dei vestri qui fecit vobiscum mirabilia. et non confundetur populus meus in sempiternum. et scietis
quia in medio israel ego sum. Et ego dominus deus vester et non est amplius. et non confundetur populus meus in eternum.

num. Et erit post hec effundam spiritum meum super omnem carnem et prophetabunt filii vestri et fi
lie vestre. Senes vestri somnia somniabunt et iuvenes vestri visiones videbunt. Sed et super servos
meos et super ancillas meas in diebus illis effundam spiritum meum. et dabo prodigia in celo et in terra.
sanguinem et ignem et vaporem fumi. Sol convertetur in tenebras et luna in sanguinem
antequam veniat dies domini magnus et horribilis. Et erit omnis qui invocaverit nomen domini
salvus erit. quia in monte Syon et in Ierusalem erit salvatio sicut dixit dominus. et in residuis quos
dominus vocaverit. quia ecce in diebus illis et in tempore illo. cum convertero captivitatem Iuda et Ierusalem
congregabo omnes gentes et deducam eas in vallem Iosaphat. et disceptabo cum eis ibi super populo
meo et hereditate mea Israel quos dispserunt in nationibus. et terram meam diviserunt et super populum
meum miserunt sortem. et posuerunt puerum in prostibulo et puellam vendiderunt pro vino ut
biberent. Verum quid vobis et mihi Tyrus et Sydon. et omnis terminus Palestinorum? Numquid ultionem
vos reddetis mihi? Et si ulciscimini vos contra me. cito velociter reddam vicissitudinem
vobis super caput vestrum. Argentum enim meum et aurum tulistis. et desiderabilia mea et pul
cherrima intulistis in delubra vestra. et filios Iuda et filias Ierusalem vendidistis filiis Grecorum.
ut longe faceretis eos de finibus suis. Ecce ego suscitabo eos de loco in quo vendidistis eos. et
convertam retributionem vestram in caput vestrum. et vendam filios vestros et filias vestras in mani
bus filiorum Iuda. et venundabunt eos Sabeis genti longinque. quia dominus locutus est. Clamate
hoc in gentibus. sanctificate bellum. suscitate robustos. Accedant et ascendant omnes viri
bellatores. Concidite aratra vestra in gladios. et ligones vestros in lanceas. Infirmus dicat
quia ego fortis sum. Erumpite et venite omnes gentes de circuitu et congregamini. Ibi
occumbere faciet dominus robustos tuos. Consurgant et ascendant gentes in vallem Io
saphat. quia ibi sedebo ut iudicem omnes gentes in circuitu. Mittite falces. quoniam maturavi
t messis. Venite et descendite quia plenum est torcular. Exuberant torcularia quia multi
plicata est malicia eorum. Populi populi in valle concisionis. quia iuxta dies domini in valle conci
sionis. Sol et luna obtenebrata sunt. et stelle retraxerunt splendorem suum. Et dominus de
Syon rugiet. et de Ierusalem dabit vocem suam. et movebuntur celi et terra. et dominus spes populi sui.
et fortitudo filiorum Israel. et scietis quia ego dominus deus vester. habitans in Syon monte sancto meo. Et erit Ie
rusalem sancta et alieni non transibunt per eam amplius. Et erit in die illa stillabunt montes dul
cedinem. et colles fluent lacte. et per omnes rivos Iude ibunt aque. et fons de domo domini
egredietur. et irrigabit torrentem spinarum. Egyptus in desolationem erit. et Idumea in
desertum perditionis. pro eo quod inique egit in filios Iuda. et effuderint sanguinem innocen
tem in terra sua. Et Iudea in eternum habitabitur. et Ierusalem in generatione et generationem. Et mun
dabo sanguinem eorum quem non mundaveram. et dominus commorabitur in Syon. **Explicit Iohel**

Prefatio in Amos propheta.

Ozias rex cum dei religionem sollicite emularetur: nimio reli
gionis amore provocatus. contra preceptum legis Moysi arrepto
thuribulo ut hystoria libri secundi paralypomenon ostendit. sacerdotale offi
cium presumere conatus est. Ob eam rem terremotum in templo dei ex
ortum constat. cuius etiam Zacharias propheta meminit. Ante hunc itaque terremotum Amos
propheta temporibus predicti regis. et temporibus Ieroboam filii Ioas regis Israel. in eas gentes que
lectione comprehense sunt. iram dei ob eas causas quas memoravit affuturam denunciat.
Et quia idem propheta in sequentibus ait. in tribus impietatibus et super quatuor non convertam eum. tercio
peccanti indulgentiam deum dare posse significat. quem quarto eadem peccata admitten
tibus. nec veniam nec indulgentiam daturum enuntiat. Nam per ignis similitudinem
quem in predictas gentes immissurum predixit. gravem atque irrevocabilem dei iram
ad eversionem earundem civitatum processuram voluit demonstrare. **Item alia pre
fatio.**

Amos pastor et rusticus. et ruborum mora distringens: paucis verbis ex
plicari non potest. Quis enim digne exprimat. tria et quatuor scelera Dama
sci. Gaze. Tyri. Ydumee. filiorum Amon. et Moab. et septimo octavoque gradu
Iude et Israel? Hic loquitur ad vaccas pingues que sunt in monte Samarie. et ruituram

domum maiorem minoremque testatur. Ipse cernit fictorem locuste, et stantem dominum super litum murum
vel adamantinum, et uncinum pomorum attrahentem supplicium peccatoribus, et famem in terram,
non famem panis neque sitim aque, sed audiendi verbum domini. Non dixit verba sed verbum. Amos
qui interpretatur onustus. Hic Amos spiritali gratia plenus prophetavit inter ceteros prophetas.
Non enim ipse solus erat propheta, sed etiam et alii. Ille quippe non poterat propheta esse nisi ante
pastor fuisset. Qui etiam tuba sua clangit per singulos dies erudiens et docens in ecclesia.
In veritate enim vox omnium prophetarum tamquam tuba spiritualis est predicans in ecclesia
secundum quod scriptum est. Ascende in montem excelsum tu qui evangelizas Syon. exalta voce
fortitudine tua et cetera.

Incipit Amos propheta.

Verba Amos qui fuit in pastoralibus Thecue. que vidit super Israel in diebus Ozie regis Iuda, et in diebus Ieroboam filii Ioas regis Israel. ante duos annos terremotus. Et dixit.
Dominus de Syon rugiet, et de Ierusalem dabit vocem suam. Et luxerunt speciosa pastorum, et exsiccatus est vertex Carmeli. Hec dicit dominus.
Super tribus sceleribus Damasci, et super quatuor non convertam eum. Adversabor eum eo quod trituraverunt in plaustris ferreis Galaad. Et mittam
ignem in domum Azahel, et devorabit domum Benedab. Et conteram vectem Damasci, et disperdam habitatorem de campo ydoli, et tenentem sceptrum de domo voluptatis, et transferetur populus Syrie Cyrenen, dicit dominus. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus Gaze et
super quatuor non convertam eum. eo quod transtulerit captivitatem perfectam, ut concluderet
eam in Ydumea. Et mittam ignem in murum Gaze, et devorabit edes eius. Et disperdam habitatorem de Azoto, et tenentem sceptrum de Aschalone. Et convertam manum meam super Accharon, et peribunt reliqui Phylistinorum, dicit dominus deus. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus
Tyri et super quatuor non convertam eum. eo quod concluserint captivitatem perfectam in Ydumea, et non sunt recordati federis fratrum. Et mittam ignem in murum Tyri, et devorabit edes
eius. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus Edom et super quatuor non convertam eum. eo quod persecutus
sit in gladio fratrem suum, et violaverit misericordiam eius, et tenuerit ultra furorem suum, et indignationem suam servaverit usque in finem. Mittam ignem in Theman, et devorabit edes
Bosre. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus filiorum Amon et super quatuor non convertam eum
eo quod dissecuerit pregnantes Galaad ad dilatandum terminum suum. Et succendam ignem
muro Rabbe, et devorabit edes eius in ululatu in die belli, et in turbine in die commotionis. Et ibit Melchom in captivitatem, ipse et principes eius simul, dicit dominus. Hec dicit dominus.
Super tribus sceleribus Moab et super quatuor non convertam eum. eo quod incenderit ossa regis Ydume
usque ad cinerem. Et mittam ignem in Moab, et devorabit edes Carioth, et morietur in sonitu Moab in clangore tube. Et disperdam iudicem de medio eius, et omnes principes eius interficiam cum eo dicit dominus. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus Iuda et super quatuor non convertam eum
eo quod abiecerit legem domini et mandata eius non custodierit. deceperunt enim eos ydola sua post

II

que abierunt patres eorum. Et mittam ignem in Iudam et devorabit edes Ierusalem. Hec dicit dominus.
Super tribus sceleribus Israel et super quatuor non convertam eum. pro eo quod vendiderit argento iustum
et pauperem pro calciamentis. Qui conterunt super pulverem terre capita pauperum, et viam humilium declinant. et filius ac pater eius abierunt ad puellam ut violarent nomen sanctum meum.
Et super vestimentis pigneratis accubuerunt iuxta altare omne. et vinum dampnatorum bibebant in domo dei sui. Ego autem exterminavi Amorreum a facie eorum. cuius altitudo cedrorum
altitudo eius, et fortis ipse quasi quercus. Et contrivi fructum eius desuper, et radices eius subter. Ego
sum qui ascendere vos feci de terra Egypti, et eduxi vos in deserto quadraginta annis, ut possideretis terram Amorrei. Et suscitavi de filiis vestris in prophetas, et de iuvenibus vestris nazareos.
Numquid non ita est filii Israel dicit dominus. Et propinabatis nazareis vinum, et prophetis mandabatis
dicentes ne prophetetis. Ecce ego stridebo subter vos. sicut stridet plaustrum onustum feno.
Et peribit fuga a veloce, et fortis non obtinebit virtutem suam, et robustus non salvabit animam
suam. Et tenens arcum non stabit, et velox pedibus suis non salvabitur, et ascensor equi non sal

III

[E]t robustus corde inter fortes nudus fugiet in die illa dicit dominus. Audite verbum quod locutus est dominus super vos filii israel super omnem cognationem quam eduxi de terra egypti dicens. Tantummodo vos cognovi ex omnibus cognationibus terre. idcirco visitabo super vos omnes iniquitates vestras. Numquid ambulabunt duo pariter nisi convenerit eis? Numquid rugiet leo in saltu nisi habuerit predam? Numquid dabit catulus leonis vocem de cubili suo nisi aliquid apprehenderit? Numquid cadet avis in laqueum terre absque aucupe? Numquid auferetur laqueus de terra antequam aliquid ceperit? Si clanget tuba in civitate et populus non expavescet? Si erit malum in civitate quod dominus non fecerit? Quia non faciet dominus deus verbum nisi revelaverit secretum suum ad servos suos prophetas. Leo rugiet quis non timebit? Dominus deus locutus est quis non prophetabit? Auditum facite in edibus azoti et in edibus terre egypti et dicite: Congregamini super montes samarie et videte insanias multas in medio eius et calumniam patientes in penetralibus eius. Et nescierunt facere rectum dicit dominus thesaurizantes iniquitatem et rapinas in edibus suis. Propterea hec dicit dominus deus. Tribulabitur et circuietur terra et detrahetur ex te fortitudo tua et diripientur edes tue. Hec dicit dominus. Quomodo si eruat pastor de ore leonis duo crura aut extremum auricule sic eruentur filii israel qui habitant in samaria in plaga lectuli et in grabato damasci. Audite et contestamini in domo iacob dicit dominus deus exercituum quia in die cum visitare cepero prevaricationes israel super eum visitabo et super altaria bethel et amputabuntur cornua altaris et cadent in terram. Et percutiam domum hyemalem cum domo estiva et peribunt domus eburnee et dissipabuntur edes multe dicit dominus.

IIII

Audite verbum hoc vacce pingues que estis in monte samarie que calumniam facitis egenis et confringitis pauperes. que dicitis dominis vestris afferte et bibemus. Iuravit dominus deus in sancto suo quia ecce dies venient super vos et levabunt vos in contis et reliquias vestras in ollis ferventibus et per aperturas exibitis altera contra alteram et proiciemini in armon dicit dominus. Venite ad bethel et impie agite ad galgalam et multiplicate prevaricationem et offerte mane victimas vestras tribus diebus decimas vestras et sacrificate de fermentato laudem et vocate voluntarias oblationes et annuntiate. Sic enim voluistis filii israel dicit dominus deus. Unde et ego dedi vobis stuporem dentium in cunctis urbibus vestris et indigentiam panum in omnibus locis vestris et non estis reversi ad me dicit dominus. Ego quoque prohibui a vobis imbrem cum adhuc tres menses superessent usque ad messem et plui super civitatem unam et super civitatem alteram non plui. Pars una conpluta est et pars super quam non plui aruit. Et venerunt due et tres civitates ad civitatem unam ut biberent aquam et non sunt satiate et non redistis ad me dicit dominus. Percussi vos in vento urente et in aurugine. Multitudinem hortorum vestrorum et vinearum vestrarum. oliveta vestra et ficeta vestra comedit eruca et non redistis ad me dicit dominus. Misi in vos mortem in via egypti. percussi in gladio iuvenes vestros usque ad captivitatem equorum vestrorum et ascendere feci putredinem castrorum vestrorum in nares vestras et non redistis ad me dicit dominus. Subverti vos sicut subvertit deus sodomam et gomorram et facti estis quasi torris raptus de incendio et non redistis ad me dicit dominus. Quapropter hec faciam tibi o israel. Postquam autem hec fecero tibi. preparare in occursum dei tui israel quia ecce formans montes et creans ventum et annuntians homini eloquium suum. faciens matutinam nebulam et gradiens super excelsa terre. dominus deus exercituum nomen eius.

V

Audite verbum istud quod ego levo super vos planctum. Domus israel cecidit et non adiciet ut resurgat. Virgo israel proiecta est in terram suam non est qui suscitet eam. quia hec dicit dominus deus. Urbs de qua egrediebantur mille relinquentur in ea centum et de qua egrediebantur centum relinquentur in ea decem in domo israel. Quia hec dicit dominus domui israel. Querite me et vivetis et nolite querere bethel et in galgala nolite intrare et in bersabee non transibitis. quia galgala captiva ducetur et bethel erit inutilis. Querite dominum et vivite ne forte comburatur ut ignis domus ioseph et devorabit et non erit qui extinguat bethel. Qui convertitis in absinthium iudicium et iustitiam in terra relinquitis. facientem arcturum et orionem et convertentem in mane tenebras et diem nocte mutantem qui vocat aquas maris et effundit eas super faciem terre dominus

nomen est eius. Qui subridet vastitatem super robustum et depopulationem super potentem affert.
Odio habuerunt in porta corripientem. et loquentem perfecte abhominati sunt. Idcirco pro eo
quod diripiebatis pauperem et predam electam tollebatis ab eo. domos quadro lapide edifica
bitis et non habitabitis in eis. Vineas amantissimas plantabitis et non bibetis vinum earum.
Quia cognovi multa scelera vestra et fortia peccata vestra. Hostes iusti accipientes munus et pau
peres in porta deprimentes. Ideo prudens in tempore illo tacebit: quia tempus malum est. Querite
bonum et non malum ut vivatis. et erit dominus deus exercituum vobiscum sicut dixistis. Odite malum
et diligite bonum et constituite in porta iudicium. si forte misereatur dominus deus exercitu
um reliquiis ioseph. Propterea hec dicit dominus deus exercituum dominator. In omnibus plateis plan
ctus. et in cunctis que foris sunt dicetur. ve ve. Et vocabunt agricolam ad luctum et ad
planctum eos qui sciunt plangere. et in omnibus vineis erit planctus. quia pertransibo in medio
tui dicit dominus. Ve desiderantibus diem domini. ut quid eam vobis? Dies domini ista tenebre et non
lux. quomodo si fugiat vir a facie leonis et occurrat ei ursus et ingrediatur domum et innita
tur manu sua super parietem: et mordeat eum coluber. Numquid non tenebre dies domini et non
lux. et caligo et non splendor in ea? Odi et proieci festivitates vestras. et non capiam odorem ce
tuum vestrorum. Quod si obtuleritis mihi holocaustomata et munera vestra non suscipiam. et vota pin
guium vestrorum non respiciam. Aufer a me tumultum carminum tuorum: et cantica lyre
tue non audiam. Et revelabitur quasi aqua iudicium. et iusticia quasi torrens fortis. Numquid
hostias et sacrificium obtulistis mihi in deserto quadraginta annis domus israel? Et porta
stis tabernaculum moloch deo vestro. et ymaginem ydolorum vestrorum sidus dei vestri que fecistis
vobis. Et migrare vos faciam transdamascum. dicit dominus deus exercituum nomen eius.

VI

Ve qui
opulenti estis in syon. et confiditis in monte samarie. optimates capita populorum
ingredientes pompatice domum israel. Transite in chalanne et videte. et ite inde in
emath magnam. et descendite in geth palestinorum. et ad optima queque regna horum: si
latior terminus eorum termino vestro est. Qui separati estis in diem malum. et appropinquatis so
lio iniquitatis. qui dormitis in lectis eburneis. et lasciviatis in stratis vestris. Qui comedi
tis agnum de grege. et vitulos de medio armenti. qui canitis ad vocem psalterii si
cut david. Putaverunt se habere vasa cantici. bibentes in fialis vinum. et optimo un
guento delibuti. et nichil paciebantur super contritione ioseph. Quapropter nunc migrabunt
in capite transmigrantium. et auferetur factio lasciviencium. Iuravit dominus deus in anima sua
dicit dominus deus exercituum. Detestor ego superbiam iacob et domos eius odi et tradam civi
tatem cum habitatoribus suis. Quod si reliqui fuerint decem viri in domo una. et ipsi mo
rientur. et tollet eum propinquus suus et comburet eum. ut efferat ossa de domo. et di
cet ei qui in penetralibus domus est. Numquid adhuc est apud te? Et respondebit. Finis est.
Et dicet ei. Tace. et non recorderis nominis domini. Quia ecce dominus mandavit et percutiet domum
maiorem ruinis. et domum minorem scissionibus. Numquid currere queunt in petris
equi. aut arari potest in bubalis? Quoniam convertistis in amaritudinem iudicium. et
fructum iusticie in absinthium. qui letamini in nichilo. qui dicitis. Numquid non in forti
tudine nostra assumpsimus nobis cornua? Ecce ego suscitabo super vos domus israel dicit dominus
deus exercituum gentem. et conteret vos ab introitu emath usque ad mare deserti.

VII

Hec
ostendit mihi dominus deus. et ecce fictor locuste in principio germinantium serotini ym
bris. et ecce serotinus post tonsorem gregis. Et factum est cum consummasset come
dere herbam terre. dixi. Domine deus propicius esto obsecro. Quis suscitabit iacob quia par
vulus est? Misertus est dominus super hoc. Non erit: dixit dominus. Hec ostendit mihi dominus
deus. et ecce vocabat iudicium et ignem dominus deus. et devoravit abyssum multam. et come
dit simul partem. Et dixi. Domine deus quiesce obsecro. Quis suscitabit iacob quia parvu
lus est? Misertus est dominus super hoc. Sed et istud non erit dixit dominus deus. Hec ostendit mihi
ecce dominus stans super murum litum et in manu eius trulla cementarii. Et dixit dominus ad
me. Quid tu vides amos? Et dixi. Trullam cementarii. Et dixit dominus. Ecce ego po

nam trullam in medio populi mei israel. Non adiciam ultra superinducere eum. et demolientur
excelsa ydoli. et sanctificationes israel desolabuntur. et consurgam super domum Ieroboam in
gladio. Et misit amasias sacerdos bethel ad ieroboam regem israel dicens. Rebella
vit contra te amos. in medio domus israel. Non poterit terra sustinere universos sermones
eius. Hec enim dicit amos. In gladio morietur ieroboam. et israel captivus migrabit
de terra sua. Et dixit amasias ad amos. Qui vides egredere. fuge in terram iuda. et come
de ibi panem. et ibi prophetabis. et in bethel non adicies ultra ut prophetes. quia sanctificatio regis est. et
domus regni est. Et respondit amos et dixit ad amasiam. Non sum propheta. et non sum fi
lius prophete. Sed armentarius ego sum. vellicans sycomoros. Et tulit me dominus cum seque
rer gregem. et dixit ad me dominus. Vade propheta ad populum meum israel. Et nunc audi verbum domini.
Tu dicis. Non prophetabis super israel. et non stillabis super domum ydoli. Propter hoc hec dicit dominus.
Uxor tua in civitate fornicabitur. et filii tui et filie tue in gladio cadent. et humus tua
funiculo metietur. et tu in terra polluta morieris. et israel captivus migrabit de terra sua.

VIII

Hec ostendit michi dominus deus. et ecce uncinus pomorum. et dixit. Quid tu vides amos? Et
dixi. uncinum pomorum. Et dixit dominus ad me. Venit finis super populum meum israel. non adiciam
ultra ut pertranseam eum. Et stridebunt cardines templi in die illa dicit dominus deus. Multi
morientur in omni loco. et proicietur silentium. Audite hoc qui conteritis pauperem et defice
re facitis egenos terre dicentes. Quando transibit messis. et venundabimus merces. et sab
batum. et aperiemus frumentum. ut imminuamus mensuram. et augeamus siclum. et suppo
namus stateras dolosas. ut possideamus in argento egenos. et pauperes pro calciamentis.
et quisquilias frumenti vendamus. Iuravit dominus in superbiam iacob. si oblitus fuero
usque ad finem omnia opera eorum. Numquid super isto non commovebitur terra. et lugebit
omnis habitator eius. et ascendet quasi fluvius universus. et eicietur. et defluet quasi rivus egy
pti. Et erit in die illa dicit dominus deus. occidet sol in meridie. et tenebrescere faciam terram
in die luminis. Et convertam festivitates vestras in luctum. et inducam super omne
dorsum vestrum saccum. et super omne caput calvitium. Et ponam eam quasi luctum unigeni
ti. et novissima eius quasi diem amarum. Ecce dies veniunt dicit dominus. et mittam fa
mem in terram. non famem panis neque sitim aque. sed audiendi verbum dei. Et commovebuntur
a mari usque ad mare. et ab aquilone usque ad orientem. Circuibunt querentes verbum
domini. et non invenient. In die illa deficient virgines pulchre. et iuvenes in siti. qui
iurant in delicto samarie et dicunt. Vivit deus tuus dan. et vivit via bersa
bee. et cadent. et non resurgent ultra.

IX

Vidi dominum stantem super altare et dixit. Percute cardinem.
et commoveantur superliminaria. Avaricia enim in capite omnium. et novissimum eorum in gladio
interficiam. Non erit fuga eis qui fugient. et non salvabitur ex eis qui fugerit. Si de
scenderint usque ad infernum inde manus mea educet eos. et si ascenderint usque ad celum inde
detraham eos. Et si absconditi fuerint in vertice charmeli. inde scrutans auferam eos. et
si celaverint se ab oculis meis in profundo maris. ibi mandabo serpenti et mordebit eos.
Et si abierint in captivitatem coram inimicis suis. ibi mandabo gladio et occidet eos. et
ponam oculum meum super eos in malum et non in bonum. Et dominus deus exercituum qui tangit terram et ta
bescet. et lugebunt omnes habitantes in ea. et ascendet sicut rivus omnis. et defluet sicut
fluvius egypti. Qui edificavit in celo ascensionem suam. et fasciculum suum super terram funda
vit. Qui vocat aquas maris. et effundit eas super faciem terre. dominus nomen est eius. Numquid non
ut filii ethiopum vos estis michi filii israel ait dominus? Numquid non israel ascendere feci de terra egy
pti. et palestinos de cappadocia. et syros de cyrene. Ecce oculi domini dei super regnum peccans.
et conteram illud a facie terre. Verumtamen conterens non conteram domum iacob dicit dominus. Ecce
enim ego mandabo. et concutiam in omnibus gentibus domum israel sicut concutitur in cribro. et non
cadet lapillus super terram. In gladio morientur omnes peccatores populi mei. qui dicunt non appro
pinquabit. et non veniet super nos malum. In die illo suscitabo tabernaculum david quod cecidit.
et reedificabo aperturas murorum eius. et ea que corruerant instaurabo. et reedificabo eum sic

in diebus antiquis. ut possideant reliquias ydumee et omnes nationes eo quod invocatum sit nomen meum super eos dicit dominus faciens hec. Ecce dies veniunt dicit dominus, et comprehendet arator messorem et calcator uve mittentem semen. et stillabunt montes dulcedinem. et omnes colles culti erunt. Et convertam captivitatem populi mei israel. et edificabunt civitates desertas et habitabunt. et plantabunt vineas. et bibent vinum earum et facient hortos et comedent fructus eorum. Et plantabo eos super humum suam. et non evellam eos ultra de terra sua quam dedi eis dicit dominus deus tuus. Finit amos propheta. Incipit prefatio in abdia propheta.

Iacob patriarcha fratrem habuit esau qui ob ruborem corporis sui. edom hebrea lingua appellatus est. quod latine sanguineus dicitur. Is memoratum fratrem suum qui israel nomen acceperat. gravi odio commotus interimere conatus est. Qua de causa omnes qui populum israel hoc est filios patriarche iacob. predicti esau odium imitati persecuti sunt. et esau et edom appellati sunt. Nam cum populus israel de captivitate chaldeorum per cyrum regem persarum nutu dei revocatus in iherusalem atque ab alio regno graviter afflictus atque oppressus est. ideo hoc regnum quod more esau predictum populum persecutum est. per denunciationem abdie prophete increpatur. quod non dei indignatione sed sua virtute populum superatum gloriabatur. De quo regno olim per david in psalmo centesimo tricesimo sexto dictum est. memorare domine filiorum edom in diem iherusalem. Nam reliqua lectione comprehensa. futurum in gentes iudicium. ob cuius lectione comprehensas. regnum dei in populo israel significant. Hebrei hunc esse dicunt qui sub rege samarie achab et impiissima iezabel pavit centum prophetas in speluncis qui non curvaverunt genua baal. Cui de septem milibus erant quos helyas arguitur ignorasse. Sepulchrumque eius usque hodie cum mausoleo helysei prophete et iohannis baptiste in sebaste veneratione habetur. que olim samaria dicebatur. Hanc herodes rex antipatri filius in honore augusti cesaris. greco nomine vocavit augustam. Hic igitur ex centum prophetas salvaverat. accepit gratiam prophetalem et de duce exercitus fit dux ecclesie. Tunc in samaria parvum gregem paverat. nunc in toto orbe christi pascit ecclesias. Et sicut stephanus coronam meruit passionis sic hic servitutis dei cum paulo apostolo nomine gloriatur ex abdias servus domini in vero sonat eloquio. Item.

Abdias qui interpretatur servus domini pertonans contra edom et sanguinem terrenumque fratris quoque iacob semper emulum. hasta percutit spirituali. Explicit prefatio. Incipit abdias.

Visio abdie. Hec dicit dominus deus ad edom. Auditum audivimus a domino. et legatum ad gentes misit. Surgite et consurgamus adversum eum in prelium. Ecce parvulum te dedi in gentibus. contemptibilis tu es valde. Superbia cordis tui extulit te. habitantem in scissuris petrarum. exaltantem solium suum. qui dicis in corde tuo. quis detrahet me in terram. Si exaltatus fueris ut aquila et inter sidera posueris nidum tuum inde detraham te dicit dominus. Si fures introissent ad te si latrones per noctem. quomodo conticuisses? Nonne furati essent sufficientia sibi? Si vindemiatores introissent ad te. numquid saltem racemos reliquissent tibi? Quomodo scrutati sunt esau investigaverunt abscondita eius? Usque ad terminum emiserunt te. Omnes viri federis tui illuserunt tibi. invaluerunt adversum te viri pacis tue. Qui comedunt tecum ponent insidias subter te. Non est prudentia in eo. Numquid non in die illa dicit dominus perdam sapientes de ydumea et prudentiam de monte esau? Et timebunt fortes tui a meridie. ut intereat vir de monte esau. Propter interfectionem et propter iniquitatem in fratrem tuum iacob operiet te confusio. et peribis in eternum. In die cum stares adversus eum quando capiebant alieni exercitum eius. et alieni ingrediebantur portas eius et super iherusalem mittebant sortem: tu quoque eras quasi unus ex eis. Et non despicies in die fratris tui in die peregrinationis eius. et non letaberis super filios iuda in die perditionis eorum. et non magnificabis os tuum in die angustie. neque ingredieris portam populi mei in die ruine eorum. neque despicies et tu in malis eius in die vastitatis illius. et non mitteris adversum exercitum eius in die vastitatis illius. neque stabis in exitibus ut interficias eos qui fugerint. et non concludes

reliquias eius in die tribulationis. Quoniam iuxta est dies Domini super omnes gentes. Sicut fecisti fiet tibi. retributionem tuam convertet in caput tuum. Quomodo enim bibistis super montem sanctum meum. bibent omnes gentes iugiter. et bibent et absorbebunt. et erunt quasi non sint. Et in monte Syon erit salvatio. et erit sanctus. Et possidebit domus Iacob eos qui se possederant. Et erit domus Iacob ignis. et domus Ioseph flamma. et domus Esau stipula. Et succendentur in eis et devorabunt eos. et non erunt reliquie domus Esau. quia Dominus locutus est. Et hereditabunt hii qui ad austrum montem Esau. et qui in campestribus Phylistiym. Et possidebunt regionem Effraim. et regionem Samarie. Et Beniamin possidebit Galaad. Et transmigratio exercitus huius filiorum Israel. omnia regna Chananeorum usque ad Sareptham. Et transmigratio Ierusalem que in Bosforo est. possidebit civitates austri. Et ascendent salvatores in montem Syon. iudicare montem Esau. et erit Domino regnum. Finit Abdias propheta. Incipit prefatio in Ionam propheta.

Ionam sancti Hebrei affirmant. filium mulieris vidue Sareptene. quem Helyas propheta mortuum suscitavit. matre postea dicente ad eum. Nunc cognovi quia vir Dei es tu. et verbum Dei in ore tuo est veritas. Ob hanc causam etiam ipsum puerum sic vocatum. Amathi enim in nostra lingua sonat veritatem. Et ex eo quod verum Helyas locutus est. ille qui suscitatus est. filius esse dicitur veritatis. Ideo de veritate columba nascitur. quia Iona columbam sonat. In condemnatione autem Israel Ionas ad gentes mittitur. quod Ninive agente penitentiam. illi in malicia perseverent. Temporibus quippe Ieroboam regis Israel. qui deo delicto cum populo suo in Samaria idolis sacrificaverat. Ionam prophetam fuisse hystoria quarti libri regnorum indicat. Sed cum propheta illuminante peccatores civitatis Ninive Dei misericordiam consecutos videret. ne falsa predicare videretur. ad denunciandum interitum civitatis eidem ire nolebat. Nam sicut Deus ad Abraham de impietate Sodomorum locutus est. clamor Sodomorum et Gomorreorum venit ad me. ita et de Ninive dicitur. eo quod ascendit clamor malicie eius ad eum. Et quia sententia Dei de Sodomis facta minime revocata est. ita et Ionas ad usum Niniven prophetiam revocari nolebat. divine dispensationis ignarus. qui salutem hominum ad se convertentium magis vult quam interitum. Hoc illi acciderat quod et sancto Helyseo qui filium Sunamitis mulieris mortuum ignoravit. Ideo a conspectu Dei fugere se Ionas putabat. humanum aliquid passus. dicente David. Quo ibo a spiritu tuo et a facie tua quo fugiam? Item prefatio.

Ionas interpretatur columba. Naufragio suo passionem Domini prefigurans. mundum ad penitentiam revocat. et sub nomine Ninive. salutem gentibus nuntiat. Finit prefatio. Incipit Ionas propheta.

Et factum est verbum Domini ad Ionam filium Amathi. dicens. Surge et vade in Niniven civitatem grandem. et predica in ea. quia ascendit clamor malicie eorum coram me. Et surrexit Ionas ut fugeret in Tharsis a facie Domini. et descendit in Ioppen. et invenit navem euntem in Tharsis. Et dedit naulum eius. et descendit in eam. ut iret cum eis in Tharsis a facie Domini. Dominus autem misit ventum magnum in mare. et facta est tempestas magna in mari. et navis periclitabatur conteri. Et timuerunt naute. et clamaverunt viri ad deum suum. et miserunt vasa que erant in navi in mare. ut alleviaretur ab eis. Et Ionas descendit ad interiora navis. et dormiebat sopore gravi. Et accessit ad eum gubernator. et dixit ei. Quid tu sopore deprimeris? Surge invoca Deum tuum. si forte recogitet Deus de nobis et non pereamus. Et dixit vir ad collegam suum. Venite mittamus sortes. et sciamus quare hoc malum sit nobis. Et miserunt sortes. et cecidit sors super Ionam. Et dixerunt ad eum. Indica nobis cuius causa malum istud sit nobis. Quod est opus tuum. que terra tua. et quo vadis. vel ex quo populo es tu? Et dixit ad eos. Hebreus sum ego. et Dominum Deum celi ego timeo. qui fecit mare et aridam. Et timuerunt viri timore magno. Et dixerunt ad eum. Quid hoc fecisti? Cognoverunt enim viri quod a facie Domini fugeret. quia indicaverat eis. Et dixerunt ad eum. Quid faciemus tibi. et cessabit mare a nobis? Quia mare ibat et intumescebat. Et dixit ad eos. Tollite me et mittite me in mare. et cessabit mare a vobis. Scio enim ego quoniam propter me tempestas grandis hec super vos. Et remigabant vi-

ri ut reverterentur ad aridam et non valebant, quia mare ibat et intumescebat super eos. Et
clamaverunt ad dominum et dixerunt: Quesumus domine ne pereamus in anima viri istius, et ne des
super nos sanguinem innocentem, quia tu domine sicut voluisti fecisti. Et tulerunt ionam et mise-
runt in mare, et stetit mare a fervore suo. Et timuerunt viri timore magno dominum, et
immolaverunt hostias domino et voverunt vota.

II

Et preparavit dominus piscem magnum ut de-
glutiret ionam. Et erat ionas in ventre piscis tribus diebus et tribus noctibus. Et oravit io-
nas ad dominum deum suum de ventre piscis et dixit: Clamavi de tribulatione mea ad dominum et
exaudivit me. De ventre inferi clamavi, et exaudisti vocem meam, et proiecisti me in
profundum in corde maris, et flumina circumdederunt me. Omnes gurgites tui et fluctus tui
super me transierunt. Et dixi: Abiectus sum a conspectu oculorum tuorum. Verumtamen rursus
videbo templum sanctum tuum. Circumdederunt me aque usque ad animam, abyssus vallavit
me, pelagus operuit caput meum. Ad extrema montium descendi, terre vectes concluse-
runt me in eternum, et sublevabis de corruptione vitam meam domine deus meus. Cum angusti-
aretur in me anima mea domini recordatus sum, ut veniat ad te oratio mea ad templum sanctum tu-
um. Qui custodiunt vanitates frustra misericordiam suam derelinquunt. Ego autem in voce lau-
dis immolabo tibi. Quecumque vovi reddam pro salute domino. Et dixit dominus pisci et evomuit io-
nam in aridam.

III

Et factum est verbum domini ad ionam secundo dicens: Surge et vade in ni-
niven civitatem magnam, et predica in ea predicationem quam ego loquor ad te. Et
surrexit ionas et abiit in niniven iuxta verbum domini. Et ninive erat civitas ma-
gna itinere dierum trium. Et cepit ionas introire in civitatem itinere diei unius,
et clamavit et dixit: Adhuc quadraginta dies et ninive subvertetur. Et credide-
runt viri ninivite in deum, et predicaverunt ieiunium, et vestiti sunt saccis a maiore
usque ad minorem. Et pervenit verbum ad regem ninive, et surrexit de solio suo et abiecit
pallium suum a se, et indutus est sacco et sedit in cinere. Et clamavit et dixit in nini-
ve ex ore regis et principum eius dicens: Homines et iumenta et boves et pecora non
gustent quicquam nec pascantur, et aquam non bibant. Et operiantur saccis homines et iu-
menta, et clament ad deum in fortitudine. Et convertatur vir a via sua mala et ab
iniquitate que est in manibus eorum. Quis scit si convertatur et ignoscat deus, et revertatur
a furore ire sue et non peribimus? Et vidit deus opera eorum quia conversi sunt de via sua ma-
la, et misertus est dominus super maliciam quam locutus fuerat ut faceret eis, et non fecit.

IIII

Et af-
flictus est ionas afflictione magna, et iratus est. Et oravit ad dominum et dixit: Obsecro domine
numquid non est hoc verbum meum quod locutus sum cum adhuc essem in terra mea? Propter hoc
preoccupavi ut fugerem in tharsis. Scio enim quia tu deus clemens et misericors es,
patiens et multe miserationis, et ignoscens super malicia. Et nunc domine tolle queso animam
meam a me, quia melior est mihi mors quam vita. Et dixit dominus: Putasne bene irasceris tu?
Et egressus est ionas de civitate, et sedit contra orientem civitatis, et fecit sibimet
ibi umbraculum, et sedebat subter illud in umbra, donec videret quid accideret civi-
tati. Et preparavit dominus deus hederam, et ascendit super caput ione, ut esset umbra super
caput eius et protegeret eum, laboraverat enim. Et letatus est ionas super hedera ma-
gna. Et preparavit deus vermem ascensu diluculi in crastinum, et percussit hederam et exa-
ruit. Et cum ortus fuisset sol, precepit dominus vento calido et urenti, et percussit sol super
caput ione, et estuabat. Et petivit anime sue ut moreretur, et dixit: Melius est mihi
mori quam vivere. Et dixit dominus ad ionam: Putasne bene irasceris tu super hedera?
Et dixit: Bene irascor ego usque ad mortem. Et dixit dominus: Tu doles super hederam in
qua non laborasti neque fecisti ut cresceret, que sub una nocte nata est, et sub una
nocte periit. Et ego non parcam ninive civitati magne, in qua sunt plus quam centum
viginti milia hominum qui nesciunt quid sit inter dexteram et sinistram suam, et iumenta
multa.

Explicit ionas. Prefatio in michea propheta.

Temporibus ioathan achaz
et ezechie regum iuda micheam ad hanc prophetiam spiritu sancto repletum fu-

esse lectio textus demonstrat. Sed de supradicto numero regum ioatham et ezechiam deo ob religionem placuisse historia quarti libri regum et secundi paralipomenon indicat. Achaz vero delicto deo ydola samarie et syrie quibus etiam filios suos in sacrificium igni concremandos obtulerat coluisse constat. Quam ob rem deus samariam que reges israel et iuda memoratorum simulachrorum superstitione fefellerat increpans indignationem suam in eam profuturam comminatus est. Populo etiam israel prevaricatori et principibus eius qui eundem populum fallaci suasione ad colenda ydola impulerant ubique in sequentibus captivitatem et interitum affuturum denuntiat. Explicit prefatio.

Micheas de morasthi coheres christi vastationem annuntiat filie latronis et obsidionem ponit contra eam quia maxillam percussit iudicis israel. Finit prefatio. Incipit micheas propheta.

Verbum domini quod factum est ad micheam morasthiten in diebus ioatham achaz et ezechie regum iuda quod vidit super samariam et ierusalem. Audite populi omnes et attendat terra et plenitudo eius et sit dominus deus vobis in testem dominus de templo sancto suo. Quia ecce dominus egredietur de loco suo et descendet et calcabit super excelsa terre et consumentur montes subtus eum et valles scindentur sicut cera a facie ignis sicut aque que decurrunt in preceps. In scelere iacob omne istud et in peccatis domus israel. Quod scelus iacob nonne samaria? Et que excelsa iude nonne ierusalem? Et ponam samariam quasi acervum lapidum in agro cum plantatur vinea et detraham in vallem lapides eius et fundamenta eius revelabo. Et omnia sculptilia eius concidentur et omnes mercedes eius comburentur igni et omnia ydola eius ponam in perditionem quia de mercedibus meretricis congregata sunt et usque ad mercedes meretricis revertentur. Super hoc plangam et ululabo vadam spoliatus et nudus. Faciam planctum velut draconum et luctum quasi strutionum quia desperata est plaga eius quia venit usque ad iudam tetigit portam populi mei usque ad ierusalem. In geth nolite annuntiare lacrimis ne ploretis in domo pulveris pulvere vos conspergite. Transite vobis habitatio pulchra confusa ignominia. Non est egressa que habitat in exitu. Planctum domus vicina accipiet ex vobis que stetit sibimet. Quia infirmata est in bonum que habitat in amaritudinibus quia descendit malum a domino in portam ierusalem. Tumultus quadrige stuporis habitanti lachis. Principium peccati est filie syon quia in te inventa sunt scelera israel. Propterea dabit emissarios super hereditatem geth domus mendacii in deceptionem regis israel. Adhuc heredem adducam tibi que habitas in maresa usque ad odollam veniet gloria israel. Decalvare et tondere super filios deliciarum tuarum dilata calvicium tuum sicut aquila quoniam captivi ducti sunt ex te.

II

Ve qui cogitatis inutile et operamini malum in cubilibus vestris in luce matutina faciunt illud quoniam contra deum est manus eorum. Et concupierunt agros et violenter tulerunt et domos rapuerunt et calumniabantur virum et domum eius virum et hereditatem eius. Idcirco hec dicit dominus. Ecce ego cogito super familiam istam malum unde non auferetis colla vestra et non ambulabitis superbi quoniam tempus pessimum est. In die illa sumetur super vos parabola et cantabitur canticum cum suavitate dicentium. Depopulatione vastati sumus pars populi mei commutata est. Quomodo recedet a me cum revertatur qui regiones nostras dividat? Propter hoc non erit tibi mittens funiculum sortis in cetu domini. Ne loquamini loquentes non stillabit super super istos non comprehendet confusio. Dicit domus iacob numquid abbreviatus est spiritus domini aut tales sunt cogitationes eius? Nonne verba mea bona sunt cum eo qui recte graditur? Et econtrario populus meus in adversarium surrexit. Desuper tunicam pallium sustulistis et eos qui transibant simpliciter convertistis in bellum. Mulieres populi mei eiecistis de domo deliciarum suarum a parvulis earum tulistis laudem meam in perpetuum. Surgite et ite quia non habetis hic requiem. Propter inmundiciam eius corrumpetur putredine pessima. Utinam non essem vir habens spiritum et mendacium loquerer. Stillabo tibi in vinum et in ebrietatem et erit super quem stillatur populus iste. Congregatione congregabo iacob totum te in unum conducam reliquias israel pariter. Ponam illum quasi gregem in ovili quasi pecus in medio

caularum. Tumultuabuntur a multitudine hominum. Ascendet enim pandens iter ante eos.
Divident et transibunt portam et egredientur per eam. Et transibit rex eorum coram eis. et dominus

III

in capite eorum. Et dixi. Audite principes iacob et duces domus israel. Numquid non vestrum est sci-
re iudicium qui odio habetis bonum et diligitis malum. qui violenter tollitis pelles
eorum desuper eos. et carnem eorum desuper ossibus eorum. Qui comederunt carnem populi mei et pel-
lem eorum desuper excoriaverunt. et ossa eorum confregerunt. et conciderunt sicut in lebete. et si-
cut carnem in medio ollae. Tunc clamabunt ad dominum et non exaudiet eos. et abscondet fa-
ciem suam ab eis in tempore illo. sicut nequiter egerunt in adinventionibus suis.
Haec dicit dominus super prophetas qui seducunt populum meum qui mordent dentibus suis et pre-
dicant pacem. et si quis non dederit in ore eorum quippiam sanctificant super eum proelium. Prop-
terea nox vobis pro visione erit. et tenebrae pro divinatione. et occumbet sol super prophetas. et
obtenebrabitur super eos dies. Et confundentur qui vident visiones. et confundentur
divini. et operient vultus suos omnes. quia non est responsum dei. Verumtamen ego repletus
sum fortitudine spiritus domini. et iudicio et virtute. ut annuntiem iacob scelus suum. et
israel peccatum suum. Audite hoc principes domus iacob et iudices domus israel. qui abhomi-
namini iudicium. et omnia recta pervertitis. qui aedificatis syon in sanguinibus. et
ierusalem in iniquitate. Principes eius in muneribus iudicabant. et sacerdotes eius in mer-
cede docebant. et prophetae eius in pecunia divinabant. et super dominum requiescebant di-
centes. Numquid non dominus in medio nostrum. Non venient super nos mala. Propter hoc
causa vestri syon quasi ager arabitur. et ierusalem quasi acervus lapidum erit. et mons tem-

IIII

pli excelsa silvarum. Et in novissimo dierum erit mons domus domini praeparatus in ver-
tice montium. et sublimis super colles. et fluent ad eum populi. et properabunt gentes mul-
tae et dicent. Venite ascendamus ad montem domini et ad domum dei iacob et docebit
nos de viis suis. et ibimus in semitis eius quia de syon egredietur lex et verbum domini de
ierusalem. Et iudicabit inter populos multos. et corripiet gentes fortes. usque in longinquum.
et concident gladios suos in vomeres et hastas suas in ligones. Non sumet gens
adversum gentem gladium. et non discent ultra belligerare. Et sedebit vir subtus vineam
suam et subtus ficum suam. et non erit qui deterreat quia os domini locutum est. Quia omnes po-
puli ambulabunt unusquisque in nomine dei sui. nos autem ambulabimus in nomine domini
dei nostri in aeternum et ultra. In die illa dicit dominus congregabo claudicantem. et eam
quam eieceram colligam et quam afflixeram. Et ponam claudicantem in reliquias.
et eam quae laboraverat in gentem robustam. et regnabit dominus super eos in monte syon ex
hoc nunc et usque in aeternum. Et tu turris nebulosa gregis filia syon usque ad te ve-
niet. et veniet potestas prima regnum filiae ierusalem. Nunc quare maerore contraheris.
Numquid rex non est tibi. aut consiliarius tuus periit. quia comprehendit te dolor sicut
parturientem. Dole et satage filia syon quasi parturiens. quia nunc egredieris de civi-
tate. et habitabis in regione. et venies usque ad babylonem. Ibi liberaberis ibi redimet te dominus
de manu inimicorum tuorum. Et nunc congregatae sunt super te gentes multae quae dicunt
lapidetur. et aspiciat in syon oculus noster. Ipsi autem non cognoverunt cogitationes domini. et
non intellexerunt consilium eius. quia congregavit eos quasi faenum areae. Surge et tritura
filia syon. quia cornu tuum ponam ferreum. et ungulas tuas ponam aereas. et comminues
populos multos. et interficies domino rapinas eorum. et fortitudinem eorum domino universae terrae.

V

Nunc vastaberis filia latronis. Obsidionem posuerunt super nos. In virga percutient
maxillam iudicis israel. Et tu bethleem ephrata. parvulus es in milibus iuda. Ex
te mihi egredietur qui sit dominator in israel. et egressus eius ab initio. a diebus aeternitatis. Propter
hoc dabit eos usque ad tempus in quo parturiens pariet. Reliquiae fratrum eius convertentur
ad filios israel. Et stabit et pascet in fortitudine domini. in sublimitate nominis domini
dei sui. Et convertentur quia nunc magnificabitur usque ad terminos terrae. Et erit iste
pax. cum assyrius venerit in terram nostram. et quando calcaverit in domibus nostris. Suscitabimus

super eum septem pastores. et octo primates homines. Et pascent terram assur in gladio. et
terram nemroth in lanceis eius. Et liberabit ab assur cum venerit in terram nostram. et cum
calcaverit in finibus nostris. Et erunt reliquie iacob in medio populorum multorum quasi ros a domino.
et quasi stille super herbam que non expectat virum. et non prestolatur filios hominum.
Et erunt reliquie iacob in gentibus in medio populorum multorum quasi leo in iumentis
silvarum. et quasi catulus leonis in gregibus pecorum. qui cum transierit et conculcaverit.
et ceperit. non est qui eruat. Exaltabitur manus tua super hostes tuos. et omnes inimici
tui interibunt. Et erit in die illa dicit dominus. auferam equos tuos de medio tui. et disper-
dam quadrigas tuas et perdam civitates terre tue. et destruam omnes munitiones tu-
as. et auferam maleficia de manu tua. et divinationes non erunt in te. Et perire faciam
sculptilia tua. et statuas tuas de medio tui. et non adorabis ultra opera manuum tuarum. Et
evellam lucos tuos de medio tui. et conteram civitates tuas. Et faciam in furore et in
indignatione ultionem in omnibus gentibus que non audierunt.

VI

Audite que dominus loquitur.
Surge contende iudicio adversum montes. et audiant colles vocem tuam. Audiant
montes iudicium domini. et fortia fundamenta terre. quia iudicium domini cum populo suo. et cum
israel diiudicabitur. Popule meus quid feci tibi. aut quid molestus fui tibi. Responde mihi. quia
eduxi te de terra egypti. et de domo servientium liberavi te. et misi ante faciem tuam
moysen et aaron et mariam. Popule meus memento queso quid cogitaverit balach rex
moab. et quid responderit ei balaam filius beor de sethim usque ad galgalam. ut cognosce-
res iusticias domini. Quid dignum offeram domino? Curvabo genua deo excelso? Numquid offeram
ei holocaustomata. et vitulos anniculos? Numquid placari potest dominus in milibus arie-
tum. aut in multis milibus hyrcorum pinguium? Numquid dabo primogenitum meum pro
scelere meo fructum ventris mei pro peccato anime mee? Indicabo tibi o homo quid sit bonum. et
quid dominus querat a te. Utique facere iudicium. et diligere misericordiam. et sollicitum ambulare cum
deo tuo. Vox domini ad civitatem clamat. et salus erit timentibus nomen tuum. Audite tribus.
et quis approbabit illud? Adhuc ignis in domo impii. thesauri iniquitatis. et mensura
minor ire plena. Numquid iustificabo stateram impiam. et sacelli pondera dolosa. in quibus
divites eius repleti sunt iniquitate. et habitantes in ea loquebantur mendacia. et lingua eorum
fraudulenta in ore eorum? Et ego ergo cepi percutere te perditione super peccatis tuis. Tu comedes
et non saturaberis. et humiliatio tua in medio tui. et apprehendes et non salvabis. et quos
salvaveris in gladium dabo. Tu seminabis et non metes. tu calcabis olivam et non ungeris
oleo et mustum. et non bibes vinum. Et custodisti precepta amri. et omne opus domus ahab. et am-
bulasti in voluptatibus eorum ut darem te in perditionem. et habitantes in ea in sibilum.
et obprobrium populi mei portabitis.

VII

Ve mihi quia factus sum sicut qui colligit in autumno ra-
cemos vindemie. Non est botrus ad comedendum. precoquas ficus desideravit anima mea.
Periit sanctus de terra. et rectus in hominibus non est. Omnes in sanguine insidiantur.
vir fratrem suum venatur ad mortem. malum manuum suarum dicunt bonum. Prin-
ceps postulat. et iudex in reddendo est. et magnus locutus est desiderium anime sue. et
conturbaverunt eam. Qui optimus in eis est quasi paliurus. et qui rectus est quasi spina de sepe.
Dies speculationis tue. visitatio tua venit. nunc erit vastitas eorum. Nolite credere ami-
co. et nolite confidere in duce. Ab ea que dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui.
quia filius contumeliam facit patri. filia consurgit adversus matrem suam. et nurus contra
socrum suam. et inimici hominis domestici eius. Ego autem ad dominum aspiciam. expe-
ctabo deum salvatorem meum.

VIII

audiet me deus meus. Ne leteris inimica mea super me. quia
cecidi. consurgam. Cum sedero in tenebris dominus lux mea est. Iram domini portabo quoniam
peccavi ei. donec iudicet causam meam. et faciat iudicium meum. Educet me in lucem. videbo
iusticiam eius. Et aspiciet inimica mea. et operietur confusione que dicit ad me. Ubi
est dominus deus tuus? Oculi mei videbunt in eam. Nunc erit in conculcationem quasi
lutum platearum. Dies ut edificentur macerie tue. In die illa longe fiet lex. In

die illa et usque ad te veniet assur. et usque ad civitates munitas. et a civitatibus munitis usque ad flumen. et ad mare de mari. et ad montem de monte. Et erit terra in desolationem propter habitatores suos. et propter fructum cogitationum eorum. Pasce populum tuum in virga tua gregem hereditatis tue. habitantes solos in saltu. in medio carmeli pascentur basan et galaad iuxta dies antiquos. secundum diem egressionis tue de terra egypti ostendam ei mirabilia. Videbunt gentes et confundentur super omni fortitudine sua. Ponent manum super os et aures eorum surde erunt. Lingent pulverem sicut serpentes velut reptilia terre. perturbabuntur de edibus suis. Dominum deum nostrum desiderabunt. et timebunt eum. Quis deus similis tui. qui aufers iniquitatem et transis peccatum reliquiarum hereditatis tue. Non immittet ultra furorem suum: quoniam volens misericordiam est. Revertetur et miserebitur nostri. Deponet iniquitates nostras. et proiciet in profundum maris omnia peccata nostra. Dabis veritatem iacob. misericordiam abraham: que iurasti patribus nostris a diebus antiquis. *Finit micheas. Prefatio in naum prophetam.*

Naum prophetam ante adventum regis assyriorum. qui populum israel captivum in suam regionem transtulit fuisse. hebreorum traditio confirmat. Sequentem in finem huius lectionis. predicti regis adventum eundem prophetam annuntiare monstrat. Sed cum habitatores ninive. iona intentam civitatis predictione divina ira denuntiatum interitum sustinerent. peccatorum et impietatis penitentiam egissent. accepta dei misericordia gravioribus se criminibus implicare ceperunt. Qua de causa commotus propheta. spiritu dei plenus iudicium dei annuntians ita est locutus. Deus zelans et ulciscens dominus. Iam enim decem tribus ab assyriis ducte fuerant in captivitatem. sub ezechia rege iuda. sub quo etiam nunc in consolatione populi transmigrati adversum ninive visio cernitur. Hec erat pia consolatio tam hiis qui iam assyriis serviebant. quam reliquis qui sub ezechia de tribu iuda et beniamin ab hisdem hostibus obsidebantur. ut audirent assyrios quoque a chaldeis esse capiendos. sicut in consequentibus libri huius demonstrabitur. Sciendum autem quoniam ninive in lingua nostra de hebreo speciosam sonat. Speciosus autem mundus hic dicitur. unde et apud grecos kosmos ab ornatu nomen accepit. Et ideo nunc adversus ninive dicitur de mundo figuraliter predicatur. Quam ob causam et assumptio quam septuaginta interpretes. achemma. apud hebreos massa ponitur que est grave onus. eo quod eam adversus quam prophetatur premat. nec sinat elevare cervicem. Simulque hoc attendendum quod hec ipsa vel assumptio vel onus vel pondus prophete vi-. Non enim loquitur in extasi. ut montanus et priscilla maximillaque delirant. propheta liber est visionis. intelligentis universa que loquitur. et pondus hostium cientis suo populo visionem. De consummatione utique mundi secundum anagogen. et consolationem sanctorum prophetia texitur. ut quecumque in mundo videntur. que presentia et videntur contempnant. et preparent se ad iudicii diem. ubi ultor adversum universos assyrios.

Naum consolator orbis interpretatur. Increpat *Item.* futurus est dominus. civitatem sanguinum et post eversionem illius loquitur. Ecce super montes pedes evangelizantis et annuntiantis pacem. *Finit prefatio. Incipit naum propheta.*

Onus ninive. Liber visionis naum elchesei. Deus emulator et ulciscens dominus. ulciscens dominus et habens furorem. ulciscens dominus in hostes suos. et irascens ipse inimicis suis. Dominus patiens et magnus fortitudine et mundans non faciet innocentem. Dominus in tempestate et turbine vie eius. et nebule pulvis pedum eius. increpans mare et exsiccans illud. et omnia flumina ad desertum deducens. Infirmatus est basan et carmelus. et flos libani elanguit. Montes commoti sunt ab eo. et colles desolati sunt. Et contremuit terra a facie eius et orbis. et omnes habitantes in eo. Ante faciem indignationis eius quis stabit? Et quis resistet in ira furoris eius? Indignatio eius effusa est sicut ignis. et petre dissolute sunt ab eo. Bonus dominus et confortans in die tribulationis. et sciens sperantes in se. Et in diluvio pretereunte consummationem

faciet loci eius. et inimicos eius persequentur tenebre. Quid cogitatis contra dominum? Consummatio
nem ipse faciet. Non consurget duplex tribulatio. Quia sicut spine se invicem complectun
tur: sic convivium eorum pariter potantium. Consumentur quasi stipula ariditate plena. Ex
te exibit contra dominum cogitans maliciam. mente pertractans prevaricationem. Hec dicit dominus. Si
perfecti fuerint et ita plures. sic quoque attondentur et pertransibunt. Afflixi te et non affligam te
ultra. Et nunc conteram virgam eius de dorso tuo et vincula tua disrumpam. et precipiet super
te dominus. non seminabitur ex semine tuo amplius. De domo dei tui interficiam sculpti
le et conflatile ponam sepulchrum tuum: quia inhonoratus es. Ecce super montes pedes
evangelizantis et annunciantis pacem. Celebra iuda festivitates tuas et redde vota
tua. quia non adiciet ultra ut pertranseat in te belial. Universus interiit.

II

Ascendit qui di
spergat coram te. qui custodit obsidionem. Contemplare viam conforta lumbos ro
bora virtutem valde. quia reddidit dominus superbiam iacob, sicut superbiam israel: quia vasta
tores dissipaverunt eos. et propagines eorum corruperunt. Clypeus fortium eius ignitus.
viri exercitus in coccineis. Ignee habene currus in die preparationis eius. et agitatores
consopiti sunt. In itineribus conturbati sunt. quadrige collise sunt in plateis.
Aspectus eorum quasi lampades. quasi fulgura discurrentia. Recordabitur fortium suorum
ruent in itineribus suis. Velociter ascendent muros eius. et preparabitur umbraculum.
Porte fluviorum aperte sunt. et templum ad solum dirutum. Et miles captivus abdu
ctus est et ancille eius minabantur gementes ut columbe. murmurantes in cordibus
suis. Et ninive quasi piscina aquarum aque eius. ipsi vero fugerunt. State state et non est qui revertatur.
Diripite aurum diripite argentum. et non est finis divitiarum ex omnibus vasis desiderabilibus.
Dissipata et scissa et dilacerata et cor tabescens et dissolutio geniculorum. et defectio in cun
ctis renibus. et facies omnium sicut nigredo olle. Ubi est habitaculum leonum. et pascua catu
lorum leonum? Ad quam ivit leo ut ingrederetur illuc catulus leonis et non est qui exterre
at. Leo cepit sufficienter catulis suis et necavit leenis suis. et implevit preda speluncas
suas. et cubile suum rapina. Ecce ego ad te dicit dominus exercituum. et succendam usque ad
fumum quadrigas tuas. et leunculos tuos comedet gladius. et exterminabo de terra predam tuam.
et non audietur ultra vox nunciorum tuorum.

III

Ve civitas sanguinum. universa mendacii dila
ceratione plena: non recedet a te rapina. Vox flagelli et vox impetus rote. et equi frem
tis et quadrige ferventis. equitis ascendentis. et micantis gladii et fulgurantis haste. et
multitudinis interfecte. et gravis ruine. nec est finis cadaverum. et corruent in corpo
ribus suis propter multitudinem fornicationum meretricis. speciose et grate et habentis maleficia.
que vendidit gentes in fornicationibus suis. et familias in maleficiis suis. Ecce ego ad te
dicit dominus exercituum. et revelabo pudenda tua in facie tua. et ostendam gentibus nuditatem
tuam. et regnis ignominiam tuam. et proiciam super te abhominationes. et contumeliis te
afficiam. et ponam te in exemplum. Et erit omnis qui viderit te resiliet a te. et dicet.
Vastata est ninive. Quis commovebit super te caput? Unde queram consolatorem tibi? Numquid
melior es ab alexandria populorum que habitat in fluminibus? Aque in circuitu eius. cuius divitie
mare. Aque muri eius. ethiopia fortitudo eius et egyptus. et non est finis. Affrica et lybies
fuerunt in auxilio eius. Sed et ipsa in transmigratione ducta est in captivitatem. Parvuli eius
elisi sunt in capite omnium viarum. et super inclitos eius miserunt sortem. et omnes optima
tes eius confixi sunt in compedibus. Et tu ergo inebriaberis. et eris despecta. et tu queres au
xilium ab inimico tuo. Omnes munitiones tue sicut ficus cum grossis suis. si concus
se fuerint cadent in os comedentis. Ecce populus tuus mulieres in medio tui. Inimi
cis tuis adapertione pandentur porte tue. devorabit ignis vectes tuos. Aquam propter obsi
dionem hauri tibi. extrue munitiones tuas. intra in lutum et calca subigens. tene laterem.
Ibi comedet te ignis. peribis gladio. devorabit te ut bruchus. Congregare ut bruchus
multiplicare ut locusta. Plures fecisti negotiationes tuas quam stelle sunt celi. Bruchus
expansus est: et avolavit. Custodes tui quasi locuste. et parvuli tui quasi locuste locustarum que

consident in sepibus in die frigoris. Sol ortus est et avolaverunt, et non est cognitus locus eorum ubi fuerint. Dormitaverunt pastores tui rex Assur; sepelientur principes tui. Latitavit populus tuus in montibus, et non est qui congreget. Non est obscura contritio tua, pessima est plaga tua. Omnes qui audierunt auditionem tuam compresserunt manum super te: quia super quem non transiit malicia tua semper? Finit Naum propheta. Incipit prefatio in Abacuc prophetam.

Quatuor prophete in duodecim prophetarum volumine sunt, e quibus tres in principio tantum, id est proprium titulum habent, Naum, Abacuc et Malachias. Porro Zacharias in medio et circa finem duos huiuscemodi ponit titulos. E quibus unus est: Onus verbi Domini in terra Adrach et Damasci requiei eius; alter in fine: Onus verbi Domini super Israel. Sanctus igitur Abacuc, qui vel ex eo quod amabilis Domino est vocatur amplexatio, vel ex eo quod in certamen et luctamen et, ut ita dicam, amplexu cum Deo congreditur, amplexantis, id est luctantis, sortitus est nomen. Nullus enim tam audaci voce ausus est Deum ad disceptationem iusticie provocare et ei dicere cur in rebus humanis et mundi istius tanta rerum versatur iniquitas. Usquequo Domine clamabo et non exaudies? vociferabor ad te vim patiens et non salvabis? Quare ostendisti mihi iniquitatem et dolorem videre? Lacerata est lex et non pervenit ad finem usque iudicium, quia impius prevalet adversum iustum; ideo egreditur iudicium perversum. Videlicet quod temeraria vox sit et quodammodo blasphemantis creatorem suum ad iudicium provocare, et velut singulos adversus singulos cur tale vel tale fecerit disputare. Hoc non est animadvertendum quod assumptio vel pondus que gravia esse constat prophete visio est, et adversum mortuum dogma personam intelligi quod videt. Nec amens loquitur, nec in morem insanientium feminarum dat sine mente sonum. Unde et apostolus iubet ut si prophetantibus aliis alii fuerit revelatum, taceant qui prius loquebantur. Et statim: Non est iniquitatis dissensionis Deus sed pacis. Ex hoc intelligitur, cum quis voluntate reticescit et alteri locum dat ad loquendum, posse et loqui et tacere cum velit. Cum autem in extasi, id est invitus, loquitur, nec tacere nec loqui in sua potestate habet. Hoc autem sciendum prophetiam esse contra Babylonem Chaldeorumque regem, ut quomodo per prophetam Naum, quem Abacuc sequitur, vaticinium habuit contra Niniven et Assyrios qui vastaverunt decem tribus que vocabantur Israel, ita Abacuc propheta adversum Babylonem et Nabuchodonosor, a quibus Iudas et Ierusalem templumque subversa sunt. Primum secundum litteram causatur adversum Deum propheta cur Nabuchodonosor permiserit vastare Iudam, cur Ierusalem quondam urbs Dei destruatur, quare clamet populus et non audiatur, vociferetur ad Deum oppressus a Chaldeis et non salvetur, quare etiam propheta vel populus ex cuius persona nunc loquitur ad hoc vixerit et huc usque perductus sit ut iniquitatem hostium et suum videat laborem, cur iniusticia prevaleat adversus iustitiam. Est hoc dicto premente angustia, nesciens aurum in igne conflari et viros probos de camino puriores exisse quam intraverant. Sed et hoc generaliter accipere possumus quod ex persona humane impatientie loquatur, ut in querulam vocem et plenam doloris erumpat dicens: Quare respicis contemptores et taces conculcante impio iustiorem se? Hec autem loquitur nesciens iudicia Dei investigabilia et profundum divitiarum sapientie et scientie eius, quod non ita videat Deus ut videt homo. Homo tantum presentia respicit, Deus futura et eterna cognoscit. Et quomodo si egrotus et estuans febribus aquam frigidam postulet et dicat ad medicum: Vim patior, crucior, exanimor; usquequo medice clamabo et non exaudies? et respondeat ei sapientissimus et clementissimus medicus: Scio quo tempore debeam quod postulas dare. Non miseror tui, quia mea ista crudelitas est et voluntas tua contra te petit. Ita et Deus noster sciens clementie sue pondera atque mensuras interdum non exaudit clamantem, ut eum probet et magis provocet ad rogandum, et quasi igne excoctum iustiorem et puriorem faciat. Quod intelligens apostolus secundum id quod misericordiam est consecutus a Domino ait: Sed non deficiamus, et benedicat Dominum in omni tempore. Et scit quia qui perseveraverit usque in finem hic salvus erit, et gloriatur in labore et dolore.

et cum ieremia dicit. tribulationem et miseriam invocabo. ut quomodo alius invocat dominum: sic sanctus
vir et bellator invictus ad exercendum vim se excitet, plurimum tribulationem et miseriam invenire de-
Abacuch luctator fortis et rigidus stat super custodiam *Item prefacio.* ¶ sideret.
suam et figit gradum super munitionem. ut Christum in cruce contempletur et di-
cat: Operuit celos gloria eius et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit cor-
nua in manibus eius. Ibi abscondita est fortitudo eius. *Explicit prefatio. Incipit abacuch.*

Onus quod vidit abacuch propheta. Usquequo domine clamabo et non exaudies? *Pha*
vociferabor ad te vim patiens et non salvabis? Quare ostendisti mihi
iniquitatem et laborem videre predam et iniustitiam contra me? Et
factum est iudicium et contradictio potentior. Propter hoc lacerata est lex
et non pervenit usque ad finem iudicium. quia impius prevalet adversus iustum.
propterea egreditur iudicium perversum. Aspicite in gentibus et videte.
et admiramini et obstupescite. quia opus factum est in diebus vestris. quod ne-
mo credet cum narrabitur. quia ecce ego suscitabo chaldeos gentem amaram et velo-
cem. ambulantem super latitudinem terre ut possideat tabernacula non sua. Horribilis
et terribilis est. ex semet ipsa iudicium et onus eius egredietur. Leviores pardis equi eius
et velociores lupis vespertinis. et diffundentur equites eius. Equites namque eius de longe
venient. volabunt quasi aquila festinans ad comedendum. Omnes ad predam venient fa-
cies eorum ventus urens. et congregabit quasi harenam captivitatem. et ipse de regibus
triumphabit. et tyranni ridiculi eius erunt. Ipse super omnem munitionem ridebit. et
comportabit aggerem et capiet eam. Tunc mutabitur spiritus ipse et pertransibit et cor-
ruet. Hec est fortitudo eius dei sui. Numquid non tu a principio domine deus meus sancte meus.
et non moriemur? Domine in iudicium posuisti eum et fortem ut corriperes fundasti eum. Munda-
sti eum. Mundi sunt oculi tui ne videas malum et respicere ad iniquitatem non poteris. Quare
non respicis super inique agentes. et taces devorante impio iustiorem se? Et facies ho-
mines quasi pisces maris. et quasi reptile non habens principem. Totum in hamo sublevabit.
Traxit illud in sagena sua: et congregavit in rete suo. Super hoc letabitur et exultabit.
Propterea immolavit sagene sue et sacrificavit reti suo. quia in ipsis incrassata est pars eius.
et cibus eius electus. Propter hoc ergo expandit sagenam suam et semper interficere gen-
tes non parcet. Super custodiam meam stabo et figam gradum super munitionem. et con-
templabor ut videam quid dicatur michi. et quid respondeam ad arguentem me. Et re-
spondit michi dominus et dixit. Scribe visum et explana eum super tabulas ut per-
currat qui legerit eum. quia adhuc visus procul. et apparebit in finem et non mentietur.
Si moram fecerit expecta eum quia veniens veniet et non tardabit. Ecce qui incre-
dulus est non erit recta anima eius in semetipso. iustus autem meus in fide sua vivet. Et
quomodo vinum potantem decipit. sic erit vir superbus et non decorabitur. Qui dilatavit si-
cut infernus animam suam. et ipse quasi mors et non adimpletur. et congregabit ad se omnes
gentes. et coacervabit ad se omnes populos. Numquid non omnes isti super eum parabolam su-
ment. et loquelam enigmatum eius. et dicetur: Ve ei qui multiplicat non sua. Usquequo et
aggravat contra se densum lutum? Numquid non repente consurgent qui mordeant te. et susci-
tabuntur lacerantes te. et eris in rapinam eis? Quia tu spoliasti gentes multas. spo-
liabunt te omnes qui reliqui fuerint de populis. propter sanguinem hominis et iniquitatem
terre. civitatis et omnium habitantium in ea. Ve qui congregat avariciam malam do-
mui sue. ut sit in excelso nidus eius. et liberari se putat de manu mali. Cogitasti
confusionem domui tue. concidisti populos multos. et peccavit anima tua. quia lapis de
pariete clamabit. et lignum quod inter iuncturas edificiorum est respondebit. Ve qui
edificat civitatem in sanguinibus. et preparat urbem in iniquitate. Numquid non hec
a domino sunt exercituum? Laborabunt enim populi in multo igni et gentes in vacuum
deficient. quia replebitur terra ut cognoscant gloriam domini quasi aque operientes mare.

Ve qui potum dat amico suo . mittens fel suum et inebrians . ut aspiciat nuditatem eius. Repletus
est ignominia pro gloria. Bibe tu quoque et consopire. Circuindabit te calix dextere domini et vomitus ignominie
super gloriam tuam. quia iniquitas libani operiet te. et vastitas animalium deterrebit eos. de sanguinibus
hominum et iniquitate terre . et civitatis et omnium habitantium in ea. Quid prodest sculptile quia sculpsit
illud fictor suus conflatile et ymaginem falsam. quia speravit in figmento fictor eius ut faceret
simulachra muta? Ve qui dicit ligno expergiscere. surge lapidi tacenti. Numquid ipse docere poterit?
Ecce iste coopertus est auro et argento. et omnis spiritus non est in visceribus eius. Dominus autem in templo sancto
suo: sileat a facie eius omnis terra. Oratio abacuch prophete. pro ignorantibus. pro ignorationibus.

III Domine audivi auditionem tuam et timui. Domine opus tuum: in medio annorum vivifica illud.
In medio annorum notum facies: cum iratus fueris misericordie recordaberis. Deus ab austro ve-
niet: et sanctus de monte pharan. Operuit celos gloria eius: et laudis eius plena est terra. Splendor
eius ut lux erit: cornua in manibus eius. Ibi abscondita est fortitudo eius: ante faciem eius ibit mors.
Et egredietur diabolus ante pedes eius. Stetit et mensus est terram. Aspexit et dissolvit gentes: et
contriti sunt montes seculi. Incurvati sunt colles mundi: ab itineribus eternitatis eius. Pro iniqui-
tate vidi tentoria ethyopie: turbabuntur pelles terre madian. Numquid in fluminibus iratus es
domine. aut in fluminibus furor tuus: vel in mari indignatio tua. Qui ascendes super equos tuos:
et quadrige tue salvatio. Suscitans suscitabis arcum tuum: iuramenta tribubus que locutus es. Flu-
vios scindes terre: viderunt te et doluerunt montes. gurges aquarum transiit. Dedit abyssus vo-
cem suam: altitudo manus suas levavit. Sol et luna steterunt in habitaculo suo. in luce sagittarum
tuarum ibunt: in splendore fulgurantis haste tue. In fremitu conculcabis terram: in furore
obstupefacies gentes. Egressus es in salutem populi tui: in salutem cum christo tuo. Percussisti
caput de domo impii: denudasti fundamentum usque ad collum. Maledixisti sceptris eius ca-
piti bellatorum eius: venientibus ut turbo ad dispergendum me. Exultatio eorum: sicut eius qui
devorat pauperem in abscondito. Viam fecisti in mari equis tuis: in luto aquarum multarum.
Audivi et conturbatus est venter meus: a voce contremuerunt labia mea. Ingrediatur
putredo in ossibus meis: et subter me scateat. Ut requiescam in die tribulationis. ut ascen-
dam ad populum accinctum nostrum. Ficus enim non florebit: et non erit germen in vineis. Menti-
tur opus olive: et arva non afferent cibum. Abscidetur de ovili pecus: et non erit armentum
in presepibus. Ego autem in domino gaudebo: et exultabo in deo ihesu meo. Deus dominus fortitudo mea: et
ponet pedes meos quasi cervorum. Et super excelsa mea deducet me victor: in psalmis ca-
nentem. Explicit abacuc propheta. Incipit prologus in sophoniam prophetam.

II Tradunt hebrei cuiuscumque prophete pater aut avus
ponatur in tytulo. ipsos quoque prophetas fuisse. Unde et amos
unum de duodecim prophetis. qui dicit: non sum propheta nec filius prophete.
sed pastor caprarum. vellicans sicamina. patris nomen in tytulo non habet.
Hoc si verum est sophonias propheta. qua generatione ut ita dicam prophetica
et glosa maiorum suorum stirpe generatus est. et sub iosia rege iuda prophetavit.
Habuit enim patrem chusi. avum godoliam. proavum amasiam. atavum ezechiam: et quadriga
talem ipse velut extremus auriga conplevit. Nomen sophonie alii speculam alii ar-
chanum domini transtulerunt. Sive igitur speculam sive absconditum domini interpreteris
utrumque prophete convenit. Dicitur enim ad iezechiel. Fili hominis speculatorem te posui
sui domui israel. Iste ergo propheta qui erit in specula et in sublimibus constitutus. et noverit
misteria domini. filius erit chusi qui interpretatur humilitas. Habebit quoque avum godoliam
qui dicitur magnitudo domini. et proavum amasiam quod et ipse vertitur in sermone domini. atavum
ezechiam qui sonat fortitudinem domini. De fortitudine itaque domini. natus est ser-
mo domini. et de sermone domini nata est magnitudo domini. et de magnitudine domini nata est
humilitas. ut cum venerit aliquis ad perfectum dicat. quia non sum dignus vocari apostolus.
et illud in psalmis. Domine non est exaltatum cor meum: neque elati sunt oculi mei. Iosiam regem
iuda cuius temporibus sophonias prophetasse invenitur. deo pre omnibus regibus iuda placuisse
hystoria quarti libri regum et secundi paralypomenon demonstrat. Iste omnia simulachra

[I]que pater eius Amon vel avus Manasses in templo dei collocaverant: deiecta comminuisse, mo
[?] Inter que etiam serpentem eneum a moyse factum cui errori inductus populus suffitur. Inter que etiam serpentem eneum a moyse factum cui errori inductus populus su
ffitur. Inter que etiam legis iudicium. cultum legis invenit. idem confregisse. pascha etiam inter
positione ydolorum detentus. cultum legis invenit idem confregisse. pascha etiam inter
missum temporibus multis solus celebrasse firmatur. Ideo deus per prophetam temporibus me
morati regis. que proventura erant ostendens. gentibus quorum lectione comprehensis affu
turum iudicium. populo vero israel salutem. et civitati ierusalem restaurationem tunc tempo
ris tribuendam textu lectionis denuntiavit. *Item prefatio.*

Sophonias speculator et archanorum domini agnitor. audivit clamorem a porta piscium. et eiulatum a secunda. et contritionem a collibus. Indicit quoque ululatum habitatoribus pile. quia conticuit omnis populus chanaan. disperierunt universi qui involuti erant argento. *Incipit Sophonias.*

Verbum domini quod factum est ad sophoniam filium chusi. filii godolie. filii amasie. filii ezechie. in diebus iosie filii amon regis iuda. Congregans congregabo omnia a facie terre dicit dominus. Congregans hominem et pecus. congregans volatilia celi et pisces maris. et ruine impiorum erunt. et disperdam homines a facie terre dicit dominus. Et extendam manum meam super iudam et super omnes habitatores ierusalem. et disperdam de loco hoc reliquias baal. et nomina edituorum cum sacerdotibus. et eos qui adorant super tecta militiam celi. et adorant et iurant in domino. et iurant in melchom. et qui avertuntur de post tergum domini. et qui non quesierunt dominum. nec investigaverunt eum. Silete a facie domini dei. quia iuxta est dies domini. quia preparavit dominus hostiam. sanctificavit vocatos suos. Et erit in die hostie domini visitabo super principes et super filios regis et super omnes qui induti sunt veste peregrina. et visitabo super omnem qui arroganter ingreditur super limen in die illa. qui complent domum domini dei sui iniquitate et dolo. Et erit in die illa dicit dominus vox clamoris a porta piscium. et ululatus a secunda. et contritio magna a collibus. Ululate habitatores pile. conticuit omnis populus chanaan. disperierunt omnes involuti argento. Et erit in tempore illo scrutabor ierusalem in lucernis. et visitabo super viros defixos in fecibus suis. qui dicunt in cordibus suis. non faciet bene dominus. et non faciet male. Et erit fortitudo eorum in direptionem. et domus eorum in desertum. et edificabunt domos. et non habitabunt. et plantabunt vineas. et non bibent vinum earum. Iuxta est dies domini magnus. iuxta est et velox nimis. Vox diei domini amara. tribulabitur ibi fortis. Dies ire dies illa. dies tribulationis et angustie. dies calamitatis et miserie. dies tenebrarum et caliginis. dies nebule et turbinis. dies tube et clangoris. super civitates munitas et super angulos excelsos. Et tribulabo homines. et ambulabunt ut ceci. quia domino peccaverunt. et effundetur sanguis eorum sicut humus. et corpora eorum sicut stercora. Sed et argentum eorum et aurum eorum non poterit liberare eos in die ire furoris domini. In igne zeli eius devorabitur omnis terra. quia consummationem cum festinatione faciet. cunctis habitantibus terram.

II

Convenite congregamini gens non amabilis. priusquam pariat iussio quasi pulverem transeuntem diem antequam veniat super vos ira furoris domini. Querite dominum omnes mansueti terre. qui iudicium eius estis operati. Querite iustum querite mansuetum. si quomodo abscondamini in die ire furoris domini. quia gaza destructa erit et aschalon in desertum. Azotum in meridie eicient. et accharon eradicabitur. Ve qui habitatis funiculum maris. gens perditorum. Verbum domini super vos chanaan terra phylistinorum. Et disperdam te ita ut non sit inhabitator. et erit funiculus maris requies pastorum et caule pecorum. Et erit funiculus eius qui remanserit de domo iuda. et ibi pascentur. in domibus aschalonis ad vesperum requiescent. quia visitabit eos dominus deus eorum. et avertet captivitatem eorum. Audivi obprobrium moab et blasfemias filiorum amon que exprobraverunt populo meo. et magnificati sunt super terminos eorum. Propterea vivo ego dicit dominus exercituum deus israel. quia moab ut sodoma erit. et filii amon quasi gomorra. Siccitas spinarum et acervi salis. et desertum usque in eternum. Reliquie populi mei diripient illos. et residui gentis mee possidebunt eos. Hoc eis eveniet pro superbia sua. quia blasfemaverunt et magnificati sunt super populum domini exercituum. Horribilis dominus super

Ululate

eos, et attenuabit omnes deos terre, et adorabunt eum viri de loco suo omnes insule gentium. Sed et vos Ethiopes interfecti gladio meo eritis. Et extendet manum suam super aquilonem et perdet Assur, et ponet speciosam in solitudinem et in invium et quasi desertum. Et accubabunt in medio eius greges, omnes bestie gentium; onocrotalus et ericius in liminibus eius morabuntur; vox cantantis in fenestra, corvus in superliminari, quoniam attenuabo robur eius. Hec est civitas gloriosa habitans in confidentia, que dicebat in corde suo: Ego sum et extra me non est alia amplius. Quomodo facta est in desertum cubile bestie? Omnis qui transit per eam sibilabit et movebit manum suam.

III

Ve provocatrix et redempta civitas. Columba non audivit vocem et non suscepit disciplinam. In Domino non est confisa, ad Deum suum non appropinquavit. Principes eius in medio eius quasi leones rugientes, iudices eius lupi vespere, non relinquebant in mane. Prophete eius vesani, viri infideles. Sacerdotes eius polluerunt sanctum, iniuste egerunt contra legem. Dominus iustus in medio eius non faciet iniquitatem. Mane mane iudicium suum dabit in lucem et non abscondetur. Nescivit autem iniquus confusionem. Disperdidi gentes et dissipati sunt anguli earum. Desertas feci vias eorum, dum non est qui transeat. Desolate sunt civitates eorum, non remanente viro, non ullo habitatore. Dixi: Attamen timebis me, suscipies disciplinam, et non peribit habitaculum eius propter omnia in quibus visitavi eam. Verumtamen diluculo surgentes corruperunt omnes cogitationes suas. Quapropter expecta me, dicit Dominus, in die resurrectionis mee in futurum, quia iudicium meum ut congregem gentes et colligam regna. Et effundam super eas indignationem meam, omnem iram furoris mei. In igne enim zeli mei devorabitur omnis terra. Quia tunc reddam populis labium electum, ut invocent omnes in nomine Domini et serviant ei humero uno. Ultra flumina Ethiopie, inde supplices mei, filii dispersorum meorum deferent munus mihi. In die illa non confunderis super cunctis adinventionibus tuis quibus prevaricata es in me, quia tunc auferam de medio tui magniloquos superbie tue, et non adicies exaltari amplius in monte sancto meo. Et derelinquam in medio tui populum pauperem et egenum, et sperabunt in nomine Domini. Reliquie Israel non facient iniquitatem et non loquentur mendacium, et non invenietur in ore eorum lingua dolosa, quoniam ipsi pascentur et accubabunt, et non erit qui exterreat. Lauda filia Syon, iubila Israel, letare et exulta in omni corde, filia Ierusalem. Abstulit Dominus iudicium tuum, avertit inimicos tuos. Rex Israel Dominus in medio tui, non timebis malum ultra. In die illa dicetur Ierusalem: Noli timere; Syon, non dissolvantur manus tue. Dominus Deus tuus in medio tui fortis, ipse salvabit. Gaudebit super te in letitia, silebit in dilectione sua, exultabit super te in laude. Nugas qui a lege recesserant congregabo, quia ex te erant, ut non ultra habeas super eis obprobrium. Ecce ego interficiam omnes qui afflixerunt te in tempore illo, et salvabo claudicantem, et eam que eiecta fuerat congregabo, et ponam eos in laudem et in nomen in omni terra confusionis eorum, in tempore illo quo adducam vos, et in tempore quo congregabo vos. Dabo enim vos in nomen et in laudem omnibus populis terre, cum convertero captivitatem vestram coram oculis vestris, dicit Dominus omnipotens. Finit Sophonias propheta. Incipit prefatio in Aggeum prophetam.

Hieremias propheta ob causam periurii Sedechie regis, ut hystoria secundi libri Paralypomenon indicat, qui fidem promissam Nabuchodonosor regi Chaldeorum non servaverit, populum Israel refert cum memorato rege expugnata Ierusalem captivum Babyloniam fuisse productum. Sed cum memoratus populus Israel temporibus suis serviendo etiam effusione sanguinis innocentium se graviter implicasset, usque generationem universam eidem populo ob causas memoratas penitus deputare, septuaginta annorum captivitatem eiusdem populum in regno Chaldeorum dicitur sustinere. Hac ratione ut completo numero annorum novus populus immunis a memoratis peccatis ad renovationem Ierusalem perveniret. Sexagesimo itaque secundo anno regno Chaldeorum subverso, cum adhuc octo anni ad regnandum restabant, quod etiam sexta visio Danielis ostendit, propter causam sacrilegii que in eadem visione continetur fuisse extinctum, Darius qui tunc Medis imperabat, ut septima visio Danielis ostendit, memoratorum regno successit.

AGGEUS

primo anno regni eius decima visio manifestabatur. Daniel supputatis annis videns appropinquare tempus reversionis. que per Ieremiam fuerat promissa. orans tam pro se quam pro populo. eandem promissionem a deo postulabat impleri. Cui per Gabrielem angelum in eadem visione iuxta peticiones eadem innuitur esse completa deus exigit. Iam moriente Dario rege medorum et succedente in regno Cyro rege persarum. promissione dei completa per eundem regem populum israel in Ierusalem reductum. hystoria secundi libri paralipomenon et initium esdre prophete confirmant. Cumque a populo israel et a senioribus templum dei edificari cepisset. mortuo Cyro rege. ac regnante Dario rege persarum quem memorato successerat. vicine gentes civitatis Ierusalem. ut idem esdras refert. restaurationem templi et civitatis impedire resistendo ceperunt. Qua ratione deterriti populus israel reparationem supradicti templi domini nondum iuxta promissionem concessam esse credebat. Propter quod in secundo anno regni memorati Darii regis persarum. aggeus propheta a deo missus ad Zorobabel. qui de tribu erat iuda. qui regni potestatem suscepturus erat. et Ihesum filium Iosedech summum sacerdotem admonet. ut credant completo numero annorum tempus restaurationis Ierusalem advenisse. hoc etiam addito ne incredulitatem populi vellent imitari. de quo deus per eum dixerit. Populus hic dicit. nondum venit tempus ut edificetur domus dei. Omnia autem que textu huius prophete continentur reversionem populi. edificationem templi. renovationem civitatis observantiam sacerdotalem et interitum regnorum gentium externarum significat.

Item prefatio

Aggeus festivus et letus qui seminavit in lacrimis ut in gaudio metere. destructum templum edificat. dominum patrem inducit loquentem. Adhuc unum modicumque et ego commovebo celum et terram et mare et aridam et movebo omnes gentes. et veniet desideratus cunctis gentibus.

Incipit aggeus propheta

In anno secundo Darii regis persarum in mense sexto. in die una mensis. factum est verbum domini in manu aggei prophete. ad Zorobabel filium Salathiel ducem iuda. et ad Ihesum filium Iosedech sacerdotem magnum dicens. Hec dicit dominus exercituum dicens. Populus iste dicit nondum venit tempus domus domini edificande. Et factum est verbum domini in manu aggei prophete dicens. Numquid tempus vobis est ut habitetis in domibus laqueatis et domus ista deserta? Et nunc hec dicit dominus exercituum. Ponite corda vestra super vias vestras. Seminastis multum et intulistis parum. Comedistis et non estis saciati. Bibistis et non estis inebriati. Operuistis vos et non estis calefacti. Et qui mercedes congregavit misit eas in sacculum pertusum. Hec dicit dominus exercituum. Ponite corda vestra super vias vestras. Ascendite in montem. portate lignum et edificate domum. et acceptabilis mihi erit. et glorificabor dicit dominus. Respexistis ad amplius et ecce factum est minus. et intulistis in domum et exsufflavi illud. Quam ob causam dicit dominus exercituum. quia domus mea deserta est. et vos festinatis unusquisque in domum suam. Propter hoc super vos prohibiti sunt celi ne darent rorem. et terra prohibita est ne daret germen suum. Et vocavi siccitatem super terram et super montes. et super triticum et super vinum et super oleum. et quecumque profert humus. et super homines et super iumenta et super omnem laborem manuum. Et audivit Zorobabel filius Salathiel et Ihesus filius Iosedech. sacerdos magnus et omnes reliquie populi vocem domini dei sui et verba aggei prophete. sicut misit eum dominus deus eorum ad ipsos. et timuit populus a facie domini. Et dixit Aggeus nuntius domini de nunciis domini populo dicens. Ego vobiscum sum dicit dominus. Et suscitavit dominus spiritum Zorobabel filii Salathiel ducis iuda et spiritum Ihesu filii Iosedech sacerdotis magni et spiritum reliquorum de omni populo. et ingressi sunt et faciebant opus in domo domini exercituum dei sui. In die vicesima et quarta mensis. in sexto mense. in anno secundo Darii regis. In septimo mense vicesima et prima mensis factum est verbum domini in manu aggei prophete dicens. Loquere ad Zorobabel filium Salathiel ducem iuda et ad Ihesum filium Iosedech sacerdotem magnum et ad reliquos populi dicens. Quis in vobis est derelictus qui vidit domum istam in gloria sua prima? Et quid vos videtis hanc nunc? Numquid non ita est quasi non sit in oculis vestris? Et nunc confortare Zorobabel dicit dominus. et confortare Ihesu fili Iosedech. sacerdos magne. et confortare omnis populus terre. dicit dominus exercituum. et facite. quia ego vobiscum sum dicit dominus exercituum. Verbum quod

pepigi vobiscum cum egrederemini de terra egypti. et spiritus meus erit in medio vestrum. Nolite ti-
mere quia hec dicit dominus exercituum. Adhuc unum modicum est et ego commovebo celum et terram
mare et aridam et movebo omnes gentes et veniet desideratus cunctis gentibus et implebo do-
mum istam gloria dicit dominus exercituum. Meum est argentum et meum est aurum dicit dominus ex-
ercituum. Magna erit gloria domus istius novissime plusquam prime dicit dominus exercituum. Et in lo-
co isto dabo pacem. dicit dominus exercituum. In vicesima et quarta noni mensis in anno secundo da-
rii regis. factum est verbum domini ad aggeum prophetam dicens. Hec dicit dominus exercituum. Interro-
ga sacerdotes legem dicens. Si tulerit homo carnem sanctificatam in ora vestimenti sui et
tetigerit de summitate eius panem aut pulmentum aut vinum aut oleum. aut omnem cibum.
numquid sanctificabitur? Respondentes autem sacerdotes dixerunt. Non. Et dixit aggeus. Si te-
tigerit pollutus in anima ex omnibus hiis. numquid contaminabitur. Et responderunt
sacerdotes et dixerunt. Contaminabitur. Et respondit aggeus et dixit. Sic populus iste et sic
gens ista ante faciem meam dicit dominus. et sic omne opus manuum eorum. et omnia que obtule-
runt ibi contaminata erunt. Et nunc ponite corda vestra a die hac et supra. antequam pone-
retur lapis super lapidem in templo domini. Cum accederetis ad acervum viginti modiorum et fie-
rent decem. intraretis ad torcular ut exprimeretis quinquaginta lagenas et viginti fie-
bant. Percussi vos vento urente et aurugine et grandine. et omnia opera manuum vestrarum.
et non fuit in vobis qui reverteretur ad me dicit dominus. Ponite corda vestra ex die ista et in futurum.
a die vicesima et quarta noni mensis. a die qua fundamenta iacta sunt templi domini.
ponite super cor vestrum. Numquid iam semen in germine est? et adhuc vinea et ficus et
malogranatum et lignum olive non floruit. Ex die ista benedicam. Et factum est verbum domini
secundo ad aggeum in vicesima et quarta mensis dicens. Loquere ad zorobabel ducem iude
dicens. Ego movebo celum pariter et terram et subvertam solium regnorum et conte-
ram fortitudinem regni gentium. et subvertam quadrigam et ascensorem eius et descendent equi et
ascensores eorum. vir in gladio fratris sui. In die illo dicit dominus exercituum. assumam te zoro-
babel. fili salathiel serve meus. dicit dominus. et ponam te quasi signaculum. quia te elegi
dicit dominus exercituum. Finit Aggeus propheta. Incipit prefatio in zacharia propheta.

Secundo anno darii regis medorum aggeum et zachariam prophetasse le-
ctio eorum declarat. Sed hac de causa aggeus zacharie in ordine prophetarum pre-
latus videtur. quia cum duobus mensibus ante predicte lectiones ostendunt ip-
sum prophetiam precessisse invenitur. Ad restaurationem etiam templi populum
dei prophetam animasse Esdras refert dicens. In secundo anno darii regis
prophetaverunt aggeus et zacharias filius addo prophete super iudeos qui erant
in iudea et in ierusalem in nomine dei israel super eos. Tunc surrexerunt zorobabel filius
salathiel et ihesus filius iosedech et principes et inchoaverunt edificare domum dei que est in
ierusalem. Quibus cum adessent prophete exhortatione sua adiuverunt eos. Nam et populum dei
ab abhominatione priorum delictorum per suam commonitionem idem propheta cupiens revoca-
re. visionis lectione comprehensus visus est. Vidi nocte et ecce vir ascendens super equum ru-
beum et cetera. Vidit propheta virum equo rubeo sedentem. et stantem in medio myrte-
torum umbrosi. Cuius visionis secundum hebreorum traditionem hec solutio est. Vir ascendens
equum rubeum. licet angelus intelligatur. tamen quia predicti coloris equum conscende-
rat. vindictam sanguinis in eam gentem significat. presertim que populum israel in
captivitatem redegerunt. Nam et ysayas propheta per ruborem vestimentorum. vindictam gentium
dictam cum sanguine a deo presertim demonstravit. hiis verbis usus est dicens. Quis est
iste qui venit ex edom. rubor vestimentorum eius ex bosra? et cetera. Stantem vero in medio
myrteti obumbrantis. quod dixit leticiam populo afferentem per myrti significationem vo-
luit designare. Nam et ipse moyses in libro levitico cum faceret mentionem accipi-
pietis die prima fructus ligni speciosi ut leticiam populi per bene olentis ligni speciosi
umbraculum demonstraret. Sed hanc visionem que liberationem populi et vindictam de

tribulacionis tuitam demonstrat. ob hoc noctu propheta se uidisse memorat. quia populum israel in prima liberatione de terra egypti noctu discessisse constabat. Cuius exempli quia presens populus aliquam partem in se retinere uidebatur liberatio eidem ac reditus captiuitatis de terra chaldeorum per noctem prophete est reuelata. Item prefatio.

Zacharias memor domini sui multiplex in prophetia. ihesum indutum uestibus sordidis. et lapidem oculorum septem. candelabrum aureum totum. cum totidem lucernis quot oculis. duas quoque oliuas a sinistris lampadis cernit et a dextris. ut post equos nigros uarios albos. et dissipatas quadrigas ex effraim. et equum de ierusalem. pauperem regem uaticinetur et predicet sedentem super pullum filium subiugalis. Incipit zacharias propheta.

In mense octauo in anno secundo darii factum est uerbum domini ad zachariam filium barachie filii addo prophetam dicens. Iratus est dominus super patres uestros iracundia. Et dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum. Conuertimini ad me ait dominus exercituum et conuertar ad uos dicit dominus exercituum. Ne sitis sicut patres uestri ad quos clamabant prophete priores dicentes. Hec dicit dominus exercituum. Conuertimini de uiis uestris malis et de cogitationibus uestris pessimis. et non audierunt neque attenderunt ad me dicit dominus. Patres uestri ubi sunt et prophete. numquid in sempiternum uiuent? Verumtamen uerba mea et legitima mea. que mandaui seruis meis prophetis numquid non comprehenderunt patres uestros? Et conuersi sunt et dixerunt. Sicut cogitauit dominus exercituum facere nobis secundum uias nostras et secundum adinuentiones nostras fecit nobis. In die uicesima et quarta undecimi mensis sabath. in anno secundo darii regis. factum est uerbum domini ad zachariam filium barachie filii addo prophetam dicens. Vidi per noctem et ecce uir ascendens super equum rufum. et ipse stabat inter myrteta que erant in profundo. et post eum equi rufi uarii et albi. Et dixi. Quid sunt isti domine mi? Et dixit ad me angelus qui loquebatur in me. Ego ostendam tibi quid sint hec. Et respondit uir qui stabat inter myrteta et dixit. Isti sunt quos misit dominus ut perambulent terram. Et responderunt angelo domini qui stabat inter myrteta et dixerunt. Perambulauimus terram et ecce omnis terra habitatur et quiescit. Et respondit angelus et dixit domine. Domine exercituum usquequo tu non misereberis ierusalem et urbium iuda quibus iratus es? Iste iam septuagesimus annus est. Et respondit dominus angelo qui loquebatur in me uerba bona. uerba consolatoria. Et dixit ad me angelus qui loquebatur in me. Clama dicens. Hec dicit dominus exercituum. Zelatus sum ierusalem et syon zelo magno. et ira magna ego irascor super gentes opulentas. quia ego iratus sum parum. ipsi uero adiuuerunt in malum. Propterea hec dicit dominus. Reuertar ad ierusalem in misericordiis. Domus mea edificabitur in ea ait dominus exercituum. et perpendiculum extendetur super ierusalem. Adhuc clama dicens. Hec dicit dominus exercituum. Adhuc affluent ciuitates mee bonis. et eliget adhuc ierusalem.

[margin: et consolabitur adhuc dominus syon]

Et leuaui oculos meos et uidi et ecce quatuor cornua. Et dixi ad angelum qui loquebatur in me. Quid sunt hec? Et dixit ad me. Hec sunt cornua que uentilauerunt iudam et israel et ierusalem. Et ostendit michi dominus quatuor fabros. et dixi. Quid isti ueniunt facere? Qui ait dicens. Hec sunt cornua que uentilauerunt iudam per singulos uiros et nemo eorum leuauit caput suum. et uenerunt isti deterrere ea. ut deiciant cornua gentium que leuauerunt cornu super terram iuda ut dispergerent eam.

II

Et leuaui oculos meos et uidi et ecce uir et in manu eius funiculus mensorum. Et dixi. Quo tu uadis? Et dixit ad me. Ut metiar ierusalem et uideam quanta sit latitudo eius et quanta sit longitudo eius. Et ecce angelus qui loquebatur in me egrediebatur. et angelus alius egrediebatur in occursum eius. Et dixit ad eum. Curre et loquere ad puerum istum dicens. Absque muro habitabitur ierusalem. pre multitudine hominum et iumentorum in medio eius. Et ego ero ei ait dominus murus ignis in circuitu. et in gloria ero in medio eius. O. o fugite de terra aquilonis dicit dominus. quoniam in quatuor uentos celi dispersi uos dicit dominus. O syon fuge. que habitas apud filiam babylonis. quia hec dicit dominus exercituum. Post gloriam misit me ad gentes. que spoliauerunt uos. Qui enim tetigerit uos tangit pupillam oculi mei. quia ecce ego leuo manum meam super eos. et erunt preda hiis qui seruiebant sibi. et cognoscetis quia dominus exercituum misit me.

Lauda et letare filia syon. quia ecce ego venio et habitabo in medio tui ait dominus. Et applicabuntur gentes multe ad dominum in die illa et erunt michi in populum. Et habitabo in medio tui et scies quia dominus exercituum misit me ad te. Et possidebit dominus iudam partem suam in terra sanctificata et eliget adhuc ierusalem. Sileat omnis caro a facie domini quia consurrexit de habitaculo sancto suo.

III

Et ostendit michi iesum sacerdotem magnum stantem coram angelo domini et sathan stabat a dextris eius ut adversaretur ei. Et dixit dominus ad sathan. Increpet dominus in te sathan et increpet dominus in te qui elegit ierusalem. Numquid non iste torris est erutus de igne? Et iesus erat indutus vestibus sordidis et stabat ante faciem angeli. Qui respondit et ait ad eos qui stabant coram se dicens. Auferte vestimenta sordida ab eo. Et dixit ad eum. Ecce abstuli a te iniquitatem tuam et indui te mutatoriis. Et dixit. Ponite cydarim mundam super caput eius. Et posuerunt cydarim mundam super caput eius et induerunt eum vestibus. Et angelus domini stabat et contestabatur angelus domini iesum dicens. Hec dicit dominus deus exercituum. Si in viis meis ambulaveris et custodiam meam custodieris. tu quoque iudicabis domum meam et custodies atria mea et dabo tibi ambulantes de his qui nunc hic assistunt. Audi iesu sacerdos magne tu et amici tui qui habitant coram te quia viri portendentes sunt. Ecce enim ego adducam servum meum orientem. quia ecce lapis quem dedi coram iesu super lapidem unum septem oculi sunt. Ecce ego celabo sculpturam eius ait dominus exercituum et auferam iniquitatem terre illius in die una. In die illa dicit dominus exercituum vocabit vir amicum suum subter vineam et subter ficum.

IIII

Et reversus est angelus qui loquebatur in me et suscitavit me quasi virum qui suscitatur de somno suo. Et dixit ad me. Quid tu vides? Et dixi. Vidi et ecce candelabrum aureum totum et lampas eius super caput ipsius et septem lucerne eius super illud et septem infusoria lucernis que erant super caput illius. et due olive super illud una a dextris lampadis et una a sinistris eius. Et respondi et aio ad angelum qui loquebatur in me dicens. Quid sunt hec domine mi? Et respondit angelus qui loquebatur in me et dixit ad me. Numquid nescis quid sunt hec? Et dixi. Non domine mi. Et respondit et ait ad me dicens. Hoc est verbum domini ad zorobabel dicens. Non in exercitu nec in robore sed in spiritu meo dicit dominus exercituum. Quis tu mons magne coram zorobabel in planum? Et educet lapidem primarium et exequabit gratiam gratie eius. Et factum est verbum domini ad me dicens. Manus zorobabel fundaverunt domum istam et manus eius perficient eam. et scietis quia dominus exercituum misit me ad vos. Quis enim despexit dies parvos? Et letabuntur et videbunt lapidem stanneum in manu zorobabel. Septem isti oculi domini qui discurrunt in universam terram. Et respondi et dixi ad eum. Quid sunt due olive iste ad dexteram candelabri et ad sinistram eius? Et respondi secundo et dixi ad eum. Quid sunt due spice olivarum que sunt iuxta duo rostra aurea in quibus sunt suffusoria ex auro? Et ait ad me dicens. Numquid nescis quid sunt hec? Et dixi. Non domine mi. Et dixit. Isti duo sunt filii olei splendoris qui assistunt dominatori universe terre.

V

Et conversus sum et levavi oculos meos et vidi et ecce volumen volans. Et dixit ad me. Quid tu vides? Et dixi ego. Ecce video volumen volans. Longitudo eius viginti cubitorum et latitudo eius decem cubitorum. Et dixit ad me. Hec est maledictio que egreditur super faciem omnis terre. quia omnis fur sicut ibi scriptum est iudicabitur et omnis iurans ex hoc similiter iudicabitur. Et educam illud dicit dominus exercituum et veniet ad domum furis et ad domum iurantis in nomine meo mendaciter et commorabitur in medio domus eius et consumet eam et ligna eius et lapides eius. Et egressus est angelus qui loquebatur in me et dixit ad me. Leva oculos tuos et vide quid est hoc quod egreditur. Et dixi. Quidnam est? Et ait. Hec est amphora egrediens. Et dixit. Hec est oculus eorum in universa terra. Et ecce talentum plumbi portabatur. et ecce mulier una sedens in medio amphore. Et dixit. Hec est impietas. Et proiecit eam in medio amphore et misit massam plumbeam in os eius. Et levavi oculos meos et vidi et ecce due mulieres egredientes et spiritus in alis earum et habebant alas quasi milvi et levaverunt amphoram inter terram et celum. Et dixi ad angelum qui loquebatur in me. Quo iste deferunt

amphoram. Et dixit ad me: Ut edificetur ei domus in terra Sennaar, et stabiliatur et ponatur ibi super basim suam.

VI

Et conversus sum, et levavi oculos meos, et vidi: et ecce quatuor quadrige egredientes de medio duorum montium, et montes erant montes erei. In quadriga prima equi rufi, et in quadriga secunda equi nigri, et in quadriga tertia equi albi, et in quadriga quarta equi varii fortes. Et respondi et dixi ad angelum qui loquebatur in me: Quid sunt hec, domine mi? Et respondit angelus et ait ad me: Isti sunt quatuor venti celi qui egrediuntur ut stent coram dominatore omnis terre. In qua erant equi nigri egrediebantur in terram aquilonis, et albi egressi sunt post eos, et varii egressi sunt ad terram austri. Qui autem erant robustissimi exierunt, et querebant ire et discurrere per omnem terram. Et dixit: Ite, perambulate terram. Et perambulaverunt terram. Et vocavit me et locutus est ad me dicens: Ecce qui egrediuntur in terram aquilonis requiescere fecerunt spiritum meum in terra aquilonis. Et factum est verbum domini ad me dicens: Sume a transmigratione ab Holdai et a Tobia et ab Idaia, et venies tu in die illa, et intrabis domum Iosie filii Sophonie, qui venerunt de Babylone. Et sumes aurum et argentum, et facies coronas, et pones in capite Iesu filii Iosedech sacerdotis magni, et loqueris ad eum dicens: Hec dicit dominus exercituum dicens: Ecce vir Oriens nomen eius, et subter eum orietur, et edificabit templum domino. Et ipse portabit gloriam, et sedebit et dominabitur super solium suum, et erit sacerdos super solium suum, et consilium pacis erit inter duos illos. Et corone erunt ei qui sustinuit te: Helem et Tobie et Idaie et Hen filio Sophonie, memoriale in templo domini. Et qui procul sunt venient et edificabunt in templo domini, et scietis quia dominus exercituum misit me ad vos. Erit autem hoc, si auditu audieritis vocem domini dei vestri.

VII

Et factum est in anno quarto Darii regis, factum est verbum domini ad Zachariam in quarta mensis noni, qui est Casleu. Et miserunt ad domum dei Sarasar et Rogommelech et viri qui erant cum eis ad deprecandam faciem domini, ut dicerent sacerdotibus domus domini exercituum et prophetis loquentes: Numquid flendum mihi est in mense quinto, vel sanctificare me debeo, sicut feci iam multis annis?

VIII

Et factum est verbum domini exercituum ad me dicens: Loquere ad omnem populum terre et ad sacerdotes dicens: Cum ieiunaretis et plangeretis in quinto et in septimo mense per hos septuaginta annos, numquid ieiunium ieiunastis mihi? Et cum comedistis et bibistis, numquid non vobis comedistis et vobismetipsis bibistis? Numquid non sunt verba que locutus est dominus in manu prophetarum priorum, cum adhuc Ierusalem habitaretur et esset opulenta, ipsa et urbes in circuitu eius, et ad austrum et in campestribus habitaretur? Et factum est verbum domini ad Zachariam dicens: Hec ait dominus exercituum dicens: Iudicium verum iudicate, et misericordiam et miserationes facite unusquisque cum fratre suo. Et viduam et pupillum et advenam et pauperem nolite calumniari, et malum vir fratri suo non cogitet in corde suo. Et noluerunt attendere, et averterunt scapulam recedentem, et aures suas aggravaverunt ne audirent. Et cor suum posuerunt ut adamantem ne audirent legem et verba que misit dominus exercituum in spiritu suo per manum prophetarum priorum. Et facta est indignatio magna a domino exercituum. Et factum est sicut locutus est, et non audierunt; sic clamabunt et non exaudiam, dicit dominus exercituum. Et dispersi eos per omnia regna que nescierunt, et terra desolata est ab eis, eo quod non esset transiens et revertens, et posuerunt terram desiderabilem in desertum. Et factum est verbum domini exercituum dicens: Hec dicit dominus exercituum: Zelatus sum Syon zelo magno, et indignatione magna zelatus sum eam. Hec dicit dominus exercituum: Reversus sum ad Syon, et habitabo in medio Ierusalem, et vocabitur Ierusalem civitas veritatis, et mons domini exercituum mons sanctificatus. Hec dicit dominus exercituum: Adhuc habitabunt senes et anus in plateis Ierusalem, et viri baculus in manu eius pre multitudine dierum. Et platee civitatis complebuntur infantibus et puellis ludentibus in plateis eius. Hec dicit dominus exercituum: Si difficile videbitur in oculis reliquiarum populi huius in diebus illis, numquid in oculis meis difficile erit? dicit dominus exercituum. Hec dicit dominus exercituum: Ecce ego salvabo populum

meum de terra orientis et de terra occasus solis. et adducam eos et habitabunt in medio ierusalem
et erunt mihi in populum et ego ero eis in deum in veritate et in iustitia. Hec dicit dominus exercituum.
Confortentur manus vestre qui auditis in diebus hiis sermones istos per os prophetarum. in die
qua fundata est domus domini exercituum. ut templum edificaretur. Siquidem ante dies illos mer
ces hominum non erat nec merces iumentorum erat. neque introeunti et exeunti erat pax pre tribu
latione. et dimisi omnes homines unumquemque contra proximum suum. Nunc autem non iuxta dies
priores ego faciam reliquiis populi huius dicit dominus exercituum. sed semen pacis erit. vinea da
bit fructum suum et terra dabit germen suum. et celi dabunt rorem suum. et possidere faci
am reliquias populi huius universa hec. Et erit sicut eratis maledictio in gentibus do
mus iuda et domus israel. sic salvabo vos. et eritis benedictio. Nolite timere. confortentur
manus vestre. quia hec dicit dominus exercituum. Sicut cogitavi ut affligerem vos cum ad iracun
diam provocassent patres vestri me dicit dominus exercituum. et non sum misertus. sic conver
sus cogitavi in diebus istis ut benefaciam ierusalem et domui iuda. Nolite timere. Hec sunt
ergo verba que facietis. Loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo. veritatem et
iudicium pacis iudicate in portis vestris. et unusquisque malum contra amicum suum ne co
gitetis in cordibus vestris. et iuramentum mendax ne diligatis. Omnia enim hec sunt que
odi dicit dominus. Et factum est verbum domini ad me dicens. Hec dicit dominus exercituum. Ieiu
nium quarti et ieiunium quinti et ieiunium septimi et ieiunium decimi. erit domui iu
de in gaudium et in leticiam et in sollempnitates preclaras. veritatem tantum et pacem di
ligite. Hec dicit dominus exercituum. Usquequo veniant populi et habitent in civitatibus multis. et va
dant habitatores unus ad alterum dicentes. eamus et deprecemur faciem domini. et queramus dominum
exercituum. vadam etiam ego. Et venient populi multi et gentes robuste. ad queren
dum dominum exercituum in ierusalem. et deprecandam faciem domini. Hec dicit dominus exercituum.
In diebus illis in quibus apprehendent. decem homines ex omnibus linguis gentium et
apprehendent fimbriam viri iudei dicentes. Ibimus vobiscum. audivimus enim quoniam deus vo
biscum est.

IX

Onus verbi domini in terra adrach. et damasci requiei eius. quia domini est oculus
hominis. et omnium tribuum israel. Et emath quoque in terminis eius. et tyrus et sydon. assum
pserunt quippe sibi sapientiam valde. Et edificavit tyrus munitionem suam. et coacerva
vit argentum quasi humum. et aurum ut lutum platearum. Ecce dominus possidebit eam et
percutiet in mari fortitudinem eius. et hec igni devorabitur. Videbit ascalon et time
bit. et gaza et dolebit nimis. et accharon quoniam confusa est spes eius. Et peribit rex de
gaza. et ascalon non habitabitur. et sedebit separator in azoto. Et disperdam superbiam
phylistinorum. et auferam sanguinem eius de ore eius. et abhominationem eius de
medio dentium eius. et relinquetur etiam ipse deo nostro. et erit quasi dux in iuda. et accharon
quasi iebuseus. Et circumdabo domum meam ex hiis qui militant michi euntes et revertentes. et non
transibit super eos ultra exactor. quia nunc vidi in oculis meis. Exulta satis filia syon iu
bila filia ierusalem. Ecce rex tuus veniet tibi iustus et salvator. Ipse pauper et ascendens
super asinum et super pullum filium asine. Et disperdam quadrigam ex effraym. et equum
de ierusalem. et dissipabitur arcus belli. et loquetur pacem gentibus. et potestas eius a
mari usque ad mare. et a fluminibus usque ad fines terre. Tu quoque in sanguine testa
menti tui. emisisti vinctos tuos de lacu in quo non est aqua. Convertimini ad mu
nitionem vincti spei. Hodie quoque annuncians duplicia reddam tibi. quoniam extendi mihi iu
dam quasi arcum. implevi effraym. et suscitabo filios tuos syon super filios tuos grecia.
et ponam te quasi gladium fortium. Et dominus deus super eos videbitur. et exibit ut fulgur ia
culum eius. Et dominus deus in tuba canet. et vadet in turbine austri. Dominus exercituum prote
get eos. et devorabunt et subicient lapidibus funde. et bibentes inebriabuntur quasi a vino.
et replebuntur ut fiale. et quasi cornua altaris. Et salvabit eos dominus deus eorum in die illa
ut gregem populi sui. quia lapides sancti elevabuntur super terram eius. Quid enim bonum
est eius. et quid pulchrum eius. nisi frumentum electorum et vinum germinans virgines.

nes. X Petite a domino pluviam in tempore serotino. et dominus faciet nives et pluviam ymbris. Dabit eis singulis herbam in agro. Quia symulachra locuta sunt inutile. et divini viderunt mendacium. et somniatores frustra locuti sunt vane consolabantur. Idcirco abducti sunt quasi grex affligentur quia non est eis pastor. Super pastores iratus est furor meus. et super hyrcos visitabo. Quia visitavit dominus exercituum gregem suum domum Iuda. et posuit eos quasi equum glorie sue in bello. Ex ipso angulus. et ex ipso paxillus. ex ipso arcus prelii. ex ipso egredietur omnis exactor simul. Et erunt quasi fortes conculcantes lutum viarum in prelio. et bellabunt quia dominus cum eis. et confundentur ascensores equorum. Et confortabo domum Iuda et domum Ioseph salvabo. et convertam eos quia miserebor eorum. et erunt sicut fuerunt quando non proieceram eos. Ego enim dominus deus eorum et exaudiam eos. Et erunt quasi fortes Effraim et letabitur cor eorum quasi a vino. et filii eorum videbunt et letabuntur et exultabit cor eorum in domino. Sibilabo eis et congregabo eos quia redemi illos. et multiplicabo eos sicut ante fuerant multiplicati. Et seminabo eos in populis. et de longe recordabuntur mei. et vivent cum filiis suis et revertentur. et reducam eos de terra Egypti. et de Assyriis congregabo eos. et ad terram Galaad et Lybani adducam eos. et non invenietur eis locus. Et transibit in maris freto. et percutiet in mari fluctus. et confundentur omnia profunda fluminis. et humiliabitur superbia Assur. et sceptrum Egypti recedet. Confortabo eos in domino. et in nomine eius ambulabunt dicit dominus.

XI Aperi Libane portas tuas. et comedat ignis cedros tuas. Ulula abies quia cecidit cedrus. quoniam magnifici vastati sunt. Ululate quercus Basan. quoniam succisus est saltus munitus. Vox ululatus pastorum quia vastata est magnificentia eorum. Vox rugitus leonum quoniam vastata est superbia Iordanis. Hec dicit dominus deus meus. Pasce pecora occisionis. que qui possederant occidebant et non dolebant. et vendebant ea dicentes. Benedictus dominus divites facti sumus. Et pastores eorum non parcebant eis. et ego non parcam ultra super habitantes terram dicit dominus. Ecce ego tradam homines unumquemque in manu proximi sui. et in manu regis sui. et concident terram. et non eruam de manu eorum. Et pascam pecus occisionis. Propter hoc o pauperes gregis. assumpsi michi duas virgas. unam vocavi decorem. et alteram vocavi funiculum. et pavi gregem. et succidi tres pastores in mense uno. et contracta est anima mea in eis. Siquidem anima eorum variavit in me. Et dixi. Non pascam vos. Quod moritur moriatur. et quod succiditur succidatur. et reliqui vorent unusquisque carnem proximi sui. Et tuli virgam meam que vocabatur decus. et abscidi eam ut irritum facerem fedus meum quod percussi cum omnibus populis. et in irritum deductum est in die illa. et cognoverunt sic pauperes gregis qui custodiunt michi quia verbum domini est. Et dixi ad eos. Si bonum est in oculis vestris. afferte mercedem meam. et si non quiescite. Et appenderunt mercedem meam triginta argenteos. Et dixit dominus ad me. Proice illos ad statuarium decorum precium quo appreciatus sum ab eis. Et tuli triginta argenteos. et proieci illos in domum domini ad statuarium. Et precidi virgam meam secundam que appellabatur funiculus. ut dissolverem germanitatem inter Iudam et inter Israel. Et dixit dominus ad me. Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti. quia ecce ego suscitabo pastorem in terra qui derelicta non visitabit. dispersa non queret et contrita non sanabit. et id quod stat non enutriet. et carnes pinguium comedet. et ungulas eorum dissolvet. O pastor et ydolum derelinquens gregem. Gladius super brachium eius. et super oculum dexterum eius. Brachium eius ariditate siccabitur. et oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur.

XII Onus verbi domini super Israel. Dixit dominus extendens celum et fundans terram. et fingens spiritum hominis in eo. Ecce ego ponam Ierusalem super limina crapule. omnibus populis in circuitu. Sed et Iuda erit in obsidione contra Ierusalem. Et erit in die illa ponam Ierusalem lapidem oneris cunctis populis. Omnis qui levabunt eam concisione lacerabuntur. et colligentur adversum eam omnia regna terre. In die illa dicit dominus percutiam omnem equum in stuporem et ascensorem eius in amentiam. et super domum Iuda aperiam oculos meos. et omnem equum populorum percutiam cecitate. et dicent duces Iuda in corde suo. Confortentur michi habitatores Ierusalem in domino exercituum deo eorum. In die illa ponam duces Iuda sicut caminum ignis in lignis. et sicut facem ignis in feno. et devorabunt ad dexteram et ad sinistram omnes populos in circuitu. Et habitabitur Ierusalem in loco suo rursum. et salvabit

dominus tabernacula iuda sicut in principio ut non magnifice glorietur domus David et gloria habitantium Ierusalem contra iudam. In die illa proteget dominus habitatores Ierusalem et erit qui offenderit ex eis in die illa quasi David et domus David quasi dei sicut angelus domini in conspectu eius. Et erit in die illa queram conterere omnes gentes que veniunt contra Ierusalem et effundam super domum David et super habitatores Ierusalem spiritum gratie et precum. Et aspicient ad me quem confixerunt et plangent eum planctu quasi super unigenitum et dolebunt super eum ut doleri solet in morte primogeniti. In die illa magnus erit planctus in Ierusalem sicut planctus adadremmon in campo mageddon. Et planget terra familie et familie seorsum. Familie domus David seorsum et mulieres eorum seorsum. Familie domus nathan seorsum et mulieres eorum seorsum. Familie domus levi seorsum et mulieres eorum seorsum. Familie semei seorsum et mulieres eorum seorsum. Omnes familie relique familie et familie seorsum et mulieres eorum seorsum.

XIII

In die illa erit fons patens domui David et habitantibus Ierusalem in ablutionem peccatoris et menstruate. Et erit in die illa dicit dominus exercituum disperdam nomina ydolorum de terra et non recordabuntur ultra et pseudoprophetas et spiritum inmundum auferam de terra. Et erit cum prophetaverit quispiam ultra dicent ei pater eius et mater eius qui genuerunt eum. Non vives quia mendacium locutus es in nomine domini. Et configent eum pater eius et mater eius genitores eius cum prophetaverit. Et erit in die illa confundentur prophete unusquisque ex visione sua cum prophetaverit nec operientur pallio saccino ut mentiantur. Sed dicet. Non sum propheta. Homo agricola ego sum quoniam adam exemplum meum ab adolescentia mea. Et dicetur ei. Quid sunt plage iste in medio manuum tuarum. Et dicet. His plagatus sum in domo eorum qui diligebant me. Framea suscitare super pastorem meum et super virum coherentem mihi dicit dominus exercituum. Percute pastorem et dispergentur oves. Et convertam manum meam ad parvulos. Et erunt in omni terra dicit dominus. Partes due in ea dispergentur et deficient et tertia pars relinquetur in ea. Et ducam tertiam partem per ignem et uram eos sicut uritur argentum et probabo eos sicut probatur aurum. Ipse vocabit nomen meum et ego exaudiam eum. Dicam populus meus es. Et ipse dicet dominus deus meus.

XIIII

Ecce dies veniunt domini et dividentur spolia tua in medio tui. Et congregabo omnes gentes ad Ierusalem in prelium et capietur civitas et vastabuntur domus et mulieres violabuntur et egredietur media pars civitatis in captivitatem et reliquum populi non auferetur ex urbe. Et egredietur dominus et preliabitur contra gentes illas sicut preliatus est in die certaminis. Et stabunt pedes eius in die illa super montem

[margin: qui est contra Ierusalem ad orientem et scindetur mons olivarum]

olivarum ex media parte sui ad orientem et occidentem prerupto grandi valde et separabitur medium montis ad aquilonem et medium eius ad meridiem. Et fugietis ad vallem montium meorum quoniam coniungetur vallis montium usque ad proximum. Et fugietis sicut fugistis a facie terremotus in diebus ozie regis iuda. Et veniet dominus deus meus omnesque sancti cum eo. Et erit in die illa non erit lux sed frigus et gelu. Et erit dies una que nota est domino non dies neque nox et in tempore vesperi erit lux. Et erit in die illa exibunt aque vive de Ierusalem medium earum ad mare orientale et medium earum ad mare novissimum. In estate et in hieme erunt et erit dominus rex super omnem terram. In die illa erit dominus unus et erit nomen eius unum. Et revertetur omnis terra usque ad desertum de colle remmon ad austrum Ierusalem et exaltabitur et habitabit in loco suo a porta beniamin usque ad locum porte prioris usque ad portam angulorum et a turre ananehel usque ad torcularia regis. Et habitabunt in ea et anathema non erit amplius sed sedebit Ierusalem secura. Et hec erit plaga qua percutiet dominus omnes gentes que pugnaverunt adversus Ierusalem. Tabescet caro uniuscuiusque stantis super pedes suos et oculi eius contabescent in foraminibus suis et lingua eorum contabescet in ore eorum. In die illa erit tumultus domini magnus in eis et apprehendet vir manum proximi sui et conseretur manus eius super manum proximi sui. Sed et iudas pugnabit adversus Ierusalem et congregabuntur divitie omnium gentium in circuitu, aurum et argentum et vestes multe satis. Et sic erit ruina equi et muli et cameli et asini et omnium iumentorum que fuerint in castris illis sicut ruina hec. Et omnes qui reliqui fuerint de universis gentibus que venerunt contra Ierusalem ascendent ab anno in annum ut adorent regem dominum exercituum et celebrent festivitatem ta-

bernaculorum. Et erit qui non ascenderit de familiis terrae ad Ierusalem ut adoret regem dominum exercituum: non erit super eum imber. Quod si et familia Aegypti non ascenderit et non venerit, nec super eos erit; sed erit ruina qua percutiet dominus omnes gentes quae non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum. Hoc erit peccatum Aegypti, et hoc peccatum omnium gentium, quae non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum. In die illa erit quod super frenum equi est sanctum domino, et erunt lebetes in domo domini quasi fiale coram altari. Et erit omnis lebes in Ierusalem et in Iuda sanctificatus domino exercituum; et venient omnes immolantes, et sument ex eis, et coquent in eis; et non erit mercator ultra in domo domini exercituum in die illa. Explicit Zacharias. Prefatio in Malachia propheta.

Deus per Moysen populo Israel praeceperat sacerdotes tabernaculi sui omni corporali vitio liberos hostias atque omni vitio vacuas sibi offerre. Quibus legem suam ad regendum populum ob hoc dederat ut per sacrificiorum oblationem internuntii dei et hominum fierent. populum praeceptis caelestibus facerent obedire. Unde sacerdotes angelos dei esse hoc in loco scriptura testatur. Sed quia tanti muneris gratiam contemnentes supradictus populus ac sacerdotes sacrificia vitio depravata ipsi criminibus atque impietatibus maculati deo offerre coeperunt. Ideo per Malachiam prophetam deus populum Israel increpans ait. Dilexi vos dicit dominus. Et dixistis. In quo dilexisti nos? Nonne frater erat Esau Iacob dicit dominus? et dilexi Iacob, Esau autem odio habui. Esau itaque fratrem Iacob non iniqua aut spontanea voluntate odio habitum a deo vel sine merito gratiam Iacob dilectum manifestum est. cum secundum perfidiam suam Esau quidem offensionem fratri sanguinis concupisceret. Iacob autem sui cognitionem observandam legem desiderare cognosceret. Cuius rei gratia subdicto usus exemplo est dicens. Dilexi Iacob. Esau autem odio habui. quemadmodum ex operibus memoratorum quorum liber Genesis meminit. in quo uniusquisque eorum futurus erat, proposito manifeste constaret. ut scriptum est. Creverunt pueri et erat Esau homo agrestis sciens venari. Iacob autem homo simplex manens in tabernaculo. Nam reliqua quae lectione comprehensa sunt praevaricationem populi Israel in observandis sacrificiis dei increpationemque in eundem quod deos alienos coluerunt significant. Finit prefatio. Incipit Malachias.

Onus verbi domini ad Israel in manu Malachiae prophetae. Dilexi vos dicit dominus. Et dixistis. In quo dilexisti nos? Nonne frater erat Esau Iacob dicit dominus? Et dilexi Iacob, Esau autem odio habui. Et posui montes eius in solitudinem et hereditatem eius in dracones deserti. Quod si dixerit Idumea destructi sumus, sed revertentes aedificabimus quae destructa sunt: haec dicit dominus exercituum. Isti aedificabunt et ego destruam. et vocabuntur termini impietatis. et populus cui iratus est dominus usque in aeternum. Et oculi vestri videbunt et vos dicetis. Magnificetur dominus super terminum Israel. Filius honorat patrem et servus dominum suum. Si ergo pater ego sum ubi est honor meus? Et si dominus ego sum ubi est timor meus? Dicit dominus exercituum ad vos o sacerdotes qui despicitis nomen meum. Et dixistis. In quo despeximus nomen tuum? Offertis super altare meum panem pollutum et dicitis. In quo polluimus te? In eo quod dicitis mensa domini despecta est. Si offeratis caecum ad immolandum nonne malum est? Et si offeratis claudum et languidum nonne malum est? Offer illud duci tuo si placuerit ei aut si susceperit faciem tuam dicit dominus exercituum. Et nunc deprecamini vultum dei ut misereatur vestri. de manu enim vestra factum est hoc. si quomodo suscipiat facies vestras dicit dominus exercituum. Quis est in vobis qui claudat ostia et incendat altare meum gratuito? Non est mihi voluntas in vobis dicit dominus exercituum et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus. et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda. quia magnum nomen meum in gentibus dicit dominus exercituum. Et vos polluistis illud in eo quod dicitis mensa domini contaminata est. et quod superponitur contemptibile est cum igne qui illud devorat. Et dixistis. Ecce de labore. et exsufflastis illud dicit dominus exercituum. Et intulistis de rapinis claudum et languidum et intulistis munus. Numquid suscipiam illud de manu vestra dicit dominus exercituum? Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum dicit dominus. et votum faciens

immolat debilem domino. quia rex magnus ego dicit dominus exercituum et nomen meum terribile in gentibus. Et nunc ad vos mandatum hoc o sacerdotes. Si nolueritis audire et si nolueritis ponere super cor ut detis gloriam nomini meo ait dominus exercituum. mittam in vos egestatem et maledicam benedictionibus vestris et maledicam illis quoniam non posuistis super cor. Ecce ego proiciam vobis brachium et dispergam super vultum vestrum stercus sollempnitatum vestrarum et assumet vos secum. Et scietis quia misi ad vos mandatum istud ut esset pactum meum cum Levi dicit dominus exercituum. Pactum meum fuit cum eo vite et pacis et dedi ei timorem et timuit me et a facie nominis mei pavebat. Lex veritatis fuit in ore eius et iniquitas non est inventa in labiis eius. In pace et in equitate ambulavit mecum et multos avertit ab iniquitate. Labia enim sacerdotis custodient scientiam et legem requirent ex ore eius quia angelus domini exercituum est. Vos autem recessistis de via et scandalizastis plurimos in lege. Irritum fecistis pactum Levi dicit dominus exercituum. Propter quod et ego dedi vos contemptibiles et humiles omnibus populis sicut non servastis vias meas et accepistis faciem in lege. Numquid non pater unus omnium nostrum? Numquid non deus unus creavit nos? Quare ergo despicit unusquisque vestrum fratrem suum violans pactum patrum nostrorum? Transgressus est Iuda et abhominatio facta est in Israhel et in Ierusalem quia contaminavit Iudas sanctificationem domini quam dilexit et habuit filiam dei alieni. Disperdat dominus virum qui fecerit hoc magistrum et discipulum de tabernaculis Iacob et offerentem munus domino exercituum. Et hoc rursum fecistis. Operiebatis lacrimis altare domini fletu et mugitu ita ut non respiciam ad sacrificium nec accipiam placabile quid de manu vestra. Et dixistis: Quam ob causam? Quia dominus testificatus est inter te et uxorem pubertatis tue quam tu despexisti. Et hec particeps tua et uxor federis tui. Nonne unus fecit et residuum spiritus eius est? Et quid unus querit nisi semen dei? Custodite ergo spiritum vestrum et uxorem adolescentie tue noli despicere. Cum odio habueris eam dimitte dicit dominus deus Israhel. Operiet autem iniquitas vestimentum eius dicit dominus exercituum. Custodite spiritum vestrum et nolite despicere. Laborare fecistis dominum in sermonibus vestris. Et dixistis: In quo eum fecimus laborare? In eo cum diceretis: omnis qui facit malum bonus est in conspectu domini et tales ei placent. aut certe ubi est deus iudicii?

III

Ecce ego mitto angelum meum et preparabit viam ante faciem meam. Et statim veniet ad templum suum dominator quem vos queritis et angelus testamenti quem vos vultis. Ecce venit dicit dominus exercituum. Et quis poterit cogitare diem adventus eius? Et quis stabit ad videndum eum? Ipse enim quasi ignis conflans et quasi herba fullonum. Et sedebit conflans et emundans argentum et purgabit filios Levi et colabit eos quasi aurum et quasi argentum et erunt domino offerentes sacrificia in iustitia. Et placebit domino sacrificium Iuda et Ierusalem sicut dies seculi et sicut anni antiqui. Et accedam ad vos in iudicio et ero testis velox maleficis et adulteris et periuris et qui calumniantur mercedem mercenarii viduas et pupillos et opprimunt peregrinum nec timuerunt me dicit dominus exercituum. Ego enim dominus et non mutor et vos filii Iacob non estis consumpti. A diebus enim patrum vestrorum recessistis a legitimis meis et non custodistis. Revertimini ad me et revertar ad vos dicit dominus exercituum. Et dixistis: In quo revertemur? Si affiget homo deum quia vos configitis me. Et dixistis: In quo configimus te? In decimis et in primitiis. Et in penuria vos maledicti estis et me vos configitis gens tota. Inferte omnem decimam in horreum et sit cibus in domo mea et probate me super hoc dicit dominus si non aperuero vobis kataractas celi et effudero vobis benedictionem usque ad habundantiam. Et increpabo pro vobis devorantem et non corrumpet fructum terre vestre nec erit sterilis vinea in agro dicit dominus exercituum. Et beatos vos dicent omnes gentes. Eritis enim vos terra desiderabilis dicit dominus exercituum. Invaluerunt super me verba vestra dicit dominus. Et dixistis: Quid locuti sumus contra te? Dixistis: Vanus est qui servit deo. Et quod emolumentum quia custodivimus precepta eius et quia ambulavimus tristes coram domino exercituum? Ergo nunc beatos dicimus arrogantes. Siquidem edificati sunt facientes impietatem et temptaverunt deum et salvi facti sunt. Tunc locuti sunt timentes dominum unusquisque cum proximo suo. Et attendit dominus et audivit et scriptus est liber monumenti coram eo timentibus dominum et cogitantibus nomen eius. Et erunt michi ait dominus exercituum in die qua ego

facio in peculium: et parcam eis sicut parcit vir filio suo servienti sibi. Et convertemini et
videbitis quid sit inter iustum et impium: et inter servientem deo et non servientem ei.
Ecce enim dies veniet succensa quasi caminus: et erunt omnes superbi et omnes facientes
impietatem stipula: et inflammabit eos dies veniens dicit dominus exercituum: que non re-
linquet eis radicem et germen. Et orietur vobis timentibus nomen meum sol iustitie: et
sanitas in pennis eius. Et egrediemini et salietis sicut vituli de armento: et calcabitis
impios cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum in die quam ego facio dicit dominus ex-
ercituum. Mementote legis moysi servi mei quam mandavi ei in choreb: ad omnem
israel precepta et iudicia. Ecce ego mittam vobis helyam prophetam: antequam veniat dies
domini magnus et horribilis: et convertet cor patrum ad filios: et cor filiorum ad patres eorum: ne forte
veniam et percutiam terram anathemate. Explicit malachi propheta. Incipit prologus in libro machabeorum.

Machabeorum libri duo prenotant prelia inter hebreorum duces
gentemque persarum pugnam quoque sabbatorum et nobiles machabei ducis triumphos: ex
cuius nomine et libri idem sunt nuncupati. Hoc quoque hystoria continet etiam inclita
illa festa machabeorum fratrum qui sub antiocho rege pro sacris legibus dira tormenta perpessi sunt.
quos mater pia cum diversis suppliciis interfici cerneret non solum non flevit: sed et gaudens hortabatur
ad gloriam passionis. Explicit prologus. Incipit liber machabeorum primus.

Et factum est postquam percussit alexander philippi rex macedo qui primus regna-
vit in grecia egressus de terra cethim darium regem persarum et medorum con-
stituit prelia multa: et omnium obtinuit munitiones: et interfecit reges
terre. Et pertransiit usque ad fines terre: et accepit spolia multitudinis genti-
um: et siluit terra in conspectu eius. Et congregavit virtutem et exercitum for-
tem nimis: et exaltatum est et elevatum cor eius: et obtinuit regiones gentium
et tyrannos: et facti sunt illi in tributum. Et post hec decidit in lectum et cogno-
vit quia moreretur: et vocavit pueros suos nobiles qui secum nutriti erant a iuventute
sua: et divisit illis regnum suum cum adhuc viveret. Et regnavit alexander annis duodecim
et mortuus est. Et obtinuerunt pueri eius regnum: unusquisque in loco suo: et imposuerunt
sibi omnes diademata post mortem eius: et filii eorum post eos annis multis: et multiplicata
sunt mala in terra. Et exiit ex eis radix peccatrix antiochus illustris filius antiochi re-
gis: qui fuerat rome obses: et regnavit in anno centesimo tricesimo et septimo regni
grecorum. In diebus illis exierunt ex israel filii iniqui et suaserunt multis dicentes. Eamus et
disponamus testamentum cum gentibus que circa nos sunt: quia ex quo recessimus ab eis
invenerunt nos multa mala. Et bonus visus est sermo in oculis eorum. Et destinaverunt aliqui de
populo: et abierunt ad regem: ~~et dedit illis potestatem~~: et dedit illis potestatem ut face-
rent iustitias gentium. Et edificaverunt gymnasium in ierosolimis secundum leges
nationum: et fecerunt sibi preputia: et recesserunt a testamento sancto: et iuncti sunt nationibus:
et venundati sunt ut facerent malum. Et paratum est regnum in conspectu antiochi: et regnaret
super duo regna. Et intravit egyptum in multitudine gravi: in curribus et elephantis: et
equitibus: et copiosa navium multitudine. Et constituit bellum adversus ptolomeum regem
egypti: et veritus est ptolomeus a facie eius: et fugit: et ceciderunt vulnerati multi. Et comprehen-
dit civitates munitas in terra egypti: et accepit spolia terre egypti. Et convertit antiochus
postquam percussit egyptum in centesimo et quadragesimo et tertio anno: et ascendit ad israel: et
ascendit ierosolimam in multitudine gravi: et intravit in sanctificationem cum superbia: et
accepit altare aureum: et candelabrum luminis et universa vasa eius: et mensam propositionis
et libatoria et fialas et mortariola aurea: et velum et coronas et ornamentum aureum quod in fa-
cie templi erat: et comminuit omnia. Et accepit argentum et aurum et vasa concupiscibilia:
et accepit thesauros occultos quos invenit: et sublatis omnibus abiit in terram suam. Et fecit
cedem hominum: et locutus est in superbia magna. Et factus est planctus magnus in israel:
et in omni loco eorum. Et ingemuerunt principes et seniores: iuvenes et virgines infirma-
ti sunt: et speciositas mulierum immutata est: et omnis maritus sumpsit lamentum. Que sede-

bat in thoro maritali lugebat. et commota est terra super habitantes in ea. et universa domus ia
cob induit confusionem. Et post duos annos dierum misit rex principem tributorum in civita
tes iuda. et venit ierusalem cum turba magna. et locutus est ad eos verba pacifica in dolo. et cre
diderunt ei. Et irruit super civitatem repente. et percussit eam plaga et perdidit populum multum
ex israel. Et accepit spolia civitatis. et succendit eam igni. et destruxit domos eius et mu
ros in circuitu. et captivas duxerunt mulieres et natos et pecora possederunt. Et edificave
runt civitatem david muro magno et firmo. et turribus firmis et facta est illis in arcem.
Et posuerunt illic gentem peccatricem viros iniquos. et convaluerunt in ea. et posuerunt arma
et escas et congregaverunt spolia ierusalem. et reposuerunt illic. et facti sunt in laqueum mag
num. Et factum est hoc ad insidias sanctificationi. et in diabolum magnum in israel. Et effude
runt sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis. et contaminaverunt sancti
ficationem et fugerunt habitatores ierusalem propter eos. et facta est habitatio exterorum. et facta est
extera semini suo. et nati eius reliquerunt eam. Sanctificatio eius desolata est sicut so
litudo. dies festi eius conversi sunt in luctum. sabbata eius in obprobrium. honores eius in nichi
lum. Secundum gloriam eius multiplicata ignominia eius. et sublimitas eius conversa est in luctum.
Et scripsit rex antiochus omni regno suo. ut esset omnis populus unus. Et relinqueret unus
quisque legem suam. et consenserunt omnes gentes secundum verbum regis antiochi. et multi
ex israel consenserunt ei. et sacrificaverunt ydolis et coinquinaverunt sabbatum. Et misit rex
antiochus libros per manus nuntiorum in ierusalem et in omnes civitates iudee. ut sequerentur
leges gentium terre. et prohiberent holocausta et sacrificia et placationes fieri in templo dei.
et prohiberent celebrari sabbatum. et dies sollempnes. et coinquinari sancta. et sanctum populum israel.
Et iussit edificari aras et templa et ydola. et immolari carnes suillas. et pecora communia.
et relinquere filios suos incircumcisos. et coinquinari animas eorum in omnibus inmundis et
abhominationibus. ita ut obliviscerentur legem et immutarent omnes iustificationes dei. Et
quicumque non fecisset secundum verbum regis antiochi. moreretur. Secundum omnia hec verba scripsit
omni regno suo. et preposuit principes populo qui hec fieri cogerent. et iusserunt civitatibus iu
dee sacrificare. Et congregati sunt multi de populo ad eos qui dereliquerant legem domi
ni et fecerunt mala super terram. et effugaverunt populum israel in abditis. et in absconditis
fugitivorum locis. Die quintadecima mensis casleu. quinto et quadragesimo anno edi
ficavit rex antiochus abhominandum ydolum desolationis super altare dei. et per univer
sas civitates iudee. In circuitu edificaverunt aras. et ante ianuas domorum. et in plateis in
cendebant thura et sacrificabant. et libros legis dei combusserunt igni. scindentes eos. Et apud
quemcumque inveniebantur libri testamenti domini. et quicumque observabat legem domini secun
dum edictum regis. trucidabant eum in virtute sua. Faciebant hec populo israel qui in omni me
se inveniebantur in civitatibus. et quinta et vicesima die mensis sacrificabant super aram
que erat contra altare. Et mulieres que circumcidebant filios suos. trucidabantur se
cundum iussum regis antiochi. et suspendebant pueros a cervicibus. per universas domos eorum.
et eos qui circumciderant eos trucidabant. Et multi de populo israel definierunt apud se ut non
manducarent inmunda. et elegerunt magis mori quam cibis coinquinari inmundis. et no
luerunt infringere legem dei sanctam et trucidati sunt. et facta est ira magna super populum
valde.

II

In diebus illis surrexit mathathias filius iohannis filii symeonis sacerdos ex filiis io
arim ab ierusalem et consedit in monte modin. Et huic erant filii quinque. iohannes qui cognomi
nabatur gaddi. et symeon qui cognominabatur thasi. et iudas qui vocabatur machabeus. Et
eleazarus qui cognominabatur abaron. et ionathas qui cognominabatur apphus. Hii vide
runt mala que fiebant in populo iuda et ierusalem. Et dixit mathathias. Ve michi ut quid na
tus sum videre contritionem populi mei et contritionem civitatis sancte. et sedere illic cum
datur in manu inimicorum sancta. In manu extraneorum facta sunt. templum eius sicut homo
ignobilis. vasa glorie eius captiva abducta sunt. Trucidati sunt senes eius in plateis. et iu
venes eius ceciderunt in gladio inimicorum. Que gens non hereditavit regnum eius et non obti
nuit spolia eius. Omnis compositio eius ablata est. Que erat libera: facta est ancilla. Et ecce

sancta nostra et pulchritudo nostra et claritas nostra desolata est et coinquinaverunt eam gentes. Quo ergo adhuc nobis vivere? Et sciderunt mathathias et filii eius vestimenta sua et operuerunt se ciliciis et planxerunt valde. Et venerunt illuc qui missi erant a rege antiocho ut cogerent eos qui confugerant in civitatem modin immolare et thura accendere et a lege dei discedere. Et multi de populo israel consentientes accesserunt ad eos; sed mathathias et filii eius constanter steterunt. Et respondentes qui missi erant ab antiocho dixerunt mathathie: princeps et clarissimus et magnus es in hac civitate et ornatus filiis et fratribus. Ergo accede prior et fac iussum regis sicut fecerunt omnes gentes et viri iuda et qui remanserunt in ierusalem et eris tu et filii tui inter amicos regis et amplificaberis argento et auro et muneribus multis. Et respondit mathathias et dixit magna voce. Et si omnes gentes regi antiocho obediunt ut discedat unusquisque a servitute patrum suorum et consentiunt mandatis eius, ego et filii mei et fratres mei obediemus legi patrum nostrorum. Propitius sit nobis deus. Non est nobis utile relinquere legem et iusticias dei. Non audiemus verba regis antiochi nec sacrificabimus transgredientes legis nostre mandata ut eamus altera via. Et ut cessavit loqui verba hec accessit quidam iudeus in oculis omnium sacrificare ydolis super aram in civitate modin secundum iussum regis. Et vidit mathathias et doluit et contremuerunt renes eius et ascendit furor eius secundum iudicium legis et insiliens trucidavit eum super aram. Sed et virum quem miserat rex antiochus qui cogebat immolare occidit in ipso tempore et aram destruxit et zelatus est legem sicut fecit phinees zambri filio salomi. Et exclamavit mathathias in civitate magna voce dicens. Omnis qui zelum habet legis statuens testamentum exeat post me. Et fugit ipse et filii eius in montes et reliquerunt quecumque habebant in civitate. Tunc descenderunt multi querentes iusticias et iudicium in desertum ut sederent ibi ipsi et filii eorum et mulieres eorum et pecora eorum quoniam induraverunt super eos mala. Et renunciatum est viris regis et exercitui qui erat in ierusalem in civitate david quoniam discessissent viri quidam qui dissipaverunt mandatum regis in loca occulta in desertum et abissent post illos multi. Et statim perrexerunt ad eos et constituerunt adversus eos prelium in die sabbatorum et dixerunt ad eos. Resistitis et nunc? Adhuc exite et facite secundum verbum regis et vivetis. Et dixerunt. Non exibimus neque faciemus verbum regis ut polluamus diem sabbatorum. Et concitaverunt adversus eos prelium et non responderunt illis. Non lapidem miserunt illis nec oppilaverunt loca occulta dicentes. Moriamur omnes in simplicitate nostra et testes erunt super nos celum et terra quod iniuste perditis nos. Et intulerunt eis bellum sabbatis et mortui sunt ipsi et uxores eorum et filii eorum et pecora eorum usque ad mille animas hominum. Et cognovit mathathias et amici eius et luctum habuerunt super eos valde. Et dixit vir proximo suo. Si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecerunt et non pugnaverimus adversus gentes pro animabus nostris et iustificationibus nostris, citius disperdent nos a terra. Et cogitaverunt in illa die dicentes. Omnis homo quicumque venerit ad nos in bello die sabbatorum pugnemus adversus eum et non moriemur omnes sicut mortui sunt fratres nostri in occultis. Tunc congregata est ad eos synagoga iudeorum fortis viribus ex israel omnis voluntarius in lege et omnes qui fugiebant a malis additi sunt ad eos et facti sunt illis in firmamentum. Et collegerunt exercitum et percusserunt peccatores in ira sua et viros iniquos in indignatione sua et ceteri fugerunt ad nationes ut evaderent. Et circuivit mathathias et amici eius et destruxerunt aras et circumciderunt pueros incircumcisos quotquot invenerunt in finibus israel in fortitudine et persecuti sunt filios superbie et prosperatum est opus in manu eorum et obtinuerunt legem de manibus gentium et de manibus regum et non dederunt cornu peccatori. Et appropinquaverunt dies mathathie moriendi et dixit filiis suis. Nunc confortata est superbia et castigatio et tempus eversionis et ira indignationis. Nunc ergo o filii emulatores estote legis et date animas vestras pro testamento patrum et mementote operum patrum que fecerunt in generationibus suis et accipietis gloriam magnam et nomen eternum. Abraham nonne in temptatione inventus est fidelis et reputatum est ei ad iusticiam. Ioseph in tempore angustie sue custodivit mandatum et factus est dominus egypti. Phinees pater noster zelando zelum dei accepit testamentum sacerdotii eterni. Ihesus dum implevit verbum factus est dux in

Israel. Chaleb dum testificatur in ecclesia, accepit hereditatem. David in sua misericordia consecutus est sedem regni in saecula. Helias dum zelat zelum legis, receptus est in caelum. Ananias, Azarias, Misahel, credentes, liberati sunt de flamma. Danihel in sua simplicitate liberatus est de ore leonum. Et ita cogitate per generationem et generationem, quia omnes qui sperant in Dominum non infirmantur. Et a verbis viri peccatoris ne timueritis, quia gloria eius stercus et vermis est. Hodie extollitur et cras non invenietur, quia conversus est in terram suam, et cogitatio eius periit. Vos ergo filii confortamini et viriliter agite in lege, quia cum feceritis que vobis precepta sunt a Domino Deo vestro, in ipsa gloriosi eritis. Et ecce Symeon frater vester, scio quod vir consilii est, ipsum audite semper, et ipse erit vobis pater. Et Iudas Machabeus fortis viribus a iuventute sua, sit vobis princeps militie, et ipse aget bellum populi. Et vos adducetis ad vos omnes factores legis, et vindicate vindictam populi vestri. Et retribuite retributionem gentibus, et intendite in preceptum legis. Et benedixit eos, et appositus est ad patres suos. Et defunctus est centesimo et quadragesimo sexto anno. Et sepultus est a filiis suis in sepulchris patrum suorum in Modin. Et planxerunt eum planctu magno omnis Israel.

III

Et surrexit Iudas qui vocabatur Machabeus filius eius pro eo. Et adiuvabant eum omnes fratres eius, et universi qui se coniunxerant patri eius. Et preliabantur prelium Israel cum letitia. Et dilatavit gloriam populo suo, et induit se loricam sicut gigas, et succinxit se arma bellica sua in preliis, et protegebat castra gladio suo. Similis factus est leoni in operibus suis, et sicut catulus leonis rugiens in venatione. Et persecutus est iniquos perscrutans eos, et qui conturbabant populum suum succendit flammis. Et repulsi sunt inimici pre timore eius, et omnes operarii iniquitatis conturbati sunt, et directa est salus in manu eius. Et exacerbabat reges multos, et letificabat Iacob in operibus suis, et in seculum memoria eius in benedictione. Et perambulavit civitates Iuda, et perdidit impios ex eis, et avertit iram ab Israel. Et nominatus est usque ad novissimum terre, et congregavit pereuntes. Et congregavit Apollonius gentes, et a Samaria virtutem multam et magnam ad bellandum contra Israel. Et cognovit Iudas et exiit obviam illi, et percussit et occidit illum. Et ceciderunt vulnerati multi, et reliqui fugerunt. Et accepit spolia eorum, et gladium Apollonii abstulit Iudas. Et erat pugnans in eo omnibus diebus. Et audivit Seron princeps exercitus Syrie quod congregavit Iudas congregationem et ecclesiam fidelium secum, et ait: Faciam mihi nomen et glorificabor in regno, et debellabo Iudam et eos qui cum ipso sunt, qui spernebant verbum regis. Et preparavit se et ascenderunt cum eo castra impiorum fortes auxiliarii, ut facerent vindictam in filios Israel. Et appropinquaverunt usque Bethoron, et exivit obviam illis cum paucis. Ut viderunt autem exercitum venientem sibi obviam, dixerunt Iude: Quomodo poterimus pauci pugnare ad multitudinem tantam tam fortem, et nos fatigati sumus ieiunio hodie? Et ait Iudas: Facile est concludi multos in manus paucorum, et non est differentia in conspectu Dei celi liberare in multis aut in paucis, quia non in multitudine exercitus victoria belli, sed de caelo fortitudo est. Ipsi veniunt ad nos in multitudine contumaci et superbia, ut disperdant nos et uxores nostras et filios nostros, et ut spolient nos. Nos vero pugnabimus pro animabus nostris et legibus nostris, et ipse Dominus conteret eos ante faciem nostram. Vos autem ne timueritis eos. Ut cessavit autem loqui, insilivit in eos subito, et contritus est Seron et exercitus eius in conspectu ipsius. Et persequebatur eum in descensu Bethoron usque in campum. Et ceciderunt ex eis octingenti viri, reliqui autem fugerunt in terram Phylistiim. Et cecidit timor Iude ac fratrum eius, et formido super omnes gentes in circuitu eorum. Et pervenit ad regem nomen eius, et de preliis Iude narrabant omnes gentes. Ut audivit autem Antiochus rex sermones istos, iratus est animo, et misit et congregavit exercitum universi regni sui, castra fortia valde. Et aperuit erarium suum, et dedit stipendia exercitui in annum, et mandavit illis ut essent parati ad omnia. Et vidit quod defecit pecunia de thesauris, et tributa regionis essent modica, propter dissensionem et plagam quam fecit in terra, ut tolleret legitima que erant a primis diebus. Et timuit ne non haberet ut semel et bis in sumptus, et donativa que dederat ante larga manu et habundaverat super reges qui ante eum fuerant. Et consternatus erat animo valde, et cogitavit ire in Persidem, et accipere tributa regionum et congregare argentum multum. Et reliquit Lysiam hominem nobilem de genere regali super negotia regia a flumine Eufrate usque ad flumen Egypti, et ut nu-

tueri antiochum filium suum donec rediret. et tradidit ei medium exercitum et elefantos.
et mandavit ei de omnibus que volebat et de inhabitantibus iudeam et ierusalem. ut mitteret ad
eos exercitum ad conterendam et extirpandam virtutem israhel et reliquias ierusalem. et auferendam
memoriam eorum de loco. et ut constitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus
eorum et sorte distribueret terram eorum. Et rex assumpsit partem exercitus residui et exiit
ab antiochia civitate regni sui anno centesimo et quadragesimo et septimo. et transfre-
tavit eufraten flumen. et perambulabat superiores regiones. Et elegit lysias ptolomeum
filium dorimini et nicanorem et gorgiam viros potentes ex amicis regis. et misit cum
eis quadraginta milia virorum et septem milia equitum ut venirent in terram iuda et di-
sperderent eam secundum verbum regis. Et processerunt cum universa virtute sua et ve-
nerunt et applicuerunt ammaum in terra campestri. Et audierunt mercatores regionum
nomen eorum et acceperunt argentum et aurum multum valde et pueros et venerunt in castra ut
acciperent filios israhel in servos. et addita sunt ad eos exercitus syrie et terra alienigenarum.
Et vidit iudas et fratres eius quia multiplicata sunt mala et exercitus applicabat ad fines eorum
et cognoverunt verba regis que mandavit populo facere in interitum et consummationem.
Et dixerunt unusquisque ad proximum suum. Erigamus deiectionem populi nostri et pugnemus pro
populo nostro et sanctis nostris. Et congregatus est conventus ut essent parati in prelium et ut ora-
rent et peterent misericordiam et miserationes. Et ierusalem non habitabatur sed erat sicut desertum. Non
erat qui ingrederetur et egrederetur de natis eius. et sanctum conculcabatur. et filii alienigenarum erant
in arce. ibi erat habitatio gentium. Et ablata est voluptas ab iacob. et defecit ibi tibia et cy-
thara. Et congregati sunt et venerunt in maspha contra ierusalem. quia locus orationis erat in maspha
ante in israhel. Et ieiunaverunt in illa die et induerunt se ciliciis et cinerem in capite suo.
et disciderunt vestimenta sua. et expanderunt librum legis de quo scrutabantur gentes
similitudinem simulachrorum suorum. et attulerunt ornamenta sacerdotalia et primitias.
et decimas et suscitaverunt nazareos qui impleverant dies. et clamaverunt voce magna in
celum dicentes. Quid faciemus istis. et quo eos ducemus. et sancta tua conculcata sunt et conta-
minata sunt. et sacerdotes tui facti sunt in luctu et humilitate. et ecce nationes convene-
runt adversum nos ut nos disperdant. Tu scis que cogitant in nos. Quomodo poterimus subsistere
ante faciem illorum nisi tu deus adiuves nos. Et tubis exclamaverunt voce magna. Et post hoc
constituit iudas duces populi. tribunos et centuriones. et pentacontarchos. et decuriones. Et dixit
his qui edificabant domos et sponsabant uxores et plantabant vineas et formidolosis.
ut redirent unusquisque in domum suam secundum legem. Et moverunt castra et collocaverunt
ad austrum ammaum. Et ait iudas. Accingimini et estote filii potentes et estote parati
in mane ut pugnetis adversus nationes has. que convenerunt nos disperdere et sancta nostra. Quoniam me-
lius est nos in bello mori quam videre mala gentis nostre et sanctorum. Sicut autem fuerit voluntas in celo
sic fiat. Et assumpsit gorgias quinque milia virorum et mille equites electos. et moverunt ca-
stra nocte. ut applicarent ad castra iudeorum et percuterent eos subito. Et filii qui erant ex arce
erant illi duces. Et audivit iudas et surrexit ipse et potentes percutere virtutem exercitus re-
gis qui erant in ammaum. Adhuc enim dispersus erat exercitus a castris. Et venit gorgias in castra iu-
de nocte et neminem invenit. et querebat eos in montibus quoniam dixit. fugiunt hii a nobis.
Et cum dies factus esset apparuit iudas in campo cum tribus milibus virorum tantum qui tegumenta
et gladios non habebant. Et viderunt castra gentium valida et loricatos et equitatus in circu-
itu eorum et hii docti ad prelium. Et ait iudas viris qui secum erant. Ne timueritis multitudinem
illorum et impetum eorum ne formidetis. Mementote qualiter salvi facti sunt patres nostri in mari ru-
bro cum sequeretur eos pharao cum exercitu. Et nunc clamemus in celum et miserebitur nostri et memor
erit testamenti patrum nostrorum et conteret exercitum istum ante faciem nostram hodie. et scient
omnes gentes quia est deus qui redimat et liberet israhel. Et levaverunt alienigene oculos suos et vide-
runt eos venientes ex adverso. et exierunt de castris in prelium. Et tuba cecinerunt hii qui e-
rant cum iuda. et congressi sunt et contrite sunt gentes et fugerunt in campum. no-
vissimi autem omnes ceciderunt gladio. Et persecuti sunt eos usque gazeron. et usque in campos

IIII

Idumee et azoti et iamnie. et ex illis ceciderunt ad tria milia virorum. Et reversus est judas et exercitus
eius sequens eum. et dixit ad populum. Non concupiscatis spolia. quia bellum contra nos est. et gorgi
as et exercitus eius in monte prope nos. sed state nunc contra inimicos nostros et expugnate eos. et post
hec sumetis spolia securi. Et adhuc loquente juda hec. apparuit pars quedam aspiciens de monte.
Et vidit gorgias quod in fugam conversi sunt sui. et succensa sunt castra. fumus enim qui vide
batur declarabat quod factum est. Quibus illi conspectis timuerunt valde. aspicientes simul et
judam et exercitum in campo paratum ad prelium. Et fugerunt omnes in campum alienigenarum. et
judas reversus est ad spolia castrorum. et acceperunt aurum multum et argentum. et iacinctum et pur
puram marinam et opes magnas. Et conversi hymnum canebant et benedicebant deum in celum.
quoniam bonus est. quoniam in seculum misericordia eius. Et facta est salus magna in israel in illa die. Quicumque autem alieni
genarum evaserunt. venerunt et nuntiaverunt lysie universa que acciderant. Quibus auditis ille
consternatus animo deficiebat. quod non qualia voluit talia contigerunt in israel. et qualia manda
vit rex. Et sequenti anno congregavit lysias electorum virorum sexaginta milia. et equitum
quinque milia ut debellaret eos. Et venerunt in judeam et castra posuerunt in bethoron. et
occurrit illis judas cum decem milibus virorum. Et viderunt exercitum fortem et oravit et dixit.
Benedictus es salvator israel qui contrivisti impetum potentis in manu servi tui david. et tra
didisti castra alienigenarum in manu ionathe filii saul et armigeri eius. conclude exerci
tum istum in manu populi tui israel. et confundantur in exercitu suo et equitibus. Da illis formidi
nem et tabefac audaciam virtutis eorum. et commoveantur contritione sua. Deice eos gladio
diligentium te. et collaudent te omnes qui noverunt nomen tuum in hymnis. Et commiserunt et
ceciderunt de exercitu lysie. quinque milia virorum. Videns autem lysias suorum fugam et judeorum
audaciam. et quod parati sunt aut vivere aut mori fortiter. abiit antiochiam et elegit milites
ut multiplicatus rursus veniret in judeam. Dixit autem judas et fratres eius. Ecce contriti
sunt inimici nostri. ascendamus nunc mundare sancta et renovare. Et congregatus est omnis ex
ercitus. et ascenderunt in montem syon. et viderunt sanctificationem desertam. et altare prophanatum
et portas exustas. et in atriis virgulta nata. sicut in saltu vel in montibus. et pastofo
ria diruta. Et sciderunt vestimenta sua et planxerunt planctu magno. et imposuerunt
cinerem super caput suum. et ceciderunt in faciem super terram. et exclamaverunt tubis signorum
et clamaverunt in celum. Tunc ordinavit judas viros ut pugnarent adversus eos
qui erant in arce. donec emundarent sancta. Et elegit sacerdotes sine macula. voluntatem ha
bentes in lege dei. et mundaverunt sancta et tulerunt lapides contaminationis in locum im
mundum. Et cogitavit de altari holocaustorum quod prophanatum erat. quid faceret de eo. Et inci
dit illis consilium bonum ut destruerent illud. ne forte esset illis in obprobrium. quia contaminaverunt
illud gentes. et demolierunt illud. et reposuerunt lapides in monte domus in loco apto quoadus
que veniret propheta et responderet de eis. Et acceperunt lapides integros secundum legem. et edificaverunt
altare novum secundum illud quod fuit prius. Et edificaverunt sancta et que intra domum intrinsecus
et edem et atria sanctificaverunt. et fecerunt vasa sancta nova. et intulerunt candelabrum et alta
re incensorum. et mensam in templum. et incensum posuerunt super altare. et accenderunt lucer
nas que super candelabrum erant. et lucebant in templo. et posuerunt super mensam panes. et
appenderunt vela. et consummaverunt omnia opera que fecerunt. Et ante matutinum surrexerunt
quinta et vicesima mensis noni. hic mensis casleu. centesimi quadragesimi octavi anni. et ob
tulerunt sacrificium secundum legem. super altare holocaustorum novum quod fecerunt. Secundum tem
pus et secundum diem in qua contaminaverunt illud gentes. in ipsa renovatum est in canticis et cithe
ris et cinaris et cymbalis. Et cecidit omnis populus in faciem et adoraverunt et benedixerunt in
celum ei qui prosperavit eis. Et fecerunt dedicationem altaris diebus octo. et obtulerunt holocau
stum cum leticia et salutaria laudis. Et ornaverunt faciem templi coronis aureis. et scu
tulis. et dedicaverunt portas et pastoforia. et imposuerunt eis ianuas. et facta est leticia magna
in populo valde. et aversum est obprobrium gentium. Et statuit judas et fratres eius et universa
ecclesia israel. ut agatur dies dedicationis altaris. in temporibus suis ab anno in annum per dies
octo. a quinta et vicesima mensis casleu cum leticia et gaudio. Et edificaverunt in tempore illo

montem Syon et per circuitum muros altos et turres firmas ne quando venirent gentes et conculca-
rent eum sicut antea fecerunt. Et collocavit illic exercitum ut servarent eam et munivit eam
ad custodiendam Bethsuram ut haberet populus munitionem contra faciem Ydumee.

V

Et fa-
ctum est ut audierunt gentes in circuitu quia edificatum est altare et sancta sicut prius et irate
sunt valde et cogitabant tollere genus Iacob qui erant inter eos et ceperunt occidere de populo
et persequi. Et debellabat Iudas filios Esau in Ydumea et eos qui erant in Acrabathane quia cir-
cumsedebant Israelitas et percussit eos plaga magna. Et recordatus est maliciam filiorum Bean
qui erant populo in laqueum et in scandalum insidiantes ei in via et conclusi sunt ab eo in tur-
ribus. Et applicuit ad eos et anathematizavit eos et incendit turres eorum igni cum omnibus
qui in eis erant. Et transiit ad filios Amon et invenit manum fortem et populum copiosum et Tymo-
theum ducem ipsorum. Et commisit cum eis prelia multa et contriti sunt in conspectu eorum et per-
cussit eos et cepit Iazer civitatem et filias eius et reversus est in Iudeam. Et congregate sunt
gentes que sunt in Galaad adversus Israelitas qui erant in finibus eorum ut tollerent eos.
et fugerunt in Dathemam munitionem et miserunt litteras ad Iudam et fratres eius dicentes.
Congregate sunt adversum nos gentes per circuitum ut auferant nos et parant venire
et occupare munitionem in quam confugimus et Tymotheus est dux exercitus eorum. Nunc ergo veni
eripe nos de manibus eorum quia cecidit multitudo de nobis et omnes fratres nostri qui erant in locis
Tubin interfecti sunt et captivas abduxerunt uxores eorum et natos et spolia et peremerunt illic
ferme mille viros. Et adhuc epistole legebantur et ecce alii nuntii venerunt de Galylea conscissis tu-
nicis nuntiantes secundum verba hec dicentes convenisse adversum se a Ptolomaida et Tyro et Sy-
done et omni Galilea alienigenas ut nos consumant. Ut audivit autem Iudas et populus ser-
mones istos convenit ecclesia magna cogitare quid facerent fratribus suis qui in tribulatione
erant et expugnabantur ab eis. Dixit quia Iudas Symoni fratri suo. Elige tibi viros et vade
libera fratres tuos in Galyleam. Ego autem et Ionathas frater meus ibimus in Galadithim. Et reli-
quit Iosepphum filium Zacharie et Azariam duces populi cum residuo exercitu in Iudea ad
custodiendum et precepit illis dicens. Prestote populo huic et nolite bellum committere adver-
sus gentes donec revertamur. Et dati sunt Symoni viri tria milia ut iret in Galyleam. Iu-
de autem octo milia in Galadithim. ~~Et reliquit Iosepphum filium Zacharie et Azariam du-~~
~~ces populi cum residuo exercitu in Iudea ad custodiendum.~~ Et abiit Symon in Galyleam
et commisit prelia multa cum gentibus et contrite sunt gentes a facie eius et persecutus est
eos usque ad portam Ptolomaidis et ceciderunt de gentibus fere tria milia virorum. Et accepit
spolia eorum et sumpsit eos qui erant in Galilea et in Arbatis cum uxoribus et natis et omnibus
que erant cum illis et adduxit in Iudeam cum leticia magna. Et Iudas Machabeus et
Ionathas et fratres eius transierunt Iordanem et abierunt viam trium dierum per desertum.
Et occurrerunt eis Nabathei et susceperunt eos pacifice et narraverunt eis omnia que
acciderant fratribus in Galadithide et quia multi ex eis comprehensi sunt in Basara et Bo-
sor et in Alimis et in Casfor et Maced et Carnaim. Hee omnes civitates munite et magne.
Sed et in ceteris civitatibus Galadithidis tenentur comprehensi. Et in crastinum constituerunt admo-
vere exercitum civitatibus hiis et comprehendere et tollere eos in una die. Et convertit Iudas et
exercitus eius viam in desertum Bosor repente et occupavit civitatem et occidit omnem ma-
sculum in ore gladii et accepit omnia spolia eorum et succendit eam igni. Et surrexerunt
inde nocte et ibant usque ad munitionem. Et factum est diluculo cum allevassent oculos
suos ecce populus multus cuius non erat numerus portantes scalas et machinas ut comprehen-
derent munitionem et expugnarent eos. Et vidit Iudas quia cepit bellum et clamor belli
ascendit in celum sicut tuba et clamor magnus de civitate exercitui dixit. Pugnate
hodie pro fratribus nostris. Et venit tribus ordinibus post eos. Et exclamaverunt tubis et clamave-
runt in oratione. Et cognoverunt castra Tymothei quia Machabeus est et refugerunt a
facie eius. Et percusserunt eos plaga magna et ceciderunt ex eis in illa die fere octo
milia virorum. Et divertit Iudas in Masfa et expugnavit et cepit eam et occidit omne
masculinum eius et sumpsit spolia eius et succendit eam igni. Inde perrexit et cepit Cas-

bon et maged et bosor et reliquas civitates galaaditidis. Post hec autem verba congregavit ty
motheus exercitum alium et castra posuit contra raphon trans torrentem. et misit iudas spe
culari exercitum. et renuntiaverunt ei dicentes. quia convenerunt ad eum omnes gentes que
in circuitu nostro sunt. exercitus multus nimis. et arabas conduxit in auxilium sibi et castra
posuerunt trans torrentem. parati venire ad te in prelium. Et abiit iudas obviam illis. Et
ait tymotheus principibus exercitus sui. Cum appropiaverit iudas et exercitus eius ad torren
tem aque. si transierit prior ad nos. non poterimus sustinere eum. quia potens poterit adversum nos.
Si vero timuerit transire. et posuerit castra extra flumen. transfretemus ad eos et poterimus
adversus illum. Ut autem appropinquavit iudas ad torrentem aque. statuit scribas populi
secus torrentem. et mandavit eis dicens. Neminem hominum reliqueritis. sed veniant
omnes in prelium. Et transfretavit ad illos prior. et omnis populus post eum. Et contrite sunt ante
faciem eorum omnes gentes. et proiecerunt arma sua et fugerunt ad fanum quod est in car
naim. Et occupavit ipsam civitatem. et fanum succendit igni. cum omnibus qui erant
in ipso. Et oppressa est carnaim et non potuit sustinere contra faciem iude. Et congre
gavit iudas universos israhelitas. qui erant in galaaditide. a minimo usque ad maxi
mum. et uxores eorum et natos. et exercitum magnum valde. ut venirent in terram iude.
et venerunt usque effron. Et hec civitas magna erat in ingressu posita. munita
valde. et non erat declinare ab ea dextera vel sinistra. sed per mediam iter erat. Et incluse
runt se qui erant in civitate. et obstruxerunt portas lapidibus. Et misit ad eos iudas
verbis pacificis dicens. Transeamus per terram vestram ut eamus ad terram nostram. et nemo vo
bis nocebit. tantum pedibus transibimus. Et nolebant eis aperire. Et precepit iudas predicari in
castris. ut applicarent unusquisque in quo erat loco. Et applicuerunt se viri virtutis
et oppugnavit civitatem illam tota die et tota nocte. et tradita est civitas in manu eius. et
peremerunt omnem masculum in ore gladii. Et eradicavit eam. et accepit spolia eius. et tran
sivit per totam civitatem super interfectos. et transgressi sunt iordanem in campo magno
contra bethsan. Et erat iudas congregans extremos. et exhortabatur populum per totam
viam. donec venerunt in terram iuda. Et ascenderunt in montem syon cum leticia et gau
dio. et obtulerunt holocausta. quod nemo ex eis occidisset donec reverterentur in pace. Et
in diebus quibus erat iudas et ionathas in terra galaad. et symon frater eius in galylea
[ante] faciem ptolamaidis. audivit iosephus zacharie filius. et azarias princeps virtu
tis res bene gestas. et prelia que facta sunt. et dixit. Faciamus et ipsi nobis nomen. et eamus pu
gnare adversus gentes que in circuitu nostro sunt. Et precepit hiis qui erant in exercitu suo. et
abierunt iamniam. Et exivit gorgias de civitate et viri eius in obviam illis in pugnam.
et fugati sunt iosephus et azarias usque in fines iudee. Et ceciderunt in illa die de populo israhel
ad duo milia viri. et facta est fuga magna in populo quia non audierunt iudam et fratres eius ex
stimantes se fortiter facturos. Ipsi autem non erant de semine virorum illorum per quos salus
facta est in israhel. Et viri iuda magnificati sunt valde in conspectu omnis israhel et gentium
omnium. ubi audiebatur nomen eorum. et convenerunt ad eos fausta acclamantes. Et ex
iit iudas et fratres eius. et expugnabant filios esau in terra que est ad austrum. et percussit che
bron et filias eius et muros eius. et turres succendit in circuitu. Et movit castra ut ire
in terram alienigenarum. et perambulabat samariam. In illa die ceciderunt sacerdotes in bello
dum volunt fortiter facere dum sine consilio exeunt in prelium. Et declinavit iudas in
azotum. in terram alienigenarum. diruit aras eorum. et spolia deorum ipsorum succendit ig
ni. Et cepit spolia civitatum. et regressus est in terram iuda. Et rex antiochus perambulabat

VI

superiores regiones. et audivit esse civitatem elymaidem in perside. nobilissimam et copiosam
in argento et auro. templumque in ea locuples valde. et illic velamina aurea et lorice
et scuta. que reliquit alexander philippi. rex macedo qui regnavit primus in grecia. Et ve
nit et querebat civitatem capere et depredari eam. et non potuit. quoniam innotuit sermo
hiis qui erant in civitate. Et insurrexerunt in prelium. et fugit inde et abiit cum tristicia
magna. et reversus est babyloniam. Et venit qui nuntiaret ei in perside. quia fugata

sunt castra que erant in terram Iuda: et quia abiit Lysias cum virtute forti in primis, et fugatus est a facie Iudeorum: et invaluerunt armis et viribus, et spoliis multis que ceperunt de castris que exciderunt: et quia diruerunt abhominationem quam edificaverat super altare quod erat in Ierusalem, et sanctificationem sicut prius circumdederunt muris excelsis, sed et Bethsuram civitatem suam. Et factum est ut audivit rex sermones istos, expavit, et commotus est valde: et decidit in lectum, et decidit in languorem pre tristicia: quia non est factum sicut cogitabat. Et erat illic dies multos: quia renovata est in eo renovata est tristicia magna, et arbitratus est mori. Et vocavit omnes amicos suos, et dixit illis: Recessit sompnus ab oculis meis, et concidi, et corrui corde pre sollicitudine. Et dixi in corde meo: In quantam tribulationem deveni, et in quos fluctus tristicie in qua nunc sum, qui iocundus eram et dilectus in potestate mea. Nunc vero reminiscor malorum que feci in Ierusalem, unde abstuli omnia spolia argentea et aurea que erant in ea, et misi auferre habitantes Iudeam sine causa. Cognovi ergo quia propterea invenerunt me mala ista: et ecce pereo tristicia magna in terra aliena. Et vocavit Philippum unum de amicis suis, et preposuit eum super universum regnum suum. Et dedit ei diadema et stolam suam et anulum, ut educaret Antiochum filium suum, et nutriret eum, et regnaret. Et mortuus est illic Antiochus rex anno centesimo quadragesimo et nono. Et cognovit Lysias quoniam mortuus est rex, et constituit regnare Antiochum filium eius quem nutrivit adolescentem, et vocavit nomen eius Eupator. Et hii qui erant in arce concluserant Israel in circuitu sanctorum, et querebant eis mala semper ad firmamentum gentium. Et cogitavit Iudas disperdere eos, et convocavit universum populum ut obsiderent eos. Et convenerunt simul, et obsederunt eos anno centesimo quinquagesimo, et fecerunt ballistas et machinas. Et exierunt quidam ex eis qui obsidebantur, et adiunxerunt se illis aliqui ex impiis Israel, et abierunt ad regem, et dixerunt: Quousque non facies iudicium et vindicas fratres nostros? Nos decrevimus servire patri tuo, et ambulare in preceptis eius, et obsequi edictis eius. Et filii populi nostri propter hoc abalienabant se a nobis: et quicumque inveniebantur ex nobis interficiebantur, et hereditates nostre diripiebantur. Et non ad nos tantum extenderunt manum, sed et in omnes fines nostros. Et ecce applicuerunt hodie ad arcem in Ierusalem occupare eam, et munitionem in Bethsuram munierunt. Et si non preveneris eos velocius, maiora quam hec facient, nec poteris obtinere eos. Et iratus est rex ut audivit, et convocavit omnes amicos suos, et principes exercitus sui, et eos qui super equites erant. Sed et de regnis aliis, et de insulis maritimis venerunt ad eum exercitus conducticii. Et erat numerus exercitus centum milia peditum, et viginti milia equitum, et elefanti triginta duo docti ad prelium. Et venerunt per Ydumeam, et applicuerunt se ad Bethsuram, et pugnaverunt dies multos. Et fecerunt machinas, et exierunt, et succenderunt eas igni, et pugnaverunt viriliter. Et recessit Iudas ab arce, et movit castra ad Bethzacharam contra castra regis. Et surrexit rex ante lucem, et concitavit exercitus in impetum contra viam Bethzacharam: et comparaverunt se exercitus in prelium, et tubis cecinerunt: et elefantis ostenderunt sanguinem uve et mori ad acuendos eos in prelium. Et diviserunt bestias per legiones: et astiterunt singulis elefantis mille viri in loricis concathenatis, et galee eree in capitibus eorum: et quingenti equites ordinati unicuique bestie electi erant. Hii autem ante tempus ubicumque erat bestia ibi erant, et quocumque ibat ibant, et non discedebant ab ea. Sed et turres lignee super eos firme protegentes super singulas bestias: et super eas machine: et super singulas viri virtutis triginta duo qui pugnabant desuper, et intus magister bestie. Et residuum equitatum hinc et inde statuit in duas partes, tubis exercitum commovere, et perurgere constipatos in legionibus suis. Et ut refulsit sol in clipeos aureos et ereos, resplenduerunt montes ab eis, et resplenduerunt sicut lampades ignis. Et distincta est pars exercitus regis per montes excelsos, et alii per loca humilia, et ibant caute et ordinate. Et commovebantur omnes inhabitantes a voce multitudinis eorum, et incessu turbe, et collisionibus armorum: erat enim exercitus magnus valde et fortis. Et appropiavit Iudas et exercitus eius in prelium, et ceciderunt de exercitu regis sexcenti viri. Et vidit Eleazar filius Saura unam de bestiis loricatam loricis regis, et erat eminens super ceteras bestias: et visum est ei quod in ea esset rex, et dedit se ut liberaret populum suum, et acquireret

sibi nomen eternum. Et cucurrit ad eam audacter in medio legionis. interficiens a dextris et a sinistris. et cadebant ab eo huc et illuc. Et iuit sub elefantum et subposuit se ei et occidit eum. et cecidit in terram super ipsum et mortuus est illic. Et videntes virtutem regis et impetum exercitus eius: diverterunt ab eis. Castra autem regis: ascenderunt contra eos in ierusalem. Et applicavit castra rex ad iudeam et montem syon. Et fecit pacem cum hiis qui erant in bethsura. et exierunt de civitate. quia non erant eis ibi alimenta conclusis. quia sabbata erant terre. Et comprehendit rex bethsuram et constituit illic custodiam servare eam. Et convertit castra ad locum sanctificationis dies multos. et statuit illic balistas et machinas. et ignis iacula. et tormenta ad lapides iactandos et spicula et scorpios ad mittendas sagittas. et fundibula. Fecerunt autem et ipsi machinas adversus machinas eorum. et pugnaverunt dies multos. Esce autem non erant in civitate. eo quod septimus annus esset. et qui remanserant in iudea de gentibus. consumpserant reliquias eorum que reposite fuerant. Et remanserunt in sanctis viri pauci. quoniam obtinuerat eos fames. et dispersi sunt unusquisque in locum suum. Et audivit lysias quod philippus quem constituerat rex antiochus cum adhuc viveret. ut nutriret antiochum filium suum et regnaret. reversus esset a perside et media. et exercitus qui abierat cum ipso. et quia quereret suscipere regni negocia festinavit ire. et dicere ad regem et duces exercitus. Deficimus cotidie et esca nobis modica est. et locus quem obsidemus est munitus et incumbit nobis ordinare de regno. Nunc itaque demus dextras hominibus istis et faciamus cum illis pacem. et cum omni gente eorum. et constituamus illis ut ambulent in legitimis suis sicut prius. Propter legitima enim ipsorum que despeximus. irati sunt: et fecerunt omnia hec. Et placuit sermo in conspectu regis et principum. Et misit ad eos pacem facere et receperunt illam. et iuravit illis rex et principes. et exierunt de munitione. Et intravit rex montem syon. et vidit munitiones loci. et rupit iuramentum quod iuravit. et mandavit destruere murum in gyro. et discessit festinanter. et reversus est antiochiam. et invenit philippum dominantem civitati. et pugnavit adversus eum et occupavit civitatem.

VII

Anno centesimo quinquagesimo et primo exiit demetrius seleuci filius ab urbe roma. et ascendit cum paucis viris in civitatem maritimam. et regnavit illic. Et factum est ut ingrederetur domum regni patrum suorum. comprehendit exercitus antiochum et lysiam ut adduceret eos ad eum. Et res ei innotuit et ait. Nolite mihi ostendere faciem eorum. Et occidit eos exercitus. Et sedit demetrius super sedem regni sui. et venerunt ad eum viri iniqui et impii ex israel. et alchimus dux eorum qui volebat fieri sacerdos. et accusaverunt populum apud regem dicentes. Perdidit iudas et fratres eius omnes amicos tuos. et nos dispersit de terra nostra. Nunc ergo mitte virum cui credis. ut eat et videat exterminium omne quod fecit nobis et regionibus regis. et puniat omnes amicos eius et adiutores eorum. Et elegit rex ex amicis suis bacchidem qui dominabatur trans flumen magnum in regno et fidelem regi. et misit eum. et alchimum impium constituit in sacerdotio. et mandavit ei facere ultionem in filios israel. Et surrexerunt et venerunt cum exercitu magno in terram iuda. et miserunt nuncios et locuti sunt ad iudam et ad fratres eius verbis pacificis in dolo. et non intenderunt sermonibus eorum. Viderunt enim quia venerunt cum exercitu magno. Et convenerunt ad alchimum et bacchidem congregatio scribarum requirere que iusta sunt. et primi assidei qui erant in filiis israel. et exquirebant ab eis pacem. Dixerunt enim. Homo sacerdos de semine aaron venit: non decipiet nos. Et locutus est cum eis verba pacifica. et iuravit illis dicens. Non inferemus vobis malum. neque amicis vestris. Et crediderunt ei. Et comprehendit ex eis sexaginta viros. et occidit eos in una die. secundum verbum quod scriptum est. Carnes sanctorum et sanguinem ipsorum effuderunt in circuitu ierusalem et non erat qui sepeliret. Et incubuit timor et tremor in omnem populum. quia dixerunt. non est in eis veritas et iudicium. Transgressi enim sunt constitutum et iusiurandum quod iuraverunt. Et movit bacchides castra ab ierusalem. et applicuit in bezecha. et misit et comprehendit multos ex eis qui a se refugerant. et quosdam de populo mactavit. et in puteum magnum proiecit. Et commisit regionem alchimo. et reliquit cum eo auxilium in adiutorium ipsi. Et abiit bacchides

ad regem et satagebat alchimus pro principatu sacerdotii sui. Et convenerunt ad eum omnes qui per
turbabant populum suum et obtinuerunt terram iuda et fecerunt plagam magnam in israel. Et vidit iudas
omnia mala que fecit alchimus et qui cum eo erant in filios israel multo plus quam gentes. Et
exiit in omnes fines iudee in circuitu et fecit vindictam in omnes viros desertores et cessave
runt ultra exire in regionem. Vidit autem alchimus quod prevaluit iudas et qui cum eo sunt et cogno
vit quia non potest sustinere eos et regressus est ad regem et accusavit eum multis criminibus.
Et misit rex nichanorem unum ex principibus suis nobilioribus qui erat inimicitias exercens contra
israel et mandavit ei evertere populum. Et venit nichanor in ierusalem cum exercitu mag
no et misit ad iudam et ad fratres eius cum dolo verbis pacificis dicens. Non sit pugna inter
me et vos. Veniam cum viris paucis ut videam facies vestras cum pace. Et venit ad iudam et sa
lutaverunt se invicem pacifice et hostes parati erant rapere iudam. Et innotuit sermo iude
quoniam cum dolo venerat ad eum et conterritus est ab eo et amplius noluit videre faciem eius. Et cogno
vit nichanor quoniam denudatum est consilium eius et exiit obviam iude in pugnam iuxta ca
farsalama. Et ceciderunt de nichanoris fere quinque milia virorum et fugerunt in civitatem david. Et post
hec verba ascendit nichanor in montem syon et exierunt de sacerdotibus populi salutare eum
in pace et demonstrare ei holocaustomata que offerebantur pro rege. Et irridens sprevit eos
et polluit et locutus est superbe et iuravit cum ira dicens. Nisi traditus fuerit iudas et exercitus
eius in manus meas continuo cum regressus fuero in pace succendam domum istam. Et exiit cum
ira magna et intraverunt sacerdotes et steterunt ante faciem templi altaris et flentes dixerunt.
Tu elegisti domum istam domine ad invocandum nomen tuum in ea ut esset domus orationis et obsecra
tionis populo tuo. Fac vindictam in homine isto et in exercitu eius et cadant gladio. Memento blasfemia
rum eorum et ne dederis eis ut permaneant. Et exiit nichanor ab ierusalem et castra applicuit ad bethoron et
occurrit illi exercitus syrie. Et iudas applicuit in adarsa cum tribus milibus virorum et oravit iudas
et dixit. Qui missi erant a rege sennacherib domine qui blasfemaverunt te exiit angelus et percus
sit ex eis centum octoginta quinque milia. Sic contere exercitum istum in conspectu nostro hodie et
sciant ceteri quia male locutus est super sancta tua et iudica illum secundum maliciam illius. Et commise
runt exercitus prelium tercia decima die mensis adar et contrita sunt castra nichanoris et ce
cidit ipse primus in prelio. Ut vidit autem exercitus eius quia cecidit nichanor proiecerunt arma sua
et fugerunt. Et persecuti sunt eos viam unius diei ab adazer usquequo veniatur gazera. Et tubis
cecinerunt post eos cum significationibus et exierunt de omnibus castellis iudee in circuitu et venti
labant eos cornibus et convertebantur iterum ad eos. Et ceciderunt omnes gladio et non est relictus
ex eis nec unus. Et acceperunt spolia eorum et predam et caput nichanoris amputaverunt et dexteram
eius quam extenderat superbe et attulerunt et suspenderunt contra ierusalem. Et letatus est populus val
de et egerunt diem illam in leticia magna. Et constituit agi omnibus annis diem istam
tercia decima die mensis adar. Et siluit terra iuda dies paucos.

VIII

Et audivit iudas nomen roma
norum quia sunt potentes viribus et acquiescunt ad omnia que postulantur ab eis et quicumque ac
cesserunt ad eos statuerunt cum eis amicitias et quia sunt potentes viribus. Audierunt enim
prelia eorum et virtutes bonas quas fecerunt in galathia quia obtinuerunt eos et duxerunt sub
tributum. Et quanta fecerunt in regione hyspanie et quod in potestatem redegerunt metalla argen
ti et auri que illic sunt et possederunt omnem locum consilio suo et patientia. Locosque qui longe e
rant valde ab eis et reges qui supervenerant illis ab extremis terre contriverunt et percusserunt
eos plaga magna. Ceteri autem dant eis tributum omnibus annis et philippum et persea scytharum
regem et ceteros qui adversus eos arma tulerant contriverunt bello et obtinuerunt eos. Et
antiochum magnum regem asye qui eis pugnam intulerat habens centum viginti elefan
tos et equitatum et currus et exercitum magnum valde contritum ab eis et quia ceperunt eum vi
vum et statuerunt ei ut daret ipse et qui regnaverunt post eum tributum magnum et daret
obsides et constitutum et regionem indorum et lydos et medos de optimis regionibus eorum et ac
ceptas eas ab illis dederunt eumeni regi et quia qui erant apud elladam voluerunt
ire et tollere eos et innotuit sermo his et miserunt ad eos ducem unum et pugnaverunt
contra illos et ceciderunt ex eis multi et captivas duxerunt uxores eorum et filios et di

ripuerunt eos et terram eorum possederunt. et destruxerunt muros eorum et in servitutem illos
redegerunt usque in hunc diem. et residua regna et insulas que aliquando restiterunt
illis exterminaverunt. et in potestatem redegerunt. cum amicis autem suis. et qui in ipsis re-
quiem habebant conservaverunt amicitiam. et obtinuerunt regna que erant proxima. et que
longe erant quicumque audiebant nomen eorum timebant eos. quibus vellent vero auxilio esse
ut regnarent regnabant. quos autem vellent regno deturbabant. et exaltati sunt valde. et
in omnibus istis nemo portabat dyadema. nec induebatur purpura ut magnificaretur in
ea. et quia curiam fecerunt sibi. et cotidie consulebant trecentos viginti. consilium agentes
semper de multitudine. ut que digna sunt gerant. et committunt uni homini magistra-
tum suum per singulos annos dominari universe terre sue. et omnes obediunt uni. et non est invidia neque zelus
inter eos. Et elegit judas eupolemum filium iohannis filii iacob et iasonem filium elea-
zari. et misit eos romam constituere cum illis amicitiam et societatem. et ut auferrent
ab eis jugum grecorum. quia viderunt quod in servitutem premerent regnum israel. Et abierunt
romam viam multam valde. et introierunt curiam et dixerunt. Judas machabeus et fratres
eius et populus judeorum miserunt nos ad vos statuere vobiscum societatem et pacem. et conscri-
bi nos socios et amicos vestros. Et placuit sermo in conspectu eorum. Et hoc rescriptum quod re-
scripserunt in tabulis ereis. et miserunt ierusalem ut esset apud eos ibi memoriale pacis et
societatis. Bene sit romanis et genti judeorum in mari et in terra in eternum. gladiusque ho-
stis procul sit ab eis. Quod si institerit bellum romanis prius. aut omnibus sociis eorum in omni
dominatione eorum. auxilium feret gens judeorum prout tempus dictaverit corde pleno. et preliantibus
non dabunt neque subministrabunt. triticum. arma. pecuniam. naves sicut placuit ro-
manis. et custodient mandata eorum nichil ab eis accipientes. Similiter autem et si genti ju-
deorum prius acciderit bellum. adiuvabunt eos romani ex animo prout tempus eis permise-
rit. et adiuvantibus non dabitur triticum. arma. pecunia. naves. sicut placuit romanis. et cu-
stodient mandata eorum absque dolo. Secundum hec verba. ita constituerunt romani populo judeorum.
Quod si post hec verba hii aut illi addere vel demere ad hec aliquid voluerint. facient ex propo-
sito suo. et quecumque addiderint vel dempserint rata erunt. Sed et de malis que rex deme-
trius fecit in eos. scripsimus ei dicentes. Quare gravasti jugum tuum super amicos nostros et so-
cios judeos? Si ergo iterum adierint nos adversum te: faciemus illis iudicium. et pugnabi-
mus tecum mari terraque.

IX

Interea ubi audivit demetrius quia cecidit nichanor et exercitus eius
in prelio. apposuit bacchidem et alchimum rursum mittere in judeam. et dextrum cornu cum
illis. Et abierunt viam que ducit galgala. et castra posuerunt in mesaloth. que est
in arbellis. et occupaverunt eam. et peremerunt animas hominum multas. Et mense primo anni
centesimi et quinquagesimi et secundi. applicuerunt exercitum ad ierusalem. et surrexerunt et abie-
runt in berea viginti milia virorum et duo milia equitum. Et judas castra posuerat in la-
sa. et tria milia viri cum eo electi. Et viderunt multitudinem exercitus quia multi sunt. et timuerunt
valde. et multi subtraxerunt se de castris. et non remanserunt ex eis nisi octingenti viri. Et vi-
dit judas quod defluxit exercitus suus. et bellum perurgebat eum. et confractus est corde quia
non habebat tempus congregandi eos. et dissolutus est. Et dixit his qui residui erant. Surga-
mus et eamus ad adversarios nostros. si poterimus pugnare adversus eos. Et avertebant eum dicentes
Non poterimus. sed liberemus animas nostras modo. et revertamur ad fratres nostros. et tunc pugnabimus
adversus eos. Nos autem pauci sumus. Et ait judas. Absit istam rem facere ut fugiamus
ab eis. Et si appropinquabit tempus nostrum. moriamur in virtute propter fratres nostros. et non inferamus
crimen glorie nostre. Et movit exercitus de castris. et steterunt illis in obviam. Et divisi
sunt equites in duas partes. et fundibalarii et sagittarii preibant exercitum. et primi cer-
taminis omnes potentes. Bacchides autem erat in dextro cornu. Et proximavit legio ex
duabus partibus et clamabant tubis. Exclamaverunt autem et hii qui erant ex parte jude etiam
ipsi. Et commota est terra a voce exercituum. et commissum est prelium a mane usque ad vesperam.
Et vidit judas quia firmior est pars exercitus bacchidis in dextris. et convenerunt cum ipso
omnes constantes corde. et contrita est dextera pars ab eis. et persecutus est eos usque ad mon-

dem azoti. Et qui in sinistro cornu erant viderunt quod contritum est dextrum cornu. et secuti sunt
post judam et qui cum ipso erant a tergo. et ingravatum est prelium. et ceciderunt vulnerati
multi ex hiis et illis. Et judas cecidit. et ceteri fugerunt. Et ionathas et symon tulerunt iu
dam fratrem suum et sepelierunt eum in sepulchro patrum suorum in civitate modin. Et fleverunt
eum omnis populus israel planctu magno et lugebant dies multos. Et dixerunt. Quomodo cecidit
potens qui salvum faciebat israel. Et cetera verba jude. bellorum et virtutum eius que fecit et magni
tudinis illius non sunt descripta. multa enim erant valde. Et factum est post obitum jude. emer
serunt iniqui in omnibus finibus israel. et exorti sunt omnes qui operantur iniquitatem. In di
ebus illis facta est fames magna valde. et tradidit se bacchidi omnis regio eorum cum ipsis.
Et elegit bacchides impios viros. et constituit eos dominos regionis. et exquirebant et perscru
tabantur amicos iude. et adducebant eos ad bacchidem. et vindicabat in illos et illudebat. Et
facta est tribulatio magna in israel. qualis non fuit ex qua die non est visus propheta in israel. Et
congregati sunt omnes amici jude. et dixerunt ionathe. Ex quo frater tuus judas defunctus est. vir
similis ei non est qui exeat contra inimicos. bacchidem et eos qui inimici sunt gentis nostre.
Nunc itaque elegimus te hodie esse pro eo nobis in principem et ducem. ad bellandum bellum nostrum.
Et suscepit ionathas tempore illo principatum. et surrexit loco jude fratris sui. Et cognovit
bacchides. et querebat eum occidere. Et cognovit ionathas et symon frater eius et omnis qui cum eo
erant. et fugerunt in desertum thecue et consederunt ad aquam lacus asphar. Et cogno
vit bacchides. et die sabbatorum venit ipse et omnis exercitus eius trans iordanem. Et misit fratrem
suum ducem populi et rogavit nabatheos amicos suos. ut commendaret illis apparatum
suum qui erat copiosus. Et exierunt filii iambri ex medaba. et comprehenderunt iohan
nem et omnia que habebat et abierunt habentes ea. Post hec verba renuntiatum est ionathe
et symoni fratri eius quia filii iambri faciunt nuptias magnas. et ducunt sponsam ex
medaba. filiam unius de magnis principibus chanaan. cum ambitione magna. Et recorda
ti sunt sanguinis iohannis fratris sui. et ascenderunt et absconderunt se sub tegumento montis.
et levaverunt oculos suos et viderunt. Et ecce tumultus et apparatus multus. et sponsus pro
cessit et amici eius et fratres eius obviam illis. cum tympanis et musicis et armis multis. Et sur
rexerunt ad eos ex insidiis. et occiderunt eos. Et ceciderunt vulnerati multi. et reliqui fuge
runt in montem. et acceperunt omnia spolia eorum. Et converse sunt nuptie in luctum. et vox
musicorum ipsorum in lamentum. Et vindicaverunt vindictam sanguinis fratris sui. et reversi
ad ripam iordanis. Et audivit bacchides et venit die sabbatorum usque ad oram iordanis in
virtute multa. Et dixit ad eos ionathas. Surgamus et pugnemus contra inimicos nostros.
non est enim hodie sicut heri et nudius tercius. Ecce enim bellum ex adverso. aqua vero iordanis
hinc et inde. et ripe et paludes et saltus. et non est locus divertendi. Nunc ergo clamate in ce
lum. ut liberemini de manu inimicorum vestrorum. Et commissum est bellum. Et extendit iona
thas manum suam percutere bacchidem. et divertit ab eo retro. Et desiliit ionathas et qui
cum eo erant in iordanem. et transnataverunt ad eos iordanem. Et ceciderunt de parte
bacchidis die illo mille viri. et reversi sunt ierusalem. Et edificaverunt civitates munitas
in judea munitionem que erat in iericho et in ammaum et in bethoro et in bethel et thamna
tha et fara et topo. muris excelsis et portis et seris. et posuit custodiam in eis. ut inimici
cias exercerent in israel. Et munivit civitatem bethsuram et gazaram et arcem. et posuit in eis
auxilia et apparatum escarum. Et accepit filios principum regionis obsides. et posuit eos
in arce ierusalem in custodia. Et anno centesimo quinquagesimo tercio mense secundo precepit
alchimus destrui muros domus sancte interioris. et destrui opera prophetarum. et cepit destruere. In
illo tempore percussus est alchimus et impedita sunt opera illius. et obclusum est os eius et dissolu
tus est paralysi. nec ultra potuit loqui verbum et mandare de domo sua. Et mortuus est
alchimus in tempore illo cum tormento magno. Et vidit bacchides quoniam mortuus est al
chimus et reversus est ad regem. et siluit terra annis duobus. Et cogitaverunt omnes iniqui
dicentes. Ecce ionathas et qui cum eo sunt in silentio habitant confidentes. Nunc ergo addu
camus bacchidem. et comprehendet eos omnes in una nocte. Et abierunt et consilium ei de

derunt. Et surrexit ut veniret cum exercitu magno. et misit occulte epistolas sociis suis qui erant
in iudea ut comprehenderent ionathan et eos qui cum eo erant. Sed non potuerunt quia innotuit eis
consilium eorum. Et apprehendit de viris regionis qui principes erant malicie quinquaginta viros.
et occidit eos. Et secessit ionathas et symon et qui cum eo erant in bethbessen que est in deserto.
et extruxit diruta eius et firmaverunt eam. Et agnovit bachides et congregavit universam
multitudinem suam et hiis qui in iudea erant denunciavit. et venit et castra posuit desuper
abethbessen et oppugnavit eam dies multos. et fecit machinas suas. Et reliquit ionathas
symonem fratrem suum in civitate et exiit in regionem et venit cum numero. et percussit
odaren et fratres eius et filios phaseron in tabernaculis ipsorum et cepit cedere et crescere in virtu-
tibus. Symon vero et qui cum eo erant exierunt de civitate. et succenderunt machinas. et
pugnaverunt contra bachidem. Et contritus est ab eis et afflixerunt eum valde quoniam
consilium eius et congressus eius erat vanus. Et iratus contra viros iniquos qui ei consilium
dederant ut veniret in regionem ipsorum multos ex eis occidit. Ipse autem cum reliquis cogitavit
abire in regionem suam. Et cognovit ionathas et misit ad eum legatos componere cum ipso pacem
et reddere ei captivitatem. Et libenter accepit et fecit secundum verba eius. et iuravit nichil se ei fa-
cturum mali omnibus diebus vite eius. Et reddidit ei captivitatem quam prius fuerat predatus de ter-
ra iuda. et conversus abiit in terram suam et non apposuit amplius venire in fines eius. Et cessavit gla-
dius ex israel. et habitavit ionathas in machmas. et cepit ionathas ibi iudicare populum et ex-
terminavit impios ex israel. Et anno centesimo sexagesimo ascendit alexander an-
tiochi filius qui cognominatus est nobilis et occupavit ptolomaidem. et receperunt eum et
regnavit illic. Et audivit demetrius rex et congregavit exercitum copiosum valde et
exivit obviam illi in prelium. Et misit demetrius ad ionathan epistolam verbis pacificis ut
magnificaret eum. Dixit enim. Anticipemus pacem facere cum eo: priusquam faciat cum
alexandro adversum nos. Recordabitur enim omnium malorum que fecimus in eum et in fratrem
eius et in gentem eius. Et dedit ei potestatem congregandi exercitum et fabricare arma
et ipsum socium eius. et obsides qui erant in arce iussit tradi ei. Et venit ionathas in
ierusalem et legit epistolas in auditu omnis populi et eorum qui in arce erant. Et timuerunt timore
magno cum audierunt quod dedit ei rex potestatem congregandi exercitum. Et traditi sunt io-
nathe obsides. et reddidit eos parentibus suis. Et habitavit ionathas in ierusalem et cepit edi-
ficare et innovare civitatem. Et dixit facientibus opera ut struerent muros et montem
syon lapidibus quadratis ad munitionem et ita fecerunt. Et fugerunt alienigene qui e-
rant in munitionibus quas edificaverat bachides et reliquit unusquisque locum suum et abiit in
terram suam. Tantum in bethsura remanserant aliqui ex hiis qui reliquerant le-
gem et precepta dei: erat enim hec eis ad refugium. Et audivit alexander rex pro-
missa que promisit demetrius ionathe et narraverunt ei prelia et virtutes quas ipse fe-
cit et fratres eius. et labores quos laboraverunt et ait. Numquid inveniemus aliquem vi-
rum talem? Et nunc faciamus eum amicum et socium nostrum. Et scripsit epistolam et misit ei se-
cundum hec verba dicens. Rex alexander fratri ionathe salutem. Audivimus de te quod sis
vir potens viribus et aptus es ut sis amicus noster. Et nunc constituimus te hodie summum sacerdo-
tem gentis tue et ut amicus regis voceris. Et misit ei purpuram et coronam auream. et ut
que nostra sunt sentias et conserves amicicias ad nos. Et induit se ionathas stola sancta
septimo mense anno centesimo sexagesimo. in die sollempni scenophegie. et congre-
gavit exercitum et fecit arma copiosa. Et audivit demetrius verba ista et contristatus est ni-
mis et ait. Quid hoc fecimus quod preoccupavit nos alexander apprehendere amicitiam iudeorum ad
munimen sui? Scribam et ego illi verba deprecatoria et dignitates et dona: ut sit mecum in
adiutorium. Et scripsit in hec verba. Rex demetrius genti iudeorum salutem. Quoniam servastis
ad nos pactum et mansistis in amicicia nostra. et non accessistis ad inimicos nostros. audivimus
et gavisi sumus. Et nunc perseverate adhuc conservare ad nos fidem. et retribuemus vobis bo-
na que fecistis pro hiis nobiscum. et remittemus vobis prestationes multas. et dabimus vobis do-
nationes. Et nunc absolvo vos et omnes iudeos a tributis et pretia salis indulgeo et coronas re-

mitto. et tercias seminis. et mediam partem fructus ligni quod est portionis mee. relinquo vobis
ex hodierno et deinceps non accipiatur a terra iuda. et a tribus civitatibus que addite sunt illi. ex
samaria et galylea. ex hodierna die et in totum tempus. Et therusalem sit sancta et libera cum finibus suis.
et decima et tributa ipsius sint. Remitto et potestatem arcis que est in therusalem. et do eam sum
mo sacerdoti. ut constituat in ea viros quoscumque ipse elegerit qui custodiant eam. Et omnem
animam iudeorum que captiva est a terra iuda in omni regno meo. relinquo liberam gratis. ut omnes
a tributis resolvantur etiam pecorum suorum. Et omnes dies sollempnes et sabbata et neomenie. et dies
decreti. et tres dies ante diem sollempnem. et tres post diem sollempnem. sint omnes immunitatis
et remissionis omnibus iudeis qui sunt in regno meo. et nemo habebit potestatem agere aliquid
et movere negocium adversus aliquem eorum in omni causa. et ut ascribantur ex iudeis in
exercitu regis ad triginta milia virorum. et dabuntur illis copie. ut oportet omnibus exerci
tibus regis. et ex ipsis ordinabuntur qui sint in munitionibus regis magni. et ex hiis consti
tuentur super negocia regni que aguntur ex fide. et principes sint ex eis. et ambulent le
gibus suis. sicut precepit rex in terra iuda. Et tres civitates que addite sunt iudee. ex regione
samarie cum iudea reputentur. ut sint sub uno. et non obediant alie potestati nisi summi sacer
dotis. Ptolomaidam et confines eius. quas dedi donum sanctis qui sunt in iherusalem ad necessari
os sumptus sanctorum. Et ego singulis annis dabo quindecim milia siclorum argenti de rationibus regis
que me contingunt. et omne quod reliquum fuit quod non reddiderant. qui super negocia erant an
nis prioribus ex hoc dabunt in opera domus. et super hec quinque milia siclorum argenti. que accipiebant
de sanctorum ratione per singulos annos. et hec ad sacerdotes pertineant qui ministerio funguntur.
Et quicumque fugerint in templum quod est in therusalem. et in omnibus finibus eius. obnoxii regi
in omni negocio dimittantur. Et universa que sunt eis in regno meo libera habeant. et ad edifican
da vel restauranda opera sanctorum sumptus dabuntur de ratione regis. et ad extruendos muros
therusalem et communiendos in circuitu sumptus dabuntur de ratione regis. et ad construendos
muros in iudea. Ut audivit autem ionathas et populus sermones istos. non crediderunt eis nec
receperunt eos. quia recordati sunt malicie magne quam fecerat in israel. et tribulaverat eos val
de. Et complacuit eis in alexandro. quia ipse fuerat eis princeps sermonum pacis. et ipsi auxi
lium ferebant omnibus diebus. Et congregavit alexander rex exercitum magnum. et admo
vit castra ad demetrium. Et commiserunt prelium duo reges. et fugit exercitus demetrii
et insecutus est eum alexander. et incubuit super eos. et invaluit prelium nimis donec
occidit sol. et occidit demetrius in illa die. Et misit alexander ad ptholomeum regem egypti
legatos secundum verba hec dicens. Quoniam regressus sum in regnum meum. et sedi in sede patrum
meorum et obtinui principatum et contrivi demetrium et possedi regionem nostram. et commisi cum
eo pugnam. et contritus est ipse et castra eius a nobis. et sedimus in sede regni eius. et nunc statuamus
ad invicem amicitiam. et da michi filiam tuam uxorem. et ero gener tuus. et dabo tibi dona et ipsi
dignitatem. Et respondit ei ptolomeus rex dicens. Felix dies in qua reversus es ad terram
patrum tuorum. et sedisti in sede regni eorum. Et nunc faciam tibi que scripsisti. sed occurre ptolo
maide ut videamus nos invicem. et spondeam tibi sicut dixisti. Et exiit ptolomeus de egy
pto ipse. et cleopatra filia eius. et venit ptolomaidam anno centesimo. sexagesimo secundo
et occurrit ei alexander rex. et dedit ei cleopatram filiam suam. et fecit nuptias eius
ptolomaide sicut reges in magna gloria. Et scripsit rex alexander ionathe ut veniret
obviam sibi. et abiit cum gloria ptolomaidam. et occurrit ibi duobus regibus. et dedit illis
argentum multum et aurum. et dona. et invenit graciam in conspectu eorum. Et convenerunt
adversus eum viri pestilentes ex israel viri iniqui interpellantes adversus eum. et non in
tendit ad eos rex. Et iussit spoliari ionathan vestimentis suis. et indui eum purpura
et ita fecerunt. Et collocavit eum rex sedere secum. dixitque principibus. Exite cum eo
in medium civitatis. et predicate ut nemo interpellet adversus eum de ullo negocio. nec
quisquam ei molestus sit de ulla ratione. Et factum est ut viderunt qui interpellabant gloriam
eiusque predicabatur. et opertum eum purpura. fugerunt omnes. Et magnificavit eum
rex. et scripsit eum inter primos amicos. et posuit eum ducem et participem principatus.

IX

et reversus est ionathas in ierusalem cum pace et leticia. In anno centesimo sexagesimo quinto venit demetrius filius demetrii a creta in terram patrum suorum. Et audivit alexander rex et contristatus est valde et reversus est antiochiam. Et constituit demetrius apollonium qui preerat celesirie et congregavit exercitum magnum et accessit ad iamniam et misit ad ionatham summum sacerdotem dicens. Tu solus resistis nobis. ego autem factus sum in derisum et in opprobrium. propterea quia tu potestatem exerces in montibus. Nunc ergo si confidis in virtutibus descende ad nos in campum et comparemus illic invicem. quia mecum est virtus bellorum. Interroga et disce quis sum ego et ceteri qui auxilio sunt mihi. qui et dicunt quia non potest stare pes vester ante faciem nostram. quia bis in fugam conversi sunt patres tui in terra sua. Et nunc quomodo poteris sustinere equitatum et exercitum tantum in campo ubi non est lapis neque saxum nec locus fugiendi. Ut audivit autem ionathas sermones apollonii motus est animo et elegit decem milia virorum et exiit ab ierusalem et occurrit ei symon frater suus in adiutorium. Et applicuerunt castra in ioppen et exclusit eum a civitate quia custodia apollonii ioppe erat. et obpugnavit eam et exterriti qui erant intra civitatem aperuerunt ei et obtinuit ionathas ioppen. Et audivit apollonius et admovit tria milia equitum et exercitum multum. et abiit azotum tamquam iter faciens. Et statim exiit in campum eo quod haberet multitudinem equitum et confideret in eis. et insecutus eum ionathas in azotum et proelium commiserunt. Et reliquit apollonius in castris mille equites post eos occulte. Et cognovit ionathas quoniam sunt insidie post se et circuierunt castra eius a mane usque ad vesperam. Populus autem stabat sicut preceperat ionathas. et laboraverunt equi eorum. Et eiecit symon exercitum suum et commisit contra legiones. Equites enim fatigati erant. et contriti sunt ab eo et fugerunt. Et qui dispersi sunt in campo fugerunt in azotum et intraverunt in beth dagon ydolum suum ut se liberarent. Et succendit ionathas azotum et civitates que erant in circuitu eius et accepit spolia eorum et templum dagon et omnes qui fugerunt in illud succendit igni. Et fuerunt qui ceciderunt gladio cum hiis qui succensi sunt fere octo milia virorum. Et movit inde ionathas castra et applicuit ea aschalonam et exierunt de civitate obviam illi in magna gloria. Et reversus est ionathas in ierusalem cum suis habentibus spolia multa. Et factum est ut audivit alexander rex sermones istos. addidit adhuc glorificare ionathan et misit ei fibulam auream sicuti est consuetudo dari cognatis regum et dedit ei accaron et omnes fines eius in possessionem.

XI

Et rex egypti congregavit exercitum sicut arenam que est circa oram maris et naves multas et querebat obtinere regnum alexandri dolo et addere illud regno suo. Et exiit in syriam verbis pacificis et aperiebant ei civitates et occurrebant ei quia mandaverat rex alexander exire obviam ei eo quod socer suus esset. Cum introiret autem civitatem ptolomeus ponebat custodias militum in singulis civitatibus. Et ut appropiavit azoto ostenderunt ei templum dagon succensum et azotum et cetera eius demolita et corpora proiecta et eorum qui cesi erant in bello tumulos quos fecerant secus viam. Et narraverunt quia hec fecit ionathas ut invidiam facerent ei. Et tacuit rex. Et occurrit ionathas regi in ioppen cum gloria et invicem se salutaverunt et dormierunt illic. Et abiit ionathas usque ad fluvium qui vocatur eleutherus et reversus est in ierusalem. Rex autem ptolomeus obtinuit dominium civitatum usque seleuciam maritimam et cogitabat in alexandrum consilia mala et misit legatos ad demetrium dicens. Veni componamus inter nos pactum et dabo tibi filiam meam quam habet alexander et regnabis in regno patris tui. Penituit enim me quod dedi illi filiam meam. quesivit enim me occidere. Et vituperavit eum propterea quod concupierat regnum eius et abstulit filiam suam et dedit eam demetrio et alienavit se ab alexandro et manifeste facte sunt inimicitie eius. Et intravit ptolomeus antiochiam et imposuit duo diademata capiti suo egypti et asie. Alexander autem rex erat in cilicia illis temporibus quia rebellabant qui erant in locis illis. Et audivit alexander et venit ad eum in bello. Et produxit ptolomeus rex exercitum et occurrit ei in manu valida et fugavit eum. Et fugit alexander in arabiam ut ibi protegeretur. Rex autem ptolomeus exaltatus est. et abstulit zabdiel arabs caput alexandri et misit ptolomeo. Et rex ptolomeus mortuus

est in die tercia. & qui erant in munitionibus perierunt ab hys qui erant intra castra eius. & re
gnauit demetrius anno centesimo sexagesimo septimo. In diebus illis congregauit ionathas
eos qui erant in iudea. ut expugnarent arcem que est in ierusalem. & fecerunt contra eam ma
chinas multas. Et abierunt quidam qui oderant gentem suam. uiri iniqui ad regem. & renun
tiauerunt ei quod ionathas obsideret arcem. Et ut audiuit iratus est. & statim uenit pto
lomaidem. et scripsit ionathe ne obsideret arcem, sed occurreret sibi ad colloquium festinato. Ut
audiuit autem ionathas iussit obsidere. & elegit de senioribus israel & de sacerdotibus & dedit se
periculo. & accepit aurum & argentum & uestem. & alia exenia multa. & abiit ad regem pto
lomaidem. & inuenit gratiam in conspectu eius. & interpellabant aduersus eum quidam iniqui ex
gente sua. Et fecit ei rex sicut fecerant ei qui ante eum fuerant. & exaltauit eum in conspe
ctu amicorum omnium. & statuit ei principatum sacerdotii. & quecumque alia habuit prius pre
ciosa. & fecit eum principem amicorum. Et postulauit ionathas a rege ut immunem faceret
iudeam. id est tres toparchias. & samariam & confines eius. & promisit ei talenta trecenta. Et consensit rex
& scripsit ionathe epistolas de hys omnibus hunc modum continentes. Rex demetrius ionathe fratri
salutem & genti iudeorum. Exemplum epistole quam scripsimus lasthenem parenti nostro de uobis. misimus
& ad uos ut sciretis. Rex demetrius lasthenem parenti salutem. Genti iudeorum amicis nostris
& conseruantibus que iusta sunt apud nos decreuimus benefacere, propter benignitatem ipsorum quam
erga nos habent. Statuimus ergo illis omnes fines iudee. & tres ciuitates lydam. & ramathe que
addite sunt iudee ex samaria. & omnes confines earum sequestrari omnibus sacrificantibus in ierusalem.
pro hys que ab eis rex accipiebat per singulos annos. & pro fructibus terre & pomorum. & alia que
ad nos pertinebant. decimarum & tributorum. & hoc tempore remittimus eis. & areas salinarum. & coro
nas que nobis deferebantur. omnia ipsis concedimus. & nichil horum irritum erit ex hoc. & in
omne tempus. Nunc ergo curate facere horum exemplum. & detur ionathe. & ponatur in monte sancto
in loco celebri. Et uidens demetrius rex quod siluit terra in conspectu suo. & nichil ei resistit.
dimisit totum exercitum suum. unumquemque in locum suum. excepto peregrino exercitu quem
contraxit ab insulis gentium. & inimici erant ei. omnis exercitus patrum eius. Trifon autem
erat quidam partium alexandri prius. & uidit quoniam omnis exercitus murmurabat contra demetri
um. & iuit ad emalchuel arabem. qui nutriebat antiochum filium alexandri. & assidebat
ei ut traderet eum ipsi. ut regnaret loco patris sui. Et renuntiauit ei quanta fecit demetrius
& inimicias exercituum eius aduersus illum. & mansit illic diebus multis. Et misit ionathas
ad demetrium regem. ut eiceret eos qui in arce erant in therusalem. & qui in presidiis erant
quia impugnabant israel. Et misit demetrius ad ionathan dicens. Non hec tantum faciam
tibi & genti tue. sed gloria illustrabo te & gentem tuam cum fuerit oportunum. Nunc ergo
recte facies si miseris uiros in auxilium. quia discessit omnis exercitus meus. Et misit io
nathas ei tria milia uirorum fortium antiochiam. Et uenerunt ad regem. & delectatus est rex in
aduentu eorum. Et conuenerunt qui erant de ciuitate centum uiginti milia uirorum. & uolebant in
terficere regem. Et fugit rex in aulam. & occupauerunt qui erant de ciuitate itinera ci
uitatis. & ceperunt pugnare. Et uocauit rex iudeos in auxilium. & conuenerunt omnes simul ad eum.
& dispersi sunt omnes per ciuitatem. Et occiderunt in illa die centum milia hominum. & succenderunt
ciuitatem. Et ceperunt spolia multa in illa die. & liberauerunt regem. Et ut uiderunt qui erant de
ciuitate quod obtinuissent iudei ciuitatem sicut uolebant. infirmati sunt mente sua. & clamaue
runt ad regem cum precibus dicentes. Da nobis dexteras. ut cessent iudei oppugnantes nos. & ci
uitatem. Et proiecerunt arma & fecerunt pacem. & glorificati sunt iudei in conspectu regis. & in
conspectu omnium qui erant in regno eius. & nominati sunt in regno. & regressi sunt in therusalem habentes spo
lia multa. Et sedit demetrius rex in sede regni sui. & siluit terra in conspectu eius. Et mentitus est omnia quecumque
dixit. & alienauit se ab ionatha. & non retribuit ei secundum beneficia que sibi tribuerat. & uexabat eum ualde.
Post hec autem reuersus est trifon. & antiochus cum eo puer adolescens. & regnauit et imposuit sibi diadema. &
congregati sunt ad eum omnes exercitus quos disperserat demetrius. & pugnauerunt contra eum. & fugit et
terga uertit. & accepit trifon bestias & obtinuit antiochiam. Et scripsit antiochus adolescens iona
the dicens. Constituo tibi sacerdotium. & constituo te super quatuor ciuitates. ut sis de amicis regis. Et

misit illi vasa aurea et ministerium, et dedit ei potestatem bibendi in auro et esse in purpura et habe-
re fibulam auream. Et Symonem fratrem eius constituit ducem a terminis Tyri usque ad fines Egypti. Et exiit
Ionathas et perambulabat trans flumen civitates. Et congregatus est ad eum omnis exercitus Syrie in
auxilium. Et venit Aschalonem, et occurrerunt ei de civitate honorifice. Et abiit inde Gazam, et
concluserunt se qui erant Gaze. Et obsedit eam et succendit que in circuitu erant civitatis, et
predatus est eas. Et rogaverunt Gazenses Ionathan, et dedit illis dexteram, et accepit filios eorum
obsides, et misit illos in Ierusalem, et perambulavit regionem usque Damascum. Et audivit Ionathas
quod prevaricati sunt principes Demetrii in Cades que est in Galilea cum exercitu multo, volentes eum
removere a negocio regni. Occurrit illis. Fratrem autem suum Symonem reliquit intra provinciam. Et appli-
cuit Symon ad Bethsuram et expugnabat eam diebus multis, et conclusit eos. Et postulaverunt
ab eo dexteras accipere, et dedit illis, et eiecit eos inde, et cepit civitatem, et posuit in ea presidium. Et
Ionathas et castra eius applicuerunt ad aquam Genesar, et ante lucem vigilaverunt in campo Ase-
sor. Et ecce castra alienigenarum occurrebant in campo, et tendebant ei insidias in montibus. Ipse autem
occurrit ex adverso. Insidie vero exsurrexerunt de locis suis, et commiserunt prelium. Et fugerunt
qui erant ex parte Ionathe omnes. Et nemo relictus est ex eis nisi Mathathias filius Absolomi
et Iudas filius Calphi princeps milicie exercitus. Et scidit Ionathas vestimenta sua, et posuit terram
in capite suo, et oravit. Et reversus est ad eos in prelium, et convertit illos, et pugnaverunt. Et vi-
derunt qui fugiebant partis illius, et reversi sunt ad eum, et insequebantur cum eo usque Cades
ad castra sua, et pervenerunt usque illuc. Et ceciderunt de alienigenis in die illa tria milia viro-
rum, et regressus est Ionathas in Ierusalem.

XII

Et vidit Ionathas quod tempus eum iuvat, et elegit viros
et misit Romam statuere et renovare cum eis amiciciam, et ad Sparciatas, et ad alia loca misit
epistolas secundum eandem formam. Et abierunt Romam et intraverunt in curiam et dixerunt: Io-
nathas summus sacerdos et gens Iudeorum miserunt nos ut renovetis amiciciam et societatem
secundum pristinum. Et dederunt illis epistolas ad ipsos per loca ut deducerent eos in terram Iuda cum pace. Et
hoc exemplum epistolarum quas scripsit Ionathas Sparciatis: Ionathas summus sacerdos et seniores
gentis et sacerdotes et reliquus populus Iudeorum Sparciatis fratribus salutem. Iam pridem misse erant
epistole ad Oniam summum sacerdotem a Dario qui regnabat apud vos, quoniam estis fratres nostri, sicut
rescriptum continet quod subiectum est. Et suscepit Onias virum qui fuerat missus cum honore
et accepit epistolas in quibus significabatur de societate et amicitia. Nos cum nullo horum indi-
geremus, habentes solacio sanctos libros qui sunt in manibus nostris, maluimus mittere ad vos
renovare fraternitatem et amiciciam, ne forte alieni efficiamur a vobis. Multa enim tem-
pora transierunt ex quo misistis ad nos. Nos ergo in omni tempore sine intermissione
diebus sollempnibus et ceteris quibus oportet, memores sumus vestri in sacrificiis que of-
ferimus et obsecrationibus sicut fas est et decet meminisse fratrum. Letamur itaque de glo-
ria vestra. Nos autem circumdederunt multe tribulaciones et multa prelia, et impugnaverunt nos reges
qui sunt in circuitu nostro. Noluimus ergo vobis molesti esse neque ceteris sociis et amicis nostris
in his preliis. Habuimus enim de celo auxilium et liberati sumus nos, et humiliati sunt ini-
mici nostri. Elegimus itaque Numenium Antiochi et Antipatrum Iasonis filium, et misimus ad
Romanos renovare cum eis amiciciam et societatem pristinam. Mandavimus itaque eis ut
veniant etiam ad vos et salutent vos et reddant vobis epistolas nostras de innovatione fra-
ternitatis nostre. Et nunc benefacietis respondentes nobis ad hec. Et hoc rescriptum epistolarum quod
miserat Onias rex Sparciatarum: Onias Ionathe sacerdoti magno salutem. Inventum est
in scriptura de Sparciatis et Iudeis quoniam sunt fratres et quod sunt de genere Abraham. Et nunc ex
quo hec cognovimus benefacitis scribentes nobis de pace vestra. Sed et nos rescripsimus vobis pe-
cora vestra ac possessiones vestre nostre sunt, et nostre vestre. Mandamus itaque hec nunciari vobis.
Et audivit Ionathas quoniam egressi sunt principes Demetrii cum exercitu multo super quam pri-
us pugnare adversus eum, et exiit ab Ierusalem, et occurrit eis in Amathite regione. Non
enim dederat eis spacium ut ingrederentur regionem eius. Et misit speculatores in castra
eorum, et reversi nunciaverunt quod constituunt supervenire illis nocte. Cum occidisset autem sol,
precepit Ionathas suis vigilare et esse in armis paratos ad pugnam tota nocte, et posuit

custodes per circuitum castrorum. Et audierunt adversarii quod paratus est ionathas cum suis in bello.
et timuerunt et formidaverunt corde suo. et accenderunt focos in castris suis. Ionathas autem
et qui cum eo erant non cognoverunt usque mane. Videbant enim luminaria ardentia. Et secutus
est ionathas et non comprehendit eos. transierant enim flumen eleutherum. Et divertit iona
thas ad arabas qui vocantur zabadei et percussit eos et accepit spolia eorum. Et iunxit et
venit damascum et perambulavit omnem regionem illam. Symon autem exiit et venit usque
aschalonem et ad proxima presidia. Et declinavit in ioppen et occupavit eam. Audierat enim
quod vellent presidium tradere partibus demetrii. et posuit ibi custodes ut custodirent eam.
Et reversus est ionathas et congregavit seniores populi et cogitavit cum eis edificare presidia
in iudea et edificare muros in ierusalem et exaltare altitudinem magnam inter medium
arcis et civitatis ut separet eam a civitate. ut esset ipsa singulariter et neque emant neque ven
dant. Et convenerunt ut edificarent civitatem et cecidit murus qui erat super torrentem ab ortu
solis et reparavit eum qui vocatur caphetetha. Et symon edificavit adiada in sephela et mu
nivit eam et imposuit portas et seras. Et cum cogitasset tryphon regnare asie et assumere
diadema et extendere manum in antiochum regem. timens ne forte non permitteret eum iona
thas sed pugnaret adversus eum: querebat comprehendere eum et occidere. Et exurgens abiit
in bethsan. Et exivit ionathas obviam cum quadraginta milibus virorum electorum in prelium et
venit in bethsan. Et vidit tryphon quod venit cum exercitu multo ut extenderet in eum manus et
timuit et excepit eum cum honore et commendavit eum omnibus amicis suis et dedit ei munera
et precepit exercitibus suis ut obedirent ei sicut sibi. Et dixit ionathe. Utquid vexasti universum po
pulum cum bellum nobis non sit? Et nunc remitte eos in domos suas. elige autem tibi viros paucos qui
tecum sint et veni mecum ptolomaidam et tradam illam tibi et reliqua presidia et exercitum et uni
versos prepositos negocii et conversus abibo. propterea enim veni. Et credidit ei et fecit sicut dixit.
Et dimisit exercitum et abierunt in terram iuda. Retinuit autem secum tria milia virorum ex
quibus remisit in galileam duo milia. mille autem cum eo venerunt. Ut intravit autem ionathas
ptolomaidam. clauserunt portas ptolomenses et comprehenderunt eum et omnes qui cum eo in
traverant gladio interfecerunt. Et misit tryphon exercitum et equites in galileam et
in campum magnum ut perderent omnes socios ionathe. At illi cum cognovissent quod comprehen
sus est et periit et omnes qui cum eo erant. hortati sunt semetipsos et exierunt parati in prelium.
Et videntes hii qui insecuti fuerant quia pro anima res est illis: reversi sunt. Illi autem venerunt
omnes cum pace in terram iuda et planxerunt ionathan et eos qui cum eo fuerant valde. Et luxit israel lu
ctu magno. et quesierunt omnes gentes que erant in circuitu eorum conterere eos. Dixerunt enim.
Non habent principem et adiuvantem. Nunc ergo expugnemus illos et tollamus de hominibus memori

XIII

am eorum. Et audivit symon quod congregavit tryphon exercitum copiosum ut veniret in ter
ram iuda et attereret eam. videnSque quia in tremore populus est et timore. ascendit ierusalem et
congregavit populum et adhortans dixit. Vos scitis quanta ego et fratres mei et domus patris mei feci
mus pro legibus et pro sanctis prelia et angustias quales vidimus. Horum gratia perierunt fratres mei omnes
propter israel et relictus sum ego solus. Et nunc non mihi contingat parcere anime mee in omni tempore
tribulationis. Non enim melior sum fratribus meis. Vindicabo itaque gentem meam et sancta. natosque
nostros et uxores. quia congregate sunt universe gentes conterere nos. inimicitie gratia. Et accen
sus est spiritus populi simul ut audivit sermones istos. et responderunt voce magna dicentes.
Tu es dux noster loco iude et ionathe fratris tui. pugna prelium nostrum. et omnia quecumque dixeris
nobis faciemus. Et congregans omnes viros bellatores acceleravit consummare omnes muros in
ierusalem et munivit eam in gyro. Et misit ionathan filium absalomi et cum eo exercitum no
vum in ioppen et eiectis hiis qui erant in ea mansit illic ipse. Et movit tryphon ab ptolomai
da cum exercitu multo ut veniret in terram iuda et ionathan cum eo in custodia. Symon
autem applicuit in addus contra faciem campi. Et agnovit tryphon quod surrexit symon in
loco ionathe fratris sui et quod commissurus esset cum eo prelium. misit ad eum legatos dicens. Pro argen
to quod debebat frater tuus ionathas in ratione regis. detinuimus eum. Et nunc mitte argenti talen
ta centum et duos filios eius obsides. ut non dimissus fugiat a nobis et remittemus eum. Et cogno

Sciuit symon quod cum dolo loqueretur secum. iussit tamen dari argentum et pueros. ne inimicitiam magnam sumeret ad israel populum dicentem. quia non misit argentum et pueros. propterea periit. Et misit pueros et centum talenta. et mentitus est. et non dimisit ionathan. Et post hec uenit tryfon ut intraret regionem et contereret eum. et gyrauit per uiam que ducit ador. et symon et castra eius ambulabant in omnem locum quocumque ibant. Qui autem in arce erant miserunt ad tryfonem legatos ut festinaret uenire per desertum. et mitteret illis alimonias. Et parauit tryfon omnem equitatum ut ueniret illa nocte. erat enim nix ualde multa. et non uenit in galaaditim. Et cum appropinquasset bascama. occidit ionathan et filios eius illic. Et conuertit tryfon. et abiit in terram suam. Et misit symon et accepit ossa ionathe fratris sui. et sepeliuit ea in modin ciuitate patrum eius. Et planxerunt eum omnis israel planctu magno. et luxerunt eum dies multos. Et edificauit symon super sepulchrum patris sui et fratrum suorum. edificium altum uisu. lapide polito retro et ante. Et statuit septem pyramidas. unam contra unam. patri et matri et quattuor fratribus. Et hys circumposuit columpnas magnas. et super columpnas arma ad memoriam eternam. et iuxta arma naues sculptas. que uiderentur ab omnibus nauigantibus mare. Hoc est sepulchrum quod fecit in modin. usque in hunc diem. Tryfon autem cum iter faceret cum antiocho rege adolescente. occidit eum. et regnauit loco eius. et imposuit sibi diadema asie. et fecit plagam magnam in terra. Et edificauit symon presidia iudee. muniens ea turribus excelsis et muris magnis. et portis et seris. et posuit alimenta in munitionibus. Et elegit symon uiros. et misit ad demetrium regem. ut faceret remissionem regioni. quia actus omnis tryfonis per direptionem fuerant gesti. Et demetrius rex ad uerba ista respondit. et scripsit epistolam talem. Rex demetrius symoni summo sacerdoti et amico regum. et senioribus et genti iudeorum salutem. Coronam auream et bahen, quam misistis. suscepimus. et parati sumus uobiscum facere pacem magnam. et scribere prepositis regis. remittere uobis que indulsimus. Quecumque enim constituimus uobis constent. Munitiones quas edificastis sint uobis. Remittimus quoque ignorantias et peccata usque in hodiernum diem. et coronam quam debebatis. et si quid aliud erat tributarium in ierusalem. iam non sit tributarium. et si qui in uobis apti sunt conscribi inter nostros conscribantur. et sit inter nos pax. Anno centesimo septuagesimo ablatum est iugum gentium ab israel. et cepit scribere populus israel in tabulis et gestis publicis anno primo sub symone summo sacerdote. magno duce et principe iudeorum. In diebus illis symon applicuit ad gazam. et circumdedit eam castris. et fecit machinas. Et applicuit ad ciuitatem. et percussit turrim unam. et comprehendit. et qui erant intra machinam. eruperunt in ciuitatem. et factus est motus magnus in ciuitate. Et ascenderunt qui erant in ciuitate cum uxoribus et filiis super murum scissis tunicis suis. et clamauerunt uoce magna. postulantes a symone dexteras sibi dari. et dixerunt. Non nobis reddas secundum malicias nostras. sed secundum misericordias tuas. Et flexus symon non debellauit eos. Eiecit tamen eos de ciuitate. et emundauit edes in quibus fuerant symulachra. et tunc intrauit in eam cum hymnis benedicens dominum. Et eiecta ex ea omni immundicia. collocauit in ea uiros qui legem facerent. et muniuit eam. et fecit sibi habitationem. Qui autem erant in arce ierusalem prohibebantur egredi et ingredi in regionem. et emere ac uendere. Et esurierunt ualde. et multi ex eis fame perierunt. Et clamauerunt ad symonem ut dexteras acciperent. et dedit illis. Et eiecit eos inde. et mundauit arcem a contaminationibus. et intrauerunt in eam tertia et uicesima secundi mensis. anno centesimo septuagesimo primo cum laude et ramis palmarum et cynaris. et cymbalis. et nablis et hymnis et canticis. quia contritus est inimicus magnus ex israel. et constituit ut omnibus annis agerentur dies hy cum leticia. Et muniuit montem templi qui erat secus arcem. et habitauit ibi ipse et qui cum eo erant. Et uidit symon iohannem filium suum quod uir esset et posuit eum ducem uirtutum uniuersarum. et habitauit gazaris.

XIIII

Anno centesimo septuagesimo secundo congregauit rex demetrius exercitus suos. et abiit in mediam ad contrahenda sibi auxilia. ut expugnaret tryfonem. Et ut audiuit arxases rex persidis et medie. quia intrauit demetrius confines suos. misit unum de principibus suis ut comprehenderent eum uiuum. et adducerent eum ad se. Et abiit et percussit castra demetrii. et comprehendit eum. et duxit eum ad arxasen et posuit eum in custodia. Et siluit omnis terra iuda omnibus diebus symonis. et quesiuit bona genti sue.

et placuit illis potestas eius et gloria eius omnibus diebus. Et cum omni gloria sua accepit ioppen in portum et fe
cit introitum in insulis maris. Et dilatavit fines gentis sue. et obtinuit regionem et congregavit ca
ptivitatem multam et dominatus est gazare et bethsure. et arcis et abstulit inmundicias ex ea et non erat qui
resisteret ei et unusquisque colebat terram suam cum pace. et terra dabat fructus suos. et ligna camporum
fructum suum. Seniores in plateis sedebant omnes et de bonis terre tractabant. et iuvenes indue
bant se gloriam et stolas belli. Et civitatibus tribuebat alimonias. et constituebat eos ut essent vasa
munitionis. quoadusque nominatum est nomen glorie eius usque ad extremum terre. Fecit pacem super
terram et letatus est israhel leticia magna et sedit unusquisque sub vite sua et sub ficulnea sua. et non
erat qui eos terreret. defecit inpugnans eos super terram. Reges contriti sunt in diebus illis. et con
firmavit omnes humiles populi sui et legem exquisivit et abstulit omnem iniquum et malum. Sancta
glorificavit. et multiplicavit vasa sanctorum. Et auditum est rome quia defunctus est ionathas. et usque in
spartiatas. et contristati sunt valde. Ut audierunt autem quod symon frater eius factus esset summus
sacerdos loco eius et ipse obtineret regionem et civitates in ea. scripserunt ad eum tabulis ereis
ut renovarent amicitiam et societatem quam fecerant cum iuda et ionatha fratribus eius. Et lecte sunt
in conspectu ecclesie in ierusalem. Et hoc exemplum epistolarum quas miserunt spartiate. Spartianorum
principes et civitates. Symoni sacerdoti magno et senioribus et sacerdotibus et reliquo populo iudeorum
fratribus salutem. Legati qui missi sunt ad populum nostrum nuntiaverunt nobis de vestra gloria et honore ac
leticia. et gavisi sumus in introitu eorum. et scripsimus que ab ipsis erant dicta in conciliis populi
sic. Numenius antiochi et antipater iasonis filius. legati iudeorum venerunt ad nos. renovan
tes nobiscum amicitiam pristinam. et placuit populo excipere viros gloriose. et ponere exemplum
sermonum eorum in segregatis populi libris. ut sit ad memoriam populo spartiatarum. exemplum
autem horum scripsimus symoni magno sacerdoti. Post hec autem misit symon numenium romam ha
bentem clipeum aureum magnum pondus minarum mille. ad statuendam cum eis societatem.
Cum audisset autem populus romanus sermones istos. dixerunt. Quam gratiarum actionem redde
mus symoni et filiis eius. Restituit enim ipse fratres suos et expugnavit inimicos israhel. et statuerunt
ei libertatem. et descripserunt in tabulis ereis. et posuerunt in titulis in monte syon. Et hoc
exemplum scripture. Octava decima die mensis elul. anno centesimo septuagesimo secundo. anno
tercio sub symone sacerdote magno in asaramel in conventu magno sacerdotum et populi et
principum gentis et seniorum regionis. nota facta sunt hec. quoniam frequenter facta sunt prelia in re
gione nostra. Symon autem mathathie filius. ex filiis iarib. et fratres eius dederunt se periculo et restiterunt
adversariis gentis sue. ut starent sancta ipsorum et lex. et gloria magna glorificaverunt gentem suam. Et
congregavit ionathas gentem suam et factus est illis sacerdos magnus et appositus est ad po
pulum suum. Et voluerunt inimici eorum calcare et atterere regionem ipsorum et extendere manus in
sancta eorum. tunc restitit symon et pugnavit pro gente sua et erogavit multas pecunias et ar
mavit viros virtutis gentis sue. et dedit eis stipendia. et munivit civitates iudee et bethsuram
que erat in finibus iudee ubi erant arma hostium antea. et posuit illic presidium viros iudeos.
Et ioppen munivit que erat ad mare. et gazaram que est in finibus azoti. in qua hostes antea habita
bant. et collocavit illic iudeos. et quecumque apta erant ad correptionem eorum posuit in eis. Et
vidit populus actum symonis. et gloriam quam cogitabat facere genti sue. et posuerunt eum du
cem suum et principem sacerdotum. eo quod fecerit ipse hec omnia et iusticiam et fidem quam con
servavit genti sue. et exquisivit omni modo exaltare populum suum. Et in diebus eius prosperatum est
in manibus eius ut tollerentur gentes de regione ipsorum qui in civitate david erant in ierusalem in arce.
de qua procedebant et contaminabant omnia que in circuitu sanctorum sunt. et inferebant plagam
magnam castitati. et collocavit in ea viros iudeos. ad tutamentum regionis et civitatis. et exal
tavit muros ierusalem. Et rex demetrius statuit illi summum sacerdotium. Secundum hec fecit eum amicum
suum et glorificavit eum gloria magna. Audivit enim quod appellati sunt iudei a romanis amici et
socii et fratres. et quia susceperunt legatos symonis gloriose. et quia iudei et sacerdotes eorum consenserant esse
eum ducem suum et summum sacerdotem in eternum. donec surgat propheta fidelis. et sit super eos
dux. et ut cura esset illi pro sanctis. et constitueret prepositos super opera eorum et super regionem et super
arma et super presidia. et cura sit illi de sanctis. et ut audiatur ab omnibus. et ut scribantur in nomine eius

omnes conscriptiones in regione et ut operiatur purpura et auro et ne liceat ulli ex populo et ex sacerdotibus irritum facere aliquid horum et contradicere hiis que ab eo dicuntur aut convocare conventum in regione sine ipso et vestiri purpura et uti fibula aurea. Qui autem fecerit extra hec aut irritum fecerit aliquid horum reus erit. Et complacuit omni populo statuere Symonem et facere secundum verba ista. Et suscepit Symon et placuit ei ut summo sacerdotio fungeretur et esset dux et princeps gentis Iudeorum et sacerdotum et preesset omnibus. Et scripturam istam dixerunt ponere in tabulis ereis et ponere eas in peribolo sanctorum in loco celebri; exemplum autem eorum ponere in erario ut habeat Symon et filii eius.

XV

Et misit rex Antiochus filius Demetrii epistolas ab insulis maris Symoni sacerdoti et principi gentis Iudeorum et universe genti et erant continentes hunc modum. Rex Antiochus Symoni sacerdoti magno et genti Iudeorum salutem. Quoniam quidem pestilentes obtinuerunt regnum patrum nostrorum volo autem vindicare regnum et restituere illud sicut erat antea, electam feci multitudinem exercitus et feci naves bellicas. Volo autem procedere per regiones ut ulciscar in eos qui corruperunt regionem nostram et qui desolaverunt urbes multas in regno meo. Nunc ergo statuo tibi omnes oblationes quas remiserunt tibi ante me reges et quecumque alia dona remiserunt tibi et permitto tibi facere percussuram proprii numismatis in regione tua. Ierusalem autem sanctam et liberam et omnia arma que fabricata sunt et presidia que construxisti que tenes maneant tibi et omne debitum regis et que in futuro debebuntur regi ex hoc et in totum tempus remittuntur tibi. Cum autem obtinuerimus regnum nostrum glorificabimus te et gentem tuam et templum gloria magna ita ut manifestetur gloria vestra in universa terra. Anno centesimo septuagesimo quarto exiit Antiochus in terram patrum suorum et convenerunt ad eum omnes exercitus ita ut pauci relicti essent cum Tryphone. Et insecutus est eum Antiochus rex et venit Doram fugiens per maritimam. Sciebat enim quod congregata sunt in eum mala et reliquit eum exercitus. Et applicuit Antiochus super Doram cum centum viginti milibus virorum belligeratorum et octo milibus equitum et circuivit civitatem et naves a mari accesserunt et vexabant civitatem a terra et mari et neminem sinebant egredi neque ingredi. Venit autem Numenius et qui cum eo erant ab urbe Roma habentes epistolas regibus et regionibus scriptas in quibus continebantur hec. Lucius consul Romanorum Ptolomeo regi salutem. Legati Iudeorum venerunt ad nos amici nostri renovantes pristinam amicitiam et societatem missi a Symone principe sacerdotum et populo Iudeorum. Attulerunt autem et clipeum aureum mnarum mille. Placuit itaque nobis scribere regibus et regionibus ut non inferant illis mala neque impugnent eos et civitates eorum et regiones eorum et ut non ferant auxilium pugnantibus adversus eos. Visum est autem nobis accipere clipeum. Si qui autem pestilentes refugerunt de regione ipsorum ad vos tradite eos Symoni principi sacerdotum ut vindicet in eos secundum legem suam. Hec eadem scripta sunt Demetrio regi et Athalo et Ariathe et Arsaci et in omnes regiones et Lampsaco et Spartiatis et Delo et Myndo et Sycione et Carie et Samum et Pamphyliam et Liciam et Alicarnassum et Rhodum et Faselida et Choo et Siden et Arado et Gortinam et Gnidum et Cyprum et Cyrenen. Exemplum autem eorum scripserunt Symoni principi sacerdotum. Antiochus autem rex applicuit castra in Doram secundo admovens ei semper manus et machinas faciens et conclusit Tryphonem ne procederet. Et misit ei Symon duo milia virorum electorum in auxilium et argentum et aurum et vasa copiosa et noluit ea accipere sed rupit omnia que pactus est cum eo antea et alienavit se ab eo. Et misit ad eum Athenobium unum de amicis suis ut tractaret cum ipso dicens: Vos tenetis Ioppen et Gazaram et arcem que est in Ierusalem civitates regni mei. Fines earum desolastis et fecistis plagam magnam super terram et dominati estis per loca multa in regno meo. Nunc ergo tradite civitates quas occupastis et tributa locorum quibus dominati estis extra fines Iudee. Sin autem date pro illis quingenta talenta argenti et exterminii quod exterminastis et tributorum civitatum alia talenta quingenta. Sin autem veniemus et expugnabimus vos. Et venit Athenobius amicus regis in Ierusalem et vidit gloriam Symonis et claritatem in auro et argento et apparatum copiosum et obstupuit et retulit ei verba regis. Et respondit Symon et dixit ei: Neque alienam terram sumpsimus neque aliena detinemus sed hereditatem patrum nostrorum que ab inimicis nostris iniuste aliquo tempore possessa est. Nos vero tempus habentes vindicamus hereditatem patrum nostrorum. Nam de Ioppe et Gazara

tu que expostulas: ipsi faciebant in populo plagam magnam et in regione nostra. Horum damus talenta centum. Et non respondit illi verbum. Reversus autem cum ira ad regem renuntiavit ei verba ista et gloriam Symonis et universa que vidit. Et iratus est rex ira magna. Tryfon autem fugit navi orthosiada. Et constituit rex Cendebeum ducem maritimum et exercitum equitum et peditum dedit illi. Et mandavit illi movere castra contra faciem Iudee. Et mandavit ei edificare Cedronem. et obstruere portas civitatis et debellare populum. Rex autem persequebatur Tryfonem. Et pervenit Cendebeus Iamniam. et cepit irritare plebem et conculcare Iudeam et captivare populum et interficere. et edificare Cedronem. Et collocavit illic equites et exercitum. ut egressi perambularent viam Iudee. sicut constituit ei rex. Et ascendit Iohel de Gazaris. et nuntiavit Symoni patri suo que fecit Cendebeus. Et vocavit Symon filios suos seniores Iudam et Iohannem et ait illis. Ego et fratres mei expugnavimus hostes Israel ab adolescentia usque ad hunc diem. et prosperatum est in manibus nostris liberare Israel aliquotiens. Nunc autem senui. Sed estote loco meo et fratris mei. et egressi pugnate pro gente nostra. auxilium vero de celo vobiscum sit. Et elegit de regione viginti milia virorum bellatorum et equites. et profecti sunt ad Cendebeum. et dormierunt in Modin. Et surrexerunt mane et abierunt in campum. et ecce exercitus copiosus in obviam illis peditum et equitum et fluvius torrens erat inter medium ipsorum. Et admovit castra contra faciem ipsorum ipse et populus eius. Et vidit populum trepidantem ad transfretandum torrentem. et transfretavit primus. Et viderunt eum viri et transierunt post eum. et divisit populum et equites in medium peditum. Erat autem equitatus adversariorum copiosus nimis. Et exclamaverunt sacris tubis et in fugam conversus est Cendebeus. et castra eius. et ceciderunt ex eis multi vulnerati. residui autem fugerunt in munitionem. Tunc vulneratus est Iudas frater Iohannis. Iohel autem insecutus est eos donec venit Cedronem quam edificavit. Et fugerunt usque ad turres que erant in agris azoti. et succendit ea igni. Et ceciderunt ex illis duo milia virorum. et reversus est Iudeam in pace. Et Ptolomeus filius Abobi constitutus erat dux in campo Iericho. et habebat argentum et aurum multum. erat enim gener summi sacerdotis. Et exaltatum est cor eius et volebat obtinere regionem. et cogitabat dolum adversus Symonem et filios eius ut tolleret eos. Symon autem perambulans civitates que erant in regione Iudee et sollicitudinem gerens earum. descendit Iericho ipse et Mathathias filius eius et Iudas. anno centesimo septuagesimo septimo mense undecimo. Hic mensis Sabath. et suscepit eos filius Abobi in munitiunculam que vocatur Doch. cum dolo. quam edificavit. Et fecit eis convivium magnum et abscondit illic viros. Et cum inebriatus esset Symon et filii eius. surrexit Ptolomeus cum suis et sumpserunt arma sua et intraverunt in convivium et occiderunt eum et duos filios eius et quosdam pueros eius. Et fecit deceptionem magnam in Israel et reddidit mala pro bonis. Et scripsit hec Ptolomeus et misit regi ut mitteret ei exercitum in auxilium. et traderet regionem et civitates eorum et tributa. Et misit alios in Gazaram tollere Iohannem et tribunis misit epistolas ut venirent ad se. et daret eis argentum et aurum et dona. Et alios misit occupare Ierusalem et montem templi. Et precurrens quidam nuntiavit Iohanni in Gazara. quia periit pater eius et fratres eius. et quia misit te quoque interfici. Ut audivit autem vehementer expavit. et comprehendit viros qui venerant perdere eum et occidit eos. cognovit enim quia querebant eum perdere. Et cetera sermonum Iohannis. et bellorum eius et bonarum virtutum. quibus fortiter gessit. et edificia murorum quos extruxit. et rerum gestarum eius. ecce hec scripta sunt in libro dierum sacerdotii eius. ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem suum.

Explicit liber primus. Incipit secundus.

Fratribus qui sunt per Egyptum Iudeis. salutem dicunt fratres qui sunt in Ierosolimis Iudei. et qui in regione Iudee pacem bonam. Benefaciat vobis deus et meminerit testamenti sui. quod ad Abraham et Ysaac et Iacob locutus est servorum suorum fidelium. et det vobis cor omnibus ut colatis eum. et faciatis eius voluntatem corde magno et animo volenti. Adaperiat cor vestrum in lege sua et in preceptis suis et faciat pacem. Exaudiat orationes vestras et reconcilietur vobis nec vos deserat in tempore malo. Et nunc hic

sumus orantes pro vobis. Regnante demetrio anno centesimo sexagesimo nono. Nos iudei scripsimus vobis in tribulatione et impetu qui supervenit nobis in istis annis. Ex quo recessit iason a terra sancta et a regno. portam succenderunt et effuderunt sanguinem innocentem et oravimus ad dominum et exauditi sumus. et obtulimus sacrificium et similaginem. et accendimus lucernas et proposuimus panes. Et nunc frequentate dies scenophegie mensis casleu. Anno centesimo octogesimo octavo. populus qui est iherusalimis et in iudea. senatusque et iudas aristobolo magistro ptolomei regis qui est de genere christorum sacerdotum et hiis qui in egipto sunt iudeis salutem et sanitatem. De magnis periculis a deo liberati magnifice gratias agimus ipsi. ut pote qui adversus talem regem dimicavimus. Ipse enim ebullire fecit de perside eos qui pugnaverunt contra nos et sanctam civitatem. Nam cum in perside esset dux ipse et cum ipso inmensus exercitus. cecidit in templo nanee. consilio deceptus sacerdotum nanee. Etenim cum ea habitaturus venit antiochus ad locum et amici eius et ut acciperet pecunias multas dotis nomine. Cumque proposuissent eas sacerdotes nanee et ipse cum paucis ingressus esset intra ambitum fani. clauserunt templum cum intrasset antiochus. apertoque occulto aditu templi mittentes lapides percusserunt ducem et qui cum eo erant. et diviserunt membratim et capitibus amputatis foras proiecerunt. Per omnia benedictus deus qui tradidit impios. Facturi igitur quinta et vicesima mensis casleu purificationem templi. necessarium duximus significare vobis. ut et vos quoque agatis diem scenophegie et diem ignis qui datus est quando neemias edificato templo et altari obtulit sacrificia. Nam cum in persidem ducerentur patres nostri sacerdotes qui tunc dei cultores erant. acceptum ignem de altario occulte absconderunt in valle ubi erat puteus altus et siccus. et in eo contutati sunt eum. ita ut omnibus ignotus esset locus. Cum preterissent autem multi anni et placuit deo ut mitteretur neemias a rege persidis. nepotes sacerdotum illorum qui absconderant misit ad requirendum ignem. Et sicut narraverunt nobis non invenerunt ignem sed aquam crassam. Et iussit eos haurire et afferre sibi. et sacrificia que imposita erant iussit neemias sacerdos aspergi aqua ipsa et ligna que erant supposita. Utque hoc factum est et tempus affuit quo sol refulsit qui prius erat in nubilo. accensus est ignis magnus ita ut omnes mirarentur. Orationem autem faciebant omnes sacerdotes dum consummaretur sacrificium ionatha inchoante. ceteris autem respondentibus. Et neemie erat oratio hunc habens modum. Domine deus omnium creator terribilis et fortis iustus et misericors. qui solus es bonus rex solus prestans. solus iustus omnipotens et eternus qui liberas israhel de omni malo. qui fecisti patres electos et sanctificasti eos. accipe sacrificium pro universo populo tuo israhel et custodi partem tuam et sanctifica. Congrega dispersionem nostram et libera eos qui serviunt gentibus. Contemptos et abhominatos respice. ut sciant gentes quia tu es deus noster. Affligere opprimentes et contumeliam facientes in superbia. Constitue populum tuum in loco sancto tuo sicut dixit moyses. Sacerdotes autem psallebant hymnos usquequo consumptum esset sacrificium. Cum autem consumptum fuisset sacrificium ex residua aqua neemias iussit lapides perfundi maiores. Quod ut factum est flamma ex eis accensa est. sed ex lumine quod refulsit ab altari consumpta est. Ut vero manifesta est res renuntiatum est regi persarum quod in loco in quo ignem absconderant hii qui translati erant sacerdotes aqua apparuit. de qua neemias et qui cum eo erant purificaverunt sacrificia. Considerans autem rex et rem diligenter examinans. fecit ei templum. Et si quibus donabat rex. multa bona accipiebat et hoc. et tribuebat. Appellavit autem neemias hoc nepthar. quod interpretatur purificatio. vocatur autem apud plures nephy.

II

Invenitur autem in descriptionibus ieremie prophete. quod iussit accipere ignem eos qui transmigrabant ut significatum est et ut mandavit transmigrantibus et dedit illis legem ne obliviscerentur precepta domini et ut non errarent mentibus videntes simulachra aurea et argentea et ornamenta eorum et alia huiusmodi dicens. hortabatur ne legem amoverent a corde suo. Erat autem in ipsa scriptura quomodo tabernaculum et archam iussit propheta divino responso ad se facto comitari secum. usquequo exiit in montem in quo moyses ascendit. et vidit dei hereditatem. Et veniens ibi ieremias invenit locum spelunce et tabernaculum et archam et altare incensi intulit illuc et ostium obstruxit. Et accesserunt quidam simul qui sequebantur ut notarent sibi locum et non potuerunt invenire. Ut autem cognovit ieremias culpans illos dixit. quod ignotus erit locus. donec congreget deus con-

gregationem populi et propitius fiat. et tunc dominus ostendet haec. et apparebit maiestas domini et nubes erit
sicut et moysi manifestabatur. et sicut cum salomon petiit ut locus sanctificaretur magno
deo manifestabat haec. et ut sapientiam habens obtulit sacrificium dedicationis et consummationis
templi. sicut et moyses orabat ad dominum. et descendit ignis de caelo et sacrificium consumpsit.
Sic et salomon oravit. et descendit ignis de caelo et consumpsit holocausta. et dixit moyses
eo quod non sit manducatum quod erat pro peccato: et consumptum est. Similiter et salomon octo diebus cele
bravit dedicationem. Inferebantur autem in descriptionibus et commentariis neemie haec eadem. et ut
construens bibliothecam congregavit de regionibus libros et prophetarum et david. et epistolas re
gum et de donariis. Similiter autem et iudas. ea que deciderant per bellum quod nobis acciderat. congrega
vit omnia et sunt apud nos. Si ergo desideratis haec: mittite qui perferant vobis. Acturi itaque pu
rificationem: scripsimus vobis. Bene ergo facietis si egeritis hos dies. Deus autem qui libera
vit populum suum et reddidit hereditatem omnibus et regnum et sacerdotium et sanctificationem sicut
promisit in lege. speramus quod cito nostri miserebitur. et congregabit de sub caelo in locum sanctum. Eri
puit enim nos de magnis periculis: et locum purgavit. De iuda vero machabeo et fratribus eius. et de tem
pli magni purificatione. et de are dedicatione: sed et de preliis que pertinent ad antiochum nobilem.
et filium eius eupatorem. et de illuminationibus que de caelo facte sunt ad eos qui pro iudeis fortiter
fecerunt. ita ut universam regionem cum pauci essent vindicarent. et barbaram multitudinem
fugarent. et famosissimum toto orbe recuperarent. et civitatem liberarent. et leges que abolen *[margin: templum]*
de erant restituerent. domino cum omni tranquillitate propitio facto illis. itemque ab iasone cyre
neo quinque libris comprehensa. temptavimus nos uno volumine breviare. Considerantes enim
multitudinem librorum et difficultatem volentibus aggredi narrationes historiarum propter mul
titudinem rerum curavimus volentibus quidem legere ut esset animi oblectatio. studiosis vero ut
facile possint memorie commendare. omnibus autem legentibus utilitas conferatur. et nobis quidem
ipsis qui opus hoc breviandi causa suscepimus: non facilem laborem. immo vero negotium plenum vi
giliarum et sudoris assumpsimus. sicut hii qui preparant convivium. et querunt aliorum voluntati
parere: propter multorum gratiam libenter laborem sustinemus. veritatem quidem de singulis au
ctoribus concedentes. ipsi autem secundum datam formam brevitati studentes. Sicut enim nove domus archi
tecto de universa structura curandum est. ei vero qui pingere conatur que apta sunt ad ornatum ex
quirenda sunt: ita estimandum est in nobis. Etenim intellectum colligere. et ordinare sermonem
et curiosius partes singulas quasque disquirere. historie congruit auctori. brevitatem vero
dictionis sectari. et executiones rerum vitare: brevianti concedendum est. Hinc ergo narratio
nem incipiemus: de prefatione tantum dixisse sufficiat. Stultum etenim est ante historiam effluere.
in ipsa autem historia succingi.

III

Igitur cum sancta civitas habitaretur in omni pace. leges etiam adhuc
optime custodirentur. propter onie pontificis pietatem et animos odio habentis mala. fiebat ut
et ipsi reges et principes. locum summo honore dignum ducerent. et maximis muneribus templum illu
strarent. ita ut seleucus asie rex. de reditibus suis prestaret omnes sumptus ad ministerium sacri
ficiorum pertinentes. Symon autem de tribu beniamin prepositus templi constitutus. contendebat
obsistente sibi principe sacerdotum. iniquum aliquid in civitate moliri. Sed cum vincere oniam
non posset. venit ad apollonium tharsee filium. qui illo tempore erat dux celesyrie et fenices.
et nuntiavit ei pecuniis innumerabilibus plenum esse erarium ierusalem. et communes copias im
mensas esse. que non pertinent ad rationem sacrificiorum: esse autem possibile sub potestate regis ca
dere universa. Cumque retulisset apollonius ad regem de pecuniis que delate erant. ille acci
tum heliodorum qui erat super negotia eius. misit cum mandatis ut predictam pecuniam transpor
taret. Statimque heliodorus iter aggressus est. specie quidem quasi per celesyriam et fenicem civitates
esset peragraturus. regis propositum perfecturus. Sed cum venisset ierosolimam et benigne a summo sa
cerdote in civitate esset exceptus. narravit de dato iudicio pecuniarum. et cuius rei gratia
adesset aperuit. Interrogabat autem si vere haec ita essent. Tunc summus sacerdos ostendit deposi
ta esse haec. et victualia viduarum ac pupillorum. quedam vero hyrcani tobie viri valde eminen
tis. in his que detulerat impius symon. universa autem argenti talenta quadringenta esse.
et auri ducenta. decipi vero eos qui credidissent loco et templo quod per universum honoratur p

sui venerationem et sanctitatem impossibile omnino esse. At ille pro his quae habebat in mandatis a rege dicebat omni genere regi ea deferenda. Constituta autem die intrabat de his Heliodorus ordinaturus. Non modica vero per universam civitatem erat trepidatio. Sacerdotes autem ante altare cum sacerdotalibus stolis iactaverunt se et invocabant de celo eum qui de depositis legem posuit ut his qui deposuerant ea salva custodiret. Iam vero qui videret summi sacerdotis vultum mente vulnerabatur. facies enim et color immutatus declarabat internum animi dolorem. Circumfusa enim erat viro mestitia quedam et horror corporis per que manifestus dolor aspicientibus cordis eius efficiebatur. Alii etiam congregati de domibus confluebant publica supplicatione obsecrantes pro eo quod in contemptum locus esset venturus. accincteque mulieres ciliciis pectus per plateas confluebant. Sed et virgines que conclusae erant procurrebant ad Oniam. alie autem ad muros. quedam vero per fenestras aspiciebant. universe autem protendentes manus in celum deprecabantur. Erat enim misera commixte multitudinis et magni sacerdotis in agone constituti expectatio. Et hii quidem invocabant Deum omnipotentem ut credita his qui crediderant cum omni integritate conservarentur. Heliodorus autem quod decreverat perficiebat eodem loco ipse cum satellitibus circa erarium presens. Sed et spiritus omnipotentis magnam fecit sue ostensionis evidentiam. ita ut omnes qui ausi fuerant parere ei ruentes Dei virtute in dissolutionem et formidinem converterentur. Apparuit enim illis quidam equus terribilem habens sessorem optimis operimentis adornatus. isque cum impetu Heliodoro priores calces elisit. Qui autem ei sedebat videbatur arma habere aurea. Alii etiam apparuerunt duo iuvenes virtute decori. optimi gloria. speciosique amictu. qui circumsteterunt eum et ex utraque parte flagellabant sine intermissione multis plagis verberantes. Subito autem Heliodorus concidit in terram. eumque multa caligine circumfusum rapuerunt atque in sella gestatoria positum eiecerunt. Et sic is qui cum multis cursoribus et satellitibus predictum ingressus est erarium portabatur nullo sibi auxilium ferente manifesta cognita Dei virtute. Et ille quidem per divinam virtutem iacebat mutus. hii autem Dominum benedicebant quia magnificabat locum suum. et templum quod paulo ante timore ac tumultu erat plenum apparente omnipotente Domino gaudio et leticia impletum est. Tunc vero ex amicis Heliodori quidam confestim rogabant Oniam ut invocaret Altissimum ut vitam donaret ei qui in supremo spiritu erat constitutus. Considerans autem summus sacerdos ne forte rex suspicaretur maliciam aliquam ex Iudeis circa Heliodorum consummatam. obtulit pro salute viri hostiam salutarem. Cumque summus sacerdos exoraret. iidem iuvenes eisdem vestibus amicti astantes Heliodoro dixerunt. Onie sacerdoti gratias age. nam propter eum Dominus vitam donavit. Tu autem ab eo flagellatus nuncia omnia magnalia Dei et potestatem. Et his dictis non comparuerunt. Heliodorus autem hostia Deo oblata et votis magnis promissis ei qui vivere illi concessit et Onie gratias agens recepto exercitu repedabat ad regem. Testabatur autem omnibus ea que sub oculis suis viderat opera magni Dei. Cum autem rex interrogasset Heliodorum quis esset aptus adhuc semel Ierusalimam mitti. ait. Si quem habes hostem aut regni tui insidiatorem mitte illuc. et flagellatum eum recipies. si tamen evaserit. eo quod in loco vere sit Dei quedam virtus. Nam ipse qui habet in celis habitationem visitator et adiutor loci illius est. et venientes ad malefaciendum percutit ac perdit. Igitur de Heliodoro et erarii custodia ita se res habet.

IIII

Symon autem predictus pecuniarum et patrie delator male loquebatur de Onia. tamquam ipse Heliodorum instigasset ad hec. et ipse fuisset incentor malorum. provisoremque civitatis ac defensorem gentis sue et emulatorem legis Dei audebat insidiatorem regni dicere. Sed cum inimicitie in tantum procederent ut etiam per quosdam Symonis necessarios homicidia fierent. considerans Onias periculum contentionis et Apollonium insanire utpote ducem Celesyrie et Fenicis ad augendam maliciam Symonis ad regem se contulit. non ut civium accusator. sed communem utilitatem apud semet ipsum universe multitudinis considerans. Videbat enim sine regali providentia impossibile esse pacem rebus dari. nec Symonem posse cessare ab stultitia sua. Sed post Seleuci vite excessum cum suscepisset regnum Antiochus qui Nobilis appellabatur. ambiebat Iason frater Onie summum sacerdotium addito rege promittens ei argenti talenta sexaginta et trecenta. et ex redditibus aliis ta-

lenta octoginta. Super hoc promittebat et alia centum quinquaginta. si potestati eius concederetur gym-
nasium et ephebiam sibi constituere. et eos qui in Ierosolimis erant Antiochenos scribere. Quod cum
rex annuisset et obtinuisset principatum. statim ad gentilem ritum contribules suos transferre cepit.
et amotis hiis que humanitatis causa Iudeis a regibus fuerant constituta. per Iohannem patrem Eupo-
lemi. qui apud Romanos de amicitia et societate functus est legatione. legitima civium iura
destituens. prava instituta sanciebat. Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasium constituere.
et optimos quosque epheborum in lupanaribus ponere. Erat autem hoc non initium sed incrementum quoddam
et profectus gentilis et alienigene conversationis. propter impii et non sacerdotis Iasonis nefari-
um et inauditum scelus. ita ut sacerdotes iam non circa altaris officia dediti essent. sed
contempto templo et sacrificiis neglectis. festinarent participes fieri palestre et prebitionis
eius iniuste. et in exercitiis disci. et patrios quidem honores nichil habentes. grecas glorias opti-
mas arbitrabantur. quarum gratia periculosa eos contentio habebat. et eorum instituta emula-
bantur. ac per omnia eis consimiles esse cupiebant. quos hostes et peremptores habuerant. In
leges enim divinas impie agere. impune non cedit. Sed hoc sequens tempus declarabit.
Cum autem quinquennalis agon Tyro celebraretur. et rex presens esset. misit Iason facinorosus
ab Ierosolimis viros peccatores portantes argenti didragmas trecentas in sacrificium Herculis.
Quas etiam postulaverunt hii qui asportaverant ne in sacrificiis erogarentur quia non
oporteret. sed in alios sumptus eas deputari. Sed hec oblata sunt quidem ab eo qui mi-
serat in sacrificium Herculis propter presentes autem data sunt in fabricam navium triremium.
Misso autem in Egyptum Apollonio. Mnesthei filio propter primatus Philometoris regis.
cum cognovisset Antiochus alienum se a negociis regni effectum. propriis utilitatibus con-
sulens profectus inde venit Ioppen. et inde Ierosolimam. et magnifice ab Iasone et civitate
susceptus. cum facularum luminibus et laudibus ingressus est. et inde in Phenicem exercitum
convertit. Et post triennii tempus. misit Iason Menelaum supradicti Symonis fratrem. por-
tantem pecunias regi. et de negociis necessariis responsa perlaturum. At ille commendatus
regi. cum magnificasset faciem potestatis eius. in semetipsum retorsit summum sa-
cerdotium. supponens Iasoni talenta argenti trecenta. Acceptisque a rege mandatis ve-
nit. nichil quidem dignum habens sacerdotio. animos vero crudelis tyranni et fere belue
iram gerens. Et Iason quidem qui proprium fratrem captivaverat. ipse deceptus profugus in Am-
manitem expulsus est regionem. Menelaus autem principatum quidem obtinuit. de pecuniis vero
regi promissis nichil agebat. cum exactionem faceret Sostratus qui arci erat prepositus. Nam ad hunc
exactio vectigalium pertinebat. Ob quam causam utrique ad regem vocati. Menelaus amotus est
sacerdotio succedente Lysimaco fratre suo. Sostratus autem prelatus est Cypriis. Et cum hec
agerentur contigit Tharsenses et Mallotas seditionem movere. eo quod Antiochidi concubine
regis. dono essent data. Festinanter itaque rex venit sedare illos. relicto suffecto uno ex
comitibus suis Andronico. Ratus autem Menelaus accepisse se tempus oportunum. aurea quedam
vasa templo furatus donavit Andronico. et alia vendiderat Tyro et per civitates vicinas.
Quod cum certissime cognovisset Onias. arguebat eum ipse in loco tuto se continens An-
tiochie. secus Daphnen. Unde Menelaus accedens ad Andronicum. rogabat ut Oniam interfi-
ceret. Qui cum venisset ad Oniam. et datis dextris cum iureiurando quamvis esset suspectus ei es-
set. suasisset de asilo procedere. statim eum peremit. non veritus iusticiam. Ob quam causam non solum
Iudei. sed et alie quoque nationes indignabantur. et moleste ferebant de nece tanti viri iniusta.
Sed regressum regem de Cilicie locis adierunt Iudei apud Antiochiam simul et Greci.
conquerentes de iniqua nece Onie. Contristatus itaque ad animam Antiochus et flexus ad
misericordiam lacrimas fudit. recordatus defuncti sobrietatem et modestiam. Accensisque animis
Andronicum purpura exutum. circumduci per totam civitatem iubet. et eodem loco quo in Oniam impi-
etatem commiserat. sacrilegum vita privari. Domino illi dignam penam retribuente. Multis autem sacri-
legiis in templo a Lisimacho commissis Menelai consilio. et divulgata fama. congregata
est multitudo adversus Lisimachum. multo iam auro exportato. Turbis autem insurgentibus.
et animis ira repletis. Lysimachus armatis fere tribus milibus iniquis manibus uti cepit du-

de quodam tyranno aetate pariter et dementia provecto. Sed ut intellexerunt conatum lysimachi, alii
lapides alii fustes validos festinanter arripuere. quidam vero cinerem in lysimachum iacere. et multi quidem
vulnerati. quidam autem et prostrati. omnes vero in fugam conversi sunt. ipsum etiam sacrilegum secus
erarium interfecerunt. De his ergo cepit iudicium adversus menelaum agitari. Et cum ve-
nisset rex tyrum ad ipsum negocium detulerunt. missi viri tres a senioribus. Et cum superaretur
menelaus promisit ptolomeo multas pecunias ad suadendum regi. Itaque ptolomeus in quodam
atrio positum quasi refrigerandi gratia regem adiit. et a sententia deduxit. et menelaum quidem universe
malicie reum criminibus absolvit. miseros autem qui etiam si apud scitas causam dixissent innocentes
iudicarentur morte dampnavit. Cito ergo iniustam penam dederunt. qui pro civitate et
populo et sacris vasis causam prosecuti sunt. Quamobrem tyrii quoque indignati erga sepulturam eorum
liberalissimi extiterunt. Menelaus autem propter eorum qui in potentia erant avariciam permane-
bat in potestate. crescens in malicia et ad insidias civium. Eodem tempore antiochus secundam

V

profectionem paravit in egyptum. Contigit autem per universam therusimorum civitatem
videri diebus quadraginta per aera equites discurrentes. auratas stolas habentes et ha-
stis quasi cohortes armatas. et cursus equorum per ordines digestos. et congressiones fieri cominus. et
scutorum motus et galeatorum multitudinem. gladiis districtis et telorum iactus et aureorum ar-
morum splendorem. omnisque generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra
converti. Sed cum falsus rumor exisset. tamquam vita excessisset antiochus. assumptis iason
non minus mille viris. repente aggressus est civitatem. et civibus ad murum convolantibus
ad ultimum comprehensa civitate. menelaus fugit in arcem. Iason vero non parcebat civibus suis
in cede. nec cogitabat prosperitatem adversus cognatos malum esse maximum arbitrans hostium
et non civium se trophea capturum. Et principatum quidem non obtinuit. finem vero insidiarum
suarum confusionem accepit et profugus iterum abiit in ammanitem. Ad ultimum in exitium sui con-
clusus. ab areta arabum tyranno fugiens de civitate in civitatem omnibus odiosus ut
refuga legum et execrabilis ut patrie et civium hostis. in egyptum extrusus est. Et qui mul-
tos de patria expulerat. peregre periit lacedemonas profectus. quasi pro cognatione ibi refugium
habiturus. Et qui insepultos abiecerat multos. ipse et illamentatus et insepultus abici-
tur. sepultura neque peregrina usus. neque patrio sepulchro participans. His ita gestis
suspicatus est rex societatem deserturos iudeos. et ob hoc profectus ex egypto. efferatis
animis civitatem quidem armis cepit. iussit autem militibus interficere nec parcere occur-
santibus et per domos ascendentes trucidare. Fiebant ergo cedes iuvenum ac seniorum mulierum
et natorum exterminia. virginumque et parvulorum neces. Erant autem toto triduo octoginta milia in-
terfecti. quadraginta milia vincti. non minus autem venundati. Sed nec ista sufficiunt. ausus est
etiam intrare templum universa terra sanctius. menelao ductore. qui legum et patrie fuit
proditor. Et scelestis manibus sumens sancta vasa. que ab aliis regibus et civitatibus erant posita ad
ornatum loci et gloriam. contrectabat indigne et contaminabat. Ita alienatus mente antio-
chus non considerabat quod propter peccata habitantium civitatem modicum fuerat deus iratus. propter
quod et accidit circa locum despectio. Alioquin nisi contigisset eos multis peccatis esse involutos.
sicut heliodorus qui missus est a seleuco rege ad expoliandum erarium. etiam hic statim ad-
veniens flagellatus et repulsus utique fuisset ab audacia. Verum non propter locum gentem.
sed propter gentem locum deus elegit. Ideoque et ipse locus particeps factus est populi malorum. postea
autem fiet socius et bonorum. Et qui derelictus est in ira dei omnipotentis. iterum in magni
domini reconciliatione cum summa gloria exaltabitur. Igitur antiochus mille et octingentis abla-
tis de templo talentis. velociter antiochiam regressus est. existimans se pre superbia ter-
ram ad navigandum. pelagus vero ad iter agendum deducturum propter mentis elationem.
Reliquit autem et prepositos ad affligendam gentem. ierosolimis quidem philippum genere
frigem. moribus crudeliorem eo ipso a quo constitutus est. in garizim andronicum et mene-
laum. qui gravius quam ceteri imminebant civibus. Cumque appositus esset contra iu-
deos. misit odiosum principem apollonium cum exercitu viginti et duobus milibus. precipi-
ens ei omnes perfecte etatis interficere. mulieres ac iuvenes vendere. Qui cum venisset ie

rosolimam pacem simulans expectavit usque ad sanctum diem sabbati et tunc feriatis iudeis arma ca-
pere suis precepit. omnesque qui ad spectaculum processerant trucidavit, et civitatem cum armatis di-
scurrens ingentem multitudinem peremit. Iudas autem machabeus qui decimus fuerat secesse-
rat in desertum locum. ibique inter feras vitam in montibus cum suis agebat. et feni cibo vescen-
tes demorabantur ne participes fierent coinquinationis.

VI

Sed non post multum temporis misit rex
senem quendam antiochenum qui compelleret iudeos ut se transferrent a patriis et dei legibus.
contaminare etiam quod in ierosolimis erat templum et cognominare iovis olimpii et in ga-
rizim prout erant hii qui locum inhabitabant iovis hospitalis. Pessima autem et universis gravis
malorum erat incursio. Nam templum luxuria et comessationibus erat plenum et scortantium
cum meretricibus. sacratisque edibus mulieres se ultro ingerebant intro ferentes ea que non lice-
bat. Altare etiam plenum erat illicitis que legibus prohibebantur. Neque autem sabbata custodi-
ebantur neque dies sollempnes patrii servabantur nec simpliciter se quisquam iudeum
esse confitebatur. Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrifi-
cia. et cum liberi sacra celebrarentur. cogebantur hedera coronati libero patri circuire. Decre-
tum autem exiit in proximas gentilium civitates suggerentibus ptholomeis ut pari modo et ipsi
adversus iudeos agerent ut sacrificarent. eos autem qui nollent transire ad instituta gentilium
interficerent. Erat ergo videre miseriam. Due enim mulieres delate sunt natos suos circum-
cidisse. quas infantibus ad ubera suspensis cum publice per civitatem circumduxissent per mu-
ros precipitaverunt. Alii vero ad proximas coeuntes speluncas et latenter sabbati diem cele-
brantes. cum indicati essent philippo flammis succensi sunt. eo quod verebantur propter religionem
et observantiam manu sibimet auxilium ferre. Obsecro autem eos qui hunc librum lecturi
sunt ne abhorrescant propter adversos casus. sed reputent ea que acciderunt non ad interitum sed ad cor-
reptionem generis esse nostri. Etenim multo tempore non sinere peccatoribus ex sententia agere. sed sta-
tim ultiones adhibere. magni beneficii est indicium. Non enim sicut in aliis nationibus
dominus expectat. ut eas cum iudicii dies venerit in plenitudine peccatorum puniat. ita et in nobis statuit
ut peccatis nostris in finem devolutis ira demum in nos vindicet. Propter quod nunquam quidem a nobis
misericordiam suam amovet. Corripiens vero in adversis populum suum non dereliquit. Sed hec nobis ad commo-
nitionem legentium dicta sint paucis. iam autem veniendum est ad narrationem. Igitur eleazarus
de primoribus scribarum vir etate provectus. vultu decorus. aperto ore hians compellebatur carnem porcinam
manducare. At ille gloriosissimam mortem magis quam odibilem vitam amplectens. voluntarie
preibat ad supplicium. Intuens autem quemadmodum oporteret accedere. patienter sustinens destina-
vit non admittere illicita propter vite amorem. Hii autem qui astabant iniqua miseratione
commoti propter antiquam viri amicitiam tollentes eum secreto rogabant afferri carnes
quibus vesci ei licebat ut simularetur manducasse sicut rex imperaverat de sacrificii carni-
bus ut hoc facto a morte liberaretur. et propter veterem amicitiam hanc in eo faciebant humanitatem.
At ille cogitare cepit etatis ac senectutis sue eminentiam dignam et ingenuitatem nobili-
tatis caniciei atque a puero optime conversationis. et secundum sanctam et a deo condite legis constitu-
ta respondit cito dicens. premitti se velle in infernum. Non enim etatem nostram dignum est
inquit fingere ut multi adolescentium arbitrati eleazarum nonaginta annorum transisse
ad vitam alienigenarum. et ipsi propter meam simulationem et propter modicum corruptibilis vite
tempus decipiantur. ac per hoc maculam atque execrationem mee senectuti conquiram. Nam et
si in presenti tempore suppliciis hominum eripiar. sed manum omnipotentis neque vivens neque de-
functus effugiam. Quamobrem fortiter vitam excedendo. senectute quidem dignus appare-
bo. adolescentibus autem exemplum forte relinquam. si prompto animo ac fortiter pro gravissimis ac sanctis-
simis legibus honesta morte perfungar. His dictis confestim ad supplicium trahebatur. Hii
autem qui eum ducebant. et paulo ante fuerant mitiores. in iram conversi sunt propter sermones
ab eo dictos. quos illi per arrogantiam prolatos arbitrabantur. Sed cum plagis perimeretur. ingemu-
it et dixit. Domine qui habes sanctam scientiam. manifeste scis tu quia cum a morte possem liberari. du-
ros corporis sustineo dolores. secundum animam vero propter timorem tuum libenter hec patior. Et iste quidem
hoc modo vita decessit. non solum iuvenibus sed et universe genti memoriam mortis sue ad exem-

VII

plum virtutis et fortitudinis derelinquens. Contigit autem et septem fratres cum matre apprehensos com-
pelli a rege contra fas ad carnes porcinas. flagris et taureis cruciatos. Unus autem ex illis qui
erat primus sic ait. Quid queris? et quid vis discere a nobis? Parati sumus mori magis quam patrias
dei leges prevaricari. Iratus itaque rex iussit sartagines et ollas eneas succendi. Quibus statim
succensis. iussit ei qui prior fuerat locutus amputari linguam et cute capitis abstracta. summas
quoque manus ei et pedes precidi. ceteris eius fratribus et matre inspicientibus. Et cum iam per omnia inutilis factus
esset. iussit ignem admoveri et adhuc spirantem torreri in sartagine. In qua dum diu cru-
ciaretur. ceteri una cum matre invicem se hortabantur mori fortiter dicentes. Dominus deus aspiciet veritatem
et consolabitur in nobis. quemadmodum per protestationem cantici declaravit moyses. Et in servis
suis consolabitur. Mortuo itaque primo illo hoc modo. sequentem deducebant ad illudendum. Et cute ca-
pitis eius cum capillis detracta. interrogabant si manducaret priusquam toto corpore per membra
singula puniretur. At ille respondens patria voce dixit. Non faciam. Propter quod et iste se-
quenti loco primi tormenta suscepit. et in ultimo spiritu constitutus sic ait. Tu quidem scelestissi-
me. in presenti vita nos perdis. sed rex mundi defunctos nos pro suis legibus. in eterne vite resur-
rectione suscitabit. Post hunc tertius illudebatur. et linguam postulatus cito protulit. et ma-
nus constanter extendit. et cum fiducia ait. E celo ista possideo. sed propter dei leges nunc
hec ipsa despicio. quoniam ab ipso me ea recepturum spero. ita ut rex et qui cum ipso erant mirarentur
adolescentis animum. quod tamquam nichili duceret cruciatus. Et hoc itaque defuncto. quartum simi-
liter vexabant torquentes. Et cum iam esset ad mortem: sic ait. Potius est ab hominibus mor-
ti datos spem expectare a deo. iterum ab ipso resuscitandos. Tibi enim resurrectio ad vitam
non erit. Et cum admovissent quintum: vexabant eum. At ille respiciens in eum dixit. Po-
testatem inter homines habens cum sis corruptibilis facis quod vis. Noli autem putare genus
nostrum a deo esse derelictum. Patienter sustine. et videbis magna potestas ipsius qualiter te et
semen tuum torquebit. Post hunc ducebant et sextum. Et is mori incipiens sic ait. Noli frustra
errare. Nos enim propter nosmet ipsos hec patimur. peccantes in deum nostrum. et digna admiratione
facta sunt in nobis. Tu autem ne existimes tibi impune futurum. quod contra deum pugnare tempta-
veris. Supra modum autem mater mirabilis et bonorum memoria digna. que pereuntes septem filios
sub unius diei tempore conspiciens. bono animo ferebat propter spem quam in deum habebat.
singulos illorum hortabatur patria voce fortiter repleta sapientia. et femine cogitationi mascu-
linum animum inserens. dixit ad eos. Nescio qualiter in utero meo apparuistis. Neque enim ego spiritum
et animam et vitam donavi vobis. et singula membra non ego ipsa compegi. Sed enim mundi creator
qui formavit hominis nativitatem. qui et hominum invenit originem. et spiritum vobis iterum
cum misericordia reddet et vitam. sicut nunc nosmet ipsos despicitis propter leges eius. Antiochus autem
contemni se arbitratus. simul et exprobrantis voce despecta. cum adhuc adolescentior superesset.
non solum verbis hortabatur. sed et iuramento affirmabat divitem se et beatum facturum. et
translatum a patriis legibus amicum habiturum et res necessarias prebiturum. Sed ad ista cum
adolescens nequaquam inclinaretur. vocavit rex matrem et suadebat ut adolescenti fieret
in salutem. Cum autem multis eam verbis esset hortatus. promisit suasuram se filio suo. Itaque incli-
nata ad illum. irridens crudelem tyrannum ait patria voce. Fili mi miserere mei. que te
in utero decem menses portavi. et lac triennio dedi et alui. et in etatem istam perduxi. Peto
nate ut aspicias in celum et terram et ad omnia que in eis sunt. et intelligas quia ex nichilo
fecit deus illa et hominum genus. Ita fiet ut non timeas carnificem istum. sed dignus fratribus tuis effe-
ctus. suscipe mortem ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam. Cum hec illa ad-
huc diceret: ait adolescens. Quem sustinetis? Non obediam precepto regis. sed precepto le-
gis que data est nobis per moysen. Tu vero qui inventor omnis malicie factus es in he-
breos: non effugies manum manum dei. Nos enim pro peccatis nostris hec patimur. et si nobis propter in-
crepationem et correptionem dominus noster modicum iratus est. sed iterum reconciliabitur servis
suis. Tu autem o scelestissime et omnium hominum flagitiosissime. noli frustra extolli. vanis spei-
bus in servos eius inflammatus. nondum enim omnipotentis dei et omnia inspicientis. iudicium effu-
gisti. Nam fratres mei modico nunc dolore sustentato: sub testamento eterne vite effecti

sunt. Tu vero iudicio dei iustas superbie penas solves. Ego autem sicut fratres mei animam meam et corpus me
um trado pro patriis legibus. invocans deum maturius genti nostre propitium fieri. teque cum tormentis
et verberibus confiteri quod ipse est deus solus. In me vero et in fratribus meis desinet. Desinet omnipoten
tis ira. que super omne genus nostrum iuste superducta est. Tunc rex accensus ira. in hunc super omnes
crudelius deseuit. indigne ferens derisum se. Et hic itaque mundus obiit. per omnia in domino con
fidens. Novissime autem post filios et mater consumpta est. Igitur de sacrificiis et de nimiis
crudelitatibus satis dictum.

VIII

Iudas vero machabeus et qui cum illo erant introibant latenter in
castella. et convocantes cognatos et eos qui permanserant in iudaismo assumentes. eduxe
runt ad se sex milia virorum. et invocabant dominum ut respiceret in populum qui ab omnibus cal
cabatur. Misereretur templo quod contaminabatur ab impiis. misereretur etiam exterminio
civitatis que esset illico complananda. et vocem sanguinis ad se clamantis audiret. Memora
retur quoque iniquissimas mortes innocentium parvulorum. et blasfemias nomini suo illatas. et indi
gnaretur super his. At machabeus congregata multitudine intolerabilis gentibus efficiebatur.
Ira enim domini in misericordiam conversa est. Et superveniens castellis et civitatibus improvisus. succendebat
eas. et oportuna loca occupans. non paucas hostium strages dabat. Maxime autem ad huiuscemodi ex [noctibus]
cursus ferebatur. et fama virtutis eius ubique diffundebatur. Videns autem philippus paulatim vi
rum ad profectum venire. ac frequentius res ei prospere cedere. ad ptolomeum ducem celesyrie
et fenicis scripsit. ut auxilium ferret regis negociis. At ille velociter misit nichanorem
patrocli de prioribus amicum. datis ei de gentibus permixtis armatis non minus viginti milibus.
ut universum iudeorum genus deleret. adiuncto ei et gorgia viro militari et in bellicis rebus ex
pertissimo. Constituit autem nichanor regi ut tributum romanis quod erat dandum duo mi
lia talentorum de captivitate iudeorum suppleret. Statimque ad maritimas misit civitates. con
vocans ad coemptionem iudaicorum mancipiorum. promittens se nonaginta mancipia talento di
stracturum. non respiciens ad vindictam que eum ab omnipotente deo esset consecutura. Iudas autem ubi
comperit. indicavit his qui secum erant iudeis nichanoris adventum. Ex quibus quidam formi
dantes et non credentes dei iusticie. in fugam vertebantur. Alii vero siquid eis super erat vende
bant. simulque dominum deprecabantur ut eriperet eos ab impio nichanore. qui eos priusquam comi
minus veniret vendiderat. Et si non propter eos. propter testamentum quod erat ad patres eorum. et propter invoca
tionem sancti et magnifici nominis eius super ipsos. Convocatis autem machabeus septem mi
libus qui cum ipso erant. rogabat ne hostibus reconciliarentur neque metuerent inique venien
tium adversum se hostium multitudinem. sed fortiter contenderent ante oculos habentes contu
meliam. que in locum sanctum ab his iniuste esset illata. itemque et ludibrio habite civitatis iniu
riam. adhuc etiam veterum instituta convulsa. Nam illi quidem armis confidunt ait. si
mul et audacia. nos autem in omnipotente domino qui potest et venientes adversus nos et univer
sum mundum uno nutu delere confidimus. Admonuit autem eos et de auxiliis dei que facta
sunt erga parentes. et sub sennacherib centum octoginta quinque milia qui perierunt. et de
prelio quod eis adversus galathas fuit in babylonia. ut omnes ubi ad rem ventum est. macedo
nibus sociis hesitantibus. ipsi sex milia soli peremerunt. centum viginti milia propter auxili
um illis datum e celo. et beneficia pro his plurima consecuti sunt. His verbis constantes effe
cti sunt. et pro legibus et pro patria mori parati. Constituit itaque fratres suos duces utrique ordini.
symonem et iosephum et ionathan. subiectis unicuique millenis et quingentenis. Ad hoc etiam
ab esdra lecto illis sancto libro. et dato signo adiutorii dei. in prima acie ipse dux committens cum
nichanore. Et facto sibi adiutore omnipotente. interfecerunt super novem milia. Maiorem autem [hemu]
partem exercitus nichanoris vulneribus debilem factam fugere compulerunt. Pecuniis vero eorum
qui ad emptionem illorum venerant sublatis. ipsos usquequaque persecuti sunt. Sed et reversi
sunt hora conclusi. nam erat ante sabbatum. Quam ob causam non perseveraverunt insequentes.
Arma autem ipsorum et spolia congregantes sabbatum agebant benedicentes dominum qui liberavit eos
in isto die. misericordie initium stillans in eos. Post sabbatum vero debilibus et orfanis et viduis diviserunt
spolia. et residua ipsi cum suis habuere. His ita gestis. et communiter ab omnibus facta obsecratio
ne. misericordem dominum postulabant ut in finem servis suis reconciliaretur. et ex his qui cum ti

motheo et bacchide erant contra se contendentes super uiginti milia interfecerunt. et munitiones excelsas obtinuerunt. et plures predas diuiserunt. equam portionem debilibus pupillis et uiduis sed et senioribus facientes. Et cum arma eorum collegissent. diligenter omnia composuerunt in locis oportunis. residua uero spolia ierusalem detulerunt. et philarcen qui cum timotheo erat interfecerunt. uirum scelestum qui in multis iudeos afflixerat. Et cum epinichia agerent in ierusalem eos qui sacras ianuas incenderant. id est callisthenen cum in quoddam domicilium refugisset incenderunt. digna ei mercede pro impietate sua reddita. Facinorosissimus autem nichanor qui mille negociatores ad iudeorum uenditionem adduxerat. humiliatus auxilio dei ab hys quos nullos estimauerat. deposita ueste glorie per mediterranea fugiens solus uenit antiochiam. summam infelicitatem de interitu sui exercitus consecutus. Et qui antea promiserat romanis se tributum restituere. de captiuitate ierosolimorum. predicabat nunc protectorem deum habere iudeos. et ob ipsum inuulnerabiles esse. eo quod sequerentur leges ab ipso constitutas.

IX

Eodem tempore antiochus inhoneste reuertebatur de perside. Intrauerat enim eam que dicitur persipolis. et temptauit spoliare templa et ciuitatem opprimere. Sed multitudine ad arma concurrente. in fugam uersi sunt. et ita contigit ut antiochus post fugam turpiter rediret. Et cum uenisset circa exbathan. recognouit que erga nichanorem et timotheum gesta sunt. Elatus autem in ira arbitrabatur se iniuriam illorum qui se fugauerant posse in iudeos retorquere. ideoque iussit agitari currum sine intermissione agens iter. celesti eum iudicio perurgente. eo quod ita superbe locutus est uenturum se ierusalem. et congeriem sepulchri iudeorum eam facturum. Sed qui uniuersa conspicit dominus deus israhel percussit eum insanabili et inuisibili plaga. Ut enim finiuit hunc ipsum sermonem. apprehendit eum dolor dirus uiscerum. et amara interaneorum tormenta. Et quidem satis iuste quippe qui multis et nouis cruciatibus aliorum torserat uiscera. licet ille nullo modo a sua malicia cessaret. Super hec superbia repletus. ignem spirans animo in iudeos. et precipiens accelerari negocium. contigit illum impetu euntem de curru cadere. et graui corporis collisione membra uexari. Ideoque qui sibi uidebatur fluctibus maris imperare supra humanum modum superbia repletus. et montium altitudines in statera appendere. nunc humiliatus ad terram in gestatorio portabatur. manifestam dei uirtutem in semetipso contestans. ita ut de corpore impii uermes scaturirent. ac uiuentes in doloribus carnes eius effluerent. odore etiam illius et fetore exercitus grauaretur. Et qui paulo ante sydera celi contingere se arbitrabatur. eum nemo poterat propter intolerantiam fetoris portare. Hinc igitur cepit ex graui superbia deductus ad agnitionem sui uenire diuina admonitus plaga per momenta singula doloribus suis augmenta capientibus. Et cum nec ipse iam fetorem suum ferre non posset. ita ait. Iustum est subditum esse deo. et mortalem non paria deo sentire. Orabat autem hic scelestus dominum. a quo non esset misericordiam consecuturus. Et ciuitatem ad quam festinus ueniebat. ut eam ad solum deduceret. ac sepulchrum congestorum faceret. nunc optat liberam reddere. et iudeos quos nec sepultura quidem se dignos habiturum. sed auibus ac feris diripiendos traditurum. et cum paruulis exterminaturum dixerat. equales nunc atheniensibus facturum pollicetur. Templum etiam sanctum quod prius expoliauerat optimis donis ornaturum. et sancta uasa multiplicaturum. et pertinentes ad sacrificia sumptus de redditibus suis prestaturum. super hec et iudeum fieri. et omnem locum terre perambulaturum et predicantium dei potestatem. Sed non cessantibus doloribus. superuenerat enim in eum iustum iudicium desperans scripsit ad iudeos in modum deprecationis epistolam. hec continentem. Optimis ciuibus iudeis plurimam salutem et bene ualere et esse felices. rex et princeps antiochus. Si bene ualetis et filii uestri. et ex sententia uobis cuncta sunt maximas agimus gratias. Et ego in infirmitate constitutus uestri autem benigne memor regressus de persidis locis. et infirmitate graui apprehensus. necessarium duxi pro communi utilitate curam habere. non desperans memetipsum. sed spem multam habens effugiendi infirmitatem. Respiciens autem quod et pater meus quibus temporibus in locis superioribus ducebat exercitum. ostendit qui post se susciperet principatum. ut si quid contrarium accideret aut difficile nunciaretur. scientes hii qui in regionibus erant cuius esset rerum summa derelicta non turbarentur. Ad hec considerans de proximo potentes

quosque et vicinos temporibus insidiantes et eventum expectantes. designavi filium meum antiochum regem quem sepe recurrens in superiora regna multis vestrum commendabam et scripsi ad eum que subiecta sunt. Oro itaque vos et peto memores beneficiorum publice et privatim ut unusquisque conservet fidem ad me et ad filium meum. Confido enim eum modeste et humane acturum et sequentem propositum meum communem vobis fore. Igitur homicida et blasphemus pessime percussus et ut ipse alios tractaverat. peregre in montibus miserabili obitu vita functus est. Transferebat autem corpus philippus conlactaneus eius. qui metuens filium antiochi. ad ptolomeum filometorem in egyptum abiit. Machabeus autem et qui cum illo erant domino se protegente. templum quidem et civitatem recepit. aras autem quas alienigene per plateas struxerant. itemque delubra demolitus est. et purgato templo aliud altare fecerunt. et de ignitis lapidibus igne concepto. obtulerunt sacrificia post biennium. et incensum et lucernas et panes propositionis posuerunt. Quibus gestis rogabant dominum prostrati in terram. ne amplius malis talibus inciderent. sed et si quando peccassent. ab ipso mitius corriperentur. et non barbaris ac blasphemis hominibus traderentur. Qua die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat contigit eadem die purgationem fieri. vicesima et quinta mensis qui fuit casleu. et cum leticia diebus octo egerunt in modum tabernaculorum in montibus more bestiarum egerant. Propter quod thyrsos et ramos virides et palmas preferebant ei qui prosperavit mundare locum suum. et decreverunt communi precepto et decreto universe genti iudeorum omnibus annis agere dies istos.

Et antiochi quidem qui appellatus est nobilis. vite excessus ita se habuit. Nunc autem de eupatore antiochi filio impii. que gesta sunt narrabimus breviantes mala que in bellis gesta sunt. Hic suscepto regno constituit super negocia regni lysiam quendam fenicis et syrie militie principem. Nam ptolomeus qui dicebatur macer. instituit tenax erga iudeos esse iusticie et precipue propter iniquitatem que facta erat in eos. et pacifice agere cum eis. Sed ob hoc ab amicis accusatus apud eupatorem. cum frequenter proditor audiret eo quod cyprum creditam a filometore deseruisset. et ad antiochum nobilem translatus etiam ab eo recessisset. veneno vitam finivit. Gorgias autem cum esset dux locorum assumptis advenis frequenter iudeos debellabat. iudei vero qui tenebant oportunas munitiones. fugatos ab ierusalem suscipiebant. et bellare temptabant. Hii vero qui erant cum machabeo. per orationes dominum rogantes. ut esset sibi adiutor. impetum fecerunt in munitiones ydumeorum. multisque viribus insistentes loca obtinuerunt. occurrentes interemerunt. et omnes simul non minus a viginti quinque milibus trucidaverunt. Quidam autem cum confugissent in duas turres valde munitas. omnem apparatum ad repugnandum habentes. machabeus ad eorum expugnationem relicto symone et iosepho. itemque zacheo eisque qui cum ipsis erant satis multis. ipse ad eas que amplius urgebant. pugnas conversus est. Hii vero qui cum symone erant. cupiditate ducti a quibusdam qui in turribus erant suasi sunt pecunia et septuaginta milibus didragmis acceptis dimiserunt quosdam effugere. Cum autem machabeo nunciatum esset quod factum est. congregatis principibus populi accusavit quod pecunia fratres vendidissent: adversariis eorum dimissis. Hos igitur proditores factos interfecit. et confestim duas turres occupavit. Armis autem ac manibus omnia prospere agendo: in duabus munitionibus plusquam viginti milia peremit. Et timotheus qui prius a iudeis victus fuerat superatus. convocat exercitum peregrine multitudinis. et congregato exercitu asiano. advenit quasi armis iudeam capturus. Machabeus autem et qui cum ipso erant appropinquante illo deprecabantur dominum caput terra aspergentes. lumbosque ciliciis precincti. ad altaris crepidinem provoluti: ut sibi propitius. inimicis autem eorum esset inimicus. et adversariis adversaretur sicut lex dicit. Et ita post orationem sumptis armis longius procedentes. et proximi hostibus effecti resederunt. Primo autem solis ortu utrique commiserunt. isti quidem victorie et prosperitatis sponsorem cum virtute dominum habentes. illi autem ducem belli animum habebant. Sed cum vehemens pugna esset. apparuerunt adversariis de celo quinque viri in equis frenis aureis decori. ducatum iudeis prestantes. ex quibus duo machabeum medium habentes armis suis circumseptum. incolumem conservabant. in adversarios autem tela et fulmina iaciebant. Ex quo et cecitate confusi et repleti perturbatione cadebant. Interfecti sunt autem viginti milia quingenti et equites sexcenti. Timotheus autem confugit in gazara presidium munitum cui preerat chereas. Machabeus autem et qui cum illo erant letan

X

recordati autem medium tempus diem sollem pne in tabernaculorum

de civitate

tes. obsederunt presidium diebus quatuor. At hii qui in turribus erant loci firmitate confisi, supra
modum maledicebant, et sermones nefandos iactabant. Sed cum dies quinta illucesceret,
viginti iuvenes ex hiis qui cum Machabeo erant, accensi animis propter blasphemiam,
viriliter accesserunt ad murum, et feroci animo incedentes turres portasque succendere ag-
gressi sunt, atque ipsos maledicos vivos concremare. Per continuum autem biduum presidio vastato,
Timotheum occultantem se in quendam reptum locum pervenerunt, et fratrem eius Cheream et Apollofa-
nen occiderunt. Quibus gestis in hymnis et confessionibus benedicebant dominum, qui magna fecit
in Israel et victoriam illis dedit.

XI

Sed parvo post tempore Lysias procurator regis et propinquus ac ne-
gociorum prepositus, graviter ferens de hiis que acciderant, congregatis octoginta milibus et equita-
tu universo, veniebat adversus Iudeos, existimans se civitatem quidem captam gentibus habita-
culum facturum, templum vero in pecunie questu, sicut cetera delubra gentium habitu-
rum, et per singulos annos venale sacerdotium; nequaquam recogitans dei potestatem, sed mente effrenatus,
in multitudine peditum et in milibus equitum et in octoginta elefantis confidebat. Ingressus
autem Iudeam et appropians Bethsure, quod erat in angusto loco, ab Ierusalima intervallo quinque sta-
diorum, illud presidium expugnabat. Ut autem Machabeus et qui cum eo erant cognoverunt
expugnari presidia, cum fletu et lacrimis rogabant dominum et omnis turba simul,
ut bonum angelum mitteret ad salutem Israel. Et ipse primus Machabeus sumptis armis
ceteros adhortatus est simul secum periculum subire, et ferre auxilium fratribus suis. Cumque
pariter prompto animo procederent, et adhuc in Ierusalima essent, apparuit precedens eques
in veste candida, aureis armis hastam vibrans. Tunc omnes simul benedixerunt mise-
ricordem dominum, et convaluerunt animis, non solum homines sed et bestias ferocissimas
et muros ferreos parati penetrare. Ibant igitur prompti de celo habentes adiutorem et mi-
serantem eos dominum. Leonum autem more impetu irruentes hostibus prostraverunt ex
eis undecim milia peditum et equites mille sexcentos. Universos autem in fugam verterunt.
Plures vero ex eis vulnerati nudi evaserunt. Sed et ipse Lysias turpiter fugiens evasit. Et
quia non insensatus erat, secum ipse reputans factam erga se diminutionem, et intelligens
invictos esse Hebreos dei omnipotentis auxilio innitentes, misit ad eos, promisitque consen-
surum se omnibus que iusta sunt, et regem compulsurum amicum fieri. Annuit autem Ma-
chabeus precibus Lysie, in omnibus utilitati consulens; et quecumque Machabeus scripsit Ly-
sie de Iudeis, ea rex concessit. Nam erant scripte Iudeis epistole a Lysia quidem hunc modum
continentes. Lysias populo Iudeorum salutem. Iohannes et Abessalon qui missi sunt a vobis,
tradentes scripta postulabant ut ea que per illos significabantur implerem. Quecumque igitur
regi potuerunt perferri exposui, et que res permittebant concessi. Si igitur in negociis fi-
dem conservaveritis, etiam deinceps bonorum causa esse temptabo. De ceteris autem per singula
verba mandavi et istis et hiis qui a me missi sunt colloqui vobiscum. Bene valete. Anno cen-
tesimo quadragesimo octavo Dioscori die mensis vicesima et quarta. Regis epistola ita contine-
bat. Rex Antiochus Lysie fratri salutem. Patre nostro inter deos translato, nos volentes eos
qui sunt in regno nostro sine tumultu agere et rebus suis adhibere diligentiam, audivimus
Iudeos non consensisse patri ut transferrentur ad ritum Grecorum, sed tenere velle suum
institutum, ac propterea postulare concedi sibi legitima sua. Volentes igitur hanc quoque gentem
quietam esse, statuentes iudicavimus templum restitui illis, ut agerent secundum maiorum suorum
consuetudinem. Bene igitur feceris si miseris ad eos et dextram dederis ut cognita nostra volun-
tate bono animo sint, et utilitatibus propriis deserviant. Ad Iudeos autem regis epistola talis erat.
Rex Antiochus senatui Iudeorum et ceteris Iudeis salutem. Si valetis sic estis ut volumus. Sed
et ipsi bene valemus. Adiit nos Menelaus dicens velle vos descendere ad vestros qui sunt a-
pud nos. Hiis igitur qui commeant ad diem tricesimum mensis Xandici damus dextras secu-
ritatis ut Iudei utantur cibis et legibus suis sicut et prius, et nemo eorum ullo modo patiatur de hiis
que per ignorantiam gesta sunt. Misimus autem Menelaum qui vos alloquatur. Valete. An-
no centesimo quadragesimo octavo, Xandici mensis quintadecima. Miserunt et-
iam Romani epistolam ita se habentem. Quintus Memmius et Titus Manlius legati Romanorum

molestiam

populo iudeorum salutem. De hiis que lysias cognatus regis concessit uobis. et nos concessimus.
De quibus autem ad regem iudicauit referendum. confestim aliquem mittite diligentius inter
uos conferentes. ut decernamus sicut congruit uobis. Nos autem antiochiam accedimus.
Ideoque festinate rescribere. ut nos quoque sciamus cuius estis uoluntatis. Bene ualete. Anno cen
tesimo quadragesimo octauo. quintadecima die mensis xandici.

XII

Hiis factis pactionibus
lysias pergebat ad regem. iudei autem agriculture operam dabant. Sed et hii qui resederant timo
theus et apollonius gennei filius. sed et hieronimus et demofon. super hos et nichanor cypri archel
non sinebant eos in silentio agere et quiete. Joppite uero tale quoddam flagitium perpetrauerunt. Roga
uerunt iudeos cum quibus habitabant ascendere scaphas. quas parauerant cum uxoribus et filiis
quasi nullis inimicitiis inter eos subiacentibus. Secundum commune itaque decretum ciuitatis et ipsis
acquiescentibus. pacisque causa nil suspectum habentibus. cum in altum processissent. submerserunt
non minus ducentos. Quam crudelitatem iudas in sue gentis homines factam ut cognouit. pre
cepit uiris qui erant cum ipso. et inuocato iusto iudice deo. uenit aduersus interfectores fra
trum. Et portum quidem noctu succendit. scaphas exussit. eos autem qui ab igne refuge
rant. gladio peremit. Et cum hec ita egisset discessit. quasi iterum reuersurus. et uniuersos ioppitas
eradicaturus. Sed cum cognouisset et eos qui erant iamnie uelle pari modo facere habitantibus se
cum iudeis. iamnitis quoque nocte superuenit. et portum cum nauibus succendit. ita ut lumen
ignis pareret ierusalem. a stadiis ducentis quadraginta. Inde cum iam abissent nouem
stadiis. et iter facerent ad timotheum commiserunt cum eo arabes quinque milia uiri. et equites
quingenti. Cumque pugna ualida fieret. et auxilio dei prospere cessisset. residui uicti ara
bes. petebant a iuda dextras sibi dari. promittentes pascua daturos et in ceteris profuturos.
Iudas uero arbitratus uere in multis eos utiles promisit pacem. dextrisque acceptis discesse
re ad tabernacula sua. Aggressus est et ciuitatem quandam firmam pontibus. murisque circum
septam. que a turbis habitabatur gentium promiscuarum. cui nomen casphin. Hii uero qui intus
erant confidentes in stabilitate murorum et apparatu alimoniarum. remissius agebant.
maledictis lacessentes iudam ac blasphemantes. et loquentes que fas non est. Machabeus
autem inuocato magno mundi principe. qui sine arietibus et machinis temporibus ihesu precipitauit
iericho. irruit ferociter muris. et capta ciuitate per domini uoluntatem inenarrabiles ce
des fecit. ita ut adiacens stagnum stadiorum duorum latitudinis. sanguine interfectorum flu
ere uideretur. Inde discesserunt stadia septingenta quinquaginta et uenerunt in cha
racha ad eos qui dicuntur tubianei iudeos. Et timotheum quidem in illis locis non comprehen
derunt. nulloque negocio perfecto regressus est. relicto in quodam loco firmissimo presidio.
Dositheus autem et sosipater qui erant duces cum machabeo. peremerunt a timotheo relictos
in presidio decem milia uiros. At machabeus ordinatis circum se sex milibus. et constitu
tis per cohortes. aduersus timotheum processit. habentem secum centum uiginti milia peditum
equitumque duo milia quingentos. Cognito autem iude aduentu timotheus premisit mulieres
et filios. et reliquum apparatum in presidium quod carnion dicitur. Erat enim inexpugnabi
le et accessu difficile. propter locorum angustias. Cumque cohors iude prima apparuisset. ti
mor hostibus incussus est. ex presentia dei qui uniuersa conspicit. et in fugam uersi sunt
alius ab alio. ita ut magis a suis deicerentur. et gladiorum suorum ictibus debilitarentur. Iudas autem
uehementer instabat puniens profanos. et prostrauit ex eis triginta milia uirorum. Ipse uero ti
motheus incidit in partes dosithei et sosipatris. et multis precibus postulabat ut uiuus
dimitteretur. eo quod multorum ex iudeis parentes haberet ac fratres. quos morte eius decipi eueniret.
Et cum fidem dedisset restituturum se eos secundum constitutum. illesum eum dimiserunt
propter fratrum salutem. Iudas autem egressus est ad carnion. interfectis uiginti quinque milibus.
Post horum fugam et necem mouit exercitum ad efron ciuitatem munitam. in qua multitudo
diuersarum gentium habitabat. et robusti iuuenes pro muris consistentes fortiter re
pugnabant. in hac autem machine multe et telorum erat apparatus. Sed cum omnipotentem
inuocassent qui potestate uires hostium confringit ceperunt ciuitatem. et ex eis qui intus
erant uiginti quinque milia prostrauerunt. Inde ad ciuitatem scitarum abierunt. que ab ierusalem

sexcentis stadiis aberat. Contestantibus autem hiis qui apud scitopolitis erant iudeis. quod benigne ab eis haberentur etiam temporibus infelicitatis. quodque modeste secum egerint. gratias agentes eis et exhortati etiam de cetero erga genus suum benignos esse. venerunt ierosolimam die sollempni septimanarum instante. Et post penthecosten. abierunt contra gorgiam prepositum ydumee. Exivit autem cum peditibus tribus milibus et equitibus quadringentis. Quibus congressis: contigit paucos ruere iudeorum. Dositheus vero quidam de bachenoris eques vir fortis gorgiam tenebat. et cum vellet illum capere vivum. eques quidam de trachiis irruit in eum. humerumque eius amputavit. atque ita effugit gorgias in marisa. At illis qui cum esdrin erant diutius pugnantibus et fatigatis. invocavit dominum iudas adiutorem et ducem belli fieri. incipiens voce patria et cum hymnis clamorem extollens. fugam gorgie militibus incussit. Iudas autem collecto exercitu. venit in civitatem Odollam. Et cum septima dies superveniret. secundum consuetudinem purificati. in eodem loco sabbatum egerunt. et sequenti die venit cum suis iudas ut corpora prostratorum tolleret. et cum parentibus poneret in sepulchris paternis. Invenerunt autem sub tunicis interfectorum de donariis ydolorum que apud iamniam fuerunt: a quibus lex prohibet iudeos. Omnibus ergo manifestum factum est. ob hanc causam eos corruisse. Omnes itaque benedixerunt iustum iudicium domini qui occulta fecit manifesta. atque ita ad preces conversi rogaverunt ut id quod factum fuerat delictum oblivioni traderetur. At vero iudas fortissimus hortabatur conservare se sine peccato. sub oculis videntes que facta sunt pro peccato eorum qui prostrati sunt. Et facta collatione duodecim milia dragmas argenti misit ierosolimam offerri pro peccato sacrificium. bene et religiose de resurrectione cogitans. Nisi enim eos qui ceciderant resurrecturos speraret. superfluum videretur et vanum orare pro mortuis: et quia considerabat quod hii qui cum pietate dormitionem acceperant. optimam haberent repositam gratiam. Sancta ergo et salubris est cogi-

XIII

tatio pro defunctis exorare ut a peccatis solverentur. Anno centesimo quadragesimo nono. cognovit iudas antiochum eupatorem venire cum multitudine adversus iudeam. et cum eo lysiam procuratorem et prepositum negociorum. secum habentem centum peditum decem milia et equitum quinque milia. et elephantos viginti duos. currus cum falcibus trecentos. Commiscuit autem se illis et menelaus. et cum multa fallacia deprecabatur antiochum non pro patrie salute. sed sperans se constitui in principatum. Sed rex regum suscitavit animos antiochi in peccatorem. et suggerente lysia hunc esse causam omnium malorum. iussit ut eis est consuetudo comprehensum in eodem loco necari. Erat autem in eodem loco turris quinquaginta cubitorum aggestum undique habens cineris. Hec prospectum habebat in preceps. inde in cinerem deici iussit sacrilegum. omnibus eum propellentibus ad interitum. Et tali lege prevaricatorem legis contigit mori. nec terre dari menelaum. Et quidem satis iuste. nam quia multa erga aram dei delicta commisit. cuius ignis et cinis erat sanctus. ipse in cineris morte dampnatus est. Sed rex mente effrenatus. veniebat nequiorem se iudeis ostensurus. Quibus iudas cognitis precepit populo ut die ac nocte dominum invocarent. quo sicut semper et nunc adiuvaret eos. Quippe qui lege et patria. sanctoque templo privari vererentur. ac populum qui nuper paululum respirasset. non sineret blasphemis rursus nationibus subdi. Omnibus itaque id simul facientibus. et petentibus a domino misericordiam cum fletu et ieiuniis per triduum continuum prostratis. hortatus est eos iudas ut se prepararent. Ipse vero cum senioribus cogitavit priusquam rex admoveret exercitum ad iudeam. et obtineret civitatem exire: et domini iudicio committere exitum rei. Dans itaque potestatem omnium deo. mundi creatori et hortatus suos ut fortiter dimicarent. et usque ad mortem pro legibus templo. civitate. patria. et civibus starent. circa modin exercitum constituit. Et dato signo suis dei victorie. iuvenibus fortissimis electis. nocte aggressus aulam regiam. in castris interfecit quatuor milia viros. et maximum elephantorum cum hiis qui superpositi erant. summoque metu ac perturbatione hostium castra replentes. rebus prospere gestis abierunt. Hoc autem factum est die illucescente: adiuvante eum domini protectione. Sed rex accepto gustu audacie iudeorum. arte difficultates locorum temptabat. Et fugabatur. impingebatur. minuebatur. Hiis autem qui intus erant. iudas necessaria mittebat. Enunciavit autem mysteria hostibus rhodocus quidam de iudeo exercitu. qui requisitus comprehensus conclusus est. Iterum rex sermonem habuit ad eos qui erant in bethsuris. dextram dedit. accepit. abiit. commisit cum

reportari

comparabat et bethsure que erat iudeorum presidium munitum castra admovebat

XIIII

nec accessum ad altare

Juda subjugata est. Ut autem cognovit rebellasse Philippum antiochie qui relictus erat super nego
cia. mente consternatus judeos deprecans. subditusque est eis iurat de omnibus quibus iustum visum
est. Et reconciliatus obtulit sacrificium. honorificavit templum munera posuit. machabe
um amplexatus est. et fecit eum ab ptolomaide gerrenos ducem et principem. Ut autem venit pto
lomaidam graviter ferebant ptolomenses amicitie conventionem. indignantes ne
forte fedus irrumperent. Tunc ascendit lysias tribunal. et exposuit rationem et populum sedavit.
et regressus est antiochiam. Et hoc in regis profectio et reditus processit. Sed post triennii
tempus cognovit judas et qui cum eo erant. demetrium seleuci cum multitudine valida et navibus
per portum tripolis ascendisse. ad loca oportuna et tenuisse regiones adversus antiochum et eius
ducem lysiam. Alchimus autem quidam qui summus sacerdos fuerat. sed voluntarie coinquinatus
est temporibus commixtionis. considerans nullo modo sibi esse salutem. venit ad regem demetrium
centesimo quinquagesimo anno. offerens ei auream coronam et palmam. super hec et thallos qui
templi esse videbantur. et ipsa quidem die siluit. Tempus autem oportunum dementie sue nactus. convo
catus a demetrio ad consilium et interrogatus quibus rebus et consiliis iudei niterentur respondit.
Ipsi qui dicuntur assidei iudeorum quibus preest judas machabeus bella nutriunt et sediciones mo
vent. nec patiuntur regnum esse quietum. Nam et ego defraudatus parentum gloria. dico
autem summo sacerdotio huc veni. primo quidem utilitatibus regis fidem servans. secundo autem etiam
civibus consulens. Nam illorum pravitate universum genus nostrum non minimum vexatur. Sed his sin
gulis oro rex cognitis et regioni et generi secundum pervulgatam omnibus humanitatem tuam prospice.
Nam quamdiu superest judas. impossibile est pacem esse negociis. Talibus autem ab hoc dictis. et ceteri
amici hostiliter agentes. adversus judam inflammaverunt demetrium. Qui statim ni
chanorem prepositum elephantorum ducem misit in judeam. datis mandatis ut ipsum quidem juda
caperet. eos vero qui cum illo erant dispergeret. et constitueret alchimum maximi templi
summum sacerdotem. Tunc gentes que de ea fugarant judam. gregatim se nichanori
miscebant. miserias et clades judeorum prosperitates rerum suarum existimantes. Audito itaque
judei nichanoris adventu et conventu nationum. conspersi terra rogabant eum qui
populum suum constituit. ut eum in eternum custodiret. quique suam portionem signis eviden
tibus protegit. Imperante autem duce statim inde moverunt. et convenerunt ad castellum
dessau. Symon vero frater jude commiserat cum nichanore. sed conterritus est repentino adven
tu adversariorum. Nichanor autem audiens virtutem comitum jude. et animi magnitudi
nem quam pro patrie certaminibus habebant. sanguine facere iudicium metuebat. Quam
obrem misit posidonium et theodotum et mathiam ut darent dexteras atque acciperent.
Et cum diu de his consilium ageretur. et ipse dux ad multitudinem retulisset. omnium una
fuit sententia amicitiis annuere. Itaque diem constituerunt. qua secreto inter se agerent. et
singulis selle prolate et posite. Precepit autem judas armatos esse locis oportunis. ne forte ab
hostibus repente mali aliquid oriretur. et congruum colloquium fecerunt. Morabatur autem nichanor
iherusalem. nichilque inique agebat. gregesque turbarum que congregate fuerant dimisit. Ha
bebat autem judam semper carum ex animo. et erat viro inclinatus. Rogavitque eum ducere
uxorem. filiosque procreare. Nuptias fecit quiete egit. communiterque vivebant. Alchi
mus autem videns. caritatem illorum ad invicem et conventiones venit ad demetrium. et dice
bat nichanorem rebus alienis assentire. judamque regni insidiatorem successorem sibi
destinasse. Itaque rex exasperatus. et pessimis hujus criminationibus iritatus scripsit nichanori
dicens. graviter quidem se ferre de amicitie conventione. iubere tamen machabeum
citius vinctum mittere antiochiam. Quibus cognitis nichanor consternabatur. et graviter fe
rebat si ea que convenerat irrita faceret. nichil lesus a viro. Sed quia regi resistere
non poterat. oportunitatem observabat. qua preceptum perficeret. At machabeus videns
austerius secum agere nichanorem. et consuetum occursum ferocius exhibentem. intelligens
non ex bono esse austeritatem istam. paucis suorum congregatis. occultavit se a nichanore.
Quod ut ille cognovit fortiter se a viro preventum. venit ad maximum et sanctissimum templum. et
sacerdotibus solitas hostias offerentibus. iussit sibi tradi virum. Quibus cum juramento dicentibus

nescire se qui querebatur, extendens manum ad templum iuravit: Nisi Iudam mihi vinctum tradideritis, istud dei fanum in planitiem deducam, et altare effodiam, et templum hoc libero patri consecrabo. Et his dictis abiit. Sacerdotes autem protendentes manus in celum, invocabant eum qui semper propugnator esset gentis ipsorum, hec dicentes: Tu domine universorum qui nullius indiges, voluisti templum habitationis tue fieri in nobis. Et nunc sancte sanctorum omnium domine, conserva in eternum impollutam domum istam que nuper mundata est. Razias autem quidam de senioribus ab Ierosolimis delatus est Nicanori, vir amator civitatis et bene audiens: qui pro affectu pater Iudeorum appellabatur. Hic multis temporibus continentie propositum tenuit in Iudaismo, corpusque et animam tradere contentus pro perseverantia. Volens autem Nicanor manifestare odium quod habebat in Iudeos, misit milites quingentos ut eum comprehenderent. Putabat enim si illum decepisset, se cladem maximam Iudeis illaturum. Turbis autem irruere in domum eius, et ianuam disrumpere, atque ignem admovere cupientibus, cum iam comprehenderetur, gladio se petiit: eligens nobiliter mori potius quam subditus fieri peccatoribus, et contra natales suos indignis iniuriis agi. Sed cum per festinationem non certo ictu plagam dedisset, et turbe intra ostia irrumperent, recurrens audacter ad murum, precipitavit semetipsum viriliter in turbas: quibus velociter locum dantibus casui eius, venit per mediam cervicem. Et cum adhuc spiraret, accensus animo surrexit: et cum sanguis eius magno fluxu deflueret, et gravissimis vulneribus esset saucius, cursu turbam pertransiit: et stans supra quandam petram preruptam, et iam exsanguis effectus, complexus intestina sua, utrisque manibus proiecit super turbas, invocans dominatorem vite ac spiritus, ut hec illi iterum redderet: atque ita vita defunctus est.

XV

Nicanor autem ut comperit Iudam esse in locis Samarie, cogitavit cum omni impetu die sabbati committere bellum. Iudeis vero qui illum per necessitatem sequebantur dicentibus: Ne ita ferociter et barbare feceris, sed honorem tribue diei sanctificationis, et honora eum qui universa conspicit: Ille infelix interrogavit, si est potens in celo, qui imperavit agi diem sabbatorum. Et respondentibus illis: Est dominus vivus ipse in celo potens, qui iussit agi septimam diem. At ille ait: Et ego potens sum super terram, qui impero sumi arma, et negotia regis impleri. Tamen non obtinuit ut consilium perficeret. Et Nicanor quidem cum summa superbia erectus, cogitaverat commune tropheum statuere de Iuda. Machabeus autem confidebat semper cum omni spe auxilium sibi a deo affuturum: et hortabatur suos ne formidarent, sed in mente haberent adiutoria sibi facta de celo, et nunc sperarent ab omnipotente affuturam sibi victoriam. Et allocutus eos de lege et prophetis, admonens etiam certamina que fecerant prius, promptiores eos constituit: et ita animis eorum erectis, simul ostendens gentium fallaciam, et iuramentorum prevaricationem. Singulos autem illorum armavit non clipei et haste munitione, sed sermonibus optimis et hortationibus, exposito digno fide somnio, per quod universos letificavit. Erat autem huiuscemodi visus: Oniam qui fuerat summus sacerdos virum bonum et benignum, verecundum visu, modestum moribus, et eloquio decorum, et qui a puero in virtutibus exercitatus sit, manus protendentem, orare pro omni populo Iudeorum. Post hoc et alium virum apparuisse etate et gloria mirabilem, et magni decoris habitudine circa illum: respondentem vero Oniam dixisse: Hic est fratrum amator, et populi Israel: hic est qui multum orat pro populo, et universa sancta civitate, Ieremias propheta dei. Extendisse autem Ieremiam dexteram, et dedisse Iude gladium aureum dicentem: Accipe sanctum gladium munus a deo in quo deicies adversarios populi mei Israel. Exhortati itaque Iude sermonibus bonis valde, de quibus extolli posset impetus, et animi iuvenum confortari, statuerunt dimicare et confligere fortiter, ut virtus de negotiis iudicaret, eo quod civitas sancta et templum periclitaretur. Erat enim pro uxoribus et filiis, itemque pro fratribus et cognatis, minor sollicitudo, maximus vero et primus pro sanctitate timor erat templi. Sed et eos qui in civitate erant, non minima sollicitudo habebat pro his qui congressuri erant. Et cum iam omnes sperarent iudicium futurum, hostesque adessent, atque exercitus esset ordinatus, bestie equitesque in loco oportuno compositi, considerans Machabeus adventum multitudinis, et apparatum varium armorum, ac ferocitatem bestiarum, extendens manus in celum, prodigia facientem dominum invocavit, qui non secundum armorum potentiam, sed prout ei placet dat dignis victoriam. Dixit autem invocans hoc modo: Tu domine qui misisti angelum tuum sub Ezechia rege Iude, et interfecisti de castris Sennacherib

ad aduentum nationum

tibus centum octoginta quinque milia. Et nunc dominator celorum mitte angelum tuum bonum ante nos. in ti
more et tremore magnitudinis brachii tui. ut metuant qui cum blasphemia veniunt adversum
sanctum populum tuum. Et hic quidem ita peroravit. Nichanor autem et qui cum ipso erant cum tubis
et canticis admovebant. Iudas vero et qui cum eo erant invocato deo per orationes congressi sunt:
manu quidem pugnantes. sed et cordibus deum orantes. prostraverunt non minus triginta quinque
milia. presentia dei magnifice delectati. Cumque cessassent. et cum gaudio redirent co
gnoverunt nichanorem ruisse cum armis suis. Facto itaque clamore et perturbatione sursum
tata: patria voce omnipotentem dominum benedicebant. Precepit autem iudas qui per omnia corpore
et animo pro civibus paratus erat. caput nichanoris et manum cum humero abscisam perferri Ierosolimam. Quo cum pervenisset convocatis contribulibus et sacerdotibus ad altare. accer
sitis et eos qui in arce erant. et ostenso capite nichanoris et manu nefaria quam extende
rat contra domum sanctam omnipotentis dei. magnifice gloriatus est. Linguam etiam impii ni
chanoris precisam. iussit particulatim avibus dari. manum autem dementis contra templum suspen
di. Omnes igitur celi dominum benedixerunt dicentes. Benedictus qui locum suum incontaminatum
conservavit. Suspendit autem nichanoris caput in summa arce: ut evidens esset et manifestum signum
auxilii dei. Itaque omnes communi consilio decreverunt. nullo modo diem istum absque celebritate pre
terire. habere autem celebritatem tertiadecima die mensis adar. quod dicitur voce syriaca pridie
mardochei die. Igitur his erga nichanorem gestis. et ex illis temporibus ab hebreis civitate
possessa. ego quoque in his finem faciam sermonis. Et siquidem bene et ut historie compe
tit. et ipse velim. Sin autem minus est digne: concedendum est mihi. Sicut enim vinum semper bibere
aut semper aquam contrarium est. alternis autem uti delectabile. ita legentibus si semper exa
ctus sit sermo. non erit gratus. Hic ergo erit consummatus. Explicit liber machabeorum II. Incipit prologus
beati ieronimi presbiteri super IIII evangelia.

Plures fuisse qui evangelia scripserunt. et lucas evangelista testatur dicens. Quoniam quidem multi conati sunt ordinare nar
rationem rerum que in nobis complete sunt. sicut tradiderunt nobis qui
ab initio ipsi viderunt sermonem et ministraverunt ei. et perseverantia
usque ad presens tempus monumenta declarant. que a diversis auctoribus edita.
diversarum heresium fuere principia. ut est illud iuxta egyptios. et thomam
et mathiam et bartholomeum. duodecim quoque apostolorum et basilidis atque appellis
ac reliquorum quos enumerare longissimum est. Cum hoc tantum in presentiarum necesse sit dicere.
extitisse quosdam qui sine spiritu et gratia dei conati sunt ordinare narrationem quam historie
texere veritatem. Quibus iure potest illud propheticum coaptari. Ve qui prophetant de corde suo:
qui ambulant post spiritum suum. qui dicunt dicit dominus. et non misit eos dominus. De quibus et salvator in
evangelio iohannis loquitur. Omnes qui ante me venerunt: fures fuerunt et latrones. Qui ve
nerunt. non qui missi sunt. Ipse enim ait. Veniebant: et ego non mittebam eos. In venientibus
presumptio temeritatis: in missis obsequium servitutis est. Ecclesia autem que supra petram
domini voce fundata est. quam introduxit rex in cubiculum suum. et ad quam per foramen descen
sionis occulte misit manum suam similis damule hynnuloque cervorum. quatuor flumina
paradisi instar eructuans. quatuor et angulos et anulos habet. per quos quasi archa testamenti
et custos domini lignis mobilibus vehitur. Primus omnium matheus est publicanus: cognomento levi. Qui evangelium in iudea hebreo sermone edidit. ob eorum vel maxime causam qui in
ihesum crediderant ex iudeis et nequaquam legis umbram succedente evangelii veritate serva
bant. Secundus marcus interpres apostoli petri. et alexandrine ecclesie primus episcopus. Qui dominum
quidem salvatorem ipse non vidit sed ea que magistrum audierat predicantem. iuxta fidem magis
gestorum narravit quam ordinem. Tertius lucas medicus natione syrus antiocensis: cuius laus in evangelio. Qui et ipse discipulus apostoli pauli. in achaie bithinieque partibus volumen condidit. quedam altius repe
tens. et ut ipse in prohemio confitetur. audita magis quam visa describens. Ultimus iohannes apostolus et evangeli
sta: quem ihesus amavit plurimum. Qui supra pectus domini recumbens. purissima doctrinarum fluenta
potavit: et qui solus de cruce meruit audire ecce mater tua. Is cum esset in asia. et iam tunc
hereticorum semina pullularent. cerinthi. hebionis. et ceterorum qui negant christum in carne ve

ille quos et ipse in epistola sua antixpos vocat, et apostolus Paulus frequenter percutit, coactus est ab omnibus
ibus Asie episcopis et multarum ecclesiarum legationibus de divinitate salvatoris altius scribere, et ad ipsum
ut ita dicam dei verbum non tam audaci quam felici temeritate prorumpere. Unde et ecclesiastica narrat
hystoria. Cum a fratribus cogeretur ut scriberet, ita facturum respondisse si indicto ieiunio
in commune deum omnes precarentur. Quo expleto revelatione saturatus, illud prohemium e

evangelia

celo veniens eructavit. In principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. Hoc erat in principio apud deum. Hec igitur quattuor multo ante predicta Ezechielis
quoque volumen probat, in quo prima visio ita contexitur. Et in medio sicut similitudo quattuor
animalium et vultus eorum facies hominis et facies leonis et facies vituli et facies aquile.
Prima hominis facies Matheum significat, qui quasi de homine exorsus est scribere. Liber
generationis Ihesu Christi filii David filii Abraham. Secunda Marcum in qua vox leonis in heremo ru-
gientis auditur. Vox clamantis in deserto, parate viam domini, rectas facite semitas eius.
Tercia vituli que evangelistam Lucam a Zacharia sacerdote sumpsisse initium prefigurat.
Quarta Iohannem evangelistam, qui assumptis pennis aquile et ad altiora festinans de verbo
dei disputat. Cetera que sequuntur in eundem sensum proficiunt. Crura eorum recta et
pennati pedes. Et quocumque spiritus ibat ibant et non revertebantur. Et dorsa eorum plena oculis
et scintille ac lampades in medio discurrentes et rota in rota et in singulis quattuor
facies. Unde et Apocalipsis Iohannis post expositionem viginti quattuor seniorum qui tenentes ci-
tharas et phialas adorant agnum dei, introducit fulgura et tonitrua et septem spiritus
discurrentes et mare vitreum et quattuor animalia plena oculis dicens. Animal
primum simile leoni, secundum simile vitulo et tertium simile homini et quartum simile aquile
volanti. Et post paululum. Plena inquit erant intus oculis et requiem non habebant
die ac nocte dicentia. Sanctus sanctus sanctus dominus deus omnipotens qui erat et qui est et qui venturus
est. Quibus cunctis perspicue ostenditur quattuor debere tantum evangelia suscipi et omnes apo-
cryforum nenias mortuis magis hereticis quam ecclesiasticis vivis canendas. Incipit prefatio sancti Ieronimi presbiteri in libro evangeliorum.

Beato pape Damaso Ieronimus. Novum opus facere me cogis ex veteri,
ut post exemplaria scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam
arbiter sedeam et quia inter se variant, que sint illa que cum greca
consentiant veritate decernam. Pius labor sed periculosa presumptio, iudica-
re de ceteris ipsum ab omnibus iudicandum, senis mutare linguam et canescen-
tem iam mundum ad initia retrahere parvulorum. Quis enim doctus pariter
vel indoctus, cum in manus volumen assumpserit et a saliva quam semel inbibit vide-
rit discrepare quod lectitat, non statim erumpat in vocem, me falsarium me clamans
esse sacrilegum, qui audeam aliquid in veteribus libris addere, mutare, corrigere? Ad-
versus quam invidiam duplex me causa consolatur, quod et tu qui summus sacerdos
es fieri iubes, et verum non esse quod variat etiam maledicorum testimonio comprobatur.
Si enim latinis exemplaribus fides est adhibenda, respondeant quibus. Tot sunt exem-
plaria quot pene codices. Sin autem veritas est querenda de pluribus, cur non ad gre-
cam originem revertentes ea que vel a viciosis interpretibus male edita vel a pre-
sumptoribus imperitis emendata perversius vel a librariis dormitantibus aut addi-
ta sunt aut mutata corrigimus? Neque vero ego de veteri nunc disputo testamento
quod a septuaginta senioribus in grecam linguam versum tertio gradu ad nos usque perve-
nit. Non quero quid Aquila, quid Symmachus sapiant, quare Theodotion inter novos
et veteres medius incedat. Sit illa vera interpretatio quam apostoli probaverunt. De novo
nunc loquor testamento, quod grecum esse non dubium est, excepto Matheo apostolo qui primus in Iu-
dea evangelium Christi hebraicis litteris edidit. Hoc certe cum in nostro sermone di-
scordat et diversos rivulorum tramites ducit, uno de fonte querendum est. Pre-
termitto eos codices quos a Luciano et Esicio nuncupatos paucorum hominum asserit
perversa contentio, quibus utique nec in veteri instrumento post septuaginta inter-
pretes emendare quid licuit nec in novo profuit emendasse, cum multarum gentium

linguis scripturam ante translata doceat falsa esse que addita sunt. Igitur hec presens prefatiuncula
pollicetur quatuor tantum euangelia. quorum iste ordo est. matheus. marcus. lucas. johannes. codi
cum grecorum emendata collatione. sed et ueterum. que ne multum a lectionis latine consuetudi
ne discreparent. ita calamo imperauimus. ut hiis tantum que sensum uidebantur mutare correctis. reli
qua manere pateremur ut fuerant. Canones quoque quos eusebius cesariensis episcopus. alexandri
num secutus ammonium in decem numeros ordinauit. sicut in greco habentur expressimus. Quod si
quis de curiosis nosse uoluerit. que in euangeliis uel eadem uel uicina uel sola sunt. eorum distin
ctione cognoscat. Magnus siquidem hic in nostris codicibus error inoleuit. dum quod in eadem
re alius euangelista plus dixit. in alio quia minus putauerint addiderunt uel dum eundem sensum
alius aliter expressit. ille qui unum e quatuor primum legerat. ad eius exemplum ceteros quoque exti
mauit emendandos. Unde accidit ut apud nos mixta sint omnia. et in marco plura luce
atque mathei. rursum in matheo. iohannis et marci. et in ceteris reliquorum que in aliis propria
sunt. inueniantur. Cum itaque canones legeris qui subiecti sunt. confusionis errore sublato
et similia omnium scies. et singulis sua quoque restitues. In canone primo. concordant quatuor.
matheus. marcus. lucas. johannes. In secundo. tres. matheus. marcus. lucas. In ter
tio tres. matheus. lucas. johannes. In quarto tres. matheus. marcus. johannes. In quinto duo. matheus.
Lucas. In sexto duo. matheus. marcus. In septimo duo. matheus. johannes. In octauo duo.
Lucas. marcus. In nono duo. lucas. johannes. In decimo propria unusquisque que non habentur
in aliis edidit. Singulis uero euangeliis ab uno incipiens usque ad finem librorum dispar numerus
increscit. Hic nigro colore perscriptus. sub se habet alium ex minio. numerum discolorem
Qui ad decem usque procedens. indicat prior numerus in quo sit canone requirendus. Cum igitur
aperto codice. ubi gratia. illud siue illud capitulum scire uolueris cuius canonis sit. statim ex sub
iecto numero docebere. Et recurrens ad principia in quibus canonum est distincta congeri
es. eodemque statim canone ex titulo frontis inuento. illum quem querebas numerum
eiusdem euangeliste qui et ipse ex inscriptione signatur inuenies. Atque e uicino ceterorum tramitibus
inspectis quos numeros e regione habeant annotabis. et cum scieris recurres ad uolumina
singulorum. et sine mora repertis numeris quos ante signaueras. reperies et loca in quibus
uel eadem uel uicina dixerunt. Opto ut in christo ualeas et memineris mei papa beatissime.

Incipit argumentum in euangelio secundum matheum.

Matheus ex judea sicut in ordine primus ponitur. ita euangelium in judea primus scripsit. cuius uocatio ad deum ex publicanis actibus fuit. duorum in generatione christi principia presumens. unius cuius prima circumcisio in carne. alterius cuius secundum cor electio fuit. et ex utrisque in patribus christus. sicque quaterdenario numero triformiter posito. principium a credendi fide in electionis tempus porrigens. et ex electione usque in transmigrationis diem dirigens. atque a transmigrationis die. usque in christum definiens. decursam aduentus domini ostendit generationem. ut et numero satisfaciens et tempori. et se quod esset ostenderet. et dei in se opus monstrans. etiam in hiis quorum genus posuit christi operantis. a principio testimonium non negaret. Quarum omnium rerum tempus. ordo. numerus. dispositio uel ratio. quod fidei necessarium est. deus christus est. qui factus est ex muliere. factus sub lege. natus ex uirgine. passus in carne. omnia in cruce fixit. ut triumphans ea in semetipso. resurgens in corpore. et patris nomen in patribus filio. et filii nomen patri restitueret in filiis. sine principio. sine fine. ostendens unum se cum patre esse quia unus est. In quo euangelio utile est desiderantibus deum. sic prima uel media uel perfecta cognoscere. ut et uocationem apostoli et opus euangelii. et dilectionem dei in carne nascentis. per uniuersa legentes intelligant. atque id in eo in quo apprehensi sunt. et apprehendere appetunt recognoscant. Nobis enim in hoc studio argumenti fuit. et fidem facte rei tradere. et operantis dei intelligentiam diligenter esse dispositionem querentibus non tacere.

Incipit euangelium secundum matheum.

Liber generationis ihesu christi. filii dauid. filii abraham.
Abraham genuit ysaac. Ysaac autem genuit iacob. Iacob autem
genuit judam et fratres eius. Judas autem genuit phares et zaram

q̄ senserit

de thamar. Phares autem genuit esrom. Esrom autem genuit aram. Aram autem ge
nuit aminadab. Aminadab autem genuit naason. Naason autem genuit salmon. Salmon
autem genuit booz de raab. Booz autem genuit obeth ex ruth. Obeth autem genuit
iesse. Iesse autem genuit dauid regem. Dauid autem rex genuit salomonem ex ea que fu
it urie. Salomon autem genuit roboam. Roboam autem genuit abia. Abia autem genuit asa.
Asa autem genuit iosaphat. Iosaphat autem genuit ioram. Ioram autem genuit oziam. Ozias
autem genuit ioatham. Ioatham autem genuit achaz. Achaz autem genuit ezechiam. Ezechias autem
genuit manassen. Manasses autem genuit amon. Amon autem genuit iosiam. Iosias autem ge
nuit iechoniam et fratres eius in transmigratione babylonis. Et post transmigrationem baby
lonis: iechonias genuit salathiel. Salathiel autem genuit zorobabel. Zorobabel autem
genuit abiud. Abiud autem genuit eliachim. Eliachim autem genuit azor. Azor autem
genuit sadoch. Sadoch autem genuit achim. Achim autem genuit eliud. Eliud autem genui
t eleazar. Eleazar autem genuit mathan. Mathan autem genuit iacob. Iacob autem ge
nuit ioseph uirum marie. De qua natus est ihesus qui uocatur christus. Omnes ergo generatio
nes ab abraham usque ad dauid: generationes quatuordecim. Et a dauid usque ad transmigratio
nem babylonis: generationes quatuordecim. Et a transmigratione babylonis usque ad christum
generationes quatuordecim. Christi autem generatio sic erat. Cum esset desponsata mater eius
maria ioseph: antequam conuenirent inuenta est in utero habens de spiritu sancto. Ioseph autem
uir eius cum esset iustus et nollet eam traducere: uoluit occulte dimittere eam. Hec autem
eo cogitante: ecce angelus domini in sompnis apparuit ei dicens. Ioseph fili dauid: noli time
re accipere mariam coniugem tuam. Quod enim in ea natum est: de spiritu sancto est. Pariet
autem filium et uocabis nomen eius ihesum. Ipse autem enim saluum faciet populum suum a
peccatis eorum. Hoc autem totum factum est: ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam di
centem. Ecce uirgo in utero concipiet et pariet filium et uocabunt nomen eius em
manuel quod est interpretatum nobiscum deus. Exurgens autem ioseph a sompno: fecit sicut
precepit ei angelus domini. Et accepit coniugem suam et non cognoscebat eam donec pe
perit filium suum primogenitum et uocauit nomen eius ihesum. Cum ergo natus esset ihesus in
bethleem iude in diebus herodis regis: ecce magi ab oriente uenerunt ierosolimam dicen
tes. Ubi est qui natus est rex iudeorum? Vidimus enim stellam eius in oriente etueni
mus adorare eum. Audiens autem herodes rex turbatus est: et omnis ierosolima cum
illo. Et congregans omnes principes sacerdotum et scribas populi: sciscitabatur ab eis
ubi christus nasceretur. At illi dixerunt ei. In bethleem iude. Sic enim scriptum est per pro
phetam. Et tu bethleem terra iuda: nequaquam minima es in principibus iuda. Ex te enim
exiet dux: qui regat populum meum israel. Tunc herodes clam uocatis magis: didicit ab
eis diligenter tempus stelle: que apparuit eis. In bethleem dixit. Ite et interrogate di
ligenter de puero. Et cum inueneritis renuntiate michi: ut et ego ueniens adorem eum.
Qui cum audissent regem: abierunt. Et ecce stella quam uiderant in oriente antece
debat eos: usque dum ueniens staret supra ubi erat puer. Videntes autem stellam: ga
uisi sunt gaudio magno ualde. Et intrantes domum: inuenerunt puerum cum ma
ria matre eius. Et procidentes: adorauerunt eum. Et apertis thesauris suis: obtulerunt
ei munera. Aurum thus et mirram. Et responso accepto in sompnis ne redirent ad he
rodem: per aliam uiam reuersi sunt in regionem suam. Qui cum recessissent: ecce an
gelus domini apparuit in sompnis ioseph dicens. Surge et accipe puerum et matrem eius et
fuge in egyptum: et esto ibi usque dum dicam tibi. Futurum est enim: ut herodes que
rat puerum ad perdendum eum. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius no
cte. et secessit in egyptum: et erat ibi usque ad obitum herodis: ut adimpleretur quod
dictum est a domino per prophetam dicentem. Ex egypto uocaui filium meum. Tunc hero
des uidens quoniam illusus esset a magis: iratus est ualde. Et mittens occidit omnes
pueros qui erant in bethleem et in omnibus finibus eius a bimatu et infra. secundum
tempus quod exquisierat a magis. Tunc adimpletum est quod dictum est per ieremi

et mittens eos

am prophetam dicentem. Vox in rama audita est ploratus et ululatus multus. rachel plorans
filios suos. et noluit consolari quia non sunt. Defuncto autem herode. ecce angelus domini appa
ret in somnis ioseph dicens in egypto. Surge et accipe puerum et matrem eius. et uade in ter
ram israel. Defuncti sunt enim qui querebant animam pueri. Qui consurgens accepit puerum
et matrem eius et uenit in terram israel. Audiens autem quod archelaus regnaret in iudea
pro herode patre suo. timuit illo ire. et admonitus in somnis. secessit in partes galylee. Et
ueniens habitauit in ciuitate que uocatur nazareth. ut adimpleretur quod dictum est per
prophetas. quoniam nazareus uocabitur. In diebus autem illis uenit iohannes baptista predicans in de

III

serto iudee et dicens. Penitentiam agite. appropinquabit enim regnum celorum. Hic est enim de quo
dictum est per ysaiam prophetam dicentem. Vox clamantis in deserto. parate uiam domini. rectas faci
te semitas eius. Ipse autem iohannes habebat uestimentum de pilis camelorum et zonam pelliciam
circa lumbos suos. Esca autem eius erat. locuste et mel siluestre. Tunc exibat ad eum
ierusalem et omnis iudea et omnis regio circa iordanem. et baptizabantur ab eo in iordane
confitentes peccata sua. Videns autem multos phariseorum et saduceorum uenientes ad
baptismum suum. dixit eis. Progenies uiperarum quis demonstrauit uobis fugere a futura
ira. Facite ergo fructum dignum penitentie. et ne uelitis dicere intra uos patrem habemus abraham.
Dico enim uobis quoniam potens est deus de lapidibus istis. suscitare filios abrahe. Iam enim secu
ris ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor que non facit fructum bonum excidetur. et
in ignem mittetur. Ego quidem uos baptizo in aqua in penitentiam. Qui autem post me
uenturus est fortior me est. cuius non sum dignus calciamenta portare. ipse uos baptiza
bit in spiritu sancto et igni. Cuius uentilabrum in manu sua. et permundabit aream suam. et con
gregabit triticum suum in horreum. paleas autem comburet igni inextinguibili. Tunc ue
nit ihesus a galylea in iordanem ad iohannem. ut baptizaretur ab eo. Iohannes autem prohibebat eum
dicens. Ego a te debeo baptizari et tu uenis ad me. Respondens autem ihesus dixit ei. Sine
modo. Sic enim decet nos implere omnem iusticiam. Tunc dimisit eum. Baptizatus
autem ihesus. confestim ascendit de aqua. et ecce aperti sunt ei celi. et uidit spiritum dei descen
dentem sicut columbam et manentem super se. et ecce uox de celis dicens. Hic est filius
meus dilectus. in quo michi complacui. Tunc ihesus ductus est in desertum a spiritu. ut temp

IIII

taretur a diabolo. Et cum ieiunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus.
postea esuriit. Et accedens temptator dixit ei. Si filius dei es dic ut lapides isti pa
nes fiant. Qui respondens dixit. Scriptum est. Non in solo pane uiuit homo. sed in
omni uerbo quod procedit de ore dei. Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatem. et sta
tuit eum supra pinnaculum templi. et dixit ei. Si filius dei es. mitte te deorsum.
Scriptum est enim quia angelis suis mandauit de te. et in manibus tollent te. ne forte
offendas ad lapidem pedem tuum. Ait illi ihesus rursum. Scriptum est. non temptabis
dominum deum tuum. Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum ualde. et ostendit
ei omnia regna mundi et gloriam eorum. et dixit illi. Hec omnia tibi dabo. si cadens adora
ueris me. Tunc dicit ei ihesus. Vade sathanas. Scriptum est enim. Dominum deum tuum adora
bis. et illi soli seruies. Tunc reliquit eum diabolus. et ecce angeli accesserunt et
ministrabant ei. Cum autem audisset ihesus quod iohannes traditus esset. secessit in galy
leam. Et relicta ciuitate nazareth uenit et habitauit in capharnaum maritima. in fi
nibus zabulon et nepthalim. ut adimpleretur quod dictum est per ysaiam prophetam. Terra za
bulon et terra neptalim. uia maris trans iordanen galylee gentium. Populus qui sede
bat in tenebris. lucem uidit magnam. Et sedentibus in regione umbre mortis.
lux orta est eis. Exinde cepit ihesus predicare et dicere. Penitentiam agite. appropinquabit
enim regnum celorum. Ambulans autem ihesus iuxta mare galylee. uidit duos fratres. Symo
nem qui uocatur petrus. et andream fratrem eius. mittentes rete in mare. Erant enim
piscatores. Et ait illis. Venite post me faciam uos fieri piscatores hominum. At
illi continuo relictis retibus. secuti sunt eum. Et procedens inde uidit alios duos
fratres. iacobum zebedei et iohannem fratrem eius in naui cum zebedeo patre eorum reficientes

[statim]
retia sua: et vocavit eos. Illi autem relictis retibus et patre: secuti sunt eum. Et circuibat Ihesus totam
galileam. docens in synagogis eorum et predicans evangelium regni: et sanans omnem langu
orem et omnem infirmitatem in populo. Et abiit opinio eius in totam syriam. Et obtule
runt ei omnes male habentes variis languoribus et tormentis comprehensos. et qui demonia
habebant et lunaticos et paraliticos: et curavit eos. Et secute sunt eum turbe multe de ga
lilea et decapoli et de iherusalem et de iudea et de trans iordanem. Videns autem turbas: ascen
dit in montem. Et cum sedisset: accesserunt ad eum discipuli eius. Et aperiens os suum do
cebat eos dicens. Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum celorum. Beati mites: quoniam
ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt et si
tiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur.
Beati mundo corde: quoniam ipsi deum videbunt. Beati pacifici: quoniam filii dei vocabuntur.
Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam: quoniam ipsorum est regnum celorum. Beati
estis cum maledixerint vobis homines et persecuti vos fuerint. et dixerint omne malum adver
sum vos mentientes: propter me. Gaudete in illa die et exultate: quoniam merces
vestra copiosa est in celis. Sic enim persecuti sunt prophetas: qui fuerunt ante vos. Vos
estis sal terre. Quod si sal evanuerit: in quo salietur? Ad nichilum valet ultra. nisi ut
mittatur foras: et conculcetur ab hominibus. Vos estis lux mundi. Non potest civi
tas abscondi supra montem posita. neque accendunt lucernam et ponunt eam sub
modio sed super candelabrum: ut luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat
lux vestra coram hominibus: ut videant vestra bona opera et glorificent patrem vestrum qui in
celis est. Nolite putare quoniam veni solvere legem aut prophetas. Non veni solvere sed
adimplere. Amen quippe dico vobis: donec transeat celum et terra. iota unum aut unus
apex non preteribit a lege: donec omnia fiant. Qui ergo solverit unum de mandatis istis
minimis. et docuerit sic homines: minimus vocabitur in regno celorum. Qui autem fece
rit et docuerit: hic magnus in regno celorum vocabitur. Dico enim vobis: quod nisi habundaverit iu
sticia vestra plusquam scribarum et phariseorum: non intrabitis in regnum celorum. Audistis quod
dictum est antiquis: non occides. Qui autem occiderit: reus erit iudicio. Ego autem dico vo
bis: quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo racha: re
us erit concilio. Qui autem dixerit fatue: reus erit gehenne ignis. Si ergo offers
munus tuum ad altare. et ibi recordatus fueris quod frater tuus habet aliquid adversum
te. relinque munus tuum ante altare. et vade prius reconciliari fratri tuo: et tunc ve
niens offeres munus tuum. Esto consentiens adversario tuo cito dum es in via cum eo: ne forte
te tradat te adversarius iudici. et iudex tradat te ministro: et in carcerem mittaris.
Amen dico tibi. non exies inde donec reddas novissimum quadrantem. Audistis quod dictum
est antiquis. Non mechaberis. Ego autem dico vobis: quoniam omnis qui viderit mu
lierem ad concupiscendum eam: iam mechatus est eam in corde suo. Quod si oculus tuus
dexter scandalizat te: erue eum et proice abs te. Expedit enim tibi ut pereat unum mem
brorum tuorum: quam totum corpus tuum mittatur in gehennam. Et si dextera manus tua
scandalizat te: abscide eam et proice abs te. Expedit enim tibi ut pereat unum mem
brorum tuorum: quam totum corpus tuum eat in gehennam. Dictum est autem. Quicumque
dimiserit uxorem suam: det illi libellum repudii. Ego autem dico vobis: quia
omnis qui dimiserit uxorem suam excepta fornicationis causa: facit eam mechari.
Et qui dimissam duxerit: adulterat. Iterum audistis quod dictum est antiquis: non
periurabis: reddes autem domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis non iurare omnino: neque
per celum quia thronus dei est. neque per terram. quod scabellum est pedum eius. neque per ierusalem
quia civitas est magni regis. Neque per caput tuum iuraveris: quod non potes unum capillum
album facere aut nigrum. Sit autem sermo vester. est est. non non. Quod autem his ha
bundantius est: a malo est. Audistis quod dictum est. oculum pro oculo et dentem pro den
te. Ego autem dico vobis: non resistere malo. Sed si quis te percusserit in dexteram
maxillam tuam: prebe illi et alteram. Et ei qui vult tecum iudicio contendere. et tu

tunicam tuam tollere: remitte ei et pallium. Et quicumque te angariaverit mille passus: vade cum illo alia duo. Qui petit a te da ei: et volenti mutuari a te ne avertaris. Audistis quia dictum est: diliges proximum tuum: et odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis. Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos: et orate pro persequentibus et calumniantibus vos. ut sitis filii patris vestri qui in celis est: qui solem suum facit oriri super bonos et malos et pluit super iustos et iniustos. Si enim diligitis eos qui vos diligunt: quam mercedem habebitis? Nonne et publicani hoc faciunt? Et si salutaveritis fratres vestros tantum: quid amplius facietis? Nonne et ethnici hoc faciunt? Estote ergo vos perfecti: sicut et pater vester celestis perfectus est. Attendite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus: ut videamini ab eis. Alioquin: mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in celis est. Cum ergo facis elemosinam noli tuba canere ante te sicut hypocrite faciunt in synagogis et in vicis: ut honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis: receperunt mercedem suam. Te autem faciente elemosinam: nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua: ut sit elemosina tua in abscondito. Et pater tuus qui videt in abscondito: reddet tibi.

VI

Et cum oratis: non eritis sicut hypocrite qui amant in synagogis et in angulis platearum stantes orare ut videantur ab hominibus. Amen dico vobis: receperunt mercedem suam. Tu autem cum orabis intra in cubiculum tuum: et clauso ostio ora patrem tuum in abscondito. Et pater tuus qui videt in abscondito: reddet tibi. Orantes autem nolite multum loqui: sicut ethnici. Putant enim quod in multiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo assimilari eis. Scit enim pater vester quid vobis opus sit: antequam petatis eum. Sic ergo vos orabitis. Pater noster qui es in celis sanctificetur nomen tuum. Adveniat regnum tuum. Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. ~~et ne nos dimittimus nostris~~ et ne nos inducas in temptationem sed libera nos a malo. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum: dimittet et vobis pater vester celestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus: nec pater vester dimittet peccata vestra. Cum autem ieiunatis: nolite fieri sicut hypocrite tristes. Exterminant enim facies suas: ut pareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis: quia receperunt mercedem suam. Tu autem cum ieiunas unge caput tuum oleo et faciem tuam lava: ne videaris hominibus ieiunans. Sed patri tuo qui est in abscondito. Et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra: ubi erugo et tinea demolitur: et ubi fures effodiunt et furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in celo: ubi neque erugo neque tinea demolitur: et ubi fures non effodiunt nec furantur. Ubi est enim thesaurus tuus: ibi est et cor tuum. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si fuerit oculus tuus simplex: totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus nequam fuerit totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est tenebre sunt: ipse tenebre quante erunt? Nemo potest duobus dominis servire. Aut enim unum odio habebit et alterum diliget. aut unum sustinebit et alterum contempnet. Non potestis deo servire et mamone. Ideo dico vobis: ne solliciti sitis anime vestre quid manducetis: neque corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus est quam esca et corpus plus quam vestimentum? Respicite volatilia celi quoniam non serunt neque metunt. neque congregant in horrea: et pater vester celestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis? Quis autem vestrum cogitans potest adicere ad staturam suam cubitum unum? Et de vestimento quid solliciti estis? Considerate lilia agri: quomodo crescunt. Non laborant neque nent. Dico autem vobis quoniam nec salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis. Si autem fenum agri quod hodie est et cras in clibanum mittitur. Deus sic vestit: quanto magis vos minime fidei? Nolite ergo solliciti esse dicentes. quid manducabimus aut quid bibemus: aut quo operiemur. Hec enim omnia gentes inquirunt. Scit enim pater vester: quia hiis omnibus indigetis. Querite ergo primum regnum dei et iusticiam eius: et hec omnia adicientur vobis. Nolite ergo solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies: sollicitus erit sibi ipsi. Sufficit diei malicia sua.

VII

Nolite

iudicare: ut non iudicemini. In quo enim iudicio iudicaveritis: iudicabimini: et in qua mensura mensi
fueritis: remetietur vobis. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui: et trabem in oculo tuo non vides?
Aut quomodo dices fratri tuo: Sine eiciam festucam de oculo tuo: et ecce trabes est in oculo tuo? Hypocri-
ta, eice primum trabem de oculo tuo: et tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui. Nolite
sanctum dare canibus: neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus
suis: et conversi dirumpant vos. Petite et dabitur vobis. querite et invenietis. pulsate et ap-
erietur vobis. Omnis enim qui petit accipit: et qui querit invenit. et pulsanti aperietur. Aut
quis est ex vobis homo quem si petierit filius suus panem, numquid lapidem porriget ei?
Aut si piscem petierit. numquid serpentem porriget ei? Si ergo vos cum sitis mali nostis bo-
na data dare filiis vestris. quanto magis pater vester qui in celis est dabit bona petentibus se?
Omnia quecumque vultis ut faciant vobis homines: et vos facite eis. Hec est enim lex et prophete.
Intrate per angustam portam. quia lata porta et spaciosa via que ducit ad perditionem: et mul-
ti sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta et arta via que ducit ad vitam: et pauci
sunt qui inveniunt eam. Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium:
intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum: cognoscetis eos. Numquid colligunt
de spinis uvas. aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona fructus bonos facit. mala autem
arbor fructus malos facit. Non potest arbor bona fructus malos facere. neque arbor mala
fructus bonos facere. Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur: et in ignem mittetur.
Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos. Non omnis qui dicit mihi domine domine: intrabit in regnum
celorum: sed qui facit voluntatem patris mei qui in celis est: ipse intrabit in regnum celorum.
Multi dicent mihi in illa die. Domine domine nonne in nomine tuo prophetavimus: et in tuo nomine de-
monia eiecimus: et in tuo nomine virtutes multas fecimus. et tunc confitebor illis. quia numquam
novi vos. discedite a me qui operamini iniquitatem. Omnis ergo qui audit verba mea hec et fa-
cit ea: assimilabitur viro sapienti qui edificavit domum suam supra petram. Et descendit
pluvia et venerunt flumina et flaverunt venti et irruerunt in domum illam et non cecidit. fun-
data enim erat supra petram. Et omnis qui audit verba mea hec et non facit ea: similis erit viro
stulto qui edificavit domum suam super harenam. Et descendit pluvia et venerunt flumina.
et flaverunt venti et irruerunt in domum illam et cecidit. et fuit ruina eius magna. Et factum
est cum consummasset Iesus verba hec: admirabantur turbe super doctrina eius. Erat enim docens
eos sicut potestatem habens: et non sicut scribe eorum et pharisei.

VIII

Cum autem descendisset de monte
secute sunt eum turbe multe. Et ecce leprosus veniens: adorabat eum dicens. Domine si vis: po-
tes me mundare. Et extendens manum: tetigit eum Iesus dicens. Volo. Mundare.
Et confestim mundata est lepra eius. Et ait illi Iesus. Vide nemini dixeris: sed vade ostende
te sacerdoti. et offer munus quod precepit Moyses in testimonium illis. Cum autem introisset capharna-
um. accessit ad eum centurio rogans eum et dicens. Domine puer meus iacet paralyticus in
domo: et male torquetur. Et ait illi Iesus. Ego veniam et curabo eum. Et respondens centurio
ait. Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo et sanabitur puer meus.
Nam et ego homo sum sub potestate: habens sub me milites. Et dico huic vade: et vadit. et alio
veni: et venit. Et servo meo fac hoc: et facit. Audiens autem Iesus miratus est: et sequentibus se dixit.
Amen dico vobis: non inveni tantam fidem in Israel. Dico autem vobis: quod multi ab oriente et occi-
dente venient. et recumbent cum Abraham et Ysaac et Iacob. in regno celorum. Filii autem
regni eicientur foras: in tenebras exteriores. Ibi erit fletus: et stridor dentium. Et dixit Iesus
centurioni. Vade: et sicut credidisti fiat tibi. Et sanatus est puer in illa hora. Et cum venisset
Iesus in domum Petri: vidit socrum eius iacentem et febricitantem. Et tetigit manum eius: et dimi-
sit eam febris. Et surrexit: et ministrabat eis. Vespere autem facto: obtulerunt ei multos demo-
nia habentes. Et eiciebat spiritus verbo: et omnes male habentes curavit. ut adimpleretur quod dictum
est per Ysaiam prophetam dicentem. Ipse infirmitates nostras accepit. et egrotationes por-
tavit. Videns autem Iesus turbas multas circum se: iussit ire trans fretum. Et accedens unus
scriba: ait illi. Magister: sequar te quocumque ieris. Et dicit ei Iesus. Vulpes foveas habent et
volucres celi nidos: filius autem hominis non habet ubi caput reclinet. Alius autem de

discipulis eius ait illi. Domine permitte me primum ire et sepelire patrem meum. Ihesus autem ait illi. Se
quere me et dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Et ascendente eo in naviculam: se
cuti sunt eum discipuli eius. Et ecce motus magnus factus est in mari. ita ut navicula ope
retur fluctibus. ipse vero dormiebat. et accesserunt et suscitaverunt eum dicentes. Domine salva
nos perimus. et dicit eis. Quid timidi estis modice fidei. Tunc surgens imperavit ven
tis et mari et facta est tranquillitas magna. Porro homines mirati sunt dicentes. Qualis
est hic: quia venti et mare obediunt ei. Et cum venisset transfretum in regione gerasenorum: oc
currerunt ei duo habentes demonia de monumentis exeuntes. seui nimis: ita ut nemo
posset transire per viam illam. et exclamaverunt dicentes. Quid nobis et tibi ihesu fili dei: venisti huc
ante tempus torquere nos. Erat autem non longe ab illis: grex porcorum multorum pascens.
Demones autem rogabant eum dicentes. Si eicis nos: mitte nos in gregem porcorum.
et illis ait. Ite. At illi exeuntes abierunt in porcos. et ecce impetu abiit totus grex per pre
ceps in mare: et mortui sunt in aquis. Pastores autem fugerunt: et venientes in civitatem.
nuntiaverunt omnia et de hiis qui demonia habuerant. et ecce tota civitas exiit obviam
ihesu. et viso eo: rogabant ut transiret a finibus eorum. Et ascendens in naviculam:

IX

transfretavit et venit in civitatem suam. et ecce offerebant ei paraliticum: iacentem in lecto.
Videns autem ihesus fidem illorum: dixit paralitico. Confide fili: remittuntur tibi peccata tua. et ecce
quidam de scribis: dixerunt intra se. Hic blasfemat. et cum vidisset ihesus cogitationes eorum
dixit. Utquid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid est facilius dicere dimittuntur tibi
peccata. an dicere surge et ambula? Ut sciatis autem quoniam filius hominis habet potesta
tem in terra dimittendi peccata. tunc ait paralitico. Surge. tolle lectum tuum: et va
de in domum tuam. et surrexit et abiit in domum suam. Videntes autem turbe timuerunt.
et glorificaverunt deum. qui dedit potestatem talem hominibus. Et cum transiret inde
ihesus vidit hominem sedentem in theloneo matheum nomine: et ait illi. Sequere me. Et
surgens secutus est eum. Et factum est discumbente eo in domo: ecce multi publicani
et peccatores venientes discumbebant cum ihesu: et discipulis eius. Et videntes pharisei:
dixerunt discipulis eius. Quare cum publicanis et peccatoribus manducat magister vester?
At ihesus audiens ait. Non est opus valentibus medicus: sed male habentibus. Euntes autem discite
quid est misericordiam volo et non sacrificium. Non enim veni vocare iustos: sed peccatores. Tunc ac
cesserunt ad eum discipuli iohannis: dicentes. Quare nos et pharisei ieiunamus frequenter
discipuli autem tui non ieiunant? Et ait illis ihesus. Numquid possunt filii sponsi lugere quamdiu
diu cum illis est sponsus? Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus: et tunc ieiunabunt.
Nemo autem immittit commissuram panni rudis. in vestimentum vetus. Tollit enim pleni
tudinem eius a vestimento: et maior scissura fit. Neque mittunt vinum novum in utres
veteres. Alioquin rumpuntur utres et vinum effunditur. et utres pereunt. Sed vinum novum
in utres novos mittunt: et ambo conservantur. Hec illo loquente ad eos: ecce princeps
unus accessit. et adorabat eum dicens. Filia mea modo defuncta est. sed veni impone manum
super eam et vivet. et surgens ihesus. sequebatur eum et discipuli eius. et ecce mulier que
sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis: accessit retro et tetigit fimbriam
vestimenti eius. Dicebat enim intra se. Si tetigero tantum vestimentum eius: salva ero. At
ihesus conversus et videns eam dixit. Confide filia: fides tua te salvam fecit. et salva
facta est mulier ex illa hora. Et cum venisset ihesus in domum principis et vidisset tibi
cines et turbam tumultuantem. dicebat. Recedite. Non est enim mortua puella sed dormit.
et deridebant eum. et cum eiecta esset turba: intravit et tenuit manum eius: et surrexit
puella. Et exiit fama hec: in universam terram illam. Et transeunte inde ihesu: secuti
sunt eum duo ceci clamantes et dicentes. Miserere nostri fili david. Cum autem ve
nisset domum: accesserunt ad eum ceci. et dicit eis. Si creditis quia possum hoc facere
vobis? Dicunt ei. Utique domine. Tunc tetigit oculos eorum dicens. Secundum fidem vestram
fiat vobis. et aperti sunt oculi eorum. et comminatus est eis ihesus dicens. Videte ne quis
sciat. Illi autem exeuntes: diffamaverunt eum in tota terra illa. Egressis autem illis

ecce obtulerunt ei hominem mutum demonium habentem. Et eiecto demonio locutus est mutus, et
ammirate sunt turbe dicentes. Nunquam apparuit sic in Israel. Pharisei autem dicebant. In principe
demoniorum eicit demones. Et circuibat Ihesus civitates omnes et castella. docens in synagogis
eorum et predicans evangelium regni et curans omnem languorem et omnem infirmitatem. Videns
autem turbas misertus est eis. quia erant vexati et iacentes sicut oves non habentes pastorem.

X

Tunc dicit discipulis suis. Messis quidem multa: operarii autem pauci. Rogate ergo dominum messis: ut
eiciat operarios in messem suam. Et convocatis duodecim discipulis suis: dedit illis po
testatem spirituum immundorum. ut eicerent eos et curarent omnem languorem et omnem infir
mitatem. Duodecim autem apostolorum nomina sunt hec. Primus Symon qui dicitur Petrus et Andre
as frater eius. Iacobus zebedei et Iohannes frater eius. Phylippus et Bartholomeus. Thomas et Ma
theus publicanus. et Iacobus alphei et Thadeus. Symon chananeus et Iudas scariothes qui et
tradidit eum. Hos duodecim misit Ihesus precipiens eis et dicens. In viam gentium ne abieri
tis. et in civitates samaritanorum ne intraveritis: sed potius ite ad oves que perierunt domus
Israel. Euntes autem predicate dicentes. quia appropinquabit regnum celorum. Infirmos curate:
mortuos suscitate: leprosos mundate. demones eicite. Gratis accepistis: gratis date. No
lite possidere aurum neque argentum. neque pecuniam in zonis vestris. non peram in via. neque
duas tunicas. neque calciamenta: neque virgam. Dignus est enim operarius cibo suo. In quacumque
autem civitatem aut castellum intraveritis. interrogate quis in ea dignus sit: et ibi manete donec
exeatis. Intrantes autem in domum: salutate eam dicentes. Pax huic domui. Et si quidem fuerit
domus digna: veniet pax vestra super illam. Sin autem non fuerit digna: pax vestra ad vos reverte
tur. Et quicumque non receperit vos neque audierit sermones vestros: exeuntes foras de
domo vel de civitate. excutite pulverem de pedibus vestris. Amen dico vobis tolerabilius erit
terre sodomorum et gomorreorum in die iudicii quam illi civitati. Ecce ego mitto vos sicut
oves in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes: et simplices sicut columbe.
Cavete autem: ab hominibus. Tradent enim vos in conciliis. et in synagogis suis flagellabunt
vos: et ad reges et presides ducemini propter me. in testimonium illis et gentibus. Cum autem
tradent vos nolite cogitare quomodo aut quid loquamini. Dabitur enim vobis in illa ho
ra quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini. sed spiritus patris vestri qui loquitur
in vobis. Tradet autem frater fratrem in mortem: et pater filium. Et insurgent filii in parentes et
morte eos afficient. Et eritis odio omnibus hominibus: propter nomen meum. Qui autem perseveraverit
usque in finem: hic salvus erit. Cum autem persequentur vos in civitate ista: fugite in
aliam. Amen dico vobis: non consummabitis civitates Israel: donec veniat filius hominis.
Non est discipulus super magistrum: nec servus super dominum suum. Sufficit discipulo ut sit
sicut magister eius. et servus sicut dominus eius. Si patremfamilias beelzebub vocaverunt. quanto
magis domesticos eius. Ne ergo timueritis eos. Nichil enim opertum quod non revelabitur: et occul
tum quod non scietur. Quod dico vobis in tenebris dicite in lumine. et quod in aure auditis
predicate super tecta. Et nolite timere eos qui occidunt corpus: animam autem non possunt occidere.
sed potius eum timete: qui potest et animam et corpus perdere in gehennam. Nonne duo passe
res asse veneunt. et unus ex illis non cadet super terram sine patre vestro: Vestri autem et capil
li capitis: omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passeribus meliores estis vos. Omnis
ergo qui confitebitur me coram hominibus: confitebor et ego eum coram patre meo qui in celis
est. Qui autem negaverit me coram hominibus. negabo et ego eum coram patre meo qui est in ce
lis. Nolite arbitrari. quia venerim mittere pacem in terram. Non veni pacem mittere sed gla
dium. Veni enim separare hominem adversus patrem suum et filiam adversus matrem suam et
nurum adversus socrum suam et inimici hominis domestici eius. Qui amat patrem aut ma
trem plus quam me: non est me dignus. Et qui amat filium aut filiam super me: non est me
dignus. Et qui non accipit crucem suam et sequitur me: non est me dignus. Qui invenit animam
suam perdet eam. Et qui perdiderit animam suam propter me: inveniet eam. Qui recipit vos:
me recipit. Et qui me recipit: recipit eum qui me misit. Qui recipit prophetam in nomine
prophete: mercedem prophete accipiet. Et qui recipit iustum in nomine iusti: mercedem iusti acci

pheta. Et quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aque frigide tantum in nomine
discipuli amen dico vobis non perdet mercedem suam. Et factum est cum consummasset ihesus precipi

XI

ens duodecim discipulis suis transiit inde ut doceret et predicaret in civitatibus eorum. Johannes
autem cum audisset in vinculis opera xpisti mittens duos de discipulis suis ait illi. Tu es qui uen
turus es an alium expectamus. Et respondens ihesus ait illis. Euntes renunciate io
hanni que audistis et vidistis. Ceci vident claudi ambulant leprosi mundantur surdi au
diunt mortui resurgunt pauperes euangelizantur et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me.
Illis autem abeuntibus cepit ihesus dicere ad turbas de iohanne. Quid existis in desertum
videre? harundinem vento agitatam? Sed quid existis videre? hominem mollibus vesti
tum? Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. Sed quid existis videre?
Prophetam? Etiam dico vobis et plus quam prophetam. Hic est enim de quo scriptum est. Ecce ego mit
to angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Amen dico vobis
non surrexit inter natos mulierum maior iohanne baptista. Qui autem minor est in regno ce
lorum maior est illo. A diebus enim iohannis baptiste usque nunc regnum celorum vim patitur
et violenti rapiunt illud. Omnes enim prophete et lex usque ad iohannem prophetaverunt. Et si vultis
recipere ipse est helyas qui venturus est. Qui habet aures audiendi audiat. Cui autem similem
estimabo generationem istam? Similis est pueris in foro [sedentibus] qui clamantes coequalibus dicunt.
Cecinimus vobis et non saltastis. lamentavimus et non planxistis. Venit enim iohannes neque manducans
neque bibens et dicunt. Demonium habet. Venit filius hominis manducans et bibens et dicunt.
Ecce homo vorax et potator vini publicanorum et peccatorum amicus. et iustificata est sapientia a fi
liis suis. Tunc cepit exprobrare civitatibus in quibus facte sunt plurime virtutes eius quia non egissent
penitentiam. Ve tibi corozaim ve tibi bethsaida. quia si in tyro et sydone facte essent virtutes que facte
sunt in vobis olim in cinere et cilicio penitentiam egissent. Verumtamen dico vobis tyro et sydo
ni remissius erit in die iudicii quam vobis. Et tu capharnaum numquid usque in celum exaltabe
ris? usque in infernum descendes. Quia si in sodomis facte fuissent virtutes que facte sunt in te:
forte mansissent usque in hunc diem. Verumtamen dico vobis quia terre sodomorum remissius erit
in die iudicii quam tibi. In illo tempore respondens ihesus dixit. Confiteor tibi pater domine celi et terre.
quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis. Ita pater quoniam sic fuit
placitum ante te. Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et nemo novit filium nisi pater neque patrem
quis novit nisi filius et cui voluerit filius revelare. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis
et ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos et discite a me quia mitis sum et humilis cor
de et invenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suave est et onus meum leve est.

XII

In illo tempore abiit ihesus sabbato per sata. Discipuli autem eius esurientes ceperunt vellere spicas
et manducare. Pharisei autem videntes dixerunt ei. Ecce discipuli tui faciunt quod non licet eis
facere sabbatis. At ille dixit eis. Non legistis quid fecerit david quando esuriit et qui cum eo erant. quomodo
intravit in domum dei et panes propositionis comedit. quos non licebat ei edere. neque hiis qui cum eo
erant nisi solis sacerdotibus. Aut non legistis in lege quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatum
violant et sine crimine sunt. Dico autem vobis quia templo maior est hic. Si autem sciretis quid
misericordiam volo et non sacrificium numquam condempnassetis innocentes. Dominus enim est filius hominis etiam
sabbati. Et cum inde transisset venit in synagogam eorum. Et ecce homo manum habens ari
dam. Et interrogabant eum dicentes. Si licet sabbatis curare? ut accusarent eum. Ille autem
dixit illis. Quis erit ex vobis homo qui habeat ovem unam et si ceciderit hec sabbatis in foveam
nonne tenebit et levabit eam? Quanto magis melior est homo ove. Itaque licet sabbatis benefa
cere. Tunc ait homini. Extende manum tuam. Et extendit. Et restituta est sanitati sicut altera.
Exeuntes autem pharisei consilium faciebant adversus eum quomodo eum perderent. Ihesus autem sciens
recessit inde et secuti sunt eum multi et curavit eos omnes. Et precepit eis ne manifestum eum fa
cerent. ut adimpleretur quod dictum est per ysaiam prophetam dicentem. Ecce puer meus
quem elegi dilectus meus in quo bene complacuit anime mee. Ponam spiritum meum super eum et
iudicium gentibus nuntiabit. Non contendet neque clamabit neque audiet aliquis in platea
vocem eius. Harundinem quassatam non confringet et linum fumigans non extinguet donec

eiciat ad victoriam iudicium. et in nomine eius gentes sperabunt. Tunc oblatus est ei demonium
habens cecus et mutus. et curavit eum ita ut loqueretur et videret. Et stupebant omnes turbe et dicebant.
Numquid hic est filius David? Pharisei audientes dixerunt. Hic non eicit demones nisi in beelze
bub principe demoniorum. Ihesus autem sciens cogitationes eorum dixit eis. Omne regnum divisum
contra se desolabitur. et omnis civitas vel domus divisa contra se non stabit. Et si sathanas sa
thanam eicit. adversus se divisus est. Quomodo ergo stabit regnum eius? Et si ego in beelzebub
eicio demonia. filii vestri in quo eiciunt? Ideo ipsi iudices erunt vestri. Si autem ego in spiritu dei
eicio demones. igitur pervenit in vos regnum dei. Aut quomodo potest quisquam intrare in do
mum fortis. et vasa eius diripere. nisi prius alligaverit fortem. et tunc domum eius diripiet? Qui non est
mecum. contra me est. et qui non congregat mecum. spargit. Ideo dico vobis. omne peccatum et blas
phemia remittetur hominibus. spiritus autem blasfemia non remittetur. Et quicumque dixerit
verbum contra filium hominis. remittetur ei. Qui autem dixerit contra spiritum sanctum. non re
mittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro. Aut facite arborem bonam et fructum eius bonum.
aut facite arborem malam et fructum eius malum. Siquidem ex fructu arbor cognoscitur.
Progenies viperarum quomodo potestis bona loqui cum sitis mali? Ex habundantia enim cordis. os
loquitur. Bonus homo de bono thesauro profert bona. et malus homo de malo thesau
ro profert mala. Dico autem vobis. quoniam omne verbum ociosum quod locuti fuerint homines. reddent
rationem de eo in die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis. et ex verbis tuis condempnaberis.
Tunc responderunt ei quidam de scribis et phariseis dicentes. Magister volumus a te si
gnum videre. Qui respondens ait illis. Generatio mala et adultera signum querit. et signum non
dabitur ei nisi signum Ione prophete. Sicut enim fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus et tribus no
ctibus. sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus et tribus noctibus. Viri Ninivi
te surgent in iudicio cum generatione ista et condempnabunt eam. quia penitentiam egerunt in
predicatione Ione. Et ecce plus quam Iona hic. Regina austri surget in iudicio cum gene
ratione ista et condempnabit eam. quia venit a finibus terre audire sapientiam Salomonis.
Et ecce plus quam Salomon hic. Cum autem immundus spiritus exierit ab homine. ambulat per loca
arida querens requiem et non invenit. Tunc dicit. Revertar in domum meam. unde exivi. Et veniens
invenit vacantem. scopis mundatam et ornatam. Tunc vadit et assumit septem alios spiritus secum
nequiores se. et intrantes habitant ibi. Et fiunt novissima hominis illius. peiora prioribus. Sic
erit et generationi huic pessime. Adhuc eo loquente ad turbas. ecce mater eius et fratres stabant
foris querentes loqui ei. Dixit autem ei quidam. Ecce mater tua et fratres tui foris stant
querentes te. At ipse respondens. dicenti sibi ait. Que est mater mea et qui sunt fratres mei?
Et extendens manum in discipulos suos. dixit. Ecce mater mea et fratres mei. Quicumque enim
fecerit voluntatem patris mei qui in celis est. ipse meus et frater et soror et mater est.

XIII

In illo die exiens Ihesus de domo. sedebat secus mare. Et congregate sunt ad eum turbe multe. ita
ut in navicula ascendens sederet. Et omnis turba stabat in litore. Et locutus est eis
multa in parabolis. dicens. Ecce exiit qui seminat seminare. Et dum seminat. quedam
ceciderunt secus viam. Et venerunt volucres. et comederunt ea. Alia autem ceciderunt in pe
trosa ubi non habebant terram multam. et continuo exorta sunt. quia non habebant altitudi
nem terre. Sole autem orto estuaverunt. et quia non habebant radicem aruerunt. Alia autem
ceciderunt in spinas. et creverunt spine et suffocaverunt ea. Alia vero ceciderunt in ter
ram bonam. et dabant fructum aliud centesimum. aliud sexagesimum. aliud tricesimum.
Qui habet aures audiendi audiat. Et accedentes discipuli. dixerunt ei. Quare in parabolis lo
queris eis? Qui respondens ait illis. Quia vobis datum est nosse mysteria regni celorum.
illis autem non est datum. Qui enim habet dabitur ei et habundabit. qui autem non habet et quod
habet auferetur ab eo. Ideo in parabolis loquor eis. quia videntes non vident. et audientes non
audiunt. neque intelligunt. et adimpletur in eis prophetia Ysaye dicens. Auditu au
dietis et non intelligetis. et videntes videbitis. et non videbitis. Incrassatum est enim cor
populi huius. et auribus graviter audierunt. et oculos suos clauserunt ne quando oculis videant et auribus audiant. et
corde intelligant. et convertantur et sanem eos. Vestri autem beati oculi quia vident et aures

uere que audiunt. Amen quippe dico uobis quia multi prophete et iusti cupierunt uidere que uide
tis et non uiderunt. et audire que auditis et non audierunt. Vos ergo audite parabolam seminantis.
Omnis qui audit uerbum regni et non intelligit. uenit malus et rapit quod seminatum est in
corde eius. Hic est qui secus uiam. seminatus est. Qui autem supra petrosa seminatus est. hic
est qui audit uerbum et cum gaudio continuo accipit illud. non habet autem in se radicem sed est
temporalis. Facta autem tribulatione et persecutione propter uerbum: continuo scandalizatur.
Qui autem est seminatus in spinis. hic est qui uerbum audit. et sollicitudo seculi istius et falla
cia diuitiarum suffocat uerbum et sine fructu efficitur. Qui uero in terra bona seminatus est
hic est qui audit uerbum et intelligit. et fructum affert. et facit aliud quidem centesimum
aliud autem sexagesimum: aliud uero tricesimum. Aliam parabolam proposuit illis dicens.
Simile factum est regnum celorum homini qui seminauit bonum semen in agro suo.
Cum autem dormirent homines. uenit inimicus eius. et superseminauit zizania in me
dio tritici et abiit. Cum autem creuisset herba et fructum fecisset. tunc apparuerunt
et zizania. Accedentes autem serui patrisfamilias: dixerunt ei. Domine nonne bonum semen
seminasti in agro tuo? Vnde ergo habet zizania? Et ait illis. Inimicus homo hoc fecit.
Serui autem dixerunt ei. Vis imus et colligimus ea? Et ait. Non. ne forte colligentes zizania
eradicetis simul cum eis et triticum. Sinite utraque crescere usque ad messem: et in
tempore messis dicam messoribus. Colligite primum zizania et alligate ea fasciculos ad com
burendum. triticum autem congregate in horreum meum. Aliam parabolam proposuit eis dicens.
Simile est regnum celorum grano synapis. quod accipiens homo seminauit in agro suo
quod minimum quidem est omnibus seminibus. cum autem creuerit maius est omnibus oleribus et fit
arbor ita ut uolucres celi ueniant et habitent in ramis eius. Aliam parabolam locutus est
Simile est regnum celorum fermento quod acceptum mulier abscondit in farine satis
tribus: donec fermentatum est totum. Hec omnia locutus est ihesus in parabolis ad turbas.
et sine parabolis non loquebatur eis. ut impleretur quod dictum est per prophetam dicentem. Ape
riam in parabolis os meum: eructuabo abscondita a constitutione mundi. Tunc di
missis turbis uenit in domum. et accesserunt ad eum discipuli eius dicentes. Edissere
nobis parabolam zizaniorum agri. Qui respondens ait. Qui seminat bonum semen est filius
hominis. Ager autem est mundus. Bonum uero semen: hii sunt filii regni. Zizania autem: filii
sunt nequam. Inimicus autem qui seminauit ea. est diabolus. Messis uero consummatio
seculi est. Messores autem angeli sunt. Sicut ergo colliguntur zizania et igni combu
runtur. sic erit in consummatione seculi. Mittet filius hominis angelos suos. et colligent
de regno eius omnia scandala et eos qui faciunt iniquitatem: et mittent eos in caminum
ignis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno pa
tris eorum. Qui habet aures audiendi audiat. Simile est regnum celorum thesauro abscon
dito in agro: quem qui inuenit homo abscondit et pre gaudio illius uadit et uendit
uniuersa que habet et emit agrum illum. Iterum simile est regnum celorum homini negocia
tori. querenti bonas margaritas. Inuenta autem una preciosa margarita: abiit et
uendidit omnia que habuit et emit eam. Iterum simile est regnum celorum sagene mis
se in mare: et ex omni genere piscium congreganti. Quam cum impleta esset educentes
et secus litus sedentes. elegerunt bonos in uasa sua: malos autem foras miserunt. Sic
erit in consummatione seculi. Exibunt angeli et separabunt malos de medio iustorum:
et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Intellexistis hec omnia?
Dicunt ei. Etiam. Ait illis. Ideo omnis scriba doctus in regno celorum similis est homini
patrifamilias: qui profert de thesauro suo noua et uetera. Et factum est cum consummasset
ihesus parabolas istas: transiit inde. Et ueniens in patriam suam docebat eos in syna
gogis eorum: ita ut mirarentur et dicerent. Vnde huic sapientia hec et uirtutes? Nonne
hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur maria? et fratres eius iacobus et ioseph. et
symon et iudas? Et sorores eius nonne omnes apud nos sunt? Vnde ergo huic omnia ista? Et
scandalizabantur in eo. Ihesus autem dixit eis. Non est propheta sine honore nisi in patria

XIIII

sua et in domo sua. Et non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem illorum. In illo tempore audivit
Herodes tetrarcha famam Ihesu: et ait pueris suis. Hic est Iohannes baptista: ipse surrexit a mor
tuis: et ideo virtutes operantur in eo. Herodes enim tenuit Iohannem et alligavit eum et po
suit in carcerem: propter Herodiadem uxorem fratris sui. Dicebat enim illi Iohannes. Non licet
tibi habere eam. Et volens illum occidere timuit populum: quia sicut prophetam eum habebant. Die autem
natalis Herodis saltavit filia Herodiadis in medio: et placuit Herodi. Unde cum iuramento pollicitus
est ei dare quodcumque postulasset ab eo. At illa premonita a matre sua. Da michi inquit hic in disco ca
put Iohannis baptiste. Et contristatus est rex. Propter iuramentum autem et eos qui pariter recum
bebant: iussit dari. Misitque et decollavit Iohannem in carcere. Et allatum est caput eius in di
sco: et datum est puelle: et tulit matri sue. Et accedentes discipuli eius: tulerunt corpus eius et se
pelierunt illud. Et venientes nuntiaverunt Ihesu. Quod cum audisset Ihesus. secessit inde in
navicula in locum desertum seorsum. Et cum audissent turbe. secute sunt eum pedestres de
civitatibus. Et exiens vidit turbam multam et misertus est eius et curavit languidos eorum.
Vespere autem facto accesserunt ad eum discipuli eius dicentes. Desertus est locus et hora iam preteriit.
Dimitte turbas. ut euntes in castella. emant sibi escas. Ihesus autem dixit eis. Non habent
necesse ire: date illis vos manducare. Responderunt ei. Non habemus hic nisi quinque panes:
et duos pisces. Qui ait eis. Afferte illos michi huc. Et cum iussisset turbam discumbere supra fe
num. acceptis quinque panibus et duobus piscibus. aspiciens in celum benedixit et fregit. et
dedit discipulis panes: discipuli autem turbis. Et manducaverunt omnes: et saturati sunt. Et
tulerunt reliquias duodecim cophinos fragmentorum plenos. Manducantium autem fuit
numerus quinque milia virorum: exceptis mulieribus et parvulis. Et statim iussit discipulos
ascendere in naviculam et precedere eum transfretum: donec dimitteret turbas. Et dimis
sa turba: ascendit in montem solus orare. Vespere autem facto: solus erat ibi. Navicula autem in
medio mari iactabatur fluctibus. Erat enim illis contrarius ventus. Quarta autem vigilia
noctis venit ad eos: ambulans supra mare. Et videntes eum supra mare ambulantem
turbati sunt: dicentes quia fantasma est. Et pre timore clamaverunt. Statimque Ihesus locutus
est eis dicens. Habete fiduciam. Ego sum: nolite timere. Respondens autem Petrus dixit.
Domine si tu es iube me venire ad te super aquas. At ipse ait. Veni. Et descendens Petrus de
navicula ambulabat super aquam: ut veniret ad Ihesum. Videns vero ventum validum ti
muit. Et cum cepisset mergi: clamavit dicens. Domine: salvum me fac. Et continuo Ihesus
extendens manum apprehendit eum et ait illi. Modice fidei quare dubitasti? Et cum
ascendisset in naviculam cessavit ventus. Qui autem in navicula erant venerunt et adorave
runt eum dicentes. Vere filius dei es. Et cum transfretassent venerunt in terram
Genesar. Et cum cognovissent eum viri loci illius. miserunt in universam regionem illam:
et obtulerunt ei omnes male habentes. Et rogabant eum ut vel fimbriam vestimenti eius

XV

tangerent. Et quicumque tetigerunt: salvi facti sunt. Tunc accesserunt ad eum ab Ierosolimis
scribe et pharisei dicentes. Quare discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum?
Non enim lavant manus suas cum panem manducant. Ipse autem respondens ait illis. Quare
et vos transgredimini mandatum dei propter traditionem vestram? Nam deus dixit. Honora
patrem et matrem: et qui maledixerit patri vel matri: morte moriatur. Vos autem dicitis. Qui
cumque dixerit patri vel matri munus quodcumque est ex me tibi proderit. et non honorificavit patrem
suum aut matrem suam: et irritum fecistis mandatum dei propter traditionem vestram. Hypo
crite. bene prophetavit de vobis Ysaias dicens. Populus hic labiis me honorat: cor autem eorum
longe est a me. Sine causa autem colunt me docentes doctrinas et mandata hominum.
Et convocatis ad se turbis dixit eis. Audite et intelligite. Non quod intrat in os coin
quinat hominem: sed quod procedit ex ore hoc coinquinat hominem. Tunc accedentes discipuli eius
dixerunt ei. Scis quia pharisei audito hoc verbo scandalizati sunt? At ille respondens ait.
Omnis plantatio quam non plantavit pater meus celestis eradicabitur. Sinite illos. Ce
ci sunt duces cecorum. Cecus autem si ceco ducatum prestet: ambo in foveam cadunt. Re
spondens autem Petrus: dixit ei. Edissere nobis parabolam istam. At ille dixit. Adhuc et

vos sine intellectu estis? Non intelligitis quia omne quod in os intrat in ventrem vadit et in se
cessum emittitur? Que autem procedunt de ore de corde exeunt et ea coinquinant hominem.
De corde enim exeunt cogitationes male, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, fal
sa testimonia, blasfemie. Hec sunt que coinquinant hominem. Non lotis autem manibus mandu
care non coinquinat hominem. Et egressus inde ihesus secessit in partes tyri et sydonis.
Et ecce mulier chananea a finibus illis egressa clamavit dicens ei. Miserere mei domine
fili david, filia mea male a demonio vexatur. Qui non respondit ei verbum. Et accedentes di
scipuli eius rogabant eum dicentes. Dimitte eam quia clamat post nos. Ipse autem respondens
dixit. Non sum missus nisi ad oves que perierunt domus israel. At illa venit et adoravit
eum dicens. Domine adiuva me. Qui respondens ait. Non est bonum sumere panem filiorum
et mittere canibus. At illa dixit. Etiam domine. Nam et catelli edunt de micis que ca
dunt de mensa dominorum suorum. Tunc respondens ihesus ait illi. O mulier magna est fides tua:
fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia illius ex illa hora. Et cum transisset inde ihesus venit se
cus mare galylee. Et ascendens in montem sedebat ibi. Et accesserunt ad eum turbe multe
habentes secum mutos, cecos, claudos, debiles et alios multos et proiecerunt eos ad pedes eius. Et cu
ravit eos ita ut turbe mirarentur videntes mutos loquentes, claudos ambulantes, cecos
videntes, et magnificabant deum israel. Ihesus autem convocatis discipulis suis dixit. Mi
sereor turbe quia iam triduo perseverant mecum et non habent quod manducent. Et dimittere
eos ieiunos nolo ne deficiant in via. Et dicunt ei discipuli. Unde ergo nobis in deserto panes
tantos ut saturemus turbam tantam? Et ait illis ihesus. Quot panes habetis? At illi dixerunt.
Septem et paucos pisciculos. Et precepit turbe ut discumberent super terram. Et accipiens septem
panes et pisces et gratias agens fregit et dedit discipulis suis. Et discipuli dederunt populo. Et co
mederunt omnes et saturati sunt. Et quod superfuit de fragmentis tulerunt septem sportas
plenas. Erant autem qui manducaverant quatuor milia hominum extra parvulos et

XVI

mulieres. Et dimissa turba ascendit in naviculam et venit in fines magedan. Et
accesserunt ad eum pharisei et saducei temptantes et rogaverunt eum ut signum
de celo ostenderet eis. At ille respondens ait eis. Facto vespere dicitis. Serenum erit, ru
bicundum enim est celum. Et mane. Hodie tempestas, rutilat enim triste celum. Faciem
ergo celi diiudicare nostis, signa autem temporum non potestis? Generatio mala et adultera si
gnum querit et signum non dabitur ei nisi signum ione. Et relictis illis abiit. Et cum venis
sent discipuli eius trans fretum obliti sunt panes accipere. Qui dixit illis. Intuemini et cave
te a fermento phariseorum et saduceorum. At illi cogitabant inter se dicentes. Quia panes
non accepimus. Sciens autem ihesus dixit. Quid cogitatis inter vos modice fidei quia panes non
habetis? Nondum intelligitis neque recordamini quinque panum et quinque milia hominum et
quot cophinos sumpsistis? Neque septem panum in quatuor milia hominum et quot sportas sum
psistis? Quare non intelligitis quia non de pane dixi vobis. cavete a fermento phariseorum et sa
duceorum. Tunc intellexerunt quia non dixerit cavendum a fermento panum sed a doctri
na phariseorum et saduceorum. Venit autem ihesus in partes cesaree philippi et interroga
bat discipulos suos dicens. Quem dicunt homines esse filium hominis? At illi dixerunt.
Alii iohannem baptistam, alii autem helyam, alii vero ieremiam aut unum ex prophetis. Dicit illis
ihesus. Vos autem quem me esse dicitis? Respondens symon petrus dixit. Tu es christus filius
dei vivi. Respondens autem ihesus dixit ei. Beatus es symon bariona quia caro et san
guis non revelavit tibi sed pater meus qui in celis est. Et ego dico tibi quia tu es petrus et super
hanc petram edificabo ecclesiam meam et porte inferi non prevalebunt adversus eam. Et
tibi dabo claves regni celorum. Et quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in celis.
Et quodcumque solveris super terram erit solutum et in celis. Tunc precepit discipulis suis ut
nemini dicerent quia ipse esset ihesus christus. Exinde cepit ihesus ostendere discipulis suis quia
oporteret eum ire ierusalem et multa pati a senioribus et scribis et principibus sacer
dotum et occidi et tertia die resurgere. Et assumens eum petrus cepit increpare
illum dicens. Absit a te domine, non erit tibi hoc. Qui conversus dixit petro. Vade post

me sathana. scandalum es mihi. quia non sapis ea que dei sunt. sed ea que hominum. Tunc ihesus dixit
discipulis suis. Si quis uult post me uenire abneget semet ipsum et tollat crucem suam et se-
quatur me. Qui enim uoluerit animam suam saluam facere perdet eam. Qui autem perdiderit animam suam
propter me inueniet eam. Quid enim prodest homini si mundum uniuersum lucretur. anime uero
sue detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Filius enim ho-
minis uenturus est in gloria patris sui. cum angelis suis. et tunc reddet unicuique secundum opera
eius. Amen dico uobis. sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem donec uide-

XVII

ant filium hominis uenientem in regno suo. Et post dies sex assumpsit ihesus petrum
et iacobum et iohannem fratrem eius. et duxit illos in montem excelsum seorsum. et transfigu-
ratus est ante eos. Et resplenduit facies eius sicut sol. uestimenta autem eius facta sunt alba
sicut nix. Et ecce apparuerunt illis moyses et helyas. cum eo loquentes. Respondens
autem petrus. dixit ad ihesum. Domine bonum est nos hic esse. Si uis faciamus hic tria taberna-
cula. Tibi unum. moysi unum. et helye unum. Adhuc eo loquente. ecce nubes lucida ob-
umbrauit eos. Et ecce uox de nube dicens. Hic est filius meus dilectus in quo michi bene
complacui. ipsum audite. Et audientes discipuli ceciderunt in faciem suam et timue-
runt ualde. Et accessit ihesus et tetigit eos. dixitque eis. Surgite et nolite timere.
Leuantes autem oculos suos. neminem uiderunt nisi solum ihesum. Et descendentibus
illis de monte. precepit ihesus dicens. Nemini dixeritis uisionem donec filius ho-
minis a mortuis resurgat. Et interrogauerunt eum discipuli dicentes. Quid ergo
scribe dicunt quod helyam oportet primum uenire? At ille respondens ait eis. Helyas
quidem uenturus est. et restituet omnia. Dico autem uobis quia helyas iam uenit et non cognoue-
runt eum sed fecerunt in eo quecumque uoluerunt. Sic et filius hominis passurus
est ab eis. Tunc intellexerunt discipuli. quia de iohanne baptista dixisset eis. Et cum ue-
nisset ad turbam accessit ad eum homo genibus prouolutus ante eum dicens. Domine mi-
serere filio meo quia lunaticus est. et male patitur. Nam sepe cadit in ignem. et crebro in
aquam. Et obtuli eum discipulis tuis. et non potuerunt curare eum. Respondens ihesus ait.
O generatio incredula et peruersa quousque ero uobiscum? Usquequo patiar uos? Affer-
te huc illum ad me. Et increpauit illum ihesus. et exiit ab eo demonium. Et curatus est
puer ex illa hora. Tunc accesserunt discipuli ad ihesum secreto. et dixerunt. Quare
nos non potuimus eicere eum? Dicit illis ihesus. Propter incredulitatem uestram. Amen quippe di-
co uobis. si habueritis fidem sicut granum synapis. dicetis monti huic transi hinc
et transibit. et nichil impossibile erit uobis. Hoc autem genus non eicitur. nisi per orationem et ie-
iunium. Conuersantibus autem eis in galylea. dixit illis ihesus. Filius hominis tradendus est
in manus hominum et occident eum et tercia die resurget. Et contristati sunt uehemen-
ter. Et cum uenissent capharnaum. accesserunt qui didragma accipiebant
ad petrum. et dixerunt ei. Magister uester non soluit didragma? Ait. Etiam. Et cum intras-
set in domum. preuenit eum ihesus dicens. Quid tibi uidetur symon? Reges terre a quibus
accipiunt tributum uel censum. a filiis suis an ab alienis? Et ille dixit. Ab alie-
nis. Et dixit illi ihesus. Ergo liberi sunt filii. Ut autem non scandalizemus eos. uade

XVIII

ad mare et mitte hamum. et eum piscem qui primus ascenderit tolle. et aperto ore eius
inuenies staterem. illum sumens da eis pro me et te. In illa hora accesserunt ad ihesum
discipuli dicentes. Quis putas maior est in regno celorum? Et aduocans ihesus paruulum.
statuit eum in medio eorum. et dixit. Amen dico uobis. nisi conuersi fueritis et efficia-
mini sicut paruuli. non intrabitis in regnum celorum. Quicumque ergo humiliauerit se sicut
paruulus iste. hic est maior in regno celorum. Et qui susceperit unum paruulum talem in nomi-
ne meo. me suscipit. Qui autem scandalizauerit unum de pusillis istis qui in me credunt.
expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius. et demergatur in pro-
fundum maris. Ve mundo ab scandalis. Necesse est enim. ut ueniant scandala. Ve-
rumptamen ue homini per quem scandalum uenit. Si autem manus tua uel pes tuus scanda-
lizat te. abscide eum et proice abs te. Bonum tibi est ad uitam ingredi debilem uel

claudum uel cum duas manus uel duos pedes habentem mitti in ignem eternum. Et si oculus tuus scanda
lizat te: erue eum et proice abs te. Bonum est tibi unum oculum habentem in uitam intrare quam duos ocu
los habentem mitti in gehennam ignis. Videte ne contempnatis unum ex hys pusillis. Dico
enim uobis quia angeli eorum in celis semper uident faciem patris mei qui in celis est. Venit enim filius
hominis saluare quod perierat. Quid uobis uidetur si fuerint alicui centum oues et errauerit una
ex eis: nonne relinquet nonaginta nouem in montibus et uadit querere eam que errauit? Et si contigerit
ut inueniat eam: amen dico uobis quia gaudebit super eam magis quam super nonaginta nouem que non errauerunt.
Sic non est uoluntas ante patrem uestrum qui in celis est: ut pereat unus de pusillis istis. Si autem peccauerit in te frater
tuus: uade et corripe eum inter te et ipsum solum. Si te audierit: lucratus eris fratrem tuum. Si autem non te
audierit: adhibe tecum adhuc unum uel duos. ut in ore duorum uel trium testium stet omne uerbum.
Quod si non audierit eos: dic ecclesie. Si autem ecclesiam non audierit: sit tibi sicut ethnicus et publicanus.
Amen dico uobis quecumque alligaueritis super terram erunt ligata et in celo. Et quecumque solue
ritis super terram: erunt soluta et in celo. Iterum dico uobis si duo ex uobis consenserint super terram de
omni re quacumque petierint: fiet illis a patre meo qui in celis est. Ubi enim sunt duo uel tres congre
gati in nomine meo: ibi sum in medio eorum. Tunc accedens Petrus ad eum dixit. Domine quotiens
peccabit in me frater meus et dimittam ei usque septies? Dicit illi Ihesus. Non dico tibi usque septies sed usque
septuagies septies. Ideo assimilatum est regnum celorum homini regi: qui uoluit rationem po
nere cum seruis suis. Et cum cepisset rationem ponere: oblatus est ei unus qui debebat decem milia
talenta. Cum autem non haberet unde redderet: iussit eum dominus uenundari et uxorem eius et filios et
omnia que habebat et reddi. Procidens autem seruus ille: rogabat eum dicens. Patientiam habe in
me: et omnia reddam tibi. Misertus autem dominus serui illius dimisit eum et debitum dimisit ei. Egressus
autem seruus ille inuenit unum de conseruis suis qui debebat ei centum denarios. Et tenens suffo
cabat eum dicens. Redde quod debes. Et procidens conseruus eius rogabat eum dicens. Patientiam habe
in me: et omnia reddam tibi. Ille autem noluit. sed abiit et misit eum in carcerem donec redderet debitum.
Videntes autem conserui eius que fiebant: contristati sunt ualde. et uenerunt et narrauerunt domino
suo omnia que facta fuerant. Tunc uocauit illum dominus suus: et ait illi. Serue nequam omne debitum dimisi tibi:
quoniam rogasti me. Nonne ergo oportuit et te misereri conserui tui. sicut et ego tui miser
tus sum? Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus quoadusque redderet uniuersum debi
tum. Sic et pater meus celestis faciet uobis: si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus
uestris.

XIX

Et factum est cum consummasset Ihesus sermones istos. migrauit a Galylea: et uenit
in fines Iudee trans Iordanem. Et secute sunt eum turbe multe: et curauit eos ibi. Et accesserunt
ad eum pharisei temptantes eum et dicentes. Si licet homini dimittere uxorem suam qua
cumque ex causa? Qui respondens: ait eis. Non legistis quia qui fecit ab initio masculum
et feminam fecit eos. et dixit. Propter hoc dimittet homo patrem et matrem et adherebit uxo
ri sue: et erunt duo in carne una? Itaque iam non sunt duo: sed una caro. Quod ergo deus coniun
xit: homo non separet. Dicunt illi. Quid ergo Moyses mandauit dari libellum repudii et dimit
tere? Et ait illis. Quoniam Moyses ad duritiam cordis uestri permisit uobis dimittere uxores uestras.
Ab initio autem non fuit sic. Dico autem uobis quia quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornica
tionem et aliam duxerit: mechatur. Et qui dimissam duxerit mechatur. Dicunt ei discipuli
eius. Si ita est causa hominis cum uxore: non expedit nubere. Qui dixit. Non omnes capiunt
uerbum istud: sed quibus datum est. Sunt enim eunuchi: qui de matris utero sic nati sunt. Et sunt
eunuchi: qui facti sunt ab hominibus. Et sunt eunuchi: qui se ipsos castrauerunt propter regnum
celorum. Qui potest capere capiat. Tunc oblati sunt ei paruuli: ut manus eis imponeret et oraret.
Discipuli autem increpabant eos. Ihesus uero eis ait. Sinite paruulos et nolite prohibere eos ad me ue
nire: talium est enim regnum celorum. Et cum imposuisset eis manus: abiit inde. Et ecce unus acce
dens: ait illi. Magister bone. quid boni faciam ut habeam uitam eternam? Qui dixit ei. Quid
me interrogas de bono? Unus est bonus deus. Si autem uis ad uitam ingredi: serua mandata.
Dicit illi. Que? Ihesus autem dixit. Non homicidium facies. non adulterabis. non facies furtum. non
falsum testimonium dices. Honora patrem et matrem. et diliges proximum tuum sicut te ipsum. Di
cit illi adolescens. Omnia hec custodiui. Quid adhuc michi deest? Ait illi Ihesus. Si uis perfectus

est: vade vende que habes et da pauperibus et habebis thesaurum in celo: et veni sequere me.
Cum audisset autem adolescens verbum abiit tristis: erat enim habens possessiones multas. Ihesus
autem dixit discipulis suis. Amen dico vobis: quia dives difficile intrabit in regnum celorum. Et
iterum dico vobis facilius est camelum per foramen acus transire: quam divitem intrare in
regnum celorum. Auditis autem his discipuli: mirabantur valde dicentes. Quis ergo poterit salvus
esse? Aspiciens autem Ihesus: dixit eis. Apud homines hoc impossibile est: apud deum autem omnia
possibilia sunt. Tunc respondens Petrus: dixit ei. Ecce nos reliquimus omnia: et secu-
ti sumus te. Quid ergo erit nobis? Ihesus autem dixit eis. Amen dico vobis: quod vos qui secuti
estis me. in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue. Sedebi-
tis et vos super sedes duodecim. iudicantes duodecim tribus Israel. Et omnis qui reliquerit
domum vel fratres aut sorores. aut patrem aut matrem. aut uxorem aut filios, aut a-
gros. propter nomen meum: centuplum accipiet. et vitam eternam possidebit. Multi autem
erunt primi novissimi: et novissimi primi. Simile est enim regnum celorum homini

XX

patrifamilias qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. Conventione
autem facta cum operariis ex denario diurno: misit eos in vineam suam. Et egressus circa

in foro

horam tertiam. vidit alios stantes otiosos: et illis dixit. Ite et vos in vineam: et quod iu-
stum fuerit dabo vobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exiit circa sextam et nonam horam.
et fecit similiter. Circa undecimam vero exiit. et invenit alios stantes. et dicit illis.
Quid hic statis tota die otiosi? Dicunt ei. Quia nemo nos conduxit. Dicit illis. Ite et
vos in vineam. Cum autem sero factum esset: dicit dominus vinee procuratori suo. Voca opera-
rios et redde illis mercedem: incipiens a novissimis usque ad primos. Cum venissent
ergo qui circa undecimam horam venerant: acceperunt singulos denarios. Venientes autem
et primi. arbitrati sunt quod plus essent accepturi. Acceperunt autem et ipsi: singulos denarios.
Et accipientes: murmurabant adversus patremfamilias dicentes. Hii novissimi una
hora fecerunt et pares illos nobis fecisti. qui portavimus pondus diei et estus? At ille re-
spondens: uni eorum dixit. Amice: non facio tibi iniuriam. Nonne ex denario convenis-
ti mecum? Tolle quod tuum est: et vade. Volo autem et huic novissimo dare: sicut et tibi.
Aut non licet mihi quod volo facere? An oculus tuus nequam est quia ego bonus sum? Sic erunt
novissimi primi: et primi novissimi. Multi enim sunt vocati: pauci vero electi. Et ascen-
dens Ihesus Ierosolimam: assumpsit duodecim discipulos secreto et ait illis. Ecce ascen-
dimus Ierosolimam. et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis. et condempna-
bunt eum morte. et tradent eum gentibus ad deludendum et flagellandum et crucifigendum: et tertia die re-
surget. Tunc accessit ad eum mater filiorum Zebedei cum filiis suis: adorans et pe-

et tertia [illegible]

tens aliquid ab eo. Qui dixit ei. Quid vis? Ait illi. Dic ut sedeant hii duo filii mei.
unus ad dexteram tuam et unus ad sinistram: in regno tuo. Respondens autem Ihesus dixit.
Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? Dicunt ei. Pos-
sumus. Ait illis. Calicem quidem meum bibetis. sedere autem ad dexteram meam et ad sinistram
non est meum dare vobis: sed quibus paratum est a patre meo. Et audientes decem: indigna-
ti sunt de duobus fratribus. Ihesus autem vocavit eos ad se: et ait. Scitis quia principes gentium
dominantur eorum: et qui maiores sunt potestatem exercent in eos. Non ita erit inter vos.
Sed quicumque voluerit inter vos maior fieri: sit vester minister. Et qui voluerit inter vos pri-
mus esse: erit vester servus. Sicut filius hominis non venit ministrari sed ministrare: et
dare animam suam redemptionem pro multis. Et egredientibus illis ab Iericho: se-
cuta est eum turba multa. Et ecce duo ceci sedentes secus viam audierunt quia
Ihesus transiret: et clamaverunt dicentes. Domine miserere nostri fili David. Turba autem in-
crepabat eos ut tacerent. At illi magis clamabant dicentes. Domine miserere nostri
fili David. Et stetit Ihesus et vocavit eos et ait. Quid vultis ut faciam vobis? Dicunt illi.
Domine ut aperiantur oculi nostri. Misertus autem eorum Ihesus: tetigit oculos eorum. Et confestim
viderunt: et secuti sunt eum. Et cum appropinquassent Ierosolimis et venissent Beth-
fage ad montem Oliveti: tunc Ihesus misit duos discipulos dicens eis. Ite in castellum

quod contra vos est et statim invenietis asinam alligatam et pullum cum ea. Solvite et
adducite mihi. Et si quis vobis aliquid dixerit. dicite quia dominus his opus habet. et confestim di
mittet eos. Hoc autem totum factum est ut adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem.
Dicite filie Syon. Ecce rex tuus venit tibi mansuetus. sedens super asinam et pul
lum filium subiugalis. Euntes autem discipuli fecerunt sicut precepit illis Iesus. Et adduxe
runt asinam et pullum et imposuerunt super eos vestimenta sua et eum desuper sedere
fecerunt. Plurima autem turba straverunt vestimenta sua in via. Alii autem cedebant ra
mos de arboribus et sternebant in via. Turbe autem que precedebant et que sequebantur.
Osanna filio David benedictus qui venit in nomine domini osanna in altissimis. Et cum
intrasset Ierusalem commota est universa civitas dicens. Quis est hic? Populi autem dice
bant. Hic est Iesus propheta a Nazareth Galilee. Et intravit Iesus in templum dei et
eiciebat omnes vendentes et ementes in templo. et mensas nummulariorum et cathedras
vendentium columbas evertit. et dicit eis. Scriptum est domus mea domus orationis voca
bitur. vos autem fecistis illam speluncam latronum. Et accesserunt ad eum ceci et clau
di in templo et sanavit eos. Videntes autem principes sacerdotum et scribe mira
bilia que fecit. et pueros in templo clamantes et dicentes. indignati sunt et dixe
runt ei. Audis quid isti dicunt? Iesus autem dicit eis. Utique. Numquam legistis quia ex ore in
fantium et lactentium perfecisti laudem? Et relictis illis abiit foras extra civitatem
in Bethaniam. ibique mansit. Mane autem revertens in civitatem esuriit. Et videns fici
arborem unam secus viam venit ad eam et nichil invenit in ea nisi folia tantum. Et ait
illi. Numquam ex te fructus nascatur in sempiternum. Et arefacta est continuo ficul
nea. Et videntes discipuli mirati sunt dicentes. Quomodo continuo aruit? Respon
dens autem Iesus ait eis. Amen dico vobis si habueritis fidem et non hesitaveritis. non solum de fi
culnea facietis. sed et si monti huic dixeritis. tolle et iacta te in mare fiet. Et omnia
quecumque petieritis in oratione credentes accipietis. Et cum venisset in templum accesse
runt ad eum docentem principes sacerdotum et seniores populi dicentes. In qua potesta
te hec facis. et quis tibi dedit hanc potestatem? Respondens Iesus dixit eis. Interrogabo
vos et ego unum sermonem. Quem si dixeritis mihi. et ego vobis dicam in qua pote
state hec facio. Baptismus Iohannis unde erat. e celo. an ex hominibus? At illi co
gitabant inter se dicentes. Si dixerimus e celo. dicet nobis. Quare ergo non credidi
stis illi? Si autem dixerimus ex hominibus. timemus turbam. Omnes enim habebant Iohannem
sicut prophetam. Et respondentes Iesu dixerunt. Nescimus. Ait illis et ipse. Nec ego dico
vobis in qua potestate hec facio. Quid autem vobis videtur? Homo quidam habebat duos
filios. Et accedens ad primum dixit. Fili vade hodie operare in vinea mea. Ille autem
respondens ait. Nolo. Postea autem penitentia motus abiit. Accedens autem ad alterum dixit
similiter. At ille respondens ait. Eo domine. et non ivit. Quis ex duobus fecit volunta
tem patris? Dicunt ei. Primus. Dicit illis Iesus. Amen dico vobis quia publicani et
meretrices precedunt vos in regno dei. Venit enim ad vos Iohannes in via iustitie et
non credidistis ei. Publicani autem et meretrices crediderunt ei. Vos autem videntes nec pe
nitentiam habuistis postea ut crederetis ei. Aliam parabolam audite. Homo erat
paterfamilias qui plantavit vineam et sepem circumdedit ei. et fodit in ea tor
cular. et edificavit turrem et locavit eam agricolis. et peregre profectus est. Cum autem
tempus fructuum appropinquasset misit servos suos ad agricolas ut acciperent
fructus eius. Et agricole apprehensis servis eius. alium ceciderunt. alium occiderunt. alium
vero lapidaverunt. Iterum misit alios servos plures prioribus et fecerunt illis similiter.
Novissime autem misit ad eos filium suum dicens. Verebuntur filium meum. Agricole
autem videntes filium dixerunt intra se. Hic est heres. Venite occidamus eum
et habebimus hereditatem eius. Et apprehensum eum eiecerunt extra vineam et occide
runt. Cum ergo venerit dominus vinee quid faciet agricolis illis? Aiunt illi. Malos
male perdet et vineam suam locabit aliis agricolis qui reddant ei fructum tem

poribus suis. Dicit illis ihesus. Numquam legistis in scripturis lapidem quem reprobaverunt edi
ficantes hic factus est in caput anguli. a domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris?
Ideo dico vobis quia auferetur a vobis regnum dei: et dabitur genti facienti fructus eius. Et qui
ceciderit super lapidem istum confringetur. super quem vero ceciderit conteret eum. Et cum au
dissent principes sacerdotum et pharisei parabolas eius: cognoverunt quod de ipsis diceret.
Et querentes eum tenere timuerunt turbas: quoniam sicut prophetam eum habebant. Et

XXII

respondens ihesus dixit iterum in parabolis eis dicens. Simile factum est regnum celorum homi
ni regi qui fecit nuptias filio suo. Et misit servos suos vocare invitatos ad nuptias:
et nolebant venire. Iterum misit alios servos dicens. Dicite invitatis. Ecce prandium meum
paravi. tauri mei et altilia occisa et omnia parata: venite ad nuptias. Illi autem neglexerunt. Et
abierunt alius in villam suam: alius ad negociationem suam. Reliqui vero tenuerunt ser
vos eius et contumelia affectos occiderunt. Rex autem cum audisset: iratus est. Et missis ex
ercitibus suis perdidit homicidas illos: et civitatem illorum succendit. Tunc ait servis su
is. Nuptie quidem parate sunt: sed qui invitati erant non fuerunt digni. Ite ergo ad exitus
viarum: et quoscumque inveneritis vocate ad nuptias. Et egressi servi eius in vias congre
gaverunt omnes quos invenerunt bonos et malos: et implete sunt nuptie discum
bentium. Intravit autem rex ut videret discumbentes: et vidit ibi hominem non vestitum veste
nuptiali: et ait illi. Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? At ille obmutu
it. Tunc dixit rex ministris. Ligatis manibus eius et pedibus: mittite eum in tenebras ex
teriores. Ibi erit fletus et stridor dentium. Multi autem sunt vocati: pauci vero electi. Tunc
abeuntes pharisei consilium inierunt. ut caperent eum in sermone. Et mittunt ei
discipulos suos: cum herodianis dicentes. Magister scimus quia verax es et viam dei in ve
ritate doces: et non est tibi cura de aliquo. Non enim respicis personam hominum. Dic ergo
nobis: quid tibi videtur. Licet censum dari cesari an non? Cognita autem ihesus nequitia eorum: ait.
Quid me temptatis ypocrite? Ostendite michi numisma census. At illi obtulerunt ei
denarium. Et ait illis ihesus. Cuius est ymago hec et superscriptio? Dicunt ei. Cesaris. Tunc ait
illis. Reddite ergo que sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo. Et audientes mirati sunt:
et relicto eo abierunt. In illo die accesserunt ad eum saducei: qui dicunt non esse resur
rectionem: et interrogaverunt eum dicentes. Magister moyses dixit. Si quis mortuus fue
rit non habens filium: ut ducat frater eius uxorem illius: et suscitet semen fratri suo. Similiter
secundus et tercius: usque ad primum. Erant autem apud nos septem fratres. Et primus uxore ducta: de
functus est. et non habens semen reliquit uxorem suam fratri suo. Similiter secundus et tercius: usque
ad septimum. Novissime autem omnium et mulier defuncta est. In resurrectione ergo cuius
erit de septem uxor? Omnes enim habuerunt eam. Respondens autem ihesus ait illis. Erratis
nescientes scripturas neque virtutem dei. In resurrectione enim neque nubent neque
nubentur: sed sunt sicut angeli dei in celo. De resurrectione autem mortuorum non legistis.
quod dictum est a deo dicente vobis. ego sum deus abraham et deus ysaac et deus iacob: non est deus
mortuorum sed viventium. Et audientes turbe: mirabantur in doctrina eius. Pharisei autem
audientes quod silentium imposuisset saduceis: convenerunt in unum. Et interrogavit
eum unus ex eis legis doctor temptans eum. Magister quod est mandatum magnum in lege?
Ait illi ihesus. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et in tota anima tua et in tota
mente tua. Hoc est maximum et primum mandatum. Secundum autem: simile est huic. Di
liges proximum tuum: sicut te ipsum. In hiis duobus mandatis: universa lex pendet et
prophete. Congregatis autem phariseis: interrogavit eos ihesus dicens. Quid vobis videtur
de christo cuius filius est? Dicunt ei. David. Ait illis. Quomodo ergo david in spiritu vocat eum
dominum dicens. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis. donec ponam inimicos tu
os scabellum pedum tuorum? Si ergo david vocat eum dominum. quomodo filius eius est? Et nemo
poterat respondere ei verbum: neque ausus fuit quisquam ex illa die eum amplius

XXIII

interrogare. Tunc locutus est ihesus ad turbas et ad discipulos suos dicens. Super
cathedram moysi sederunt scribe et pharisei. Omnia ergo quecumque dixerint vobis serva

te et facite: secundum opera vero eorum nolite facere. Dicunt enim: et non faciunt. Alligant autem
onera gravia et importabilia et imponunt in humeros hominum: digito autem suo nolunt
ea movere. Omnia vero opera sua faciunt: ut videantur ab hominibus. Dilatant enim phy
lacteria sua: et magnificant fimbrias. Amant autem primos recubitus in cenis: et
primas cathedras in synagogis et salutationes in foro: et vocari ab hominibus rabby.
Vos autem nolite vocari rabbi. Unus est enim magister vester: omnes autem vos fratres estis. Et pa
trem nolite vocare vobis super terram: unus est enim pater vester qui in celis est. Nec vo
cemini magistri: quia magister vester unus est Christus. Qui maior est vestrum: erit minister vester.
Qui autem se exaltaverit humiliabitur: et qui se humiliaverit exaltabitur. Ve vobis scribe et
pharisei hypocrite. quia comeditis domos viduarum: orationes longas orantes. Propter
hoc accipietis amplius iudicium. Ve autem vobis scribe et pharisei ypochrite. qui clau
ditis regnum celorum ante homines. Vos enim non intratis: nec introeuntes sinitis
intrare. Ve vobis scribe et pharisei hypocrite. quia circuitis mare et aridam ut facia
tis unum proselitum: et cum fuerit factus facitis eum filium gehenne duplo quam vos.
Ve vobis duces ceci qui dicitis quicumque iuraverit per templum nichil est: qui autem
iuraverit in auro templi debet. Stulti et ceci. quid enim maius est aurum an templum
quod sanctificat aurum: Et quicumque iuraverit in altare nichil est. quicumque autem iuraverit
in dono quod est super illud debet. Ceci. quid enim maius est donum an altare quod sanctificat donum:
Qui ergo iurat in altari. iurat in eo et in omnibus que super illud sunt. Et qui iuraverit in
templo. iurat in illo et in eo qui habitat in ipso. Et qui iurat in celo: iurat in throno dei
et in eo qui sedet super eum. Ve vobis scribe et pharisei ypochrite qui decimatis men
tam et anetum et ciminum: et reliquistis que graviora sunt legis. iudicium et misericordiam et fi
dem. Hec oportuit facere: et illa non omittere. Duces ceci: excolantes culicem. ca
melum autem glutientes. Ve vobis scribe et pharisei hypocrite. qui mundatis quod defo
ris est calicis et parapsidis: intus autem pleni estis rapina et inmundicia. Pharisee
cece. munda prius quod intus est calicis et parapsidis: ut fiat et id quod deforis est mun
dum. Ve vobis scribe et pharisei ypochrite: quia similes estis sepulchris dealbatis que
a foris parent hominibus speciosa: intus vero plena sunt ossibus mortuorum: et omni spur
cicia. Sic et vos a foris quidem paretis hominibus iusti: intus autem pleni estis ypocri
si et iniquitate. Ve vobis scribe et pharisei hypocrite. qui edificatis sepulchra prophetarum:
et ornatis monumenta iustorum et dicitis. Si fuissemus in diebus patrum nostrorum: non essemus
socii eorum in sanguine prophetarum. Itaque testimonio estis vobismet ipsis. quia filii estis eorum
qui prophetas occiderunt. Et vos implete mensuram patrum vestrorum. Serpentes genimina
viperarum. quomodo fugietis a iudicio gehenne: Ideo ecce ego mitto ad vos prophetas et
sapientes et scribas. et ex illis occidetis et crucifigetis. et ex eis flagellabitis in sy
nagogis vestris: et persequemini de civitate in civitatem. ut veniat super vos omnis
sanguis iustus qui effusus est super terram a sanguine abel iusti usque ad sanguinem
zacharie filii barachie. quem occidistis inter templum et altare. Amen dico vobis:
venient hec omnia super generationem istam. Iherusalem Iherusalem que occidis prophetas:
et lapidas eos qui ad te missi sunt: quotiens volui congregare filios tuos quem
admodum gallina congregat pullos suos sub alas et noluisti. Ecce relinquetur vobis
domus vestra deserta. Dico enim vobis: non me videbitis amodo donec dicatis. Benedictus
qui venit in nomine domini.

XXIIII

Et egressus Ihesus de templo ibat. Et accesserunt discipuli eius ut
ostenderent ei edificationes templi. Ipse autem respondens dixit illis. Videtis hec omnia:
Amen dico vobis: non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur. Sedente autem eo
super montem oliveti: accesserunt ad eum discipuli secreto dicentes. Dic nobis quando hec
erunt et quod signum adventus tui et consummationis seculi. Et respondens Ihesus dixit eis.
Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo dicentes ego sum
Christus: et multos seducent. Audituri enim estis prelia: et opiniones preliorum. Videte ne
turbemini. Oportet enim hec fieri: sed nondum est finis. Consurget enim gens in

gentem et regnum in regnum: et erunt pestilentie et fames: et terre motus per loca. Hec autem
omnia initia sunt dolorum. Tunc tradent vos in tribulationem: et occident vos. Et eritis odio
omnibus gentibus: propter nomen meum. Et tunc scandalizabuntur multi et invicem tra-
dent: et odio habebunt invicem. Et multi pseudo prophete surgent: et seducent multos.
Et quoniam habundavit iniquitas: refrigescet caritas multorum. Qui autem perseveraverit usque
in finem: hic salvus erit. Et predicabitur hoc evangelium regni in universo orbe:
in testimonium omnibus gentibus. et tunc veniet consummatio. Cum ergo videritis abho-
minationem desolationis que dicta est a daniele propheta stantem in loco sancto. qui legit
intelligat. Tunc qui in iudea sunt fugiant ad montes: et qui in tecto non descendat
tollere aliquid de domo sua. et qui in agro non revertatur tollere tunicam suam. Ve autem
pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Orate autem: ut non fiat fuga vestra hyeme vel
sabbato. Erit enim tunc tribulatio magna qualis non fuit ab initio mundi usque modo neque erit.
Et nisi breviati fuissent dies illi: non fieret salva omnis caro: sed propter electos brevia-
buntur dies illi. Tunc si quis vobis dixerit ecce hic christus aut illic. nolite credere. Sur-
gent enim pseudo christi et pseudo prophete et dabunt signa magna et prodigia ita ut in errorem
inducantur. si fieri potest etiam electi. Ecce predixi vobis. Si ergo dixerint vobis ecce in
deserto est nolite exire: ecce in penetralibus est nolite credere. Sicut enim fulgur
exit ab oriente et paret usque in occidentem. ita erit et adventus filii hominis. Ubi-
cumque fuerit corpus: illuc congregabuntur aquile. Statim autem post tribulationem dierum
illorum sol obscurabitur. et luna non dabit lumen suum. et stelle cadent de celo: et virtutes
celorum commovebuntur. Et tunc parebit signum filii hominis in celo. Et tunc plangent omnes tribus
terre: et videbunt filium hominis venientem in nubibus celi cum virtute multa et maiestate. Et mit-
tet angelos suos cum tuba et voce magna: et congregabunt electos eius. a quatuor ventis
a summis celorum usque ad terminos eorum. Ab arbore autem fici discite parabolam. Cum iam
ramus eius tener fuerit et folia nata: scitis quia prope est estas. Ita et vos cum vide-
ritis hec omnia: scitote quia prope est in ianuis. Amen dico vobis: quia non preteribit hec ge-
neratio donec omnia hec fiant. Celum et terra transibunt: verba autem mea non prete-
ribunt. De die autem illa et hora nemo scit: neque angeli celorum nisi pater solus. Sicut autem in
diebus noe: ita erit et adventus filii hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluvium
comedentes: et bibentes. nubentes et nuptum tradentes usque ad eum diem quo intra-
vit in archam noe. et non cognoverunt donec venit diluvium et tulit omnes: ita erit
et adventus filii hominis. Tunc duo erunt in agro unus assumetur et unus relinquetur.
Due molentes in mola: una assumetur et una relinquetur. Duo in lecto. unus as-
sumetur et unus relinquetur. Vigilate ergo quia nescitis qua hora dominus vester venturus sit. Illud
autem scitote quia si sciret paterfamilias [qua hora] fur venturus esset: vigilaret utique et non sineret
perfodi domum suam. Ideo et vos estote parati: quia qua nescitis hora filius hominis venturus est. Quis pu-
tas est fidelis servus et prudens quem constituit dominus suus super familiam suam ut det illis ci-
bum in tempore? Beatus ille servus quem cum venerit dominus eius invenerit sic facientem.
[quem] Amen dico vobis: super omnia bona sua constituet eum. Si autem dixerit malus servus
ille in corde suo. moram facit dominus meus venire. et ceperit percutere conservos suos.
manducet autem et bibat cum ebriosis: veniet dominus servi illius in die qua non sperat. et ho-
ra qua ignorat. et dividet eum. partemque eius ponet cum hypocritis. Illic erit fletus
et stridor dentium.

XXV

Tunc simile erit regnum celorum decem virginibus: que accipi-
entes lampades suas exierunt obviam sponso et sponse. Quinque autem ex eis erant
fatue: et quinque prudentes. Sed quinque fatue: acceptis lampadibus non sumpserunt ole-
um secum. Prudentes vero: acceperunt oleum in vasis suis: cum lampadibus. Moram
autem faciente sponso: dormitaverunt omnes et dormierunt. Media autem nocte clamor factus
est. ecce sponsus venit exite obviam ei. Tunc surrexerunt omnes virgines ille.
et ornaverunt lampades suas. Fatue autem sapientibus dixerunt. Date nobis de oleo
vestro: quia lampades nostre extinguuntur. Responderunt prudentes dicentes. Ne forte

non sufficiat nobis et vobis, ite potius ad vendentes et emite vobis. Dum autem irent emere venit sponsus, et que parate erant intraverunt cum eo ad nuptias, et clausa est ianua. Novissime vero veniunt et relique virgines dicentes: Domine domine aperi nobis. At ille respondens ait: Amen dico vobis, nescio vos. Vigilate itaque quia nescitis diem neque horam. Sicut enim homo peregre proficiscens vocavit servos suos et tradidit illis bona sua. Et uni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii vero unum, unicuique secundum propriam virtutem, et profectus est statim. Abiit autem qui quinque talenta acceperat, et operatus est in eis, et lucratus est alia quinque. Similiter qui duo acceperat, lucratus est alia duo. Qui autem unum acceperat, abiens fodit in terram, et abscondit pecuniam domini sui. Post multum vero temporis venit dominus servorum illorum, et posuit rationem cum eis. Et accedens qui quinque talenta acceperat, obtulit alia quinque talenta dicens: Domine quinque talenta tradidisti michi, ecce alia quinque superlucratus sum. Ait illi dominus eius: Euge serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam. Intra in gaudium domini tui. Accessit autem et qui duo talenta acceperat, et ait: Domine duo talenta tradidisti michi, ecce alia duo lucratus sum. Ait illi dominus eius: Euge serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam. Intra in gaudium domini tui. Accedens autem et qui unum talentum acceperat, et ait: Domine, scio quia homo durus es, metis ubi non seminasti, et congregas ubi non sparsisti, et timens abii et abscondi talentum tuum in terra. Ecce habes quod tuum est. Respondens autem dominus eius dixit ei: Serve male et piger, sciebas quia meto ubi non semino, et congrego ubi non sparsi. Oportuit ergo te committere pecuniam meam nummulariis, et veniens ego recepissem utique quod meum est cum usura. Tollite itaque ab eo talentum, et date ei qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur et habundabit; ab eo autem qui non habet, et quod videtur habere auferetur ab eo. Et inutilem servum eicite in tenebras exteriores. Ibi erit fletus et stridor dentium. Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua et omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis sue, et congregabuntur ante eum omnes gentes, et separabit eos ab invicem, sicut pastor segregat oves ab hedis. Et statuet oves quidem a dextris suis, hedos autem a sinistris. Tunc dicet rex his qui a dextris eius erunt: Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esurivi enim et dedistis michi manducare. Sitivi et dedistis michi bibere. Hospes eram et collegistis me. Nudus et operuistis me. Infirmus et visitastis me. In carcere eram et venistis ad me. Tunc respondebunt ei iusti dicentes: Domine quando te vidimus esurientem et pavimus, esurientem et dedimus tibi potum? Quando autem te vidimus hospitem et collegimus te, aut nudum et cooperuimus te? Aut quando te vidimus infirmum aut in carcere et venimus ad te? Et respondens rex dicet illis: Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni de his fratribus meis minimis, michi fecistis. Tunc dicet et his qui a sinistris eius erunt: Discedite a me maledicti in ignem eternum qui preparatus est diabolo et angelis eius. Esurivi enim et non dedistis michi manducare. Sitivi et non dedistis michi potum. Hospes eram et non collegistis me. Nudus et non operuistis me. Infirmus et in carcere et non visitastis me. Tunc respondebunt ei et ipsi dicentes: Domine quando te vidimus esurientem aut sitientem, aut hospitem aut nudum, aut infirmum vel in carcere, et non ministravimus tibi? Tunc respondebit illis dicens: Amen dico vobis, quamdiu non fecistis uni de minoribus his, nec michi fecistis. Et ibunt hii in supplicium eternum, iusti autem in vitam eternam.

XXVI

Et factum est cum consummasset Ihesus sermones hos omnes, dixit discipulis suis: Scitis quia post biduum pascha fiet, et filius hominis tradetur ut crucifigatur. Tunc congregati sunt principes sacerdotum et seniores populi in atrium principis sacerdotum qui dicebatur Cayphas, et consilium fecerunt ut Ihesum dolo tenerent et occiderent. Dicebant autem: Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo. Cum autem esset Ihesus in Bethania in domo Symonis leprosi, accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti preciosi, et effudit super caput ipsius recumbentis. Videntes autem discipuli indignati sunt dicentes: Ut quid perditio hec? Potuit enim istud venundari multo et dari pauperibus. Sciens autem Ihesus ait illis: Quid molesti estis huic mulieri? Opus bo

num operata est in me. Nam semper pauperes habetis vobiscum: me autem non semper habebitis. Mit-
tens enim hec unguentum hoc in corpus meum: ad sepeliendum me fecit. Amen dico vobis ubicumque
predicatum fuerit hoc evangelium in toto mundo: dicetur et quod hec fecit in memoriam
eius. Tunc abiit unus de duodecim qui dicitur iudas scarioth ad principes sacerdotum
et ait illis. Quid vultis michi dare et ego vobis eum tradam? At illi constituerunt ei tri-
ginta argenteos. Et exinde querebat oportunitatem: ut eum traderet. Prima autem die
azimorum: accesserunt discipuli ad ihesum dicentes. Ubi vis paremus tibi comedere pascha.
At ihesus dixit. Ite in civitatem ad quendam: et dicite ei. Magister dicit. Tempus meum prope
est: apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis
ihesus: et paraverunt pascha. Vespere autem facto: discumbebat cum duodecim discipulis suis.
Et edentibus illis dixit. Amen dico vobis quia unus vestrum me traditurus est. Et contristati val-
de: ceperunt singuli dicere. Numquid ego sum domine? At ipse respondens ait. Qui intin-
git mecum manum in parapside: hic me tradet. Filius quidem hominis vadit: sicut scri-
ptum est de illo. Ve autem homini illi: per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei: si
natus non fuisset homo ille. Respondens autem iudas qui tradidit eum dixit.
Numquid ego sum rabbi? Ait illi. Tu dixisti. Cenantibus autem eis accepit ihesus panem
et benedixit ac fregit deditque discipulis suis: et ait. Accipite et comedite. Hoc est
corpus meum. Et accipiens calicem: gratias egit et dedit illis dicens. Bibite ex hoc
omnes. Hic est enim sanguis meus novi testamenti: qui pro multis effundetur
in remissionem peccatorum. Dico autem vobis non bibam amodo de hoc genimine vitis: usque
in diem illum: cum illud bibam vobiscum novum in regno patris mei. Et ymno di-
cto exierunt in montem oliveti. Tunc dixit illis ihesus. Omnes vos scandalum pati-
emini in me in ista nocte. Scriptum est enim. Percutiam pastorem: et dispergentur
oves gregis. Postquam autem resurrexero: precedam vos in galyleam. Respondens
autem petrus: ait illi. Et si omnes scandalizati fuerint in te: ego numquam scanda-
lizabor. Ait illi ihesus. Amen dico tibi quia in hac nocte antequam gallus cantet ter
me negabis. Ait illi petrus. Etiam si oportuerit me mori tecum: non te nega-
bo. Similiter et omnes discipuli dixerunt. Tunc venit ihesus cum illis in villam
que dicitur gethsemani. Et dixit discipulis suis. Sedete hic: donec vadam illuc
et orem. Et assumpto petro et duobus filiis zebedei: cepit contristari et mestus esse.
Tunc ait illis. Tristis est anima mea usque ad mortem. Sustinete hic: et vigilate
mecum. Et progressus pusillum procidit in faciem suam orans et dicens. Mi pater.
si possibile est: transeat a me calix iste. Verumtamen non sicut ego volo: sed sicut
tu. Et venit ad discipulos suos: et invenit eos dormientes. Et dicit petro. Sic.
Non potuisti una hora vigilare mecum? Vigilate et orate: ut non intretis in
temptationem. Spiritus quidem promptus est: caro autem infirma. Iterum secundo abiit et oravit
dicens. Pater mi si non potest hic calix transire nisi bibam illum: fiat voluntas tua. Et
venit iterum: et invenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum gravati. Et relictis
illis iterum abiit et oravit tertio eundem sermonem dicens. Tunc venit ad discipulos
suos: et dicit illis. Dormite iam: et requiescite. Ecce appropinquavit hora: et filius
hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite eamus: ecce appropinquavit qui me tradet.
Adhuc ipso loquente ecce iudas unus de duodecim venit: et cum eo turba multa cum gla-
diis et fustibus missi a principibus sacerdotum et senioribus populi. Qui autem tradidit eum:
dedit illis signum dicens. Quemcumque osculatus fuero ipse est tenete eum. Et confestim acce-
dens ad ihesum dixit. Ave rabbi. Et osculatus est eum. Dixitque illi ihesus. Amice ad quod ve-
nisti? Tunc accesserunt et manus iniecerunt in ihesum: et tenuerunt eum. Et ecce unus ex his
qui erant cum ihesu extendens manum exemit gladium suum: et percutiens servum principis
sacerdotum: amputavit auriculam eius. Tunc ait illi ihesus. Converte gladium tuum in lo-
cum suum. Omnes enim qui acceperint gladium: gladio peribunt. An putas quia non possum ro-
gare patrem meum: et exhibebit michi modo plusquam duodecim legiones angelorum? Quomodo ergo

implebuntur scripture: quia sic oportet fieri. In illa hora dixit ihesus turbis. Tanquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere me. Cotidie apud vos sedebam docens in templo: et non me tenuistis. Hoc autem totum factum est ut implerentur scripture prophetarum. Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt. At illi tenentes ihesum duxerunt ad cayphan principem sacerdotum: ubi scribe et seniores populi convenerant. Petrus autem sequebatur eum a longe: usque in atrium principis sacerdotum. Et ingressus intro: sedebat cum ministris ut videret finem. Principes autem sacerdotum et omne concilium querebant falsum testimonium contra ihesum: ut eum morti traderent. Et non invenerunt: cum multi falsi testes accessissent. Novissime autem venerunt duo falsi testes: et dixerunt. Hic dixit. Possum destruere templum dei: et post triduum reedificare illud. Et surgens princeps sacerdotum ait illi. Nichil respondes ad ea que isti adversum te testificantur? Ihesus autem tacebat. Et princeps sacerdotum ait illi. Adiuro te per deum vivum: ut dicas nobis si tu es christus filius dei. Dicit illi ihesus. Tu dixisti. Verumtamen dico vobis amodo videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis. et venientem in nubibus celi. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens. Blasphemavit. Quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasfemiam. Quid vobis videtur? At illi respondentes dixerunt. Reus est mortis. Tunc expuerunt in faciem eius: et colaphis eum ceciderunt. Alii autem palmas in faciem ei dederunt dicentes. Prophetiza nobis christe. Quis est qui te percussit? Petrus vero sedebat foris in atrio. Et accessit ad eum una ancilla dicens. Et tu cum ihesu galyleo eras. At ille negavit coram omnibus dicens. Nescio quid dicis. Exeunte autem illo ianuam: vidit eum alia ancilla et ait hiis qui erant ibi. Et hic erat cum ihesu nazareno. Et iterum negavit cum iuramento: quia non novi hominem. Et post pusillum accesserunt qui stabant: et dixerunt petro. Vere et tu ex illis es. Nam et loquela tua manifestum te facit. Tunc cepit detestari et iurare: quia non novisset hominem. Et continuo gallus cantavit. Et recordatus est petrus verbi ihesu quod dixerat. Priusquam gallus cantet ter me negabis: et egressus foras flevit amare.

XXVII

Mane autem facto consilium inierunt omnes principes sacerdotum et seniores populi adversus ihesum: ut eum morti traderent. Et vinctum adduxerunt eum et tradiderunt pontio pilato presidi. Tunc videns iudas qui eum tradidit quod damnatus esset: penitentia ductus retulit triginta argenteos principibus sacerdotum et senioribus dicens. Peccavi tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt. Quid ad nos? Tu videris. Et proiectis argenteis in templo recessit: et abiens laqueo se suspendit. Principes autem sacerdotum acceptis argenteis: dixerunt. Non licet mittere eos in corbanan: quia precium sanguinis est. Consilio autem inito: emerunt ex illis agrum figuli. in sepulturam peregrinorum. Propter hoc vocatus est ager ille acheldemach hoc est ager sanguinis: usque in hodiernum diem. Tunc impletum est quod dictum est per ieremiam prophetam dicentem. Et acceperunt triginta argenteos precium appreciati quem appreciaverunt a filiis israel: et dederunt eos in agrum figuli sicut constituit michi dominus. Ihesus autem stetit ante presidem. Et interrogavit eum preses dicens. Tu es rex iudeorum? Dicit ei ihesus. Tu dicis. Et cum accusaretur a principibus sacerdotum et senioribus: nichil respondit. Tunc dicit illi pilatus. Non audis quanta adversum te dicunt testimonia? Et non respondit ei ad ullum verbum: ita ut miraretur preses vehementer. Per diem autem sollempnem: consueverat preses dimittere populo unum vinctum quem voluissent. Habebat autem tunc unum vinctum insignem: qui dicebatur barrabas. Congregatis ergo illis dixit pilatus. Quem vultis dimittam vobis barrabam. an ihesum qui dicitur christus? Sciebat enim: quod per invidiam tradidissent eum. Sedente autem illo pro tribunali: misit ad illum uxor eius dicens. Nichil tibi et iusto illi. Multa enim passa sum hodie per visum propter eum. Principes autem sacerdotum et seniores persuaserunt populis ut peterent barrabam: ihesum vero perderent. Respondens autem preses: ait illis. Quem vultis vobis de duobus dimitti? At illi dixerunt. Barrabam. Dicit illis pilatus. Quid igitur faciam de ihesu qui dicitur christus? Dicunt omnes. Crucifigatur. Ait illis preses. Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant dicentes. Crucifi

gitur. Videns autem pylatus quia nichil proficeret. sed magis tumultus fieret: accepta
aqua lavit manus coram omni populo dicens. Innocens ego sum. a sanguine iusti huius: vos
videritis. Et respondens universus populus dixit. Sanguis eius super nos: et super filios nostros.
Tunc dimisit illis barrabam: ihesum autem flagellatum tradidit eis ut crucifigeretur.
Tunc milites presidis suscipientes ihesum in pretorio: congregaverunt ad eum universam
cohortem. Et exuentes eum: clamidem coccineam circumdederunt ei. Et plectentes coronam
de spinis. posuerunt super caput eius: et arundinem in dextera eius. Et genu flexo ante eum:
illudebant dicentes. Ave rex iudeorum. Et expuentes in eum acceperunt arundi
nem: et percutiebant caput eius. Et postquam illuserunt ei. exuerunt eum clamide et in
duerunt eum vestimentis eius: et duxerunt eum ut crucifigerent. Exeuntes autem
invenerunt hominem cyreneum. nomine symonem. Hunc angariaverunt ut
tolleret crucem eius. Et venerunt in locum qui dicitur golgotha: quod est calvarie locus.
Et dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum. Et cum gustasset noluit bibere.
Postquam autem crucifixerunt eum: diviserunt vestimenta eius sortem mittentes.
Et sedentes: servabant eum. Et imposuerunt super caput eius causam ipsius scriptam.
hic est ihesus rex iudeorum. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones unus a dextris: et unus a
sinistris. Pretereuntes autem blasfemabant eum moventes capita sua et dicen
tes. Vath qui destruit templum dei et in triduo illud reedificat: Salva temetipsum.
Si filius dei es: descende de cruce. Similiter et principes sacerdotum illudentes cum
scribis et senioribus dicebant. Alios salvos fecit. seipsum non potest salvum facere:
Si rex israel est: descendat nunc de cruce et credimus ei. Confidit in deo: liberet eum
nunc si vult. Dixit enim quia filius dei sum. Idipsum autem et latrones qui crucifixi e
rant cum eo. improperabant ei. A sexta autem hora tenebre facte sunt super universam terram
usque ad horam nonam. Et circa horam nonam clamavit ihesus voce magna dicens.
Hely. hely. lamazabactani: Hoc est. Deus meus deus meus ut quid dereliquisti me: Quidam
autem illic stantes et audientes dicebant. Helyam vocat iste. Et continuo currens
unus ex eis acceptam spongiam implevit aceto et imposuit harundini et dabat ei bibere. Ceteri
vero dicebant. Sine videamus an veniat helyas liberans eum. Ihesus autem iterum clamans
voce magna: emisit spiritum. Et ecce velum templi scissum est in duas partes: a summo usque deorsum.
Et terra mota est et petre scisse sunt: et monumenta aperta sunt: et multa corpora sanctorum
qui dormierant surrexerunt. et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius ve
nerunt in sanctam civitatem et apparuerunt multis. Centurio autem et qui cum eo erant
custodientes ihesum. viso terre motu et hiis que fiebant. timuerunt valde dicentes. Ve
re filius dei erat iste. Erant autem ibi mulieres multe a longe. que secute erant ihesum
a galylea ministrantes ei. inter quas erat maria magdalene et maria iacobi et io
seph mater: et mater filiorum zebedei. Cum sero autem factum esset venit quidam homo di
ves ab arimathia nomine ioseph: qui et ipse discipulus erat ihesu. Hic accessit ad pi
latum: et petiit corpus ihesu. Tunc pilatus iussit reddi corpus. Et accepto corpore ioseph in
volvit illud in syndone munda. et posuit illud in monumento suo novo quod exciderat
in petra. Et advolvit saxum magnum ad ostium monumenti: et abiit. Erant autem ibi ma
ria magdalene et altera maria sedentes contra sepulchrum. Altera autem die que est post
parasceven. convenerunt principes sacerdotum et pharisei ad pilatum dicentes. Domine
recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc vivens. post tres dies resurgam. Iube ergo
custodiri sepulchrum usque in diem tertium: ne forte veniant discipuli eius et furentur eum
et dicant plebi surrexit a mortuis. Et erit novissimus error peior priore. Ait illis py
latus. Habetis custodiam: ite custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes munierunt
sepulchrum: signantes lapidem cum custodibus.

XXVIII

Vespere autem sabbati que lucescit in pri
ma sabbati venit maria magdalene et altera maria videre sepulchrum. Et ecce terre
motus factus est magnus. angelus enim domini descendit de celo. et accedens revolvit
lapidem et sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgur: et vestimenta eius sicut

spongiam

scissum est

nix. Pre timore autem eius exterriti sunt custodes. et facti sunt uelut mortui. Respondens
autem angelus dixit mulieribus. Nolite timere uos. Scio enim quod ihesum qui crucifixus
est queritis. Non est hic. surrexit enim sicut dixit. Venite et uidete locum ubi po
situs erat dominus. Et cito euntes dicite discipulis eius quia surrexit. et ecce precedit uos
in galyleam. Ibi eum uidebitis. ecce predixi uobis. Et exierunt cito de monumento
cum timore et gaudio magno. currentes nuntiare discipulis eius. Et ecce occurrit
illis ihesus dicens. Auete. Ille autem accesserunt et tenuerunt pedes eius et adoraue
runt eum. Tunc ait illis ihesus. Nolite timere. Ite nuntiate fratribus meis ut eant in
galyleam. ibi me uidebunt. Que cum abissent ecce quidam de custodibus uenerunt in
ciuitatem. et nuntiauerunt principibus sacerdotum omnia que facta fuerant. et congregati cum
senioribus consilio accepto pecuniam copiosam dederunt militibus dicentes. Dicite quia
discipuli eius nocte uenerunt et furati sunt eum nobis dormientibus. Et si hoc auditum fue
rit a preside nos suadebimus ei. et securos uos faciemus. At illi accepta pecunia fecerunt
sicut erant edocti. et diuulgatum est uerbum istud usque in hodiernum diem. Undecim [apud iudeos]
autem discipuli abierunt in galyleam in montem ubi constituerat illis ihesus. et uidentes
eum adorauerunt. quidam autem dubitauerunt. et accedens ihesus locutus est eis dicens. Da
ta est mihi omnis potestas in celo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes. bapti
zantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti. docentes eos seruare omnia quecumque man
daui uobis. Et ecce ego uobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Explicit
euangelium secundum matheum. Incipit argumentum euangelii secundum marcum.

Marcus euangelista dei electus. et petri in
baptismate filius. atque in diuino sermone disci
pulus. sacerdotium in israel agens secundum carnem leuita.
conuersus ad fidem christi. euangelium in italia scripsit. ostendens in
eo quid et generi suo deberet et christo. Nam initium principii in uoce
prophetice exclamationis instituens ordinem leuitice electionis osten
dit ut predicans iohannem predestinatum. filium zacharie in uoce angeli annuntiantis
emissum. non solum uerbum carnem factum. sed etiam corpus domini in omnia per uerbum diuine uocis
animatum. in initio euangelice predicationis ostenderet. ut qui hec legens sciret. cui ini
tium carnis in domino et dei aduenientis habitaculum caro deberet agnoscere. atque
in se uerbum uocis quod in consonantibus perdiderat inueniret. Denique et perfecti euangelii
opus intrans. et a baptismo domini predicare deum inchoans. non laborauit natiuitatem carnis
quam in prioribus uiderat dicere. sed totus in primis expellens expositionem deserti. ieiu
nium numeri. temptationem diaboli. congregationem bestiarum. et ministerium protulit
angelorum. ut instituens nos ad intelligendum singula in breui compingens. nec au
ctoritatem facte rei demeret. et perficiendi operis plenitudinem non negaret. Denique
amputasse sibi post fidem pollicem dicitur. ut sacerdotio reprobus haberetur. Sed tamen
consentiens fidei predestinata potuit electio. ut nec sic in opere uerbi perderet quod prius
meruerat in genere. Nam alexandrie episcopus fuit. Cuius per singula opus scire et euangelii
in se dicta disponere. et disciplinam in se legis agnoscere. et diuinam in carne domini
intelligere naturam. que in nos primum oportet requiri. dehinc inquisita uolumus
agnosci. habentes mercedem exhortationis. quoniam qui plantat et qui rigat unum sunt.
qui autem incrementum prestat deus est. Finit argumentum. Incipit euangelium secundum marcum.

Initium euangelii ihesu christi filii dei. sicut scriptum est in ysaya propheta. Ecce mitto
angelum meum ante faciem tuam. qui preparabit uiam tuam ante te. Vox clamantis
in deserto. parate uiam domini rectas facite semitas eius. Fuit iohannes in deserto bapti
zans et predicans baptismum penitentie in remissionem peccatorum. Et egrediebatur ad illum
omnis iudee regio et ierosolimite uniuersi. et baptizabantur ab illo in iordane flu
mine. confitentes peccata sua. Et erat iohannes uestitus pilis cameli et zona pelli
cia circa lumbos eius. et locustas et mel siluestre edebat. et predicabat dicens. Venit
fortior me post me. cuius non sum dignus procumbens soluere corrigiam calciamentorum

rum eius. Ego baptizavi vos aqua: ille vero baptizabit vos spiritu sancto. Et factum est in diebus il-
lis venit ihesus a nazareth galylee: et baptizatus est in iordane a iohanne. Et statim ascendens de
aqua vidit apertos celos: et spiritum tanquam columbam descendentem et manentem in ipso. Et vox
facta est de celis. Tu es filius meus dilectus in te complacui. Et statim spiritus expu-
lit eum in desertum. Et erat in deserto quadraginta diebus et quadraginta noctibus: et
temptabatur a sathana. Eratque cum bestiis: et angeli ministrabant illi. Postquam
autem traditus est iohannes: venit ihesus in galyleam. predicans evangelium regni dei et dicens.
Quoniam impletum est tempus et appropinquabit regnum dei. Penitemini et credite evangelio.
Et preteriens secus mare galylee: vidit symonem et andream fratrem eius mittentes re-
tia in mare. Erant enim piscatores. Et dixit eis ihesus. Venite post me faciam vos fi-
eri piscatores hominum. Et protinus relictis retibus: secuti sunt eum. Et progressus in-
de pusillum vidit iacobum zebedei et iohannem fratrem eius et ipsos in navi componentes
retia: et statim vocavit illos. Et relicto patre suo zebedeo in navi cum mercennariis: se-
cuti sunt eum. Et ingrediuntur capharnaum et statim sabbatis ingressus in synago-
gam docebat eos. Et stupebant super doctrina eius. Erat enim docens eos quasi potestatem ha-
bens. et non sicut scribe. Et erat in synagoga eorum homo in spiritu immundo: et exclamavit
dicens. Quid nobis et tibi ihesu nazarene? Venisti perdere nos? Scio quis sis sanctus dei. Et commi-
natus est ei ihesus dicens. Obmutesce et exi de homine. Et discerpens eum spiritus immundus
et exclamans voce magna: exiit ab eo. Et mirati sunt omnes ita ut conquirerent inter
se dicentes. Quidnam est hoc? Que doctrina hec nova? Quia in potestate et spiritibus immun-
dis imperat: et obediunt ei. Et processit rumor eius statim in omnem regionem galylee.
Et protinus egredientes de synagoga venerunt in domum symonis et andree cum
iacobo et iohanne. Decumbebat autem socrus symonis febricitans. Et statim dicunt ei de illa.
Et accedens elevavit eam apprehensa manu eius: et continuo dimisit eam febris: et
ministrabat illis. Vespere autem facto cum occidisset sol: afferebant ad eum omnes male
habentes et demonia habentes. Et erat omnis civitas congregata ad ianuam. et curavit multos qui
vexabantur variis languoribus: et demonia multa eiciebat. Et non sinebat loqui ea quoniam sciebant
eum. Et diluculo valde surgens egressus abiit in desertum locum: ibique orabat.
Et prosecutus est eum symon et qui cum illo erant. Et cum invenissent eum dixe-
runt ei: quia omnes querunt te. Et ait illis. Eamus in proximos vicos et civitates:
ut et ibi predicem. Ad hoc enim veni. Et erat predicans in synagogis eorum et in omni ga-
lylea: et demonia eiciens. Et venit ad eum leprosus deprecans eum: et genu flexo
dixit. Si vis potes me mundare. Ihesus autem misertus eius extendit manum suam et tan-
gens eum ait illi. Volo. Mundare. Et cum dixisset statim discessit ab eo lepra:
et mundatus est. Et comminatus est ei. statimque eiecit illum: et dicit ei. Vide nemini di-
xeris. sed vade ostende te principi sacerdotum. et offer pro emundatione tua que precepit
moyses in testimonium illis. At ille egressus cepit predicare et diffamare sermonem
ita ut iam non posset manifeste in civitatem introire. sed foris in desertis locis esse. Et conveniebant
ad eum undique.

II

Et iterum intravit capharnaum post dies. Et auditum est quod in do-
mo esset. et convenerunt multi ita ut non caperet neque ad ianuam. et loquebatur eis
verbum. Et venerunt ferentes ad eum paralyticum: qui a quatuor portabatur. Et cum non pos-
sent offerre eum illi pre turba. nudaverunt tectum ubi erat. et patefacientes summise-
runt grabatum in quo paralyticus iacebat. Cum vidisset autem ihesus fidem eorum: ait para-
litico. Fili: dimittuntur tibi peccata. Erant autem illic quidam de scribis sedentes: et cogitan-
tes in cordibus suis. Quid hic sic loquitur? Blasfemat. Quis potest dimittere peccata nisi
solus deus? Quo statim cognito ihesus spiritu suo. quia sic cogitarent intra se dicit illis. Quid
ista cogitatis in cordibus vestris? Quid est facilius dicere paralytico dimittuntur tibi peccata
an dicere surge et tolle grabatum tuum et ambula? Ut autem sciatis quia potestatem habet filius hominis in terra
dimittendi peccata: ait paralytico. Tibi dico surge. tolle grabatum tuum et vade in
domum tuam. Et statim ille surrexit et sublato grabato abiit coram omnibus. ita ut ad-

mirarentur omnes et honorificarent deum dicentes quia numquam sic vidimus. Et egressus est
rursus ad mare: omnisque turba veniebat ad eum et docebat eos. Et cum preteriret vidit
levi alphei ad theloneum sedentem: et ait illi. Sequere me. Et surgens secutus est eum.
Et factum est cum accumberet in domo illius. multi publicani et peccatores simul discu
bebant cum ihesu et discipulis eius. Erant enim multi qui et sequebantur eum. Et scribe et
pharisei videntes quia manducaret cum publicanis et peccatoribus: dicebant discipulis eius.
Quare cum publicanis et peccatoribus manducat magister vester? Hoc audito ihesus ait illis. Non
necesse habent sani medicum: sed qui male habent. Non enim veni vocare iustos sed peccatores.
Et erant discipuli iohannis et pharisei ieiunantes: et veniunt et dicunt illi. Quare discipuli
iohannis et phariseorum ieiunant. tui autem discipuli non ieiunant? Et ait illis ihesus. Numquid
possunt filii nuptiarum quamdiu sponsus cum illis est ieiunare? Quanto tempore habent se
cum sponsum: non possunt ieiunare. Venient autem dies cum auferetur ab eis spon
sus: et tunc ieiunabunt in illis diebus. Nemo assumentum panni rudis assuit vesti
mento veteri. Alioquin aufert supplementum novum a vetere: et maior scissura fit. Et
nemo mittit vinum novum in utres veteres. Alioquin dirumpit vinum utres. et vi
num effundetur: et utres peribunt. Sed vinum novum in utres novos mitti debet. Et fa
ctum est iterum cum sabbatis ambularet per sata: et discipuli eius ceperunt progredi et
vellere spicas. Pharisei autem dicebant ei. Ecce quid faciunt discipuli tui sabbatis quod
non licet? Et ait illis. Numquam legistis quid fecerit david quando necessitatem habuit. et esuri
it ipse et qui cum eo erant. quomodo introivit in domum dei sub abiathar principe sacer
dotum. et panes propositionis manducavit. quos non licebat manducare nisi sacerdotibus. et de
dit eis qui cum eo erant? Et dicebat eis. Sabbatum propter hominem factum est. et non homo propter
sabbatum. Itaque dominus est filius hominis etiam sabbati.

III

Et introivit iterum in synagogam
et erat ibi homo habens manum aridam. Et observabant eum si sabbatis curaret. ut
accusarent illum. Et ait homini habenti manum aridam. Surge in medium. Et dicit ei. Li
cet sabbatis benefacere an male? animam salvam facere an perdere? At illi tacebant.
Et circumspiciens eos cum ira contristatus super cecitatem cordis eorum dicit homini. Extende
manum tuam. Et extendit: et restituta est manus illi. Exeuntes autem pharisei cum hero
dianis consilium faciebant adversus eum. quomodo eum perderent. Et ihesus cum discipulis suis
secessit ad mare. Et multa turba a galilea et iudea secuta est eum. et ab ierosolimis
et ab idumea et trans iordanen. et qui circa tyrum et sydonem. multitudo magna audientes
que faciebat venerunt ad eum. Et dixit discipulis suis ut in navicula sibi deservirent
propter turbam: ne comprimerent eum. Multos enim sanabat. ita ut irruerent in eum
ut illum tangerent quotquot habebant plagas. et spiritus inmundi cum illum videbant. procidebant
ei. et clamabant dicentes. Tu es filius dei. Et vehementer comminabatur eis: ne mani
festarent illum. Et ascendens in montem vocavit ad se quos voluit ipse. et venerunt
ad eum. Et fecit ut essent duodecim cum illo. et ut mitteret eos predicare. Et dedit illis
potestatem curandi infirmitates: et eiciendi demonia. Et imposuit symoni no
men petrus. et iacobum zebedei et iohannem fratrem iacobi. et imposuit eis nomina
boanerges. quod est filii tonitrui. et andream et philippum et bartholomeum. et matheum
et thomam et iacobum alphei et thadeum et symonem chananeum. et iudam scarioth qui
et tradidit illum. Et veniunt ad domum et convenit iterum turba: ita ut non possent
neque panem manducare. Et cum audissent sui: exierunt tenere eum. Dicebant enim quoniam
in furorem versus est. Et scribe qui ab ierosolimis descenderant dicebant. quoniam beelze
bub habet. et quia in principe demoniorum eicit demonia. Et convocatis eis in parabolis di
cebat illis. Quomodo potest sathanas sathanan eicere? et si regnum in se dividatur. non
potest stare regnum illud. Et si domus super semet ipsam dispertiatur non poterit domus illa
stare. Et si sathanas consurrexerit in semet ipsum dispertitus est. et non poterit stare. sed fi
nem habet. Nemo potest vasa fortis ingressus in domum diripere. nisi prius fortem alli
get. et tunc domum eius diripiet. Amen dico vobis quoniam omnia dimittentur filiis ho

et bibit

cordis

statim

minum peccata et blasphemie quibus blasphemaverint. qui autem blasphemaverit in spiritum sanctum non habet re-
missionem in eternum. sed reus erit eterni delicti. quoniam dicebant spiritum inmundum habet. Et veni-
unt mater eius et fratres. et foris stantes miserunt ad eum vocantes eum. Et sedebat super eum
turba. et dicunt ei. Ecce mater tua et fratres tui foris querunt te. Et respondens eis ait.
Que est mater mea et fratres mei? Et circumspiciens eos qui in circuitu eius sedebant ait. Ecce
mater mea et fratres mei. Qui enim fecerit voluntatem dei. hic frater meus et soror mea et mater

IIII

est. Et iterum cepit docere ad mare. Et congregata est ad eum turba multa. ita ut
in navim ascendens sederet in mari. Et omnis turba circa mare super terram erat. Et do-
cebat illos in parabolis multa. et dicebat illis in doctrina sua. Audite. Ecce exiit se-
minans ad seminandum. Et dum seminat aliud cecidit circa viam. et venerunt vo-
lucres et comederunt illud. Aliud vero cecidit super petrosa. ubi non habuit terram multam. et sta-
tim exortum est quoniam non habebat altitudinem terre. Et quando exortus est sol estuavit. et eo quod
non haberet radicem exaruit. Et aliud cecidit in spinas. et ascenderunt spine. et suffocaverunt
illud et fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram bonam et dabat fructum ascendentem et
crescentem. Et afferebat unum triginta et unum sexaginta et unum centum. Et dicebat. Qui habet
aures audiendi audiat. Et cum esset singularis interrogaverunt eum hii qui cum eo erant
duodecim parabolam. Et dicebat eis. Vobis datum est scire mysterium regni dei. Illis autem
qui foris sunt in parabolis omnia fiunt. ut videntes videant et non videant. et audien-
tes audiant et non intelligant. nequando convertantur et dimittantur eis peccata. Et ait illis. Ne-
scitis parabolam hanc? et quomodo omnes parabolas cognoscetis? Qui seminat. verbum se-
minat. Hii autem sunt qui circa viam ubi seminatur verbum. et cum audierint confestim
venit sathanas et aufert verbum quod seminatum est in corda eorum. Et hii sunt similiter qui
super petrosa seminantur. qui cum audierint verbum statim cum gaudio accipiunt illud.
et non habent radicem in se sed temporales sunt. Deinde orta tribulatione et persecutione propter
verbum. confestim scandalizantur. Et alii sunt qui in spinis seminantur. Hii sunt qui ver-
bum audiunt et erumne seculi et deceptio divitiarum et circa reliqua concupiscentie
introeuntes. suffocant verbum et sine fructu efficitur. Et hii sunt qui super terram bonam
seminati sunt. qui audiunt verbum et suscipiunt. et fructificant. unum triginta. et unum sexa-
ginta et unum centum. Et dicebat illis. Numquid venit lucerna ut sub modio ponatur
aut sub lecto? Nonne ut super candelabrum ponatur? Non est enim aliquid abscondi-
tum quod non manifestetur nec factum est occultum. sed ut in palam veniat. Siquis habet au-
res audiendi audiat. Et dicebat illis. Videte quid audiatis. In qua mensura men-
si fueritis remetietur vobis. et adicietur vobis. Qui enim habet dabitur illi. Et qui non habet et quod habet
auferetur ab illo. Et dicebat. Sic est regnum dei quemadmodum si iaciat homo semen
in terram. et dormiat. et exurgat nocte ac die. et semen germinet. et increscat
dum nescit ille. ultro enim terra fructificat. primum herbam deinde spicam. deinde ple-
num frumentum in spica. Et cum se produxerit fructus. statim mittit falcem quoniam adest
messis. Et dicebat. Cui assimilabimus regnum dei. aut cui comparabimus parabole illud?
Sicut granum synapis quod cum seminatum fuerit in terra. minus est omnibus seminibus que
sunt in terra. Et cum seminatum fuerit ascendit et fit maius omnibus holeribus et facit ramos
magnos. ita ut possint sub umbra celi habitare. Et talibus multis parabolis loquebatur

eius aves

eis verbum prout poterant audire. Sine parabolis autem non loquebatur eis. Seorsum autem
discipulis suis disserebat omnia. Et ait illis in die illa cum sero esset factum. Transeamus
contra. Et dimittentes turbam. assumunt eum ita ut erat in navi. Et alie naves e-
rant cum illo. Et facta est procella magna venti et fluctus mittebat in navim. ita ut im-
pleretur navis. Et erat ipse in puppi. super cervical dormiens. Et excitant eum et dicunt ei.
Magister non ad te pertinet quia perimus? Et exurgens comminatus est vento et dixit mari. Tace
obmutesce. Et cessavit ventus. et facta est tranquillitas magna. Et ait illis. Quid timidi estis?
Necdum habetis fidem. Et timuerunt timore magno. Et dicebant ad alterutrum. Quis

V

putas est iste quia et ventus et mare obediunt ei? Et venerunt transfretum maris in re-

gionem gerasenorum. Et exeunti ei de navi. statim occurrit de monumentis homo in spiritu
inmundo. qui domicilium habebat in monumentis. et neque cathenis iam quisquam poterat eum
ligare. quoniam sepe compedibus et cathenis vinctus cathenas disrupisset. et compedes comminu
isset et nemo poterat eum domare. Et semper nocte ac die in monumentis et in montibus erat
clamans et concidens se lapidibus. Videns autem ihm a longe cucurrit et adoravit eum. Et
clamans voce magna dixit. Quid mihi et tibi ihu fili dei summi? Adiuro te per deum ne me tor
queas. Dicebat enim illi. Exi spiritus inmunde ab homine. Et interrogabat eum. Quod nomen tibi
est? Et dicit ei. Legio nomen mihi est: quia multi sumus. Et deprecabatur eum multum ne se expel
leret extra regionem. Erat autem ibi circa montem grex porcorum magnus pascens. Et
deprecabantur eum spiritus dicentes. Mitte nos in porcos: ut in eos introeamus. Et con
cessit eis statim ihc. Et exeuntes spiritus inmundi: introierunt in porcos. Et magno impe
tu grex precipitatus est in mare. grex ad duo milia: et suffocati sunt in mari. Qui autem
pascebant eos fugerunt: et nuntiaverunt in civitatem et in agros. Et egressi sunt
videre quid esset facti. Et veniunt ad ihm: et vident illum qui a demonio vexaba
tur sedentem vestitum. et sane mentis et timuerunt. Et narraverunt illis qui vide
rant qualiter factum esset ei qui demonium habuerat. et de porcis. Et rogare eum ceperunt
ut discederet de finibus eorum. Cumque ascenderet navem cepit illum deprecari. qui a de
monio vexatus fuerat. ut esset cum illo. Et non admisit eum: sed ait illi. Vade in
domum tuam ad tuos. et annuntia illis quanta tibi dominus fecerit. et misertus sit tui. Et
abiit. et cepit predicare in decapoli: quanta sibi fecisset ihc: et omnes mirabantur. Et
cum transcendisset ihc in navi rursus trans fretum: convenit turba multa ad illum: et
erat circa mare. Et venit quidam de archisynagogis nomine iairus. et videns
eum procidit ad pedes eius. Et deprecabatur eum multum dicens. quoniam filia mea in ex
tremis est: veni impone manum super eam. ut salva sit et vivat. Et abiit cum illo.
Et sequebatur eum turba multa et comprimebant illum. Et mulier que erat
in profluvio sanguinis annis duodecim et fuerat multa perpessa a compluribus medicis et ero
gaverat omnia sua. nec quicquam profecerat. sed magis deterius habebat. cum audis
set de ihu venit in turba retro: et tetigit vestimentum eius. Dicebat enim quia si vel vesti
mentum eius tetigero salva ero. Et confestim siccatus est fons sanguinis eius. et sensit
corpore quod sanata esset a plaga. Et statim ihc cognoscens in semet ipso virtutem que
exierat de eo: conversus ad turbam aiebat. Quis tetigit vestimenta mea? Et dicebant
ei discipuli sui. Vides turbam comprimentem te et dicis quis me tetigit? Et circumspi
ciebat videre eam que hoc fecerat. Mulier autem timens et tremens sciens quod factum
esset in se: venit et procidit ante eum. et dixit ei omnem veritatem. Ille autem dixit ei. Filia
fides tua te salvam fecit. Vade in pace: et esto sana a plaga tua. Adhuc eo loquente
veniunt ad archisynagogum dicentes quia filia tua mortua est quid adhuc vexas ma
gistrum? Ihc autem verbo quod dicebatur audito. ait archisynagogo. Noli timere: tantummodo
crede. Et non admisit quemquam sequi se nisi petrum et iacobum et iohannem fratrem iacobi.
Et veniunt in domum archisynagogi. et videt tumultum et flentes. et eiulantes
multum. Et ingressus ait eis. Quid turbamini et ploratis? Non est mortua puella sed dor
mit. Et irridebant eum. Ipse vero eiectis omnibus assumit patrem et matrem puelle et qui secum erant
et ingrediuntur ubi erat puella iacens. Et tenens manum puelle: ait illi. Thalitha cumi.
quod est interpretatum. puella tibi dico surge. Et confestim surrexit puella et ambulabat.
Erat autem annorum duodecim. Et obstupuerunt stupore maximo. Et precepit illis vehementer
ut nemo id sciret. Et dixit dari illi manducare.

VI

Et egressus inde abiit in patriam su
am et sequebantur illum discipuli sui. Et facto sabbato: cepit in synagoga docere. Et multi audi
entes admirabantur in doctrina eius dicentes. Unde huic hec omnia et que est sapientia que da
ta est illi? et virtutes tales que per manus eius efficiuntur? Nonne iste est faber filius marie.
frater iacobi et ioseph et iude et symonis? Nonne et sorores eius hic nobiscum sunt? Et scanda
lizabantur in illo. Et dicebat eis ihc. quia non est propheta sine honore nisi in patria sua et in

cognatione sua et in domo sua. Et non poterat ibi virtutes multas facere nisi paucos infirmos impositis
manibus curavit et mirabatur propter incredulitatem eorum. Et circuibat castella in circui-
tu docens. Et convocavit duodecim et cepit eos mittere binos et dabat illis potestatem spi-
rituum inmundorum. Et precepit eis ne quid tollerent in via nisi virgam tantum non peram non panem
neque in zona aes. Sed calciatos sandaliis et ne induerentur duabus tunicis. Et dicebat
eis. Quocumque introieritis in domum illic manete donec exeatis inde. Et quicumque non re-
ceperint vos nec audierint vos exeuntes inde excutite pulverem de pedibus vestris in te-
stimonium illis. Et exeuntes predicabant ut penitentiam agerent et demonia multa eiciebant
et ungebant oleo multos egros et sanabant. Et audivit Herodes rex. manifestum
enim factum est nomen eius. et dicebat quia Iohannes baptista resurrexit a mortuis et propterea
operantur virtutes in illo. Alii autem dicebant quia Helias est. alii vero dicebant quia propheta est
quasi unus ex prophetis. Quo audito Herodes ait. Quem ego decollavi Iohannem. hic a mortu-
is resurrexit. Ipse enim Herodes misit ac tenuit Iohannem et vinxit eum in carcerem propter
Herodiadem uxorem Philippi fratris sui quia duxerat eam. Dicebat enim Herodi Iohannes
Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Herodias autem insidiabatur illi et volebat occidere eum
nec poterat. Herodes enim metuebat Iohannem sciens eum virum iustum et sanctum et custodiebat eum.
Et audito eo multa faciebat et libenter eum audiebat. Et cum dies oportunus accidisset
Herodes natalis sui cenam fecit principibus et tribunis et primis Galilee. Cumque intro-
isset filia ipsius Herodiadis et saltasset et placuisset Herodi simulque recumbentibus
rex ait puelle. Pete a me quod vis et dabo tibi. Et iuravit illi quia quicquid petieris dabo tibi
licet dimidium regni mei. Que cum exisset dixit matri sue. Quid petam? Et illa
dixit. Caput Iohannis baptiste. Cumque introisset statim cum festinatione ad regem
petivit dicens. Volo ut protinus des mihi in disco caput Iohannis baptiste. Et contristatus
est rex. Propter iusiurandum et propter simul recumbentes noluit eam contristare.
Sed misso spiculatore precepit afferri caput eius in disco. Et decollavit eum in carcere.
et attulit caput eius in disco et dedit illud puelle. et puella dedit matri sue. Quo audi-
to discipuli eius venerunt et tulerunt corpus eius et posuerunt illud in monumento. Et
convenientes apostoli ad Ihesum renuntiaverunt illi omnia que egerant et docuerant. Et ait
illis. Venite seorsum in desertum locum et requiescite pusillum. Erant enim qui ve-
niebant et redibant multi et nec manducandi spacium habebant. Et ascenden-
tes in navem abierunt in desertum locum seorsum. Et viderunt eos abeuntes et co-
gnoverunt multi et pedestres de omnibus civitatibus concurrerunt illuc et prevenerunt
eos. Et exiens vidit Ihesus turbam multam et misertus est super eos quia erant sicut oves
non habentes pastorem. Et cepit docere illos multa. Et cum iam hora multa fieret accesse-
runt discipuli eius dicentes. Desertus est locus hic et iam hora preterit. Dimitte illos
ut euntes in proximas villas et vicos emant sibi cibos quos manducent. Et respon-
dens ait illis vos manducare. Et dixerunt ei. Euntes emamus denariis ducentis
panes et dabimus illis manducare. Et dicit eis. Quot panes habetis? Ite et videte. Et
cum cognovissent dicunt. Quinque et duos pisces. Et precepit illis ut accumbere facerent omnes
secundum contubernia super viride fenum. Et discubuerunt in partes per centenos et per quinqua-
genos. Et acceptis quinque panibus et duobus piscibus intuens in celum benedixit et fregit
panes et dedit discipulis suis ut ponerent ante eos. Et duos pisces divisit omnibus. Et man-
ducaverunt omnes et saturati sunt. Et sustulerunt reliquias fragmentorum duodecim co-
phinos plenos et de piscibus. Erant autem qui manducaverunt quinque milia virorum. Et
statim coegit discipulos suos ascendere navem ut precederent eum trans fretum ad Bethsai-
dam dum ipse dimitteret populum. Et cum dimisisset eos abiit in montem orare. Et cum
sero esset. erat navis in medio mari et ipse solus in terra. Et videns eos laborantes in
remigando. erat enim ventus contrarius eis. Et circa quartam vigiliam noctis venit ad eos
ambulans super mare et volebat preterire eos. At illi ut viderunt eum super mare
ambulantem. putaverunt fantasma esse et exclamaverunt. Omnes enim eum viderunt et

conturbati sunt. Et statim locutus est cum eis et dixit illis. Confidite ego sum nolite
timere. Et ascendit ad illos in navem et cessavit ventus. Et plus magis intra se stu-
pebant. Non enim intellexerant de panibus. Erat enim cor illorum obcecatum. Et cum
transfretassent venerunt in terram genesareth et applicuerunt. Cumque egressi essent
de navi continuo cognoverunt eum. Et percurrentes universam regionem illam ceperunt
in grabatis eos qui se male habebant circumferre. ubi audiebant eum esse. Et quocumque
introibant in vicos vel in villas aut in civitates. in plateis ponebant infirmos.
et deprecabantur eum ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quotquot tangebant eum
salvi fiebant.

VII

Et conveniunt ad eum pharisei et quidam de scribis venientes ab
Ierosolimis. Et cum vidissent quosdam ex discipulis eius communibus manibus id est non lotis man-
ducare panes: vituperaverunt. Pharisei autem et omnes iudei nisi crebro laverint manus non man-
ducant. tenentes traditionem seniorum. Et a foro nisi baptizentur non comedunt. Et alia
multa que tradita sunt illis servare baptismata calicum et urceorum et eramentorum et lectorum.
Et interrogabant eum pharisei et scribe dicentes. Quare discipuli tui non ambu-
lant iuxta traditionem seniorum. sed communibus manibus manducant panem. At ille respon-
dens dixit eis. Bene prophetavit de vobis ysayas hypocritis sicut scriptum est. Populus hic
labiis me honorat cor autem eorum longe est a me. In vanum autem me colunt docentes doctri-
nas et precepta hominum. relinquentes enim mandatum dei tenetis traditionem hominum. bapti-
smata urceorum et calicum et alia similia his facitis multa. Et dicebat illis. Bene irritum faci-
tis preceptum dei: ut traditionem vestram servetis. Moyses enim dixit. Honora patrem
tuum et matrem tuam. et qui maledixerit patri aut matri morte moriatur. Vos autem dicitis. Si di-
xerit homo patri aut matri corban. quod est donum quodcumque ex me tibi profuerit. et ultra non
dimittitis eum quicquam facere patri suo aut matri. rescindentes verbum dei per traditionem ve-
stram quam tradidistis. et similia huiusmodi multa facitis. Et advocans iterum turbam di-
cebat illis. Audite me omnes et intelligite. Nichil est extra hominem introiens in eum
quod possit eum coinquinare. sed que de homine procedunt illa sunt que coinquinant hominem.
Si quis habet aures audiendi audiat. Et cum introisset in domum a turba: interroga-
bant eum discipuli eius parabolam. Et ait illis. Sic et vos imprudentes estis? Non
intelligitis quia omne extrinsecus introiens in hominem non potest eum communicare. quia non
introit in cor eius. sed in ventrem et in secessum exit purgans omnes escas? Dicebat autem
quoniam que de homine exeunt illa communicant hominem. Ab intus enim de corde hominum
cogitationes male procedunt. adulteria. fornicationes. homicidia. furta. avaricie. nequitie.
dolus. impudicitia. oculus malus. blasfemie. superbia. stultitia. omnia hec mala ab in-
tus procedunt. et communicant hominem. Et inde surgens abiit in fines tyri et sydo-
nis. et ingressus domum neminem voluit scire. et non potuit latere. Mulier enim statim
ut audivit de eo. cuius habebat filia spiritum inmundum. intravit et procidit ad pedes eius.
Erat enim mulier gentilis syrophenissa genere. Et rogabat eum ut demonium
eiceret de filia eius. Qui dixit illi. Sine prius saturari filios. Non est enim bonum sumere
panem filiorum et mittere canibus. At illa respondit et dixit ei. Utique domine. Nam et
catelli sub mensa comedunt. de micis puerorum. Et ait illi. Propter hunc sermonem va-
de. exiit demonium de filia tua. Et cum abisset domum suam: invenit puellam
iacentem super lectum et demonium exisse. Et iterum exiens de finibus tyri venit
per sydonem ad mare galilee: inter medios fines decapoleos. Et adducunt ei sur-
dum et mutum. et deprecabantur eum ut imponat illi manum. Et apprehendens eum de
turba seorsum misit digitos suos in auriculas eius et expuens tetigit linguam eius.
Et suspiciens in celum: ingemuit et ait illi. Effeta quod est adaperire. Et statim aper-
te sunt aures eius et solutum est vinculum lingue eius et loquebatur recte. Et precepit illis
ne cui dicerent. Quanto autem eis precipiebat tanto magis plus predicabant. et eo amplius
admirabantur dicentes. Bene omnia fecit. et surdos fecit audire et mutos loqui.
In illis diebus iterum cum turba multa esset nec haberent quod manducarent. convoca-

cis discipulis ait illis. Misereor super turbam: quia ecce iam triduo sustinent me. nec habent quod manducent. et si dimisero eos ieiunos in domum suam: deficient in via. Quidam enim ex eis de longe venerunt. Et responderunt ei discipuli sui. Unde istos poterit quis hic saturare panibus in solitudine? Et interrogavit eos. Quot panes habetis? Qui dixerunt. Septem. Et precepit turbe discumbere super terram. Et accipiens septem panes gratias agens fregit: et dabat discipulis suis ut apponerent. et apposuerunt turbe. Et habebant pisciculos paucos: et ipsos benedixit et iussit apponi. Et manducaverunt: et saturati sunt. Et sustulerunt quod superaverat de fragmentis septem sportas. Erant autem qui manducaverunt quasi quatuor milia: et dimisit eos. Et statim ascendens navem cum discipulis suis: venit in partes dalmanutha. Et exierunt pharisei et ceperunt conquirere cum eo. querentes ab illo signum de celo. temptantes eum. Et ingemiscens spiritu ait. Quid generatio ista querit signum? Amen dico vobis: si dabitur generationi isti signum. Et dimittens eos: ascendens iterum navem: abiit trans fretum. Et obliti sunt sumere panes: et nisi unum panem non habebant secum in navi. Et precipiebat eis dicens. Videte cavete a fermento phariseorum: et fermento herodis. Et cogitabant ad alterutrum dicentes. quia panes non habemus. Quo cognito ihesus: ait illis. Quid cogitatis quia panes non habetis? Nondum cognoscitis nec intelligitis? Adhuc cecatum habetis cor vestrum? Oculos habentes non videtis. et aures habentes non auditis. nec recordamini quando quinque panes fregi in quinque milia: et quot cophinos fragmentorum plenos sustulistis? Dicunt ei. Duodecim. Quando et septem panes in quatuor milia. quot sportas fragmentorum sustulistis? Et dicunt ei. Septem. Et dicebat eis. Quomodo nondum intelligitis? Et veniunt bethsaidam et adducunt ei cecum: et rogabant eum ut illum tangeret. Et apprehensa manu ceci: eduxit eum extra vicum. Et expuens in oculos eius impositis manibus suis interrogavit eum si aliquid videret. Et aspiciens ait. Video homines velut arbores ambulantes. Deinde iterum imposuit manus super oculos eius et cepit videre. et restitutus est: ita ut videret clare omnia. Et misit illum in domum suam dicens. Vade in domum tuam. et si in vicum introieris: nemini dixeris. Et egressus est ihesus et discipuli eius in castella cesaree philippi: et in via interrogabat discipulos suos dicens eis. Quem me dicunt esse homines? Qui responderunt illi dicentes. Iohannem baptistam: alii heliam: alii vero quasi unum de prophetis. Tunc dicit illis ihesus. Vos vero quem me esse dicitis? Respondens petrus ait ei. Tu es christus. Et comminatus est eis ne cui dicerent de illo. Et cepit docere illos: quoniam oportet filium hominis multa pati et reprobari a senioribus. et a summis sacerdotibus et scribis et occidi: et post tres dies resurgere. Et palam verbum loquebatur. Et apprehendens eum petrus: cepit increpare eum. Qui conversus et videns discipulos suos: comminatus est petro dicens. Vade retro me sathana: quia non sapis ea que dei sunt: sed que sunt hominum. Et convocata turba cum discipulis suis: dixit eis. Si quis vult post me sequi: deneget semetipsum. et tollat crucem suam et sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere perdet eam. Qui autem perdiderit animam suam propter me et evangelium: salvam eam faciet. Quid enim prodest homini si lucretur totum mundum. et detrimentum faciat anime sue? Aut quid dabit homo commutationis pro anima sua? Qui enim me confusus fuerit et verba mea in generatione ista adultera et peccatrice: et filius hominis confitebitur eum. cum venerit in gloria patris sui cum angelis sanctis.

IX

Et dicebat illis. Amen dico vobis: quia sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem. donec videant regnum dei venientem in virtute. Et post dies sex assumit ihesus petrum et iacobum et iohannem: et ducit illos in montem excelsum seorsum solos: et transfiguratus est coram ipsis. Et vestimenta eius facta sunt splendentia et candida nimis velut nix. qualia fullo super terram. non potest candida facere. Et apparuit illis helias cum moyse: et erant loquentes cum ihesu. Et respondens petrus ait ihesu. Rabi bonum est nos hic esse. et faciamus tria tabernacula. tibi unum moysi unum: et helie unum. Non enim sciebat quid diceret. Erant enim timore exterriti. Et facta est nubes obumbrans eos. Et venit vox de nube dicens. Hic est filius meus carissimus: audite illum. Et statim circumspicientes: neminem amplius

uiderunt. nisi ihm solum tantum. Et descendentibus illis de monte. precepit illis ne cui que
uidissent narrarent. nisi cum filius hominis a mortuis resurrexerit. Et uerbum con
tinuerunt apud se. conquirentes quid esset cum a mortuis resurrexerit. Et interrogabant
eum dicentes. Quid ergo dicunt pharisei et scribe quia heliam oporteat uenire primum. Qui re
spondens: ait illis. Helias cum uenerit: primo restituet omnia. Et quomodo scriptum est
in filium hominis ut multa patiatur et contempnatur. Sed dico uobis quia et helias uenit: et fe
cerunt illi quecumque uoluerunt sicut scriptum est de eo. Et ueniens ad disci
pulos suos uidit turbam magnam circa eos: et scribas conquirentes cum illis. Et
confestim omnis populus uidens eum stupefactus est: et expauerunt. et accurrentes
salutabant eum. Et interrogauit eos. Quid inter uos conquiritis? Et respondens
unus de turba: dixit. Magister attuli filium meum ad te. habentem spiritum mutum. qui ubicumque
eum apprehenderit allidit eum. et spumat et stridet dentibus et arescit. Et dixi disci
pulis tuis ut eicerent illum: et non potuerunt. Qui respondens dicit eis. O generatio
incredula quamdiu apud uos ero? quamdiu uos patiar? Afferte illum ad me. Et attu
lerunt eum. Et cum uidisset illum: statim spiritus conturbauit eum: et elisus in terra
uolutabatur spumans. Et interrogauit patrem eius. Quantum temporis est ex quo hoc ei ac
cidit? At ille ait. Ab infantia. Et frequenter eum et in ignem et in aquas misit: ut
eum perderet. Sed si quid potes adiuua nos: misertus nostri. Ihc autem ait illi. Si potes
credere: omnia possibilia sunt credenti. Et continuo exclamans pater pueri cum la
crimis: aiebat. Credo domine: adiuua incredulitatem meam. Et cum uideret ihc con
currentem turbam: comminatus est spiritui inmundo dicens illi. Surde et mute spiritus
ego tibi precipio exi ab eo: et amplius ne introeas in eum. Et clamans et multum discerpens
eum: exiit ab eo. Et factus est sicut mortuus. ita ut multi dicerent quia mortuus est. Ihc
autem tenens manum eius eleuauit eum: et surrexit. Et cum introisset in domum: disci
puli eius secreto interrogabant eum. Quare nos non potuimus eicere illum? Et dixit illis.
Hoc genus in nullo potest exire. nisi in oratione et ieiunio. Et inde profecti pretergredie
bantur galyleam: nec uolebat quemquam scire. Docebat autem discipulos suos: et dice
bat illis. Quoniam filius hominis tradetur in manus hominum et occident eum: et occisus
tertia die resurget. At illi ignorabant uerbum: et timebant eum interrogare. Et ue
nerunt capharnaum. Qui cum domi essent: interrogabat eos. Quid in uia tractabatis?
At illi tacebant. Siquidem inter se in uia disputauerant: quis esset illorum maior. Et re
sidens uocauit duodecim: et ait illis. Siquis uult primus esse: erit omnium nouissimus
et omnium minister. Et accipiens puerum statuit eum in medio eorum. Quem cum complexus
esset: ait illis. Quisquis unum ex huiusmodi pueris receperit in nomine meo: me recipit. Et
quicumque me susceperit: non me suscipit. sed eum qui me misit. Respondit illi iohannes
dicens. Magister. uidimus quendam in nomine tuo demonia eicientem qui non sequitur nos
et prohibuimus eum. Ihc autem ait. Nolite prohibere eum. Nemo enim est qui faciat uir
tutem in nomine meo et possit cito male loqui de me. Qui enim non est aduersum uos:
pro uobis est. Quisquis enim potum dederit uobis calicem aque in nomine meo quia xpisti
estis: amen dico uobis: non perdet mercedem suam. Et quisquis scandalizauerit unum ex
his pusillis credentibus in me: bonum est ei magis si circumdaretur mola asinaria
collo eius: et in mare mitteretur. Et si scandalizauerit te manus tua: abscide illam.
Bonum est tibi debilem introire in uitam: quam duas manus habentem ire in gehennam
in ignem inextinguibilem. Ubi uermis eorum non moritur et ignis non extinguitur. Et si
pes tuus te scandalizat: amputa illum. Bonum est tibi claudum introire in uitam eter
nam: quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis. ubi uer
mis eorum non moritur et ignis non extinguitur. Quod si oculus tuus scandalizat te: ei
ce eum. Bonum est tibi luscum introire in regnum dei: quam duos oculos habentem mitti
in gehennam ignis. ubi uermis eorum non moritur. et ignis non extinguitur. Omnis enim
igne salietur: et omnis uictima salietur. Bonum est sal. Quod si sal insulsum

X

fuerit in quo illud condietis? Habete in uobis sal. et pacem habete inter uos. Et inde exur-
gens uenit in fines iudee ultra iordanem. Et conueniunt iterum turbe ad eum. et sicut con-
sueuerat iterum docebat eos. Et accedentes pharisei interrogabant eum. si licet uiro uxo-
rem dimittere: temptantes eum. At ille respondens dixit eis. Quid uobis precepit moy-
ses? Qui dixerunt. Moyses permisit libellum repudii scribere et dimittere. Quibus respon-
dens ihesus ait. Ad duritiam cordis uestri scripsit uobis preceptum istud. Ab initio autem creature ma-
sculum et feminam fecit eos deus et dixit. Propter hoc relinquet homo patrem suum et ma-
trem et adherebit ad uxorem suam: et erunt duo in carne una. Itaque iam non sunt duo:
sed una caro. Quod ergo deus coniunxit: homo non separet. Et in domo iterum discipuli eius
de eodem interrogauerunt eum. Et dicit illis. Quicumque dimiserit uxorem suam et ali-
am duxerit: adulterium committit super eam. Et si uxor dimiserit uirum suum et alii nu-
pserit: mechatur. Et offerebant illi paruulos: ut tangeret illos. Discipuli autem commina-
bantur offerentibus. Quos cum uideret ihesus indigne tulit et ait illis. Sinite paruulos
uenire ad me et ne prohibueritis eos. talium est enim regnum celorum. Amen dico uobis quicumque non
receperit regnum dei uelut paruulus: non intrabit in illud. Et complexans eos et impo-
nens manus super illos: benedicebat eos. Et cum egressus esset in uiam: procurrens quidam
genu flexo ante eum rogabat eum. Magister bone. quid faciam ut uitam eternam per-
cipiam? Ihesus autem dixit ei. Quid me dicis bonum? Nemo bonus: nisi unus deus. Precepta nosti:
Ne adulteres. ne occidas. ne fureris. ne falsum testimonium dixeris. ne fraudem feceris.
Honora patrem tuum et matrem. At ille respondens ait illi. Magister. omnia hec obserua-
ui a iuuentute mea. Ihesus autem intuitus eum dilexit eum: et dixit illi. Unum tibi deest. Vade
quecumque habes uende et da pauperibus et habebis thesaurum in celo: et ueni sequere me.
Qui contristatus in uerbo abiit merens: erat enim habens possessiones multas. Quam diffi-
cile qui pecunias habent in regnum dei introibunt. Discipuli autem obstupescebant in uerbis
eius. At ihesus rursus respondens ait illis. Filioli. quam difficile est confidentes in pe-
cuniis. in regnum dei introire. Facilius est camelum per foramen acus transire: quam diuitem
intrare in regnum dei. Qui magis admirabantur dicentes ad semet ipsos. Et quis potest
saluus fieri? Et intuens illos ihesus ait. Apud homines impossibile est sed non apud deum.
Omnia enim possibilia sunt apud deum. Et cepit petrus ei dicere. Ecce nos dimisimus
omnia et secuti sumus te. Respondens ihesus ait. Amen dico uobis: nemo est qui reliquerit do-
mum aut fratres aut sorores. aut patrem aut matrem aut filios. aut agros propter me et propter
euangelium: qui non accipiat centies nunc in tempore hoc domos et fratres et sorores et matres et filios et
agros. cum persecutionibus et in seculo futuro uitam eternam. Multi autem erunt primi nouissi-
mi et nouissimi primi. Erant autem in uia ascendentes in ierusalem: et precedebat illos
ihesus et stupebant. et sequentes timebant. Et assumens iterum duodecim. cepit illis
dicere que essent ei euentura. Quia ecce ascendimus ierusalem. et filius hominis tra-
detur principibus sacerdotum. et scribis et senioribus: et damnabunt eum morte. et tradent
eum gentibus et illudent ei. et conspuent eum. et flagellabunt eum et interficient eum.
et tertia die resurget. Et accedunt ad eum iacobus et iohannes filii zebedei dicentes.
Magister uolumus ut quodcumque petierimus facias nobis. At ille dixit eis. Quid uultis ut
faciam uobis? Et dixerunt. Da nobis ut unus ad dexteram tuam. et alius ad sinistram tuam se-
deamus in gloria tua. Ihesus autem ait eis. Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem
quem ego bibo. aut baptismo quo ego baptizor baptizari? At illi dixerunt ei. Possumus.
Ihesus autem ait eis. Calicem quidem quem ego bibo bibetis: et baptismo quo ego baptizor ba-
ptizabimini. sedere autem ad dexteram meam uel ad sinistram non est meum dare uobis: sed quibus
paratum est. Et audientes decem: indignari ceperunt de iacobo et iohanne. Ihesus autem uocans
eos ait illis. Scitis quia hii qui uidentur principari gentibus dominantur eis. et principes
eorum potestatem habent ipsorum. Non ita est autem in uobis. Sed quicumque uoluerit fieri
maior: erit uester minister. Et quicumque uoluerit in uobis primus esse: erit omnium ser-
uus. Nam et filius hominis non uenit ut ministraretur ei. sed ut ministraret. et da-

centies

ret animam suam redemptionem pro multis. Et veniunt iericho. Et proficiscente eo de iericho
et discipulis eius et plurima multitudine filius timei bartimeus cecus sedebat iuxta viam
mendicans. Qui cum audisset quia ihesus nazarenus est: cepit clamare et dicere. Fili david ihesu mi
serere mei. Et comminabantur ei multi ut taceret. At ille multo magis clamabat: fi
li david miserere mei. Et stans ihesus precepit illum vocari. Et vocant cecum dicentes ei. Ani
mequior esto. surge. vocat te. Qui proiecto vestimento suo: exiliens venit ad eum.
Et respondens ihesus dixit illi. Quid vis faciam tibi. Cecus autem dixit ei. Raboni ut videam.
Ihesus autem dixit ei. Vade. fides tua te salvum fecit. Et confestim vidit. et sequebatur eum

XI

in via. Et cum appropinquarent ierusalem et bethanie ad montem olivarum: mittit
duos ex discipulis suis: et ait illis. Ite in castellum quod est contra vos: et statim intro
euntes illuc invenietis pullum ligatum. super quem nemo adhuc hominum sedit. Solvi
te illum: et adducite. Et si quis vobis dixerit quid facitis: dicite quia domino necessarius est.
et continuo illum dimittet huc. Et abeuntes invenerunt pullum ligatum. ante ianu
am foris in bivio: et solvunt eum. Et quidam de illic stantibus dicebant illis. Quid faci
tis solventes pullum? Qui dixerunt eis: sicut preceperat illis ihesus. et dimiserunt eis. Et du
xerunt pullum ad ihesum: et imponunt illi vestimenta sua. et sedit super eum. Mul
ti autem straverunt vestimenta sua in via: alii autem frondes cedebant de arboribus.
et sternebant in via. Et qui preibant et qui sequebantur clamabant dicentes. Osan
na benedictus qui venit in nomine domini. Benedictum quod venit regnum patris nostri david:
osanna in excelsis. Et introivit ierusolimam in templum. Et circumspectis omnibus
cum iam vespera esset hora: exiit in bethania cum duodecim. Et alia die cum exirent a
bethania: esuriit. Cumque vidisset a longe ficum habentem folia: venit si quid forte
inveniret in ea. Et cum venisset ad eam: nichil invenit preter folia. Non enim erat
tempus ficorum. Et respondens dixit ei. Iam non amplius in eternum quisquam ex te fru
ctum manducet. Et audiebant discipuli eius. Et veniunt ierusalem. Et cum introisset
in templum. cepit eicere vendentes et ementes in templo. et mensas nummulariorum et ca
thedras vendentium columbas evertit. Et non sinebat ut quisquam transferret vas per tem
plum: et docebat dicens eis. Nonne scriptum est quia domus mea domus orationis vocabitur
omnibus gentibus? Vos autem fecistis eam speluncam latronum. Quo audito principes sacer
dotum et scribe. querebant quomodo eum perderent. Timebant enim eum. quia universa
turba admirabatur super doctrina eius. Et cum vespera facta esset: egrediebatur de civi
tate. Et cum mane transirent. viderunt ficum aridam factam a radicibus. Et recordatus
petrus: dixit ei. Rabbi: ecce ficus cui maledixisti aruit. Et respondens ihesus: ait
illis. Habete fidem dei. Amen dico vobis: quia quicumque dixerit monti huic tollere et mittere
in mare. et non hesitaverit in corde suo: sed crediderit quia quodcumque dixerit fiat: fiet ei. Propterea
dico vobis. omnia quecumque orantes petitis: credite quia accipietis. et evenient vobis. Et
cum stabitis ad orandum. dimittite si quid habetis adversus aliquem. ut et pater vester
qui in celis est dimittat vobis peccata vestra. Quod si vos non dimiseritis nec pater vester qui
in celis est dimittet vobis peccata vestra. Et veniunt rursus ierosolimam. Et cum
ambularet in templo: accedunt ad eum summi sacerdotes et scribe et seniores. et dicunt
illi. In qua potestate hec facis. et quis tibi dedit hanc potestatem ut ista facias? Ihesus autem
respondens ait illis. Interrogabo et ego unum verbum. et respondete mihi. et dicam vobis
in qua potestate hec faciam. Baptismum iohannis de celo erat an ex hominibus? Respon
dete mihi. At illi cogitabant secum dicentes. Si dixerimus de celo: dicet. Quare ergo
non credidistis ei? Si dixerimus ex hominibus: timemus populum. Omnes enim habebant io
hannem: quia vere propheta esset. Et respondentes dicunt ihesu. Nescimus. Et respondens ihesus ait

XII

illis. Neque ego dico vobis: in qua potestate hec faciam. Et cepit illis in parabolis
loqui. Vineam pastinavit homo. et circumdedit sepem. et fodit lacum. et edificavit
turrem. et locavit eam agricolis: et peregre profectus est. Et misit ad agricolas in tempore
servum: ut ab agricolis acciperet de fructu vinee. Qui apprehensum eum ceciderunt. et di

miserunt vacuum. Et iterum misit ad illos alium servum: et illum in capite vulneraverunt
et contumeliis affecerunt. Et rursum alium misit: et illum occiderunt. et plures alios: quos-
dam cedentes: alios vero occidentes. Adhuc ergo unum habens filium carissimum: et illum misit
ad eos novissimum dicens. Quia verebuntur filium meum. Coloni autem dixerunt ad invicem.
Hic est heres: venite occidamus eum: et nostra erit hereditas. Et apprehendentes eum occide-
runt: et eiecerunt extra vineam. Quid ergo faciet dominus vinee? Veniet et perdet colonos: et dabit
vineam aliis. Nec scripturam hanc legistis. lapidem quem reprobaverunt edificantes hic
factus est in caput anguli. a domino factum est istud: et est mirabile in oculis nostris? Et que-
rebant eum tenere: et timuerunt turbam. Cognoverunt enim quoniam ad eos parabolam
hanc dixerit. Et relicto eo abierunt. Et mittunt ad eum quosdam ex phariseis et herodi-
anis: ut eum caperent in verbo. Qui venientes dicunt ei. Magister scimus quia verax es: et non
curas quemquam. Nec enim vides in faciem hominum. sed in veritate viam dei doces. Licet
dari tributum cesari an non dabimus? Qui sciens versutiam eorum: ait illis. Quid me tempta-
tis? Afferte mihi denarium ut videam. At illi attulerunt ei. Et ait illis. Cuius est yma-
go hec et superscriptio? Dicunt illi. Cesaris. Respondens autem ihesus: dixit illis. Reddite igitur
que sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo. Et mirabantur super eo. Et venerunt ad
eum saducei qui dicunt resurrectionem non esse: et interrogabant eum dicentes. Ma-
gister. moyses nobis scripsit. ut si cuius frater mortuus fuerit. et dimiserit uxorem et fili-
os non reliquerit. accipiat frater eius uxorem ipsius et resuscitet semen fratri suo. Septem ergo
fratres erant. et primus accepit uxorem: et mortuus est non relicto semine. Et secundus accepit
eam et mortuus est: et nec iste reliquit semen. Et tercius similiter. Et acceperunt eam similiter
septem: et non reliquerunt semen. Novissima omnium: defuncta est et mulier. In
resurrectione ergo cum resurrexerint. cuius de his erit uxor? Septem enim habuerunt
eam uxorem. Et respondens ihesus: ait illis. Nonne ideo erratis. non scientes scripturas
neque virtutem dei? Cum enim a mortuis resurrexerint. neque nubent neque nubentur. sed
sunt sicut angeli in celis. De mortuis autem quod resurgant non legistis in libro moysi
super rubum quomodo dixerit illi deus inquiens. ego sum deus abraham et deus ysaac et deus ia-
cob? non est deus mortuorum sed vivorum. Vos ergo multum erratis. Et accessit unus de scribis qui
audierat illos conquirentes. et videns quoniam bene illis responderit. interrogavit eum quod
esset primum omnium mandatum. Ihesus autem respondit ei. Quia primum omnium manda-
tum est. audi israel dominus deus tuus deus unus est. et diliges dominum deum tuum ex toto corde
tuo. et ex tota anima tua et ex tota mente tua et ex tota virtute tua. Hoc est primum man-
datum. Secundum autem simile est illi. Diliges proximum tuum tamquam te ipsum. Maius horum
aliud mandatum non est. Et ait illi scriba. Bene magister in veritate dixisti. quia unus
est deus. et non est alius preter eum: et ut diligatur ex toto corde. et ex toto intellectu
et ex tota anima et ex tota fortitudine: et diligere proximum tamquam se ipsum. maius est
omnibus holocaustomatibus et sacrificiis. Ihesus autem videns quod sapienter respondisset. dixit
illi. Non es longe a regno dei. Et nemo iam audebat eum interrogare. Et respon-
dens ihesus dicebat docens in templo. Quomodo dicunt scribe. christum filium esse david? Ipse
enim david dicit in spiritu sancto: dixit dominus domino meo sede a dextris meis. donec ponam inimi-
cos tuos scabellum pedum tuorum. Ipse ergo david dicit eum dominum. et unde est filius eius? Et mul-
ta turba eum libenter audiebat. Et dicebat eis in doctrina sua. Cavete a scri-
bis. qui volunt in stolis ambulare. et salutari in foro. et in primis cathedris sedere
in synagogis: et primos discubitus in cenis. Qui devorant domos viduarum. sub ob-
obtentu prolixe orationis. Hii accipient prolixius iudicium. Et sedens ihesus contra gazofi-
lacium. aspiciebat quomodo turba iactaret es in gazofilacium. Et multi divites
iactabant multa. Cum venisset autem una vidua pauper: misit duo minuta quod
est quadrans. Et convocans discipulos suos: ait illis. Amen dico vobis quoniam vidua
hec pauper plus omnibus misit. qui miserunt in gazofilacium. Omnes enim ex eo quod
habundabat illis miserunt. Hec vero de penuria sua. omnia que habuit misit to-

XIII

tum victum suum. Et cum egrederetur de templo: ait illi unus ex discipulis suis. Magister
aspice quales lapides et quales structure. Et respondens ihesus ait illi. Vides has omnes mag
nas edificationes? Non relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur. Et cum sederet
in monte oliveti contra templum. interrogabant eum separatim petrus et iacobus et iohannes
et andreas. Dic nobis quando ista fient et quod signum erit quando hec omnia incipient consummari.
Et respondens ihesus cepit dicere illis. Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in
nomine meo dicentes quia ego sum et multos seducent. Cum audieritis autem bella et opinio
nes bellorum ne timueritis. Oportet enim hec fieri: sed nondum finis. Exurget autem gens
super gentem et regnum super regnum et erunt terremotus per loca et fames. Initium dolorum
hec. Videte autem vosmet ipsos. Tradent enim vos in conciliis et in synagogis vapula
bitis. et ante presides et reges stabitis propter me in testimonium illis. Et in omnes gentes
primum oportet predicari evangelium. Et cum duxerint vos tradentes nolite precogitare quid
loquamini. sed quod datum fuerit vobis in illa hora id loquimini. Non enim estis vos
loquentes. sed spiritus sanctus. Tradet autem frater fratrem in mortem et pater filium. Et consurgent
filii in parentes et morte afficient eos. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem
sustinuerit in finem: hic salvus erit. Cum autem videritis abhominationem desolatio
nis stantem ubi non debet. qui legit intelligat. Tunc qui in iudea sunt fugiant in mon
tes et qui super tectum ne descendat in domum nec introeat ut tollat quid de domo
sua. Et qui in agro erit. non revertatur tollere vestimentum suum. Ve autem pregnantibus et
nutrientibus in illis diebus. Orate vero: ut hyeme non fiant. Erunt enim dies illi tribu
lationes tales quales non fuerunt ab initio creature quam condidit deus usque nunc neque fi
ent. Et nisi breviasset dominus dies. non fuisset salva omnis caro. Sed propter electos quos ele
git: breviavit dies. Et tunc si quis vobis dixerit ecce hic est christus: ecce illic: ne credi
deritis. Exurgent enim pseudo christi et pseudo prophete et dabunt signa et portenta ad sedu
cendos si potest fieri etiam electos. Vos ergo videte: ecce predixi vobis omnia. Sed in illis
diebus post tribulationem illam sol contenebrabitur et luna non dabit splendorem suum. et
stelle celi erunt decidentes. et virtutes que sunt in celis movebuntur. Et tunc vide
bunt filium hominis venientem in nubibus: cum virtute multa et gloria. Et tunc mit
tet angelos suos. et congregabit electos suos a quatuor ventis: a summo terre usque
ad summum celi. A ficu autem discite parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit et na
ta fuerint folia: cognoscitis quia in proximo sit estas. Sic et vos cum videritis hec fie
ri: scitote quod in proximo sit in ostiis. Amen dico vobis: quoniam non transibit generatio hec donec
omnia fiant. Celum et terra transibunt: verba autem mea non transibunt. De die autem illo vel
hora nemo scit. neque angeli in celo neque filius nisi pater. Videte vigilate et orate: ne
scitis enim quando tempus sit. Sicut homo qui peregre profectus reliquit domum suam et de
dit servis suis cuiusque operis et ianitori precepit ut vigilet. Vigilate ergo: nescitis
enim quando dominus domus veniat. sero an media nocte: an galli cantu an mane. ne cum
venerit repente inveniat vos dormientes. Quod autem vobis dico. omnibus dico vigi

XIIII

late. Erat autem pascha et azima post biduum. Et querebant summi sacerdotes et scri
be: quomodo eum dolo tenerent et occiderent. Dicebant enim. Non in die festo. Ne forte
tumultus fieret populi. Et cum esset bethanie in domo symonis leprosi: et recumberet.
venit mulier habens alabastrum unguenti nardi spicati preciosi: et fracto alabastro.
effudit super caput eius. Erant autem quidam indigne ferentes intra semet ipsos. et dicen
tes. Ut quid perditio ista unguenti facta est? Poterat enim unguentum istud venundari plus
quam trecentis denariis. et dari pauperibus. Et fremebant in eam. Ihesus autem dixit. Sinite eam.
Quid illi molesti estis? Bonum opus operata est in me. Semper enim pauperes habetis vo
biscum: et cum volueritis potestis eis benefacere. Me autem non semper habebitis. Quod
habuit hec fecit: prevenit ungere corpus meum in sepulturam. Amen dico vobis: ubicumque predi
catum fuerit evangelium istud in universo mundo. et quod fecit hec narrabitur in memoriam eius.
Et iudas scariothes unus de duodecim abiit ad summos sacerdotes: ut proderet eum illis.

Qui audientes gavisi sunt: et promiserunt ei pecuniam se daturos. Et querebat quomodo illum opor
tune traderet. Et prima die azimorum quando pascha immolabant: dicunt ei discipuli. Quo vis ea
mus et paremus tibi ut manduces pascha? Et mittit duos ex discipulis suis: et dicit eis. Ite
in civitatem: et occurret vobis homo lagenam aque baiulans. Sequimini eum et quo
cumque introierit, dicite domino domus quia magister dicit. Ubi est refectio mea ubi
pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse vobis demonstrabit cenaculum grande
stratum: et illic parate nobis. Et abierunt discipuli eius et venerunt in civitatem: et invenerunt si
cut dixerat illis et paraverunt pascha. Vespere autem facto venit cum duodecim. Et discumbentibus
eis et manducantibus: ait Ihesus. Amen dico vobis quia unus ex vobis me tradet qui manducat
mecum. At illi ceperunt contristari: et dicere ei singillatim. Numquid ego? Qui ait eis. Unus
ex duodecim qui intingit manum mecum in catino. Et filius quidem hominis vadit sicut
scriptum est de eo. Ve autem homini illi per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei si
non esset natus homo ille. Et manducantibus illis accepit Ihesus panem: et benedicens fre
git et dedit eis et ait. Sumite hoc est corpus meum. Et accepto calice gratias agens dedit
eis. Et biberunt ex illo omnes. Et ait illis. Hic est sanguis meus novi testamenti qui
pro multis effundetur. Amen dico vobis quod iam non bibam de genimine vitis usque in
diem illum cum illud bibam novum in regno dei. Et hymno dicto: exierunt in montem
olivarum. Et ait eis Ihesus. Omnes scandalizabimini in me in nocte ista. Quia scriptum est.
Percutiam pastorem: et dispergentur oves. Sed postea quam resurrexero precedam vos in
galileam. Petrus autem ait ei. Et si omnes scandalizati fuerint sed non ego. Et ait illi Ihesus. Amen di
co tibi quia tu hodie in nocte hac priusquam bis gallus vocem dederit, ter me es negatu
rus. At ille amplius loquebatur. Et si oportuerit me simul commori tibi: non te negabo.
Similiter autem et omnes dicebant. Et veniunt in predium cui nomen gethsemani. Et ait
discipulis suis. Sedete hic: donec orem. Et assumit petrum et iacobum et iohannem secum.
et cepit pavere et tedere. Et ait illis. Tristis est anima mea usque ad mortem. Susti
nete hic et vigilate. Et cum processisset paululum procidit super terram et orabat ut
si fieri posset transiret ab eo hora. Et dixit. Abba pater omnia possibilia sunt tibi trans
fer calicem hunc a me. Sed non quod ego volo sed quod tu. Et venit et invenit eos dormien
tes. Et ait petro. Symon dormis? Non potuisti una hora vigilare? Vigilate et
orate: ut non intretis in temptationem. Spiritus quidem promptus est: caro autem infirma. Et
iterum abiens: oravit eundem sermonem dicens. Et reversus denuo: invenit eos dormientes.
Erant enim oculi eorum gravati: et ignorabant quid responderent ei. Et venit tertio: et ait
illis. Dormite iam et requiescite. Sufficit. Venit hora: ecce tradetur filius hominis
in manus peccatorum. Surgite eamus: ecce qui me tradet prope est. Et adhuc eo loquente venit
iudas scarioth unus ex duodecim: et cum illo turba multa cum gladiis et lignis a
summis sacerdotibus et scribis et senioribus. Dederat autem traditor eius signum eis dicens.
Quemcumque osculatus fuero ipse est tenete eum et ducite caute. Et cum venisset: statim
accedens ad eum ait. Rabi. Et osculatus est eum. At illi manus iniecerunt in eum: et te
nuerunt eum. Unus autem quidam de circumstantibus educens gladium percussit ser
vum summi sacerdotis: et amputavit illi auriculam. Et respondens Ihesus: ait illis. Tamquam
ad latronem existis cum gladiis et lignis comprehendere me? Cotidie apud vos eram in
templo docens: et non me tenuistis. Sed ut impleantur scripture. Tunc discipuli
eius relinquentes eum: omnes fugerunt. Adolescens autem quidam sequebatur eum amictus sin
done super nudo: et tenuerunt eum. At ille reiecta sindone nudus profugit ab eis. Et ad
duxerunt Ihesum ad summum sacerdotem: et convenerunt omnes sacerdotes et scribe et seni
ores. Petrus autem a longe secutus est eum: usque intro in atrium summi sacerdotis. Et sede
bat cum ministris et calefaciebat se ad ignem. Summi vero sacerdotes et omne concilium
querebant adversus Ihesum testimonium: ut eum morti traderent nec inveniebant. Multi
[dicebant] enim testimonium falsum adversus eum: et convenientia testimonia non erant. Et quidam sur
gentes falsum testimonium adversus eum dicentes. Quoniam nos audivimus eum dicentem. Ego dissolvam

templum hoc manufactum: et per triduum aliud non manufactum edificabo. Et non erat con
uenient testimonium illorum. Et exurgens summus sacerdos in medium: interroga
uit ihm dicens. Non respondes quicquam ad ea que tibi obiciuntur ab his? Ille autem
tacebat et nichil respondit. Rursum summus sacerdos interrogabat eum: et dixit ei.
Tu es xps filius benedicti? Ihc autem dixit illi. Ego sum. Et uidebitis filium hominis
a dextris sedentem uirtutis: et uenientem cum nubibus celi. Summus autem sacerdos scindens
uestimenta sua ait. Quid adhuc desideramus testes? Audistis blasfemiam. Quid uobis ui
detur? Qui omnes condempnauerunt eum esse reum mortis. Et ceperunt quidam conspuere eum
et uelare faciem eius et colafis eum cedere et dicere ei. Prophetiza. Et ministri alapis eum
cedebant. Et cum esset petrus in atrio deorsum, uenit una ex ancillis summi sacer
dotis. et cum uidisset petrum calefacientem se: aspiciens illum ait. Et tu cum ihu naza
reno eras. At ille negauit dicens. Neque scio neque noui quid dicas. Et exiit foras
ante atrium: et gallus cantauit. Rursus autem cum uidisset illum ancilla: cepit dicere cir
cumstantibus quia hic ex illis est. At ille iterum negauit. Et post pusillum rursus qui asta
bant dicebant petro. Vere ex illis es. Nam et galyleus es. Ille autem cepit anathema
tizare et iurare: quia nescio hominem istum quem dicitis. Et statim iterum gallus canta
uit. Et recordatus est petrus uerbi quod dixerat illi ihc. Priusquam gallus cantet bis: ter
me negabis. et cepit flere. XV Et confestim mane consilium facientes summi sacer
dotes cum senioribus et scribis et uniuerso concilio. uincientes ihm duxerunt et
tradiderunt pilato. Et interrogauit eum pilatus. Tu es rex iudeorum? At ille respon
dens ait illi. Tu dicis. Et accusabant eum summi sacerdotes in multis. Pylatus autem
rursum interrogauit eum dicens. Non respondes quicquam? Vide in quantis te accusant.
Ihc autem nil amplius respondit: ita ut miraretur pilatus. Per diem autem festum di
mittere solebat illis unum ex uinctis quemcumque petissent. Erat autem qui dicebatur bar
rabas qui cum seditiosis erat uinctus. qui in seditione fecerat homicidium. Et cum ascen
disset turba cepit rogare sicut semper faciebat illis. Pylatus autem respondit eis et dixit.
Vultis dimittam uobis regem iudeorum? Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent eum
summi sacerdotes. Pontifices autem concitauerunt turbam. ut magis barrabam dimitteret
eis. Pylatus autem iterum respondens: ait illis. Quid ergo uultis faciam regi iudeorum?
At illi iterum clamauerunt. Crucifige eum. Pylatus uero dicebat eis. Quid enim
mali fecit. At illi magis clamabant. Crucifige eum. Pilatus autem uolens populo sa
tisfacere dimisit illis barrabam: et tradidit ihm flagellis cesum. ut crucifige
retur. Milites autem duxerunt eum intro in atrium pretorii. et conuocant totam co
hortem. et induunt eum purpura. et imponunt ei plectentes spineam coronam. et cepe
runt salutare eum dicentes. Aue rex iudeorum. Et percutiebant caput eius harundi
ne: et conspuebant eum. Et ponentes genua adorabant eum. Et postquam illuse
runt ei exuerunt illum purpura. et induerunt illum uestimentis suis. et educunt
illum ut crucifigerent eum. et angariauerunt pretereuntem quempiam symonem cy
reneum uenientem de uilla. patrem alexandri et rufi: ut tolleret crucem eius. Et
perducunt illum in golgotha locum. quod est interpretatum caluarie locus. Et da
bant ei bibere mirratum uinum: et non accepit. Et crucifigentes eum diuiserunt
uestimenta eius mittentes sortem super eis quis quid tolleret. Erat autem hora tercia et
crucifixerunt eum. Et erat titulus cause eius inscriptus rex iudeorum. Et cum eo cru
cifigunt duos latrones: unum a dextris et alium a sinistris eius. Et adimpleta est scriptura
que dicit. et cum iniquis deputatus est. Et pretereuntes blasphemabant eum mouentes ca
pita sua et dicentes. Vah qui destruis templum dei et in tribus diebus edificas: Sal
uum fac temet ipsum descendens de cruce. Similiter et summi sacerdotes luden
tes ad alterutrum cum scribis dicebant. Alios saluos fecit. seipsum non potest sal
uum facere. Xpc rex israel descendat nunc de cruce: ut uideamus et credamus. Et qui cum
eo crucifixi erant conuiciabantur ei. Et facta hora sexta tenebre facte sunt per totam

tenebre facte sunt per totam terram usque in horam nonam. Et hora nona exclamavit ihesus voce magna dicens.
heloy. heloy. lamazabathani. Quod est interpretatum. Deus meus deus meus. ut quid de-
reliquisti me. Et quidam de circumstantibus audientes dicebant. Ecce helyam vocat.
Currens autem unus et implens spongiam aceto. circumponensque calamo. potum da-
bat ei dicens. Sinite videamus si veniat helyas ad deponendum eum. Ihesus autem emissa
voce magna expiravit. Et velum templi scissum est in duo. a summo usque deor-
sum. Videns autem centurio qui ex adverso stabat. quia sic clamans expirasset ait. Ve-
re homo hic filius dei erat. Erant autem et mulieres de longe aspicientes. inter quas
erat maria magdalene et maria iacobi minoris et mater ioseph et salome. Et cum
esset in galylea sequebantur eum. et ministrabant ei. et alie multe que simul cum eo
ascenderant iherosolimam. Et cum iam sero esset factum quia erat parasceve quod est
ante sabbatum venit ioseph ab arimathia nobilis decurio. qui et ipse erat expe-
ctans regnum dei. et audacter introivit ad pilatum. et petiit corpus ihesu. Pila-
tus autem mirabatur si iam obiisset. et accersito centurione. interrogavit eum si iam
mortuus esset. Et cum cognovisset a centurione. donavit corpus ioseph. Ioseph autem

XVI

mercatus sindonem. et deponens eum involvit sindone. et posuit eum in monumento quod
erat excisum de petra. Et advolvit lapidem ad ostium monumenti. Maria autem
magdalene et maria ioseph. aspiciebant ubi poneretur. Et cum transisset sab-
batum maria magdalene et maria iacobi et salome emerunt aromata ut venientes
ungerent eum. Et valde mane una sabbatorum veniunt ad monumentum orto iam sole. Et dicebant
ad invicem. Quis revolvet nobis lapidem ab ostio monumenti. Et respicientes. viderunt revolutum la-
pidem. Erat quippe magnus valde. Et introeuntes in monumentum. viderunt iuvenem sedentem in dex-
tris coopertum stola candida et obstupuerunt. Qui dixit illis. Nolite expavescere. Ihesum
queritis nazarenum crucifixum. Surrexit. non est hic. Ecce locus ubi posuerunt eum. Sed ite
dicite discipulis eius et petro. quia precedet vos in galyleam. Ibi eum videbitis sicut dixit vobis.
At ille exeuntes fugerunt de monumento. Invaserat enim eas tremor et pavor. et nemini
quicquam dixerunt. Timebant enim. Surgens autem mane prima sabbati. apparuit primo
marie magdalene. de qua eiecerat septem demonia. Illa vadens nuntiavit hiis qui
cum eo fuerant lugentibus et flentibus. Et illi audientes quia viveret et visus esset ab ea. non
crediderunt. Post hec autem duobus ex eis ambulantibus ostensus est in alia effigie. eun-
tibus in villam. Et illi euntes nuntiaverunt ceteris nec illis crediderunt. Novissime re-
cumbentibus illis undecim apparuit et exprobravit incredulitatem illorum et duritiam cor-
dis quia hiis qui viderant eum resurrexisse non crediderunt. Et dixit eis. Euntes in mundum
universum. predicate evangelium omni creature. Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus
erit. Qui vero non crediderit condempnabitur. Signa autem eos qui crediderint. hec sequentur.
In nomine meo demonia eicient linguis loquentur novis serpentes tollent. Et
si mortiferum quid biberint. non eos nocebit. Super egros manus imponent. et bene habe-
bunt. Et dominus quidem ihesus postquam locutus est eis. assumptus est in celum. et sedet a dex-
tris dei. Illi autem profecti predicaverunt ubique. domino cooperante et sermonem confirman-
te sequentibus signis. Explicit evangelium secundum marcum. Incipit argumentum in evangelium secundum lucam.

Lucas syrus natione antiocensis arte medicus. discipulus
apostolorum postea vero paulum secutus usque ad confessionem eius serviens domino
sine crimine. nam neque uxorem umquam habens neque filios octoginta et quatuor annorum
obiit in bithinia plenus spiritu sancto. Qui cum iam scripta essent evangelia per matheum
quidem in iudea. per marcum autem in italia. sancto instigante spiritu in achaie partibus hoc scri-
psit evangelium. significans etiam in principio ipse ante alia esse descripta. Cui extra
ea que ordo evangelice dispositionis exposcit. ea maxime necessitas laboris fuit. ut pri-
mum grecis fidelibus omni prophetatione venturi in carne dei christi. manifestata huma-
nitas. ne iudaicis fabulis attenti. in solo legis desiderio tenerentur ne ne hereticis
fabulis et stultis sollicitationibus seducti. exciderent a veritate elaboraret. dehinc ut in

principio evangelii Iohannis nativitate praesumpta cui evangelium scriberet, in quo electus scriberet, indicaret contestans in se completa esse quae essent ab aliis inchoata. Cui ideo post baptismum filii Dei a perfectione generationis in Christo implete, repetendae a principio nativitatis humanae potestas permissa est, ut requirentibus demonstraret in quo apprehendens erat per Nathan filium introitu recurrentis in Deum generationis admisso, indisparabilis Dei praedicans in hominibus Christum suum, perfecti opus hominis redire in se per filium faceret, qui per David patrem venientibus iter praebebat in Christo. Cui Lucae non immerito etiam scribendorum apostolicorum actuum potestas in ministerio datur, ut Deo in Deum pleno et filio proditionis extincto, oratione ab apostolis facta, sorte Domini electionis numerus compleretur, sicque Paulus consummationem apostolicis actibus daret, quem diu contra stimulum recalcitrantem Dominus elegisset. Quod legentibus ac requirentibus Deum, etsi per singula expediri a nobis utile fuerat, sciens tamen quod operantem agricolam oporteat de fructibus suis edere, vitavimus publicam curiositatem, ne non tam volentibus Deum videremur quam fastidientibus prodidisse.

Incipit evangelium secundum Lucam.

Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem quae in nobis completae sunt rerum, sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt et ministri fuerunt sermonis, visum est et mihi assecuto a principio omnia diligenter ex ordine tibi scribere optime Theophile, ut cognoscas eorum verborum de quibus eruditus es veritatem.

Fuit in diebus Herodis regis Iudaeae sacerdos quidam nomine Zacharias de vice Abia, et uxor illi de filiabus Aaron, et nomen eius Elisabeth. Erant autem iusti ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis et iustificationibus Domini sine querela. Et non erat eis filius, eo quod esset Elisabeth sterilis, et ambo processissent in diebus suis. Factum est autem cum sacerdotio fungeretur in ordine vicis suae ante Deum, secundum consuetudinem sacerdotii sorte exiit ut incensum poneret ingressus in templum Domini. Et omnis multitudo erat populi orans foris hora incensi. Apparuit autem illi angelus Domini stans a dextris altaris incensi. Et Zacharias turbatus est videns, et timor magnus irruit super eum. Ait autem ad illum angelus: Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua, et uxor tua Elisabeth pariet tibi filium, et vocabis nomen eius Iohannem. Et erit gaudium tibi et exultatio, et multi in nativitate eius gaudebunt. Erit enim magnus coram Domino, et vinum et siceram non bibet, et Spiritu Sancto replebitur adhuc ex utero matris suae. Et multos filiorum Israel convertet ad Dominum Deum ipsorum. Et ipse praecedet ante illum in spiritu et virtute Heliae, ut convertat corda patrum in filios et incredulos ad prudentiam iustorum, parare Domino plebem perfectam. Et dixit Zacharias ad angelum: Unde hoc sciam? Ego enim sum senex, et uxor mea processit in diebus suis. Et respondens angelus dixit ei: Ego sum Gabrihel qui adsto ante Deum, et missus sum loqui ad te et haec tibi evangelizare. Et ecce eris tacens et non poteris loqui usque in diem quo haec fiant, pro eo quod non credidisti verbis meis quae implebuntur in tempore suo. Et erat plebs expectans Zachariam, et mirabantur quod tardaret ipse in templo. Egressus autem non poterat loqui ad illos, et cognoverunt quod visionem vidisset in templo. Et ipse erat innuens illis, et permansit mutus. Et factum est ut impleti sunt dies officii eius, abiit in domum suam. Post hos autem dies concepit Elisabeth uxor eius, et occultabat se mensibus quinque dicens: Quia sic fecit mihi Dominus in diebus quibus respexit auferre opprobrium meum inter homines. In mense autem sexto missus est angelus Gabrihel a Deo in civitatem Galilaeae cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro cui nomen erat Ioseph de domo David, et nomen virginis Maria. Et ingressus angelus ad eam dixit: Ave gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. Quae cum audisset turbata est in sermone eius, et cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei: Ne timeas Maria, invenisti enim gratiam apud

in utero

-tem. Ecce concipies et paries filium et vocabis nomen eius Ihesum. Hic erit magnus
et filius altissimi vocabitur. Et dabit illi dominus deus sedem David patris eius et regnabit in do-
mo Iacob in eternum et regni eius non erit finis. Dixit autem Maria ad angelum. Quomodo fi-
et istud quoniam virum non cognosco. Et respondens angelus dixit ei. Spiritus sanctus superveniet
in te et virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoque et quod nascetur ex te sanctum vocabitur fili-
us dei. Et ecce Elysabeth cognata tua et ipsa concepit filium in senectute sua. Et hic mensis
est sextus illi que vocatur sterilis quia non erit impossibile apud deum omne verbum. Dixit
autem Maria. Ecce ancilla domini. Fiat michi secundum verbum tuum. Et discessit ab illa angelus. Ex-
urgens autem Maria in diebus illis abiit in montana cum festinatione in civitatem Iuda
et intravit in domum Zacharie et salutavit Helysabeth. Et factum est ut audivit saluta-
tionem Marie Elysabeth exultavit infans in utero eius. Et repleta est spiritu sancto Elysabeth
et exclamavit voce magna et dixit. Benedicta tu inter mulieres et benedictus
fructus ventris tui. Et unde hoc michi ut veniat mater domini mei ad me. Ecce enim ut facta
est vox salutationis tue in auribus meis exultavit in gaudio infans in utero meo.
Et beata que credidit quoniam perficientur ea que dicta sunt ei a domino. Et ait Maria. Ma-
gnificat anima mea dominum et exultavit spiritus meus in deo salutari meo. Quia respexit
humilitatem ancille sue ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fe-
cit michi magna qui potens est et sanctum nomen eius. Et misericordia eius in progenies et progenies
timentibus eum. Fecit potentiam in brachio suo dispersit superbos mente cordis sui.
Deposuit potentes de sede et exaltavit humiles. Esurientes implevit bonis et di-
vites dimisit inanes. Suscepit Israel puerum suum memorari misericordie sue. Sicut lo-
cutus est ad patres nostros Abraham et semini eius in secula. Mansit autem Maria cum illa
quasi mensibus tribus et reversa est in domum suam. Elysabeth autem impletum est tempus
pariendi et peperit filium. Et audierunt vicini et cognati eius quia magnificavit dominus
misericordiam suam cum illa et congratulabantur ei. Et factum est in die octavo venerunt cir-
cumcidere puerum et vocabant eum nomine patris sui Zachariam. Et respondens mater
eius dixit. Nequaquam sed vocabitur Iohannes. Et dixerunt ad illam quia nemo est in
cognatione tua qui vocetur hoc nomine. Innuebant autem patri eius quem vellet vocari
eum. Et postulans pugillarem scripsit dicens. Iohannes est nomen eius. Et mirati sunt uni-
versi. Apertum est autem illico os eius et lingua eius et loquebatur benedicens dominum. Et
factus est timor super omnes vicinos eorum et super omnia montana Iudee divulgaban-
tur omnia verba hec. Et posuerunt omnes qui audierant in corde suo dicentes. Quis
putas puer iste erit. Etenim manus domini erat cum illo. Et Zacharias pater eius im-
pletus est spiritu sancto et prophetavit dicens. Benedictus dominus deus Israel quia visitavit et fecit
redemptionem plebis sue. Et erexit cornu salutis nobis in domo David pueri sui. Sicut
locutus est per os sanctorum qui a seculo sunt prophetarum eius. Salutem ex inimicis nostris
et de manu omnium qui oderunt nos. Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris et me-
morari testamenti sui sancti. Iusiurandum quod iuravit ad Abraham patrem nostrum daturum
se nobis. Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati serviamus illi. In sanctitate et
iustitia coram ipso omnibus diebus nostris. Et tu puer propheta altissimi vocaberis. Preibis enim
ante faciem domini parare vias eius. Ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissionem pecca-
torum eorum. Per viscera misericordie dei nostri in quibus visitavit nos oriens ex alto. Illuminare
hiis qui in tenebris et in umbra mortis sedent ad dirigendos pedes nostros in viam
pacis. Puer autem crescebat et confortabatur spiritu et erat in desertis usque in diem
ostensionis sue ad Israel.

II

Factum est autem in diebus illis exiit edictum a Cesare Augu-
sto ut describeretur universus orbis. Hec descriptio prima facta est a preside Syrie Cyri-
no. Et ibant omnes ut profiterentur singuli in suam civitatem. Ascendit autem et Ioseph
a Galylea de civitate Nazareth in Iudeam civitatem David que vocatur Bethleem eo
quod esset de domo et familia David ut profiteretur cum Maria desponsata sibi
uxore pregnante. Factum est autem cum essent ibi impleti sunt dies ut pareret.

Et peperit filium suum primogenitum. Et pannis eum involvit et reclinavit eum in presepio
quia non erat eis locus in diversorio. Et pastores erant in regione eadem vigilantes et custodi-
entes vigilias noctis super gregem suum. Et ecce angelus domini stetit iuxta illos, et clari-
tas dei circumfulsit illos, et timuerunt timore magno. Et dixit illis angelus: Nolite ti-
mere. Ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo. quia natus est vobis
hodie salvator qui est christus dominus in civitate david. Et hoc vobis signum: invenietis infantem
pannis involutum et positum in presepio. Et subito facta est cum angelo multitudo milicie
celestis, laudantium deum et dicentium. Gloria in altissimis deo et in terra pax hominibus
bone voluntatis. Et factum est ut discesserunt ab eis angeli in celum, pastores loque-
bantur ad invicem. Transeamus usque bethleem et videamus hoc verbum quod factum est,
quod dominus ostendit nobis. Et venerunt festinantes et invenerunt mariam et ioseph.
et infantem positum in presepio. Videntes autem cognoverunt de verbo quod dictum erat illis
de puero hoc. Et omnes qui audierunt mirati sunt et de hiis que dicta erant a pasto-
ribus ad ipsos. Maria autem conservabat omnia verba hec conferens in corde suo. Et reversi
sunt pastores laudantes et glorificantes deum in omnibus que audierant et viderant
sicut dictum est ad illos. Et postquam consummati sunt dies octo ut circumcideretur pu-
er, vocatum est nomen eius ihesus, quod vocatum est ab angelo priusquam in utero conciperetur. Et postquam
impleti sunt dies purgationis eius secundum legem moysi, tulerunt illum in ierusalem ut sisterent eum
domino. sicut scriptum est in lege domini quia omne masculinum adaperiens vulvam sanctum domino vocabitur.
Et ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege domini par turturum aut duos pullos colum-
barum. Et ecce homo erat in ierusalem cui nomen symeon, et homo iste iustus et timora-
tus expectans consolationem israel, et spiritus sanctus erat in eo. Et responsum acceperat a spiritu
sancto non visurum se mortem nisi prius videret christum domini. Et venit in spiritu in templum.
Et cum inducerent puerum ihesum parentes eius ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo
et ipse accepit eum in ulnas suas, et benedixit deum et dixit. Nunc dimittis servum
tuum domine secundum verbum tuum in pace. quia viderunt oculi mei salutare tuum quod parasti ante
faciem omnium populorum. lumen ad revelationem gentium et gloriam plebis tue israel. Et
erant pater eius et mater mirantes super hiis que dicebantur de illo. Et benedixit illis sy-
meon, et dixit ad mariam matrem eius. Ecce positus est hic in ruinam et resurrectionem
multorum in israel et in signum cui contradicetur. Et tuam ipsius animam pertransibit gladius
ut revelentur ex multis cordibus cogitationes. Et erat anna prophetissa filia phanuhel de
tribu aser. Hec processerat in diebus multis, et vixerat cum viro suo annis septem a
virginitate sua. Et hec vidua usque ad annos octoginta quatuor que non discedebat de
templo ieiuniis et obsecrationibus serviens nocte ac die. Et hec ipsa hora superveni-
ens confitebatur domino, et loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptio-
nem israel. Et ut perfecerunt omnia secundum legem domini, reversi sunt in galyleam
in civitatem suam nazareth. Puer autem crescebat et confortabatur plenus sapientia
et gratia dei erat in illo. Et ibant parentes eius per omnes annos in ierusalem in die sollemp-
ni pasche. Et cum factus esset annorum duodecim, ascendentibus illis in ierusalem secundum
consuetudinem diei festi, consummatisque diebus cum redirent, remansit puer ihesus
in ierusalem et non cognoverunt parentes eius. Existimantes autem illum esse in comitatu ve-
nerunt iter diei et requirebant eum inter cognatos et notos. Et non invenientes regressi
sunt in ierusalem requirentes eum. Et factum est post triduum invenerunt illum in tem-
plo sedentem in medio doctorum audientem illos et interrogantem eos. Stupebant autem
omnes qui eum audiebant super prudentia et responsis eius. Et videntes admirati
sunt. Et dixit mater eius ad illum. Fili quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego
dolentes querebamus te. Et ait ad illos. Quid est quod me querebatis? Nesciebatis quia in
hiis que patris mei sunt oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum quod locutus est ad
illos. Et descendit cum eis et venit nazareth et erat subditus illis. Et mater eius conservabat omnia
verba hec in corde suo. Et ihesus proficiebat sapientia et etate et gratia apud deum et homines.

III Anno autem quinto decimo imperii tyberii cesaris, procurante pontio pylato iudeam, tetrarcha
autem galylee herode, philippo autem fratre eius tetrarcha iturree et traconitidis regionis, et lysa
nia abiline tetrarcha, sub principibus sacerdotum anna et caypha: factum est verbum domini
super iohannem zacharie filium in deserto. Et venit in omnem regionem iordanis.
predicans baptismum penitentie in remissionem peccatorum: sicut scriptum est in libro sermonum
ysaie prophete. Vox clamantis in deserto parate viam domini rectas facite semitas eius.
Omnis vallis implebitur et omnis mons et collis humiliabitur. et erunt prava in direc
ta. et aspera in vias planas. Et videbit omnis caro salutare dei. Dicebat ergo ad turbas
que exibant ut baptizarentur ab ipso. Genimina viperarum quis ostendit vobis fugere
a ventura ira? Facite ergo fructus dignos penitentie. et ne ceperitis dicere patrem habemus
abraham. Dico enim vobis quia potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrahe. Iam
enim securis ad radices arboris posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum exci
detur: et in ignem mittetur. Et interrogabant eum turbe dicentes. Quid ergo faciemus?
Respondens autem dicebat illis. Qui habet duas tunicas: det non habenti. et qui habet escas: si
militer faciat. Venerunt autem et publicani ut baptizarentur. et dixerunt ad illum. Ma
gister quid faciemus? At ille dixit ad eos. Nichil amplius quam quod constitutum est vobis facia
tis. Interrogabant autem eum et milites dicentes. Quid faciemus et nos? et ait illis.
Neminem concutiatis neque calumniam faciatis. et contenti estote stipendiis vestris.
et contenti estote stipendiis vestris. Existimante autem populo. et cogitantibus omnibus in
cordibus suis de iohanne. ne forte ipse esset christus. respondit iohannes dicens omnibus. Ego
quidem aqua baptizo vos: veniet autem fortior me post me. cuius non sum dignus
solvere corrigiam calciamentorum eius. Ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igni. Cuius
ventilabrum in manu eius. et purgabit aream suam. et congregabit triticum in
horreum suum. paleas autem comburet igni inextinguibili. Multa quidem et alia
exhortans. evangelizabat populo. Herodes autem tetrarcha cum corriperetur ab illo
de herodiade uxore fratris sui. et de omnibus malis que fecit herodes. adiecit et hoc
supra omnia. et inclusit iohannem in carcerem. Factum est autem cum baptiza
retur omnis populus. et ihesu baptizato et orante apertum est celum. et descendit spiritus sanctus
corporali specie. sicut columba in ipsum. Et vox de celo facta est. Tu es filius meus di
lectus. in te complacuit michi. Et ipse ihesus erat incipiens quasi annorum triginta. ut
putabatur filius ioseph. Qui fuit hely: qui fuit machat. Qui fuit levi: qui fuit melchi.
Qui fuit iannie: qui fuit ioseph. Qui fuit machathie: qui fuit amos. Qui fuit naum:
qui fuit esli. Qui fuit nagge: qui fuit machat. Qui fuit machathie: qui fuit semei. Qui
fuit ioseph: qui fuit iuda. Qui fuit iohanna: qui fuit resa. Qui fuit zorobabel: qui fu
it salathiel. Qui fuit neri: qui fuit melchi. Qui fuit addi: qui fuit cosan. Qui fuit hel
madan: qui fuit her. Qui fuit ihesu: qui fuit eliezer. Qui fuit iorim: qui fuit machat. Qui
fuit levi: qui fuit symeon. Qui fuit iuda: qui fuit ioseph. Qui fuit iona: qui fuit elia
chim. Qui fuit melcha: qui fuit menna. Qui fuit machata: qui fuit nathan. Qui fu
it david: qui fuit iesse. Qui fuit obeth: qui fuit booz. Qui fuit salmon: qui fuit naason.
Qui fuit aminadab: qui fuit aram. Qui fuit esrom: qui fuit phares. Qui fuit iude:
qui fuit iacob. Qui fuit ysaac: qui fuit abrahe. Qui fuit thare: qui fuit nachor. Qui fuit se
ruch: qui fuit ragau. Qui fuit falech: qui fuit eber. Qui fuit sale: qui fuit chainan. Qui
fuit arphaxat: qui fuit sem. Qui fuit noe: qui fuit lamech. Qui fuit mathusale: qui fu
it enoch. Qui fuit iared: qui fuit malaleel. Qui fuit chainan: qui fuit enos. Qui fuit seth:
qui fuit adam. Qui fuit dei.

IIII Ihesus autem plenus spiritu sancto: regressus est a iordane: et agebatur
in spiritu in deserto diebus quadraginta: et temptabatur a diabolo. Et nichil manduca
vit in diebus illis: et consummatis illis esuriit. Dixit autem illi diabolus. Si filius dei es:
dic lapidi huic ut panis fiat. Et respondit ad illum ihesus. Scriptum est quia non in pane
solo vivit homo. sed in omni verbo dei. Et duxit illum diabolus. et ostendit ei omnia
regna orbis terre in momento temporis: et ait illi. Tibi dabo potestatem hanc univer

in montem excelsum.

sam et gloriam illorum quia mihi tradita sunt, et cui volo do illa. Tu ergo si adoraveris coram me
erunt tua omnia. Et respondens Ihesus dixit illi. Scriptum est: Dominum deum tuum adora
bis, et illi soli servies. Et duxit illum in Ierusalem, et statuit eum super pinnam templi, et dixit
illi. Si filius dei es, mitte te hinc deorsum. Scriptum est enim: quod angelis suis man
davit de te ut conservent te, et quia in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapi
dem pedem tuum. Et respondens Ihesus ait illi. Dictum est. Non temptabis dominum deum tu
um. Et consummata omni temptatione, diabolus recessit ab illo usque ad tempus. Et re
gressus est Ihesus in virtute spiritus in Galyleam, et fama exiit per universam regionem de
illo. Et ipse docebat in synagogis eorum, et magnificabatur ab omnibus. Et venit Nazareth
ubi erat nutritus, et intravit secundum consuetudinem die suam sabbati in synagogam, et
surrexit legere. Et traditus est illi liber prophete Ysaye. Et ut revolvit librum, invenit locum
ubi scriptum erat. Spiritus domini super me, propter quod unxit me, evangelizare pauperibus misit me.
sanare contritos corde, predicare captivis remissionem et cecis visum, dimittere confrac
tos in remissionem, predicare annum domini acceptum, et diem retributionis. Et cum plicuisset
librum, reddidit ministro et sedit, et omnium in synagoga oculi erant intenden
tes in eum. Cepit autem dicere ad illos, quia hodie impleta est scriptura hec in auribus
vestris. Et omnes testimonium illi dabant, et mirabantur in verbis gratie que procedebant
de ore ipsius. Et dicebant. Nonne hic filius est Ioseph? Et ait illis. Utique dice
tis mihi hanc similitudinem: medice cura te ipsum. Quanta audivimus facta in Capharnaum,
fac et hic in patria tua. Ait autem. Amen dico vobis, quia nemo propheta acceptus est in patria
sua. In veritate dico vobis: multe vidue erant in diebus Helye in Israel, quando clausum est
celum annis tribus et mensibus sex, cum facta esset fames magna in omni terra, et ad nul
lam illarum missus est Helyas, nisi in Sarepta Sydonie ad mulierem viduam. Et multi le
prosi erant in Israel sub Helyseo propheta, et nemo eorum mundatus est nisi Naaman Syrus.
Et repleti sunt omnes in synagoga ira, hec audientes. Et surrexerunt et eiecerunt
illum extra civitatem, et duxerunt illum usque ad supercilium montis super quem civi
tas illorum edificata erat, ut precipitarent eum. Ipse autem transiens per medium illorum
ibat. Et descendit in Capharnaum civitatem Galylee, ibique docebat illos sabbatis.
Et stupebant in doctrina eius, quia in potestate erat sermo ipsius. Et in synagoga
erat homo habens demonium immundum, et exclamavit voce magna dicens. Sine.
quid nobis et tibi Ihesu Nazarene? Venisti perdere nos? Scio te qui sis sanctus dei. Et incre
pavit illum dicens Ihesus. Obmutesce et exi ab illo. Et cum proiecisset illum demonium in
medium, exiit ab illo, nichilque illum nocuit. Et factus est pavor in omnibus, et colloque
bantur ad invicem dicentes. Quod est hoc verbum, quia in potestate et virtute imperat im
mundis spiritibus et exeunt? Et divulgabatur fama de illo in omnem locum regionis.
Surgens autem de synagoga, introivit in domum Symonis. Socrus autem Symonis teneba
tur magnis febribus, et rogaverunt illum pro ea. Et stans super illam imperavit febri,
et dimisit illam. Et continuo surgens, ministrabat illis. Cum sol autem occidisset omnes
qui habebant infirmos variis languoribus, ducebant illos ad eum. At ille singu
lis manus imponens, curabat eos. Exibant autem demonia a multis clamantia et di
centia, quia tu es filius dei. Et increpans non sinebat ea loqui, quia sciebant ipsum esse Christum.
Facta autem die egressus ibat in desertum locum, et turbe requirebant eum. Et venerunt
usque ad ipsum et detinebant illum ne discederet ab eis. Quibus ille ait. Quia et aliis civi
tatibus oportet me evangelizare regnum dei, quia ideo missus sum. Et erat predicans in syna
gogis Galylee. Factum est autem cum turbe irruerent in eum ut audirent verbum dei, et
ipse stabat secus stagnum Genesareth. Et vidit duas naves stantes secus stagnum, piscatores
autem descenderant et lavabant retia. Ascendens autem in unam navem que erat Symonis, rogavit eum
a terra reducere pusillum. Et sedens docebat de navicula turbas. Ut cessavit autem loqui, dixit ad Sy
monem. Duc in altum, et laxate retia vestra in capturam. Et respondens Symon dixit
illi. Preceptor per totam noctem laborantes nichil cepimus, in verbo autem tuo laxabo rete.

Et cum hoc fecissent: concluserunt piscium multitudinem copiosam. Rumpebatur
autem rete eorum. Et annuerunt sociis qui erant in alia navi: ut venirent et adiuvarent
eos. Et venerunt et impleverunt ambas naviculas ita ut mergerentur. Quod cum
videret Symon petrus procidit ad genua ihesu dicens. Exi a me: quia homo peccator sum
domine. Stupor enim circumdederat eum et omnes qui cum illo erant in captura piscium quam
ceperant. Similiter autem iacobum et iohannem filios zebedei qui erant socii symonis. Et ait
ad symonem ihesus. Noli timere ex hoc iam homines eris capiens. Et subductis ad
terram navibus relictis omnibus secuti sunt illum. Et factum est cum esset in una civi
tatum: et ecce vir plenus lepra. Et videns ihesum et procidens in faciem: rogavit eum di
cens. Domine si vis potes me mundare. Et extendens manum: tetigit eum dicens. Volo.
mundare. Et confestim lepra discessit ab illo. Et ipse precepit illi ut nemini diceret:
sed vade ostende te sacerdoti et offer pro emundatione tua sicut precepit moyses in
testimonium illis. Perambulabat autem magis sermo de illo. et conveniebant turbe
multe ut audirent et curarentur ab infirmitatibus suis. Ipse autem secedebat in de
sertum et orabat. Et factum est in una dierum: et ipse sedebat docens. Et erant pharisei
sedentes et legis doctores qui venerant ex omni castello galylee et iudee et ierlm.
et virtus erat domini ad sanandum eos. Et ecce viri portantes in lecto hominem qui erat
paralyticus: et querebant eum inferre et ponere ante eum. Et non invenientes qua
parte illum inferrent pre turba. ascenderunt supra tectum et per tegulas submiserunt
illum cum lecto in medium ante ihesum. Quorum fidem ut vidit. dixit. Homo di
mittuntur tibi peccata tua. Et ceperunt cogitare scribe et pharisei dicentes. Quis est
hic qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata nisi solus deus? Ut cognovit
autem ihesus cogitationes eorum: respondens dixit ad illos. Quid cogitatis in cordibus
vestris? Quid est facilius dicere dimittuntur tibi peccata an dicere surge et ambula?
Ut autem sciatis quia filius hominis potestatem habet in terra dimittendi peccata:
ait paralitico. Tibi dico surge: tolle lectum tuum et vade in domum tuam. Et confe
stim surgens coram illis. tulit in quo iacebat. et abiit in domum suam magnifi
cans deum. Et stupor apprehendit omnes et magnificabant deum. Et repleti sunt
timore dicentes: quia vidimus mirabilia hodie. Et post hec exiit et vidit publica
num nomine levi sedentem ad theloneum et ait illi. Sequere me. Et relictis
omnibus surgens secutus est eum. Et fecit ei convivium magnum levi in domo
sua. Et erat turba multa publicanorum et aliorum qui cum illis erant discumbentes. Et
murmurabant pharisei et scribe eorum dicentes ad discipulos eius. Quare cum publi
canis et peccatoribus manducatis et bibitis? Et respondens ihesus: dixit ad illos. Non
egent qui sani sunt medico: sed qui male habent. Non enim veni vocare iustos: sed
peccatores in penitentiam. At illi dixerunt ad eum. Quare discipuli iohannis ieiunant fre
quenter et obsecrationes faciunt. similiter et phariseorum. tui autem edunt et bibunt?
Quibus ipse ait. Numquid potestis filios sponsi dum cum illis est sponsus facere
ieiunare? Venient autem dies cum ablatus fuerit ab illis sponsus. tunc ieiunabunt
in illis diebus. Dicebat autem et similitudinem ad illos. Quia nemo commissuram a vesti
mento novo. immittit in vestimentum vetus. Alioquin et novum rumpit: et veteri non con
venit commissura a novo. Et nemo mittit vinum novum in utres veteres. Alioquin
rumpet vinum novum utres. et ipsum effundetur. et utres peribunt. Sed vinum novum in utres
novos mittendum est: et utraque conservantur. Et nemo bibens vetus statim vult no
vum: dicit enim vetus melius est.

VI

Factum est autem in sabbato secundo primo cum transiret per sata
vellebant discipuli eius spicas. et manducabant confricantes manibus. Quidam
autem phariseorum dicebant illis. Quid facitis quod non licet in sabbatis? Et respondens ihesus
dixit ad eos. Nec hoc legistis quod fecit david cum esurisset ipse et qui cum eo erant.
quomodo intravit in domum dei. et panes propositionis sumpsit et manducavit: et de
dit hiis qui cum eo erant. quos non licet manducare nisi tantum sacerdotibus? Et di

pene

cebat illis: quia dominus est filius hominis etiam sabbati. Factum est autem et in alio sabbato ut intra-
ret in synagogam et doceret. Et erat ibi homo et manus eius dextra erat arida. Observa-
bant autem scribe et pharisei si in sabbato curaret: ut invenirent unde accusarent il-
lum. Ipse vero sciebat cogitationes eorum. Et ait homini qui habebat manum aridam. Sur-
ge et sta in medium. Et surgens stetit. Ait autem ad illos Ihesus. Interrogo vos si licet sab-
batis bene facere aut male. animam salvam facere an perdere? Et circumspectis omnibus
dixit homini. Extende manum tuam. Et extendit. Et restituta est manus eius. Ipsi autem
repleti sunt insipientia et colloquebantur ad invicem quidnam facerent Ihesu. Fac-
tum est autem in illis diebus exiit in montem orare. et erat pernoctans in oratione dei. Et
cum dies factus esset vocavit discipulos suos et elegit duodecim ex ipsis quos et
apostolos nominavit. Symonem quem cognominavit petrum et andream fratrem eius
iacobum et iohannem philippum et bartholomeum. matheum et thomam. iacobum alphei
et symonem qui vocatur zelotes. iudam iacobi et iudam scarioth. qui fuit prodi-
tor. Et descendens cum illis stetit in loco campestri. et turba discipulorum eius et
multitudo copiosa plebis ab omni iudea et ierusalem et maritima et tyri et sydonis
qui venerant ut audirent eum et sanarentur a languoribus suis. Et qui vexabantur
a spiritibus immundis curabantur. Et omnis turba querebat eum tangere. quia virtus
de illo exibat et sanabat omnes. Et ipse elevatis oculis in discipulos suos dicebat.
Beati pauperes: quia vestrum est regnum dei. Beati qui nunc esuritis: quia saturabimini. Be-
ati qui nunc fletis: quia ridebitis. Beati eritis cum vos oderint homines et cum separa-
verint vos et exprobraverint et eiecerint nomen vestrum tanquam malum propter filium
hominis. Gaudete in illa die et exultate: ecce enim merces vestra multa est in celo.
Secundum hec enim faciebant prophetis patres eorum. Verumtamen ve vobis divitibus. qui
habetis consolationem vestram. Ve vobis qui saturati estis: quia esurietis. Ve vobis qui ride-
tis nunc: quia lugebitis et flebitis. Ve cum benedixerint vobis omnes homines. Secundum hec
faciebant pseudo prophetis patres eorum. Sed vobis dico qui auditis. Diligite inimi-
cos vestros benefacite illis qui vos oderunt. Benedicite maledicentibus vobis. orate pro ca-
lumpniantibus vos. Et qui te percutit in maxillam: prebe et alteram. Et ab eo qui aufert tibi
vestimentum: etiam tunicam noli prohibere. Omni autem petenti te tribue. et qui aufert
que tua sunt ne repetas. Et prout vultis ut faciant vobis homines et vos facite illis
similiter. Et si diligitis eos qui vos diligunt que vobis est gratia? Nam et peccatores
diligentes se diligunt. Et si benefeceritis hiis qui vobis benefaciunt. que vobis est gratia?
Siquidem et peccatores hoc faciunt. Et si mutuum dederitis hiis a quibus speratis recipere que vobis
est gratia? Nam et peccatores peccatoribus fenerantur: ut recipiant equalia. Verumtamen dili-
gite inimicos vestros et benefacite. et mutuum date nichil inde sperantes. et erit mer-
ces vestra multa et eritis filii altissimi. quia ipse benignus est super ingratos et malos. Esto-
te ergo misericordes sicut et pater vester ~~celestis~~ misericors est. Nolite iudicare: et non iudicabi-
mini. Nolite condempnare et non condempnabimini. Dimittite et dimittetur vobis.
Date et dabitur vobis. Mensuram bonam et confertam et coagitatam et supereffluentem
dabunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura qua mensi fueritis remetietur vobis. Dice-
bat autem illis et similitudinem. Numquid potest cecus cecum ducere? Nonne ambo in fove-
am cadunt? Non est discipulus super magistrum. Perfectus autem omnis erit: si sit sicut magister
eius. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui. trabem autem que in oculo tuo est non consideras?
Et quomodo potes dicere fratri tuo. frater sine eiciam festucam de oculo tuo. ipse in oculo tuo trabem
non videns? Hypocrita. eice primum trabem de oculo tuo et tunc perspicies ut educas festu-
cam de oculo fratris tui. Non est enim arbor bona que facit fructus malos: neque arbor ma-
la faciens fructum bonum. Unaquaeque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Neque enim de spi-
nis colligunt ficus. neque de rubo vindemiant uvam. Bonus homo de bono thesauro cor-
dis sui profert bonum: et malus homo de malo thesauro profert malum. Ex habundantia
enim cordis os loquitur. Quid autem vocatis me domine domine et non facitis que dico? Omnis qui ve-

nit ad me et audit sermones meos et facit eos. ostendam vobis cui similis sit. Similis
est homini edificanti domum qui fodit in altum et posuit fundamenta super petram. In-
undatione autem facta illisum est flumen domui illi et non potuit eam movere. fundata enim
erat supra petram. Qui audit autem et non facit. similis est homini edificanti domum suam
super terram sine fundamento. In quam illisus est fluvius et continuo cecidit. et facta

VII

est ruina domus illius magna. Cum autem inplesset omnia verba sua in aures plebis:
intravit capharnaum. Centurionis autem cuiusdam servus. male habens erat moriturus: qui illi
erat preciosus. Et cum audisset de ihesu misit ad eum seniores iudeorum: rogans eum ut ve-
niret et sanaret servum eius. At illi cum venissent ad ihesum rogabant eum sollicite dicen-
tes ei. quia dignus est ut hoc illi prestes. Diligit enim gentem nostram. et synagogam ipse
edificavit nobis. Ihesus autem ibat cum illis. Et cum iam non longe esset a domo: misit ad eum cen-
turio amicos dicens. Domine noli vexari. Non enim dignus sum ut sub tectum meum intres.
Propter quod et me ipsum non sum dignum arbitratus. ut venirem ad te: sed dic verbo et sanabitur
puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus: habens sub me milites.
Et dico huic vade: et vadit. et alio veni: et venit. Et servo meo fac hoc: et facit. Quo
audito ihesus: miratus est. Et conversus sequentibus se turbis dixit. Amen dico vobis: nec in israel
tantam fidem inveni. Et reversi qui missi fuerant domum: invenerunt servum qui lan-

quocat

guerat sanum. Et factum est deinceps ibat in civitatem naim. Et ibant cum illo disci-
puli eius et turba copiosa. Cum autem appropinquaret porte civitatis. ecce defun-
ctus efferebatur filius unicus matris sue. Et hec vidua erat: et turba civitatis multa
cum illa. Quam cum vidisset dominus: misericordia motus super eam dixit illi. Noli flere. Et

t ac

accessit et tetigit loculum. Hii autem qui portabant steterunt. Adolescens tibi dico surge.
Et resedit qui erat mortuus: et cepit loqui. Et dedit illum matri sue. Accepit autem omnes
timor: et magnificabant deum dicentes. Quia propheta magnus surrexit in nobis et quia deus
visitavit plebem suam. Et exiit hic sermo in universam iudeam de eo: et circa
omnem regionem. Et nuntiaverunt iohanni discipuli eius de omnibus hiis. Et convocavit
duos de discipulis suis iohannes: et misit ad ihesum dicens. Tu es qui venturus es an alium
expectamus. Cum autem venissent ad eum viri dixerunt. Iohannes baptista misit nos
ad te dicens. Tu es qui venturus es an alium expectamus? In ipsa autem hora curavit
multos a languoribus et plagis et spiritibus malis: et cecis multis donavit visum. Et respon-
dens dixit illis. Euntes nuntiate iohanni que vidistis et audistis. Quia ceci vident clau-
di ambulant: leprosi mundantur. Surdi audiunt mortui resurgunt: pauperes
evangelizantur. Et beatus est quicumque non fuerit scandalizatus in me. Et cum discessissent nun-
tii iohannis. cepit dicere de iohanne ad turbas. Quid existis in desertum videre: Harundinem
vento moveri? Sed quid existis videre? Hominem mollibus vestimentis indutum? Ecce qui in
veste preciosa sunt et deliciis: in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? Prophetam.
Utique dico vobis: et plusquam prophetam. Hic est de quo scriptum est. Ecce ego mitto
angelum meum ante faciem tuam. qui preparabit viam tuam ante te. Dico enim vobis
maior inter natos mulierum propheta iohanne baptista. nemo est. Qui autem minor est in
regno dei: maior est illo. Et omnis populus audiens et publicani iustificaverunt
deum: baptizati baptismo iohannis. Pharisei autem et legis periti. consilium dei spreverunt
in semet ipsos: non baptizati ab eo. Cui ergo similes dicam homines generationis hu-
ius. et cui similes sunt? Similes sunt pueris sedentibus in foro: et loquentibus ad in-
vicem et dicentibus. Cantavimus vobis et non saltastis: lamentavimus: et non plo-
rastis. Venit enim iohannes baptista. non manducans panem neque bibens vinum et dici-
tis. Demonium habet. Venit enim filius hominis manducans et bibens et dicitis. Ecce
homo devorator et bibens vinum. amicus publicanorum et peccatorum: et iustificata est sapi-
entia ab omnibus filiis suis. Rogabat autem illum quidam phariseus: ut manduca-
ret cum illo. Et ingressus domum pharisei discubuit. Et ecce mulier que erat in
civitate peccatrix. ut cognovit quod accubuisset in domo pharisei attulit ala-

bastrum unguenti. et stans retro secus pedes eius. lacrimis cepit rigare pedes eius. et capillis ca
pitis sui tergebat. et unguento ungebat. Videns autem phariseus qui uocauerat eum: ait intra
se dicens. Hic si esset propheta: sciret utique que et qualis est mulier que tangit eum quia pec
catrix est. Et respondens ihesus dixit ad illum. Symon habeo tibi aliquid dicere. At ille ait.
Magister dic. Duo debitores erant cuidam feneratori: unus debebat denarios quingentos.
et alius quinquaginta. Non habentibus illis unde redderent: donauit utrisque. Quis ergo eum
plus diligit? Respondens symon dixit. Estimo quia is cui plus donauit. At ille
dixit. Recte iudicasti. Et conuersus ad mulierem: dixit symoni. Vides hanc mulie
rem? Intraui in domum tuam: aquam pedibus meis non dedisti. Hec autem lacrimis ri
gauit pedes meos: et capillis suis tersit. Osculum mihi non dedisti. hec autem ex quo intrauit
non cessauit osculari pedes meos. Oleo caput meum non unxisti: hec autem unguento unxit
pedes meos. Propter quod dico tibi: remittuntur ei peccata multa: quoniam dilexit multum.
Cui autem minus dimittitur: minus diligit. Dixit autem ad illam. Remittuntur tibi peccata.
Et ceperunt qui simul accumbebant dicere intra se. Quis est hic qui etiam peccata dimittit?
Dixit autem ad mulierem. Fides tua te saluam fecit. Vade in pace. Et factum est deinceps
et ipse iter faciebat per ciuitates et castella predicans et euangelizans regnum dei. et duodecim
cum illo. et mulieres alique que erant curate a spiritibus inmundis et malignis. et ab
infirmitatibus. maria que uocatur magdalene de qua demonia septem exierant.
et iohanna uxor chuze procuratoris herodis. et susanna et alie multe que ministra
bant ei de facultatibus suis. Cum autem turba multa conueniret et de ciuitatibus prope
rarent ad eum: dixit per similitudinem. Exiit qui seminat. seminare semen suum.
Et dum seminat: aliud cecidit secus uiam et conculcatum est. et uolucres celi comede
runt illud. Et aliud cecidit supra petram: et natum aruit quia non habebat humorem.
Et aliud cecidit inter spinas: et simul exorte spine suffocauerunt illud. Et aliud cecidit
in terram bonam: et ortum fecit fructum centuplum. Hec dicens clamabat. Qui habet
aures audiendi audiat. Interrogabant autem discipuli eius: que esset hec parabola. Quibus
ipse dixit. Vobis datum est nosse misterium regni dei. Ceteris autem in parabolis ut uiden
tes non uideant: et audientes non intelligant. Est autem hec parabola. Semen est uerbum dei.
Qui autem secus uiam: hii sunt qui audiunt. Deinde uenit diabolus et tollit uerbum de
corde eorum: ne credentes salui fiant. Nam qui supra petram: qui cum audierint: suscipi
unt uerbum. Et hii radices non habent: quia ad tempus credunt et in tempore temptationis
recedunt. Quod autem in spinis cecidit: hii sunt qui audierunt. et a sollicitudinibus et di
uitiis et uoluptatibus uite euntes suffocantur: et non referunt fructum. Quod autem in terram
bonam: hii sunt qui in corde bono et optimo: audientes uerbum retinent. et fructum
afferunt in patientia. Nemo autem lucernam accendens operit eam uase. aut subtus le
ctum ponit. sed supra candelabrum ponit. ut intrantes uideant lumen. Non enim est occul
tum quod non manifestetur. nec absconditum quod non cognoscatur et in palam ueniat. Vi
dete ergo quomodo audiatis. Qui enim habet: dabitur ei. Et quicumque non habet. etiam quod pu
tat se habere: auferetur ab illo. Venerunt autem ad illum. mater et fratres eius: et non poterant
adire eum pre turba. Et nuntiatum est illi. Mater tua et fratres tui stant foris. uolen
tes te uidere. Qui respondens dixit ad eos: Mater mea et fratres mei hii sunt. qui uer
bum dei audiunt et faciunt. Factum est autem in una dierum: et ipse ascendit in nauiculam
et discipuli eius. Et ait ad illos. Transfretemus trans stagnum. Et ascenderunt. Nauigantibus autem
illis. obdormiuit. Et descendit procella uenti in stagnum. et complebantur et periclitabantur. Acce
dentes autem suscitauerunt eum dicentes. Preceptor perimus. At ille surgens increpauit uen
tum et tempestatem aque: et cessauit. Et facta est tranquillitas. Dixit autem illis. Vbi est fi
des uestra? Qui timentes: mirati sunt dicentes ad inuicem. Quis putas hic est quia et uen
tis imperat et mari: et obediunt ei. Enauigauerunt autem ad regionem gerasenorum: que
est contra galyleam. Et cum egressus esset ad terram: occurrit illi uir quidam qui habebat de
monium iam temporibus multis. et uestimento non induebatur neque in domo manebat: sed in monu

et osculabatur pedes eius

VIII

eum

cum gau dio

mentis. Is ut uidit ihesum procidit ante illum: et exclamans uoce magna dixit. Quid mihi et tibi est
ihesu fili dei altissimi? Obsecro te ne me torqueas. Precipiebat enim spiritui inmundo: ut exiret
ab homine. Multis enim temporibus arripiebat illum: et uinciebatur cathenis et compedi
bus custoditus. et ruptis uinculis agebatur a demonio in deserto. Interrogauit autem illum
ihesus dicens. Quod tibi nomen est? At ille dixit. legio. Quia intrauerunt demonia multa
in eum. Et rogabant illum ne imperaret illis ut in abyssum irent. Erat autem ibi grex porcorum mul
torum pascentium in monte. et rogabant eum ut permitteret eis in illos ingredi. Et per
misit illos. Exierunt ergo demonia ab homine: et intrauerunt in porcos. Et impetu grex
abiit per preceps in stagnum: et suffocatus est. Quod ut uiderunt factum qui pascebant. fu
gerunt et nuntiauerunt in ciuitatem et in uillas. Exierunt autem uidere quod factum
est: et uenerunt ad ihesum. Et inuenerunt hominem sedentem a quo demonia exie
rant. uestitum ac sana mente ad pedes eius: et timuerunt. Nuntiauerunt autem illis
et qui uiderant. quomodo sanus factus esset a legione. Et rogauerunt illum omnis multitu
do regionis gerasenorum. ut discederet ab ipsis: quia timore magno tenebantur. Ipse
autem ascendens nauem reuersus est. Et rogabat illum uir a quo demonia exierant
ut cum eo esset. Dimisit autem ihesus eum dicens. Redi in domum tuam: et narra
quanta tibi fecit deus. Et abiit per uniuersam ciuitatem: predicans quanta illi fecisset ihesus. Factum est
autem cum redisset ihesus: excepit illum turba. Erant enim omnes expectantes eum. Et ecce
uenit uir cui nomen iairus: et ipse princeps synagoge erat. Et cecidit ad pedes ihesu
rogans eum ut intraret in domum eius. quia filia unica erat illi fere annorum duodecim
et hec moriebatur. Et contigit dum iret: a turbis comprimebatur. Et mulier quedam erat
in fluxu sanguinis. ab annis duodecim. que in medicos erogauerat omnem sub
stantiam suam: nec ab ullo potuit curari. Accessit retro et tetigit fimbriam uestimenti
eius. et confestim stetit fluxus sanguinis eius. Et ait ihesus. Quis est qui me tetigit? Ne
gantibus autem omnibus dixit petrus. et qui cum illo erant. Preceptor turbe te com
primunt et affligunt. et dicis quis me tetigit? Et dixit ihesus. Tetigit me aliquis. Nam et ego
noui uirtutem de me exisse. Uidens autem mulier quia non latuit. tremens uenit et procidit an
te pedes eius. et ob quam causam tetigerit eum indicauit coram omni populo. et quemadmodum confestim
sanata sit. At ipse dixit illi. Filia fides tua te saluam fecit: uade in pace. Adhuc illo lo
quente uenit quidam ad principem synagoge dicens ei. quia mortua est filia tua. noli ue
xare illum. Ihesus autem audito hoc uerbo: respondit patri puelle. Noli timere: crede tantum et sal
ua erit. Et cum uenisset domum. non permisit intrare quemquam nisi petrum et iacobum et iohannem
et patrem et matrem puelle. Flebant autem omnes: et plangebant illam. At ille dixit. Nolite
flere. Non enim mortua puella sed dormit. Et deridebant eum: scientes quia mortua esset.
Ipse autem tenens manum eius clamauit dicens. Puella surge. Et reuersus est spiritus eius: et surrexit
continuo. Et iussit illi dare manducare. Et stupuerunt parentes eius. quibus precepit ne ali
cui dicerent. quod factum erat. Conuocatis autem duodecim apostolis dedit illis uirtutem et potesta
tem super omnia demonia: et ut languores curarent. Et misit illos predicare regnum dei et
sanare infirmos. Et ait ad illos. Nichil tuleritis in uia neque uirgam neque peram
neque panem. neque pecuniam: neque duas tunicas habeatis. Et in quacumque domum intraueritis
ibi manete. et inde ne exeatis. Et quicumque non receperint uos. exeuntes de ciuitate illa.
etiam puluerem pedum uestrorum excutite in testimonium super illos. Egressi autem circui
bant per castella. euangelizantes et curantes ubique. Audiuit autem herodes tetrarcha omnia
que fiebant ab eo. et hesitabat eo quod diceretur a quibusdam quia iohannes surrexit a mortuis.
a quibusdam uero quia helyas apparuit: ab aliis autem quia propheta unus surrexit de antiquis. Et ait
herodes. Iohannem ego decollaui. Quis autem est iste de quo ego audio talia? Et querebat
eum uidere. Et regressi apostoli narrauerunt illi quecumque fecerunt. Et assumptis illis
secessit seorsum in locum desertum qui est bethsaide. Quod cum cognouissent turbe.
secute sunt illum. Et excepit illos. et loquebatur illis de regno dei: et eos qui cura indi
gebant sanabat. Dies autem cepit declinare. Et accedentes duodecim: dixerunt illi. Di

VIII

+ predicans

IX

dimitte turbas: ut euntes in castella villasque que circa sunt diuertant et inueniant escas.
quia hic in loco deserto sumus. Ait autem ad illos. Vos date illis manducare. At illi dixerunt. Non
sunt nobis plus quam quinque panes et duo pisces: nisi forte nos eamus et emamus in omnem hanc tur
bam escas. Erant autem fere uiri quinque milia. Ait autem ad discipulos suos. Facite il
los discumbere per conuiuia quinquagenos. Et ita fecerunt. Et discubuerunt omnes. Acceptis
autem quinque panibus et duobus piscibus. respexit in celum et benedixit illis et fregit. et distribuit
discipulis suis: ut ponerent ante turbas. Et manducauerunt omnes: et saturati sunt. Et subla
tum est quod superfuit illis fragmentorum cophini duodecim. Et factum est cum solus esset
orans: erant cum illo et discipuli. Et interrogauit illos dicens. Quem me dicunt esse turbe?
At illi responderunt et dixerunt. Iohannem baptistam. alii autem heliam: alii quia propheta unus
de prioribus surrexit. Dixit autem illis. Vos autem quem me esse dicitis? Respondens symon
petrus dixit. Christum dei. At ille increpans illos precepit ne cui dicerent hoc: dicens quia
oportet filium hominis multa pati et reprobari a senioribus et principibus sacerdotum. et
scribis sacerdotum et occidi: et tertia die resurgere. Dicebat autem ad omnes. Si quis
uult post me uenire abneget semetipsum. et tollat crucem suam cotidie et sequatur me.
Qui enim uoluerit animam suam saluam facere perdet eam. Nam qui perdiderit animam suam propter
me: saluam faciet illam. Quid enim proficit homo si lucretur uniuersum mundum. se autem
ipsum perdat. et detrimentum sui faciat? Nam qui me erubuerit et meos sermones: hunc
filius hominis erubescet cum uenerit in maiestate sua et patris et sanctorum angelorum. Dico
autem uobis uere sunt aliqui hic stantes qui non gustabunt mortem donec uideant regnum dei. Factum
est autem post hec uerba fere dies octo. et assumpsit petrum et iacobum et iohannem: et ascendit
in montem ut oraret. Et factum est dum oraret species uultus eius altera: et uestitus eius albus refful
gens. Et ecce duo uiri loquebantur cum illo. Erant autem moyses et helyas uisi in maie
state: et dicebant excessum eius quem completurus erat in ierusalem. Petrus uero et qui cum illo erant
grauati erant somno. Et euigilantes uiderunt maiestatem eius. et duos uiros qui cum illo
stabant. Et factum est cum discederent ab illo: ait petrus ad ihesum. Preceptor bonum est nos hic
esse: faciamus tria tabernacula. unum tibi et unum moysi. et unum helye: nesciens quid diceret. Hec
autem illo loquente. facta est nubes et obumbrauit eos: et timuerunt intrantibus illis in
nubem. Et uox facta est de nube dicens. Hic est filius meus dilectus ipsum audite. Et
dum fieret uox. inuentus est ihesus solus. Et ipsi tacuerunt et nemini dixerunt in illis die
bus quicquam ex hiis que uiderant. Factum est autem in sequenti die descendentibus illis de mon
te: occurrit illi turba multa. Et ecce uir de turba: exclamauit dicens. Magister obsecro te
respice in filium meum. quia unicus est mihi. Et ecce spiritus apprehendit illum et subito clamat et
elidit. et dissipat eum cum spuma et uix discedit dilanians eum. Et rogaui disci
pulos tuos ut eicerent illum: et non potuerunt. Respondens autem ihesus dixit. O generatio in
fidelis et peruersa. usquequo ero apud uos et patiar uos? Adduc huc filium tuum.
Et cum accederet elisit eum demonium: et dissipauit. Et increpauit ihesus spiritum
inmundum et sanauit puerum: et reddidit illum patri eius. Stupebant autem omnes in magni
tudine dei. Omnibusque mirantibus in omnibus que faciebat. dixit ad discipulos suos.
Ponite uos in cordibus uestris sermones istos. Filius enim futurum est ut tradatur in ma
nus hominum. At illi ignorabant uerbum istud: et erat uelatum ante eos. ut non senti
rent illud. Et timebant interrogare eum de hoc uerbo. Intrauit autem cogitatio in
eos: quis eorum maior esset. At ihesus uidens cogitationes cordis eorum: apprehendens puerum
statuit eum secus se. et ait illis. Quicumque susceperit puerum istum in nomine meo: me
recipit. Et quicumque me receperit: recipit eum qui me misit. Nam qui minor est inter
omnes uos: hic maior est. Respondens autem iohannes dixit. Preceptor. uidimus quendam
in nomine tuo eicientem demonia et prohibuimus eum: quia non sequitur nobiscum. Et ait ad
illum ihesus. Nolite prohibere. Qui enim non est aduersum uos: pro uobis est. Factum est autem dum com
plerentur dies assumptionis eius: et ipse faciem suam firmauit ut iret in ierusalem.
Et misit nuncios ante conspectum suum. Et euntes intrauerunt in ciuitatem sama

xviii

ebdma

Samaritanorum: ut pararent illi. Et non receperunt eum: quia facies eius erat euntis Ierusalem. Cum uidis
sent autem discipuli eius Iacobus et Iohannes dixerunt. Domine uis dicimus ut ignis descendat de celo: et con
sumat illos? Et conuersus increpauit illos dicens. Nescitis cuius spiritus estis. Filius homi
nis non uenit animas perdere sed saluare. Et abierunt in aliud castellum. Factum est autem ambu
lantibus illis in uia: dixit quidam ad illum. Sequar te quocumque ieris. Et ait illi Ihesus. Vul
pes foueas habent et uolucres celi nidos. Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet.
Ait autem ad alterum. Sequere me. Ille autem dixit. Domine permitte mihi primum ire et se
pelire patrem meum. Dixitque ei Ihesus. Sine ut mortui sepeliant mortuos suos. Tu autem
uade annuntia regnum dei. Et ait alter. Sequar te domine. Sed primum permitte mihi his renun
tiare qui domi sunt. Ait ad illum Ihesus. Nemo mittens manum suam ad aratrum et

X

respiciens retro: aptus est regno dei. Post hec autem designauit dominus et alios septuagin
ta duos: et misit illos binos ante faciem suam in omnem ciuitatem et locum quo erat
ipse uenturus. Et dicebat illis. Messis quidem multa operarii autem pauci. Rogate ergo dominum
messis ut mittat operarios in messem. Ite. Ecce ego mitto uos sicut agnos inter lu
pos. Nolite portare sacculum neque peram neque calciamenta: et neminem per uiam salutaue
ritis. In quamcumque domum intraueritis: primum dicite. Pax huic domui. Et si ibi fu
erit filius pacis: requiescet super illam pax uestra. Sin autem: ad uos reuertetur. In eadem
autem domo manete. edentes et bibentes que apud illos sunt. Dignus est enim operarius mer
cede sua. Nolite transire de domo in domum. Et in quamcumque ciuitatem intraueritis et
susceperint uos: manducate que apponuntur uobis. et curate infirmos qui in illa sunt
et dicite illis. Appropinquauit in uos regnum dei. In quamcumque ciuitatem intraue
ritis et non receperint uos. exeuntes in plateas eius dicite. Etiam puluerem qui adhe
sit nobis de ciuitate uestra extergimus in uos: tamen hoc scitote quia appropinquauit re
gnum dei. Dico uobis. quia Sodomis in die illa remissius erit quam illi ciuitati. Ve tibi Coro
zaim. ue tibi Bethsaida. quia si in Tyro et Sydone facte fuissent uirtutes que in uobis facte
sunt. olim in cilicio et cinere sedentes penitentent. Verumtamen Tyro et Sydoni remis
sius erit in iudicio quam uobis. Et tu Capharnaum usque ad celum exaltata. usque ad infer
num demergeris. Qui uos audit me audit. et qui uos spernit me spernit.
Qui autem me spernit: spernit eum qui me misit. Reuersi sunt autem septuaginta duo cum gau
dio dicentes. Domine. etiam demonia subiciuntur nobis in nomine tuo. Et ait illis. Videbam
sathanam sicut fulgur de celo cadentem. Ecce dedi uobis potestatem calcandi supra
serpentes et scorpiones. et super omnem uirtutem inimici. et nichil uos nocebit. Veru
tamen in hoc nolite gaudere: quia spiritus uobis subiciuntur. Gaudete autem quod nomina uestra
scripta sunt in celis. In ipsa hora exultauit spiritu sancto: et dixit. Confiteor tibi pater
domine celi et terre. quod abscondisti hec a sapientibus et prudentibus: et reuelasti ea paruu
lis. Etiam pater. quia sic complacuit ante te. Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et ne
mo scit qui sit filius nisi pater. et qui sit pater nisi filius. et cui uoluerit filius reuelare.
Et conuersus ad discipulos suos dixit. Beati oculi qui uident que uos uidetis. Di
co enim uobis quod multi prophete et reges uoluerunt uidere que uos uidetis et non uide
runt et audire que auditis et non audierunt. Et ecce quidam legis peritus surrexit,
temptans illum et dicens. Magister quid faciendo uitam eternam possidebo?
At ille dixit ad eum. In lege quid scriptum est? Quomodo legis? Ille respondens di
xit. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua: et ex omnibus
uiribus tuis: et ex omni mente tua et proximum tuum sicut te ipsum. Dixitque illi. Re
cte respondisti. Hoc fac et uiues. Ille autem uolens iustificare se ipsum: dixit ad Ihesum.
Et quis est meus proximus? Suscipiens autem Ihesus dixit. Homo quidam descendebat ab
Ierusalem in Iericho: et incidit in latrones. Qui etiam despoliauerunt eum: et plagis im
positis abierunt semiuiuo relicto. Accidit autem ut sacerdos quidam descenderet
eadem uia: et uiso illo preteriuit. Similiter et leuita cum esset secus locum. et uide
ret eum pertransiit. Samaritanus autem quidam iter faciens uenit secus eum. et uidens

eum misericordia motus est. Et appropians alligauit uulnera eius. infundens oleum et uinum. Et
imponens illum in iumentum suum duxit in stabulum. et curam eius egit. Et altera die protulit
duos denarios. et dedit stabulario et ait. Curam illius habe. Et quodcumque superoga
ueris. ego cum rediero reddam tibi. Quis enim tibi horum trium uidetur proximus fuisse
illi qui incidit in latrones? At ille dixit. Qui fecit misericordiam in illum. Et ait illi ihesus. Va
de et tu fac similiter. Factum est autem dum irent. et ipse intrauit in quoddam castellum.
et mulier quedam martha nomine excepit illum in domum suam. Et huic erat soror
quedam nomine maria. que etiam sedens secus pedes domini. audiebat uerbum illius.
Martha autem satagebat circa frequens ministerium. Que stetit et ait. Domine non est tibi cure
quod soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi ut me adiuuet. Et respondens
dixit illi dominus. Martha martha sollicita es. et turbaris erga plurima. Porro unum
est necessarium. Maria optimam partem elegit. que non auferetur ab ea. Et factum est

XI

cum esset in loco quodam orans. ut cessauit dixit unus ex discipulis eius ad eum. Domine doce
nos orare. sicut iohannes docuit discipulos suos. Et ait illis. Cum oratis dicite. Pater
sanctificetur nomen tuum. adueniat regnum tuum. panem nostrum cotidianum da nobis coti
die. et dimitte nobis peccata nostra. siquidem et ipsi dimittimus omni debenti nobis. et ne
nos inducas in temptationem. Et ait ad illos. Quis uestrum habebit amicum et ibit
ad illum media nocte. et dicet illi amice commoda mihi tres panes. quoniam amicus meus
uenit de uia ad me. et non habeo quod ponam ante illum. et ille deintus respondens dicat.
noli mihi molestus esse. iam ostium clausum est et pueri mei mecum sunt in cubili. non
possum surgere et dare tibi. Et ille si perseuerauerit pulsans. dico uobis et si non dabit illi
surgens eo quod amicus eius sit. propter improbitatem tamen eius surget. et dabit illi quot
quot habet necessarios. Et ego uobis dico. Petite. et dabitur uobis. Querite et in
uenietis. Pulsate et aperietur uobis. Omnis enim qui petit accipit. et qui querit in
uenit. et pulsanti aperietur. Quis autem ex uobis patrem petit panem. numquid lapidem
dabit illi? Aut piscem. numquid pro pisce serpentem dabit illi? Aut si petierit ouum numquid
porriget ei scorpionem? Si ergo uos cum sitis mali nostis bona data dare filiis uestris.
quanto magis pater uester de celo dabit spiritum bonum petentibus se. Et erat eiciens demonium.
et illud erat mutum. Et cum eiecisset demonium locutus est mutus. et admirate sunt turbe. Qui
dam autem ex eis dixerunt. In beelzebub principe demoniorum eicit demonia. Et alii temptan
tes signum de celo querebant ab eo. Ipse autem ut uidit cogitationes eorum dixit eis. Omne
regnum in seipsum diuisum desolabitur. et domus supra domum cadet. Si autem et sathanas in se
ipsum diuisus est. quomodo stabit regnum ipsius quia dicitis in beelzebub eicere me demo
nia. Si autem ego in beelzebub eicio demonia. filii uestri in quo eiciunt? Ideo ipsi iudices uestri
erunt. Porro si in digito dei eicio demonia. profecto peruenit in uos regnum dei. Cum fortis
armatus custodit atrium suum. in pace sunt ea que possidet. Si autem fortior illo superue
niens uicerit eum. uniuersa arma eius auferet in quibus confidebat. et spolia eius distri
buet. Qui non est mecum. aduersum me est. Et qui non colligit mecum dispergit. Cum immundus
spiritus exierit ab homine. perambulat per loca inaquosa. querens requiem et non inueniens
dicit. Reuertar in domum meam unde exiui. Et cum uenerit inuenit scopis mundatam et or
natam. Tunc uadit et assumit septem alios spiritus nequiores se. et ingressi habitant ibi.
Et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Factum est autem cum hec diceret extollens
uocem quedam mulier de turba dixit illi. Beatus uenter qui te portauit. et ubera
que suxisti. At ille dixit. Quinimmo. beati qui audiunt uerbum dei et custodiunt illud.
Turbis autem concurrentibus cepit dicere. Generatio hec. generatio nequam est. Signum querit et
signum non dabitur ei. nisi signum ione. Nam sicut ionas fuit signum niniuitis. ita erit
et filius hominis generationi isti. Regina austri surget in iudicio cum uiris generationis
huius. et condemnabit illos. quia uenit a finibus terre audire sapientiam salomonis. Et ecce
plus salomone hic. Viri niniuite surgent in iudicio cum generatione hac. et condem
nabunt illam. quia penitentiam egerunt ad predicationem ione. Et ecce plus iona hic. Nemo

accendit lucernam et in abscondito ponit. neque sub modio sed super candelabrum. ut qui ingredi
untur lumen videant. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex
totum corpus tuum lucidum erit. Si autem nequam fuerit: etiam corpus tuum tenebrosum erit.
Vide ergo ne lumen quod in te est tenebre sint. Si ergo corpus tuum totum lucidum fuerit non
habens partem aliquam tenebrarum: erit lucidum totum et sicut lucerna fulgoris illumina
bit te. Et cum loqueretur: rogavit illum quidam phariseus ut pranderet apud se. Et
ingressus: recubuit. Phariseus autem cepit intra se reputans dicere: quare non baptizatus esset
ante prandium. Et ait dominus ad illum. Nunc vos pharisei quod deforis est calicis et catini
mundatis: quod autem intus est vestrum plenum est rapina et iniquitate. Stulti. nonne qui fecit
quod deforis est. etiam id quod deintus est fecit? Verumtamen quod superest date elemosinam et ecce
omnia munda sunt vobis. Sed ve vobis phariseis qui decimatis mentam et rutam et omne holus
et preteritis iudicium et caritatem dei. Hec autem oportuit facere: et illa non omittere. Ve
vobis phariseis qui diligitis primas cathedras in synagogis: et salutationes in foro. Ve vo
bis qui estis ut monumenta que non apparent. et homines ambulantes supra nesciunt. Re
spondens autem quidam ex legisperitis: ait illi. Magister: hec dicens nobis contumeliam facis.
At ille ait. Et vobis legisperitis ve: qui oneratis homines oneribus que portari non possunt.
et ipsi uno digito vestro non tangitis sarcinas. Ve vobis qui edificatis monumenta prophetarum:
patres autem vestri occiderunt illos. Profecto testificamini quod consentitis operibus patrum vestrorum.
quoniam quidem ipsi eos occiderunt. vos autem edificatis eorum sepulchra. Propterea et sapientia dei dixit.
Mittam ad illos prophetas et apostolos: et ex illis occident et persequentur: ut inquiratur san
guis omnium prophetarum. qui effusus est a constitutione mundi a generatione ista.
a sanguine abel usque ad sanguinem zacharie qui periit inter altare et edem. Ita di
co vobis: requiretur ab hac generatione. Ve vobis legisperitis: qui tulistis clavem scientie.
ipsi non introistis: et eos qui introibant prohibuistis. Cum hec ad illos diceret ceperunt pharisei et
legisperiti graviter insistere. et os eius opprimere de multis: insidiantes ei et querentes capere ali
quid ex ore eius ut accusarent eum. Multis autem circumstantibus turbis. ita ut se invicem con
culcarent: cepit dicere ad discipulos suos. Attendite a fermento phariseorum: quod est hypo
crisis. Nichil autem opertum est quod non reveletur: neque absconditum quod non sciatur. Quoniam que in tene
bris dixistis in lumine dicentur. et quod in aurem locuti estis in cubiculis: predicabi
tur in tectis. Dico autem vobis amicis meis ne terreamini ab his qui occidunt corpus. et post hec non
habent amplius quod faciant. Ostendam autem vobis: quem timeatis. Timete eum qui postquam occiderit
habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico vobis: hunc timete. Nonne quinque passeres vene
unt dipondio. et unus ex illis non est in oblivione coram deo: Sed et capilli capitis vestri omnes
numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passeribus pluris estis. Dico autem vobis. Omnis
quicumque fuerit confessus me coram hominibus: et filius hominis confitebitur
illum coram angelis dei. Qui autem negaverit me coram hominibus: denegabitur
coram angelis dei. Et omnis qui dicit verbum in filium hominis remittetur illi:
ei autem qui in spiritum sanctum blasphemaverit: non remittetur. Cum autem inducent vos in
synagogas. et ad magistratus et potestates: nolite solliciti esse qualiter aut
quid respondeatis. aut quid dicatis. Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora quid
oporteat dicere. Ait autem quidam ei de turba. Magister dic fratri meo ut dividat mecum he
reditatem. At ille dixit ei. Homo. quis me constituit iudicem aut divisorem
super vos? Dixitque ad illos. Videte et cavete ab omni avaricia. quia non in habun
dantia cuiusquam vita eius est ex his que possidet. Dixit autem similitudinem ad illos di
cens. Hominis cuiusdam divitis uberes fructus ager attulit: et cogitabat intra
se dicens. Quid faciam quia non habeo quo fructus meos? Et dixit. Hoc faciam

congregem

Destruam horrea mea et maiora faciam. et illuc congregabo omnia que nata
sunt michi et bona mea: et dicam anime mee. Anima habes multa bona posita
in annos plurimos. requiesce. comede. bibe. epulare. Dixit autem illi deus. Stul
te hac nocte animam tuam repetunt a te. que autem parasti cuius erunt? Sic est qui

sibi thesaurizat: et non est in deum dives. Dixitque ad discipulos suos. Ideo dico vobis no
lite solliciti esse animae quid manducetis: neque corpori quid vestiamini. Anima plus est quam
esca: et corpus plus quam vestimentum. Considerate corvos. quia non seminant neque metunt
quibus non est cellarium neque horreum: et deus pascit illos. Quanto magis vos pluris estis
illis? Quis autem vestrum cogitando potest adicere ad staturam suam cubitum unum? Si ergo
neque quod minimum est potestis. quid de ceteris solliciti estis? Considerate lilia agri quomodo
crescunt. quia non laborant neque nent. Dico autem vobis: quia nec Salomon in omni gloria sua ve
stiebatur sicut unum ex istis. Si autem foenum quod hodie in agro est. et cras in clibanum
mittitur deus sic vestit. quanto magis vos pusillae fidei? Et vos nolite quaerere quid
manducetis. aut quid bibatis: et nolite in sublime tolli. Haec enim omnia: gentes mundi
quaerunt. Pater autem vester scit: quoniam his indigetis. Verumtamen quaerite regnum dei: et haec omnia
adicientur vobis. Nolite timere pusillus grex: quia complacuit patri vestro dare vobis
regnum. Vendite quae possidetis: et date elemosynam. Facite vobis sacculos qui non veterascunt.
thesaurum non deficientem in caelis: quo fur non appropiat. neque tinea corrumpit. Ubi enim the
saurus vester est: ibi et cor vestrum erit. Sint lumbi vestri praecincti: et lucernae ardentes.
Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum: quando revertatur a nuptiis: ut
cum venerit et pulsaverit confestim aperiant ei. Beati servi illi: quos cum venerit dominus
invenerit vigilantes. Amen dico vobis quod praecinget se et faciet illos discumbere:
et transiens ministrabit illis. Et si venerit in secunda vigilia et si in tertia vigilia venerit
et ita invenerit: beati sunt servi illi. Hoc autem scitote: quia si sciret pater famili
as qua hora fur veniret: vigilaret utique et non sineret perfodi domum suam. Et vos
estote parati: quia qua hora non putatis: filius hominis veniet. Ait autem ei Petrus. Domine ad
nos dicis hanc parabolam an et ad omnes? Dixit autem dominus. Quis putas est fidelis dispensa
tor et prudens. quem constituit dominus super familiam suam. ut det illis in tempore tritici
mensuram? Beatus ille servus. quem cum venerit dominus invenerit ita facientem. Vere
dico vobis quia supra omnia quae possidet constituet illum. Quod si dixerit servus ille in
corde suo. moram facit dominus meus venire: et coeperit percutere pueros et ancillas et
edere et bibere et inebriari: veniet dominus servi illius in die qua non sperat et hora qua
nescit. et dividet eum: partemque eius cum infidelibus ponet. Ille autem servus qui cognovit
voluntatem domini sui et non praeparavit. et non fecit secundum voluntatem eius:
vapulabit multis. Qui autem non cognovit et fecit digna plagis: vapulabit
paucis. Omni autem cui multum datum est. multum quaeretur ab eo. Et cui commendaverunt multum:
plus petent ab eo. Ignem veni mittere in terram. et quid volo nisi ut accendatur? Baptismo autem
habeo baptizari. et quomodo coartor usque dum perficiatur? Putatis quia pacem veni da
re in terram? Non dico vobis: sed separationem. Erunt enim ex hoc quinque in domo una
divisi. Tres in duos: et duo in tres dividentur. Pater in filium. et filius in patrem su
um. Mater in filiam et filia in matrem. Socrus in nurum suam: et nurus in socrum su
am. Dicebat autem et ad turbas. Cum videritis nubem orientem ab occasu. statim
dicitis nimbus venit et ita fit. Et cum austrum flantem: dicitis quia aestus erit
et ita fit. Hypocritae. faciem caeli et terrae nostis probare. hoc autem tempus quomodo non
probatis? Quid autem et a vobis ipsis non iudicatis quod iustum est? Cum autem vadis cum adver
sario tuo ad principem in via da operam liberari ab illo ne forte trahat te ad iudi
cem. et iudex tradat te exactori: et exactor mittat te in carcerem. Dico tibi non exi
es inde donec etiam novissimum minutum reddas. Aderant autem quidam ipso in tempore
nuntiantes illi de galilaeis. quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificiis
eorum. Et respondens dixit illis. Putatis quod hi galilaei prae omnibus galilaeis peccatores
fuerunt qui talia passi sunt? Non dico vobis. sed nisi paenitentiam habueritis omnes si
militer peribitis. Sicut illi decem et octo supra quos cecidit turris in Siloam
et occidit eos. Putatis quia et ipsi debitores fuerunt praeter homines omnes habitan
tes in Ierusalem. Non dico vobis: sed si non paenitentiam egeritis: omnes similiter peribitis.

XIII

Dicebat autem hanc similitudinem. Arborem fici habebat quidam plantatam in uinea sua:
et uenit querens fructum in illa et non inuenit. Dixit autem ad cultorem uinee. Ecce enim
tres sunt ex quo uenio querens fructum in ficulnea hac: et non inuenio. Succide ergo
illam. ut quid etiam terram occupat? At ille respondens dixit illi. Domine. dimitte
illam et hoc anno: usque dum fodiam circa illam et mittam stercora. et si quidem fecerit
fructum. sin autem in futurum succides eam. Erat autem docens in synagoga eorum sabbatis.
et ecce mulier que habebat spiritum infirmitatis annis decem et octo: et erat inclina-
ta. nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum uideret ihesus uocauit ad se et ait illi.
Mulier dimissa es ab infirmitate tua. et imposuit illi manus et confestim erecta
est: et glorificabat deum. Respondens autem archisynagogus indignans quia sabbato curasset ihesus
dicebat turbe. Sex dies sunt: in quibus oportet operari. In his ergo uenite et curami-
ni: et non in die sabbati. Respondit autem ad illum dominus et dixit. Hypocrite unusquisque
uestrum sabbato non soluit bouem suum aut asinum a presepio et ducit adaquare? Hanc autem
filiam abrahe quam alligauit sathanas ecce decem et octo annis. non oportuit solui
a uinculo isto die sabbati? Et cum hec diceret: erubescebant omnes aduersarii eius.
et omnis populus gaudebat in uniuersis que gloriose fiebant ab eo. Dicebat ergo. Cui si-
mile est regnum dei et cui simile esse existimabo illud? Simile est grano synapis.
quod acceptum homo misit in hortum suum et creuit et factum est in arborem magnam. et
uolucres celi requieuerunt in ramis eius. et iterum dixit. Cui simile estimabo re-
gnum dei? Simile est fermento quod acceptum mulier abscondit in farine sata
tria: donec fermentaretur totum. Et ibat per ciuitates et castella docens et iter faci-
ens in ierusalem. Ait autem illi quidam. Domine. si pauci sunt qui saluantur? Ipse autem dixit ad
illos. Contendite intrare per angustam portam: quia multi dico uobis querunt intrare
et non poterunt. Cum autem intrauerit paterfamilias et clauserit ostium: incipietis foris
stare et pulsare ostium dicentes. Domine. aperi nobis. et respondens dicet uobis. Ne-
scio uos unde sitis. Tunc incipietis dicere. Manducauimus coram te et bibimus:
et in plateis nostris docuisti. et dicet uobis. Nescio uos unde sitis. Discedite a me:
omnes operarii iniquitatis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Cum uideritis abraham
et ysaac et iacob et omnes prophetas in regno dei: uos autem expelli foras. Et uenient ab
oriente et occidente et aquilone et austro: et accumbent in regno dei. Et ec-
ce sunt nouissimi qui erant primi: et sunt primi qui erunt nouissimi. In ipsa die accesse-
runt quidam phariseorum dicentes illi. Exi et uade hinc: quia herodes uult te occidere.
Et ait illis. Ite et dicite uulpi illi. Ecce eicio demonia et sanitates perficio hodie et cras
et tertia die consummor. Verumtamen oportet me hodie et cras et sequenti ambulare. quia non
capit prophetam perire extra ierusalem. Ierusalem ierusalem que occidis prophetas. et lapidas eos qui
mittuntur ad te. quotiens uolui congregare filios tuos quemadmodum auis ni-
dum suum sub pennis et noluisti. Ecce relinquetur uobis domus uestra deserta. Dico autem
uobis quia non uidebitis me donec ueniat cum dicetis. Benedictus qui uenit in nomine
domini. XIIII Et factum est cum intraret in domum cuiusdam principis phariseorum sabbato man-
ducare panem: et ipsi obseruabant eum. et ecce homo quidam hydropicus: erat ante illum.
Et respondens ihesus dixit ad legisperitos et phariseos dicens. Si licet sabbato cura-
re? At illi tacuerunt. Ipse uero apprehensum sanauit eum ac dimisit. et respondens
ad illos dixit. Cuius uestrum asinus aut bos in puteum cadet. et non continuo extra-
het illum die sabbati? Et non poterant ad hec respondere ei. Dicebat autem et ad inuitatos
parabolam intendens quomodo primos accubitus eligerent dicens ad illos. Cum inuitatus
fueris ad nuptias non discumbas in primo loco. ne forte honoratior te sit inuitatus
ab illo. et ueniens is qui te et illum uocauit. dicat tibi da huic locum: et tunc inci-
pias cum rubore nouissimum locum tenere. Sed cum uocatus fueris uade recumbe in no-
uissimo loco. ut cum uenerit qui te inuitauit dicat tibi. Amice ascende superius. Tunc erit tibi
gloria: coram simul discumbentibus? Quia omnis qui se exaltat humiliabitur: et qui se humili-

at exaltabitur. Dicebat autem et ei qui se invitaverat. Cum facis prandium aut cenam noli vo
care amicos tuos neque fratres tuos neque cognatos neque vicinos divites, ne forte et ipsi te
reinvitent et fiat tibi retributio. Sed cum facis convivium voca pauperes, debiles, clau
dos, cecos: et beatus eris quia non habent retribuere tibi. Retribuetur enim tibi in resurrectionem iu
storum. Hoc cum audisset quidam de simul discumbentibus: dixit illi. Beatus qui man
ducabit panem in regno dei. At ipse dixit illi. Homo quidam fecit cenam magnam
et vocavit multos. Et misit servum suum hora cene dicere invitatis ut venirent, quia iam
parata sunt omnia. Et ceperunt simul omnes excusare. Primus dixit. Villam emi: et necesse
habeo exire et videre illam. Rogo te habe me excusatum. Et alter dixit. Iuga boum
emi quinque: et eo probare illa. Rogo te habe me excusatum. Et alius dixit. Uxorem duxi:
et ideo non possum venire. Et reversus servus: nuntiavit hec domino suo. Tunc iratus pater fami
lias dixit servo suo. Exi cito in plateas et vicos civitatis: et pauperes ac debiles et ce
cos et claudos introduc huc. Et ait servus. Domine. Factum est ut imperasti: et adhuc locus est.
Et ait dominus servo. Exi in vias et sepes et compelle intrare: ut impleatur domus mea.
Dico autem vobis: quod nemo virorum illorum qui vocati sunt gustabit cenam meam. Ibant autem
turbe multe cum eo: et conversus dixit ad illos. Si quis venit ad me et non odit patrem
suum et matrem et uxorem et filios et fratres et sorores, adhuc autem et animam suam, non potest me
us esse discipulus. Quis enim ex vobis volens turrem edificare, non prius sedens computat
sumptus qui necessarii sunt, si habeat ad perficiendum, ne postea quam posuerit fundamen
tum et non potuerit perficere, omnes qui vident incipiant illudere ei dicentes, quia hic homo
cepit edificare et non potuit consummare? Aut quis iturus rex committere bellum adver
sus alium regem, non sedens prius cogitat si possit cum decem milibus occurrere ei
qui cum viginti milibus venit ad se? Alioquin: adhuc eo longe agente, legationem mit
tens rogat ea que pacis sunt. Sic ergo omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus que pos
sidet non potest meus esse discipulus. Bonum est sal. Si autem sal quoque evanuerit in quo con
dietur? Neque in terram neque in sterquilinium utile est, sed foras mittetur. Qui habet au
res audiendi audiat. Erant autem appropinquantes ei publicani et peccatores: ut audi
rent illum. Et murmurabant pharisei et scribe dicentes, quia hic peccatores recipit et
manducat cum illis. Et ait ad illos parabolam istam dicens. Quis ex vobis homo qui habet
centum oves: et si perdiderit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem in deserto
et vadit ad illam que perierat donec inveniat illam? Et cum invenerit eam: impo
nit in humeros suos gaudens. Et veniens domum convocat amicos et vicinos di
cens illis. Congratulamini mihi: quia inveni ovem meam que perierat. Dico vobis quod ita
gaudium erit in celo super uno peccatore penitentiam agente, quam super nonaginta novem
iustis qui non indigent penitentia. Aut que mulier habens dragmas decem, si perdiderit
dragmam unam, nonne accendit lucernam et evertit domum et querit diligenter do
nec inveniat? Et cum invenerit convocat amicas et vicinas dicens. Congratulami
ni mihi: quia inveni dragmam quam perdideram. Ita dico vobis: gaudium erit coram an
gelis dei: super uno peccatore penitentiam agente. Ait autem. Homo quidam habuit duos fili
os: et dixit adolescentior ex illis patri. Pater da mihi portionem substantie que
me contingit. Et divisit illis substantiam. Et non post multos dies congregatis
omnibus adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam: et ibi dissipavit
substantiam suam vivendo luxuriose. Et postquam omnia consummasset facta est fames
valida in regione illa: et ipse cepit egere. Et abiit et adhesit uni civium regionis
illius: et misit illum in villam suam ut pasceret porcos. Et cupiebat implere ven
trem suum de siliquis quas porci manducabant: et nemo illi dabat. In se autem rever
sus dixit. Quanti mercennarii in domo patris mei habundant panibus, ego autem hic fa
me pereo: Surgam et ibo ad patrem meum: et dicam ei. Pater peccavi in celum et coram
te: et iam non sum dignus vocari filius tuus. Fac me sicut unum de mercennariis tuis. Et
surgens: venit ad patrem suum. Cum autem adhuc longe esset, vidit illum pater ipsius. et

Et qui non baiulat crucem suam et venit post me non potest meus esse discipulus.

XV

misericordia motus est. et accurrens cecidit super collum eius. et osculatus est eum. Dixitque illi fi
lius. Pater peccavi in celum et coram te. iam non sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem
pater ad servos suos. Cito proferte stolam primam. et induite illum. et date anulum in ma
num eius. et calciamenta in pedes. et adducite vitulum saginatum et occidite. et manducemus
et epulemur. quia hic filius meus mortuus fuerat et revixit. perierat et inventus est.
Et ceperunt epulari. Erat autem filius eius senior in agro. et cum veniret et appropin
quaret domui: audivit symphoniam et chorum. et vocavit unum de servis: et interroga

Pa[ter] tuus

vit que hec essent. Isque dixit illi. Frater tuus venit. et occidit illi vitulum saginatum:
quia salvum illum recepit. Indignatus est autem: et nolebat introire. Pater ergo illius egres
sus. cepit rogare illum. At ille respondens dixit patri suo. Ecce tot annis ser
vio tibi. et numquam mandatum tuum preterivi. et numquam dedisti mihi hedum ut cum amicis
meis epularer. Sed postquam filius tuus hic qui devoravit substantiam suam cum meretri
cibus venit. occidisti illi vitulum saginatum. At ipse dixit illi. Fili: tu semper mecum es: et
omnia mea tua sunt. Epulari autem et gaudere oportebat. quia frater tuus hic mortuus

XVI

erat et revixit. perierat et inventus est. Dicebat autem et ad discipulos suos. Homo quidam
erat dives qui habebat villicum. et hic diffamatus est apud illum. quasi dissipasset bona
ipsius. Et vocavit illum: et ait illi. Redde rationem villicationis tue. Iam enim non poteris
villicare. Ait autem villicus intra se. Quid faciam quia dominus meus aufert a me villicationem?
fodere non valeo: mendicare erubesco. Scio quid faciam ut cum amotus fuero a villicatione
recipiant me in domos suas. Convocatis itaque singulis debitoribus domini sui: dicebat
primo. Quantum debes domino meo? At ille dixit. Centum cados olei. Dixitque illi. Acci
pe cautionem tuam et sede cito: scribe quinquaginta. Deinde alio dixit. Tu vero quantum
debes? Qui ait. Centum choros tritici. Ait illi. Accipe litteras tuas: et scribe octoginta.
Et laudavit dominus villicum iniquitatis quia prudenter fecisset: quia filii huius seculi pru
dentiores filiis lucis in generatione sua sunt. Et ego vobis dico. Facite vobis amicos de ma
mona iniquitatis. ut cum defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula. Qui fidelis
est in minimo: et in maiori fidelis est. et qui in modico iniquus est: et in maiore iniquus
est. Si ergo in iniquo mamona fideles non fuistis. quod verum est quis credet vobis? Et si in a
lieno fideles non fuistis. quod vestrum est quis dabit vobis? Nemo servus potest duobus
dominis servire. Aut enim unum odiet et alterum diliget. aut uni adherebit et alterum
contempnet. Non potestis deo servire et mamone. Audiebant autem omnia hec pha
risei qui erant avari: et deridebant eum. Et ait illis. Vos estis qui iustificatis vos co
ram hominibus. deus autem novit corda vestra: quia quod hominibus altum est. abhominatio
est ante deum. Lex et prophete usque ad iohannem. Ex eo regnum dei evangelizatur. et omnis
in illud vim facit. Facilius est autem celum et terram preterire: quam de lege unum apicem
cadere. Omnis qui dimittit uxorem suam. et ducit alteram mechatur. Et qui dimissam
a viro ducit: mechatur. Homo quidam erat dives et induebatur purpura et bysso: et
epulabatur cotidie splendide. Et erat quidam mendicus nomine lazarus. qui iacebat ad
ianuam eius ulceribus plenus: cupiens saturari de micis que cadebant de mensa divitis. et
nemo illi dabat. Sed et canes veniebant: et lingebant ulcera eius. Factum est autem ut
moreretur mendicus: et portaretur ab angelis in sinum abrahe. Mortuus est autem et dives:
et sepultus est in inferno. Elevans autem oculos suos cum esset in tormentis vidit a
braham a longe: et lazarum in sinu eius. Et ipse clamans dixit. Pater abraham mi
serere mei. et mitte lazarum ut intinguat extremum digiti sui in aquam et refrige
ret linguam meam quia crucior in hac flamma. Et dixit illi abraham. Fili recordare quia re
cepisti bona in vita tua: et lazarus similiter mala. Nunc autem hic consolatur
tu vero cruciaris. Et in his omnibus inter nos et vos chaos magnum firmatum est ut
hii qui volunt hinc transire ad vos non possint: neque inde huc transmeare. Et ait.
Rogo ergo te pater ut mittas eum in domum patris mei. habeo enim quinque fratres ut
testetur illis ne et ipsi veniant in hunc locum tormentorum. Et ait illi abraham. Habent

moysen et prophetas: audiant illos. At ille dixit. Non pater abraham sed si quis ex mor-
tuis ierit ad eos: penitentiam agent. Ait autem illi. Si moysen et prophetas non audiunt neque
si quis ex mortuis resurrexerit credent. Et ad discipulos suos ait. Impossibile

XVII

est ut non veniant scandala. Ve autem illi per quem veniunt. Utilius est illi si
lapis molaris imponatur circa collum eius et proiciatur in mare: quam ut scandali-
zet unum de pusillis istis. Attendite vobis. Si peccaverit frater tuus: increpa illum.
et si penitentiam egerit: dimitte illi. Et si peccaverit in die septies in te et septies
in die conversus fuerit ad te dicens. penitet me: dimitte illi. Et dixerunt apostoli
domino. Auge nobis fidem. Dixit autem dominus. Si haberetis fidem sicut granum sinapis.
diceretis huic arbori moro. eradicare et transplantare in mare. et obediret vobis. Quis
autem vestrum habens servum arantem aut pascentem. qui regresso de agro dicat illi statim
transi. recumbe. et non dicit ei para quod cenem et precinge te et ministra michi donec man-
ducem et bibam et post hec tu manducabis et bibes? Numquid gratiam habet servo illi
quia fecit que sibi imperaverat? Non puto. Sic et vos cum feceritis omnia que pre-
cepta sunt vobis: dicite. Servi inutiles sumus quod debuimus facere fecimus. Et fa-
ctum est dum iret in ierusalem. transibat per mediam samariam et galyleam. Et cum
ingrederetur quoddam castellum: occurrerunt ei decem viri leprosi. Qui steterunt a lon-
ge: et levaverunt vocem dicentes. Ihesu preceptor: miserere nostri. Quos ut vidit: di-
xit. Ite. ostendite vos sacerdotibus. Et factum est dum irent: mundati sunt. Unus autem
ex illis ut vidit quia mundatus est: regressus est cum magna voce magnificans
deum. Et cecidit in faciem ante pedes eius: gratias agens. Et hic erat samaritanus.
Respondens autem ihesus dixit. Nonne decem mundati sunt et novem ubi sunt? Non
est inventus qui rediret et daret gloriam deo: nisi hic alienigena. Et ait illi. Sur-
ge vade. quia fides tua te salvum fecit. Interrogatus autem a phariseis quando venit re-
gnum dei. respondit eis et dixit. Non venit regnum dei cum observatione.
neque dicent ecce hic aut ecce illic. Ecce enim regnum dei intra vos est. Et ait ad
discipulos suos. Venient dies quando desideretis videre diem unum filii hominis: et non vi-
debitis. Et dicent vobis. Ecce hic ecce illic. Nolite ire neque sectemini. Nam si-
cut fulgur choruscans de sub celo. in ea que sub celo sunt fulget. ita erit filius
hominis in die sua. Primum autem illum oportet multa pati et reprobari a generatione
hac. Et sicut factum est in diebus noe: ita erit et in diebus filii hominis. Edebant
et bibebant. uxores ducebant. et dabantur ad nuptias. usque in diem qua intra-
vit noe in archam et venit diluvium et perdidit omnes. Similiter sicut factum est in
diebus loth. Edebant et bibebant emebant et vendebant. plantabant et edificabant.
Qua die autem exiit loth. a sodomis. pluit ignem et sulphur de celo: et omnes perdidit.
Secundum hec erit qua die filius hominis revelabitur. In illa hora qui fuerit in te-
cto et vasa eius in domo: ne descendat tollere illa. Et qui in agro: similiter non redeat
retro. Memores estote uxoris loth. Quicumque quesierit animam suam salvam facere
perdet illam. Et quicumque perdiderit illam: vivificabit eam. Dico autem vobis in illa nocte
erunt duo in lecto uno. unus assumetur et alter relinquetur. Due erunt molentes
in unum. una assumetur: et altera relinquetur. Duo in agro: unus assumetur: et alter re-
linquetur. Respondentes dicunt illi. Ubi domine? Qui dixit eis. Ubicumque fuerit

XVIII

corpus: illuc congregabuntur et aquile. Dicebat autem et parabolam ad illos. Quoniam oportet
semper orare et non deficere dicens. Iudex quidam erat in quadam civitate. qui deum non
timebat et hominem non reverebatur. Vidua autem quedam erat in civitate illa: et ve-
niebat ad eum dicens. Vindica me de adversario meo. Et nolebat per multum tem-
pus. Post hec autem dixit intra se. Et si deum non timeo nec hominem revereor. tamen
quia molesta est michi hec vidua vindicabo illam. ne in novissimo veniens suggil-
let me. Ait autem dominus. Audite quid iudex iniquitatis dicit. Deus autem non faciet
vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte. et patientiam habebit in

illis? Dico vobis quia cito faciet vindictam illorum. Verumtamen filius hominis veniens
putas inveniet fidem in terra? Dixit autem et ad quosdam qui in se confidebant tamquam
iusti et aspernabantur ceteros parabolam istam. Duo homines ascenderunt in templum ut
orarent. unus phariseus et alter publicanus. Phariseus stans: hec apud se orabat. Deus gratias
ago tibi: quia non sum sicut ceteri hominum. raptores. iniusti adulteri velut etiam hic publi
canus. Ieiuno bis in sabbato: decimas do omnium que possideo. Et publicanus a longe stans:
nolebat nec oculos ad celum levare. sed percutiebat pectus suum dicens. Deus propitius esto michi
peccatori. Amen dico vobis: descendit hic iustificatus in domum suam ab illo. Quia omnis
qui se exaltat humiliabitur. et qui se humiliat exaltabitur. Afferebant autem ad illum
et infantes ut eos tangeret. Quod cum viderent discipuli: increpabant illos. Ihesus autem convo
cans illos dixit. Sinite pueros venire ad me: et nolite eos vetare: talium enim est re
gnum dei. Amen dico vobis quicumque non acceperit regnum dei sicut puer: non intrabit in illud.
Et interrogavit eum quidam princeps dicens. Magister bone. quid faciens vitam eternam
possidebo? Dixit autem ei ihesus. Quid me dicis bonum? Nemo bonus: nisi solus deus. Man
data nosti? Non occides non mechaberis non furtum facies. non falsum testimonium dices.
Honora patrem tuum et matrem. Qui ait. Hec omnia custodivi a iuventute mea. Quo audi
to ihesus: ait illi. Adhuc tibi unum deest. Omnia quecumque habes vende et da pauperibus: et habe
bis thesaurum in celo: et veni sequere me. His ille auditis contristatus est quia dives
erat valde. Videns autem illum ihesus tristem factum dixit. Quam difficile qui pecunias habent
in regnum dei intrabunt. Facilius est enim camelum per foramen acus transire. quam divi
tem intrare in regnum dei. Et dixerunt qui audiebant. Et quis potest salvus fieri? Ait
illis. Que impossibilia sunt apud homines possibilia sunt apud deum. Ait autem petrus.
Ecce nos dimisimus omnia: et secuti sumus te. Qui dixit eis. Amen dico vobis: nemo est
qui reliquit domum aut parentes. aut fratres aut uxorem aut filios propter regnum dei
et non recipiat multo plura in hoc tempore: et in seculo venturo vitam eternam. Assumpsit
autem ihesus duodecim: et ait illis. Ecce ascendimus ierusalem: et consummabuntur omnia
que scripta sunt per prophetas. Tradetur enim gentibus et illudetur: et flagellabitur et con
spuetur: et postquam flagellaverint occident eum: et tertia die resurget. Et ipsi nichil
horum intellexerunt. Erat autem verbum istud absconditum ab eis: et non intelligebant que dice
bantur. Factum est autem cum appropinquaret iericho: cecus quidam sedebat secus viam mendi
cans. Et cum audiret turbam pretereuntem: interrogabat quid hoc esset. Dixerunt
autem ei quod ihesus nazarenus transiret. Et clamavit dicens. Ihesu fili david: miserere mei. Et qui
preibant: increpabant eum ut taceret. Ipse vero multo magis clamabat: fili david miserere
mei. Stans autem ihesus: iussit illum adduci ad se. Et cum appropinquasset: interrogavit illum
dicens. Quid tibi vis faciam? At ille dixit. Domine ut videam. Et ihesus dixit illi. Respice
fides tua te salvum fecit. Et confestim vidit: et sequebatur illum magnificans deum. Et
omnis plebs ut vidit dedit laudem deo.

XIX

Et ingressus perambulabat iericho. Et ecce
vir nomine zacheus et hic erat princeps publicanorum: et ipse dives. Et querebat vi
dere ihesum quis esset: et non poterat pre turba. quia statura pusillus erat. Et precurrens ascen
dit in arborem sicomorum ut videret illum: quia inde erat transiturus. Et cum venisset ad lo
cum suspiciens ihesus vidit illum. et dixit ad eum. Zachee festinans descende. quia hodie
in domo tua oportet me manere. Et festinans descendit: et excepit illum gaudens.
Et cum viderent omnes murmurabant dicentes quod ad hominem peccatorem divertisset. Stans
autem zacheus: dixit ad dominum. Ecce dimidium bonorum meorum domine do pauperibus: et si quid
aliquem defraudavi. reddo quadruplum. Ait ihesus ad eum. Quia salus domui huic ho
die facta est: eo quod et ipse filius sit abrahe. Venit enim filius hominis querere
et salvum facere: quod perierat. Hec illis audientibus adiciens dixit parabolam. eo quod
esset prope ierusalem. et quia existimarent quod confestim regnum dei manifestaretur. Dixit
ergo. Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam: accipere sibi regnum et reverti.
Vocatis autem decem servis suis: dedit illis decem mnas. Et ait ad illos. Negotia

num et reuerti. Ciues autem eius oderant illum: et miserunt legationem post illum dicentes.
Nolumus hunc regnare super nos. Et factum est ut rediret accepto regno: et iussit uo-
cari seruos quibus dedit pecuniam: ut sciret quantum quisque negotiatus esset. Uenit autem
primus dicens. Domine mna tua decem mnas acquisiuit. Et ait illi. Euge bone serue quia in
modico fidelis fuisti: eris potestatem habens super decem ciuitates. Et alter uenit dicens. Domine:
mna tua fecit quinque mnas. Et huic ait. Et tu esto super quinque ciuitates. Et alter uenit di-
cens. Domine: ecce mna tua quam habui repositam in sudario. Timui enim te quia homo au-
sterus es: tollis quod non posuisti: et metis quod non seminasti. Dicit ei. De ore tuo te iudico
serue nequam. Sciebas quod ego austerus homo sum tollens quod non posui, et metens quod non se-
minaui. Et quare non dedisti pecuniam meam ad mensam: et ego ueniens cum usuris utique
exegissem illam. Et adstantibus dixit. Auferte ab illo mnam: et date illi qui decem
mnas habet. Et dixerunt ei. Domine: habet decem mnas. Dico autem uobis: quia omni habenti
dabitur. ab eo autem qui non habet: et quod habet auferetur ab eo. Uerumtamen inimicos meos
illos qui noluerunt me regnare super se. adducite huc: et interficite ante me. Et his
dictis precedebat ascendens ierusolimam. Et factum est cum appropinquasset ad beth-
fage et bethaniam ad montem qui uocatur oliueti: misit duos discipulos suos
dicens. Ite in castellum quod contra uos est in quo introeuntes inuenietis pullum
asine alligatum. cui nemo umquam hominum sedit. Soluite illum: et adducite. Et
si quis uos interrogauerit quare soluitis. sic dicetis ei. quia dominus operam eius desiderat.
Abierunt autem qui missi erant: et inuenerunt sicut dixit illis stantem pullum. Sol-
uentibus autem illis pullum: dixerunt domini eius ad illos. Quid soluitis pullum? At illi
dixerunt: quia dominus eum necessarium habet. Et duxerunt illum ad ihesum. Et iactantes
uestimenta sua super pullum: imposuerunt ihesum. Eunte autem illo substernebant uestimen-
ta sua in uia. Et cum appropinquaret iam ad descensum montis oliueti. ceperunt omnes
turbe descendentium gaudentes laudare deum uoce magna. super omnibus quas
uiderant uirtutibus dicentes. Benedictus qui uenit rex in nomine domini. pax in ce-
lo et gloria in excelsis. Et quidam phariseorum de turbis dixerunt ad illum. Magister incre-
pa discipulos tuos. Quibus ipse ait. Dico uobis: quia si hii tacuerint lapides clamabunt.
Et ut appropinquauit uidens ciuitatem. fleuit super illam dicens. quia si cognouisses et tu.
Et quidem in hac die tua que ad pacem tibi. nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. quia
uenient dies in te. et circumdabunt te inimici tui uallo. et circumdabunt te et coangusta-
bunt te undique. et ad terram prosternent te: et filios tuos qui in te sunt. Et non relinquent
in te lapidem super lapidem eo quod non cognouisti tempus uisitationis tue. Et ingressus
in templum cepit eicere uendentes in illo et ementes: dicens illis. Scriptum est
quia domus mea domus orationis est. Uos autem fecistis illam speluncam latronum. Et erat
docens cotidie in templo. Principes autem sacerdotum et scribe et principes plebis
querebant illum perdere: et non inueniebant quid facerent illi. Omnis enim populus suspensus
erat: audiens illum.

XX

Et factum est in una dierum docente illo populum in templo. et
euuangelizante conuenerunt principes sacerdotum et scribe cum senioribus: et aiunt di-
centes ad illum. Dic nobis in qua potestate hec facis. aut quis est qui dedit tibi hanc po-
testatem. Respondens autem dixit ad illos. Interrogabo uos et ego unum uerbum: respon-
dete mihi. Baptismum iohannis de celo erat an ex hominibus? At illi cogitabant inter se di-
centes. quia si dixerimus de celo. dicet. Quare ergo non credidistis illi? Si autem dixerimus
ex hominibus: plebs uniuersa lapidabit nos. Certi sunt enim iohannem prophetam esse. Et respon-
derunt se nescire unde esset. Et ihesus ait illis. Neque ego dico uobis: in qua potestate hec
facio. Cepit autem dicere ad plebem: parabolam hanc. Homo plantauit uineam et loca-
uit eam colonis: et ipse peregre fuit multis temporibus. Et in tempore misit ad cultores
seruum: ut de fructu uinee darent illi. Qui cesum dimiserunt eum inanem. Et addidit alterum
seruum mittere. Illi autem hunc quoque cedentes et afficientes contumelia: dimiserunt inanem. Et addidit
tertium mittere. Qui et illum uulnerantes eiecerunt. Dixit autem dominus uinee. Quid faciam? mittam filium

meum dilectum. forsitan cum hunc uiderint uerebuntur. Quem cum uidissent coloni: cogitauerunt
inter se dicentes. Hic est heres. Occidamus illum: ut nostra fiat hereditas. Et eiectum illum extra
uineam occiderunt. Quid ergo faciet dominus uinee illis? Veniet et perdet colonos istos. et dabit
uineam aliis. Quo audito: dixerunt illi. Absit. Ille autem aspiciens eos ait. Quid est ergo hoc quod
scriptum est. lapidem quem reprobauerunt edificantes hic factus est in caput anguli. Omnis
qui ceciderit super illum lapidem: conquassabitur. Super quem autem ceciderit: comminuet illum. Et quere
bant principes sacerdotum et scribe mittere in illum manus illa hora: et timuerunt populum. Co
gnouerunt enim quod ad ipsos dixerit similitudinem istam. Et obseruantes miserunt insidia
tores qui se iustos esse simularent. ut caperent eum in sermone: et traderent eum principa
tui et potestati presidis. Et interrogauerunt illum dicentes. Magister. scimus quia recte dicis et doces
et non accipis personam sed in ueritate uiam dei doces. Licet nobis dare tributum cesari an
non? Considerans autem dolum illorum dixit ad eos. Quid me temptatis? Ostendite michi dena
rium. Cuius habet ymaginem et inscriptionem? Respondentes dixerunt ei. Cesaris. Et ait
illis. Reddite ergo que sunt cesaris cesari: et que dei sunt deo. Et non potuerunt uerbum
eius reprehendere coram plebe. et mirati in responso eius tacuerunt. Accesserunt autem quidam
saduceorum qui negant esse resurrectionem. et interrogauerunt eum dicentes. Magister moyses
scripsit nobis si frater alicuius mortuus fuerit. habens uxorem. et hic sine filiis fuerit: ut
accipiat eam frater eius uxorem et suscitet semen fratri suo. Septem ergo fratres erant. Et primus
accepit uxorem: et mortuus est sine filiis. Et sequens accepit eam: et ipse mortuus est
sine filio. Et tercius accepit illam. similiter et omnes septem. et non reliquerunt semen. et mor
tui sunt. Nouissime omnium: mortua est et mulier. In resurrectione ergo cuius eorum erit
uxor? Siquidem septem habuerunt eam uxorem. Et ait illis ihesus. Filii seculi huius nubunt et tra
duntur ad nuptias: illi uero qui digni habebuntur seculo illo et resurrectione ex mortuis.
neque nubunt neque uxores ducunt. neque enim ultra mori poterunt. Equales enim angelis sunt
et filii sunt dei: cum sint filii resurrectionis. Quia uero resurgant mortui et moyses
ostendit secus rubum. sicut dicit dominum deum abraham et deum ysaac et deum iacob. Deus
autem mortuorum non est sed uiuorum. Omnes enim uiuunt ei. Respondentes autem quidam scribarum
dixerunt. Magister bene dixisti. Et amplius non audebant eum quicquam interrogare. Dixit
autem ad illos. Quomodo dicunt christum filium dauid esse. et ipse dauid dicit in libro psalmorum. Dixit
dominus domino meo sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum?
Dauid ergo dominum illum uocat. et quomodo filius eius est? Audiente autem omni populo: dixit disci
pulis suis. Attendite a scribis qui uolunt ambulare in stolis. et amant salutationes
in foro. et primas cathedras in synagogis: et primos discubitus in conuiuiis. Qui deuorant
domos uiduarum simulantes. longam orationem. Hii accipient dampnationem maiorem.

XXI

Respiciens autem uidit eos qui mittebant munera sua in gazophilatium diuites. Vidit
autem et quandam uiduam pauperculam mittentem era minuta duo: et dixit. Vere dico uo
bis: quia uidua hec pauper plusquam omnes misit. Nam omnes hii ex habundanti sibi mise
runt in munera dei: hec autem ex eo quod deest illi. omnem uictum suum quem habuit misit.
Et quibusdam dicentibus de templo. quod lapidibus bonis et donis ornatum esset. dixit. Hec
que uidetis uenient dies in quibus non relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur.
Interrogauerunt autem illum dicentes. Preceptor. quando hec erunt et quod signum cum fieri in
cipient? Qui dixit. Videte ne seducamini. Multi enim uenient in nomine meo dicentes
quia ego sum: et tempus appropinquauit. Nolite ergo ire post illos. Cum autem audieritis prelia
et seditiones. nolite terreri. Oportet primum hec fieri: sed non statim finis. Tunc dicebat illis.
Surget gens contra gentem. et regnum aduersus regnum: et terremotus magni erunt per
loca. et pestilentie et fames. terroresque de celo. et signa magna erunt. Sed ante hec omnia
inicient uobis manus suas. et persequentur tradentes in synagogas et custodias. trahentes
ad reges et presides propter nomen meum. Continget autem uobis in testimonium. Ponite ergo in
cordibus uestris non premeditari. quemadmodum respondeatis. Ego enim dabo uobis os
et sapientiam: cui non poterunt resistere et contradicere omnes aduersarii uestri. Trademini autem

a parentibus et fratribus et cognatis et amicis, et morte afficient ex vobis. Et eritis odio omnibus propter nomen meum; et capillus de capite vestro non peribit. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Cum autem videritis circumdari ab exercitu Ierusalem: tunc scitote quia appropinquavit desolatio eius. Tunc qui in iudea sunt fugiant in montes: et qui in medio eius discedant: et qui in regionibus non intrent in eam. quia dies ultionis hi sunt, ut impleantur omnia que scripta sunt. Ve autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Erit enim pressura magna super terram et ira populo huic. Et cadent in ore gladii: et captivi ducentur in omnes gentes: et Ierusalem calcabitur a gentibus donec impleantur tempora nationum. Et erunt signa in sole et luna et stellis: et in terris pressura gentium pre confusione sonitus maris et fluctuum. arescentibus hominibus pre timore et expectatione que supervenient universo orbi. Nam virtutes celorum movebuntur. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus cum potestate magna et maiestate. His autem fieri incipientibus: respicite et levate capita vestra: quoniam appropinquat redemptio vestra. Et dixit illis similitudinem. Videte ficulneam: et omnes arbores. Cum producunt iam ex se fructum: scitis quoniam prope est estas. Ita et vos cum videritis hec fieri: scitote quoniam prope est regnum dei. Amen dico vobis: quia non preteribit generatio hec: donec omnia fiant. Celum et terra transibunt: verba autem mea non transibunt. Attendite autem vobis ne forte graventur corda vestra in crapula et ebrietate et curis huius vite: et superveniat in vos repentina dies illa. Tanquam laqueus enim superveniet in omnes qui sedent super faciem omnis terre. Vigilate itaque omni tempore. orantes ut digni habeamini fugere ista omnia que futura sunt: et stare ante filium hominis. Erat autem diebus docens in templo. noctibus vero exiens morabatur in monte qui vocatur oliveti. Et omnis populus manicabat ad eum in templo. audire eum.

XXII

Appropinquabat autem dies festus azimorum: qui dicitur pascha. Et querebant principes sacerdotum et scribe quomodo eum interficerent. Timebant vero plebem. Intravit autem sathanas in iudam qui cognominabatur scarioth: unum de duodecim. Et abiit et locutus est cum principibus sacerdotum et magistratibus: quemadmodum illum traderet eis. Et gavisi sunt: et pacti sunt pecuniam illi dare. Et spopondit. Et querebat oportunitatem: ut traderet eum sine turbis. Venit autem dies azimorum: in qua necesse erat occidi pascha. Et misit petrum et iohannem dicens. Euntes parate nobis pascha: ut manducemus. At illi dixerunt. Ubi vis paremus? Et dixit ad eos. Ecce introeuntibus vobis in civitatem: occurret vobis homo amphoram aque portans. Sequimini eum in domum in quam intrat: et dicetis patrifamilias domus. Dicit tibi magister. Ubi est diversorium ubi pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse vobis ostendet cenaculum magnum stratum: et ibi parate. Euntes autem invenerunt sicut dixit illis: et paraverunt pascha. Et cum facta esset hora discubuit: et duodecim apostoli cum eo. Et ait illis. Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum: antequam patiar. Dico enim vobis: quia ex hoc non manducabo illud donec impleatur in regno dei. Et accepto calice: gratias egit et dixit. Accipite et dividite inter vos. Dico enim vobis: quod non bibam de generatione vitis donec veniat regnum dei. Et accepto pane gratias egit et fregit: et dedit eis dicens. Hoc est corpus meum quod pro vobis datur. Hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem postquam cenavit dicens. Hic est calix novum testamentum in sanguine meo: qui pro vobis fundetur. Veruntamen ecce manus tradentis me mecum est in mensa. Et quidem filius hominis secundum quod diffinitum est vadit. Veruntamen ve homini illi: per quem tradetur. Et ipsi ceperunt querere inter se. quis esset ex eis qui hoc facturus esset. Facta est autem et contentio inter eos: quis eorum videretur esse maior. Dixit autem eis. Reges gentium dominantur eorum: et qui potestatem habent super eos benefici vocantur. Vos autem non sic. Sed qui maior est in vobis fiat sicut iunior. Et qui precessor est: sicut ministrator. Nam quis maior est qui recumbit an qui ministrat? Nonne qui recumbit? Ego autem in medio vestrum sum sicut qui ministrat. Vos autem estis qui permansistis mecum in temptationibus meis. Et ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum: ut edatis et biba

tis super mensam meam in regno meo. et sedeatis super thronos iudicantes duodecim
tribus israel. Ait autem dominus symoni. Symon ecce sathanas expetiuit uos ut cribraret sic
triticum. Ego autem rogaui pro te ut non deficiat fides tua. et tu aliquando conuersus confirma fratres
tuos. Qui dixit ei. Domine tecum paratus sum et in carcerem et in mortem ire. Et ille dixit. Di
co tibi petre. non cantabit hodie gallus donec ter abneges nosse me. Et dixit eis. Quando misi
uos sine sacculo et pera et calciamentis. numquid aliquid defuit uobis? At illi dixerunt. Ni
chil. Dixit ergo eis. Sed nunc qui habet sacculum tollat similiter et peram. et qui non habet: uendat tu
nicam suam et emat gladium. Dico enim uobis quoniam adhuc hoc quod scriptum est oportet
impleri in me. et quod cum iniustis deputatus est. Etenim ea que sunt de me finem
habent. At illi dixerunt. Domine ecce gladii duo hic. At ille dixit eis. Satis est. Et egressus
ibat secundum consuetudinem in montem oliuarum. Secuti sunt autem illum et discipuli. Et cum perue
nisset ad locum: dixit illis. Orate ne intretis in temptationem. Et ipse auulsus
est ab eis. quantum iactus est lapidis. et positis genibus orabat dicens. Pater si uis
transfer calicem istum a me. Verumtamen non mea uoluntas sed tua fiat. Apparuit autem
illi angelus de celo. confortans eum. Et factus in agonia: prolixius orabat. Et factus est su
dor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Et cum surrexisset ab oratione
et uenisset ad discipulos suos: inuenit illos dormientes pre tristicia. Et ait illis.
Quid dormitis? Surgite. orate ne intretis in temptationem. Adhuc eo loquente ecce
turba. et qui uocabatur iudas unus de duodecim antecedebat eos. et appropinquauit ihesu
ut oscularetur eum. Ihesus autem dixit ei. Iuda osculo filium hominis tradis? Videntes
autem hii qui circa ipsum erant quod futurum erat: dixerunt ei. Domine si percutimus in gla
dio? Et percussit unus ex illis seruum principis sacerdotum. et amputauit auriculam
eius dextram. Respondens autem ihesus: ait. Sinite usque huc. Et cum tetigisset auri
culam eius sanauit eum. Dixit autem ihesus ad eos qui uenerant ad se principes sacerdotum
et magistratus templi et seniores. Quasi ad latronem existis cum gladiis et fu
stibus? Cum cotidie uobiscum fuerim in templo: non extendistis manus in me. Sed
hec est hora uestra. et potestas tenebrarum. Comprehendentes autem eum duxerunt ad
domum principis sacerdotum. Petrus uero sequebatur a longe. Accenso autem igne in
medio atrio. et circumsedentibus illis: erat petrus in medio eorum. Quem cum uidisset
ancilla quedam sedentem ad lumen. et eum fuisset intuita: dixit. Et hic cum illo
erat. At ille negauit eum dicens. Mulier non noui illum. Et post pusillum alius ui
dens eum dixit. Et tu de illis es. Petrus uero ait. O homo non sum. Et interuallo facto
quasi hore unius: alius quidam affirmabat dicens. Vere et hic cum illo erat. nam et
galyleus est. Et ait petrus. Homo nescio quid dicis. Et continuo adhuc illo loquente:
gallus cantauit. Et conuersus dominus respexit petrum. Et recordatus est petrus uerbi
domini sicut dixerat. quia priusquam gallus cantet ter me negabis: et egressus foras petrus
fleuit amare. Et uiri qui tenebant illum: illudebant ei cedentes. Et uelauerunt
eum et percutiebant faciem eius. et interrogabant eum dicentes. Prophetiza. quis est qui
te percussit? Et alia multa blasfemantes dicebant in eum. Et ut factus est di
es. conuenerunt seniores plebis et principes sacerdotum et scribe: et duxerunt illum
in concilium suum dicentes. Si tu es christus: dic nobis. Et ait illis. Si uobis dixero:
non credetis michi. Si autem et interrogauero: non respondebitis michi neque dimittetis. Ex hoc
autem erit filius hominis sedens a dextris uirtutis dei. Dixerunt autem omnes. Tu ergo es fi

XXIII

lius dei? Qui ait. Vos dicitis quia ego sum. At illi dixerunt. Quid adhuc deside
ramus testimonium? Ipsi enim audiuimus de ore eius. Et surgens omnis multitudo eorum
duxerunt illum ad pilatum. Ceperunt autem accusare illum dicentes. Hunc inueni
mus subuertentem gentem nostram. et prohibentem tributa dari cesari: et dicentem se
christum regem esse. Pilatus autem interrogauit eum dicens. Tu es rex iudeorum? At ille
respondens ait. Tu dicis. Ait autem pylatus ad principes sacerdotum et turbas. Ni
chil inuenio cause in hoc homine. At illi inualescebant dicentes. Commouet po

pulum docens per universam iudeam. incipiens a galylea usque huc. Pylatus autem audiens galyleam: interrogavit si homo galyleus esset. Et ut cognovit quod de herodis potestate esset: remisit eum ad herodem. qui et ipse therosolimis erat illis diebus. Herodes autem viso ihesu gavisus est valde. Erat enim ex multo tempore cupiens videre eum: eo quod audiret multa de illo. et sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat autem illum multis sermonibus. et ipse nichil illi respondebat. Stabant etiam principes sacerdotum et scribe: constanter accusantes eum. Sprevit autem illum herodes cum exercitu suo: et illusit indutum veste alba: et remisit ad pylatum. Et facti sunt amici herodes et pylatus in ipsa die: nam antea inimici erant ad invicem. Pylatus autem convocatis principibus sacerdotum et magistratibus et plebe: dixit ad illos. Obtulistis mihi hunc hominem quasi avertentem populum. et ecce ego coram vobis interrogans nullam causam inveni in homine isto ex hiis in quibus eum accusatis. Sed neque herodes. Nam remisi illum ad vos: et ecce nichil dignum morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam. Necesse autem habebat dimittere eis per diem festum unum. Exclamavit autem simul universa turba dicens. Tolle hunc: et dimitte nobis barrabam. Qui erat propter sedicionem quandam factam in civitate et homicidium missus in carcerem. Iterum autem pylatus locutus est ad illos: volens dimittere ihesum. At illi succlamabant dicentes. Crucifige crucifige illum. Ille autem tercio dixit ad illos. Quid enim mali fecit iste? Nullam causam mortis invenio in homine isto. Corripiam ergo illum et dimittam. At illi instabant vocibus magnis. postulantes ut crucifigeretur: et invalescebant voces eorum. Et pylatus adiudicavit fieri peticionem eorum. Dimisit autem illis eum qui propter homicidium et sedicionem missus fuerat in carcerem quem petebant. ihesum vero tradidit voluntati eorum. Et cum ducerent eum apprehenderunt symonem quendam cyrenensem. venientem de villa: et imposuerunt illi crucem portare post ihesum. Sequebatur autem illum multa turba populi et mulierum. que plangebant et lamentabantur eum. Conversus autem ad illas ihesus dixit. Filie ierusalem nolite flere super me sed super vos ipsas flete et super filios vestros: quoniam ecce venient dies in quibus dicent. Beate steriles et ventres qui non genuerunt: et ubera que non lactaverunt. Tunc incipient dicere montibus cadite super nos. et collibus operite nos. Quia si in viridi ligno hec faciunt. in arido quid fiet? Ducebantur autem et alii duo nequam cum eo ut interficerentur. Et postquam venerunt in locum qui vocatur calvarie: ibi crucifixerunt eum. Et latrones unum a dextris: et alterum a sinistris. Ihesus autem dicebat. Pater dimitte illis non enim sciunt quid faciunt. Dividentes vero vestimenta eius: miserunt sortes. Et stabat populus expectans. Et deridebant illum principes cum eis dicentes. Alios salvos fecit se salvum faciat: si hic est christus dei electus. Illudebant autem ei et milites accedentes: et acetum offerentes illi dicentes. Si tu es rex iudeorum salvum te fac. Erat autem et superscriptio scripta super illum litteris grecis et latinis et hebraicis: hic est rex iudeorum. Unus autem de hiis qui pendebant latronibus: blasfemabat eum dicens. Si tu es christus: salvum fac temet ipsum et nos. Respondens autem alter increpabat illum dicens. Neque tu times deum quod in eadem dampnatione es. Et nos quidem iuste. nam digna factis recipimus. hic vero nichil mali gessit. Et dicebat ad ihesum. Domine memento mei cum veneris in regnum tuum. Et dixit illi ihesus. Amen dico tibi hodie mecum eris in paradyso. Erat autem fere hora sexta. et tenebre facte sunt in universa terra: usque in horam nonam. et obscuratus est sol. Et velum templi scissum est medium. Et clamans voce magna ihesus ait. Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et hec dicens expiravit. Videns autem centurio quod factum fuerat: glorificavit deum dicens. Vere hic homo iustus erat. Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud et videbant que fiebant. percutientes pectora sua revertebantur. Stabant autem noti eius omnes a longe: et mulieres que secute erant eum a galylea hec videntes. Et ecce vir nomine ioseph qui erat decurio vir bonus et iustus. hic non consenserat consilio et actibus eorum. ab arimathia civitate iudee. qui expectabat et ipse regnum dei. Hic accessit ad pylatum: et petiit corpus ihesu. Et depositum involvit sindone: et posuit eum in monumento exciso. in quo nondum

quisquam positus fuerat. Et dies erat parasceue et sabbatum illucescebat. Subsecute autem muli-
eres que cum ipso venerant de galylea viderunt monumentum et quemadmodum positum fuerat
corpus eius. Et revertentes paraverunt aromata et ungenta. et sabbato quidem siluerunt secundum
XXIIII mandatum. Una autem sabbati valde diluculo. venerunt ad monumentum portantes que para-
verant aromata. Et invenerunt lapidem revolutum a monumento. et ingresse non invenerunt
corpus domini ihesu. Et factum est dum mente consternate essent de isto: ecce duo viri steterunt
secus illas in veste fulgenti. Cum timerent autem et declinarent vultum in terram: dixerunt
ad illas. Quid queritis viventem cum mortuis? Non est hic: sed surrexit. Recordamini
qualiter locutus est vobis. cum adhuc in galylea esset dicens. quia oportet filium ho-
minis tradi in manus hominum peccatorum et crucifigi et tertia die resurgere. Et recordate sunt
verborum eius. Et regresse a monumento: nuntiaverunt hec omnia illis undecim et ceteris
omnibus. Erat autem maria magdalene et iohanna et maria iacobi et cetere que cum
eis erant. que dicebant ad apostolos hec. Et visa sunt ante illos sicut deliramentum
verba ista: et non credebant illis. Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum. Et procum-
bens vidit linteamina sola posita. et abiit secum mirans quod factum fuerat. Et ecce
duo ex illis ibant ipsa die in castellum quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab
ierusalem nomine emmaus. Et ipsi loquebantur ad invicem de hiis omnibus que acci-
derant. Et factum est dum fabularentur et secum quererent: et ipse ihesus ibat appropinquans
cum illis. Oculi autem eorum tenebantur ne eum agnoscerent. Et ait ad illos. Qui sunt hii ser-
mones quos confertis ad invicem ambulantes et estis tristes? Et respondens unus cui no-
men cleophas: dixit ei. Tu solus peregrinus es in ierusalem et non agnovisti que facta
sunt in illa hiis diebus? Quibus ille dixit. Que? Et dixerunt. De ihesu nazareno qui fuit
vir propheta potens in opere et sermone coram deo et omni populo. et quomodo tradiderunt eum
summi sacerdotes et principes nostri in dampnationem mortis: et crucifixerunt eum. Nos
autem sperabamus: quia ipse esset redempturus israel. Et nunc super hec omnia: tertia dies est hodie
quod hec facta sunt. Sed et mulieres quedam ex nostris terruerunt nos: que ante lucem fuerunt
ad monumentum: et non invento corpore eius venerunt dicentes se etiam visionem angelorum
vidisse qui dicunt eum vivere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum. et ita invene-
runt sicut mulieres dixerunt: ipsum vero non invenerunt. Et ipse dixit ad eos. O stulti et tar-
di corde ad credendum: in omnibus que locuti sunt prophete. Nonne hec oportuit pati christum
et ita intrare in gloriam suam? Et incipiens a moyse et omnibus prophetis. interpretabatur
illis in omnibus scripturis que de ipso erant. Et appropinquaverunt castello quo ibant: et ipse
se finxit longius ire. Et coegerunt illum dicentes. Mane nobiscum quoniam advesperascit: et
inclinata est iam dies. Et intravit cum illis. Et factum est dum recumberet cum illis.
accepit panem et benedixit ac fregit: et porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum: et co-
gnoverunt eum. Et ipse evanuit ex oculis eorum. Et dixerunt ad invicem. Nonne cor nostrum ar-
dens erat in nobis de ihesu dum loqueretur in via et aperiret nobis scripturas? Et surgentes
eadem hora: regressi sunt in ierusalem et invenerunt congregatos undecim et eos qui cum
ipsis erant dicentes. quod surrexit dominus vere et apparuit symoni. Et ipsi narrabant
que gesta erant in via: et quomodo cognoverunt eum in fractione panis. Dum autem
hec loquuntur: stetit ihesus in medio eorum: et dicit eis. Pax vobis. Ego sum: nolite timere.
Conturbati vero et conterriti: existimabant se spiritum videre. Et dixit eis. Quid turbati estis.
et cogitationes ascendunt in corda vestra? Videte manus meas et pedes: quia ipse ego sum.
Palpate et videte quia spiritus carnem et ossa non habet: sicut me videtis habere. Et cum hec dixis-
set: ostendit eis manus et pedes. Adhuc autem illis non credentibus et mirantibus pre gau-
dio: dixit. Habetis hic aliquid quod manducetur? At illi obtulerunt ei partem piscis
assi: et favum mellis. Et cum manducasset coram eis sumens reliquias dedit eis. Et dixit
ad eos. Hec sunt verba que locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum: quoniam necesse
est impleri omnia que scripta sunt in lege moysi et prophetis et psalmis de me. Tunc
aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas: et dixit eis. Quoniam sic scriptum est et sic

oportebat xpm pati et resurgere a mortuis die tercia. et predicari in nomine eius pe
nitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes incipientibus ab ierusalem. Vos autem
estis testes horum. Et ego mittam promissum patris mei in vos. Vos autem sedete in civitate
quadusque induamini virtute ex alto. Eduxit autem vos foras in bethaniam. et elevatis
manibus suis benedixit eis. Et factum est dum benediceret eis recessit ab eis. et ferebatur
in celum. Et ipsi adorantes regressi sunt in ierusalem cum gaudio magno. Et erant
semper in templo laudantes et benedicentes deum. Finit evangelium secundum lucam. Incipit argumentum in evangelium secundum iohannem.

Hic est iohannes evangelista unus ex discipulis dei qui
virgo electus a deo est. quem de nuptiis volentem nubere
vocavit deus. Cui virginitatis in hoc duplex testimonium in evangelio
datur: quod et pre ceteris a deo dilectus dicitur. et huic matrem suam de cruce
commendavit dominus. ut virginem virgo servaret. Denique manifestans
in evangelio quod erat ipse incorruptibilis verbi opus inchoans. solus verbum
carnem factum esse. nec lumen a tenebris comprehensum fuisse testatur. primum signum po
nens quod in nuptiis fecit dominus. ostendens quod erat ipse legentibus demonstraret. quod ubi
dominus invitatur deficere nuptiarum vinum debeat. et veteribus immutatis nova omnia que a
xpo instituuntur appareant. De quo singula queque in ministerio acta vel dicta evangelii ratio
demonstrat. Hoc autem evangelium scripsit in asia postea quam in pathmos insula apoca
lypsim scripserat. ut cui in principio canonis incorruptibile principium in genesi.
etiam incorruptibilis finis per virginem in apocalipsi redderetur dicente xpo ego
sum alpha et w. Et hic est iohannes qui sciens supervenisse diem recessus sui. convo
catis discipulis suis in epheso. per multa signorum experimenta promens xpm. descendens
in defossum sepulture sue locum. facta oratione positus est ad patres suos. tam extraneus
a dolore mortis. quam a corruptione carnis invenitur alienus. Tamen post omnes
evangelium scripsit. et hoc virgini debebatur. Quorum tamen vel scriptorum tempore dispo
sitio vel librorum ordinatio. ideo per singula a nobis non exponitur. ut sciendi desiderio
collocato et querentibus fructus laboris. et deo magisterii doctrina servetur. Incipit evangelium secundum iohannem.

In principio erat verbum. et verbum erat apud deum. et deus erat verbum.
Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt. et sine ipso factum est
nichil. Quod factum est in ipso vita erat. et vita erat lux hominum. et
lux in tenebris lucet. et tenebre eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a deo.
missus a deo. cui nomen erat iohannes. Hic venit in testimonium. ut testimonium
non perhiberet de lumine. ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux. sed ut testimo
nium perhiberet de lumine. Erat lux vera. que illuminat omnem hominem venien
tem in hunc mundum. In mundo erat. et mundus per ipsum factus est. et mundus
eum non cognovit. In propria venit. et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum. de
dit eis potestatem filios dei fieri. hiis qui credunt in nomine eius. Qui non ex san
guinibus neque ex voluntate carnis neque ex voluntate viri. sed ex deo nati sunt.
Et verbum caro factum est. et habitavit in nobis. et vidimus gloriam eius. gloriam quasi unigeniti
a patre. Plenum gratie et veritatis. Johannes testimonium perhibet de ipso. et clamat di
cens. Hic erat quem dixi qui post me venturus est. ante me factus est. quia prior me
erat. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus. et gratiam pro gratia. Quia lex per moysen
data est. gratia et veritas per ihm xpm facta est. Deum nemo vidit umquam. Unigenitus
filius qui est in sinu patris ipse enarravit. Et hoc est testimonium iohannis. quando mise
runt iudei ab ierusalem sacerdotes et levitas ad eum ut interrogarent eum tu quis
es. Et confessus est. et non negavit. et confessus est. quia non sum ego xpc. Et interroga
verunt eum. Quid ergo. Helias es tu. Et dixit. Non sum. Propheta es tu. Et respon
dit. Non. Dixerunt ergo ei. Quis es ut responsum demus hiis qui miserunt nos. Quid dicis
de te ipso. Ait. Ego vox clamantis in deserto. dirigite viam domini sicut dixit ysa
yas propheta. Et qui missi fuerant erant ex phariseis. Et interrogaverunt eum. et dixerunt ei.

Quid ergo baptizas si tu non es christus neque helias neque propheta? Respondit eis iohannes dicens.
Ego baptizo in aqua; medius autem vestrum stetit quem vos non scitis. Ipse est qui post me venturus
est qui ante me factus est: cuius ego non sum dignus ut solvam eius corrigiam calciamenti. Hec
in bethania facta sunt trans iordanem: ubi erat iohannes baptizans. Altera autem die videt io-
hannes ihesum venientem ad se et ait. Ecce agnus dei ecce qui tollit peccatum mundi. Hic est
de quo dixi. Post me venit vir qui ante me factus est: quia prior me erat et ego nesciebam eum.
Sed ut manifestetur in israel: propterea veni ego in aqua baptizans. Et testimonium per-
hibuit iohannes dicens. quia vidi spiritum descendentem quasi columbam de celo et mansit super
eum. Et ego nesciebam eum. Sed qui misit me baptizare in aqua: ille mihi dixit. Super quem
videris spiritum descendentem et manentem super eum hic est qui baptizat in spiritu sancto.
Et ego vidi et testimonium perhibui: quia hic est filius dei. Altera die iterum stabat iohannes et
ex discipulis eius duo. Et respiciens ihesum ambulantem dicit. Ecce agnus dei. Et audierunt eum
duo discipuli loquentem: et secuti sunt ihesum. Conversus autem ihesus et videns eos sequentes se dicit
eis. Quid queritis? Qui dixerunt ei. Rabbi quod dicitur interpretatum magister ubi habitas?
Dicit eis. Venite et videte. Venerunt et viderunt ubi maneret: et apud eum manserunt
die illo. Hora autem erat quasi decima. Erat autem andreas frater symonis petri unus ex
duobus qui audierant ab iohanne et secuti fuerant eum. Invenit hic primum fratrem suum
symonem et dicit ei. Invenimus messiam quod est interpretatum christus. Et adduxit eum ad
ihesum. Intuitus autem eum ihesus dixit. Tu es symon filius iohanna: tu vocaberis cephas. quod in-
terpretatur petrus. In crastinum voluit exire in galyleam: et invenit philippum. Et di-
cit ei ihesus. Sequere me. Erat autem philippus a bethsaida civitate andree et petri. Inve-
nit philippus nathanael et dicit ei. Quem scripsit moyses in lege et prophete invenimus ihesum
filium ioseph a nazareth. Et dixit nathanael. A nazareth potest aliquid boni esse. Di-
cit ei philippus. Veni et vide. Vidit ihesus nathanael venientem ad se: et dicit de eo. Ec-
ce vere israhelita: in quo dolus non est. Dicit ei nathanael. Unde me nosti? Respon-
dit ihesus et dixit ei. Priusquam te philippus vocaret cum esses sub ficu: vidi te. Respon-
dit ei nathanael et ait. Rabbi tu es filius dei: tu es rex israel. Respondit ihesus et dixit
ei. Quia dixi tibi vidi te sub ficu credis: maius hiis videbis. Et dicit eis. Amen amen dico
vobis videbitis celum apertum et angelos dei ascendentes et descendentes super filium
hominis.

II Et die tertio nuptie facte sunt in chana galylee: et erat mater ihesu ibi. Vo-
catus est autem et ihesus et discipuli eius ad nuptias. Et deficiente vino: dicit mater ihesu ad eum.
Vinum non habent. Et dicit ei ihesus. Quid mihi et tibi est mulier? Nondum venit hora mea. Dicit
mater eius ministris. Quodcumque dixerit vobis facite. Erant autem ibi lapidee ydrie sex
posite secundum purificationem iudeorum: capientes singule metretas binas vel ternas. Di-
cit eis ihesus. Implete ydrias aqua. Et impleverunt eas usque ad summum. Et dicit eis ihesus. Hau-
rite nunc et ferte architriclino. Et tulerunt. Ut autem gustavit architriclinus aquam vinum
factam: et non sciebat unde esset. ministri autem sciebant qui hauserant aquam. vocat spon-
sum architriclinus: et dicit ei. Omnis homo primum bonum vinum ponit: et cum inebriati fu-
erint tunc id quod deterius est. Tu autem servasti bonum vinum usque adhuc. Hoc fecit ini-
tium signorum ihesus in chana galylee: et manifestavit gloriam suam. Et crediderunt in eum
discipuli eius. Post hoc descendit capharnaum ipse et mater eius et fratres eius et discipuli eius:
et ibi manserunt non multis diebus. Et prope erat pascha iudeorum: et ascendit ihesus ihe-
rosolimam. Et invenit in templo vendentes boves et oves et columbas: et num-
mularios sedentes. Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis: omnes eiecit de templo.
Oves quoque et boves: et nummulariorum effudit es: et mensas subvertit. Et hiis qui columbas
vendebant dixit. Auferte ista hinc: et nolite facere domum patris mei domum nego-
ciationis. Recordati sunt vero discipuli eius quia scriptum est: zelus domus tue comedit me.
Responderunt ergo iudei: et dixerunt ei. Quod signum ostendis nobis quia hec facis? Re-
spondit ihesus: et dixit eis. Solvite templum hoc: et in tribus diebus excitabo illud. Di-
xerunt ergo iudei. Quadraginta et sex annis edificatum est templum hoc: et tu in tribus

diebus excitabis illud. Ille autem dicebat de templo corporis sui. Cum ergo resurrexisset a mor-
tuis. recordati sunt discipuli eius quia hoc dicebat. et crediderunt scripture et sermoni quem
dixit ihesus. Cum autem esset ierosolimis in pascha in die festo. multi crediderunt in nomine
eius. videntes signa eius que faciebat. Ipse autem ihesus non credebat semet ipsum eis. eo quod
ipse nosset omnes: et quia opus ei non erat. ut quis testimonium perhiberet de homine. Ipse enim
sciebat quid esset in homine.

III

Erat autem homo ex phariseis nichodemus nomine. prin-
ceps iudeorum. Hic venit ad ihesum nocte: et dixit ei. Rabbi: scimus quia a deo venisti ma-
gister. Nemo enim potest hec signa facere que tu facis: nisi fuerit deus cum eo. Respondit ihesus
et dixit ei. Amen amen dico tibi. nisi quis natus fuerit denuo: non potest videre regnum dei. Dicit
ad eum nichodemus. Quomodo potest homo nasci cum sit senex: Numquid potest in ven-
trem matris sue iterato introire et nasci. Respondit ihesus. Amen amen dico tibi. nisi quis renatus
fuerit ex aqua et spiritu: non potest introire in regnum dei. Quod natum est ex carne: caro
est. et quod natum est ex spiritu spiritus est. Non mireris quia dixi tibi: oportet vos nasci de-
nuo. Spiritus ubi vult spirat et vocem eius audis. sed non scis unde veniat et quo vadat.
Sic est omnis: qui natus est ex spiritu. Respondit nichodemus et dixit ei. Quomodo pos-
sunt hec fieri: Respondit ihesus: et dixit ei. Tu es magister in israhel et hec ignoras:
Amen amen dico tibi quia quod scimus loquimur et quod vidimus testamur: et testimonium nostrum non accipi-
tis. Si terrena dixi vobis et non creditis. quomodo si dixero vobis celestia credetis: Et nemo
ascendit in celum nisi qui descendit de celo: filius hominis qui est in celo. Et sicut moy-
ses exaltavit serpentem in deserto. ita exaltari oportet filium hominis: ut
omnis qui credit in ipso non pereat. sed habeat vitam eternam. Sic enim deus dilexit mundum
ut filium suum unigenitum daret. ut omnis qui credit in eum. non pereat. sed habeat vi-
tam eternam. Non enim misit deus filium suum in mundum ut iudicet mundum. sed
ut salvetur mundus per ipsum. Qui credit in eum. non iudicatur. Qui autem non credit iam iudi-
catus est. quia non credit in nomine unigeniti filii dei. Hoc est autem iudicium quia lux
venit in mundum et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem. Erant enim
eorum mala opera. Omnis enim qui male agit odit lucem: et non venit ad lucem ut non
arguantur opera eius. Qui autem facit veritatem venit ad lucem ut manifestentur eius opera:
quia in deo sunt facta. Post hec venit ihesus et discipuli in iudeam terram: et illic demo-
rabatur cum eis. et baptizabat. Erat autem et iohannes baptizans in ennon.
iuxta salim: quia aque multe erant illic: et veniebant et baptizabantur. Nondum enim
missus fuerat in carcerem iohannes. Facta est ergo questio ex discipulis iohannis. cum
iudeis de purificatione. et venerunt ad iohannem. et dixerunt ei. Rabbi qui erat tecum
trans iordanem. cui tu testimonium perhibuisti. ecce hic baptizat: et omnes veniunt ad
eum. Respondit iohannes et dixit. Non potest homo accipere quicquam: nisi fuerit ei datum
de celo. Ipsi vos michi testimonium perhibetis quod dixerim ego non sum christus. sed quia missus sum
ante illum. Qui habet sponsam sponsus est. Amicus autem sponsi qui stat et audit eum: gau-
dio gaudet propter vocem sponsi. Hoc ergo gaudium meum impletum est. Illum oportet
crescere: me autem minui. Qui desursum venit super omnes est. Qui est de terra de terra est
et de terra loquitur. Qui de celo venit super omnes est. et quod vidit et audivit hoc testatur.
et testimonium eius nemo accipit. Qui accipit eius testimonium: signavit quia deus verax
est. Quem enim misit deus: verba dei loquitur. Non enim ad mensuram dat deus spiritum.
Pater diligit filium: et omnia dedit in manu eius. Qui credit in filium: habet vitam
eternam. Qui autem incredulus est filio: non videbit vitam: sed ira dei manet super eum.

IIII

Ut ergo cognovit ihesus quia audierunt pharisei quia ihesus plures discipulos facit et
baptizat. quam iohannes quamquam ihesus non baptizaret. sed discipuli eius. reliquit iudeam. et
abiit iterum in galileam. Oportebat autem eum transire per samariam. Venit ergo
in civitatem samarie que dicitur sicar: iuxta predium quod dedit iacob ioseph fi-
lio suo. Erat autem ibi fons iacob. Ihesus ergo fatigatus ex itinere. sedebat sic super fon-
tem. Hora erat quasi sexta. Venit mulier de samaria: haurire aquam. Dicit ei

ihc. Da m̄ bibere. Discipli eni̇ ei͂ abierant in ciuitatē ut cibos emerent. Dicit ꝰ ei
mulier illa samaritana. Quomͦ tu iudeus cum sis bibe a me poscis que sum
mulier samaritana? Non eni̇ coutunt̄ iudei samaritanis. Respondit ihc et
dixit ei. Si scires donum dei ꝛ quis est qui dicit t̄ da m̄ bibere. tu forsitan pe
tisses ab eo et dedisset t̄ aquā uiuā. Dicit ei mulier. Dn̄e. neqꝫ in q̄ haurias habes
ꝛ puteus altus est. Unde ꝰ habes aquam uiuam? Numqͥd tu maior es p̄re nr̄o ia
cob. qui dedit nobis puteum ꝛ ip̄e ex eo bibit. ꝛ filij eius et pecora eius? Respon
dit ihc. et dixit ei. Omnis qui bibit ex aq̄ hac: sitiet iterum. Qͥ aūt bibit ex aq̄ quā
ego dabo ei: n̄ sitiet ineternum. Sꝫ aqua quam dabo ei fiet in eo fons aque salien
tis in uitā et̄nam. Dicit ad eum mulier. Dn̄e da m̄ hanc aquā ut n̄ sitiam neqꝫ
ueniam huc haurire. Dicit ei ihc. Uade uoca uirū tuū et ueni huc. Respondit mu
lier et dixit. Non habeo uirū. Dicit ei ihc. Bene dixisti qꝛ n̄ habeo uirū. Qͥnqꝫ
enim uiros habuisti ꝛ nūc quem habes n̄ est tuus uir. Hoc uere dixisti. Dicit ei
mulier. Dn̄e uideo qꝛ p̄pha es tu. Patres nr̄i in monte hoc adorauerūt. ꝛ uos di
citis qꝛ ierl̄mis ē loc̄ ubi adorare oportet. Dicit ei ihc. Mulier crede m̄ qꝛ ueni
et hora qn̄ neqꝫ in monte hoc neqꝫ in ierl̄mis adorabitis p̄rem. Uos adoratis qd̄ ne
scitis nos adoram̄ qd̄ scimus qꝛ salus ex iudeis est. Sꝫ uenit hora ꝛ nūc est qn̄ ueri
adoratores adorabunt p̄rem in sp̄u ꝛ ūitate. Nam ꝛ pater tales q̄rit. q̄ adorent
eum. Sp̄c est ds̄ et eos qui adorant eum in sp̄u ꝛ ūitate oportet adorare. Dicit
ei mulier. Scio qꝛ messias uenit. qui dicitur xp̄c. Cum ꝰ uenerit: ille nob an
nunciabit omīa. Dicit ei ihc. Ego sum qui loqꝛ tecum. Et continuo uenerunt
discipli ei͂. ꝛ mirabant̄ qꝛ cum muliere loquebatur. Nemo tn̄ dixit qd̄ q̄ris
aut quid loqueris cum ea. Reliqͥt ꝰ hydriā suam mulier ꝛ abijt in ciuitatē
ꝛ dicit illis hominibꝫ. Uenite ꝛ uidete hominē: q̄ dixit m̄ omīa quecumqꝫ fe
ci. Numqͥd n̄ ip̄e est xp̄c? Exierunt de ciuitate: ꝛ ueniebant ad eum. Interi rͦga
bant eum discipli dicentes. Rabbi manduca. Ille aūt dixit eis. Ego cibū habeo
manducare. quem uos nescitis. Dicebant ꝰ discipli ad inuicem. Numquid ali
quis attulit ei manducare? Dicit eis ihc. Meus cibus est ut faciam uolunta
tem ei͂ qui misit me: ut p̄ficiam op̄ eius. Nonne uos dicitis qd̄ adhuc q̄tuor
menses sunt. ꝛ messis uenit? Ecce dico uob. Leuate oclos u̅r̄os ꝛ uidete regi
ones qꝛ albe sunt iam ad messem. Et qui metit̄ mercedem accipit. ꝛ congregat
fructum in uitā et̄nam. ut et qui seminat simul gaudeat et q̄ metit. In hoc
eni̇ est ūbum uerum quia alius est qui seminat et alius est qui metit. Ego
misi uos metere: qd̄ uos n̄ laborastis. Alij laborauerunt: ꝛ uos in labores eoꝝ
introistis. Ex ciuitate aūt illa mlt̄i crediderunt in eum samaritanoꝝ. p̄pt̄ uer
bū mulieris testimoniū p̄hibentis. qꝛ dixit m̄ omīa quecumqꝫ feci. Cū ue
nissent ꝰ ad illū samaritani: rogauerūt eum ut ibi maneret. ꝛ mansit ibi
duos dies. Et mlt̄o plures crediderunt p̄pter sermonē ei͂. ꝛ mulieri dicebant.
qꝛ iam n̄ p̄pter tuam loquelam credim̄. ip̄i eni̇ audiuim̄ ꝛ scim̄ qꝛ hic est
uere saluator mundi. Post duos aūt dies exijt inde: ꝛ abijt in galyleam. Ipse
enim ihc testimoniū p̄hibuit. qꝛ p̄pha in sua p̄ria honorem n̄ h̄t. Cum ꝰ
uenisset in galyleam. exceperunt eum galylei. cū omīa uidissent que fecerat
ierl̄mis in die festo. Et ip̄i enim uenerant ad diem festū. Uenit ꝰ iterum in
cana galylee: ubi fecit aquā uinū. Et erat q̄dam regulus. cui͂ filius infir
mabatur capharnaū. Hic cum audisset qꝛ ihc adueniret a iudea in galyle
am. abijt ad eum ꝛ rogabat eum ut descenderet ꝛ sanaret filium ei͂. Incipiebat
eni̇ mori. Dixit ꝰ ihc ad eū. Nisi signa ꝛ p̄digia uideritis n̄ creditis. Dicit
ad eum regulus. Dn̄e. descende p̄usquam moriatur filius m̄s. Dicit ei ihc. Ua
de filius tuus uiuit. Credidit ꝰ homo sermoni quē dixit ei ihc et ibat. Iam
aūt eo descendente. serui occurrerūt ei͂. ꝛ nuntiauerūt ei dicentes. qꝛ filius eius

uiueret. Interrogabat ergo horam ab eis: in qua melius habuerat. Et dixerunt ei: quia heri hora septi-
ma reliquit eum febris. Cognouit ergo pater: quia illa hora erat in qua dixit ei ihesus filius
tuus uiuit. Et credidit ipse et domus eius tota. Hoc iterum secundum signum fecit ihesus cum uenisset
a iudea in galyleam. Post hec erat dies festus iudeorum: et ascendit ihesus ierosolimam. Est autem iero-
solimis probatica piscina. que cognominatur hebraice bethsaida quinque porticus habens. In hys ia-
cebat multitudo magna languentium. cecorum claudorum aridorum expectantium aque motum.
Angelus autem domini secundum tempus descendebat in piscinam: et mouebatur aqua. Et qui prior
descendisset in piscinam post motionem aque: sanus fiebat a quacumque detinebatur in-
firmitate. Erat autem ibi homo quidam triginta et octo annos habens in infirmitate sua.
Hunc cum uidisset ihesus iacentem et cognouisset quia iam multum tempus haberet. dicit ei. Vis sa-
nus fieri? Respondit ei languidus. Domine non habeo hominem ut cum turbata fuerit aqua
mittat me in piscinam. Dum uenio enim ego. alius ante me descendit. Dicit ei ihesus. Surge.
tolle grabatum tuum et ambula. Et statim sanus factus est homo: et sustulit grabatum suum et ambulabat. Erat
autem sabbatum in illo die. Dicebant ergo iudei illi qui sanatus fuerat. Sabbatum est non licet tibi
tollere grabatum tuum. Respondit eis. Qui me sanum fecit: ille mihi dixit. tolle grabatum
tuum et ambula. Interrogauerunt ergo eum. Quis est ille homo qui dixit tibi tolle grabatum tuum
et ambula? Is autem qui sanus fuerat effectus: nesciebat quis esset. Ihesus autem declinauit a tur-
ba constituta in loco. Postea inuenit eum ihesus in templo: et dixit illi. Ecce sanus factus
es: iam noli peccare ne deterius tibi aliquid contingat. Abiit ille homo et nuntiauit iu-
deis. quia ihesus esset qui fecit eum sanum. Propterea persequebantur iudei ihesum: quia hec faciebat in
sabbato. Ihesus autem respondit eis. Pater meus usque modo operatur: et ego operor. Propterea ergo ma-
gis querebant eum iudei interficere: quia non solum soluebat sabbatum. sed et patrem suum di-
cebat deum. equalem se faciens deo. Respondit itaque ihesus: et dixit eis. Amen amen dico uobis:
non potest filius a se facere quicquam: nisi quod uiderit patrem facientem. Quecumque enim fecerit ille: hec
et filius similiter facit. Pater enim diligit filium et omnia demonstrat ei que ipse facit. Et
maiora hys demonstrabit ei opera: ut uos miremini. Sicut enim pater suscitat mortu-
os et uiuificat: sic et filius corpus uiuificat. Neque enim pater iudicat quemquam: sed iudi-
cium omne dedit filio: ut omnes honorificent filium sicut honorificant patrem. Qui non ho-
norificat filium: non honorificat patrem qui misit illum. Amen amen dico uobis: quia qui uerbum meum
audit et credit ei qui misit me: habet uitam eternam et in iudicium non uenit: sed trans-
iit a morte in uitam. Amen amen dico uobis: quia uenit hora et nunc est: quando mortui audient uo-
cem filii dei: et qui audierint uiuent. Sicut enim pater habet uitam in semetipso. sic de-
dit et filio uitam habere in semetipso. Et potestatem dedit ei iudicium facere: quia filius hominis
est. Nolite mirari hoc. quia uenit hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient
uocem eius. Et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem uite. qui uero mala egerunt
in resurrectionem iudicii. Non possum ego a me ipso facere quicquam: sicut audio
iudico: et iudicium meum iustum est. Quia non quero uoluntatem meam: sed uoluntatem eius qui
misit me. Si ego testimonium perhibeo de me: testimonium meum non est uerum. Alius est
qui testimonium perhibet de me: et scio quia uerum est testimonium quod perhibet de me. Uos mi-
sistis ad iohannem: et testimonium perhibuit ueritati. Ego autem non ab homine testimonium
accipio: sed hec dico ut uos salui sitis. Ille erat lucerna ardens et lucens. uos autem uoluistis
exultare ad horam in luce eius. Ego autem habeo testimonium maius iohanne. Opera enim que dedit
mihi pater ut perficiam ea: ipsa opera que ego facio testimonium perhibent de me. quia pater
me misit. Et qui misit me pater: ipse testimonium perhibuit de me. Neque uocem eius
umquam audistis neque speciem eius uidistis. Et uerbum eius non habetis in uobis manens. quia
quem misit ille huic uos non creditis. Scrutamini scripturas. quia uos putatis in ipsis
uitam eternam habere. et ille sunt que testimonium perhibent de me. Et non uultis uenire ad me
ut uitam habeatis. Claritatem ab hominibus non accipio: sed cognoui uos quia dilectionem
dei non habetis in uobis. Ego ueni in nomine patris mei et non accepistis me. Si alius uenerit in
nomine suo: illum accipietis. Quomodo potestis uos credere. qui gloriam ab inuicem accipi-

tis. et gloriam que a solo deo est non queritis? Nolite putare quia ego accusaturus sim vos a
pud patrem. Est qui accuset vos: moyses in quo vos speratis. Si enim crederetis moysi
crederetis forsitan et michi. De me enim ille scripsit. Si enim illius litteris non creditis. quomodo meis

VI

verbis credetis? Post hec abiit ihesus trans mare galylee quod est tyberiadis. et sequebatur eum mul
titudo magna. quia videbant signa que faciebat super hys qui infirmabantur. Subiit
ergo in montem ihesus: et ibi sedebat cum discipulis suis. Erat autem proximum pascha: dies festus
iudeorum. Cum sublevasset ergo oculos ihesus et vidisset quia multitudo maxima venit ad
eum: dicit ad philippum. Unde ememus panes ut manducent hy? Hoc autem dicebat
temptans eum: ipse enim sciebat quid esset facturus. Respondit ei philippus. Ducen
torum denariorum panes non sufficiunt eis: ut unusquisque modicum quid accipiat. Dicit
ei unus ex discipulis eius andreas frater symonis petri. Est puer unus hic qui habet quinque
panes ordeaceos: et duos pisces. Sed hec quid sunt inter tantos? Dixit ergo ihesus. Faci
te homines discumbere. Erat autem fenum multum in loco. Discubuerunt ergo viri: numero
quasi quinque milia. Accepit ergo ihesus panes: et cum gratias egisset distribuit discumben
tibus. Similiter et ex piscibus: quantum volebant. Ut autem impleti sunt dixit discipulis su
is. Colligite que superaverunt fragmenta: ne pereant. Collegerunt ergo et impleverunt duo
decim cophinos fragmentorum. ex quinque panibus ordeaceis que superfuerunt hys qui man
ducaverant. Illi ergo homines cum vidissent quod fecerat signum dicebant. Quia hic est ve
re propheta: qui venturus est in mundum. Ihesus autem cum cognovisset quia venturi essent ut rape
rent eum et facerent eum regem. fugit iterum in montem ipse solus. Ut autem sero factum
est descenderunt discipuli eius ad mare. Et cum ascendissent navem. venerunt trans ma
re in capharnaum. Et tenebre iam facte erant: et non venerat ad eos ihesus. Mare autem
vento magno flante exurgebat. Cum remigassent ergo quasi stadia viginti quinque
aut triginta. vident ihesum super mare ambulantem. et proximum navi fieri et timuerunt.
Ille autem dicit eis. Ego sum: nolite timere. Voluerunt ergo accipere eum in navem:
et statim fuit navis ad terram qua ibant. Altera die turba que stabat trans mare. vidit

cum discipulis suis

quia navicula alia non erat ibi nisi una et quia non introisset ihesus in navem. sed soli discipuli eius
abiissent. Alie vero supervenerunt naves a tyberiade: iuxta locum ubi manducave
rant panem gratias agentes domino. Cum ergo vidisset turba quia ihesus non esset ibi neque di
scipuli eius. ascenderunt naviculas et venerunt capharnaum querentes ihesum. Et
cum invenissent eum trans mare: dixerunt ei. Rabbi quando huc venisti? Respondit
eis ihesus: et dixit. Amen amen dico vobis queritis me non quia vidistis signa: sed quia
manducastis ex panibus et saturati estis. Operamini non cibum qui perit. sed qui
permanet in vitam eternam: quem filius hominis dabit vobis. Hunc enim pater signa
vit deus. Dixerunt ergo ad eum. Quid faciemus ut operemur opera dei? Respondit
ihesus et dixit eis. Hoc est opus dei ut credatis in eum quem misit ille. Dixerunt ergo
ei. Quod ergo tu facis signum ut videamus et credamus tibi? Quid operaris? Patres nostri manduca
verunt manna in deserto sicut scriptum est. Panem de celo dedit eis manducare. Dixit ergo
eis ihesus. Amen amen dico vobis. non moyses dedit vobis panem de celo. sed pater meus dat vo
bis. panem de celo verum. Panis enim dei est qui descendit de celo: et dat vitam
mundo. Dixerunt ergo ad eum. Domine semper da nobis panem hunc. Dixit autem eis ihesus.
Ego sum panis vite. Qui venit ad me non esuriet: et qui credit in me non sitiet um
quam. Sed dixi vobis quia et vidistis me et non credidistis. Omne quod dat michi pater ad me
veniet. et eum qui venit ad me non eiciam foras. Quia descendi de celo non ut faciam volun
tatem meam sed voluntatem eius qui misit me. Hec est autem voluntas eius qui misit me pa
tris: ut omne quod dedit michi non perdam ex eo: sed resuscitem illud in novissimo die.
Hec est enim voluntas patris mei qui misit me: ut omnis qui videt filium et credit
in eum habeat vitam eternam et ego resuscitabo eum in novissimo die. Murmura
bant ergo iudei de illo quia dixisset ego sum panis qui de celo descendi. et dicebant.
Nonne hic est ihesus filius ioseph. cuius nos novimus patrem et matrem. Quomodo ergo dicit

hic quia de celo descendi? Respondit ergo Ihesus et dixit eis. Nolite murmurare inuicem. Ne-
mo potest uenire ad me nisi pater qui misit me traxerit eum. et ego resuscitabo eum
in nouissimo die. Est scriptum in prophetis. et erunt omnes docibiles dei. Omnis qui audi-
uit a patre et didicit uenit ad me. Non quia patrem uidit quisquam. nisi is qui est a deo hic ui-
dit patrem. Amen amen dico uobis. qui credit in me habet uitam eternam. Ego sum panis
uite. Patres uestri manducauerunt in deserto manna. et mortui sunt. Hic est panis de celo de-
scendens. ut si quis manducauerit ex ipso non moriatur. Ego sum panis uiuus qui de
celo descendi. Si quis manducauerit ex hoc pane. uiuet in eternum. Et panis quem
ego dabo caro mea est. pro mundi uita. Litigabant ergo iudei ad inuicem dicentes.
Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Dixit ergo eis Ihesus. Amen
amen dico uobis. nisi manducaueritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem. non
habebitis uitam in uobis. Qui manducat carnem meam et bibit meum sanguinem habet ui-
tam eternam. et ego resuscitabo eum in nouissimo die. Caro enim mea uere est cibus. et
sanguis meus uere est potus. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem
in me manet et ego in illo. Sicut misit me uiuens pater. et ego uiuo propter pa-
trem. Et qui manducat me. et ipse uiuet propter me. Hic est panis qui de celo descendit.
non sicut manducauerunt patres uestri manna et mortui sunt. Qui manducat hunc panem.
uiuet in eternum. Hec dixit in synagoga. docens in capharnaum. Multi ergo audien-
tes ex discipulis eius dixerunt. Durus est hic sermo. Quis potest eum audire? Sciens
autem Ihesus apud semetipsum. quia murmurarent de hoc discipuli eius dixit eis. Hoc uos
scandalizat? Si ergo uideritis filium hominis ascendentem ubi erat prius. Spiritus est
qui uiuificat. caro non prodest quicquam. Verba que ego locutus sum uobis. spiritus et uita sunt.
Sed sunt quidam ex uobis qui non credunt. Sciebat enim ab initio Ihesus qui essent
credentes et quis traditurus esset eum. et dicebat. Propterea dixi uobis quia nemo potest
uenire ad me. nisi fuerit ei datum a patre meo. Ex hoc multi discipulorum eius abierunt
retro. et iam non cum illo ambulabant. Dixit ergo Ihesus ad duodecim. Numquid et uos
uultis abire? Respondit ergo ei Symon petrus. Domine ad quem ibimus? Verba uite
eterne habes. et nos credidimus et cognouimus quia tu es Christus filius dei. Respondit eis Ihesus.
Nonne ego uos duodecim elegi. et unus ex uobis diabolus est? Dicebat autem
iudam symonis scariothen. Hic enim erat eum traditurus cum esset unus ex duode-
cim.

VII

Post hec ambulabat Ihesus in galyleam. non enim uolebat in iudeam ambulare.
quia querebant eum iudei interficere. Erat autem in proximo dies festus iudeorum
scenophegia. Dixerunt autem fratres eius ad eum. Transi hinc et uade in iudeam. ut et
discipuli tui uideant opera tua que facis. Nemo quippe in occulto aliquid facit. et querit
ipse in palam esse. Si hec facis manifesta te ipsum mundo. Neque enim fratres eius
credebant in eum. Dicit ergo eis Ihesus. Tempus meum nondum aduenit. tempus autem uestrum semper
est paratum. Non potest mundus odisse uos. me autem odit. quia ego testimonium perhibeo
de illo. quia opera eius mala sunt. Vos ascendite ad diem festum hunc. ego autem non
ascendam ad diem festum hunc. quia meum tempus nondum adimpletum est. Hec cum di-
xisset ipse mansit in galylea. Vt autem ascenderunt fratres eius. tunc et ipse ascendit
ad diem festum non manifeste sed quasi in occulto. Iudei ergo querebant eum in die festo. et
dicebant. Vbi est ille? Et murmur multus erat de eo in turba. Quidam enim dice-
bant quia bonus est. alii autem dicebant non. sed seducit turbas. Nemo tamen palam loqueba-
tur de illo. propter metum iudeorum. Iam autem die festo mediante. ascendit Ihesus in tem-
plum et docebat. et mirabantur iudei dicentes. Quomodo hic litteras scit cum non didice-
rit? Respondit eis Ihesus et dixit. Mea doctrina non est mea. sed eius qui misit me. Si
quis uoluerit uoluntatem eius facere. cognoscet de doctrina mea utrum ex deo sit an
ego a me ipso loquar. Qui a semetipso loquitur. gloriam propriam querit. Qui autem querit gloriam
eius qui misit illum hic uerax est. et iniustitia in illo non est. Nonne moyses dedit
uobis legem. et nemo ex uobis facit legem? Quid me queritis interficere? Re-

spondit ihesus et dixit eis. Unum opus feci et omnes miramini. Propterea moyses dedit vobis cir-
cumcisionem. non quia ex moyse est sed ex patribus. et in sabbato circumciditis hominem. Si circum-
cisionem accipit homo in sabbato. ut non solvatur lex moysi. mihi indignamini
quia totum hominem sanum feci in sabbato? Nolite iudicare secundum faciem. sed iustum iudi-
cium iudicate. Dicebant ergo quidam ex iherosolimis. Nonne hic est quem querunt
interficere? Ecce nunc palam loquitur. et nichil ei dicunt. Numquid vere cognoverunt
principes quia hic est christus? Sed hunc scimus unde sit. christus autem cum venerit nescimus
unde sit. Clamabat ergo docens in templo ihesus et dicens. Et me scitis et unde sim sci-
tis. et a me ipso non veni. sed est verus qui misit me quem vos nescitis. Ego scio eum
quia ab ipso sum. si dixero quia non scio eum: ero similis vobis mendax. Sed scio eum et ipse
me misit. Querebant ergo eum apprehendere. et nemo misit in illum manus. quia
nondum venerat hora eius. De turba autem multi crediderunt in eum. et dicebant.
Christus cum venerit numquid plura signa faciet. quam que hic facit? Audierunt pha-
risei turbam murmurantem de illo hec. Et miserunt principes et pharisei mi-
nistros: ut apprehenderent eum. Dixit ergo eis ihesus. Adhuc modicum tempus vobiscum
sum: et vado ad eum qui misit me. Queretis me et non invenietis. et ubi sum ego
vos non potestis venire. Dixerunt ergo iudei ad semet ipsos. Quo hic iturus est quia
non inveniemus eum? Numquid in dispersionem gentium iturus est. et docturus est gen-
tes? Quis est hic sermo quem dixit queretis me et non invenietis. et ubi sum
ego vos non potestis venire? In novissimo autem die magno festivitatis. stabat ihesus
et clamabat dicens. Si quis sitit: veniat ad me et bibat. Qui credit in me sicut dicit
scriptura flumina de ventre eius fluent aque vive. Hoc autem dixit de spiritu quem
accepturi erant credentes in eum. Nondum enim erat spiritus datus. quia ihesus nondum fu-
erat glorificatus. Ex illa ergo turba cum audissent hos sermones eius dicebant. Hic est
vere propheta. Alii dicebant. hic est christus. Quidam autem dicebant. Numquid a galylea christus
venit? Nonne scriptura dicit quia ex semine david. et de bethleem castello ubi erat david venit
christus? Dissensio itaque facta est in turba propter eum. Quidam autem ex ipsis volebant apprehen-
dere eum. sed nemo misit super illum manus. Venerunt ergo ministri ad pontifices et
phariseos: et dixerunt eis illi. Quare non adduxistis eum? Responderunt ministri.
Numquam sic locutus est homo: sicut hic loquitur. Responderunt ergo eis pharisei. Numquid et
vos seducti estis? Numquid aliquis ex principibus credidit in eum aut ex phariseis? Sed
turba hec que non novit legem maledicti sunt. Dicit nichodemus ad eos ille qui venit
ad eum nocte: qui unus erat ex ipsis. Numquid lex nostra iudicat hominem. nisi audierit
ab ipso prius et cognoverit quid faciat? Responderunt et dixerunt ei. Numquid et tu galy-
leus es? Scrutare scripturas et vide quia propheta a galylea non surgit. Et reversi sunt unusquisque

VIII

in domum suam. Ihesus autem perrexit in montem oliveti et diluculo iterum venit in templum et
omnis populus venit ad eum. Et sedens docebat eos. Adducunt autem scribe et pharisei mu-
lierem in adulterio deprehensam. et statuerunt eam in medio et dixerunt ei. Magister hec mul-
ier modo deprehensa est in adulterio. In lege autem moyses mandavit nobis huiusmodi lapidare. Tu
ergo quid dicis? Hec autem dicebant temptantes eum: ut possent accusare illum. Ihesus autem in-
clinans se deorsum: digito scribebat in terra. Cum autem perseverarent interrogantes
eum: erexit se et dixit eis. Qui sine peccato est vestrum primus in illam lapidem mittat. Et
iterum se inclinans: scribebat in terra. Audientes autem unus post unum exibant: incipien-
tes a senioribus. Et remansit solus: et mulier in medio stans. Erigens autem se ihesus: dixit
ei. Mulier ubi sunt qui te accusabant? Nemo te condempnavit? Que dixit. Nemo domine.
Dixit autem ei ihesus. Nec ego te condempnabo. Vade et amplius noli peccare. Iterum ergo locutus
est eis ihesus dicens. Ego sum lux mundi. Qui sequitur me non ambulabit in tenebris
sed habebit lumen vite. Dixerunt ergo ei pharisei. Tu de te ipso testimonium perhibes testi-
monium tuum non est verum. Respondit ihesus et dixit eis. Et si ego testimonium perhibeo de
me ipso. verum est testimonium meum. quia scio unde veni et quo vado. Vos autem nescitis

unde venio aut quo vado. Vos secundum carnem iudicatis. ego non iudico quemquam. et si ego
iudico. iudicium meum est verum: quia solus non sum sed ego et qui misit me pater. et in lege
vestra scriptum est. quia duorum hominum testimonium verum est. Ego sum qui testimonium perhi-
beo de me ipso. et testimonium perhibet de me qui misit me pater. Dicebant ergo ei. Ubi est
pater tuus? Respondit ihesus. Neque me scitis: neque patrem meum. Si me sciretis: forsi-
tan et patrem meum sciretis. Hec verba locutus est in gazophilatio: docens in templo. Et ne-
mo apprehendit eum: quia nondum venerat hora eius. Dixit ergo iterum eis ihesus. Ego vado et que-
retis me: et in peccato vestro moriemini. Quo ego vado: vos non potestis venire. Dicebant
ergo iudei. Numquid interficiet semet ipsum. quia dicit quo ego vado vos non potestis venire? Et
dicebat eis. Vos de deorsum estis: ego de supernis sum. Vos de mundo hoc estis: ego
non sum de hoc mundo. Dixi ergo vobis: quia moriemini in peccatis vestris. Si enim non credideri-
tis quia ego sum: moriemini in peccato vestro. Dicebant ergo ei. Tu quis es? Dixit eis ihesus.
Principium qui et loquor vobis. Multa habeo de vobis loqui et iudicare. sed qui misit me
verax est. et ego que audivi ab eo. hec loquor in mundo. et non cognoverunt quia patrem eis
dicebat deum. Dixit ergo eis ihesus. Cum exaltaveritis filium hominis. tunc cognoscetis quia ego
sum: et a me ipso facio nichil. sed sicut docuit me pater hec loquor. et qui me misit mecum est:
et non reliquit me solum. quia ego que placita sunt ei facio semper. Hec illo loquente: multi
crediderunt in eum. Dicebat ergo ihesus ad eos qui crediderunt ei iudeos. Si vos manse-
ritis in sermone meo vere discipuli mei eritis. et cognoscetis veritatem: et veritas libera-
bit vos. Responderunt ei. Semen abrahe sumus. et nemini servivimus umquam. Quomodo
tu dicis liberi eritis? Respondit eis ihesus. Amen amen dico vobis quia omnis qui facit pecca-
tum: servus est peccati. Servus autem non manet in domo in eternum: filius manet in eter-
num. Si ergo vos filius liberaverit: vere liberi eritis. Scio quia filii abrahe estis. sed queritis
me interficere: quia sermo meus non capit in vobis. Ego quod vidi apud patrem loquor:
et vos que vidistis apud patrem vestrum facitis. Responderunt et dixerunt ei. Pater noster
abraham est. Dicit eis ihesus. Si filii abrahe estis: opera abrahe facite. Nunc autem queri-
tis me interficere. hominem qui veritatem locutus sum vobis quam audivi a deo. Hoc
abraham non fecit. Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt itaque ei. Nos ex fornica-
tione non sumus nati: unum patrem habemus deum. Dixit ergo eis ihesus. Si deus pater vester esset: diligere-
tis utique me. Ego enim ex deo processi et veni. Neque enim a me ipso veni. sed ille me misit.
Quare loquelam meam non cognoscitis? Quia non potestis audire sermonem meum. Vos ex pa-
tre diabolo estis: et desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio. et in ve-
ritate non stetit quia veritas non est in eo. Cum loquitur mendacium ex propriis loquitur. quia
mendax est et pater eius. Ego autem quia veritatem dico non creditis michi. Quis ex vobis arguet
me de peccato? Si veritatem dico quare vos non creditis michi? Qui est ex deo verba dei audit.
Propterea vos non auditis: quia ex deo non estis. Responderunt igitur iudei et dixerunt ei. Nonne be-
ne dicimus nos quia samaritanus es tu et demonium habes? Respondit ihesus. Ego demoni-
um non habeo: sed honorifico patrem meum et vos inhonorastis me. Ego autem non quero gloriam meam:
est qui querat et iudicet. Amen amen dico vobis si quis servaverit sermonem meum:
mortem non gustabit in eternum. Dixerunt ergo iudei. Nunc cognovimus quia demonium ha-
bes. Abraham mortuus est et prophete. et tu dicis si quis sermonem meum servaverit
mortem non gustabit in eternum? Numquid tu maior es patre nostro abraham qui mortuus
est? Et prophete mortui sunt. Quem te ipsum facis? Respondit ihesus. Si ego glorifico
me ipsum. gloria mea nichil est. Est pater meus qui glorificat me: quem vos dicitis quia
deus vester est. et non cognovistis eum. Ego autem novi eum. et si dixero quia non novi eum: ero similis
vobis mendax. Sed scio eum: et sermonem eius servo. Abraham pater vester exultavit
ut videret diem meum: et vidit et gavisus est. Dixerunt ergo iudei ad eum. Quinqua-
ginta annos nondum habes et abraham vidisti? Dixit eis ihesus. Amen amen dico vobis: ante-
quam abraham fieret ego sum. Tulerunt ergo lapides: ut iacerent in eum. Ihesus autem abscon-
dit se: et exivit de templo. Et preteriens vidit hominem cecum a nativitate: et interro-

IX

gaverunt eum discipuli sui. Rabbi quis peccavit hic aut parentes eius ut caecus nasceretur? Respondit Ihesus. Neque hic peccavit neque parentes eius. sed ut manifestentur opera dei in illo. Me oportet operari opera eius qui misit me. donec dies est. Venit nox quando nemo potest operari. Quamdiu in mundo sum: lux sum mundi. Hec cum dixisset expuit in terram et fecit lutum ex sputo: et linivit lutum super oculos eius et dixit ei. Vade et lava in natatoria Syloe. quod interpretatur missus. Abiit ergo et lavit et venit videns. Itaque vicini et qui videbant eum prius quia mendicus erat dicebant. Nonne hic est qui sedebat et mendicabat? Alii dicebant quia hic est. alii autem nequaquam sed similis eius est. Ille vero dicebat quia ego sum. Dicebant ergo ei. Quomodo aperti sunt tibi oculi? Respondit. Ille homo qui dicitur Ihesus. lutum fecit et unxit oculos meos et dixit mihi. Vade ad natatoriam Syloe: et lava. Et abii et lavi: et video. Et dixerunt ei. Ubi est ille? Ait. Nescio. Adducunt eum ad phariseos: qui caecus fuerat. Erat autem sabbatum quando lutum fecit Ihesus et aperuit oculos eius. Iterum interrogabant eum pharisei quomodo vidisset. Ille autem dixit eis. Lutum posuit mihi super oculos: et lavi et video. Dicebant ergo ex phariseis quidam. Non est hic homo a deo qui sabbatum non custodit. Alii dicebant. Quomodo potest homo peccator haec signa facere? Et scisma erat inter eos. Dicunt ergo caeco iterum. Tu quid dicis de eo qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit: quia propheta est. Non crediderunt ergo iudei de illo quia caecus fuisset et vidisset. donec vocaverunt parentes eius qui viderat. et interrogaverunt eos dicentes. Hic est filius vester quem vos dicitis. quia caecus natus est? Quomodo ergo nunc videt? Responderunt eis parentes eius et dixerunt. Scimus quia hic est filius noster et quia caecus natus est. quomodo autem nunc videat nescimus. aut quis eius aperuit oculos nos nescimus. Ipsum interrogate. Etatem habet. ipse de se loquatur. Haec dixerunt parentes eius quia timebant iudeos. Iam enim conspiraverant iudei. ut si quis eum confiteretur Christum: extra synagogam fieret. Propterea parentes eius dixerunt. quia etatem habet. ipsum interrogate. Vocaverunt ergo rursus hominem qui fuerat caecus: et dixerunt ei. Da gloriam deo. Nos scimus quia hic homo peccator est. Dixit ergo ille. Si peccator est nescio. Unum scio: quia cum caecus essem modo video. Dixerunt ergo ei. Quid fecit tibi? Quomodo aperuit tibi oculos? Respondit eis. Dixi vobis iam et audistis. Quid iterum vultis audire? Numquid et vos vultis discipuli eius fieri? Maledixerunt ergo ei: et dixerunt. Tu discipulus illius sis: nos autem moysi discipuli sumus. Nos scimus quia moysi locutus est deus: hunc autem nescimus unde sit. Respondit ille homo et dixit eis. In hoc enim mirabile est quia vos nescitis unde sit. et aperuit meos oculos. Scimus autem quia peccatores deus non audit. sed si quis dei cultor est et voluntatem eius facit: hunc exaudit. A seculo non est non est auditum quia quis oculos aperuit caeci nati. Nisi esset hic a deo: non poterat facere quicquam. Responderunt et dixerunt ei. In peccatis natus es totus: et tu doces nos? Et eiecerunt eum foras. Audivit Ihesus quia eiecerunt eum foras. et cum invenisset eum dixit ei. Tu credis in filium dei? Respondit ille et dixit. Quis est domine ut credam in eum? Et dixit ei Ihesus. Et vidisti eum et qui tecum loquitur ipse est. At ille ait. Credo domine. Et procidens adoravit eum. Et dixit ei Ihesus. In iudicium ego in hunc mundum veni: ut qui non vident videant. et qui vident caeci fiant. Et audierunt ex phariseis qui cum ipso erant: et dixerunt ei. Numquid et nos caeci sumus? Dixit eis Ihesus. Si caeci essetis. non haberetis peccatum. Nunc vero quia dicitis videmus: peccatum vestrum manet.

X

Amen amen dico vobis qui non intrat per ostium in ovile ovium. sed ascendit aliunde: ille fur est et latro. Qui autem intrat per ostium: pastor est ovium. Huic ostiarius aperit et oves vocem eius audiunt. Et proprias oves vocat nominatim: et educit eas. Et cum proprias oves emiserit ante eas vadit: et oves illum sequuntur. quia sciunt vocem eius. Alienum autem non sequuntur sed fugiunt ab eo. quia non noverunt vocem alienorum. Hoc proverbium dixit eis Ihesus. Illi autem non cognoverunt quid loqueretur eis. Dixit ergo eis iterum Ihesus. Amen amen dico vobis quia ego sum ostium ovium. Omnes quotquot venerunt fures sunt et latrones: sed non audierunt eos oves. Ego sum ostium. Per me si quis

introierit salvabitur et ingredietur et egredietur et pascua inveniet. Fur non venit nisi ut furetur et mactet et perdat. Ego veni ut vitam habeant et habundantius habeant. Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis. Mercennarius et qui non est pastor cuius non sunt oves proprie videt lupum venientem et dimittit oves et fugit. Et lupus rapit et dispergit oves. Mercennarius autem fugit quia mercennarius est et non pertinet ad eum de ovibus. Ego sum pastor bonus. Et cognosco meas et cognoscunt me mee. Sicut novit me pater et ego agnosco patrem. Et animam meam pono pro ovibus meis. Et alias oves habeo que non sunt ex hoc ovili et illas oportet me adducere et vocem meam audient. Et fiet unum ovile et unus pastor. Propterea me pater diligit quia ego pono animam meam ut iterum sumam eam. Nemo eam tollit a me sed ego pono eam a me ipso. Potestatem habeo ponendi eam et potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a patre meo. Dissensio iterum facta est inter iudeos propter sermones hos. Dicebant autem multi ex ipsis. Demonium habet et insanit. Quid eum auditis? Alii dicebant. Hec verba non sunt demonium habentis. Numquid demonium potest cecorum oculos aperire? Facta sunt autem encenia in Iherosolimis et hyemps erat. Et ambulabat Ihesus in templo in porticu salomonis. Circumdederunt ergo eum iudei et dicebant ei. Quousque animam nostram tollis? Si tu es Christus dic nobis palam. Respondit eis Ihesus. Loquor vobis et non creditis. Opera que ego facio in nomine patris mei, hec testimonium perhibent de me. Sed vos non creditis quia non estis ex ovibus meis. Oves mee vocem meam audiunt et ego cognosco eas et secuntur me. Et ego vitam eternam do eis et non peribunt in eternum et non rapiet eas quisquam de manu mea. Pater meus quod dedit mihi maius omnibus est et nemo rapere potest de manu patris mei. Ego et pater unum sumus. Sustulerunt lapides iudei ut lapidarent eum. Respondit eis Ihesus. Multa bona opera ostendi vobis ex patre meo, propter quod eorum opus me lapidatis? Responderunt ei iudei. De bono opere non lapidamus te sed de blasphemia et quia tu homo cum sis facis te ipsum deum. Respondit eis Ihesus. Nonne scriptum est in lege vestra quia ego dixi dii estis? Si illos dixit deos ad quos sermo dei factus est et non potest solvi scriptura, quem pater sanctificavit et misit in mundum vos dicitis quia blasphemas quia dixi filius dei sum? Si non facio opera patris mei, nolite credere mihi. Si autem facio et si mihi non vultis credere operibus credite ut cognoscatis et credatis quia in me est pater et ego in patre. Querebant ergo eum apprehendere et exivit de manibus eorum. Et abiit iterum trans iordanem in eum locum ubi erat baptizans iohannes primum et mansit illic. Et multi venerunt ad eum et dicebant quia iohannes quidem signum fecit nullum. Omnia autem quecumque dixit iohannes de hoc vera erant. Et multi crediderunt in eum.

XI

Erat autem quidam languens Lazarus a bethania de castello marie et marthe sororis eius. Maria autem erat que unxit dominum unguento et extersit pedes eius capillis suis. Cuius frater lazarus infirmabatur. Miserunt ergo sorores eius ad eum dicentes. Domine ecce quem amas infirmatur. Audiens autem Ihesus dixit eis. Infirmitas hec non est ad mortem sed pro gloria dei ut glorificetur filius dei per eam. Diligebat autem Ihesus martham et sororem eius mariam et lazarum. Ut ergo audivit quia infirmabatur, tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus. Deinde post hec dicit discipulis suis. Eamus in iudeam iterum. Dicunt ei discipuli. Rabbi [nunc querebant] te iudei lapidare et iterum vadis illuc? Respondit Ihesus. Nonne duodecim sunt hore diei? Si quis ambulaverit in die non offendit quia lucem huius mundi videt. Si autem ambulaverit in nocte offendit quia lux non est in eo. Hec ait et post hec dicit eis. Lazarus amicus noster dormit sed vado ut a somno exsuscitem eum. Dixerunt ergo discipuli eius. Domine si dormit salvus erit. Dixerat autem Ihesus de morte eius. Illi autem putaverunt quia de dormitione somni diceret. Tunc ergo dixit eis Ihesus manifeste. Lazarus mortuus est. Et gaudeo propter vos ut credatis quoniam non eram ibi. Sed eamus ad eum. Dixit ergo thomas qui dicitur didimus ad condiscipulos. Eamus et nos et moriamur cum eo. Venit itaque Ihesus et invenit eum quatuor dies

iam in monumento habentem. Erat autem bethania iuxta ierosolimam quasi stadiis quindecim.
Multi autem ex iudeis venerant ad martham et mariam ut consolarentur eas de fratre suo.
Martha autem ut audivit quia ihesus venit: occurrit illi. Maria autem domi sedebat. Dixit ergo
martha ad ihesum. Domine si fuisses hic: frater meus non fuisset mortuus. Sed et nunc scio: quia
quecumque poposceris a deo dabit tibi deus. Dicit illi ihesus. Resurget frater tuus. Dicit ei
martha. Scio quia resurget in resurrectione: in novissimo die. Dixit ei ihesus. Ego
sum resurrectio: et vita. Qui credit in me: etiam si mortuus fuerit vivet. Et
omnis qui vivit et credit in me: non morietur in eternum. Credis hoc? Ait illi. Utique
domine. Ego credidi quia tu es christus filius dei: qui in hunc mundum venisti. Et cum hec
dixisset: abiit et vocavit mariam sororem suam silentio dicens. Magister adest: et vo
cat te. Illa ut audivit: surrexit cito et venit ad eum. Nondum enim venerat ihesus in
castellum: sed adhuc erat in illo loco ubi occurrerat ei martha. Iudei ergo qui erant cum
ea in domo et consolabantur eam cum vidissent mariam quia cito surrexit et exiit:
secuti sunt eam dicentes: quia vadit ad monumentum ut ploret ibi. Maria ergo cum
venisset ubi erat ihesus videns eum cecidit ad pedes eius: et dixit ei. Domine si fuisses
hic: non esset mortuus frater meus. Ihesus ergo ut vidit eam plorantem et iudeos qui venerant
cum ea plorantes: fremuit spiritu et turbavit se ipsum: et dixit. Ubi posuistis eum?
Dicunt ei. Domine veni et vide. Et lacrimatus est ihesus. Dixerunt ergo iudei. Ecce quomodo ama
bat eum. Quidam autem dixerunt ex ipsis. Non poterat hic qui aperuit oculos ceci facere
ut et hic non moreretur? Ihesus ergo rursum fremens in semet ipso: venit ad monumen
tum. Erat autem spelunca: et lapis superpositus erat ei. Ait ihesus. Tollite lapidem. Di
cit ei martha soror eius qui mortuus fuerat. Domine iam fetet quatriduanus enim
est. Dicit ei ihesus. Nonne dixi tibi quoniam si credideris videbis gloriam dei? Tulerunt ergo la
pidem. Ihesus autem elevatis sursum oculis: dixit. Pater gratias ago tibi quoniam audisti me.
Ego autem sciebam quia semper me audis: sed propter populum qui circumstat dixi: ut cre
dant quia tu me misisti. Hec cum dixisset: voce magna clamavit. Lazare veni
foras. Et statim prodiit qui fuerat mortuus. ligatus manus et pedes institis: et fa
cies illius sudario erat ligata. Dicit eis ihesus. Solvite illum: et sinite abire. Mul
ti ergo ex iudeis qui venerant ad mariam et viderant que fecit: crediderunt in eum. Qui
dam autem ex ipsis abierunt ad phariseos: et dixerunt eis que fecit ihesus. College
runt ergo pontifices et pharisei concilium: et dicebant. Quid facimus quia hic homo
multa signa facit. Si dimittimus eum sic: omnes credent in eum: et venient roma
ni et tollent nostrum locum et gentem. Unus autem ex ipsis caiphas cum esset pontifex an
ni illius: dixit illis. Vos nescitis quicquam. nec cogitatis quia expedit vobis ut unus mo
riatur homo pro populo: et non tota gens pereat. Hoc autem a semet ipso non dixit. sed cum
esset pontifex anni illius prophetavit quia ihesus moriturus erat pro gente. et non tantum pro gente:
sed ut et filios dei qui erant dispersi congregaret in unum. Ab illo ergo die cogitaverunt ut
interficerent eum. Ihesus ergo iam non palam ambulabat apud iudeos: sed abiit in regio
nem iuxta desertum que dicitur effrem: et ibi morabatur cum discipulis suis.

in ciuitatem

Proximum autem erat pascha iudeorum. Et ascenderunt multi ierosolimam de regione ante
pascha: ut sanctificarent se ipsos. Querebant ergo ihesum: et colloquebantur ad invicem in
templo stantes. Quid putatis quia non venit ad diem festum hunc? Dederant autem pontifi
ces et pharisei mandatum: ut si quis cognoverit ubi sit indicet. ut apprehendant eum.

XII

Ihesus autem ante sex dies pasche venit bethaniam. ubi fuerat lazarus mortuus quem suscita
vit ihesus. Fecerunt autem ei cenam ibi: et martha ministrabat. Lazarus vero unus erat ex
discumbentibus cum eo. Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici preciosi. et unxit
pedes ihesu. et extersit capillis suis pedes eius: et domus impleta est ex odore unguenti.
Dicit ergo unus ex discipulis eius iudas scariothis: qui erat eum traditurus. Quare hoc
unguentum non veniit trecentis denariis: et datum est egenis? Dixit autem hoc non quia de
egenis pertinebat ad eum. sed quia fur erat et loculos habens ea que mittebantur

servabat. Dixit ergo Ihesus: Sine illam, ut in diem sepulture mee servet illud. Pauperes enim
semper habetis vobiscum; me autem non semper habebitis. Cognovit autem turba multa ex Iu-
deis quia illic est, et venerunt non propter Ihesum tantum, sed ut Lazarum viderent quem suscitavit
a mortuis. Cogitaverunt autem principes sacerdotum ut et Lazarum interficerent, quia multi
propter illum abibant ex Iudeis et credebant in Ihesum. In crastinum autem turba multa
que venerat ad diem festum, cum audissent quia venit Ihesus Ierosolimam, acceperunt ramos
palmarum et processerunt obviam ei, et clamabant: Osanna, benedictus qui venit in no-
mine domini rex Israel. Et invenit Ihesus asellum et sedit super eum, sicut scriptum est:
Noli timere filia Syon, ecce rex tuus venit sedens super pullum asine. Hec non cogno-
verunt discipuli eius primum; sed quando glorificatus est Ihesus, tunc recordati sunt quia hec
scripta erant de eo, et hec fecerunt ei. Testimonium ergo perhibebat turba que erat cum eo quando
Lazarum vocavit de monumento, et suscitavit eum a mortuis. Propterea et obviam
venit ei turba, quia audierunt eum fecisse hoc signum. Pharisei ergo dixerunt ad
semet ipsos: Videtis quia nichil proficimus? Ecce mundus totus post eum abiit. Erant
autem gentiles quidam ex his qui ascenderant ut adorarent in die festo. Hii ergo acces-
serunt ad Philippum qui erat a Bethsaida Galilee, et rogabant eum dicentes:
Domine, volumus Ihesum videre. Venit Philippus et dicit Andree. Andreas rursum et
Philippus dixerunt Ihesu. Ihesus autem respondit eis dicens: Venit hora ut clarificetur filius
hominis. Amen amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit,
ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Qui amat animam
suam perdet eam, et qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam eternam custodit eam.
Si quis michi ministrat, me sequatur, et ubi sum ego, illic et minister meus erit.
Si quis michi ministraverit, honorificabit eum pater meus. Nunc anima mea turbata est. Et
quid dicam? Pater, salvifica me ex hora hac. Sed propterea veni in horam hanc. Pater,
clarifica nomen tuum. Venit ergo vox de celo: Et clarificavi, et iterum clarificabo. Turba ergo
que stabat et audierat dicebat tonitruum factum esse. Alii dicebant: Angelus ei locutus
est. Respondit Ihesus et dixit: Non propter me vox hec venit, sed propter vos. Nunc iudi-
cium est mundi, nunc princeps huius mundi eicietur foras. Et ego si exaltatus fuero
a terra, omnia traham ad me ipsum. Hoc autem dicebat significans qua morte esset mo-
riturus. Respondit ei turba: Nos audivimus ex lege quia Christus manet in eternum.
Et quomodo tu dicis: Oportet exaltari filium hominis? Quis est iste filius hominis?
Dixit ergo eis Ihesus: Adhuc modicum lumen in vobis est. Ambulate dum lucem habetis,
ut non tenebre vos comprehendant. Et qui ambulat in tenebris nescit quo vadat. Dum
lucem habetis, credite in lucem, ut filii lucis sitis. Hec locutus est Ihesus et abiit
et abscondit se ab eis. Cum autem tanta signa fecisset coram eis, non credebant in
eum, ut sermo Ysaie prophete impleretur quem dixit: Domine, quis credidit auditui
nostro, et brachium domini cui revelatum est? Propterea non poterant credere, quia iterum dixit
Ysaias: Excecavit oculos eorum et induravit cor eorum, ut non videant oculis et intelli-
gant corde, et convertantur et sanem eos. Hec dixit Ysaias quando vidit gloriam eius et
locutus est de eo. Verumtamen et ex principibus multi crediderunt in eum, sed propter phari-
seos non confitebantur, ut de synagoga non eicerentur. Dilexerunt enim gloriam hominum ma-
gis quam gloriam dei. Ihesus autem clamavit et dixit: Qui credit in me, non credit in me sed
in eum qui misit me. Et qui videt me, videt eum qui misit me. Ego lux
in mundum veni, ut omnis qui credit in me in tenebris non maneat. Et si quis audie-
rit verba mea et non custodierit ea, ego non iudico eum. Non veni enim ut iudicem mun-
dum, sed ut salvificem mundum. Qui spernit me et non accipit verba mea, habet qui iudicet
eum. Sermo quem locutus sum ille iudicabit eum in novissimo die. Quia ego ex me
ipso non sum locutus, sed qui misit me pater, ipse michi mandatum dedit quid dicam et
quid loquar. Et scio quia mandatum eius vita eterna est. Que ergo ego loquor, sicut dixit michi
pater sic loquor. Ante diem autem festum pasche sciens Ihesus quia venit eius hora ut tran-

XIII

sedat ex hoc mundo ad patrem. cum dilexisset suos qui erant in mundo: in finem
dilexit eos. Et cena facta cum diabolus iam misisset in cor ut traderet eum iudas sy-
monis scariothis. Sciens quia omnia dedit ei pater in manus et quia a deo exivit et ad de-
um vadit. Surgit a cena: et ponit vestimenta sua. Et cum accepisset linteum: pre-
cinxit se. Deinde misit aquam in pelvim: et cepit lavare pedes discipulorum et exter-
gere linteo quo erat precinctus. Venit ergo ad symonem petrum: et dicit ei petrus. Domine tu mihi
lavas pedes? Respondit ihesus: et dixit ei. Quod ego facio tu nescis modo: scies autem postea.
Dicit ei petrus. Non lavabis mihi pedes in eternum. Respondit ei ihesus. Si non lavero te:
non habebis partem mecum. Dicit ei symon petrus. Domine non tantum pedes meos. sed et manus
et caput. Dicit ei ihesus. Qui lotus est non indiget nisi ut pedes lavet: sed est mundus totus.
Et vos mundi estis: sed non omnes. Sciebat enim quisnam esset qui traderet eum:
propterea dixit non estis mundi omnes. Postquam ergo lavit pedes eorum et accepit vesti-
menta sua: cum recubuisset iterum dixit eis. Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis
me magister et domine: et bene dicitis. Sum etenim. Si ergo ego lavi pedes vestros dominus et ma-
gister: et vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis ut quem-
admodum ego feci vobis: ita et vos faciatis. Amen amen dico vobis non est servus maior
domino suo: neque apostolus maior eo qui misit illum. Si hec scitis: beati eritis si feceritis ea.
Non de omnibus vobis dico. Ego scio quos elegerim. Sed ut impleatur scriptura: qui
manducat meum panem levabit contra me calcaneum suum. Amodo dico vobis pri-
usquam fiat: ut cum factum fuerit credatis quia ego sum. Amen amen dico vobis: qui accipit si
quem misero: me accipit. Qui autem me accipit: accipit eum qui me misit. Cum hec dixis-
set ihesus turbatus est spiritu et protestatus est et dixit. Amen amen dico vobis: quia unus ex
vobis tradet me. Aspiciebant ergo ad invicem discipuli: hesitantes de quo diceret. Erat
ergo recumbens unus ex discipulis eius in sinu ihesu: quem diligebat ihesus. Innuit ergo huic
symon petrus et dicit ei. Quis est de quo dicit? Itaque cum recubuisset ille supra
pectus ihesu dicit ei. Domine quis est? Respondit ihesus. Ille est cui intinctum panem
porrexero. Et cum intinxisset panem: dedit iude symonis scariothis. Et post
buccellam: tunc introivit in illum sathanas. Dicit ei ihesus. Quod facis: fac citius. Hoc
autem nemo scivit discumbentium: ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant quia loculos ha-
bebat iudas quia dicit ei ihesus. Eme ea que opus sunt nobis ad diem festum: aut egenis
ut aliquid daret. Cum ergo accepisset ille buccellam: exivit continuo. Erat autem
nox. Cum ergo exisset: dicit ihesus. Nunc clarificatus est filius hominis: et deus clari-
ficatus est in eo. Si deus clarificatus est in eo: et deus clarificabit eum in semet ipso: et con-
tinuo clarificabit eum. Filioli: adhuc modicum vobiscum sum. Queretis
me: et sicut dixi iudeis. quo ego vado vos non potestis venire. et vobis dico modo.
Mandatum novum do vobis ut diligatis invicem sicut dilexi vos: ut et vos diliga-
tis invicem. In hoc cognoscent omnes quia mei discipuli estis: si dilectionem habue-
ritis ad invicem. Dicit ei symon petrus. Domine quo vadis? Respondit ihesus. non potes
me modo sequi. sequeris autem postea. Dicit ei petrus. Quare non possum te sequi modo? Ani-
mam meam pro te ponam. Respondit ihesus. Animam tuam pro me pones? Amen amen dico tibi
non cantabit gallus donec ter me neges.

XIIII

Non turbetur cor vestrum. Creditis in
deum: et in me credite. In domo patris mei: mansiones multe sunt. Si quo minus
dixissem vobis: quia vado parare vobis locum. Et si abiero et preparavero vobis locum: iterum
venio et accipiam vos ad me ipsum: ut ubi sum ego et vos sitis. Et quo ego vado sci-
tis et viam scitis. Dicit ei thomas. Domine nescimus quo vadis. et quomodo possumus viam
scire? Dicit ei ihesus. Ego sum via: et veritas et vita. Nemo venit ad patrem: nisi per
me. Si cognovissetis me et patrem meum utique cognovissetis et amodo cognoscetis
eum et vidistis eum. Dicit ei phylippus. Domine ostende nobis patrem: et sufficit nobis.
Dicit ei ihesus. Tanto tempore vobiscum sum et non cognovistis me? Phylippe qui videt
me videt et patrem. Quomodo tu dicis ostende nobis patrem? Non credis quia ego in

ego

ego vado

patre et pater in me est? Verba que ego loquor vobis: a me ipso non loquor. Pater autem in me ma-
nens: ipse facit opera. Non creditis quia ego in patre et pater in me est? Alioquin propter opera ipsa
credite. Amen amen dico vobis qui credit in me opera que ego facio et ipse faciet et maiora
horum faciet: quia ego ad patrem vado. Et quodcumque petieritis in nomine meo hoc faci-
am ut glorificetur pater in filio. Si quid petieritis in nomine meo: hoc faciam. Si
diligitis me mandata mea servate. Et ego rogabo patrem et alium paraclitum dabit
vobis ut maneat vobiscum in eternum. Spiritum veritatis quem mundus non potest accipere.
quia non videt eum nec scit eum. Vos autem cognoscetis eum quia apud vos manebit.
et in vobis erit. Non relinquam vos [orphanos] veniam ad vos. Adhuc modicum et mundus
me iam non videt. Vos autem videtis me: quia ego vivo et vos vivetis. In illo die vos
cognoscetis quia ego sum in patre meo: et vos in me et ego in vobis. Qui habet mandata
mea et servat ea: ille est qui diligit me. Qui autem diligit me: diligetur a patre
meo. Et ego diligam eum: et manifestabo ei me ipsum. Dicit ei Iudas non ille Scariothis.
Domine quid factum est quia nobis manifestaturus es te ipsum et non mundo? Respondit Iesus
et dixit ei. Si quis diligit me: sermonem meum servabit. Et pater meus diliget
eum: et ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus. Qui non diligit me: ser-
mones meos non servat. Et sermonem quem audistis non est meus sed eius qui mi-
sit me patris. Hec locutus sum vobis: apud vos manens. Paraclitus autem spiritus
sanctus quem mittet pater in nomine meo: ille vos docebit omnia et suggeret vobis omnia
quecumque dixero vobis. Pacem relinquo vobis: pacem meam do vobis. Non quomodo mun-
dus dat: ego do vobis. Non turbetur cor vestrum neque formidet. Audistis quia
ego dixi vobis: vado et venio ad vos. Si diligeretis me gauderetis utique quia vado
ad patrem quia pater maior me est. Et nunc dixi vobis priusquam fiat: ut cum factum
fuerit credatis. Iam non multa loquar vobiscum. Venit enim princeps mundi huius et
in me non habet quicquam. Sed ut cognoscat mundus quia diligo patrem: et sicut mandatum
dedit mihi pater sic facio. Surgite eamus hinc.

XV

Ego sum vitis vera et pater meus agricola est.
Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollet eum: et omnem qui fert fructum purga-
bit eum ut fructum plus afferat. Iam vos mundi estis propter sermonem quem locutus
sum vobis. Manete in me: et ego in vobis. Sicut palmes non potest ferre fructum a se-
met ipso nisi manserit in vite: sic nec vos nisi in me manseritis. Ego sum vitis vos
palmites. Qui manet in me et ego in eo hic fert fructum multum: quia sine me nichil
potestis facere. Si quis in me non manserit mittetur foras sicut palmes et arescet. et
colligent eum et in ignem mittent et ardet. Si manseritis in me et verba mea in vobis
manserint: quodcumque volueritis petetis et fiet vobis. In hoc clarificatus est pater meus
ut fructum plurimum afferatis. et efficiamini mei discipuli. Sicut dilexit me pater
et ego dilexi vos. Manete in dilectione mea. Si precepta mea servaveritis manebitis
in dilectione mea: sicut et ego patris mei precepta servavi et maneo in dilectione eius.
Hec locutus sum vobis ut gaudium meum in vobis sit: et gaudium vestrum impleatur. Hoc
est preceptum meum ut diligatis invicem sicut dilexi vos. Maiorem hac dilectionem
nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Vos amici mei estis: si fe-
ceritis que ego precipio vobis. Iam non dico vos servos: quia servus nescit quid faciat dominus
eius. Vos autem dixi amicos quia omnia quecumque audivi a patre meo nota feci vobis. Non vos
me elegistis sed ego elegi vos. et posui vos ut eatis et fructum afferatis. et fructus vester
maneat. Ut quodcumque petieritis patrem in nomine meo det vobis. Hec mando vobis
ut diligatis invicem. Si mundus vos odit. scitote quia me priorem vobis odio habuit. Si de
mundo fuissetis: mundus quod suum erat diligeret. Quia vero de mundo non estis, sed ego ele-
gi vos de mundo: propterea odit vos mundus. Mementote sermonis mei. quem ego di-
xi vobis: non est servus maior domino suo. Si me persecuti sunt: et vos persequentur. Si
sermonem meum servaverunt: et vestrum servabunt. Sed hec omnia facient vobis: propter
nomen meum. Quia nesciunt eum qui misit me. Si non venissem et locutus fuissem

eis: peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Qui me odit: et patrem meum odit. Si opera non fecissem in eis que nemo alius fecit: peccatum non haberent. Nunc autem et viderunt et oderunt et me et patrem meum. Sed ut impleatur sermo qui in lege eorum scriptus est: quia odio habuerunt me gratis. Cum autem venerit paraclitus quem ego mittam vobis a patre spiritum veritatis qui a patre procedit: ille testimonium perhibebit de me. Et vos testimonium perhibebitis: quia ab initio mecum estis.

XVI

Hec locutus sum vobis: ut non scandalizemini. Absque synagogis facient vos. Sed venit hora ut omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se prestare deo. Et hec facient vobis: quia non noverunt patrem neque me. Sed hec locutus sum vobis: ut cum venerit hora eorum reminiscamini quia ego dixi vobis. Hec autem ab initio non dixi vobis: quia vobiscum eram. At nunc vado ad eum qui me misit: et nemo ex vobis interrogat me quo vadis. Sed quia hec locutus sum vobis: tristicia implevit cor vestrum. Sed ego veritatem dico vobis: expedit vobis ut ego vadam. Si enim non abiero: paraclitus non veniet ad vos. Si autem abiero: mittam eum ad vos. Et cum venerit ille arguet mundum de peccato et de iusticia et de iudicio. De peccato quidem: quia non crediderunt in me. De iusticia vero: quia ad patrem vado et iam non videbitis me. De iudicio autem: quia princeps mundi huius iudicatus est. Adhuc multa habeo vobis dicere: sed non potestis portare modo. Cum autem venerit ille spiritus veritatis: docebit vos omnem veritatem. Non enim loquetur a semet ipso: sed quecumque audiet loquetur: et que ventura sunt annunciabit vobis. Ille me clarificabit quia de meo accipiet: et annunciabit vobis. Omnia quecumque habet pater: mea sunt. Propterea dixi quia de meo accipiet: et annunciabit vobis. Modicum et iam non videbitis me: et iterum modicum et videbitis me: quia vado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipulis eius ad invicem. Quid est hoc quod dicit nobis modicum et non videbitis me: et iterum modicum et videbitis me: et quia vado ad patrem? Dicebant ergo. Quid est hoc quod dicit modicum? Nescimus quid loquitur. Cognovit autem Ihesus quia volebant eum interrogare: et dixit eis. De hoc queritis inter vos quia dixi modicum et non videbitis me: et iterum modicum et videbitis me. Amen amen dico vobis quia plorabitis et flebitis vos: mundus autem gaudebit. Vos autem contristabimini: sed tristicia vestra vertetur in gaudium. Mulier cum parit tristiciam habet: quia venit hora eius. Cum autem pepererit puerum iam non meminit pressure propter gaudium: quia natus est homo in mundum. Et vos igitur nunc quidem tristiciam habetis. Iterum autem videbo vos et gaudebit cor vestrum: et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Et in illo die me non rogabitis quicquam. Amen amen dico vobis. si quid petieritis patrem in nomine meo: dabit vobis. Usque modo non petistis quicquam in nomine meo. Petite et accipietis ut gaudium vestrum sit plenum. Hec in proverbiis locutus sum vobis. venit hora cum iam non in proverbiis loquar vobis. sed palam de patre annunciabo vobis. Illo die in nomine meo petetis. Et non dico vobis quia ego rogabo patrem de vobis. Ipse enim pater amat vos quia vos me amastis: et credidistis quia ego a deo exivi. Exivi a patre: et veni in mundum. Iterum relinquo mundum: et vado ad patrem. Dicunt ei discipuli eius. Ecce nunc palam loqueris: et proverbium nullum dicis. Nunc scimus quia scis omnia: et non opus est tibi ut quis te interroget. In hoc credimus quia a deo existi. Respondit eis Ihesus. Modo creditis? Ecce venit hora et iam venit: ut dispergamini unusquisque in propria: et me solum relinquatis. Et non sum solus: quia pater mecum est.

XVII

Hec locutus sum vobis ut in me pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis: sed confidite ego vici mundum. Hec locutus est Ihesus: et sublevatis oculis in celum dixit. Pater venit hora: clarifica filium tuum. ut filius tuus clarificet te. Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis: ut omne quod dedisti ei det eis vitam eternam. Hec est autem vita eterna. ut cognoscant te solum deum verum: et quem misisti Ihesum Christum. Ego te clarificavi super terram: opus consummavi quod dedisti michi ut faciam. Et nunc clarifica me tu pater claritate quam habui priusquam mundus esset apud te. Manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti michi de mundo. Tui erant: et michi eos dedisti: et sermonem meum servaverunt. Et nunc cognoverunt quia omnia que dedisti michi abs te sunt. quia verba que dedisti michi: dedi eis. Et ipsi acceperunt et cognoverunt vere quia a te exivi: et crediderunt quia tu me misisti. Ego

ipse semet ipsum

pro eis rogo non pro mundo rogo. sed pro eis quos dedisti michi quia tui sunt. et mea omnia tua sunt
et tua mea sunt. et clarificatus sum in eis. Et iam non sum in mundo. et hii in mundo sunt
et ego ad te venio. Pater sancte serva eos in nomine tuo quos dedisti michi ut sint unum sicut
et nos. Cum essem cum eis ego servabam eos in nomine tuo. Quos dedisti michi custodivi
et nemo ex hiis periit nisi filius perditionis. ut scriptura impleatur. Nunc autem ad te venio
et hec loquor in mundo: ut habeant gaudium meum impletum in semet ipsis. Ego dedi eis
sermonem tuum et mundus eos odio habuit. quia non sunt de mundo. sicut et ego non sum de
mundo. Non rogo ut tollas eos de mundo: sed ut serves eos a malo. De mundo non
sunt: sicut et ego non sum de mundo. Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est. Si-
cut tu me misisti in mundum: et ego misi eos in mundum. Et pro eis ego sanctifico meipsum:
ut sint et ipsi sanctificati in veritate. Non pro hiis autem rogo tantum. sed et pro eis qui credituri
sunt per verbum eorum in me. ut omnes unum sint. sicut tu pater in me. et ego in te.
ut et ipsi in nobis unum sint. ut mundus credat quia tu me misisti. Et ego claritatem
quam dedisti michi dedi eis ut sint unum sicut et nos unum sumus. Ego in eis et tu in me
ut sint consummati in unum. ut cognoscat mundus quia tu me misisti: et dilexisti eos
sicut et me dilexisti. Pater quos dedisti michi volo ut ubi ego sum et illi mecum sint
ut videant claritatem meam quam dedisti michi. quia dilexisti me ante constitutionem mundi.
Pater iuste et mundus te non cognovit. ego autem cognovi te. Et hii cognoverunt quia tu
me misisti. et notum feci eis nomen tuum et notum faciam. ut dilectio qua dilexisti me
in ipsis sit: et ego in ipsis. XVIII Hec cum dixisset ihesus egressus est cum discipulis suis trans
torrentem cedron ubi erat hortus. in quem introivit ipse et discipuli eius. Sciebat autem et Iu-
das qui tradebat eum locum. quia frequenter ihesus convenerat illuc cum discipulis suis.
Iudas ergo cum accepisset cohortem. et a pontificibus et phariseis ministros. venit
illuc cum laternis et facibus et armis. Ihesus itaque sciens omnia que ventura erant super
eum. processit et dicit eis. Quem queritis? Responderunt ei. Ihesum nazarenum. Dicit
eis ihesus. Ego sum. Stabat autem et iudas qui tradebat eum cum ipsis. Ut ergo dixit eis
ego sum: abierunt retrorsum et ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogavit eos. Quem que-
ritis? Illi autem dixerunt. Ihesum nazarenum. Respondit ihesus. Dixi vobis quia ego sum. Si ergo
me queritis sinite hos abire. Ut impleretur sermo quem dixit. quia quos dedi-
sti michi non perdidi ex eis quemquam. Symon ergo petrus habens gladium eduxit eum et percussit pon-
tificis servum. et abscidit eius auriculam dextram. Erat autem nomen servo malchus. Dixit
ergo ihesus petro. Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem quem dedit michi pater non vis ut bibam
illum? Cohors ergo et tribunus et ministri iudeorum comprehenderunt ihesum et ligaverunt eum.
Et adduxerunt eum ad annam primum. Erat enim socer cayphe. qui erat pontifex
anni illius. Erat autem cayphas qui consilium dederat iudeis. quia expedit unum hominem
mori pro populo. Sequebatur autem ihesum symon petrus et alius discipulus. Discipulus
autem ille erat notus pontifici. et introivit cum ihesu in atrium pontificis. Petrus autem
stabat ad ostium foris. Exivit ergo discipulus alius qui erat notus pontifici et di-
xit ostiarie. et introduxit petrum. Dicit ergo petro ancilla ostiaria. Numquid et tu
ex discipulis es hominis istius? Dicit ille. Non sum. Stabant autem servi et mini-
stri eius ad prunas. quia frigus erat et calefaciebant se. Erat autem cum eis petrus stans
et calefaciens se. Pontifex ergo interrogavit ihesum de discipulis suis: et de doctrina eius.
Respondit ei ihesus. Ego palam locutus sum mundo. ego semper docui in synagoga
et in templo quo omnes iudei conveniunt: et in occulto locutus sum nichil. Quid me in-
terrogas? Interroga eos qui audierunt quid locutus sum ipsis. Ecce hii sciunt que dixe-
rim ego. Hec autem cum dixisset unus assistens ministrorum dedit alapam ihesu dicens.
Sic respondes pontifici? Respondit ei ihesus. Si male locutus sum. testimonium
perhibe de malo. Si autem bene quid me cedis? Et misit eum annas ligatum ad cay-
pham pontificem. Erat autem symon petrus stans et calefaciens se. Dixerunt ergo ei.
Numquid et tu ex discipulis eius es? Negavit ille et dixit. Non sum. Dicit unus

ex servis pontificis: cognatus eius cuius abscidit petrus auriculam. Nonne ego te vidi
in horto cum illo? Iterum ergo negavit petrus: et statim gallus cantavit. Adducunt
ergo ihesum ad cayphan in pretorium. Erat autem mane. Et ipsi non introierunt in pretorium
ut non contaminarentur: sed manducarent pascha. Exivit ergo pylatus ad eos foras
et dixit. Quam accusationem affertis adversus hominem hunc? Responderunt et di-
xerunt ei. Si non esset hic malefactor: non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis pylatus. Acci-
pite eum vos et secundum legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei iudei. Nobis non licet
interficere quemquam. Ut sermo ihesu impleretur quem dixit. significans qua esset
morte moriturus. Introivit ergo iterum in pretorium pylatus. et vocavit ihesum et dixit ei. Tu
es rex iudeorum? Et respondit ihesus. A temet ipso hoc dicis. an alii tibi dixerunt de me?
Respondit pylatus. Numquid ego iudeus sum? Gens tua et pontifices tradiderunt
te michi. Quid fecisti? Respondit ihesus. Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mun-
do esset regnum meum ministri mei utique decertarent. ut non traderer iudeis. Nunc
autem regnum meum non est hinc. Dixit itaque pylatus. Ergo rex es tu? Respondit ihesus.
Tu dicis quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum et ad hoc veni in mundum: ut
testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate: audit meam vocem. Dicit
ei pylatus. Quid est veritas? Et cum hoc dixisset: iterum exivit ad iudeos et dixit
eis. Ego nullam invenio in eo causam. Est autem consuetudo vobis: ut unum dimittam
vobis in pascha. Vultis ergo dimittam vobis regem iudeorum? Clamaverunt rursum
omnes dicentes. Non hunc sed barrabam. Erat autem barrabas latro. Tunc ergo appre-

XIX

hendit pylatus ihesum et flagellavit. Tunc ergo milites plectentes coronam de spinis
imposuerunt capiti eius: et veste purpurea circumdederunt eum. et veniebant ad eum et
dicebant. Ave rex iudeorum. et dabant ei alapas. Exiit iterum pylatus foras et dicit
eis. Ecce adduco eum vobis foras: ut cognoscatis quia in eo nullam causam invenio.
Exiit ergo ihesus portans spineam coronam. et purpureum vestimentum. et dicit eis.
Ecce homo. Cum ergo vidissent eum pontifices et ministri: clamabant dicen-
tes. Crucifige crucifige eum. Dicit eis pylatus. Accipite eum vos: et crucifigite.
Ego enim non invenio in eo causam. Responderunt ei iudei. Nos legem habemus et secundum
legem debet mori. quia filium dei se fecit. Cum autem audisset pylatus hunc sermo-
nem magis timuit. et ingressus est pretorium iterum: et dicit ad ihesum. Unde es tu?
Ihesus autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei pylatus. Michi non loqueris? Nescis quia
potestatem habeo dimittere te? Respondit ihesus. Non haberes potestatem adver-
sum me ullam: nisi tibi esset datum desuper. Propterea qui tradidit me tibi: maius peccatum habet.
Et exinde querebat pylatus dimittere eum. Iudei autem clamabant dicentes. Si
hunc dimittis non es amicus cesaris. Omnis qui se regem facit contradicit cesari.
Pylatus ergo cum audisset hos sermones adduxit foras ihesum et sedit pro tribunali
in loco qui dicitur licostratos. hebraice autem gabatha. Erat autem parasceue pasche. ho-
ra quasi sexta. et dicit iudeis. Ecce rex vester. Illi autem clamabant. Tolle tolle crucifige eum.
Dicit eis pylatus. Regem vestrum crucifigam? Responderunt pontifices. Non habe-
mus regem: nisi cesarem. Tunc ergo tradidit eis illum: ut crucifigeretur. Susceperunt
autem ihesum: et eduxerunt. Et baiulans sibi crucem: exivit in eum qui dicitur calvarie locum
hebraice golgotha ubi crucifixerunt eum. Et cum eo alios duos hinc et hinc:
medium autem ihesum. Scripsit autem et titulum pylatus: et posuit super crucem. Erat autem scriptum ihesus
nazarenus rex iudeorum. Hunc ergo titulum multi legerunt iudeorum: quia prope civitatem erat
locus. ubi crucifixus est ihesus. Et erat scriptum hebraice grece et latine. Dicebant ergo py-
lato pontifices iudeorum. Noli scribere rex iudeorum: sed quia ipse dixit rex sum iudeorum.
Respondit pilatus. Quod scripsi scripsi. Milites ergo cum crucifixissent eum. accepe-
runt vestimenta eius et fecerunt quatuor partes: unicuique militi partem. et tunicam. Erat
autem tunica inconsutilis: desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad invicem. Non scin-
damus eam. sed sortiamur de illa cuius sit. Ut scriptura impleretur dicens. Partiti sunt

crucifige te et potestatem habeo

uestimenta mea sibi, et in uestem meam miserunt sortem. Et milites quidem hec fecerunt. Stabant autem iuxta crucem Ihesu mater eius et soror matris eius Maria Cleophe et Maria Magdalene. Cum uidisset ergo Ihesus matrem et discipulum stantem quem diligebat, dicit matri sue: Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Postea sciens Ihesus quia iam consummata sunt omnia, ut consummaretur scriptura dicit: Sitio. Uas ergo positum erat aceto plenum. Illi autem spongiam plenam aceto ysopo circumponentes, obtulerunt ori eius. Cum ergo accepisset Ihesus acetum, dixit: Consummatum est. Et inclinato capite tradidit spiritum. Iudei ergo quoniam parasceue erat, ut non remanerent in cruce corpora sabbato, erat enim magnus dies ille sabbati, rogauerunt Pylatum ut frangerentur eorum crura et tollerentur. Uenerunt ergo milites et primi quidem fregerunt crura et alterius qui crucifixus est cum eo. Ad Ihesum autem cum uenissent ut uiderunt eum iam mortuum, non fregerunt eius crura. Sed unus militum lancea latus eius aperuit et continuo exiuit sanguis et aqua. Et qui uidit testimonium perhibuit, et uerum est eius testimonium. Et ille scit quia uera dicit, ut et uos credatis. Facta sunt enim hec, ut scriptura impleretur: Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit: Uidebunt in quem transfixerunt.

Post hec autem rogauit Pylatum Ioseph ab Arimathia, eo quod esset discipulus Ihesu, occultus autem propter metum Iudeorum, ut tolleret corpus Ihesu. Et permisit Pylatus. Uenit ergo et tulit corpus Ihesu. Uenit autem et Nichodemus qui uenerat ad Ihesum nocte primum, ferens mixturam myrre et aloes quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus Ihesu et ligauerunt eum linteis cum aromatibus sicut mos Iudeis est sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus est hortus, et in horto monumentum nouum, in quo nondum quisquam positus erat. Ibi ergo propter parasceuen Iudeorum, quia iuxta erat monumentum, posuerunt eum.

XX

Una autem sabbati Maria Magdalene uenit mane cum adhuc tenebre essent ad monumentum, et uidit lapidem sublatum a monumento. Cucurrit ergo et uenit ad Symonem Petrum et ad alium discipulum quem amabat Ihesus, et dicit eis: Tulerunt dominum meum de monumento, et nescimus ubi posuerunt eum. Exiit ergo Petrus et ille alius discipulus, et uenerunt ad monumentum. Currebant autem duo simul, et ille alius discipulus precucurrit citius Petro et uenit primus ad monumentum. Et cum se inclinasset uidit posita linteamina, non tamen introiuit. Uenit ergo Symon Petrus sequens eum, et introiuit in monumentum. Et uidit linteamina posita, et sudarium quod fuerat super caput eius non cum linteaminibus positum sed separatim inuolutum in unum locum. Tunc ergo introiuit et ille discipulus qui uenerat primus ad monumentum, et uidit et credidit. Nondum enim sciebant scripturam quia oporteret eum a mortuis resurgere. Abierunt ergo iterum discipuli ad semet ipsos. Maria autem stabat ad monumentum foris plorans. Dum ergo fleret inclinauit se et prospexit in monumentum, et uidit duos angelos in albis sedentes, unum ad caput et unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Ihesu. Dicunt ei illi: Mulier, quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt dominum meum, et nescio ubi posuerunt eum. Hec cum dixisset conuersa est retrorsum, et uidit Ihesum stantem, et non sciebat quia Ihesus est. Dicit ei Ihesus: Mulier, quid ploras? Quem queris? Illa existimans quia hortolanus esset, dixit: Domine, si tu sustulisti eum, dicito michi ubi posuisti eum, et ego eum tollam. Dicit ei Ihesus: Maria. Conuersa illa dicit ei: Raboni, quod dicitur magister. Dicit ei Ihesus: Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum. Uade autem ad fratres meos et dic eis: Ascendo ad patrem meum et patrem uestrum, deum meum et deum uestrum. Uenit Maria Magdalene annuntians discipulis quia uidi dominum, et hec dixit michi. Cum ergo esset sero die illo una sabbatorum, et fores essent clause ubi erant discipuli congregati propter metum Iudeorum, uenit Ihesus et stetit in medio et dicit eis: Pax uobis. Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus et latus. Gauisi sunt ergo discipuli uiso domino. Dicit ergo eis iterum: Pax uobis. Sicut misit me pater et ego mitto uos. Hoc cum dixisset, insufflauit et dicit eis: Accipite spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis, et quorum retinueritis retenta sunt. Thomas autem unus ex duodecim qui dicitur Didimus non erat cum eis quando uenit Ihesus.

Dixerunt ergo ei alii discipuli. Vidimus dominum. Ille autem dixit eis. Nisi videro in manibus eius fixuram clavorum et mittam digitum meum in locum clavorum et mittam manum meam in latus eius non credam. Et post dies octo iterum erant discipuli eius intus: et thomas cum eis. Venit ihesus ianuis clausis: et stetit in medio et dixit. Pax vobis. Deinde dicit thome. Infer digitum tuum huc et vide manus meas. et affer manum tuam et mitte in latus meum: et noli esse incredulus sed fidelis. Respondit thomas et dixit ei. Dominus meus et deus meus. Dicit ei ihesus. Quia vidisti me credidisti: beati qui non viderunt et crediderunt. Multa quidem et alia signa fecit ihesus in conspectu discipulorum suorum: que non sunt scripta in libro hoc. Hec autem scripta sunt ut credatis quia ihesus est christus filius dei: et ut credentes vitam habeatis in nomine eius.

XXI

Postea manifestavit se ihesus iterum ad mare tyberiadis. Manifestavit autem sic. Erant simul symon petrus et thomas qui dicitur didimus: et nathanael qui erat a chana galylee et filii zebedei et alii ex discipulis eius duo. Dicit eis symon petrus. Vado piscari. Dicunt ei. Venimus et nos tecum. Et exierunt et ascenderunt navem: et illa nocte nichil prendiderunt. Mane autem iam facto. stetit ihesus in litore. non tamen cognoverunt discipuli quia ihesus est. Dicit ergo eis ihesus. Pueri. numquid pulmentarium habetis? Responderunt ei. Non. Dicit eis. Mittite in dexteram navigii rete: et invenietis. Miserunt ergo: et iam non valebant illud trahere pre multitudine piscium. Dicit ergo discipulus ille quem diligebat ihesus petro. Dominus est. Symon petrus cum audisset quia dominus est. tunica succinxit se. erat enim nudus: et misit se in mare. Alii autem discipuli navigio venerunt. Non enim longe erant a terra: sed quasi cubitis ducentis. trahentes rete piscium. Ut ergo descenderunt in terram: viderunt prunas positas et piscem suppositum et panem. Dicit eis ihesus. Afferte de piscibus quos prendidistis nunc. Ascendit symon petrus et traxit rete in terram: plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus. Et cum tanti essent: non est scissum rete. Dicit eis ihesus. Venite prandete. Et nemo audebat discumbentium interrogare eum tu quis es: scientes quia dominus est. Et venit ihesus et accepit panem et dat eis: et piscem similiter. Hoc iam tercio manifestatus est ihesus discipulis suis: cum resurrexisset a mortuis. Cum ergo prandissent: dicit symoni petro ihesus. Symon iohannis diligis me plus hiis? Respondit ei petrus. Etiam domine: tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos meos. Dicit ei iterum. Symon iohannis diligis me? Ait illi. Etiam domine: tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos meos. Dicit ei tercio. Symon iohannis amas me? Contristatus est petrus quia dixit ei tercio amas me? et dicit ei. Domine tu omnia scis: tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce oves meas. Amen amen dico tibi cum esses iunior cingebas te: et ambulabas ubi volebas. Cum autem senueris extendes manum tuam et alius te cinget: et ducet quo tu non vis. Hoc autem dixit significans qua morte clarificaturus esset deum. Et cum hoc dixisset: dicit ei. Sequere me. Conversus petrus vidit illum discipulum quem diligebat ihesus sequentem. qui et recubuit in cena super pectus eius et dixit. Domine quis est qui tradet te? Hunc ergo cum vidisset petrus dicit ihesu. Domine hic autem quid? Dicit ei ihesus. Sic eum volo manere donec veniam. Quid ad te? Tu me sequere. Exiit ergo sermo iste inter fratres: quia discipulus ille non moritur. Et non dixit ei ihesus non moritur: sed sic eum volo manere donec veniam quid ad te. Hic est discipulus ille qui testimonium perhibet de hiis: et scripsit hec. Et scimus quia verum est testimonium eius. Sunt autem et alia multa que fecit ihesus. que si scribantur per singula nec ipsum arbitror mundum capere eos qui scribendi sunt libros.

Explicit evangelium secundum iohannem. Prologus beati ieronimi super epistolam ad romanos.

Epistole pauli ad romanos causa hec est. Ecclesiam de duobus populis id est de iudeis et gentibus congregatam exequare meritis ut causas eis auferret simultatis. que de voluntate prelationis mutue nascebantur. Ergo ut pace inter se et caritate iungantur. ostendit pares conditione dum peccatis fuisse obnoxios comprobantur. quia eque salutem per fidem christi sunt et gratiam consecuti. Nam neque iudeis profuisse legem incustoditam docet. nec gentiles

posse legis ignoratione defendi. quos iustitia et ad dei noticiam producere potuit. et ab ci
uite prauitate reuocare. Scito qui legis non expositionem continuam esse dictorum. set sub
notationes breues singulis uerbis ac uerbis apportas. Pauli apostoli epistole numero quatuordecim.
Ad Romanos una. ad corinthios due. ad galathas una. ad ephesios una. ad philip
penses una. ad colosenses una ad thessalonicenses due. ad timotheum due. ad ti
tum una. ad philomenem una. ad hebreos una. Omnis textus uel numerus epistolarum ad
unius hominis perfectionem proficit. Cum romanis ita agit paulus apostolus. quod cum incipien
tibus qui post gentilitatem ut initia fidei sortiantur et perueniant ad spem uite eterne.
multa de physicis rationibus insinuat. multa de scripturis diuinis. Ad corinthios prima. con
sectatos iam fidem non recte conseruantes obiurgat. Secunda ad corinthios. contristatos quidem
set emendatos ostendit. Galathas in fide ipsa peccantes et ad iudaismum declinantes corrip
it. Ephesios quod incipiunt et custodiunt laudat. eo quod ea que acceperant seruauerunt.
Philippenses eo quod in quo crediderunt seruantes ad fructum peruenerunt. Colosenses col
laudat. quia uelut ignotis scribit. et accepto nuntio ab epafra custodisse euangelium gratu
latur. Thessalonicenses in opere et fide creuisse gratulatur. In secunda preterea eo quod et persecutio
nem passi in fide perseuerauerunt. quos et sanctos appellat. ut illos qui in iudea christum confessi per
secutiones fortiter tolerarunt. Ad hebreos ad quorum similitudinem passi sunt thessaloni
censes. ut in mandatis perseuerantes persecutiones perpetuissime patiantur. Omnes quoque epistole
pauli sunt numero quatuordecim. Ad romanos ad corinthios. ad galathas ad ephe
sios ad philippenses et ad colossenses. ad thessalonicenses. ad hebreos. quos horta
tur ad similitudinem thessalonicensium. Hec in canone non habentur. Relique ad timo
theum prima quemadmodum agat ecclesiam. Ad timotheum secunda. quemadmodum se ipsum
agat. Ad titum ut creditam sibi ecclesiam crete ordinet. Ad philomenem. de onesimo
seruus qui emendatus melior factus est. Incipit prologus sancti ieronimi presbiteri super epistolas pau
li.

P Rimum queritur quare post euangelia que supple
mentum legis sunt et in quibus exempla nobis et precepta uiuendi plenissi
me digesta sunt. uoluerit apostolus has epistolas ad singulas destinare ecclesias.
Hoc autem de causa factum uidetur. scilicet ut in initio nascentis ecclesie no
uis causis existentibus et presentia atque orientia resecaret uicia. et post futuras exclude
ret questiones. exemplo prophetarum qui post editam legem moysi. in qua omnia dei man
data legebantur. nichilominus doctrina sua rediuiua semper populi compressere peccata.
et propter exemplum libris etiam ad nostram memoriam transmiserunt. Deinde queritur
quare non amplius quam decem epistolas ad ecclesias scripserit. Decem enim sunt cum illa que dicitur
ad hebreos. nam relique quatuor ad discipulos specialiter sunt porrecte. Ut ostende
ret nouum non discrepare a ueteri testamento. et se contra legem non facere moysi. ad nume
rum primorum decalogi mandatorum suas epistolas ordinauit. Et quot ille preceptis a pharaone in
stituit liberatos. totidem hic epistolis a diaboli et ydolatrie seruitute edocet acquisitos.
Nam et duas tabulas lapideas duorum testamentorum figuram habuisse. uiri eruditissimi tradiderunt.
Epistolam sane que ad hebreos dicitur pauli quidem non esse contendunt eo quod non sit eius nomine titu
lata et propter sermonis stilique distantiam. set aut barnabe iuxta tertullianum aut luce iuxta quosdam
uel certe clementis discipuli apostolorum discipuli et romane ecclesie episcopi quem apostolus ordinauit. Quibus respondendum est.
Si propterea pauli non erit. quia pauli non habet nomen. ergo nec alicuius. quia nullius nomine titulatur. Quod si hoc inconue
niens absurdumque est. ipsius esse magis credenda est que tanto doctrine sue fulget eloquio. Sed
quoniam apud hebreorum ecclesias quasi destructor legis falsa suspitione habebatur. uoluit tacito nomine
de figuris legis et ueritate christi reddere rationem. ne odium nominis fronte prelati utilitatem exclu
deret lectionis. Hoc est sane mirum si eloquentior uideatur in proprio. id est in hebreo. quam in alieno
id est in greco. quo cetere epistole sunt scripte sermone. Mouet etiam quosdam. quare ad romanos
epistola in primo sit posita. cum eam non primum scriptam ratio manifestet. Nam hanc se proficiscentem
ierusalem scripsisse testatur. cum corinthios et alios ante iam non minimum eo quod secum portatur
erat collegerit. litteris adhortatus sit. Unde intelligi quidam uolunt. ita omnes epistolas ordinatas

ut prima poneretur ista que minus perfecta fuit et destinata ut per singulas epistolas gradatim ad perfecti-
ora veniretur. Romanorum namque plerique tam rudes erant. ut non intelligerent dei se gratia et non
suis meritis esse salvatos. et ob hoc duo inter se populi conflictarentur. Idcirco illos indigere asserit
confirmari: vitia gentilitatis priora commemorans. Corinthiis autem iam dicit scientie gratiam
esse concessam. et non tam eos increpat. quam cur peccantes non increpaverint reprehendit. sicut ait.
Auditur inter vos fornicatio. et iterum. Congregatis vobis cum meo spiritu: tradere huiusmodi sathane.
In secunda vero laudantur epistola. et ut magis ac magis proficiant commonentur. Galathe iam nullius
criminis accusantur. nisi hoc tantum quod callidissimis pseudo apostolis crediderunt. Ephesii sane nulla
reprehensione sed multa digni sunt laude. quia fidem servaverunt apostolicam. Philippenses etiam
multo magis collaudantur. qui nec audire quidem falsos voluerunt apostolos. Thessalonicenses nichilo-
minus in duabus epistolis omni laude prosequitur. eo quod non solum fidem inconcussam servaverint
veritatis: sed etiam in persecutione civium suorum constantes fuerint inventi. Colossenses autem tales
erant. ut cum ab apostolo visi corporaliter non fuissent. hac laude digni haberentur. Et si corpore
quidem absens sum. sed spiritu vobiscum sum gaudens et videns ordinem vestrum. De hebreis vero quid
dicendum est. quorum thessalonicenses qui plurimum laudati sunt imitatores facti esse dicuntur?
Sicut enim ait. Et vos fratres imitatores facti estis ecclesiarum dei que sunt in iudea. Eadem enim
passi estis. et vos a contribulibus vestris: que et illi a iudeis. Apud ipsos quoque hebreos eadem
commemorat dicens. Nam et vinctis compassi estis. et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio
suscepistis. cognoscentes vos habere meliorem et manentem substantiam. Explicit prefatio.

Romani sunt: qui ex iudeis gentibusque crediderunt. Incipit argumentum super
Hii superba contentione volebant se alterutrum supponere. epistolam ad romanos.
Iudei enim dicebant. Nos sumus populus dei quos ab initio dilexit et fovit. solam.
ut. nos circumcisi ex genere abraham et stirpe sancta descendimus. et notus retro.
apud iudeam tantum deus. Nos de egypto signis dei et virtutibus liberati. mare sicco pertransivimus pede.
cum inimicos nostros gravissimi fluctus involverent. nobis manna pluit dominus in deserto.
et quasi filiis suis celeste pabulum ministravit. Nos die noctuque in columna nubis et ignis
precessit. ut nobis in invio iter ostenderet. Atque ut cetera eius circa nos beneficia immensa tace-
amus. nos soli digni fuimus dei legem accipere et vocem dei loquentis audire. eiusque cogno-
scere voluntatem. In qua lege nobis promissus est christus. ad quos etiam ipse se venisse te-
status est dicens. Non veni nisi ad oves que perierunt domus israel: cum vos canes potius appel-
laverit quam homines. Equum ne igitur est. ut hodie ydola deserentes quibus ab initio deservi-
stis. nobis comparemini. et non potius in proselitorum locum. ex legis auctoritate et consuetu-
dine deputemini? Et hoc ipsum non merebamini nisi quia larga dei semper clementia voluit
vos ad nostram imitationem admittere. Gentes etiam econtrario respondebant. Quanto
maiora erga vos dei beneficia narraveritis. tanto maioris criminis reos vos fuisse
monstrabitis. Semper enim hiis omnibus beneficiis extitistis ingrati. Nam iisdem pedibus quibus
aridum mare transistis: ludebatis ante ydola que feceratis. et eodem ore quo paulo ante
ob necem adversariorum domino cantaveratis. simulacra vobis fieri poposcistis. Illis etiam
oculis quibus in nube vel igne conspicere deum solebatis. simulacra intuebamini. Manna quoque
vobis fastidio fuit. et semper in deserto contra deum murmurastis: egyptum unde vos ma-
nu valida eiecerat redire cupientes. Quid plura? Ita patres vestri crebra provocatione dominum
irritaverunt. ut omnes in heremo morerentur. nec plures ex senioribus eorum quam duo ho-
mines terram repromissionis intraverint. Sed quid antiqua replicamus. cum etiam si illa
minime fecissetis. de hoc solo vos nemo dignos venia iudicaret. quod dominum christum pro-
phetarum semper vobis vocibus repromissum. non solum suscipere noluistis. sed etiam morte pes-
sima peremistis? Quem nos ut cognovimus statim credidimus cum nobis de eo ante non fuerit
predictum. Unde probatur. quod quod ydolis servivimus non obstinationi mentis sed ignorantie est
deputandum. Qui enim agnitum illico sequimur: olim utique sequeremur. si antea cognovis-
semus. Si autem vos de generis nobilitate iactatis: morum imitatio magis quam carnalis nati-
vitas filios nos facit esse sanctorum. Denique esau et ysmael cum ex abrahe stirpe sint: in

nime tamen in filios repetuntur. His taliter altercantibus apostolus se medium interponens. ita
partium dirimit questiones. ut neutrum eorum sua iusticia salutem meruisse confirmet.
ambos vero populos et scienter deliquisse ac graviter. Iudeos quod per prevaricationem legis de
um inhonoraverunt. gentes vero quod cum cognitum de creatura creatorem. debuerint venerari ut
deum: gloriam eius in manu factis mutaverunt simulachra. utrosque etiam similiter veniam
consecutos. equales esse verissima demonstrat ratione. presertim cum in eadem lege pre
dictum et iudeos et gentes. ad christi fidem vocandos ostendet. Quam obrem invicem
eos humilians: ad pacem hortatur et concordiam. Item aliud argumentum.

Romani sunt in partibus italie. Hii preventi sunt a falsis apostolis et sub nomine domini
nostri ihesu christi in legem et prophetas erant inducti. Hos revocat apostolus ad veram fidem
evangelicam. scribens eis ab athenis vel a corintho que in achaia sunt. Incipit epistola
pauli apostoli ad romanos.

Paulus servus christi vocatus apostolus segregatus in
evangelium dei. quod ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis de
filio suo. qui factus est ei ex semine david secundum carnem qui predesti
natus est filius dei in virtute secundum spiritum sanctificationis ex resurrectione
mortuorum ihesu christi domini nostri. per quem accepimus gratiam et apostolatum ad
obediendum fidei. in omnibus pro nomine eius gentibus. in quibus estis et vos
vocati ihesu christi: omnibus qui sunt rome dilectis dei vocatis sanctis.
Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu christo. Primum quidem gratias ago deo meo. per ihesum
christum pro omnibus vobis. quia fides vestra annunciatur in universo mundo. Testis enim est michi deus cui
servio in spiritu meo in evangelio filii eius. quod sine intermissione memoriam vestri facio.
semper in orationibus meis. obsecrans si quomodo tandem aliquando prosperum iter habeam in volun
tate dei veniendi ad vos. Desidero enim videre vos ut aliquid impertiar vobis gratie spiritua
lis ad confirmandos vos: id est simul consolari in vobis. per eam que invicem est fidem
vestram atque meam. Nolo autem vos ignorare fratres quia sepe proposui venire ad vos. et prohibi
tus sum usque adhuc: ut aliquem fructum habeam et in vobis sicut et in ceteris gentibus. Grecis
ac barbaris sapientibus et insipientibus debitor sum ita quod in me promptum est et vobis qui
rome estis evangelizare. Non enim erubesco evangelium. Virtus enim dei est in salu
tem omni credenti: iudeo primum et greco. Iusticia enim dei in eo revelatur ex fide in fi
dem. sicut scriptum est. Iustus autem ex fide vivit. Revelatur enim ira dei de celo super omnem
impietatem et iniusticiam hominum eorum qui veritatem dei in iniusticia detinent. quia quod
notum est dei manifestum est in illis. Deus enim illis revelavit. Invisibilia enim ipsius a
creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. sempiterna quoque eius virtus
et divinitas. ita ut sint inexcusabiles. quia cum cognovissent deum non sicut deum glorificaverunt aut gratias
egerunt sed evanuerunt in cogitationibus suis et obscuratum est insipiens cor eorum. Di
centes enim se esse sapientes stulti facti sunt et mutaverunt gloriam incorruptibilis dei
in similitudinem imaginis corruptibilis hominis et volucrum et quadrupe
dum et serpentium. Propter quod tradidit illos deus in desideria cordis eorum in immundiciam. ut con
tumeliis afficiant corpora sua in semetipsis. qui commutaverunt veritatem dei in
mendacium et coluerunt et servierunt potius creature quam creatori qui est benedictus in secula
amen. Propterea tradidit illos deus in passiones ignominie. Nam femine eorum immutaverunt
naturalem usum. in eum usum qui est contra naturam. Similiter autem et masculi relicto
naturali usu femine. exarserunt in desideriis suis masculi in masculos in invicem tur
pitudinem operantes et mercedem quam oportuit erroris sui in semetipsis recipientes.
Et sicut non probaverunt deum habere in noticia. tradidit illos deus in reprobum sensum. ut
faciant ea que non conveniunt. repletos omni iniquitate. malicia fornicatione. avaricia
nequicia plenos invidia. homicidio contentione: dolo malignitate. susurrones. detractores.
deo odibiles. contumeliosos superbos elatos inventores malorum. parentibus non obedien
tes. insipientes incompositos. sine affectione absque federe sine misericordia. Qui cum iusticiam
dei cognovissent non intellexerunt. quoniam qui talia agunt digni sunt morte: non so

II

lum qui faciunt ea. sed etiam qui consentiunt facientibus. Propter quod inexcusabilis es o homo
omnis qui iudicas. In quo enim iudicas alterum: te ipsum condempnas. Eadem enim agis
que iudicas. Scimus enim quoniam iudicium dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt.
Existimas autem hoc o homo omnis qui iudicas eos qui talia agunt et facis ea quia tu effugies
iudicium dei? An divitias bonitatis eius et patientie et longanimitatis contempnis. ignorans quoniam benignitas dei ad penitentiam te adducit? Secundum duriciam tuam
et impenitens cor thesaurizas tibi iram in die ire et revelationis iusti iudicii dei. qui
reddet unicuique secundum opera eius. Hiis quidem qui secundum patientiam boni operis. gloriam et honorem
et incorruptionem. querentibus vitam eternam. Hiis autem qui ex contentione et
qui non acquiescunt veritati. credunt autem iniquitati. ira et indignatio tribulatio et angustia. in omnem animam hominis operantis malum. iudei primum et greci. Gloria autem et honor
et pax. omni operanti bonum iudeo primum et greco. Non est enim personarum acceptio apud
deum. Quicumque enim sine lege peccaverunt. sine lege peribunt. et quicumque in lege
peccaverunt: per legem iudicabuntur. Non enim auditores legis iusti sunt apud
deum. sed factores legis iustificabuntur. Cum enim gentes que legem non habent naturaliter ea que legis sunt faciunt. eiusmodi legem non habentes. ipsi sibi sunt lex. qui
ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis. testimonium reddente illis conscientia
ipsorum et inter se invicem cogitationum accusantium. aut etiam defendentium. in die
cum iudicabit deus occulta hominum secundum evangelium meum per ihesum christum. Si autem
tu iudeus cognominaris et requiescis in lege. et gloriaris in deo. et nosti voluntatem
eius et probas utiliora instructus per legem. confidis te ipsum ducem esse cecorum lumen
eorum qui in tenebris sunt. eruditorem insipientium magistrum infantium. habentem formam scientie et veritatis in lege. qui ergo alium doces te ipsum non doces? Qui predicas non
furandum furaris? Qui dicis non mechandum mecharis? Qui abhominaris ydola
sacrilegium facis? Qui in lege gloriaris. per prevaricationem legis deum inhonoras?
Nomen enim dei per vos blasfematur inter gentes: sicut scriptum est. Circumcisio quidem prodest
si legem observes. Si prevaricator autem sis legis. circumcisio tua preputium facta est. Si
igitur preputium legis iusticias custodiat. nonne preputium illius in circumcisionem reputabitur? et
iudicabit quod ex natura est preputium legem consummans. te qui per litteram et circumcisionem
prevaricator legis es? Non enim qui in manifesto iudeus est. neque que in manifesto in
carne circumcisio. sed qui in abscondito iudeus est. et circumcisio cordis in spiritu non littera.

III

cuius laus non ex hominibus sed ex deo est. Quid ergo amplius est iudeo? aut que utilitas circumcisionis? Multum per omnem modum. Primum quidem: quia credita sunt illis eloquia dei. Quid
enim si quidam illorum non crediderunt? Numquid incredulitas illorum fidem dei evacuavit?
Absit. Est autem deus verax. omnis homo mendax sicut scriptum est. ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris. Si autem iniquitas nostra iusticiam dei commendat
quid dicemus? Numquid iniquus est deus. qui infert iram? Secundum hominem dico. Absit. Alioquin quomodo iudicabit deus hunc mundum? Si enim veritas dei in meo mendacio habundavit in gloriam ipsius. quid adhuc et ego tamquam peccator iudicor? et non sicut blasfemamur
et sicut aiunt nos quidam dicere. faciamus mala ut veniant bona? Quorum dampnatio
iusta est. Quid igitur? Precellimus eos? Nequaquam. Causati enim sumus iudeos et grecos. omnes
sub peccato esse sicut scriptum est. quia non est iustus quisquam. non est intelligens non est requirens
deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt. non est qui faciat bonum non est usque
ad unum. Sepulchrum patens est guttur eorum linguis suis dolose agebant: venenum
aspidum sub labiis eorum. Quorum os maledictione et amaritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Contricio et infelicitas in viis eorum et viam pacis
non cognoverunt: non est timor dei ante oculos eorum. Scimus autem quoniam quecumque lex loquitur.
hiis qui in lege sunt loquitur ut omne os obstruatur. et subditus fiat omnis mundus deo: quia ex
operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo. Per legem enim cognitio peccati. Nunc
autem sine lege iusticia dei manifestata est. testificata a lege et prophetis. Iusticia autem dei per

fidem ihesu christi super omnes qui credunt. Non enim est distinctio. Omnes enim peccaverunt et egent gloria dei. iustificati gratis per gratiam ipsius. per redemptionem que est in christo ihesu. quem proposuit deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem iusticie sue. propter remissionem precedentium delictorum. in sustentatione dei. ad ostensionem iusticie eius. in hoc tempore. ut sit ipse iustus et iustificans eum qui ex fide est ihesu christi. Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per quam legem? factorum? Non. Sed per legem fidei. Arbitramur enim hominem iustificari per fidem: sine operibus legis. An iudeorum deus tantum? Nonne et gentium? Immo et gentium. Quoniam quidem unus deus qui iustificat circumcisionem ex fide: et preputium per fidem. Legem ergo destruimus per fidem? Absit. Sed legem statuimus.

IIII

Quid ergo dicimus invenisse abraham patrem nostrum secundum carnem? Si enim ex operibus abraham iustificatus est. habet gloriam sed non apud deum. Quid enim scriptura dicit? Credidit abraham deo et reputatum est ei ad iusticiam. Ei autem qui operatur. merces non imputatur secundum gratiam. sed secundum debitum. Ei vero qui non operatur. credenti autem in eum qui iustificat impium. reputatur fides eius ad iusticiam secundum propositum gratie dei. Sicut et david dicit beatitudinem hominis. cui deus accepto fert. iusticiam sine operibus. Beati quorum remisse sunt iniquitates. et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputabit peccatum. Beatitudo ergo hec in circumcisione manet. an etiam in preputio? Dicimus enim quia reputata est abrahe fides ad iusticiam. Quomodo ergo reputata est? In circumcisione an in preputio? Non in circumcisione sed in preputio. Et signum accepit circumcisionis. signaculum iusticie fidei que est in preputio. ut sit pater omnium credentium per preputium. ut reputetur et illis ad iusticiam. et sit pater circumcisionis. non his tantum qui sunt ex circumcisione. sed et his qui sectantur vestigia fidei que est in preputio patris nostri abrahe. Non enim per legem promissio abrahe aut semini eius. ut heres esset mundi sed per iusticiam fidei. Si enim qui ex lege heredes sunt. abolita est

exinanita est fides.

et promissio. Lex enim iram operatur. Ubi enim non est lex. nec prevaricatio. Ideo ex fide ut secundum gratiam firma sit promissio omni semini. non ei qui ex lege est solum. sed et ei qui ex fide est abrahe. qui est pater omnium nostrum sicut scriptum est. Quia patrem multarum gentium posui te ante deum cui credidisti qui vivificat mortuos et vocat ea que non sunt tanquam ea que sunt. Qui contra spem in spem credidit ut fieret pater multarum gentium secundum quod dictum est ei. Sic erit semen tuum sicut stelle celi et sicut harena maris. Et non infirmatus est fide nec consideravit corpus suum emortuum. cum iam fere centum esset annorum. et emortuam vulvam sare. In repromissione etiam dei non hesitavit diffidentia. sed confortatus est fide dans gloriam deo. plenissime sciens quia quecumque promisit deus potens est et facere. Ideo et reputatum est illi ad iusticiam. Non est autem scriptum tantum propter ipsum. quia reputatum est illi ad iusticiam. sed et propter nos quibus reputabitur credentibus in eum qui suscitavit ihesum christum dominum nostrum a mortuis. qui traditus est propter delicta nostra. et resurrexit propter iustificationem nostram.

V

habemus

Iustificati ergo ex fide pacem habeamus ad deum per dominum nostrum ihesum christum. per quem et accessum per fidem in gratiam istam in qua stamus et gloriamur in spe glorie filiorum dei. Non solum autem sed et gloriamur in tribulationibus. scientes quod tribulatio pacientiam operatur. pacientia probationem autem. probatio vero spem. Spes autem non confundit. quia caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Ut quid enim christus cum adhuc infirmi essemus secundum tempus pro impiis mortuus est? Vix enim pro iusto quis moritur. Nam pro bono forsitan quis audeat mori. Commendat autem suam caritatem deus in nobis. quoniam si cum adhuc peccatores essemus christus pro nobis mortuus est. multo magis iustificati nunc in sanguine ipsius. salvi erimus ab ira per ipsum. Si enim cum inimici essemus reconciliati sumus deo per mortem filii eius. multo magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius. Non solum autem sed et gloriamur in deo per dominum nostrum ihesum christum. per quem nunc reconciliationem accepimus. Propterea sicut per unum hominem in hunc mundum peccatum intravit. et per peccatum mors. et ita in omnes homines mors

pertransiit. in quo omnes peccaverunt. Usque ad legem enim peccatum erat in mundo. Pecca-
tum autem non imputabatur cum lex non esset. Sed regnavit mors ab adam usque ad moysen.
etiam in eos qui non peccaverunt in similitudinem prevaricationis ade qui est forma fu-
turi. Sed non sicut delictum ita et donum. Si enim unius delicto multi mortui sunt.
multomagis gratia dei et donum. in gratia unius hominis ihesu christi. in plures habun-
davit. Et non sicut per unum peccatum ita et donum. Nam iudicium ex uno in condempnationem.
gratia autem ex multis delictis in iustificationem. Si enim unius delicto mors regnavit
per unum. multomagis habundantiam gratie et donationis et iusticie accipientes
in vita regnabunt per unum ihesum christum. Igitur sicut per unius delictum in omnes ho-
mines in condempnationem sic et per unius iusticiam in omnes homines in iustificatio-
nem vite. Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt
multi. ita et per unius obedientiam iusti constituentur multi. Lex autem subintravit
ut habundaret delictum. Ubi autem habundavit delictum. superhabundavit gratia.
ut sicut regnavit peccatum in mortem. ita et gratia regnet per iusticiam in vitam eter-

VI

nam per ihesum christum dominum nostrum. Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato ut gratia
habundet? Absit. Qui enim mortui sumus peccato. quomodo adhuc vivemus in illo?
An ignoratis quia quicumque baptizati sumus in christo ihesu. in morte ipsius ba-
ptizati sumus? Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem. ut quomodo
surrexit christus a mortuis per gloriam patris. ita et nos in novitate vite ambu-
lemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius. simul et resurre-
ctionis erimus. hoc scientes quia vetus homo noster. simul crucifixus est ut destrua-
tur corpus peccati ut ultra non serviamus peccato. Qui enim mortuus est iustificatus
est a peccato. Si autem mortui sumus cum christo. credimus quia simul etiam vivemus
cum christo. scientes quod christus surgens a mortuis. iam non moritur mors illi ultra
non dominabitur. Quod enim mortuus est peccato mortuus est semel. quod autem vivit: vi-
vit deo. Ita et vos existimate vos mortuos quidem esse peccato viventes autem deo
in christo ihesu. Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore. ut obediatis concu-
piscentiis eius. Sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato. Sed exhibe-
te vos deo tamquam ex mortuis viventes. et membra vestra arma iusticie deo.
Peccatum enim vobis non dominabitur. Non enim sub lege estis sed sub gratia. Quid ergo? Pec-
cabimus quia non sumus sub lege sed sub gratia? Absit. Nescitis quia cui exhibetis vos
servos ad obediendum. servi estis eius cui obeditis. sive peccati ad mortem sive
obeditionis ad iusticiam? Gratias autem deo quod fuistis servi peccati obedistis autem
ex corde in eam formam doctrine. in qua traditi estis. liberati autem a peccato ser-
vi facti estis iusticie. Humanum dico propter infirmitatem carnis vestre. Sicut
enim exhibuistis membra vestra servire inmundicie et iniquitati ad iniquitatem.
ita nunc exhibete membra vestra servire iusticie in sanctificationem. Cum enim servi
essetis peccati liberi fuistis iusticie. Quem ergo fructum habuistis tunc in quibus
nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est. Nunc vero liberati a peccato servi
autem facti deo habetis fructum vestrum in sanctificationem. finem vero vitam eternam. Sti-

VII

pendium enim peccati mors. Gratia autem dei vita eterna. in christo ihesu domino nostro. An ig-
noratis fratres scientibus enim legem loquor. quia lex in homine dominatur. quanto
tempore vivit? Nam que sub viro est mulier. vivente viro alligata est legi.
Si autem mortuus fuerit vir eius: soluta est a lege viri. Igitur vivente viro voca-
bitur adultera: si fuerit cum alio viro. Si autem mortuus fuerit vir eius libera-
ta est a lege viri: ut non sit adultera si fuerit cum alio viro. Itaque fratres mei
et vos mortificati estis legi per corpus christi. ut sitis alterius qui ex mortuis re-
surrexit ut fructificemus deo. Cum enim essemus in carne. passiones
peccatorum que per legem erant operabantur. in membris nostris ut fructificarent
morti. Nunc autem soluti sumus a lege mortis. in qua detinebamur: ita ut ser-

uiamus in nouitate spiritus et non in uetustate littere. Quid ergo dicemus? Lex peccatum est? Absit.
Sed peccatum non cognoui nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam: nisi lex diceret:
Non concupisces. Occasione autem accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem
concupiscentiam. Sine lege enim peccatum mortuum erat. Ego autem uiuebam sine lege
aliquando. Sed cum uenisset mandatum: peccatum reuixit. Ego autem mortuus sum: et inuen
tum est mihi mandatum quod erat ad uitam: hoc esse ad mortem. Nam peccatum occasione accepta
per mandatum seduxit me: et per illud occidit. Itaque lex quidem sancta et mandatum sanctum et
iustum et bonum. Quod ergo bonum est mihi factum est mors? Absit. Sed peccatum ut appareat
peccatum per bonum mihi operatum est mortem. ut fiat supra modum peccans peccatum per mandatum.
Scimus enim quod lex spiritualis est. ego autem carnalis sum uenundatus sub peccato. Quod
enim operor: non intelligo. Non enim quod uolo bonum hoc ago: sed quod odi malum illud facio. Si
autem quod nolo illud facio. consentio legi quoniam bona est. Nunc autem iam non operor illud: sed quod ha
bitat in me peccatum. Scio enim quia non habitat in me. hoc est in carne mea bonum. Nam
uelle adiacet mihi perficere autem bonum non inuenio. Non enim quod uolo bonum hoc facio: sed quod
nolo malum hoc ago Si autem quod nolo illud facio. non ego operor illud. sed quod habitat in me pec
catum. Inuenio ergo legem uolenti mihi facere bonum. quoniam mihi adiacet. Condelector enim legi
dei secundum interiorem hominem. Video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi
mentis mee et captiuantem me in legem peccati: que est in membris meis. Infelix
ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei per iesum christum dominum nostrum. Igitur
ego ipse mente seruio legi dei: carne autem legi peccati.

VIII

Nichil ergo nunc dampnationis est
hiis qui sunt in christo iesu. qui non secundum carnem ambulant. Lex enim spiritus uite in christo
iesu liberauit me a lege peccati et mortis. Nam quod impossibile erat legi: in quo infir
mabatur per carnem. deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati. de peccato
dampnauit peccatum in carne: ut iustificatio legis impleretur in nobis qui non secundum car
nem ambulamus. sed secundum spiritum. Qui enim secundum carnem sunt que carnis sunt sapiunt.
Qui uero secundum spiritum que spiritus sunt sentiunt. Nam prudentia carnis mors est. Prudentia
autem spiritus uita et pax: quoniam sapientia carnis inimica est deo. Legi enim non est subiecta: nec
enim potest. Qui autem in carne sunt deo placere non possunt. Vos autem in carne non estis
sed in spiritu. si tamen spiritus dei habitat in uobis. Si quis autem spiritum christi non habet: hic non est eius.
Si autem christus in uobis est. corpus quidem mortuum est propter peccatum. spiritus uero uiuit propter
iustificationem. Quod si spiritus eius qui suscitauit iesum a mortuis habitat in uobis. qui
suscitauit iesum christum a mortuis. uiuificabit et mortalia corpora uestra. propter inhabi
tantem spiritum eius in uobis. Ergo fratres debitores sumus non carni ut secundum carnem uiua
mus. Si enim secundum carnem uixeritis: moriemini. Si autem spiritu facta carnis mor
tificaueritis: uiuetis. Quicumque enim spiritu dei aguntur. hii filii sunt dei. Non e
nim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore: sed accepistis spiritum adoptionis
filiorum in quo clamamus abba pater. Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui
nostro. quod sumus filii dei. Si autem filii: et heredes. Heredes quidem dei coheredes
autem christi: si tamen compatimur. ut et glorificemur. Existimo enim quod non sunt condigne
passiones huius temporis ad futuram gloriam: que reuelabitur in nobis. Nam expe
ctatio creature. reuelationem filiorum dei expectat. Vanitati enim creatura subie
cta est non uolens. sed propter eum qui subiecit eam in spe: quia et ipsa creatura li
berabitur a seruitute corruptionis in libertatem glorie filiorum dei. Scimus enim quod
omnis creatura ingemiscit et parturit usque adhuc. Non solum autem illa. sed et
nos ipsi primicias spiritus habentes et ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum
dei expectantes redemptionem corporis nostri. Spe enim salui facti sumus. Spes
autem que uidetur non est spes. Nam quod uidet quis quid sperat? Si autem quod non uidemus
speramus per patientiam expectamus. Similiter autem et spiritus adiuuat infirmitatem nostram.
Nam quid oremus sicut oportet nescimus: sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus
inenarrabilibus. Qui autem scrutatur corda. scit quid desideret spiritus: quia secundum de

um postulat pro sanctis. Scimus autem quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum his
qui secundum propositum vocati sunt sancti. Nam quos praescivit et praedestinavit conformes fieri ymaginis
filii sui: ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Quos autem praedestinavit: hos et
vocavit. Et quos vocavit: hos et iustificavit. Quos autem iustificavit: illos et magnificavit.
Quid ergo dicemus ad haec? Si deus pro nobis quis contra nos? Qui etiam proprio filio suo non pepercit
sed pro nobis omnibus tradidit illum. Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? Quis
accusabit adversus electos dei? Deus qui iustificat? Quis est qui condempnet? Christus ihesus qui
mortuus est immo qui resurrexit. qui est ad dexteram dei qui etiam interpellat
pro nobis? Quis ergo nos separabit a caritate christi? Tribulatio an angustia an persecutio an
fames an nuditas an periculum an gladius? Sicut scriptum est. Quia propter te mortificamur
tota die: estimati sumus ut oves occisionis. Sed in his superamus propter eum qui
dilexit nos. Certus sum enim quia neque mors neque vita neque angeli neque principatus
neque potestates neque virtutes neque instantia neque futura neque fortitudo neque altitudo
neque profundum. neque creatura alia poterit nos separare a caritate dei. que est

IX

in christo ihesu domino nostro. Veritatem dico in christo. non mentior testimonium mihi perhibente conscientia
mea in spiritu sancto: quoniam tristicia michi est magna et continuus dolor cordi meo. Optabam
enim ego ipse anathema esse a christo pro fratribus meis qui sunt cognati mei secundum carnem anathema esse.
qui sunt israhelite quorum adoptio est filiorum et gloria et testamentum et legis latio et obsequium et
promissa. quorum patres ex quibus christus secundum carnem: qui est super omnia deus benedictus in secula
amen. Non est autem quod exciderit verbum dei. Non enim omnes qui ex israhel hii sunt israhelite.
neque qui semen sunt abrahe omnes filii. sed in ysaac vocabitur tibi semen. id est non
qui filii carnis hii filii dei. sed qui filii sunt promissionis estimantur in semine.
Promissionis enim verbum hoc est. Secundum hoc tempus veniam et erit sare filius. Non
solum autem illa sed et rebecca ex uno concubitu habens ysaac patris nostri. Cum enim nondum
nati essent. aut aliquid egissent boni aut mali. ut secundum electionem propositum dei
maneret. non ex operibus sed ex vocante dictum est ei quia maior serviet minori. sicut scriptum
est. Iacob dilexi esau autem odio habui. Quid ergo dicemus? Numquid iniquitas apud deum?
Absit. Moysi enim dicit. Miserebor cui misereor. et misericordiam prestabo cui misereor.
Igitur non volentis neque currentis: sed miserentis est dei. Dicit enim scriptura pharaoni
quia in hoc ipsum excitavi te. ut ostendam in te virtutem meam: et annuncietur
nomen meum in universa terra. Ergo cui vult miseretur. et quem vult indurat.
Dicis itaque michi. Quid adhuc queritur? voluntati enim eius quis resistit? O homo tu
quis es qui respondeas deo? Numquid dicit figmentum ei qui se finxit. quid me fecisti sic?
An non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem
aliud vero in contumeliam. Quod si volens deus ostendere iram suam et notam
facere potentiam suam sustinuit in multa patientia vasa ire apta in interitum. ut
ostenderet divitias glorie sue. in vasa misericordie que preparavit in gloriam. quos et vocavit
non solum ex iudeis. sed etiam ex gentibus? Sicut in osee dicit. Vocabo non plebem
meam plebem meam. et non dilectam meam dilectam meam: et non misericordiam consecutam
misericordiam consecutam. Et erit in loco ubi dictum est eis non plebs mea vos: ibi vocabuntur
filii dei vivi. Ysayas autem clamat pro israhel. Si fuerit numerus filiorum israhel
tamquam harena maris. reliquie salve fient. Verbum enim consummans et abbrevians in
equitate: quia verbum abbreviatum faciet dominus super terram. Et sicut predixit ysayas.
nisi dominus sabaoth reliquisset nobis semen. sicut sodoma facti essemus. et sicut gomorra
similes fuissemus. Quid ergo dicemus? Quod gentes que non sectabantur iusticiam apprehenderunt
iusticiam. iusticiam autem que ex fide est. israhel vero sectando legem iusticie.
in legem iusticie non pervenit. Quare? Quia non ex fide: sed quasi ex operibus. Offenderunt

X

enim in lapidem offensionis sicut scriptum est. Ecce pono in syon lapidem offensionis
et petram scandali. et omnis qui credit in eum non confundetur. Fratres voluntas
quidem cordis mei et obsecratio ad deum: fit pro illis in salutem. Testimonium

offensionis

enim perhibeo illis. quod emulationem dei habent sed non secundum scientiam. Ignorantes enim dei iusticiam et suam querentes statuere. iusticie dei non sunt subiecti. Finis enim legis christus ad iusticiam: omni credenti. Moyses enim scripsit: quoniam iusticiam que ex lege est. qui fecerit homo vivet in ea. Que autem ex fide est iusticia: sic dicit. Ne dixeris in corde tuo. Quis ascendit in celum? id est christum deducere. Aut quis descendit in abyssum? Hoc est christum ex mortuis revocare. Sed quid dicit scriptura? Prope est verbum in ore tuo et in corde tuo: hoc est verbum fidei quod predicamus. quia si confitearis in ore tuo dominum ihesum et in corde tuo credideris quod deus illum excitavit a mortuis. salvus eris. Corde enim creditur ad iusticiam. ore autem confessio fit ad salutem. Dicit enim scriptura. Omnis qui credit in illum non confundetur. Non est enim distinctio iudei et greci. Nam idem dominus omnium. dives in omnes qui invocant illum. Omnis enim quicumque invocaverit nomen domini salvus erit. Quomodo ergo invocabunt in quem non crediderunt? Aut quomodo credent ei quem non audierunt? Quomodo audient sine predicante? Quomodo vero predicabunt nisi mittantur? Sicut scriptum est. Quam speciosi pedes evangelizantium pacem: evangelizantium bona. Sed non omnes obediunt evangelio. Ysaias enim dicit. Domine quis credidit auditui nostro? Ergo fides ex auditu: auditus autem per verbum christi. Sed dico. Numquid non audierunt? Et quidem in omnem terram exivit sonus eorum et in fines orbis terre verba eorum. Sed dico. Numquid israel non cognovit? Primus moyses dicit. Ego ad emulationem vos adducam in non gentem. in gentem insipientem: in iram vos mittam. Ysaias autem audet et dicit. Inventus sum a non querentibus me: palam apparui hiis qui me non interrogabant. Ad israel autem dicit. Tota die expandi manus meas ad populum non credentem: et contradicentem.

XI

Dico ergo. Numquid repulit deus populum suum? Absit. Nam et ego israelita sum ex semine abraham de tribu beniamin. Non repulit deus plebem suam quam prescivit. An nescitis in helya quid dicit scriptura. quemadmodum interpellat deum adversum israel? Domine prophetas tuos occiderunt. altaria tua suffoderunt et ego relictus sum solus et querunt animam meam. Sed quid dicit illi responsum divinum? Reliqui mihi septem milia virorum qui non curvaverunt genua ante baal. Sic ergo et in hoc tempore reliquie secundum electionem gratie salve facte sunt. Si autem gratia iam non ex operibus. Alioquin gratia iam non est gratia. Quid ergo? Quod querebat israel: hoc non est consecutus. Electio autem consecuta est. ceteri vero excecati sunt sicut scriptum est. Dedit illis deus spiritum conpunctionis. oculos ut non videant et aures ut non audiant. usque in hodiernum diem. Et david dicit. Fiat mensa eorum in laqueum et in captionem et in scandalum et in retributionem illis. Obscurentur oculi eorum ne videant. et dorsum eorum semper incurva. Dico ergo. Numquid sic offenderunt ut caderent? Absit. Sed illorum delicto salus gentibus facta est: ut illos emulentur. Quod si delictum illorum divicie sunt mundi et diminutio eorum divicie gentium. quanto magis plenitudo eorum? Vobis enim dico gentibus. Quamdiu quidem ego sum gentium apostolus. ministerium meum honorificabo. si quomodo ad emulandum provocem carnem meam et salvos faciam aliquos ex illis. Si enim amissio eorum reconciliatio est mundi. que assumptio nisi vita ex mortuis? Quod si delibatio sancta est: et massa. et si radix sancta: et rami. Quod si aliqui ex ramis fracti sunt. tu autem cum oleaster esses insertus es in illis et socius radicis et pinguedinis olive factus es: noli gloriari adversus ramos. Quod si gloriaris non tu radicem portas: sed radix te. Dices ergo. Fracti sunt rami: ut ego inserar. bene. Propter incredulitatem fracti sunt: tu autem fide stas. Noli altum sapere: sed time. Si enim deus naturalibus ramis non pepercit: ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem et severitatem dei. In eos quidem qui ceciderunt severitatem. in te autem bonitatem dei: si permanseris in bonitate. Alioquin et tu excideris. Sed et illi si non permanserint in incredulitate: inserentur. Potens est enim deus iterum inserere illos. Nam si tu ex naturali excisus es oleastro et contra naturam insertus es in bonam olivam. quanto magis hii secundum naturam inserentur sue olive? Nolo enim vos ignorare fratres mysterium hoc. ut non sitis vobis ipsis sapientes. quia ceci

tas ex parte contigit in israel. donec plenitudo gentium intraret. et sic omnis israel saluus
fieret sicut scriptum est. Ueniet ex syon qui eripiat et auertat impietatem ab iacob. Et hoc
illis a me testamentum cum abstulero peccata eorum. Secundum euangelium quidem inimici propter
uos. secundum electionem autem karissimi propter patres. Sine penitentia enim sunt dona et uocatio dei.
Sicut enim aliquando et uos non credidistis deo. nunc autem misericordiam consecuti estis propter illorum in
credulitatem. ita et isti nunc non crediderunt in uestram misericordiam. ut et ipsi misericordiam consequantur.
Conclusit enim deus omnia in incredulitate. ut omnium misereatur. O altitudo diui
tiarum sapientie et scientie dei. quam incomprehensibilia sunt iudicia eius et inuestigabiles
uie eius. Quis enim cognouit sensum domini. Aut quis consiliarius eius fuit. Aut quis prior
dedit illi et retribuetur ei. Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia. ipsi gloria in se

XII

cula amen. Obsecro itaque uos fratres per misericordiam dei. ut exhibeatis corpora uestra hostiam
uiuentem sanctam deo placentem. rationabile obsequium uestrum. Et nolite conformari huic
seculo. sed reformamini in nouitate sensus uestri ut probetis que sit uoluntas dei
bona et bene placens et perfecta. Dico enim per gratiam que data est michi omnibus qui sunt
inter uos. non plus sapere quam oportet sapere. sed sapere ad sobrietatem. Et unicuique sicut
deus diuisit mensuram fidei. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus. omnia
autem membra non eundem actum habent. ita multi unum corpus sumus in christo. Singuli autem
alter alterius membra. Habentes autem donationes secundum gratiam que data est nobis differen
tes. Siue prophetiam secundum rationem fidei. siue ministerium in ministrando. siue qui do
cet in doctrina. Qui exhortatur in exhortando. qui tribuit in simplicitate. Qui
preest in sollicitudine. qui miseretur in hylaritate. Dilectio sine simulatione.
Odientes malum. adherentes bono. Caritatem fraternitatis inuicem diligentes.
Honore inuicem preuenientes. Sollicitudine non pigri. Spiritu feruentes domino ser
uientes. Spe gaudentes. in tribulatione patientes. Orationi instantes. necessitatibus
sanctorum communicantes. hospitalitatem sectantes. Benedicite persequentibus uos. benedi
cite et nolite maledicere. Gaudere cum gaudentibus. flere cum flentibus. Id ipsum inui
cem sentientes. Non alta sapientes. sed humilibus consentientes. Nolite esse pru
dentes apud uosmet ipsos. nulli malum pro malo reddentes. Prouidentes bona. non tantum co
ram deo. sed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri potest quod ex uobis est. cum
omnibus hominibus pacem habentes. Non uosmet ipsos defendentes karissimi. sed date
locum ire. Scriptum est enim. Michi uindictam et ego retribuam dicit dominus. Sed si
esurierit inimicus tuus ciba illum. Si sitit potum da illi. Hoc autem faciens. car
bones ignis congeres super caput eius. Noli uinci a malo. sed uince in bono

XIII

malum. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas nisi
a deo. Que autem sunt a deo ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati dei ordinatio
ni resistit. Qui autem resistunt. ipsi sibi dampnationem acquirunt. Nam principes
non sunt timori boni operis sed mali. Uis autem non timere potestatem. Bonum fac. et ha
bebis laudem ex illa. Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem male feceris. time.
Non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est uindex in i
ram. ei qui malum agit. Ideo necessitate subditi estote. non solum propter iram sed et propter
conscientiam. Ideo enim et tributa prestatis. Ministri enim dei sunt. in hoc ipsum ser
uientes. Reddite omnibus debita. Cui tributum tributum. cui uectigal uectigal.
cui timorem timorem. cui honorem honorem. Nemini quicquam debeatis. nisi ut
inuicem diligatis. Qui enim diligit proximum. legem impleuit. Nam non adulterabis.
non occides non furaberis. non falsum testimonium dices non concupisces. et si quod est aliud man
datum in hoc uerbo instauratur. Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Dilectio proximi ma
lum non operatur. Plenitudo ergo legis est dilectio. Et hoc scientes tempus quia hora est iam nos
de somno surgere. Nunc enim propior est nostra salus quam cum credidimus. Nox precessit. di
es autem appropinquauit. Abiciamus ergo opera tenebrarum et induamur arma lucis. sicut
in die honeste ambulemus. Non in comessationibus et ebrietatibus. non in cubilibus et impudi

citiis et non in contentione et emulatione. sed induimini dominum ihesum christum et carnis curam
ne feceritis in desideriis. XIIII Infirmum autem in fide assumite non in disceptationibus cogitationum.
Alius enim credit manducare se omnia. Qui autem infirmus est olus manducet. Is qui mandu-
cat non manducantem non spernat et qui non manducat manducantem non iudicet. Deus enim illum as-
sumpsit. Tu quis es qui iudicas alienum servum? Suo domino stat aut cadit. Stabit autem.
Potens est enim deus statuere illum. Nam alius iudicat diem inter diem; alius autem
iudicat omnem diem. Unusquisque in suo sensu habundet. Qui sapit diem domino sapit et
qui manducat domino manducat. Gratias enim agit deo. Et qui non manducat domino non mandu-
cat et gratias agit deo. Nemo enim nostrum sibi vivit et nemo sibi moritur. Sive enim vivi-
mus domino vivimus sive morimur domino morimur. Sive ergo vivimus sive morimur domini su-
mus. In hoc enim christus mortuus est et resurrexit ut et mortuorum et vivorum dominetur.
Tu autem quid iudicas fratrem tuum? Aut tu quare spernis fratrem tuum? Omnes enim stabi-
mus ante tribunal christi. Scriptum est enim. Vivo ego dicit dominus quoniam michi flectetur omne
genu et omnis lingua confitebitur domino. Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet
deo. Non ergo amplius invicem iudicemus. Sed hoc iudicate magis ne ponatis offendicu-
lum fratri vel scandalum. Scio et confido in domino ihesu quia nichil commune per ipsum nisi ei
qui existimat quid commune esse illi commune est. Si enim propter cibum frater tuus contristatur
iam non secundum caritatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere pro quo christus mortuus
est. Non ergo blasphemetur bonum nostrum. Non est regnum dei esca et potus sed iustitia et
pax et gaudium in spiritu sancto. Qui enim in hoc servit christo placet deo et probatus est ho-
minibus. Itaque que pacis sunt sectemur et que edificationis sunt invicem custodi-
amus. Noli propter escam destruere opus dei. Omnia quidem munda sunt sed malum est
homini qui per offendiculum manducat. Bonum est non manducare carnem et non bibere vi-
num neque in quo frater tuus offendit aut scandalizatur aut infirmatur. Tu fidem habes
penes te ipsum habe coram deo. Beatus qui non iudicat semet ipsum in eo quod probat. Qui autem
discernit si manducaverit dampnatus est quia non ex fide. Omne autem quod non est ex fide pec-
catum est. XV Debemus autem nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere et non nobis
placere. Unusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum ad edificationem. Etenim christus
non sibi placuit sed sicut scriptum est. Improperia improperantium tibi ceciderunt super me. Quecumque
enim scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt ut per patientiam et consolationem
scripturarum spem habeamus. Deus autem patientie et solatii det vobis id ipsum sapere in alterutrum
secundum ihesum christum ut unanimes uno ore honorificetis deum et patrem domini nostri ihesu
christi. Propter quod suscipite invicem sicut et christus suscepit vos in honorem dei.
Dico enim christum ihesum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem dei ad
confirmandas promissiones patrum; gentes autem super misericordia honorare deum sicut scriptum est
Propter hoc confitebor tibi in gentibus domine et nomini tuo cantabo. Et iterum dicit. Leta-
mini gentes cum plebe eius. Et iterum. Laudate omnes gentes dominum et magnifica-
te eum omnes populi. Et rursum ysayas ait. Erit radix iesse et qui exurget regere
gentes in eum gentes sperabunt. Deus autem spei repleat vos omni gaudio et pace in
credendo ut habundetis in spe et virtute spiritus sancti. Certus sum autem fratres mei et
ego ipse de vobis quoniam et ipsi pleni estis dilectione repleti omni scientia ita ut possi-
tis alterutrum monere. Audacius autem scripsi vobis fratres ex parte tamquam in memoriam
vos reducens propter gratiam que data est michi a deo ut sim minister christi ihesu in gen-
tibus sanctificans evangelium dei ut fiat oblatio gentium accepta sanctificata in spiritu
sancto. Habeo igitur gloriam in christo ihesu ad deum. Non enim audeo aliquid loqui eorum que
per me non efficit christus in obedientia gentium verbo et factis in virtute signorum et pro-
digiorum in virtute spiritus sancti ita ut ab ierusalem per circuitum usque ad illiricum repleverim
evangelium christi. Sic autem hoc predicavi evangelium non ubi nominatus est christus ne super
alienum fundamentum edificarem sed sicut scriptum est. Quibus non est annuntia-
tum de eo videbunt et qui non audierunt intelligent. Propter quod et impediebar plu-

nimis venire ad vos: et prohibitus sum usque adhuc. Nunc vero ulterius locum non habens in his
regionibus. cupiditatem autem habens veniendi ad vos. ex multis iam praecedentibus annis.
cum in hyspaniam proficisci coepero. spero quod praeteriens videam vos. et a vobis deducar
illuc. si vobis primum ex parte fructus fuero. Nunc igitur proficiscar in iherusalem ministrare
sanctis. Probaverunt enim macedonia et achaia collationem aliquam facere in pauperes sanctorum
qui sunt iherusalem. Placuit enim eis et debitores sunt eorum. Nam si spiritualium eorum par
ticipes facti sunt gentiles. debent et in carnalibus ministrare eis. Hoc igitur cum con
summavero. et assignavero eis fructum hunc: proficiscar per vos in hyspaniam. Scio autem
quoniam veniens ad vos: in habundantia benedictionis christi veniam. Obsecro igitur vos

XVI

fratres per dominum nostrum ihesum christum. et per caritatem spiritus sancti. ut adiuvetis me in oratio
nibus ad deum. ut liberer ab infidelibus qui sunt in iudea. et obsequii mei oblatio
accepta fiat. in iherusalem sanctis ut veniam ad vos in gaudio per voluntatem dei et
refrigerer vobiscum. Deus autem pacis sit cum omnibus vobis amen. Commendo autem vobis
phoeben sororem nostram quae est in ministerio ecclesiae quae est cenchris. ut eam suscipiatis
in domino digne sanctis. et assistatis ei in quocumque negotio vobis indiguerit. Etenim
ipsa quoque astitit multis: et mihi ipsi. Salutate priscam et aquilam adiutores meos in christo
ihesu. qui pro anima mea suas cervices supposuerunt quibus non solus ego gratias ago
sed et cuncta ecclesia gentium: et domesticam eorum ecclesiam. Salutate ephenetum di
lectum mihi: qui est primitivus asiae in christo. Salutate mariam quae multum labora
vit in vobis. Salutate andronicum et iuliam cognatos et concaptivos meos. qui
sunt nobiles in apostolis: qui et ante me fuerunt in christo. Salutate ampliatum dile
ctissimum mihi in domino. Salutate urbanum adiutorem nostrum in christo: et stachyn dile
ctum meum. Salutate appellen probum in christo: salutate eos qui sunt ex aristoboli do
mo. Salutate herodianem cognatum meum. Salutate eos qui sunt ex narcissi domo.
qui sunt in domino. Salutate tryphenam et tryphosam: quae laborant in domino. Salu
tate persidam carissimam: quae multum laboravit in domino. Salutate rufum electum
in domino: et matrem eius et meam. Salutate asyncritum. flegontem hermen. pa
trobam. hermam: et qui cum eis sunt fratres. Salutate filologum et iuliam. nereum
et sororem eius et olympiadem: et omnes qui cum eis sunt fratres. Salutate invicem in
osculo sancto. Salutant vos omnes ecclesiae christi. Rogo autem vos fratres ut observetis eos
qui dissensiones et offendicula praeter doctrinam quam vos didicistis faciunt. et
declinate ab illis. Huiusmodi enim christo domino nostro non serviunt sed suo ventri. et
per dulces ser monies et benedictiones. seducunt corda innocentium. Vestra
enim obedien tia: in omnem locum divulgata est. Gaudeo igitur in vobis. sed volo
vos sapientes esse in bono: et simplices in malo. Deus autem pacis conterat sathanan
sub pedibus vestris velociter. Gratia domini nostri ihesu christi vobiscum. Salutat vos timotheus
adiutor meus: et lucius et iason et sosipater cognati mei. Saluto vos et ego tertius
qui scripsi epistolam: in domino. Salutat vos gaius hospes meus: et universa ecclesia. Salutat
vos erastus. archarius civitatis: et quartus frater. Gratia domini nostri ihesu christi cum omnibus
vobis amen. Ei autem qui potens est vos confirmare. iuxta evangelium meum et prae
dicationem ihesu christi secundum revelationem mysterii temporibus aeternis taciti. quod nunc
patefactum est per scripturas prophetarum secundum praeceptum aeterni dei ad obediendum fi
dei in cunctis gentibus: cognitum soli sapienti deo. per ihesum christum. cui honor et
gloria in secula seculorum amen. Explicit epistola ad romanos. Argumentum epistolae primae ad chorinthios.

Chorinthii sunt achaici. et hii similiter ab apostolo audierunt
verbum veritatis. et subversi sunt multifarie a falsis apostolis. quidam a phi
losophiae verbosa eloquentia. alii a secta legis iudaicae sunt seducti.
Hos revocat apostolus ad veram et evangelicam sapientiam scribens eis ab
epheso per tymotheum discipulum suum. Finit argumentum.

Epistola prima ad chorinthios.

Paulus uocatus apls xpi ihu p uoluntatem dei · & sostenes fr. ecclie di
que est corinthi · scificatis in xpo ihu · uocatis scis. cum omnibz q inuo
cant nomen dni nri ihu xpi · in omi loco ipor & nro. Gra uob &
pax a deo pre nro · & dno ihu xpo. Gras ago deo meo semp p uobis
in gra dei que data est uob in xpo ihu · qz in omnibz diuites facti
estis in illo. in omi ubo & in omi scientia. sicut testimoniu xpi con
firmatu est in uob. ita ut nichil desit uob in ulla gra. expectan
tibz reuelationem dni nri ihu xpi. Qui & confirmabit uos usqz in finem sine cri
mine · in die aduentus dni nri ihu xpi. Fidelis ds: p quem uocati estis in societate
filii ei dni nri ihu xpi. Obsecro au uos fres p nomen dni nri ihu xpi · ut id ipm
dicatis omes & n sint in uob scismata. Sitis au pfecti in eod sensu · & in eade scia.
Significatu est eni m de uob fres mei · ab hys q sunt cloes. qz contentiones sut
inter uos. Hoc aut dico qd unusquisqz urm dicit. Ego qdem sum pauli · ego aute apollo. ego u cephe. ego aut xpi. Diuis
est xps. Nuquid paulus crucifixus est p uob aut in nomie pauli baptizati estis.
Gras ago deo meo qd nemine urm baptizaui n crispum & gaium · ne qs dicat
qd in nomie meo baptizati estis. Baptizaui au & stephane domu. Ceterum nescio
si quem aliu urm baptizauerim. Non eni me misit xps baptizare sz euuangeliza
re · n in sapia uerbi · u n euacuet crux xpi. Vbu eni crucis pereuntibz qde stulticia e. hys au
q salui fiut id est uob urtus di e. Scptu e eni. Pdam sapiam sapientu · & pruda pruditu re
pbabo. Vbi sapiens. ubi scriba · ubi inqsitor h sch · None stulta fec ds sapiam h mudi ·
Na qz in di sapia n cognouit mud p sapiam dm. placuit do p stulticia pdicatonis saluos
face credentes · qm iudei signa petut · & gci sapiam qrut. Nos au pdicam xpm crucifixu
iudeis qde scandalu · gentibz au stulticia · ipis au uocatis iudeis atqz grecis xpm di uirtu
te & dei sapiam. qz qd stultu est di sapienti e hoibz · & qd infirmu est di forti e hoib.
Videte eni uocatonem urm fres. qz n multi sapientes scdm carnem. n multi poti
tes n multi nobiles. sz que stulta sunt mundi elegit ds ut cfundat sapientes. &
infirma mundi elegit ds ut cfundat fortia. & ignobilia mundi & contéptibilia
elegit ds · & ea que n sunt. ut ea q sunt destrueret. u n gletur omis caro i conspe
ctu ei. Ex ipo au uos estis in xpo ihu. q fact e nob sapia a deo · & iusticia & scifica
tio & redemptio ut que ad modu scptum e qui glatur in dno gletur. Et ego cu
uenisse ad uos fres ueni n in sublimitate sermonis aut sapie. annutians uob
testimoniu xpi. Non eni iudicaui scire me aliqd int uos n xpm ihm · & huc cruci
fixu. Et ego in infirmitate & timore & tremore multo fui apd uos · & sermo ms & p
dicatio mea. n in psuasibilib huane sapie ubis. sz in ostensione spc & uirtutis. ut
fides urm n sit in sapia hoium sz in uirtute dei. Sapiam au loquimur int
pfectos. sapiam u n h sch neqz pncipu hui sch qui destruunt. sz loquim
dei sapiam in mysterio. q abscondita est qua pdestinauit ds an scla in glam no
stram. qua nemo pncipu h sch cognouit. Si eni cognouissent · nuqm dnm gle
crucifixissent. Sz sicut scptum e qd oculus n uidit nec auris audiuit. nec in cor
hois ascendit. que pparauit ds hys qui diligunt eu. Nob au reuelauit ds per
spm suu. Sps enim oia scrutatur · etiam pfunda dei. Qs eni scit hoium que sut
hominis. n sps hominis q in ipo est · Ita & que dei sut nemo cognouit · nisi sps
dei. Nos au n spm h mundi accepim. sz spm qui ex do est · ut sciam que a do
donata st nob. que & loqm n in doctis huane sapie ubis. sz in doctna sps. spualib
spualia copantes. Animalis au homo. n pcipit ea que sunt sps dei. Stulticia
eni est illi & n pot intelligere. qz spualit examinat. Spualis au iudicat omia. &
ipe a nemie iudicat. Quis eni cognouit sensum dni. q instruat eum. Nos aute
sensu xpi habem. Et ego fres n potui loq uob qsi spualibz sed qsi carnalibz. Tanqm
paruulis in xpo. lac uob potum dedi n escam. Nondu eni poteratis. sz nec nuc
quide potestis. Adhuc eni estis carnales. Cu enim sit int uos zelus & contentio.

Hoc aut dico qd unusquisqz urm dicit.

II

III

tine carnales estis: et secundum hominem ambulatis? Cum enim quis dicit ego quidem sum
pauli. alius autem ego apollo. nonne homines estis? Quid igitur est apollo? quid vero paulus? mini
stri eius cui credidistis. et unicuique sicut deus dedit. Ego plantavi apollo rigavit: sed
deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat est aliquid neque qui rigat: sed qui incre
mentum dat deus. Qui plantat autem et qui rigat unum sunt. Unusquisque autem propriam mercedem
accipiet secundum suum laborem. Dei enim sumus adiutores. dei agricultura estis: dei edifica
tio estis. Secundum gratiam dei que data est mihi ut sapiens architectus fundamentum po
sui: alius autem superedificat. Unusquisque autem videat quomodo superedificet. Fundamen
tum enim aliud nemo potest ponere preter id quod positum est quod est christus ihesus. Si quis
autem superedificaverit super fundamentum hoc aurum argentum. lapides preciosos. ligna fe
num stipulam: uniuscuiusque opus manifestum erit. Dies enim domini declarabit quia in igne
revelabitur. et uniuscuiusque opus quale sit ignis probabit. Si cuius opus manserit. quod su
peredificavit: mercedem accipiet. Si cuius opus arserit detrimentum patietur. ipse autem sal
vus erit. sic tamen quasi per ignem. Nescitis quia templum dei estis. et spiritus dei habitat in vo
bis? Si quis autem templum dei violaverit: disperdet illum deus. Templum enim dei sanctum est quod
estis vos. Nemo se seducat. Si quis inter vos videtur sapiens esse in hoc seculo:
stultus fiat ut sit sapiens. Sapientia enim huius mundi stulticia est apud deum. Scriptum est
enim. Comprehendam sapientes in astutia eorum. Et iterum. Dominus novit cogitationes
sapientium: quoniam vane sunt. Itaque nemo glorietur in hominibus. Omnia enim vestra sunt
sive paulus sive apollo. sive cephas. sive mundus. sive vita sive mors sive presentia si
ve futura. Omnia enim vestra sunt: vos autem christi. christus autem dei. Sic nos existimet homo ut ministros

IIII

christus autem dei

christi et dispensatores mysteriorum dei. Hic iam queritur inter dispensatores ut fidelis
quis inveniatur. Michi autem pro minimo est ut a vobis iudicer aut ab humano die sed neque me ipsum
iudico. Nichil enim michi conscius sum: sed non in hoc iustificatus sum. Qui autem iudicat me dominus est.
Itaque nolite ante tempus iudicare: quoadusque veniat dominus qui et illuminabit abscondi
ta tenebrarum. et manifestabit consilia cordium. et tunc laus erit unicuique a deo. Hec
autem fratres transfiguravi in me. et apollo propter vos. ut in nobis discatis. ne supra quam scri
ptum est unus adversus alterum. infletur pro alio. Quis enim te discernit? Quid autem
habes quod non accepisti? Si autem accepisti quid gloriaris quasi non acceperis? Iam saturati estis:
iam divites facti estis. Sine nobis regnatis: et utinam regnetis: ut et nos vobiscum
regnemus. Puto enim deus nos apostolos novissimos ostendit. tamquam morti destina
tos. quia spectaculum facti sumus mundo et angelis et hominibus. Nos stulti propter christum
vos autem prudentes in christo. Nos infirmi: vos autem fortes. Vos nobiles: nos autem
ignobiles. Usque in hanc horam et esurimus et sitimus. et nudi sumus. et colaphis
cedimur. et instabiles sumus. et laboramus operantes manibus nostris. Maledicimur
et benedicimus. Persecutionem patimur: et sustinemus. Blasphemamur et obsecramus.
Tamquam purgamenta huius mundi facti sumus. omnium peripsima usque adhuc.
Non ut confundam vos hec scribo. sed ut filios meos carissimos moneo. Nam
si decem milia pedagogorum habeatis in christo sed non multos patres. Nam in christo ihesu per
evangelium ego vos genui. Rogo igitur vos imitatores mei estote. Ideo misi ad vos ti
motheum qui est filius meus carissimus. et fidelis in domino: qui vos commonefaciat vi
as meas. que sunt in christo ihesu: sicut ubique in omni ecclesia doceo. Tamquam non ventu
rus sim ad vos. sic inflati sunt quidam. Veniam autem cito ad vos si dominus voluerit
et cognoscam non sermonem eorum qui inflati sunt sed virtutem. Non enim in ser
mone est regnum dei sed in virtute. Quid vultis in virga veniam ad vos. an

V

in caritate et spiritu mansuetudinis? Omnino auditur inter vos fornicatio. et ta
lis fornicatio. qualis nec inter gentes: ita ut uxorem patris aliquis habeat. Et vos
inflati estis: et non magis luctum habuistis. ut tollatur de medio vestrum qui hoc opus
fecit. Ego quidem absens corpore. presens autem spiritu iam iudicavi ut presens eum qui sic
operatus est. in nomine domini nostri ihesu christi congregatis vobis et meo spiritu cum virtu

de domini Ihesu tradere huiusmodi sathane in interitum carnis ut spiritus salvus sit in die domini nostri Ihesu Christi. Non bona est gloriatio vestra. Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit? Expurgate vetus fermentum ut sitis nova conspersio sicut estis azimi. Etenim pascha nostrum immolatus est Christus. Itaque epulemur non in fermento veteri neque in fermento malicie et nequitie sed in azimis sinceritatis et veritatis. Scripsi vobis in epistola ne commisceamini fornicariis. non utique fornicariis huius mundi aut avaris aut rapacibus aut ydolis servientibus. Alioquin debueratis de hoc mundo exisse. Nunc autem scripsi vobis non commisceri. Si is qui frater nominatur est fornicator aut avarus aut ydolis serviens aut maledicus aut ebriosus aut rapax: cum eiusmodi nec cibum sumere. Quid enim michi de his qui foris sunt iudicare? Nonne de his qui intus sunt vos iudicatis? Nam eos qui foris sunt deus iudicabit. Auferte malum ex vobis ipsis.

VI

Audet aliquis vestrum habens negocium adversus alterum iudicari apud iniquos et non apud sanctos? An nescitis quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis qui de minimis iudicetis? Nescitis quoniam angelos iudicabimus? quanto magis secularia? Secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandum. Ad verecundiam vestram dico. Sic non est inter vos sapiens quisquam qui possit iudicare inter fratrem suum. Sed frater cum fratre iudicio contendit et hoc apud infideles. Iam quidem omnino delictum est in vobis quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini? Sed vos iniuriam facitis et fraudatis et hoc fratribus. An nescitis quia iniqui regnum dei non possidebunt? Nolite errare. Neque fornicarii neque ydolis servientes neque adulteri neque molles neque masculorum concubitores neque fures neque avari neque ebriosi neque maledici neque rapaces regnum dei possidebunt. Et hec quidem fuistis. Sed abluti estis sed sanctificati estis sed iustificati estis in nomine domini nostri Ihesu Christi et in spiritu dei nostri. Omnia michi licent sed non omnia expediunt. Omnia michi licent sed ego sub nullius redigar potestate. Esca ventri et venter escis. Deus autem et hunc et has destruet. Corpus autem non fornicationi sed domino et dominus corpori. Deus vero et dominum suscitavit et nos suscitabit per virtutem suam. Nescitis quoniam corpora vestra membra Christi sunt? Tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis? Absit. An nescitis quoniam qui adheret meretrici unum corpus efficitur? Erunt enim duo in carne una. Qui autem adheret domino unus spiritus est. Fugite fornicationem. Omne peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est. Qui autem fornicatur in corpus suum peccat. An nescitis quoniam membra vestra templum est spiritus sancti qui in vobis est quem habetis a deo et non estis vestri? Empti enim estis pretio magno. Glorificate et portate deum in corpore vestro.

VII

De quibus autem scripsistis michi: bonum est homini mulierem non tangere. Propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat et unaquaeque suum virum habeat. Uxori vir debitum reddat similiter autem et uxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet sed vir. Similiter autem et vir sui corporis potestatem non habet sed mulier. Nolite fraudare invicem nisi forte ex consensu ad tempus ut vacetis orationi et iterum revertimini in id ipsum ne temptet vos sathanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem dico secundum indulgentiam non secundum imperium. Volo autem omnes homines esse sicut meipsum. Sed unusquisque proprium habet donum a deo. alius sic alius vero sic. Dico autem non nuptis et viduis. bonum est illis si sic permaneant sicut et ego. Quod si non se continent nubant. Melius est enim nubere quam uri. Hiis autem qui matrimonio iuncti sunt precipio non ego sed dominus uxorem a viro non discedere. Quod si discesserit manere innuptam aut viro suo reconciliari. Et vir uxorem non dimittat. Nam ceteris ego dico non dominus. Si quis frater uxorem habet infidelem et hec consentit habitare cum illo non dimittat illam. Et si qua mulier habet virum infidelem et hic consentit habitare cum illa non dimittat virum. Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem et sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem. Alioquin filii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt. Quod si infidelis discedit, discedat.

discedat. Non est seruituti subiectus frater aut soror in eiusmodi. In pace enim uocauit nos
deus. Unde enim scis mulier si uirum saluum facies? Aut unde scis uir si mulierem
saluam facies. Nisi unicuique sicut diuisit dominus. Unumquemque nrm sicut uocauit deus
ita ambulet. sicut in omnibus ecclesiis doceo. Circumcisus aliquis uocatus est: non adducat
preputium. In preputio aliquis uocatus est: non circumcidatur. Circumcisio nichil est et preputium
nichil est: sed obseruatio mandatorum dei. Unusquisque in qua uocatione uocatus est: in ea per
maneat. Seruus uocatus es: non sit tibi cure. Sed et si potes liber fieri magis utere. Qui enim
in domino uocatus est seruus. libertus est domini. Similiter qui liber uocatus est: seruus
est christi. Precio empti estis. nolite fieri serui hominum. Unusquisque in quo uocatus est
frater: in hoc permaneat apud deum. De uirginibus autem preceptum domini non habeo. consilium
autem do. tamquam misericordiam consecutus a deo ut sim fidelis. Existimo igitur hoc bonum esse
propter instantem necessitatem: quoniam bonum est homini sic esse. Alligatus es uxori: no
li querere solutionem. Solutus es ab uxore: noli querere uxorem. Si autem acceperis
uxorem: non peccasti. Et si nupserit uirgo: non peccauit. Tribulationem tamen carnis: habebunt
huiusmodi. Ego autem uobis parco. Hoc itaque dico fratres tempus breue est. Reliquum est ut
et qui habent uxores. tamquam non habentes sint. et qui flent tamquam non flentes: et qui gaudent
tamquam non gaudentes. et qui emunt tamquam non possidentes. et qui utuntur hoc mundo
tamquam non utantur. Preterit enim figura huius mundi. Volo autem uos sine sollicitudine
esse. Qui sine uxore est sollicitus est que domini sunt. quomodo placeat deo. Qui autem cum uxo
re est: sollicitus est que sunt mundi. quomodo placeat uxori. et diuisus est. Et mulier
innupta et uirgo. cogitat que domini sunt: ut sit sancta corpore et spiritu. Que autem nupta est cogi
tat que sunt mundi quomodo placeat uiro. Porro hoc ad utilitatem uestram dico. non
ut laqueum uobis iniciam: sed ad id quod honestum est et quod facultatem prebeat sine impe
dimento domino obseruandi. Si quis autem turpem se uideri existimat super uirgine sua
quod sit superadulta et ita oportet fieri. quod uult faciat: non peccat si nubat. Nam qui
statuit in corde suo. firmus non habens necessitatem. potestatem autem habens sue uolun
tatis. et hoc iudicauit in corde suo. seruare uirginem suam bene facit. Igitur et qui matri
monio iungit uirginem suam bene facit: et qui non iungit melius facit. Mulier alli
gata est uiro. quanto tempore uir eius uiuit. Quod si dormierit uir eius liberata est. cui uult
nubat tantum in domino. Beatior autem erit. si sic permanserit secundum meum consilium. Puto

VIII

autem: quod et ego spiritum dei habeam. De hiis autem que ydolis sacrificantur scimus: quoniam omnes
scientiam habemus. Scientia inflat: caritas uero edificat. Si quis autem se existimat scire ali
quid. nondum cognouit quomodo oporteat eum scire. Si quis autem diligit deum. hic cognitus
est ab eo. De escis autem que ydolis immolantur. scimus quia nichil est ydolum in mundo.
et quod nullus deus nisi unus. Nam et si sunt qui dicantur dii siue in celo siue in terra. siquidem
sunt dii multi et domini multi. nobis tamen unus deus pater ex quo omnia et nos in illo et unus
dominus ihesus christus per quem omnia et nos per ipsum. Sed non in omnibus est scientia. Quidam autem
cum conscientia usque nunc ydoli quasi ydolothitum manducant. et conscientia ipsorum cum
sit infirma polluitur. Esca autem nos non commendat deo. Neque enim si non manduca
uerimus deficiemus. neque si manducauerimus habundabimus. Videte autem ne forte hec
licentia uestra offendiculum fiat infirmis. Si enim uiderit quis eum qui habet scientiam
in ydolio recumbentem. nonne conscientia eius cum sit infirma. edificabitur ad
manducandum ydolothyta. et peribit infirmus in tua scientia frater. propter quem christus mortu
us est: Sic autem peccantes in fratres. et percutientes conscientiam eorum infirmam: in christum
peccatis. Quapropter si esca scandalizat fratrem meum non manducabo carnem in eternum.

IX

ne fratrem meum scandalizem. Non sum liber? Non sum apostolus? Nonne dominum nostrum ie
sum christum uidi? Nonne opus meum uos estis in domino? Et si aliis non sum apostolus:
Nam signaculum apostolatus mei uos estis in domino. Mea defensio apud eos qui me
interrogant hec est. Numquid non habemus potestatem manducandi et bibendi? Numquid

non habemus potestatem sororem mulierem circumducendi sicut et ceteri apostoli et fratres domini
et cephas? Aut solus ego et barnabas non habemus potestatem hoc operandi? Quis militat suis
stipendiis umquam? Quis plantat uineam et de fructu eius non edit? Quis pascit gregem et de
lacte gregis non manducat? Numquid secundum hominem hec dico? An et lex hec non dicit? Scri
ptum est enim in lege moysi. Non alligabis os. boui trituranti. Numquid de bobus cura
est deo? An propter nos utique dicit? Nam propter nos scripta sunt: quoniam debet in spe qui
arat arare: et qui triturat in spe fructus percipiendi. Si nos uobis spiritualia semina
uimus. magnum est si nos carnalia uestra metamus? Si alii potestatis uestre participes
sunt. quare non potius nos? Sed non usi sumus hac potestate: sed omnia sustinemus. ne quod
offendiculum demus euangelio christi. Nescitis quoniam qui operantur in sacrario. que de sa
crario sunt edunt: et qui altari deseruiunt cum altari participantur? Ita et
dominus ordinauit hiis qui euangelium annuntiant: de euangelio uiuere. Ego autem nullo
horum usus sum. Non scripsi autem hec ut ita in me fiant. Bonum est enim mihi magis
mori: quam ut gloriam meam quis euacuet. Nam si euangelizauero: non est mihi gloria. Ne
cessitas enim mihi incumbit. Ve enim mihi est: si non euangelizauero. Si enim uolens hoc ago
mercedem habeo. Si autem inuitus dispensatio mihi credita est. Que est ergo merces mea? Ut
euangelium predicans sine sumptu ponam euangelium ut non abutar potestate mea
in euangelio. Nam cum liber essem ex omnibus. omnium me seruum feci ut plures lu
crifacerem. Et factus sum iudeis tamquam iudeus: ut iudeos lucrarer. Hiis qui sub le
ge sunt quasi sub lege essem. cum ipse non essem sub lege: ut eos qui sub lege erant
lucrifacerem. Hiis qui sine lege erant tamquam sine lege essem. cum sine lege dei non
essem. sed in lege essem christi: ut lucrifacerem eos qui sine lege erant. Factus sum infirmis
infirmus. ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum: ut omnes facerem saluos.
Omnia autem facio propter euangelium ut particeps eius efficiar. Nescitis quod hii qui in
stadio currunt omnes quidem currunt. sed unus accipit brauium? Sic currite ut compre
hendatis. Omnis enim qui in agone contendit: ab omnibus se abstinet. Et illi quidem ut cor
ruptibilem coronam accipiant: nos autem incorruptam. Ego igitur sic curro: non quasi in
incertum. Sic pugno non quasi aerem uerberans. sed castigo corpus meum et in seruitutem
redigo: ne forte cum aliis predicauerim. ipse reprobus efficiar. Nolo enim uos ignorare
fratres quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt: et omnes mare transierunt: et omnes in moyse ba
ptizati sunt in nube et in mari: et omnes eandem escam spiritalem manducauerunt: et omnes
eundem potum spiritualem biberunt. Bibebant autem de spirituali consequente eos petra.
Petra autem erat christus. Sed non in pluribus eorum beneplacitum est deo. Nam prostrati sunt in de
serto. Hec autem in figura facta sunt nostri: ut non simus concupiscentes malorum. sicut et illi
concupierunt. Neque idolatre efficiamini. sicut quidam ex ipsis: quemadmodum scri
ptum est. Sedit populus manducare et bibere: et surrexerunt ludere. Neque fornice
mur sicut quidam ex ipsis fornicati sunt: et ceciderunt una die uiginti tria milia.
Neque temptemus christum sicut quidam eorum temptauerunt: et a serpentibus perierunt.
Neque murmurauerītis sicut quidam eorum murmurauerunt: et perierunt ab extermina
tore. Hec autem omnia in figura contingebant illis. Scripta sunt autem ad correptio
nem nostram: in quos fines seculorum deuenerunt. Itaque qui se existimat stare uideat
ne cadat. Temptatio uos non apprehendat nisi humana. Fidelis autem deus est. qui non patietur
uos temptari super id quod potestis. sed faciet cum temptatione etiam prouentum ut possitis
sustinere. Propter quod carissimi mihi: fugite ab ydolorum cultura. Ut prudentibus loquor uos
uos ipsi iudicate quod dico. Calix benedictionis cui benedicimus nonne communica
tio sanguinis christi est? Et panis quem frangimus. nonne participatio corporis domini est?
Quoniam unus panis unum corpus multi sumus omnes qui de uno pane et de uno calice
participamus. Videte israel secundum carnem. Nonne qui edunt hostias participes sunt al
taris? Quid ergo? Dico quod ydolis immolatum sit aliquid. aut quod ydolum sit aliquid? Sed que

immolant gentes: demoniis immolant et non deo. Nolo autem vos socios fieri demoniorum. Non potestis calicem domini bibere et calicem demoniorum. Non potestis mense domini participes fieri et mense demoniorum. An emulamur dominum? Numquid fortiores illo sumus? Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent sed non omnia edificant. Nemo quod suum est querat, sed quod alterius. Omne quod in macello venit manducate: nichil interrogantes propter conscientiam. Domini est terra et plenitudo eius. Si quis vocat vos infidelium ad cenam et vultis ire: omne quod vobis apponitur manducate: nichil interrogantes propter conscientiam. Si quis autem dixerit hoc immolatum est idolis: nolite manducare propter illum qui indicavit: et propter conscientiam. Conscientiam autem dico non tuam sed alterius. Ut quid enim libertas mea iudicatur ab aliena conscientia? Si ego cum gratia participo, quid blasphemor pro eo quod gratias ago? Sive ergo manducatis sive bibitis vel aliud quid facitis: omnia in gloriam dei facite. Sine offensione estote iudeis et gentibus et ecclesie dei. Sicut et ego per omnia omnibus placeo, non querens quod mihi utile est, sed quod multis: ut salvi fiant.

XI

Imitatores mei estote: sicut et ego Christi. Laudo autem vos fratres quod per omnia mei memores estis, et sicut tradidi vobis precepta mea tenetis. Volo autem vos scire quod omnis viri caput Christus est: caput autem mulieris vir: caput vero Christi deus. Omnis vir orans aut prophetans velato capite deturpat caput suum. Omnis autem mulier orans aut prophetans non velato capite deturpat caput suum. Unum est enim: ac si decalvetur. Nam si non velatur mulier et tondeatur. Si vero turpe est mulieri tonderi aut decalvari: velet caput suum. Vir quidem non debet velare caput: quoniam ymago et gloria est dei. Mulier autem gloria viri est. Non enim vir ex muliere est, sed mulier ex viro. Etenim non est creatus vir propter mulierem: sed mulier propter virum. Ideo debet mulier velamen habere super caput: propter angelos. Verumtamen neque vir sine muliere: neque mulier sine viro in domino. Nam sicut mulier de viro, ita et vir per mulierem. Omnia autem ex deo. Vos ipsi iudicate: decet mulierem non velatam orare deum? Nec ipsa natura docet nos. Vir quidem si comam nutriat, ignominia est illi. Mulier vero si comam nutriat gloria est illi: quoniam capilli pro velamine ei dati sunt. Si quis autem videtur contentiosus esse: nos talem consuetudinem non habemus neque ecclesia dei. Hoc autem precipio non laudans quod non in melius, sed in deterius convenitis. Primum quidem convenientibus vobis in ecclesiam audio scissuras esse, et ex parte credo. Nam oportet et hereses esse: ut qui probati sunt manifesti fiant in vobis. Convenientibus ergo vobis in unum, iam non est dominicam cenam manducare. Unusquisque enim suam cenam presumit ad manducandum. Et alius quidem esurit: alius autem ebrius est. Numquid domos non habetis ad manducandum et bibendum? aut ecclesiam dei contempnitis, et confunditis eos qui non habent? Quid dicam vobis? Laudo vos? in hoc non laudo. Ego enim accepi a domino quod et tradidi vobis. Quoniam dominus Iesus in qua nocte tradebatur accepit panem et gratias agens fregit, et dixit. Accipite et manducate. hoc est enim corpus meum quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem postquam cenavit dicens. Hic calix novum testamentum in meo sanguine. hoc facite quotienscumque bibetis in meam commemorationem. Quotienscumque enim manducabitis panem hunc, et calicem bibetis: mortem domini annuntiabitis donec veniat. Itaque quicumque manducaverit panem vel biberit calicem domini indigne: reus erit corporis et sanguinis domini. Probet autem seipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat. Qui enim manducat et bibit indigne: iudicium sibi manducat et bibit. non diiudicans corpus domini. Ideo inter vos multi infirmi et imbecilles: et dormiunt multi. Quod si nosmet ipsos diiudicaremus: non utique iudicaremur. Dum iudicamur autem a domino corripimur, ut non cum hoc mundo dampnemur. Itaque fratres cum convenitis ad manducandum: invicem expectate. Si quis esurit domi manducet: ut non in iudicium conveniatis. Cetera autem cum venero

XII

disponam. De spiritualibus autem nolo vos ignorare fratres. Scitis quoniam cum gentes essetis. ad simulacra muta prout ducebamini euntes. Ideo notum vobis facio. quod nemo in spiritu dei loquens. dicit anathema ihesu. Et nemo potest dicere dominus ihesus. nisi in spiritu sancto. Diuisiones vero graciarum sunt. idem autem spiritus. Et diuisiones ministrationum sunt. idem autem dominus. Et diuisiones operationum sunt. idem vero deus. qui operatur omnia in omnibus. Unicuique autem datur manifestatio spiritus ad utilitatem. Alii quidem per spiritum datur sermo sapientie. alii autem sermo scientie. secundum eundem spiritum. Alteri fides in eodem spiritu. alii gratia sanitatum in uno spiritu. Alii operatio uirtutum. alii prophetia. alii discretio spirituum. alii genera linguarum. alii interpretatio sermonum. Hec autem omnia operatur unus atque idem spiritus. diuidens singulis prout uult. Sicut enim corpus unum est et membra habet multa. omnia autem membra corporis. cum sint multa. unum corpus sunt. ita et christus. Etenim in uno spiritu. omnes nos in unum corpus baptizati sumus. siue iudei siue gentiles. siue serui siue liberi. et omnes uno spiritu potati sumus. Nam et corpus non est unum membrum sed multa. Si dixerit pes. quoniam non sum manus. non sum de corpore. non ideo non est de corpore. Et si dixerit auris. quia non sum oculus non sum de corpore. non ideo non est de corpore. Si totum corpus oculus ubi auditus? Si totum auditus. ubi odoratus? Nunc autem posuit deus membra unumquodque eorum in corpore. sicut voluit. Quod si essent omnia unum membrum. ubi corpus? Nunc autem multa quidem membra. unum autem corpus. Non potest autem dicere oculus manui opera tua non indigeo. aut iterum caput pedibus non estis michi necessarii. sed multo magis que videntur membra corporis infirmiora esse. necessariora sunt. Et que putamus ignobiliora corporis esse membra. his honorem habundantiorem circumdamus. Et que inhonesta sunt nostra. habundantiorem honestatem habent. Honesta autem nostra nullius egent. Sed deus temperauit corpus. ei cui deerat habundantiorem tribuendo honorem. ut non sit scisma in corpore. sed id ipsum pro inuicem sollicita sint membra. Et si quid patitur unum membrum. compatiuntur omnia membra. Siue gloriatur unum membrum congaudent omnia membra. Vos autem estis corpus christi. et membra de membro. Et quosdam quidem posuit deus in ecclesia primum apostolos. secundo prophetas. tercio doctores deinde uirtutes. exinde gratias curationum. opitulationes. gubernationes. genera linguarum. Numquid omnes apostoli? Numquid omnes prophete? Numquid omnes doctores? Numquid omnes uirtutes? Numquid omnes gratiam habent curationum? Numquid omnes linguis loquuntur? Numquid omnes interpretantur? Emulamini autem carismata meliora. Et adhuc excellentiorem uiam vobis demonstro.

XIII

Si linguis hominum loquar et angelorum. caritatem autem non habeam. factus sum uelut es sonans aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam et nouerim misteria omnia et omnem scientiam. et si habuero omnem fidem ita ut montes transferam. caritatem autem non habuero. nichil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas. et si tradidero corpus meum ita ut ardeam. caritatem autem non habuero. nichil michi prodest. Caritas paciens est. benigna est. Caritas non emulatur. non agit perperam. non inflatur non est ambiciosa. non querit que sua sunt. Non irritatur non cogitat malum. non gaudet super iniquitate. congaudet autem ueritati. Omnia suffert. omnia credit. omnia sperat. omnia sustinet. Caritas numquam excidit. Siue prophetie euacuabuntur siue lingue cessabunt. siue scientia destruetur. Ex parte enim cognoscimus. et ex parte prophetamus. Cum autem uenerit quod perfectum est. euacuabitur quod ex parte est. Cum essem paruulus loquebar ut paruulus. sapiebam ut paruulus. cogitabam ut paruulus. Quando autem factus sum uir. euacuaui que erant paruuli. Uidemus nunc per speculum in enigmate. tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum. Nunc autem manent fides spes caritas. tria hec. Maior autem horum est caritas.

XIIII

Sectamini caritatem. emulamini spiritualia. magis autem ut prophetetis. Qui enim loquitur lingua. non hominibus loquitur sed deo. Nemo enim audit. Spiritus autem loquitur misteria. Nam qui prophetat hominibus loquitur ad edificationem et exhortationem et consolationem. Qui lo

quitur lingua semet ipsum edificat. qui autem prophetat: ecclesiam dei edificat. Volo autem vos omnes
loqui linguis: magis autem prophetare. Nam maior est qui prophetat quam qui loquitur linguis.
nisi forte interpretetur ut ecclesia edificationem accipiat. Nunc autem fratres si venero ad vos lin
guis loquens. quid vobis prodero. nisi vobis loquar aut in revelatione aut in scientia aut in prophetia.
aut in doctrina? Tamen que sine anima sunt vocem dantia. sive tibia sive cythara. nisi
distinctionem sonitus dederint. quomodo scietur quod canitur aut cytharizatur? Etenim si in
certam vocem det tuba. quis parabit se ad bellum? Ita et vos per linguam nisi manifestum sermo
nem dederitis. quomodo scietur id quod dicitur? Eritis enim in aera loquentes. Tam multa
ut puta genera linguarum sunt in hoc mundo: et nichil sine voce est. Si ergo nesciero
virtutem vocis. ero ei cui loquar barbarus: et qui loquitur michi barbarus. Sic et vos quoniam
emulatores estis spirituum: ad edificationem ecclesie querite ut habundetis. Et ideo qui
loquitur lingua oret ut interpretetur. Nam si orem lingua. spiritus meus orat. mens autem
mea sine fructu est. Quid ergo est? Orabo spiritu: orabo et mente. Psallam spiritu: psallam
et mente. Ceterum si benedixeris spiritu. quis supplet locum ydiote? Quomodo dicet amen super
tuam benedictionem. quoniam quid dicas nescit? Nam tu quidem bene gratias agis. sed alter
non edificatur. Gratias ago deo: quod omnium vestrum lingua loquor. Sed in ecclesia volo quinque
verba sensu meo loqui ut et alios instruam. quam decem milia verborum in lingua. Fratres no
lite pueri effici sensibus sed malicia parvuli estote. sensibus autem perfecti estote. In lege
enim scriptum est. quoniam in aliis linguis et labiis aliis loquar populo huic. et nec sic audi
ent me dicit dominus. Itaque lingue in signum sunt: non fidelibus sed infidelibus. Prophetie autem
non infidelibus sed fidelibus. Si ergo conveniat universa ecclesia in unum et omnes linguis
loquantur. intrent autem ydiote aut infideles. nonne dicent quod insanitis? Si autem omnes
prophetent. intret autem quis infidelis. vel ydiota convincitur ab omnibus. diiudicatur ab
omnibus. occulta cordis eius manifesta fiunt: et ita cadens in faciem adorabit de
um. pronuntians quod vere deus in vobis sit. Quid ergo est fratres? Cum convenitis unusquisque
vestrum psalmum habet. doctrinam habet apocalypsim habet. linguam habet. interpretationem
habet: omnia ad edificationem fiant. Sive lingua quis loquitur secundum duos. aut
multum tres. et per partes: et unus interpretetur. Si autem non fuerit interpres taceat in ec
clesia: sibi autem loquatur et deo. Prophete duo aut tres dicant: et ceteri diiudicent.
Quod si alii fuerit revelatum sedenti: prior taceat. Potestis enim omnes per singulos
prophetare: ut omnes discant et omnes exhortentur. Et spiritus prophetarum prophetis subiectus est.
Non enim est dissensionis deus. sed pacis. sicut in omnibus sanctorum ecclesiis doceo. Mulieres
in ecclesiis taceant. Non enim permittitur eis loqui. sed subditas esse: sicut et lex dicit.
Si quid autem volunt discere: domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulie
ri in ecclesia loqui. An a vobis verbum dei processit. aut in vos solos pervenit? Si quis
videtur propheta esse aut spiritualis. cognoscat que scribo vobis quia domini sunt mandata. Si quis
autem ignorat ignorabitur. Itaque fratres emulamini prophetare: et loqui linguis nolite

XV

prohibere. Omnia autem honeste et secundum ordinem fiant in vobis. Notum autem vobis facio
fratres. evangelium quod predicavi vobis. quod et accepistis. in quo et statis. per quod et salva
mini. qua ratione predicaverim vobis si tenetis: nisi frustra credidistis. Tradidi enim
vobis in primis. quod et accepi. quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas. et
quia sepultus est. et quia resurrexit tercia die secundum scripturas. et quia visus est cephe.
et post hec undecim. Deinde visus est plusquam quingentis fratribus simul: ex quibus
multi manent usque adhuc. quidam autem dormierunt. Deinde visus est iacobo. dein
de apostolis omnibus. Novissime autem omnium tamquam abortivo visus est et michi. Ego
enim sum minimus apostolorum qui non sum dignus vocari apostolus: quoniam persecutus sum ecclesiam
dei. Gratia autem dei sum id quod sum. et gratia eius in me vacua non fuit: sed habundantius
illis omnibus laboravi. Non autem ego: sed gratia dei mecum. Sive enim ego sive illi: sic
predicamus. et sic credidistis. Si autem Christus predicatur quod resurrexit a mortuis. quomodo

quidam dicunt in vobis quoniam resurrectio mortuorum non est. Si autem resurrectio mortuorum non est neque
Christus resurrexit. Si autem Christus non resurrexit, inanis est predicatio nostra, inanis est et fides
vestra. Invenimur autem et falsi testes Dei, quoniam testimonium diximus adversus Deum quod suscitaverit
Christum: quem non suscitavit si mortui non resurgunt. Nam si mortui non resurgunt:
neque Christus resurrexit. Quod si Christus non resurrexit: vana est fides vestra. Adhuc enim estis
in peccatis vestris. Ergo et qui dormierunt in Christo perierunt. Si in hac vita tantum in Christo
sperantes sumus: miserabiliores sumus omnibus hominibus. Nunc autem Christus resurrexit a mortuis
primitie dormientium. Quoniam quidem per hominem mors: et per hominem resurrectio mor
tuorum. Et sicut in Adam omnes moriuntur ita et in Christo omnes vivificabuntur. Unusquisque
autem in suo ordine. Primitie Christus, deinde hii qui sunt Christi: qui in adventu eius credi
derunt. Deinde finis. cum tradiderit regnum Deo et Patri: cum evacuaverit omnem prin
cipatum et potestatem et virtutem. Oportet autem illum regnare. donec ponat omnes ini
micos sub pedibus suis. Novissime autem inimica destruetur mors. Omnia enim subiecit
sub pedibus eius. Cum autem dicat omnia subiecta sunt ei: sine dubio preter eum qui subiecit
ei omnia. Cum autem subiecta fuerint illi omnia. tunc ipse Filius subiectus erit illi qui si
bi subiecit omnia. ut sit Deus omnia in omnibus. Alioquin quid facient qui baptizantur pro
mortuis si omnino mortui non resurgunt: ut quid et baptizantur pro illis: ut quid et nos
periclitamur omni hora: Cotidie morior per vestram gloriam fratres, quam habeo in Christo Ihesu Domino
nostro. Si secundum hominem ad bestias pugnavi Ephesi, quid mihi prodest si mortui non resur
gunt: Manducemus et bibamus, cras enim moriemur. Nolite seduci. Corrumpunt
enim mores bonos colloquia mala. Evigilate iusti et nolite peccare. Ignorantiam enim
Dei quidam habent. Ad reverentiam vobis loquor. Sed dicet aliquis. Quomodo resurgent mor
tui: Quali autem corpore venient: Insipiens tu quod seminas non vivificatur: nisi prius
moriatur. Et quod seminas non corpus quod futurum est seminas. sed nudum granum. ut puta
tritici aut alicuius ceterorum. Deus autem dat illi corpus sicut vult: et unicuique seminum proprium
corpus. Non omnis caro eadem caro. sed alia hominum alia pecorum alia volucrum. alia
piscium. Corpora celestia et corpora terrestria. Sed alia quidem celestium gloria: alia autem ter
restrium. Alia claritas solis. alia claritas lune. et alia claritas stellarum. Stella enim
ab stella differt in claritate. Sic et resurrectio mortuorum. Seminatur in corruptio
ne: surget in incorruptione. Seminatur in ignobilitate: surget in gloria. Semina
tur in infirmitate: surget in virtute. Seminatur corpus animale surget corpus spiritale.
Si est corpus animale, est et spiritale. sicut scriptum est. Factus est primus homo Adam
in animam viventem: novissimus Adam in spiritum vivificantem. Sed non prius quod spiritale est
sed quod animale: deinde quod spiritale est. Primus homo de terra terrenus. secundus homo
de celo celestis. Qualis terrenus: tales et terreni. et qualis celestis: tales et celestes.
Igitur sicut portavimus ymaginem terreni: portemus et ymaginem celestis. Hoc autem dico
fratres. quoniam caro et sanguis regnum Dei possidere non possunt. neque corruptio incorru
ptelam possidebit. Ecce mysterium vobis dico. Omnes quidem resurgemus: sed non omnes
immutabimur. In momento in ictu oculi: in novissima tuba. Canet enim tuba et mor
tui resurgent incorrupti: et nos immutabimur. Oportet enim corruptibile hoc
induere incorruptionem et mortale hoc induere immortalitatem. Cum autem
mortale hoc induerit immortalitatem: tunc fiet sermo qui scriptus est. Absorta est
mors in victoria. Ubi est mors victoria tua: Ubi est mors stimulus tuus:
Stimulus autem mortis peccatum est: virtus vero peccati lex. Deo autem gratias qui dedit nobis
victoriam per Dominum nostrum Ihesum Christum. Itaque fratres mei dilecti stabiles estote et im
mobiles. habundantes in opere Domini semper. scientes quod labor vester non est inanis
in Domino.

XVI

De collectis autem que fiunt in sanctos. sicut ordinavi in ecclesiis Galatie.
ita et vos facite per unam sabbati. Unusquisque vestrum apud se ponat. recondens quod
ei bene placuerit. ut non cum venero tunc collecte fiant. Cum autem presens fuero:

quos probaveritis per epistolas hos mittam perferre gratiam vestram in Ierusalem. Quod si dignum
fuerit ut et ego eam mecum ibunt. Veniam autem ad vos cum Macedoniam pertransiero. Nam Ma-
cedoniam pertransibo. apud vos autem forsitan manebo. vel etiam hiemabo: ut vos me dedu-
catis quocumque iero. Nolo enim vos modo in transitu videre. Spero enim me aliquantum temporis
manere apud vos: si dominus permiserit. Permanebo autem Ephesi usque ad pentecosten. Osti-
um enim mihi apertum est magnum et evidens. et adversarii multi. Si autem venerit Timotheus: vide-
te ut sine timore sit apud vos. Opus enim domini operatur sicut et ego. Ne quis ergo illum spernat.
Deducite autem illum in pace ut veniat ad me. Expecto enim illum cum fratribus. De Apol-
lo autem fratre notum facio vobis. quoniam multum rogavi eum ut veniret ad vos. cum fratribus.
Et utique non fuit voluntas eius ut nunc veniret: veniet autem cum ei vacuum fuerit. Vigilate.
state in fide. viriliter agite et confortamini. omnia vestra in caritate fiant. Obse-
cro autem vos fratres nostis domum Stephane et Fortunati et Achaici. quoniam sunt primitie Acha-
ie et in ministerium sanctorum ordinaverunt seipsos ut et vos subditi sitis eiusmodi. et omni
laboranti et cooperanti. Gaudeo autem in presentia Stephane et Fortunati et Achaici. quoniam id
quod vobis deerat suppleverunt. Refecerunt enim et meum spiritum et vestrum. Cognoscite ergo qui eius-
modi sunt. Salutant vos omnes ecclesie Asie. Salutant vos in domino multum Aquila et
Prisca cum domestica sua ecclesia. apud quos et hospitor. Salutant vos fratres omnes. Sa-
lutate invicem in osculo sancto. Salutatio mea manu Pauli. Si quis non amat dominum nostrum
Iesum Christum: sit anathema maranatha. Gratia domini nostri Iesu Christi vobiscum. Caritas mea
cum omnibus vobis in Christo Iesu Amen. Finit epistola .I. ad Chorinthios. Argumentum secunde.

Post actam penitentiam consolatoriam epistolam scribit eis a Troade per Titum. et col-
laudans eos hortatur ad meliora: contristatos quidem eos sed emendatos ostendens. Explicit argumentum. Incipit epistola secunda ad Chorinthios.

Paulus apostolus Iesu Christi per voluntatem dei et Ti-
motheus frater: ecclesie dei que est Corinthi cum sanctis omni-
bus. qui sunt in universa Achaia. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino
Iesu Christo. Benedictus deus et pater domini nostri Iesu Christi. pater misericordiarum
et deus totius consolationis qui consolatur nos in omni tribulatione nostra.
ut possimus et ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt per exhortatio-
nem qua exhortamur et ipsi a deo. quoniam sicut habundant passiones Christi in nobis: ita et per
Christum habundat consolatio nostra. Sive autem tribulamur pro vestra exhortatione et salute
sive consolamur pro vestra consolatione. sive exhortamur pro vestra exhortatione et salute. que
operatur tolerantiam earundem passionum. quas et nos patimur. ut spes nostra firma sit pro vo-
bis. scientes quoniam sicut socii passionum estis. sic eritis et consolationis. Non enim volu-
mus vos ignorare fratres de tribulatione nostra que facta est in Asia. quoniam supra modum gra-
vati sumus. supra virtutem ita ut tederet nos etiam vivere. Sed et ipsi in nobismet
ipsis responsum mortis habuimus. ut non simus fidentes in nobis sed in deo qui suscitat mor-
tuos. qui de tantis periculis eripuit nos. in quem speramus quoniam et adhuc eripiet
adiuvantibus et vobis in oratione pro nobis. ut ex multarum personis faciei. eius que in nobis
est donationis. per multos gratie agantur pro nobis. Nam gloria nostra hec est testimoni-
um conscientie nostre. quod in simplicitate et sinceritate dei. et non in sapientia carnali sed in
gratia dei conversati sumus in hoc mundo: habundantius autem apud vos. Non enim alia scri-
bimus vobis. quam que cognovistis et legistis. Spero autem quod usque in finem cognoscetis. si-
cut et cognovistis nos ex parte: quia gloria vestra sumus sicut et vos nostra: in die domini nostri Iesu
Christi. Et hac confidentia volui prius venire ad vos. ut secundam gratiam haberetis. et per vos
transire in Macedoniam. et iterum a Macedonia venire ad vos: et a vobis deduci in Iudeam.
Cum hoc ergo voluissem numquid levitate usus sum: Aut que cogito secundum carnem cogi-
to. ut sit apud me est et non. Fidelis autem deus quia sermo noster qui fuit ad vos non est in illo
est et non. Dei enim filius Iesus Christus qui in vobis per nos predicatus est. per me et Silua-
num et Timotheum. non fuit est et non: sed est in illo fuit. Quotquot enim promissiones dei

fuit: in illo est. Ideo et per ipsum amen deo ad gloriam nostram. Qui autem confirmat nos vobiscum
in christo, et qui unxit nos deus: et qui signavit nos, et dedit pignus spiritus in cordibus nostris. Ego
autem testem deum invoco in animam meam, quod parcens vobis non veni ultra Chorinthum. Non quia domina
mur fidei vestre, sed adiutores sumus gaudii vestri. Nam fide statis. Statui autem hoc ipse
apud me, ne iterum in tristicia venirem ad vos. Si enim ego contristo vos, quis est qui me
letificet, nisi qui contristatur ex me? Et hoc ipsum scripsi vobis, ut non cum venero tristiciam
super tristiciam habeam, de quibus oportuerat me gaudere: confidens in omnibus vobis,
quia meum gaudium omnium vestrum est. Nam ex multa tribulacione et angustia [cordis] scripsi vobis per
multas lacrimas: non ut contristemini, sed ut sciatis quam caritatem habeam habun
dancius in vobis. Si quis autem contristavit me, non me contristavit, sed ex parte ut non onerem
omnes vos. Sufficit enim illi qui eiusmodi est obiurgatio hec que fit a pluribus, ita ut e
contra magis donetis et consolemini, ne forte habundanciore tristicia absorbeatur
qui eiusmodi est. Propter quod obsecro vos ut confirmetis in illo caritatem. Ideo enim et scrip
si vobis, ut cognoscam experimentum vestrum, an in omnibus obedientes sitis. Cui autem aliquid
donastis, et ego. Nam et ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in persona christi, ut
non circumveniamur a sathana. Non enim ignoramus cogitaciones eius. Cum venissem
autem troadem propter euangelium dei, et ostium michi apertum esset in domino: non habui requi
em spiritui meo, eo quod non invenerim titum fratrem meum, sed valefaciens eis profectus sum in
macedoniam. Deo autem gracias qui semper triumphat nos in christo ihesu, et odorem noticie sue
manifestat per nos in omni loco. Quia christi bonus odor sumus deo in hiis qui salvi fiunt, et in
hiis qui pereunt. Aliis quidem odor mortis in mortem, aliis autem odor vite in vitam. Et
ad hec quis tam idoneus? Non enim sumus sicut plurimi adulterantes verbum dei,
sed ex sinceritate, sicut ex deo coram deo in christo loquimur.

III

Incipimus iterum nosmet ipsos com
mendare? Aut numquid egemus sicut quidam commendaticiis epistolis ad vos aut ex vobis? Epi
stola nostra vos estis, scripta in cordibus nostris, que scitur et legitur ab omnibus hominibus,
manifestati quoniam epistola estis christi ministrata a nobis, et scripta non atramento, sed spiritu
dei vivi, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. Fiduciam autem talem
habemus per christum ad deum, non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis: sed
sufficiencia nostra ex deo est. Qui et idoneos nos fecit ministros novi testamenti, non
littera, sed spiritu. Littera enim occidit, spiritus autem vivificat. Quod si ministracio mortis litteris
deformata in lapidibus fuit in gloria, ita ut non possent filii israel intendere in faciem mo
ysi propter gloriam vultus que evacuatur, quomodo non magis ministracio spiritus erit in gloria?
Nam si ministracio dampnacionis gloria est, multo magis habundat ministerium iusti
cie in gloria. Nam nec glorificatum est quod claruit in hac parte, propter excellentem gloriam. Si
enim quod evacuatur per gloriam est, multo magis quod manet per gloriam est. Habentes igitur
talem spem multa fiducia utimur, et non sicut moyses ponebat velamen super faci
em suam, ut non filii israel intenderent in faciem eius quod evacuatur, sed obtusi sunt sen
sus eorum. Usque in hodiernum enim diem idipsum velamen in leccione veteris testamenti
manet non revelatum, quoniam in christo evacuatur. Sed usque in hodiernum diem, cum legitur moy
ses, velamen est positum super cor eorum. Cum autem conversus fuerit ad dominum, auferetur ve
lamen. Dominus autem spiritus est. Ubi autem spiritus domini, ibi libertas. Nos vero omnes revelata facie
gloriam domini speculantes, in eandem ymaginem transformamur a claritate in clarita
tem, tanquam a domini spiritu. Ideo habentes hanc ministracionem, iuxta quod misericordiam conse
cuti sumus non deficimus, sed abdicamus occulta dedecoris, non ambulantes in astucia neque
adulterantes verbum dei, sed in manifestacione veritatis commendantes nosmet ipsos ad
omnem conscienciam hominum coram deo. Quod si eciam opertum est euangelium nostrum,
in hiis qui pereunt opertum est, in quibus deus huius seculi excecavit mentes infidelium,
ut non fulgeat illuminacio euangelii glorie christi qui est ymago dei. Non enim
nosmet ipsos predicamus, sed ihesum christum dominum nostrum. Nos autem servos vestros per ihesum. Quoniam

Deus qui dixit de tenebris lumen splendescere illuxit in cordibus nostris ad illuminatio
nem scientie claritatis dei in facie ihesu christi. Habemus autem thesaurum istum in vasis
fictilibus: ut sublimitas sit virtutis dei et non ex nobis. In omnibus tribulationem patimur sed
non angustiamur. Aporiamur: sed non destituimur. Persecutionem patimur sed non derelinquimur.
Deicimur: sed non perimus. Semper mortificationem ihesu in corpore nostro circumferentes: ut et
vita ihesu in corporibus nostris manifestetur. Semper enim qui vivimus in mortem tradimur
propter ihesum: ut et vita ihesu manifestetur in carne nostra mortali. Ergo mors in nobis
operatur: vita autem in vobis. Habentes autem eundem spiritum fidei. sicut scriptum est. credi
di propter quod locutus sum et nos credimus propter quod et loquimur. scientes quoniam qui suscita
vit ihesum et nos cum ihesu suscitabit. et constituet vobiscum. Omnia enim propter vos. ut gratia
habundans per multos gratiarum actione habundet in gloriam dei. Propter quod non deficimus.
sed licet is qui foris est noster homo corrumpatur: tamen is qui intus est renovatur de die in
diem. Id enim quod in presenti est momentaneum et leve tribulationis nostre: supra modum in subli
mitate eternum glorie pondus operatur in nobis: non contemplantibus nobis que videntur sed que non vi
dentur. Que enim videntur temporalia sunt: que autem non videntur eterna sunt.

V Scimus
enim quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissolvatur: quod edificationem ex deo ha
bemus domum non manufactam eternam in celis. Nam et in hoc ingemiscimus. habitatio
nem nostram que de celo est superindui cupientes. si tamen vestiti non nudi inveniamur.
Nam et qui sumus in tabernaculo isto ingemiscimus gravati eo quod nolumus expolia
ri sed supervestiri: ut absorbeatur quod mortale est a vita. Qui autem efficit nos in hoc
ipsum: deus qui dedit nobis pignus spiritus. Audentes igitur semper et scientes: quoniam dum sumus in
corpore: peregrinamur a domino. Per fidem enim ambulamus et non per speciem. Audemus autem et bo
nam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore et presentes esse ad dominum. Et ideo con
tendimus: sive absentes sive presentes placere illi. Omnes enim nos manifestari o
portet ante tribunal christi. ut referat unusquisque propria corporis prout gessit. sive bo
num sive malum. Scientes ergo timorem domini hominibus suademus: deo autem manifesti
sumus. Spero autem et in conscientiis vestris manifestos nos esse. Non iterum commendamus
nos vobis. Sed occasionem damus vobis gloriandi pro nobis: ut habeatis ad eos qui in facie glo
riantur et non in corde. Sive enim mente excedimus deo. sive sobrii sumus vobis. Caritas
enim christi urget nos. estimantes hoc quod si unus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mor
tui sunt. Et pro omnibus mortuus est christus. ut et qui vivunt iam non sibi vivant sed ei qui pro
ipsis mortuus est et resurrexit. Itaque nos ex hoc neminem novimus secundum carnem. Et
si cognovimus secundum carnem christum. sed nunc iam non novimus. Si qua ergo [in christo] nova creatura est. ve
tera transierunt. ecce facta sunt nova. Omnia autem ex deo qui reconciliavit nos sibi per christum.
et dedit nobis ministerium reconciliationis. Quoniam quidem deus erat in christo. mundum re
concilians sibi. non reputans illis delicta ipsorum et posuit in nobis verbum reconcili
ationis. Pro christo ergo legatione fungimur. tamquam deo exhortante per nos. Obsecramus pro
christo: reconciliamini deo. Eum qui non noverat peccatum deus pro nobis peccatum fecit: ut nos
efficeremur iustitia dei in ipso.

VI Adiuvantes autem exhortamur ne in vacuum gra
tiam dei recipiatis. Ait enim. Tempore accepto exaudivi te et in die salutis adiu
vi te. Ecce nunc tempus acceptabile ecce nunc dies salutis. Nemini dantes ullam of
fensionem ut non vituperetur ministerium nostrum. sed in omnibus exhibeamus nosmet
ipsos sicut dei ministros. in multa patientia. in tribulationibus in necessitatibus in angustiis
in plagis in carceribus. in seditionibus. in laboribus in ieiuniis. in vigiliis. in castita
te. in scientia in longanimitate. in suavitate. in spiritu sancto. in caritate non ficta. in ver
bo veritatis. in virtute dei. Per arma iustitie: a dextris et a sinistris. Per gloriam et igno
bilitatem: per infamiam et bonam famam. ut seductores: et veraces. Sicut qui ignoti
et cogniti. Quasi morientes: et ecce vivimus. ut castigati et non mortificati. Quasi
tristes: semper autem gaudentes. Sicut egentes: multos autem locupletantes. Tamquam

nichil habentes, et omnia possidentes. Os nostrum patet ad vos o chorinthii, cor nostrum
dilatatum est. Non angustiamini in nobis, angustiamini autem in visceribus vestris.
Eandem autem habentes remunerationem, tamquam filiis dico, dilatamini et vos. Nolite
iugum ducere cum infidelibus. Que enim participatio iusticie cum iniquitate? Aut que
societas luci ad tenebras? Que autem conventio Christi ad belial? Aut que pars fideli cum
infidele? Qui autem consensus templo dei cum ydolis? Vos enim estis templum dei vi-
vi: sicut dicit dominus. Quoniam inhabitabo in illis et inambulabo, et ero illorum deus et ipsi erunt
mihi populus. Propter quod exite de medio eorum et separamini dicit dominus, et inmundum ne te-
tigeritis, et ego recipiam vos, et ero vobis in patrem, et vos eritis mihi in filios et fili-
as, dicit dominus omnipotens.

VII

Has ergo habentes promissiones karissimi, mundemus nos ab omni inquina-
mento carnis et spiritus, perficientes sanctificationem in timore dei. Capite nos. Neminem
lesimus, neminem corrupimus, neminem circumvenimus. Non ad condempnationem vestram
dico. Prediximus enim quod in cordibus nostris estis, ad commoriendum et convivendum. Multa
michi fiducia est apud vos, multa michi gloriatio pro vobis. Repletus sum consolatione, su-
perhabundo gaudio in omni tribulatione nostra. Nam et cum venissemus macedoniam nullam
habuit requiem caro nostra, sed omnem tribulationem passi. Foris pugne, intus timores.
Sed qui consolatur humiles, consolatus est deus in adventu titi. Non solum autem in
adventu eius, sed etiam in consolatione qua consolatus est in vobis, referens nobis vestrum
desiderium, vestrum fletum, vestram emulationem pro me, ita ut magis gauderem.
Quoniam et si contristavi vos in epistola, non me penitet, et si peniteret videns quod epistola illa
et si ad horam vos contristavit, nunc gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati
estis ad penitentiam. Contristati enim estis secundum deum, ut in nullo detrimentum patiamini
ex nobis. Que enim secundum deum tristicia est, penitentiam in salutem stabilem operatur. Seculi autem
tristicia mortem operatur. Ecce enim hoc ipsum, secundum deum contristari vos, quantam in vobis
operatur sollicitudinem, sed defensionem, sed indignationem, sed timorem, sed desiderium, sed
emulationem, sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos incontaminatos esse negocio.
Igitur et si scripsi vobis, non propter eum qui fecit iniuriam, nec propter eum qui passus est, sed ad mani-
festandam sollicitudinem nostram quam pro vobis habemus coram deo. Ideo consolati sumus.
In consolatione autem nostra habundantius magis gavisi sumus super gaudio titi, quia refectus est
spiritus eius ab omnibus vobis. Et si quid apud illum de vobis gloriatus sum, non sum confusus, sed sicut
omnia vobis in veritate locuti sumus, ita et gloriatio nostra que fuit ad titum, veritas facta est.
Et viscera eius habundantius in vobis sunt, reminiscentis omnium vestrum obedientiam, quo-
modo cum timore et tremore excepistis eum. Gaudeo quod in omnibus confido in vobis.

VIII

No-
tam autem facimus vobis gratiam dei que data est in ecclesiis macedonie, quod in multo experimen-
to tribulationis, habundantia gaudii ipsorum et altissima paupertas eorum habundavit in
divitias simplicitatis eorum, quia secundum virtutem testimonium illis reddo, et supra virtutem
voluntarii fuerunt, cum multa exhortatione obsecrantes nos gratiam et communicationem
ministerii quod fit in sanctos. Et non sicut speravimus, sed semet ipsos dederunt primum domino, deinde
nobis per voluntatem dei, ita ut rogaremus titum, ut quemadmodum cepit, ita et perficiat
in vobis etiam gratiam istam. Sed sicut in omnibus habundatis fide et sermone et sci-
entia et omni sollicitudine, insuper et caritate vestra in nos, ut et in hac gratia habunde-
tis. Non quasi imperans dico, sed per aliorum sollicitudinem etiam vestre caritatis ingenium bo-
num comprobans. Scitis enim gratiam domini nostri ihesu christi, quoniam propter egenus factus est cum
esset dives, ut illius inopia vos divites essetis. Et consilium in hoc do. Hoc enim utile
est vobis, qui non solum facere sed et velle cepistis ab anno priore. Nunc vero et facto perfi-
cite, ut quemadmodum animus promptus est voluntatis, ita sit et perficiendi ex eo quod
habetis. Si enim voluntas prompta est, secundum id quod habet accepta est, non secundum id quod
non habet. Non enim ut aliis sit remissio, vobis autem tribulatio, sed ex equalitate. In pre-
senti tempore vestra habundantia illorum inopiam suppleat, ut et illorum habundantia

tia vestra inopie sit supplementum. ut fiat equalitas sicut scriptum est. Qui multum non habundavit: et qui modicum non minoravit. Gratias autem deo qui dedit eandem sollicitudinem pro vobis in corde titi: quoniam exhortationem quidem suscepit. sed cum sollicitior esset. sua voluntate profectus est ad vos. Misimus autem cum illo fratrem cuius laus est in evangelio per omnes ecclesias. Non solum autem. sed et ordinatus est ab ecclesiis comes peregrinationis nostre in hanc gratiam que ministratur a nobis ad domini gloriam et destinatam voluntatem nostram devitantes hoc ne quis nos vituperet. in hac plenitudine que ministratur a nobis in gloriam dei. Providemus enim bona non tantum coram deo: sed etiam coram hominibus. Misimus autem cum illis et fratrem nostrum quem probavimus in multis sepe sollicitum esse. Nunc autem multo sollicitiorem confidentia multa in vos. Sive pro tito qui est socius meus et in vos adiutor. sive fratres nostri apostoli ecclesiarum gloria christi. Ostensionem ergo que est caritatis vestre et nostre glorie pro vobis in illos ostendite in faciem ecclesiarum dei.

IX

Nam de ministerio quod fit in sanctos. ex habundanti est mihi scribere vobis. Scio enim promptum animum vestrum. pro quo glorior de vobis apud macedonas: quoniam achaia parata est ab anno preterito. et vestra emulatio provocavit plurimos. Misimus autem fratres ut ne quod gloriamur de vobis. evacuetur in hac parte. ut quemadmodum dixi parati sitis. ne cum venerint mecum macedones et invenerint vos imparatos erubescamus nos: ut non dicamus vos in hac substantia. Necessarium ergo existimavi. rogare fratres ut preveniant ad vos. et preparent benedictionem hanc repromissam paratam esse sic quasi benedictionem. non quasi avariciam. Hoc autem dico qui parce seminat parce et metet. et qui seminat in benedictionibus: de benedictionibus et metet. Unusquisque prout destinavit in corde suo. non ex tristicia aut ex necessitate. Hylarem enim datorem diligit deus. Potens autem deus omnem gratiam habundare facere in vobis. ut in omnibus semper omnem sufficientiam habentes habundetis in omne opus bonum sicut scriptum est. Dispersit dedit pauperibus: iusticia autem manet in seculum seculi. Qui autem administrat semen seminanti et panem ad manducandum prestabit et multiplicabit semen vestrum. et augebit incrementa frugum iusticie vestre. ut in omnibus locupletati habundetis in omnem simplicitatem que operatur per nos gratiarum actionem deo. quoniam ministerium huius officii non solum supplet ea que desunt sanctis. sed etiam habundat per multas gratiarum actiones in domino. per probationem ministerii huius glorificantes deum. in obedientia confessionis vestre in evangelio christi et simplicitate communicationis in illos et in omnes. et in ipsorum obsecratione pro vobis. desiderantium vos propter eminentem gratiam dei in vobis. Gratias deo super inenarrabili dono eius.

X

Ipse autem ego paulus. obsecro vos per mansuetudinem et modestiam christi. qui in facie quidem humilis inter vos. absens autem confido in vobis. Rogo autem ne presens audeam per eam confidentiam que existimor audere in quosdam. qui arbitrantur nos tamquam secundum carnem ambulemus. In carne enim ambulantes: non secundum carnem militamus. Nam arma milicie nostre non carnalia sed potentia deo. ad destructionem munitionum consilia destruentes et omnem altitudinem extollentem se. adversum scientiam dei et in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium christi et in promptu habentes. ulcisci omnem inobedientiam cum impleta fuerit vestra obedientia. Que secundum faciem sunt videte. Si quis sibi confidit christi se esse. hoc cogitet iterum apud se. quia sicut ipse est christi. ita et nos. Nam et si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra. quam dedit nobis dominus in edificationem et non in destructionem vestram: non erubescam. Ut enim non existimer tamquam terrere vos per epistolas. quoniam quidem epistole inquiunt graves sunt et fortes. presentia autem corporis infirma. et sermo contemptibilis: hoc cogitet qui eiusmodi est. quia quales sumus verbo per epistolas absentes. tales et presentes in facto. Non enim audemus nos inserere aut comparare quibusdam qui seipsos commendant. sed ipsi in nobis nosmet ipsos metientes et comparantes nosmet ipsos nobis. Nos autem non in immensum gloriabimur. sed secundum mensuram regule quam mensus est nobis deus. mensuram pertingendi usque ad vos. Non enim quasi non pertingentes ad vos. superextendimus nos. Usque ad vos enim pervenimus in evangelio christi: non in immensum gloriantes in

alienis laboribus. Spem autem habentes crescentis fidei vestre in vobis magnificari secundum regulam
nostram in habundantia etiam in illa que ultra vos sunt evangelizare non in aliena regula in his
que preparata sunt gloriari. Qui autem gloriatur in domino glorietur. Non enim qui seipsum commendat ille
probatus est sed quem deus commendat.

XI

Utinam sustineretis modicum quid insipientie mee
sed et supportate me. Emulor enim vos dei emulatione. Despondi enim vos uni viro
virginem castam exhibere christo. Timeo autem ne sicut serpens evam seduxit astucia
sua ita corrumpantur sensus vestri et excidant a simplicitate que est in christo. Nam si
is qui venit alium christum predicat quem non predicavimus aut alium spiritum accipitis quem
non accepistis aut aliud evangelium quod non recepistis recte pateremini. Existimo
enim nichil me minus fecisse a magnis apostolis. Nam et si imperitus sum sermone
sed non scientia. In omnibus autem manifestatus sum vobis. Aut numquid peccatum feci me ipsum humili
ans ut vos exaltemini. quoniam gratis evangelium dei evangelizavi vobis. Alias ecclesi
as expoliavi accipiens stipendium ad ministerium vestrum. Et cum essem apud vos et ege
rem nulli onerosus fui. Nam quod michi deerat suppleverunt fratres qui venerunt a ma
cedonia. et in omnibus sine onere me vobis servavi et servabo. Est veritas christi in me.
quoniam hec gloria non infringetur in me in regionibus achaie. Quare. Quia non diligo vos.
Deus scit. Quod autem facio et faciam ut amputem occasionem eorum qui volunt occasionem ut
in quo gloriantur inveniantur sicut et nos. Nam eiusmodi pseudo apostoli operarii subdoli
transfigurantes se in apostolos christi. Et non mirum. Ipse enim sathanas transfigurat
se in angelum lucis. Non est ergo magnum si ministri eius transfigurantur velut mini
stri iusticie. quorum finis erit secundum opera ipsorum. Iterum dico ne quis me putet insipi
entem. Alioquin velut insipientem accipite me ut et ego modicum quid glorier.
Quod loquor non loquor secundum deum sed quasi in insipientia in hac substantia glorie. Quoniam mul
ti gloriantur secundum carnem et ego gloriabor. Libenter enim suffertis insipientes cum si
tis ipsi sapientes. Sustinetis enim si quis vos in servitutem redigit. si quis devorat.
si quis accipit si quis extollitur si quis in faciem vos cedit. Secundum ignobilitatem
dico quasi nos infirmi fuerimus in hac parte. In quo quis audet in insipientia dico
audeo et ego. Hebrei sunt et ego. Israhelite sunt et ego. Semen abrahe sunt et ego.
Ministri christi sunt et ego. Ut minus sapiens dico plus ego. In laboribus plurimis in
carceribus habundantius in plagis supra modum in mortibus frequenter. A iudeis quinquies
quadragenas una minus accepi. Ter virgis cesus sum semel lapidatus sum ter nau
fragium feci. Nocte ac die in profundo maris fui. In itineribus sepe periculis flumi
num. periculis latronum periculis ex genere. periculis ex gentibus. periculis in civitate periculis
in solitudine. periculis in mari periculis in falsis fratribus. In labore et erumna in vigi
liis multis. In fame et siti in ieiuniis multis in frigore et nuditate. Preter illa que
extrinsecus sunt instantia mea cotidiana sollicitudo omnium ecclesiarum. Quis infirma
tur et ego non infirmor. Quis scandalizatur et ego non uror.

XII

Si gloriari oportet que infir
mitatis mee sunt gloriabor. Deus et pater domini nostri ihesu christi qui est benedictus in secula
scit quod non mentior. Damasci prepositus gentis arethe regis custodiebat civitatem da
mascenorum ut me comprehenderet. Et per fenestram in sporta dimissus sum per murum
et sic effugi manus eius. Si gloriari oportet non expedit quidem. Veniam autem ad visiones
et ad revelationes domini. Scio hominem in christo ante annos quatuordecim sive in cor
pore sive extra corpus nescio deus scit raptum huiusmodi usque ad tercium celum. Et scio
huiusmodi hominem sive in corpore sive extra corpus nescio deus scit. quoniam raptus est in
paradysum et audivit archana verba que non licet homini loqui. Pro huiusmodi gloriabor
pro me autem nichil nisi in infirmitatibus meis. Nam et si voluero gloriari non ero insi
piens. Veritatem enim dicam. Parco autem ne quis me existimet supra id quod videt
in me aut audit aliquid ex me. Et ne magnitudo revelationum extollat me. datus
est michi stimulus carnis mee angelus sathane qui me colaphizet. Propter quod ter dominum roga

ut discederet a me, et dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea. Nam virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo. Cum enim infirmor, tunc potens sum. Factus sum insipiens, vos me coegistis. Ego enim debui a vobis commendari. Nichil enim minus feci ab his qui sunt supra modum apostoli. Tamen etsi nichil sum, signa tamen apostolatus mei facta sunt super vos in omni patientia, signis et prodigiis et virtutibus. Quid enim est quod minus habuistis prae ceteris ecclesiis, nisi quod ego ipse non gravavi vos? Donate mihi hanc iniuriam. Ecce tertio hoc paratus sum venire ad vos, et non ero gravis vobis. Non enim quaero quae vestra sunt, sed vos. Non enim debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis. Ego autem libentissime impendam et superimpendar ipse pro animabus vestris, licet plus vos diligens minus diligar. Sed esto. Ego vos non gravavi, sed cum essem astutus, dolo vos cepi. Numquid per aliquem eorum quos misi ad vos circumveni vos? Rogavi Titum, et misi cum illo fratrem. Numquid Titus vos circumvenit? Nonne eodem spiritu ambulavimus? Nonne eisdem vestigiis? Olim putatis quod excusemus nos apud vos? Coram Deo in Christo loquimur. Omnia autem, karissimi, propter vestram aedificationem. Timeo enim ne forte cum venero non quales volo inveniam vos, et ego inveniar a vobis qualem non vultis, ne forte contentiones, aemulationes, animositates, dissensiones, detractiones, susurrationes, inflationes, seditiones sint inter vos, ne iterum cum venero humiliet me Deus apud vos, et lugeam multos ex his qui ante peccaverunt et non egerunt paenitentiam super immunditia et fornicatione et impudicitia quam gesserunt.

XIII

Ecce tertio hoc venio ad vos. In ore duorum vel trium testium stabit omne verbum. Praedixi et praedico, ut praesens et nunc absens, his qui ante peccaverunt et ceteris omnibus, quoniam si venero iterum non parcam. An experimentum quaeritis eius qui in me loquitur Christus? Qui in vobis non infirmatur, sed potens est in vobis. Nam etsi crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei. Nam et nos infirmi sumus in illo, sed vivemus cum illo ex virtute Dei in vobis. Vosmetipsos temptate si estis in fide, ipsi vos probate. An non cognoscitis vosmetipsos quia Christus Iesus in vobis est? Nisi forte reprobi estis. Spero autem quod cognoscetis quia nos non sumus reprobi. Oramus autem Deum ut nichil mali faciatis, non ut nos probati pareamus, sed ut vos quod bonum est faciatis, nos autem ut reprobi simus. Non enim possumus aliquid adversus veritatem, sed pro veritate. Gaudemus enim quoniam nos infirmi sumus, vos autem potentes estis. Hoc et oramus vestram consummationem. Ideo haec absens scribo, ut non praesens durius agam secundum potestatem quam Dominus dedit mihi in aedificationem et non in destructionem. De cetero, fratres, gaudete, perfecti estote, exhortamini, idem sapite, pacem habete, et Deus dilectionis et pacis erit vobiscum. Salutate invicem in osculo sancto. Salutant vos omnes sancti. Gratia Domini nostri Iesu Christi et caritas Dei et communicatio sancti Spiritus sit cum omnibus vobis. Amen. Explicit epistola II ad Chorinthios.

Argumentum epistolae ad Galatas.

Galathae sunt Graeci. Hi verbum veritatis primum ab apostolo acceperunt, sed post discessum eius temptati sunt a falsis apostolis, ut in legem et circumcisionem verterentur. Hos apostolus revocat ad fidem veritatis, scribens eis ab Epheso. Incipit epistola Pauli apostoli ad Galathas.

Paulus apostolus non ab hominibus neque per hominem, sed per Iesum Christum et Deum Patrem qui suscitavit eum a mortuis, et qui mecum sunt omnes fratres ecclesiis Galathiae. Gratia vobis et pax a Deo Patre et Domino nostro Iesu Christo, qui dedit semetipsum pro peccatis nostris, ut eriperet nos de praesenti saeculo nequam secundum voluntatem Dei et Patris nostri, cui est gloria in saecula saeculorum. Amen. Miror quod sic tam cito transferimini ab eo qui vocavit vos in gratiam Christi in aliud evangelium, quod non est aliud, nisi sunt aliqui qui vos conturbant et volunt convertere evangelium Christi. Sed licet

nos aut angelus de celo euangelizet vobis preter quam quod euangelizauimus vobis anathe
ma sit. Sicut predixi: et nunc iterum dico. Si quis vobis euangelizauerit preter quod accepistis
anathema sit. Modo enim hominibus suadeo an deo? Aut quero hominibus placere?
Si adhuc hominibus placerem: christi seruus non essem. Notum enim vobis facio fratres euange
lium quod euangelizatum est a me: quia non est secundum hominem. Neque enim ego ab homine
illud accepi neque didici: sed per reuelationem ihesu christi. Audistis enim conuersationem meam
aliquando in iudaismo. quoniam supra modum persequebar ecclesiam dei et expugnabam eam. et pro
ficiebam in iudaismo supra multos coetaneos meos in genere meo. habundantius
emulator existens paternarum mearum traditionum. Cum autem placuit ei qui me se
gregauit ex utero matris mee. et uocauit per gratiam suam. ut reuelaret filium suum
in me ut euangelizarem illum in gentibus. continuo non acquieui carni et sanguini.
neque ueni ierusalem ad antecessores meos apostolos. sed abii in arabiam. et iterum reuersus
sum damascum. Deinde post annos tres ueni ierusalem: uidere petrum: et mansi apud
eum diebus quindecim. Alium autem apostolorum uidi neminem: nisi iacobum fratrem domini. Que autem
scribo vobis: ecce coram deo quia non mentior. Deinde ueni in partes syrie et cilicie.
Eram autem ignotus facie ecclesiis iudee que erant in christo. Tantum autem auditum ha
bebant quoniam qui persequebatur nos aliquando. nunc euangelizat fidem quam aliquando ex
pugnabat. et in me clarificabant deum. Deinde post annos quatuordecim iterum

II

ascendi ierusalem. cum barnaba assumpto et tyto. Ascendi autem secundum reuelatio
nem et contuli cum illis euangelium quod predico in gentibus. seorsum autem hiis qui uide
bantur esse aliquid. ne forte in uacuum currerem aut cucurrissem. Sed neque tytus qui
mecum erat cum esset gentilis. compulsus est circumcidi. Sed propter subintroductos.
falsos fratres qui subintroierunt explorare libertatem nostram quam habemus in christo ihesu
ut nos in seruitutem redigerent. Quibus neque ad horam cessimus subiectioni. ut ueri
tas euangelii maneat apud vos. Ab hiis autem qui uidebantur esse aliquid quales ali
quando fuerint nichil mea interest. Deus personam hominis non accipit. Michi enim qui
uidebantur esse aliquid nichil contulerunt. Sed econtra cum uidissent quod creditum est michi
euangelium preputii. sicut et petro circumcisionis. Qui enim operatus est petro in apostolatum
circumcisionis. operatus est et michi inter gentes et cum cognouissent gratiam que data est michi
iacobus et cephas et iohannes qui uidebantur columne esse dextras dederunt michi et barnabe
societatis. ut nos in gentes ipsi autem in circumcisionem. tantum ut pauperum memo
res essemus. Quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere. Cum autem uenisset cephas anti
ochiam. in faciem ei restiti: quia reprehensibilis erat. Prius enim quam uenirent quidam
ab iacobo: cum gentibus edebat. Cum autem uenissent subtrahebat et segregabat se ti
mens eos qui ex circumcisione erant. Et simulationi eius consenserunt ceteri iudei. ita
ut et barnabas duceretur ab eis in illam simulationem. Sed cum uidissent quod non recte
ambularent ad ueritatem euangelii. dixi cephe coram omnibus. Si tu cum iudeus sis
gentiliter uiuis et non iudaice. quomodo gentes cogis iudaizare? Nos natura iudei et non ex
gentibus peccatores. Scientes autem quod non iustificatur homo ex operibus legis. nisi per fidem ihesu christi
et nos in ihesu christo credimus ut iustificemur ex fide christi. et non ex operibus legis. propter quod ex
operibus legis non iustificabitur omnis caro. Quod si querentes iustificari in christo. inuenti
sumus et ipsi peccatores. numquid christus peccati minister est? Absit. Si enim que destruxi hec
iterum edifico: preuaricatorem me constituo. Ego enim per legem legi mortuus sum ut
deo uiuam. Christo confixus sum cruci. Viuo autem iam non ego uiuit uero in me christus. Quod autem nunc
uiuo in carne. in fide uiuo filii dei: qui dilexit me et tradidit semet ipsum pro me. Non
abicio gratiam dei. Si enim per legem iustitia: ergo christus gratis mortuus est. O insensati gala

III

the quis uos fascinauit non obedire ueritati. ante quorum oculos christus ihesus proscriptus est in
vobis crucifixus? Hoc solum a vobis uolo discere. Ex operibus legis spiritum accepistis. an
ex auditu fidei? Sic stulti estis ut cum spiritu ceperitis. nunc carne consummemini. Tanta

passi estis sine causa. si tamen sine causa. Qui ergo tribuit vobis spiritum et operatur in vobis virtutes
ex operibus legis an ex auditu fidei? Sicut scriptum est. Credidit abraham deo: et reputatum
est ei ad iusticiam. Cognoscite ergo quia qui ex fide sunt. hii sunt filii abrahe. Providens autem
scriptura quia ex fide iustificat gentes deus: prenunciavit abrahe quia benedicentur in te omnes
gentes. Igitur qui ex fide sunt: benedicentur cum fideli abraham. Quicumque enim ex
operibus legis sunt: sub maledicto sunt. Scriptum est enim. Maledictus omnis qui non perman
serit in omnibus que scripta sunt in libro legis ut faciat ea. Quoniam autem in lege nemo iustifi
catur apud deum: manifestum est quia iustus ex fide vivit. Lex autem non est ex fide. sed qui
fecerit ea vivet in illis. Christus nos redemit de maledicto legis. factus pro nobis maledi
ctum quia scriptum est. maledictus omnis qui pendet in ligno. ut in gentibus benedictio abra
he fieret in christo ihesu. ut pollicitationem spiritus accipiamus per fidem. Fratres: secundum hominem
dico. Tamen hominis confirmatum testamentum nemo spernit. aut superordinat. Abra
he dicte sunt promissiones: et semini eius. Non dicit et seminibus quasi in multis: sed
quasi in uno. et semini tuo qui est christus. Hoc autem dico testamentum confirmatum a deo:
que post quadringentos et triginta annos. facta est lex non irritum facit: ad evacuan
dam promissionem. Nam si ex lege hereditas: iam non ex repromissione. Abrahe autem per re
promissionem donavit deus. Quid igitur lex? Propter transgressiones posita est. donec veniret se
men cui promiserat. ordinata per angelos in manu mediatoris. Mediator autem unius non
est. deus autem unus est. Lex ergo adversus promissa dei? Absit. Si enim data esset lex que posset
vivificare: vere ex lege esset iusticia. Sed conclusit scriptura omnia sub peccato ut pro
missio ex fide ihesu christi daretur credentibus. Prius autem quam veniret fides sub lege custodi
ebamur. conclusi in eam fidem que revelanda erat. Itaque lex pedagogus noster fuit in
christo ihesu: ut ex fide iustificemur. At ubi venit fides: iam non sumus sub pedagogo. Omnes
enim filii dei estis per fidem in christo ihesu. Quicumque enim in christo baptizati estis: christum in
duistis. Non est iudeus neque grecus non est servus neque liber. non est masculus neque
femina. Omnes enim vos unum estis in christo ihesu. Si autem vos christi ergo abrahe semen

IIII

estis secundum promissionem heredes. Dico autem. Quanto tempore heres parvulus est. nichil dif
fert a servo cum sit dominus omnium. sed sub tutoribus et actoribus est usque ad prefinitum
tempus a patre. Ita et nos cum essemus parvuli. sub elementis huius mundi eramus servi
entes. At ubi venit plenitudo temporis misit deus filium suum factum ex muliere.
factum sub lege. ut eos qui sub lege erant redimeret. ut adoptionem filiorum recipe
remus. Quoniam autem estis filii dei misit deus spiritum filii sui in corda vestra clamantem abba pater.
Itaque iam non est servus sed filius. Quod si filius: et heres per deum. Sed tunc quidem ignorantes
deum: hiis qui natura non sunt dii serviebatis. Nunc autem cum cognoveritis deum immo cogniti si
tis a deo. quomodo convertimini iterum ad infirma et egena elementa quibus denuo servire
vultis? Dies observatis et menses et tempora et annos. Timeo vos: ne forte sine causa
laboraverim in vobis. Estote sicut ego: quia et ego sicut vos. Fratres obsecro vos nichil
me lesistis. Scitis autem quia per infirmitatem carnis evangelizavi vobis iam pridem et temptatio
nem vestram in carne mea non sprevistis neque respuistis. sed sicut angelum dei excepistis
me sicut christum ihesum. Ubi est ergo beatitudo vestra? Testimonium enim perhibeo vobis quia si fie
ri potuisset oculos vestros eruissetis et dedissetis michi. Ergo inimicus vobis factus sum
verum dicens vobis? Emulantur vos non bene. sed excludere vos volunt ut illos emu
lemini. Bonum autem emulamini in bono semper: et non tantum cum presens sum apud vos. Fili
oli mei quos iterum parturio: donec formetur christus in vobis. Vellem autem esse apud vos modo et
mutare vocem meam: quoniam confundor in vobis. Dicite michi qui sub lege vultis esse. legem non
legistis? Scriptum est enim quoniam abraham duos filios habuit. unum de ancilla: et unum de
libera. Sed qui de ancilla: secundum carnem natus est. Qui autem de libera: per repromissionem. Que sunt
per allegoriam dicta. Hec enim sunt duo testamenta. Unum quidem in monte syna in ser
vitute generans que est agar. Syna enim mons est in arabia qui coniunctus est ei que

nunc est Ierusalem, et servit cum filiis suis. Illa autem que sursum est Ierusalem libera est, que
est mater nostra. Scriptum est enim: Letare sterilis que non paris, erumpe et clama que non parturis,
quia multi filii deserte magis quam eius que habet virum. Nos autem fratres secundum Ysaac promissionis
filii sumus. Sed quomodo tunc is qui secundum carnem natus fuerat persequebatur eum qui secundum
spiritum, ita et nunc. Sed quid dicit scriptura? Eice ancillam et filium eius. Non enim heres
erit filius ancille cum filio libere. Itaque fratres non sumus ancille filii sed libere. Qua libertate
Christus nos liberavit. State et nolite iterum iugo servitutis contineri. Ecce ego Paulus
dico vobis quoniam si circumcidamini Christus vobis nichil proderit. Testificor autem rursum omni ho-
mini circumcidenti se quoniam debitor est universe legis faciende. Evacuati estis a Christo
qui in lege iustificamini, a gratia excidistis. Nos autem spiritu ex fide spem iustitie expe-
ctamus. Nam in Christo Ihesu neque circumcisio aliquid valet neque preputium, sed fides que per
caritatem operatur. Currebatis bene, quis vos impedivit veritati non obedire? Persuasio
enim hec non est ex eo qui vocavit vos. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Ego
confido in vobis in Domino quod nichil aliud sapietis. Qui autem conturbat vos portabit iudi-
cium quicumque est ille. Ego autem fratres si circumcisionem adhuc predico, quid adhuc per-
secutionem patior? Ergo evacuatum est scandalum crucis. Utinam et abscidantur qui vos
conturbant. Vos enim in libertatem vocati estis fratres, tantum ne libertatem in occasionem
detis carnis, sed per caritatem servite invicem. Omnis enim lex in uno sermone im-
pletur: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Quod si invicem mordetis et comeditis, videte ne ab
invicem consumamini. Dico autem: Spiritu ambulate et desideria carnis non perficietis. Caro
enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem. Hec enim sibi invicem adversantur,
ut non quecumque vultis illa faciatis. Quod si spiritu ducimini non estis sub lege. Manifesta
autem sunt opera carnis, que sunt fornicatio, immunditia, luxuria, ydolorum servitus, venefi-
cia, inimicicie, contentiones, emulationes, ire, rixe, dissensiones, secte, invidie, homici-
dia, ebrietates, comessationes, et hiis similia, que predico vobis sicut predixi, quoniam qui talia a-
gunt regnum Dei non consequentur. Fructus autem spiritus est caritas, gaudium, pax, patientia,
longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, ca-
stitas. Adversus huiusmodi non est lex. Qui autem sunt Christi carnem suam crucifixerunt cum viciis et
concupiscentiis. Si spiritu vivimus spiritu et ambulemus. Non efficiamur inanis glorie cu-
pidi, invicem provocantes, invicem invidentes. Fratres et si preoccupatus fuerit homo in aliquo de-
licto, vos qui spirituales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans te ipsum ne et
tu tempteris. Alter alterius onera portate et sic adimplebitis legem Christi. Nam si quis exi-
stimat se aliquid esse cum nichil sit, ipse se seducit. Opus autem suum probet unusquisque et sic in se-
metipso tantum gloriam habebit et non in altero. Unusquisque enim onus suum portabit. Commu-
nicet autem is qui catechizatur verbo ei qui se catechizat in omnibus bonis. Nolite errare,
Deus non irridetur. Que enim seminaverit homo hec et metet. Quoniam qui seminat in carne
sua de carne et metet corruptionem. Qui autem seminat in spiritu de spiritu metet vitam
eternam. Bonum autem facientes non deficiamus. Tempore enim suo metemus non deficientes.
Ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei.
Videte qualibus litteris scripsi vobis mea manu. Quicumque enim volunt placere in carne,
hii cogunt vos circumcidi, tantum ut crucis Christi persecutionem non patiantur. Neque enim qui
circumciduntur legem custodiunt, sed volunt vos circumcidi ut in carne vestra glorientur. Mi-
chi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Ihesu Christi, per quem michi mundus crucifixus est et ego mun-
do. In Christo enim Ihesu neque circumcisio aliquid valet neque preputium, sed nova creatura. Et quicumque
hanc regulam secuti fuerint, pax super illos et misericordia et super Israel Dei. De cetero nemo michi mo-
lestus sit. Ego enim stigmata Domini Ihesu in corpore meo porto. Gratia Domini nostri Ihesu Christi cum
spiritu vestro fratres. Amen. Finit epistola ad Galathas. Argumentum epistole ad Ephesios.

Ephesii sunt Asiani. Hi accepto verbo veritatis perstiterunt in fide. Hos collaudat
apostolus scribens eis a Roma de carcere per Tychicum diaconem. Finit argumentum. Incipit epistola ad
Ephesios.

Nemini consenseritis.

tuum

VI

Paulus apostolus christi ihesu per voluntatem dei: sanctis omnibus qui sunt ephesi.
et fidelibus in christo ihesu. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu christo. Benedictus
deus et pater domini nostri ihesu christi: qui benedixit nos in omni benedictione spiritua
li in celestibus in christo ihesu: sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem.
ut essemus sancti et inmaculati in conspectu eius in caritate. Qui predestinavit
nos in adoptionem filiorum per ihesum christum in ipsum secundum propositum voluntatis
sue in laudem glorie gratie sue. in qua gratificavit nos in dilecto filio suo.
in quo habemus redemptionem per sanguinem ipsius remissionem peccatorum secundum divitias
glorie eius que superhabundavit in nobis in omni sapientia et prudentia: ut notum faceret

predestinati

nobis sacramentum voluntatis sue. secundum bonum placitum eius quod proposuit in eo in dispen
satione plenitudinis temporum instaurare omnia in christo que in celis et que in terra
sunt in ipso. In quo et nos sorte vocati sumus. secundum propositum eius. qui omnia operatur secundum
consilium voluntatis sue. ut simus in laudem glorie eius qui ante speravimus in christo. In quo et
vos cum audissetis verbum veritatis evangelium salutis vestre. in quo et credentes signati estis
spiritu promissionis sancto qui est pignus hereditatis nostre. in redemptionem adquisitionis in lau
dem glorie ipsius. Propterea et ego audiens fidem vestram que est in domino ihesu et dilectio
nem in omnes sanctos. non cesso gratias agens pro vobis. memoriam vestri faciens in orationibus meis
ut deus domini nostri ihesu christi pater glorie. det vobis spiritum sapientie et revelationis in agnitione eius
illuminatos oculos cordis vestri. ut sciatis que sit spes vocationis eius. que divitie glorie
hereditatis eius in sanctis. et que sit supereminens magnitudo virtutis eius in nos. qui credi
dimus secundum operationem potentie virtutis eius quam operatus est in christo suscitans illum a mor
tuis. et constituens ad dexteram suam in celestibus. super omnem principatum et potestatem et
virtutem. et dominationem et omne nomen quod nominatur non solum in hoc seculo sed et in futuro.
et omnia subiecit sub pedibus eius. et ipsum dedit caput supra omnem ecclesiam que corpus ipsius

II

est. plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur. Et vos cum essetis mortui delictis
et peccatis vestris in quibus aliquando ambulastis secundum seculum mundi huius secundum principem
potestatis aeris huius. spiritus qui nunc operatur in filios diffidentie. in quibus et nos omnes
aliquando conversati sumus. in desideriis carnis nostre. facientes voluntatem carnis et cogi
tationum. et eramus natura filii ire sicut et ceteri. Deus autem qui dives est in misericordia. propter nimi
am caritatem suam qua dilexit nos. cum essemus mortui peccatis convivificavit nos christo.
Cuius gratia estis salvati et conresuscitavit et consedere fecit. in celestibus in christo ihesu ut
ostenderet in seculis supervenientibus. habundantes divitias gratie sue. in bonitate super
nos in christo ihesu. Gratia enim estis salvati per fidem. et hoc non ex vobis. Dei enim donum est. non ex
operibus ut ne quis glorietur. Ipsius enim sumus factura. creati in christo ihesu in operibus bonis. que
preparavit deus ut in illis ambulemus. Propter quod memores estote quod aliquando vos gentes
eratis in carne. qui dicimini preputium ab ea que dicitur circumcisio in carne manu
facta. quia eratis illo tempore sine christo. alienati a conversatione israel. et hospites testa
mentorum. promissionis spem non habentes. et sine deo in hoc mundo. Nunc autem in christo ihesu
vos qui aliquando eratis longe. facti estis prope in sanguine christi. Ipse enim est pax nostra qui
fecit utraque unum. et medium parietem macerie solvens inimicicias in carne sua. le
gem mandatorum decretis evacuans. ut duos condat in semet ipsum. in uno novo
homine faciens pacem. ut reconciliet ambos in uno corpore deo. per crucem interfici
ens inimicitias in semet ipso. Et veniens evangelizavit pacem vobis qui longe fuistis.
et pacem hiis qui prope. quoniam per ipsum habemus accessum ambo in uno spiritu. ad patrem. Er
go iam non estis hospites et advene sed estis cives sanctorum et domestici dei. superedificati su
per fundamentum apostolorum et prophetarum ipso summo angulari lapide christo ihesu. in quo omnis edi
ficatio constructa crescit in templum sanctum in domino. In quo et vos coedificamini in ha

III

bitaculum dei in spiritu sancto. Huius rei gratia ego paulus vinctus christi ihesu pro vobis
gentibus si tamen audistis dispensationem gratie dei que data est michi in vobis. quoniam secundum

reuelationem notum michi factum est sacramentum. sicut supra scripsi in breui, prout potestis legen-
tes intelligere prudentiam meam in mysterio christi. quod aliis generationibus non est agnitum fi-
liis hominum. sicut reuelatum est nunc sanctis apostolis eius et prophetis in spiritu. esse gentes
coheredes et concorporales et comparticipes promissionis in christo ihesu per euangelium. cuius factus
sum ego minister et apostolus. secundum donum gratie dei que data est michi. secundum operationem
uirtutis eius. Michi omnium sanctorum minimo data est gratia hec. in gentibus euuangelizare
inuestigabiles diuitias christi et illuminare omnes que sit dispensatio sacramenti
absconditi a seculis in deo qui omnia creauit. ut innotescat principibus et potestatibus in
celestibus per ecclesiam multiformis sapientia dei. secundum prefinitionem seculorum quam fecit
in christo ihesu domino nostro. in quo habemus fiduciam et accessum in confidentia per fidem eius.
Propter quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro uobis. que est gloria uestra. Huius rei
gratia flecto genua mea ad patrem domini nostri ihesu christi. ex quo omnis paternitas in ce-
lis et in terra nominatur. ut det uobis diuitias glorie sue. uirtute corroborari per spiritum eius
in interiori homine habitare christum per fidem in cordibus uestris. In caritate radicati et
fundati ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis. que sit latitudo et longitudo et
sublimitas et profundum. Scire etiam supereminentem scientie caritatem christi. ut imple-
amini in omnem plenitudinem dei. Ei autem qui potens est omnia superhabundanter
facere. quam petimus aut intelligimus. secundum uirtutem que operatur in nobis. ipsi gloria in ecclesia
et in christo ihesu in omnes generationes seculi seculorum amen.

IIII

Obsecro itaque uos fratres ego uin-
ctus in domino. ut digne ambuletis uocatione qua uocati estis cum omni humilitate et
mansuetudine cum patientia supportantes inuicem in caritate. solliciti seruare uni-
tatem spiritus in uinculo pacis. Unum corpus et unus spiritus. sicut uocati estis in una spe uoca-
tionis uestre. Unus dominus. una fides. unum baptisma. Unus deus et pater omnium qui super
omnes et per omnia et in omnibus nobis. Unicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram
donationis christi. Propter quod dicit. Ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem dedit
dona hominibus. Quod autem ascendit quid est nisi quia et descendit primum in inferiores partes
terre. Qui descendit ipse est et qui ascendit super omnes celos ut adimpleret omnia.
Et ipse dedit quosdam quidem apostolos. quosdam autem prophetas alios uero euuangelistas. alios autem pasto-
res et doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerii. in edificationem corporis christi. donec
occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis filii dei. in uirum perfectum in men-
suram etatis plenitudinis christi. ut iam non simus paruuli fluctuantes et circumferamur
omni uento doctrine. in nequitia hominum in astutia ad circumuentionem erroris. Ue-
ritatem autem facientes in caritate. crescamus in illo per omnia qui est caput christus. ex quo totum
corpus compactum et conexum per omnem iuncturam subministrationis. secundum operationem in
mensuram uniuscuiusque membri augmentum corporis facit. in edificationem sui in caritate.
Hoc igitur dico et testificor in domino. ut iam non ambuletis sicut gentes ambulant in uani-
tate sensus sui. tenebris obscuratum habentes intellectum. alienati a uita dei per igno-
rantiam que est in illis. propter cecitatem cordis ipsorum. Qui desperantes semetipsos tra-
diderunt impudicitie in operationem inmunditie et omnis auaritie. Uos autem non ita didi-
cistis christum. si tamen illum audistis. et in ipso edocti estis sicut est ueritas in ihesu. deponere
uos secundum pristinam conuersationem ueterem hominem qui corrumpitur secundum desideria
erroris. Renouamini autem spiritu mentis uestre. et induite nouum hominem qui secundum deum creatus
est. in iustitia et sanctitate ueritatis. Propter quod deponentes mendacium loquimini ueritatem
unusquisque cum proximo suo. quoniam sumus inuicem membra. Irascimini et nolite peccare. Sol
non occidat super iracundiam uestram. Nolite locum dare diabolo. Qui furabatur iam non
furetur. magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est. ut habeat unde tribuat ne-
cessitatem patienti. Omnis sermo malus non procedat ex ore uestro. sed si quis bonus est ad edi-
ficationem fidei. ut det gratiam audientibus. Et nolite contristare spiritum sanctum dei in quo sig-
nati estis in die redemptionis. Omnis amaritudo et ira et indignatio et clamor et blas-

phemia tollatur a vobis cum omni malitia. Estote autem invicem benigni misericordes donantes invicem sicut et deus in christo donavit vobis.

V

Estote ergo imitatores dei sicut filii karissimi et ambulate in dilectione sicut et christus dilexit nos et tradidit semet ipsum pro nobis oblationem et hostiam deo in odorem suavitatis. Fornicatio autem et omnis immunditia aut avaritia nec nominetur in vobis sicut decet sanctos aut turpitudo aut stultiloquium aut scurrilitas que ad rem non pertinet sed magis gratiarum actio. Hoc enim scitote intelligentes quod omnis fornicator aut immundus aut avarus quod est idolorum servitus non habet hereditatem in regno christi et dei. Nemo vos seducat inanibus verbis. Propter hec enim venit ira dei in filios diffidentie. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebre nunc autem lux in domino. Ut filii lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate et iustitia et veritate. Probantes quid sit beneplacitum deo et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum magis autem et redarguite. Que enim in occulto fiunt ab ipsis turpe est et dicere. Omnia autem que arguuntur a lumine manifestantur. Omne enim quod manifestatur lumen est. Propter quod dicit. Surge qui dormis et exurge a mortuis et illuminabit te christus. Videte itaque fratres quomodo caute ambuletis non quasi insipientes sed ut sapientes redimentes tempus quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes sed intelligentes que sit voluntas dei. Et nolite inebriari vino in quo est luxuria sed implemini spiritu sancto loquentes vobismet ipsis in psalmis et ymnis et canticis spiritualibus cantantes et psallentes in cordibus vestris domino. Gratias agentes semper pro omnibus in nomine domini nostri ihesu christi deo et patri. Subiecti invicem in timore christi. Mulieres viris suis subdite sint sicut domino quoniam vir caput est mulieris sicut christus caput est ecclesie ipse salvator corporis eius. Sed ut ecclesia subiecta est christo ita et mulieres viris suis in omnibus. Viri diligite uxores vestras sicut et christus dilexit ecclesiam et se ipsum tradidit pro ea ut illam sanctificaret mundans lavacro aque in verbo vite ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam aut rugam aut aliquid eiusmodi sed ut sit sancta et immaculata. Ita et viri debent diligere uxores suas ut corpora sua. Qui suam uxorem diligit se ipsum diligit. Nemo enim umquam carnem suam odio habuit sed nutrit et fovet eam sicut et christus ecclesiam quia membra sumus corporis eius de carne eius et de ossibus eius. Propter hoc relinquet homo patrem et matrem suam et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in christo et in ecclesia. Verumtamen et vos singuli unusquisque suam uxorem sicut se ipsum diligat uxor autem timeat virum.

VI

Filii obedite parentibus vestris in domino. Hoc enim iustum est. Honora patrem tuum et matrem tuam quod est mandatum primum in promissione ut bene sit tibi et sis longevus super terram. Et vos patres nolite ad iracundiam provocare filios vestros sed educate illos in disciplina et correptione domini. Servi obedite dominis carnalibus cum timore et tremore in simplicitate cordis vestri sicut christo non ad oculum servientes quasi hominibus placentes sed ut servi christi facientes voluntatem dei ex animo cum bona voluntate servientes sicut domino et non hominibus scientes quoniam unusquisque quodcumque fecerit bonum hoc percipiet a domino sive servus sive liber. Et vos domini eadem facite illis remittentes minas scientes quia et illorum et vester dominus est in celis et personarum acceptio non est apud deum. De cetero fratres confortamini in domino et in potentia virtutis eius. Induite vos armaturam dei ut possitis stare adversus insidias diaboli. Quia non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem sed adversus principes et potestates adversus mundi rectores tenebrarum harum contra spiritualia nequitie in celestibus. Propterea accipite armaturam dei ut possitis resistere in die malo et in omnibus perfecti stare. State ergo succincti lumbos vestros in veritate et induti loricam iustitie et calciati pedes in preparatione evangelii pacis. In omnibus sumentes scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Et galeam salutis assumite et gladium spiritus quod est verbum dei. Per omnem orationem et obsecrationem orantes omni tempore in spiritu et in ipso vigilantes in omni instantia et obsecratione pro omnibus sanctis et pro me ut detur michi sermo in apertione

oris mei cum fiducia notum facere misterium evangelii, pro quo legatione fungor in cathe-
na ita ut in ipso audeam prout oportet me loqui. Ut autem et vos sciatis que circa me sunt,
quid agam, omnia nota vobis faciet Tychicus carissimus frater et fidelis minister in domino, quem
misi ad vos in hoc ipsum ut cognoscatis que circa nos sunt, et consoletur corda vestra. Pax
fratribus et caritas cum fide a deo patre et domino ihesu christo. Gratia cum omnibus qui diligunt dominum
nostrum ihesum christum in incorruptione. Amen. Explicit epistola ad ephesios. Incipit argumentum in epistola ad phil.

Philippenses sunt macedones. Hii accepto verbo veritatis perstiterunt in fide, nec re-
ceperunt falsos apostolos. Hos apostolus collaudat scribens eis a roma de carcere per epafroditum.
Finit argumentum. Incipit epistola ad phil.

Paulus et tymotheus servi ihesu christi omnibus sanctis in christo
ihesu qui sunt philippis, cum episcopis et diaconibus. Gratia vobis et pax a deo
patre nostro et domino ihesu christo. Gratias ago deo meo in omni memoria
vestri semper in cunctis orationibus meis pro omnibus vobis cum gaudio deprecationem
faciens, super communicatione vestra in evangelio christi a prima die usque nunc, con-
fidens hoc ipsum, quia qui cepit in vobis opus bonum perficiet usque in diem domini nostri
ihesu christi. Sicut est michi iustum hoc sentire pro omnibus vobis, eo quod habeam vos in corde, et in vin-
culis meis et in defensione et confirmatione evangelii, socios gaudii mei omnes vos esse.
Testis enim michi est deus, quomodo cupiam omnes vos in visceribus ihesu christi. Et hoc oro ut caritas
vestra magis ac magis habundet in scientia et in omni sensu, ut probetis potiora, ut sitis since-
ri et sine offensione in diem christi, repleti fructu iusticie per ihesum christum in gloriam et lau-
dem dei. Scire autem vos volo fratres quia que circa me sunt magis ad profectum venerunt
evangelii, ita ut vincula mea manifesta fierent in christo in omni pretorio et in ceteris omnibus,
et plures e fratribus in domino confidentes vinculis meis, habundantius auderent sine timore
verbum dei loqui. Quidam quidem et propter invidiam et contentionem, quidam autem et propter bo-
nam voluntatem christum predicant. Quidam ex caritate scientes quoniam in defensione evangelii
positus sum, quidam autem ex contentione christum annuntiant non sincere, existimantes pressu-
ram se suscitare vinculis meis. Quid enim? Dum omni modo sive per occasionem sive per veritatem
christus annuntietur, et in hoc gaudeo, sed et gaudebo. Scio enim quia hoc michi proveniet in salu-
tem per vestram orationem et subministrationem spiritus ihesu christi, secundum expectationem et spem me-
am, quia in nullo confundar, sed in omni fiducia sicut semper et nunc magnificabitur christus
in corpore meo, sive per vitam sive per mortem. Michi enim vivere christus est, et mori lucrum. Quod si vi-
vere in carne hic michi fructus operis est, et quid eligam ignoro. Coartor autem e duobus, de-
siderium habens dissolvi et cum christo esse, multo enim melius; permanere autem in carne necessarium
est propter vos. Et hoc confidens scio quia manebo et permanebo omnibus vobis ad profectum vestrum et
gaudium fidei, ut gratulatio vestra habundet in christo ihesu in me per meum adventum iterum
ad vos. Tantum digne evangelio christi conversamini, ut sive cum venero et videro vos, sive
absens audiam de vobis quia statis in uno spiritu unanimes, collaborantes fidei evangelii,
et in nullo terreamini ab adversariis, que est illis causa perditionis, vobis autem salutis, et
hoc a deo, quia vobis donatum est pro christo non solum ut in eum credatis, sed ut etiam pro illo pa-
tiamini, idem certamen habentes quale et vidistis in me et nunc audistis de me. Si qua ergo
consolatio in christo, si quod solacium caritatis, si qua societas spiritus, si qua viscera miserationis,
implete gaudium meum, ut idem sapiatis, eandem caritatem habentes, unanimes, id ipsum
sentientes, nichil per contentionem neque per inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi invi-
cem arbitrantes, non que sua sunt singuli considerantes, sed ea que aliorum. Hoc enim
sentite in vobis quod et in christo ihesu, qui cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se
equalem deo, sed semet ipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem
hominum factus et habitu inventus ut homo. Humiliavit semet ipsum factus obediens
usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod et deus illum exaltavit et donavit illi nomen
quod est super omne nomen, ut in nomine ihesu omne genu flectatur celestium terrestrium
et infernorum, et omnis lingua confiteatur quia dominus ihesus christus in gloria est dei patris. Itaque

Karissimi mei sicut semper obedistis non ut in presentia mei tantum sed multo magis nunc in absentia mea
cum metu et tremore vestram salutem operamini. Deus est enim qui operatur in vobis et velle et
perficere pro bona voluntate. Omnia autem facite sine murmurationibus et hesitationibus. ut sitis
sine querela et simplices filii dei sine reprehensione in medio nationis prave et perverse. inter
quos lucetis sicut luminaria in mundo. verbum vite continentes ad gloriam meam in die
Christi. quia non in vacuum cucurri neque in vacuum laboravi. Sed et si immolor supra sacrificium
et obsequium fidei vestre. gaudeo et congratulor omnibus vobis. Idipsum autem et vos gaudete et
congratulamini michi. Spero autem in domino Ihesu timotheum me mittere cito ad vos. ut et ego bo
no animo sim cognitis que circa vos sunt. Neminem enim habeo tam unanimem. qui sincera affe
ctione pro vobis sollicitus sit. Omnes enim que sua sunt querunt. non que sunt Ihesu Christi. Experi
mentum autem eius cognoscite. quia sicut patri filius mecum servivit in evangelio. Hunc igitur spero
me mittere ad vos. mox ut video que circa me sunt. Confido autem in domino quia et ipse veniam
ad vos cito. Necessarium autem existimavi epafroditum fratrem et cooperatorem et commilitonem meum
vestrum autem apostolum et ministrum necessitatis mee. mittere ad vos. quoniam quidem omnes vos desi
derabat. et mestus erat. propterea quod audieratis illum infirmatum. Nam et infirmatus est
usque ad mortem. sed deus misertus est eius. Non solum autem eius verum etiam et mei. ne tristicia
super tristiciam haberem. Festinantius ergo misi illum. ut viso eo iterum gaudeatis. et ego sine tristicia
sim. Excipite itaque illum cum omni gaudio in domino. et eiusmodi cum honore habetote.
quoniam propter opus Christi usque ad mortem accessit. tradens animam suam ut impleret id quod ex vobis
deerat erga meum obsequium.

III

De cetero fratres mei gaudete in domino. Eadem vobis scribe
re michi quidem non pigrum. vobis autem necessarium. Videte canes videte malos operarios. videte
concisionem. Nos enim sumus circumcisio qui spiritu deo servimus et gloriamur in Christo Ihesu et
non in carne fiduciam habentes. quamquam ego habeam confidentiam et in carne. Si quis alius
videtur confidere in carne. ego magis circumcisus octava die. ex genere Israel de tribu
beniamin. hebreus ex hebreis secundum legem phariseus. secundum emulationem persequens
ecclesiam dei. secundum iusticiam que in lege est conversatus sine querela. Sed que michi fue
runt lucra. hec arbitratus sum propter Christum detrimenta. Verumtamen existimo omnia
detrimenta esse. propter eminentem scientiam Ihesu Christi domini mei. propter quem omnia detrimentum
feci et arbitror ut stercora. ut Christum lucrifaciam et inveniar in illo non habens meam iusti
ciam que ex lege est. sed illam que ex fide est Ihesu Christi. que ex deo est iusticia in fide
ad cognoscendum illum et virtutem resurrectionis eius et societatem passionis illius con
figuratus morti eius si quo modo occurram ad resurrectionem que est ex mortuis. Non
quod iam acceperim. aut iam perfectus sim. Sequor autem si quo modo comprehendam in quo et
comprehensus sum a Christo Ihesu. Fratres. ego me non arbitror comprehendisse. Unum autem que
quidem retro sunt obliviscens. ad ea vero que sunt priora extendens me ipsum ad destina
tum persequor ad bravium superne vocationis dei in Christo Ihesu domino nostro. Quicumque ergo
perfecti sumus hoc sentiamus. Et si quid aliter sapitis. et hoc vobis deus revelabit. Veri
tamen ad quod pervenimus ut idem sapiamus et in eadem permaneamus regula. Imitatores
mei estote fratres. et observate eos qui ita ambulant sicut habetis formam nostram. Mul
ti enim ambulant quos sepe dicebam vobis. nunc autem et flens dico inimicos crucis Christi.
quorum finis interitus. quorum deus venter est. et gloria in confusione ipsorum qui terrena
sapiunt. Nostra autem conversatio in celis est. unde etiam salvatorem expectamus domi
num nostrum Ihesum Christum qui reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori clarita
tis sue. secundum operationem qua possit etiam subicere sibi omnia.

IIII

Itaque fratres mei karissimi et
desiderantissimi gaudium meum et corona mea. sic state in domino karissimi. Euchodiam
rogo et sinticen deprecor. idipsum sapere in domino. Etiam rogo et te germane compar.
adiuva illas que mecum laboraverunt in evangelio cum clemente et ceteris adiutoribus meis
quorum nomina sunt in libro vite. Gaudete in domino semper. iterum dico gaudete. Mode
stia vestra nota sit omnibus hominibus. dominus prope est. Nichil solliciti sitis sed in omni

oratione et obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestre innotescant apud deum. Et pax dei que exuperat omnem sensum custodiat corda vestra et intelligentias vestras in christo ihesu. De cetero fratres quecumque sunt vera quecumque pudica. quecumque iusta quecumque sancta. quecumque amabilia quecumque bone fame. si qua virtus. si qua laus discipline. hec cogitate que et didicistis et accepistis et audistis et vidistis in me. Hec agite. et deus pacis erit vobiscum. Gavisus sum autem in domino vehementer: quoniam tandem aliquando refloruistis pro me sentire sicut et sentiebatis. Occupati autem eratis. Non quasi propter penuriam dico. Ego enim didici in quibus sum sufficiens esse. Scio et humiliari: scio et habundare. Ubique et in omnibus institutus sum: et saciari et esurire. et habundare et penuriam pati. Omnia possum: in eo qui me confortat. Verumtamen benefecistis: communicantes tribulationi mee. Scitis autem et vos philippenses. quod in principio evangelii quando profectus sum a macedonia. nulla michi ecclesia communicavit in ratione dati et accepti. nisi vos soli qui et thessalonicam semel et bis in usum michi misistis. Non quia quero datum. sed requiro fructum habundantem in ratione vestra. Habeo autem omnia et habundo repletus sum acceptis ab epafrodito que misistis in odorem suavitatis. hostiam acceptam. placentem deo. Deus autem meus impleat omne desiderium vestrum. secundum divitias suas in gloria in christo ihesu. Deo autem et patri nostro gloria in secula seculorum amen. Salutate omnem sanctum in christo ihesu. Salutant vos qui mecum sunt fratres. Salutant vos omnes sancti maxime autem qui de cesaris domo sunt. Gratia domini nostri ihesu christi cum spiritu vestro Amen. Finit epistola ad philippenses. Argumentum epistole ad colosenses.

Colosenses et hii sicut laodicenses sunt asiani: et ipsi preventi erant a pseudo apostolis. nec ad hos accessit ipse apostolus: sed et hos per epistolam corrigit. Audierunt enim verbum ab archippo. qui et ministerium in eos accepit. Ergo apostolus iam ligatus scribit eis ab epheso: per tithicum diaconum et onesimum acolitum. Incipit epistola ad colosenses.

Paulus apostolus christi ihesu per voluntatem dei et tymotheus frater: hiis qui sunt colossis. sanctis et fidelibus fratribus in christo ihesu. Gratia vobis et pax a deo patre nostro. Gratias agimus deo et patri domini nostri ihesu christi. semper pro vobis orantes. audientes fidem vestram in christo ihesu et dilectionem quam habetis in omnes sanctos propter spem que reposita est vobis in celis. quam audistis in verbo veritatis evangelii. quod pervenit ad vos sicut in universo mundo est. et fructificat et crescit: sicut in vobis ex ea die qua audistis et cognovistis gratiam dei in veritate. sicut didicistis ab epafra karissimo conservo nostro. qui est fidelis pro vobis minister christi ihesu: qui etiam manifestavit nobis dilectionem vestram in spiritu. Ideo et nos ex qua die audivimus. non cessamus pro vobis orantes et postulantes ut impleamini agnitione voluntatis eius. in omni sapientia et intellectu spiritali. ut ambuletis digne deo per omnia placentes. in omni opere bono fructificantes. et crescentes in scientia dei. in omni virtute confortati secundum potentiam claritatis eius in omni patientia et longanimitate cum gaudio gratias agentes deo et patri. qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine. qui eripuit nos de potestate tenebrarum et transtulit in regnum filii dilectionis sue. in quo habemus redemptionem remissionem peccatorum. qui est imago dei invisibilis primogenitus omnis creature. quia in ipso condita sunt universa in celis et in terra. visibilia et invisibilia sive throni sive dominationes. sive principatus sive potestates. omnia per ipsum et in ipso creata sunt. et ipse est ante omnes et omnia in ipso constant. et ipse est caput corporis ecclesie qui est principium primogenitus ex mortuis. ut sit in omnibus primatum tenens. quia in ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare et per eum reconciliare omnia in ipso. pacificans per sanguinem crucis eius sive que in celis sive que in terris sunt. Et vos cum essetis aliquando alienati et inimici sensu in operibus malis. nunc autem reconciliavit in corpore carnis eius per mortem. exhibere vos sanctos et immaculatos et irreprehensibiles coram ipso si tamen permanetis in fide fundati et stabiles et inmobiles a spe evangelii quod audistis quod predicatum est in universa creatura que sub celo est: cuius factus sum ego paulus minister. Qui nunc gaudeo

in passionibus pro vobis et adimpleo ea que desunt passionum christi in carne mea pro corpore eius quod
est ecclesia. cuius factus sum ego minister. secundum dispensationem dei que data est michi in
vos. ut impleam verbum dei misterium quod absconditum fuit a seculis et generationibus. nunc
autem manifestatum est sanctis eius. quibus voluit deus notas facere divitias glorie sacramenti
eius in gentibus. quod est christus in vobis spes glorie. quem nos annuntiamus. corripientes omnem ho
minem et docentes omnem hominem in omni sapientia ut exhibeamus omnem hominem perfe
ctum in christo ihesu. in quo et laboro certando secundum operationem eius. quam operatur in me in
II
virtute. Volo enim vos scire qualem sollicitudinem habeam pro vobis et pro his qui sunt
laodicie et quicumque non viderunt faciem meam in carne. ut consolentur corda ipsorum. in
structi in caritate et in omnes divitias plenitudinis intellectus. in agnitionem
misterii dei patris christi ihesu. in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie abscondi
ti. Hoc autem dico ut nemo vos decipiat. in sublimitate sermonum. Nam et si cor
pore absens sum. sed spiritu vobiscum sum gaudens et videns ordinem vestrum et firma
mentum eius que in christo est fidei vestre. Sicut ergo accepistis christum ihesum dominum nostrum. in
ipso ambulate radicati et superedificati in ipso et confirmati in fide sicut et didicistis.
habundantes in illo gratiarum actione. Videte ne quis vos decipiat per philosophi
am et inanem fallaciam secundum traditionem hominum. secundum elementa mundi et non
secundum christum quia in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter. et estis in illo
repleti. qui est caput omnis principatus et potestatis. in quo et circumcisi estis circumci
sione non manu facta. in expoliatione corporis carnis. in circumcisione ihesu christi consepul
ti ei in baptismo. in quo et resurrexistis per fidem operationis dei qui suscitavit illum a
mortuis. Et vos cum essetis mortui in delictis et preputio carnis vestre convivificavit cum
illo. donans vobis omnia delicta. delens quod adversus nos erat cyrographum decreti
quod erat contrarium nobis et ipsum tulit de medio affigens illud cruci. expolians principa
tus et potestates traduxit confidenter. palam triumphans illos in semet ipso.
Nemo ergo vos iudicet in cibo aut in potu aut in parte diei festi. aut neomenie
aut sabbatorum que sunt umbra futurorum. corpus autem christi. Nemo vos seducat volens in
humilitate et religione angelorum que non vidit ambulans frustra inflatus sensu car
nis sue. et non tenens caput. ex quo totum corpus per nexus et coniunctiones subministra
tum et constructum crescit in augmentum dei. Si mortui estis cum christo ab elementis
huius mundi. quid adhuc tamquam viventes in mundo decernitis. ne tetigeritis neque
gustaveritis neque contrectaveritis. que sunt omnia in interitum ipso usu. secundum precepta
et doctrinas hominum. que sunt rationem quidem habentia sapientie. in superstitione et humi
III
litate et ad non parcendum corpori. non in honore aliquo ad saturitatem carnis. Igitur si con
surrexistis cum christo que sursum sunt querite ubi christus est in dextera dei sedens. Que
sursum sunt sapite non que super terram. Mortui enim estis et vita vestra abscondita est cum
christo in deo. Cum enim christus apparuerit vita vestra tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria.
Mortificate ergo membra vestra que sunt super terram. fornicationem inmunditiam libidi
nem concupiscentiam malam. et avaritiam que est simulacrorum servitus. propter que
venit ira dei in filios incredulitatis. in quibus et vos ambulastis aliquando cum viveretis
in illis. Nunc autem deponite et vos omnia. iram indignationem malitiam blasfemi
am. turpem sermonem de ore vestro. Nolite mentiri invicem. expoliantes vos veterem
hominem cum actibus eius et induentes novum hominem qui renovatur in agnitione dei.
secundum ymaginem eius qui creavit illum. ubi non est masculus et femina. gentilis
et iudeus. circumcisio et preputium barbarus et scytha. servus et liber. sed omnia et in omnibus christus.
Induite vos ergo sicut electi dei sancti et dilecti viscera misericordie. benignitatem humilitatem mode
stiam. patientiam supportantes invicem et donantes vobismet ipsis. si quis adversus ali
quem habet querelam. Sicut et dominus donavit vobis. ita et vos. Super omnia autem hec cari
tatem habete. quod est vinculum perfectionis. Et pax christi exultet in cordibus vestris. in qua

et vocati estis in uno corpore et grati estote. Verbum dei habitet in vobis in omni sapientia habundanter: docentes et commonentes vosmet ipsos. psalmis ymnis canticis spiritualibus. in gratia cantantes in cordibus vestris deo. Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere. omnia in nomine domini ihesu christi: gratias agentes deo et patri per ipsum. Mulieres subdite estote viris sicut oportet in domino. Viri diligite uxores vestras: et nolite amari esse ad illas. Filii obedite parentibus per omnia. Hoc enim placitum est deo. Patres: nolite ad indignationem provocare filios vestros. ut non pusillanimes fiant. Servi obedite per omnia dominis carnalibus non ad oculum servientes quasi hominibus placentes. sed in simplicitate cordis timentes deum. Quodcumque facitis ex animo operamini. sicut domino et non hominibus. scientes quod a domino accipietis retributionem hereditatis. Domino christo servite. Qui enim iniuriam facit recipiet id quod inique gessit. et non est personarum acceptio apud deum.

IIII

Domini quod iustum est et equum servis prestate. scientes quoniam et vos dominum habetis in celo. Orationi instate. vigilantes in ea in gratiarum actione. orantes simul et pro nobis. ut deus aperiat nobis ostium sermonis. ad loquendum misterium christi. propter quod etiam vinctus sum. ut manifestem illud ita ut oportet me loqui. In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt: tempus redimentes. Sermo vester semper in gratia sale sit conditus. ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere. Que circa me sunt omnia vobis nota faciet tychicus karissimus frater et fidelis minister et conservus in domino. quem misi ad vos ad hoc ipsum ut cognoscat que circa vos sunt et consoletur corda vestra. cum onesimo karissimo et fideli fratre qui est ex vobis. qui omnia que hic aguntur nota facient vobis. Salutat vos aristharcus. concaptivus meus. et marcus consobrinus barnabe. de quo accepistis mandata si venerit ad vos excipite illum: et ihesus qui dicitur iustus qui sunt ex circumcisione. Hii soli sunt adiutores mei in regno dei qui mihi fuerunt solacio. Salutat vos epafras qui ex vobis est servus christi ihesu. semper sollicitus pro vobis in orationibus. ut stetis perfecti et pleni omni voluntate dei. Testimonium enim illi perhibeo quod habet multum laborem pro vobis et pro hiis qui sunt laodicie et qui therapoli. Salutat vos lucas medicus karissimus et demas. Salutate fratres qui sunt laodicie et nimpham et que in domo eius est ecclesiam. Et cum lecta fuerit apud vos epistola facite ut et in laodicensium ecclesia legatur: et eam que laodicensium est vos legatis. Et dicite archippo. Vide ministerium quod accepisti a domino. ut illud impleas. Salutatio mea manu pauli. Memores estote vinculorum meorum. Gratia domini vobiscum amen.

Finit epistola ad colocenses. Argumentum est ad thessalonicen.

Thessalonicenses sunt macedones. qui accepto verbo veritatis perstiterunt in fide. etiam in persecutione civium suorum. Preterea nec receperunt ea que a falsis apostolis dicebantur. Hos collaudat apostolus scribens eis ab athenis per tymotheum diaconum.

Incipit epistola prima ad thessalonicenses.

Paulus et silvanus et tymotheus: ecclesie thessalonicensium in deo patre et domino ihesu christo. Gratia vobis et pax. Gratias agimus deo semper pro omnibus vobis. memoriam vestri facientes in orationibus nostris sine intermissione. memores operis fidei vestre et laboris. et caritatis et sustinentie spei domini nostri ihesu christi. ante deum et patrem nostrum. Scientes fratres dilecti a deo electionem vestram quia evangelium nostrum non fuit ad vos in sermone tantum sed et in virtute et in spiritu sancto et in plenitudine multa. sicut scitis quales fuerimus in vobis propter vos. Et vos imitatores nostri facti estis et domini excipientes verbum in tribulatione multa cum gaudio spiritus sancti. ita ut facti sitis forma omnibus credentibus in macedonia et in achaia. A vobis enim diffamatus est sermo domini. non solum in macedonia et in achaia. sed in omni loco fides vestra que est ad deum profecta est. ita ut non sit nobis necesse quicquam loqui. Ipsi enim de vobis annuntiant. qualem introitum habuerimus ad vos. et quomodo conversi estis ad deum a simulachris. servire deo vivo et vero. et expectare filium eius de celis quem suscitavit ex mortuis dominum ihesum qui eripuit nos ab ira ventura.

Non solum ipsi in omnibus profecti erant. sed etiam alii eorum profecerunt exemplo. Laudando quos illos apostolus ad maiora provocat et invitat.

II

Nam ipsi scitis fratres introitum nostrum ad vos. quia non inanis fuit: sed ante passi et contumeliis affecti. sicut scitis in philippis fiduciam habuimus in deo nostro loqui ad vos evangelium dei in multa sollicitudine. Exhortatio enim nostra

non de errore neque de inmunditia neque in dolo. sed sicut probati sumus a deo ut crederetur nobis
evangelium, ita loquimur: non quasi hominibus placentes sed deo qui probat corda nostra. Neque enim aliquando
fuimus in sermone adulationis sicut scitis, neque in occasione avaritiae. deus testis est. nec
quaerentes ab hominibus gloriam, neque a vobis, neque ab aliis, cum possemus oneri esse ut Christi apostoli.
sed facti sumus parvuli in medio vestrum, tamquam si nutrix foveat filios suos. ita desiderantes
vos cupide volebamus tradere vobis non solum evangelium dei, verum etiam animas nostras, quoniam
karissimi nobis facti estis. Memores enim estis fratres laboris nostri et fatigationis. Nocte et die
operantes, ne quem vestrum gravaremus, praedicavimus vobis evangelium dei. Vos enim testes
estis et deus, quam sancte et iuste et sine querela vobis qui credidistis fuimus, sicut scitis qualiter
unumquemque vestrum tamquam pater filios suos deprecantes vos et consolantes testificati
sumus, ut ambularetis digne deo, qui vocavit vos in suum regnum et gloriam. Ideo et nos gratias
agimus deo sine intermissione, quoniam cum accepissetis a nobis verbum auditus dei, accepistis
illud non ut verbum hominum, sed sicut est vere verbum dei, qui operatur in vobis qui credidistis.
Vos enim fratres imitatores facti estis ecclesiarum dei quae sunt in Iudaea in Christo Iesu, quia eadem
passi estis et vos a contribulibus vestris sicut et ipsi a Iudaeis, qui et ipsum dominum occiderunt Iesum
et prophetas, et nos persecuti sunt, et deo non placent, et omnibus hominibus adversantur, prohibentes
nos gentibus loqui ut salvae fiant, ut impleant peccata sua semper. Pervenit enim ira
dei super illos usque in finem. Nos autem fratres desolati a vobis ad tempus horae, aspectu non corde,
habundantius festinavimus faciem vestram videre cum multo desiderio, quoniam voluimus
venire ad vos, ego quidem Paulus, et semel et iterum, sed impedivit nos Sathanas. Quae
est enim spes nostra aut gaudium aut corona gloriae? Nonne vos ante dominum nostrum Iesum

III

Christum estis in adventu eius? Vos enim estis gloria nostra et gaudium. Propter quod non sustinentes
amplius placuit nobis remanere Athenis solis, et misimus Timotheum fratrem nostrum et
ministrum dei in evangelio Christi ad confirmandos vos et exhortandos pro fide vestra, ut
nemo moveatur in tribulationibus istis. Ipsi enim scitis quod in hoc positi sumus. Nam
et cum apud vos essemus, praedicebamus vobis passuros nos tribulationes, sicut et factum
est et scitis. Propterea et ego amplius non sustinens, misi ad cognoscendam fidem vestram,
ne forte temptaverit vos is qui temptat, et inanis fiat labor noster. Nunc autem veni-
ente Timotheo ad nos a vobis, et adnuntiante nobis fidem et caritatem vestram, et quia
memoriam nostri habetis bonam semper, desiderantes nos videre sicut nos quoque vos, ideo
consolati sumus fratres in vobis in omni necessitate et tribulatione nostra per fidem vestram, quoniam nunc
vivimus si vos statis in domino. Quam enim gratiarum actionem possumus deo retribuere
pro vobis in omni gaudio quo gaudemus propter vos ante dominum nostrum, nocte et die ha-
bundantius orantes ut videamus faciem vestram, et compleamus ea quae desunt fidei vestrae?
Ipse autem deus et pater noster et dominus Iesus Christus dirigat viam nostram ad vos. Vos autem dominus multi-
plicet et habundare faciat caritatem invicem et in omnes, quemadmodum et nos in vobis,
ad confirmanda corda vestra sine querela in sanctitate ante deum et patrem nostrum in ad-
ventu domini nostri Iesu Christi cum omnibus sanctis eius. amen. De cetero ergo fratres rogamus vos et

IIII

obsecramus in domino Iesu, ut quemadmodum accepistis a nobis quomodo vos oporteat am-
bulare et placere deo, sicut et ambulatis, ut habundetis magis. Scitis enim quae praecepta
dederimus vobis per dominum Iesum. Haec est enim voluntas dei, sanctificatio vestra, ut abstineatis vos
a fornicatione, ut sciat unusquisque vestrum suum vas possidere in sanctificatione et honore, non in
passione desiderii, sicut et gentes quae ignorant deum, et ne quis supergrediatur neque cir-
cumveniat in negotio fratrem suum, quoniam vindex est dominus de his omnibus, sicut praediximus
vobis et testificati sumus. Non enim vocavit nos deus in inmunditiam, sed in sanctificationem.
Itaque qui haec spernit, non hominem spernit, sed deum, qui etiam dedit spiritum suum sanctum in no-
bis. De caritate autem fraternitatis non necesse habemus scribere vobis. Ipsi enim vos a deo didi-
cistis ut diligatis invicem. Etenim facitis illud in omnes fratres in universa Macedonia.
Rogamus autem vos fratres ut habundetis magis, et operam detis ut quieti sitis, et ut vestrum

negotium agatis et operemini manibus vestris sicut vobis precepimus et ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt et nullius aliquid desideretis. Nolumus autem vos fratres ignorare de dormientibus ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent. Si enim credimus quod Iesus mortuus est et resurrexit, ita et Deus eos qui dormierunt per Iesum adducet cum eo. Hoc enim vobis dicimus in verbo Domini, quia nos qui vivimus qui residui sumus in adventu Domini non preveniemus eos qui dormierunt. Quoniam ipse Dominus in iussu et in voce archangeli et in tuba Dei descendet de celo, et mortui qui in Christo sunt resurgent primi. Deinde nos qui vivimus qui relinquimur simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aera, et sic semper cum Domino erimus. Itaque consolamini invicem in verbis istis. De temporibus autem et momentis fratres non indigetis ut scribam vobis. Ipsi enim diligenter scitis quia dies Domini sicut fur in nocte ita veniet. Cum enim dixerint pax et securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus, sicut dolor in utero habentis, et non effugient. Vos autem fratres non estis in tenebris, ut vos dies illa tamquam fur comprehendat. Omnes enim vos filii lucis estis et filii diei; non sumus noctis neque tenebrarum. Igitur non dormiamus sicut et ceteri, sed vigilemus et sobrii simus. Qui enim dormiunt nocte dormiunt, et qui ebrii sunt nocte ebrii sunt. Nos autem qui diei sumus sobrii simus, induti loricam fidei et caritatis et galeam spem salutis, quia non posuit nos Deus in iram, sed in adquisitionem salutis per Dominum nostrum Iesum Christum qui mortuus est pro nobis, ut sive vigilemus sive dormiamus simul cum illo vivamus. Propter quod consolamini invicem et edificate alterutrum, sicut et facitis. Rogamus autem vos fratres ut noveritis eos qui laborant inter vos et presunt vobis in Domino et monent vos, ut habeatis illos habundantius in caritate propter opus illorum; pacem habete cum eis. Rogamus autem vos fratres, corripite inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat, sed semper quod bonum est sectamini in invicem et in omnes. Semper gaudete, sine intermissione orate, in omnibus gratias agite; hec enim voluntas Dei in Christo Iesu in omnibus vobis. Spiritum nolite extinguere, prophetias nolite spernere, omnia autem probate, quod bonum est tenete, ab omni specie mala abstinete vos. Ipse autem Deus pacis sanctificet vos per omnia, ut integer spiritus vester et anima et corpus sine querela in adventu Domini nostri Iesu Christi servetur. Fidelis est Deus qui vos vocavit, qui etiam faciet. Fratres orate pro nobis. Salutate fratres omnes in osculo sancto. Adiuro vos per Dominum ut legatur epistola hec omnibus sanctis fratribus. Gratia Domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen. Finit epistola prima. Argumentum epistole secunde ad Thessalonicenses.

Ad Thessalonicenses secundam scribit epistolam apostolus et notum facit eis de temporibus novissimis et de adversarii detectione. Scribit hanc epistolam ab Athenis per Titicum et Onesimum.

Incipit epistola secunda ad Thessalonicenses.

Paulus et Silvanus et Tymotheus ecclesie Thessalonicensium in Deo Patre nostro et Domino Iesu Christo. Gratia vobis et pax a Deo Patre nostro et Domino Iesu Christo. Gratias agere debemus Deo semper pro vobis fratres ita ut dignum est, quoniam supercrescit fides vestra et habundat caritas uniuscuiusque vestrum in invicem, ita ut et nos ipsi in vobis gloriemur in ecclesiis Dei pro patientia vestra et fide in omnibus persecutionibus vestris et tribulationibus quas sustinetis in exemplum iusti iudicii Dei, ut digni habeamini in regno Dei pro quo et patimini. Si tamen iustum est apud Deum retribuere tribulationem hiis qui vos tribulant, et vobis qui tribulamini requiem nobiscum in revelatione Domini nostri Iesu Christi de celo cum angelis virtutis eius in flamma ignis, dantis vindictam hiis qui non noverunt Deum et qui non obediunt evangelio Domini nostri Iesu Christi; qui penas dabunt in interitu eternas a facie Domini et a gloria virtutis eius, cum venerit glorificari in sanctis suis et admirabilis fieri in omnibus qui crediderunt, quia creditum est testimonium nostrum super vos in die illo. In quo etiam oramus semper pro vobis ut dignetur vos vocatione sua Deus noster et impleat omnem bonitatis voluntatem et opus fidei in virtute, ita ut clarificetur nomen Domini nostri Iesu Christi in vobis et vos in illo secundum gratiam Dei nostri et Domini nostri Iesu Christi. Rogamus autem vos fratres per adventum Domini nostri Iesu Christi et nostre congregationis in ipsum, ut non cito moveamini a vestro sensu neque terreamini neque per spiritum neque per sermonem neque per epistolam

tamquam per nos missam: quasi instet dies domini. Ne quis vos seducat ullo modo: quoniam nisi venerit discessio primum et revelatus fuerit homo peccati filius perditionis qui adversatur et extollitur supra omne quod dicitur deus aut quod colitur: ita ut in templo dei sedeat. ostendens se tamquam sit deus. Non retinetis quod cum adhuc essem apud vos. hoc dicebam vobis? Et nunc quid detineat scitis: ut reveletur in suo tempore. Nam mysterium iam operatur iniquitatis: tantum ut qui tenet nunc teneat donec de medio fiat. Et tunc revelabitur ille iniquus quem dominus Ihesus interficiet spiritu oris sui et destruet illustratione adventus sui. eum cuius est adventus secundum operationem Sathane. in omni virtute et signis et prodigiis mendacibus et in omni seductione iniquitatis hiis qui pereunt eo quod caritatem veritatis non receperunt ut salvi fierent. Ideo mittet illis deus operationem erroris. ut credant mendacio ut iudicentur omnes qui non crediderunt veritati. sed consenserunt iniquitati. Nos autem debemus gratias agere deo semper pro vobis fratres dilecti a deo. quod elegerit vos deus primitias in salutem in sanctificatione spiritus et fide veritatis. in qua et vocavit vos per evangelium nostrum. in acquisitionem glorie domini nostri Ihesu Christi. Itaque fratres state et tenete traditiones quas didicistis sive per sermonem sive per epistolam nostram. Ipse autem dominus noster Ihesus Christus et deus pater noster. qui dilexit nos et dedit consolationem eternam et spem bonam in gratia. exhortetur corda vestra et confirmet in omni opere et sermone bono.

III

De cetero fratres orate pro nobis. ut sermo dei currat et clarificetur ubique sicut et apud vos. et ut liberemur ab importunis et malis hominibus. Non enim omnium est fides. Fidelis autem deus est qui confirmabit vos et custodiet a malo. Confidimus autem de vobis fratres in domino. quoniam ea que precipimus et facitis et facietis. Dominus autem dirigat corda vestra in caritate dei et patientia Christi. Denuntiamus autem vobis fratres in nomine domini nostri Ihesu Christi ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate et non secundum traditionem quam acceperunt a nobis. Ipsi enim scitis quemadmodum oporteat vos imitari nos quoniam non inquieti fuimus inter vos. neque gratis panem manducavimus ab aliquo. sed in labore et fatigatione die ac nocte operantes ne quem vestrum gravaremus. non quasi non habuerimus potestatem. sed ut nosmet ipsos formam daremus vobis ad imitandum nos. Nam et cum essemus apud vos. hoc denuntiabamus vobis quoniam si quis non vult operari nec manducet. Audivimus enim inter vos quosdam ambulare inquiete. nichil operantes. sed curiose agentes. Hiis autem qui eiusmodi sunt denuntiamus et obsecramus in domino Ihesu Christo. ut cum silentio operantes suum panem manducent. Vos autem fratres nolite deficere benefacientes. Quod si quis non obedierit verbo nostro per epistolam hunc notate. et ne commisceamini cum illo ut confundatur. Et nolite quasi inimicum existimare sed corripite ut fratrem. Ipse autem deus pacis det vobis pacem sempiternam: in omni loco. Dominus cum omnibus vobis. Salutatio mea manu Pauli. quod est signum in omni epistola ita scribo. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum omnibus vobis amen.

Finit epistola secunda ad Thessalonicenses. Argumentum epistole prime ad Thimotheum.

Timotheum instruit et docet de ordinatione episcopatus et diaconii. et omnis ecclesiastice discipline.

Paulus apostolus Christi Ihesu secundum imperium dei salvatoris nostri et Christi Ihesu spei nostre. Timotheo dilecto filio in fide. gratia misericordia et pax a deo patre et Christo Ihesu domino nostro. Sicut rogavi te ut remaneres Ephesi cum irem in Macedoniam ut denuntiares quibusdam ne aliter docerent neque intenderent fabulis et genealogiis interminatis. que questiones prestant magis quam edificationem dei que est in fide. Finis autem precepti est caritas de corde puro et conscientia bona et fide non ficta. A quibus quidam aberrantes conversi sunt in vaniloquium volentes esse legis doctores. non intelligentes neque que loquuntur: neque de quibus affirmant. Scimus autem quia bona est lex. si quis ea legitime utatur. sciens hoc quia iusto non est lex posita: sed iniustis et non subditis impiis et peccatoribus. sceleratis et contaminatis. patricidis et matricidis. homicidis fornicariis. masculorum concubitoribus. plagiariis. mendacibus periuris. et si quid aliud sane doctrine adversatur que est secundum evangelium glorie beati dei quod creditum est mihi. Gratias ago ei qui me confortavit in Christo Ihesu domino nostro. quia fidelem me

existimans ponens in ministerio qui prius fui blasphemus et persecutor et contumeliosus
sed misericordiam dei consecutus sum quia ignorans feci in incredulitate. Superhabundavit autem
gratia domini nostri cum fide et dilectione que est in christo ihesu. Fidelis sermo et omni acceptione
dignus. quia christus ihesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere quorum primus ego sum.
Sed ideo misericordiam consecutus sum ut in me primo ostenderet christus ihesus omnem patientiam. ad infor
mationem eorum qui credituri sunt illi in vitam eternam. Regi autem seculorum inmortali. in
visibili soli deo. honor et gloria in secula seculorum amen. Hoc preceptum commendo tibi fili ti
mothee secundum precedentes in te prophetias. ut milites in illis bonam militiam habens fi
dem et bonam conscientiam. quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt.
Ex quibus est hymeneus et alexander quos tradidi sathane ut discant non blasfema
re. II Obsecro igitur primo omnium fieri obsecrationes orationes postulationes. gratiarum actio
nes. pro omnibus hominibus pro regibus et omnibus qui in sublimitate sunt constituti ut tranquillam
et quietam vitam agamus. in omni pietate et castitate. Hoc enim bonum est et acceptum
coram salvatore nostro deo. qui omnes homines vult salvos fieri et ad agnitionem veri
tatis venire. Unus enim deus unus et mediator dei et hominum homo christus ihesus qui dedit se
met ipsum redemptionem pro omnibus. cuius testimonium temporibus suis confirmatum est.
in quo positus sum ego predicator et apostolus. Veritatem dico non mentior doctor gentium in
fide et veritate. Volo ergo viros orare in omni loco. levantes puras manus. sine ira et dis
ceptatione. Similiter et mulieres in habitu ornato cum verecundia et sobrietate. ornantes
se non in tortis crinibus. aut auro aut margaritis. vel veste preciosa. sed quod decet mulieres
promittentes pietatem per opera bona. Mulier in silentio discat cum omni subiectio
ne. Docere autem non permitto mulieri. neque dominari in virum sed esse in silentio. Adam enim
primus formatus est deinde eva. et adam non est seductus. mulier autem seducta in preva
ricatione fuit. Salvabitur autem per filiorum generationem si permanserit in fide et dilectio
ne cum sobrietate et sanctificatione. III Fidelis sermo. Si quis episcopatum desiderat: bonum opus
desiderat. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse. unius uxoris virum. sobrium. prudentem
pudicum ornatum. hospitalem doctorem non vinolentum non percussorem sed modestum. non liti
giosum non cupidum. sue domui bene prepositum. filios habentem subditos cum omni casti
tate. Si quis autem domui sue preesse nescit. quomodo ecclesie dei diligentiam habebit? Non
neophitum. ne in superbiam elatus: in iudicium incidat diaboli. Oportet autem illum et testi
monium habere bonum ab hiis qui foris sunt. ut non in obprobrium incidat et laqueum dia
boli. Diacones similiter pudicos non bilingues non multo vino deditos. non turpe lucrum
sectantes: habentes mysterium fidei in conscientia pura. Et hii autem probentur primum et sic mi
nistrent nullum crimen habentes. Mulieres similiter pudicas. non detrahentes: sobrias
fideles in omnibus. Diacones sint unius uxoris viri. qui filiis suis bene presint et suis
domibus. Qui enim bene ministraverint gradum bonum sibi adquirent. et multam fiduciam in fide
que est in christo ihesu domino nostro. Hec tibi scribo sperans me venire ad te cito. si autem tar
davero ut scias quomodo oporteat te in domo dei conversari que est ecclesia dei vivi colum
pna et firmamentum veritatis. Et manifeste magnum est pietatis sacramentum. quod mani
festatum est in carne. iustificatum est in spiritu. apparuit angelis predicatum est gentibus.
creditum est in mundo. assumptum est in gloria. IIII Spiritus autem manifeste dicit quia in novissimis
temporibus. discedent quidam a fide attendentes spiritibus erroris et doctrinis demoniorum
in ypocrisi loquentium mendacium et cauteriatam habentium suam conscientiam. prohibentium
nubere et abstinere a cibis quos deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fideli
bus et hiis qui cognoverunt veritatem quia omnis creatura dei bona et nichil reiciendum quod
cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum dei et orationem. Hec proponens fratribus
bonus eris minister christi ihesu. enutritus verbis fidei et bone doctrine quam assecutus es. Ineptas
autem et aniles fabulas devita. Exerce autem te ipsum ad pietatem. Nam corporalis exercita
tio ad modicum utilis est. pietas autem ad omnia utilis est. promissionem habens vite que nunc est

et uiuere. Fidelis sermo et omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus et maledicimur: quia
speramus in deum uiuum. qui est saluator omnium hominum maxime fidelium. Precipe
hec et doce. Nemo adolescentiam tuam contempnat. sed exemplum esto fidelium in uerbo.
in conuersatione in caritate in fide in castitate. Dum uenio attende lectioni. exhortationi
doctrine. Noli negligere gratiam que in te est. que data est tibi per prophetiam: cum impositi
one manuum presbiterii. Hec meditare in hiis esto. ut profectus tuus manifestus sit
omnibus. Attende tibi et doctrine. insta in illis. Hec enim faciens et te ipsum saluum facies.

V

et eos qui te audiunt. Seniorem ne increpaueris. sed obsecra ut patrem. Iuuenes ut
fratres. anus ut matres. Iuuenculas ut sorores in omni castitate. Viduas honora que uere ui
due sunt. Si qua autem uidua filios aut nepotes habet: discat primum domum suam regere. et
mutuam uicem reddere parentibus. Hoc enim acceptum est coram deo. Que autem uere uidua
est et desolata speret in deum et instet obsecrationibus et orationibus die ac nocte. Nam que in deli
ciis est uiuens mortua est. Et hoc precipe ut irreprehensibiles sint. Si quis autem suorum et ma
xime domesticorum curam non habet. fidem negauit et est infideli deterior. Vidua eligatur non
minus .lx. annorum que fuit unius uiri uxor. in operibus bonis testimonium habens. Si filios edu
cauit si hospicio recepit si sanctorum pedes lauit. si tribulationem patientibus subministra
uit. si omne opus bonum subsecuta est. Adolescentiores autem uiduas deuita. Cum enim luxu
riate fuerint. in christo nubere uolunt. habentes dampnationem. quia primam fidem irritam fe
cerunt. Simul autem et ociose discunt circuire domos. non solum ociose. sed et uerbose. et cu
riose. loquentes que non oportet. Volo ergo iuniores nubere. filios procreare. matres fami
lias esse. nullam occasionem dare aduersario maledicti gratia. Iam enim quedam conuerse sunt
retro post sathanam. Si quis fidelis uel si qua fidelis habet uiduas subministret illis. et
non grauetur ecclesia. ut hiis que uere uidue sunt sufficiat. Qui bene presunt presbiteri du
plici honore digni habeantur. maxime qui laborant in uerbo et doctrina. Dicit enim
scriptura. Non infrenabis os boui trituranti: et dignus est operarius mercede sua. Ad
uersus presbiterum accusationem noli recipere nisi sub duobus aut tribus testibus. Peccan
tes autem coram omnibus argue. ut et ceteri timorem habeant. Testor coram deo et christo ihesu et
electis angelis. ut hec custodias sine preiudicio: nichil faciens in aliam partem decli
nando. Manus cito nemini imposueris. neque communicaueris peccatis alienis. Te ipsum ca
stum custodi. Noli adhuc aquam bibere sed modico uino utere propter stomachum tuum: et
frequentes tuas infirmitates. Quorundam hominum peccata manifesta sunt precedentia

VI

ad iudicium quosdam autem et subsequuntur. Similiter autem et facta bona manifesta sunt. et que
aliter se habent abscondi non possunt. Quicumque sunt sub iugo serui dominos suos omni
honore dignos arbitrentur. ne nomen domini et doctrina blasfemetur. Qui autem fideles ha
bent dominos. non contempnant quia fratres sunt. sed magis seruiant. quia fideles sunt et dile
cti. qui beneficii participes sunt. Hec doce: et exhortare. Si quis aliter docet et non ad
quiescit sanis sermonibus domini nostri ihesu christi. et ei que secundum pietatem est doctrine. superbus
est nichil sciens sed languens circa questiones. et pugnas uerborum: ex quibus oriuntur
~~in~~ inuidie contentiones blasfemie. suspiciones male. conflictationes hominum men
te corruptorum. et qui ueritate priuati sunt existimantium questum esse pietatem. Est autem
questus magnus pietas cum sufficientia. Nichil enim intulimus in hunc mundum. haut
dubium quia nec auferre quid possumus. Habentes autem alimenta et quibus tegamur
hiis contenti simus. Nam qui uolunt diuites fieri incidunt in temptationem et laqueum
diaboli. et desideria multa inutilia et nociua. que mergunt homines in inte
ritum et perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas. quam quidam appetentes
errauerunt a fide. et inseruerunt se doloribus multis. Tu autem homo dei hec fuge. Secta
re uero iusticiam pietatem. fidem caritatem pacientiam mansuetudinem. Certa bonum cer
tamen fidei. apprehende uitam eternam in qua uocatus es. et confessus bonam confes
sionem coram multis gentibus. Precipio tibi coram deo qui uiuificat omnia et christo ihesu

qui testimonium reddidit sub pontio pilato bonam confessionem: ut serves mandatum
sine macula irreprehensibile usque in adventum domini nostri ihesu christi. quem suis temporibus ostendet
deus beatus et solus potens. rex regum et dominus dominantium. Qui solus habet inmortalitatem et
lucem habitat inaccessibilem. quem vidit hominum nullus. sed nec videre potest. Cui gloria
honor et imperium sempiternum amen. Divitibus huius seculi precipe non sublime sapere neque spera-
re in incerto divitiarum. sed in deo vivo et vero qui prestat nobis omnia habunde ad fru-
endum. bene agere: divites fieri in operibus bonis. facile tribuere. communicare: thesau-
rizare sibi fundamentum bonum in futurum ut apprehendant veram vitam. O timothee depo-
situm custodi devitans prophanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis scientie.
quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Gratia tecum Amen. Finit epistola .I. Argumentum
Item timotheo scribit de exhortatione martyrii et omnis regula tum epistole secunde.
veritatis. et quid futurum est temporibus novissimis. et de sua passione scribens ei ab urbe
Paulus apostolus christi ihesu per voluntatem Incipit epistola secunda ad thimotheum. Roma.
tem dei secundum promissionem vite que est in christo ihesu: timotheo karissimo filio
gratia et misericordia et pax a deo patre et christo ihesu domino nostro. Gratias ago deo cui servio a
progenitoribus meis in conscientia pura quod sine intermissione habeam
tui memoriam in orationibus meis nocte ac die. desiderans te videre: memor
lacrimarum tuarum. ut gaudio implear. recordationem accipiens eius fidei que est
in te non ficta. que et habitavit primum in avia tua loide. et matre tua eunice. certus sum autem
quod et in te. Propter quam causam admoneo te ut resuscites gratiam dei que est in te per inpo-
sitionem manuum mearum. Non enim dedit nobis deus spiritum timoris sed virtutis et dilectionis.
et sobrietatis. Noli itaque erubescere testimonium domini nostri. neque me vinctum eius. sed
collabora evangelio secundum virtutem dei qui nos liberavit et vocavit vocatione sua
sancta non secundum opera nostra. sed secundum propositum suum et gratiam que data est nobis in christo ihesu ante tem-
pora secularia. manifestata est autem nunc per illuminationem salvatoris nostri ihesu christi.
qui destruxit quidem mortem illuminavit autem vitam et incorruptionem per evangelium
in quo positus sum ego predicator et apostolus et magister gentium. Ob quam causam etiam hec patior sed
non confundor. Scio enim cui credidi et certus sum. quia potens est depositum meum servare
in illum diem. Habens formam sanorum verborum que a me audisti in fide et dilectione in christo
ihesu. bonum depositum custodi per spiritum sanctum qui habitat in nobis. Scis hoc quod aversi sunt a me
omnes qui in asia sunt. ex quibus est phyletus et hermogenes. Det misericordiam dominus onesi-
phori domui. quia sepe me refrigeravit et cathenam meam non erubuit. sed cum rome
venisset sollicite me quesivit. et invenit. Det illi dominus invenire misericordiam a domino in
illa die. et quanta ephesi ministravit tu melius nosti. Tu ergo fili mi confortare in gratia
que est in christo ihesu. et que audisti a me per multos testes hec commenda fidelibus hominibus
qui idonei erunt et alios docere. Labora sicut bonus miles christi ihesu. Nemo militans
deo implicat se negotiis secularibus. ut ei placeat cui se probavit. Nam et qui certat in
agone: non coronabitur nisi legitime certaverit. Laborantem agricolam oportet pri-
mum de fructibus percipere. Intellige que dico. Dabit enim tibi dominus in omnibus intellectum. Me-
mor esto dominum ihesum christum resurrexisse a mortuis ex semine david secundum evangelium
meum. in quo laboro usque ad vincula quasi male operans. sed verbum dei non est alligatum.
Ideo omnia sustineo propter electos ut et ipsi salutem consequantur que est in christo ihesu cum
gloria celesti. Fidelis sermo. Nam si commortui sumus et convivemus. Si sustinemus et conregna-
bimus. Si negaverimus et ille negabit nos. Si non credimus ille fidelis permanet: negare
semetipsum non potest. Hec commone testificans coram deo. Noli verbis contendere: ad
nichil utile est. nisi ad subversionem audientium. Sollicite cura te ipsum probabilem exhi-
bere deo operarium inconfusibilem. recte tractantem verbum veritatis. Prophana autem et
vaniloquia devita. Multum enim proficiunt ad impietatem. et sermo illorum ut cancer ser-
pit. Ex quibus est hymeneus et phyletus qui a veritate exciderunt. dicentes resurrectio-

tionem iam factam et subvertunt quorundam fidem. Sed firmum dei fundamentum stat: habens
signaculum hoc. Cognovit dominus qui sunt eius et discedat ab iniquitate omnis qui nominat
nomen domini. In magna autem domo non solum sunt vasa aurea et argentea. sed et lignea et fi
ctilia. Et quedam quidem in honorem: quedam autem in contumeliam. Si quis autem emunda
verit se ab istis erit vas in honorem sanctificatum et utile domino. ad omne opus bonum paratum.
Iuvenilia autem desideria fuge. Sectare vero iusticiam. fidem. caritatem. pacem. cum hiis qui
invocant dominum de corde puro. Stultas autem et sine disciplina questiones devita. sciens
quia generant lites. Servum autem domini non oportet litigare. sed mansuetum esse ad omnes. docibi
lem patientem. cum modestia corripientem eos qui resistunt veritati: ne forte det illis deus

III

penitentiam ad cognoscendam veritatem et resipiscant a laqueis diaboli a quo capti tenen
tur ad ipsius voluntatem. Hoc autem scito quod in novissimis diebus instabunt tempora
periculosa. et erunt homines seipsos amantes. cupidi elati superbi blasfemi. parentibus
inobedientes ingrati scelesti sine affectione sine pace criminatores incontinen
tes inmites. sine benignitate proditores protervi. tumidi voluptatum amatores ma
gis quam dei. habentes speciem quidem pietatis. virtutem autem eius abnegantes. Et hos de
vita. Ex hiis enim sunt qui penetrant domos et captivas ducunt mulierculas one
ratas peccatis. que ducuntur variis desideriis. semper discentes. et numquam ad scientiam ve
ritatis pervenientes. Quemadmodum autem iannes et mambres restiterunt moysi. ita et
hii resistunt veritati. homines corrupti mente reprobi circa fidem. sed ultra non profi
cient. Insipientia enim eorum manifesta erit omnibus. sicut et illorum fuit. Tu autem assecu
tus es meam doctrinam institutionem propositum fidem. longanimitatem. dilectionem.
patientiam persecutiones passiones. qualia mihi facta sunt antiochie. yconii. listris. quales
persecutiones sustinui: et ex omnibus me eripuit dominus. Sed et omnes qui volunt pie vivere
in christo ihesu: persecutionem patiuntur. Mali autem homines et seductores proficient in peius er
rantes et in errorem mittentes. Tu vero permane in hiis que didicisti et credita sunt tibi
sciens a quo didiceris. et quia ab infantia sacras litteras nosti que te possunt instru
ere ad salutem per fidem. que est in christo ihesu. Omnis scriptura divinitus inspirata uti
lis est ad docendum ad arguendum ad corripiendum. ad erudiendum in iusticia ut per

IIII

fectus sit homo dei ad omne opus bonum instructus. Testificor coram deo et christo ihesu qui
iudicaturus est vivos ac mortuos. et adventum ipsius et regnum eius celeste. predica verbum
insta oportune inportune. argue obsecra increpa. in omni patientia et doctrina. Erit
enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt. sed ad sua desideria coacervabunt sibi magi
stros prurientes auribus. et a veritate quidem auditum avertent: ad fabulas autem conver
tentur. Tu vero vigila in omnibus labora. opus fac evangeliste. Ministerium tuum imple. so
brius esto. Ego enim iam delibor: et tempus resolutionis mee instat. Bonum certamen
certavi cursum consummavi: fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona iusti
cie quam reddet mihi dominus in illa diem iustus iudex. Non solum autem mihi: sed et hiis qui di
ligunt adventum eius. Festina venire ad me cito. Demas enim me dereliquit dili
gens hoc seculum. et abiit thessalonicam. crescens in galatiam titus in dalmatiam. lu
cas est mecum solus. Marcum assume et adduc tecum. Est enim mihi utilis: in ministe
rium. Tithicum autem misi ephesum. Penulam quam reliqui troade apud carpum veni
ens affer tecum et libros. maxime autem membranas. Alexander erarius multa mala
mihi ostendit reddet illi dominus secundum opera eius. Quem et tu devita. Valde enim restitit verbis
nostris. In prima mea defensione nemo mihi affuit. sed omnes me dereliquerunt: non illis
imputetur. Dominus autem astitit mihi et confortavit me. ut per me predicatio impleatur
et audiant omnes gentes et liberatus sum de ore leonis. Liberavit me dominus ab omni opere
malo et salvum faciet in regnum suum celeste. cui gloria in secula seculorum amen. Saluta
priscillam et aquilam: et honesifori domum. Erastus remansit corinthi. Trophi
mum autem reliqui infirmum mileti. Festina ante hyemem venire. Salutant te

eubolus et pudens et linus et claudia et fratres omnes. Dominus ihesus christus cum spiritu tuo. Gratia uobi
scum Amen. Finit epistola secunda ad thimotheum. Argumentum epistole ad titum.

Titum commonefacit et instruit de constitutione presbiterii et de spirituali conuersatio
ne et hereticis uitandis qui in scripturis iudaicis credunt. A nichopoli scribens. Inci

Paulus seruus dei apostolus autem ihesu christi secundum fidem electorum pit epistola ad ti
dei et agnitionem ueritatis que secundum pietatem est tum.
in spem uite eterne. quam promisit qui non mentitur deus ante secula tem
poralia manifestauit autem temporibus suis uerbum suum. in predicatione que
credita est michi secundum preceptum saluatoris nostri dei. tito dilecto filio se
cundum communem fidem. gratia et pax a deo patre et christo ihesu saluatore nostro. Huius rei gratia
reliqui te crete. ut ea que desunt corrigas et constituas per ciuitates presbiteros si
cut et ego tibi disposui. Si quis sine crimine est. unius uxoris uir. filios habens fideles
non in accusatione luxurie aut non subditos. Oportet enim episcopum sine crimine esse. si
cut dei dispensatorem. Non superbum non iracundum non uinolentum non percussorem non
turpis lucri cupidum. sed hospitalem benignum sobrium iustum sanctum continentem.
amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem. ut potens sit ex
hortari in doctrina sana et eos qui contradicunt arguere. Sunt enim multi inobe
dientes uaniloqui et seductores. maxime autem qui de circumcisione sunt. quos
oportet redargui. qui uniuersas domos subuertunt. docentes que non oportet turpis
lucri gratia. Dixit quidam ex illis proprius eorum propheta. Cretenses semper menda
ces male bestie uentris pigri. Testimonium hoc uerum est. Quam ob causam increpa
illos dure ut sani sint in fide. non intendentes iudaicis fabulis et mandatis ho
minum auersantium se a ueritate. Omnia munda mundis. coinquinatis autem et infi
delibus nichil mundum. sed inquinate sunt eorum et mens et conscientia. Confitentur
se nosse deum. factis autem negant. cum sint abhominati et incredibiles et ad omne
opus bonum reprobi. Tu autem loquere que decet sanam doctrinam. Senes ut sobrii sint.

II

pudici prudentes sani in fide in dilectione in patientia. Anus similiter in habitu sancto
non criminatrices. non uino multo seruientes. bene docentes ut prudentiam doceant.
Adolescentulas ut uiros suos ament. filios suos diligant prudentes castas sobrias.
domus curam habentes benignas. subditas suis uiris. ut non blasfemetur uerbum dei.
Iuuenes similiter hortare ut sobrii sint. In omnibus te ipsum prebe exemplum bonorum
operum. in doctrina in integritate in grauitate. Verbum sanum irreprehensibile. ut is qui
ex aduerso est uereatur. nichil habens malum dicere de nobis. Seruos dominis suis subdi
tos esse in omnibus placentes. non contradicentes non fraudantes. sed in omnibus fidem bo
nam ostendentes. ut doctrinam saluatoris nostri dei ornent in omnibus. Apparu
it enim gratia saluatoris nostri dei omnibus hominibus erudiens nos. ut abnegantes
impietatem et secularia desideria sobrie et iuste et pie uiuamus in hoc seculo. expectantes
beatam spem et aduentum glorie magni dei et saluatoris nostri ihesu christi. qui dedit
semet ipsum pro nobis ut nos redimeret ab omni iniquitate. et mundaret sibi populum ac
ceptabilem sectatorem bonorum operum. Hec loquere et exhortare et argue cum omni

III

imperio. Nemo te contempnat. Admone illos principibus et potestatibus subditos esse.
dicto obedire ad omne opus bonum paratos esse. neminem blasfemare. non litigiosos esse.
sed modestos omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines. Eramus enim et nos
aliquando insipientes increduli errantes. seruientes desideriis et uoluptatibus uariis
in malicia et inuidia agentes. odibiles odientes inuicem. Cum autem benignitas
et humanitas apparuit saluatoris nostri dei. non ex operibus iusticie que fecimus nos. sed se
cundum suam misericordiam saluos nos fecit. per lauacrum regenerationis et renouationis
spiritus sancti quem effudit in nobis habunde. per ihesum christum saluatorem nostrum ut iustifica
ti gratia ipsius. heredes simus secundum spem uite eterne. Fidelis sermo est. et de hiis uo

lo te confirmare: ut curent bonis operibus preesse qui credunt deo. Hec sunt bona et uti
lia hominibus. Stultas autem questiones et genealogias et contentiones et pugnas legis
deuita. Sunt enim inutiles et uane. Hereticum hominem post unam et secundam correptio
nem deuita. sciens quia subuersus est qui eiusmodi est. et delinquit proprio iudicio conde
natus. Cum misero ad te arteman aut tihicum festina ad me uenire nicopoli.
Ibi enim statui hiemare. Zenam legis peritum et apollo sollicite premitte. ut nichil illis
desit. Discant autem et nostri bonis operibus preesse ad usus necessarios: ut non sint infru
ctuosi. Salutant te qui mecum sunt omnes. Saluta eos qui nos amant in fide. Gratia
dei cum omnibus uobis Amen. Explicit epistola ad titum. Argumentum epistole ad filemonem.

Filemoni familiares litteras facit pro onesimo seruo eius. Scribit autem ei ab
urbe roma de carcere. Paulus uinctus Incipit epistola ad filemonem.
christi ihesu et timotheus frater philomeni dilecto adiutori nostro. et appie sorori
karissime et archippo commilitoni nostro. et ecclesie que in domo tua est. Gratia uobis
et pax a deo patre nostro. et domino ihesu christo. Gratias ago deo meo semper memoriam tui fa
ciens in orationibus meis audiens caritatem tuam et fidem quam habes
in christo ihesu et in omnes sanctos ut communicatio fidei tue. euidens fiat omnis boni in christo
ihesu. Gaudium enim magnum habui et consolationem in caritate tua quia uiscera sanctorum requie
uerunt per te frater. Propter quod multam fiduciam habens in christo ihesu. imperandi tibi quod ad
rem pertinet. propter caritatem magis obsecro cum sis talis ut paulus senex. nunc autem et
uinctus ihesu christi. Obsecro te pro filio meo quem genui in uinculis onesimo qui tibi aliquando
inutilis fuit: nunc autem et tibi et michi utilis. quem remisi ad te. Tu autem illum ut uiscera mea
suscipe. Quem ego uolueram mecum detinere ut pro te michi ministraret. in uinculis
euangelii. Sine consilio autem tuo nichil uolui facere ut ne uelut ex necessitate
bonum tuum esset. sed uoluntarium. Forsitan enim ideo discessit ad horam a te ut eternum
illum reciperes. iam non ut seruum. sed pro seruo carissimum fratrem maxime michi. quanto magis
autem tibi et in carne et in domino? Si ergo habes me socium suscipe illum sicut me. Si autem nocuit
aliquid tibi aut debet: hoc michi imputa. Ego paulus scripsi mea manu. Ego reddam ut
non dicam tibi. quod et te ipsum michi debes. Ita frater. ego te fruar in domino. Refice uiscera mea
in christo. Confidens de obedientia tua scripsi tibi. sciens quoniam et super id quod dico facies. Si
mul autem et para michi hospicium. Nam spero per orationes uestras donari me uobis. Salutat te
epaphras concaptiuus meus in christo ihesu et marchus et aristharchus et demas et lucas
adiutores mei. Gratia domini nostri ihesu christi cum spiritu uestro amen. Finit epistola ad filemonem. Argumentum epistole ad hebreos.

In primis dicendum est cur apostolus paulus in hac epistola non seruauit morem
suum. ut uel uocabulum nominis sui uel ordinis describeret dignitatem. Hec cau
sa est quod ad eos scribens qui ex circumcisione crediderant. quasi gentium apostolus et non hebre
orum. sciens quoque eorum superbiam suamque humilitatem ipse demonstrans. meritum officii
sui noluit anteferre. Nam simili modo etiam apostolus iohannes propter humilitatem in epistola sua
nomen suum eadem ratione non pretulit. Hanc ergo epistolam fertur apostolus ad hebreos conscri
ptam hebraica lingua misisse. cuius sensum et ordinem retinens lucas euangelista post
excessum beati pauli apostoli greco sermone conscripsit. Incipit epistola ad hebreos.

Multifariam multisque modis olim deus loquens patribus in prophetis. nouissime die
bus istis locutus est nobis in filio. quem constituit heredem uniuersorum: per
quem fecit et secula. Qui cum sit splendor glorie et figura substantie eius. por
tansque omnia uerbo uirtutis sue purgationem peccatorum faciens. sedet ad dexteram maie
statis in excelsis. tanto melior angelis effectus. quanto differentius pre illis nomen hereditauit.
Cui enim dixit aliquando angelorum filius meus es tu. ego hodie genui te. et rursum.
Ego ero illi in patrem: et ipse erit michi in filium? Et cum iterum introducit primogenitum in
orbem terre dicit. Et adorent eum omnes angeli dei. Et ad angelos quidem dicit. Qui facit an
gelos suos spiritus. et ministros suos flammam ignis. Ad filium autem. Thronus tuus deus

[margin: i agni tone]

in seculum seculi: virga equitatis virga regni tui. Dilexisti iusticiam et odisti iniquita
tem: propterea unxit te deus deus tuus oleo exultationis pre participibus tuis. Et tu in principio domine
terram fundasti: et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribunt tu autem permanes: et
omnes ut vestimentum veterascent. et velut amictum mutabis eos et mutabuntur: tu
autem idem ipse es: et anni tui non deficient. Ad quem autem angelorum dixit aliquando sede a
dextris meis. quousque ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Nonne omnes sunt admi

II

nistratorii spiritus. in ministerium missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis? Propterea
habundantius oportet observare nos ea que audivimus: ne forte pereffluamus. Si enim qui
per angelos dictus est sermo factus est firmus. et omnis prevaricatio et inobedientia acce
pit iustam mercedis retributionem. quomodo nos effugiemus si tantam neglexerimus salu
tem? Que cum initium accepisset enarrari per dominum ab hiis qui audierunt in nos con
firmata est: contestante deo signis et portentis et variis virtutibus. et spiritus sancti distribu
tionibus secundum suam voluntatem. Non enim angelis subiecit deus orbem terre futurum de quo
loquimur. Testatus est autem in quodam loco quis dicens. Quid est homo quod memor es eius.
aut filius hominis quoniam visitas eum? Minuisti eum paulominus ab angelis gloria et hono
re coronasti eum et constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pe
dibus eius. In eo enim quod ei omnia subiecit. nichil dimisit non subiectum ei. Nunc autem non
dum videmus omnia subiecta ei. Eum autem qui modico quam angeli minoratus est. vide
mus Ihesum propter passionem mortis gloria et honore coronatum: ut gratia dei pro omnibus gusta
ret mortem. Decebat enim propter quem omnia et per quem omnia qui multos filios in gloriam
adduxerat: auctorem salutis eorum per passionem consummare. Qui enim sanctificat et qui sancti
ficantur. ex uno omnes. Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare dicens. Nun
tiabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesie laudabo te. Et iterum. Ego ero fidens
in eum. Et iterum. Ecce ego et pueri mei: quos dedit michi deus. Quia ergo pueri communicave
runt carni et sanguini et ipse similiter participavit eisdem: ut per mortem destrue
ret eum qui habebat mortis imperium: id est diabolum: et liberaret eos qui timore
mortis. per totam vitam obnoxii erant servituti. Nusquam enim angelos apprehendit
sed semen Abrahe apprehendit. Unde debuit per omnia fratribus similari. ut misericors
fieret et fidelis pontifex ad deum: ut repropitiaret delicta populi. In eo enim in quo passus est

III

ipse et temptatus: potens est et eis qui temptantur auxiliari. Unde fratres sancti vocationis
celestis participes. considerate apostolum et pontificem confessionis nostre Ihesum: qui fidelis est
ei qui fecit illum sicut et Moyses in omni domo eius. Amplioris enim glorie iste pre Moy
se dignus habitus est: quanto ampliorem honorem habet domus eo qui fabricavit illam. Omnis
namque domus fabricatur ab aliquo. Qui autem omnia creavit: deus est. Et Moyses quidem fidelis
erat in tota domo eius tanquam famulus: in testimonium eorum que dicenda erant. Christus
vero tanquam filius in domo sua que domus sumus nos si fiduciam et gloriam spei usque ad
finem firmam retineamus. Quapropter sicut dicit spiritus sanctus: hodie si vocem eius audieri
tis nolite obdurare corda vestra. sicut in exacerbatione secundum diem temptationis in
deserto ubi temptaverunt me patres vestri probaverunt et viderunt opera mea. quadra
ginta annis propter quod infensus fui generationi huic et dixi semper errant corde. ipsi
vero non cognoverunt vias meas sicut iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam.
Videte fratres ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis discedendi a deo
vivo. Sed adhortamini vosmet ipsos per singulos dies donec hodie cognominatur. ut non ob
duretur quis ex vobis fallacia peccati. Participes enim Christi effecti sumus. si tamen initium
substantie eius usque ad finem firmum retineamus dum dicitur. hodie si vocem eius audieritis
nolite obdurare corda vestra. quemadmodum in illa exacerbatione. Quidam enim audientes
exacerbaverunt. Sed non universi qui profecti sunt ab Egypto per Moysen. Quibus autem infensus
est quadraginta annis? Nonne illis qui peccaverunt. quorum cadavera prostrata sunt in
deserto? Quibus autem iuravit non introire in requiem ipsius. nisi illis qui increduli fuerunt?

IIII

Et videmus quia non potuerunt introire propter incredulitatem. Timeamus ergo ne forte relicta polli-
citatione introeundi in requiem eius existimetur aliquis ex nobis deesse. Etenim et nobis nuntia-
tum est: quemadmodum et illis. Sed non profuit illis sermo auditus non admixtus fidei ex hiis que
audierunt. Ingrediemur enim in requiem nos qui credidimus: quemadmodum dixit. Sicut
iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam. Et quidem operibus ab institutione mundi per-
fectis. Dixit quodam loco de die septima sic. Et requievit deus die septima ab omnibus operibus
suis. Et in isto rursum. Si introibunt in requiem meam. Quoniam ergo superest quosdam intro-
ire in illam. et hii quibus prioribus adnuntiatum est non introierunt propter incredulitatem:
iterum terminat diem quandam hodie. in David dicendo post tantum temporis. sicut dictum
est supra. hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra. Nam si eis Ihesus presti-
tisset requiem. nunquam de alia loqueretur post hac die. Itaque relinquitur sabbatismus
populo dei. Qui enim ingressus est in requiem eius. etiam ipse requievit ab operibus su-
is. sicut et a suis deus. Festinemus ergo ingredi in illam requiem: ut ne in id ipsum quis inci-
dat incredulitatis exemplum. Vivus est enim sermo dei et efficax et penetrabilior omni
gladio ancipiti et pertingens usque ad divisionem anime et spiritus. compagum quoque et me-
dullarum et discretor cogitationum et intentionum cordis: et non est ulla creatura invi-
sibilis in conspectu eius. Omnia autem nuda et aperta sunt oculis eius. Ad quem nobis sermo.
Habentes ergo pontificem magnum qui penetravit celos Ihesum filium dei: teneamus con-
fessionem. Non enim habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris. temp-
tatum autem per omnia pro similitudine absque peccato. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum
gratie eius. ut misericordiam consequamur et gratiam inveniamus in auxilio oportuno.

V

Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in hiis que sunt
ad deum. ut offerat dona et sacrificia pro peccatis. qui condolere possit hiis qui ignorant
et errant. quoniam et ipse circumdatus est infirmitate. Et propterea debet quemadmodum et pro
populo: ita etiam et pro semet ipso offerre pro peccatis. Nec quisquam sumit sibi honorem. sed qui
vocatur a deo tanquam aaron. Sic et Christus non semet ipsum clarificavit ut pontifex
fieret. sed qui locutus est ad eum filius meus es tu ego hodie genui te: quemadmo-
dum et in alio loco dicit. Tu es sacerdos in eternum: secundum ordinem melchisedech. Qui
in diebus carnis sue preces supplicationesque ad eum qui posset eum salvum a morte il-
lum facere. cum clamore valido et lacrimis offerens exauditus est pro sua reve-
rentia. Et quidem cum esset filius dei didicit ex hiis que passus est obedientiam et consummatus est
factus omnibus obtemperantibus sibi causa salutis eterne. appellatus a deo pontifex
iuxta ordinem melchisedech. De quo nobis grandis sermo et interpretabilis
ad dicendum. quoniam inbecilles facti estis ad audiendum. Etenim cum deberetis magistri esse
propter tempus. rursum indigetis ut vos doceamini que sint elementa exordii ser-
monum dei: et facti estis quibus lacte opus sit non solido cibo. Omnis enim qui lactis est par-
ticeps: expers est sermonis iustitie. Parvulus enim est. Perfectorum autem est solidus cibus
eorum qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali.

VI

Quapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem. ad perfectionem feramur. Non rur-
sum iacientes fundamentum penitentie ab operibus mortuis. et fidei ad deum baptismatum
doctrine. inpositionis quoque manuum. ac resurrectionis mortuorum et iudicii eterni. Et hoc
faciemus: si quidem permiserit deus. Impossibile est enim eos qui semel sunt illuminati
gustaverunt etiam donum celeste et participes sunt facti spiritus sancti. gustaverunt nichilomi-
nus bonum dei verbum virtutesque seculi venturi et prolapsi sunt renovari rursus ad
penitentiam: rursum crucifigentes sibimet ipsis filium dei et ostentui habentes. Terra enim se-
pe venientem super se bibens ymbrem et generans herbam oportunam illis a quibus colitur.
accipit benedictionem a deo. Proferens autem spinas ac tribulos reproba est et maledicto proxi-
ma: cuius consummatio in combustionem. Confidimus autem de vobis dilectissimi meliora
et viciniora saluti: tametsi ita loquimur. Non enim iniustus est deus ut obliviscatur operis

uiri dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius. qui ministrastis sanctis et ministratis. Cupimus autem unumquemque uestrum eandem ostendere sollicitudinem ad expletionem spei usque in finem. ut non segnes efficiamini: uerum imitatores eorum qui per fidem et patientiam hereditabunt promissiones. Abrahe namque promittens deus quoniam neminem habuit per quem iuraret maiorem. iurauit per semet ipsum dicens: nisi benedicens benedicam te. et multiplicans multiplicabo te. Et sic longanimiter ferens: adeptus est repromissionem. Homines enim per maiorem sui iurant. et omnis controuersie eorum finis ad confirmationem est iuramentum. In quo habundantius uolens deus ostendere pollicitationis heredibus inmobilitatem. consilii sui interposuit iusiurandum. ut per duas res inmobiles quibus inpossibile est mentiri deum. fortissimum solatium habeamus. qui confugimus ad tenendam propositam spem. quam sicut anchoram anime habemus tutam. ac firmam. et incedentem usque in interiora uelaminis ubi precursor pro nobis introiuit ihesus: secundum ordinem melchisedech. pontifex factus in eternum.

VII

Hic enim melchisedech rex salem sacerdos dei summi qui obuiauit abrahe regresso a cede regum et benedixit ei. cui decimas omnium diuisit abraham. Primum quidem qui interpretatur rex iusticie deinde autem et rex salem quod est rex pacis. sine patre sine matre sine genealogia. neque initium dierum neque finem uite habens. assimilatus autem filio dei manet sacerdos in eternum. Intuemini autem quantus sit hic cui et decimas dedit de precipuis abraham patriarcha. Et quidem de filiis leui sacerdotium accipientes. mandatum habent sumere decimas a populo secundum legem id est a fratribus suis. quamquam et ipsi exierint de lumbis abrahe. Cuius autem generatio non adnumeratur in eis. decimas sumpsit ab abraham. et eum qui habebat repromissiones benedixit. Sine ulla autem contradictione quod minus est a meliore benedicitur. Et hic quidem decimas morientes homines accipiunt. ibi autem contestatur quia uiuit. Et ut ita dictum sit: per abraham et leui qui decimas accepit decimatus est. Adhuc enim in lumbis patris erat: quando obuiauit ei melchisedech. Si ergo per sacerdotium leuiticum consummatio erat. populus enim sub ipso legem accepit. quid adhuc necessarium fuit. secundum ordinem melchisedech alium surgere sacerdotem et non secundum aaron dici? Translato enim sacerdotio: necesse est ut et legis translatio fiat. In quo enim hec dicuntur de alia tribu est. de qua nullus altario presto fuit. Manifestum enim quod ex iuda ortus sit dominus noster: in qua tribu nichil de sacerdotibus moyses locutus est. Et amplius adhuc manifestum est si secundum similitudinem melchisedech exurgit alius sacerdos. qui non secundum legem mandati carnalis factus est. sed secundum uirtutem uite insolubilis. Contestatur enim: quoniam tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Reprobatio quidem fit precedentis mandati. propter infirmitatem eius et inutilitatem. Nichil enim ad perfectum adduxit lex. Introductio uero melioris spei. per quam proximamus ad deum. Et quantum est: non sine iureiurando. Alii quidem sine iureiurando sacerdotes facti sunt. hic autem cum iureiurando per eum qui dixit ad illum. Iurauit dominus et non penitebit eum tu es sacerdos in eternum. In tantum melioris testamenti sponsor factus est ihesus. Et alii quidem plures facti sunt sacerdotes secundum legem: idcirco quod morte prohiberentur permanere. Hic autem eo quod maneat in eternum: sempiternum habet sacerdotium. Unde et saluare in perpetuum potest. accedens per semet ipsum ad deum. semper uiuens ad interpellandum pro nobis. Talis enim decebat ut nobis esset pontifex. sanctus innocens inpollutus. segregatus a peccatoribus et excelsior celis factus. qui non habet cotidie necessitatem quemadmodum sacerdotes. prius pro suis delictis hostias offerre deinde pro populo. Hoc enim fecit semel se offerendo. Lex enim homines constituit sacerdotes. infirmitatem habentes. sermo autem iurisiurandi qui post legem est filium in eternum perfectum.

VIII

Capitulum autem super ea que dicimus. Talem habemus pontificem qui consedit in dextera sedis magnitudinis in celis. sanctorum minister et tabernaculi ueri quod fixit deus et non homo. Omnis enim pontifex ad offerenda munera et hostias constituitur. Unde necesse est et hunc habere aliquid quod offerat. Si ergo esset super terram non esset sacerdos. cum essent qui offerrent secundum legem munera qui exempla

et umbre deseruiunt celestium. Sicut responsum est moysi cum consummaret tabernaculum. Vide inquit omnia facito secundum exemplar quod tibi ostensum est in monte. Nunc autem melius sortitus est ministerium. quanto et melioris testamenti mediator est. quod in melioribus repromissionibus sancitum est. Nam si illud prius culpa vacasset: non utique secundi locus inquireretur. Vituperans enim eos dicit. Ecce dies veniunt dicit dominus et consummabo super domum israel et super domum iuda testamentum novum non secundum testamentum quod feci patribus eorum in die qua apprehendi manum illorum ut educerem illos de terra egypti quoniam ipsi non permanserunt in testamento meo et ego neglexi eos dicit dominus. Quia hoc est testamentum quod disponam domui israel post dies illos dicit dominus. dando leges meas in mentes eorum et in corda eorum superscribam eas. et ero eis in deum et ipsi erunt mihi in populum. Et non docebit unusquisque proximum suum et unusquisque fratrem suum dicens. cognosce dominum quoniam omnes scient me a minore usque ad maiorem eorum. quia propitius ero iniquitatibus eorum et peccatorum illorum iam non memorabor. Dicendo autem novum veteravit prius. Quod autem antiquatur et senescit prope interitum est.

IX Habuit quidem et prius iustificationes culture et sanctum seculare. Tabernaculum enim factum est primum in quo erant candelabra et mensa et propositio panum quod dicitur sancta. Post velamentum autem secundum tabernaculum quod dicitur sancta sanctorum aureum habens thuribulum et archam testamenti circumtectam ex omni parte auro. in qua urna aurea habens manna et virga aaron que fronduerat et tabule testamenti et super eam cherubin glorie obumbrantia propitiatorium. De quibus non est dicendum per singula. His vero ita compositis in priori quidem tabernaculo semper introibant sacerdotes sacrificiorum officia consummantes. In secundo autem semel in anno solus pontifex non sine sanguine quem offert pro sua et populi ignorantia. hoc significante spiritu sancto nondum propalatam esse sanctorum viam adhuc priore tabernaculo habente statum. Que parabola est temporis instantis iuxta quam munera et hostie offeruntur. que non possunt iuxta conscientiam perfectum facere servientem solummodo in cibis et in potibus et variis baptismatibus et iustitiis carnis usque ad tempus correctionis impositis. Christus autem assistens pontifex futurorum bonorum per amplius et perfectius tabernaculum non manufactum id est non huius creationis. neque per sanguinem hircorum aut vitulorum sed per proprium sanguinem introivit semel in sancta. eterna redemptione inventa. Si enim sanguis hircorum et taurorum et cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis quanto magis sanguis christi. qui per spiritum sanctum semet ipsum obtulit inmaculatum deo emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis. ad serviendum deo viventi. Et ideo novi testamenti mediator est. ut morte intercedente in redemptionem earum prevaricationum que erant sub priore testamento. repromissionem accipiant qui vocati sunt eterne hereditatis. Ubi enim testamentum: mors necesse est intercedat testatoris. Testamentum enim in mortuis confirmatum est. Alioquin nondum valet dum vivit qui testatus est. Unde nec primum quidem sine sanguine dedicatum est. Lecto enim omni mandato legis a moyse universo populo. accipiens sanguinem hircorum et vitulorum cum aqua et lana coccinea et hysopo. ipsum quoque librum et omnem populum aspersit dicens. Hic est sanguis testamenti quod mandavit ad vos deus. Etiam tabernaculum et omnia vasa ministerii sanguine similiter aspersit. Et omnia pene in sanguine mundantur secundum legem et sine sanguinis effusione non fit remissio. Necesse est ergo exemplaria quidem celestium his mundari. ipsa autem celestia melioribus hostiis quam istis. Non enim in manufacta sancta ihesus introivit exemplaria verorum. sed in ipsum celum. ut appareat nunc vultui dei pro nobis. Neque ut sepe offerat semet ipsum quemadmodum pontifex intrat in sancta per singulos annos in sanguine alieno. Alioquin oportebat eum frequenter pati ab origine mundi. Nunc autem semel in consummatione seculorum ad destitutionem peccati per hostiam suam apparuit. Et quemadmodum statutum est hominibus semel mori. post hoc autem iudicium sic et christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata: secundo sine peccato apparebit expectantibus se in salutem per fidem. Umbram enim habens lex bonorum

futurorum, non ipsam ymaginem rerum, per singulos annos eisdem ipsis hostiis quas offerunt
indesinenter numquam potest accedentes perfectos facere. Alioquin cessassent offerri. ideo
quod nullam haberent ultra conscientiam peccati cultores semel mundati. Sed in ipsis commemoratio
peccatorum per singulos annos fit. Impossibile est enim sanguine taurorum et yrcorum auferri
peccata. Ideo ingrediens mundum dicit. Hostiam et oblationem noluisti. corpus autem aptasti
michi. Holocaustomata et pro peccato non tibi placuerunt. tunc dixi ecce venio. In capite libri
scriptum est de me. ut faciam deus voluntatem tuam. Superius dicens quia hostias et obla
tiones et holocaustomata et pro peccato noluisti nec placita sunt tibi que secundum legem offeruntur
tunc dixi ecce venio ut faciam voluntatem tuam deus. aufert primum ut sequens statuat.
In qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis ihesu christi semel. Et omnis quidem sacer
dos presto est cotidie ministrans et easdem sepe offerens hostias. que numquam possunt au
ferre peccata. hic autem unam pro peccatis hostiam offerens in sempiternum sedet in dex
tera dei de cetero expectans donec ponantur inimici eius scabellum pedum eius. Una enim
oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos. Contestatur enim et nos spiritus sanctus.
Postquam enim dixit. hoc autem testamentum quod testabor ad illos post dies illos dicit dominus.
dando leges meas in cordibus eorum et in mentibus eorum superscribam eas. et peccatorum et ini
quitatum eorum iam non recordabor amplius. Ubi autem horum remissio. iam non oblatio pro peccato.
Habentes itaque fratres fiduciam in introitu sanctorum in sanguine christi quam initiavit nobis
viam novam et viventem per velamen id est carnem suam. et sacerdotem magnum super
domum dei. accedamus vero corde fidei aspersi corda a conscientia mala et abluti corpus aqua
munda teneamus spei nostre confessionem indeclinabilem. Fidelis enim est qui repromi

[in plenitudine]

sit. Et consideremus invicem in provocationem caritatis et bonorum operum non deserentes
collectionem nostram sicut est consuetudinis quibusdam. sed consolantes. et tanto magis quanto
videritis appropinquantem diem. Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam noticiam
veritatis iam non relinquitur pro peccatis hostia. Terribilis autem quedam expectatio iudicii. et
ignis emulatio que consumptura est adversarios. Irritam quis faciens legem moysi. sine
ulla miseratione duobus vel tribus testibus moritur. Quanto magis putatis deteriora mereri
supplicia qui filium dei conculcaverit et sanguinem testamenti pollutum duxerit in quo
sanctificatus est. et spiritui gratie contumeliam fecerit. Scimus enim qui dixit. Michi vindictam
ego reddam. Et iterum. Quia iudicabit dominus populum suum. Horrendum est incidere in manus
dei viventis. Rememoramini autem pristinos dies quibus illuminati magnum certamen
sustinuistis passionum. Et in altero quidem obprobriis et tribulationibus spectaculum facti. in altero
autem socii taliter conversantium effecti. Nam et vinctis compassi estis. et rapinam bonorum vestrorum
cum gaudio suscepistis. cognoscentes vos habere meliorem et manentem substantiam. No
lite itaque amittere confidentiam vestram. que magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis
necessaria est. ut voluntatem dei facientes reportetis promissiones. Adhuc enim modicum
aliquantulum et qui venturus est veniet et non tardabit. Iustus autem meus ex fide vivit. Quod si sub
traxerit se. non placebit anime mee. Nos autem non sumus subtractionis filii in perditionem.
sed fidei in acquisitionem anime.

XI

Est autem fides sperandarum substantia rerum argumentum non
apparentium. In hac enim testimonium consecuti sunt senes. Fide intelligimus aptata
esse secula verbo dei. ut ex invisibilibus visibilia fierent. Fide plurimam hostiam abel quam ca
im obtulit deo. per quam testimonium consecutus est esse iustus. testimonium perhibente mu
neribus eius deo. et per illam defunctus adhuc loquitur. Fide enoch translatus est ne videret mortem
et non inveniebatur. quia transtulit illum deus. Ante translationem enim testimonium habuit pla
cuisse deo. Sine fide autem impossibile est placere deo. Credere enim oportet accedentem ad deum
quia est. et inquirentibus se remunerator fit. Fide noe responso accepto de hiis que adhuc non
videbantur metuens aptavit archam in salutem domus sue. per quam dampnavit mundum.
et iustitie que per fidem est heres est institutus. Fide qui vocatur abraham obedivit in lo
cum exire. quem accepturus erat in hereditatem. et exiit nesciens quo iret. Fide demora

tus est in terra repromissionis tamquam in aliena: in casulis habitando cum ysaac et iacob coheredibus repromissionis eiusdem. Expectabat enim fundamenta habentem civitatem: cuius artifex et conditor est deus. Fide et ipsa sara sterilis virtutem in conceptionem seminis accepit. etiam preter tempus etatis. quoniam fidelem credidit esse eum qui repromiserat. Propter quod et ab uno orti sunt et hoc emortuo. tamquam sydera celi in multitudine. et sicut harena que est ad horam maris innumerabilis. Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti. non acceptis repromissionibus sed alonge eas aspicientes. et salutantes et confitentes. quia peregrini et hospites sunt super terram. Qui enim hec dicunt significant se patriam inquirere. Et si quidem illius meminissent de qua exierunt. habebant utique tempus revertendi. Nunc autem meliorem appetunt id est celestem. Ideo non confunditur deus vocari deus eorum. Paravit enim illis civitatem. Fide obtulit abraham ysaac cum temptaretur. et unigenitum offerebat qui susceperat repromissiones. ad quem dictum est quia in ysaac vocabitur tibi semen. arbitrans quia et a mortuis suscitare potens est deus. Unde eum et in parabolam accepit. Fide et de futuris benedixit ysaac iacob et esau. Fide moriens iacob singulos filiorum ioseph benedixit: et adoravit fastigium virge eius. Fide ioseph moriens de profectione filiorum israel memoratus est: et de ossibus suis mandavit. Fide moyses natus occultatus est mensibus tribus a parentibus suis. eo quod vidissent elegantem infantem. et non timuissent regis edictum. Fide moyses grandis factus negavit se esse filium filie pharaonis. magis eligens affligi cum populo dei. quam temporalis peccati habere iocunditatem. maiores divitias estimans thesauro egyptiorum improperium christi. Aspiciebat enim in remunerationem. Fide reliquit egyptum: non veritus animositatem regis. Invisibilem enim tamquam videns sustinuit. Fide celebravit pascha et sanguinis effusionem. ne qui vastabat primitiva tangeret eos. Fide transierunt mare rubrum tamquam per aridam terram. quod experti egyptii devorati sunt. Fide muri iericho corruerunt circuitu dierum septem. Fide raab meretrix non periit cum incredulis. suscipiens exploratores cum pace. Et quid adhuc dicam? Deficiet enim me tempus enarrantem de gedeon. barach. sanson. iepte david samuel et prophetis qui per fidem vicerunt regna operati sunt iusticiam. adepti sunt repromissiones. Obturaverunt ora leonum extinxerunt impetum ignis. effugaverunt aciem gladii. convaluerunt de infirmitate fortes facti sunt in bello. Castra verterunt exterorum acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. Alii autem distenti sunt non suscipientes redemptionem: ut meliorem invenirent resurrectionem. Alii vero ludibria et verbera experti insuper et vincula et carceres. lapidati sunt secti sunt temptati sunt in occisione gladii mortui sunt. Circuierunt in melotis in pellibus caprinis. egentes angustiati afflicti: quibus dignus non erat mundus. In solitudinibus errantes et in montibus et in speluncis: et in cavernis terre. Et hii omnes testimonio fidei probati non acceperunt repromissionem. deo pro nobis aliquid melius providente ne sine nobis consummarentur.

XII

Ideoque et nos tantam habentes inpositam nubem testium deponentes omne pondus et circumstans nos peccatum. per patientiam curramus ad propositum nobis certamen aspicientes in auctorem fidei et consummatorem ihesum: qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem. confusione contempta atque in dextera sedis dei sedet. Recogitate enim eum qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semet ipsum contradictionem: ut non fatigemini animis vestris deficientes. Nondum enim usque ad sanguinem restitistis adversus peccatum repugnantes et obliti estis consolationis que vobis tamquam filiis loquitur dicens. Fili mi noli negligere disciplinam domini neque fatigeris dum ab eo argueris. Quem enim diligit dominus castigat. Flagellat autem omnem filium quem recipit. In disciplina perseverate. tamquam filiis vobis offert se deus. Quis enim filius quem non corripit pater? Quod si extra disciplinam estis. cuius participes facti sunt omnes. ergo adulteri et non filii estis. Deinde patres quidem carnis nostre habuimus eruditores: et reverebamur eos. Non multo magis obtemperabimus patri spirituum et vivemus? Et illi quidem in tempore paucorum dierum secundum voluntatem suam erudiebant nos. hic autem ad id quod utile est. in recipien

do sanctificationem eius. Omnis autem disciplina in presenti quidem videtur non esse gaudii sed meroris
postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitie. Propter quod remissas ma-
nus et soluta genua erigite. et gressus rectos facite pedibus vestris. ut non claudicans quis erret.
magis autem sanetur. Pacem sequimini cum omnibus et sanctimoniam sine qua nemo videbit deum.
contemplantes ne quis desit gratie dei ne qua radix amaritudinis sursum germinans im-
pediat. et per illam inquinentur multi. Ne quis fornicator aut prophanus ut esau. qui propter
unam escam vendidit primitiva sua. Scitote enim quoniam et postea cupiens hereditare benedictio-
nem reprobatus est. Non enim invenit penitentie locum. quamquam cum lacrimis inquisisset eam. Sed
enim accessistis ad tractabilem et accessibilem ignem turbinem et caliginem et procellam et
tube sonum et vocem verborum quam qui audierunt excusaverunt se ne eis fieret verbum.
Non enim portabant quod dicebatur. Et si bestia tetigerit montem lapidabitur. Et ita terribile
erat quod videbatur. Moyses dixit. Exterritus sum et tremebundus. Sed accessistis
ad syon montem. et civitatem dei viventis ierusalem celestem. et multorum milium angelorum fre-
quentiam et ecclesiam primitivorum qui conscripti sunt in celis et iudicem omnium deum. et
spiritum iustorum perfectorum et testamenti novi mediatorem ihesum. et sanguinis aspersionem me-
lius loquentem quam abel. Videte ne recusetis loquentem. Si enim illi non effugerunt recu-
santes eum qui super terram loquebatur multo magis nos qui de celo loquentem nobis avertimus.
Cuius vox movit terram tunc: nunc autem repromittit dicens. Adhuc semel et ego move-
bo non solum terram sed etiam celum. Quod autem adhuc semel dicit. declarat mobilium transla-
tionem tamquam factorum ut maneant ea que sunt inmobilia. Itaque regnum inmobile susci-
pientes habemus gratiam per quam serviamus placentes deo. cum metu et reverentia. Etenim deus
noster ignis consumens est. Caritas fraternitatis maneat in vobis. et hospitalitatem nolite obliui-
sci. Per hanc enim placuerunt quidam deo: angelis hospicio receptis. Mementote vinctorum tamquam
simul vincti: et laborantium tamquam ipsi in corpore morantes. Honorabile conubium
in omnibus. et thorus inmaculatus. Fornicatores enim et adulteros iudicabit deus. Sint mores
sine avaricia: contenti presentibus. Ipse enim dixit. Non te deseram neque derelinquam: ita
ut confidenter dicamus. Deus mihi adiutor est non timebo quod faciat mihi homo. Mementote pre-
positorum vestrorum qui vobis locuti sunt verbum dei. quorum intuentes exitum conversationis i-

XIII

mitamini fidem. Ihesus christus heri et hodie ipse et in secula. Doctrinis variis et peregrinis noli-
te abduci. Optimum enim est gratia stabilire cor non escis que non profuerunt ambulantibus in
eis. Habemus altare de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deserviunt. Quorum enim
animalium infertur sanguis pro peccato in sancta per pontificem: horum corpora cremantur extra
castra. Propter quod et ihesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum extra portam passus est. Exe-
amus igitur ad eum extra castra: inproperium eius portantes. Non enim habemus hic manentem ci-
vitatem: sed futuram inquirimus. Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper deo: id est fru-
ctum labiorum confitentium nomini eius. Beneficientie autem et communionis nolite obliui-
sci. Talibus enim hostiis promeretur deus. Obedite prepositis vestris: et subiacete eis. Ipsi enim
pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri: ut cum gaudio hoc faciant et non ge-
mentes. Hoc enim non expedit vobis. Orate pro nobis. Confidimus enim quia bonam conscientiam
habemus: in omnibus bene volentes conversari. Amplius autem deprecor vos hoc facere: quo celerius
restituar vobis. Deus autem pacis qui eduxit de mortuis pastorem magnum ovium: in sanguine
testamenti eterni dominum nostrum ihesum christum aptet vos in omni bono ut faciatis eius volunta-
tem. faciens in vobis quod placeat coram se per ihesum christum. cui gloria in secula seculorum amen. Ro-
go autem vos fratres: ut sufferatis verbum solacii. Etenim per paucis scripsi vobis. Cognoscite
fratrem nostrum timotheum dimissum: cum quo si celerius venerit videbo vos. Salutate omnes
prepositos vestros: et omnes sanctos. Salutant vos fratres de ytalia. Gratia cum omnibus vobis amen.

Incipit prologus beati ieronimi presbiteri in actibus apostolorum.

Actus apostolorum nudam quidem sonare videntur hystoriam:
et nascentis ecclesie infantiam texere. Sed si noverimus
scriptorem eorum lucam fuisse medicum. cuius laus est in evangelio: animadvertimus pariter

omnia verba illius languentis esse medicinam. Explicit prologus. Incipiunt capitula eiusdem libri.

Post passionem suam dominus in multis argumentis apparet discipulis. et die quadragesimo allocutus eos ascendit in celum. Quo promittentibus angelis sic eum esse venturum regrediuntur in iherusalem. Ad complendam psalmiste prophetiam duodecimus pro vice traditoris mathias ordinatur apostolus. Completa die penthecostes descendens spiritus sanctus in discipulos. variarum eis tradit scientiam linguarum. Quos audientes iudei musto eos esse plenos asseverant. Stans petrus cum undecim testimonium de ihesu perhibet et compuncti qui audiunt credunt et baptizantur. et adiciuntur ecclesie anime circiter tria milia. Pulcherrima in iherusalem ecclesie nascentis vita describitur. ubi apostolis plura signa facientibus. credentium cotidie numerus augmentatur. Petrus et iohannes claudum in ingressu templi salvant. et admirante super hoc populo eum in nomine ihesu sanatum declarant. Quos supervenientes sacerdotes et saducei in carcerem trudunt. credentibus de turba quinque milibus virorum. Idem reducti ad concilium fiducialiter predicant in nomine ihesu christi unicam cunctis esse viam salutis. ac principes interdicentes ne in hoc nomine doceant. apostolica auctoritate contemptunt. Idem referunt suis minas principum. Quibus mox ad deum vocem levantibus advenit spiritus sanctus. et maiorem eis predicandi fiduciam tribuit. Item unanimia primitive ecclesie vita refertur ubi ioseph qui fideliter possessa reliquit. congruum sue fidei ab apostolis nomen accepit. At ananias et saphira qui deo mentiri conabantur. cita morte perfidie culpam expiant. Clarescentibus apostolorum signis. aliarum quoque civitatum multitudo iherusalem sananda confluit. Missos in carcerem apostolos. angelus nocte ad predicandum educit. Quo comperto principes iterum eos terrere temptant. et dum non valent interficere cogitant. sed gamalihel interveniente vetantur. Ceduntur interea. nec eos ab evangelizando cohercent. Multiplicato discipulorum numero septem diacones ordinantur. et crescente dei verbo etiam sacerdotum turba non modica subiugatur fidei. Stephanus in nomine ihesu christi magnis eminet signis. Quem infidelium factio quia vincere nequit falsorum testium suffragia querit. eumque ad concilium pertrahit. Idem interrogante sacerdotum principe arguit eos semper legi dei fuisse rebelles. qui et prius prophetas et nuper christum occiderunt. Idem frementibus in eum auditoribus etiam se ihesum a dextris dei stantem videre testatur. et lapidantibus se veniam precatur. ecclesia que iherosolimitana saulo instante dispergitur. Philippo diacono in samaria christum predicante et signa faciente multi credunt et baptizantur. in quibus et symon baptizatus adheret philippo. Descendentes samariam petrus et iohannes. imponunt manus credentibus ut accipiant spiritum sanctum. Quem emere pecunia cupiens symon. anathemate dampnatur. Philippus iubente angelo viam gaze petit. ubi instructo ac baptizato ethiope. gentium primitias domino consecrat. Paulus ad persequendam ecclesiam damascum pergens. celesti increpatione cohercetur. Nec mora baptizatus ab anania ihesum manifeste per synagogas predicat. Idem querentibus eum iudeis interficere. per murum nocte demittitur. Et veniens iherusalem barnaba duce apostolis coniungitur. Sed et ibi a grecis passus insidias. tharsum transfertur a fratribus. Quo furore sedato. ecclesia per totam iudeam galileam et samariam libera pace fruitur. Petrus in lidda que nunc diospolis vocatur paraliticum eneam erigit. et in ioppe suscitat thabitam a mortuis. Cornelio centurioni monente angelo petrum ad se imbuendum invitat. cui mox petrus et ipse visione celesti admonitus occurrit. Veniente cesaream petro cornelius visionem angeli replicat. et audito ab eo dei verbo. spiritus sancti gratiam cum suis et ante baptismi perceptionem perfunditur. Petrus disceptantibus contra se iudeis cur gentibus predicaverit. ut hoc divinitus fuisse patratum demonstrat. Fenicem usque et cyprum et antiochiam verbum evangelii disseminant. et in antiochia docentibus barnaba et paulo. primum discipuli christiani vocantur. Agabo famem prophetante barnabas et saulus de antiochia iudeam cum elemosinis mittuntur. Herodes

occiso iacobo petrum retrudit in carcerem. Unde educitur ab angelo uenit ad domum marie
matris iohannis. Item herodes non inuento petro descendit cesaream: ubi ab angelo percussus
uerbum predicantibus uerbum iter reliquit. Barnabas et saulus reuersi antiochiam iubente
de spiritu sancto ordinantur apostoli. Et mox nauigantes cyprum: excecato elyma mago
sergium paulum proconsulem doctrina fidei illuminant. Paulus et barnabas deuenientes
anthiochiam pisidie predicant in synagoga. Quos multi et iudeorum et proselitorum credentes
secuntur. Rursum plures de gentibus conueniunt ad audiendum uerbum. Quos zelantes
iudei eiciunt paulum et barnabam de finibus suis. Item in yconio diu predicantes. multos
et de iudeis et de gentilibus conuertunt ad fidem. Sed infidelium impetu compulsati lystram
petunt et derben. Item docent in lystris ubi claudo curato per paulum. dii sunt estimati
magna turbis ne sibi immolent sedant. Commoti a iudeis lycaonii lapidant paulum.
Qui refocillatus a suis: nichilominus cuncta docendo peragrant. Docentibus in antiochia
pseudo apostolis. credentes ex gentibus circumcidi debere: paulus et barnabas pro hac
questione. ierusalem destinantur. Ubi eadem questione mota fit conuentus apostolorum et
missa ad fratres epistola quid euangelii uiris hac docent. Barnabas propter iohannem discedens
a paulo. nauigat cyprum et paulus electo syla peruenit lystram: ubi tymotheum
assumens circumcidit. Prohibetur paulus loqui uerbum in asia uel bythinia et macedonie
potius euangelizare iubetur. Ubi adueniens primum lydiam purpurariam conuertit ad
dominum. Item phytonem a puella eicit et commota ciuitate flagellatus cum syla carceri
datur. Qui a domino soluti carcerarium catechizatum baptizant. Predicantibus in thessalonica
paulo et syla multi credunt. At iudei conturbant ciuitatem trahentes iasonem
ad principes. Predicant abeuntes in beroeam. Sed et inde iudeis persequentibus
pulsi: transferuntur athenas. Paulus cum iudeis et colentibus cum epycureis et stoicis
disputat. Atheniis et in ariopago de deo disserens: quosdam sui sectatores efficit. Item in
chorinto scenofactoriam artem cum aquila et priscilla exercet. et contradicentibus uerbo
iudeis multi chorinthiorum credunt et baptizantur. admonente paulum domino ne a predicando
cessaret. Temptant iudei insurgere in paulum sed a gallione proconsule repelluntur.
Qui profectus in syriam totondit sibi caput in cenchreis portu chorinthiorum. Apollo
ueniens ephesum. mysterium dominici baptismatis a priscilla discit et aquila. Paulus ibidem
deueniens. quosdam discipulos in nomine ihesu christi baptizat. et biennio moratus in asia
cuncta docendo perlustrat. Temptantes sceue filios in nomine ihesu demones eicere
demoniosos corripit. Magi credentes suos libros comburunt. et paulus transita
macedonia et achaia iherusalem ire disponit. Demetrius argentarius ephesiorum ciuitatem
pro defensione diane conturbat. Paulus iter faciens in syriam uenit troadem.
ubi adolescentem cadendo mortuum resuscitat. Item ex ordine miletum ueniens. maiores
natu ephesiorum alloquitur. se exemplum uirtutis eis prebuisse protestans. Item tyrum
ex ordine cesaream quoque peruenit. ubi agabo prophetante uincula sibi futura intrepidus
audit. Item ueniens ierusalem iacobo et senioribus per ordinem sua gesta replicat.
Atque ob declinandum iudeorum scandalum. mane templum purificatus ingreditur. In
tumultu in templo paulum iudei foras extrahunt. Quem superueniens tribunus morti quodammodo
eripit: sed uinculis stringit. Alloquitur populum paulus et de sua celesti uocatione referens
morte ab eis dignus adiudicatur. quem torqueri iubens tribunus. ubi romanum audit
dimittit. Reductus in concilium paulus pontificem iudicantem se iniuste redarguit.
et pugnantibus pro eo phariseis a tribuno in castra reducitur. ac diuina per nocte
uisione confirmatur. Deuouent se iudei occidere paulum. quod animaduertens tribunus
per noctem eum cesaream ad felicem mittit presidem. Accusans paulum tertullus
rethor apud presidem felicem. ad primum responsum illud falsa probasse conuincitur:
non tamen ipse absoluitur. sed usque ad presidatum festi in cesarea retinetur. Ueniente
ierusalem festo. iudei contra paulum suggerunt. Sed in cesarea grauissimis eum

questionibus affligentes: cogitur appellare cesarem. Festus agrippe regi de paulo. et prius secreto et post in concilio refert. Paulus agrippa permittente pro se rationem reddit. atque omnium iudicio innocens esse decernitur. Traditur paulus centurioni iulio ducendus in ytaliam. Et ubi cretam peruentum est. querentibus nautis ducere fenicen ad hiemandum. oborta tempestas cecali relidit eos in altum. Desperantes socios paulus angelico solatur oraculo. Et ad predictum illi quartadecima die perditis rebus omnibus eiectione cuncti ad terram. Paulus in militene inuadentem se uiperam iactat in ignem. ac patrem principis insule a febribus et dissinteria saluat. Inde hyeme transacta syracusas cum suis ac puteolis peruenit. Atque ubi romam ingreditur. cum custodiente se milite manere permittitur. Idem conuocatis ad se primis iudeorum cur sit adductus edocet. et statuto die pluribus ad se uenientibus de fide ihesu exponit. manensque biennio in suo conducto omnibus ad se intrantibus regnum dei predicat. Expliciunt capitula. Incipit liber actuum apostolorum.

Primum quidem sermonem feci o theophile de omnibus que cepit ihesus facere et docere usque in diem qua precipiens apostolis per spiritum sanctum quos elegit assumptus est. Quibus et prebuit seipsum uiuum in multis argumentis per dies quadraginta post passionem suam ~~in multis argumentis~~ apparens eis: et loquens de regno dei. Et conuescens precepit eis ab ierosolimis ne discederent. sed expectarent promissionem patris: quam audistis inquit per os meum: quia iohannes quidem baptizauit aqua. uos autem baptizabimini spiritu sancto: non post multos hos dies. Igitur qui conuenerant: interrogabant eum dicentes. Domine si in tempore hoc restitues regnum israel? Dixit autem eis. Non est uestrum nosse tempora uel momenta que pater posuit in sua potestate: sed accipietis uirtutem superuenientis spiritus sancti in uos. et eritis mihi testes in ierusalem et in omni iudea et samaria: et usque ad ultimum terre. Et cum hec dixisset uidentibus illis eleuatus est: et nubes suscepit eum ab oculis eorum. Cumque intuerentur in celum euntem illum: ecce duo uiri astiterunt iuxta illos in uestibus albis: qui et dixerunt. Viri galylei quid statis aspicientes in celum? Hic ihesus qui assumptus est a uobis in celum: sic ueniet quemadmodum uidistis eum euntem in celum. Tunc reuersi sunt ierusalem a monte qui uocatur oliueti qui est iuxta ierusalem: sabbati habens iter. Et cum introissent in cenaculum ascenderunt ubi manebant petrus et iohannes. iacobus et andreas philippus et thomas. bartholomeus et matheus. iacobus alphei et symon zelotes et iudas iacobi. Hii omnes erant perseuerantes unanimiter in oratione cum mulieribus et maria matre ihesu et fratribus eius. In diebus illis: exurgens petrus in medio fratrum dixit. Erat autem turba hominum simul: fere centum uiginti. Viri fratres oportet impleri scripturam quam predixit spiritus sanctus per os dauid de iuda qui fuit dux eorum qui comprehenderunt ihesum qui connumeratus erat in nobis et sortitus est sortem ministerii huius. Et hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis. et suspensus crepuit medius: et diffusa sunt omnia uiscera eius. Et notum factum est omnibus habitantibus in ierusalem: ita ut appellaretur ager ille lingua eorum acheldemach. hoc est ager sanguinis. Scriptum est enim in libro psalmorum. Fiat habitatio eorum deserta: et non sit qui habitet in ea. et episcopatum eius accipiat alter. Oportet ergo ex hiis uiris qui nobiscum congregati sunt in omni tempore quo intrauit et exiuit inter nos dominus ihesus. incipiens a baptismate iohannis usque in diem qua assumptus est a nobis. testem resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex istis. Et statuerunt duos. ioseph qui uocabatur barsabas qui cognominatus est iustus et mathiam. Et orantes dixerunt. Tu domine qui corda nosti omnium ostende quem elegeris ex hiis duobus unum accipere locum ministerii huius et apostolatus. de quo preuaricatus est iudas ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes eis. et cecidit sors super mathiam: et adnumeratus est cum undecim apostolis.

II

Et cum complerentur dies penthecostes: erant omnes pariter in eodem loco. Et factus est repente de celo sonus tamquam aduenientis spiritus uehementis: et repleuit totam domum ubi erant sedentes. Et apparuerunt illis dispertite

te lingue tanquam ignis: seditque supra singulos eorum. Et repleti sunt omnes spiritu sancto et ceperunt loqui variis linguis prout spiritus sanctus dabat eloqui illis. Erant autem in ierusalem habitantes iudei viri religiosi ex omni natione que sub celo est. Facta autem hac voce convenit multitudo et mente confusa est. quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes. Stupebant autem omnes: et mirabantur dicentes. Nonne ecce omnes isti qui loquuntur galylei sunt? Et quomodo nos audivimus unusquisque linguam nostram in qua nati sumus. Parthi et medi et elamite et qui habitant mesopotamiam iudeam et cappadociam. pontum et asiam frigiam et pamphiliam. egyptum et partes lybie que est circa cyrenen et advene romani iudei quoque et proseliti cretes et arabes. audivimus eos loquentes nostris linguis magnalia dei. Stupebant autem omnes: et mirabantur ad invicem dicentes. Quidnam hoc vult esse? Alii autem irridentes dicebant quia musto pleni sunt isti. Stans autem petrus cum undecim levavit vocem suam et locutus est eis. Viri iudei et qui habitatis ierusalem universi: hoc vobis notum sit et auribus percipite verba mea. Non enim sicut vos estimatis hii ebrii sunt. cum sit hora diei tercia: sed hoc est quod dictum est per prophetam iohel. Et erit in novissimis diebus dicit dominus effundam de spiritu meo super omnem carnem: et prophetabunt filii vestri et filie vestre. et iuvenes vestri visiones videbunt. et seniores vestri somnia somniabunt. Et quidem super servos meos et super ancillas meas effundam de spiritu meo et prophetabunt. et dabo prodigia in celo sursum: et signa in terra deorsum. sanguinem et ignem et vaporem fumi. Sol convertetur in tenebras et luna in sanguinem. antequam veniat dies domini magnus et manifestus. Et erit omnis quicumque invocaverit nomen domini: salvus erit. Viri israelite audite verba hec. Ihesum nazarenum virum approbatum a deo in vobis. virtutibus et prodigiis et signis que fecit per illum deus. in medio vestri sicut vos scitis: hunc definito consilio et prescientia dei traditum per manus iniquorum affigentes interemistis. quem deus suscitavit solutis doloribus inferni: iuxta quod impossibile erat teneri illum ab eo. David enim dicit in eum. Providebam dominum coram me semper: quoniam a dextris est michi ne commovear. Propter hoc delectatum est cor meum et exultavit lingua mea insuper et caro mea requiescet in spe: quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Notas michi fecisti vias vite replebis me iocunditate cum facie tua. Viri fratres liceat audenter dicere ad vos: de patriarcha david quoniam et defunctus et sepultus est. et sepulchrum eius apud nos est usque in hodiernum diem. Propheta igitur cum esset et sciret quia iureiurando iurasset illi deus de fructu ventris eius sedere super sedem eius: providens locutus est de resurrectione christi. quia neque derelictus est in inferno. neque caro eius vidit corruptionem. Hunc ihesum resuscitavit deus cuius omnes nos testes sumus. Dextera igitur dei exaltatus et promissione spiritus sancti accepta a patre. effudit hunc quem vos videtis et auditis. Non enim david ascendit in celos. Dicit autem ipse. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Certissime ergo sciat omnis domus israel: quia et dominum eum et christum eum deus fecit. hunc ihesum quem vos crucifixistis. His auditis compuncti sunt corde: et dixerunt ad petrum et ad reliquos apostolos. Quid faciemus viri fratres? Petrus vero ait ad illos. Penitentiam agite: et baptizetur unusquisque vestrum in nomine ihesu christi in remissionem peccatorum vestrorum: et accipietis donum spiritus sancti. Vobis enim est repromissio et filiis vestris et omnibus qui longe sunt. quoscumque advocaverit dominus deus noster. Aliis etiam verbis plurimis testificatus est: et exhortabatur eos dicens. Salvamini a generatione ista pessima. Qui ergo receperunt sermonem eius baptizati sunt. et apposite sunt in illa die anime circiter tria milia. Erant autem perseverantes in doctrina apostolorum et communicatione fractionis panis et orationibus. Fiebat autem omni anime timor. Multa quoque prodigia et signa per apostolos fiebant in ierusalem: et metus erat magnus in universis. Omnes etiam qui credebant erant pariter: et habebant omnia communia. Possessiones et substantias vendebant et dividebant illa omnibus: prout cuique opus erat. Cotidie quoque perdurantes unanimiter

in templo. et frangentes circa domos panem. sumebant cibum cum exultatione et simpli
citate cordis: collaudantes deum et habentes gratiam ad omnem plebem. Dominus autem augebat qui salvi fi
erent cotidie in idipsum.

III

Petrus autem et iohannes ascendebant in templum: ad horam orationis
nonam. Et quidam vir qui erat claudus ex utero matris sue baiulabatur: quem ponebant cotidie
ad portam templi que dicitur speciosa. ut peteret elemosinam ab introeuntibus in templum.
Is cum vidisset petrum et iohannem incipientes introire in templum: rogabat ut elemosinam acci
peret. Intuens autem eum petrus cum iohanne: dixit. Respice in nos. At ille intendebat in
eos. sperans se aliquid accepturum ab eis. Petrus autem dixit. Argentum et aurum non est mihi. quod autem
habeo hoc tibi do. In nomine ihesu christi nazareni: surge et ambula. Et apprehensa manu eius dex
tera. allevavit eum. et protinus consolidate sunt bases et plante. et exiliens stetit et am
bulabat. Et intravit cum illis in templum: ambulans et exiliens et laudans deum. Et vidit
omnis populus eum ambulantem: et laudantem deum. Cognoscebant autem illum quoniam ipse erat
qui ad elemosinam sedebat ad speciosam portam templi. Et impleti sunt stupore et extasi:
in eo quod contigerat illi. Cum teneret autem petrum et iohannem concurrit omnis populus ad
eos ad porticum que appellatur salomonis stupentes. Videns autem petrus respondit ad
populum. Viri israhelite quid miramini in hoc aut nos quid intuemini. quasi nostra virtute
aut pietate fecerimus hunc ambulare? Deus abraham et deus ysaac et deus iacob deus patrum nostrorum
glorificavit filium suum ihesum. quem vos quidem tradidistis et negastis ante faciem pylati iudi
cante illo dimitti. Vos autem sanctum et iustum negastis. et petistis virum homicidam donari
vobis. Auctorem vero vite interfecistis. quem deus suscitavit a mortuis. cuius nos testes su
mus. et in fide nominis eius. hunc quem videtis et nostis confirmavit. nomen eius et fides
que per eum est. dedit integram sanitatem istam. in conspectu omnium vestrum. Et nunc fratres
scio quia per ignorantiam fecistis. sicut et principes vestri. Deus autem qui prenuntiavit per os
omnium prophetarum pati christum suum implevit sic. Penitemini igitur et convertimini ut de
leantur vestra peccata. ut cum venerint tempora refrigerii a conspectu domini. et miserit
eum qui predicatus est vobis ihesum christum. quem oportet celum quidem suscipere. usque in
tempora restitutionis omnium quem locutus est deus per os sanctorum suorum a seculo prophetarum. Moy
ses quidem dixit. Quoniam prophetam vobis suscitabit dominus deus vester de fratribus vestris tamquam me. ipsum
audietis iuxta omnia quecumque locutus fuerit vobis. Erit autem omnis anima quecumque non au
dierit prophetam illum. exterminabitur de plebe. Et omnes prophete a samuhel et deinceps
qui locuti sunt: annuntiaverunt dies istos. Vos estis filii prophetarum et testamenti
quod posuit deus ad patres nostros: dicens ad abraham. In semine tuo benedicentur omnes
familie terre. Vobis deus primum suscitans filium suum. misit eum benedicentem vobis ut
convertat se unusquisque a nequitia sua.

IIII

Loquentibus autem illis ad populum: supervenerunt sa
cerdotes et magistratus et saducei dolentes quod docerent populum. et annuntiarent in ihesu
resurrectionem ex mortuis. et iniecerunt in eos manus et posuerunt eos in custodi
am in crastinum. Erat enim iam vespera. Multi autem eorum qui audierant verbum credide
runt: et factus est numerus virorum quinque milia. Factum est autem in crastinum ut congrega
rentur principes eorum et seniores et scribe in ierusalem. et annas princeps sacerdotum. et cay
phas. et iohannes. et alexander. et quotquot erant de genere sacerdotali: et statuentes eos
in medio interrogabant. In qua virtute vel in quo nomine fecistis hoc vos? Tunc petrus
repletus spiritu sancto dixit ad eos. Principes populi et seniores. si nos hodie diiudicamur in
benefacto hominis infirmi. in quo iste salvus factus est: notum sit omnibus vobis et omni
plebi israhel. quia in nomine ihesu christi nazareni quem vos crucifixistis. quem deus susci
tavit a mortuis. in hoc iste astat coram vobis sanus. Hic est lapis qui reprobatus est a vobis
edificantibus. qui factus est in caput anguli. et non est in alio aliquo salus. Nec enim no
men aliud est sub celo datum hominibus: in quo oporteat nos salvos fieri. Videntes
autem petri constantiam et iohannis: comperto quod homines essent sine litteris et ydiote. ad
mirabantur et cognoscebant eos quoniam cum ihesu fuerant. Hominem quoque videntes stan

tem cum eis, qui curatus fuerat, nichil poterant contradicere. Iusserunt autem eos extra concilium secedere, et conferebant ad invicem dicentes: Quid faciemus hominibus istis? Quoniam quidem notum signum factum est per eos omnibus habitantibus Ierusalem, manifestum est, et non possumus negare. Sed ne amplius divulgetur in plebem, comminemur illis ne ultra loquantur in nomine hoc ulli hominum. Et vocantes eos denuntiaverunt ne omnino loquerentur neque docerent in nomine Ihesu. Petrus vero et Iohannes respondentes dixerunt ad eos: Si iustum est in conspectu Dei vos potius audire quam Deum, iudicate. Non enim possumus quae vidimus et audivimus non loqui. At illi comminantes dimiserunt eos, non invenientes quomodo punirent eos propter populum, quia omnes clarificabant id quod factum fuerat in eo quod acciderat. Annorum enim erat amplius quadraginta homo in quo factum erat signum istud sanitatis. Dimissi autem venerunt ad suos, et adnuntiaverunt eis quanta ad eos principes sacerdotum et seniores dixissent. Qui cum audissent, unanimiter levaverunt vocem ad Dominum et dixerunt: Domine tu qui fecisti caelum et terram et mare et omnia quae in eis sunt, qui Spiritu Sancto per os patris nostri David pueri tui dixisti: Quare fremuerunt gentes, et populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terrae et principes convenerunt in unum adversus Dominum et adversus Christum eius. Convenerunt enim vere in civitate ista adversus sanctum puerum tuum Ihesum quem unxisti, Herodes et Pontius Pilatus cum gentibus et populis Israel, facere quae manus tua et consilium tuum decreverunt fieri. Et nunc Domine respice in minas eorum, et da servis tuis cum omni fiducia loqui verbum tuum, in eo quod manum tuam extendas ad sanitates et signa et prodigia fieri per nomen sancti filii tui Ihesu. Et cum orassent, motus est locus in quo erant congregati, et repleti sunt omnes Spiritu Sancto, et loquebantur verbum Dei cum fiducia. Multitudinis autem credentium erat cor unum et anima una, nec quisquam eorum quae possidebat aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Et virtute magna reddebant apostoli testimonium resurrectionis Ihesu Christi Domini, et gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim possessores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quae vendebant, et ponebant ante pedes apostolorum. Dividebatur autem singulis prout cuique opus erat. Ioseph autem qui cognominatus est Barnabas ab apostolis, quod est interpretatum filius consolationis, levites, Cyprius genere, cum haberet agrum, vendidit illum, et attulit pretium et posuit ante pedes apostolorum.

Vir autem quidam nomine Ananias cum Saphyra uxore sua vendidit agrum, et fraudavit de pretio agri conscia uxore sua, et afferens partem quandam ad pedes apostolorum posuit. Dixit autem Petrus ad Ananiam: Cur temptavit Sathanas cor tuum mentiri te Spiritui Sancto, et fraudare te de pretio agri? Nonne manens tibi manebat, et venumdatum in tua erat potestate? Quare posuisti in corde tuo hanc rem? Non es mentitus hominibus sed Deo. Audiens autem Ananias haec verba cecidit et expiravit. Et factus est timor magnus in omnes qui audierunt. Surgentes autem iuvenes amoverunt eum, et efferentes sepelierunt. Factum est autem quasi horarum trium spatium, et uxor eius nesciens quod factum fuerat introivit. Respondit autem ei Petrus: Dic mihi mulier si tanti agrum vendidistis. At illa dixit: Etiam tanti. Petrus autem ad eam: Quid utique convenit vobis temptare Spiritum Domini? Ecce pedes eorum qui sepelierunt virum tuum ad ostium, et efferent te. Confestim cecidit ante pedes eius et expiravit. Intrantes autem iuvenes invenerunt illam mortuam, et extulerunt et sepelierunt ad virum suum. Et factus est timor magnus in universa ecclesia, et in omnes qui audierunt haec. Per manus autem apostolorum fiebant signa et prodigia multa in plebe. Et erant unanimiter omnes in porticu Salomonis. Ceterorum autem nemo audebat coniungere se illis, sed magnificabat eos populus. Magis autem augebatur credentium in Domino multitudo virorum ac mulierum, ita ut in plateas eicerent infirmos et ponerent in lectulis et grabatis, ut venientе Petro saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum. Concurrebat autem et multitudo vicinarum civitatum Ierusalem, afferentes aegros et vexatos ab spiritibus immundis, qui curabantur omnes. Exsurgens autem princeps sacerdotum et omnes qui cum illo erant, quae est heresis Sadduceorum, repleti sunt zelo, et iniecerunt manus in apostolos

et posuerunt eos in custodia publica. Angelus autem domini per noctem aperiens ianuas carceris
et educens eos dixit. Ite et stantes loquimini in templo plebi omnia verba vite huius.
Qui cum audissent intraverunt diluculo in templum et docebant. Adveniens autem princeps sa
cerdotum et qui cum eo erant. convocaverunt concilium et omnes seniores filiorum israel et
miserunt ad carcerem ut adducerentur. Cum venissent autem ministri et aperto carcere
non invenissent illos: reversi nuntiaverunt dicentes. Carcerem quidem invenimus
clausum cum omni diligentia: et custodes stantes ad ianuas. Aperientes autem neminem intus
invenimus. Ut autem audierunt hos sermones magistratus templi et principes sacerdotum
ambigebant de illis quidnam fieret. Adveniens autem quidam nuntiavit eis quia ecce vi
ri quos posuistis in carcere sunt in templo. stantes et docentes populum. Tunc abiit
magistratus cum ministris: et adduxit illos sine vi. Timebant enim populum ne lapidaren
tur. Et cum adduxissent illos statuerunt in concilio. Et interrogavit eos princeps sacer
dotum dicens. Precipiendo precepimus vobis ne doceretis in nomine isto. et ecce replestis
ierusalem doctrina vestra. et vultis inducere super nos sanguinem hominis istius. Respondens
autem petrus et apostoli dixerunt. Obedire oportet deo magis quam hominibus. Deus patrum nostrorum
suscitavit ihesum quem vos interemistis suspendentes in ligno. Hunc deus
principem et salvatorem exaltavit dextera sua. ad dandam penitentiam israel et re
missionem peccatorum. Et nos sumus testes horum verborum. et spiritus sanctus quem dedit deus omnibus
obedientibus sibi. Hec cum audissent dissecabantur. et cogitabant interficere illos.
Surgens autem quidam in concilio phariseus nomine gamaliel legis doctor honora
bilis universe plebi. iussit foras ad breve fieri homines. Dixitque ad illos. Viri is
rahelite attendite vobis super hominibus istis quid acturi sitis. Ante hos enim dies ex
titit theodas dicens se esse aliquem cui consensit virorum numerus circiter quadringentorum.
Qui occisus est et omnes quicumque credebant ei dissipati sunt: et redactus est ad nichilum.
Post hunc extitit iudas galileus in diebus professionis: et avertit populum post se. Et ipse
periit. et omnes quotquot consenserunt ei dispersi sunt. Et nunc itaque dico vobis. discedite ab hominibus
istis. et sinite illos. quoniam si est ex hominibus consilium hoc aut opus: dissolvetur. Si vero
ex deo est non poteritis dissolvere illud. ne forte et deo repugnare inveniamini. Con
senserunt autem illi. Et convocantes apostolos cesis denuntiaverunt ne loquerentur in no
mine ihesu. et dimiserunt eos. Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilii:
quoniam digni habiti sunt pro nomine ihesu contumeliam pati. Omni autem die in templo et

VI

circa domos non cessabant docentes et evangelizantes christum ihesum. In diebus autem illis
crescente numero discipulorum factus est murmur grecorum adversus hebreos. eo quod despice
rentur in ministerio cotidiano vidue eorum. Convocantes autem duodecim multitudinem
discipulorum dixerunt. Non est equum derelinquere nos verbum dei et ministrare mensis.
Considerate ergo fratres viros ex vobis boni testimonii septem. plenos spiritu sancto et sapientia.
quos constituamus super hoc opus. Nos vero orationi et ministerio verbi instantes erimus. Et placuit
sermo coram omni multitudine. et elegerunt stephanum virum plenum fide et spiritu sancto. et
philippum et prochorum et nichanorem et tymotheum. et parmenam et nicholaum advenam
antiochenum. Hos statuerunt ante conspectum apostolorum: et orantes imposuerunt eis
manus. Et verbum dei crescebat. et multiplicabatur numerus discipulorum in ierusalem valde.
Multa etiam turba sacerdotum obediebat fidei. Stephanus autem plenus gratia et forti
tudine faciebat prodigia et signa magna in populo. Surrexerunt autem quidam
de synagoga que appellatur libertinorum et cyrenensium et alexandrinorum et eorum qui
erant a cilicia et asya disputantes cum stephano. et non poterant resistere sapie
ntie et spiritui qui loquebatur. Tunc summiserunt viros. qui dicerent se audisse eum dicen
tem verba blasfemie in moysen et deum. Commoverunt itaque plebem et seniores et scri
bas. et concurrentes rapuerunt eum et adduxerunt in concilium. et statuerunt te
stes falsos dicentes. Homo iste non cessat loqui verba adversus locum sanctum et legem.

Audivimus enim eum dicentem. quoniam Ihesus nazarenus hic destruet locum istum: et mutabit
traditiones quas tradidit nobis moyses. Et intuentes eum qui sedebant in concilio omnes:
viderunt faciem eius tamquam faciem angeli. Dixit autem princeps sacerdotum. Si hec
ita se habent? Qui ait. Viri fratres et patres audite. Deus glorie apparuit patri nostro abraham cum

VII

esset in mesopotamia priusquam moraretur in charran: et dixit ad illum. Exi de terra
tua et de cognatione tua: et veni in terram quam tibi monstravero. Tunc exiit de terra chal
deorum: et habitavit in charran. Et inde postquam mortuus est pater eius. transtulit illum in ter
ram istam in qua nunc vos habitatis: et non dedit illi hereditatem in ea nec passum pedis.
et repromisit dare illi eam in possessionem. et semini eius post ipsum: cum non haberet filium. Lo
cutus est autem deus quia erit semen eius accola in terra aliena. et servituti eos subicient.
et male tractabunt annis quadringentis. et gentem cui servierint iudicabo ego
dicit dominus: et post hec exibunt. et servient mihi in loco isto. Et dedit illi testamentum cir
cumcisionis. et sic genuit ysaac: et circumcidit eum die octavo. Et ysaac iacob: et iacob
duodecim patriarchas. Et patriarche emulantes ioseph: vendiderunt in egyptum. et erat
deus cum eo. et eripuit eum ex omnibus tribulationibus eius et dedit ei gratiam et sapientiam in
conspectu pharaonis regis egypti. et constituit eum prepositum super egyptum et super
omnem domum suam. Venit autem fames in universam egyptum et chanaan et tribula
tio magna: et non inveniebant cibos patres nostri. Cum audisset autem iacob frumentum
esse in egypto. misit patres nostros primum. et in secundo cognitus est ioseph a fratribus suis. et
manifestatum est pharaoni genus eius. Mittens autem ioseph accersivit iacob patrem
suum. et omnem cognationem in animabus septuaginta quinque. Et descendit iacob in e
gyptum. et defunctus est ipse et patres nostri et translati sunt in sychem: et positi in sepul
chro quod emit abraham precio argenti a filiis emmor filii sychem. Cum appropinqua
ret autem tempus repromissionis quam confessus erat deus abrahe. crevit populus et
multiplicatus est in egypto. quoadusque surrexit rex alius in egypto qui non sciebat
ioseph. Hic circumveniens genus nostrum afflixit patres nostros ut exponerent infantes su
os ne vivificarentur. Eodem tempore natus est moyses: et fuit gratus deo. Qui nutri
tus est tribus mensibus in domo patris sui. Exposito autem illo sustulit illum filia pha
raonis et enutrivit eum sibi in filium. Et eruditus est moyses omni sapientia egyp
tiorum: et erat potens in verbis et in operibus suis. Cum autem impleretur ei quadraginta annorum tem
pus. ascendit in cor eius ut visitaret fratres suos filios israel. Et cum vidisset quendam iniu
riam patientem. vindicavit illum. et fecit ultionem ei qui iniuriam sustinebat per
cusso egyptio. Existimabat autem intelligere fratres suos quoniam deus per manum ipsius daret
salutem illis. At illi non intellexerunt. Sequenti vero die apparuit illis litigantibus et
reconciliabat eos in pace dicens. Viri fratres estis ut quid nocetis alterutrum? Qui autem
iniuriam faciebat proximo suo. repulit eum dicens. Quis te constituit principem et
iudicem super nos? Numquid interficere me tu vis quemadmodum interfecisti heri egyptium?
Fugit autem moyses in verbo isto. et factus est advena in terra madian: ubi generavit
duos filios. Et expletis annis quadraginta. apparuit illi in deserto montis syna an
gelus in igne flamme rubi. Moyses autem videns admiratus est visum. Et accedente illo
ut consideraret facta est vox domini. Ego sum deus patrum tuorum deus abraham et ysaac et
iacob. Tremefactus autem moyses non audebat considerare. Dixit autem illi dominus. Solve cal
ciamentum pedum tuorum: locus enim in quo stas terra sancta est. Videns vidi afflictionem
populi mei qui est in egypto. et gemitum eorum audivi et descendi liberare eos. Et
nunc veni et mittam te in egyptum. Hunc moysen quem negaverunt dicentes:
Quis te constituit principem et iudicem super nos: hunc deus principem et redemptorem
misit cum manu angeli qui apparuit illi in rubo. Hic eduxit illos faciens prodi
gia et signa in terra egypti et in rubro mari: et in deserto annis quadraginta.
Hic est moyses qui dixit filiis israel. Prophetam vobis suscitabit deus de fratribus vestris tamquam

me: ipsum audietis. Hic est qui fuit in ecclesia in solitudine cum angelo qui loquebatur ei in monte Syna: et cum patribus nostris: qui accepit uerba uite dare nobis. Cui noluerunt obedire patres nostri: sed repulerunt eum et auersi sunt cordibus suis in egyptum: dicentes ad aaron. Fac nobis deos qui precedant nos: moyses enim hic qui eduxit nos de terra egypti nescimus quid factum sit ei. Et uitulum fecerunt in illis diebus et obtulerunt hostiam symulachro et letabantur in operibus manuum suarum. Conuertit autem deus et tradidit eos seruire milicie celi sicut scriptum est in libro prophetarum. Numquid uictimas aut hostias obtulistis mihi annis quadraginta in deserto domus israel? Et suscepistis tabernaculum moloch et sydus dei uestri rempham: figuras quas fecistis adorare eas. Et transferam uos trans babylonem. Tabernaculum testimonii fuit patribus nostris in deserto. sicut disposuit loquens ad moysen: ut faceret illud secundum formam quam uiderat. Quod et induxerunt suscipientes patres nostri cum ihesu in possessionem gentium. quas expulit deus a facie patrum nostrorum. usque in diebus dauid: qui inuenit gratiam ante deum et petiit ut inueniret tabernaculum deo iacob. Salomon autem edificauit illi domum. Sed non excelsus in manufactis habitat: sicut propheta dicit. Celum mihi sedes est: terra autem scabellum pedum meorum. Quam domum edificabitis mihi dicit dominus. aut quis locus requietionis mee est: Nonne manus mea fecit hec omnia? Dura ceruice et incircumcisi cordibus et auribus. uos semper spiritui sancto restitistis. sicut patres uestri et uos. Quem prophetarum non sunt persecuti patres uestri? Et occiderunt eos qui prenuntiabant de aduentu iusti. cuius uos nunc proditores et homicide fuistis. qui accepistis legem in dispositionem angelorum et non custodistis. Audientes autem hec dissecabantur cordibus suis et stridebant dentibus in eum. Cum autem esset plenus spiritu sancto: intendens in celum uidit gloriam dei et ihesum stantem a dextris dei et ait. Ecce uideo celos apertos et filium hominis a dextris stantem dei. Exclamantes autem uoce magna continuerunt aures suas. et impetum fecerunt unanimiter in eum et eicientes eum extra ciuitatem lapidabant. Et testes deposuerunt uestimenta sua secus pedes adolescentis: qui uocabatur saulus. Et lapidabant stephanum: inuocantem et dicentem. Domine ihesu: suscipe spiritum meum. Positis autem genibus: clamauit uoce magna dicens. Domine ne statuas illis hoc peccatum. Et cum hoc dixisset: obdormiuit in domino. Saulus autem erat consentiens neci eius.

VIII

Factum est autem in illa die persecutio magna in ecclesia que erat ierosolimis: et omnes dispersi sunt per regiones iudee et samarie. preter apostolos. Curauerunt autem stephanum uiri timorati et fecerunt planctum magnum super illum. Saulus uero deuastabat ecclesiam per domos intrans et trahens uiros ac mulieres tradebat in custodiam. Igitur qui dispersi erant pertransibant euangelizantes uerbum. Philippus autem descendens in ciuitatem samarie: predicabat illis christum. Intendebant autem turbe hiis que a philippo dicebantur unanimiter audientes et uidentes signa que faciebat. Multi enim eorum qui habebant spiritus inmundos: clamantes uoce magna exibant. Multi autem paralytici et claudi curati sunt. Factum est ergo magnum gaudium in illa ciuitate. Vir autem quidam nomine symon. qui ante fuerat in ciuitate magus seducens gentem samarie dicens se esse aliquem magnum. cui auscultabant omnes a minimo usque ad maximum dicentes. hic est uirtus dei que uocatur magna. Attendebant autem eum propter quod multo tempore magicis suis dementasset eos. Cum uero credidissent philippo euangelizanti de regno dei et nomine ihesu christi: baptizabantur uiri ac mulieres. Tunc symon et ipse credidit: et cum baptizatus esset adherebat philippo. Videns etiam signa et uirtutes maximas fieri stupens admirabatur. Cum audissent autem apostoli qui erant ierosolimis quia recepisset samaria uerbum dei miserunt ad eos petrum et iohannem. Qui cum uenissent: orauerunt pro ipsis ut acciperent spiritum sanctum. Nondum enim in quemquam illorum uenerat: sed baptizati tantum erant in nomine domini ihesu. Tunc imponebant manus super illos: et accipiebant spiritum sanctum. Cum uidisset autem symon quia per impositionem manus apostolorum dare

tur spiritus sanctus: obtulit eis pecuniam dicens. Date et michi hanc potestatem ut cuicumque
imposuero manus. accipiat spiritum sanctum. Petrus autem dixit ad illum. Pecunia tua tecum sit
in perditione. quoniam donum dei existimasti pecunia possideri. Non est tibi pars neque sors
in sermone isto: cor enim tuum non est rectum coram deo. Penitentiam itaque age ab hac nequitia
tua: et roga deum si forte remittatur tibi. hec cogitatio cordis tui. In felle enim amari
tudinis et obligatione iniquitatis video te esse. Respondens autem Symon dixit. Preca
mini vos pro me ad dominum: ut nichil veniat super me horum que dixistis. Et illi quidem
testificati et locuti verbum domini. redibant Iherusalem et multis regionibus Samaritanorum
evangelizabant. Angelus autem domini locutus est ad Phylippum dicens. Surge et vade contra
meridianum ad viam que descendit ab Iherusalem in Gazam: hec est deserta. Et surgens abi
it. Et ecce vir Ethyops eunuchus potens Candacis regine Ethyopum. qui erat super omnes
gazas eius venerat adorare in Iherusalem: et revertebatur sedens super currum suum. legensque Ysa
yam prophetam. Dixit autem spiritus Phylippo. Accede et adiunge te ad currum istum. Accurrens
autem Phylippus audivit eum legentem Ysayam prophetam: et dixit. Putasne intelligis que le
gis? Qui ait. Et quomodo possum si non aliquis ostenderit michi? Rogavitque Phylippum ut ascen
deret et sederet secum. Locus autem scripture quam legebat erat hic. Tamquam ovis ad occi
sionem ductus est: et sicut agnus coram tondente se sine voce: sic non aperuit os suum.
In humilitate iudicium eius sublatum est. generationem eius quis enarrabit? Quoniam tolletur
de terra vita eius. Respondens autem eunuchus: dixit Phylippo. Obsecro te de quo propheta
dicit hoc. de se an de alio aliquo? Aperiens autem Phylippus os suum et incipiens ab scriptura ista
evangelizavit illi Ihesum. Et dum irent per viam venerunt ad quandam aquam: et ait eu
nuchus. Ecce aqua. quis prohibet me baptizari? Dixit autem Phylippus. Si credis ex toto cor
de licet. Et respondens ait. Credo dei filium esse Ihesum Christum. Et iussit stare currum. Et descen
derunt uterque in aquam: Phylippus et eunuchus: et baptizavit eum. Cum autem ascendis
sent de aqua. spiritus domini rapuit Phylippum et amplius non vidit eum eunuchus. Ibat enim per viam
suam gaudens. Phylippus autem inventus est in Azoto. Et pertransiens evangelizabat civi
tatibus cunctis: donec veniret Cesaream.

IX

Saulus autem adhuc aspirans minarum et
cedis in discipulos domini. accessit ad principem sacerdotum et petiit ab eo epistolas in Dama
scum ad synagogas. ut si quos invenisset huius vie viros ac mulieres. vinctos
perduceret Iherusalem. Et cum iter faceret. contigit ut appropinquaret Damasco. Et subito
circumfulsit eum lux de celo. et cadens in terram audivit vocem dicentem sibi. Saule
Saule quid me persequeris? Qui dixit. Quis es domine? Et ille. Ego sum Ihesus quem tu perse
queris. Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Et tremens ac stupens: dixit. Domine
quid me vis facere? Et dominus ad eum. Surge et ingredere civitatem: et dicetur tibi quid te
oporteat facere. Viri autem illi qui comitabantur cum eo. stabant stupefacti: audien
tes quidem vocem neminem autem videntes. Surrexit autem Saulus de terra: apertisque o
culis nichil videbat. Ad manus autem illum trahentes: introduxerunt Damascum. Et
erat tribus diebus non videns: et non manducavit neque bibit. Erat autem quidam discipulus
Damasci: nomine Ananias. Et dixit ad illum in visu dominus. Anania. At ille ait. Ecce
ego sum domine. Et dominus ad illum. Surgens vade in vicum qui vocatur rectus: et quere
in domo Iude Saulum nomine Tharsensem: ecce enim orat. Et vidit virum Ananiam
nomine introeuntem et imponentem sibi manus: ut visum recipiat. Respondit autem
Ananias. Domine audivi a multis de viro hoc. quanta mala sanctis tuis fecerit in Iherusalem: et
hic habet potestatem a principibus sacerdotum alligandi omnes qui invocant nomen tuum. Dixit
autem ad eum dominus. Vade quoniam vas electionis est michi iste: ut portet nomen meum coram
gentibus et regibus et filiis Israel. Ego enim ostendam illi quanta oporteat eum pati pro
nomine meo. Et abiit Ananias: et introivit in domum: et imponens ei manus dixit. Sau
le frater dominus Ihesus misit me. qui apparuit tibi in via qua veniebas: ut videas et implearis
spiritu sancto. Et confestim ceciderunt ab oculis eius tamquam squame: et visum recepit. Et

surgens baptizatus est. Et cum accepisset cibum, confortatus est. Fuit autem cum discipulis qui erant Damasci per dies aliquot. Et continuo ingressus Paulus in synagogas praedicabat Iesum: quoniam hic est Filius Dei. Stupebant autem omnes qui audiebant, et dicebant: Nonne hic est qui expugnabat in Ierusalem eos qui invocabant nomen istud: et huc ad hoc venit ut vinctos illos duceret ad principes sacerdotum? Saulus autem magis convalescebat, et confundebat Iudaeos qui habitabant Damasci, affirmans quoniam hic est Christus. Cum implerentur autem dies multi, consilium fecerunt Iudaei ut eum interficerent. Notae autem factae sunt Saulo insidiae eorum. Custodiebant autem et portas die ac nocte ut eum interficerent. Accipientes autem discipuli nocte, per murum dimiserunt eum, summittentes in sporta. Cum autem venisset in Ierusalem, temptabat iungere se discipulis. Et omnes timebant eum, non credentes quia esset discipulus. Barnabas autem apprehensum illum duxit ad apostolos: et narravit illis quomodo in via vidisset Dominum, et quia locutus est ei, et quomodo in Damasco fiducialiter egerit in nomine Iesu. Et erat cum illis intrans et exiens in Ierusalem, et fiducialiter agens in nomine Domini. Loquebatur quoque gentibus, et disputabat cum Graecis: illi autem quaerebant occidere eum. Quod cum cognovissent fratres, deduxerunt eum Caesaream, et dimiserunt Tarsum. Ecclesia quidem per totam Iudaeam et Galilaeam et Samariam habebat pacem, et aedificabatur ambulans in timore Domini, et consolatione Sancti Spiritus replebatur. Factum est autem ut Petrus dum pertransiret universos, deveniret ad sanctos qui habitabant Lyddae. Invenit autem ibi hominem quendam nomine Aeneam ab annis octo iacentem in grabato, qui erat paralyticus. Et ait illi Petrus: Aenea, sanet te Iesus Christus: surge, et sterne tibi. Et continuo surrexit. Et viderunt illum omnes qui habitabant Lyddae et Saronae: qui conversi sunt ad Dominum. In Ioppe autem fuit quaedam discipula nomine Tabitha, quae interpretata dicitur Dorcas. Haec erat plena operibus bonis et eleemosynis quas faciebat. Factum est autem in diebus illis ut infirmata moreretur. Quam cum lavissent, posuerunt eam in cenaculo. Cum autem prope esset Lydda ab Ioppe, discipuli audientes quia Petrus esset in ea, miserunt ad eum duos viros rogantes: Ne pigriteris venire usque ad nos. Exsurgens autem Petrus venit cum illis. Et cum advenisset, duxerunt illum in cenaculum: et circumsteterunt illum omnes viduae flentes, et ostendebant tunicas et vestes quas faciebat illis Dorcas. Eiectis autem omnibus foras, Petrus ponens genua oravit: et conversus ad corpus, dixit: Tabitha, surge. At illa aperuit oculos suos: et viso Petro, resedit. Dans autem illi manum, erexit eam. Et cum vocasset sanctos et viduas, assignavit eam vivam. Notum autem factum est per universam Ioppen: et crediderunt multi in Domino. Factum est autem ut dies multos moraretur in Ioppe apud quendam Simonem coriarium.

X

Vir autem quidam erat in Caesarea nomine Cornelius, centurio cohortis quae dicitur Italica, religiosus et timens Deum cum omni domo sua, faciens eleemosynas multas plebi, et deprecans Deum semper: vidit in visu manifeste quasi nona hora diei angelum Dei introeuntem ad se, et dicentem sibi: Corneli. At ille intuens eum, timore correptus, dixit: Quis es, domine? Dixit autem illi: Orationes tuae et eleemosynae tuae ascenderunt in memoriam in conspectu Dei. Et nunc mitte viros in Ioppen, et accersi Simonem quendam qui cognominatur Petrus: hic hospitatur apud Simonem quendam coriarium, cuius est domus iuxta mare. Et cum discessisset angelus qui loquebatur illi, vocavit duos domesticos suos, et militem metuentem Dominum ex his qui illi parebant. Quibus cum narrasset omnia, misit illos in Ioppen. Postera autem die, iter illis facientibus et appropinquantibus civitati, ascendit Petrus in superiora ut oraret circa horam sextam. Et cum esuriret, voluit gustare. Parantibus autem eis, cecidit super eum mentis excessus: et vidit caelum apertum, et descendens vas quoddam velut linteum magnum quatuor initiis submitti de caelo in terram, in quo erant omnia quadrupedia et serpentia terrae et volatilia caeli. Et facta est vox ad eum: Surge, Petre, occide et manduca. Ait autem Petrus: Absit, Domine, quia numquam manducavi omne commune et immundum. Et vox iterum secundo ad eum: Quae Deus purificavit, tu commune ne dixeris. Hoc autem factum est per ter: et

statim receptum est vas in celum. Et dum intra se hesitaret petrus quid nam esset visio quam
vidisset: ecce viri qui missi erant a cornelio. inquirentes domum symonis: astiterunt
ad ianuam. Et cum vocassent: interrogabant si symon qui cognominatur petrus illic ha
beret hospicium. Petro autem cogitante de visione: dixit spiritus ei. Ecce viri tres que
runt te. Surge itaque et descende et vade cum eis nichil dubitans quia ego misi illos.
Descendens autem petrus ad viros: dixit. Ecce ego sum quem queritis. Que causa est propter
quam venistis? Qui dixerunt. Cornelius centurio vir iustus et timens deum et testimoni
um habens ab universa gente iudeorum responsum accepit ab angelo sancto accersire te in do
mum suam et audire verba abs te. Introducens igitur eos recepit hospicio. Sequenti autem die
surgens profectus est cum eis et quidam ex fratribus ab ioppe comitati sunt eum. Altera autem
die introivit cesaream. Cornelius vero expectabat illos convocatis cognatis suis et necessa
riis amicis. Et factum est cum introisset petrus: obvius ei cornelius procidens ad pedes eius adora
vit. Petrus vero levavit eum dicens. Surge et ego ipse homo sum. Et loquens cum illo intravit
et invenit multos qui convenerant dixitque ad illos. Vos scitis quomodo abhominatum sit
viro iudeo coniungi aut accedere ad alienigenam et michi ostendit deus neminem communem
aut inmundum dicere hominem. propter quod sine dubitatione veni accersitus. Interrogo ergo quam
ob causam accersistis me. Et cornelius ait. A nudius quarta die usque ad hanc horam: orans eram ho
ra nona in domo mea. Et ecce vir stetit ante me in veste candida et ait. Corneli exaudita
est oratio tua et elemosine tue commemorate sunt in conspectu dei. Mitte ergo in ioppen et ac
cersi symonem qui cognominatur petrus. hic hospitatur in domo symonis coriarii iuxta mare.
Confestim igitur misi ad te. et tu benefecisti veniendo. Nunc ergo omnes nos in conspectu tuo adsumus
audire omnia quecumque tibi precepta sunt a domino. Aperiens autem petrus os dixit. In veritate comperi. quia non est
personarum acceptor deus. sed in omni gente qui timet deum et operatur iusticiam acceptus est illi.
Verbum misit filiis israel. adnuncians pacem per ihesum christum hic est omnium dominus. Vos scitis
quod factum est verbum per universam iudeam. Incipiens enim a galylea post baptismum quod predica
vit iohannes ihesum a nazareth. quomodo unxit eum deus spiritu sancto et virtute qui pertransiit
benefaciendo et sanando omnes oppressos a diabolo: quoniam deus erat cum illo. Et nos testes sumus omni
um que fecit in regione iudeorum et in iherusalem: quem occiderunt suspendentes in ligno. Hunc
deus suscitavit tercia die et dedit eum manifestum fieri. non omni populo. sed testibus preordinatis
a deo. nobis qui manducavimus et bibimus cum illo postquam resurrexit a mortuis. Et pre
cepit nobis predicare populo et testificari. quia ipse est qui constitutus est a deo iudex vivorum et mor
tuorum. Huic omnes prophete testimonium perhibent. remissionem peccatorum accipere per nomen eius
omnes qui credunt in eum. Adhuc loquente petro verba hec cecidit spiritus sanctus super omnes
qui audiebant verbum. et obstupuerunt ex circumcisione fideles qui venerant cum petro.
quia et in nationes gratia spiritus sancti effusa est. Audiebant enim illos loquentes linguis et mag
nificantes deum. Tunc respondit petrus. Numquid aquam quis prohibere potest. ut non
baptizentur hii qui spiritum sanctum acceperunt. sicut et nos? Et iussit eos in nomine ihesu christi
baptizari. Tunc rogaverunt eum ut maneret apud eos diebus aliquot. Audierunt

XI

autem apostoli et fratres qui erant in iudea. quoniam et gentes receperunt verbum dei. Cum ascen
disset autem petrus iersolimam: disceptabant adversus illum qui erant ex circumcisione dicen
tes. Quare introisti ad viros preputium habentes et manducasti cum illis? Incipiens
autem petrus exponebat illis ordinem dicens. Ego eram in civitate ioppe orans et vidi in
excessu mentis visionem descendens vas quoddam velut lintheum magnum quatuor initiis
submitti de celo et venit usque ad me. In quod intuens considerabam et vidi quadrupedia
terre et bestias et reptilia et volatilia celi. Audivi autem et vocem dicentem michi. Surge
petre: occide et manduca. Dixi autem. Nequaquam domine: quia commune aut inmundum numquam
introivit in os meum. Respondit autem vox de celo secundo. Que deus mundavit tu ne commu
ne dixeris. Hoc autem factum est per ter: et recepta sunt omnia sursum in celum. Et ecce confe
stim tres viri astiterunt. in domo in qua eram missi a cesarea ad me. Dixit autem

spiritus mihi ut irem cum illis nichil hesitans. Venerunt autem mecum et sex fratres isti: et ingressi
sumus in domum viri. Narravit autem nobis quomodo vidisset angelum in domo sua stantem et di-
centem sibi. Mitte in ioppen et accersi symonem qui cognominatur petrus. qui loquetur tibi
verba in quibus salvus eris tu et universa domus tua. Cum autem cepissem loqui. decidit spiritus
sanctus super eos. sicut et in nos in inicio. Recordatus sum autem verbi domini sicut dicebat.
iohannes quidem baptizavit aqua. vos autem baptizabimini spiritu sancto. Si ergo eandem gratiam de-
dit illis deus sicut et nobis qui credidimus in dominum ihesum christum. ego quis eram qui possem
prohibere deum? His auditis tacuerunt et glorificaverunt deum dicentes. Ergo
et gentibus deus penitentiam ad vitam dedit. Et illi quidem qui dispersi fuerant a tribulatione
que facta fuerat sub stephano. perambulaverunt usque fenicem et cyprum et antiochi-
am. neminem loquentes verbum nisi solis iudeis. Erant autem quidam ex his viri cypri
et cyrenei. Qui cum introissent antiochiam: loquebantur ad grecos annunciantes dominum
ihesum. Et erat manus domini cum eis. multusque numerus credentium conversus est ad dominum.
Pervenit autem sermo ad aures ecclesie. que erat ierosolimis super istis. et miserunt bar-
nabam usque antiochiam. Qui cum pervenisset et vidisset gratiam dei gavisus est. et ho-
rtabatur omnes in proposito cordis permanere in domino. quia erat vir bonus et plenus spiritu sancto
et fide. et apposita est multa turba domino. Profectus est autem tharsum ut quereret sau-
lum. Quem cum invenisset perduxit antiochiam. et annum totum conversati sunt in ec-
clesia. et docuerunt turbam multam. ita ut cognominarentur primum antiochie discipuli
christiani. In his autem diebus supervenerunt ab ierosolimis prophete antiochiam. et surgens unus ex
eis nomine agabus significabat per spiritum famem magnam futuram in universo orbe ter-
rarum. que facta est sub claudio. Discipuli autem prout quis habebat proposuerunt in ministerium
mittere habitantibus in iudea fratribus. Quod et fecerunt mittentes ad seniores per manum
XII
barnabe et sauli. Eodem autem tempore misit herodes rex manus ut affligeret quos-
dam de ecclesia. Occidit autem iacobum: fratrem iohannis gladio. Videns autem quia placeret iudeis
apposuit apprehendere et petrum. Erant autem dies azimorum. Quem cum apprehendisset
misit in carcerem. tradens quatuor quaternionibus militum ad custodiendum: volens
post pascha producere eum populo. Et petrus quidem servabatur in carcere. oratio autem fiebat
sine intermissione ab ecclesia ad deum pro eo. Cum autem producturus eum esset herodes: in ipsa
nocte erat petrus dormiens inter duos milites vinctus cathenis duabus. et custodes ante
ostium custodiebant carcerem. Et ecce angelus domini astitit: et lumen refulsit in habitacu-
lo. Percussoque latere petri: excitavit eum dicens. Surge velociter. Et ceciderunt cathene
de manibus eius. Dixit autem angelus ad eum. Precingere: et calcia te caligas tuas. Et fe-
cit sic. Et dixit illi. Circunda tibi vestimentum tuum et sequere me. Et exiens sequebatur
eum. et nesciebat quia verum est quod fiebat per angelum. Estimabat autem se visum videre.
Transeuntes autem primam et secundam custodiam. venerunt ad portam ferream que ducit
ad civitatem: que ultro aperta est eis. Et exeuntes processerunt vicum unum. et conti-
nuo discessit angelus ab eo. Et petrus ad se reversus dixit. Nunc scio vere quia misit do-
minus angelum suum. et eripuit me de manu herodis. et de omni expectatione plebis
iudeorum. Consideransque venit ad domum marie matris iohannis. qui cognominatus est
marcus: ubi erant multi congregati et orantes. Pulsante autem ostium eo ianue: pro-
cessit puella ad videndum nomine rhode. Et ut cognovit vocem petri pre gaudio
non aperuit ianuam: sed intro currens nuntiavit stare petrum ante ianuam. At illi dixe-
runt ad eam. Insanis. Illa autem affirmabat sic se habere. Illi autem dicebant. Angelus
eius est. Petrus autem perseverabat pulsans. Cum autem aperuissent ostium: viderunt eum et obstu-
puerunt. Annuens autem eis manu ut tacerent: narravit quomodo dominus eduxisset eum de
carcere. Dixitque. Nuntiate iacobo et fratribus hec. Et egressus abiit in alium locum.
Facta autem die: erat non parva turbatio inter milites. quidnam de petro factum
esset. Herodes autem cum requisisset eum et non invenisset: inquisitione facta de custodibus

iussit eos duci. Descendensque a iudea in cesaream: ibi commoratus est. Erat autem iratus tyriis
et sydoniis. At illi unanimes venerunt ad eum et persuaso blasto qui erat super cubiculum regis
pacem postulabant eo quod alerentur regiones eorum ab illo. Statuto autem die herodes vestitus
veste regia sedit pro tribunali: et contionabatur ad eos. Populus autem acclamabat dei vo
ces et non hominis. Confestim autem percussit eum angelus domini eo quod non dedisset honorem deo. et con
sumptus a vermibus expiravit. Verbum autem crescebat domini et multiplicabatur. Barnabas
autem et saulus reversi sunt ab ierosolymis expleto ministerio: assumpto iohanne qui cogno
minatus est marcus.

XIII

Erant autem in ecclesia que erat antiochie prophete et doctores. in quibus
barnabas et symeon qui cognominatur est niger et lucius cyrenensis. et manahen qui erat
herodis tetrarche collactaneus et saulus. Ministrantibus autem illis domino et ieiunantibus dixit
spiritus sanctus. Segregate mihi barnabam et saulum. in opus quo assumpsi eos. Tunc ieiunantes et
orantes imponentesque eis manus dimiserunt illos. Et ipsi quidem missi ab spiritu sancto: abierunt
seleuciam. et inde navigaverunt cyprum. Et cum venissent salaminam: predicabant ver
bum dei in synagogis iudeorum. Habebant autem et iohannem in ministerio. Et cum perambu
lassent universam insulam usque ad paphum: invenerunt quendam virum magum. pseudo
prophetam iudeum. cui nomen erat bariesu: qui erat cum proconsule sergio paulo. viro
prudente. Hic accersitis barnaba et paulo: desiderabat audire verbum dei. Resistebat
autem illis elymas magus. sic enim interpretatur nomen eius. querens avertere proconsulem a fide.
Saulus autem qui est paulus repletus spiritu sancto: intuens eum dixit. O plene omni dolo. et
omni fallacia. fili diaboli inimice omnis iustitie. non desinis subvertere vias domini re
ctas. Et nunc ecce manus domini super te. et eris cecus non videns solem usque ad tempus. Et confe
stim cecidit in eum caligo et tenebre. et circumiens querebat qui ei manum daret. Tunc
proconsul cum vidisset factum credidit: admirans super doctrina domini. Et cum a papho na
vigassent paulus et qui cum eo erant: venerunt pergen pamphylie. Iohannes autem discedens
ab eis: reversus est ierosolimam. Illi vero pertranseuntes pergen: venerunt antiochiam pisidie.
et ingressi synagogam die sabbatorum: sederunt. Post lectionem autem legis et prophetarum: mise
runt principes synagoge ad eos dicentes. Viri fratres si quis est in vobis sermo exhorta
tionis ad plebem: dicite. Surgens autem paulus: et manu silentium indicens ait. Viri israhelite
et qui timetis deum audite. Deus plebis israhel elegit patres nostros. et plebem exaltavit cum essent
incole in terra egypti. et in brachio excelso eduxit eos. ex ea. et per quadraginta annorum
tempus. mores eorum sustinuit in deserto. Et destruens gentes septem in terra chanaan sor
te distribuit eis terram eorum quasi post quadringentos et quinquaginta annos. Et post hec de
dit iudices. usque ad samuel prophetam. et exinde postulaverunt regem. et dedit eis deus
saul filium cis. virum de tribu beniamin annis quadraginta: Et amoto illo suscita
vit illis david regem: cui et testimonium perhibens dixit. Inveni david filium iesse. vi
rum secundum cor meum: qui faciet omnes voluntates meas. Huius deus ex semine secundum pro
missionem eduxit israhel salvatorem ihesum. predicante iohanne ante faciem adventus eius
baptismum penitentie omni populo israhel. Cum autem impleret iohannes cursum suum dicebat. Quem
me arbitramini esse non sum ego. Sed ecce venit post me. cuius non sum dignus calciamenta
pedum solvere. Viri fratres filii generis abraham. et qui in vobis timent deum: vobis ver
bum salutis huius missum est. Qui enim habitabant ierusalem et principes eius. hunc ignorantes et
voces prophetarum que per omne sabbatum leguntur iudicantes impleverunt. Et nullam
causam mortis invenientes in eum: petierunt a pylato ut interficerent eum. Cumque con
summassent omnia que de eo scripta erant. deponentes eum de ligno posuerunt in mo
numento. Deus vero suscitavit eum a mortuis tertia die. qui visus est per dies multos
his qui simul ascenderant cum eo de galylea in ierusalem: qui usque nunc testes eius existunt
ad plebem. Et nos vobis adnuntiamus eam que ad patres nostros repromissio facta est. quoniam
hanc deus adimplevit filiis nostris resuscitans ihesum: sicut et in psalmo secundo scriptum est.
Filius meus es tu ego hodie genui te. Quod autem suscitavit eum a mortuis amplius iam non re

uersurum in corruptionem: ita dixit. Quia dabo uobis sancta dauid fidelia. Ideoque et alias dicit. Non dabis sanctum tuum uidere corruptionem. Dauid enim in sua generatione cum administrasset uoluntati dei: dormiuit et appositus est ad patres suos, et uidit corruptionem. Quem uero deus suscitauit non uidit corruptionem. Notum igitur sit uobis uiri fratres, quia per hunc uobis remissio peccatorum annunciatur: ab omnibus quibus non potuistis in lege moysi iustificari. In hoc omnis qui credit iustificatur. Videte ergo ne superueniat uobis quod dictum est in prophetis. Videte contemptores et admiramini et disperdimini. quia opus operor ego in diebus uestris. opus quod non credetis si quis enarrauerit uobis. Exeuntibus autem illis rogabant ut sequenti sabbato loquerentur sibi uerba hec. Cumque dimissa esset synagoga: secuti sunt multi iudeorum et colentium aduenarum paulum et barnabam. Qui loquentes suadebant eis ut permanerent in gratia dei. Sequenti uero sabbato pene uniuersa ciuitas conuenit audire uerbum dei. Videntes autem turbas iudei repleti sunt zelo et contradicebant hiis que a paulo dicebantur blasfemantes. Tunc constanter paulus et barnabas dixerunt. Vobis oportebat primum loqui uerbum dei. Sed quoniam repellitis illud et indignos uos iudicatis eterne uite. ecce conuertimur ad gentes. Sic enim precepit nobis dominus. Posui te in lumen gentibus ut sis in salutem usque ad extremum terre. Audientes autem gentes gauise sunt: et glorificabant uerbum domini et crediderunt quotquot erant preordinati ad uitam eternam. Disseminabatur autem uerbum domini per uniuersam regionem. Iudei autem concitauerunt religiosas mulieres et honestas et primos ciuitatis. et excitauerunt persecutionem in paulum et barnabam et eiecerunt eos de finibus suis. At illi excusso puluere pedum in eos: uenerunt iconium. Discipuli quoque replebantur gaudio et spiritu sancto.

XIIII

Factum est autem in iconio ut simul introirent synagogam iudeorum et loquerentur: ita ut crederet iudeorum et grecorum copiosa multitudo. Qui uero increduli fuerunt iudei suscitauerunt et ad iracundiam concitauerunt animas gentium aduersus fratres. Multo igitur tempore demorati sunt fiducialiter agentes in domino testimonium perhibente uerbo gratie sue. dante signa et prodigia fieri per manus eorum. Diuisa est autem multitudo ciuitatis et quidam quidem erant cum iudeis. quidam uero cum apostolis. Cum autem factus esset impetus gentilium et iudeorum cum principibus suis. ut contumeliis afficerent et lapidarent eos: intelligentes confugerunt ad ciuitates lycaonie lystram et derben. et uniuersam in circuitu regionem. et ibi euangelizantes erant. Et quidam uir lystris infirmus pedibus sedebat claudus ex utero matris sue. qui numquam ambulauerat. Hic audiuit paulum loquentem. Qui intuitus eum et uidens quia haberet fidem ut saluus fieret: dixit magna uoce. Surge super pedes tuos rectus. Et exiliuit: et ambulabat. Turbe autem cum uidissent quod fecerat paulus: leuauerunt uocem suam lycaonice dicentes. Dii similes facti hominibus descenderunt ad nos. Et uocabant barnabam iouem. paulum uero mercurium quoniam ipse erat dux uerbi. Sacerdos quoque iouis qui erat ante ciuitatem. tauros et coronas ante ianuas afferens cum populis. uolebat sacrificare. Quod ubi audierunt apostoli barnabas et paulus conscissis tunicis suis exilierunt in turbas clamantes et dicentes. Viri quid hec facitis? Et nos mortales sumus similes uobis homines annunciantes uobis ab hiis uanis conuerti ad deum uiuum. qui fecit celum et terram et mare et omnia que in eis sunt. Qui in preteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi uias suas. Et quidem non sine testimonio semetipsum reliquit benefaciens. de celo dans pluuias et tempora fructifera implens cibo et letitia corda nostra. Et hec dicentes: uix sedauerunt turbas ne sibi immolarent. Superuenerunt autem quidam ab antiochia et iconio iudei et persuasis turbis lapidantesque paulum. traxerunt extra ciuitatem estimantes eum mortuum esse. Circumdantibus autem eum discipulis surgens intrauit ciuitatem. et postera die profectus est in derben. Cumque euangelizassent ciuitati illi et docuissent multos. reuersi sunt lystram et iconium et antiochiam. confirmantes animas discipulorum exhortantesque ut permanerent in fide. et quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum dei. Et cum constituissent illis per singulas ecclesias presbyteros et orassent cum ieiunationibus co-

XV

mendauerunt eos domino in quem crediderunt. Transeuntesque pisidiam uenerunt in
pamphyliam. et loquentes in pergen uerbum domini descenderunt in athaliam. et inde naui
gauerunt antiochiam. unde erant traditi gratie dei in opus quod compleuerunt. Cum autem
uenissent et congregassent ecclesiam. retulerunt quanta fecisset deus cum illis. et quia aper
uisset gentibus ostium fidei. Morati sunt autem tempus non modicum cum discipulis. Et quidam
descendentes de iudea docebant fratres quia nisi circumcidamini secundum morem moysi non pote
stis saluari. Facta ergo sedicione non minima paulo et barnabe aduersum illos. statuerunt ut
ascenderent paulus et barnabas et quidam alii ex aliis ad apostolos et presbiteros in ierusalem super
hac questione. Illi igitur deducti ab ecclesia pertransibant phenicen et samariam. narrantes
conuersationem gentium. et faciebant gaudium magnum omnibus fratribus. Cum autem uenissent
ierusalem suscepti sunt ab ecclesia et ab apostolis et a senioribus. adnuntiantes quanta deus
fecisset cum illis. Surrexerunt autem quidam de heresi phariseorum qui crediderant. dicentes
quia oportet circumcidi eos. precipere quoque seruare legem moysi. Conuenerunt autem apostoli et
seniores. uidere de uerbo hoc. Cum autem magna conquisitio fieret. surgens petrus dixit
ad eos. Viri fratres uos scitis quoniam ab antiquis diebus in nobis elegit deus per os meum. au
dire gentes uerbum euangelii et credere. et qui nouit corda deus testimonium perhibuit.
dans illis spiritum sanctum sicut et nobis. et nichil discreuit inter nos et illos. fide purifi
cans corda eorum. Nunc ergo quid temptatis deum imponere iugum super ceruicem
discipulorum. quod neque patres nostri neque nos portare potuimus. Sed per gratiam domini ihesu credi
mus saluari quemadmodum et illi. Tacuit autem omnis multitudo. et audiebant
barnaban et paulum. narrantes quanta fecisset deus signa et prodigia in gentibus per
eos. Et postquam tacuerunt. respondit iacobus dicens. Viri fratres audite me. Sy
mon narrauit quemadmodum primum uisitauit deus sumere ex gentibus populum nomini
suo. et huic concordant uerba prophetarum sicut scriptum est. Post hec reuertar et edificabo
tabernaculum dauid quod decidit. et diruta eius reedificabo. et erigam illud. ut requirant ceteri
hominum dominum. et omnes gentes super quas inuocatum est nomen meum dicit dominus
faciens hec. Notum a seculo est domino opus suum. Propter quod ego iudico non inquietari eos
qui ex gentibus conuertuntur ad deum. sed scribere ad eos ut abstineant se a
contaminationibus simulachrorum. et a fornicatione. et suffocatis et sanguine.
Moyses enim a temporibus antiquis habet in singulis ciuitatibus qui eum predicent in syna
gogis. ubi per omne sabbatum legitur. Tunc placuit apostolis et senioribus cum omni ecclesia eli
gere uiros ex eis. et mittere antiochiam cum paulo et barnaba iudam qui cognomi
natur barsabas. et sylam uiros primos in fratribus. scribentes per manum eorum. Apostoli et se
niores fratres hiis qui sunt antiochie et syrie et cilicie fratribus ex gentibus salutem. Quoniam
audiuimus quia quidam ex nobis exeuntes turbauerunt uos uerbis. euertentes animas uestras
quibus non mandauimus. placuit nobis collectis in unum eligere uiros et mittere ad
uos cum carissimis nostris. barnaba et paulo. hominibus qui tradiderunt animas suas pro nomine
domini nostri ihesu christi. Misimus ergo iudam et sylam qui et ipsi uobis uerbis referent eadem. Visum
est enim spiritui sancto et nobis nichil ultra imponere uobis oneris quam hec necessario. ut abstinea
tis uos ab immolatis symulachrorum et sanguine et suffocato et fornicatione. A quibus cu
stodientes uos bene agetis. Valete. Illi ergo dimissi descenderunt antiochiam. et congre
gata multitudine tradiderunt epistolam. Quam cum legissent gauisi sunt super conso
latione. Iudas autem et sylas et ipsi cum essent prophete uerbo plurimo consolati sunt fratres et
confirmauerunt. Facto autem ibi aliquanto tempore dimissi sunt cum pace a fratribus ad eos
qui miserant illos. Paulus autem et barnabas demorabantur antiochie docentes et euuan
gelizantes cum aliis pluribus uerbum domini. Post aliquot autem dies dixit ad barnaban
paulus. Reuertentes uisitemus fratres per uniuersas ciuitates in quibus predicauimus uerbum domini
quomodo se habeant. Barnabas autem uolebat secum assumere et iohannem qui cognominatur mar
chus. Paulus autem rogabat eum ut qui discessisset ab eis de pamphylia et non isset cum eis

in opus non debere recipi. Facta est autem dissensio ita ut discederent ab invicem. et barnabas qui-
dem assumpto marco navigaret cyprum. Paulus vero electo syla profectus est. traditus gratie
dei a fratribus. Perambulabat autem syriam et ciliciam confirmans ecclesias. precipiens custo-

XVI

dire precepta apostolorum et seniorum. Pervenit autem derben et lystram. et ecce discipulus quidam erat
ibi nomine thymotheus. filius mulieris vidue fidelis. patre gentili. Huic testimonium redde-
bant qui in lystris erant et ychonio fratres. Hunc voluit paulus secum proficisci. et assu-
mens circumcidit eum propter iudeos qui erant in illis locis. Sciebant enim omnes quod pater
eius gentilis esset. Cum autem pertransirent civitates tradebant eis custodire dogmata que e-
rant decreta ab apostolis et senioribus qui erant ierusalem. Et ecclesie quidem confirmabantur
fide et habundabant numero cotidie. Transeuntes autem phrygiam et galatie regionem ve-
titi sunt a sancto spiritu loqui verbum in asia. Cum venissent autem in mysiam temptabant
ire bithiniam et non permisit eos spiritus ihesu. Cum autem pertransissent mysiam descenderunt troadem.
et visio per noctem paulo ostensa est. Vir macedo quidam erat stans et deprecans eum et di-
cens. Transiens in macedoniam adiuva nos. Ut autem visum vidit statim quesivimus pro-
ficisci in macedoniam certi facti quod vocasset nos deus evangelizare eis. Navigantes
autem a troade recto cursu venimus samotraciam. et sequenti die neapolim. et inde phylippis que
est prima partis macedonie civitas colonia. Eramus autem in hac urbe diebus aliquot con-
sistentes. Die autem sabbatorum egressi sumus foras portam iuxta flumen. ubi videbatur oratio
esse. Et sedentes loquebamur mulieribus que convenerant. Et quedam mulier nomine lydia
purpuraria civitatis thyatirenorum colens deum audivit. cuius deus aperuit cor intende-
re his que dicebantur a paulo. Cum autem baptizata esset et domus eius deprecata est dicens. Si
iudicastis me domino fidelem esse. introite in domum meam et manete. Et coegit nos. Fa-
ctum est autem euntibus nobis ad orationem puellam quandam habentem spiritum phytonem ob-
viare nobis. que questum magnum prestabat dominis suis divinando. Hec subsecuta pau-
lum et nos clamabat dicens. Homines isti servi dei excelsi sunt. qui annunti-
ant nobis viam salutis. Hoc autem faciebat multis diebus. Dolens autem paulus et conversus
spiritui dixit. Precipio tibi in nomine ihesu christi exire ab ea. Et exiit eadem hora. Viden-
tes autem domini eius quia exivit spes questus eorum apprehendentes paulum et sylam perduxerunt
in forum ad principes. et offerentes eos magistratibus dixerunt. Hii homines contur-
bant civitatem nostram cum sint iudei. et annuntiant morem quem non licet nobis susci-
pere. neque facere cum simus romani. Et concurrit plebs adversus eos et magistratus
scissis tunicis eorum iusserunt eos virgis cedi. Et cum multas plagas eis imposuissent
miserunt eos in carcerem precipientes custodi ut diligenter custodiret eos.
Qui cum tale preceptum accepisset misit eos in interiorem carcerem. et pedes eorum strinxit
ligno. Media autem nocte paulus et sylas adorantes laudabant deum. et audiebant eos qui in
custodia erant. Subito vero terremotus factus est magnus ita ut moverentur fundamen-
ta carceris. et statim aperta sunt omnia ostia. et universorum vincula soluta sunt. Experge-
factus autem custos carceris. et videns apertas ianuas carceris. evaginato gladio volebat
se interficere. estimans fugisse vinctos. Clamavit autem paulus voce magna dicens.
Nichil feceris tibi mali. universi enim hic sumus. Petitoque lumine ingressus est. et tremefa-
ctus procidit paulo et syle ad pedes. et producens eos foras ait. Domini quid me oportet facere
ut salvus fiam. At illi dixerunt. Crede in dominum ihesum. et salvus eris tu et domus tua.
Et locuti sunt ei verbum domini cum omnibus qui erant in domo eius. Et tollens eos in illa
hora noctis lavit plagas eorum. et baptizatus est ipse et omnis domus eius continuo. Cumque
perduxisset eos in domum suam. apposuit eis mensam. et letatus est cum omni domo sua
credens deo. Et cum dies factus esset. miserunt magistratus lictores dicentes. Dimit-
te homines illos. Nuntiavit autem custos carceris verba hec paulo. quia miserunt ma-
gistratus ut dimittamini. Nunc igitur exeuntes ite in pace. Paulus autem dixit eis.
Cesos nos publice indempnatos homines romanos miserunt in carcerem. et nunc occul-

XVII

te nos eiciunt? Non ita, sed veniant et ipsi nos eiciant. Nuntiaverunt autem magistratibus li-
ctores verba hec. Timueruntque audito quod romani essent, et venientes deprecati sunt eos. Et
educentes rogabant ut egrederentur de urbe. Exeuntes autem de carcere introierunt ad Ly-
diam. Et visis fratribus consolati sunt eos, et profecti sunt. Cum autem perambulassent amphy-
polim et apolloniam venerunt thessalonicam, ubi erat synagoga iudeorum. Secundum consuetu-
dinem autem paulus introivit ad eos, et per sabbata tria disserebat eis de scripturis, adaperi-
ens et insinuans quia christum oportuit pati et resurgere a mortuis, et quia hic est christus ihesus quem
ego annuntio vobis. Et quidam ex eis crediderunt, et adiuncti sunt paulo et syle, et de colen-
tibus gentilibusque multitudo magna, et mulieres nobiles non pauce. Zelantes autem iudei
assumentesque de vulgo viros quosdam malos, et turba facta concitaverunt civitatem. Et
assistentes domui iasonis querebant eos producere in populum. Et cum non invenissent eos
trahebant iasonem et quosdam fratres ad principes civitatis, clamantes quoniam hii qui orbem
concitant et huc venerunt, quos suscepit iason, et hii omnes contra decreta cesaris faci-
unt, regem alium dicentes esse ihesum. Concitaverunt autem plebem et principes civitatis au-
dientes hec, et accepta satisfactione ab iasone et a ceteris dimiserunt eos. Fratres vero con-
festim per noctem dimiserunt paulum et sylam in beroeam. Qui cum venissent in sy-
nagogam iudeorum introierunt. Hii autem erant nobiliores eorum qui sunt thessalonice,
qui susceperunt verbum cum omni aviditate, cotidie scrutantes scripturas si hec ita se ha-
berent. Et multi quidem crediderunt ex eis, et gentilium mulierum honestarum et viri non
pauci. Cum autem cognovissent in thessalonica iudei quia et beroee predicatum est a paulo
verbum dei, venerunt et illuc commoventes et turbantes multitudinem. Statimque tunc
paulum dimiserunt fratres ut iret usque ad mare. Sylas autem et timotheus remanserunt
ibi. Qui autem deducebant paulum perduxerunt eum usque ad athenas. Et accepto mandato ab
eo ad sylam et tymotheum ut quam celeriter venirent ad eum, profecti sunt. Paulus
autem cum athenis eos expectaret, incitabatur spiritus eius in ipso, videns ydolatrie deditam
civitatem. Disputabat igitur cum iudeis et colentibus in synagoga, et in foro per omnes dies
ad eos qui aderant. Quidam autem epycurei et stoici phylosophi disserebant cum eo. Et quidam di-
cebant: Quid vult seminator verborum hic dicere? Alii vero: Novorum demoniorum videtur
annuntiator esse, quia ihesum et resurrectionem annuntiabat eis. Et apprehensum eum ad
ariopagum duxerunt dicentes: Possumus scire que est hec nova que a te dicitur do-
ctrina? Nova enim quedam infers auribus nostris. Volumus ergo scire quidnam velint hec
esse. Athenienses autem omnes et advene hospites ad nichil aliud vacabant nisi aut dicere
aut audire aliquid novi. Stans autem paulus in medio ariopagi ait: Viri athenienses,
per omnia quasi superstitiosos vos video. Preteriens enim et videns symulachra vestra inveni
et aram in qua scriptum erat: Ignoto deo. Quod ergo ignorantes colitis, hoc ego annuntio
vobis. Deus qui fecit mundum et omnia que in eo sunt, hic celi et terre cum sit dominus, non in ma-
nufactis templis habitat, nec manibus humanis colitur indigens aliquo, cum ipse det omnibus
vitam et inspirationem et omnia. Fecitque ex uno omne genus hominum inhabitare su-
per universam faciem terre, definiens statuta tempora et terminos habitationis eorum, que-
rere deum si forte attrectent eum aut inveniant, quamvis non longe sit ab unoquoque
nostrum. In ipso enim vivimus et movemur et sumus, sicut et quidam poetarum vestrorum dixerunt:
Ipsius enim et genus sumus. Genus ergo cum simus dei, non debemus estimare auro aut ar-
gento aut lapidi aut sculpture artis et cogitationis hominis divinum esse si-
mile. Et tempora quidem huius ignorantie despiciens deus nunc annuntiat hominibus ut omnes
ubique penitentiam agant, eo quod statuit diem in quo iudicaturus est orbem in equitate in
viro in quo statuit, fidem prebens omnibus, suscitans eum a mortuis. Cum audissent
autem resurrectionem mortuorum quidam quidem irridebant, quidam vero dixerunt: Audiemus
te de hoc iterum. Sic paulus exivit de medio eorum. Quidam vero viri adherentes ei cre-
diderunt, in quibus et dyonisius ariopagita et mulier nomine damaris, et alii cum eis.

XVIII

Post hec egressus ab athenis venit chorinthum. Et inveniens quendam iudeum nomine aquilam ponticum genere qui nuper venerat ab ytalia et priscillam uxorem eius eo quod precepisset claudius discedere omnes iudeos a roma: accessit ad eos. Et quia eiusdem erat artis manebat apud eos et operabatur. erant autem scenofactorie artis. Cum autem venissent de macedonia silas et tymotheus: instabat verbo paulus testificans iudeis esse christum ihesum. Contradicentibus autem eis et blasphemantibus: excutiens vestimenta sua dixit ad eos. Sanguis vester super caput vestrum: mundus ego. ex hoc ad gentes vadam. Et migrans inde intravit in domum cuiusdam nomine tyti iusti colentis deum: cuius domus erat coniuncta synagoge. Crispus autem archisynagogus credidit domino cum omni domo sua: et multi chorinthiorum audientes credebant et baptizabantur. Dixit autem dominus nocte per visionem paulo. Noli timere. sed loquere et ne taceas: propter quod ego sum tecum. et nemo apponetur tibi ut noceat te. quoniam populus est michi multus in hac civitate. Sedit autem annum et sex menses docens apud eos verbum dei. Gallione autem proconsule achaie insurrexerunt uno animo iudei in paulum et adduxerunt eum ad tribunal dicentes quia contra legem hic persuadet hominibus colere deum. Incipiente autem paulo aperire os: dixit gallio ad iudeos. Si quidem esset iniquum aliquid aut facinus pessimum o viri iudei: recte vos sustinerem. Si vero questiones sunt de verbo et nominibus legis vestre. vos ipsi videritis: iudex horum ego esse nolo. Et minavit eos a tribunali. Apprehendentes autem omnes sosthenem principem synagoge: percutiebant eum ante tribunal: et nichil eorum gallioni cure erat. Paulus vero cum adhuc sustinuisset dies multos: fratribus valefaciens navigavit syriam et cum eo priscilla et aquila: qui sibi totonderat caput in cencris. habebat enim votum. Devenitque ephesum: et illos ibi reliquit. Ipse vero ingressus synagogam disputabat cum iudeis. Rogantibus autem eis ut ampliori tempore maneret: non consensit. sed valefaciens et dicens. Iterum revertar ad vos deo volente: profectus est ab epheso. Et descendens cesaream ascendit et salutavit ecclesiam: et descendit antiochiam. Et facto ibi aliquanto tempore profectus est: perambulans ex ordine galaticam regionem et phrygiam. confirmans omnes discipulos. Iudeus autem quidam apollo nomine. alexandrinus natione. vir eloquens devenit ephesum: potens in scripturis. Hic erat edoctus viam domini. et fervens spiritu loquebatur et docebat diligenter ea que sunt ihesu. sciens tantum baptisma iohannis. Hic ergo cepit fiducialiter agere in synagoga. Quem cum audissent priscilla et aquila: assumpserunt eum et diligentius exposuerunt ei viam dei. Cum autem vellet ire achaiam: exhortati fratres scripserunt discipulis ut susciperent eum. Qui cum venisset contulit multum hiis qui crediderant. Vehementer enim iudeos revincebat publice. ostendens per scripturas esse christum ihesum.

XIX

Factum est autem cum apollo esset corinthi: ut paulus peragratis superioribus partibus veniret ephesum: et inveniret quosdam discipulos. dixitque ad illos. Si spiritum sanctum accepistis credentes? At illi dixerunt ad eum. Sed neque si spiritus sanctus est audivimus. Ille vero ait. In quo ergo baptizati estis? Qui dixerunt. In iohannis baptismate. Dixit autem paulus. Iohannes baptizavit baptismo penitentie populum dicens in eum qui venturus esset post ipsum ut crederent: hoc est in ihesum. Hiis auditis baptizati sunt in nomine domini ihesu. Et cum imposuisset illis manus paulus: venit spiritus sanctus super eos: et loquebantur linguis et prophetabant. Erant autem omnes viri fere duodecim. Introgressus autem synagogam cum fiducia loquebatur per tres menses. disputans et suadens de regno dei. Cum autem quidam indurarentur et non crederent: maledicentes viam domini coram multitudine: discedens ab eis segregavit discipulos. cotidie disputans in scola tyranni cuiusdam. Hoc autem factum est per biennium. ita ut omnes qui habitabant in asia audirent verbum domini iudei atque gentiles. Virtutesque non quaslibet deus faciebat per manum pauli. ita ut etiam super languidos deferrentur a corpore eius sudaria vel semicinctia et recedebant ab eis languores: et spiritus nequam egrediebantur. Temptaverunt autem quidam et de circumeuntibus iudeis exorcistis invocare super eos qui habebant spiritus malos. nomen domini ihesu dicentes. Adiuro vos per ihesum quem paulus predicat. Erant autem quidam scheve iudei principis sacerdotum septem filii. qui hoc faciebant. Respondens autem spiritus nequam

dixit eis. Ihesum novi et paulum scio. Vos autem qui estis? Et insiliens in eos homo qui habebat
demonium pessimum et dominatus amborum invaluit contra eos. ita ut nudi et vulnerati effuge
rent de domo illa. Hoc autem notum factum est omnibus iudeis atque gentilibus qui habitabant
ephesi et cecidit timor super omnes illos et magnificabatur nomen domini ihesu. multique cre
dentium veniebant confitentes et annuntiantes actus suos. Multi autem ex eis qui fuerant
curiosa sectati contulerunt libros suos et combusserunt coram omnibus. et computatis
preciis illorum. invenerunt pecuniam denariorum quinquaginta milium. Ita fortiter ver
bum dei crescebat et multiplicabatur. His autem expletis proposuit paulus in spiritu. transi
ta macedonia et achaia ire ierusalem dicens quoniam postquam fuero ibi. oportet me et romam
videre. Mittens autem in macedoniam duos ex ministrantibus sibi tymotheum et erastum.
ipse remansit ad tempus in asia. Facta est autem illo tempore turbatio non minima de via
domini. Demetrius enim quidam nomine argentarius. faciens edes argenteas dyane: presta
bat artificibus non modicum questum. Quos convocans et eos qui eiusdem artis erant opifices
dixit. Viri scitis quia de hoc artificio est nobis adquisitio et videtis et auditis quia non solum ephe
si. sed pene tocius asie paulus hic suadens avertit multam turbam: dicens quoniam non sunt dii
qui manibus fiunt. Non solum autem hec periclitabitur nobis pars in redargutionem venire. sed
et magne dyane templum in nichilum reputabitur: sed et destrui incipiet maiestas eius.
quam tota asia et orbis colit. His auditis repleti sunt ira: et exclamaverunt dicentes.
Magna dyana ephesiorum. Et impleta est civitas confusione et impetum fecerunt uno
animo in theatrum rapto gaio et aristharco macedonibus comitibus pauli. Paulo
autem volente intrare in populum: non permiserunt discipuli. Quidam autem et de asie princi
pibus qui erant amici eius. miserunt ad eum: rogantes ne se daret in theatrum. Alii
autem aliud clamabant. erat enim ecclesia confusa et plures nesciebant qua ex causa conve
nissent. De turba autem detraxerunt alexandrum propellentibus eum iudeis. Alexander ergo manu silen
tio postulato: volebat rationem reddere populo. Quem ut cognoverunt iudeum esse. vox fac
ta est una omnium quasi per horas duas. clamantium. Magna dyana ephesiorum. Et cum sedasset scri
ba turbas. dixit. Viri ephesii quis enim est hominum qui nesciat ephesiorum civitatem cul
tricem esse magne dyane prolisque iovis? Cum ergo his contradici non possit. oportet vos sedatos
esse et nichil temere agere. Adduxistis enim homines istos neque sacrilegos neque blasfeman
tes deam vestram. Quod si demetrius et qui cum eo sunt artifices. habent adversum aliquem causam.
conventus forenses aguntur et proconsules sunt: accusent invicem. Si quid autem alterius rei queri
tis: in legitima ecclesia poterit absolvi. Nam et periclitamur argui sedicionis hodierne: cum
nullus obnoxius sit. de quo possimus reddere rationem concursus istius. Et cum hec dixisset: dimisit eccle

XX

siam. Postquam autem cessavit tumultus: vocatis paulus discipulis: et exhortatus eos valedixit
et profectus est. ut iret in macedoniam. Cum autem perambulasset partes illas. et exhortatus eos
fuisset multo sermone: venit ad greciam. Ubi cum fecisset menses tres. facte sunt illi
insidie a iudeis navigaturo in syriam. habuitque consilium ut reverteretur per macedoni
am. Comitatus est autem eum sosipater pyrri beroensis. Thessalonicensium vero aristharcus
et secundus et gaius derbeus et tymotheus. Asiani vero tychicus et trophimus. Hii cum precessis
sent: sustinuerunt nos troade. Nos vero navigavimus post dies azimorum a phylippis. et venimus
ad eos troaden in diebus quinque. Ubi demorati sumus diebus septem. Una autem sabbati cum venisse
mus ad frangendum panem. paulus disputabat cum eis profecturus in crastinum. protraxitque ser
monem usque in mediam noctem. Erant autem lampades copiose in cenaculo: ubi era
mus congregati. Sedens autem quidam adolescens nomine eutychus super fenestram. cum mer
geretur somno gravi. disputante diu paulo. ductus somno cecidit de tercio cenaculo deor
sum. et sublatus: oblatus est mortuus. Ad quem cum descendisset paulus: incubuit
super eum et complexus dixit. Nolite turbari: anima enim ipsius in eo est. Ascendens autem
frangensque panem et gustans. satis allocutus est eos usque in lucem et sic profectus est. Adduxe
runt autem puerum viventem et consolati sunt non minime. Nos autem ascendentes navem navigavimus

in asson: inde suscepturi paulum. Sic enim disposuerat ipse per terram iter facturus. Cum autem convenisset nos in asson: assumpto eo venimus mitilenam. Et inde navigantes sequenti die venimus contra chium. et alia die applicuimus samum. et sequenti die venimus miletum. Proposuerat enim paulus transnavigare ephesum: ne qua mora fieret illi in asia. Festinabat enim si possibile sibi esset ut diem pentecostes faceret ierusalem. A mileto autem mittens ephesum: vocavit maiores natu ecclesie. Qui cum venissent ad eum et simul essent: dixit eis. Vos scitis a prima die qua ingressus sum in asiam. qualiter vobiscum per omne tempus fuerim. serviens domino cum omni humilitate et lacrimis et temptationibus que michi acciderunt ex insidiis iudeorum. quomodo nil subtraxerim utilium quominus annuntiarem vobis et docerem vos publice et per domos. testificans iudeis atque gentilibus in deum penitentiam et fidem in dominum nostrum ihesum christum. Et nunc ecce alligatus ego spiritu vado in ierusalem. que in ea ventura sunt michi ignorans. nisi quod spiritus sanctus per omnes civitates protestatur michi dicens. quoniam vincula et tribulationes me manent. Sed nichil horum vereor. nec facio animam meam pretiosiorem quam me: dum consummem cursum meum et ministerium quod accepi a domino ihesu: testificari evangelium gratie dei. Et nunc ego ecce scio. quia amplius non videbitis faciem meam vos omnes per quos transivi predicans regnum dei. Quapropter contestor vos hodierna die. quia mundus sum a sanguine omnium vestrum. Non enim subterfugi quominus annuntiarem omne consilium dei vobis. Attendite vobis et universo gregi. in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos. regere ecclesiam dei quam adquisivit sanguine suo. Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos: non parcentes gregi. Et ex vobis ipsis exurgent viri loquentes perversa: ut abducant discipulos post se. Propter quod vigilate memoria retinentes quoniam per triennium nocte et die non cessavi. cum lacrimis monens unumquemque vestrum. Et nunc commendo vos deo et verbo gratie ipsius. qui potens est edificare et dare hereditatem in sanctificatis omnibus. Argentum et aurum aut vestem nullius concupivi. ipsi scitis quoniam ad ea que michi opus erant. et his qui mecum sunt ministraverunt manus iste. Omnia ostendi vobis quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos. ac meminisse verbi domini ihesu. quoniam ipse dixit. beatius est magis dare quam accipere. Et cum hec dixisset: positis genibus suis cum omnibus illis oravit. Magnus autem fletus factus est omnium. et procumbentes super collum pauli. osculabantur eum dolentes maxime in verbo quod dixerat. quoniam amplius faciem eius non essent visuri: et deducebant eum ad navem.

XXI

Cum autem factum esset ut navigaremus abstracti ab eis recto cursu venimus choum. et sequenti die rhodum. et inde patheram. Et cum invenissemus navem transfretantem in fenicen: ascendentes navigavimus. Cum apparuissemus autem cypro. relinquentes eam ad sinistram. navigavimus in syriam. et venimus tyrum. Ibi enim navis erat expositura onus. Inventis autem discipulis mansimus ibi diebus septem qui paulo dicebant per spiritum ne ascenderet ierusalem. Et expletis diebus profecti ibamus. deducentibus nos omnibus cum uxoribus et filiis. usque foras civitatem. Et positis genibus in litore oravimus. Et cum valefecissemus invicem. ascendimus in navem: illi autem redierunt in sua. Nos vero navigatione expleta a tyro: descendimus ptolomaidam. Et salutatis fratribus: mansimus die una apud illos. Alia autem die profecti venimus cesaream. Et intrantes domum philippi evangeliste qui erat unus de septem: mansimus apud eum. Huic autem erant quattuor filie virgines prophetantes. Et cum moraremur per dies aliquot. supervenit quidam a iudea nomine propheta agabus. Is cum venisset ad nos. tulit zonam pauli. et alligans sibi pedes et manus dixit. Hec dicit spiritus sanctus. Virum cuius est zona hec sic alligabunt in ierusalem iudei: et tradent in manus gentium. Quod cum audissemus rogabamus nos et qui loci illius erant. ne ascenderet ierusalem. Tunc respondit paulus et dixit. Quid facitis flentes et cor meum affligentes? Ego enim non solum alligari. sed et mori in ierusalem paratus sum. propter nomen domini ihesu. Et cum ei suadere non possemus: quievimus dicentes. Domini voluntas fiat. Post dies autem istos preparati ascendebamus ierusalem. Venerunt autem et ex discipulis a cesarea nobiscum. adducentes apud quem hospitaremur mnasonem quendam. cyprium antiquum discipulum. Et cum venissemus ierusalem: libenter exceperunt nos fratres. Sequenti autem die intro

bat paulus nobiscum ad iacobum: omnesque collecti sunt seniores. Quos cum salutasset narrabat per singula que fecisset deus in gentibus per ministerium ipsius. At illi cum audissent magnificabant deum dixeruntque ei. Vides frater quot milia sunt in iudeis qui crediderunt. et omnes emulatores sunt legis. Audierunt autem de te quia discessionem doceas a moyse eorum qui per gentes sunt iudeorum: dicens non debere eos circumcidere filios suos: neque secundum consuetudinem ingredi. Quid ergo est? utique oportet convenire multitudinem. audient enim te supervenisse. Hoc ergo fac quod tibi dicimus. Sunt nobis viri quattuor votum habentes super se. His assumptis sanctifica te cum illis. et impende in illis ut radant capita. et scient omnes quia que de te audierunt falsa sunt. sed ambulas et ipse custodiens legem. De his autem qui crediderunt ex gentibus. nos scripsimus. iudicantes ut abstineant se ab ydolis. immolato et sanguine et suffocato et fornicatione. Tunc paulus assumptis viris postera die purificatus cum illis intravit templum. adnuntians expletionem dierum purificationis. donec offerretur pro unoquoque eorum oblatio. Dum autem septem dies consummarentur: hii qui de asia erant iudei cum vidissent eum in templo. concitaverunt omnem populum et iniecerunt ei manus clamantes. Viri israhelite adiuvate. Hic est homo qui adversus populum et legem et locum hunc. omnes ubique docens. insuper et gentiles induxit in templum. et violavit sanctum locum istum. Viderant enim trophimum ephesium in civitate cum ipso. quem estimaverunt quoniam in templum introduxisset paulus. Commotaque est civitas tota et facta est concursio populi. Et apprehendentes paulum trahebant eum extra templum. et statim clause sunt ianue. Querentibus autem eum occidere: nuntiatum est tribuno cohortis quia tota confunditur ierusalem. Qui statim assumptis militibus et centurionibus decucurrit ad illos. Qui cum vidissent tribunum et milites cessaverunt percutere paulum. Tunc accedens tribunus apprehendit eum et iussit alligari catenis duabus. et interrogabat quis esset et quid fecisset. Alii autem aliud clamabant in turba. Et cum non posset certum cognoscere pre tumultu: iussit eum duci in castra. Et cum venisset ad gradus: contigit ut portaretur a militibus propter vim populi. Sequebatur enim multitudo populi clamans. tolle eum. Et cum cepisset induci in castra paulus: dicit tribuno. Si licet mihi loqui aliquid ad te? Qui dixit. Grece nosti? Nonne tu es egyptius qui ante hos dies tumultum concitasti et eduxisti in desertum quattuor milia virorum sicariorum? Et dixit ad eum paulus. Ego homo sum quidem iudeus. a tharso cilicie non ignote civitatis municeps. Rogo autem te: permitte mihi loqui ad populum. Et cum ille permisisset: paulus stans in gradibus annuit manu ad plebem. et magno silentio facto: allocutus est eos hebrea lingua dicens.

XXII

Viri fratres et patres audite quam ad vos nunc reddo rationem. Cum audissent autem quia hebrea lingua loqueretur ad illos: magis prestiterunt silentium. et dixit. Ego sum vir iudeus natus tharso cilicie. nutritus autem in ista civitate secus pedes gamalihel eruditus iuxta veritatem paterne legis. emulator legis sicut et vos omnes estis hodie. Qui hanc viam persecutus sum usque ad mortem. alligans et tradens in custodia viros ac mulieres. sicut princeps sacerdotum mihi testimonium reddit. et omnes maiores natu. A quibus et epistolas accipiens ad fratres damascum pergebam ut adducerem inde vinctos in ierusalem ut punirentur. Factum est autem eunte me et appropinquante damasco: media die subito de celo circumfulsit me lux copiosa. Et decidens in terram audivi vocem dicentem mihi. Saule saule quid me persequeris? Ego autem respondi. Quis es domine? Dixitque ad me. Ego sum ihesus nazarenus quem tu persequeris. Et qui mecum erant lumen quidem viderunt. vocem autem eius non audierunt qui loquebatur mecum. Et dixi. Quid faciam domine? Dominus autem dixit ad me. Surgens vade damascum. et ibi dicetur tibi de omnibus que oportet te facere. Et cum non viderem pre claritate luminis illius: ad manum deductus a comitibus veni damascum. Ananias autem quidam vir secundum legem testimonium habens ab omnibus habitantibus iudeis. veniens ad me et astans dixit mihi. Saule frater respice. Et ego eadem hora respexi in eum.

At ille dixit. Deus patrum nostrorum preordinavit te ut agnosceres voluntatem eius et videres iustum
et audires vocem ex ore eius. quia eris testis illius ad omnes homines eorum que vidisti et audisti.
Et nunc quid moraris? Exurge et baptizare et ablue peccata tua invocato nomine ipsius. Factum

(in margin: et orant in templo)

est autem revertenti mihi in ierusalem et oranti in templo fieri me in stupore mentis et videre illum dicentem mihi. Festi-
na et exi velociter ex ierusalem: quoniam non recipient testimonium tuum de me. Et ego dixi. Domine
ipsi sciunt quia ego eram concludens in carcerem et cedens per synagogas eos qui credebant in
te. Et cum funderetur sanguis stephani testis tui. ego astabam et consentiebam et custo-
diebam vestimenta interficientium illum. Et dixit ad me. Vade quoniam ego ad nationes longe
mittam te. Audiebant autem usque ad hoc verbum: et levaverunt vocem suam dicentes. Tolle
de terra huiusmodi: non enim fas est eum vivere. Vociferantibus autem eis et proicientibus vestimen-
ta sua et pulverem iactantibus in aerem. iussit tribunus induci eum in castra et flagellis cedi
et torqueri eum ut sciret propter quam causam sic acclamarent ei. Et cum astrinxissent eum
loris: dixit astanti sibi centurioni paulus. Si hominem romanum et indempnatum licet vobis
flagellare? Quo audito centurio accessit ad tribunum et nuntiavit ei dicens. Quid acturus es?
Hic enim homo civis romanus est. Accedens autem tribunus dixit illi. Dic mihi si tu romanus
es. At ille dixit. Etiam. Et respondit tribunus. Ego multa summa civilitatem hanc conse-
cutus sum. Et paulus ait. Ego autem et natus sum. Protinus ergo discesserunt ab illo qui
eum torturi erant. Tribunus quoque timuit postquam rescivit quia civis romanus esset: et
quia ligasset eum. Postera autem die volens scire diligentius qua ex causa accusaretur
a iudeis. solvit eum: et iussit sacerdotes convenire et omne concilium. Et producens pau-

XXIII

lum: statuit inter illos. Intendens autem autem in concilium paulus sic ait. Viri fratres
ego enim conscientia bona conversatus sum ante deum. usque in hodiernum diem. Prin-
ceps autem sacerdotum ananias: precepit astantibus sibi percutere os eius. Tunc paulus ad e-
um dixit. Percutiet te deus paries dealbate. Et tu sedens iudicas me secundum legem et contra
legem iubes me percuti? Et qui astabant dixerunt. Summum sacerdotem dei maledi-
cis? Dixit autem paulus. Nesciebam fratres quia princeps est sacerdotum. Scriptum est enim.
Principem populi tui non maledices. Sciens autem paulus quia una pars esset saduceorum et
altera phariseorum: exclamavit in concilio. Viri fratres ego phariseus sum filius phari-
seorum: de spe et resurrectione mortuorum ego iudicor. Et cum hec dixisset. facta est dissen-
sio inter phariseos et saduceos: et soluta est multitudo. Saducei enim dicunt non esse resur-
rectionem. neque angelum neque spiritum: pharisei autem utraque confitentur. Factus est autem
clamor magnus. et exurgentes quidam phariseorum pugnabant dicentes. Nichil mali
invenimus in homine isto. Quod si angelus locutus est ei aut spiritus? Et cum magna dissen-
sio facta esset: timens tribunus ne discerperetur paulus ab ipsis. iussit milites descen-
dere et rapere eum de medio eorum: ac deducere eum in castra. Sequenti autem nocte as-
sistens ei dominus ait. Constans esto. sicut enim testificatus es de me in ierusalem: sic te
oportet et rome testificari. Facta autem die. collegerunt se quidam ex iudeis. et devoverunt
se dicentes. neque manducaturos neque bibituros donec occiderent paulum. Erant autem
plusquam quadraginta viri: qui hanc coniurationem fecerant. Qui accesserunt ad princi-
pes sacerdotum et seniores: et dixerunt. Devotione devovimus nos nichil gustaturos
donec occidamus paulum. Nunc ergo vos notum facite tribuno cum concilio. ut adducat eum
ad vos tamquam aliquid certius cognituri de eo. nos vero priusquam appropiet. parati sumus
interficere illum. Quod cum audisset filius sororis pauli insidias: venit et intravit in
castra. nuntiavitque paulo. Vocans autem ad se paulus unum ex centurionibus ait. Adole-
scentem hunc perduc ad tribunum: habet enim aliquid indicare illi. Et ille quidem assumens eum
duxit ad tribunum: et ait. Vinctus paulus rogavit me adolescentem hunc perducere
ad te: habentem aliquid loqui tibi. Apprehendens autem tribunus manum illius. secessit cum eo se-
orsum: et interrogavit illum. Quid est quod habes indicare mihi? Ille autem dixit. Iudeis
convenit rogare te. ut crastina die producas paulum in concilium. quasi aliquid certius inquisi-

turi sunt de illo. Tu vero ne credideris illis. insidiantur enim ei ex eis viri amplius quam qua
draginta. qui se devoverunt non manducare neque bibere donec interficiant eum. et nunc para
sunt expectantes promissum tuum. Tribunus igitur dimisit adolescentem. precipiens ne cui lo
queretur. quoniam hec sibi nota fecisset. Et convocatis duobus centurionibus: dixit illis. Parate
milites ducentos. ut eant usque cesaream. et equites septuaginta. et lancearios ducen
tos: a tercia hora noctis. Et iumenta preparate. ut imponentes paulum salvum eum ducerent
ad felicem presidem. scribens ei epistolam continentem hec. Claudius lysias: optimo presidi
felici salutem. Virum hunc comprehensum a iudeis. et incipientem interfici ab eis: su
perveniens cum exercitu eripui. cognito quia romanus est. Volensque scire causam quam obicie
bant illi. deduxi eum in concilium eorum. quem inveni accusari de questionibus legis ipsorum
nichil vero dignum aut vinculis habentem aut morte crimen. Et cum michi perlatum esset de insidiis
quas paraverant ei. misi eum ad te. denuncians et accusatoribus ut dicant apud te. Milites
ergo secundum preceptum sibi assumentes paulum. duxerunt per noctem in antipatridem. et postera die di
missis equitibus ut irent cum eo. reversi sunt ad castra. Qui cum venissent cesaream. et tra
didissent epistolam presidi. statuerunt ante illum et paulum. Cum legisset autem et interrogasset

XXIIII

de qua provincia esset. et cognoscens quia de cilicia: audiam te. inquit cum accusatores tui
venerint. iussitque in pretorio herodis custodiri eum. Post quinque autem dies descendit cesa
ream princeps sacerdotum ananias: cum senioribus quibusdam. et tertullo quodam oratore.
Qui adierunt presidem adversus paulum. Et citato paulo cepit accusare tertullus dicens.
Cum in multa pace agamus per te. et multa corrigantur per tuam providentiam: semper et ubique
suscepimus optime felix cum omni gratiarum actione. Ne diutius autem te protraham oro bre
viter. audias nos pro tua clementia. Invenimus hunc hominem pestiferum et concitantem sedicio
nes omnibus iudeis in universo orbe. et auctorem seditionis secte nazarenorum. qui etiam tem
plum violare conatus est. Quem apprehensum voluimus secundum legem nostram iudicare. Superve
niens autem tribunus lysias. cum vi magna eripuit eum de manibus nostris. iubens accusato
res eius ad te venire. a quo poteris ipse iudicans. de omnibus istis cognoscere. de quibus nos
accusamus eum. Adiecerunt autem et iudei dicentes. hec ita se habere. Respondit autem paulus
annuente sibi preside dicere. Ex multis annis esse te iudicem genti huic sciens: bo
no animo pro me satisfaciam. Potes enim cognoscere quia non plus sunt dies michi quam duodecim.
ex quo ascendi adorare in ierusalem. et neque in templo invenerunt me cum aliquo disputan
tem aut concursum turbe facientem. neque in synagogis neque in civitate. neque probare
possunt tibi de quibus nunc accusant me. Confiteor autem hoc tibi quod secundum sectam quam dicunt
heresim sic deservio deo patri meo. credens omnibus que in lege et prophetis scripta sunt:
spem habens in deum quam et hii ipsi expectant resurrectionem iustorum et iniquorum. In hoc

Futuram

et ipse studeo sine offendiculo. conscientiam habere ad deum et ad homines semper. Post annos autem
plures. elemosinas facturus in gentem meam. veni: et oblationes et vota. in quibus invenerunt
me purificatum in templo. non cum turba neque cum tumultu. Quidam autem ex asia iudei quos
oportebat apud te presto esse. et accusare si quid haberent adversum me. aut hii ipsi dicant si quid
invenerunt in me iniquitatis. cum stem in concilio. nisi de una hac solummodo voce. qua clamavi
inter eos stans. quoniam de resurrectione mortuorum ego iudicor hodie a vobis. Distulit autem illos
felix: certissime sciens de via dicens. Cum tribunus lysias descenderit audiam vos. Iussitque
centurioni custodire eum. et habere requiem. nec quemquam prohibere de suis ministrare ei. Post ali
quot autem dies veniens felix cum drusilla uxore sua. que erat iudea vocavit paulum. et au
divit ab eo fidem que est in ihesum christum. Disputante autem illo de iusticia et castitate. et de
iudicio futuro: timefactus felix respondit. Quod nunc attinet vade. tempore autem oportuno accer
sam te. Simul et sperans quia pecunia daretur a paulo. Propter quod et frequenter accersiens

XXV

eum. loquebatur cum eo. Biennio autem expleto: accepit successorem felix porcium fe
stum. Volens autem gratiam prestare iudeis felix: reliquit paulum vinctum. Festus ergo cum venis
set in provinciam: post triduum ascendit ierusalem a cesarea. Adieruntque eum principes

sacerdotum et seniores iudeorum adversus paulum et rogabant eum postulantes gratiam adversus eum ut iuberet eum perduci ierusalem insidias tendentes ut eum interficerent in via. Festus autem respondit servari paulum in cesarea: se autem maturius profecturum. Qui ergo in vobis potentes sunt descendentes simul si quod est in viro crimen: accusent eum. Demoratus autem inter eos dies non amplius quam octo aut decem: descendit cesaream. Et altera die sedit pro tribunali: et iussit paulum adduci. Qui cum perductus esset circumsteterunt eum qui ab ierusalem descenderant iudei multas et graves causas obicientes quas probare non poterant. Paulo autem rationem reddente: quoniam neque in legem iudeorum neque in templum neque in cesarem quicquam peccavi. Festus autem volens iudeis gratiam prestare: respondens paulo dixit. Vis ierusalem ascendere et ibi de hiis iudicari apud me? Dixit autem paulus. Ad tribunal cesaris sto: ubi me oportet iudicari. Iudeis non nocui sicut tu melius nosti. Si enim nocui aut dignum morte aliquid feci: non recuso mori. Si vero nichil est eorum que hii accusant me: nemo potest me illis donare. Cesarem appello. Tunc festus cum concilio locutus respondit. Cesarem appellasti: ad cesarem ibis. Et cum dies aliquot transacti essent: agrippa rex et beronice descenderunt cesaream ad salutandum festum. Et cum dies plures ibi demorarentur: festus regi indicavit de paulo dicens. Vir quidam est derelictus a felice vinctus. de quo cum essem ierusalem adierunt me principes sacerdotum et seniores iudeorum postulantes adversus illum dampnationem. Ad quos respondi: quia non est consuetudo romanis donare aliquem hominem prius quam is qui accusatur presentes habeat accusatores: locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina. Cum ergo huc convenissent sine ulla dilatione [margin: sequenti die] sedens pro tribunali iussi adduci virum. De quo cum stetissent accusatores: nullam causam deferebant de quibus ego suspicabar malam. Questiones vero quasdam de sua superstitione habebant adversus eum: et de quodam ihesu defuncto quem affirmabat paulus vivere. Hesitans autem ego de huiusmodi questione: dicebam si vellet ire ierusalem et ibi iudicari de istis. Paulo autem appellante ut servaretur augusti cognitioni: iussi servari eum donec mittam eum ad cesarem. Agrippa autem dixit ad festum. Volebam et ipse hominem audire. Cras inquit audies eum. Altera autem die cum venisset agrippa et beronice cum multa ambitione et introissent in auditorium cum tribunis et viris principalibus civitatis: iubente festo adductus est paulus. Et dicit festus. Agrippa rex et omnes qui simul adestis nobiscum viri: videtis hunc de quo omnis multitudo iudeorum interpellavit me ierusalem petens et hic clamantes non oportere eum vivere amplius. Ego vero comperi nichil dignum morte eum admisisse. Ipso autem hoc appellante ad augustum: iudicavi mittere. De quo quid certum scribam domino non habeo. Propter quod produxi eum ad vos et maxime ad te rex agrippa: ut interrogatione facta habeam quid scribam. Sine ratione enim michi videtur mittere vinctum: et causas eius non significare. Agrippa vero ad paulum ait. Permittitur tibi loqui pro temetipso. Tunc paulus extenta manu cepit rationem reddere.

XXVI

De omnibus quibus accusor a iudeis rex agrippa: estimo me beatum apud te cum sim defensurus me hodie: maxime te sciente omnia que apud iudeos sunt consuetudines et questiones. Propter quod obsecro patienter me audias. Et quidem vitam meam a iuventute que ab initio fuit in gente mea in ierusalem noverunt omnes iudei prescientes me ab initio si velint testimonium perhibere: quoniam secundum certissimam sectam nostre religionis vixi phariseus. Et nunc in spe que ad patres nostros repromissionis facta est a deo sto iudicio subiectus: in quam duodecim tribus nostre nocte ac die servientes sperant devenire. De qua spe accusor a iudeis rex. Quid incredibile iudicatur apud vos si deus mortuos suscitat? Et ego quidem existimaveram me adversus nomen ihesu nazareni debere multa contraria agere quod et feci ierusalem: et multos sanctorum ego in carceribus inclusi a principibus sacerdotum potestate accepta. Et cum occiderentur detuli sententiam: et per omnes synagogas frequenter puniens eos compellebam blasphemare: et amplius insaniens in eos persequebar usque in exteras civitates. In quibus dum irem damascum cum potestate et permissu principum sacerdotum die media in via vidi rex de celo supra splendorem solis circumfulsisse me lumen et eos qui mecum simul erant. Omnesque nos cum decidissemus in terram: audivi vocem loquentem michi hebraica

lingua. Saule saule quid me persequeris? Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Ego
autem dixi: Quis es domine? Dominus autem dixit. Ego sum ihesus quem tu persequeris. Sed exurge et sta
super pedes tuos. ad hoc enim apparui tibi ut constituam te ministrum et testem eorum que vidisti
et eorum quibus apparebo tibi. eripiens te de populis et gentibus in quas nunc ego mitto te. aperi
re oculos eorum ut convertantur a tenebris ad lucem et de potestate sathane ad deum. ut
accipiant remissionem peccatorum et sortem inter sanctos per fidem que est in me. Unde rex
agrippa non fui incredulus celesti visioni. sed hiis qui sunt damasci primum et ierosolimis et
per omnem regionem iudee et gentibus annuntiabam ut penitentiam agerent et converterentur
ad deum digna penitentie opera facientes. Hac ex causa me iudei cum essem in templo compre
hensum temptabant. volentes me interficere. Auxilio autem adiutus dei usque in ho
diernum diem. sto testificans minori atque maiori. nichil extra dicens. quam ea que
prophete sunt locuti futura esse et moyses. Si passibilis christus si primus ex resurrectione
mortuorum: lumen est annuntiaturus populo et gentibus. Hec loquente eo et rationem red
dente: festus voce magna dixit. Insanis paule. multe littere ad insaniam te convertunt.
Et paulus. non insanio inquit optime feste. sed veritatis et sobrietatis verba eloquor. Scit
enim de hiis rex. ad quem et constanter loquor. latere enim eum nichil horum arbitror. neque
enim in angulo quicquam horum gestum est. Credis rex agrippa prophetis? Scio quia credis. Agrippa
autem ad paulum. In modico suades me christianum fieri. Et paulus. Opto apud deum et in modi
co et in magno. non tantum te sed et omnes hos qui audiunt hodie fieri tales. qualis et ego sum
exceptis vinculis istis. Et exurrexit rex et preses et beronice: et qui assidebant eis. Et
cum secessissent: loquebantur adinvicem dicentes. quia nichil morte aut vinculis dignum
quid fecit homo iste. Agrippa autem festo dixit. Dimitti poterat homo hic: si non appellasset ce
sarem.

XXVII

Ut autem iudicatum est eum navigare in ytaliam. et tradi paulum cum re
liquis custodiis centurioni nomine iulio cohortis auguste. ascendentes navem
hadrumetinam. incipientes navigare. circa asie loca sustulimus. perseverante nobiscum
aristharco macedone thessalonicense. Sequenti autem die devenimus sydonem. Humane
autem tractans iulius paulum. permisit ad amicos ire et sui curam agere. Et inde cum
sustulissemus: subnavigavimus cyprum: propterea quod essent venti contrarii. Et pelagus
cilicie et pamphilie navigantes venimus lystram que est licie. Et ibi inveniens cen
turio navem alexandrinam navigantem in ytaliam transposuit nos in eam. Et cum
multis diebus tarde navigaremus. et vix devenissemus contra cnidum. prohibente nos vento.
adnavigavimus crete iuxta salmonem. Et vix iuxta navigantes venimus in locum quendam
qui vocatur boni portus. cui iuxta erat civitas thalassa. Multo autem tempore peracto
et cum iam non esset tuta navigatio. eo quod et ieiunium iam preterisset: consolabatur
eos paulus dicens. Viri video quoniam cum iniuria et multo dampno. non solum oneris
et navis. sed etiam animarum nostrarum incipit esse navigatio. Centurio autem guberna
tori et nauclero magis credebat. quam hiis que a paulo dicebantur. Et cum aptus portus
non esset ad hyemandum. plurimi statuerunt consilium navigare inde. si quomodo possent
devenientes phenicem hiemare. portum crete respicientem ad affricum et ad
chorum. Aspirante autem austro estimantes propositum se tenere. cum sustulissent
de asson legebant cretam. Non post multum autem misit se contra ipsam ventus typho
nicus qui vocatur euro aquilo. Cumque arrepta esset navis et non posset conari in
ventum: data nave flatibus ferebamur. Insulam autem quandam decurrentes. que vocatur
cauda: potuimus vix obtinere scapham. Qua sublata adiutoriis utebantur accingen
tes navem timentes ne in syrtim inciderent. submisso vase sic ferebantur. Valide autem
nobis tempestate iactatis. sequenti die iactum fecerunt. et tertia die suis manibus armamen
ta navis proiecerunt. Neque sole autem neque syderibus apparentibus per plures dies et tempe
state non exigua imminente. iam ablata erat spes omnis salutis nostre. Et cum multa
ieiunatio fuisset: tunc stans paulus in medio eorum dixit. Oportebat quidem o

viri audito me non tollere a creta lucrique facere iniuriam hanc et iacturam. Et nunc suadeo vobis bono animo esse. Amissio enim nullius anime erit ex vobis preter quam navis. Astitit enim mihi hac nocte angelus dei cuius sum ego et cui deservio dicens: Ne timeas paule, cesari te oportet assistere. Et ecce donavit tibi deus omnes qui navigant tecum. Propter quod bono animo estote viri. Credo enim deo quia sic erit quemadmodum dictum est mihi. In insulam autem quandam oportet nos devenire. Sed postea quam quartadecima dies nox supervenit navigantibus nobis in hadria circa mediam noctem suspicabantur naute apparere aliquam regionem. Qui et summittentes bolidem invenerunt passus viginti. Et pusillum inde separati invenerunt passus quindecim. Timentes autem ne in aspera loca incideremus, de puppi mittentes anchoras quatuor optabant diem fieri. Nautis vero querentibus fugere de navi, cum misissent scapham in mare sub obtentu quasi inciperent a prora anchoras extendere, dixit paulus centurioni et militibus: Nisi hii in navi manserint, vos salvi fieri non potestis. Tunc absciderunt milites funes scaphe et passi sunt eam excidere. Et cum lux inciperet fieri, rogabat paulus omnes sumere cibum dicens: Quarta decima hodie die expectantes ieiuni permanetis nichil accipientes. Propter quod rogo vos accipere cibum pro salute vestra, quia nullius vestrum capillus de capite peribit. Et cum hec dixisset, sumens panem gratias egit deo in conspectu omnium. Et cum fregisset cepit manducare. Animequiores autem facti omnes et ipsi assumpserunt cibum. Eramus vero universe anime in navi ducente septuaginta sex. Et saciati cibo alleviabant navem iactantes triticum in mare. Cum autem dies factus esset, terram non agnoscebant, sinum vero quendam considerabant habentem litus in quem cogitabant si possent eicere navem. Et cum anchoras sustulissent committebant se mari, simul laxantes iuncturas gubernaculorum. Et levato artemone secundum aure flatum tendebant ad litus. Et cum incidissemus in locum dithalassum impegerunt navem, et prora quidem fixa manebat immobilis, puppis vero solvebatur a vi maris. Militum autem consilium fuit ut custodias occiderent, ne quis cum enatasset effugeret. Centurio autem volens servare paulum prohibuit fieri, iussitque eos qui possent natare mittere se in mare primos et evadere et ad terram exire. Et ceteros alios in tabulis ferebant, quosdam super ea que de navi erant.

XXVIII

Et sic factum est ut omnes anime evaderent ad terram. Et cum evasissemus tunc cognovimus quia militene insula vocabatur. Barbari vero prestabant nobis non modicam humanitatem. Accensa enim pyra reficiebant nos omnes propter imbrem qui imminebat et frigus. Cum congregasset autem paulus sarmentorum multitudinem aliquantam et imposuisset super ignem, vipera a calore cum processisset invasit manum eius. Ut vero viderunt barbari bestiam pendentem in manu eius ad invicem dicebant: Utique homicida est homo hic, qui cum evaserit de mari, ultio eum non sinit vivere. Et ille quidem excutiens bestiam in ignem nichil mali passus est. At illi existimabant eum in tumorem convertendum et subito casurum et mori. Diu autem illis expectantibus et videntibus nichil mali in eo fieri, convertentes se dicebant eum esse deum. In locis autem illis erant predia principis insule nomine publii, qui nos suscipiens triduo benigne exhibuit. Contigit autem patrem publii febribus et dissinteria vexatum iacere. Ad quem paulus intravit. Et cum orasset et imposuisset ei manus, salvavit eum. Quo facto et omnes qui in insula habebant infirmitates accedebant et curabantur. Qui etiam honoribus multis nos honoraverunt, et navigantibus imposuerunt que necessaria erant. Post menses autem tres navigavimus in navi alexandrina que in insula hyemaverat cui erat insigne castorum. Et cum venissemus syracusam mansimus ibi triduo. Inde circumlegentes devenimus regium. Et post unum diem flante austro secunda die venimus puteolos, ubi inventis fratribus rogati sumus apud eos manere dies septem. Et sic venimus romam. Et inde cum audissent fratres, apii occurrerunt nobis usque ad forum et tres tabernas. Quos cum vidisset paulus, gratias agens deo accepit fiduciam. Cum venissemus autem romam permissum est paulo manere sibimet cum custodiente se milite. Post tertium autem diem convocavit primos iudeorum. Cumque convenissent dicebat eis: Ego viri fratres nichil adversus plebem faciens aut morem paternum vinctus ab hierosolimis traditus sum in manus romanorum. Qui cum interrogationem

de me haberent: voluerunt me dimittere. eo quod nulla causa esset mortis in me. Contradicentibus autem iudeis coactus sum appellare cesarem. non quasi gentem meam habens aliquid accusare. Propter hanc igitur causam: rogavi vos videre et alloqui. Propter spem enim israel catena hac circumdatus sum. At illi dixerunt ad eum. Nos neque litteras accepimus de te a iudea. neque adveniens aliquis fratrum nuntiavit aut locutus est quid de te malum. Rogamus autem a te audire que sentis. Nam de secta hac notum est nobis: quia ubique ei contradicitur. Cum constituissent autem illi diem. venerunt ad eum in hospicium plures: quibus exponebat testificans regnum dei. suadensque de ihesu ex lege moysi et prophetis a mane usque ad vesperam. Et quidam credebant hiis que dicebantur. quidam vero non credebant. Cumque invicem non essent consentientes: discedebant. dicente paulo unum verbum. quia bene spiritus sanctus locutus est per ysaiam prophetam ad patres nostros dicens. Vade ad populum istum et dic ad eos. Aure audietis et non intelligetis. et videntes videbitis et non perspicietis. Incrassatum est enim cor populi huius. et auribus graviter audierunt. et oculos suos compresserunt. ne forte videant oculis et auribus audiant et corde intelligant. et convertantur et sanem illos. Notum igitur sit vobis quoniam gentibus missum est hoc salutare dei et ipsi audient. Mansit autem biennio in suo conducto et suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum predicans regnum dei et docens que sunt de domino ihesu christo cum omni fiducia. sine prohibitione. Explicit liber actuum apostolorum. Incipit prologus beati ieronimi presbiteri in apochalipsim.

Iohannes apostolus et euuangelista. a domino christo electus atque dilectus. in tanto dilectionis amore ab eo est habitus. ut in cena super pectus eius recumberet. et ad crucem astanti soli matrem propriam commendaret. ut quem nubere volentem ad amplexum virginitatis asciverat. ipsi etiam custodiendam matrem traderet virginem. Hic itaque cum propter verbum dei et testimonium ihesu christi exilio in pathmos insulam portaretur. illic ab eodem apochalypsis preostensa describitur. ut sicut in principio canonis id est libri geneseos incorruptibile principium prenotatur. ita etiam incorruptibilis finis per virginem in apochalypsi redderetur. dicentis ego sum alpha et ω. initium et finis. Hic est iohannes qui sciens supervenisse sibi diem egressionis de corpore. convocatis in epheso discipulis. descendit in defossum sepulture sue locum: oratione completa reddidit spiritum. tam a dolore mortis factus extraneus. quam a corruptione carnis noscitur alienus. Cuius tamen sacre scripture vel dispositio vel libri ordinatio. ideo a nobis per singula non exponitur. ut nescientibus inquirendi desiderium collocetur: et querentibus laboris fructus. et deo magisterii doctrina servetur. Explicit prologus. Incipiunt capitula eiusdem libri. Item prefatio eiusdem libri.

[per angelum]

Prefatione iohannes indicat dominum christum sibi revelasse futura. Post passiones christi et posteriores glorias exempli gratia certamina ecclesie describitur passiones christi et posteriores glorias exempli gratia certamina ecclesie describitur[sic] Commemorando exhibitam spiritus eius dispensationem repetendo confirmat. Commemorato pene consummavit. Cladem christi dispensationem repetendo confirmat. Septem ecclesiis scribit. quia universitatis hiis que in septem asie gesta vel gerenda erant ecclesiis. quod universum tempus quod septem diebus evolvitur. futurum sit in ecclesie per totum hoc seculi tempus quod septem diebus evolvitur. Cum omne iudicium filio sit datum. ecclesie quoque iudiciaria potestas euuangelii ediciatur. Post predicatam euuangelii gratiam. utriusque testamenti septemplici luce prefulgentis ostenditur. Post predicatam euuangelii. Sigillis continentia mysteriorum plenitudine diutius obsignatum christo ut agnus occisus. ut leo resurgens aperuit. Iure mox ab ecclesia ut deus et dominus adoratur. Victrix ecclesia trinitatis victoria in priori bello. id est gentilium falsorum fratrum. atque hereticorum appetitur: cum victoria in priori bello. Post ostensa ferri quidem corporis morte acerba. sed in futuro est animas leticia sublimis. Post ostensa hora patientium bella narrantur. Per martyrum gloriam. fratrum quoque qui antichristi sunt tempore passuri. bella narrantur. Ad informandam antichristi ruinam quoniam regna mundi predicata christi adventus destruxit ultima. Ad informandam antichristi ruinam et post eum incertum. requies aliquantula futura describitur. Gloria triumphantium antichristum et post eum ... Recapitulans ab origine dicit dominum christo suum corpus in altari crucis offerente. Predicante ecclesia dei ecclesiam continuus spiritu sancto ignitam mysterium sibi esse predicandi. Predicante ecclesia dei iudicium terris affuturum: mox diabolus mare seculi. flumina scripturarum et ipsius ecclesie virtute hydera corrumpere. Sed alii doctores maiora ventura premonet esse cavenda. vis acerrima

persecutorum antichristi bellum exponitur. Angeli sathane non suorum cordibus illigati ad liberum certamen emissi. electos quosque sibi subicere temptabunt. Romanum antichristi dicitur. Recapitulat ab origine quod dominus adveniens et fiduciam ecclesie tribuens predicandi et in novissima tuba permonuerit omnia consummanda. Sub specie iohannis post exilium ad predicandum reversi. designatur ecclesia inter amara persecutionum dulcedine predicatura gaudiorum. Ecclesia novissima persecutione calcata. vel enoch et helya. vel ceteris martyribus ex utraque plebe collectis fortiter predicantibus devictura est adversarios. Qui illorum in morte gavisuri. sed in resurrectione sunt penas passuri perpetuas. De novissimum veniet cum impii ibunt in supplicium. iusti autem in vitam eternam. Instaurato rursus ordine narrat ecclesiam domino incarnato. misteriorum participatione fecundatam. et ne unica diabolo posset. celesti gratia esse tutatam. Hostis antiquus ab ecclesia propellentibus angelis sanctis eiectus. ardentius in suos maliciam exercet. et quia totam ecclesiam ad votum devorare non potuit. iam singulos quosque temptare non desinit. Antichristus diaboli virtute potitus. morte se christi agnum immaculatum et suscipere pro salute mundi et suscitare simulans. post tres semis annos. divino gladio punietur. Minister antichristi magistrum in omnibus et ope et professione secutus. Gloria singularis eorum qui caracterem antichristi. casto et corde et corpore meruerunt exprimitur. Concertantibus invicem predicatoribus. imminente iam extremo iudicio. et ruina pravorum et requies premittitur eterna sanctorum. Christi iudicis potestas super homines contumaces eorumque rectores sub specie angelis obsequentibus ostenditur. Victores bestie velut igneo baptismate loti. iudicem laudantes adorant. Sancti predicatores evangelii libris edocti flagella dei quibus impii nec spiritualiter intereunt. dum pios insecuntur. mundo patefaciunt. Sexto ordine more suo opera et interitum antichristi. septimus finem ipsum complectitur. Recapitulat ab eadem persecutione. ruinam descripturus impie civitatis. Illecebrosa pravorum malicia. cruento diaboli regno superveniens in sanctos debachata cernitur. Quod diaboli regnum in primis persecutoribus occiderit. in presentibus maneat. in novissimis sit venturum. totum iam tunc a christo rege conterendum. Cladem impie civitatem quam sub habitu meretricis nudatam atque combustam descripserat: nunc deserte civitatis comparat ruinis. Submersa et succensa impia civitate sancti dei iustis iudicia laudibus accumulant. et angelus se prohibet adorari. Dominus christus ecclesiam sua passione permundans. impugnatores eius cum suis principibus diabolo et antichristo. in ignem mittit eternum. Recapitulat ab origine. quod dominus in carne natus. diabolum ab ecclesie seductione ligavit. in fine paulisper relaxandum. sed eterno mox igne puniendum. Resurrectio et iudicium et utriusque civitatis debitus finis exponitur. Item sancta civitas vivis lapidibus constructa. fluvio baptismatis abluta. et ab ipso domino nutrita et illuminata conspicitur. Palam facit iohannes apocalypsim perscriptam. eo quod in proximo sit iudex. qui hanc et scribi iubeat et observari desideret. Explicit prologus. Incipit apochalipsis beati iohannis apostoli et evangeliste.

Apocalypsis ihesu christi quam dedit illi deus. palam facere servis suis que oportet fieri cito. et significavit mittens per angelum suum servo suo iohanni qui testimonium perhibuit verbo dei et testimonium ihesu christi quecumque vidit. Beatus qui legit et qui audiunt verba prophetie huius et servant ea que in ea scripta sunt: tempus enim prope est. Iohannes septem ecclesiis que sunt in asia. Gratia vobis et pax ab eo qui est et qui erat et qui venturus est: et a septem spiritibus qui in conspectu throni eius sunt. et a ihesu christo qui est testis fidelis primogenitus mortuorum et princeps regum terre. Qui dilexit nos et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo. et fecit nos regnum et sacerdotes deo et patri suo. Ipsi gloria et imperium in secula seculorum amen. Ecce venit cum nubibus. et videbit eum omnis oculus. et qui eum pupugerunt. et plangent se super eum omnes tribus terre. etiam amen. Ego sum .A. et .W. principium et finis dicit dominus deus. qui est et qui erat et qui venturus est omnipotens. Ego iohannes frater vester et particeps in tribulatione et regno et patientia in ihesu. fui in insula que appellatur pathmos: propter verbum dei et testimonium ihesu. fui in spiritu in dominica die. et audivi vocem magnam post me tanquam

tube dicentis. Quod uides scribe in libro: et mitte septem ecclesiis. Ephesum et smirnam et
pergamum et thiatiram et sardis et filadelphiam et laodiciam. Et conuersus sum ut uiderem uocem
que loquebatur mecum. Et conuersus uidi septem candelabra aurea: et in medio septem
candelabrorum aureorum similem filio hominis uestitum podere et precinctum ad mamillas zo
nam auream. Caput autem eius et capilli erant candidi tamquam lana alba et tamquam nix: et ocu
li eius uelut flamma ignis: et pedes eius similes auricalco: sicut in camino ardenti. Et uox illius
tamquam uox aquarum multarum. Et habebat in dextera sua septem stellas: et de ore eius gladius
utraque parte acutus exibat: et facies eius sicut sol lucet in uirtute sua. Et cum uidissem eum ceci
di ad pedes eius tamquam mortuus: et posuit dexteram suam super me dicens. Noli timere. Ego
sum primus et nouissimus et uiuus et fui mortuus et ecce sum uiuens in secula seculorum: et ha
beo claues mortis et inferni. Scribe ergo que uidisti et que sunt: et que oportet fieri post hec.
Sacramentum septem stellarum quas uidisti in dextera mea: et septem candelabra aurea. Se
ptem stelle angeli sunt septem ecclesiarum. et candelabra septem: septem ecclesie sunt.

II

Et an
gelo ephesi ecclesie scribe. Hec dicit qui tenet septem stellas in dextera sua. qui ambulat in medio
septem candelabrorum aureorum. Scio opera tua et laborem et patientiam tuam: et quia non potes sustinere
malos. Et temptasti eos qui se dicunt apostolos esse et non sunt: et inuenisti eos mendaces. Et patientiam ha
bes et sustinuisti propter nomen meum: et non defecisti. Sed habeo aduersus te: quod caritatem tuam
primam reliquisti. Memor esto itaque unde excideris: et age penitentiam: et prima opera fac. Sin autem
uenio tibi et mouebo candelabrum tuum de loco suo: nisi penitentiam egeris. Sed hoc habes quia
odisti facta nicholaitarum: que et ego odi. Qui habet aurem: audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Vin
centi dabo edere de ligno uite: quod est in paradyso dei mei. Et angelo smyrne ecclesie scri
be. Hec dicit primus et nouissimus qui fuit mortuus et uiuit. Scio tribulationem tuam et paupertatem
tuam sed diues es: et blasfemaris ab hiis qui se dicunt iudeos esse et non sunt: sed sunt syna
goga sathane. Nichil horum que passurus es. Ecce missurus est ex uobis diabolus in car
cerem ut temptemini: et habebitis tribulationem diebus decem. Esto fidelis usque ad mor
tem: et dabo tibi coronam uite. Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Qui uicerit non ledetur
a morte secunda. Et angelo pergami ecclesie scribe. Hec dicit qui habet rumpheam ex utraque parte
acutam. Scio ubi habitas ubi sedes est sathane: et tenes nomen meum et non negasti fidem
meam: et in illis diebus antiphas testis meus fidelis qui occisus est apud uos: ubi satha
nas habitat. Sed habeo aduersus te pauca: quia habes illic tenentes doctrinam balaam. qui
docebat balach mittere scandalum coram filiis israel: edere et fornicari. Ita habes et tu do
ctrinam nicholaitarum tenentes. Similiter penitentiam age. Si quominus ueniam tibi cito: et pu
gnabo cum illis in gladio oris mei. Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Vincen
ti dabo manna absconditum: et dabo illi calculum candidum et in calculo nomen scriptum quod
nemo scit nisi qui accipit. Et angelo thyatire scribe ecclesie. Hec dicit filius dei qui habet o
culos tamquam flammam ignis: et pedes eius similes auricalco. Noui opera tua et fidem
et caritatem et ministerium: et patientiam tuam. et opera tua nouissima plura prioribus.
Sed habeo aduersus te quia permittis mulierem iezabel que se dicit prophetam docere et se
ducere seruos meos. fornicari et manducare de idolothytis. Et dedi ei tempus ut peni
tentiam ageret: et non uult penitere a fornicatione sua. Et ecce mitto eam in lectum: et qui mechan
tur cum ea in tribulationem maximam: nisi penitentiam egerint ab operibus suis. Et filios eius
interficiam in mortem et scient omnes ecclesie quia sum scrutans renes et corda: et dabo uni
cuique uestrum secundum opera uestra. Vobis autem dico ceteris qui tyatire estis. quicumque non habent doctri
nam hanc qui non cognouerunt altitudines sathane. quemadmodum dicunt. non mittam super
uos aliud pondus. tamen id quod habetis tenete donec ueniam. Et qui uicerit et qui custodierit
usque in finem opera mea. dabo illi potestatem super gentes: et reget illas in uirga ferrea.
tamquam uas figuli confringentur sicut et ego accepi a patre meo: et dabo illi stellam
matutinam. Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis.

III

Et angelo ecclesie sardis scribe.
Hec dicit qui habet septem spiritus dei: et septem stellas. Scio opera tua quia nomen habes quod

uiuas et mortuus es. Esto uigilans et confirma cetera que moritura erant. Non inuenio
enim opera tua plena coram deo meo. In mente ergo habe qualiter acceperis et audieris et ser
ua et penitentiam age. Si ergo non uigilaueris ueniam ad te tamquam fur: et nescies qua hora ue
niam ad te. Sed habes pauca nomina in sardis. qui non inquinauerunt uestimenta sua.
et ambulabunt mecum in albis quia digni sunt. Qui uicerit sic uestietur uestimentis
albis et non delebo nomen eius de libro uite et confitebor nomen eius coram patre meo et co
ram angelis eius. Qui habet aures: audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Et angelo filadelfie
ecclesie scribe. Hec dicit sanctus et uerus qui habet clauem dauid. qui aperit et nemo claudit. claudit
et nemo aperit. Scio opera tua. Ecce dedi coram te ostium apertum quod nemo potest
claudere quia modicam habes uirtutem et seruasti uerbum meum et non negasti nomen
meum. Ecce dabo de synagoga sathane qui dicunt se iudeos esse et non sunt sed mentiuntur. ecce fa
ciam illos ut adorent et ueniant ante pedes tuos. et scient quia ego dilexi te quoniam seruasti uer
bum patientie mee. et ego seruabo te ab hora temptationis que uentura est in orbem uni
uersum. temptare habitantes in terra. Ecce uenio cito tene quod habes ut nemo accipiat co
ronam tuam. Qui uicerit faciam illum columpnam in templo dei mei et foras non egredietur amplius.
et scribam super eum nomen dei mei et nomen ciuitatis dei mei noue ierusalem que descen
dit de celo a deo meo. et nomen meum nouum. Qui habet aures: audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Et an
gelo laodicie ecclesie scribe. Hec dicit amen testis fidelis et uerus. qui est principium creature dei.
Scio opera tua. quia neque frigidus es neque calidus. Utinam frigidus esses aut calidus. Sed quia tepidus
es. et nec frigidus nec calidus incipiam te euomere ex ore meo. quia dicis quod diues sum et
locupletatus. et nullius egeo. et nescis quia tu es miser et miserabilis et pauper et cecus et nudus.
Suadeo tibi emere a me aurum ignitum probatum ut locuples fias. et uestimentis albis indua
ris et non appareat confusio nuditatis tue. et collirio inunge oculos tuos ut uideas. Ego
quos amo arguo et castigo. Emulare ergo et penitentiam age. Ecce sto ad ostium et pulso.
Si quis audierit uocem meam et aperuerit ianuam: introibo ad illum et cenabo cum ipso. et
ipse mecum. Qui uicerit dabo ei sedere mecum in throno meo. sicut et ego uici et sedi cum patre meo
in throno eius. Qui habet aures: audiat quid spiritus dicat ecclesiis.

IIII

Post hec uidi: et ecce ostium
apertum in celo. et uox prima quam audiui tamquam tube loquentis mecum dicens. Ascende
huc: et ostendam tibi que oportet fieri cito post hec. Statim fui in spiritu et ecce sedes posita erat
in celo: et supra sedem sedens. et qui sedebat similis erat aspectui lapidis iaspidis et sardinis.
et iris erat in circuitu sedis. similis uisioni smaragdine. et in circuitu sedis sedilia ui
ginti quatuor. et super thronos uiginti quatuor seniores sedentes. circumamictos uestimen
tis albis. et in capitibus eorum coronas aureas. et de throno procedunt fulgura et uoces et toni
trua. et septem lampades ardentes ante thronum: que sunt septem spiritus dei. et in conspectu
sedis tamquam mare uitreum simile cristallo. et in medio sedis et in circuitu sedis quatuor
animalia: plena oculis ante et retro. et animal primum: simile leoni. et secundum animal: simi
le uitulo. et tertium animal: habens faciem quasi hominis. et quartum animal: simile aquile uolan
ti. et quatuor animalia singula eorum habebant alas senas: et in circuitu et intus plena sunt oculis.
et requiem non habebant die et nocte dicentia. Sanctus. sanctus sanctus dominus deus omnipotens qui erat
et qui est et qui uenturus est. et cum darent illa quatuor animalia gloriam et honorem et bene
dictionem sedenti super thronum uiuenti in secula seculorum. procidebant uiginti quatuor senio
res ante sedentem in throno. et adorabant uiuentem in secula seculorum et mittebant coro
nas suas ante thronum dicentes. Dignus es domine deus noster accipere gloriam et honorem et uir
tutem. quia tu creasti omnia et propter uoluntatem tuam erant. et creata sunt.

V

Et uidi in
dextera sedentis super thronum librum scriptum intus et foris signatum sigillis septem. et uidi
angelum fortem: predicantem uoce magna. Quis est dignus aperire librum et soluere si
gnacula eius: Et nemo poterat in celo neque in terra. neque subtus terram aperire librum
neque respicere illum. et ego flebam multum. quia nemo dignus inuentus est aperire librum. nec
uidere eum. et unus de senioribus dicit mihi. Ne fleueris. Ecce uicit leo de tribu iuda radix

dauid. aperire librum et septem signacula eius. Et uidi et ecce in medio throni et quatuor animalium
et in medio seniorum agnum stantem tanquam occisum habentem cornua septem et oculos septem
qui sunt septem spiritus dei missi in omnem terram. Et uenit et accepit de dextera sedentis in thro
no librum. Et cum aperuisset librum quatuor animalia et uiginti quatuor seniores ceciderunt co
ram agno. habentes singuli cytharas et fialas aureas plenas odoramentorum que sunt orationes
sanctorum. et cantabant canticum nouum dicentes. Dignus es domine accipere librum et aperire signacula
eius. quoniam occisus es et redemisti nos deo in sanguine tuo. ex omni tribu et lingua et natione et
populo et fecisti nos deo nostro regnum et sacerdotes et regnabunt super terram. Et uidi et audiui
uocem angelorum multorum in circuitu throni et animalium et seniorum. Et erat numerus eorum
milia milium. uoce magna dicentium. Dignus est agnus qui occisus est accipere uirtutem
et diuinitatem et sapientiam et fortitudinem et honorem et gloriam et benedictionem. Et omnem
creaturam que in celo est et que super terram et sub terra et que sunt in mari et que in eo sunt
omnes audiui dicentes. Sedenti in throno et agno benedictio et honor et gloria et potestas in
secula seculorum. Et quatuor animalia dicebant amen. Et uiginti quatuor seniores ceciderunt in fa
cies suas et adorauerunt.

VI

Et uidi quod aperuisset agnus unum de septem signaculis et au
diui unum de quatuor animalibus dicens. tanquam uocem tonitrui. Veni et uide. Et uidi et ecce
equus albus et qui sedebat super illum habebat arcum et data est ei corona et exiuit uin
cens ut uinceret. Et cum aperuisset sigillum secundum audiui secundum animal dicens. Veni et ui
de. Et exiuit alius equus rufus. et qui sedebat super eum datum est ei ut sumeret pacem
de terra et ut inuicem se interficiant. et datus est illi gladius magnus. Et cum aperuisset si
gillum tertium audiui tertium animal dicens. Veni et uide. Et ecce equus niger. et qui sede
bat super eum habebat stateram in manu sua. Et audiui tanquam uocem in medio quatuor
animalium dicentem. Bilibris tritici denario et tres bilibres hordei denario et uinum et
oleum ne leseris. Et cum aperuisset sigillum quartum audiui uocem quarti animalis dicen
tis. Veni et uide. Et ecce equus pallidus et qui sedebat super. nomen illi mors et infernus seque
batur eum. Et data est illi potestas super quatuor partes terre. interficere gladio et fame
et morte et bestiis terre. Et cum aperuisset quintum sigillum uidi subtus altare animas interfe
ctorum propter uerbum dei et propter testimonium quod habebant. et clamabant uoce magna di
centes. Vsquequo domine sanctus et uerus non iudicas et uindicas sanguinem nostrum de hiis qui
habitant in terra. Et date sunt illis singule stole albe. et dictum est illis ut requiescerent
tempus adhuc modicum donec impleantur conserui eorum et fratres eorum qui interficiendi sunt
sicut et illi. Et uidi cum aperuisset sigillum sextum. ecce terremotus factus est magnus et sol
factus est niger tanquam saccus cilicinus. et luna tota facta est sicut sanguis. et stelle ce
ciderunt super terram. sicut ficus mittit grossos suos cum a uento magno mouetur.
Et celum recessit sicut liber inuolutus. et omnis mons et insule de locis suis mote sunt.
Et reges terre et principes et tribuni et diuites et fortes et omnis seruus et liber. abscon
derunt se in speluncis et petris montium. et dicunt montibus et petris. cadite super nos
et abscondite nos a facie sedentis super thronum et ab ira agni. quoniam uenit dies magnus
ire ipsorum. et quis poterit stare.

VII

Post hec uidi quatuor angelos. stantes super quatuor an
gulos terre. tenentes quatuor uentos terre. ne flarent super terram. neque super mare.
neque in ullam arborem. Et uidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis. habentem
signum dei uiui. Et clamauit uoce magna quatuor angelis. quibus datum est nocere
terre et mari dicens. Nolite nocere terre et mari. neque arboribus quoadusque signemus
seruos dei nostri in frontibus eorum. Et audiui numerum signatorum centum quadraginta
quatuor milia signati. ex omni tribu filiorum israel. Ex tribu iuda duodecim milia signati.
Ex tribu ruben duodecim milia signati. Ex tribu gad duodecim milia signati. Ex
tribu aser. xii. milia signati. Ex tribu nepthalim xii. milia signati. Ex tribu ma
nasse. xii. milia signati. Ex tribu symeon xii. milia signati. Ex tribu leui xii. milia
signati. Ex tribu ysachar xii. milia signati. Ex tribu zabulon xii. milia signati.

Ex tribu ioseph: xii. milia signati. Ex tribu beniamin: xii. milia signati. Post hec uidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus et tribubus et populis et linguis stantes ante thronum in conspectu agni amicti stolis albis: et palme in manibus eorum: et clamabant uoce magna dicentes. Salus deo nostro qui sedet super thronum et agno. Et omnes angeli stabant in circuitu throni et seniorum: et quatuor animalium. Et ceciderunt in conspectu throni in facies suas: et adorauerunt deum dicentes amen. Benedictio: et claritas. et sapientia et gratiarum actio: et honor et uirtus et fortitudo deo nostro: in secula seculorum amen. Et respondit unus de senioribus: dicens michi. Hii qui amicti sunt stolis albis qui sunt et unde uenerunt? Et dixi illi. Domine mi tu scis. Et dixit michi. Hii sunt qui uenerunt de tribulatione magna et lauerunt stolas suas et dealbauerunt eas in sanguine agni. Ideo sunt ante thronum dei et seruiunt ei die ac nocte. in templo eius. Et qui sedet in throno: habitat super illos. Non esurient neque sitient amplius. neque cadet super illos neque ullus estus: quoniam agnus qui in medio throni est reget illos: et deducet illos ad uite fontes aquarum. Et absterget deus omnem lacrimam ab oculis eorum.

VIII

Et cum aperuisset sigillum septimum: factum est silentium in celo quasi media hora. Et uidi septem angelos stantes in conspectu dei: et date sunt illis septem tube. Et angelus alius uenit et stetit ante altare: habens thuribulum aureum. Et data sunt illi incensa multa ut daret de orationibus sanctorum omnium super altare aureum. quod est ante thronum. Et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum: de manu angeli coram deo. Et accepit angelus thuribulum. et impleuit illud de igne altaris et misit in terram. Et facta sunt tonitrua et uoces et fulgura et terremotus magnus. Et septem angeli qui habebant septem tubas: preparauerunt se ut tuba canerent. Et primus angelus tuba cecinit. et facta est grando et ignis mixta in sanguine: et missum est in terram. Et tertia pars terre combusta est. et tertia pars arborum combusta est: et omne fenum uiride combustum est. Et secundus angelus tuba cecinit: et tamquam mons magnus igne ardens. missus est in mare. Et facta est tertia pars maris sanguis. et mortua est tertia pars creature que habebat animas: et tertia pars nauium interiit. Et tertius angelus tuba cecinit. et cecidit de celo stella magna. ardens tamquam facula: et cecidit in tertiam partem fluminum. et in fontes aquarum: et nomen stelle dicitur absinthium. Et facta est tertia pars aquarum in absinthium: et multi homines mortui sunt de aquis quia amare facte sunt. Et quartus angelus tuba cecinit. et percussa est tertia pars solis. et tertia pars lune. et tertia pars stellarum. ita ut obscuraretur tertia pars eorum et diei non luceret pars tertia. et noctis similiter. Et uidi et audiui uocem unius aquile uolantis per medium celi. dicentis uoce magna. Ve. ve. ve. habitantibus in terra. de ceteris uocibus trium angelorum qui erant tuba canere.

IX

Et quintus angelus tuba cecinit. et uidi stellam de celo cecidisse in terram. et data est illi clauis putei abyssi. Et aperuit puteum abyssi et ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magne. et obscuratus est sol et aer de fumo putei. Et de fumo putei exierunt locuste in terram. et data est illis potestas sicut habent potestatem scorpiones terre. Et preceptum est illis ne lederent fenum terre. neque omne uiride neque omnem arborem. nisi tantum homines qui non habent signum dei in frontibus suis. Et datum est ne occiderent eos. sed ut cruciarentur mensibus quinque. Et cruciatus eorum ut cruciatus scorpii cum percutit hominem. Et in diebus illis querent homines mortem et non inuenient eam. et desiderabunt mori et fugiet mors ab ipsis. Et similitudines locustarum similes equis paratis in prelium. et super capita earum tamquam corone similes auro. Et facies earum sicut facies hominum. et habebant capillos sicut capillos mulierum: et dentes earum sicut leonum erant. Et habebant loricas sicut loricas ferreas: et uox alarum earum sicut uox curruum equorum multorum currentium in bellum. Et habebant caudas similes scorpionum. et aculei erant in caudis earum. Potestas earum nocere hominibus mensibus quinque. Et habebant super se regem angelum abyssi. cui nomen hebraice abaddon. grece autem apollyon. et latine nomen habens exterminans. Ve unum abiit. et ecce ueniunt adhuc duo ue post hec. Et sextus angelus tuba cecinit. et audiui uocem unam ex cornibus altaris aurei quod est ante oculos dei dicentem

sexto angelo qui habebat tubam. Solve quatuor angelos qui alligati sunt in flumine magno
eufrate. Et soluti sunt quatuor angeli qui parati erant in horam et diem et mensem et annum
ut occiderent terciam partem hominum. Et numerus equestris exercitus vicies milies dena
milia. audivi numerum eorum. Et ita vidi equos in visione. et qui sedebant super eos habentes loricas
igneas et iacinthinas et sulphureas. et capita equorum erant tamquam capita leonum. et de ore ipsorum
procedit ignis et fumus et sulphur. Ab his tribus plagis occisa est tercia pars hominum de ig
ne et fumo et sulphure. qui procedebant ex ore ipsorum. Potestas enim equorum in ore eorum est. et in
caudis eorum. Nam caude eorum similes serpentibus. habentes capita et in his nocent. Et ceteri ho
mines qui non sunt occisi in his plagis. neque penitentiam egerunt de operibus manuum suarum. ut
non adorarent demonia et simulachra aurea et argentea et erea et lapidea et lignea. que neque
videre possunt neque audire neque ambulare. et non egerunt penitentiam ab homicidiis suis neque a
veneficiis suis. neque a fornicatione sua neque a furtis suis. X Et vidi alium angelum fortem
descendentem de celo. amictum nube. et yris in capite eius. et facies eius erat ut sol. et pedes
eius tamquam columpna ignis. et habebat in manu sua libellum apertum. et posuit pedem suum
dextrum super mare. sinistrum autem super terram. et clamavit voce magna quemadmodum cum leo
rugit. Et cum clamasset. locuta sunt septem tonitrua voces suas. Et cum locuta fuissent
septem tonitrua voces suas. scripturus eram. Et audivi vocem de celo dicentem. Signa que lo
cuta sunt septem tonitrua. noli ea scribere. Et angelus quem vidi stantem supra mare et su
pra terram. levavit manum suam ad celum. et iuravit per viventem in secula seculorum. qui creavit ce
lum et ea que in illo sunt. et terram et ea que in ea sunt. et mare et ea que in eo sunt. quia tempus
amplius non erit. sed in diebus vocis septimi angeli. cum cepit tuba canere consummabitur mi
sterium dei sicut evangelizavit per servos suos prophetas. Et vox quam audivi de celo. iterum
loquentem mecum et dicentem. Vade accipe librum apertum de manu angeli stantis super ma
re et super terram. Et abii ad angelum. dicens ei ut daret michi librum. Et dixit michi. Accipe et devo
ra illum et faciet amaricari ventrem tuum. sed in ore tuo erit dulce tamquam mel. Et acce
pi librum de manu angeli et devoravi eum. et erat in ore meo tamquam mel dulce. Et cum
devorassem eum amaricatus est venter meus. Et dixit michi. Oportet te iterum prophetare populis
et gentibus et linguis. et regibus multis. XI Et datus est michi calamus similis virge dicens. Sur
ge et metire templum dei et altare. et adorantes in eo. Atrium autem quod est foris templum. eice
foras et ne metiaris illud quoniam datum est gentibus. et civitatem sanctam calcabunt mensibus
quadraginta duobus. Et dabo duobus testibus meis. et prophetabunt diebus mille ducentis sexagin
ta amicti saccis. Hii sunt due olive et duo candelabra in conspectu domini terre stantes. Et
si quis eos voluerit nocere. ignis exiet de ore eorum et devorabit inimicos illorum. Et si quis vo
luerit eos ledere sic oportet eum occidi. Hii habent potestatem claudendi celum. ne pluat
diebus prophetie ipsorum. Et potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem et percutere
terram omni plaga quotienscumque voluerint. Et cum finierint testimonium suum bestia que
ascendit de abysso faciet adversus eos bellum. et vincet illos et occidet. et corpora eorum iacebunt
in plateis civitatis magne. que vocatur spiritaliter sodoma et egyptus. ubi et dominus eorum
crucifixus est. Et videbunt de populis et tribubus et linguis et gentibus. corpora eorum per dies tres
et dimidium. et corpora eorum non sinent poni in monumentis. Et inhabitantes terram gaudebunt su
per illis et iocundabuntur. et munera mittent invicem. quoniam hii duo prophete cruciaverunt
eos qui habitabant super terram. Et post dies tres et dimidium. spiritus vite a deo intravit in eos. et stete
runt super pedes suos. et timor magnus cecidit super eos qui viderunt eos. Et audierunt vocem
magnam de celo dicentem illis. Ascendite huc. Et ascenderunt in nube in celum. et viderunt
illos inimici eorum. Et in illa hora factus est terremotus magnus. et decima pars civitatis ce
cidit. et occisi sunt in terremotu nomina hominum septem milia. et reliqui in timorem sunt
missi. et dederunt gloriam deo celi. Ve secundum abiit. et ecce ve tercium veniet cito. Et septimus
angelus tuba cecinit. et facte sunt voces magne in celo dicentes. Factum est regnum huius
mundi domini nostri et christi eius. et regnabit in secula seculorum. Et viginti quatuor seniores qui in con

spectu dei sedent in sedibus suis. ceciderunt in facies suas et adoraverunt deum dicentes. Gratias agimus tibi domine deus omnipotens qui es et qui eras qui accepisti virtutem tuam magnam et regnasti. et irate sunt gentes et advenit ira tua et tempus mortuorum iudicari et reddere mercedem servis tuis prophetis et sanctis et timentibus nomen tuum pusillis et magnis et exterminandi eos qui corruperunt terram.

XII

Et apertum est templum dei in celo et visa est archa testamenti eius in templo eius. et facta sunt fulgura et voces et terre motus et grando magna. Et signum magnum apparuit in celo. mulier amicta sole et luna sub pedibus eius et in capite eius corona duodecim stellarum. et in utero habens et clamabat parturiens et cruciatur ut pariat. Et visum est aliud signum in celo. Et ecce draco magnus rufus habens capita septem et cornua decem et in capitibus suis septem diademata. et cauda eius trahebat terciam partem stellarum celi et misit eas in terram. Et draco stetit ante mulierem que erat paritura. ut cum peperisset filium eius devoraret. Et peperit filium masculum qui recturus erat omnes gentes in virga ferrea. et raptus est filius eius ad deum et ad thronum eius et mulier fugit in solitudinem. ubi habet locum paratum a deo. ut ibi pascant illam diebus mille ducentis sexaginta. Et factum est prelium in celo. michael et angeli eius preliabantur cum dracone. Et draco pugnabat et angeli eius et non valuerunt neque locus inventus est eorum amplius in celo. Et proiectus est draco ille magnus serpens antiquus qui vocatur diabolus et sathanas. qui seducit universum orbem. Proiectus est in terram et angeli eius cum illo missi sunt. Et audivi vocem magnam in celo dicentem. Nunc facta est salus et virtus et regnum dei nostri et potestas christi eius. quia proiectus est accusator fratrum nostrorum. qui accusabat illos ante conspectum dei nostri die ac nocte. Et ipsi vicerunt illum propter sanguinem agni et propter verbum testimonii sui et non dilexerunt animas suas usque ad mortem. Propterea letamini celi et qui habitatis in eis. Ve terre et mari quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam. sciens quod modicum tempus habet. Et postquam vidit draco quod proiectus est in terram. persecutus est mulierem que peperit masculum. et date sunt mulieri due ale aquile magne. ut volaret in desertum in locum suum. ubi alitur per tempus et tempora et dimidium temporis a facie serpentis. Et misit serpens ex ore suo post mulierem aquam tamquam flumen ut eam faceret trahi a flumine. Et adiuvit terra mulierem. Et aperuit terra os suum et absorbuit flumen quod misit draco de ore suo. Et iratus est draco in mulierem. et abiit facere prelium cum reliquis de semine eius. qui custodiunt mandata dei et habent testimonium ihesu. et stetit supra harenam maris.

XIII

Et vidi de mari bestiam ascendentem. habentem capita septem et cornua decem. et super cornua eius decem diademata et super capita eius nomina blasfemie. Et bestia quam vidi erat similis pardo et pedes eius sicut ursi et os eius sicut os leonis. Et dedit illi draco virtutem suam et potestatem magnam. Et vidi unum de capitibus eius quasi occisum in mortem et plaga mortis eius curata est. Et admirata est universa terra post bestiam. et adoraverunt draconem qui dedit potestatem bestie. Et adoraverunt bestiam dicentes. Quis similis bestie et quis poterit pugnare cum ea? Et datum est ei os loquens magna et blasphemias. Et data est illi potestas facere menses quadraginta duos. Et aperuit os suum in blasphemias ad deum. blasfemare nomen eius et tabernaculum eius et eos qui in celo habitant. Et datum est illi bellum facere cum sanctis et vincere illos. Et data est ei potestas in omnem tribum et populum et linguam et gentem. et adoraverunt eum omnes qui inhabitant terram quorum non sunt scripta nomina in libro vite agni qui occisus est ab origine mundi. Si quis habet aures audiat. Qui in captivitatem duxerit in captivitatem vadit. Qui in gladio occiderit oportet eum gladio occidi. Hic est paciencia et fides sanctorum. Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra et habebat cornua duo similia agni et loquebatur sicut draco. et potestatem prioris bestie omnem faciebat in conspectu eius. Et fecit terram et inhabitantes in ea adorare bestiam primam. cuius curata est plaga mortis. et fecit signa magna ut etiam ignem faceret de celo descendere in terram in conspectu hominum. et seducit habitantes in terra propter signa que data sunt illi facere in conspectu bestie dicens habitantibus in terra. ut faciant ymaginem bestie que habet plagam gladii et vixit. Et datum est illi ut daret spiritum ymagini bestie. ut et loquatur

ymago bestie. et faciet ut quicumque non adoraverit ymaginem bestie occidantur. Et faciet omnes pusillos
et magnos. divites et pauperes. liberos et servos habere karacterem in dextera manu aut in fron
tibus suis. et ne quis possit emere vel vendere. nisi qui habet karacterem nominis bestie. aut nume
rum nominis eius. Hic sapientia est. Qui habet intellectum computet numerum bestie. Numerus
enim hominis est. et numerus eius sexcenti sexaginta sex.

XIIII

Et vidi et ecce agnus stabat supra
montem syon et cum illo centum quadraginta quatuor milia. habentes nomen eius et nomen
patris eius. scriptum in frontibus suis. Et audivi vocem de celo tamquam vocem aquarum multa
rum et tamquam vocem tonitrui magni. Et vocem quam audivi: sicut cytharedorum cythari
zantium in cytharis suis. Et cantabant quasi canticum novum: ante sedem et ante quatuor
animalia et seniores. Et nemo poterat dicere canticum nisi illa centum quadraginta quatuor
milia qui empti sunt de terra. Hii sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati. virgines
enim sunt. Hii secuntur agnum quocumque ierit. Hii empti sunt ex omnibus primicie deo
et agno: et in ore ipsorum non est inventum mendacium. Sine macula sunt. Et vidi alterum
angelum volantem per medium celum habentem ewangelium eternum. ut ewangelizaret sedentibus
super terram. et super omnem gentem et tribum et linguam et populum dicens magna voce. Timete dominum
et date illi honorem. quia venit hora iudicii eius et adorate eum qui fecit celum et terram et ma
re et omnia que in eis sunt. et fontes aquarum. Et alius angelus secutus est dicens. Cecidit
cecidit babylon illa magna. que a vino ire fornicationis sue potavit omnes gentes. Et an
gelus tercius secutus est illos dicens voce magna. Siquis adoraverit bestiam et ymaginem
eius et acceperit karacterem in fronte sua. aut in manu sua. et hic bibet de vino ire dei qui
et sulphure
mixtum est vino ire in calice ipsius. et cruciabitur igne in conspectu angelorum sanctorum et ante con
spectum agni. Et fumus tormentorum eorum ascendet in secula seculorum. nec habent requiem die ac nocte
qui adoraverunt bestiam et ymaginem eius. et siquis acceperit caracterem nominis eius. Hic
paciencia sanctorum est. qui custodiunt mandata dei et fidem ihesu. Et audivi vocem de celo dicentem.
Scribe. Beati mortui: qui in domino moriuntur. Amodo iam dicit spiritus: ut requiescant a labori
bus suis. opera enim illorum secuntur illos. Et vidi et ecce nubem candidam. et super nubem se
dentem similem filio hominis. habentem in capite suo coronam auream. et in manu sua fal
cem acutam. Et alter angelus exivit de templo. clamans voce magna ad sedentem super nu
bem. Mitte falcem tuam et mete quia venit hora ut metatur: quoniam aruit messis terre. Et
misit qui sedebat super nubem falcem suam in terram: et messuit terram. Et alius angelus exivit
de templo quod est in celo: habens et ipse falcem acutam. Et alius angelus de altari qui habet potestatem
super ignem: et clamavit voce magna ad eum qui habet falcem acutam: dicens. Mitte falcem
tuam acutam et vindemia botros vinee terre. quoniam mature sunt uve eius. Et misit angelus falcem suam
in terram
et vindemiavit vineam terre. et misit in lacum ire dei magnum. et calcatus est lacus extra
civitatem. et exivit sanguis de lacu usque ad frenos equorum. per stadia mille sexcenta.

XV

Et vi
di aliud signum in celo magnum et mirabile angelos septem. habentes plagas septem novissi
mas. quoniam in illis consummata est ira dei. Et vidi tamquam mare vitreum mixtum igne et eos qui
vicerunt bestiam et ymaginem eius et numerum nominis illius. stantes super mare vitreum. habentes
cytharas dei et cantantes canticum moysi servi dei. et canticum agni dicentes. Magna et
mirabilia opera tua domine deus omnipotens. iuste et vere vie tue rex seculorum. Quis non timebit te domine
et magnificabit nomen tuum? Quia solus pius es. quoniam omnes gentes venient et adorabunt
in conspectu tuo. quoniam iudicia tua manifesta sunt. Et post hec vidi et ecce apertum est tem
plum tabernaculi testimonii in celo. et exierunt septem angeli habentes septem plagas de tem
plo. vestiti lapide mundo candido et precincti circa pectora zonis aureis. Et unum ex quatuor
animalibus dedit septem angelis septem fialas aureas plenas iracundie dei viventis in se
cula seculorum. Et impletum est templum fumo a maiestate dei et de virtute eius. et nemo pote
rat introire in templum donec consummarentur septem plage septem angelorum.

XVI

Et audivi vo
cem magnam de templo. dicentem septem angelis. Ite et effundite septem fialas ire dei
in terram. Et abiit primus et effudit fialam suam in terram et factum est vulnus sevum ac pessimum

in hominibus qui habent caracterem bestie. et eos qui adorauerunt ymaginem eius. Et secundus effudit fi
alam suam in mare. et factus est sanguis tamquam mortui. et omnis anima uiuens mortua est
in mari. Et tercius effudit fialam suam super flumina et super fontes aquarum. et factus est san
guis. Et audiui angelum aquarum dicentem. Iustus es qui es et qui eras sanctus. qui hec iudicasti
quia sanguinem sanctorum et prophetarum fuderunt. et sanguinem eis dedisti bibere ita digni sunt.
Et audiui alterum ab altari dicentem. Etiam domine deus omnipotens. uera et iusta iudicia tua. Et
quartus effudit fialam suam in solem. et datum est illi estu affligere homines et igne. Et
estuauerunt homines estu magno. et blasphemauerunt nomen dei habentis potestatem super
has plagas. neque egerunt penitentiam ut darent illi gloriam. Et quintus effudit fialam suam super
sedem bestie. et factum est regnum eius tenebrosum. et commanducauerunt linguas suas pre do
lore. et blasfemauerunt deum celi pre doloribus et uulneribus suis. et non egerunt penitentiam ex operi
bus suis. Et sextus effudit fialam suam in flumen illud magnum eufraten. et siccauit a
quam eius ut prepararetur uia regibus ab ortu solis. Et uidi de ore draconis et de ore bestie
et de ore pseudo prophete exire spiritus tres inmundos in modum ranarum. Sunt enim spiritus demo
niorum facientes signa. et procedunt ad reges tocius terre. congregare illos in prelium ad di
em magnum dei omnipotentis. Et ecce uenio sicut fur. Beatus qui uigilat. et custodit ue
stimenta sua ne nudus ambulet. et uideant turpitudinem eius. Et congregauit illos in locum
qui uocatur hebraice hermagedon. Et septimus effudit fialam suam in aerem. et exi
uit uox magna de templo a throno dicens. Factum est. Et facta sunt fulgura et uoces
et tonitrua. et terre motus factus est magnus qualis numquam fuit ex quo homines fue
runt super terram. talis terre motus sic magnus. Et facta est ciuitas magna in tres partes. et ciui
tates gentium ceciderunt. et babylon magna uenit in memoriam ante deum. dare ei calicem ui
ni indignationis ire eius. Et omnis insula fugit. et montes non sunt inuenti. et grando magna
sicut talentum descendit de celo in homines. Et blasfemauerunt homines deum propter plagam

XVII

grandinis. quoniam magna facta est uehementer. Et uenit unus de septem angelis qui habe
bant septem fialas. et locutus est mecum dicens. Veni ostendam tibi dampnationem me
retricis magne. que sedet super aquas multas cum qua fornicati sunt reges terre. et in
ebriati sunt qui inhabitant terram de uino prostitutionis eius. Et abstulit me in deserto in spiritu.
et uidi mulierem sedentem super bestiam coccineam. plenam nominibus blasfemie. ha
bentem capita septem et cornua decem. Et mulier erat circumdata purpura et coccino. et in
aurata auro et lapide precioso et margaritis. habens poculum aureum in manu sua. ple
num abhominationum et inmundicia fornicationis eius. Et in fronte eius nomen scriptum misterium ba
bylon magna. mater fornicationum et abhominationum terre. Et uidi mulierem ebriam de
sanguine sanctorum et de sanguine martyrum ihesu. et miratus sum cum uidissem illam. admi
ratione magna. Et dixit mihi angelus. Quare miraris. Ego tibi dicam sacramentum
mulieris. et bestie que portat eam. que habet capita septem et cornua decem. Bestia quam
uidisti fuit et non est. et ascensura de abysso et in interitum ibit. Et mirabuntur inhabitan
tes terram. quorum non sunt scripta nomina in libro uite a constitutione mundi. uiden
tes bestiam que erat et non est. Et hic est sensus qui habet sapientiam. Septem capita septem mon
tes sunt super quos mulier sedet. et reges septem sunt. Quinque ceciderunt et unus est. et alius
nondum uenit. Et cum uenerit oportet illum breue tempus manere. Et bestia que erat et non est. et
ipsa octaua est. et de septem est. et in interitum uadet. Et decem cornua que uidisti decem re
ges sunt qui regnum nondum acceperunt. sed potestatem tamquam reges una hora accipi
ent post bestiam. Hii unum consilium habent et uirtutem et potestatem suam bestie tra
dent. Hii cum agno pugnabunt et agnus uincet illos quoniam dominus dominorum est. et rex re
gum. Et qui cum illo sunt uocati electi electi et fideles. Et dixit mihi. Aquas quas uidisti
ubi meretrix sedet. populi sunt et gentes et lingue. Et decem cornua que uidisti et bestiam
hii odient fornicariam et desolatam facient illam et nudam. et carnes eius manducabunt.
et ipsam igni concremabunt. Deus enim dedit in corda eorum ut faciant quod illi placitum est.

et dent regnum suum bestie. donec consummentur verba dei. Et mulier quam vidisti est civitas
magna que habet regnum super reges terre. Et post hec vidi alium angelum descendentem de celo
habentem potestatem magnam et terra illuminata est a gloria eius. Et exclamavit in forti voce dicens.
Cecidit cecidit babylon magna et facta est habitatio demoniorum et custodia omnis spiritus immundi et cu
stodia omnis volucris immunde. quia de vino fornicationis eius biberunt omnes gentes et reges terre cum
illa fornicati sunt et mercatores terre de virtute diviciarum eius divites facti sunt. Et audivi
aliam vocem de celo dicentem. Exite de illa populus meus et ne participes sitis delictorum eius.
et de plagis eius non accipiatis: quoniam pervenerunt peccata eius usque ad celum et recordatus est
dominus iniquitatum eius. Reddite illi sicut et ipsa reddidit vobis: et duplicate duplicia secundum opera
eius. In poculo quo miscuit: miscete illi duplum. Quantum glorificavit se et in deliciis fuit. tan
tum date illi tormentum et luctum. quia in corde suo dicit. Sedeo regina et vidua non sum: et
luctum non videbo. Ideo in una die venient plage eius mors et luctus et fames. et igni combu
retur: quia fortis est deus qui iudicavit illam. Et flebunt et plangent se super illam reges terre
qui cum illa fornicati sunt et in deliciis eius vixerunt. cum viderint fumum incendii eius. longe stan
tes propter timorem tormentorum eius dicentes. Ve. ve civitas illa magna babylon. civitas illa for
tis. quia una hora venit iudicium tuum. Et negociatores terre flebunt et lugebunt super illam. quoniam
merces eorum nemo emet amplius. merces auri et argenti et lapidis preciosi et margari
te et byssi et purpure et serici et cocci et omne lignum thyinum et omnia vasa eboris et omnia vasa
de lapide precioso et eramento et ferro et marmore et cynnamomum et amomum et odoramentorum
et unguenti et thuris et vini et olei et simile et tritici et iumentorum et ovium et equorum et redarum
et mancipiorum et animas hominum et poma tua desiderii anime discesserunt a te. et omnia
pinguia et preclara perierunt a te. et amplius illa iam non invenient mercatores horum. Qui
divites facti sunt ab ea longe stabunt propter timorem tormentorum eius flentes ac lugentes et
dicentes. Ve ve civitas illa magna que amicta erat bysso. purpura et cocco et deaurata
est auro et lapide precioso et margaritis. quoniam una hora destitute sunt tante divitie.
Et omnis gubernator et omnis qui in locum navigat et naute et qui in mari operantur lon
ge steterunt. et clamaverunt videntes locum incendii eius et dicentes. Que similis ci
vitati huic magne? Et miserunt pulverem super capita sua et clamaverunt flentes et lu
gentes et dicentes. Ve. ve civitas illa magna in qua divites facti sunt omnes qui habent naves
in mari de preciis eius. quoniam una hora desolata est. Exulta super eam celum et sancti apostoli et
prophete. quoniam iudicavit deus iudicium vestrum de illa. Et sustulit unus angelus fortis
lapidem quasi molarem magnum et misit in mare dicens. Hoc impetu mittetur
babylon magna illa civitas. et ultra iam non invenietur. et vox cytharedorum et mu
sicorum et tybia canentium et tuba non audietur in ea amplius. Et omnis artifex amplius
non invenietur in ea amplius. et vox mole non audietur in ea amplius. et lux
lucerne non lucebit tibi amplius et vox sponsi et sponse non audietur adhuc in te. quia
mercatores tui erant principes terre. quia in veneficiis tuis erraverunt omnes gen
tes. et in ea sanguis prophetarum et sanctorum inventus est et omnium qui interfecti sunt in
terra. Post hec audivi quasi vocem magnam turbarum multarum in celo dicentium. Alleluia
laus et gloria et virtus deo nostro est. quia vera et iusta iudicia eius sunt. qui iudicavit de me
retrice magna que corrupit terram in prostitutione sua et vindicavit sanguinem ser
vorum suorum de manibus eius. Et iterum dixerunt alleluia. et fumus eius ascendit in secula
seculorum. Et ceciderunt viginti quattuor seniores et quattuor animalia et adoraverunt deum seden
tem super thronum dicentes Amen. alleluia. Et vox de throno exivit dicens. Laudem dicite
deo nostro omnes servi eius. et qui timetis deum pusilli et magni. Et audivi quasi vocem turbe ma
gne. et sicut vocem aquarum multarum et sicut vocem tonitruum magnorum. dicentium alleluia
quoniam regnavit dominus deus noster omnipotens. Gaudeamus et exultemus et demus gloriam ei. quia vene
runt nuptie agni et uxor eius preparavit se. et datum est ei ut cooperiat se byssinum splen
dens candidum. byssinum enim iustificationes sanctorum sunt. Et dicit mihi Scribe. Beati qui ad

XIX

cenam nuptiarum agni uocati sunt. Et dicit mihi. Hec uerba dei uera sunt. Et cecidi ante pedes
eius ut adorarem eum. Et dicit mihi. Vide ne feceris. Conseruus tuus sum et fratrum tuorum habentium
testimonium ihesu. Deum adora. Testimonium enim ihesu est spiritus prophetie. Et uidi celum apertum
et ecce equus albus et qui sedebat super eum uocabatur fidelis et uerax, et iusticia iudicat et
pugnat. Oculi autem eius flamma ignis. et in capite eius diademata multa. habens nomen scriptum
quod nemo nouit nisi ipse. Et uestitus erat ueste aspersa sanguine. et uocabatur nomen eius uer
bum dei. et exercitus qui sunt in celo sequebantur eum in equis albis uestiti byssinum albu
mundum. et de ore ipsius procedit gladius acutus. ut in ipso percutiat gentes. Et ipse reget eos in
uirga ferrea. et ipse calcat torcular uini furoris ire dei omnipotentis. Et habet in uestimento et in
femore suo scriptum. rex regum et dominus dominantium. Et uidi unum angelum stantem in sole. et clamauit
uoce magna dicens omnibus auibus que uolabant per medium celi. Venite congregamini ad cenam ma
gnam dei ut manducetis carnes regum et carnes tribunorum. et carnes fortium et carnes equorum
et in ipsis sedentium et carnes omnium liberorum ac seruorum et pusillorum ac magnorum. Et uidi be
stiam et reges terre. et exercitus eorum congregatos. ad faciendum prelium cum illo. qui sede
bat in equo et cum exercitu eius. Et apprehensa est bestia. et cum illa pseudo propheta. qui fecit si
gna coram ipsa. quibus seduxit eos qui acceperunt caracterem bestie qui et adorant yma
ginem eius. Viui missi sunt hii duo in stagnum ignis ardentis sulphure. et ceteri occisi sunt
in gladio sedentis super equum qui procedit de ore ipsius. et omnes aues saturate sunt car

XX

nibus eorum. Et uidi angelum descendentem de celo. habentem clauem abyssi. et cathenam
magnam in manu sua. Et apprehendit draconem serpentem antiquum. qui est diabolus et sa
thanas. et ligauit eum per annos mille. et misit eum in abyssum. et clausit et signauit su
per illum. ut non seducat amplius gentes. donec consummentur mille anni. Et post hec oportet
illum solui modico tempore. Et uidi sedes et sederunt super eas. et iudicium datum est illis. et animas
decollatorum propter testimonium ihesu. et propter uerbum dei et qui non adorauerunt bestiam. neque y
maginem eius. nec acceperunt caracterem eius in frontibus aut in manibus suis. et uixe
runt et regnauerunt cum christo mille annis. Ceteri mortuorum non uixerunt donec con
summentur mille anni. hec est resurrectio prima. Beatus et sanctus qui habet partem in resurrec
tione prima. Et in hiis secunda mors non habet potestatem. sed erunt sacerdotes dei et christi et regna
bunt cum illo mille annis. Et cum consummati fuerint mille anni. soluetur sathanas
de carcere suo. et exibit et seducet gentes que sunt super quatuor angulos terre. gog et magog.
et congregabit eos in prelium quorum est numerus sicut harene maris. et ascenderunt su
per latitudinem terre. et circuierunt castra sanctorum et ciuitatem dilectam. Et descendit ignis
a deo de celo. et deuorauit eos. Et diabolus qui seducebat eos missus est in stagnum ignis
et sulphuris ubi et bestia et pseudo propheta cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum.
Et uidi thronum magnum candidum et sedentem super eum. a cuius conspectu fugit terra
et celum. et locus non est inuentus ab eis. Et uidi mortuos magnos et pusillos. stantes in con
spectu throni. et libri aperti sunt. Et alius liber apertus est qui est uite. et iudicati sunt
mortui ex hiis que scripta erant in libris secundum opera ipsorum. Et dedit mare mortuos qui in

XXI

eo erant. et mors et infernus dederunt mortuos qui in ipsis erant. et iudicatum est de singulis
secundum opera ipsorum. Et infernus et mors missi sunt in stagnum ignis. Hec mors secunda est stagnum
ignis. Et qui non est inuentus in libro uite scriptus. missus est in stagnum ignis. Et uidi ce
lum nouum et terram nouam. Primum enim celum et prima terra abiit. et mare iam non est. Et ego
iohannes uidi ciuitatem sanctam iherusalem nouam descendentem de celo a deo paratam sicut spon
sam ornatam uiro suo. Et audiui uocem magnam de throno dicentem. Ecce tabernacu
lum dei cum hominibus. et habitabit cum illis. Et ipsi populus eius erunt. et ipse deus cum eis erit
eorum deus. et absterget deus omnem lacrimam ab oculis eorum. Et mors ultra non erit neque luctus
neque clamor neque dolor erit ultra. que prima abierunt. Et dixit qui sedebat in throno.
Ecce noua facio omnia. Et dixit mihi. Scribe. quia hec uerba fidelissima sunt. et uera. Et
dixit mihi. Factum est. Ego sum alpha et omega. inicium et finis. Ego sicienti dabo de fon

te aque uiue gratis. Qui uicerit possidebit hec. et ero illi deus. et ille erit mihi filius. Timidis autem et
incredulis et execratis. et homicidis et fornicatoribus. et ueneficis et ydolatris. et omnibus
mendacibus pars illorum erit in stagno ardenti igne et sulphure. quod est mors secunda. Et
uenit unus de septem angelis habentibus fialas plenas septem plagis nouissimis. et locu
tus est mecum dicens. Veni ostendam tibi sponsam uxorem agni. Et sustulit me in spiritu in mon
tem magnum et altum. et ostendit mihi ciuitatem sanctam ierusalem descendentem de celo a deo.
habentem claritatem dei. Lumen eius simile lapidi precioso. tamquam lapidi iaspidis. sicut cri
stallum. Et habebat murum magnum et altum. habens portas duodecim. et in portis angelos .xii.
et nomina scripta que sunt nomina .xii. tribuum filiorum israel. Ab oriente porte tres. et ab aquilone
porte tres. et ab austro porte tres. et ab occasu porte tres. Et murus ciuitatis habens fundamenta
duodecim. et in ipsis .xii. nomina .xii. apostolorum et agni. Et qui loquebatur mecum. habebat men
suram harundineam auream ut metiretur ciuitatem et portas eius et murum. Et ciuitas in
quadro posita est. Longitudo eius tanta est quanta et latitudo. Et mensus est ciuitatem de ha
rundine per stadia .xii. milia. Longitudo et latitudo et altitudo eius equalia sunt. Et mensus
est murum eius. centum quadraginta quatuor cubitorum. mensura hominis que est angeli.
Et erat structura muri eius ex lapide iaspide. ipsa uero ciuitas auro mundo simile uitro
mundo. Fundamenta muri ciuitatis. omni lapide precioso ornata. Fundamentum pri
mum iaspis. secundum saphyrus. tertius calcedonius. quartus smaragdus. quintus sardonix. sextus
sardius. septimus chrisolitus. octauus berillus. nonus thopazius. decimus chrysoprassus.
undecimus iacinctus. duodecimus amethystus. Et duodecim porte duodecim margarite sunt
per singulas. Singule porte erant ex singulis margaritis. Et platee ciuitatis auro mun
do. tamquam uitrum perlucidum. Et templum non uidi in ea. dominus enim deus omnipotens templum
illius est. et agnus. Et ciuitas non eget sole neque luna ut luceant in ea. nam claritas dei il
luminabit eam. et lucerna eius agnus est. Et ambulabunt gentes in lumine eius. et reges ter
re afferent gloriam suam et honorem in illam. et porte eius non claudentur per diem. nox enim
non erit illic. Et afferent gloriam et honorem gentium in illam. nec intrabit in illam ali
quid coinquinatum et faciens abhominationem et mendacium. nisi qui scripti sunt in libro
uite et agni. Et ostendit mihi fluuium aque uiue splendidum tamquam cristallum. proceden
tem de sede dei et agni in medio platee eius. Et ex utraque parte fluminis lignum ui
te afferens fructus .xii. per menses singulos reddens fructum suum. et folia ligni ad sani
tatem gentium. et omne maledictum non erit amplius. et sedes dei et agni in illa erunt
et serui eius seruient ei. Et uidebunt faciem eius. et nomen eius in frontibus eorum. Et nox
ultra non erit. et non egebunt lumine lucerne. neque solis. quoniam dominus deus illuminat illos.
et regnabunt in secula seculorum. Et dixit mihi. Hec uerba fidelissima sunt et uera. Et dominus
deus spirituum prophetarum. misit angelum suum ostendere seruis suis que oportet fieri cito.
Et ecce uenio uelociter. Beatus qui custodit uerba prophetie libri huius. Et ego iohannes qui au
diui et uidi hec. Et postquam audissem et uidissem. cecidi ut adorarem ante pedes an
geli. qui mihi hec ostendebat et dixit mihi. Vide ne feceris. conseruus tuus sum et fratrum tuorum
prophetarum. et eorum qui seruant uerba libri huius. Deum adora. Et dicit mihi. Ne signaueris
uerba prophetie libri huius. tempus enim prope est. Qui nocet noceat adhuc. et qui in sordibus est sor
descat adhuc. Et iustus iusticiam faciat adhuc. et sanctus sanctificetur adhuc. Ecce uenio cito
et merces mea mecum est. reddere unicuique secundum opera sua. Ego sum .a. et .w. primus et no
uissimus. principium et finis. Beati qui lauant stolas suas ut sit potestas eorum in ligno ui
te. et per portas intrent in ciuitatem. Foris canes et uenefici et impudici et homicide et
ydolis seruientes. et omnis qui amat mendacium et facit. Ego ihesus misi angelum meum testi
ficari uobis hec in ecclesiis. Ego sum radix et genus dauid. stella splendida et matuti
na. Et sponsus et sponsa dicunt ueni. et qui audit dicat ueni. Qui sitit ueniat. qui
uult accipiat aquam uite gratis. Contestor ego omni audienti uerba prophetie libri
huius. si quis apposuerit ad hec. apponet deus super illum plagas scriptas in libro isto. Et si quis

XXII

minuerit de verbis libri prophetie huius: auferet deus partem eius de libro vite et de civitate sancta et de his que scripta sunt in libro isto. Dicit qui testimonium perhibet istorum. Etiam venio cito amen. Veni domine ihesu. Gratia domini nostri ihesu christi cum omnibus vobis amen. Explicit apochalipsis iohannis apostoli.

Incipit prologus in septem epistolas canonicas.

Non ita est ordo apud grecos qui integre sapiunt et fidem rectam sectantur. epistolarum septem que canonice nuncupantur. sicut in latinis codicibus invenitur: quod quia petrus primus est in numero apostolorum. prime sunt etiam eius epistole in ordine ceterarum. Sed sicut euangelistas dudum ad veritatis lineam correximus. ita has proprio ordini deo nos iuvante reddidimus. Est enim prima earum una iacobi. petri due. iohannis tres. et iude una. Que si ut ab eis digeste sunt. ita quoque ab interpretibus fideliter in latinum verterentur eloquium. nec ambiguitatem legentibus facerent. nec sermonum sese varietas impugnaret. illo precipue loco ubi de unitate trinitatis in prima iohannis epistola positum legimus. In qua etiam ab infidelibus translatoribus multum erratum esse a fidei veritate comperimus: trium tantummodo vocabula. hoc est aque sanguinis et spiritus in ipsa sua editione ponentes. et patris verbique ac spiritus testimonium omittentes. in quo maxime et fides catholica roboratur. et patris et filii et spiritus sancti una divinitatis substantia comprobatur. In ceteris vero epistolis quantum a nostra aliorum distet editio: lectoris prudentie derelinquo. Sed tu virgo christi eustochium dum a me impensius scripture veritatem inquiris. meam quodammodo senectutem invidorum dentibus corrodendam exponis. qui me falsarium corruptoremque sacrarum pronunciant scripturarum. Sed ego in tali opere nec emulorum meorum invidentiam pertimesco. nec sancte scripture veritatem poscentibus denegabo. Explicit prologus.

Iacobus. petrus. iohannes. iudas. septem epistolas ediderunt. tam misticas quam succinctas. et breves pariter ac longas. Breves in verbis. longas in sententiis. ut rarus qui non earum lectione Incipit argumentum.

Capitula epistole prime.

Iacobus dispersis per orbem iudeis scribens. docet gaudendum in temptationibus. nec divitum gloriam emulandam. quia divitiarum amor interitum. patientia vero coronam expectet. Nos seminaria concupiscentiarum ex nobis ipsis oriantur. bona que agimus celestis donentur. Nos audiendo ac faciendo dei verbum et non superuacue loquendo vacando ad nostrarum salutem animarum. ac beatitudinem debeamus pervenire perpetuam. Non divitias malorum honorandas. sed pauperibus christi precipit esse miserendum. Veritatem fidei ex operibus ostendendam. abraham patriarche et raab meretricis exemplo probat. A ministerio verbi videns compescit. docens quod laboriosa multum sit custodia lingue. mundo autem ore dulcedinem decere oraculi celestis predicari. Contentiosam vetans. pacificam docet appetitam esse sapientiam. quod illam omne opus pravum. hanc iustitie fructus sequitur. Ut a bellis ac litibus positi esse quies. mundi amicitias contempnit. ac pro acquisitione regni celestis precipit humiliari. A mutua vituperatione refrenans. etiam in incerto divitiarum superbire prohibet. Increpat eos qui de divitiis suis non solum non dare pauperibus. sed nec mercennariis quidem suis debitum reddere curabant. et specialiter tangens eos qui salvatorem occiderunt. patienter adversa queque tolerare suadet. Non murmurandum ad invicem sed patienter agendum exemplo ipsius domini et sanctorum eius astruit. qui per tolerantiam passionum ad gloriam beatitudinis pervenerit. A iurando prohibens docet tristicias atque infirmitates nostras per psalmos. orationes et confessiones peccatorum debere mederi. probatque exemplo helye que sit virtus orationis. quodque sibi salutem conquirit. qui errantem correxerit: insinuat. Incipit epistola beati iacobi apostoli.

Iacobus dei et domini nostri ihesu christi servus: duodecim tribubus que sunt in dispersione salutem. Omne gaudium existimate fratres mei. cum in temptationes varias incideritis. scientes quod probatio fidei vestre patientiam operatur: patientia autem opus perfectum habet. ut sitis perfecti et integri in nullo deficientes. Si quis autem vestrum indiget sapientia postulet a deo qui dat omnibus affluenter et non improperat: et dabitur ei. Postulet autem in fide: nichil hesitans. Qui enim hesitat similis est fluctui maris qui a vento movetur et circumfertur. Non ergo estimet homo ille: quod accipiat aliquid a domino. Vir duplex animo: incon

stabilis est in omnibus viis suis. Glorietur autem frater humilis in exaltatione sua. dives autem in humili-
tate sua: quoniam sicut flos feni transibit. Exortus est enim sol cum ardore et arefecit fenum.
et flos eius decidit: et decor vultus eius deperiit. Ita et dives in itineribus suis marcescet. Beatus
vir qui suffert temptationem quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vite quam repromi-
sit deus diligentibus se. Nemo cum temptatur dicat: quoniam a deo temptor. Deus autem intem-
ptator malorum est. ipse enim neminem temptat. Unusquisque vero temptatur a concupiscentia sua
abstractus et illectus. Dein concupiscentia cum conceperit parit peccatum: peccatum vero cum con-
summatum fuerit: generat mortem. Nolite itaque errare fratres mei dilectissimi. Omne datum
optimum et omne donum perfectum desursum est descendens a patre luminum: apud quem non est
transmutatio: nec vicissitudinis obumbratio. Voluntarie enim genuit nos verbo veritatis: ut
simus initium aliquod creature eius. Scitis fratres mei dilectissimi. Sit omnis homo velox ad au-
diendum. tardus autem ad loquendum et tardus ad iram. Ira enim viri iusticiam dei non operatur. Propter
quod abicientes omnem inmundiciam et habundantiam malicie. in mansuetudine suscipite insi-
tum verbum: quod potest salvare animas vestras. Estote autem factores verbi et non auditores tantum:
fallentes vosmet ipsos: quia si quis auditor est verbi et non factor. hic comparabitur viro consi-
deranti vultum nativitatis sue in speculo. Consideravit enim se et abiit. et statim oblitus est
qualis fuerit. Qui autem perspexerit in lege perfecta libertatis: et permanserit in ea. non auditor
obliviosus factus. sed factor operis: hic beatus in facto suo erit. Si quis autem putat se religi-
osum esse non refrenans linguam suam sed seducens cor suum: huius vana est religio. Reli-
gio munda et inmaculata apud deum et patrem hec est. Visitare pupillos et viduas in tribula-
tione eorum: et inmaculatum se custodire ab hoc seculo.

II

Fratres mei: nolite in personarum acceptio-
ne habere fidem domini nostri ihesu christi glorie. Etenim si introierit in conventu vestro vir aureum anu-
lum habens. in veste candida introierit autem et pauper in sordido habitu et intendatis in eum
qui indutus est veste preclara et dixeritis ei tu sede hic bene. pauperi autem dicatis tu sta illic aut
sede sub scabello pedum meorum. nonne iudicatis apud vosmet ipsos. et facti estis iudices cogi-
tationum iniquarum: Audite fratres mei dilectissimi. Nonne deus elegit pauperes in hoc
mundo. divites in fide et heredes regni. quod repromisit deus diligentibus se: Vos autem exhonora-
stis pauperem. Nonne divites per potentiam opprimunt vos: et ipsi trahunt vos ad iudicia:
Nonne ipsi blasfemant bonum nomen quod invocatum est super vos: Si tamen legem perficitis rega-
lem secundum scripturas. diliges proximum tuum sicut te ipsum: bene facitis. Si autem personas
accipitis. peccatum operamini redarguti a lege. quasi transgressores. Quicumque autem totam legem
servaverit. offendat autem in uno: factus est omnium reus. Qui enim dixit non mechaberis: dixit
et non occides. Quod si non mechaberis occidas autem: factus es transgressor legis. Sic loquimini et sic
facite sicut per legem libertatis incipientes iudicari. Iudicium enim sine misericordia illi qui non fecit
misericordiam. Superexaltat autem misericordia iudicio. Quid proderit fratres mei si fidem quis dicat se habere
opera autem non habeat: Numquid poterit fides salvare eum. Si autem frater aut soror nudi sint. et
indigeant victu cotidiano. dicat autem aliquis de vobis illis. ite in pace. calefacimini et sa-
turamini. non dederitis autem eis que necessaria sunt corpori. quid proderit: Sic et fides si non habeat opera
mortua est in semetipsa. Sed dicet quis. Tu fidem habes: et ego opera habeo. Ostende michi fidem
tuam sine operibus. et ego ostendam tibi ex operibus fidem meam. Tu credis quoniam unus est deus bene fa-
cis. et demones credunt et contremiscunt. Vis autem scire o homo inanis. quoniam fides sine ope-
ribus ociosa est: Abraham pater noster nonne ex operibus iustificatus est. offerens ysaac fili-
um suum super altare: Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius: Et ex operibus fides consumma-
ta est: et suppleta est scriptura dicens. Credidit abraham deo et reputatum est illi ad iusti-
ciam: et amicus dei appellatus est. Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo et non ex fide tantum: Simi-
liter autem et raab meretrix. nonne ex operibus iustificata est. suscipiens nuncios: et alia via eiciens:
Sicut enim corpus sine spiritu emortuum est: ita et fides sine operibus mortua est.

III

Nolite plures magistri
fieri fratres mei. scientes quoniam maius iudicium sumitis. In multis enim offendimus omnes. Si quis
in verbo non offendit: hic perfectus est vir. Potest etiam freno circumducere totum corpus. Si autem

equorum frenos in ora mittimus ad consentiendum nobis, et omne corpus illorum circumferimus. Ecce et naves cum magne sint et a ventis validis minentur, circumferuntur autem a modico gubernaculo ubi impetus dirigentis voluerit. Ita et lingua modicum quidem membrum est et magna exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam silvam incendit. Et lingua ignis est, universitas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris que maculat totum corpus et inflammat rotam nativitatis nostre inflammata a gehenna. Omnis enim natura bestiarum et volucrum et serpentium et etiam ceterorum domantur et domita sunt a natura humana. Linguam autem nullus hominum domare potest. Inquietum malum plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus deum et patrem, et in ipsa maledicimus homines qui ad similitudinem dei facti sunt. Ex ipso ore procedit benedictio et maledictio. Non oportet hec ita fieri fratres mei. Numquid fons de eodem foramine emanat dulcem et amaram aquam? Numquid potest fratres mei ficus uvas facere, aut vitis ficus? Sic neque salsa dulcem potest facere aquam. Quis sapiens et disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientie. Quod si zelum habetis amarum et contentiones sunt in cordibus vestris nolite gloriari et mendaces esse adversus veritatem. Non est enim ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica. Ubi enim zelus et contentio, ibi inconstantia et omne opus pravum. Que autem desursum est sapientia primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia et fructibus bonis, iudicans sine simulatione. Fructus autem iusticie in pace seminatur facientibus pacem.

IIII

Unde bella et lites in vobis? Nonne hinc ex concupiscentiis vestris que militant in membris vestris? Concupiscitis enim et non habetis. Occiditis et zelatis et non potestis adipisci. Litigatis et belligeratis, non habetis propter quod non postulatis. Petitis et non accipitis eo quod male petatis ut in concupiscentiis vestris insumatis. Adulteri nescitis quia amicitia huius mundi inimica est dei? Quicumque ergo voluerit amicus esse seculi huius inimicus dei constituitur. Aut putatis quia inaniter scriptura dicit: Ad invidiam concupiscit spiritus qui habitat in vobis? Maiorem autem dat gratiam, propter quod dicit: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Subditi ergo estote deo, resistite autem diabolo et fugiet a vobis. Appropinquate autem domino et appropinquabit vobis. Emundate manus peccatores et purificate corda duplices animo. Miseri estote et lugete et plorate. Risus vester in luctum convertatur et gaudium in merorem. Humiliamini in conspectu domini et exaltabit vos. Nolite detrahere alterutrum fratres. Qui detrahit fratri aut qui iudicat fratrem, detrahit legi et iudicat legem. Si autem iudicas legem, non es factor legis sed iudex. Unus est enim legislator et iudex qui potest perdere et liberare. Tu autem quis es qui iudicas proximum? Ecce nunc qui dicitis: hodie aut crastino ibimus in illam civitatem et faciemus quidem ibi annum et mercabimur et lucrum faciemus, qui ignoratis quid sit in crastinum. Que est enim vita vestra? Vapor est ad modicum parens, et deinceps exterminabitur. Pro eo ut dicatis: Si dominus voluerit et si vixerimus faciemus hoc aut illud. Nunc autem exultatis in superbiis vestris. Omnis exultatio talis maligna est. Scienti ergo bonum facere et non facienti peccatum est illi.

V

Agite nunc divites plorate ululantes in miseriis vestris que advenient vobis. Divitie vestre putrefacte sunt et vestimenta vestra a tineis comesta sunt. Aurum et argentum vestrum eruginavit et erugo eorum in testimonium vobis erit et manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus. Ecce merces operariorum qui messuerunt regiones vestras que fraudata est a vobis clamat, et clamor eorum in aures domini sabaoth introivit. Epulati estis super terram et in luxuriis enutristis corda vestra in die occisionis. Addixistis et occidistis iustum et non restitit vobis. Patientes ergo estote fratres usque ad adventum domini. Ecce agricola expectat preciosum fructum terre patienter ferens donec accipiat temporaneum et serotinum. Patientes estote et vos et confirmate corda vestra quoniam adventus domini appropinquabit. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum ut non iudicemini. Ecce iudex ante ianuam assistit. Exemplum accipite fratres laboris et patientie prophetas qui locuti sunt in nomine domini. Ecce beatificamus qui sustinuerunt. Sufferentiam iob audistis et finem domini vidistis, quoniam misericors est dominus et miserator. Ante omnia autem fratres

mei nolite iurare. neque per caelum neque per terram neque aliud quodcumque iuramentum. Sit autem sermo vester est est. non non. ut non sub iudicio decidatis. Tristatur aliquis vestrum oret equo animo et psallat. Infirmatur aliquis ex vobis. inducat presbiteros ecclesie. et orent super eum ungentes eum oleo in nomine domini. et oratio fidei salvabit infirmum. et allevabit eum dominus. et si in peccatis sit remittentur ei. Confitemini ergo alterutrum peccata vestra. et orate pro invicem ut salvemini. Multum enim valet deprecatio iusti assidua. Helias homo erat similis nobis passibilis. et oratione oravit ut non plueret super terram. et non pluit annos tres. et menses sex. Et rursum oravit. et celum dedit pluviam. et terra dedit fructum suum. Fratres mei si quis ex vobis erraverit a veritate et converterit quis eum. scire debet quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore vie sue. salvabit animam eius a morte. et operit multitudinem peccatorum.

Explicit epistola beati Iacobi.

Incipiunt capitula in .i. epistola beati petri.

Petrus electus scribens proselitis. gaudere docet eos in adversis mundi qui hereditatem in celis exspectarent in revelationem Ihesu Christi. sicut et ipse Christus prophetis et apostolis contestantibus per passiones suam introivit ad gloriam. Virtutibus studendum passionis ac resurrectionis Christi recordandum. atque ita ad eius posse visionem pervenire. cuius que in carne ostendit facta vides imitari. Regeneratos in Christo per preceptum rationabile lac vobis quo in virum perfectum crescere possint desiderare. Hortatur accedentes ad dominum hostias offerre spirituales. ut videlicet possint summi sacerdotii. Obsecrat illos ab illecebris seculi continere et non solum deo. sed et propositis sibi obedire potestatibus mundi. Docet et servos dominis etiam improbis humiliter subdi. exemplo et Christi per eorum salute passus sit mortem. iustus ab iniustis. Suadet mulieribus casta conversatione et ornatu cordis non corporis sanctarum sequi exempla. Similiter et viros temperanter feminis uti ne necessaria orationum servitus impediatur. Omnes generaliter instruit recte fidei et spei opera virtutum adiungere. propter hec libenter adversa queque perpeti. fratrem tolerare adversa soli. simul et delicias spernere. Admonet eos qui in ministerium sunt dominice passionis. ac resurrectionis regenerati. et quod idem misterium in aquis sit diluvii olim prefiguratum. Quia omnium finis appropinquet. omnes quecumque valent bona in gloriam dei facere precipit. Patientes pro Christo gavisuros dicit esse cum Christo. et quod iusti in hac vita. peccatores vero sint in fine iudicandi. Seniores providere plebi. adolescentes humiliter obedire. omnes hosti superbo iubet fortiter resistere. Spem celestis auxilii fidelibus affore promittit. et epistolam congrua salutatione concludit.

Incipit epistola beati petri apostoli prima.

Petrus apostolus Ihesu Christi electis advenis dispersionis ponti galatie cappadocie asie et bithinie. secundum prescientiam dei patris. in sanctificatione spiritus. in obedientiam et aspersionem sanguinis Ihesu Christi. gratia vobis et pax multiplicetur. Benedictus deus et pater domini nostri Ihesu Christi qui secundum magnam misericordiam suam regeneravit nos in spem vivam per resurrectionem Ihesu Christi ex mortuis. in hereditatem incorruptibilem et incontaminatam et immarcescibilem conservatam in celis. in vobis qui in virtute dei custodimini per fidem. in salutem paratam revelari in tempore novissimo. in quo exultabitis modicum nunc si oportet contristari in variis temptationibus. ut probatio vestre fidei multo preciosior sit auro quod per ignem probatur. Inveniatur in laudem et gloriam et honorem in revelatione Ihesu Christi. quem cum non videritis diligitis. in quem nunc quoque non videntes creditis. credentes autem exultabitis leticia inenarrabili et glorificata. reportantes finem fidei vestre salutem animarum. De qua salute exquisierunt atque scrutati sunt prophete. qui de futura in vobis gratia prophetaverunt. scrutantes quod vel quale tempus significaret in eis spiritus Christi. prenuntians eas que in Christo sunt passiones et posteriores glorias. Quibus revelatum est quia non sibi ipsis. vobis autem ministrabant ea que nunc nuntiata sunt vobis. per eos qui evangelizaverunt vobis. spiritu sancto misso de celo. in quem desiderant angeli prospicere. Propter quod succincti lumbos mentis vestre. sobrii perfecte sperate in eam que offertur vobis gratiam in revelatione Ihesu Christi.

quasi filii obedientiae non configurati prioribus ignorantiae vestrae desideriis sed secundum eum
qui vocavit vos sanctum et ipsi sancti in omni conversatione sitis quoniam scriptum est sancti eritis
quoniam ego sanctus sum et si patrem invocatis eum qui sine acceptione personarum iudicat secundum
uniuscuiusque opus in timore incolatus vestri tempore conversamini scientes quod non corruptibilibus
auro vel argento redempti estis de vana vestra conversatione paternae traditionis sed pretioso san
guine quasi agni incontaminati et inmaculati Christi praecogniti quidem ante constitutionem mun
di manifestati autem novissimis temporibus propter vos qui per ipsum fideles estis in Christo qui
suscitavit eum a mortuis et dedit ei gloriam ut fides vestra et spes esset in deo animas
vestras castificantes in obedientia caritatis in fraternitatis amore simplici ex corde invicem
diligite attentius renati non ex semine corruptibili sed incorruptibili per verbum dei vi
vi et permanentis quia omnis caro faenum et omnis gloria eius tamquam flos faeni exaruit faenum
et flos eius decidit verbum autem domini manet in aeternum hoc est autem verbum quod evangeliza
tum est in vos. **II** Deponentes igitur omnem malitiam et omnem dolum et simulationes et in
vidias et omnes detractiones sicut modo geniti infantes rationabile sine dolo lac concu
piscite ut in eo crescatis in salutem si tamen gustastis quoniam dulcis est dominus ad quem acce
dentes lapidem vivum ab hominibus quidem reprobatum a deo autem electum et honorificatum et
ipsi tamquam lapides vivi superaedificamini domus spiritales sacerdotium sanctum offerre spi
ritales hostias acceptabiles deo per Iesum Christum propter quod continet scriptura ecce po
nam in Syon lapidem summum angularem electum pretiosum et qui crediderit in eum non confun
detur vobis igitur honor credentibus non credentibus autem lapis quem reprobaverunt aedifi
cantes hic factus est in caput anguli et lapis offensionis et petra scandali his qui of
fendunt verbo nec credunt in quod et positi sunt vos autem genus electum regale sacerdoti
um gens sancta populus adquisitionis ut virtutes adnuntietis eius qui de tenebris
vos vocavit in admirabile lumen suum qui aliquando non populus nunc autem populus dei qui non
consecuti misericordiam nunc autem misericordiam consecuti. Karissimi obsecro vos tamquam advenas et
peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis quae militant adversus animam conver
sationem vestram inter gentes habentes bonam ut in eo quod detrectant de vobis tamquam
de malefactoribus ex bonis operibus vos considerantes glorificent deum in die visitationis sub
iecti estote omni humanae creaturae propter deum sive regi quasi praecellenti sive ducibus
quasi ab eo missis ad vindictam malefactorum laudem vero bonorum quia sic est voluntas
dei ut benefacientes obmutescere faciatis inprudentium hominum ignorantiam quasi
liberi et non quasi velamen habentes malitiae libertatem sed sicut servi dei omnes honorate
fraternitatem diligite deum timete regem honorificate servi subditi estote in omni
timore dominis non tantum bonis et modestis sed etiam dyscolis hoc est enim gratia si propter con
scientiam dei sustinet quis tristitias patiens iniuste quae enim gratia est si peccantes et
colaphizati suffertis sed si benefacientes patienter sustinetis haec est gratia apud de
um in hoc enim vocati estis quia et Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum ut sequa
mini vestigia eius qui peccatum non fecit nec inventus est dolus in ore eius qui cum male
diceretur non maledicebat cum pateretur non comminabatur tradebat autem iudican
ti se iniuste qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum ut peccatis mortui
iustitiae vivamus cuius livore sanati estis eratis enim sicut oves errantes sed conversi
estis nunc ad pastorem et episcopum animarum vestrarum. **III** Similiter et mulieres subditae
sint viris suis ut et si qui non credunt verbo per mulierum conversationem sine verbo lucri
fiant considerantes in timore sanctam conversationem vestram quarum sit non extrinsecus ca
pillatura aut circumdatio auri aut indumenti vestimentorum cultus sed qui absconditus est
cordis est homo in incorruptibilitate quieti et modesti spiritus quod est in conspectu dei locu
ples sic enim aliquando et sanctae mulieres sperantes in deo ornabant se subiectae propriis vi
ris sicut Sarra obediebat Abrahae dominum eum vocans cuius estis filiae benefacientes
et non timentes ullam perturbationem viri similiter cohabitantes secundum scientiam quasi infir

infirmiori vasculo muliebri impertientes honorem tamquam et coheredibus gratie vite ut non impediantur orationes vestre. In fide autem omnes unanimes, compatientes, fraternitatis amatores, misericordes, humiles, non reddentes malum pro malo nec maledictum pro maledicto, sed e contrario benedicentes, quia in hoc vocati estis ut benedictionem hereditate possideatis. Qui enim vult vitam diligere et videre dies bonos, coherceat linguam suam a malo et labia eius ne loquantur dolum. Declinet autem a malo et faciat bonum, inquirat pacem et sequatur eam, quia oculi domini super iustos et aures eius in preces eorum, vultus autem domini super facientes mala. Et quis est qui vobis noceat, si boni emulatores fueritis? Sed et si quid patimini propter iustitiam, beati. Timorem autem eorum ne timueritis et non conturbemini. Dominum autem Christum sanctificate in cordibus vestris, parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea que in vobis est spe. Sed cum modestia et timore conscientiam habentes bonam, ut in eo quod detrahunt de vobis confundantur qui calumpniantur vestram bonam in Christo conversationem. Melius enim est benefacientes si velit voluntas dei pati quam malefacientes. Quia et Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, iustus pro iniustis, ut nos offerret deo, mortificatos quidem carne, vivificatos autem spiritu. In quo et his qui in carcere erant spiritibus veniens predicavit, qui increduli fuerant aliquando quando expectabant dei patientiam in diebus Noe cum fabricaretur archa, in qua pauci id est octo anime salve facte sunt per aquam. Quod et vos nunc similis forme salvos fecit baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientie bone interrogatio in deum, per resurrectionem Ihesu Christi qui est in dextera dei patris, deglutiens mortem ut vite eterne heredes efficeremur, profectus in celum subiectis sibi angelis et potestatibus et virtutibus.

IIII

Christo igitur passo in carne, et vos eadem cogitatione armamini, quia qui passus est in carne desiit a peccatis, ut iam non hominum desideriis sed voluntati dei quod reliquum est in carne vivat temporis. Sufficit enim preteritum tempus ad voluntatem gentium consummandam, qui ambulaverunt in luxuriis, desideriis, vinolentiis, comessationibus, potationibus et illicitis ydolorum cultibus. In quo admirantur non concurrentibus vobis in eandem luxurie confusionem, blasphemantes, qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare vivos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis evangelizatum est ut iudicentur quidem secundum homines in carne, vivant autem secundum deum in spiritu. Omnium autem finis appropinquabit. Estote itaque prudentes et vigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vobis metipsis caritatem continuam habentes, quia caritas operit multitudinem peccatorum. Hospitales invicem sine murmuratione. Unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratie dei. Si quis loquitur, quasi sermones dei. Si quis ministrat, tamquam ex virtute quam administrat deus, ut in omnibus honorificetur deus per Ihesum Christum, cui est gloria et imperium in secula seculorum. Karissimi, nolite peregrinari in fervore qui ad temptationem vobis fit, quasi novi aliquid vobis contingat, sed communicantes Christi passionibus gaudete, ut et in revelatione glorie eius gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis, quoniam quod est honoris glorie et virtutis dei et qui est eius spiritus super vos requiescet. Nemo autem vestrum patiatur quasi homicida aut fur aut maledicus aut alienorum appetitor. Si autem ut christianus, non erubescat, glorificet autem deum in isto nomine. Quoniam tempus est ut incipiat iudicium de domo dei. Si autem primum a nobis, quis finis eorum qui non credunt dei evangelio? Et si iustus quidem vix salvabitur, impius et peccator ubi parebunt? Itaque et hii qui patiuntur secundum voluntatem dei fideli creatori commendant animas suas in benefactis.

V

Seniores ergo qui in vobis sunt obsecro consenior et testis Christi passionum, qui et eius que in futuro est revelandi glorie communicator: pascite qui in vobis est gregem dei, providentes non coacte sed spontanee secundum deum, neque turpis lucri gratia sed voluntarie, neque ut dominantes in cleris, sed forme facti gregi ex animo. Et cum apparuerit princeps pastorum percipietis immarcescibilem glorie coronam. Similiter adolescentes subditi estote senioribus. Omnes enim invicem humilitatem insinuate, quia deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Humiliamini igitur sub potenti manu dei ut vos exaltet in tempore visitationis, omnem sollicitudinem vestram

proicientes in eum quoniam ipsi cura est de vobis. Sobrii estote et vigilate quia adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit quaerens quem devoret. Cui resistite fortes in fide scientes eandem passionem ei quae in mundo est vestrae fraternitati fieri. Deus autem omnis gratiae qui vocavit nos in aeternam suam gloriam in Christo Iesu modicum passos ipse perficiet confirmabit consolidabit. Ipsi imperium in saecula saeculorum amen. Per Silvanum fidelem fratrem vobis ut arbitror breviter scripsi obsecrans et contestans hanc esse veram gratiam Dei in qua statis. Salutat vos ecclesia quae est in Babylone collecta et Marcus filius meus. Salutate invicem in osculo sancto. Gratia vobis omnibus qui estis in Christo. Capitula epistole secunde.

Symon petrus fideles salutans. hortatur fructus operum fidei [illegible] adiungere ut per hoc eternum mereantur intrare ad regnum. Scientibus se loqui testatur: nec tamen a docendo se velle cessare adiciens. et gloriam Christi quam predicaret ipse contemplatus fuerit. ut firmior eis sermonis prophetici luceret auctoritas. Et sicut inter prophetas quidam pseudo prophete emergebant. sic et nunc inter predicatores veritatis hereticorum fore dogmata futurum. Ipsos hereticos unos omnes insignes. libertas electis promittens prauitatem exemplo prevaricatorum angelorum pereuntis mundi originalis et extinctorum per flammas sodomorum. Item plenius fetidissimam hereticorum et doctrinam describit et vitam. Meminisse iubet eos prophetici et apostolici dogmatis. neque velos audire qui inter alia infanda et finem seculi et adventum iusti iudicis futurum esse denegant. cum fine mundi separationem quoque malorum de medio iustorum tempus memorabile diluvii manifeste signaverit. Et gratia divine patientie dies iudicii differatur. Et cum subito apparuerit solutis igne elementis nova mundi facies novos vite incolas congaudeat. Inmaculatos promissa celestia nos expectare et ab hereticorum insipientia cavere precepit qui inter alia etiam sapientissima pauli scripta sunt depravare conati. Incipit epistola beati petri apostoli secunda.

Symon petrus servus et apostolus Ihesu Christi. hiis qui coequalem nobiscum sortiti sunt fidem. in iusticia dei nostri et salvatoris Ihesu Christi. Gratia vobis et pax adimpleatur in cognitione domini nostri. Quomodo omnia nobis divine virtutis sue. que ad vitam et pietatem donata sunt per cognitionem eius qui vocavit nos propria gloria et virtute. per quam maxima et preciosa nobis promissa donavit. ut per hec efficiamini divine consortes nature. fugientes eius que in mundo est concupiscentie corruptionem. Vos autem curam omnem subinferentes ministrate in fide vestra virtutem. in virtute autem scientiam. in scientia autem abstinentiam. in abstinentia autem patientiam. in patientia autem pietatem. in pietate autem amorem fraternitatis. in amore fraternitatis caritatem. Hec enim si vobiscum adsint et superent non vacuos nec sine fructu vos constituent in domini nostri Ihesu Christi cognitione. Cui enim non presto sunt hec caecus est et manu temptans. oblivionem accipiens purgationis veterum suorum delictorum. Quapropter fratres magis satagite ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciatis. Hec enim facientes non peccabitis aliquando. Sic enim habundanter ministrabitur vobis introitus in eternum regnum domini nostri Ihesu Christi salvatoris nostri. Propter quod incipiam vos semper commonere de hiis et quidem scientes et confirmatos vos in presenti veritate. Iustum autem arbitror quamdiu sum in hoc tabernaculo suscitare vos in commonitione. certus quod velox est depositio tabernaculi mei secundum quod et dominus noster Ihesus Christus significavit mihi. Dabo autem operam et frequenter habere vos post obitum meum: ut horum memoriam faciatis. Non enim indoctas fabulas secuti notam fecimus vobis domini nostri Ihesu Christi virtutem et presentiam: sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipiens enim a deo patre honorem et gloriam. voce delapsa ad eum huiuscemodi a magnifica gloria. hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui ipsum audite. Et hanc vocem nos audivimus de celo allatam cum essemus cum ipso in monte sancto. Et habemus firmiorem propheticum sermonem cui benefacitis attendentes quasi lucerne lucenti in caliginoso loco. donec dies illucescat et lucifer oriatur in cordibus vestris. Hoc pri

primum intelligentes quod omnis prophetia scripturae propria interpretatione non fit. Non enim voluntate
humana allata est aliquando prophetia. sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. Fuerunt

II

vero et pseudo prophetae in populo. sicut et in vobis erunt magistri mendaces. qui introducent se
ctas perditionis. et eum qui emit eos dominum negant. superducentes sibi celerem perditionem. Et
multi sequentur eorum luxurias. per quos via veritatis blasfemabitur. et in avaritia fi
ctis verbis de vobis negotiabuntur. quibus iudicium iam olim non cessat. et perditio eorum non dormi
tat. Si enim deus angelis peccantibus non pepercit. sed rudentibus inferni detractos in tarta
rum. tradidit in iudicium cruciandos reservari. et originali mundo non pepercit. sed
octavum Noe iustitiae praeconem custodivit. diluvium mundo impiorum inducens. et civita
tes Sodomorum et Gomorraeorum in cinerem redigens eversione damnavit. exemplum eorum
qui impie acturi sunt ponens. et iustum Loth oppressum a nefandorum iniuria ac luxurio
sa conversatione eripuit. Aspectu enim et auditu iustus erat. habitans apud eos qui de die in
diem animam iustam iniquis operibus cruciabant. Novit deus pios de temptatione eripere.
iniquos vero in diem iudicii reservare cruciandos. magis autem eos qui post carnem in con
cupiscentia immunditiae ambulant. dominationemque contempnunt. audaces. sibi placentes.
sectas non metuunt blasfemantes. ubi angeli fortitudine et virtute cum sint maiores.
non portant adversus se execrabile iudicium. Hii vero velut irrationabilia pecora. naturaliter
in captionem et in perniciem. in his quae ignorant blasfemantes. in corruptione sua
peribunt. percipientes mercedem iniustitiae. voluptatem existimantes diei delicias. coinqui
nationes et maculae. deliciis affluentes. in conviviis suis luxuriantes vobiscum. oculos
habentes plenos adulterii et incessabilis delicti. pellicentes animas instabiles. cor exerci
tatum avaritia habentes. maledictionis filii. derelinquentes rectam viam erraverunt.
secuti viam Balaam ex Bosor. qui mercedem iniquitatis amavit. correptionem vero ha
buit suae vesaniae. subiugale mutum animal hominis voce loquens. prohibuit prophetae
insipientiam. Hii sunt fontes sine aqua et nebulae turbinibus exagitatae quibus
caligo tenebrarum reservatur. Superbia enim vanitatis loquentes. pellicent in desi
deriis carnis luxuriae eos qui paululum effugiunt. qui in errore conversantur. liberta
tem illis promittentes. cum ipsi servi sint corruptionis. A quo enim quis superatus est huius et
servus est. Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitione domini nostri et salva
toris Ihesu Christi. his rursus implicati superantur. facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Me
lius enim erat eis non cognoscere viam iustitiae. quam post agnitionem retrorsum converti ab eo
quod illis traditum est sancto mandato. Contigit enim eis illud veri proverbii. Canis reversus ad
suum vomitum. et sus lota in volutabro luti. Hanc ecce vobis karissimi secundam scribo epistolam. in quibus

III

excito vestram in commonitione sinceram mentem ut memores sitis eorum quae praedixi verborum a sanctis
prophetis. et apostolorum vestrorum praeceptorum domini et salvatoris. hoc primum scientes. quod venient in novissi
mis diebus in deceptione illusores. iuxta proprias concupiscentias ambulantes. dicentes
ubi est promissio aut adventus eius. Ex quo enim patres dormierunt. omnia sic perseverant ab initio
creaturae. Latet enim eos hoc volentes. quod caeli erant prius et terra de aqua et per aquam consisten
tes dei verbo. per quae ille tunc mundus aqua inundatus periit. Caeli autem qui nunc sunt et terra
eodem verbo repositi sunt. igni servati in diem iudicii et perditionis impiorum hominum.
Unum vero hoc non lateat vos karissimi. quia unus dies apud deum sicut mille anni. et mille anni sicut
dies unus. Non tardat dominus promissis. sed patienter agit propter vos. nolens aliquos perire. sed
omnes ad penitentiam reverti. Adveniet autem dies domini ut fur. in qua caeli magno impetu transi
ent. elementa vero calore solventur. Cum haec igitur omnia dissolvenda sint. quales opor
tet vos esse in sanctis conversationibus et pietatibus expectantes et properantes in adventum
diei. per quem caeli ardentes solventur. et elementa ignis ardore tabescent. Novos vero
caelos et novam terram et promissa ipsius expectamus. in quibus iustitia habitat. Propter quod karissimi
haec expectantes satagite immaculati et inviolati ei inveniri in pace. et domini nostri longani
mitatem salutem arbitramini. sicut et karissimus frater noster Paulus. secundum datam sibi sapientiam

scripsit vobis, sicut et in omnibus epistolis loquens in eis de his in quibus sunt quedam difficilia intellec-
tu: que indocti et instabiles depravant sicut et ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem. Vos
igitur fratres presc ientes custodite, ne insipientium errore traducti excidatis a propria firmitate.
Crescite vero in gratia et cognitione domini nostri Ihesu Christi et salvatoris. Ipsi gloria et nunc et in diem eter-
nitatis. Amen. Explicit epistola secunda beati Petri apostoli. Capitula epistole beati Iohannis apostoli prima.

Quod is qui verbum ab initio deus apud patrem invisibilis extitit, nobis in tempore
visibilis per carnem homo Christus apparuerit: cuius societatem lucidissimam
soli qui lucis opera faciunt assequantur. Ubi peccatis ad integrum carere
nequeamus, a quibus tamen omnibus per gratiam Christi valeamus emundari. Ubi solus de-
um novit ille qui caritatis opera facit. Omnibus sancte ecclesie personis scribens ne mundum amet
imperat, et novissimam esse horam et antichristum iam venisse testatur: id est eos qui filium negant
et patrem. Unde nos acceptam spiritus sancti gratiam fide et operibus conservare precepit, ut promissam
venire mereamur ad vitam. Ubi hii qui iustitiam operantur filii dei, qui peccant autem filii sunt
diaboli. Ubi is qui fratrem odit homicida sit et imitator maligni; verus autem amator et sub-
stantiam mundi fratribus dare et animam pro eisdem in exemplum domini debeat ponere. Ubi si since-
ro corde fidem in deum et dilectionem ad invicem habeamus, iam deum viventem manen-
tis spiritus sancti in nobis. Diligenter probandum que heretica que sit doctrina catholica. Ubi soli
qui diligunt deum cognoverunt, quia caritas ex deo, immo deus caritas est. Ubi deus et si videri non
potest cordibus visitat nostris, si diligamus invicem et Ihesum esse filium dei confiteamur. Ubi hec perfecta sit
caritas dei in nobis ut timorem servilem non teneamus, ad quod videlicet per amorem proximi debeamus
ascendere. Ubi ex deo natus sit omnis qui diligit et credit Ihesum esse Christum filium dei, cuius
veritati spiritus aqua et sanguis testimonium dent, quodque soli qui in hoc testimonio credunt
habent vitam eternam. Ubi credentes ea que petunt accipiant dicit, pro quibus adiciens
rogari fratribus liceat. Ubi mundus totus in maligno positus sit, a quo tamen generatio dei eos qui
sunt in filio eius Ihesu Christo conservet. Incipit epistola beati Iohannis apostoli prima.

Quod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus et ma-
nus nostre contrectaverunt de verbo vite: et vita manifestata est, et vidimus
et testamur et adnuntiamus vobis vitam eternam que erat apud patrem et ap-
paruit nobis. Quod vidimus et audivimus adnuntiamus et vobis, ut et vos socie-
tatem habeatis nobiscum, et societas nostra sit cum patre et filio eius Ihesu Christo. Et hec
scribimus vobis ut gaudeatis, et gaudium vestrum sit plenum. Et hec est adnuntiatio
quam audivimus ab eo et adnuntiamus vobis: quoniam deus lux est et tenebre in eo non sunt ulle.
Si dixerimus quoniam societatem habemus cum eo et in tenebris ambulamus, mentimur
et non facimus veritatem. Si autem in luce ambulamus sicut et ipse est in luce, societatem
habemus ad invicem, et sanguis Ihesu filii eius emundat nos ab omni peccato. Si dixeri-
mus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus et veritas in nobis non est. Si confiteamur peccata
nostra, fidelis et iustus est ut remittat nobis peccata nostra et emundet nos ab omni iniquitate.
Si dixerimus quoniam non peccavimus, mendacem facimus eum et verbum eius non est in nobis. Filioli mei,
hec scribo vobis ut non peccetis. Sed et si quis peccaverit, advocatum habemus apud patrem
Ihesum Christum iustum; et ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum sed etiam pro totius
mundi. Et in hoc scimus quoniam cognovimus eum: si mandata eius observemus. Qui dicit se
nosse eum et mandata eius non custodit, mendax est et in hoc veritas non est. Qui autem ser-
vat verbum eius, vere in hoc caritas dei perfecta est. In hoc scimus quoniam in ipso sumus. Qui dicit
se in ipso manere, debet sicut ille ambulavit et ipse ambulare. Karissimi, non mandatum no-
vum scribo vobis, sed mandatum vetus quod habuistis ab initio. Vetus mandatum est verbum quod
audistis. Iterum mandatum novum scribo vobis, quod est verum et in ipso et in vobis, quia tenebre
transierunt et lumen verum iam lucet. Qui dicit se in luce esse et fratrem suum odit,
in tenebris est usque adhuc. Qui diligit fratrem suum in luce permanet, et scandalum in
eo non est. Qui autem odit fratrem suum in tenebris ambulat, et in tenebris est, et nescit quo

cat. quia tenebre obcecaverunt oculos eius. Scribo vobis filioli: quia remittuntur vobis peccata propter
nomen eius. Scribo vobis patres quia cognovistis eum qui ab initio est. Scribo vobis adolescentes quia
vicistis malignum. Scribo vobis infantes: quia cognovistis patrem. Scribo vobis patres: quia cog-
novistis eum qui ab initio est. Scribo vobis iuvenes quia fortes estis et verbum dei in vobis ma-
net et vicistis malignum. Nolite diligere mundum neque ea que in mundo sunt. Si quis dili-
git mundum non est caritas patris in eo. quia omne quod est in mundo concupiscentia carnis est
et concupiscentia oculorum et superbia vite. que non est ex patre sed ex mundo est. Et mundus transibit
et concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem dei manet in eternum. Filioli novis-
sima hora est. Et sicut audistis quia antichristus venit: nunc antichristi multi facti sunt. unde
scimus quia novissima hora est. Ex nobis prodierunt: sed non erant ex nobis. Nam si fuis-
sent ex nobis permansissent utique nobiscum. Sed ut manifesti sint quia non sunt omnes
ex nobis. Sed vos unctionem habetis a sancto et nostis omnia. Non scripsi vobis quasi igno-
rantibus veritatem. sed quasi scientibus eam et quia omne mendacium ex veritate non est. Quis est
mendax. nisi is qui negat quoniam Ihesus est Christus? Hic est antichristus qui negat patrem et filium.
Omnis qui negat filium: nec patrem habet. Qui confitetur filium: et patrem ha-
bet. Vos quod audistis ab initio: in vobis permaneat. Si in vobis permanserit quod ab ini-
tio audistis: et vos in filio et patre manebitis. Et hec est repromissio quam ipse polli-
citus est nobis vitam eternam. Hec scripsi vobis de his qui seducunt vos. et vos
unctionem quam accepistis ab eo. maneat in vobis. Et non necesse habetis ut aliquis do-
ceat vos. sed sicut unctio eius docet vos de omnibus: et verum est et non est mendacium.
Et sicut docuit vos manete in eo. ut cum apparuerit habeamus fiduciam et non confundan-
tur ab eo in adventu eius. Si scitis quoniam iustus est. scitote quoniam omnis qui facit iustitiam
ex ipso natus est.

III

Videte qualem caritatem dedit nobis pater. ut filii dei nomine-
mur et simus. Propter hoc mundus non novit nos: quia non novit eum. Karissimi nunc filii dei
sumus: et nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit similes ei eri-
mus quoniam videbimus eum sicuti est. Et omnis qui habet spem hanc in eo. sanctificat se: sicut
et ille sanctus est. Omnis qui facit peccatum et iniquitatem facit. et peccatum est iniquitas.
Et scitis quia ille apparuit ut peccata tolleret: et peccatum in eo non est. Omnis qui in eo ma-
net non peccat. et omnis qui peccat non vidit eum nec cognovit eum. Filioli nemo vos sedu-
cat. Qui facit iustitiam iustus est. sicut et ille iustus est. Qui facit peccatum ex diabolo
est. quia ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit filius dei ut dissolvat opera diaboli.
Omnis qui natus est ex deo peccatum non facit. quia semen ipsius manet in eo. et non po-
test peccare quia ex deo natus est. In hoc manifesti sunt filii dei et filii diaboli. Omnis
qui non est iustus non est de deo: et qui non diligit fratrem suum. Quia hec est annuntiatio
quam audistis ab initio ut diligatis alterutrum. Non sicut Chaim qui ex maligno
erat: et occidit fratrem suum. Et propter quid occidit eum? Quia opera eius maligna erant: fratris
autem eius iusta. Nolite mirari fratres si odit vos mundus. Nos scimus quoniam translati
sumus de morte in vitam: quoniam diligimus fratres. Qui non diligit manet in morte. Omnis
qui odit fratrem suum homicida est. Et scitis quia omnis homicida non habet vitam eternam in
semet ipso manentem. In hoc cognovimus caritatem dei. quoniam ille pro nobis animam suam posuit.
Et nos debemus pro fratribus nostris animas nostras ponere. Qui habuerit substantiam mundi et
viderit fratrem suum necessitatem habere et clauserit viscera sua ab eo. quomodo caritas
dei manet in illo? Filioli mei non diligamus verbo neque lingua: sed opere et veritate. In hoc
cognoscimus quoniam ex veritate sumus. et in conspectu eius suadebimus corda nostra. Quoniam si re-
prehenderit nos cor nostrum. maior est deus corde nostro et novit omnia. Karissimi si cor nostrum non
reprehenderit nos: fiduciam habemus ad deum: et quodcumque petierimus accipiemus ab eo.
quoniam mandata eius custodimus. et ea que sunt placita coram eo facimus. Et hoc est man-
datum eius. ut credamus in nomine filii eius Ihesu Christi: et diligamus alterutrum sicut
dedit mandatum nobis. Et qui servat mandata eius in illo manet. et ipse in eo. Et in

IIII

hoc scimus quoniam manet in nobis de spiritu quem nobis dedit. Karissimi nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex deo sint. quoniam multi pseudo prophete exierunt in mundum. In hoc cognoscitur spiritus dei. Omnis spiritus qui confitetur ihesum christum in carne venisse: ex deo est. Et omnis spiritus qui solvit ihesum: ex deo non est. et hic est antichristus de quo audistis quoniam venit. et nunc iam in mundo est. Vos ex deo estis filioli et vicistis eum. quoniam maior est qui in vobis est. quam qui in mundo. Ipsi de mundo sunt ideo de mundo loquuntur et mundus eos audit. Nos ex deo sumus. Qui novit deum audit nos: qui non est ex deo non audit nos. In hoc cognoscimus spiritum veritatis et spiritum erroris. Karissimi diligamus invicem quoniam caritas ex deo est. et omnis qui diligit ex deo natus est et cognoscit deum. Qui non diligit non novit deum: quoniam deus caritas est. In hoc apparuit caritas dei in nobis quoniam filium suum unigenitum misit deus in hunc mundum. ut vivamus per eum. In hoc est caritas non quasi nos dilexerimus deum sed quoniam ipse dilexit nos: et misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris. Karissimi sicut deus dilexit nos: et nos debemus alterutrum diligere. Deum nemo vidit umquam. Si diligamus invicem deus in nobis manet: et caritas eius in nobis perfecta est. In hoc cognoscimus quoniam in eo manemus et ipse in nobis: quoniam de spiritu suo dedit nobis. Et nos vidimus et testificamur. quoniam pater misit filium suum salvatorem mundi. Quisquis confessus fuerit quoniam ihesus est filius dei. deus in eo manet. et ipse in deo. et nos cognovimus et credidimus caritati quam habet deus in nobis. Deus caritas est. et qui manet in caritate in deo manet et deus in eo. In hoc perfecta est caritas nobiscum. ut fiduciam habeamus in die iudicii. quia sicut ille est et nos sumus in hoc mundo. Timor non est in caritate. sed perfecta caritas foras mittit timorem. quoniam timor penam habet. Qui autem timet non est perfectus in caritate. Nos ergo diligamus deum: quoniam deus prior dilexit nos. Si quis dixerit quoniam diligo deum et fratrem suum oderit mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt. deum quem non videt quomodo potest diligere: Et hoc mandatum a deo habemus ut qui diligit deum diligat et fratrem suum.

V

Omnis qui credit quoniam ihesus est christus ex deo natus est. et omnis qui diligit eum qui genuit: diligit et eum qui natus est ex eo. In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos dei: cum deum diligamus et mandata eius faciamus. Hec est enim caritas dei ut mandata eius custodiamus: et mandata eius gravia non sunt. Quoniam omne quod natum est ex deo vincit mundum. et hec est victoria que vincit mundum: fides nostra. Quis est qui vincit mundum nisi qui credit quoniam ihesus est filius dei: Hic est qui venit per aquam et sanguinem ihesus christus. Non in aqua solum: sed in aqua et sanguine. et spiritus est qui testificatur: quoniam christus est veritas. Quoniam tres sunt qui testimonium dant in terra: spiritus aqua et sanguis. et tres unum sunt. et tres sunt qui testimonium dicunt in celo: pater et verbum et spiritus sanctus. et hii tres unum sunt. Si testimonium hominum accipimus testimonium dei maius est. Quoniam hoc est testimonium dei quod maius est: quia testificatus est de filio suo. Qui credit in filium dei: habet testimonium dei in se. Qui non credit filio mendacem facit eum: quoniam non credit in testimonio quod testificatus est deus de filio suo. et hoc est testimonium quoniam vitam eternam dedit nobis deus. et hec vita in filio eius est. Qui habet filium: habet vitam. Qui non habet filium dei: non habet vitam. Hec scribo vobis ut sciatis quoniam vitam habetis eternam. qui creditis in nomine filii dei. et hec est fiducia quam habemus ad eum: quia quodcumque petierimus secundum voluntatem eius audit nos. et scimus quia audit nos quicquid petierimus. Scimus quoniam habemus postulationes quas postulamus ab eo. Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem. petat et dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem non pro illo dico ut roget quis. Omnis iniquitas peccatum est. et est peccatum ad mortem. Scimus quia omnis qui natus est ex deo non peccat. sed generatio dei conservat eum et malignus non tangit eum. Scimus quoniam ex deo sumus: et mundus totus in maligno positus est. et scimus quoniam filius dei venit: et dedit nobis sensum. ut cognoscamus deum verum: et simus in vero filio eius. Hic est verus deus: et vita eterna. Filioli custodite vos a simulachris. Explicit epistola beati iohannis .i. ad parthos. Incipiunt capitula epistole eiusdem secunde.

Iohannes dominam cum filiis suis salutans. rogat mutue dilectionis

studium gerere. Monet eosdem acceptam semel doctrinam ueritatis seruare. quia
multi iam uenerunt heretici. negantes ihm xpm in carne uenisse. Ab hereticorum contubernii
niis abstinendum esse percipiens: sese ad eos uenturum esse promittit. Incipit epistola beati iohannis apostoli secunda.

Senior electe domine et natis eius. quos ego diligo in ueritate.
Et non ego solus: sed et omnes qui cognouerunt ueritatem. Propter uerita
tem que permanet in nobis. et nobiscum erit in eternum. Sit uobiscum gratia
misericordia pax. a deo patre nostro. et a ihu xpo filio patris. in ueritate et caritate.
Gauisus sum ualde quoniam inueni de filiis tuis. ambulantes in ueritate si
cut mandatum accepimus a patre. Et nunc rogo te domina. non tamquam mandatum
nouum scribens tibi. sed quod habuimus ab initio ut diligamus alterutrum. Et hec est caritas:
ut ambulemus secundum mandata eius. Hoc est enim mandatum. ut quemadmodum audistis
ab initio in eo ambuletis. quoniam multi seductores exierunt in mundum. qui non confitentur
ihm xpm uenisse in carne. Hic est seductor et antixpc. Videte uosmet ipsos ne perdatis
que operati estis. sed ut mercedem plenam accipiatis. Omnis qui recedit et non permanet in do
ctrina xpi: deum non habet. Qui permanet in doctrina: hic filium et patrem habet. Si quis uenit ad
uos et hanc doctrinam non affert: nolite recipere eum in domum. nec aue ei dixeritis. Qui enim
dicit illi aue: communicat operibus illius malignis. Plura habens uobis scribere. nolui per cartam et
atramentum. Spero enim me futurum ad uos. et os ad os loqui ut gaudium uestrum plenum sit.
Salutant te filii sororis tue electe. Explicit epistola secunda. Incipiunt capitula epistole tertie.

Iohannes gaium salutat. gaudens de fama uirtutum ipsius. Pauperes xpi et maxime qui
laborant in uerbo: a diuitibus debere suscipi. Arguit impietatem et superbiam diotre
pis. Opera demetrii iubet imitari. et se illi socium ueniendum esse spondet. Incipit epistola beati iohannis tertia.

Senior gaio karissimo quem ego diligo in ueritate. Ka
rissime de omnibus orationem facio prospere te ingredi et ualere. sicut
prospere agit anima tua. Gauisus sum ualde uenientibus fratribus et testi
monium perhibentibus ueritati tue. sicut tu in ueritate ambulas. Maiorem horum
non habeo gratiam quam ut audiam filios meos in ueritate ambulare. Karissime
fideliter facis quicquid operaris in fratres et hoc in peregrinos: qui testimoni
um reddiderunt caritati tue in conspectu ecclesie. quos benefaciens deduces digne deo.
Pro nomine enim eius profecti sunt: nichil accipientes a gentilibus. Nos ergo debemus
suscipere huiusmodi: ut cooperatores simus ueritatis. Scripsissem forsitan ecclesie. sed is qui
amat primatum gerere in eis diotrepes non recipit nos. Propter hoc si uenero com
moneam eius opera que facit: uerbis malignis garriens in nos. Et quasi non ei ista suffi
ciant. neque ipse suscipit fratres. et eos qui suscipiunt prohibet. et de ecclesia eicit. Karissime no
li imitari malum sed quod bonum est. Qui benefacit ex deo est. qui malefacit non uidit deum. De
metrio testimonium redditur ab omnibus et ab ipsa ueritate. Et nos testimonium perhibemus
et nosti quoniam testimonium nostrum uerum est. Multa habui scribere tibi sed nolui per atramen
tum et calamum scribere tibi. Spero autem protinus te uidere et os ad os loquemur. Pax tibi.
Salutant te amici. saluta tu amicos nominatim. Explicit epistole beati iohannis apostoli. Incipiunt capitula epistole iude.

Iudas apostolus fideles salutans ab hereticorum se luxuria et blasfemia sep
arare precipit. Plura de scripturis que hiis conueniant exempla proditionis impi
orum colligit. Horum mores ipsorum perfidos rebus infructuosis uagisque conferens. quod etiam
de interitu eorum enoch propheta ac iungit. Meminisse nos apostolice doctrine. atque
ab errore quos ualent corrigere iubens. epistolam in dei laude concludit. Incipit epistola beati Iude apostoli.

Iudas ihu xpi seruus frater autem iacobi. hiis qui in deo patre dilectis et
xpo ihu conseruatis. misericordia uobis et pax adimpleatur et caritas. Karissimi omnem sol
licitudinem faciens scribendi uobis de communi uestra salute. necesse habui scribere
uobis. deprecans supercertari semel tradite sanctis fidei. Subintroierunt enim quidam
homines qui olim prescripti sunt in hoc iudicium impii. dei nostri gratiam transferentes

in luxuriam et solum dominatorem deum nostrum ihesum negantes. Commonere autem vos volo sci-
entes semel omnia. quoniam ihesus populum de terra egypti salvans. secundo eos qui non crediderunt per-
didit. Angelos vero qui non servaverunt suum principatum sed reliquerunt suum domici-
lium. in iudicium diei magni vinculis eternis sub caligine iudicio reservavit. Sicut
sodoma et gomorra et finitime civitates. simili modo exfornicate et abeuntes post carnem
alteram. facte sunt exemplum: ignis eterni penam sustinentes. Similiter et hii carnem qui-
dem maculant. dominationem autem spernunt. maiestatem autem blasphemant. Cum michael ar-
changelus cum diabolo disputans. altercaretur de moysi corpore: non est ausus iudicium infer-
re blasphemie: sed dixit. Imperet tibi dominus. Hii autem quecumque quidem ignorant blasphemant:
quecumque autem tamquam naturaliter muta animalia norunt. in hiis corrumpuntur. Ve il-
lis qui via chaim abierunt. et errore balaam mercede effusi sunt. et contradictione cho-
re perierunt. Hii sunt in epulis suis macule convivantes. sine timore semet ipsos pa-
scentes. nubes sine aqua: que a ventis circumferuntur. Arbores autumnales infructuo-
se. bis mortue. eradicate. fluctus feri maris. despumantes suas confusiones. si-
dera errantia. quibus procella tenebrarum conservata est in eternum. Prophetavit autem de hiis
septimus ab adam enoch dicens. Ecce venit dominus in sanctis milibus suis. facere iudi-
cium contra omnes et arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum. quibus
impie egerunt. et de omnibus duris que locuti sunt contra eum peccatores impii.
Hii sunt murmuratores querulosi. secundum desideria sua ambulantes. et os illorum loquitur
superbiam: mirantes personas questus causa. Vos autem karissimi memores estote verborum que pre-
dicta sunt ab apostolis domini nostri ihesu christi qui dicebant vobis quoniam in novissimo tempore ve-
nient illusores: secundum desideria sua ambulantes impietatum. Hii sunt qui segregant
semet ipsos. animales: spiritum non habentes. Vos autem karissimi superedificantes vosmet ipsos.
sanctissime vestre fidei in spiritu sancto orantes. ipsos vos in dilectione dei servate. expectan-
tes misericordiam domini nostri ihesu christi in vitam eternam. Et hos quidem arguite iudicatos. il-
los vero salvate de igne rapientes. Aliis autem misereamini in timore. odientes eam que
carnalis est maculatam tunicam. Ei autem qui potens est vos conservare sine pec-
cato et constituere ante conspectum glorie sue immaculatos in adventum domini nostri ihesu
christi. soli deo salvatori nostro per ihesum christum dominum nostrum. gloria magnificentia imperium
et potestas ante omnia secula et nunc et in omnia secula. Amen.